

פְּתַר הַמֶּלֶךְ הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פָּרָק א הַלְכָה ב וְאִין שְׁבוּעַת בִּיטוּי כו'.

וְהִנֵּה הַכ"מ וְהַלח"מ מִקְשִׁים עַל רַבֵּינוּ דְּלֹא אֶתְיָא לֹא כַר"ד וְלֹא פְּרָבִין כו'. וְכַתֵּב הַכ"מ דְּהַטְעַם דְּנִקְיָט רַבֵּינוּ שְׁאֶכְלָתִי וְלֹא אֶכְלָתִי אוֹכֵל וְלֹא אוֹכֵל כָּל הַד' מְשׁוּם לֹא תִשְׁבְּעוּ וְלֹא הַזְפִּיר בַּל יַחַל אֶף דַּס"ל פְּרָבִין מְשׁוּם דַּס"ל דְּכִי מוֹקִי רַבִּין אוֹכֵל וְלֹא אוֹכֵל בְּכָל יַחַל הֵינְנוּ לֹמֵר דְּעוֹבֵר אֶף בַּל יַחַל שֶׁא"א לֹמֵר דְּעוֹבֵר עַל בַּל יַחַל בְּלַחוּד קֹאֲמֵר שְׁהָרִי שְׁבוּעַת בִּיטוּי הִיא מְפֹרְשֶׁת בְּפִשְׁט הַפְּתוּב בְּאוֹכֵל וְל"א וְכַתוּב בְּיָהּ שְׁקֵר אֶלְמָא אוֹכֵל וְל"א לַד"ה שְׁקֵר הוּא וּפְסִק פְּרָבִין מִפְּנֵי כו' וְעוּד דְּסוֹגְיָין דְּעֶלְמָא פְּלִשְׁנָא דְּרַבִּין.

וּלפ"ז אוֹכֵל וְל"א עוֹבֵר גַּם בְּכָל יַחַל וּמָה שְׁלֹא פְּתַב רַבֵּינוּ כֵּן לְפִי שֶׁא"ר לְמַנּוֹת לְאוּוּיָן הַרְבֵּה כו' עַכ"ל: וְנ"ל לְהִבְיָא רְאִיָּה לְזֵה מְסוּנְיָא מְפֹרְשֶׁת בְּמַס' שְׁבוּעוֹת (דָּף ג ע"ב) דְּאֲמַר שֶׁם אָבֵל מְלָקוֹת חַיִּיבֵי מְחַיִּיבֵי וְכַדְרָבָא דְּאֲמַר רַבָּא בְּפִירוּשׁ רִיבְתָה תוֹרָה שְׁבוּעַת שְׁקֵר דְּוִמְיָא דְּשָׂוֵא מָה שְׂוֵא לְשַׁעֲבֵר אֶף שְׁקֵר לְשַׁעֲבֵר כו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ד"ה אָבֵל סוֹגְיָא דְּהִקָּא פְּרָבִין דְּאֲמַר הֵתָם אֶכְלָתִי וְלֹא אֶכְלָתִי שְׁקֵר וְאִזְהַרְתִּיָּה מְלֵא תִשְׁבְּעוּ בְּשִׁמִּי לְשַׁקֵּר אָבֵל ר"ד אֲמַר הֵתָם אֶכְלָתִי וְל"א שְׂוֵא כו' וּלפ"ז לְמֵאִי דְּמַסִּיק קְסָבֵר לְשַׁבַּב"מ לְוִקִּין עֲלִיו תִּימָא לר"י דְּמָה מְפָרְשִׁי הֵנִי טְפִי מְהֵנִי וְנִרְאָה דֹאע"ג דְּלַעֲנִין מְלָקוֹת כּוּלְהוּ שְׁוִין מ"מ שְׁיָיָה כו'.

וּרִיצַב"א פִּירֵשׁ דְּסוֹגְיָא זֹו פְּרָבִין כְּדִפְרִישִׁית וּלְדִידְיָה מְפָרְשִׁי טְפִי אֲנֹכֵל וְל"א מְאֶכְלָתִי וְלֹא אֶכְלָתִי דְּפִשְׁטִיָּה דְּלֹא תִשְׁבְּעוּ מְשַׁמַּע לְהִבְיָא כו' וְאֶפִּילוּ רַבִּין מוֹזְדָּה וְהָא דְּמַפִּיק לִיָּה מְפִשְׁטִיָּה וּמוֹקִי לָהּ בְּאֶכְלָתִי וְלֹא אֶכְלָתִי הֵינְנוּ מְשׁוּם דְּלִהֲבָא נְפָקָא מְלֵא יַחַל וּלְהִכִּי קַחְשִׁיב הִקָּא אֶכְלָתִי וְל"א שְׁהֵן ד' אֶלָּא דְּלֹא מְפָרְשִׁי מְשׁוּם דְּקִרְאִי לֹא מְשַׁמַּע אֶלָּא לְהִבְיָא וְלֹא מוֹקִי לִיָּה בְּאֶכְלָתִי וְל"א אֶלָּא מְשׁוּם דְּלֹא גִיחָא לִיָּה לְאוֹקְמִי בְּלֹאוּ יַתִּירָא עַכ"ל.

וְא"כ גִּיחָא שְׁפִיר לַפ"ד רַבֵּינוּ דְּבִאָּמַת גַּם לְרַבִּין אוֹכֵל וְלֹא אֲנֹכֵל יִלְפִינָן מְלֵא תִשְׁבְּעוּ דְּהוּא מְפֹרְשׁ בְּהִדְיָא אֶלָּא דְּרַבִּין נִקְיָט בַּל יַחַל דְּהוּא עוֹבֵר גַּם מְשׁוּם זֵה אָבֵל בְּאָמַת יְדַעֲנִין מְקָרָא דְּמִבְיָא רַבֵּינוּ וּלְהִכִּי זֵה מְפָרְשִׁי טְפִי כְּדִבְרֵי הַרִיצַב"א וְל"ל וּמָה שְׁכַתֵּב הַכ"מ בְּסוֹגְיָין דְּעֶלְמָא פְּלִשְׁנָא דְּרַבִּין הוּא כְּדִבְרֵי הַתּוֹס' אֵלּוּ דְּסוֹגְיָא זֹו פְּרָבִין אֶתְיָא וְדוּק: פְּרָק ב הַלְכָה ו וְכֵן יָמִין שְׁבוּעָה וְכֵן שְׁמַאל שְׁבוּעָה שְׁנֹאֲמֵר כו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה הַטּוֹר פְּתַב בִּיז"ד (סִי' רַלז) וְכַתֵּב הַרְמַב"ם וְכֵן יָמִין שְׁבוּעָה וְכֵן שְׁמַאל שְׁבוּעָה כו'. וְק"ל מ"ט הִבְיָא זֵה בְּשֵׁם הַרְמַב"ם אֶחָרִי שְׁהוּא גַּמ' מְפֹרְשֶׁת בְּמַס' גְּזִיר (דָּף ג ע"ב).

וְנ"ל לִישָׁב כֵּן דְּהִנֵּה שֶׁם בְּסוֹגְיָא אִיכָּא פְּלוּגְתָּא דַּר' יוֹחָנָן וְר"ל דַּר' יוֹחָנָן ס"ל דַּכ"ע לֹא מִיתְפִּיס אִינְשׁ בְּמִידֵי דְּסַמּוּף וְרַק הַטְעַם דַּר"מ הוּא דְּחִיּוּשִׁינָן שְׁמָא צְפוּרִי גְּזִיר טְמֵא קִיבֵל עֲלִיו וְר"ל ס"ל דְּהַפְּלוּגְתָּא דַּר"מ וְרַבְּנָן הוּא דַּר"מ ס"ל מִיתְפִּיס אִינְשׁ בְּמִידֵי דְּסַמּוּף וְרַבְּנָן סְבָרִי לֹא מִיתְפִּס וּמִקְשָׁה הַגַּמ' וּמִי אִיכָּא לְמ"ד לֹא מִיתְפִּס וְהַתְנַיָּא הָאוּמֵר יָמִין ה"ז שְׁבוּעָה מ"ט לֹאוּ מְשׁוּם דְּכַתִּיב וַיָּרֵם יָמִינוּ כו' בְּחֵי הָעוֹלָם אָמְרוּ לֹא מְשׁוּם דְּיָמִין גּוֹפִיָּה אֶקְרִי שְׁבוּעָה כו' וְהִנֵּה בִּירוּשַׁלַּיִם דְּגְזִיר בְּסוֹגְיָא זֹו אִיכָּא פְּלוּגְתָּא זֹו וְאֶפְכָּא דַּר' יוֹחָנָן ס"ל כְּמוֹ ר"ל בַּגַּמ' דִּידָן ע"ש גַּמְצָא דַּלפ"ז אִם אָמְרִינָן דַּר' יוֹחָנָן סְבָר דַּר"מ ס"ל דְּמִיתְפִּס אִינְשׁ בְּמִידֵי דְּסַמּוּף לִיָּה א"כ א"ל דְּהָךְ בְּרִיּוּתָא דְּאוּמֵר יָמִין ה"ז שְׁבוּעָה הוּא ס"ל דְּלִהִכִּי הֵנִי שְׁבוּעָה כַּר"מ דְּמִתְפִּיס בְּמִידֵי דְּסַמּוּף לִיָּה אָבֵל יָמִין לֹא הֵנִי שְׁבוּעָה וְא"כ לְרַבְּנָן דַּס"ל לֹא

מתפס לדידהו ימין לא הוי שבועה פלל וא"כ דקיי"ל ר"מ ורפנן הלכה פרבים ור"י ור"ל הלכה כר' יוחנן ולפי גירסת הירושלמי א"כ אתיא הברייתא כר"מ ולדין לר"י לא הוי שבועה ימין אף שמביא שם ברייתא שניה מניין שימין הוא שבועה שנאמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו מ"מ לפי מה דאמרין במס' ברכות (דף ו ע"א) בימינו זו תורה שנאמר מימינו אש דת כו' ובזרוע עזו זו תפילין כו' וא"כ י"ל דימין ושמאל גופיה המלות האלה לא הוי שבועה דהוא פינוי לתורה ותפילין והתולה בתורה הוי שבועה כמו שכתב רבינו לקמן פי"ב ה"ד וכן בתפילין אם תורה על ההנפרות ודאי הוי כמו ס"ת דהוי שבועה וא"כ לדין לפי גמ' זו ימין ושמאל המה לא הוי שבועה ורק משום דמיתפס במידי דסמוך דכתיב ויגרם ימינו ימינו דכתיב גבי הקב"ה נשבע בימינו ובז"ע קאי על תורה ותפילין שהוא אצל הקב"ה אבל לגבי ב"א לא הוי שבועה רק לר"מ דמיתפס במידי דסמוך לפ"ג הירושלמי דר"י ס"ל פן להכי מייתי ליה בשם הרמב"ם דעיקר הוא גירסת גמ' דידן דר' יוחנן ס"ל דכ"ע לא מיתפס וא"כ ימין ושמאל גופיה הוי שבועה כמבואר.

ושם בהאי ענינא ראיתי בדברי המפרש דבר תמוה שבתחלה שמביא ימין ה"ז שבועה פירש שלא אוכל כפר זו ואח"כ שמסיק לא ימין גופיה שבועה כתב כגון שאומר שבועה שאוכל כפר זו וכן בברייתא השניה נמי מפרש שאוכל כפר זו ומ"ט שינה לומר תחלה שלא אוכל והתוס' מפרשי בכולו שאוכל כפר זו ונה דשני המפרש בתחלה שלא אוכל צ"ע: פרק ד הלכה ב נשבע שלא יטעום כלום ואכל כל שהו חייב עכ"ל.

וכתב הלחם משנה ורבינו ז"ל כתב שלא יטעום כלום ונ"ל דלאו דוקא דאמר כלום אלא אפילו לא אמר כלום טעימה משמע כל שהו שפן משמע מן הגמ' עכ"ל. ולענ"ד נ"ל לומר דרבינו נקיט דוקא כלום ומה שכתב שפן משמע בגמ' זהו לפירש רש"י ז"ל דמקרי מפרש היינו שאומר שלא אוכל כל שהו וכן אם אומר כלום הוי דינו כמו מפרש דהוי בכל שהו ואף אם אומר מלת אכילה ואם אומר שלא אוכל כלום נמי הוי כל שהו וא"כ אין רבותא ע"ז בטעימה דה"מ אבל רבינו דמפרש ליה מפרש הוא היינו שאומר שלא יאכל דבר זה כמו שכתב בה"א אבל אם אומר אפילו כל שהו מ"מ אי אמר שלא אוכל הוי בכזית א"כ ניחא דזהו החילוק דבטעימה אי אומר כלום משמע כל שהו ומדייק רבינו דוקא כלום דזה שני מאכילה.

ויש להביא ראיה לזה מהא דאמרין שם (דף כב ע"ב) פהא דאמרי אינשי נטעום מידי ועיילי ואכלו ושתו וכתבו התוס' וא"ת ומה ענין טחינה אצל אכילה ושמא י"ל דבלשונם הוי קרי לאכילה טעימה עכ"ל: נמצא דלפ"ז אי אומר שלא יטעום הוי כמו שאומר שלא אוכל וא"כ מאי מקשה הגמ' שם דאומר אבל בטעימה ד"ה כ"ש פשיטא ומהו אומר נמי מ"ד לטעום נמי כדאמרי אינשי דילמא באמת אה"נ דהוי כמו אכילה כמו שכתבו התוס' והוי כמו שאומר שלא אוכל אלא ודאי דזה רק אם אומר נטעום לבד הוי כמו אכילה כמו שכתבו התוס' ורק הכא מיירי שאומר שלא אטעום כלום דבזה לא הוי כמו אכילה דבאכילה אף אם אומר כלום או כל שהו נמי הנה בכזית דלא מקרי מפרש זה והכא הוי בכ"ש וע"ז מקשה פשיטא כיון דאומר טעימה ואומר כלום ומשני דמ"מ כדאמרי אינשי דבזה הנה כמו אכילה קמ"ל דלא הוי היכא שאומר כלום כמבואר.

ומ"מ כל הפוסקים לא הזכירו מלת פלום ורק שלא אטענום לבד הוי בכ"ש פמבנאר בטור
ש"ע יו"ד (סי' רל"ח). ומשמע דלא בדוקא מפרשי מלת פלום דהמה מפרשי לה פפירוש
רש"י ז"ל דמפרש היינו שאומר כל שהו וכמו דאיתא מפונרשביו"ד שם וא"כ טעימה הוי
בכ"ש אף שלא אומר פלום דאי אומר פלום אף אכילה הוא כ"ש פמבנאר: הלכה ג מי
שנשבע שלא יאכל היום ושתה חייב שהשתיה בכלל אכילה לפיכך אם אכל ושתה אינו
חייב אלא מלקות אחת אם היה מזיד או חטאת אחת אם היה שוגג ושם בה"ד פתב נשבע
שלא ישתה היום מותר לאכול שאין אכילה בכלל שתיה וכמה ישתה ויהא חייב נ"ל
שאינו חייב עד שישתה רביעית פשאר האיסורין עכ"ל.

והנה הגאון רע"ק איגר ז"ל בתשובה (סי' קנ"ד) פתב יש לעיין מהיכן למד הרמב"ם פן
דשלא אשתה שיעורו ברביעית דאף דשלא אנוכל קי"ל דשיעורו בכזית י"ל דשאה"כ
דבכל התורה סתם אכילה הוא בכזית וכיון דלשון אכילה הוא בכזית הה"ד בלשון ב"א
כו' אבל לענין רביעית דאינו מטעם דלשון שתיה הוא ברביעית דהא גם בטומאה שיעורו
ברביעית ול"מ שפתם שתיה ברביעית אימא דלשון שתיה הוא בכ"ש ובשבועה שלא
אשתה י"ל דחייב בכ"ש כו' עכ"ל: והנה לע"ד לא ידעתי מנ"ל להגאון ז"ל לומר דשיעור
שתיה סתם לא הוי ברביעית והא מצינו מפונרש במס' נזיר (דף לח) דאמר שם ת"ק
מקיש אכילה דכתיב וכל משרת ענבים לא ישתה וכל כו' לא יאכל מקשינו אכילה לשתיה
מה שתיה ברביעית דהא דכתיב וכל משרת לא ישתה ברביעית הוא הה"ד זה דכתיב לא
יאכל הוא ברביעית אלמא היכא דכתבה התורה איסור שתיה הוא ברביעית ונ"ל לבאר
פן.

לא מיבעיא לפי שיטת התוס' במס' נזיר שם סה"ד וא"ת דמפרשי הא דילפינו אכילה
משתיה היינו משום דשיעור שתיה הוא ברביעית בכל מקום ודאי פן הוא נאפן לפי
השיטה ברש"י ישן שם וכן הוא בפירוש הרא"ש על מס' נזיר וכן פתבו התוס' במס'
עירובין (דף ד) ד"ה גפן ובמס' סוכה (דף ו) ד"ה גפן בשם הירושלמי פ"ו דמס' נזיר
בד"ה וא"ת דמשנה ראשונה דס"ל ברביעית הוא משום דילפינו שְכָר בְּנִזִיר מביאת
מקדש ז"ל הירושלמי שם משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין דהוי דרשינו שְכָר
שְכָר שְנֵאמַר לְהֵלֵן רביעית אף פאן רביעית חזרו לומר לא יאכל לא ישתה מה אכילה
כזית אף שתיה כזית.

ונ"ל לומר דאף הירושלמי נמי ס"ל דבכל מקום דכתיב שתיה הוא ברביעית ורק הכא
נוכל למילף הקושא כמשנה אחרונה דמה אכילה בכזית אף שתיה בכזית ולא מצי
למימר איפכא להקיש ולומר מה שתיה ברביעית אף אכילה ברביעית דהא קי"ל לקולא
ולחומרא לחומרא מקשינו ושיעור כזית הוא פחות מרביעית ומקשינו לחומרא לומר
שתיה כאכילה בכזית ומ"מ זה ס"ל להמשנה ראשונה דהיכא דאיכא דיקשא וג"ש ג"ש
עדיפא כמו דאיתא בזה הפלוגתא במס' זבחים (דף מח) ובגיטין (דף מא) וא"כ ילפינו
הג"ש דשְכָר שְכָר לומר ברביעית אבל משנה האחרונה ס"ל דהיקשא עדיף וילפינו
מהיקשא שתיה לאכילה דהוא הכא בכזית אבל בכ"ד הוא שיעור שתיה ברביעית וכן
פוסק רבינו שם בפ"ה מהל' נזירות (הל' ב) דשיעור שתיה לנזיר הוא ברביעית עי"ש.

ואי תקשה מהסוגיא דמס' פרייתות (נ"ד יג ע"ב) דאמר שם ת"ר זין ושקר יכול כ"ש ת"ל ושקר מידי דמשפר וכמה פדי לשפר רביעית זין אלמא דמקרא דאל תשת ה"א בכל שהו ומשמע מזה לכאורה דשתיה הנה שיעורא בכ"ש אף לשיטת רבינו לא קשה מסוגיא זו דהנה הכ"מ פ"א מהל' ביאת המקדש בשם הרשב"א ז"ל וז"ל עוד יש לפרש הר"מ ז"ל דר"י בפחות מרביעית לא מחייב דאין שתיה פחותה מרביעית ובמקדש אל תשת פתיב ואע"ג דאמר ת"ק יכול אפילו כל שהו ואפילו זין מגתו כל שהו אינו עיקר אלא יכול זין מגתו הוא העיקר אבל פינן שסופו לרבות כ"ש זין מגתו באזהרה נקיט הקא אגב גררא יכול אפילו כ"ש א"נ יכול כ"ש דקאמר ח"ק בדוקא קאמר ולא כ"ש ממש אלא פזית ומשום דאיהו יליף שקר במקדש משקר דנזיר ושקר דנזיר למשנה האחרונה הוא בכזית דיליף שתיה מאכילה בדין הנה דנימא נמי דשקר במקדש בכ"ש היינו בכזית אלא פינן דכתיב זין וכתיב שקר ע"כ שקר לכדי משפר הוא דקאמי וקא דקאמר יכול אפילו כ"ש לאו למימרא דא"ל פתב רחמנא אלא זין ה"א אפילו כ"ש דאדרבא למאי דפרישית משפר הוא דילפינן דמינה הוא דילפינן מנזיר כו' וכ"ש דפרישית דיש לו שיעור יש לנו הרבה פיוצא בו וכמה כ"ש טפח כו' אבל לר"י דלא יליף שקר מנזיר וכתיב אל תשת אין שתיה פחותה מרביעית עכ"ל.

אלמא דמפרש הנה דברי הרשב"א ז"ל דדעת רבינו ז"ל דבכל מקום דכתיב שתיה אל תשת הוא ברביעית וגם התם מפרש הפשט ברביעית פמבואר. וכן פתב הכ"מ בפ"ג מה' ברכות (הל' יב) וז"ל ומ"ש רבינו דשיעורא דמשקין ברביעית טעמו מדאשפחן בעלמא לענן אכילת איסורין דחייב בשתיית משקין איסורין ברביעית דומיא דאוכלין בכזית עכ"ל אלמא דגם הכ"מ הוא מפרש דס"ל לרבינו דשיעור שתיה דכל איסורין הוא ברביעית וכן פתב הנוב"י במה"ק ח' או"ח (סי' צו) דשיעור משקין אסורים בכ"ד הוא ברביעית ע"ש: והנה נ"ל להביא ראיה לדעת רבינו דשיעור שתיה הקא גבי שבועה הוא ברביעית מהסוגיא דמס' נזיר נ"ד ד ע"א) ור"ש נמי הכתיב מיין ושקר זיר ההוא מיבעי ליה לאסור זין מצנה פנין רשות כו' אלא פי הא דאמר רבא שבועה שאשתה ונזיר ואמר הרניני נזיר אתיא נזירות חנייל על שבועה ורבנן נמי האי מיבעי ליה לאסור זין מצנה פנין רשות א"כ לימא קרא מיין כו' ע"כ.

והנה לענן נזיר ודאי שיעורא הוא ברביעית כמו שבארנו וא"כ א"נ דשיעור שתיה בשבועה הוא בכל שהו ולא ברביעית א"כ לר"ש ניחא דבעי קרא לאסור זין מצנה לומר דחנייל גזירות על שבועה דהא ר"ש ס"ל כל שהו למכות בכל התורה וא"כ בין בנזיר ובין בשבועה איסור מלקות הוא בכ"ש פמבואר שם בסוגיא דנזיר דר"ש למה ליה צירוף כו' וא"כ אי אומר שאשתה ישמה פחות מרביעית לקיים השבועה חייב בזה על איסור נזירות שעבר אבל לרבנן דס"ל דשיעור נזירות הוא ברביעית א"נ דשיעור שבועה הוא בכ"ש מאי מקשה הגמ' ורבנן הא מיבעי לאסור זין מצנה זה ליתא דהא דשבועה אי שתה פחות מרביעית מקיים השבועה דזהו שיעור שתיה ובנדאי יותר אינו רשאי לשתות משום איסור נזיר דהא השבועה פכר קיים ולית עליו עוד חיוב שתיה וממילא חנייל איסור נזיר בלא קרא ואף דאסור פחות מרביעית מטעם חצי שיעור דאסור לדין מה"ת מ"מ על חצי שיעור חנייל איסור פמבואר בסוגיא דשבועות (נ"ד פ"ד) ובתוס' שם ובדברי רבינו לקמן בפ"ה דקאמר שבועה שאוכל פחות מפזית נבלה וטרפה חייב בשבועה וא"כ

נדאי איסור שבוועה חלה ע"ז דח"ש של נזירות ולא בעי קרא לומר דחנייל הנזירות אחר דמקיים שבוועתו דחלה נדאי אף פחות מפשיעור אלא נדאי מוכרח לומר דגם לענין שבוועה דמי לנזירות דהאיסור הוא ברביעית וא"כ אף לרבנן בעי קרא דחנייל על איסור מצוה דהא השבוועה שאשתה אינו מקיים רק ברביעית וע"ז איתא איסור לאו בנזירות וא"כ צריף קרא דמנין ושכר לכ"ע כמבואר: ועוד נ"ל להביא ראיה לזה מהא דאיתא בתוספתא פ"ב דשבועות פן שבוועה שלא אוכל ואכלין אסורין כגון גבלות וטרפות שבוועה שלא אשתה ושקין אסורין יין של ערלה וכה"כ חייב ור"ש פוטר ע"כ.

והנה ר"ל דמוקי ליה בגמ' (דף כג) שם הא דלא אוכל ואכל מ"א דחייב מיירי דמפרש לד"ה או בסתם ולר"ע ור"ש דפוטר הוא משום דס"ל כ"ש למכות אלמא דס"ל דגם שיעור שתיה היכא שאומר שלא אשתה הוא ברביעית לרבנן ולא בכ"ש ורק לר"ש הנה בכל שיהו כמו בכל שיעורי איסור אכילה והכא מיירי במפרש כל שיהו ולא מצי למידחי ולומר אפא דזהו מיירי בסתם ולד"ה והיכא שאומר שלא אשתה גם רבנן מודים דהנה בכ"ש ולהכי חייב במשקין אסורין.

וניחא לפ"ז מה דמחלק התוספתא בתרי גוונא שלא אוכל ושלא אשתה מה שאינו פן בגמ' דידן משום דיש חילוק בין אכילה לשתיה דזה במפרש וזה בסתם זה אינו דא"כ ה"ל להתוספתא לבאר בתרי מלתא שבוועה שלא אוכל במפרש כ"ש ושבוועה שלא אשתה סתם ולומר בהדיא ומדקאמרה בחד גוונא בשניהם שבוועה שלא אוכל ואכל שבוועה שלא אשתה ושמה משמע דמיירי תרנוניהו בחד גוונא במפרש לרבנן ובסתם לר"ע וכמו לר' יוחנן דמוקי לה בכוללמיירי ע"כ תרנוניהו בין שלא אוכל ובין שלא אשתה בכולל דברים האסורים עם דברים המותרים וה"ל לר"ל מיירי תרנוניהו בשנה כמבואר.

וכן מסיפא דתוספתא דאיתא התם שבוועה שאוכל ואכל מ"א שבוועה שאשתה ושמה משקין האסורין פטור ור"ש מחייב כצ"ל ובתוספתא שלפנינו יש ט"ס ומפרש לה המהרש"א ז"ל בשם המהריב"ל שם בשבועות (דף פד ע"א) בתוס' ד"ה אלא דלר"ל מיירי התוספתא במפרש ח"ש וכדמוקי למתניתין עיי"ש ור"ש דמחייב הוא משום דס"ל כל שיהו למלקות ואי אכל כ"ש לא פטר עצמו בזה באכילות אסורות דאסור נמי בכ"ש וכן מ"כ במשקין מיירי נמי לרבנן במפרש כ"ש דאומר בח"ג דאוכל אבל אם לא מפרש הוי משקין נמי ברביעית כמו שאר איסורי שתיה דנקיט האוכל והשותה בחד גוונא כמבואר: ונ"ל לומר אף דרבינו לא כתב זה דשיעור שתיה הוא ברביעית רק באופן זה רק היכא שנשבע שלא ישתה בפירוש מ"מ גם לעיל בה' ג' במה שכתב היכא שנשבע שלא יאכל חייב אף על שתיה גם התם שיעור שתיה הוא ברביעית ואף שאומר שלא אוכל ואכילה הוא בכזית מ"מ אי שתה א"ת אלא על שיעור שתיה רביעית והראיה לזה הוא ממה שכתב רבינו לקמן בה' ו' דהאומר שבוועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושמה חייב שתים דשתיה בכלל אכילה והואיל ופטר ואמר שלא אשתה חייב שתים גילה דעתו שאינו בכלל האכילה וא"נ דאי אומר לא אוכל החיוב או שיתה הוא בכזית כמו האכילה וא"כ תקשה מנ"ל דאמי לומר לחייב שתים שאין דעתו לכלול בזה דלמא להכי אומר שלא אשתה כדי שיהיה השיעור ברביעית והוי כמו שאומר על הפך שבוועה שלא אוכל

שבועה שלא אנכלנה דאינו חייב אלא אחת והוא משום ברחמייהו מסייב רק על הכזית
ואח"כ אומר על פולו וה"נ תחלה אוסר עצמו בכזית שהוא פחות מרביעית ואח"כ אומר
שלא אשתה לאסור רביעית שהוא יותר ונמצא דאינו חל עוד ע"ז השבועה מו התם
בשלא אנכלנה פולו ורק אם שאל על הראשונה שהוא בכזית אז חייב על השניה שהוא
ברביעית דאי אשתה רוחא חגיל אלא ודאי אף היכא שאומר שלא אוכל נמי שיעור שתיה
ברביעית כמבואר.

וא"כ יצא לנו מזה תירוץ נכון לתרץ קושית התוס' (דף כב ע"ב) ד"ה אב"א קרא ונ"ל
פיון דאיכא סברא קרא ל"ל דה"פ כו' ומתמצים בדוחק. ולפ"ז ניקח פן דהנה אם ילפינו
מסברא דשתיה בכלל אכילה ונהנה רק משום דלשון ב"א פן דבגדרים הולכין אחר לשון
ב"א כמו שפתיב הקא הר"ן ו"ל בשם הבה"ג וא"כ אי אומר שלא אוכל לא נאסר בשיעור
רביעית שהוא לשון תורה בשתיה ורק פאיסור אכילה פיון דאינו מזכיר מלת שתיה ונהנה
כמו שפירש לה המשל"מ הקא ותמצית דבריו הוא פן דהיכא דמזכיר בשבועה מלת
אכילה אף דבלשון ב"א הוא פחות משיעור כזית מ"מ אמרינו שדעתו הוא לאסור על
עצמו שיעור אכילה שבכל התורה שהוא כזית אבל גבי קונמות פיון דאינו מזכיר מלת
האכילה נשאר האיסור בכ"ש כלשון ב"א וה"נ פן אי לשון שתיה בכלל אכילה מסברא
מלשון ב"א ולא יבאר שיעור על שתיה וא"כ יהא השיעור כלשון ב"א כמלת אכילה
שאומר בפירוש ונהנה כזית שהוא פחות מרביעית אבל א"נ דהוא מקרא וא"כ בשעה
שאומר שלא אוכל פונתו הוא שלא ישתה נמי וכמו שאומר שלא אוכל ושאשתה
בפירוש ונהנה שיעור שתיה ברביעית והוי כמו שאמרה תורה כל דם לא תאכלו ואעפ"כ
אמרינו במס' יבמות (דף קיד ע"ב) דשיעור של דם הוא ברביעית וע"כ צ"ל מה שפתיב
רבינו לעיל בפ"ו מהל' מ"א האוכל מן הדם כזית חייב כמו שבארנו דקרש הדם ועמד
על כזית אבל אם הוא שתה דרוך שתיה הוי ברביעית וה"נ אם שתה המשקין שנשבע
חייב רק ברביעית שזהו שיעור מה"ת אבל אם הקריש ועמד על כזית חייב כמו גבי דם
השיעור הוא ולהכי ילפינו מקרא לאסור ברביעית דנקא כמבואר: והנה לכאורה קשה
מהא דכתב רבינו לקמן בפ"י מה' תרומות הל' ב' אהד האוכל כו' ואהד השותה כו' וכשם
שאכילתה בכזית פן שתיתה בכזית וכדברי רבינו איתא מפניך בתוספתא דמס' תרומות
פ"ו דשיעור שתיה דתרומה הוא בכזית וכתב בס' חסדי דוד מפרש התוספתא דאף דכל
האיסורין שתיה הוא ברביעית מ"מ תרומה דילפינו מקרא דכי יאכל קודש הוי בכזית
וא"כ ה"נ פיון שאיסור שתיה הוא מה שאומר לא אוכל דלמא הוי נמי בכזית מ"מ נ"ל
לומר דלא דמי כלל דהא חזינו גבי דם אף דכתיב וכל דם לא תאכלו מ"מ אמרינו במס'
יבמות דהוי ברביעית.

וע"כ צ"ל פן דהתם גבי דם פיון דתחלה הנה משקה וע"ז אמרה התורה בלשון אכילה
אמרינו דגביה הוי השיעור ברביעית כמו כל איסורי שתיה דהוא ברביעית ורק אם
הקריש ונעשה יבש אז הוא בכזית דזהו אכילה אבל גבי תרומה פיון דתחלה הנה אכילה
ואח"כ עשה מן האכילה משקה אמרינו דנהנה השיעור כמו שהיתה תחלה אכילה ונאסר
משום אכילה הנה בכזית אבל הקא דאמרינו אי אומר לא אוכל פונתו נמי שתיה וכאילו
אומר בפירוש לא אשתה דמי להא דמשקה של דם דנאסר בתחלה ונהנה ברביעית
כמבואר ועיינו לקמן שם בהל' תרומות מה שבארנו ובלא זה לא קשה עיי"ש ודוק: פ"ק

ה הלכה כ וְלָמָּה אֵינוּ לוֹקֵה מִשׁוּם שְׁבוּעוֹת שְׁוֹא שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לְאוֹתָן אַחֲרִים שִׁישְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ וְתִתְקַיְּמִים שְׁבוּעָתוֹ כּו' וְנִמְצָא כְּשִׁמְתָרִים בּוּ בַעַת שְׁנִשְׁבַּע הַתְּרַאת סֶפֶק שְׁאִין לוֹקִין עָלֶיהָ א"כ הִיָּה לְאוֹ שְׁבוּ מִפְּנֵי שְׁבוּעָה כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר בַּהֲל' סְנֵהֲדָרִין כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה הַנוּב"י בַּמַּה"ת ח' אה"ע (סי' טז) מְבָאָר דְּבָרֵי רַבֵּינוּ פֶּן בְּעֵגְנֵן הַתְּרַאת סֶפֶק דְּהַסְפֵּק שִׁתְּלוּי בְּיַד אַחֲרִים בְּזֶה אֲמָרִינוּ הַתְּרַאת סֶפֶק ל"ש הַתְּרַאָה וְרַק בְּדָבָר הַמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה הֵינּוּ לְעֵגְנֵן תְּרוּמָה וְקוֹדֵשׁ דְּאֶפְשָׁר בְּשִׂאָלָה וְאֶפְיָלוּ הוּא שֶׁל אַחֲרִים וְתִלּוּי בְּהֵן שִׁיּוּכְלוּ לְשִׂאוֹל מ"מ הֵי תְּרַאָה דְּהָא הִלְאוּ לֹא יוּכַל הֵיּוֹת בְּאֶנְפֵן אַחַר וְזֶהוּ הַפְּנִיָה הַמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה הֵינּוּ שֶׁהִלְאוּ הוּא רַק עַל אֶנְפֵן זֶה וְזֶהוּ שִׁחְשִׁיב בַּהֲל' סְנֵהֲדָרִין בְּהִלּוּקִין זָר שֶׁאֲכַל תְּרוּמָה אוֹ חֲלָה וְהִנֵּה הַתְּרַאָה בְּהוּ אֶף דִּישְׁנָה בְּשִׂאָלָה אֲבָל שְׁבוּעַת שְׁוֹא אֶף שֶׁמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה ל"ת מ"מ אֵינוּ מְפֹרָשׁ עַל הַסֶּפֶק כּו' ע"ש: וְהִנֵּה רֵאִיתִי בַּס' הַפְּלָאָה בְּחִידוּשֵׁי וְכַסּוּף שֶׁכְּתַב בַּמַּס' קְדוּשִׁין דָּף עח) שֶׁכְּתַב לְבָאָר שֶׁם בַּגַּמ' דָּאָמַר א"ה א"ס גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה א"ח כּו' וְכַתַּב לְבָאָר הָא דְלֹא הִקְשָׁה עַל הַמְּשֻׁנָה דַּמַּס' מַכּוֹת (דָּף יג) מִשׁוּם דְּהִרִיטְב"א ז"ל כְּתַב דְּלִרְבָּא דָּאָמַר דְּאֵינוּ לוֹקֵה עַל לֹא יִקַּח עַד שִׁיִּקְדָּשׁ וְיִבְעֹל וְא"כ הִנֵּה הַתְּרַאת סֶפֶק שְׁמָא לֹא יִבְעֹל וְרַק ס"ל דְּהַתְּרַאת סֶפֶק שְׁמָה הַתְּרַאָה וְהַרְמַב"ם כְּתַב בַּפ"ה מַהֲל' שְׁבוּעוֹת דְּבָלְאוּ שְׁאֵינוּ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה לֹא מְהַיִּי הַתְּרַאת סֶפֶק וְא"כ א"ש דַּבֵּל"ז כּו' פִּינֵן דְּחִלּוּצָה לֹא יִדְעִינוּ אֲלֵא מְדַרְשָׁא דְּנֹאשָׁה דַּה"ל לֹא שְׁאֵינוּ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה לְכַף לִיכָא מַלְקוֹת דַּה"ל הַתְּרַאת סֶפֶק מִשָּׂא"כ לְבַתֵּר דְּמַשְׁנֵי כּו' דְּאֵיכָא מַלְקוֹת בְּבִיאָה גְּרִידָא דַּה"ל הַתְּרַאת וְדַאי בְּשַׁעַת בִּיאָה כּו' עכ"ל.

מִשְׁמַע דְּמִפְּרָשׁ דְּזֶה דָּאוּמַר רַבֵּינוּ א"כ הִיָּה לְאוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה הֵינּוּ שִׁיִּהִיָּה הִלְאוּ פְּחוּב מְפֹרָשׁ וְלֹא דְּנִלְמוּד מְדַרְשָׁא וְזֶה אֵינוּ לְעַנ"ד חֲדָא דַּא"כ דְּנִחְלַק בְּזֶה א"כ תִּקְשָׁה אֶף לַר' יוֹחֲנָן דַּס"ל בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (דָּף סג) הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הַחֲמִץ לוֹקֵה אַע"פ שְׁאִין עֲמוּ בַּעֲזָרָה מִשׁוּם דְּהַתְּרַאת סֶפֶק שְׁמָה הַתְּרַאָה אֶפְתִּי נִימָא דְּזֶהוּ רַק הַשּׁוֹחֵט דְּכַתִּיב הִלְאוּ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה אֲבָל הַמַּקְטִיר אֵימּוּרִין ה"ח דְּגִלְיָה מְדַרְשָׁא דְּסִמְיָה לֹא יִלִּין פֶּל שִׁישְׁנֵנוּ בְּבַל יִלִּין וְחִיִּיב נְמִי בְּזֶה כְּמוֹ דְּדַרְשִׁינוּ הַחֵם וְא"כ נִימָא דְּבְזֶה לֹא יִהִיָּה הַתְּרַאָה וְלֹא מְצִינוּ בְּזֶה שׁוּם חִילּוּק וְעוֹד דְּהָא הִלְאוּ גּוּפִיָה הִכָּא שֶׁל לֹא תִשָּׂא גְּבִי שְׁבוּעַת שְׁוֹא הוּא מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וּמ"מ ס"ל לְרַבֵּינוּ דְּהִכָּא לֹא לְקִי מִשׁוּם דְּתִלּוּי בְּדַעַת אַחֲרִים אוֹ כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הִכָּא הַלַּח"מ דְּהַסֶּפֶק הוּא בְּזֶה גּוּפִיָה אִם הוּא שֶׁקֶר אוֹ שְׁוֹא אֲבָל בְּזֶה לֹא מְצִינוּ חִילּוּק אִי הִלְאוּ כְּתוּב מְפֹרָשׁ אוֹ אֲתִיָּא מְדַרְשָׁא אֲלֵא הוּא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב לְפָרֵשׁ הַנוּב"י דְּרַק הִכָּא דְלֹא מְצִי לְקִיָּים רַק ע"י הַתְּרַאת סֶפֶק בְּזֶה אֲמָרִינוּ דְּהֵי הַתְּרַאָה כְּמַבּוּאָר וְעֵינֵן לְקַמֵּן בַּפ"א מַהֲל' ק"פ מַה שֶׁנִּבְאָר בְּזֶה עוֹד: פְּרָק ו הַלְכָה הַ פִּיצַד מַתִּירִין כּו' יְבֹא וְיֹאמַר עַל כּו"כ גְּשַׁבְעַתִּי וְנִחְמַתִּי כּו'.

וְהִנֵּה זֶה שְׁאוּמַר רַבֵּינוּ עֲלֵכוּ"כ הוּא מִשׁוּם דַּס"ל דְּצָרִיף לְפָרוּט אֶת הַגָּדֵר וְהַשְׁבּוּעָה. וְהִנֵּה בִּיּוֹ"ד (סי' רכח סי"ד) פּוֹסֵק דְּאֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבַד אִם לֹא פָּרַט אֶת הַגָּדֵר אִין הַתְּרַתּוֹ הַתְּרָה עֵי"ש: וְהִנֵּה לְקַמֵּן בַּהֲל' ז' הַקְּשָׁה הַמְּשַׁל"מ בַּאֲה"ד לְשִׁטָּה זוֹ דְּצָרִיף לְפָרוּט אֶת הַגָּדֵר וְאִם לֹא פָּרַט אֶף בְּדִיעֵבַד אֵינוּ מְוַתֵּר א"כ תִּקְשָׁה מִהַגְּדוֹת רַבב"ח בַּב"ב (דָּף עז) דְּקָאָמְרִי לִיָּה רַבֵּנֵן ה"ל לּוֹמַר מוּפָר לָךְ וְהָא אֵינוּ מְפָרַט אֶת הַגָּדֵר וְכֵן הַקְּשָׁה זֶה בַּס' קָרְפֵן נִתְנָאֵל בַּמַּס' גִּיטִין (דָּף לו') וְהִנֵּיחַ בַּצ"ע וְלֹא הַזְכִּיר אֶת דְּבָרֵי הַמְּשַׁל"מ הִכָּא וּמַה שֶׁמְתַרְץ ע"ז:

ולענ"ד נ"ל לתרץ פן עפ"י מאי שםבאר הגמ' במסכת ב"ב כמו"ח הגאון ז"ל דאמר שם
פי אתא לקמיה דרבנן א"ל פל אבא חמרא וכל ב"ח סיקסא ה"ל לומר מופר לה והוא
סבר שבועתא דמבול קאמר ורבנן א"כ אוי ל"ל ויש לדקדק ע"ז פיון דרבנן קסברי דהא
דקאמר הקב"ה אוי שושבעתי הוא על שבועת הגלות ויהיה בידו להפר ולפדות אותנו מן
הגלות והוא לא עשה זה ה"ל לרבנן לקצוף עליו מאר ולגעור בו בחמה מדוע לא עשה
פן לפדות ב"י מהגלות ולא לקרוא לו חמרא וב"ס דמשמע דרק שטות עשה בזה וגם
הלשון דה"ל לומר מופר לה.

ויבאר פן דהנה התורת חיים עמד הקא על הלשון שאמר מי מפר לי דהל"ל מי מתיר
לו דלשון הפרה הוא אצל בעל והפרה הוא אצל חכם וקיי"ל בעל שאמר בלשון חכם
וחכם בלשון בעל א"כ וכן מה שאמרו לו חכמים ה"ל לומר מופר לה הנה צריך לומר
מותר לה וכן מציינו במס' ברכות (דף לב) ויחל משה מלמד שהפר לו נדרו והגיה הגרי"ב
שהתיר לו נדרו אף נחא הוא הפר באמת ומבאר הת"ח פן דבאמת לשון הפרה שאצל
החכם שמתחרט על נדרו ושואל הפרה ואצל הקב"ה אינו שייך זה כי הוא כבכול לא
איש וינחם ורק הפרה שייך אצל הקב"ה הפרת בעל משום שמינו הקב"ה גזור גזרה
וצדיק מבטלה היינו שהצדיק הוא בבחינת בעל כבכול שמיפר נדר ולהכי נקרא
משרע"ה איש האלהים ועיי"ש.

ועתה יתבאר היטב הקב"ה אמר מי מפר לי היינו אם ימצא בדור איזה צדיק אשר יהיה
ראוי לזה להפר נדרי שיהיה בבחינה זו שביטל גזרת הקב"ה ורשב"ח בענות רוחו חשב
כי הוא אינו ראוי לאותה מדרגה להפר נדרו של הקב"ה ולכן פאשר בא אל החכמים
וספר להם המעשה חשבו פי רשב"ח מגודל ענותנותו לא הפר הנדר א"ל להכי פי מ"מ
שטות הוא פל אבא חמרא כו' ה"ל לומר מופר לה אוי אתה הגעית לאותה בחינה להפר
הנדר ולפדות את ישראל אבל לא קצפו ולא גערו עליו פי בגודל הענוה שלו לא הגיד
מופר לה אבל מספק ה"ל לומר ואם לא אמר הוא טעות אף הוא חשש דלמא שבועתא
דמבול ונהיה מתירא לומר ולכן שתק פן ביאר כמו"ח ז"ל דברי הגמ': ועתה נחא שפיר
קושית המשל"מ דהא הביא הש"ך ב"ד (סי' רלב ס"ק א) דבעל שפיר נדרי אשתו
אינו צריך לפרוט הנדר ורק חכם שהתיר צריך לפרוט וא"כ לגבי הקב"ה דבארנו דהוא
כמו הפרה א"צ לפרוט הנדר וניחא נמי מה שהקשה המשל"מ לקמן בפ"ז מהל' נדרים
ה' ט' על מה שכתב שם אסר על עצמו הנניית בני העיר אסור להשאל על נדרו לחכם
מבני העיר מפני שהוא נוגע בדבר וכן מה דאיתא במס' ברכות ויחל משה מלמד שהפר
לו נדרו ומשה היה נוגע בדבר דאמר רד מגדולתו.

אף לפ"ז נחא דהפל היה בבחינת הפרה אשר בזה אינו שייך נוגע ולא קשה מזה מידי.
ועוד י"ל הקושית שאסר על עצמו הנאת אנשי העיר עפ"י מאי שכתב הש"ך ב"ד (סי'
רכח ס"ק יא) דהיא דאסר עצמו מכל ישראל מותר להשאל דהוי פדיעבד והגר"ע איגר
ז"ל הביא ראיה לזה מגמ' דנדרים (דף צא) וא"כ ה"נ ודאי דשייך לכל ישראל דשרי
דהוי פדיעבד ודוק: פירק ז הלכה ד ולמה כו' לפי שאמר בפקדון או בתשומת יד או בגזל
או עשק כו' והפל מטלטלין כו' עכ"ל.

והנה המפרשים הקשו על רבינו מ"ט השמיט ולא הביא הא דמוקי ליה הגמ' במס' ב"מ (דף מח) ר"ח שם תשומת יד פגון שיחד פלי להלואתו עשק פגון שיחד פלי לעשקו ורבינו כתב סתם דכופר בממון אלו חייב.

ונ"ל ליישב פשוט עפ"י מאי שכתב בס' שיטה מקובצת במס' ב"מ שם ונ"ל כתב הרמב"ן ז"ל פגון שיחד פלי להלואתו עשק פגון כו' פירש"י ז"ל ואי לא לא מחייב קרפן שבועה אפירת הלואה גרידא ואפירת ש"ש כו' וק"ל הא דתנו אנסת ופתית את בתי והוא אומר לא אנסתי משביעה אני ואמר כו' וי"ל אם תבעו מלוה וכפר בה חייב אלא פיון שיתבעו פלי ולא קנאו הוי כפירת דברים בעלמא דהא לית ליה פלי גביה והא דמוקי ליה רב חסדא בהכי ולא מוקי לה בהלואה ושכירות ממש משום דלא אהדרי קרא ללמד על מעות שאינן קונות כדמפרש רב ואזיל עכ"ל.

נמצא דס"ל להרמב"ן ז"ל דבאמת לדין בכל גוונא חייב בהלואה וש"ש ולא כפירוש רש"י ורק רבא מדייק ליה מזה גופיה דר"ח מוקי ליה הכי ללמד דמעוץ אינן קונות מה"ת אבל לדין דפוסק רבינו לקמן בפ"ג מהל' מכירה ה"א דכסף קונה מה"ת לא מוקי פלל בהאי גוונא אלא חייב בכל גוונא אף לא ביחד פלי ולהכי השמיט וניחא נמי קושית התוס' במס' שבועות (דף לג ע"ב) ד"ה ונאמר דהקשו פיון דשבועת העדות גמר ר"א משבועת הפקדון ניבעי בהלואה ובעשוק יחוד פלי כדאיתא בב"מ מ"ח כו' ולפ"ז ניחא דא"ל דגם ר"א ס"ל דמעוץ קונות כמו דס"ל לדין דקונות מה"ת וא"כ חייב אף בלא ייחד פלי כמו שכתב הרמב"ן ז"ל ודוק: פירק ט הלכה ה וכן אם השביעם שיעידו לו שאנס את בתו או פתה את בתו וכפר חייבין בשבועת העדות מפני הבושת והפגם כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ שאנס פלוני כו' ר"פ שבוהפ"ק (דף לו) שנינו אנסת ופתית את בתי כו' חייב ר"ש פוטר שאינו משלם קנס עפ"י עצמו א"ל אע"פ שאינו משלם קנס עפ"י עצמו משלם בנשת ופגם עפ"י עצמו ולמד רבינו משם לשבועת העדות עכ"ל.

ותמהו הלח"מ והתוי"ט והמשל"מ על הכ"מ דל"ל ללמד משבועת הפקדון הא בשבועת העדות גופיה שם במשנה (דף לג) תנינן זה ואמר בגמ' משום דאיכא בנשת ופגם עיי"ש: ונ"ל לומר פן דלהכי הביא הכ"מ ממשנה דשבועת הפקדון דהנה ממשנה זו דשבועת העדות אין ראיה דלהכי חייב על זה משום בנשת ופגם דא"ל דכמו דמסיק שם לפי המסקנא הברייתא דאם לא תבואו ותעידו שהוציא שם רע כו' כראב"ש דס"ל דיבואו עדים ויעידו ה"נ איתא זה המשנה כראבר"ש אבל לדין דס"ל דמשביע עדי קנס פטור ה"נ אי אמר אנסת ופתית את בתי פטור ורק הגמ' דחה לדחויי משום בנשת ופגם והא באמת צריך לומר למ"ד פלגא נזקא ממונא דלדידה לא אתי לאשמועין כמו למ"ד פ"ג קנסא דחצי נזק צרורות ממונא הוא וע"כ צ"ל דאתי לאשמועין כמ"ד משביע עדי קנס חייב אבל לדין א"ל דפטור זה ולהכי הביא הכ"מ ממשנה דשבועת הפקדון דמצינו דרבנן סברי גבי משביע עדי פקדון דחייב והתם הא כ"ע מודים דפטור בקנס כמו שכתבו התוס' (דף לג ע"א) ד"ה א"ד משום דלא כפר ליה ממונא דחייב בהודאתו ורק בעדי קנס ס"ל לחד מ"ד דחייב דלא ילפינן בג"ש דתחטא תחטא עיי"ש.

והא הָתָם ג"כ מְחַיְבֵי רַבָּנָן אִם אוֹמֵר אֲנִסְתָּ וּפְתִיתָ אֶת בְּתִי וְע"כ צ"ל מִשׁוּם בְּחִשָּׁת וּפְגָם
הוא הַחַיִּיב דְּזֶה תוֹבֵעַ דְּלֹא שְׂבִיק מִיָּדִי כו' וא"כ ה"נ גַּם בְּשִׁבועַת הַעֲדִים נִמְי חַיִּיב לִכ"ע
מִטַּעַם דְּבְחִשָּׁת וּפְגָם הוא תוֹבֵעַ וּל"צ לומר דְּאִתִּי רַק לְמ"ד מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קָנַס חַיִּיב דְּחַזְנִין
בְּשִׁבועַת פ' דלכ"ע חַיִּיב כְּמִבְּנָאָר.

וְאִף שְׂרַש"י ז"ל לֹא ס"ל כְּדָבְרֵי הַתּוֹס' דְּכָתַב (בְּדָף לֵד) וְהָא דְאֶמְרִינָן בְּמִס' כְּתוּבוֹת (דָּף
מב) יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׁהֵן קָנַס גְּבִי פְקֻדוֹן דְּלֹא כְּרַאבְר"ש מ"מ הַתּוֹס' הָא חוֹלְקִים וּס"ל דְּבְפְקֻדוֹן
לכ"ע פְּטוֹר בְּקָנַס וְא"כ שְׁפִיר כְּתַב הַכ"מ דְּמִמְשַׁנָּה זֶה רְאָיָה לִכ"ע דְּחַיִּיב וְדוּק: הִלְכָה ו
אִין חַיִּיבִין בְּשִׁבועַת הַעֲדוֹת עַד שְׂיִכְפְּרוּ וְיִשְׁבְּעוּ אַחַד תְּבִיעַת בַּע"ד עֲצָמוּ אוֹ שְׁלוּחוֹ עכ"ל.

וְהִנֵּה הַגֵּר"ע אֵיגָר ז"ל בְּגַה"מ שֶׁם בְּמִס' שְׁבִיעוֹת פ"ד מִי"ב כְּתַב וּמָה מְאֻדְתְּמוּהֵים לִי
דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ט מֵהַל' שְׁבִיעוֹת ה"ז ז"ל וְיִשְׁבְּעוּ אַחַר תְּבִיעַת בַּע"ד בְּעֲצָמוּ אוֹ שְׁלוּחוֹ
הָא בְּשְׁלוּחוֹ אֵינָם חַיִּיבִין וְה"ל לְפָרֵשׁ אִם הִנֵּה ע"ז הַרְשָׁאָה וְצַע"ג עכ"ל.

וְכֵן רֵאִיתִי לְהַפְנִי מִשְׁהַ בִּירוּשָׁלַיִם דְּשְׁבִיעוֹת ה"ט שֶׁם כְּתַב ז"ל שְׁלַח בְּיַד עֲבָדוֹ מִשְׁמַע
דְּנוֹקָא עֲבָדוֹ קְתָנִי אֲבָל שְׁלוּחוֹ יִשְׂרָאֵל מְהֵינִי וְכ"כ הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם בַּה"ג אִין הַעֲדִים
חַיִּיבִין בְּשִׁבועַת הַעֲדוֹת עַד שְׂיִכְפְּרוּ וְיִשְׁבְּעוּ אַחַר תְּבִיעַת בַּע"ד עֲצָמוּ אוֹ שְׁלוּחוֹ וְכַת"כ
גְּרִיס שְׁלַח לְהֵן בְּיַד בְּנוֹ וּבְיַד עֲבָדוֹ אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ אִזְ שְׁאֵמֵר לְהֵם הַנְּתַבְעַ מִשְׁבִּיעֵנִי אֲנִי
עֲלִיכֶם יְכוּל יְהוּ חַיִּיבִין ת"ל וְשְׁמַעְהָ קוֹל אֱלֹהֵי עַד שְׂיִשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ וְנִרְאָה דְּטַעְמוֹ ז"ל
דְּלֹא פְּסַק כְּהַי בְּרִייתָא מִשׁוּם דְּבַגְמ' (דָּף לֵג ע"ב) אִיתָא וּבְפִשְׁטוֹת אֶמֶר בְּבֹא בְּהַרְשָׁאָה
מְהֵינִי בְּתַבִּיעַת מְמוֹן הִיכָא דְּלֹא הָנִי כְּפִיָּה עכ"ל: וְהִנֵּה צְרִיף לְבָאָר כְּנִנְתוֹ דְּנִדְאִי לְהַכִּי תְּנִי
עֲבָדוֹ מִשׁוּם דְּס"ל כְּשִׁיטַת הִי"א שְׁהוּבָא בַּח"מ וּס' קכג) דְּעֲבָד אֵינוֹ בָּא בְּהַרְשָׁאָה וְכִמוֹ
שְׁמַדְיִיק הִכָּא הַתּוֹי"ט בְּמִשְׁנָה עֵי"ש אֶמְנָם כְּבָר דְּחָה זֶה שֶׁם הַתּוֹס' חֲדָשִׁים וּבְתוֹס' רַע"ק
ז"ל דְּלִרְבוּתָא קְאָמֵר עֲבָדוֹ אִף שְׂיָדוֹ כִּי רַבּוֹ מ"מ אֵינוֹ חַיִּיב אֲבָל א"ל דְּגַם עֲבָד בָּא
בְּהַרְשָׁאָה כְּשִׁיטַת הַש"ע תְּחַלְּהָ שֶׁם וּמָה שְׁפָתַב עוֹד הַפ"מ וְנִרְאָה דְּטַעְמוֹ דְּלֹא פְּסַק כְּהַד
כְּרִייתָא מִשׁוּם דְּבַגְמ' דִּינָן כו' וְלֹא יְדַעְתִּי אִיף מְצָא בַּגְמ' דִּינָן חוֹלְקֵי עַל הַכְּרִייתָא וְנִדְאִי
שֶׁם הַכְּרִייתָא בַּח"כ נִיחָא דְּמִיָּרִי שְׁלוּחוֹ בְּלֹא הַרְשָׁאָה וְע"ז ס"ל לְהַגְמ' דִּינָן נִמְי דְּאֵינוֹ
חַיִּיב וְהַמְשַׁנָּה דְּנִקִּיט רַק עֲבָדוֹ הוּא מִשׁוּם רְבוּתָא דְּאִף דִּינָן כִּי רַבּוֹ דְּמִי וְדְּבָרֵי רַבִּינוּ
דְּלֹא מְחַלְקֵי אִם בָּא בְּהַרְשָׁאָה אֵינוֹ מִיְּנֻשָׁב רַק כְּפִי שְׁמַבְאָר הַלַּח"מ לְעֵיל בַּפ"ז ה' ו' דְּרַבִּינוּ
ז"ל ס"ל דְּהִיכָא דְּהַשְׁלִיחַ תוֹבֵעַ הַמְמוֹן חַיִּיב אִף אִם עֲשָׂאֵו בְּעֲדִים בְּלֹא הַרְשָׁאָה וְרַק אִם
הַשְׁבִּיעַ ע"י הַשְׁלִיחַ בְּלֹא תְּבִיעָה אִזְ אֵינוֹ חַיִּיב וּמָה שְׁאֵמֵר הַגְמ' בְּבֹא בְּהַרְשָׁאָה הוּא ל"ד
רַק שְׁעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לְגִבּוֹת הַמְמוֹן וְהַאֲרִיף בְּזָה שֶׁם וְהַפ"מ וְכֵן הַגֵּר"ע ז"ל לֹא הִבִּיאוּ דְּבָרֵי
הַלַּח"מ וְצ"ע: הִלְכָה יָד כ"מ שְׁאֵמֵרנוּ פְּטוֹר כו' בְּקִרְבָּן אֲבָל לֹא בְּמִלְקוֹת שְׁנֵאָמֵר לְאַחַת
מְהֵנָּה כו' עכ"ל.

וְכַתַּב הַלְחָם מִשְׁנָה ד"ה אֲבָל וְעוֹד קָשָׁה לְרַבִּינוּ לְמָה שְׂבִיק טַעְמִיָּה דְּרַבָּא דְּאֶמֶר מִשׁוּם
דְּהוּי דְּבָר שְׂבִיכְלָלוֹ וְיֵצְא לִידוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ וְאִין לָהּ בּוֹ אֱלֹא חִידוּשׁוֹ נִקְרָא דְּלֹאחַת מֵאֱלֹהֵי
לֹא צְרִיף לְהַכִּי וְיוֹמֵר ה"ל לְמִיפְסַק כְּטַעְמִיָּה שְׁל רַבָּא דְּהִילְכְתָא כְּפִי דְּאֶבְיִי וְלֹא
כְּטַעְמִיָּה וְצ"ע בְּרִי"ף וְר"ן כו' עכ"ל.

וְלַעֲנֵד נ"ל לִישָׁב הַקּוֹשֵׁיָא כֵּן דְּרַבִּינוּ ז"ל ס"ל מִפְּת קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' סוּף מִס' שְׁבִיעוֹת
דְּאִיתָא שֶׁם חַיִּיבִין מִשׁוּם שְׁבִיעוֹת בִּיטוּי תִּימָא דְּנִימָא דִּיֵּצְא לִידוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ וְאִין לָהּ

בו אלא חידושו כמו דאמרין בפ"ג גבי שבועת העדות ונ"ל דלא דמי דהתם יצא להקל
הילכה הוי חידוש אבל הקא יצא להחמיר לפי דכופר ממונ א"כ א"ו חידוש עכ"ל.

ולרבינו ז"ל לא ניחא ליה החילוק של התוס' ורק מפני קושיא זו מפרש לה הגמ' כמו
שפירש שם המהרש"א ז"ל (בדף פה ע"ב) הנה מצי לפרש דרבא קאי נמי אהא דפריה
מעיקרא אלא לרב למאי הילכתא אפקיה קאמר רבא דלהכי אפקיה דהוי דבר שהיה
בפולל ויצא אין לה בו אלא חידושו בלבד דהיינו בראויין להעיד בב"ד וי"ל דאפקיה
דהנה חייב נמי משום שבועת ביטוי בפסולי עדות ושלא בב"ד וקושטא דמילתא פירש
רש"י דלרבא לא צריה למעוטי שבועת ביטוי מלאחת כו' עכ"ל.

וס"ל לרבינו דמכת קושית התוס' ס' המ"ס דחייבין בשבועת הדיינים משום שבועת
ביטוי מנפת דזה דיצא לידון בדבר החדש לא נדע למעט דאין חייבין שמים וזה ידעין
הקא בשבועת העדות רק מקרא דלאחת דאינו חייב שמים כמו שאמר אבני ורבא דאמר
אין לה בו אלא חידושו קאי לתרץ רק מה דמקשה לרב אלא למאי אפקיה כמו שפירש
המהרש"א וניחא נמי קושית התוס' במס' שבועות (דף יט ע"א) דס"ל דרע"ק ור"א ס"ל
דחייב סטאת קבוע מזה פיון דיצא לידון בדבר החדש ולפ"ז ניחא דמזה דיצא לידון
בדבר החדש לא פטרינו ליה לגמרי כמבואר ועיין לקמן בה' שגגות מה שנקאר שם:
פרק י הלכה א האשה שהשביעה עד אחר שיעיד לה במיתת בעלה וכפר חייב בשבועת
העדות שאילו העידו היתה נושאת ונוטלת פתובה כו'.

וכתב הלחם משנה שם בגמ' אמרו ה"מ בעד מיתה שהוא פטור דאמר לדידה ולא אמר
לב"ד דתנו האשה שאמרה מת בעלי תנשא ופירש רש"י כגון דא"ל לדידה חוץ לב"ד
מת בעלה ולא א"ל עדות בב"ד פשהתביעתו לפי שהיא יכולה לילה לב"ד ולומר מת
בעלי ולא צריקא לשום עד ולא הזכיר זה רבינו ולא ידעתי למה עכ"ל: ונ"ל לענ"ד
לישב דברי רבינו פן דלהכי השמיט זה דהנה לפי מה שכתב הנוב"י (בסי' לג) באה"ע
במה"ק שם דיש מוכרח לומר דלדעת רבינו עד אהד פשר הוא מה"ת נאמן לעדות אשה
ורק מה שנאמן אשה שארי פסולי עדות וכן מה שהיא בעצמה מעידה זהו רק מדרבנן
וא"כ תקשה טובא פיון דפוסק רבינו דהיא אשה אשה שמת בעלה דאינה גובית רק
עיקר פתובה ולא תוספת וכמו שמבואר בשם רבינו באה"ע (סי' יז ס' מד) דזה דנלמוד
ממדרש פתובה הוא העיקר ולא התוספות פתובה וא"כ זהו רק אי היא בעצמה הגידה
אבל אם עד אהד פשר העיד לה אזי גובית אפילו תוספת פתובה פיון דמה"ת נאמן הוא
נא"פ.

שהב"ש כתב שם בס"ק קכ"ט דע"פ עד אהד וכותי מסל"ת אינה גובית תוספת זהו רק
לפ"ד הפוסקים דעד אהד פשר נאמן רק מדרבנן ודמי לאם העידה בעצמה אבל אם עד
אהד פשר נאמן מה"ת אזי אמרינו אף תוספת פתובה גובית וכן כתב הנוב"י בעצמו דכיון
דהוא מה"ת גובית תוספת וא"כ תקשה מ"ט אינו חייב קרבן שבועה אי אמר לדידה ולא
לב"ד הלא אם יעיד בב"ד תגבה אף התוספת ואם היא תאמר אין לה תוספת וא"כ
מפסידה במה שאינו מעיד אף הב"ש כתב שם שתלוי בשני הטעמים אם הטעם שגובית
פתובה מתמת מדרש פתובה מזה אינה גובה תוספת אבל אם מן הקו"ח שב"ש אומרים
שם אם נכנסין כו' אז גובית אף תוספת פתובה פן כתב שם בשם המהרשד"ם וא"כ ניחא

שפיר דהנה במס' פתובות (דף פא) אמר הגמ' שם בתחלה מאן שמעת ליה דדרש מדרש פתובה ב"ש משמע דרק ב"ש דריש מדרש פתובה ועפ"ז כתבו התוס' במס' פתובות (דף נג) ובמס' יבמות (דף קיז) דמשמע דרק ב"ש דריש מדרש פתובה ולא ב"ה ומשה"כ קזרו ב"ה להורות כב"ש הוא מטעם קו"ת א"כ ודאי דגובה אף תוספת פתובה אבל התוס' כתבו שם דלבסוף דמסיק יבם פאחר דמי אז אפילו לב"ה דרשינן מדרש פתובה וכן באמת שם בירושלמי בפ' האשה ביבמות חשיב בית הלל גמי מן הדורשים מדרש פתובה ופירש הפ"מ היינו לאחר שחזרו להורות כב"ש משמע דלא משום קו"ת ועפ"ז ס"ל גמי הסוגיא (דף נג) דאמר שם גבי ארוסה שאין אני קורא זה לכשתנשא לאחר תטול וכתבו התוס' שם דהוי משום דדרשינן מדרש פתובה והקשו מ"ט פסקינן כב"ש נגד ב"ה אף לפי מאי דמסיק שם (דף פא) א"ל דאף ב"ה דרשי פסברת הירושלמי ויבם אחר הוא ולהכי פסקינן פו: ועתה יבואר פו רב פפא שם במס' שבועות א"ל דס"ל כפי שאומר הגמ' תחלה במס' פתובות (דף פא) דרק ב"ש דרשי מדרש פתובה וב"ה קזרו מטעם קו"ח וא"כ גובה הת"כ אף אם היא תאמר בב"ד בלא עד ולהכי א"ת ק"ש היכא דאמר לדידה אבל אנו דפסקינן דאינה גובה את ת"כ היכא שהיא העידה בב"ד וע"כ צ"ל דלדין הוא הטעם משום מדרש פתובה וס"ל דאף ב"ה דרשי זה ומשה"כ קזרו וכפי הסוגיא שם (דף נג) דאמרינן גבי ארוסה וכדברי הירושלמי שבארנו וא"כ לדין אף אם אומר לדידה מ"מ חייב קרבן שבועה משום דמפסידה התוספת כמבואר.

ומכש"כ א"נ כדברי הריב"ש ז"ל בתשובה שהביא שם הנוב"י דהביא הוא ראיה מדברי רב פפא במס' פתובות (דף קו) כששמעה שמת בעלה בעד אחד ס"ל דעד אחד אינו נאמן מה"ת ואינו נכנס עפ"י לנחלה עפ"י עי"ש א"כ א"ל שפיר טפי דר"פ אזיל לשיטתו דהוא ס"ל דעד אחד אינו נאמן מה"ת ומשה"כ עד אחד שנה להיכא שאמרה היא אבל אנו דפסקינן דעד אחד נאמן מה"ת והיא בעצמה לא א"כ איכא חילוק לענינות"כ אמנם הנוב"י דחה שם את דברי הריב"ש זה עי"ש ויתורץ כמו שבארנו ודוק: פרק יב הלכה ז קטנים שנסבועו והן יודעים טעם השבועה אע"פ שאינן חייבין כופין לעמוד בדבריהם לחנכו ולאיים שלא ינהגו קלות ראש בשבועות כו', והנה הכ"מ כתב הוא בפ"ה דגדה (דף מה ע"ב) כו' והנה נ"ל לענ"ד דצריך לבאר דהכא ע"כ מייירי רבינו בקטנים ממש ולא במנפלא סמוך לאיש אשר נדריהו נבדקין שחל נדרן ושבועתן מה"ת אשר זה מבאר רבינו לקמן בפ"א מה' נדרים אלא הכא מייירי בקטנים שהגיעו לחינוך והכא הני הגיעו לחינוך מעת שיודעים טעם השבועה וזהו שאומר רבינו כופין אותן לעמוד בדבריהם אין פוננתו דב"ד כופין אותו דהא מבואר בגמ' (דף מו ע"ב) שם דא"נ קטן אוכל גבילות אין ב"ד מצווין להפרישו א"כ גם הכא גמי פו וצריך לומר דכופין שכתב רבינו קאי על אביו שמתחייב לחנכו במצות והכא זהו החינוך שיעמדו בדבריהם וכמו שכתב רבינו שם בפ"ז מהל' מ"א (הל' כח) אע"פ שאין ב"ד מצווין להפרישו מצנה על אביו לגעור ולהפרישו כדי לחנכו בקדושה כו' וכן מסיק רבינו הכא ואם היה הדבר שנסבוע כו' מכה אותו אביו או רבו וגוער בו כו' וכ"ז הוא הפנייה שאביו או רבו מי שמחוייב לחנכו הוא כופה אותו אבל לא ב"ד.

וא"כ לא נמצא דין זה במס' גדה שם דהתם מייירי רק במנפלא סמוך לאיש ורק סמוך יש מזה דאמר שם א"נ מנפלא סמוך לאיש ל"ד ומ"מ א"נ ב"ד מצווין להפרישו אז לאותן

שְׁמֹנְזֵהִים עָלָיו יֵשׁ אִסּוּר הַה"ד לְכָל קִטְנִים לְדַדְדוֹ שֶׁהִגִּיעוּ לְחִנּוּף יֵשׁ מִצְנַת חִנּוּף עַל הָאֵב וְהוּא כּוֹפֶה אוֹתוֹ אַע"ג דָּאִין ב"ד פּוֹפִין לְהַפְרִישׁוֹ וְהַכ"מ לֹא בְּאֵר בְּזָה וצ"ע: הַלְכָה ט הַשּׁוֹמֵעַ הַזְּכָר מִפ"ח ה"ז הֵיךְ חַיִּיב לְנִדּוּתוֹ וְאִם לֹא כו' וְצָרִיךְ לְהַתִּיר מִיָּד כְּדֵי ש"י לְאַחֲרֵים שְׁהָרִי א"י שְׁנִדּוּהוּ וְא"ת יוֹדִיעָהוּ וְנִמְצָא כָּל הָעוֹלָם בְּנִדּוּי כו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הַלַּח"מ קֶשֶׁה דְּבַגְמ' אֶמְרוּ (נ"ז ז) בְּנִדְרִים ש"מ אֵין בֵּין נִדְוֵי לְהַפְרָה וְלֹא פְלוּם וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּה"א דְּפִא"מ דְּלֹא־פְקִירוּתָא עַד דְּחִיְלִי שְׁמַתָּא עָלָיו ל' יוֹם כו' וְהָרִי"ף ו"ל ב'פ' א"מ ס"ל דְּפְלִיגִי אֶהְדְּדִי וְדָחָה הֵיא דְנִדְרִים וְכֵן דַּעַת רַבִּינוּ ו"ל שְׁפַתְבּ בְּפ"א מֵהַל' ת"ת א"ב נִדְוֵי לְהַפְרָה וְלֹא פְלוּם וְא"כ פִּינּוֹן דְּרַבִּינוּ נ"ט לְהַתִּיר מִיָּד מִשּׁוּם מְכָשׁוּל וְא"כ הַשְׁמַתָּא לֹא קֶשֶׁה כָּל מ"ה א"מ וְשִׁפִּיר שֵׁאֵה"כ דְּיוֹדִיעָהוּ שֶׁהוּא מוֹדָה אוֹתוֹ שְׁבִינָה ת"ח וְכ"ע פְּרָשֵׁי מַנִּיה וְא"כ לֹא ה"ל לְרַבִּינוּ לְדַחּוֹת דִּפ' א"מ עכ"ל: וְנ"ל לִישָׁב דַּעַת רַבִּינוּ פְּשׁוּט דִּא"נ דְּדִין הוּא בְּאַפְקִירוּתָא דִּיחֻוּל הַנִּדְוֵי דְּנֹקָא ל' יוֹם וְרַק הֵקָא שְׁרִינּוּ לְאַלְתֵּר כְּדֵי שְׁלֵא יִכְשִׁיל א"כ לִיתָא הֵקָא נִדְוֵי כָּל דְּהָא הָיִי כְּמוֹ שְׁלֵא נִדְוּהוּ דְּהַשְׁמַתָּא הָיִי דְּנֹקָא תְּלַתִּין יוֹם אֶלָּא וְדָאִי צָרִיךְ לִזְמַר דְּזָה הַדִּין לְכ"ע דְּלֹא בְּעֵי שְׁיִחֻוּל הַנִּדְוֵי ל' יוֹם וְא"כ הֵיכָא דְּאִיכָּא הַחֲשֵׁשׁ שְׁלֵא יִכְשִׁיל וְלֵהוֹדִיעָהוּ א"י שְׁרִינּוּ לְאַלְתֵּר וְהֵתָם נְמִי אֶמְרִינּוּ דִּא"ב נִדְוֵי לְהַפְרָה וְלֹא פְלוּם וְלֵהֲכִי כְּתֵב נְמִי רַבִּינוּ הֵתָם בְּפ"ז מֵהַל' וְת"ת דְּכִשְׁחֻזָּר לְמוֹטֵב מִתְרִינּוּ לִיה לְאַלְתֵּר וְרַק זָה כְּתֵב רַבִּינוּ הֵתָם דָּאִם רָאוּ ב"ד לְהַנִּיחָהוּ בְּנִדְוֵי זָה כְּמָה שְׁנִים נִיחָהוּ פִּינּוֹן דְּהֵתָם לִיכָּא חֲשֵׁשׁ דְּמְכָשׁוּל אֶבֶל הֵקָא אֵין לְהַנִּיחוֹ וְרַק מִתְרִינּוּ לְאַלְתֵּר מְפִנֵי הַחֲשֵׁשׁ שְׁלֵא יִכְשִׁיל פִּינּוֹן דְּלֹא בְּעֵינּוּ ל' יוֹם וְאִף שְׁגָם זָהוּ אֶפְקִירוּתָא שְׁמַזְכִּיר ש"ש לְכַטְלָה סָגִי בְּזָה כְּמִבְנָאָר וְדוּק: הַלְכוֹת נִדְרִים פָּרַק א הַלְכָה יז וְכָשֵׁם שְׁאוּסָר עֲצָמוּ בְּכִנּוּיִין כְּדָם אִם הַקְדִּישׁ שׁ בְּכִנּוּיִין ה"ז הַקְדֵּשׁ עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ הֵקָא וְכָשֵׁם שְׁאוּסָר כו' ה"ז הַקְרֵשׁ ה"מ שְׁם בְּגַמ' וְאֵינוּ מְבָאָר הַכ"מ הֵיכָא מִשְׁמַע זָה בְּגַמ'. וְהַלַּח"מ כְּתֵב ה"מ בְּגַמ' (נ"ז י) דְּקָאֶמַר בְּלִשׁוֹן שְׁבָדוּ חֲכָמִים מִשּׁוּם דְּלֹא נִימָא קָרְבָן לַה' ה"מ דְּבִהַקְדֵּשׁ נְמִי נֶאֱמְרוּ הַדְּבָרִים וּמַנִּיה לר"י דְּקִי"ל כְּנִתְיָה דְּהָיִי נְמִי הֲכִי עכ"ל.

וְלַעֲנֵ"ד לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרֵי הַלַּח"מ מֵאֵי רָאִיָּה הוּא מֵהֵתָם אִם עַל הֵיכָא דְּמִקְדִּישׁ קָרְבָן דִּי בְּכִנּוּי לְקָרְבָן הֲלֹא זָה כְּתֵב רַבִּינוּ לְהַדְּיָא דְּכִנּוּי קָרְבָן וְהֵינּוּ הָרִי עָלֵי קוֹנָם קוֹנָם כו' וְזָהוּ שְׁמַבְאָר שְׁם בְּמִשְׁנָה (נ"ז י) וּמְבָאָר הַגַּמ' דְּהוּא דְּלֹא לִימָא קָרְבָן לַה' וּמָה שְׁפַתְבּ רַבִּינוּ הֵינּוּ הֵיכָא דְּמִקְדִּישׁ בְּלִשׁוֹן הַקְדֵּשׁ אִם יֵשׁ בְּזָה כִּנּוּי וּבְזָה נִמְצָא בְּתוֹס' שְׁם ד"ה וּנְזִירוּת תִּימָא אִמָּאֵי לֹא תִנָּא אִסּוּרִים כְּאִסּוּרִים וְהַקְדָּשׁוֹת כְּהַקְדָּשׁוֹת וִי"ל דְּלִמ"ד לִשׁוֹן עִפּוּ"ם הוּא לֹא נִמְצָא לְהֵם לִשׁוֹן נְכָרִים אֶלָּא בְּהִנֵּי דְּתִנָּא וְלִמ"ד לִשׁוֹן שְׁבָדוּ חֲכָמִים צ"ל דְּלֵהֲכִי לֹא תִנָּא דְּלֹא כְּתִיב עֲרַף לַה' אִסּוּר הַקְדָּשׁ לַה' כְּמוֹ דְּכְתִיב חֲרָם לַה' וְקָרְבָן לַה' עכ"ל: נִמְצָא דְּלִפ"ד הַתּוֹס' לְדְבָרֵי שְׁנִיָּהֶם בֵּין לר"י וּבֵין לר"ל לֹא תִקְנוּ כִּנּוּי הַקְדָּשׁוֹת דְּלִיתָא גְּבִיָּה כִּנּוּי וְאֵין רָאִיָּה כָּל מִכִּנּוּי קָרְבָן דְּהֵתָם אִיכָּא קָרְבָן לַה' וְגַם יֵשׁ לִשׁוֹן כּוֹתִיב בְּזָה.

אֶמְנָם דְּבָרֵי רַבִּינוּ הוּא מֵהִירוּשְׁלָמֵי פ"א דְּנִדְרִים ה"א דְּשָׁם אִיתָא וְהֵלֵא הָעֲרָכִין וְהַתְּמוּרוֹת וְהַהַקְדָּשׁוֹת בְּפִרְשָׁה הָיִי וְלֹא תִנָּיִן כִּנּוּי עֲרָכִין וְכִנּוּי תְּמוּרוֹת וְהַהַקְדָּשׁוֹת אֵלוּ תִנָּיִן מֵהָיִינוּ מִתְּנֵי עֲרָקִין תְּמֻנָּה הַגָּדֵר הַגָּרָם כו' וּמְפָרְשֵׁי הִירוּשְׁלָמֵי פִּירְשׁוּ דְּזָהוּ דִּיחֻוֵי

דמדקה דלהכי לא תני ליה בזה פינויין ונהי לשונות לא שייכי כו' אמנם באמת יש לפרש בלשון נחיותא דברי הירושלמי דקאמר הלא ערכין בפרשה הוא ול"ת ואילו תנינן הא הני פינויין דקחשיב ערקין כו' והטעם דלא קחשיב ליה הוא כמו שכתב בס' שיטה מקובצת שם במס' נדרים וז"ל וכינוי הקדשות בהקדשות לא קתני לפי ששמה אין בלשון פותים שום פינוי כו' ול"נ שהם בכלל פינוי נדרים פנדרים א"נ י"ל תנא ושייר שהרי גם פינוי ערכין לא קתני ואח"כ מביא לשון של הירושלמי שהבאתי כו' וא"כ א"ל דגם הירושלמי נמי אומר דגם באלה נמצא פינוי בהקדשות ערכין ותמורות והא דלא קחשיב להו הוא א"ל פתירוץ הש"מ דהוי בכלל נדרים או תנא ושייר והירושלמי מפרש א"נ פינויין בהני מהו ואומר ערקין תמופה הגדר הגרם וזהו לערכין לתמורה ולהקדשות כמבואר ועיין תוס' בערכין (דף ד ע"א) ד"ה הפל שכתבו דל"ח פינוים על ערכין שלא היו מזכירין ש"ש על הערכין כו' וא"כ זה התירוץ ליתא רק למ"ד לשון שפדו חכמים אבל למ"ד לשון פותים הנה צריך לתרץ כמו שכתב הש"ס והירושלמי דבארנו.

והנה הק"ע פתב הכא בנדרים בש"ק וז"ל וקשה והלא ביתו קודש לה' כו' גם ביהושע פתיב פלי כסף כו' קודש הוא לה' וי"ל דהיינו קדשי בדה"ב הוא ובכלל חרמין הם אף קשיא דמאיזה הקדשות קשיא להו דבקדושת הגוף פשיטא דכתיב קרבן לה' וגם תנו פינוין דידהו קונם קונח כו' וצ"ע: ולענ"ד לא קשה מידי דלא מקשה הירושלמי על ענין של הקדש היינו קדשי הגוף וקדשי בדה"ב אם יש בהו פינויין דנדאי יש במלת קרבן לקדשי הגוף ומלת חרם לקדשי של בדה"ב כמו שאיתא שם (דף י) בגמ' אלא שאל על המלות של הקדשות אם יש פינוי על שם דבר של הקדשות ואומר במסקנא הגדר הגרם כו' והא דלא קחשיב כמו שבארנו הוא ודוק: הלכה א במשל"מ פתב הב"י בשם הרשב"ץ ובתשובה אחרת פתב שמתא נראה שהוא נידון כאיסור שאם אמרו בלשון נדר נדר נדר בלשון שבועה שבועה ואפשר נמי דבכל ענין יתבין ליה חומר נדר לחול ע"ד מצוה וחומר שבועה לחול ט"ד שא"ב ממש אבל מה שנראה נדאי בזה שדין שבועה י"ל שהרי מיתסר גברא כו' ותימא דבריש נדרים קאמר איידי דתנא נדרים דמתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמתסר חפצא עליה וצ"ע עכ"ל.

ולא הבנתי לענ"ד קושיתו דל"ק מזרי דבמשנה על נחרמים פחרמים מפרשי להו התוס' והרא"ש שם דהיינו או חרמי קדשי בדה"ב או חרמי פהגים וע"ז ניחא שפיר דמתסר חפצא אבל מלת שמתא שאומר הרשב"ץ אינו נכלל כלל במלת נחרמים שאומר שם במשנה ושמתא הוא היכא שאומר מנודה ובודינא ממה דכ"ע אסור וזהו מיתסר גברא בדברי הרשב"ץ כמבואר.

והנה ראיתי דבר תמוה ברש"י דנדרים (דף יח ע"ב) וז"ל דאמר שם אם פחרם של שמים אסור ופירש רש"י ז"ל דחרם כגון שהתפיס במה שהקדיש לגבוה לקדשי בדה"ב היילקף אסור דלא ניתו לפדות דכתיב כל חרם קדש קדשים הוא.

וקשה טובא דהא רק בחרמי פהגים אין להם פדיון פדאיתא במשנה דערכין (דף כז) וחרמי גבוה יש להם פדיון פדמפורש שם במשנה ברש"י ותוס' ואיך פתב רש"י דלא ניתו לפדות וגם מה שאמר מקרא דכל חרם במשנה דריש לה דחל על ק"ק או דסתם חרם לבדה"ב וגם עיקר הדבר דלא ניתו לפדות למותר הוא דלא תלה בזה דאף אם יש

להם פדיון כשאר הקדש נמי אסור אי מיתפס בזה וצ"ע: הלכה כג האומר לחבירו מנדר אני ממה משמע דבר זה שלא ידבר עמו מן פירוש אני ממה כו'.

וכתב הכ"מ בשם הר"ן דאפילו בדיבורא נמי לא מתסר דלא ידעינן אי להנאה איפנון או לדיבורא כו' ואיפא מ"ד דבמנדרני ממה אפילו לשמואל אסור לאשתעי בהדיה כו' ודעת רבינו פסקרא אחרונה דברייטא אתי שפיר פנותיה עכ"ל.

ונ"ל לבאר דבר נכון בדברי התוס' שהקשו על האי פירושא דשרי הפל אי אמר מנדרני א"כ איך יפרש הברייטא דאומר אסור דע"כ א"תא כמ"ד ידים שאינן מוכיחות ל"ש ידים מדוע אומר שאיני אוכל לה פינן דס"ל דהנה ידים א"כ לא צריכא למימר דזהו הדיוקא דשמואל ממתניתין דאומר לה דס"ל דלא הנה ידים ותרצו דכיון דגלי דמנדרני ממה מועיל ממילא לה לאו דוקא ובלא לה נמי מהני עכ"ל: ונ"ל לבאר פן דלקמן מקשים התוס' ליתני שאיני אוכל בלא לה וא"ת א"כ לא הנה ידעינן למאן קאמר וי"ל דמייירי במסרבים בו לאכול והוא ממאן וא"כ לאותו שהוא מפציר לאכול קאמר שאיני טועם שאיני אוכל שלף ואפילו בלא לה שמעינן עכ"ל.

נמצא פן דהברייטא דע"כ ס"ל דידים מוכיחות הני ידים דאומר מנדרני אסור א"כ א"ל דלא מסרהב בו וא"כ צריף לומר לה דוקא דבלא לה אינו שום משמעות ולהכי אומר לה משום דלא מסרהב בו ולא משום דידים שאינן מוכיחות דהא אומר במנדרני אסור אכל המשנה דאמר שאיני לה ולא אומר במנדרני אסור אמרינן דאפילו אם מסרהב בו ומ"מ בעי דוקא לה משום דידים שא"מ לא הנה ידים אכל הברייטא נקיט לה דמייירי בלא מסרהב פמבואר: והנה הגאון רע"ק איגר ז"ל הביא (סי' ר"ו ס"ק א) בשם שו"ת הרשב"א דאם מסרבין לאכול ואומר מנדרני ממה נדאי מוכח דבאכילה קאמר ונהנה פמו נזיר עובר לפניו עי"ש.

והנה נ"ל פי התוס' נדאי לא ס"ל פן דמוקי במסרבין בו לאכול ואעפ"כ צריף לומר שאיני אוכל ובמנדרני לחוד לא פמבואר וע"ש בבאור הגר"א ז"ל ס"ק ה' ו' ודוק: הלכה כז האומר הרי עלי פנדרני רשעים כו'.

והנה הכ"מ פתב הקא דברי הר"ן ז"ל שפתב שם ואיפא למיזק הרי נדבה אינו אלא באומר ה"ז נודר דאומר הרי עלי כו' ונראה בעיני דנדר פירושו דבר שאינו פא בנדבת לבו ונדבה פירושו מה שאדם נודר יותר מנדבת נפשו ומש"ה אמרינן דנדר הוא הרי עלי לפי שאינו מתנדב לגמרי פינן שלא הפרישו עכשיו ונדבה הוא באומר ה"ז לפי שמתנדב נדרו יותר רצוי כו' עכ"ל.

וקשה לי דאמרינן בר"ה (נ"ו ע"א) והא נדבה פתיב הקא אמר רבא משפחת לה פגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה נמצא דאי אומר הרי עלי עולה נרק אי מתנה בפירושו שאינו חייב באחריותה מקרי נדבה ולפ"ד הר"ן דנדבה לא הוי רק היכא שמתנדב בנדבת לבו ואומר ה"ז שמעשיו רצויים וא"כ היאך נקרא נדבה אי אומר הרי עלי נרק אי נתנה שלא וחייב באחריותה דאז טפי מעשיו אינם רצויים דאומר הרי עלי ומתנה שלא יתחייב באחריות נדאי לא בנדבת נפשו הוא וצ"ע: פרק ב הלכה יד ההפקר אע"פ שאינו נדר הרי הוא פמו נדר שאסור לו לחזור בו ומהו ההפקר הוא שיאמר אדם

נְכֻסִים אֵלּוּ הֵמָּה הַפְּקָר לְכָל כּו' וְאֶפְּלוּ זֶה שֶׁהַפְּקִיר דֵּינוּ בּוּ פְּדִין כָּל אָדָם אִם קָדָם וְזָכָה בּוּ קָנָהוּ.

וּבַה' ט"ו הַמְּפָקִיר לְעֵנִיִּים כּו' אֵינּוּ הַפְּקָר עַד שֶׁיִּפְקִיר לְכָל פְּשִׁמִּיטָה עַכ"ל. וְהִנֵּה זֶה חִידוּשׁ רַבִּינוּ דֶּהַפְּקָר הוּא מִטַּעַם נֶדֶר וְלֹא מִצִּינוּ בַּגְּמ' זֶה מְפֹרָשׁ.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה נ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה לְזֶה דֶּהַפְּקָר הוּא מִטַּעַם נֶדֶר מֵהָא דְאָמְרִינוּ בַּמַּס' ב"מ (דף כב ע"ב) יְתָמִי דְלָאוּ בְּנֵי מַחִילָה גִּינְהוּ מֵא"ל וּפְיִרְשׁ רַש"י קִטְנִים שְׂאִין הַפְּקָרֵן הַפְּקָר אֶלְמָא דְקִטְנִים לֹא מִצּוּ לְהַפְּקִיר וְהָא קִי"ל דְּבַמְטִלְטִלִּין מְכִירְתָּן מְכִירָה וּמִתְּנָתָן קִינְמָת וְכוּ מַחִילְתָּן מַחִילָה מִתְּקַנְתָּ חֲכָמִים הִפְּל פְּמִבְּנָאָר בַּתו"מ (ס'י רלה) וַא"כ אִם הַפְּקָר הָיָה כְּשֶׁאָר קִנְיָן לְיָהוּי הַפְּקָרֵן הַפְּקָר נָמִי כְּמוֹ מַחִילָה אוּ מִתְּנָה אֶלְא וְדָאִי דְהוּא מִטַּעַם נֶדֶר וּבְנֶדֶר קִי"ל דְּקִטְּוֹן שְׁנֶדֶר לָאוּ פְּלוּם הוּא עַד שֶׁיִּגְיַע לְמִנְפְּלָא סְמוּךְ לְאִישׁ דְּאָז נֶדְרִיהוּן נֶדֶר מִן הַתּוֹרָה פְּמִבְּנָאָר בְּנֶדֶה (דף מו) וְתַחֲלָה לֹא הָיָה נֶדֶר כָּלֵל וְה"נ לֹא הָיָה הַפְּקָרֵן הַפְּקָר וְאִם הוּא מְנִפְלָא סְמוּךְ לְאִישׁ א"ל בְּכַה"כ דְּנֶדְרוּ נֶדֶר מֵה"ת אוּ מְדַרְבְּנָן לְכָל חַד פְּדָאִית לִיהָ ה"נ יֵהָא הַפְּקָרֵן הַפְּקָר אֲבָל לֹא מְקוֹדֵם אָמְנָם אִין רְאִיָּה מְזָה פִּי כְּבָר בְּיָאָר הַרַה"מ לְקַמְן בַּפ' כ"ט מֵהַל' מְכִירָה ה"ח דְּגַבִּי קִטְּוֹן שְׂתִיקְנוּ שִׁיָּהָא מְכִירְתָּן מִמְּכָר הַה"ד טְעוּתָן פְּגְדוּל וּפְחוּת מְשִׁתוּת הָיָה מַחִילָה וְנִדְחָה בְּזָה הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד ז"ל וְכוּ פְּתַב הַרְמַב"ן בְּתַשׁבְּבָה ס'י ב' דָּאִם מְחִלוּ בְּפִירוּשׁ הָיָה פְּמִתְּנָה וּמַה שְׂאֹמֵר יְתָמִי לָאוּ בְּנֵי תַחֲלָה בְּדָבָר דְּלִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם הָיָה בְּסִתְמָא מַחִילָה לְדִידְהוּ לֹא רַק אִם מְחִלוּ בְּפִירוּשׁ הָיָה פְּמִתְּנָה הִפְּל כְּמוֹ שְׂמִבְּאָר הַגְּב' א ז"ל בַּח"מ (ס'י רלה ס"ק ט) וַא"כ אִין רְאִיָּה מַגְּמ' זוּ דֶּהַפְּקָרֵן לָאוּ הַפְּקָר הוּא וְדָבְרֵי רַש"י דְּכַתְּב דְּקִטְנִים לָאוּ הַפְּקָרֵן הַפְּקָר צ"ע: וְהִנֵּה הַקְּצוּת הַחֻנְשׁוֹן (בַּסִּי רַע"ה) הַבִּיא דְּבָרֵי הַב"י שְׂפַתְּב וְז"ל פְּתַב הַרְמַב"ם הַהַפְּקָר הָרִי הוּא פְּנֶדֶר וְאִסוּר לְחַזוֹר רוּ פִּירוּשׁ שְׂתִיחַזוֹר וַיֹּאמֵר אֲנִי חוֹזֵר מְדִיבּוּרֵי פִּינוּן שְׂלֹא עֲשִׂיתִי קִנְיָן אֶלְא הָרִי הוּא פְּנֶדֶר דְּכַתִּיב בִּיהָ לֹא יַחַל דְּבָרוּ וְאֵע"פ שֶׁהוּא יָכוֹל עֲצָמוּ לְזַכּוּת בּוּ זֶהוּ מִדִּין הַהַפְּקָר אֲבָל לֹא מִתּוֹרַת חֻזְרָה ע"כ וְכַתְּב ע"ז הַקְּצוּה"ח וְהִנֵּה לַפ"מ שְׂמִבְּאָר דְּהָא דְאִסוּר לְחַזוֹר אֵינּוּ אֶלְא מְשׁוּם דְּהָיָה כְּמוֹ נֶדֶר שְׂאִסוּר לְחַזוֹר א"כ גִּרְאָה דֶּהַפְּקָר אֵינּוּ קִנְיָן אֶלְא הָא דְאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזוֹר בּוּ הִינּוּ מִתּוֹרַת אִסוּר בַּל יַחַל וַא"כ הַפְּקִיר וּמַת אֶפְשָׁר דְּהוּא שֶׁל הַיּוֹרְשִׁין פִּינוּן דְאֵינּוּ אֶלְא מְשׁוּם נֶדֶר וְהַנּוֹדֵר וּמַת אִין חֲיִיבִין הַיּוֹרְשִׁין לְקַיָּים נֶדְרוֹ ע"כ: וְהִנֵּה צָרִיף לְבָאָר עוֹד בְּזָה דֹא"נ דְּכָל טְעָמוֹ שֶׁל הַפְּקָר דְּהוּא מִטַּעַם נֶדֶר וַא"י לְחַזוֹר לְהַכִּי מְשׁוּם דְּעוֹבֵר עַל בַּל יַחַל אֲבָל בְּלֹא זֶה לֹא קִנְיָ הַפְּקָר וְלֹא יֵצֵא חַתְּתָת יְדוּ רַק מְשׁוּם הַנּוֹדֵר א"כ תִּקְשָׁה הָא דְקִי"ל דְּגַם פּוֹתִי שֶׁהַפְּקִיר הָיָה הַפְּקָר וְהוּא מְשִׁנָּה מְפֹרָשֶׁת בַּפ"ד דַּמַּס' פְּאָה מ"ט הַלְקֵט כּו' אֶלְא א"כ הַפְּקִיר וְאִיתָא זֶה בַּגְּמ' דְּגִיטִין (דף מו ע"א) וְהָא גַבִּי פּוֹתִי פְּתַב הַמְּשַׁל"מ לְקַמְן בַּפ"י מֵהַל' מְלָכִים ה"ז בַּא"ד דְּגַבִּי פּוֹתִי לִיפָּא נְדָרִים דְּבְנֶדְרֵי רְשׁוּת פְּשִׁיטָא שְׂאִין בְּדָבְרֵיהֶם מְמַשׁ וְלִיתָא אִסוּר בַּל יַחַל גַּבִּיָּהוּ וַא"כ אִמְאִי הָיָה הַפְּקָר גַּבִּי פּוֹתִי וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ בַּפ"ד מֵה' תְּרוּמוֹת דֶּהַפְּקָר עַכּו"ם פּוֹטֵר וַא"כ ע"כ הוּא לֹא מִטַּעַם נֶדֶר אָמְנָם לְפִי מַה שְׂבַאָרְנוּ לְעֵיל בַּפ"ב מֵה' חו"מ גִּיחָא הִפְּל דִּישׁ שְׁנֵי דְבָרִים גַּבִּי הַפְּקָר חֲדָא מֵה' שְׂמִסְלַק עֲצָמוּ וַיֵּצֵא ע"י דִּיבּוּרוֹ מְרְשׁוּתוֹ וְזֶה יִלְפִינוּ מְשִׁמִּיטָה לַב"ה מְקַרָּא דְּנִבְטָשֶׁת יֵשׁ נְטִישָׁה אַחֲרָת וּלְב"ש מְתַעַזֵּב דְּגַבִּי לְקַט שׁו"פ עֲזִיבָה אַחֲרָת וְאַחֲרֵי כֵן מַה שְׂאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזוֹר זֶהוּ מִטַּעַם גֶּדֶר שְׂלֹא יַחַל דְּבָרוּ אֲבָל מְרְשׁוּתוֹ יֵצֵא גַם בְּלֹא דִין שֶׁל נֶדֶר רַק מִתּוֹרַת קִנְיָן דְּמַרְבִּינוּ מִהַבִּי לִיְמוּדִים שְׂמִסְלַק מִיְדוֹ וַא"כ גִּיחָא בְּעַכּו"ם שֶׁהַפְּקָר פּוֹטֵר דְּנָהִי דְּבַל

יחל ליתא גביה מ"מ הסילוק מתחת ידו יצא דנדר הוא רק שלא יהא יכול לחזור בו וא"כ ניתא נמי גבי יורשין שעמד הקצוה"ח דנדאי אם הפקיר יצא מתחת רשותו תיכף גם בלא סברת איסור כל יחל ונדר אשר אינו אצל היורשין וא"כ אם רוצה אחר יוכל לזכות פיון דהוא לא חזר ונזכה קודם מותה א"כ נשאר הפקר משעה שהפקירו דזהו עיקר הסילוק וכיון דלא חזר נשאר הפקר פמבואר מריבוי דקראי דונטשת או תעזוב וכיון דהוא לא חזר היורשין לא יוכלו לבטלה זכיה שזכה אחר תחלה דלאו בידם לחזור ממה שאביהם הקנה בזה שסילק עצמו דזה מהני פמבואר: אבל זה צריך לעיין א"נ בזה דאינו יכול לחזור הוא מטעם כל חל דברו וא"כ הוי כמו נדר דדרשין הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו והיינו שיש שאלה אצל חכם ועקר הנדר ה"נ גבי הפקר גהי דאם זכה ביה אחר ליתא בשאלה כפי שיטת הרא"ש במס' נדרים (דף נט) דגם תרומה אחרי שפא ליד פהו ליתא בשאלה וכמו שהאריכו בזה האחרונים לענין צדקה אחרי שפא ליד גזבר כמו שפמבאר הנוב"י מה"ת (סי' קמת) בח' יו"ד אבל קודם שזכה אחר לכאורה משמע דישנה בשאלה ואז יכול לחזור ואינו יכול עוד אחר לזכות אף אחרי דלא מצינו דבר זה שיהא שאלה בהפקר א"ל דלהכי גלי הקראי דיליף ב"ש וב"ה מונטשת או מתעזוב דמבואר בירושלמי דפאה פ"ב דלהוי דומיא דהני דלא מהני שאלה בהו גייש לדחות ובמ"א נבאר ועיין ר"ן בנדרים (דף פה ע"א) ד"ה ומיהו סה"ד דכתב בהדיא דליתא שאלה בהפקר עי"ש: הלכה יט דבר המפקר שפא אחר כו'.

וכתב הלחם משנה צ"ע בפ' השוכר ע"כ. ולנ"ד לא מצאתי מידי בפ' השוכר שיהיה נגד זה הדין שיש להקשות ואילו ט"ס הוא וקאי על המשנה בפ"ד דשקלים משומרי ספיחים אשר רבינו בפירוש המשנה מפרש דפליגי אם הבטה בהפקר קונה ורבינו ס"ל דקנה וא"כ ה"ל למיפקס פרבנו וכמו שהעיר ע"ז התו"ט ע"ש: פ"ק ג הלכה י והי"א פיצד אין הנדרים חלים אלא ע"ד שיש בו ממש כו' אבל האומר יאסר פי לדבורו וידי למעשיהו ורגלי להילוכו ועיני לשינתו הרי הנדר חל דהא אמר קונם פי מדבר כו' והב"י פתב שפ"ה הם דברי רבינו עליהן כו'.

והנה הלח"מ פתב ונ"ל ופירש הר"ן נעשה כאומר ול"נ דרבינו ז"ל ל"ל הכי אלא סובר דמאי דקאמר בגמ' דאומר יאסר פי לדבורי דאמר פן בהדיא ולא נעשה כאומר אלא דקאמר קונם פי מדבר עמך וידי מלעשות עמך כו' הרי שינה לשון המשנה דאמרה פי מדבר כו' וזה נ"ל פשוט בדברי רבינו ודלא פדברי הב"י ז"ל שאומר שלשון רבינו הוי פלשון המשנה עכ"ל: והנה נ"ל להביא ראיה לדעת הפוסקים האלו דלא בעי לומר בפירוש קונם אי יאסר פי לדבורי וידי דנעשה כאומר מסוגיא דלקמן (דף טו ע"א) דאמר ואלא דאמר קונם עיני בשינה כו' וכתב הר"ן דליכא לאוקמי באומר קונם עיני בשינה היום דא"ה פשיטא כו' וא"כ ה"נ אם נפרש דאמר בהדיא יאסר פי לדבורי זה נמי פשיטא הוא ומה זה גרע מאומר קונם עיני בשינה אלא ודאי הכא אמרינן נעשה כאומר ואומר קונם פי מדבר ונעשה כאומר יאסר פי לדבורי והוי רבותא פמבואר: ועוד יש להביא ראיה מן הירושלמי הכא בהל' ד' ונ"ל הלופי עליה דבורי עליה לא אמר פלום ומה שיתפוס את הנדר בדבר שאין בו מאש נדר מה נדר שאמר להלן דבר שיש בו ממש אף נדר שאמר כאן דבר שיש בו ממש עיני רואה לה אנוני שומעת לה אסור את.

אומר ידי עושה עמה אסור חרש עמו בקרקע כו' והנה הק"ע והפ"מ מפרשים דזה את
אומר ידי עושה עמה קאי אדלמטה חרש עמו כו'.

ולענ"ד נ"ל לפרש פן דהנה התוס' כתבו הכא ד"ה ידי לעושיהם וא"ת ה"ל דמעשה ידי
גופיה יש בו ממש פדמוכח בכתובות וא"א אמר קונם מעשה ידי דחניל לר"מ דאמר אדם
מקנה דש"ל ב"א לעולם וי"ל דא"נ נאגב אינה נקיט האי שינוי אפוליהו ועוד דאיפא
מעשה ידי ש"אין בו ממש פגון שלח לפני ב"ת כו' עכ"ל וכן כתב הר"ן במשנה לקמן
(דף נז) שם גבי מעשה ידי אשתו א"נ מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דבר שיש בו
ממש הוא אלמא דס"ל פתרוץ הראשון שבתוס' דמעשה ידי הוא והנה על פתרוץ השני
שבתוס' קשה לענ"ד פיון דקיי"ל דסתם נדרים להחמיר וא"כ נימא אי אומר מעשה ידי
דאמרינו דכוננתו ודאי למעשה ידי שיש בו ממש.

וע"כ נ"ל פתרוץ הראשון שבתוס' נאי אומר מעשה ידי ודאי דפשיטא דאסור דחניל ע"ז
ונהו פשט הירושלמי עיני רואה ואזני שומעת אסור כמו דאת אמרת ידי עושה לה דע"ז
נדאי אסור דע"ז לא מספקא לנו דנדאי חניל אסור כמו שכתבו התוס' והר"ן וה"נ פן
עיני רואה ואזני ששומעת נמי פן אסור נמצא דגם הירושלמי ס"ל נמי דאם אמר הגילוכי
עליה דיבורי עליה לא אמר פלום ולא חניל משום דהוי דבר שאב"מ אבל אי אמר עיני
רואה ואזני שומעת חניל שפיר דנעשה כאומר ידי לעושיהו ורגלי להילוכו ונהו הפל
כמו אם ידי עושה עמה דמקרי אית ביה מעשה כמבואר ואף אם נפרש פשט הירושלמי
כמו דמפרשי הק"ע והפ"מ דקאי זה אדלמטה דידי עושה חרש מהו מ"מ פיון דחזינו
דהירושלמי פשט להיתר ולאסור ואומר דמותר הוא רק היכא שאומר הגילוכי עליה
משמע אבל אי אומר כמו שכתב הלשון במשנה קונם פי מדבר אזי נאסר ונהו כמו
שאומר עיני רואה דאל"כ לימא רבותא טפי דאפילו כמו שכתב במשנה אינו חניל רק אי
אומר בפירוש פי לדיבורי כדברי הלח"מ אלא ודאי הוא פדעת הפוסקים שבארנו: והנה
שם בירושלמי קמבעיא ליה חרש עמו בקרקע גדר עמו בתנור היאך נאסר כדי שפרו או
כדי הנאת קרקע כו'.

וכתב הק"ע בש"ק דקשה מ"ש ממחזיר אבידה דאמרינו תפול שפר להקדש ואמאי לא
נאסר רק כפי שפרו והניח בצ"ע. ולא ידעתי קושיתו דמהו דמיון זה למחזיר אבידה ה"תם
לא השבית בגוף האבידה פלום וכמו שהיה מקודם פן החזירה אבל הכא הא עביד מעשה
בידים בזה והשביח הקרקע והתנור א"ל דאסור כדי כל הנאה כמבואר ודוק: פ"ק ד
הלכה ג וכן נדרי זריזין מותרין כיצד כו' וכן המוכר שגזר שלא ימפור חפץ זה אלא
בסלע והלוקח גזר שלא יקחנו אלא בשקל ורצו בשלשה דינרין שניהם פטורין וכן כל
פיוצא בזה לפי שכל אחר מהם לא גמר בלבד ולא גזר אלא כדי לזרז את חבירו ולא גמר
בלבד עכ"ל.

והנה רבינו שינה לשון המשנה דבמשנה אמר שניהם רוצין בשלשה דינרין ורבינו פתב
ורצו בג' דינרין והא הוא נפקותא לדינא. דהנה הר"ן כתב שם במשנה ודף כא) וז"ל
גרסינו בירושלמי אר"ז הד"ת בשאין מעמידין אבל מעמידין דבריהם לומר שדוקא נדרו
צריכין היתר חכם וקשה מאי קמ"ל דזעירא מתניתין הוא דקתני שניהם רוצין וי"ל
דקמ"ל דרוצין מעיקרא קאמר ולא רצו דשקלינו וטרינו בגמ' כו' נמצא דא"נ רוצין הוא

כפירוש הר"ן דכן רצו מתחלה ועד סוף וא"כ אם מעמיד דבריו ואומר דבתחלה סבר דבדוקא הנה נדר גמור אבל א"נ רצו משמע דהוא פתה לבסוף אף דבתחלה סבר דוקא לא הוי נדר וא"כ אנו דדייקינו בגמ' דידן רוצין קתני וגם לא מציינו חולק על הירושלמי דאמר לפ"ז דמעמיד דבריו קיימין וא"כ תקשה היאך שינה רבינו לשון המשנה לומר ורצו דמשמע לבסוף וא"כ אף דבתחלה לא נתרצו לזה ומעמיד דבריהם ואעפ"כ שרי ואף אם נאמר דרבינו אינו מפרש כפירוש הר"ן ו"ל דמפרש רצו פירוש לבסוף בעת שאלת הדין לחכם וא"כ א"ל דבתחלה דנקיט קסברי אלא יפרש לה כפירש"י ו"ל שם בגמ' דמפרש פן מי קתני שניהם רצו דאי קתני הכי הנה משמע שניהם רצו בתחלה בג' דינרין ואלא בשעת הנדר אינו רוצין אלא סמכא דעתייהו אדיבור פיהו כו' ונדר מעליא הוא רוצין תנו דמשמע מעיקרא היו רוצין בג' דינרין ואפתי שניהם רוצין נמי ולא הנה פיהו ולכן שוין הלכה כו' וכדי לזרז זה את זה נתפוננו שניהם עכ"ל.

נמצא דרש"י ו"ל מפרש דאף א"כ רצו אין הפונה דעתה רצו אחרי הנדר ובעת הנדר סברי דוקא אלא הנה מפרש דרצו ה"א מתחלה קודם הנדר ובעת הנדר חזרו ורצו בדוקא וא"כ הנה מעמיד וה"א דשרי מטעם הפלגה קמ"ל דרוצין לומר דאף בשעת הנדר רצו פן ולא הנה מעמיד ושניהם מפרשי דבמלת רוצין ממעט מעמיד ובמלת רצו ה"א דאף מעמיד שרי ורק הר"ן מפרש רצו לבסוף ורש"י מפרש לה בתחלה קודם הנדר אבל לענו דנא דמעמיד שניהם שוין ותקשה דברי רבינו: ונ"ל לומר לדברי רבינו פן.

דהנה באמת לזה לא חש רבינו פיון דמסיק ולא נדר אלא לזרז את חבירו ולא גמר בלבו הרי דייק דאינו מעמיד ורק בשעת הנדר הנה פונתו נמי לזר את חבירו ולא לנדר גמור ורק רבינו פתב להכי ורצו בשלשה דינרין ללמד דדוקא אם רצו עתה בשלשה דינרין אבל אין המוכר רשאי ליתנו בשקל ולא הלוקח בסלע כמו שכתב הר"ן ודוקא כנ"ד ולא בסלע ולא בשקל שהרי עיקר משמעות נדרם לכה וכמו שכתב הכ"מ דע"ז דכתב רבינו המוכר שנדר שלא ימכור חפץ ה אלא בסלע והלוקח אלא בשקל בא לשלול אי אמר טפי מסלע ובציר משקל דלא נפשט בגמ' וה"נ נימא פן דזה שאומר ורצו בג' דינרין בא למעט א"נ דרוצה עתה בסלע וזה בשקל אינו יכול כמבואר: ונ"ל ליישב הא דלא הביא רבינו הבעיא דאיתא שם אי אמר טפי מסלע ובציר משקל דלא נפשט בגמ' וה"ל למיזל לחומרא והניח זה הכ"מ בצ"ע מ"ט השמיט רבינו ונ"ל לומר פן דהנה שם בגמ' רוצה לפשוט מזה דאומר הנה מסרב בחבירו שיאכל אצלו וא"ל כו' טיפת צונן שאני טועם מותר לכנס לביתו ולשתות הימנו צונן שלא נתפונן זה אלא לשם אכילה ושתיה ואמאי והא טיפת צונן קאמר אלא משתעי אינש הכי ה"נ כו' א"ל לא דמי גבי צונן צדיקים כו' הקא ספיקא הוא דלמא פחות מסלע כו' א"ד דוקא קאמר ע"כ.

נמצא דהגמ' רצה בתחלה לפשוט מזה דכיון דדייק מלח ביתה שאני נכנס וטיפת צונן שאני טועם לומר בדוקא ודחי משום צדיקים כו' וא"כ לקמן (דף פד ע"א) דאמר יתר ע"כ אראב"י האומר לחבירו קונם כו' ותאכל עמי פת חמה ותשתה עמי פוס חמין וקלא הקפיד כו' אף אלו נדרי זרוזין כו' ומפרש הר"ן בחד לישנא דה"א דכיון דדייק בלישנא לומר פוס חמין ופת חמה ה"א דוקא ולהכי קאמר ראב"י אף אלו נדרי זרוזין והלח"מ כתב הקא בה' ג' ד"ה פגון דרבינו מפרש לה נמי כפירוש הר"ן וזה דה"א דקמדייק ומיחיד

ויאמר פת חמה וכוס חמין ה"א דנקא מ"מ אשמועינן דגם זה הנה נדרי זרוזין וכן פוסק רבינו וא"כ נוכל לומר דמזה נפשט הבטיח דלדין דפסקינן כר"א ב"י דאומר אף זה נדרי זרוזין ה"ד היכא דמדייק ומיחד דבר הנה נמי נדרי זרוזין והגמ' דקמבעיא הוא רק לרפון דפליגי על ראב"ו אבל אגן דפסקינן כראב"י ל"ש בין היכא דמדייק או לא מדייק.

אמנם הלח"מ הקשה מ"ט השמיט רבינו הא דיתר ע"כ אמר ראב"י פין דאפילו לפי פירושו דהנה בפירוש השני של הר"ן ו"ל הנה רבונתא פגון דמיחד ואמר פת חמה וכוס של חמין פדכתיבנא עכ"ל: והנה נוכל לומר פן דרבינו סתם וכתב בין אכל ובין לא אכל שניהם פטורין סמך ע"ז דלא מחלקינן בין היכא שמיחד אם לאו ורק לקמן בפ"ח היכא דיש טעמא דלאו מלקא אגא ולאו פלקא אגא דהנה מתנה מרובה פמו שפתב הלח"מ התם מחלק רבינו אבל הכא אינו מחלק כלל ושנה לנו אי מיחד אם לאו הפל הנה נדרי זרוזין ואפילו אי אמר כו' וא"כ אף טפי מסלע ובציר משקל נמי הנה נדרי זרוזין פמו דרוצה למפשט מטיפת צונן דהא הכא ליכא חילוק זה של צדיקים אומרים כו' ואעפ"כ שרי ה"נ הכא שרי לראב"י ולהכי השמיט זאת: אף באמת נ"ל ליישב הא דהשמיט רבינו דברי ראב"י באופן נכון פן ודלא נפרש הכא דברי ראב"י פדברי הר"ן ו"ל.

דהנה דברי ראב"י הוא תוספתא שם פ"ב דנדריים ונ"ל התוספתא אראב"י הרוצה להדיר חבירו שיאכל אצלו והוא נדר שלא יאכל אצלו אע"פ ששניהם נודרין זה פנגד זה הרי אלו נדרי זרוזין עכ"ל התוספתא.

נמצא דעיקר החידוש הוא דזה נדר לו שיאכל וחבירו נדר לו להיפוך שלא יאכל והנה נדרי זרוזין נדרי שניהם והנה פמו במשנה ראשונה של מוכר ולוקח דזה נדר על סלע וזה על שקל ועל שניהם הנה נדרי זרוזין ורק מן המשנה לא ידעינן רק במקום שאחד נדר היינו מי שנדרו שיאכל אצלו ואמרינן דהנה נדרי זרוזין אבל היכא דשניהם הדירו לא ידעינן ואשמועינן ר"א ב"י דאף זה הנה נדרי זרוזין וזהו שאומר בגמ' ראב"י אומר יתר ע"כ קונם שאני נהנה לה אי אתה מתארת כו' והלה הקפיד פנגדו פירוש שהקפיד וגם הוא נדר פמו שאומר בתוספתא אף אלו לשון רבים של שניהם הנה נדרי זרוזין ודין זה הוא מפורש בדברי רבינו הכא ונ"ל כיצד פגון שהדיר חבירו שיאכל אצלו ונדר זה שלא יאכל מפני שאינו רוצה להטריח עליו בין אכל ובין לא אכל שניהם פטורין כו' אלמא דמבאר לה רבינו בהדיא דשניהם פטורין וזהו היתר ע"כ שאומר ראב"י וזהו מבואר בדברי רבינו וחינון באמת דהיכא שאם המזונן בעצמו הדיר את עצמו אסור לאכול בתוך ביתו פמו שמבואר ביו"ד (סי' ריח) דרק טיפת צונן שרי ועיי"ש בבבאורי הגר"א ורק היכא שהדירו שניהם זא"ז שרי שניהם והוי רבונתא טפי דהא אם המזונן לא הדירו ורק המזונן אסור אבל היכא שהמדייר הדירו שוב לא חל הנדר אף על המזונן ועיי'ן קרבן נתנאל על הרא"ש ס"פ ק"י ס"ק י' ודוק: שם בלח"מ וכן נדרי זרוזין כו'.

ואני ראיתי בפירוש המשנה בפ"ג דנדריים שכתב רבינו ונ"ל ודע שאלו הארבעה נדריים אין חילוק ביניהם בין שבועות לנדריים ולכך אין צריכין התרה אלא נדרי זרוזין ולפיכך אין זה מותר בשבועות עכ"ל.

ומפרש הלח"מ דברי רבינו פן ונ"ל עוד אלא צריף לומר דאמאי דאמר צריף הפרה פלומר יש בהם צד שצריף הפרה פגון שיעמיד דבריו וכדאמר בירושלמי ואומר שיתפונן

לְגַדֵּר וְכִיּוֹן שֵׁשׁ צַד שֶׁהוּא נֶדֶר לְכַף הַחֲמִירוֹ בְּשָׁבוּעוֹת הַחֲמוּרוֹת דְּלִמָּא נִתְפַּנּוֹן לְשָׁבוּעָה וְלִפְיָכָּה לֹא אָמְרוּ בַּגַּמ' דְּנִדְרֵי זְרוּזִין מְוֹתְרִין בְּשָׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁפִּתְּבַּח בְּשִׁנְיָתוֹ וּבְשָׁאָר עַכ"ל: וְהִנֵּה לַעֲנִיד דְּבַרֵי הַלַּח"מ תְּמוּהָ בְּמָה שֶׁפִּתְּבַח דְּכּוֹנֵנַת רַבֵּינוּ דְּאִינוּ מְוֹתֵר בְּנִדְרֵים הוּא בְּמַעֲמִיד הָא רַבֵּינוּ לֹא הִבִּיא כָּלֵל הֵכָא דִּין שֶׁל מַעֲמִיד שֶׁס"ל לְהִירוּשָׁלַיִם דְּאָסוּרִין וּבְאֵמַת הָאֲחֵרוֹנִים פִּתְּבוּ דְּרַבֵּינוּ פְּלִיג בְּזֵה עַל הִירוּשָׁלַיִם וּרְאִיָּה מְצָא רַבֵּינוּ לְזֵה מַגַּמ' דִּידָן (דָּף כָּה ע"א) דְּמִקְשָׁה טַעֲמָא דְּאָמַר זֵה כְּבוֹדֵי הָא לֹא הָיָה נֶדֶר הָיָה דְּלִמָּא מִיְיָרִי בְּמַעֲמִיד אֱלָא וְדַאי דְּהִגְמָרָא דִּידָן חוֹלֵק עַל הִירוּשָׁלַיִם אִף אֵת זֵה נוֹכַל לִיְיָשֵׁב דְּבַרֵי הַלַּח"מ אִף א"נ דְּרַבֵּינוּ עַל בְּמַעֲמִיד חוֹלֵק עַל הִירוּשָׁלַיִם מ"מ מְשַׁכַּחַת לָהּ שְׁפִיר בְּגוֹנוֹנָא דְּאָסוּר דְּהִיָּינוּ מָה שֶׁהִבִּיא לְקַמֵּן בַּפ"ח דְּאָמַר קוֹנָם אִם א"א נוֹתֵן לְבָנֵי פֹרַח חֲטִיִּים אוֹ אִי אִתָּהּ נוֹטֵל לְבָנָהּ פֹּרַח חֲטִיִּים דְּאָסוּר מְטַעֵם דְּאִיפָּא אֲנוּמְדָנָא דְּלֹא הָיָה נִדְרֵי זְרוּזִין מְשׁוּם דְּלֹא פְּלִבָּא אֲנָא וְלֹא מְלִבָּא אֲנָא וְכַמְבֹּנָאָר שָׁם וּבַלַּח"מ הֵכָא וְא"כ מְצִינוּ אִי אִיפָּא אֲנוּמְדָנָא לֹא הָיָה נִדְרֵי זְרוּזִין וְה"נ בְּמַעֲמִיד דְּאָסוּר הוּא מְטַעֵם כִּיּוֹן שֶׁמַּעֲמִיד דְּבַרֵּיו לֹא זְרוּזִין הוּא וְאִי זְרוּזִין הוּא אִינוּ מַעֲמִיד וּבְאֵמַת מְצִינוּ לְהִדְיָא בִּירוּשָׁלַיִם הֵכָא פ"ג ה"ב דְּכַתְּבַח גְּבִי נִדְרֵי הַבָּאָה דְּשָׁבוּעַת הַבַּאי דְּמְוֹתֵר מ"מ בְּמַעֲמִיד אָסוּר דְּאִיתָא שָׁם ר"י בְּשֵׁם ר"ה פֶּאן בְּמַעֲמִידִין כּו' אֱלָא דְּהִיָּא דְּמַעֲמִיד אִף בְּהַבַּאי אָסוּר וְא"כ מ"ט שְׁרֵי שָׁבוּעַת הַבַּאי הִיָּא דְּאִינוּ מַעֲמִיד אֱלָא וְדַאי דְּלֹא שִׁיָּךְ מְטַעֵם זֵה לְאָסוּר מְשׁוּם מַעֲמִיד דְּכִיּוֹן דְּמַעֲמִיד לֹא זְרוּזִין הֵן: וְהִנֵּה הַרְע"ב ז"ל כְּתִיב הֵכָא בְּמִשְׁנֵה וְהִדְיָא דְּבַרֵי רַבֵּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה וְז"ל וְכָל הַגִּי ד' נִדְרֵים דְּתַנְיָא בְּמִשְׁנֵה דִּין הַנִּדְרֵים וְהַשָּׁבוּעוֹת שְׁוִין וּמָה שֶׁמְוֹתֵר בְּנִדְרֵי מְוֹתֵר בְּשָׁבוּעָה וְא"צ הַתְּרָה חוּץ מִנִּדְרֵי זְרוּזִין בְּלִבְד שֶׁצָּרִיכִין הַתְּרָה מִדְּבַרֵי סוֹפְרִים לְפִיכָּה הַשָּׁבוּעָה אָסוּרָה בָּהֶם עַכ"ל.

אֱלָמָא דְּמְבֹנָאָר בְּהִדְיָא בְּדְבַרֵי הַרְע"ב דְּכּוֹנֵנַת רַבֵּינוּ דְּעַל נִדְרֵי זְרוּזִין הַחֲמִירוֹ חֲכָמִים שֶׁצָּרִיף שְׁאֵלָה וְלִיפָּא לְמִימַר דְּמִיְיָרִי בְּמַעֲמִיד כְּדְבַרֵי הַלַּח"מ דְּאָז מַה"ת צָרִיף הַתְּרָה בְּמַעֲמִיד אֱלָא וְדַאי כּוֹנֵנַתוֹ דְּדַעַת רַבֵּינוּ בְּנִדְרֵי זְרוּזִין לְהַצָּרִיף שְׁאֵלָה מִדְּרַבְּנָן וּמְשׁו"ה בְּשָׁבוּעוֹת אָסוּר וְצ"ע מַנ"ל זֵה א"נ כְּדַעַת ר' אִסִּי דְּאָמַר ד' נִדְרֵים הִלְלוּ צָרִיכִין שְׁאֵלָה הָא ס"ל כֵּן בְּכָל הַד' נִדְרֵים שֶׁצָּרִיף שְׁאֵלָה וְכֵן אִיתָא בַּמַּס' נִזִּיר (דָּף י"א) גְּבִי נִדְרֵי אֲנוּסִין פְּלוּגְתָּא אִם צָרִיף שְׁאֵלָה וְא"כ מַנ"ל לְהַחֲמִיר יוֹתֵר בְּנִדְרֵי זְרוּזִין וּלְהַצָּרִיף שְׁאֵלָה מִד"ס וּמְשׁו"ה לְהַחֲמִיר בְּשָׁבוּעוֹת וְשְׁפִיר הַשְּׁמִיט רַבֵּינוּ הֵכָא כָּל דְּבַרֵּיו בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה וְדוּק הִלְכָה ז' וְכַשֵּׁם שֶׁנִּשְׁאָלִין עַל נִדְרֵי כּו' כֶּף נִשְׁאָלִים עַל נִדְרֵי הַקֹּדֶשׁ בֵּין נִדְרֵי קֹדֶשׁ בְּדַה"ב וּבֵין קֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי כּו' עַכ"ל.

וְכַתְּבַח הַכ"מ וּמ"ש בֵּין קֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי כּו' וְכִיּוֹן דְּתַמּוּרָה אֵיְיָרִי בְּקֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי כּו' וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן יִשְׁנֵם בְּשְׁאֵלָה וְכֵן מְשַׁמַּע מִדְּתַנּוּן כּו' וְסַתֵּם שׁוֹר מְקַדֵּשׁ הוּא לְמְזַבְּחֵי כּו' עַכ"ל. וְהִנֵּה ל"צ לְדוּחַק כ"כ לְמַצּוֹא מְקוֹר דְּקֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי יִשְׁנֵה בְּשְׁאֵלָה וְהוּא גַּמ' מְפֹרָשֵׁת בַּמַּס' שָׁבוּעוֹת (דָּף כָּד ע"ב) דְּאָמַר שָׁם מִיְיָרִי יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וּמְשַׁנֵּי מְלִתָּא דְּלִיתָּא בְּשְׁאֵלָה קְתַנִּי מְלִתָּא דְּאִיתָּא בְּשְׁאֵלָה לֹא קְתַנִּי וּמִקְשָׁה וְהָרִי הַקֹּדֶשׁ וּמְשַׁנֵּי בְּכּוֹר אֱלָמָא דְּהָא הֵתֵם מִיְיָרִי בְּקֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי דְּהָא קְתַנִּי נוֹתֵר וְאֵעִפ"כ קָאֵמַר דִּישְׁנֵה בְּשְׁאֵלָה מְלִבְד בְּכּוֹר דְּאִינוּ בְּשְׁאֵלָה וּמְפֹרָשׁ הוּא דְּקֹדֶשׁ מְזַבְּחֵי יִשְׁנֵנוּ בְּשְׁאֵלָה כְּמְבֹנָאָר: וְהִנֵּה רַבֵּינוּ מְסִיק וְאִין נִשְׁאָלִין עַל הַתְּמוּרָה וְעֵינֵן כ"מ וּמְשַׁל"מ מָה שֶׁהִבִּיאוּ הַמְּקוֹר לְזֵה.

והנה זה לא תקשה ה'תם במס' שבוועות (דף פד ע"ב) דמשני בבכור דאינו בשאלה וע"ז
כתב המהרש"א שם בתוס' ד"ה יש דלא אתיא פסוגיא דכריתות דאמר הנה ליה הקדש
מגו דאיתוסף כו' ובכור קדושתו מרחם עיי"ש.

וקא א"כ טפי עדיף לאוקמי בתמורה דג"כ אינו בשאלה וניחא בהא זה מגו דאיתוסף
דאומר שם בפסוגיא דא"ל דנהי דתמורה גופיה אינו בשאלה מ"מ הא יכול לשאול על
הראשונה ואז גם התמורה תצא לחולין כמבואר במס' נזיר (דף לב ע"א) פל היכא
דמתעקר עיקר הקדש איתעקר נמי תמורה וכמו שמבאר שם הגאון רע"ק איגר בגה"מ
בפ"ה שם משנה ג' וא"כ שפיר גם תמורה ישנו בשאלה זה דנשאל על הראשונה ולא
קחשיב ומשני בבכור דליתא פלל בשאלה כמבואר ודוק ועיין לקמן ספ"ו מהל' ערכין
הל' ל"ד במשל"מ שם ד"ה התפיס שבאר נמי פן ודוק: פ"ק ה הלכה טז האוסר פירותיו
של חבירו בין בנדבך בין בשבועה ה"ז גדוליהן וחלופיהן ספק לפיכך חבירו אסור בגידולי
פירות אלו ובחילופיהן ואם עבר ונהנה נהנה עכ"ל.

וכתב הכ"מ פירוש דה"ל ספק דאורייתא ולחומרא ולפיכך פתב דאסור ליהנות ואם נהנה
נהנה פלומר ואין לוקין עליו דספק הוא עכ"ל. ונ"ל דהכ"מ אגיל לטעמיה דס"ל לקמן
פ"י הי"ג דזה שכתב רבינו שם ה"ז לוקה המדיר הה"ד ודאי דהמנדבך לוקה אם נהנה
וכתב דזה פשיטא דהמנדבך לוקה ולא איצטרף לאשמועינן דרק הוא לוקה עיי"ש וא"כ
פינו דהמנדבך לוקה אי נהנה אשמועינן הכא דאי עבר ונהנה אינו לוקה אבל לפי מאי
שמפרש הר"ן לדברי רבינו וכן הלח"מ דהמנדבך אינו לוקה ורק המדיר לוקה א"כ הכא
הוא מלתא יתירא לאשמועינן דהיכא דנהנה מן הגידולין שחבירו אסור לו הפירות אינו
לוקה דבלא הספק אינו לוקה המנדבך ול"מ לומר דעל המדיר קאי דאין זה במשמעות
הלשון לשלול מלקות מהמדיר דקאמר אם עבר ונהנה משמע דקאי על המנדבך שנהנה
מזה ולא אסור ליהנות.

וע"כ נ"ל לומר דזהו הפשט של ונהנה נהנה עפ"י מאי דאיתא בפסוגיא דנדרים (דף מז)
שם לפשוט מהמקדש בערלה ומשני דיעבד עבד וכן מבע"ח דאין נפרעין נמי משום
דיעבד עבד אלמא פינו דהוא רק לכתחלה אסרינו וע"כ אי קידש אשה מקודשת ואם
פרע בע"ח הנה פרעון לו וא"צ לקדש פ"א וזהו נפרע בזה וזהו שכתב רבינו ואם נהנה
נהנה היינו דאם קידש מקודשת ובע"ח נפרע ממנו ומה שהקשה המשנה למלך בד"ה
האומר באה"ד וז"ל ול"י פונתו ומהראוי לסיים ואם עבר ונהנה אינו לוקה שכן דרכו
לומר בספיקות.

והנה לפי מאי שבארנו דרבינו ס"ל בכ"ד דהמנדבך אינו לוקה רק המדיר ניחא דלא נקיט
אינו לוקה דבל"ז אינו לוקה המנדבך אם נהנה ולהכי פתב הכא רק דנהנה היינו שמקודש
ובע"ח נפרע כמבואר: עוד שם בכ"מ ומ"ש ומיהו ק"ל פל היכא דאמר אסור בגדוליהן
כו' וי"ל הכא בנדרים הנה טעמא משום דקונמות חמירי דמפקיע מידי שיעבוד ובתרומה
אפשר משום דהוי דבר שיש לו מתירין עכ"ל.

והנה לפום ריהטא משמע דכוננת הכ"מ לחלק הוא בין תרומה דאסור גידוליהן אפילו
בדבר שזרעו פלה אע"פ דקיי"ל זה וזה גורם מותר ואם נטע אגוז של ערלה מותר

בפירוטיה פקונשית הראב"ד ז"ל ומחלק הכ"מ פינו דיש לו מתירין אסור פאן אפילו זו"ז גורם וכן הבין דברי מרן גם הלח"מ הכא.

והנה אף דהכ"מ חידש זה מדעתו בלא ראיה יש להביא ראיה לזה דיש חילוק בין דבר שיש לו מתירין לשאר איסורין בענין זה וזה גורם. דהנה איתא במסכת פסחים (דף כז ע"ב) בעי רמב"ח מ"ח תנור שיהסיקו בעצי הקדש ואפה בו אח הפת כו' א"ל הפת אסורה ומה בין זו לערלה אמר רבא הכי השתא ערלה בטלה במאמיהם הקדש אפילו בארץ לא בטל ע"כ וכתב רש"י ז"ל בטלה במאמיהם הלכך לא חמירא משפלה ונבער איסורו עכ"ל וכתבו התוס' ד"ה הקדש תימה מה חומר הוא זה הלא הקדש דשיל"מ ע"י חילול ומטעם זה אין דינו להיות בטל עכ"ל.

והנה התוס' ושאר פוסקים הניחו בקונשיא ובס' מגיני שלמה פתב לתרץ פן זו"ל דלמא אה"נ דפת שנגאפה בעצי איסור ג"כ מטעם התערובות נגעו בה דהוי כמו שנתערב בו האיסור אלא דלרבנן פינו דאין האיסור בעין התירו וא"כ פריה רבא אם הקילו בערלה שבתערובות לא חמירו וא"כ הכא דקלי איסורא התירו לגמרי כמ"ש רש"י ז"ל אבל הכא בהקדש שהחמירו בתערובות משום טעם של דשיל"מ אימא דגם היכי דקלי החמירו מהאי טעמא גופיה פינו דאפשר ע"י חילול משהו כו' ומ"ש רש"י ז"ל הילוף לא חמירי אין פירושו דאין האיסור חמור דאפשר דערלה חמור איסוריה יותר מהקדש אלא ר"ל שלא החמירו לאסור תערובתן משפלה האיסור עכ"ל נמצא מבואר כמו דחידש הכ"מ בדבר שיל"מ זהו אסור בה אף היכא שפלה האיסור זו"ז גורם דהתם נמי מחמירין בהקדש משום דשיל"מ לאסור התנור כו' אף שפלה משום זו"ז גורם ונפיר החמירו גבי תרומה משום דשיל"מ פדברי הכ"מ: אמנם קשה ע"ד הכ"מ חדא מה שהקשה הלח"מ מגמרא דנדרים (דף נט) דתרומה לא הוי דשיל"מ משום דלאו מצוה לאתשולי עיי"ש.

ועוד קשה עליו מהסוגיא דמס' שבת (דף יז ע"ב) דהטעם דגידולי תרומה הוא תרומה משום תרומה טמאה ביז פהו דלמא אתי לישנהו עד זריעה ואתי ביה לידי תקלה וכן פתב רבינו לקמן בפ"א מהל' תרומות ה' כ"ג וז"ל גדולי תרומה הרי הן פחולין לכל דבר אלא שאסורין לזרים גזרו חכמים עליהן שיהא אסורין לזרים פתרומה משום תרומה טמאה ביז פהו שלא י"א ויבוא לידי תקלה ע"כ אלמא דמטעם זה אסרו גבי תרומה הגידולין משום גזירה דתרומה טמאה ולא הוי הטעם משום דשיל"מ ואסור ביה זרעו פלה זו"ז גורם ומצאתי בפתם סופר חיו"ד (סי' רכג) שהקשה ממס' שבת דאמרין הטעם משום תקלה דת"ט כו' על הכ"מ האלה ומה שמתרץ פן כו'.

ואחרי כל הדברים האלה יש להקשות מה ענין זריעת תרומה להשקה מי התם ה"ל ליפא זו"ז גורם משא"כ בזריעת תרומה וע"ז פתב הכ"מ דבדבר שיל"מ לא יועיל זו"ז גורם עכ"ל. משמע מדברי הח"ס דמספ"ס לעיקר דברי הכ"מ בתרומה משום דהוי דשיל"מ אומר בזה טעמו וזהו נדאי ליתא חדא מקונשית הלח"מ מהגמ' דמס' נדרים (דף נט) ועוד על עיקר דבר שחידש הכ"מ דתרומה דומיא לנדרים דתרומה הוי משום דשיל"מ קשה דהא רבינו בהל' ט"ו דבנדרים אף גדולי גדולין אסורין בדבר שאין זרעו פלה משום דנדרים ה"ל דשיל"מ ובתרומה פתב להדיא לקמן פ"א מהל' תרומות הי"ד דגדולי

גדולין בְּדָבָר שָׂאִין וְרָעוּ פְּלֵה הָרִי הֵן פְּחֹלִין לְכָל דְּבָרֵיהֶם עֵיִ"ש וצ"ל ע"כ הַטַּעַם דְּתַרוּמָה לֹא דְמִי לְנִדְרִים וְלֹא הָיָה דְשִׁיל"מ.

וע"כ נ"ל לומר ע"ד הכ"מ הָאֵלֶּה פֶּן אוּ דְנִימָא דט"ס יֵשׁ פֶּאן וצ"ל פֶּמוּ שְׁכַתְבַּת הַכ"מ גּוֹפִיָה בַב"י בִּיּו"ד (סי' רטז) וְז"ל וְכַתְבַּת הָרֶאָב"ד ו"ל פֶּ"ה מֵה' נְדָרִים ק"ל זו"ז גּוֹרָם מְוֹתֵר כּו' וְלִמ"ש הָר"ן נִיחָא דְמִדְמִינָן לְהַקְדֵּשׁ דְחָמִיר טוֹבָא וְאֶפְשָׁר דְלֹא שָׁרִי בִּיָּה זו"ז גּוֹרָם א"כ שָׂאִנִי נְדָרִים דְשִׁיל"מ הָיָה וְלִהְיֵי לֹא שָׁרִי זו"ז גּוֹרָם עַכ"ל.

נִמְצָא דְלֹא הִבִּיא פְּלֵל מִלַּת תְּרוּמָה הֶתֶם וְרַק שְׁנֵי הַתִּירוּצִים פֶּתַב לְגַבֵּי נְדָרִים וּבְנִדְרִים דְהָוָה דְשִׁיל"מ יֵשׁ לְהִבִּיא רְאָיָה מִגַּמ' דְפְסָחִים דְלפ"ז אָסוּר זו"ז גּוֹרָם. א"נ א"ל דְזָה שְׂאֵמֶר הַכ"מ וּבְתַרוּמָה פְּנִנְתּוֹ עַל טָבֵל הַטְּבוּל לְתַרוּמָה דְקִי"ל דְבִיָּה אָסוּר גִּידוּלִין וּגְדוּלֵי גְדוּלִין פֶּמוּ נְדָרִים דְהָוָה דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין כְּמִבְּנוֹאָר בְּגַמְרָא דְנִדְרִים (דף נט) שָׁם: וְהִנֵּה הַלַּח"מ הַקָּשָׁה ע"ד רַבֵּינוּ פֶּן וְז"ל גַּם אֲנִי תָמָה דְכִינּוֹן דְרַבֵּינוּ ו"ל פֶּסֶק בַּפ"ח מֵהַל' מ"א דְכָל אִיסוּרֵי הַנְּאָה אֶפִּילוּ לְמַחְלִיף עֲצָמוֹ הוּא מְוֹתֵר לִיְהִנּוּת מִן הַחֲלִיפִין וְכִמוּ שְׁכַתְבַּת שָׁם בְּהִדְיָא דְהַדְמִים מְוֹתֵרִים כּו' א"כ פִּינּוֹ דְהֶתֶם הַחֲלִיפִין מְוֹתֵרִין לְמַחְלִיף עֲצָמוֹ גַּבֵּי קוֹנָם נִמִּי לְהָיִי הָכִי וְיִהְיֶה מְוֹתֵר וְאִי פֶּסֶק רַבֵּינוּ ו"ל דְלֹא יִהְיֶה הָא בַּגַּמ' מְדַמֵּי הָאִיסוּרִין לְהִדְדֵי דְמִדְמֵי עֲרָלָה לְנִדְרֵי וְכִינּוֹן דְבִשְׂאָר אִיסוּרֵי הַנְּאָה אֵית לִיָּה דְמְוֹתֵר הַה"ד בְּנִדְרוֹ כּו' עַכ"ל: וְנ"ל לִיְיָשֵׁב דְבָרֵי רַבֵּינוּ פֶּן עַפ"י מֵאֵי שְׁכַתְבַּת הָרִיטָב"א ו"ל שָׁם עַל הַרְמַב"ן בַּמַּס' נְדָרִים ס"פ הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרֵק וְז"ל וּמִסְתַּבְּרָא דְהָכִי פִּירוּשׁוֹ דְאִיהוּ סִבֵּר דְכִי הִיכָא דְמִקְבָּעִיָּא לִיָּה בְּחִילוּפֵי א"ה דְעֲלָמָא וְלִהְיֵי אֵינִי לִיָּה מְעַרְלָה וְכַה"כ דְאִיסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ וְלֹא תִפְסִי דְמִיָּהוּן שָׂאֵם מְכָרוֹן וְקִידֵשׁ בְּדַמִּיָּהוּן מְקוֹדֶשֶׁת וְשְׁנֵי לִיָּה דְשִׂא"ה בְּהַנְּאָה לַכ"ע אֶסִּירֵי וְלִפִּיכָד אֵין לְהֶם דְמִים פְּלֵל וְכִשְׁהַחֲלִיפִין אוּ מְכָרוֹן אֵין דְמִיָּהוּן אֵלָא מִתְּנָה אוּ מְלוּה וְלִפִּיכָד פְּשִׁנְהִנְהָ מִהֵן אֵינוּ חֲשׁוּב נְהִנְהָ מֵאִיסוּרֵי הַנְּאָה וְאֵין בְּכָלֵל אִיסוּר הַנְּאָתוֹ אֵלָא שְׂלֵא לְמְכָרוֹ וְלִהַחֲלִיפוֹ לְכַתְחֻלָּה דְהָא שְׁעֵתָא מִתְּהַנֵּי מִנִּיָּה אָבֵל אֵי עֵבֵד עֵבֵד וְכִי מִתְּהַנֵּי לֹא מִנִּיָּה מִתְּהַנֵּי וְכִמוּ שְׁפָרְשׁוּ עֲלֵיָה בִירוּשְׁלָמֵי אָבֵל הֵכָא בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה שְׁל קוֹנָם שְׁהוּא אָסְרוֹן עֲלֵיו וְהֵן מְוֹתֵרִין לְכָל הָעוֹלָם אִימָא לָךְ דִּישׁ לוֹ דְמִים וְחֲלִיפִין דִּידִיָּהוּן חֲלִיפִין גְּמוּרִין אִימָא לָךְ דְכָל דְאָסוּר בְּהֶם אָסוּר בְּחֲלִיפִין וְדַמִּיָּהוּן כְּשֵׁם שְׂאָסוּר בְּגְדוּלִיָּהוּן וּבְעֵינֵין לֹא אֶפְשָׁטָא וְלַחוּמְרָא נִקְטִינּוּ עַכ"ל, נִמְצָא דְהָרִיטָב"א ו"ל מְחַלֵּק שְׁפִיר בֵּין שְׂאָר אִיסוּרֵי הַנְּאָה דְאֵין לְהֶם דְמִים וְהִנֵּה הַפְּסָף מִתְּנָה אוּ מְלוּה וְלִהְיֵי שְׁרֵי הַדְּמִים שְׁהַחֲלִיפוֹ אָבֵל הֵכָא פִּינּוֹן שְׁמוֹתֵרִים לְכָל הָעוֹלָם וְרַק אָסוּר לְהַמְחֲלִיף שְׁפִיר אִמֵּר דְאָסוּר וְמֵה שְׁהִבִּיא הָרִיטָב"א בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמֵי הוּא מִן הַיְרוּשְׁלָמֵי דְאִיתָא בַּפ"ב דַּמַּס' קְדוּשִׁין סה"ח מְכָרוֹן וְקִידֵשׁ בְּדַמִּיָּהוּן מְקוֹדֶשֶׁת ר"ח בְּשֵׁם ר"ז בְּשָׂאִין דְמִיָּהוּן וּמְפָרְשֵׁי שָׁם הַמְפָרְשִׁים הֵינּוּ שָׂאִין דְמִיָּהוּן נִתְפָּסִין וּמִסִּיק אַר"ת ז"א שְׁמִקְדָּשִׁין בְּגִזְלָה וְהִנֵּה הַמְעוֹת גִּזְלֵי בִידוֹ וּמ"מ מְקִדָּשִׁין וְהִיא מְקוֹדֶשֶׁת וְעֵינֵין בַּמְשַׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ה מֵהַל' אֲשֵׁנֶת וּמִן הַיְרוּשְׁלָמֵי הִנֵּה הוּא דְבָרֵי הָרִיטָב"א דְכַתְבַּת דְבִא"ה דְאֵין דְמִיָּהוּן נִתְפָּסִין וְשְׁנֵי מְוֹדֵר דְאָסוּר וְכֵן ס"ל לְרַבֵּינוּ פְּדָבְרֵי הָרִיטָב"א עַפ"י הַיְרוּשְׁלָמֵי לְחַלֵּק בֵּין א"ה לְנוֹדֵר וְהֶתֶם פֶּסֶק דְהַדְמִים מְוֹתֵרִין וְהֵכָא אָסוּרִין וְדוּק: פֶּרְקוֹ הַלְכָה א הָאוּמֵר לְחַבְרֵי הַנְּאָה הַמְבִיאָה לִידֵי מֵאֲכָלָה אָסוּרָה עֲלֵי ה"ז הַנְּאָסֵר לֹא יִשְׂאֵל כּו'.

וְהִלָּה שָׁם בְּנִדְרִים בְּסוּגָיָא (דף לג ע"א) אֶמְרִינּוּ אִמֵּר רַשְׁב"ל בְּאוּמֵר הַנְּאָת מֵאֲכָלָה עֲלֵי אִימָא שְׂלֵא יִלְעוּס חִיטִּין וְיִתֵּן עַל מִכְתּוֹ כּו' וְכַתְבַּת הָר"ן שָׁם דְזָה נְשָׂאֵר לְפִי הַמְסַקְנָא דְהִיכָא

דאָמער הנאָת מאַקלעך עֲלֵי אָסוּר ללעֲנוֹס חֲטִיִּין ע"מ וְהִבִּיא הֶכָּא הַכ"מ וְכֵן אִיפְסֹק לְהִלְכָּה בְּטוֹר וּש"ע יו"ד (סי' רכא) וא"כ תִּקְשָׁה עַל רִבֵּינוּ מ"ט הַשְּׁמִיטוֹ וְלֹא הִבִּיא זֶה: וּנ"ל לְיִשְׁבַּב פֶּן דִּהְיֶה זֶה דְאָסְרִינֵן ללעֲנוֹס חֲטִיִּין ע"ג מִכְתּוֹ הוּא שְׁלֵא פְדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ וְכֵן פֶּתַב הַמַּג"א ב'ה' פֶּסֶת (סי' תסו) עַל הַמְּשָׁנָה דְלֹא יִלְעֹנס חֲטִיִּין וְיִנִּיחַ ע"ג מִכְתּוֹ בְּפֶסֶח וְכַתַּב דְּהַאִסוּר הוּא מְשׁוּם בַּל יֵרְאֶה שְׁעוֹבֵר וְכֵן מְצֵאתִי שְׁמָה בַּפ"ו מֵהַל' תו"מ בְּדִבְרֵי הַר"ר מְנוֹת ז"ל שְׁפֶתַב וְנ"ל וְלֹא יִלְעֹנס אָדָם חֲטִיִּין עַל מִכְתּוֹ פְּלוֹמֵר לֹא יִכְנִיס אָדָם חֲטִיִּין בְּפִיו מִפְּנֵי שְׁמִחְמִיצוֹת בְּרוּק וּבְפִיו וְלֹא מְשׁוּם דְּאָסוּר לְהִתְרַפְּאוֹת בְּאִסוּרֵי הַנְּאֲתָה דְּהָא פֶּל מִיָּדִי דְלֹא פְדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ קַעֲבִיד שְׁרֵי אֶפִּילוּ הִיכָא דְלִית בְּהוּ סִפְנָה פְּדִאֲמֵרִינֵן דְּהוּ שְׁיִיף לְבִרְתָּא כו' אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁהֵן מִחְמִיצוֹת קוֹדֵם שְׁיִהְיֶה מָהֵם וְאִשְׁתַּכַּח דְּבַעֲדֵינָא דְקָא מְעַקֵּר לֹא לֹא מְקַיִים עֲשֵׂה אָבֵל בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא סִפְנָה מוֹתֵר כו': וְהִנֵּה צְרִיף לְבָאֵר דְּבָרֵיו דְּאָמַר הֶכָּא אִשְׁתַּכַּח הִיכָא דְּבַעֲדֵינָא דְקָא מְעַקֵּר לֹא לֹא מְקַיִים עֲשֵׂה מָה עֲשֵׂה מְקַיִים הֶכָּא אֲלֵא כּוֹנְנָתוֹ הוּא דְּהַאִסוּר הוּא מְשׁוּם בַּל יֵרְאֶה וְאִם מְקַיִים תִּיכְף הָעֲשֵׂה דְתִשְׁבִּיתוּ לֹא קַעֲבֵר אִף הֶכָּא תִיכְף קוֹדֵם שְׁיִהְיֶה הָמָּה מִחְמִיצוֹת וְעוֹבֵר עַל ב"י וּמִשְׁבִּיחוֹ אַח"כ וְאִף דְּזֶה דְּחוּק אִף אִין כּוֹנֵנָה אַחֲרַת לְמִצְוֹת בְּדִבְרֵיו ז"ל.

אַמְנֵם זֶה כ"ע ס"ל דְּדִבְרֵי זֶה הוּא שְׁלֵא פְדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ וְהִנֵּה בְּזֶה אִי אָמַר הַנְּאֲתָה מְאֲקֵלֶךְ עֲלֵי אָסוּר נְמִי שְׁלֵא כו"ה נ"ל דְּתִלְיָא בְּפִלְגֵינָא דְּהִנֵּה בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף פֶּה ע"ב) אִיתָא רִבֵּינָא אִשְׁפַּחָא כו' א"ל הָאִי אִישְׁתָּא פְּשַׁעַת הַסִּפְנָה דְּמִי א"ד א"ל מִיָּדִי דְּרָךְ הַנְּאֲתָה קַעֲבִידֵנָא וְכַתַּב הַמְּשַׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ה מֵהַל' יִסוּה"ת דְּפִלְגֵי שְׁנֵי הַמְּאֲמָרִים בְּזֶה דְּחַד מ"ד ס"ל דְּכָל אִסוּרִין שְׁבִתוֹרָה אִף דְּאִינוּ לּוֹקָה רַק פְּדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ מ"מ אָסוּר הוּא מֵה"ת וּלְהִכִּי אִינוּ שְׁרֵי רַק בְּמָקוֹם סִפְנָה וְלִישְׁנָא בְּתֵרָא ס"ל דְּשְׁרֵי מֵה"ת לְגַמְרֵי וְרַק מְדַרְבְּנֵן אָסוּר וְהֶכָּא בְּאִסוּרֵי הַנְּאֲתָה שְׁנִדֵּר הַנְּאֲתָה מְאֲקֵלֶךְ עֲלֵי נְמִי תִלְיָא בְּזֶה דֹּא"נ דְּשְׁלֵא פְדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ אָסוּר מֵה"ת וְרַק מְלִקוֹת לִיתָא וְא"כ נְכַלְל בְּמִלַּת הַנְּאֲתָה מְאֲקֵלֶךְ אִף שְׁלֵא כו"ה דְּלַעֲנִין אִסוּר מִיְקָרֵי הַנְּאֲתָה וְרַק מְלִקוֹת לִיתָא אָבֵל א"נ דְּשְׁלֵא כו"ה אִינוּ אָסוּר רַק מְדַרְבְּנֵן דְּגוֹרֵי בְּאִסוּרֵי הַנְּאֲתָה שְׁמָא יֹאכַל פְּדִרְךָ הַנְּאֲתוֹ הֶכָּא הִיכָּא שְׁאָסוּר עֲלֵיו הַנְּאֲתָה מְאֲקֵלֶךְ יֹאמֵר בְּפִירוּשׁ לְאָסוּר רַק הַנְּאֲתָה וְזֶהוּ דְּוִקָּא כו"ה אָבֵל שְׁלֵא כו"ה אִף מְדַרְבְּנֵן אִינוּ אָסוּר פִּינֵן דְּהִיָּתֵר גְּמוּר לוֹ דְּהוּא לֹא אָסוּר רַק כו"ה וְהוּא כְּמוֹ שְׁפֶתַב הַר"ן ז"ל בַּפ"ג דְּשְׁבֻעוֹת וְהִבִּיא הַמְּשַׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ד מֵהַל' שְׁבֻעוֹת וְז"ל וְר"ל דְּפִלְגֵי עַל ר' יוֹחָנָן וְס"ל דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אָסוּר רַק מְדַרְבְּנֵן וְה"מ בְּאִסוּר תּוֹרָה אָבֵל הֶכָּא אִסוּר הֶבָּא מְעַצְמוֹ הוּא וְכִינֵן שְׁלֵא נִתְפַּנֵּן אֲלֵא לְכַזִּית פְּחוֹת מְכַזִּית הִיָּתֵר גְּמוּר הוּא כו'.

וְהִנֵּה רִבֵּינוּ פּוֹסֵק שֵׁם דַּח"ש אָסוּר בְּשְׁבֻעָה כְּמוֹ בְּשַׁאֲרֵי אִסוּרִים וְהוּא מְשׁוּם דְּפּוֹסֵק כַּר' יוֹחָנָן דַּח"ש אָסוּר מֵה"ת וְרַק מְלִקוֹת לִיתָא וְא"נ בְּמִלַּת אֲכִילָה נְכַלְל גַּם חֻצֵי שְׁיַעוּר שְׁאָסוּר וְהוּא ד"ד אִף לְשְׁבֻעָה וְנִהֵי דְּהִנֵּה הַטַּעַם מְשׁוּם דְּחֻצֵי לְאֲצִטְרוּפֵי אוֹ דְּמִרְבִּינֵן מְפֵל חֻלָּב מ"מ אָסוּר הוּא מֵה"ת בְּכָל הַשְּׁיַעוּרִים אָבֵל זֶה מוֹדָה רִבֵּינוּ דַּלְר"ל דַּס"ל דְּחֻצֵי שְׁיַעוּר מוֹתֵר מֵה"ת הִיָּתֵר גְּמוּר הוּא בְּגִדֵּר אוֹ בְּשְׁבֻעָה דְּלֹא נִתְפַּנֵּן לְזֶה וְשְׁרֵי אִף מְדַרְבְּנֵן כְּסִבְרַת הַר"ן ז"ל וְה"נ פֶּן הוּא לַעֲנִין שְׁלֵא כו"ה פִּינֵן דְּרִבֵּינוּ פּוֹסֵק לְעֵיל בַּפ"ה מֵהַל' יִסוּה"ת פְּהָאִי לִישְׁנָא בְּתֵרָא דְּאִינוּ אָסוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנֵן שְׁפִיר ס"ל דְּשְׁלֵא כו"ה שְׁרֵי בְּאִסוּר נְדָרִים וְלְהִכִּי לֹא הִבִּיא הָא דְּלֹא יִלְעֹנס חֲטִיִּין וְהַסּוּגֵיָא שֵׁם בְּנְדָרִים ס"ל דְּמִבִּיא לְאָסוּר זֶה ס"ל פְּהָאִי לִישְׁנָא קַמָּא דְּפְסָחִים דְּאָסוּר מֵה"ת וְאָסוּר אִף בְּנְדָרִים כְּמִבְּנָאֵר.

וא"כ יִהְיֶה מְזֶה רְאִיָּה לְדַבְרֵי הַמַּג"א (סי' שפ"ו באו"ח ס"ק י) שְׁפָתַי שֶׁמֶ וְאֶעֱפ"י שְׁאָמַר שְׁלֹא אֶהְיֶה אוֹ קוֹנֵם שְׂרֵי שְׁלֹא כְּנֹן אֶלְא פְּדֻרָה הַנְּאֻתוֹ וְהַנְּאֻתוֹ רַע"ק אֵיגְר ו"ל בְּחִידוּשָׁיו לִי"ד (סי' רכ"א) הַקְּשָׁה מְזֶה הַדִּין דְּלֹא יִלְעֹס חִטִּין עַל הַמַּג"א וּלְפִי מַאי שְׁבִאֲרָנוּ דְרַבִּינוּ הַשְּׁמִיט זֶה מְשֻׁם דִּהוּא ס"ל דְּזֶה שְׂרֵי שְׁפִיר פְּדֻרָה הַמַּג"א שֶׁהוּא פְּדַעַת רַבִּינוּ כְּמַבְּנָאָר: וְכֹן מְצִאתִי בְּס' מַחְנֵה אֲפָרִים בְּפ"א מַה"ל עִירוּבֵין שְׁפָתַי רַבִּינוּ פָּתַב וְכֹן הַנּוֹדֵר מִן הַמַּאֲכָל מְעָרַב וּמְשַׁתַּף עִמּוֹ וְהוּא מְשֻׁם דַּס"ל דְּשְׁלֹא כַד"ה לִיתָא אִיסוּר דְּלֹא אָסַר עַל עֲצָמוֹ אֶלְא פְּדֻרָה הַנְּאֻתוֹ כּו' עַכ"ל אֶלְמָא דְּגַם הַמַּחְנֵה אֲפָרִים הֵכִי ס"ל דְּלַרְבִּינוּ בְּנֻדְרִים שְׂרֵי שְׁלֹא כַד"ה: וְנ"ל דַּלְפ"ז נִיחָא הָא דִּהַשְּׁמִיט רַבִּינוּ וְלֹא הִבִּיא הָא דְאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּנֻדְרִים וּבַגְמ' (דָּף לַה) מְבִיא זֶה הֶר"ן ו"ל דִּהַנּוֹדֵר מִן הַפְּכָר אָסוּר לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו וְהַטּוֹר וְהַש"ע הִבִּיאוּ זֶה וְרַבִּינוּ הַשְּׁמִיטוּ וְעֲמָדוּ ע"ז הַמְּפָרְשִׁים וּלְפ"ז נִיחָא דַא"ל דִּהַירוּשְׁלָמִי אֲזִיל לְטַעֲמִיהָ דַּס"ל בְּפ"ב דַּמַּס' פְּסָחִים הָעוֹשֶׂה אֶסְפָּלְנִית מְחַמֵּץ בְּפָסַח וְשׁוֹר הַנְּסָקֵל אֵינּוּ לוֹקֵה שְׂאִין ל"ת שְׁבוּ מְחֻנָּר וְעִי"ש בְּש"ק דְּמִשְׁמַע דַּס"ל לְהַירוּשְׁלָמִי דַּס"ל כַּד"ה רַק אֵינּוּ לוֹקֵה אֶבֶל אִיסוּר מַה"ת אִיתָא וַא"כ דְאִיכָא אִיסוּר מַה"ת אַף בְּנֻדֵר נְמִי אָסוּר שְׁלֹא כַד"ה וַא"נ אָסוּר הַנּוֹדֵר מִן הַפְּכָר לְחַמֵּם בּוֹ וְדַאי אַף שֶׁהוּא שְׁלֹא כַד"ה אֶבֶל לְדִידֵן דְאֵינּוּ אוֹסֵר אֶלְא מְדַרְבְּנָן וְשְׂרֵי שְׁלֹא כַד"ה שְׂרֵי לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו דִּהְיִי שְׁלֹא כַד"ה: וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּס' קָרְבַן נִתְנָאֵל עַל הָרָא"ש פ"ג דַּמַּס' עִירוּבֵין ס"ק ד' שְׁפָתַי עַל דְּבַרֵי הַמַּג"א אֵלוֹ וְנ"ל בְּמ"כ שְׁגַג בְּזֶה כְּשֶׁנֶּדֶר שְׁלֹא אֶהְיֶה וְדַאי עַל שׁוּם הַנְּאֻתָא כְּנֹן כְּדִיתָא בְּמַסְכַּת נֻדְרִים וּבַה"ל נֻדְרִים עַכ"ל.

וְהִנֵּה מַה שְׁפָתַי בְּנֻדְרִים וּבַה"ל נֻדְרִים לֹא נִמְצָא רַק זֶה הַדִּין דְּלֹא יִלְעֹס חִטִּין הַמּוּבָא בְּגַמ' וְדִין דְּלֹא יְחַמֵּם אֶת יָדָיו הַמּוּבָא בִירוּשְׁלָמִי וְכֹן הוּבָא לְהִלְכָה בְּטוֹר וְש"ע יו"ד אֶבֶל הַמַּג"א הָא פָּתַב דְּבַרְיוֹ לְדַעַת רַבִּינוּ ו"ל וְרַבִּינוּ הֶרַמְב"ם ו"ל הָא לֹא הִבִּיא תְרַנּוּיָהּ לֹא הָא דְּלֹא יִלְעֹס וְלֹא הָא דְּלֹא יְחַמֵּם מְשֻׁם דַּס"ל דְּשְׁלֹא כַד"ה שְׂרֵי בְּנֻדְרִים כְּמַבְּנָאָר: וְהִנֵּה מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה ע"ד הַמַּח"א שְׁבִאֲרָנוּ מַה שְׁפָתַי בַּה' עִירוּבֵין דְרַבִּינוּ ס"ל דְּנֻדֵר מִן הַמַּאֲכָל מְעָרַב מְשֻׁם דַּס"ל דְּשְׂרֵי שְׁלֹא כַד"ה מְסַנְגִיָּא דְפָסָחִים (דָּף כָּג ע"א) דְּמַקְשָׁה וְהָרִי גִזִּיר וְתַנּוּן מְעָרְבִין לְגִזִּיר בִּינּוּ וּמַאי קוּשְׁיָא דְלָמָּא גִזִּיר אָסוּר בְּהַנְּאֻתָא וּמְעָרְבִין מְשֻׁם דְּזִהוּ נִחְשָׁב שְׁלֹא כַד"ה גַּם זֶה י"ל דַּס"ל לְהַסְנְגִיָּא כְּהַלְשָׁנָא דְפָסָחִים דְּשְׁלֹא כַד"ה אָסוּר מַה"ת וְאֲז אָסוּר אֲפִילוּ בְּגִזִּיר וַא"כ הָאִיךָ מְעָרְבִין לְכַתְחֵלָה כְּמַבְּנָאָר וְדוּק: הַלְכָה הַזֶּה שְׁמַעוֹן כִּהְיִי הָרִי הוּא מְוֹתֵר לְהַקְרִיב קְרָבָנוֹת רְאוּבֵן שְׁהַפְּהָנִים שְׁלֹנְתִי שְׁמִים הֵן וְאֵינָם שְׁלֹחִים שְׁל בַּעַל הַקְּרָבָן עַכ"ל.

וְכַתַּב הַלְחָם מְשֻׁנָּה צ"ע בְּפ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דָּף כָּג) ע"כ וְכַתַּב הַמַּגִּיָּה לֹא יִדְעָתִי מַאי גְּנוּחְקִיָּה דְּהֵכִי אִיתָא הֵתָם הֵנִי כְּהֵנִי שְׁלֹחִי דְרַחֲמָנָא גִּינְהוּ וְאִי יֵשׁ מְקוֹם לְעֵינֵן הֵלֹא בְּנֻדְרִים (דָּף לַה) דְּמִשְׁמַע דִּהוּא פְּשִׁטָּא לַה וְשֶׁם הוּא בַּעֲיָא דְּלֹא תְּפָשְׁטָא וְכָבֵר עֲמַד ע"ז הַתּוֹס' בְּמַס' קִדּוּשִׁין (דָּף כָּג).

וְנ"ל לְזוֹמֵר דְּכֹנֶנֶת הַלַּח"מ כֵּן הוּא דִּהַנֵּה הַתּוֹס' שֶׁם בְּמַס' קִדּוּשִׁין כְּתָבוּ שֶׁם שְׁנֵי תִירוּצִים וּבְתִירוּץ הַשְּׁנִי כְּתָבוּ וְנ"ל א"כ י"ל דִּהַתָּם הֵכִי קְמַבְּעִיא לִיָּה אִי פְּהָנִים שְׁלֹחִי דְרַחֲמָנָא דְּנֻקָא גִּינְהוּ וְל"ד שְׁלֹנְתִי דִּידֵן כְּלָל א"ד הִנֵּה נְמִי שְׁלֹחִי דִּידֵן וּנְפ"מ שְׁאָם הִיָּה כִּהְיִי מְקָרִיב

שלא לדעת בעלים אם הוא שלוחי דרחמנא ניהו הנה קרפן פשר ואי שלוחי דידן דוקא אינו פשר פגון שהקריב שלא מדעת בעלים עכ"ל.

וכתב המהרש"א שם וכן כתבו התוס' במס' יומא (דף יט) ד"ה מי וקתם בנדריים ודאי לענין מנדר הנאה קמבעיא ליה פדאמר קתם בהדיא וא"נ דשלוחי דרחמנא נמי ניהו פנין דשלוחי דידן נמי הם אסור במנדר הנאה ולא קמבעיא ליה להתיר במנדר אלא א"א שד"ר דוקא הם אלא דר"פ דהכא לא נמי לענין מנדר הנאה אלא לענין מקריב שלא לדעת בעלים דלמאי דקאמר שד"ר ניהו פשר שלא לדעת בעלים כו' עכ"ל.

נמצא דזה הבעיא נשאר דלא איפשטא ואי הנה רק שלנתי דרחמנא או גם שלוחי לידן דלא פשטינו שם במס' קדושין רק דהוי נמי שד"ר וא"כ קתם במנדר הנאה לאסור להקריב קרבנותיו ה"ל למיפסק לחומרא ככל ספק דאורייתא דלמא המה נמי שלוחי דידן ומ"ט פוסק רבינו דמותר ואינם שלנתי בעל הקרפן כלל דהא לא פשיט וזהו פנות הלח"מ בצ"ע שם במס' קדושין וצ"ל ע"כ דרבינו ס"ל פתרוץ הראשון שרוצה לפשוט ממשנה או מברייתא אבל מגמ' איפשטא שפיר ודוק: הלכה ח חלה ראובן נכנס שמעון לבקרו כו' לא ישוב כו' ומותר לו לרפאותו בידו שזו מצנה היא עכ"ל.

וכתב הלח"מ יש תימא על רבינו האידן לא הזכיר שנקסי חולה אסורין על המבקר מדינא דעולא דהזכיר שם והב"י (בסי' רכא) רצה לתקן ולא תיקן דמ"מ צ"ע דה"ל לרבינו להזכיר זה הדין והיינו הברייתא תלה הוא נכנס תלה בני שואלו בשוק וצ"ע עכ"ל: ונ"ל לענ"ד ליישב דעת רבינו פן דהנה ה"ר"ן ז"ל כתב שם (בדף לט) ואי בשנקסי תולה אסורין על המבקר אפילו עומד לא שיהי נהנה בדריסת הרגל ומשום מצנה לית ליה לאתהנויי מאיסורא כו'.

והנה משמע מדברי ה"ר"ן ז"ל דהאיסור הוא משום הישיבה שם והדריסת הרגל בזה הוא הנאה ודבריו מספיקים עם דברי התוס' במס' ר"ה (דף פח ע"א) ד"ה המנדר שם באה"ד ונ"ל אם לא משום דגבי סנפה אף בלא מצנה יש הנאה בישיבה אבל שופר כו' וס"ל דבישיבה מיקרי ליה הנאה אף דהוא במצנה ומה שתמה המחנה אפרים ושאר המפרשים על התוס' אלו מסוגיא דנדריים (דף טז) דאמר רבא וכי מצות ליהנות ניתנו אלמא דישיבת סנפה לא מיקרי הנאה דאל"כ אסור כמו לטבול במעין בימות החמה.

כבר מתרץ דברי התוס' הנוב"י מה"ת ח' או"ח וסי' קלג) לחלק דהכא באומר קונם שלא אהנה ממצנה פונתו על הנאת מצנה וע"ז שפיר הקשה רבא דמצות לאו ליהנות ניתנו ועל הנאת הצל לא הנה פונת הנודר עיי"ש: אמנם ה"ר"ן ז"ל לעיל לא ס"ל פן דז"ל שם (דף עז ע"ב) וא"ת כי אמר ישיבת סנפה עלי למה אסור בישיבה של מצנה הא מצות לאו ליהנות ניתנו הרי אינו נהנה מן הסנפה כלל תרצו בתוס' דמ"מ פנין שאסור ישיבתה עליו אע"פ שאין לו בו הנאה חל.

ולפ"ז אמר קונם זריקת צרור עלי כו' ומיהו דוקא במפרש ישיבת סנפה או זריקת צרור אבל באומר קונם ישיבת סנפה עלי ישוב בסנפה ישיבה של מצנה כו' עכ"ל. נמצא דלפ"ז דס"ל דאף ישיבה לא נאסר היכא שאוסר רק הנאת סנפה ולא ישיבה וא"כ ה"נ אם אוסר הנאת נכסי חבירו אם הוא נהנה במצנה בישיבה לית לן בה.

והנה הנמוקי יוסף כתב הקא בהל' נדרים ואפילו עומד שהרי נהנה בדריסת הרגל ומשום מצנה לית ליה לאיתנהווי מאיסורא שהרי נדרים חלין ע"ד מצנה שאם אסר עליו לולב אסור ליטול לולב של מצנה עכ"ל: והנה ודאי לפי דברי הר"ן שהבאתי ליתא דברי הנמ"י דרק אי אמר קונם נטילת לולב עלי אסור ליטול דנדרים חלין ע"ד מצנה אבל אם אמר קונם לולב עלי מותר ליטול פמבואר בר"ה (דף פח) שם המודר הנאה משופר מותר לתקוע תקיעה של מצנה דמצות לאו ליהנות ניתנו המודר הנאה מתבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצנה וא"כ ה"נ א"נ דישיבה לא מיקרי הנאה פדברי הר"ן לעיל גבי סנפה ולא דמי למעין בימות החמה דמתנהי מניה אבל ישיבה לא הוי הנאה וא"כ גם הקא לשפרי לבקר מטעם זה דמצות לאו ליהנות ניתנו.

וע"כ נ"ל דס"ל לרבינו דכל הסוגיא שם בנדרים דמוקי ליה עולא היכא דנכסי חולה אסורין על המבקר וכן הברייתא דאסור לבקר בנו חולה ס"ל פרב יהודה שם בר"ה דס"ל מצות ליהנות ניתנו וכן ס"ל לאב"י התם וס"ל דבשופר של עולה לא יתקע כו' ונפרש בעולה וכן הברייתא ס"ל פן וכמו דמוקי הגמ' בעירובין (דף לא) בפלוגתא דתנאי אם מצות ליהנות ניתנו ולהכי שפיר ס"ל דאי נכסי חולה אסורין על המבקר שרי רק מטעם דמן חיותא לא אדרי ולהכי בבנו שואלו בשוק ואסור לכנס לביתו אבל רבינו דס"ל לעיל בהל' שופר בפ"א שם דהמודר הנאה משופר מותר לתקוע תקיעה של מצנה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו וא"כ שרי לכנס לבקר ושם שרי אף לישוב ואי בנו חולה שרי מטעם זה: ונ"ל דבזה מין שם הסוגיא דאמר שם אמר רבא שמואל מתניתין קשיתיה מאי אריא דתני עומד אבל לא יושב ש"מ דנכסי מבקר אסורין על החולה והנה הא עולא מתרץ לה דלהכי יושב אינו רשאי דאפשר בעמידה ורבא אומר דלפ"ז ליתא תירוץ זה כמו שפירש רש"י ז"ל דקסבר שנויא דחיקא הוא וא"כ ה"ל לרבא רק לחדש ולומר דליתא תירוץ עולא דאף יושב שרי דלא אדרי מחיותא אף מזה ולמה מאריד המאמר מתניתין קשיתא אלא ודאי דרבא אזיל לשיטתו דהוא ס"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו שם בר"ה ושרי לכ"ע אף בישיבה היכא דנכסי חולה אסורין על המבקר וזהו שאמר מאי אריא דתני עומד כיון דנכסי חולה אסורין אז יושב נמי שרי לבד טעם דעולא דאפשר בישיבה משום דלא אדריה ורק מטעם דמצות לאו ליהנות ניתנו וא"כ שרי בכ"ג אף בישיבה וא"כ מוקי לה ע"כ שגכסי מבקר אסורין על החולה ומהברייתא דס"ל דתלה בנו שואלו בשוק לא קשה ע"ז דס"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו חדא דהא מצינו תנאי שם במס' עירובין (דף לא) דס"ל דלאו ליהנות ניתנו ועוד האיקא משנה במס', מעילה (דף יד) ערבה לא נהגין ראבר"צ אומר נוהגין היו הזקנים שנותנין בלולביהן ופירשו שם התוס' משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ובס' טורי אבן בר"ה שם הביא ראיה ממשנה זו למ"ד מצות לאו ליהנות ניתנו וכן הקא בנדרים המשנה דאמרה מלמדו הלכות ואגדות דמצות לאו ליהנות ניתנו ואף שמהנהו וא"כ האמצינו משניות הרבה דסברי פן ואינו חשש על הברייתא אף א"נ דפליגי ע"ז: ולפ"ז ניחא נמי דברי הי"א שמביא התוס' לקמן (דף מא ע"ב) דמפרשי אלא רפואת נפש גופו רפואת ממון בהמתו ומפרשי פן דמיידי שגכסי חולה אסורין על הרופא ושרי לכנס בביתו כו' אבל לא רפואת בהמתו דמהנהו מדריסת הרגל כו' והקשו התוס' דמצי לאפלוגי טפי בין רפואת גופו לבנו ולא לחלק בין גופו לבהמתו ולפ"ד ניחא דהי"א נמי סברי פן דרפואת גופו שרי לאו משום דלא אדרי

מתיומא לבד אלא גם הטעם דדריסת הרגל בזה לא נאסר דמצות לאו ליהנות ניתנו ואפילו יש שם רופא אחר שרי נמי לרפאותו דלא מן כל אדם זוכה להתרפאות פדברי הירושלמי שם וא"כ הנה מצנה ואף בנו שרי לרפאות ורק בהמתו אסור כשיש שם רופא אחר כמו שמפרש הר"ן שם ד"ה אלא ולהכי שפיר המשנה לא מחלק רק בין גופו לבהמתו אבל בנו שרי ודאי כמבואר.

ורבינו מפרש לה המשנה לענין אי נכסי רופא אסור על התולה אבל אי נכסי תולה אסורין על הרופא לא הביא כלל דזה שרי שפיר משום דמצות לאו ליהנות ניתנו וליפא אסור דריסת הרגל בזה כמבואר ועיין לקמן בפ"ז מה שגבאר.

וכ"ז הוא רק א"נ דלא כדעת הר"ן ה"ז"ל במס' ר"ה ואמרין דאף במצות דרבנן נמי מצות לאו ליהנות ניתנו כמו שהביאו המפרשים ראיה ממס' עירובין (דף לא) דהתם הוי המצנה דרבנן וכמו שהביא הט"א בר"ה (דף פח) וא"כ ה"נ אף דבק"ת הוי רק עשה של דברי סופרים כמו שאמר שם במס' נדרים רמז לבק"מ מה"ת ולא הוי עשה גמורה ואמרין בזה מצות לאו לה"נ וכן צ"ל דס"ל דמותר למודר הנאה ליהנות ממצנה אף לכתחלה כמו שפוסק רבינו לגבי המודר הנאה משופר מותר לתקוע לכתחלה אפילו הוא בעצמו וכמו שהביא הש"ך ביו"ד (סי' רכא ס"ק נט) ולהכי שפיר שרי אף לכתחלה הקא כמבואר.

וכ"ז לישב דעת רבינו בזה אבל להפוסקים דהביאו דין זה ס"ל אף דקיי"ל מצות לאו ליהנות ניתנו מ"מ הקא בשיבה הוי הנאה הנאת צל של בית כמו שכתבו התוס' בר"ה וכמו שמישב הנוב"י דברי התוס' ולהכי אסור בשיבה ורק שואלו בשוק כמבואר: ועוד נ"ל לחדש ולומר לדעת הפוסקים דכ"ז דאמרין מצות לאו ליהנות ניתנו הוא רק במצנה שלא יכול ליפטר ממנה אבל גבי בק"ת דהוא משום גמ"ת אם החולה מוחל לו ואינו רוצה שיבוא אינו מחויב לבוא וא"כ אמרין בזה כדאמרין במס' פתובות (דף מא) דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל וה"נ ימחול לו התולה אשר אסר לו נכסיו ומכרח הוא למחול כדי שלא יעבור על האיסור ואין לדחות מהגמ' דעירובין (דף לא) דמניח העירוב לילף לבית האבל או לבית המשתה והא גם זה יכול למחול ואעפ"כ אמרין בזה נמי מצות לאו לה"נ שאני החם דל"ל לומר להאבל או להחתן למחול הלא יכול ליתן העירוב שלא באיסורי הנאה ולבוא אצלו מ"מ אי עבר ונתן אמרין דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל, הקא דאי אפשר כ"א באיסור אמרין דמחול כדי שלא יעבור על האיסור כמבואר: והנה כ"ז הוא ודאי דאין חילוק בין שבועה לנדר וכי היכא דקיי"ל בנדר דנכנס לבקרו עומד הה"ד נמי בשבועה וכמו שראינו בזה להפוסקים שלא חילקו בין נדר לשבועה.

והנה בירושלמי ריש נדרים איתא אי מפני דרכי שלום אפילו בשבועות נמי יהא מותר ותניין נדרים אסור ושבועות מותר ומפרש לה הק"ע דאפכא גרסיין בנדרים מותר ושבועות אסור וכתב הק"ע אף קשה לי למה יהא אסור בשבועה הא תנו לקמן פ"ד דאין השבועה חלה ע"ד מצנה וצ"ע עכ"ל: ולענ"ד לא קשה, מידי דהא כתב הר"ן ו"ל בנדרים (דף ת) ד"ה הא קמ"ל וכן במס' שבועות פ"ג דכל מידי דאתי רק מדרשא אע"פ שהוא מה"ת פיון דלא פתיב מפורש בהדיא תל עליו שבועה ואם פן ה"נ מצות בק"ת אינו

מְפֹרֵשׁ בְּהִדְיָא וְשִׁפִּיר חֲיִיל שְׁבוּעָה עָלָיו וְעוֹד בִּל"ז הָא קִי"ל דְּבִפּוֹלֵל חָל שְׁבוּעָה ע"ד מְצָנָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת (דָּף פֶּה) וּבְדַבְרֵי הָרִי"ף שֵׁם בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי וּבִש"ע יו"ד (ס' רלו וְרַלח) וּא"כ ה"נ אִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא יִבְקֵר חוֹלָה שִׁפִּיר א"ל דְּלֵא חָלָה אֲבָל הֵכָא הָא הוּא נִשְׁבַּע שְׁלֵא לִיקְנוֹת מִחֲבִירוֹ וּא"כ אִי חָלָה אִי מְבַקְרָהוּ תַל ע"ז הַשְׁבוּעָה כְּמוֹ דְּחֲיִיל עַל שְׂאָר הַנְּאוֹת וְכֵן מְצֵאתִי מְפֹרֵשׁ בְּדַבְרֵי הָרִיטְב"א בְּמַס' נְדָרִים (דָּף לט) דְּבַרְי הַמִּתְחִיל גְּכֻנְס לְבַקְרוֹ כּו' וְאִינוּ רְשָׁאי לְכַנּוֹס שָׁם וְאֶפְּלוּ לַעֲשׂוֹת מְצָנָה וְאֶפְּלוּ בְּשְׁבוּעָה שְׁאִינְהָ תָּלָה לְבַטֵּל הַמְצָנָה בְּכַה"ג חֲיִילִי דְּהָא הָוִי בְּכָלֵל כּו' וְכְמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכּוֹל מְצָה וְכַש"כ בְּנְדָרִים שְׁחֲלִין ע"ד מְצָנָה אֶפְּלוּ בְּפֶרֶט עַכ"ל וְהוּא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְכוּנּוֹת הָרִיטְב"א ו"ל עַל מְצָנָה שְׁכַתְּבָא שְׁלֵא לְאַכּוֹל מְצָה הוּא כְּשֶׁנִּשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכּוֹל מְצָה כָּל הַשְּׁנָה דְּמִיקְרֵי שְׁבוּעָה חָלָה ע"ז וּא"כ לֹא קָשָׁה כָּלֵל קוֹשִׁיַת הַק"ע וְדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי יִפְרְשׁוּ הַפּוֹסְקִים כְּמוֹ שִׁפְיָרֵשׁ הַפְּנִי מְשָׁה שֵׁם בַּפ"א דְּמִפְרֵשׁ לְשׁוֹן בְּתַמִּיָּה וּפְשׁוּטוֹת הַבְּעֵיָא דַּר"א הִיא וְגַם בְּשְׁבוּעוֹת מְוֹתָר.

וְהִנֵּה מַה שֶׁמְּפֹרֵשׁ הַפ"מ בַּפ"שׁ הוּא תְּמוּהָ שְׁכַתְּבָא וְז"ל א"כ י"ל כּו' דְּאֲדַתְנֵן אֶפְּלוּ מְצָנָה דְּאוֹרֵייתָא שְׁבוּעוֹת מְוֹתָר וְאֶפְּלוּ בְּמַה שֶׁבְּנְדָרִים אֲסוּר מְכַש"כ בְּמַה שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמִים מְפָנִי דְּרַכִּי שְׁלוֹם אֶפְּלוּ בְּנְדָר וְלֹא יִדְעָתִי מַהוּ הַכַּש"כ אֲדַרְבָּא עַל מְצָנָה דְּאוֹרֵייתָא לֹא חֲיִיל שְׁבוּעָה עָלֶיהָ אֲבָל כִּינּוֹן שֶׁהוּא רַק מְדַרְבְּנֵן מְפָנִי דְּרַכִּי שְׁלוֹם שִׁפִּיר חָלָה הַשְׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְצ"ל כְּפִירוּשׁ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַפ"מ אֲבָל זֶה בְּרוּר דְּשְׁנָה נְדָרִים לְשְׁבוּעוֹת לְעַנְיֵן בְּקוּר חוֹלִים וְדוּק: הִלְכָה יב וְאֲסוּר לְרַאוּבֵן לְאַכּוֹל מְפִירוֹת כּו' אֲבָל לֹא יִכְנַס לְשִׁדָּה אַע"פ שֶׁהַקְּרָע הַפְּקָר גְּזִירָה שְׁמָא יִשְׁהָה שְׁמָא אַחַר שְׁיֵאכַל עַכ"ל.

וְהִנֵּה בְּגַמ' דְּנְדָרִים (דָּף מַב) אֵיתָא בְּזָה פְּלוּגְתָא דְּעוֹלָא וְרִשְׁב"א דְּעוֹלָא מְתַרְץ לָהּ בְּעוֹמְדִין עַל הַגְּבוּלִין וְרִשְׁב"א מְתַרְץ לָהּ גְּזִירָה שְׁמָא יִשְׁהָה וּפּוֹסֵק פְּרִשְׁב"א וְכַתְּבָא הַכ"מ וְצָרִיף טַעַם לְמַה פּוֹסֵק כֵּן דְּהָא מִיָּרִי דְּרַבְּנֵן וְלִקְוֹלָא וי"ל מְשׁוּם דְּבְּמִתְנִיתִין סִתְּמָא קִתְּנִי אִינוּ יוֹרֵד לְתוֹף שְׁדָהוּ אֶפְּלוּ לְלִקְוֹט הַעוֹמְדִים בְּתוֹף הַשְּׁדָה מִשְׁמַע עַכ"ל.

וְהִנֵּה זֶהוּ דוּחַק דְּרַבִּינוּ מְדִיִּיק מִן הַמְשָׁנָה יוֹתֵר מְאֹשֶׁר יִדַע עוֹלָא וְלַעוֹלָא נִיחָא בְּעוֹמְדִין עַל הַגְּבוּלִין וְל"נ דְּרַבִּינוּ סוּמָךְ עַל הִירוּשְׁלָמִי שֵׁם בְּנְדָרִים אוֹמֵר סִתְּמָא דִירוּשְׁלָמִי מִי עַל הַמְשָׁנָה אִינוּ יוֹרֵד וְיִרְדַּת פְּרִשְׁב"א שְׁלֵא יִשְׁהָה אֶלְמָא דְּסִתְּמָא דִירוּשְׁלָמִי נְמִי ס"ל פְּרִשְׁב"א שְׁמָא יִשְׁהָה וְלֹא פְּעוֹלָא וְלִהְכִי פּוֹסֵק כְּוִתִּיָּה: אָף לַפ"ז הָא תִּקְשָׁה הָא לְעֵיל בַּה' ת' כְּתַב חָלָה רַאוּבֵן גְּכֻנְס שְׁמַעוֹן לְבַקְרוֹ וּבְמִקּוּם שְׁנוּטֵל שְׁכָר מִי שְׁיִשְׁב עִם הַחוֹלָה לֹא יֵשֵׁב כּו' וְכֵן כְּתַב הַטוֹר וּבְסִי' רַכָּא) וְכַתְּבָא שֵׁם הַב"י אָף לְפִי הַאב"א (דָּף לט) דְּגְּזִירֵינוּ שְׁמָא יִשְׁהָה אֲזִ אֶפְּלוּ בְּמִקּוּם שְׁאִין נוֹטְלִין שְׁכָר עַל הַיְשִׁיבָה אֲסוּר וְכֵן פּוֹסֵק הָר"ן ו"ל מ"מ הָרַמְב"ם וְהַטוֹר לֹא חֲיִיִּשִׁי לְהִנֵּי שְׁיִנּוּיֵי עַכ"ל.

וּא"כ תִּקְשָׁה אִי רַבִּינוּ סוּמָךְ בְּזָה עַל הִירוּשְׁלָמִי א"כ ה"ל לְמִיפְסֵק כֵּן דְּהָא הֵכָא אָמַר הִירוּשְׁלָמִי גְבִי הַמְּוֹדָר כּו' גְּכֻנְס לְבַקְרוֹ עוֹמֵד אֲבָל לֹא יֵשֵׁב רִשְׁב"י אוֹמֵר שְׁלֵא יִשְׁהָה וּפְרִיֵשׁ הַפ"מ כְּמוֹ בְּגַמ' דִּידָן לְהַאב"א אָף בְּמִקּוּם שְׁאִין נוֹטְלִין שְׁכָר שְׁמָא יִשְׁהָה הַרְבֵּה בְּיִשִּׁיבָה וּא"כ לְרַבִּינוּ דַּס"ל כֵּן גְבִי שְׁבוּעוֹת ה"ל הֵכָא נְמִי לְפִסּוּק כֵּן וְעַל הַטוֹר לֹא קָשָׁה דְּאוּלֵי גַם הוּא יִפְסוֹק הֵכָא גַם בְּשְׁבוּעוֹת פְּעוֹלָא דְּרַק בְּעוֹמְדִין עַל הַגְּבוּלִין אֲבָל עַל רַבִּינוּ תִּקְשָׁה לְכַאוּרָה דְּפּוֹסֵק הֵתֵם פְּרִשְׁב"א וְצ"ל דְּלְרַבִּינוּ סְפוּקִי מְסַפְקָא לִיָּה אִי פְּסִקִּינוּ

כְּעוֹלָא דְהוּא נְאָמַר תְּחִלָּה בְּגַמ' וְגַם הוּא מְרִי דְגַמ' טְפִי כְּמוֹ שְׁפֹתֵב הַש"א (ס"א צ) לְגַבֵּי רַב אֲשֵׁי וְרַב מִתְנָא עִי"ש אֵי פְּרִשְׁבִּי"א דְהִירוּשְׁלָמִי מְסִינֵע לִיה וּלְהִכִי גַבֵּי שְׁבוּעוֹת פּוֹסֵק רַבֵּינוּ לְחוּמְרָא אֲבָל הֵכָא אֵי פְּסִקִינוּ לְחוּמְרָא אֵיכָא בִּיטוּל מְצוּהָ שֶׁל בַּק"ת פּוֹסֵק לְקוֹלָא כִּינּוּ דְאוּלֵי הִלְכָה כְּעוֹלָא וְהַסְפֵּק הוּא דְרַבְּנָן שְׁמָא יִשְׁהָה וּלְהִכִי פּוֹסֵק בְּמָקוֹם שְׁאִין נוֹטְלִין שְׂכָר לֹא גְזָרִינוּ וְדוּק: פֶּרֶק ז הִלְכָה א שְׁנַיִם שְׁנֹאסְרָה הִנָּאת כָּל אֶחָד מֵהֶן ע"ח כו' בֵּין כו' ה"א מְוֹתְרִין לְהַחְזִיר אֲבֵדָה זל"ז מְפָנִי שֶׁהוּא מְצוּהָ וּבְמָקוֹם שְׁנוֹטְל שְׂכָר הַמְחֲזִיר אֶת הָאֲבֵדָה יִפּוֹל הַשְּׂכָר לְהַקְדֵּשׁ שְׁאֵם יִטּוֹל שְׂכָר נִמְצָא נִהְנֶה לֹא יִטּוֹל שְׂכָר נִמְצָא מֵהֵנָּה עכ"ל.

וְהֵנָּה הֶר"ן וְהַנְּמ"י ו"ל חוֹלְקִים עַל רַבֵּינוּ ע"ז וס"ל דְּאֵם נְכָסֵי בְּעַלְהָאֲבֵדָה אֲסוּר עַל הַמְחֲזִיר מְוֹתֵר לִיקַח שְׂכָר וְכֵן כְּתֹב שֵׁם הֶר"ן (בְּדָף לֵד) וְנ"ל בַּד"ה תָּנּוּ וְנ"ל דַּה"ק כו' ה"נ בְּמָקוֹם שְׁנוֹתְנִין עֲלֵיהָ שְׂכָר דְּהֵינּוּ דְבִטְלוּ מִן הַסְּלֵעָ אַע"ג דְּיִהִיב לִיה כו' הַהוּא אֲגָרָא לְמַחְזִיר לֹא מִתְּהַנֵּי מְחֲזִיר מְנִיָּה דְּבַעַל הָאֲבֵיָדָה כָּלֵל שְׁאוֹתוֹ שְׂכָר כְּפָר הֵנָּה מְצוּי בִּידוֹ וְכִינּוּ שְׁפֵן אֲמַאי תִּפְּוֹל הִנָּאָה לְהַקְדֵּשׁ הָא מְצִי בַּה"א לְמִיתְּבִיָּה לְמַחְזִיר כו' עכ"ל וְהֵנָּה הַטּוֹר וְהַש"ע פְּסָקוֹ (בְּסִי רַכָּא) כְּרַבֵּינוּ דְּאֲסוּר לוֹ לִיטּוֹל שְׂכָר: וְנ"ל לְהִבִּיא רְאִיָּה לְדַעַת רַבֵּינוּ דְּלִקְמָן (דָּף לַח ע"ב) אֵיחָא בְּמִשְׁנֵה הַמְּוֹדֵר הִנָּאָה מְחַבְּרִו וְנִכְנַס לְבַקְרוֹ עוֹמֵד אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב וּמוּקִי שְׁמוּאֵל לְהַאי מִשְׁנֵה כְּשֶׁנְּכָסֵי מְבַקֵּר אֲסוּרִין עַל הַחוּלָה וּבְמָקוֹם שְׁנוֹטְלִין שְׂכָר עַל הַיִּשְׁבָּה כו' וּפְרָשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דַּא"נ דְּאִינוּ נוֹטְל שְׂכָר נִמְצָא מֵהֵנָּה אוֹתוֹ וְכָתֹב הַש"ךְ בִּי"ד (ס"א רַכָּא ס"ד) דְּהֵכָא בְּשְׂכָר שְׂרִי וּבְחֻנָּם רַק אֲסוּר וְקִשְׁהָ לִי אֲמַאי מִשְׁנֵה מִשְׁנֵה זֹו מִן הַמִּשְׁנֵה הִרְאִישׁוּנָה וְנִימָא נְמִי הֵכָא כֵּן נִכְנַס לְבַקְרוֹ כו' וּבְמָקוֹם שְׁנוֹטְל עֲלִיו שְׂכָר תִּפְּוֹל הִנָּאָה לְהַקְדֵּשׁ וְאִז שְׂרִי אֲפִילוּ יוֹשֵׁב דְּשְׂכָר זֶה נוֹטְל הַהַקְדֵּשׁ וְהוּא לֹא נִהְנֶה מִזֶּה אֲלָא ע"כ צ"ל כֵּן דְּהֵתֵם גַּבֵּי מְחֲזִיר אֲבֵיָדָה יֵשׁ אֲנֹפֵן אֲשֶׁר הַשְּׂכָר זֶה אֵי אֲפִשֵׁר לִיטּוֹל וּמוֹכֶרֶת הוּא לִיפּוֹל לְהַקְדֵּשׁ הֵינּוּ הֵיכָא שְׁאֲסָרוּ הִנָּאָתָן זַא"ז דְּהֵתֵם אִם יִטּוֹל נִמְצָא נִהְנֶה לֹא יִטּוֹל נִמְצָא מֵהֵנָּה וְאִין עֲצָה אַחֲרֵת בְּלִתי שְׁתִּפּוֹל הִנָּאָה לְהַקְדֵּשׁ אֲבָל הֵכָא אִם נְכָסֵי חוּלָה אֲסוּרִין עַל הַמְּבַקֵּר נְמִי מ"מ כִּינּוּ דְּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּמִן חֵינָתָא לֹא אֲדַרְיָה וְא"כ לְפִי הַמְּסַקְנָא דַּס"ל דְּאֲפִילוּ יוֹשֵׁב שְׂרִי וְא"כ כִּינּוּ דְּאֲמַרִּינוּ דְּמִן חֵינָתָא לֹא אֲדַרְיָה וְא"כ בְּמָקוֹם שְׁנוֹטְלִין שְׂכָר שְׂרִי אִף לִיטּוֹל שְׂכָר דְּבִשְׁעָה שֶׁהִדִּירוּ לֹא הֵינָתָה כְּוֹנְנָתָא אִם יִחַלָּה דְּלֹא יִהְנֶה מְמַנּוּ וּכְהֵיכָא דְּשְׂרִי לִיִּשְׁב בְּבֵיתוֹ אִף שֶׁהוּא נִהְנֶה בִּישְׁבָּתוֹ כֵּן שְׂרִי לִיטּוֹל שְׂכָר דְּמִזֶּה לֹא אֲדַרְיָה וְא"כ לֹא צְרִיךְ לְפוֹל לְהַקְדֵּשׁ וּלְהִכִי לֹא קָאֵמַר הֵכָא רַק אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב וְהֵינּוּ אִם לֹא יִטּוֹל שְׂכָר אֲבָל אִם נוֹטְל שְׂכָר שְׂרִי אֲבָל הֵתֵם אֵיכָא גְּוֹנָא דְּלֹא שְׂרִי לִיטּוֹל שְׂכָר וּלְהַחְזִיקוֹ לְעֲצָמוֹ לְבִלִי לִיטּוֹל נְמִי לֹא יְכוֹל וּלְהִכִי מוֹכֶרֶת לִיפּוֹל לְהַקְדֵּשׁ אֲבָל א"נ כְּדַעַת הֶר"ן דְּגַם הֵתֵם נְמִי שְׂרִי לִיטּוֹל שְׂכָר הַמְחֲזִיר אִם אֲסוּר נְכָסֵי בְּעַל הָאֲבֵיָדָה נִימָא נְמִי הֵתֵם בְּמִשְׁנֵה כְּמוֹ הֵכָא אֲלָא נְדָא כְּדַעַת רַבֵּינוּ דְּאֲסוּר לוֹ לִיטּוֹל וּמִתְּחִלָּה שְׁרוּצָה הַגַּמ' לוֹמַר דְּאִם נְכָסֵי הַחוּלָה אֲסוּרִין עַל הַמְּבַקֵּר אֲסוּר לִיִּשְׁב ה"מ לְאֲקִשׁוּיָי נִימָא מִתְּנִיתִין כִּי הֵתֵם אֲלָא עֲדִיפָא מְקִשְׁהָ וּלְפִי הַמְּסַקְנָא דְּלְשְׁמוּאֵל שְׂרִי נִיחָא דְּלֹא אֲדַרְיָה מִן חֵינָתָא כְּמַבְּנֹאָר: וְהֵנָּה כֵּן תִּקְשָׁה גַם בְּמִשְׁנֵה רִאשׁוֹנָה דְּאֵמַר שֵׁם לֹא יִלְמְדוּנוּ מְקָרָא אֲבָל מְלַמְדוּ מְדַרְשׁ וְאֲמַרִּינוּ שֵׁם אֵמַר שְׁמוּאֵל בְּמָקוֹם שְׁנוֹטְלִין שְׂכָר עַל הַמְּקָרָא וְאִין נוֹטְלִין שְׂכָר עַל הַמְּדַרְשׁ מ"פ הָא קַמ"ל דְּאֲפִילוּ בְּמָקוֹם שְׁנוֹטְלִין שְׂכָר עַל הַמְּקָרָא שְׂרִי לְמִשְׁקַל עַל הַמְּדַרְשׁ לֹא שְׂרִי לְמִשְׁקַל וְה"נ הַפִּירוּשׁ כֵּן דְּאִם לֹא נוֹטְל הַשְּׂכָר נִמְצָא מֵהֵנָּה דְּמְלַמְדוּ בְּחֻנָּם נְמִי נִימָא כֵּן תִּפּוֹל הַשְּׂכָר לְהַקְדֵּשׁ וְהֵתֵם גַּם כֵּן אֵיכָא גְּוֹנָא דְּמוֹכֶרֶת לְאוּקְמִי וְלוֹמַר דְּתִפּוֹל הַשְּׂכָר

להקדש אי נכסי תלמיד אסור על הרב אסור ליטול השכר ובלא שכר אסור שמהנהו ונימא נמי יפול השכר להקדש והוא כמו שפכת הט"ז ביו"ד (סי' רכא ס"ק מד) נ"ל דנודר הנאה מחבירו אסור לו ליתן לעשות מלאכה בשכר שמקרי הנאה מה שהניח אחרים ושכר אותו וה"נ נדאי אסור ליתן שכרו עבור הלימוד דנהנה מזה: אמנם זה ניחא דהנה מצאתי בס' שיטה מקובצת על גדרים שכתב ונ"ל ק"ל דא"כ ליתני מלמדו כו' ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש וכדקתני גבי מחזיר אבדתו וי"ל דאגב אורמיה קמ"ל דאפילו במקום שנוטלין שכר על המקרא שרי ליטול על המדרש לא שרי למשקל נמצא דהתם ניחא דאצטרף לאשמועינן דאסור ליטול שכר על מצנה וא"כ ה"כא גבי בקור חולים דעומד שרי לא צריך לאשמועינן דגם זה גדע מהאי קרא מה אני בחנם אף אתה בחנם כמו שכתב השיטה מקו"ה ה"כא נרק צ"ל מבקרו ובמקום שנוטל שכר היינו בישיבה דנדע זאת מסברא דשרי דתפול שכר להקדש אלא נדאי כמו שבארנו דרק התם שייך זה דתפול שכר ולא בהני משניות כמבואר: והנה לפי מה שבארנו דכיון דמן חיותא לא אדריה שרי אפילו ליטול שכר כיון דבחנם אינו מרפאהו ע"ז לא אדריה.

נ"ל לפרש בזה דברי רש"י ז"ל (דף מא ע"ב) דאומר רפואת נפש גופו שאם חלה המדיר מותר למנוח לרפאותו כדאמרינן לעיל דלא אדריה מן חיותא רפואת ממונ בהמתו שאם חלתה בהמתו אסור לרפאותה משום דקמהני ליה כו' והנה הר"ן והרא"ש ז"ל מפרשי ליה ה"כא דאומר רפואת נפש גופו דמייירי בנכסי הרופא אסורין על החולה ושפיר מותר גופו דהנה מצנה אבל לא בהמתו אבל רש"י ז"ל שפירש דהמדיר חולה נמצא דנכסי החולה אסור על הרופא ואיך שייך בזה הנאה מה שמרפאהו ואיך אומר ע"ז דמן חיותא לא אדריה אלא נדאי מייירי שנוטל שכר מזה ולהכי שרי ליטול שכר דמן חיותא לא אדריה אבל בהמתו אסור אם נוטל שכר: ועוד יש לפרש דברי רש"י ז"ל כמו דמפרשי התוס' שם בשם י"א ונ"ל רפואת נפש גופו דמייירי כשנכסי חולה אסורין על הרופא ושרי לכנס בביתו דמן חיותא לא אדריה אבל לא רפואת בהמתו דמהני בדריסת הרגל.

וא"ל דגם רש"י ז"ל יפרש כן אבל מ"מ קשה בין לפירושו ובין לפירושו הי"א שבתוס' מאי מסיק שם אבל אומר לה סם פלוני יפה כו' באיזה אופן קמייירי אם הולך לביתו ואסור משום דריסת הרגל א"כ אף אם רק אמר לה אסור אבל אם מייירי שאינו בביתו ורק בשוק אומר וא"כ אף לעשות לה רפואה שרי אע"כ מייירי שנכסי הרופא אסור על החולה ולהכי גבי בהמתו אסור ורק אמירה דלא חשיב הנאה שרי וצ"ע.

וע"כ נ"ל לומר דט"ס יש בדברי רש"י ז"ל אלו וצריך להיות ה"כא שתי נקודות אחרות מלת שאם חלה וכן צ"ל שאם חלה ופירש המנוח אם המדיר מותר למנוח לרפאותו ופירש הוא הפל כשנכסי הרופא המדיר אסורין על החולה המנוח ואומר דהמדיר מותר לרפאות להמנוח כדברי הר"ן והרא"ש ז"ל ודוק: שם בלח"מ ד"ה שנים כו' וק"ל כיון דפוסק רבינו דבין בשנכסי בעל אבידה כו' א"כ לא חייש לפרוטה דרב יוסף כו' משום דפרוטה דרב יוסף לא שכיח וא"כ היאך פוסק פי"ג מה"ג דשומר אבידה הנה ש"ש משום פרוטה דרב יוסף דה"ט דעצמא רב יוסף שומר שכיר משום פרוטה דרב יוסף וי"ל דהך פרוטה דה"כא הנה בשעה שמוליה הפרוטה לביתו דאמי עני ולא יחייב ליה

פרוטה וכדפירש שם הרא"ש ז"ל לא שכיח דאתא עניא אבל פל אשר האבדה בביתו דהנה זמן רב שכיח דיבוא עני כ"פ והוא נפטר מן הפרוטה ולהכי חשיב כש"ש עכ"ל.

ודבריו דחוקים בנדאי דגם במחזור האבדה המודר מי לא שרי ליה לעבב האבדה בביתו אם המדיר אינו בביתו באותו זמן שיכול להתזירו בנדאי שרי זה. אף באמת לא קשה מידי קושיותם דהא הר"ן ז"ל פתב שם (דף לג) פרוטה דרב יוסף לא שכיח שיבוא עני לשאול ממנו באותה שעה דנימא לא מתהדר משום דמתהני מידי דבכה"ג פיון דלא שכיח לא הנה בכלל איסורי הנאה ומיהו פיון דאפשר דאתי עני ומתהני מניה שומר שכיר הוא עליה וחיוב בגובה ואבדה עכ"ל וכן שם הריטב"א ז"ל בה' נדרים עשה חילוק בדבר זה דאי שכיח עקרינו מצות השבת אבדה משום זה אבל פיון דלא שכיח לא עקרינו המצוה ומ"מ שומר שכיר הנה הכא אלמא דלא תליא בזה ונשפיר פוסק רבינו תרנונייהו ודוק: הלכה כן ואסורין בדברים שהן בשותפות כל אנשי העיר כגון הרחבה שבעיר והמרחץ ובה"כ והתיבה והספרים עכ"ל.

והנה הר"ן ז"ל פתב במשנה ואסורים, בדברים של אותה העיר שהם דרים בה מפני שאין לאנשי העיר אחרת חלק בהם שהם יכולים למכור זטה"ע במעמד אנשי העיר וה"ל כשנותפין שאסורין זע"ז עכ"ל.

והנה קשה לי דלפי טעם זה לא הנה ליה לאסור רק בבהכ"נ ורחובה ותיבה של אנשי הפפרים כמו שאומר שם במגילה (דף כו ע"א) אבל בהכ"נ וש"ד של, כרפין קיי"ל דאין יכולין למכור דאמרינו התם פיון דמעלמא אתיה"ל דרבים ולא מצוי לזבוגי ומ"ט לא חילקו בזה הפוסקים כלל בשלמא לפי פ"א של הר"ן ז"ל שם פירש שמעלמא אתי היינו רק שרבים הוציאו בבהכ"נ בבנינה ושמא יש אחד בסוף העולם שהוציא בה חלקו ומעבב ניקח דלא מיירי בכה"ג הכא אבל לפי פירוש השני שבר"ן שם והרא"ש ז"ל דהן בונין אותן על דעת כל העולם והרי הן כמקדישים אותה לכל ומסתברא דהה"ד לכל מה ששנה במשנה כגון תיבה ומטפחת וספרים דכולהו בתר בהכ"נ גירי וכל היכא דאיהו אדעתא דכ"ע הנה נמי אדעתא דכ"ע כו' וכן איפסק להלכה בטור ש"ע (סי' קנג) ובדבר"ר לעיל פ"א מה' תפלה וא"כ ה"ל הכא נמי לחלק בזה דאינו אסור רק בהני של פפרים אבל של פפרים הנה של כל ישראל כמו הר הבית והעזרות ושרי והפוסקים לא חלקו וצ"ע: הלכה ז מי שאסר על עצמו הנאת אומות כו' ה"ז מותר ליקח מהן ביותר ולמכור להן בפחות כו' אם שומעין לו שיקח מהן בפחות וימכור ביותר מותר עכ"ל.

וכתב הלח"מ מאד נפלאו דברי רבינו שלא חילק בין זבינא לזבינא דאיכא תלתא זבינא מיצאעא וחרפא ורמי על אפיה כו' עד דא"ל דרבינו סבור דהך סוגיא פליגא על הסוגיא דפ' הספינה דאוקי מילתא דשמואל דהלוקח כלי כו' דקייצי דמיה כו' עד ולפ"ז ל"ק לשמואל כלל מתניתין וא"צ לחלק בין זבינא לזבינא דכולם שוין כו' וע"ז ניקח דר' דפוסק פסוגיא דפה"ס כו' אבל בין זל"ז לעולם דאינו מחלק עכ"ל.

והנה לענ"ד תמוה לי דברי הלח"מ דאיך נוכל לומר דרבינו ס"ל דלפי הסוגיא שם בב"ב דמוקי לה דקייצי דמיה ל"צ לחלק בזביני וכולהו שוין דהא רבינו גופיה לקמן בפ"ה מהל' מכירה הי"ד מחלק בזה וז"ל שם הנוטל פלי כו' אם היו דמיו קצובין כו' ויהנה אותו חפץ הנמכר חביב על הלוקח אבל חפץ שהמוכר קץ בו והנה מבקש ורוצה למכרו

וזהו דברי הגמ' דמחלק הכא בין זבינא חריפא או רמי על אפיה וכן בח"מ (סי' ר סי"א) הביא דבר זה לחלק אלמא דרבינו ס"ל דנה החילוק נשאר אף במילתא דקיין דמיה ומ"ט לא מחלק בכאן.

וע"כ נ"ל לומר לדעת רבינו פן דהנה לקמן (דף לב ע"ב) אמר מאן חנא אמר ר' אבא ר' אליעזר היא דתנא ר"א אומר אפילו ויתור אסור במנדר הנאה ופירש הר"ן והרא"ש פגון חנני כו' אבל שנה בשנה מותר דהיינו זבינא דרמי על אפיה כו' והתוס' פתבו שם ד"ה אפילו ויתור כו' ומתניתין דלעיל דמוכר בפחות ולוקח ביותר מסתברא דאיתי כו"א עכ"ל: נמצא דהסברא הוא פן דת"ק סבר דשנה דיני ממונות לאיסור הנאה במנדר ור' אליעזר ס"ל דאף זה דשרי בד"מ במנדר הנאה אסור וכן לקמן (דף מח ע"ב) אמרינו אב"א ר"א היא דאמר ויתור אסור ופירש הר"ן שם דלמדינו בעלמא נקיט ליה פי היכי דמחמיר ר"א בנדריים טפי מבד"מ דאלו בר"מ שרי ובמנדר הנאה אסור וא"כ א"ל ה"נ דמאי מקשה אלמא הנאת לוקח הוא דילמא זהו רק בד"מ אבל במנדר הנאה אף המוכר אסור אף אי מוכר שנה בשנה כמו שכתבו התוס' דלר"א אסור ומשמע דאף בלא שנה יותר מדאי ורק שנה בשנה נמי אסור וצ"ל דהאי סוגיא רוצה לאוקמי כר"ע אף לרבנן דס"ל דויתור שרי ודמי מנדר לד"מ וא"כ צריף להיות דוקא בזבינא מיצעא אבל דרמי על אפיה שרי למכור שנה בשנה וכמו דמבאר שם אבל לר"א דויתור אסור א"כ אף בכל זבינא אסור שנה בשנה דאיכא קצת הנאה לתרנוייהו ורק התם להיות שואל בזה אי הנה זבינא חריפא אז הוי מקרי שואל דהוי כל הנאה שלו וא"ל לא הוי פן אבל הכא דאסור ויתור בכל גוונא אסור ולהכי פיון דרבינו פוסק כר"א דויתור אסור ולהכי אינו מחלק בזבינא וזהו דברי התוס' דכתבו דהמשנה דלוקח בפחות ומוכר ביותר הוא כר"א וא"נ כפי מסקנת הגמ' שם דמייירי בזבינא מיצעא מ"ט אתיא דוקא כר"א הא אפילו לרבנן יש הנאה בזה אלא התוס' פתבו דלר"א אתיא המשנה כפשוטה ובכל זבינא שנה הדין דלוקח ביותר ומוכר בפחות הן דרמי על אפיה והן בחריפא והגמ' דמוקי לה דוקא בזבינא מיצעא הוא א"נ דמתניתין אתיא ככ"ע אף לרבנן כמבואר: ועפ"ז ניחא נמי הא דלא הביא רבינו כמו שכתב הר"ן ז"ל שם (דף לד ע"א) דהיכא דנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר שרי ליקח ממנו שפירושו כמו זבינא דרמי על אפיה דשרי ליקח ממנו או לוקח מנדר ממוכר כו' ה"נ במקום שנותנין שכר דהיינו בבטל מן הסלע אע"ג דיהיב ליה כו' שהוא אגרא בעל אבידה למחזיר לא מתהני מחזיר מניה דבעל אבידה כלל שאותו שכר פבר הנה מצוי בידו כו' וא"כ ה"ל לרבינו לבאר זה דרק אחדא קאי הא דתפול שכר להקדש ורבינו פתב אתרנוייהו ומשמע דאסור לו ליקח שכר היכא שמנדר הנאה הוא והיינו משום דרבינו לא חילק הכא כלל בין זבינא לזבינא ושפיר אסור ליקח בכ"ג רק בפחות וא"כ אסור בכל דבר הנאה כמו ויתור אף דמשפח הרבה וה"נ אף דמשפח טובא אסור ליקח ממנו שכר פדעת רבינו.

וניחא נמי דברי הגמ' (דף מג ע"א) בשלמא לא ילנה ממנו ולא יקח ממנו ולא ימכור לו אלא לא ישאל לו מ"ט דמייירי הכא בכ"ג דאסור אף בזבינא מיצעא ול"צ לדחוק דמייירי הכא רק בזבינא דרמי על אפיה פדברי הר"ן שם דהא הכא אינו מחלק בזה ומה שכתב עוד הר"ן שם ואוקמינהו כמ"ש דכל היכא דהוי זבינא חריפא שרי למכור למדור ולג' פבר פתב הרמב"ם ז"ל דהתם פיון דמפל ישאל נדר לא גזרינו עלה דאי גזרינו עלה

ומצרכינו ליה ליהנות מן פותים דוקא טריקא ליה מילתא אבל פאן שאינו אסור אלא להנאת חבירו בלבד מצי לאוקמי עלה דמילתא וגזרינו ולפי מה שבארנו הא ס"ל לרבינו דאף בזבינא טריפא אסור לא צריד לחלק כלל בזה.

אמנם רבינו באמת לא ביאר כלל דבריו לחלק כמו שכתב הר"ן בין זביני טריפא לשאר זביני ורק כתב ע"ז מ"ט שרי התם למכור בפחות וליקח ביותר והתם אף בכ"ג אסור דהא ה"א המשנה אינו מחלק כלל כמו התם דמבאר לוקח ביותר ומוכר בפחות ורק אמר סתם שאסור למכור וליקח זמ"ז בכ"ג וע"ז כתב לחלק בין יחיד לאנמה שלמה אבל בין זבינא לזבינא לא חילק דכל זבינא אסור לרבינו.

ונ"ל להביא קצת ראיה מן הירושלמי ר"פ השותפין דאמר שם והא תנינו תמן לוקח ביותר ומוכר בפחות מה אמר ראב"י ופירש הק"ע לראב"י דאמר ויתור מותר אי שרי אפילו בזבינא מיצעא ופליג בהא או לא פליג והתם מטעם ברירה והנה זהו דוחק לומר דלמ"ד ויתור שרי והא מותר ליקח ולמכור אף בזבינא מיצעא דהא זה נדאי הנאה גמורה הוא ורק יבואר פן דהמשנה אמר סתם בכ"ג לוקח ביותר ומוכר בפחות בכל זבינא וזהו רק למ"ד ויתור אסור ומיבעיא ליה האיה אמר ראב"י בזה אי לא אסור רק בזבינא מיצעא דאיפא הנאה נדאי ודוק: עוד שם בלח"מ ד"ה שהרי כו' הקשה הר"ן ו"ל בפ' א"ב ונ"ל והא אפילו במנדר הנאה מחבירו בלבד כו' אבל בהנאה גמורה פאכילת פירות וכיוצא בו ליכא למגזר כו' וק"ל ע"ד ונהרי דריסת הרגל שהיא פחותה שבהנאות דלא הוי הנאה אלא לר"א דאמר ויתור אסור ואעפ"כ אמרינו במשנה דאם אחר הדיר על חבירו דחבירו אסור לכנוס והוא מותר וטפי טעו אינשי בהנאה פורתא פי האי מהנאה דהנאה כו' נדאי רבנן דפליגי על ר"א גבי דריסת הרגל נדאי מודים דהנאה הנה הנאה ואולי י"ל דאין ויתור אסור מה"ת אלא מדרד חומרא ודי לנו שצאסר ויתור לבדו ולא שצאסר לחבירו משום גזירה לו עכ"ל: והנה תירוצו של הלח"מ ליתא לפי מה שכתב הר"ן ו"ל גופיה שם ונ"ל ד"ה אר"י בר"ת פגון שצדו הנאה זה מזה וכו' מאי קמ"ל נראה דסתם לנו כר"א דאמר ויתור אסור במנדר הנאה ואע"ג דכבר סתים לנו פותיה בר"פ קמ"ל דכל הני לא גריעי מויתור ואיסורו לר' אליעזר עכ"ל.

אלמא דזה הנאה דלא ילנה לו הוא נמי כר"א אתיא דס"ל דויתור אסור ולרבנן ליתא זה הנאה וראיה יש לדברי הר"ן ו"ל מן דברי הירושלמי ר"פ השותפין שהבאתי לעיל דאמר שם לא ישאלנו ולא ישאל לו מה אמר ראב"י ופירש הק"ע פינן דמתיר ויתור מי פליג ראב"י ואף שהק"ע כתב רק על שאלה דהדרא בעינא מ"מ נ"ל דהירושלמי רק על תחלת המשנה התחיל והה"ד בכל המשנה דלא ילנה כו' בכולהו ס"ל דאינו אסור רק משום ויתור כדברי הר"ן ו"ל שם ועיין פ"מ שם שמפרש פ"א וא"כ לדברי הלח"מ גבי זה דהנאה התוס' כתבו שם ד"ה בשלמא כו' ונראה להר"מ דרגילות הוא כשאדם משאיל לחבירו שחבירו משאיל לו יותר מש"ד כו' וא"כ א"ל דגם הר"ן ו"ל נמי ס"ל פן דלא בכל הנאות שוות דיש הנאה שאדם מלוה לחבירו וכדומה לו והוא עושה בחזרה לו ולהכי בהני איכא למיגזר אבל בהנאה גדולה ליכא למיחש דליכא למטעי שהוא מהנה ממנו ורק בהנאה ושאלה דהוא הנאה מועטת חיישינן דילמא יהנה הוא אבל בדריסת

הַרְגֵל אִם הוּא יֵלֶךְ בְּתַצְרוֹ שֶׁל מוֹדֵר דְּנִיחוּשׁ שְׂמָא הַמוֹדֵר יֵלֶךְ פְּנִיגָד זֶה בְּתַצְרוֹ בְּדָבָר זֶה ל"ח רַק בְּהִלְוָאָה וּשְׂאֵלָה אֲשֶׁר גּוֹמְלִין זֶה לְזֶה אֲבָל אִם לְזֶה יֵשׁ הִילּוּף ל"ח גַּם לְחִבְיָרוּ שְׂיֵלֶךְ בְּתַצְרוֹ כַּמְבוֹאֵר.

וְהִנֵּה מֵה שְׁחִיזָשׁ הֵלַח"מ דְּוִיתוֹר אֵינּוּ אֲסוּר אֱלָא מְדַרְבְּנֵן פֶּן פִּתּוּב נְמִי בְּשִׂטָּה מְקוּבָצָת בְּנִדְרִים (דָּף מֵה) דְּכַתּוּב נְמִי פֶּן וְדוּק וְעֵינֵן פִּנְי יְהוֹשֻׁעַ בַּמַּס' ב"ק (דָּף נֹא ע"ב) דְּכַתּוּב נְמִי פֶּן עֵי"שׁ: פֶּרֶק ח הֵלְכָה אִ מִי שֶׁנָּדַר אִו נִשְׁבַּע כּו'.

וְהִנֵּה הֵלַח"מ פִּתּוּב בַּגַּמ' יֵשׁ שְׁנֵי גִיְרָסוֹת הָאֶחָד הוּא ר"מ וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ וְאֶחָד נְחֲכָמִים מוֹדִים לוֹ וְרַבֵּינוּ גּוֹרֵס נְחֲכָמִים מוֹדִים לוֹ וְכֵן פִּתּוּב הָרֵא"שׁ בְּפִסְקָא דְּהַאי גִיְרָסָא עֵינֵן דְּהַסְגִּיא מוֹכַחַת פֶּן עַכ"ל.

וְהִנֵּה הַקְּרָבֵן נִתְנָאֵל עַל הָרֵא"שׁ ו"ל פִּירָשׁ דְּזֶה דְּכַתּוּב דְּהַסְגִּיא מוֹכַחַת הִיא מְזַה דְּפִרְיָה שֵׁם (דָּף סֵה) מֵת נּוֹלָד הוּא וּמֵאֵי פִרְיָה לר"מ אֵימָא הוּא סְבַר כּו' אִ דְּפוֹתְחִין בְּנוֹלָד אֱלָא ע"כ דְּחֲכָמִים מוֹדִים לוֹ בְּזֶה וּמִשׁו"ה פִּרְיָה מִן חֲכָמִים עַל חֲכָמִים עַכ"ל.

וְלֹא הַבְּנֵי דְּבָרֵי מֵאֵי רֵאָיָה הוּא מְזַה דְּפִרְיָה הַגַּמ' נּוֹלָד הוּא הָא ר"מ קָאָמַר יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהוּן כְּנוֹלָד וְאֵינֵן כְּנוֹלָד מִשְׁמַע דְּר"מ נְמִי ס"ל דְּלֹא כּו' אִ דְּבְנוֹלָד אֵין פּוֹתְחִין וְרַק אָמַר שְׂיֵשׁ דְּבָרִים שְׂאֵינֵן כְּנוֹלָד וְאֵע"ג שְׂיֵשׁ סְבָרָא לֹאמַר שֶׁהֵם כְּנוֹלָד וְאֵ"נ דְּהוּא ס"ל כּו' אִ לְמֵאֵי צְרִיף לְחַלֵּק בֵּין נּוֹלָד לְנוֹלָד אֱלָא וְדֵאֵי ס"ל דְּבְנוֹלָד אֵין פּוֹתְחִין וְרַק יֵשׁ דְּבָרִים שְׂאֵינֵן כְּנוֹלָד וּמְקָשִׁי שְׁפִיר הַגַּמ' הָא מֵת נּוֹלָד גָּמוּר הוּא וּמְתַרְץ נַעֲשֶׂה כְּנוֹלָד וְנ"ל כִּי כְּוִנַּת הָרֵא"שׁ ו"ל הוּא מְזַה דְּהִנֵּה הַתּוֹס' מְקָשִׁים שֵׁם ע"ז דְּמְקָשִׁי עַל ר"י ל"ל לְמַתְנֵי תְרֵי זִימְנֵי הָא צְרִיכָא טוּבָא דְּבִהָיָה פְּלִיגֵי רַבְּנָן וּבִהָיָה לָא פְּלִיגֵי וְדַחְקוּ לְתַרְץ דֵּה"ל לְאֲשִׁמוּעֵינֵן הֵתֵם כְּמוֹ שֶׁהִבֵּיא הֵלַח"מ וּמְזַה כְּתוּב הָרֵא"שׁ דְּהַסְגִּיא מוֹכַחַת דְּלֹא פְּלִיגָא שְׁפִיר מְקָשָׁה הַגְּמָרָא לר' יוֹחָנָן כַּמְבוֹאֵר וְדוּק: פֶּרֶק ט הֵלְכָה אִ בְּנִדְרִים הֵלֶךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א כּו' פִּיצַד נָדַר אִו נִשְׁבַּע וְשֵׁם ה' ב' אִו נִשְׁבַּע כּו' וְהִנֵּה מְבוֹאֵר הוּא דַּכָּה"כ דְּבְנִדְרִים הֵלֶךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א הֵה"ד בְּשַׁבּוּעָה וּלְהַכִּי אָמַר רַבֵּינוּ נָדַר אִו נִשְׁבַּע וְהוּא לְפִי הַפְּלֵל דְּנִתְּנֵן רַבֵּינוּ דְּנוֹדֵר אִו נִשְׁבַּע שְׁוָה לְכָל דְּבָר כּו'.

וְהִנֵּה קָשָׁה לִי ע"ד הָרֵא"שׁ ו"ל שֶׁכְּתוּב בַּפ"א דְּנִדְרִים ה"י וְנ"ל וְאֵע"ג דְּר' מֵאִיר אֵית לִיָּה מְפָלָל לָאו א"שׁ הֵן בְּאִסּוּרָא וּבְנִדְרִים הוּא אִסּוּרָא אִו ר"ת דְּנִדְרִים אִסּוּרָא דְּאֵית בִּיָּה מְמוּנָא הוּא פִּינּוֹן דְּאָמַר שְׂאִוְכַל לָהּ אִו אֵהֲנָה לָהּ וְעֵי"ל פִּינּוֹן דְּבְנִדְרִים הֵלֶךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א דִּין שֶׁל מְמוֹן אֵית לִיָּה עַכ"ל, וְהִנֵּה תִּירוּץ רֵאשׁוֹן שְׁבָרָא"שׁ זֶהוּ תִּירוּץ נְמִי שֶׁכְּתוּב הַר"ן ו"ל שֵׁם דְּבְנִדְרִים אִוְסַר חֲפָצָא וְכֵן כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בְּשַׁבּוּעוֹת (דָּף לוֹ ע"ב) דְּשְׁנֵי מְשַׁבּוּעוֹת דְּהוּא אִוְסַר נְפִשָׁיָה וְה"ל אִסּוּרָא אֲבָל לְתִירוּץ זֶה דְּבְנִדְרִים הֵלֶךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א קָשָׁה דְּהָא בְּשַׁבּוּעוֹת ס"ל לר"מ דְּלֹא בְּעֵי תְנָאֵי כְּפּוּל כַּמְבוֹאֵר לְהַדְיָא בְּמִשְׁנָה (דָּף טו) שְׁבוּעָה כּו' וּבְמַס' שְׁבוּעוֹת (דָּף לוֹ) וְהָא בְּשַׁבּוּעָה נְמִי אֲמַרְיָנֵן דְּהֵלֶךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א וְצ"ע וְעֵינֵן מִשְׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ד מֵה' שְׁבוּעוֹת ה"א שֶׁכְּתוּב נְמִי לְפִשְׁיטָא הֵתֵם דְּשַׁבּוּעָה דְּמִי לְגִדְרִיָּה דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן ב"א וְע"ד הָרֵא"שׁ אֵלוֹ לֹא הֵעִיר כְּלוּם: הֵלְכָה ג נִשְׁבַּע אִו נָדַר מִן הַכְּבוּשׁ אִם דְּרַפְּם לְקִרוֹת כְּבוּשׁ לְכָל הַכְּבוּשִׁים ה"ז אֲסוּר בְּכָל וְאִם אֵין דְּרַפְּי לְקִרוֹת כְּבוּשׁ אֱלָא לִירַק כְּבוּשׁ בְּלִבְד אֵינּוּ אֲסוּר אֱלָא בְּכְבוּשׁ שֶׁל יֶרֶק וְכָל פִּיּוּצָא בּוֹ עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּנ"ל שְׂרַבְיָנוּ הָכָא סוּבַר דְּמַתְּנִיתִין הָכִי מְפָרֵשׁ הַנּוֹדֵר מִן הַכְּבוּשׁ זִימְנִין אִינוּ אָסוּר אֲלָא בְּכְבוּשׁ שְׁל יָרֵק וְזִימְנִין אָסוּר בְּכָל הַכְּבוּשִׁים וְהִינּוּ כְּפִי שְׂדֵרָה ב"א לַקְרוֹת לְכְבוּשׁ וְה"נ מְפָרֵשׁ נוֹדֵר מִן הַמְּלִיחַ וּמִן הַשְּׁלוּק דְּקַתְּנֵי מַתְּנֵי וְהִיכָא דְלִיכָא מְנַהֵג יְדוּעַ לָא אִתְּפָרֵשׁ כּו' וְהַלַּח"מ מְקַשָּׁה ע"ז מנ"ל לְרַבִּינוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַמְּשָׁנָה הָכִי דְלָא גֵרְמַז כּו' וְתִירֵץ דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּהוּא דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה וְאַנּוּן לָא ס"ל כּו' עכ"ל.

וְלַעֲנֵי דְקָשָׁה לִי בֵּין לְדְבָרֵי הַכ"מ וּבֵין לְהַלַּח"מ מְדַבְּרֵי הַגַּמ' שֵׁם א"ל רַאבְר"א לְרַב אֲשִׁי אָמַר כְּבוּשׁ בְּשְׁלוּק דְּצָלִי מְאִי דְּמְלִיחַ הֵיכֵן מְשַׁמַּע וּפִירְשׁוּ הָר"ן וְהָרַא"ש דְּהַבְּעִיָא אִם דְּמִי לְאוּמַר הַכְּבוּשׁ אוֹ לְאוּמַר שְׂאֲנֵי טוּעַם א"ל וְא"כ מְשַׁמַּע דְּעֵיקָר הַדְּבָר תְּלוּי בְּאוּמַר שְׂאֲנֵי טוּעַם אוֹ הַכְּבוּשׁ בַּה' הַיְדִיעָה וּמִיבְעִיָא לִיהַ אִיזָה דְּמִי לִיהַ וְלְרַבִּינוּ לְכִי פִירוּשׁ הַכ"מ תְּלוּי רַק בְּמְנַהֵג שְׁל הַמְּקוּם אִיךָ הִיָּה כְּפִינְתּוֹ וְתַקְשָׁה מְאִי מִיבְעִיָא לִיהַ וְלַהַלַּח"מ תַּקְשָׁה כְּפִינְ דְּהִנֵּי הָאֲמוּרָאִים דְּקַמְבְּעִיָא וְדָאִי כּו' יְהוּדָה ס"ל מ"ט אִינוּ פּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּפִינְתִּיהוּ וְצ"ע: הַלְכָה הַ פִּיצַד נֹדֵר מִן הַשְּׁנוּמְשָׁמִין כּו' וְרוּב אֲנָשֵׁי הַמְּקוּם כּו' ה"ז אָסוּר בְּשִׁנְיָהֶם וְאִינוּ לּוֹקָה כּו' וְכַתֵּב הַלַּח"מ בְּנִדְרִים (דָּף ג) כּו' אָמְרוּ מ"ד גִּיזוּל בְּחַר רַבְּנָא קמ"ל סָפֵק אִיסוּרָא לְחֻנְמָרָא ע"כ וְא"ת כְּפִינְ דְּבְכָל הַתּוֹרָה כְּפִינְ אֲזִילִין בְּתַר רֹב בְּאִיסוּרָא הָכָא אֲמַאי לָא וּנ"ל דָּאִם לָא הִיָּה אֲפָשָׁר לְפָרֵשׁ כּו' עכ"ל: וּנ"ל לְיִישָׁב עַפ"י מְאִי שְׂפַתְבַּ הַרְמַב"ן ו"ל וְהָר"ן בְּמַס' קְדוּשִׁין (דָּף נב) דְּלֵהֲכִי חוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא אַף הִיכָא שְׁהָרֹב מְסַבְלֵי וְהִדָּר מְקַדְּשֵׁי מְשׁוּם דְּלָא אֲזִילִין בְּחַר רַבְּנָא רַק בְּדָבָר טַבַּע הָעוֹלָם שְׂאִין עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת אֲבָל בְּדָבָר שְׂתְּלוּי בְּמְנַהֵג שְׂעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת אֲמַרִּין שְׂזָה נוֹהֵג כְּמוֹתֵן וְא"כ ה"נ א"ל דְּהָא גְּבָרָא נְמִי סָבַר עַל שְׁמֵן שְׁנוּמְשָׁמִין וְהוּא נְמִי נִהֵיג בְּזָה כְּהָאִי מִיעוּטָא דְּקָרִי לְשִׁמּוֹן שְׁנוּמְשָׁמִין שְׁמֵן סְתָמָא וְלֵהֲכִי אוּמַר הָכָא כְּמוֹ הַתָּם דְּחוֹשְׁשִׁין לְחֻנְמָרָא כְּמוֹ שֵׁם בַּהַל' קְדוּשִׁין וְדוֹק: הַלְכָה וּ פְּל דְּבָר שְׂדֵרָה שְׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ מְקוּם לְהַמְלִיךָ כּו' פִּיצַד מְקוּם שְׂדֵרָכֵן אִם יִשְׁלַח אָדָם שְׁלִיחַ לְקַנּוּת לּוֹ בְּשָׂר סְתָם כּו' ה"ז מוֹתֵר בְּבִשָׁר דְּגִים כּו' וְכַתֵּב הַכ"מ וְלַעֲנֵן עוֹפוֹת כְּתִב הָר"ן ו"ל דְּלָא מִיתְּסַר בְּאַתְרָא דְּלָא מִמְּלִיךָ עַלִּיָּהוּ שְׁלִיחַ דְּוּמִיָּא דְּדָגִים וְתַמָּה עַל רַבִּינוּ שְׁחוּלֵק בֵּינֵיהֶם כּו'.

וְכַתֵּב הַלַּח"מ גַּם בְּזָה ד"ר קָשָׁה דְּבַגְמ' מְשׁוּי בְּשָׂר עוֹפוֹת לְבִשָׁר דְּגִים וְרַבִּינוּ חִזְקָה בֵּינֵיהֶם כּו' וְל"נ דְּלְרַבִּינוּ ק"ל שְׂאֲמַר שֵׁם מ"ש בְּשָׂר עוֹף לַת"ק בְּעֵבֶד שְׁלִיחַ דְּמִמְּלִיךָ עַלִּיהַ בְּשָׂר דְּגִים נְמִי עֵבֶיד דְּמַאי קָשָׁה הָא טוֹבָא אִיכָא לְחִלְקָ לַעֲנֵן בְּב"ח בְּשָׂר עוֹף מְקָרִי בְּשָׂר וּבְשָׂר דְּגִים ל"מ בְּשָׂר וְלָכֵן מְפָרֵשׁ רַבִּינוּ דְּקוֹשְׁשִׁית הַגַּמ' קָאִי מְשׁוּם דְּבַעֲי לּוּמַר דְּדְבָרֵי הַת"ק אֲתִיָּא כְּרִיָּה"ג דַּס"ל דְּבִשָׂר עוֹף מוֹתֵר לְאֲכָלוֹ בְּחֻלְבַּ וְלֵהֲכִי מְקַשָּׁה הַגַּמ' אֲבָל לְדִידֵן דְּקִי"ל כְּרַע"ק וּבְשָׂר עוֹף בְּחֻלְבַּ אָסוּר לִיכָא קוֹשְׁיָא כְּלָל דְּב"ע בֵּין מִמְּלִיךָ אוֹ ל"מ כְּשִׁנְדָּר מִן הַבְּשָׂר אָסוּר מְשׁוּם דְּמְקָרִי בְּשָׂר לַעֲנֵן בְּב"ת וְלֵהֲכִי פּוֹסֵק רַבִּינוּ דְּבַכ"ג אָסוּר מְשׁוּם דְּסוּגְיָא דְּהַנּוֹדֵר מִן הַיָּרֵק כְּרִיָּה"ג אֲתִיָּא וְדָלָא כְּהַלְכָתָא עכ"ל: וְלַעֲנֵי דְּתַמּוּהַ הוּא דְּבָרֵי הַלַּח"מ דְּהוּא נֶגֶד הַסּוּגְיָא דְּמַסְכַּת חוּלִין (דָּף קז ע"א) דְּאָמַר שֵׁם הָא עוֹף אָסוּר מַה"ת כְּמַאן דְּלָא כְּרַע"ק כּו' אִימָא סִיפָא הַנּוֹדֵר מִן הַבְּשָׂר מוֹתֵר בְּבִשָׂר דְּגִים וְחַגְבִּים הָא עוֹף אָסוּר אֲתִיָּין לַרַע"ק דְּאָמַר כּו' מְלִי דְּמִמְּלִיךָ עַלִּיהַ שְׁלִיחַ ב"מ הוּא דְּמַתְּנֵי הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרֵק מוֹתֵר בְּדְלוּעִין וְרַע"ק אוּסַר רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַע"ק כּו' וְאִם כְּדְבָרֵי הַלַּח"מ הָא הָכָא ס"ל לְהָאִי סוּגְיָא דְּבִשָׂר עוֹף מַה"ת אָסוּר לְבִשָׁל בְּחֻלְבַּ וְא"כ אַף לַת"ק דְּלָא ס"ל לְהָאִי

דמימליה שלית אסור פדברי רבינו דאסור עוף וא"כ אף אי לא כרע"ק נמי אסור וצ"ע
וצ"ל פתרון של הכ"מ ודוק: הלכה זו הנודר מן המבושל כו'.

וכתב הלחם משנה עור אמרו במשנה ובדלעת הרמוצה ופירש רש"י בגמ' דלעת דמקרי
פן ולא ידעתי למה לא הזכירה רבינו ז"ל ובפירוש המשנה פירש רבינו ז"ל שהוא טמונה
ברמץ וקשה טובא דכיון איתותב מ"ד בגמ' הכי מפרייטא דכלאים למה פירש פן וה"ל
לפרש שהוא מין דלעת פדברי שמואל עכ"ל.

ולא קשה מידי קושיתו. דהנה הרא"ש ז"ל פירש שם פלאים עם הרמוצה אלמא מין
בפ"ע הנקרא פן על שם שאותן מינים רגילין לטמן ברמץ אבל שאר מיני דלועים אינם
נקראין כך אפילו אם טומנו אותן ברמץ אלמא דזה נשאר אפילו אחרי כו דנקרא על שם
שטומנין ברמץ מין הדלועין שא"ר לאכילה עד שטומנין באפר חם ושם האפר חם הוא
רמץ וזהו דברי רבינו בפירוש המשנה וכוונתו נמי פן שהוא מין דלועין שטומנין ברמץ
וע"כ נקראין הרמוצה אבל שארי דלועין אף אם טומנין ברמץ לא מקרי פן פדברי
הרא"ש ז"ל וכן יתבאר דברי הירושלמי הכא ובדלעת הרמוצה אר"ח פמין דלעת מרה
והו ממתיקין אותו ברומץא וזהו פונתו דהוא מין דלעת מרה שצריך למתק אותו ברמץ
והוא מין אחר בפירוש רבינו והרא"ש ז"ל ולא תקשה על הירושלמי קושית הגמ'
מהפרייטא וכן מבאר בירושלמי דכלאים פ"א מ"ד שם אר"ח פמין דלעת מרה כו' ולא
קשה גם קושיתו ז"ל על הירושלמי דכתב בגמ' דידן לא נשאר הכי דמסיק בתיובתא
דברי ר"א ולפ"ז ניחא דהוא מין אחר וכן מפרש שם התוי"ט וקושית הלח"מ ל"ק מידי
ודוק: הלכה זו הנודר מן הירק מותר בדלועין כו' וכתב הכ"מ ודע דאמרינן בגמ' אמר
אבוי מודה רע"ק לענין מלקות שאינו לוקה ופירש הר"ן דכיון דלועין לא משתמעין
בהדיא אע"ג דמימליה שליח עליה לא מיפסרא בנדאי אלא מספיקא הלכך לא לקי ע"כ.

ויש לתמוה על רבינו למה השמיטו עכ"ל. והלח"מ פתב וז"ל ונראה דלרבינו ז"ל הקשו
מה שהקשו התוס' כו' ועפ"ז י"ל ד"ר דא"ל האי פירושא ומש"ה לא כתב דבכל מידי
דשליח מימליה לקי וכ"ת מ"מ אמאי לא כתב גבי דלועין דאע"ג דמימליה שליח לא לקי
ונ"ל דהוא סובר דטעמא דאמר רע"ק גבי דלועין דלא לקי משום דלא ברירא ליה
דמימליה שליח עליה אבל נדאי מימליה שליח עליה לקי לכה לא הוצרך רבינו להזכיר
דנדאי כל דבר שהוא ספק אם מימליה שליח אי לא איסורא הוי ולא לקי כו' זה נ"ל טעם
לרבינו עכ"ל הלח"מ: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו ז"ל מהא דאמרינן במס' חולין (דף
קד ע"א) הא עוף אסור מדאורייתא וכתבו התוס' ונראה דהא דס"ד דהוא דאורייתא
משום דסמיה אסיפא דגזר העלאה אטו אכילה פדדייק רב יוסף בסמוך אבל אין לומר
דדייק מתאכל הבשר דמשמע ליה שכל הבשר שנה זה כזה בשר עוף כבשר בהמה דהא
הנודר מן הבשר אין כל הבשר שנה דאפילו רע"ק מודה דלא מתסר בבשר עוף
מדאורייתא פדאמר בפרק הנודר מן הירק (דף נד) דמודה רע"ק דלא לקי עכ"ל: והנה
משמע לכאורה מדברי התוס' אלו דס"ל כשיטת רבינו בכ"ד דספיקא דאורייתא הוא רק
מדרבנן לחומרא וכיון דאינו לוקה משום ספיקא הוא רק מדרבנן ועיי"ש במהר"ם
לובלין מה שמבאר בתוס'.

והנה הלח"מ לעיל בפ"ט מה' מ"א ה"ד תמה על רבינו שם בד"ה וכן ונ"ל הוא פוסק
פתירושו דרב ש' דאמר בר"פ כה"ב פלו' רע"ק וא"ת הא לא איצטריף תירוץ דרב אשי
אלא לפרוקי קושיא כמאן דלא כרע"ק והו' קושיא ליתא אלא ליה סברת רב יוסף
דלא גזרינן גל"ג וכמו שכתבו התוס' משום דסמיה אסיפא אבל רבינו דלא ס"ל הא דרב
אשי א"כ איך פוסק פהאי תירוץ דליתא אלא אליבא דרב יוסף כו' עכ"ל הלח"מ.

ומזה הסוגיא נ"ל דרבינו הכריח דבאמת אי מימליה שליח לקי ורק היכא דמספקא לנו
אי מימליה שליח אז אמרינן דספיקא הוא אבל אי מימליה לא אמרינן דלא לקי דאי
אמרינן פן אז מדאורייתא אמרינן דאינו אסור פלל דרב יהא אסור משום ספיקא ואז
יהיה אסור אלא מדרבנן פשיטתו בכ"ד דס"ד מדרבנן לחומרא וא"כ האיך מדייק הא
עוף אסור מה"ת פקושית הלח"מ אלא ע"כ צ"ל דאי מימליה שליח ודאי אסור נמי מה"ת
ושפיר מפל הפשר קמדייק וליתא דיהוי של התוס' ול"צ לתירוץ פלל וניחא נמי בזה
דברי רבינו בהל"מ א שבארנו ואף ע"ג דרבינו גבי עוף לא מחלק פלל בין אם מימליה
או לא כמו שמבואר לעיל מ"מ סמיה אהו סוגיא דכל הפשר דע"כ ס"ל לחלק שם והכא
בה' נדרים דברי רבינו מנישב הכ"מ אף זה שפיר מוכרח דדבר שממליה שליח אסור
מדאורייתא וא"כ לא הנה טעם ספק דא"כ הנה רק אסור דרבנן אלא כמו שמבאר הלח"מ
הכא ודוק: הלכת' יב הנודר מן עירות כו' ומותר בביצים כו' והלח"מ פתב מפאן נראה
דביצים לאו בכלל פירות נינהו ואפשטו שאלה ששאלו להרשב"א ו"ל גבי מי שגשבע
שלה לעשות צחוק אלא פירות בפירות דאסור לצחוק בביצים דלאו בכלל פירות נינהו
ואני תמה על הרשב"א ו"ל שלא הנכיר פלל דין זה והונכרה בב"י (סי' ריז) ודומה כאלו
נתעלם ממנו דין זה עכ"ל.

ודברי הלח"מ תמוה פי לא ראה רק דברי התשובה בב"י אמנה בשו"ת הרשב"א גופיה
(סי' שיה) הביא השואל שם דברי הגמ' זו בפירוש מי הנה כמו הכא דמותר בביצים אם
נדר מפירות השנה והרשב"א השיב לו לחלק בנדרים מענין זה עיי"ש פי לא נעלם מהם
הגמ' זו ודוק: הלכה יד הנודר מן הירק מותר בירקות שדה עכ"ל.

והנה הרע"ב ו"ל כ' במשנה דשביעית אסור בירקות שדה והוא כדברי הרבנייתא שם
שמחלק בין שביעית לשאר שני שבוע ומשמע דהרבנייתא מפרש להמשנה ולא פליג
וא"כ ס"ל לרבינו ג"כ לחלק בזה: ונ"ל ליישב פן דהנה שם אמרינן ארחב"ג ל"ש אלא
במקום שאין מביאין ירק מחו"ל אבל במקנה שמביאין ירק מחו"ל אסור פתנאי אין
מביאין ירק מחו"ל רח"א מביאין ופירשו הר"ן והרא"ש ו"ל דלמ"ד מביאין ירק מחו"ל
אסור בשניהם דה"ל מקום שמסתפקין כו'.

אמנם התוס' כתבו שם ל"ש דבשביעית מותר ירק גינה משום דל"ג כו' אלא במקום
שאין מביאין אבל במקום שמביאין שכיח ירק גינה ונתפונן לאסור ירק גינה בשביעית
ומשמע דרב ירק גינה אסור דהנה סתם ירק כמו בשאר שני שבוע וזהו שאמר אבל
במקום שמביאין אסור פננת הגמ' דאסור ירק גינה לבד כמו בשאר שני שבוע בזה אסור
וא"כ פיון דרבינו פוסק דמביאין ירק מחו"ל דהא לעיל בפ"ד מהל' קידוש החודש פוסק
דמעברין השנה במוצאי שביעית והגמ' שם במס' סנהדרין (דף יב ע"א) תליא זה
בפלוגמא אי מביאין ירק מחו"ל ולמ"ד מביאין מעברין ובזה ליתא שם נמי קושית

המהרש"א ו"ל שהקשה גבי אלישע מנ"ל דלהכי לא עברוהו דהנה שנת רעבון דלמא הנה שביעית או מוצאי שביעית ופשוט ניחא דשביעית ודאי לא הנה דהא אכלו פל הגדולים שגדלו בשנה זו ומוצאי שביעית נמי לדידן דמביאין נרק מחו"ל נמי מעברין נרק ע"כ שנת רעבון הנה וכן פוסק רבינו לקמן בפ"ד מהל' פלאים פרבי דמותר לאכול במוצאי שביעית מיד בצלים שמביאין מחו"ל והוא משום דבירושלמי פוסק פן וא"כ שנה לנו שביעית לשאר שני שבוע ולהכי אינו מחלק רבינו כלל בזה ופוסק פסתם משנה ודוק: הלכה טו הנודר מן הבית אסור בעליה שהעליה בכלל בית כו'.

וכתב הלח"מ קשה דבהל' מכירה פ' כ"ה פתב המוכר את הבית מכר את העליה הפתוחה לבית אבל אם אינה פתוחה לבית לא וא"כ האיך פתב פאן דכל עליה בכלל בית ונאסר אפילו אינה פתוחה הא שם בגדרים (דף נו) משמע דהשוו מכירה ונודר להדדי עכ"ל: ונ"ל ליישב פן דהנה על עיקר הדין דכתב רבינו שם דבעי דוקא עליה פתוחה לא תקשה כלל דהמה דברי הר"ף ו"ל דמפרש דברי רב יוסף שם אפתא זה מכור לה היינו עליה פתוחה אשר משתמשין בה דרף ארובה תוף הבית וא"כ אמרינן בהדיא דבעי פתוחה דוקא והכא לא מחלקינן כלל בגמ' וקרינן ליה עליה והתם קרי ליה אפתא דהנה פתוחה ואי תקשה ביותרעל דאמר שם הכי תרגמו דאפילו אפתא לא מזדבנא דהא העליה פתוחה וקרי ליה יציע ואמרינן דלא מזדבנא ומ"ט הכא הנה העליה בכלל בית אע"כ אמרינן דלא דמי כלל להדדי דהכא אמרינן אם מקרי בלשון ב"א מלת בית עליה ואמרינן ליה פן וה"נ אי נכלל במלת בות אי רוצה ליתן לו עליה לבד וזהו אם מכר לו הבית אבל התם תליא רק אם תשמישן שנה וחדר אף דהוי ודאי בכלל בית מ"מ פיון דאין תשמישן שנה אמרינן דלא מכר לו אף את זה נרק הבית לחודיה מכר לו ולא שארי החדרים שששתמשין לבד לא נכלל בכלל המכירה וכמו כל הדברים אשר אמרינן מכר זה לא מכר זה וא"כ נמי עליה פתוחה לבית שתשמישן שנה מכר אבל אי לא פתוחה לא מכר אבל הכא בגדרים לא תליא רק אי קורין ב"א לעליה לבד ג"כ בית וא"כ לא מחלקינן הכא: ועפ"ז קשה לי דברי הרא"ש ו"ל בפירושא למס' גדרים (דף נו) שם שכתב דהנודר מן הבית מותר בחדר ויציע כמו התם במכירה דלא מכר כו' הא לא דמי כלל להתם דהתם תליא בתשמיש והכא תליא אי ב"א קורין זה בית ואולי ניחא דמטעם זה הטור ו"ל לא הביא דין זה של הרא"ש ב"פ"ד (סי' ריז) והב"י אף שהביא שם דברי הרא"ש מ"מ בש"ע השמיט נרק הש"ף הביא זה מהרא"ש שם בס"ק ל"ד ולפי מאי שבארנו לא דמי כלל וא"ל דאי נדר מן הבית אסור לכנס לחדר דמקרי בית והגמ' לא קאמר הכא רק אי יכול ליתן לו עליה לבד דזהו ביתו שמכר לו אבל אי מחייב לו שניהם תליא אי תשמישן שנה וזהו רק בעליה פתוחה ולא בחדר ועיין תוס' ב"מ (דף קיז ע"א) ד"ה אפחת ודוק: הלכה יח הנודר מן המים הנמשכין ממעין פלוני אסור בכל הנקרות היונקות ממנו וא"צ לומר הנמשכות אע"פ שששתנה שם ואין קורין אותן אלא נהר פלוני ובאר פלוני ואין מלוין אותן לשם המעין הנדור הואיל והוא עיקרון אסור בכל אכל אם נדר מנהר פלוני או ממעין פלוני אינו אסור אלא בכל הנקרות הנקראות על שמו עכ"ל.

וכתב הראב"ד ו"ל עיקרא דהא מלתא במס' בכורות (דף נו) דאמרינן לשם מעין הנדר עכ"ל. וכתב הכ"מ ואיני יורע מה ראיה הראב"ד ו"ל פאן לכתוב מקור הדין והלח"מ פתב וצ"ע בפ"ב דבכורות להעמיק בהשגות הראב"ד ו"ל.

ולענ"ד נ"ל לומר דזהו פונת הראב"ד ו"ל דזהו הסוגיא שם אמר ר"נ זכרותיה דירדנא ממערת פמיס היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיס איתסר ליה בכולי ירדנא כו' זכרותיה דמיא פריס דאמר רב יהודה א"ר הנודר מן מי פרת אסור בכל מימות שבעולם ה"ד אי דאמר לא שתינא מי פרת מ"פ הוא דלא שתינא הא מנהרא אתרינא שתינא אלא דאמר לא שתינא ממים דאתי מפרת כו'.

וכתב רש"י שם ד"ה לא שתינא ממי דפרת מים הנקראים פרת קאמר והולך אחר לשון ב"א דאדם הנודר אין דעתו אלא אחרי שם שהוא רגיל לקרות לאותו מקום עכ"ל. יקשה לי אמאי לעיל היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיס אסור במיא דירדנא אינו מקשה אילמא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיס ממע"פ הוא דלא הא דירדנא שרי פדברי רש"י ו"ל דאדם הנודר אין דעתו אלא על שם שהוא רגיל לקרות לאותו מקום ורק זה אסור אלא אינו אסור רק אם אומר מים דאתי מן מערת פמיס וזה הא נאמר תחלה בגמ' מ"ט לא ביאר הגמ' תחלה אלא ע"כ צ"ל פן דאם אומר לא שתינא ממערת פמיס אסור במי הירדן דאתי מגויה אע"פ שלא אמר הלשון דאתי ורק הכא דאמר הנודר ממי פרת אסור בכל המימות שבעולם שפיר מקשה הגמ' אי אומר דלא שתינא מי דפרת מי דפרת הוא דאסיר דאם פונתו לאסור במים דאתי מפרת וא"כ אסור בכל מימות שבעולם ו א"כ ל"ל לומר מי פרת נימא סתם לא אשתה מים דכיון דאסור בכל מימות שבעולם אלא נדאי אי אומר ממי פרת פונתו לפרוט דוקא מי פרת ולא מה דאתי מפרת אלא א"כ אומר בהדיא דאתי מפרת אז נאסר בכל מימות כיון דאומר בהדיא דאתי אכל בתחלה לענין מערת פמיס אסור במי דירדנא אף אי אומר לא שתינא מיא ממע"פ ולא אמר בהדיא דאתי מ"מ אסור כיון דירדן נמשך מזה דעתו לאסור מים הנמשכין רק בפרת דלא ה"ל להזכיר שם פרת והה"ד בכל מעין אי אסר נפשיה מזה אסור בכל הנהרות הנמשכות מאתו אף אי לא אמר דאתי ולהכי רבינו דכתב דכל הנודר ממעין פלוני אסור בכל הנהרות לפ"ז אף אי לא אמר הנהרות הנמשכות או מים הנמשכין מנהר או ממעין פלוני נמי אסור וזהו השגת הראב"ד עיקרא דהא מלתא במס' בכורות דאמרינן לשם מעין הנודר וכונתו פירוש לכל הנהרות הנקראות על שם המעין אע"פ שלא פירש בהדיא דאתי ממעין פלוני ואעפ"כ לשם המעין פונתו כמו שהוכחנו ממערת פמיס כמבואר: והנה בס' חתם סופר בח' יו"ד (סי' רכד) מבאר דברי הראב"ד ו"ל פן דכונתו דכל המים הנמשכין נאסרין לעולם מפני תערובות אותן המים ובדשיל"מ במינו לא בטל ודוקא פרת הוא דמותר משום דלא ה"ל להזכיר פרת אלא סתם כל הנהרות ומעיינות אלא ע"כ לא נתפנון אלא לשם פרת כו'.

והנה לפ"ד הסמ"ק והפוסקים שהבאתי לעיל בה' מ"א דהיכא דלא הנה ניכר מעולם קודם שנתערב לא אמרינן בזה דשיל"מ לא בטל וה"נ הלא לא הנה ניכר המים הנמשכין עם היונקין ממנו ולא שייך בזה דשיל"מ לא בטל ואולי ס"ל להראב"ד ו"ל כשיטת התוס' במס' ב"ק (דף מט ע"א) דחולק על שיטת הסמ"ק כמו שבארנו לעיל ודוק: פרוק י הלכה א הנודר כו' לפיכך כו' עד שישאל לחכם גזרה שפא ישבע פ"א יום אחד ויאכל משתחשף כו' עכ"ל.

נכתב הלח"מ הטור כתב ומיהו אם הנדר של מצוה א"צ התרה וטעמו משום דאמרין שם (דף סא) כו' ר' נתן היא דאמר פל הנודר פאלו בנה במה כו' וכינן שפן בנדר של מצוה שא"צ לקנסו א"צ שאלה והתרה כו' ורבינו ז"ל שלא חילק בזה נ"ל שסובר פרי"י ז"ל דרבינא פליג על רב יוסף כו' וא"כ פוסק פרב יוסף משום דלרב יוסף מתניתין איירי בכ"ג בין נדר של מצוה בין נדר של רשות אבל לטעמיה דרבינא מתניתין ע"כ לא איירי בנדר של מצוה וכינן דר"י אוקי מתניתין כו' משמע פותיה דבסתמא מתנייה ולהכי פוסק פותיה עכ"ל.

ולענ"ד לא הבנתי סברא של הלח"מ דהאיך נזכר במשנה דבר זה שצריך שאלה לחכם במשנה אמר סתם עד שתחשף וריב"א אומר וצריך שאלה ועל מימרא דר' ירמיה ב"א חולקים רב יוסף ורבינא ר"י אומר משום גזרה ולהכי אף בדבר מצוה צריך שאלה ורבינא אמר הטעם משום דר' נתן וא"כ לדבר מצוה א"צ שאלה אבל המשנה לתרנוייהו מיירי בכ"ג דלא נזכר ביה שאלה ומאי אולמא דברי ר' דאוקי דברי ר' ירמיה בכל גוונא מרבינא דהוא בתרא ולא אוקי ליה בכל גוונא רק בדבר הרשות וצ"ל לדברי רבינו שאין דרכו להזכיר דבר שלא נאמר בגמ' בפירוש דלד"מ א"צ ודוק: הלכה יא ואם פירש ואמר עד שיפסקו הגשמים ה"ז אסור עד שיעבור הפסח כו'.

נכתב הלח"מ ז"ל מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה כו' ואם נאמר דתלוי בפלוגתא דקאמר ר"מ במס' תענית (דף ז) דשואלין על הגשמים עד שיצא ניסן ומפני כף אר"מ ג"כ דבעינן עד שיצא ניסן וכדפירש"י ז"ל בפ' קונם יין וקשה לכאורה על רבינו ז"ל דהוא פוסק בה' תענית דעד שיעבור ניסן שואלין את הגשמים וכאן למה פוסק עד שיעבור הפסח אלא צ"ל לרבינו דלא תליא זה בזה עכ"ל: והנה אפתי תקשה דהא בירושלמי דנדרים הקא על המשנה זו משמע דתליא זה בזה דז"ל ר"מ פדעתיה ור"י פדעתיה דתנינן תמן עד מתי שואלין הגשמים ר"מ אומר עד שיצא ניסן ר"י אומר עד שיעבור הפסח כו' נמצא דאומר מפורש דתליא זה בזה וכן חמה הק"ע בש"ק על זה עיי"ש בירושלמי.

ונ"ל לומר פן ליישב דברי רבינו דהנה בגמ' דידן במס' תענית (דף ד ע"ב) איתא רי"א כו' רבה אמר מה עד שיעבור הפסח עד שיעבור זמן שחיטת הפסח וכתחלתו פן סופו מה תחלתו מזכיר אע"פ שאינו שואל אף סופו מזכיר אע"פ שאינו שואל ופירש רש"י ז"ל ואשמועינן ר' יהודה דבמנחה דע"פ דאע"ג דמצלינן תפלת חול מפסקינן ואין אומרין טל ומטר ואע"ג דמזכיר עד למחר פוסק השאלה כו' נמצא דרבה מפרש לענין השאלה עד שיעבור הפסח עד שיעבור זמן שחיטת הפסח והוא כדי שיפסיק פעם אחת קודם הזכרה אבל בנדרים דהולכין אחר לשון ב"א ואחרי העת אשר מקרי עוד זמן גשמים האיך פירש עד שיעבור הפסח בשלמא לענין שאלה שייך שפיר לתלות לענין שחיטת הפסח כדי הפסק פ"א קודם שיפסק האזכרה אבל א"נ דתלי זה בזה האיך יפרש רבה המשנה לענין נדרים עד שיעבור הפסח אלא ע"כ ס"ל לרבה דלא פהירושלמי ולא תליא זב"ז והתם מפרשינן עד שיעבור זמן שחיטת הפסח והכא בנדרים פל הפסח ואף שהגמ' דחי לבסוף דברי רבה אף לא מטעם זה וכינן דהוא חולק על הירושלמי פוסק רבינו פותיה.

ושם בָּהַי סוּגְיָא דְתַעֲנִית קָשָׁה לִי לְכַאוּרָה דְרַבָּה אָמַר עַד שְׁיַעֲבֹר זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וּפְיָרֵשׁ רַשִׁי עַד תְּצוּת אִם שָׁל י"ד עַד שְׁיַעֲבֹר זְמַן כָּל תְּפִלוֹת יוֹצֵר וְאֶשְׁמוּעִינָן ר' יְהוּדָה דְבַמְנַחָה בַע"פ כו'.

וְקָשָׁה הָא הֵתָם קָאֵי לר' יְהוּדָה ור' יְהוּדָה הָא ס"ל בַּמַּס' בְּרִכּוֹת (דף כו) בְּמִשְׁנֵה דְתַפְלַת הַשַּׁחַר הוּא רַק עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת וְלֹא יוֹתֵר וּא"כ הָאִיךְ אֹמֵר הֵתָם דְתַפְלַת יוֹצֵר הוּא עַד תְּצוּת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח שְׁהוּא מִתְּצוּת יוֹם: וּנ"ל דְמִזְהָ יְהִי רְאִיָּה לְדַבְרֵי הָרֵא"ש ו"ל שָׁם ר"פ תְּפִלַּת הַשַּׁחַר דְלר' יְהוּדָה דְתַפְלַת הַשַּׁחַר הוּא עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת מ"מ עַד תְּצוּת יְהִיבִינָן לִיָּה שְׁכַר תְּפִלָּה וְנִהֵי דל"י שְׁכַר תְּפִלָּה בְּזַמְנָה אֲבָל שְׁכַר תְּפִלָּה יְהִיבִינָן לִיָּה עַד תְּצוּת וְאִז לֹא יְהִיבִינָן לִיָּה שְׁכַר כָּלֵל וְנִהֵי בְרַכָּה לְבַטְלָהּ וּמִשׁוּ"ה הוּא זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית עַד תְּצוּת אָף לר' יְהוּדָה כְּמַבּוּאָר וְעִינָן שׁו"ת ש"א (סִימָן טו) וּאכ"מ: הִלְכָה יב מִי שְׁהִדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ כו' וּבִהְל' י"ג אָמַר לָהּ שְׂאִין אֶת נִהְגִיט לִי עַד הַחֵג אִם תִּלְכִי לְבֵית אָבִיךָ עַד הַפֶּסַח אֲסוּרָה לִיְהִנּוֹת מִיָּד וְאִם הִלְכָה לְפָנֵי הַפֶּסַח וְנִמְצָא מְהַנֶּה אוֹתָהּ ה"ז לֹקָה עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וְאֵהָא דְאִמְרִינָן הִלְכָה לְפָנֵי הַפֶּסַח לֹקָה כְּתֵב הָר"ן לֹקָה הִיא אֲבָל הוּא אֵינּוּ לֹקָה שְׁהָרֵי לֹא עָשָׂה שׁוּם אִיסוּר אֲלֵא שְׁהִדִירָהּ אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כְּתֵב לֹקָה הוּא שְׁהִדִירָהּ אִם הִנְהִי אֹתָהּ אֲבָל הִיא אֵינָה לֹקָה דְכִינּוּן דְלֹא נִדְרָה כָּלֵל לֹא שְׁיִיךְ בָּהּ לֹא יַחֲל דְבָרוֹ וְלִיתָא דְנִדְאֵי הוּא אֵינּוּ לֹקָה מִדְאִמְרִינָן כו' וי"ל שְׁדַעַת רַבִּינוּ לֹמַר שְׁהִיא פְּשִׁטָא שְׁלֹקָה וְלֹא אִיִּצְטְרִיךְ לֹמַר אֲלֵא שְׁאִם הוּא הִנְהִי אֹתָהּ בְּיָדִים גַּם הוּא לֹקָה וְאֵע"ג דְבַעֲלָמָא קִי"ל הַמַּאֲכִיל אִיסוּר לְחַבְרֹו אֵינּוּ לֹקָה שְׁאֵה"כ שְׁהוּא הַמְדִיר וְהוּא הַמִּיַּחֲל דְבָרוֹ עַכ"ל: וְנִהֵי לְעִיל רַפ"ה כְּתֵב רַבִּינוּ רְאוּבֵן שְׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן הָרִינִי עֲלִיךְ חָרָם אוֹ הָרִי אֶת עָלִי אֲסוּר בְּהִנָּחוֹתוֹ נֶאֱסַר עַל שְׁמַעוֹן שְׁיִהְיֶה בְּרְאוּבֵן וְאִם עָבַר וְנִהְיֶה אֵינּוּ לֹקָה שְׁהָרֵי לֹא אָמַר כְּלוּם עַכ"ל.

נִמְצָא דְמִשְׁמַע בְּהִדְאָ דְהַמְדִיר אֵינּוּ לֹקָה וְרַק הַמְדִיר כְּמוֹ שְׁמַבְאָר הָר"ן ו"ל לְדַעַת רַבִּינוּ וְדִלֹא כַהֲכ"מ וְכַבֵּר הָעִיר ע"ז הַלַּח"מ לְעִיל רַפ"ה. וְנִהֵי בִירוּשְׁלַמִי סַפ"ח דְנִדְרִים אִיתָא בְּמִשְׁנֵה שָׁם הָיָה מְסַרְב בְּחִבְרֹו שְׁיֵאֲכַל אֲצִלוֹ וְאָמַר לְבֵיתָךְ שְׁאֲנִי נִכְנָס טִיפַת צוּנָן שְׁאֲנִי טוֹעַם ה"ז מוֹתֵר לְכַנּוֹס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתוֹת צוּנָן כו' אר"י הָדִין אֲמָרָה הָדִין דְמִשְׁבַּע לְחַבְרֹו דְלֹא יֵאֲכַל הָדִין אוֹכֵל וְהָדִין עוֹבֵר ע"כ וּפְיָרֵשׁ הַק"ע הַד"א מִי שְׁנִשְׁבַּע חִבְרֹו שְׁלֹא יֵאֲכַל חִבְרֹו מוֹתֵר לְאֲכֹל וְהַמְדִיר עוֹבֵר ע"כ מִשְׁמַע דְרוֹצָה הַק"ע לְפָרֵשׁ דְהַמְדִיר עוֹבֵר וְהַמְדִיר מוֹתֵר לְכַתְחֵלָה וְזֶה וְדֵאֵי לִיתָא דְהָא כְּתֵב רַבִּינוּ בְּהִדְאָ נֶאֱסַר עַל שְׁמַעוֹן שְׁיִהְיֶה וְאִם עָבַר וְנִהְיֶה אֵינּוּ לֹקָה מִשְׁמַע דְאִיסוּר אֲפַתִי אִיתָא וְרַק מְלַקוֹת אֵינּוּ לֹקָה וְכֵן הָכָא אֹמֵר אֲסוּרָה לִיְהִנּוֹת מִיָּד אֲלֵמָא דְהָאִיסוּר גַּם עֲלִיָּה הַמְדִירָת וְרַק מְסִיק דְהוּא לֹקָה אֲבָל זֶה א"צ לְרְאִיָּה דְאִיסוּר יֵשׁ גַּם עַל הַמְדִיר וְרַק הַמְלַקוֹת לְד"ר עַל הַמְדִיר וְאִיךְ נוֹכַח לְפָרֵשׁ שָׁם בִירוּשְׁלַמִי דְמוֹתֵר לְכַתְחֵלָה וְצ"ל לְהִירוּשְׁלַמִי ע"כ כְּפִירוּשׁ הַפ"מ דְבִלֹא זֶה פִירוּשׁ הַק"ע אֵין לוֹ שׁוּם שַׁחַר דְהָא הָכָא הַמְדִיר עֲצָמוֹ הוּא שְׁאֹמֵר קוֹנָם כְּמוֹ שְׁהָעִיר בְּעֲצָמוֹ בַש"ק וְיִמָּה שְׁמַפְרֵשׁ שְׁאָמַר הַמְסַרְב זֶה וְדֵאֵי לִיתָא דְהָא מְסִיק שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן זֶה וְקָאֵי ע"ד הַמְסַרְב וְהַנּוֹדֵר הָאֲחֵר וְרַק הוּא כְּפִי הַפ"מ הָכָא דְקָאֵי עַל הָאוֹכֵל וְהָעוֹבֵר הוּא מְפָרֵשׁ סְעוּדָה אֲבָל אִיסוּרָא אִיכָא אָף עַל הַמְדִיר לְכ"ע כְּמַבּוּאָר: וּנ"ל לְהִבִּיא רְאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ דְאִיכָא אִיסוּר עַל הַמְדִיר וְהוּא לֹקָה מְהָא דְאִיתָא בַּמַּס' נְדָרִים וְדָף לז ע"א) לֹא יִלְמְדוּן מְקָרָא דְקָטָן כו'

וְכַתֵּב הָרֶ"ן וְ"ל אַע"פ דְּקִי"ל קָטָן אוֹכַל גְּבֻלוֹת אֵין ב"ד מְצֻנֵין לְהַפְרִישׁוּ אַפ"ה לֹא סְפִינָן לִיה אִיסוּרָא בְּיָדִים וּמְשַׁלְּמֵדוּ מְהֵנָהוּ עַכ"ל וְהֵנָּה לְפִי מֵאֵי שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' פְּסָחִים (דף פח) ד"ה שֶׁה כו' וּא"ת וְהֵאִיף מֵאֲכִילוּ שְׁלֵא לְמַנּוּיָיו וְהָא אֲפִילוּ קָטָן אוֹכַל גְּבֻלוֹת אֵין ב"ד מְצֻנֵין לְהַפְרִישׁוּ מ"מ לְסָפוֹת בְּיָדִים אָסוּר וּי"ל דְּלֹא יִלְפִינָן מֵהֵתָם אֲלֵא דְוִמְיָא דְלֹא תֵאֲכַלְנוּ דְהֵתָם גְּבֻלוֹת וְכְדוּמָה אֲבָל הָכָא דְאִיפָא חִינוּף מְצֻנָה שְׂרִי נִמְצָא דְבְמָקוֹם מְצֻנָה שְׂרִי לְסָפוֹת בְּיָדִים וּא"כ מֵאֵי הֵנָּה הָאִיסוּר שְׁמַלְמְדוּ הָא הֵנָּה מְצֻנָה שְׁמַלְמְדוּ מְקָרָא וּבְמָקוֹם מְצֻנָה שְׂרִי גַם לְסָפוֹת בְּיָדִים בְּשַׁלְמָא הָרֶ"ן וְ"ל לְטַעֲמִיהָ אֲזִיל דְּכַתֵּב לְעִיל וְדָף לוּ ע"א) שֶׁה לְב"א ל"ד לְעוֹלָם בְּכַה"ד וּמִיָּהוּ כו' דְמַה"ת אֵין צְרִיכִין הַקְטָנִים לְהַמְנוֹת בְּשֶׁה עִם ב"ח אֲלֵא אוֹכְלִין מִמֵּנּוּ אַע"ג דְּלֹא נִמְנוּ עָלָיו דֵּא"ה נֶאֱכַל אֲלֵא לְמַנּוּיָיו ה"מ בְּרֵאשׁוֹן לְהַמְנוֹת אֲבָל הַקְטָנִים כו' לִית לָן בַּה עַכ"ל.

נִמְצָא דְלִפ"ד לִיתָא קְוָשִׁית הַתּוֹס' שֶׁם בְּפְסָחִים וּא"כ א"ל דְּחוֹלֵק עַל הַתּוֹס' וּס"ל דֵּאֲע"פ לְדָבָר מְצֻנָה אָסוּר לְסָפוֹת בְּיָדִים מ"מ אָנּוּ פְּסָקִינוּן פְּדָבְרֵי הַתּוֹס' דְּמִוֹתָר לְדָבָר מְצֻנָה לְהֵאֲכִיל בְּיָדִים כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַמַּג"א וּס"י שְׁמַג ס"ק ג) עֵי"ש.

א"כ יֵשׁ רְאִיָּה מְנָה ע"כ לְדַעַת רַבֵּינוּ דְהָאִיסוּר הוּא עַל הַמְדִיר וּא"כ אָסוּר לְלַמְדוּ דְהַמְדִיר עוֹבֵר. וְהֵנָּה מַה שֶׁהַקְשָׁה הָרֶ"ן וְ"ל עַל רַבֵּינוּ מִפ' יוֹצֵא דוֹפָן (דף מו) דְּאָמַר שֶׁם שֶׁהַקְדִּישׁוּ וְאֲכָלוּ אֲחֻזִּים לוֹקִין אֲלֵמָא שְׁהַמְנוֹדָר נְמִי לוֹקָה.

נ"ל לומר דל"ק מהתם דהא אמר כגון שהקדיש וכיון דנעשה הקדש ודאי לוקה בהנהגה דאסור פהקדש לכ"ע אבל אם אסרו עליו רק בנדור אז המנודר אינו לוקה ומה שהקשה הר"ן מסוגיא (דף לה) דכפרי עליה כפר מיניש בזה הלח"מ בפ"ה עפ"ד הרא"ש ו"ל דמעילה ל"מ בדבר המותר לו עיי"ש ודוק: פירק יא הלכה ח ומאימתי מפר הבעל נדרי אשתו כו' היתה מגורשת מספק לא יפר לה.

גַּם לָה גַּט עַל תְּנָאֵי אוּ לְאַחַר זְמַן לֹא יִפָּר בְּיָמִים שְׁבִינְתִּים. וְכֵן מִי שֶׁשְׁמַעָה שְׁמַת בַּעֲלָהּ וְנִשְׂאָת וְהָרִי בַּעֲלָהּ קִנְיִים וְכִינְצָא בַּה אֵין הַבַּעַל הָרֵאשׁוֹן וְלֹא הָאֲחֵרוֹן מְפִירִין נְדָרֵיהָ.

הֵיטָה מַחֲיָבִי לְאוּיָן וְאֲצ"ל מַחֲיָבִי עֲשֵׂה וְהַפֵּר נְדָרֵיהָ הָרִי אֵלוּ מוֹפְרִין עַכ"ל. וְהֵנָּה מַה שְׁכַתֵּב רַבֵּינוּ דֵּאֵם הֵיטָה מַחֲיָבִי לְאוּיָן וּמ"ע הָרִי אֵלוּ מוֹפְרִין הוּא מְפֹרֵשׁ בְּסַפְרֵי פ' מְטוֹת וְהוּבָא בְּיִלְקוּט פֶּן אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יִפְרְנוּ מַה ת"ל בְּכָל הַפְּרָשָׁה לְרִבּוֹת אֲלֵמָנָה לְכַה"ג גו"ח לְכַהֵן הַדְּיוֹט מְמַזְרֵת לְכוּתִי וּלְחַלֵּל לְרִבּוֹת פְּלוֹן עַכ"ל.

אֲלֵמָא דְהַסְפְּרֵי ס"ל דְּמִיפָּר הוּא אֵם הִיא מַחֲיָבִי לְוֹכֵן וְכֵן חֲיָבִי עֲשֵׂה וְכֵן כָּתֵב בְּבִיאורֵי הַגָּר"א וְ"ל בִּי"ד (ס' רלד) הַמְקוֹר מְנָה הַסְפְּרֵי: אָמְנָם הַלַּח"מ הַקְשָׁה עַד"ר מְהָא דְאִיתָא בְּמַס' יְבָמוֹת (דף ע"ב) דְּזָה וְזָה אֵינָם מְפִירִין נְדָרֵיהָ דְטַעֲמִיהָ מֵאֵי אָמַר רַחֲמָנָא בַּעַל מִיפָּר כְּדִי שְׁלֵא תַתְּגַנֵּה הָכָא תַתְּגַנֵּה וְתַתְּגַנֵּה וְכִינּוּן דְטַעֲמִיהָ מִשֶּׁה"כ הוּא א"כ אֲפִילוּ חֵי"ל וּח"ע נְמִי לֹא יְהֵא מוֹפְרִין כְּדִי שְׁתַּתְּגַנֵּה וְיִוצִיאָנָה דְאִיף אֲפָשֶׁר שְׁאֲנוּ כּוֹפִין לְהוֹצִיא וְאָנוּ רוֹצִים שְׁלֵא תַתְּגַנֵּה וְתוּ בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן דְּלֹא הוּי רַק מְדַרְבְּנָן דְקִנְסוּיָה דְתַצָּא מְבַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן וְאֲע"ג דֵּא"ב אֲלֵא אִיסוּר דְרַבְּנָן וְכַש"כ ח"ל וּח"ע נְאֻלִי י"ל דְמַשֶּׁה"כ קֵאֲמַר רַבֵּינוּ הַפֵּר נְדָרֵיהָ פְּלוֹמֵר דְבְדִיעֵבַד הֵמָּה מוֹפְרִין אֲבָל לְכַתְּחִלָּה וְדֵאֵי שְׁלֵא יִפָּר מִשׁוּם דְּאֲדַרְבָּא בְּעִינָן דְתַתְּגַנֵּה וְהֵה"ד לְבַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן גְּבִי הָאִישָׁה שֶׁהִלֵּף בַּעֲלָהּ אֵם הַפֵּר מוֹפֵר וְלְרִבּוֹתָא נְקִיט

רבינו ז"ל איסורי לאונו וחיובי עשה וס"ל לרבינו דהו טעמא דתני הכא תתגנה לא סגי אלא לומר שלא להתיר ולהפך לכתחלה אבל שמה"ד תפסי קידושיןאם הפך מופך הוא דאשתו הוא ולפ"ז דייק רבינו במ"ש והפך נדר ולא כדכתב הרב כ"מ ז"ל זה נראה דעת רבינו עכ"ל.

ועיין משל"מ הכא מה שמבאר: והנה לענ"ד תמוה דברי הלח"מ אלו דהאיך נוכל לומר דרבינו ס"ל דכל זה דאינו מופך נדריה משום דתתגנה הוא רק לכתחלה והה"ד בת"ל וח"ע הו רבינו חולק הכא בהדיא פן היתה מגורשת מספק ה"ז לא יפר לה נתן גט על תנאי או לאחר זמן ה"ו לא יפר בימים שבינתיים וכן מי ששמעה שמת בעלה ונשאת לאחר ונהרי בעלה קיים וכיוצא בו אין הבעל האחרון ולא הראשון מפרין נדריה היתה מח"ל ואצ"ל מח"ע והפך נדריה ה"ז מפרין אלמא דחולק רבינו בתרי גונוי ונקוט היתה מגורשת מספק ונתן לה גט על תנאי ולאח"ז לא יפר דהתם אפילו בדיעבד אינו מופך וכן פתב הש"ך ביו"ד (סי' רלד ס"ק ז) דאם נתן לה גט והיתה מגורשת מספק בדיעבד אינו מופך ורק אי נתן לה גט על תנאי ולא נתקיים התנאי ונתבטל הגט בזה פתב הש"ך (ס"ק ח) דבדיעבד מופך פיון דנתבטל הגט אבל אי לא נתבטל אינו מופך אף דיעבד ומסיק וכן מי שנשאת ובא בעלה דומה למה שכתב תחלה דאמר וכן דבהם אפילו בדיעבד אינו מופך ואח"כ פתב היתה מחיי"ל וח"ע דבזה מופך וכתב רבינו לישון דיעבד משום שנשאת באיסור כמו שכתב הכ"מ הכא וכן הוא מבואר להדיא בטור יו"ד (סי' רלד) שכתב נתן לה גט ע"ת או לאח"ז ששמעה שמת בעלה ונשאת ונהרי הוא קיים אין הבעל האחרון והראשון מפרין נדריה וכן מי שנשאת באיסור פרת נשאת לחיובי לאונו יעשה והפך לה ה"ז מופך וחזינו דהטור ז"ל מדמה היכא ששמעה שמת בעלה ונשאת לחיובי פרישות דהתם ודאי אפילו בדיעבד אינו מופך כמו שכתב הכ"מ הכא וזהו קידושין תופסין אבל חיי"ל וח"ע מפליג מזה דבהם מופך ואינו דומה להיכא ששמעה שמת בעלה וכ"ז הוא דלא כהלח"מ דמדמי לומר דבשניהם אינו מופך הוא לכתחלה ובדיעבד מופך וכן פוסק בש"ע (סי' רלד) פלשון הטור עיי"ש: אמנם קושית הלח"מ נ"ל לישוב פן עפ"י מה דאיתא בירושלמי דמס' יבמות שם ע"ז המאמר הולד ממזר מזה ומזה ניחא מן השני מן הראשון ר"ש ר"ע הוא ר' יוסי בשם ר"ה ד"ה הולד פשר כגיטא פן ממזרה ופירשו המפרשים דמדרבנו הולד ממזר כמו מן השני הוצרכו חכמים גט משום קנסא פן נמי ממזר מן הראשון משום קנס וגריס רבינו הכא כמו שגרסו התוס' לעיל (דף פט ע"א) וז"ל וכענן זה אשפחן לקמן גבי הפרת נדרים דאית ספרים דגרסי מ"ט אמרו רבנו בעל היכא דאינו מופך מה"ת פי הדיא דפר"א גבי שומרת יבם דאמר כדרכ פנחס כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת משום שלא תתגנה וכיון דאיכא טעמא דתתגנה א"כ אפילו דאורייתא כמו הכא אמרו חכמים שלא יפר כדי שתתגנה וא"כ א"נ דרבינו גריס פן ס"ל שפיר דהכא אמרו רבנו שלא יפר בעל הראשון כדי שתתגנה וכמו שאמרו חכמים דהוי ממזר מן הראשון משום קנס ובעי גט מן השני ה"נ קנסו בראשון שתתגנה וכמו דהשני אינו מופך ודאי ה"נ קנסו לראשון אבל בחיי"ל וח"ע לא אמרו רבנו ע"ז הטעם דתתגנה ומפר שפיר כדברי הספרי: אמנם זה שפיר ניחא לישוב דברי הסמ"ג ז"ל שהשמיט בהל' נדרים דין דחיובי לאונו וח"ע מופך נדריה שהוא מן הספרי ואין דרכו להשמיט מה שרבינו מביא וי"ל פן דהסמ"ג הנה גורס כמו היא דאיתא בגמ' דידן מ"ט אמר רחמנא

כְּדִי שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה כּו' וּפִירֵשׁ יי' ו"ל שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה נְדָרֵי עֵינֹוּי נֶפֶשׁ שְׁלֵא אֶרְחֵץ וְשְׁלֵא אֶתְקַשֵּׁט
וּא"כ אוֹמֵר הַגַּמ' טַעַם זֶה עַל הַקְּרָא דְלִהְיֵי מִיִּפְר מִשּׁוּם זֶה דְלֵא תִתְגַּנֵּה וּא"כ יֵשׁ ע"ז
לְהַקְשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁהַקְּשָׁה הַלַּמ"מ עַל ח"ל וּח"ע מ"ט מוֹפֵר אֶף לְזֶה יֵשׁ לוֹמֵר כֵּן דְהַסְפְּרֵי
אֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ דְהַסְפְּרֵי הָא ס"ל דְמִקִּישׁ אָב לְבַעַל דְהִיכָא דְהַבְעַל אֵינּוּ מִיִּפְר רַק בְּדַבְרֵי
שְׂיֵשׁ בָּהֶם עֵינֹוּי נֶפֶשׁ וּבְדַבְרֵי שְׂבִינּוּ לְבִינָה הַה"ד לְאָב כְּמַבְנֵאֵר לְקַמֵּן בְּפִי"ב וּא"כ ע"כ
לֹא מְצִי הַסְפְּרֵי לְסַבּוֹר דְהֵוֵי הַטַּעַם דְמִיִּפְר רַק עֵינֹוּי נֶפֶשׁ וּשְׁבַל"ב כְּדִי שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה דְהָא
גַּם בְּאֵם הַדִּין כֵּן וּמ"ט אָב אֵינּוּ מִיִּפְר רַק נְדָרֵי אֵלוּ דְבוּ לֹא שְׂיִידָה כְּדִי שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה אֲלֵא
וּדָאֵי הוּא מְטַעַם גַּזְה"כ וְלִיתָא בְּזֶה הַטַּעַם שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה וְלִהְיֵי הַסְפְּרֵי לְשִׁיטְתוֹ שְׁפִיר ס"ל
דְאָף ח"ל וּח"ע מִיִּפְר אֲבָל הַסְמ"ג דְפּוֹסֵק הֵכָא בַּה"ל נְדָרִים כְּדַעַת רַבִּינוּ דְאָב מִיִּפְר כָּל
נְדָרִים וּא"ל דְלִדְיָדִיָּה גְרִיס הֵכָא שְׁפִיר מ"ט אֲמַר רַחֲמֵנָא כְּדִי שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה דְלֵא ס"ל
כְּהַסְפְּרֵי גַבֵּי אָב וּא"כ לִיתָא נְמִי דִין זֶה בַּחֲיִי"ל וּח"ע דְנְמִי אֵינּוּ מוֹפֵר וּבְתַרְנוּנֵיהּ מוֹכַרְת
מִהַגְמ' דְלֵא כְּהַסְפְּרֵי כְּמַבְנֵאֵר: וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א ו"ל בִּיבְמוֹת שָׁם שְׁפַתְב
גַּבֵּי מַה שְׁפַתְב רַש"י ו"ל שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה כְּגוֹן נְדָרֵי עֵינֹוּי נֶפֶשׁ ק"ל תִּינַח נְדָרֵי עֵינֹוּי נֶפֶשׁ
דְבָרִים שְׂבִינּוּ לְבִינָה מַהוּ וְעוֹד דְהָא טַעַמָא הוּא לֹא מִשּׁוּם דְלֵא תִתְגַּנֵּה אֲלֵא דְאֲרִיִּיתָא
וְכַדְר' פְּנִחָס דְאֲמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעֲלָה הִיא נּוֹדֶרֶת וְכַנ"ל דַּה"ק הָא דַּאֲר"פ כָּל הַנּוֹדֶרֶת
ע"ד בַּעֲלָה ה"נ אִיהִי מְכַוֶּנֶה ע"ד בַּעֲלָה שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה עֲלֵיו וְהֵכָא כִּינּוּן דְלִמְיַפֵּק קִיִּימָא אֵינָה
נּוֹדֶרֶת ע"ד וּדְבָרִים שְׁבַל"ב נְמִי כִינּוּן דְלִמְיַפֵּק קִיִּימָא שׁוּב לֹא מִשְׁתַּעֲבָדָא לִיה עַכ"ל:
וְלַעֲנֵד קֶשֶׁה ע"ד ו"ל דְהָא וּדָאֵי כִי הִיכִי דְאֲמַרִּינּוּ כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעֲלָה ה"נ הוּא הַדִּין
נְמִי גַבֵּי נַעֲרָה דְקִיִּי"ל דְאֲבִיָּה מִיִּפְר נְדָרֵיהּ מִשּׁוּם דְכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד אֲבִיָּה הִיא נּוֹדֶרֶת וְעֵינּוּ
בַס' יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בַּאו"ח (ס' קַכַּח סַע' מ) שְׁמִסְתַּפֵּק בְּזֶה וַיֵּשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה לְזֶה מַהָא
דְאִיתָא בַּמַּס' גִּיטִין (דָּף פג) נְהָרֵי נְדָרִים דְאֲשָׁה אוֹסְרָה וּבַעַל מִיִּפְר וּמִשְׁנֵי הַתָּם כָּל הַנּוֹדֶרֶת
ע"ד בַּעֲלָה ה"נ כּו' וּא"כ אֲפַתִּי תִקְשָׁה מְזֶה דְהוּא אוֹסְרָה וְאָב מִיִּפְר לָהּ וְע"כ צ"ל דְגַם
גַבֵּי אָב יִתְרֵץ כֵּן כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד אֲבִיָּה נּוֹדֶרֶת כְּמוֹ גַבֵּי בַעַל וְהוּא אוֹסֵר וְהוּא מְתִיר וְעוֹד
מַגְמ' דְשַׁבַּת (דָּף מו ע"ב) דְלִהְיֵי מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבַּת מִשּׁוּם דְכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעֲלָה
נּוֹדֶרֶת וּדָאֵי הַתָּם גַּם אָב מִיִּפְר נְדָרִים בְּשַׁבַּת כְּמוֹ שְׁמִפְרֵשׁ לָהּ הַרַע"ב בְּמִשְׁנֵה סוּף מַס'
שַׁבַּת מְפִירִין נְדָרִים בֵּין בַּעַל וּבֵין אָב וּא"כ צ"ל דְגַם בְּאָב הוּא כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד אֲבִיָּה
נּוֹדֶרֶת וּא"כ מַה שְׂיִידָה הַטַּעַם דְלִהְיֵי נּוֹדֶרֶת ע"ד שְׁלֵא תִתְגַּנֵּה כְּמוֹ שְׁפַתְב בְּזֶה הַרְשָׁב"א
ו"ל וְמָה הוּא בְּאָב שְׁלֵא לֹא תִתְגַּנֵּה אַע"כ צ"ל כְּמוֹ שְׁפַתְב הַר"ן ו"ל בַּמַּס' נְדָרִים (דָּף עג)
דְלִהְיֵי זְכָתָה רַחֲמֵנָא לְבַעַל לְהַפֵּר נְדָרֵיהּ דְכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד הוּא וְכֵן בְּאָב הוּא דְחֻזִּינּוּ
דְהַתּוֹרָה נִתְנָה לוֹ רְשׁוּת לְהַפֵּר מִסְתַּמָּא כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד הוּא וְהָרָא"ש ו"ל כְּתַב שָׁם דְכִינּוּן
דְהַאֲשָׁה גִיזוּנִית מְשַׁל בַּעֲלָה אֵינָה נּוֹדֶרֶת אֲלֵא לְפִי דַעַתוֹ וְכֹאֵלוּ פְרָשָׁה אִם יִתְרַצָּה כּו'
וְחֻזְבִּינּוּ לָהּ כְּכַנִּיסָה לְעַנְיָן הַפֵּרֶת נְדָרִים כִּינּוּן שְׁנִיזוּנִית מְשַׁלוֹ עַכ"ל: וְעַפ"ז נ"ל לִישָׁב
דְבָרֵי הַתּוֹסַפְתָּא שְׁהַבִּיא הַמְשַׁל"מ הֵכָא שְׁפַתְב דְשִׁנָּה אֵינּוּ מִפֵּר נְדָרֵיהּ וּבְחֻזְבִּי לְאוּיָן
שְׁפִיר מִפֵּר וְהוּא מִשּׁוּם דְחֻזְבִּי לְאוּיָן אֶף דָּאִין לָהּ מְזוֹנוֹת מ"מ כְּתוּבָה אִית לָהּ וְלִהְיֵי
אִיכָא לְמִימַר דְנּוֹדֶרֶת ע"ד אֲבָל שְׁנִיָּה דְלִית לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא כְּתוּבָה לְאַחַר מִיתָה א"ל
דְאֵינָה נּוֹדֶרֶת ע"ד וְלִהְיֵי אֵינּוּ מִפֵּר נְדָרֵיהּ אֶף גַּם ע"ז תִּקְשָׁה גַם כֵּן מֵאָב דְנְמִי אֲמַרִּינּוּ כָּל
הַנּוֹדֶרֶת ע"ד וּבְאָב לִיתָא עַנְיָן מְזוֹנוֹת וְע"כ צ"ל רַק כְּדְבָרֵי הַר"ן ו"ל שְׁבַאֲרֵנוּ וּבְדְבָרֵי
הַתּוֹסַפְתָּא יֵשׁ לוֹמֵר כֵּן דְנִיחָא עַפ"י מַה שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' יְבָמוֹת (דָּף פט) ד"ה כִּינּוּן

ונו"ל ומדאמרינו לקמן לא זה ולא זה מפירין נדריה כו' ואין להוכיח דאינו מפר לאשתו פסולה פגון אלמנה לכה"ג דלא דמי להתם דהתם רבנן הוא דקנסיה דלא יפר אבל אלמנה לכה"ג כה"כ דלא קנסיה בכתובתה דהא יש להם כתובה ה"נ לא קנסיה בהפרת נדריה וא"כ ניקח נמי דברי התוספתא דשניות נמי פינון שאין להם כתובה קנסיה נמי בהפרת נדריה כמבואר בדברי התוס' שבארנו: והנה א"נ פן דהיכא דאין לה כתובה אינו מפר נדריה יש לעיין בדין זה לאשה שקינא לה בעלה ונסתרה דקיי"ל דאין לה כתובה ואף דהיא אסורה לו מה"ת מ"מ לא דמי לשאר חייבי לאוין ואינו מפר נדריה פינון דאין לה כתובה א"ד פינון דמה"ת אין לה כתובה ולא מטעם קנס אית למימר דמיפר נדריה וכמו בחיי"ל דלא מחלקינו דאפילו היכא שלא הכיר בה דקיי"ל דאין לה כתובה מ"מ מפר נדריה והה"ד באשה שקינא ונסתרה ורק היכא דרבנן קנסיה כתבו התוס' דאינו מפר נדריה.

אמנם לענין דינא לדין אין נפ"מ דהא אנו פסקינו דאפילו שנייה מפר נדריה כמו שכתב הש"ך ב"ד (סי' רלד ס"ק ט) ודאי הה"ד בתיבי לאוין שלא הכיר בה ואשה שקינא ונסתרה הפל מפר ורק באשה שהלה בעלה למדה"י כו' דתצא מזה ומזה החמירו בהפרת נדריה כמו שהחמירו דהולד ממזר מזה ומזה ה"נ אינו מפר נדריה ודוק: הלכה זו גירשה הארוס אחר ששמע ה"ז ספק אם הגירושין כשתיקה דמי ויפר האב עם הבעל האחרון שיארוס בו ביום או הגירושין כמו שקיים ארוס הראשון שפבר נתקיימו הגדרים עכ"ל.

וכתב הלח"מ וא"ת ול"ל למימר עם הבעל האחרון לימא יפר האב לבד דאם גירושין כשתיקה יכול האב להפר וא"ל לא וי"ל דרבינו ז"ל נקיט פלישנא דגמ' דאמר שם (דף עא ע"ב) למאי נפ"מ פגון שפדרה ושמע בעלה וגירשה ואהדריה ביומא ובגמ' נמי מצי למינקט דלא אהדריה אי מצי מפר בעל אלא הא דנקיט כו' אבל מ"מ קשה אמאי לא נקיט רבינו פלישנא דגמ' להודיענו חידוש זה וצ"ע עכ"ל: ונ"ל לישב פן דהנה הר"ן ז"ל כתב שם ואהדרה ל"ד דהה"ד אחר אלא מילתא דשכיחא נקיט עכ"ל והנה רבינו נקיט עם הבעל האחרון שיארוס בו ביום ושניה לשון הגמ' ונ"ל לומר פן דפירש הר"ן ז"ל דנקיט מילתא דשכיחא היינו דלא שכיחא שיקח לה אחר משום דקיי"ל דאפילו נתגרשה מן הארוסין צריכה להתין ג' חדשים אף להתארס כמבואר באה"ע (סי' יז) וא"כ הא"י נתארסה לאחר בו ביום ולהכי לא שכיחא אמנם הא איתא פלוגתא במס' גיטין (דף יח) רב ושמואל מאימתי מונין משעת פתיבה או משעת נתינה וא"כ שפיר משפחת לה לפי מה שכתב רבינו לפסוק לעיל בפ"א מה' גירושין הל' י"ט כמ"ד משעת פתיבה מונין הג' חדשים והכא קיי"ל דמפיר לה הבעל אף אם נתן גט לשליח כ"ז שלא בא לידה כמבואר ב"ד (ובס"ד רלד) בדברי הט"ז והש"ך שם בשם הב"ח ע"ש (בס"ק ו') וא"כ אם שלח גט ע"י שליח או השליש גט יבא לידה לאחר ג' חדשים וא"כ מותרת להנשא בו ביום שקיבלה גט דמונין משעת פתיבה והוא יכול להפר עוד ביום זה ולהכי רבינו לשיטתו דפוסק כמ"ד משעת פתיבה דגורס שם בגמ' דגיטין (דף יח) והלכתא משעת פתיבה לכן כתב ויפר הארוס האחרון שנתארסה לו ביום זה אבל גמ' דידן ע"כ איתא פרב דס"ל משעת נתינה מונין וא"כ אי קיבלה ביום זה הגט מונית מזה ג' חדשים ואסורה להתארס לאחר ולכן קאמר הגמ' ואהדריה ביומא דרק הארוס מותר להחזירה בו ביום ולא אחר שפיר שניה לשון הגמ' כמבואר: והנה המשנה דאמרה לעיל (דף עא ע"א) נתגרשה בו

ביום ונתארכה בו ביום אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה והנה א"נ כמ"ד משעת פתיבה ניקח שפיר דמשפחת לה דקיבלה בו ביום הגט שנכתב מפבר ונתארכה בו ביום וכן אפילו א"נ דנה ל"מ לומר הכא דא"כ האיה יתפרש אפילו למאה וכן א"נ דמשעת נתינה מונין א"ל דהמשנה כר' יהודה ס"ל וכן כר' יוסי דמתירים ליקאריס ורק להנשא אסורה וא"כ שפיר מאריס וקא דשם במס' יבמות (דף מב) מספק הגמ' לר' יוחנן אם הוי מחלוקת ואח"כ סתם או סתם ואח"כ מחלוקת ולא קאמר דהוי סתם הכא במס' נדרים דאמר נתארכה בו ביום דא"ל בנתארכה באיסור ומשום דרוצה לומר הרבותא דאפילו נתארכה למאה להכי נקיט היכא שאירסה באיסור אבל הגמ' דאומר דרק אקוד אירסה דרוצה רק לידע הדין אי הגירושין של הראשון הוא פהקמה או פשתיקה להכי נקיט מילתא דשכיחא בהתיירא ונקיט שהיא התיירה בו ביום אבל לרבינו ז"ל דמשפחת לה בהיתר דמונין משעת פתיבה נקיט דאחר אירסה.

וניקח לפ"ז דברי הריב"ש ז"ל בסי' תס"ב שהביא ראיה מגמ' זו דמתזיר גרושתו א"צ להמתין ג' חדשים דאמר ומהדריה ביומא אלמא דמתזיר להחזיר בו ביום וקשה לכאורה איה יחרץ המשנה דאומר נתארכה בו ביום אפילו למאה וכן הברייתא דמביא סייעתא לשמואל אומר נמי ונתארכה בו ביום אפילו למאה אלמא דאחר גמי משפחת לה שאירסה בו ביום אף לא מח"ג אלא היא כמו שבארנו דהמשנה נקוט לה אם אירסה אף באיסור ורבותא הוא דאפילו למאה דהאחרון מפיר נדריה אבל הגמ' דאמר ומהדריה ביומא והוא משום דמילתא דשכיחא נקיט דאירסה וא"כ מוכרח ע"כ דמתזיר גרושתו מתר בו ביום.

והנה מה שכתב הלח"מ להודיעני דאי לא אהדריה ביומא לא מצוי מפיר אפילו הנה גירושין פשתיקה דמי אע"פ שאינה תחתיו בסוף היום פדכתב שם הרא"ש ז"ל. ונ"ל לומר דעפ"ז לא קשה מידי קושית הק"ע בירושלמי פ"ו דנדרים ה"ח נשתתק וחסור לדיבורו ע"ד דחברני מצטרפין לו כ"ד שעות ע"ד דרבנן לעולם הוא מפר והולך עד שיחזור לדיבורו לפני שקה"ח שעה אחת וכתב הקרבן ערה תמהני שלא ראיתי דין זה בפוסקים ונפ"מ טובא לרבנן דקיי"ל פותיהו עכ"ל: אמנם עפ"ד הרא"ש ז"ל ניקח שפיר וז"ל הרא"ש שהביא הלח"מ הכא וקא דנקיט ומהדריה ביומא בא לאשמועינן דוקא ומהדריה ביומא אבל אם עבר היום לא מצוי מפיר ואפילו הנה גירושין פשתיקה אע"ג דלא היתה תחתיו בסוף היום ומיהו בירושלמי לא משמע הכא פן דגריס שם גבי פלוגתא דריב"ר ורבנן אם הפרת נדרים הנה מעל"ע כו' נשתתק וחסור לדיבורו כו' חסור לדיבורו לפני שקה"ח שעה אחת שוב אינו יכול להפר אלמא שעות שאינן ראויין להפר אינן מן המנין עכ"ל נמצא דלפ"ד גמ' דידן פליג על הירושלמי ונקיט מהדריה ביומא לאשמועינן דשעות שאינן ראויין להפר נמי נחשב מן המנין וא"כ אפילו אי נשתתק נמי חשיב ליה מן המנין ולא מצוי מפיר ורבינו נמי פיון דכתב הכא דארוס אחר שאירסה בו ביום משמע דס"ל דאיתי לאשמועינן דא"ל בו ביום אינו יכול להפר דהנה מן המנין ולהכי שפיר רבינו וכל הפוסקים על האי סוגיא סמכו כמבואר ודוק: פרק יב הלכה א פל הגדרים והשבועות אב מפיר ביום שמעו שנאמר פל נדריה ואסריה כו'.

והנה הכ"מ הביא דברי הראשונים ז"ל שחלקו על רבינו בזה וס"ל פדברי הספרי דאומר שם דמקשינן אב לבתו לאיש ואשתו מה איש ואשתו אינו מפיר אלא נדרי עינוי נפש

ודברים שפינו לבינה אף אב לבתו אינו מיפר רק ע"נ ודברים שבל"ב וכן הביא דברי הירושלמי בפ' בתרא בנדורים דאמר פן מה איש אינו מפיר לאשתו אלא דברים של ע"נ ובינו לבינה אף אב לבתו אינו מיפר רק ע"נ ושב"ב כו' והנה הכ"מ רוצה להביא עוד ראיה מגמ' דידן שהרי בפ"ב דנדורים דייק הגמ' נדרי עינוי נפש הוא במיפר כו' והתניא בין אב לבתו בין איש לאשתו מלמד שהבעל מיפר דברים שבל"ב וא"א לא ה"ל לאחוזי אלא בין איש לאשתו ודמיתמי נמי בין אב לבתו משמע דהיינו לומר דהקושיא הוא עכ"ל והנה בס' מ"ע הביא תשובת רבינו עצמו על זה ומשמע מהקא דמביא מגמ' זו ראיה אפא לזה ונ"ל ולא נאמר בגמ' א"ה והתניא בין איש כו' מלמד שהבעל מיפר דברים שפינו לבינה ולא הביא מקרא על ההיקש שדרש ר"ש בספרי אלא הביא מקרא זה קושיא על המשנה שאמרה אלו דברים שמיפר דברים שי"ב עינוי נפש אין שבל"ב לא והתניא בין איש לאשתו כו' מלמד שהבעל מיפר דברים שבל"ב כו' ומשמע דמביא מזה הסוגיא ראיה לדעת רבינו ונ"ל לומר דזהו הראיה שלו דהנה המ"ע מסיק עוד ומאחר שנאמר שהנדר שמיפר הבעל הוא הנדר עצמו שמיפר האב תינח נדרי עינוי נפש דברים שפינו לבינה האיה יתירה באב ומאי אכפת לאב דברים שבל"ב אי תתפחל או תפקנס והרבה דברים כו' נמצא דלפ"ד המ"ע אפילו א"נ ההיקש לא נוכל להקיש רק לענין ע"נ אבל לא לענין דברים שבל"ב דזה לא שייך באב וכן פתב הפרישה הביא הט"ז ביו"ד (סי' רלד ס"ק מח) דגבי אב ליתא דברים שפינו לבינה ולא מקשינן רק לענין עינוי נפש וא"כ א"נ פן יש שפיר ראיה מסוגיא זו דהנה הגמ' מקשה נדרי ע"נ הוא דמיפר דברים שבל"ב לא ומשני הלן מיפר אלא דברים שיש בהם ע"נ מיפר בין לעצמו ובין לאחרים דברים שבל"ב לאחרים אינו מיפר והנה משנה זו מיירי בין באב ובין בבעל כמו שכתבו הר"ן והרא"ש ז"ל שם במשנה וא"כ ניחא שפיר בל"ז דלאחרים א"מ ורק דלהכי קתני עינוי נפש דמהני בין באב ובין בבעל והברייתא מיירי בבעל לחוד להכי אמרה על תרנונייהו בין ע"נ ובין בל"ב אבל המשנה דמיירי בתרנונייהו להכי לא קאמרה רק ע"נ דשייך גם באב אלא ודאי דבאב יכול להפר כל נדרים וא"כ המשנה דאמרה ואלו נדרים שהוא מיפר נדרי עינוי נפש לא שייך רק גבי בעל ומקשי שפיר דבעל מיפר אף דברים שבל"ב פמבואר: אמנם כל הא"נ שכתב שם הט"ז דגם באב אי ילפינן מהיקשא מיפר האב נמי דברים שפינו לבינה וכן הוא מבואר בספרי ובירושלמי שמביא הכ"מ הקא ועוד איתא בירושלמי ר"פ נערה ה"א בין אב לבתו ולא שפינה לבין אחרים אלמא דגם אב מיפר דברים שפינו לבינה וא"כ אין ראיה מסוגיא זו והנה בספר המאירי שם במס' נדרים דוחק הרבה למצוא בינו לבינה לענין אב לבתו ולענ"ד נ"ל לומר פן דמצינו שפיר בינו לבינה לגבי אב היינו אם אשה אומרת לבעלה קונם מה שאני עושה לפיכה יפר משום דברים שבל"ב פמבואר ביו"ד (סי' רלד סי' עא) והוא משים שפא יגרשנו ואז תחול הנדר בתחלה היא משועבדת לבעלה ואף אי אומרת תקדש ידי לעושיהו וקיי"ל בקונמות מפקיעין מידי שעבוד מ"מ אמרינן דאלמיה רבנן לשיעבודא דבעל פמבואר במס' פתובות (דף גט) ובגדרים (דף פו) וכתב רבינו בה"י וז"ל אע"פ שאמרו הקדש כו' מפקיעין חכמים עשו חזוק כו' שאינה יכולה להפקיע שדב"ב מפני שהוא מדבריהם עכ"ל.

וא"כ פיון דקיי"ל דמה"ת מעשה ידי נערה לאביה כמו דילפינן במס' פתובות (דף מז) מקרא דכי ימפור מה אמה כו' אף בת מעשה ידיה לאביה וא"כ אי אמרה יקדשו ידי

לעושיהן או נדרה שלא יהנה ממעשה ידיה אף שמעשה ידיה משועבדים לאביה מ"מ קונמות מפקיע מידי שעבוד והכא פינו דהוי מה"ת לא אמרינו דחכמים עשו חיזוק כמו בבעל דמסיק רבינו שהיא מדבריהם וא"כ שפיר נאסר מעשה ידיה לאביה וא"כ הנה שפיר דברים שבינו לבינה כמו בבעל כמבואר: והנה לכאורה יש להביא ראיה לדברי רבינו דאב מיפר כל נדרים מהא דאיתא במס' יבמות (דף א ע"ב) זו"ז אין מפירין נדרים ואמרינו טעמא מאי אמר רחמנא בעל מיפר כדי שלא תתגנה הכא תתגנה כו' ופירש רש"י כגון נדרי עינוי נפש שלא אתקשט שלא ארחץ אלקא דאמר טעם על הקרא דלהכי הוא מופר שלא תתגנה על בעלה וא"נ דגם אב אינו מיפר אלא נדרי ע"נ ודברים שבל"ב כמו בעל והא גבי אב לא שייך זה דלא תתגנה אלא ע"כ הוא גזוה"כ בלא טעם דהא גבי אב לא שייך טעם זה ומ"מ אינו מיפר רק בהני והה"ד דבעל ומנ"ל לומר טעם ע"ז מהקרא אלא ע"כ אב מיפר כל נדרים ובעל דאינו מיפר רק בהני הוא מטעמא שלא תתגנה כמבואר: אמנם כבר דחיתי לעיל דברי ראיה זו ובארתי דלדעת רבינו ע"כ ס"ל שם כגירסת התוס' מ"ט אמרו רבנן ולא על הקרא דקאי על שומרת יבם ועל דברי חכמים וא"כ אין ראיה מזה, אמנם נ"ל להביא ראיה לשיטת הפוסקים דאב הוא דומיא דבעל מהא דאיתא במס' נדרים (דף ד ע"ב) ומה נדרים האב מיפר נדרי בתו ובעל מיפר נדרי אשתו אף נזירות כו' אב כו' ל"ל היקשא ת"ל במ"מ מנדרים דילמא גבי נדרים הוא דמפיר משום דלא אית ליה קיצותא אבל גבי נזירות דאית ליה קיצותא דסתם נזירות שלשים יום אימא לא קמ"ל ע"כ וכתב הרא"ש ז"ל שם מ"מ הוא ל"ד אלא דנזירות הוא מעינוי נפש כו' וניחא שפיר לפ"ז הא דתקשה לדעת הרא"ש ז"ל מה שמקשה הר"ן הכא מ"ט לא מקשי גבי ידות תיתי במ"מ ומשני דאין עונשין מה"ד וכן הקשו התוס' גבי בל תאחר מ"ט לא פריף תיתי במ"מ וכתבו נמי דאין עונשין מה"ד אבל הרא"ש ז"ל כתב לעיל דבל תאחר רק איסור מלקות יש והא דאמר עובר על בל תאחר הוא רק איסור ולא מלקות וא"כ ליתא תירוץ התוס' דאין מזהמה"ד דהא ליתא בל"ז מלקות ולפי מה שכתב הרא"ש ז"ל הכא דמ"מ דאומר הכא ל"ד הוא דנה גופיה הוי נדרי עינוי נפש ולא מקשה דגיליף במ"מ כמו בכ"ד דא"כ תקשה לפ"ז אפוליהו אלא ניחא, דמקשה רק על נזירות דזהו גופיה נדרי עינוי נפש הוא כמבואר והנה הגמ' משני גבי ה"מ נדרים דלית להו קיצותא ופירש הרא"ש דדוקא גבי נדרים דאסור לעולם בסתם והקפידה התורה שלא תתגנה על בעלה אבל גבי נזירות א"ל קיצותא ליתא זה ואי נימא דאב מיפר כל נדרים א"כ אפתי באב לא צריף ללמוד מהיקשא דבאב לא שני ליה אי א"ל קיצותא או לא דכל נדרים מיפר אף אי לית ליה ביה ע"נ ומה שייטי דקיצותא הכא הרי נזירות היינו נדר ומה גרע נדר דנזירות משארי גדרים אלא ודאי דאב דומה לבעל ואינו מיפר רק ע"נ ובל"ב וא"כ אי רוצה לומר דנזירות הוא עינוי נפש כמו נדרים מ"מ לא דמיא לנדרים דלית ליה קיצותא והכא א"ל קיצותא ואף דלא תתגנה לא שייך באב מ"מ מה שנקיט הרא"ש זהו ל"ד דבלא זה נוכל לומר דלא דמי עינוי בנדרים דלית ביה קיצותא לעינוי דנזירות דאית ביה קיצותא וכמו שכתבו התוס' שם ולא ידעינן רק בנדרים ולא בנזירות לא באב ולא בבעל ואיצטריך שפיר להכי היקשא פינו דאב הוא נמי דומה לבעל בזה שפיר דחי מקיצותא כמבואר: ונ"ל לומר דדין זה תליא בפלוגתא דתנאי דאיתא שם (דף סח ע"א) חנא דבי ר' ישמעאל בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה

שְׂאֵבִיהָ וּבַעֲלָהּ מְפִירִין נְדָרֶיהָ וּפְיָרֶשׁ רִשׁ"י ו"ל אִישׁ וְאֵב דְּכַתִּיב בְּהַאי קָרָא לָא צְרִיכָא דְאִי אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וְאִי אֵב לְבַתּוֹ כְּבָר נְאֻמָּר לְמַעַלְהָ אֵלָא מְכָאן לְנַעֲמָה"מ כּו' וְכֵן פְּתַב הֶרְ"ן ו"ל מְדַסְמִיָּה אֵב לְבַתּוֹ לְאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּא"נ פְּדַבְרֵי הַסְּפָרִי וְהִירוּשְׁלָמִי הָא זֶה אִיְצָטְרִיף לְהִיקְשָׁא דְאֵב לְבַעַל דְּאִינוּ מְפִיר רַק כְּבַעַל וּמִנֵּ"ל הִלְיָמוּד דְּנַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה מְפִירִין שְׂנִיָּהֶם אֵלָא וְדָאִי דְתַנָּא דְבַר"י פְּלִיג עַל הַסְּפָרִי וּא"צ לְהִיקְשָׁא זֶה וְיִלְפִינוּ דִּין זֶה שְׁל נַעֲרָה הַמְּאֹרְסָה וְהִנֵּה רַבִּינוּ ו"ל פּוֹסֵק פְּתַנָּא דְבַר"י מְשׁוּם דְּהֵתֵם פְּרִיָּה וְלַתַּנָּא דְבַר"י אִם הִנֵּה תְהִיָּה לְאִישׁ מְאִי עֵבִיד לִיה מוֹקִים לִיה לְכַדְרָבָא דְמַקִּישׁ קוּדְמִי הִנֵּה שְׂנִיָּה לְקַדְמִי הִנֵּה רֵאשׁוּנָה וְלַרְבָּה דְחַק הֶרְ"ן ו"ל לֹמַר דְתַרְנוּנֵיהּ ש"מ וּס"ל לְרַבִּינוּ פִּינוּ דְלַקְמָן פְּסָקִינוּ פְּרָבָא דְמַקְשִׁינוּ לְקוּדְמִי הִנֵּה רֵאשׁוּנָה פְּסָקִינוּ נְמִי פְּתַנָּא דְבַר"י דַּס"ל פְּנֻתָהּ כְּמַבְּוֹאָר וְנִיחָא נְמִי לַפ"ז הָא דְהַקְשָׁה הַלַּח"מ הֵכָא מְסוּגֵיָא דַּר"פ נַעֲמָה"מ דְקָאָמַר שְׁם אִימָא אֵב לְחַוּדִיָּה אִימָא אַרוּס לְחַוּדִיָּה מְיָפֵר כּו' וְלַדְבָרִי רַבִּינוּ קָשָׁה דְאִי הִנֵּה אָמַר קָרָא גְבִי אַרוּס דְחַד מְנִיָּהּ מְיָפֵר כּו' וּא"כ צְרִיף קָרָא אַחְרֵיָא גְבִי אֵב דְמִיָּפֵר כָּל נְדָרִים כּו' וְלַפ"ז שְׂבָאָרְנוּ נִיחָא דְדְבָרִי רַבִּינוּ לֹא קָאִי רַק לְפִי הִלְיָמוּד שְׁל חַנָּא דְבַר"י דִּילִיף מְהִיקְשָׁא לְעַנְוִן זֶה דְנַעֲמָה"מ אֵבִיהָ וּבַעֲלָהּ מְפִירִין נְדָרֶיהָ אֵבִי לְהַאי בְּתַחֲלָה לְדְבָרִי רַבָּה דִּילִיף מְקָרָא דְוָאֵם הִיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ כּו' וּא"כ אֶתְיָא לְדִידֵיהָ הִיקְשָׁא פְּדַבְרֵי הַסְּפָרִי דְמַקִּישׁ אֵב לְבַעַל וּא"כ אֵלִיבָא דִידֵיהָ מוֹדָה רַבִּינוּ דְאִינוּ מְיָפֵר רַק כְּמוֹ הַבַּעַל וְשְׁפִיר מְקַשָּׁה בְּרִישׁ הַסְּוֵגֵיָא אֵבִי רַבִּינוּ פּוֹסֵק כְּאִידָף דְרָבָא וְכַתַּנָּא דְבַר"י וְלֹא אֶתְיָא הִיקְשָׁא לְזֶה כְּמַבְּוֹאָר.

וְנִיחָא הָא דְהִבִּיא רַבִּינוּ דְהָאֵב מְיָפֵר כָּל נְדָרִים מְקָרָא דְכָל נְדָרֶיהָ וְאַסְרֵיהָ כּו' וְכֵן הִבִּיא הַמ"ע וְהַכ"מ דְמַזְהָה הַקָּרָא הַשְּׂבִיב רַבִּינוּ לְהוֹכִיחַ דְבִזְזָה כְּתִיב כָּל נְדָרֶיהָ וְאַסְרֵיהָ וְהֵתֵם כְּתִיב רַק לְעַנּוֹת נֶפֶשׁ וְהוּא כֵּן דְהָא הַסְּפָרִי מְפִיק לִיה מְהִיקְשָׁא וְרַק אֲמַרִּינוּ דְאֶתִי הִלְיָמוּד עַל זֶה שְׁל תַנָּא דְבַר"י אֲמַנְם תְּקַשָּׁה מִנֵּ"ל דְאֶתִי לְהַאי הִיקְשָׁא דִילְמָא אֶתִי אֲפָכָא לְהִיקְשָׁא דְסְפָרִי אוּ נִימָא דְאִין הִיקְשָׁא לְמַחְצָה וְתַרְנוּנֵיהּ יְדַעִינוּ מְהַאי הִיקְשָׁא וְאִין אֵב מִיָּפֵר אֵלָא כְּמוֹ בַעַל אֵלָא מְשׁוּם דְכַתִּיב קָרָאִי כָּל נְדָרֶיהָ וְגְבִי בַעַל כְּתִיב לְעַנּוֹת נֶפֶשׁ אֲמַרִּינוּ דְפִשְׁטָא דְקָרָא מְפָקָא הֵכָא מְהַאי הִיקְשָׁא וְאֶתָּא הִיקְשָׁא רַק לְתַנָּא דְבַר"י אֵבִי הַסְּפָרִי לֹא ס"ל כְּלִימוּד שְׁל תַנָּא דְבַר"י וּא"כ הִיקְשָׁא מִיּוֹתֵר רַק לְזֶה וּמְפָקָה מְפִשְׁטָא דְקָרָא מ"כ וְאִף דְכַתִּיב כָּל לֹא דְרָשִׁינוּ לִיה לְרַבּוֹת כָּל נְדָרִים וְאֵב דוּמָה לְבַעַל רַק דְאִינוּ מְיָפֵר רַק נְדָרִי אֵלָה אֵבִי לְדִידּוֹ דְרָשִׁינוּ כְּפִשְׁטָא דְקָרָאִי דְמִיָּפֵר כָּל נְדָרִים וְהִיקְשָׁא אֶתָּא לְתַנָּא דְבַר"י.

וְהִנֵּה הַקָּרְבָן נִתְנָאֵל עַל הָרָא"ש בְּפִי"א הֵכָא הַקְשָׁה עַל שְׂיִטַת רַבִּינוּ מְהַמְשָׁנָה (דָּף ע ע"א) דְאָמַר שְׁם בְּזֶה יָפָה כֹּחַ הָאֵב מְכַח הַבַּעַל בְּדָבָר אַחַד יָפָה כֹּחַ הַבַּעַל מְכַח הָאֵב שְׁהַבַּעַל מְיָפֵר בְּבָגֵר וְהָאֵב אִינוּ מְיָפֵר בְּבָגֵר וְאִמָּאִי לֹא אָמַר נְמִי שְׂנֵה יָפָה דְהָאֵב מְפִיר כָּל נְדָרִים וּבַעַל א"מ רַק אֵלוּ נְדָרִים שְׁל ע"נ וְבַל"ב וְנִשְׂאָר בְּקוּשְׁיָא וְהִנֵּה לַפ"ד רַבִּינוּ יַחֲיָאֵל שְׁהוּבָא בְּטוּר (סִי' רַלד) דְאָוִמַר דְדִין הַסְּפָרִי הוּא רַק אִם מֵת הָאָרוּס וְחֹזֵר לְרִשׁוֹת הָאֵב אִינוּ מְפִיר רַק כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה בְּרִשׁוֹת הָאָרוּס דְאֵלוּ שְׂנִיָּהֶם אִינָם מְפִירִין רַק אֵלוּ נְדָרִים שְׁהַבַּעַל מְיָפֵר אֵבִי תַחֲלָה קוּדְמִי שְׁנַתְאָרְסָה שְׁפִיר מְפִיר הָאֵב כָּל נְדָרִים לֹא קָשָׁה מְמַשְׁנָה זֹו דְלֹא אָמַר יָפָה כֹּחַ הָאֵב דְמִיָּפֵר תַּחֲלָה כָּל נְדָרִים דְהָא תְּקַשָּׁה נִימָא ג"כ בְּסִיפָא יָפָה כֹּחַ הַבַּעַל שְׁמִיָּפֵר בְּנִשְׂוָאָה תְּאָמַר לְאֵב שְׂאִינוּ מְיָפֵר נִשְׂוָאָה כְּלָל וְצ"ל ע"כ דְמִיָּרִי כָּל הַמְשָׁנָה לְעַנְוִן אַרוּסָה וְאָוִמַר דְבְּאַרוּסָה דְשְׂנִיָּהֶם שְׁוֹתְפוֹת בְּהַ"מ פְּעַם יָפָה כֹּחַ הָאֵב הִיָּינוּ אִם מֵת הָאָרוּס דְקִי"ל דְנִתְרוּקֵן רִשׁוֹת לְאֵב וְכֵן בְּבוּגֵרַת אַע"פ שְׁהִיא אַרוּסָה מ"מ יָפָה כֹּחַ הַבַּעַל

אָבֵל בְּנִשְׂאָה דְלֹא הָוֵי רְשׁוּת לְשְׁנִיָּהֶם בְּשׁוֹתְפוֹת אֵין רְבוּתָא כְּלָל וְאִ"כ פֻּאן דְּמִיָּירֵי הֶכָּא לְעֵנִין אַרוּסָה דְזֵה ל"מ פֶּח הָאָב יָפָה דְאַף אִם מֵת הָאָרוּס נְמִי אֵינוּ מְפִיר רַק כְּמוֹ תְּחִלָּה אֶל הַנְּדָרִים שְׁהָאָרוּס מְפִיר וְזֵה דְמְפִיר תְּחִלָּה כְּלָל נְדָרִים לֹא קִתְּנֵי דְלֹא הָוֵי רְבוּתָא לְעֵנִין אַרוּסָה דְמִיָּירֵי בֵּיה אָבֵל רְבִינוּ דִּס"ל דְאַף אִם מֵת הָאָרוּס וְנִתְרוּקְנָה רְשׁוּת לְאָב נְמִי מְפִיר כְּלָל נְדָרִים לְחֻשׁוֹב נְמִי זֵה דְמִיָּפֵר כְּלָל נְדָרִים נְמִי וּלְפִי שְׁבִאָרְנוּ דְתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְתַנְאֵי נִיחָא כִּינּוּן דְמִשְׁנָה זֹו בֵּין כְּדָּ לֹא אִתְיָא כְּכ"ע וְלֹא אִתְיָא אֵלִיבָא דְהִלְכְתָּא רַק בְּר' אֱלִיעֶזֶר דִּס"ל לְקַמֵּן בְּמִשְׁנָה ב' ע"ג ע"ב דְבוּגְרֵת יָפֵר הַבְּעֵל כְּמוֹ שְׁאָמַר שָׁם בְּע"ב אָבֵל לְדִידֵן לִיתָא זֵה הִיפָּה שְׁבִבְעֵל לְעֵנִין בּוּגְרֵת וְאִ"כ א"ל דְגַם בְּזֵה ס"ל לְהַמְשָׁנָה כְּהַסְפְּרֵי דְאֵינוּ מִיָּפֵר אָב כ"א כְּבֵעֵל אָבֵל לְדִידֵן לֹא ס"ל כֵּן רַק פְּתַנָּא דְבִר"י שְׁבִאָרְנוּ.

וְהִנֵּה זֵה פְּתַב הַלַּח"מ דְּבִאָרוּסָה דְאַבִּיָּה וּבְעֵלָה מְפִירִין נְדָרִיָּה בְּזֵה כ"ע מוֹדִים דְאֵין מְפִירִין רַק נְדָרֵי עֵינְוֵי נְפִשׁ וּבִינוּ לְבִינָה בְּכְמוֹ דְאַרוּס מְפִיר כֵּן הָאָב נְמִי מְפִיר צְרִיף לְבִאָר בְּשִׁלְמָא עֵינְוֵי נְפִשׁ שְׁיָיָה לְשְׁנִיָּהֶם דְשְׁנִיָּהֶם יָפִירוּ לָה אָבֵל בִּינוּ לְבִינָה ה"מ לָה לְתַרְנוּןִיָּהוּ אִם הוּא דְבָרִים שְׁבִין אַרוּסָה לְאַרוּס אֵינוּ בֵּין הָאָרוּסָה לְאַבִּיָּה וְמָה שְׁבִינָה לְאַבִּיָּה אֵינוּ בָּאָה לְאַרוּס וְה"מ בְּזֵה הַדִּין שֶׁל דְבָרִים שְׁבִינוּ לְבִינָה וּבְחִי' בְּאַרְתֵּי זֵה וְאִכ"מ: הִלְכָּה י נְדָרָה מְשִׁתִּי כְּפִרוֹת בְּאַחַת יֵשׁ לָה עֵינְוֵי וּבְאַחַת אֵין לָה עֵינְוֵי מִיָּפֵר לְזֵה שְׁנִתְעַנְּה וְאֵינוּ מִיָּפֵר לְזוֹ שְׁאֵין לָה עֵינְוֵי עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ נְדָרָה כו' וְאֵעִפ"י שְׁאֵפִילוּ נְדָרָה מִמֵּין רַע וְלֹא טְעַמָּה אוֹתוֹ מְעוּלָם מְפִיר כו' י"ל דְשִׂאָה"כ שְׁלֹא נְדָרָה אֵלָא מְאוֹתוֹ מִין בְּלִבְד אָבֵל הֶכָּא שְׁנִדְרָה מְדַבֵּר שְׁמִצְטַעֲרַת עָלֵיו מוֹכְחָא דְלִית לָה עֵינְוֵי בְּאִידָף כִּינּוּן שְׁהוּא הֶפֶר לָה הֵהִיא דְמִצְטַעֲרַת עָלֵיהּ א"נ שִׂאָה"כ דְנִדְרָה מִתְּמִין כְּלוֹל אָבֵל הֶכָּא דְלֹא נְדָרָה אֵלָא מְפִירוֹת אֵלוּ לְבִד לֹא עַכ"ל: וְהִנֵּה עַל תִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הַכ"מ קָשָׁה לִי מִהַסְּנִיָּא שָׁם (דָּף פג ע"א) דְמִקְשָׁה וְאִ"א מִיָּפֵר כו' דִּילְמָא מִן יֵין דְאִית לָה צְעָרָא הֶפֶר לָה מִן סַרְצָן וּמִן זָג דְלִית לָה צְעָרָא לֹא הֶפֶר לָה כו' וְהָא זָג וְסַרְצָן הוּא מִין כְּלוֹל וְאִ"כ בְּכ"ג אִית לָה צְעָרָא מְזָה וְלֹא גִרַע מִמֵּין רַע דְקִי"ל מְפִיר לָה מְפִירֵי שְׁהִיא אֲסוּרָה בְּכָל הַמֵּין אֵלָא וְדִאי כְּהַתִּירוּץ הֶרְאִשׁוֹן נִיחָא הֵתָם דְאַמְרִינוּן מְסַתְמָא אֵינָה מִצְטַעֲרַת רַק מִמֵּין וְלֹא מִזָּג וְסַרְצָן וְאִ"כ אֲמַאי הֶפֶר מִן זָג וְסַרְצָן וְכֵן מְתַרְץ לָה הַט"ז (בְּסִי רִלֵד ס"ק נא) וְז"ל צ"ל פִּירוּשׁוֹ שְׁהוּא מְזִיק לָה בְּבְרִיאוּתָהּ אָבֵל מ"מ יֵשׁ לָה חֻשְׁק לְאָכְלוֹ כו' אָבֵל דְבָר שְׁהוּא רַע בְּעֵינָה לְאָכְלָה מְצִד שְׁאֵינָה חִפְצָה בָּה לְמָה נִקְרָא עֵינְוֵי נְפִשׁ וְאִ"כ נִיחָא גְבִי זָג וְסַרְצָן שְׁאֵינוּ רְאוּי לְאָכְלוֹ לֹא מְקַרֵי עֵינְוֵי נְפִשׁ כְּמִבְּנִיָּאָר וְעֵינְוֵי ש"ף שְׁמִסְפִּים לְתִירוּץ הַא' שְׁבִכ"מ וְצ"ע וְעֵינְוֵי פ"ח דְנְדָרִים ה"ב כו' בְּשֵׁם ר"י וּבְמַה"פ שָׁם וְדוּק: פָּרַק יג הִלְכָּה ו הַמְפִיר כו' וְהֶרְאָב"ד ז"ל כְּתִב בְּהַשְּׁגוֹת א"א וּכְשִׁאָמְרוּ טְלִי אָבֵל טְלִי וְשִׁתִּי לֹא נִאָמְרוּ אֵלָא בְּשִׁבְתָּ וְאֵפִילוּ בְּשִׁבְתָּ צְרִיף לְבִטְלָה בְּלִבּוֹ דְרָף הֶפְרָה עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַלַּח"מ ע"ו וּמ"ש בְּשִׁבְתָּ אֲנִי תְּמָה עָלֵיו דְהֵאִיף פּוֹסֵק כְּב"ש נִגְד ב"ה דְב"ה אָמְרוּ אַחַד וְאִ"ז מְבִטְלוּ בְּלִבּוֹ וְנִחַק בְּזֵה. וְלֵעֲנַד"ד ז"ל לּוֹמֵר פְּשׁוּט דְלֵהֲרַאב"ד ז"ל הִיָּה כֵּן הֶכָּא גִירְסָא אַחֲרַת כְּמוֹ שְׁמִבִּיא הֶר"ן ז"ל שָׁם בְּקִיצוֹר וְאִית דְגֶרְסִי וּלְעֵרֵב בְּחוֹל מוֹצֵיא בְּשִׁפְתֵּי וְהִרִיטְב"א ז"ל מְבִאָר הַגִּירְסָא בְּאַרְיִכוֹת דְר"ש סְבָרֵי בְּעֵרֵב לְמוֹצ"ש מְבִטְלָה בְּשִׁפְתֵּי מְפִירֵי מ"ע וּב"ה אוֹמְרִים אַחַד כְּשִׁבְתָּ וְאַחַד בְּעֵרֵב א"צ לְפָרְט וּבְבִיטוּל בְּלִב סְגִי מָה שְׁעֲשֵׂה בְּשִׁבְתָּ הָא אִם בָּא לְהֶפֶר בְּחוֹל לְדְבָרֵי הַכָּל לְכַתְּחִלָּה צְרִיף לְהוֹצִיא בְּשִׁפְתֵּי לְשׁוֹן הֶפְרָה

גמורה ואין גמר לבו מועיל פלום אלמא דגרסי דאף לב"ה בחול לא די בזה דמבטל בלבבו וזה הנה גירסת הרמב"ד ז"ל ודוק: הלכה ט עשה שליח להפיר לה או לקיים לה אינו פלום שפאמר אישה יקימנו ואישה יפירונו וכן האב בעצמו ולא בשלוחו עכ"ל.

וכתב הלח"מ בנדורים שפדורה פבר איירי רבינו ז"ל דאלו בעתיד לנדור היכא מצי למעבד שליח ול"ל קרא להאי דכל מלתא דל"מ למעבד לא משוי שליח וכמו דאמרינו במס' גזיר (נדף יב) עכ"ל.

והנה זהו מפורש בדברי הטור (בסי' רלד) וז"ל אין יכולין לעשות שליח לא להקמה ולא להפירה אפילו בנדורים שפדורה מכבר כו' וכונתו הוא כמו שכתב הלח"מ והט"ז בש"ע שם ס"ק ל' מבאר פן בזה וכן הרא"ש ז"ל בנדורים (נדף עב) כתב נמי דמיירי אף בנדורים שפדורה פבר והא דנקיט שפדורו להודיעו פחו דר"י דמתיר וזהו פדברי הטור ודוק: שם וכן האב בעצמו ולא בשלוחו עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומבעל נשמע לאב דהוא בעצמו מיפר ולא שלוחו עכ"ל. והלח"מ כתב ק"ק לדעת רבינו דלית ליה הקיפא דבין איש לאשתו בין אב לבתו לכל מיילי דהא נדרים אב מיפר אע"ג דבעל אינו מיפר כו' א"כ הוה קרא דאישה יקימנו בבעל פתיב ואמאי גליף אב מניה דהא אמרינו בגמ' דנערה המאורסה דגזה"כ הוא פאן דלא מהני שליח אלא הקא דבכל התורה פולה שלוחו של אדם פמותו וא"כ לא ילפינו מניה אב דעדיף מבעל עכ"ל.

ולא קשה מידי דאיתא מפורש בדברי הספרי על הפסוק פי הניא אביה אנתה אותה ולא שלוחו ד"ר יאשיהו ר' יונתן אומר שלוחו של אדם פמותו וכן הוא בפילקוט אלמא דזה הפלוגתא דאיתא בגמ' בבעל הוא נמי בספרי לגבי אב מקרא דאביה וכמו דפסקינו לחומרא גבי בעל כו"ה"ה ד לגבי אב ולא צריף למילף מבעל מהקישא פמבואר ודוק: הלכה י אסרה עצמה בתאנים וענבים כו' וקיים לתאנים והפר לענבים או שקיים לענבים והפר לתאנים מה שקיים קיים מה שפר מופר כו' ואין אמרין בהפירה נדר שהופר מקצתו הופר פולו פדרף שאומרים בהפירה עכ"ל.

והנה ראיתי בס' הפלאה בחידושיי לבסוף שם על מס' נדרים וז"ל כתב הרמב"ם ז"ל כו' והיינו דחכם שאני דעוקר הנדר מעיקרו וקשה לפ"ז מאי קא מיבעיא ליה להש"ס בנזיר (נדף כא ע"ב) אי בעל מיגז גיז או מעיקר עקר או דמעיקר עקר הנדר מעיקרו כמו חכם א"כ קשה מתניתין דהקא דאמאי אינו מופר אף לענבים ואף לפ"ש הלח"מ דכיון דפוסק רבינו דלא פר"ש כו' מ"מ הא רבא מוקי לקמן ע"ב מתניתא זו כו' שמעון וצ"ע עכ"ל: ונ"ל לענ"ד דלא קשה מידי דהנה הא בפמשה שם ונדף פז ע"א) אמר אמרה קונם תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים פולו קיים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים כו' ופירש הר"ן ז"ל א"כ אין מופר פלל אף לתאנים כו' וכן פירש לעיל (נדף פב ע"ב) ד"ה אר"י א"ש כו' משום דבקרא פתיב ואישה יפירונו ומפקינו מהאי קרא לקמן דצריף הבעל שיפר פל הנדר דיפירונו פולו משמע ואם הפר מקצתו אפילו מה שפר אינו מופר כו' נמצא דהמשנה דאתיא כו' ישמעאל ס"ל דאפילו מה שפר אינו מופר משום גזה"כ דיפירונו הוא פולו וא"כ לא שייף הקא פלל זה נדר שהופר מקצתו הופר פולו דלא הופר פלל מטעם גזה"כ דיפירונו אכל התם גבי נדר דמקצתו הותר אמרינו דהותר פולו ורק רבינו דפוסק פחכמים שם בפרייתא דמה שהפרהפר אמר דכוליה לא

הפר כמו בהתרה וא"כ פיון דמהמשנה אין ראיה ניהא דלא הביא שם לפשנט הפעיא מהברייתא פיון דיוכל להביא הפשיטות שלו מן המשנה כמו שפיתבו התוס' בכ"ד דהיקא דיש להביא ראיה מן המשנה מביא זה אף דגם מברייתא יש לפשנט טפי ומן המשנה קא אין ראיה לל ולמן הברייתא דאומר שם את"א מה שהפר הפר אינו רוצה להביא שם מברייתא הפשנה כמבואר ודוק: הלכות נזירות פרק א הלכה ד האומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר ה"ז נזיר מיד שפא ימות עתה ואם איחר נזירותו ה"ז עובר על כל תאחר ואין לוקין על לאו זה עכ"ל.

והנה הטעם הוא דאין לוקין על לאו זה הוא משום דה"ל לאו שאב"מ והנה ק"ל דשם בפסגיא (דף ד ע"ב) איתא האב מיפר נזירות בתו ובעל מיפר נזירות אשתו ל"ל הדיקשא תיתי במ"מ מנדרים וכתב הר"ן הא דמקשה הקא גבי הפרה ולא אקשי לעיל גבי ידות הך פרקא משום דידות למלקות נמי מיייתי להו ואין עונשין מה"ד עכ"ל.

וא"כ תקשה להאי אוקימתא דאיתי לומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר דע"ז לא לקי משום כל תאחר כמו שכתב רבינו ונהרא"ש ז"ל מפרש עוד דהקא ליפא מלקות בשום דבר וז"ל ויראה לי שיעמוד בספק נזירות כל ימיו אבל לא לקי וא"כ ע"ז תקשה ל"ל הדיקשא תיתי במ"מ מנדרים דכיון דליפא מלקות לא שייך בזה אין עונשין מה"ד וכמו שהקשה הר"ן על ידות: ונ"ל ליישב כן דהנה לפי מאי שבארנו לעיל דברי הרא"ש ז"ל הפשט של זה שאומר שם תיתי עיי"ש בפ"ב מה' נדרים שבארנו ודאי לא קשה מידי ורק לפ"ד הר"ן ז"ל נ"ל ליישב כן.

דהנה לקמן הקא בפ"ה ה' כ"א כתב רבינו נזיר טהור שטימא את עצמו לוקה אף משום כל תאחר הא למדת כו' ד' מלקות משום כל תאחר משמע דרבינו ס"ל דהני אוקימתות לא פליגי אהדדי ואף מאן דמוקי לה לאומר לא אפטר מן העולם מ"מ מוקי לה נמי ע"ז דכל תאחר נזירות טהרה וע"ז לקי ששיקה עצמו בבה"ק ולהכי שפיר יליף מהדיקשא על כל תאמר דיש בו מקום דאיפא מלקות אבל לפ"ז תקשה פיון דרבינו ס"ל דלא פליגי האוקימתות מ"ט לא הביא רבינו לקמן בפ"ת ה"א שכתב דמצוה לגלח אע"פ שאין מעכב ה"ל לבאר דעובר בכל יום על כל תאחר תגלחתו כמו דמוקי רחבדר"א פיון שאין חולקים זע"ז בשלמא לענין קרפנות סמוך רבינו על מה שכתב בפ"ד מהל' מעה"ק דכל הקרפנות עוברין על כל תאחר אבל מ"ט לא הביא כמו הקא דעל זה דתגלחת עוברין בכל יום: ונ"ל לומר דס"ל לרבינו דלמ"ד דמסיק כל תאחר דקרפנות ס"ל דכל תאחר דתגלחת ליתא רק בדבר שנמצא בו כל תאחר כמו בקרפנות דמצינו בכ"ד אבל לחדש לא נדע על תגלחת וע"ז דלא אפטר מן העולם דהני כל דבר נזירות וגם קרפנות שייך כל תאחר אבל בתגלחת לבד לא.

ונ"ל להביא ראיה לזה דיש חולקים על מ"ד דעובר על תגלחת על כל תאחר ת"ט מהא דאיתא בפסגיא דנזיר (דף ה ודף ו) דנזיר שתי נזירות דמגלח ביום שלשים ואחד הוא מ"ד משום גזרה דלמא יאמר שלמים וא"נ דעובר על ב"ת דתגלחת היאך יאמרו רבנן דלא יגלח משום גזרה ויעבור על ב"ת שהוא מה"ת ואף שיש פח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה מ"מ ה"ל להגמ' לבאר דגם בזה עשוי סיניג ועקרו דבר שהוא מה"ת אלא ודאי מדלא ביאר זה ס"ל להאי סוגיא דכל תאחר דתגלחת ליתא רק מצוה

לגלם ונהיה שיהוי מצנה ונהי שנה לנו ביום שלשים ואחד ליום שלשים וילהי משום
גזרה אמרו דישקה המצנה ויגלם ביום ל"א ויום ס"א דוקא כמבואר ודוק: פ"ק ב הלכה
ו נדר חבירו בנזיר ואמר הוא פי כפיו מיין או שפירי כשפירו מלהגזו כו'.

וכתב הכ"מ משנה פ"ד דנזיר (דף כב) ומוקי לה בגמ' דוקא דאמר פי כפיו מיין ושפירי
כשפירו מלגזו עכ"ל, ונהנה התוס' פתבו שם ד"ה דאמר דהיכא דאומר אחר נזיר אז
אפילו לא פירש מיין ומלגזו מ"מ הוי נזיר ואי אומר פי מיין ונדי מלטמא ורגלי מן
הטומאה אז הנה נזיר אפילו לא שמע מנזיר שהזיר כו'.

ונהנה פדברי התוס' פן מופת בירושלמי פ"ד ה"א שאמר שם פן פי מן היין ראשי מן
התגלחת ונדי מן הטומאה רגלי מן הטומאה ראשי נזיר כבודי נזירה נזיר עכ"ל ופירש
הק"ע אמר פי י"הא נזיר מן היין וכן פולן ה"ז נזיר דקיי"ל כרבנן בפ"ק דאפילו לא נזר
אלא מאסת ה"ז נזיר מכלן אלמא דמשמע דהיכא שאומר פי מן היין אז הנה נזיר אפילו
לא שמע מנזיר אחר די שיאמר פי כפיו ואף שהפ"מ שם מפרש דקאי הא דאמר פי מן
היין על המשנה דאמר פי כפיו מן היין שפירי כשפירו מה"ת ידי פידו לנגע מן הטומאה
אבל א"ל הכי לא כלום הוא דלא מהני אלא בדבר שהנשמה תלויה בו אמנם פשטות
הירושלמי משמע דקאי לא על המשנה רק מתחיל דין חדש אי אומר פי מן היין דומה
הוא לרגלי ראשי וכבודי נזיר דנה הנה נזיר אף א"ל על אחר והה"ד פי מן היין פדברי
התוס' ודוק: הלכה כא אין הנזירות נוהגת אלא בא"י ומי שפזר בחו"ל קונסין אותו כו'
לעלות לא"י כו' לפיכך מי שפזר בזה"ז בחו"ל כופין אותו לעלות לא"י ולהיות נוהג שמה
נזירות עכ"ל.

וכתב הראב"ד א"א למה כופין כו' וכי יש טהרה שם והלא פולנו טמאים טומאת מת ואין
הפרש בין א"י לחו"ל ואסור להזיר בכל מקום עכ"ל: ונ"ל דכונת הראב"ד ז"ל דכתב
פולנו טמאי מת היינו כמו שכתבו התוס' במס' חולין (דף קד ע"א) ד"ה חלת דבזה"ז
פולנו טמאי טומאת מתים דחרב הרי הוא כחלל וכל בית אשר בה מת נעשה המתכות
שבו כחלל ונהי כמאהיל על המת כו' ואף שגם הראב"ד ס"ל כמו שכתבו התוס' שם דאין
צריכין להזהר בטומאת תרב דאין הנזיר מגלח עליה כמו שכתב הראב"ד ז"ל בפירוש
לקמן בפ"ה מהל' טומאת מת ה"ח בהשגות שם וז"ל ובנזיר לא מצינו שמגלח על מגע
טומאת מת ואפילו על חרב כו' וזהו ודאי דלא כמו שכתב הלח"מ לקמן בפ"ז מהל' נזירות
ה"ח ד"ה נגע דדעת הראב"ד הוא דהנזיר מגלח על כל מתכת ודבריו צ"ע מדברי
הראב"ד בפ"ת מהל' טומאת מת שהבאתי ובנדאי ס"ל דלא מגלח הנזיר מ"מ פיון דנטמא
בזה טומאת ז אף דאינו מצנה מ"מ אינו מונה נזירות פיון דהוא טמא ומחולל ונדמי לנזיר
שנטמא למת מצוה אשר שרי לטמא ואעפ"כ אי נטמא למת מצוה אינו מונה נזירות וה"נ
דכונתיה וילהי ס"ל דאסור להזיר בכל מקום ודוק: פ"ק ג הלכה ב פירש זמן פחות
משלשים יום כגון שאמר הריני נזיר יום אחד כו' ה"ז נזיר שלשים יום שאין נזירות
פתוחה משלשים יום ונדבר זה הל"מ מפי הקבלה עכ"ל.

ונ"ל עפ"ז לבאר את דברי הספרי פ' נשא שם ע"פ נדר נזרו נדרו תלוי בנזירותו ואין
נזירותו תלוי בנדרו עכ"ל ומפרש הזית רענן שאם אמר הריני נזיר ע"מ שאשטה יין או
ע"מ שאטמא למתים או לגלח ה"ז סיר מפני שמתנה ע"מ שכתוב בחורה ותנאו בטל ע"כ

וְקָשָׁה לִי ע"ז דְּהָא סְתָם סְפָרֵי ר"ש הוּא ור"ש הָא חוֹלֵק שָׁם בְּמִשְׁנֵה בְּסִיר (דָּף יא) וס"ל דְּלֹא הָוֵי נְזִיר וְהַתְיַנַּח אֲלֵיבָא דְרַבִּינָא דְאָמַר בְּנִזִיר (דָּף יא) דְבְרִישָׁא לֹא פְּלִיג כּו' מִשּׁוּם דְּמִתְנָה ע"מ שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה הוּא גִיחָא אָבָל לְרִיב"ל דְאָמַר שָׁם חוֹלֵק הֵיזֵה ר"ש אָף בְּרֵאשׁוֹנָה א"כ ס"ל דְּלֹא הָוֵי נְזִיר בְּזֵה הַיָּאָף יְפָרֵשׁ הַסְפָּרֵי הַזֶּה: ונ"ל לְבָאָר דְּהַפְּשִׁט הוּא כֵּן נִדְרוּ תְלוּי בְּנִזִירוֹתוֹ הֵינְנוּ אִם נָדַר לְהִיּוֹת נְזִיר שְׁלִשִׁים יוֹם אוּ יוֹתֵר וּבָא יוֹם שְׁפָלָה נִדְרוּ וְאָף עפ"כ קיי"ל בַּמַּס' נְזִיר (דָּף טו) דְאָף לְאַחַר שְׁפָלוֹ יְמֵי מְלֻאָתוֹ כ"ז שְׁלֹא הִבִּיא קָרְבָּן לְוִקָּה אִם שׁוֹמֵה אוּ טִימָא א"ע וְזֵהוּ שְׁאוּמֵר הֵכָא נִדְרוּ תְלוּי בְּנִזִירוֹתוֹ הֵינְנוּ כ"ז שְׁנִקְרָא עוֹד נְזִיר אָף שְׁנִדְרוּ כְּבָר פָּלָה שְׁנִדְרָה עַל זְמַן וְהַזְמַן עֵבֵר מ"מ כ"ז שְׁלֹא הִבִּיא קָרְבָּן וְנִקְרָא מִשּׁוּם זֶה נְזִיר עוֹבֵר עַל כָּל יַחַל כְּמוֹ בְּתוֹף יְמֵי נִדְרוּ וּכְמוֹ שְׁפָתוֹב רַבִּינוּ בַּפ"א ה"ל ב' וְלֹא נִזִירוֹתוֹ תְלוּי בְּנִדְרוֹ הֵינְנוּ אִם נָדַר רַק יוֹם אֶחָד לְהִיּוֹת נְזִיר מ"מ הָוֵי שְׁלִשִׁים יוֹם וְאִינוּ תְלוּי בְּנִדְרוֹ וְהוּא מַגְזֵה"כ מְקָרָא דִּיהֵיזֵה כְּמִבְּנִיָּאָר בְּסוּגְיָא שָׁם וְדוּק: הַלְכָה י מִי שְׁנִדְרָה שְׁתֵּי נִזִירוֹת בֵּין שְׁנִדְרָה שְׁתֵּי הֵן בַּב"א בֵּין שְׁנִדְרָה זֵא"ז כְּגוֹן שְׁאָמַר הַרִינִי נְזִיר יוֹם הַרִינִי נְזִיר יוֹם וּמָנָה אֶת הַרִאשׁוֹנָה וְהַפְּרִישׁ קָרְבָּן כּו' וְאֶפְיָלוֹ הִבִּיא כְּפָרְתוֹ וְאֶפְיָלוֹ כּו' וְאַח"כ נִשְׁאָל עָלָיו עֲלֵתָה לּוֹ רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה שְׁהָרִי אִין הַשְּׁנִיָּה תְלָה אֱלֹא לְאַחַר רֵאשׁוֹנָה וְהַרִאשׁוֹנָה כֵּינֵן שְׁהַתִּירָה כְּאִילוֹ אִינוּ מְעִיקְרָא עכ"ל.

וְהֵיזֵה הַכ"מ הִבִּיא הַמְקוֹר ע"ד רַבִּינוּ מִהַתּוֹסְפֵתָא וִירוּשְׁלָמִי דְנִזִיר פ"ג ה"ב וּכְבָר תְּמָהוּ עָלָיו הָאֲחֵרוֹנִים שְׁהוּא מְפֻנְרֵשׁ כְּדְבָרֵי רַבִּינוּ בַּמַּס' שְׁבוּעוֹת (דָּף כא) בַּגַּמ' דִּידָן. וְהֵיזֵה נ"ל לְהַבִּין דְבָרֵי רַבִּינוּ דְאָמַר שְׁהָרִי אִין הַשְּׁנִיָּה חָלָה אֱלֹא לְאַחַר הַרִאשׁוֹנָה כּו' וְלֵהֲכִי עֲלֵתָה לּוֹ רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה הָרִי אֲדַרְבָּא אִם הֵיזֵה הַדִּין דְּחָלוֹ שְׁנִיָּהֶם בְּבַת אַחַת שְׁפִיר טְפִי הֵיזֵה הַדִּין דְּחָלָה שְׁנִיָּה בְּרֵאשׁוֹנָה וְלִכְּפֹא לְמִימַר דְּכֻנְנַת רַבִּינוּ הוּא כְּמוֹ שְׁמִסִּיק רַב אֲשִׁי שָׁם מִי גָרַם לְשִׁנְיָה שְׁלֹא תַחּוּל רֵאשׁוֹנָה וְאִינָה וּפִירוּשׁ רַבִּינוּ יְהֵיזֵה כֵּן שְׁהָרִי אִין הַשְּׁנִיָּה חָלָה אֱלֹא לְאַחַר הַרִאשׁוֹנָה פִּירוּשׁ הַרִאשׁוֹנָה גָרַם לָהּ שְׁלֹא תַחּוּל תַּתְלָה וְהַרִאשׁוֹנָה כֵּינֵן שְׁהַתִּירָה כְּאִילוֹ אִינָה וְחָלָה הַשְּׁנִיָּה וְהַמְנִין אֲשֶׁר מְנוּ שְׁלֵ הַשְּׁנִיָּה הוּא כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י ז"ל זֵה אִינוּ דְּהָא כָּל הַטַּעַם זֵה נִצְרָף רַק לְרַבָּא דַּס"ל אֲכָלָה כְּנִלָּה אִינוּ נִשְׁאָל עָלֶיהָ וְע"ז מְקָשָׁה הַגַּמ' שָׁם וּמִשּׁוּם רַב אֲשִׁי זֵה כּו' אָבָל לְדִידָן דְּפּוֹסֵק רַבִּינוּ בַּפ"ו מַה"ל שְׁבוּעוֹת לְעֵיל דְאֶפְיָלוֹ אֲכָלָה כְּנִלָּה נִשְׁאָל עָלֶיהָ כְּאִמִּימַר ל"צ לְתִירוּץ זֵה וְלֹא ה"ל לְרַבִּינוּ לְבָאָר זֵה: וְע"כ נ"ל לּוֹמַר כֵּן דְּהֵיזֵה הַתּוֹס' מְקָשִׁים בְּמ"ם (דַּכ"ד) בַּסֵּה"ד שָׁם ד"ה הֲכִי כּו' הַקְּשָׁה הַרִיב"ם כְּשִׁקִּיבֵל עָלָיו שְׁתֵּי נִזִירוֹת בְּבַת אַחַת וְנִשְׁאָל עַל אַחַת מֵהֶן אֲמַאי לֹא נִשְׁתַּרוּ בְּשִׁנְיָה מ"ש מֵהָא דְתַנּוּן קוֹנָם שְׁאִנֵּי נִהְנָה לְכוּלָן הַתּוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן הַתּוֹמֵר כְּנִלָּה וְנִרְאָה דִּישׁ לְחַלֵּק דְּהֵכָא כֵּינֵן דְּסָלִיק לְמַנְיָן ר' נִזִירוֹת כְּשִׁקִּיבֵל כָּל אֶתְתַּת בַּפ"ע דְּמִי עכ"ל.

וְזֵהוּ כְּנִנַת רַבִּינוּ שְׁהָרִי אִין הַשְּׁנִיָּה תְלָה אֱלֹא לְאַחַר הַרִאשׁוֹנָה וְא"כ מְעִיקְרָא סָלִיק לְמַנְיָן ד' גְּזִירוֹת וְלֹא שְׁיָיָף הֵכָא נָדַר שְׁהַתּוֹמֵר מְקַצָּתוֹ דְּהָוֵי כְּקִיבֵל כ"א בַּפ"ע שׁוּם נִזִירוֹת וּמִסִּיק וְהַרִאשׁוֹנָה כֵּינֵן שְׁאִינָה כּו' בָּא רַבִּינוּ לְבָאָר דְּלֵהֲכִי חֲנִיל הַשְּׁנִיָּה בְּרֵאשׁוֹנָה דְּהַרִאשׁוֹנָה נִעְקָר מְעִיקְרָא וּמַה שְׁאָמַר שְׁאִין הַשְּׁנִיָּה חָלָה אֱלֹא לְאַחַר הַרִאשׁוֹנָה וְע"ז דְּקַדְקַתִּי דְּהָא כ"ש הוּא אִי תְלָה בַּב"א וְע"ז נִאֲמַר דְּכֻנְנַתוֹ לְבָאָר דְּלֹא הָוֵי נָדַר שְׁהַתּוֹמֵר מְקַצָּתוֹ כְּדְבָרֵי הַתּוֹס'.

ועינין ירושלים פ"ג דנזיר הל' ב' בש"ק שם ד"ה אם מה שהקשה על התוס' מן הירושלמי
זה עיי"ש ודוק: הלקה יב ומה בין נזיר עולם כו' ונזיר עולם אם הכביד שערו מקל בתער
מי"ב חודש עד י"ב חודש עכ"ל.

וכתב המשנה למלך ובמאי דתנו מקל בתער פתבו התוס' ולא מגלח לגמרי באבשלום
שלא גילח לגמרי שהרי נתלה בשערו ע"כ. אף ראיתי לרש"י ו"ל שכתב מיקל בתער
ומגלח כו' ורבינו בפירוש המשנה פתב שמונתר לגלח בתער כו' ע"כ: ונ"ל להביא ראיה
לשיטת רש"י ורבינו ו"ל שמונתר לגלח לגמרי דאמר שם לר' אסי מה בינו לאחניה א"ב
י"ט שחל כו' ואי פדברי התוס' שהוא אינו מגלח לגמרי רק מקל שערו א"כ א"ב טובא
דהם מגלחין לגמרי והוא רק מיקל בתער את שערו כמבואר: והנה המשל"מ הביא הקא
דעת רש"י ו"ל ו"ל ש"ר לרש"י שפירש בסוגית הגמ' עלה דפלוגתא דר"י ור"נ פירוש
מחודש ו"ל ר"א אבשלום נזיר עולם הנה שנואמר כו' ומגלח הנה אבשלום לי"ב חודש
דבקה הנה לו פנבד כו' אבל שאר נזיר עולם מגלח אחת לשלשים יום דבקה הנה ליה
פנבד כו' ולא ידעתי מי הכניסו לרש"י לומר דאף לר"י סתם נזיר עולם מגלח אחת לל'
יום ומאי דפליג הוא באבשלום דלא נפ"מ לנו מידי דמה דהוי הוי.

וראיתי עוד לרש"י שכתב דאף לר' יוסי דאמר מגלח מע"ש לע"ש הוא דוקא באבשלום
שהנה בן מלך אבל בשאר אינשי מגלח אחת לשלשים יום כו' נמצא לפ"ד דר"נ ור"י לא
פליגי לענין דינא דכולהו ס"ל דסתם נזירות עולם מגלח אחת לשלשים יום ופלוגתיהו
הוא רק באבשלום באיזה זמן הנה מגלח כו' ותמוה מאד שיהיה מחלוקת תנאים הללו
בדבר דלא נפ"מ מידי לענין דינא עוד אני חמיה דבגמ' כו' ודרש"י צ"ת עכ"ל: ולענ"ד
נ"ל להביא ראיה לדעת רש"י ו"ל מהא דשם רבי אומר י"ב חודש גמור ג"ש ימים מבתי
ע"ח דכתיב תמימה כו' וא"כ הא תקשה דמבעי גם הקא כמו דבעי רבי גבי בתי ער"ח
שס"ה ימים משום דכתיב תמימה ובעי להכי שס"ה ימים כמו דס"ל לרבי במס' ערכין
(דף לב) וכן משום זה ס"ל לרבי בכל דבר שהוא שנה כמבואר במס' ר"ה (דף ע"ב)
ובמס' יומא (דף שה ע"ב) וא"כ ה"ל לומר דהוא שנה תמימה ולא י"ב חודש אלא ע"כ
ס"ל כשיטת רש"י דלדין הוא שלשים יום ורק לגבי אבשלום הוא הפלוגתא ולהכי
אומר סתם י"ב חודש ויכול היות חדשי חמה או חדשי לבנה ולא צריף לדקדק ולומר
שס"ה ימים כיון שאין נפ"מ בזה לדין לדינא כמבואר: ועוד ראיה מזה דהתם כולהו
התנאי אמרי טעמא לזה מג"ש ימים מבתי ע"ח ור' יוסי מבני מלכים שדרכן כו' ור"נ לא
אמר מידי ורק הגמ' מפרש מ"ט גבי פהנים דאיכא פנבד ה"נ איכא פנבד ור' נתן לא
מיייתי פלום כשאר התנאים וניחא לפרש דהמה מייירי רק גבי אבשלום ולהכי מיייתי
כולהו ראיות לזה אבל ר"נ מייירי בכל נזיר עולם בזה כולהו שוין וכולהו ס"ל ראיה זו
מפהנים ורק התנאים הראשונים ילפי מלימודים דאבשלום לא הנה כשאר נזיר עולם
ור"נ אומר דהנה כשאר נזיר עולם דלא ס"ל הלימודים וטעמיה דידיה מסיק הגמ' בזה
טעם לכל התנאים לכל נזיר עולם עתה: אמנם קשה לי עפירש"י ו"ל מהא דאייתא
בירושלמי פ"ו נזיר עולם ונזיר נזירות מי קדים כו' והמשל"מ הביאו לקמן בפ"ט ומסיק
זה מרובה בקרבנות וזה מרובה בתגלחת וזהו רק אי נאמר דנזיר עולם מגלח רק אחת
לי"ב חודש ונזיר נזירות מגלח כל שלשים יום כמו שפירש הפ"מ שם אבל לפירוש
רש"י דגם נזיר עולם אינו מגלח רק לשלשים יום ושנה לנזיר נזירות קשה ולא מצי

לפרש לרש"י ז"ל כמו שמפרש הק"ע שם וז"ל מפני שתגלחתן מרובה דנזיר עולם מיקל בתער אבל אינו מגלח כל שערו אבל נזיר נזירות כל שפלה הזמן שקבע לנזירותו מגלח כל שערו תיו קדין נזיר טהור ז"א דהא רש"י ז"ל ס"ל דגם נזיר עולם מגלח לגמרי ולא ס"ל כפירוש התוס' דרק מיקל בתער כמו שהבאתי לעיל וא"כ לא מצי לפרש כפירוש הק"ע ואם נפרש כפירוש הפ"מ הא מוכרח דמגלח אחת ליי"ב חודש וצ"ע: הלכה טו שמואל הרמתי נזיר עולם הנה לפיכך האומר הרניני בשמואל הרמתי כבן חנה כו' ה"ז נזיר עולם ואין אומרים שמה לאיש אחר שמעשיו כאלה נתפונן כו' עכ"ל.

והקשה התוי"ט שם במשנה דנזיר (דף ד ע"א) וז"ל אמאי לעיל בה' ט"ו אמר רבינו הרניני בשמואל סתם ה"ז נזיר אפילו אי אומר בשמואל סתם והא אומר דנקא בשמואל הרמתי או כבן חנה ואי אומר בשמואל סתם לא ועיי"ש.

ונ"ל ליישב פשוט דהנה שם שמואל לא מצינו בכל התנ"ך רק לאחד ולהכי אי אומר בשמואל לחוד סגי דאמרנו על שמואל זה הנזיר בתנ"ך נתפונן ונהנה נ"ש אבל שמואל מצינו בתורה עוד אחד בפ' מסעי שמואל בן עמיהוד וא"כ אי אומר בשמואל סתם לא נדע על איזה שמואל קמכונן דלמא על שמואל שכתב בתורה להכי אומר דנקא צריף לומר בשמואל הרמתי או כבן חנה ודוק: פ"ק ד הלכה ט וכן אם אומר הרניני נזיר שמואל לאחד כ' יום ונזיר נזיר מעתה אינו מגלח לנזירות זו שנזיר באחרונה עכ"ל.

וכתב הכ"מ קל לתמוהמאחר שבגמ' לא נפשטא ולא באת"ל היאך פסקה רבינו בפשיטות ונ"ל שרבינו מפרש דכי איבעיא לן כו' ופוסק לחומרא ואע"ג דקיי"ל ספק נזירות להקל כמו שפוסק רבינו בפ"ב י"ל דה"מ בנזירות דאיתא בשאלה אבל בנזירות דליתא בשאלה לא עכ"ל.

והלח"מ פתב לתרץ דנזירות שמואל ספיקא להחמיר משום דאין ספיקא חמור מנדאי ונחית אינש נפשיה לספיקא כמו הסוגיא בנדרים (דף כ) ולא הוי פשאר נזירות דספק להקל עיי"ש. והנה לכאורה תקשה מהמשנה דנזיר (דף ד ע"א) מה בין נזיר שמואל לנזיר עולם והקשו התוס' אמאי לא קחשיב זה דנזיר עולם איתא בשאלה ונזיר שמואל אינו בשאלה ומתמצים דלא קחשיב רק מה שנשארו הנזירות אבל זה שישנה בשאלה דאז לא נשארו לו הנזירות לא קחשיב דאי שאל על הנזירות לא הוי נזיר ול"ח רק מה ששניהם נזירים עכ"ל.

ולפ"ז תקשה אפתי ליתשב זה דסתם נזיר עולם ספיקא להקל וזה ספיקא להחמיר וע"ז ליתא תירוץ התוס' וצריף לומר ע"ז כמו דמתרץ בס' שיטה מקונצת בשם המאירי ז"ל דלהכי לא קחשיב דתנא ושייר ומה שמקשה מה שייר דהאי שייר נ"ל דשייר זה תנא דספיקא להחמיר בנזירות שמואל ועוד י"ל דזה שייר לפי מאי שכתבו התוס' לקמן (דף יא ע"ב) דלהכי נזירות איתא בתנאי משום דאחרים יכולין להביא קרבנותיהן ונהנה כמו שנעשה ע"י שלית וא"כ בנזירות שמואל דליכא קרבנות ליתא בתנאי וה"ל למחשב זה דנזירות שמואל ליתא בתנאי ושאר איתא בתנאי אלא תנא ושייר כמבואר ודוק: הלכה יא האומר הרניני נזיר ביום שפן דוד בא אם בחול נדר הרי זה אסור לעולם ואם בשבת נדר או ביו"ט אותה שבת או אותה י"ט מותר מפאן ואילף ה"ז אסור שהדבר ספק אם

יבוא בשבת או ביו"ט או לא והואיל והוא ספק ביום ששנדר לא תיילא עליה נזירות שספק נזירות להקל עכ"ל.

וכתב הכ"מ ויש לתמונה על רבינו שכתב שהטעם שמותר בשבת מפני שהוא ספק כו' ועוד דבגמ' אמרו דנדאי לא אתיא ב"ד בשבת משום דמובטח להם לישראל שאין אליהו בא בערב שבת ועריו"ט ומה שאמרו שהוא ספק אם יבוא בשבת אינו על אליהו כו' ונ"ל דהאי קושיא כו' ומש"ה פירש דהאי סוגיא אליבא דר"ש דס"ל דספק נזירות להחמיר ולית הילכתא פותיה והלכה ל"צ תו למימר דלא אתי אליהו מאתמול ול"צ תו לטעמיה דמובטח לישראל שאין אליהו בא בע"ש ועי"ט אלא אפילו את"ל שיבוא אפ"ה שרי משום דמספקא לנו אי אתי ב"ד בשבת ויו"ט משום תחומין כו' עכ"ל.

ועיין לח"מ ובס' כו"פ (סי' קי) ובאמת צריף לבאר מ"ט שביק רבינו הטעם שבגמ' שהוא מטעם נדאי ואומר מטעם ספק מה דחוק לו בזה: ונ"ל לומר פן דהנה הטורי אבן מקשה שם במס' ר"ה ד' י"א ע"ב דאמר ר"י בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל ור"א בתשרי עתידין להגאל משום דר"א דרש ג"ש דשופר שופר ור"י דרש ליל שמורים ליל שמשומר ובא וא"כ לר"א לא יהא אסור לשנות כ"א בתשרי ולר"י בניסן ושאר השנה יהא מותר ומתיר דאיכא שני קיצים בעתה ואחישנה לא זכו בעתה וזכו אחישנה והקץ אשר יהיה בעתה יהא בניסן או בתשרי לכל מר פדאית ליה אבל אם זכו ויהא הקץ של אחישנה זה יוכל היות בכל יום ולהכי אסור לשנות בכל יום דילמא הוא הקץ של אחישנה.

ועוד הקשה הט"א הלא אמר התם דלמ"ד דיבוא בניסן משום דדרש ליל שמורים המשומר ובא ולמ"ד בתשרי מג"ש דשופר שופר וא"כ הוי לתרנוייהו בי"ט לזה בפסח ולזה בר"ה וא"כ אליהו בא מעי"ט והלא אמרו מובטח להם לישראל שאין אליהו בא בע"ש ועי"ט מפני הטורח ומתיר פן אכפא דהקץ של אחישנה בזה אמרינו דלא הוי בי"ט משום דאין אליהו בא מעי"ט אבל הקץ של בעתה דקיי"ל בזה דאף אי לא זכו חלילה מ"מ יהא הקץ ולא יעפבם פרגע וה"נ יוכל היות קץ של בעתה אף בי"ט דע"ז לא משגיחין מה שאין אליהו בא מעי"ט מפני הטורח דבזמן בעתה אין מעפבים אף רגע.

ושם בא"מ הקשה עוד מגמ' דפסחים (דף יג ע"א) דאחר שם אמרו לו מובטח להם לישראל שאין בא בע"ש ועי"ט מפני כו' ופירש רש"י והשבת הנה עי"ט וא"א דקץ של בעתה יוכל היות אף בעי"ט אפתי תלויות לא ישרפו שמא יבוא אליהו בקץ של בעתה כו' ונ"ל לישוב זה פשוט דהנה הצ"ח מבאר שם במאי דפליגי ר"א משום ר' יהושע והאמרו לו ונ"ל לומר דבזה גופיה פליגי דר' יהושע לטעמיה אגיל דס"ל דבניסן עתידין להגאל וא"כ בפסח יוכל היות הקץ של בעתה ולהכי שפיר אמר שמא יבוא אליהו דיוכל לבוא אף בעי"ט בקץ זה אם הוא בעתה והאמרו לו הוא ר"א בעל פלוגתא דר' יהושע אומר סבר מובטח שאין אליהו בא מעי"ט דלדידיה הא הקץ של בעתה הוא בתשרי ועי"ט ש"פ לא יוכל אליהו לבוא כמבואר: והנה הטורי אבן שם מבאר עוד לומר דהנ"ש של שופר שופר והקרא דליל שמורים לא קאי על יו"ט דוקא דיבוא בי"ט של פסח או בי"ט של ר"ה דהקרא של שופר ושל ליל שמורים מגלי לנו שזה הזמן הוא בינצא החודש

שֶׁל נִסּוֹן וְשֶׁל תְּשׁוּבָה אֲבָל לֹא דוֹקָא בּוּ בַּיּוֹם שֶׁל י"ט וְרַק יִהְיֶה בְּחֻדְשׁ זֶה לְמַר בְּנִסּוֹן וְלְמַר בְּתִשְׁבֵּי.

וְהִנֵּה א"נ דִּישׁ אִיסוּר תְּחוּמֵינן בִּי"ט מֵה"ת וְכִמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ לְעִיל בְּה' שֶׁבֶת וְיֵשׁ תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מֵעֲשָׂרָה וְא"כ ע"כ לֹא יָבֹא מִשִּׁית בִּי"ט דְּזֶה אִיסוּר מֵה"ת מִשׁוּם תְּחוּמֵינן וְא"כ שֶׁבֶת לְקִרְאֵי דְדַחְקֵי אֲנַפְשֵׁיהּ דְּהַזְמַן הוּא בְּחֻדְשֵׁי אֱלוֹ אֲבָל א"נ דְּאִין תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מֵעֲשָׂרָה וְא"כ יוֹכֵל הָיִיתׁ דְּמִשִּׁיחַ יָבֹא בִּי"ט גּוֹפִיָּה לְמַר בְּפִסְחָא וְלְמַר בְּר"ה וְאֵלֶיהּ יוֹכֵל לְבֹא בְּזֶה אַף בְּעִי"ט וְלֹא אֲשַׁגְחִינָן עַל הַטּוֹרַח פִּינּוֹן דְּהוּא בְּעֵתָהּ פְּתִירוֹן הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַט"א: וְעֵתָהּ יְבִנְיָר שְׁפִיר דְּבָרֵי רַבֵּינוּ דְּלִהֲכִי קְאָמֵר שֶׁהַדְּבָר סָפֵק אִם יָבֹא בְּשֶׁבֶת אוֹ לֹא יָבֹא בְּשֶׁבֶת וִי"ט בְּזֶה גּוֹפִיָּה דְּאִמְרֵינוּ מְנוּבָטָח לָהֶם כּו' שְׂאִין אֵלֶיהּ בָּא בְּעִי"ט הִנֵּה בִּי"ט שֶׁל פִּסְחָא אוֹ בִּי"ט שֶׁל ר"ה הוּא סָפֵק לָנוּ דְּאִם יֵשׁ תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מֵעֲשָׂרָה א"כ מִשִּׁית לֹא יָבֹא אַף בִּי"ט הָאֵלֶּה שֶׁהִקְבַּע עַל זְמַן הַגְּאֻלָּה דְּהָא צָרִיךְ ע"כ לֹמַר דְּלֹא קָאֵי עַל הַיּוֹם י"ט שֶׁל ר"ה אוֹ שֶׁל פִּסְחָא אֲלֵא קָאֵי עַל הַחֻדְשׁ דְּהַקְבַּע לְגְּאֻלָּה אֲבָל א"נ דְּאִין תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מִי"א א"כ יוֹכֵל לְבֹא בְּהַאי י"ט גּוֹפִיָּה ב"ד דְּהָא אֵלֶיהּ אֲתִי מֵאֲתָמוּל בְּהַנִּי י"ט וְאִמְרֵינוּ לְהֲכִי הַטַּעַם שֶׁל סָפֵק דְּהוּא מְסַפִּיק לְכָל יָמִים טוֹבִים אַף י"ט שֶׁל פִּסְחָא וְשֶׁל ר"ה דִּיּוֹם בִּיאַת אֵלֶיהּ נְמִי תְּלוֹי בְּסָפֵק זֶה אִי יֵשׁ תְּחוּמֵינן אוֹ לֹא וּמִשׁוּם סָפֵק שֶׁל תְּחוּמֵינן מְוִתֵּר לְשִׁתּוֹת בְּפֶל שֶׁבֶת וִי"ט שֶׁסָפֵק נְזִירוֹת לְהַקְלֵי וְאִינוּ אִמְרֵינוּ הַטַּעַם דְּמְנוּבָטָח שְׂאִין אֵלֶיהּ בָּא דֵּא"כ לֹא מְהַנִּי לִי"ט שֶׁל פִּסְחָא וְשֶׁל ר"ה דְּאִי אִין תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מֵעֲשָׂרָה יוֹכֵל הָיִיתׁ שֶׁיָּבֹא בְּעִי"ט הָאֵלֶּה וְהַגְּמ' דְּאִמְרָה מְנוּבָטָח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שְׂאִין אֵלֶיהּ בָּא בְּעִי"ט וְעִי"ט בָּא לְדַחְוֵי הַפְּשִׁיטוֹת דִּישׁ תְּחוּמֵינן דִּילְמָא לְעוֹלָם אִין תְּחוּמֵינן וּמִשׁ"ה מְוִתֵּר בְּשֶׁבֶת וִי"ט מִשׁוּם דְּאִין אֵלֶיהּ בָּא מְעַרְבַּ וְעַל י"ט שֶׁל פִּסְחָא אוֹ שֶׁל ר"ה נְמִי מְוִתֵּר מֵהַאי טַעְמָא דְּאִפִּילוּ א"נ אִין תְּחוּמֵינן לְמַעַלָּה מֵעֲשָׂרָה וְא"כ יוֹכֵל לְבֹא בִּי"ט גּוֹפִיָּה מִשִּׁיחַ פִּינּוֹן דְּזֶה גּוֹפִיָּה מְסַפְקָא לָנוּ מְתִי תִּהְיֶה הַקֵּץ אִם הֲלִכָּה כּר"א דְּבִתְשַׁרְי אוֹ כּר"י דְּבִנִּסּוֹן יִגְאָלוּ וְלִהְתַּנָּא דְּבִרְיָתָא סָפֵק הוּא פְּמָאן הַלְכָתָא וְכִינּוֹן דְּסָפֵק נְזִירוֹת לְהַקְלֵי וְלִהֲכִי אִמְרֵינוּ דְּשַׁרְי לְשִׁתּוֹת בְּכָל שֶׁבֶת וִי"ט אַף שֶׁסָפֵק לָנוּ בְּאֵלוּ אִם הוּא זְמַן שֶׁל בְּעֵתָהּ שִׁיּוּכָל לְבֹא אֵלֶיהּ בְּהֵן כְּמִבְּוָר וּמֵה שְׁמִסִּיק הַגְּמ' הַאי תִּנָּא סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיהּ וְלְחֻדְשֵׁי הוּא כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ הַב"י (בְּסִי' תֵּד) דְּלֹא קָאֵי עַל נְזִירוֹת רַק עַל אִיסוּר תְּחוּמֵינן לְמ"ד שֶׁהוּא מֵה"ת וְכֵן מְפָרֵשׁ הַמְּרַבֵּת הַמְּשַׁנֵּה הַקָּא בְּה' נְזִירוֹת דְּזֶה מְסַפִּיקָא שְׁרִי לְשִׁתּוֹת פִּינּוֹן דְּקִי"ל סָפֵק נְזִירוֹת לְהַקְלֵי וְרַק הַחֻדְשֵׁי שְׂאִימֵר הוּא עַל תְּחוּמֵינן פִּינּוֹן דְּתְּחוּמֵינן הוּא מֵה"ת בְּסָפֵק הוּא אֲזִלִּינָן לְחֻדְשֵׁי אֲבָל לְשִׁתּוֹת אֲזִלִּינָן בְּזֶה לְקוּלָּא כְּמִבְּוָר: אֲמַנְם אַכְתִּי תִּשְׁאָר קוֹשְׁתֵי הַלַּח"מ הַקָּא דְּאִכְתִּי בְּחֹד בְּשֶׁבֶת לְיִשְׁתַּרְי אֲשֶׁר רַבֵּינוּ אִינוּ מְבִיא זֶה דְּבַחֲד בְּשֶׁבֶת שְׁרִי.

וּב"ל לֹמַר כֵּן דְּהִנֵּה לְפִי מִשְׁמַעוֹת הַגְּמ' מִשְׁמַע דְּאֵלֶיהּ בָּא יוֹם אֶחָד מְקוּדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ אֲבָל בְּפִסְקִיתָא אִיתָא וְהוּבָא בִּילְקוּטֵי שְׁעָיָה (סִי' נִג) ג' יָמִים קוּדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ בָּא אֵלֶיהּ עַל הַרִי יִשְׂרָאֵל וְקוּלוּ נְשַׁמְעַ מְסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ כּו' מִשְׁמַעֲדֵג יָפִים מְקוּדָם בָּא אֵלֶיהּ וְצָרִיךְ לֹמַר כֵּן דְּהִיכָא דְּבָא לְהַשִּׁיב אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתִשְׁבֵּיָה כְּמוֹ דְּאִיתָא בִּילְקוּטֵי סוּף מְלֵאכֵי ר' יְהוּדָה אִמְרֵינוּ אִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׁין תְּשׁוּבָה עַד שֶׁיָּבֹא אֵלֶיהּ וְא"כ אִם יִהְיֶה זְמַן בְּעֵתָהּ וְיִהְיֶה לֹא זְכוֹ תו"ש אֲזִי יָבֹא מְקוּדָם ג' יָמִים וּבּוֹכָה וּמְרִים קוּלוּ לְהַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְתִשְׁבֵּיָה אֲבָל אִם זְכוּ וּבָא בְּזְמַן אַחֲשִׁישְׁנָה מְקוּדָם אֲזִי בִיאַת אֵלֶיהּ הוּא לְעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם וְלְפָשׁוּט כָּל הַסְּפִקוֹת וְהַמְּחַלְקוֹת שֶׁבֵּין הַחֲכָמִים כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּמִשְׁנֵי בְּפ"ה דְּעֵדוּתֵי

דבא להשוות המחלוקת ולעשות שלום ועיין שם בתוי"ט ועל זה האופן יבוא ביום אחד מקודם לב"ד הגדול לעשות שלום וזהו שאמר הכתוב מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום היינו אם ישראל יהיו זכו ולא יצטרף המבשר להחזירם לתשובה ורק להשמיע שלום וזהו נאנה ויפה לנו וא"כ הקא במס' עירובין דאמר כל הסוגיא דמובטח להם לישראל שאין אליהו בא בע"ש ועי"ט מפני הטרור וא"כ מיירי על הקץ של באם זכו ואחישנה דאם בעתה אזי יבוא גם בע"ש ועי"ט דהא חזינו דמשיח בא בי"ט של ר"ה ושל פסת דהא אמרינו דאין חתומין למעלה מעשרה וא"כ אין לנו הוכחה לומר דקאי על החודש דוקא וא"כ פינו דהוא הקץ של אחישנה וזכו אזי יבוא רק אם אחד מקודם אזי שפיר מקשה באחד בשבת לישתרי אבל אם חזישנו שמה הוא הקץ של בעתה או לא זכו ובא להחזירם לתשובה אזי יבוא מקודם איזה ימים וא"כ שפיר אסור בחד בשבת דל"ת לביאת אליהו דוקא מאתמול כמבואר ועיין כו"פ (סי' קי) מה שמבאר בזה ודוק: פקד ה הלכה א שלשה מינים אסורין לנזיר כו' בין פסולת פרי כו' וכתב הכ"מ שלשה כו' אר"כ לאתויי דבין הבינים ענבי דכרים כו' ולא חש רבינו לכתוב עינבין דכרים ולא שפין הבינים משום דמשמע ליה דבלשון ב"א בכלל ענבים הם עכ"ל.

ונ"ל לומר עפ"ז נמי ניחא שלא הביא רבינו הא דעקנוקלות דאיתא ספ"א דערלה דאסור משום נזיר ותמה שם התוס' חדשים על רבינו מ"ט השמיט ולא הביא הקא בהל' נזירות רק בהל' מ"ש. ולפ"ז איתא שפיר רזה נמי בכלל ענבים ורק המה כמו ענבים דכרים או בין הבינים לפי פירוש הרא"ש שם דהוי ענבים קטנות שלא נתבשלו כל צרכן ונפסדו ולא צריך להביא כדברי הכ"מ ודוק: הלכה יא נזיר שגילח שערה אחת לוקה בין בתער ובין בזוג והוא שקצצה מעיקרה כעין תער וכן אם חלשה בידו לוקה אחד המגלח ואחד המתגלח שנה תער לא יעבור על ראשו ואם הניח כדי לכוף ראשה לעיקרה אינו לוקה שאין זה כעין תער עכ"ל.

והנה הגאון רע"ק איגר ז"ל הקשה במשנה שם דקא חשיב תומר בתגלחת כו' אמאי לא קחשיב זה דאמרו בגמ' שם ד' מ"ד דאף המגלח לוקה ונשאר בקושיא והנה פשוט יש לומר דתני ושייר ואי תקשה מאי שייר דהאי שייר שייר זה דאיתא בתוספתא הקא פ"ד תומר בתגלחת מיין וטומאה שכן חייב בכ"ש ופרשו המפרשים דאף על שער אחת לוקה אבל שחזיה הוא רק פזית או רביעית וטומאת מח נמי יש שיעור מה שזזיר מגלח עליה והמשנה לא קחשבה דתני ושייר וניחא נמי דברי התוס' והר"ן שכתבו במס' נדרים (דף פג ע"ב) דאיתא איסור טומאה ואיסור לו מטומאה לבד אי לא קיבל עליו רק טומאה עי"ש וא"כ תקשה נמי דליחשב תומר בתגלחת ויין דאינו תל לבדו ואי אסור עצמו בגלוח ויין אסור נמי בטומאה משא"כ בטומאה דאי אסור עצמו בטומאה שרי בגלוח ויין דנמי חנא ושייר אמרינו ועפ"ד התוס' והר"ן אלו נ"ל לישוב הא דאיתא במס' נזיר (דף יא) רבינא אמר משום דה"ל מחנה ע"מ שכתוב בתורה כו' והנה הפריייתא זה דת"כ הוא בתוספתא דנזיר ומשמע דלא ר"ש קאמר ליה דשם בסוף התוספתא מסיק ליה ר"ש אומר וא"כ פינו דאתי פרבנו ל"ל הטעם שמתנה על מה שכתוב בתורה ועמדו ע"ז שמה המפרשים ולפ"ז נימא דצריך לומר הטעם פן דאי אומר דאסור לו לטמאות במת משום איסור נזירות א"כ הא ס"ל להתוס' והר"ן דרק בטומאה אסור אבל אם אמר הריני נזיר ע"מ שאשתה יין ואגלח ורק איסור טומאה לבד קיבל עליו זה ליתא דהא פינו שאמר

הריני נזיר קיבל עליו כל איסור נזירות וע"ז הנה כמו מתנה ע"מ שפתיב בתורה אבל
א"נ דלא הוי מתנה ע"מ שפתיב בתורה ורק חוץ הוי א"כ אסור בטומאה לבד ולא בש"ד
וע"ז צריך הטעם של מתנה ע"מ שפתיב בתורה כמבואר אמןם בירושלמי הקא פ"א ה"ב
משמע דלא כפי' התוס' והר"ן שם ונ"ל פניי מתניתא או מן החרצנים או מן התגלחת או
מן הטומאה אלמא דס"ל להירושלמי דגם טומאה דמי לאידך אי אמר חד הוי נזיר בכולהו
כמו אם אמר בשארי הדברים וצ"ע: פ"ק ו הלכה ו נטמא ביום שנדר או בשני אינו סותר
אלא משלים עליהן אחר שיביא קרבן שנה' והימים הראשונים יפלו עד שיהא שם ב'
ימים ראשונים לפיכך אם נטמא מג' והלאה סותר כל הקודמין עכ"ל.

והנה רש"י ותוס' חולקים ע"ד רבינו אלו וס"ל דאף קרבן אינו סותר לר"א דהלכה
כמותו היכא שנטמא בימים הראשונים כמו שמביא הלח"מ הקא בשם התוס' וכן כתב
רש"י ז"ל שם אבל זה נדאי דלר"א לקי אי טימא את עצמו בימים הראשונים דזה נדאי
דין נזיר לו רק אינו סותר ולהכי מפרשי ליה נמי דאינו מביא קרבן טומאה וא"כ קשה
לי דברי רש"י ז"ל שם (דף יז ע"א) דאמר בינצא ונכנס ולאפוקי מדר"א דאמר לא בו
ביום כו' והא ה"מ קאי לענין סופג את הארבעים ובזה נדאי אף ר"א מודה דביום הראשון
שנה לענין איסור טומאה תגלחת ונין כמו שאר הימים ולקי ע"ז ומאי אומר לאפוקי
מדר"א וצ"ע.

ולענין מה שכתב רבינו דקרבן מיימי אף לר"א ורק אינו סותר היכא שלא היו שני ימים
מקודם ק"ל מזה שפתיבו התוס' שם במס' נזיר (דף יט ע"א) ד"ה לא בסה"ד כו' ונ"ל
מ"מ לא הוי צריך למיתני עולה מן המנין לאפוקי וה"ל למיתני יצא ונכנס מביא קרבן
טומאה ולפ"ד רבינו דבקרבן טומאה לא פליג ר"א פלל וא"כ לא די בזה אי לא אמר
עולה מן המנין וא"כ תסוב קושית התוס' לדוקתה וצ"ע וענין שם בפירוש המשנה ויש
לישב ודוק: הלכה יח אינהו כו' ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד אבל הרוג לא
שקרי יודע בו זה שהרגו עכ"ל.

וכתב הראב"ד א"א כו' למעוטי הרוג כו' אלא למעוטי טומאת התהום דזיבה עכ"ל. וכתב
הלח"מ ויש סיוע לפירוש רבינו מ"ש בגמ' דנזיר (דף טו) תהום דזיבה התירו וא"א
דפירוש דהך ברייתא למעוטי זיבה היכי קאמר ה"מ תהום דזיבה התירו והר"א סובר
דה"ק לעולם אימא לך טומאה דאורייתא והאי תנא פליג על חנא דברייתא אחר וסובר
דתהום דזיבה התירו ולרבינו ז"ל אחי שפיר טפי עכ"ל.

והנה לענ"ד נ"ל לומר דאין שום ראיה מזה לרבינו ז"ל ולא קשה להראב"ד ז"ל אחר
דבמס' פסחים (דף פ"א) איתא נמי להאי סוגיא ושם אמר ולר' יוסי השתא דאמר מכאן
ולהבא כו' למת בלבד למעוטי מאי כו' לעולם בבבועלים ובפסח וקסבר אין שו"ז על טמא
שרץ ואיצטריך למעוטי כו' נמצא דסוגיא דנזיר סמכו על סוגיא דפסחים דהתם רוצה
בתחלה להביא ראיה דטומאת התהום דזיבה מרצה וא"ל למעוטי שרץ על פהו המרצה
כו' או בבבועלים ואין שו"ז כמבואר החם וע"ז מסמיה הגמ' בנזיר ואפתי מנ"ל לרבינו ז"ל
לחדש דבר זה מדעתו ונ"ל לומר דרבינו מצא לפרש כדבריו בירושלמי בפ"ט דנזיר ה'
ב' דאיתא שם פן אינהו קבר התהום כל שאין אדם זוכרו וחס לומר שמה אהד בסוף
בחזקת חסי בחיי תפטר שמצא קמצין עכ"ל.

ועיין פירוש המפרשים שהוא דחוק: ונ"ל לפרש כן דאומר כל שאין אדם זוכרו וע"ז מקשי הירושלמי דהא מצינו דחש לומר שמה אהד בסוף העולם בהזקת החי בחיי פירוש דאמרינו דאם ידע אדם פעם אחת ששם מת מעמידין את האדם החי בהזקת שהוא עוד תי.

ול"א דזה שידע אולי מת כבר ונצרך לידע שבנדאי הוא עודנו חי אלא לא כן אם רק ידעינו שידע אהד פעם אהד ששם מח מעמידין אותו בהזקת החי וא"כ ליתא כלל טומאת התהום דניחוש דילמא ידע האדם פ"א ואמרינו דחי הוא ואומר תפתר שמהא קמציין והוא כמושפך הפ"מ דמציא הרוג דע"ז ודאי ידע ההורגו פדברי רבינו וע"ז הוא המאמר דהזקת החי בחיי היינו שזהו דבר ברור שאחר הרגו ואמרינו דהוא עוד ההורג חי ולא הוי קבר התהום אבל היכא דנמצא מח לא הרוג לא חיישינו כלל דילמא ידע אדם בעולם וע"ז לא נאמר המאמר בהזקת החי בחיי ורק על הרוג נאמר פדברי רבינו כמבואר: והנה זהו דבר ברור שקבר התהום שהתירו לנזיר וע"פ שנה לנו בין ברה"י ובין ברה"ר ואף ברה"י שספיקא טמא ט"מ הותר הקבר התהום לנזיר ועושי פסח וכן איתא במשנה דנזיר ודף סג) נמצא מת במערה והוא רה"י כמו שכתבו התוס' שם ד"ה פיצד דלהכי צף טמא משום דה"ל ספק טומאה ברה"י ומ"מ אם משוקע טהור משום קבר התהום וכן כתב רש"י במס' פסחים (דף פב) במשנה שם אמר לו קבר עמה בבית נודע עד שלא עשה פסחו וכן נזיר א"ל קבר עמה בבית אלמא דאף בבית ברה"י טהור וא"כ תקשה דברי רש"י ז"ל במס' נזיר (דף טו ע"ב) דאמר שם ודמי לעובר ברה"ר וטומאת התהום תחתיו ל"ל לרש"י לומר ברה"ר הלא שנה בנה רה"ר ורה"י וצ"ע: פ"ק ז הלכה ז אע"פ שפכל אלו הוא טמא טומאת זיבה ומזה בשלישי ובשביעי אינו מגלח תגלחת טומאה ואינו סותר את הקודמין אבל כל ימי הטומאה אין עולין לו ממנו ימי נזירותו עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם (דף נד ע"ב) במשנה אמרו כו' הרי אלו עולים לו ומשמע דוקא הני אבל ימי טומאת מת אע"פ שהיא מאותם שאין הנזיר מגלח עליהם אין עולים לו עכ"ל. והנה דברי רבינו אלו הוא מפורש בירושלמי ונ"ל שם בה"ג יפלו כו' טמא נזרו מכאן שטמאין נופלין ויסתור אין לה סותר אלא ימי המח בלבד עכ"ל.

וכתב הפ"מ טעמא דמתניתין מפרש דקתני מתחיל ומונה מיד אבל אלו הימים אין עולין לו פדכתיב והימים הראשונים יפלו פי טמא נזרו מכאן שטמאין נופלין הן כלומר כל ימים שטמא בהן ובאיזה טומאה שהוא מן הימים האלו אין עולין כו' ויסתור נמי את הקודמין אם אין עולין ומשני כו' עד שהן מעצמו של מת עכ"ל.

אלמא דהוא מפורש פדברי רבינו הקא דאין עולין לו כל הימים יקשה לענ"ד דברי רש"י ז"ל במס' נדה (דף סח ע"ב) ד"ה ובנזיר אין אותו יום עולה למנון נזירותו ונמצא כו' וא"ח אתי לאחלופי באהל מת גמור ולא יסתור אלא יום א' כו' אהל ספק דרבנן באהל מה"ת לא מחליף כו' משמע מדברי רש"י שם דסככות ופרעות רק יום אהד אין עולה וכן אומר לעיל בנזיר שהולך סככות ופרעות שהן ספק אהל אין אותו יום עולה למנון נזירותו משמע דאותו יום אהד אינו עולה והכא בירושלמי דקאי על המשנה של אבל

סככות ופרעות כו' משמע דכל ימי שבועה של הטומאה אינו עולה כמבואר וצ"ע: הלכה
ט נזיר שנוצטע כו' אבל ימי הסגר עולין לו כו' ודבר זה הלמ"מ עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש דבר זה הלמ"מ כו' ולא הביא מקור לזה ומקורו של רבינו הוא במשנה
שם דאמר באמת אמרו ובגמ' אמרו בכ"ד כל באמת הלכה הוא וכן בירושלמי ע"ז המשנה
אומר דהלמ"מ הוא זה באמת אמרו וכן פתב רבינו בפיה"מ הכא.

והנה מדברי רש"י ותוס' הכא משמע דס"ל דהא ימי הסגר עולין לו זהו רק אם נטהר
מימי הסגר דז"ל רש"י שם (נ"ד ני ע"ר) אמרו כו' ימי הסגר אלו ימים שהיא מנסגר
קודם שמוחלט פ"ע י"ד יום ונטהר בתוך ימי הסגר שהן עולין לו אותן הימים כו'
נמצא דס"ל דרק אי נטהר מתוך הסגר אבל אם נחלט אח"כ יוכל היות דאף ימי הסגר
אין עולין לו וכן פתבו התוס' שם במשנה באמת כו' וימי הסגר שפרחה בו צרעת והסגיר
אותו הפהן ועמד בעיניו או פקה עולין לו לימי נזירותו אלמא דהתוס' גמי ס"ל דדוקא
אי נטהר בימי הסגר אבל רבינו ז"ל אינו מחלק בזה וכתב סתם דימי הסגר עולין לו
מדכתב סתם משמע דבכל גוונא עולין לו אף אם נטהר יומי החלטו אח"כ: ונ"ל להביא
ראיה לדעת רבינו מן דברי הירושלמי שם על המשנה ה' ג' דאמר שם פד פדון בימי
ספרו בימי גמרו ר' יוחנן בשם ר"י אל נא תהי פמת מה ימי הפת אין עולין לו אף ימי
הסגר אין עולין לו חב"ר אמר הדא קומי רשב"ל ולא קיבל עליו א"ל הכא את עביד ליה
הסגר והכא את עביד ליה החלט לית יכיל דאר"י בשם ר"י אל נא תהי פמת מה ימי הפת
ז' אף ימי הסגר ז' עכ"ל ופירש הפ"מ דרשב"ל אמר על הדא דר"י דאמר דימי הסגר
גמי אינו עולה לו משום דדריש מקרא דאל נא תהי פמת והכא את עביד ליה הסגר היינו
דעולין והכא את עביד ליה החלט לומר דרק בימי החלטו אין עולין אבל בימי הסגר
עולין לית יכיל אי את יכול לומר כן ודרשא דהיקשא למת אתי לדרשא אחרנא עכ"ל.

ולפי פירוש הפ"מ אי אמרת דרק אי נטהר מימי הסגר אז עולין אבל אי נחלט אז גם
ימי הסגר אין עולין לו וא"כ הא דאמר במשנה דעולין אז מיירי דנמקה מזה ומה שגילף
מקרא אמרינו דזה מיירי דלא תטהרה עתה רק מימי הסגר ונחליטה אז לא תהיה עולה
ולהוון דין פמת ומאי מקשה אלא ודאי דבכה"ג עולה ימי ההסגר ושפיר מקשה
הירושלמי ועיין ק"ע מה שמפרש הכא ובמס' מע"ק פ' א"מ ובחז' על הירושלמי בארנו
בס"ד והנה לא תקשה הכא מ"ט לא קחשיב ליה המשנה במגילה (נ"ד ת ע"ב) אין בין
מוסגר ומוחלט וכן אין בין טהור מתוך הסגר למתוך החלט ואמאי לא קחשיב דזה עולה
לימי נזירותו וזה אינו עולה אף זה ניקח דהא רש"י ז"ל פתב דהכא מיירי בימי טהרתו
ורפואתו ולא בקרבנות שהן בשמיני והכא ודאי לא מיירי לענין עולה ימי נזירותו דזה
ודאי הוא אח"כ שפלה ימי צרעתו ולא במה שמחויב לעשות לצרעתו כמבואר ודוק:
הלכה טו כיצד הוא מותר כו' נזיר שנוצטע ונרפא מצרעתו בתוך ימי נזירות ה"ז מגלח
כל שערו שהרי תגלחתו מ"ע כו' וכל מקום שאמה מוצא מ"ע כו' יבוא עשה וידחה ל"ח
והלא נזיר שגילח בימי נזרו עובר על ל"ח ועשה ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע
לנזירות מפני שפבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטו אין עולין לו כמו שבארנו והרי
אינו קדוש בהן ובטל העשה מאליו ולא נשאר אלא ל"ח כו' ולפיכך בא עשה של תגלחת
הצרעת ודחה אותו עכ"ל.

והראב"ד ו"ל בהשגות פתב א"א אני שונה במס' יבמות משום דה"ל עשה ול"ת שישנו בשאלה והיינו דקיל עכ"ל. וכתב בהכ"מ פתב הראב"ד וי"ל לדעת רבינו דתרי טעמי איפא במילתא ובגמ' תדא מנייהו נקיט עכ"ל.

וכמו"ח הגאון ו"ל הקשה ע"ז מסוגיא דיבמות נשם דדייק אלא הא דקיי"ל אין עשה דוחה ל"ח ועשה נגמר מנזיר מצורע אלא שאני נזיר שישנה בשאלה ה"נ שאני נזיר שישנה בשאלה ע"כ וא"כ דאיפא נמי טעמא דדחי משום דליפא העשה כלל מאי אמר הגמ' דאלת"ה הא דקיי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה נגמור מנזיר הא בנזיר ליתא עשה כלל דאין ימי חלוטו עולין לו אלא משמע פדברי הראב"ד דרק טעם זה של ישנה בשאלה ולא אחר: ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהא קיי"ל נזיר שמשון ליתא בשאלה וא"כ על נזירות שמשון ליתא טעם זה של ישנה בשאלה וא"כ היאך נזיר שמשון הוא מגלח אם נצטרע והא חזינו במשנה דנזיר (דף ד) דקחשיב נשם מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם והקשו התוס' אמאי לא קחשיב שאלה דנ"ש ליתא בשאלה ונ"ע איתא בשאלה וי"ל מלתא דליתא בנזירות לא קחשיב ואם שאל לא יהיה נזיר עכ"ל וא"כ מדלא קחשיב חילוק זה במשנה דנזיר שמשון אינו מגלח בצרעת כו' ש"מ דאף נ"ש מגלח בצרעת ואף א"נ כמו שבארנו לעיל דתנא ושייר מ"מ ל"מ פן דנזירות שמשון אינו מגלח בצרעת מדלא אשתמיט תנא בשום מקום לומר זה דנזיר שמשון אינו מגלח בצרעת ומשמע דשנה בזה נזיר שמשון לשאר נזירות ולכן אומר רבינו דיש עוד טעם אחר של ימי חלוטו אין עולין לו ונשם במס' יבמות דאמר דאלת"ה נגמור מנזיר ואמר הטעם של ישנה בשאלה.

נ"ל ליישב פן דהנה במס' נזיר (דףנו ע"א) אמרינו אין לי אלא ימי טומאה שאין עולין לו מן המנין ימי חלוטי מנין ודין הוא ימי טומאה מגלח ומביא קרבן וימי חלוטה מגלח ומביא קרבן מה ימי טומאתו אין עולין לו מן המנין אף ימי חלוטו אין עולין לו מן המנין לא א"א כו' קו"ת הוא ומה נזיר בקבר ששערו ראוי לתגלחת נזירות אין עולין מן המנין ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות לא כ"ש עכ"ל הגמ' נמצא דדבר זה דאמרינו דימי חלוטו אין עולין לו הוא רק א"נ דנזיר מצורע הוא מגלח דהא אמר ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות ופירשו התוס' נשם ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה שפן צריך לגלח בשביל צרעתו א"ד שלא יעלה לו מן המנין וכן תחלת הדין פן הוא ימי טומאה מגלח וימי חלוטו מגלח נמצא דגמרינו זה רק דימי חלוטו אין עולין לו א"נ דמגלח נזיר מצורע והיאך הוא מגלח והא ה"ל עשה ול"ת וליפא למימר דליפא אלא ל"ת גרידא דימי חלוטו אין עולין לו פדברי רבינו י"ל דעיקר דבר זה דימי חלוטו אין עולין לו היכא מצי למילף והוא משום דמגלח ואין שערו ראוי לתגלחת נזירות הא ה"ל עשה ול"ת אלא נדאי שאני נזיר שישנה בשאלה ולפי המסקנא דמסקינן דימי חלוטו אין עולין לו אז אפילו בנזיר שמשון נמי אינו עולה לו שפיר שוב אמרינו בכל נזירות דלהכי דחי משום דאתי עשה ודחי ל"ת גרידא דהעשה ליתא כמו שכתב רבינו ו"ל ולא מצי למדתי ולומר דכיון דנזיר שמשון ליתא בשאלה הה"ד דימי חלוטו עולין אף שהוא קולא פינון דלא מצי למילף מן נזיר בקבר ונימא א"כ דנזיר שמשון אינו מגלח וא"כ ליתא מה שבארנו דנקיט משום נזירות שמשון זה אינו דהא התוס' כתבו להקשות במס' יבמות ודף ה ע"א) דאתי בקמה הצד מפהו ונזיר דאי פרכת מה לכהן שאינו שנה בכל נזיר יוכיח ומה לנזיר שפן ישנה בשאלה א"ל פהו יוכיח ומירצו דעל מה הצד פרכינן

פּרָכָא פֿל דְּהוּ וְאִיפּא לְמִיפְרָהּ מַה לְהִנִּי שְׁפֹן יֵשׁ בְּהוּ אִיסוּר גְּלוּת זֶה בְּרֵאשׁוֹ וְזֶה בְּזִקְנוֹ וּא"כ גַּם נְזִיר שְׁמִשׁוֹן אִיפּא לְמִילָף מִהִנִּי תִרְתִּי בְּמַה הִצַּד וְדִיחֻי זֶה לִיתָא דְּהָא בְּנְזִיר שְׁמִשׁוֹן נְמִי אִיתָא אִיסוּר גְּלוּת וּא"כ יִלְפִינוּ בְּנְזִיר שְׁמִשׁוֹן דְּמַגְלַח וְיָמִי חִלוּטוֹ מִמִּילָא אִין עוֹלִין לוֹ וְכֵן מַכ"ש לְפִי מַאי שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' נְזִיר (דְּף יח) סד"ה וְהִשְׁתָּא דְּאִיפּא לְמִיפְרָהּ עַל מַה הִצַּד דְּשִׁאנִי מְצוּרַע דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם פְּדֵאִיתָא בְּמַס' חוֹלִין וּא"כ ה"נ נְזִיר שְׁמִשׁוֹן מְצוּרַע נְמִי אִיתָא בִּיהָ הָא דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם וּא"כ שְׁפִיר אִיפּא לְמִילָף נְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן מִהִנִּי דְּמְצוּרַע מְתַגַּלַח שְׁפִיר וּא"כ יָמִי חִלוּטוֹ אִין עוֹלִין לוֹ כְּמוֹ שְׁאָר נְזִיר וְשְׁפִיר הוּא הַטַּעַם שֶׁל רַבִּינוּ דְּאִין יָמִי חִלוּטוֹ עוֹלִין לוֹ וְהִגְמ' דְּקֶאָמַר דְּיִשְׁנָה בְּשִׂאלָה הוּא לְכָל נְזִירוֹת וּלפ"ד רַבִּינוּ תַּתִּינִי שְׁבִיר אַף גַּבִּי נְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן דְּמַגְלַח מְצוּרַע אַף דְּלִיתָא בְּשִׂאלָה הוּא מְטַעַם דְּאִין יָמִי חִלוּטוֹ עוֹלִין לוֹ וְלִיפָא רַק ל"ת וְלֹא מְצִי לְמִילָף עַל ש"ד דְּיִדְחָה עֲשֵׂה וּל"ת דְּהִכָּא לִיפָא הָעֲשֵׂה דֵאִי"ת עוֹלִין לוֹ כְּמַבְוָאָר.

וּמְצֵאִיתִי לְהַט"א בְּמַס' ר"ה (דְּף פח) שְׁבִיבָאָר דְּלִהֲכִי אֹמַר שְׁפֹן יִשְׁנָה בְּשִׂאלָה וְאַף דְּנְזִיר שְׁמִשׁוֹן לִיתָא בְּשִׂאלָה מְשׁוּם דְּשֵׁם נְזִירוֹת תַּד הוּא עֵינִי"ש וּלפ"ד ל"צ לְזֶה אֵלָא דְּנְזִיר שְׁמִשׁוֹן גְּמָרִינוּ מִהִנִּי וּמִמִּילָא אִין יָמִי חִלוּטוֹ עוֹלָה לוֹ וְלִיפָא רַק ל"ת לְחוּד וְדוּק: פְּרָק הַלְכָה א וּמוֹשֵׁחַ הָעֲשָׂרִים בְּרַבִּיעִית שְׁמֹן וְשִׁיעוּר זֶה הַלַּמ"מ עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּמִנְחוֹת (דְּף פט ע"א) אֲמָרִינוּ וּרְבִיעִית שְׁמֹן לְנְזִיר הַלַּמ"מ כו'. וְהִנֵּה בְּסוֹף מַס' נִדָּה אִיפּא הַסְּוִיבָאָר וְגָרִים רַבִּיעִית יִין לְנְזִיר וְכֵן גְּרָסִי הַתּוֹס' וְכַתְּבוּ שֵׁם דַּע"כ צ"ל דְּרַאב"ע פְּלִיג עַל רַע"ק בְּהִנִּי תִלְתָּא אַע"ג דְּלֹא אֲשַׁפְּחוּן בְּהַשְּׁלִישִׁי הִינֵנוּ הַרְבִּיעִית יִין לְנְזִיר וְשִׁמְעַתְּ הִכִּי מְרַבּוּ וְגָרְסִי אוֹ רַע"ק חוֹלַק עָלָיו מְפַל הַג' כו' עֵינִי"ש.

וְהִנֵּה רַבִּינוּ מְשַׁמַּע דְּגָרִיס רַבִּיעִית שְׁמֹן לְנְזִיר כְּמוֹ דְּאִיתָא הַגִּיְרָסָא בְּמִנְחוֹת דְּהִכָּא פְּתַב הַלַּמ"מ וְלַעֲלִיל בְּפ"ה גַּבִּי רַבִּיעִית יִין לֹא פְּתַב הַלַּח"מ שֶׁהוּא נִכְלָל בְּכָל הַשִּׁיעוּרִין עֵינִי"ש וְהִנֵּה אִי גְּרָסִינוּ רַבִּיעִית שְׁמֹן לְנְזִיר נִיחָא בְּדוּדָא פְּשׁוּט כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַקְּרָבָן אַהֲרֹן בַּת"כ פ' צו שְׁמָה שְׁחִשְׁיב הִכָּא רַבִּיעִית שְׁמֹן לְנְזִיר וְאֲשַׁפְּחוּן דְּרַע"ק פְּלִיג רַק בְּחַד מִלְתָּא הוּא פִּינוּ דְּלַתוּדָה חֲצִי לֹג שְׁמֹן שְׁהִיָּה רַבּוּכָה וְחִלוּת וְרַקִּיקִין וּא"כ בְּנְזִיר דְּלֹא הִיָּה רַק הַחֲצִי מִזֶּה עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעָה דְּאִיתָא בְּתוּדָה וְלֹא הִיוּ רַק חִלוּת וְרַקִּיקִין וְרַבּוּכָה לֹא הִיָּה ה"ל רַק רַבִּיעִית שְׁמֹן וְתִלְתָּא בְּזֶה דְּאִם תּוּדָה גִּדַּע מְקַרָּא הַה"ד דְּנְזִיר נְמִי מְקַרָּא זֶה יִלְפִינוּ וְאִם בְּזֶה הַלַּמ"מ גַּם בְּזֶה גִּדַּע מִהַלַּמ"מ ע"כ.

אֲמָנָם אִם נְגָרוֹס כְּפִי גִיְרָסַת הַתּוֹס' סוֹף מַס' נִדָּה רַבִּיעִית יִין לְנְזִיר מ"מ נ"ל דְּגַם בְּזֶה מְצִינוּ פְּלוּגְתָּא דְּרַאב"ע וְרַע"ק דְּהִנֵּה אִיתָא בְּנְזִיר ד' ל"ד ע"ב בְּמִשְׁנָה מְשַׁנָּה רֵאשׁוֹנָה אֲמָרָה עַד שְׁיִשְׁתָּה רַבִּיעִית יִין רַע"ק אֹמַר אֲפִילוּ שְׁרָה פְּתוּ בִּינִי וְיֵשׁ בָּהּ פְּדִי לְצָרָף פְּזִיזַת חֲזִיב וּבַתּוֹסְפְתָא שֵׁם פ"ד אִיתָא פִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה מְבִיא כּוֹס מְלֹא יִין וּמְבִיא פְּזִיזַת אִיגוּרִי וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְשׁוֹפֵעַ חֲזִיב כו' דְּרַע"ק רַאב"ע פּוֹטֵר עַד שְׁיִשְׁתָּה רַבִּיעִית יִין וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' עִירוּבִין (דְּף ד ע"א) ד"ה גִּפְּן בְּהַמְשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּאֹמְרַת עַד שְׁיִשְׁתָּה רַבִּיעִית יִין ס"ל כְּרַאב"ע דְּהִכִּי אֲמָרִינוּ שֵׁם בְּגַמ' ת"ק מְדַמִּי לְהוּ אִיסוּרִי נְזִיר אֲכִילָה לְשִׁתְּיָה פִּירִשׁ ת"ק הִינֵנוּ מְשַׁנָּה זֶה הָרֵאשׁוֹנָה מְדַמִּי אֲכִילָה לְשִׁתְּיָה וּבְעֵי בְּאֲכִילַת עָלִין וְלוֹלְבִין נְמִי רַבִּיעִית וְנִקְיֵט בְּמִשְׁנָה שְׁתִּיָּה מְשׁוּם דְּאֲכִילָה מִנֵּיהּ יִלְפִינוּ כו' נְמַצָּא דְּהַמְשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה הוּא רַאב"ע וְס"ל דְּבְעֵי רַבִּיעִית יִין דְּוָקָא וְרַע"ק ס"ל דְּבַכּוּלְהוּ בִּין בִּינִי וּבִין בְּשִׁאָר מִינִים סָגִי

בכזית וזהו הפלוגתא דראב"ע אומר רביעית זין לנזיר דוקא וזה ידעינן מהלמ"מ ורע"ק פליג וס"ל דהוא בכזית פמבואר: ועפ"ז נ"ל ליישב הסוגיא במס' נזיר (דף לו ע"ב) דאיתא שם משום דהוי נזיר וחסאת שני פתובים הבכ"א וש"כ הבכ"א א"מ ולרבנן צריכא דאי כתב רחמנא גבי חסאת נזיר לא איתא מניה משום דחולין מקדשים ל"י ואי כתב רחמנא גבי נזיר ה"א מנזיר ל"י דחמיר איסורא דאפילו חרצן אסור ליה הלכך לא איתא מניה ורע"ק א"ל למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא חסאת נזיר לא גמר מניה שפן חולין מקדשים לא ילפינן אלא לכתוב רחמנא בנזיר ולגמור חסאת מניה דהא כל איסורין שבתורה גמרי מנזיר ורבנן א"ל חסאת להיתר מצטרף לאיסור כו' ומשרת ליתן טעם פעיקר כו' ורע"ק תרנונייהו להיתר מצטרף וה"ל ב"כ הבכ"א ואין מלמדיו עכ"ל הגמ'.

וצריך להבין דבתחלה אמר דמנזיר לא נוכל למילף דחמיר איסורא דאפילו חרצן אסור ואח"כ דחה רע"ק אבל מנזיר לילף ולא ניחא ליה הדחיה דאפילו חרצן אסור וכן בסוף מסיק ורבנן א"ל חסאת להיתר מצטרף לאיסור ומשרת על טכ"ע ונדחה התירוץ של חרצן דאסור וכן בפסחים (דף מה ע"א) איתא כל הסוגיא ושם לא הביא כלל התירוץ של אפילו חרצן אסור ול"ג מנזיר ורק אמר שם כמו שפסיק במסקנא דהקרא דחסאת אתי להיתר מצטרף לאיסור ומשרת על טעם פעיקר והתוס' שם בפסחים ד"ה ורבנן עמדו ע"ז עיי"ש: ונ"ל ליישב פן דהנה המשנה הראשונה הוא ראב"ע דס"ל דאינו חייב רק ברביעית ורע"ק ס"ל בכזית ואפילו שרה פתו כו' ואמר הגמ' בנזיר (דף לח ע"ב) ת"ק מדמי להו כל איסורי נזיר לשתייה ורע"ק פינן דכתיב וענבים לחים לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל איסורים בכזית והתוס' במס' עירובין מפרשי פן דת"ק סבר היינו משנה ראשונה מדמי אכילה לשתייה ובעי באכילת עליו ולולבין נמי רביעית ונקיט במתניתין שחיה משום דאכילה מניה ילפינן וטעמא משום דכתיב לא ישטה תרי זמני ולא חש לפרש אלא טעמא דרע"ק כו' מה אכילה בכזית אף כל בכזית והא דנקיט אכילה במשנה אחרונה משום דשתייה מניה ילפינן וכל חד נקיט מידי דילף מניה עכ"ל.

ובארו המפרשים דברי התוס' פן דינעינן מלא ישטה יתירא דכתיב דה"ל להקרא למכתב מיין ושכר נזיר חומץ שכר וכל משרת ענבים לא ישטה ומדלא פניל הכי אלא פתיב תרי זמני לא ישטה ש"מ דקרא יתירא אתי לשיעורא דשיעור אכילה פשתייה והנה לרע"ק דאתי הקרא דכל משרת להיתר מצטרף לאיסור וע"ז לקי מלקות לרע"ק ולהכי ס"ל לר"ע דל"מ דהקרא דלא ישטה היתירא דכתיב גבי וכל משרת ענבים לא בא ללמד על שיעור שתייה דבעי על לאו על היתר מצטרף לאיסור דיהא ביה לאו מפורש ע"ז לחודיה כדי דילקה ע"ז אבל אנו דס"ל דאתי על טעם פעיקר ובטעם פעיקר קיי"ל אף למ"ד דהוא מה"ת מ"מ לא לקי ע"ז ורק הוא אסור מה"ת ולענן מלקות בעי דוקא שיהא כזית בכדי אכילת פרוס כמו שכתב רבינו לעיל בפ"ה הל' ה' דדמי לשאר איסורין וכמו שכתבאר שם הראב"ד ז"ל דעל טעם בלא כזית אסור מה"ת וכזית בכדי אכילת פרוס לוקה ע"ש וא"כ הקרא דכל משרת ענבים לא ישטה דכתיב לאו יתירא לא אתי לענן מלקות רק ללמד דשיעור אכילה פשתייה פמבואר נמצא דראב"ע אגיל לטעמיה והוא ס"ל דהקרא אתי לטעם פעיקר ולהכי מקיש לשתייה משום קרא יתירא דלא ישטה אבל רע"ק דדריש על לאו דהיתר מצטרף לאיסור ולא הנה יתירא לדידיה להכי אומר בכזית שיעורו.

ועתה יבואר פן. הנה מה שאמר שם הגמ' מנזיר לא ילפינו דחמור דאפילו חרצון אסיר
כתב הפני יהושע במס' פסחים (דף מד ע"ב) דזהו החומר דאף שהוא שלא פדרך אכילתו
אכילת חרצון מ"מ אסור ואח"כ דחה זה הפשט וכן מבאר הצ"ח במס' פסחים (דף נד
ע"ב) גבי א"ם את הארבעים כו' ודחה אב"י בשלמא א"א על פרי דאכיל שלא כד"ה
שפיר אבל הכא משים דזיע הוא ומבאר הצ"ח דרק גבי חלב דיוכל ליהנות במבןשל
ואכלה חי או הני ע"ג מפתו מקרי שלא כד"ה וא"ח אבל הכא גבי הינצא מן הפרי ששוב
אי אפשר להיות בו הנאה ראשונה לא מקרי שלא כד"ה וא"כ ה"נ גבי חרצון דל"א להיות
באופן אחר מקרי זה אי אכלם כד"ה פינו דלא אפשר להיות ד"ה בו לתמן אכילתו: אמנם
נ"ל פן דהנה הרע"ב כתב במשנה שם פ"ו דנזיר גבי מה שאמר ראב"ע דאינו חייב עד
שיאכל שני חרצנין וזגין ואין הלכה כר' אלעזר בן עזריה אלא האוכל מן החרצנין והזג
אינו חייב עד שיאכל כזית.

וכתב התוספות יום טוב דהרע"ב סובר דיש בדברי ראב"ע להקל ולהחמיר להקל דאינו
חייב עד שיאכל שני חרצנין וז"א ולהחמיר דחייב אי אכל חרצנין וזגין אפילו בפחות
מכזית שהתורה הקפידה על ב' חרצנין וז"א אפילו הוא בפחות מכזית משום בריה כו'
להכי אומר לבסוף א"ח עד שיאכל כזית עכ"ל.

והנה כמו כן מפורש בירושלמי בדברי הרע"ב ונ"ל שם בפ"ו הל' ב' טעמיה דראב"ע
משום בריה כו' אכל חצי כו' וא"ז מענכה ע"ד דראב"ע חייב ע"ד דרבנן פטור ועיי"ש
במפרשי הירושלמי דמפרשי פן דלראב"ע חייב הוא אפילו בפחות מכזית דהוא גזה"כ
כמו בריה דל"ב שיעור והוא מפורש בדברי הרע"ב דלראב"ע חייב בחרצון אפילו בפחות
מכזית משום בריה וזהו שאומר הגמ' גבי נזיר שפן חרצון אסור היינו שאסורו בכל שיהו
ולוקה עליו וכמו שדחה במס' יבמות (דף קיד) ובזבחים (דף קי) ובש"ד מה לשרצים
שפן איסורן במשהו ופירש רש"י שהוא בריה וחייב בכל שיהו וה"נ חרצון ומה שאמר
דכן חמור דאפילו חרצון אסור ולפ"ד לא הוי החומר מה שהוא אסור דהא קיי"ל כל
חצי שיעור אסור מה"ת והרבנותא הוא רק דלוקה אפילו בפחות מכזית נ"ל דהכא הוי
רבנותא נמי לענן איסור לפי מאי שבארנו לעיל בפ"א מהל' חו"מ הל' ז דלא כהנוב"י
אלא דגם בנזירות אם שתה חצי שיעור בסוף ימי נזירותו דא"ח לאצטרופי עוד א"ח על
חצי שיעור עיי"ש וא"כ שפיר אומר להכי רבותא גם באיסור דהא אי לא הוי חייב
בחרצון משום בריה אז אם אכלו לבסוף ימי נזירותו אינו אסור אפילו מה"ת דל"ח
לאצטרופי אבל פינו דהוא משום בריה חייב בכל פעם ואפילו במקום דל"ת לאצטרופי
אף זה דחי הכא במס' נזיר דקאי לפי משנה ראשונה דהוא דברי ראב"ע וכמו דמבואר
בתוספתא דהוא דברי ראב"ע והוא ס"ל דעל חרצון חייב בכ"ש אומר שפיר חרצון חמיר
איסורא ורע"ק דחי זה הוא לא ס"ל בזה כראב"ע דחייב על ב' חרצנין וזג אחד ובעי
כזית דוקא וגם אח"כ שאמר לרבנן היינו פולהו תנאי לבד ראב"ע דפליג בזה על רע"ק
ובעי הקרא דמשרת לטכ"ע ומשום זה ס"ל רבעי רביעית דוקא כמו שבארנו דלא הוי
להו קרא יתירא לזה וחרצנין בעי כזה ולהכי לא הביא זה דחמיר איסורא ולהכי במס'
נזיר דכל הסוגיא מייירי לפי משנה ראשונה והוא דברי ראב"ע דחה זה דחרצנין אסור
דהוא כראב"ע אבל בפסחים דכל הסוגיא מייירי לענן היתר מצטרף לאיסור וטעם פעיקר
ולא נזכר שמה דין דמשנה ראשונה לענן שיעור האכילה ברביעית וס"ל שפיר דהוא

בכזית דלא כראב"ע וילהכי לא אמר דחמיר איסורא דהא כזית בעי מזה ואומר צריכי
פמבואר ודוק: הלכה ד נאח"פ נוטל הפהו כו' ונוטמן על פפי הנזיר או הנזירה ומניפן
נאח"פ כו' וכתב הלחם משנה הנזיר או הנזירה אולי דכתב פן לאפוקי מדרשא דאמר
בגמ' הנזירה אינה מגלחת שמה ותגרו בה פרחי כהונה ורבינו ז"ל פסק פתקמים עכ"ל.

והנה תחלה צריך להבין דברי הלח"מ שכתב ורבינו פסק פתקמים היאך מצא הלח"מ
דברבנן פליגי על ר"ש שזוירי נרק מצינו ר"א אומר כ"ז שאין פתח א"מ פתוח כו' וע"כ
נ"ל כמו שכתב בתוס' הרא"ש שם וז"ל וצ"ל דר' שמעון שזוירי ס"ל דמגלח פתח אנהל
מועד דאל"כ יכול לגלח בחדר בצנעא ופליגי על המשנה דאמרה דלשפת הנזירים הנה
שם שמגלח עכ"ל.

וא"כ פנין דרבינו פוסק פהמשנה דהוי לשחת נזירים ומגלח בלשפה וא"מ פתח א"מ
וילהכי אינו פוסק כר"ש שזוירי זהו הפתקמים שכתב הלח"מ: אמנם כל דברי הלח"מ תמוה
דלא צריך לזה כלל דאי כדבריו ה"ל לרבינו לומר לעיל גבי גלות ולא גבי חנופה ורק
רבינו אתי לאשמעין כדברי המשנה במס' קדושין (דף לו) דכל קרבן נשים לא בעי
חנופה רק בזה דסוטה ונזירה דגמיר פה פה מסוטה כדאמר שם בסוגיא וכן כתב רבינו
לקמן בפ"ט מה' מעה"ק דכל קרבן נשים ליתא בתנופה רק בסוטה ונזירה וזהו דאתי
רבינו ז"ל לאשמעין דהנזיר או הנזירה מניפין פמבואר ובהאי ענינא קשה לי דברי
התוס' במס' מנחות (דף מז ע"א) ד"ה שיהא כו' וז"ל תימא הא משעת שחיטה בעי לחם
ואע"ג דלא מעכב ראוי מיהו בעינן ושמה אפילו ראוי לא בעינן ועוד שמה אתי
לאשמעין דבשעת שחיטה יהיה בפנים אע"ג דכשר ביוצא עכ"ל.

וקשה דהא הגמ' קאמר שם וראבר"ש הא כתיב זבת ההוא מיבעיא ליה לדר' יוחנן דא"ר
יוחנן ה"מ שצריף שיהא לחם בשעת שחיטה נמצא דלמדין זה מקרא דכתיב זבח גבי
איל נזיר דכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים והא התם הוי התנופה מזרוע בשלה והוי
לאחר שחיטה וזריקה וקודם לא הוי שום תנופה פמבואר כדברי רבינו פאן ובה' מעה"ק
וא"כ שפיר אמר שיהא הלחם בשעת שחיטה פנין דיליף מקרא זה דלא הנה ביה תנופה
מחיים ולכן אמר רק בשעת שחיטה וצ"ע: הלכה ד והלכה ה נאח"פ הותר הנזיר לשחות
זין ולהטמא למתים ואם הביא קרבנותיו ולא גילח ראשו אין התגלחת מעכבת אלא שותה
ומטמא לערב שמשזרק עליו אחד מן הדמים הותר אע"פ שלא נתן על כפיו ולא הניף
שכל דברים אלו למצוה ולא לעכב עכ"ל.

וכתב הכ"מ וז"ל ויש לתמוה דכיון דסתם לנו תנא כר"א וקיי"ל סתם במתניתין ומחלוקת
בבריייתא הלכה פסתם משנה ואפשר כו'. אח"ז מצאתי בנזיר (דף פח) דתנו גזרק עליה
אחד מן הדמים כו' מתניתין דלא כר"א והשתא ניחא פסק רבינו דכיון דתרי סתמי
מתניתין חד פתקמים וחד כר"א נקטינן פתקמים עכ"ל.

והקשה התוי"ט הקא במשנה דא"כ הא ה"ל סתם נאח"פ מחלוקת ואין הלכה פסתם
ותירץ התוי"ט וכן הלח"מ הקא מתרץ פן דרבינו סומך ע"ז דאיתא הפלוגתא במשנה
הקא בסה"פ דר"א ופתקמים דפתקמים ס"ל דביא שאר קרבנותיו ויטהר וזהו רק משום
דס"ל דתגלחת לא מעכבא ופוסק רבינו פתקמים דהקא ע"כ: והנה לענ"ד גם ע"ז יש
להקשות דהא מצינו לקמן (דף סג ע"א) סתם משנה נזיר שגילח כו' ואמר ר' יוחנן מאן

תנא ר' היא דאמר תגלחת מעכבא וא"כ ה"ל מחלוקת ואח"כ סתם ונהוי הלכה כסתם וכו' מציינו שם שרבינו פוסק כר' יוחנן דאומר משנה זו כר"א היא כמו שכתב ש"ה התוי"ט גופיה עיי"ש וא"כ ליתא תירוץ זה.

ונ"ל ליישב פן דהא לעיל (דף יד ע"ב) אומר רב חסדא הפל מודים כו' ומקשי שם אליבא דמאן איאליבא דר"א כו' אלא אליבא דרבנן כו' ומסיק לעולם אליבא דרבנן ומאי מצות גלות כו' נמצא דרב חסדא דהוא אמורא פוסק כחכמים ושפיר פוסק רבינו ז"ל כחכמים: אף לענ"ד נ"ל לומר דכל קושית מפרשי רבינו לא קשה כלל.

דהנה התוס' שם (דף מה) ד"ה ואח"כ פתבו לכאורה נראה דהאי תנא כר"א דאמר בגמ' דאסור לשמות יין עד אחר כל המעשים כו' נמצא דלהתוס' ספוקי מספקא ליה זה אי סתים תנא בזה כר"א דאמר בגמ' דאסור לשמות יין עד אחר כל המעשים דבאמת אין מוכרח כלל ממשנה זו אחרי דראינו זאת דגם רבינו הקא בהל' ד' פתב לשון המשנה ואח"כ הותר הנזיר וע"ז הקשה הלח"מ דהוא פדברי ר"א ור"ש פליג ורבינו ז"ל דפוסק כר"ש איך פתב פאן כר"א וי"ל דרבינו ז"ל סמך על מ"ש לקמן ומ"ש ואח"כ הותר ר"ל מצוה מן המוכרח קאמר דעשה מצוה פתקנה עכ"ל וא"כ א"ל דגם המשנה זו חושב תחלה סדר המשנה דכו עושה מן המוכרח ור"ש פא לומר דזהו רק לכתחלה אבל בדיעבד אי לא גילח הותר ומסיק המשנה גופיה בסוף הפרק דחכמים ס"ל דתגלחת אינה מעכבת.

ועוי"ל דרבינו פתב וכו' פתבה המשנה ואח"כ הותר לשמות יין דמשמע תיכף אחר הגילוח והתנופה שרי בו ביום לשמות יין ולטמא למתים ואי לא גילח פתב רבינו הקא אלא שותה יין ומטמא לערב משמע דאינו כל היום לכתחלה דלמא יעשה המצוה פתקנה ויגלח ורק בערב שעבר היום אז שותה אבל אם מגלח בו ביום שותה תיכף וכו' נקיט ליה המשנה הסדר זה דמוטר לשמות ביום זה אי גילח לכתחלה אבל בדיעבד אי לא גילח שרי בערב לשמות פדברי רבינו וא"כ לא מציינו סתם משנה כר"א.

והנה התוי"ט בפ"ח מ"ב דחק הרבה מ"ט נקיט רבינו לערב דוקא ונשאר בקושיא. ובס' אורח מישור פתב משום דרבינו פוסק דמקצת היום אינו ככולו מש"ה אינו שותה רק ביום ל"א וזה שאמר הותר לשמות מיירי ביום ל"א עיי"ש: והנה זה לענ"ד ליתא דא"נ דרבינו ס"ל דלא אמרינן מקצת היום ככולו וכמי לעיל בפ"ד דמגלח ביום ל"א לכתחלה וא"כ ה"נ דמיירי רק בלכתחלה מיירי הפל ע"כ ביום ל"א ומה שאומר אח"כ הותר וכו' אח"כ הבבא השנייה אם הביא קרבנות בלא גילוח הפל בגונא חדא מיירי ביום ל"א ואעפ"כ אומר רבינו דרק לערב שותה בלא גילוח והוא כמו שבארנו דכ"ז שלא גילח מ"מ לכתחלה צריך להמתין יום זה שפא יגלח בו פדינו ואי עבר יום זה ולא גילח שרי לערב לשמות פדברי רבינו.

אף אפתי זה תקשה מהסתם משנה (דף סג) גבי קבר התהום ששתנא סתם כר"א והיא האחרונה לכולהו וה"ל מחלוקת ואח"כ סתם ונהלכה כסתם וצ"ל כמו שבארנו דפוסק כר"ח לעיל (דף יד ע"ב) כמבואר.

וכן משמע דרב פפא דאמר במס' ערכין (דף כא ע"א) פועמים דחייבי חטאות ממשפנין כו' בחטאת נזיר דכיון דאמר מר אם גילח על אחד משלשתן יצא ואם נזרק עליו אחד מן

הדמים הותר הנזיר לשנות יין ולטמא פשע בה ולא מייתי אלמא דגם ר"פ ס"ל דלא בעי אחר מעשה פולם רק אחר מעשה יחידי שרי לשחות יין ולטמא והוא בתרא ופוסק רבינו פנתיא ודוק: הלכה ו אע"פ כו' ונזיר שגילח בלא תער או שגילח ושייר שתי שערות לא עשה פלום ולא קנים מצנות גילוח ושם בהל' ז' נשרה אחת וגלח אחת אין פאן מצנות גלוח עכ"ל וכתב הלח"מ ד"ה ונזיר כו' פאן כתב רבינו לא עשה ולא כלום ולקמן גבי נשרה אחת וגלח אחת לא פתב אלא אין פאן מצנות גילוח ולא פתב ולא עשה ולא כלום דשם אמרו בגמ' שער אין פאן מצנות גילוח אין פאן וכתב רש"י ז"ל ומיהו בדיעבד ש"ד ומפני כן פתב שם א"כ מצנות גלוח אבל הכא פתב ל"ע ולא פלום דה"ו פאילו לא גילח פלל עכ"ל: והנה התוס' במס' ב"ק (דף קה ע"א) פתבו שם בד"ה מצות גילוח אין פאן ומעפב מלשחות יין ומלטמא למתים פאילו לא גילח פלומר כמ"ד גילוח מעפב דאחר ישותה הנזיר יין אחר פולם א"נ לענין מצנה קאמר דלא קנים מצנות גילוח ואלקבא דכ"ע דפלוגתא היא בנזיר (דף מב) עכ"ל.

נמצא דהתוס' לא מחלקי בזה פלל וס"ל דשנה לנו אי לא גילח פלל או נשרה שפרה אחת וגילח אחת ולמ"ד דבדיעבד מעפב אי לא גילח ה"נ מעפב ולמ"ד דבכל גונא לא מעפבא אע"פ שלא גילח ורק לענין אי מצנה ה"נ פן וא"כ נ"ל דגם רבינו א"ל דס"ל פן ורק דרכו של רבינו להעתיק מאמר המשנה והגמ' וא"כ ניחא דהתם היכא שגילח בלא תער או שגילח ושייר שתי שערות הוא מהמשנה סוף נגעים והתם קי"ל דמעפבא חגלחתו גבי מצורע לכן רבינו שהעתיק המשנה פתב לא עשה ולא כלום וכמו שהביא המשל"מ בהל' ו' דרבינו ס"ל דבמצורע מעפבת גם הכא גבי נזיר העתיק פן אע"פ שאינו מעפבא בדיעבד אבל המאמר זה דגילוח שער ונשרה אחת דזה קאי רק לגבי נזיר לבד דבו אינו מעפבא כמו שכתבו התוס' במס' ב"ק וגם רבינו פוסק פן דאין התגלחת מעפבת לכן פתב אין פאן מצנות גילוח פמבואר ודוק: הלכה יב שלמים של נזיר ששחטן שלא פמצנתו פשרים כו' ואין טעונין לחם ולא מתנות ולא זרוע עכ"ל.

ונ"ל לומר אף דלחם אינו מביא הכא מ"מ מנחתו ונסכו של העולה והשלמים מביא כמו שכתבו התוס' במס' מנחות (דף פט ע"ב) ד"ה שאם כו' דדמי לעולת מצורע ששחט שלא לשמן דבעי נסכים ורבינו שלא ביאר זה היינו משום דכל דין דבעי מנחה ונסכים בנזיר לא ביאר הכא בהל' נזירות ולא בה' מעה"ק אף שהוא מקרא מפנרש בפ' נשא ומנחתם ונספיקהם וכן גבי איל איר אומר ומנחתו ונסכו ומרבינו לה במנחות (דף צא ע"ב) ובספרי שם דעל העולה ושלמים טעון מנחה ונסכים וכדין פן הוא עולה ושלמי נזיר והכא ששחטן שלא פמצנתו רק לחם לא בעי ומנחה ונסכים נדאי בעי.

והנה על חטאת ואשם של נזיר ממעטינו שם במנחות דלא בעי נסכים וכמו שכתבו התוס' שם ד"ה אימא וז"ל אחטאת ואשם דעלמא לא פריה אלא מהני דאית בהו מנחה עכ"ל. ולכאורה הוא תמוה דהיאך מציינו מנחה בחטאת ואשם של נזיר וכה"כ דלא בעי נסכים ה"ד דאינו מביא מנחה שמביא עם הנסכים דכתיב בחד קרא מנחתם ונספיקהם אלא נ"ל דכוננת התוס' לומר הוא כמו שכתבו במסכת קדושין (דף לו) במשנה חוץ ממנחת סוטה ונזירה ופירש"י ז"ל חוץ מסוטה ונזירה שהן מניפות מנחתן בעצמן כו' אלמא דקרי רש"י ז"ל בהמשנה שמה הלחם שהנזירה מביאה ומניפה מנחה וכן פונת התוס' דה"א דכיון

דְּקָרְבָנוֹת נְזִיר שְׁאֵנִי דְּבַעֵי מְנַחָה הֵינּוּ הַלְחָם שְׁמַבִּיא ה"א דְּאָרְף הַחֲטָאֵת וְהָאֲשָׁם נְמִי לִיבְעֵי
נְסָכִים וְאָרְף שְׁבִסְפָרֵי אוֹמֵר לְהִפּוּף לְפִי שְׁיִצְאָה מִן הַכָּלֵל וְיִצְאָ לְדוֹן בְּדָבָק הַחֲדָשׁ דְּבַעֵי
לְחָם ה"א דְּלֹא בְעֵי נְסָכִים וְכִמוֹ שְׁמַבִּיא רַש"י ו"ל בְּחֻמְשׁ שָׁם מ"מ א"ל אֶפְסָא דְה"א
כִּינּוֹן שְׁיִצְאָה בְּדָבָר הַחֲדָשׁ דְּקָרְבָנוֹת נְזִיר בְּעֵי מְנַחָה הֵינּוּ לְחָם ה"א דְּאָרְף חֲטָאֵת בְּעֵי נְסָכִים
כְּדָבְרֵי הַתּוֹס' וְלִהְיֵי צָרִיף קָרָא לְאֶפּוֹקִי וְדוּק: הַלְכָה טו מֵת הָאֵב וְהַנִּיחַ בְּנִים רַבִּים
חוֹלְקִים הַמְעוֹת הַסְתוּמִים מִפְּנֵי שֶׁהִיא יִרְוֶשָׁה לְהוֹן וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהוֹן לְגַלְחָה ע"ח וְהַבְּכוֹר
נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ ו"ל דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק כֹּאֵת"ל כְּדָרְכּוֹ דְּהוּי פְּשִׁיטוּתָא וְהוּהוּ יִרְוֶשָׁה. וְהוּהוּ בְּפִירוּשׁ
הַמְשָׁנָה פֶּתַח רַבִּינוּ כֵּן זֶה שְׁאוֹמֵר ר"י שֶׁהוּא מְגַלְחָה עַל גְּזִירוֹת אָבִיו הוּא ג"כ ר"א וְכִשְׁהַנִּיחַ
בְּנִים רַבִּים וְקָדָם אֶחָד מֵהוֹן וְגִילַח עַל גְּזִירוֹת אָבִיו זָכָה וְכִמוֹ כֵּן אִם גָּדַר עַל תְּנָאֵי שְׁיִבִיא
קָרְבָנוֹת אָבִיו אִם גִּילַח כו' וְכֵן פֶּתַח הַרְע"ב בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה שָׁם וְתַמָּה ע"ז הַגָּאוֹן רַע"ק
אִיגָר ו"ל בְּגִלְיוֹן הַמְשָׁנָה שָׁם דְּמִפְּרָשׁ לָהּ דְּמִיָּרִי אִם הָיוּ כְּוָלָם גְּזִירִים וְא"כ הָא קִי"ל
דְּהוּי יִרְוֶשָׁה וְפִלְגִי לָהּ כִּמוֹ שְׁפּוֹסֵק רַבִּינוּ הֵכָא דֵּאֵת"ל פְּשִׁיטוּתָא הִיא: וְנ"ל לֹאמֵר כֵּן
דְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ בַּפִּיָּה"מ הוּא כֵּן דְּאוֹמֵר שָׁם תִּתְּלָהּ דְּבָרֵי רַב אִסִּי שֶׁהוּא מְגַלְחָה עַל
גְּזִירוֹת אָבִיו הוּא ג"כ דְּרָף אֶמְיָתִי וְהוּא שְׁגוֹרָם כְּגִירְסַת רַש"י ו"ל וְחַד פִּירוּשָׁא שְׁבַתּוֹס'
דַּר"י סוֹבֵר דְּאִינוּ מְגַלְחָה רַק הֵיכָא שֶׁהוּא וְאָבִיו גְּזִירִים וְע"ז אוֹמֵר ר"י הֵיכָא שֶׁהוּא וְאָבִיו
גְּזִירִים אִזּוּ אֶמְרִינּוּן שֶׁהַמְעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו בְּחִיּוֹ הוּא ג"כ לְבָנוּ זֶה שֶׁהוּא נְזִיר וְאִי מֵת
הוּא מְגַלְחָה אֲבָל לֹא שְׁאָר הַבְּנִים שְׁנִזְרוּ אִתּוֹ"כ זֶהוּ דְּעַת ר"י וְאוֹמֵר כְּשֶׁהֵיכָא שְׁלֹא הָיָה
נְזִיר בְּחִיּוֹ אָבִיו וְכִשְׁמַת אָבִיו וְהַנִּיחַ בְּנִים רַבִּים שְׁלֹא הָיוּ גְּזִירִים וְקָדָם אֶחָד וְקִיבַל גְּזִירוֹת
וְגִילַח עַל מְעוֹת אָבִיו זָכָה וְאִין שְׁאָר הַבְּנִים שְׁקִיבְלוּ אִתּוֹ"כ גְּזִירוֹת יוֹכְלוּ לְהַפְקִיעַ חֲלָקָם
כִּינּוֹן שֶׁהוּא זָכָה בְּדָבָר תִּתְּלָהּ וְכֵן אִף אִם לֹא זָכָה רַק אֶמֶר תִּתְּלָהּ שְׁאֵגַלְחָה מִמְעוֹת אָבִיו
וְקִיבַל עָלָיו הַגְּזִירוֹת בְּתַנָּאֵי זֶה מִקְוָדָם לְאֶחָיו שְׁלֹא קִיבְלוּ גְּזִירוֹת הוּא קוֹדָם לְגַלְחָה וְאִף
שֶׁאִתּוֹ"כ גְּזָרוּ אֶחָיו אִף הוּא זָכָה שְׁאוֹמֵר הַתְּנָאֵי תִתְּלָהּ אֲבָל אִי הוּהוּ שְׁנֵי אַחִים גְּזִירִים בְּחִיּוֹ
אֲבִיהֶם לר' יוֹסִי אוֹ שְׁנִזְרוּ שְׁנֵיהֶם אַחֲרֵי מִיתַת אֲבִיהֶם לְדִידָן ע"ז הַבְּעִיא וּפְשָׁטוֹ דְּהוּי
יִרְוֶשָׁה וְפִלְגִי וְע"ז אִינוּ חוֹלְקֵי רַבִּינוּ וְהַרְע"ב ו"ל וְאִף שְׁלִשׁוֹן הַרְע"ב הֵכָא לֹא כְּדָבְרֵי
רַבִּינוּ מ"מ כֵּן פְּנוּנְתוֹ כְּמִבְּנֵי וְדוּק: פָּרָק ט הַלְכָה טו מֵת אֶחָד מֵהוֹן ה"ז מְבִיא חֲטָאֵת
הָעוֹף וְעוֹלֵת בְּהֵמָה וְאוֹמֵר כו' וְאִם טְהוֹר הֵייתִי הָעוֹלָה מְחוּבָּתִי וְחֲטָאֵת הָעוֹף סָפֵק וְסוֹפֵר
מִי גְּזִירוֹת אַחֲרָת וּמְבִיא קָרְבַּן טְהוֹרָה וְאוֹמֵר אִם טְמֵא הֵייתִי כו'.

וְהוּהוּ הַשְׁעָר הַמְּלָךְ לְעֵיל בַּפ' ב' מֵהַל' שְׁחִיטָה סה"א הַקְּשָׁה לְפִי דְּבָרֵי רַבִּינוּ לְקַמְּן בַּפִּי"א
מֵהַל' שְׁגָגוֹת ה"ב שְׁכַתֵּב ו"ל יִרְאֶה לִי שְׁכָל אֵלוֹ הַחֲיִיבִין קָרְבָּן מְסַפֵּק אִינָם מְבִיאִין קָרְבָּן
שְׁמָא יְכַנְּסוּ חוֹלִין בְּעִזְרָה וְא"ת וְהִלָּא חֲטָאֵת הָעוֹף הֵבֵא עַל הַסָּפֵק וְאִינָה נְאֻכְלָת מִפְּנֵי
שֶׁהִמְבִּיא אוֹתוֹ מְחֻסָּר כְּפוּרִים וְאִסוּר לְאֹכְלוֹ בְּקָדְשִׁים עַד שְׁיִבִיא כְּפָרְתוֹ אֲבָל מִי שְׁאִינוּ
מְחֻסָּר כְּפוּרִים אִינוּ מְבִיא קָרְבָּן מְסַפֵּק עכ"ל גְּמַצָּא דְּאִינוּ מְבִיא מְסַפֵּק רַק כְּדִי לְאֹכְלוֹ
קָדְשִׁים וְא"כ הֵכָא גְּבִי סָפֵק נְזִיר אִף ע"ג דְּאִינוּ מְחֻסָּר כְּפוּרִים וּמִתָּר לְאֹכְלוֹ בְּקָדְשִׁים
מ"מ מְבִיא מְסַפֵּק חֲטָאֵת הָעוֹף דְּלֹא כִּמוֹ שְׁכַתֵּב הֵתָם וְהַנִּיחַ בַּצ"ע.

וְלַעֲנֵד זֶה לֹא קוֹשֵׁי דְכִי הֵיכָא דְכַתֵּב רַבִּינוּ דְּהֵיכָא דְהוּא מְחֻסָּר כְּפָרָה כְּדִי לְקַנְיִים
מְצוֹת אֲכִילַת קָדְשִׁים הַתִּירוּ לְהִבִּיא מְסַפֵּק חה"ע וְלֹא חֲשָׁשוּ לְאִסוּר חוֹלִין בְּעִזְרָה ה"ג

הָכָא פִּינּוּ דכ"ז דְּאִינוּ מְבִיא לְנִזְיָרוּת טוּמְאַה פֶּל הַקְּרָבָנוֹת וְאִינוּ מְבִיא חֲטָאת הָעוֹף לְנִזְיָרוּת טָמֵא אִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִסְפֹּר נִזְיָרוֹת טְהוֹרָה וּלְהִבִּיא קְרָבָנוֹת נִזְיָרוֹת טְהוֹרָה וּלְקַיֵּים פֶּל מִצְוֹת נִזְיָרוֹת טְהוֹרָה אַחֲרֵי שְׁפוֹתֵר הַטוּמְאַה וּמְבִיא קְרָבָנוֹת טוּמְאַה וּא"כ בְּנֹדְאֵי יָכוֹל מְסַפֵּק לְהִבִּיא חֲטָאת הָעוֹף פְּדֵי שְׂיֻכְל לְקַיֵּים הַמ"ע שֶׁל נִזְיָרוֹת טְהוֹרָה הַתְּגַלְחַת וְהַקְּרָבָנוֹת כְּמוֹ הֵתֵם דְּשָׂרִינּוּ מִשּׁוּם אֲכִילַת קִדְשִׁים כְּמוֹ כּוּ ה"נ כְּמִבְּנֹאֵר.

וְנִיחָא מַה שְׁפָתַב רַבִּינוּ לְקַמֵּן פ"ז מֵהַל' פְּסוּהַמ"ק ה"י חֲטָאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסֵּפֶק כּו' פִּיצַד תְּבוֹא עַל הַסֵּפֶק פְּגוֹן שְׁהִיְתָה הָאִשָּׁה סֵפֶק זָבָה א"ס יוֹלְדֵת וְכִיּוֹצֵא בְּזָה וְאִין לָנוּ חֲטָאת בְּהֵמָה עַל סֵפֶק אֶלְא שְׂאֵם נְסִתְפַק לוֹ אִם חֲט"א כּו' מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ מִפְּנֵי הֵכִי דְקִדַּק רַבִּינוּ לְכַתּוֹב פְּגוֹן ספ"ז אוֹ יוֹלְדֵת מִפְּש"א יָכוֹלִין לְאַכּוֹל בְּקִדְשִׁים עַד שְׂיָבִיא פְּפָרְתוֹ וּלְקַדֵּי הַתִּירוֹ לְהוֹ לְהִבִּיא סֵפֶק חוֹב"ע אֲבָל סֵפֶק מְטָמֵא מְקַדְּשׁ לֹא הַתִּירוֹ לוֹ לְהִבִּיא סֵפֶק חוֹב"ע עכ"ל וְהוּא כְּמוֹ דְבָרֵי רַבִּינוּ לְקַמֵּן בַּהַל' שְׁגָגוֹת כְּמוֹ שְׁפָתַב שָׁם הַלַח"מ.

אֲמַנְם כְּפִי שְׁבָאֲרָנוּ צָרִיף לֹמַר דְּזָה דְּמַסִּיק רַבִּינוּ וְכָל פִּיּוֹצֵא בְּזָה הוּא קָאֵי עַל הָכָא דְּמְבִיא סֵפֶק נִזְיָרוֹת טוּמְאַה נְמִי חֲטָאת הָעוֹף מְסַפֵּק אִף דְּלֹא הוּי מַח"כ וְרַק חֲטָאת בְּהֵמָה זֶה לֹא מְצִינוּ דְּמְבִיא מְסַפֵּק כְּמוֹ שְׁמַסִּיק שָׁם וּא"ל חֲטָאת בְּהֵמָה ע"ס: אֲמַנְם זֶה קָשָׁה לִי דְלִקְמֵן פ"ג מֵהַל' מְחַוְסָרֵי פְּפָרָה ה"ז כְּתִב רַבִּינוּ כֵּן הַטוּמְטוּם וְהַאֲנִדְרוּגִינּוּס נּוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲוּמָרֵי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה כּו' וְטוּמְאַתּוֹ בְּסֵפֶק לְפִיכָף אִם הִזָּה אֶחָד מֵהֶן בְּעַל ג"ר אוֹ זָבָה שְׂרָאָתָה דֵם ג"י זֹאח"ז מְבִיאִין קְרָבָן וְאִינוּ נְאָכְל עכ"ל.

וְהִנֵּה הָכָא כְּתִב רַבִּינוּ דְּמַסִּפֵּק מְבִיאִין קְרָבָן וְאִינוּ נְאָכְל וּלְקַמֵּן בַּפ"א מֵהַל' מְשַׁכְּב וְחוֹשֵׁב כְּתִב שָׁם בַּה"ז טוּמְטוּם וְהַאֲנִדְרוּגִינּוּס נּוֹתְנִין עֲלֵיהֶם חֲוּמָרֵי הָאִישׁ וְחֲוּמָרֵי הָאִשָּׁה מְטָמֵאִין בְּלוֹבֵן וּבְאֹדָם כּו' וְטוּמְאַתּוֹ בְּסֵפֶק לְפִיכָף כּו' וְא"ת עֲלֵיהֶן עַל בִּיאַת מְקַדְּשׁ וּקְדָשׁוֹ כּו' וְהָכָא קְמִיְתִי קְרָבָן מְסַפֵּק וְאִינוּ נְאָכְל צָרִיף לֹמַר דִּישׁ חִילּוּק כְּמוֹ שְׁפָתַב רַבִּינוּ דְּרַק בְּמִקּוּם שְׁחִיב לְהִבִּיא קְרָבָן פְּדֵי שְׂיֻכְל לְאַכּוֹל בְּקִדְשִׁים אִזִּי מְבִיא מְסַפֵּק וּא"כ ה"נ בְּאִם רָאָתָה ג"י אוֹ ג"ר מְבִיאִין קְרָבָן פְּדֵי לְהַאֲכִיל דְּהוּי מַחו"כ אֲבָל שָׁם מַה דְּטוּמְאַתּוֹ בְּסֵפֶק א"ח עַל בִּיאַת מְקַדְּשׁ וּקְדָשׁוֹ דְּאִינוּ מַחו"כ א"ח כְּמוֹ שְׁבִיָּאֵר רַבִּינוּ וְאִף דְּבִמְשַׁנָּה דְּזַבִּין פ"ב וּבְתוֹסְפָתָא שָׁם לֹא נִזְכַּר זֶה דְּמְבִיאִין קְרָבָן כְּתִב רַבִּינוּ זֶה לְחַדְּשׁ מִדְּעַתּוֹ: אֲמַנְם זֶה קָשָׁה לִי דְּהָא כְּתִב לְפִיכָף אִם הִזָּה אֶחָד מֵהֶן בְּעַל ג"ר כּו' מִשְׁמַע דְּקָאֵי אַתְרוּנוּיָהוּ בֵּין עַל טוּמְטוּם וּבֵּין עַל אַנְדְרוּגִינּוּס וְהָא טוּמְטוּם כְּתִב רַבִּינוּ לְקַמֵּן בַּפ"י מֵהַל' מַעַה"ק הַל' ט' דְּהַטוּמְטוּם אֲסוּר לְאַכּוֹל בְּקִדְשִׁים מִפְּנֵי שְׁהוּא סֵפֶק עָרַל וְהוּא בְּרִיָּתָא בִּיבְמוֹת (דָּף עב) וּא"כ לֹא הוּי מַח"כ לְאַכּוֹל בְּקִדְשִׁים דְּאֲסוּר לְאַכּוֹל קִדְשִׁים וְלֹא מ"ל דְּמִיְתִי דְלִמָּא יִקְרַע וְיִמְצָא נִקְבָּה אוֹ שְׂיָמוּלוֹ אוֹתוֹ אַח"כ דֹּא"כ ה"ל לְהַמְתִּין לְהִבִּיא קְרָבָנוּ דְלִמָּא יִתְגַּלָּה דְלֹא צָרִיף לְהִבִּיא וְאִם רָאָה אֹנְדָם וְיִתְגַּלָּה דְּהוּי זָכַר אִזִּי אִינוּ מְבִיא קְרָבָן וְאִם רָאָה לְוָבֵן וְנִמְצָאָה נִקְבָּה ג"כ לֹא תְבִיא וְאִמָּאֵי מְבִיאִין קְרָבָן עֲתָה פִּינּוּ דְלֹא צָרִיף רַק לֹאח"כ שְׂיָקְרַע וְאִזִּי תִתְּנַע הַסֵּפֶק וְעֲתָה אִינוּ רְשָׁאֵי לְאַכּוֹל בְּקִדְשִׁים וְצַע"ג.

וְעִי"ש מַה שְׁנִבְבָּאֵר: פֶּרֶק י הַלְכָה ח אֲבָל הָאֶשֶׁם וְהַעוֹלָה אִינּוּ מְעַכְבִּין לֹא בְּתַגְלַחַת טוּמְאַה וְלֹא בְּצַרְעַת עכ"ל. וְהִנֵּה הַלַח"מ הִבִּיא הָכָא וְז"ל וְהָא דְכָתַב בַּפ"ד מֵהַל' מַעַה"ק אֲבָל חֲטָאוֹת וְאֶשְׁמוֹת אִינּוּ מְמַשְׁפְּנִין אוֹתָן חוּץ מִחֲטָאת נִזִּיר הוֹאִיל וְאִינוּ מְעַכְבְּתוּ מִלְשָׁתוֹת יִין

ולא פתב חוץ מאשם מצורע שא"מ וכן אשם נזיר טמא כמו שכתב פאן ודאי דהדין פון אלא שרבינו ז"ל נמשך אחר לשון הגמ' שם בס"פ הא"מ לא הזכיר אלא חטאת נזיר ולא תשו להזכיר בגמ' משם נזיר טמא משום דלא נחית ר"פ לומר אלא דכללא דכנייל מתניתין לאו פלל גמור הוא וכיון דהביא חד לא אתקיים האי פללא לא חש להביא אינה עכ"ל והנה התוי"ט פתב הקא במשנה דערכין (דף כא) דלא כהלח"מ אלא אשם נזיר טמא אין ממשפנין פיון דהנזיר אינו שרי ביין עיי"ש.

ולענ"ד דברי הלח"מ יותר נכונים דאפתי הא האשם נזיר טמא אינו מעכבתו בשום דבר ולא תליא בזה וא"כ ודאי מפשע ביה ואינו מביא וא"כ ודאי ממשפנין אותו פדברי הלח"מ ומה שכתב הלח"מ דר"פ הביא חד לא חש להביא אינה יש להביא ראיה לזה מהא דכ' התוס' במס' פרייתות (דף יב ע"א) סד"ה א"ד דלר"מ דאמר אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי אז ממשפנין אותו על חטאת זו וא"כ ה"ל לר"פ למיחשב גם זה לר"מ אלא ודאי פדברי הלח"מ דלא חש ר"פ למכתב פולם ולחשבניהו ודוק: הלכות ערכין וחרמין פרק א הלכה א הערכין הם נדר מפלל נדרי הקדש שנה ערכין איש כי פליא נדר בערקה כו' לפיכך חייבין עליהם משום לא יחל דברו כו' משום כל הינצא מפיו יעשה כו' עכ"ל.

והנה הכ"מ לא הראה מקור לזה ודברי רבינו הוא מפונש במדרש רבה פ' בחוקתי פי פליא נדר כו' הה"ד טוב אשר לא תדור כו' ארשב"י פשם שבנדרים כל יחל וכל תאחר פך בערכין כל יחל וכל תאחר כו' וכן איתא בתו"כ על פרשה זו נאמר פאן נדר ונאמר להלן נדר כו' ומה נדר האמור להלן כל תאחר לשלמו אף נדר האמור פאן כל תאחר לשלמו ודוק: הלכה יא פותי שגנדר ואמר דמי עלי כו'.

והנה המשל"מ הביא הקא פל הסוגיא דמס' נזיר (דף סב) ותמצית דבריו הוא דהסוגיא שם ס"ל דאם הוא פותי גדול ויודע להפלות לכ"ע מפריה ופ"ז לא פליגי ורק אם אינו יודע להפלות אז ס"ל לר"י דאינו מעריה והסוגיא הקא במס' ערכין ודאי פליגי ע"ז דהא דחיק הרבה מקרא דלא לכם ולנו לבנות ונוקי בגדול שיודע להפלות כו'.

והנה לענ"ד קשה לי על הסוגיא שם דאיה נפרש המשנה במס' ערכין (דף ה ע"ב) דאמר הקא ושוינ שנודרין ונודבין פישראל ולפי הסוגיא שם בנזיר צריה לפרש דזה דאומר המשנה דכתי אינו מעריה היינו אינו מעריה פישראל דאם אינו יודע להפלות אף אם הוא גדול אינו מעריה והא זה אף בנדרימלא הני נדרו נדר כמו שכתב רש"י שם בנזיר וז"ל גבי עכו"ם מיהו אינו יכול להעריה ולגדור עד שיהא גדול דיודע להפלות כו' יוכל להעריה ולגדור דאמקש ערכין לנדריים כו' עכ"ל נמצא דגם גבי נדר הדין שנה לערכין דבעי כמו בערכין יודע להפלות וא"כ מאי מסיק המשנה ושוינ שנודרין כו' הא לפי סוגיא שם שנה ערכין לנדריים והמשנה אמרה דבערכין פליגי ובנדריים שוינ ולא פליגי פלל וצ"ע.

פרק ד הלכה ה האומר משקלי עלי כו'. וכתב הכ"מ ופריה בגמ' פשיטא ומשני הא קמ"ל כו' מ"ד בטל מתורת שקל קמ"ל ורבינו פתב לקמן בסמוך מקצת זה והשמיט מקצתו ולא ידעתי למה עכ"ל.

וכן בה' ז' פתב רבינו מדברים שדרכו לשקול באותו מקום אפילו פירות כו', וכתב הלח"מ שם באתרי דתקלי שמכי פטר נפשיה אפילו בשמכי והקשה פשיטא ותרצו ל"צ באתרא דבתר דשקלי שדי תרי תלתא מהו דתימא בטל תורת משקל קמ"ל ורבינו לא ביאר פלל בזה וכבר תמה ע"ז הכ"מ.

ולענ"ד נ"ל לישוב דברי רבינו פן דהנה הלח"מ פתב שדרכו לשקול באותו מקום בר"פ האומר אמרינו אמר רחבא באתרי דתקלי פנפרא כו' פשיטא ל"צ דאיכא דתקלי ואיכא דכנילי מ"ד כו' קמ"ל ואיכא למידק דהא קי"ל סתם נדרים להחמיר והיכא דאמר הרי פירות אלו פתרומה דא"ל פתרומת הגורן או פתרומת הלשפה וקיי"ל להחמיר והוי פתרומת הלשפה וכדכתב רבינו בפ"ט מה' נדרים כו' ואפשר דמאי דקאמר בגמ' הני היכא דפירש בהדיא לכופרא נתפוננתי וז"ש מצי פטר נפשיה בכופרא פלומר שהוא אומר פד אבל אם הוא סתם ואינו אומר שלכד נתפונן ודאי שאינו יכול לפטור עצמו בכד עכ"ל: והנה הא לפ"ז אינו רבותא דאשמועינן הכא דבאתרא דכניל ואתרא דשקל דפטר נפשיה דהוא אומר דכוננתו הנה לכתחלה לכופרא וכוננתו פאותן ששוקליו וכו' לקמן גבי שמכי מאי אשמועינן רבותא דבתר דשקלי שדי תרי תלתא מ"ד בטל תורת משקל פיון שאומר בהדיא דכוננתו לזה דשמכי ורק צ"ל דרחבה דאשמועינן רבותא באתרא דשקלי פנפרא ואיכא דתקלי וכניל וכו' ר"פ בשמכי ס"ל כמ"ד בנדרים (דף יט) ראבר"צ שם דספק נדרים להקל ועיין בר"ן שם ד"ה אמר אבני כו' וא"כ אפילו אי אומר לא נתפוננתי פלל והוי סתם מ"מ הוי רבותא דשרי באתרא דכניל ובאתרא דשדי תרי תלתא לפטור בכופרא או בשמכי אבל לדין דמיירי באומר בהדיא דלזה נתפוננתי א"כ אין רבותא פלל ולהכי לא צריף לבאר זה דשנה לנו פנפרא ושמכי פיון דפריש ואמר אח"כ דלזה נתפונן ודיק: הלכה ט האומר הרי עלי מטבע של כסף לא יפחות מדינר כסף מטבע גחשת לא יפחות ממעה כסף כו' ושם בה' א' האומר הרי עלי כסף או זהב ולא הזכיר מטבע יביא לשון של כסף או של זהב והנה משקלו עד שיאמר לא לכד נתפוננתי עכ"ל.

והנה מדברי רבינו הכא משמע דאומר המנדב בפירוש בשעת הנדר הרי עלי מטבע כסף ואז מביא דינר ומטבע גחשת יביא מעה כסף ואי אומר סתם ולא הזכיר מטבע יביא לשון של כסף כמבואר ותמוה לי מזה דברי הצאן קדשים במס' מנחות (דף קו) שרוצה לישוב קושית התוס' במס' שבת (דף צא) אמאי לא אמרינן דגחשת יביא פרוטה ומתריץ פן ונ"ל בקיצור מדלא אמר ומפרש בהדיא הרי עלי מטבע של זהב או של כסף אליבא דר"א דמשני הכי אלא ודאי דנודר סתם ואח"כ אומר דזה שאומר הרי עלי זהב או כסף הנה דעתו בשעת הנדר מטבע ואשמועינן תנא דמשנה דמסתמא לא נדר אינש אזהב וכסף דבר שאין לו שיעור דהוא נסכא ומסתמא הנה דעתו על מטבע כו' אבל גבי גחשת אשמועינן פיון דאמר סתמא גחשת אע"ג דאמר אח"כ דדעתו הנה על פרוטה אפשר שחזר ודעתו הנה על נסכא כו' גחשת ומשה"כ לא יפחות מנסכא של גחשת ששנה מעה כסף כו' וראיתי בס' מגיני שלמה כו' שהלך בדרך הזה לתרץ קושיא זו אבל כ"פ הוא דוחק וע"ש וכפי שפרשתי נכון הוא עכ"ל הצ"ק: והנה מדברי רבינו הכא נראה דלא פדברי הצ"ק דהא רבנו פתב האומר הרי עלי מטבע של כסף או של זהב משמע דבשעת נדרו אמר פן בפירוש ואי לא אמר בפירוש הוא מה שהביא בה"י דאומר דמביא לשון של זהב או של כסף עד שיאמר הפונה כמה וכן מה שאומר דמביא נסכא של גחשת

שְׁנֵה מְעַה פְּסָף מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ שְׁמַבִּיא מְעַה פְּסָף וְלֹא נִסְכָּא שְׁנֵה זֶה וּרְאִיָּה לְדַבְּרֵי רַבִּינוּ אִיכָּא דְהוּא מַגֵּמ' שֵׁם שְׁמַקְשָׁה וְדִילְמָא פְּרִיטֵי גַבֵּי זָהָב וְכֹן גַּבֵּי פְּסָף וּמִשְׁנֵי בְּאַתְרָא דְלֹא סָגִי וּא"נ פְּדַעַת הַצ"ק נִימָא דְאוּמַר דְהִנְהוּ דַעְתּוּ בְּשַׁעַת הַנְּדָר עַל מְטַבְּעַ שְׁנֵה דִינָר וְלֹא עַל פְּרִיטֵי אֱלָא וְדַאי מִיִּירֵי דְאוּמַר כֹּן בְּפִירוּשׁ מְטַבְּעַ וְלֹא בְּדַקִּינָן לִיהַ עַל דַעְתּוּ וְרַק מַקְשָׁה דִיּוּכַל הָיִוֹת דִּילְמָא בְּמַלְת מְטַבְּעַ ג"כ פְּרִיטֵי וּמִשְׁנֵי שְׁפִיר וְכֹן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִּי דְשִׁקְלִים שְׁהַבִּיאוּ הַתּוֹס' הֵכָּא דְאוּמַר ר"א וְהוּא שְׁהַזְפִּיר צוּרָה אֱלָמָא דְהַזְפִּיר זֹאת מְפּוֹרָשׁ בְּשַׁעַת הַנְּדָר וּל"א דַעְתָּהּ אוּמַר שְׁבַדַעְתּוּ הִיָּה כֹן אוּ וְכֹן שֵׁם בַּמַּס' ב"ב (דָּף קִסְה) וּבַמַּס' כְּתוּבוֹת (דָּף קִי) אוּמַר דְכַתְּב דִּינָרִין וּמְפּוֹרָשׁ כְּתַב כֹּן בְּשִׁטְר ה"נ בְּאוּמַר שְׁבַשַׁעַת הַנְּדָר כֹּן וְקוֹשֵׁי הַתּוֹס' נ"ל לַעֲנִיד לִישָׁב פְּשׁוּט כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ רַבִּינוּ שְׁאוּמַר מְפּוֹרָשׁ מְטַבְּעַ נְחֻשֶׁת וּא"כ נִיחָא דַאי פְּנוֹנְתּוּ הִיָּה עַל פְּרִיטֵי ה"ל לֹמַר בְּקִיצוּר פְּרִיטֵי וְתוּ לֹא דָּאז הָוִי שֶׁל נְחֻשֶׁת דְלִפִּי מַאי דְמַסְקִינָן בְּפְרִיטֵי דְדַהֲבָא לֹא עֲבָדִי אִינְשֵׁי וּבְאַתְרָא דְלֹא סָגִי פְּרִיטֵי דְכַסְפָּא וּא"כ פְּרִיטֵי סְתָם הָוִה שֶׁל נְחֻשֶׁת וּל"ל לְהַאַרְיָה וְלֹמַר מְטַבְּעַ שֶׁל נְחֻשֶׁת בְּשִׁלְמָא לַעֲלִיל גַבֵּי זָהָב וְכֹסֶף שְׁפִיר מַקְשֵׁי דַאי אֲמִינָא דְכַוְנוֹנְתּוּ הִיָּה עַל פְּרִיטֵי שְׁפִיר צְרִיף לֹמַר כְּמוֹ מְטַבְּעַ מְפּוֹרָשׁ פְּרִיטֵי שֶׁל זָהָב אוּ פְּסָף אֲבָל אַחֲרֵי דְמַסְקִינָן דְפְּרִיטֵי לֹא הָוִה רַק מְנַחֶשֶׁת ה"ל לֹמַר פְּרִיטֵי סְתָם אֱלָא מְדַאֲמַר מְטַבְּעַ שֶׁל נְחֻשֶׁת ש"מ פְּנוֹנְתּוּ עַל מְטַבְּעַ שֶׁשׁ מְנַה פְּסָף כְּמַבְּוֹאֵר.

וּמַה שְׁכַתְּב שֵׁם בַּמַּס' שְׁבַת בַּס' מְגִינֵי שְׁלֵמָה דְמִיִּירֵי בְּאוּמַר נִסְכָּא שֶׁל נְחֻשֶׁת וְלֹא מְטַבְּעַ הִנְהוּ בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ הֵכָּא מְפּוֹרָשׁ אֲפָכָא דְאוּמַר בְּהַדְיָא דְמִיִּירֵי דְאוּמַר מְטַבְּעַ נְחֻשֶׁת וְדוּק: פְּרָק ג' הַלְכָה י' הָאוּמַר הָרִי עָלֵי עַרְף סְתָם וְלֹא פִירָשׁ אִינוּ כְּמַפְרָשׁ ג' שְׁקִלִים אֱלָא נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד כְּשִׂאָר הַמַּעֲרִיכִין עַכ"ל.

וְכַתְּב הַכ"מ שֵׁם ח"ד אֲמַר רַב נַחֲמָן ב"א נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד מ"ט כְּמַפְרָשׁ דְּמִי קַמ"ל וְיָדוּעַ דְהַלְכָה פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא עַכ"ל. וְהִנְהוּ זֶה לֹא דְבָר בְּרוּר דְהָא הַתּוֹס' כְּתַבוּ בַּמַּס' ע"ז (דָּף ז' ע"א) דְהִיכָּא דַאיכָּא תְּרֵי לִישְׁנֵי בְּדַאוּרִיָּתָא אֲזִלִּינָן לְחוּמְרָא וְכֹן מְבַוֵּאָר בְּפוֹסְקִים וְדַעַת רַבִּינוּ אִינוּ כְּף דְיוּעַ.

וְע"כ נ"ל לִישָׁב דַעַת רַבִּינוּ דְהִנְהוּ מְוַכְרַח מַגֵּמ' דְהַלְכָה פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דַאיִתָּא שֵׁם (דָּף ה' ע"א) בְּעֵי רַבָּא עָרְפִי עָלֵי לְמַזְבַּח מַהוּ נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד אוּ אִינוּ נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד לֹא אֲשַׁכְּחָן בְּעַרְכִין דַּאִין נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד א"ר ל"א גַבֵּי מַזְבַּח דְמַפְרָק אֱלָא בְּשׁוּנוּי תִּיקוּ כו' וּא"נ דַּאִם אוּמַר הָרִי עָלֵי עַרְף סְתָם נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד א"כ נִימָא דַאִם אוּמַר עָרְפִי עָלֵי לְמַזְבַּח יְהִי כְּאוּמַר עַרְף סְתָם דְנָמִי אִינוּ נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד וְה"נ מַה שְׁמַסִּיק לְמַזְבַּח לֹא יִגְרַע מַה שְׁאוּמַר סְתָם וּמַה מִיְבַעֵי לִיהַ לֹא מְצִינּוּ בְּעַרְכִין דַּאִינוּ נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד הָא מְצִינּוּ בְּאוּמַר סְתָם וְה"נ בְּאוּמַר לְמַזְבַּח וְהָא כְּאֵלוּ אוּמַר סְתָם אֱלָא וְדַאי ס"ל לְרַבָּא פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְבִזְזָה דְעַרְף סְתָם נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד וְקַמְבַּעֵי שְׁפִיר דַל"מ בְּעַרְכִין דַּאִינוּ נִידוֹן בְּהַשְׁג יָד וְאִי לְמַזְבַּח מַאי וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּרַבָּא דְהוּא בְּתָרָא וְדוּק: הַלְכָה יא הָאוּמַר עָרְפִי עָלֵי כו' הַקְדָּשׁ מְאֻחָר שְׂגָבָה גְבָה כו'.

וְכַתְּב הַלח"מ תִּימָא דְהָא מְטַלְטְלִין הִמָּה כו' עַד לִיתָא לְהָאִי דִינָא כְּפִי הַנְּרָאָה מִן הַסּוּגִיָּא דַּאִין חִילּוּק בֵּין הַקְדָּשׁ לְבַע"ח כו' וְרַבִּינוּ ז"ל שְׁחֻלְק לֹא יַדַעְתִּי מִזִּין לוֹ עַכ"ל וְהִנְהוּ פְּשׁוּט הוּא דְרַבִּינוּ אֲזִיל בְּשִׁיטַת רַבּוּ הָרִי"ף ז"ל שְׁהַבִּיאוּ בַּמַּס' כְּתוּבוֹת פ"י בְּשֵׁם רַב שְׁרִירָא

גאון ו"ל לחלק בין הקדש להדיוט והרא"ש ו"ל שם הביא זה בשם הר"ח לחלק בין הקדש להדיוט וכן התוס' שם (דף ל ע"א) ד"ה ש"מ פתבו נמי לחלק בין הקדש להדיוט ולהכי שפיר כתב רבינו נמי הקא דהקדש מאןחר שגבה גבה פדבריהם ודוק: הלכה יב האומר שני ערכי עלי ולא היה בידו אלא פחות מפדי שני ערכין הרי הדבר ספק אם נתפס לשניהן ונותן חצי כו' או יתן ערוך אחד מהן שלם כו'.

והנה לעיל ב' ה' פתב הלחם משנה והביאו דברי התוס' הקא דכתבו דמיירי ע"כ שיהעריכון שניהם ביחד וכתב דמנכרח הוא מזה דכתבו לעיל גבי היה לו חמש סלעים דמביא רבינו הקא בה' י"א דמוקי לה התוס' נמי דבעריכת הפהו תליא מילתא ועפ"ז פתבו דבעיא שניה דבעי פשאומר שני ערכי עלי דהיינו פשהעריכון הפהו יחר כו'.

והנה לענ"ד נ"ל דלא תליא דברי התוס' אלו על זה דלעיל דהקא בל"ז מנכרח לומר פשהעריכון יחד דאל"כ לא גרע מנתן לראשונה כו' ואף לפי תירוץ של הלח"מ לדברי רבינו דלא מוקי לה פשהעריף הפהו משום דלא תליא רחמנא בעשיר ועני בטר עריכה דידיה אלא פשהיה עשיר באותה שעה שיהיה ראוי ליתן ערוך שלם כו' הקא לא מתנישב דהא רבינו כתב רק דלא היה בידו אלא פחות משני ערכין אבל ערוך אחד שלם היה לו כפי ערכת עשיר פמבואר: אמנם דברי רבינו ניחא הקא בה' י"ב בל"ז עפ"י מאי דכתב הקצות החושן (בסי' קד ס"ק א) לדחות אח דברי התוס' ומוקי לה אף פשלא העריכון הפהו יחד מ"מ הוא הפעיא פן ס"ל לרבינו פמבואר ודוק: פרק ד הלכה פד פשתצא השדה לפהנים ביובל כו' ואם היה ראש השנה של יובל בשבת שהרי משמר יוצא כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ שפתצא כו' א"כ קשה לרבינו שכתב בפ"י מה' שמיטה שפינן שהגיע יוה"כ כו' א"כ פינן דביוה"כ תליא מילתא ולית ליה מר"ה ה"ל לומר מיוה"כ של יובל ודחוק לומר דר"ה של יובל קריא ליום פפור דבו משמיט כו' אבל קשיא הראשונה צ"ע.

והיינו מה דקרי לר"ה יוה"כ של יובל כו' ולענ"ד לא קשה מידי זה דנדאי מה שאמר רבינו ר"ה של יובל הוא יוה"כ ולא דחוק הוא דהוא מקרא מפורש (ביחזקאל מ') בראש השנה בעשירי לחדש ומפרש ליה הגמ' במס' ערכין (דף יב) דהנה יוה"כ דאמר שם איזהו שנה שר"ה בעשירי לחודש ה"א זה יובל וכן הוא שם פל הסוגיא אלמא דקרי ליה הקרא וכן פל הסוגיא יוה"כ ראש השנה של יובל וכן הוא דברי רבינו ר"ה של יובל והוא יוה"כ ודוק: הלכה פו פיצד דין מקדיש שמיין אותה בדמיה כו' ואם פודה אותה המקדיש אינו מוסיף חומש כו' והנה הכ"מ לא הראה הקא מקור לדברי רבינו והוא משנה מפורשת במס' ערכין (דף יד ע"א) דבשדה מקנה אינו נותן חומש וכן הוא הסוגיא בגמ' שם שזהו אף לרבנן דפליגי על ר"א.

והנה המשל"מ הביא הקא דברי רש"י ו"ל בחומש בפ' בחקותי שכתב דיגאל בדמים הקצובים לשדה אחרונה וכתב המשל"מ דלא ידעתי היכא רמיזא דדמים הקצובים לא נאמרו אלא בשדה אחרונה אבל בשדה מקנה פודין בשווייה כו' ולע"ד א"ל פשוט דכיון דאיתא במשנה שם פלוגתא דר"א ורבנן דר"א ס"ל דהוא פדין שדה אחרונה א"ל דרש"י נקיט מילתא פייחידאה כר"א וכן מצינו בכ"ד דרש"י בחומש שמפרש מילתא אליבא דחד תנא וצ"ע על המשל"מ שלא הביא משנה זו והפולגתא דר"א ורבנן וצ"ע: פרק ה הלכה יד המקדיש בהמה תמימה לדמיה ה"ז נתקדש גופה כו' עכ"ל.

והנה במס' שבועות (דף יא) אמרינו והאמר מר המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף ל"ק הא דאמר לדמיה עולה הא דאמר לדמיה נסכים ופירש רש"י ז"ל כי קאמרי אנא קדוש קדושת הגוף היכא דאמר יהא להביא בדמיו עולה דכיון דאיהו חזי להנהו לא מזדבנין ליה אבל אמר לדמי נסכים אע"ג דנסכים נמי אזלא למנפח וקדושתיהו שוין להדדי פיון דלא להכי חזי מזדבן וכן פתבו התוס' במס' נדרים (דף כט ע"א) דמוקי שם לדמי וכתבו דמייירי באומר לדמי נסכים ולהכי לא חגיגל קדושת הגוף ע"כ והנה רבינו אף דהקא סתם ולא חילק בזה מ"מ סמיה ע"ז שפכתב דין זה של לדמי נסכים לקמן בפ"ג מה' מעילה ה' י"ג וז"ל שם המקדיש בהמה ועוף למנפח קדושת דמים כגון שאמר דמי בהמה זו לנסכים ודמי בן יונה זו לשלמים הרי הן פקדשי בדה"ב ומועלין בתלבו ובביציהו כו'.

והכ"מ לא העיר שם והוא מגמ' זו דשבועות דמחלק בין דמי נסכים דאז הוא פקדשי בדה"ב. ונ"ל לבאר בזה הנה התוס' פתבו במס' תמורה (דף יט) דאיתא שם אר"י זאת אומרת המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף וכתבו התוס' שם ותימא להר"ש מ"ש ממקדיש דמי נסכים דאמר בפ"ק דמס' שבועות דאינו קדוש קדושת הגוף ושא"ל דרבה כר"ש ס"ל דאמר לקמן בסמוך דכל מידי דלא חזיא לגופיה לא נחית ליה קדושת הגוף כן גריס הצ"ח והנה צריך לבאר פונת התוס' דקאי שם על תחלה דאמר המקדיש נקבה לאשם נמי מיגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף הא מפריש נקבה לאשם דמיא לאומר לדמי נסכים דלא חזיא ליה וה"נ נקבה לאשם לא חזיא ליה ומתמצים ע"ז דהתם במס' שבועות רבה אתיא כר"ש דאמר כל מילתא דלא חזיא לגופיה היינו נקבה לאשם לא נחתא ליה קדושת הגוף וצריך לומר אף דהתם בפסוגיא דשבועות קאמר ר"ש לטעמיה דס"ל דל"א לב ב"ד מתנה עליהן אלמא דנה הסוגיא לא אתיא כר"ש מ"מ א"ל דרבה ס"ל פותיה בחזא ופליג עליה בחזא אלמא דלפ"ד התוס' הקא בתמורה לא אתיא החילוק של דמי נסכים דלא קדוש קדושת הגוף רק לר"ש ולא לכ"ע אליבא דהלכתא מ"מ רבינו דמחלק בזה ס"ל כמו שפכתבו התוס' במס' נזיר (דף כו ע"ב) דחולקים ע"ד התוס' במס' תמורה וז"ל שם ד"ה אבל באה"ד וא"ת ס"ס קשה דמ"ש תמימים דהקא ונקבה לאשם מהמקדיש זכר לדמי נסכים דלא נחתא לה קדושת הגוף כדאמרינו במס' שבועות (דף יא) משום דגופיה לא חזיא לנסכים וי"ל דלא דמי להתם דהתם לא חזיא פלל לשום נסכים שבעולם אבל תמימין דהקא ונקבה דתמורה נהי דלא חזיא לקדושת הגוף דהאי קרבן שהפריש עליו מ"מ ראוי הוא לקרבן אחר ה"נ בבהמה עכ"ל.

אלמא דס"ל להתוס' דזה דמחלקין לדמי נסכים אתיא ככ"ע אף לדידן דס"ל דהמפריש נקבה לאשם חלה קדושת הגוף מ"מ הקא לא חגיגל גבי לדמי נסכים וא"כ א"ל דגם רבינו ס"ל פדכרי התוס' אלו בנזיר שמבארים דזה אתיא ככ"ע: והנה לכאורה הנה נ"ל להביא ראיה לדעת התוס' במס' תמורה דאתיא זה רק כר"ש דהנה במס' ערכין (דף ה ע"א) איתא והאמר מר המקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף ל"ק הא דמקדיש פולה והנה תקשה גם שם אמאי לא קאמר דהאי ברייתא מייירי שהקדיש לדמי נסכים דאז לא קדוש קדושת הגוף כמו שרבה גופיה מחלק שם בשבועות ולפ"ז שכתבו התוס' בתמורה דלא אתיא זה החילוק של לדמי נסכים רק לר"ש דפליג גבי המפריש נקבה לאשם ניחא שפיר

דהאי ברייתא דמס' ערכין שם לא אתיא כר"ש דהנה התוס' כתבו שם (דף ד ע"ב) דאמר הוא והקדש שנתפין דלהכי נקיט גבי הקדש שנתפכות כו' דהמקדיש בעין יפה הוא מקדיש אבל גבי מכירה שינוי דמשמנין ע"כ נמצא דהך ברייתא הא ס"ל מקדיש בעין יפה הוא מקדיש ור"ש הא ס"ל לקמן במס' ערכין (דף יד) דמקדיש בעין רעה הוא מקדיש כדאיתא שם ה"מ ר"ש דאמר מקדיש בע"ר מקדיש וניחא להכי דלא אומר דמיירי לדמי נסכים דהא זה לא אתיא רק לר"ש והאי ברייתא כר"ש לא אתיא פמבןאך ולהכי אמר לדמי כוליה דזה אתיא ככ"ע אף יש לדחות דהא בלא זה תקשה עוד שם בפסגיא דהנה במס' ערכין (דף כ ע"ב) פתבו התוס' ד"ה אר"ת וקא דל"א דהקדש שור לדמיו קדוש קדושת הגוף רק היכא שאומר ינקדש שור זה לדמיו אבל אי אמר דמי שור זה הקדש לעולה לא קדוש קדושת הגוף וטעמא דכינן דאמר דמי שור זה עלי עולה גוף השור הוא חולין ואין בו קדושה דדמי לאומר דמי שור של פלוני עלי דגוף השור הוא חולין דאין אדם מקדיש שור חבירו ע"כ ועפ"ד התוס' אלו ניחא הסוגיא במס' נדרים (דף כט) דמתרץ שם דאמר לדמי אשר הקשו ע"ז שם התוס' והר"ן וכן הרמב"ד לקמן בפט"ו מה' מעה"ק ה"ז דהא קיי"ל דהמקדיש לדמיו קדוש קדושת הגוף ולפ"ז ניחא דמיירי שאומר דמי שור זה עלי עולה דנא קדשי קדושת הגוף כמו שפתבו בערכין אבל התם במס' שבעות דמתרץ דלב ב"ד מתנה עליהן שיהיה לדמיהן דאמרינן זה שיהיה לדמיהן חשבינן כאלו אומר יקדש שור זה לדמיו מקשה מ"ש ממקדיש זכר לדמיו ומחלק בין לדמי עולה לדמי נסכים אבל ה"כא במס' ערכין (דף ה) תקשה דלוקמי נמי דאמר דמי ראש זה עלי עולה דאז אינו קדוש קדושת הגוף ורק קדושת דמים אלא צריף ע"כ לומר דשם הגמ' דמתרץ לחלק בין דמי פולו לחז אבר חז תירוץ נקיט אף דיכול לשנויי עוד וה"נ דנוכל לחלק בין לדמי נסכים דגם זה אתיא ככ"ע פדברי התוס' במס' נזיר ורק חז מהני נקיט פמבןאך ודוק: פ"ק ו הלכה י המקדיש עולה לבדה"ב אין בה אלא עיכוב גזברין בלבד ומד"ס שלא תשחט עד שתפדה לפיכך אם עבר ושחטה ה"ז פשיטה עכ"ל.

הנה המשל"מ הביא ה"כא דשליש מחלוקת בדבר לרש"י ליתא הקדש עילוי מה"ת אפילו במתפס לחרמי בדה"ב ולרבינו והתוס' איכא הקדש עילוי מן התורה אפילו מתפס לחרמי פהגים ולר"י ז"ל במתפס לבדה"ב איכא הקדש עילוי מה"ת אבל במתפס לחרמי פהגים ליכא הקדש עילוי כ"א מדרבנן ע"כ.

ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו דאפילו במתפס לחרמי פהגים איכא הקדש עילוי מה"ת מהא דאמרינן במס' בכורות (דף לב ע"א) אר"ח אמר רב וכן אר"ד א"ר יוחנן נאמר כו' מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרף מה לחרמים שפן חליו על הפל ופירש רש"י ז"ל שאם חרמים את הקדשים חל חרם עליהן ונותן לפהן פפי טובת הנאה שיש לו בהן כדאמר במס' ערכין (דף פח) תאמר במעשר שאינו חל אלא על החולין עכ"ל.

וקשה דבאיזה מיירי ה"כא ע"כ בחרמי פהגים דהא חרמי בדה"ב הם נפדין ויש להם פדיון כמו שפתבו להדיא רש"י ותוס' במס' ערכין (דף פת ע"ב) במשנה שם וא"כ ה"כא דאמר אינן נפדין ע"כ מיירי בחרמי פהגים וא"כ קשה בין לשיטת רש"י ובין לשיטת התוס' ערכין (דף לב) שהביא המשל"מ ה"כא דלחרונויהו ס"ל דחרמי פהגים ליכא הקדש עילוי לוי כ"א שחל מדרבנן והיאך נפרוץ מזה על הג"ש ועל קרא מדבר דליתא רק מדרבנן

וילרש"י ז"ל תקשה ביותר דהוא ס"ל דאפילו קדשי בדה"ב הוא רק מדרבנן וכש"כ חרמי פהגים דמיירי הכא וא"כ היאך פרכינן דחל על הפל דכל עיקר שהוא חל הוא רק מדרבנן.

אף יש לתרץ פן דבמס' תמורה (דף לב) אמר רב הונא קדשי המזבח שהתפיסו לחרמי כהנים לא עשה ולא פלום מ"ט אמר קרא פל חרם קדש קדשים הוא לה' פל תרם דק"ק הוי שהוא לה' להגוי כו' וכתבו התוס' לדרשא דרב הונא ס"ל פרבנן דפליגי עליה דריב"ב דאמר סתם חרמים לבדה"ב שגאמר פל תרם קודש קדשים הוא לה' וחכ"א סתם חרמים הוא לפהגים מה ת"ל פל חרם כו' מלמד שחל על קדשי קדשים ועל ק"ק ולאותו תנא ניתא שפיר דרשא דרב הונא דהא דאמר שחל על קדשים הוא דוקא חרמים שלה' כו' נמצא דעיקר דרשא דילפינן דלא עשה פלום אם התפיס חרמי פהגים הוא רק אי ס"ל פרבנן דפליגי על ריב"ב ולריב"ב לא מצי למדרש פלל מזה: והנה רב אמר במס' ערכין (דף פח) דהלכה כריב"ב וא"כ ניתא דהכא במס' בכורות (דף לב) דפריה מופנה הוא אליבא דרב דאמר שם תחלה וא"כ מקשה שפיר דלרב שפיר חנייל חרמי פהגים מה"ת דליבא לדידיה קרא למעט דהא כריב"ב ס"ל ולריב"ב ליתא קרא למעט אף לדברי רבינו לא מצי לומר פן דהנה רבינו פוסק הכא בה' א' פחכמים דסתם חרמים לפהגים וכתב הבה"ז לתרץ אף דרב אמר שם הלכה כריב"ב מ"מ פוסק פחכמים משום דאמרינן בגמ' שם ורב שביק רבנן ועביד כריב"ב ברייתא אפא למאי דאפכיתו והניחו הלכה כריב"ב ומפרש בשם הסמ"ג לומר דרב אפא תנא דרבנן ס"ל סתם חרמים לבדה"ב וריב"ב ס"ל לפהגים ופוסק רב כריב"ב דהוא לפהגים ומש"ה פוסק רבינו דסתם חרמים לפהגים דרב הכי ס"ל וא"כ ליתא תירוץ זה שפארנו דהא לדעת רבינו רב ס"ל דסתם חרמים לפהגים וא"כ היאך מקשי מופנה אע"כ צ"ל לדעת רבינו דעיקר הוא דאפילו חרמי פהגים איבא הקדש עילוי מה"ת לכ"ע ושפיר מקשי מופנה כו' אבל רש"י ותוס' מפרשים דרב פוסק כריב"ב דסתם חרמים לבדה"ב וכמו שהביא זה המשל"מ לקמן בפ"א מה' בכורות בשם הרא"ש ז"ל וא"כ א"ל שפיר לדידן דלחכמים לא הוי רק מדרבנן ומה"ת אינו חל פמבואר: והנה נ"ל לפרש שם במס' בכורות אף אם נפרש שם בפירוש ראשון של רש"י ז"ל שחל על הפל חרמי פהגים על מוקדשין והוא כמו שחידש המשל"מ בהל' י"ב דלריה"ג דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא חל קדשי בדה"ב על קדשים קלים דקדשי מזבח הוא וראיה מדאמר עולא המתפיס עולה לבדה"ב כו' וא"כ א"ל דחרמי פהגים נמי חנייל על קדשים קלים וכמו שכתב המשל"מ דמועלין שתי מעילות ה"נ לפי מאי דקיי"ל דחרמי פהגים קודם שבא ליד פהן מועלין בו ה"נ חנייל לענין שתי מעילות ונהו שאמר מה לחרמי פהגים שפן חלין על הפל תאמר במעשר שא"ח על הפל דא"ח על קדשים קלים רק על חולין גמורין פמבואר: ועוד א"ל לפי מאי דאמרינן במס' זבחים (דף קג) לא מיבעיא למ"ד קדשי בדה"ב תפסי מדאורייתא אלא אפילו למ"ד לא תפסי ה"מ בשור אבל עור תפיס נמצא דאי מחיים קדשים דהעור הוא לבעלים חנייל חרמי פהגים על העור שפיר ונהו שאמר שפן חלין על הפל אף על קדשים חנייל על העור אבל מעשר אינו חל פלל ולא נפרש בפירוש רש"י ז"ל על טובת הנאה פמבואר דדוק: הלכה ג וכל מי שהחרימ או הקדיש כל נכסיו לוקחין כל מה שיש לו נאפילו תפלין שבראשו נאצ"ל כו' שהפל הקדש או חרם עכ"ל.

וְכַתַּב הַלַּח"מ וְאַפְּיִלוּ תְּפִילֵּינָם שֶׁבְּרָאוּשׁוּ וּבַה' זָכִיָּה וּמִתְּנָה גְּבִי ש"מ שְׁנַתֵּן נְכֹסֵי כְּתָב רַבֵּינוּ ז"ל דְּהוּי סְפֵק אִם נִכְנָס סֵפֶר תּוֹרָה בְּכָלֵל וְכֵאן כְּתָב כֵּן מִשּׁוּם דְּשֵׁא"ה דְּאָמַר כָּל וְנִכְנָס ס"ת גַּם כֵּן א"נ מִקְדִּישׁ בְּעֵינַי יָפָה הוּא מִקְדִּישׁ וְאַפְּיִלוּ לָא קְאָמַר כָּל נִכְנָס ס"ח בְּכָלֵל עכ"ל.

וְהִנֵּה צָרִיךְ לֹאמַר דְּיֵישׁ טְעוּת סוֹפֵר בְּדַבְרֵי הַלַּח"מ וְצָרִיךְ לֹאמַר וְכֵאן לָא כְּתָב כֵּן הֵינּוּ דְּהִתָּם כְּתָב דְּהוּי סְפֵק וְהִכָּא לָא כְּתָב כָּלּוּם מִזְּהָ דְּלֵא הַזְּכִיר כָּלֵל דִּין ס"ת אִךְ תִּירוּצָא שְׁל הַלַּח"מ הוּא תְּמוּדָה מֵהַ שְׁפֵתַב תְּחִלָּה דְּשֵׁא"ה דְּאָמַר כָּל וּמִשּׁוּ"ה הוּי נְמִי ס"ת זֶה לִיתָא דְּהָא לִפ"ד הוּי שְׁאוּמַר כָּל הוּא מֵהַ שְׁפֵתַב רַבֵּינוּ וְכָל מִי שֶׁהִתְחַרְמִים אוֹ הִקְדִּישׁ כָּל נְכֹסֵי לְוִקְחִין כּו' וְאַפְּיִלוּ תְּפִילֵּין וּא"נ דְּמִיָּירִי זֶה ע"כ מִהַמְּשֻׁנָּה דְּהַמְּקַדִּישׁ אֵת נְכֹסֵי מַעְלִין לוֹ תְּפִילֵי וְשֶׁהִעֲתִיק רַבֵּינוּ וּא"כ מִיָּירִי נְמִי הַמְּשֻׁנָּה דְּאוּמַר כָּל וּא"כ מֵאִי רְאִיָּה מִיָּיתִי הַגַּמ' בְּב"ב וְדָף קנ"א) עַל הִכָּא דְּאוּמַר נְכֹסֵי דְּהוּי תְּפִילֵין בְּכָלֵל דְּלֵמָא הִכָּא שְׁאֵי דְּאוּמַר כָּל אֲבָל אִי אוּמַר נְכֹסֵי בְּלֵא כָּל לָא הוּי תְּפִילֵין בְּכָלֵל וְעוֹד דְּשֵׁם אוּמַר לְעֵיל בְּסוּגְיָא (דָּף קנ"ב ע"ב) אוּמַר עֲבָדֵי אִיקָרִי נְכֹסֵי דְּתַנּוּ הַכּוֹתֵב כָּל נְכֹסֵי לְעַבְדּוֹ וּמֵאִי רְאִיָּה דְּלֵמָא הִתָּם שְׁאֵי דְּכַתַּב כָּל נְכֹסֵי אֲבָל אִי אוּמַר נְכֹסֵי לְבַד לָא אֲלֵא וְדֵאִי דְּאִין חִילּוּק בֵּין אִי אָמַר כָּל אִי לָא אָמַר כָּל.

וּמֵהַ שְׁפֵתַב נְמִי עוֹד דְּלֵמָא שְׁאֵי מִקְדִּישׁ דְּבְעֵינַי יָפָה הוּא מִקְדִּישׁ גַּם זֶה תְּמוּדָה דְּהָא רַבֵּינוּ פּוֹסֵק דְּגַם נוֹתֵן בְּעֵינַי יָפָה הוּא נוֹתֵן כְּמוֹ שְׁפּוֹסֵק שָׁם בַּה' זו"מ ה' כ"ב דְּנוֹתֵן בְּעֵינַי יָפָה נוֹתֵן וּא"כ מ"ט הוּי גְּבִי מִתְּנָה סְפֵק וְעוֹד תְּקַשָּׁה דֵּא"נ לְחִלְקֵהּ הִכָּא בֵּין אִי בְּעֵינַי יָפָה אוֹ בְּעֵינַי רְעָה א"כ בְּמַס' עֶרְכִין דָּף כד ע"א) הַהוּא גְּבִירָא דְּנִבְגִינָה לְנִכְסֵיהָ אֵתָא לְקַמְיָה דְּר"י א"ל לִיקּוּ לְהוּ תְּפִילֵין מֵאִי קַמ"ל מִתְּנִיתִין הִיא הַמְּקַדִּישׁ נְכֹסֵי מַעְלִין לוֹ תְּפִילֵין מ"ד כּו' וּלִפ"ד שְׁפִיר קַמ"ל דְּאִי מִהַמְּשֻׁנָּה ה"א דְּשֵׁאֵי מִקְדִּישׁ דְּהוּא בְּעֵינַי יָפָה מִקְדִּישׁ וְלִהְכִי מַעְלִין הַתְּפִילֵין אֲבָל גְּבִי מוֹכֵר דְּקִי"ל דְּבְעֵינַי רְעָה מוֹכֵר לָא הוּי תְּפִילֵין בְּכָלֵל וּל"ל לְחִלְקֵהּ בְּטַעֲמָא דְּהִתָּם סְבֵר מִצְּנָה קֵא עֲבִידָנָא אֲלֵא וְדֵאִי דְּאִין חִילּוּק בְּזָנָה וְשְׁפִיר הוּא כְּמוֹ שְׁפֵתַב הִכָּא הַמְּשֻׁל"מ דְּגַם הִכָּא הוּי בְּס"ת סְפֵק כְּמוֹ הִתָּם גְּבִי מִתְּנָה בַּה' זו"מ דְּכַתַּב רַבֵּינוּ דְּהוּי סְפֵק ה"נ בְּס"ח כֵּן סְפֵק הוּא וּמֵהַ שְׁלֵא הַזְּכִיר רַבֵּינוּ הִכָּא דְּאִין דְּרַכּוֹ לְכַתּוּב רַק הַמְּפֹרָשׁ בְּגַמ' וְכִינּוּן דְּבַגְמ' לָא נֶאֱמַר הַסְּפֵק רַק גְּבִי מִתְּנָה נִקִּיט לִיהַ רַבֵּינוּ הִתָּם וְהִכָּא אֲדַהֲתָם סְמִיךְ נְמִי כְּמִבְּנֵי אָר: וּנ"ל לֹאמַר דְּזֶה וְדֵאִי דְּאִמְרִינּוּ דְּמַעְלִין לוֹ תְּפִילֵין מִיָּירִי ע"כ כְּשֶׁהִקְדִּישׁ סְתָם כָּל נְכֹסֵי וְכָל מַטְלִטְלִי בְּכָלֵל הוּא ע"כ דְּלֵא הוֹצִיא מִן מַטְלִטְלִי מְאוּמָה וְאִם כֵּן יִהְיֶה מִזְּהָ רְאִיָּה לְמֵאִי שְׁפּוֹסֵק רַבֵּינוּ בַּה' ב' דְּמִקְדִּישׁ אָדָם אוֹ מַחְרִים מִן בְּקָרוֹ יֵצְאוּ וְכֵן לָא מְכָל מִין שְׂיֵישׁ לוֹ תִּשְׁאַר הַמַּטְלִטְלִין כּו' וְאִם הִקְדִּישׁ אוֹ הִתְחַרְמִים כְּלוֹ הִנֵּה מְוִקְדֵשׁ אוֹ מְוִחָרֵם.

וְכַתַּב הַכ"מ אַע"ג דְּשֵׁם בְּמִשְׁנָה אָמַר וְאִם הִתְחַרְמִים אֵת כְּוֹלָם אֵינָם מְוִחָרֵם דְּבָרֵי ר"א וְלֵא מְצִינּוּ חוֹלֵק עַל ר"א מ"מ מִשְׁמַע לִיהַ לְרַבֵּינוּ דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי ע"ז כּו' וְדַחַק בְּזָנָה וְעֵינַי בְּחִתָּם סוֹפֵר (סִי קכד) בַּח' או"ח נְמִי בְּדוֹחַק מִיֵּשֵׁב וּלִפ"ז נִיחָא פְּשוּט דְּהֵאִי מְשֻׁנָּה דְּאִית לִיהַ דְּהַמְּקַדִּישׁ כָּל נְכֹסֵי וְכֵן כָּל הַסּוּגְיּוֹת דְּמִקְדִּישׁ נְכֹסֵי דְּאוּמַר דְּמַעְלִין לוֹ תְּפִילֵין מִשְׁמַע וְדֵאִי דְּהַקְדִּישׁ כָּל הַמַּטְלִטְלִין וּבְדִיעְבַד הִנֵּה מְוִקְדֵשׁ דֵּא"נ דְּגַם בְּדִיעְבַד אִי הִקְדִּישׁ כָּל מַטְלִטְלִי לָא הוּי הִקְדִּישׁ הַאִיךְ מַעְלִין לוֹ תְּפִילֵין וְדוֹחַק לֹאמַר דְּמִיָּירִי בְּפִרְט לִיהַ בְּהִדְיָא

מיני מטלטלין דאינו מקדיש דכ"ז ה"ל לפרש ומדאמר סתם נכסיו משמע דאמר סתם כל נכסיו.

והנה זה לא תקשה פניו דאנו ס"ל דבדיעבד הנה מותרם או מוקדש דלא כר"א א"כ מאי קא עבדי ליה בהאי קרא דאף דממעט ליה ר"א על דיעבד דא"מ א"ל דאתי להא דבתורת פהגים קאמר ר' יהודה הכא בפרשת בחקותי למעט מקרא דאף כ"ח דכהנים ולוים אינם מחרימין ואע"ג דבגמ' קאמר דעל מקרקעי ידע דשלקהם הוא ומטלטלין אתקש לקרקעות מ"מ א"ל דאף מגלי לנו דילפינו היקשא ולא כר"ש דלא מקיש ואתי לנה הקרא דאף לדידן אבל זה תקשה מ"ט לא קאמרין הכא דאי עביד לא מהני דכיון דממעט מקרא דמפקרו כו' ומכל האדם כו' דאינו מחרים ואינו מקדיש פלו' א"כ אם עבר לא מהני ותקשה בין לר"א למאי איצטריו קרא דאף למעט על דיעבד ובין לדידן דלית לן קרא דאף למעט דאתי לנה דדריש ר' יהודה אפתי גזע מסברא דלא מהני.

והנה לפי מאי שכתב הפני יהושע סוף מס' גטין ונ"ל ולפ"ז נהי דלא קשה לנו בעיקר מימרא דרבא דהתם קאמר אי עביד לא מהני והכא קאמר מאי דעביד עביד דהתם איירי דוקא היכא דאמר רחמנא לא תעביד בלשון לאו מה שאין פן דלא מצא לא ערוה ול"ד אין פאן לאו ל"א זה וכן כתב הקרבן עדה בירושלמי דפסחים בפ"ה ה"ד ד"ה מה בסה"ד ונ"ל ואין להקשות בכל מקום כו' א"כ נימא ראי עביד ל"מ דא"ל דדוקא בכה"ג דלקי עליה הוא דאמרין דל"מ ע"כ נמצא דלפ"ד נחא הכא דלא שייך אי עביד ל"מ פניו דליתא לאו מפורש: אמנם כמו"ח הגאון ז"ל דחה לדבריהם מסוגיא ערוכה דתמורה שם ד' דמקשה מן התורם מרעה על היפה וכן ממין על שאינו מינו דבכ"ז הוא רק לאו הפא מפלל עשה הכא מקרא דכל חלבו והתם מפל חלב יצהר ובתרונויהו מביא הגמ' דנימא אי עביד ל"מ אף דלא הוי רק לאו הפא מפלל עשה ולא פתיב לאו בהדיא מ"מ ל"מ ודלא פדבריהם וכן ממה שפארו הפוסקים בח"מ (סי' רח) מגמ' דכתובות (דף פא ע"ב) דאמר רב יוסף השתא דאמרי רבנו לא תזבין אי זבין לא הוי זביני דאף באיסור של דבריהם גמי אמרינו דלא מהני מכש"כ באיסור של תורה בלאו הפא מ"ע וא"כ תסוב הקושיא הכא לדוקתה אמאי ל"א דלא מהני וצ"ע.

ועיין לקמן בפ"א מהל' שמקשה ויובל הל' ט' מה שנבאר: והנה נ"ל ליישב הכא מ"ט דל"א אי עביד ל"מ דהנה התוס' פתבו במס' תמורה (דף ו ע"א) ד"ה והשתא גבי היכא שנשבע שלא לגרש אח אשתו כו' וי"ל פניו שאין האיסור פמו לא יוכל לשלחה אלא שהוא בנדא האיסור מלבד בכה"ג לא אמר רבא דלא מהני ע"כ.

וכתב הנוב"י במה"ת ח' יו"ד (סי' ט) ונ"ל בד"ה ואמנם ולפ"ז שחוטאי חוץ כו' לפי שהם קדשים ואטו רחמנא קדשינהו האדם הקדישן כו' וא"כ בנדא בזה האיסור אפשר דרבא מודה דמהני אמנם לפ"ז לא הנה התוס' מקשים משוחט הפסח עה"ת כו' ומסיק בנו הגאון מהר"ש ז"ל ומה שנראה לחלק בין שבועה למקדיש דגבי שבועה פתבו התוס' דהוא בנדא האיסור ל"א א"ע ל"מ הואיל ואיסור שבועה אינו מתחסס אלא על הנשבע ולא על שאר אדם בזה לא אמרינו אעל"מ פניו שהוא בנדא את האיסור לאסור אסר על נפשו מה שהוא מותר לו אבל בהקדש פניו דמעשיו מהני בהקדשו לאסור אסר על כל העולם ונקרא שם ההקדש על כ"א וממילא שייך בזה א"ע ל"מ כו' וכיון דלגבי אחרים לא שייך לומר

בְּדָא הָאִסוּר שׁוּב אֵין לְחַלְק בֵּין הַמְקַדֵּישׁ לְאָדָם אַחַר וְעוֹד יֵשׁ לְחַלְק דְּאִסוּר שְׁבוּעָה כּו' דְּבַר זֶה אֵינוֹ בְּמַצִּיאוֹת שְׁיָבוֹא מִמִּילָא וְאִם לֹא יִשְׁבַּע אָדָם לֹא יִמָּצֵא מְקוּם לְלֹאוּ הַזֶּה מִשָּׂא"כ בְּקִדְשֵׁים יֵשׁ בְּמַצִּיאוֹת אִסוּר קִדְשֵׁים שְׁיַחֲוֹל מִמִּילָא כְּגוֹן בְּכוֹר שְׁקִדּוּשׁ מִרְחֹם וְכִינּוּן שְׁאִסוּר הַהֶקְדֵּשׁ שְׁיִיָּהּ מִמִּילָא בל"פ אָדָם שׁוּב אִם נַעֲשֶׂה דְּבַר הַקֶּדֶשׁ עַל יְדֵי סִיבַת הַמְקַדֵּישׁ וְתַפְס עָלָיו הָאִסוּר וְנִכְנַס בְּגֵדָר הַהֶקְדֵּשׁוֹת שְׁיִיָּהּ בְּזַה אִי עֶבֶיד ל"מ יֵשׁ עוֹד כְּמָה סְבָרוֹת לְחַלְק בֵּין שְׁבוּעָה לְהַקֶּדֶשׁ עכ"ל.

וְהִנֵּה זֶה צָרִיף לֹמַר לְפִי הַטַּעַם הַשְּׁנִי דְּבְקִדְשֵׁים אֵיפֹא הַקֶּדֶשׁ דְּאִתִּי מִמִּילָא כְּגוֹן בְּכוֹר אַף דְּבְכוֹר הוּא קִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וּמִצִּינוּ דְּהַגְמָ' רִיבָה לֹמַר הַסְּבָרָא דְּאִי עֶבֶיד ל"מ אַף בְּקִדְשֵׁי בַדָּה"ב דְּהַגְמָ' מִקְשָׁה שָׁם מִן הַמַּתְפִּיס תַּחֲוּמִין לְבַדָּה"ב וְכֵן מִתְרַמִּים חֲרָמֵי כְּהֵנִים מִקְשָׁה שָׁם אֲשֶׁר בְּדָא הָאִסוּר וּל"מ בִּיָּה מִמִּילָא מ"מ צָרִיף לֹמַר דְּלֹא חֲלָקִינוּ וְכִינּוּן דְּבְקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ דְּבָא עַל יְדֵי דִּיבּוּרוֹ יֵשׁ סְבָרָא לֹמַר לֹא מְהַנִּי הַה"ד בְּכָל מִינֵי הַקֶּדֶשׁ וְחֲרָמִים אָמְנָם לְפִי הַטַּעַם הָרֵאשׁוֹן שְׁמַבְאָר דְּרַק בְּמָה שְׁעוֹשֶׂה הָאִסוּר לְעַצְמוֹ עַל נִפְשׁוֹ בְּזַה ל"א אִי עֶבֶיד ל"מ אָבֵל בְּמָה שְׁנַאָסֵר לְעוֹלָם בְּזַה לִיתָא סְבָרָא זֹו שְׁבָדָא הָאִסוּר וְאִמְרִינוּ בִּיָּה אִי עַל"מ וּא"כ נ"ל דְּהָכָא גְבִי מְקַדֵּישׁ אוֹ מִתְרִים כָּל נְכָסָיו כָּל הָאִסוּר הוּא רַק מָה שְׁאָסֵר עַל נִפְשׁוֹ לִיְהִנּוֹת מְזַה אָבֵל מָה שְׁנַאָסֵר לְאַחֲרִים בְּזַה לִיתָא הָאִסוּר וּא"כ הָכָא הוּא אִסוּר שְׁבָדָא מִעַצְמוֹ וְאָסֵר אָסֵר עַל נִפְשׁוֹ אֲשֶׁר זֶה אָסֵרָה תּוֹרָה הוּא דּוֹמָה לְשְׁבוּעָה דְּאִמְרִינוּ דְּהוּא בְּדָא הָאִסוּר וּל"א בְּזַה ל"מ וְה"ל כִּינּוּן דְּהָאִסוּר הוּא רַק מָה שְׁנַאָסֵר לְעַצְמוֹ וְהוּא בְּדָא זֶה ל"א אִי עַל"מ וְלֹא דְּמִי לְהַקֶּדֶשׁ וּלְהַכִּי שְׁפִיר לִיתָא הָכָא הַפְּלוּגְתָא דְּאַבְיֵי וְרַבָּא וְרַק מ"ד לֹא מְהַנִּי הוּא מְקַרָא דְּאִי כְּמַבְאָר: אָמְנָם לְפִי מֵאִי שְׁמַבְאָר הַקְּצוּה"ח סה"ח דְּהַתּוֹס' לֹא כְּתִבוּ רַק גְּבִי נִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרְשׁ וְלֹא בַש"ד עֵי"ש מִמִּילָא לִיתָא שׁוּם קוֹשְׁיָא מִהַקֶּדֶשׁ וְלִיתָא תִּירוּץ הַנוּב"י.

אָמְנָם הַנוּב"י הָכָא וְכֵן לְקַמָּן בַּח' אַה"ע (ס'י קַכְט) מִשְׁמַע דְּלֹא ס"ל כְּסְבָרַת הַקְּצוּה"ח אֵלָא בְּכָל שְׁבוּעָה שְׁבָדָא אִסוּר לִיתָא אִי עַל"מ וְעֵינָן שׁו"ת רַע"ק אִיגָר (ס'י קַכְט) דְּנָמִי ס"ל כְּפִירוּשׁ הַנוּב"י ע"ש וְדוּק: הַלְכוֹת פְּלִאִים פָּרַק א הַלְכָה ג וְאִסוּר לְאָדָם לְקַיָּים כְּלֵאִי זְרַעִים בְּשִׁדְהוֹ אֵלָא עוֹקְרָן וְאִם קִיָּיָן אֵינוֹ לֹקָה כּו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ בַּפ"ב דְּמַכּוֹת וּפ"ק דְּמַע"ק כּו' שָׁם מִשְׁמַע דַּלְת"ק אֵינוֹ לֹקָה וּמ"מ אִסוּרָא אֵיפֹא וּפְסָק כְּנוֹתִיָּהּ כּו' וְכֵן בִּירוּשְׁלַמִי פ"ח דְּכִלְאִים כּו' מִשְׁמַע מִהָכָא דְּרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי עַל רַע"ק וְאִמְרֵי דְּמַקְיָים שְׁלֹא ע"י מַעֲשֶׂה אִסוּר וְאֵינוֹ לֹקָה עכ"ל.

וְהַמְשַׁל"מ הַקְּשָׁה מְסוּגָיָא דַע"ז (דַּף ס"ד ע"א) ע"ז וְעֵינָן שְׁעָה"מ הָכָא מָה שְׁמַתְרִץ. וְהִנֵּה הַטּוּרֵי אָבֵן בְּמַס' מְגִלָּה (דַּף כג ע"ב) הִבִּיא ג"כ מַגְמ' זֹו דַע"ז דְּלַרְבָּנָן לִיתָא אִסוּרָא כְּלָל וְעוֹד הִבִּיא רָאִיָּה מַגְמ' דְּסוּטָה (דַּף מב ע"ב) דְּאָמַר שָׁם כְּאֵן בְּהַרְפַּבְת אִסוּר כְּאֵן בְּהַרְפַּבְת הָיִתַר דְּבַהַרְפַּבְת אִסוּר אֵינוֹ חוּזָר וְאִמְרֵי לֹא מִקְשָׁה הַגְמ' עַל הַרְפַּבְת אִסוּר דְּמַמַּעַט מְלֵא חֲנֻכּוֹ לִימָא דְּלֹא כְרִיָּה"ג דְּאָמַר הַמַּתְיָרָא מַעֲבִירוֹת שְׁבִידוֹ כְּמוֹ שְׁמַקְשָׁה גְבִי גְזֻלָן וְהָכָא לֹא מ"ל דְּעֵשֶׂה תְּשׁוּבָה דַא"כ דַא"נ דְּאֵיפֹא אִסוּר דְּמַקְיָים אִתִּי יֵשׁ אִסוּר כ"ז שְׁמַקְיָים וְאֵינוֹ מַעֲקָרוֹ אֵלָא וְדַאִי דְּלִיתָא אִסוּרָא כְּלָל לְרַבְּנָן בְּמַקְיָים כּו': וְנ"ל לֹמַר דַּהַכ"מ אֲזִינָל לְטַעֲמִיָּה וְלִיתָא לְדִידִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ שׁוּם רָאִיָּה מִשָּׁם דְּהִנֵּה לְקַמָּן בַּפ"ז מֵהַל' מְלָכִים הַל' ו' שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ הַמְרַפִּיב כּו' הַרְפַּבְת שְׁהִיא חֲזִיבַת בְּעַרְלָה מְפָרֵשׁ לָהּ הַכ"מ לְרַבִּינוּ כֵּן דְּזַה

דאָמער פֿאַן בַּהֲרַפְּת אִיסור הוּא לֹא מִין בְּאִינוּ מִינוּ אֶלָּא הֲרַפְּבָה וְשִׁיבָת בְּעֶרְלָה וְהֲרַפְּת הֵיטֵר שֶׁאֵח בְּעֶרְלָה וּל"מ לְרַבֵּינוּ כָּלֵל בְּמִין שֶׁאֵח מִשְׁוֹם כְּלָאִים וְכֹן מְפָרֵשׁ לָהּ שֶׁם הַבְּאָר שְׁבַע וּמָה שְׁמַקְשָׁה הַלַּח"מ מִהַגְמ' שֶׁם דְּאָמַר הֲרַפְּת הֵיטֵר ה"ד כָּתַב שֶׁם הַב"ש דְּרַבֵּינוּ הָיָה גּוֹרֵם הֲרַפְּת אִיסור ה"ד וְכוּלֵי סוּגְיָא מִיָּרִי רַק בְּהֲרַפְּת אִיסור הֵינּוּ מָה שְׁחֵיב בְּעֶרְלָה וּא"כ אֵין רְאָיָה כָּלֵל מִסּוּגְיָא זֶה וְשִׁפּוּר נִיחָא דְבָרֵי הַכ"מ דְּכַתֵּב דְּאִיסוּרָא אִיפָּא לַכ"ע בְּמַקְוִים כְּמִבְּנָאָר: אָמְנָם לְפִי מַאי שְׁמַבְּאָר הַטּוֹרֵי אָבֹן בַּר"ה (דָּף ט ע"ב) בְּסוּגְיָא שֶׁם דְּאָחַד הַמְּבָרֵיף כּו' דְּלֹא מְצִי לְאוּקְמִי זֶה הַמְּיַעוּט דְּלֹא חִיָּלְלוּ לְהִיכָא שְׁאִינָה חֵיבָת בְּעֶרְלָה דֹא"כ לֹא צָרִיף לְמַעַט מִיַּתוּרָא דְּלֹא חִיָּלְלוּ דְנוּכַל לִידַע בְּלֹא יַתוּר פִּינוּ דְאִינוּ חֵיב בְּעֶרְלָה וּבְרַבְעֵי מִמִּילָא לִיתָא גַּבֵּי חִיָּלוּל כָּלֵל עֵי"ש שְׁהָאֲרִיף בְּזָה וּכְמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ לְעֵיל בַּה'ל' מ"א עֵי"ש וּא"כ לֹא נוּכַל לֹדַמַר כָּלֵל כְּדָבָרֵי הַכ"מ דְּרַבֵּינוּ יְפָרֵשׁ דְּהִקְרָא דוּלָא חִיָּלְלוּ אֲתִי לְמַעַט הֲרַפְּת הֵיטֵר דְּלִיתָא בְּעֶרְלָה דְּלִזָּה הָא לֹא צָרִיף לְמַעַט מִיַּתוּרָא דְּלֹא חִיָּלְלוּ דְנוּכַל לִידַע מִמִּילָא דְּלִיתָא בְּזָה חִיָּלוּל וּא"כ שִׁפּוּר הוּא הֲרַאָּה שֶׁל הַטּוֹרֵי אָבֹן מִסּוּגְיָא זֶה כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: פֶּרֶק ד' הַלְכָה ט מִיָּנִי יְרַקוֹת כּו'.

וְקָשָׁה לִי אֲמַאי לֹא הִבִּיא רַבֵּינוּ הֵכָא בְּכָל הַפֶּרֶק מַאי דְּאִיתָא בַּגְמ' דְּפִסְחִים (דָּף לט פ"ב) אַרְיִבֵר"ח קָלַח שֶׁל כְּרוּב שְׁהַקְשָׁה נוֹתֵן לוֹ וּמְרַחֲיֵבֵין לוֹ בֵּית רֹבַע וְהַגְמ' קָאָמַר שֶׁם גַּם אֲלִיפָא דְרַב דְּאִיסוּר ה"נ גַּבֵּי חֲזַרְתָּ נִיחָב לִיה רֹחָא טְפִי מְשַׁמַּע דְּאֵין חוֹלֵק ע"ז וּמ"ט הַשְּׁמִיט רַבֵּינוּ זֶה.

וְצָרִיף לֹדַמַר דְּרַבֵּינוּ מְפָרֵשׁ הַפֶּשֶׁט שֶׁם דְּרַב פְּלִיג עַל רִיבֵר"ח וְאֹמַר דְּחֲזַרְתָּ שְׁנוֹה לְקַלַּח שֶׁל כְּרוּב דְּתַרְנוּנֵיהּוּ שְׁנוֹה שְׁסוּפֵן לְהַקְשׁוֹת וְאֹמַר מ"ד דְּחֲזַרְתָּ נְמִי דִּינוּ כְּמוֹ קָלַח שֶׁל כְּרוּב דְּאָמַר רִיבֵר"ח דְּמְרַחֲיֵבֵין בֵּית רֹבַע קַמ"ל דְּלֹא כְּרִיבֵר"ח וְלִהְיֵי בְּחֲזַרְתָּ אֹמַר דְּנִזְרַעִין כְּהַלְכָתָן וְהַ"ד בְּקָלַח שֶׁל כְּרוּב וְכִינוּן דְּהוּא רַק אִיסוּר שֶׁל דְּבָרֵיהֶם כְּלָאִי זְרַעִים פּוֹסֵק כְּרַב נֶגֶד רִיבֵר"ח לְהַקְל וְדוּק: פֶּרֶק ה' הַלְכָה ז' אִיסוּר לְזַרְוֵעַ יְרַקוֹת אוֹ תְּבוּאָה בְּצַד הַגְּפָנִים אוֹ לִיטַע גֶּפֶן בְּצַד הַיֶּרֶק א"ת וְאֵם עֲשֶׂה כֵן אַע"פ שְׁאִינוּ לֹקְהָ ה"ז קוּדֵשׁ וְנֶאֱסָרוּ שְׁנֵיהֶם בְּהִנָּאָה כּו' וְשׁוֹרְפִין אֶת שְׁתֵּיהֶן כּו'.

וְהִנֵּה הַכ"מ הִבִּיא הֵכָא דְבָרֵי הַר"ן שְׁפַתְב אָבֵל הַרְמַב"ם כָּתַב דְּלַעֲנִין אִיסוּר הַפִּירוֹת אֶפִּילוּ לַר' יֵאֻשְׁיָה בְּחַד מִינָא סְגִי וּל"נ כּו' עַד וּבַפ"ח יִתְבָּאָר. וְכֵן כָּתַב בַּה"ד וּמְסִיִּים שֶׁם בַּה"ד וְטַעַם רַבֵּינוּ לְפִי מַאי שְׁפָרְשְׁתִּי דְּבָרֵינוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּהָא דְּבַעֲי ר' יֵאֻשְׁיָה ג' מִינִים הֵינּוּ לְחֵיבֵי הַזּוֹרַע מְלַקוֹת אָבֵל הַפֶּרֶם וְהַמְּלֵאָה נֶאֱסָרִים בְּלֹא זֶה כּו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה קָשָׁה לַעֲנ"ד לְשִׁיטַת רַבֵּינוּ דַּס"ל דַּר' יֵאֻשְׁיָה נְמִי מוֹדָה דְּאִיסוּר מַה"ת הַפֶּרֶם וְהַזְּרַעִים אַף שֶׁלֹּא זָרַע בְּמַפְנֹלֶת יָד וְרַק לֹא לְקִי ע"ז מְהָא דְּאִמְרִינָן בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (דָּף נד) אֲשַׁכְּחֵן תִּירוּשׁ וְיִצְהָר קו"ת וּמָה תִּירוּשׁ וְיִצְהָר שְׁאִינָן כְּלָאִים כּו' וְלַר' יֵאֻשְׁיָה דְּאָמַר עַד שִׁיזְרַע חֲטָה וְשַׁעוֹרָה וְחֲרָצֵן בְּמַפְנֹלֶת יָד הֵיכִי מִיִּיתִי לָהּ מִיִּיתִי לָהּ הֵכִי וּמָה תִּירוּשׁ וְיִצְהָר שְׁאִינָן כְּלָאִים זֶה בְּזָה אֶפִּילוּ ע"י ד"א מְתַעֲשְׂרִין מְזָה ע"ז תִּירוּשׁ וְדָגָן שֶׁהֵן כְּלָאִים ע"י ד"א א"ד שֶׁלֹּא יִתְעַשְׂרוּ מְזָה ע"ז ע"כ.

וְהִנֵּה א"נ דְּאֶפִּילוּ לַר' יֵאֻשְׁיָה אִיסוּר מַה"ת בְּלֹא מַפְנֹלֶת יָד מָה מְקַשָּׁה וְלַר' יֵאֻשְׁיָה וְאֹמַר לְתַרְצַן בְּדוּחַק שֶׁהֵן כְּלָאִים ע"י ד"א נִימָא לַר' יֵאֻשְׁיָה כְּמוֹ לַת"ק וְנִימָא כֵן וּמָה תִּירוּשׁ וְיִצְהָר שְׁאִינָן כְּלָאִים זֶה בְּזָה אַף לְאִיסוּר הַמִּינִים מ"מ אֵינָן מְתַעֲשְׂרִין תִּירוּשׁ וְדָגָן שֶׁהֵן

פלאים זב"ז לאסור המינים א"ד שלא יתעשרו ועיין תוס' שם שמפרשים דאף ר"י מודה על דגן ודגן שאסור וחיוב משום פלאי זרעים ורק תירוש ודגן בעי חלתא מינים ולדברי רבינו דאף בדגן ותירוש אסור בחד מין ה"ל למילף מזה קו"ח שלא יתעשרו ואפילו אי ליפא מלקות מ"מ מקרי פלאים לאסור המינים וצ"ע: הלכה יט הקנים והנורד והאיטון מיני אילו הן ואינן פלאים בכרם עכ"ל.

והנה קשה לי מ"ט אינו מחלק רבינו בזה מה שחילק הגמ' במס' עירובין (דף לד) בין לי הוי עונרדין או לא הוי עונרדין והברייתא דאומר קנים מין ירק הוא פלא עונרדין ואם נעשו עונרדין הוא מין אילן ורבינו אינו מחלק כלל ואינו מפרש כלל בזה דמביא הברייתא אשר הקנים טרם שנעשו עונרדין הוא מין ירק.

ונ"ל לומר דרבינו ז"ל אינו מפרש בפירוש רש"י ז"ל דפירש דבחד מין קנים איירי וקודם שנתקשו הוי מין ירק ואס"כ הוא מין אילן ורק מפרש לה בפירוש הריטב"א ז"ל בשם רבותיו שם דהוי שני מיני קנים חד דמקרי קנה עונרדין וחד קנה סתם וחד הוי קשה וחד הוי רך והקשה מין אילן ורך מין ירק והכא אינו מביא רבינו רק מין הקשה ומין הרך ונקלל בכלל זה שמסיק דאינהו מין ירק בה' כ' מה שמוציא עליו כו' וכמו שאינו מביא רבינו הקודין והאורבנין אשר הביא שם בברייתא שנקללו בכל זה וכתב בה' כ' ה"נ הקנים המין הרפים ונקללו בכלל זה ולהכי אינו מביא ודוק: פירק י הלכה ב רחל כו' תפר בגד צמר כו' ובה' ד' ומנין שכל איסורין אלו של תורה שהרי הוצרך הפתוב להתיר פלאים בציצית כו' והנה בהל' ב' מסיק רבינו פיצד צמר ופשתים שטרפן זע"ז ושע אותן ועשה מהן לבדין הרי אלו פלאים כו' וארג בגד מטוני זה ה"ז פלאים והכ"מ האריף בזה לבאר דעת רבינו אם גם בחדא הוא דאורייתא בשוע או טוני או נוז ולא הוציא דבר ברור ועיין ביו"ד בהל' פלאים (סי' ש) בט"ז ובבאורי הגר"א ז"ל מה שפכתבו בזה: והנה באמת דברי רבינו אף דהכא לא כתב פן מפונש דעתו בזה מ"מ הוא מפונש במקום אחר בפ"י מה' עדות ה' ג' וז"ל עבר עבירה שחייבין עליה מלקות מה"ת פיצד כו' או שלבש שעטנז שהוא שוע או טוני או נוז ה"ז פסול לעדות מה"ת כו' אבל אם אכל כו' או שלבש בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן כו' הרי הוא פסול מדבריהם כו' עכ"ל נמצא שהוא מפונש בדברי רבינו דבדבר אחד או שוע אי טוני או נוז הוי מה"ת ולא בעי שיהיה ביחד ורק אם אבד חוט ש"צ בפשתן הוא מד"ס והביאו המפרשים ראיה לרעת רבינו מדברי התו"כ פ' קדושים דאיתא שם אין לי אלא בגד מנין לרבית הלבדים ת"ל שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז אלמא דמרבי לאיסור מה"ת אף לבדים שהוא רק אחד לא שלשתן וכן הוא מפונש בספרי פ' תצא הלבדים אסורים משום פלאים אע"פ שאין בהם משום אורג יש בהם משום שוע ושפיר להכי ס"ל לרבינו דחייב אף אי לא הוי שוע וטווי ונוז ורק בכל אחד מהן.

ועפ"ז נדחה מה שכתב בס' ישועות יעקב בה' ציצית (סי' יב סעיף ב) על מה שפכתב רבינו פ"ב מה' ציצית דא"ל שיהיו שזורין והראב"ד השיג מדברי הספרי דיליף תכלת תכלת בג"ש מבגדי כהונה דיהיו שזורין ועיי"ש בכ"מ וכתב וקשה הא דקאמר הש"ס טעמא דכת"ר סמוכין הא ל"ה ל"י היתר פלאים בציצית כו' ומאי קושיא א"ל שריותא דכלאים בציצית מקרא דסמוכין ה"א דבאמת לא יהיו שזורים ואב"ז חשש פלאים

דאָרײַטא כו' נאָשמוענין קרא דאָף פֿשֶׁהם שְׁזוּרִים מוֹתָר כו' וע"כ צ"ל פֿן לְדַעַת רַבֵּינוּ ז"ל דא"צ לְהִיּוֹת שְׁזוּרִין ומ"מ מוֹתָר כב"צ וְנִכּוֹן מְאֹד עכ"ל.

וְנִהוּ תְּמוּהָ דְהָא קָאֵי לְגִישְׁב דַּעַת רַבֵּינוּ וְרַבֵּינוּ הָא ס"ל דְּהוּה פְּלֵאִים דְּאִוְרֵיִתָּא אָף בְּחַד וְלֹא בְּעֵי תְּלִתָּא בְּיַחַד וּא"כ לִיתָּא פֿל גְּוֹשְׁתָּו וּרְאָיָה לְדַעַת רַבֵּינוּ: וע"כ נ"ל לְתַרְזַן דְּבָרֵי רַבֵּינוּ אַפְּסָא דְהָא לְכַאוּרָה פֿמוֹ דִּילְפִינָן בְּמַס' בְּכוּרוֹת (דָּף יז) ה"מ שְׁצַמְרוּ פֿסוּל לְתַכְלַת שְׁנַאָמֵר לֹא תִלְבַּשׁ צֶמֶר וּפְשָׁתִים וּסְמִיךְ לִיה גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה מֵה פִּשְׁתָּן שְׁלֹא נִשְׁתַּנָּה כו' נִמְצָא דְלַמְדִּין מִסְמוּכִין מֵה דְכַתְּב דְּפֿסוּל בְּצִיצִית מֵה שְׂאִינוּ נוֹהֵג בְּשַׁעֲטָנָז דְּאִין לוֹקִין ע"ז מִשׁוּם פְּלֵאִים וּא"כ ה"נ גִּילִיף מִסְמוּכִין זֶה דְכִי הֵיכָא דְבְּכִלְאִים נוֹהֵג אָף אֵי לֹא שְׁזוּר דְּאָף בְּשׁוּע לְבַד אוֹ טוּי לְבַד הָיִי פְּלֵאִים ה"נ פֿן גְּבִי צִיצִית דִּי נֶאֱפֵי דְאִיתָּא ג"ש דְּתַכְלַת מִבְּגָדֵי פְּהוּנָה דְנִיבְעֵי שְׁזוּרִין הָא מ"מ א"ל פֿמוֹ שְׁפַתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּסְמוּכִין דְּמִי לְהִיקָשׁ וְכִמוֹ דְּאִמְרִינָן בְּמַס' זְבָחִים (דָּף מֵה ע"א) דְכ"ע הֵיִקְשָׁא עֲדִיף מַג"ש וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שָׁם בְּחַד תִּירוּצָא וְכֵן בְּמַס' גִּיטִין (דָּף מֵה) דְּאָף דְּאִמְרִינָן בְּגִיטִין דְּג"ש עֲדִיף לְכ"ע הֵיִינוּ הֵתֵם מִשׁוּם דְּאִמְרִינָן דְּעִיקָר לְיַמּוּד יְלְפִינָן בְּג"ש לֵה לֵה מִמְּשָׁה אֲבָל בְּכ"ד הֵיִקְשָׁא עֲדִיף וּא"כ ה"נ סְמוּכִין עֲדִיף מַג"ש וְיְלְפִינָן מִשְׁעֲטָנָז דְּלֹא לִיבְעֵי שְׁזוּרִין וְצָרִיף לוֹמֵר דְּהַסְפְּרֵי דִּילִיף ג"ש עַל שְׁזוּרִין ס"ל כְּמ"ד שָׁם דְּג"ש עֲדִיפָא בְּכ"ד אָף מְהִקְשָׁא וְהִקְשָׁא עֲדִיף מִסְמוּכִין פֿמוֹ דְּכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' עֲרִכִין (דָּף ג ע"ב) וּא"ת וְנִימָא פִּינָן דְּאִתְּנִינְהוּ בְּלִבִּישַׁת שַׁעֲטָנָז אִיתָּא בְּגִדִילִים וִי"ל דְּאִדְרַבָּא הֵנִיקְשָׁה פֿל הַתּוּרָה לְתַפְלִין וְע"כ צָרִיף לוֹמֵר דְּזֶה הָיִי הֵקְשָׁא דֵא"נ דְּגַם זֶה דְּלַמְדִּין דְּהִנְקֵשׁ כֵּה"ת לְתַפְלִין הָיִי גְּמִי סְמוּכִין וְהֵיָה לְאוֹת כו' לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ד' כו' א"כ אֵינוּ מְתוּרָץ דְּהָא קִי"ל לְקוּלָּא וְלַחֲוּמָרָא לְחֻמְרָא יְלְפִינָן וּא"כ גִּילִיף לְחֻמְרָא דְחִיבִין בְּצִיצִית אֲלֵא וְדֵאִי דְזֶה הָיִי הֵקְשָׁא וְזֶה רַק סְמוּכִין וְיְלְפִינָן בְּהִקְשָׁא עֲדִיף וּא"כ פִּינָן דְּהִקְשָׁא וּג"ש ג"ש עֲדִיף מַכְש"כ דְּעֲדִיף מִסְמוּכִין וְלִהְכִי פְּתַב שְׁפִיר לְמִילָף דְּבְעֵי שְׁזוּרִין אֲבָל לְדִדְדוֹן דְּס"ל פְּכִי הַמְּסַקְנָא דְּבְכ"ד הֵקְשָׁא עֲדִיף וְה"נ פֿן סְמוּכִין וְלַמְדִּין טְפִי מִשְׁעֲטָנָז דְּלֹא בְּעֵי גַם בְּצִיצִית שְׁזוּרִין פֿמְבֹאָר וּבְמ"א יִתְבָּאָר עוֹד: הִלְכָה כו' בְּגַד צֶמֶר שְׂאָבֵד בּוֹ חוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ בְּגַד פִּשְׁתָּן שְׂאָבֵד בּוֹ חוּט שֶׁל צֶמֶר ה"ז לֹא יִמְכָּרְנוּ לְכוּתֵי כו' וְכִיצַד תִּקְנַת בְּגַד זֶה צוֹבְעוֹ וְאִם לֹא נִיפָר ה"ז מוֹתָר שְׂמָא נִשְׁמַט כו' וְכִבָּר בְּאַרְנוֹ שְׁפֵל אִיסוּר סְפִיקוֹת מִד"ס וְלִפְיָךְ הִקְלִי בְּסַפֵּק עכ"ל.

וְכַתְּב הֲרָאָב"ד אֵמֵת הוּא כו' שְׁפֵל הַסְפִיקוֹת אֵינָן שֶׁל תּוּרָה מִיְהוּ קִי"ל פֿל סְפֵק אִיסוּר תּוּרָה לְחֻמְרָא וּבְדַרְבְּנָן לְקוּלָּא ע"כ. וְכַתְּב הַכ"מ מֵה שְׁהִקְשָׁה הֲרָאָב"ד דְּס"ד לְחֻמְרָא י"ל שְׁחַז"ל שְׂאָמְרוּ פֿן הֵם אָמְרוּ דְּסַפֵּק זֶה יְהֵא לְקוּלָּא מִפְּנֵי דְהוּא מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא עכ"ל: וְהֵנָּה הַט"ז בִּי"ד (סִי' שֵׁב ס"ק ב) תְּמָה עַל הַכ"מ דְּאִמָּי הָיִי מִקְלָתָא דְּל"ש נְעוּד דְּלִפ"ד הַכ"מ אִמָּי הִקְשָׁה הֲרָאָב"ד עַל רַבֵּינוּ וְלֹא עַל הַגַּמ' וְעִי"ש מֵה שְׁמִפְרֵשׁ פְּוֹנַת הֲרָאָב"ד ז"ל.

וְנ"ל לְבָאָר דְּדְבָרֵי הֲרָאָב"ד הוּא פֿשוּט וְאֲזִיל לְטַעְמִיָּה וְרַבֵּינוּ ז"ל אֲזִיל לְטַעְמִיָּה דְּהֵנָּה הַב"י פְּתַב בִּי"ד (סִי' שֵׁב) שָׁם דְּטַעְמוֹ דְּהֵנָּה מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם דְּבְעֵינָן שׁוּע טוּי וְנוּז אֲבָל לְדַעַת רַבֵּינוּ דְּס"ל דְּחָדָא סְגִי אוֹ שׁוּע אוֹ טו"נ וְכִמוֹ שְׁבִאָרְנוּ לְעִיל וּא"כ הָיִי סְפֵק דְּאִוְרֵיִתָּא אוֹלִי נִמְצָא עוֹד הַחוּט וּא"כ שְׁפִיר מִשְׁיַג הֲרָאָב"ד עַל רַבֵּינוּ דְּעַל הַגַּמ' לֹא קָשָׁה דֵא"ל דְּהֵנָּה סִד"ר מִשׁוּם דְּלֹא הָיִי שׁוּע טו"נ אֲבָל לְרַבֵּינוּ תִּקְשָׁה דְּהוּא ס"ל דְּבְחַד סְגִי

וא"כ הנה ספק דאורייתא ואמאי אזלינן לקולא אמנם רבינו אזיל לטעמיה שכתב לעיל בה' ו' וה"ז מפני שאינן חוטי צמר ולפיכך עורות הכבשים כו' שהרי בטלו במיעוטן ומפרש הכ"מ דרבינו ס"ל דצמר בפסחים בטל היכא דלא הוי חוטין משום דחוטין חשיבי ולא בטלי וכמו שמבאר בשם הסמ"ג דחוטין חשיבי ולא בטלים כו' והראב"ד השיב שם על שכתב רבינו שהרי בטלו במיעוטן וכי צמר בפסחים בטל ברוב אלא פיון שא"ב איסור תורה א"ח לספק ולהכי שפיר השיג הקא דהנות מה"ת אבל רבינו דס"ל דהטעם דלא בטלי הוא משום דרק חוטין חשיבי ולא בטלי ולהכי אינו בטל החוט וזה דא"ב הוא רק מדרבנן ולהכי שפיר די הקא בבדיקה דנשאר רק ספק אולי נשמט והלך כמבואר.

ועיין שו"ת נו"ב מה"ת ת' או"ח (סי' ע) שכתב נמי לישיב דעת המרדכי בפ' כל שעה דכתב דעל פריא דחטי דנפל עליה יין נסוף מייירי בסתם יינם והקשה מאי מקשה מביד שאבד פלאים דהנה דאורייתא ומתיר בשם בנז הגאון ז"ל דגם המרדכי סובר דלא בטל מטעם דחוטין חשיבי והוא רק איסור דרבנן ודחה הנוב"י דהא המרדכי גופיה כתב שם לעיל (בסי' תקנה) דאיסור פלאים הוא במשהו וא"כ הוא איסורו דאורייתא ע"ש: אף יש לומר דהמרדכי ס"ל שפיר כתירוץ הט"ז דהקא הוי איסור דרבנן משום דבדק והחפש שפא לא בדק יפה הוא רק איסור דרבנן וא"כ ה"נ מייירי שודאי בדק תחילה כמו דאיתא שם תחלה בסוגיא ושפיר מיייתי להקשות על פריא דחטי דהוי נמי איסור דרבנן.

ועיין פמ"ג בפתיחה לה' בב"ת ד"ה שוב ראיתי שמביא ראיה מזה דכריא דחטי דארף ביין נסוף ודאי דהנה איסור תורה מותר למפור לעכו"ם חוץ מדמי יי"נ ע"ש ולפ"ד המרדכי זה שבארנו דכתב דמייירי בסתם יינם דאינו אסור רק מדרבנן ליתא ראיה זו מהקא כמבואר ודוק.

ועיין נוב"י מה"ת ת' יו"ד (סי' קפו) מה שמבאר בזה בארנפה ודוק. ועיין לחם משנה לקמן בה' עדות פ"י ה' ג' ד"ה או ודוק: הלכה לב פהנים שלבשו בגדי פהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין מפני האבנט שהוא פלאים כו'.

וכתב הראב"ד ז"ל א"א טעה כו' ומאי דקאמר מפני האבנט שהוא פלאים אינו דאטו חושן ואפוד מי לית בהו פלאים עכ"ל. וכתב הכ"מ ומ"ש עוד כו' דאטו חושן ואפוד מי לית בהו פלאים איני יודע איה פתב בלשון הנה דאטו משום דהנה חושן פלאים והכי ה"ל לומר אטו ליכא פלאים אלא אבנט הא חושן ואפוד נמי איכא ביה פלאים וזה תירוצו מבואר דרבנן לא נקיט ליה מילתא בבגדי כה"ג שאינו לובש אלא מימים ימימה אלא בבגדי פהו הדיוט מייירי שהם נוהגים תמיד כו'.

ונ"ל לומר דכוננת הראב"ד ז"ל הוא פן עפ"י מה שכתב הש"א ובסי' כט) וז"ל עוד ק"ל למ"ד דס"ל דאבנט של פהו הדיוט הוי של בויז כו' לפ"ז לא הנה רשות לכה"ג לעבוד שום עבודה ונהרי בכולא גמ' אמרינן דכה"ג אם רצה לעבוד כל השנה פולה הרשות בידו כו' ועוד אפילו למ"ד אבנטו של פהו הדיוט הוי נמי של פלאים כמו של כה"ג הא מ"מ בשל פהו הדיוט ליכא משום פלאים אלא של אבנט לחוד ואלו בשל כה"ג הנה פלאים לבד מאבנט ונהרי הלוובש פלאים לדבר הרשות עובר על כל בגד ובגד כו' א"כ ל"מ לכה"ג שיעבוד כל השנה כו': והנה כל עיקר הקושיא מכה"ג לפי מה שמבאר הטורי אבן במס' תגיגה (דף יז ע"א) ד"ה אין בשם הירושלמי דא"נ בציץ אי אינו על מצחו אינו

מְרַצָּה הִיָּה צָרִיף לְלַפְנוֹשׁ בְּגָדֵי כַהֲ"ג בְּכָל יוֹם וּ"נ דָּאָף אֵינּוּ עַל מַצָּחוֹ נְמִי מְרַצָּה פְּהֵאֵי מ"ד אָזִי אֵינּוּ לּוֹבֵשׁ רַק בְּשִׁבְתוֹת וּיּו"ט כּו' וּ"כ פִּינּוֹן דְּלָמ"ד דָּאֵינּוּ מְרַצָּה כ"א בְּשַׁעָּה שְׁיִשְׁנּוּ עַל מַצָּאוֹ צָרִיף לְלַפְנוֹשׁ הַבְּגָדִים בְּכָל יוֹם פְּדֵי לְרִצּוֹת דִּילְמָא יְקָרָה טּוֹמְאָה וְדֵאֵי שְׁרִי לַעֲבֹד עֲבוּדָה דְּהֵא צָרִיף לְלַפְנוֹשׁ הַבְּגָדִים ב"כ וְרַק הֶרְאָהּ הוּא לָמ"ד דָּאָף בְּשַׁעָּה שְׁאֵינּוּ עַל מַצָּחוֹ מְרַצָּה הֵיאָף הוּא לּוֹבֵשׁ בְּשׁוּי"ט וְהֵאִיף עוֹבֵד עֲבוּדָה וְהִנֵּה א"נ דְּהֶרְאָהּ הוּא רַק לָמ"ד דָּאֲבָנֵט שֶׁל פְּהוּ הַדְּיוֹט הִיָּה שֶׁל בּוּץ א"ל דְּהֵאֵי מ"ד ס"ל כּמ"ד דָּאֵינּוּ מְרַצָּה רַק בְּשַׁעָּה שְׁיִשְׁנּוּ עַל מַצָּחוֹ וְשְׁרִי לַעֲבֹד עֲבוּדָה אֲבָל פִּינּוֹן דַּהֲש"א מְסִיק דָּאָף א"נ דָּאֲבָנֵט שֶׁל פְּהוּ הַדְּיוֹט הִיָּה שֶׁל פְּלֵאִים מ"מ קָשָׁה דְּשֶׁל כַהֲ"ג הִיָּה גַם בְּחֻשְׁן וְאֶפּוֹד פְּלֵאִים וְהִיָּה פְּלֵאִים יִתִּירָא וּ"כ ל"כ ע קָשָׁה אָף לָמ"ד דְּהִיָּה שֶׁל פְּלֵאִים וּ"כ לָמ"ד דָּאָף אֵי אֵינּוּ ע"מ מְרַצָּה הֵיאָף כַהֲ"ג שְׁרִי לַעֲבֹד בְּכָל עֵת וְזֵהוּ דְּבָרֵי הֶרְאָב"ד ז"ל דְּאֵטוּ בְּחֻשְׁן וְאֶפּוֹד מִי לִית בְּהוּ פְּלֵאִים וּ"כ תְּקִשָּׁה אָף א"נ דָּאֲבָנֵט שֶׁל פְּהוּ הַדְּיוֹט נְמִי הִנֵּה שֶׁל פְּלֵאִים מ"מ הֵיאָף שְׁרִי לַכַהֲ"ג לַעֲבֹד א"נ דְּכִלְאִים לֹא הִתְתַּרְהּ רַק לְצוֹרְף עֲבוּדָה אֲלֵא וְדֵאֵי דְּהִתְתַּרְהּ אָף שְׁלֵא לְצוֹרְף וּלְהִכִי כַהֲ"ג שְׁרִי אָף דִּישׁ לוֹ פְּלֵאִים בְּתוֹ"א לַעֲבֹד בְּכָל זְמַן כְּמִבּוּאָר.

וְהִנֵּה בְּדְבָרֵי זֶה שֶׁל רַבִּינוּ הָאָרְזִי הָאֲחֵרוֹנִים לִישֵׁב מְקוֹשְׁיַת הַש"א אָף מַכַּהֲ"ג בְּכַמָּה אוֹפְנִים וְעֵינָן בְּדְבָרֵיהֶם וְדוּק: הַלְכוֹת מִתְּנוּת עֲנִיִּים פָּרַק א הֶלְכָה ב עֶבֶר וְקָצַר כּו' וְאָפִי טָחַן הַקָּמַח וְלֵשׁ וְאָפְאוּ פֶת ה"ז נוֹתֵן מִמֶּנּוּ פֶת לְעֲנִיִּים עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ דְּפוֹסֶק רַבִּינוּ כַר' יִשְׁמַעְאֵל מְשׁוּם דַּר"י בְּעֵי אֲלִיבָא כּו' עַד אֲלֵא לְקוֹשְׁטָא דְּמִילְתָא כּו'. וּ"ל לִישֵׁב דַּעַת רַבִּינוּ דְּפוֹסֶק כַר' יִשְׁמַעְאֵל דְּמוֹכְרָח מְזֵה דְּאֶמְרִינָן בְּמַס' תְּמוּרָה (דָּף ו ע"ב) אֲלֵא אַבְיִי וְרָבָא בְּמֵאֵי פְּלִיגִי וְגָרִיס רַש"י ז"ל בְּשִׁינּוּי קוּנָה וּמְפָרֵשׁ דְּאַבְיִי סָבַר שְׁיִנּוּי קוּנָה וְרָבָא ס"ל דָּאֵינּוּ קוּנָה וְהַקָּשָׁה הַמַּהֲרִי"ט ז"ל וְשָׂאֵרֵי הַמְּפָרֵשִׁים דְּהֵא לְרָבָא אֶפְסָא שְׁמַעִינָן לִיה בְּהֶדְיָא בְּמַס' ב"ק דַּס"ל שְׁיִנּוּי קוּנָה וְאִיף אוֹמַר אֲלִיבָא דְּרָבָא סָבַר שְׁיִנּוּי א"ק.

וְע"כ נ"ל לְפָרֵשׁ אֶפְסָא פְּשֻׁט הַגַּמ' שֶׁם דְּהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבּוּ (דָּף צד ע"א) ד"ה לֹא נוֹ"ל אַבְיִי לְטַעְמִיהָ דַּס"ל בְּתְמוּרָה פֶּל מִילְתָא דַּאֲמַר כּו' אֵי עֶבֶיד מְהֵנִי וּמְפָרֵשׁ הֵתָם דְּטַעְמִיהָ דְּמְפָרִישׁ מִן הָעוֹמְרִין מְשׁוּם תַּעֲזוּב יִתִּירָא כּו' וּלְהִכִי אֵי צְטָרִיף אַבְיִי בְּשִׁמְעֵתִינָע"כ לַר' יִשְׁמַעְאֵל לְמִימַר שְׁיִנּוּי בְּמִקוּמוֹ עוֹמֵד אֲבָל לְרָבָא דְּאֶמַר הֵתָם לֹא מְהֵנִי בְּלֵא תַעֲזוּב יִתִּירָא נְמִי מְפָרִישׁ מִן הָעוֹמְרִין וְלֹא מִיבְעֵי לִיה תַּעֲזוּב יִתִּירָא כּו' וְלַר' יִשְׁמַעְאֵל אֵי שְׁיִנּוּי אֵי צְטָרִיף דְּמְפָרִישׁ מִן הָעֵיפְסָה עכ"ל.

וְעֵינָן תּוֹס' תְּמוּרָה (דָּף ו) אָמַר כּו' וְזֵהוּ פְּשֻׁט הַגַּמ' דְּתְמוּרָה שֶׁם דְּאָנּוּ קִי"ל כַר' יִשְׁמַעְאֵל דְּאֶמַר מְפָרִישׁ מִן הָעֵיפְסָה וּ"כ אַבְיִי דַּס"ל אֵי עֶבֶיד מְהֵנִי ס"ל ע"כ אֲלִיבָא דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְּשִׁינּוּי אֵינּוּ קוּנָה וּלְהִכִי מְפָרִישִׁין חֲזוֹן הָעֵיפְסָה וְאָף דְּאַבְיִי מוֹקִי לִיה בְּמַס' ב"ק (דָּף צה) אֵת דְּבָרֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּשׁוּטָה מְשֻׁמַּע דַּס"ל דְּלִית הִילְכְתָא פְּנִתְיָה מ"מ הָא רָבָא דְּחִי לִיה שֶׁם וְקִיבֵל אַבְיִי אֵת דְּבָרֵי אֲבָל רָבָא דַּס"ל אֵי עֶבֶיד לֹא מְהֵנִי ס"ל אֲלִיבָא דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְּשִׁינּוּי קוּנָה וּ"מ מְפָרִישׁ מִן הָעֵיפְסָה וְזֵה הַפְּשֻׁט כְּמוֹ דַּס"ל לְרָבָא בְּכ"ד דְּשִׁינּוּי קוּנָה וְאַבְיִי ס"ל שְׁיִנּוּי אֵינּוּ קוּנָה וְרָבָא דַּס"ל לֹא מְהֵנִי ס"ל דַּס"ל וְאַבְיִי דַּס"ל מְהֵנִי הוּא ס"ל דָּאֵינּוּ קוּנָה וּלְהִכִי פּוֹסֶק שְׁפִיר רַבִּינוּ פְּנִתְיָה דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְּסַתְמָא דַּגַּמ' מוֹקִי לַכ"ע פְּנִתְיָה כְּמִבּוּאָר.

ונדחה הַרְאָיָה שֶׁהֵבִיא הַלַּח"מ לְקַמֵּן בַּה' בְּכוֹרוֹת רְאֵיָה דְהַלְכָה פְּאֲבֵי דְהוּא ס"ל שְׁיִנּוּי קוּנָה וּלפ"ז לִיתָא הַרְאֵיָה שְׁלוֹ וְעִי"ש מַה שְׁבִאֲרָנוּ: וּנ"ל לֹאמַר עוֹד מְקוֹר לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁפָתַב וְאַפְאוּ פֶת וְהַכ"מ פֶּתַב וּמִשְׁמַע לְרַבֵּינוּ דְלַר' יִשְׁמַעְעָל הַה"ד אַפְאוּ פֶת וְאַף דְלֹא נִמְצָא זֶה בַּגְמ' בְּהַדְיָא בְּדַבְרֵי ר' יִשְׁמַעְעָל.

וּנ"ל מְהֵא דְאִיתָא בַּמַּס' מַפּוֹת (דָּף טז ע"ב) וְלַר' יִשְׁמַעְעָל נְמִי מִשְׁפַּחַת לַה דְאָכַל עֵינְסָה וּמִדְקָאֻמַר דְאָכַל הָעֵינְסָה וְלֹא קָאֻמַר דְמִתְחַלְלָה מִשְׁעַת הָאֻפְיָה הוּא מְבַטֵּל וְלֹא מִיבְעֵי שְׁאָכְלוּ אֱלָא וְדַאי דְבִאֲפֵיָה לְכַד חֲזִיב לְדַבְרֵי ר' יִשְׁמַעְעָל וּל"מ בֵּינָה רַק פְּשָׁאֲכְלוּ פְּמִבְנֹאָר וּמִזָּה יֵשׁ רְאֵיָה עוֹד לְדַעַת רַבֵּינוּ דְהַלְכָה כַר' יִשְׁמַעְעָל מִדְקָאֻמַר שֵׁם וְהָרִי פִיָּאָה וּמִשְׁנֵי כַר' יִשְׁמַעְעָל דְאָמַר אָף מְפָרִישׁ מִן הָעֵינְסָה אֲלֵמָא דְרוּצָה לֹאמַר דְקָאֻמַר זֶה אֵין לָנו זֹאת עוֹד אַחֲרַת ס"ל כַר' יִשְׁמַעְעָל וּמִדְמוּקֵי דְבַרֵי יוֹחֲנָן פְּנִתְיָה מִשְׁמַע דְהִכִּי הִילְכְתָא פְּמִבְנֹאָר וְדוּק: הַלְכָה יָד כָּל מִתְנֹת הָעֵנִיִּים הָאֵלוּ אֵינָן נוֹהֲגוֹת מַה"ת אֱלָא בַּא"י כַּתְרוּ"מ כּו' קָצִיר אַרְצְכֶם כּו' וְכִבְרַתְפָּרֵשׁ בַּגְמ' שְׁהַפָּאָה נוֹהֲגַת בַּחוּ"ל מַד"ת עַכ"ל שֶׁהָה"ד לְשָׂאָר מִתְנֹת עֵנִיִּים שְׁפֹלָן נוֹהֲגוֹת בַּחוּ"ל מִדְבַּרְיָהֶם עַכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ יְרוּשְׁלָמִי פ"ק דְפָאָה כּו' וּנ"ל דַּט"ס דְהוּא בִירוּשְׁלָמִי ספ"ב אֲשַׁכַּח תְּנָא וְלֹא קָצִיר חוּ"ל וְכַתַּב עוֹד הַכ"מ וּמ"ש רַבֵּינוּ וְכִבְרַתְפָּרֵשׁ בַּגְמ' שְׁהַפָּאָה נוֹהֲגַת בַּחוּ"ל נ"ל הֵינּוּ הָא דְאָמְרִינָן בַּמַּס' חֲוָלִין (דָּף קַלֵּב) לֹוי זָרַע בְּכוֹשֶׁר וְלֹא הוּוּ עֵנִיִּים לְמִשְׁקַל לְקַט אֲתָא לְקַמֵּיָה דַר"ש כּו' וּמִשְׁמַע דְבַחוּ"ל הֵנָּה מִדְאֲתִי לְקַמֵּיָה דַרְב שְׁשֵׁת דְהוּא בְּבָבֶל עַכ"ל.

וְלַעַנ"ד ק"ל א"נ דְמִזָּה הוּא מְקוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ וְהָא הַחַם הוּי הַמְעַשָּׂה בְּלִקְטָה וְלֹא בְּפָאָה פְּמוֹ דְאוּמַר שֵׁם וּמְסִיק לִיָּה הַקָּרָא דְתַעֲזוֹב דְכְּתִיב גְּבִי לְקַט וַא"כ הִיאָף אוּמַר רַבֵּינוּ דְפָאָה נוֹהֲגַת בַּחוּ"ל וְיִרְאָה לִי שֶׁהָה"ד בְּשָׂאָר מִתְנֹת עֵנִיִּים הָא בַּגְמ' מִשְׁמַע דְהוּא רַק מְלִקְטָה שְׁהוּא שְׂאָר מִתְנֹת עֵנִיִּים וְהִיאָף יֹאמַר שְׁבַגְמ' אַתְפָּרֵשׁ פָּאָה וּשְׂאָר מִתְנֹת עֵנִיִּים יִדַע מְסַבְרָא דְנִפְשִׁיָּה וְהָא אִפְכָּא הוּא וְע"כ נ"ל דְמַגְמ' אֵין רְאֵיָה מִזָּה רַא"ל דְמַעַשָּׂה דְלוּי הֵנָּה בַּא"י וְרַק הַגְמ' שֶׁהֵבִיא רַבֵּינוּ הוּא מִזָּה דְאִיתָא בְּחֲוָלִין (דָּף קַלֵּז ע"ב) דְאִיתָא שֵׁם הַפָּאָה בְּשֵׁשִׁים מַאי קַמ"ל תְּנִינָא כּו' הַתָּם בְּאַרְצֵי הַכָּא בַּחוּ"ל אֲלֵמָא דְהִכָּא הוּא מְבֹאָר דְפָאָה נוֹהֲגַת בַּחוּ"ל וְהוּא מִדְבַּרְיָהֶם עַכ"ל.

וְעוֹד יֵשׁ לְהֵבִיא רְאֵיָה מִן הַמְשָׁנָה דַּמַּס' נִדָּה (דָּף נ ע"א) כָּל שְׁחִיב בְּפָאָה חֲזִיב מַעֲשָׂרוֹת וְיֵשׁ שְׁחִיב בְּמַעֲשָׂרוֹת וַא"ת בְּפָאָה נְאָמַר שֵׁם בַּגְמ' לְאַתְוִי תְּאָנָה וְיִרְק שְׂאִינָה חֲזִיב בְּפָאָה כּו' וּמְכַנְסוּ לְקִיּוֹם לְמַעוֹטֵי יִרְק וְאֵלוּ גְבִי מַעֲשָׂר תְּנָן כּו' וּמְכַנְסוּ לְקִיּוֹם לֹא קַתְנִי וְהִנֵּה רַבֵּינוּ פֶּתַב בְּהַדְיָא לְקַמֵּן בַּפ"ב דְתַרּוּמוֹת הַיִּרְקוֹת אַע"פ שֶׁהֵן מְאָכַל אָדָם אֵינָן חֲזִיבִין בְּמַעֲשָׂרוֹת אֱלָא מִדְבַּרְיָהֶם וַא"כ הִיאָף קַחְשִׁיב בְּמַשְׁנָה אֱלָא רַק ע"כ גַּם חִיּוּב דְרַבְּנָן מַה דְאִיתָא בְּמַעֲשָׂר מַה שְׂאִינּוּ בְּפָאָה וַא"כ לִקְחִשְׁבִּיב נְמִי חוּ"ל דְמַעֲשָׂר חֲזִיב מִדְרַבְּנָן וּפָאָה פְּטוּר אֱלָא וְדַאי מְוַכְרַח מִזָּה דְגַם פָּאָה חֲזִיב מִדְרַבְּנָן בַּחוּ"ל וְאוּמַר שְׁפִיר רַבֵּינוּ יִרְאָה לִי אָף דְבַגְמ' לֹא מְצִינּוּ רַק גְּבִי פָּאָה הֵן הַמְשָׁנָה דְנִדָּה וְהֵן הַגְמ' דְחֲוָלִין (דָּף קַלֵּז) מ"מ י"ל דַּהָה"ד שְׂאָר מִתְנֹת עֵנִיִּים אָף זֶה הַרְאֵיָה מִמְשָׁנָה בְּנִדָּה יֵשׁ לְדַחוּת לְפִי מַאי דְמְסִיק הַגְמ' שֵׁם מִין קַתְנֵי עִי"ש בְּדָף נ ע"א וְרַק הַרְאֵיָה מְחֻלְלִין הוּא שְׁפִיר נִיחָא פְּמִבְנֹאָר וְדוּק: פָּרַק בַּהַלְכָה גַּ קַרְקַע כָּל שְׁהוּ חֲזִיבַת בְּפָאָה וְאַפִּילוּ הִיתָה שֶׁל שְׁוֹתְפִין שְׁנַאָמַר קָצִיר אַרְצְכֶם אֲפִילוּ שֶׁל רַבִּים עַכ"ל.

נכתב הכ"מ ר"פ רה"ג (דף קלה ע"ב). והנה כמו"ח הגאון ו"ל הקשה מ"ט לא הביא רבינו הא דאמר התם במס' חולין אלא שדך למעוטי שנותפות פותי דפטורה מן הפאה ורבינו לא הביא דין זה.

ונ"ל לבאר עוד בדין זה פן דהנה לקמן בפ"ד ה' כ"ה פתב רבינו ישראל ועכו"ם שהיו שנותפים בפרם חלקו של ישראל חייב ושל פותי פטור וכתב הכ"מ בפ' רה"ג (דף קלה) איתא שדך למעוטי שנותפות פותי ומשמע לרבינו דהיינו דוקא לפטור של עכו"ם בלבד וכרשב"ג דאמר התם הכי לענין תרומה בישראל וכותי שלקחו שדה בשנותפות עכ"ל.

ומשמע דלרבינו זה הגמ' דחולין לענין פאה הביא הכא לענין פרם ולענין עוללות ודאי תקשה דה"ל לרבינו להביא תחלה לענין פאה זה הדין והנה דברי רבינו היא תוספתא בפ"ג דמס' פאה דאיתא שם פן ישראל וכותי שהיו שנותפין בפרם חלקו של ישראל חייב ושל פותי פטור רש"א ישראל וכותי שהיו שנותפין בפרם פטור מן העוללות ע"כ והנה שם פוסק רבינו דהלכה כת"ק נגד ר"ש אמנם הא לעיל בתוספתא פ"ב איתא ישראל וכותי שהיו שנותפין בקמה חלקו של ישראל חייב ושל פותי פטור ר"ח בשם ר' ירמיה במחלוקת ופירש הפ"מ לאו ד"ה הוא אלא במחלוקת היא שנויה פדגריס רי"ש אומר ישראל וכותי כו' פטורין מה"פ אימתי בזמן שהכותי ממחה אבל אין הפותי ממחה חייב בפאה דכל זמן שהישראל רוצה לקצור חלקו והכותי ממחה בידו עד שיקצור הוא חלקו או שנקצר ואח"כ יחלקו ביניהן בתלוש לאו קצירה מקרי נאפילו חלקו של ישראל פטור מן הפאה אבל אם אין הפותי ממחה ובידו לקצור חלקו חייב חלקו של ישראל בפאה עכ"ל.

וא"כ ה"ל לרבינו לבאר זה גבי פאה כדברי התוספתא וכמו ש"ל לר' ישמעאל החילוק לענין אם הפותי ממחה פינן דהאמוראים בירושלמי פותיה ס"ל ורבינו לא ביאר רק גבי פרם לענין דין עוללות ולא יותר וצ"ע: הלכה יג בעה"ב שנתן פאה לעניים וא"ל תן לנו מצד זה ונתן להם מצד אחר זה וזה פאה עכ"ל.

נכתב הכ"מ תוספתא בפ"ב דפאה ואיתא בפ' המניח עכ"ל. והנה קשה לי דהא התם במס' ב"ק ודף יח) מקשינן ואי אמר עביד אינש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לינקוט פזרא ולת: ומשני אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרו מן המעשר פדתגי המפקיר פרמו כו' ופטור מן המעשר ופירש רש"י ו"ל דאף פאה הנשארת הפקר חשיבא אע"פ דנקיט ליה איהו פטורה מן המעשר וכן פתב שם הש"מ בשם המאירי ו"ל וז"ל בעה"ב כו' ואם באו עניים ונטלו דוחה להם אף בהפאות ובעה"ב קוצר הפאה שהניח ופטור ממעשר הואיל והפרישו לעניים ה"ז כמו שהפקירו ונעשה פזורה מן ההפקר אלמא דלא הוי פשאר פאה ליתן לעניים ורק לענין לפטור ממעשר וא"כ פינן דרבינו פוסק לקמן בפ"ב מה' סנהדרין דאף במקום דליכא פסידא עביד אינש דינא לנפשיה כש"כ הכא דאיכא פסידא לכ"ע עבדינן דינא לנפשיה והגמ' מקשה לכ"ע וה"ל לבאר דלא הוי פאה רק לענין לפטור מן מעשר ורבינו סתם וכתב זו"ז פאה וכמו שפסק נמי וכן בעל השדה שהפריש הזו"ז פאה דהתם הוי פאה לכל מילי אבל לא הכא וה"ל לרבינו ו"ל לבאר כל זה: אמנם נ"ל לישב פן דכ"ז הוא להקשות פפי מה שכתב הכ"מ תוספתא פאה ובפ' המניח וכן בס' עין משפט שם בב"ק (דף כא) ציין נמי מזה ע"ד רבינו אלו וישפיר מקשינן אבל נ"ל דדברי

רבינו אלו אין להם שום שייכות להא דאית במס' ב"ק ונדברי רבינו הוא רק מדברי התוספתא דפאה פ" ונהתם איתא פן דהעניינים א"ל תן לנו מצד זה והוא לא מיקח בקהם ורק נתן להם בסתם מצד אחר אמרינו דדעתו מסכמת למה שפירושו הנה וגם נותן להם מצד שני פיון דל"א להם בפירושו שמצד שפירושו הנה הוא אינו מתרצה אמרינו דכוננו על שני הצדדים ושניהם פאה והוא מתוספתא שם פ"ב אבל הגמ' בב"ק מייירי שהבעה"ב בירר כבר פאה מצד אחד ובאו עניינים בלא רשותם ונטלו פאה מצד אחר אמרינו דנדאי דעתו הנה אם עניינים כבר נטלו פאה דזה שהניח הוא יקח בתורה עם פנורא ירק הוי פדיו הפקר שזכה אח"כ דפטור מן המעשר אבל פאה לא הוי שלא ברצונו ולהכי ה"א בב"ק לא הוי פאה ונהתם זה שמביא רבינו אמרינו דעל שניהם נתרצה ומה שלא הביא רבינו זה הדין דהוי פאה לענין לפטור ממעשר א"ל שפסוק על זה שהביא הדין לקמן בפ"ה דהמפקיר פרמו דלאחר שהפקיר אף אי זכה ביה פטור ממעשר וה"נ ה"א פן הוא פמבואר ודוק: שם וכן בעל השדה שהפריש פאה ואמר הרי זו פאה וגם זו או שאמר ה"ז פאה וזו הרי שתייהן פאה עכ"ל.

וכתב הכ"מ בפ"ק דנדורים בעי ר"פ יש יד לפאה או אין יד לפאה כו' ובחר הכי בעי אם יש יד לצדקה ופירש הר"ן דמבעיא ליה באת"ל יש יד לפאה ודעתו של רבינו ז"ל לפסוק כאת"ל ואע"פ שפשוטמה לו שאין האת"ל מפניש בגמ' אינו פוסק פמותו מ"מ י"ל דכיון דלא אפשרטא הנה ס"ד ולחומרא וכן פוסק הרמב"ן והרשב"א ז"ל עכ"ל: והנה כמ"ח הגאון ז"ל דחה דברי הכ"מ אלה חזא מה שכתב דהוא בעיא אי יש יד לפאה הוא באת"ל שאומר אח"כ יש יד לצדקה זה הא מדחה הר"ן ז"ל דהביא דתרונייהו שייך צדקה ופאה ורק דברי רבינו מיישב פן דהתם איכא את"ל מפניש דאח"כ אומר הגמ' יש יד להפקר אומר את"ל יש יד לצדקה דאין היקש למחצה יש יד להפקר כו'.

והנה ההיקש הוא דאמשקש לקרבנות בקרא דבל תאחר דכתיב בפיו זה צדקה וא"כ לעיל גבי פאה נמי רוצה ללמוד מהיקש זה דכתיב מעמך זה לקט שו"פ ורק מבעיא ליה דלמא לבל תאחר אמשקש וא"כ פיון דאומר גבי צדקה את"ל דאין היקש למחצה ודאי את"ל הוא נמי גבי פאה דתרונייהו שוין ללמוד מהיקשא זה וא"כ הוי את"ל מפניש ושפיר פוסק רבינו פהאי את"ל מפניש פדרכו בכ"מ ומה שמסיק הכ"מ דפוסק לחומרא דהנה ס"ד עיין בר"ן שם שדחה זה ועיין בפ"ה יו"ד (סי' רנט) ודוק: פ"ד הל' ח' הצריף לרביץ שדהו קודם שלקטו העניינים לקט שבה אם היקו מרובה על ההפסד הלקט מותר לרביץ כו' עד ה"ז מדת חסידות עכ"ל: והנה דברי רבינו מבואר בירושלמי פמו שמביא הכ"מ ורבינו מפרש לה המשנה שם בפאה פ"ה ה"ג אין מגלגלין בטופח פלוגתא דר"מ ורבינו שם ומפרש לה בפירושו השני שהביא הרע"ב שמה מדברי הירושלמי ולא פמו שפירש בפיה"מ וכן כתב שם הכ"מ בירושלמי וע"ז מרמז שם בתוס' חדשים במשנה פ"ה דכתב דהרמב"ם בחיבורו מפרש בפירושו הב' פונתו על הל' זו ובחנ"מ א"כ תמה הגר"ע איגר ז"ל בגליון המשנה שם מ"ט השמיט רבינו דין זה ובאמת מבואר שפיר ודוק: פ"ק ה הלכה ח פדי שבעו בכמה כו' ואתרוג אחד עכ"ל.

והנה בבבביתא דעירובין (דף יט) אמר רשב"א עוכלא תבלין כו' וכן בירושלמי שם פ"ח איתא עיפלא תבלין ורבינו הביא הפל לבד זה דתבלין השמיט. ומצאתי בפני משה על

הירושלמי דפאה פ"ח ה"ב שעמד ע"ז מ"ט השמיט תבלין ומתירן דכינו דזה מיירי רק בגורן וע"ז אומר השיעור ותבלין בגורן לא שכיחא כו' וזהו נדאי דוחק פינו דהברייתא מביא זה.

אמנם נ"ל לנישב דברי רבינו דס"ל פשיטת התוס' במס' נדה (דף ל ע"א) ובמס' יומא (דף פא) דתבלין פטורין ממעשר ומה שאומר, ואינו חושש משום מעשר ושביעית במסכת חולין (דף זא לא קאי תבלין רק על שביעית והוכיחו זה מפמה הוכחות וממשנה זו דכל דאינו מטמא טומאת אונקלין פטור מן המעשר וא"כ אינו חייב תבלין במעשר עני קלל ולהכי לא קחשיב ורשב"א דקאמר עוקלא תבלין נדאי דחולק ע"ז ופוסק רבינו פסחם משנה במס' נדה דאינו חייב ואף שפכת רבינו לקמן בפ"ג הי"ח ואם היה הדבר שנתחייב בדמאי שנתערב פגון תבלין ושאר הואיל וטעמן ניפר אינו בטלין נמצא דסובר דתבלין חייב במעשרות ואיפא דמאי לגבייהו א"ל דרבינו מפרש לה בפירוש התוס' שם דאיפא שני מיני תבלין דהנהו דאינו ראוי אלא לטעמא לא מטמא טומאת אונקלין ואין חייבין במעשר אבל תבלין דראויין לאכילה בפ"ע ועבידין לטעמא פגון שומן ובצלים חייבין במעשר וטמאין טומאת אונקלין כו' וא"כ א"ל דרבינו נמי סובר פן והא דכתב בפ"ג גבי שאור ותבלין מיירי הפל בתבלין שהו ראויין לאכילה וכן מה שפכת לקמן בפט"ו מהל' תרומות ה' ה' ביצה שנתבלה בתבלין של תרומה מיירי הפל בתבלין שראויין לאכילה אבל הקא דאמר עוקלא תבלין משמע ליה דמיירי בתבלין דא"ר לאכילה ורק לטעמיה בעי ולהכי נקיט עוקלא זה השיעור דבעי לטעמא וא"כ לדין ליתא חיוב מעשר עני בזה ולהכי השמיט שפיר ודוק: פ"ק ח הלכה א הצדקה הרי היא בכלל הנדרים לפיכך האומר הרי עלי סלע כו' חייב ליתנו לעניים מיד ואם איחר עובר בכל תאחר שהרי בינו ליתן מיד כו' אין שם עניים מפריש ומניח פד שימצא עניים כו'.

והנה דעת רבינו הוא דבצדקה אינו תלוי פלל בג' רגלים ורק תלוי בזה דאי איפא עניים מחויב בב"ת מיד ואי ליפא עניים אינו עובר פלל וכן הביא דעת הר"ן שם בר"ה (דף ו). אמנם הרשב"א ז"ל בחידושו למס' ר"ה חולק ע"ז וס"ל דגם בצדקה ובמתנות עניים תלוי רק בג' רגלים לענין פל תאחר ומה דאמר רבא צדקה מחייב עליה לאלתר זהו רק בעשה אי קיימי ליה עניים ואי לא קיימי עניים תלוי בג' רגלים דמחויב להדר בתרייהו ודעת התוס' דגם צדקה תלוי בג' רגלים היכא דליפא עניים לאהדורי בתרייהו ואי איפא עניים עובר בב"ת מיד וכל השיטות האלה מברר הגר"א ז"ל בבבאוריו ליו"ד (סי' רכז ס"ק ה) עיי"ש והכריע פדעת רבינו והש"ע דצדקה לא תליא פלל בג' רגלים: ונ"ל לכאורה להביא ראיה לדעת הרשב"א ז"ל דתליא ג"ז בג"ר מהא דאיתא במס' ערכין (דף ו ע"א) ת"כ דרבא נדר צדקה ואין הקדש צדקה מ"ק אלא ה"ק צדקה הרי הוא בכל תאחר ואינה פהקדש דאלו הקדש אסור לאשתמושי ביה ואלו צדקה שרי לאשתמושי ביה כו' ע"כ וא"נ דצדקה אינה תלויה בג"ר ואף אי עבר בג' רגלים מ"מ אי ליפא עניים איפו עובר על ב"ת אף בג' רגלים ואף א"נ דהקדש זה דאומר שם הוא הקדש בידן הבית מ"מ הא פתב הטורי אבן בר"ה (דף ד) ד"ה וחרמים דקדשי בדה"ב לכ"ע תלוי בג' רגלים פמו קדשי מזבח דגם זה באין ללשפה לצורף גבוה ואף דא"נ דצדקה וש"ד אינו תלוי בג' רגלים וא"כ שפיר איפא למימר לענין זה דצדקה אינו פהקדש ומנ"ל לומר לענין דשרי לאשתמושי דלא שייך פלל לענין פל תאחר דמיירי ביה ואף א"נ דמשמעות

הַבְּרִייתָא הוּא דְבָא לֹמַר דְצָדִיקָה קִילָא מְהִקְדָּשׁ מ"מ לַפ"ד רַבִּינוּ הוּא קִוְלָא לַעֲנִין ב"ח
בְּזָה דְאִי לִיפָא עֲנִיִּים אַף אִי עוֹבֵר ג' רְגָלִים מ"מ אִינוּ עוֹבֵר עַל בַּל תֵּאֲחָר וּבְהִקְדָּשׁ בַּג'
רְגָלִים בְּכָל פַּעַם עוֹבֵר אֶלָּא וְדָאִי מִשְׁמַע פְּדַעַת הַרְשָׁפָא ו"ל דְבָזָה הוּא שְׁוֹה בַל תֵּאֲחָר
צָדִיקָה לְהִקְדָּשׁ דְתֵלֵיא בַג"ר וּע"כ לֹא מְצִי לְמִימַר רַק אִי שְׂרִי לְשִׁנּוּת: אָמְנָם נ"ל לֹמַר
דְלֹא קָשָׁה מְזָה דְנִדְאִי תֵלֵיא זֶה בְּזָה דְהָא דְשְׂרִינֵן בְּצָדִיקָה לְשִׁנּוּתָהּ הִינֵנו לְלִוְתָהּ הוּא בְּנִדְאִי
בְּאִנְפֵּן דְלֹא עֵבֵר עָלֶיהָ עַל בַּל תֵּאֲחָר כְּמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר בִּי"ד (ס' רַנּוֹ) דְהִינֵנו הִיכָא דְלֹא
קִיִּימִי עֲנִיִּים אִי דְלֹא תִבַּע לִיהַּ הַגִּבְאִי בְּצָדִיקָה שְׂרִי לִיתֵן לְהַגִּבְאִי אֲבָל בְּצָדִיקָה דְחִיִּיב עַל
בַּל תֵּאֲחָר אִי אִינוּ נוֹתֵן לְעֲנִיִּים מִיָּד בְּנִדְאִי לֹא יוֹכֵל לְלִוְתָהּ וּלְשִׁנּוּתָהּ דְעֵבֵר עַל בַּל תֵּאֲחָר
וְנָהוּ רַק בְּצָדִיקָה דְלֹא תֵלֵיא בְּשִׁלְשׁ רְגָלִים וְרַק בְּזָה דְקִיִּימִי עֲנִיִּים וּלְהִכִּי שְׂפִיר אִי לֹא
קִיִּימִי עֲנִיִּים שְׂרִי לְלִוְתָהּ פַּד שְׂיִבּוֹאוּ עֲנִיִּים וְיִתֵּן לְהֵם אֲבָל א"נ דְגַם צָדִיקָה דִּינוּ כְּמוֹ הִקְדָּשׁ
לַג' רְגָלִים לַב"ת וּבְרַגְלֵי אֶחָד לַעֲשֵׂה וּא"כ לֹא מ"ל דְבְּצָדִיקָה שְׂרִי לְשִׁנּוּתָהּ הָא יֵשׁ
שְׂעוֹרֵבְדָּבָר רָאִי יְבּוֹא רְגַל אֶחָד אוֹ ג' רְגָלִים אַף אִם לֹא יִהְיוּ עֲנִיִּים אַז יַעֲבֹר עַל בַּל
תֵּאֲחָר וּא"כ לֹא שְׂרִי לְלִוְתָהּ רַק עַד זְמַן קְצוּב עַד הַרְגָל וּמִדְקָאֲמָרָה הַבְּרִייתָא רַק שְׂרִי
לְשִׁנּוּתָהּ וְהוּא בְּלֹא זְמַן קְצוּב רַק עַד שְׂיִדְרָשׁוּ מִיָּדוּ הִינֵנו אוֹ שְׂיִבּוֹאוּ עֲנִיִּים אוֹ יִתְבַּע הַגִּבְאִי
וּכ"ז שְׂלֹא נִצְרָךְ מוֹתֵר לוֹ לְשִׁנּוּתָהּ וְהוּא מִשּׁוּם דְבַל תֵּאֲחָר בַּג' רְגָלִים לִיפָא זֶה בְּצָדִיקָה
נִחְדָּא מְלִתָּא הִיא: וְעוֹד נ"ל לִיִּישָׁב כֵּן דְהִנֵּה זֶהוּ וְדָאִי לְקַט שְׂכָחָה וּפָאָה אִי לְקַטֵּן לְצוֹרָךְ
עֲנִיִּים דְמַחְנִיב לִיתֵן לְהֵם כְּשִׂימְצָאוּ עֲנִיִּים כְּמוֹ שְׂפִתְבוּ הַתּוֹס' בַּר"ה (דָּף ד ע"ב) ד"ה לְקַט
דַּע"ז מִיִּירִי שְׁם הַבְּרִייתָא דְקַחְשִׁיב לְקַט שׁו"פ לַעֲנִין ב"ת וְהֵתָם וְדָאִי בְּזָה יֵשׁ לְהֵם דִּין
צָדִיקָה דְשְׂרִי לְשִׁנּוּתָם וּלְלִוְתָם עַד שְׂיִבּוֹאוּ עֲנִיִּים דְלֹא הָיוּ דִין הִקְדָּשׁ וּא"כ שְׁם בַמַּס' עֲרִכִין
דְאֹמַר צָדִיקָה הָרִי הוּא הִקְדָּשׁ כּוֹלֵל בְּזָה כָּל דְבָר שְׂמַחְלֵק הוּא לְעֲנִיִּים וְאִינוּ קְדוֹשׁ אֲבָל
בְּזָה לַעֲנִין בַּל תֵּאֲחָר דִּינוּ שְׁוֹה כְּמוֹ שְׂאָר קְרַבְנוֹת לַעֲנִין שְׁלִשׁ רְגָלִים וְכְמוֹ שְׂפִתְבַּר רַבִּינוּ
בְּהִדְאִי לְקַמֵּן בְּפִי"ד מַהֲל' מַעַה"ק הִי"ג אֶחָד כּו' וּמִתְנוֹת עֲנִיִּים וְכִינֵן דְבַהֲנִי לְבַל תֵּאֲחָר
דִּינוּ לְרַגְלִים כְּמוֹ הִקְדָּשׁ לְהִכִּי מְפָרֵשׁ לָהּ הַבְּרִייתָא לַעֲנִין לְשִׁנּוּתָהּ בְּזָה שְׂרִי בְּכָל צָדִיקָה
דְלֹא הָיוּ הִקְדָּשׁ אַף מִתְנוֹת עֲנִיִּים אַף דְשְׂרִי בְּזָה לְשִׁנּוּתָהּ וּלְהִכִּי מְפָרֵשׁ לָהּ לְשִׁנּוּתָהּ דְכוֹלֵל
כָּל צָדִיקָה בְּזָה כְּמִבְּנֹאֵר וּמַה שְׂתַקְשָׁה עַל רַבִּינוּ מ"ט בְּצָדִיקָה אִינִי תוֹלָה בַּג' רְגָלִים
וּבְמִתְנוֹת עֲנִיִּים תֵּלֵיא בַּג' רְגָלִים זֶה מְקַשָּׁה שְׁם הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בַּמַּס' ר"ה וְהִתְתַּם סוֹפֵר
בִּי"ד (ס' רַמְב) מְיִישָׁב הַקּוֹשְׁיָא עֵי"ש וְדוּק: הַלְכָה יִז וְיִשְׂרָאֵל כּו' וְכֵן הַחוֹכֵר וְהַמְקַבֵּל
כּו' וְכַתְּבֵהּ הַכ"מ וְעַל מַה שְׂפִתְבַּר דְאִשְׁקִלוֹן חוּץ לְאֶרֶץ יֵשׁ לְתַמּוּנָה דְבַסְפָּר שׁוֹפְטִים מְנוּ מַא"י
עַד טְפִי מַעֲכוּ עַכ"ל.

וְהִנֵּה, כְּבָר עָמַד ע"ז הַר"ן ו"ל בְּמִשְׁנָה א' דְגִיטִין וּמְקַשָּׁה עַל אִשְׁקִלוֹן וּמְתַרֵץ דְתַרִי הָיוּ
א"נ כּו' וְעֵינֵן עוֹד בְּר"ן בַּפ"ג דְתַעֲנִית וְדוּק: הַלְכָה יִז וְיִשְׂרָאֵל כּו' וְכֵן הַחוֹכֵר וְהַמְקַבֵּל
וְהַשׁוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַעֲכוּ"ם בְּסוּרְיָא פְטוּר מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂר עַכ"ל.

וְהִנֵּה קָשָׁה לִי מ"ט לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ דִּין זֶה דְאִיתָא בַּמַּס' גִּיטִין (דָּף מַג ע"ב) דְאִי מְשַׁכְּנוּ
לְיִשְׂרָאֵל אַע"פ שְׂפִתְבַּר נִימוּסוֹ מ"מ פְטוּר מִמַּעֲשָׂר וּמְפָרֵשׁ לָהּ זְמַן דְאִף אִם הִגִּיעַ הַזְּמַן
מ"מ כִּינֵן דְגַבִּי שְׂדֵה הָנוּה פִּירָא מִשׁו"ה פְטוּר וְכֵן פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְקַמֵּן בַּפ"י מַהֲל' עֲבָדִים
הַל' ב' גַּבִּי לָנוּה עַל עֲבָדוֹ הַחִילּוּק אִם הִגִּיעַ הַזְּמַן וְהוּא קוֹנָה גוּף הָעֶבֶד יִצָּא לְחִירוֹת כּו'
וְעֵינֵן שְׁם בַכ"מ וּלְח"מ מַה שְׂבָאָרוּ בְּזָה וְרַבִּינוּ הִכָּא לַעֲנִין סוּרְיָא דְהִנֵּה הַדִּין כְּמוֹ שְׁם
בַא"י לְמ"ד דְאִין קִנְיָן כְּמוֹ שְׂפִתְבוּ הַתּוֹס' (דָּף מַז ע"א) ד"ה אַרְב"ה לֹא בִיִּאָר לַעֲנִין

משכונן פלל: ונ"ל ליישב פן דהנה במס' פסחים (דף לא) איתא פלוגתא אם ישראל מעפומם קונה משכונן דחד מ"ד ס"ל דלא קנה.

והנה רבינו בפ"ד מהל' חו"מ פוסק דקני וכן פתב הרה"מ שם בפ"ה שפוסק פסתם משנה דישראל מפותי קונה משכונן ונהו גבי משכונן של מטלטלין והנה אי משכונן פותי אצל ישראל פתב רבינו בפ"ד מהל' מלנה ולנה ה"ו גבי פותי שמשכונן חצירו אצל ישראל הרי הוא ברשות הממשכן בדיניהם עד שיפתן לו מעותיו ויסתלק ומבאר לה הרה"מ ו"ל בשם הרמב"ן והרשב"א ו"ל שבדיניהם הרי הוא מכירה עד שיהא נפרע כו' עיי"ש ובמס' ב"מ (דף סז ע"ב) אמרינו דבאתרא דלא מסלקי במשכונן של קרקע הוא קונה דאין שביעית משמטתה וחווינו דהוא באתרא דלא מסלקי כמו משכונן של מטלטלין נמצא דלדין דפסקינן כמו בדיניהם עתה דהמשכונן קנוי לישראל וא"נ דהוי פמכירה גמורה דהוי באתרא דלא מסלקי אצלנו דאזלינן בתר דיניהם וא"כ חייב במעשר אבל הברייתא א"ל דס"ל כמ"ד דישראל מפותי לא קני משכונן ולא הוי אז דיי דיניהם דקנה ולהכי אומר בכ"ד דפטור ממעשר אבל רבינו פיון דס"ל דקונה להכי א"ל דס"ל דחייב במעשר ולהכי השמיט ועיין שם בפ"י בגיטין ודוק: הלכה כשנתפות העפומם חייבת בתרומות ומעשרות כיצד ישראל וכותי שלקחו שדה בשנתפות אפילו חלקו שדה בקמתה ואצ"ל אם חלקו גדיש הרי טבל וחוילין מעורבין בכל קלח וקלח מחלקו של פותי אע"פ שמרחן הכותי וחיבינן מדבריהם עכ"ל.

והנה הכ"מ פתב בפ' רה"ג (דף קלה ע"ב) שנתפות העפומם בתרומה רבנן מחייבי כו' ומפרש רש"י כו' וסובר רבינו בפירוש רש"י עכ"ל. והנה בזה מחולקים רש"י ותוס' במס' גיטין (דף מא ע"ב) דרש"י ו"ל מפרש דרבי דסבר דטבל וחוילין מעורבין היינו דבכל חטה וחטה חציה טבל וחציה חולין כו'.

והתוס' מפרשים שם דבכל אחד מספקא ליה דכיון דאין ברייה שמא הגיע לו כל חלקו של פותי או חציו ולא ידעינן כמה כו' והיינו דמספקא לנו דלמא יגיע לישראל כל חלקו של פותי כו': והנה הש"א בתשובה (סי' צ) מביא דעת רש"י ותוס' ומספקא ליה האידך דעת רבינו ו"ל אם פרש"י או פתוס'.

והנה הכ"מ בדברי רבינו שפתב הכ"מ פן דמעורבין בכל קלח וקלח מחלקו של עפומם הוא מפורש דעת רש"י ו"ל וכן פתב גמי הכ"מ דרבינו מפרש לה בפירוש רש"י ו"ל ולא פהתוס' וקשה על הש"א דמאי מספקא ליה בזה: והנה בירושלמי דדמאי פ"ו ה"ה איתא מפורש להדיא בפירוש רש"י ו"ל וז"ל תני ישראל וכותי שקנו שדה כו' ר' אסי בשם ר"ח ר"י בשם ר' יוחנן כו' מה פליגי פשחלקו שדה בקמתה אבל אם חלקו גדיש אף ר' שמעון ב"ג מודה לרבי שכל קלח וקלח של שנתפות הן כו' אבל אם חלקו עומרין כו' אלמא דמפורש אומר הירושלמי בפירוש רש"י דאי אין ברייה אזי כל קלח וקלח של שנתפות הוא דמעורב בכל אחד של שניהם פמבואר: ועוד נ"ל להביא ראיה לדעת רש"י ורבינו ע"ז מגמ' דסוטה (דף מג ע"ב) דאמר ומ"ש מחמשה אחין כו' דכולהון חוזרין התם כל חד וחד קרינא ביה אשתו הכ"מ כל חד וחד ל"ק ביה פרמו ופירש רש"י ו"ל קרינא ביה אשתו שמא לזה תתייבם כו' כל חו"ח לא קרינא ביה פרמו המיוחד לו שאין לה גפון שאין לשנים חלק בה עכ"ל.

אלמא דאמרין דהיכא ששנים המה בשנותפוח בפרם ולא חלקו מעורבים בכל גפן של שניהם ולא אמרינו דלכל אחד ואחד יוכל היות מבונר חמשה אילנות וכן להשני וא"כ דמי להתם לשמא תתיבם לכל אחד ה"נ בכרם אמרינו דכל חמשה אילנות דשינה לזה ולזה וכולהו לזה או לזה ורק אמרינו דכינן דאין ברירה מעורב בכל גפן של שניהם ואין לכל אחד חמשה גפנים שיעור פרם שע"ז חוזר ולהכי פרם של שני שותפין אינו חוזר והוא פדברי רש"י ודברי רבינו ולא פדעת התוס' ועיין לקמן עוד בהל' מלכים: פרק ב הלכה יד במשל"מ ד"ה והטמאה כו' בסה"ד כתב המגיה וז"ל ובהכי ניחא קושית התוס' במס' שבת (דף כא) ד"ה ומותר דהקשו מנ"ל לרבה דסבר ר"ה דמותר להשתמש לאורה כו'.

ונראה דמדנקיט ר"ה שמנים ופתילות משמע דאפוליהו קאי ואפילו שמן שרפה ותקשה ליה לרבה מ"ט דר"ה דאסר להדליק בחול בשמן שרפה ונהלא נמשך אחר הפתילה אבל א"נ דמותר להשתמש לאורה אז ניחא דאסור דלמא אתי להסתפק בשמן של תרומה טמאה ואף ע"ג דבשבת לא חששו לזה אלא משום גזירה שמה יטה התם דאימת שבת עליה ובדיל מניה.

ועי"ל דטעמיה דר"ה משום דקסבר פכתה זקוק לה וא"כ ה"ל לומר בין בשבת ובין בחול דנדרך התנא לומר הפשוט יותר קודם כו' וא"כ ה"ל לומר דהחזיש הוא בחול משום דלמא פשע א"כ טעמיה דר"ה כו' עד גזירה שמה יטה עכ"ל.

וכל דבריו תמוהים התירוי השני ליתא לפי הגירסא דגמ' שלפנינו בין בשבת ובין בחול והתירוי הראשון נמי תמוה דא"כ לאסור בכל יום להדליק שמן שרפה דלמא אתי להשתמש ביה ומה זה לחנופה א"א דהנאת פולו אסור מה"ת לאסור לישאללהדליק בשמן שרפה בכל יום ולא שייך זה האיסור לנר חנופה ועיין בפ"י שם ודוק: פרק ג הלכה כג פשמפרישין תרומה ומעשר כו' ואין לוקין על לאו זה עכ"ל, וכתב הכ"מ ואין לוקין על לאו זה בפ"א דתמורה ד"ה פלוגתא שם ופוסק כמאן דמיקל ולישנא דמתניתין בפ"ג דתרומות ה"כ דייק דקתני אע"פ שהוא עובר בל"ת מה שעשה עשה ולא קתני אע"פ שהוא לוקה עכ"ל.

ולענ"ד הוא דוחק לומר פדברי הכ"מ דלשנא דמתניתין ה"כ דייק אחר שמה"ד בתמורה דלוקה לא מדייק מהמשנה ואנן הוא מדייקין ובאמת מצינו בכמה דוכתי דקתני עובר בל"ת אע"פ שלוקה כמו שבארנו לעיל בפ"ג מהל' עכו"ם וא"כ אין מוכרח כלל מתירוצו: ונ"ל ליישב דעת רבינו פן דלהכי פוסק כמ"ד אינו לוקה משום דאיחא בירושלמי פ"ג דתרומות ה"ג ר"ת בשם ריב"ח אמר לוקה מותבין קומי ר' יוחנן ושתק מה עובר לוקה או אינו לוקה אתיא ריב"ח א"כ בשם ר' יוחנן אינו לוקה ע"כ.

נמצא דר' יוחנן נמי ס"ל כר' אלעזר בגמ' דידן דאינו לוקה וה"ל תרי לגבי ריב"ח ופוסק פנותיהו דרבים גינהו דס"ל דאינו לוקה ואע"פ שבגמ' דידן דייקין אפכא דר"א אמר לוקה וריב"ח אמר אינו לוקה ובירושלמי אמר ר"ח בשם ריב"ח דלוקה מ"מ זה לא קשה דכן מצינו בכ"ד דהירושלמי פליג על המ"ד הא"י ס"ל להגי האמוראים עם גמ' דידן אבל זה הא חזינן דר' יוחנן ס"ל דאינו לוקה ודאי הלכה כר' יוחנן נגד ר' אלעזר וגם בגמ' ס"ל לריב"ח נמי דאינו לוקה וה"ל רבים נגד ר"א ולהכי פוסק פן דאינו לוקה

ודוק: פָּרַק ד' הִלְכָה א עוֹשֶׂה אָדָם שְׁלִיחַ לְהַפְרִישׁ לוֹ תְרוּמָה שְׁנֵאמַר כֹּן תְּרִימוּ גַם אַתֶּם לְרֵבּוֹת שְׁלוּחְכֶם וְאֵין עוֹשִׂין שְׁלִיחַ עֲפוּ"ם שְׁנֵאמַר גַּם אַתֶּם מָה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית אִף שְׁלוּחְכֶם בְּנֵי בְרִית עַכ"ל.

וְהִנֵּה לְעִיל בַּ"ג מֵהַל' אֲשֶׁנֶּת ה"ז בְּיָאָר הַלַּח"מ דְּאִף דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּעַפּוּ"ם לִיתָא בְּתְרוּמָה דְּנִפְשִׁיהּ וְדַאי א"נ דַּא"נ שְׁלִיחַ מ"מ הֵכָא בְּהַל' תְּרוּמוֹת פְּתַב הֵךְ טַעְמָא דְאַתֶּם בְּנֵי בְרִית כִּינּוּן דְּהוֹצְרֵה טַעַם זֶה לְעֵינֵן אֵין שְׁלִיחוֹת לְכוּתֵי בְּכָל הַתּוֹרָה פְּנִלָה פְּתַבוּ ג"כ הֵתֵם ע"כ.

וְהַשְׁעָר הַמְּלִיךְ הֵכָא בַּה' זֶה הַקְּשָׁה בְּשֵׁם ס' עֲצֻמוֹת יוֹסֵף דְּלַרְבִּינוּ גַם עֵיקָר הַלִּימוּד עַל תְּרוּמָה מְקַרָּא דְּגַם אַתֶּם לְרֵבּוֹת שְׁלוּחְכֶם לֹא צְרִיךְ דְּנוּכַל לְמִילָף בְּתְרוּמָה מְגִירוּשִׁין וְקִדְוָשִׁים בְּשִׁלְמָא רַש"י ז"ל דְּמִפְרָשׁ בַּמַּס' חֲגִיגָה (דָּף יא) עַל שְׁלִיחוֹת בְּתְרוּמָה מְקַרָּא דְּגַם אַתֶּם אֲשֶׁר גַּם ע"ז עֲמַד הַטּוֹרֵי אֲבָן שֵׁם נִיחָא שְׁפִיר דְּלִפִּי הַמַּסְקָנָא בְּעֵינֵן קָרָא בְּתְרוּמָה כַּה"כ דְּלֹא גַּמְעַט מְקַרָּא דְאַתֶּם כְּמוֹ דְּמַמְעֻטִּין אַתֶּם וְלֹא שְׁוֹתְפִין וְלֹא אַרִיסִין כְּמוֹ שְׁאוּמֵר שֵׁם בְּמַסְקָנָא בְּקִדּוּשִׁין אֲבָל רַבִּינוּ דְּפוֹסֵק דְּשְׁוֹתְפִין וְאַרִיסִין אֵינֵם תּוֹרְמִין מְדַרְבָּנּוּ וְלֹא מַה"ת וַא"כ לֹא בְּעֵינֵן פְּלִל קָרָא גַבִּי תְרוּמָה לְרֵבּוֹת עַל שְׁלִיחַת וַא"כ גַּם עַפּוּ"ם מְמַעֻטִּין מְקַרָּא זֶה דְּלֹא צְרִיךְ הַלִּימוּד פְּלִל גַבִּי תְרוּמָה וְדַחַק הַשְׁעָה"מ בְּזֶה: וְנ"ל לְתַרְזַן כֹּן דְּהִנֵּה בַּמַּס' ב"מ וְדָף כב ע"א) אֲמַרִינּוּ הֵכָא בַּמ"ע כְּגוֹן דְּשׁוּי שְׁלִיחַת ה"נ מְסַתְּבָרָא דַּאֲס"ד דְּלֹא שְׁוִיָּא שְׁלִיחַ מִי הִנֵּה תְרוּמָה דְּכַתִּיב אַתֶּם גַּם אַתֶּם מָה אַתֶּם לְדַעְתְּכֶם אִף שְׁלוּחְכֶם לְדַעְתְּכֶם.

וְהִנֵּה בַּס' מַהֲרִי"ט אֶלְגָּזִי בְּסוּגָיָא דְּבַכּוֹרוֹת (דָּף יא) גַבִּי הַפּוֹדָה פ"ח שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁמַחֲלֵק הַתּוֹס' שֵׁם מִתְרוּמָה נְחִית לְבָאָר שֵׁם דִּישׁ ג' מֵינֵי זְכוּיֹת אֶחָד דְּהוּי זְכוּת גְּמוּר וְלִיכָּא שׁוּם צַד חוֹבָה דְּנִרְאָה דְּכָל כַּה"ג אֶפְילוֹ לֹא נִתְרַצָּה כְּשִׁשְׁמַע לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ וְהַב' הֵיכָא דַּאִיכָּא צַד זְכוּת וְחוֹבָה כו' כַּה"ג אִם נִתְרַצָּה כְּשִׁשְׁמַע זְכָה אֲבָל אִם לֹא נִתְרַצָּה כְּשִׁשְׁמַע לֹא זְכָה וְהַג' הוּא דַּאִיכָּא צַד חוֹבָה אֲצֵל כָּל אָדָם בַּכַּה"ג אֶפְילוֹ נִתְרַצָּה כְּשִׁשְׁמַע אֵינּוּ פְּלוּם כו' כֹּן הִבִּיא בְּשֵׁם הַרַה"מ בַּפ' ד' מֵהַל' זְכוּיָה בְּשֵׁם הַרַמְבַּ"ן ז"ל וּמְבָאָר שֵׁם דְּלַהֲכִי בְּתְרוּמָה דְּאַתְרַבִּי הַשְׁלִיחַ כְּמוֹ הַבְּעֵלִים עֲצָמָם וּבְעֵינֵן מָה אַתֶּם לְדַעְתְּכֶם אִף שְׁלוּחְכֶם לְדַעְתְּכֶם אֵין מְצִיאוֹת לְאָדָם שְׁיִתְרוּם אֵת שֶׁל חֲבִירוֹ אִם לֹא בְּשְׁלִיחוֹת גְּמוּר אוֹ ע"י דִּין זְכוּיָה דְּזַפִּין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו בְּדַבָּר שֶׁהוּא צַד זְכוּת וְלֹא שׁוּם צַד חוֹבָה וְכְגוֹן בְּתוֹרָם מְשִׁלוֹ עַל שֶׁל חֲבִירוֹ כו' דְּלֹא קָפִיד לְעֲשׂוֹת הַמְצָנָה בְּמִמּוֹנֵיהּ הו"ל זְכוּת גְּמוּר דְּמַרוּם שְׁיַעוּר תְּרוּמָה וְאִי בְּעֵינֵן כֹּן בְּכָל הַתּוֹרָה תְּלִיָּא אִי יִלְפִינּוּ מִתְרוּמָה הַפִּל כְּמוֹ שְׁמַבְאָר שֵׁם בְּאַרְוֹכָה לְחַלֵּק מְפוֹדָה פ"ח ש"ח עיי"ש.

גַּמְצָא דְּשְׁפִיר צְרִיךְ לְלַמּוֹד מְקַרָּא דְאַתֶּם גַּם אַתֶּם לְרֵבּוֹת שְׁלוּחְכֶם כִּי הֵיכִי דְּנִדְעָה מָה אַתֶּם לְדַעְתְּכֶם אִף שְׁלוּחְכֶם לְדַעְתְּכֶם דְּבְעֵינֵן דְּנִקָּא שְׁיִהֵיָה בְּזֶה זְכוּת גְּמוּר וַא"ל לֹא סָגִי שְׁיִתְרַצָּה אַחֲרֵי כֹן וּבְעֵי שְׁיַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ מִתְחַלְּה וְלַהֲכִי מְבִיא מְקַרָּא זֶה הַלִּימוּד עַל שְׁלִיחוֹת לְיַדְעָה דִּין זֶה בְּתְרוּמָה כְּמַבּוֹאָר וְדוּק: פָּרַק ה' הִיא אֵין תּוֹרְמִין מְפִירוֹת הַשְּׁנָה עַל פִּירוֹת שְׁנָה שְׁעַבְרָה וְלֹא מְפִירוֹת שְׁנָה שְׁעַבְרָה עַל פִּירוֹת שְׁנָה זֶה וְאִם תְּרַם אֵינָה תְרוּמָה שְׁנֵאמַר שְׁנָה שְׁנָה עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ מְשָׁנָה בַּפ"ק כו' וּמַאֲחַר דְּמְקַרָּא יִלְיָף לָהּ אֵינּוּ תְרוּמָה עַכ"ל. וְנ"ל לְבָאָר דְּהִנֵּה מְזֶה אֵין מְוַכְרַח דַּאי מְקַרָּא יִלְפִינּוּ אִף בְּדִיעְבַּד לֹא הוּי תְרוּמָה דְּהָא חֲזִינֵן דְּהַתּוֹרָם

מן הרעה על היפה דנמי נפ"ל מקרא דכל חלבו ואעפ"כ אמרינו בתמורה (דף ה) דלאבני דס"ל דאי עביד מהני אף בלא קרא לרבות הנה תרומה בדיעבד וכן שם בתורם ממין על שא"מ נמי מקשה לאבני אמאי בדיעבד לא הנה תרומה ומלבד קרא דכל חלב תירוש כו' צריף קרא דראשיתם דלא הוי תרומה וא"כ גם הכא משמע לכאורה דתליא בפלוגתא דאבני ורבא ולאבני ליכא הוכחה מזה הקרא דלא הוי תרומה בדיעבד וא"כ תקשה התם בסוגיא דתמורה דמקשה על אבני מתורם ממין על שאינו מינו דלא הנה תרומה ומרבי ליה מן קרא דראשיתם אמאי לא מקשה נמי ממשנה זו דהתורם מן החדש על הישן אמאי בדיעבד לא הוי תרומה הא ליתא קרא יתירא לרבוני ובשלמא לקמן בהל' י"ב דקחשיב רבינו הא דאין תורמין מפירות הארץ על חוץ לארץ ומחו"ל על של ארץ ומן החיוב על הפטור וגם התם אף בדיעבד לא הוי תרומה וגם שם כתב הכ"מ דמקרא ילפינו משום הכי לא הוי תרומה ומזה לא מקשה לאבני שם במס' תמורה זה ניחא פשוט דכיון דהני חייבי ונהי פטורי ודאי אם תרם מן הפטור על החיוב אינו תרומה דלא שייף גביהו שם תרומה וה"נ מפירות חו"ל על של ארץ דכיון דהוא פטור מה"ת אינו חל ע"ז שם תרומה לפטור הני דחיוב ונהי כמו פירות שתמרו כפר בנדאי לא בעי קרא למימר דאי תרם מהם על אחרים לא הוי תרומה אבל הכא גבי מן החדש על הישן קשה אמאי לא מקשה זה לאבני כמבןאר: וע"כ נ"ל לומר דלהכי א"מ לאבני כן דהא חזינו דהמשנה דתרומות פ"א קחשיב כולהו בתדא אין תורמין מחוש על הישן ומפירות חו"ל על א"י ומפטור על של חיוב כל הני דברים דלא שייף בהו דאם תרם יהיה בדיעבד תרומה.

וע"כ צריף לומר דגם בזה נאמר כן דל"א דא"תא הקרא דשנה שנה לומר דיש איסור בדבר דאסור לתרום משנה זו על של שנה אחרת כמו ממין על שאינו מינו או מן הרעה על היפה אלא אתי הקרא של עשר תעשר שנה שנה דכל שנה הוא חיוב לעצמו ובשנה האחרת לא תוכל לעשר משנה שעברה ולא חיייל ע"ז שם מעשר משנה העברה וכמו דאמרינו דכל שנה חלוקה למעשרותיה שנה ראשונה מע"ר שניה מ"ש שלישית מ"ע כן אמרה תורה דבכל שנה לענין מעשרות ותרומה הוי זמן תרו"מ לעצמו ואם עבר השנה שוב בשנה השניה מתחיל חיוב השניה ומתראשונה ליתא חיוב לפטור השניה דהוא חיוב בפ"ע ונהי כמו מן הפטור על החיוב דלכ"ע בדיעבד נמי לא הוי תרומה ומעשר אף בלא קר ואף דאי עביד מהני ואולי גם זה פונת הכ"מ דכתב דמקרא ילפינו הוא פירוש כמו שבארנו דמקרא זה של שנה שנה ילפינו דא"ח משנה זו על שנה חבירו כמבןאר: ועוד נ"ל ליישב כן דהנה רש"י ז"ל מביא לימוד ע"ז דאין תורמין משנה על חביתה מקרא דשנה שנה במס' ר"ה ודף יב) ובמס' בכורות (דף נג ע"ב) והוא מן הספרי פ' ראה אבל רבינו כתב בפירוש המשנה בפ"א דתרומות וז"ל מן החדש על הישן וישן וחדש הוא זרע שנה זו עם זרע שנה שעברה ואין ראוי להוציא אחד מן הזרעים תרומות החייבת לשניהם וכ"ז למאמר השם נהרמותם ממנו תרומת ה' ר"ל ממנו בעינו שיוציא החק שחייב לו מאותו המין ולא ממין אחר עכ"ל.

וכן כתב רבינו גרשון במס' בכורות (דף כג) בש"ס הנדפס מחרש וז"ל מה מעשר דגן מחדש על הישן לא כדאמרינו בספרי פ' קרח ונהרמותם ממנו ממין על מינו ולא ממין על שאינו מינו ולא מחדש על הישן ותרומה אתקש למעשר עכ"ל.

אלמא דְּזוּה נְמִי לִימוּד בְּהַסְפְּרֵי מִקְרָא דְּמִמְנוּ לְמַעַט מְחַדָּשׁ עַל הִיָּשֵׁן כְּמוֹ מִן שֵׁא"מ עַל מִינוּ וְזוּהוּ דְּבָרֵי רַבִּינוּ בַּפִּיָּה"מ שְׂיֻצָא הַחֵק שְׂחִיב לֹא מְאוּתוּ הַמִּין וְלֹא מִמִּין אַחַר אֲלֵמָא דְּחֻשִׁיב לִיָּה זֶה שֶׁל שְׁנָה הַעֲבָרָה כְּמוֹ מִמִּין אַחַר וְתַרְנוּנֵיהוּ יִלְפִינן מְחַדָּשׁ לִימוּד וּא"כ נִיחָא דְּכִי הִיכִי דְּאֵתִי הַקְרָא דְּרֵאשִׁית שְׂאוּמֵר שֵׁם בַּגַּמ' דְּתַמּוּרָה לְמַעַט עַל שְׂאִינוּ מִינוּ שְׂאִינָה תַרּוּמָה אַף בְּדִיעֵבַד ה"נ בְּחַדָּשׁ עַל הִיָּשֵׁן נְמִי מְזָה אַף דִּיעֵבַד אִינוּ תַרּוּמָה דְּתַרְנוּנֵיהוּ לִפ"ד הַסְפְּרֵי מְחַדָּשׁ קְרָא יִלְפִינן דְּשׁוּיָן תַרְנוּנֵיהוּ וְנִיחָא לִפ"ז מָה שְׂיֻשׁ לְדַקְדַּק בְּמִשְׁנָה דְּתַרּוּמוֹת בַּפ"א שֵׁם דְּקַחְשִׁיב בְּמִשְׁנָה ה' כָּל הֵנִי דְּאִין תּוֹרְמִין וְאִם תֵּרַם אִין תַרּוּמְתוּ תַרּוּמָה וְלֹא חֻשִׁיב מִמִּין עַל שְׂאִינוּ מִינוּ דְּזוּה נְקִיט לְקַמֵּן בַּפ"ב הוּא בִּין הֵנִי דְּבְדִיעֵבַד הַזֶּה תַרּוּמָה וְבְזוּה אַף בְּדִיעֵבַד לֹא הוּי תַרּוּמָה וּא"כ ה"ל לְמִקְחָשׁב נְמִי זֶה דְּמָמוֹן עַל שֵׁא"מ בִּין הֵנִי דְּבְדִיעֵבַד לֹא הוּי תַרּוּמָה אֲלֵא כִּינּוֹן דְּקַחְשִׁיב מִן הַחַדָּשׁ עַל הִיָּשֵׁן דְּיִלְפִינן מִקְרָא זֶה דְּהוּי כְּמוֹ מִמִּין עַל שֵׁא"מ וּבְדִיעֵבַד לֹא הוּי תַרּוּמָה ה"נ מִמִּין עַל שֵׁא"מ וּלְקַמֵּן בַּפ"ב נְקִיט לְאִשְׁמוּעִינן דִּינָא דְּכָל מִינֵי חֻטִּים אַחַד וְכָל מִינֵי תַאנִּים אַחַד כְּמַבּוֹאֵר שֵׁם וְדוּק: הַלְכָה כַּה בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים צְרִיף לְבָדוּק אֵת הַיָּין שְׂהַנִּיחוּ לְפָרוֹשׁ עֲלֵיהֶן כּו' וְאֵלוּ הֵן בְּקִידוּם שֶׁל מוֹצָאֵי הַחֵג כּו' עכ"ל.

וְכַתּוּב הַכ"מ וְדַע דְּאֵהֵנִי דְּתַנִּי בְּקִידוּם שֶׁל מוֹצָאֵי הַחֵג שֶׁל תְּקוּפָה וּפִירַשׁ י"ז לְשֶׁל תְּקוּפָה אִם כְּבָר נְכֻסָּה תְּקוּפַת תְּשָׁרִי אֲבָל אִם מְשַׁכָּה תְּקוּפַת תַּמּוּז עַד כָּאֵן לֹא וּא"י לְמָה הַשְּׁמִיטוּ רַבִּינוּ עכ"ל. וְלַעֲנֹד נ"ל לִיְיָשׁב פְּשׁוּט דְּהַנְּהָה הַתּוֹס' כְּתַבּוּ שֵׁם זִ"ה בְּקִידוּם כּו' וּא"ת וְהָא אִי אֲפָשָׁר שְׂתַמְשָׁף עַד כָּאֵן כְּדִאֲמַרִּינן בַּפ"ק דְּמַס' סְנֵהֲדָרִין דְּבַעֲיָנן מְקַצַּת הַחֵג מִתְּקוּפָה חַדָּשָׁה וִי"ל דְּאֲמַר הַתָּם דְּעַל תְּקוּפָה לְבַד מֵאִי מְעַבְרִין עכ"ל וְהַנְּהָה רַבִּינוּ כְּתַב לְקַמֵּן בַּפ"ג מֵהַל' קִידוּשׁ הַחַדָּשׁ הַל' ד' עַל ג' סִימָנִין כּו' פִּיצַד ב"ד מְחַשְׁבִּין וְיִוְדָעִין אִם תַּהֲיָה תְּקוּפַת תְּשָׁרִי כּו' וְעַל סִימָן זֶה סוּמְכִין וּמְעַבְרִין וּא"ח לְסִימָן אַחַר וּס"ל לְרַבִּינוּ דְּעַל תְּקוּפָה לְבַד נְמִי מְעַבְרִין וְהַרְמ"ה כְּתַב דְּאֵף דְּאִתָּא בַּגַּמ' דַּר"ה (דַּרְף) דְּעַל תְּקוּפָה נְמִי מְעַבְרִין מ"מ יֵשׁ לְחַלֵּק בִּין תְּקוּפַת נִסָּן לְתַשָּׁרִי וְהַכ"מ כְּתַב שֵׁם בַּה' ט"ז דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּאִין לְחַלֵּק בְּזוּה וְעַל זֶה לְבַד נְמִי מְעַבְרִין עֵי"ש: וּבְאֲמַת צ"ל לְדְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּהַסְגֵּיָא שֵׁם בַּר"ה ס"ל כְּמוֹ רַשְׁבֵּ"ג בְּמַס' סְנֵהֲדָרִין דְּאֲמַר עַל הַתְּקוּפָה וְקַמְבְּעֵי שֵׁם עַל הַתְּקוּפָה מְעַבְרִין אוֹ שְׂמַחִין וְנִשְׂאָר שֵׁם בְּתִיקוּ וּס"ל לְרַבִּינוּ דְּהַסְגֵּיָא דַּר"ה דְּאֲמַרָה שְׂמֹר אָבִיב שֶׁל תְּקוּפָה פְּשִׁיט הַבְּעֵיָא דְּמְעַבְרִין עַל הַתְּקוּפָה וּפּוֹסֵק כְּרַשְׁבֵּ"ג וְכַמוֹ שְׂמַבִּיא הַמְּשַׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ב מֵהַ תַרּוּמוֹת ה"ב כ"ד דְּבַחַד מְקוּם נִשְׂאָר בְּבַעֲיָא וּבַחַד מְקוּם אֲפָשֵׁט וּפְסָקִינן דְּנִפְשׁוּט וְה"נ כֵּן וּא"כ כִּינּוֹן דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק כְּהַסְגֵּיָא דַּר"ה דְּמְעַבְרִין עַל הַתְּקוּפָה לְבַדָּה וּא"כ אִי אֲפָשָׁר שְׂתַמְשָׁף עַד קִידוּם הַחֵג כְּקוֹנְשִׁית הַתּוֹס' וּצ"ל ע"כ דְּהַבְּרִיָּיתָא שֵׁם בְּגִיטִין ס"ל כְּהַי מ"ד בְּסְנֵהֲדָרִין דְּרַק עַל ג' מְעַבְרִין וְעַל תְּקוּפָה לְבַד אִין מְעַבְרִין אֲבָל רַבִּינוּ דְּפּוֹסֵק דְּאֵף עַל תְּקוּפָה לְבַד בְּמִי מְעַבְרִין לֹא צְרִיף לְהַבִּיא עַל קִידוּם דְּתְּקוּפָה שֶׁל מוֹצָאֵי הַחֵג דְּהוּא דְּבָר שְׂאִי אֲפָשָׁר וְדוּק: פְּרָק ז הַלְכָה כַּה נִשְׂאָ שְׁנָיָה הִיא אוֹכְלַת וְעַבְדוּ מְלוּג שְׁלָה לֹא יֵאָכְלוּ עכ"ל.

וְכַתּוּב הַכ"מ בַּפ' הַבַּע"י אֲמַרִּינן דַּלְר"מ מְשַׁתְּמֵשׁ לְבִיאָה פְּסוּלָה דְּרַבְּנָן אוֹכְלַת וּמ"מ אִינִי יוֹדַע מִנִּין לְנוּ בְּנִשְׂוָאָה מְמַשׁ לֹאמַר כֵּן וְעוֹד מִנִּין לְנוּ דְּעַבְדֵי צ"ב שְׁלָה יֵאָכְלוּ עכ"ל. וְהַנְּהָה סוּף דְּבָרֵי הַכ"מ אֵלָה תְּמוּהִין דְּמִקְשָׁה נִין לְנוּ דְּעַבְדֵי צ"ב שְׁלָה יֵאָכְלוּ פְּשִׁיטָא דְּהֵם יֵאָכְלוּ דְּהָא לֹא גָרַע מְאֻלְמָנָה לְכַה"ג גְּרוּשָׁה נְחֻלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט דְּאֵף בְּזוּה שְׂהוּא אִיִּסוּר

דאָרײַטא מ"מ קיי"ל דיאָכלו בַּנְכְּסֵי צ"ב וְצָרִיף לומר דְּטַעוֹת סוֹפֵר יֵשׁ הֵכָא בְּדַבְרֵי הַכ"מ וצ"ל מִנֵּינ לֹו דְעֵבְדֵי מְלוּג שְׁלָה לֹא יֵאָכְלוּ דְהָא גַבֵּי אֶלְמָנָה לַכּה"ג גו"ח לַכֹּהֵן הַדְּיוּט אַמְרֵינוּ בְּכָאן דְקִנְנוּ הָאוּכַל מְאָכִיל וּשְׂאָרֵי הָאֲמֹרָאִים אַמְרוּ מִשּׁוּם גְּזִירָה וְהֵכָא לֹא שְׂיִיף הַפֵּל פִּינוּ דְהִיא הַשְּׁנִיָּה אוֹכֵלֶת א"כ גַּם הָעֵבְדִים שֶׁל נְכֵסֵי מְלוּג שְׁלָה יֵאָכְלוּ וְזֶהוּ נְדָאֵי קוֹשְׁיָא תְּמוּרָה עַל רַבִּינוּ.

וּמִפְּנֵי חוֹמֵר הַקּוֹשְׁיָא יֵשׁ לִיִּשְׁב קֶצֶת עַפ"י מֵאֵי דְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִּי הֵכָא ר"ה מִשּׁוּם ר"ל הָרְאוּי לְאָכּוֹל מְאָכִיל שֶׁא"ר לְאָכּוֹל אֵינוּ מְאָכִיל ר' יוֹחָנָן אָמַר מִשִּׁים קָנָם מֵאֵי נַפ"מ עֵבֶד עָרַל שְׁקֵנָה כּו' וּמִפְּרֵשׁ הַפ"מ דְּפֶשֶׁט שֶׁל ר"י מִשּׁוּם קָנָס הוּא פָּמוּ דְבַרֵּי רַבָּא פְּדֵי שְׁתֵּאמַר אֲנִי וְעֵבְדֵי אֵינּוּ אוֹכְלִין וְזֶה לֹא שְׂיִיף בְּשְׁנֵיָה דְהִיא אוֹכֵלֶת רַק מִפְּרֵשׁ לָהּ סְתָמָא קָנְסָא קָנְסוּוּהוּ רַבְּנָן עַל עֵבְדֵי מְלוּג שְׁלָה דְהוּי אַחֲרֵיּוֹת שְׁלָה שְׁלֹא יֵאָכְלוּ וּס"ל לְרַבִּינוּ נְמִי טַעְמִיָּה דַּר' יוֹחָנָן דְּהוּא מִשּׁוּם קָנָס וְלֹא חִלְקוּ רַבְּנָן בַּכ"ג דְּהוּא בִּיאַת אִיסוּר פָּמוּ אִם הִיתָה אִיסוּר דְּאִוּרֵיִתָא דַּמַּה"ת אֵינָה אוֹכֵלֶת קָנְסוּוּהָ רַבְּנָן עַל עֵבְדֵיָהּ שְׁלֹא יֵאָכְלוּ אַף שְׁאוּכְלִין מַה"ת לְהֵאֵי מ"ד הַה"ד בְּשְׁנֵיָה אַף שְׁהִיא אוֹכֵלֶת מ"מ קָנְסוּן גַּבֵּי עֵבְדֵים תִּשְׂאָר שְׁעֵבְדֵי נְכֵסֵי מְלוּג שְׁלָה לֹא יֵאָכְלוּ וּבְזֶה פּוֹסֵק רַבִּינוּ כַּר' יוֹחָנָן נְמִי וְאַף דַּס"ל נְמִי טַעְמִיָּה דְּרַבִּינָא דְּאֵינּוּ אוֹכְלִין מַה"ת אֶהְיֵי לִיה טַעַם זֶה עַל שְׁנֵיָה דְּאֵינּוּ אוֹכְלִין מְדַרְבְּנָן אַף דְּעֵלִיָּה לֹא גְזָרוּ רַבְּנָן אַף עֵבְדֵיָהּ הֵמָּה פָּמוּ אִיסוּר לָאוּ יַעֲשֶׂה מַה"ת וּמַה דְּלֹא קָאָמַר הִירוּשְׁלַמִּי א"ב זֶה עַל שְׁנֵיָה ל"ק דְּהָא א"ל פֶּשֶׁט א"ב דְּלִזָּה הוּא מַה"ת וְלִזָּה הוּא מְדַרְבְּנָן אַף חֲדָא מִנֵּיָּהוּ נְקִיט פָּמוּ שְׁכַתְּבַת הַפ"מ הֵכָא וּסְמִיף רַבִּינוּ הֵכָא ע"ד הִירוּשְׁלַמִּי פָּמוּ שְׁמַצִּינוּ כֵּן ש"ד וְדוּק: הַלְכָה כַּג פֶּהוּ הַדְּיוּט שְׁנַשְׂא אֵילוּנִית ה"ז אוֹכֵלֶת בְּתַרוּמָה עַכ"ל.

וְכַתְּבַת הַכ"מ בַּפ' הַבַּע"י בְּמִשְׁנָה אַר"י דְּכֹהֵן לֹא יִשְׂא אֵילוּנִית שְׁהִיא זוֹנָה וְחַכ"א אֵינָה זוֹנָה עַכ"ל. וְהִנֵּה דְבַרֵּי רַבִּינוּ הוּא תוֹסְפֵתָא מְפֻנְרֶשֶׁת בַּפ"ח דִּיבְמֹות דְּאִיתָא שָׁם פֶּהוּ הַדְּיוּט שְׁנַשְׂא אֵילוּנִית ה"ז מְאָכִילֶתוּ בְּתַרוּמָה וּמִזָּה מְקוּרוּ שֶׁל רַבִּינוּ.

וְהִנֵּה הִיאָף מִיִּירֵי אֵי הַפִּיר בָּהּ א"ל תִּלְיָא בְּמַה שְׁמִבְּנָאָר לַעִיל בַּפ"ד מַה' אֲשֵׁנוֹת ה"י בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְּאֵי נִימָא פָּמוּ שְׁמִבְּנָאָר שָׁם הַלַּח"מ דְּהִיאָ דְּלֹא הַפִּיר בָּהּ אַף רַבִּינוּ מוֹדָה דְּלֹא בְּעֵי גִט רַק מְדַרְבְּנָן א"כ וְדָאֵי אֵינוּ מְאָכִילָה דַּמַּה"ת לֹא הוּי קְדוּשִׁין וְע"כ מִיִּירֵי הִיאָ שְׁהַפִּיר בָּהּ אִז מְאָכִילָה בְּתַרוּמָה וְא"ל לֹא פְּמִבְּנָאָר וְדוּק: פֶּרֶק ח הַלְכָה יֵא נִשְׂאָת לְבָן י"ג שְׁנָה יוֹם אַחַד סָפֵק שְׁהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת סָפֵק שְׁלֹא הִבִּיא ה"ז אִיסוּרָה לְאָכּוֹל עַכ"ל.

וְהִנֵּה נ"ל לְבָאָר דְּבַרֵּי הִירוּשְׁלַמִּי הֵכָא פ"ז סה"ד דְּאִיתָא שָׁם סָפֵק שְׁהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת סָפֵק שְׁלֹא הִבִּיא פָּמוּ שְׁהִבִּיא ב"ש לְהֵאָכִיל עַכ"ל וּפְרָשׁוּ הַפ"מ וְהַק"ע דְּהִירוּשְׁלַמִּי ס"ל דְּהִיאָ דְּהוּא סָפֵק אִם הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת מְאָכִיל בְּתַרוּמָה שְׁלֹא פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הֵכָא וְהַקְשָׁה הַק"ע בַּש"ק דְּמִסִּיק דְּסָפֵק הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אֲזַלִּינָן לְקוּלָא וְהָא לְמ"ד תְּרוּמָה דְּאִוּרֵיִתָא ה"ל סָפֵק דְּאִוּרֵיִתָא וְלַחֲוּמָרָא וי"ל קְסִבֵּר מְוּפְלָא סְמוּף לְאִישׁ דְּאִוּרֵיִתָא וְכ"פ נְמִי הַרְמַב"ם וְלֹא הוּי אֵלָא סָפֵק דְּרַבְּנָן וְלַקּוּלָא ע"כ.

וּדְבַרֵּי תְּמוּהִין דְּמַה שְׂיִיטָה הֵכָא לְמוּפְלָא סְמוּף לְאִישׁ הָא אֶפִּילוּ א"נ דְּמוּפְלָא סְמוּף לְאִישׁ הוּא דְּאִוּרֵיִתָא זֶהוּ רַק לַעֲנִין נָדָר אוּ הַקְדִּישׁ אוּ הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה דְּהוּי הַפֵּל מִטַּעַם נָדָר וּמִרַבִּינוּ מְקַרָא דְּאִישׁ כִּי יִפְלִיא אָבֵל וְדָאֵי לַעֲנִין לְהֵאָכִיל לְאִשְׁתּוּ אֵין לֹו דִּין גְּדוּל עַד שְׂיָבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת פָּמוּ לְכָל דְּבַר דְּלֹא הוּא גְּדוּל לְבַד מְנַרְרִים דְּאִתִּי מְרִיבּוּי דְּאִישׁ אִישׁ

וליתא תירוצו: ונ"ל לבאר פן דהנה התוס' שם ביבמות (דף סח ע"א) ד"ה רישא הקשו אמאי לא אוקמי ליה אהנהו וי"ל דהכא פגון דהשתא דאתי לקמן הוי נדאי פן תשעה אע"פ שהוא ספק פשבא עליה לא מוקמינו ליה אהנהו קמיינתא אלא אזלינו בתר השתא שהוא פן ט' שנה דתזקה קמיינתא איתרע ליה עכ"ל ונהנה היכא שקידש פן י"ג שנה וי"א קא אמר רבא בנדה (דף מו) שם דאיפא תזקה דהביא שתי שערות ונהי דבדאורייתא אזלינו לחומרא ולא אזלינו לקולא בתר תזקה אבל במילתא דרבנן שפיר אזלינו בתר תזקה וכמבואר בש"ע או"ח (סי' נה) לענן תפלה (ובסי' לה) ובמג"א שם וכן בח"מ שם (סימן לה) ובשו"ת רע"ק איגר ו"ל ס"ח עי"ש.

וא"כ היכא דהוי תרומת פירות דהוא רק מדרבנן או בתרומה בזה"ז ל"מ"ד דהוא מדרבנן גיזל לקולא דגיזיל בתר תזקה דהביא שתי שערות ואי בדקינן ליה ולית ליה ניהוש שמה נשרו אמנם בתרומת פירות דרבנן פתב רבינו בה' י"ב ה"כא פל אלו פשם שאין מאכילין בתרומה של תורה פה אין מאכילין בתרומה של דבריהם גזירה שמה יאכילנו בשל תורה וכתב הכ"מ דזה הוציא רבינו מהא דאמר (דף קיג) חרש בפקחת נמי תאכל בתרומה דרבנן ומשני שמה יאכיל בתרומה דאורייתא כו' ונהנה זהו בתרומת פירות בזמן דאיפא תרומה דאורייתא אבל היאך הדין בתרומה בזמן הנה דליפא למיגזר למיכל תרומה דאורייתא פבר ביאר בזה לעיל בפ"ז המשל"מ ותמצית דבריו הוא פן.

הפול העולה דר"ל ור' יוחנן בתלת פליגי דלר"ל ר' יוסי אית ליה דתרומה בזמן הנה דרבנן ואית ליה דאנדרוגינוס הנה ספק איש וספק אשה וס"ל דתרומה בזה"ז אזלינו לקולא בספיקא ור' יוחנן פליגי עליה בכל וס"ל דליתנייהו להני פללי דכייל ריש לקיש וסבירא ליה דלר' יוסי תרומה בזמן הנה מן התורה כו' וסבירא ליה נמי דלמאן דאית ליה דתרומה בזה"ז דרבנן לא אזלינו בספיקא להקל ונראה דאף ר"ל דאמר בתרומה בזה"ז אזלינו לקולא לא אמרה אלא אליפא דר' יוסי אבל לדידיה לא ס"ל ואמינא ליה מההיא דתנן ביבמות (דף סז) ספק שהוא פן ט' שנים וי"א ספק שאינו ספק הביא שתי שערות ספק שלא הביא ופירושה הוא דכל הני פוסלין מספק כגון א' מכל הפסולין שבא על בת פהו פסלוה כו' וכן הארוסין שפוסלין בבת ישראל לכהן אם הנה ספק פן י"ג שנה נמי פוסלין ואין ספק דמתניתין אליפא דהילכתא הוא דס"ל דתרומה בזה"ז הוא מדרבנן ור"ל נמי הכי ס"ל ונהשתא איפא לתמוה טובא ומה אנדרוגינוס כו' שהיתה בחזקת שאינה אוכלת והיתה גם בחזקת פנויה אפ"ה מן הספק מפקינן לה מחזקתה כו' א"ד שאם בא עליה פן ט' שנים שלא נפסול אותה על הספק וכן גבי ספק פן י"ג איפא נמי חזקתה שהיתה אוכלת וחזקת פנויה נאפ"ה אמרינן דעל ספק לא תאכל כו' עכ"ל המשל"מ: ונהנה לפי מה שבארנו דברי התוס' דכתבו דכיון דהשתא דאתי לקמן הוא פן ט' שנה לא אוקמינן ליה על תזקה קמיינתא והה"ד א"כ נמי לענן ספק הביא שתי שערות מיירי שפשהו בא לקמן יש לו שתי שערות נאמרינן נמי פיון דהשתא אית ליה בשעה שקידש נמי הנה לו ונפסלת וא"כ יש לדחות הקו"ח מאנדרוגינוס דהוא פל זמנו בספק נאף א"נ דזה מודה ר"ל באנדרוגינוס דק"ו איפא מ"מ היכא שקידש פהו פשר בת ישראל וספק לנו אם הביא שתי שערות ספק לא הביא ולית לנו למבדקה שהלה למדה"י והנה פן י"ג שנה וי"א אשר חזקה אית ליה ש"ש וחזקה דהשתא ליתא ה"כא פסברת התוס'.

א"ל שפיר לר"ל דאוקמינן על חזקה שהיא מדרבנן ואוכלת בתרומה דרבנן בזה"ז דאמרין דהביא שתי שערות ומכש"כ ר"ל אליבא דר' יוסי ודאי דאוכלת ס"ל.

נמצא דרבני הירושלמי שפיר ניחא דהנה בירושלמי ס"פ הערל איתא הגירסא אפא דברי ר"ל דאמר מאכילה בתרומה ואינה מאכילה בחזקה ושוק אומר בירושלמי זה ר' יוחנן ודברי ר' יוחנן בגמ' דידן אומר ר"ל נמצא דלפ"ד הירושלמי צריף לומר דר' יוחנן ס"ל כמו שסובר ר"ל בגמ' דידן דתרומה בזמן הזה הוא מדרבנן ובזה אוכלת מטעם הספק ושפיר א"כ אומר סתם הירושלמי שהוא דברי ר' יוחנן ספק הביא שתי שערות ספק לא הביא כמו שהביא להאכיל היינו כמו שבארנו אם פהו פשר קידש וספק לנו אם הביא שתי שערות מוקמינן ליה על חזקה דרבא דהביא הקא שהוא בן י"ג שנה וי"א והוא כמו שהביא שתי שערות להאכיל בתרומה בזמן הזה דמדרבנן הוא והמשנה מירי לפסול דמוקמינן ליה אחזקה דהשתא ואף א"נ דר' יוחנן אליבא דנפשיה ס"ל כמו שסובר ר"ל אליבא דנפשיה כמו שכתב המשל"מ שס"ל דלא כר' יוסי ואינה אוכלת בתרומה בזה"ז מ"מ א"ל דהירושלמי זה הוא דברי ר' יוחנן אליבא דר' יוסי דלדיניה ודאי הוא כמו שהביא שתי שערות כמבואר ודוק.

ועיין לקמן פ' ט"ו מה שנקאר בדברי המשל"מ אלו: הלכה טז מת בעלה קודם שישקנה או שהיתה מן הנשים שאינן שותות ולא נוטלות פתובה ה"ז אסורה לאכול בתרומה לעולם עכ"ל. והנה לכאורה היא יש לדקדק ע"ז מ"ט כתב רבינו בדיוק מן הנשים שאינן שותות ולא נוטלות פתובה אינה אוכלת בתרומה והיא אפילו היא דנוטלות פתובה פגון שבעלה אינה רוצה להשקותה או שפא עליה בדרך ולשיטת רבינו שפא עליה ביאה אסורה מימיו דקיי"ל דנוטלת פתובה ואעפ"כ קיי"ל דאסורה בתרומה כמו דאיתא במשנה דסוטה (דף ו) דאינה אוכלת בתרומה היא שבעלה בא עליה בדרך.

וע"כ נ"ל דצ"ל לרבינו דזהו אינו רבותר לאשמועינן דאף דנוטלת פתובה מ"מ אסורה בתרומה פגון דכל הני דנוטלות פתובה מ"מ אסורות הנה בין לבעל ובין לבעל כמבואר לעיל בפ"ב מה' סוטה ורק פתובה נוטלת מפני שהיא גרם לה שלא תשתה והיא רוצה לשתות ולברר שהיא טהורה להכי נוטלת הפתובה וכמו שמבאר לעיל שם המשל"מ בהל' א' אכל ודאי דהאיסור לתרומה לא נפקע מזה הכש"כ דאסורה לבעל דאף דהבועל אומר שהיא טהורה והוא טהור מ"מ כ"ז שלא תשתה היא אסורה אלא פגון דהנה קינוי וסתירה לא נפקע האיסור מכש"כ דאסורה בתרומה ורק רבינו לשון המשנה נקיט דקתני האומרת טמאה אני לה ולאשמועינן זה דאף דנוטלת פתובה שותת ל"צ כמו שבארנו ודוק: פירק ט הלכה ג הניחה בעלה גוסס כו'.

וכתב הכ"מ שם (דף פח) ואע"ג דרבא מחלק בין זמן שהגיע לגבורות ללא הגיעה האסקינהו בתויבתא עד שנוי דחיקא כו' עכ"ל. והנה פוננת הכ"מ הקא מבאר המשל"מ לקמן בפ"ד מה' פסוהמ"ק הי"ד דכוננתו להקשות דכיון דרבינו פוסק בזה פירבא לחלק בין גוסס לחולה מ"ט לא ס"ל בזה פירבא לחלק בין הגיע לגבורות ללא הגיע וכן עמד ע"ז הרה"מ בפ"ו מה' גירושין ומתירץ הכ"מ דבזה החילוק דהגיע לגבורות לא ס"ל פירבא ועוד מיישב שם המשל"מ באופן אחר ע"ש.

והנה המשל"מ רוצה עוד לומר דלכאורה נראה דאף במאי דקאמר רבה התם דאם הניח לחלק כו' לא קאי אלא לחלקה דהמביא גט משום חומרא דא"א אבל השולח חטאתו אפילו הניחו גוסס מקריבין אותה ובזה ניקח מה שפכת רבינו סתם השולח ולא חילק בדבר כו' הנה לבד מה שדחה המשל"מ בעצמו עוד נ"ל להביא ראיה לזה דליתא מסוגיא דפסחים (דף צח ע"א) ר"ש אומר פגון שהיה אביו גוסס בתצות ופירש רש"י שגוססין רוב למיתה לא קבעתיה תצות אלא דאף לקולא בכ"ד אמרינן רוב גוססין למיתה אזלי ול"א רזה הוא רק דרוב גוססין למיתה אזלי אמרינן משום חומרא דא"א כמו שרוצה המשל"מ לומר ודוק: הלכה ד אמרה לה צרתה כו' וע' השגות הרשב"ד ז"ל ועיין לעיל בפ"ג מה' יבום מה שתרצו בזה: הלכה ו הכותב נכסיו לאחר וזכה לו ע"י אחר והיו בהן עבדים ושתק זה שנתנו לו ואח"כ צנח ה"ז ספק אם זה שצנח חזר בו לפיכך אין אוכלין בתרומה בין שהיה רבו שני ישראל כו' והשני פהו עכ"ל.

וכתב הכ"מ הכותב נכסיו שם ובפ' השוחט פלוגתא דת"ק ורשב"ג ואמרו שם זה הנה מעשה ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר ומשמע דמספקא ליה הילקתא ואמרינן התם דת"ק סבר מעפב גט שחרור אוכל בתרומה ויש מקום לומר דרשב"ג פליג עליה בהא וכינן דמספקא ליה כמאן הילקתא פסק לעיל בסמוך לחומרא עכ"ל.

וכתב המשל"מ דברי מרן הגדילו התערובות דבפלוגתא דת"ק ורשב"ג אין שום זכר למעונכב גט שחרור דלא שייך קלל וקרב פתב פאן גבי מעונכב גט שחרור וז"ל בעיא בהשולח ולא אפשרטא ועוד יתבאר בסמוך וזה לא נתבאר קלל ועוד הוסיף וז"ל וכינן דספק לנו כמאן הילקתא פסק לעיל לחומרא וכל אלה הדברים צ"ע עכ"ל: ולענ"ד דברי הכ"מ נכונים והוא עפ"ד הסוגיא במס' פרייתות (דף פד ע"ב) דמקשה שם לר"ל דאמר הנותן מחנה לחבירו ואמר הלה א"א בה פל המחזיק בה זכה בה כו' אלא לת"ק אי פי אמר אי אפשרי בהן פל המחזיק בהן זכה בהן הכא דאמר שני א"א בהן ה"ל זרים וקאכלי זרים תרומה קסבר המפקיר עבדו יצא לחירות וצריף גט שחרור מרבו וקסבר מעונכב גט שחרור אוכל בתרומה עכ"ל הגמ'.

נמצא דהגמ' קאמר בהדיא דת"ק קאמר אליבא דר"ל דקיי"ל כנותיה דמעונכב גט שחרור אוכל בתרומה וזהו שאומר הכ"מ ואמרינן התם הפנונה על גמ' זו ולא על פ' השוחט אף יש מקום לומר דרשב"ג פליג ע"ז ג"כ וס"ל דמעונכב גט שחרור אינו אוכל וכינן דמספיקא לא פסקינן לענין שתק ולבסוף צנח לא כזה ולא כזה וגם נשאר לנו בספק בה וקאמר הכ"מ דכינן דנשאר לנו בספק פסק לעיל גבי מעונכב גט שחרור לחומרא וקאמר נמי יתבאר בסמוך היינו פלוגתא זו דרשב"ג ות"ק כמבואר ודוק: פרק י הלכה ב אהד האוכל דבר שדרכו לאכול ואהד השותה דבר שדרכו לשתות כו' ואינו חייב בחומש עד שיאכל כזית שנגמר כי יאכל קדש בשגגה ואין אכילה פחותה מכזית וכשם שאכילת תרומה בכזית כף שתיתיה בכזית.

וכתב הכ"מ ומ"ש וכשם שאכילת תרומה בכזית כו' תוספתא רפ"ו דתרומות והנה בספר חסדי דוד מפרש התוספתא כתב הגי' דלפי דילפינן איסור שתיה נמי מקרא דכי יאכל להכי ה"י כמו שיעור אכילה בכזית והנה לכאורה קשה מהא דכתב רבינו לקמן פרק ב' מה' מע"ש הל' ה' פל האוכל כזית מעשר שני או ששתה ממנו רביעית יין חוץ לחומת

ירושלים לוקה שפאמר לא תוכל לאכול בשעריה מעשר דגנה תירוש ויצהרה ולוקה על כל אחד בפ"ע לפיכך אם אכל שלשתן חוץ לחומה לוקה שלש עכ"ל וא"כ קשה דהא ה"מ נמי ילפינו לאסור שתיה מקרא דלא תוכל לאכול ואעפ"כ אמרינו דהוי ברביעית השותה יין ולא בכזית כמו הקא.

והנה ע"ז יש לומר כמו שחלקנו לעיל בפ"ג מה' שבועות הקא מלענין דם דחייב בכזית רק אי קרש אבל אי שתה דם הנה שיעורו ברביעית פדאיתא ביבמות (דף קיד) אף דהתם נמי פתיב לא תאכל דם משום דדם ה"ה תחלה משקה אמרינו דשיעור אכילה גביה הוא רביעית דהוא לשיעור של שתיה רק גבי תרומה דילפינו מפי יאכל קדש לרבות השותה היינו אם עשה משקה מן ענבים וזיתים חייב והחייב הוא כמו שיעור שהיה תחלה אף כזית די אבל הקא דכתיב בהדיא תירוש ויצהר דהנה משקה ולהכי אף דכתיב לא תוכל לאכול מ"מ הנה השיעור ברביעית כמו שאר משקין של דם דאסורו ברביעית והקא אף דהיה תחלה מאכל ענבים וזיתים ועשה מהן משקה מ"מ כיון דכתבה התורה מפורש תירוש ויצהר הוא ברביעית דוקא כמו גבי דם ואף דגם בתרומה דאסור משקין ילפינו לה במס' חולין (דף קכ ע"ב) מבכורים דשם פתיב תביא יתירא לרבות הביא ענבים ודרכן מ"מ זהו רק דהקרא מגלי לנו דאסור אכילה דכתיב גבי תרומה נכלל ביה נמי משקין אבל לא הוי מבואר בהדיא כמו הקא גבי מ"ש ולהכי הוי שיעוריה בכזית: אמנם זה נדאי תקשה דבכל איסורין כמו גבי ערלה וכיוצא בו דילפינו התם בחולין (דף קכ) מתרומה לאסור משקין נהוי השיעור בכזית נדאי כמו תרומה והא בערלה פתב רבינו בהדיא לעיל בפ"ט מה' מ"א ה' י"ד דשיעורו ברביעית שפתב שם פיצד רביעית יין של ערלה של כה"כ אלמא דהוי שיעורו ברביעית והא בערלה כל האיסור של משקין ילפינו מתרומה דאמר שם ילפינו בכורים מתרומה ונהדר גמיר פרי פרי מבכורים ובכורים נדאי דינו שנה לתרומה דהוי בכזית וא"כ גבי ערלה נהוי פן: אמנם באמת הגר"א ז"ל הגיה בתוספתא שם בתרומות פה שיעור שתיה ברביעית ולא בכזית ונ"ל דאף לפי גרסת רבינו דאמר בכזית לא למעט דהקא לא הוי שיעור ברביעית כמו שארי איסורין אלא גם הקא בתרומה הנה כמו שאר איסורין דשיעור שתיה במשקה הוא ברביעית ורק מה שפתב רבינו דהוי בכזית הוא ע"כ כמו שפתב רבינו לעיל בה' מ"א דהא וכל דם דשיעורו בכזית והיינו דם קרוש דמחזיק כזית את שיעור רביעית ה"נ פן אבל במשקה צלול השיעור הוא ברביעית כמו דאמרינו ביבמות גבי דם והקא במ"ש שפתב רבינו נמי שיעור רביעית ומה שאמר בתוספתא דתרומות דשיעור שתיה כשיעור אכילה בכזית בא למימר זה לאפוקי מדברי אבא שאול דס"ל במס' פסחים (דף לב ע"ב) דשיעור תרומה לחייב קרן וחומש הוא בפרוטה מקרא דונתן דכתיב גבי תרומה בא לומר דל"נ דחייב משקה בתרומה דמרבך מזה דכתיב תביא גבי בכורים ושם לא כתיב אכילה כמו שפתבו התוס' במס' חולין שם ורק מרבינו דהנה פרי ושוב ילפינו תרומה מזה נימא דבזה נתרבה דיהיה שיעור פרוטה כמו גבי הקדש לענין מעילה דבאי דוקא פרוטה כמו שפתב רבינו לקמן בפ"א מה' מעילה וכמו שכתב המשל"מ שם בה' ג' וא"כ נימא דלענין משקין בתרומה דלא נדע מקרא דכי יאכל לחוד דשתיה בכלל אכילה ורק מריבוי דתביא כמו שבארנו נימא דהוא בפרוטה להכי אומר התוספתא דשנה לאכילה דהנה כזית והיינו בקרוש אבל צלול הוא כמו דם ברביעית וממקומו הוא מוכרח דא"נ כמפרש

התוספתא דמשה"כ הנה הקא בכזית ושני משאר איסורי שתיה משום דילפינן מקרא דאכילה א"כ למה פתב רבינו בה' ג' הקא דבאכילה מצטרף אם הוא כזית בכדי אכילת פָּרָס ובשתיה אם מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה הוא כדי שתנית רביעית הרי אלו מצטרפין לכזית וא"כ לענין צירוף נמי נימא דשנה שתיה לאכילה דבעי לצרף כזית בכדי אכילת פָּרָס ומנ"ל בזה לחלק מאכילה ונימא דהוא שיעור רביעית כמו בכל שיעורי שתיה אלא ודאי דתרומה שנה לשאר איסורין דבצלול משערין ברביעית ובקרוש הוא בכזית די אם מחזיק אבל לענין צירוף הכזית הוא לא בכדי אכילת פָּרָס אלא בכדי שתנית רביעית כמו בכל האיסורין: והנה בתוספתא דפסחים פ"ק איתא גבי חמץ נמי פשם שאכילה בכזית כף שתיה הוא בכזית ואומר נמי שם דאם אכל וחזר ואכל מצטרף בכדי אכילת פָּרָס ואם שתה וחזר ושתה מצטרף כדי רביעית והנה התם דהחייב שתיה בחמץ הא ילפינן במס' תולין (דף קכ ע"א) מקרא דנפש לרבות השוטה ומ"מ אומר התוספתא דהוא בכזית והא לא ילפינן מקרא דאכילה כמו שכתב הקא מפרש התוספתא אלא ודאי דגם בחמץ פנונת התוס' הוא כמו שבארנו גבי תרומה דהוא ככל שיעור איסורי שתיה כמבואר: והנה ראיתי בס' הר"ר מנוח ז"ל לעיל בפ"ב מה' שביטה עשור שכתב וז"ל פתב הרב שתה מעט כו' כדי שיעור רביעית מצטרפין הא איתא בתוספתא דפסחים כ"ו ואי קשה לך הא דאמרין במס' פרייתות כו' כדי אכילת פָּרָס כו' וכו' נמי לענין זה השוטה משקין של תרומה דהוי בכזית דאמרין התם פי היכי דא דאכילה בכזית הה"ד שתיה בכזית ואזלינן בכדי שהיית שתנית רביעית אבל גבי משקין טמאין אי שוטה דבעינן רביעית דכשיעור אכילתו כף שיעור שתיתו והאוכל אוכלין טמאין אינו מטמא אלא בחצי פָּרָס וה"נ בשתיתו כו' והנה משמע מדברי הר"מ ז"ל דהוא ס"ל נמי דתרומה שני משאר איסורי שתיה דהוי בכזית ולהכי בזה הצירוף בכדי רביעית ולא בכדי אכילת פָּרָס ולענ"ד לא ידעתי איך יפרש מה שכתב רבינו לעיל בפ"ד מה' מ"א ה' ט' וכן השוטה רביעית של סתם יינם מעט כו' או ששתה מן הדם מעט מעט אם שקה מתחלה ועד סוף כדי שתנית רביעית מצטרפין וא"ל א"מ וְהָא בְּדָם הוּא מְבֹאֵר בְּהֵדְיָא בְּמַס' יְבָמוֹת (דף קיד ע"ב) דשיעורו ברביעית ומ"מ כתב דמעט מעט מצטרף בכדי רביעית והא הקא לפ"ד בעי להיות בכדי אכילת פָּרָס כמו גבי משקין טמאין דמה שכתב רבינו האוכל מן הדם כזית הוא בקרוש ונקא מייירי לפ"ד הגמ' ביבמות שם והוא כמו שבאר רבינו לעיל בפ"ה מה' נזירות ה' ב' וז"ל וכן אם שתה רביעית יין או אכל כזית חזין קרוש דהוא תרנונייהו שנה וא"כ הה"ד בדמומ"מ אומר דמצטרף ברביעית אלמא דליתא לדברי הר"מ ז"ל שכתב בזה רק בתרומה דהוא בכזית אלא אף שהוא ברביעית וכן ממה שכתב רבינו וכן השוטה מעט מעט רביעית של סתם יינם כו' מצטרפין אם שקה מתחלה ועד סוף עד שיעור רביעית ולעיל בארנו מהו הצירוף אלמא דגם בזה דשיעור האיסור הוא ברביעית ומ"מ להצטרף נמי הוא ברביעית ולא כמו שכתב הר"ר מנוח ז"ל דכל היכא דשיעורא ברביעית הצירוף הוא בכדי אכילת פָּרָס וא"כ א"ל דגם לענין תרומה הוא כמו שבארנו דנמי לשאר איסורי שתיה ברביעית.

ובעיקר דברי הר"ר מנוח ז"ל אין לו הבנה דדבר ששנה שיעור אכילה בכזית נימא דבצירוף הוא שני והוא ברביעית ודבר ששנה שיעורא שהוא ברביעית הצירוף הוא בכדי אכילת פָּרָס כמו גבי אכילה דבר שהוא והפוכו אלא לישוב הסוגיא דמס' פרייתות

שפיר מנישב ליה הכ"מ ועיין לעיל בפ"ב מה' שבע"ש ה"ד בלח"מ מה שמבאר הקא ודוק: פָּרָק י הַלְכָה א במשל"מ הביא דעת הק"א פ' אמור שפכת יכול כו לענין שאם אכלה חיוב ליתן קרן וחנמש אף קודם שימתן לפהו אותה כו' והנה מעולם לא שמענו חילוק זה בתרומה אם נתנה לכהו או לא אלא דמשעת הפרשה נתקדשה כו' עכ"ל.

והנה המשל"מ לא הביא שום ראיה לזה ובאמת הוא משנה מפורשת בפ"ו דתרומות מ"ב האשה שאכלה בתרומה ואח"כ נשאת לכהו אם תרומה שלא זכה בה פהו אכלה משלם קרן וחנמש לעצמה כו' והביא רבינו הקא דין משנה זו אלמא דאיתא דין זה מפורש במשנה דאף אם לא זכה פהו איתא קרן וחנמש והוא לא כהק"א ודוק: הלכה ו אכל כו' או ששטה שמן וחנמן פאחד או שפוסס את החטים או גמע את החנמן ה"ז משלם קרן וחנמש עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל א"א פלוגתא דרבי ורבנן הוא ורבי היא דס"ל הכי וקיי"ל פרבנן ואע"ג דמברכין עליה בפה"א אפשר דלגבי תרומה מזיק הוא עכ"ל. וכתב הכ"מ ז"ל לירושלמי פ"ה דברכות ופ"ו דתרומות תני הפוסס את החטה של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החנמש ר"א משלם קרן וחנמש ר"י בשם ר"א מודים חכמים לר' במגמע את החנמן של תרומה אחר טבלו שמשלם קרן וחנמש שמיש את הנפש ויש לתמוה על רבינו למה פוסק פרי דייחידא הוא וכבר השיגו הראב"ד ז"ל וכתב פלוגתא דרבי ורבנן כו' וקיי"ל פרבנן כו' ונ"ל שטתם רבינו הוא משום דמשמע דר"י בשם ר"א פליג מההיא דתניא פוסס חטה שא"מ קרן וחנמש דליתא שהרי מצינו לחכמים שהסכימו לדברי רבי שאומר במגמע חנמן שהוא משלם קרן וחנמש שהוא משיב את הנפש וכש"כ לכוסס חטה דלכ"ע משלם חנמש שהרי הוא משיב את הנפש יותר מחנמן והר"י קורקוס ז"ל תירץ משום דאמרינן בפ"ב דיומא אר"י זר שפוסס שעורים של תרומה אינו משלם את החנמש משמע דוקא שעורים שלפי שאינו מאכל אדם נקרא מזיק אבל לא חטים דמשלם קרן וחנמש ועוד דאמרינן בירושלמי דתרומות פ"ו הפוסס את החטה לוקה ואם לא היתה אכילה לא היתה לוקה והינינו פרי עכ"ל: ולענ"ד דברי הכ"מ קשה טובא מה שמתרץ דמשמע דר"י בשם ר"א פליג אההיא דכוסס את החטה דזה כש"כ שמיש את הנפש זה ליתא לפי מה שמבואר בג' מקומות בירושלמי פ"ו דתרומות ובפי"ד דמס' שבת ובפ"ו דמס' יומא מודים חכמים לרבי במגמע את החנמן לאחר טיבולו שחייב שהוא משיב את הנפש והוא בין לפירוש של הק"ע שם שפירש לאחר טיבולו הוא לאחר שאכל דבר שטיבולו בחנמן ובין לפי מה שפרשתי לעיל בה' שבה"ע לאחר שמזגו במים זה מקרי לא אחר טיבולו אבל חנמן גרידא בלא טיבול ס"ל שם לחכמים בהדיא בירושלמי דאינו חייב חנמש וכן משמע הסוגיא דמס' יומא (דף פ ע"ב) דרבנן ס"ל דחנמן חי שפטור וא"כ אין ראיה על פוסס חטה שהוא חייב דהקא לאחר טיבול הוא משיב את הנפש אבל לא חטה שפוסס חי.

ועוד לפי מה שתירץ בשם הרי"ק ועוד דהא אמרינן בפ"ו דתרומות הפוסס את החטה לוקה ואם לא היתה אכילה איך לוקה ג"כ לא הבנתי תירוץ זה הא בירושלמי שם אומר הפוסס חטה של תרומה משלם את הקרן ואין משלם את החנמש וכן תחלה אומר המגמע את החנמן לוקה ואח"כ אומר בתרנוניהו דמשלם את הקרן ואינו משלם את החנמש

ומשמע דס"ל בְּהַדְיָא דְאַף דְלָקִי מ"מ אינו מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ דְּלֵא מְשַׁמַּע לִיהּ דְשְׁנֵי הַמְּאַמְרִים
הַסְּמוּכִים זל"ז יִחְלְקוּ בְּזוּהַ וּבְפֶרֶט לְפִי מַה דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי דְשִׁבְתָּ וּבְמִס' יוֹמָא פ"ח ה"ג
דְּמְשַׁמַּע דְּחַד מ"ד אָמְרָה לְכוּלִּיהּ מִןלְתָּא דְלוֹקָה וּמְסִיק בְּעַל הַמְּאַמְרֵי דְמְשַׁלֵּם אֶת הַקְּרָן
וְאִינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ וצ"ל ע"כ נְהִי דְפֶטְרִינוּ לְמִזִּיק מְקַרָּא דְכִי יֵאָכֵל זְהוּ רַק לְאַנְכֵל
בְּשׁוּגַג מְמַעַט מִחוֹמֶשׁ אָבֵל הָתָם דְלוֹקָה דְמִיָּרִי בְּמִזִּיד אַף מִזִּיק חֲזִיב וְשִׁלָּא פְּדִרְךָ הַנְּאָתוּ
לָא מְקַרִי זְהוּ וְאִם פָּסַס חֲטִין שֶׁל חֲמִיץ בְּפֶסַח עַד שְׁיַעֲוֹר פְּזִיזָת חֲזִיב נְמִי וְלָא מְמַעַט רַק
לְעוֹשֶׂה מְלוּגְמָא אוֹ אֶסְפְּלָגִית מְחֲמִץ פְּמִבְּנֵאָר בִּירוּשְׁלַמִי ר"פ כ"ש וְכֵן אִם לְסַם חֲטִין ע"ג
מִפְתּוּ בְּאַרְנוּ לְעֵיל בַּה' נְדָרִים דְהֵוָה שְׁלָא כד"ה אָבֵל אִם לֹסַם וּבְלִעֲוֹן א"ל דְּמְקַרִי דְרָךְ
אֲכִילְתָּן וְלוֹקָה וְרַק מִזִּיק אֲקַרִי וּפְטוֹר בְּשׁוּגַג מִחוֹמֶשׁ: אָמְנָם לְפִי מַאי שְׁפַתְבּ הַמְּשַׁל"מ
לְעֵיל בְּפ"ה מַה יְסוּה"ת ד"ה גְּסַתְפַּקְתִּי בְּאוּכַל דְּבַר אִיסוּר אֲכִילָה גְּסָה פְּגוֹן שְׁהִיָּה שְׁבַע
הַרְבֵּה אִם חֲזִיב וְיִרְאָה דְאִינוּ חֲזִיב דְהָא קִי"ל כָּל אִיסוּרִין שְׁבַתוּרָה אִין לֹקִין עֲלֵיהֶן אֲלָא
פְּדִרְךָ הַנְּאָתָן וּפְשִׁיטָא דְאֲכִילָה גְּסָה שְׁלָא כד"ה אִי אִילוּ יֵשׁ לְחַלְקָא כו' שׁוּב רְאִיתִי דְחִילוּק
זְהוּ אִינוּ דְהָא אָמְרִינוּ הָתָם זָר שְׁאָכַל תְּרוּמָה אֲכִילָה גְּסָה מְשַׁלֵּם אֶת הַקְּרָן וְאִינוּ מְשַׁלֵּם
אֶת הַחוֹמֶשׁ כּו אָכַל פֶּרֶט לְמִזִּיק הָרִי דְבְּמִקוּם שְׁפַתְבּ אֲכִילָה אָמְרוּ דְמְמַעַט אֲכִילָה גְּסָה
כו' וּמִיָּהוּ נ"ל דְּבב"ח וְכַה"כ חֲזִיב עֲלֵיהֶן אַף אִם אֲכָלוּ אֲכִילָה גְּסָה דְכִי הִיכָא דְלוֹקָה
עֲלֵיהֶן שְׁלָא כד"ה מְשׁוּם דְלָא פְּתִיב אֲכִילָה כו' ה"נ לֹקָה עֲלֵיהֶן אַף אִם אֲכָלוּ אֲכִילָה גְּסָה
כו'.

וְרִאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּמַש' ע"ז (דָּרַךְ יב דְּכַתְּבוּ וְאַפְּיִלוּ אֶת"ל דְּשִׁתִּיָּה גְּסָה מְוַתְּרַת בְּאִיסוּרֵי
הַנְּאָה כו' עכ"ל: וְעֵינֵן נוֹב"י מַה"ת ח' או"ח (ס'י קטו) וּבְהַשְׁמָטוֹת שָׁם. נְמַצָּא דַּהַמְּשַׁל"מ
מְדַמֵּי כָּל אִיסוּרִין לְתְרוּמָה וְכִינּוּן דְּמְמַעַט מְכִי יֵאָכֵל דְלֵא מְקַרִי אֲכִילָה אֲלָא מִזִּיק הַה"ד
לְכָל אִיסוּרִים וְא"כ אַף תְּרוּמָה נְמִי אִי אֲכָלוּ בְּמִזִּיד אֲכִילָה גְּסָה וְדַאי לָא לָקִי וְא"כ הַה"ד
נְמִי אִם פָּסַס חֲטִין פִּינּוּ דְפֶטְרִינוּ מִחוֹמֶשׁ מְשׁוּם קָרָא דְכִי יֵאָכֵל דְלֵאוּ אֲכִילָה הָנִי הוּא הַדִּין
גְּבִי תְרוּמָה בְּמִזִּיד מְקַרִי זְהוּ שְׁלָא פְּדִרְךָ אֲכִילְתָּן וּפְטוֹר מִמְלַקוֹת וּלְפ"ד הַמְּשַׁל"מ דְּגַם
בְּשִׁאָר אִיסוּרִין אִם פָּסַס חֲטִין מְקַרִי בְּלֵא כד"ה וּפְטוֹר מִמְלַקוֹת וְא"כ לְפ"ז שְׁפִיר מְבִיא
הַכ"מ מְזַה רְאִיָּה דְלוֹקָה וּמְוַכְרַח אֶתָּה לֹמַר דַּהַמ"ד חוֹלְקִים זַע"ז וְהָא דְבַתְּרוּמוֹת אוֹמַר
תְּנִי הַכּוֹסֶס אֶת הַחֲטָה מְשַׁלֵּם אֶת הַקְּרָן וְאִין מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ הַמְּגַמַּע חוֹמֶץ כו' וְכֵן צְרִיךְ
לֹמַר גַּם בְּמַס' שְׁבַת וּבְמִס' יוֹמָא אַף דְלֵא פְּתִיב תְּנִי מ"מ זְהוּ מְסִיק הַמ"ד דְּאָמַר אִינוּ לֹקָה
דַּמ"ד לֹקָה דְהוּא ס"ל דְהִי דְרָךְ אֲכִילָה וּמְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ וּמַה שְׁמִסִּיק הַכּוֹסֶס אֶת הַחֲטָה
א"מ אֲלָא הַקְּרָן הוּא מ"ד אַחַר דְּפָלִיג עַל הָרֵאשׁוֹן וּפְסִיקִין פְּדִבְרֵי הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁפַתְבּ
הַכ"מ: וְהִנֵּה מְצַאֲתִי לְהַפ"מ בִּירוּשְׁלַמִי הֵכָא בְּמַס' תְּרוּמוֹת וּבְמַסְכַּת יוֹמָא דְהוּא נְמִי דְחָה
דְּבַרִי הַכ"מ כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ דְכִינּוּן דְהוּא מִזִּיד דְלוֹקָה וְלָא מְמַעַטִּינוּ מִזִּיק אֲלָא בְּאוּכַל בְּשׁוּגַג
דְּפְטוֹר מִהַחוֹמֶשׁ וְלָא אֲשַׁפְּחוּן מִיעוּט לְאוּכַל בְּמִזִּיד דְאִינוּ לֹקָה עכ"ל.

וּלְפ"ד הַמְּשַׁל"מ הֵכָא אִינוּ פִּן דְהָא פְּתִיב דְכִינּוּן דְמְמַעַט מְכִי יֵאָכֵל אֲכִילָה גְּסָה נְתַמַּעַט מְזַה
דְלֵא מְקַרִי אֲכִילָה לְכָל אִיסוּרִים וְהַה"ד בְּכּוֹסֶס דְּחַד טַעְמָא אִיכָּא לְתְרַנּוּיָהוּ נְמִי פְטוֹר אַף
בְּמִזִּיד כְּמוֹ בְּשִׁאָר אִיסוּרִין מִמְלַקוֹת: וְהִנֵּה לְכַאֲוֶרָה הִיָּה נ"ל פְּדִבְרֵי הַפ"מ הֵכָא וַיֵּשׁ לְהַבִּיא
רְאִיָּה לְחַלְקָא בֵּין שׁוּגַג לְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ וּבֵין מִזִּיד לְעַנְיִן מְלַקוֹת מְהָא דְכַתְּבֵנוּ בַּה' י"א
נְזִיר שְׁשַׁגַּג וְשִׁתָּה יֵין שֶׁל תְּרוּמָה כו' כָּל אֵלוּ מְשַׁלְּמִין אֶת הַקְּרָן וְלָא אֶת הַחוֹמֶשׁ וְכַתְּבֵנוּ
הַכ"מ בְּנוֹסְחָא דִּידֵן בְּתוֹסְפָתָא דְתְרוּמוֹת פְּתִיב פְּדִבְרֵי רַבִּינוּ דְאִינוּ מְשַׁלֵּם הַחוֹמֶשׁ וְהַטַּעַם

שאינו חייב חנוּמֶשׁ הוא מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּהִיא אֲסוּר בְּיַיִן אִף שֶׁהוּא שְׁהִיָּה חוֹלִין לָאוּ שְׁתִּיָּה
הוא עכ"ל.

אלמא דגבֵי שׁוּגַג לֹאנְחָשׁב שְׁתִּיָּה כִּינּוֹן דְּהוּא אֲסוּר וּמ"מ אִם שְׁתִּיָּה נְזִיר בְּמִזִּיד יַיִן שֶׁל
תְּרוּמָה אִיתָא לְהִדְיָא בְּתוֹסְפֹתָא דְּמִס' נְזִיר פ"ד נְזִיר שְׁשִׁתָּה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה וַיַּיִן שֶׁל מ"ש
שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשִׁתָּה יַיִן וְשִׁתָּה ה"ז חֲטִיב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד ע"כ.

ולפי הַנּוֹסְקָא הַיְשָׁנָה בְּתוֹסְפֹתָא הַגִּיּוֹרָסָא הוּא שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשִׁתָּה יַיִן מִשְׁמַע דְּחֲטִיב עַל
זֶה שְׁשִׁתָּה בְּאֲסוּר וַיִּתְפָּרֵשׁ נְמִי יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה לְזָרִים וְשֶׁל מ"ש חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אֲלֵמָא
דְּהָכָא מִיְיָרִי בְּמִזִּיד לְעַנְיָן מְלָקוֹת וְאוֹמֵר דָּאִם נְזִיר שׁוֹתֵה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה חֲטִיב עַל הַתְּרוּמָה
ג"כ וּל"א דְּלֹא מְקַרֵי שְׁתִּיָּה כִּינּוֹן דְּאֲבוּר בְּלֹא"ה אֲלֵמָא דְּרַק לְעַנְיָן תְּשִׁלוּם חוּמֶשׁ בְּשׁוּגַג
מְמַעֲטִינּוּ דְּבַעֵי שְׁתִּיָּה וְאֲכִילָה אֲבָל לֹא מִזִּיק אֲבָל לֹא בְּמִזִּיד אִף אִין רְאֵיָה מְזָה תָּדָא דְּלִפִּי
הַגִּיּוֹרָסָא שְׁבִתוֹסְפֹתָא שְׁלִפְנֵינּוּ הוּא כֹּן שְׁבוּעָה שְׁאֲשִׁתָּה מִשְׁמַע דְּקָאִי עַל דְּבַר מְצָנָה כְּדַבֵּר
הַרְשׁוֹת וַיַּיִן שֶׁל תְּרוּמָה לְכַהֵן נְזִיר מִיְיָרִי וּמ"ש בִּירוּשָׁלַיִם דְּמְצָנָה הוּא וּמ"מ נְזִיר חֲטִיב
בְּהֵם וְאִין רְאֵיָה עַל אֲסוּר: וְעוֹד נ"ל דְּהַטְעַם דְּלֹא מְקַרֵי, שְׁתִּיָּה הוּא רַק אִם שְׁתִּיָּה בְּשׁוּגַג
כִּינּוֹן דְּהוּא דְּבַר אֲסוּר אֲשֶׁר נִפְשׁוּ שֶׁל אָדָם קָצָה בְּהֵן כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי רַבֵּינוּ הֵכָא בַּה"י וְהוּא
מִן הַיְרוּשָׁלַמִי שְׁמַבִּיא הַכ"מ הֵכָא אֲזִי אֲמַרִינּוּ כִּינּוֹן דְּהוּא שְׁגַג וְלֹא יָדַע וְאוּלַי אִם הִיָּה יוֹדַע
לֹא הִיָּה שׁוֹתֵה דְּנִפְשׁוּ קָצָה בְּהֵן וְלֹא הָיִי שְׁחִיָּה אֲבָל אִי שׁוֹתֵה בְּמִזִּיד כִּינּוֹן דְּאִין נִפְשׁוּ חוֹתֵה
בְּזָה וַדָּאִי דְּהָא אֲצִלוּ נְחָשׁב זֶה לְשְׁתִּיָּה דִּישׁ לוֹ הַנְּאָה מְזָה וְשִׁפִּיר חֲטִיב מְלָקוֹת: וּבְזָה יֵשׁ
לִיִּישׁב מַה שֶׁהִקְשׁוּ מְפָרְשֵי הַתוֹסְפֹתָא אֲמַאי מְחִיָּבִי הַמְשָׁנָה בְּפִסְחִים (דָּף לַב) בְּתוֹרַת
חֲמִצַּת קָרוֹן וְחוּמֶשׁ דֶּה הָיִי אֲכִילַת אֲסוּר וּלְפ"ז נִיחָא דְּמִיְיָרִי בְּהִזִּיד בְּחֲמִצַּת וְשִׁגַּג בְּתוֹרַת
וּא"כ כִּינּוֹן דְּהִזִּיד בְּחֲמִצַּת וְשִׁגַּג בְּתוֹרַת שִׁפִּיר חֲטִיב אִף עַל הַתְּרוּמָה לְזָה דְּוַדָּאִי נְחָשׁב לוֹ
שְׁתִּיָּה וְאִף שְׁרַש"י ז"ל כְּתַב שֶׁם בְּדָף ל"ב דְּמִיְיָרִי שְׁשִׁגַּג בְּשִׁתִּיָּה דְּאֵל"כ קְלַבְד"מ וּפְטוּר
עֵי"ש מ"מ הַתוֹס' לְעִיל שֶׁם (דָּף כֹּט ע"א) כְּתַבוּ וְאוֹר"י דְּתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה מִשׁוּם כְּפָרָה
הוּא וּא"כ אִין כְּרַת פּוֹטְרוֹ מִשׁוּם דְּקָם לִיהַ בְּדַר"מ מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּכְפָרָה הוּא וְכֹן כְּתַבוּ
הַתוֹס' בְּמַס' כְּתוּבוֹת (דָּף ל) ד"ה זַר.

וּנ"ל דְּמִן כְּרַח רַבֵּינוּ ג"כ לְסַבּוֹר כֹּן דְּמִיְיָרִי בְּמִזִּיד בְּחֲמִצַּת וּכְשִׁיטַת הַתוֹס' שְׁבִאֲרָנוּ דְּכִינּוֹן
דְּמִשׁוּם כְּפָרָה לֹא הָיִי קָם לִיהַ בְּדַרְבָּה מְנִיָּה דְּהֵכָא כְּתַב רַבֵּינוּ בַּה"ז אֲבָל הַשׁוּגַג שְׁאֲכַל
תְּרוּמָה בִּיּוֹה"כ אוֹ כו' ה"ז מְשַׁלֵּם קָרוֹן וְחוּמֶשׁ וְגַם זֶהוּ מֵהַתוֹסְפֹתָא דְּתְּרוּמוֹת וְקָשָׁה מ"ש
זֶה מְנִזִּיר דְּפְטוּרִין מְחוּמֶשׁ.

וּמַה שְׁכַתְּבִי בַּס' חֲסָדִי דָּוִד עַל הַתוֹסְפֹתָא לְחַלֵּק בְּאֲסוּרִין בֵּין יוֹה"כ דְּיוֹמָא קְגָרִים וּבֵין
נְזִיר וַדָּאִי זֶהוּ דְּוַחֲסַק דְּכִינּוֹן דְּאֲמַרִינּוּ דְּבִשׁוּגַג פְּטוּר מִשׁוּם דְּלֹא נְחָשְׁבָה שְׁתִּיָּה דְּנִפְשׁוּ שֶׁל
אָדָם חוֹתֵה בְּהֵן מַה לִּי אִם הָאֲסוּר מִשׁוּם יוֹה"כ אוֹ מִשׁוּם נְזִיר בֵּין כְּפָה וּבֵין כְּפָה הוּא אֲסוּר
וְלֹא חֲשָׁבִינּוּ שְׁתִּיָּה אֲלֵא הוּא כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ דְּלְעִיל מִיְיָרִי הַשׁוּגַג הֵינּוּ שְׁשִׁגַּג בְּתוֹרַת
וְהִזִּיד בִּיּוֹה"כ וּמִיְיָרוּ דְּלֹא הִתְרוּ בִּיָּה דְּאֵל"כ פְּטוּר מִטְעַם מְלָקוֹת דִּיה"כ אֲלֵא לֹא הִתְרוּ
כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי הַמְשַׁל"מ בַּה"ל ה' וְלִהְכִי חֲטִיב קָרוֹן וְחוּמֶשׁ וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִי הַכ"מ שֶׁם דְּמִיְיָרִי
בְּהִזִּיד בִּיּוֹה"כ וְלֹא צָרִיף לֹמֵר דְּלֹא אֲתִיָּא כַּר' נְחוּנְיָא בַּה"ק כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי הַכ"מ שֶׁם אֲלֵא
א"ל דְּאֲתִיָּא הַתוֹסְפֹתָא אֲפִילוּ כְּרַנְבַּה"ק וְכַסְבַּרְת הַתוֹס' דְּמִשׁוּם כְּפָרָה דְּתְּרוּמָה ל"א ק"ל
בְּדַרְבָּה מְנִיָּה אֲבָל גַּבֵּי נְזִיר מִיְיָרִי שְׁשִׁגַּג בְּשִׁתִּיָּה וְלֹא יָדַע שֶׁהוּא נְזִיר וְשִׁתָּה יַיִן שֶׁל

תְּרוּמָה פִּינּוֹן דְּהוּא שְׂגַג בְּשִׁנְיָהּוֹן אֲמַרִּינּוּ דְלֹא הוּי שְׁתִּיָּה אֲכָל לְעִיל בִּיּוּה"כ שְׁהִיזִד בִּיּוּה"כ
שׁוּב אֲמַרִּינּוּ דְאַחְשָׁבִיָּה לְשְׁתִּיָּה אַף שְׁהוּא בְּאִסּוּר וְחִיָּב קָרַן וְחֻמְשׁ פְּמִבְּנָאָר: אֲמַנְם הָא
קִשְׁיָה לִי דְאִיתָא בְּמִשְׁנֵה דְכָרִיתוֹת (דָּף יג ע"ב) יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחִיָּב עָלֶיהָ ד'
חֻטָּאוֹת וְאִשְׁם אֶחָד וְהִינּוּ אִשְׁם מְעִילוֹת.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבּוּ בַמַּס' פְּסָחִים (דָּף כט) דְּכָל הַיְכִי דְאִינוּ מְחִיָּב חֻמְשׁ אִינוּ חִיָּב אִשְׁם
עִי"ש דְּהוֹכִיחוּ פִּן מַהֲסוּגָיָא שְׁם עִי"ש בַּד"ה ר"נ. וְהִנֵּה בַמַּס' מְעִילָה (דָּף יט ע"א)
אֲמַרִּינּוּ אֲקִשְׁיָה רַחֲמָנָא לְתְרוּמָה מַה תְּרוּמָה פִּי יֹאכֵל פְּרַט לְמִזִּיק אַף הִקְרַשׁ פֶּל מִיַּד דְּבַר
אֲכִילָה פִּי מִזִּיק לִיה פְּטוּר וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּלֶהֱכִי אוֹמֵר דְּבַר אֲכִילָה לְמַעַט כְּמוֹ גִּבִּי תְרוּמָה
דְּכִי יֹאכֵל אֲכִילָה גִּסָּה אוֹ שְׁתִּיָּה שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה פְּטוּר וְה"נ אִי אֲכָל גִּבִּי הִקְדַּשׁ מִיַּד דְּאִית
בִּיָּה אִסּוּר אֶחָד מִקְרִי לְאוּ בַר אֲכִילָה וּפְטוּר מִחֻמְשׁ וְא"כ הָאִיָּד מְבִיא אִשְׁם.

וְהִנֵּה פֶל מַה שְׁתַּרְצוּ עַל הַקְּוִשְׁיָא שֶׁל סִפְר קַצוּה"ח (ס'י כח) בְּמִשְׁנֵה זֹו לִיתָא וְעֵינּוּ
בְּנִתְיָבוֹת וּבַגַּה"מ מִהַגְר"ע אִיגְר ו"ל דְּמִתְרַצִּי רַק עַל קַלְב"מ מְנִיָּה אֲכָל לֹא עַל זֹה: וְנ"ל
לֹאמֵר פִּן אַחְרֵי דְחֻזְנִין דְּרַבִּינוּ ו"ל לֹא הִבִּיא דִּין זֹה גִּבִּי הִקְדַּשׁ אִי אֲכָלְן אֲכִילָה גִּסָּה אוֹ
דְּבַר שְׁאִין דְּרַכּוּ לְאֲכֹל דְּפְטוּר בְּאֲכִילָה כְּזֶה מִחֻמְשׁ כְּמוֹ גִּבִּי תְרוּמָה וְרַק כְּתַב בַּה' נְזָקִי
מְמוֹן בַּפ"ח ה"א דְּכָל נְזָקִין בְּהִקְדַּשׁ פְּטוּרִין וְזֶה לֹא הִבִּיא כְּמוֹ שְׁפַתְב גִּבִּי תְרוּמָה א"ל
דְּרַבִּינוּ לֹא הִנֵּה גֹוֶרֶס שְׁם בַּמַּס' מְעִילָה מִיַּד דְּבַר אֲכִילָה וְרַק הִנֵּה גֹוֶרֶס סָתָם אַף מִזִּיק
הִקְדַּשׁ פְּטוּר אֲכָל אִם אֲכָל בְּהִקְדַּשׁ מִיַּד דְּלֹאוּ בַר אֲכִילָה א"ל כְּפִי שִׁיטַת הַתּוֹס' בַּמַּס'
פְּסָחִים (דָּף כו ע"א) דְּלֶקִי בְּקַדְשִׁים אַף שְׁלֹא כַּד"ה וְכֵן הַכְרִית הַש"א בְּתִשְׁבֻּבָה (בַּסִּי' עו)
דְּבִקְדָשִׁים אִסּוּר שְׁלֹא כַּד"ה א"כ וְדֹאִי חִיָּב בְּזֶה אִי אֲכָלְן אֲכִילָה גִּסָּה וְשְׁלֹא כַּד"ה וְאֲפִילוּ
אֲכָלוּ בְּשׁוּגָ גַּמִּי עַל הָאִסּוּר חִיָּב קָרַן וְחֻמְשׁ מ"מ.

אֲמַנְם לְפִי מֵאִי שְׁכַתְּבַת הַשְּׁעָה"מ לְעִיל בְּפ"ה מַה יִּסוּה"ת דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּבַהֲקַדְשׁ אִינוּ לוֹקָה
אֲלֵא כְּדָרְךָ הַנֶּאֱתָו תַּסּוּב הַקְּוִשְׁיָא לְזוֹכְתָה וְצ"ע וְהִנֵּה אֵל תִּקְשָׁה ע"ז מְסוּגָיָא דְּבַכּוּרוֹת
(דָּף לז) דְּמִבְּנָאָר שְׁם דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ דְּנִפְשׁוּ שֶׁל אֲדָם קֶצֶה בְּהֵן רַק בְּנִבְיָלוֹת וּטְרִיפּוֹת שְׁקִצִּים
וּרְמָשִׁים וְלֹא שְׁאָר אִסּוּרִים פְּטָבְלִים וְכַדּוּמָה וְא"כ הִיאָד בְּאַרְנוּ דְּלֶהֱכִי לֹא הוּי דְּבַר
אִסּוּר חֻשׁוֹב לְחִיָּב שְׁתִּיָּה בִּיָּה מְשׁוּם דְּנִפְשׁוּ שֶׁל אֲדָם חוֹתָה בְּהֵן וּבְכָל אִסּוּרִים הוּא פִּן
לֹא קִשְׁיָה מִיַּד דְּשְׁם בְּבַכּוּרוֹת אֲמַרִּינּוּ דְּבְאִסּוּרִים כְּמוֹ נְבִלוֹת וּטְרִפּוֹת שׁו"ר אִין לְהֵם
שׁוּם דְּמִים וְצָרִיף לְהַחְזִיר הַדְּמִים אֲכָל שְׁאָרִי אִסּוּרִים בַּר דְּמִים נִינְהוּ אֲכָל לְעַנְנִין דְּלֹא
חֻשִׁיב שְׁתִּיָּה הוּא בְּכָל אִסּוּרִים כְּמוֹ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי שְׁאָמַר גִּבִּי תְרוּמָה מְשׁוּם שְׁנִפְשׁוּ
שֶׁל אֲדָם קֶצֶה בְּהֵן וְעֵינּוּ בַּס' מִהַרִּי"ט אֶלְגָּזִי בַּמַּס' בְּכּוּרוֹת שְׁם שְׁהָאִרִּיף בְּזֶה.

וְהַתִּירוּץ הַיּוֹתֵר נְכוּן הוּא תִירוּץ שֶׁל הַרִי"ק ו"ל שְׁהִבִיא הַכ"מ הִכָּא מַהֲסוּגָיָא דַּגְמ' דִּיּוֹמָא
דְּאָמַר הַכּוֹסֶס שְׁעוּרִים שֶׁל תְּרוּמָה פְּטוּר מִשְׁמַע דְּחֻטִּים חִיָּב עִי"ש וְא"כ פִּינּוֹן דְּמַגְמ' דִּינּוּ
הוּא מוֹכַח דְּחֻטָּה חִיָּב בְּכּוֹסֶס וְהִירוּשְׁלָמִי הוּא מְדַמִּי מַגְמַע חוֹמָץ לְכּוֹסֶס חֻטָּה דְּבִזָּה חִיָּב
לַפ"ד הַגְמ' ס"ל לְרַבִּינוּ דְּהַה"ד אַף לְעַנְנִין תְּרוּמָה גַּמִּי חִיָּב וְאִף דְּבִיּוּה"כ פְּטוּר מ"מ לְעַנְנִין
תְּרוּמָה מִקְרִי מַגְמַע חוֹמָץ שְׁתִּיָּה וְחִיָּב פְּמִבְּנָאָר: וְהִנֵּה הַצַּל"ח ו"ל בַּמַּס' בְּרַכּוֹת (דָּף לה
ע"ב) מִקְשָׁה מְסוּגָיָא שְׁם עַל דְּבָרֵי הַרָאָב"ד ו"ל הִכָּא דְּכַתְּב דַּאֲע"ג דְּמִבְּרַכִּין עָלֶיהָ בַּפּה"א
אֲפִשֵׁר דְּלַגְבִּי תְרוּמָה מִזִּיק הוּא הָא שְׁם אוֹמֵר גִּבִּי שְׁמֹן זִית אִילִימָא דְּשְׁתִּי אֲזוּקִי מִזִּיק
לִיה דְּתַנְיָא הַשׁוֹתָה שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם אֶת הַקָּרַן וְא"מ אֶת הַחֻמְשׁ הַסֵּף שְׁמֹן שֶׁל

תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֶת הַחֲנוּמֵשׁ כּו' אֵלָּא דְשִׁמְי לִיה ע"י אֲנִיגְרוֹן וְזֶה מִקְשָׁה הַגַּמ' עַל זֶה שְׁאֵמַר שְׁמֹן זֵית מְבָרְכִין עָלֶיהָ בַּפֶּה"ע וּמִקְשָׁה פִּינֹן דְּמִזִּיק וּא"מ חֲנוּמֵשׁ אֵינוֹ מְבָרְךְ נְמִי וּא"כ פִּינֹן דְּקִי"ל דְּהַכּוֹסֵס חֲטָה מְבָרְכִין בַּפֶּה"א וְדַאי גַם בְּתְרוּמָה חֲזִיב דְּהָא מְדַמֵּי הַגַּמ' בְּרִכָּה לְתְרוּמָה וּמִסִּיָּים הַצֵּל"ח ו"ל דְּדַבְרֵי הָרֶאֱב"ד ו"ל תְּמוּהֵים.

וּלְעַנֵּד נ"ל לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי הָרֶאֱב"ד ו"ל בְּטוֹב טַעַם פֶּן וְתִתְיַשֵּׁב נְמִי מַה שְׁהַקְשָׁה שָׁם הַצֵּל"ח ו"ל בְּסוּגֵיָא דְּמִסִּיק הַסִּיפָא הַסֵּף שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם קו"ח דְּלָמָּה הוּא צָרִיךְ לְאִסּוּקֵי זֶה וְדַחַק הַרְבֵּה בְּזֶה עֵי"ש: וּלפ"ז נִיחָא שְׁפִיר דְּהִנֵּה בְּעַנְיָן זֶה שֶׁל אֲזוּקֵי מִזִּיק יֵשׁ שְׁנֵי אוֹפְנִים אֶפְסֹן אֶחָד הוּא דְּמִזִּיק הַדְּבָר דְּנַעֲשֶׂה לְאֲכִילָה פְּדִרְךְ הַנֶּאֱתוֹ וְאוּכְלוּ פֶּן כְּמוֹ כּוֹסֵס חֲטָה דְּהוּא נַעֲשֶׂה לְטַחֲוֹן קַמַּח וְלֶאֱכֹפֹת פֶּת וְהוּא לוֹסְסֹן וְזֶה לְהַגּוּף אֵינוֹ מִזִּיק וְיֵשׁ לוֹ ג"כ הַנֶּאֱתָה אִךְ הוּא שְׁלֵא כד"ה וְיֵשׁ מִזִּיק לְגוּף כְּמוֹ הַשּׁוֹתֶה שְׁמֹן דְּזֶה מִזִּיק ג"כ לְגוּף וּא"כ נִיחָא גַבֵּי הַשּׁוֹתֶה שְׁמֹן שְׁפִיר מִיְיָתֵי דְּכִינּוֹן דְּהוּא פְּטוֹר מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִזִּיק לְגוּף א"כ אֵינוֹ מְבָרְךְ נְמִי שׁוּם בְּרִכָּה אֲבָל הֵתֵם בְּכּוֹסֵס חֲטָה דְּרַק מִזִּיק הוּא לְהַאֲכִילָה וְלֹא לְהַגּוּף דְּהַגּוּף נִהְיָה שְׁפִיר מְבָרְכִין בַּפֶּה"א אִךְ דַּא"ל דְּבְתְרוּמָה פִּינֹן דְּהוּא מִזִּיק הַמֶּאֱכֵל א"מ קו"ח פְּדִבְרֵי הָרֶאֱב"ד ו"ל אִךְ הָא אֵיכָּא לְמִימַר גַּם גַּבֵּי שְׁמֹן דְּלֶהֱכִי פְּטוֹר מִחֲנוּמֵשׁ לֹא מִשּׁוּם דְּמִזִּיק לְגוּף אֵלָּא מִשּׁוּם דְּשְׁמֹן עוֹמֵד לְשִׁתִּיה ע"י אֲנִיגְרוֹן וְזֶהוּ תִּיקוּנוֹ וְאִי שׁוֹתֶה לִיה בְּעִינֵיה מִזִּיק הוּא לְהַשְׁמֹן אִךְ אֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר פֶּן דְּהָא א"כ מ"ט חֲזִיב בְּסֵף שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה דג"כ מִזִּיק הוּא לְשְׁמֹן דְּאֵינוֹ עוֹמֵד לְכֶף וּלְהִכֵּי ר' שְׁמַעוֹן ס"ל בְּתוֹסְפֹתָא רפ"ו דְּתְרוּמוֹת דְּהַסֵּף שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חֲנוּמֵשׁ מִשּׁוּם דַּע"כ ס"ל דְּזֶהוּ שְׁלֵא כד"ה בְּשְׁמֹן דְּעִיקַר הוּא לְשִׁחוֹת ע"י אֲנִיגְרוֹן אֲבָל אֲנֹן דס"ל דְּהַסֵּף שְׁמֹן כָּל תְּרוּמָה חֲזִיב קו"ח ש"מ דל"א גַבֵּי שְׁמֹן זֶה דְּאֵינוֹ עוֹמֵד רַק לְשִׁחוֹת ע"י אֲנִיגְרוֹן וּא"ל מִזִּיק הַשְׁמֹן אֵלָּא הוּא דְּרַכּוֹ לְכָל הַנֶּאֱוֹת לְסִיכָה וְלְשִׁתִּיה וְרַק אִם שִׁתָּה הוּא פְּטוֹר מִשּׁוּם דְּמִזִּיק לְהַגּוּף וּלְהִכֵּי אֵינוֹ מְבָרְךְ כ"א ע"י אֲנִיגְרוֹן אוֹ בְּחוּשֵׁשׁ בְּגִירוֹנוֹ דְּאֵית לִיה הַנֶּאֱתָה וְהוּא לְרַפּוּאָה וּמִן כְּרַח הוּא מְסִיפָא דְּהַסֵּף שְׁמֹן שֶׁל תְּרוּמָה דְּהַטַּעַם דְּבְרִישָׁא גַבֵּי שׁוֹתֶה אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חֲנוּמֵשׁ מִשּׁוּם דְּמִזִּיק לְהַגּוּף וְלֹא לְהַשְׁמֹן וּא"כ שְׁפִיר א"מ ע"ז אֲבָל כּוֹסֵס חֲטָה דְּאֵינוֹ מִזִּיק לְהַגּוּף שְׁפִיר מְבָרְךְ אִךְ דְּלִגְבֵי תְרוּמָה א"ל דַּא"מ חֲנוּמֵשׁ פְּדִבְרֵי הָרֶאֱב"ד ו"ל כְּמִבְּוֹאָר וְדוּק: פְּרַק יֵא הַלְכָּה ז אֲבָל סְכִין אֶת הַקֶּטֶן כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּעֵיָא דְּאִיפְשָׁטָא בַּפ' הָעֶרֶל כּו'. וְהִנֵּה נ"ל פִּי ט"ס יֵשׁ בְּדַבְרֵי הַכ"מ דְּבַגְמ' דִּינֹן לֹא גַפְשֵׁט הַבְּעֵיָא וְנִשְׂאָר בְּסַפֵּק וְרַק בִּירוּשְׁלַמִי ר"פ הָעֶרֶל אֶפְשָׁט לִיה הַבְּעֵיָא וְצ"ל בִּירוּשְׁלַמִי ר"פ הָעֶרֶל וְזִרְכוּ שֶׁל רַבִּינוֹ הוּא בַּכ"ד לְפָסוּק פְּהַפְשִׁיטוּתָא שֶׁל הִירוּשְׁלַמִי הֵיכָא דְּבַגְמ' דִּינֹן נִשְׂאָר בְּבְעֵיָא וּבִירוּשְׁלַמִי אִיפְשָׁט וְה"נ פֶּן וְדוּק: פְּרַק יד הַלְכָּה כ לֹא יִתֵּן כּו' וְרִשָׁאֵי יִשְׂרָאֵל לֹאמַר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר הָא לֵךְ סְלַע זֹו וְתֵן תְּרוּמָה אוֹ בְּכוֹר אוֹ שְׂאָר מִתְּנוֹת לְפָלוּגֵי הַפֶּהֶן בֵּין בְּתוֹ אוֹ ב"א וְכָל פִּינִיצָא בְּזֶה עכ"ל, וְהִנֵּה הַטּוֹר בִּינ"ד (סִי' שְׁלֵא) הַשִּׁיג עַל רַבִּינוֹ מַגַּמ' עֲרוּכָה דַּמַּס' בְּכוֹרוֹת ל כז ע"א) וְז"ל שָׁם וְכַתֵּב הָרַמְבַּ"ם ו"ל וְרִשָׁאֵי יִשְׂרָאֵל לֹאמַר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר הִילָךְ סְלַע וְתֵן תְּרוּמָה אוֹ בְּכוֹר אוֹ שְׂאָר מ"כ לַב"ב כּו' וּמִיָּהוּ בַּפ' ע"כ בְּבְכוֹרוֹת (דָּף כז) מִשְׁמַע דְּנִקְא בְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁרִי לְמִימַר הִילָךְ סְלַע אֲבָל בְּבְכוֹר זְרוּעַ לְחֵיִים וְקִיבָה אָסוּר עכ"ל: וְהִנֵּה הַב"י הֵבִיא הַסּוּגֵיָא שָׁם מַגַּמ' דְּבְכוֹרוֹת דְּאֵמַר הֵתֵם וְתָנָא מ"ט לֹא קֵאֲמַר מִתְּנוֹת פְּהוּנָה אֲמַר לֵךְ תְּרוּמָה הוּא דְּקַדְוִשְׁת הַגּוּף הַנִּי פִּינֹן דְּקַדְוִשְׁת דְּמִים נִיָּהוּ וְאֵתִי לְמַטְעֵי בְּהוּ וְאֵתִי לִיָּנֵהֵג בְּהוּ מְנַהֵג דְּחֻלִּין כּו' וְאֶפְשָׁר

שהוא ו"ל הנה מפרש דהאי תנא ס"ל כב"ש דאמר שם לא ימנה ישראל עם הפהו על הבכור וס"ל דהה"ד לשאר מתנות והיינו דקאמרי לנהוג ביה מנהג דחולין היינו להאכילם לישראל וצ"ל דהא דאסורים למנות ישראל עם הפהו על הבכור דס"ל היינו דוקא בלא פדיון אסורים לב"ש אבל ע"י פדיון מותר והיינו דקאמר דקדושת דמים ניהו ואמרי למטעי שפבר נתחלל קדושתה ע"י ד' זוזי ונאכילהו לישראל אבל בתרומה דקדושת הגוף שרי כו' וכיון דאנו קיי"ל דלא כב"ש אלא כב"ה ושרי אפילו לעפום משו"ה ל"א כו' ושרי אפילו בבכור ומתנות עכ"ל הב"י: והנה כ"ד תמוה לענ"ד מה שאמר דב"ש ס"ל דהה"ד לשאר מתנות פהו נמי בבכור ואסור למנות ישראל עם הפהו ליתא פלל דמהכ"ת נמא דזרוע לחיים וקובה יהא אסור ובדאי שרי לזרים ובפירוש איתא בהדיא במס' בכורות (דף לג) ובתמורה (דף פד) פיוצא בו אין מרגילין בבכור ולא בפסוהמ"ק כו' אלא בכור מאן תנא אר"ח ב"ש היא דאמר בכור אין מאכילין כו' אלא פסוהמ"ק מ"ת אר"ח ראבר"ש היא ור"ח לוקמי פלו"כב"ש דלמא עד פאן קסברי ב"ש אלא בבכור דקדושתו מרחם אבל בפסוהמ"ק דאין קדושתו מרחם שרי לב"ש להאכיל לזרים וא"כ מכ"ש שאר מתנות דאין בהם קדושה רק מה שנאכילם בגדולה כמבואר בחולין (דף קלב ע"ב) וקיי"ל דבעל אוכל בשביל אשתו והוא בלא חולק: ומה שפכת עוד הב"י דהיינו דוקא דהא דבכור אין מאכילין לב"ש בלא פדיון הוא אבל ע"י פדיון מותר דבר זה ליתא פלל דגבי בכור ליפא חילוק פלל בין קודם פדיון לאחר פדיון דלבכור ומעשר קיי"ל דאין להם פדיון בכ"ד ולאחר פדיון המה בקדושתו כמו קודם פדיון וכמו דאיתא במשנה דבכורות דף יד) ובתמורה (דף כא) וכן שם בבכורות (דף לג) פי קאמר ראבר"ש בפסוהמ"ק דאלימי למתפס פדיונו אבל בבכור דל"מ פדיונו לא ודבריו צע"ג.

אמנם לענ"ד דברי רבינו נכונים הנה דהוא משנה ערוכה במס' ערכין (דף פח ע"ב) הבכור בין תם בין בע"מ מחרימין כו' אומדין פמה אדם רוצה ליתן לבן בתו פהו או לבן אחותו כו' וכתבו רש"י ותוס' שם דנקיט בן בתו דשרי בטובת הנאה וכן לקמן במשנה אר"י מקרא דיקדיש דמקדישו הקדש עלוי ומפרש רש"י משום טובת הנאה אלמא דשרי ליתן סלע וליתן בכור לבן בתו דברי רבינו ואין חילוק בין בכור לתרו"מ בנה.

והנה בתוספתא דמס' דמאי פ"ד איתא פן רשאי ישראל לומר הילך סלע זו ותן תרומה לבן בתו או בכור לבן בתו פהו רשפ"א אומר פל מתנות פהונה רשאי שיאמר לו הילך סלע ותנם לבן בתו כו' והגירסא שמה מוטעת היא דהא משמע דהת"ק ורשפ"א פליגי דת"ק אינו מתיר רק תרומה ורשפ"א מחיר אף שאר מתנות פהונה דת"ק אוסר וצ"ל ע"כ דמלת בכור לא הנה פתוב בדברי ת"ק ועיי"ש בהגהות הגר"א ו"ל נמצא דת"ק ורשפ"א בהא פליגי דת"ק ס"ל דלא שרי טובת הנאה רק בתרומה ולא בבכור ונותנות פהונה ורשפ"א מתיר הפל והמשנה דערכין סתום בנה כמו רשפ"א דשרי טובת הנאה וכן התנא דברייתא דבכורות ס"ל כמו הת"ק דברייתא וה"ל סתם במשנה ומחלוקת בפרייתא ופוסק רבינו פסתם משנה ושרי בכור וכל מת"כ בטובת הנאה לפהו ודוק: הלכה פב עשרה אין חולקין להם תרומה בבה"ג כו' וכולן משלחין כו' חוץ הערל והטמא שאין משלחין להו פלל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וַיֵּשׁ לְתַמּוּהַ דְּהָא בְּבְרִייתָא לֹא קִתְּנִי אֶלְא חוּזַן מִטְּמָא אֲבָל עָרַל מְשַׁגְּרִינוּן מ"ט
הַאי נְפִישׁ אֲוֹנָסָא וְהַאי ל"נ אֲוֹנָסָא וּצ"ל שְׁרַבִּינוּ ה"ל גִּירְסָא אַחֲרַת עַכ"ל. וּנ"ל פִּי מְוַכְרַח
קֶצֶת לֹמֵר דְּהֶעֱיָקֵר פְּגִירְסַת רַבִּינוּ דַּא"נ דְּטְמָא אִין מְשַׁלְחִין מְשׁוּם דְּלֹא נְפִישׁ אֲוֹנָסָא אֲבָל
עָרַל לְהִכִּי מְשַׁלְחִין דְּנְפִישׁ אֲוֹנָסָא הָא נִיחָא לְמ"ד לְהַ יְטְמָא רְשׁוּת אֲבָל לְמ"ד לְהַ יְטְמָא
חֻבָּה וַא"כ אִם לִכְהֵן שְׂיִקְרָה לֹו שְׂיִמּוּת קְרוּב אֲזִי מְחֻיָּב הוּא לְטְמָא וְאַח"כ קוֹדֵם שְׂיִזְהַ
בג' וּבז' הוּא טְמָא וְהוּא נְמִי בְּאֹנָס וּנְפִישׁ אֲוֹנָסָא אֶלְא דְּלִיתָא גִּירְסָא זֹו וְשׁוּיִן עָרַל וְטְמָא
שְׂהוּ אֲוֹנָסִים לְבָלִי לְשַׁלּוּחַ לְהֵם מְשׁוּם דְּמֵאִיסָא פְּדַבְרִי רַבִּינוּ וְדוּק: פֶּרֶק טו הִלְכָה יֵט
קִדְרָה שְׂבִיטָל בְּהַ תְּרוּמָה לֹא יִבְשַׁל בְּהַ חֻלְיִן וְאִם בִּישַׁל בְּנו"ט וְאִם שְׂטַף הַקְּדֻרָה בְּמִים
אוּ בִּינֵן מְוַתֵּר לְבַשַׁל בְּהַ שְׂטַף בְּמִקְצַת הַפְּלִי א"צ לְשַׁטֵּף אֶת כְּלוּלֹו אֶלְא שׁוּטֵף מְקוּם
הַבִּישׁוּל בְּלִבְד עַכ"ל.

וְהֶרָאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגוֹת תְּמָה עַד"ר מְהַסְּוִינָא דְּזִבְחִים דְּלֹא מְצִינוּ שְׂטִיפָה אֶלְא בְּצוּנוּן וְזֵה
צָרִיף הַגְּעָלָה בְּחַמִּין וְדוּקָא קִדְרָה שְׁל נְחֻשֶׁת אֲבָל שְׁל חֶרֶס אִין לֹו תַקְנָה וְעֵינֵן כ"מ מַה
שְׂמַבִּיא מְהַמְּשִׁנָּה דְּתְרוּמוֹת פִּי"א מ"ח.

וּנ"ל לֹמֵר כֵּן דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לְהַ שְׁם אֶת דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּפִי"א דְּתְרוּמוֹת פְּדַבְרֵי הֶרָא"ה
בְּבַדְה"ב שְׁם בְּתוֹרַת הַבֵּית שְׁעַר ג' וְלֹא פְּדַבְרֵי הֶרָשָׁב"א ז"ל וְצָרִיף לֹמֵר דְּגִירִיס
בִּירוּשְׁלָמִי מְגַעִילָה ג"פ סֶתֶם וְלֹא מְזַכִּיר בְּחַמִּין פְּגִירְסַת הֶרָא"ה וְלֹא כְּמוֹ שְׂגוֹרִס הֶרָשָׁב"א
ז"ל בְּחַמִּין וּמְפָרֵשׁ לִיהַ דְּמַגְעִילָה ג"פ הוּא בְּצוּנוּן דְּאִי בְּחַמִּין ל"ל ג' פְּעָמִים דְּלֹא מְצִינוּ
בְּשׁוּם מְקוּם דְּנִבְעֵי הַגְּעָלָה בְּחַמִּין יוֹתֵר מִפִּי"א אֲבָל בְּצוּנוּן הָא שְׂפִיר מְצִינוּ כְּמוֹ שְׂפַתְב
רַבִּינוּ לְעִיל בַּהַמ"א פִּי"א הִי"ח לְעַנְיֵן כּוֹס שְׁל יי"נ דְּבַעִינוּ נְמִי הִדְחָה ג' פְּעָמִים וְכְמוֹ
שְׂמְפָרֵשׁ רַבִּינוּ הַסְּוִינָא דַע"ז שְׁם וְעֵינֵי"ש בַּכ"מ וְלַח"מ וַא"כ ה"נ פִּינוּ דְּבַעִי ג"פ הוּא
מְשׁוּם דְּדִי בְּשְׂטִיפָה בְּצוּנוּן בְּעֵי ג"פ וְקוֹשְׁיַת הִירוּשְׁלָמִי שְׁם מְהַרְכִּינָה וּמִקְצַת וְאֶת אֲמַרְתָּ
הִיכֵן הוּא נְמִי יִפְרֵשׁ כְּפִירוּשׁ הַר"א ז"ל דְּבַעִי מ"ט צָרִיף ג"פ הִדְחָה וְשְׁם ל"צ וּמְשַׁנֵּי הֶתֶם
מְגַעִיל ע"י הָאוּר כּו' וְכֹאן ע"י שְׁנַתְּבַשַׁל ע"י הָאוּר בְּעֵי הִדְחָה ג"פ הַפֶּל כְּפִירוּשׁ הֶרָא"ה.

וְהִירוּשְׁלָמִי אוֹמֵר שְׁם תְּרוּמָה בְּעוֹן מִיתָה וּנְבִלָה בְּלָאוּ וּמְשַׁנֵּי כַמ"ד מְאֲלִיָּהּ קוֹיָלוּ אֶת
הַמְעַשְׂרוֹת וְזֵהוּ בְּתְרוּמָה בּוּזַה"ז דְּרַבְּנָן וַא"כ לֹא מְצִינוּ הֵיטֵר זֵה רַק בְּתְרוּמָה דְּרַבְּנָן דְּדִי
בְּשְׂטִיפָה בְּצוּנוּן ג"פ וְרַבִּינוּ אֵף שְׂפַתְב סֶתֶם קִדְרָה שְׂבִיטָל בְּהַ תְּרוּמָה צָרִיף לֹמֵר לְדַבְרֵי
רַבִּינוּ כְּמוֹ שְׂפַתְב גַּם הַכ"מ לְעִיל בַּה' ב' גְּבִי חֲבִית סְתוּמָה שְׁנַפְלָה אַחַת מֵהֵן כּו' דְּאֲמַרִּינוּ
דְּהוֹתְרוּ כּו' וְכַתֵּב הַכ"מ לִישָׁב שְׁם הַשְּׂגַת הֶרָאָב"ד ז"ל דַע"כ לֹא פְּלִיגֵי רַבְּנָן עַל
ר"א אֶלְא בְּאִיסוּר תּוֹרָה אֲבָל בְּמִידֵי דְּרַבְּנָן מוֹדִי לִיהַ וְכִינוּ דְּרַבִּינוּ סוֹבֵר דְּתְרוּמָה בּוּזַה"ז
מְדַרְבְּנָן שְׂפִיר פּוֹסֵק כַר"ל וְכֵן כְּתִב הַכ"מ לְקַמָּן בְּפ"ה מַהֵל' מ"ש ה' ט"ו וּל"נ דְּרַבִּינוּ
ס"ל דְּתְרוּמָה בּוּזַה"ז דְּרַבְּנָן וְכֵן לְקַמָּן בְּפ"ג מַה' מַעְשֵׁר ג"כ כ' הַכ"מ דְּמֵיִרִי בּוּזַה"ז דְּהוּא
מְדַרְבְּנָן וַא"כ כַּה"כ דְּהֶתֶם דְּאוֹמֵר רַבִּינוּ תְּרוּמָה וּמַעְשֵׁר סְתָמָא מ"מ הוּא מֵיִרִי בּוּזַה"ז
דְּהוּא מְדַרְבְּנָן ה"נ אֵף שְׂפַתְב רַבִּינוּ סֶתֶם קִדְרָה שְׁל תְּרוּמָה מ"מ מֵיִרִי בְּסֶתֶם תְּרוּמָה
דְּהוּא בּוּזַה"ז כַּמ"ד שְׁם בִּירוּשְׁלָמִי מְאֲלִיָּהּ קוֹיָלוּ הַמְעַשְׂרוֹת אֲבָל אִם הִיָּה תְּרוּמָה שְׁל
תּוֹרָה יוֹכַל הִיּוֹת דְּלֹא סְגִי בְּזֵה וְכְמוֹ שְׂאוֹמֵר שְׁם הִירוּשְׁלָמִי דְּאֵף נְבִלָה שְׂהִיא בְּלָאוּ
הַחֲמִירוּ וַא"כ נִיחָא מְהַא דְּזִבְחִים (דַּף צַה) דְּהֶתֶם קָאֵי עַל הַקְּרָאֵי וּמֵיִרִי בְּתְרוּמָה

דאורייטא בנדאי דאי שנה לשאר איסורין דבכלי נחשת בעי הגעלה ובכלי חרס אין לו תקנה ובא שמה רק למעט ממריקה ושטיפה בקדשים פמבואר.

ועיין שו"ת נוב"י מה"ק (סי' לו) ולקמן בפ"ז מה' מעשר מה שנובאר: הלכות מעשר פ"ק א הלכה ה האוכל טבלים כו' ועיין לקמן פ"ט מה' בכורים הי"ד מה שפארנו בזה: פ"ק ג הלכה ה הפונס שבלים לעשות עיסה לא נקבעו לאכלן מלילות נקבעו למעשר בד"א בתבואה אבל בקטניות לא נקבעו למעשר עכ"ל.

וכתב הכ"מ בפ"ק דביצה (דף יג) ופוסק פלישנא בתרא דאפני עכ"ל. וכתב הצ"ח שם במס' ביצה דלקי פוסק רבינו פלישנא בתרא לקולא משום דרבא שם דאמר קנסא פוסק פן וכינון דזהו רק מדרבנן תרומת פירות או בזה"ז דהוא רק מדרבנן ומשו"ה פסקינן לקולא ותמה לפ"ז על דברי הר"ש בפ"י דמס' תרומות מ"ו שהקריע פלישנא קמא לחומרא וכן נראה דעת הרע"ב במשנה שם ודחק בזה עיי"ש: ולענ"ד נ"ל ליישב דברי הר"ש והרע"ב פשוט עפ"י פן דשם בגמ' קאמר מחשב הא מדידה בעי ופירש רש"י ז"ל בשלמא אי בישראל מוקמית לה ובתרומה גדולה איפא למחשב למתני דנטלת באומד שת"ג לא נתנה שיעור כו' אבל גבי לוי מעשר מן המעשר פתיב וצריך למדוד ומשני ה"מ אבא אלעזר פן גומיל הוא דאמר ונחשב כו' כשם שתרומה גדולה נטל באומד ובמחשבה פך תרומת מעשר נטלת באומד ובמחשבה עכ"ל.

והנה פיון דאנן הא ס"ל דלא כאב"א ב"ג כמו שפוסק רבינו לעיל בפ"ג מה' תרומות הי"י וכן אפסק בטור וש"ע יו"ד (סי' שלא) דתרומת מעשר אין מפרישין אותה באומד אלא מדקדק בשיעורא אפילו בזה"ז כו' וא"כ לא מלי לאוקמי האי סתם משנה כאב"א ב"ג דמירי בכו' לוי וס"ל דנטלת במחשבה תרומת מעשר ונפיר טפי פסקינן פלישנא קמא ומירי לגבי ישראל הא דקתני מחשב ואתיא המשנה אליבא דהלכתא ופוסק הר"ש כל"ק אליבא דדינא.

ולדעת רבינו צריך לומר ולדחוק ג"כ דאף בזה דאמר מחשב לא אתיא אליבא דהלכתא מ"מ שאר דברי המשנה פסקינן פן דמירי בכו' לוי כל"ב דאפני דסובר גם רבא פן שם ומשו"ה פאן לעיל בפ"ג דתרומות הי"ד דכתב רבינו הדין של פן לוי שלקח מעשר שבלים כו' אלא קונסין אותו לדוש כו' ה"ז פותש ונותן לפהן את הזרע כו' והוא ממשנה זו משנה ו' דתרומות פ"י מי שה"ל חבילי תלתן כמו שכתב הכ"מ לא פתיב מחשב דלדין ניתא זה פמבואר ועיין שעה"מ הקא ודוק: פ"ק ד הלכה ב ויראה לי שאין לוקין מה"ת על אכילת טבל עד שיקבע בכניסתו לביתו כו' אבל אם נקבע בשאר השנה דברים שפנינו אין לוקין עליו אלא מפת מרדות מדבריהן עכ"ל.

וכתב הכ"מ ירושלמי פ"ג דמעשרות א"ר יוחנן חצר מקח ושבת אין מה"ת וא"ת למה תלה הדבר ביראה לי פיון שהוא פשוט שם י"ל אע"פ שהשלישה דברים מבוארים בירושלמי והשלישה א"מ ורבינו יראה ללמד אלו מאלו עכ"ל.

ונ"ל ליישב ד"ר פן דהנה במס' ב"מ ודף פח ע"א) איתא פלוגתא בזה בין ר' יוחנן לר' ינאי דר' ינאי ס"ל אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית ור' יוחנן אומר אפילו חצר קובעת שפאמר ואכלו בשעריה ושבעו וכתבו התוס' שם ד"ה עד דמוכרח הוא דר'

ינאי ס"ל דמה"ת אין קובעת עד שיראה פני הבית ומדרבנן קובע חצר ור' יוחנן ס"ל דאפילו חצר קובע מה"ת מקרא דנאכלו בשעריה עיי"ש.

וכתב שם השיטה מקובצת בשם הרשב"א דאף דבירושלמי ס"ל לר' יוחנן דחצר רק מדרבנן קובע מ"מ לא קשה שהחליפו שם בירושלמי והעמידו ר' יוחנן בשיטת ר' ינאי וכן מצינו בכמה מקומות נחדא דפליגי רב ושמואל במס' גיטין (דף יח) וס"ל לרב ה"ה עד שיפגנום ותזקיף.

ובירושלמי פ"י דשביעית ס"ל לרב אפכא דפגמה אע"פ שלא זקפה כו' וה"ג פן נמצא דלפ"ד ר' יוחנן בגמ' דידן ס"ל דמה"ת קובע חצר ופוסק רבינו כר' ינאי דהוא רבו של ר"י דס"ל בגמ' דידן דהוא מדרבנן ואף דבירושלמי הוא אפכא הכריע רבינו כגמ' דידן דר' ינאי ס"ל שהוא מדרבנן וכותיה פוסק ודוק: פ"ק ה הלכה טז מוג כו' ואצ"ל אם בישראל היין נאפילו בגת שאסור לשמות מהן עד שיעשור כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ משנה בפ"ב דמעשרות שותין על הגת בין בחמין בין בצונן ד"ר מאיר וראבר"צ וחקמים אומרים על החמין חייב על הצונן פטור והלכה פתחמים עכ"ל. והנה צריך לבאר אף דבמס' עירובין (דף צט) איתא שם וכן לגת בסתם משנה ופירשו רבא ור"ש שם דמירי לענן מעשור ופירשו רש"י ותוס' שם דמתניתין דקתני וכן לגת ר"מ היא וקתני לא יעמוד ע"ג קרקע וישתה בגת בלא הפרשת מעשור אלא א"כ הכניס ראשו ורובו לגת והתוס' כתבו ד"ה וכן דאתי כר"מ וא"כ מצינו סתם משנה כר"מ וה"ל לרבינו לפסוק פן ולחלק רק בין הכניס ראשו ורובו ללא הכניס ורבינו לא חילק פלל בזה וכתב סתם דברי חקמים.

וצריך לומר דרבינו סובר כמו דאמרינן במס' ב"ק (דף ק"ב ע"א) דבתרי מסכתות אין סדר למשנה וא"ל דסתם ואח"כ מחלוקת הוא ואין הלכה פסתם וא"כ להכי פוסק פתחמים דה"ל רבים. אמנם התוי"ט הביא במס' סוטה פ"ט דעת הכ"מ ושאר פוסקים דכתבו דבתרי סדרי יש סדר למשנה ואם ה"כא דהנה בתרי סדרי הו"ל לרבינו לפסוק פסתם וה"ל למפסק כר"מ בשותה: והנה המהרש"א ז"ל במס' שבת (דף יב) כתב וז"ל וכן בגת לענן מעשור וכו' מ' אתיא כ"כ התוס' פ' המוצא תפלין מיהו פתחמים נמי מ"ל ובצונן ע"כ נמצא דנוכל לפרש דסתם משנה אתיא פרבנן ושרי רק בצונן מ"מ יקשה דה"ל לרבינו לבאר דעומד ראשו ורובו ושותה בגת אבל לא יעמוד ראשו ורובו חוץ לגת כמו שמפרש לענן רה"ר ורה"י ובזה לא חילק פלל וכתב דרק בשל יין זה.

וע"כ נ"ל ליישב דעת רבינו פן דהנה בחידושי הרשב"א ז"ל במס' שבת (דף יב) הביא שם פירוש הר"ח ז"ל וז"ל שהעומד ברה"ר ושותה ברה"י אינו מותר לו לשותת אלא א"כ יכנס ראשו ורובו למקום שהוא שותה שאם ישארו לו הפנים מותר להחזירן למקומן פן בגת לענן מעשור אינו מותר לו לשותת מ"מ שפגת קודם שיעשור אלא אם הם צונן שיתכן לו להחזיר המותר אבל בחמין שמפסידין את היין דא"א לו להחזיר המותר אסור שמוגו לחמין נקבע למעשור עכ"ל.

נמצא דרבינו דפוסק דבצונן פטור ובחמין חייב זהו הפירוש שאמרה המשנה וכן בגת ולא מירי פלל לענן לכנס ראשו ורובו לענן מעשור וא"כ לא צריך לבאר יותר דדי

בְּזֶה מֵה שְׁפוֹסֵק כְּחֻמִּים לְחַלֵּק בֵּין צוּגוֹן לְחַמִּין דְּזֵהוּ הַמְשָׁנָה דְּמִסְכַּת עִירוּבֵין פְּדָבְרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל כְּשֵׁם הַר"ח וְדוּק: פֶּרֶק ו הַלְכָה ד לִיטְרָא מְעַשָּׂר טְבוּל וְהַשְׁבִּיחָה ל הוּא י' לִיטְרִין חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר וְאוֹתָהּ לִיטְרָא מְעַשָּׂר עָלֶיהָ מִמְקוֹם אַחַר לְפִי חֲשָׁבוֹן לִיטְרָא בְּצָלִים שְׁתַּקְנוּם וְזָרְעִים אֵינָם מְעַשָּׂר לַפ"ח הַתּוֹסְפוֹת אֲלֵא מְעַשָּׂר לְפִי כְּוָלָן עכ"ל: וְהִנֵּה הַכ"מ הֵבִיא הַמְקוֹר לְזֶה מִגַּמ' דְּנִדְרִים (נַח נח ע"ב) אִף לֹא בִיָּאָר בְּזֶה כָּל הַצְּנֻרָה.

וּנ"ל דְּשֵׁם בַּגַּמ' יֵשׁ בְּזֶה שְׁלֵשָׁה פִּירוּשִׁים חֲדָא פִּירוּשׁ הַר"ן דְּמַפְרֵשׁ לָהּ דְּמִיָּרֵי שְׁזָרְעָה בְּשָׁבִיעִית וּמַפְרֵשׁ לָהּ חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר וּבְשָׁבִיעִית בְּפַעַם שְׁזָרְעָה בְּשָׁנָה הַשְׁבִּיעִית וְהַתּוֹסְפוֹת פְּטוּרָה מִמַּעְשָׂרוֹת דְּהַפְקִירָא נִיגְהוּ וְהַעֲקָר חֲזִיב וְלֹא מִיָּבִטִיל וּמְעַשָּׂר מִמְקוֹם אַחַר אֲבָל מִנִּיה וּבִיה לֹא דְתוֹסְפוֹת פְּטוּר וְה"ל מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב.

וְהִנֵּה כְּפִי פִירוּשׁ זֶה נִדְאֵי אֵינּוּ מַפְרֵשׁ רַבִּינוּ דְּהָא רַבִּינוּ לֹא מִיָּרֵי כָּלֵל הֵכָא בְּשָׁנָה שְׁבִיעִית וְרַק מַפְרֵשׁ לָהּ לְעִנּוּן מְעַשָּׂר בְּלִבְד וְהַבְּרִייתָא דְאַמְרָה שֵׁם חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר וּבְשָׁבִיעִית מַפְרֵשׁ לָהּ ע"כ זו או זו קְתַנִּי חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר בְּשָׁנַת הַמַּעְשָׂר וּבְשָׁנַת הַשְׁבִּיעִית חֲזִיבָת בְּבִיעוּר.

וְהִנֵּה לְפִי פִירוּשׁ הַר"ן ו"ל קָשָׁה לִי כִּינּוֹן דְּמַסִּיק וְחֲזִיבָת בְּבִיעוּר שְׁצָרִיף לְבַעַר הַכֹּל קוֹדֵם הַבִּיעוּר א"כ הוּי הַכֹּל מְשֻׁמְשִׁין בּוּ בְּכָל הַעֲשָׂרָה לִיטְרִין וְאִיף חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר וְכַמוֹ דְאַמְרִינּוּ בַּמַּס' ר"ה וְדַף טז ע"א) יֵד הַכֹּל מְשֻׁמְשִׁין בּוּ וְאֵת אֲמַרְתָּ חֲזִיבָת בְּמַעְשָׂר וְהֵכָא אֲפִילוּ רַב הַמְנוּנָא דְפְּלִיג שֵׁם עַל אֲתָרוּג בֵּת שְׁשִׁית שְׁנַכְנַס לְשָׁבִיעִית דְּלַעוֹלָם שְׁשִׁית וּל"א יֵד הַכֹּל מְשֻׁמְשִׁין הֵכָא מוֹדֵי דְהֵתָם פִּירוּשׁ רַש"י ו"ל בְּמִשְׁמָשִׁי יֵד שְׁפָה הוּא גְזוּל כִּינּוֹן דַּהֲמ"ד לֹא הוּי הַפְּקָר כּו' וְא"כ הֵכָא דְאַמְרַת הַר"ן ו"ל וּבְשָׁבִיעִית שְׁצָרִיף לְבַעַר הַכֹּל קוֹדֵם זְמַן הַבִּיעוּר א"כ הוּי הַפְּקָר מִן הַדִּין וּפְטוּר כְּוָלוּ מִן הַמַּעְשָׂר וּמַכ"ש לְרַבָּה דְאַמְרַת הֵתָם דְּפְטוּר גְּבִי אֲתָרוּג אִף שֶׁהוּא לֹא מַה"ד וּמַכ"ש הֵכָא דְפְטוּר וְע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּמִלִּי מִלִּי קְתַנִּי וּבְרִייתָא מְעַשָּׂר לְחוּד בְּשָׂאָר הַשְּׁנַיִם וּשְׁבִיעִית לְחוּד בְּשָׁנַת הַשְּׁמִיטָה.

וְהִנֵּה הָרֵא"ש ו"ל פִּירוּשׁ שֵׁם דְּלֹא מִיָּרֵי בְּשָׁבִיעִית אֲבָל לַפ"ז לֹא גָרִיס כָּלֵל בְּבִיעוּתָא מִלַּת מִמְקוֹם אַחַר וְרַק מְעַשָּׂר עָלֶיהָ לַפ"ת כְּלוּמַר מַפְרִישׁ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵי מִלִּיטְרָא מְמַעְשָׂר הַטְּבוּל לְתַרוּמַת מְעַשָּׂר וּמְשַׁמַּע דִּיכּוֹל לְהַפְרִישׁ גַּם מִנִּיה וּבִיה לַפ"ח דְּלֹא הַזְכִּיר כָּלֵל מִמְקוֹם אַחַר.

וְהִנֵּה פִירוּשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא פִירוּשׁ רַש"י ו"ל שֵׁם דְּגָרִיס מִמְקוֹם אַחַר מְפִירוֹת שֶׁל אֲשַׁתְּמַד וְזֵה מִמְקוֹם אַחַר וְלֹא מְפִירוֹת שֶׁל שְׁנָה זֹו שְׁאִין מְעַשְׂרִין מְחַדָּשׁ עַל הַיָּשׁוּן עכ"ל. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה רַבִּינוּ דְכָתַב לִיה מִמְקוֹם אַחַר מְפִירוֹת שֶׁל אֲשַׁתְּמַד א"ל כְּפִירוּשׁ רַש"י ו"ל דְּלֹא יִפְרֵשׁ מְחַדָּשׁ עַל הַיָּשׁוּן דְּמַפְרֵשׁ לִיה בְּשָׂאָר שְׁנַיִם לֹא בְּשָׁבִיעִית אֲמַנָּם תִּקְשָׁה דְאִי נִפְרֵשׁ כֵּן ה"ל לְבִיאָר דְּזֵה רַק אִם הִלִּיטְרָא מְעַשָּׂר מְטָבֵל שְׁזָרְעָה וְהַשְׁבִּיחָה הִיָּה מְפִירוֹת שֶׁל אֲשַׁתְּמַד אֲבָל אִם הִיָּה הַכֹּל בְּחַד שְׁנָה כְּמוֹ אִם לִקְטַ יָרַק או ש"ד שְׁשָׁנָתוֹ תִּשְׁרִי אַחַר ר"ה וְזָרְעָה וְהַשְׁבִּיחָה וּלְקַטָּה עוֹד קוֹדֵם ר"ה הֵכָא נִמְצָא דְהַכֹּל הוּא מְשָׁנָה אֲתַת נֹכַח לְעַשָּׂר מִנִּיה וּבִיה וְרַק אִם הוּא שֶׁל שְׁנָה הַעֲבָרָה וְרַבִּינוּ סְתִימִים לִיה וְכָתַב סְתִימִים מִמְקוֹם אַחַר מְשַׁחַט בַּכ"ג.

והנה לפי פירוש הר"ן ו"ל קשה לי עוד דעיקר הקושיא ממה שלא נתבטל הגידול ונאסר בשביעית והא הוי איסורו על ידי קרקע וא"כ מאי מתרץ הגמ' אמרי מעשר דגון הוא דקגריס ליה וא"א דגם לעגן שביעית איירי הכא מאי הוא התירוץ דדגון קגריס דזהו רק לעגן קביעתו למעשר אבל לעגן ביעור ושביעית לא שינה זה וא"כ אמאי לא נתבטל דהא הקרקע גרים החיוב והפטור: ונ"ל לומר דרבינו מפרש לה כמו שכתב שם בס' שיטה מקונצת לפרש כן ונ"ל אותה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר ממעשר טבל אחר לפי חשבון עשירית הליטרא שאם יש ליטרא אחר של טבל מעשר ופירש ממנה שני עשיריות אחד בשביל עצמה ואחד בשביל זה שהן חנומש הליטרא אבל מאותן עשר ליטרא לא יוכל לתקן לפי שהליטרא שזרעה לא נתבטלה ועדיין שם מעשר עליה והתשעה שגדוליהן טבל וצריף לעשרן מעשר ראשון ליתן ללוי והלוי יתן מחלקו לפהו מעשר מן המעשר כו' עד קתני מיהת אותה ליטרא מעשר ממקום אחר לפ"ח אלקא אין ביטלתה ע"י קרקע דא"א כן הפל הוא טבל ולא הנה צריף להפריש אלא תרומת מעשר לבד עכ"ל.

וכן מפרש ליה רבינו ו"ל וכל דבריו הקא הוא פירוש הש"מ כמבואר: והנה בירושלמי פ"ט דתרומות הביא ברייתא זו ושם לא פתב ובשביעית וכן לא פתב ממקום אחר משמע דמפרש פירוש הר"ן דלהכי בעינו ממקום אחר משום שביעית וכיון דלא קתני שם שביעית לא קאמר נמי ממקום אחר אף רבינו דלא קאמר משום שביעית וכתב ממקום אחר משמע דגריס נמי כן בירושלמי ממ"א ומפרש ליה פירוש של הש"מ כמו שבארנו ודוק: פ"ק ו הלקה א מי שהיה לו מאה לוג של יין טבול מה"ת ואמר שני לוגין שאני עתיד להפ"מ ה"ה תרומה ועשרה מע"ר ותשעה מ"ש לא יתחיל וישתה עד שיגייס בסוף שיעור תרו"מ אלא יפריש ואח"כ ישתה וא"א זה שהגייס בסוף פאלו נברר תחלה מפני שחיוב תרו"מ מה"ת ואין אומרין בשל תורה נחשב פאלו נברר עד שיברור עכ"ל.

והנה נ"ל לבאר דהנה לכאורה משמע מדברי רבינו דאם אמר תתלה שני לוגין כו' אם אח"כ הפריש שרי הוא לשחות אח"כ מן היין והא תקשה דתיקף פאשר אמר שני לוגין כו' נעשה תרומה ומעשר אלו והמה מעורבין בתוך היין וכיון דס"ל אין ברייה א"כ אף אם אח"כ הפריש ל"א דהנברר הדבר דהמה שהפריש הוא ונשארו מעורבין ונאסר הפל: אף נ"ל ליישב כן דהנה שם במס' עירובין (דף לו ע"ב) אמר רבא הכא משום דה"ל דבעינו ראשית ששיריה נפרין ולהכי לא הני תרו"מ לר"ש וא"כ תקשה על רבינו ל"ל לומר הטעם דלהכי לא יתחיל וישתה עד שיפריש משום דאין ברייה ת"ל דלא חל תרו"מ דלא הוי שיריה נפרין בשלמא על ר"מ דשרי לא קשה דא"ל דס"ל כמו דס"ל לר"א חיסמא שם במשנה פ"ג דתרומות מ"ה דאמר האומר תרומת הפרי עליו ממנו קרא שם וכתב הרע"ב דס"ל דל"ב שיריה נפרין וכן ס"ל להירושלמי שם בפ"ג דתרומות דל"ש שרי אפילו אם לא אמר בתוכו אלא בו כמו שמביא התוס' דברי הירושלמי בסוכה (דף כג ע"ב) וחולק על רבא דאמר הכא במס' עירובין ש"ה דאיפא סביביו ופירש רש"י ו"ל דאיהו בתוכו קאמר ואם כן א"ל דגם ר"מ ס"ל כן אבל רבינו דהוא פוסק לעיל בפ"ג מה' תרומות ה"ח דאף אם אמר לתוכו לא אמר פלום עד שיאמר בצפוננו או בדרומו וא"כ הקא ודאי הנה שאין ש"נ ולא הוי תרו"מ פלל אף בלא טעמא דאין ברייה.

אף נִיחָא דְבָרֵי רַבִּינוּ עַפְ"י מֵאֵי שְׁפָתַי בְּס' קְצוֹת הַחֹשֶׁן (ס' סא) בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א וְ"ל דר"מ דְכִינּוּן דְאִית לֵיהּ בְּרִיָּה ה"ל פְּשִׁיפְרִישׁ שִׁירִים נְפָרִין וּל"מ לר"מ דְאִית לֵיהּ כר"א חִסְמָא כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ וּמְפָרֵשׁ לָהּ הַקְצוּה"ח הַסּוּגִיָּא שֵׁם בְּעִירוּבִין כּוֹן וְ"ל וּלְהִכִּי נִיחָא דְמַעֲיָקְרָא קְאָמְרִי בְּטַעְמָא דְבַעֲיָנוּ שִׁירִיהּ נְפָרִין וּב"א דְזָה הָוֵי שִׁירִיהּ נְפָרִין כִּינּוּן דְאָמְרִינוּ בְּרִיָּה וּכְשִׁפְרִישׁ הָרִי שִׁירִיהּ נְפָרִין וּכְמ"ש הַרְשָׁבָ"א אֵלָּא הֵתָם כְּדַקְתָּנִי טַעְמָא שְׂמָא יִבְקַע הַנּוֹד וּמִשׁוֹ"ה אוֹסְרִין כּו' נִמְצָא דְנִיחָא לִפ"ד רַבִּינוּ דְלִפִּי דְבָרֵי הַמְסַקְנָא תְּלִיא זָה גּוּפִיהּ בְּבְרִיָּה דְאֵי אָמְרִינוּ יֵשׁ בְּרִיָּה ה"ל שִׁירִיהּ נְפָרִין אֲבָל כִּינּוּן דְקִי"ל אֵין בְּרִיָּה אֵין שִׁירִיהּ נְפָרִין וּא"כ כִּינּוּן דְאֵין שִׁירִיהּ נְפָרִין אֵינוּ חָל כְּלָל תְּרוּ"מ אֵי אוֹמֵר הַשְּׁנִי לְגִזִּין כְּמוֹ שְׁפָתַי רַבִּינוּ שֵׁם דְבַעֲי דְוָקָא שְׂמָא בְּצַפּוֹנוּ וּבְדַרְוָמוּ וּא"ל אֵינוּ כְּלוּם וּא"כ כִּינּוּן דְמַסִּיק לָהּ רַבִּינוּ דְאֵין בְּרִיָּה בְּדְאוּרִיָּתָא וּא"כ מִמִּילָא הוּא מְפָרֵשׁ מְזָה שְׂאֵין שִׁירִיהּ נְפָרִין וְלֹא חָל כְּלָל וְלֹא נֶאֱסְרָה הֵינּוּ שְׂלֵא נְדַמְעָה בְּזָה דְאֵינוּ כְּלוּם עַד אַחֲרֵי שְׂפִירִישׁ הַתְּרוּ"מ כְּמַבְּנָאָר: וְהִנֵּה צָרִיף לֹמֵר אֵף דְקִי"ל דְתְרוּמָה בּוּזָה"ז מְדַרְבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן הָא קִי"ל יֵשׁ בְּרִיָּה מ"מ הֵכָּא לֹא חִלְקוּ בְּדָבָר דְהָא דְקִי"ל דְבַדְרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִיָּה הוּא הַטַּעַם דְמַסְפָּקָא לָנוּ אֵי אָמְרִינוּ בְּרִיָּה אוּ לֹא וּלְהִכִּי בְּדְאוּרִיָּתָא אֲזַלִּינוּ לְחוּמָרָא וּבְדַרְבְּנָן אֲזַלִּינוּ לְקוּלָא כְּמוֹ שְׁפָתַי הַר"ן בִּפ"ג דְגִיטִין וּכְמוֹ שְׂנַבְּאָר לְקַמֵּן בַּה' מ"ש וּא"כ כִּינּוּן דְכַתְּבַת הַמְשַׁל"מ לְעֵיל בַּה' תְּרוּמוֹת פ' ז' הִי"ז דְרַק לְעַנְיָן תְּעַרְבוּבוֹת הַקְּיָלוּ בְּתְרוּמָה בּוּזָה"ז אֲבָל לְעַנְיָן סְפִיקוֹת לֹא הַקְּיָלוּ בְּזָה וּא"כ ה"נ ל"א בְּזָה בְּרִיָּה וְהָוֵי כְּעֵין דְאוּרִיָּתָא הֵכָּא וְרַק לְעֵיל גַּבִּי מַגְעִילָן ג"פ בְּצוּנָן בִּפְט"ו מַה' תְּרוּמוֹת דְהוּא לְפִי הַבְּלִיעַ שְׂפִיר הוּא כְּמוֹ תְּעַרְבוּבוֹת שֵׁא"נ בְּזָה הַקְּיָלוּ הֵכָּא בְּשִׁטְיָה בְּצוּנָן אֲבָל בְּדָבָר שְׂמַקְיָלִין מִשׁוּם סְפַק ל"א לְהַקְּל בַּתְּרוּ"מ בּוּזָה"ז כְּמַבְּנָאָר וְכֵן זָה שְׂפּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעֵיל בְּפִי"ב מַה"ל תְּרוּמוֹת הַכ"א דְאֵין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּתְרוּמוֹת וְהָא קִי"ל דְבְּאוּרִיָּתָא דְרַבְּנָן שְׂרִי לְעַשׂוֹת סְחוּרָה וּתְרוּמָה בּוּזָה"ז הוּא מְדַרְבְּנָן וְאֵף דְהוּא מְשַׁנָּה בִּפ"ז דְשְׂבִיעִית מ"מ הַמְשַׁנָּה א"ל דְמִיָּרִי בְּזַמֵּן שְׂהוּא דְאוּרִיָּתָא אֲבָל רַבִּינוּ דְלֹא בִּיָּאָר דְשְׂרִי לֵיהּ בּוּזָה"ז צָרִיף לֹמֵר נְמִי דְלָזָה לֹא הַקְּיָלוּ כְּדָבָרֵי הַמְשַׁל"מ רַק לְעַנְיָן תְּעַרְבוּבוֹת אֲבָל לְעַנְיָן אִיסוּר סְחוּרָה שְׁנָה הוּא כְּדְאוּרִיָּתָא וְעֵינּוּ נִדָּה (דָּף מו ע"ב) קְסָבֵר ר"י תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן וְכֵן בְּגִטִין (דָּף סה) דְמַעְשָׁר בּוּזָה"ז דְרַבְּנָן וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּזָה וּאֲכ"מ: פָּרַק ז' הַלְכָה וּ פִיצַד מְפָרִישׁ כּו' וְאֵם הָיוּ רְגִילִין לִיטּוֹל מִמֶּנּוּ וְהוּא רְגִיל שְׂלֵא לִימְנָן לְהֵם א"צ לְזַכּוֹת ע"י אַחַר כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה הוּא כְּדָבָרֵי רַב שֵׁם בְּמַס' גִּיטִין (דָּף ל) בְּמִפְרִי כְּהוֹנָה עֲסָקִינוּ כּו'. וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּהַגְהוֹת אֲשֶׁר"י בְּמַס' גִּיטִין שֵׁם שְׁפָתַי וְ"ל וּבְגַמ' מוֹקִי לָהּ בְּמִפְרִי כְּהוֹנָה וְאֵע"ג דְלֹא אֲתִי לִידּוֹ וְלֹא אֲפָרְשִׁיהּ עַדִּין מ"מ יְכוֹל לְהַקְנוֹת וְטַעְמִיהּ מִשׁוּם דְכָל מַתְּנוֹת כְּהוֹנָה חָשִׁיב כְּמוֹ מַתְּנָה מוּעֶטֶת וְאִיסוּר לְחַזּוֹר בּוֹ כְּמַבְּנָאָר בְּ"מ (דָּף מט) כּו' וְעוֹד אָמְרִינוּ כּו' וְטַעְמִיהּ מִשׁוּם דְאִיסוּר לְחַזּוֹר בְּדָבָרִים בְּעֶלְמָא מִשׁוּם דְמַתְּנָה מוּעֶטֶת הִיא כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה כָּל דְבָרֵי הַגְהוֹת אֲשֶׁר"י אֵלוּ מְבֹאָר בְּתוֹס' ב"ב (דָּף קכג ע"ב) ד"ה הִיא כּו' בְּכ"ד עֲבִיד מִפְרִי כְּהוֹנָה מְוַחֲזֵק בִּפ' כָּל הַגֵּט הַמְלִיָּה מְעוֹת אֵת הַכְּהֵן וְאֵת הַלּוֹי וְהִינּוּ טַעְמִיהּ שְׂהוּ מַתְּנָה מוּעֶטֶת וְאִיסוּר לְחַזּוֹר וְאֲפִילוּ בְּדָבָרִים בְּעֶלְמָא וְאֵע"פ שְׂאֵם רוּצָה יְכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ מ"מ כָּל כְּמָה דְלֹא הָדַר בּוֹ הָוֵי כְּמִוְחָזֵק עכ"ל.

והנה ע"ד ההגהות אשר"י זה קשה לי דאומר הטעם על בעל המאמר במכירי פהונה
עסקינן ובעל המאמר הוא רב ורב הא ס"ל במס' ב"מ (דף מט) דדברים אין בהם משום
מחוסרי אמה וא"כ היאך אומר דהוא משום מחוסרי אמה אינו יכול לחזור בשלמא
ע"ד התוס' לא קשה דהמה קאי אליבא דידן דפסקינן כר' יוחנן דמתנה מועטת אינו יכול
לחזור בו אבל ההגהות אשר"י דמפרש אליבא דרב ודאי קשה.

ונ"ל ליישב דברי ההגהות אשר"י פן דס"ל כמו שפכת השיטה מקובצת במסכת ב"מ
(דף מט) ונ"ל דלפי מאי שפכת רש"י ונ"ל שם בשעה שאומר הדיבור לא יהיה בדעתו
כו' אבל נשתנה השער את"כ והוא חוזר לפי שינוי השער א"ב משום מחוסר אמה כו'
וכתב לפרש דלפ"ז היכא שלא נשתנה השער אינו יכול לחזור לרב וה"ל מחוסר אמה
כמו לר"י כו' וא"כ א"ל דגם ההגהות אשר"י נמי ס"ל פן וא"כ אף לרב אינו יכול לחזור
הכא במכירי פהונה פיון דהוי דבר מועט ולא נשתנה השער בזה רק שנשתנה השער
פליג על ר"י כמבואר סוף דברי ההגהות אשר"י שהביא מהירושלמי אם נעשה עשיר
אין מפרישין עליהן שא"מ על האבוד כו' והוא בגמ' דידן שם בפסוקא העשיר העני כו'
וצ"ע למה הביא מדברי הירושלמי אתרי שהוא בגמ' דידן נמי ודוק: פ"ק יב הלכה יד
נאמנין על השעורה של אורז ואין נאמנין עליו בין תי בין מבושל כו' נאמנין על הירק
חי ולא מבושל אלא א"כ הנה דבר מועט שכן דרף בעלי בתים ליתן מעט ירק מבושל
מקדירתו לעני ומתוף שיכול לומר בעה"ב נתנו לי יכול לומר אני בשלתי ממתנותי
עכ"ל, וקשה לי ע"ד רבינו אלו פן דהנה שם בירושלמי אמר מהו שיהא נאמן לומר
חטים ניתן לי ונעשיתי קמח חטים ניתן לי ונעשיתי פת פשיטא לן שהוא נאמן וכן הביא
זה הירושלמי הר"ש והר"מ והרע"ב שם בפירוש המשנה וא"כ פיון שהוא נאמן על
עצמו לומר שנעשה קמח או עשה פת א"כ קשה היכא שאמר אני בשלתי הוא אפילו בלא
מתוף נאמן לומר אני בשלתי כה"כ דנאמן לומר אני עשיתי קמח ואני עשיתי פת ואפיתי
אותו וכן תקשה על רבינו ונ"ל אמאי לא הביא הכא דין זה של הירושלמי דנאמן לומר
ניתן לי חטים ואפיתי או עשיתי קמח כמבואר: ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה הש"ך
פ"ק בח"מ (סי' פב) בדיני מיגו את דברי המרדכי בפ' המקבל רב נחמן אמר הכל כמנהג
המדינה כו' ובפ"ח דמס' פאה משמע דאפילו במקום מיגו לא מהימן וצ"ע דהא בשמעתי
משמע דאפילו במקום מנהג מהימן כמיגו עכ"ל המרדכי ומפרש ליה הש"ך דה"פ
דהמרדכי קאמר צ"ע לרב יהודה דאמר בעה"ב נאמן דאי בעי אמר שכירו ולקוטו וא"כ
ס"ל דאמרינן מיגו במקום מנהג וא"כ תקשה לדידיה מהמשנה דפאה אמאי אין נאמנין
על הקמח הא יש לו מיגו דאי בעי אמר קמח עשיתי ואפיתי פת וכדברי הירושלמי דע"ז
הוא נאמן וזהו הצ"ע של דברי המרדכי ועיין מה שמתרץ ועיין או"ת.

ומפ"ח קושיא זו א"ל דס"ל לרבינו דרב יהודה דס"ל דאמרינן מיגו במקום מנהג דאמר אי
בעי אמר שכירו ולקוטו הוא פליג על הירושלמי זה דס"ל דאם אמר אנכי עשיתי פת
וקמח דנאמן דא"פן א"כ ה"ל מיגו ולקוטו נאמן לומר דקמח נתן פיון דס"ל דאמרינן
מיגו במקום מנהג וס"ל לר"י דגם ע"ז אינו נאמן דהוא עשה פת וקמח וס"ל דאי עני
ע"ה מוכר קמח טהונה לפת אפאו ואומר שהוא ממתנות עניים שהוא טהנו ואפאו א"נ
ומתעשר דמאי ורק נאמן אם מוכר תבואה ואומר שהוא של לקט שו"פ ע"ז נאמן ולהכי
פיון דרב יהודה בגמ' דידן חולק על הירושלמי פוסק כרב יהודה ולהכי פ"ק לה בהל'

י"ג כיצד חטים של לקשו"פ נאמנין קמח זה ואצ"ל פת שהוא ממתנות עניים שאין נאמנין אלא מתעשרין דמאי וסתם לה דמשמע בכ"ג אינו נאמן אף שהוא אומר שהוא עשה הפת וטחן הקמח ורק היכא שמכר מעט ירק מבושל אזי נאמן דמתוך שיכול לומר בעה"ב נחננו לי יכול לומר אני בשלתי ממתנותיו אבל בל"ז אינו נאמן פדברי רב יהודה ואף דהתם לענין בעה"ב אומר לשליש בב"מ פוסק רבינו בה' שו"ש פרב נחמן דהלכה פמותו פדינא מ"מ לענין זה של דברי הירושלמי לא מצינו שר"נ יפלוג על רב יהודה ור"י חולק פודאי על הירושלמי ופוסק פנותיה ודוק: פרק יג הלכה א פירות שחזקתן מן ההפקר פגון השיתין והרמון כו' נובלות תמרה כו' פטורין מן הדמאי כו' מפני שחזקתן מן ההפקר אפילו אמר לו ע"ה אינם מעושין הרי אלו פטורין מן המעשרות עד שיתנדע לו שהן מן השמור עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש אפילו ע"ה א"ל כו' אינם נאמנין שם בירושלמי וכו' יוחנן עכ"ל הכ"מ. והנה בירושלמי איכא פלוגתא דר' יוחנן ורשב"ל דר' יוחנן ס"ל דאפילו נדאי אינם מעושין פטורין דס"ל דהטעם הוא מפני שהן בחזקת הפקר ורשב"ל ס"ל דנדאי חייבין דהטעם משום דלא נחשבו אבל אם הן נדאי לא מעושין היו חייבין עיי"ש והקשה הגאון רע"א איגר ז"ל בגליון המשנה על רבינו דפוסק הכא פדברי ר' יוחנן בירושלמי הלא בגמ' דידן הוא כרשב"ל וז"ל שם בפ"א דמסכת דמאי ומסוגיא דברכות (דף מ ע"ב) מבואר דסתמא דגמ' כרשב"ל ע"כ וכן כתב הגר"א ז"ל בשנות אליהו: ונ"ל לומר דדברי רבינו נכונים ולא קשה מגמ' דידן דזהו הסוגיא שם בשלמא למ"ד בושלו פמרא היינו דקתני השליו שפדמאי ספקין הוא דפטור הא נדאן חייב אלא למ"ד תמרי דזיקא נדאן חייב הפקירא ניהו הבמ"ע שעשאן גורן דאמר ר"י משום ראב"י הלקט שו"פ שעשאן גורן הוקבעו למעשר עכ"ל הגמ' נמצא דמשמע מן הגמ' דהא דקתני במשנה הדמאי הוא לומר דרק הדמאי שהוא ספק פטור אבל נדאי אי לא מעושין הן חייבין והוא פדברי רשב"ל ולא כר' יוחנן וזהו פונת הגאונים ז"ל שהקשו פן: אמנם נ"ל הא הגמ' גופיה קאמר הפקירא ניהו ואמאי חייב ומתריץ פגון דעשאן גורן והוקבעו אבל אם לא עשאן גורן נדאי פטורין משום דהפקר וכמו שפכת רבינו גופיה מפני שחזקתן מן ההפקר וגבי נובלות תמרי הוא מפרש ליה נדאי דהם תמרי דזיקא דהמה הפקר דלמ"ד בושלו פמרי מסיק ליה הגמ' דקשיא שם (דף מא) וכן פירש רבינו בפירוש המשנה במסכת דמאי דתמרי דזיקא הם דהפקירא המה נמצא דאם לא עשאן גורן שפיר ס"ל להגמ' דידן דפטורין מטעם הפקר ורק אם עשאן גורן חייב וע"כ תקשה על רבינו מ"ט לא הביא אי עשאן גורן דחייבונם זה יש ליישב פן דהא במס' סוטה (דף מג ע"ב) אמר עולא ע"ז לא אמרן אלא בשדה אבל בעיר פטורין ופירש רש"י ז"ל וה"מ בשדה ולא ידעו הפל שונכסו מעט מעט וסבורין שגדל שם אבל בעיר פל שכוניו ראו שכוונס לקט שו"פ על יד על יד יודעין שהן של לקט שו"פ ופטור מן המעשר עכ"ל.

וכן פוסק רבינו לעיל בפ"ב דתרומות ה' ט' דרק בשדה חייב אבל לא בעיר ונמצא דהטעם הוא דחייב רק בשדה שלא ידעין שלוקט על יד על יד אבל בעיר שהפל יודעין פטורין אף בגורן וזהו רק שאר פירות מעליא אבל הני דברים שחזקתן מן ההפקר והפל אף בשדה יודעים שהן של הפקר אף בשדה אי עשאן גורן פטורין וצ"ל ע"כ דהאי סוגיא דמס' ברכות דמשני ליה דעשאן גורן דחייב הוא רק דס"ל כמ"ד תחלה שם בסוטה משום

ראב"י דהיכא דעשאן גורן הוקבעו אף לקט שו"פ וְלֹא מְחַלְקִים בֵּין בְּעִיר וּבֵין בְּשָׂדֵה וְכִיּוֹן דס"ל דאף בְּעִיר חֵיב הֵיכָא שְׁעֵשְׂאָן גִּוְרָן הוּ"ד אַף הֵכָא שְׁחִזְקָתוֹן מִן הַהִפְקָר נְמִי חֵיב אָבֵל אֲנִי דְפִסְקִינֵן כְּעוֹלָא שֵׁם דְּמְחַלְקִים בֵּין בְּשָׂדֵה וּבֵין בְּעִיר וּס"ל דְּבְעִיר פְּטוֹר וּא"כ הֵכָא דְדָמִי לְעִיר דְּהַפְלִי יוֹדְעִים שְׁהוּא הִפְקָר אַף אִם עֲשְׂאָן גִּוְרָן פְּטוֹר אֶפְיֵלוּ לְפִי סוּגְיָא דְגַמ' דִּידוֹן דְּפִסְקִינֵן כְּעוֹלָא וְשִׁפִּיר פְּטוֹר אַף אִם עֲשְׂאָן גִּוְרָן וּלְהֵכִי אִינוּ מְחַלְקִים רַבִּינוּ בְּזֵה כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: הַלְכוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְנִטְע רַבְעֵי פָּרָק א הֵלְכָה ג וְהִתְרוּבִין אַע"פ שְׁחִזְקָתוֹן פִּירוּתֵיהוֹן קוֹדֵם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשִׁבְט מִתְעַשְׂרִין לְהֵבָא הוּאִיל וּמִתְעַשְׂרוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים.

יִרְאֶה לִי שְׂאִין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֵלָּא בְּחִרּוּבֵי צְלֻמוֹנָה וְכִי"ב שֵׁ"ב שֵׁ"ר לְאַכְוֹל רֹב ב"א וְהוּן שְׁמִתְעַשְׂרוֹת מִד"ס אָבֵל שְׂאָר הִתְרוּבִין יִרְאֶה לִי שְׁהוּן כְּשִׂאָר פִּירוּת הָאֵילָן עכ"ל. וְכַתְּב הֵרָאָב"ד ו"ל א"א אֵין סְבָרְתוֹ נְכוּנָה שְׁלֵא חִלְקוּ בְּגַמ' דר"ה אֵלָּא בֵּין מַעֲשֵׂר לְשִׁבְעִיעִית אָבֵל בֵּין פִּירוּת לְפִירוּת לֹא חִלְקוּ וְאִם כְּדְבָרֵינוּ מַה עֲנִין בְּנוֹת שׁוּחַ אֶצֶל חִרּוּבֵי שִׁטָּה וְצְלֻמוֹנָה כו' נְעוּד אֲנִי אוֹמֵר כו' דְּחִרּוּבֵי צְלֻמוֹנָה פְּטוֹרִין לְגַמְרֵי אָבֵל כָּל שְׂאָר פִּירוּת הָאֵילָן הוּא מִדְּבָרֵיהֶם לְבַד מִתִּירוּשׁ וְיִצְהָר וּכְשִׂאָמְרוּ בְּגַמ' אֲמִינָא לָךְ אֲנָא מַעֲשֵׂר חִרּוּבִין דְּרַבְּנֵן הוּ"ד עַל פִּירוּת הָאֵילָן שְׁהוּן מִד"ס אֵלָּא ה"ק כִּינֹן שְׁמַעֲשֵׂר הָאֵילָן מִדְּבָרֵיהֶם אִם נִהְיֵי שְׁלֵא כְּדִין לֹא מִיחוּ בְּיָדָם וְהִטְעִים שְׁנֵיהֶוּ בְּחִרּוּבִין אַחַר לְקִיטָּה אֶפְשָׁר כו' וּמִנִּיחוּן אוֹתָן בְּאֵילָן הַרְבֵּה מ"מ לֹא הָיָה אֵלָּא מְנַהֵג וְהֵיכָא דְנִהְיֵי עכ"ל.

והכ"מ פתב וא"ל דרבנינו לטעמיה אָזִיל דס"ל דְּכָל הַדּוּמָה לְדַגְן תִּירוּשׁ וְיִצְהָר חֵיב בְּתוֹרָה מִה"ת כו' וּמ"ש שְׁלֵא חִלְקוּ אֵלָּא בֵּין מַעֲשֵׂר לְשִׁבְעִיעִית כְּלוּמַר דַּאֲע"ג דַּאֲיָפָא הֵתָם בְּאַתְרוּג ב"ש פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר כו' וּמ"ש שְׁאִם כְּדְבָרֵינוּ מַה עֲנִין בְּנוֹת שׁוּחַ טַעְמוֹ שְׁאִם כְּדְבָרֵי רַבִּינוּ מַה מִּיתָב ר"ל מְבֻנּוֹת שׁוּחַ וּל"ק עוּד דְּקַתְנֵי ר"נ כו' וְאֶפְשָׁר דַּה"ק רַבִּינוּ יִרְאֶה לִי שְׁמָה שְׁנֵיהֶוּ הָעַם כַּר"נ בְּחִרּוּבִין לֹא נִהְיֵי כֵּן אֵלָּא בַּח"צ כו' שֵׁאֲע"פ שֵׁר"נ אֲמַר בְּכָל פִּירוּת הָאֵילָן ל"נ כְּמוֹתוֹ אֵלָּא בַּח"צ כו' עכ"ל: וְהִנֵּה מַה שְׁכַתְּב הֵכָא הֵרָאָב"ד ו"ל שְׁלֵא חִלְקוּ בְּגַמ' אֵלָּא בֵּין מַעֲשֵׂר לְשִׁבְעִיעִית אָבֵל בֵּין פִּירוּת לְפִירוּת לֹא חִלְקוּ לֹא צָרִיךְ לְמַה שְׁדַחַק הַכ"מ דְּהֵינּוּ מַה שְׁחִלְקוּ גַבֵּי אַתְרוּג דַּאֲיָפָא מ"ד הֵתָם אַתְרוּג בַּת שִׁשִּׁית כו' דְּכֻנְנַת הֵרָאָב"ד לְהַשִּׁיג דְּשֵׁם בְּגַמְרָא שְׁהִקְשָׁה ר"ל לר"י מְבֻנּוֹת שׁוּחַ מְשַׁנֵּי לִיהָ אֲמִינָא לָךְ אֲנָא מַעֲשֵׂר חִרּוּבִין דְּרַבְּנֵן וּא"א לִי ב"ש דְּזֵה מַעֲשֵׂר מַה"ת וְזֵהוּ מִדְּרַבְּנֵן וְזֵהוּ שְׁמִסִּיק אָבֵל בֵּין פִּירוּת לְפִירוּת לֹא חִלְקוּ וְעֵינֵן תּוֹס' שֵׁם ד"ה נִהְיֵי דְכַתְּבוּ דְּבַאֲמַת נִהְיֵי בְּכָל הַפִּירוּת כְּמוֹ דְּקָלִים וְזִיתִים נְמִי כַּר' נְחֻמָּה עֵי"ש.

וְהִנֵּה דְבָרֵי רַבִּינוּ הוּא יְרוּשְׁלָמִי מְפֻנְרֵשׁ שֵׁם בַּפ"ה דְּשִׁבְעִיעִית ה"א א"ר יוֹחָנָן נִהְיֵי הָעַם בְּחִרּוּבִין כַּר"נ מִיִּתְיָבֵי ר"ש קוּמִי, ר"י וְהָא תְּנִינֵן כְּנוֹת שׁוּחַ שְׁבִיעִית שְׁלֵהוּ שְׁנִיָּה שְׁהוּן עוֹשׂוֹת לְשִׁלֵּשׁ שְׁנַיִם כו' אר"כ וְתַמְיָה אֲנָא אִיךְ הָיָה מִיתָב ר"ש קוּמִי ר"י וְהוּא מְקַבֵּל מַנְיָה וְאוֹתְבִינְהוּ אֲנָא אֲמַר חִרּוּבִין וְהוּא אֲמַר בְּנוֹת שׁוּחַ אֲנָא אֲמַר מְנַהֵג וְאַתְּ אֲמַרְתְּ הֵלְכָה אֲנָא אֲמַר ר' נְחֻמָּה וּא"א רַבְּנָן אֵלָּא הָא חִרּוּבִין הָא בְּנוֹת שׁוּחַ הוּא מְנַהֵג הוּא הֵלְכָה הוּא ר"נ הוּא רַבְּנָן עכ"ל וּמְפָרֵשׁ לִיהָ רַבִּינוּ דְּהִירוּשְׁלָמִי קְמִיתְבֵי לְחִלְקֵי בֵּין חִרּוּבִין לַב"ש דְּהִתְרוּבִין מַעֲשֵׂר מִדְּרַבְּנֵן וּב"ש מִדְּאוּרִיָּתָא וְלֹא חִלְקוּ כְּמוֹ הַגַּמ' דִּידוֹן מַעֲשֵׂר מְשִׁבְעִיעִית וּמַה שְׁמִסִּיק הוּא חִרּוּבִין הוּא ב"ש הוּא לְשׁוֹן תַּמְיָה הוּא חִרּוּבִין לְחוּד בְּדַמְעַשְׂרֵיהֶם מַה"ת כְּבֻנּוֹת שׁוּחַ דל"א אֵלָּא חִרּוּבֵי צְלֻמוֹנָה כְּמוֹ דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְכֵן הוּא ר"נ וְהוּא רַבְּנָן וְכִיּוֹן דְּלֹא

חלקו ושון לא קשיא קושית ר"ש וכן צ"ל דבגמ' דידן נמי יכול לחלק בין חרובין לב"ש
אלא תדא מינייהו נקיט לחלק בין מעשר לשביעית ועיון פ"מ שם בירושלמי דמפרש
ליה פן ועיין ט"א בכול הסוגיא ודוק: הלכה ח האורז והדוחן והפרגין כו' אין הולכין בהם
אלא אחר גמר הפרי ומתעשרין להבא וכן פול המצרי אע"פ שמקצתו השריש לפני ר"ה
ומקצתו לאתרו צובר גורנו לתוכו ותורם ומעשר מן הכל פאחד שהכל הולך אחר גמר
פרי עכ"ל.

והשיג הראב"ד ז"ל ואם הכל הולך אחר פרי אין צריך לצבור גורנו לתוכו דהא
קיי"ל אין ביזה אלא לנין ושמן עכ"ל. וכתב הכ"מ דהשגת הראב"ד לאו השגה דבאמת
ס"ל לרבינו נמי כשמואל דהכל הולך אחר גמר פרי מ"מ זה כתבו דצובר גורנו לתוכו
דזה כתב פן בלשון המשנה ושמאל אמר דהלכה פר"ש שזורי ורבינו מפרש לשון צובר
גורנו לתוכו דהיינו לומר שאע"פ שלא יפריש מכל אחד לבדו ש"ד כו' ולשמואל משום
דכוליה חדש הוא עכ"ל: ולענ"ד נ"ל לפרש דהשגת הראב"ד ז"ל שפיר הוא דאפתי קשה
מ"ט חילק רבינו לשנים ואומר האורז והדוחן כו' הולכין אחר גמר פרי ואח"כ פתב וכן
פול המצרי צובר גורנו לתוכו ותורם כו' נימא הכל ביחד האורז והדוחן ופול המצרי
ולסיים או צובר גורנו לתוכו או לסיים הכל הולך אחר גמר פרי וכמו שכתב לקמן בפ"ה
מה' שמקשה יובל הי"א האורז והדוחן ופול המצרי שזרע לזרע הכל הולך אחר גמר פרי
ואם קודם ר"ה כו' וגם הכא לימא הכל ביחד ומדמחלק בזה ש"מ דמשמע דיש חילוק
כמו ר"ש שזורי דמחלק שם במשנה בין אורז ודוחן דאזיל בתר השרשה ובין פול המצרי
ועיין תוס' ר"ה (דף יג ע"ב) ודוק: פירק ב הלכה א מעשר שני כו' אף מ"ש לא יאכל
אלא בפני הבית עכ"ל.

וכתב הכ"מ פתב סמ"ג על מ"ש רבינו לא יאכל אלא בפני הבית ובספר התרומה שם
הפירות לא הוכשרו שמתרין לאכלן בירושלים מנין לו עכ"ל. ואיני יודע מאי קשיא
ליה שרבינו מביא מהפסוק ראיה שאינו נאכל אלא בפני הבית וכי לא הוכשר מאי הוי
עכ"ל הכ"מ.

ודבריו תמוהין ודברי הסמ"ג ז"ל נכונים ודבריו פן הוא שפתב ובספר התרומה פתב
לפרש שאם הפירות לא הוכשרו שמתרין לאכלן בזמן הזה בירושלים לא ידעתי מנ"ל
הנה הסמ"ג מתמה שפיר על סה"ת שפתב דאם לא הוכשרו שרי לאכלן בזה"ז תמה מנין
לו והספר התרומה ס"ל כמו שכתב הטור ביו"ד (סי' שלא) דאם נטמא המעשר פודין
אותן בירושלים ואם לא נטמאו ירקבו וטוב להכשירן כדי שיטמאו וסובר הס' התרומה
דאם לא הוכשר דאינו יכול לטמא טוב יותר לאכלן בירושלים ממה שירקבו וע"ז פתב
הסמ"ג מנין לו אבל לא קאי כלל ע"ד רבינו אלו ודברי הכ"מ צ"ע: פירק ז הלכה ה
האוכל מעשר שני באנינות של תורה לוקה שנאמר לא אכלתי באוני ממנו כו' עכ"ל.

והנה ע"ז השיגו הסמ"ג והרב"ב ז"ל וכתבו דרק בטומאה לקי מקרא דלא תוכל לאכול
בשעריך ילפינו ביבמות (דף עד) דלקי דהוי לאו אבל מקרא דלא אכלתי באוני לא לקי
דלא הנה רק לאו הבא מפלל עשה דהוא רק וידי ועיין בדבריהם.

והנה לענ"ד נ"ל להביא ראיה לדעת רבינו דלקי ג"כ ע"ז מסוגיא דיבמות (דף ע ע"א)
דמקשה ואימא לרבנות את האונן ומקשי בין לר"א דיליף מג"ש דתושב ושכיר ובין

לרע"ק דיליף מאיש איש ומשני דהנה נפישין או דבר שישנה באיש כו' והלא יוכל לתרץ פשוט דטפי הוא עדיף ללמוד על ערל דהוא בלאו ולוקהאי אכל פדכתיב וכל ערל לא יאכל בו ובאנינות דכל עיקר ילפינו בקדשים ובפסח ממעשר שני וא"כ אי ילפינו תרומה ג"כ אינו לוקה א"נ דגם במעשר לא הוי רק לאו הבא מפלל עשה וא"כ טפי עדיף לוקמי בערל דלקי אלא ודאי פדעת רבינו דגם על אנינות לקי: ועוד יש להביא ראיה מדברי הירושלמי פ"א דמס' רמאי ה"ב דאמר מה בין טומאה לאנינות אמר רב נחמן טומאה מצויה אנינות אינה מצויה כו' עכ"ל והנה לפי מאי שפכת המגיה למשל"מ בפ"א מה' י"ט הי"ז דאף למ"ד דבדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת שם ביבמות (דף קיט) מ"מ בלאו הבא מפלל עשה לא אמרינו פן ומחלקינו בזה בין לאו גמור ללאו הבא מפלל עשה דעל לאו גמור אמרינו דכי היכא דעבדו הרחקה לאיסור פרת ה"ד לאיסור לאו אבל לא ללאו הבמ"ע וא"כ מאי מקשה מה בין טומאה לאנינות טומאה דהוי לאו גמור למלקות דכ"ע מודים בזה מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך בזה שפיר גזרו בדמאי אבל אנינות דלא הוי רק לאו הבא מפלל עשה לא גזרו בזה לאסור דמאי ול"ל לדחוק בזה בהאי טעמא דמצוי ולא מצוי ואף שהמ"ד שם הוא רב נחמן ורב נחמן אומר ביבמות דבאיסור פרת גזרו ובאיסור לאו לא גזרו ומחלקי רבנן בגזרתם בין לאו לכרת מ"מ זה איכא ודאי למימר דבזה אינו חולק על רבא שם וס"ל דאף דמצונו פעם דגזרו באיסור מ"מ בלאו הבא מפלל עשה לא גזרו דהא מכש"כ דס"ל פן דרבנן חלקו בגזרתם והיכא דגזרו באיסור פרת באיסור לאו לא גזרו ובאיסור לאו אי גזרו ל"ג בלאו הבמ"ע אלא ודאי פדברי רבינו דגם אנינות הוא לאו גמור פמבואר: ועוד יש להביא ראיה מסוגיא דמס' פסחים (דף לו ע"ב) דמקשה לר"ש נהי דהיקשא לית ליה שמחה מיהו מכתב פתיבי הווא לזמן שמחה הוא דאתא וא"נ דעל מ"ש אי אכלן באנינות לא לקי א"כ למאי מקשה רק על ר"ש הא גם על רבנן יוכל להקשות ל"ל ללמוד מהיקשא דמ"ש ת"ל דשמחה בגופיה פתיב ותהוי הקושיא לכ"ע אלא ודאי פן דאי ילפינו מהיקשא דמ"ש אז לקי האוכל באנינות כמו גבי מ"ש דלקי על אנינות אבל אי מקרא דשמחה הוא רק לאו הבמ"ע ושפיר ניחא לרבנן דילפי מהיקשא ורק לר"ש דמתיר באנינות שפיר מקשה גילף משמחה ועיין לקמן בפ"ג מה' בכורים מה שבארנו בזה: אמנם הסמ"ג בלאוין (סי' רנט) הקשה ע"ז מגמ' דיבמות (דף עג ע"ב) דאמרי ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מנ"ל דתניא רש"א לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והכא מוזהר על אכילתו אי טומאת הגוף בהדיא פתיב ביה נפש כו' וטמאה עד הערב ולא יאכל כו' ט"ע מנין ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך ולהלן אמר בשעריך תאכלנו הטמא והטהור כו' וקאמר רחמנא התיב כו' הכא ל"ת עכ"ל הגמ' ולפ"ד רבינו הלא נוכל שפיר לינדע הפל מזה גופיה דלא בערתי ממנו בטמא דנדע על לאו כמו האוכל באנינות והנותן למת ול"ל להביא לאו ע"ז והניח בצ"ע: ונ"ל לענ"ד ליישב פן דהנה רבינו פתב לקמן בפ"ג מהל' בכורים דהאיסור הוא לאכול בכורים באנינות משום דכתיב ושמתה בכל הטוב דמחויב לאכול בשמחה ולא באנינות ולקמן בארנו מה שמקשים על רבינו ע"ז מגמ' דפסחים דמוקי לה רק לזמן שמחה לר"ש ולא לאזהרה לאכול באנינות.

ונ"ל לבאר פן דהנה מקרא זה של שמחה נוכל לינדע תרנוייהו מלתא בין לאסור להכחין אונו לאכלן באנינות ובין לפעלים להביא באנינות וצריף להיות בזמן שמחה והנה ר"ש

ס"ל הקישא דמקשינו זיה דקריא רחמנא תרומה דהוי כתרומה דשרי לאונו וא"כ לא קאי ועל הפהו האוכלו וכן לא קאי על הפעלים דלא גביאו באנינות דהא חזינו דר"ש גופיה ס"ל במס' זבחים (דף צט) דאינו מביא אונו שלמים ולא קרבן עצים ולבונה ובכורים לא קחשיב שמה ש"מ דזה יוכל להביא באנינות והוא דהשמחה לא קאי על הפעלים ואף שמיביא בשעת הבאת בכורים ג"כ קרבן שלמים כמבואר לקמן בהל' בכורים משום דהשמחה הכא לא קאי רק או על הפהו האוכלו או על המין שצריך להיות בזמן שמחה ונדקא מין ראשון ס"ל לר"ש דצריך להיות בזמן שמחה כמו שגבאר לקמן בה' בכורים אבל לא מין שני דאינו בשמחה וכן לא מצי קאי על הפעלים המביאין פיון דקיי"ל דיוכל לשלוח הבכורים ע"י שליח היכא שבצרו לכתחלה לשלוח ע"י שליח והשמחה הוא לא בשעת הבצירה רק בשעת הבאה והבאה יוכל להיות ע"י שליח ואף דהשליח אינו קורא מ"מ קריאה לא היכא מעפבא דבצרו לזה ואף אם הוא באנינות לא יוכל לשלוח הקרבן דקיי"ל שם בזבחים דאונו אינו משלח קרבנותיו מ"מ הא הקרבן לא מעפבא ולא מצי לומר בזה כל שאינו ראוי לבילה בילה מעפכת דזה נ"ל דאינו שייך לענין קרבן דהא רק לענין גוף הבכורים אבל הקרבן הוא לא מגוף הבכורים וא"כ שפיר אומר לר"ש דליתא בשמחה רק לזמן שמחה.

אמנם כ"ז הוא רק לר"ש בבכורים אבל לדין דאין למדין ההיקש מזה דתרומה קריא רחמנא דאמרינו אפכא דקודש איקרי ואמרינו דקודש קריא רחמנא וטפי גילף ממה שנקרא קודש וחרמא מן תרומה דהוא לקולא ואמרנו דקאי לדין על הפהו האוכלו ואסורין לאונו דהא קאי על הפהו האוכלו כמבואר: והנה גבי מע"ש נמי פתיב ביה שמחה כפ' ראה ונתתה הפסך ואכלת שם ושמחת אתה וביתך וא"כ אסור לאונו מטעם זה דשמחה כמו גבי בכורים וז"ל הסמ"ג גופיה שלא לאכול באנינות שלא להוציא דמיו בשאר צרכי ב"א חוץ מאכילה ושתיה כו' ואלו שניהם יוצאים ללמוד ממקרא שגאמר במע"ש ואכלת שם לפני כו' ושמחת ומלשון שמחה יש לאסור אונו פעין שמיצונו בבכורים ולאסור שאר צרכים שכל הפרשה מדברת בצרכי אכילה ואינם כ"א באזהרת עשה כו' אלמא דהסמ"ג ז"ל כתב דגבי מע"ש נוכח לידע מקרא דושמחת לאסור לאונו וא"כ לענין איסור לאו הבמ"ע נוכח לידע מקרא זה דשמחה וא"כ הא דפרט הפתוב גבי קרא דוידוי לאו זה דלא אכלתי באוני אף דמתודה על הפל דלא עברתי ממצותיך אתי ללאו מפורש בזה להיות בו מלקות.

וכן זה דלא נתתי ממנו למת מפרש לה רבינו לא הוצאתי ממנו דבר שאינו צרכי אכילה כמו שכתב שם בפ"ג ה"ו דהקרא זה דלא נתתי ממנו למת אתי למימר דלא הוציא זה כדברים שאינם צרכי אכילה והנה הלאו הבמ"ע ידעינו מקרא זה גופיה דכתיב בבקר ובצאן וכו' ואכלת שם לפני ה' משמע רק להוציא ממנו לצרכי אכילה וכמו שכתב הסמ"ג שהבאתי שכל הפ' מדברת בצרכי אכילה וא"כ אתי תרנונייהו קראי בין לא אכלתי באוני ובין לא נתתי ממנו למת ללאו גמור למלקות דלאו הבמ"ע ידעינו בל"ז מקראי דושמחת למעט אנינות ומאכלת למעט שאינם לצרכי אכילה אבל לענין האוכלו בטומאה דלא נדע מקרא אחרת וא"כ מקרא זה דלא בערתי ממנו בטמא לא נוכח לידע רק לאו הבמ"ע דהוא איסור הראשון שגאמר בזה ולהכי ילפינו מבשעריה דנדע דיהיה בלאו גמור גם האוכלו בטומאה ולהכי שפיר ניקח הגמרא דיבמות דלענין איסור אכילה בטומאה שיהיה

בְּלֹא לֹא דִי לְנוּ הִקְרָא שְׁנַאֲמַר גְּבִי וַיְדוּי לְבַד וְרַק מְבִיא לְמוֹד אַחַר ע"ז: וּעַפ"ז נ"ל לְבָאָר דְּבַרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּמַס' סוּטָה פ"ה ה"ב אר"י וְאַפְקִילוּ רֵאשׁוֹן שְׁבוּ אִינוּ מְחַנּוֹר לֹא אֲנֹכֶל אֵין פְּתִיב פֶּאן אֲלֵא לֹא אֲכַלְתִּי אר"א מִנֵּן דְּכַתִּיב פְּכַל מְצֻנְתָּהּ אֲשֶׁר צְוִיתַנִּי כְּמוֹ שְׁאִינוּ מְחַנּוֹר זֶה גִירְסַת הַפ"מ מְפָרֵשׁ לָהּ דְּכַתִּיב רַק לֹא אֲכַלְתִּי וְכִינּוֹן דְּלֹא אוֹכֵל אֵין פְּתִיב כּו' וּמְסִיק דְּכָל מְצֻנְתָּהּ לֹא הִנֵּה לֹא לְלִקוֹת עָלָיו וְזֶה הוּא שְׁלֵא פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ וְהַק"ע גְּרִיס פְּכַל מְצֻנְתָּהּ כְּמוֹ שֶׁהוּא מְחַנּוֹר דְּמִי וְלָקִי עָלָהּ שְׁפִיר כְּדַעַת רַבִּינוּ אֶה מְפָרֵשׁ בְּדוּחַק וּלְפִי"ז נִיחָא פֶּן דְּמִקְרָא שְׁל פְּכַל מְצֻנְתָּהּ דְּרִשְׁינּוּ שְׁלֵא הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְכו' וְכֵן מִקְרָא זֶה דְּלֹא בַעֲרַתִּי שְׁמַסִּיק מִרַבִּינוּ שְׁלֵא הִפְרִישׁ מִמֵּינָן עַל שְׁאִינוּ מִינּוּ וּמִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְּחַנּוֹר וְלֹא פִירֵשׁ זֶה הַכְּתוּב בְּהִדְיָא פִינּוֹן דְּבִזָּה כְּתִיב הָאִיסוּר בְּמִקּוּם אַחַר רַק נִכְלָל בְּהָא דְּכָל מְצֻנְתָּהּ וְלֹא עֲבַרְתִּי וּא"כ בְּהִנֵּי הַדְּבָרִים דְּפִירֵשׁ הַכְּתוּב בְּהִדְיָא ש"מ דְּאִתִּי לְלֹא דְּאִי לֹא לְמָה לִי דְּפִירֵשׁ זֶה בְּהִדְיָא דְּהָא לְאִיסוּר גְּרִידָא יְדַעִינּוּ מִמִּקּוּם אַחַר וְאוּמַר הִירוּשְׁלָמִי בְּקִיצוֹר דְּכַתִּיב פְּכַל מְצֻנְתָּהּ כְּמוֹ שֶׁהוּא מְחַנּוֹר הִינּוּ כִינּוֹן דְּשִׁאֲרֵי הָאֲזַהְרוּת שְׁיֵשׁ בִּזָּה נִכְלָל בְּכָל מְצֻנְתָּהּ וְזֶה פִירֵשׁ בְּהִדְיָא וּמְחַנּוֹר לְלֹא וְלָקִי ע"ז פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ כְּמִבְּנֹאָר בְּדַבְרֵינוּ: וְהִנֵּה עַל הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּאֲנִינּוֹת מְבָאָר רַבִּינוּ בְּהִדְיָא דְּלָקִי וְכֵן הָאוֹכֵל בְּטוֹמְאָה וּמְפָרֵשׁ לָהּ רַבִּינוּ מִקְרָאֵי דְּלֹא אֲכַלְתִּי וְלֹא בַעֲרַתִּי וְהַסְמ"ג פְּתַב דְּעַל לֹא בַעֲרַתִּי אֶה דְּמִנָּה בְּמִנּוֹן הִלְאִינּוּ אֶה לְלִקוֹת ע"ז יְדַעִינּוּ מִקְרָא דְּלָמַד הַגַּמ' בְּלֹא תוֹכֵל לְאַכְּוֹל בְּשַׁעֲרֵיהּ אֲמַנּוּם אִם הוֹצִיא מִע"שׁ שְׁלֵא לְצָרְכֵי אֲכִילָה אֲשֶׁר רַבִּינוּ יְלִיף מִקְרָא דְּלֹא נְתַתִּי מִמֵּנּוּ לְמַת מְבָאָר הַפְּרִשְׁת דְּרָכִים בְּדַרְוֵה מְצֻנְתֵיהּ דְּלֹא לָקִי אֶה לְדַעַת רַבִּינוּ וְהוּא הַטַּעַם כְּמוֹ שְׁכַתַּב בְּסִפְרֵי הַחִינּוּף ב'פ' רֵאֵה דְּכִינּוֹן דְּאִיפָא תְּקַנָּה דִּיאַכֵּל כְּנִגְדוֹ לְהִכִּי לֹא לָקִי וְהִבִּיא הַפּר"ד דַּעַת הַמַּג"א דְּסִבִּירָא לִיָּה דְּזֶה דִּיאַכֵּל כְּנִגְדוֹ תְּקַנּוּהוּ לְפִטוֹר מִמְּלִקוֹת ע"ז אֲבָל אִם לְקַח כְּסוּת וְכִלִּים וְלֹא אֲכֵל כְּנִגְדוֹ לָקִי שְׁפִיר וְדַחֵי הַפּר"ד דְּבָרֵינוּ וְכַתַּב וְהַנֶּרְאָה דְּכִינּוֹן דִּישׁ לוֹ תִּיקוֹן דְּהִינּוּ שְׁיֵאכֵל כְּנִגְדוֹ לְעוֹלָם אִינוּ לּוֹקָה שְׁהָרִי כֹל יִמְיוֹ יָכוֹל לְתַקּוֹן הִלְאִי וְלֹא דְּמִי לְכָל הִנֵּי שְׁכַתְּבֵנוּ דַּמ"ל שְׁיִתְבַּטֵּל הָעֲשָׂה וְה"ז דוּמָה לְלֹא דְּלֹא תִגְזוֹל דְּאִינוּ לּוֹקָה מִשׁוּם דְּנִיחָא לְתַשְׁלוּמֵינָן עַכ"ל נִמְצָא דְּבִלְאֵו זֶה דְּלֹא בַעֲרַתִּי וְלֹא אֲכַלְתִּי בְּאֲנִינּוֹת לָקִי אֲבָל עַל קְרָא דְּלֹא נְתַתִּי מִמֵּנּוּ לְמַת אִם הוֹצִיא לְשִׁאָר צָרְכֵינוּ לֹא לָקִי לְדַעַת הַפּר"ד וּמ"מ גַּם בִּזָּה נִיחָא דְּלִהִכִּי פִרְט הַכְּתוּב בְּהִדְיָא לֹא נְתַתִּי דְּאִי לֹא פִירֵט בִּזָּה וְהִנֵּה רַק לֹא הִבָּא מְכַלֵּל עֲשָׂה וְאִז אִם עֲבַר פֶּשֶׁר לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה כִּינּוֹן שְׁאִין בּוֹ מְלִקוֹת אֲבָל כְּפֶאן דְּפִרְט הַכְּתוּב לֹא בְּהִדְיָא אֶה דְּהִנֵּה פְּלֹא הַנִּיחָא לְעֲשָׂה דִּיאַכֵּל כְּנִגְדוֹ מ"מ הָא בִּזָּה פְּתַב הַאו"ת וּבְסִי' לַד ס"ק א) דְּבְכָל לֹא הַנִּיחָא לְעֲשָׂה פִּסּוּל הוּא לְעֵדוּת וּמְבָאָר דְּמְחַנּוֹיֵב לְהוֹצִיא וּלְבַטֵּל הָאִיסוּר וְאִי לֹא בְּטִלוּ אוֹ לֹא קִיִּימוּ לְכָל חַד כְּדֵאִית לִיָּה לָקִי וְה"נ כִּינּוֹן דְּמְחַנּוֹיֵב כֹּל יִמְיוֹ לְהוֹצִיא הָאִיסוּר וְלְאַכְּוֹל כְּנִגְדוֹ וְחָלָה עָלָיו אִיסוּר מְלִקוֹת הוּא פִּסּוּל לְעֵדוּת אֲבָל אִי לֹא הִנֵּה כְּתִיב הִקְרָא וְהִנֵּה רַק לֹא הִבָּא מְכַלֵּל עֲשָׂה פֶּשֶׁר לְעֵדוּת כְּמִבְּנֹאָר.

וְעִינּוּ צַל"ח בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (דָּף כֵּד ע"א) וּלְקַמֵּן בְּפָרֵק י"ת מֵהַל' סְנֵהֲדֵרִין נְבָאָר: וְהִנֵּה הַתּוֹי"ט פְּתַב בְּפָרֵק א' דַּמַּס' מִע"שׁ שְׁם מְשֻׁנָּה ז' שְׁכַתַּב ע"ז דְּאִין לּוֹקַחִין עֲבָדִים כּו' מְדַמִּי מִע"שׁ וְאִם לְקַח יֵאכֵל כְּנִגְדוֹ שְׁיִחַלֵּל אֵלוֹ הַמַּעוֹת עַל אוֹתָן שְׁבִיד הַמוֹכֵר וְכוּלָּהּ מְלִתָּא מִשׁוּם קַנְסָא וְכַדְמוּכַח בַּגַּמ' דְּקִדּוּשֵׁין (דָּף נ"ו) עַכ"ל וְכֵן פְּתַבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' קִדּוּשֵׁין (דָּף נו) בַּד"ה מְתִקִּיף וּבְמַס' ב"ק (דָּף סח ע"ב) ד"ה הוּא דְּהִתָּם רַק קַנְסָא בְּעִלְמָא עִי"ש.

והנה לפי"מ שבארנו את דברי הראשונים דזה דיאכל פנגדן לאו קנסא הוא אלא דמן התורה לתמן האיסור וזה דאמרינו בקדושין קנסא הוא רק מה שיחזיר דמים למקומם קנס על המוכר אבל מה שמחויב הלוקח לאכול דבר מאכל ולחלל על המעות שביד המוכר מה"ת וכמבואר וצ"ע: הלכה ו אינו לוקה מה"ת עד שיאכלנו אחר שנקנס לחומת ירושלים שצאמר לא תוכל לאכול בשעריה ואכלת לפני ה' פיון שנקנס למקום ואכלו בחוץ לוקה אבל אם אכלו קודם שנקנס לירושלים מפיו אותו מ"מ מדבריהם עכ"ל והביא הכ"מ מגמ' מפות ודף יט) דליכא רק עשה של וצרת הפסך וכו'.

והנה קשה לי דברי רש"י ו"ל במס' ב"מ (דף נד ע"א) שכתב שם ונ"ל דכנלי עלמא חומש לא מעכב שיהא האוכלן לוקה עליו משום לא תוכל לאכול בשעריה ע"כ וקשה דהא התם ע"כ מייירי טרם שנקנס לירושלים דעוד לא קלטהו מחיצות דהא קמייירי התם לענן פדיון אם מעכב החומש אם לאו והוא ע"כ קודם שנקנס לירושלים דאח"כ קלטהו מחיצות ולא יכול לפדות וא"כ אינו לוקה משום לאו זה דלא תוכל ואיכא רק לאו הבא מפלל עשה מקרא דוצרת הפסך בידה בשלמא שם לקמן (דף צ ע"א) כתב רש"י ו"ל הא בעי חומה לאסור לאכול חוץ לחומת ירושלים והכי אתי לאו דלא תחסום ודחי לאו דלא תוכל לאכול בשעריה איכא למדחי דמייירי אי הוי בירושלים ואח"כ יצא דאיכא לאו ובכה"ג מייירי דהא נמי אפילו לא הנה בירושלים הנה ג"כ אסור בלאו הבא מפלל עשה משום וצרת הפסך ואינו דחי ג"כ זה הלאו דלא תחסום ונקיט לה רש"י ג"כ לאו המפורש דמידי מייירי בזה היכא שהנה בירושלים ויצא אבל הכא (דף נד) דמייירי בגוונא דאיכא פדיון א"כ לא מייירי היכא דהנה בירושלים וא"כ למה נקיט הלאו דלא תוכל לאכול דליתא הכא וצ"ע: וכן תמוה דברי הצ"ח במס' פסחים (דף צד ע"ב) דמפרש גבי מעשר הקשירו חומת ירושלים היינו שאם אח"כ אכלו חוץ לחומת ירושלים לוקה אבל לא בתחלה דאינו לוקה וקשה לי דנהי דאין מלקות בזה הא מ"מ איכא לאו הבמ"ע גם מקודם כמו שכתב רבינו הכא ומה שייך זה למקרי חסירה בזה דהא גם אסור תחלה לאכול חוץ לחומה כמבואר וצ"ע: פרק ג הלכה כ וכן מעות של מעשר שני אין שוקלין פנגד ואין מוכרין אותם ואין מחליפין אותם כו' עכ"ל.

והנה הצ"ח ו"ל פתב במס' פסחים (דף ז ע"א) מדכתב רבינו לעיל הל' י"ג מע"ש ממון גבוה הוא כו' לפיכך אין נותנין במתנה ואין מקדשין בו את האשה כו' והכא גבי מעות מע"ש לא תני דאין מקדשים בהם אשה ש"מ דבמעות שרי לקדש אשה ומסיק דלא מצא הדבר מפורש וכו': והנה לכאורה הוא ירושלמי מפורש קדושין פ"ב הל' ז' ואיתא שם פן ר"ח בשם ר' אלעזר מקדשין בפרוטה של מע"ש ופירש הפני משה פרוטה שחילל עליה מע"ש ואע"ג דהמעות נתפסין בקדושת מע"ש קסבר טעמא דאין מקדשין במע"ש הוא משום דכתיב ביה קודש לה' ולא כתיבא אלא במעשר גופא ע"כ אלמא דמפרש לה בהדיא דמקדשין בכסף מע"ש.

אמנם הק"ע מפרש לה פן דר"י דאמר מע"ש ממון הדיוט הוא אפילו לכתחלה מקדשין בו נמצא דמפרש לה דרק לר"י דס"ל ממון הדיוט הוא אומר הירושלמי אבל לר"מ דס"ל ממון גבוה הוא איכא למימר דאינה מקודשת אף צריה לבאר אי לר"י הא אפילו במעשר גופא מקודשת ולמה ליה לומר בפרוטה של מעשר שני דהא בזה יש סברא לומר דאף

לר"מ דאָמַר מִמּוֹן גְּבוּהַּ מְקוֹדֶשֶׁת כְּסָבְרַת הַצַּל"ח וְנִרְאָה לִי דִי"ל דְּנָקֹט בְּפִרוּטָה מְשׁוּם דְּבָרֵי הַרִיטָב"א ז"ל שֶׁהֵבִיא הַפְּנֵי מִשָּׁה הָכָא דְלִפֵּי פִירוּשׁ רֵאשׁוֹן שְׁל רַש"י ז"ל דְּאֶחָרִיּוֹת עָלֶיהָ רַמְיָא וְאִז אֶפִּילוּ אֵינּוּ שָׁנָה רַק פִּרוּטָה מְקוֹדֶשֶׁת וּלְהַכִּי אֹמֵר בְּפִרוּטָה שְׁל מַע"ש אַף דְּהוּא רַק פִּרוּטָה נִתְחַלֵּל מ"מ מְקוֹדֶשֶׁת קִדּוּשֵׁי נְדָאֵי וְדוּק: פֶּרֶק דְ הַלְכָתָּה כ אֵין פּוֹדִין כּו' וְכוּפִין אֶת הַבְּעָלִים לְפִתּוֹת רֵאשׁוֹן וְזֶה חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִן הַהֶקְדָּשׁ עכ"ל.

וְכַתֵּב הָרֶאָב"ד יֵשׁ פָּאן שְׁבוּשׁ בְּתוֹסְפָתָא אֲמָרוּ כּוּפִין אוֹתוֹ לְפִתּוֹת רֵאשׁוֹן וְאִם רָצָה לְחַזֵּר בּוֹ וְזֶה חוֹמֵר בְּהֶקְדָּשׁ מִבְּמַעֲשֵׁר עכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ וְכוּפִין אֶת הַבְּעָלִים וְזֶה חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִן הַהֶקְדָּשׁ זֶה הֵימָּה גִירְסַת רַבִּינוּ בְּתוֹסְפָתָא אֲבָל גִּירְסַת דִּידָן בְּתוֹסְפָתָא פְּגִירְסַת הָרֶאָב"ד כּוּפִין אֶת הַבְּעָלִים וַיְכּוּל לְחַזֵּר זֶה חוֹמֵר בְּהֶקְדָּשׁ מִבְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי וְהַרִי"ק ז"ל כְּתִב דְּאֶפִּילוּ תִימָא דְּגִירְסַת רַבִּינוּ פְּגִמְרָא דִּידָן דִּיכּוּל לְחַזֵּר בּוֹ מְשׁוּם דְּסָבַר דְּאֶתִי כַּמ"ד מַעֲשֵׁר שְׁנֵי מְמוֹן הַדְּיוֹט אֲבָל לְדִידָן דַּמַּע"ש מִמּוֹן גְּבוּהַּ הוּא אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר עכ"ל.

וְהִנֵּה צָרִיף לְבָאָר לְפִי דְּבָרֵי הַכ"מ וְהַרִי"ק אֵי קֵאֵי דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּאֲמַר חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִבְּהֶקְדָּשׁ הֲלֵא גַם בְּהֶקְדָּשׁ קִי"ל דְּכוּפִין אֶת הַבְּעָלִים לְפִתּוֹת רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ הָכָא בַּה"ג אֵי אֵי מְשׁוּם דְּבִשְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ בְּשַׁעָה שְׁהֵיבֵל נֹוֹהַג אֵין כּוּפִין לוֹ לֹא מְסַתְפָּרָא פָּלֵל לוֹמַר זֶה הַחוֹמֵר קֵאֵי עַל שְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ דְּהָא הָתֵם הוּא הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁהֵיבֵל נֹוֹהַג שְׁאִם הֵינֵע יוֹבֵל וְלֹא יִגְאָלְנָה תַּצָּא לְפַהֲנִים אֲבָל בְּכָל דְּבַר הֶקְדָּשׁ כּוּפִין הַבְּעָלִים לְפִתּוֹת רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ לְעִיל בַּה"ל עֲרַכִּין פ"ה ה"ל"ג וְאִם קֵאֵי עַל שְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ הָנִי לִיהַ לּוֹמַר חוֹמֵר בְּמִשְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ וְלֹא מִבְּהֶקְדָּשׁ סְתָמָא: וְהִנֵּה מְצָאֵתִי בַּפ"מ עַל הַירוּשְׁלֵמִי בַּפ"ד דַּמַּע"ש ה"א שְׁבִיָּאָר דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּאֹמֵר חוֹמֵר הוּא מַה שְׁבַמ"ש כּוּפִין אֶת הַבְּעָלִים לְפִתּוֹת רֵאשׁוֹן וּבִשְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ בְּזִמְן שְׁהֵיבֵל נֹוֹהַג אֵין כּוּפִין וְזֶה נְדָאֵי לִיתָא כְּמוֹ שְׁבִאָרְנוּ דַּע"ז לֹא שְׁיָיָף חוֹמֵר מִבְּהֶקְדָּשׁ דַּמְשַׁמַּע עַל כָּל הֶקְדָּשׁ וְלֹא רַק מִשְׁדָּה אֶחְזוּתוֹ כְּמִבְּוָאָר.

וְע"כ נ"ל לּוֹמַר דְּהָא דַּמְסִיק רַבִּינוּ חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִבְּהֶקְדָּשׁ קֵאֵי אַהָא דְּלַעִיל דְּבִתוֹסְפָתָא פ"ב אֵיתָא חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִבְּהֶקְדָּשׁ דַּמַּעֲשֵׁר אֵינּוּ מִתְחַלֵּל אֲלָא עַל מַעוֹת בְּלִבְד וְהֶקְדָּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַפֵּל וְזֶהוּ דְּבָרֵי רַבִּינוּ דַּמַּתְחִיל הָכָא בַּה' ט' אֵין פּוֹדִין מַע"ש אֲלָא בְּכֶסֶף בְּלִבְד שְׁנָאָמַר וְצָרִף הַכֶּסֶף וּמֵאָרִיף לְבָאָר כָּל הַהִלְכוֹת בְּזֶה וּכְשֶׁגּוֹמֵר הָכָא בַּה' כ' מְסִיק וְזֶהוּ חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר מִבְּהֶקְדָּשׁ הֵינֵינוּ דְּזֶה נִפְדָּה דְּנֹקָא בְּכֶסֶף וְהֶקְדָּשׁ הוּא מִתְחַלֵּל עַל הַפֵּל אֲשֶׁר לֹא בִיָּאָר זֶה דְּחוֹמֵר בְּכָל הַפֶּרֶק עַד עֵתָה וְאַחֲרֵי כֵן בַּה' כ"א מִתְחִיל דִּין אַחַר אֵין מוֹלִיכִין כּו' וַא"ל דְּאֵי רַבִּינוּ גְּרִיס כְּמוֹ בְּתוֹסְפָתָא זֶה חוֹמֵר בְּמַעֲשֵׁר קֵאֵי נְמִי עַל מַה שְׁאָמַר תְּחִלָּה הַחוֹמֵר זֶה דֵּאֵין מִתְחַלֵּל אֲלָא כְּכֶסֶף וְתַנִּי כָּל הַדִּינִים בְּזֶה הָכָא וְאַח"כ מְסִיק כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ: וְהִנֵּה מַה שְׁבִיָּאָר הַר"י קוֹרְקוֹס ז"ל דַּטַּעֲמִיָּה דְּרַבִּינוּ הוּא מְשׁוּם דְּהַתוֹסְפָתָא ס"ל מַע"ש מְמוֹן הַדְּיוֹט תִּקְשָׁה לְפִי מֵאֵי דְּאֵיתָא בַּמַּס' סְנֵהֲדֵרִין (דָּף קִיב) מְחַלְקָת בַּמ"ש בִּירוּשְׁלַיִם אֲבָל בְּגַבּוּלִין ד"ה פֶּטוּר וּפִירְשׁ רַש"י בְּלִשׁוֹן אֶחָד דְּבַגְבוּלִין לַכ"ע מְמוֹן גְּבוּהַּ וַא"כ דְּהָכָא מִיָּרֵי בְּגַבּוּלִין אַח"כ דְּבִירוּשְׁלַיִם אֵינָה נִפְדִּית רַק כְּשֶׁנְּטַמְאָה וַא"כ בְּגַבּוּלִין לַכ"ע הָנִי מְמוֹן גְּבוּהַּ וְהֵאִיף יְכוּל לְחַזֵּר יֵשׁ לְדַחּוֹת לַפ"ב שְׁל רַש"י וּבְתוֹס' בַּמַּס' קִידּוּשֵׁין (דָּף נד).

ועוד דְּהָא חֲזִינָן בְּמַס' עֲרֻכִין (דף כז) הֵכָא דְּחֻמְשָׁא רִוּחָא דְּהַקְדָּשׁ הוּא חֻמְשָׁא עֲדִיף הָתֵם דְּרוּחָא דְּבַעַה"ב חֻמְשָׁא לֹא אֲכַפְתָּ לֵן מִשְׁמַע דְּזָה לַכ"ע אַף לְמ"ד מְמוֹן גְּבוּהָ לֹא אֲכַפְתָּ לֵן שְׁפִירֵשׁ רַש"י שְׁלֵפִי שְׁהַפֵּל שָׁל בַּעַה"ב לֹא אֲכַפְתָּ לֵן בְּתוֹסַפְתָּ דְּמִיּוּ וְא"כ לְעֵנָן חֲזָרָה נְמִי לְהוּי כּוֹן אַף לְמ"ד מַע"ש מְמוֹן גְּבוּהָ הוּא וַיֵּשׁ לְחַלֵּק וְצ"ע: פֶּרֶק ט הַלְכָה ז מִי שְׁהִיָּה לּוֹ נָטַע רְבָעִי בְּשֵׁנַת הַשְּׁמִטָּה שְׂיֵד הַכֹּל שְׁנָה צְרִיף לְצִינּוֹ בְּקוּזוּזוֹת אֲדָמָה פְּדִי שְׂיִפִּירוּ בּוֹ וְלֹא יֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ עַד שְׂיִפְדּוּ וְאִם הִיָּה בְּתוֹף שְׁנֵי עֲרָלָה מְצִינִין אוֹתוֹ בְּחֶרְסִית פְּדִי שְׂיִפְרָשׁוּ מִמֶּנּוּ שְׂאֵם צִינּוֹ בְּקוּזוּזוֹת אֲדָמָה שְׂמָא יִתְפָּרְדּוּ שְׂאִיסוּר עֲרָלָה חֲמִיר שְׁהוּא אָסוּר בְּהִנְאָה וְהַצְנוּעִין הִיּוּ מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת בְּשֵׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְאוֹמְרִין כֹּל הַנְּלַקֵּט מִפִּירוֹת רְבָעִי אֵלּוּ מְחֻלָּל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלּוּ שְׁהָרִי אִי אֲפָשָׁר לְפָדוּתוֹ בְּמַחְנֶבֶר כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ עַכ"ל.

וְהִנֵּה בַּגְמ' דְּב"ק (דף סט) אֲמַרְיָנוּ כּוֹן נָטַע רְבָעִי הִיּוּ מְצִינִין אוֹתוֹ בְּקוּזוּזוֹת אֲדָמָה סִימְנָא כִּי אֲדָמָה מָה אֲדָמָה אִיכָּא הִנְאָה מְנִיָּה אַף הָאִי נְמִי כִּי מִפְּרָקָא שְׁרִי לְאַתְהֵנוּי מְנִיָּה וְשָׁל עֲרָלָה בְּחֶרְסִית סִימְנָא כִּי חֶרְסִית תְּהֵא חֶרְסִית דְּלִית לִיהָ הִנְאָה מִמֶּנּוּ אַף הָאִי דְּלִית לִיהָ הִנְאָה מִמֶּנּוּ עַכ"ל הַגְמ' וְהִנֵּה רַבִּינוּ אָמַר טַעַם אַחַר מָה דְּאִיתָא בַּגְמ' שְׂפַתְבּ דְּלֵהֲכִי מְצִינִין עֲרָלָה בְּחֶרְסִית וְלֹא בְּקוּזוּזוֹת שְׂמָא יִתְפָּרְדּוּ וּמִשּׁוּם שְׂאִיסוּר הִנְאָה הוּא חֲמִיר אַף דְּבָרֵי רַבִּינוּ הוּא כְּמוֹ שְׂאוּמֵר בִּירוּשְׁלַמִי רַפ"ה דְּמ"ש תְּנִי כ"ר כו' שְׁהוּא לְשַׁעָה וְשָׁל עֲרָלָה בְּחֶרְסִית דְּחִינּוּרָא שְׁהוּא יוֹתֵר מְכּוּוֹן וְהוּא פְּדָבְרֵי רַבִּינוּ שְׁהוּא קַל וְזָהוּ חֲמִיר וְכּוֹן פְּתַב הַפ"מ שָׁם בַּמָּה"פ שְׁהוּא דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְהִנֵּה מָה שְׂפַתְבּ רַבִּינוּ וְהַצְנוּעִין הִיּוּ מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת בְּשֵׁנַת הַשְּׁמִטָּה כו' הִבִּיא הַכ"מ בְּשֵׁם הַרְמְב"ן ז"ל לְהַקְשׁוֹת ע"ז וְז"ל אֵינּוּ מְחֻנּוּר דְּהָא קִי"ל כּו' יוֹחֲנָן דְּאָמַר גִּזְל וְלֹא נִתְאַשּׁוּ הַבְּעָלִים שְׁנִיָּהֶם אֵין יְכוּלִים לְהַקְדִּישׁ זָה לְפִי שְׂאִינוּ שָׁלוּ וְזָה לְפִי שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְאֵע"ג דְּמַתְּנִיתִין קַתְנִי כֹּל הַנְּלַקֵּט אֵין לֹא קִי"ל כֹּסֶטְמָא זוֹ אֵלּא כֹּסֶטְמָא אַחְרֵינָא דְּאֵין הַגּוֹבֵב אַתֵּר הַגּוֹבֵב כו' וְא"א כֹּל הַמְּתַלְקֵט לֹא אֲפָשָׁר מִשּׁוּם דְּבִדְאוּרֵייתָא אֵין בְּרִירָה קִי"ל וְלֹא יִדְעָנָא פְּתֵר לְהָאִי דְּצְנוּעִין לְפָסֵק הַלְכָה כו' וְהַכ"מ מְתַרְץ בְּדוּחַק דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּלֹא פְּסוּגִית הַגְמ' מִסְבָּרָא דְּנִפְשֵׁיָה ע"כ וְבַס' יָם שָׁל שְׁלַמָּה עַל מַס' ב"ק פְּתַב וְז"ל וְדָאִי צ"ל דְּכּוֹנְנַת רַבִּינוּ כֹּל הַמְּתַלְקֵט.

אַף גַּם ע"ז קָשָׁה דְּהָא קִי"ל דְּבִדְאוּרֵייתָא אֵין בְּרִירָה וְכַתְבַּ שְׁט"ס הוּא בְּדָבְרֵי רַבִּינוּ וְגָרִיס שְׂאֲפָשָׁר לְפָדוּתוֹ בְּמַחְנֶבֶר לֹא כְּמוֹ שְׂפַתְבּ אֲצִלְנוּ שְׂאִי אֲפָשָׁר עֵי"ש וְכּוֹן הַלַּח"מ בַּה' גְּנִיבָה פ"ב הַקְשָׁה נְמִי ע"ז קוֹשְׁתֵי הַרְאִשׁוֹנִים הָאֵלּוּ הֵן בְּמָה שְׂפַתְבּ רַבִּינוּ שְׂאִין פּוֹדִין בְּמַחְנֶבֶר וְשָׂאֵר הַקּוֹשְׁתֵי שָׁל הַרְמְב"ן ז"ל שְׂמַכִּיא הַכ"מ וְתִירְץ ג"כ בְּדוּחַק דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּאֲבֵי וְרָבָא לֹא ס"ל כּו' יוֹחֲנָן וְזָה וְדָאִי לִיתָא כְּמוֹ שְׂפַתְבּ הַכ"מ הֵכָא עֵי"ש.

וְנ"ל לְבָאֵר כּוֹן חֲדָא אִי נִימָא כְּמוֹ גִּירְסַת הִיש"ש דְּגָרִים בְּדָבְרֵי רַבִּינוּ כֹּל הַמְּתַלְקֵט וְגָרִיס שְׂאֲפָשָׁר לְפָדוּתוֹ בְּמַחְנֶבֶר וְרַק ע"ז תְּקַשָּׁה הָא קִי"ל דְּבִדְאוּרֵייתָא אֵין בְּרִירָה וְנ"ל לְיִשְׁב כּוֹן דְּהִנֵּה בַּצ"ח ז"ל פְּתַב בְּמַס' בִּיעָה (דף לח) וְז"ל וְנ"ל דְּהַחֲלִיק לְעֵנָן בְּרִירָה בֵּין דְּאוּרֵייתָא וּבֵין דְּרַבְּנָן הוּא דְּמָה שְׂאֵנוּ אוֹמְרִים הִינּוּ שְׂמָא אֵינוּ כּוֹן וְהִלָּה רַק סְפַק וְא"כ בְּשָׁל הַתּוֹרָה הִיּוּ סְפַק לְהַחְמִיר וּבְדָרְבָּנָן סְפַק לְהַקֵּל וְלָכּוֹן סְמַכִּינוּ אַבְרָהָה כָּאֵן וְלַעֲיִל בְּד"י וְכּוֹן מְבָאֵר הַשְּׂאֲגָתָ אַרִי' ס' צ' וְבַס' צ"א.

וְדָבְרֵיהֶם הוּא מְדָבְרֵי הַר"ן ז"ל בְּגִיטִין ד' כ"ה דְּהָא דְּכַתְבַּ רַבִּינוּ בְּדְאוּרֵייתָא אֵין בְּרִירָה הוּא מִן טַעַם סְפַק וְאֲזִלְיָנוּ לְחֻמְרָא וְכּוֹן פְּתַב נְמִי הַכ"מ בַּפ"ג מָה גִּירוּשֵׁין ה"ד ע"ש. וְהִנֵּה

התוס' פתבו במס' ב"ק שם ד"ה כל וא"ת כי קאמר כל המתלקט הא לא הוה תועיל למה שגדל את"כ כו' ועוד דשמא הי' בטל ברוב ואע"ג דדבר שיל"מ לא בטל מ"מ בדאורייתא בטל עכ"ל ופירשו המפרשים שם דצ"ל גם דהצנועין נמי ציינו את הנטע רבעי בציון ורק שמא לא ירגיש בגי אדם את הציון ולהכי אמר זה לבטל איסור התורה שלא יפשו בו ופשוטו בזה ואף דנשאר איסור דרבנן.

והנה נדע דעת רבינו בכ"ד דספק של תורה מדאורייתא לקולא ובדרבנן לחומרא ועתה ניחא שפיר כל המתלקט דלפי דבארנו דהא דרבנינו ס"ל דבדאורייתא אין ברייה הוא רק לחומרא מטעם ספק וא"כ דלגוי רק מטעם ספק לא הוי רק איסור דרבנן ככל ספיקות דס"ל לרבנינו דאיסורו מדבריהם וא"כ כי היכי דכתבו התוס' דאף א"נ דיש ברייה מ"מ לא נתקן רק האיסור של תורה דהאיסור דרבנן לא נתקן דהא הוי דבר שיל"מ ולא בטל מדרבנן מ"מ לא חששו רק לתקן האיסור תורה וזה תיקנו בכל המתלקט וה"נ לרבנינו נמי נאמר דאמרו כל המתלקט ול"ק דבדאורייתא אין ברייה דהוא רק מה שרבנן התמירו בספק של תורה וא"כ מתקן שפיר בכל המתלקט דנשאר מטעם ספק לאסור שהוא מדרבנן ואמרינו יש ברייה לתקן איסור תורה בזה כמבואר.

והגמ' מקשה שפיר לר' יוחנן דהוא ס"ל במס' ביצה (דף לח) דאף בדרבנן אמרינו אין ברייה וא"כ ע"כ הדבר נדאי הוא דל"א ברייה בכ"ד דאי מטעם ספק ה"ל להקל בשל דרבנן ולומר ברייה וא"כ שפיר מקשה דכל המתלקט לא יועיל כלל אף להסיר האיסור של תורה אבל לדין דפסקינן כר' אושעיא שם במס' ביצה דמדאורייתא אין ברייה ובדרבנן יש ברייה שפיר ניחא אי אמרו כל המתלקט לתקן איסור תורה כמבואר ומה שאומר לענין פדיה במחנך נבאר את"כ: אמנם נ"ל לומר דדברי רבינו הוא כפי גירסת הרמב"ן ז"ל כל הנלקט וכמו שכתבו הכ"מ והלח"מ ומ"מ יש לתרץ מזה דפוסק דגזל ולא נתאשו הפעלים שניהם אינם יכולים להקדישו וה"נ שניהם אינם יכולים לחלל דהנה התוס' פתבו שם במס' ב"ק (דף סט ע"ב) ד"ה הוא באה"ד וז"ל ומיהו תימה דהיכא מדמי הקדש כלל לחלול דלמה לא יוכל לחלל נטע רבעי ומעשר שני שלא מדעתו פיון דזכות הוא לו דזכין לאדם שלא בפניו כו' ובמס' קדושין (דף נו ע"א) תרצו פן וז"ל דזכיה מטעם שליחות הוא ובההיא דצנועין ליכא למימר הכא דהרי הגזלנין עצמן אינן יכולים לתקן מה שפידם שהרי אינו שלהם וכיון דאינהו לא מצי עבדי שליח לא מצי משוי עכ"ל: והנה הקצוה"ח בסי' ק"ה הביא הרבה מן החולקים על דברי תוס' אלו וס"ל דזכיה הוא מטעם יד והביא שם ראיה לזה וכן מבאר עוד בסי' רמ"ג עיי"ש.

והנה בירושלמי דמסכת קדושין פ"ב ה"ג איתא פן רבי אומר אדם משחרר חצי עברי ולית ליה לרבנן משחרר חצי עבדו אית לן בעבד של שותפות אבל בעבד שלו שגייא היא שהוא פזוקה מימינו לשמאלו במזפה לו על ידי אחר ולית להו לרבנן במזפה לו על ידי אחר סברין רבנן הראוי לזכות על ידי עצמו ראוי הוא לזכות על ידי אחר ושאינו ראוי לזכות על ידי עצמו אינו ראוי לזכות על ידי אחר רבי אומר אע"פ שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו ראוי הוא לזכות ע"י אחר עכ"ל הירושלמי.

והנה זה נדאי דבר ברור בלא חולק דכל היכא דהוא לא מצי עביד שליח לא מצי משוי דהא שליחות מרבנינו מאתם גם אתם ורק מה שאתם יכולים לעשות גם שלוחם מצי עבדי

וא"כ שפיר קאמרי רבנן דכל שאינו ראוי הוא לזכות ע"י עצמו אינו זוכה ע"י אחר משום דסברי פשיטת התוס' דטעם זכיה הוא מטעם שליחות ולהכי פיון דהוא לא מצי מופה שליח לא מצי משוי ורבי ס"ל ע"כ דכמו דס"ל להפוסקים דזכיה מטעם יד הוא וא"כ זכין לאדם שלא בפניו אף במלתא דהוא לא מצי עביד ולכן אומר דמצי הוא לזכות ע"י אחרים אע"פ שאינו ראוי לזכות ע"י עצמו דהא ע"ז ודאי לא יחלוך רבי לומר דמצי עביד שליח אף במלתא דהוא לא מצי עביד.

ועתה יבואר פן רבינו מוכרח לסבור פשיטת הפוסקים דזכיה מטעם יד הוא דהנה ה"ר ז"ל פתב ר"פ האיש מקדש וז"ל ואיכא דבעי למילף משמעתי דזכיה לאו מטעם שליחות הוא דהא אמרינו מעיקרא ותסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות אלא כדרב"ה אומר רב מנין שזכין לאדם ולא תפשוט מהכא שליחות דזכיה לאו מדין שליחות הוא ומוכרת מהכא שאע"פ שאין שליחות לקטן אחרים זוכין בשבילו מן התורה דלא אשכחן דאימעט אלא מדין שליחות והיינו דלא אקשינו הכא והא קטנים לאו בני זכיה נינהו וליתא מדאמרינו בפ"א א"נ ר"א כו' קטן לאו אע"ג דלית ליה שליחות אית ליה זכיה מדרבנן ה"נ ל"ש ולא היא קטן אתי לכלל שליחות כו' וש"מ דאין זכיה לקטן אלא מדבריהם ומשמע נמי מניה דכל מי שאין לו שליחות אין לו זכיה וקטן משום דאתי לכלל שליחות תקנו לו רבנן זכיה ומיהו לא תקנו ליה שליחות דשליחות מלתא אלימתא היא דמפי מטי לידיה דשליח לא מצי מהדר ביה לא אלמוהו לזכותא דקטן פולי האי כו' עד אבל קטן שאין לו יד בעצמו אין זוכין א אף אחרים מה"ת עכ"ל.

נמצא דזה תליא בזה דא"נ דאין זכיה לקטן מה"ת אז אמרינו דזכיה מטעם שליחות וליה זכיה תקנו רבנן אבל לא שליחות דאלים מלתא אבל רבינו דפוסק בה"כ ט מהל' מכירה ה"א לא כן כמו שכתב שם הרה"מ ז"ל ונראה דעת רבינו דבמתנה קנה דבר תורה אבל במקח פיון שאין נתינתו בדמים נתינה אף אין מעשיו פלוס מה"ת אבל במתנה אי זכה ליה קנה ד"ת פיון שיש שם דעת אחרים פן נראה ממה שכתב בפ"ת מהל' לולב ובפ"ד מהל' זכיה ומתנה עכ"ל נמצא דרבינו ס"ל דיש זכיה לקטן מה"ת וע"כ לא מצי למימר דהוא מטעם שליחות דמ"ט אין להם שליחות בשום מקום אלא ודאי דס"ל דזכיה מטעם יד הוא ולא משום שליחות ולהכי זכיה אית ליה מה"ת ולא שליחות פמבנאר וא"כ דזכיה מטעם יד זכין לאדם שלא בפניו אף במלתא דהוא לא מצי עביד והטעם דאין אדם משחרר חצי עבדו הא אמרינו בגמ' דידן במס' גיטין (דף מא ע"ב) דהטעם הוא דאתקש פספ לשטר לרב יוסף ולרבה דוקא בשטר דגמר לה לה מאשה ולא כדברי הירושלמי דהוא אומר מטעם דזוכה מימינו לשמאלו ולוקי במזכה על ידי אתר וטעם הזכיה משום יד הוא.

ועתה יבואר פן דרבינו פוסק שפיר כל הנלקט ואי קשה הא אין יכול להקדיש ל"ק הא לא דמי הקדש כלל למילול ולחלל ע"י אחר מצינו שפיר כדברי התוס' במס' ב"ק ומה שמתרצים התוס' בקדושין ליתא דכיון דס"ל דזכיה מטעם יד ואף דהוא לא מידי עביד יכול לזכות והגמ' מקשה בב"ק מזה דכל הנלקט על גזל ולא נתיאשו הפעלים דשניהם אין יכולים להקדיש הוא על ר' יוחנן דהא סתם ירושלמי הוא ר' יוחנן וכיון דהירושלמי תלא הפלוגתא דרבי ורבנן בהא אי זכיה מטעם יד או מטעם שליחות ורבנן דפליגי על

רבי ס"ל דהוא מטעם שליחות וקיי"ל דהלכה פרבנו נגד רבי וא"כ פינו דזכיה מטעם שליחות הוא אינו יכול לחלל דבר שאינו שלו כמו גבי הקדש פדברי התוס' במס' קדושין אבל אנו דס"ל דהוא מטעם יד כמו שהוכיח הקצוה"ח שפיר יכולין לחלל אף שאינם ברשותם דזפין לאדם פדברי התוס' ומצי לומר פל הנלקט פמבואר: והנה הקצוה"ח בסי' סא וכן הגאון רע"א ז"ל בגליון המשנה פתבו לתרץ דברי רבינו פן דרבינו הוא מייירי בשנת השמיטה וא"כ הוי הפקר ונכו המלקטים וא"כ יכולים הפעלים לחלל עבורם אבל הגמ' שם פדברי ר' יוחנן דמייירי בשאר שנות השביעית מדקאמר צנועין ור"ד כו' כמו שפכתבו שם התוס' ולהכי שפיר אמרינו דאינו יכול לחלל פינו דאין המלקטים זוכים ואין יכולים לחלל גם הפעלים אין יכולים לחלל פדברי התוס' בקדושין והנה זה דחה הקצוה"ח בסי' שנ"ה משום דברי התוס' שם דכתבו שאומר פל הנלקט לאו דוקא אחר לקיטה אלא מניח מעות בעוד שלא הנה נלקט ואומר פרם רבעי זה לכשיהנה נלקט יהנה מחולל אחר הלקיטה וא"כ המלקטים עצמם אילו אומרים קודם לקיטה אפילו בשנת השמיטה דהוא הפקר דהמעות יהיו מחוללים על הפירות שיבואו ליזו מן ההפקר לא הנה מהני מידי דהו"ל דבר שלא בא לעולם כו' וכיון דהמלקטים לא מצו לחלל קודם לקיטה פינו דעדיין לא בא ליזם ואין אדם מחלל דבר שלא בא לעולם ומצד הפעלים הוי דבר שאינו שלו: ולענ"ד נראה לי לומר בזה דהוא כמו שכתבו הגאונים דרבינו מייירי בשנת השמיטה ור' יוחנן מייירי בשאר שני שבוע ולתרץ מטעם אחר דהנה התוס' פתבו במס' ב"ק שם וא"ת אפתי הרי יכול לחלל כו' מיהו פפרק לולב הגזול משמע שיכול ארם לחלל פירות שביעית שלא מדעתו דתנא אין מוסרין פירות שביעית לע"ה יותר ממזון ש"ס ואם מסר הרי מעות הללו מחוללין על פירות שיש לו בתוף ביתו כו' וי"ל דאפקעינהו רבנו מרשות ע"ה פדי שלא יהא נכשל ואוקמיה ברשות זה שיכול לחלל דהפקר ב"ד הפקר עכ"ל.

וכתב הפני יהושע שם וז"ל ויש לדקדק א"כ גבי צנועים פמי לימא טעמא דידהו משום דאפקעינהו רבנו מרשות הגנב ואוקמיה ברשות המחלל כו' ומסיק הפנ"י וז"ל עכשיו דכן סברת התוס' דדוקא גבי פירות לע"ה דע"ה לא פשע מידי שייך למעבד תסקנתא משא"כ בגנב דצנועין וכן עניינים דר"ד כו' עכ"ל.

נמצא דעתה שפיר ניחא דר"י דמייירי בשאר שני שבוע א"כ מי שלקט באיסורא הוא לא עבדי רבנו תסקנתא אבל פדברי רבינו דמייירי בשנת השמיטה פן שפיר אמרינו דהצנועים ס"ל דעבדי רבנו תסקנתא כמו גבי פירות שביעית לע"ה פינו דמלקט מהפקירא ואמרינו גם בזה דאפקעינהו רבנו מיזם ואוקמי ברשות המחלל מטעם הפקר ב"ד פמבואר: והנה נראה לי לומר דאם פגירסת הים של שלמה שאפשר לפדותו פמחנפר והוא שנספור פשיטת הגאונים ז"ל דזה דאין יכול לפדות פמחנפר הוא רק מדרבנו מטעם שאין שומתם ידועה וא"כ ניחא דהכא בעי לתמן האיסור תורה וא"כ גרסינו פל המתלקט אבל ודאי הוא גירסא משונבשת ביש"ש ז"ל דהא רבינו פתב בהדיא לעיל בהל' ג' דאין פודין פמחנפר והוא מן התורה וא"כ לא יכול לומר פל המתלקט מטעם דאין פודין פמחנפר אף אם נאמר דיש פרייה וא"כ ליתא תירוץ הראשון שפארנו ושפיר צריף לגרוס פל הנלקט פמבואר ואי תקשה למה ליה לרבינו לומר הטעם דאי אפשר לפדותו פמחנפר פבר פתב הל"מ לקמן בפ"ד מה' גנבה דאתי לבאר בזה מה טעמא לא חללו פל הפרים

בבית אחת פקנשית התוס' וכתב להכי דאין פודין במחנפך דזה הוא מן התורה שאין פודין ע"כ: ועוד נ"ל דלפי"מ שבארנו דמשום בריקה אפתי הא איפא למימר פל המתלקט ולתמן האיסור דאורייתא להכי אומר שאין פודין במחנפך וא"כ זה דאין פודין מה"ת לא יכול לומר פל המתלקט להכי אומר טעם זה הכי פמבואר: והנה נראה לי לבאר ביהאי ענינא דברי התוס' שם בב"ק (דף סח ע"ב) דמסקי מיהו קשה דבפ"ק דבכורות (דף יג) משמע דהפודה פ"ת של חבירו אף שלא מדעתו פדיונו פדוי מדבציא ליה פדיונו פדוי לפודה או לבעלים ונראה לי דפ"ת לא דמי לפרם רבעי פנין דאסור בהנאה הוי כמו הקדש כו' עכ"ל.

וקשה טובא דהא החם קאמר הגמ' פן א"ל פדיונו פדוי לפודה או לבעלים אליבא דר"ש לא תבעי לך פנין דס"ל מותר בהנאה ממונו דבעלים הוא פי תבעי אליבא דר"י דאמר אסור בהנאה כו' אלמא דגם אליבא דר"ש אבציא ליה להגמ' דהוא ס"ל ת"ת מותר בהנאה מ"מ אמרינן דפודה שלא מדעתו פדברי התוס' דמיבציא ליה פדיונו לפודה או לבעלים ואף לר"ש דמותר בהנאה ומצאתי להמ"ל בפ"ק ר' מהל' תרומות ה"ב שכתבו בסוף ה"דונראה ג"כ שגירסת התוס' שם בבכורות לא היתה פגירסתנו דוק ותשפח עכ"ל.

ונה ודאי פונת המ"ל דאי פגירסתנו א"כ אף לר"ש מבעיא שם והוא ס"ל דמותר בהנאה פמבואר: ונ"ל לומר דבאמת הוי גירסת התוס' פבגמרא דילן רק התוס' מפ"שם הפשט שם פן אליבא דר"ש לא תבעי לך דממונא דבעלים הוא לא פפירוש רש"י דמפרש ופדיונו לבעלים וזה הניח מעותיו על קה"צ וכו' אלא יפרשו ממונא דבעלים הוא וא"כ אינו יכול לפדות כלל שלא מדעת הבעלים כמו שכתבו ורק משום איסור הנאה שרי לפדות שלא מדעתו.

ועפ"ז יתבאר היטב דברי הירושלמי בקדושין פ"ב הל"ח פ"ח ר"ל אומר מקדשין בו את האשה ר"י אומר אין מקדשין בו ר"א בשם ר"ל ק"ו מה אם הבכור כו' מה נפיק מביניהון עבר ופדה שלא מדעת הבעלים ר"ל אומר אינו פדוי ר"י אומר פדוי עכ"ל ופירש הק"ע לר"ל אינו פדוי שרי ממון בעלים לקדש בו את האשה הלכך צריכין דעת בעלים לפדותו ר"י אומר פדוי דלאו ממון בעלים ע"כ.

והנה אם נפרש פפירוש רש"י שם במס' בכורות אליבא דר"ש דאמר מותר בהנאה לא תבעי לך ולא מצוי פהו לזבוגי ופדיונו פדוי לבעלים אלמא דפדוי הוא לכ"ע אף לר"ש ורק לר"ש אמרינן דפדיונו הוי לבעלים והאיך יאמר הירושלמי דלר"ל דאמר מקדשין בו אשה לא היתה פדוי הא גם לר"ש הוי פדוי אלא נפרש פדברי ותוס' לר"ש דשרי בהנאה ממונו דבעלים ואינו פדוי שלא מדעת בעלים ושפיר אומר הירושלמי דלר"ל דאמר מקדשין בו את האשה וא"כ הוי ממון בעלים ושרי בהנאה וא"כ לא הוי פדוי שלא מדעת בעלים.

והנה הפ"מ מפרש פשט הירושלמי דזה דאמר פדוי ואינו פדוי פלומר דהפדיון הוא לבעלים או לדדיקה ואין זה משמעות לשון הירושלמי ורק משמע פירוש הק"ע דהפלוגתא הוא אי פדוי או לא פדוי והוא מטעם זה של התוס' שבארנו דתליא אי שרי בהנאה או אסור ודוק: פ"ק י הלכה יט אילן היוצא מן הגזע פטור מן הערלה מן השרשים חייב עכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ תּוֹסֵפֶתָא כּו' אֶלָּא שְׁשֵׁם שְׁנוּיָהּ בְּסַגְנוֹן זֶה אֵילָן הָעוֹלָה בֵּין מִן הַגְזַע וּבֵין מִן הַשְּׂרָשִׁים חֲזִיב ר"י אוֹמֵר הָעוֹלָה מִן הַגְזַע חֲזִיב מִן הַשְּׂרָשִׁים פְּטוֹר וּרְבִינוּ ג"א הֵיזָה לוֹ שְׁשֵׁנָה בְּהַ בְּדַבְּרֵי ת"ק מִן הַגְזַע פְּטוֹר מִן הַשְּׂרָשִׁים חֲזִיב עכ"ל.

וְתַמְיָה לִי עַל הַכ"מ שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁהוּא בְּרִייתָא סוּף מַס' ב"מ שֶׁם אוֹמֵר ר"מ אוֹמֵר דְּבִין מִן הַגְזַע וּבֵין מִן הַשְּׂרָשִׁים חֲזִיב וּר"י אוֹמֵר מִן הַגְזַע חֲזִיב וּמִן הַשְּׂרָשִׁים פְּטוֹר וְשֶׁפִּיר פּוֹסֵק רְבִינוּ כּו' ר"י נֶגֶד ר"מ כְּמוֹ דְקִי"ל ר"מ וּר' הֶלְכָה כּו' וְלֹא צָרִיךְ לְהִבִּיא מִהַתּוֹסֵפֶתָא וְלוֹמֵר גִּירְסוֹת הַפּוֹכוֹת וּרְבִינוּ סוּמָךְ עַל גִּירְסַת גְּמָרָא דִּידָן ת"ק הוּא ר"מ וּר"י חוֹלֵק וְהֶלְכָה כְּמוֹתוֹ וְצ"ע עַל הַכ"מ: הֶלְכָה כּו' וְכֵן אֵין מְרַפְּיָין גְּפִנוֹת שֶׁל עֶרְלָה בְּדַקְלִים מְפִי שְׁהוּן כְּפִירֵי עכ"ל וְהִנֵּה הַר"ש וְהַרְע"ב ז"ל שֶׁם בְּמִשְׁנֵה ספ"א דְעֶרְלָה לֹא ס"ל כֵּן פְּדַבְּרֵי רְבִינוּ וְז"ל שֶׁם בְּכַפְּנוֹת כּו' ר"י לְטַעְמָיָה דְאָמַר הַסְּמֵדָר אָסוּר מְפִי שְׁהוּא פְּרִי וְהֶלְכָה כְּמוֹתוֹ דְמוֹתָר לְיִטַע יַחוּר שֶׁל עֶרְלָה וְאֵין הֶלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכַפְּנוֹת וְז"ל הַרְע"ב וְהַר"ש כְּתַב גְּמִי כֵּן וְאֵין מְרַפְּיָין כּו' עַד ר"י וְדַבְּרֵיהֶם הֵם מִדְּבַר הִירוּשָׁלַיִם שֶׁם שְׁמִבִּיא הַר"ש פֶּאן וְז"ל ר"י שֶׁאֵל מֵאֵן תְּנָא אֵין מְרַפְּיָין בְּכַפְּנוֹת ר"י ע"כ וְלֵהֲכִי פּוֹסֵק הֶרַב הֶקָא דְלֹא כּו' ר"י אֶלָּא מְרַפְּיָין כְּפִנוֹת שֶׁל עֶרְלָה דְלֹא כּו' ר"י דְסִבִּירָא לֵיהּ דְסִמְדָר אָסוּר מְפִי שְׁהוּא פְּרִי וּפְלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵיהּ וּמ"מ נֶרְאָה לִי פּוֹסֵק רְבִינוּ הֶקָא דְפּוֹסֵק אֵין מְרַפְּיָין כְּפִנוֹת שֶׁל עֶרְלָה וְלֹא קָשָׁה מִהִירוּשָׁלַיִם דְמוֹקִי לָהּ כּו' ר"י וְאֵין הֶלְכָה כּו' ר"י מִשּׁוּם דְאִיתָא בְּמַס' בְּרַכּוֹת (דף לו) וְכֵן בְּמַס' פְּסָחִים (דף נג ע"ב) וּמִי פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵיהּ דְר"י בְּשֶׁאֵר אֵילָנוֹת וְהַתְּנָן כּו' וְהַגְּפָנִים מְשִׁיגְרָעוּ וּשְׁאָר כָּל הָאֵילָנוֹת מְשִׁיזְצִיאוּ וְאָמַר ר"א הוּא בּוֹסֵר הוּא גְרוּעַ מֵאֵן חֲנָא בּוֹסֵר רַבְּנָן וְקֹאֲמֵרִי בְּשֶׁאֵר כָּל הָאֵילָנוֹת מְשִׁיזְצִיאוּ וְא"כ חֲזִינוּ דְהַגְּמ' ס"ל דְבְּשֶׁאֵר אֵילָנוֹת אֵף רַבְּנָן גְּמִי מוֹדוֹ דְכְּמוֹ סְמֵדָר אָסוּר וּבְפִסְקִים שֶׁם אָמַר בְּהִדְיָא אָמַר ר"א דְקִין כְּפִנוֹתָא דְהֶקָא לְרַבְּנָן גְּמִי אָסוּר וְרַק גְּבִי גְפָנִים פְּלִיגֵי עִם ר"י א"כ שֶׁפִּיר אָמַר הֶקָא רְבִינוּ דְאֵין מְרַפְּיָין כְּפִנוֹת שֶׁאֵף רַבְּנָן מוֹדִים אֲבָל הִירוּשָׁלַיִם אֲזִיל לְטַעְמָיָה בְּפֶרֶק ד' דְשִׁבְעִיעִית מְשִׁנָּה ד' שֶׁם שְׁמִפְרֵשׁ הַגְּפָנִים מְשִׁיגְרָעוּ אָמַר ר"י מְשִׁינְתְּחִילוּ מִים א"כ אֵיכָא לְמִימַר דְלֹא הֵוִי כְּשִׁיעוֹר בּוֹסֵר וְא"כ אַחֵי כּו' ר"י וְלֵהֲכִי אָמַר בְּשֶׁאֵר כָּל הָאֵילָנוֹת מְשִׁיזְצִיאוּ אֲבָל רַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְר"י אֵף בְּשֶׁאֵר אֵילָנוֹת וְלֵהֲכִי מוֹקִי לָהּ הַמְּשִׁנָּה דְאֵין מְרַפְּיָין כּו' ר"י אֲבָל גְּמָרָא דִּידָן דְמְפָרֵשׁ דְבּוֹסֵר הוּא גְרוּעַ ש"מ דְבְּשֶׁאֵר אֵילָנוֹת לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ רַבְּנָן וְא"כ הֵא דְאֵין מְרַפְּיָין אֲתִי לַכ"ע וּפּוֹסֵק רְבִינוּ כְּגָמָרָא דִּידָן דְעֶדִיף וְהַרְע"ב פּוֹסֵק פִּירוּשְׁלַיִם וְדוֹק: פֶּרֶק יֵא הֶלְכָה דֵּ אֵין מִתְּנַדִּין אֶלָּא בְּיוֹם כּו' וּבֵין בְּפִנֵי הַבַּיִת וּבֵין שֶׁלֹּא בְּפִנֵי הַבַּיִת חֲזִיב לְבַעַר וְלֵהַתְּנודוֹת.

וְכַתַּב הַרְאָב"ד א"א זֶה שֶׁיְבוּשׁ שְׁהוּדוּי אֵינוֹ אֶלָּא בְּפִנֵי הַבַּיִת וְאֵין לְפִנֵי ה' אֶלָּא בְּבַיִת עכ"ל. וְכַתַּב הַכ"מ וי"ל שֶׁטַעַם רְבִינוּ שְׁפִינוֹן שְׁהוּא חֲזִיב לְבַעַר אֶפְּלוֹ שֶׁלֹּא בְּפִנֵי הַבַּיִת לְמָה יִמְנַע מִלֵּהַתְּנודוֹת וְאֵי מִשּׁוּם לְפִנֵי ה' אֵינוֹ מוֹכְרָח דְבְּכָל מְקוֹם הֵנָּה לְפִנֵי ה' הֵיכָא דְלִיכָא מְקַדָּשׁ אֵף בְּדִיעַבַּד עכ"ל.

וְנ"ל לְהִבִּיא רְאָיָה לְדַעַת רְבִינוּ כְּפִי תִירוּץ הַכ"מ דְבְּכָל מְקוֹם הֵנָּה לְפִנֵי ה' הֵיכָא דְלִיכָא מְקַדָּשׁ מֵהָא דְאִיתָא בְּמַס' מְפֹת (דף יט ע"א) בְּפוּרִים הַנְּחָה מְעַפְּכַת בְּהוֹן קְרִיאָה אֵין מְעַפְּכַת בְּהוֹן כְּמֵאֵן כַּה"ת יְכוֹל יְבִיא כּו' וְא"א לְפָרוּךְ מֵה לְבַכּוּרִים שְׁכֵן טְעוּן קְרִיאָה וְהַנְּחָה אֵר"א נְהִי דְעַפּוּבָא לִיתָא מ"מ מְצִנָּה אִיתָא כּו'.

והנה לפי מאי שפרשו התוס' שם דמיקרי בבכורים שפירש בפני הבית וחרב הבית ועיין מה שמבארים בארנפה וא"כ היכא דכתיב לפני ה' הוא רק בעזרה פשיטת הראב"ד ז"ל וא"כ גבי מקרא דבכורים נמי פתיב וענית ואמרת לפני ה' וא"כ ניבעי מקרא דבכורים נמי דוקא להתנדות בעזרה וא"כ נהי דבכל דוכתי קריאה לא מעפבא היכא דאינו ראוי שוב מעפבא כמו שאמר שם במפות ודף יח ע"ב) כר"ז דאמר ר"ז פל שאינו ראוי לבילה בילה מעפבת בו והמשל"מ מסתפק לקמן בפ"ג מהל' בכורים הל' ד' על אלה שאינו יכול לדבר אם הקריאה מעפבת כמו גבי חליצה פיון שאינו ראוי עיי"ש וא"כ ה"נ פיון דפירש בפני הבית דנתחייב בקריאה וחרב הבית קריאה מעפבת דאינו ראוי דליכא בית וכתוב ביה לפני ה' וא"כ פיון דמעפבא איכא למפרה מה לבכורים שפן קריאה מעפבא וכל הסוגיא שם ס"ל דבזה האופן שחרב הבית איכא מצנת קריאה לא לעפב דראוי הוא לקריאה אף שאין בית אף דכתיב ביה לפני ה' וא"כ נוכל למפרה מה לבכורים שפן יש מצנת קריאה וא"כ וידוי מעשר שני אף דכתיב לפני ה' מ"מ נוהג אף בזמן הנה כמבואר: והנה במס' ר"ה (דף כב) אמרינו לא אמרו חצוצרות אלא במקדש דכתיב בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' כו' אלמא דלפני ה' לא הוי אלא במקדש.

אמנם י"ל דלא דמי להתם דהכא מצנת ביעור נוהג אף שלא בפני הבית בשעה שנוהג תרו"מ ואמרה תורה דבשעת הביעור אם הנה בשעת הבית אז לכתחלה הוא הוידוי בעזרה אבל לא בא הקרא לומר דמתנדה רק בפני הבית אבל התם בא עיקר הקרא לומר דבחצוצרות וק"ש הוא דוקא לפני המלך ה' אבל לא שלא בפני הבית והוי כמו גבי שחיטת קדשים דכתיב ושחט לפני ה' דבעי דוקא בעזרה אבל התם הביעור והה"ד הוידוי נוהג בכל זמן ובעת הבית מתנדה לפני ה' בעזרה.

וכן נמי מה שכתבו התוס' במס' סוטה (דף לג ע"א) ד"ה בהמ"ז דקרא דלפני ה' אתי לומר דבעזרה הנה מתנדה אתי נמי דדברי רבינו דבעת המקדש נדאי הנה הוידוי בעזרה אבל לא לעפב.

והנה בירושלמי דתענית פ"ק הל"ד איתא חד בר נש הנה מפיק מעשרות כו' אמר ליה ר' מני קום אמור בערתי הקדש מן הבית משמע דאף בזמן ר"מ דהוא בזמן הנה נמי קרי. והנה בגמ' ב"ב (דף פא) אמרינו מפדי פסוקי הוא לקרי ומשני משום דמחזי כשקרא אלמא דמי דאינו מחויב לקרות אינו רשאי לקרות דמחזי כשקרא ואיכא למימר דגם בזמן הנה אי נימא פיון דאינו מחויב אינו רשאי לקרות ומדצונה לקרות לו משמע דקורין אף שלא בפני הבית ויש לדחות ודוק: הלכה יג ככל מצנתה אשר צויתני הא אם הקדים מ"ש לראשון אינו יכול להתנדות ובה' ט"ו לא עברתי ממצותיה שלא הפרשתי ממין על שאינו מינו ולא מן התלוש על המחובר ולא מן החדש על הישן כו' וזהו דברי המשנה שם: ונ"ל לומר בזה על מה שדרש לקרא דכל מצנתה שלא הקדים מ"ש לראשון ומה דלא עברתי ממצותיה דרש שלא הפריש ממין על שאינו מינו וכדומה.

דהנה אם הקדים מ"ש לראשון קיי"ל דבדיעבד הוי מעשר הוי מעשר כמו שמבואר בסוגיא דתמורה (דף ה) אבל הני במין על שא"מ ומחדש על הישן אף בדיעבד לא הוי תרומה. והנה במס' תמורה קאמר רבא דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר על מימרא דרבמנא וזהו שאמר עשיתי ככל מצנתה היינו שלא הקדמתי כו' דאי הקדים ונשאר כן שלא פדין נדאי

דאינו יכול להתנדות דלא נעשה בזה כמצנה שצנה ית' אלא אפילו לא עברתי ממצותיך היינו שלא עברתי על מימרא דרממנא והיינו שלא פרשתי ממין על שא"מ דהא זה לא נשאר פן נרק הוא עבר אממרא דרממנא אומר דלא עברתי ממצותיך ועשיתי הדבר כמו שצויתני ולא הנצרכתי לחזור ולתרום אשר אז אם עשיתי הייתי מחנך זה ודוק: שם ובזמן שהיו נותנין מעשר ראשון לפהגים לא היו מתודין שצאמר וגם נתתיו ללוי עכ"ל.

והנה זהו מגמרא דסוטה (נף מח) דלקבי ביטל יוחנן כה"ג את הוידי מעשר משום דנותן לפהגים ואמרינו בגמ' ולודי אשאר מעשרות אר"ל כל בית שאין מתודה על מעשר ראשון שוב אינו מתודה על שאר מעשרות אמר אבני הואיל ופתח הפתח בו תחלה כו' וצ"ל אף דרבינו אומר בה' י"ד מי שאין לו אלא מע"ש בלבד נמי מתודה והוא מן הירושלמי פ"ב דבפורים מביא הירושלמי ראיה מהפהגים והלויים דמתודין משום ערי מגרש אף דאינו נותנין אלא מע"ש דתרומה ומעשר ראשון שלקחם הוא והקא אמר דכל בית שאינו מתודה על מעשר ראשון שוב אינו מתודה וע"כ צ"ל פן דהיכא דיש למעשר ראשון והוא אינו נותנו כאשר צנה הקב"ה ליתן ללוי אזי אינו מתודה דבו פתח הפתח תחלה אבל אי אין לו מעשר ראשון רק מע"ש אזי יוכל להתנדות שפיר כמו פהגים ולויים שמתודין על מע"ש בלבד זה נמי שאומר הקא במס' סוטה בפ"ט בירושלמי הוא אמר ר' אילא כעס לפני המקום מי שאומר עשיתי והוא לא עשה והוא נמי רק מי שאינו נותן פדין אינו מתודה אבל מי שאין לו ואין כעס לפני הקב"ה מתודה שפיר כמבאר ודוק: הלכות בכורים פרק א הלכה ו וכן הבכור מקריבין כו' עיין לקמן בפ"א מהלכות בכורות מה שנקבאר שם: שם במל"מ ד"ה וכן פדיון הבן בסה"ד וז"ל ודברי הרא"ש ז"ל הם תימה בעיני שלא מצינו דאיתקש פי אם בכור בהמה טמאה לבכור אדם וכדאיתא בפ"ק דבכורות (נף ד ונף יב) אף בכור בהמה טהורה לא מצינו דאיתקש עכ"ל.

והנה פן תמה על דברי הרא"ש ז"ל שם בספר מעדני יו"ט וז"ל ד"ה ואיתקש תמהני שלא נמצא בשום מקום דהוקש אלא בכור בהמה טמאה ובכור אדם ואפתי בכור בהמה טהורה דלא ניתן לכהנת, מגלן וי"ל דברי שא דקרא נמי איתקש דכתיב כל פטר רחם לכל בשר באדם ובבהמה ותו דהך באדם ובבהמה מותר לגמרי כו' אלא למדרש שהוקשו פולם אהדדי כו'.

והנה באמת דברי הרא"ש ז"ל הוא ספרי מפנרש הובא בילקוט במדבר פי"ח שם מה בכור אדם כו' לפי שהוא אומר והבאתם שמה יכול אף בריחוק מקום יהא חייב עליו לטפל ולהביאָהו לבית הבחירה ת"ל באדם ובבהמה, מה בכור אדם כו' אף בכור בהמה וכן הוא במכילתא פ' בא על מקרא זה של באדם ובבהמה אלמא דתרונייהו הוקשו דבכור אדם ובכור בהמה טהורה דקאי על טהורה שמביא לבית הבחירה פדברי הרא"ש ז"ל ועיין לקמן בה' בכורות מה שנקבאר בספרי זה ודוק: פרק כ הלכה א מ"ע כו' ובכ"מ שם ומביאים בפורים של דבריהם מערי סחון ועוג כו' וידוע דהלכה פתנא קמא ומשמע לרבינו דלא פליג ת"ק אלא מדרבנן אבל מדאורייתא מודה דפטור פן הגיה כמו"ח ז"ל בדברי הכ"מ עפ"ד המהרי"ק (סי' קפד) וכפי אשר פתוב בכ"מ שלפנינו הוא ט"ס ומסיק רבינו ואם הביא מחוץ לארץ אינו בפורים ולא הביא הכ"מ מקור לזה.

וּפְּשׁוּט הוּא מִן הַמְּשֻׁנָה סוּף מִס' חֲלָה דְאָמַר אַרְיִסְטוֹן הֵבִיא בְּפוּרְיוֹ מֵאַסְפְּמִיָּא וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי שְׂאֲמָרוֹ הַקּוֹנָה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנָה בְּפִרְנָר שְׂבִירוּשְׁלָיִם מִשְׁמַע דְּרַק מֵאַסְפְּמִיָּא מְקַבְּלִין דְּהוּא סוּרְיָא אֲבָל אִם מַחוּזִין לְאַרְצֵי אִין מְקַבְּלִין וְלֹא הֵוִי בְּפוּרִים כְּלָל כְּמִבּוֹאָר וְדוּק: הֶלְכָה ג אִין מְבִיאִין לֹא מִתְמָרִים שְׂבָהֲרִים וְלֹא מִפִּירוֹת שְׂבָעֵמְקִים כּו'.

וְהִנֵּה מִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ מִשְׁמַע דְּמִתְמָרִים אִין מְבִיאִין רַק מִשְׁלַח תְּמָרִים אֲבָל מִשְׂאָר פִּירוֹת שְׂבָהֲרִים מְבִיאִים וְכֵן מִעֲמֻקִּים אִין מְבִיאִין שׁוּם פִּירוֹת לֹא מֵאִילָן וְלֹא מִתְּבוּאָה. אֲמַנְם שִׁיטַת רִש"י ז"ל אִינוּ פִּן דַּס"ל דְּמִתְמָרִים אִינוּ מְבִיאִין מְכַל הָאֵילָנוֹת וּמִעֲמֻקִּים אִין מְבִיאִין רַק מִתְּבוּאָה שֶׁל שְׂבָעַת הַמֵּינִים כְּמוֹ חֲטָה וְשְׂעוּרָה.

דְּהִנֵּה רִש"י ז"ל פָּתַב בְּמִס' פְּסָחִים (דָּף נג ע"א) סִימָן לְהָרִים מִיֵּלִין כּו' אֲבָל שְׂאָר אֵילָנוֹת שְׂבָהֲרִים אִינוּ יָפִין וּנְפ"מ דְּלֹא מֵיִתְיַבֵּן בְּפוּרִים מִנִּיּוּהוּ דְּלִקְמָן וְהוּא דְאָמַר שֶׁם לֹא מְדַקְלִים שְׂבָהֲרִים פִּן הַגִּירָסָא בְּפִסְחִים שֶׁם וְלֹא כְּמוֹ שְׂפָתַב הַגִּירָסָא בְּמִשְׁנָה מִתְמָרִים שְׂבָהֲרִים וְכֵן הוּא בְּמִנְחוֹת (דָּף פד) וְרַק בְּפִסְחִים הֵגִי' מְדַקְלִים וּמְפָרֵשׁ לָהּ רִש"י ז"ל דְּזָה שְׂאוּמַר מְדַקְלִים אִין פְּנוּתוֹ רַק עַל תְּמָרִים אֲלֵא כְּמוֹ דְאִיתָא בְּמִס' ב"ב (דָּף סט ע"ב) אָמַר לִיהִי לְבַר מֵאִילָנֵי אִי אִית לִיהִי דִיקְלֵי לְבַר מְדִיקְלֵי.

וְכַתֵּב הַרְשָׁב"ם ז"ל שֶׁם דַּע"ג דְאִין סִתְמָן קְרוּיָין אֵילָנוֹת אֲלֵא רַגִּילִין הֵיוּ לְקִירוֹת דְּקִלִּים מִתּוֹךְ חֲשִׁיבוּתָן וּמִתּוֹךְ שְׁהִיָּה רִיב אֵילָנוֹת שְׁלֵהֶם דְּקִלִּים כִּיּוֹן דְאִין פֶּאן שְׂאָר אֵילָנוֹת אֲלֵא דְקִלִּים הָאִי דְקָאָמַר לְבַר מֵאִילָנֵי אֲדַקְלִים קָאִי ע"כ וּמְפָרֵשׁ לָהּ רִש"י ז"ל ה"נ דְאִין פְּנוּת הַמְּשֻׁנָה רַק עַל תְּמָרִים לְחוּד אֲלֵא עַל כָּל הָאֵילָנוֹת וּמִתּוֹךְ שְׁהִיָּה רִיב אֵילָנוֹת שְׁלֵהֶם תְּמָרִים אָמַר מְדַקְלִים וּמִוְכָרַח רִש"י לְפָרֵשׁ פִּן מְסוּגִיָּא שֶׁם דְאָמַר סִימָן לְהָרִים מִיֵּלִין וּפְרִיֵשׁ רִש"י דְמִיֵּלִין כּו' אֲבָל שְׂאָר אֵילָנוֹת אִינוּ יָפִין וְא"נ דְּרַק תְּמָרִים שְׂבָהֲרִים אִינוּ יָפִין וְשְׂאָר פִּירוֹת יָפִין מ"ט אוֹמַר רַק מִיֵּלִין גִּימָא דְכָל אֵילָנוֹת יָפִין אֲלֵא וְדַאי הַדְּקִלִּים שְׂבָהֲרִים דְקָאָמַר פְּנוּתוֹ עַל כָּל הָאֵילָנוֹת וְא"כ מְוִכָרַח רִש"י לְפָרֵשׁ הָאִי דְאָמַר מִפִּירוֹת שְׂבָעֵמְקִים הֵיִינוּ תְּבוּאָה דְהָא כָּל פִּירוֹת הָאֵילָן אִינוּ טוֹב בְּהָרִים וְלִהְיֵי מְפָרֵשׁ לָהּ שֶׁם בְּפִסְחִים פִּירוֹת שְׂבָעֵמְקִים תְּבוּאָת דְגֵן שְׂבָעֵמְקִים כּו' וְרַק עוֹ תְּבוּאָה קָאִי וְכְמוֹ שְׂמַסִּיק רִש"י שֶׁם שְׂהַמִּים לְנֵים שֶׁם וּתְבוּאָתָן מְרַקְבַת וְזָה לֹא שְׂיִיךְ רַק בְּתְבוּאָה אֲבָל לֹא עַל פִּירוֹת הָאֵילָנוֹת.

וּלְפ"ד רִש"י ז"ל הָאִי דְאִיתָא בְּתוֹסְפֹתָא וּבִירוּשְׁלָמֵי דְמִס' בְּפוּרִים פ"א רִשְׁב"א אוֹמַר מְבִיא מִן רְמוּנֵי עֲמֻקִּים וּמְפָרֵשׁ לָהּ הַמְּפָרֵשִׁים דְרִשְׁב"א פְּלִיג עַל תְּנָא דְמִשְׁנָה וְרִש"י ז"ל יְפָרֵשׁ דְּהוּא מְפָרֵשׁ דְּהָא דְאָמַר שֶׁם וְלֹא מִפִּירוֹת שְׂבָעֵמְקִים הֵיִינוּ תְּבוּאָה דְּנִקְאָ אֲבָל רְמוּנִים מְבִיא אֲבָל רַבֵּינוּ גְרִיס בְּמִשְׁנָה וְלֹא מִתְמָרִים שְׂבָהֲרִים וּמְפָרֵשׁ לָהּ דְּרַק תְּמָרִים אִין מְבִיאִין וּמִעֲמֻקִּים כָּל פִּירוֹת אִין מְבִיאִין וְדוּק: הֶלְכָה ט בְּמִשְׁל"מ וְדַע שְׂשִׁיעוּר הַנְּקָב שְׂצָרִיף הַעֲצִיץ כְּדִי שְׂחִשְׁבַב כְּמַחוּבָּר הוּא בְּכַדִּי שְׁוֹרֵשׁ קִטָּן וְכַדְתָּנּוּ סוּף פ"ב דְּעוֹקְצִין וְהוּא דְּבַר מוֹסְפָם מִהַפֵּל וּבְכָל מְקוֹם שְׂהַזְנִפֵּר עֲצִיץ נְקוּב שְׂשִׁיעוּרוֹ הוּא בְּכַדִּי שְׁוֹרֵשׁ קִטָּן וְזָה פְּשׁוּט עַכ"ל.

וְהִנֵּה לֹא הֵבִיא הַמַּל"מ הֵכָא רְאִיָּה לְדְבָרֵינוּ עַל הַךְ מְצִינוּ לְרַבֵּינוּ שְׂפָתַב לְעֵיל בְּפ"ח מֵהַל' שְׂבַת הַל' ג' וְז"ל עֲצִיץ נְקוּב בְּכַדִּי שְׁוֹרֵשׁ קִטָּן הָרִי הוּא פְּאָרְץ וְהַתּוֹלֵשׁ מִמֶּנּוּ חֲזִיב עַכ"ל אֲלֵמָא דַּס"ל גְּבִי שְׂבַת נְמִי כְּדִי שְׁוֹרֵשׁ קִטָּן הוּא וְהוּא ע"כ מְזָה דְאִי גִימָא דִּישׁ שְׂשִׁיעוּר אַחַר

הו"ל למיחשב שם במס' שבת (דף צה ע"ב) ששה מדות בכלי תרס כמו שהקשו התוס' במס' זבחים (דף צה ע"א) וכתבו דהכל הוא בשיעור דשורש קטן דקחשיב לעגן הכשר זרעים אמנם אפתי צריף לבאר מנ"ל בשלמא לעגן שבת דהוא לחומרא ילפינן מהכשר זרעים אף דגבי זרעים קאמר שם בשבתלר"ש דהתורה רבתי טהרה מ"מ לדידן דילפינן מזרעים ילפינן לעגן שבת דהוא שיעור היותר קטן כמו שאמר שם בשבת (דף צו) אהד אמר פשורש קטן וסימנא אהד המרבה ואהד הממעט פירש רש"י ושיעור פונס משקה ומוציא משקה לא שיניף למטעי בהו לעגן זרעים אלמא דהוא שיעור נקב היותר קטן כדי שורש קטן וכן לעגן גט דקיי"ל דפסול בעלי של עציץ נקוב אבל יש מכשירין כמבואר בש"ע אה"ע סי' קכ"ד סעיף ד' הוא נמי לחומרא דאי ניקב שורש קטן חשוב נקב ופסול אבל לעגן זה דפרוזבול דאין כותבין אלא על עציץ נקוב כדאימא בגיטין (דף לז) והוא לקולא מגלן כדי שיהיה פשורש קטן וצ"ל דילפינן מן טומאה דהוי נמי שיעורו בכדי שורש קטן כמבואר במס' זבחים (דף צה) ובתוס' שם דזה השיעור לבטלו מתורת פלי לעגן טומאה היכא דלא יחדו לזיתים וה"נ לכל דבר ילפינן מזה וה"נ כמבואר ודוק: הלכה ג הקונה אילן בתוך שדה חבירו אינו מביא לפי שאין לו קרקע שלשה ויש לו קרקע ואע"פ שאין לו אלא אילנות בלבד הרי הוא כמו שקנה קרקע עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש ואע"פ שאין לו אלא אילנות בלבד אינו סותר מ"ש תחלה יש לו קרקע די"ל דה"ק אע"פ שקניית הג' אילנות הנה בעגן שלא קנה קרקע על הדרכים שנתבארו בפ' כ"ד מהל' מכירה פיון שקנה ג' ובקניית שלשה אפשר להמציא בדרף שקנה קרקע קנה אע"פ שעכשיו קנאו בדרף שאין לו קרקע חשיב כקנה קרקע לעגן בפורים ואפשר דיליף לה רבינו מדסתם פנא ותני הקונה ג' אילנות בתוך קרקע של חבירו מביא וקורא דמשמע דבכל גונוי שקנה ג' מביא וקורא אע"פ שאין זה הכרע דהא בפ' הספינה קתני סתמא קנה ג' קנה קרקע וצ"ל בהך גונוי דמוקי לה בגמרא והר"י קורקוס פתב וז"ל וי"ל דכוננת רבינו בנדאי בקונה סתם מייירי שפן פתב בתחלת לשונו ג' ויש לו קרקע עכ"ל.

והנה בס' פני משה על הירושלמי דבכורים פ"א הל' ו' במה"פ פתב ע"ד רבינו וסיים אע"פ שאין לו אלא אילנות בלבד פשוט הוא דר"ל ואפילו בכה"ג שלא מכר לו אילנות אלא כ"ז שהן קנימין דאז אין לו קרקע שהדין הוא אחר שקצצו או שייבשו אין לו ליטע אחרים תחתיהן אעפ"כ כ"ז שהן קנימין הרי הוא כמו שקנה קרקע לפי שיש תחתיו וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו כמבואר בפ"ז עכ"ל: והנה הפ"מ מדקדק זה ממה שעמד הכ"מ ומתרגז לו נמי כדבריו דאיתי לרבות באופן שאין לו קרקע היינו שמכר לו אילנות כ"ז שהן קנימין דא"ל קרקע והוא פנונתו מ"ש רבינו שם בהל' ט' דאי שנייר קרקע ומכר את האילנות ויש לבעל האילנות קרקע הראויה להם ומפרש דזהו כמלא אורה וסלו.

והנה לפענ"ד דבריו תמוהים דא"נ דמטעם זה מקרי יש לו קרקע א"כ אפילו בשני אילנות נמי הדין כן דאף דאין לו קרקע לאחר שנקצצו או שייבשו לנטוע אחרים תחתיהן וכל הקרקע שביניהם מ"מ קיי"ל דיש לו ביניהן ותחתיהן כמלא אורה וסלו כמבואר בטור חו"מ סי' רט"ז וכן הביא הרמ"א בהגה"ה שם סעיף ט' דבזה אין חילוק דאף בשני אילנות

יש לו זה וא"כ אמאי קיי"ל דאי קנה שתי אילנות דאין לו קרקע אין צריף לקרות
ובשלשה צריף לקרות בכה"ג דיש להני אלא ודאי צ"ל או פדברי הכ"מ דאפשר בזה
להמציא דרף שקנה קרקע או כמו שמבאר הר"ק דמייירי בסתם ודוק: הלכה טז אשרה
שביתלה אין מביאים ממנה ביפורים שהביפורים פקדשי מקדש הן עכ"ל.

והנה הכ"מ לא הראה המקור בזה ולקמן בפ"ד מהל' איסורי מזבח הל' ז פתב רבינו
אשרה שביתלה אין מביאים ממנה גזירין למערכה ושם הביא המל"מ מקור לזה מדברי
הירושלמי פ"ק דמס' בפורים והכא לא הביא זה ובאמת הוא ג"כ בירושלמי שם פ"ק
דבפורים הל' ב' אשרה שביתלה למ"ד בפורים פקדשי מקדש אין מביאין וזה הוא דעת
רבינו הקא.

ונ"ל לומר דזה דאינו מביא בפורים מאשרה שביתלה הוא רק הפירות שהיו בשעת עבודה
קודם הביטול אבל הפירות שהביא האשרה אח"כ אחר שביתלה נ"ל דמותר להביא
ממנה ואף דקיי"ל המשתנה לאילן דאסור הפירות שהביא רבינו לעיל בפ"ח מהל'
עפ"ם הל' ג' זהו כ"ז שהוא ע"ז אבל אחר שביתלה איכא למימר דהפירות מותרים גס
להביא דהנה מכ"ש מהא דקיי"ל המשתנה לקמה דחטין מותר למנחות משום דאשתי
ונעשה קמח כמו שפוסק רבינו לקמן פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' י"ד מכ"ש הקא דהנה
שינוי מן גוף האילן דשרי ולקמן בה' איסורי מזבח נבאר עוד: פ"ק ג הלכה ד פיצד הביא
בפורים לירושלים וקרא והקריב שלמים לא יצא באותו היום מירושלים לחזור למקומו
אלא ילין שם ויחזור למחר לעירו שנאמר ופנית בבוקר והלכת לאהלך כל פינות שאתה
פונה מן המקדש פשתבוא לו לא יהיה אלא בבוקר כו' עכ"ל ונ"ל דעפ"ז סמך רבינו על
הדין דאיתא בספרי פ' ראה והובא בתוס' פסחים (דף צה ע"ב) ובר"ה (דף ה ע"א) דכל
המביא קרבן צריף ללון אותו לילה בירושלים ורבינו לא הביא זה במקום אחד דסמך
ע"ז דאמר הקא דכל פינות שאתה פונה יהיה בבוקר וניחא נמי הא דלא הביא רבינו לקמן
בהל' קרבן פסח דין זה דפסח שני טעון לינה ואיתא שם פלוגתא בדף צו ע"ב תרי תנאי
ואליבא דר"י חד אמר דטעון לינה וחד אמר דאינו טעון לינה ורבינו לקמן בהל' ק"פ פ"י
דקחשיב הדברים שבין ראשון לשני לא הזכיר זה.

ונ"ל לומר פן דהנה התוס' מקשים שם וא"ת למאן דאמר דאין טעון לינה ומי גרע ממביא
קרבנו בימות החול דטעון לינה יום אחד ושמא פינו דתשלומין דראשון הוא לא בעי
לינה אפילו יום אחד עכ"ל נמצא דכל עיקר הפלוגתא הוא רק אי נימא תשלומין דראשון
וכיון דרבינו פוסק שם בפ"ה מהל' ק"פ הל' א' שחיתת פסח זה מ"ע בפני עצמה שאין
לה תשלומין דראשון ורגל בפ"ע הוא וא"כ הוא דמי לשאר קרבנות דנדאי טעון לינה
פתב הקא ועפ"ד התוס' אלו נראה לי לומר דבר נכון דשם בסוגיא דפסחים (דף צה ע"ב)
אמר מאי טעמא דר"י דאמר פ"ש רוחה את הטומאה קסבר התורה חזרה עליו להיות
בטהרה לא זכה יעשה בטומאה ובמס' יומא (דף נא) איתא נמי זה הסוגיא ואומר ר"י
קסבר ככל חוקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה התורה החזירה עליו לעשותו בטהרה
לא זכה יעשה בטומאה וצ"ב מאי טעמא בפסחים לא הביא מקרא זה דכל חוקת הפסח
ורק אמר סתם התורה ח"ע כו' וביומא הביא מקרא זה דככל חוקת הפסח ונ"ל ליישב
פן דהנה התוס' בפסחים מביא שתי ברייתות חד ס"ל דר"י סבר דאינו טעון לינה ובחד

ס"ל דטעוין לינה ונהנה התוס' הקשו מ"ד דאין טעוין לינה למה איצטריף לאשמועינו וקא לא מרבינו מפל חוקת הפסח מצוה שאינה על גופו כו' ותירץ מהרש"א דקא לקמן מקשים התוס' בד"ה טעוין וא"ת דהכא ממעט פסח שני מלינה מי גרע ממביא קרבנו בימות החול דטעוין לינה ושם פיון דתשלומין דראשון הן לא בעי לינה וא"כ שפיר למ"ד דאין טעוין לינה איצטריף לאשמועינו דלא הוי רגל בפ"ע אלא תשלומין דראשון דאי הוי רגל בפ"ע לא גרע משאר קרבנות ולמ"ד דטעוין לינה הוא ס"ל רגל בפ"ע נמצא דהכא דמביא בריתא דר"י ס"ל טעוין לינה א"כ ע"כ ס"ל דרגל בפ"ע הוא אבל התם דלא מביא פלל איפא למימר דהוא התנא דר"י דבריתא השנייה דס"ל דאינו טעוין לינה ועתה יתבאר דהנה התוס' כתבו שם ד"ה דוחה דנוכל לגמור מקרא דמועדו דדוחה את השבת ואת הטומאה מיהו לר"נ דס"ל דאמר במועדו אפסח ראשון קאי צ"ל פ"ש דדחי שבת נפקא ליה מפל חוקת הפסח כר"י דשמעתין דנפקא ליה נמי מהתם כו' נמצא אי נימא דתשלומין דראשון ע"כ צריף ללמוד מקרא דכל חוקת הפסח וא"כ התם דמייירי בחד תנא דר"י ואיפא למימר דהוא התנא אליבא דר"י דס"ל דלא בעי לינה וא"כ ע"כ ס"ל דתשלומין דראשון הן להכי מביא הקרא דכל חוקת הפסח אבל הכא בפסחים דמביא הברייתא זו דר"י ס"ל דטעוין לינה א"כ ע"כ ס"ל דשני רגל בפ"ע א"כ לא צריף פלל הקרא דכל חוקת הפסח ונוכל ללמוד מקרא דמועדו להכי אמר הגמרא סתם התורה חזרה עליו כו' לא זכה בא בטומאה ואף שר"י ס"ל לעיל (דף צא) דרגל בפ"ע ע"כ דס"ל התם דחטאו ישא אחי על פ"ש וס"ל דחייב כרת על פ"ש וא"כ האף יכול לספור הכא דאינו טעוין לינה ונהנה תשלומין דראשון אף בין כה ובין כה מתיר הגמ' תרי תנאי ואליבא דר"י כמבואר: ונהנה בענין הלינה ברגל דילפינן מפל פינות שאמה פונה הוא בבוקר מחולקים בזה רש"י ותוס' דרש"י ס"ל דבעי לינה רק ליל מוצאי יו"ט ובבוקר חוה"מ יחזור לביתו והתוס' ס"ל דכל הרגל יהיה בירושלים עד מוצאי יו"ט והקשו התוס' במס' פסחים וכן בשאר דוכתי דלפי שיטת רש"י ו"ל האף משכחת שמחה שמונה ימים פיון דלא בעי להיות בירושלים כל ימות החג ומתמצים דקיי"ל כל מיני שמחות די משמחו בכסות נקיה ויין ישן ע"ש.

ועפ"ז בארתי הפתובים בסוף פ' ראה לגבי חג השבועות כתיב תחלה ושמחת לפני ה' אלהיך אמה ובנה כו' והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך ובחג הסוכות כתיב ושמחת בחגך אמה כו' והלוי והאלמנה אשר בשעריך ושינה בשני דברים בחג השבועות כתיב ושמחת לפני ה' כו' וגבי סוכות כתיב ושמחת בחגך ועוד דגבי שבועות כתיב והאלמנה אשר בקרבך ובחג הסוכות כתיב והאלמנה אשר בשעריך.

ויבאר פן בחג השבועות דהיה רק יום אחד ואותו היום היה בירושלים ומשמח בקרבנות דשמחה לכן אמר לפני ה' דהשמחה היא שמה אבל בחג הסוכות דחזור לביתו והשמחה שמה לא היה בקרבנות ורק בכל מיני שמחה לכן אמר ושמחת בחגך וכן ניקא זה דאפיי אמר במס' קידושין (דף לד) אשה בעלה משמחה ואמרינן שם אלמנה מאי איפא למימר בשרויה אצלו ולהכי גבי חג השבועות כתיב אמה והאלמנה אשר בקרבך דהשמחה היה בירושלים בקרבנות דשלמי שמחה וא"כ אותה האלמנה שנשארה בביתם אינו מחויב לשמח אותה ורק זה ששרויה אצלו ולכן אמר בקרבך זה שבירושלים אבל בחג הסוכות דהשמחה בביתם אפילו בשאר מיני שמחות לכן אמר אשר בשעריך אפילו זה שפביתך

מְחַנֵּב לְשִׁמְחָה כְּמוֹ דִּתְשִׁימָח אֶתְּהָ בְּכִסּוּת נִקְיָה וְיִינן יִשָּׁן כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ: וְעוֹד נ"ל לֹאמֹר שִׁינּוּי הַפְּתוּבִים דְּהֵנָּה בִּפְּ אֲמֹר פְּתִיב וְשִׁמְחָתָ לִפְנֵי ה' ז' יָמִים וְאֲמַרְיִנן בִּירוּשְׁלַיִם דְּר"ה פ"ב דְּבִשְׁמִחַת לִוְלֵב הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְאִיתָא תְּרִי מ"ד הֵתָם ח"א בְּשִׁמְחַת לִוְלֵב הַפְּתוּב מְדַבֵּר וּח"א בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים וּמִקְשָׁה לְמ"ד בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים וְרִיב"ז מִתְקַן תְּקִנְתָּא לְתַקְנִיתָא כּו' וּא"כ מ"ד דְּבִשְׁמִחַת לִוְלֵב וְדַאי זֶה מוֹדָה דְּהֵנָּה שְׁמִחַת שְׁלָמִים וְרַק ס"ל דְּבַחַג הֵנָּה עוֹד שְׁמִחַת לִוְלֵב אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ הֵיכָל ז' יָמִים וּבְמִדְיָנָה יוֹם אֶחָד וְעַתָּה נִיחָא דְּבַחַג הַשְּׁבִיעוֹת דְּלֹא הֵיכָל רַק שְׁמִיחָה אֶתְּתָ שְׁלָמִים אֲמַר לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ אַבְּל בְּחַג הַסְּנוּפוֹת דְּהֵנָּה ג"כ שְׁמִיחָה בְּלוּלֵב שֶׁהוּא בְּמִדְיָנָה אֲמַר וְשִׁמְחָתָ בְּחַגְךָ וְיִמָּה שְׁמִיטָה אֶתְּהָ וּבִתְהָ אַף דְּנִשְׁמִים פְּטוּרוֹת מְלוּלֵב מ"מ כִּינּוּן דְּהֵנָּה שְׁמִיחַת שְׁלָמִים ג"כ אֲמַר אֶתְּהָ וּבִתְהָ ע"ז כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וְדוּק וְעוֹד הָאֲרַכְתִּי בְּדִרְשׁוֹתֵי וְאֲכ"מ: הִלְכָה וּ וְיִמְנִין שֶׁהַבְּכוֹרִים אֲסוּרִים לְאוּנָן שְׁהָרִי גְּאֲמַר בְּהֵן וְשִׁמְחָתָ בְּכָל הַטּוֹב מְפָלֵל שֶׁהוּא חֲזִיב לְאַכּוֹל בְּשִׁמְחָה וְלֹא בְּאַנְיָנוּת וְהַאוּכְלֵן אוּנָן מִכִּין אוֹתוֹ מ"מ עכ"ל.

וְכֹן פְּתַב גְּמִי הַסְּמ"ג (ס' רַנֵּט) וְכַתֵּב הַכ"מ וּמְנִיין שֶׁהַבְּכוֹרִים אֲסוּרִים לְאוּנָן בִּפְּ כָּל שְׁעָה (ד' ל') וְיִמָּה שְׁפַתֵּב מִכִּין אוֹתוֹ מ"מ וְלֹא מְלַקוֹת שֶׁהוּא לֹא הִבָּא מְפָלֵל עֲשֵׂה עכ"ל. וְהֵנָּה הִגְּאוּן רַע"ק אֵיגֵר ז"ל בְּגִלְיוֹן הַמְּשֻׁנָּה בְּמַס' בְּכוֹרִים הַקְּשָׁה מְסוּגְיָא דְּפִסְחִים (ד' ל') שֶׁם דְּאֲמַרְיִנן בְּכוֹרִים אֲסוּרִין לְאוּנָן וְר"ש מְתִיר מ"ט דְּרַבְּנָן דְּכְתִיב לֹא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשִׁעְרֵיךָ כּו' וְתִרְוַמֵת יָדְךָ אֲמַר אֵלֶי בְּכוֹרִים אֶתְּקַשׁ בְּכוֹרִים לְמַעֲשֵׂר מֵהַ מַעֲשֵׂר אֲסוּר לְאוּנָן אַף בְּכוֹרִים אֲסוּר לְאוּנָן וְר"ש תְּרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמֵנָּא פְּתִירוּמָה מֵהַ תְּרוּמָה מְוִתֵּר לְאוּנָן אַף בְּכוֹרִים מְוִתֵּר לְאוּנָן וְר"ש נְהִי דְּהִקְיָשָׁא לִית לֵיהּ מִיְהוּ שְׁמִיחָה פְּתִיב בִּיְהֵא הָהוּא לְזִמְן שְׁמִיחָה הוּא דְּאֶתְּא דְּתִנּוּן מַחַג וְעַד הַחֲנוּפָה כּו' ע"כ וּא"כ חֲזִינָן דְּלֹא יִלְפִינּוּ מִשְׁמִיחָה וְרַק מְהִיקְיָשָׁא וְעוֹד קָשָׁה בְּיוֹתֵר דְּהָא רַבִּינוּ פּוֹסֵק לְעֵיל גְּבִי מ"ש דְּהַאוּכְלֵן בְּאַנְיָנוּת לִוְקָה מְקַרָּא דְּלֹא אֲכַלְתִּי בְּאוּנָן מְמַנּוּ וּא"כ אֵי יִלְיָף מְהִיקְיָשָׁא אֲזִי לְקִי כְּמוֹ מ"ש אַבְּל אֵי יִלְפִינּוּ מִשְׁמִיחָה אֲזִי לֹא הֵנָּה רַק לֹא הִבָּא מְפָלֵל עֲשֵׂה וְאִינוּ לִוְקָה רַק מ"מ וְהַנִּיחַ בְּצַע"ג וְכֹן הַקְּשָׁה בַּס' מַעֲיִן הַחֲכָמָה פ' כִּי תִבּוֹא עַל הַסְּמ"ג דְּיִלְיָף ג"כ בְּכוֹרִים דְּאֲסוּר לְאוּנָן מְקַרָּא דְּשִׁמְחָה וְהַנִּיחַ בְּצַע"ע וּבְאַמְתָּ עַל הַסְּמ"ג לֹא קָשָׁה כ"כ דְּהָא הוּא חוֹלֵק עַל רַבִּינוּ לְעַנְיָן מַע"ש וְס"ל דְּלֹא הָוִי רַק לֹא הַבְּמ"ע וְלֹא לְקִי וּא"כ שְׁוָה אֵי יִלְפִינּוּ מְהִיקְיָשָׁא אוּ מְקַרָּא גּוֹפִיָּה דְּשִׁמְחָה אַבְּל רַבִּינוּ דַּס"ל שֶׁם דַּמַּע"ש דְּלוֹקָה וְדַאי תְּקַשִּׁי בְּיוֹתֵר דְּנִילְיָף מְהִיקְיָשָׁא וְשִׁמְחָתָ הוּא לְזִמְן שְׁמִיחָה.

וְנ"ל לְתַרְצֵן כֹּן דְּהֵנָּה חֲזִינָן דְּרַבִּינוּ לֹא ס"ל הַהִיקְיָשָׁא דְּבְכוֹרִים לְמַע"ש חֲדָא מְזָה גּוֹפִיָּה דְּלֹא מְקִישׁ לְעַנְיָן אוּנָן וְעוֹד לְעַנְיָן בְּיַעוּר דְּבְכוֹרִים חֲזִיב לְבַעַר הַבִּיא רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה הַלְּיָמוּד שֶׁל הִירוּשְׁלַיִם הַקְּוֹדֵשׁ קְוֹדֵשׁ הַעֲלִיּוֹן זֶה בְּכוֹרִים וְכֹן הַרַע"ב בְּמִשְׁנֵיּוֹת דְּבְכוֹרִים הַבִּיא לְמוֹד זֶה וְלֹא הַבִּיא רַבִּינוּ הַלְּיָמוּד שְׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָה יְבָמוֹת (ד' עג) דְּאֲמַרְיִנן מְרַקְשֵׁי וְמָר לֹא מְקִישׁ אֶלְמָא דְּגַם לְעַנְיָן בְּיַעוּר יִלְפִינּוּ מְהִיקְיָשָׁא דַּמַּע"ש וְכֹן פְּתַב רַבִּינוּ הַכָּא בִּפְּ ה"ט וְיִרְאֵה לִי שֶׁהַבְּכוֹרִים שְׁנִטְמָאוּ אֵינן מְסִיק בְּהֵם אֶת הַתְּנוּרָה מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּקֹדֵשׁ הַמְּקֹדֵשׁ וּמִשְׁמַע לְרַבִּינוּ דְּלֹא מְהִיקְיָשָׁא יִלְיָף כְּמוֹ דְּמִשְׁמַע מְסוּגְיָא שֶׁם דְּאֲמַר דְּתַנָּא וְשִׁיָּר מֵהַ שְׁלֹא חֲשִׁיב אִיסוּר לְבַעַר מְהֵן בְּטוּמְאָה וְאוּכְלֵן בְּטוּמְאָתָ עֲצָמָן לִוְקָה וְגַם זֶה יִלְיָף מְהִיקְיָשָׁא וְרַבִּינוּ פְּתַב יִרְאֵה לִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּקֹדֵשׁ הַמְּקֹדֵשׁ וְכֹן תַּמָּה ע"ז הַכ"מ מ"ט תוֹלָה הַדְּבַר בְּיִרְאֵה לִי אַחֲרֵי שֶׁהוּא גַּמ' מְפוֹרְשֵׁת שֶׁם דְּיִלְיָף מְהִיקְיָשָׁא.

ועל כן נראה לי שמוכרח מזה דרבינו לא ס"ל כלל ההיקשא זה והוא מזה דהנה התוס' פתבו במס' יבמות (דף עג) להקשות וז"ל וע"ק דנילה בפורים ומעשר לענין דלא ליהוי נכסי פהו דהיינו לחומרא ולא לתרומה לקנלא והניחו בקושיא ובאמת הקושיא אינה תמורה כל פה דהנה הא דאסור במעשר לקנות בהו עבדים וקרקעות ובהמה טמאה הוא רק היכא שמוציא המעשר לחולין ומכניס בדמיהו הני דברים אז אסור אבל אם ישאר הפסח של מ"ש ביד המוכר והוא ישתמש בקדושתו ויעשה בהו כמו בפסח מעשר אז שרי לקנות בהו וא"כ גבי בפורים דקיי"ל דאינו יוצא לחולין ע"י פדיון וא"כ לא אפשר לקנות בהו ולהוציא הבכורים לחולין ורק יביאום לירושלים פדין בפורים א"כ לא חמור בזה מ"ש מבכורים דגם מ"ש שרי בזה ורק תקשה אליבא דר' מאיר דס"ל מעשר שני ממון גבוה וס"ל דמשה אינו יכול למכור מע"ש אפילו שישארו בקדושתו וקונה המע"ש יוליכם לירושלים ויאכלם בקדושתו וכן ס"ל דאף בירושלים אין מחליפין הילך יין ותן לי שמן וכן כל המשנה שם בפ"א דמע"ש מ"ש אין מוכרין כו' והוא אפילו להוליכם לירושלים והוא רק אתיא כר"מ דאמר מ"ש ממון גבוה וכמו שכתב שם הר"ש והרע"ב ז"ל וא"כ לדידה שפיר תקשה אי ס"ל ההיקש אי"כ נקיש בכורים למע"ש דיהא אסור למוכרו ומ"ט אומר דהם נכסי פהו לקנות בהו עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ליהוי כמ"ש דאסור למוכרו אף דנשארו בקדושתו אלא ודאי צ"ל דההיקשא דבכורים למעשר הוא רק לר' יהודה דס"ל מעשר שני ממון הדיוט אבל לר' מאיר דס"ל מע"ש ממון גבוה לא ס"ל כלל ההיקשא ורק צ"ל דתרומה קרינהו רחמנא דלהוי פתרומה לענין נכסי פהו ומגלי לנו זה דקריא רחמנא תרומה דהוא הדין הפל פתרומה וליתא בזה היקשא למעשר ורק לר"י דלדידה שוין בזה דאי נשאר בקדושתו שרי למכור ועיין תוס' שם ד"ה נכסי פהו: ועוד נ"ל לומר כן דהנה הר"ש ז"ל פתב לתרץ קושית התוס' זה שם בפ"ב דמס' בפורים וז"ל משום דבפרשת קר פתיב בפורי כל אשר בארצה אשר יביאו לה' לה' יהיה ויש לדרוש מדכתיב לה' שלח הוא לקדש בו את האשה כמו דדרשינו גבי גזל הגר כו' עכ"ל.

ונ"ל לומר דתירוץ זה ודאי ליתא לדעת רבינו דהנה במס' מנחות (דף פד ע"ב) אומר עולא אם הביא לא קידש כו' איתיה ר"ת כו' וא"ל אלא שבשדה מניין לרבות שפגג ושפחורבה ושפעצין ושפספינה ת"ל בפורי כל אשר בארצם כו' סיפא אתאן למנחות מתקיף לה ר"א בר אבהא א"ה היינו דכתיבכל טהור בביתך כו' ואי מנחות לזכרי כהונה הוא דמתאכלין אר"מ תרי קראי פתיבי פתיב לה' יהיה וכתוב כל טהור כו' כאן בבכורים וכאן במנחות ר"א אומר פוליה במנחות וסיפא דקרא אתיא ללחמי תודה בפלוגתא ר' יוחנן אומר אם הביא לא קידש ר"ל אומר קידש כו' אלא לר"י קשיא תנאי היא דתנאי שפגג ושפחורבה מביא וקורא שפעצין ושפספינה אינו מביא כל עיקר עכ"ל הגמ' והנה תירוץ זה של הר"ש ז"ל לא מצי לומר רק אי נימא דהקרא שלח יהיה קאי על הבכורים ואתי לומר דהוי נכסי פהו לקדש בו את האשה אבל אי נימא דקאי הקרא שלח יהיה על מנחות וא"כ אין ראיה מזה על בפורים דהוי נכסי פהו: והנה רבינו פוסק פ"ב הקא ה"ט כר' יוחנן דבעצין ושפספינה אינו מביא כל עיקר כמו שמבאר שם הכ"מ וא"כ צ"ל לדידה הברייתא דמסיק שפעצין ושפספינה קאי אמנחות וקאי ע"כ הקרא דלה' יהיה אמנחות ונהי דלא מצי לומר דרבינו יספור פרב אשי דאמר פולי קרא על מנחות דהא

רבינו פתב הקא בפ"ב פמו, דקאמר הגמ' בְּחֻלִין (נ"ד קלו) דבכורים נוהג אף בְּשִׁנְתָּפּוֹת אף דכתיב אַרְצָה מְשׁוּם דְּכִתִּיב בְּפּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצֵם אֶלְמָא דְהִקְרָא קֵאֵי אַבְפּוּרִים נְמִי וצ"ל דס"ל כמ"ד דְּכָאן בְּבַכּוּרִים וְכָאן בְּמִנְחֹת וּמִקְרָא דְּבַכּוּרֵי אֲשֶׁר בְּאַרְצֵם גִּדְע תְּרַנּוּיָהוּ מְנַחֹת וּבְכּוּרִים דְּהִקְרָא דְּבַכּוּרֵי כּו' קֵאֵי עַל תְּרַנּוּיָהוּ בְּכּוּרֵי עַל בְּפּוּרִים וְכָל אֲשֶׁר בְּאַרְצֵם עַל מְנַחֹת כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ שָׁם רש"י ו"ל וְהִסִּיפָא נְמִי קֵאֵי לְתְּרַנּוּיָהוּ וּמְרַבִּינָן עַל מְנַחֹת שְׁבַעֲצִיץ וְשִׁבְסִפִּינָה וּמְרַבִּינָן נְמִי בְּפּוּרִים שָׁל שְׁנִיתָפּוֹת וְזֵהוּ דְּמַסִּיק לָהּ יְהִיָּה קֵאֵי עַל מְנַחֹת וְכָל טְהוּר קֵאֵי עַל בְּפּוּרִים נְמַצָּא דְּהִקְרָא דְּלָהּ לֹא קֵאֵי כָּלָל עַל בְּפּוּרִים לְלַמֵּד דְּהוּא נְכִסִּי פְּהֵן וצ"ל דמ"ד דְּמַקִּישׁ בְּפּוּרִים לְמַע"ש יִסְבּוּר דְּכּוּלֵי קְרָא מְיִירֵי בְּבַכּוּרִים וּס"ל פְּהֵאֵי תַנָּא דְּגַם בְּעֲצִיץ וּבְסִפִּינָה מְבִיא וּא"כ אֵיפָא לְאוּקְמָא הָא דְּמַסִּיק לְרַבּוֹת מְבַכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצֵם עַל בְּכּוּרִים וְקֵאֵי הִקְרָא דְּלָהּ יְהִיָּה לְרַבּוֹת דְּלִהּוּי נְכִסִּי פְּהֵן כְּתִירוּץ הַר"ש ו"ל אֲבָל רַבִּינוּ דְּסוּבֵר דְּקֵאֵי נְמִי עַל מְנַחֹת דְּהוּא הָא סְבִירָא לִיהּ שְׁבַעֲצִיץ וְשִׁבְסִפִּינָה אֵינוּ מְבִיא וּא"כ קֵאֵי הִקְרָא דְּלָהּ אֲמַנְחֹת וְלִיתָא קְרָא עַל נְכִסִּי פְּהֵן וּא"כ לֹא מְצִי לְהַקִּישׁ עַל מַע"ש דְּתַקְשָׁה עַל מַה שֶׁהוּא נְכִסִּי פְּהֵן וְע"כ מַה שְׁאוּמְרַת הַמְשָׁנָה וְאַסוּרִים לְאוּנָן הוּא מְשׁוּם דְּכִתִּיב שְׁמַתָּה וְחִיִּיב בְּבִיעוּר מִקְרָא דְּקוּדֵשׁ הָעֲלִיוֹן: וְעוֹד נ"ל לֹא מְרָא דְּמִנָּה ס"ל לְרַבִּינוּ לְהַכְרִית דְּלֹא ס"ל הִתְקַשׁ מְסוּגֵיָא זֹו דְּהִנֵּה הַתּוֹס' הַקְּשׁוּ שָׁם תִּימָא כִּינּוּן דְּלִקְמֵן יִלְפִינּוּ בְּפּוּרִים מְמַעְשָׁר דְּאַסוּרִים לְאוּנָן נִילָף נְמִי בְּהִיקְשָׁא מְעַשָׁר מְבַכּוּרִים שְׁיִתְחַיִּיב מִתָּה הָאוּכְלֵן בְּטוּמְאָת הַגּוֹף כּו' וי"ל דְּדַרְשִׁינּוּ וּמַתּוּ בּוּ בּוּ לֹא בְּמַעְשָׁר כּו' וְהָא דְּמַע"ש בְּטַל בְּרוּב הֵיכָא דְּאֵין לוֹ מַתִּירִין וְלֹא יִלְפִינּוּ מְבַכּוּרִים דְּעוֹלִין בְּאַחַד וּמֵאָה מְשׁוּם דְּבַכּוּרִים גּוּפָא בְּטִילִין בְּרוּב מְדַאוּרִיָּתָא עַכ"ל וְהִנֵּה הַתּוֹס' כְּתִבוּ הֵכִי בְּפִשְׁיטוֹת דְּמִקְרָא דְּבוּ מְמַעְשִׁינּוּ וְלֹא בְּמַעְשָׁר אַע"ג דְּמַהִיקְשָׁא נוּכַל לְרַבּוֹת לְחַיִּיב וְכוּן לְעַנְנֵן דְּנִבְטַל בְּרוּב כְּתִבוּ כִּינּוּן דְּהוּא מְדַרְבְּנָן לֹא יִלְפִינּוּ וּבְאַמְתָּת בְּמַס' מְנַחֹת (דָּף עז ע"ב) מְצִינוּ אַפְּכָא שָׁם דְּבַעֲי רְבָא תְּרוּמַת לַחֲמִי תוֹדָה חִיִּיבִין עֲלֶיהָ מִתָּה וְחוּמָשׁ אוֹ אֵין חִיִּיבִין עֲלֶיהָ מִתָּה וְחוּמָשׁ כִּינּוּן דְּאַתְקַשׁ לְתְּרוּמַת מְעַשָׁר כְּתְּרוּמַת מְעַשָׁר דְּמִי א"ד בּוּ וְחַמְשִׁיתוּ מִיעֵט רַחֲמָנָא מְדַמְעַת אוֹ אֵינָה מְדַמְעַת תִּיקוּ אֶלְמָא דְּלֵהַגְמ' מְסַפְקָא לִיהּ אֵי יִלְפִינּוּ מְבוּ לְמַעַט מִתָּה א"ל כִּינּוּן דְּיִלְפִינּוּ מַהִיקְשָׁא וְכוּן מְסַפְקָא לִיהּ אֵי מְדַמְעַת וְלֹא ס"ל כְּתִירוּץ הַתּוֹס' כִּינּוּן דְּהוּא מְדַרְבְּנָן לֹא יִלְפִינּוּ וְע"כ צ"ל דְּהֵאֵי סוּגֵיָא נְמִי ס"ל דְּלֹא יִלְפִינּוּ הִתְקַשׁ דְּמַעְשָׁר לְבַכּוּרִים דַּאל"כ בְּזֵה תְּהֵא מְסַפְקָא אֵי חִיִּיב מִתָּה בְּמַעְשָׁר וְאֵי מְדַמְעַת כְּבַכּוּרִים אֵי אֲמַרִּינּוּ דְּהָבוּ מִפִּיק מַהִיקְשָׁא כְּמוֹ הַתָּם אֶלָּא לֹא ס"ל לְהַסְגֵּיָא דְּמְנַחֹת הִתְקַשָּׁא וְלֵהֲכִי נִיחָא גַם מ"ש שָׁם: וּנ"ל לְבָאָר דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּר"ש וְרַבְּנָן אֲזִלֵי לְשִׁטְתֵּיהוּ דְּלַרְבָּנּוּ יִלְפִינּוּ מַהִיקְשָׁא דְּמַעְשָׁר וּבַכּוּרִים לְאַסוּר לְאוּנָן וְלַחֲיִיב בְּבִיעוּר וְר"ש דְּאָמַר תְּרוּמָה קְרִינָהוּ רַחֲמָנָא וְלֵהֲכִי לֹא מַקִּישׁ, דְּהִנֵּה שָׁם בְּגַמ' דִּיבְמוֹת אֲמַרִּינּוּ מַנ"ל דְּכִתִּיב לֹא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשַׁעְרֶיהָ מְעַשָׁר דְּגִנָּה כּו' וְתְּרוּמַת יְדָה וְאָמַר מֵר וְתְּרוּמַת יְדָה אֵלוּ בְּכּוּרִים וְאַתְקַשׁ בְּכּוּרִים לְמַעְשָׁר מַה מְעַשָׁר אָסוּר לְאוּנָן אֵף בְּכּוּרִים וְר"ש תְּרוּמָה קְרִיָא רַחֲמָנָא עַכ"ל הַגַּמ'.

וְקִשָּׁה לִי מ"ט לֹא הֵבִיא הַגַּמ' הִקְרָא הַמְּקוּדָם דְּכִתִּיב בַּפ' רָאָה וְהִנֵּה הַמְּקוּם כּו' וְהִבְאֵתָם שְׁמָה מְעַשְׁרוֹתֵיכֶם וְתְּרוּמַת יְדָכֶם זֵה בְּכּוּרִים וּמֵאֵי טַעְמָא הֵבִיא הֵכָא הִקְרָא זֵה דְּלֹא תוּכַל הַמְּאֻחַר הַרְבֵּה. וְע"כ נ"ל לִיִּישׁב כֵּן דְּבְאַמְתָּת מִקְרָא רַאשׁוֹן לֹא יְדַעִינּוּ מְתְּרוּמַת יְדָכֶם לְהַקִּישׁ בְּכּוּרִים לְמַעְשָׁר דְּלֵמָא נִימָא אַפְּכָא כִּינּוּן דְּקְרִינָהוּ רַחֲמָנָא תְּרוּמָה הוּא כְּתְּרוּמָה

ונה הוא נדאי עדיף הא דקרא גופיה קריא תרומה ממה שפתיב בחד פסוק ונהקש למע"ש א"כ גיחא התם במס' מנחות פ"ג דהלמוד הוא דקריא תרומה ואמרין דהוא פתומת מעשר ונתם מספקא אי דבו ממעט דזה הלימוד עדיף מהיקששא דהכא דבכורים למעשר ולהכי הכא שפיר פתבו התוס' דבו ממעט דההיקשא לא עדיף כמו התם דקריא רחמנא תרומה אמנם מן המקרא השני ידעין שפיר.

דהנה במס' מכות (דף יז) אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו ותרומת ידך אלו בכורים פי אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה לר"ש לוקה חמש כו' אלא קרא יתירא מפדי פתיב ונהבאתם שמה ואכלת כו' לכתוב רחמנא לא תוכל לאכלם מיהדר רחמנא מיפרש בהו ל"ל אלא ליחודי להו לאו בפ"ע לכל חד וחד עכ"ל הגמ'.

נמצא לר"ש דס"ל דאיתי הקרא דלא תוכל לאכול ופרט כל הגי הוא ליחודי לאו לכל חד וחד וא"כ לא מנותר הקרא דמפרש ותרומת ידך הכא דהא מיבעי ליה על האוכל בכורים עד שלא קרא לוקה וא"כ לא מנותר ההיקש דמפרש הכא ואמרין שוב דתרומה קראהו רחמנא ונהקש לתרומה דמנותר לאונן וסייבין בכיעור אבל לרבנן דהקרא זה אינו מנותר ליחודי לאוי דפליגי על ר"ש וא"כ למה פרט רחמנא ותרומת ידך דליחודי לאוי לא ס"ל ואיתי רק להקישא על בכורים למעשר וקרא יתירא הוא האי ותרומת ידך ללמד דלא גימא דתרומה קרינהו רחמנא רק בא להקיש למע"ש וכיין דצריף למיהדר האי ותרומת ידך ולא מצי למכתב לאכלם ואף דקאי על קראי דלעיל ונהבאתם שמה כו' צריף שוב למיהדר פולם להכי שפיר הביא הגמ' הקרא דמאחר ורק מקרא זה דמנותר שפיר ידעין אבל מקרא הראשון לא גזע רק אמרין טפי לזה דתרומה קריא רחמנא.

נמצא דלא מיבעיא לשיטת הל"מ לקמן בפ"א מהל' בכורות ה"א דמפרש דרבינו ס"ל בכל הגי כר"ש ויליף גמי מדמהדר רחמנא ליחודי לאוי א"כ נדאי הקרא לא מנותר דהא בזה גמי ס"ל כמו ר"ש אלא דר"ש ס"ל דאיתי הקרא לקודם קריאה ורבינו ס"ל דאיתי הקרא דתרומת ידך לקודם הנחה וס"ל בש"ד כר"ש וא"כ נדאי לא ידע ההיקשא זה דבכורים למע"ש ואמרין דתרומה קריא רחמנא אלא אפי' לשיטת הכ"מ הכא בפ"ג הל' ג' דרבינו לא ס"ל הא דר"ש ואמרין דדיניה דמזהירין מן הדין כמו שמבאר הל"מ שם בהל' בכורות דלפי דברי הכ"מ רבינו לא ס"ל הא דר"ש מ"מ גיחא הא אמרין גמי במסקת פרייתות (דף ד ע"ב) אר"א אכל דגן תירוש ויצהר חייב שלש והא אין לוקין על לאו שבכללות א"כ לימא קרא לא תוכל לאכלם מעשר דגנה ל"ל כו' ליחודי לאו לאכילה לכל חד וחד וכן פוסק רבינו לעיל בפ"ב מהל' מע"ש הל' ה' דלוקה שלש משום דהדר קרא בכל חד וא"כ אינו מנותר הקרא דלא תוכל לאוכלם לא מצי פתיב דהא צריף למיהדר משום הגי וא"כ אינו מנותר לרבינו הא דפרט קראי ולא ידע ההיקש דיליף על אונן דאסור מקרא דושמחת פמבואר.

ואפתי צריף לבאר במאי פליגי דר"ש לא ידע מקרא דושמחת רק על זמן שמחה ורבינו יליף מזה דבכורים גופא אסורים לאונן נ"ל פן דהנה ר"ש ס"ל פ"ג דתרומה קרינהו רחמנא בא לגלות לנו דאף דכתיב בקרא שמחה לא קאי רק על זמן שמחה דכיון דשריא לאונן מזה דתרומה מזה גופא שמעין דלא קאי כ"א על ז"ש אכל לדין יש הוכחה דקאי אשמחה גם על הבכורים גופא דאמרין במס' ערכין (דף יא) אמר ר"מ מנין לבכורים

שטעוונגן שירָה אַתָּא טוב טוב מֵהָכָא וְנָהּ הוּא דְכִתְיָב הָכָא וְשִׁמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב וּבְשִׁירָה
כְּתִיב בְּשִׁמְחָה וְטוֹב לֵב וְנָהּ לְשִׁירָה דְדַרְשִׁינוּ לְעֵיל מִנְיָה נִמְצָא דִּמְג"ש זֶה דְטוֹב יִלְפִינוּ
דְשִׁמְחָה הוּא בְּכּוּרִים גּוּפָא כִּי הִכִּי דְהֵתָם קָאִי דְאוּמַר בְּשִׁמְחָה וְטוֹב לֵב הִיָּינוּ שִׁירָה ה"נ
בְּכּוּרִים יִהְיֶה שִׁירָה וִיהֵא בְּשִׁמְחָה וְאַמְרִינוּ ע"כ דְהֵאִי קָרָא דְוְשִׁמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב לֵא קָאִי
עַל שְׂיָהָא בְּזִמְנֵי שִׁמְחָה אֱלָא עַל הַבְּכּוּרִים גּוּפָא.

אַמְנָם הַגַּמ' מְסִיק שָׁם אָמַר ר' יוֹנָתָן מִנִּין שְׁאִין אוּמְרִים שִׁירָה אֱלָא עַל הַיִּין שְׁנֹאֲמַר כּו'
מִשְׁפַּחַת לָהּ כְּדִתְנִיא ר"י אוּמַר פִּירִי כּו' וְאִי אַתָּה מְבִיא מְשַׁקִּין הִבִּיא עֲנָבִים וְדַרְכּוֹ מִנִּין
ת"ל תְּבִיא וּפִי הַתּוֹס' שָׁם בּו"ה מִנִּין דְהַגְמ' הָכָא מְפָרֵשׁ דַּס"ל לְהֵאִי תִנָּא דְמְבִיא מְשַׁקִּין
וְזִיתִים וְעֲנָבִים אֶף לְכַתְחֵלָה דְזָה מְרַבִּינוּ מְקָרָא דְתְבִיא דְנוּכַל לְהִבִּיא אֶף לְכַתְחֵלָה וְלִהְכִי
אַיִדִּי דְתַקְנוּ עֲלֵיהֶן שִׁירָה תַקְנוּ נָמִי בְּכָל הַבְּכּוּרִים שָׁל ז' הַמִּינִים עֵי"ש וַא"כ הַמְשָׁנָה
דְסוּף מַס' חֵלָה דְמִיָּתִי דְיוֹסָף הַפַּהֵן הִבִּיא בְּכּוּרִים יִין וְשִׁמְן וְלֹא קִבְלוּ מִמֶּנּוּ פְּלִיגִי עַל
הַמְשָׁנָה דַּפ' א' דְתַרּוּמוֹת דַּס"ל דְנוּכַל לְהִבִּיא מִן הַיּוֹצְאִים מְזִיתִים וְעֲנָבִים כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ
מְפָרֵשׁ הַיְרוּשְׁלָמִי בְּזָה וַא"כ פִּינוּ דַּס"ל לְהַמְשָׁנָה דְחֵלָה דְאִין מְבִיאִין מְשַׁקָּה אֶף שָׁל יִין
וְשִׁמְן ע"כ פְּלִיגִי ע"ז דְיִלְיָף דְבְּעֵי שִׁירָה דְהָא שִׁירָה לֹא בְּעֵי רַק עַל הַיִּין וַא"כ לֹא יִלְיָף
הַגּוֹז"ש דְטוֹב ע"ז וַא"כ אִיכָּא לְמִמַּר דַּר"ש דְמַתִּיר לְאוּנוּ נָמִי ס"ל כְּהֵאִי מְשָׁנָה דְאִין
מְבִיאִין בְּכּוּרִים שָׁל מְשַׁקָּה כָּלָל וַא"כ לִיתָא הַג"ש דְטוֹב עַל שִׁירָה וְאַחֲרֵי רַק עַל זְמַן שִׁמְחָה
מְקָרָא דְתַרּוּמָה קָרָא רַחֲמָנָא וְלֹאֲנוּ שְׁרִי אֲבָל אָנוּ דְהָא פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעֵיל בַּפ"ב הַל' ד'
דְמְבִיא מְשַׁקָּה מְשָׁל זִיתִים וְעֲנָבִים וּפּוֹסֵק דְבְּעֵי שִׁירָה וַא"כ קָאִי הַשִּׁמְחָה עַל גּוּפִיָּה
דְבְּכּוּרִים מַגּוֹז"ש דְטוֹב טוֹב וְלֹא עַל הַזְּמַן לְחוּד וְשִׁפִּיר פּוֹסֵק דְאַסּוּר לְאוּנוּ כְּמִבְּנֹאֲרָא וְנִיחָא
שְׁפִיר ג"כ לַפ"ז לַר"י ב"ב דְפְּלִיג שָׁם בְּמְשָׁנָה דְבְּכּוּרִים פ"א מ"ו וּסְבִירָא לִיָּה דְמַחְגַּ וְעַד
הַחֲנוּפָה נָמִי מְבִיא וְקוּרָא וַא"כ לֹא ס"ל עַל זְמַן שִׁמְחָה וַא"כ קָאִי ע"כ עַל שִׁמְחָה גּוּפִיָּה
דְגַם לְדִידוֹן קָאִי ע"ז וְרַק ר"ש הוּא דְמוֹכְרַח לְסַבּוֹר דְקָאִי עַל זְמַן שִׁמְחָה וְלֹאֲנוּ ס"ל
דְמוֹתָר כְּמִבְּנֹאֲרָא: וְהִנֵּה רְאִיתִי בִירוּשְׁלָמִי בַּפ"א דַּמַּס' חֲגִיגָה ה"ח דְאַמַּר שָׁם חוֹלָה כְּתִיב
וְשִׁמְחָתָּ כּו' וְכַתֵּב הַק"ע בְּשִׁירֵי קֶרְבָּן וְז"ל וְקָשָׁה א"כ יִהְיֶה חוֹלָה פְּטוּר מִן הַבְּכּוּרִים דְכְּתִיב
וְשִׁמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב וּבְכַבְּלֵי יִלְיָף חוֹלָה מְקָרָא אַחֲרֵינָא עַכ"ל.

וְהִנֵּה לְפִי סוּגִיַת גַּמ' דִּידוֹן וְדֹאִי לֹא קָשָׁה דְהָא קְאָמְרִינוּ דְאַתָּא הַקָּרָא דְשִׁמְחָה דְכְּתִיב גְּבִי
בְּכּוּרִים רַק ע"ז שְׁמַתָּה רַק תַּקְשִׁי לְפִי דְבָרֵי רַבִּינוּ דְיִלְיָף מְקָרָא זָה דְשִׁמְחָה לְאַסּוֹר אוּנוּ
אַף גַּם זָה לֹא קָשָׁה כְּמוֹ שְׁבֹאֲרָנוּ לְעֵיל בַּהַמ"ש דְעַל בְּעֵלִים וְדֹאִי לֹא קָאִי הַקָּרָא דְשִׁמְחָה
דְהָא בְּעֵלִים יְכוּלִים נְשַׁלּוּחַ הַבְּכּוּרִים ע"י שְׁלִיחַ הַיְכָא שְׁלֵקְטוּן מִתְחֵלָה לְכַף וַא"כ לֹא קָאִי
הַשִּׁמְחָה גַּם לְדְבָרֵי רַבִּינוּ רַק עַל פַּהֵן דְאַסּוֹר לְאַכְלָן בְּאַגִּינוֹת וַא"כ לֹא שְׁיִיף לְפְטוֹר חוֹלָה
מִבְּכּוּרִים דְעַל בְּעֵלִים לֹא קָאִי כָּלָל זָה דְשִׁמְחָה וְגַם חוֹלָה חֲיִיב וְכְמוֹ שְׁבֹאֲרָנוּ לְעֵיל בַּהַל'
מַע"ש דַּר"ש לֹא קָשָׁיִב בְּזַבְּחִים (דָּף צט) גַּם אוּנוּ דְאִינוּ מְשַׁלַּח בְּכּוּרִים מְשׁוּם דְלֹא קָאִי
עַל בְּעֵלִים וַא"כ אֶף לְפִי דְבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי דְמַמְעֵט חוֹלָה מְרַאֲיָה לְפִי שְׁאִינוּ בְּשִׁמְחָה לְק"מ
וְדוּק: פְּרַק ד' הַלְכָה ג הַגָּר מְבִיא וְקוּרָא לְפִי שְׁנֹאֲמַר לְאַבְרָהָם אַב הַמּוֹן גּוֹיִם כּו'.

וְכַתֵּב הַמַּל"מ תְּמִיָּה לִי כּו' וְעוֹד אֲנִי חַמוּהָ לְמָה פּוֹסֵק כְּהַיְרוּשְׁלָמִי מְאַחַר דְבַגְמ' דִּידוֹן בַּפ"ג
דְּמַכּוֹת (דָּף יט) קְאָמַר ר"א פִּינוּ דְאִיכָּא בְּכּוּרֵי הַגָּר דְבְּעֵי לְמִמַּר אֲשֶׁר נְשַׁבַּעַת לְאַבּוֹתֵינוּ
וְלֹא מְצִי אָמַר כּו' אִיף שְׁבִיק גַּמ' דִּידוֹן וּפּוֹסֵק כְּהַיְרוּשְׁלָמִי וַצ"ע: וְנ"ל לְיִישָׁב כּו' דְהִנֵּה

הַרִיטְבָּ"א ז"ל כָּתַב וְטוֹבָא אִיפָא נְמִי דְמַבִּיא וְאִינוּ קוֹרָא אֱלָא דְנִקְיֵט גַּר דְלָאוּ בַר קְרִיאָה הוּא לְעוֹלָם עַכ"ל.

וְצָרִיךְ לֹמַר דְכָל הַגֵּי פְגוֹן שְׁלִיחַ וּמְכַר שְׂדֵהוּ וְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס דְמַבִּיאִין וְאִינְן קוֹרִין וּמ"מ לָא מְצִי לְמַנְקֵט לְהוּ דְלַפְעָמִים הָמָּה בָּאִין לִידֵי קְרִיאָה פְגוֹן אִם הִי"ל שְׂדֵה שְׁלוֹ וְכֹן אִשָּׁה אִי נְשֵׂאת לְבַעַל הַבַּעַל מְבִיא עֲבוּרָה וְקוֹרָא וּא"כ אֶפְתִּי הוּ"מ לְמַפְרָךְ מַה לְמַע"ש דְמַבִּיאִין אַף שְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת דְלָא בְּעֵי מְקַדָּשׁ כָּלֵל מִשָּׂא"כ הַגֵּי דְלַפְעָמִים בָּאִים לִידֵי קְרִיאָה וְרַק נִקְט גַּר וְכֹן עֵבֶד שֶׁהוּא נְמִי כְּמוֹ גַּר דְלָא אֲתִי לִידֵי קְרִיאָה לְעוֹלָם וְאֶעֱפ"כ אִינוּ נוֹהֵג אֱלָא בְּפָנֵי הַבַּיִת וּא"כ בַּמַּס' חֲוָלִין (דָּף ק"כ ע"ב) דְאַמְרִינוּ אִיפָא לְמַפְרָךְ מַה לְבַכּוּרִים שְׁכֹן טְעוּנִין קְרִיָּה הַנְּחָה כו' וּא"כ תְּקַשָּׁה לָמָּה תִּשְׁיֵב פְּרָכָא הָא דְקְרִיָּה הָא בַּמַּש' מִפּוֹת לָא קִחְשִׁיב קְרִיאָה לְפִירְכָא דְאִיפָא בַּה"ג דְמַבִּיא וְאִינוּ קוֹרָא מִשׁוּ"ה לָא קִחְשִׁיב לִיהָ הָא פִּירְכָא בְּשִׁלְמָא הַגֵּי לְבַד גַּר נִיחָא דְבָאִים לִידֵי קְרִיאָה אֱלָא א"א דְגַר מְבִיא וְאִינוּ קוֹרָא וּא"כ אִיפָא בְּכּוּרֵי הַגַּר דְמַבִּיא וְאִינוּ קוֹרָא אֱלָא וְדָאִי ס"ל לְסַתְמָא דְחֲוָלִין דְגַר מְבִיא וְקוֹרָא וְלִיתָא פְּרָכָא מְבִיכּוּרֵי הַגַּר שְׁפִיר קְאָמַר שְׁכֹן טְעוּנִין קְרִיאָה וְהַנְּחָה וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּסַתְמָא דְגַמְרָא דִּידוֹן בְּחֲוָלִין נֶגֶד דְבָרֵי רַב אִשִּׁי שָׁם: אָמְנָם יֵשׁ לְדַחוּת זֶה דְהָכָא הוּא הַפִּירוּשׁ מַה לְבַכּוּרִים שְׁכֹן טְעוּנִין קְרִיאָה וְהַנְּחָה לְפָנֵי הַמְּזַבֵּחַ כְּדַכְתִּיב בְּקָרָא וְלִהְכִי בְּעֵי דְוָקָא בְּפָנֵי הַבַּיִת וְכֹן קְרִיאָה ה"נ אָמְרִינוּ דְכִינּוּן דְכְּתִיב לְפָנֵי ה' הוּא דְוָקָא כְּמוֹ הַנְּחָה דְכְּתִיב תַּחֲלָה דְהוּא בְּפָנֵי הַמְּזַבֵּחַ בְּזִמְן הַבַּיִת וְאִי דְבּוּיָדוּי מַעֲשֵׂר פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעֵיל בְּפִי"א מַהל' מ"ש דְהוּא אַף שְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת וְכְתִיב לְפָנֵי ה' כְּבָר בִּיָּאָר הַכ"מ שָׁם דְכִינּוּן דְהַבִּיעוּר הוּא בְּכָל זְמַן וְדָאִי גַם הָאֲמִירָה אַף דְכְּתִיב לְפָנֵי ה' מ"מ הֵוִיא בַּכ"מ אֲבָל הָכָא קָאִי לְפָנֵי ה' כְּמוֹ הַנְּחָה בְּבַהֲמ"ק וּא"כ שְׁפִיר אָמַר שְׁכֹן טְעוּן הַנְּחָה וְקְרִיאָה תְּרַנּוּיָהוּ בְּעֵי הַזְּמַן הַבַּיִת וְדַחֵי פִינּוּ דְאִיפָא בְּכּוּרֵי הַגַּר דַּל"צ קְרִיאָה וְיֻכַל הָיִוּת אַף שְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת לָא קִחְשִׁיב זֶה לְחַוְמָרָא דְהָא גַבֵּי הַגַּר יֻכַל לְהִבִּיא אַף שְׁלֵא בַּפֶּה"ב דְלִיתָא קְרִיאָה גַבֵּיָה אֲבָל הָכָא מַה דְדַחֵי לְעַנְיָן מִשְׁקִין הֵינְצָא מִהוּן כְּמוֹתוֹן וְדַחֵי שְׁכֹן טְעוּן קְרִיאָה וְהַנְּחָה הוּא אִין עַנְיָן לְזֶה דְמַבִּיא מִשְׁקִין וְרַק דְמַצָּא חוּמְרָא בְּזֶה וְלִהְכִי אָמְרִינוּ חוּמְרָא אַחֲרַת דְמִשְׁקִין פִּינְצָא בְּהוּן וּא"כ שְׁפִיר פִּינּוּ דְבְּכָל בְּכּוּרִים יֵשׁ קְרִיאָה לְהִכִי נֶאֱסַר הַמִּשְׁקָה בְּכָל פַּעַם אַף לְמִי שְׁאִינוּ קוֹרָא דְלָא מְחַלְקִינוּ בְּזֶה בְּבַכּוּרִים אֲבָל הָתָם דְהַחֲוָמָרָא מְבִיא לִידֵי זֶה דִּיהִנְהָ בְּפָנֵי הַבַּיִת שְׁפִיר אָמַר דַּל"צ בְּגַר דְאִינוּ קוֹרָא לִיתָא הַדִּיחוּי לְדִידִיקָה וְאִינוּ מְדַחֵה רַק מִהַנְּחָה דְהוּי לְכו"ע וְדוּק: פְּרָק ט הַלְכָה ג סַפְק בְּכּוּר חִיִּיב כו' וְאִם נִסְתַּפֵּק בְּשָׁנִים וְלִקְחָה הַפְּהוּן הָאֲחָד מִסַּפְק הַרִי הַשְּׁנַי פְּטוּר מִן הַמַּתְּנוֹת שְׁעֲשֹׂאוּהוּ כְּמוֹ שְׁזָכָה בּוּ הַפְּהוּן וְנוֹתְנוּ בְּמוֹמֵן לְבַעָלִים עַכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ וּבְעַנְיָן נִסְתַּפֵּק בְּשָׁנִים וְלִקְחָה הַפְּהוּן הָאֲחָד מִסַּפְק פְּסַק כַּר' יוֹסִי לְגַבֵּי ר' מֵאִיר וְעוֹד דַּבֵּ"ק דְמַצִּיעָא פְּסַק שְׁמוּאֵל כַּר' יוֹסִי דְאָמַר עֲשׂוּ אֶת שְׁאִינוּ זוֹכָה פְּזוֹכָה וְאֶע"ג דַּבֵּ"ק כָּל הַגֵּט (דָּף ל) אָמַר עוֹלָא מִתְּנִיתִין כַּר' יוֹסִי וְאֶמּוֹרָאִי פְּלִיגִי וְאָמְרוּ כּוּלְהוּ כְּעוֹלָא ל"א פִּיחִידָאָה לָא מוֹקְמִינוּ א"ל דְלָא סְבִירָא לִיהָ דְלִית הַלְכָתָא פּוֹתִיָה אֱלָא דַּמ"מ רְצוּ לְהַעֲמִיד סְתָם מִתְּנִיתִין כְּרַבְּנָן וְעוּי"ל דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין הַהוּא דַּפ' כָּל הַגֵּט לְהִיא דַּפ"ז דְבַכּוּרוֹת וְדַב"מ כו' עַכ"ל: וְהִנֵּה עַל תְּרוּצַת הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַכ"מ קָשָׁה טוֹבָא לְפִי מֵאִי שְׁכַתְּב רַבִּינוּ לְעֵיל בַּפ"ז מַהל' מַעֲשֵׂר ה"ו הַמְּלֻנָּה מְעוֹת אֶת הַפְּהוּן כו' מְפָרִישׁ עֲלִיהֶן כו' פִּיצַד מְפָרִישׁ עֲלִיהֶן מְפָרִישׁ תְּרוּמָה אוּ מ"ר אוּ מ"ש מְפָרִיזִתּוּ וּמְזַכָּה בְּהוּן ע"י אֲתַר וְאֹתוֹ

הפהן או הלוי או העני שהלונם ואם היו רגילין ליטול ממנו והוא רגיל שלא יתן אלא להן א"צ לזכות ע"י אחרים עכ"ל והוא כשמואל ורב אבל לא כעולא וא"א דפוסק כר"י דעשו שאינו זוכה פזוכה בכ"מ הו"ל למפסק הכא כר"י דבכ"מ עשו שאינו זוכה פזוכה ול"ד במזכה ע"י אחר או במפירי פהונה כמו שכתב הכא בהל' מעשר וא"כ ליתא תירוץ זה.

וצ"ל ע"כ התירוץ השני של הכ"מ ואע"ג דהכ"מ כתב סתמא דיש לחלק בזה ולא ביאר החילוק אמנם החילוק הוא כמו שכתב הרשב"א ו"ל בחידושו למס' גיטין וז"ל א"נ ה"ק פייחידא לא מוקי לה דס"ל דר"י בכה"ג לא אמר עשו את שאינו זוכה פזוכה דכיון דלא מוכר ולא זכהו עדיין לפהן לא מקיימא מצות נתינה בכה"ג והיא דבכורות דאמר ר' יוסי כל שחליפיו בינד פהן פטור מן המתנות התם הוא דעשו את שאינו זוכה פזוכה לפי שנתן אחד מן הספיקות בינד פהן ובירושלמי גרסינן ר"א בשם רשב"ל דר' יוסי הוא דתנן תמן כל שחליפיו בינד פהן פטור מן המתנות ר' מאיר מחייב פלום אר"מ אלא בקיים ברם הכא עד כדון בעי מזרע עכ"ל אלמא דמחלק בזה מהו דהכא דגיטין להיא דבכורות דאף דהתם פסקינן כר' יוסי מ"מ הכא בגיטין לא מוקמינן ליה כר' יוסי דלית הלכתא הכי פותיה ע"כ.

והנה פן כתב הפ"מ במרה"פ מס' פאה פ"ה ה"ב ד"ה פל וביאר עפ"י הירושלמי לחלק בזה וקבר הקדמו הרשב"א ו"ל ולפי חילוק זה של הירושלמי שם דמפרש הפ"מ בין דבר שהוא בעין בזה אר"י דעשו שאינו זוכה פזוכה אבל דבר שאינו בעולם וצריך עוד לזרוע התבואה בזה ל"א וע"ז אומר פייחידא לא מוקמינן ניהא נמי קושית הגרע"א ו"ל שם במשנה דפאה שהקשה נמי אמאי אמר פייחידא לא מוקמינן לה והא סתם משנה הכי כר' יוסי ולפי זה ניהא דגם הכא השפולת שנתערב דמי להתם שחליפיו בינד פהן שקיום השפולת לא בעי מזרע כמו המלנה מעות וכסברת הירושלמי דהכא כ"ע מודים דאמרינן בזה עשו שאינו זוכה פזוכה וע"ז ל"א פייחידא לא מוקמינן כמבואר וע' תו' במס' בכורות (דף יח ע"ב) ד"ה עשו ודוק: הלכה י המשפחה עם הפהן צריך שירשום כו'.

והנה קשה לי לפי מאי שמבואר שם בגמ' דחולין (דף קלג ע"ב) דהוא פן דאם בהמת פסוהמ"ק אם נמכר צריך שירשום פיון דנמכר באיטלו ישקל בליטרא אבל בהמת בכור ומעשר דהוא נמכר בתוך הבית מאין נשקל בליטרא א"צ שירשום וא"כ קשה מ"ט לא ביאר רבינו דין זה דמשמע שם שהוא עשוי בלא חולק ובשלקא על הטור וש"ע פיו"ד (סי' סא) שהשמיטו דין זה דבכור בזה"ז פיון דקיי"ל דא"צ שירשום ופסוהמ"ק ליתא בזה"ז לכן לא הביאו אבל על רבינו קשה דהו"ל לבאר דבכור ומעשר א"צ שירשום ופסוהמ"ק צריך שירשום כמבואר.

ואולי י"ל קצת לפי הסוגיא דלעיל (דף מא ע"ב) דהיכא דאין לו זבח בתוך ביתו אז לשם תמורה פשינה ואי יש לו זבח בתוך ביתו אימר אמורי מקמר ופי' רש"י דאי יש לו זבת קלא אית ליה וא"כ א"ל דלפי סוגיא זו דקלא אית ליה בזבח א"כ אף פסוהמ"ק נמי א"צ שירשום דהפל יודעים שהנה לו קרפן שגפדה וא"כ רבינו דפוסק כר"א לעיל חולק על סוגיא זו ולכן השמיט רבינו ודוק: הלכה יד עבר ואכלן או הזיקן או מכרן אינו חייב

לשלם מפני שהוא ממון שאין לו תובעין עכ"ל וכן פתב נמי הסמ"ג עשין (סי' קכא) פדברי רבינו או מקרן אמנם הטור בסי' ס"א השמיט מלח או מקרן ורק פתב אכלן או הפסידן ולא פתב או מקרן.

ונ"ל ליישב פן דהנה לכאורה קשה על רבינו דכתב או מקרן מהא דאיתא שם במס' חולין (דף קלא) הרי שאנסו המלך גרנו אם בחובו חייב לעשרם שא"ה דקמשתרשי ליה וכתבו התוס' שם וא"ת מתנות פהונה פשאכלם נמי משתרשי ליה שפמקום זה לא אכל ד"א ואמאי פטור וי"ל דל"ד לאנסו המלך גרנו דמתחיתהו לא לקח משלו אבל באכלו אפשר דלא משתרשי שהיה מתענה עכ"ל.

וא"כ קשה היכא שמקרן לאחר ולקח דמיהו ודאי משתרשי כמו אנסו המלך גרנו דהא רוח ממון שלקח עבורם והכא ליתא תירוץ התוס': אמנם יש ליישב עפ"י מאי שכתב שם הר"ן שדחה תירוץ התוס' אלא שכל שמתכונן לקח מתנות פהונה לעצמו ושונה אותן בצביעה או אכלן שוב אינו משלם אע"ג דמשתרשי ליה שהרי הפקיע מצותו וחיוב ממון אין בהם אבל אנסו המלך גרנו בחובו כיון שלא הפקיע הוא מצותו ומשתרשי ליה עדיון מצותו עליו דמה לי הן מה לי דמיהו עכ"ל.

וא"כ ניחא שפיר היכא שמקרן בידיים אינו חייב אף דמשתרשי ליה דכיון דמקרן בידיים הפקיע מצותו כמו שם בצביעה ולהכי פטור אבל אי אנסו ה"מ דלא הפקיע בידיים וישנם בעולם ולהכי כיון דמשתרשי ליה חייב וא"כ א"ל דרבינו ס"ל כמו תירוץ הר"ן ו"ל ולהכי פתב או מקרן דאף בזה פטור אבל הטור ס"ל כמו תירוץ התוס' דאכלן לא משתרשי משום דיכול להתענות וא"כ אי מקרן אינו פטור ולהכי השמיט או מקרן וכתב רק אכלן או הפסידן פמבואר והש"ע בסי' ס"א ס"ל פדעת רבינו וכתב או מקרן: אמנם לפי"מ שכתב הכרו"פ הקא בסי' ס"א דהא דמחייב במשתרשי ליה זהו רק לצאת ידי שמים והביא ראיה מדברי רש"י ו"ל שכתב ד"ה דמשתרשי ליה התם לא דהוצאה בדיינים תנו ביה אלא חיובא בעלמא כו' ומפרש לה הכו"פ דאף דמשתרשי אינו חייב אלא לצאת ידי שמים עיי"ש וא"כ כיון דהטור פתב בין כף דחייב לפרוע לצאת ידי שמים וא"כ אף משתרשי ליה נמי פן ושוב הא תקשה על הטור מ"ט השמיט מלת או מקרן וצ"ע: והנה הכ"מ פתב הקא דזה דכתב רבינו ואינו חייב לשלם מפני שהוא ממון שאין לו תובעים משום דס"ל פדעת התוס' ופוסק רבינו פלשנא בתרא לחומרא דרק ב"ד אין מחייבין אותו אבל לצאת ידי שמים חייב ולפיכך פתב רבינו דלא כר"ח דהוא אמר פטור ורבינו אמר חיוב וכו' ועפ"ז נ"ל לתרץ היטב דברי רבינו לעיל בפ"א מהל' מעשר ה"ה שכתב האוכל פירותיו טבלים וכן לוי שאכל המעשר בטבלו אף על פי שהן, חייבין מיתה בידי שמים אין משלמין המתנות לבעליהן שנאמר אשר ירימו לה' אין לה בהם פלוס עד שירימו אותן עכ"ל.

והנה קשה ע"ז נדא דל"ל למילף מקרא דאשר ירימו דהא הגמ' שם במס' חולין אמר דלר"ח דס"ל דהמזיק מתנות פהונה פטור צריף הקא הקרא רק היכא דאתי לידיה בטבלייהו ומתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמזין וכיון דרבינו אמר סתם ישאל שאכל טבלים וכן לוי כו' זה פטור בלא קרא דאשר ירימו משום דהמזיק מתנות פהונה פטור כמו שכתב רבינו פאן בהל' בכורים ועוד מאי שכתב אע"פ שהוא חייב מיתה לשמים

מ"מ פטור הא זה אין רבותא דהא מצינו במס' פתובות (דף ל ע"ב) דס"ל לאבני דזר שאכל תרומה פטור מפני שהוא חייב מיתה לשמים אלמא דחייב מיתה מפקיע מידי חייב קמון לשלם וכן פוסק רבינו לעיל בפ"ו מהל' תרומות ואף בנדאי זה שכתב רבינו הקא מיירי אף שאכל בשוגג דבזה בתרומה חייב והקא פטור מ"מ לא הוי רבותא מה שפטור אע"פ שחייב מיתה בידי שמים.

אלא נ"ל פן דהנה בהל' מעשר כתב רבינו אין משלמין המתנות לבעליהן ולא כמו שכתב הקא בהל' ב' אינו חייב לשלם משום דהתם פינו דלמזידים מקרא פטור אף לצאת ידי שמים כמו הקא ללשנא קמא דמפיק מקרא פטור אף לצי"ש משום דהגמ' מקשה אף ללשנא קמא דס"ל דאף התם פטור אף לצאת ידי שמים מקרא דזה אבל רבינו דפוסק פלשנא בתרא שפיר אומר הקרא על כל טבל שהוא פטור וכתב דאין משלמין לבעליהן היינו שאין עליהם שום חייב לשלם אף לצאת ידי שמים ושפיר מסיק רבינו אע"פ שהחטא גדול שחייב מיתה וקיי"ל בכל דוכתי דהיכא דק"ל בדרבה מניה מ"מ חייב לצאת ידי שמים כמו שפירש רש"י במס' ב"מ (דף צא) גבי אתנן אסרה תורה ה"א דגם הקא חייב לצאת ידי שמים ואומר דמ"מ פינו דילפינן מקרא פטור ואומר שאין משלמין כמו התם ללשנא קמא כמבואר ודוק: הלכה יז הרוצה ליתן המתנות לכהן אחד נותן עכ"ל.

והנה איתא בגמ' דעירובין (דף סג ע"א), אר"א ב"ז הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנאמר כו'. והנה הטור ש"ט ביו"ד (סי' רנז) כתבו דזה באסור ליתן צדקה לעני אחד כו' וכן כתבו התוס' פתובות (דף כג) ד"ה אין ובמס' קדושין ד' דאין ליתן מתנות לעני אחד ולהכי לא נתן ר"ג לר"י אף מעשר עני.

אמנם על רבינו קשה דלא הביא דין זה בספרו דאין ליתן כל מתנותיו לכהן אחד ונהי דדבר זה שכתב הקא הרוצה ליתן המתנות לכהן אחד נותן אינו סותר זה את דברי הגמ' בעירובין דהקא מיירי ליתן אף מבהמה אחת ולא לחלק ועוד כתב דיכול ליתן לכמה פהנים מבהמה אחת והתם בעירובין מיירי דנותן בכל פעם מתנותיו לכהן אחד כמו שמביא מעירא דהתם מיירי דנותן בכל פעם וזה אסור וצ"ע מ"ט השמיט רבינו זה דהוא בלא חולק: הלכה כב לא יחטוף הפהן במתנות ולא ישאל בפיו כו' ואם הנה פהן צנוע ואין מפירין אותו שהוא פהן הנה נוטל כדי שיודע לכל שהוא פהן עכ"ל.

וכן כתב הטור וש"ע ביו"ד (סי' ס"א) והרשה בס' תורת חיים דהא התם במס' חולין (דף קלג) אמרינן על אבני דלקח במעלי יומא דכפורי לאחזוקי נפשיה בכהונה ולפרוס בפיו אגסי ליה עידנא ועיין שם פירש"י והערוך ז"ל שמפרשים מהו דאגסי ליה עידנא וזהו רק לאבני אבל אחר שהוא פהן יודע שהוא פהן במה שישא את פפיו ול"צ ליטול מתנות וא"כ למה כתב רבינו דכהן צנוע נוטל להחזיק בכהונה הלא למי שלא אגסי ליה עידנא די בנ"כ ומתירן התורת חיים בדוחק ועיין ט"ז (סי' ס"א ס"ק יד) ובכו"פ שם.

ולענ"ד י"ל לישב פן דהנה התוס' כתבו במס' שבת (דף קיח ע"ב) לא ידע ר"י מה איסור יש בדבר לזר הנושא את פפיו והקשו המפרשים ע"ז מגמ' ערוכה במס' פתובות (דף פה) דאמר שם נשיאת פפים דאיסור עשה מי מעלין אלמא דאיכא איסור עשה לזר הנושא את פפיו ועיין בד"מ באו"ת (סי' קכח) והמגן אברהם שם בסי' קכ"ח מתירן פן דהנה ידע את הפלוגתא שפין ר' יהודה ור' יוסי דר' יהודה ס"ל גבי סמיכה דנשים אינן סומכות

רשות משום דכתיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוּמְכוֹת ור' יוסי ס"ל נָשִׁים סוּמְכוֹת רשות וא"כ ה"נ לר' יהודה בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין ור' יוסי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂאִין כְּפִיָּהֶן רְשׁוֹת כְּמוֹ הֵתֵם דְּלֹא דְרָשִׁינָן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְהֵנָּה הַתּוֹסֵ' בְּמַס' שְׁפַת קָאֵי אֵלִיבָא דר' יוסי דְאָמַר אִם א"ל עָלָה לְדוּכָן כו' פְּתַבּוּ הַתּוֹסֵ' דְלִדְיָדָה לֹא יָדַע ר"י מַה אִיסוּר יֵשׁ בְּדָבָר אֲבָל הֵתֵם בְּמַס' פְּתוּבוֹת דְקָאֵי אֵלִיבָא דר' יהודה דס"ל מְעַלִּין מִתְרוּמָה לְיוֹתָסִין וְאֵלִיבָא דר"י קָאֵמַר דְאִיפָא אִיסוּר עֲשֵׂה לְזָר כְּמוֹ סְמִיכָה עכ"ל המג"א: ונ"ל לומר דְלֹא אֵלִיבָא דכ"ע יִתְיַשְׁבוּ דְבָרֵי הַמַּג"א פֶּאן דְהֵנָּה רַש"י ז"ל פְּתַב בְּמַס' ר"ה (דף לג ע"א) דְאָמַר שֵׁם הָא נָשִׁים מְעַכְבִּין אָמַר אַבְיִי ל"ק הָא ר' יהודה הָא ר' יוסי וּפְיָרֵשׁ רַש"י דלר' יהודה דס"ל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְה"נ לְנָשִׁים הַתְּקִיעוֹת אִיפָא אִיסוּר ב"ת וְהַתּוֹסֵ' חוֹלְקִים ע"ז וס"ל דְרַק אִיסוּר דְרַבְּנָן אֵימָא וְהֵתֵם אִיסוּרִים לְסַמּוּךְ מְשׁוּם דְנִרְאָה דְעַבְדֵי עֲבוּדָה בְּקַדְשִׁים וְלִהְיֵי פְתַבּוּ הַתּוֹסֵ' בְּמַס' עִירוּבִין (דף צו ע"א) דְאִינוּ אִיסוּר לר"י רַק בְּתַקִּיעָה שְׁבוּת וּתְפִילִין שְׁצָרִיכָה גוּף נָקִי ור"פ בְּעֲזָרָה מְשׁוּם דְהוּא שְׁלֵא לְצוּרָה א"כ מְשׁוּם דְמַחְזִי כְּמַבִּיא חוֹלִין לְעֲזָרָה.

ע"כ נִמְצָא דְלְדָבְרֵי הַתּוֹסֵ' בְּשָׂאָר מַצּוֹת שְׂרֵי לְנָשִׁים לְעֲשׂוֹת אֵף לר' יהודה וְלֹא קְעָבְרֵי מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְכֵן פְּתַב הַש"א בְּס' ק"ד דְרַבִּינוּ נְמִי סְבִירָא לִיהָ כֵּן דְאֵף אֵי בְּזָה ס"ל כר' יהודה דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מ"מ אֵין אִיסוּר רַק בְּהֵנִי דְבָרִים שְׁפַתְבוּ תּוֹס' אֲבָל בַּש"ד נָשִׁים אֵף דְפִטִּירֵי שְׂרֵי.

וְעַתָּה נִבְאָר לְרַש"י ז"ל דס"ל דְהָא דְאָמְרִינָן מְקַרָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה וְא"כ אִיסוּרֵינוּ בְּכָל הַדְּבָרִים דְנָשִׁים פְּטוּרִים אִיסוּרֵין מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְא"כ ה"נ דְדְרָשִׁינָן בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִיסוּרֵינוּ לְזָר לִנ"כ מַה"ת כְּמוֹ הֵתֵם דְאָסְרִינָן לְנָשִׁים לְסַמּוּךְ מַה"ת אֵלִיבָא דר' יהודה אֲבָל א"נ פְּדָבְרֵי הַתּוֹסֵ' דְאֵין אִיסוּר רַק מְדַרְבְּנָן דְמַחְזִי כְּעַבְדַּ עֲבוּדָה בְּקַדְשִׁים וְכֵן בְּכָל הַנֵּי דְחִשְׁבוּ הַתּוֹסֵ' מְטַעְמִים שְׁפַתְבוּ שֵׁם וְא"כ ה"נ לֹא אִיסוּרֵי מְדֹאֲרֵייתָא לְזָר לִישָׂא אֵת כְּפִיו כְּמוֹ הֵתֵם דְלֹא אִיסוּרֵינוּ מְדֹאֲרֵייתָא מְקַרָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵף מְדַרְבְּנָן לֹא אִיסוּרֵי הֵכָא דְרַק הֵתֵם אִיסוּרֵי מְשׁוּם דְמַחְזִי כְּעַבְדַּ עֲבוּדָה בְּקַדְשִׁים.

אֵף הַמְהַרְש"א שֵׁם בְּמַס' ר"ה פְּתַב עַל דְבָרֵי רַש"י אֵלוּ דְהֵם תְּמוּהִין דְאֵיף קָאֵמַר דְעוּבָר עַל בַּל תּוֹסִיף אֵיף שְׁנִיף הֵכָא בַּל תּוֹסִיף וְכַתְּבָ שֵׁם הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ וְהַתּוֹסֵ' פְּתַבּוּ בְּמַס' עִירוּבִין (דף צו) דְאִשָּׁה פִּינוּן דְאִינָה מְצַנּוּהָ אִיפָא בַּל תּוֹסִיף וְרַק דְהוּי כְּשֵׁלֵא בְּזַמְנוֹ וְשֵׁלֵא בְּזַמְנוֹ לֹא עָבְרֵי עַל בַּל תּוֹסִיף וְע"כ פְּתַב הַפ"י דְלֵאבְיִי דס"ל לְעֵיל (דף פת ע"ב) דְגַם שְׁלֵא בְּזַמְנוֹ עָבְרִינָן עַל בַּל תּוֹסִיף שְׁפִיר אִיפָא אִיסוּר בַּל תּוֹסִיף לְגַבִּי נָשִׁים וְרַש"י ז"ל הֵכָא דְקָאֵי אֵלִיבָא דְאִבְיִי דְמַתְרַץ שֵׁם הָא ר"י הָא ר' יוסי וְלִהְיֵי פְיָרֵשׁ רַש"י מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְאִיפָא אִיסוּר דְאִיסוּר דְאִיסוּר דְאִיסוּר לְסַמּוּךְ.

וְעַתָּה נִבְאָר כֵּן הֵתֵם הַסְּוֵגִיא בְּמַס' חוֹלִין (דף קלג) קָאֵי עַל אַבְיִי וְלֵאבְיִי אִיפָא וְדָאֵי אִיסוּר דְאִיסוּרֵינוּ לְזָר לִישָׂא כְּפִיו מְשׁוּם דְהוּי כְּמוֹ לְסַמּוּךְ אִשָּׁה דְאִיסוּר מַה"ת מְקַרָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י ז"ל דְלֵאבְיִי אֵי תְבַעֵי נָשִׁים נְמִי אִיפָא אִיסוּר דְאִיסוּרֵינוּ מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף כְּמוֹ דְאִיסוּר לְרַבִּי יְהוּדָה לְסַמּוּךְ מַה"ת מְקַרָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִים וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוּמְכוֹת וְה"נ אִיסוּר לְזָר לִישָׂא כְּפִיו וְכְמוֹ דְאִיסוּרֵינוּ לְאִבְיִי לְתַקְוָע מַה"ת דְדְמִיָא

לבל תוסיף דאסיר שלא בזמנו וכמו סמיכה דאסור מה"ת ושפיר מקשה לאב"י ולישא את כפיו דמזה מוכח דכהן הוא דלישראל יש איסור מה"ת אבל לדין פתב הש"א (בסי' קד) דאף אם נפסוק כר' יהודה דנשים אסורות לסמוך משום דאב"י מוקי לה הסתם משנה במס' ר"ה פ"ה ר' יהודה דנשים מעפבות מ"מ לא אסור רק מדרבנן פסברת התוס' ואיסור בל תוסיף ליפא דהוא רק בזמנו עובר פדברי רבא ואף אי דרשינן ב"י ישראל ולא בנות ישראל מ"מ לא אסרינן רק באיסור דרבנן פעביד עבודה בקדשים וא"כ בנשיאת כפים לזר אף איסור דרבנן ליפא ומכש"כ לר' יוסי דנשים סומכות רשות שפיר פתבו התוס' דלא ידע ר"י מה איסור יש בדבר לר' יוסי וא"כ לדין דליפא איסור בנשיאת כפים צריף ליתול מתנות דוקא להחזיק בזה לפהונה פמבואר.

וכן פתב השעה"מ בפ"ט מה' שבת דדברי המג"א זה שבארנו לא אתיא רק לשיטת רש"י דס"ל דלר' יהודה איפא איסור דאורייתא אבל לא לדברי התוס' דס"ל דהוא רק איסור מדרבנן אף השעה"מ שם הרבה להקשות על דברי המג"א בזה ובל"ז דחוק הוא דה"ל לומר לעבדך על בל תוסיף שהוא לאו שפפלוות ולא לומר לאו הבמכ"ע: ונ"ל לישוב פשוט דאף אם נאמר דיש איסור לזר מקרא דב"י אהרן בלאו הבמכ"ע מ"מ זהו רק אי מכוון לשם מצוה אבל אי לא מכוון ליפא איסור וכמו דאמרינן בר"ה דלא בזמנו פעי פונה וה"נ לענן ישראל פשלא בזמנו דמי ולא ידע ר"י איסור אי לא מכוון לשם מצוה וכ"ז לדין אבל לאב"י דס"ל דאף שלא בזמנו לא פעי פונה לעבדך וא"כ א"ל לדידה עובר זר אף אם לא מכוון ולהכי שפיר לדידה הוי נ"כ ראיה שהוא פהן שיש איסור בדבר אבל לדין דלית איסור א"ל דאין ראיה על פהונה ולכן נוטל מתנות כדי להחזיק פמבואר ודוק: פ"ק י הלכה ז ראשית אשית הגז נוהג בפלאים ובכ"י ובכ"י פה

והנה הכ"מ הביא דברי הר"ן לתרץ על מה שפוסק רבינו דלא פ"ש דפוסטר טריפה מראשית הגז דהמשנה שם אתיא פנותיה ונהג' שם שקלו וטרו אליביה. ולענ"ד נ"ל לומר פן דהיה לו לרבינו הוכחה מזה דראשית הגז אינו נוהג בטריפה דהנה הטורי אבן בהקדמת ספרו הקשה על הא דאמרינן במס' בכורות (דף ט ע"ב) דאמר כ"ר ר"י ור"ש בהאי קרא פליגי וכ' צאנף למעוטי פטר חמור דשרי והוא לר"ש דס"ל דשנתפות עכו"ם פטור ולא איצטריף קרא למעוטי ור"י ס"ל שנתפות עכו"ם חייב ואיצטריף קרא למישרי בגיזה ועבודה והקשה הט"א וז"ל וק"ל הא מ"מ פיון דשמעתין מיייתי מברייתא דפליגי ר"י ור"ש במעוטי דקרא דצאנף דע"כ אי אפשר לומר דפטר חמור מותר בהנאה אזי שנתפות עכו"ם חייב ונהרי פיון סוגיא דפ"ק דבכורות רהטי דקיי"ל דפטר חמור אסור בהנאה ושנתפות עכו"ם מן הבכורה וכן פסקו כל הפוסקים וא"כ קרא דצאנף למעוטי מאי אתא ומה דרשית ביה עכ"ל: וע"כ נ"ל לומר דמזה יצא לרבינו לפסוק דראשית הגז נוהג בטריפה דהנה שם בחולין (דף קלו ע"ב) אמרינן אלא היינו טעמא דר"ש דילפינן צאן צאן ממעשר ונילף צאן צאן מבכור מסתברא כו' פשוט מפשוט עדיף ויש לתרץ קושית הט"א פן מה שמקשה שם מהא דאמר שם ר' יהודה וסתם משנה פנותיה והא סתם כר"ש נמי דפטרי את שנתפות עכו"ם מן הבכורה וכן לדין דפסקינו תרנוייהו שנתפות עכו"ם פטור וכר"י דפ"ח אסור בהנאה דאנן צריכינן הקרא דצאנף למדרש ג"ש צאן צאן מבכור דראשית הגז חייב אף בטריפה ואי לא הוי פתיב קרא דצאנף גבי בכור הוי ילפינן

צאן צאן ממעשור לפטור טריפה וגבי מעשור הא איצטריף קרא דבקר וצאן כמו דדרשינו בפ' מעשור בהמה מקרא זה לענין לעשור מזה על זה והנה התוס' פתבו שם בד"ה ויליף דהאי הצאן הצאן הני רק גילוי מילתא בעלמא דדינא שנה שיהיה פנה ואי לא הני פתיב צאן גבי בכור הני ילפינו בגמ' ממעשור לפטור טריפה וכתוב גבי בכור צאנה ליליף לחומרא לחייב טריפה והסברא של פשוט מפשוט עדיף לא ס"ל לדין ושפיר פסקינו תרנו ויהו דהקרא דצאנה אינו מיותר דאמי לחייב טריפה בראשית הגז וכן רבינא דאמר שם בבכורות (דף יא) וסתם משנה כר"י והקשה הט"א הא סתם משנה דפותר שנתפוח עפ"ם מבכורה ע"כ כר"ש ס"ל דאל"כ תקשה ל"ל הקרא דצאנה נמי ס"ל פן דאמי נחייב טריפה בראשית הגז מגז"ש ורבינו גופיה דמוקי לה התם הסתם משנה דחולין דפותר טריפה מרה"ג כר"ש הסתם משנה הכא דפותר שנתפוח ע"כ ס"ל דנוהג בטריפה ור"ש דס"ל דאמי למעוטי פ"ח דאסור בהנאה לטעמיה אג"ל דפותר טריפה ויליף ממעשור ומה שכתב צאנה ולא צאן אשר די יהיה לנו על הגז"ש במלת צאן זה מקשה הש"ס בבכורות והניח בקושיא אף זה נדאי דקרא זה דצאנה אמי לגלות דראשית הגז נוהג בטריפה פן ס"ל לרבינא וא"כ שפיר פוסק רבינו דנוהג בטריפה כמבואר: והנה עוד לכאורה יש ליישב זה עפ"י שכתבו האחרונים דרבינו ס"ל נמי דגם במתנות נוהג בטריפה שלא הביא רבינו דין זה דפטור ואף שלא מצינו חולק ע"ז והטעם של רבינו בזה דסובר דאינו פותר מבאר הגאון בתורת יקותיאל (סי' סא) דהב"י והט"ז פתבו הטעם בטריפה דפטור ממתנות משום דאיתא בספרי מאת זוכחי הזבח פרט לטריפה והנה הקרא דמאת זוכחי הזבח אינו מיותר דהא דרשינו שם (דף קלב) לר"א לחלק ולרפנו דהדין עם הטבח ורק הטעם הוא דממעט משום דקיי"ל סתם ספרי ר"ש ור"ש הוא דס"ל שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה וה"נ לא שמה זביחה אבל לדין דפסקינו שחיטה שא"ר שמה שחיטה לא נוכל למעט מזוכחי הזבח ומש"ה ס"ל לרבינו דלדין טריפה נוהג במתנות פן כתב התורת יקותיאל שם.

וכן פתב החתם סופר באו"ת (סי' קעג) עיי"ש וא"כ נוכל ליישב פשוט דמש"ה חייב טריפה ברה"ג ול"צ למילף צאן צאן מבכור דילפינו בראשית הגז נתינה נתינה ממתנות וזה עדיף מלמילף צאן צאן ממעשור דחומרא עדיף ואף דרבינו לא פתב בהדיא דמתנות נוהג בטריפה כמו שכתב בה"ג ולפי דברי המפרשים הא ס"ל דחייב זה לא קשה דאין דרכו של רבינו להביא דבר שלא נמצא מפורש בגמ' לחיוב וכן לא מצי להקשות ע"ז א"כ דרבינו ס"ל דרק לר"ש פותר מתנות בטריפה משום דהו"ל שחיטה שא"ר ולא לדין מהא דאמרינו במס' נדה (דף נא) וא"א הא איכא טריפה דחייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות אמר רבינא ה"מ ר"ש דס"ל דטריפה פטור מראשית הגז משמע אבל לדין חייב בראשית הגז אף בטריפה אבל מתנות ושאר דפטור בטריפה כמו דסובר מתחלה וי"ל דבאמת לפי המסקנא אף במתנות לדין חייב ורק מתחלה ס"ל להגמ' דבמתנות כ"ע סברי דפטור ולבסוף דמסיק דר"ש היא דס"ל דטריפה פטור מראשית הגז שוב אמרינו דג"ז דפטור מן המתנות טריפה נמי ר"ש היא דיליף מזוכחי הזבח אבל לדין חייב כמבואר בכ"ז לא תתיישב דעת רבינו אי לא נימא כמו שבארנו תחלה דיליף צאן צאן מבכור דאל"כ לא תוכל לתרץ דאפתי תקשי פינו דזה לא מצינו בקרא בהדיא דטריפה חייב במתנות אפתי נימא איכא דיליף צאן צאן ממעשור גם בראשית הגז דפטור

ואח"כ גיליף מראשית הגז למתנות נתינה נתינה דפטור ודבר הלמד בגז"ש חוזר ונלמד בגז"ש וא"נ דביתר מלמד אוליגן דילפינו ממעשר דהוי קודש מ"מ חוזר ומלמד וא"כ אפתי תפטור מהאי טעמא אלא ודאי כמו שבארנו דאנו ילפינו צאן צאן מבכור דחייב טריפה בראשית הגז וא"כ פאן דס"ל לדידן דלית לנו מיעוטא מאת זוכחי הגזח מחייבין מגז"ש דנתינה נתינה אף מתנות כמו ראשית הגז.

ושפיר ניתא דברי התוס' במס' חולין (דף קל ע"א) ד"ה מלקוח תיתי המ"ל תיתי נמי מפלאים וטריפה ולכאורה תמוה הא לפי הסוגיא אף דמתנות טריפה נמי פטור אלא גם לדברי התוס' צריף לומר כמו שכתב בתורת יקותיאל לדעת רבינו דרק אליבא דר"ש הוא פטור אבל לדידן חייב כמבואר: והנה רש"י והר"ן ז"ל כתבו טעם לפטור טריפה ממתנות מקרא דנותן לפהו לו ולא לכלבו אשר דרשא זו לא מצינו בגמ' רק לקמן גבי שלוח הען תקח לה ולא לכלבך ולא כתבו דרשא זו של הספרי מזוכחי הגזח דהוא נמי מטעם זה דאי שני הקרא זה לא הנה רק לר"ש דס"ל שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה ולהכי הביא קרא דנותן לכהן דהוא לכו"ע.

אמנם קשה לי ע"ז א"כ לפטור מטעם זה מהא דאמרינו לעיל (דף מט) חלב שעל גבי הקיבה פהנים נהגו בו היתר כר' ישמעאל שאמר משום אבותיו שם בע"ב אמרינו דר' ישמעאל ס"ל להדיא חלב שע"ג הקיבה דאסור ורק משום אבותיו ס"ל דשרי ולדידיה לא ס"ל וכן שם (דף נ) אמרינו כ"פ דאיתרא ופירש"י דבני בבל סברי לה כר' ישמעאל דאמר פל קרום ונקלף הוא חלב טמא והאי נמי קרום ונקלף הוא וא"כ קשה דלקמן (דף קלד ע"ב) אמרינו והקיבה למאי אתיא להביא חלב שע"ג הקיבה וכתוף הקיבה וזהו אקשטא ודאיתרא כמו שכתב הט"ז (בסי' סא ס"ק ו) וא"כ קשה פנין דלר' ישמעאל פולהו אסור נאפילו להאי מ"ד דאיתרא כ"ע ל"פ דשרי פירש נמי רש"י ז"ל דכר"ע ס"ל אבל לר' ישמעאל פולהו הנה חלב לאסור וא"כ האיך מרבינו זה ליתן לכהן דכמו דממעטינו מקרא דלו ולא לכלבו ה"נ נימעטיה מזה מבלי ליתן להפקה החלב דנמי אינו ראוי כ"א לכלבו ואנו מרבינו מקרא דוהקיבה דנותן לפהו ול"ל דר' ישמעאל לא דרש ו' יתירא ולא דרש נמי ו' של והקיבה לרבוי חלב וכמו שאמר לו רע"ק במס' סנהדרין (דף נא ע"ב) ישמעאל אחי בת וכת אני דורש משמע דר' ישמעאל לא דריש ו' יתירא ולא דריש נמי ו' של והקיבה לרבוי חלב זה אינו דהא הכא ו' ה' וזה לכו"ע דרשינו כמו דאיתא במס' יבמות (דף עג) אפילו מאן דלא דריש ו'.

ו' ה' דריש וכן פירש רש"י שם במס' חולין דנפ"ל מה' יתירא של והקיבה דמן ה' ו' לבדו לא נוכל לדרוש דאורחיה דקרא הוא ולא מצוי למכתב זרוע לחיים קיבה ורק מן ה' ה' ה' היתרה דכתיב והקיבה דריש וזה אף ר' ישמעאל דריש וא"כ תקשה על ר' ישמעאל דאסור חלב האיך מרבינו ליה למתנות בשלמא אי ילפינו מדרשת הספרי מאת זוכחי הגזח אזי ממעטינו היכא דאין הבהמה ראויה לזביחה שהיא טריפה אבל פניו דמעטינו מנותן לכהן ולא לכלבו נמעט שפיר פל דבר שאסור באכילה והאיך מרבינו חלב שע"ג הקיבה: ונ"ל ליישב פן דצריף לומר דר' ישמעאל ס"ל כר' אילעאי דיליף הגז"ש דנתינה נתינה דר"א יליף התם לפטור בחו"ל ראשית הגז מתרומה ס"ל נמי דבראשית הגז ילפינו צאן מבכור לחייב טריפה ואח"כ ילפינו נתינה נתינה מתנות מראשית הגז לחייב

טְרַיְפָה וְהַגְזָא ש' לר' יִשְׁמַעֵאל מִפְּקָא מִן הַלְיָמוּד שֶׁל נוֹתֵן לִפְהֵן שֶׁהֵבִיא רִש"י וְהָר"ן ו"ל
וּא"כ שֶׁפִּיר מְרַבֵּינָן עַל חֵלֶב אֵף שֶׁהוּא אֲסוּר אַבְל אֲנִן דַּס"ל דְּלֵא כַר' אֵילְעָאֵי וְלֵא יִלְפִינָן
נְתִיבָה שֶׁפִּיר פְּתִיבֵי רִש"י וְהָר"ן דְּפִטוּר מִטַּעַם נוֹתֵן לוֹ וְלֵא לְכַלְבוֹ פְּמִבְּוֹרָא: אֲמַנְם קִשָּׁה
לִי ע"ז דְּדַבְרֵי הָר"ן ו"ל שֶׁהֵבִיא הַכ"מ הֵקָא הַ לְתַרְזֵן דַּעַת רַבֵּינוּ שֶׁפְּתַב דְּהָא דְאָמַר רַבִּינָא
ה"מ ר"ש הִיא לָאו לְמִימְרָא דַס"ל דְּתַנָּא דְמַתְנִיתִין נְקִיט כַר"ש אֵלָא ה"ק מְשׁוּם דְּפְלוּגְתָא
דְר"ש וְרַבְּנָן לֵא תַנָּא לִיה לְפִי שְׁלֵא רַצָּה לְהַכְנִיס א"ע בְּמַחְלֻקְתָּא כו'.

וְקִשָּׁה דְּהָא תַנָּא דְנוֹהֵג בַּחו"ל וְגַם זֶהוּ מַחְלֻקְתָּא דְהוּא לֵא כַר"א דְפּוֹטֵר בַּחו"ל וְלֵא מְצִי
לְמִימַר דְּרַק הַחֹמֶר דְּקַחְשִׁיב שֶׁם חֹמֶר בְּזָה מְבִינָה לֵא רַצָּה לְחַשׁוֹב, רַק מַה שֶׁהוּא אֵלְיָבָא
דְכו"ע וְלֵא מַה שֶׁיֵּשׁ בְּזָה מִהַפְּלֻגְתָּא דְתַנָּאֵי דַא"כ קִשָּׁה מַה שֶׁמְקַשָּׁה אֵי יִלְיָף נְתִיבָה כו'
לִילְיָף נְתִיבָה מִתְרוּמָה מַה תְּרוּמָה בַּחו"ל לֵא אֵלְמָא תַנָּן רַאשִׁית הַגְז נוֹהֵג בַּחו"ל וְיֵמַאי
קוּשְׁיָא דְלֵמָא ר"ש בְּהָא ס"ל כַר"א דְיִלְיָף נְתִיבָה לְפִטוּר בַּחו"ל רַאשִׁית הַגְז בְּזָה ס"ל
לְתַנָּא דְלֵא פְר"ש דְבִין פְּוֹ לֵא אֲתִיָּא כְכו"ע וְרַק זֶה הַבְּבֵא דְסִיפָא דְתַנָּא חֹמֶר בְּזָה אֲתִיָּא
דְנוֹקָא כְכו"ע וְיִלְיָף נֶשׁ נְתִיבָה ג"ש לְפִטוּר טְרַיְפָה מְרַאשִׁית הַגְז מִן מַתְנֹת דְמַמְעֻטִּין
מְקַרְאֵי וצ"ע: ונ"ל לְהֵבִיא רַאָּה לְדַעַת רַבֵּינוּ דְמַתְנֹת נוֹהֵג בְּטַרְפָּה מִהַאֲדַאיָּתָא בְּתוֹסְפָּתָא
דְחֻלְיִין פ"ט הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר שְׁחִיטָת עֶכּו"ם פְּטוּר מִן הַמַּתְנֹת כו'
מִשְׁמַע דְּרַק בְּהִנֵּי פְטוּר בְּזָה אֲפִילוֹ לְעַנְיָן אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ דְקִי"ל דְּטַרְפָּה נוֹהֵג בְּאוֹתוֹ וְאֵת
בְּנוֹ דְשְׁחִיטָה שֶׁא"ר שְׁמָה שְׁחִיטָה מ"מ בְּהִנֵּי לִיתָא כְמוֹ שֶׁפְּתַב רַבֵּינוּ פִי"ב מַה"ל שְׁחִיטָה
ה"ג מִהַמְשַׁנָּה דְחֻלְיִין (דָּף פֵּא) דְהַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר כו' פְּטוּר מִלְכָּסוֹת וְכֵן שְׁחִיטָת עֶכּו"ם
דְקַחְשִׁיב בְּתוֹסְפָּתָא הָוִי נְמִי גְבֻלָּה כְמוֹ נוֹחֵר וּמְעַקֵּר אַבְל א"נ דְּטַרְפָּה מִן הַמַּתְנֹת פְּטוּר
נְמִי א"כ לִימָא דְטַרְפָּה פְטוּר וְלֵא צְרִיף לְמִיחְשָׁב הֵנִי דְהוּא גְבֻלָּה דְנוֹקָא וְהֵנָּה כְמוֹ דַס"ל
לְהַתוֹסְפָּתָא לְעֵיל בַּפ"ו גְבִי פְּיִסוּי הַדָּם הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר פְטוּר
מִלְכָּסוֹת וְטַרְפָּה לֵא קַחְשִׁיב וְהוּא מְשׁוּם דַס"ל כַר' מֵאִיר דְאָמַר שְׁחִיטָה שֶׁא"ר שְׁמָה
שְׁחִיטָה וְכֵן אִיתָא בְּתוֹסְפָּתָא בַּפ"ה גְבִי אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ דְפְטוּר בְּהִנֵּי דְהָוִי גְבֻלָּה וְלֵא בְּטַרְפָּה
וְה"נ לְעַנְיָן מַתְנֹת בְּטַרְפָּה חֲזִיב וְרַק בְּגְבֻלָּה דְלֵא הָוִי שְׁחִיטָה הוּא פְטוּר וְאֵף דַּאֲנִן ס"ל
בְּכִיִּסוּי הַדָּם דְטַרְפָּה פְטוּר דְשִׁנָּה רַבִּי כְדַבְרֵי חֲכָמִים הֵקָא פְדַאיָּתָא בַגְמ' (דָּף פּו) מ"מ
הַתוֹסְפָּתָא ע"כ ס"ל בְּכָל דְבָר כַר"מ דְשְׁחִיטָה שֶׁא"ר ש"ש וְאֵף בְּמַתְנֹת חֲזִיב וְהוּא כְמוֹ
שְׁבִאֲרָנוּ דְרַק לר"ש מְמַעֻטִּין מְזוּבְחֵי הַזְבַּח טַרְפָּה דְהו"ל לְדִידֵיהּ שְׁחִיטָה שְׁאִינָה רַאויָּהּ
אַבְל הַתוֹס' חוֹלֵק עַל ר"ש בְּזָה אוֹ אֲפִילוֹ א"נ כְּדַעַת רִש"י וְהָר"ן דְמַמְעֻטִּין מְקַרְא דְנוֹתֵן
לִפְהֵן מ"מ א"ל דַס"ל לְהַתוֹסְפָּתָא בְּהָא כַר' יִשְׁמַעֵאל דְבִאֲרָנוּ דְיִלְיָף נְתִיבָה נְתִיבָה מַרְה"ג
לְחֲזִיב טַרְפָּה אַבְל בְּהִנֵּי דְנוֹחֵר וּמְעַקֵּר דְלֵא הָוִי זְבִיחָה לְכו"ע שֶׁפִּיר פְטוּר דְהָוִי גְבֻלָּה וְלֵא
אַקֲרִי זְבִיחָה.

וּבְזָה וְדַאי י"ל דַס"ל לְרַבֵּינוּ דַאי נוֹחֵר אוֹ נִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ וְכֵן אֵי נִמְצָא שֶׁם נְקוּבַת הַנֶּשֶׁט
וְכֵן כָּל הֵנִי דְהָוִי גְבֻלָּה דְפְטוּר מִן הַמַּתְנֹת דְהו"ל כְמוֹ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ דַאֲף דְטַרְפָּה חֲזִיב
מ"מ הֵיכָא שֶׁהוּא גְבֻלָּה פְטוּר דְלֵא הָוִי שְׁחִיטָה כָּל וְכְמוֹ שֶׁפְּתַב הַפּמ"ג בְּסִי' א' ס"ק י"ת
ה"נ כֵּן הוּא וְיֵמַאי שְׁלֵא בִיָּאָר רַבֵּינוּ הֵקָא דִין זֶה דְבִאֲלוֹ אֵינוֹ נוֹהֵג מַתְנֹת כְמוֹ הַתוֹסְפָּתָא
צ"ל דְזָה נְכָלָל בְּמָה שֶׁפְּתַב רַבֵּינוּ בַה' א' דְמַצְוָה הוּא לִיתֵן כָּל זוֹבְחֵי בְהֵמָה טְהוּרָה וְאֵי
הָוִי גְבֻלָּה לֵא הָוִי זְבִיחָה כְמוֹ דְכָתַב לְעֵיל בְּפִי"ב מַה"ל שְׁחִיטָה לְעַנְיָן אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְכֵן
נ"ל דַאי הָוִי סִפְק גְבֻלָּה אֲשֶׁר פְּתַב רַבֵּינוּ שֶׁם בַה"ה דַּאֲסוּר לְשַׁחֲטָא אַחֲרֵיהּ וְאֵם שְׁחִט

אינו לוקה הקא פטור מספק דהו"ל הפהן מוציא מחבירו ועליו להביא ראיה ועיין ש"ף (סי' כא סק"ג) ובפמ"ג שם ודוק: הלכה ח המפריש ראשית הגז ואבד חייב באחריותו עד שימתן לפהן עכ"ל.

וכתב המל"מ הא דכתב רבינו לעיל גבי מתנות פהונה דאי עבר ואכלן פטור משום דהנה ממון שאל"ת שאה"כ דהמצנה הוא דבר מיוחד וכיון שצאבד א"כ אין לו אלא חיוב דמים אבל הקא דאפתי מצי לקיים המצנה לא נפטור מטעם ממון שאל"ת וכמ"ש הר"ן דבאינתנייהו בעין ל"ש טעמא דממון שאין לו תובעים ולפי"ז נראה דאם נאבד כל הגיזה פטור דהא א"א לקיים המצנה וא"כ אין לו אלא חיוב דמים וממון שאל"ת הוא וזהו שכתב לעיל אבל אם גזו הצמר נפטור משום דקנה בשינוי ומיירי בשצבע כל הצמר עכ"ל.

והנה המל"מ חידוש דבר זה מדעתו ויבאמת הוא תוס' מפני'ש במס' ב"ק (דף סו ע"א) ד"ה לא נז"ל וא"ת והא דמיייתי התם גזו ראשון ראשון וצבע פטור מאי איירא ראשון אפילו הפל יחד נמי וי"ל דהתם אפילו צבע מקצת והניח מקצת פטור אפילו מה שלא צבע כו' אבל הקא מה שגזו פשיעור ונתחייב לפהן דוקא צבעו פולו פטור אבל הניח מקצת מה שהניח חייב וכן מסיק עוד שם עד שצבעו אין לפרש שצבעו חלקו של פהן שהפריש לו מן הגיזה דלא שייכא ביה הפרשה כמו גבי תרומה דשייכא ביה הפרשה אבל הקא מאי הפרשה שייך במה שהפריש לצ"א א"כ כו' אלמא דכתבו בהדיא דמייירי שצבעו כל הגיזה זהו שאמר שם שאם צבעו פטור הפל פדברי המשל"מ ודוק: הלכה יא ה"ו שם שני מיני גיזה פגון לבנה וגיזה שחורה או גיזה זכרים וגיזה נקבות ומכר מין זה והניח מין האחר זה גזו לעצמו וזה גזו לעצמו זה על מה שלקח וזה ע"מ ששייר עכ"ל וכתב הכ"מ ודע דבגמ' על הא דא"ר אלעאי אין ראשית הגז נוהג כו' ומעתה יש לתמונה ע"מ שפירא דברי רבינו שזכרים ונקבות מדין ב' מינים נגעו בה וכבר אמרו בגמ' דלית בה אלא משום עציה טובה כו' ומה שאפ"ל בזה לדר' הוא דמשמע ליה כו' ובענין שהוא דזכרים ונקבות י"ל דלשנא דמשנה נקיט ומה שיתפרש במתניתין יתפרש בדבריו ועוי"ל דהמ"ל אה"נ דזכרים ונקבות תרי מיני נינהו דלא גרע מתאנים שחורות ולבנות דהני תרי מיני לענין תרומה ואהדר לפי שיטתו עכ"ל: והנה על תירוץ הב' ק"ל דא"נ דהני תרי מיני זו"נ וכן מה שאמר לבנה ושחורה הוא הפל מטעם דתרי מיני נינהו וילדעת רבינו זה ליתא דהא פוסק בהדיא בפ"ה דתרומות הל' ג' דכל מיני חטים אהד וכל מיני תאנים אהד ולא ס"ל לחלק בין לבנות ושחורות וחולק על ת"ק דברייתא שם בחולין וס"ל כו' יצחק דב"ה ס"ל דתורמין מזה ע"ז ולהכי פוסק דהפל מין אהד וא"כ איך נוכל לומר דגבי גיזה לבנה ושחורה דהוא מטעם דהני תרי מינים דזהו רק למ"ד א"ת מזע"ז וא"כ נדאי צ"ל דזה עציה טובה קאמר ליה וה"נ גבי זכרים ונקבות רק עציה טובה קמ"ל וכתירוץ הא' שבכ"מ דרבינו לשון המשנה נקיט ועל תירוץ הב' צ"ע: פ"ק יב הלכה ד ואם מת קודם פדיון או שערפו ונקבר מפני שהוא אסור בהנאה עכ"ל.

ונ"ל דדין זה שכתב רבינו דאם מת קודם פדיון נכלל זה דאיתא בתוספתא פ"א דבכורות כשם שאין פודין בשחוטה כף אין פודין בפטר חמור שמת ומפרט לה הרי"ט אלגאזי דט"ס יש בתוספתא וצ"ל אין פודין פטר חמור שמת והפונה הוא כשם שאין פודין

בשחוטת מטעם דְּשָׁה שְׁחוּטָה לֹא מְקַרֵי שֶׁהַ מְטַעַם זֶה עֲצָמוֹ אֵין פּוֹדִין פ"ח שְׁמַת דְּבַפ"ח תּפִּדָּה פְּתִיב דְּבַעוּדוֹ חַי אֵיתָא בְּפִדְיוֹן וְלֹא אַחַר שְׁמַת דְּפ"ח מֵת לֹא מְקַרֵי פ"ח כֹּל שְׁמַת בְּלֹא פִדְיוֹן אֲסוּר בְּהִנְאָה וְנִקְבֵּר דְּאֵין לוֹ תִּקְנָה בְּפִדְיוֹן כּו' וְהֶאָרִיךְ בְּדִין זֶה וּרְבִינוּ לֹא הִבִּיא מְפֹרָשׁ דִּין זֶה רַק נִכְלָל הוּא בְּזֵה שְׁפַתְב דָּאָם מֵת קְוֹדֵם פִּדְיוֹן אוֹ עֲרָפוֹ יִקְבֵּר וּמִשְׁמַע דְּשׁוּיִם הִמָּה מֵת אוֹ עֲרָפוֹ דְּאֲסוּר וּא"ל הִקְנָה כְּדַבְּרֵי הַתּוֹסֵפֶת: אָמְנָם נ"ל פִּי כְּנֻנַת הַתּוֹסֵס' הוּא לֹא פָּחוּ שְׁפִירֵשׁ הַמַּהֲרֵי"ט אֶלְגְּזֵי וְ"ל וְנִיחָא בְּלֹא ט"ס וְהוּא כֵּן דְּמַצִּינוּ בַּמַּס' מְנַחוּת (דָּף סז ע"א) עֲכוּ"ם שְׁהַפְרִישׁ פ"ח וּפִירֵשׁ רַש"י שְׁהַפְרִישׁ שֶׁהַ לְפִדְיוֹן פ"ח וְהַתּוֹסֵס' לֹא חִלְקוּ עָלָיו רַק מְטַעַם דְּהַשָּׂה שְׁרֵי בְּהִנְאָה אֶלָּא הַלְשׁוֹן דְּקַרֵי לִפ"ח שֶׁהַ שְׁפִדָּה נִיחָא וְכֵן הַתּוֹסֵפֶת הִכָּא ס"ל כַּר"א דַּס"ל בְּמִשְׁנֵה הַמְּפִרִישׁ פִּדְיוֹן פ"ח וְמֵת חֲזִיבִין בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ וְזֵהוּ שְׁאוּמֵר כְּשֵׁם שְׁאֵין פּוֹדִין בְּשֶׁהַ שְׁחוּטָה שְׁהִיָּה שְׁחוּט קְוֹדֵם הַפִּדְיוֹן כֹּף אֵין פּוֹדִין בַּפ"ח שְׁמַת הִינְנוּ דְּקָאֵי עַל שֶׁהַ שְׁמַת אַחַר הַפִּדְיוֹן אֵין נוֹתְנִין לוֹ לְפִדָּה לְכַהֵן דְּלֹא כְּמוֹ שְׁפַתְב רְבִינוּ הִכָּא בַּפ"ה דְּאֵי מֵת יִתֵּן הַנְּבִלָּה לְכַהֵן לִיְהִנּוּת בּוֹ וְהוּא מִן הַמִּשְׁנָה וּגַמ' שֵׁם דָּאָם מֵת נִהְיִים בּוֹ הִינְנוּ שְׁנוֹתְנִים לְכַהֵן הַנְּבִלָּה אֶבֶל הַתּוֹסֵפֶת ס"ל דְּאֵין פּוֹדִין בּוֹ וְחֲזִיב בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ לִיתֵּן שֶׁהַ אֶתֵר לְכַהֵן כְּמַבְנֹאֵר: וְהִנֵּה רְאִיתִי בַּס' שִׁיטָּה מְקַוְבָּצַת בְּגַלְיוֹן הַגַּמ' שְׁפַתְב בְּמִשְׁנָה (דָּף נב) ר"א אוֹמֵר חֲזִיב בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ כּוֹ אֶבֶל וְדָאֵי אֵי מֵת הַפ"ח אֵינוֹ חֲזִיב לְפִדּוֹתוֹ בַּש"ד אַע"ג דְּגַבֵּי פִדְיוֹן הֵבֵן וְדָאֵי אֵי מֵת אֶתֵר ל' יוֹם חֲזִיב לִיתֵּן ה"ס וְלַעֲנִין זֶה לֹא מְקַשִּׁינּוּ לְבֹן מִשׁוּם דְּהִתֵּם חוֹב הוּא לְאֵב שְׁהַטִּיל הַכְּתוּב אֶבֶל הִכָּא אֵי בְּעֵי יִשְׂרָאֵל עֲדִיף לִיהַ לְחַמּוֹר וּא"ח לְכַהֵן כְּלוּם א"י עַכ"ל וּמִשְׁמַע נְמִי דְּהוּא מְפָרֵשׁ הַתּוֹסֵפֶת כְּמוֹ שְׁפִרֵשְׁתִּי דְּקָאֵי עַל הַשָּׂה דְּאֵי מְפָרֵשׁ כְּדַבְּרֵי הַמַּהֲרֵי"ט דְּקָאֵי אֵי מֵת הַפ"ח הו"ל לְהִבִּיא זֶה הַתּוֹסֵפֶת.

אָמְנָם גַּם בְּלֹא הַתּוֹסֵפֶת יִדְעִינוּ דִּין זֶה דְּלֹאֲחַר מֵימַת הַפ"ח אֵין לוֹ תִּקְנָה בְּפִדְיוֹן וְהוּא מִן הַמִּשְׁנָה שֵׁם (דָּף יג) פ"ח שְׁמַת ר"א אוֹמֵר יִקְבֵּר וּמוֹתֵר בְּהִנְאָתוֹ כּו' וְחַכ"א א"צ לְהַקְבֵּר כּו' וְאַף שְׁזֵהוּ אֵי הַפְרִישׁ הַטְּלָה וְלֹא נִתְּנוּ לְפָהֵן מ"מ לֹא פְּלִיגֵי רַבֵּנוּ עַלִּיהַ דַּר"א בְּזֵה דַּס"ל דְּאֵי מֵת הַפ"ח אֵין לוֹ תִּקְנָה וְיִקְבֵּר וְס"ל כְּמוֹ ר"א דְּלֹאֲחַר מֵימַת הַפ"ח לֹא נִפְדָּה כְּמַבְנֹאֵר וְעֵינֵי בְּבִיאורֵי הַגְּר"א בִּי"ד (ס' שְׂכָא ס"ק כֹּא) וְדוּק: הִלְכָּה ט פּוֹדִין בְּכֹן פְּקוּעַ כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ שֵׁם פְּלוּגְתָּא דְּאֲמוּרָאֵי וּפְסַק כַּר"א דְּבַתְרָא הוּא. וְהַמְגִיָּה הִכָּא בְּדַבְּרֵי רְבִינוּ הִבִּיא אֶת דְּבַרֵי הָרֹא"שׁ שֵׁם בַּמַּס' חֻלִּין (דָּף עד) דְּפּוֹסַק נְמִי כַּר"א הִכָּא עֵי"שׁ.

וְהִנֵּה בַּס' מַעֲדָנֵי יו"ט עַל הָרֹא"שׁ הִכָּא ס"ק ז' פְּתַב וְ"ל וְתַמְהֵנִי דְּבַגְמ' א"ל ר"א לְמֵר זוּטְרָא מֵאֵי דַעֲתָהּ דְּגַמְרַת שֶׁהַ שֶׁהַ מְפָסַח אֵי מַה לְהַלֵּן זְכַר תְּמִים וְכֵן שְׁנָה אַף כָּאֵן כּו' תִּפְדָּה תִּפְדָּה רִיבָה אֵי תִּפְדָּה רִיבָה אֵפִי פִל מִיְלֵי נְמִי וּפִי' א"כ ש"ש מֵאֵי אֶהְיֵי לִיהַ וּפִירֵשׁ"י וּמִסְתַּבְּרָא דְּהֵאֵי מְמַעַט דְּכַבְּשָׁרָא בְּדִיקוּלָא דְּמִיָּא וְכִי מְרַבֵּי בַע"מ וְנִקְבָּה קַמְרָבָה ע"כ וּא"כ לְרַב אֲשִׁי שֶׁהַ לְמֵאֵי אֶהְיֵי לָהּ וִי"ל דְּרַב אֲשִׁי לֹא גָמַר דְּשֶׁהַ שֶׁהַ פְּלָל דְּבַסַּפ"ק דְּבַכּוּרוֹת תַּנָּאֵי הִיא עַכ"ל: וְהִנֵּה לְפִי עַנ"ד לֹא קָשָׁה מִיְדֵי דְּוַדָּאֵי רַב אֲשִׁי נְמִי ס"ל זֶה הַגַּז"שׁ דְּשֶׁהַ שֶׁהַ לְמַה דְּמַמְעִטִין בְּבַכּוּרוֹת בְּמִשְׁנָה אֵין פּוֹדִין לֹא בְּעַגְלָל וְלֹא בְּשַׁחוּטָה וְלֹא בְּטַרְפָּה דְּזֵה וְדָאֵי לֹא מְקַרֵי שֶׁהַ כְּמוֹ שְׁאוּמֵר שֵׁם בְּסוּגְיָא וְלֹא מְרַבִּינוּ מִתְּפִדָּה וְרַק הִכָּא פְּלִיגֵי מֵר זוּטְרָא וְרַב אֲשִׁי דְּמֵר חֲשִׁיב לִיהַ כְּבַשָּׁרָא בְּדִיקוּלָא וְאַף דְּרַהִיט וְאֶזְזֵל וְר"א ס"ל כֵּין דְּרַהִיט וְאֶזְזֵל שֶׁהַ מְקַרֵי וּבְזֵה פְּלִיגֵי וְרַב אֲשִׁי שְׁהַקְשָׁה לְמֵר זוּטְרָא דְּהוּא נְמִי ס"ל

דלאו כבשׂרא בדיקולא דמי ומ"מ ס"ל דאין פודין דגמרינן שׂה ווא"ל א"כ גמעט גמי נקבה ובע"מ והשיב לו דזה גמרינן מתיפדה אבל ב"פ דמי לבשׂרא בדיק לא ואף דרהיט ואזיל דדמי לשחוטטה וטרפה דממעטנין אבל ר"א ס"ל דשׂה לא גמעט רק הגי דבמשנה אבל בבן פקועה שׂה הוא פיון דרהיט ואזיל ובזה פסקינן כרב אשי כמבואר וניחא לפי"ז קושית המהרש"א הכא בחוליו על רש"י ו"ל שתחלה כתב מ"ד דגמר שׂה שׂה מפסח ובפסח פסול ב"פ משום דקיי"ל פרט ליוצא דופן ואח"כ מסיק דמעט דכבשׂרא בדיקולא היא ונדחק המהרש"א בזה.

ולפי"ז ניחא פן דהנה מתחלה פאשר הקשה ל לר"ח וס"ל דלהכי ס"ל דאין פודין משום דגמר ג"ש מפסח בכ"ד א"כ גם משום יוצא דופן א"פ כמו פסח ודחי ליה דהתם לא גמרינן דתפדה ריבה נרק זה ממעט דהוי כבשׂרא בדיקולא נהנה לשחוט אבל מטעם יוצא דופן לא ממעטנין דהנה כמו נקבה ובע"מ כמבואר: ונ"ל לומר דלפי"ז הטעם דבארנו דמ"ד דאין פודין בבן פקועה הוא משום דכשחוטטה דמי ומ"ד פודין ס"ל דלאו כשחוטטה דמי וע"כ י"ל דמחוסר זמן תוף ח' ימים ללידתו דפודין בו דאף דפסול לפסח מ"מ לא גרע משאר פסולים פיוצא דופן ובע"מ דפודין נרק משום דמקרי שׂה ומכש"כ מחוסר זמן דע"ז אמרינן תפדה ריבה ואי תקשה לה א"כ הא דאמר התם בפוגיא ת"ר כו' וא"א לומר דכא ליד פהו שהרי שנינו הלוקח פטור ממעשר בהמה כו' וא"כ דמחוסר זמן פודין בו א"כ שפיר משפחת לה דפדה מחוסר זמן ונתנה לפהו וקיי"ל לקמן (דף נו ע"א) דהיכא שלקחו או נתנו לו מחוסר זמן שפיר חייב פיון דלא הנה לקוח בשעת עשיה אף י"ל דהו דברייתא אתיא כר"ש דס"ל לקמן (דף נו) שם דמחוסר זמן נכנס לדיר ולהכי ס"ל לר"ש שם דה כא דלקחו מחוסר זמן גמי פטור מן המעשר והאי ברייתא גופיה פותיה אזלי אבל לדין פודין במחוסר זמן ע"כ כמבואר ודוק ונ"ל דזה נדאי דאי לא קיים ליה שפלו חדשיו דצריף להמתין עד שיהיה ת' ימים דיצא מחזקת גפול ואז יהיה פפ"ח מותר בהנאה אבל טרם שפלו חדשיו לא יועיל דלקמא הוא גפול וכמת דמי ואסור הכ"ח בהנאה אי מת תוף ח' ימים ואי קים ליה דכלו לו חדשיו נרק קודם ח' ימים דאסור להקרבה שרי לפדות בו כמבואר ודוק: שם ואין פודין בשׂה הדומה לאחר ואם פדה פדוי עכ"ל.

והנה שם בפוגיא (דף יב ע"א) מבואר דהיכא דפרה שילדה מין עז אין פודין נדאי ולא דמי לנדמה דהוי בעיא דלא אפשטא והוי ספק ואם פדה פדוי אבל התם אפילו בדיעבד אינו פדוי ובס' עין משפט שם ציין הל' ט' ובטור ושו"ע ס"ב ובשניהם לא נמצא רק דין דנדמה דהנה ספק אבל דין זה שפרה שילדה מין עז אף בדיעבד אינו פדוי לא נמצא זה הכא לא בדברי רבינו ולא בשו"ע: ונ"ל ליישב פן דהנה שם מסיק לעולם כרבנן סד"א בטר דידיה אזלינן קמ"ל דבטר אמו אזלינן.

והנה נ"ל דכ"ז דנוכל לטעות דבטר דידיה אזלינן לא אתיא לרבנן דס"ל דקלוט במעי פרה שרי ואזלינן בכ"ד בטר אמו וגמל הנולד מן הפרה שרי אף לקולא ואיף לא ניזיל לחומרא בטר אמו דלא יפדה בו אלא נדאי דזהו נדאי רק א"נ דרבנן דהכא כר"ש ס"ל דקלוט במעי פרה אסור ואזלינן בטר דידיה לחומרא ה"א דאף לקולא אזלינן בטר דידיה קמ"ל דלא אבל לרבנן לא צריף לאשמועינן דהנה עגל ונכלל בכלל עגל פיון דבכ"ד בטר אמו אזלינן ולהגי אנו דפסקינן כרבנן לא צריף להביא זה כמבואר ודוק: הלכה יב

בד"א פֿשֿהוא דְּמִי פֿטֿר חִמּוֹר מִג' זוּנִים וּלְמַעַלָּה אַבָּל אִם הָיָה דְּמִי פְּחוֹת מִג'ז אִין פּוֹדִין אוֹתוֹ אֲלֵא אוּ בְּשָׂה אוּ בַּג' זוּנִים עכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְאָב"ד ו'ל וְהִשָּׂה דְּמוֹ צָרִיף שְׂיִהְיֶה שְׁנֵה ג' זוּנִים בד"א בְּבֵא לִימְלָה וְאִם פְּדָה מְעַצְמוֹ אֲפִילוּ בד' יָצָא כו' וְהַכ"מ הִבִּיא הַסּוּגְיָא דְּשֵׁם דְּמַחֲלָק בֵּין בְּבֵא לִימְלָה לְעוֹשֵׂה מְעַצְמוֹ. וְכַתֵּב יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ לְמָה לֹא חִילָק פְּדַמְפְּלִיג בַּגְמ'.

וּנ"ל לֹמֵר דְּיֵשׁ לִיִּישׁב פֶּן דְּרַבִּינוּ ס"ל פְּלִשְׁנָא בְּתַרְא דְּלַעִיל (דָּף י ט"ב) דְּרַב אָמֵר דְּסַתֵּם מְשֻׁנָּה דְּמַקְדִּישׁ פ"ק אֲתֵיָא כַר"י וּר"י הוּא ס"ל כַר"י בַר"י וּכְגוֹן שְׂאִינוּ שְׁנֵה אֲלֵא שְׁקַל מְשֻׁמַּע דְּאֲפִילוּ בְּבֵא מְעַצְמוֹ אִינוּ פְּדוּי אֲלֵא בְּשְׁקַל דַּל"כ אֲזִי יִשְׂאֵר הַקְּוֹשִׂיא בְּמַקּוּמָה וּלְקַדֵּשׁ בְּהַאי דְּבִינֵי בִינֵי אַבָּל הַגְמ' מְתַרְץ לָהּ הַקְּוֹשִׂיא הַלְּכַתָּא אַהֲלַכְתָּא דְּפוֹסֶק רַב נַחְמָן כַּחֲכָמִים וְרַבָּא פּוֹסֶק הַלְּכַתָּא בְּרַגְזָא וְלַרַב נַחְמָן נִיחָא הַחִילּוּק בֵּין בְּא לִימְלָה לְעוֹשֵׂה מְעַצְמוֹ דַּר"נ ס"ל דְּהַמְשֻׁנָּה אֲתֵיָא לְאַחַר עֲרִיפָה וּד"ה וְכֵן רַבָּא ס"ל לַעִיל (דָּף ט) דְּמוֹדָה ר"ש לְאַחַר עֲרִיפָה וְדוּק.

וְהִנֵּה בְּמִשְׁנֵה שָׁם (דָּף ט ע"א) אֵיתָא וּפּוֹדָה בּוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה לְסַפֵּק אַחַר עֵי"ש. וְהִנֵּה רַבִּינוּ לֹא הִבִּיא כָּלל הַכָּא בְּכָל הַפֶּרֶק דִּין זֶה דְּפּוֹדָה בּוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה לֹא כְּפִירוּשׁ רְש"י וְלֹא כְּפִירוּשׁ הַתּוֹס'.

וְהִנֵּה לְפִי מַאי דְּמַפְרֵשׁ רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְשֻׁנָּה וְנ"ל וּפְעָמִים הַרְבֵּה נִכְנָס לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר ר"ל פְּדִיּוֹן סֶפֶק פ"ח שְׂאֲפִשֵׁר שְׂיִתְעַשֵּׂר בּוּ כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר בַּגְמ' וְזֵהוּ שְׂאֵם יֵשׁ לוֹ י' זְכָרִים כְּמוֹ ספ"ח שְׂצָרִיף לְהַפְרִישׁ טְלָה אֶחָד הָרִי מְפָרִישׁ י' טְלָאִים כו' וּמָה שְׂאֹמֵר פְּעָמִים הַרְבֵּה ר"ל שְׁנֵה יְקָרָה פְּעָמִים רַבּוֹת מְפָנֵי שְׁהוּא אֲפִשֵׁר קְרוֹב עכ"ל וּלפ"ז לֵיתָא כָּלל הַדִּין זֶה דְּפּוֹדָה בּוּ פְּעָמִים רַבּוֹת עַל טְלָה אֶחָד דְּקָאֵי רַק פְּעָמִים הַרְבֵּה ע"ז שְׁנַכְנָס לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר.

וּבְאַמַּת הַתּוֹס' (דָּף י ע"א) הַקְּשׁוּ בַד"ה שְׁהִיָּה קוֹשְׁיוֹת הַרְבֵּה בֵּין לְפִירוּשׁ רְש"י וּבֵין לְפִירוּשׁ ר"ת מְסוּגְיָא שָׁם דְּהִיּוּ לוֹ י' טְלָאִים עֵי"ש. אַף הַסּוּגְיָא דְּלַעִיל (דָּף ד ע"ב) קִשָּׂה טוֹבָא דְּאָמֵר ר"ח טַעְמָא דְּמַתְנִיתִין קְמַפְרֵשׁ וְה"ק מ"ט פּוֹדָה בּוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה שְׁהִרֵי שְׁהָ אֶחָד שֶׁל בֶּן לֹוי פֿטֿר בּוּ כְּמָה פ"ח מִיִּשְׂרָאֵל אֲלַמָּא דְּמַפְרֵשׁ לִיה אוּ כְּפִירוּשׁ רְש"י אוּ כְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּהַתּוֹסְפֵתָא דְּבַכּוֹרוֹת פ"א אֵיתָא כֵּן שׁוֹנָה וּמְשַׁלֵּשׁ בּוּ מְשֻׁמַּע דְּהוּא כְּפִירוּשׁ רְש"י דְּחֻזָּר וּפּוֹדָה בּוּ אֵי נִתְּנוּ לְכַהֵן וְצַע"ג עַל רַבִּינוּ בַּפִּיה"מ וְהַכָּא שְׁהַשְׁמִיט זֶה: הַלְּכוֹת שְׁמִיטָה וְיֻבֵּל פֶּרֶק א הַלְּכָה א מְצוֹת עֲשֵׂה לְשִׁבּוֹת מְעַבּוֹדַת כו' וּבַה' ב' אִינוּ לוֹקָה אֲלֵא עַל הַזְרִיעָה אוּ עַל הַזְמוּרָה כו' וְעַל שְׂאֵר הַתּוֹלְדוֹת שְׁבַעֲבּוֹדַת הָאָרֶץ אִינוּ לוֹקָה עֲלֵיהֶן אַבָּל מִכֵּין אוֹתוֹ מ"מ עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ בַּמַּע"ק (דָּף ג ע"א) בְּחַרְיִשָּׁה בְּשִׁבְעֵית נַחֲלָקוּ ר"י וּר"א ח"א לוֹקָה וּח"א אִינוּ לוֹקָה מְסַפִּיקָא לֹא מַלְקֵי לִיה וְעוֹד דְּרַבָּא דְּאָמֵר אַהֲנֵי תּוֹלְדוֹת מְחִיב אַאֲחַרְיֵנִי לֹא מְחִיב סַבֵּר כְּנִתְיָה וְעוֹד דְּבִירוּשְׁלָמִי סִיּוּמָא דַּר' יוֹחָנָן סַבֵּר אִין לוֹקִין עכ"ל.

וְהִנֵּה מָה שְׁמַסִּיק דְּבִירוּשְׁלָמִי מְסִימֵי דַר"י ס"ל אִינוּ חִיב מַלְקוֹת וְכַנְּתוּ א"נ הַלְּכָה כַר"י דַּקִּי"ל בְּכָל דְּוִכְתֵי דַר' אֲלַעְזָר וּר' יוֹחָנָן הַלְּכָה כַר"י. וְלַעֲנ"ד קִשָּׂה ע"ז דְּוִדָּאֵי לְפִי הַגְמָרָא דִּילָן הִנֵּה הַגִּי דַר"י ס"ל לוֹקָה וּר"א ס"ל אִינוּ לוֹקָה דְּהִתָּם בַּע"ב אֲמַרְיֵנּוּ כִּי אֲתֵי ר"ד

אמר יכול ילקה על התוספת ונסיב ליה הש"ס לפטורא ול"י כו' ר"א אומר חרישה וה"ק יכול ילקה על חרישה דאתיא מפלל ופרט יכול מנ"ל הש"ס לפטורא דא"כ פל הגי פרטי ל"ל ור"י אמר ימים שהוסיפו עליהם חכמים לפני ר"ה וה"ק יכול ילקה על תוספת ר"ה דאתיא מבחריש ובקציר ונסיב ליה הש"ס לפטורא כו' וכתבו התוס' ד"ה ר"א מיהו ל"ל תסתיים דר"א דאמר לעיל לוקה דא"ל דר"א לא שמיע ליה הא דאמר לקמן דהתירו תוספת שביעית הילכף כו' דל"ל מילתא דר"ד אלא בחרישה אבל לדידה אסור ולוקה דלא ס"ל א"נ דכיון דאיתא בהדיא פה דלעיל במילי דחרישה אינו צ"ל תסתיים דאין דר"ה הש"ס לומר תסתיים בדבר המפורש בהדיא כ"כ עכ"ל והנה עפ"י י"ל דמנישב קושית התוס' במס' פתובות דף נ"ו ע"א על רש"י ו"ל שם ד"ה אמר דא"ל רבינו הוא רב והוא מפורש ל"א תסתיים אף קשה לי ע"ז מגמ' דסנפה (דף מ"ד ע"א) אתמר ר"י ור' יהושע בן לוי תד אמר וסוד נביאים תסתיים דר"י אמר ערבה וסוד נביאים אלמא דאמר תסתיים על דבר המפורש בהדיא וצ"ע.

ועיין עוד במס' גיטין (דף ה ע"ב) דאמר תסתיים דריב"ל. נמצא דלפי תירוץ השני של התוס' שם במע"ק ל"מ דנדאי ר"א הוא דס"ל אינו לוקה ור"י הוא דס"ל לוקה ורק אינו אומר תסתיים משום דהוא מפורש בהדיא נאפילו לפי תירוץ הראשון של התוס' דא"ל דר"א לא שמיע ליה משה"כ לא אמר תסתיים מ"מ זה יכול לדייק דר' יוחנן אמר לוקה דאל"כ אפתי קשה על ר"י מנ"ל לומר דקאי על תוספת שביעית דילמא לא אתי רק אלא על חרישה אלא משמע דר"י ס"ל לוקה כמבואר וע"כ נ"ל דטפי עדיף לומר תירוץ הכ"מ דמשום דרבא דאמר שם הכי ס"ל דאינו לוקה על תולדות פוסק פן: ועוד נ"ל לומר פן דשם אמרינו לימא בדר"א אר"א קמפלגי מ"ד לוקה לית ליה הא דר"א אר"א ומ"ד אינו לוקה אית ליה דר"א אר"א לא דכו"ע לית ליה והכא בהא קמפלגי כו' פן גריס רש"י ועל גירסת התוס' מקשה המהר"ש"א ו"ל מלקמן דאמר דאתיא מפלל ופרט וכלל ולפי"ד התוס' רק פלל ופרט והנה במס' סנהדרין (דף ק"ג ע"א) אמרינו לימא בדר"א אמר ר"א קמפלגי ומסיק לא דכו"ע ס"ל דר"א אמר ר"א והכא בהא קמפלגי כו' נמצא דסתמא דגמ' מסיק דכו"ע ס"ל הא דר"א אמר ר"א והכא למ"ד אינו לוקה שפיר מצי ס"ל נמי הא דר"א אמר ר"א דאין דנין ומ"ד לוקה נדאי לא ס"ל בדברי ר"א אר"א וס"ל בנדאי דדנין בכלל ופרט וכיון דסתמא דגמ' ס"ל כר"א דאין דנין נדאי נשאר פן דאינו לוקה ופוסק פן כמבואר: והנה בהאי ענינא קשה לי טובא דר"י אמר שם ימים שהוסיפו חכמים ואמר יכול ילקה על תוספת ר"ה ומסיק פדבעי למימר לקמן ופירש רש"י ו"ל גמר שבת שבתון משבת בראשית וכן כתבו התוס' שם וז"ל וא"ת מלקות מנ"ל והלא לא פתיב בתוס' אלא עשה גרידא וי"ל דמבחריש ובקציר מסקינן דצריף תוספת כלומר שהשביעית מתחלת משנה הששית וכ"ד שביעית יהיה לששית כו' הוא פשביעית ע"כ נמצא דאי מפקינן מקרא דכל בחריש ובקציר תשבות נדאי לקי מלקות מה"ת ורק הגז"ש משבת מפקא ליה וא"כ קשה משם (בדף ד ע"א) אמרינו אלא אמר רנב"י כו' כי גמירי הילכתא למשרי ילדה קראי למיסר זקנה וכיון דהילכתא למשרי ילדה לאו ממילא זקנה אסורה אלא הילכתא לר"י קראי לרע"ק נמצא דהגמ' מקשה פיון דידעין מהילכתא דאסורה ל"צ קראי ומאי קושיא הא אי ילפינן מקראי לקו ע"ז דתוספת כמו שאמר ר"י הכא יכול ילקה ורק פיון דילפינן מג"ש משבת לא לקי ואי ילפינן מהלמ"מ לא לקי דהא

על הלמ"מ לא לקי פיון דאין לאו מפנרש ואי ניא דהוא דאורייתא מ"מ לא לקי וצריף קרא על מלקות וצ"ע: הלכה ח משקין בית השלחין בשביעית והוא שדה הזרוע שצמאה ביותר כו' עכ"ל.

והנה גבי חוה"מ לעיל פ"ז מהל' י"ט פתב רבינו בהל' ד' שם פיצד משקין בית השלחין במועד כו' וכן הוא משקה אותה לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממי הגשמים מפני שהוא טורח גדול אבל משקה הוא מן המעין בין שהיה כו' עכ"ל ומבאר התם רבינו דבה"ש אינו רשאי להשקות רק מן המעין אבל לא ממי קולון ובריכה שגזפר שם במשנה אבל הקא גבי שביעית לא חילק רבינו פלל בין מי מעין או מי גשמים ובריכה משום דס"ל לרבינו דשרי הקא במ"ג והוא משום דאיתא פן שם בירושלמי במס' מע"ק ר"ב בשם ר"ל ל"ש אלא במועד הא בשביעית מותר מה בין שביעית למועד שביעית ע"י שהיא מותרת במלאכה כו' ואית דבעי משמעניהו מן הדא שביעית ע"י שזמנו מרובה התירו מועד שזמנו מועט אסרו אותן ז' ימים האחרונים למאי כו' עד דינן כ"ז ימי הרגל ואסורין ע"כ ופ"ה הק"ע ל"ש כו' מותר בשביעית לשנות ממי קולון והוא פדברי רבינו ומסיק ז' ימים האחרונים אסורין ומסיק שם הק"ע בענין דלא אפשרטא וא"כ יהיה סברא לומר דבז' ימים האחרונים יהיה אסור לשנות ממי גשמים מ"מ ג"ז לא הביא רבינו פיון דהוא רק ספק בדברנו אזלינן להקל וכמו שפוסק רבינו בפ"ח מהל' יו"ט דשרי לתפור בחוה"מ מטפח עד שבועה טפחים אף דהוא בענין דלא אפשרטא פיון דהוא מדרבנן מכ"ש הקא דאסור דרבנן ובלשון ראשון שאומר הירושלמי הוא להתיר וא"כ אף דבלשון ב' נשאר בבענין הוא לקולא ודוק: הלכה כא אין קוצצין בתולת השקמה בשביעית פדריף שקוצצין בשאר השנים כו' פיצד קוצצה מעם הארץ או למעלה מי' טפחים עכ"ל.

וכתב הכ"מ ופוסק כר' יהודה ואפשר שהטעם מפני שהוא סובר דר"י לא לחלוק בא אלא לפרש עכ"ל. והנה הרשב"ם במס' ב"ב (דף פ ע"ב) פתב דת"ק פליג על ר' יהודה ונ"ל ולתנא קמא איכא למימר דלית ליה האי שיעורא אלא שיעור אחרניא פגון מג' ולמעלה אסור ולא פדברי הכ"מ דכתב לדעת רבינו דר' יהודה מפרש דברי ת"ק.

ונ"ל להביא ראיה לדעת הרשב"ם דר"י פליג מהא דאיתא הקא בירושלמי דשביעית על משנה זו משלשה ועד תשעה הא מתניתא משלשה ועד עשרה כו' היינו ת"ק ת"ק סבירא ליה מג' סגיא כמו דאמר הרשב"ם ופליג על ב"י כמבאר.

ומ"מ רבינו דפוסק כר"י יש ליישב או משום דהתם במס' ב"ב פריף הגמ' מר"י דהברייתא לא איתא פנותייה וכמו שכתב נמי התו"ט ועיי"ש במהרש"א או ניא דהפ"ט של הירושלמי בשביעית מפרש רבינו כפירוש הפ"מ הקא דמפרש דקאי על מטע בית סאה על מה שאומרת המשנה המחליק שלשה עיי"ש ולא קאי ע"ז הפלוגתא דת"ק ור"י וא"ל כפירוש הכ"מ דר"י מפרש דברי ת"ק ודוק: פ"ק ד הלכה יב הירק פשעת לקיטתו כו'.

פתב הכ"מ פ"ק דר"ה (דף יג) אמרינן לענין תוספת משמע לרבינו דה"ה לענין שביעית עכ"ל. ונ"ל לומר פשוט דדינו של רבינו הוא משנה ערוכה במס' בכורים פ"ב מ"ו אתרוג שנה לאילן בג' דברים ולירק בדרף אחד ופירשו רש"י ותוס' דלענין שביעית דמי אתרוג לאילן ולא לירק דבית לקיטה אזלינן בירק לענין שביעית אלא מפנרש דאזלינן בטר

לקיטתה לירק בשביעית ועי' תוס' בר"ה (דף יד) ובסנפך (דף מ ע"ב) ד"ה ולשביעית דכתבו דעיקר קרא דבירק בטר לקיטה הוא ללמד על שביעית דהוי בירק מן התורה עיי"ש ודוק: פירק דהלכה ה' ואין מבשלין ירק של שביעית בשמן תרומה שלא יביאנו לידי פסול ואם בשל מעט ואכלו מיד מותר שהרי לא הניחן כדי להביא לידי פסול עכ"ל וכתב הכ"מ ומ"ש ואין מבשלין ירק של שביעית שם וכת"ק לגבי ר"ש ואע"ג דבירושלמי משמע דהלכה כר"ש דשירי לא סמיה רבינו עליו משום דהירושלמי לטעמיה דסובר דר' מאיר ור"ש הלכה כר"ש אבל גמ' דידן בפ' מי שהוציא והו' מסיק לה בחיקו עכ"ל.

והנה הפוסקים פתבו פן דבכ"ד אשר בגמ' דידן נשאר בבעיא ובירושלמי נפשט פסקינו ליה פההיא דירושלמי וכן כתבהכ"מ בשם הר"ן בפ"ו מה' ממרים ה"ד עיי"ש. וא"כ פיון דהירושלמי פשיט ליה דהלכה כר"ש וכמבואר ה"א ובפ"ג דמס' תרומות ה"א ה"ל למיפסק גמי כר"ש וניחא גמי לפ"ז דברי הרא"ש ז"ל במס' ב"מ פ' א"מ ה"ד שפתב דקיי"ל ר"מ ור"ש הלכה כר"ש ומקשה שם בעל ההגה"ה דבמס' עירובין ה"ל בעיא דלא אפשיטא עיי"ש ולפ"ז ניחא דכיון דאפשיט בירושלמי פוסק פן וכן ניחא גמי מה שהקשה הנוב"י מה"ק ח' יו"ד (סי' כו) וז"ל והנה לפי פללא דתנאי הפלוגתא דר"מ ור"ש אין לנו ה"כרע הלכה כדברי מי.

שהרי בעירובין (דף מו) איבעיא להו ר"מ ור"ש הלכה כמי וסלק בתיקו ואני תמה על שראיתי במבוא התלמוד לר"ש הנגיד ז"ל שכולל ר"מ ור"ש הלכה כר"ש והוא נגד סוגיא דעירובין אבל בס' הליכות עולם קאמר ר"מ ור"ש הלכה כדברי המחמיר עכ"ל: ועפ"ד ניחא דברי מבוא התלמוד דפוסק כר"ש משום דבירושלמי פושט דהלכה כר"ש כמבואר.

וכן מצינו בכ"ד אשר רבינו פוסק נגד ר' מאיר וחדא מהא דאיתא במס' בכורות (דף נד ע"ב) במשנה ר' מאיר אומר הירדן מפסיק למ"ה כו' ובמשנה ליפא שום חולק עליו ושם בגמ' (דף נה ע"א) שקלו וטרו אמוראי לפרש כר"מ ומ"מ אינו פוסק רבינו כר"מ משום דשם אמרו כתנאי כו' פי אתם עונברים את הירדן כו' דברי ריב"ב ר"ש אומר אף ירדן ארץ פנען ופליג רשב"י על ר"מ ומשמע דלהכי אינו פוסק רבינו כר"מ דלא הביא בה' בכורות דין דר"מ ואף לא מצי למימר דספוקי מספקא כגמ' דידן דה"ל למיפסק דאין מצטרף דהא רבינו ס"ל דכל ספק מעשר פטור אלא ודאי ס"ל דהלכה כר"ש נגד ר"מ וכן לקמן בפ"ב מה' טומאת אוכלין ה"ו וכן בפ"ב מה' אבות הטומאה ה"ה ובפ"ו מה' פלים ה"ה כל הפלים ובכ"מ שם דבכולהו משמע דפוסק כר"ש נגד ר"מ: אמנם ה"א בלאו הכי ניחא מה דפוסק דלאו כר"ש אף אם לא נימא טעמא דהכ"מ משום דבמס' עירובין נשאר בתיקו דמוכת מזה מהא דאמרינן בגמ' דזבחים (דף עה ע"ב) תני תנא קמיה דרב שביעית אין לוקחין בדמיו תרומה מפני שממעטין באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא הא דלא כר"ש דאי כר"ש האמר מביאין קדשים לבית הפסול אמר להו אפ"ת ר"ש הני מילי דאי עבד לכתחלה לא כו' פי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל אמאי לא תותביה מהא דאין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא יבוא לבית הפסול ור"ש מתיר א"ל אפיי ולאו מי אותביתיה מהא דתבלין וא"ל הנה לתרומת תבלין דרבנן

ה"נ הנח לתרומת ירק דרבנן א"ה איפכא מיבעי למיתני ירק של תרומה בשמן של שביעית ולא מי או תביתה מהא דמתיר ר"ש וא"ל דאי ערב כו' כ"ל הגמ'.

אלמא דרבא ס"ל דאפילו ר"ש ס"ל דלכתחלה אין מבשלין ירק דאי ערב מתיר ר"ש ואפילו לאמרו להו ס"ל דהכא אין הלכה פ"ש דהם ס"ל דר"ש אפילו לכתחלה מתיר והכא אמר הברייתא דתני תנא קמיה דר"י לוקחין שביעית בדמי תרומה וא"כ שפיר פוסק רבינו דלא פ"ש ופוסק דלכתחלה אין מבשלין ירק כו' פ"ש או פ"ש רבינא שם מי דמי חתיכה כו' אלמא ס"ל דלית הלכתא דהתנא דתני קמיה דרבא לא ס"ל כר"ש ועוד פ"ש שפ"ש הקא מפרשי הירושלמי דהירושלמי אומר דהכא אין הלכה פ"ש משום דתנא דתני סתמא כר"מ וכן מסיק דבי ר' ינאי הוה נהיגין דמבשלין על יד הוא נמי דלא פ"ש ולהכי פוסק רבינו שפיר פ"ש דברי הירושלמי ודוק: הלכה יא ומאימתי אין קוצצין האילן בשביעית החרובין כו' והגפנים משגיגו כו' שאר פ"ש האילנות משגיגו בוסר עכ"ל.

והנה על מלת בוסר דכתב רבינו קשה לי דהא במס' ברכות (דף לו ע"ב) ובמס' פסחים (דף נב) משמע דגם גפנים אמרינן משגיגו והוא בוסר אבל בשאר האילנות הוי שיעור אחר משגיגו דאמר מאן שמעת בוסר אין סמדר לא רבנן וקתני שאר האילנות משגיגו.

והנה במס' פסחים פירש רש"י ז"ל משגיגו העלין בר"ת ניסן וכן פירש רבינו בפי המשנה משגיגו העלין הירוקים ובברכות פירש רש"י משגיגו הפירות וכבר העיר ע"ז הגאון רע"ק אג"ר ז"ל בחידושו והניח בצ"ע אבל דברי רבינו דאמר משגיגו בוסר הוא תמוה טובא דהא הו"ל לומר או משגיגו העלין או הפירות אבל בוסר הוא זמן מאוחר אף מסמדר וצ"ע: פ"ש ז הלכה יא ואוכלין בתמרים עד כו' ומאימתי הוא פ"ש עד הפורים ובגרוגרות עד התנופה עכ"ל.

והנה קשה לי דבמס' פסחים (דף נג ע"א) איתא אוכלין בגרוגרות עד התנופה בתמרים עד הפורים ואמר ר"ב אמר ר' יוחנן תרתי בתרייתא כו' ופירש רש"י ז"ל דבגרוגרות עד הפורים ובתמרים עד התנופה וא"כ קשה על רבינו אמאי לא אמר פ"ש החליף ר"י בגרוגרת עד הפורים ובתמרים עד התנופה אחרי שאין חולק עליו ואמאי אומר פ"ש שכתב שם בפרייתא.

וכן באמת בירושלמי בשביעית פ"ז הל"א איתא ר"י בשם ר"ש פ"ש יוצדק ביין כו' ובגרוגרות עד הפורים ר"ב בשם ר"ח ובתמרים עד התנופה אלמא דגם בירושלמי אומר פ"ש שחליף ר"י תרתי בתרייתא ואמאי אומר רבינו אפכא: ונ"ל ליישב פ"ש דהנה רש"י ז"ל כתב שם ואמר ר"ב גרסינן ולא תירוצא הוא ומשמע שהיתה גירסא אחרת אמר ר"ב לתרץ זה ונ"ל דרבינו באמת גריס אמר רב ביבי ובא באמת לתרץ זה דלכאורה קשה דאמר אידי ואידי חד שיעורא פ"ש דהשיעור של חנופה ופורים הוא זמן קצוב וידוע לכל ל"ל להתנא בפרייתא קמיתא לומר עד שיכלה האחרון שפצונו דבר שלא נודע לכל וכיון דהוא נמי אינו חולק על הברייתא השנייה וס"ל חנופה או פורים לימא שיעור זה וע"כ אמר רב ביבי אר"י תרתי בתרייתא.

מחלף דר"י הנה מחלף זה עד הפורים וזה עד התנופה ולהכי אומר הברייתא פדי שלא נטעה להחליף הזמן וכמו שבירושלמי היא מוחלפת ואומר עד שיכלה האחרון שפצווער דהוא השיעור עד הפורים כמו שאומר בברייתא דלדין לא מחליפין פמבואר ודוק: הלכה יב המוליד פירות שביעית ממקום שקלי למקום שלא פלו או כו' חייב לבער כו'.

וכתב הכ"מ שם משנה דפסחים וכת"ק עכ"ל. ונ"ל פי מלת וכת"ק שכתב הכ"מ הוא שלא בדיוק דגם ר' יהודה שם בזה אינו חולק על ת"ק בדבר זה שנותנין חנומרי מקום שהלה לשם ירק על דברים אחרים פליגי עליה שלא נזכר בדברי רבינו פמבואר שם בסוגיא.

ועוד מסיק שם ולא יעבירם ממקום למקום עכ"ל. והנה הכ"מ לא הראה המקור לזה והוא ירושלמי מפני שספ"ו דשביעית אר"ה ובלבד שלא יעבירם ממקום למקום והוא בדברי רבינו ודוק: פרק ח הלכה י בשם שאסור לעשות סחורה כו' לפי שאין מוסרין פירות שביעית לע"ה ואפילו כ"ש שפא לא יאכל אותן בקדושת שביעית עכ"ל.

והנה בגמ' דסנפיה (דף לט ע"ב) איתא הגירסא אבל מן השומר אפילו בכחצי איסור אסור ורבינו פתב בכ"ש ושינה לשון הברייתא דקאמרה חצי איסור. והנה התוי"ט העיר ע"ז בפ"ט משביעית מ"א על הגמ' שנקיט שיעור דחצי איסור ולא נקט פרוטה שהוא פחות שבמטבעות וכתוס' חדשים שם הביא בשם הראשונים דכתבו דדוקא נקיט הגמ' חצי איסור אבל פחות מח"א שרי דלא חשיב.

והנה רבינו פתב הכא מפני דלא בדבריהם אלא פתב דאפילו כ"ש א"מ לע"ה ונ"ל לומר דדברי רבינו נכונים דזה דאמר בברייתא חצי איסור הוא ל"ד ורק להכי אומר שיעור זה דהנה תחלה אמר שם דמן המפקר שרי למסור מזון ג' סעודות והנה לפי החשבון דאמרינו פ"ק דקדושין (דף יב ע"א) הנה הפונדיון שני איסורין ולפי"מ דקחשיב במס' עירובין (דף פב ע"ב) הנה הפכר בפונדיון מזון שתי סעודות וזהו רק בלוקח מן החנוני שהוא משמכר מחצה היכא דבעה"ב לא יהיב ציבא וא"כ אצל בעה"ב שאינו רוצה להשמכר אזי ימפור באיסור כפר של שני סעודות ופונדיון הוא ד' סעודות וניחא לפי זה המשנה במס' עירובין (דף פ ע"ב) דאמר שם ר"י כפר באיסור והוא שלם מערבין בו ופירש רש"י מדת איסור ועיין רע"ב ותוי"ט שם וא"כ יבואר דאמר ר' יהושע כפר שלם שנמכר בבעה"ב באיסור והוא מזון שתי סעודות מערבין בו נמצא דבחצי איסור הוא רק סעודה אחת אבל באמת ל"ד דה"ה אפילו בפחות נמי כמו שאמר רבינו כ"ש אסור ונהנה כמו שכתבו התוס' במס' ר"ה (דף יג ע"א) ולהכי נקט גבי מקנה חסר קנרטוב פסול אף שבטופה אחת א"ח פסול ונקט קנרטוב שהוא פחות שבמדה וה"ה אף טפה אחת והכא נקט ג"כ שיעור ס"א אף שאסור בכ"ש פמבואר ותמוה דברי התוי"ט ונתוס' חדשים שלא הבינו דברי רבינו דהכא דאסור בכ"ש.

וניחא לפי"ז הא דאמר במס' מע"ש פ"ד מ"ג נאחד אומר בסלע ואיסור והקשה שם התוס' חדשים ונ"ל וצ"ע אפילו ח"א חשוב לענין שביעית בפרט דשביעית מאכלות אסורות כו' ולפי"ז ניחא דהתם קאי לענין חשבון הסעודות אומר חצי איסור שהוא שיעור שלם של סעודה אבל הכא מיירי לענין כסף נקיט איסור שהוא מטבע הקטנה של כסף כמו

שפירש רש"י במס' ב"מ (דף נה ע"א) שהביא ג"כ התו"ת הקא ודוק: הלכה יא הלוקה לולב מע"ה פשביעית נותן לו אתרוג במתנה כו' עכ"ל.

והנה בגמ' דסוכה (דף לט ע"ב) אמרינן דהטעם דלולב שרי פשביעית ליקח מע"ה משום דלולב פר ששית הנכנס לפשביעית הוא וא"כ אי הנה לולב פר שביעית הנכנס לפשביעית אסור ללוקחו מע"ה כמו אתרוג וכן פירש רש"י ו"ל בהקדא במס' בכורות (דף לו ע"ב) דלוקח אדם מע"ה משום דבת ששית שנכנס לפשביעית הוא וא"כ קשה דהנה לרבינו לבאר דרק באופן היכא שנחנט בפשביעית שרי ליקח אבל אי הלולב נחנט בפשביעית אסור ורבינו כתב סתם בזה.

ונ"ל לישב דעת רבינו פן דהנה הר"ן ו"ל כתב במשנה דסוכה וז"ל אבל דמי לולב שרי משום דבת ששית הנכנס לפשביעית הוא א"כ דלולב עצים ניהו ועצים אין בהם משום קדושת של שביעית ע"כ אלמא דהר"ן ו"ל כתב טעם אתר עוד משום דעצים ניהו: ונ"ל לבאר דבזה הלוקחים הטעמים דהנה לקמן (דף מ) שם אמרינן טעמא כו' הא עצים כו' דתנאי יצאו עצים שהנאתו אחר ביעורו ופירש רש"י ו"ל אבל לולב עיקר הנאתו לכבוד את הבית והוא שעת ביעורו כו' ודמי להנאת אכילה כו' ועוד אמר שם והאיכא עצים דמשחן דהנאתו וביעורו שנה אמר רבא סתם עצים להסקה הן עומדין ועצים להסקה תנאי היא והנה איכא גרסא אחרת בדברי רש"י ו"ל וכן הביא התוס' במס' ב"ק (דף קב) פירש רש"י ו"ל דתנאי הוא בהכי דרבנן סברי סתם עצים להסקה ולא חל שביעית אפילו על עצים דמשחן ואיכא דסבר היינו ר' יוסי דעצים דמשחן חיילי ועי"ש מה שמבארו בזה נמצא דהא בזה הלוקחים תנאים ולרבנן אינו חל קדושת שביעית אף על עצים אשר הנאתו וביעורו שנה וא"כ גם על לולב גמי אינו חל קדושת שביעית דהנה כמו עצים דמשחן וא"כ לפי המסקנא ל"צ תרץ דלולב בת ששית הוא רק לר' יוסי דס"ל דחל ע"ז קדושת שביעית אבל לרבנן לא חל פלל דהנה רק עצים ונשפיר כתב הר"ן לפ"ז דעצים ניהו ולא חל ע"ז קדושת שביעית וא"כ רבינו דפוסק בפ"ה ה"י הקא פרבנן שפיר ס"ל דאינו חל שום עצים בקדושת שביעית וכל לולב שרי ליקח בלי חולק של בת ששית פמבואר ודוק: פ"ק ט הלכה ה השוחט את הפרה ותילקה כו'.

כתב הרמב"ד ו"ל בירושלמי אמר הא מני ר' יהודה היא דאמר הקפת חנוות משמט אבל לרבנן דאינו משמט לא כו'. כתב הכ"מ לתרץ בשם המ"ע מדמותיב מינה לרב יוסף בפ' השואל ודחק לשנויי ולא משני הא מני ר' יהודה היא כו'.

ולא הכנתי אה דבריו דהא לא מצינו ר' יהודה ורבנן דפליגי רק אם הקפת חנוות משמט אבל בהלנאת יו"ט אם ניתנה לתבוע זה לא פליגי איך יאמר דהא מני ר' יהודה היא דאמר הקפה חנוות משמט מכל מקום זה נשמע דהלנאת יו"ט ניתנה לתבוע דאל"כ מאי משמט וכיון דלר' יהודה ניתנה לתבוע הוא הדין לרבנן דעל זה לא פליגי וא"כ לאו תירוץ הוא וצ"ע: הלכה ו המלנה את חבירו והתנה עמו שלא תשמטנה שביעית הרי זה נשמט שאינו יכול לבטל דין השביעית התנה עמו שלא ישמט הוא חוב זה אפילו בפשביעית תנאו קיים שפ"ל תנאי שפמון קיים ונמצא זה חייב עצמו במקומו שלא חה"ת כו'.

ועינין לקמן פיי"ג מהלכות מכירה ה"ג בל"מ מה שמקשה על זה והנה בספר או"ת סימן ס"ז סק"י הקשה לדעת הפוסקים דבכתיבה לא מהני תנאי הוא משום דרבנן עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וא"כ פיון דקיימל"ן דשביעית בזה"ז דרבנן א"כ נמי נימא דרבנן עשו חיזוק יותר משל תורה ולא להני מהני תנאי ועי"ש מה שמחלק בזה.

ונ"ל לחלק פשוט דל"א חכמים עשו חיזוק יותר משל תורה רק בהני מילי דרבנן שהמה חידשו ולא הנה תחלה כמו כתיבה וכדומה אבל שביעית דתחלה היתה מה"ת והנה מהני תנאי וא"כ פ"א חכמים ואמרו דגם עתה בזמן הזה נמי נוהג שביעית ולא נתבטל ונשאר הדין כמו בתחלה דמהני תנאי פיון דלא חידשו דבר חדש עתה ודין אחד הוא כמו מקודם ודוק: הלקה יט היתה לו שדה ממושפנת בעיר כותבין עליה פרוזבול עכ"ל.

והנה הטור (סי' מז) בח"מ השמיט זה דשדה ממושפנת והניח בצ"ע הב"י שם ומתוך האו"ת בס"ק כ"ד ונ"ל ד"ל דס"ל להטור דאי מייירי דהלנה השפין הקרקע לאחר פשיטא מאי קמ"ל הא גוף הקרקע שלו ויכול למכרו וכדומה רק עיקר הפירוש דהנה ליה למלנה שדה ממושפנת הנה פ"ש למלנה קרקע ויכול לזכות ללנה ול"ת איך יכול לזכות דבר שאין לו קמ"ל דמכל מקום הואיל וממושפן בידו יכול לזכותו וזהו שסתם המשנה דלא כר' נתן אבל לפי מה דקיי"ל כר' נתן דמצאיה מנה לנה כו' אם פן אפילו אם המלנה אין לו נכסים רק לחייב לו יש נכסים יכול לכתוב פרוזבול א"כ במכ"ש במשפנתא בידו דיכול לכתוב ולכך הטור דכתב הך דינא אם להתחייב למלנה יש נכסים דכותבין פרוזבול השמיט הך דינא דשדה ממושפן עכ"ל.

ולענ"ד לא הבנתי דבריו דהיא ז"ל מפרש הענין אם יש להמלנה ממושפן שדה אזי מופה להלנה א"כ פיון דס"ל כר' נתן לא צריף להיות לו ממושפן שדה א"כ לא צריף האו"ת לפרש המשנה לא כמשמעות הפשט דמייירי שהיה להמלנה לענין מופה הא נוכל לפרש כפשטא לענין לנה אם יש להלנה שדה ממושפנת ואי לא ס"ל כר' נתן אזי בעי רוקא משפן אבל לדין אם רק יש להתחייב כותבין כמבואר: אף בעיקר דבר זה יש לדחות אפתי דאף דס"ל כר' נתן מ"מ צריף לאשמועינן זה דה"ל שדה ממושפנת דהא איפא גונא היכא דיש להלנה חייבים שנתחייבו לו וליפא גבי זה דינא דר' נתן כמו אם לא התחייבו לו מהלנאה או משכירות רק אם התחייב לו בתורת ויתור או מתנה או הענקה או שנתחייב לו מדין דינא דגרמי דמאן דאמר דהוא מדרבנן ליתא דינא דר' נתן כמו שמבאר הש"ף בסי' פ"ו סק"א והתנמים הסכים על זה וא"כ בכה"ג אם חייב אחד להלנה מאלו התחייבות אינו יכול לכתוב פרוזבול אם יש לו להחייב לו מנה החייבים קרקע אבל אם משפן לו שדה על חייבים אלו כותבין שפיר פרוזבול וא"כ הא איצטריף לאשמועינן ונדחה תירוצו.

ונ"ל לענ"ד ליישב פן והנה הטור יפרש אם הלנה משפן שדה שלו לאתר ומה שמקשה על זה למה ליה לאשמועינן דהא אף אם משפן לאחר מ"מ הוא של הלנה י"ל פן דהמשנה פתב הנה לו שדה ממושפנת בעיר וכתב הב"י בח"מ (סי' סז) וכן הכ"מ דבעיר לאו דוקא נקט ונ"ל לומר דהמשנה ס"ל כמו שאמר במס' גיטין (דף לז) דבשטר אם יש לו אחריות נכסים או סיים לו שדה לב"ש דאמרי שטר העומד לגבות פגבוי דמי אז אינו משמט וא"כ אשמועינן שפיר דהנה לו להלנה שדה ממושפנת בעיר פירוש שהתמשפן שדהו זה

שְׂבַעֲרֵי שְׁסִיִּים לוֹ שְׂדֵה זֶה שְׂבַעֲרֵי וְלֹא מִשְׁפָּן מִמֶּשׁ רַק הִיא מִמְשַׁפְּנֵת מִמֶּנָּה לְגִבּוֹת הַחֹב שְׁסִיִּים לוֹ בְּחֹבוֹ וְכָתַב לוֹ בְּשֵׁטֶר אַחֲרֵיּוֹת ע"ז וּא"כ אֵינוֹ מְשַׁמֵּט הַחֹב וְגַבִּי מְלוֹה שֶׁל הַלְוֵה וּא"כ ה"א פִּינוֹן דִּלְעִנֵּן זֶה נִקְטִינוּ דִּהְיָה פֶּשֶׁל מְלוֹה מִשּׁוֹם דְּשֵׁטֶר הָעוֹמֵד לְגִבּוֹת פְּגָבוֹי דְמִיּוֹאֵינוֹ מְשַׁמֵּט וּא"כ לֹא נִחְשָׁב דִּיהְיָה שֶׁל לְוֵה דְכּוֹתְבִין ע"ז פְּרוֹזְבוֹל בְּאַרְבָּבֵיהּ אַחֲרֵי רַכְשֵׁי מ"מ שְׁמַעֲיָנוּ דְכּוֹתְבִין לְהַלְוֵה עָלָיו פְּרוֹזְבוֹל וְלֹא מִיחְשָׁבָא פְתָרֵי רַכְשֵׁי אֲבָל לְדִידֵן דִּהְטוֹר ס"ל דְּאָף אֵי סִיִּים לוֹ הַשְּׂדֵה מ"מ מְשַׁמֵּט שְׁפֶתַב בְּסִי' ז' וְאַפִּילוּ יֵשׁ לוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים וְלֹא חִילָק בֵּין אֵי סִיִּים לְלֹא סִיִּים כְּמוֹ שְׁמַחְלֵק רַבִּינוּ הֶכָּא וּא"כ ל"צ לְאִשְׁמוּעֵינָן דִּין זֶה כָּלֵל דֵּהוּא רַק לְב"ש דַּס"ל שֵׁטֶר הָעוֹמֵד לְגִבּוֹת פְּגָבוֹי דְמִי הֵוֵה רְבוּתָא זֶה וְעַל מְשַׁפְּנָתָא בְּאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי דְאֵינוֹ מְשַׁמֵּט לְדִידֵן לֹא צָרִיךְ לְאִשְׁמוּעֵינָן דַּע"ז כּוֹתְבִין נְמִי פְרוֹזְבוֹל דִּהְתָּם לֹא הֵוֵה רְבוּתָא דְלֹא הֵוֵה מְשׁוֹם פְּגָבוֹי דְמִי דְנִימָא אַרְבָּבֵיהּ אַתְרֵי רַכְשֵׁי רַק מִשּׁוֹם דֵּהוּא גִזְה"כ וְאַשֶׁר יִהְיֶה בִּיָּדָהּ וְלֹא יְכוּל לְנַגְנוֹשׁ אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁמַבִּיא שְׁם הַסֵּמ"ע בְּס"ק ח' אֲבָל אֵי סִיִּים שְׂדֵה לְב"ש דְּכָגְבוֹי דְמִי הֵוֵה רְבוּתָא דַּע"ז כּוֹתְבִין פְּרוֹזְבוֹל וְדוּק: פָּרַק יֵא הֶלְכָה ט הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּזַמַּן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג כּו' אֵינוֹ מוֹתֵר לְגֵאֵוֹל פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שְׁנַיִם שְׁנָאָמֵר בְּמַסְפֵּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת יִמְכֹּר לָהּ אֲפִילוּ רְצָה הַלּוֹקֵחַ אֲסוּר שְׁנָאָמֵר בְּמַסְפֵּר שְׁנַיִם אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה כּו' א"פ מְשַׁנֵּי שְׁנַיִם מֵעַל"ע אַחַר הַמְּכִירָה עַכ"ל: וְהֵוֵה כ"ז הוּא מְסוּגָיָא דְעַרְכִּין וְדָף כַּט ע"ב) דִּילְפִינוּן מִתְרַוְוִיָּהוּ קִרְאֵי אִיסוּר עֲשֵׂה לְמוֹכֵר וְלַלּוֹקֵחַ אֲמַנָּם אִם עָבַר וּמְכַר אִם הֵוֵה מְכִירָתוֹ מְכִירָה אוֹ לֹא יֵשׁ לְעִיָּן בְּזֵה.

וְהֵוֵה בְּסִפֵּר שִׁיטָה מְקוֹבְצָת הַנְּדָפֵס בְּגִלְיוֹן הַגַּמ' הִבִּיא שְׁתֵּי דְעוֹת שֶׁל הֶרְאִשׁוּנִים שְׁחוֹלְקִים בְּזֵה דַחַד סְבִירָא לִיָּה דְלִכְתַּחְלָה אִיסוּרָא אֵיפָּא אֲבָל בְּדִיעַבְד מְכִירָתוֹ הֵוֵה מְכִירָה וְחַד אָמֵר אֲפִילוּ בְּדִיעַבְד אֵינוֹ נִגָּאֵל וְהֵוֵה דַּעַת רַבִּינוּ הֶכָּא מְשַׁמֵּע דְּרַק אֲסוּר לְכַתַּחְלָה לְקִנּוֹת וְאֵי קִנְיָה קִנְאוֹ דְלֹא בְּאֵר הֶכָּא כְּמוֹ שְׁמַבְאָר ה"א וְאִם מְכַר לְצְמִיתוֹת שְׁנִיָּהֶם עוֹבְרִים בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְאֵין מַעֲשִׂיהֶם מוֹעִילִים אֲלֵא תַחֲזוֹר הַשְּׂדֵה לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל וְהֶכָּא אֵינוֹ מְבָאָר כְּלוּם רַק מֵה שְׁאָסוּר לְקִנּוֹת מְשַׁמֵּע דְּרַק אִיסוּרָא אֵיפָּא וּכְמוֹ שְׁמַבְאָר רַבִּינוּ נְמִי לְקַמְן פ' ו' מֵה' בְּכוֹרוֹת ה"ה עֵי"ש.

וְהֵוֵה לְכַאוּרָה נִרְאָה דַּתְלֵיא זֶה בְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיֵי וְרַבָּא בְּמַס' תְּמוּרָה דִּיעַבְד מְהַנִּי אֵי לֹא מְהַנִּי דְאֵי אַמְרֵי' לֹא מְהַנִּי הֶכָּא נְמִי לֹא הֵוֵה מְכִירָה וּכְמוֹ שְׁהֶאָרִיכוּ הַסֵּמ"ע וְהַשְּׂ"ף בַּח"מ (סִי' רַח) עַל מְקוֹח שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִיסוּר וְאַמְרִינוּן בּוֹ לֹא מְהַנִּי עֵי"ש.

וְהֵוֵה לְפִי מֵאֵי שְׁבַאֲרָנוּ לְעֵיל בַּה' עַרְכִּין וְחֶרְמִין דְּאָף הֵיכָּא דְאֵיפָּא רַק אִיסוּר לָאו הֶבָּא מְכַלֵּל עֲשֵׂה ג"כ אַמְרִינוּן לֹא מְהַנִּי א"כ גַּם הֶכָּא דְאֵיפָּא אִיסוּר עֲשֵׂה מֵאֵי טַעָמָא אִם גָּאֵל פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שְׁנַיִם מְהַנִּי בְּדִיעַבְד: וְנ"ל לְיִישׁוּב כֵּן דִּלְהִכִּי מְהַנִּי הֶכָּא בְּדִיעַבְד דִּהְיָה נ"ל אִם קִנְיָה בְּפָחוֹת מִשְׁתֵּי שְׁנַיִם וְהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פִּירוֹת עַד תְּנוּם הַשְׁתֵּי שְׁנַיִם אֲזִי קִיָּים הַמְּכִירָה דְעֵיקָר זֶה דְקַפִּיד הַקְּרָא הוּא שְׁיָהָא הַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל הַפִּירוֹת בְּתוֹךְ שְׁתֵּי הַשְּׁנַיִם וּא"כ אִם הַמְּכִירָה הִיא עַל אֲנָפָן זֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה בִּיד הַלּוֹקֵחַ לְאַכּוֹל הַפִּירוֹת עַד אַחַר שְׁתֵּי הַשְּׁנַיִם וְאַח"פ תְּשׁוּב הַשְּׂדֵה לְהַמּוֹכֵר בְּנֻדָּאֵי מְהַנִּי הַמְּכִירָה עַל אַחַר זֶה וְהֵוֵה כְּמוֹ מִי שְׁקָנָה שְׂדֵה בְּכַסְפָּה עַל אַחַר ל' יוֹם דְקִנְיָה אָף אִם לֹא אָמַר מֵעַכְשָׁיו כְּמוֹ שְׁמַבְאָר הֶר"ן בְּנִדְרִים (דָּף פַּת ע"ב) וּא"כ אַמְרִינוּן בְּזֵה דְמְהַנִּי כְּמוֹ שְׁפֶתַב הַסֵּמ"ע בַּח"מ (סִי' רַח) לְחִילָק בֵּין אִם מְכַר הֵיכָּא שְׁנַעֲשֶׂבַע אוֹ נִזְר דְלֹא חָל הַמְּכִירָה וּבֵין הֵיכָּא שְׁנַעֲשֶׂה בְּאִיסוּר שְׁהוֹסִיף בְּשׂוּהָה הַמְּקוֹח

או שפסק קונדום שיצא השער דהתם היכא שישבע או נדר דאי אפשר אלא א"כ עבר על האיסור לא מהני אבל היכא דיוכל היות בהיתר אם אינו לוקח ממנו הרבית מהני וא"כ ה"נ דיוכל היות המכירה להשאר בהיתר ושיהא הלוקח אוכל פירות וישאר אחר שתי השנים בידי המוכר בתורה שפיר בזה מהני כמבואר ודוק: פ"ק יב הלכה יג עיר שגגותיה חומתה או שהים חומתה אינה כמקפת חומה עכ"ל.

והוא פרייתא במס' ערכין (דף לב ע"א) סביב פ"ט לטבריא שים חומתה כו'. והנה המהרש"א במס' מגלה (דף ה ע"ב) וז"ל לשנא בא"ה מגומגם דמקשי גופיה ידע הך פרייתא דקתני סביב פ"ט לטבריא ואמאי בעי למימר מעיקרא ומי מספקא ליה מלתא בטבריא והא כתיב וערי מבצר ואפשר דבהך פרייתא לא הוי קתני בה בהדיא פ"ט לטבריא אלא סביב פ"ט שיהא חומתה ותלמודא מסיק לה הכי למאי דמקשה ליה דחד גיסא הנה שורא דומיא דטבריא כו' עכ"ל.

וקשה לי ע"ז דהא בפרייתא דמס' ערכין (דף לב) דהבאתי הא מבואר להדיא סביב פ"ט לטבריא שהים חומתה ואיך אומר דבפרייתא ליתא זה: ונ"ל ליישב קושית המהרש"א כן דהא בתחלה ס"ל להגמרא הטעם דמקפין קורין בט"ו משום דהיו בטוחין יותר מאויבים כמו שהביא הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל ולא כמו שכתב תחלה הר"ן שם דהטעם הוא דמקפת חומה בט"ו לחלק כבוד לא"י וא"כ הוא רק לאלה שקדשו בקדושת ערי חומה ולפ"ז ניחא ליה ודאי מן טבריא אף שלענן ערי חומה לא קדשו מ"מ היא בטוחה יותר מאויבים דהים מקיפה רק הספק ה"ל אי רשת וטבריא וקרא ליה ערי מבצר או חמת זו חמי גרר ורשת זו צפורי אבל טבריא לא נזכר בקרא כלל ומקשה הגמ' ומי א"ל דטבריא לאו מןקפת חומה וכתוב רשת וטבריא ומשני דבזה לאו ספק הוא דרשת הוא טבריא ורק הספק הוא לו דבחד גיסא שורא דיקה וסבירא ליה להמקשן דהטעם דקורין בט"ו הוא לחלק כבוד לא"י לערים המוקפות חומה ובעי דוקא הני שקדושין בקדושת ערי חומה ומקשה אי הכי מאי מספקא ליה דלענן קדושת ערי חומה ודאי לא קדיש כמבואר מסביב פ"ט לטבריא כו' ומשני דלעולם הוי הטעם לא לחלק כבוד לא"י רק דהספק הוא משום דמגליה ולא הנה מפסיה מאויבים כמו שמבאר הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל וז"ל אלמא טעמא דתקנתא משום הצלה הוא דאית ליה למקפת חומה דמגני בחומתן דמפתיה מטמרי ליה ונה הספק ליה אבל לענן ערי חומה ליכא זה כמבואר ודוק: פ"ק יג הלכה ה במל"מ כתב החינוך שאם שינה לוקח ונסתפק כמה יהיה שיעור.

שנתחייב עליה עכ"ל. והנה יש להביא ראיה מהא דאיתא במס' מכות (דף יב ע"א) בתחומה כו' ותיפ"ל דאין עושין שדה מגרש ולא שדה עיר כו' אלמא חזינן דאפילו בית דירה לאיש אחד אסור כמו הכא לרוצח אחר אפ"ה אסור לשנות ואין שיעור לדבר וכל שהוא שינה אסור ודוק: במש"ל בפ"א הביא דברי הירושלמי פ' השולח במס' גיטין דאמר דהקונה שדה בזמן שהיובל נוהג אסור לחפור בורות שיחין ומערות והקשה על רבינו שהשמיט זה.

ועיין שם בקרבן עדה בש"ק ד"ה מודה שהביא דברי הרשב"א ז"ל בחידושיו שכתב דיוכל לחפור בה למ"ד קנן פירות קנן הגוף ודחוק לפ"ד לפ"רש בירושלמי וא"ל דגם רבינו ס"ל הכא כמבואר: הלכות בית הבחירה פ"ק א הלכה ג פ"ן שפנה המקדש

בירושלים כו' ובהר המוריה וכן פתב רבינו לקמן בפ"ב ה"ב ומסורת ביד הכל שהמקום
שפנה בו דוד ושלמה המזבח בג"א הוא המקום שפנה בו אברהם המזבח ועמד עליו את
יצחק כו' עכ"ל והוא במס' תענית (דף יח ע"א) מאי הר המוריה פליגי בה כו'.

ועיין רש"י שם ל"א כו'. והנה נ"ל לבאר דברי חז"ל דאיתא שם במדרש וירא על הפסוק
ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה מלמד
שהראה הקב"ה לאברהם אע"ה ביהמ"ק בנוי וחרב ומשונקלל לעת"ל והביא המדרש
דרשות על זה ויבאר הדבר פן.

דהנה כפי שהביא רבינו דבמקום זה שפנה אברהם המזבח הוא המקום שפנה את"כ
המקדש שם והנה בעת שהיה המקדש בנוי על מכונו היה השראת השכינה בהתגלות
שיראו כל בשר איה נגלה כבוד ה' ואח"כ עתה בעוה"ר שחרב ושם מ"מ לא זזה השכינה
משם כמבואר במדרש ע"פ הנה זה עומד אחר פתלנו וכן פתב והיו עיני ולבי שם כל
הימים ורק עתה הוא השראת השכינה בהתפסות וכמו שמבארים המפרשים ע"פ משגיח
מן הסלונות מציץ מן החרפים היינו שהוא ית' רואה אותנו ואנחנו לא נראהו כי השגיח
היא מוסתרת.

והנה אמרנו במס' חגיגה ובש"ד יראה יראה פדרו שפא לראות פו בא לראות ובמס'
ערכין (דף ג) מפרש בזה דאמר יראה יראה דקאי על המקרא של ויקרא אברהם וזהו
ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה היינו הקב"ה רואה אותה תמיד בלי הפסק
ונה שם אשר יקרא לו לעולם דלא זזה השכינה משם אשר יאמר היום בהר ה' יראה
היינו שגייע העת אשר המקום ההוא יראה לכל שיראו את התגלות ה' והשראת שכינתו
ית' וזהו שאמר מלמד שהראה הקב"ה לא"א ע"ה בהמ"ק בנוי שפנה קדש המקום אשר
אז היה רק בבחינת ה' יראה שהוא יראה ואשר יאמר היום בהר ה' יראה היינו שיהיה
יראה לכל היינו שיהיה בנוי ומשונקלל לעת"ל: הלכה יח המנורה וכליה והשולחן וכליו
ומזבח הקטרת וכל פלי שרת אין עושין אלא מן המתכות בלבד כו'.

והנה רבינו לא ביאר בכל היד החזקה פרוכים ארון וכפורת אם נמי פשרים מכל מתכות
או שיהיה דוקא של זהב וגם דין עשוייתו לא ביאר. וצריך לומר דרבינו לא ביאר בספרו
רק הדברים אשר היו בבית שני שהיה הכל ולא חסר ואם יזכנו ה' שייבנה בית המקדש
יבנה פן אבל זה בבית ראשון ובבית שני לא היה שגגנו יאשיהו ורק פאשר תגלה כבוד
ה' יתגלו אלה והכל תמצא מוכן לפנינו אינו מבאר בספר היד וכן בארנו לעיל בפ"א מה'
שופר ודוק: פרוק ו הלכה טו לפיכך מקריבין כו' שקדושה ראשונה קידשה לשעשה
וקדשה לעת"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל סברת עצמו כי לפיכך הנכנס עתה שם אין בו פרת עכ"ל. והנה
כמו"ח ז"ל הביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא במס' שבועות (דף יב ע"ב) בעי ר"י פן
בבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום המקדש מהו כו' וכתבו התוס' ד"ה ונעלם לפי מאי
שפירש דקחשיב ידיעה מה שהיה לו לשאול צריך לפרש דבזמן הזה מיירי שאין מצוי
לשאול ה"מ אלמא דהתוס' מפרשי ליה דקאי על זמן הזה הבעיא אי חייב קרבן בשגגת
פרת ש"מ דחייב גם בזה"ז.

והנה מצאתי שפבר העיר על ראיה זו המג"א באו"ת (סי' תקסא) מדברי התוס' אלו. אמנם לרבינו אין ראיה מזה דהא רבינו פתב לקמן בפי"א מה' שגגות הל' ב' מי שלא ראה המקדש משמע דאפילו שלא בזה"ז קאי דכתב סתם בכל זמן וא"כ אין ראיה ודוק: הלכה טו ולמה אני אומר כו' לפיכך שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה והשכינה אינה בטלה והרי הוא אומר והשימותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששוממים בקדושתם הם עומדים עכ"ל.

והנה דברי רבינו היא משנה במס' מגלה (דף פת) ועוד אמר ר' יהודה בית הפנסת שחרב אין מספידין בתוכו כו' שצאמר והשימותי את מקדשיכם וקדושתן עליהם בזמן שהו שוממים ע"כ.

והנה לעיל בענין המצות הבאתי טעם לזה מנלן ללמד על בית הפנסת ובהמ"ד מקרא זה דמייירי במקדש אבל גם בל"ז צריך להבין על עיקר הדרשה מנלן למדרש דקדושתו אף בזמן שהו שוממים והלא התורה אמרה זה בתוכה דישומם המקדש אבל דישאר בקדושתו אינו מרומז והתוס' יו"ט שם במשנה פתב מדלא פתיב ואת מקדשיכם השומם משמע דישאר קדוש אף לאחר השממה וכן הביא הגאון רע"א ז"ל בגה"מ דברי המהרי"ט ז"ל וכל זה דוחק.

ולענ"ד נ"ל לבאר זה פן והנה רש"י ותוס' ז"ל במס' קדושין (דף לא) הביאו דברי המדרש שאמר מזמור לאסף קינה לאסף מיבעי ליה אלא ששפד חמתו על עצים ואבנים ולא שפד חמתו על ישראל ועמדו המפרשים הלא בדברי אסף גופיה אמר ויהרגו את חסידיו נתנו אח נבלת עבדי כו' ושניהם נתקיימו בעת חורבן ביהמ"ק החורבן והריגת ב"י ומה זהו שאומר שפד חמתו על עצים ועל אבנים ולא על ישראל.

ואמיתי לבאר פן בקדושת המקדש הלא נדע שהוא לפי שהקב"ה השירה שכינתו שם והנה אף שגשרן מקדשנו נחרב בעוה"ר מ"מ השראת השכינה לא פסקה מעולם במקום המקדש וכמו שבארנו לעיל בשם המדרש דהנה זה עומד אחר פתלנו דמעולם לא וזה השכינה מתוך פותל מערבי ומה שחבר אז בעת החורבן היו רק הבנינים והעמודים והמזבחות ושאר דברים גשמיים שהמה עצים ואבנים וכדומה וזהו דשפד חמתו רק על עצים ועל אבנים היינו דזה החריב אבל לא את ישראל דאי ת"ו שפד חמתו על ישראל וסילק השראת שכינתו והשגחתו מעלינו ח"ו אזי יכול להיות פליה ח"ו והקב"ה בחסדו לא עשה פן רק פלה חמתו על העו"א והקדושה נשארה במקומה והשראת השכינה והשגחתו ית' לא סרה מאתנו.

וזהו שאמר אסף מזמור שפאו גוים בנחלתה והוא עפ"י מאי דאמרנו במס' מגלה (דף ו) ובזבחים (דף קטו ע"א) נחלה זו ירושלים שאין אחריה הפסק מנוחה זו שילה שיש אחריה הפסק וזהו שאמר מזמור דבאו גוים בנחלתה דאין לה הפסק דהקדושה נשארה שמה.

ועפ"ז יבוארו שפיר הפסוקים דהכא בתהלים קאמר דוד באו גוים בנחלתה טמאו את היכל קדשה וירמיה הנביא אמר באיכה נחלתנו נהפכה לזרים. ויבואר פן דהנה התוס' פתבו במ' יבמות (דף פא) חילוק דאף דס"ל קדושה ראשונה קידשה לשענתה וקדשה

לעת"ל זהו רק לעגנו קדושת הבית אבל לעגנו קדושת הארץ לעגנו תרומות ומעשרות
בטלה והנה המהרש"א פתב ביומא (דף יב ע"א) לפרש דוד המלך ע"ה קאי על המקדש
שלא נתחלקה לשבטים ואמר באו גוים בנתחלתו וטמאו את היכל קדשו אבל ירמיה אמר
נתחלנו דקאי על א"י דנתחלקה לשבטים וזהו שאמר נתחלנו היינו שהנתחלה שלנו נהפכה
לזרים שנהפך מקדושתה לחול שפרה הקדושה.

ועתה יבואר פן דהנה ביבמות (דף ל ע"א) אמרינו דמה דכתיב את מקדשי תיראו ואת
שבתותי תשמרוו פא ללמד דמה מורא שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם וכמו שכתב
רבינו לקמן בפ"ז ה"ז אע"פ שהמקדש היום חרב בעוה"ר חיוב אדם במורא כו' כמו
שנאמר את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש
לעולם וזהו שאמר הקרא והשימותי לא את מקדשי מה שהקב"ה מקדש בהשפעת
השכינה דזה תשאר לעולם ורק והשימותי את מקדשיכם היינו מה שאתם הקדש אתם
הפסוף והזהב עו"א וכל מע"י אדם דברים גשמיים אשר על זה נאמר באו בזה פריצים
וסללוה שנתחלל ויצא לחוליו ואח"כ נשרף אבל את מקדשי תיראו היינו מה שאני מקדש
שאשרה שכינתי וכמו שבת לעולם דלא נתבטל מקום הקדושה כמו שהנה מתחלה
וכקדושת שבת שהוא לעולם וזהו שאמר הקרא הקרא והשימותי את מקדשיכם היינו
שכונה שנתחב לא ירית ריח נחוחכם שיתבטלו הקרבנות ועבודה והתם אמר את מקדשי
היינו המקדש שלי הוא כמו את שבתותי לעולם וזהו שאמר ר' יהודה ביהמ"ק שחרב
ובקדושתו מדכתיב והשימותי את מקדשיכם ולא כתיב מקדשי כמו התם גבי מה שהוקש
לשבת להראות דהקדושה לא בטלה וקדושתו בזמן שהו שוממים: וניחא עפ"ז קושית
הט"א שם במס' מגלה שהקשה לר' יהודה למה לי הקרא של והשימותי את מקדשיכם
הלא ילפינו מקרא של שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו דמביא במס' יבמות שם ורוצה
לומר דחלוקים הם ולדבריו הבבביתא דיבמות דברי ר' יהודה אסמכתא היא אמנם
מדחזינו דרבינו הביא הקא שני הלמודים משני המקראות מה שאומר שם במשנה ומה
שאמר הגמ' ביבמות ש"מ דתרונייהו צריכי אלא הוא פן דאי לא הנה כתיב רק הקרא
דשל שבתותי ומקדשי כו' והתם נמי הנה כתיב והשימותי אח מקדשי דחזינו דח"ו נחרב
הקדושה אז לא הנה דרשינו ההיקש של שבת למקדש לדרשה זו שדרש התם מה שבת
אתה מתירא ממי שהזהיר עליה אף מקדש פן ולא דרשינו דהוא לעולם כמורא שבת
דהא כתיב והשימותי את מקדשי ונתבטלה הקדושה ע"כ אתיא ההיקש להדרשא אחרת
שדרש התם אבל פאן דחילק דהא כתיב והשימותי את מקדשיכם והתם כתיב מקדשי
תיראו אמרינו דאתא להקש דזהו לעולם ואשים רקמקדשיכם ובאשר פי שם במס' מגלה
צריף להביא על הבית הפנסת דזה ידעינו מקרא דאת מקדשיכם כמו שבארנו לעיל מן
התו"כ להכי שפיר מביא ר' יהודה פסוק זה אף שתרונייהו צריכי והקרא דשבתותי
תשמרו ומקדשי הוא מוקדם מ"מ לעגנו בהכ"נ צריף להביא מקרא זה דכתיב את דמרה
בהכ"נ פמבואר דויק: פרוק ו הלכה ב ואיזהו כו' לא יכנס אדם להר הבית כו' או במנעל
שברגליו כו' עכ"ל.

וכתב המש"ל תנן בפ"ו דשבת כותותים טמא וסמוכות שלו יוצאים בהם בשבת ונכנסין
מהן בעזרה פסא וסמוכות שלו כו' ואין יוצאין בהם בשבת ואין נכנסים בהם בעזרה כו'
ונראה דהא לא קאי נמי אלא הסמוכות אבל פסא וספסלים ודאי דלאו מנעלים ניהו

דמגריע מסמוכות דקטיע דלאו מנעלים הוא כו' ותמהני שְהַרְמַב"ם הַשְּׁמִיט דין דסמוכות דמשנתנו לענן עזרה וה"ל לכתבו בפ"ז הַכָּא בהב"ח עכ"ל פן תמה בספר מעדני יו"ט סוף מס' ברכות עיי"ש: ולענ"ד נ"ל לתרץ שלא הביא דין דסמוכות של פסא אין נכנסין בְּהוֹן בְּעֶזְרָה דס"ל דכל סמוכות שפיר נכנסין בְּהוֹן בְּעֶזְרָה דלא הוה מנעל פלל.

דהנה שם במס' שבת (דף סו ע"ב איתא תני תנא קמיה דר' יוחנן נכנסין בְּהוֹן לְעֶזְרָה א"ל אני שונה אשה חולצת בו ואת אמרת נכנסין תני אין נכנסין בְּהוֹן לְעֶזְרָה עכ"ל הגמ'. והנה רבינו לא הביא גם בפ"ד מה' יבום דין זה שאשה חולצת בסמוכות פדברי ר' יוחנן ועל זה לא הקשו המפרשים אמאי השמיט זה.

וע"כ נ"ל לומר פן דהנה שם בשבת ע"א אמרינו ואף שמואל הדר ביה דתנו חלצה כו' בסנדל של עץ כו' חליצתה פשרה ואמרינו מאן תנא אמר שמואל ר' מאיר היא דתנו הקטע יוצא בקב שלו דברי ר' מאיר ר' יוסי אוסר וכתבו התוס' ד"ה הקטע פ"ה כו' והקשה ר"ת במס' יומא ודף עז) משמע דלכולי עלמא מנעל הוא כו' ולענן שבת בְּהוֹן הוא דפליגי דר' יוסי גזר דלמא מפסק נאתא לאתויי ר' מאיר לא גזר.

ונ"ל דהכא נמי בְּהוֹן פליגי דטעמא דר"י דכיון דלא הנה של עזר לא מהנדק ואיכא למיחש דלמא מפסק נאתא לאתויי אף קשה הא דאמר בגמ' חלצה בסנדל כו' חליצתו פשרה ואמר שמואל ר' מאיר היא משמע דלר"י חליצתו פסולה ואמאי פיון דמנעל הוא וי"ל דהאי נמי בְּהוֹן תליא דכיון דלענן שבת גזרו דלמא מפסק אינו ראוי להלן בו ונדמי לקטן שהלך וחלץ במנעול גדול דחליצתו פסולה כו' עכ"ל.

נמצא דחזינו דדבר שאינו יוצא בהם בשבת פסול הוא לחליצה דהא ר' יוסי סבירא ליה דאין הקטע יוצא בקב שלו ס"ל נמי דפסול לחליצה פן אמרינו ביבמות (דף קג ע"ב) סנדל של עץ מאן תנא אמר שמואל ר' מאיר היא דתנו הקטע יוצא בקב שלו דר"מ כו' אבוא דשמואל אומר במקופה עזר וד"ה כו' וכן כתב רבינו לעיל בפ' ב' מהל' יבום הל' י"ח חלצה כו' מנעל של עץ חליצתה פסולה ורק בסנדל של עץ ומקופה עזר פשרה פהסוגיא שם ביבמות משום דפוסק נמי בפ' י"ט מה' שבת הל' ט"ו דאין הקטע יוצא בקב שלו כר' יוסי דאם פן קיי"ל דכל דבר שאין יוצאין בהם בשבת ואף דהטעם הוא דלמא מפסק נאתי לאתויי מכ"מ לאו מנעל הוא לענן חליצה כמו שכתבו התוס' ואם פן הַכָּא גבי סמוכות דאמרינו דאין יוצאין בְּהוֹן בשבת ודאי אשה לא תחלוץ לפי דברי שמואל ואבוא דשמואל דסבירא להו דר' יוסי דאמר אין הקטע יוצא בקב שלו סבירא ליה דחליצה פסולה בסנדל של עץ א"כ שפיר לא הביא רבינו דאשה תחלוץ בהם פיון דהמשנה אמרה דאין יוצאין בהם בשבת ודאי לא תחלוץ בזה פיון דלאו מנעל הוא לענן שבת לחליצה נמי לאו מנעל הוא ופסול ומ"מ לא הביא רבינו בְּהוֹן דאין שם חלצה בזה חליצתה פסולה פיון דליתא בְּהוֹן בגמרא אין דרכו להביא דבר שאינו מפניו בגמ' וא"כ ניחא נמי בזה פיון דהתנא תני ונכנסין בו לעזרה ומשמע דהיה לו להתנא פן הגירסא במשנה נכנסין לעזרה ורק ר' יוחנן אמר לו פיון דאני שונה אשה חולצת צריף ודאי לשנות דאין נכנסין לעזרה דהוי מנעל וא"כ פיון דהוכחנו דלדין אשה אינה חולצת בסמוכות פיון דאינה יוצאת בְּהוֹן בשבת וא"כ נכנסין בְּהוֹן בְּעֶזְרָה וכיון דאשה לא תחלוץ בְּהוֹן לאו מנעל הוא ולכן השמיט ולא הביא דין דאין נכנסין בסמוכות לעזרה ור' יוחנן

דאָמער להַתְּנָא אַנִי שׁוֹנֵה אִשָּׁה חוֹלְצָת בְּהֵן לָא סְבִירָא לֹו וְדַאי פְּהַאי סוּגְיָא דְסְבִירָא
לְשִׁמוּאֵל דְּהִיכָא דְאִין יוֹצְאִין בְּשִׁבְתָּ פְּסוּל לְחִלְצָה אֱלָא אַף דְּבִשְׁבַת אָסוּר מְכַל מְקוֹם
לְחִלְצָה כְּשֶׁרָה כִּינּוּן דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק פְּהַאי סוּגְיָא דְּתַלְמִיָּא זֶה בְּזֵה שְׁפִיר לָא הִבִּיא הָאִי דִּין
דְּחִלְצָה וְלֹא הָיָה דִּין בְּעֵזְרָה כְּמַבְנֵאָר וְדוּקָה: הִלְכָה וְאָסוּר לְכָל אָדָם לִישָׁב בְּעֵזְרָה וְאִין
יְשִׁיבָה בְּעֵזְרָה אֱלָא לְמַלְכוּת ב"ד בְּלִבָּד עכ"ל.

וְהֵנָּה הַמְשַׁל"מ מְעַיִן הֵכָא בְּדִין זֶה אִם אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וּלְבַסּוּף פְּתַב וְעַיִן תּוֹס' יוֹמָא
(דָּף פֶּה) ד"ה אִין דְּמִשְׁמַע דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וְרֵאִיתִי לְהַמְהַרִּי"ט בַּפ' קַרְחָא שְׁכַתְּבָא כְּשִׁעוּלָה
לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְזַבְּחָא יֵשׁ שָׁם יְשִׁיבָה וְלֹא יִדְעָתִיו זֹו מִנִּין לֹו עכ"ל.

וְהֵנָּה מו"ח ז"ל אָמַר לִישָׁב דְּבָרֵי הַמְהַרִּי"ט פֶּן דִּיִּסְפֹּר דְּהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְכַמוֹ
שְׁהִבִיא הַמְשַׁל"מ הֵכָא אֵת דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים דְּסְבִירָא לְהוּ פֶּן א"כ תִּקְשָׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס'
מִמַּס' נְזַבְּחִים וְדָף טז ע"א) סוּף ד"ה מִיְנִישָׁב הִקְשׁוּ לְמָה לִי קָרָא לְמַצְוָה תִּפְּוֹק לִיָּה דְּבִלֵּא
זֶה אִין יְשִׁיבָה בְּעֵזְרָה וְתִירְצוּ בְּדוּחַק וְעַיִן או"ת (ס' יז) וע"כ הוֹכִיחַ מְזֵה דְּהִיכָא דְּבָא
לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְזַבְּחָא שְׁרִי מִטַּעַם דְּאִין יְשִׁיבָה וְאִיִּצְטְרִיךְ קָרָא דְּעַבּוּדָה גּוֹפָא צְרִיךְ לְהִיּוֹת
בְּעַמִּידָה אֲבָל זֶה חֲזִינוּ וְדַאי דְּהַתּוֹס' חוֹלְקִים עַל דְּבָרֵי הַמְהַרִּי"ט דְּהָא מְקַשִּׁים זֶה וְסְבִירָא
לְהוּ דָּאָף לְצוּרְךָ עַבּוּדָה אָסוּר וּלְהַכִּי מְתַרְצִי דְּצְרִיךְ לְמַעַט לְעוֹבֵד בְּהַשְׁתַּחֲוִיָּה וְעַיִן תּוֹס'
סוּטָה (דָּף מ ע"ב) בְּסוּף דְּבָרֵי ה"מ וְהָא אָמַר שְׁהִקְשׁוּ בְּגַמ' דְּזַבְּחִים (דָּף יט) דְּאָמַר אָמַר
קָרָא לְשִׁבְתָּ וְכַמוֹ דְּגָרִים שָׁם הַמְהַרְש"א מִשְׁמַע דְּסְבִירָא לֹו דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה אִיִּסוּר יְשִׁיבָה
דָּאָם לָא פֶּן לָא מְקַשָּׁה הַתּוֹס' מִיָּדִי מִשְׁם דְּמַבִּיא מְקָרָא שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה אֱלָא וְדַאי דְּהַתּוֹס'
סְבִירָא לְהוּ דְּאִיִּסוּר יְשִׁיבָה הוּא מִן הַתּוֹרָה וְדוּקָה: הִלְכָה יַח עֲזַרְתָּ יִשְׂרָאֵל כו'.

וְהֵנָּה הַשְׁעָה"מ הָאֵרִיךְ הֵכָא בְּדְבָרֵי רַש"י וְתוֹס' בַּמַּס' קְדוּשִׁין (דָּף נב) אִם אִשָּׁה שְׁרִי
לְכַנּוֹס בְּעֵזְרָה כו'. וְהֵנָּה בִּירוּשְׁלַמִי פ' ה' דְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי ה"ד אֵיתָא אָמַר לֹו וְהָא כְּתִיב אַתֶּם
וּבֵיתְכֶם וְאִשָּׁה נִכְנַסְתָּ לְעֵזְרָה כו' אֱלָמָא מִשְׁמַע דְּהִירוּש' סְבִירָא לֹו דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה
לְאִשָּׁה לְכַנּוֹס לְעֵזְרָה דַּל"כ לָא מְקַשָּׁה מְקָרָא ע"ז וְהַשְׁעָה"מ לָא הִבִּיא מִי שְׁהַעִיר מִן
הִירוּשְׁלַמִי זֶה וְצ"ע: פֶּרֶק ח הִלְכָה יַח פְּסֻדָּר הֵנָּה כו' חוּץ מְלִיל שְׁבַת שְׁאִין בְּיָדָם אוּר כו'.

כְּתַב הַמְשַׁל"ל כְּתַב מְרֵן וְאֵע"ג דְּקִי"ל דְּאִין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ שְׁאִנִּי הֵכָא דְּאִפְשָׁר בְּגִירוּת
הַדּוּלְקוֹת מַע"ש וְקִשָּׁה לִי דְּהָא דְּכַתְּבֵנוּ בַּפ"ב מַה' עַבּוּדָת יוּה"כ הִנֵּה כַה"ג זְקַן מְלַבְּנִין
עֲשֻׁשִׁית שֶׁל בְּרִזָּל מְבַעֲרָב וּלְמַחַר מְטִילִין בְּמִים שְׁאִין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ אוּ מְעַרְבִין חֲמִין
בְּמִי הַמְקַנָּה עַד שְׁתַּפּוּג צִינָתָן כו' וְאִי בְּדְבָרֵי מְרֵן לְמָה לֹו לְלַבֵּן עֲשֻׁשִׁית וּלְהַטִּיל בִּיּוּה"כ
וְעוֹבְרִין עַל שְׁבוּת מֵאַחַר דְּאִפְשָׁר בְּתִיקוֹן אַחַר דְּלִיכָא אִיִּסוּר שְׁבוּת וְהוּא לְהַחֵם חֲמִין
מַעִוָּה"כ וּלְמַחַר מְעַרְבִין בְּמַקְנָה וְלִיכָא אִיִּסוּר פְּלָל וְצ"ע: וְנִרְאָה לִי לִישָׁב פֶּן דְּהֵנָּה שָׁם
בִּירוּשְׁלַמִי דִּיּוֹמָא פ"ג ה"ל א' אָמְרָה פֶּן וְיַחֵם לֹו חֲמִין תַּנָּא ר' יוֹדָא בְּשֵׁם ר"א טַעַם דְּהִדִּין
תַּנָּא שְׁלֵא יְהָא אֹמֵר רְאִינוּ כ"ג טוֹבֵל בְּמִים שְׁאוּבִים בִּיּוּה"כ עכ"ל וְהוּא כְּמוֹ שְׁכ'
הַמְרַדְכֵי סוּף פ"ג דַּמַּס' שְׁבוּעוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֵע"ג דְּתַנּוּן בַּמַּס' יוֹמָא וְאִם הִנֵּה כ"ג אִיִּסְטָגְנִים
מְחַמִּין לֹו חֲמִין וּמְטִיל לְתוֹף הַצּוּנָן כְּדִי שְׁתַּפּוּג צִינָתָן יֵשׁ לֹוֹמֵר כְּמָה דְּבָרִים הַתִּירוּ בְּמַקְדָּשׁ
וְאָסְרוּ בְּגַבּוּלִין מְדַרְבָּנָן כְּדִאִשְׁפָּחוּ גַבִּי עֲשֻׁשִׁית לְפִי הַגִּירָסָא דְּגָרַס אֲבָל הֵכָא צִירוּף דְּרַבָּנָן
וְאִין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ וְכֵן הוּא כו' וְכ"ש בְּעַבּוּדָת יוּה"כ דְּתַקִּיפָא טוּבָא עכ"ל.

וכן כתב רש"י ז"ל במס' מעילה (דף יא) יצא לנחל קדרון מועלין בו מדרבנן אבל במקדש אין מועלין אפילו מדרבנן שאין גזרין גזירות במקדש אלמא דגם שאר איסורין וגזירות מלבד איסור שבות אין גזרין במקדש אבל זה חזינו דהטלת מים למקנה איפא איסור דרבנן פדברי הירושלמי וכמו שמבאר המרדכי ורק לכ"ג התירו רבנן שאין שבות במקדש ור' יודא סבירא ליה דטפי עדיף להתיר צירוף מהתרת חמין למקנה דרבנן סבירא וגם זה התירו הטלת חמין למקנה ולהכי שפיר כתב רבינו דשרי בתרנוניהו פיון דאיסור דרבנן איפא בתרנוניהו ומשום שבות התירו אבל הכא דהנה אפשר בהיתר גמור ודאי אסור ודוק: הלכות פלי המקדש פרק א הלכה ג אין מושחין ממנו לדורות אלא כה"ג ומשום מלקמה כו'.

וכתב הכ"מ ומ"ש משום מלקמה פשוט הוא ששמו מוכיח עליו שנקרא משום כו'. והנה באמת דברי רבינו לאו מסבירא הוא אלא הוא ברייתא ערוכה במס' הוריות (דף יב ע"ב) ת"ר אשר יוצק על ראשו שמן המשחה זה משום מלקמה אלמא דמושחין משום מלקמה וכן שם אומר בע"א אי משום יכול משום מלקמה והוא פדברי רבינו דמושחין אותו ודוק: הלכה ד העושה שמן המשחה כמעשה זה וכמשקל הנה ולא הוסיף ולא גרע במזיד חייב פרת עכ"ל.

ונ"ל לומר דע"כ רבינו סובר דלא קפדינן ע"ז הא דאמרין דאם עשה פו בדורות חייב רק על המשקל והסימנים אשר מפורשים בתורה אבל דבר דילפינן מדרשא כמו שאמר שם במס' פרייתות (דף ה) רבינא ההיא שלא יניח משקל במשקל ושיהיה בהכרע עיי"ש זה לא מעפבא ואם עשה עתה שמן המשחה שלא בהכרע ושקל במשקל נמי חייב פרת.

וניחא בזה מה שלא הביא רבינו דין זה דצריך שיהיה בהכרע ושללא ישקול במשקל ולא העירו נו"כ ע"ז. ולפ"ז ניקח פיון דרבננו כתב ומעולם לא נעשה שמן אחר חוץ ממה שעשה משה רע"ה וא"כ למאי דבארנו דאין דרכו של רבינו להביא רק מה שעשו בבית שני ויעשה פו לימות המשיח אבל שמן המשחה שלא עשו בבית שני וכמו שאמרו ביומא דצלוחית שמן המשחה גנזו ולימות המשיח יתגלה אמה"ש וא"כ להכי כתב רבינו דין עשית שמן המשחה לידע דאם עשה פו חייב פרת במזיד ובשוגג חטאת וצריך לידע היאך הוא העשה שחייב עליה לדורות וא"כ ניקח זה דיעשה בהכרע ושללא ישקול במשקל דזה אינו מעפב לעגן חיוב ואף אי לא עשה פו נמי חייב פיון דזה אינו מפורש בקרא ולהכי השמיט ולא הביא ודוק: הלכה ט פיצד כו' ולא ימשח במקומות ולא ירבה בשמן כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ פשוט הוא שכל שסוף במקום שאינו צריך דמי לשאר אדם ה"ה למרבה בשמן שהרי א"צ עכ"ל. ונ"ל לענ"ד דיש ראיה נכונה לדברי רבינו ומשם הוא דינא דאיתא במס' הוריות (דף יב) ובמס' פרייתות (דף ה ע"ב) כמין שני טיפי מרגליות כו'.

ועל דבר זה היה משה רע"ה דואג ואמר שמא ת"ו מעלתי בשמן המשחה כו' ועדיין הנה אהרן דואג ואמר שמא משה לא מעל נאני מעלתי יצא ב"ק מה טוב כו' שבת אחים כו'. והנה במס' הוריות פירש רש"י משה דואג שמא מעלתי שנגעתי פו כשהלבשתיו ועל אהרן מעלתי שמא נפלה עלי מן השמן במקום שאינו ראוי למשיחה ומעלתי ובפרייתות

פִּירֵשׁ רַשׁ"י עַל מִשְׁה שְׁמָא מְעַלְתִּי שְׁנַתִּי יוֹתֵר מִדְּאֵי וְעַל אַהֲרֹן שְׁבַגְדֵּי וְנִהְגִּים מֵרִית
שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה כו'.

וּרְבִינוּ יְפָרֵשׁ בְּזֶה כְּשֵׁנֵי הַפִּירוּשִׁים הֵינּוּ שְׁמִשְׁה הֵיזָה דּוֹאֵג כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַשׁ"י ז"ל בְּמַס'
פְּרִיתוֹת שְׁשֵׁם יוֹתֵר מִדֵּי וּבְזֶה הוּא מְעַל פְּדַבְרֵי רְבִינוּ דְּלֵא יִרְבֵּה בְּשְׁמֹן וְאַהֲרֹן הֵיזָה דּוֹאֵג
וּמְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ רַשׁ"י בְּמַס' הוֹרִיּוֹת שְׁמָא נָפַל מִן הַשְּׁמֹן בְּמִקּוֹם שְׁאִינוּ רְאוּי לְמִשְׁחָה
הוּא פְּדַבְרֵי רְבִינוּ דְּלֵא יִסּוּף בְּמִקּוֹם שְׁאִינוּ צָרִיךְ דָּאֵז מְעַל וְיִצְאָה ב"ק שְׁשִׁנְיָהֶם לֹא מְעַלוּ
זֶה לֹא רִיבָה בְּשְׁמֹן וְזֶה, לֹא שֵׁם בְּמִקּוֹם שֶׁאֵ"צ אֲבָל אִם חֲלִילָה עָבְרוּ עַל זֶה שְׁנִיָּהֶם מְעַלוּ
כְּמִבְּנָאָר וּמָה שְׁמַעַל אִם סָךְ שְׁלֵא פְּדַרְךָ הִנְאָתוֹ נְבָאָר בְּמ"א וְדוּק: פֶּרֶק ב הֵלְכָה ג בְּמַל"מ
ד"ה זֶהוּ בְּאֲמָצַע הַדִּיבּוּר הִבִּיא דְּבַרֵּי הִירוּשְׁלָמִי פ' ד' דְּיוֹמָא ה"ה לֹא נָתַן לְתוֹכָהּ מִלַּח כּו'
וּמְבָאָר בְּזֶה בְּשֵׁם הַב"ש.

וְהִנֵּה עֵינֵי בְּמַס' יוֹמָא (דָּף נג ע"א) בְּתוֹס' יִשְׁנִים שְׁמַבִּיא דְּבַרֵּי הִירוּשְׁלָמִי זֶה וּמְבָאָר שֵׁם
כָּל הָעֲנִיּוֹן וּצ"ע עַל הַמַּש"ל שְׁלֵא הִבִּיא הַת"י זֶה: הֵלְכָה יג כֶּשׁ נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ עַל הַכְּתָף
נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ פָּנִים כְּנֶגֶד פָּנִים וְאַחֲרֵיהֶן לַחוּץ וּפְנִיָּהֶם לְפָנִים כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה הַכ"מ לֹא הִרְאָה הַמְּקוֹר לְזֶה וְהִתְרַוּוּ הַבִּיאוּ שֶׁהוּא מְדַרְשׁ מְפֹרֵשׁ פ' בְּמִדְבָר
פ"ה שֵׁם וְעוֹד דְּבַר אַחַר הֵיזָה שְׁכָל הַלּוּיִם הָיוּ טוֹעֲנִין בְּכָל הַמְּשָׁפֵן כּו' וּפְנִיָּהֶם כְּנֶגֶד הַדְּרָךְ
אֲבָל בְּנֵי קֶהֱת הָיוּ מְהַלְכִין אַחֲרֵיהֶן וּפְנִיָּהֶם לְאַרְוֹן כְּדֵי שְׁלֵא לְכַוֵּן אַחֲזוֹר לְאַרְוֹן עכ"ל
הַמְּדַרְשׁ וְהוּא מְקוּרוֹ שֶׁל רְבִינוּ וְדוּק: פֶּרֶק ג הֵלְכָה ט מַה כּו'.

וְיִרְאָה לִי שְׁאִינוּ נִפְסָל אֱלָא לּוֹמֵר שִׁירָה אֲבָל יִהְיֶה מִן הַשּׁוֹעֲרִים עכ"ל. וּנ"ל לְבָאָר דְּאִין
כְּוֹנֵת רְבִינוּ לּוֹמֵר דְּאַחֲרֵי שְׁנִפְסָל בְּכָל יִהְיֶה מִן הַשּׁוֹעֲרִים דְּהָא קִי"ל מְשׁוֹרֵר שְׁשִׁיעֵר
בְּמִיתָה פְּדַלְקָמֵן אֱלָא כְּוֹנֵתוֹ הוּא אִם הוּא מִן הַשּׁוֹעֲרִים יוֹכֵל הָיִית אַף שְׁקוּלוֹ נִפְסָל מִחֲמַת
זְקֵנָה דְּזֵהוּ רַק בְּמְשׁוֹרֵר אֲבָל בְּמְשׁוֹעֵר אִינוּ נִפְסָל וְאֵף שְׁהַלְשׁוֹן דְּחֻק מ"מ כֵּן הוּא וְדָא
הַפְּשֵׁט וְדוּק: פֶּרֶק ה הֵלְכָה ג וְלֹא יִרְאָה אוֹתוֹ עָרוּם לֹא בְּבֵית הַמְּרַחֵץ וְלֹא בְּבֵית הַכְּסָא.

וְהִנֵּה הֵכָא נִקְט רְבִינוּ לֹא בְּבֵית הַכְּסָא וּלְקָמֵן בְּהַלְכוֹת מְלָכִים פ"ג גְּבִי מְלָךְ לֹא נִקְט רְבִינוּ
רַק בֵּית הַמְּרַחֵץ וּבֵית הַכְּסָא לֹא נִקְט וּבְתוֹסְפָתָא דְּסִנְהֶדְרִין פ"ד הַנִּזְכָּר רַק בְּה"מ וּבְה"כ
לֹא נִזְכָּר דְּבִאֲמַת דְּבַרֵּי רְבִינוּ הֵכָא קָשָׁה לְהַבִּין מַה הִיא הַצְּנִיעוּת לְגַבִּי כה"ג דְּאִינוּ רוֹאֵה
בְּבֵה"כ כְּשֶׁהוּא פְּרוּעַ הָא זֶה נוֹהֵג בְּכָל אֲדָם כְּמוֹ שְׁמִבְּנָאָר בְּפ' הַרוֹאֵה ד' ס"ג וּצ"ע: הֵלְכָה
ו כְּבָר בְּאַרְנוּ בְּסִפְר נְשִׁים שֶׁהוּא אֲסוּר בְּאַלְמָנָה וּמְצֻנָּה עַל הַבְּתוּלָה וְאִינוּ נוֹשֵׂא שְׁתִּי
נְשִׁים וְאִם נְשֵׂא שְׁתִּים אִינוּ יְכוֹל לְעַבְדָּךְ בִּיּוֹה"כ עַד שְׁיִגְרֵשׁ אַחַת עכ"ל.

וְהִנֵּה יֵשׁ מְאַחֲרוּנִים שְׁרוּצִים לְפָרֵשׁ דְּרְבִינוּ ס"ל דְּעִיקָר הָאִיסוּר שְׁלֵא לִישָׂא כה"ג שְׁתִּי
נְשִׁים הוּא מְשׁוּם עֲבוּדַת יוֹה"כ וּמְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי רְבִינוּ כֵּן וְאִינוּ נוֹשֵׂא שְׁתִּי נְשִׁים וְאִם נְשֵׂא
שְׁתִּים אֵז אִינוּ יְכוֹל לְעַבְדָּךְ בִּיּוֹה"כ עַד שְׁיִגְרֵשׁ אַחַת וּמְשֵׁה"כ אֲסוּר לוֹ לִישָׂא כָּל הַשְּׁנָה.

אֲמַנָּם כְּמוֹ"ח הַגָּאוֹן ז"ל פִּירֵשׁ דְּבַרֵּי רְבִינוּ לֹא כְּמוֹ כֵּן אֱלָא דְּבַרֵּי ז"ל הֵכָא הוּא כְּמוֹ
שְׁכַתְב רְבִינוּ לְעִיל בְּפִי"ז מַה' א"ב הִי"ג וְאִינוּ נוֹשֵׂא שְׁתִּי נְשִׁים לְעוֹלָם מְשׁוּם שְׁנִאָמֵר
אִשָּׁה אֲתַת וְלֹא שְׁתִּים וְכֵן הֵכָא אוֹמֵר שֶׁהוּא אֲסוּר בְּאַלְמָנָה וּמְצֻנָּה עַל הַבְּתוּלָה וְאִינוּ
נוֹשֵׂא שְׁתִּי נְשִׁים דְּמְשַׁמַּע דְּכוּלְהוּ לְהַדְדִי דְּמֵיָא דְּאִיסוּרָא דְּכָל פְּסוּלֵי כְּהוֹנָה וְרַק מַה
שְׁמַסִּיק וְאִם נְשֵׂא שְׁתִּים אִינוּ יְכוֹל לְעַבְדָּךְ בִּיּוֹה"כ דְּזֶה אִינוּ תְלוּי בִּיּוֹה"כ דְּאֲסוּר כָּל הַשְּׁנָה

רק בא רבינו בזה לישוב קושית הראב"ד ז"ל שם בה' א"ב שמקשה על רבינו דהא רק ביוה"כ ממעטינו ומקרא דביתו אסור רחמנא ולא, שני בתים ומשמע דאיסור אחר ליפא ומישוב רבינו פן דבאמת איכא איסור פל השנה מקרא דאשה אתת כו' אבל רבינו מפרש דקיי"ל במס' בכורות דף מ"ה ע"ב דהנושא נשים בעבירה פסל עד שידרנה הנאה ויענין טומאה אמרינן דסגי בקבלה ורק הכא לענין נושא נשים משום דיצרו תקפו צריה לנדור וזהו בשארי פסולי פהונה בכל השנה אבל אם נשא שתי נשים ביוה"כ אינו די שידור הנאה ואינו יכול לעבוד עד שיגרש לאחת דמעכב הפפרה דכתיב ביתו ולא שתיים ושפיר ניתא דמקרא דאשה אתת ידעינן דאסור לו לישא שתי נשים בכל השנה וקרא דביתו דכתיב גבי יוה"כ בא ללמד דאינו די שידור הנאה אלא צריה לגרש תחילה קודם יוה"כ וזהו דברי רבינו הכא ואינו נושא שתי נשים ואם נשא שתיים אינו יכול לעבוד ביוה"כ עד שיגרשה לאחת ולא די הכא בנדר הנאה דהוא גזירת הכתוב דצריה לגרשה קודם יוה"כ וזהו דלא פמו שקתב המש"ל לקמן בפ"ג מהלכות עבדים ה' י"א וגם שם הקשה מו"ח ז"ל עליו ושם יתבאר בס"ד: הלכה יז פהו שלא עבד עדין מימיו שמנהו כה"ג הרי זה מביא עשירית האיפה ועובדה בידו בתחלה כשאר חינוף כל פהו הדיוט ואח"כ מקריב עשירית האיפה שניה שהוא חינוף כה"ג ואח"כ מקריב עשירית האיפה שלישית שהוא חביתי כה"ג שמקריב בכל יום עכ"ל.

והכ"מ פתב שהוא דין פשוט. והנה בספר קרבן עדה על הירושלמי בפ' ז' דמס' שקלים ה"ה פתב פן פתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות פלי המקדש פהו שלא עבד כו'.

ואח"כ מביא עשירית האיפה שלישית חביתי פהו גדול שמקריב בכל יום וכתב הכ"מ בירושלמי בו ביום נתמנה להיות כה"ג מביא שתיים כו' ותימא זה הראיה לסתור דבירושלמי משמע שאינו מביא שתיים ורמב"ם מצריה ג' לכן נ"ל שמפרש בעי מימר דקס"ד למימר הכי אבל אין הלכה פן וצ"ע עכ"ל.

ודבריו תמוהים דנעלם מאתו גמ' ערוכה במס' מנחות דף ע"ח אמר ר' חסדא כה"ג המתקרב לעבודה צריה שתי עשירות האיפה אחת למשחו ואחת לחינוכו כו' מר בר"א אמר שלוש ול"פ הא דעבד עבודה כשהוא פהו הדיוט הא דלא עבד עבודה כשהוא פהו הדיוט כו' ופירש רש"י שם דלא עבד עבודה מעולם כשהיה הדיוט מביא שלושה ועיין תוס' שם נמצא דכדברי רבינו הוא גמ' ערוכה דהיכא דלא עבד מעולם מביא שלושה ובאמת גם הירושלמי אינו חולק על הגמ' דידן ודאמר שתיים נמי ס"ל פמו הגמ' וכדברי ר"ח דמייירי שהקריב בעודו הדיוט אבל אם לא הקריב מעולם מודה גם הירושלמי דמקריב שלשה פמבואר ודוק: פרוקו ו הלכה ט וה"י במש"ל באה"ד שוב התבוננתי בזה וראיתי דע"כ תגיגת י"ד אינה נשחטת כל היום כו' והנראה אצלי דזהו פודאי דתגיגת י"ד נשחטת אחר חצות מדכתיב בערב אבל אינה נשחטת אחר תמיד של בין הערבים אלא קודם התמיד וטעמא דמילתא דוקא פסח אחר התמיד הוא משום דכתיב בערב ובין הערבים ואמרינן ואחר דבר כו' וא"כ גבי תגיגת י"ד נהי דכתיב ביה בערב לאשמענין שיהא נשחט אחר חצות אבל אחר תמיד מנין לנו פינו דלא כתיב ביה בערב ובין הערבים לפ"ז ניתא ההוא דפ' תמיד נשחט כו' ועיין צ"ח בפסחים מה שמבאר בזה.

והנה המש"ל שחידש דפסח מקריב רק אחר תמיד של בין הערבים וחקיגה מקודם נ"ל לפרש הקרא דכתיב ונבחת פסח לה' צאן ובקר ודרשינו בכ"ד צאן לפסח ובקר לחגיגה ולפ"ז דפסח הנה מקריב אחר תמיד שבה"ע וחקיגה הנה מקריב מקודם הנה לו לכתוב תחילה חגיגה בקר ואח"כ פסח צאן וזה קרב תחילה.

אמנם לפי מאי שפתיב המשל"מ לקמן בפ"א מה' ק"פ דחקיגה אינו קרב בבמה וכן נמי חגיגת י"ד אינו קריב בבמה והמקרא אמר ונבחת פסח כו' במקום אשר יבחר ה' לשכון שמו שם ודרשינו בספרי הובא בילקוט במקום אשר יבחר זה שילה נוב וגבעון לשום שמו שם זה בית עולמים נמצא דבתחלה בעת שקרבו בבמת ציפור לא הקריבו אלא פסח ואח"כ פאשר נבנה הבית עולמים התחילו להקריב החגיגה ולהכי אמר צאן הקריבו תחילה אף דשילה נ"ג ואח"כ בקר הוא בבית עולמים דנקא והוא פסדר הזמנים כמבואר.

והנה המשל"מ הביא דעת רש"י ז"ל במס' פסחים ד' ס"ט ע"ב דכתב דנשחטת עם הפסח משמע דס"ל דנשחטת אחר תמיד של בין הערבים בזמן הקרבת הפסח והדבר צריך תלמוד ע"כ. והנה א"נ פדעה זו דנשחטת החגיגה נמי אחר תמיד של בין הערבים נ"ל לבאר שפיר המשנה בפסחים ד' ס"ט ע"ב דאיתא שם פן אימתי מביא חגיגה עמו בזמן שפא בחול בטרה ובמועט ובזמן שהוא פא בשבת במרובה ובטומאה אין מביאין עמו חגיגה ע"כ.

והעיר התוי"ט ז"ל לא ידענא אמאי שינה סידרא דרישא עכ"ל והיינו דהתחיל בחול בטרה ובמועט ומסיק בשבת במרובה וטומאה ולפי ההיפך מרישא ה"ל לומר שבת טומאה ומרובה ועיין צ"ח מה שפאר בזה.

ועפ"ז יבואר פן דהנה הרא"ש ז"ל פתב בפ' ע"פ ד' קי"ד בשם הר"י מקורביל והר"י מאורליינש שחידשו דהיכא דחל ע"פ בשבת אזי מביאין החגיגה בע"ש ומה שפאר אין מביאין עמו חגיגה היינו בשבת גופיה.

ועפ"ז מבאר הצ"ח ז"ל דברי רש"י ז"ל שם בפסחים במשנה שפתיב פא חגיגה עמו בי"ד בניסן היינו אם הקריב בי"ד בניסן שפתיב רק אם בחול אבל בשבת מקריב הוא בי"ג בניסן פדעתם ז"ל ולענ"ד נ"ל לישוב עפ"ז הא דכתב רש"י ז"ל שם במשנה נמי שפתיב דאע"ג דפסח דחי שבת וטומאה חגיגה לא דחי שבת עכ"ל.

והנה טומאה לא מסיק רש"י ועמד ע"ז התוי"ט שם ולפ"ז ניחא דלהכי לא קחשיב תרנוייהו שבת וטומאה גבי חגיגה דלא דמי אהדדי דבשבת רק יום השבת לא דחי אבל פא מע"ש פדעת הראשונים ז"ל אבל אם בטומאה לא פא פל תפס רש"י רק מה שפאר תחלה במשנה לרמז דלא דמי תרנוייהו להדדי לחשוב אותם פחדא וא"כ יבואר נמי המשנה פן דבשבת מביא החגיגה מע"ש ובמרובה נמי רשאי להביא חגיגה רק פיון דאינו פא חובה אינו פא אחר עשה דהשלמה ורק ע"כ קודם תמיד וע"כ ניחא דבתחלה אמר אימתי פא היינו בי"ד בזמן שפא בחול ובטרה ובמועט אז דהנה פא עמו בי"ד בניסן אחר עשה דהשלמה בזמן אחד עם הפסח ובזמן שפא בשבת ובמרובה שפתיבם שונים שפתיבם חגיגה רק אינם שונים בזמן היינו אם פא בשבת מביא בע"ש ואם במרובה

מביא התגיגה קודם תמיד שבה"ע אבל בטומאה אינה באה פלל להכי אומר היפה מרישא וטומאה לבסוף דטומאה לא דמי להני דבטומאה לא באה פלל התגיגה דא"י להקריבה כמבואר.

והנה הרא"ש ז"ל חולק על דעה זו וס"ל דאינו מביא פלל התגיגה היכא שחל בשבת ונ"ל דגם רבינו ס"ל פן דלהכי כתב לקמן פ"ו מה' ק"פ הי"ב אבל אם חל י"ד בשבת או שיבוא בטומאה כ"ו אין מביאין עמו חגיגה ואין מקריבין אלא פסחים בלבד והנה זה שמש"ק וא"מ אלא פסחים בלבד ומיותר דדי מה שאמר א"מ חגיגה אלא בא לבאר דלא כדעה זו דהא הוא אמר אין מביאין עמו חגיגה ה"א דבשבת אינו מביא אבל שפיר קריבה בע"ש להכי אומר דרק פסחים בלבד להורות דחגיגת אינו מקריב פלל אף לא בע"ש והנה כמו אם בא בטומאה כמבואר ועיין לקמן בה' ק"פ מה שנובאר עוד בזה: פ"ק ז הלכה ה ואם חל ר"ח או יו"ט להיות בשבת כו' אין תוקעין לכל מוסף ומוסף בפ"ע אלא תוקעין תשעה בלבד לכל המוספין עכ"ל.

והנה קשה לי דשם במס' סוכה ד' נ"ה ע"א מבואר דמקשו הגמ' שם והא ראבר"ח קרא ומתניתא קאמר אמר רבינא לומר שמאריכין בתקיעות רבנן אמרי לומר שמרבינן בתוקעין ופירש רש"י שמרבינן בתוקעין שמוסיפין חצוצרות ותוקעין יחד או שמאריף בתקיעות במש"ק התקיעות כשיש שני מוספין ומשמע דעל זה כ"ע מודו או שמרבה בתוקעין או שמאריף בתקיעות וה"ל לרבינו לבאר זה דילפינן מקרא שם ומ"ט השמיט וצ"ע: הלכה ו וברגל מוסיפין שלישי כו' וכן תוקעין שלש למילוי המים שמוסכין בזה ואין תוקעין למילוי המים בשבת עכ"ל.

וכתב ע"ז הכ"מ ומ"ש ואין תוקעין למילוי המים בשבת ג"ז שם ופירש רש"י שפבר נתמלא מע"ש כדנתן כו' עכ"ל משמע מדברי הכ"מ דרבינו ס"ל דלהכי אין תוקעין למילוי המים בשבת משום שממלאין מע"ש אבל משום שבות דחה התקיעות ונפ"מ מזה דבי"ט אם הנה ממלא היו תוקעין בפוקר בשעת נישוף ורק בשבת לא הנה תוקעין וקשה לי לענ"ד ע"ז דהנה המהרש"א ז"ל הביא שם בד"ה זימנין דפירש רש"י דברי התוס' שם בסופה ד' נ"ו ל"ב סד"ה ורבנן שפכתו דאף בי"ט לא היו תוקעין למילוי המים כדמוכח בפירקין דפריף א"ה ע"ש שבתוף החג זימנין דתל יו"ט ראשון של חג בע"ש פלומר דבצרי להו תקיעות משום דלא תקעו למילוי המים וה"ט כדפירשנו לפי שרגילין בהו להרבות בכלי שיר בלא מספר גזרו שלא יתקעו פלל ומשה"כ הקשה המהרש"א ז"ל על רש"י ז"ל דל"ל לומר הטעם משום שממלאין בע"ש הלא ביו"ט לא היו ממלאין מע"י ואעפ"כ מוכת מסוגיא דלא היו תוקעין בי"ט והניח בצ"ע.

והנה מדברי רבינו משמע דרק בשבת לא היו תוקעין אבל בי"ט היו תוקעין בשעת נישוף וכן לקמן בפ"ו מה' תו"מ כתב בה"ו דכל ז' מי החג היו מנסכין כיצד היו עושין צלוחית של זהב מחזקת כו' הגיעו לשער המים תקעו כו' ולא חילק שם רבינו דזה הנה רק בחוה"מ ולא בי"ט וא"כ תקשה לרבינו איך תתישב סוגיא דאחר שם"ה ע"ש שבתוף החג נמי מי איתא בכל שנה זימנין דלא משפחת לה וה"ד כגון שחל י"ט הראשון בע"ש אלמא דאז חסר תקיעות דמילוי המים כשיטת רש"י ותוס'.

וע"כ נ"ל לישוב דברי רבינו פן דמפרש פירוש הגמ' שם בסופה באופן אחר דבאמת
בשעת מילוי בי"ט היו תוקעין נרק פירוש הגמ' הוא פן דהנה במסכת חולין דף כ"ו ע"ב
איתא שם על המשנה י"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מריעין ואמרינן בגמ' היכא
היו תוקעין אמר רב יהודה תוקע ומריע מתוך תקיעה ור' אסי אמר תוקע ומריע בגשימה
אחת כו' מיתבי י"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מריעין מ"ל לא מריעין כלל רב
יהודה מתרץ לטעמיה כו' לא מריעין בפ"ע אלא מתוך תקיעה ור' אסי מתרץ לטעמיה
לא מריעין בשתי נשימות אלא בגשימה אחת עכ"ל הגמ' שם וזהו שמקשה הגמרא הכא
בסופה דס"ל פהני אמוראי פרב יהודה דקודם שפסיים התקיעה הוא מריע בפ"ע וא"כ
נחשב פחדא ודאי פרב יהודה הכא בסופה דס"ל דתקיעה ותרועה אחת היא ואומר
מתניתין דלא פותיה וגם א"נ כר' אסי פיון דאמר בגשימה אחת לא נוכל למיחשב בתרתי
כמו שאומר שם פמאן אזלא הא דאר"כ אין בין תקיעה לתרועה ולא פלום פרב יהודה
וא"כ חסר דאם תחול ע"ש בי"ט שש התקיעות שעושה בע"ש מהיכא שהוא בחול ולא
הוי מ"ח דהני ו' לא חשבין וכמו לרב יהודה דלא הנה אלא תרתי כמו שכתבו התוס'
במס' ערכין (דף י) ד"ה הפותח וה"נ חסר ליה ונהה רבינו לא ביאר זה הכא דאי חל י"ט
בע"ש לא הנה מנין מ"ת תקיעות דהא לרבינו ליתא דיהוי הגמ' דמדחה משום יוה"כ
דאייתין ליה דהא רבינו הביא דחלבי שבת קריבין ביוה"כ דס"ל בזה פאחרים פמבואר
במקומה נאי חל בי"ט לא היו תקיעות מ"ח זה לא קשה כלל דהא רבינו לא ביאר הכא
השעור דאין מוסיפין על מ"ח וכמה תקיעות תוקעין משום ע"פ שחל להיות בשבת נרק
המשנה מיירי בדבר שבכל שנה והכא לא נחית רבינו לבאר זה דבי"ט אם חל בע"ש לא
הנה סכום מ"ת פיון דלא ביאר זה הסכום כמו שאומר דאין פותחין מכ"א דעל מ"ח
מוסיפין בע"פ שחל בשבת ועוד נ"ל לבאר פן דרבינו לא הביא כלל שם בפ"ה מה' שבת
ה' כ"א דין זה דבי"ט שחל להיות בפערב שבת הנה תוקע ומריע מתוך תקיעה או בגשימה
אחת ומבאר בזה המרכבת המשנה שם בפ"ה מה' שבת דלהכי לא הביא רבינו זה וזה
לשונו בקצור דרבינו מפרש דמהנה ג' תקיעות להבדיל בין קודש תוקעין כמו דבכל
ע"ש אלא דאנה תקיעות דלבטיל ממלאכה דבשאר ע"ש היו תוקעין אותם מפנורין כו'
והנה אמוראי תרנויהו ס"ל דתוקעין תר"ת אלא דחד אמר דתוקעין תקיעה אחת כלול
מתר"ת ואחד אמר דתוקעין ג' תר"ת ממש אלא שהיו בגשימה אחת רצ"ל תכופה זה
לזה דלא כמו בשארי ע"ש שתוקעין מפנורין כו' ופסק רבינו כר' אסי דתוקע ומריע
בגשימה אחת הואיל דהתקין ר' אסי כ"ש ומריע כו' הלכך אין התקיעות של י"ט שחל
בע"ש משונות משאר ע"ש אלא דבשאר ע"ש היו מפנורות ובי"ט היו תכופות וזהו דבר
פשוט עכ"ל וא"כ ניחא שפיר דהאי סוגיא דסופה דמקשה זמנין כו' אתי כר' יהודה
דאמר דנהה תר"ת בבת אחת וא"כ חסר בע"ש שתוף התג אם הנה י"ט שתי תקיעות
דנהה רק אחת השנויות למנין התקיעות ורבינו דס"ל כר"א לא חש למכתב דלא חסר
לדידה דרק לא היו מפנורות ס"ל כמו שבארנו ודוק: הלכה ט הממונים על הקנינים וכן
קו שנפסל קודם שיקרב או שנמצא פסול נותן אחר תחתיו עכ"ל.

וכתב הכ"מ אין לתמונה למה לא כתב פתנא קמא דאמר שקנינים פסולות באות משל
ציבור דאיכא למימר שפסק כר' יוסי משום דמסתבר טעמא ועוד דתנא קמא הוי ר'
שמעון דמפרש בראש המשנה ופוסק כר' יוסי נגד ר' שמעון עכ"ל.

ונ"ל דל"צ לדונחק של הכ"מ ו"ל דאינא למימר שפסק כר' יוסי הוא משום דמפניך פן בירושלמי דס"ל דהלכה כר' יוסי דאינא שם בירושלמי דשקלים אמר ר' יצחק תנאי ב"ד הוא המספיק את הקנן הוא מספיק את הפסולות ואת האובדות עכ"ל.

אלמא בירושלמי ס"ל דהלכה כר' יוסי ולהכי פוסק רבינו פן וכן כתב הר"ב נמי במשנה שם והלכה כר' יוסי דהכי אמרינן בירושלמי דתנאי ב"ד היא וכמו שבארנו דבירושלמי פוסק כר"י ועיין לקחן בה' י"ג מה שנבאר: הלכה יא משלשים יום לשלשים יום פוסקין שער היין ואסולת כו' עד כשער הזול כו' עכ"ל.

והנה התוויו"ט הקשה בפ' ד' דמס' שקלים מ' ט' דאינא שם ואם התליעה סולת התליעה לו ואם החמיץ יין החמיץ לו ואינו מקבל את מעותיו עד שיהיה המזבח מרצה ע"כ. וכתב התו"ט ולא ידעתי למה לא זכרה הרמב"ם ו"ל בפ"ז מה' פלי המקדש דשם מקומו וגם לא ראיתי בשום מקום מחיבורו עכ"ל.

ונ"ל ליישב בטוב טעם דהנה אמר שם במשנה ואינו מקבל את מעותיו עד שיהיה המזבח מרצה ופירשו הר"מ והר"ב ו"ל פלומר אינם נחשבים מעותיו של חנוני ולא זכה בהם ואע"פ שקבלם מן הגזבר עד שיהיה המזבח מרצה כי הלכך אם החמיץ היין או התליעה פסולת אחריותו על החנוני משום דאמרינן דארף דקיבל מעותיו אינם נחשבים עוד כשלו עד שירצה על המזבח כמו שהמשנה מפרש ואזיל.

והנה שם בירושלמי דשקלים מסיק על המשנה תנא בשם ר' שמעון ומיז היו מקבלין אח מעותיו והפגנים זריזין הם עכ"ל. וע"כ פן הוא כנונת הירושלמי בשם ר' שמעון דלא כתנא דמתניתין דס"ל דארף דקיבל מעותיו אינם נחשבים כשלו עד שירצה על המזבח ולהכי אם החמיץ הוי שלו אלא המעות שקיבל נחשבים תיכף כשלו משום דכהנים זריזין הם ואף דלא הורצה עוד על המזבח דהא בנה ע"כ פליג על התנא וא"כ לר"ש נדאי אם החמיץ או התליע אינו לחנוני פניו דאמרינן דהקבלת מעות הוא תיכף שלו ונהקדש קנה מיז ואם פן שפיר ניחא דברי רבינו דפוסק כר"ש שמביא בירושלמי ואם פן אם כפר קיבל המעות וקנה הנה כמו הדיוט שקנה ואיריות הוא על הקונה והכי נמי לא על החנוני ולהכי לא הביא, דין זה של המשנה כמבואר.

אף הא קשיא לי דהא פוסק לעיל בה' ט' כר' יוסי דהמנונה על הקנים הוא מספיק את הפסולות ופירש רבינו שם במשנה פ"ז דשקלים וכן הרע"ב שם דלהכי ס"ל לר' יוסי דהוא חייב להחליף כל שימצא בו פסול כדתנן לעיל דרק התרומה אינו מקבל מעותיו עד שיהיה המזבח מרצה ואם החמיץ היין או הפסולת התליעה מחזירין אותו למוכר כף אם נפסל הענף לאחר לקיחתו מחזירו לו והוא מחזיר הדמים עכ"ל.

וא"כ לפי מאי שבארנו דרבינו גבי יין או סלת לא ס"ל דאם החמיץ או התליעה הנה הפסול למוכר והכי פוסק גבי קינים כר' יוסי דההפסד מהפסולים הנה להמנונה הוא המוכר ויש לומר דמ"מ לא קשה דשפיר ס"ל לרבינו הקא גבי פסולי קינים דעבדי ב"ד תנאי דלא יקבלו מעותיו עד שיקריב למזבח ולא דמי להתם גבי סלת אם התליעה או יין שחמיץ בנה אמרינן דברי הירושלמי דכהנים זריזין הן ולא יניחו שיתליע הפסול או שיתחמיץ היין אבל הקא אם נמצא הקן פסול דפסול שהזריזין לא יכלו בזריזותן לשמור

כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר בִּירוּשָׁלַיִם בְּשָׂקְלִים שֵׁם פ"ז ה"א הָאִשָּׁה הַזֹּאת בָּמָה הִיא מִתְכַּפֶּרֶת אר"י
תְּנַאי ב"ד הוּא הַמְסַפֵּק אֶת הַקִּינִים הוּא מְסַפֵּיק אֶת הַפְּסוּלוֹת וְהֵתָם נְמִי מְהֵנִי נְרִיזוֹת
הַפְּהֵגִים אִם נִמְצָא מְעוֹת בֵּין גּוֹזְלֵי עוֹלָה לַחֲטָאֹת וְכֵן אִם נִמְצָא הַקֵּן טְרִיפָה בַּפְּנִים בְּזָה
וְדַאי תִּקְנוּ הַב"ד שֶׁהַמְסַפֵּיק לֹא יִקְבֹּל מְעוֹתָיו עַד שְׂיִרְצָה אֶת הַמְּזַבֵּחַ וְה"נ כֵּן תִּקְצוּ בְּכָל
קִינֵי פְּסוּלִים בְּלֹא חוֹלֵק שְׂלֵא יִקְבֹּל אֶת מְעוֹתָיו עַד שְׂיִרְצָה אֶת הַקִּינִים עַל הַמְּזַבֵּחַ וְהוּא
מְסַפֵּיק אֶת הַפְּסוּלֹת וְלֹא דְמִי לְסֹלֶת וְיִין דַּס"ל לְרַבֵּינוּ כְּמוֹ דַּס"ל לְהִירוּשָׁלַיִם דְּהוּא תְּנַאי
ב"ד דְּמִקְבֹּל מְעוֹתָיו כְּמַבְּנֹאֵר וְדוּק: פֶּרֶק ח הַלְכָה ד בְּגֵדֵי פְּהוּנָה כו' הָיוּ מְטוֹשְׁטִישִׁין אוֹ
מְקוֹר עֵין עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה עכ"ל.

וְהִנֵּה פְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְבָאֵר דְּאַף שְׂרַבֵּינוּ כְּתַב לְקַמֵּן בַּפ"ח מַה' בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ הִי"ד דְּאֵם
עֶבֶד וְהוּא קְרוּעַ בְּגָדִים חֲזִיב מִיָּחָה בִּידֵי שְׂמִים אַע"פ שֶׁעֲבוּדָתוֹ פְּשִׁירָה וְלֹא חִילְלָה אֶלְמָא
דְּקְרוּעַ בְּגָדִים אַף דְּחֲזִיב מִיָּתָה מ"מ עֲבוּדָתוֹ פְּשִׁירָה וְהִכָּא אָמַר דְּפְּסוּלָה וְחִלְקוּ כֵּן דְּהֵתָם
מִיָּירִי אִי קְרַע חַד קְרַע עַל מַת וְהַבְּגָד הוּא שְׁלֵם בְּזָה נִחְשָׁב בְּגֵדוֹ עֲבוּדָתוֹ פְּשִׁירָה וְרַק חֲזִיב
מִיָּתָה מְשׁוּם בְּגֵדָיו לֹא יִפְרוֹם אֲבָל הִכָּא מִיָּירִי שְׂפָל הַבְּגָד הִנֵּה קְרוּעַ וְבִלְוַע כְּמוֹ דְּאָמַר
מְקוֹרְעִין וְנִתְבַּטֵּל מִדִּין בְּגָד וְלֵהֲכִי הָיוּ כְּמוֹ מְחֻסָּר בְּגָדִים דְּעֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה וְדוּק: הַלְכָה ו
מְכַנְסֵי פְּהֵגִים הִדְיוּטִים שְׂפָלוּ וְאַבְנִטֵיהֶם הָיוּ עוֹשִׂין מֵהֵן פְּתִילוֹת וּמְדִלִיקִין בְּהֵן בְּמַקְדָּשׁ
בְּשִׁמְחַת בַּה"ש וְכַתּוּנָת פְּהֵגִים הִדְיוּטִים שְׂפָלוּ הָיוּ עוֹשִׂין מֵהֵן פְּתִילוֹת לְמַנּוֹרָה תְּמִיד
עכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ וְדִיִּיק רַבֵּינוּ כְּתוּנָת פְּהֵגִים לְמַעַט אַבְנִט דְּאִין עוֹשִׂין מֵהֶם פְּתִילוֹת לְמַנּוֹרָה
תְּמִיד מְשׁוּם דְּאִית בֵּיהַ עֲמָרָא וְאִין לְהַדְלִיק בְּהֵן לְמַנּוֹה"ת וּמְכַנְסִים תְּנֵן דְּבְּשִׁמְחַת בַּה"ש
מְדִלִיקִין וְלֹא נִשְׂאָר לְפְּתִילַת הַתְּמִיד כ"א כְּתוּנָת וּמְצַנְפָת וְצָרִיף טַעַם לְמָה הַשְּׂמִיט רַבֵּינוּ
מְצַנְפָת וְאַפְשָׁר דְּתִנָּא כְּתוּנָת וְהַה"ד לְמְצַנְפָת א"נ דְּמְצַנְפָת דְּקוֹת בְּיוֹתֵר וְלֹא חֲזוּ לְפְּתִילוֹת
לְכַף הַשְּׂמִיטָם עכ"ל.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' בַּמַּס' סוּפָה (דָּף נֹא) לֹא ס"ל כְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ דְּמַקְשִׁים שֵׁם ד"ה בְּלֹא תִימָא
אַמַּאי לֹא קְחִישִׁיב כְּתוּנָת שְׂגָם הוּא הִיָּתָה שֶׁל שֵׁשׁ וְכֵן הַתּוֹי"ט מְקַשָּׁה אַמַּאי לֹא הִקְשׁוּ נְמִי
אַמְצַנְפָת וְנִשְׂאָרוּ בְּקוֹשְׁיָא וּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּלֹא ס"ל כְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ וְהַכ"מ דְּהַכְּתוּנָת
הִנֵּה לְפְּתִילוֹת שְׂפָפְנִים וְלִשְׂמַחַת בַּה"ש לֹא הִנֵּה רַק הַמְּכַנְסִיִּים וְהָאַבְנִט.

אַמְנָם גַּם בְּלֹא דְּבַרֵי הַתּוֹס' ז"ל יֵשׁ לִינִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְהַתּוֹי"ט דְּלֹא קְחִישִׁיב בְּמַשְׁנֵה
הַכְּתוּנָת וְהַמְצַנְפָת וְתַתִּישִׁיב בְּזָה גַּם מַה שֶׁהַקְּשִׁיתִי בַּמַּס' שְׁבַת (דָּף כֹּא) דְּמַקְשָׁה הַגַּמ'
לְמ"ד פְּתִילוֹת וְשְׂמִנִים כו' אִין מְדִלִיקִין בְּהֵן בְּבַה"מ ק מְזָה דְּמַבְּלָאי מְכַנְסֵי פְּהֵגִים
וּמְהַמְיָנִיהֶם הָיוּ מְפַקִיעִין וּמְדִלִיקִין וְתַקְשָׁה מְאַבְנִט שְׁהִנֵּה שֶׁל צְמֹר וּמְשַׁנֵּי שְׂמַחַת בַּה"ש
שְׂאֵנִי וְלְכֹאֹרָה תַקְשָׁה מַאי מְקַשָּׁה דְּיִלְמָא ס"ל לְהַמְשַׁנָּה וְכֵן לְהַמ"ד דְּאִין מְדִלִיקִין
בְּפְּתִילוֹת כו' כַּמ"ד דְּאַבְנִט שֶׁל פְּהֵן הִדְיוּט הִנֵּה שֶׁל בּוּץ וְכְמוֹ דַּס"ל לְרַאב"ש בַּמַּס' יוֹמָא
(דָּף יב) וַא"כ אִין קוֹשְׁיָא כְּלָל אַף לַפ"ז גִּיחָא כֵּן דְּקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מ"ט לֹא קְחִישִׁיב כְּתוּנָת
וּמְצַנְפָת יֵשׁ לִישָׁב פְּשׁוּט דְּלֹא רְצָה הַתְּנָא לְמִיחָשֵׁב פְּרוּכְלָא לְמַחְשָׁב כֹּל הַבְּגָדִים וְסָגִי בְּחַד
מְהֵנִי לֹאמַר דְּזָה מְדִלִיקִין וְנִדְעַ הַשְּׂאָר וְרַק בְּהֵנִי תַרְתִּי דְּנִקִּיט אֲשַׁמּוּעִינֵן רְבוּתָא וְהַה"ד
נְמִי בְּכַתּוּנָת וּמְצַנְפָת נְמִי דְּאִי יֹאמַר מְכַנְסִיִּים וְלֹא יֹאמַר אַבְנִט ה"א דְּרַק בְּמְכַנְסִיִּים יוֹכֵל
לְהַדְלִיק דְּהוּא שֶׁל בּוּץ אֲבָל בְּשֶׁל אַבְנִט דְּהוּא שֶׁל פְּלָאִים אִין מְדִלִיקִין אַף לְשִׁמְחַת בַּה"ש

ולכן אומר דמהמניניהם היו מדליקין ואי תני אבנט בלבד ולא מכנסים ה"א דאתא לאשמועינן בזה דאבנט הנה של בויז פהאי מ"ד ולהכי שרי להדליק בזה ולהכי נקט תרוננייהו המכנסים ואבנט לאשמועינן דשרי להדליק אף דהנה של פלאים ושפיר מקשה מדתני האי תרתי ולא פתונת ומצנפת ש"מ דאתא לאשמועינן רבותא דאף דהוא של פלאים שרי להדליק וס"ל דע"כ דאף בבהמ"ק נמי שרי ודחה ליה רק שמחת בה"ש שאני והוא של פלאים פמבואר ודוק: הלקה יג במשל"מ ותכלת כו' ולא ידעתי למה לא ביאר רבינו שצבע זה יהיה בדם חלזון כו'.

ובהלכות ציצית בפ' ב' ביאר רבינו שתכלת האמור כו' ואולי סמך על מה שפכת בהלכות ציצית עכ"ל. ונ"ל דגם זה צ"ל דרבינו סמך על מה שפכת בהלכות ציצית דהנה במס' בכורות (דף יז ע"א) אמר ה"מ ברחל בת עז שצמרה פסול לתכלת שנאמר לא תלבש שעטנז גדילים תעשה מה פשתן שלא נשתנה כו' והנה לענין ציצית דפסול הביא רבינו לעיל בפ"ב מה"צ ה"א ולענין הקא דפסול לתכלת דבגדי פהונה לא הביא וכודאי פסול הוא וראיה דפסול דהא אמר בגמ' שם דאין לוקין משום פלאים וכתבו רבינו לעיל בפ' ו' מה' פלאים דליתא בזה איסור דאורייתא וא"כ מנלן דבבגדי פהונה הותר פלאים בכ"ד דילמא עבדינו מצמר בזה שאין בזה פלאים אלא ודאי דאף לבגדי פהונה נמי פסול תכלת בזה רק גם בזה סמך על מה שפכת בה' ציצית פמבואר ודוק: פ"ק.

הלקה ג ושערו הנה נראה בין ציץ למצנפת כו' וכתב הכ"מ ודע דתניא בתולין (דף קלח) פיפה של צמר היתה מונחת בראשו של כה"ג ועליה ציץ נתון לקיים מה שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת ולא ידעתי למה השמיט רבינו עכ"ל.

ונ"ל לומר דעת רבינו הוא כמו שפכת שם בספר תורת חיים ונ"ל ופירש רש"י כובע קטן ותימא דבמס' זבחים תנו שערו הנה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפלין וכיפה כובע ועל זה הנה ציץ נתון הרי אין שערו נראה בין ציץ למצנפת שהפיפה היתה מפסקת ביניהם ועוד מה ראיה מיימי מקרא דנשמת אותו על פתיל תכלת דלא איירי בכובע כלל לכה נראה דכיפה של צמר היינו פתיל תכלת דקרא שהיו אורגין כו' כנגד העורף וכן כתב הערוך כיפה של צמר חוט דעמרא גדילים מעשה עבות ורחב שתי אצבעות פשיעור ציץ פדאמרינן בפ' רה"ג כיפה של צמר כו' וכן משמע דברי הרמב"ם ו"ל בפ' ט' מה' פלי המקדש שפכת שם וכיצד מעשה הציץ כו' והוא נקוב בשני קצותיו ופתיל תכלת למטה ממנה כדי שיהיה נקשר בפתיל תכלת נגד העורף עכ"ל התו"ח.

וא"כ ניחא שפיר דרבינו יפרש נמי פדברי הת"ת וכמו שהביא בשם הערוך ו"ל דהכיפה של צמר זה הפתיל תכלת שהיה נקשר בו וזהו שפכת לעיל בפ' ט' ופתיל תכלת למטה ממנה אבל כיפה אחרת לא היתה כלל והפכת לזה מהגמ' דזבחים דאמר שערו הנה נראה כמו שמוכיח הת"ת: ועוד נראה לי להביא ראיה לזה בפירוש הת"ת מהא דאמרינן במס' שבת (דף סג ע"ב) אריג כל שהוא טמא מציץ וציץ אריג הוא כו' אלא תכשיט כ"ש מציץ ואריג כ"ש מאו בגר ואם נפרש בפירוש רש"י ו"ל דהכיפה של צמר הוא כובע קטן נימא אריג כ"ש מציץ היינו מן הכובע הקטן שהציץ מונח עליו דהוי אריג ולמה לי למילף אריג כ"ש מאו בגד אלא ודאי בפירוש הת"ת דחוט של תכלת הנה הכיפה ולא הנה אריג אלא גדיל כמו שמבאר הערוך ולא נוכל למילף מזה על אריג כ"ש.

ולפ"ז ניחא נמי דבְּרֵי הגמ' שם במס' שַׁבַּת דְּאָמַר וְצִיץ אָרִיג הוּא וְהַתְּנָא צִיץ דּוּמָה לְטַס
שֶׁל זָהָב כּו' וּמְקִיף כּו' קָשָׁה טוּבָא לָמָּה לּו' לְהַבִּיא מִבְּרִייתָא דְצִיץ לֹא הָיָה אָרִיג הֲלֹא הוּא
מְקַרָּא מְלֵא בְּתוּרָה דְצִיץ שֶׁל זָהָב וְעֵשִׂית צִיץ זָהָב טְהוּר אֲלֵא וְדָאִי דָאִי מְקַרָּא ה"א דְנָהִי
דְהַצִּיץ הָיָה שֶׁל זָהָב מ"מ הַצִּיץ הָיָה מְנוּחַ עַל פִּיפָה שֶׁהוּא אָרִיג וּמִזָּה יִלְפִינוּ ע"כ דְנִפְרָשׁ
בְּזָה פְּפִירוּשׁ רְש"י ז"ל וּמְבִיא מִהַבְּרִייתָא דְאֹמַר שֶׁם דְמִוּקָף הָיָה הַטַּס מְאֻזָּן לְאֻזָּן וְלֹא
מְזַפֵּיר שֶׁם פִּיפָה מְשַׁמַּע דֵּהטַס הָיָה מְנוּחַ עַל הַמְּצַח וְרַק זֶה שְׁאֹמַר פִּיפָה כּו' הוּא הַחוּט
שֶׁמְקִיף וְלֹא הָיָה שׁוּם אָרִיג וְיִלְפִינוּ מְאוּ בְּגַד פְּמִבְּנֹאָר וְדוּק: הִלְכָה וּ נְאֻמַר בְּבִגְדֵי פְּהוּנָה
עַל בְּשָׂרוֹ כּו' מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְבַר חוּצָץ כּו' לְפִיכָף אֵין הַפְּהוּן יְכוּל לְעַבְדָּא בְּתַפְּלִין שֶׁל
יָד שֶׁהָרִי חוּצָצֵת אֲבָל שֶׁל רֹאשׁ אֵינָה חוּצָצֵת וְאִם רָצָה לְהַנִּיחָם בְּשַׁעַת הָעֵבֻדָּה מְנִית
עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמָה שֶׁפָּתַב לְפִיכָף כּו' וּפִירֵשׁ"י כּו' וְתַנְיָא דְאִצְטְרִיף לְאִשְׁמוּעֵינוּ אִם הַנִּיחָן
אֵינָן חוּצָצוֹת מְשׁוּם יְתוּר בְּגָדִים דְאִצְטְרִיף לְאִשְׁמוּעֵינוּ דְלֹא בְּגַד הוּא ע"כ. וְנִרְאָה שֶׁלְזָה
פְּנוּן רַבִּינוּ בְּמָה שֶׁהֶאָרִיף וְכַתֵּב וְאִם רָצָה לְהַנִּיחַ בְּשַׁעַת הָעֵבֻדָּה מְנִית עכ"ל, וְהֵיכָּה כ"ז
אִם נִפְרָשׁ פְּפִירוּשׁ רְש"י דֵּהבְּעֵינָא הוּא דְלֹא נִימָא דֵּהוּא מְשׁוּם יְתוּר בְּגָדִים קמ"ל דְלֹא
בְּגַד הוּא וּא"ח מְשׁוּם יְתוּר בְּגָדִים אֲבָל לְפִי פִירוּשׁ הַתּוֹס' דְלֹא שְׁיִיף הֵכָּא כָּלל יְתוּר
בְּגָדִים אֲלֵא מְשׁוּם חֲצִיצָה וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינּוּ חוּצָץ מְשׁוּם דְשַׁעְרוֹ הָיָה נִרְאָה בֵּין צִיץ לְמַצְנֶפֶת
שֶׁשֶׁם מְנִית תַּפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ וּא"כ לֹא הָיָה רְבוּתָא לְאִשְׁמוּעֵינוּ דְמְנִיחַ הַשֶּׁל רֹאשׁ וְלְפִי
מְשַׁמַּעוֹת מִד"ר מְשַׁמַּע שֶׁמְפָרֵשׁ פְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְמְשׁוּם חֲצִיצָה מְסַפְקָא לָנוּ וְלֹא מְשׁוּם
יְתוּר בְּגָדִים דְתַנָּא הֵכָּא דִּין דְמְנִיחַ תַּפְּלִין בְּעַנְיַן דִּין שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְבַר חוּצָץ וְלֹא בְּמִקּוֹם
שְׁאֹמַר הַדִּין דְאֵין לְעַבְדָּא בְּיְתוּר בְּגָדִים וּא"כ הוּא לְמוֹתַר מָה שֶׁמְסִיק וְאִם רָצָה לְהַנִּיחָם
מְנִית.

וְע"כ נ"ל לְבָאָר דְדְבַר גְּדוֹל מְלַמְּדֵנוּ רַבִּינוּ בְּזָה דֵּהנָה הַש"א (בְּסִי ל'ז) מְקַשָּׁה דֵּהכָּא בְּמַס'
עֶרְכִין (ד'ף ג ע"ב) אָמַר הַפֶּל חֲיִיבִין בְּתַפְּלִין כּו' פְּהָנִים אִצְטְרִיכָא לִיה סִד"א הוֹאִיל
וְכַתִּיב וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת כּו' וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת כָּל דְאִיתָא בְּמַצְנָה דִּיךְ אִיתָא בְּמַצְנָה דְרֹאשׁ וְהָנִי
פְּהָנִים הוֹאִיל וְלִיתְנִייהוּ בְּמַצְנָה דִּיךְ כּו' אִימָא בְּמַצְנָה דְרֹאשׁ נְמִי לֹא לִיחֲיִיבִי קמ"ל דְלֹא
מְעַפְבִּי אֶהְדְּדִי כּו' נְמַצְאָהֲגָמ' ס"ל דְשֶׁל רֹאשׁ מְחִיבִי לְהַנִּיחַ הַפְּהָנִים בְּשַׁעַת הָעֵבֻדָּה
וּבְמַס' זְבָחִים (ד'ף יט) אָמְרִינוּ פְּהָנִים בְּעֵבֻדָּתָן פְּטוּרִין מִן הַתַּפְּלִין וְהֵתָם קָאִי עַל שֶׁל
רֹאשׁ דְעַל שֶׁל יָד לֹא שְׁיִיף פְּטוּרִים דְאִסוּרִים מְטַעַם חֲצִיצָה וְכֵן פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעִיל בַּפ"ד
מָה תַּפְּלִין דְכִהְנִים בְּעֵבֻדָּתָן פְּטוּרִין מִן הַתַּפְּלִין וְקָאִי עַל תַּרְנוּיָהוּ בֵּין עַל שֶׁל יָד וּבֵין
עַל שֶׁל רֹאשׁ וּמְתַרַץ הַש"א דְזָה דְאָמַר בְּעֶרְכִין דְחֲיִיבִין בַּש"ר מִיָּרִי הֵיכָּא דְעֵבִיד עֵבֻדָּה
פְּמוֹ חֲטָאת הָעוֹף הֵבֵא עַל הַסֶּפֶק דְאִז חֲיִיב בְּשֶׁל רֹאשׁ מְטַעַם סֶפֶק וְאֵינּוּ פְּטוּר מְטַעַם עוֹסֵק
בְּמַצְנָה וְשֶׁל יָד אֵינּוּ מְנִית מְטַעַם חֲצִיצָה וְזָהוּ דוֹחֵק וְכֵן שֶׁם בַּק"א מְפָרֵשׁ דְזָה דְחֲיִיב
דְאָמְרִינוּ הֵכָּא בְּעֶרְכִין קָאִי עַל לְאַתַּר הָעֵבֻדָּה דַּמ"מ מְשַׁל יָד פְּטוּר וְזָהוּ ג"כ דוֹחֵק דְאֹמַר
פְּהָנִים סְתָמָא מְשַׁמַּע דְבְּשֶׁל רֹאשׁ לְעוֹלָם מְחִיבִי וְלֹא מְחַלְקִינוּ בְּזָה וּבַס' פְּרִשְׁתָּ דְרָכִים
בְּדָרְךָ מְצוּתִיף (ס' תכ"א) פָּתַב דְזָה דְאָמַר דְפְּטוּרִין רַק מְתַפְּלִין שֶׁל יָד זָהוּ רַק לְעַנְיַן
אִיסוּרָא אֲבָל לְפְטוּר פְּטוּרִין אִף מִהַשֶּׁל רֹאשׁ בְּשַׁעַת הָעֵבֻדָּה פְּמוֹ הַסְּגִיָּא דְזְבָחִים וְכ"ז
אֵינּוּ נִיחָא בְּפִשְׁט הַגַּמ': וְנ"ל לְבָאָר פֶּן דֵּהנָה הַש"א שֶׁם הַכְּרִית מִהַסְּגִיָּא דְעֶרְכִין דְאִם
אֵין לּוֹ זְרוּעַ שֶׁל יָד מְנִית שֶׁל רֹאשׁ וְל"א בְּזָה כָּל שֶׁא"ר לְבִילָה כּו' דְלֹא מְעַפְבָּא אֶהְדְּדִי

אף למי שא"ר ועתה ניקח שפיר דאי אמינא דכהנים פטורין משל ראש נמי פיון דפטורין משל יד משום דנימא דמעפבא אהדדי היכא שאינו ראוי וא"כ אי הניח תפילין של ראש נהי דאיסורא משום יתור בגדים ונחציצה ליכא דמניח על שערו מ"מ פיון דהוא פטור מן הדבר והוי באותה שעה כמו אשה דפטורה וא"כ אם הניח שרי בהקיסח הדעת פיון דעל גופו ליתא חיוב המצנה פלל אבל אם פטרינו מטעם עוסק במצנה פטור מה"מ וא"כ אם הכניס בחיוב ועושה תרנוניהו עובד עבודה ומניח תפילין בנדאי הוא אסור בהקיסח הדעת בהתפילין דנהי דאם ירצה לפטור את עצמו יכול מ"מ פיון דהכניס את עצמו בחיוב ולבש הש"ר וגברא בר חיובא הוא נדאי הוא כמו כ"ע ואסור בהקיסח הדעת וא"כ ניקח דשם בזבחים אומר דפטור מטעם עוסק במצנה אם ירצה לפטור א"ע וכן פתב רבינו בה' תפילין דפטור מטעם זה אבל הכא במס' ערכין אמר הפל חייבין לאשמועינו דלא מעפבא ואפילו אם השל יד אסור לו להניח מ"מ חיובא דשל ראש נשאר להכי דאם מניח בשעת העבודה ועוסק בשניהם הוא אסור בהקיסח הדעת ונהו דברי רבינו הכא ואם רצה להניחם מניח אף דכתבתי לעיל בה' תפילין דפטור זהו רק מטעם עוסק במצנה אבל אם רצה להתמיר יש עליו קדושת תפילין ואסור בהקיסח הדעת כמו שלא בשעת עבודה דהדבר תלוי הכא ברצונו שיכול להכניס עצמו לחיוב זה כמבואר: ועפ"ז נ"ל לישב הא דהקשה בס' באר שבע במס' סוטה (דף לח ע"א) גבי הא דאמר שם במשנה דכהנים היו מגביהין ידיהם למעלה מראשיהו לבד מכה"ג שלא היה מגביה מפני הציץ והקשה הלא גם כהנים הדיוטים לא היו יכולים מפני התפילין דגמרינו קו"ח דאסור בהקיסח הדעת מציץ משמע דקדושתו חמיר מציץ ונדחוק שם.

ולפ"ד ניקח שפיר לא מיבעיא לפ"ד הפר"ד דבארנו דפטורין אף משל ראש בשעת עבודה כמו הסוגיא דזבחים וא"כ הא ברפכת כהנים שהיה במקדש אשר שם היו מגביהין למעלה מראשיהו מפני שבמקדש היו אומרים את השם ככתבו כמו שכתב רש"י ז"ל משום דמברכין בשם המפורש והיה תיכף אחר עבודת תמיד של שחר כמבואר בדברי רבינו לעיל פי"ד מה' תפלה ועוד לא היה סילוק פל העבודה וא"כ לא היו מניחין אז תפילין של ראש ג"כ ולהכי מגביהין ידיהם למעלה מראשיהם אלא אפילו לפי מה שבארנו דהכוננה התם דאם אינו מבטל העבודה שרי להניח וא"כ הכא דהוא גזה"כ דמגביה למעלה מראשיהם ולהכי ר' יהודה ס"ל דאף כה"ג היה מגביה ידו למעלה מן הציץ מקרא דוישא אהרן את ידיו כו' וא"כ נדאי אז אינו מניחין תפילין של ראש כדי להגביה את ידיהם אבל הפהו גדול דאינו יכול לפשוט את הציץ בזמן של עבודה להכי של להת"ק דלא היה מגביה ידיו אבל כהנים הדיוטים נדאי לא היו מניחין תפילין אז כדי להגביה מראשיהם למעלה את ידיהם ואחרי שפתב רבינו לעיל בפ"ד מה' תפילין דכהנים בשעת עבודה פטורין מן התפילין לא צריף לבאר זה גבי נשיאת כפים כמבואר דהוא עבודה שאינו יכול ללבוש אז שצריף להגביה ידיו מקרא כמו שבארנו ודוק: הלכות ביאת המקדש פרק א הלכה א פל פהו הפשר לעבודה אם שמה יין אסור לכנוס בין המזבח ולפנים ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומה שפתב שעבודתו פסולה בפ' כה"ג אמרינו דשתי יין מחלל עבודה ופירש רש"י ז"ל דכתיב יין ושכר אל תשת וסמיה ליה להבדיל בין הקודש ובין החול משמע בין עבודה קדושה לעבודה מחוללת ומייתי ליה בפ"ב דזבחים (דף יז) עכ"ל.

והנה כמו שפירש רש"י ז"ל בסנהדרין הכא פן פירש במס' תענית (דף יז ע"ב) שתויי
זין דמתלי עבודה דכתיב זין ושכר אל תשפת וסמיה ליה ולהבדיל בין הקדש ובין החול
כו' דעבד עבודה כו' חילל וכן פירשו התוס' שם שתויי זין דמתלי עבודה דכתיב זין ושכר
וסמיה ליה להבדיל כו' והנה הגאון רי"ב ז"ל במס' תענית על הגליון תמה על התוס' ז"ל
במסקנא דנבחים (דף יח) איצטריה קרא ולהבדיל לדראש אחריןא ושתויי זין דמתלי
עבודה יליף התם מג"ש דחוקה חוקה וצ"ע עכ"ל.

ותמיה זו שלי גם פן על רש"י הוא דמפרש הכא ובסנהדרין כמו שפירשם התוס' כמו
שמביא הכ"מ הכא: ונ"ל לישב דברי רש"י ותוס' פן דהנה נדאי מקרא זה דלהבדיל נוכל
למילף ג"כ דמחלל עבודה ורק פינן דידעין מג"ש דחוקה אזי אמרינן דאמי הקרא
דלהבדיל לדראש אחריןא לכדב דאסור להורות אבל אם נצריה הקרא ע"ז דשתויי זין
גופיה מחלל עבודה שפיר למדין מגז"ה והוא מוכרח שם בפסגיא דגם מלימוד זה נוכל
לידע אף דלפי המסקנא ילפינן מג"ש משום זה דהנה שם בפסגיא מקשה הגמ' ומינה אי
מה שתויי זין דמתלי עבודה אף פרועי ראש דמתלי עבודה ובמס' סנהדרין מסיק זה
בקושא והנה לכאורה א"נ דזה דמחלל עבודה ילפינן בג"ש דחוקה חוקה הא קיימ"ל
במס' נבחים (דף ל ע"א) דדבר הלמד בג"ש אין חוזר ומלמד בהיקש וא"כ מיתה דכתיב
בהדיא ילפינן מהיקשא דפרע לא ישלחו זיין לא ישתו אבל הכא דמחלל עבודה דלא
ידעין רק מג"ש לא נוכל למילף בהיקש דאין חוזר ומלמד וזהו דמחלל עבודה נדאי
מיקרי קדשים דאין למדין למד מן הלמד ומכש"כ לפי תירוצ התוס' במס' יומא (דף כג
ע"ב) ד"ה ולבש בתירוצ השני דס"ל דלימוד על בגדי פהונה נמי מקרי קדשים ואין למד
הלמד וכן כתבו התוס' ישנים במס' יומא (דף לב ע"א) בשם הר"ש ז"ל שם דלימוד
לענין עבודה בבגדי פהונה מקרי קדשים ומכש"כ הכא אי גיליף במחלל עבודה מג"ש
אין למדין אח"כ מהיקשא ולכן כתבו רש"י ותוס' דילפינן מלהבדיל דהא א"ל הג"ש
ידעין שפיר מנה הקרא דולהבדיל דמחלל עבודה ושפיר מקשה הגמ' ומינה גיליף דפרוע
ראש מחלל עבודה היינו דנשאר הלימוד על חילול מקרא דולהבדיל ונדע אז אף על
פרוע ראש דמחלל עבודה אבל לפי המסקנא ילפינן מג"ש דחוקה והקרא אתיא לדראש
אחריןא ורק הביאו הכא דקושית הגמ' דנוכל לידע מן ולהבדיל מקרא מפורש והכ"מ
הביא דברי רש"י ז"ל ולא העיר בזה וצ"ע: הלכה ב הנה שיכור משאר משקין המשפרין
אסור להפגס למקדש ואם נכנס ועבד והוא שכור משאר משקין המשפרין אפילו מן
החלב כו' ה"ז לוקה ועבודתו פשיטה שאין חייבין מיתה אלא על היין בשעת העבודה
ואין מחלל עבודה אלא שכור מן היין עכ"ל.

וכתב הכ"מ ברייתא דר' יהודה אומר אין לו אלא זין שאר משפרין מניין ת"ל ושכר כו'
ושאר משקין דאזרה ומשמע לרבינו דהלכה כר' יהודה מדאמרינן התם פמאן אזלא כו'
כו' יהודה ואע"ג דבס"פ אלו מומין אמרינן דמתניתין התם אזלא דלא כר' יהודה הא
דקאמר גם בדוכתא פמאן אזלא הא דתניא כר' יהודה עדיף פן נ"ל לדחות לדעת רבינו
עכ"ל.

והנה מו"ח הגאון ז"ל ביאר דברי רבינו פן דהנה כפי מה שפירש הכ"מ הכא דרבינו
פסק כר' יהודה תקשה הרבה דהא ר' יהודה אמרינן במס' בכורות (דף מה ע"ב) דאף

בשאר משקין מחלל עבודה דרבינו הא פוסק דבשאר משקין רק לוקה ולא מחלל עבודה ועוד מה שכתב הפוסק משנה ואע"ג דבפ' א"מ אמרינן מתניתין דלא כר' יהודה הא דקאמר בגמ' בנכסותא כמאן אזלא הא דתניא כר' יהודה עדיף גם זה תמוה הא שם בבכורות מוקי סתם משנה רלא כר"י וקתם בכריתות ובכריתות ולדחות סתם משנה מקמי כריתות זה לא מצינו בש"ד ורק איפכא מצינו דכריתות נדחה מסתם משנה וע"כ יתיר דברי רבינו כן דדברי רבינו הוא פפי דברי בפירוש המשנה שכתב רבינו ז"ל שם בבכורות דהטעם דשפור משאר משקין לוקה אי עביד עבודה הוא מטעם דהוא נחשב במומין היתירים באדם מבהמה כמו החרש והשוטה והוא בכלל שאינו שנה בזרעו של אהרן ורבינו ז"ל מצא ראיה לדבריו דמבואר בתורת פהגים והובא בפילקוט ג"כ שם בפ' איש איש אשר בו מום דכולל שמה שפור עם חרש שוטה למילף מהלימוד מהמומין היתירין באדם שאינן בבהמה וא"כ רבינו לא ס"ל כר' יהודה והא דכתב דשפור בשאר משקין לקי אי עביד עבודה הוא מטעם דהוא נחשב במומין היתירין באדם מבהמה כמו החרש והשוטה והוא בכלל שאינו שנה בזרעו של אהרן ורבינו ז"ל מצא ראיה לדבריו דמבואר בתורת פהגים והובא בפילקוט ג"כ שם ע"פ איש איש אשר בו מום דכולל שמה שפור עם חרש שוטה למילף מהלימוד מהמומין היתירין באדם שאינן בבהמה וא"כ רבינו לא ס"ל כר' יהודה והא דכתב דשפור בשאר משקין הוא מטעם שאינו שנה בזרעו של אהרן ורבינו ז"ל לקמן בפ"ו מה' אלו וכאשר ביאר בזה התוי"ט בפ"ו דבכורות משנה ג' דרבינו ס"ל דלוקה בזה ולא כמו שפירש רש"י ז"ל דה"ל רק לאו הפא מפלל עשה ורבינו ס"ל דה"ל לאו גמור ע"ש: והנה יש להביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא שם (דף מה ע"ב) מה איפכא בין מומא לשאינו שנה בזרעו של אהרן א"ב מיחל עבודה ואמאי לא קאמר א"ב נמי מלקות דלשיטת רש"י ז"ל ע"ז לא לקי נמי אלא ודאי פדעת רבינו דלקי בזה שאינו שנה בזרעו של אהרן ורק לא מיחל עבודה ובאמת משמע כן בתו"כ דעל זה שאינו שנה בזרעו של אהרן מרבין מיתורא דקרא דאינו ראוי ושייך בהו לאו והא דאמר בגמ' מי ששנה בזרעו של אהרן ומשמע מי ששנה אין לא שנה לא והנה לאו הפא מפלל עשה כמו שפירש רש"י שם בע"ב הוא לגלות דקרא יתירא דמביא בתו"כ הוא ללמד ע"ז שאינו שנה בזרעו של אהרן דא"ל לא גזע על מה אכל כיון דילפינן מיתורא לשאר מומין מרבי להו ללאו שפיראמר בפירוש שם ולקי ומה שאמר בגמ' א"ב עשה לא גרים רבינו כמו שכתב התוי"ט ועיין משל"מ בפ"ו ה"ו אכל הקא שפיר מתורץ דהטעם דבשאר משקין בלאו משום דאינו שנה בזרעו של אהרן כן ביאר כמו"ח ז"ל.

ומצאתי ראיה לדברי הרע"ב ז"ל דבפירוש המשנה כתב בהדיא וז"ל ושלכור דמתניתין אינו אלא ששטה חלב הרבה או חלב ודבש כו' עד שנתבללה דעתו דאלו חשובין כבע"מ ואין מחללין עבודה ומשמע דמפרש דהמשנה דקחשיב שיפור בהדי הגי מומין הוא משום דהוי כמום שאינו שנה בזרעו של אהרן כמבואר ודוק: הלכה ו ואנשי בית אב של אותו היום אסורין לשמות בין ביום ובין בלילה שפא ישתה בלילה וישפם לעבודתו ועדיין לא סר יינו מעליו עכ"ל.

וְכַתֵּב ע"ז הַרְאָב"ד ו"ל א"א אֵינוּ מִן הַטַּעַם הַזֶּה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהַקְטֵרֶת אֵימורִין כָּל הַלֵּילָה עכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ דְּטַעַם זֶה דְּפִירֵשׁ הוּא פִירֵשׁ"י ו"ל וּלְדַעַת רַבֵּינוּ יֵשׁ לֹמֵר דָּאֵי מְשׁוּם הַקְטֵרֶת אֵימורִין הִנֵּה אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ שְׂיִקְטִירוּ אוֹתָם קִנְדָם שְׂיִשְׁתּוּ ע"כ.

וְהִנֵּה לַעֲנ"ד לֹא אָבִין אֶת דְּבַרֵי הַרְאָב"ד וְהַכ"מ ו"ל דִּהְיָה מְפָרְשֵׁי דְדַעַת רַבֵּינוּ הוּא דְאָסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין בְּלֵילָה שְׁלֹאֲחֶרְיוּ הוּא אַחַר הַיּוֹם וּמִקְטִיר הוּא הָאֵימורִין וְע"ז תִּקְשָׁה הָאֵיף אָמַר רַבֵּינוּ שְׂמָא יִשְׁכִּים לְעַבּוּדְתּוֹ וְעַדִּין לֹא סָר יֵינוּ וְהִלָּא לְמַחֵר אוֹתוֹ בֵּית אָב אֵינוּ עוֹבֵד עוֹד אֶלָּא נ"ל דְּרַבֵּינוּ קָאֵי עַל הַלֵּילָה שְׁלֹפְנֵינוּ טָרַם יִתְחִיל לְעַבּוֹד אָסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין שְׂמָא יִשְׁכִּים בְּיוֹם עַבּוּדְתּוֹ וְעַדִּין לֹא סָר יֵינוּ אָבֵל בְּלֵילָה שְׁלֹאֲחֶרְיוּ נְמִי רַבֵּינוּ מוֹדָה לְדַעַת רַש"י ו"ל דְּאָסוּר מְשׁוּם הַקְטֵרֶת אֵימורִין דְּנוֹהֵג כָּל הַלֵּילָה וְהוּא מִקְטִיר וְרַבֵּינוּ דְקָאֵי עַל הַלֵּילָה שְׁלֹפְנֵינוּ שְׂמָא לְמַחֵר יִשְׁכִּים כְּמִבְּנָאָר וְכֵן צ"ל הָא דְקָאֵמַר בְּגַמ' בְּתַחֲלָה דְאֲנָשֵׁי מְשָׁמַר אֵינוּ שׁוֹתֵה בְּיוֹם אָבֵל שׁוֹתֵה בְּלֵילָה וְהוּא נְמִי הִפִּי' בְּלֵילָה שְׁלֹפְנֵינוּ דִּהְיָה הֵתָם בְּגַמ' (דָּף יז) אָמַרְיֵנן דִּהַטַּעַם דְּאֵינוּ שׁוֹתֵה בְּיוֹם שְׂמָא תִּכְבֵּד הָעַבּוּדָה עַל אֲנָשֵׁי בֵּית אָב וְיִסְיֵיעוּ לָהֶם וְנִהוּ רַק בְּיוֹם דְּתִכְבֵּד הָעַבּוּדָה אָבֵל בְּלֵילָה שְׁלֹפְנֵינוּ דִּהַטַּעַם הוּא שְׂמָא יִשְׁכִּים לְמַחֵרְתּוֹ וְעַדִּין לֹא סָר יֵינוּ בְּבִקְרָה זֶה לֹא חִיִּישֵׁינוּ דְּתִיכְרָף בְּבִקְרָה הָעַבּוּדָה עַל אֲנָשֵׁי בֵּית אָב וְלִהְכִי בְּלֵילָה מִקְנֹדָם שְׁרִי לְשִׁתּוֹת דְּעַד שְׁתִּכְבֵּד הָעַבּוּדָה יָסוּר יֵינוּ מְעַלְיוּ אָבֵל בְּיוֹם חִיִּישֵׁינוּ שְׂמָא תִּכְבֵּד וְאָסוּרִים לְשִׁתּוֹת אֲנָשֵׁי מְשָׁמַר וְכִמוֹ שֶׁכַּתֵּב רַבֵּינוּ בַּה"ז כָּאֵן דָּאֵף דְּרַבֵּינוּ כַּתֵּב תַּחֲלָה בְּיוֹם וְאַח"כּ בְּלֵילָה וּמְפָרְשֵׁינוּ עַל הַלֵּילָה שְׁלֹפְנֵינוּ וְה"ל לֹמֵר אֶפְכָא בְּלֵילָה תַּחֲלָה אֵף מְצִינוּ כִּיּוֹצֵא בּוֹ בְּמַס' עֶרְכִין (דָּף כ"א ע"ב) בְּמִשְׁנֵה שָׁם וּמְכַרִּיזִין בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֵי וּמְפָרְשׁ לָהּ ר"י שָׁם דְּבַתַּחֲלָה בְּעֶרְבֵי וְאַח"כּ בְּבִקְרָה כְּמוֹ שֶׁכַּתְבוּ הַתּוֹס' שָׁם ד"ה בְּשַׁעַת וְאֵף שְׂאֲמָרָה הַמְשַׁנָּה בְּבִקְרָה וּבְעֶרְבֵי הַכּוֹנֵנָה הוּא דְתַחֲלָה הוּא בְּעֶרְבֵי וְאַח"כּ בְּבִקְרָה וְה"נ כֵּן כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: פָּרָק בַּהֲלָכָה יָא הָאֲבֵל אֵינוּ מְשַׁלַּח קַרְבָּנוֹתָיו כָּל שְׁבַעָה כו' וְכֵן מְצוּרַע אֵינוּ מְשַׁלַּח קַרְבָּנוֹתָיו כו"ז שְׂאֵינוּ רְאוּי לְבִיאָה אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֵינוּ רְאוּי לְהַקְרִיבָה אָבֵל הַמְּגוּדָה יֵשׁ בּוֹ סֶפֶק אִם מְשַׁלַּח אוֹ אֵינוּ מְשַׁלַּח לְפִיכָף אִם הַקְרִיב עָלָיו נִרְצָה עכ"ל.

וְהִנֵּה הַכ"מ בִּיאָר טַעְמוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דָּאֵם הַקְרִיב הוֹרְצָה מְשׁוּם דְּכִינוּ דְּמִגְנוּדָה לְשָׁמִים מִקְרִיב אֶפְלוֹ לְכַתְחָלָה א"כ מְגוּדָה לְבִרְיוֹת דֵּי אִם לֹא יִקְרִיב לְכַתְחָלָה אָבֵל בְּדִיעַבְדֵי הוֹרְצָה עכ"ל. וְלַעֲנ"ד נ"ל דְּפִשׁוּט נִיחָא דִּהָא רַבֵּינוּ פּוֹסֵק בַּפ"ו מֵהַל' ת"ת דְּכָל הַסְּפִיקוֹת בְּמִגְנוּדָה שְׁנִישְׂאָר בְּבַעֲיָא הַכָּל לְקוּלָא וְכֵן כַּתֵּב הָרָא"ש שָׁם בַּפ' א"מ דְּרַבֵּינוּ ס"ל דְּכָל הַסְּפִיק הוּא מְדַרְבְּנָן וְלִהְכִי פְּסִיקִינוּ לְקוּלָא וְא"כ ה"נ הִנֵּה סֶפֶק בְּדַרְבְּנָנוּ וּפְסִיקִינוּ דְּלְכַתְחָלָה לֹא יִבִּיא וְאִם הִבִּיא וְדָאֵי א"צ לְהִבִּיא קַרְבָּן אַחַר וְאֲזַלִּינוּ לְקוּלָא דְּבַדִּיעַבְדֵי הוֹרְצָה וְדוּק: פָּרָק גַּ הֲלָכָה ג' וּמְשַׁלַּחִין זָבִים וְזָבוֹת כו'.

וְכַתֵּב הַמְשַׁל"מ גְּרָסִינוּ בַּפ"ו דְּפְסִיחִים (דָּף סז) וְכָל זָב לְרִבּוֹת בְּעַל קָרִי וְאֲמַרְיֵנן הֵתָם מְסִייעֵי לַר' יוֹחֲנָן דְּאָמַר מְחִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וּב"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְשִׁתֵּי מִתְּבוֹת וּפִירֵשׁ רַש"י הֵנִי תַרְתִּי מִלִּי שְׁמַעֲיָנָהוּ כִּהְדִּי מְרַבִּיָּה וְכִהְדִּי אֲמַרְיֵנן כו' וְל"נ דְּתַלְיָא זֶה בְּזֵה דְּכִינוּ דְּאֲמַרְיֵנן כו'.

וְלַעֲנ"ד נ"ל לֹמֵר כֵּן דְּתַלִּי זָב"ז דִּהְיָה אֵיתָא בְּמַס' יוֹמָא (דָּף ו) מִבֵּיתוֹ לָמָּה פִּירֵשׁ תַּנְיָא רִיב"ב אוֹמֵר שְׂמָא תַּמְצָא אֲשֶׁתּוֹ סֶפֶק נִדָּה וְיָבֵא עָלֶיהָ כו' וְכַתְבוּ הַתּוֹס' וְק"ל דְּנָהִי דָּלָא

קדושי בקדושת עזרה מ"מ פהר הבית היתה ובעל קרי אינו רשאי לכנוס למחנה לוייה
דאמר במסכת פסחים וכל זב לרבות בע"ק אלא יש לפרש מביתו למה פירש ה"ל לומר
שפירשוהו למחילה אחת פהר הבית דמחילות לא נתקדשו עכ"ל.

וא"כ ניחא פשוט פנין דר"י אומר דבע"ק משתלח חוץ לשתי מתנות א"כ תקשה על
הברייתא למה לו לומר הטעם שפא ימצא ספק נדה ת"ל דאסור לשמש עמה במחנה לוייה
לכן הקדים תחלה מחילות דלא נתקדשו וא"כ יכול להפרישו לאחת המחילות ושפיר
אמרה הברייתא, שפא תמצא אשתו ספק נדה כמבואר: ועפ"ז ניחא נמי דברי רש"י ז"ל
במס' פסחים (דף פו ע"א) דכתב שם כ"א ר' יוחנן להא דמחילות לא נתקדשו בפתוחות
להר הבית דגבי שילוח בע"ק המשולח חוץ להר הבית אמרה דקאמר מחילות לא
נתקדשו ובע"ק נשלח חוץ לשתי מתנות ומותר לכנוס במחילות פהר הבית עכ"ל.

ומבאר המהרש"א דהארש"י ז"ל (דף מז) פירש וז"ל דר"י שמע תרנונייהו ואמרן ביחד
ונהו לפי מאי דס"ד ה"א דר"י בפתוחות לעזרה קאמר דא"א לבע"ק לבא לפתחה אבל
למה דמסיק ה"א דר"י בפתוחות להר הבית קאמר בע"ק מותר לכנוס בה בעומדת בסופה
לצד ירושלים עכ"ל.

והנה אפתי אינו מתורץ מנ"ל לרש"י ז"ל זה דר"י לפי המסקנא אמרן ביחד לאשמועינן
דבע"ק מותר לכנוס במחילות פהר הבית דלמא משום ששמע מרבו. ולפ"ד ניחא דר"י
תקשה פנין דאמר בע"ק משתלח חוץ לד' מתנות ל"ל להברייתא לומר משום ספק נדה
ע"כ אומר בזה דמחילות פהר הבית לא נתקדשו וכיון דהפרישה ה"ה פהר הבית דילפינן
ממלוואים כמו דר"י גופיה יליף במס' יומא וא"כ ע"כ מוכח דמחילות דפתוחות להר הבית
לא נתקדשו ובע"ק מותר לכנוס וצ"ל הטעם שפא ימצא ספק נדה כמבואר.

וכן לפי מאי דמבאר המשל"מ ה"א הא דילפינן שני הדינים ממשנה דתמיד דאומר שם
אינע קרי לאחד מהם ה"ה הולך במסיבה שתחת הר הבית ושם אומר מסייע לר"י
דמחילות לא נתקדשו ונדעינן תרנונייהו מזה נמי ניחא דהא ילפינן ממשנה זו דבע"ק הולך
במחילה שתחת הר הבית ודוק: הלכה ו עזרת הנשים משלחין ממנו טבול יום כו' עכ"ל
והנה מסתימת דברי רבינו משמע דכל טב"י אינו נכנס לעזרת נשים בין של בע"ק דאסור
מה"ת במחנה לוייה ובין של טמא שרץ וטמא מת דאינו אסור אלא מדרבנן במחנה לוייה
מ"מ משלחין מעזרת נשים וכן כתבו להד"א התוס' במס' יבמות (דף ז ע"ב) ד"ה וראה
כו' ולכל טב"י איירי בין בבע"ק ובין בט"ש ונבילה דאיירי ביה התם וכן כתבו בזבחים
(דף לב ע"ב) וכולהו טב"י אפילו דט"ש מת ונבילה איירי דאיירי ביה לעיל ומה שהגיה
הצ"ק בכל טמאים איירי ללא צורך הוא כמו דכתבו ביבמות דבכל טב"י איירי עיי"ש
וא"כ לפ"ז תקשה דברי המהרש"א ז"ל במס' פסחים (דף צב ע"ב) בתוס' ד"ה גבי דכתב
שם לא ידענא מהיכא פסיקא ליה דטב"י בשרץ וט"מ נמי גזרו בהו דלא יכנסו לעזרת
נשים דאימא דלא גזרו אלא בטב"י דקרי וזב משום דהטמא גופיה אסור בכל מחנה לוייה
אבל ט"מ ושרץ דמותרין במחנה לוייה מדאורייתא ל"ג בטב"י דידהו כדמשמע מהך
מתניתין דכלים דלא גזרו אלא בט"מ גופיה כו'.

ונעלם במח"כ דברי התוס' אלו במס' יבמות דכתבו מפני דהתם מיירי בכל טבול יום
דאומר מקודם וע"ז אומר דאינו נכנס לעזרת נשים והתם המשנה דכלים אמרה בחיל

ואומר דוקא הטמאים אבל בעזרת נשים אסור לכל טב"י פדברי התוס' ודוק: הלכה ה וכו מצורע שנקנס לירושלים לוקה עכ"ל.

והכ"מ הביא הסוגיא דפסחים (דף סז ע"א) דאמר רב חסדא מצורע שנקנס לפניו ממחיצתו פטור כו' ואע"ג דר"ח אמר דפטור פניו דפלוגתא דר' יהודה ור"ש הוא פוסק רבינו כר"י דהלכה כמותו לגבי ר"ש ור"ח א"ל דהאי ברייתא לא שמייע ליה מדלא קאמר הלכה כפלוני ואי הנה מסייע ליה הנה אמר הלכה כר' יהודה עכ"ל.

ועיון צל"ח שם מה שמבאר בזה. והנה נ"ל להקשות ע"ז מהא דאיתא במס' שבועות ד' ע"א במאי אוקימתיה כר' ישמעאל ולמלקות מראות נגעים מאי מלקות איכא וכתבו התוס' ד"ה מראות וא"ל כגון אם התרו בו שלא לכנס למקדש ונקנס או שלא לאכול בשר קודש ואכל כו' ואם התרו בו שלא לכנס למחנה לוי' ונקנס לפניו ממחיצתו הא אמר בפ' א"ד ד' ס"ז דלא לקי דהפתוב נתקו לעשה דכתיב ביד ישב עכ"ל ואם פדברי רבינו דלקי על מצורע שנקנס לפניו ממחיצתו דהלכה כר' יהודה ה"ל להגמ' לאוקמי המשנה פהלקתא ומראות נגעים הנה מלקוח לענין אם התרו בו שלא לכנס לפניו ממחיצתו דלקי לדידן: ונ"ל ליישב פן דהנה השער המלך כתב פאן לתרץ דברי רבינו דפוסק כת"ק דר"א דאמר מנין שאם דחקו זבין ומצורעין ונקנסו לפניו בעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהיו חייבין ח"ל וישלחו מן המחנה בשעה שטמאי מחים משתלחין זו"מ משתלחין ופוסק רבינו דלא כר"א אלא כת"ק וס"ל דחייבין על ביאת המקדש הכא בפ"ד הל' י"ב וא"כ תקשה היאך פוסק כר' יהודה דאי כר"י הא אמר החם הגמ' דהקרא דוישלחו אתא לכדר"א וא"כ דברי רבינו סותר להדדי ומתרץ דהא התם בפ' א"ד פרכינן לר"ש כו' מאי חומרא כו' אדרבא ב"ק חמור שפן מטמא במשהו ס"ל כר' נתן דתניא ר' נתן אומר משום ר' ישמעאל זב צריף פחתימת פי האמה וכינן שפן מצורע חמור מב"ק כו' אמנם לרבנן דר"נ דס"ל דמטמא בכ"ש כו' קרא דמצורע איצטריף לגופיה דלא נפ"ל מקו"ח דבע"ק משום דאיכא למיפרך מה לבע"ק שפן מטמא בכ"ש כו' ומשו"ה איצטריף קרא דבדד ישב ליטון לו מחנה שלישיית ולא לנתוקי לעשה כמבואר.

נמצא דלפ"ז ניחא נמי הקושיא שהקשיתי ממס' שבועות (דף ד) דהנה במנחות (דף צה ע"א) אמרינן בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא וזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן ורמינהו הוגללו הפרוכות הותרו זו"מ לכנס לשם אר"י ל"ק הא ר"א הא רבנן דתניא ר"א אומר יכול דחקו זבין ומצורעין ונקנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהיו חייבין ת"ל וישלחו כו' ופירש רש"י ז"ל הברייתא דאמר הכא הותרו זבין ומצורעין לכנס לשם אתיא כר"א דמיקל החם והברייתא קמייתא אתיא כרבנן דמחמירי עיי"ש.

והנה במס' זבחים (דף ס ע"ב) אמרינן הא דתניא בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלו וזבין משתלחין חוץ למחנה וח"א בפני מקומות כו' הא ר' ישמעאל הא רבנן עכ"ל נמצא דלפ"ד ר' ישמעאל אתיא הברייתא קמייתא דאמרינן שם דזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצה ובמס' מנחות שבארנו מוקי ליה הגמ' כרבנן דפליגי על ר"א בזה בזו"מ שדחקו לעזרה בפסח הבא בטומאה כו' וא"כ ס"ל כרבנן דפליגי על ר"א וא"כ לא מצי למימר דסובר כר' יהודה דלקי דהא פל עיקר דאמרינן דרבינו פוסק כר' יהודה אף שפוסק כרבנן דפליגי על ר"א הוא משום דס"ל דוב מטמא בכ"ש וא"כ ר"נ דאמר משום ר'

ישמעאל דצריף חתימת פי האמה ולא כרבינו דס"ל דסגי בכל שהו וא"כ שפיר קאמר הגמ' במאי אוקמתיה כר' ישמעאל ולמלקות מראות נגעים מאי מלקות איפא דלר' ישמעאל אם נכנס לפנים ממחיצתו לא לקי כר"ש ע"כ דלא מצי ס"ל כר"י דלקי דהוא ס"ל כרבינו דפליגי על ר"א דדחקו זו"מ וס"ל דחייבין ואחי ע"ז הקרא של וישלחו וס"ל דצריף חתימת פי האמה אבל לדין שפיר לקי כמבואר ודוק: הלכה יב טמא שנוכנס למקדש במזיד ענוש פרת שנואמר ואם לא כו' ובשרו לא ירחץ ונשא עונו כו'.

וכתב הכ"מ דפשוט הוא וקשה לי מ"ט לא הביא רבינו המקרא אשר הובא בגמ' דמפוח (דף יד ע"ב) דאמר שם בשלמא הפא למקדש טמא פתיב עונש דכתיב את משפן ה' טמא ונכרתה אלמא מהאי קרא ילפינן והוא פתיב תחלה במקרא וכן במסכת שבועות (דף ט"ז ע"ב) אמרינן טומאה בעזרה מנין אר"א פתוב אהד אומר את משפן ה' טמא וכתוב אהד אומר אח מקדש ה' ש"מ תרתי משמע דרק מהני תרי קראי ילפינן זה וילדעת רבינו ילפינן מקרא אחר אשר לא נזכר בגמ' וצ"ע: פירק ד הלכה ד וכן טמא שטבל ועבד קודם שיעריב שמשו עבודתו פסולה וחיוב מיחה בידי שמים עכ"ל.

וכתב הרמב"ד ז"ל א"א פיון שטבול יום שנוכנס למקדש בכרת היכי משפחת לה טב"י ששימש במיתה והאיפא נמי פרת בשביל ביאת מקדש ואינו מוציא אלא בכמה עכ"ל, וכתב הכ"מ די"ל דיש במיתה חומרא שאין בכרת ע"כ.

והמשל"מ דחה דבריו פאן ובפ"ג לעיל ה' י"ט וכן השעה"מ הקשה עליו פמה קושית מפמה סוגיות דאמרינן דמעילה איסור קל במיתה וקדשים חמירי דבכרת עיי"ש: ונ"ל ליישב דברי רבינו ז"ל דמשפחת לה שפיר גבי טב"י אף לא בכמה כמו שכתב הרמב"ד ז"ל דהנה שם במס' שבועות (דף יז) שמשקשה הגמ' אלא טמא ששימש במיתה ה"מ לה אי דלא שהה כו' אי דשהה בר פרת כו' עד שפא בקצרה יתפך בצניזא ונהנה שם במס' שבועות הקשה התורת חיים מאי מקשה הא משפחת ליה בכמה והתוס' מקשים שם בשם ר"ת מה בכך אי בר פרת הוא מ"מ איפא נפקותא טובא דהא קיי"ל חייבי פרייתות שלקו נפטרו מידי פרייתתן ואם תבטל הפרת נשאר עליו מיתה בידי שמים ועוד דנפ"מ במיתה כגון ששימש בטומאה ושגג בביאה בטומאת מקדש ע"כ: ונ"ל ליישב קושית התוס' והת"ח פן דהנה במס' סנהדרין (דף פג ע"ב) כתבו התוס' ד"ה ויליף ונ"ל הקשה הר"ח א"כ טבול יום שאכל תרומה יהיה במיתה כו' לכך נראה דהה"ד טבול יום שאכל תרומה במיתה ויש ליתן טעם דלא קחשיב ליה משום דטמא וטב"י מחד קרא נפקא כו'.

ונ"ל ליישב קושית התוס' שם פן דלהכי לא קחשיב גבי תרומה תרנוייהו טבול יום וטמא דלמה צריף למתני תרנוייהו דתרנוייהו שם טמא הוא ואי אכל תרומה הוא במיתה פחד גוונא ורק הקא קתני גבי שימש תרנוייהו טב"י וטמא משום דתרנוייהו אינו מירי פחד גוונא דטמא הא משפחת לה כגון אי נטמא במקדש ולא שהה ויצא דרף קצרה וכמו דמוקי להם שם במס' שבועות וכמו שכתב שם בהל' ג' אבל טב"י דבהה גוונא לא משפחת לה אלא כגון ששגג בביאה או בכמה או בבית יד ארנפה או לענין חייבי פרייתות שלקו דנפטרו מידי פרת ועתה נבאר לתרץ פן הברייתא דסנהדרין (דף פג) קתני גבי תרומה רק חדא ולא קתני תרנוייהו כמו דתני טמא ששימש וטב"י ששימש ש"מ דלהכי קתני תרנוייהו דרוצה להודיע לנו דבר שישנה בטמא ובטב"י לא משפחת לה והכי מקשה

הגמ' אי דעביד עבודה זה ודאי לא מצי למימר דהא בר פרת הוא וזהו פשיטא דל"מ לאוקמי ולא קושיא חדשה היא אלא ה"מ ליה ולא מ"ל בבמה או פגון ששגג בביאה או לחייבי פרישות שלקו דא"כ ה"ג איכא נמי בטב"י ולמה קתני תרנוייהו ומשני דאיכא גוונא דגבי טב"י ליכא פגון שנטמא בבית המקדש ובא בקצרה והפך בצינורא דזה בטב"י שנטמא מכבר וטבל לא משפחת לה ובטמא משפחת לה וכ"ז הוא רק על הפרייטא שם במס' סנהדרין דגבי תרומה לא קתני תרנוייהו וגבי שישמיש קתני תרנוייהו מתרץ לה פן אבל לדין משפחת לה מיתה גבי טב"י אי לקה על פרת כמו דפוסק רבינו בפה"מ במס' מכות או פגון ששגג בביאה והיזיד בעבודה כדברי התוס' ולא צריך לדחוק כמו הראב"ד ז"ל בבמה או בבית יד ארנה וגבי טמא שישמיש נמי שפיר הוא פן אי שגג בביאה כו' כמבואר גבי טב"י ומ"מ קתני לה רבינו לעיל בהל"כ ג"ג דין דנכנס בקצרה לאשמועין דהקא נמי חייב כמו דמוקי לה בשבועות שם ועיין במשל"מ לעיל פ"ג הל' י"ט ודוק: הלכה ז וכן הציץ מרצה כו' ולא על טומאת האדם שנטמא בטומאה ידועה אלא א"כ היתה הטומאה הדחוייה בצייץ מרצה עליה עכ"ל.

והנה השעה"מ פתב הקא וז"ל מדברי רבינו נראה דטומאה הדחוייה בצייבור הציץ מרצה עליו אפילו על טומאת הגוף וכן פתב הלח"מ בפ"א מה' פסוהמ"ק וזה שלא פדעת רש"י ז"ל בפ"ק דיומא (דף ז) וז"ל והציבור נדחית טומאת הגוף אצלם ולא ע"י צייץ מבואר מדבריו דס"ל דטומאת הגוף אין הציץ מרצה אפילו ע"י טומאה הדחוייה בצייבור וכן הוא דעת התוס' בפ' כ"ל (דף עז) ד"ה דלא ואפשר שהקריחו לרבינו לומר פן מפת קושית התוס' בפ' כ"צ כו' אף ק"ל כו' עוד אפשר כו'.

והנה פדברי רבינו הוא מפניש איתא בירושלמי דפסחים פ"ז ה' ה' וה"ז וז"ל אר"א ונשא אהרן את עון הקדשים עון הקדשים ולא עון המקריבים הפרש בין קריבין ליחיד לקריבין לצייבור הקריבין ביחיד אז אם יש אומרין פי המקריבין לצייבור בין שיל ובין שא"ל אם עבר וזרק הורצה כו' ופירש הק"ע הפרש מצינו שיש חילוק בין קריבין ליחיד לקריבין בצייבור וכן בין המקריבין ביחיד למקריבין בצייבור והא דאמרין דאינו נושא עון המקריבין הוא המקריבין ביחיד אבל לא בצייבור עכ"ל.

וכן באר שם בש"ק ד"ה הפרש ומה שאומר במנחות עון קדשים ולא עון המקדישים הוא רק לענין שמואל דלא שני בין יחיד לצייבור אבל טומאה הדחוייה בצייבור הציץ מרצה פדברי רבינו: אף קשה לי ע"ז מהא דאיתא במס' שבועות (דף ט ע"ב) אר"א מ"ס דר"ש א"ק עון העדה ונילף עון עון מציץ כו' מה להלן טומאת בשר אף פאן טומאת בשר אי מה להלן טומאת עולין כו' עון העדה פתיב עכ"ל.

וא"נ פדברי רבינו אפתי קשה דיכפר נמי על טומאת צייבור דדחוייה הוא כמו צייץ דמכפר ואמאי אמר דרק על טהור שאכל את הטמא מכפר ולא יותר וזה שפיר נוכל למילף מעון העדה וכמו התם דכתיב עון הקדשים ומכפר ע"ז וכיון דהתם קאי אליבא דר"ש ור"ש הא ס"ל טומאה דחוייה בצייבור בפסחים (דף עז) וביומא שם וא"כ בעינן לדידיה ריצוי צין וצ"ע: הלכה ח ואין הציץ מרצה אלא בזמן שהוא על מצחו שצאמר והנה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה' כו'.

והנה רבינו מביא דאינו מרצה אלא על מצחו פשיש מקרא זה שנאמר והיה על מצחו תמיד והא בגמ' שם אמר אפא דנה הקרא אתי לר"ש דתמיד מרצה ולר' יהודה דאינו מרצה רק פשישנו על מצחו יליף מקרא דעל מצח ונשא והנה זה נוכל לומר דבירושלמי ספ"א דיומא ובמס' חגיגה ספ"ב איתא אית חנא תני הציץ מרצה על מצחו אית חנא תני אפילו דנוית מ"ד הציץ מרצה על מצחו והיה על מצחו תמיד ומ"ד אפילו על נוית מהדא דיוה"כ עכ"ל, נמצא דהירושלמי יליף מקרא דתמיד דאינו מרצה רק פשעודו על מצחו וא"ל דרבינו נקיט דרשת הירושלמי.

אף זה תקשה דהא אמרינן בגמ' דיומא שם דלר' יהודה אתי הקרא דתמיד שלא יסיח דעתו ממנו וא"כ נהי דנה הקנשניא דהקשה הכ"מ על רבינו דפוסק דטוןמאה דחוייה בציבור ומ"מ פוסק דאינו מרצה אלא בזמן שהוא על מצחו וא"כ תקשה מכה"ג ביוה"כ זה מתרצים האחרונים פמה תירוצים דרק לר' יהודה לשיטתו תקשה אף הא רבינו זה ס"ל דלא יסיח דעתו דהא כתב בפ"ד מהל' תפילין הי"ד חייב אדם למשמש בתפילין ולכלי להסיח דעתו שקנשנתו גדולה מקנשנת הציץ כו' אלא דס"ל דאין להסיח דעתו מציץ וא"כ הא צריך לנה הקרא דתמיד ואיך יליף מקרא זה דתמיד דאינו מרצה רק פשעודו על מצחו: ונ"ל לומר פן דרבינו יליף מנה דהנה השאגת אריה מבאר בסי' ל"ח דמקשה פנין דאנן פסקינן דטוןמאה דחוייה מנ"ל דאסור בהיסח הדעת ומבאר פן דאמר שם דר' יהודה יליף על נשבר הציץ ממצח מצחו ור"ש מצח מצחו לא משמע ליה וא"כ לדידן א"ל דילפינן מקרא דמצחו על נשבר הציץ לבד דלכ"ע לא מרצה אבל אי אינו על מצחו לא נדע דאינו מרצה ולא צריך הקרא דתמיד לפי המסקנא לר"ש דתמיד מרצה עיי"ש שפאריו בנה ועתה נאמר פן רבינו יליף מקרא דמצחו דנה לר' יהודה משמע על לימוד זה וכן הירושלמי יליף מיתורא דמצחו דמקרא דעל מצח ונשא לא ידעינן רק על נשבר הציץ דנה סברא יותר דלא מרצה דבנה כ"ע מודים וא"כ אתי היתורא דמצחו לשאינו על מצחו פגון דתליא בספקתא דלא מרצה והירושלמי נמי סובר פן ונקיט שפיר רבינו הקרא דהיה על מצחו דמנה יליף וקרא של תמיד אתי באמת שלא יסיח דעתו וכיון דהתחיל דרש הקרא מסיק ליה אף דלא יליף מפל הקרא כמבואר ודוק: הלכה א וכל קרבן מהו כו'.

והנה הכ"מ הביא המשנה דפסחים (דף עו ע"ב) חמשה דברים באים בטוןמאה וא"נ בטוןמאה העומר כו' וזבחי ש"צ ושעירי ר"ח כו' ושם בגמ' אמר למעוטי חגיגת חמשה עשר וניתני נמי שעירי הרגלים הא תני זבחי ש"צ אמרי שעירי ר"ח אצטריכא ליה סד"א כו' וכתבו התוס' תימא ולתני שעירי ר"ח ולא לתני אידך עכ"ל: ונ"ל ליישב פן הצל"ח ז"ל כתב שם דכל קנשית התוס' הוא דלא לתני שלמי ציבור דעומר ושתי הלחם לא אתיא משעירי ר"ח דהרי אינן באין לכפר רק להתיר וגם לחם הפנים לא אתיא דהרי אינו קרב מלחם הפנים עצמו לגבוה פלים וכל הקנשניא של התוס' דלא לתני שלמי ציבור כו' ונ"ל פן דהנה שם בגמ' (דף עז ע"א) אמרינן מתניתין דלא כר' יוסי דאמר איהציץ מרצה על האכילות כו' לא ר' יוסי כר"א ס"ל דאמר דם אע"פ שאין בשור כו' מתקוף לה רב מרי נהי נמי כו' אלא שתי הלחם מא"ל וכ"ח ליקרב עמהו היינו שלמי ציבור א"כ ה"ל ארבעה ואנן חמשה תנו כו' אלא מחנורתא מתניתין דלא כר' יוסי ע"כ נמצא דשפיר צריך למכתב שלמי ציבור ולכתוב נמי הני שתי הלחם ולקחשב חמשה

ולאשמועינן דמתניתין דלא כר' יוסי ונהציץ מרצה על האכילות וא"ל הנה תני במשנה זבחי שלמי ציבור הנה אמינא דשתי הלחם הנה ליקרב עמהן ור' יוסי ס"ל כר"א דדם אע"פ שאין בשר וא"כ לא הנה ידעינן דהציץ מרצה על אכילות ומהשנה דלא כר' יוסי ושפיר תני נמי זבחי שלמי ציבור ודוק: הלכה יד היו כו' היתה פל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת כו'.

וכתב הכ"מ אע"ג דבגמ' לא נאמר רק לחזור על בית אב אחר ל"ד אלא משום דלר"נ אחר ב"א א"מ עכ"ל. והנה כ"ז נעלם מהגאון בעל מהדורא בתרא במס' ב"ק (דף קי) דכתב דרק על בית אב מחזירין ולא על משמר אחר עי"ש וצ"ע דהכא מפורש בדברי רבינו ההיפוך ודוק: פ"ק ה הלכה ג אין הפהן צריף כו' והוא שלא יצא מן המקדש ולא יישן ולא יטיל מום כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש ולא יישן ולא יטיל מום ולא יסיח דעתו היסח הדעת מבןאר שם וממילא משמע לשינה דסתם ישן מסיח דעתו עכ"ל, והנה בירושלמי דמס' יומא פ"ג הל' ז' איתא תני ישן טעון טבילה נתנמנם טעון קידוש ידים ורגלים עכ"ל.

והנה לפ"ז קשה לי על רבינו שסתם וכתב ואם עשה אחד מארבעתן צריף לחזור ולקדש דמשמע דאפילו ישן די לו בקידוש לבד ונהירושלמי הא אומר דרק אם נתנמנם די בקידוש אבל אם ישן בעי טבילה ומשמע דאם ישן אפילו בעזרה כמו דמקשה שם הירושלמי והלא אין שינה בעזרה כו' מ"מ טעון טבילה ולא מצינו חולק ע"ז ומ"ט פוסק רבינו דלא פהירושלמי: ונ"ל לישב פן דהירושלמי אזיל לשיטתו אבל לפי סוגית גמ' דידן ליתא זה דהנה בירושלמי אמר תחלה שם תני פהו שייצא לדבר עם חבירו אם להפליג טעון טבילה אם לשעה טעון קידוש ידים ורגלים ומסיכה לשעה קלה שנייא מסיכה שעשו אותה פהפליג נמצא דהירושלמי סובר דדבר זה פשיטא לנו דאי הפליג לזמן מרובה בעי טבילה ואי לא טבל עבודתו פסולה דהא היכא שהסיף את רגליו קיי"ל דאם לא טבל עבודתו פסולה כמו שכתב רבינו הכא בה' ה' הואיל ולא הסיף את רגליו עבודתו פשיטה משמע דזהו פשיטא דאם הסיף את רגליו דאף בדיעבד פסול אם לא טבל ולפ"ד הירושלמי הה"ד אם הפליג נמי פסולה דהא אומר דהמסיף רגליו הוא פהפליג וא"כ נימא נמי דהיכא שהוא ישן לא דמי למסיח דעתו לשעה קלה שטעון רק קדוש ידים ורגלים אלא דמי להפליג שהוא דבר שטעון טבילה ואי לא טבל עבודתו פסולה ואף א"נ דלא דמי ישן להפליג לזמן מרובה בבירור מ"מ גם מספק טעון טבילה דילמא דמי לזמן מרובה אבל הגמ' דידן ודאי חולק על הירושלמי בזה דהא קמיבעיא ליה שם ד' ע"ב יציאה אי פסולה ואמר ר"ש יצא חוץ לחומת העזרה אם לשהות טעון טבילה ואם לפי שעה טעון קידוש א"ל הבמ"ע פגון שייצא להסוף את רגליו ולהטיל מים הא בהדיא קתני לה פל המיסוף תני והדר מפרש נמצא דהגמ' שם בזבחים ס"ל דאי יצא אפילו לזמן מרובה ל"ב טבילה לכתחלה רק מספק ורק אי מסיף רגליו הוא חמור דבדיעבד פסולה אי לא טבל וכן פוסק רבינו הכא דאי יצא אף לזמן מרובה בעי רק לכתחלה טבילה מטעם ספק, דילמא יציאה פסולה ואי הסיף רגליו אף בדיעבד פסול אלמא דהוי אפכא מדברי הירושלמי דלא תלינו מסיף רגליו בכהפליג וא"כ לדידן אי ישן לא בעי טבילה מספק דהא פל עיקר מה שהפליג לזמן מרובה בעי לכתחלה טבילה מטעם ספק וא"כ בישן לא מחמירין לזמנות לזמן

מְרַנְנָה דְהֵתָם גּוֹפִיָה חוּמְרָא, מְדַרְבְּנָן מִטַעֲמָא סִפְקָא וּלְהִכִי לְדִידָן לֵא דְמִי רַק לְהִסְפֵּחַ דְעֵתוֹ לְשַׁעֲרָה קַלָּה דְאִינוּ בְּעֵי רַק קִידוּשׁ יְדִים וְרַגְלִים וְלֹא מְחַלְקִינוּ בֵּין יִשְׁוֹן לְנִתְנַמְנָם וּלְהִכִי אִינוּ מְחַלְקִי רַבִּינוּ בְּזֶה פְּמִבְּנֵי: וְנ"ל לְבָאָר הָא דְפּוֹסֵק רַבִּינוּ דִּינְצָא בְּעֵי קִידוּשׁ יְדו"ר מְסַפֵּק דְכָתַב הַכ"מ דְהִי בְּעֵי דְלֹא אֶפְשָׁטָא אֶף שְׂאוּמֵר שֶׁם אֵת"ל יְצִיאָה לֹא פְּסָלָה וְהָא קִי"ל דְדַעַת רַבִּינוּ הוּא בַּכ"ד דָּאֵת"ל פְּשִׁיטוּתָא הוּא וְא"כ נִפְשָׁט דִּי צִיאָה לֹא פְּסָלָה וְלֹא בְּעֵי קִידוּשׁ מ"מ נ"ל דְנִיחָא דְבָרֵי רַבִּינוּ דְהָא תְּחִלָּה אָמַר שֶׁם א"ל מַה שְׂתַּפְּסוּל אֵת"ל לִינָה לֹא פְּסָלָה דְלֹא פְּרִישׁ אֲבָל יְצִיאָה דְפְּרִישׁ אֶסְוִחִי מְסִיק דְעֵתָא א"ד פִּינּוּ דְבִידוֹ לְחִזּוֹר לֹא מִסַּח ת"ש כו' וְאֵת"כ א"ל טְוִמָּאָה מַה שְׂתוֹעִיל לְקִידוּשׁ א"ר אֵת"ל יְצִיאָה לֹא פְּסָלָה דְגַבְרָא חֲזִי אֲבָל הֵכָא דְגַבְרָא לֹא חֲזִי אֶסְוִחִי מְסִית דְעֵתָא א"ד פִּינּוּ דְבִידוֹ לְחִזּוֹר לֹא מִסַּח דְעֵתוֹ כו' וְא"כ גִּימָא פִּן דַּכ"ז דְאִינוּר אֵת"ל הוּא רַק לְפִי דְמִתְחִיל בְּרִישָׁא דְלִינָה לֹא פְּסָלָה וְא"כ הָא דְפְּסָלִינוּ בִּי צִיאָה הוּא מְשׁוּם דְכִינּוּ דְפְּרִישׁ אֶסַּח דְעֵתוֹ מ"מ אִיפָּא לְמַדְחֵי דְכִינּוּ דְגַבְרָא חֲזִי לֹא מִסַּח דְעֵתוֹ אֲבָל פִּינּוּ דְאֵנּוּ ס"ל דְלִינָה פְּסָלָה כְּמוֹ שְׂפּוֹסֵק רַבִּינוּ הֵכָא בַּה' ח' וְא"כ שְׁפִיר אֶמְרִינוּ מַכַּשׁ"כ דְלִינָה פְּסָלָה דְלֹא פְּרִישׁ יְצִיאָה אֶף דְגַבְרָא חֲזִי מ"מ אֶסְוִחִי דְעֵתָא וּפְסָלָה וְא"כ נִשְׂאָר לְדִידָן הַבְּעִיָּא פִּינּוּ דַּס"ל דְאֶף לִינָה פְּסָלָה וְדָאִי אִיפָּא לְמִימַר דִּישׁ סְבָרָא לְוִמֵר דַּכַּשׁ"כ יְצִיאָה פְּסָלָה וְלִכְּן שְׁפִיר הוּא עֲדִינּוּ הַסִּפְקָא וְדוּק: הִלְכָה י מְצִנָּה לְקַדְּשׁ מִמֵּי הַפִּיּוֹר וְאִם קִידְשׁ מְאָחַד מֵהַפְּלִי שְׂרַת ה"ז קִידְשׁ וְכָשָׁר עַכ"ל.

וְקָשָׁה לִי דְשֶׁם בְּזִבְחִים (דָּף כב) אֵי תָא ר' יְהוּדָה אֹמֵר יְכוּל יְהֵא כְּמוֹ מְקַדְּשׁ כְּדָרָךְ שְׁהַפִּיּוֹר מְקַדְּשׁ ת"ל כו' וְכִנּוּ גַחְוִשׁת לְגַחְוִשׁת הַקְּשִׁיתִיו וְלֹא לְדָבָר אַחַר וְזֶהוּ הֵתָם בְּלֹא חוּלְקָא וְצ"ע עַל רַבִּינוּ שְׁלֹא הִבִּיא זֶה: הִלְכָה יֵא הַטְּבִיל יְדִיו וְרַגְלֵיו בְּמֵי הַמְּקוֹנָה אֶפְּלוּ בְּמַעְיָן א"ז קִידוּשׁ כָּלֵל.

וְכַתַּב הַכ"מ בְּרִייתָא שֶׁם וּפְרִישׁוֹ דְמִי מְעַרְהָ פְּשִׁירִים לְטְבִילָה וְהָא ד"ד לְמִים חֲיִים כו' וְכַתַּב ע"ז הַמְּגִיָּה לֹא מְצִאתִי דְבָרֵי רַש"י בְּסוּגְיָא אוֹ אִילֵי הוּא בְּמַקּוֹם אַחַר עַכ"ל. וְהִנֵּה רַש"י זֶה נִמְצָא שֶׁם וּבְדָף כ ע"ב) ח"ל שְׁטַבֵּל דְמִי מְעַרְהָ וְהָא ד"ד לְמִים חֲיִים שְׁהֵם פְּשִׁירִים לְטְבִילָה וְזֶהוּ דְבָרֵי רַש"י שְׁמַבִּיא הַכ"מ: הִלְכָה טז וְכָל הַחוּצָץ בְּטְבִילָה חוּצָץ בְּקִידוּשׁ יְדִים וְרַגְלִים כו'.

וְהִנֵּה הַכ"מ לֹא הִבִּיא מְקוֹר לְדְבָרֵי רַבִּינוּ בְּזֶה. וְהִנֵּה הוּא בְּרִייתָא עֲרוּכָה בְּמַס' חוּלִין (דָּף ק"ו ע"ב) וְכָל הַחוּצָץ בְּטְבִילָה חוּצָץ בְּנִט"י וּבְקִידוּשׁ יְדִים וְרַגְלִים וְזֶהוּ דְבָרֵי רַבִּינוּ וְדוּק: פָּרָק ו הִלְכָה ו כָּל מִי כו' וְכָל מִי שִׁישׁ בּוֹ מוּם מִן הַמוּמִין הַמְּיֻחָדִין לְאָדָם וְעַבְרָא ע"פ שְׁהוּא לּוֹקָה לֹא חָלַל עֲבוּדָתוֹ עַכ"ל.

וְכַתַּב הַמְּשַׁל"מ אַעפ"כ לֹא חָלַל עֲבוּדָתוֹ הֵכִי אֵי תָא בַּפ"ו דְבְּכּוּרוֹת ד' מ"ג כו'. וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַגַּמ' אֵלוּ אֵין רְאִיָּה רַק עַל אֵלוּ הַמוּמִין דְאִינוּם מְפּוֹרְשִׁין בְּתוֹרָה בֵּין הַמוּמִין רַק דְקַחְשִׁיב לִיָּה מְשׁוּם דְאִינוּ שְׁנָה בְּזִרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן אֹמֵר דְאִינוּ מְחַלְלֵי עֲבוּדָה אֶף הִלֵּא קַחְשִׁיב גְּמִי גִבְּן וְחֲרוּם אֲשֶׁר כְּתוּבָה הַתּוֹרָה גְּבִי מוּמִי אָדָם אֲשֶׁר בְּבִהְמָה לִיתָא וּמִשְׁמַע דְזֶהוּ שְׁנָה לְכָל שְׂאָר הַמוּמִין דְקַחְשִׁיב שֶׁם אֲשֶׁר מְחַלְלֵי עֲבוּדָה מְקַרָּא דְמְסִיק וְלֹא יְחַלֵּל אֵת מְקַדְּשֵׁי וּמ"מ כְּתַב רַבִּינוּ סְתָמָא דְכָל הַמוּמִין שְׁבָאָדָם מְיֻחָדִין וּבְבִהְמָה לִיתָא אִינוּ מְחַלְלֵי עֲבוּדָה מְשַׁמַּע אֶפְּלוּ הִנֵּי וְאֶכְתִּי מַנ"ל זֶה דְגִבְּן וְחֲרוּם אִינוּ מְחַלְלִין עֲבוּדָה, וְנ"ל לְהִבִּיא רְאִיָּה מְגַמְרָא דְזִבְחִים (דָּף ט"ז ע"א) דְאֹמֵר שֶׁם אֶתִּיא מִבַּע"מ כו' מַה לְבַע"מ שְׁפִן עֲשָׂה בּוֹ קָרַב כְּמַקְרִיב

ופירש"י דמום פוסל בקרפון פדרה שפוסל בכהן וא"כ א"נ דמומין אלו דליתגנייהו בבהמה נמי מחלל עבודה אפתי הנה מצי יליף מהני מומין דאיתא באדם ומחללי עבודה ולא עשה קרב פמקריב אלא נדאי דהני מומין לא מחללי עבודה דאינו מחלל רק הני דאיתא נמי בבהמה פמבואר.

אף יש לדחות דהני דליתגנייהו בבהמה הוא משום דלא משפחת לה בבהמה שיהיו מומין פאלו דליתא האברים האלו בבהמה וא"כ שפיר מדחה דפסול מים' הוא פוסל גם בבהמה והני דלא פסלי בבהמה הוא משום דלא שניף להיות גבייהו וא"כ פינו דבאדם איתא ומום הוא להכי שפיר מחלל עבודה דחסרון מום פוסל גם בבהמה מה ששניף וא"כ א"ל דהני מחללי עבודה נמי וצ"ע: פרק ז הלכה ג מי שנסדק סתום אָזנו כו' מי שניקב סחוס אָזנו פּרשינה בין נקב עגול בין נקב אָרוך אם מצטרף לכרשינה ה"ז מום עכ"ל.

והנה המשל"מ לקמן בפ"ג מה' עבדים ה' ט' הקשה ע"ז מסוגיא דמס' בכורות (דף ל"ז ע"ב) דמקשה הגמ' ורמינהו מרצע א"ל אלא מרצע מניין לרבות כו' ומסיק אר"ת ל"ק פאן לשחוט פאן לפסול נמצא דלפסול הפהו הנה מיפסל בנקב כ"ש אף בפחות מפרשינה וא"כ תקשה הקא דביאר רבינו דין פסול פהנים בע"מ מ"ט לא קתני דנפסל אף בכ"ש ע"ש.

והנה נ"ל לישוב פן דהא בירושלמי פ"ק דקידושין אמר וירצע פחות מפרשינה שפא יבוא לידי פרשינה ויבוא התורה אמרה ושב אל משפחתו כו' נמצא דס"ל להירושלמי דאף לפסול איני פסל רק כדי פרשינה ורק אי נאמר שירצע בפחות חיישינו דילמא ירצע יותר ופוסק רבינו פהירושלמי זה דלא מחלק דאף לפסול בעי פכרשינה ומה שדחה שם המשל"מ דאין לפסוק פהירושלמי נגד גמ' דידן נ"ל לענ"ד לומר דהנה לרבינו הוכחה לפסוק פו.

דהנה שם במס' בכורות פתבו התוס' וא"ת מדפסול פהו משמע דהנה מום מדאורייתא כו' א"נ מום עובר הוא ידעין שלא יפסל אפילו לפי שעה משום דכתיב ושב אל משפחתו ודרשינו במס' קידושין למחזק שבמשפחתו עכ"ל.

נמצא דהתוס' ס"ל דאפילו אי לא הנה רק מום עובר מ"מ אינו נרצע מטעם זה דאינו שב אל משפחתו לפי שעה וא"כ קשה לי האיה הוכיחו רבנן דבמילת אין רוצעין דאל"כ איה תתיישוב זה דאמרינן דכהן אינו נרצע דהא במילת אינו נעשה בע"מ הא מבואר הקא בפסוגיא דמן העור נעשה בע"מ עובר פדאמר שם בגמ' א"ה מום עובר נמי אלמה תנן אכל לא מן העור וכן פירש"י שם במשנה אכל לא מן העור דהדר בריא אלמא דמום עובר הוא ורק דהדר בריא וא"כ יוכל היות דרוצעין במילת ומ"מ פהו אינו נרצע משום דנעשה בע"מ עובר ואינו שב למשפחתו קרינן פדברי התוס' וע"כ נ"ל דצריף לומר לפ"ז דבזה פליגי ר' יודן ברבי וחקמים דר' יודן נמי יספור בזה דכהן אינו נרצע דהא דרשא גמורה היא הקרא דושב אל משפחתו לכ"ע ורק בזה פליגי דר"י סבר דרוצע רק במילת לכל עבד דהני רק מום עובר דהא לעשות חבלה פנה באחר הוא אסור בלאו דבל יוסיף ורק הקא התירה התורה וא"כ אמרינן דהתורה לא התירה רק לנקוב במילת הפחות שבחבלה שהוא מום עובר ולא בפסוס שהוא מום קבוע ומ"מ ניחא דעבד פהו אינו נרצע דנעשה בע"מ עובר ואינו שב אל משפחתו אכל רבנן פליגי בזה גופיה וס"ל דאי ירצע

במילת דהנה מום עובר מיקרי שָב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ פִּינָן דִּיעְבוֹר הַמוּם וּא"כ מוֹכֶרֶת אֶתָּה לֹמֵר דְּמֵן הַסְּחֹס אֶתָּה רוֹצֵעַ וּלְהִכִּי הִפְהֵן אֵינוֹ נִרְצָע דְּאֵינוֹ שָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ וּא"כ תִּירוּץ זֶה שֶׁל הַגַּמ' פֶּאֵן לְפִסְוֹל פֶּאֵן לִיקָרֵב הוּא רַק לר' יוֹדֵן דְּאֵף בְּמוּם עוֹבֵר מִיקָרִי אֵינוֹ שָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ וּא"כ אֵינוֹ יְכוֹל לִרְצוֹעַ אֵף בְּפָחוֹת מִפְּרִשְׁיָנָה דְּהָא מוּם עוֹבֵר נְמִי אֵינוֹ שֵׁא"מ קָרִינוֹ אֲבָל לְרַבְּנָן דְּאָמְרוּ דְּדוֹקָא מִן הַסְּחֹס מִיקָרִי אֵינוֹ שָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ לִיתָא תִירוּץ זֶה פֶּאֵן לְפִסְוֹל וְצָרִיךְ לֹמֵר לְרַבְּנָן תִּירוּץ הִירוּשְׁלָמִי שְׁמָא יְבוֹא לִידֵי פְרִשְׁיָנָה וְכִינוֹן דְּפִסְקִינוֹן כְּחֻמִּים נְקֻטִינוֹן כְּהִירוּשְׁלָמִי דְּלֵא מְחַלְקִינוֹן כְּמַבְנֵאָר.

וְאֵף שְׁהִירוּשְׁלָמִי שָׁם פ"א דְּקִידוּשִׁין אֹמֵר שָׁם פֶּן ר' יוֹדֵן אֹמֵר הַמִּילַת הַזֶּה נִרְצָע שְׁלֵא זֶהָא פֶּהֵן וַיִּפְסֹל מְשַׁמֵּעַ דַּס"ל לר' יוֹדֵן דְּכִהֵן נִרְצָע וְרַק הוּא נִרְצָע בְּמִילַת וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה מוּם וְהוּא דְּלֵא כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוֹ דְּגַם לר"י אֵינוֹ נִרְצָע עֶבֶד פֶּהֵן מ"מ לְפִי סוּגִית הַגַּמ' דִּידֵן לֵא מְשַׁמֵּעַ פֶּן דְּהַגְמָא אָמֵר פֶּן נְחַמְמִים אֹמְרִים אֵין עֶבֶד פֶּהֵן נִרְצָע מְפָנִי שְׁנַעֲשֶׂה בַע"מ וּא"ת בְּמִילַת הִיוּ רוֹצְעִין הַאִיךְ עֶבֶד פֶּהֵן נַעֲשֶׂה בַע"מ הָא אֵין רוֹצְעִין אֲלֵא בְּגוֹבָה שֶׁל אַנְוֹן עַכ"ל הַגַּמ' וּא"כ מְשַׁמֵּעַ דְּחַמְמִים אֹמְרִים לר"י דְּזִהוּ דְּבַר בְּרוּר דְּעֶבֶד פֶּהֵן אֵינוֹ נִרְצָע וְהוּא מְשׁוּם דּוֹשֵׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ וּמְוָכָרָה הוּא דְּרוֹצְעִין בְּגוֹבָה ש"א וְלֵא בְּמִילַת וּלְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי אֵין הוֹכְחָה דְּהָא לְדִידֵיהּ לר' יוֹדֵן הִפְהֵן נִרְצָע בְּמִילַת וּמֵאִי הוֹכִיחוּ חַמְמִים לר"י אֲלֵא לְפִי סוּגִית גַּמ' דִּידֵן הוּא כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוֹ דַּר' יוֹדֵן סוֹבֵר דְּאֵינוֹ נִרְצָע פֶּהֵן וּמְשׁוּם דְּבְּמִילַת הַזֶּה נִרְצָע וְנַעֲשֶׂה מוּם עוֹבֵר מ"מ גַּם בְּזֶה אֵין לִרְצוֹעַ לְפִהֵן וּחַכ"א דְּעַל זֶה ל"ח פִּינוֹן דְּהוּא מוּם עוֹבֵר וַע"כ רוֹצְעִין מִן הַסְּחֹס כְּמַבְנֵאָר.

וְנִיחָא לִי עַפ"י דְּבֵאֲרָנוֹ דַּר' יוֹדֵן אָמֵר דְּבְּמִילַת הִיוּ רוֹצְעִין פִּינוֹן דְּאִיפֵא אִיסוּרָא לְחַבְּוֹל עֶבְדֵינוֹ לִיהַּ הַחֲבוּרָה הַעוֹבְרָת זֶה דְּאִיתָא בְּמַס' קִידוּשִׁין דְּף ס"א ד"א הַמְרָצֵעַ זֶהוּ הַמְרָצֵעַ הַגְּדוֹל וְהַזֶּה רַבִּינוֹ פְּתַב לְקַמֵּן בַּפ"ט מַה' עֶבְדִים ה' ג' וְרוֹצְעִין בְּמְרָצֵעַ שֶׁל מִתְּקַת כו' וְלֵא בִּינָר דְּבְּמְרָצֵעַ הַגְּדוֹל הִיוּ רוֹצְעִין אֲשֶׁר לְפִי הַנְּרָאָה אֵין חוֹלֵק עַל זֶה וְעַמְדוֹ ע"ז הַמְּפָרְשִׁים: וּנ"ל לֹמֵר פֶּן דְּלֵא בָּא הַז"א לֹמֵר דְּרוֹצְעִין דוֹקָא בְּמְרָצֵעַ הַגְּדוֹל וְרַק לְפִי שְׁבֵאֲרָנוֹ דְּאִיפֵא אִיסוּר בְּרָצִיעָה וּא"כ הִנֵּה אֲמִינָא לְמַעַט בְּחַבְּלָה מְהַדְרִין עַל הַמְרָצֵעַ הַיּוֹמֵר קִטְוֹן לְהִכִּי בָּא לֹמֵר דְּנוֹכַל לִרְצוֹעַ בְּמְרָצֵעַ אֵף הַיּוֹמֵר גְּדוֹל וְרַק מִיקָרִי מְרָצֵעַ וּל"ל לְבַקֵּשׁ קִטְוֹן דוֹקָא דִּיהִיָּהּ הַחֲבוּרָה קִטְוָה וּא"כ פִּינוֹן דְּרַבִּינוֹ אָמֵר סֵתָם וְרוֹצְעִין בְּמְרָצֵעַ שֶׁל מִתְּקַת מְשַׁמֵּעַ דְּשָׂרִי בְּכָל מְרָצֵעַ וּא"צ לְבַקֵּשׁ קִטְוֹן וְאֵף אֵי הוּא גְּדוֹל שָׂרִי דְּבִזְזָה דְּהַתוֹרָה אֲמָרָה הַמְרָצֵעַ מִתִּיר בְּכָל מְרָצֵעַ אֵף גְּדוֹל אֲבָל לֵא לְחַיִּיב לְבַקֵּשׁ הַיּוֹמֵר גְּדוֹל וְרַק דְּשָׂרִי בְּכָל מְרָצֵעַ כְּמוֹ דְּכַתֵּב רַבִּינוֹ כְּמַבְנֵאָר.

וְעוֹד נ"ל לִישֵׁב דְּבָרֵי רַבִּינוֹ הֵכָא פֶּן דְּהִנֵּה הִירוּשְׁלָמִי אָמֵר שְׁמָא יְבוֹא לִידֵי פְרִשְׁיָנָה כו' וּמְפָרֵשׁ לָהּ הַרִיטְב"א ז"ל בְּחִידוּשִׁיו לְמַס' קִידוּשִׁין דְּהָא דְּאָמֵר שְׁמָא יְבוֹא לִידֵי פְרִשְׁיָנָה אֵין הַפְּוֹנָה שְׁמָא יִטְעָה וְנַעֲשֶׂה נֶקֶב גְּדוֹל דְּלִזָּה לֵא חִי'שִׁינָן דְּהָא יֵשׁ אִיסוּר מְשׁוּם חוֹבֵל בְּחַבְּוִירוֹ וּבִזְזָה הוּא זִהִיר וְרַק חִי'שִׁינָן פִּינוֹן שְׁרוֹצְעִין בְּמְרָצֵעַ שֶׁל בְּרִזָּל וְזָרְכוֹ שֶׁל בְּרִזָּל שְׁמִנְקִבִין בּוֹ שְׁהַרְחֵב יִתְרַחֵב מֵאֲלִיו וְכְמוֹ דְּאָמְרִינוֹן בְּמַס' שְׁבַת דְּף קל"ו וּבְמַס' יְבָמוֹת דְּף ע"ו דְּבְּרִזָּל מִיזְרָף זָרִיף וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִתְרַחֵב הַנֶּקֶב יוֹמֵר מְפָרֵשׁ יָנָה מַעֲצָמוֹ וְזִהוּ פִּשְׁט הִירוּשְׁלָמִי וְיְבוֹא מַה בְּכָף הִינֵנוֹ דְּהִירוּשְׁלָמִי מְפָרֵשׁ פִּינוֹן דְּהוּא אֵינוֹ נוֹקֵב בְּיָדַיִם וְאֵינוֹ עוֹבֵר עַל אִיסוּר מַה לָּנוֹ לְחוּשׁ אִם יִתְרַחֵב וְאִימֵר הַתוֹרָה אֲמָרָה וְשָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ דְּהָא

התירה גלגלה לנו דכהן צריה לשוב אל משפחתו אחרי כן ואי נרצע אף נקב קטן דבשעת מעשה לא עבדינו איסורא אף פינו דדרכו להתרחב ממילא לא ישוב אל משפחתו ולהכי אינו נרצע כלל וא"כ ניקח שפיר דהתם בבכורות הא קאי אליבא דר' יוסי ב"ר יהודה דמקשה ור"י בר"י פענשה אין בציר מפענשה לא והנה ר' יוסי ב"ר יהודה הא ס"ל בפרייתא שם דשרי לרצוע בכל דבר בסול ובסירא כו' ולא בעי של מתכת דוקא וא"כ לימא הקשש שמא יתרחב דהא הנה של עץ ולהכי מחלק בין לשחוט ובין לפסול דאל"כ הא יכול לכהן לרצוע בשל עץ דלא יתרחב הנקב אבל לדידן דס"ל דבשל מתכת דוקא כמו שבארנו וא"כ שפיר הוא תירוץ הירושלמי שמא יעשה פרשינה שהוא סבא טובה שייתרחב הנקב ולא מחלקינו כלל בין לפסול ובין לשחוט כמבואר.

והנה הקרפן עדה שם בירושלמי מפרש ויבוא לידי פרשינה ומה בכך הא ה"ל טרוד בדבר מצנה ופטור פדתנו אם הוציא הלולב לר"ה פטור ע"כ ולימא זה דהא דטועה בדבר מצנה דפטור הוא רק מחטאת אבל איסורא איכא כמו כל איסור שוגג וכמו שלית ב"ד אם הוסיף מפה אחת דעובר על כל תוסף וא"כ חששו שפיר דבנקל יכול לטעות ויעשה נקב יותר גדול ויעבור על איסור אלא הוא כמו שבארנו דהא הנקב אף יותר גדול לא יעשה בעצמו ורק יתרחב מאליו אף בכ"ז גם לזה חששו דלא ישוב אל משפחתו או כמו שמפרש הפ"מ הכא דמה שמקשה הכא הירושלמי ויבוא לידי פרשינה הוא קושית הגמ' שלנו ויעשה בע"מ ומשום ושב אל משפחתו.

ומה שמקשה הק"ע בש"ק על רש"י שפירש ויעשה בע"מ הלא רציעה מצנה הוא והקשה הלא מטיל מום בקדשים לוקה ועוד דבכהן פתיב וקדשותו כו' לענ"ד לא קשה מידי דהא גם בישראל איכא איסור לעשות חבלה משום איסור כל יוסיף להכות ורק הכא התירה התורה לרצוע וא"כ גם בכהן לא חיישינו אי איכא עוד איסור בע"מ דהא זהו מצנה מה"ת ואמרה התירה אמרה ושב אל משפחתו א"כ צנתה דגם פהו ישוב אל משפחתו ובנדאי אין רוצעין דלא יעשה בע"מ כמבואר ודוק: פירק ט הלכה ב אע"פ שהזרין מוזהרין אין חייבין מיתה אלא על ד' עבודות בלבד עכ"ל.

וכתב הכ"מ פלוגתא דרב ולוי במס' יומא ד' כ"ד ופוסק רבינו פרב דלוי ס"ל אף תרומת הדשן ע"כ והמשל"מ פתב וז"ל ובירושלמי הביא מחלוקת זה בשם ר' יוחנן ור"ל דר"י מחייב פלוי ולפ"ז ה"ל לפסוק כר"י נגד ר"ל כו' ועוד הקשה כמו"ח ז"ל דשם בעי רבא עבודת סילוק בהיכל כל מהו והא בעיא אליבניה דלוי דס"ל דעל עבודת סילוק חייב וא"כ ה"ל לרבינו לפסוק פלוי דרבא דהוא בתרא בעיא אליבא וכמו דאשכחן לקמן בפ"ו מה' מעה"ק ה' כ"א דפוסק רבינו פאבא שאול אף דה"ל יחידאי משום דרב אשי קמבעיא אליבניה וכמו שכתב התוי"ט במשנה דמס' זבחים ד' ב' ק"י וכן בש"ד וא"כ ה"ל לרבינו לפסוק פלוי ולמיקחשב תרומת הדשן: ונ"ל לישוב דברי רבינו דפוסק פרב וכו' ל פן דהנה שם בסוגיא אמרינו מ"ט דרב דכתיב ואתה כו' עבודת מתנה ולא עבודת סילוק כו' וללוי פתב רחמנא לכל דבר המזבח ורב ההוא לאתויי שבע הזאות כו' וללוי נפ"ל מדבר וכל דבר ורב דבר וכל דבר לא דריש ואימא לכל דבר המזבח כלל עבודת מתנה פרט כלל ופרט אין בפלל אלא מה שבפרט עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא א"ק ולמבית

לפרונכת ועבדתם למבית לפרונכת הוא דעבודת מתנה אין עבודת סילוק לא הא בחוץ
אפילו עבודת סילוק ע"כ.

והריטב"א ז"ל בחידושו פתב על הא דאמר רב לא דריש לא דלא דריש כלל דהא ליפא
מ"ד דלא דריש לכל כו' א"נ דלכללא אתיא למדרש כלל ופרע והיינו דפרכינן בסמוך
ואימא לכל דבר המזבח כלל עכ"ל הריטב"א: והנה צריך להבין לפ"ד של הריטב"א ז"ל
דבר דריש לכל על כללא ופרטא וילוי לא דריש במאי פליגי דלוי ס"ל דמקרא של
ולמבית לפרונכת חזינו דלא דרשינו כלל ופרט וילוי דריש ונ"ל לומר פן דהנה התוס'
ישנים פתב פאן ונ"ל לרב למאי איצטריך למבית לפרונכת י"ל דס"ד פיון שעבד לפני
ולפנים יהא חייב דאפילו בביאה ריקנית יש לו לזר להתחייב אם הנה מזיד וכן פירש
הר"י עכ"ל.

נמצא דלרב אתיא הקרא דלמבית לפרונכת כה"כ דלא נטעה לומר אף אם עבודת סילוק
לחייב שם משום דאפילו בביאה ריקנית חייב שם מיתה ודריש כללא ופרטא וילוי לא
דריש פן וצריך להבין מנ"ל לחדש ללוי דהקרא של ומבית לפרונכת אתיא לגלוי דלא
ילפינו כללא ופרטא ורק למבית לפרונכת הוא דחייב על עבודת סילוק נמי דילמא אתיא
פרב רלא נימא להיפך דעל עבודת למבית לפרונכת פיון דעל ביאה ריקנית חייב במזיד
מיתה חייב נמי על עבודת סילוק נאחי קרא לגלות לנו אפפא: ונ"ל דבזה פליגי דהנה
איתא במס' מנחות (דף כז ע"ב) מבית לפרונכת ואל פני הפפורת במיתה ר' יהודה אומר
כל היכל פולו ולמבית לפרונכת בארבעים ואל פני הפפורת במיתה ע"כ.

נמצא דלר' יהודה מבית לפרונכת על ביאה ריקנית אינו חייב מיתה וא"כ לא מצי למימר
דאתי הקרא פמו לרב לומר דעל מבית לפרונכת חייב משום דאפילו על ביאה ריקנית
דלא לר' יהודה אינו חייב מיתה על מבית לפרונכת על ביאה ריקנית ורק על פני הפפורת
חייב מיתה וע"כ צ"ל דאתי למימר דעל מבית לפרונכת הוא דחייב דוקא על עבודת מתנה
ולא על עבודת סילוק הא מבחוץ אף על עבודת סילוק נמי חייב וכן נמי ר' יוחנן דסובר
בירושלמי פלוי וסבור נמי פן כו' יהודה אכל רב ס"ל פרבנו פמו דס"ל לדידן דאף על
מבית לפרונכת חייב מיתה וצרי קרא לגלות לנו ההיפוך דעל מבית לפרונכת נמי פטור
וא"כ ניחא נמי דברי רבא דמבעי אליבא דלוי דאמרנו שם במנחות ורבנו ה"נ דל"ל יהא
דב"ר אל פני הפפורת ההוא למעוטי דרף משופש כו' ובמס' זבחים (דף פב ע"ב) אמר
שם אמר אבבי ל"נ אלא לדרף משופש א"ל רבא והא הבאה פתיב ביה והתוס' שם מקשים
מהסוגיא דמנחות דאמר דלרבנו ממעטי מקרא דרף משופש ול"ל קרא ת"ל דכתיב הבאה
כו' וא"כ א"ל דרבא כו' יהודה ס"ל באמת ולא פרבנו למעט דרף משופש דהבאה פתיב
ביה וא"כ שא שפיר ס"ל נמי פלוי שם ביומא אכל אנו דס"ל פרבנו וכמו דס"ל במס'
יומא (דף נג) לסתמא דגמ' דעל מבית לפרונכת חייב מיתה שפיר פסקינו נמי פרב דעל
תרומת הדשן פטור דדרשינו כלל ופרט פיון דס"ל פרבנו הכא בפ"ג ה' ט' דעל מבית
לפרונכת ח"מ שפיר פוסק פרב פמבואר והנה בס' מהר"ם ברבי מתרץ ונ"ל ול"נ לתרץ
בצירוף עוד שם גושפא דאמר על הרב ודלוי בשניהם ח"פ וקשיא הפרקיות אהדדי כו'
ונ"ל לתרץ פן דהנה התוס' ישנים במס' יומא פתבו דאיצטריך לרב לרבות שבע הגזאות
שבפנים ושבעצורע משום דס"ד דהנה עבודה שיש אחריה עבודה דהא צריך להזות על

קרנות המזבח קמ"ל פינן דעכ"פ מדם זה אינו מזה על הפרוכת הנה גמר עבודה ולכאורה קשה דהא לא צריף פלל קרא דאל"כ היכי משפחת לה פלל דמבית לפרוכת דהיינו לפני ולפני דכתב רחמנא אל מבית לפרוכת ועבדתם עבודת מחנה דהא ליתא חסם אלא שתי עבודות הזאת בין הבדים וקטורת ואם הזאה בהיכל גבי פר ושעיר הגשפין הוי עבודה שיש אחריה עבודה דצריף להזות על קרנות המזבח הה"ד הזאה בין הבדים נמי הנה עבודה שיש אחריה עבודה דהא צריף להזות אח"כ על הפרוכת ועל המזבח וא"כ בהזאה ליתא מיתה ולא משפחת לה אלא בקטורת ובזה נמי לא משפחת מיתה משום זרות דחייב פרת משום הבצרה שלא לצורך ביוה"כ וכרת חמור ממיתה בידי שמים וא"כ קשה ל"ל לרב על המזבח לרבות שבע הזאות שפפנים כו' ת"ל דמוכח מן ומבית לפרוכת כו' אף אם אמרינן מקלקל בהבצרה פטור ל"ק דמן יוה"כ פטור דמקלקל בהבצרה הוא אבל אם מקלקל בהבצרה חייב מוכרח פלוי ול"ק הבריייתא אהדדי דתנאי הוא דחד ברייתא דכרב אתיא כמ"ד מקלקל בהבצרה פטור ואידך כמ"ד חייב ורבינו לטעמיה דפוסק כמ"ד מלאכה שאצ"ל חייב משה"כ ס"ל פלוי עכ"ל: והנה לפי מה שנגאאר לקמן בפ"ח מה' פסוהמ"ק הי"ב דברי התוס' במס' יבמות (דף לג ע"ב) דכתבו דהיא דהותר מפללו אפילו אי הוי איסור חמור אפה"כ חל עליו איסור קל והוכיחו זה מדאמרינן התורה אמרה יבוא איסור גבילה ויחול על איסור חלב וא"כ ה"נ יש לדחות דאיסור יוה"כ הוי הותר מפללו במקדש וכמו שכתבו שם התוס' ביבמות דנה מקרי הותר מפללו ולפ"ז נדחה תירוץ המהר"ם ברבי דה"נ חייב איסור זרות על הבצרה משום דהוי הותר מפללו ואף שהתוס' כתבו שם עוד ת"א מ"מ זה נדאי ס"ל דטרופה חל על חלב ומוכרח מזה נדאי כתירוץ הראשון של התוס' שבארנו.

ולפי מה שתרצנו ניחא שגני הבריייתות דסתי אהדדי דתליא בפלוגתא דתנאי ונדא אתיא כו' יהודה ונדא אתיא כרבנן פמבנאר. ובהאי ענינא נ"ל לתרץ קושית התוס' ישנים שהקשו ונ"ל ב"ר עבודת סילוק בהיכל מהו תימא לרבי אמאי לא פשיט להו דפטור מדלא חשיב ליה ללוי לעיל ול"ל משום דלא מיירי אלא במזבח החיצון דהא פריף בסמוך אלא זר שסידר את המערכה לחייב עליה אלא פשיטא דל"ח מיתה מדלא מנה ליה עכ"ל: ונ"ל לומר פן דהנה לכאורה לאו אליבא דכ"ע צריף זה הא דמקשה שם הגמ' בהאי סוגיא גימא פלל ופרט ומתרץ א"ק ולמבית לפרוכת דהא התוס' כתבו ד"ה אין ואע"ג דלא דמי פללא בתרא לכללא קמא הא דיינינן באלו טריפות כה"ג כו' עי"ש ובאמת י"ל דהאי סוגיא פאן ס"ל כמ"ד דלא דיינינן כה"ג בכלל ופרט דהא יש פלוגתא בזה ת"ק ות"ב עי"ש ולהכי צ"ל ולמבית לפרוכת כו' אבל למ"ד דיינינן בכה"ג בכלל ופרט וכלל ול"צ התירוץ של א"ק ולמבית לפרוכת אלא יתרץ פדברי התוס' דה"ל שגני פללות הסמוכות והטל פרט ביניהם.

והנה התוס' ישנים כתבו הא דק"ל על לוי ונימא פלל ופרט ולא מקשה סתם עבודת מיתה ל"ל משום דאמרינן דאתי למעט עבודת סילוק שבהיכל עי"ש בד"ה עבודת. ועתה ניחא שפיר דמדברי לוי ליכא למיפשט דא"ל דלוי באמת ס"ל דעל עבודת סילוק שבהיכל פטור משום קרא של עבודת מתנה ממעטי עבודת סילוק שבהיכל פדברי התוס' ישנים שהבאתי ועל מבית לפרוכת לא ממעט דיספור פדברי רבנן ואתי למעט אפפא דל"נ מבית לפרוכת חייב על עבודת סילוק ואי תקשה לימא פלל ופרט יספור כמ"ד

דשני פללות הסמוכות הטל פרט ביניהן אף דלא דמי ולהכי קחשיב אכל לדברי המתרגם דתרגם דקרא דעבודת מתנה אחי על מבית לפרונכת וס"ל דאין דנין בכלל ופרט פללות הסמיכות בעי שפיר בהיכל מהו אם לפני דמי או לחוץ וכפי דמתרגינן פן מיבעי ליה לרבא ומדברי לוי ליתא למיפשט דהוא יספור באמת דעל היכל פטור בקרא דעבודת מתנה על היכל קאי ודוק: הלכה ג פיצד כו' וכתב הכ"מ שם ויש לתמוה למה השמיט רבינו ממצה ואפשר לומר דבכלל אחת מפל הזאת הדם הוא משמע לרבינו עכ"ל.

ונ"ל לומר הא דבריינתא קחשיב ליה בהדיא ולא פלל בהזאת משה"כ דהנה איתא שם והנה בחטאת העוף הממצה והמקטיר בעולת העוף וכתב רש"י ז"ל מזה איתא בחטאת העוף וממצה בעולת העוף ועי"ש בני התוס' והתוס' ישנים פתב וז"ל והא דלא קחשיב מיצוי בחטאת העוף משום דפלוגתא הוא במס' מעילה (דף ת) אי מעפבא ועיין חידושי הרשב"א שם שפתב דהבריינתא הוא גופיה אחי לאשמועינן דמיצוי הוא רק בעולת העוף ולא בחטאת העוף דמיצוי ל"מ וקחשיב מיצוי אף שבכלל הזאה הוא לאשמועינן האי דינא דמיצוי רק בעולת העוף ולא בחטאת העוף אכל לדידן דפסקינן כמ"ד מעפבא אף בחטאת ל"ל למיתני פלל דבכלל הזאות הוא כמו שפוסק רבינו לקמן בפ"ז ה' מעה"ק ה"ז דמיצוי חטאת מעפבא ודוק: הלכה ז וכן הדלקת הנרות פשיטה בנרות לפיקה אם היטיב הפהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליק עכ"ל.

וכתב הרמב"ד ז"ל הפליג פשאמר מותר לזר להדליק אלא שאם הדלק פשרות עכ"ל. וכתב הכ"מ בשם הרשב"א דלהכי פתיב בהעלותה את הנרות ולא פתיב יעלה את הנרות משום דלא עבודה כו' וטעמו של רבינו פיון דלא עבודה משרי נמי שרי כמו שחייטה שפותר בנרות עכ"כ.

ולענ"ד נ"ל קצת ראיה לדברי רבינו דבמשנה דנזבחים (דף קיד ע"ב) קחשיב פמה דברים דאין חייבין משום זרות והתוס' במס' סנהדרין (דף פב ע"ב) ד"ה והמציק פתבו הדלקה דלא קחשיב משום דלא עבודה הוא עכ"ל.

ובזה הא אפתי אינו מיושב דהא הגמ' דחוק הרבה במס' יומא (דף פד) דמנ"ל דהדלקה לאו עבודה ול"ד להצמת אליתא עיי"ש ואפתי ה"ל להמשנה לאשמועינן דלאו עבודה היא ואינו חייב אף דלכתחלה אסור פדברי הרמב"ד ז"ל אע"כ צ"ל פדברי רבינו דכיון דאמרינן בזה דלאו עבודה הוא שרי אפילו לכתחלה והוא פשחייטה דכשיטה בנרות והמשנה לא קחשיב התם רק מה שאינו חייב ולא מה שפותר לכתחלה כמו דלא קחשיב שחייטה וזהו נמי פנונת התוס' דהדלקה לאו עבודה ושרי לכתחלה ולהכי לא קחשיב שם ועיין בצאן קדשים שם פמשנה דנעלם מאתו דברי התוס' אלו במס' סנהדרין עיי"ש ודוק: הלכות איסורי מזבח פרק א הלכה ד השוחט בע"מ לשם קרבן לוקה כו' עד שגרי נאמר בהן לא תקריבו אלה לה' כו' וכתב הלח"מ אכל מ"מ קשה לי על רבינו ועל רש"י ז"ל דה"ל לפרש פלישנא בתרא דאמר שם בגמ' דלרבנן נמי מפיק מעל המזבח וקרא דלא תקריבו אחי לבמת יחיד ולפי ההיא לישנא אתיא ברייתא דספרי דמפיק ליה מקרא דעל המזבח ככ"ע עכ"ל ונ"ל לענ"ד לישוב פן דלכאורה קשה לפי לישנא קמא דמפיק ליה מלא תקריבו דמעוה וכתות ולא אחי על במת יחיד מנ"ל דלוקה על בע"מ בבמת יחיד.

ונ"ל לומר פן דהנה במס' זבחים (דף קכ) אמרינו שם ת"כ דר' יוחנן כו' מומין וזמן בגדולה ובקטנה ופירש רש"י ומומין דלא אשכחן דשרינהו בקטנה עכ"ל. ולכאורה קשה ה"ל לרש"י ו"ל לומר כמו דאמרינו פאן בתמורה דמקרא דמעל המזבח מפקינן זריקה ומקרא דלא תקריבו אתי למעט במת יחיד דבע"מ פסול בהו ומ"ט פירש משום דליפא קרא למשרי: וע"כ נ"ל לומר פן דהנה שם בתחלה איתא עולת במת יחיד רב אמר אינה טעונה הפשט ונתוח ור' יוחנן אמר טעונה הפשט ונתוח וקמפלגי בדריה"ג דתנא ריה"ג אומר עולה שהקריבו ישראל במדבר אינה טעונה הפשט ונתוח כו' מ"ס מאנהל מועד ואליף ל"ש במה גדולה ול"ש במה קטנה ומ"ס בבמה גדולה אין בבמה קטנה לא ת"כ דר"י דברים כו' הפשט ונתוח בגדולה ובקטנה ופירש רש"י שם שחיטה הפשט ונתוח דלא אשכחן בהו מיעוטא ע"כ.

נמצא דבזה פליגי רב ור' יוחנן דרב סבר דכיון דלא אשכחן קרא לרבות הפשט ונתוח בבמה קטנה אמרינו דלא צריך פלל הפשט ונתוח רק בבמה גדולה ור"י סבר דכיון דלא אשכחן קרא למעט אמרינו גם הפשט ונתוח בבמה קטנה וכן גבי מומין לכאורה נמי איפא למימר הכי דרק לרב פיון דלב"נ קודם קרבנות אנהל מועד הנה שרי להקריב בע"מ ורק מחוסר אבר פסלי ובירושלמי בפ"ט דמס' פסחים איתא חד מ"ד דבדוקין שבעין לא פסול בפסח מצרים ומה שכתב שם קרא דתמים הוא לרבות מחוסר אבר פוסל בהו ועיין תוס' חולין (דף עט ע"ב) ובחידושי בארתי בזה כמה סוגיות ואכ"מ נמצא דלהאי מ"ד בירושלמי קודם קרבנות אנהל מועד גבי ישראל לא מפסול אי לא הנה לנו הקרא של לא תקריבו דפסול אף בבמת יחיד וכמו הפשט ונתוח דיו"ט וצריך קרא לרבות על במת יחיד ואי לא מקרא ה"א דכשר בבמת יחיד אפילו בע"מ ואתי הלישנא בתרא דתמורה ע"כ פתב דאמר א"ט הפשט ונתוח ולהכי צריך קרא לרבות בע"מ מקרא דלא תקריבו אבל ר' יוחנן דאמר דכיון דליפא קרא למשרי ודאי טעונה הפשט ונתוח פן גבי בע"מ נמי לא בעי קרא לאסור וכיון דנאסר גבי ישראל שנה לנו במה גדולה לבמה קטנה ולא צריך קרא דלא תקריבו דמעוה על במת יחיד ואתי הלישנא קמא שם בתמיה דמפיק מלא תקריבו על זריקה ולא אית לן קרא על במת יחיד כר"י דל"צ פלל קרא לזה ולהכי ה"א גבי הא ברייתא דת"כ דר"י דאמר דטעונה הפשט ונתוח שפיר פירש רש"י דליפא קרא גבי מומין דשרי בקטנה דכיון דס"ל להך ברייתא כר"י דל"ט הפו"נ גם על במת יחיד לא צריך קרא לאסור ונדעינן שפיר מהא דליתא קרא למשרי ולא מבעיא קרא בתמורה כל"ק שם ועתה ניחא דברי רבינו ורש"י ו"ל דכיון דקיי"ל רב ורב יוחנן הלכה כר"י ועוד דת"כ כר"י וא"כ לא צריך פלל קרא על בע"מ בבמת יחיד ואתי הקרא לא תקריבו על זריקה ודוק: שם מפאן אמרו לוקה ד' ועיין כ"מ ולקמן בפ"א מה' תמורה נתרץ דברי רבינו בס"ד: הלכה יב פל פסולי המוקדשין כשיפדו מותר לשוחטן בשוק של טבחים ולשקול בשרם בליטרא כשאר החולין חוץ מן הבכור ומעשר מפני שמכירתם בשוק מוסיף בדמיהן אבל הבכור והמעשר שאין דמיהם להקדש אלא נאכלין במומן כמו שיתבאר אין שוחטין אותם בשוק של טבחים ואין מוכרין אותן שם כו' עכ"ל.

והנה רבינו ו"ל לא ביאר לא פאן ולא בפ"א מה' בכורות שכתב שם נמי שאסור למכור בשר בכור ומעשר באטלז ולמכור בליטרא אי איסור זה הוא מה"ת או רק מדרבנן אסור: ונ"ל לבאר דהנה התוס' פתבו במס' בכורות (דף לא) דהאיסור זה הוא מה"ת דכתבו

בד"ה חוץ ונ"ל ואע"פ שמפרש טעם מפני שהנאתן לבעלים ע"כ הוא מדאורייתא כדמוכח בפ"ק דתמורה (דף ח) ובמס' סנהדרין (דף קיב) גבי עיר הנדחת דדרש בהמתה מי שצאכלין בתורת בהמתה יצאו בכור ומעשר שאינו נאכל בתורת בהמתה דתנו כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטלו כו' חוץ מן הכור והמעשר ששם משום קרא נפקא דאין נוהגין בזיון בדבר שאין הנאתו להקדש עכ"ל.

והרא"ש ו"ל שם בדף ל"א הביא דעת הרמב"ן ונ"ל פתב הרמב"ן ו"ל ומסתברא לנו דחלבו של בכור וגידו ועורו וקרניו נמכרין באיטלו ונשקליו בליטרא דלא עבדי רבנן מעלה אלא בבשר דחזי ליה אבל בהני לא וגמרין להא מילתא ממעשר דלא ש"ב פדתניא מ"ב ששחטו מבליע בעורו ובחלבו כו' וכן פתב בעל הלכות חלבו של בכור מוכרין אותו לעפ"ם כו' מיהו עבוד רבנן כו' חלבו דאינו ראוי לאכילה העמידו על ד"ת עכ"ל וכן איפסק להלכה בטור ש"ע יו"ד ס' ש"ו ס"ק ו' פדעת הרא"ש בשם הרמב"ן בהני דברים נמכרין ונשקליו וכתב הב"י דלא עבדו רבנן מעלה אלא בבשר ולא בהני אלמא ס"ל להפוסקים דדבר זה דאינו נמכר ואינו נשקל הוא רק מדרבנן דלא פהתוס'.

והנה פן מבואר פשיטת הפוסקים האלו דהוא רק מדרבנן בירושלמי דמע"ק בפ"ב ה"ג והובא בתוס' חגיגה (דף י"ח ע"א) אר"א ב"מ אלו הנה מי שיימנה עמי התרתי בשר בכור לשקול בליטרא פלום אסרו בשר בכור אלא פדי שיהיו מוכרין בזול והן מערימין ומוכרין ביוקר עכ"ל.

והנה הטורי אבן במס' חגיגה דף י"א הקשה על דברי הירושלמי דאמר פלום התרנו בשר בכור אלא פדי שיימכר בזול והן מערימין ומוכרין ביוקר והקשה דבגמרא דידן משמע אפכא דמפרש המשנה דאמרה מפני שהנאתן לבעלים ולהכי אסרו משום בזיון קדשים למכור באטלו ולשקול בליטרא פיון דהקדש לא ינה מזה אבל פסוהמ"ק פיון דהנאתו להקדש דטפי ופריק מעיקרא שרי וא"כ לא הנה פסברת הירושלמי דאסרו רק פדי שיהנה בזול ורק אפכא דמשום בזיון קדשים אסרו לשקול פיון דאין הנאה מזה לקדשים ומוכח פן ממס' זבחים דף ע"ה ע"ב שם א"ד זילותא דבכור עדיף כו'.

ונ"ל ליישב דברי הירושלמי פן דנהו הפשט לא דאסרו זה פדי שיהנה רוח בעלים שיימכרו בשר בכורות בזול לא כן אלא פלום חסרו אלא פדי שיימכרו בזול וכיון דיהנה המכירה בזול לא ימכרו הבעלים והמכירה הוא בזיון להקדש דאי יהיה ביוקר אזי הבעלים ירויחו וימכרו אבל פאן דהוא בזול לא ימכרו ולא יהיה בזיון להקדש והן מערימין ומוכרין ביוקר פירוש שבכ"ז הנה מבקשים תחבולות למכור ביוקר ולא מהני להו התקנה למנוע הזילותא מן הכור ומעשר אבל פסוהמ"ק שהנאתו להקדש לא חששו רבנן על הזילותא והתירו לשקול הפסוהמ"ק פדי שיהנה ביוקר להקדש פמבואר.

אבל מ"מ זה חזינו דהירושלמי ס"ל להדיא דאיסור זה הוא רק מדרבנן: ונ"ל להביא ראיה דהוא רק מדרבנן מהא דאיתא במס' ביצה (דף כ"ת ע"א) אר"י הלכה כר' יהושע הואיל ותנו בבכורות פנותיה דתנו כל פסוהמ"ק כו' חוץ מן הכור ומעשר ושוקליו מנה פנגד מנה בבכור א"ל אפיי ודילמא לא הוא עד פאן לא קאמר ר' יהושע הכא דליפא בזיון קדשים אבל התם דאיפא בזיון קדשים לא א"נ עד פאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דלא מיחזי פעובדין דחול אבל הכא דמיחזי פעובדין דחול לא וא"א דאיסור זה

בבכור ומעשר הוא מה"ת הא"י יש סב"ר לומר דהכ"א משום דמיתני פ"עו בדין דחול וק"ה
חמור מה שעתה הוא איסור תורה ויהא גזרינן באיסור דרבנן מאיסור תורה ועוד שם
בתחילה לומר פ"ן אי אישור זה הוא מה"ת עד פ"אן לא קאמר ר' יהושע הכ"א אלא דהוי
רק איסור מדרבנן אבל התם דהוי איסור תורה לא ול"ל הטעם לומר מסב"ר שיש בזיון
קדשים וכן שם בירושלמי דביצה פ"ג א"מרינן ר"ח ורשב"ר שקלי מנה פנגד מנה בבכור
בד"א בחול אבל בי"ט אסור ע"ש שאין משגיחין בכ"מ פ"ל עיקר אלמא דס"ל גם להאי
ירושלמי דבכור קילא מי"ט וע"כ הוא משום דלא הוי רק איסור דרבנן ולא מיתני
פ"עו בדין דחול כמבואר דלהכי י"ט תמור.

ועוד נ"ל להביא ראיה מהא דאיתא במס' זבחים (דף עה ע"ב בעי רמב"ח התפיס בכור
לבדה"ב מהו שישקל בליטרא רוחא דהקדש עדיף א"ד זילותא דבכור עדיף וכתבו התוס'
ד"ה התפיס אי האי דאמרינן אין נשקל בליטרא הוא רק מדרבנן ניחא אבל בהדיא מוכח
בפ' חלק דהנה מה"ת ונשארו בקושא אי נימא דהוא איסור וכן שם בסוף הסוגיא מתקיף
לה כו' מה לי אלו אמר הפדו לי בכור שומעין לו הפדו רחמנא אמר לא תפדה ופירש"י
ז"ל ועל ד"ת אין לעבור אבל לשקול בליטרא אין פ"אן עבירה על ד"ת אלמא דמסיק
בהדיא דאיסור זה הנה רק מדרבנן.

א"י קשה לי ע"ז מהא דאיתא במס' בכורות (דף כ"א ע"ב) דאמר שם ר' שמעון אומר
מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר ונהרי הוא בבכור מה בכור קדוש לפני זמנו כו' א"י
מעשר ואדיליף מבכור גיליף אקדשים מסתברא מבכור ה"ל למילף שפ"ן גואל מום
תמורת פילה אדרבא מקדשים ה"ל למילף שפ"ן זכר קדוש במתנות פשוט אלא ר"ש
העברה העברה יליף ע"כ ונהנה רש"י ז"ל פירש אכילה בכור ומעשר נאכלין במומן זה
לכהן וזה לישראל אבל קדשים שנפל בהם מום נפדין והקשה התוס' ע"ז וק"ה הא מקלל
גואל הוא זה וי"ל דמשונה אכילתה משאר פסוהמ"ק דאין נשחטין באטלז ואין נמכרין
בליטרא ומדאורייתא הוא פדמוכח בתמורה ד' ח' אלמא דהוכיחו התוס' דהוא איסור
מה"ת דאי מדרבנן אינו שייך לעשות פרכא על מ"מ ועיין תוס' חולין (ד' קלו) ד"ה בפני
א"י זה לאו קושא הוא דיש לפ"רש כפירוש רש"י על אכילה ומ"מ יש לישוב קושית
התוס' על רש"י ז"ל פ"ן דהנה התוס' פתבו לעיל שם שפ"ן גואל מום הא דלא קאמר נמי
ואין באין מחו"ל כשאר קדשים משום דפלוגתא הוא התם בתמורה (דף כא) עכ"ל.

והנה לכאורה קשה טובא דהא הכ"א אליבא דר"ש קאי ור"ש הא ס"ל בהדיא שם במשנה
פ"ל הקדשים מביאין מחו"ל חוץ מן הבכור והמעשר וא"כ לר"ש בנדאי יוכל לומר פ"ן
נאמאי פתבו התוס' דהוא בפלוגתא התם וע"כ נ"ל לומר פ"ן דשם במשנה אר"ש מה טעם
מפני שהבכור ומעשר יש להן פרנסה במקומן משא"כ בשאר פ"ל הקדשים ופירש"י ז"ל
מפני שהבכור ומעשר יש להן פרנסה שיש להן תקנה במקומן שירעו עד שישתאבו
ויאכלו במומן לבעלים משא"כ בשאר פ"ל הקדשים אע"פ שנפל בו מום הרי הוא
בקדושתו וצריף אתה לפדותו ולהעלות דמיהו ולהקריבו והואיל וסופן להעלות דמיהו
יעלו הן עצמן עכ"ל.

ונ"ל דבזה אגיל ר"ש לטעמיה דדריש בכל נוכתא טעמא דקרא ולהכי הכ"א נמי הוא
מפ"רש הטעם דלהכי בכור ומעשר אינן מביאין מחו"ל משום דיש להן פרנסה במקומן

ולאו בר פדיון הוא אבל שאר הקדשים יפדו במומן ולהכי ס"ל דרק לכתחלה אין מביאין
אבל בדיעבד קריבין אבל לרע"ק דס"ל בדיעבד אינן קריבין הוא מטעם דהוא גזה"כ
מטעם דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מ"ב אין באין מחו"ל כדאיתא שם בסוגיא
ולא מטעם דיש להן פרנסה במקומן וקדשים צריה לפדות ור"ש הוא דאמר טעם על
המשנה דאמרה אם בא בדיעבד תמימין יקרבו וכתבו התוס' שם ע"ב דיליף מקרא דרק
ממעט דרק לכתחלה אין מביאין ואומר ר"ש דכיון דמעט רק לכתחלה אין מביאין יש
לזה טעם דיש להם תקנה במקומן ולהכי אינם מביאים אבל קדשים צריה לפדות
ולהעלות דמיהן יעלו הן עצמן והוא הטעם דהקא א"מ לכתחלה ושאר קדשים מביאין
אבל לרע"ק דאמר דאף אם הביא בדיעבד אינו קרב ומביא ע"ז קראי דאתקש מעשר
בהמה למעשר דגן וכיון דאפילו בדיעבד אינו קרב ליתא משום טעמא דר"ש וזהו פירוש
התוס' דבפלוגתא לא קמיירי היינו דלר"ש דאמר הטעם ע"ז מפני שאינן נפדין והוא
בכלל גואל וא"כ לר"ש דס"ל כר' ישמעאל דהוא רק לכתחלה לא קחשיב זה דאינו בא
מחו"ל דהוא בכלל גואל אבל לרע"ק דהוא מטעם גזה"כ ולא מטעמא דא"כ לאו בכלל
גואל וזהו דליחשב הא דאין באין מחו"ל אם נכלל בכלל גואל הוא בפלוגתא דר"י ור"ש
עם רע"ק ולהכי לא קחשיב וכ"ז התוס' לטעמיהו דכתבו לעיל דע"ז דכתב רש"י
דאכילה היינו מה שנגאכל במומו הוא בכלל גואל וה"נ זה שאין בא מחו"ל הוא נמי בכלל
גואל אבל רש"י ז"ל יפרש דנהי דמגואל ידעינן דבכור ומעשר אין להם פדיון אבל לא
ידעינן ממלת גואל דנגאכל פן ולהכי אומר אכילה בפ"ע היינו שיוכל לאכלו בע"מ בלא
פדיון אבל בזה ודאי נכלל לר"ש ג"כ הא דאין באין מחו"ל במלת אכילה פיון דנגאכל
במומו לבעלים יש להם תקנה במקומן ולהכי לא יעלו מחו"ל כמבואר ועיין מה שנגאכר
לקמן בזה: והנה כמו כן ליפא לאקשוניי מהא דאיתא במס' תמורה (דף יג ע"ב) רבי אומר
למה יצאת מעשר מעתה לידון בתמורת שמו כו' תמורת גופו חלה על דבר הראוי ועל
דבר שאינו ראוי כו' ופירש רש"י ז"ל תמורת גופו תלה אע"פ שאינו ראוי פגון בע"מ
מ"ט כמעשר דחל על בע"מ ונפ"מ לאכלו בתורת מעשר שלא ישחט באטלו ולא ישקל
בליטרא עכ"ל.

והנה דבר זה הוא קאי על הקרא דלמה יצאה מעשר אלמא דדבר זה הוא מה"ת דקאי על
הקרא דלמה יצאה מעשר אלמא דזה שאינו נשחט באטלו ואינו נשקל בליטרא הוא
איסור מה"ת אף מזה לא קשה דהא באמת לא צריה לזה פלל דהא קיי"ל דתמורה חלה
על בע"מ לאסור בגיזה ועבודה מה"ת וכמו שכתב רבינו לקמן בפ"ב מה' תמורה ה"ה
פל התמורות שהיו בע"מ קבועין מתחילתן הרי אלו יפדו אינן יוצאין לחולין לכל דבר
כדי שיהיו מותרין בגיזה ועבודה אחר פדיונו שהקדושה חלה על בע"מ קבוע כו' עכ"ל.

וזהו שאמר שחל על תמורת גופו אע"פ שאינו ראוי אבל תמורת שמו אינה חלה בבע"מ
מתחלתה נמי מה"ת שרי בגיזה ועבודה ורק רבנן גזרו לאסור קודם פדיון כמבואר
בסוגיא דבכורות (דף יד ודף טו ע"ב) וכן לכ"ד דקחשיב שם במשנה דבכורות מה ששנה
מעשר והה"ד תמורת גופו שחלה על בע"מ קבוע מה שא"כ בתמורת שמו ול"צ לומר
דדוקא לענין זה דנגאכל בתורת מעשר שאינו נשקל בליטרא ואינו נמכר באטלו על הקרא
ורק אחרי שתקינו רבנן תקנה זו כתב רש"י דעתה יצאת לדון בתמורת גופו לענין זה
מה שתקינו רבנן אבל על הקרא יש חילוקים אחרים כמבואר: אמנם אכתי נשאר לנו

לבאר הוכחת התוס' דהוי מה"ת מסוגיא דסנהדרין (דף קיב) דאמר מי שגאכל בתורת
בהמתה כו'.

והנה הגירסא בגמ' דסנהדרין שם ליתא דברי המסקנא דמסקו התוס' דתנו כל פסוהמ"ק
נמפרין באטלו ונשקליו בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר ורק מסיק התם מי שגאכל
בתורת בהמתה יצא זו שאינו נאכל בתורת בהמתה אלא בתורת בכור ומעשר ותו לא
וכן משמע מרש"י ז"ל שם דלא גרסי שם דזה לשונו דמי שגאכל לבעלים בתורת בהמתה
יצא אלו שיש להם שם לוי שאין נאכלין בתורת בהמתה שאין אומרים בהמת עיר הנדחת
אלא בהמת בכור ומעשר של עיר הנדחת ועיין לעיל בפ"ד מהל' עפ"ם שגארנו בזה
וא"כ א"ל דלפי גירסת רש"י גם במס' תמורה לא מסקינן דתנו כל פסוהמ"ק כו' ורש"י
ז"ל בתמורה לא מיייתי זה וכן מצאתי בספר שיטה מקובצת הנדפס בגהש"ס דלא גרס
המסקנא דתנו ורק מסיק מי שגאכל בתורת בהמתה כו' ונ"ל לענ"ד לבאר פירושו זה
דנאכל בתורת בהמתה פן דהנה המשנה דבכורות (דף לב ע"ב) איתא פלוגתא דב"ש
סבירא להו דבכור בע"מ אינו נאכל אלא לפהגים דאיתקש לחזוה ושוק של שלמים וב"ה
ור' עקיבא שם במשנה ס"ל דנאכל אף לנכרי וב"ה דברייתא ס"ל דנאכל לזרים אבל לא
לנכרי וכתבו התוס' שם דב"ה דברייתא אסרי מה"ת לאכול לנכרי ורק לזרים מותר
וא"כ גבי בכור ניחא פן דא"ל דר' שמעון שם בסנהדרין ס"ל כב"ש דבכור בע"מ אינו
נאכל אלא לפהגים וא"כ אינו נאכל בתורת בהמתה שמוותרת לזרים או דא"ל דס"ל כב"ה
דברייתא דמפרשי התוס' דמה"ת אינו נאכל לנכרי ומשום הכי מקרא אינו נאכל בתורת
בהמתה ועל מעשר א"ל כמו שכתב הב"י ביו"ד (סי' שלא) דלב"ש דס"ל דבכור בע"מ
אינו נאכל אלא לפהגים משום דס"ל ההיקשא של ובשרם יהיה לה הה"ד כל מתנות
פהגה ולעיל בפ' י"ב מהל' תרומות דחיתי את דבריו ז"ל ומ"מ י"ל דמיייתי לב"ש אף
דנאכל לזרים מ"מ לב"ש דס"ל דבכור אינו נאכל לנידות הה"ד כל מי שטומאה יוצאה
מגופו מהקישא של ובשרם יהיה לה ומקרא דהטהור והטמא אין מתירין רק על טומאה
שאינה יוצאה מגופו אבל על טומאה היוצאה מגופו אסרינן מהקישא דחזוה ושוק א"ל
דגם מעשר אף לזרים מותר מ"מ לב"ש לנידות ולכל מי שטומאה יוצאה מגופו אסור
מג"ש דהעברה העברה מעשר מבכור ולא מצוי לנחות דהא זה נלמד בהקישא דבכור
לשלמים ודבר הלמד בהקישא אינו חוזר ומלמד בג"ש.

הנה לפי שיטת רש"י ז"ל במס' זבחים (דף נה ע"ב) במשנה דכתב שם דמעשר ילפי
בג"ש העברה דבכור ואף דבכור ילפינן מהקישא דשלמים ודאי ניחא כמו שגארנו דזה
מקרי אינו נאכל בתורת בהמתה הוא מה שאינו נאכל לטמאים בטומאה היוצאה מגופו.

אמנם לפי מה שדחו התוס' דברי רש"י ז"ל שם דס"ל דעל זה אמרינן דדבר הלמד
בהקישא אינו חוזר ומלמד בג"ש נ"ל דזה מקרי מעשר אינו נאכל בתורת בהמתה דהנה
לקמן בפ"ו מהלכות בכורות ה"ה בארתי דאב"י ורשב"י שם ס"ל דאף לאחר שחיטה
אסור מן התורה למכור מעשר בהמה כפחיים ולאב"י אף לאחר שחיטה ולרשב"י אף
בע"מ מחיים ורק לדין דס"ל כרבא שם במס' בכורות (דף לא) אז אינו אסור מה"ת
למכור רק תם חי עי"ש וא"כ א"ל דרבינא דמתרץ דברי ר"ש שם בסנהדרין מי שגאכל
בתורת בהמתה ס"ל נמי דר' שמעון ס"ל כאב"י ורשב"י דאף לאחר שחיטה ובע"מ אסור

מה"ת בלאו דלא ימכר ולא יגאל ואמר שאינו נאכל בתורת בהמתה בכור כמו שפרשנו דאינו נאכל לזרים או לעפ"ם ומעשר דאינו נמכר אף בע"מ אף לאחר שחיטה אינו נמכר הפשר בין מחיים ובין לאחר שחיטה כמבואר: ועתה יצא לנו תירוץ נכון לתרץ דברי רבינו פ"ד מה' עפ"ם הי"ד דפוסק שם גבי עיר הנדחת דבכור ומעשר בע"מ הרי הן בכלל בהמתה ונהרגין והשיגו שם הכ"מ בשם הראב"ד ז"ל מ"ט אינו כר"ש וכדמתרץ רבינא אליבא דר"ש דבכור ומעשר אף בע"מ אינו נהרגין דלא הוי בכלל בהמתה ועיין מה שבארנו לעיל ולפ"ז ניקח שפיר דהנה א"ל דגם רבינו ס"ל דמה דאינו נאכל בתורת בהמתה הוא לא מה שאינו נמכר באיטלו ולא נשקל ליטרא דזהו רק איסור דרבנן כמו שבארנו ורק הוא הטעם דבארנו דר"ש ס"ל כב"ש או כב"ה דברייקתא או פהאי המ"ד דמעשר אף לאחר שחיטה אסור למכור וא"כ אנו דפסקינן בכל זה אפא דבכור נאכל אף לעפ"ם ומעשר מה"ת אינו אסור כ"א תם חי וא"כ שפיר מקרי נאכל בתורת בהמתה ואם ה"ה של עיה"נ שפיר נהרגין כמבואר: ולפ"ז י"ל הא דאמרינן לעיל במס' בכורות (דף כא) אכילה אכילה דדמי מעשר לבכור הוא נמי לר"ש בזה שנה א"ל כמו שבארנו דס"ל ע"כ דבכור אינו נאכל לזרים או לעפ"ם ומעשר אינו נאכל לנידות ולמי שטומאה יוצאה מגופן וזהו ששנה באכילתו.

אמנם נ"ל דלא צריך לכל זה דיש לומר פשוט דמאי דמוקי הגמ' לעולם בע"מ גבי בכור ומעשר היינו שהיה בע"מ מעיקרא דכתב רבינו לקמן בפ"א מה' מעילה הל' ט' אבל המקדיש בע"מ קבוע אינה אסורה בגיזה ועבודה אלא מדרבנן חוץ מן הבכור ומעשר שהקדושה חלה עליהן על גופן אע"פ שהוא בע"מ מתחלתו ואינו יוצא לחולין לגזוז ולעבוד לעולם כו' וא"כ ניקח פשוט דע"ז אומר דבכור ומעשר בע"מ לא מקרי בהמתה דהא אסור בגיזה ועבודה לעולם משא"כ בשאר קדשים בע"מ מתחלתו כמבואר: והנה זה בארנו שיטת הפוסקים דאיסור זה שלא למכור באטלו ושלא לשקול בלטררא הוא רק מדרבנן לשיטת הפוסקים בא"ד.

אמנם דעת רבינו בזה נ"ל לבאר גם כן והנה הראיה שהבאתי ממס' ביצה (דף פח) לדעת רבינו אין ראיה דהנה רבינו אינו מפרש פפירוש רש"י הא דאמר במשנה דבכורות ושוקליו מנה פנגד מנה היינו לענין אי נשקל בליטרא כמו שפירש רש"י במס' בכורות במשנה ובמס' ביצה שם וע"ז דחה הגמ' והנפיתי דכ"ז הוא רק מדרבנן אלא רבינו מפרש לה לענין בכור תם כמו שכתב בפ"א מה' בכורות ה' י"ח וכהנים שגמנו עם הבכור מותרין לשקול מנה פנגד מנה וכתב הכ"מ ומפשטא משמע דארישא קאי דקתני דבכור בע"מ אינו נשקל בליטרא ומדברי רבינו פאן נראה שהוא מפרש דבכור תמים בזמן המקדש אלמא דלא מפרש כלל לענין זה אי אינו נשקל בליטרא אלא בבכור תם ורוצים הפהנים לחלוק ביניהם ואף דליכא איסור תורה גבי למכור מ"מ איכא איסור דרבנן משום בזיון קדשים ולהכי שוקליו מנה פנגד מנה בבכור אבל במעשר דאיכא איסור תורה בחי למכור אסור לשקול אף מנה פנגד מנה כמו שכתב רבינו בפ"ו מה' בכורות ה"ה וא"כ שפיר אמר בביצה שם החילוק של בזיון קדשים ולא קעביד עובדא בחול דכל איסור זה הוא רק משום בזיון קדשים מדרבנן אבל לשקול בליטרא הוא א"ל דזהו מה"ת כמו שכתבו התוס' וא"כ לא מצי למימר ה"ד שם בגמ' דביצה ע"ז.

ואף שפירושו שלמי שם אמרו ורשב"ר היו שוקלין מנה פנגד מנה בכור בד"א בחול אבל
בי"ט אסור והנה ר"ח ורשב"ר שהיו בזמן הזה בנדאי הנה המעשה בכור בע"מ ואעפ"כ
אמרו ששקלו מנה פנגד מנה והיינו היכא שרצו למפוך ובליתרא אסור לשקול ורק שקלו
מנה פנגד מנה ואומרדבי"ט פותיה אסור אלמא דס"ל דהוא קיל מי"ט א"ל דהירושלמי
בזה אזיל לטעמיה דס"ל במס' מע"ק דהוא רק איסור דרבנן ולהכי אומר דמיקל בזה
יותר מי"ט אבל לדין א"ל דהוא מה"ת והוא חמור מביו"ט כמו שבארנו: אמנם הראה
מהסוגיא דנבחים (דף עה) דמשמע דהוא רק איסור מדרבנן וכן הירושלמי אמר מפוך
דהוא אסור רק מדרבנן ומגמ' דידן אינו ראיה להיפוך כמו שבארנו וא"ל דגם רבינו
נמי ס"ל פשיטת הפוסקים דהוא רק איסור דרבנן.

ועפ"ז יש ליישב דברי רבינו לקמן בה' פסוהמ"ק פ"ו ה' י"ח בהמה שנמצאת כו' מצא
זכר בן שנה כו' ומה יעשה בזה הנמצא יאכל במומו שאפילו הנה בכור או מעשר נאכל
במומו עכ"ל. וקשה לכאורה מ"ט לא ביאר רבינו ז"ל כמו שכתב רש"י ז"ל במס' קדושין
(דף נו) והיי נמי לכשנפדו נאכלין במומן ונאכלין בתורת בכור ומעשר שאין נשחטין
באטלו ואין נשקלין בליטרא ורבינו כתב סתם דנאכל במומו ולא כתב לענין זה דנאכל
בתורת בכור ומעשר שאינו נמכר באטלו ונשקל בליטרא וכמו שכתב שם פן לענין אי
נתערב בבהמת בכור ומעשר והוא יבואר פן דרבינו נמי ס"ל פשיטת הפוסקים דאינו
אסור רק מדרבנן.

והנה הרע"ב כתב במשנה שם דרוב העולות זכרים ורוב הנקבות שלמים והוא מירושלמי
שם ועיי"ש בתוס' חדשים. והנה הפ"י כתב שם במס' קדושין דכל הסוגיא שם דזהו רק
חששא דרבנן דאזלינן מה"ת בתר רובא ורוב הוי עולות ושלמים וא"כ א"נ דכ"ז הוא
רק חששא דרבנן לא חששו רק לענין איסור תורה דנאכל במומו אבל לענין אי נשקל
בליטרא דכל האיסור זה הוא רק מדרבנן לא חששו בזה ונשפיר כתב רבינו סתם דנאכל
במומו ופשוט הגמ' נמי יפרש פן דאמר רק דבמומין מתאכלי ולא אמר בתורת בכור כמו
שאמר בפסחים (דף צח) ובנבחים בסוגיא דכל הנבחים שנתערבו זע"ז ליתא דיהא נאכל
בתורת בכור ומעשר כמבואר: ועפ"ז דנימא דרבינו ס"ל דאיסור זה הוא רק מדרבנן
ניחא צחות לשונו דמסיק אפילו דתפיס בכור לבדה"ב אינו נשקל בליטרא ולא ימכר
בשק שאינו יכול להתפיס אלא דבר הקנוי לו קנין גמור עכ"ל.

ויש לדקדק במלת גמור שכתב רבינו והלא זה שאינו יכול לשקול ולמפוך אין לו קנין
כלל וה"ל לומר כמו שאומר בגמ' פלום הקנה זה אלא מה שקנוי לו ורבינו בא להוסיף
כך פיון דמה"ת מותר למפוך באטלו ולשקול בליטרא וא"כ יש לו קנין גם בזה מה"ת
כמה ששנה למפוך באטלו ולשקול בליטרא וה"א דמתפיס זה לבדה"ב ומסיק דאינו יכול
להתפיס אלא מה שיש לו קנין גמור וכיון דלית בזה עתה קנין גמור דרבנן אפקוהו לכו
אינו יכול להתפיס אלא מה שגם רבנן הקנוהו לו ודוק: פ"ק ב הלכה ד אם נטלו קרניה
כו' והנה הב"י פ"ד (סי' שי) כתב וז"ל ואמאי דאמר רב חסדא ואין נפדין עליהן פירש
ר"ש אם בהמת שאר קדשים שאינם בכור אינה נפדיה בכך דלא הנה מום גמור אלא לא
פסלו ונראה מדבריו דבכור הנה אם נטלו קרנותו וזכרותו עמהן ואע"ג דאיגום אגומי

אָבֵל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ק מֵהִלְכוֹת אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ וּבַפ"ד מֵה' בְּכוֹרוֹת נִרְאֶה בְּהִדְיָא דְּבִבְכוֹר נָמִי לֹא הָוֵי מוּם וְאִינוּ נִשְׁחָט עַל כֶּהָּ וְכֹן הִמָּה דְּבָרֵי הַטּוֹר עַכ"ל.

וּק"ל ע"ד ו"ל הִיאָה רֹצֵחַ לֹמֵר דְּלַעֲנֵן בְּכוֹר הִנֵּה מוּם וְנִשְׁחָט ע"ז וּפְסוּהַמ"ק אֵינֵן נִפְדִּין לְדְבָרֵי רִש"י ו"ל הָא אֲמַרִּינֵן בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לז ע"ב) הַשְּׁמָא מְפָרַק לֹא פְרָקִינֵן וּפְרִיֵּשׁ רִש"י ו"ל פְּסוּהַמ"ק לֹא פְרָקִינֵן מִשְׁחָט שְׁחָטִינֵן וְכֹן אֲמַרִּינֵן הֵתֵם (דָּף מא) מִשְׁחָט שְׁחָטִינֵן מְפָרַק מִבְּעֵיִא אֶלְמָא דַּא"א אֵין פּוֹרְקִין פְּסוּהַמ"ט פְּשִׁיטָא הוּא דַּאִין שׁוֹחֲטִין וְלֹא הָוֵי מוּם לַעֲנֵן בְּכוֹר וְהִיאָה רֹצֵחַ לֹמֵר בְּדְבָרֵי רִש"י ו"ל הִיפּוּף מִזֵּה דְהָוֵי מוּם וְלִשְׁחוּט אָבֵל לֹא לְפָרוֹק וּצ"ע.

וּע"כ נ"ל לֹמֵר דְּהָוֵי כְּמוֹ שְׁפָתַב בַּס' דְּבָרֵי חֲמוּדוֹת שֵׁם בְּמַסְכַּת בְּכוֹרוֹת דְּמִשׁוּם דַּאִין בְּכוֹר נִפְדָּה קִי"ל מִשׁו"ה קִתְּנֵי פְסוּהַמ"ק לַעֲנֵן פְּדִיָּה אָבֵל בְּאַמַּת גַּם לַעֲנֵן בְּכוֹר לֹא הִנֵּה מוּם וְעֵינֵן עוֹד שֵׁם בַּגַּמ' (דָּף לט ע"א) גְּבִי הִבְעֵיָא אֵי יֵשׁ חֲסָרוֹן מִבְּפָנִים כִּי מִיבְעֵי לִיָּה לְאַפְסוּלֵי עֵי"ש וּבִשׁו"ת חֲכָם צָבִי (ס' לח) שְׁהַעִיר ג"כ ע"ד הַב"י וְלֹא הִבִּיא לְהַקְשׁוֹת מֵהַסּוּגִיָּא זֹו שְׁבִאֲרָנוּ וְהַתִּירוּץ הַיּוֹתֵר נִכּוֹן בְּדְבָרֵי רִש"י ו"ל כְּדְבָרֵי הַדְּבָרֵי חֲמוּדוֹת וְדוּק: הִלְכָה הַ כַּמְשַׁל"מ ד"ה וְכָל וּבְמוּם עוֹבֵר לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוֹם שְׂיִאֲמָרוּ דַּאֵם עֵבֵר וְהַקְרִיב כְּשֶׁר כּו' וַא"כ לְגַבֵּי בְּהִמָּה נָמִי שְׂאָם יֵשׁ לָהּ מוּם עוֹבֵר אִם עֵבֵר וְהַקְרִיב שְׁפָסוּלָה עַכ"ל.

וְהִנֵּה קָשָׁה לִי לְהַמְשַׁל"מ לְהַסְתַּפֵּק בְּזֵה הֲלֹא הוּא גַּמ' עֲרוּכָה בַּמַּס' יוֹמָא (דָּף סד ע"א) דְּיִלִּיף מִמוּם עוֹבֵר בַּע"מ עוֹבֵר לֹא כּו' וְהֵתֵם מִנ"ל דְּכַתִּיב כִּי מִשְׁחָתֵם בְּהֵם מוּם בָּם לֹא יִרְצוּ מוּם בָּם לֹא יִרְצָה הָא עֵבֵר מוּמָן יִרְצָה ע"כ אֶלְמָא דַּאֲמַרִּינֵן בְּהִדְיָא עַל מוּם עוֹבֵר דַּאֵם מוּמָן בְּהֵם לֹא יִרְצוּ וּבְכוּדָאֵי פְסוּל הוּא אָף בְּדִיעֵבַד אִם הַקְרִיב וְרַק מְרַבָּה מְקָרָא דַּאֲחַר שְׁעֵבֵר מוּמוֹ וּבַתְּחִלָּה לֹא הִנֵּה פְּמִבְּנֹאָר וְדוּק: הִלְכָה י בְּהִמָּה שְׁנוּלָדָה לָהּ אַחַת מִן הַטְּרָפוֹת הָאוּסְרוֹת אוֹתָהּ בְּאַכִּילָה אֲסוּרָה לְבָבֵי מִזְבֵּחַ הָרִי הוּא אוֹמֵר הַקְרִיבָהוּ נָא לְפָחַתָּה כּו' אוּ הִישָׂא פְּנִיָּה כּו' עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"ש רַבִּינוּ הָרִי הוּא אוֹמֵר הַקְרִיבָהוּ נָא לְפָחַתָּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ שְׁהָרִי בַּתּו"כ וּבַפ"ו דְּתַמּוּרָה דְּרִישׁ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר מִן הַבְּקָר לְמַטָּה לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרָפָה מִשְׁמַע שְׁמִמֵּן הַבְּקָר שְׁמַמְעַט מִן הַתּוֹרָה הוּא דְּהָא דְּרִישׁ לִיָּה מְקָרָא וּבַפ"ב דְּבְכוֹרוֹת (דָּף נט) יִלִּיף לִיָּה דְּטְרָפָה פְּסוּל לְקַרְבָּן בַּג"ש דְּתַחַת תַּחַת מִמְעַשֵּׁר.

וְאַפְשָׁר שְׁפוּבֵר רַבִּינוּ דְּסַמְדָּה בְּעֶלְמָא הוּא דְּמִשְׁם מְסַמִּיָּד לְהוּ אֶקְרָא וַאֲג"ש דְּהָא קִי"ל דְּלֹא אֶפְסַל מִשׁוּם מוּם אֶלָּא שְׁבַגְלוּי דּוּקָא עַכ"ל. וְהַקְשׁוּ הָאֲחֲרוּנִים עַל הַכ"מ מְסוּגִיָּא דְּחֻלִּין (דָּף יא) דַּאֲמַר אֶתְיָא מְרַאשׁוּ שְׁל עוֹלָה דְּכַתִּיב וְנִתַּח אוֹתָהּ לְנִתְחִיָּה וּפְרִיֵּשׁ רִש"י ו"ל וַאֲיָמָא טְרָפָה הוּא אֶלְמָא דַּמָּה"ת הוּא דְּהָא מִזֵּה יִלִּיף דַּאֲזִלִּינֵן בְּתַר רַבָּא: וּנ"ל לַעֲנֵן דְּלַתְרֵץ כֹּן דְּהִנֵּה בְּמַסְכַּת ע"ז וְדָף ו ע"א) הַקְשׁוּ הַתּוֹס' שֵׁם דַּאֲמַר חַמִּים לְמַעוּטֵי טְרָפָה אֲתִי דְּלִמָּא הַקְרָא דְּכַתִּיב גְּבִי קַרְבָּנוֹת נָמִי אֲתִי לְמַעַט טְרָפָה וּל"ל הַקְרָא שְׁל כֹּן הַבְּקָר וְתַרְצוּ דְּטָפִי טוֹב לֹמֵר יוֹתֵר דְּקָרָאֵי אֲתִי לְמַעַט לְהַקְרִיב בַּע"מ דְּמַגְוָנָה לְגַבּוּהָ יוֹתֵר מְטְרָפוֹת תַּדַּע דַּבַּע"מ כּו' אָבֵל טְרָפוֹת יֵשׁ שְׂאִינוּ נִיכָר עַכ"ל.

וְהִנֵּה בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לט ע"א) אֲמַרִּינֵן בְּעֵי ר"א יֵשׁ חֲסָרוֹן מִבְּפָנִים אוּ אֵין חֲסָרוֹן בְּפָנִים מִי אֲמַרִּינֵן תְּמִים כְּתִיב בְּיָה הָא אֵית בְּיָה חֲסָרוֹן כּו' וּמְסִיק דְּיֵשׁ חֲסָרוֹן כּו' וַא"כ

לכאורה נסתר תירוץ התוס' בע"ז בזה שפיתבו דטפי עדיף לומר על בע"מ גלוי ממה שנגאמר על מום מכוסה שאינו ניפר.

וע"כ נ"ל דטפי מסתבר להגמ' למדרש להקרא דתמים על מחוסר אבר שאסור לב"כ מבחוץ ודריש למחוסר אבר אף מבפנים ממה שנדרש לטרפה ולהכי טפי עדיף להגמ' לדרוש מתמים למעט מחוסר אבר מבפנים ממה שנדרש טרפה.

והנה שם בע"ב מסיק הגמ' לימא כתנאי מ"ס חסרון מבפנים שמיה חסרון ומ"ס לא שמיה חסרון כו' ומסיק אלא הכא במומין קמיפלגי כו' נמצא דלפי דברי המסקנא ראב"י ס"ל בכ"ד דחסרון מבפנים ל"ש חסרון וס"ל דמחוסר אבר אינו אסור רק מבחוץ דאמרינן דומיא דבע"מ מה בע"מ בגלוי אף במחוסר אבר בעינן בגלוי ומינתר לנו הקרא דתמים דהא למחוסר אבר מבחוץ אסור גם לב"נ ולמעט מום בהדיא פתיב אלא יספור ע"כ ראב"י דאחי למעט טרפה כמו שהקשו התוס' ובטרפה אינו חילוק מבפנים למבחוץ וא"כ א"ל דגם הסוגיא בחולין יספור כמו ראב"י דס"ל דאין חסרון בפנים וא"כ ודאי לדידיה טרפה פסול מה"פ מקרא דתמים אבל רבינו דפוסק הכא דחסרון מבפנים שמיה חסרון וא"כ יליף טרפה מקרא דהקריבהו ותמים אתי למעט חסרון בפנים כמבואר: ובזה יש רק לדחות הקושיא שהקשו על הכ"מ מסוגיא דחולין אבל בלא זה קשה דברי הכ"מ לומר דאיסור טרפה הוא רק אסמכתא מקראי ומה"ת אינו מפסל אלא בגלוי דוקא דהא חזינן במס' מנחות (דף ו ע"א) ובתמורה (דף כט) עבדינו צריכותא דמן הבקר וממשקה ישראל ומפל אשר יעבור תחת השבט משמע דכולהו שוין לאיסור וכה"כ דקרא דאשר יעבור למעט טרפה ממעשר בהמה ודאי הוא מה"ת דהא ילפינן במס' חולי (דף קלו) מג"ש דצאן צאן לפטור גם ממתנות בטרפה והוא לימוד גמור והה"ד הקרא דמן הבקר וכן פתב הש"א בתשובה (סי' צו) דמקרא דממשקה ישראל דדרשינן מן הפותר לישראל אף דהוא מדברי קבלה מ"מ אסור הוא מה"ת ויחזקאל אסמכהו אקרא ונהבי ראיות לזה וא"כ ה"נ הקרא דמן הבקר דהוא עביד צריכותא בזה נמי פן הוא מה"ת ואיך נוכל לומר דהוי רק אסמכתא בעלמא.

ועוד דהא המשנה במס' בכורות (דף נג) ובתמורה (דף כט) קחשיב פסול דטרפה עם שארי הפסולים משמע דכולהו שוין לאיסור מה"ת. ועוד דמה גרע מן הבקר הנאמר למטה מן הקרא דמן הבקר הנאמר למעלה דאתי למעט רובע ונרבע או נעבד דע"ז פתב רבינו הכא יראה לי שאינו לוקה אבל אסור מה"ת ודאי וה"נ מן הבקר האמור למטה דאתי למעט טרפה הוא דרשא גמורה ומפסל מה"ת.

וע"כ צריך לומר תירוץ השני של הכ"מ דכתב דא"נ דאפילו לא הנה ביה איסור מה"ת ה"ל לפסלו מקרא דהקריבהו נא לפחתה כו': ונ"ל לומר טעם נכון ע"ד רבינו דיליף רבינו מקרא דהקריבהו דהוא דברי קבלה ולא מקרא דדברי תורה דהנה במסכת נזיר (דף ה"ב) אמרינן אימא בני ישראל מגלחין על נזירות אביהן ואין הפותים מגלחין על נזירות אביהם הא אר"י הלכה הוא בנזיר ופירשו רש"י ותוס' שם דכיון דהוא הלכה למ"מ אין סברא לומר דהקרא אתי למעט דבר זה הנלמד בהלמ"מ.

והנה רבינו פתב בפ"י מה' שחיטה דכל הטרפות הוא הלמ"מ ורק דרושה מפורש בקרא ואסור מקרא דבשר בשרה טרפה ל"ת ולהכי פתב דכל ספק טרפות אנלינן לקולא לבד

מדרוסה וא"כ נמצא דמקרא של מן הבקר לא גדע רק על טרפה המפורש בקרא כמו דרוסה ולא ידעונו הגי דממעט לאסור מהלמ"מ ולהכי אומר רבינו בהמה שנוקדה לה אחת מן הטרפות האוסרות אותה באכילה ואפילו הגי טרפות שגלמוד מהלמ"מ ולא דרוסה דילפינו מקראי מ"מ פסול משום הקריבהו נא לפתחה ואף דנוכל למילף מקרא דממשקה ישראל מ"מ גם זהו דברי קבלה ולא עדיף מן קרא דהקריבהו כו' ועוד דמקרא זה לא גדע רק היכא דלא היתה לו שעת הפושט פמבואר שם בפסוגיא דתמורה ומקרא דהקריבהו ידעונו תרנוניהו כל טרפה אף היכא שלא היתה לו שעת הפושט.

שוב מצאתי בכתם סופר ח' יו"ד (סי' עב) שכתב נמי כמו כן לתרץ דברי רבינו אף לענ"ד זה ליתא דהא שם ילפינו מקרא דכל אשר יעבור תחת השבט פרט לטרפה שאינה עוברת והיינו נישטל הרגל מן ארכובה ולמעלה ועיין תוס' חולין ודף קלו ע"ב) ד"ה צאן וזה טרפה נמי מהלמ"מ וממעטין מקרא דנ"ל דלא דמי כלל להאי דמס' נזיר דהכא מגלי לנו הלמ"מ דזהו נכלל במלח טרפה דאמרה תורה אף היכא שנישטל מחמת חולי מן הארכובה ולמעלה וכדומה ושפיר ממעט זה מקרא אבל התם במס' נזיר (דף סא) דמחדש לנו הלכה דין חדש דלא נמצא בקרא אמר דקרא לא אתי למעט מה שמרבינו מהלכה אבל הכא שפיר ילפינו מן כל אשר יעבור וכן מן הבקר למעט כל טרפה ומה שהיקל רבינו בספק טרפה בארנו לעיל בהלכות שחיטה עיי"ש: וע"כ נ"ל לתרץ דברי רבינו כן דהנה איתא במס' נבחים (דף עה ע"ב) אלא טרפה כו' אלא דאי ערב בגפולה כו' וכתב רש"י ז"ל ד"ה גפולה כ"ז ספק טרפה הוא ואם שחטה קודם ששהתה מעל"ע טרפה ואם שהתה מעל"ע ושחטה קיי"ל בזה דצריכה בדיקה מכל סימני טרפות וכיין דאמתחוק בה ספק טרפה אין מכניסין לעזרה לשוחטה משום הקריבהו נא לפתחה עכ"ל אלמא דאמרינו דאף אם היא אינה טרפה ודאית מ"מ כיין דצריף לנו בדיקה אסורה משום הקריבהו נא לפתחה ואסור להכניסה לעזרה ולהכי מייתי רבינו מקרא זה לגלות דכיון שנוקדה לה אחת מן הטרפות האוסרות באכילה ואז להדיוט יש עם שניחר ע"י בדיקה אבל הכא לא מהני בדיקה ואסור משום הקריבהו נא לפתחה כמו שכתב רש"י ואסור מדברי קבלה ולהדיוט אי לא בדיקה אסורה מטעם ספק והוא איסור דרבנן פכל ספק דאורייתא היכא דלא אמתחוק איסורא והכא אסור מדברי קבלה ולא מהני ליה בדיקה כיין דיש ביה ספק טריפה מטעם דהקריבהו כו' פמבואר: והנה עפ"ז נ"ל לבאר דברי הגמ' במס' סוטה (דף מח ע"א) דאמר שם שהיו חובטין אותן במקלות כו' אמר להם עד מתי אתם מאכילין את המזבח טריפות שמא ניקב קרום של מוח ויש לדקדק בזה דאמר עד מתי אתם מאכילין את המזבח טריפות דע"ז אף א"נ דהוא אסור מה"ת מ"מ ודאי אין לוקין עליו כמו שכתב רבינו הכא בפ"ג ה' ז' ויראה לי שאין לוקין על כל הפסולין כו' והוא לבד מבע"מ ואתנן ומחיר וגם טריפה בכלל טפי ה"ל לומר עד מתי אתם אוכלין טרפות דהא הקרבנות חטאת ואשם נאכלין לפניהם ושלמים לבעלים וע"ז לוקין אם אוכלין הטרפות אלא הוא כמו שבארנו דהנה על החששא שמא ניקב קרום של מוח הנה יכול לבדוק את הקרבן ולראות אם ניקב או לא אף כ"ז ניחא לענין חשש אכילת טרפה לאדם מהני בדיקה ול"ח שמא ניקב קרום ש"מ דיוכל לבדוק ולראות אם ניקב אזי נעשה טרפה ומקריבין קרבן אחר וא"ל הוא פשר אבל לגבי מזבח כיין דאמתחוק ריעותא מחיים וצריף בדיקה א"כ אסור לשחוט לקרבן משום הקריבהו נא כו' כמו שבארנו ואומר להכי

עד מתי אתם מאכילין המזבח דלמזבח לא מהני בדיקה פמבואר: וכ"ז ניחא רק א"נ
פדברי הגאון בעל דגול מרובה ביו"ד וסי' לג) דמשמע מדבריו דאפילו אם צריף לבדוק
בחד מקום דאפתחוק איסורא בחד מקום מ"מ אסור לגבוה מקרא דהקריבהו כו' ה"נ פיון
דצריף לבדוק קרום של מוח אומר עד מתי אתם מאכילין המזבח טרפות אבל לפ"ד
הכו"פ בס' נ"ז דכתב דרק התם בנפילה דצריף לבדוק פל הי"ח טריפות בזה שפיר
אמרינו דאינו ראוי להקרבה מקרא זה אבל אם צריף לבדוק רק בחד מקום דשם אפתחוק
ריעותא לא אמרינו בזה דאסור להקריבהו מקרא זה אז יש לדחות זה שבארנו דהא הכא
לא בעי לבדוק רק בחד מקום דאפתחוק ריעותא וא"כ לפ"ד הכו"פ ליתא הכא האיסור:
ונ"ל לישב זה פן דהנה במס' חולין (דף יא) אמר אתיא מריש של עולה דרחמנא אמר
ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים ודילמא ניקב קרום של מוח ודחי הגמ' ודילמא
דפלי ליה ובדיק ואי משום כו' אבל היכא דלייף לית לן בה ויכול שפיר לבדוק וא"ל הא
דאמר הגמ' היכא דלייף לית לן בה זהו רק לפי המ"ד דרוצה למילף מזה דאזלינו בטר
רובא להכי דחי דילמא בדיק אותה ואי לייף לית לן בה אבל לפי המסקנא דאזלינו בטר
רובא ולא צריף לבדוק א"ל דקרא דונתח אותה אפילו אי לייף נמי אסור והראיה לזה
דרבינו לקמן בפ"ו מה' מעה"ק ה' י"ט פתב סתם דאין מנתח הנתחים ולא מחלק
דהיכא דלייף שרי משום דלפי המסקנא אין מחלקין וא"כ ניחא דאמר עד מתי אתם
מאכילין את המזבח טריפות היינו משום דבקרפן עולה שלא יכול לבדוק הקרום מקרא
זה של ונתחיה אף גם זה יש לדחות דאף לפי המסקנא היכא דלייף לית לן בה ויכול
שפיר לבדוק והא דלא ביאר רבינו זה דלא צריף לבאר זה לא מקרי נתחיה לנתחים פיון
דלייף ויכול שפיר לבדוק: אף מ"מ גם לפ"ד הכו"פ דרק בנפילה דצריף הפל ע"ז אמרינו
דאסור למזבח מ"מ דברי רבינו ניחא דהביא הך קרא ע"ז ללמוד על בהמה שנולד לה
אחת מן הטריפות ואף שיש לה בדיקה כמו נפילה או דרוסה ואז להדיוט הוי שרי ע"י
בדיקה מ"מ לגבוה אסור מקרא דהקריבהו נא לפחתה פמבואר.

וכמו"ת הגאון ז"ל תירץ דברי רבינו פן דהנה לקמן בפ"ג ה"א פתב אין המומין פוסלין
בעוף כו' וכן אי נולד לה אחת מן הטריפות האוסרות אותה באכילה ה"ז נפסל לקרבן
וכתב הכ"מ וכן אם נולד לה נתבאר בפ"ב דטעמיה משום הקריבהו נא לפחתה והאי
טעמא שייך גם בעוף ע"כ וזהו דאי ילפינו מקרא דמן הפקר דכתיב בבהמה נוכל לדחות
על עוף מה לבהמה שפן מום פוסל בה תאמר בעוף שאין פוסל בה רק מחוסר אבר אבל
אי יליף מקרא דהקריבהו אז גם בעוף הוא פסול לכן כתב רבינו לענין דין דטריפה פסול
אף שהתחיל בבהמה דנוכל לידע גם מקרא זה של הקריבהו כמו שכתב הכ"מ בא"נ כדי
לידע גם דין בעוף ואף שמקרא דמשקא ישראל נוכל לידע גם על עוף מ"מ גם זה דברי
קבלה והוא דרשא פשיטא יותר קרא זה דהקריבהו לכן הביא זה ודוק: פירק ג הלכה א
אין המומין פוסלין בעוף אבל עוף שישב גפה או נקטעה רגלה כו' ה"ז פסול שא"מ חסר
לגבי המזבח עכ"ל.

והנה איתא בירושלמי דמגילה פ"א ה"א מורטוס פשט ר' אלעזר פל צפור פל כנף פרט
למורטוס ופירש הקרבן עדה מורטוס שניטל נוצתה פל צפור פל כנף לא מקרי צפור
שיהו פשר להקרבה אא"כ יש לה כנף עכ"ל: נמצא דלפ"ד ס"ל להירושלמי דכי היכי
דפסלינו מחוסר אבר בעוף שם בתחלה מקרא דמכל החי ה"ל פסלינו גם בעוף שניטל

הנוצות ולא מצינו חולק ע"ז ולכאורה תקשה על רבינו אמאי לא הביא דין זה שעוף שניטלו הנוצות שפסולה להקרבה ואף דהאי קרא דכל פנה נאמר לנח והוא לב"נ נאסרה מ"מ פניו דלא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ וכמו שכתבו התוס' במס' קדושין (דף פד ע"ב) דהא דבעי קרא דמן העוף לאסור מחוסר אבר דמקרא דמכל החי הנה אמינא רק לישראל ולא לב"נ וה"נ פן: ונ"ל ליישב פן תדא דהנה ר' יהודה דס"ל במשנה דחולין (דף נז ע"ב) דעוף שניטלו נוצתה טרפה וא"כ ודאי לא דריש זה מקרא דכל פנה למעט מהקרבה דהא ע"ז לא צריף קרא פניו דהוא טרפה גמעת מקראי דאמעט טרפה שם בסוגיא דע"ז (דף ו) או מפל החי או מלהחיות זרע או מאתה וא"כ פניו דמצינו דר' יהודה לא ס"ל דרשת הירושלמי מקרא זה למעט עוף שניטלו הנוצות ונהי דאנן לא פסקינן בזה כר' יהודה שיהא טרפה כמו דאיתא ביו"ד (סי' נז) ורבינו דלא קחשיב ליה לעיל בה' שחיטה ודאי לא ס"ל כר' יהודה אף בדבר זה דר' יהודה חולק על הירושלמי בנדאי נקטינן כר' יהודה דל"מ בגמ' דידן דחולק בזה על ר"י וא"כ אתי הקרא לא לזה רק לדראש אחרנא כמבואר: ועוד נ"ל ליישב פן דהנה איתא במס' שבת (דף קח ע"א) בכנפיו להכשיר את העוף ופירש רש"י ו"ל דבא הכתוב ללמדך שאין צריף הפשט פעולת בהמה שפוסל בה העור ע"כ.

וא"כ קשה מנ"ל להירושלמי דמקרא דכל פנה אתי למעט מןרטוס מהקרבה דלמא אתי הקרא דכל פנה לרבות שמקריב בכנפים וכמו דאתי לדורות הקרא של בכנפיו לרבות דמקריב העור ה"נ נאמר דהקרא דכל פנה בא לרבות דמקריב הצפור עם הפנה ואף דלא מיירי הכא לענין הקרבה מ"מ כמו דידעינן למעט מןרטוס משום דאתי הקרא ללמד דאלה דראוי להקרבה הביא אל התבה ה"נ מסיק בעת שאומר כל צפור דנה ראוי להקרבה אומר כל פנה דמקריבו בכנפיו כמו לדורות: ונ"ל ליישב פן דהנה איתא פלוגתא במס' חגיגה (דף ו) אם עולה שהקריבו ישראל במדבר טעון הפשט וניתוח וכן איתא פלוגתא זו במס' זבחים (דף קטו ודף קכ) וא"כ א"ל דהירושלמי ס"ל דקודם אנהל מועד לא היה טעון הפשט וניתוח אף בבהמה וא"כ לא בעי קרא לרבות בעוף דכשר בכנפיו דהא אף בבהמה פשר בעור להקריב ולהכי אומר דאתי למעט מןרטוס אבל רבינו יש לומר דס"ל כמ"ד דאף במדבר היה בעי הפשט וניתוח וא"כ נדרש מקרא זה דכל פנה דמקריב בכנפיו ולא דמי לבהמה שטעון הפשט ולא ידעינן למעט מןרטוס ולהכי לא מייתי ליה רבינו.

ואפכא לא מצי להקשות דל"ל הקרא דבכנפיו להכשיר את העור ת"ל מקרא דכל פנה ונהי דדעינן גם לדורות פן זה לא קשה דא"ל הקרא דבכנפיו ה"א דלהכי קאמר כל פנה דכשר להקרבה בכנפיו משום דבא לגלות דלא בעי הפשט בקרבן קודם אנהל מועד וכשר העור אף בבהמה וכן בעוף אבל לא אח"כ דבעינן הפשט אז גם בעוף פן ולא מכשירין את העור ולהכי מייתי קרא של בכנפיו דאף לדורות כשר בכנפיו ואף דבהמה בעי הפשט ומ"מ למעט מןרטוס לא ידענא.

והנה כ"ז אם נפרש כפירוש הק"ע אבל באמת שפיר ניחא פירוש הפ"מ הכא דמפרש דקאי על הממורט ראשי הפנה שלו זה ממעט מפל פנה והוא בא למעט מחוסר אבר שייבשה גפה או שחסרה כמו שכתב רבינו פניו דפוסל כמו בבהמה אז דילפינן מקרא

דמפל החי לפסול וכתב קרא דכל פנה גם על עוף וכמו לדורות דממעטינו ומן העוף על מחסור אבר ה"נ ממעט התם גם בעוף ולא למעט נישלו הנוצות ודוק: הלכה ד וכן הפלאים פרט ליתום שנולד אחר שנשחטה אמו עכ"ל.

וכתב הכ"מ משנה רפ"ט דבכורות (דף נו) אינהו יתום כל שמתה אמו או נשחטה וילדה וא"י למה השמיט רבינו שמתה אמו עכ"ל. ולא קשה מידי דרבינו ז"ל לכתב פן פדברי המשנה בפ"ו מה' בכורות הי"ד וכן היתום שמתה אמו או נשחטה עם לידתו אינו מתעשר עכ"ל.

וכן הוא נשנית זה במשנה דבכורות לענין מעשר ולהכי העתיק שם המשנה בשלמות וכאן שנה בקיצור וסמך מה דכתב התם וכן איתא בכ"ד ודוק: הלכה ה הנדמה כו' וכתב הכ"מ בפ' בתרא דבכורות בכל מקום רגיל לדלג נדמה פאלו הוא בכלל פלאים זהו דעת רבינו שפשמנה כל האיסורין למזבח לקמן דילג נדמה ועיין לח"מ לקמן בהי"א וכתב המשל"מ פתב מרן וזהו דעת רבינו פשמונה כו' ואפשר דבכלל בע"מ הוא שהרי פתב שאין לה מום גדול קבוע מזה השינוי עכ"ל.

נ"ל דמוכרח לומר פדעת הכ"מ דרבינו קחשיב נדמה בכלל פלאים דהנה רבינו קחשיב לקמן בה' בכורות פ"ו הי"ד הפל נכנסין כו' ככל איסורי מזבח חוץ מן הפלאים והטרפה ויוצא דופן ומחסור זמן וכן היתום כו'.

והנה קיי"ל דגם נדמה פטור ממעשר בהמה כמו דאמרינן במס' בכורות (דף יב) אלא למעשר בהמה תחת תחת מקדשים גמיר אלקא דנדמה פטור ממעשר בהמה ומה שלא חשבה המשנה פתבו התוס' משום דהוי בכלל פלאים אבל בע"מ נכנס לדיר להתעשר פמבואר וא"כ גם רבינו דלא קחשיב נדמה שם לענין אי נכנס לדיר להתעשר ע"כ ס"ל דנדמה נמי בכלל פלאים הוא ולא בכלל בע"מ דנכנס לדיר להתעשר.

ועפ"ז יש ליישב קושית התוס' במס' תמורה (דף פד ע"ב) דהקשו דל"ל קרא למעט או עז פרט לנדמה ת"ל דהנה מום פדאמרינן במס' בכורות (דף נ) דכיון דאשתני הנה מום עיי"ש. ולפ"ז ניחא דהא קיי"ל דבע"מ נכנס לדיר להתעשר וא"כ אי נמעט נדמה רק משום דהנה מום אז יהא פשר לעשר וע"כ ממעט מקרא דאו עז דהוי פכלאים ואינו נכנס לדיר להתעשר פמבואר ודוק: הלכה ו במשל"מ פתבו התוס' בחולין (דף קמ) דבהמה שהחליפהו בעפ"ם דכשרה ולא ממעט מקרא דמשקה ישראל פיון שהיה לה שעת הפןשר ותימא כו' עד וצ"ע.

והנה לענ"ד קשה עוד ע"ד התוס' מהא דאמרינן במס' פסחים (דף מח ע"א) ממשקה ישראל מן המותר לישראל יצא טבל יכול אף להוציא את המוקצה אמרת מה טבל שגופו כו' וא"א מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו כו' אלקא דמקרא זה של משקה ישראל ממעטינו איסור דאורייתא אף כמו מוקצה שהיה לו שעת הפןשר קודם שבת ויו"ט ואף בטבל נמי א"ל דהיה לו שעת הפןשר קודם מירוש אבל מוקצה ודאי אית ליה שעת הפןשר ומ"ח הנה ממעטינו התם מקרא דמשקה ישראל אלא ודאי צ"ל כמו שפתבו התוס' במנחות (דף ו) דאחרי דילפינו מהני תלתא קראי אין לחלק עוד בין ה"ל שעת הפןשר

ללא ה"ל כמבואר ודוק: הלכה יא נמצאו כל האסורין למזבח הרי הן י"ד ואלו הן בע"מ כו' עד מחוסר זמן כו'.

וכתב הראב"ד ז"ל בהשגות א"א מ"ט לא תני יתום שנולד אחר שנשחטה אמו עכ"ל. וכתב הכ"מ ומשמע דקאי למה שכתב אבל המקדיש רובע ונרבע ה"ז כבע"מ אמאי לא תני בהדיהו יתום והר"י קורקוס תירץ דיתום הנה בכלל יוצא דופן פנין שנולד אחר שנשחטה אמו אין זו לידה כו' משום דקיי"ל דא"א לצמצם השמיטה רבינו כו' והלח"מ והמשל"מ מפרשים דקושית הראב"ד הוא דלא קאי רק י"ד ולא קתני יתום בזה כו' וגם ע"ז ניחא התירוץ דהנה בכלל יוצא דופן ושפיר לא מנו: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו דבכלל יוצא דופן הוא דהנה אמרינן במס' בכורות (דף מב ע"א) ר"א אומר חמשה לא קדושין ולא מקדישין ואלו הן הטורפה והפלאים והיוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס וכ"ת סמי מפאן טומטום הא ארבעה הוא אפיק טומטום ועייל יתום ע"כ.

והנה תחלה נבאר דמזה הסוגיא תמוה דברי הכ"מ שפרש בהשגות הראב"ד ז"ל הוא אמאי דקאמר הכא ה"ז כבע"מ עובר אמאי לא תני בהדיהו יתום וס"ל דיתום הנה בכלל בע"מ ובנדאי תמוה דהא קאמר הכא דרב חסדא ס"ל דיתום הוי כהנה חמשה דלא קדושין ולא מקדישין והנה כמקדיש עצים ואבנים וכמו שכתב רבינו פאן וכמו דאיתא הסוג א במס' תמורה (דף יז ע"א) ולא הנה כהנה דקחשיב דהנה פלל מום עובר ונהי דאנן ס"ל דטומטום נמי לא קדיש ולא מקדיש וכמו שכתב רבינו לקמן הכא ואף דגבי בכור פוסק כר"ח מ"מ ל"א סמי מפאן טומטום וכמו שכתב הלח"מ פאן ובפ"ב מה' אישות מ"מ בהה"ד סברא לא נפלוג על רב חסדא וכיון דאיהו ס"ל דיתום דמי להנה חמשה דלא קדושין ולא מקדישין גם אנן נדאי ס"ל פן וצ"ע דברי הכ"מ.

וע"כ צ"ל דקשה להראב"ד ז"ל אמאי לא קחשיב יתום בהנה י"ד כמו שפרשים הלח"מ והמשל"מ אף ע"ז תקשה לדין דלא ס"ל פרב חסדא ולא סיימינן מפאן טומטום והנה ה' בלא יתום תקשה אמאי לא קחשיב יתום בהנה משנה וברייתא וצריף לומר ע"כ כמו דלא חשיב נדמה פאן ואף שנדמה גמי להנה ה' דמי דהא הטעם הוא משום דאין במינו קדוש וכמו דאמרינן בתמורה (דף יז) וכמו שכתב רבינו הטעם והוי בכלל פלאים ושפיר ניחא דלא קחשיב יתום דהוי בכלל יוצא דופן וכמו דהברייתא נמי ס"ל ע"כ דהוי בכלל יוצא דופן כמבואר ודוק: פרק ד הלכה ד מאימתי תפסל הבהמה או העוף משום מוקצה משיעשה בה הפומר מעשה כגון שיגזזו אותו או יעבדו לשם ע"ז אבל בדברים אינו נעשה מוקצה שאין הקדש לעכו"ם עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל יש בספרים שלנו גוססא אחרת אין מוקצה אסור אלא עד שעה שיגזזו או עד שיעבדו בו פלל דמשעה שיגזזו אותו כבר בטלה הקצאתו וחיילוהו ולעולם בהקצאתו לא בעינא מעשה הואיל והקצאתו גופו להיות ע"ז עכ"ל.

וכתב הכ"מ גוססא זו שכתב הראב"ד ז"ל הזכירה רש"י ז"ל ג"כ ודברי רבינו פנוססא אחרת והתוספתא מכרעת פדעת רבינו ומ"מ קשה כו' וא"ל דבתר דאמר ר' יוחנן לעולא כו' הדר ביה כו' דקיבלה מניה כו' ומ"ש רבינו שאין הקדש לע"ז בתוספתא הגזפרת כו' שאין הקדש לעכו"ם עכ"ל.

ונ"ל לומר מסונגיא דגמ' נמי יש להכרית פדעת רבינו וכפי פירוש הראשון שברש"י ז"ל דאיתא שם עולא א"ר יוחנן עד שימסרו לכוּמרי עכו"ם דהא אר"י עד שיאכילוהו פרישני עכו"ם.

והנה א"נ בפירוש הראשון של רש"י ז"ל ופירש רבינו דמפרישי דאינו נאסר עד שייעבד בה מעשה ניקח דמסיק עד שיאכילוהו פרישני עכו"ם דזה מעשה מוכחת דבעי הבהמה לעכו"ם אבל א"נ בפירוש הראב"ד ז"ל ול"א שברש"י ה"ל עד שיאכילוהו פרישניים מאי האי דקאמר עד שיאכילוהו פרישני עכו"ם אפילו נדאי סתם פרישניים די הוא לבטלה מתורת מוקצה ומוכרת לגרוס בגמ' ע"כ פרישני עכו"ם מסונגיא דלקמן (דף לא ע"א) דאמר אלא מעתה בהמה שנתפטמה בכרשני עכו"ם נאסר ופירש רש"י ז"ל דלא מצי למימר דאה"נ מסונגיא זו דאמר דרק מוקצה נאסר משיאכילוהו פרישני עכו"ם אלמא דה"ל הגירסא פרישני עכו"ם וע"כ בפירושו ז"ל: ונ"ל לבאר עפ"ז שם הסונגיא דאמר תני ר"ח קמיה דר' יוחנן אין מוקצה אסור אלא עד שיעשה בה מעשה הוא תני לה והוא אומר לה מה מעשה עד שיגזז ויעבד.

וצריך להבין מאי חידוש בזה שאומר תחלה עד שיעשה מעשה ואח"כ בא לפירש דזהו המעשה עד שיגזז ויעבד ורק כן הוא בתחלה אומר דהא אר"י עד שיאכלו פרישני ע"ז וה"א דלא נאסר רק עד שיעשה בה מעשה זו המוכחת שהוא לעכו"ם שמאכילה פרישני ע"ז ומפירש לה דאפילו במעשה כמו שיגזז ויעבד דזהו מעשה אשר סותרת הכונה להקצותה לע"ז מ"מ כיון דעושה מעשה לשם עכו"ם נאסרה וכן יבואר שם עוד מפליגותא אעולא א"ל לא פי קאמר הוא דשדי ליה פרישני ע"ז ארחב"א ידע בהא לשנויי שמעמא וא"ל דסלקי להתם לא הנה ידע דאר"י גרמה ליה וה"נ א"נ פדברי הראב"ד ורש"י בלשון שני שפירשו דלעולא נעשה היתר משמסרו לכוּמרי ע"ז ובהא בא לומר דאי לא ניתר עד שיאכילוהו פרישניים ובהא בא לחלוק על עולא וא"כ מאי מתרץ לה בהא לשמעמא הלא אינו מתרץ רק חולק על עולא משמע ואמאי צריך זכותא דאר"י לזה.

אמנם לפ"ד רבינו ניקח שפיר דהנה כפי המבואר בתוספתא דע"ז פ"ד אינו נאסר מוקצה עד שיעשה מעשה כן אומר שם בפירוש וא"כ תקשה לעולא דהוא אומר משימסרו לכוּמרי ע"ז משמע בלא מעשה נאסר ורק משמקצה אותה לזה שימסרוהו להכוּמרים וזהו רק המוקצה שמקצה אותה וא"כ תקשה לעולא מהתוספתא שם דאמר דעד שיעשה דוקא ובהא לפרש זה דאמר עולא עד שימסרו לכוּמרי ע"ז היינו שיאכילוהו פרישני ע"ז וזהו המעשה שלה ומתרץ דברי עולא דיהיה כמו דברי התוספתא זו כמבואר: שוב מצאתי בהגהות הגר"א ז"ל בחידושו למס' תמורה שכתב וצ"ע למה נקיט פרישני עכו"ם ה"ל לומר פרישניים סתם ועוד דאין דרוך להאכילה פרישני עכו"ם לצורך המשרתים אלמא דגם רבינו הגר"א הביא ראיה מזה דמוכח דבא לאסור בזה שיאכילוהו הפרישניים כמבואר ועיין לקמן בה' ו' מה שיבאר עוד: הלכה ו הנעבד בין שעבד שלו בין של חבירו בין לפני הקדש בין לאחור הקדש ה"ז אסור עכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְאָב־ד' ו"ל במס' ע"ז מוקמינו לה פְּשַׁעְשָׁה מְעַשָּׂה עכ"ל. והכ"מ פתב וילדעת רבינו י"ל דהתם נאסרה להדיוט אָבֵל לְגִבוּה אע"פ שְׁלֹא עָשָׂה בָּהּ מְעַשָּׂה נְאֻסְרָה וְעֵינָן לח"מ מה שְׁמַבְאָר בְּזָה.

והנה דברי רבינו הוא מְפֻנָּשׁ בִּירוּשְׁלַיִם פ"ז דְּכָלְאִים ה' ב' ובפ"ג דע"ז ה' ה' ונ"ל הַנְּעֻבָּד אֵית תְּנִי תְנָא בֵּין שְׁלוֹ בֵּין שְׁלֹ אַחְרִים אֵית תְּנִי תְנִי שְׁלוֹ אֲסוּר שְׁלֹ אַחְרִים מְוִתָּר הוּא בְּעֵינָן מִיָּמָר ר"מ הִיא לֹא ד"ה הִיא פְּמָה דְּאֲתָמָר תְּמָן דְּבָר שְׁיֵישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים אע"פ שְׁאִינוּ נְאֻסָּר לְהִדְיוּט נְאֻסָּר לְגִבוּה וְדְכֻוּתִיהָ דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ אע"פ שְׁאִינוּ נְאֻסָּר לְהִדְיוּט נְאֻסָּר לְגִבוּה עכ"ל אֵלְמָא דְּהִירוּשְׁלַיִם ס"ל לְהִדְיָא פְּדְבָרֵי רְבִינּוּ דְּלְגִבוּה אֲסוּר נְעֻבָּד אַף בְּלֹא מְעַשָּׂה וְעֵי"ש בְּמַה"פ בע"ז.

ונ"ל דעפ"ז יבואר הפשט לעיל ידע בהא לשנויי שמעתתא וא"ל דסליק להתם לא הנה ידע דאר"י גרמא ליה היינו נמי כן דלפי שבארנו לעיל דהוא קשה על עולא מהתוספתא דע"ז דאמר דמוקצה אינו אוסר בלא מעשה ועולא אומר משימסרוהו והנה נוכל לתרץ דהתוספתא קאי בשל אחרים ולהכי אינו אוסר עד שיעשה מעשה אב"ל הירושלמי דהוא גמ' דא"י אמר דלקדוש אוסר אף בלא מעשה וא"כ אין חלוק בזה בין שלו לשל אחרים ורק צריך לומר דמוקצה אינו אוסר רק במעשה ומה שאמר שיימסרוהו היינו שיאכילוהו כרשיני ע"ז וזהו המעשה ובין בשלו ובין בשל חבירו כמבואר ומה שהקשה הלח"מ מסוגיא דזבחים (דף קיד) כב"ר מותר לה בספר ושב הפה"ב ב"ת שה"כ דמשום מוקצה מוקי לה כריה"ג שם אב"ל לא משום נעבד דנעבד אוסר אפילו אינו שלו ורק משום מוקצה נקיט להו תרנוייהו ודוק: פירק ד הלכה ח איזהו אתנן כו' אחד זונה כותית או ישראלית שהיא ערוה עליו וכתב הכ"מ ומ"ש אחד זונה כותית או ישראלית שם פלוגתא דאב"י א ופוסקפרא עכ"ל.

והנה שם בסוגיא אמרתי דבר נכון שם בגמ' (דף נו ע"ב) דאיתא שם תני תנא קמיה דרב איזהו אתנן שזכנס לדיר להתעשר כל שנתנה לה וחסר ולקחה ממנה והא איפסל לה בלקוח אשתמיט הא דארשב"י לקח עשרה עופרין במעי אמן כולם נכנסין לדיר ותעשרה איהי בזונה כותית ולוקמי בזונה ישראלית ותעשרה איהי קמ"ל דזונה ישראלית לא הוי אתנן כדאב"י דאמר אב"י זונה כותית אתננה אוסר כו'.

וכתבו התוס' ד"ה פאב"י ולרבא דאמר בפ"ב דתמורה (דף כט) דאחת זונה ישראלית נמי הנה אתנן תקשה הברייטא וי"ל דלא מתנייהו ביה ר"ח ור"א ועי"ל דשפיר הנה מצוי לומר דתעשרי איהו אלא אשמועינן לוקח במעי אמן כו"י ומיהו חידוש זה נמי אשמועינן פשתעשרה איהי פשתנן לה במעי אמן ולא מפטר משום לוקח שתנן לה במתנה עכ"ל.

ותרוץ התוס' דוחק הוא. ונ"ל לישוב כן דבאמת גם לרבא יכול לתרץ שפיר הא דלא קאמר ותעשרה איהי ורק פינן דהתם תני קמיה דרב ורב ס"ל שם במס' תמורה (דף כט ע"ב) פאב"י דאמר שם האי תועבה עביד ליה פאב"י דאמר שם זונה כותית כו' אב"ל רבא יתריץ הברייטא לרב לשיטתו באופן אחר הא דלא קאמר ותעשרה איהי דהנה לכאורה קשה טובא למה קאמר האי תנא כגון שתנן לה וחסר ולקחה הימנו ל"ל לומר שחסר הוא ולקח הנותן גופיה ליקא שמכרה או נתנה האתנן לאחר בעודה מעוברת או מחוסר זמן ואז חייב אצל זה במעשר.

אמנם י"ל פן דהנה בח"מ (סי' רט) קיי"ל דהמוכר או נתן פרה מעופרת הנה העופר דבר שלא בא לעולם ולא קנה אא"כ מכר פרה לעופרה. אף קיי"ל שם דאם תפסו העופר קנה וכתבו שם הסמ"ע והש"ד ז"ל דלא מטעם ספק מהני תפיסה רק מן הדין מטעם דמחל לו והנה כ"ז הוא לדין אבל רב ס"ל בהדיא במס' יבמות (דף צג עב) דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם רב כר"ח ועי"ש בתוס' וא"כ לדידיה שפיר קנתה העופר פן ועתה יבואר הא ה"א מייגרי שנתן לה האתנו העופר זהו אתנו ואשמועינו רב לשיטתו רבותא דקנתה העופר אף שלא בא לעולם דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אי הוה אמינא דחזרה היא ונתנה האתנו לאחר ה"א דזהו מטעם תפיסה פיון דהוא הנותן לא מחה בה ליתן לאתר הנה מחילה ואמרינו דקנתה מתחלה בשעת ביאה והוי אתנו אף שלא תפסה העופר דאדם קונה דבר שלא בא לעולם כמו דס"ל לרב ולכן לא קאמר ותעשרה איהי דהוא עיקר הרבותא דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם אף בלא תפיסה ולא מ"ל דתעשרה איהי דא"כ ה"א דקנתה משום דתפסה אחר כף אחר שיולד העופר נגלה למפרע הקנין ולהכי קאמר דהוא גופיה חזר ולקחה הימנה והוא מעשר לאשמועינו דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואף ד יכול לאשמועינו האי דינא בדבר שפא לעולם פגון אי נתן לה מחוסר זמן מ"מ נקיט לה כפי שמוקי בעובר כדי לידע מזה הדין דמקנה דבר שלא בא לעולם כמבואר ודוק: הלכה יב קדמה והקדשתו קודם שיבוא עליה ואח"כ בא עליה ה"ז ספק אם הוא אתנו הואיל ובא כו' לפיכך לא יקרב ואם קרב הורצה עכ"ל.

והנה נ"ל לבאר בזה אחרי דהנה ספק אם פשר הוא משום דבגמ' נשאר בתיקו וא"כ אם הקרבנות היו שחייב להביא אחר כמו אם הנה קרבן חטאת או אשה או עולת חובה היאך הוא הדין ונ"ל פן דהנה אם הוא מחייבי חטאות ואשמות של בהמה או של עוף שלא ממחוסרי פרה אינו מביא אחר מספק כמו דכתב רבינו לקמן בפ"א מהל' שגגות הל' ב' דיראה לי דכל חטאות וקרבן דמחייבין על ספק אינו מביאין דילמא הוי חוב"ע ורק לחטאת העוף הבא על הספק התירו כדי לאכל בקדשים וכן כתב בפ"ז מהל' פסוה"מ ק' ה' ו' חטאת העוף כו' פגון ספק זבה או ספק יולדת וכתבו הכ"מ והלח"מ דרק בהני דהנה מחו"כ למשרי בקדשים אבל בשארי כל ספיקות אינו מביא וה"נ אם נתן לה בהמה והקדישה לחטאת ואשם או עוף והקדישו למטמא מקדש אז אינו מביא אחרת ואם הקדישה לעולת ראיה או בשלמי חגיגה למי שמחויב בזה יוכל היות פי יש תקנה להביא אחרת על תנאי שלמים או עולה דא"ל יתא נדבה ועיין תוס' במס' חגיגה (דף ע"א) וילקמן נבאר ורק אם הקדישה לחטאת יולדת או זיבה דקיי"ל ע"ז מביאה אחרת מספק גם כן צריכה להביא אחרת מספק דילמא קרבן זה פסול הוא ואסורה א"כ לאכול בקדשים עד שתביא אחרת מספק ורבינו לא ביאר בזה פלוג' דהוא סמיה כבכל דיני ספיקות שביאר בספרו וסתם לומר דנרצה בדיעבד אבל הוי כשאר ספיקות שבארנו ועיין לקמן ה' מח"כ ודוק: הלכה יד אינו אסור משום אתנו כו' לפיכך א"ח אלא ע"ד הראוי ליקרב ע"ג המזבח פגון כו' ויין ושמן וסולת כו' ושם בה' ט"ו נתן לה חטים כו'.

והנה בירושלמי פ"א דבכורים איתא מכר לו פירות חזר ולקחן הימנו נשמעינא מן הדא נתן לה קדשים הרי אלו מותרים יינות שמנים וסלתות וכ"ד שפיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור אין בכלל אלא פרפלי ענבים ועטרות של שבילים מה אנו קיימין כשהיו הגפנים משלה ומכרה לו פרותיהו וחזר ונתנם לה באתנו מפני שהוא אתנו הא לא הנה אתנו

מביא הָדָא אָמְרָה חֲזוֹר וּלְקַחֵן הַיְמִנָה מְבִיא וּפְרִישׁ הַפ"מ אֵין בְּכָלְל פְּלוֹמֵר אֵין לָנוּ לְרַבּוֹת בְּכָלְל שְׁאָמַר וּכ"ד שְׁפִיזָא בּוֹ קָרַב אֶלָּא אֵלּוּ פְּרָפְלִי עֲנָבִים כּו' שְׁהַבְּפוּרִים בְּאֵין מְהוּן וּכְיֹצֵא בּוֹ שְׁהַרִי הַקָּרַב ע"ג הַמְזַבֵּחַ פְּבָר נִשְׁנוּ וּא"כ הָאֵי נְכָל דְּבָר לְרַבּוֹת בְּפוּרִים הוּא דְאֵתִי שְׁאָר הֵן בְּאֵין לְבֵית וְאָסוּר לְהַבִּיא מְאֲתָנָן וְהַשְׁתָּא מָה אָנּוּ קְיַיְמִין לְהָא וְהַכ"ד כּו' וְטַעְמָא מְפַנֵּי שְׁהִיָּה אֲתָנָן לֹא יָבִיא לְבְּפוּרִים עַכ"ל.

וְכּוּ מְפַרֵשׁ לָהּ הַרְא"פ מְפַרֵשׁ הַיְרוּשְׁלָמִי אֶלְמָא דַּס"ל לְהַיְרוּשְׁלָמִי דָּאֵם נָתַן לָהּ אֲתָנָן אֵינוּ רְאוּי לְבְּפוּרִים מְפַנֵּי שְׁמַנִּיחָן ע"ג הַמְזַבֵּחַ: וְהִנֵּה רַבִּינוּ פְּתַב לְעִיל בַּפ"ב מֵה' בְּפוּרִים הִי"ד דָּאֵם נָתַן אוּ פֵר וְחֲזוֹר וְלִקַּח מְבִיא בְּפוּרִים וְכַתְּבֵהּ הַכ"מ דְּלַמְדִּין זֶה מִן הַיְרוּשְׁלָמִי וְתִקְשָׁה א"כ אֲמַאי לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ לֹא הִכָּא וְלֹא לְעִיל בֵּה' בְּפוּרִים דָּאֵם נָתַן לָהּ אֲתָנָן הֵינּוּ הַגְּפִינִים שְׁלָהּ וּמְכָרָה לּוֹ פִירוֹתִיהֶן וְחֲזוֹר וּנְתָנָם לָהּ דָּאֵינוּ מְבִיא מְזֵה בְּפוּרִים פְּדָבְרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי וְצְרִיף לֹמַר ע"כ דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּגַמ' דִּידָן פְּלִיג עַל הַיְרוּשְׁלָמִי דְּוֹדָאֵי הָאֵי פְּרִיזָא דְאֵיתָא בַּמַּס' ע"ז (דָּף מו ע"ב) בֵּית ד' פְּרָט לְפָרָה וְחַכ"א לְרַבּוֹת אֵת הַרְיָקוּעִין וְאוֹמַר שְׁם נָתַן לָהּ זָהָב רִיב"י אוֹמַר אֵין עוֹשִׂין רִיקוּעִין אֶפְּיִלוּ אַחֲרֵי בַהכ"פ וְרַבִּינוּ יְלִיף לָהּ הִכָּא מְקָרָא דְלְכָל נָדָר מִשְׁמַע דָּאֵינוּ מְרַבָּה רַק הִכָּא דְנִשְׁאַר בְּמִזְבֵּחַ אוּ בַעֲזָרָה הֵינּוּ אַחֲרֵי בֵּית הַכְּפֹנֶת אֲבָל בְּפוּרִים דְּמְבִיא רַק לְעֲזָרָה וְנֶאֱכָל אַחֲרֵי כֵן לְפַהֲגִים אֵין לָנוּ לְרַבּוֹת מְזֵה הַקָּרָא דְנִשְׁאַר בְּזֵה וְעֵינָן לְקַמְן ה' י"ח מֵה' שְׁנֵבָאָר עוֹד: הַלְכָה טוֹ נָתַן לָהּ כּו' אֲבָל אִם נָתַן לָהּ עוֹפוֹת אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין אֲתָנָן חַל עֲלֵיהֶם וְאָסוּרִים וּבְדָבְרֵי קַבְּלָהּ הוּא ד"ז עַכ"ל.

וְכַתְּבֵהּ הַרְאָב"ד ז"ל לֹא כֵן אָנוּ מְקַנְבְּלִין שְׁהַעוֹפוֹת אִם מְקַנְדְּשִׁין הֵן הַרִי אֶמְרוּ פְּרָט לְנָדָר אֶלָּא בַעֲוֹפוֹת שֶׁל תּוֹלִין הִיא שְׁנוּיָה וְהָא קַמ"ל אַע"פ שְׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בְּהֵן אֲתָנָן וּמַחֲזִיר חַל עֲלֵיהֶם עַכ"ל. וְהִנֵּה הַכ"מ מְתַרְץ בְּשֵׁם הַמ"ע וְהַמְשַׁל"מ דְּחָה דְּבָרֵינוּ ע"ש וְהַלַּח"מ פְּתַב דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּמְקָרָא לְכָל נָדָר הוּא גִזְה"כ דְּעַל עוֹפוֹת חַל אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין וְעוֹפוֹת לֹא דְמִי לְשִׁאָר מְקַדְּשִׁין דְּעֲלִיָּהֶן חַל אֲתָנָן כּו' וְהַנְּכַרַח לֹמַר דְּאֵיירִי בְּמְקַדְּשִׁין דַּאֲל"כ מֵאֵי עֶבֶיד קו"ח מְבַהֲמָה שְׁאֵנִי בְּהִמָּה שְׁזָכָה בְּהוּ וּמַשָּׁה"כ אֵין אֲתָנָן חַל עֲלֵיהֶּוּ מַשָּׁה"כ בַּעֲוֹפוֹת שְׁהֶם חֲוָלִין וּמַה"ת לֹמַר בַּעֲוֹפוֹת חֲוָלִין דְּלֹא חַל עֲלֵיהֶּוּ אֲתָנָן וְכ"ת הָא אֵיפָּא מְמַנָּה עַל פְּסַח שְׁפָכָר זָכָה בְּהֶם גְּבוּהָ מִשְׁמַע דְּטַעְמָא דְּזָכָה בְּהֶם מְהַנִּי קִצָּת לְמַנְהָ ע"פ אַע"ג דַּל"מ לְגַמְרֵי א"ל קָרָא דְנָדָר מ"מ אֶהְיֵי קִצָּת הַשְׁתָּא דְאֵית לָנוּ קָרָא וּא"כ לֹא עֶבְדִּינָן קו"ח מְבַהֲמָה מְקַדְּשִׁין לְעוֹפוֹת חֲוָלִין וְלִכְפּוֹ ס"ל דְּעוֹפוֹת הֵם מְקַדְּשִׁין וְאַע"ג דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינוּ שְׁלוֹ מ"מ גִּזְה"כ הוּא גְּבִי עוֹפוֹת עַכ"ל: וְהִנֵּה עַפ"ז יֵשׁ לִישָׁב א"נ דְּעַל עוֹפוֹת אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין חַל אֲתָנָן אֵת הַקְּוִשְׁיָא שֶׁל הַתּוֹס' בַּמַּס' ע"ז (דָּף סג) ד"ה אוּ כּו' וְאַע"פ שְׁאֵין אֲתָנָן חַל עַל הַמְּקַדְּשִׁין דְּכַתִּיב לְכָל נְדָרְפָּרְט לְנָדָר כּו' וְלַפ"ד רַבִּינוּ נִיחָא פְּשׁוּט דְּמִיירִי בַּעוֹף אֵי נָתַן לָהּ וְקַדְּמָה וְהַקְּדִישָׁה אֵת הַעוֹף דְּבַעֲוֹפוֹת חַל אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין.

וְכּוּ יֵשׁ לִישָׁב קְוִשְׁיַת הַתּוֹס' בַּמַּס' זְבָחִים (דָּף פד ע"ב) ד"ה וּמוֹצָא אָנִי כּו' דְּדַחִיק הַרְבֵּה שְׁם לְמַצּוֹא עַל אֲתָנָן וּמַחֲזִיר הָאֵיף הֵם לְאַחַר שְׁהַקְּדִישָׁה וְע"פ דְּבָרֵינוּ רַבִּינוּ נִיחָא דְּמִיירִי בַּעֲוֹפוֹת לְאַחַר שְׁהַקְּדִישָׁה דְּגַם בְּזֵה אֵי עָלוּ לֹא יִרְדּוּ כְּמַבְּוֹאָר לְקַמְן בַּפ"ג מֵה' פְּסוּהַמ"ק עֵי"ש: אִף הָא קְשִׁיָּא עַל דְּבָרֵינוּ מְהָא דְּאֶמְרִינָן בַּמַּס' זְבָחִים (דָּף קיד ע"א) אֲתָנָן וּמַחֲזִיר בְּוִלְדוֹת קְדָשִׁים וְקַסְבַּר וְלִדּוֹת קְדָשִׁים בְּהַנְּיָתָן הֵם קְדוּשִׁים וְלַפ"ד רַבִּינוּ דְּעַל

עופות חל אַתְּנָן וּמַחִיר אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין לֹא צָרִיךְ לְאוּקְמֵי בְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים וּכְמוֹ שֶׁאָמַר בְּמִקְוֵה וְנֶעְבֵּד דְּהָא מְנִי רִיחָא גִּי הָיָא וּבְקְדָשִׁים קְלִים ה"נ לְוִקְמֵי בְּעוֹפוֹת מִיִּירֵי אַתְּנָן וּמַחִיר דְּחַל אַף עַל מְקַדְּשִׁין וְלֹא מְצִי לְמַעַט מִפְּתַח אִתְּהֵל מוּעֵד.

וְכֵן גַּם לְהַקְשׁוֹת מְהָא דְּאִיתָא בְּמִס' פְּסָחִים (דָּף ל ע"א) נָתַן לְהָ עוֹפוֹת דְּחֻלִּין אַתְּנָן תַּל עֲלֵייהוּ אֲלֵמָא דְּשָׁם אִיתָא מְפֻרָּשׁ דְּנִקְיָא עַל חֻלִּין חַל אַתְּנָן אַף בְּעוֹפוֹת וְלֹא עַל מְקַדְּשִׁין: וְנ"ל לְיִישׁב הַפֶּל פֶּן דְּהֵנָּה נ"ל דְּדַבְרֵי רַבִּינוּ מְוַכְרְחִים עוֹפוֹת חַל אַע"פ שֶׁהֵן מְקַדְּשִׁין דְּהֵנָּה קָשָׁה טוּבָא בְּהַאי קו"ח שָׁם שְׁאָמַר וְיָמָּה מְקַדְּשִׁין שְׁהֵמוּם פּוֹסֵל בְּהֵן אִין אַתְּנָן חַל עֲלֵייהוּ עוֹפוֹת שְׁאִין הַמוּם פּוֹסֵל בְּהֵן א"ד שְׁאִין אַתְּנָן וּמַחִיר חַל עֲלֵייהוּ וְהָא אַפְתִּי גַם לְמַפְרָךְ ע"ז לְפִי מְאִי שְׁכַתְב רַבִּינוּ לְעִיל בְּהַל' ה' אָבֵל הַמְּקַצָּה אִם הוּא שְׁלוֹ וְהַמְּקַצָּה קוֹדֵם שְׁיִקְדָּשׁ נְפֹסֵל כו' אוּ שְׁהַמְּקַצָּה שְׁלוֹ אַחַר שְׁהַמְּקַדְּשׁוֹ מוֹתַר לְפִי שְׁאִין אָדָם מְקַצָּה דְּבַר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְבִהְל' ו' פְּתַח הַנְּעֻבָּד בֵּין שְׁעֻבָּד שְׁלוֹ בֵּין שְׁל חֲבִירוֹ בֵּין לְפָנֵי הַקְּדָשׁ וּבֵין לְאַחַר הַקְּדָשׁ ה"ז אָסוּר.

וְהֵנָּה בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הִכָּא מְחֻלְקִים הַכ"מ וְהַלַּח"מ הַכ"מ ס"ל דְּדַעַת רַבִּינוּ דַּס"ל דְּנֶעְבֵּד אָסוּר אֲפִילוּ בְּלֹא מַעֲשֵׂה וּמְקַצָּה אֲפִילוּ ע"י מַעֲשֵׂה אִינוּ נְאָסֵר אַחַר שְׁהַמְּקַדְּשׁ דְּמְקַצָּה אֲפִילוּ לֹא שְׁל הַקְּדָשׁ אִינוּ אָסוּר לְדַעַת רַבִּינוּ עַד שְׁיַעֲשֶׂה בְּהָ מַעֲשֵׂה כְּמַבְנֵאָר בַּה' ד' וַא"כ מַה שְׁכַתְב רַבִּינוּ דָּאָם הוּא אַחֲרֵי שְׁהַמְּקַדְּשׁ אִינוּ אוֹסֵר הוּא אֲפִילוּ ע"י מַעֲשֵׂה וְעַל נֶעְבֵּד הָא בְּאַרְנוּ לְעִיל בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי פ"ז דְּכַלְאִים דְּנְאָסֵר אַף בְּשְׁל אַחֲרִים בְּלֹא מַעֲשֵׂה וְדַעַת הַלַּח"מ הוּא פֶּן דְּנֶעְבֵּד בְּשְׁל הַקְּדָשׁ אוּ בְּשְׁל אַחֲרִים אִינוּ נְאָסֵר כ"א ע"י מַעֲשֵׂה וּמְקַצָּה אַף ע"י מַעֲשֵׂה אִינוּ נְאָסֵר כְּסַבְרַת הַכ"מ בְּזָה.

וְעַתָּה נִבְאַר לְדַעַת הַכ"מ אֵיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי פֶּן מַה לְקַדְּשִׁים שְׁפֹן אִין מְקַצָּה נְאָסֵר בְּהוּ אַף ע"י מַעֲשֵׂה תֹאמַר בְּעוֹפוֹת דְּחֻלִּין שְׁפֹן מְקַצָּה ע"י מַעֲשֵׂה נְאָסֵר בְּהוּ כְּמוֹ שְׁמַבְנֵאָר בְּהִדְיָא בְּמִס' זְבָחִים וְדָף פֶּה) וּבְמִסְכַּת בְּכוֹרוֹת (דָּף מַב) אָבֵל הַמְּקַצָּה וְהַנְּעֻבָּד מְטַמָּא בְּגָדִים בְּבֵית הַבְּלִיעָה וְכֵן פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְקַמָּן בַּפ"ז מֵהַלְכוֹת פְּסוּהַמ"ק הַל' ר' דְּבְּמִקְוֵה וְנֶעְבֵּד בְּעוֹף הַיְוִי מְלִיקְתוֹ נְבִילָה דְּאִינוּ רָאוּי וְלְדַעַת הַלַּח"מ אֲפִילוּ אֵיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי מְנֶעְבֵּד ג"כ דְּמַה לְמְקַדְּשִׁין שְׁפֹן נֶעְבֵּד אִינוּ נְאָסֵר רַק ע"י מַעֲשֵׂה תֹאמַר בְּעוֹפוֹת דְּחֻלִּין שְׁפֹן נֶעְבֵּד נְאָסֵר אַף שְׁלֹא ע"י מַעֲשֵׂה וּמְקַצָּה ע"י מַעֲשֵׂה וְלַהֲכִי גַם אַתְּנָן וּמַחִיר נְמִי אָסוּר אָבֵל בְּמִקְוֵה שְׁמִי מְקַצָּה מוֹתַר בְּהָ אֲפִילוּ ע"י מַעֲשֵׂה וְלְדַעַת הַלַּח"מ אֲפִילוּ נֶעְבֵּד אִינוּ נְאָסֵר כ"א ע"י מַעֲשֵׂה וְלַהֲכִי אַתְּנָן וּמַחִיר אִינוּ אָסוּר בְּהָ אַע"כ צ"ל כְּסַבְרַת הַלַּח"מ דְּקָאֵי הַלִּימוּד בְּמַשְׁנֵה הַפֶּל עַל עוֹפוֹת מְקַדְּשִׁין וְאָמַר ק"ו מְבַהֲמַת הַקְּדָשׁ שְׁפֹן מוּם פּוֹסֵל בְּהָ עוֹפוֹת מְקַדְּשִׁין שְׁאִין מוּם פּוֹסֵל, בְּהֵן וְכֵן מְקַצָּה וְנֶעְבֵּד וְדָאֵי שְׁנֵה לְבַהֲמָה וְאָמַר ע"ז גְּזַה"כ מְקַרָּא דְּלַכְל נְדָר לְרַבּוֹת אַף עוֹפוֹת מְקַדְּשִׁין דְּחַל אַתְּנָן וּמַחִיר עֲלֵייהוּ דְּעַל עוֹפוֹת חֻלִּין לֹא צָרִיךְ קְרָא לְרַבּוּי דְּעַל חֻלִּין לִיתָא ק"ו לְמַעַט דְּהָא אֵיכָּא לְמַפְרָךְ כְּמוֹ שְׁבִאָרְנוּ וְכ"ז הוּא לְדִידוֹן דְּלֹא ס"ל כְּרִיחָא גִּי דְּאָמַר קְדָשִׁים קְלִים מְמוֹן בְּעָלִים בַּכ"ד כְּמוֹ שְׁבִאָרָא לְקַמָּן בַּה' נְזִקֵי מְמוֹן בְּהוֹכְחוֹת גְּמוּרוֹת וַא"כ הֵנָּה הַק"ו מְפֻרָּשׁ מְמִיקְדְּשִׁין ע"י מְקַצָּה וְנֶעְבֵּד וְצ"ל דְּאִתִּי הַקְּרָא עַל עוֹפוֹת מְקַדְּשִׁין אָבֵל לְרִיחָא גִּי דְּאָמַר קְדָשִׁים קְלִים מְמוֹן בְּעָלִים הֵן וַא"כ ס"ל דְּמְקַצָּה וְנֶעְבֵּד נְאָסֵר בְּהוּ כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּגַמ' דְּזְבָחִים (דָּף קִיד) א"כ לֵיכָּא לְמַפְרָךְ הַק"ו דַּא"ל מַה לְמְקַדְּשִׁין הֵינּוּ קְדָשִׁים קְנִים דְּמוּם פּוֹסֵל בְּהוּ וְגַם מְקַצָּה

וְנֶעְבַד פּוֹסֵל בְּהוּ וְאֵפ"כ אֶתְנֶן וּמְחִיר אֵינוֹ חָל עֲלֵיָהּוּ כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר הֶכָּא בְּהִדְיָא דְלָא נִצְרָכָא הַמֵּיוֹט בְּקַדְשִׁים אֲלָא לְרִי"ג דְּאָמַר קְדָשִׁים קְלִים מְמוֹן בְּטָלִים עוֹפוֹת שְׂאִין הַמוֹם פּוֹסֵל א"ד שְׂאִין אֶתְנֶן וּמְחִיר פּוֹסֵל בְּהוּ אִף שֶׁל חֲוָלִין וְצָרִיף קְרָא דְלִכְלָל נִגְדֵר לְרִבּוֹת עוֹפוֹת חֲוָלִין אֲבָל לְשֶׁל מְוִקְדָּשִׁין לֹא גִדַע דְּהִקְרָא אִיזְטָרִיף לְשֶׁל חֲוָלִין דְּלָא גִילַף מִק"ו לְמַעַט וְא"כ נִיחָא הֵתֵם בְּמִס' נְבָחִים (דָּף קִיד) דְּמוֹקְמִי לָהּ זֵה כְּרִי"ג דְּאָמַר מְוִקְצָה וְנֶעְבַד ה"מ רִי"ג דְּאָמַר קְדָשִׁים קְלִים מְמוֹן בְּעָלִים הֵם וְא"כ לְרִי"ג לֹא מוֹקְמִינָן אֶתְנֶן וּמְחִיר בְּעוֹפוֹת קְדָשִׁים דְּלִדְיָדִיָּה לֹא גִדַע דְּחָל עַל עוֹפוֹת מְוִקְדָּשִׁין וּלְהַכִּי מוֹקִי לָהּ בְּנוֹלְדוֹת קְדָשִׁים כְּמִבְּנֹאֵר: וְעַתָּה נִיחָא נְמִי הֵתֵם קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שְׁהִקְשׁוּ וְא"ת לְוִקְמִי נְמִי הֶכָּא כְּמ"ד דְּבִמְעֵי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁין וְכַגּוֹן שְׁהִקְדִּישׁ בְּהִמָּה מְעוֹבְרַת וְשִׁיר הַעֲוָבָר וְכִר"י דְּאָמַר בְּמִס' תְּמוּרָה וְדָף פַּה ע"א) דְּאֵם שְׁיִירוּ מְשׁוֹנְיָר כּו'.

וּלפ"ז נִיחָא דְּהֵתֵם אָמַר לִימָא כְּתַנְאִי כּו' מֵאִי לָאו דְּרִי"ג ס"ל אִם שְׁיִירוּ אֵינוֹ מְשׁוֹנְיָר וְאָמַר שֵׁם א"ל כּו' וְא"ל דְּר"י דְּחִי הֵכִי אֲבָל אֲנִן ס"ל לְפִי הָאָמַת דְּרִי"ג ס"ל דְּאֵם שְׁיִירוּ אֵינוֹ מְשׁוֹנְיָר וְכִינֹן דְּהֵאִי מְשַׁנָּה מוֹקְמִי לָהּ כְּרִי"ג לְהַכִּי לֹא מוֹקִי לָהּ רַק בְּנוֹלְדוֹת קְדָשִׁים וְלֹא שְׁהִקְדִּישׁ בְּהִמָּה מְעוֹבְרַת וְשִׁירֵי דְּרִי"ג ס"ל דְּשִׁירוּ אֵינוֹ מְשׁוֹנְיָר.

וּעפ"ז יֵשׁ לִינִישׁב קוֹשְׁיַת הַלַּח"מ בַּפ"ד מֵהַל' תְּמוּרָה ה' ג' דְּמִקְשָׁה עַל רַבִּינוּ דְּפּוֹסֵק דְּבִמְעֵי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁין וְאֵפ"כ אָמַר מְקָרָא דְּלַפְנֵי ה' וְתִקְשָׁה לְדִידִיָּה קוֹשְׁיַת הַגַּמ' בְּנְבָחִים (דָּף קִיד) וּלפ"ז נִיחָא דִּידִין מוֹקְמִינָן לָהּ בְּהַפְרִישׁ מְעוֹבְרַת כּו' דְּהֵא אֲנִן קִי"ל דְּשִׁירוּ מְשׁוֹנְיָר כְּמוֹ שְׂפּוֹסֵק רַבִּינוּ בַּפ"ד מֵהַל' פְּסוּהַמ"ק ה' ז' וְא"כ נִיחָא כְּמוֹ שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס': וְעַתָּה נִיחָא נְמִי הֵא דְּפְסָחִים אָמַר נָתַן לָהּ עוֹפוֹת בְּחֲוָלִין דְּהֵא הֵתֵם אָמַר אַבְיִי הֵנּוּ מוֹקְמִינָן לָהּ כְּרִי"ג דְּבִקְדָשִׁים קְלִים וְא"כ אֵינוֹ חָל אֶתְנֶן רַק עַל עוֹפוֹת חֲוָלִין אֲבָל לְדִידִין יֵשׁ גַּזְה"כ דְּחָל אִף עַל הַקְּדָשׁ כְּמִבְּנֹאֵר: אֲמָנָם קָשָׁה לִי ע"ז מֵהַסְּוִיָּא דְּשֵׁם דְּאָמַר וִיֵּהָא מְוִקְדָּשִׁין אֶתְנֶן וּמְחִיר חָל עֲלֵיָהּ מִק"ו וְמָה עוֹפוֹת שְׂאִין הַמוֹם פּוֹסֵל בְּהוּ אֶתְנֶן וּמְחִיר פּוֹסֵל בְּהוּ מְוִקְדָּשִׁין שְׁהַמוֹם פּוֹסֵל בְּהוּ א"ד א"ק לְכָל נִגְדֵר לְהוֹצִיא אֶת הַנְּדוּר טַעֲמָא דְּמַמְעֻטִּינְהוּ קְרָא הָא אִי לָאו קְרָא ה"א אֶתְנֶן וּמְחִיר חָל עֲלֵיָהּ הִיכָא דְּיִהִיב לָהּ מְוִקְדָּשִׁין וְהָא לָאו מְמוֹנָא הוּא וּבִשְׁיִטָּה מְקוֹבְצַת גְּרִיס שֵׁם וְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ וּמְשַׁנִּי בְּמִמָּנָה עַל פְּסָחוֹ וְרַבִּי הוּא כּו' וְהֵנָּה לַפ"ד רַבִּינוּ כְּמוֹ שְׂפַתְבַּהַל"מ קָאִי כָּל הַרִּיבּוּי עַל עוֹפוֹת הִיכָא שְׁהוּ מְוִקְדָּשִׁין וְא"כ אִתְּכּוּ שְׂמִקְשָׁה הַגַּמ' מִק"ו דוֹהִיָּה מְוִקְדָּשִׁין חָל נְמִי הוּא הַק"ו מְעוֹפוֹת מְוִקְדָּשִׁין אֲשֶׁר אָסוּר מַגְזָה"כ וְא"כ מֵאִי מִקְשָׁה וְהָא לָאו מְמוֹנָא וְהָא חֲזִינָן דְּבְּעוֹפוֹת הִיא גַּזְה"כ אִף דְּלָאו מְמוֹנָא מ"מ חָל וְא"כ נְמִי גִילַף ע"ז בְּכָל מְוִקְדָּשִׁין מִק"ו דְּתַחּוּל אֶתְנֶן כְּמוֹ דְּחָל עַל עוֹפוֹת מְוִקְדָּשִׁין מַגְזָה"כ ה"ל הַק"ו יוֹעִיל דְּיַחּוּל אִף דְּלָאו מְמוֹנָא הוּא וּמֵאִי מִקְשָׁה וְכִינֹן דְּמוֹקִי לָהּ בְּמִמָּנָה עַל פְּסָחוֹ אֲלֵמָא דְּלָא מִיִּירִי לְרִי"ג דְּלִדְיָדִיָּה לֹא צָרִיף לְאוֹקְמִי בְּמִמָּנָה ע"פ כְּמִבְּנֹאֵר בְּפְסָחִים (דָּף צ) וְא"כ אִף עַל עוֹפוֹת מְוִקְדָּשִׁין חָל אֶתְנֶן וּמְחִיר לְדִידִין וְצ"ע.

וְעוֹד בַּל"ז תִּקְשָׁה פִּינֹן דְּמַחֲד קְרָא דְּלִכְלָל נִגְדֵר מְרַבִּינָן וּמְמַעֻטִּינָן בְּהַמַּת הַקְּדָשׁ וּמְרַבִּינָן עוֹפוֹת דְּמְוִקְדָּשִׁין וְע"כ צ"ל דְּמַמְלַת נִגְדֵר מְמַעֻטִּינָן דְּבָר הַנְּדוּר וּמִן מַלְת לְכָל מְרַבִּינָן עוֹפוֹת וְכִינֹן דְּלָא כְּתִיב מְסוּנִים בְּקָרָא בְּמֵאִי דְּמוֹקִי לָהּ טְפִי עֲדִיף לוֹמַר אַפְכָּא דְּדָרְשִׁינָן לְרִבּוֹת בְּהַמַּת הַקְּדָשׁ וּמְמַעֻטִּינָן עוֹף דְּהֵא בְּבִהִמָּה יֵשׁ סְבָרָא טְפִי דְּמוֹם פּוֹסֵל בְּרִי מַשָּׂא"כ בְּעוֹף וּמְנ"ל לְהַמְשַׁנָּה לוֹמַר לְנוּ דְּמוֹקְמִינָן הַרִּיבּוּי בְּעוֹף וְהַמֵּיוֹט בְּבִהִמָּה פִּינֹן דְּגַם מַצַּד

הסבֵּרָא הֵנָּה שְׁרִינְוּ בְּעוֹף הַקִּדְּשׁ כְּמוֹ שֶׁכִּי הִלַּח"מ גּוֹפִיָּה וְנִרְק לְרוּחָא דְמִלְתָּא נְקִיט הַק"ו וְאַתִּי הַקְרָא לְמַעַט דְּלֵא נְלִמּוּד עוֹף מִבְּהֵמָה אֲבָל אִי הֵנָּה בְּחֻלִּין נִיחָא שְׁפִיר דְּנִדְר מְמַעַט מְוִקְדָּשִׁין וְלְכָל מַרְבֵּי עוֹפוֹת חֻלִּין: וְנ"ל לִיְיָשֵׁב כֹּן דְּבִשְׁלָמָא אִי מַרְבִּינּוּ בְּעוֹף שְׁפִיר נִצְרָדָּה קְרָא לְמַעַט בְּהֵמָה דְּלֵא נְלִמּוּד ק"ו מְעוֹף שְׁאִין הַמּוּם פּוֹסֵל בֵּה מ"מ בְּהַקְדָּשׁ חָל אֲתַנּוּ ק"ו לְבִהֵמָה שֶׁל הַקִּדְּשׁ אֲבָל א"נ דְּהַקְרָא דְּמַרְבֵּי אֲתִי עַל בְּהֵמָה תִּקְשָׁה ל"ל קְרָא לְמַעַט בְּעוֹף מַה"ת נְרַבְּהֵדְהָא קִי"ל אִין אֲדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְאִי תִקְשָׁה דִּילְפִינּוּ מִבְּהֵמָה ה"א דְּמַצִּי לְמַדְחִי מַה לְבִהֵמָה שְׁאִין מוּם פּוֹסֵל בֵּה אֲלֵא וְדָאִי מְדַאֲצָטְרִיךְ קְרָא לְמַעַט וְלַרְבּוֹת אֵת הַרִיבּוּי לְעוֹף וְהַמְיָעוּט לְבִהֵמָה דְּלֵא נִילַף מִק"ו וְלֵא מַצִּי לְדַחֲוִי דְּנִילַף בִּמ"מ מְנַעֲבָד דְּאָסוּר בֵּיהּ אִף שְׁאִינוּ שְׁלוֹ כְּמַבְנָאָר לְעֵיל דְּהָא א"ל מְוִקְשָׁה יוֹכִיחַ דְּאִינוּ אָסוּר בְּשְׁאִינוּ שְׁלוֹ אֲבָל הַקְנָשָׁא הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבַאֲרָנוּ לְדַעַת רַבִּינוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הִלַּח"מ וְצַע"ג: הִלְכָּה טַז וְהַה"ד בְּאוֹמֵר לְזוֹנָה הִילָךְ ד"ז וְהַבְּעָלִי לְפָלוּנִי הַיִּשְׂרָאֵל ה"ז אֲתַנּוּ כו'.

וְכָתַב הַכ"מ וּמ"ש וְהַה"ד בְּאוֹמֵר לְזוֹנָה כו' ק"ל דְּפִשְׁטָא וּמַכ"ש אֲתֵיָא מְעַבְד שְׁאִינוּ חֲזִיב בְּכָל הַמְצוֹת כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל וִי"ל דְּשֵׁא"כ דְּהֵנָּה עַבְדוֹ קַמ"ל. וְכָתַב הַמְשַׁל"מ וְלֵא יְדַעַתִּי כּוֹנֵת מְרוֹ דְּהָא עֶבֶד חֲזִיב בְּכָל הַמְצוֹת כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל וְכִי מְשׁוּם שְׁנַמְכַר פְּקַע קְדוּשָׁתוֹ מְנִיָּה עַכ"ל.

וְנ"ל דְּכּוֹנֵת מְרוֹן הוּא עַפ"י דְּמַפְרֵשׁ לָהּ רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה דַּר' מֵאִיר דְּאָמַר דְּלֵא הֵנָּה אֲתַנּוּ גְבִי עֶבֶד עֲבָרִי אִף שְׁאִין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים מְשׁוּם דְּהוֹתֵר מְפָלְלוֹ וְלֵא ס"ל כְּפִירוּשׁ רַש"י ז"ל דַּר"מ ס"ל דְּאִף אִי אִין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים רַבּוּ מוֹסֵר לוֹ ש"כ וְזֵהוּ שְׁאוֹמֵר הַכ"מ הֵכָא דְּאֲתֵיָא מַכְש"כ מִיִּשְׂרָאֵל דְּכִינּוּ דְּעֶבֶד עֲבָרִי הוֹתֵר לוֹ מְפָלְלוֹ לִיקַח ש"כ הִיכָא דִּישׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים וּמְשׁו"ה ס"ל לַר"מ דְּלֵא הֵנָּה אֲתַנּוּ וְא"כ מַכְש"כ בְּיִשְׂרָאֵל דְּלִדִּידְיָהּ לֵא הוֹתֵר מְפָלְלוֹ וְזֵהוּ שְׁאָמַר שֵׁא"ח בְּכָל הַמְצוֹת הֵינּוּ הִיכָא שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים הוֹתֵר לוֹ ש"כ כְּמַבְנָאָר וְעִינּוּ לְעֵיל בְּפִי"א מַה"ל א"ב וְדוּק: הִלְכָּה יִז שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין שְׁחֻלְקוּ זֶה לְקַח עֲשָׂרָה טְלָאִים וְזֶה לְקַח תְּשַׁעָּה וְכָלֵב אֶחָד שְׁעָם הַפְּלֵב מוֹתְרִין אֲבָל הַעֲשָׂרָה שְׁפָנְגְדוֹ אִם יֵשׁ אֶחָד מֵהֶן שְׁדָמוּ כְּדָמֵי הַפְּלֵב אוֹ יֵתֵר עַל דָּמוֹ מוֹצִיאִין מִן הַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד הַפְּלֵב וְיִהְיֶה מְחִירוֹ וְשְׁאָרָן מוֹתְרִין וְאִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן דָּמִיו פְּחוּתִין מְדָמֵי הַפְּלֵב הַחֲסִי הַעֲשָׂרָה כּוֹלֵם אָסוּרִין עַכ"ל.

וְהֵנָּה הִלְכָּם מְשַׁנָּה לְקַמֵּן בַּפ"ו מַה בְּכוֹרוֹת ה' י' הַקְשָׁה וְנ"ל דְּאָמַר, וְאַפְּלוֹ חֻלְקוֹ גְּדִיִּים כְּנֶגֶד גְּדִיִּים פּוֹסֵק רַבִּינוּ כַּר' יוֹחֲנָן דְּאָמַר אִין בְּרִירָה וְדָלָא כַּר"א דְּאָמַר יֵשׁ בְּרִירָה כו' וְתִימָא דְּשָׁם בַּגַּמ' הַקְשׁוֹ לַר"א מְבַרְיָתָא דִּיכּוֹן הַשְׁוֹתְפִין שְׁחֻלְקוֹ אֶחָד נָטַל תְּשַׁעָּה וְכָלֵב כְּנֶגֶד הַפְּלֵב אָסוּרִין וְא"א יֵשׁ בְּרִירָה לְבָרוּר חַד מְנִיָּהּ לְבִהֲדִי כָּלֵב וְלִשְׁקוֹל וְהֵנָּה לְשִׁתְרִי וּמְתַרְזַן ר"א דְּלֵא שְׁוִיָּא כּוֹלֵם לְהַדִּי הַדְּדִי וְשְׁוִיָּא הָאִי כְּלָבָא חַד וּמְשָׁהוּ כו' מְשַׁמַּע דַּלְר"י דְּאָמַר אִין בְּרִירָה אַע"ג דְּשְׁוִיָּא כּוֹלֵהוּ לְהַדְּדִי שְׁפָנְגְדוֹ הַפְּלֵב אָסוּרִים וְא"כ רַבִּינוּ דְּפּוֹסֵק כַּר"י הָאִיף אוֹמֵר בַּה' א"מ ספ"ד שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין שְׁחֻלְקוּ זֶה לְקַח כו' אִם יֵשׁ אֶחָד מֵהֶם כְּדָמֵי הַפְּלֵב מוֹצִאִי וּמוֹתֵר הָא לַר"י דְּאָמַר אִין בְּרִירָה כּוֹלֵם אָסוּרִין וְאֵע"ג דְּבִתְמוּרָה (דָּף ל) אוֹקְמֵי הַף מְתַנִּיתִין בְּסִתְמָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּינוּ ז"ל מ"מ לֵא אוֹקְמֵי אֲלֵא לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה וְכִסְתְּמָא דַּגַּמ' דַּמַּס' בְּכוֹרוֹת וְצ"ע עַכ"ל.

וכן הקשה המג"א באו"ח (סי' קנג ס"ק מז) ונשאר בקושיא: ונ"ל ליישב פן דהנה נדאי מתחלה שהחליפו השותפים לא החליפו כנגד הפלב אלא טלה אחד ושאר הטלאים הוי כנגד הטלאים נמצא דרך טלה אחד אסור ושאר הטלאים דהוי כנגד הטלאים מותרין אלא שלא ידעינו איזהו הטלה האסור שהוא מעורב בשווי הטלאים.

והנה הא לכאורה יש לומר בו דבטל ברוב אף מצינו במס' יומא (דף נה ע"ב) אלא משום חטאת שמתו בעליה ודאי פירש שיש פסוף שמתו הבעלים והמה מעורבין בשאר הפסוף וכתב המשל"מ לקמן בפ"ז מהל' מעילה הל' י' דלהכי אינם בטלים הפסוף בשאר הפסוף משום דמטבע חשיב ולא בטל והוא כמו שפכתבו התוס' במס' מעילה (דף כ ע"ב) דמטבע לא בטל וכן ה"נ הטלה לא בטל בשאר הטלאים דבע"ה חשיבי ולא בטלי והוא כמו בקדשים שנתערבו בהן חטאות המתות וכו' וכמו שפוסק רבינו לקמן בפ"ו מהל' פסוהמ"ק הל' א' דמדרבנן לא בטלי ואם הקריב הורצה וכתב הלחם משנה שם דמייירי כשנניד אותם דלא להוי קבוע דאז ודאי אמרינן כל דפריש מרובא פריש והם מותרין אבל כשלקחו מקום הקביעות והקריבום אז ודאי כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואם הקריבו לא הורצה כו' וא"כ ה"נ לא בטלי הטלאים משום דבע"ה לא בטלי וכן מצאתי להגאון רע"ק איגר בגה"מ שם שכתב הטעם דלא בטל הטלה משום דבע"ה חשיבי ולא בטלי.

והנה שם ביומא (דף נה) פריף הגמ' ונברור חד זוזי ונשדי בנהרא והשאר לשפרי והוא נמי משום ברירה מבואר שם בסוגיא וכן הכא בתמורה פרכינן ולפוק חדא להדי פלבא והנה פוליהו לשפרי והתם נמי משום ברירה כמו שכתבו התוס' בתמורה.

והנה הכא ברנו הטעם הוא דלא בטל רק מדרבנן משום דבע"ה חשיבי ולא בטלה וא"כ כל זה האיסור הוא רק מדרבנן אמנם הגמ' מקשה שם במס' בכורות דקאי על הפלוגתא שבין ר' יוחנן לר"א ור' יוחנן הא ס"ל במס' ביצה (דף לח) דאין ברירה אף מדרבנן ולא מחלק כלל בין דאורייתא למדרבנן ולהכי שפיר מקשה הגמ' לר"א דס"ל יש ברירה בדאורייתא ומכ"ש בדרבנן דיש ברירה ולהכי משני דשוי האי פלבא חד ומשהו וא"כ שפיר ניחא לדברי רבינו דהוא פוסק בה' י"ט דכינן דאיסור תחומין דרבנן אמרינן יש ברירה וכן פוסק בכ"ד וא"כ שפיר הכא דהוי איסור דרבנן פוסק כמ"ד יש ברירה ולהכי שפיר הסוגיא דתמורה פריף תסתמא נפוק חדא בהדי פלבא נמי משום דהוי איסור דרבנן וקיי"ל לדידן דיש ברירה והתם במס' בכורות מקשה לר"א והוא לסייע לר' יוחנן דהוא לא מחלק ואף בדרבנן ס"ל דאין ברירה ולפי מאי דמשני לר"א הה"ד גם לדידן דבדרבנן ס"ל כר"א פמבואר ול"צ למה שדחקו התוס' בתמורה לומר דה"פ להני תנאי דס"ל דיש ברירה דכינן דהוא איסור דרבנן גם אגון ס"ל פן פמבואר: הלכה יח גשתנה כו' אבל גופן של אתנן לא יעשה ריקועין לבית שצאמר לכל נדר להביא את הרקועין עכ"ל.

וכתב הלחם משנה קשה דבגמ' משמע דלא מרבינן לה אלא מבית ה' כו' פרט לפרה וחכ"א לרבות את הרקועין עכ"ל. ונ"ל ליישב פן דאמרינן במס' ע"ז (דף מו) בעינא כו' יש נעבד במחנפר אצל גבוה כו' אמר רבא ק"ו ומה אתנן שמונת בתלוש להדיוט אסור במחנפר לגבוה דכתיב לא תביא אתנן זונה ומחיר פלב ל"ש תלוש ול"ש במחנפר וכתב

רש"י ז"ל אסור במחנך לגבוה אפילו מכשירי קרפן דכתיב בית ה' דמשמע אפילו לבנין הבית כי ולקמן אמר עוד אל"ל ר"ה בדר"י לרבא או חליף ומה נעבד שאסור בתלוש אצל ההדיוט מותר במחנך אצל גבוה כו' אתנן שמוטר בתלוש להדיוט א"ל שמוטר לגבוה ואי משום בית ה' כו' מיעבי ליה פרט לפרה שאינו כו' וחכ"א לרבות את הרקועין אל"ל כו' לקולא ולחומרא לחומרא פרכינן עכ"ל הגמ' וכתב שם רש"י ז"ל ואי משום בית ה' ובעית למימר דבית הנה מחנך ודרשת ליה הכי לא תביא אתנן של בית שאם נתן לה בית באתננה אסור להקדישו לצורך בנין הבית עכ"ל.

וכן כתבו התוס' שם ד"ה ואי לשון רש"י זה וכתבו והוא שינה לשונו ממה שפירש לעיל גבי מלתא דרבא כו' ונראה דפיה כו' לפ"ש הגמ' עכ"ל. נמצא דאמרינן דלפי המסקנא שפיר נשאר לנו הקרא דבית ה' על אתנן שאסור במחנך וכמו שפירש רש"י ז"ל דמזה קרא קאסר ליה שאם נתן לה בית באתננה אסור ואחרי דקאמרינן לחומרא פרכינן נשאר כן בחמת וא"כ קרא דבית ה' צריף על מחנך לאסור ולא נדע לרבות את הרקועין רק מקרא דלכל נדר שמיבי רבינו פאן ואף שפכת רבינו הכא אתנן ומחיר מותרין לבדה"ב שיהי נשתנה אבל גופן אסור לעשות ריקועין אף עיין במג"א (סי' קנג ס"ק מז) שפכת דאי נתן גופן לבדה"ב דלא נשתנה אסור וא"כ ה"נ גבי מחנך אי לקח הבית גופיה העצים והאבנים שנתן במחנך לה וקבע בבה"ב אסור שלא נשתנה וזה מרבינו מבית ה' כמבואר: ונ"ל לומר דלהכי השמיט רבינו ולא הביא זה דכפורים אסור הביא מאתנן כמו שסובר הירושלמי שבארנו לעיל בהל' ט"ו.

ועפ"ז ניחא דהנה אי גלפינן ריקועין מבית ה' אז מרבינו אפילו בכורים דגם המה הובא בית ה' דמחנך באחריית עד, שייבוא לעזרה כמבואר במשנה דכפורים פ"ב ועיין שם בתוי"ט ובבבאורי הגר"א ז"ל אבל פיון דרבינו יליף מלכל נדר וקרא דבית ה' קאי על נדר של מחנך לא מרבינו רק דבר הנדור ונדוב בין בתלוש ובין במחנך אבל בכורים דלא הנה דבר הנדור אינו מרבה מקרא זה ולהכי השמיט והירושלמי ס"ל כמ"ד דמרבינו מבית ה' כמבואר דזיק: פרק ה הלכה א שאור ודבש אסורין לגבי המזבח וא אסורין בכל שהן שצאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כו'.

וכתב הכ"מ ודע דבפ' כל המנחות (דף נח ע"א) אמרינן ת"ר שאור בל תקטירו אין לי אלא פולו מקצתו מנין ת"ל כי כל מאי קאמר אמר אב"י ה"ק שאור בל תקטירו ואין לי אלא זית חצי זית מנין ת"ל כל רבא אמר ה"ק שאור בל תקטירו אין לי אלא קומץ חצי קומץ מנין ת"ל כל במאי קמיפלגי אב"י סבר יש קומץ פחות משני זיתים ורבא סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין הקטרה פחותה מפזיית ומשמע דרבא דפליג על אב"י וס"ל דרשא דכל לחצי קומן סבר דלא מחייב על שאור ודבש בפחות מפזיית כשאור אסורין כו' וא"כ יש לתמוה על רבינו למה פסק כאב"י ולא כרבא ועוד שפכת לקמן בסמוך ואין הקטרה פחות מפזיית והיינו כרבא וזה סותר למ"ש פאן.

ואפשר שרבינו מפרש דרבא לא פליג על אב"י דדריש מפל לרבוני חצי זית דשאור ודבש אלא שמוסיף לדרוש נמי לחצי קומץ דתרונייהו משתמע עכ"ל. ועיין עוד בלח"מ מה שתמה ע"ז ול"נ להקשות עוד מהסוגיא דפסחים (דף מג ע"ב) דאמר שם וזעירי אמר אף שאור בל תקטירו כמאן כר"א דדריש כל א"ה אפילו חמץ בפסח נמי אה"נ ולאפוקי

מדאבני דאמר יש הקטרה לפחות מפזית קמ"ל דהקטרה לאו לפחות מפזית עכ"ל הגמרא ופירש רש"י ז"ל לאפוקי מדאבני דאמר במנחות יש הקטרה בפחות מפזית וחיוב בהקטרת שאור כל דהו ונלא בעי צירוף כו' קמ"ל דאין הקטרה ואי איפא צירוף אין ואי לא לא ע"כ ואי פדברי הכ"מ דאמר דלא פליג רבא על אבני והוא נמי ס"ל דחיוב על כל שיהו א"כ אמאי קאמר דלא פאבני הא הוי גם דלא פרבא ודלא פחד דכ"ע סברי דסגי בכל שיהו ונלא בעי אומר צירוף ואמאי אומר לאפוקי מדאבני ועיין תוס' שם ד"ה פמאן ובמהרש"א ובצל"ח שם.

ובל"ז דברי הכ"מ דחוק מה שאומר שרבא מוסיף על אבני לדרוש נמי לחצי קומץ ל"ל לדרשא הכי פשיטא פינו דאבני מחיוב חצי שיעור דאינו מצריך קומץ שלם: והנה ראיתי להבה"ז שכתב פאן במנחות ונראה דה"פ של הרמב"ם שנתערבו באחרים בדבר אחר בכל שיהו ומ"מ הקטרה הוא פשיעור פזית והה"ד בשנקטרין בפ"ע בעיני פזית כו' עכ"ל.

וגם דבריו דחוקים הלא רבינו אומר בסתם ואסורין בכל שהן הן על עצמן הם ומנ"ל דקאי על נתערבו ואף כי דינו של הבה"ז אמת כמו שנתבאר אבל הלשון של רבינו לא משמע פו. וע"כ נראה התירוץ היותר נכון דברי הלח"מ לקמן בפ"ג מהל' מעה"ק ה' י"ד דאסורין דקאמר רבינו לאו לענין מלקות אלא לענין איסור כמו כל חצי שיעור דקיי"ל דאסור מה"ת כר' יוחנן אע"ג דאינו לוקה ע"ז עיי"ש.

אף צריך לומר לדברי הלח"מ שנהגה הא דקאמר רבינו שנתבאר פי כל שאור וכל דבש לא קאי על זה דאסורין בכל שהן דלא מרבי מקרא זה רק קאי על עיקר האיסור שאומר רבינו בתחלה שאור ודבש אסורין לגבי המזבח.

אף קשה לי עד"ז לכאורה ממה שאמר רבינו לקמן בהל' ב' ואם נפל ממנה כל שיהו בקטורת נפסלה ואם הקטיר ממנה בהיכל לוקה ומשמע מאלו דנפל כ"ש דלוקה דגם מלקות איפא בכל שיהו אף מזה לא קשה דהא ודאי רבינו סובר פדברי זעירי דבשאור בל תקטירו היתר מצטרף לאיסור ואי איפא פחות מפזית שאור וההיתר מצטרפי לענין מלקות נמי ולהכי אמר רבינו שנפל ממנו כל שיהו בקטורת כו' ואם הקטיר לוקה ומסיים ואין הקטרה פחות מפזית ההיתר היינו עם האיסור ביחד פזית מחיוב כמו שכתב נמי לבאר פן הברה"ז שהבאתי דרבינו ס"ל דאם נתערבו באחרים בכל שיהו והקטרה ביחד הנה פזית חייב דמצטרפי לפי שמצטרף ההיתר לאיסור פזעירי בפסחים שם נמצא דלרבינו פן אי הקריב כל שיהו בעצמו בלא צירוף אסור מה"ת אבל אינו לוקה ואי הקריב פזית מהם בפ"ע או לצרף עם ההיתר אם הנה פזית ביחד לוקה ועיין תוס' שם ד"ה כל ובטור וש"ע וסי' תמד) דהלכה כר"א לגבי חמץ נמי דדרשינו כל ודוק: הלכה ו והמקטיר אברי בהמה טמאה ע"ג המזבח לוקה אע"פ שאסור הקרבתם מפלל עשה כו' פשם שלוקה על אכילת הטמאה הבא מפלל עשה פה לוקה על הקרבתה עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל וכי עדיפא מבע"מ אלא שאינו עולה פן מגמ' דנזבחים פ' כה"פ עכ"ל. והכ"מ פתב דרבינו ס"ל דכיון דאיפא לאו הבא מפלל עשה ואזי עם ק"ו מזהירין מה"ד והכא איפא ק"ו מבע"מ עם לאו הבא מפלל עשה טהורה אין טמאה לא ולוקה להכי ומפרש דהא דקאמר בגמ' באברי בהמה טמאה כ"ע לא פליגי דהיינו לא פפירוש רש"י אלא דלוקה וכתב הלח"מ דהסוגיא של פ' כה"פ רחוק מפירוש הכ"מ דמפרש דכ"ע אית

להו דלקי ואין זה דרף הגמ' לומר דכ"ע לפ"ס ונהוי המלקות מחמת דבר אחר אשר לא נזכר רמז פלל בסוגיא דהיינו הק"ו מבע"מ כו': ונ"ל לענ"ד לומר דנוכל לומר בזה פפירוש רש"י דזה דאמר כ"ע ל"פ היינו דלא לקי דזה ניחא יותר ומ"מ דברי רבינו ניחא שפיר פו דהנה במס' מנחות (דף ה ע"ב) איתא ת"ר פשהוא אומר מן הבקר למטה להוציא את הטרפה והלא דין הוא ומה בע"מ שפותר להדיוט אסורה לגבוה טרפה שיהא אסורה להדיוט א"ד שאסורה לגבוה כו' ומסיק הגמ' אלא פריה הכי מה להצד השנה שפן מומן ניכר תאמר בטרפה שאין מומו ניכר ומש"ה הוא איצטריף קרא וכתבו רש"י ותוס' וא"ל מחוסר זמן מוקצה ונעבד דכל הני יש להו קול יותר מטרפה בבני מעים שאינו ניכר פלל כו' וא"כ לפ"ז דכל עיקר דהגמ' מדחה דלא נוכל למילף מק"ו מבע"מ הוא משום דבע"מ ניכר וא"כ בהמה טמאה שניכר חסרונה שפיר מצי למילף מק"ו מבע"מ דכינן דהיא אסורה להדיוט ח"ד שאסורה לגבוה כמו דרוצה למילף על טרפה וא"כ פינן דאיכא למילף ק"ו מבע"מ ואיכא לאו הכא מפלל עשה ע"ז לקי נדאי כמו שסובר רבינו לעיל בריש ה' י"א שבארנו שם ומ"מ הסוגיא דנבחים ניחא שפיר.

דהנה התוס' פתבו שם במס' מנחות (דף ו) וא"ח ולימא גיד הנשה במקחבר יוכיח דאין מצותו בקדושה ושרי פדאמר בפ' ג"ה (דף צ) כו' וי"ל פינן דאין לו היתר אלא ע"י חיבור לא שייף למעבד מניה יוכיח עכ"ל.

ויש לומר לדעת רבינו דלא ס"ל תירוץ התוס' אלא יסבור פו דהתם במס' חולין (דף ל) איכא פלוגתא א דר' יוחנן אמר אהד קדשים הנאכלין ושאינן נאכלין גיד הנשה נוהג בהן וחד מ"ד דשאינן נאכלין אין גיד הנשה נוהג אר"פ ולא פליגי פאן להלקותו פאן להעלותו דלהעלותו למזבח אינו נוהג אסור גיד ורנב"י אמר דלהעלותו פליגי ור' יוחנן דס"ל דאסור נוהג בגה"נ אפילו להעלותו ואפילו במקחבר וא"כ א"ל דהאי סוגיא דמנחות ס"ל כמ"ד דאפילו במקחבר נמי אסור ולהכי לא דחי לומר גיד הנשה יוכיח אכל למ"ד דמותר במקחבר איכא למדחי מגיה"נ ואמרינן מזה יוכיח אף דהותר במקחבר דוקא לא פסברת התוס' וא"כ ניחא דא"ל דהסוגיא דנבחים שם דאמרינן דלר' יוחנן אינו לוקה הוא לרב פפא דאמר דלהעלותו שרי במקחבר וא"כ ליתא הק"ו מבע"מ דא"ל גיד הנשה במקחבר יוכיח דאסור להדיוט ושרי לגבוה וא"כ ליתא הק"ו על טמאה אף דמומו ניכר ולהכי אומר דאינו לוקה אכל רבינו דפוסק לקמן בפ"ו מה' מעה"ק ה' ד' דאפילו במקחבר אסור גיד הנשה דכתב וא"כ מעלה ומסיר גיד הנשה ועיין לח"מ שם וא"כ א"ל לדדיקה דאיכא שפיר הק"ו מבע"מ דגיד הנשה אסור אפילו במקחבר כרנב"י אליבא דר' יוחנן ולהכי שפיר פוסק דלוקה דאיכא ק"ו מבע"מ כמבואר ונהנה לפ"ז צריף לבאר הא דאיתא בפרייתא במס' תמורה (דף פח ע"א) ת"ר מן הבהמה להוציא הרובע ונרבע והלא דין הוא ומה בע"מ שלא נעבדה בה עבירה פסול לגביהמזבח זו שנעבדה בה עבירה א"ד שאסורין לגבי המזבח כו' ת"ל מן הבהמה כו' והלא איתא מדינא אמר רב אשי משום דא"ל כו' מה לבע"מ שפן מומו ניכר ותקשה לכאורה הא אפילו בלא דיחוי הק"ו צריף ללמוד מהקרא דמן הבהמה על שיהא לאו הכא מפלל עשה ואז עם הק"ו לקי ע"ז אי הקריב וא"כ מאי מקשה והלא דין הוא ועוד והלא איתא מדינא ולמה צריף הדיחוי דמומו ניכר הלא אף אם הק"ו נשאר מ"מ איצטריף הקרא דמן הבהמה על מלקות וכן לפי מאי שפבאר שם הצאן קדשים דזה דדחה דא"ל שפן מומו ניכר היינו לדחות על עד אהד או

עפ"י בעלים ולא דמי למום ששניפר ועפ"י חכם שאסרו נפר הוא לכל אבל לא דחי על היכא ששנסר עפ"י שני עדים דדמי למום עיי"ש וא"כ ע"ז להגי לקי דאיכא ק"ו עם לאו הבא מ"ע.

אמנם רבינו ודאי לא ס"ל זה דהא רבינו פתב לעיל בפ"ג ה"ז דעל כל הפסולין לא לקי ואינו מחלק ואפילו היכא ששנסר עפ"י שני עדים רובע ונרבע מ"מ לא לקי ואף דנוכל לאסור גם מקרא דמשקה ישראל פיון דאסור בהנאה מ"מ על מלקות אינו מחלק וכמו שאמר בפ"ד ה' ב' הרובע כו' אם היו שם שני עדים הרי הבהמה כו' ובשרן אסור בהנאה וא"צ לומר באלו שהן אסורין לגבוה ובמה אמרו שהן אסורין למזבח כשהיו מותרין להקדושת פשהמית עפ"י עד אחד כו' ומ"מ מלקות בזה לא הזכיר ומשמע דדמי לכל הפסולין דמני לעיל בה' ז דלא לקי וצ"ל דרבינו ס"ל כמו שפירש לה הפני יהושע במס' ב"ק (דף מ ע"ב) בתוס' ד"ה מן הבהמה דזה דדחה שפן מומו נפר הוא דוחה כל הק"ו מן בע"מ אף על שני עדים נמי וכמו דדחה הגמ' במנחות (דף ה) וא"כ ליתא ק"ו בזה ולא לקי אבל אפתי בהגמ' צריף לבאר דמאי קאמר ונהלא דין הוא הא אפילו אם יש ק"ו מ"מ צריף ללמוד ממן הבהמה על מלקות וצריף לומר פן דהברייתא מעיין בזה דקאמר ונהלא דין הוא אם הק"ו נשאר פן וא"כ ע"כ מהקרא של מן הבהמה ידעינן גם על מלקות דהוי לאו הבא מ"ע או יש לדחות הק"ו ולא לקי ואומר רב אשי דאיכא למיפרה שפן מומו נפר וא"כ ליתא ק"ו פלל ולא ידעינן רק מהקרא של מן הבהמה לאסור בלאו הבמ"ע עפ"י עד אחד ומן משקה ישראל אסרינן רובע ונרבע עפ"י שני עדים ודוק: פרק ה הלכה ט אין מביאין מנחות ונסכים לא מן הטבל ולא מן החדש קודם לעומר כו' וא"צ לומר מערלה וכה"כ מפני שהוא מצוה הבא בעבירה עכ"ל.

והנה הש"א בסי' צ"ו הקשה על רבינו ו"ל דכנייל כל הני פסולים משום מצוה הבא בעבירה זכי פעורה זו הקרא של ממשקה ישראל מהמותר לישראל. והנה בהנוב"י במה"ת ת' או"ת (סי' קלד) חמה הגאון מהר"ש ו"ל על הש"א דאיך רוצה לומר דבכל אלו איכא טעם של מצוה הבא בעבירה איזה מצוה הבא בעבירה איכא גבי טבל וחדש.

והנה על טבל איכא למימר דהך דהתם בנוב"י הביא דהא דאסור בהנאת פולו בטבל הוא רק אסור דרבנן אבל לא מה"ת מ"מ זה ניחא דהא רבינו פתב לעיל בהל' תו"מ פ"ו ה"ז אין אדם יוצא י"ח באכילת מצוה שהיא אסורה לו כגון שאכל טבל כו' זה הפלל כל שפרכין עליו בהמ"ז יוצא י"ח וכל שאין מברכין בהמ"ז אינו יוצא י"ח עכ"ל.

והנה שם בה' בהמ"ז בפ"א מה' ברכות הי"ט פתב רבינו כל האוכל דבר אסור בין בנדון ובין בשגגה פיצד הרי שאכל אסור טבל של דבריהם אינו מברך כו' אלמא דס"ל דאפילו באיסור דרבנן אינו מברך בהמ"ז וא"כ פיון דכנייל הכא פל שאינו מברך אינו יוצא ש"מ דאפילו באיסור של דבריהם איכא טעם של מצוה הבא בעבירה וכמו שפתב לה נמי רש"י ו"ל גבי דמאי במס' פסחים (דף לה ע"ב) עיי"ש.

וא"כ ניחא, נמי דנקט מצוה הבא בעבירה גבי טבל דמדרבנן אסור בהנאת פילי ומטעם איסור דרבנן נמי הנה מצוה הבא בעבירה וניחא נמי לפ"ז קושית הש"א שהקשה אמאי לא קאמר הטעם של ממשקה ישראל משום דבפסחים (דף מת) אמרינן יכול לא יבוא מן המוקצה אמרת כו' וא"א מוקצה מה"ת מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר אלמא

דס"ל להגמ' דעיקר הטעם דלא ילפינו מזה מוקצה משום דלאו דאורייתא הוא ולרנחא דמלתא הוא נקט החילוק בין איסור גופו לאיסור ד"א אבל עיקר החילוק בין דאורייתא ללאו דאורייתא דאיסור דרבנן לא נוכל לידע מקרא דמשקה ישראל וא"כ ניחא דנקיט רבינו הטעם של מצוה הבא בעבירה למעט אף על טבל של דבריהם פגון שזרע בעצין שאינו נקוב וכדומה דמקרא דמשקה ישראל לא נוכל למעט ולהכי כתב שהיא מצוה הבא בעבירה דאז ממעטינו אפילו זה של דבריהם לאסור פמבואר: ועל חדש שתמה נמי הגאון מהר"ש איזה מצוה הבא בעבירה איכא מתרץ לה כמו"ח הגאון ז"ל עפ"י מאי דאיתא בפירוש המשנה בפ' ר"י במס' מנחות על זה שכתב ואם הביא קודם לעומר לא יצא לפי שאסור לקצור קודם לעומר ונעשה המצוה בעבירה שקצור קודם לעומר כו' וא"כ הני שנקצר קודם לעומר ונעבדה בזה עבירה הנה מצוה הב"ע כמו גזל דפסול ואז אפילו הביאום אחרי הקרבת העומר נמי פסול שכבר עבר בהו עבירה אבל אם פסלינו מטעם משקה ישראל אינו אסור רק קודם הבאת העומר אבל לאחר הבאת העומר הא משתרי באכילה ולהכי אינו מביא רק הטעם של מצוה הב"ב לאסור אף לאחר הבאה היכא שנקצר באיסור וכ"ז הוא רק אי קצר באיסור אבל אם קצר בהיתר כמו שמבואר לקמן בה' תו"מ מפני בהמ"ד וכדומה אז אינו אסור רק קודם הבאה ולאחר הבאה דליכא איסור של משקה ישראל שרי.

ומ"מ נ"ל דמסוגית הגמרא בפסחים (דף מח) משמע פדברי הנוב"י דמפרש דדברי רבינו שאומר הטעם של מצוה הבא בעבירה ליתא רק גבי ערלה וכה"כ דהתם בפסחים אמרינו יכול יביא מן הטבל ת"ל ממשקה ישראל ואמאי לא אמר דלא יביא מטעם זה מערלה וכה"כ דאירי שם תחלה מכאן לערלה שבטלה במאיתם אלא ודאי דעל ערלה וכה"כ יש לבד איסור של משקה ישראל למעט מטעם מצוה הבא בעבירה ורק על טבל דרק באכילה אסור ובהנאה שרי אומר למעט מקרא של משקה ישראל כמו דמפרש לה הגאון מהר"ש בנוב"י ודוק: הלקה י ומביאין נסכים מן המוקצה ביו"ט כו'.

והנה רבינו דייק לומר ביו"ט ואף שרש"י ז"ל במסכת פסחים (דף מת) כתב איסור ד"א שבת משמע דמירי במוקצה בשבת ורבינו דנקיט יו"ט אזיל לטעמיה שכתב בפ"א מה' יו"ט ה' י"ז ויש ביו"ט מה שאין בשבת איסור מוקצה שהמוקצה אסור ביו"ט ומותר בשבת מפני שיו"ט קיל כו' ולהכי נקיט הכא ביו"ט דאף דאיסור מוקצה ביה חמור מ"מ מביא נסכים מזה פמבואר ודוק: פרק י הלקה ב ועצי סתירה פסולין לעולם לא יביא אלא חדשים עכ"ל.

והקשה הלח"מ ע"ז דהא בגמ' דמנחות (דף פד) איתא דר"א בן שמוע דריש מזה דהקוש למזבח מה מזבח שלא נשתמש ביה הדיוט אף עצים שלא נשתמש ביה הדיוט ור"א בר"ש דריש מה מזבח משל ציבור אף עצים משל ציבור ורבינו פוסק לעיל בפ"ה דבעי משל ציבור וא"כ האיך פוסק דבעי חדשים כו' עד דתיתי בעינן כו'.

ונ"ל ליישב דברי רבינו דבעי תיתי מזה דהנה התוס' שם ד"ה ועצים הקשו וא"ת ונילף ממלח פדלעיל דאין להשיב מלבונה ושמא יש צד אמת עכ"ל: ונ"ל לומר הא דילפינו דמלח משל ציבור הוא מג"ש דברית עולם נאמר כאן ברית מלת עולם ונאמר להלן מאת בני ישראל ברית עולם כו'.

והנה דבר זה אם דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבג"ש אב הנה בעיא דלא אפשטא שם במס' זבחים (דף נא) דנשאר בתיקו ובמנחות (דף עו) וא"כ שפיר מקשה הגמ' מנ"ל אי אמרינן דבר הלמד בג"ש אין חוזר ומלמד בב"א דעצים משל ציבור הוא ולא קשה קושית התוס' דנילוף ממלח דהא זה גופיה מג"ש למידין ואין מלמד בב"א.

אמנם התוס' כתבי במס' זבחים (דף נא) שם ד"ה אמר ותו דהך שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות כו' וא"כ תפשוט דדבר הלמד. בג"ש חוזר ומלמד בב"א כו' וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא כו'מיהו הך קשיא לרבינא דס"ל ה"א ב"ת למד אולינן ובסמוך אמרינן תיקו וי"ל לרבינא אפשיט ליה פן בעיא דלקמן מההיא דמנחות עכ"ל: ונ"ל דלפ"ד התוס' אלו יש ליישב קושית הטורי און במסכת חגיגה (דף ג) באבני שוהם ונ"ל ומיהו אפתי י"ל לדעת התוס' דאע"ג דילפינן ראיה וחגיגה מהדדי בבג"ש אב ליתן כו' ה"מ דבר שפכת מהן בפירוש אבל הא דשומע ואינו מדבר או מדבר וא"ש לא נאמר פטורי דידהו גבי ראיה גופיה אלא אמתאן לפטור ראיה מהקהל בג"ש הוי דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בב"א.

והיותר נ"ל דראיה וחגיגה למדין זה מזה בין להקל ובין להחמיר וכן פתבו התוס' במס' פסחים (דף פ) בשם הירושלמי דחגיגה אתקש לעולת ראיה ור"פ ס"ל ה"תם בפ"ה דמס' זבחים דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש נאפילו מ"ד דלית ליה הא דר"פ י"ל דכולהו בחד זימנא גמיר א"נ י"ל הא דאין למידין למד מן הלמד בקדשים ה"מ בגוף הקדשים אבל לענין חיובי ופטורי שפיר למידין עכ"ל.

והנה דבר שחידש דלענין חיובי ופטורי שפיר למידין, לא כן פתבו התוס' במס' מנחות (דף צג ע"ב) ד"ה יליף אלא ס"ל דגם זה מקרי למד מן הלמד ואין למידין עיי"ש: ולענ"ד נ"ל דבל"ז ניחא קושית הט"א דבין אם נאמר כמו שאמר תחלה דיליף מב"א או שנאמר כמו שאמר אח"כ בשם הירושלמי דילפינן מהיקש מ"מ ניחא דממנ"פ למאן קשיא לו אם למ"ד דב"ת למד אולינן הא לדידיה אפשיט הבעיא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש שם בזבחים שמביא הט"א גופיה ד"ה הניחא ואם נאמר דילפינן בבג"ש אב מ"מ הא פתבו התוס' דלמ"ד ב"ת למד אולינן אפשיט הבעיא וס"ל דלמידין בב"א כמו שבארנו ולמ"ד ב"ת מלמד אולינן הא לא קשיא מידי דהא הקהל חולין הוא ולמידין שפיר על ראיה בכל גוונא.

אלמא דחזינו מדברי התוס' הא מלתא דלרבינא שפיר אמרינן דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בב"א וא"כ א"ל דר"א בן שמוע ס"ל שפיר בהא כרבינא א"כ ס"ל שפיר דלמידין מהיקש זה רק על חדשים ועל ציבור ילפינן מבג"ש אב דמלח ושפיר ניחא דלהכי לא אמר הגמ' רק א"ב סדתי אבל ציבור תרנונייהו ס"ל דבעי וא"כ א"ל על רבינו גמי אף דהוא פוסק לקמן בהל' תמורה כמ"ד דבחד מלמד אולינן כמי שהוכחנו שם מ"מ א"ל דבזה ס"ל לרבינא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בב"א וכמו דמצינו דדבר שנשאר בגמ' דידן בתיקו ובירושלמי אפשטא פוסק כהירושלמי לפשוט הבעיא ה"נ בזה פוסק לרבינא ולא תליא בזה דהוא פוסק דבחד מלמד אולינן דע"ז יש לרבינו הוכחה אבל דברי רבינא לענין חוזר ומלמד בב"א ס"ל שפיר וא"כ נדע דמשל ציבור מבג"ש אב דמלח והיקשא למזבח על חדשים ותחלה ילפינן דמשל ציבור בני"ש ונהדר ילפינן עצים בבג"ש אב ומה

שכתב רבינו בה' י"ג דהמלח בעי משל ציבור כמו עצים לאו דמלח משל עצים ילפינו דהא בג"ש דברית עולם ילפינו ורק אומר לדמות זה ובאמת ילפינו עצים ממלח כמבואר: ועוד יש ליישב דברי רבינו פשוט כן דהנה דברי התוס' שבארנו דכתבו ושמה יש צד אחד נ"ל כן.

דהנה לרבי דס"ל לעיל (דף כ ע"ב) דעצים הנה פקדון וטעונו מלח הגשה וקמיצה וכתבו התוס' שם ד"ה עצים דהה"ד דבעי ימין וקדוש כלי וא"כ א"ל דעצים דומה טפי ללבונה דבעי קדוש כלי וימין פלבונה ומלח והגשה אבל מלח לא בעי זה וא"כ א"ל דדמיא ללבונה דאינה באה משל ציבור ולקחי מצריף ההיקוש וראבר"ש ס"ל כרבי ולא מצי למילף ממלח אבל אנו וכן ר"א בן שמוע ס"ל כרבינו דפליגי על רבי ונוכל למילף ממלח דדמי ליה ולא צריף ההיקוש דמזבח ואתי על חדשות דעצי סתירה פסולין כמו שפוסק רבינו ודוק: הלכה ג' המקדיש יין או עצים פסולין למזבח הרי הדבר ספק אי דמי לבע"מ עכ"ל.

וכתב המשל"מ וראיתי להתוס' בפ' כל הקרבנות (דף פה) שכתבו דבעיא דעצים הוא אליבא דרבי דאמר בפ' הקומץ דעצים קרבן גמור הוא כו' ולפ"ד דלא קיי"ל לדידן כרבי אין פאן מקום לספק בעצים אם לוקין עליהן משום בע"מ אף רבינו דפוסק כרבינו פליגו עליה דרבי והביא כא עצים נראה דס"ל דבעיא דפליגו עליה דרבי והביא פאן בעיא דעצים נראה דס"ל דבעיא דרבי הוא אף לרבינו דדחוק הוא לומר דבעיא דרבי דלא פהילכתא ומה גם שדברי התוס' ד' כ' שם נראה דאף לרבינו עצים הוי קרבן כו' עכ"ל: והנה כן כתב נמי הברכת הזבח דרבינו דפוסק כרבינו והביא הפעיא ס"ל דלא כדברי התוס'.

והנה הצאן קדשים פתב שם על הבה"ז וז"ל וא"י מנין הוא לו דרבינו פוסק דלא כרבי ואי משום דכתב בפ"ה מה' א"מ דעצים א"צ מלח ולרבי עצים צריכין מלת משום הא לא איריא דהא מסיק התם ודבר זה קבלה וכתב הכ"מ הא דכתב רבינו קבלה משום דאלוהי הקבלה לא היינו ממעטים עצים ומלח משום דאקרי קרבן לפ"ז אפשר דס"ל כו' דעצים קרבן גמור ולענין מלח קבלה עכ"ל.

ודבריו תמוהין היאך נוכל לומר דרבינו יסבור כרבי הא התם אמרינו לדברי רבי עצים צריף קמיצה כדאיתא במס' מנחות ודף כ) ובמעילה (דף יט) אר"פ לדברי רבי עצים צריף עצים והתוס' פתבו שם דלרבי הה"ד דבעי ימין וקדוש כלי ורבינו לקמן בהל' מעה"ק פ' ט"ז הל' י"ג פתב הרי עלי עצים מביא שני גזירים ולא פירש דבעי קמיצה ועצים וקדוש כלי כמו שביאר בה' י"ר לגבי שמן בקומצו אלא פתב סתם ש"מ כרבינו ס"ל דלא בעי קמיצה לעצים ולא קדוש כלי ועוד מדמסיק שם ואם רצה להביא דמי העצים יביא וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס נראה שכתב כן ממ"ש בפ' הגהנה (דף יט) א"ב עצים פירוש דלרבי עצים הם כשאר קרבן מזבח ואין להם פדיון ולרבינו הם פקדושי בדה"ב ויש להם פדיון ומביא דמים במקומן כו' ומניה למנדב עצים ג"כ ש"יכול ליתן דמיהם כו' עכ"ל נמצא דמוכח הוא דרבינו ס"ל ע"כ דלא כרבי דפוסק דמביא דמי העצים כרבינו ולא כרבי כמבואר ועיין משל"מ ודוק: הלכה ח בב"א וכל הנסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפ"ע ושורפן במזרח עכ"ל.

והנה הלח"מ ביאר בזה דרבינו ס"ל לחלק על רש"י ז"ל שפירש בפ"ע בעזרה ורבינו סובר במזבח והלשנא דמערכה דייק פדברי רבינו במזבח עיי"ש ומ"מ קשה קלח מנ"ל אפתי ללמוד ע"ו דבפ"ע הוא במזבח הא ילפינו מקרא דבקדש באש תשרף שם בגמ' דזבחים (דף צב) ומזה הקרא ילפינו נמי על פל הנשרפין שיהא בבית הדשן והוא בעזרה אבל מנ"ל מקרא זה דהוא במזבח ונהי דשורפין בפ"ע מפני שהוא משקה כמו שפירש רש"י שם אבל מנ"ל דהנה במזבח וצ"ע: הלכה ט ואלו הן היינות הפסולין בו' המתין כו' אבל יין כו' וכן יין צמוקין כל אלו לא יביא ואם הביא פשר עכ"ל.

וכתב הלח"מ קשה לי אמאי לא הזכיר שם בה' ע' ואלו יינות הפסולין מ"ש בפ' המוכר פירות (דף צו) יין פושי בורק של מרתף של צמוקין הליסטין, לא יביא ואם הביא פשר ולא הזכיר מכל אלו אלא הליסטין לחוד ושתק מכל השאר גם שם קוסס מגולה ושל שפרים ושל ריחו פסול אם הביא ולא הזכיר מכל אלו אלא מגולה עכ"ל.

ולענ"ד לא קשה על רבינו פלל ונבאר הפל מיין צמוקין ודאי ל"ק דהא מביא הכא ותמוה דברי הלח"מ שהקשה מזה ומפוישי ובורק גם פן ניתא דהנה איתא לקמן בב"ב בעיא מניה ר"כ מרבא חנוורין מהו א"ל אל תרא יין פי יתאדם כו' ופירש רש"י חמר חנוורין מהו לנסכים כו' נראה בעיני דהיינו יין בורק דתניא לעיל לא יביא ואם הביא פשר ובריייתא לא שמיע ליה עכ"ל.

והתוס' שם מפרשים דהוא נמי ס"ל להברייתא אלא דחנוורין גרוע מבורק דחנוורין לכו ביותר מדאי אבל בורק אינה אלא מבהיק ומחלכו קצת ודומה קצת ולהכי אם הביא פשר עכ"ל: ונ"ל דרבינו ס"ל כרש"י מ"ל דלא שמיע ליה הברייתא אלמא דאמר דבורק להכי לא יביא משום אל תרא יין פי יתאדם ופירש שם רש"י אלמא יין אדום קודם לנסכים דשכר פתיב כו' ובמס' מנחות (דף פו ע"א) אמרינו אלא אמר רבא ה"ט דרבידכתיב אל תרא יין פי יתאדם כו' וא"כ רבנן דפליגי על רבי וס"ל דאפילו בן שחי שנים ניותר מעט מביא אפילו לכתחלה וא"כ לא דרשי ע"כ מקרא זה דאל תרא יין פי יתאדם כו' לאסור להביא יין לכו וס"ל לרבינו דזה הברייתא והגמ' דב"ב דס"ל לאסור יין בורק וחנוורין הוא רק פרבי דס"ל למילף מקרא דאל תרא לאסור להביא בן שתי שנים אבל אנו דפסקינו פרבנו לקמן בפ"ז ה"ז דאפילו יותר משני שנים פשר לכתחלה להביא לא ס"ל נמי הברייתא והגמ' לאסור יין לכו וכן יין פושי ס"ל לרבינו דמאן דאוסר יין לכו מקרא דיינן פי יתאדם פוסל נמי פושי שהוא שחור ורבנן דלא דרשי קרא דכי יתאדם להקפיד על אדום אף פושי פשר.

ושל מרתף שלא הביא רבינו עיין רש"י ז"ל שם שפירש בדוחק ואולי ס"ל לרבינו דשל מרתף היינו מגיתו ויין של גיתו הא הביא רבינו הכא ועוד לפי מאי שנבאר דס"ל דשל קוסס נמי פשר גם של מרתף פשר דהא רש"י ז"ל מפרש הטעם דשל מרתף אוילי הוא קוססת עיי"ש: ועל מה שהקשה מכל אלה דאם הביא פסול דלא הזכיר רק מגולה ג"כ ניתא לענ"ד דהנה על קוסס אמר שם פלוגתא דר' יוחנן וריב"ל ופירש רש"י ז"ל לר' יוחנן חמרא הוא ולענ"ד קדוש נמי שפיר דמי וס"ל לרבינו דהה"ד לענ"ד נסכים נמי לר' יוחנן קוסס פשר וכינון דרבינו פוסק לעיל בפ"ה מה' תרומות הל' כ"ד כר' יוחנן להכי לא הביא קוסס ומזוג עיין לחם משנה לעיל בפ' ט"ו מה' מ"א ה' ט"ו ומה שנבאר לקמן

בפ"י מהל' חו"מ הל' ט' דמנכרח דרבנינו ס"ל דמזוג פשר להביא ושל שמרים הלא הביא רבינו לקמן בפ"ז ה' ו' ולא משוליה מפני השמרים ובה"ז כו' פיון שיראה שינוי השמרים מתחיל לצאת פוסק ואינו לוקח אל מא דכתב זה דהשמרים פסול ושל ריחו רע הלא כתב הקא בהל' י' הדלה כו' פסול לנסכים מפני שנושתנה ריחו וכן כתב לעיל בפ' כ"ד מה' שבת הי"ד לא נאמר היין הראוי לנסף ע"ג המזבח אלא להוציא יין שריחו רע או מגולה אלמא דהביא זה דריחו רע פסול וסמיה הקא על מה שכתב שנושתנה ריחו פסול אלמא דמביא הפל וליתא קושית הלח"מ כמבואר.

שוב מצאתי בירושלמי דסוטה פ"ה הל' ג' בק"ע שם ד"ה לית לך שהביא את דברי הלח"מ אלו וטרח ליישב דברי רבינו וגם דבריו צ"ע עיי"ש ודוק: הלכות מעשה הקרבנות פרק א הלכה יא הקטנים הם מן שמונת ימים עד שנה תמימה מיום ליום אם נתעברה שנה נתעברה לו כו' ושם בהל' י"ד כתב אע"פ שכל הקרבנות פשרים מיום הח' והלאה אין מקריבין לכתחילה אלא מיום ל' והלאה חוץ מן הבכור והמעשר והפסח שאם רצה להקריב בשמיני לכתחילה הוא מקריב עכ"ל.

וכתב הכ"מ ספ"ק דפרה וכתב שם רבינו שגלמד זה מדכתיב והלאה אבל בבכור נאמר ביום השמיני חתנו לי ופסח ומעשר הנשוי לענין בכור למתן דמים פדאיתא בזבחים (דף נה) כו'. והנה אמרתי דבר נכון לבאר דברי רש"י ז"ל במס' פסחים (דף סב ע"ב) שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו ר' אליעזר פוסל ופירש רש"י שנולד אשתקד קודם ר"ת ניסן והפרישו לשם פסח וכי מטי ר"ת ניסן ועברה שנתו תו לא חזיא לפסח דכתיב בן שנה וקאי לשלמים כו' עכ"ל: והנה דברי רש"י קשה למה אומר שנולד קודם ר"ח ניסן שעברה שנתו הלא אם שנולד קודם פסת ת' ימים והפרישו לשם פסת נעשה בפסח השנית עבר שנתו ואפילו אם נימא דהביקור ד' ימים שצריך להיות בפסח בעי אתר שיהיה לו ח' ימים שיהיה ראוי להרצאה מ"מ הלא הוא י"ב יום ואיזה ימים אחר ר"ת נולד ול"ל לומר קודם ר"ת ניסן.

וע"כ נ"ל לבאר פן דאיתא בתוספתא דמס' פרה שנה האמורה בבע"ח כו' ועולת חובה לחוד כשירות מיום שלשים והלאה ואף ביום השלשים ואם הקריבן מיום השמיני ר"א אומר הפסח א"כ משלשים והלאה זה הפלל שאמר משום ר"א כל מקום שנאמר בו שנה פשר מיום שלשים והלאה ואם הקריבן מיום השמיני פשר ע"כ והנה איכא הקא ט"ס בתוספתא וכן הגיה הגר"א ז"ל וצ"ל פן ר"א אומר הפסח אינו פשר לכתחילה מיום ח' והלאה זה הפלל שאמר משום ר"א כו' שנא' בו שנה פשר מיום שלשים והלאה ואם הקריבן מיום השמיני פשר נמצא דר"א ס"ל דפסח אינו פשר לכתחילה רק מיום שלשים ולא ס"ל כהמשנה דפסח פשר לכתחילה מיום ח'.

ונ"ל לומר דבזה פליגי ר"א והמשנה דרבנינו פתב הטעם דפסח פשר מיום השמיני דאתקש לבכור ומעשר לענין מתן דמים וזהו רק לריה"ג דס"ל דשלשתן פסח ובכור ומעשר בזריקה אבל ר' אליעזר וסבנר כו' ישמעאל דפסח בשפיכה מקרא דדם זבחיך ישפך וא"כ לא אתקש לזה ומקשינו לשאר קדשים דבעי דוקא מיום שלשים לכתחילה ולהכי התם דקאי במס' פסחים אליבא דר"א מפירש רש"י ז"ל דנולד קודם ר"ח ניסן והוקדשו לשם פסח היינו שלשים יום קודם פסת שני שבועות קודם ר"ח ניסן וכי מטי

לשנה הבאה ר"ח ניסן עברה שנתו כמבואר: ועוד נ"ל לומר פן דרש"י ז"ל יסבור כמו דברי הגש מפרשים בתוס' במס' ערכין (דף יח ע"ב) שם דשנה שפוסל בגדשים מתחיל משעה שראוי להרצאה מח' ימים ומה שדחו התוס' דברי הי"מ דא"כ היאך מצינו שעות פוסלות בגדשים פנין דחשבינן מיום הח' שראוי להקרה פתבו האחרונים לתרץ דא"ל דהי"מ ס"ל דגם ההרצאה בעי מעל"ע מעת שנולד ומתחיל למנות משעה שראוי להרצאה מעל"ע ועיין שו"ח נוב"י מה"ת חיו"ד (סי' ז') וא"כ א"ל דגם רש"י ז"ל ס"ל פן וא"כ לרבי דבעי שס"ה ימים ועולה י"א יום יותר על ימות הלכנה של שנ"ד כמו שסובר במס' ערכין (דף לב) ובר"ה (דף ו) וא"כ אם מוסיף על הת' ימים אשר נראה מזה להרצאה ונפסל מזמן זה שמתחיל שנתו עוד י"א יום וא"כ יהיה קודם ר"ת ניסן ואם יולד אחר ר"ת ניסן אז אף דהי"א יום יוגמר בע"פ מ"מ הא מתחיל משעה שנראה להרצאה ולהכי כתב קודם ר"ח ניסן: אמנם מצאתי במס' יומא (דף סו) בדברי רש"י ז"ל שמשמע ההיפוך מזה דכתב שם דחשבינן השנה משעה שנולד ולא משעה שנראה להרצאה ונ"ל דהקדישו ביום שמיני ללידתו בעיוה"כ וכי מטי יוה"כ הבא אפתי לא מליא ליה שס"ה ימים אלא שס"ד וכתב הב"ח בהגהות שם ונ"ל ואע"ג דבר"ה (דף ו) מבואר דגבי בכור חשבינן שנתו משעה שנראה להרצאה היינו מיום השמיני והלאה וא"כ פשיגעי יוה"כ אינו רק שנה מ"מ שאני בכור דאינו ראוי לאכול כלל רק להרצאה וכשהוא תם ע"כ לא חיישינן משעה שנולד אבל בסתם בהמה אע"פ שהקדש אח"כ מ"מ חשבינן שנתו משעה שנולד מי"ד עכ"ל.

ואם פי דברי הב"ח תמוהים הקא דלא צריך כלל לחלק בין בכור לשאר קדשים בסכרא בלא ראיה ורק החילוק הוא כמו שכתבו התוס' במס' ערכין שם דזה שמונין משעה שנראה להרצאה זהו רק לענין בל תאחר היכא שעבר שנה אבל לפסול פדין עבר שנה מונין משעה שנולד דאל"כ לא משפחינן שעות פוסלות בגדשים וא"כ ניקח דברי רש"י דהתם לענין שנתו מונין משעה שנולד אבל לענין בל תאחר שנה הקדשים דבכור למנות משעה שראוי להרצאה א"ל אבל מ"מ זה חזינו דרש"י ז"ל יסבור דמונין משעה שנולד ולא בדברי הגש מפרש וא"כ תשאר הקושא לזנפתי מ"ט אמר קודם ר"ת אמנם נ"ל דהא בדברי רש"י יש ע"כ טעות סופר דהא המפרשים הקשו על רש"י דהא לא הוי רק שס"ג ימים וע"כ נ"ל דצ"ל דכי מטי יוה"כ לא הוי רק שנ"ד דס"ל לרש"י ז"ל אפכא כמו הגש מפרש דאחרי השמונה ימים משקדיש מתחיל השנה וא"כ הנה שנ"ד ביוה"כ פנין דשנה הוא מעל"ע משעה שנגמר הח' ימים ושפיר דברי רש"י שם במס' פסחים דחשבינן משעה שנראה להרצאה כמבואר ודוק: פרק ג הלכה ג עפ"ם כו' נדר שלמים ונתנם לישראל ע"מ שיתכפר בהן לישראל אוכלין אותה ישראלים פשלימי ישראל עכ"ל.

והנה רבינו אומר פשלימי ישראל וביאר ע"ז כמו"ח הגאון ז"ל דאמי לומר בזה לרבות כמו שכתבו התוס' במס' מנחות ודף כא ע"ב) ר"ה בישראל דאי הביא שלמים להתכפר בהן ישראל אזי בעי תנופה פדין קרבן ישראל עי"ש ואמי רבינו לרבוני בזה דזהו פשלימי ישראל אף לענין תנופה תחלה ואח"כ אוכלין אותן כמבואר ועיין שם בדברי רש"י ז"ל ודוק: הלכה ו כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד כו' סומך פשהו חזין חזין מן הבכור

המעשה והפסח שצאמר וסמך ידו על ראש קרבנו מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשה עכ"ל.

והנה כמו"ח ביאר בזה דרבינו פתב מפי השמועה למדו למעט פסח בכור ומעשה משמע דיש איזה מיעוט אשר ממעט אותם ושם בגמ' דמנחות (דף צג ע"א) אמרינן דקרא דקרבנו הוא אסמכתא בעלמא דקרא אתיא למילתא אחריתא ומבאר עפ"ז מה שכתב רבינו בפירושו המשנה הביא התוי"ט שם ונ"ל ואחרי שהבכור מעשה ופסח א"ח בסמיכה שצאמר קרבנו ר"ל הדבר שחייב לעשותו כמו קרבן לא הבכור מעשה ופסח וכוונתו הוא כן דלא ממעטין מקרא דקרבנו דהא אתי למילתא אחריתא אף דלא נימא אפכא דמקרא דקרבנו מרבינו מפל הקרבנות אף הני פתב רבינו ללמוד דממלת קרבנו לא נוכל למילף שאינו נכלל בזה רק הדבר שחייב לעשות פאותו קרבן לא הני וא"כ לא נכללו במלת קרבנו ורק מקו"ח נוכל למילף וע"ז דחה הגמ' דמן קו"ח לא נוכל למילף וא"כ המיעוט דקרבנו אתיא למילתא אחרתא וזהו שמפי השמועה למדו דאינו נכלל בקרבנו וכיון דמקו"ח לא מצי למילף לא צריכא המיעוט לזה לבדו פמבואר ודוק: פרק ד הלכה א וכל הזבחים כו' פיצד הנה עושה אוחו הסימנים בידו ומוציאן עם הוורידין לתוך המזרק כו'.

והנה דבר זה מבואר במס' זבחים (דף פה) ומבאר נמי רבינו הא דאיתא במס' חולין (דף יט ע"א) אלא בקדשים אמאי פליגי רבנן עליה דר"י הוא עצמו לדם הוא צריך משמע דבקדשים בעי לשחוט הוורידין כמו דס"ל לר"י בעוף וזהו הדין שמביא רבינו.

ועפ"ז נ"ל לבאר הא דאיתא סוף מס' זבחים (דף קכ ע"א) שחיטה כו' בין בבמה קטנה ובין בבמה גדולה כו' וצריך להבין למאי אמר שחיטה הלא זה אף בחולין איתא אף לפ"ר רע"ק דס"ל דבמדבר הותר להם בשר נחירה וזהו בחולין אבל בקדשים בעי אז ג"כ שחיטה כמו שכתבו התוס' בחולין שם ד"ה רע"ק וזה שאומר שחיטה בין בבמה גדולה בין בבמה קטנה היינו אף במדבר קודם שהוקם במשכן רע"ק מ"מ בעי שחיטה בבמה קטנה אבל לר"י דאמר בשר תאנה לא הותר להם י"ל ולקשב עפ"ז דבשחיטת חולין לא בעי שחיטת וורידין אבל שחיטת קדשים צריך נמי לשחוט הוורידין וזהו שאמר שנה במה קטנה לבמה גדולה דבשניהם שחיטתן שנה לשחוט הוורידין ודוק: פרק ה הלכה ומכאן כשיזרק הדם על קרן והדם שיהיה מקיף על הנאות כמין גם כדי שימצא הדם על שתי מתנות של ארבע כותלי המזבח כו'.

וכתב הכ"מ כמן גם כו' ואע"ג דרב ושמואל, פליגי התם ואתי שמואל כח"ק ומשמע דרב סבר דלית הילכתא כת"ק וא"כ לא ה"ל למפסק פשמואל לגבי רב באיסורי וי"ל דבריינתא לא הנה שמיע ליה לרב דאי הנה שמיע ליה לא הנה פליג את"ק עכ"ל.

ודווקא הוא ודאי. ונ"ל לענ"ד לישוב פאן דהנה התוס' הקשו שם ע"ד ר' ישמעאל דאמר נאמר פאן סביב ונאמר להלן סביב מה להלן פוסק וד' מתנות תימא פי היכא דדרשינן בפ"ק (דף י) אותה דמה למעלה ולא אחרת דמה למעלה ה"נ נימא אותה בפסוק מתנות ולא אחרת בפסוק מתנות עכ"ל: ונ"ל לישוב קושית התוס' כן דהא דילפינן למעט מאותה דמה למעלה הוא משום דלא גיליף מהיקשא דכחטאת פאשם ואתי האותה למעט והכא רוצה לומר דבא למעט דלא גיליף מג"ש דבעי פסוק וד' מתנות והנה דבר זה תליא בפלוגתא דבמס' זבחים (דף מח) מסיק הגמ' דכ"ע היקשא עדיף ובמס' גיטין (דף מב)

אמרין דכ"ע ג"ש עדיפא ובתוס' שם מחלקים בזה כמו דבארנו לעיל בה' פלאים ובס' פרייתות בכללי התלמוד מבאר כן דלדין ודאי פסקינו דהיקשא עדיף ורק בגיטין מתרץ לדברי התנאים דשם דהמה ס"ל ג"ש עדיפא וא"כ ניחא שפיר דר' ישמעאל א"ל דס"ל גזרה שנה עדיפא וא"כ שפיר טפי יליף מגזרה שנה דסביב על פיסוק וארבע מתנות והקרא דאותה אתי למעט מהיקשא על למעלה ולשמה ואם כן ניחא דלדין דסביבא ליה דהיקשא עדיף וא"כ לא סביבא ליה כר' ישמעאל דנוכל למעט מקרא דאותה דלא בעי פיסוק וד' מתנות וכיון דבעי לדין הקרא דאותה למעט מהיקשא נמי דלא בעי לשמה ע"כ הג"ש לא ילפינו פלל דאל"כ שפיר נגמור ההיקשא מקרא זה דאותה ויהי למעט מהג"ש דהיקשא עדיף אלא ודאי הג"ש לא נלמוד פלל ולא בעי הא דפיסוק וד' מתנות כמבואר ועיין תוס' לקמן (דף נז ע"א) ד"ה ל"ל למכתב סביב בעולה כו' דמקשים הרבה לדעת זו דפוסק דס"ל דבעי פיסוק וד' מתנות ולמ"ד דנותן אמה אילף ואמה אילף אצטריך בכתובת סביב לגופיה עי"ש וגם עפ"ז יש ליטב דעת רבינו דפוסק כת"ק ולא כר' ישמעאל ודוק: הלכה ט אין בכל הקרבנות קרבן שצריך הנזאת דם באצבעו כו' וצריך שיהיה דם שם כדי טבילה לא שישפוג אצבע בדם בו'.

וקשה לי דאיתא במס' זבחים (דף מ ע"ב) את אראב"י לא נצרכא אלא להכשיר אמין שבאצבעו ופירש רש"י ז"ל שאם עלתה לו אם באצבעו כו' לא הוי חציצה דאתרביא מאת אצבעו את הטפל לאצבעו עכ"ל הגמ' וקשה על רבינו מ"ט לא הביא זה דאמין שבאצבע פשר להטביל ואינו חוצץ בזה דרשינו מקרא זה בלא חולק וצ"ע: פרק ז הלכה ד והמקום השלישי חוץ לירושלים והוא הנקרא בית הדשן ושם שורפין חטאות הנשרפות כו'.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל הקשה מ"ט השמיט רבינו ולא הביא פל הסוגיא דאיתא במס' זבחים (דף כו ע"א) אלא לרבנו היכא שרף להו בדתגיא היכן נשרפין לצפון ירושלים חוץ לשלש מתנות על שפך הדשן שיקדים לשם דשן ראב"י אומר שיהיה מקומו משופך א"ל אב"י דילמא במקומו משופך פליגי ופירש רש"י ז"ל ראב"י בעי נמי דשן שיקדים אלא דבעי נמי מקומו משופך ע"כ ורבינו לא ביאר פלל בזה לא שיהיה בצפון ירושלים ולא שיקדים שם דשן ולא כראב"י דבעי שיהיה מקומו משופך.

והנה ע"ז דלא כתב שם שיהא דשן מתרץ כמו"ח ז"ל דא"ל דסמיה רבינו על הסוגיא דמס' פסחים (דף עו) דאיתא שם ישרף אע"פ שאין שם דשן אלמא דשם ס"ל להסוגיא דלא בעי דשן מריבוי דקרא דישרף אמנם תקשה לפ"ז דה"ל לומר דהקרא דעל שפך אתי שיהיה המקום משופע בשלמא בל"ז לא קשה דאף דזה מאמר ראב"י א"ל דת"ק פליג עליה וס"ל לרבינו דאין הלכה כראב"י בברייתא כמבואר לקמן בה' ק"פ אף בזה דפוסק דלא בעי דשן וא"כ נימא דהברייתא זו ס"ל דאתי הקרא שיהא מקום משופע.

אמנם מצאתי בירושלמי דמגילה פ"א הי"א וז"ל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין היכן הן נשרפין ע"ג הקבר ופירש הק"ע ע"ג הקבר פלומר אפילו על מקום טמא כו' אלמא ס"ל להירושלמי דלא מעכב מקום שריפתו שיהיה מיוחד בצפון ושיקדים דשן ומקום משופך אלא דבעי רק חוץ לירושלים.

אף דברי הק"ע תמוה דלא ביאר על מה קאי דהא כתיב במקום טהור ונהפירוש הנכון הוא מה שמפרש הפ"מ שם דקאי על במה אי נוהג בבמה היכן הוא נשרף דלא בעי אפילו מקום טהור כמו במקדש אבל במקדש א"ל דבעי דוקא שיהא מקום משופף ובצפון ירושלים וצ"ע בכל זה: פרק ח הלכה ט גימז על בגד טמא אינו טעון פבוס כו' והנה הכ"מ דחק בזה הרבה דלפי סוגית הגמ' בזבחים (דף צג ע"א) לרבינו ה"ל לפסוק פרבנו דסברי דגימז על הבגד טמא דטעון פבוס והניח בצ"ע.

ונ"ל לענ"ד לישוב פשוט עפ"י מאי דמסיק רבינו אבל אם גימז דם החולין תחילה וגימז עליו דם החטאת אינו טעון פבוס שהרי לא נבלע בו וזהו ממה שאמר רבא שם (דף צח ע"ב) וא"כ ע"כ מוכרח לומר דגימז על הבגד טמא אינו טעון פבוס שהרי תיקף שנגע בטמא וחיוב פבוס לימא רק אחרי שבלע וא"כ לדברי רבא לא בעי פאחת וע"כ לא ס"ל להבעיא זו של רמב"ח אלא ס"ל לרבא דאינו טעון פבוס ופוסק רבינו פנתייה ודוק: הלכה יד צלה הבשר בתנור של תרס יש בדבר ספק אם ישבר הואיל ונתבשל בו או לא ישבר הואיל ולא נגעה בו עכ"ל.

וכתב הכ"מ בעי רמב"ח תלאו באויר תנור כו' ולא אפשר בעיין וזהו שכתב רבינו יש בדבר ספק ויש לתמוה למה לי להודיענו שזה דבר ספק ולא פסק לחומרא סתם כדרכו בשאר ספיקא דאורייתא וצ"ע עכ"ל.

ונ"ל לישוב זה פן עפ"י מה דמקשה הלח"מ וז"ל בעיא בפ' דם חטאת ולשון של הבעיא תלאו באויר מהו אפשר דאתרנוייהו בעי על תנור של חרס אי בעי שבירה ואם פלי מתכות אי בעי מריקה ושטיפה אבל לשון רבינו ז"ל דלא כתב רק בתנור של חרס משמע דלא בעי רק בחרס לחודיה וק"מ למה לא נפרש דאתרנוייהו קאי הבעיא עכ"ל והנה יש לישוב קושיתם חזא מגו חזא דהנה התם בכלי חרס מה דבעי שבירה הוא במקדש דוקא והנה אף דקיי"ל אין מכניסין תולין לעזרה מ"מ שרי לבשל בכלי חרס של תולין דהא פלי שרת של חרס לא עבדינן כמבואר בסופה (דף ג) וזהו לצורך דיבשל בה ואח"כ ישבור אותה בעזרה והתירה זה התורה בגזה"כ וכ"ז הוא רק בודאי אבל בספק פיון דזה דמחמרינן בכ"ד לדעת רבינו בספק דאורייתא הוא רק מדרבנן לחומרא וא"כ זה לא נוכל להצריך להחמיר אותה לשבור בעזרה פדיון כל דבר שטעון שבירה דזהו קולא ואיך יכלו רבנן להקל בספיקא ולהתיר לשבור בעזרה ולהכי כתב רבינו רק שהדבר ספק משמע דנשאר הדבר ספק והנה שוא"ת ולא משפרינן אבל גבי פלי מתכות דיוכל היות מפלי שרת שמכניסין לעזרה מחמרינן בזה מטעם ספק ובעי מריקה ושטיפה ולהכי כתב רבינו רק של חרס ולא של מתכות דשאני הוא ודוק: הלכה טו פלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה אינן טעונין מריקה ושטיפה אפילו בחטאת אלא הדחה בלבד עכ"ל.

וכתב הכ"מ נראה לי שטעמא משום דכתיב וכלי חרש אשר תבנשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים משמע דוקא הני ולא שאר מינים וכלי אדמה שלא נתבשלו אינן בכלל פלי חרס.

ואין לומר דלפ"ז ה"ל לרבינו למעט ג"כ פלי עץ דלא אצטריך למעט אלא הני דדמי לכלי חרס הפתוב בתורה עכ"ל והנה הכ"מ כתב לבאר דברי רבינו מצד הסברא רק בלא מקור אמנם המרדכי כתב במס' פסחים פ"ד (סי' תקפה) וז"ל בורמי דגללא פירוש פלי

אָבן גָּלָל וְהָא דְתַנְיָא בְּתוֹסְפֹתָא דְזִבְחִים כְּלֵי אַבְנִים אֵינּוּ טְעוּנִין מְרִיקָה וְשִׁטְיָה אֱלָא מְדִיחָן הֵהוּא מְדִיחָן פִּירוּשׁ מְגַעֲלָן כּו' וְכֵן מְצִינוּ בְּתוֹסְפֹתָא דַּע"ז הַיּוֹרוֹת כּו' מְדִיחָן כּו' עכ"ל נִמְצָא דְהַמְרָדְכִי הֵבִיא דִּין רַבִּינוּ אֲשֶׁר כְּלֵי אַבְנִים אֵינּוּ טְעוּנִין מְרִיקָה וְשִׁטְיָה בְּשֵׁם הַתּוֹסְפֹתָא דְרַק הַדְּחָה צָרִיף וְאִף שְׁלֻפְנֵינוּ לֹא נִמְצָא זֶה בְּזִבְחִים דְּבָרֵי הַתּוֹסְפֹתָא אִף בְּנֹדְאֵי לִפְנֵי הָרֵאשׁוּנִים הָיָה זֶה הַתּוֹסְפֹתָא שֶׁהֵבִיאוּ וְצָרִיף לֹא מֵרַבִּינוּ אֵינּוּ מְפָרֵשׁ זֶה פְּדָבְרֵי הַמְרָדְכִי דְהַדְּחָה הֵינּוּ הַגְּעָלָה מְדַכְתֵּב סֵתָם אֱלָא הַדְּחָה בְּלִבָּד אֱלָא ס"ל פְּדָבְרֵי הָר"ן ו"ל שֵׁם בְּפִסְחִים פ"ב ו"ל וְבוֹרְמֵי דְגָלְלָא כְּלֵי אַבְנִים דֵּינָן כְּכֵלֵי מַתְכוֹת כּו' וּמְשׁו"ה סְגִי לִיה בְּהַגְעָלַת וּבְשֵׁם ר"י אֲמָרוּ שְׁפֵלֵי אַבְנִים אֵינָם צָרִיכִין הַכָּשֶׁר וּמְצָא בְּתוֹסְפֹתָא סְמָךְ לְדָבְרֵי עכ"ל.

וְכַנֵּת הָר"ן נְמִי ע"כ עַל תּוֹסְפֹתָא זֶה שֶׁהֵבִיא הַמְרָדְכִי וּמְפָרֵשׁ לִיה הַדְּחָה סֵתָם בְּלֹא הַגְּעָלָה וְכֵן פָּתַב שֵׁם הַש"ג דְּכֵלֵי אַבְנִים סְגִי בְּשִׁטְיָה בְּעֵלְמָא וְכֵן הֵבִיא הַטּוֹר בְּסִי' תנ"א דַּעָה זֶה דְסְגִי בְּשִׁטְיָה בְּעֵלְמָא פְּדָבְרֵי רַבִּינוּ הֵכָא אֲמַנָּם לַפ"ז תְּקַשָּׁה דְּבָרֵי הַכ"מ שְׁכַתֵּב הֵכָא וּלַפ"ז ה"ל לְרַבִּינוּ לְמַעַט כְּלֵי עֵץ דְּלֹא אֲצַטְרִיף אֱלָא הֵנִי דְדָמִי לְכֵלֵי חֶרֶס מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּרַבִּינוּ מְמַעַט הֵנִי מְסַבְרָא דְּלֹא דָמִי לְכֵלֵי חֶרֶס וְא"כ נֹכַח לְמַעַט גַּם כְּלֵי עֵץ וּבְאָמַת לְפִי מֵאִי שְׁבִאֲרָנוּ בְּדָבְרֵי רַבִּינוּ הֵמָּה מֵהַתּוֹסְפֹתָא וְכֵינּוּ דְהַתּוֹסְפֹתָא נִקִּיט הֵנִי דְנוֹקָא וְכֵלֵי עֵץ לֹא נִקִּיט נֹכַח לֹא מֵרַבִּינוּ דְּכֵלֵי עֵץ צָרִיף מְרִיקָה וְשִׁטְיָה כְּמוֹ בְּשִׁטְיָה אִיסוּרִין דְּקִי"ל דְּכֵלֵי עֵץ בּוֹלַע וּבְעֵי הַגְּעָלָה וּמְמַעֲטִינוּ רַק כְּלֵי אַבְנִים דְּלֹא בָּלַע אִף בְּשִׁטְיָה אִיסוּרִים פְּדַעַת הָרֵאשׁוּנִים שְׁבִאֲרָנוּ: אִף יֵשׁ לִינְשֵׁב דְּבָרֵי הַכ"מ דְּהָא חֲזִינוּ דְּרַבִּינוּ ו"ל פָּתַב לְעֵיל בְּפ"ה מַה' חו"מ ה' כ"ג כְּלֵי מַתְכוֹת וְכֵלֵי אַבְנִים שְׁנֹשְׁתַּמְשׁ בְּהוֹן חֲמִץ בְּכֵלֵי רֵאשׁוֹן כּו' נוֹתֵן אוֹתָן לְתוֹף כְּלֵי גְדוֹל כּו' וְכֵן שֵׁם בַּה' כ"ד כְּלֵי מַתְכוֹת וְכֵלֵי אַבְנִים וְכֵלֵי עֵץ שְׁנֹשְׁתַּמְשׁ בְּהוֹן חֲמִץ בַּכ"ש כְּגוֹן כּו' נוֹתֵן אוֹתָן לְתוֹף כְּלֵי גְדוֹל כּו' אֲלֵמָא דַּס"ל לְרַבִּינוּ דְּכֵלֵי אַבְנִים שְׁוֵה לְכֵלֵי מַתְכוֹת לְעַנְיָן חֲמִץ וְכַדַּעַת שְׁאָר הָרֵאשׁוּנִים דְּחֲמִץ לֹא סְגִי בְּהַדְּחָה וּבְעֵי הַגְּעָלָה וְצָרִיף לֹא מֵרַבִּינוּ לְדַעַת רַבִּינוּ דְּלֹא שְׁוֵה חֲמִץ לְקַדְשִׁים דְּאִף דְּבָקְדָשִׁים סְגִי בְּהַדְּחָה בְּכֵלֵי אַבְנִים מ"מ בְּחֲמִץ בְּעֵי הַגְּעָלָה וְלֹא יִלְפִינוּ חֲמִץ מְקַדְשִׁים וְהוּא הַטַּעַם כְּמוֹ שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ הֵכָא בַּה' י"ד דְּגַבִּי שְׁאָר קַדְשִׁים סְגִי בְּכֵלֵי חֶרֶס בְּמְרִיקָה וְשִׁטְיָה לְבַד מִן הַחֲטָאָת דְּבְעֵי שְׁבִירָה וְאִף דְּקִי"ל דְּחַמְב"פ וּבְשִׁטְיָה אִיסוּרִין דְּהַתּוֹרָה הַעֲיָדָה עַל כְּלֵי חֶרֶס שְׁאִינָה יוֹצֵא מִיַּד דְּנוֹפִיו וְלֹא סְגִי בְּהַגְעָלָה וְצ"ל ע"כ כְּמוֹ שְׁכַתֵּבוּ הַמְפָרְשִׁים דְּהַטַּעַם הוּא דְכָל עֵינְקָר הַדִּין דְּבָקְדָשִׁים בְּעֵי מְרִיקָה וְשִׁטְיָה הוּא גִזָּה"כ דְּהָא ה"ל נִטְלַפ"ג פְּדָבְרֵי הָרֵא"ש ו"ל סוֹף מַס' ע"ז וְא"כ אֵין לָךְ בּוֹ אֱלָא חֲדוּשׁוֹ בְּחֲטָאָת וְלֹא בְּשִׁטְיָה קַדְשִׁים וְא"כ ה"נ אֲמָרִינוּ כֵּן לְעַנְיָן זֶה דְּאִף דְּבְשִׁטְיָה אִיסוּרִין כְּלֵי אַבְנִים דְּחִי לְכֵלֵי מַתְכוֹת וּבְעֵי הַגְּעָלָה מ"מ לְעַנְיָן קַדְשִׁים דְּכָל עֵינְקָר הוּא גִזָּה"כ שְׁפִיר סְגִי בְּהַדְּחָה וְא"כ פָּתַב שְׁפִיר הַכ"מ דְּאִף בְּכֵלֵי עֵץ סְגִי בְּהַדְּחָה כֵּינּוּ דְּחֲזִינוּ דְּבְשִׁטְיָה אִיסוּרִין גַּם כְּלֵי אַבְנִים בְּעֵי הַגְּעָלָה לַד"ר וְרַק בְּקַדְשִׁים סְגִי דְּשִׁנֵּי מְשִׁאָר אִיסוּרִין וְכֵלֵי חֶרֶס בְּחֲטָאָת אֲסוּר מַגְזָה"כ וְא"כ גַּם בְּכֵלֵי עֵץ נְמִי לֹא בְּעֵי רַק הַדְּחָה דְּדָמִי לְכֵלֵי אַבְנִים דְּלִיכָא בְּהוֹ גִזָּה"כ כְּפִמְבִּנְאָר וְדוּק: הִלְכָה יָד הָיָה בְּעַל הַתּוֹדָה פְּהוֹן הָרִי שְׁאָר הִלְחָם נְאָכַל לְבָעֲלִים כְּתוּדַת יִשְׂרָאֵל כּו' קְרוּי מְנַחָה עכ"ל.

וְהַכ"מ לֹא הֵבִיא מְקוֹר לְזֶה וְהוּא גַּם עֲרוּכָה בְּמַס' מְנַחָת (דָּף מו ע"ב) שֵׁם אֲטוּ תוֹדָה וְלַחֲמָה מִי לֹא מְנַדְבִי פְּהָנִים וְאֲכֵלֵי כּו' תוֹדָה לֹא אֲקָרִי מְנַחָה כּו' וְהוּא דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְדוּק: הִלְכָה כַּד שְׁנֵי מֵינֵי לְחָם וּמַעֲשֵׂה הִלְחָם שֶׁל שְׁנֵיהֶם חוּץ לְעֲזָרָה עכ"ל.

והנה המשל"מ הביא בשם הבה"ז ראייה לדין זה. ונ"ל להביא סמוכין לדברי רבינו מהא דאימת בירושלמי פ"א דע"ז ה' א' ונ"ל התורה אמרה לא תזבח על חמץ דם זבחי וע"ז אמרה מקטיר מחמץ תודה ופירש הפ"מ אע"פ שיש צדיקין מחמץ מקטיר התודה.

והנה קשה ע"ז הלא גם בקרבן שלנו הנה חלות חמץ והיאף אומרה התורה אמרה ל"ה על חמץ ד"ז דזה קאי על קרבן פסח וע"ז מקטיר תודה על חמץ דגם אנחנו מקריבים התודה בחלות חמץ ואי משום דהמה מקטירים התודה גופיה מחמץ וזה אינו עושין אנחנו דלחמי תודה לא אקרי מנחה כמו שהבאתי לעיל מגמ' דמנחות (דף מו) והלקחם הוא רק לאכילה ה"ל להביא הקרא דלא תאפה חמץ חלקם או קרא דכל שאור לא תקטירו ואמאי הביא מקרא זה אלא ודאי דגם מעשה תודה לא הנה בעזרה והחמץ נאפית חוץ לעזרה וס"ל להירושלמי כמ"ד בפסחים (דף סג) דעל דסמיה בעינן כרשב"ל שם ובאי דוקא עמו בעזרה וזהו שאמר התורה אמרה ל"ת על חמץ פירוש דאם יהיה עמו בעזרה אסור והמת יקטירו תודה דהוא חמץ ואנחנו שומביאים תודה מחמץ החלות אינו לעזרה ורק מעשה שניהם חוץ לעזרה כדברי רבינו.

והנה השער המלך לעיל בפ"ח מה' חו"מ ה' י"ב באה"ד פתב ובהא ניקא לי כו'. אמנם מ"ש ניקא דכיון דלחמי תודה לישתן ועריכתן בפנים ש"ד משום דזריזין הם עכ"ל.

ונעלם מאתו דברי רבינו אלה שכתב דהביא דמעשה לחמי תודה הוי חוץ לעזרה כמבואר ועיין מהרש"א שם (דף לח ע"א) במס' פסחים ודוקפ"ק י הלכה ג במשל"מ פתבו התוס' בפ"ב דמס' שבועות (דף יז) דקדשי קדשים שנאכלין בעזרה בעינן שיראה פתח העזרה בשעת האכילה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה עכ"ל.

ותמיה לי דברי המשל"מ ז"ל דהא התם במס' זבחים (דף נו ע"א) מסיק הגמ' אמר רבינא סמי מפאן אכילה כו' עד קדשי שעה שאני עכ"ל הגמ'. נמצא דלפי המסקנא באכילה לא בעי פנגד הפתח וסמי מפאן אכילה ודברי התוס' בשבועות ע"כ צריף להתנישב בכונתם פן לפי דרוצה הגמ' לומר דסוגיא דזבחים בתחלה דאף באכילה בעי פנגד הפתח א"כ איף יתרוץ ברייתא זו דגגות הללו ע"כ צ"ל דהאי ברייתא מייירי בשיש נקב שרואה או י"ל דט"ס יש בדברי התוס' האלה וקאי אמאי דאמר ברישא גגות הללו אין שוחטין עליהן ק"ק ע"ז פתבו התוס' דבעינן שיהא נקב אבל לא באכילה בעינן שיראה פתח העזרה לפי המסקנא ושפיר שלא הזכיר רבינו ודוק: פ"ק יא הלכה וכן האוכל פזית מכל האמורין בין לפני זריקה ובין לאחר זריקה בין פהו בין ישראל לוקה שהאמורין כליל למזבח ככל העולה והרי נאמר במנחת פהנים כליל תהיה לא תאכל כל שהוא למזבח אכילתו בל"ת ולוקין עליו בכזית עכ"ל.

והנה מ"ש רבינו בין פהו בין ישראל פתב המשל"מ דהוא בעיא בפ"ת דמנחות (דף עד) והנה רבינו פתב משל האמורין בא למעט מה שכתב רש"י ז"ל שם במנחות דכהן שאכל את האמורין מזבח של פהו מי הנה חייב משום לאו דכליל תהיה כמו פהו שאכל מנחת פהו שחייב משום כליל תהיה משמע דרק על זבח של פהו הוא החיוב דרמי למנחת פהו ורבינו לא חילק בזה דודאי כל האמורין שנה בזה למנחת פהו דלקי משום כליל אף אם הוא זבח של ישראל כמו דזר גמי חייב ע"ז מלאו דכליל כמו שכתב רבינו בין ישראל

והוא מסונגיא דמכות (נף יח ע"ב) דאמר ולילקי נמי משום לאו דכליל תהיה ומשני אה"נ וקאי על זר שם וא"כ ודאי גבי פהו אין חילוק בנבוח ודברי רש"י צ"ע.

וכן ק"ל דברי התוס' שם ר"ה לאו בסה"ד ונ"ל ומיהו קשה דלילקי משום לאו דהכא דכל שיהו בכליל תהיה הרי הוא בכל תאכל וי"ל דפלוגמא הוא הכא א"נ הוי לאו שבכללות עכ"ד והנה שני התירוץ קשה לענ"ד התירוץ הראשון דבפלוגמא לא קמייירי לא אדע היכא הוא פלוגמא בזה ר"ש ורפנן דפליגי בדרשא דכליל שם מודים בזה דהוי איסור אכילה וכן מה שכתבו דהוי לאו שבכללות נמי קשה מסונגיא דמכות (נף יח) שם דאמר אה"נ דעל הקושיא הראשונה שם ולילקי מפל שבקדש פסול כתבו התוס' דהמ"ל דהנה לאו שבכללות לפירוש ר"י ו"ל שם אשר עדיפא מניה משני דלא שייירי פלל אבל הקרא דכליל תהיה מסיק אה"נ משמע דלא הוי לאו שבכללות לכ"ע ולקי להכי.

והנה על תירוץ הראשון דקשה לי היאך הוא הפלוגמא יש ליישב פן עפ"י מאי שכתבו המפרשים שם דמזה ידעינן דשאר קרבנות כמנחה מדכתיב כליל תהיה והוה תהיה מותר הוא דהא ילפינן כליל כליל לג"ש מפליל תקטר וא"כ אי הוי פתיב וכל מנחת פהו כליל לא תאכל ג"כ הנה ידעינן דנשרפת ולא תאכל ותהיה ל"ל ולהכי סבר ר"א דאחי לרבנות הויות כל קרבנות שהם בכליל לא תאכל ע"כ וא"כ אתי שפיר דכ"ז הוא רק לרבנן שם דדרשי הג"ש דכליל כליל תקטר כמבואר שם אבל ר"ש לא דריש הג"ש ורק דריש לענן חובה ונדבה וא"כ ממילא לא ס"ל לר"א דלא ידעינן שאר קרבנות ונהו הפלוגמא דר"ש פליג אבל התירוץ דהוי לאו שבכללות צ"ע: הלכה ד כל האוכל פזית כו'.

וכתב המשל"מ לא כתב רבינו דידן שירי המנחות אם אכל קודם קמיצה אם לוקה כו' ומ"מ איסורא איכא אפילו קודם וכמ"ש רבינו בפ"ב מה' אלו ומאימתי ונתרו השירים באכילה כו' עד שוב ראיתי לרבינו שכתב בספ"ב מה' מחוסרי פפיה שהאוכל מלוג השמן קודם שיתן מתן שבע כו' לוקה פאוכל קדשים קודם זריקה וכ"כ התוס' בפ"ג דזבחים (נף קי) ד"ה קומץ עיי"ש: והנה דבר זה דאסור לאכול קודם קמיצה מפורש גמרא בדברי רבינו לקמן בפ' ב' מהלכות מעילה הלכה ז' המנחות מועלין בהו משוקדשו אע"פ שעדיין לא נתקדשו בכלי שרת עד שיקטיר הקומץ קרב הקומץ ונתרו השירים באכילה כו' כמו דקחשיב שם כל הדברים שמועלין בהם תחלה והוא כמו עולה דקחשיב שם במשנה דמעילה ולקי עליהו נמי ובפרט לפי מאי שכתב המשל"מ הכא בשם התוס' ורש"י ו"ל דאף בקדשים קלים דאין מועלין בהם מ"מ איסורא דאורייתא איכא וא"כ בהני דאמרינן בהם דמועלין בהם הוי מלקות בהו.

אמנם א"נ דלקי אי אכלן השירים האלה קודם קמיצה קשה לי מ"ט השמיט רבינו ולא הביא הבעיא דאיתא במס' זבחים (נף קי) בפ"י ר' יצחק נפחא קומץ מהו שיתיר פנגדו בשירים משרי שרי או קלושי מקליש כו' עד אליבא דרבנן דהכא כו' והנה רש"י ו"ל פירש דהבעיא הוא אי שרי לאכול השירים לכתחלה אחרי שהקטיר קומץ לבדו והתוס' חולקים ע"ז ופירשו דאיסורא ודאי איכא ורק הבעיא הוא לענן מלקות אי לקי והנה רבינו השמיט ולא הביא דין זה דספק הוא ובשלמא א"נ דס"ל דמלקות ליכא גבי שירים קודם הקטרה ורק איסורא איכא וא"כ אף מספק יש איסור אבל א"נ דמלקות נמי איכא בהו ה"ל לפירש אי אכלן קודם שהקטיר שניהם ליכא מלקות מספק ורק איסורא איכא

בינו דפוסק פּרפּנוּ דְהָכָא גַבֵּי הַקְרִיב בְּחוּץ כְּמוֹ שְׁפוּסָק בְּפִי"ט מַה' מַעַה"ק הִי"ד דְּאִי הַקְרִיב אֶחָד מֵהֶן לִוְקָה כּו'.

וע"כ צ"ל לדעת רבינו דאף דס"ל לרפנוּ הכא דחייב על אַחַד מֵהֶם מ"מ שפיר ס"ל פּרפּנוּ דמנחות (דף טז) דאין מפגליו בַּחֲצֵי מִתִּיר דאל"כ תְּקַשָּׁה הַלְכָתָא אַהֲלָכָתָא דְהָא הֶתֶם פּוֹסֵק רַבִּינוּ דְאִין מִפְגְּלִין בַּחֲצֵי מִתִּיר פּרפּנוּ וצ"ל דאף דאין מפגל ח"מ עושה אינה פּעוּלָה או מיקליש או מְשֻׁרֵי וְלִהְיֵי חֲזֵיב בְּחוּץ וּא"כ א"נ דרבינו ס"ל דְּלִקְי מִלְקוֹת בְּשִׁירֵי מְנַחוֹת ה"ל לְהֵבִיא דְבִאֶחָד מֵהֶם אִינוּ לִוְקָה כְּמִבְּאֹר וצ"ע: פָּרָק י הַלְכָה ט כָּל הַקְרָפְנוֹת בֵּין קְדָשֵׁי הַקְדָּשִׁים בֵּין קְדָשִׁים קְלִים אִין אוֹכְלִין אוֹתָן אֲלָא הִטְהוּרִים הַמְּוֹלִין בְּלֶבֶד כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ בַּר"פ הָעֶרֶל (דף ע) וְהַמְּגִיָּה פָּתַב בַּפ' הָעֶרֶל גְּמַר תְּרוּמָה מִפְּסַח וּפְסַח מִקְדָּשִׁים קְלִים הוּא וְנִרְאָה דְקְדָשֵׁי קְדָשִׁים גְּמַר רַבִּינוּ מַק"ו דְקְדָשִׁים קְלִים עַכ"ל. וְהֵנָּה דְבָר זֶה דְעֶרֶל אֲסוּר בְּקְדָשִׁים אִיתָא שָׁם (דף עב ע"א וְדף עד ע"א) אַף יִלְפוּתָא לִיתָא וְכַתֵּב הַמְּגִיָּה ע"ז דְרַבִּינוּ יְלִיף קְדָשֵׁי קְדָשִׁים מַק"ו מִפְּסַח וְהֵנָּה בִּירוּשְׁלַמִּי ר"פ הָעֶרֶל ה"א אִיתָא קְדָשִׁים מַהוּ שְׂיֵהָא אֲסוּרִים בְּעֶרֶל לְלַמֵּד מִן הַפְּסַח אִי אִתָּהּ יָכוֹל שְׂאִין בּוֹ שְׂבִירַת הָעֶצֶם וְלֹא מִן הַתְּרוּמָה שְׂהוּא לְמַד מִן הַלְמָד הָוֵי סוֹפֵף לֹאמַר מִמֶּנּוּ וּמִמֶּנּוּ מַה מִּמֶּנּוּ שְׂנֵאֲמַר בְּפְסַח פּוֹסֵל אֶת הָעֶרֶל אַף מִמֶּנּוּ שְׂנֵאֲמַר בְּקְדָשִׁים פּוֹסֵל אֶת הָעֶרֶל.

וּנ"ל לֹאמַר לְדִידֵן עֲתָה יִלְפִינוּ כֵּן דְמִשְׁמַט דַּמְק"ו מִפְּסַח לְבַד לֹא מְצִי לְמִילָף דְהָא אִיפָּא לְמַדְחֵי שְׁכֹן יֵשׁ בָּהּ שְׂבִירַת הָעֶצֶם וּמַהֲג"ש דְמִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ לֹא יִלְפִינוּ דַּגְמ' דִּידֵן רַק עַל מַעֲשֵׂר וְלֹא עַל קְדָשִׁים וְרַק יִלְפִינוּ מִזֶּה דְהָא אֹמַר שָׁם דְתְרוּמָה לֹא נוֹכַל לְמִילָף שְׂהוּא לְמַד מִן הַלְמָד הֵיִינוּ דְתְרוּמָה יְלִיף בַּג"ש מִפְּסַח מִתּוֹשֵׁב וְשְׂכִיר וְלֹא יָכוֹל לְמִילָף מַק"ו וְהָא גַּמ' דִּידֵן ס"ל דְדָבָר הַלְמָד בַּג"ש חוּזַר וּמְלַמֵּד בַּק"ו פְּדֵאִיתָא בַּמַּס' זְבָחִים (דף נ ע"ב) וְכַתֵּב הַפ"מ בַּמַּה"פ דְהִירוּשְׁלַמִּי שָׁם חוֹלֵק עַל גַּמ' דִּידֵן בְּזָה וּא"כ לְדִידֵן שְׂפִיר יִדְעִינוּ דְכָל קְדָשִׁים אֲסוּר מַק"ו מִתְרוּמָה וְתְרוּמָה יִדְעִינוּ מַג"ש וְדָבָר הַלְמָד בַּג"ש חוּזַר וּמְלַמֵּד בַּק"ו וּמַק"ו מִתְרוּמָה נוֹכַל לִידַע הַפֶּל בֵּין קְדָשִׁים קְלִים וּבֵין קְדָשֵׁי קְדָשִׁים כְּמִבְּאֹר: וְהֵנָּה הַקְרָבָן עֲדָה שָׁם בַּש"ק פָּתַב וּנ"ל קֶשֶׁה דְבַזְבָּחִים (דף ל ע"ב) גְּרַסִּינוּ דְבָר הַלְמָד בַּג"ש חוּזַר וּמְלַמֵּד בַּק"ו כּו' כַּש"כ בְּבִנְיָן אָב לְמַאי דַּס"ד דְנִילָף קְדָשִׁים מִתְרוּמָה, הוּא אוּ בַב"א אוּ בַק"ו מַאי קְאָמַר דְהָוֵי לְמַד וְהַלְמָד הָא תְרוּמָה בַּג"ש יְלִיף עַכ"ל.

וְהֵנָּה לְכַאוּרָה תְמוּהָה הוּא דְרַק עַל ק"ו אִיתָא שָׁם דְיִלְפִינוּ דְבָר הַלְמָד בַּג"ש אֲבָל בְּנִין אָב נִשְׂאָר בַּמַּס' זְבָחִים שָׁם בְּתִיקוּ וְכֵן בַּמַּס' מְנַחוֹת (דף עו) מְסַפְקָא לְהַגְמ' אִי יִלְפִינוּ בַב"א וּא"כ הִיאָף אֹמַר דַּכַּש"כ הוּא בְּבִנְיָן אָב וּבְעֵיקַר הַדְבָר יֵשׁ לֹאמַר עַפ"י מַאי שְׂפָתָבוּ הַתּוֹס' שָׁם בַּמַּס' זְבָחִים (דף נ) סַד"ה אֲמַר שְׂהַבְּאֵנוּ לְעֵיל דְלְרַבִּינָא דַּס"ל דְבַתֵּר לְמַד אֲזִלִּין שְׂפִיר יִלְפִינוּ בַב"א א"כ שְׂפִיר מִקְשָׁה הַק"ע דְהָא הִירוּשְׁלַמִּי ע"כ ס"ל הָכָא דְבַתֵּר לְמַד אֲזִלִּין דְהָא מִקְשָׁה וְכִי לְמִידִין לְמַד מַה"ל דְאִי ס"ל בַּתֵּר מְלַמֵּד אֲזִלִּין תְרוּמָה חוּלִין הוּא וּא"כ מִמֶּנּוּ פִּתְקָשָׁה אִי בַתֵּר מְלַמֵּד אֲזִלִּין אִזִּי תְרוּמָה חוּלִין הוּא וְאִי בַתֵּר לְמַד אֲזִלִּין הָא יִלְפִינוּ בַב"א אַף מִלַּת מַכַּש"כ שְׂפָתָב הַק"ע תְמוּהָה הוּא וְשְׂפִיר נִיחָא דְבָרֵי הַפ"מ שְׂפָתָב דְהִירוּשְׁלַמִּי חוֹלֵק עַל גַּמ' דִּידֵן וְכַגְמָרָא דִּידֵן פְּסָקִינוּ.

וּלְפִי מַאי שְׂבַאֲרָנוּ לְקַמֵּן בַּה' תְמוּרָה פ"א הִי"ב דְרַבִּינוּ פּוֹסֵק ע"כ כַּמ"ד דְבַתֵּר מְלַמֵּד אֲזִלִּין וּא"כ נִיחָא שְׂפִיר טְפִי דְנוֹכַל לְמִילָף מִתְרוּמָה דְחוּלִין הָוֵי עַל כָּל קְדָשִׁים מַק"ו אוּ

בב"א פמבןאר: וראיתי לרש"י ז"ל שכתב במס' פסחים (דף סא ע"ב) שאין שום קרבן נאכל לערלים דילפינו ביבמות (דף מג) דערל אסור בקדשים דאחי מק"ו מפסח הקל ומשמע מדברי רש"י ז"ל דטעם זה יש בגמ' דילפינו בק"ו ובגמ' דידן לא נמצא זה רק כמו שכתבנו בשם הירושלמי דמק"ו מפסח דחי משבירת העצם אלא מסיק דממנו ממנו למדין וצ"ע: הלכה ככל המנחות גילושות בפושטין ומשמרו שלא יחמצו הואיל ואפיינתו ולישתן בפנים הוא בעזרה כו'.

והנה בהני דברים שאין לישתן בפנים כמו לחם הפנים עומר וישתי הלחם שמבןאר במשנה דמנחות (דף צה) גילוש בפושטין אף שאין בפנים כפר כתבו התוס' במס' מנחות (דף נה ע"א) ד"ה כל המנחות ע"ז הטעם על לאם הפנים דציבור שאני וכמו דאמרין במס' פסחים (דף לו ע"א) וכן כתב הצ"ח שם על העומר דגילוש בפושטין אף דלישתו ועריכתו בחוץ משום דציבור שאני.

ועפ"ז נ"ל לומר דבר נכון לתרץ קושית הצ"ח במסכת פסחים (דף לו) דמקשה שם ומ"ש ממנחת העומר כו' והקשה הלא הנה יכול הגמ' להקשות סתם בלא סוגיא זו על רב יצחק אמר שמואל דאמר חטין של מנחות אין לותתין אותן מזה דאמר הברייתא דמנחת העומר לותתין אותן.

ויש ליישב כן דהנה הא קשה לפי מאי דאמרין לקמן (דף מ ע"א) לא מבעיא חטין פינו דאית בהו צירי עיילי ביה מיא אבל שערי דשיע אימא ש"ד אלמא דיש חילוק בין חטין לשעורין וא"כ ה"נ מצי לתרץ דשמואל אמר רק על חטין של מנחות דאין לותתין משנה דיש בהו צירי אבל מנחת העומר שהוא של שעורין שפיר לותתין אף יש ליישב דאף אם יתרץ כן מ"מ תקשה ממה שגילוש בפושטין דהא ליתא בפנים וע"כ מוכרח לתרץ ע"ז דציבור שאני ושפיר מקשה מעומר ומתרץ דציבור שאני דיתורץ אף מזה דגילוש בפושטין.

ועתה נחא שפיר דבלא סוגיא זו דמחלק לענין לישה בפושטין במה שבמקום זריזין בפנים לא נוכל להקשות על ר"י א"ש מהאי ברייתא דמנחת העומר לותתין דיש לתרץ לחלק בין חטין לשעורין אבל פינו דמחלק לענין פושטין חילוק של במקום זריזין תקשה על מנחת העומר מהא דגילוש בפושטין ומוכרח לתרץ גם בזה החילוק של ציבור שאני ומתורץ הכל שפיר בזה פמבןאר ודוק: פרק יג הלכה יד במשל"מ ד"ה אין קומץ פחות משני זיתים ועיין בירושלמי רפ"ד דיומא איתא ריבר"א שאל מעתה פהו שאין ידו מחזקת שני זיתים פסול מן העבודה ולכאורה נראה דפסול לכל העבודה פינו שאינו ראוי לקמיצה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה ולומר דכוננת הירושלמי דפסול לקמיצה מלבד שפשוט ההלכה אינו כן ע"ק דמלתא דפשיטא היא פינו דקיי"ל דאין קמיצה פחותה משני זיתים עכ"ל: והנה שם בירושלמי כתב הק"ע בש"ק דאפשר לומר דלמ"ד דאין קומץ פחות משני זיתים כל פהו שאין ידו מחזקת שני זיתים בכלל ננס הוא ועבודתו פסולה ולהכי לא קחשיב לה רבינו ע"כ.

והנה קשה לי ע"ז א"נ דהוא פסול לכל העבודה זה שאין ידו מחזקת מטעם ננס א"כ האף אמרין במס' כתובות (דף עג) כמשנה שם ובקדושין (דף נ) דכל המומין שפוסלין בפניהם פוסלין בנשים ובגמ' דכתובות הביא מה דהוסיפו בנשים מה דליתא בכהנים

אבל מה דפוסל בפהגים ודאי פוסל בנשים והא לאו פללא הוא דכהן זה שאין ידו מחזקת דפסלת ליה לכל עבודה דחשיב ליה כמו ננס ומ"מ מום זה בנשים ודאי ליתא דלא פוסל רק מום גמור או שאינו שנה בזרע של אהרן שמשונה וזה לעבודה פסול אף דאינו משונה הוא ובנשים אינו פוסל אלא ודאי צ"ל דבאמת הירושלמי ריב"א שאל בלשון תמיה פהו שאין ידו מחזקת שני זיתים פסול מן העבודה זה ודאי ליתא דהא לא קחשיב דין המומין ובכלל ננס ודאי ליתא אלא דאינו פוסל לכל עבודה רק מי שיש לו מום או אינו שנה בזרעו של אהרן דמשונה הוא אבל הכא דאם ידו אינו מחזקת אינו פוסל דלא קחשיב כמו שמפרש הפ"מ שם.

ודומה הוא לזה דאיתא במס' יומא (נ"ח מז ע"ב) דבין הבינים ספק ומסיק אלא דקמצו שמנו וא"כ פהו פחוש אינו ראוי לקמיצה ונימא דפסול הוא לכל עבודה דבר זה ודאי ליתא ורק לקמיצה בעי שמנו והה"ד אי בעי לקמיצה פהו שידו מחזקת שני זיתים או לא מחזיק מ"מ פשר לשאר עבודות ונפיר אינו מביא רבינו זה הירושלמי.

אף זה ק"ל על רבינו דלא הביא פלל זה הדין דקמצו שמנו דוקא כה"כ דלא להוי בין הבינים וכל הבעיא של בין הבינים של חפניו לא הביא רבינו פלל וצ"ע: פ"ק יד הלכה יד הקדיש כו' אהד האיש ואהד האשה עובר על כל תאחר אבל היורש אינו עובר על כל תאחר עכ"ל.

והנה הלח"מ והש"א בסי' ס"ו הוכיחו מזה דרבינו ס"ל כר' זירא דנשים חייבות בשמחה ומש"ה עוברות על כל תאחר ולא פאביי דס"ל דאשה בעלה משמחה דהא קאמר שם בר"ה (נ"ח ו) דאביי רק לדבריו דר"ז קאמר ולא ס"ל ומש"ה תמהו על הכ"מ שמפרש לקמן בפ"א מה' חגיגה דרבינו סובר פאביי דאשה בעלה משמחה דא"כ היאך פוסק הכא דאיכא כל תאחר וטעמא בעי ע"ז מ"ט פוסק רבינו כר"ז נגד אביי שהוא בתרא.

ועוד הקשה הלח"מ הכא על הראב"ד ז"ל פיון דחולק על רבינו דפוסק כר"ז נגד אביי א"כ מ"ט לא השיג הראב"ד הכא על רבינו דפוסק דאשה עוברת על כל תאחר פיון דהוא פוסק פאביי ליתא כל תאחר והניח בצ"ע: ונ"ל לבאר פן תחלה ניישב קושית הלח"מ על הראב"ד פן דהנה הש"א שם הביא ראיה לדעת רבינו דאשה עוברת על כל תאחר והלכה כר"ז נגד אביי מהא דאיתא במס' נדרים (נ"ח ד ע"ב) והרי חטאת יולדת דלא אתי לכפרה וקעבר על כל תאחר אלמא דס"ל לסתמא דגמ' דקרפן נשים איכא כל תאחר וא"כ מוכח מזה דפסקינן כר"ז נגד אביי דלאביי ליתא כל תאחר בנשים ומש"ה גופיה פוסק רבינו דאשה חייבת בשמחה מדחייביה על כל תאחר לסת"מ דגמ'.

ובס' קונטרס אחרון שם דחה ראיה זו בשם הגאון מהר"ש ז"ל משום דגרסינן שם וקא עבר על כל תאחר וקאי על הבעל שהוא עובר על כל תאחר כדאיתא במס' נדרים ד' ל"ה שהוא מביא קרבן עשיר על אשתו וכל קרבן שהוא חייבת ולכך הבעל נמי בב"ת ודחה הק"א דאף דהבעל מביא קרבן חובה על אשתו היינו רק מדרבנן שכל הנכסים אחראין לו ואין לה קנין פירות פלל לכך חייבוהו חכמים להביא כל קרבנות חובה שעליה ומ"מ לענן ב"ת ודאי אין לחייב פיון דאיהו לא נדר כדאמרין גבי יורש פיון דאיהו לא נדר א"כ ה"נ פיון דהבעל לא נדר לא שייך לחייבה בב"ת דאל"כ מאי מבעי ליה ביורש הא בעל נמי עובר אע"פ שלא נדר אלא דהבעל נמי אינו עובר ודחוק לומר פיון דכל עיקר

נדרי אשה תלוי בקיום הבעל ה"ל כאלו נדר איהו גופיה א"כ בעודה בבית אביה לחייב האב בב"ת וזה לא שמענו כו' עכ"ל: ולענ"ד נראה כי דברי הגאון מהר"ש נכונים ודברי הק"א ליתא חדא מה שכתב דזהו שהבעל מביא קרבנות אשתו הוא רק מדרבנן לא מצוי לומר פן דא"כ היאך יפרנס הסוגיא דמס' נדרים (דף לה ע"ב) דאמר שם זאת תורת היולדת כו' שהוא שהבעל מביא קרבנות אשתו שוטה כו' יהודה ולהכי זאת תורת היולדת בין פקחת בין שוטה וא"א דכל עיקר זה דמיתתי קרבן אשתו הוא רק מדרבנן א"כ היאך נוכל לומר דאיתי הקרא לזה משום דמביא קרבן אשתו דזהו מדרבנן ומה שפלה זה בנדר ליתא פלל דהא ה"א קרא הנה קרבן יולדת קרבן חובה וממנ"פ היכי מיירי אי הפרישה היא ולא הקריבה ואמרנו דעליה ליתא ב"ח רק עליו א"כ חייב בב"ח להפריש עליה ושוה החיוב עליו כמו עליה בין אם הפרישה או לא הפרישה שוין המה בחיוב ולא דמי ליו"ש דתחלה חיוב על המוריש ורק אי הפריש ומת חייב היורש או אף לא הפריש למ"ד ש"ד אבל ה"א שנייהו שוין בחיוב ומה שאומר עוד דכל עיקר נדרי אשה תלוי בקיום הבעל ה"ל כאלו נדר איהו זה נדאי ליתא דרך בנדרי עינוי נפש או בדברים שבינו לבינה תלוי בהפרת וקיום הבעל אבל בשארי דברים של נדרים כמו אי נדרה בקרבן שנה אשה לאיש דאינו תלוי פלל בקיום חיוב הקרבן כמבואר: אמנם הש"א בעצמו דחה בט"א במס' ר"ה (דף ו) ראיה זו דמשפחת באיש אומר הרי עלי לפטור אשה מחטאתה דהוא עובר על כל תאחר ועוד נ"ל לדחות ראית הש"א מגמ' זו פן עפ"י מה שכתב הטורי אבן במס' ר"ה (דף ד) ד"ה ור"מ דקשה לר"מ וזהו עובר בב"ת בע"פ משום דהוי גמי זמן ביאה במקדש משום פסח ולרבנן יהא עובר בעשה דנבאת שמה ונהבאתם שמה ומתריץ הט"א דכיון דתלי הקרא בחובת ביאה ובזמן ביאת פסח אין להקריב אז שום קרבן דהוי לאתר עשה להביא קרבנו לאתר עשה דהשקמה משום דיבוא עשה ויש בו פרת וידחה עשה דהשקמה שא"ב פרת וא"כ פיון דקיי"ל דנשים בראשון חובה א"כ מותר לאשה אח"כ להביא פרתה לאתר עשה דהשקמה וא"כ אשה יולדת שהיא ממחוסרי פרתה איתא בה זמן ע"פ זמן חיובא ואיכא גבה אז החיוב של ובאת שמה ונהבאתם שמה וא"כ אם עבר עליה ע"פ עם שלשה רגלים תעבור על כל תאחר ואף דהחיוב של ובאת שמה ליתא רק בע"פ לחוד ולא בשאר הג' רגלים א"נ דליתא בשמחה מ"מ א"ל פיון דיש גבה פעם אחת החיוב של ובאת שמה ונהבאתם שמה שוב אי עבר עליה גם ג' רגלים עוברת על כל תאחר.

ויש להביא ראיה לזה דהא אפיי אומר שם לדבר פשוט ות"ל דהא ישנה בשמחה ומש"ה נדאי עוברת על כל תאחר ונהרי מצינו לעולא אומר ר"א במס' פסחים דף ע"ב) דס"ל דשלמים ששחטן מעיו"ט אינו יוצא י"ח שמחה דבעינו זביחה בשעת שמחה וא"כ עצרת דאינו אלא חד יומא ואם חל בשבת אזי ליתא שמחה רק בפיון ישן וכסות נקיה כמו שאומר הגמ' שם על שמחה שמונה דלהאי מ"ד אי חל בשבת משמחו בכסות נקיה ויין ישן וה"נ אם חל עצרת בשבת הוא פן ותשלומין כל שבועה נדאי ליתא רק בקרבנות ראיה וחקיגה אבל לא בשמחה אחר ה"חג וכמו שכתב רש"י ז"ל שם בחגיגה ודף יז) דאם טבוח של עצרת שהוא לאתר השבת היינו של ראיה ושל חגיגה אבל לא שמחה ואף למ"ד דבעי בשעת שמחה וא"כ לדידהא אם תעבור על ג' רגלים ורגל של תג השבועות בתוכם והוא

חל בשבת דליתא שמחה וליתא אז החיוב של ובאת שמה א"כ לא תעבור על כל תאחר זה לא שמענו ואבני אומר לדבר פשוט דהא איתא בשמחה משמע דלא מחלקינו בכל פעם ועוברת על כל תאחר אלא ודאי כיון דיש לה חיוב בהשני רגלים לעלות משום חיוב שמחה שוב בג' רגלים עוברת על כל תאחר וה"נ כיון דיש עליה חיוב של ובאת שמה על ע"פ שוב בג' רגלים עוברת על כל תאחר וא"כ שפיר אמרינו דיוולדת שיכולה להקריב קרבנה אחר עשה דהשלמה איפא גבה ב"ת משום החיוב לבוא בע"פ וא"כ שפיר מקשה הגמ' נהרי חטאת יולדת כו' וקא עבר על כל תאחר היינו שהיא עוברת משום זה דובאת שמה בע"פ שתוכל להקריב אפילו א"נ דא"ח בשמחה והגמ' בר"ה דקמבעי ות"ל דאיתא בשמחה או דקאי אליבא דר"ש דס"ל דנשים בראשון רשות או על שאר קרבנות כמ"ד שאינה יכולה להקריב בע"פ ושפיר אבל מקשה בנדרים על חטאת יולדת משום ע"פ: וניחא עתה מה דלא השיג על רבינו הראב"ד ו"ל הכא לענון ב"ת דא"ל דזה דכתב דאחד האיש ואחד האשה קמיירי בחטאת יולדת וכדומה ממחוסרי כפרה דמשום ע"פ עוברת על ב"ת ולא משום שמחה דהיא חייבת ולהכי השיג רק בהלכות חגיגה על מה שכתב דהיא חייבת בשמחה כר"ז נגד אבני.

ועפ"ד אלה תתיישב שפיר קושית הגאון רע"ק איגר ו"ל במסכת נדרים (דף ד) שם דמקשה דמהיכא פשיט ליה להגמ' דחטאת יולדת ישנה בב"ת יותר מחטאת נזיר דלמא גם בחטאת יולדת ליתא ב"ת רק לפי המסקנא דגם בחטאת נזיר יש ב"ת מהיקשא אזי ידעינו גם חטאת יולדת עיי"ש: ולפ"ז ניחא דהנה הט"א מקשה במס' ר"ה (דף ו) ד"ה צדקות דבמשנה דקדושין (דף כז) דקאמר כל ל"ת כו' חוץ מכל תקיף כו' ואמאי לא קאמר לדברי אבני חוץ מכל תאחר ול"ל דתנא ושייר מה שייר דה"ש כו' ומה שמתרץ הט"א דשנה בלא רגלים ודאי איתא גם בנשים זה ליתא לכ"ע דהא הרז"ה ו"ל ס"ל דשנה בלא רגלים איתא רק עשה בלבד ולא ב"ת וכן אולי סובר רבינו פן דלא הביא הכא דשנה בלא רגלים עובר על כל תאחר ורק לקמן בפ"א מה' בכורות הביא דהבכור מצוה לאכול בתוך שנתו ושם נבאר בס"ד וא"כ משמע דס"ל נמי דבדברי הרז"ה ו"ל דליתא גביה רק עשה לבד ולא לאו וא"כ ליתא תירוץ הט"א אף לפ"ד ניחא דאף אבני מודה דיוולדת על קרבן חטאתה עוברת על כל תאחר משום ע"פ ולהכי לא קחשיב המשנה דגם בנשים איפא ב"ת זה משום ע"פ וא"כ שפיר מקשה נהרי חטאת יולדת דגבה ודאי איתא ב"ת דהא המשנה לא קחשיב ב"ת משום זה ולא משפחת לה רק בחטאת יולדת דמביאה כפרתה משום ע"פ נמי ואף דלא איתא לכפרה כמבואר: ונהנה לפי מאי שחידש הט"א דשנה בלא רגלים לכ"ע איתא אף בנשים שפיר ניחא שלא השיג הראב"ד ו"ל על רבינו גבי ב"ת דא"ל דגם הראב"ד ס"ל פן דאיפא ב"ת גבי נשים ומשפחת ליה שעבר שנה תמימה אבל בזה שפוסק שם בה' חגיגה דאיתא בשמחה שפיר משיג כמבואר: ועוד יש לומר פן עפ"י מה דאיתא בספרי פ' מטות ככל הינצא מפיו יעשה ר' אליעזר אומר לעשות הבטחה כשבועה רע"ק אומר ככל הינצא מפיו יעשה ואשה כו' מקיש אשה לאיש מה איש עובר על כל תאחר וכל יחל אף אשה עוברת על כל יחל וכל תאחר ומפרש ליה הרמב"ן ו"ל בס' המצות מצוה צ"ד ונ"ל ומה שאמרו בספרי לרבות על כל יחל ירצה בזה לרבות בנדרים גבוה נוסף על ב"ת וב"י בנדרים גם מה שעבר עליהם בב"ת ונהו שהצריכו לרבות בהן האשה לומר אעפ"י שאינה עולה לרגל תתחייב בכל תאחר

בְּרַגְלֵימָם כְּאִישׁ הַעֹבֵר הָעוֹלָה עַכ"ל: וְהִנֵּה בַס' זָרַע אֲבָרְהָם בְּסִפְרֵי הַבְּיָא בְּשֵׁם ס' זֵית רַעֲנָן שְׁנֵי טַעְמִים ע"ז דְּצָרִיף לְרַבּוּי אִשָּׁה חָדָא מְשׁוּם דְּה"א פִּינּוּ דְּבַעְלָה וְאַבְיָה מְפִירִין נְדָרֵיהָ ה"א דְּלִיתָא בָּהּ אִסּוּר בַּל יַחַל וּב"ת וְעוֹד מְשׁוּם דְּבַתְמוּרָה (דָּף ב) אֲמַרִּינּוּ דְאַצְטְרִיף קָרָא לְרַבּוּת בַּתְמוּרָה דְּלָקִי לְפִי חָדָא גִּיגֵרְסָא בְּרִש"י ז"ל דְּהִנּוּ לָאו שֶׁאֵב"מ וְלֹא הִנּוּ מְחִיבִין רַק בְּזָה דְּכַתִּיב אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה דְּאִית בִּיהּ מַעֲשֶׂה וְה"נ לָא הִנּוּ מְחִיבִין נְשִׁים כּב"י וּב"ת דְּלִית בִּיהּ מַעֲשֶׂה ע"כ.

וְהִנּוּ שְׁנֵי הַטַּעְמִים לַעֲנ"ד לִיתָא מַה שְּׁכַתֵּב מְשׁוּם דְּאַבְיָה וּבַעְלָה מְפִירִין נְדָרֵיהָ הָא זָה לִיתָא רַק בְּנִדְרֵי עֵינׁוּי נֶפֶשׁ וּדְבָרִים שֶׁבִּל"ב מְשׁוּם דְּכָל הַנּוֹדְרָת כּו' אוּ מְשׁוּם גְּזַה"כ אֲבָל לֹא בְּשִׂאָר נְדָרִים וְשׁוּנָה בְּזָה אִשָּׁה לְאִישׁ וְהַפְּרִוּשׁ הַשְּׁנֵי תַקְשָׁה דַּל"ל תְּרֵי קָרְאֵי חָדָא בַּתְמוּרָה וְחָדָא הֵכָא בְּנִדְרִים וְנִילֵף חַד מִתְּבַרְתָּה וְעַתָּה פִּינּוּ דְּכַתִּיב שְׁנֵי כְּתוּבִים לְלַמֵּד דְּנְשִׁים יִשְׁנֹן בְּהֵנִי לְאוּי דְּלִית בְּהוּ מַעֲשֶׂה א"כ נִימָא דְּהֵנִי שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְאִין מְלַמְּדִין וְא"כ נֶפְטוּר נְשִׁים בְּכָל הַל"ת שֶׁאֵב"ב מַעֲשֶׂה מְשׁוּם דְּכַתִּיב אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְא"כ הַמְּשֻׁנָה דְּקִדּוּשִׁין תַּקְשָׁה דְּעַל ל"ת לָא קְאָמַר דְּנְשִׁים פְּטוּרוֹת רַק מִל"ת דְּבַל תִּטְמָא וּבַל תַּקִּיף כּו' וְצָרִיף לֹמַר דְּכִינּוּן דְּגַלִּי רַחֲמָנָא בַּתְמוּרָה דְּחִיבָת אַף שֶׁאֵב"ב מַעֲשֶׂה הַה"ד בְּכָל ל"ת חִיבָת אַף שֶׁאֵב"מ וְהֵכָא נִכּוּן יוֹתֵר פְּרִוּשׁ שְׁל הַרְמַב"ן ז"ל שְׁבַאֲרָנוּ דְּמִרְבִּילֵב"ת אַף שְׁאִינָה עוֹלָה לְרַגְל וְא"כ לִיתָא בָּהּ אַף מ"ע שְׁל וּבְאֵת שְׁמָה מ"מ בּב"ת עוֹבְרָת וְא"כ צָרִיף לֹמַר ע"כ דְּהָא דְּמִסְפָּקָא לִיהּ לר"ז אִי אִשָּׁה אִיתָא בְּכָל תְּאַחַר הוּא רַק לר"א דְּאָמַר לַעֲשׂוֹת הַבְּטָחָה כְּשֶׁבוֹעָה וְלֹא דְרִישׁ כּרע"ק עַל הַיְקָשָׁא דְּאִז יִדְעִינּוּ עָלֶיהָ ב"ת מְהִיקָשָׁא.

וְהִנּוּ גִיגֵרְסַת הַיְלָקוּט הוּא הַבְּטָחָה כְּשֶׁבוֹעָה וּבְהַסְפְּרֵי גִרִיס הַבְּטָחָה כְּשֶׁבוֹעָה וּמְפָרֵשׁ לִיהּ הַזָּרַע אֲבָרְהָם שְׁם דְּמַרְבָּה דְּאִי אָמַר מִבְּטָא הָרִי הוּא כְּשֶׁבוֹעָה מִקְרָא דְּלֹא יַחַל דְּבָרוּ אָף זָה הָא מִרְבִּינּוּן לְקַמֵּן בְּסִפְרֵי מִבְּטָא זָה שְׁבוֹעָה כְּמוֹ שְׁנִיאָמַר לְבַטָּא בְּשִׁפְתֵיהּ וְהַגִּיגֵרְסָא הַנְּכֻנָּה הוּא שְׁבִיילָקוּט לַעֲשׂוֹת הַבְּטָחָה כְּשֶׁבוֹעָה וְהוּא כְּמוֹ דְּאִיתָא בַּמַּס' שְׁבוֹעוֹת (דָּף לו) דְּהָאוּמַר הֵן אוּ לָאו לָאו הֵנִי שְׁבוֹעָה וּכְמוֹ שְׁאֶפְסַק לְהִלְכָה בַּש"ע יו"ד (ס' רלוז) הָאוּמַר פְּעַמִּים עַל ד"א הָרִי זָה שְׁבוֹעָה וְהוּא שְׁיִתְפַּנּוּן לְשֵׁם שְׁבוֹעָה וְזָהוּ דְּהַבְּטָחָה הֵן אוּ לָאו הֵנִי כְּשֶׁבוֹעָה וְאִם מִבְּטִיחַ לְדָבָר אֶחָד וּל"ק עוֹבֵר כְּמוֹ בְּשֶׁבוֹעָה.

וְעוֹד י"ל דְּבָא לְרַבּוּת כְּמוֹ דְּאֲמַרִּינּוּ בְּפִיף זֹו צְדָקָה דְּאֲמִירְתוֹ לְגַבּוּת כְּמִסִּירְתוֹ כּו' וְזָהוּ דְּהַבְּטָחָה כְּשֶׁבוֹעָה וְאִם מִבְּטִיחַ לְדָבָר מְצֻנָּה אוּ הַקְדָּשׁ אִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּו'. וְא"כ לְפִי שְׁבַאֲרָנוּ כָּל הַבְּעָיָא דר"ז הוּא רַק אֶלְקָבָא דר"א אֲבָל לרע"ק וְדָאִי מִרְבִּינּוּן נְשִׁים בְּכָל תְּאַחַר אַף דְּלִיתָא בְּבִיאָה מְרִיבּוּי דְּקָרָא דְּנֹאשָׁה כּו' וּלְהִכִּי אִינוּ מְשִׁיג הַרְאָב"ד ז"ל עַל פֶּל תְּאַחַר דָּא"ל דס"ל כּרע"ק בְּסִפְרֵי דְּמַרְבִּי מְהִיקָשָׁא לְחִיבֵיב נְשִׁים בְּכָל תְּאַחַר וְרַק מְשִׁיג כּה' חִגִּיגָה דְּאוּמַר דְּנְשִׁים חִיבּוּת בְּשִׁמְחָה כּר"ז כְּמִבְּנָאָר.

וְעֵינּוּן לְעִיל בַּה'ל ת"ת פ"ו מַה שְּׁבַאֲרָנוּ בְּשֵׁם ס' זָפְרוּן יוֹסֵף וַיֵּשׁ לֹמַר עַפ"ז דר"א לְשִׁיטְתוֹ וְאִכ"מ: אֲמַנְם לִינִישׁב גְּנוּשִׁית הַרְאָב"ד ז"ל דַּמ"ט פּוֹסַק רַבִּינוּ כּר"ז תִּירוּץ הַלח"מ אִינוּ מְסַפִּיק דְּנֵהִי לְמֵאִי דְּמִסִּיק דְּיִלְפִינּוּ מְהִיקָשָׁא דְּלַמְעַן תַּהֲיֵה מִתְּפִלִּין נוּכַל לֹמַר כּר"ז דְּנְשִׁים חִיבּוּת בְּשִׁמְחָה וְלֹא צָרִיף לֹמַר דְּדוּקָא הַתִּירוּץ דְּבַעְלָה מְשִׁמְחָה אֲבָל מ"מ אֲבִי הָא ס"ל כֵּן אַף לְפִי הַמְּסַקְנָא כְּמוֹ שְׁאָמַר שְׁם בּר"ה וְא"כ הִנּוּ לְפָסוּק כְּאֲבִי דְּהוּא בְּתָרָא נֶגְד ר"ז וְתִירוּץ הַש"א מַגַּמ' דְּנְדָרִים כְּכָר דְּחִינוּ.

וע"כ מתרץ לה כמו"ח הגאון ז"ל תירוץ פשוט פן דבמס' קדושין (דף לד) אומר בתחלת הסוגיא וכלל ונהרי מצה שמחה דמ"ע שהז"ג ונשים חייבות וזהו כר"ז וכן בסוף אומר משום דהוי מצה שמחה והקהל ופירש רש"י דהוא כר"ז דחייבת בשמחה ולאב"י דחוק התוס' לומר עי"ל קדוש היום אבל סתמא דגמ' ודאי כר"ז ס"ל דאמר שמחה בהדיא וא"כ פוסק פנתיה דסתמא דגמ'.

והגאון רע"ק איגר ז"ל בחידושו ליו"ד בהשמות מתרץ נמי וסתמא דכר"ו הוא פן דלאב"י דלא ס"ל דלר' יהודה נשים חייבות בתפלין ומה שמתיר להכניסן זוג זוג הוא משום דהנה מלבוש לאיש הנה נמי מלבוש לאשה ולדידיה לכ"ע פטורין הנה מתפללין: ועפ"ז נ"ל ליישב קושית המהרש"א בקדושין (דף לו ע"א) דמקשה בגמ' על אב"י דאמר לאיב"י דיליף מבני אהרן מ"ט לא גמר פרבא בין עיניה מתפללין מה תפלין נשים פטורות והקשה דלמא רוצה אב"י לאוקמי ההוא דאיסי ב"י אפילו כמ"ד דתפלין הנה מ"ע שלא הז"ג ונשים חייבות בתפלין עכ"ל ולפ"ז ניחא דהא קאי התם לאב"י וא"כ שפיר מקשי דלאב"י ליפא שום מ"ד דס"ל דנשים חייבות בתפלין דממשנה דהמוצא תפלין אין ראיה קלל לאב"י דלמא הוי משום דהוא מלבוש לאיש.

וע"כ צריף לתרץ תירוץ אחר לזה דלא אמר לאיסי דגמר הוא מתפללין דהא כ"ע ס"ל דפטורות ודוק: הלכה טז אע"פ שצאמר לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני בין שצדד ולא הפריש בין שהפריש ולא הקריב כופין אותו עד שיקריב עכ"ל.

והנה רבינו הקא בהל' י"ג שמבאר דין זה דב"ת בג' רגלים נעשה ברגל אחד לא ביאר דבין אי אמר ולא הפריש או הפריש ולא הקריב מ"מ איתא בזה בבבלי תאחר ובגמ' דר"ה שם אמר דתרי קראי דכתיב בלאו נעשה והוא חד לזה דאמר ולא הפריש וחד להפריש ולא הקריב וה"ל ג"כ לבאר דבשניהם איתא בבבלי תאחר ורבינו לא ביאר רק דב"ד כופין בשניהם: וע"כ נ"ל לומר פן דכל עיקר הקושיא בגמ' שם הוא מהני תרי קראי אשר פתיבי גבי כפייה קרא דנעשית וקרא דיקריב אותו אבל הקרא דמוצא שפתייה כו' והקרא דלא תאחר דהוי על ל"ת אף דהגמ' מיייתי זה להקשות מ"מ לא קאי ע"ז התירוץ של אמר ולא הפריש כו' דע"ז נוכל לתרץ לענין עשה ולא יתירא וכמו שפכתבו התוס' לעיל (דף ד ע"א) ד"ה ומעשרות דחייב של ביעור וחיוב של ב"ת הוא נמי לענין שני לאונן או ללאו נעשה וכמו שמבאר הרשב"א ז"ל בחידושו וא"כ ה"נ א"ל דהוי לענין תרי לאוני וכמו דאמרין במס' חגיגה (דף ע"ב) פתיב קרא אחריןא ולא ילין מן הכשר ואימא לעבון עליו בשני לאוני וכן הוא במס' פסחים (דף כד ע"א) ואף שהתוס' כתבו במס' ב"מ (דף סא) דהיכא דלא לקי על הלואין לא מוקמינן ליה בלאו יתירא מ"מ כפר בארו המפרשים דהתוס' לא כתבו שם רק דכיון דעל לאו דגזול לא לקי ועל פיבש ש"ש לקי מש"ה טפי מוקמינן קרא דלא תגזול על כובש ש"ש מבגזול אבל ודאי דאי לית לנו הקרא לאוקמי בזה דאיכא מלקות מוקמינן ללאו אף בלא מלקות והראיה משם במס' חגיגה דמקשה על נותר ואימא לעבון בשני לאוני והתם ליתא מלקות דהא ה"ל לאו שאין בו מעשה וכן בביעור וב"ת ליתא מלקות וע"כ הקושיא דמקשה הגמ' מתשמור ומן לא תאחר לשלמו יתורץ גם בלא זה דאמר ולא אפריש או אפריש ולא אקריב אבל עיקר הקושיא מכפייה דאיכא תרי קראי וע"ז מתרץ דאתי לזה דאמר כו' וכמו שפכתבו התוס'.

שם ד"ה חד דהתירוץ קאי גם על עישוי וכו' הקושיא שם הא נדבה נמי פתיב על העישוי קאי ואף שהתוס' ס"ל דקאי על תרנוניהו גם על עשה ול"ת מ"מ א"ל שרבינו ס"ל דקאי רק ע"ז לחודיה ולענין בל תאחר גופיה גם בלא קרא יתירא ידעינן כמו שהביא הט"א דאיכא קרבנות חובה כמו פסח וכדומה אשר בהו לא שינה רק הפריש ולא הקריב וכן יש הגי דבהו דוקא אמר ולא הפריש ומנה ידעינן תרנוניהו על עיקר בל תאחר העשה והל"ת ומ"מ דין דכפיה לא הנה ידעינן בתרנוניהו דה"א הצריכותא דאמר בגמ' שם ואי הנה פתיב חד קרא ה"א דרק על חדא מלתא קאי זה דכפיה או אמר ולא הפריש או הפריש ולא הקריב להכי איתא קראי על תרנוניהו דשוין בזה וניחא לפ"ז קושית המפרשים דמדאצטריה קרא לעמה פרע לירש ולמ"ד שעבודא ל"ד ע"כ מייירי שהפרישה מחיים א"כ מצינו בהדיא הפריש ולא הקריב ול"ל קרא יתירא לזה ולפ"ד דעל לאו ב"ת לא דרשינן קראי יתורא לזה ניחא זה ודוק: הלכה יז במשל"מ פל תייבי עולות כו' והא דאמרינן דתייבי חטאות אין ממשפנין היינו דוקא דאמר דלא ניחא ליה בכפיה אבל במי שהוא סובר שהוא פטור ומן הדין תייב ממשפנין אותו כ"כ התוס' כו' עד לרבנן דהוא סבר דפטור מה"ד תייב עכ"ל.

ונ"ל עפ"ז לישיב דברי הרא"ש ו"ל במס' נדרים (דף ד ע"א) דאמר שם דרש ידרשנו אלו חטאות ואשמות כו' ופירש הרא"ש א"נ חטאות ואשמות נדרשין ממנו וכופין אותו להביאן. ולכאורה תמוה הא הנה הדין להיפוך דתייבי חטאות ואשמות אין ממשפנין ועולות ושלמים ממשפנין אותו וא"כ דמייירי לאחר שעבר על בל תאחר אז נמי בכולן כופין בין חטאת ואשם ובין עולה ושלמים כמו שפתיבו התוס' בר"ה (דף ו) ד"ה יקריב וכמו שמיביא המשל"מ הכא בשם הרמב"ן.

אף עפ"ז ניחא דתייבי חטאות ואשמות כופין אותו להביא היכא שהוא סבור שפטור הוא ב"ד נדרשין ממנו וכופין אותו וכן החיוב אליו ממילא וכופין אותו אבל בעולה ושלמים של נדבה לא בא רק היכא שהוא התייב עצמו בזה כמבואר.

ועל פירש הראשון של הרא"ש שם עיין בט"א בר"ה (דף ה ע"ב) ד"ה דרש כו'. והנה דברי התוס' שם במס' נדרים ד"ה ונהרי חטאת לא הבנתי לענ"ד דז"ל תימא אמאי איצטריה דיקשא לקרבן יחיד דליתא בכל שאר חטאת כו'.

ולא ידעתי על איזה היקש קאי ואיך מצא זאת דלא הנה בכלל שאר חטאת כהתם בר"ה לענין ב"ת לא מפרטינן מידי מפל הקדשים וצ"ע: פרק טו הלכה ב הקדוש אבר אהד מן העוף ה"ו ספק אם נתקדש פולו או לא נתקדש עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם בעי רבא בעוף מהו בהמה אמר רחמנא א"ד קרבן אמר רחמנא תיקו ופירש רש"י לר' יוסי בעי לה הקדוש רגל עוף כו' וא"א לומר פן לדעת רבינו כו' ולכן נראה לומר שרבינו מפרש דבר שהנשמה תלויה בו דמבעי ליה אי קדש פולו כמו בהמה או לא עכ"ל.

וכן פתיב הבה"ז והלח"מ דרבינו מפרש דקאי הבעיא על דבר שהנשמה תלויה בו עיי"ש ועיין שעה"מ בפ"ה מה' ערכין הל' ט"ז ע"ש. והנה קשה לי לענ"ד לפרש בדברי רבינו דקאי הבעיא על דבר שהנשמה תלויה בו היכא שהוקדש וע"ז נשאר בספק מהא דאמרינן

במס' קידושין (דף ז ע"א) אמר רבא חצנייך מקודשת כו' א"ל מר זוטרא לרבינא ונפשטי לה קידושי בכולה מי לא תניא האומר רגליה של זו עולה תהא כולה ונפשטי לה לא אין כולה עולה ה"מ היכא דדמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה ביה הנה כולה עולה מי דמי התם בהמה הכא דעת אחרת כו' עכ"ל הגמ'.

וכתבו התוס' ונפשטו תימא דבריש תמורה יליף רגלה של זו כולה עולה ובדבר שהנשמה תלויה בו מקרא דכתיב כל אשר כו' וגבי אשה לא כתיבי קראי וא"כ מאי פריה הא לא דמי להדדי ונראה דלקה דקדק רש"י ז"ל ופירש דהא מקודשת בלשון הקדש קאמר כו' אבל אם הנה אומר מאורסת או חד מהני לישני דלעיל ע"ז לא הנה מקשה ונפשטו קידושי בכולה עכ"ל.

וא"נ בדברי רבינו דאף דבר שהנשמה תלויה ביה קמבעי ליה דרק בהמה הוא ולא בעוף א"כ מאי מקשה על אשה דילמא באשה נדאי לא פשטה א"נ דבהמה נוקא ולא עדיף אשה אף אי אומר בלשון הקדש מעוף דהוא הקדש גופיה ואף דלפי שיטת רש"י ז"ל דקאי הבעיא על היכא שהקדיש רגלה של עוף נמי יש להקשות מסוגיא זו דהא אומר בתחילה ונפשטו קידושי בכולה כו' רגלה של זו תהא עולה כולה ונפשטו לה לא אין כולה עולה ה"מ דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו משמע דרוצה לומר דלקה דקדיש כולה היכא שהקדיש רגלה ה"נ הנקדש כולה באשה ונהא גבי עוף נשאר בבעיא יש לדחות דעדיפא מניה מתרץ דהא אי מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו כ"ע מודים דהוקדש כולה ובאשה הוי דבר שהנשמה תלויה בו אבל לפי שיטת רבינו דגם על זה בעוף הוא הבעיא מאי מקשה גבי אשה.

וצריך לומר דפשט הגמ' לפ"ד רבינו הוא אמאי אמר רבא דאינה מקודשת ממשע דנדאי אינה מקודשת ונהא אפתי א"נ דבעוף הנה קדוש מספק דפשטה קידושי בכולה מטעם קרבן אמר רחמנא א"כ גם באשה דהוי כמו הקדש נמי נפשוט בכולה ואמאי אמר רבא אינה מקודשת כלל דאפתי להוי קידושין בספק אע"כ נפשוט הבעיא דבעוף מאי קדיש כלל ומשני ליה דלא מצוי למפשט דהתם בהמה הכא דעת אחרת כו': והנה עפ"ז יש לישב דברי רבינו לעיל בפ"ג מה' אשנות הל' י' לה הרי חצנייך מקודשת לי בפרוטה וחצנייך בפרוטה כו' אמר לה חצנייך מקודשת לי בפרוטה היום וחצנייך למחר בת' בפרוטה בכל אלו מקודשת בספק עכ"ל.

והקשה ב"י בסי' ל"ה באה"ע על דברי רבינו אלו מהא דכתבו התוס' שם דחצנייך בפרוטה וחצנייך בפרוטה אמאי לא יועיל הא ל"א דלא פשטי קידושי בכולה אלא משום דאיכא דעת אחרת ואינה מתרצת אלא למה ששומעת אבל אם היינו יודעים שמתרצה בכולה פשטי קידושין בכולה והכא גלי דעתה שמתרצת בכולה וא"ל דאי הנה מיירי דאמר לה בלשון קידושין אה"נ דפשטה קדושתה בכולה אבל הכא מיירי דאמר לה הרי את מאורסת לי או בחד מהני לישני עכ"ל.

נמצא דאי אמר לה בלשון קידושין נדאי דפשטה קידושי בכולה בגוונא דהכא וא"כ רבינו דאמר מקודשת בלשון קידושין אמאי אמר דהוי ספק אמאי לא פשטה קידושי בכולה כו'.

ומתרגם הב"י דכשאומו תחילה תצנינה בפרוטה לאו גילוי דעת שהיא מתרצת בכולה וכי אמר לה ונצנינה בפרוטה דאז גילוי דעתה היא מתרצת בכוליה מאי הנה דילמא בשעת אמירת תצנינה בפרוטה לא נתרצית אלא לתצניה והשתא הוא דהדרה בה נתרצית עכ"ל.

והקשה ע"ז הלח"מ בפ"ג מה' קידושין וז"ל וקשה דא"כ מאי יתרגם לשני תצנינה בפרוטה דהוי הריצוי בב"א כו' וכן הקשו שאר המפרשים. ולפ"ז דבארנו פאן ניקח דרבינו אגיל לטעמיה דהוא פוסק גם בעוף היכא שהקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הוה ספק אי פ"ק בכולה דילמא בהמה דוקא ומפרש לה הקושיא ונפשוט לה קידושי כו' דהוה קידושי ספק וא"כ אף היכא דליכא דעת אחרת כמו בהקדש תצנינה היום ולמחר או שני תצנינה בפרוטה לא יוכל היות רק קידושי ספק דהא ודאי לא עדיף מגבי עוף דרק מספק פשטה קידושי בכולה וא"כ רבינו דמייירי בקידושי ספק ניקח ואף אי אמר בלשון הקדש ואין דעת אחרת מ"מ לא פשטי קידושין מודאי רק מספק כמבואר אבל התוס' ס"ל פשיטת רש"י ז"ל דבעינא דרבא על הקדש עוף לא קאי ע"ד שאין הנשמה ת"ב לשיטת ר' יוסי אי קדיש כולה אבל אם הקדיש בעוף דבר שהנשמה תלויה בו הוא ודאי קדיש כמו בהמה וכמו ששבאר ג"כ הלח"מ הכא דא"נ דדבר שהנשמה ת"ב ליכא לחלק בין עוף לבהמה אז גבי קידושין קדיש כולה כמבואר ודוק: שם בלח"מ ד"ה הואיל כו' וא"כ קשה על רבינו אי סבר דטרופה אינה חיה ה"ל למיפסק דבר שעושה אותה טרופה כר"ח ואפילו שהיה סבור דטרופה חיה מ"מ ה"ל למפסק דבר שעושה אותה נבילה עכ"ל.

ולענ"ד תמוה דברי הלח"מ היאך מספקא ליה דילמא ס"ל לרבינו דטרופה חיה הלא פוסק לעיל בפ"א מה' שחיטה ה"א דספק טרופה משחינו ליה י"ב חודש ואי חיה שרי אלמא דס"ל ע"כ דאין טרופה חיה וא"כ מאי מספקא ליה ועיין שעה"מ בפ"ה מה' ערכין מה שמתרגם דברי רבינו אף לא העיר על הלח"מ איך מספקא ליה בדבר ברור כזה וצ"ע: פ"ק טז הלכה יז פירש ואמר כו' ולא יביא לחמה מחיטי מע"ש אלא ממעות מע"ש כמו הבהמה שהוא ממעות מ"ש כו' וק"ל הא שם בגמ' (דף פ"א ע"ב) איתא פלוגתא דרב נחמן ור"ת ס"ל דמחטיין הלקוחות בכסף מ"ש יכול להביא ור' ירמיה ור"א פליגי אח"כ דר"י ס"ל דיכול להביא ור"ז ס"ל דלא כן וא"כ ה"ל לרבינו לבאר ולפסוק הילכתא דמביא מחיטין הלקוחין בכסף מ"ש דהא ה"ל רבים לגבי ר"ז דס"ל פן ורבינו לא ביאר כלל ואדרבא ממשמעות לשונו שכתב כמו הבהמה שהוא ממעות מ"ש משמע דוקא ממעות מ"ש ממש כמו הבהמה יהיה הלח"מ ולא מהחטיים הנלקחים מזה וצ"ע: פ"ק יח הלכה א וכן מ"ע להיות אדם מטפל ומביא קרבנות בהמה שנתחייבו להביאן בחוץ לארץ לבית הבחירה שנאמר רק קדשיה אשר יהיו לה ונדריה כו' תשא מפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בקדשי חו"ל הוא מטפל בהם עד שיבואו לבית המקדש עכ"ל.

והכ"מ הביא המקור מן הספרי. ונ"ל כי יש לומר דמקורו של רבינו הוא נמי בגמ' דידן כמו שכתבו התוס' במס' תמורה (דף יח ע"א) דאמר תשא ובאת אתי לת"ק דאפילו מרעיהו ומפרשי התוס' בשם הריב"ש דעל הבאתם מחו"ל קאי ממקום שמוותר לגדלם ואתי הקרא לזה עי"ש: והנה הכ"מ פתב וצריף טעם למה פרט וכתב קרבנות בהמה כו' ונ"ל לומר דלהכי פתב קרבנות בהמה דעיקר לימוד של הקרא דמביאין מחוץ לארץ על בהמה בעי דהנה איתא בספרי פן רק קדשיה כו' בקדשי חוץ לארץ כו' יכול אף בכור

ומעשר ת"ל ונדריהו כו' ובגמ' דידן ממעטינן זה מקרא דרק כו' ואמר שם אחר שריפה הפתוב ומיעט מביא אני חטאת ואשם שאין להם פרנסה אלא במקומן ומוציא אני בכור ומעשר שיש להם פרנסה כו' וכן במשנה דתמורה (דף כא) אר"ש מה טעם שהבכור ומעשר יש להן פרנסה במקומן ושאר כל הקדשים אע"פ שגולד בהם מום הרי הן בקדושתן ופירש רש"י ז"ל שהבכור ומעשר יש להן פרנסה במקומן יש להם תקנה במקומן שירעו עד שיסתאבו ויאכלו במום לבעלים ושאר כל הקדשים אע"פ שגולד בהם מום הרי הן בקדושתן וצריה אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן והואיל וסופו להקריב דמיהן יעלו הן עצמן ויקרבו עכ"ל רש"י ז"ל נמצא דרק לזה צריה קרא לרבות על קדשים שיעלו הם עצמם ויקריבו ועתה ניחא דכ"ז צריה על קרבנות בהמה לימוד דקיי"ל דיש להם פדיון ואמרינן דמתין עד שיפלו בהם מום ויפדו קמ"ל הקרא דיעלו הם עצמם אבל עופות דקיי"ל אין פדיון לעופות כמו דאיתא במס' מנחות ודף קא) והתוס' פתבו במס' מעילה (דף יב) דאף אם מחוסר אבר אין פדיון לעופות וכן פוסק רבינו לעיל בפ"ה מה' עו"ת ובפ"ו מה' א"מ א"כ פשיטא דמעלין מחו"ל ולא צריה לזה לרבוני דל"מ לפדותו וקדשי בהמה ה"א דדמי לבכור ומעשר דירעו כו' ויפדו ומרבינן מקרא דמעלין וכיון דהקרא מרבי בהמה אומר נמי רבינו קרבנות בהמה דלזה אתיא הקרא כמבואר: ונ"ל לישב בזה קושית התוס' במס' זבחים (דף ע"ב) ד"ה כל כו' וא"כ תנינא חדא זימנא כו' ושפא אי מהתם ה"א ה"מ עופות דהפסד מועט אבל זבחים דהפסידו מרובה אימא לא נפסדינהו לכולהו עכ"ל.

והנהגה הא אפתי תקשה לכתוב הכא המשנה דכל הזבחים ולא בעי התם גבי עופות דהפסד מועט וכל התירוץ הוא דוחק. וע"כ נ"ל לומר פן דהנה לקמן (דף עא) מקשו התוס' בד"ה אפילו בסה"ד וא"ת אמאי תנו ימותו נימא ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואח"כ נימא כל דפריש מרובא פריש דהשתא להדיוט חזי שהרי כמה קדשים אמרינן בהו ירעו מטעם כל דפריש מרובה פריש כו' וי"ל דלא עבדינן תקנה ברעיה פיון דלאחר רעיה לא משתרי נמי אלא מטעם כל דפריש כו' נמצא דשפיר ניחא דאי תני המשנה דקנינן ה"א התם דמייירי בעוף דקיי"ל דאין פדיון לעוף ומום לא פסול בהו ולא שייך בהו ירעו עד שיסתאבו שפיר ה"א דמיותו פולן אבל בהמה דמייירי הכא ה"א דבזה שפיר אמרינן ירעו כו' ולשתרי מטעם כל דפריש אשמועינן התנא דאפילו בזבחים בבמהמות נמי ימותו כמו דמתרצים התוס' דלא עבדינן תקנה ברעיה ואי אשמועינן הכא כל הזבחים גבי קרבנות בהמה ולא התם גבי עוף ה"א פן עפ"ד התוס' לקמן (דף עב ע"א) דאמר שם אלא למ"ד את שדרכו למנות שנינו מא"ל וכתבו התוס' תימא מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות כו' ונראה לפרש דמשום חטאות המתות פריה הכא למ"ד את שדרכו דמשמע אפילו חטאת העוף פדתנן במס' קנינן או שפירח מבין המתות ימותו פולן ואע"ג דקתני במתניתין זבחים ועוף לאו בכלל זבת הוא מ"מ מדקתני כל הזבחים אפילו עוף בכלל.

נמצא דנוכל לומר פן דאי לא הנה תני רק המשנה דהכא כל הזבחים ה"א דוקא שור דהנה דרכו למנות להכי שפיר לא בטל אבל עוף דהנה קטן ה"א דמובטל בטל ול"א הטעם דמסקינן האי תנא דליטרא קציעות הוא אי בע"ת לא בטלי רק ה"א הטעם דלא

בטל משום את שדרכו למנות קמ"ל המשנה דקנינים דאפילו עוף לא בטל מטעם בע"ת או כתנא דל"ק שם ודוק: הלכה י אשם מצורע ששחטו בחוץ שלא לשמו חייב.

וכתב הכ"מ מימרא דזבחים (דף קיד) ע"כ. והנה משמע דזהו מימרא דרב חלקיה שם ופוסק כר"ת נגד ר"ה דמייירי שם וחולק עליו.

אף קשה לי דדברי ר"ת שם מייירי היכא ששחטו מחוסר זמן ומ"מ חייב באשם שלא לשמו אבל רבינו לא ביאר בזה מחוסר זמן ורק נקיט שלא לשמו סתם ובה אמרינו שם (דף קטו ע"א) דכשרין וזהו פשיטא דחייב בחוץ אבל עיקר דין דמחוסר זמן אשר הוא מימרא דרב חלקיה לא ביאר פאן כלל וצ"ע ועיין לקמן בפ"א מה' ק"פ: פ"ק יט הלכה ט כיצד הקומץ והלבונה שחטרו מקצתן בפנים כו'.

והנה הלח"מ והמשל"מ הכא הביאו דברי רש"י ז"ל שפכת גבי לבונה שחטרה פיון דקיי"ל דאף אי חטרה כ"ש פשר היכי הוי לגבי לבונה עי"ש שפארו זה גם לדברי רבינו. ולענ"ד נ"ל לומר דלדברי רבינו ליתא זה כלל אחרי שפוסק רבינו לקמן בפ"ז מה' פסוה"מ ק"ה"ז דלבונה הבאה בפ"ע בעי קומץ בתחילה וקומץ בסוף ואי חסר כ"ש פסול וא"כ שפיר ניחא גבי לבונה דמשפחת לה אי חסר כ"ש ופסול בלבונה הבאה בפ"ע והקריב במוץ ורש"י ז"ל שם רוצה לישב המשנה אליבא דכ"ע אף למ"ד במנחות (דף יא ע"ב) פמחלוקת בזו פן מחלוקת בזו דאף בלבונה הבאה בפ"ע נמי פשר ס"ל עד שישאר קורט או שני קורטים אבל לענין דינא לדין שפיר משפחת לה כמו שפארנו ותקשה שוב על הלח"מ והמשל"מ שלא העירו בזה דלרבינו שנה לנו לבונה כשאר דברים שפסול או חסר כ"ש ולא ממעטי כמו עולה פמבואר וצ"ע: הלכה יא במשל"מ באה"ד ולענין הלכה בדין מיקטרו פנים שחטרו נחלקו ר' ישמעאל ור"ע ולפי הפלל קיי"ל כרע"ק דהלכה פמותו מחבירו ולפ"ז מוקטרי פנים שחטרו חייב אף כפי אוקימתא דר' יוחנן כו' וא"כ י"ל לפסוק כר' יוסי לגבי ר"ש ולא ידעתי היכי לדייגי לה"ד עכ"ל.

ונ"ל פשוט די"ל לפי מה שפכתבו התוס' שם ד"ה מאי תימא דהך סוגיא דלא כרבא אלא פאביי דבעי או לחלק כו' וא"כ א"ל דלפי דפסקינו כרבא דלא בעי או לחלק וא"כ נשאר לרע"ק ג"כ השני לימודים נא ביאנו ולעשות אותו לפטור אם חסר ואף מוקטרי פנים שחטרו והעלו בחוץ פטור גם לרע"ק כמו לר' יוסי בזה ודוק: הלכה טז ואסור לסייען ולעשות שליחות כו'.

וכתב המשל"מ ומ"ש רבינו ואסור לסייען הוא בירושלמי פ"ק דמגילה הי"ג עכ"ל. ותמה הק"ע שם בירושלמי דהוא גמ' ערוכה במס' זבחים (דף קטז ע"ב) ול"ל להמשל"מ להביא מהירושלמי.

והנה התוס' מקשים שם במס' זבחים על הלשון דאמר אסור לסייען לר' יוסי דאמר קדשי עפוו"ם בחוץ חייבין לא ה"ל למיתני הכא אסור אלא חייב פרת הול"ל. ונ"ל לענ"ד לחלק פן דר' יוסי לא אמר קדשי עפוו"ם דחייב פרת רק היכא דהקדישן עפוו"ם לשם קדשי המקדש להקריבן במקדש אז אם הישראל מקריבן בחוץ חייב פרת אבל אם העפוו"ם מקדיש להקריב בבמה והישראל כמו כן מקריבן בבמה שכתב ז"ל פאן והוא שיקריבו

בְּבִמָּה שְׂיָבִנו כו' וע"ז אם הַיִּשְׂרָאֵל מִקְרִיבֵן בְּבִמָּה אָסוּר הוּא וְלֹא חַיִּיב כְּרַת דְּלֹא קָרִינֵן וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הִבִּיאוּ וְדוּק.

וְהִנֵּה הַמְשַׁל"מ פֶּתַח הַקָּא דְמַחְסָר אֲבָר אָסוּר לִב"נ לְהַקְרִיב כְּמִבְּנָאָר בִּכ"ד ע"כ: וְהִנֵּה רַבִּינוּ לֹא הִכָּא וְלֹא בַה' מְלָכִים הִבִּיאוּ דִּין זֶה וְכַתּוּב לִפ"ז הַפְּנִי מִשָּׁה בִירוּשָׁלַיִם דְּסוּטָה פ"ט ה"ה בַּמְרָה"פ שֶׁם דְּרַבִּינוּ לֹא ס"ל הָא דר' אֶלְעָזָר דְמַחְסָר אֲבָר אָסוּר לִב"נ וְכֹן פֶּתַח הַשְּׁעָר הַמְּלֻךְ לְעֵיל בִּפ' י"א מַה' שְׁחִיטָה עִי"ש.

וְלַעֲנִי"ד לִיתָא זֶה דְהָא רַבִּינוּ פּוֹסֵק לְעֵיל בִּפ"ב מַה' עֶפְו"ם ה' ג' דָּאִם שְׁחַט בְּהִמָּה מַחְסָר אֲבָר לַע"ז פְּטוּר מִטַּעַם דְּאִיתָא בַּגְמ' דַּע"ו (דָּף נא) דְאָסוּרָה לִב"נ אֶלְמָא דְרַבִּינוּ דְכַתּוּב דְפְטוּר בְּעֶפְו"ם ס"ל וְדָאִי כְמוֹ ר"א בְּזֶה כְּדָאֵמַר בַּגְמ' שֶׁם וְאוּלַי סָמַךְ רַבִּינוּ ע"ז וְלֹא בִינָא עוּד.

וְהִנֵּה הַיָּאָף הוּא הַדִּין בְּטְרִיפָה אִי אָסוּרָה לִב"נ לֹא נִמְצָא מִבְּנָאָר וְרַק הַשְּׁעָר הַמְּלֻךְ פֶּתַח שֶׁם בַּה' שְׁחִיטָה פִּי"א דְרַבִּינוּ ס"ל דְמִתְרַבֵּן לִב"נ וְעֵינֵן מְהַרְשָׁ"א שֶׁם בַּע"ז (דָּף ו) ד"ה אֲתָף כו' וְכַמוֹ"ח הַגָּאוֹן ז"ל הִבִּיאוּ רְאִיָּה לַד"ז מִן הַיִּרוּשָׁלַיִם דַּמַּס' סוּטָה פ"ט ה' ה' דָּאֵמַר שֶׁם תְּחִילָה מַחְסָר אֲבָר מַהוּ שְׂיָפְסְלוּ בַּה' אֶפְילוּ לִב"נ כו' אר"א תָּמָן יֵשׁ מִהֵן לְמַזְבֵּחַ בְּרַם הִכָּא אִין מִהֵן לְמַזְבֵּחַ ר"ח בִּשְׂר"י מִפְּנֵלֵן דְכַתִּיב בְּהֵן כְּפָרָה כְּקַדְשִׁים כו' טְרִיפָה מַהוּ שְׁתַּפְסֵל בַּה' מִפְּנֵן דְאֵתְ אֵמַר יֵשׁ מִהֵן לְמַזְבֵּחַ טְרִיפָה פּוֹסְלַת בְּהֵן כו' וְהִנֵּה אִם נֶאֱמַר דְגַם טְרִיפָה נְמִי אָסוּר לִב"נ ל"ל לְמַבְעֵי טְרִיפָה מַהוּ בְּזֶה גִדְעָה שְׁפִיר מִמַּחְסָר אֲבָר וּמַה חִילָק בְּדָבָר אֶלְא וְדָאִי דְטְרִיפָה שְׂרִי לִב"נ וְלִהְכִי קַמְבְּעֵי לִיהַ דְנִהֵי נְמִי דְמַחְסָר אֲבָר אֲמַרְתָּ דְאָסוּר בְּעֵגְלָה עֲרוּפָה הוּא מִטַּעַם דְאָסוּר לִב"נ אֲבָל טְרִיפָה דְאִינָה אָסוּרָה תְּבַעֵי לִיהַ וְאוּמַר דְכִינֵן דְאֵתְ אוּמַר דְלִהְכִי מַחְסָר אֲבָר פּוֹסֵל מִשּׁוּם דְכַפְרָה כְּתִיב בְּהַפְּקַדְשִׁים דְמִי לְשִׁישׁ מִהֵן לְמַזְבֵּחַ הַה"ד טְרִיפָה.

וְהִנֵּה הַשְּׁעָרָה מְדַחַק הַרְבֵּה א"נ דְטְרִיפָה שְׂרִי לִב"נ לְהַקְרִיבָה מ"ט צְנוּה הַקַּב"ה לְנַח גִּיחַח שְׁלַמִּין וְלֹא טְרִיפָה כְּפִי הַסּוּגִיָּא שֶׁם בַּע"ז. וְנ"ל לֹאֵר פְּשׁוּט דְלִדִּין דְקִי"ל דְטְרִיפָה אִינָה חִיָּה לֹאֵר רְאִיָּה הוּא כָּלֵל דְצְנוּה לֹא שְׁלֵא לְהַבִּיאוּ טְרִיפָה לֹאֵר מִטַּעַם דְאִינֵן חִזְנָא לְהַקְרִיבָה אֶלְא מִטַּעַם דְאִינָה חִיָּה וְא"ל דְשְׂרִי לְהַקְרִיבָה וְצְנוּה לְקַחַת זֶה שְׁתַּחֲזִיָּה עֲמוֹ בְּחֻבָּה כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: הַלְכוֹת תְּמִידִין וּמוֹסְפִין פֶּרָק א הַלְכָה ג בַּמְשַׁל"מ וְדַע דְבַפ"ב בְּמַגִּילָה תַּנּוּן כָּל הַיּוֹם כו' וְלְמוֹסְפִין קִשְׁשָׁה הִיכָא תַּנּוּן דְמוֹסְפִין כָּל הַיּוֹם כְּשֶׁר וְהִלָּא צְרִיף שְׂיָהִיָּה אַחַר תְּמִיד שְׁל שְׁחַר וְקוֹדֵם תְּמִיד שְׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְכֹן מְצָאֵתִי בַּחַה"ר שְׁהַקְשָׁה כּוּ.

וְלַעֲנִי"ד לֹא הַבְּנֵי קוֹנְשִׁיתָם ז"ל דְמֵאִי קִשְׁשָׁה לְהוּ עַל מוֹסְפִין יוֹתֵר מִכָּל הַנִּי מִילְתֵי דְקַחַתִּי שִׁב הַתָּם וְלוֹיִדוּי פְּרִים וְלוֹיִדוּי יוֹה"כ דְכָל הַנִּי וְעַבְדִּינֵן לְהוּ סְמוּךְ לְשְׁחִיטָה הוּא הַפֵּל אַחַר שְׁחִיטַת תְּמִיד שְׁל שְׁחַר אָף הַמְּשַׁנָּה לֹא אֲתִי לְאַשְׁמוּעֵינֵן אֶלְא בְּמוֹסְפִין לְאַפּוּקֵי מִדְר' יְהוּדָה דָּאֵמַר דְאִינֵן כְּשֶׁר אֶלְא עַד ז' שְׁעוֹת וְאַשְׁמוּעֵינֵן מִקְרָא כְּשֶׁר כָּל הַיּוֹם וְאַגַּב מוֹסְפִין תַּנִּי הַנִּי אֲבָל בְּאֲמַת הוּא קוֹדֵם תְּמִיד שְׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְאַחַר תְּמִיד ש"ש וְכֹן רַש"י ז"ל בַּמַּס' תְּמִידָה (דָּף יד) דְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מְלַמֵּד שְׁפָל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְמוֹסְפִין וּבְלִבְד שְׂיָקְדִימוּ לְתְּמִיד שְׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְהַה"ד לְאַחַר תְּמִיד שְׁל שְׁחַר דְאֲתִי לְאַפּוּקֵי מִדְר' י שֶׁם וְעֵינֵן ט"א וְדוּק: הַלְכָה יב אִין מְחַנְכִין אֶת מַזְבֵּחַ הָעוֹלָה אֶלְא בְּתְּמִיד שְׁל שְׁחַר עַכ"ל.

והנה לפ"ז אמרתי דבר נכון ריש מס' ברכות ליתני דשחרית ברישא וכו' כמו שבארנו לעיל ריש הל' ק"ש עי"ש: פ"ק ג הלכה ט כל הפתילות שאסור בהן בשבת אסור להדליק בהן במקדש במנורה שנאמר להעלות נר תמיד שתהא שלהבת עולה מאליה כו'.

והנה שם בפרייתא במס' שבת (דף כא) אמר תני ריב"ח פתילות ושמינים שאסרו חכמים להדליק בהן בשבת אסור במקדש ורבינו השמיט מלת שמינים ונקיט רק פתילות. ונ"ל טעם נכון לזה דהנה המפרשים הקשו למה אמר שמינים הלא במנורה אינו פשוט רק שמונית זך וא"כ לא שייך בזה כל השמינים וכתב הפני יהושע לתרץ דאחי לא שמוענין למעט שמו שריפה דאין מדליקין במקדש דאפילו למ"ד טומאה הותרה ושרי להדליק בטומאה אפה"כ אסור להדליק בכל שבת שמא יטה והוא מפסול שמינים שאסרו חכמים וזהו שמו שריפה וא"כ לדודן דס"ל פרב חסדא דמפרש לה רק ביו"ט שחל להיות ע"ש אז אסור אבל בשאר ע"ש שרי וזהו אינו נכלל בכלל שמינים דאין מדליקין ושם תניא פותיה וליהכי לא צריך פלל לומר דבר זה דשמינים ודוק: פ"ק ב הלכה ט בשבת שיש שם תמידין ומוספין ישנו בזיכי לבונה כיצד הם עובדין מפיסין בשחר אנשי בית אב של משמר היוצא ומקריבין תמיד של שחר ושני כבשי עולה של מוספין וכל שזכה בעבודה מעבודת התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף והמשמר האחר שנכנס בשבת מפיסין פניסות אחרות לתמיד של בין הערבים עכ"ל.

והנה קשה לי דבמס' סוכה (דף נו ע"ב) אמרינן משמר היוצא עושה תמיד של שחר ומוספין ומשמר הנכנס עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ע"כ. והנה רבינו לא הביא פלל זה הדין דבזיכין איזהו משמר מקריבה ובה"י אמר ואחר קרבן המוספין מקטירין שני הבזיכין ושני פהגים מקריבין את שני הבזיכין ולא ביאר איזהו פהגים מקריבין או משל משמר הנכנס או משל היוצא ושם פ"ה ה' ב' וה' ג' לא אותן מקריבין ואחרי שהיא בפרייתא בלי חולק צ"ע מ"ט לא הביא רבינו בפרייתא זו וצ"ע: פ"ק ז הלכה דרפן הנה להביא משדות שבדרום הנה נר חציה השנה זרע חציה בשנה כו'.

וכתב הלחם משנה רבינו לא כתב פאן שזורע קודם לפסח שבועים יום ואפשר שסמיה על מה דכתב שם בה' איסורי מזבח א"נ פיון דאין מביאין עומר אלא משדה הדרומית בנדאי החמה זורחת וא"ל לזרוע קודם הפסח ע' יום כדי שתהא החמה זורחת שם פיון דמדומית עכ"ל.

ולענ"ד ליתא זה דהא שם ובדף פה ע"א) איתא הפרייתא אר"י אף חיטי ברזוני כו' לפי שאין מביאין את העומר אלא מן השדה המדרומית וה"מ לכך שבהן חמה זורחת כו' כיצד הנה עושה כו' וזרוע קודם לפסח שבועים יום כדי שתהא סמוכה לחמה כו' אלמא אף דאמר פאן דהעומר הנה מן הדרומית מ"מ מסיק שזורע קודם לפסח ע' יום ולא סגי בדרומית לבד אלא ע"כ צ"ל פתרוץ שסמיה רבינו על מה שכתב באיסורי מזבח ועיין תוס' ד"ה אין ודוק: הלכה ה אין מביאין מנחה זו אלא מארץ ישראל שנאמר ובהבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הפהן כו' מביאין אותו מ"מ מא"י עכ"ל.

וכתב הלחם משנה ובפ' כל הקרבנות ציבור אמרו חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינם באים אלא מן החדש ומן הארץ ונדלא כר' יוסי בר"י דאמר התם עומר בא מחו"ל ומה אני מקיים פי תבואו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וקסבר חדש

בחו"ל דאוריינטא וואע"ג דרבינו פוסק בה' מ"א דחדש בחו"ל הנה דאוריינטא מ"מ אית ליה דאקרוכי לא מקריב אלא מן הארץ משום דכתיב כי תבואו ע"כ.

ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו דרק ריבר"י תליא בזה דנוהג חדש בחו"ל ולדין אפ"ה אינו מביא אלא מן הארץ ונקא מהא דאיתא במכילתא פ' בשלח והובא בילקוט יהושע פ"ה ר' יוסי אומר נ"ד שנה אכלו ישראל את המן מ' שנה בחייו של משה שבע שפכשו ושבע שחלקו עכ"ל: והנה במס' קדושין (דף לו ע"ב) אמרינן בשלמא למ"ד מושב כל מקום שאתם יושבין משמע היינו דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דאקריבו עומר ונהדר אכלי אלא למ"ד לאחר ירושה וישיבה גיכול לאלתר לא הו' צריכי דכתיב ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם כו' עד ט"ז בניסן ע"כ.

והנה לר' יוסי דס"ל במכילתא זה דכל הי"ד שנה שפכשו ושחלקו אכלו את המן לא מצי לשנוויי דלא הנה צריכא עד ממחרת הפסח דהא לא הו' צריכי כל הי"ד שנה שהיה להם מן וע"כ צ"ל לר' יוסי דאקריבו עומר ונהדר אכלי ומושב הוא בכל מקום שאתם יושבים דחדש נוהג בחו"ל.

והנה שם במס' מנחות אמרינן רמי ליה כו' תנו שומרי ספיחים בשביעית נוטלין שכתן מתרומת הלשפה ורמינהו לאכלה ולא לשרפה א"ל רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמר תבטל לייתי מדאשתקד בעינן פרמל וליפא כו' וכתבו התוס' ותימא ולר' יוסי בר"י גייתי מחו"ל ושמא הו' בריינטא דלא פנתיה וט"ס הוא וצ"ל דהו' משנה דלא פנתיה דהא משנה היא בשקלים ומבואר הוא בדברי התוס' בירושלמי דשקלים פ"ד דאמר מתני' ר"י דאמר אין בא מסורי' עיי"ש גמצא דהו' משנה דשומרי ספיחים כו' ס"ל ע"כ דעומר אינו בא אלא מא"י דא"נ דבא מחו"ל הו' בזה קושית התוס' וכדברי הירושלמי דבארנו.

והנה שם במשנה דשקלים מסיק ר' יוסי אומר מתנדב ארם ש"ח ומפרש במס' ב"מ (דף קיח) דבזה פליגי אם הבטה בהפקר קני או שמא לא ימסרו לציבור יפה כו' אבל זה חזינו דגם ר' יוסי ס"ל דשומרין בשביעית ספיחין לעומר ושתי הלחם וא"כ אפתי תקשה לר' יוסי גייתי מחו"ל וצ"ל דגם הוא ס"ל דאינו בא אלא מארץ ורק חולק על השמירה היכן הוא וקא ר' יוסי ס"ל ע"כ כמו שהוכחנו מן המכילתא בחדש בחו"ל דאוריינטא ומשו"ה לא אכלו מקודם דמושב כל מקום שאתם יושבין ואעפ"כ ס"ל לר' יוסי דעומר אינו בא אלא מארץ משומרי ספיחין בשביעית אלמא דר' יוסי פליג בנדאי על ר' יוסי בר"י וס"ל דלא תליא זה בזה דאף אי חדש בחו"ל מה"ת מ"מ עומר אינו מביא אלא מן הארץ פדעת רבינו כמו שמבאר הלח"מ מדכתיב כי תבואו אל הארץ בביאת הארץ כו' וגם המשנה א"ל דאף דס"ל דחדש בחו"ל מה"ת מ"מ אינו מביא אלא מן הארץ ואצ"ל דפליגי סתמא אסתמא דהא סתמא דמתניתין ספ"ג דערלה אומר דהחדש נוהג בכל מקום וסתמא זו אמרה דאין בא אלא מא"י העומר וש"ה בפ' כל קה"צ אלא פדברי רבינו דלא קשה אהדדי דלא תליא זב"ז במבואר: ועפ"ז ביאר כמו"ח הגאון דברי רש"י ז"ל במס' קדושין (דף לו) דאמר שם ר"א אומר אף החדש ופירש רש"י מלאכלו לפני העומר כו' וכונתו למעט קצירה דמותר לקצור חדש בחו"ל קודם לעומר והוא מטעם שממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ומחו"ל אינו יכול להביא וקא ר"א ס"ל דחדש נוהג אף בחו"ל וא"כ

אתה מביא משם אלא ע"כ ס"ל לרש"י גם פן דלא תליא זה בזה רק לר' יוסי בר' יהודה ואף דר"א ס"ל דבא מחו"ל מ"מ ס"ל דאינו מביא מחו"ל ושרי לקצור פמבנאר ודוק: הלכה ו מצותו להקצר בלילה בין בחול ובין בשבת ובה"ז פתב עוד וכל הלילה פשר לקצירת העומר ואם קצרו ביום פשר ע"כ.

והנה פבר האריכו האחרונים ליישב דברי רבינו דהוא נגד הסוגיא דמנחות דאמר שם דמאן דאית ליה דקצירת העומר דוחה את השבת ס"ל דנקצר ביום פסול דאל"כ נקצרו מע"ש והחכ"צ בתשובה (סי' קסו) פתב דרבינו סומך על הירושלמי ספ"ק דר"ה דרשב"ל ס"ל התם פן פדברי רבינו עיי"ש.

ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא במס' מו"ק (דף ג ע"ב) פלוגתא בין ר' ישמעאל ורע"ק דר"י דריש מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה ורע"ק דריש על חריש של ערב שביעית שונכנס לשביעית כו' ואומר שם הגמ' הלכתא לר"י קרא לרע"ק ובמס' סנפה (דף לד ובמו"ק דף ג) אר"א משום ר' יוחנן עשור נטיעות כו' הלמ"מ וא"כ איתא לדידיה הקרא דבחריש ובקציר על קצירת העומר שדוחה את השבת וכן פתבו התוס' במס' מנחות (דף סו ע"א) דר' יוחנן ס"ל דקצירת העומר דוחה את השבת.

והנה במסכת מנחות (דף פד ע"א) רמי ליה כו' וליתי מדאשתקד א"ק פרמל תקריב בעינן פרמל בשעת הקרבה כו' ר' יוחנן אמר פרמל תקריב כו' וא"כ צ"ל דר' יוחנן ס"ל דנקצר אף ביום שלא פמצותו פשר דהא אצטריד קרא דכרמל תקריב שלא יבא מדשל אשתקד ולא בעי דוקא שיהא הקצירה בלילה והוא ס"ל ע"כ דדוחה את השבת דהא איתר לדידיה זה הקרא דבחריש ובקציר דהא תוס' ידע מהלמ"מ אלמא אע"פ דס"ל דנקצר שלא פמצותו פשר דלא בעי לקצור בלילה ואעפ"כ דוחה את השבת והוא פדברי רבינו דהוא מפני חביבה מצוה בשעתא דחי השבת וכדברי הירושלמי דר"ה פמבנאר: והנה התוס' חולקים על רבינו וס"ל דא"נ דנקצר ביום פשר אז אינו דוחה את השבת ומאי דקאמר המשנה ודוחה את השבת קאי על הקרבה וכמו שפתבו שם (דף עג) ד"ה מנין והנה עפ"ז נ"ל לבאר הקראי דבפ' אמור פתיב וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה כו' עד ממחרת כו' תספרו חמשים יום ובפ' ראה פתוב שבעה שבעות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבעות ויבאר פן על שינוי הלשונות בהפתובים.

דהנה במס' מנחות (דף סו ע"ב) אמרינן פתוב אהד אומר שבע שבתות וכתוב אהד אומר חמשים יום הא כיצד פאן שחל להיות בשבב פאן שחל להיות בחול ופירש רש"י ז"ל פשחל יו"ט הראשון של פסח להיות בשבת דממחרתו דהוא יום הבאת העומר אחר השבת מיתוקם קרא דשבע שבתות כו' ביו"ט של פסח דחל להיות באמצע שבת דמחילין למנות ממחרתו מיתוקם קרא דחמשים יום ולא שבעות שלמות אלא מתחילין למנות באמצע שבת כו'.

נמצא דשבע שבתות לא מיתוקם רק היכא שמתחיל למנות במוצאי שבת פדמפרש רש"י ז"ל דשבעות מקרי היכא שמתחיל למנות באהד בשבת ומסיים בשבת וא"כ דזה דאומר הקרא דשבע שבתות מייירי במוצאי שבת וא"כ הנה הקצירה אז בחול באותו לילה דהנה

קצירה להכי אומר מהחל חרמש בקמה דהוא קצירת העומר כמבואר שם בסוגיא (דף סו ע"א) דהנה אז הקצירה וכ"ז בפ' ראה אבל בפ' אמור דאמר תספרו חמשים יום וא"כ מירי בכל גונא אף היכא שחל בע"ש יו"ט הראשון של פסח וא"כ הנה הקצירה ביום לא מצי למימר מהחל חרמש בקמה דאז אין קוצרין את העומר ולהכי אומר מיום הביאכם את העומר דהו בכל פעם ושפיר מסיק הקרא בפ' ראה מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבועה שבועות אשר הוא למותר דהא אומר בתחלה שבועה שבועות תספור לה רק בא לבאר פיון דהוא מהחל חרמש בקמה מעת קצירת העומר שקוצרין בלילה הוא השבועה שבועות כמבואר: ואגב נבאר הקראי בהאי עניינא דהנה בפ' משפטים פתיב את חג המצות תשמור וחסג הקציר בכורי מעשיה אשר תזרע בשדה וחסג האסיף וגו' ובפ' תשא פתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וביום השביעי תשבנות בקריש ובקציר תשבנות וחסג שבועות תעשה לה בכורי קציר חטים ויש לדקדק על שינוי הלשון בפתובים דבפ' משפטים קרי ליה חג הקציר ובפ' תשא קרי ליה חג שבועות ואומר תעשה לה על חג זה ובפ' משפטים מסיק הקרא בכורי מעשיה אשר תזרע בשדה ובפ' תשא פתיב בכורי קציר חטים ויבואר כן.

דהנה התורה פתבה הקא בפ' תשא פרשה זו של שבת באמצע המועדות דכל מקום אשר פתיב דיני מועדות אומר תחלה של שבת והקא פתיב תחלה של פסח ובאמצע אומר של שבת וניחא זה דר' ישמעאל דריש מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שיהא מצוה ודוחה את השבת ולהכי פתבה תחלה התורה חג המצות תשמור ואח"כ ששת ימים תעבוד ובשביעי תשבנות בקריש ובקציר תשבנות ואח"כ חג שבועות ללמד על דין זה דאם תל"ט"ז בניסן בשבת אז קצירת העומר דומה שבת מקרא זה של בקריש ובקציר ולהכי פתבה בין פסח לעצרת בקרא זה: והנה במשנה דחגיגה (דף יז) איתא דבחל עצרת בחול אין יום טובות לב"ה אחר יו"ט ובחל בשבת אז יום טובות למחר וינלפין שם הלימוד על תשלומין מקרא זה דחג הקציר אימת אי ביו"ט מי שרי אלא לאו לתשלומין ור' יוחנן אמר להקשות וחסג האסיף אימת כו' אלא זמן אסיפה ה"נ זמן קצירה והקשה הטורי אבן במס' חגיגה שם דבמס' סנהדרין (דף יב) פליגי תנאי בזה דחג האסיף וס"ל כולהו דממשמעות אסיף הוא ממש ומבאר הטורי אבן בזה דתליא בפלוגתא דאי אמרינן הואיל וא"כ מלאכת קצירה שרי ביו"ט מה"ת ואף שלא לצורך או"נ שרי מטעם הואיל ואזי אמרינן קצירה ממש כו' ור"י ור"ל פליגי על רבה ולא ס"ל הואיל ע"ש.

נמצא דלעיל בפ' משפטי דקאי על יו"ט סתם לא מיבעיא לשיטת הפוסקים דכל איסור קצירה וטחינה ביו"ט לצורך או"נ אינו אסור אלא מדרבנן ודאי ניחא דקרי ליה חג הקציר ואף לדין דהוא איסור דאורייתא מ"מ היכא דמצי לומר הואיל שרי מה"ת וא"כ קרי ליה חג הקציר שפירושו ממש אבל הקא בפ' תשא דאומר בזה דחריש וקציר תשבנות ודרשינן ע"ז דקצירת העומר דוחה שבת וא"כ חל יו"ט שני של פסח וא"כ תל"ט של עצרת בשבת ולהכי אינו קורא אותו חג הקציר דפירושו ממש רק תג שבועות ואומר תעשה לה דכיון דמירי בשבת וא"כ אינו מקריב אז שום קרבן ראיה ונחגיגה אשר הוא לה' ורק מה שהוא שמת בחג והקרבנות מקריבין לאחר השבת ולהכי אומר תעשה לה.

וּלְמַד דְּאֵתִי הִקְרָא שֶׁל בְּחַרְיֵשׁ וּבְקֶצִיר תִּשְׁבְּנוֹת עַל שְׁבִיעֵית חֲרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעֵית וּקְצִיר שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעֵית נְמִי נִיחָא לְפִי מַה דְּאִיתָא בְּמַכִּילְתָּא פ' מִשְׁפָּטִים מ"ט נְקִיט שְׁבִיעֵית בֵּין הֶרְגְלִים שִׁיכוֹל דְּנַעְקַר בְּשְׁבִיעֵית הֶרְגְלִים מְמַקְוֶמֶן וּפְרָשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּקֵאֵי עַל חַג הַשְּׁבוּעוֹת דְּקָרִי לִיהַ חַג הַקְּצִיר וְאֶמְרִינֵן דְּכִינֵן דְּשְׁבִיעֵית לִיכָא קְצִירָה לִיְתִי חַג וְנַעְקַר מְמַקְוֶמוּ וְלִהְכִי נִיחָא שְׁפִיר תַּחֲלָה אֹמֵר בְּחַרְיֵשׁ וּבְקֶצִיר תִּשְׁבְּנוֹת הֵינֵנו דְּקֵאֵי עַל שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה וְאֹמֵר הִקְרָא וְחַג שְׁבֻנוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ אַף דְּחַג הַקְּצִיר לֹא תַעֲשֶׂה אֲזִי דְאִין קְצִירָה בְּשְׁבוּעוֹת מ"מ אֵינוּ נַעְקַר הַתַּג וְאֶמְרִינֵן דְּחַג שְׁבוּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ.

וְנִיחָא נְמִי דְהֵתֵם כְּתִיב בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיָהּ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶה וְהִכָּא בַּפ' תַּשָּׂא כְּתִיב בְּכוּרֵי קְצִיר חֲשִׁים דְּהֵנָּה הֵתֵם פִּירֵשׁ רַש"י בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיָהּ אֲשֶׁר תִּזְרַע הֵינֵנו שֶׁהוּא קוֹדֵם לְהִבְאֵת בְּכוּרִים שְׁמַתִּיר לְהִבְיָאֵן הַחֲדָשׁ וְהִכָּא בַּפ' תַּשָּׂא כְּתִיב בְּכוּרֵי קְצִיר חֲשִׁים דְּהֵנָּה הִכָּא פִּירֵשׁ רַש"י בְּכוּרֵי קְצִיר חֲשִׁים שֶׁהוּא מְבִיא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִן הַחֲשִׁים וּמִנְחָה בְּרֵאשׁוֹנָה הַבָּאָה מִן הַחֲדָשׁ שֶׁל חֲשִׁין יְכוּאָר כֹּן דְּהֵתֵם בַּפ' מִשְׁפָּטִים דְּלֹא מֵיִירִי בְּשְׁנַת הַשְּׁמִיטָה אֹמֵר דְּהַשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם הוּא בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיָהּ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶה זֹו אַבְּל בַּפ' תַּשָּׂא דְמֵיִירִי אַף בְּשְׁנַת הַשְּׁבִיעֵית דְּאִז לֹא זָרְעִינֵן וְרַק מְבִיא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִן הַסְּפִיחִין כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּמַשְׁנָה דְּשִׁקְלִים פ"ד שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים כו' אֹמֵר רַק בְּכוּרֵי קְצִיר חֲשִׁים הֵינֵנו קְצִירַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שְׁמְבִיא מִן הַחֲדָשׁ אַבְּל אֵינוּ אֹמֵר אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶה וְרַק מְזַה שְׁעוּלָה מְאֵלִיהֵן הַסְּפִיחִים וְכְמוֹ שְׁכַתְּבֵם גַּם רַבֵּינוּ לְעִיל בַּפ"ד מַה' שְׁקָלִים עיי"ש וְדוּק: פְּרַק ח הַלְּכָה א בְּיוֹם חֲמִשִּׁים כו' עַד שְׁלֹמִים נֶאֱכָלִין כו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ לְדַעַת רַע"ק שְׂאִין שֶׁל תּוֹרַת כְּהֵנִים הֵן הָאִמּוּרִים בְּחֻמְשׁ הַפְּקוּדִים כו' וְאֵע"ג דר"ט פְּלִיג עֲלֵיהּ פֹּסֵק רַבֵּינוּ כְּרַע"ק עכ"ל. וְלֹא הִבְנֵתִי דְבָרָיו הֵאִיף מְצִינוּ דר"ט פְּלִיג ע"ז עַל רַע"ק דְּאוֹתָן שַׁבְּתוֹ"כ אֵינֵן אוֹתָן שְׁבַחְחֻמְשׁ הַפְּקוּדִים הֵלֹא ר"ט לֹא מֵיִירִי מְזַה רַק אֹמֵר שֶׁם דְּלֹא נִתְחַזְּקִיבוּ בְּכַבְּשִׁים בְּמִדְבָּר אַבְּל בְּזָה ס"ל כְּרַע"ק כְּמִבְּוֹאָר שֶׁם בְּבִרְיָתָא (דָּף מַה ע"ב) וְעֵינֵן תּוֹס' שֶׁם וְתוֹס' יוֹמָא (דָּף ג ע"א) וצ"ע: הַלְּכָה טו שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מְעַכְּבִים אֶת הַכְּבָשִׁים וְשְׁנֵי הַכְּבָשִׁים אֵינָם מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם כו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הֶרְאָב"ד א"א הַלְּכָה זֹו בְּהַפָּךְ וְהֵאֲרִיף הַכ"מ לְבָאָר מ"ט פּוֹסֵק רַבֵּינוּ כְּרַע"ק אַחֲרֵי דר"ש ב"נ ור"ש פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דה"ל רַבִּים לְגַבֵּי רַע"ק וי"ל לְדַעַת רַבֵּינוּ שֶׁהוּא סוֹבֵר דַּמ"מ הַלְּכָה כְּרַע"ק דְּהַ א מְרָא דַּגְמ' טְפִי מְהַף תַּנָּא כו'.

וְנ"ל לֹמֵר דְּרַבֵּינוּ וְהֶרְאָב"ד ז"ל אֲזַנֵּי לְשִׁיטְתָּיְהוּ דְּלַקְמֵן בַּפ"ה מַה' ק"פ ה' ב' כְּתִב רַבֵּינוּ לְפִסְטוֹק פְּרַבֵּי דְשְׁנֵי רַגְלֵי בַּפ"ע וְהַשִּׁיג עֲלָיו הֶרְאָב"ד ז"ל הֵלֹא ר' נָתָן ור"ח פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דהו"ל רַבִּים לְגַבֵּי רַבִּי וּמְבָאָר שֶׁם הַכ"מ בְּשֵׁם הַר"א בְּנוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דס"ל דְּכִינֵן דְּהֵנִי דְפְלִיגֵי עֲלֵיהּ דְרַבִּי לֹא מַחֲד טַעְמָא הוּא לֹא מְקַרֵּי רַבִּים לְגַבֵּי יְחִיד עיי"ש וַא"כ ה"נ כִּינֵן דְרַבְּשִׁב"ג ור"ש לֹא פְלִיגֵי מַחֲד טַעְמָא דְזָה אֹמֵר כֹּן מְצִינוּ כו' וְזָה אֹמֵר מְפָנִי שְׁהַכְּבָשִׁים מַתִּירִין כו' ס"ל לְרַבֵּינוּ נְמִי דְלֹא מְקַרֵּי רַבִּים וַא"כ הַלְּכָה כְּרַע"ק הִכָּא אַף מְחַבְּרִיו וְהֶרְאָב"ד שֶׁהַשִּׁיג עֲלָיו שֶׁם וס"ל דַּמ"מ מְקַרֵּי רַבִּים אַף דְלֹא מַחֲד טַעְמָא לְהִכִּי אֹמֵר הִכָּא נְמִי הַלְּכָה זֹו בְּהִיפּוּף דְאִין הַלְּכָה כְּרַע"ק אַף שְׁחוֹלְקִים מִב' טַעְמִים עֲלָיו וְדוּק: הַלְּכָה טו שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים בַּפ"ע בְּלֹא כְּבָשִׁים פִּיצַד עוֹשִׂין בְּהֵם יוֹנְפוּ וְיִתְעַבֵּר צוּרְתָן וְיִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה גְזִירָה שְׂמָא יִמְצָאוּ כְּבָשִׁים לְשָׁנָה הַבָּאָה וְיִבְיִאוּ לְחֵם בְּלֹא כְּבָשִׁים עכ"ל.

ונ"ל לומר דאין פונת רבינו לומר דחיישינן שמה לשנה הפאה לא יקרבו כלל פכשים ורק הלחם לבד דא"כ מאי תקנו בזה דתיעבר צורתו אפתי החששא שמה לא יקרבו הפכשים במקומה עומדת וה"ל לתקן שלא יקרבו לחם לבד בלא פכשים ואף שתקנה זו לא יוכל לתקן כמו שבארנו לעיל בכ"ד בשם הש"א דלא עשו סיניג רק בדבר שחיישינן שהקלקול יהיה יותר מעתה וא"כ ה"כ אם יתקנו דלא יביאו לחם כלל בלא פכשים א"כ מפקיע מצות הבאת לחם משום החששא שלא יביא הפכשים מאי עדיף הבאת הפכשים היכא דנמצאו מהבאת הלחם היכא דליפא הפכשים אשר מחוייבים להביא את הלחם וא"כ גזירה כזו לא יוכלו לתקן אבל מ"מ בזה דתקנו דתעבר צורתו לא יתקן בזה החששא ועוד דבגמ' קאמר בהדיא (דף מ ע"ב) דאמרין אשתמד מי לא אכלנו לחם בלא פכשים השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתמד לא הוה פכשים אינהו שרי לנפשיה השתא דאיפא פכשים פכשים הוא דשרי להו אלמא דרק חיישינן שמה יאכל בלא הקרבת הפכשים קודם.

וע"כ נ"ל דדברי רבינו נמי יתפרש פן שמה ימצאו פכשים ויביאו לחם בלא פכשים פירוש ביחוד עם הפכשים ורק יביאו הלחם בפ"ע והפכשים בפ"ע דזה דצריף להביא פכשים לא יטעו בזה דמקרא מלא ורק יטעו בזה דצריף להביאן ביחוד והפכשים מתירן והמה יביאו כ"א בפ"ע ובזה די התקנה שתיעבר צורתו דינדעו דהבעלים מתירן היכא דאתנניהו פמבואר בגמ' שם ודוק: הלכה כהתמידין כו' ולא המוספין מעכבין זה את זה בין בר"ה ובין בימי המועדות והשבתות עכ"ל.

והנה בס' ברפת הזבח במס' מנחות (דף מד ע"ב) תמה על זה דאמר שם אילימא דחג פמשפט פמשפטם פתיב בהו אלמא דס"ל להגמ' דשל חג מעכבין המוספין ורבינו לא חילק בזה וכתב כל קרבן המועדות אינן מעכבין ומשמע אפילו של חג ואפשר דס"ל כדאמרין במתנייתין דלקמן המוספין אינן מעכבין זא"ז ומשמע אפילו בחג ודלא כסברת המקושן דהכא עכ"ל.

וקשה לי דהא במס' סוכה (דף מז ע"א) איתא לימא מסייע ליה הפרים האילים והפכשים מעכבין זא"ז ור"י אומר שרים א"מ כו' אלמא דמצינו ברייתא בהדיא דס"ל דמוספי החג מעכבין וע"כ אף לפי המסקנא והטעם הוא ע"כ משום דכתיב פמשפט וכמשפטם וכפי הסוגיא דמנחות שם וא"כ תקשה על רבינו מ"ט לא הביא זה דמוספי החג מעכבין וא"ז ועיין תוס' מנחות (דף כז ע"א) ד"ה ארבעה וצ"ע: פירק ט הלכה ח אפילו חטאת העוף של יולדת קודמת בפשה עכ"ל.

והנה הכ"מ והלח"מ והמשל"מ פולם דייקו לבאר על זה דאומר רבינו אפילו של יולדת ולענ"ד יש לומר ע"ז פשוט דהנה פונת רבינו הוא ע"ז דאיתא במס' הוריות (דף יב) וכן בש"ד וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קדמה לעולת בהמה ופירש הרא"ש בתוס' שם על מס' הוריות דמייירי ע"כ בתרי גברי דבחד גברא לא משפחת ליה חטאת העוף ועולת בהמה.

ולענ"ד קשה על תוס' הרא"ש אלו דהא שפיר משפחת ליה בחד גברא היינו ביולדת דהיא מביאה חטאת העוף וכפשה לעולה וזהו באמת דברי רבינו הכא אפילו חטאת העוף של יולדת קודם לכפשה דזהו בחד גברא דבאופן אחר לא מצינו בחד גברא וכן הוא

בתוספתא דנבחים פ"י מבואר שם חטאת העוף של יולדת קודמת לכבשה וזהו פדברי רבינו לאוקמי בחד גברא ודוק: הלכה י ושעיר יחיד קודמת לכבשה אע"פ ששניהם חטאת ושעיריה ראויה לכל הפירות ושניהם חטאת והכבשים אינן באין על שגגת ע"ז עכ"ל.

וכתב הכ"מ דפוסק רבינו כמ"ד דמס' הוריות (דף יג) השעירה עדיפה שפן נתרבה אצל ע"ז ולא כמ"ד כבשה עדיפה שפן נתרבה באליה משום דסתמא דגמ' הכי ס"ל. והנה מ"מ צריף לבאר הא דכתב רבינו לקמן בפ' ט' וכבשים קודמין לשעירים שפן נתרבו באימורין שבכלל איסורי הכבשים האליה ואין בשעירים אליה אלמא דס"ל דכבשים קודמין משום דנתרבו באליה וצריף לומר דהא דכתב רבינו ושעירה קודמת היינו בשעירה נקבה שמקריב על ששגג בע"ז ומכפרת על ע"ז והא דכתב וכבשים קודמין לשעירים והטעם שפן נתרבו באליה היינו כבשים ושעירים זכרי אזי כבשים קודמין שפן נתרבו באליה כיון דשעיר אינו מכפר על ע"ז כמבואר ודוק: פרק י הלכה ז ואם עירה המים לתוף הינו או הינו לתוף המים ונסף שניהם מתוף כלי אחד יצא כו' עכ"ל.

והנה רבינו ז"ל אינו מפרש פאן פדברי רש"י ז"ל פאן שכתב ע"ז התוי"ט במשנה בפ' לולב וערבה דמפרש שהחליף דאירע שהחליף הפלי כמו שאמר בגמ' דלפעמים מחליפין לפיקוף משחיר ורבינו ז"ל אינו מפרש פן דס"ל דזהו פשיטא דכשר אם החליף בדיעבד הפלים ורק מפרש דעירה המים בהיני והיני בהמים וגם זה דכשר אתי לאשמועינן.

והנה רבינו מצא ראיה לדבריו מהא דאיתא בתוספתא דסוטה פ"ד דאיתא שם עירה של מים בתוף של יין או של יין בתוף של מים יצא וא"כ משמע מדברי התוספתא בעירב ביחד או המים עם היין או היין עם המים דאם החליף הנקבים א"כ לא הוי ליה לומר או של מים דהא אם החליף הפלים הנה עושה פן ומנסף של מים ליין ויין לשל מים וכמו דאיתא הגירסא ממשנה אלא מדנקיט או של מים וכן מדקאמר בתוף של מים או בתוף של יין משמע דעירה במים גופיה או ביין גופיה דאי כפירוש רש"י ה"ל לומר לתוף בלבד דעל הפלי קאי ולא לומר או דמשמע פדברי רבינו דתרי מילי גינהו כמבואר: ומזה נ"ל דיצא לרבינו ראיה למאי דכתב לעיל הלחם משנה בפ"א מה' מ"א הי"ט דרבינו ס"ל דיין מזוג פשר לגבי מנבח והוא נגד דברי הספרי שם שהביא הלח"מ ונדחק הלח"מ מנ"ל לפלוג על הספרי ומפרש פ"א בגמ' דב"ב (דף צו ע"ב) דהפירוש דעלוני מעליה וה"ל פשר לגבי מנבח עיי"ש.

וכן רבינו בה' איסור"מ פ"ו שם לא הביא דין דייני מזוג פלל דפסול לגבי מנבח ועיי"ש בלח"מ ומ"מ בלי ראיה גמורה מנ"ל לרבינו לחלוק על הספרי אף מזה הוא ראיה נכונה כיון דאמר דאם עירה המים לתוף היין פשר וא"כ ה"ל היין מזוג ואעפ"כ פשר משום דס"ל להאי משנה ע"כ דלא פהספרי אלא דייני מזוג נמי פשר לנסכים ולהכי פוסק רבינו דכשר.

ולא תקשה נמי לפ"ד הגמ' שאמר ר' יהודה הוא המשנה וא"כ דס"ל דבלוג הנה מנסף והו"ל לוג אחד מים ושלישה לוגין יין ותקשה דלבטל המים ביין לא קשיא דהא קי"ל אין עולין מבטלין זא"ז דקי"ל דמערב דם השעיר בדם הפך אף שדם הפך מרובה וה"נ לא בטלו המים בהיני ודוק: הלכה י אם נשפכה או נתגלתה ממלא מן היאור ומנסף כו'

והנה רש"י ו"ל כתב בגמ' דסנפך שם במשנה דלהכי נתגלתה פסול משור דמעורב הארס והנחש שתה נחסר השיעור אבל בירושלמי ספ"ד דסנפך אומר פן ששמים והינו המגולין פסולין מע"ג המזבח מ"ט כו' ממשקה ישראל מדבר שהוא מותר לישראל עד כדון מים זין אר"ש המשמח אלהים ואנשים ומפרש הפ"מ ע"כ מים דממעט ממשקה ישראל דבר שהוא משקה לכ"א זין מנין כו' ופירושו תמוה דהא בהדיא אומר בפסחים (דף מח) ברייתא דאינו מביא נסכים מן הטבל מקרא דממשקה ישראל אלמא דהברייתא ממעט מקרא זה גם זין לנסכין והפירוש המקוון הוא של הק"ע שם דזין דיוכל במסגנת כר"נ מנ"ל דאסור כו' אבל לרש"י ו"ל דפירש משום דחסר השיעור תקשה מ"ט לא קאמר פן דדברי הירושלמי משום ממשקה ישראל.

ויש לומר דהנה במס' ב"ב אומר ובדף צו) א"ר אין אומרין קדה"י אלא על הזין הראוי לנסוף ואומר שם בע"ב אי למעוטי מגולה סכנה הוא כו' וא"נ דכל עיקר דאסור לגבוה גילוי הוא משום דאסור להדיוט משום סכנה א"כ היאך נוכל לומר דקאי על גילוי דהא כל עיקר זה דאסור לגבוה הוא מטעם זה דאסור להדיוט אלא ודאי דיש עוד טעם לאסור משום חסרון ואומר דמ"מ נוכל לאסור גם להדיוט משום סכנה ולהכי פירש"י פן ודוק: הלכות פסולי המוקדשין פירק א הלכתא א כל הפסולין כו' ואע"פ שהוא חוץ לעזרה ופשוט ידיו ושחט בעזרה גזירה שמה יגע בפשר עכ"ל.

וכתב הלח"מ אע"ג דבר"פ כל הפסולין אמרו דעביד ספין ארנפה ושחט כתב רבינו ו"ל ופשוט ידיו משום דהוא פוסק בפ"ג מה' ביאת המקדש דביאה במקצת לא שמה ביאה עכ"ל. והנה לפי מאי שכתב המשל"מ לעיל בפ"ג מה' ביאת המקדש הי"ח באה"ד ד"ה ודע כו' וז"ל שוב התבוננתי וראיתי דע"כ דאף אי ליפא כ"א איסורי דרבנן אפתי תקשה להם דה"מ לה טמא שישחוט דהא בגמ' שם אמרו דטמאים לא ישחטו לכתחלה גזירה שמה יגע בפשר כו' עכ"ל.

וא"כ קשה על רבינו לפ"ד הלח"מ דלהכי לא אמר בספין ארנפה משום דס"ל ביאה במקצת ל"ש ביאה א"כ אפתי אסור והנה לוקה מפת מרדות נמי ול"ל לרבינו לומר שמה יגע בפשר הא איסור דרבנן בלא זה איתא.

ונ"ל ליישב פן דהנה קיי"ל מצורע טב"י שחל יום שמיני שלו להיות בע"פ שרי להכניס בהונות ידיו לפנים פדי לשום השמן ע"ז פמו שמבואר במס' זבחים (דף לג ע"ב) וא"כ מצורע זה שטמא עוד והוי טב"י ומותר להכניס ידו לפנים ומ"מ לשחוט אסור שמה יגע בפשר וכיון דביאה לבד שרי ביה להכי צריך לומר שמה יגע והלח"מ לא ביאר בזה ודוק: הלכה ג השוחט את הקדשים ולא נתפגין לשחיטה אלא פמתעסק הרי אלו פסולין עד שיתפגין לשחיטה עכ"ל.

וכתב הלח"מ עד שיתפגין לשחיטה לשון רבינו מורה קצת פדעת התוס' בתולין ובזבחים דאפילו נתפגין לחתיכת סימנים נקרא מתעסק עד שיתפגין לשחיטה דאלו לא נתפגין לחתיכת סימנים אפילו בחולין נמי פסול ואע"ג דהם לא כתבו פן רק לרבנן ואנו קיי"ל כר' נתן דבחולין פשר מ"מ אפשר דאפילו ר' נתן מודה דבקדשים בעינן שיתפגין ממש לשחיטה דליתא פלוגתא בין ר' נתן לרבנן בקדשים אלא בחולין דוקא עכ"ל.

והנה קשה לי על רבינו מ"ט לא הביא לא פאן ולא לקמן פ' ט"ו ה' ד' הא דאיתא שם במס' זבחים (דף מו ע"ב) א"ר אלעזר חטאת ושחטה לשם חולין פשרה משום חולין פסולה כדבעי מגיה שמואל מר"ה מנין למתעסק בקדשים כו' ורבינו לא הביא כלל זה הדין דאם שחטו משום חולין פסולה וכתב רק אי מתעסק עד שיתפנין לשחטה והתוס' פתבו בהדיא שם בזבחים ד"ה מנין וכן בחולין (דף יג ע"א) דבקדשים איפא תרי גוונגי מתעסק חד מתעסק בחתיכת סימנים ולא לשם זביחה וזה שביא רבינו וחד מתעסק פגון משום חולין דהיינו קסבור שהו חולין וכולהו מושחט את בן הבקר נפקא וזה לא הביא רבינו.

ונ"ל לומר פן דהנה הצאן קדשים מקשה שם על התוס' מנ"ל לעיכובא דלמא חד אהא שיתהא זביחה לשם קדשים ולא לשם חולין וחד אתא שיהא מתפנין לחתיכת הסימנים ולעולם למצוה ולא לעיכובא כו'.

ונ"ל לומר פן דמשום קושיא זו הכריח רבינו לפרש פן דר' אלעזר דאמר שם דמשום חולין פסולה מטעם דמתעסק פסול בקדשים ס"ל כרבנן דפליגי על ר' נתן דס"ל דמתעסק לחתיכה אף בחולין פסול ומפרש לה כפירוש רש"י ז"ל מתעסק בספין להגביהו ולזרקו ולא מחלק בין פונת חתיכת סימנים לחתיכה בעלמא וא"כ לא בעי קרא כלל על קדשים לפסול מתעסק זה ולהכי יליף ר' אלעזר מזה לפסול משום חולין ואתי התרי קראי לעכב ע"ז דמשום חולין פסולה אבל אגון דס"ל כו' נתן דמתעסק בחולין פשרה בכל גוונגי וא"כ התרי קראי חד לכתחלה וחד לעכב אתא על מתעסק קמא דלא מכונן לשחטה או לחתיכה דזה פסול בדיעבד ובעי תרי קראי לזה אבל לחדש דבר זה דאף משום חולין פסולה זה לא שמענו דלדין בעי התרי קראי לעכב מתעסק בקדשים וכמו שפירש רש"י ז"ל ודלא כהלח"מ דרש"י ז"ל בחולין שם פירש מתעסק בספין להגביהו כו' שלא נתפנין לשם שחטה אבל נתפנין לשם שחטה בעלמא פשר כדברי רבינו שכתב עד שיתפנין לשחטה ושני דברים מחד קרא לא ידעינן לעכב ומשום חולין ולהכי רבינו דפוסק לעיל בה' שחטה כו' נתן לא הביא דין זה.

ועיין שם בחידושי הרשב"א ז"ל במס' חולין שכתב בהדיא דרש"י מפרש לה הפאמר מנין למתעסק בקדשים דהוא רק לר' נתן אבל לרבנן לא בעי קרא וא"כ א"ל דרבנן מפרשי הקרא לזה דמשום חולין כמבואר ועיין תוס' זבחים (דף ג ע"ב) ד"ה ק"ו וצ"ע: שוב מצאתי בירושלמי דקדושין פ"ב ה' ה' דאיתא שם שמואל שאל לר"ה שחט ונתעסק בקדשים ת"ל לרצונכם פרט למתעסק כו' והפני משה במרה"פ שם הביא להקשות על רבינו דמ"ט לא פוסק כו' אלעזר דמשום חולין פסולה פנין שהוא בלא חולק.

ומה שמתרץ דלא נפ"ל לעכב מלרצונכם אלא שנתפנין שלא לשם שחטה ואע"ג דמושחט את בן הבקר נפקא נמי לשם קדשים התם למצוה הוא ע"כ. ולא ידעתי מה מתרץ בזה פנין דר' אלעזר אמר דבזה פסול אי שוחט משום חולין אף בדיעבד ואמרין דהאי לרצונכם אתרונן יהו קאי כמו שכתבו התוס' ואין חולק על ר' אלעזר כמו שכתב הוא בעצמו מנ"ל לרבינו לחלוק מדעתו ולומר דלדין לא אתי לזה הלרצונכם אלא הוא כמו שבארנו דמותר הוא רבינו לפסוק פן פנין דפוסק כו' נתן כמבואר ודוק: הלכה ח אבל שנים שוחטין זבח אחד כו'.

והביא הלח"מ הגמ' דחולין (דף כט) דאמר שם תזבחו שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד ואמר שם דההוא דר"א בר"ש הוא אבל חכמים אומרים שנים שוחטין זבח אחד כו'. ודברי הכ"מ נראה שם בט"ס והציון על ה' ד' שהביא הגמ' חולין (דף כט) צריך להביא בה' ה' ועל חנם תמה הלח"מ עליו.

אף קשה לי דברי הר"ן ו"ל רפ"ד דקדושין דאיתא שם תניא ריב"ק אומר מנין ששלוהו שא פמותו והלא אינו שוחט אלא אחד דנפ"ל מדכתיב זבח שלא יהיו שנים שוחטין ז"א ואפ"ה אמר רחמנא ושחטו משמע שכולם שחטו והיינו משום שישחוט בשביל פולחן ובשליחותן ושלוהו של אדם פמותו עכ"ל.

ותמוה הוא דהא קי"ל דשנים שוחטין זבח אחד כמו דפוסק רבינו הקא נרק ראבר"ש ס"ל זה ולית הלכתא כותיה ובאמת דרשא דריב"ק גנדע אף לחכמים דנהי דמכשרי בשנים אבל בודאי די שישחוט אחד נרק אף בשנים פשרה ועוד פיון דכתיב כל קהל ואי נמנו מאה על הפסח פשר אף שודאי מאה לא יכולין לשחוט ביחד ול"צ זה לאוקמי דוקא כראבר"ש וצ"ע: פרק ב הלכה יג שרם חטאת שנקנס להיכל אפילו חטאת יחיד כו' אסורה שנאמר כו'.

וכתבו הלח"מ והמשל"מ בזבחים (דף פב) אמרינן דיאמר קדש ואל יאמר פנימה ומשני רבא כל היכא דחשיב עליה לפני ולפנים לא מיפסל בהיכל ורש"י ז"ל מפרש לה ואשמועינן קרא דהיכא דחושב עליו מתחלתו והכניסו לפנים לא מפסלה עד שהכניסו לפנים ואם החזירה לחוץ פשר כו'.

ורבינו ז"ל השמיט זה הדין והניחו בקושיא. ולענ"ד נ"ל ליישב פן דהנה הצאן קדשים שם מקשה וז"ל אית למידק דלמא אצטריך פנימה לפר הע"ד של ציבור ושעיר שמצותן בהיכל שלא יכניס דמן לפני ולפנים כדברי רבא לקמן עכ"ל והנה א"ל דמזה ס"ל לרבינו דכל עיקר זה שדחק שם בגמ' לתרץ דבר זה שנאמר קדש ופנימה וצריך רבא לחדש דבר זה דכל מידי דחשיבי עליו בהיכל כו' זהו רק לפי תחלת הפעיא לרבא לקמן אי פר הע"ד של ציבור וש"ע שהכניסו לפנים אי יש בהם זה הפסול ולהכי פיון דלא ידעינן דהמה פסולין צריך לדחוק בתירוץ זה אבל לפי שאומר רבא שם את"ל שלא במקומן הוא וס"ל לרבינו שזהו פשיטותא כדרכו בכל את"ל וכן הוא פוסק בה' י"ד פר כו' שהכניסו לקדש הקדשים גפסל א"כ לא קשה כלל דלא לכתוב פנימה דבעי ע"ז דנפסל בלפני ולפנים ולא ידעינן דברי רבא כלל מכל מידי דקחשיב ולהכי השמיטו רבינו ודוק: פרק ג הלכה ז אבל קדשים שלנו כו'.

והקשה לו שם בהגה"ה תימה היא לא העתיק רבינו פאן דברי ר"ח סגן הפהנים דאמר דותה הנה אבא את בע"מ מע"ג המזבח ובפירושו המשנה פסק הלכה פמותו ואם חזר בו ה"ל להביא דברי רע"ק דמכשיר במומין בדוקין שפעין עכ"ל.

וכן פתב התוי"ט במשנה שם ד' פ"ד אשר רבינו בחבורו לא העתיק דברי ר"ח סגה"כ ולא דברי רע"ק עיי"ש. ונ"ל לומר פשוט דדברי רבינו המה פלולים בזה שכתב בפ"ה וכל איסורי מזבח שעלו ירדו לפי שאינו ראוי מתחלתו וזהו כל דבר שפסולו שלא בקדש ובזה הוא נמי בע"מ שהוא פסולו שלא בקדש וסתם כל דבר והנה נמי בע"מ בכלל

זה שאינן ראויין מתחלתן והוא כר"ח סגה"כ ודוק: הַלְכָה כַּכָּל פְּלִי שְׁרֵת אִין מְקַדְשִׁין אֶלָּא בְּמַקְדָּשׁ כו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ מִיִּמְרָא דְשְׁמוּאֵל פ' הַמְזַבֵּחַ מְקַדְשׁ כו'. וְדַבְרֵי הַכ"מ צ"ט שֶׁהוּא דְבָרֵי רַבִּינוּ מִשְׁנֵה מְפֻרְשֵׁת בְּזַבְחִים שָׁם (דָּף פח ע"א) וְכוּלָן אִין מְקַדְשִׁין אֶלָּא בְּקוֹדֶשׁ וּפְיֻרְשׁ רַש"י ז"ל בְּעֵזְרָה אֶלְמָא דְאִין מְקַדְשִׁין אֶלָּא בְּמַקְדָּשׁ וּל"צ לְהַבִּיא ע"ז מִמִּימְרָא דְשְׁמוּאֵל וּט"ס יֵשׁ הֵכָא וְדַאי בְּדַבְרֵי הַכ"מ וצ"ע: פָּרַק הַהַלְכָה הַזֶּה וְכֵן מוֹתֵר לְחַמֵּי תוֹדָה וּמוֹתֵר לְחַמֵּי נְזִיר יִרְקָבוּ כו' וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"ש וּמוֹתֵר לְחַמֵּי תוֹדָה נִרְאָה שֶׁהוּא נִלְמַד מִדִּין מְוֹתֵר לְחַמֵּי נְזִיר שֶׁהֵטַעַם שָׁנָה בְּשִׁנְיָהֶם עכ"ל.

וְהַקְשָׁה ע"ז הַבַּה"ז דְּבַמָּס' מְנַחֲחוֹת (דָּף קח) וְז"ל וּא"צ לַמ"ש הַכ"מ דְּנִלְמַד הֶרֶב ז"ל מִהִירוּשְׁלָמִי מְלַחֵם נְזִיר וְאֶשְׁתְּמִיט סוּגְיָא זֶה מְפֻרְשֵׁת דְּלְחַמֵּי תוֹדָה יִרְקָבוּ עכ"ל. וְנ"ל לֹאמֵר דְּנִיחָא דְבָרֵי הַכ"מ דְּכֻנְתָּו הוּא כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַלַּח"מ הֵכָא וְז"ל דְּנִרְאָה דְּרַבָּה חוֹלֵק עַל ר"א דְּקָאֵמֵר דְּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאֵיפָה יִרְקָב וּמוֹקֵי בְּרִיִּיתָא דְּמוֹתֵר מְנַחָה בְּעֲשִׁירִית הָאֵיפָה שָׁל כה"ג וְאִיהוּ מוֹקֵי לִיהַ בְּמוֹתֵר לְחַמֵּי תוֹדָה וְכִינּוּן דְּרַבִּינוּ ז"ל פּוֹסֵק כַּר"א כְּדַכְתִּיבְנָא לָא ה"ל לְמִפְסֵק כְּרַבָּה בְּהָא אֶלְמָא שְׁאוּלֵי סוּבֵר דַּר"א סוּבֵר בְּתַרְנוּוֹיָהוּ יִרְקָבוּ וְלִמְדוּ רַבִּינוּ ז"ל מִדִּין מוֹתֵר לְחַמֵּי נְזִיר בִּירוּשְׁלָמִי כְּדַכְתֵּב הַכ"מ ז"ל עכ"ל.

וְזֶהוּ כְּפֻנְתַּת הַכ"מ דְּמִן גַּמ' דִּידִן אִין רְאָיָה כִּינּוּן דְּפִסְקִינּוּ כַּר"א יוֹכֵל הֵיחַת דְּלְחַמֵּי תוֹדָה אִינוּ נִרְקָב רַק עֲשִׁירִית הָאֵיפָה אֶבֶל מִדְּחֻזִּינוּ הֵטַעַם בִּירוּשְׁלָמִי גַבֵּי לְחַמֵּי נְזִיר אֲשֶׁר שִׁיָּף הוּא ג"כ גַבֵּי לְחַמֵּי תוֹדָה אֲשֶׁר א"א לְחַלֵּק ע"ז כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַלַּח"מ הֵכָא לְמַד רַבִּינוּ מִזֶּה דְּגַבֵּי לְחַמֵּי תוֹדָה כ"ע מוֹדִים דְּיִרְקָבוּ כְּמִבְּאָר וְדוּק: הַלְכָה יג מִי שֶׁהִיָּה מְחֻיָּב חֲטָאת וְאָמַר הָרִי עָלַי עוֹלָה וְהִפְרִישׁ מְעוֹת וְאָמַר אֵלּוּ לְחוּבְתֵי רְצָה לְהַבִּיא בְּהֵן חֲטָאת בְּהֵמָה יְבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה יְבִיא מֵת וְהִנִּיחַ הַמְּעוֹת יִלֵּף לִים הַמְּלַח עכ"ל.

וְהִנֵּה הָאֲרִיכוּ בְּזֶה הָרֶאָב"ד וְהַכ"מ וְהַלַּח"מ ז"ל דְּרַבִּינוּ גוֹרֵס רְצָה יְבִיא וְלֹא גְרִיס כְּפִי הַגִּי' בַּגַּמ' לֹא יְבִיא. אֲמַנְם אֶפְתִּי לֹא בִּיִּאֲרוּ כָּל הַצְּוָרֶף בְּזֶה דְּהִנֵּה שָׁם בְּנְזִיר (דָּף כו) אֹמֵר מִי שֶׁהִיָּה כו' מֵת וְהִנֵּה לוֹ מְעוֹת סְתוּמִין יִלְכוּ לִים הַמְּלַח וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּהֵכָא אֹמֵר דְּוִקָא דְּהִיָּה לוֹ מְעוֹת סְתוּמִין שְׁלֵא הַזְּפִיר עֲלֵיהֶם לְחוּבְתֵי דְּאִי אַרִישָׁא דְּוִקָא קָאִי הֵיכָא דְּאֹמֵר לְחוּבְתֵי לִימָא מֵת יִלְכוּ לִים הַמְּלַח לְמֵאִי חוּזֵר וְאֹמֵר מֵת וְהִנֵּה לוֹ מְעוֹת סְתוּמִין כו' אֶלָּא וְדַאי סְתוּמִין אַחֲרֵינָא שְׁלֵא הַזְּפִיר בְּרִישָׁא דְּבְרִישָׁא אִינְרִי הֵיכָא דְּאֹמֵר לְחוּבְתֵי וְסִיפָא אִינְרִי הֵיכָא דְּאֹמֵר לְקַרְבָּנוֹתֵי כו'.

וְהִנֵּה רַבִּינוּ אֹמֵר מֵת וְהִנִּיחַ הַמְּעוֹת מִשְׁמַע דְּוִקָא דְּקָאִי אַרִישָׁא הַמְּעוֹת הָאֵלוּ וְלֹא מְעוֹת סְתוּמִין לְחוּד וְכַדְבְּרֵי רַבִּינוּ הוּא כֵּן הַגִּירְסָא בְּתוֹסְפֵתָא דַּמְס' מְעִילָה פ"א עי"ש וְשִׁפִּיר הוּא דְּבָרֵי רַבִּינוּ לְאִפּוּקֵי מֵהָא דְּתַנָּא דְּהִנֵּה גַבֵּי נְזִיר הָא קִי"ל הֵיכָא דְּאֹמֵר לְחוּבְתֵי הָרִי אֵלּוּ כְּמִפְּוֹרְשִׁין וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעִיל בַּה' נְזִירוֹת פ"ט ה' ד' דְּאִי אָמַר אֵלּוּ לְחוּבְתֵי הָרִי הוּא כְּמִפְּוֹרְשִׁין וְדַמִּי עוֹלָה הוּא עוֹלָה וְדַמִּי חֲטָאת יִלְכוּ לִים הַמְּלַח וְהֵכָא כָּל הַמְּעוֹת יִלְכוּ לִים הַמְּלַח וְהוּי שִׁפִּיר לְרַבִּינוּ לְאִפּוּקֵי מֵהָא תַּנָּא אֲשֶׁר הַתּוֹס' דְּחַקֵּי בְּזֶה מֵאִי לְאִפּוּקֵי וְהֵטַעַם דְּלֹא דַמִּי לְהֵתֵם דְּהֵכָא אִי אָמַר מִי שֶׁחֲיִיב חֲטָאת הָרִי עָלַי עוֹלָה וְהִפְרִישׁ מְעוֹת לְחוּבְתֵי הוּא לְנוּ סִפְקָא מֵהַ הִיָּתֵה כְּפֻנְתָּו בְּעַת שְׁאוּמֵר לְחוּבְתֵי אִי הוּא רוּצָה לְהַבִּיא עַל הַחֲטָאת שְׁמַחְוִיָּב תַּחֲלָה וְנִיחָא לִיהַ דְּלִהֵי לִיהַ כְּפָרָה אוֹ עַל הָעוֹלָה אֲשֶׁר לְבַסוּף אֲשֶׁר ע"ז מְמַשְׁכְּנִין

אותו פּדאיתא במס' עֶרְכִין (דף כ) ומפּרִישׁ ע"ז מְעוֹת וְאַח"כּ אַמְרִינוּ דְּאִיזָה קְרָפִין שְׁמַבִּיא מְפָרֵשׁ פּוֹנְתוֹ אִם רוּצָה יָבִיא אֲטָאֵת וְזֶה אַמְרִינוּ דְּהִיָּתָה פּוֹנְתוֹ תַּחֲלָה וְאִי יָבִיא עוֹלָה אַמְרִינוּ דְּמְפָרֵשׁ דְּזֶה פִּירֵשׁ דְּבָרָיו תַּחֲלָה וְלֹא שְׁיִידָה זֶה לְדִין בְּרִירָה דְּבִדְאוּרֵייתָא אִין בְּרִירָה דְּהָקָא רַק מְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דְּאוּמַר תַּחֲלָה אֲבָל אִי מַת לֹא נִדְעָ לָנוּ עַל אִיזָה הִיָּה פּוֹנְתוֹ וְלֵהֲכִי אַמְרִינוּ דְּיִלְכוּ פּוֹלָם לִים הַמְּלַח דְּלִמָּא הִיָּה פּוֹנְתוֹ עַל חֲטָאֵת אֲבָל הָקָא בְּנִזְרֵוֹת דְּנִתְחַיְיָבוּ פּוֹלָם בְּאַחַד וְחֲטָאֵת נִזִּיר נְמִי מְמַשְׁפְּנִין פְּמוֹ עוֹלָה פְּמִבְּנֹאֵר בַּמַּס' עֶרְכִין שְׁם וְא"כּ אַמְרִינוּ דְּהִיָּה פּוֹנְתִי וְדָאִי עַל הַפֶּל הַקְּרַבְנוֹת וּמַעְרַב הַחֲטָאֵת וְהָעוֹלָה וְלֵהֲכִי פְּסֻקִינוּ פְּאֵן דְּחֲטָאֵת דְּמִיּוֹ יִלְכוּ לִים הַמְּלַח וְעוֹלָה יִרְקַב פְּמִבְּנֹאֵר וְדוּק: פְּרַק י הַלְּכָה יח בְּהִמָּה שְׁנַמְצָאֵת מִירוּשְׁלַיִם כו' הִיָּתָה בֵּת שְׁתֵּים יְבִיאָנָה שְׁלָמִים וְיָבִיא עֲמָה לְחֵם שְׁמָא תוֹדָה הִיא כו'.

וְהִנֵּה צְרִיף לֹוֹמַר דְּלֹא חֲיִישִׁינוּ בְּזֶה שְׁמָא מַעְשֵׁר הוּא דְּצְרִיף לְאַכְלוֹ בְּמוֹמוֹ פְּמוֹ לְקַמְן וְהוּא מְשׁוּם דְּקִי"ל לְקַמְן בַּה"ל בְּכוֹרוֹת דְּצְרִיף לְעֵשֶׁר מְחַדָּשׁ עַל הִישָׁן כָּל שְׁנָה מְזֶה שְׁנוֹלְדוּ בּוֹ וְאַף שֵׁם"ל לְרַבִּינוּ דְּבַדִּיעֵבֵד אִי עֵישֶׁר מְשֻׁנָּה זֹו לְחַבְרָתָהּ הִנֵּה מַעְשֵׁר מ"מ לֹא שְׁכִיחָא הוּא זֶה.

וְהִנֵּה מַה שְׁפָתַב וְיָבִיא לְחֵם עֲמָה ע"ז הַקְּשָׁה הַלַּח"מ שְׁתֵּי קוֹשְׁיוֹת וְז"ל נִרְאָה דְּפִירֵשׁ בְּהִיא דְּקֶאֱמַר בַּגַּמ' דְּמִיָּתִי תוֹדָה לֹא דְּמִיָּתִי בְּהִמָּה אַחֲרַת אֲלֵאבְּאוּתָהּ עֲצָמָה מִתְּנָה אֲבָל דְּבָרָיו תְּמוּהִין דָּא"ז אֲלֵא לְמ"ד מְבִיאִין קְדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל וּבַפ' הַתוֹדָה (דף פ"א) נִרְאָה בְּהִדְיָא פְּדְבָרֵי הַתּוֹס' שְׁהַקְּשׁוּ שְׁם כו' וְתַרְצוּ מְשׁוּם דְּקַמְמַעַט בְּאַכִּילָה וְהוּא מְבִיא לְבֵית הַפְּסוּל כו' גַּם מ"ש רַבִּינוּ וּמְבִיא הַלְּחֵם לְבִדּוֹ הוּא הַיְפּוּף הַסּוֹגֵיָא שְׁם דְּמִיָּתִי חוֹלִין בְּעֲזָרָה מְשַׁמַּע דְּלֹא מְשַׁכַּח גּוֹנָא לְאַתּוּי לְחֵם לְחַוְדִּיָּה וְלֵהֲכִי דְּבָרֵי רַבִּינוּ צ"ע עכ"ל.

וְהִנֵּה קוֹשְׁיָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה יֵשׁ לִישָׁב פֶּן דְּרַבִּינוּ ס"ל פְּדְבָרֵי הַרִּיטָב"א שְׁם בַּמַּס' קְדוּשִׁין וְז"ל אִיפָא לְמִידָק וְלָמָּה לֹו לְאַתּוּי כו' תִּירֵץ הַרְּאָב"ד וְז"ל מְשׁוּם דְּשְׁלָמִים נְאַכְלִין לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד וְתוֹדָה אִינָה נְאַכְלַת אֲלֵא לְיוֹם וְלִילָה וְהִנֵּה מְמַעַט בְּאַכִּילַת קְדָשִׁים כו'.

וְלֹא נִרְאָה דְּהָא בְּסַמוּף אַמְרִינוּ פְּסַח בְּזַמְנֹו כו' שְׁלֹא בְּזַמְנֹו שְׁלָמִים הוּא כְּלוֹמַר וּמִתְנִיתִין בְּשָׁל שְׁלָמִים הוּא וְאַמְאִי דְּהָא שְׁלָמִים נְאַכְלִין לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד וְאֵלוֹ פְּסַח בְּשַׁאֲרַיָּם מִזֹּת הַשְּׁנָה אַע"פ שֶׁהוּא שְׁלָמִים אִינוּ נְאַכְלֵ אֲלֵא לְיוֹם וְלִילָה אֲלֵא וְדָאִי ש"מ דְּבַכָּה"ג דְּהִנֵּה סְפִיקָא מְשׁוּם תְּקוּנַיָּ גַבְרָא לֹא חֲיִישִׁינוּ לְמַעוּטֵי זְמַן אַכִּילַת קְדָשִׁים וְכַר' שְׁמַעוֹן דְּאִית לִיהּ בְּזַבְּחִים לְתַקוּנַיָּ גַבְרָא מְבִיאִין קְדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל אֲבָל הַנְּכוּן דְּמְשׁוּם לְחַמֵּי תוֹדָה כו' דַּה"ל חוֹבַע"ז כו' נְמַצָּא דְּשִׁפִּיר נִיחָא קוֹשְׁיָתוֹ בֵּין הָקָא גַבִּי תוֹדָה וּבֵין פְּסַח שְׁלֹא בְּזַמְנֹו דַּס"ל לְרַבִּינוּ פְּהַרִּיטָב"א וְז"ל אֲבָל קוֹשְׁיָא הַשְּׁנִיָּה צ"ע: פְּרַק יב הַלְּכָה יז שְׁחַטָּה עַד שְׁלֹא קָרְמוּ פְּנֵי הַלְּחֵם בַּתְּנוּר וְאַפִּילוּ קָרְמוּ פּוֹלָן חוּץ מְאַחַד מִהֶן לֹא קִידָשׁ הַלְּחֵם עכ"ל.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה קְשָׁה דְּאִיתָא בַּמַּס' פְּסָחִים (דף לז ע"א) וּבַמַּס' מְנַחֹות וְדָף עַת ע"ב) יוֹצְאִין בְּמַצָּה הִינָא כו' ה"ד אר"י א"ש כָּל שְׁפּוֹרְסָה וְאִין חוּטִין נְמַשְׁכִּין הִימָנָה אר"ח ב"א וְכֵן לְלַחְמֵי תוֹדָה וּפִירֵשׁ רַש"י וְז"ל אִם שְׁחַט הַזֶּבַח עֲלִיהֶן מֵאַחַר שְׁנֹאֲפִית פְּעַנְגִין הִנֵּה קִידָשׁ הַלְּחֵם וְהַתוֹדָה כְּשֶׁרָה וְעִינֵן מְהַרְשָׁ"א שְׁם וְאוּמַר שְׁם פְּשִׁטָּא וּמְשַׁנֵּי מ"ד אַחַד א"ר שְׁלֹא יִטוּל פְּרוּס וְהָא כְּמָאן דְּפִרְיָסָא דְּמִיָּא קַמ"ל כו' וְא"כּ הָא תְּקַשָּׁה עַל רַבִּינוּ אַמְאִי לֹא הִבִּיא

דאם הוא מצה הינא מ"מ פשרה ללחמי תודה ורק אומר סתם קרא פני הלחם בתנור ובפ"ו מה' חו"מ ה' ו' פתב דיוצאין במצה שלא נאפית אפיה גמורה והוא שלא יהא חוטין של בלק נמשכין והכא לא ביאר בזה אשר הגמ' אומר בזה רבותא.

ובס' עין משפט מציין שם בפסחים על דין זה שכתב רבינו והוא לא מבואר וע"כ צ"ל דס"ל לרבינו כמו שכתב המרדכי בפ"ג דפסחים פתב הר"ש דיש לאפות המצות כו' והשיעור כל שפורסה ואיו חוטין נמשכין הימנה וכן בלחמי תודה וריב"א פירש דקרימה פנים דאמרינו לעגן שבת כו' היינו פהאי שיעורא תדע דהא קאמר וכן לעגן לחמי תודה ובפ' כ"ש אמרינו הלחם אינו קדוש עד שיקרמו פניו בתנור מצינו קרמו פניה היינו האי שיעורא עכ"ל.

נמצא דס"ל דקרימת פנים הוא שיעור דמצה הינא ונמצא דרבינו שכתב הכא השיעור גבי לחמי תודה משיקרמו פני הלחם לא צריך לבאר שיעור זה וסמך על מה שביאר בהל' חו"מ דהוי חד שיעורא ודוק: פרק טז הלכה ז חשב מחשבת זמן בשעת קמיצה כו'.

וכתב המשל"מ במנחות (דף טז) פליגי רב ושמואל דרב ס"ל דמחלוקת חכמים ור"מ הוא דוקא שיתן את הקומץ בשתיקה כו' אבל נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ד"ה פיגול שכל העושה ע"ד הראשונה הוא עושה ושמואל אמר עדיין הוא מחלוקת ופוסק רבינו פרבנו אליבא דשמואל משום דרב קאי בקושיא כו' עכ"ל.

ולענ"ד נראה דמשום זה דמסיק דקשיא אין ראיה לפסוק לדין דלא פרב דהא התם בסוגיא קאי רק למ"ד בפר ולא בדמו של פר אבל למ"ד בפר ואפילו בדמו של פר נוכל ג"כ לתרץ הברייתא זו נמי בשתי דעות לא קשיא כלל מהאי ברייתא וא"כ פינו דרבינו פוסק לקמן בפ"ד מה' עבודת יוה"כ כמ"ד בפר ואפילו בדמו של פר א"כ לפי הסוגיא שם לא קשיא כלל אדרב דלא צריך לדברי רב אשי כגון שפיגול כו' ולומר ע"ז הקושיא דבין כו' וצריך לומר אף דרב אשי גופיה ס"ל במס' יומא כמ"ד בפר ואפילו בדמו של פר ועיי"ש ד' מ"ט ורבינו פוסק שם פותיה מ"מ צ"ל דרב אשי בא הכא לתרץ אפילו למ"ד בפר ולא בדמו של פר אבל לדין ניהא בלא זה.

וע"כ נ"ל לומר דרבינו מצא הוכחה גמורה לפסוק דלא פרב דהנה שם לקמן ודף יז) איתא תני תנא קמיה דריב"א הקטיר קומץ לאכול שירים לד"ה פיגול ומקשה והא מיפליגי פליגי ומתרץ אלא אימא לד"ה פסול ומקשה ולימא ה"ז פיגול ור"מ כו' עד ה"ז בר"ה לא מחליף וכ"ז הוא דוחק אבל א"נ פרב הא מצי לאוקמי הברייתא דמיירי דהקטיר הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה לאשמועין בזה ד"ה פיגול פרב דע"ד הראשונה הוא עושה ול"צ להפוך הגירסאות אלא ודאי ס"ל לסתמא דגמ' דידן דאין הלכה פרב ועדיף טפי לומר פי היכא דלוקמי פהלקתא אף שצריך לדחוקי בזה ולהכי פוסק רבינו שפיר פהסתמא דגמרא הכא ודוק: הלכה ט הקטיר כדי שונמשים מן הקומץ ה"ז פסולה ואינה פיגול שאע"פ כו' אין דרוך הקטרה בכף עכ"ל.

והנה הכ"מ דחק לתרץ בזה מ"ט פוסק רבינו כמ"ד פסול. ולענ"ד נ"ל לומר פשוט דכיון דרבינו פוסק לקמן דאין הקטרה פחות מפזית ופוסק בפ"א ה' ט"ו דבעי להקטיר בכל פעם פזית דוקא וא"כ לא מצי למיספק כמ"ד פיגול דנדאי לאו דרוך הקטרה בכף והתוס' פ"א

פָּתְבוּ שֵׁם וּבְדָף כַּב ע"ב) ד"ה יֵשׁ דָּאָף לְמ"ד יֵשׁ הַקְטָרָה לְפָחוֹת מְכֻזָּת מ"מ בְּהַקְטָרָה שְׁנֹמְשׁוּם מוּדָה וּא"כ לְמ"ד דָּאִין הַקְטָרָה וּדְאִי ס"ל דְּגַבִּי שְׁנֹמְשׁוּם אִין הַקְטָרָה בְּכָף וְלֹא הָוִי פִּגּוּל וְדָרְךָ אֲכִילָה בְּכָף שְׁפִיר פּוֹסֵק וְהוּא מְשׁוּם דְּתוּוּיָהּוּ ס"ל פִּן וּכְמ"ד הַשְּׁלִישִׁי דְס"ל דְּהָוִי נְמִי פִּגּוּל אִינוּ פּוֹסֵק וּכְמוֹ שְׁפָתְבּוּ הַכ"מ נְמִי וְעֵינִין תּוֹס' זְבָחִים (דָּף מַג ע"א) ד"ה וְהִלְבֹּנָה שֵׁם בֵּאָה"ד וּמִיָּהּ לְחֶרֶפִּי כו' וְגַם מְזָה יֵשׁ לִישָׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ עִי"ש וְדוּק: פֶּרֶק יח הִלְכָה יג פֶּל קַרְבָּן שְׁנֹאָמַר בּוֹ שֶׁהוּא פָּסוּל בֵּין גִּפְסֵל בְּמַחְשָׁבָה וּבֵין שְׁאִירָע בּוֹ דְּבָר שְׁפָסְלוּ פֶל הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ כְּזֵית בְּמִזִּיד לֹקְהָ שְׁנֹאָמַר לֹא תֹאכֵל פֶּל תּוֹעֵבָה וּבֵה' ד' וּמְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ שְׁאִין הַפְתוּב מְדַבֵּר אֱלָא עַל פְּסוּהַמ"ק עכ"ל.

וְהִנֵּה הַמְפָרְשִׁים הַקְשׁוּ עַל רַבִּינוּ אֲמַאי לְקִי בּוֹ עַל לָאו דְלֹא תֹאכֵל פֶּל תּוֹעֵבָה אֲמַאי לֹא הָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת כְּמוֹ הִלָּאוּ שֶׁל פֶּל שְׁבִכְלָלוֹת פָּסוּל לֹא יֹאכֵל דְּאֲמַרִּינֵן בְּמַס' פְּסָחִים דָּף כד) וּבְמַכּוֹת (דָּף יז) דְּהָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת וְעֵינִין תּוֹס' שֵׁם ד"ה וְלִילְקִי וּבַס' בְּרַפְתַּת הַזְּבַח סוּף מַס' מְנַחֲוֹת הַנִּיחַ דְּבָרֵי רַבִּינוּ בַצ"ע.

וְהַשְּׁעַר הַמְלִיךְ הַקְשָׁה עוֹד עַל רַבִּינוּ אֲמַאי הֵתֵם בְּמַס' מַכּוֹת לֹא מְקַשָּׁה דְלִילְקִי נְמִי מְלָאוּ זֶה דְלֹא תֹאכֵל פֶּל תּוֹעֵבָה דַע"ז לְקִי לְדַעַת רַבִּינוּ וְלֹא מְצִי לְדַחֲוֹת דְּהָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת וְלֹא קַחְשִׁיב רַק הָוִי דְלִילְקִי כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' שֵׁם דְּהָא ע"ז לֹקְהָ שְׁפִיר וְהַנִּיחַ בַצ"ע וּנ"ל לַעֲנִיד לִישָׁב שְׁתֵּי הַקְּשׁוּיֹת כֵּן דְּהִנֵּה לְכַאוּרָה צְרִיךְ לְהַבִּין דְּמַאיָּהּ מְקוּם לְמַד רַבִּינוּ זֶה דְּמְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ דְאִין הַפְתוּב מְדַבֵּר אֱלָא בְּפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין בְּלִבָּד וּיְכוּאָר כֵּן דְּהִנֵּה אִיתָא בְּסִפְרֵי פ' רֵאָה וְהוּבָא בְּתוֹס' בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לַד ע"ב) וְכֵן הִבִּיא רַש"י ז"ל בְּחֻמְשׁ פ' רֵאָה שֵׁם ל"ת פֶּל תּוֹעֵבָה מְנִינֵן לְצוּרָם אֲזַן בְּכוֹר וְאֲכָלוּ שֶׁהוּא בַל"ת כ"ת כו' אַחֲרִים אוֹמְרִים בְּפְסוּהַמ"ק הַפְתוּב מְדַבֵּר נְאָמַר כָּאֵן תּוֹעֵבָה וְנְאָמַר לְהֵלֵן לֹא תִזְבַּח כו' פֶּל תּוֹעֵבָה מִה תּוֹעֵבָה הָאֲמוּרָה לְהֵלֵן בְּפְסוּהַמ"ק הַפְתוּב מְדַבֵּר אַף תּוֹעֵבָה הָאֲמוּרָה כָּאֵן בְּפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין הַפְתוּב מְדַבֵּר עַכ"ל הַסִּפְרֵי וּס"ל לְרַבִּינוּ כֵּן דְלֹאֲחֲרִים אֲתִי הַגְּזָרָה שְׁוִה דְתוֹעֵבָה תּוֹעֵבָה לְגַלוֹת לָנוּ דְאִין הַפְתוּב מְדַבֵּר אֱלָא בְּפְסוּהַמ"ק אֲבָל שְׁאָר אִיסוּרִין לֹא נֶאֱסְרוּ מְזָה הַקְרָא דְל"ת כ"ת דֹּא"נ בְּשְׁאָר אִיסוּרִים נְמִי נוֹכַל לְמִילָף מְקַרָּא זֶה ל"ל הַג"ש הָא לֹא גָרַע פְּסוּהַמ"ק מְשַׁאָר אִיסוּרִים שְׁנֹאָסְרוּ מְכָל שְׁתַּעֲבַתִּי הִיכָא שְׁפָסְלוּ כְּמוֹ שְׁמְפָרְשׁ רַבִּינוּ אֱלָא וּדְאִי דְהַג"ש מְגַלִּי לָנוּ דְאִינוּ מְדַבֵּר אֱלָא בְּפְסוּהַמ"ק בְּלִבָּד וְלֹא ס"ל לְאֲחֲרִים כְּרַב אֲשִׁי דְאָמַר בְּמַס' חוֹלִין (דָּף קטו) דְמְקַרָּא דְל"ת כ"ת אֲתִי גַם לְאֲסוּרָה בְּב"ת בְּאֲכִילָה וּבִהֲנָאָה אֱלָא לְפִינֵן בְּב"ת מַג' לֹא תְבַשֵּׁל אוֹ מְשַׁאָר לִימוּדִים וְזֶהוּ מְפִי הַשְּׁמוּעָה דְכַתֵּב רַבִּינוּ דְהַג"ש זֹאתִי לְאֲשַׁמוּעִינֵן דְלֹא הָוִי לָאו זֶה כְּמוֹ לָאו דְכָל שְׁבִכְלָלוֹת דְּהָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת אֱלָא בָּא לְגַלוֹת דְּהָוִי לָאו בַפ"ע לְפְסוּהַמ"ק דֹּא"נ דְּהָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת ל"ל הַג"ש לְפָרוֹט פְּסוּהַמ"ק הִלָּא נוֹכַל לְלַמּוֹד מְכָל אִיסוּרִין פְּסוּהַמ"ק אֲמַנָּם א"נ כֵּן אֲזִי יִהְיֶה לָאו שְׁבִכְלָלוֹת וּמְגַלִּי הַג"ש דְּהָוִי לָאו בַפ"ע וְזֶהוּ רַק לְאֲחֲרִים דְּמְפָרְשִׁי כֵּן וּא"כ נִיחָא דְהֵתֵם בְּמַס' מַכּוֹת קָאִי פֶל זֶה הַסְּוִיָּא אֲלִיבָא דְר"ש וְקִי"ל דְסִתָּם סִפְרֵי חוֹלֵק שֵׁם עַל אַחֲרִים דְאֹמְרֵן לְצוּרָם אֲזַן בְּכוֹר כו' וּמְשַׁמְעַ דְּהֵה"ד לְכָל שְׁאָר אִיסוּרִים שְׁעֲשֵׂה אֲסוּרִין מְקַרָּא זֶה וְאֲחֲרִים בָּאוּ לְפָלוֹג דְרַק עַל פְּסוּהַמ"ק הַפְתוּב מְדַבֵּר וּא"כ לְר"ש הָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת וּמְשַׁה"כ לֹא מְקַשָּׁה הַגַּמ' שֵׁם בְּמַכּוֹת וְלִילְקִי נְמִי מְשׁוּם זֶה דְּהָוִי לָאו שְׁבִכְלָלוֹת כְּמִבְּוֹאָר: וּנ"ל לֹמַר דְּמְזָה הַכְרִיחַ רַבִּינוּ לְפָסוּק פְּאֲחֲרִים הִכָּא דֹּא"מ אֱלָא בְּפְסוּהַמ"ק מְזָה דְּהִנֵּה הַכּו"פ בְּסִי' פ"ז הַקְשָׁה עַל הָא דְלִילְקִי בְּמַס' ע"ז (דָּף כַּט ע"ב)

לאסור זיין נסד מקרא דישתו זיין נסיכם ות"ע מקרא דויאכלו זבחי מתים ות"ל דהנה
בכלל הלאו דלא תאכל כל תועבה ואין לה תועבה גדולה יותר מזה ונהנה הלאו בגופיה
ור"ל דרק רב אשי ס"ל זה וסת"מ דגמ' חולק ונהניח בצ"ע.

ולפ"ד רבינו נחא דהגמ' הקא ס"ל נמי פאחרים דאתי הג"ש לגלות דאינו מדבר רק
בפסוהמ"ק ולא בשאר איסורין ולא גזע על זיין נסד ות"ע ופוסק רבינו פסתמא דגמ'. אף
זה יש לדחות דהנה הכ"מ כתב לעיל בפ"א מה' מ"א בשם הרמב"ן דלהכי לקי על הנהנה
מן זיין נסד וח"ע מקרא דפן תכרות ברית כו' ואכלת מזבח וזיין מה שמבאר הלח"מ
שם דאחרי דילפינו מישתו זיין נסיכם ויאכלו זבחי מתים ילפינו למלקות מקראי דלא
תבוא ולא ידבק מאומה כו' וכמו שבארנו לעיל בפ"ז מה' עפ"ם וא"כ א"ל דאי ילפינו
לאיסור רק מל"ת כ"ת הנה לאו שבכללות ולא לקי ומייתי לאיסור מהני קראי ואחרי כן
נוכל למילף על מלקות משם דהביאו הכ"מ והלח"מ: ונהנה עוד יש לכאורה להביא ראיה
לזה דאמרינו פאחרים מהא דאיתא במס' פסחים (דף כב ע"א) ור' מאיר אותו אתה
משליף לכלב וא"א משליף תוב"ע ור"מ תובע"ז לאו דאורייתא והקשה בגהש"ס שם
דנאסר תובע"ז מקרא דלא תאכל כל תועבה לפי דמפרשי התוס' שם דשחיתת חולין
בעזרה לכ"ע דאורייתא וא"כ נאסור באכילה ובהנאה ונהניח בצ"ע.

וא"כ א"ל דגם הקא ס"ל פאחרים דלא אתי רק על פסוהמ"ק ולא גזע איסורין אחרים
פדברי רבינו זה. אף יש לדחות פן דהנה במס' ע"ז (דף סו ע"א) אומר ר' יהודה משום
ר' מאיר מנין לכל איסורין שמצטרפין ת"ל לא תאכל כ"ת כל שתעבתי לה הרי הוא בכל
תאכל וכתבו התוס' שם אפילו למ"ד לאו שבכללות אין לוקין עליו ה"מ פגון עליו
ולולבין דנפ"ל כו' אבל היכא שהאיסור מפורש פל אחד לבדו פגון בכל איסורי דעלמא
אי מרבינו מהקא שמצטרפין לא הנה לאו שבכללות עכ"ל.

וא"כ א"ל דר' מאיר ור' יהודה הא תרנוייהו ס"ל דעל איסור חדש פמו חולין בעזרה לא
ילפינו לאסור באכילה ובהנאה מקרא דל"ת כ"ת ורק איסורין המפורשין ללמוד
שיצטרפו זע"ז ילפינו שפיר מקרא דל"ת כ"ת ולהכי לא הוי לאו שבכללות וא"כ התם
בפסחים דקאי אליבא דר"מ ור"י לדידהו דאמרי תרנוייהו דע"ז דאתי לזה דמצטרפין
לא נוכל לידע על חולין בעזרה כמבואר.

ונה צריך לומר דהאי אחרים בספרי לאו ר' מאיר היא פמו בש"ד דהא ר"מ דרש ל"ת
על שמצטרפין זע"ז ולא על פסוהמ"ק ועפ"ז דדברי ר' מאיר בארתי דברי התוספתא
פ"ג דמכות מעשר שני ובהכורים מצטרפין חוץ לחומה דברי ר' מאיר וחכ"א אין
מצטרפין והוא דר"מ לטעמיה דיליף מקרא דל"ת כ"ת דכל איסורין מצטרפין וה"נ זה
שפיר מצטרף ונחכמים ס"ל דאינו מצטרפין רק תרומה חלה ובכורים משום דכולהו אקרי
תרומה פדאיתא במס' מעילה (דף טו) אבל מעשר שני עם בכורים לא מצטרפי כמבואר:
אף יש לומר דזהו מקורו של רבינו לפסוק בזה פאחרים דהקשה הכו"פ בס' פ"ז שם
ל"ל הג' לא תבשל וחד לאיסור הנאה הא על הנאה בלא זה גם אי ילפינו מלא תבשל לא
לקי לרבינו כמבואר בה' יסוה"ת במשל"מ שם וא"כ גיליף מלא תאכל כ"ת על איסור
הנאה פנין דקיי"ל כר"א דלא תאכלו איסור הנאה משמע ונדחק הרבה בזה וא"ל דמשה"כ
ס"ל לרבינו דמ"ד דילפינו מג' לא תבשל ש"מ דס"ל פאחרים דהג"ש מגלי לנו דאין

הפתוב מדבר אלא בפסוהמ"ק פמבואר וצריך לומר ג"כ מה שמסיק רבינו בה' ה' וכן קדשים שהוטל בהם מום אי אכל פזית מהם לוקה עד שינלד מום אחר ס"ל לרבינו ע"כ דגם זה נכלל בכלל פסוהמ"ק מה שפוסל בהטלת מום וא"ל דס"ל דאחרים לא פליגי על דברי הספרי תחילה דאומר על מנין לצורם און בכור דס"ל דגם זה הוא בכלל פסוהמ"ק ורק באו אחרים לבאר דאינו אוסר מל"ת כ"ת רק פסוהמ"ק והה"ד צורם און אכל ממעטינו שאר איסורים שאינו פסוהמ"ק ורבינו ס"ל פותיה פמבואר: והנה אגב נ"ל לבאר הדקדוק מה שראיתי דבכולהו ל"ח פתיב לשון רבים לא תאכלו והכא פתיב לשון יחיד לא תאכל כ"ח ויבואר פן דלר' יהודה משום ר' מאיר דאתי על איסורין שמצטרפין זע"ז ניחא פן דכל איסורין דכתיב בתורה פמו איסור של נבילה וטמאה איזי קאי גם על רבים ואם עשרה אכלו נבילה וכל אחד אכל פזית חייב כל אחד אבל הכא אמרה תורה לענן צירוף דאם אכל חצי זית של איסור חלב וחצי זית של איסור דם דמצטרף לכזית שלם לאיסור ולהכי אומר לא תאכל על היחיד דאם יצטרף ויהיה פזית ביחד איזי חייב האוכלו מלקות וקאי על היחיד ולהכי אומר בלשון יחיד זהו להני תנאי ולהאי מ"ד דיליף על צורם און בכור נמי ניחא דכל איסורין דהוא איסור דנעשה ממילא אומר לכולם דאיסורין לאכול אבל הכא קאי למי שעשה האיסור ביזים שצורם און הבכור וגורם שאסור הוא ובא לו אזהרה דבגרמתו נעשה האיסור ולהכי נמי גבי בב"ח פתיב קרא לא תבשל לשון יחיד גם על אכילה והנאה דנעשה נמי האיסור בגרמתו שמבשל הוא הבב"ח פמבואר ודוק: הלכה יז אבל אדם טהור שאכל פזית מקדשים שנטמאו לוקה עכ"ל.

והנה פאן פתב רבינו סתם אדם טהור שאכל פזית מקדשים סתם קדשים ולא חילק בין בשר לאימורין ולקמן בה' י"ת פתב רבינו טמא שאכל אימורין חייב פרת והתם מפרש רבינו בהדיא על אימורין.

וקשה לי דבמס' פסחים (דף פד ע"ב) אמרינו והבשר אשר יגע דרישא ל"ל לרבות עצים ולבונה והבשר כל טהור כו' דסיפא ל"ל לרבות אימורין אימורין מהתם נפקא דתניא אשר לה' לרבות האימורין התם טומאת הגוף בכרת הכא טומאת בשר בלאו ע"כ.

אלמא דבין על טומאת בשר ובין על טומאת הגוף צריכא חרי קראי לרבות על אימורין ורבינו לא הביא רק על טומאת הגוף על אימורין ועל טומאת בשר לא הביא בהדיא דאף על אימורין חייב ורק אומר סתם פזית מקדשים דמצי מיירי בבשר ולא באימורין והצל"ח ז"ל בפסחים עמד ע"ז אף מה שמתרץ שם אינו מיושב דמתרץ והוכיח דלדין אינו מיותר הקרא של והבשר אשר מרבינו אימורין על טומאת בשר ולהכי לא הביא זה דאפתי קשה מנ"ל לרבינו דחייב על טומאת בשר באימורין פינו דלית לנו קרא יתירא לזה והקרא הא פתב הצל"ח ז"ל דרבינו מוקים ליה על עצים ולבונה דחייב בטומאה ולומר דרבינו יסבור דבטומאת בשר באימורין פטור לא מ"ל.

וע"כ נ"ל לתרץ פן ובנה תתיישב נמי הסוגיא במס' חולין (דף לו ע"ב) אומר שם ואלא מסיפא והבשר לרבות עצים כו' ופירש רש"י שם והבשר כל טהור דסיפא אתיא על עצים ולבונה לרבות נמצא דשתי הסוגיות סותרות זא"ז דבפסחים אמרינו דמרבינו עצים ולבונה מקרא דוהבשר דרישא והבשר כל טהור דסיפא אתאן על אימורין ולפי הסוגיא דחולין שם אתיא עצים ולבונה מהבשר דסיפא והקשו ע"ז המפרשים: ונ"ל לומר פן

דהנה הסוגיא דמס' חולין שם קאי אליבא דאבני דמשני התם לרב יוסף ולר"ז עשהו כהקשר מום מדרבנן וא"ל ר"י לר"ל ומשני ליה אבני אטו ר"ל לתלות כו' מפלל דר"ל ס"ל חיבת הקודש דאורייתא מנ"ל וזהו אליבא דאבני דמתרין דר"ל קמ"ל לשורף אלמא דהוא מדאורייתא וקאמר מנ"ל מהכא והבשר לרבות עצים ולבונה ולאבני יהיה ניקא הפל שפיר דהנההתם במס' פסחים אמר והבשר אשר יגע ל"ל ופירש רש"י השתא דאמרת קרא לאו לגופיה אלא לאם אין ענין תינח הקרא דלא יאכל והבשר ל"ל ומשני לרבות עצים ולבונה כו' נמצא דהקושניא שם הוא רק אליבא דר"פ שם דאמר דהקרא דלא יאכל מיותר ואתי לאשמועין ללמד על כל איסורין שבתורה דאסור בהנאה כמו שאמר שם ומקשה א"כ קרא דוהבשר ל"ל אבל אבני פליג שם על ר"פ וס"ל דמקרא דכל חטאת באש תשרף ילפינו וא"כ גם הקרא דלא יאכל ס"ל נמי דאתי דוקא לגופיה ולא ללמד באם אין ענין וא"כ הקרא דוהבשר נמי לא קשה ל"ל אלא אתא לגופיה כמו כל הקרא דמסיק שם ולא אתי לרבות עצים ולבונה וא"כ מרבינו עצים ולבונה מהבשר כל טהור דסיפא וא"כ החם בחולין דקאי אליבא דאבני מסיק לה על עצים ולבונה מקרא דוהבשר בסיפא ורבינו ז"ל נמי בהל' י"ב מביא דהאוכל לבונה לוקה דנה שפיר ידעינו מקרא זה דנהו בכלל בשר לענין טומאה ואע"פ שקרא זה לא הוי רק לאו הבא מפלל עשה והבשר כל טהור יאכל מ"מ הקרא אתי לאשמועין דעצים ולבונה הנה בכלל בשר וא"כ נדאי לקי על טומאתו כמו בשר דכתיב ביה לאו וצריך לבאר אפתי מנ"ל לרבות על איסורין דלקי.

ונ"ל לומר דלאבני וכן לדין קרא יתירא לזה לרבות דלקי על טומאתו כבשר. דהנה התוס' פתבו במס' פסחים ד"ה לרבות האיסורין דסד"א אין חייבין עליהם משום טומאה הואיל ואינו ניתרין ודרשינו במנחות כו' מיהו קשה דבמעילה פ' חטאת העוף דריש התם מאשר יקרב בכל הקדשים הכתוב מדבר ויליף התם איסורין וכל שאין ניתר לטהורים ורש"י ז"ל תירץ דאצטריך לרבוני דסד"א דלא יבוא איסור טומאה ויחול על איסור חלב עכ"ל.

ובמס' מנחות (דף פה ע"ב) פתבו התוס' בד"ה ת"ל אבל קשה אהיה דכריתות דבספ"ב דמעילה דריש איסורין מאשר יקרב אל הקדשים דבר שאין לו מתירין משקדש בכלי וי"ל דהתם לא מיירי אלא בעולה ושאר קדשים אבל שלמים לא הייתי מרבה פיון דיוצא מן הפלל עכ"ל: והנה הקא לא מתרצים כמו שמתרצים בפסחים בשם הר"ש משום אין אחז"א צריך הקרא דאשר לרבות איסורין ונ"ל לומר כן דלפי תירוץ של הר"ש דלהכי צריך לרבות איסורין משום דה"א אין איסור חל על איסור שפיר בעי קרא על טומאת בשר בלחוד ולא ידעינו מאשר דיש לנו יתורא על טומאת הגוף דה"א כן טומאת הגוף נהי דלא הוי רק איסור כולל מגו דנאסר בשאר בשר פיון דנטמא הוי כולל נמי על האיסורין וכמו דאמרינו במס' תולין (דף קא) דזה מקרי איסור כולל טומאת הגוף על קדשים עי"ש מ"מ הא טומאת הגוף ה"ל נמי בכרת כמו תלב וה"ל תמור על תמור באיסור כולל ושפיר חזיל אבל טומאת בשר לא ידעינו מקרא זה דנהי דטומאת בשר הנה איסור מוסף מגו דאיתוסף איסורא לגבוה וכמו דאמרינו במס' פרייתות (דף יג ע"א) ה"ל נותר מגו דאיתוסף איסורא לגבוה וכן פתבו התוס' במס' חולין (דף ל ע"א) ד"ה

קדשים וא"ת ונימא מגו דאיתוסף איסורא לגבוה וכן פתבו שם התוס' (דף קא) ד"ה מ"ת ע"ש.

מ"מ ה"א היכא חל איסור מוסיף ואף גיש לנו לימוד ע"ז ממקום אחר דתל רק היכא שישני איסורין שוין אבל טומאת בשור דהוי קל על חמור איסור לאו על חלב לא ידעינן דתל על איסור פרת וגלי קרא הקא דחגיל איסור מוסיף אף דה"ל קל על חמור ונלא ידעינן מטומאת הגוף דהתם שני האיסורין שוין פמבואר: אבל א"נ דהטעם הוא דנימא דבעי קרא על טומאת אימורין הוא משום דה"א דכינו דאין ניתר לטהורין לא חגיל ע"ז האיסור וגלי קרא דאין ניתר לטהורין מ"מ חגיל ודאי שנה לנו איסור קל לאיסור חמור דבתרנוניהו שוין לאיסור בטומאה פינו דלא בעי ניתר לטהורין וכינו דלאו משום קולא וחומרא קא אתינו שוין לנו בין טומאת הגוף לטומאת בשור ואעפ"י שנהו דבר ברור מצד הסברא נ"ל להביא ראיה לזה מהא דאיתא במס' זבחים (דף לו ע"ב) דהאוכל פסח שלא הוצלה וחלת שלא הורמה בטומאה חגיב ומייתי ראיה מקרא דאשר דמרבין על אימורין ודחי התם חזי לגבוה הקא אף לגבוה לא חזי ומ"מ פוסק רבינו ז"ל פאן בה' י"ח דהאוכל אותן בטומאה חגיב וכתב הכ"מ דאף דדחי התם הראיה מהאימורין מ"מ פן נשאר לפי האמת דחגיב אף בהתם על טומאה ומ"מ לא מצינו החם חילוק בין טומאת בשור לטומאת הגוף דכינו דלא משום איסור חל על איסור קאתינו עלה אין חילוק בדבר וע"כ גם רבינו בזה לא חילק ונכלל במה שאמר האוכל מקדשים שנטמאו כמו דכילל אימורין בזה: ועתה נבאר פן הנה גם לפי תירוץ הר"ש דהטעם דבעי רבוי על אימורין הוא משום דאין איסור חל על איסור מ"מ גם ע"ז לכאורה קשה דנהי דנהו קל על חמור איסור טומאת בשור דהוי בלאו על חלב דהוא בכרת מ"מ הא אמרינן בכריתות (דף כג ע"ב) ובקדשים שמעינן ליה דהאיסור קל תל על חמור דתניא פל חלב לרבות אימורי ק"ק למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חגיל על חלב דהוא איסור פרת ש"מ דבקדשים גלי קרא וא"כ גם הקא פינו דבקדשים הנה נימא דגלי קרא דחגיל אף איסור קל על חמור כמו התם גבי מעילה מ"מ זה לא קשיא דהנה לכאורה משם אין ראיה דא"ח על איסור בקדשים פינו דקיי"ל כמו שכתב רבינו לקמן בפ"א מה' מעילה ה' ב' דשיעור מעילה באכילת קדשים הוא בפרוטה וכתב שם המשל"מ ד"ה האוכל באה"ד כו' ואם אכל פחות מפזית ויש שנה פרוטה חגיב משום מעילה אלמא דעל איסור מעילה הוא חגיב בפחות מפזית אי איכא ש"פ ושיעור אכילת חלב הוא בכזית וא"כ נוכל לומר דכל חלב מרבי בגוונא דהוי ש"פ אבל הוי פחות מפזית נמצא דעל איסור מעילה הנה השיעור שלם ואיסור חלב הנה חצי שיעור ועל ח"ש קיי"ל דחל איסור כמו שכתבו התוס' במס' שבועות (דף כג) ד"ה במפרש ובדברי רבינו לעיל בפ"ה מה' שבועות וכמו שבארנו לעיל בכ"ד וא"כ מהיכן ידעינן דאחע"א בקדשים דילמא מיירי בכה"ג וצ"ל דהתם קאי הסוגיא אליבא דר"ש ור"ש הא ס"ל פל שנהו למלקות ולא בעי שיעור וא"כ ודאי לאו דיקוי הוא לדידיה דילמא מיירי בח"ש חצי זית חלב וא"כ מוכרת דבקדשים איסור תל ע"א אף בקל על חמור אבל לדין אין ראיה על קדשים וא"כ לא נדחה דברי הר"ש ז"ל ועפ"ז נדחה נמי דברי הש"א בסי' ע"ו שכתב להקשות על זה הסוגיא דשבועות (דף כד) דמקשה לרבא מהמשנה דיש אוכל כו' וא"א משפחת ליה חמץ פגון שאמר שבועה שלא אוכל תמרים וחלב כו' ומאי קושיא דילמא לית ליה להאי תנא איסור פולל וקא דמחגיב

ליה משום טְנוּמָאָה ע"י כּוֹלֵל מְשׁוּם דס"ל כר"ש דְּמַסִּיק שָׁם כּו' דאע"ג דְּלִית ליה א"ח על אִיסוּר מ"מ בְּקַדְשִׁים גְּלִי רַחֲמָנָא דַּתְנִיָּא אֲשֶׁר לַה' לְרַבּוֹת הָאִיסוּרִין כּו' ולפ"ז לא קָשָׁה דְּזַהוּ רַק לר"ש אֲמַרִּינּוּ דְּגְלִי רַחֲמָנָא בְּקַדְשִׁים מְשׁוּם דְּלִיתָא לְדִידְהָ תְּצִי שְׂעִינְוֹר אֲבָל לְדִידֵן דְּקִי"ל דְּשְׂעִינְוֹר הוּא בְּכַזִּיבָא וּא"כ אִין רְאִיָּה דְּבְּקַדְשִׁים גְּלִי רַחֲמָנָא וּא"כ יִשׁ רְאִיָּה דְּהֵנִי תְּנַאי ס"ל אִיסוּר חַע"א מְדַמְחִיב מְשׁוּם טְנוּמָאָה פְּמִבְּנָאָר: אַךְ לְכַאוּרָה יִשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז דְּנוֹכַל לִידַע דְּאִיסוּר תַּל עַל אִיסוּר אַף בְּאִיסוּר קַל הֵכָא מְהָא דְּאִיתָא בְּמַס' חוּלִין בְּכ"ד דְּהַתוּרָה אֲמַרָה יְבִנָּא אִיסוּר גְּבִילָה וְאִיסוּר טְרִיפָה וְיַחּוּל עַל אִיסוּר תַּלֵּב מְקַרָּא דְּכָל חֵלֵב גְּבִילָה וְטְרִיפָה כּו' לֹא תֵאָכְלוּהוּ וְהָא הֵתָם נְמִי הֵנָּה אִיסוּר קַל עַל אִיסוּר חֲמוּר אִיסוּר גְּבִילָה וְטְרִיפָה דְּהוּא בְּלָאוּ עַל חֵלֵב דְּהוּא בְּכַרְתָּ ה"נ נִימָא נִימָא אִיסוּר טְנוּמָאָת בְּשׂוּר וְיַחּוּל עַל חֵלֵב דַּע"ז דְּחַל עַל אִיסוּר עוֹלִין לֹא בְּעֵי קַרָּא לְלַמַּד דְּהָא עוֹלִין לֹא הֵנָּה רַק בְּלָאוּ בְּעֵלְמָא דְּזוּרוֹת הוּא אֲעָלָם כְּמוֹ דְּאֲמַרִּינּוּ שָׁם בְּמַס' פְּרִיתוֹת (דָּף כג ע"ב) וּבְמַס' מַפּוֹת (דָּף יז) וּא"כ הֵנִי הָאִיסוּרִין שְׁוִין וְחִייל אֲבָל לֹא בְּעֵי קַרָּא דְּחַל רַק עַל מְלַב דְּחֲמוּר בְּכַרְתָּ וְעַל חֵלֵב הָא יִשׁ לְנוּ גְּלִוִי מְלִתָּא דְּתַל דְּהָא גַּמ' לֹא מְדַחָה בְּחוּלִין (דָּף קג) דְּעַל אַמְה"ח לֹא נִדַּע דְּתַל מְקַרָּא זֶה דְּחֵלֵב גְּבִילָה וְטְרִיפָה מְשׁוּם דְּחֵלֵב הַתוּרָה מְפַלְלָה אֲעָל חִיָּה וְאַמְה"ח לֹא הַתוּרָה אֲבָל הֵכָא דְּלַעֲנִין חֵלֵב קְיָיִמִין נִימָא שְׁפִיר דְּתַל.

אָמְנָם זֶה יִשׁ לְתַרְזַן דְּהֵנָּה הַתּוֹס' פְּתַבּוּ בְּמַס' יְבָמוֹת (דָּף לג ע"ב) וּא"ת דְּאֲמַרִּינּוּ בְּמַס' חוּלִין הַתוּרָה אֲמַרָה יְבִנָּא אִיסוּר גְּבִילָה וְיַחּוּל עַל־אִיסוּר חֵלֵב וְהֵינּוּ קַל עַל חֲמוּר בְּאִיסוּר כּוֹלֵל וְאוּר"י דְּחַל קַל דְּהַתוּרָה מְפַלְלוּ אֲעָל חִיָּה וְאֵע"ג דְּגְּבִילָה נְמִי הַתוּרָה מְפַלְלוּ בְּמַלְיָקָה שְׂאֵנִי פְּהֵגִים דְּמִשְׁוֹלְחוֹן גְּבוּהָ קִזְכִּי כְּדַאֲמַר בְּחוּלִין (דָּף קכ) וְעוֹד דִּישׁ חוּמְרָא גְּבִילָה שְׁכּוֹן מִיָּהוּ מְטַמָּא וְאֵע"ג דִּישׁ חוּמְרָא בְּחֵלֵב שְׁכּוֹן פְּרַת אִין לְחוּשׁ כְּדַאֲמַר בְּחוּלִין (דָּף קא) מֵאִי חֲזִית כּו' וְהֵנָּה לְכַאוּרָה לְפִי תִּירוּצֵם דְּהַטְעָם הוּא מְשׁוּם חוּמְרָא דְּגְּבִילָה שְׁכּוֹן מְטַמָּא הָא אֲפַתִּי מַה יְהִיָּה הַתִּירוּץ עַל טְרִיפָה דְּאִינוּ מְטַמָּא מ"מ גַּם זֶה לֹא קָשָׁה דְּזַהוּ הַפְּשִׁט וְכוּנּוּת הַתּוֹס' כֵּן הוּא וְעוֹד אַף א"נ דְּגַם גְּבִילָה מְקַרִּי הַתוּרָה מְפַלְלָה אֲעָל פְּהֵגִים וְלֹא דְּחִינּוּ דְּמִשְׁוֹלְחוֹן גְּבוּהָ קִזְכִּי מ"מ הָא יִשׁ לְתַרְזַן שְׂאֵנִי גְּבִילָה דְּמְטַמָּא וּא"כ גַּם טְרִיפָה נִיחָא דְּהַתּוֹס' ס"ל פֶּאן דְּטְרִיפָה לֹא הַתוּרָה מְפַלְלָה אֲעָל פְּהֵגִים בְּמַלְיָקָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים וְעֵינִין תּוֹס' חוּלִין (דָּף פח) וּבְנִזִּיר (דָּף כט) וְהֵנָּה א"נ תִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הַתּוֹס' דְּלֵהֲכִי חִייל גְּבִילָה מְשׁוּם דְּהִיא מְטַמָּא תַּקְשָׁה הֵכָא וְדַאי דְּגַם טְנוּמָאָת בְּשׂוּר הוּא מְטַמָּא מְשַׁקִּין וּא"כ יַחּוּל הֵכָא עַל חֵלֵב אָמְנָם הָא לֹא צְרִיךְ לָזֶה וְשְׁפִיר הוּא הַתִּירוּץ הֶרְאֵשׁוֹן נִיחָא דְּגְּבִילָה לֹא הֵנִי הַתוּרָה מְפַלְלָה אֲעָל פְּהֵגִים דְּמִשְׁוֹלְחוֹן גְּבוּהָ קִזְכִּי דְּהוּא גַּמ' עֲרוּכָה בְּחוּלִין (דָּף קכ) א"כ נִיחָא שְׁפִיר דְּהָא אֲמַרִּינּוּ בְּמַס' מְנַחֹת (דָּף פה ע"א) הָא אִינוּ נוֹשֵׂא אֵלָא עֲוֹן טְנוּמָאָה שְׁהַתוּרָה מְפַלְלוּ אֲעָל צִיבוּר אֲלֵמָא דְּגַם טְנוּמָאָה מְקַרִּי הַתוּרָה מְפַלְלָה וּא"כ נִיחָא דְּטְנוּמָאָה לֹא חַל עַל חֵלֵב דְּנֵהִי דְּחֵלֵב הַתוּרָה מְפַלְלָה אֲעָל חִיָּה מ"מ גְּבִי טְנוּמָאָה הַתוּרָה מְפַלְלוּ אֲעָל צִיבוּר וְטְנוּמָאָת בְּשׂוּר הַתוּרָה אֲעָל פְּסַח דְּנִאָכַל בְּטְנוּמָאָה בֵּין טְנוּמָאָת הַגּוּף וּבֵין טְנוּמָאָת בְּשׂוּר.

אַךְ הָא יִשׁ פְּלוּגְתָּא בְּמַס' יוֹמָא (דָּף ז) אִם טְנוּמָאָה דְּחוּיָה הוּא בְּצִיבוּר אוּ הַתוּרָה בְּצִיבוּר וְלַמ"ד דְּדְּחוּיָה הִיא פֶּל מֵאִי דְּאֲפִשֶׁר לְאַהֲדוּרִי אֲטַהוּרִין מְהַדְרִינּוּ וְכוּן בְּעֵי דְּנִקָּא רִצְוִי צִיץ וּבְלֹא צִיץ אִינוּ מְרַצָּה וּא"כ לֹא דְּמִי לְחֵלֵב דְּחֵלֵב הַתוּרָה מְפַלְלוּ אֲעָל חִיָּה הַתוּרָה גְּמוּר אֲבָל טְנוּמָאָה בְּצִיבוּר בְּעֵי לְאַהֲדוּרִי אֲטַהוּרִין וּבְעֵי רִצְוִי צִיץ וְהֵנִי כְּמוֹ הֵתָם בְּמַס' חוּלִין דְּדְּחִי אִי מְלִיקָה לְפְהֵגִים דְּמִשְׁוֹלְחוֹן גְּבוּהָ קִזְכִּי וּפְרִשׁ רַש"י וְאִין לְלַמּוֹד מְזַה עַל הַדְּיוּט וְה"נ

אין ללמוד דהותר מכללה ממה שהותרה בצבור למ"ד דדחוייה פמבנאר: ונ"ל להביא ראיה לזה מהא דאיתא סוף מס' עירובין (דף קה) טמאין ובע"מ אינה מהן נכנס רחב"א אמר רב טמא נכנס דהא אשתרי בעבודת צבור ר' אלעזר אומר בע"מ נכנס דהא משתרי באכילת קדשים כו' ופוסק רבינו לעיל בפ"ז מהל' בית הבחירה ה' כ"ג טמא ובע"מ נכנס בע"מ ולא טמא שהטומאה דחוייה היא בצבור וזהו גירסת הכ"מ וכתב דלהכי פוסק כר"א נגד רב משום דרב ס"ל דטומאה הותרה בצבור ואנן קיי"ל כמ"ד דדחוייה היא בצבור ולא הותרה נמצא פיון דקיי"ל דטומאה דחוייה היא בצבור מקרי בע"מ יותר הותר מכללו דהוא הותר גמור מן טמא דהוא דחוי וא"כ ה"נ גבי טומאה לא מקרי הותר מכללו אצל חלב דהוא הותר לגמרי אצל חיה ושפיר חז"ל אף בלא קרא יתירא: ועתה נבאר במס' זבחים (דף לג) אמרינן מפלל דתרנוייהו ס"ל אבני ורבא דטומאה דחוייה היא בצבור ועיין תוס' יומא (דף ו ע"ב) ר"ה אמר ובש"א (סי' לח) נמצא דאבני ס"ל דדחוייה היא בצבור וא"כ בארנו דלא מקרי הותר מכללו אצל חלב דהותר לגמרי וא"כ נוכל ללמוד מזה דהתורה אמרה יבוא איסור נבילה וטריפה ויחול על איסור תלב וה"נ טומאה חל על חלב ורק בעי קרא דאשר לרבות אימורין על טומאת הגוף דה"א דלא אסור משום טומאה פיון דאין נותר לטהורין פסברת התוס' במס' פסחים (דף פה) וע"ז בחד קרא סני בין לטומאת הגוף ובין לטומאת בשר וא"צ קרא דכל טהור יאכל בשר לזה פיון דאיסור חל על איסור הקא ואי דאין נותר לטהורין ידעינן מקרא דאשר דמרבי טומאת הגוף ולהכי הקא במס' תולין דאזיל הסוגיא אליבא דאבני הקרא דאף כל טהור על עצים ולבונה דעל טומאת בשר לא צריף קרא דאחע"א בזה פיון דס"ל דדחוייה היא בצבור ואין נותר לטהורין ידעינן מטומאת הגוף כמו שבארנו אבל הסוגיא שם בפסחים ס"ל כמ"ד הותרה בצבור ולא בעי אהדורי אטהורין ולא בעי ריצוי ציץ וא"כ לפי תירוץ הר"ש משום אחע"א לא הוי ידעינן ולהכי בעי קרא על טומאת בשר דהוי איסור קל ומ"מ חז"ל על חלב וא"כ שפיר ניחא נמי דברי רבינו ז"ל דהוא פוסק לעיל בפ"ד מה' בהמ"ק דטומאה דחוייה בצבור וא"כ ודאי דחז"ל איסור טומאה על חלב ולא בעי קרא כמו הסוגיא דחולין דקרא דכל טהור אתי על עצים ולבונה ומה שאין נותר מ"מ חז"ל הוא ידעינן מזה הקרא דאשר דמרבי טומאת הגוף וכיון דמיתי דעל טומאת הגוף ל"צ ללמד על טומאת בשר ונכלל במה שאומר רבינו האוכל כזית מקדשים שנטמאו דהפל בכלל כל הקדשים בין אימורין ובין בשר קדשים פמבנאר: וניחא נמי דברי רש"י ז"ל במס' פסחים ודף לה ע"א) דאמר רב אשי שם אף אנן נמי תנינא ונהבשר לרבות עצים ולבונה כו' ופירש רש"י ז"ל ונהבשר כל טהור יאכל ו' יתירא לרבות עצים ולבונה של קודש לטומאה וקאי אדלעיל ונהבשר נמצא דרש"י ז"ל מפרש ונהבשר דסיפא כמו הסוגיא בחולין דהקרא דכל טהור אחי על עצים ולבונה ורש"י הקא מפרש ליה הו' יתירא כמו לעיל בלישנא אחרנא דתרנוייהו ווי"ן דרשי אבל מ"ט מבאר על הבשר דסיפא כמו התם בחולין ולא כמו הקא בפסחים מרישא ונהבשר אשר יגע כו' ולפ"ז ניחא דהא בפסחים (דף לד) קאי נמי אליבא דאבני דמבעי ליה אי עבדי רבנן מעלה בקדושת פה וכולהו מיתי ראיה דאף בקדושת פה עבדי רבנן מעלה ולאבני דהוא ס"ל דחוייה בצבור יליף מהבשר דסיפא כמו התם בחולין פמבנאר.

ומה שלא פתב רבינו רק לבונה ולא עצים העיר ע"ז כמו"ח הגאון ז"ל דס"ל לרבינו פדברי התוס' במס' תגיגה (דף פד ע"א) סד"ה והא שפתבו דעיקר קרא קאי רק על לבונה דהוי קצת מאכל אבל עצים דלא חזי פלל הוי אסמכתא בעלמא עיי"ש ודוק: הלכה כב זבח כו' ומביצי העוף אינו חייב פרת כו' וק"ל מ"ט השמיט רבינו ולא הביא מחלב המוקדשין אין חייבין עליהו אחר דהמשנה שם במס' זבחים (דף לה ע"א) קחשיב חלב המוקדשין ובני חורין ורבינו הביא רק מביצי תורין והשמיט חלב המוקדשין ולא ידעתי למה וצ"ע: הלכה כד קדשי עפוי"ם כו' וכן הלבונה והקטורת והעצים א"ח עליהו פרת לא משום פגול כו' ולא משום טומאת הגוף עכ"ל.

ופוסק רבינו בזה כמ"ש דס"ל בזבחים (דף מה ע"ב) דאין חייבין משום טומאה רק בדברים הנאכלין ולא בדברים שאינן נאכלין ועיין כ"מ הכא. והנה קשה לי דאמרין בזבחים (דף מו) וכן במס' שבועות (דף ז ע"א) שלש פרייתות כו' ואחת לדברים שאינן נאכלין א"ח עליהו משום טומאה לאתווי מאי לאתווי חטאת הפנימית סד"א הואיל ואר"ש פל שאינו פמזבח החיצון פשלמים א"ח עליהו משום טומאה לאתווי מאי לאתווי חטאת הפנימית סד"א הואיל ואר"ש פל שאינו פמזבח החיצון פשלמים א"ח עליהו משום טומאה לא חייבו קמ"ל.

וא"כ קשה על רבינו פנין דבזה אינו פוסק כר"ש דכל שאינו על המזבח החיצון פשלמים אין חייבין עליו משום פגול דהא פוסק בה' ח' דאפילו על פרים הנשרפין נמי חייבין עליו דלא פ"ר"ש פמבואר שם וא"כ לא צריך לזה פרת לחייב בחטאת הפנימית משום טומאה וא"כ פנין דבזה ס"ל כר"ש דדברים שאינן נאכלין אין חייבין עליו א"כ תקשה שלש פרייתות למה לי ונ"ל לישוב פן דבמס' שבועות שם מסיק אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו פתיב הכא לכל טומאתו וכתוב התם טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן טומאת מקדש אף פאן טומאת מקדש כו'.

והנה התוס' מבארים שם דלפי הסוגיא דלהכי קא יליף מזה על טומאת מקדש ולא על תרומה משום דאית ביה פרת אבל בתרומה אף דכתיב ביה נמי טומאתו מ"מ לית ביה פרת והנה תקשה על רבינו דס"ל לעיל בפ"ב מה' ביאת המקדש דמחוסר פפורים אם שימש אינו בכרת עיי"ש פה"ד ובהשגות הרמב"ד שם וא"כ הא דמחוסר פפורים נמי ילפינן במס' מכות (דף ח ע"ב) טומאתו בו לרבות מחוסרי פפורים וא"כ לדברירבינו האי קרא דטומאתו נמי לית ביה פרת דהא משמע גבי מח"פ וא"כ נוכל למילף מהך ג"ש נמי תרומה דלית ביה פרת דשנה לנו תרנוייהו אף יש לישוב דהא הכ"מ פתב לעיל שם דתלוי בפלוגתא אי מחוסר פפורים דזב פזב דמי או לא פמו דאיתא הפלוגתא במס' זבחים ובמעילה וא"נ לא פזב דמי א"ח פרת וא"כ א"ל דהתם במס' שבועות ס"ל כמ"ד פזב דמי וא"כ חייב פרת ושפיר איפא הנ"ש אבל לדידן ס"ל דלאו פזב דמי ולית ביה פרת וא"כ לא מצינו למילף דא"כ גילף נמי תרומה וע"כ ילפינן מחד מהני שלש פרייתות פמו שרוצה לומר שם בתחלה אלא דתי לכדר"א ורבינו לא צריך לזה דהא ס"ל כר"ש בזה הדברים שאינם ואתי לדידיה לזה דביאת מקדש ודוק: הלכה יט אבל פסח שלא נצלה ולחמי תודה שלא הורמה חלתן ה"ז חייב פרת משום טומאת הגוף כו'.

וְכַתֵּב הַכ"ח שֵׁם בְּזִבְחִים (דָּף לו' ע"ב) אֵימָא אר"ח כו' בְּשֵׁר פֶּסַח שְׁלֵא הוּצְלָה כו' אָמַר רַבָּא תַדַּע דְּתַנְיָא אֲשֶׁר לֵה' לְרַבּוֹת אֵימּוּרֵי ק"ק לְטוֹמְאָה וְלֹא הֵיא הֵתָם אֵימּוּרֵי ק"ק חֲזִי לְגַבוּהַ לְאַפּוֹקֵי פֶּסַח שְׁלֵא הוּצְלָה דְלֹא חֲזִי לֹא לְגַבוּהַ וְלֹא לְהַדְיוּט עכ"ל.

וְיֵשׁ לְתַמּוּהַ עַל רַבִּינוּ שְׁפוּסָק פֶּן דְּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה פִּינּוֹן דְּמִסְקִינּוֹ וְלֹא הוּא אֲדַחְיָה מֵהַלְכְּתָא כו'. וּנ"ל לִינִישׁב פֶּן דְּהֵנָּה הַתּוֹס' שֵׁם פֶּתַב וְצָרִיף לְדַקְדָּק דְּהֵכָא דְרָשִׁינּוּ אֲשֶׁר לֵה' לְרַבּוֹת אֵימּוּרֵי ק"ק לְטוֹמְאָה וְהֵתָם מוֹקְמִינּוּ לֵה' לְרַבּוֹת לֵן וְיוֹצֵא כו' וּבְמִס' מְנַחֲוֹת דָּף כה) פֶּתְבוּ לְתַרְזַן ע"ז וי"ל דְּשִׁקּוּלִין הֵם אֵימּוּרִים לֵן וְיוֹצֵא עי"ש ו"א כ דִּין זֶה שֶׁל ר"ת דְּבִשְׁר פֶּסַח וְלַחֲמֵי תוֹדָה נוֹכַל לִידַע שְׁפִיר מְלֵן וְיוֹצֵא דְהֵתָם נְמִי לֹא חֲזִי לֹא לְגַבוּהַ וְלֹא לְהַדְיוּט וְלֹא לְמִילְתִּיגָהּ וצ"ל ע"כ דְּהֵתָם דְרַבָּא לֹא מִיִּתִי רֵאזָה רַק אֵאֵימּוּרִין שְׁפִיר דְחִי וְלֹא הֵיא הֵתָם חֲזִי לְגַבוּהַ כו' אֲבָל בְּאַמַּת פֶּהֵאֵי בְרִיִּיתָא שֵׁם בְּמְנַחֲוֹת דְּמַרְבִּי אָף לֵן וְיוֹצֵא דְלֹא חֲזִי פֶלֶל שְׁפִיר יְדַעִינּוּ מְזָה אָף בְּשֵׁר פֶּסַח שְׁלֵא הוּצְלָה וְלַחֲמֵי תוֹדָה שְׁלֵא הוֹרְמָה וְדִין שֶׁל ר"ח נִשְׂאָר בְּזֶה כְּמוֹ שְׁפוּסָק רַבִּינוּ וְדוּק: פֶּרָק יט הֶלְכָה הַ מִי שִׁיִּצָּא מִירוּשָׁלַיִם וְנִזְכָּר שִׁישׁ בְּיָדוֹ בְּשֵׁר קַדֵּשׁ אוֹ עֵבֶר הַצּוֹפִים שׁוֹרְפוֹ בְּמִקּוּמוֹ וְאָף אִם יֵשׁ בּוֹ פְּזִית אוֹ יוֹתֵר מְפִזִּית חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ בִירוּשָׁלַיִם עכ"ל.

וְהֵנָּה שֵׁם בְּמִס' פֶּסְחִים מְחַוְלָקִים רַש"י וְתוֹס' דְּדַעַת רַש"י ו"ל דְּהוּא מַה"ת וְנ"ל חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לְפָנֵי הַבִּירָה כְּדָאֵמַר בְּקוֹדֵשׁ בְּאֵשׁ תִּשְׂרַף דְּבְמִקּוּם אֲכִילְתוּ תְּהֵא שְׁרִיפְתוּ וְהַתּוֹס' שֵׁם ד"ה וְשׁוֹרְפוֹ הַקֶּשֶׁה בְּשֵׁם ר"י אֵי דְאוֹרְיִיתָא הוּא מַה לִּי אֵי עֵבֶר צוֹפִים א"ל וְכַתְבוּ דְכָל עֵינְקָר הוּא מַה"ת שִׁיכּוֹל לְשׁוֹרְפוֹ בְּכָל מְקוּם שִׁירְצָה דְלֹא מַרְבִּינּוּ רַק פֶּסוּלֵי קַדְוֵי קַדְוֵים וְאֵימּוּרֵי קַדְוֵים קָלִים אֲבָל שְׂאָר קַדְוֵים שְׁנָאֲכַל לְזָרִים לֹא מַרְבִּינּוּ וּמַה שֶׁהַצְרִיכוּ חֲכָמִים לְשׁוֹרְף הֵיא דְהֵכָא לְפָנֵי הַבִּירָה הֵינּוּ גִזְרָה אִטוּ קַדְוֵי קַדְוֵים עכ"ל.

וְהֵנָּה רַבִּינוּ לֹא בִיֵּאָר דַּעַתוֹ אֵיף הוּא אִם הוּא מַה"ת כְּשִׁיטַת רַש"י אוֹ כְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּהוּא רַק מְדַרְבְּנּוּ: וּנ"ל לְהַבִּיא רֵאזָה לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּהוּא רַק מְדַרְבְּנּוּ מַהָא דְאֵימָא בִירוּשָׁלַמִי שֵׁם ספ"ג דְּפֶסְחִים ה"ח רַש"י בְּעֵי אֵי קִידֵשׁ הוּא יִשְׂרָפְנוּ בְּמִקּוּמוֹ שְׁפֶן אֲפִילוּ בִירוּשָׁלַיִם שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לְפָנֵי הַבִּירָה מְעַצִּי הַמְעַרְכָה כו' וְדַחְקוּ בְּזֶה מְפָרְשֵי הִירוּשָׁלַמִי הַק"ע וְהַפ"מ לְפָרֵשׁ אוֹתוֹ וּנ"ל לְפָרֵשׁ פֶּן דְּהֵכִי מְקַשֵּׁי פִינּוֹן דְּקִידֵשׁ הוּא וְלֹא קַדְוֵי קַדְוֵים לֹא נִיבְעֵי שְׁרִיפְתוּן בְּמִקּוּם קוֹדֵשׁ וְהֵרֵאזָה דְהֵא אֵי עֵבֶר צוֹפִים שׁוֹרְפוֹ בְּמִקּוּמוֹ וְה"ל הַדִּין פֶּן אָף אֵי לֹא עֵבֶר צוֹפִים וּמִשְׁנֵי שְׁפֶן בִירוּשָׁלַיִם אֲפִילוּ קִי"ל דְּאֵי נְטָמָא רַבּוֹ וְהַנּוֹתֵר שׁוֹרְפִין מְעַצִּי הַמְעַרְכָה וְהַה"ד אֲנִיחַ נְמִי שׁוֹרְף לְפָנֵי הַבִּירָה אֲלֵמָא דְהֵנָּה הֵכָא תַקְנַת חֲכָמִים בְּזֶה אֵי עֵבֶר צוֹפִים לְשׁוֹרְף בְּמִקּוּמוֹ וְאֵי לֹא עֵבֶר לְשׁוֹרְף לְפָנֵי הַבִּירָה דְכִינּוֹן דְּהַחֲשִׁיף בְּדַרְף דְּמִי לְאוֹרַח כְּמוֹ דְּאֵמְרִינּוּ בְּגַמ' (דָּף פב) דְּהֵכָא מִיִּירֵי בְּאַכְסִנְיָא אוֹ בְּהַחֲזִיק בְּדַרְף וּא"כ נִיחָא שְׁפִיר דְּחוֹזֵר דְּתַקְנַת חֲכָמִים הוּא פֶּן דְּבַעַה"ב וּמִי שְׁבִבִיתוּ יִשְׁרוּף כָּל קוֹדֵשׁ בִירוּשָׁלַיִם וְאוֹרַח וְהוּלָף בְּדַרְף יִשְׁרוּף לְפָנֵי הַבִּירָה וְחוֹזֵר מִשׁוּם תַקְנַת חֲכָמִים וְהוּא כְּדַעַת הַתּוֹס' דְכָל עֵינְקָר שְׁרִיפָה הֵכָא הוּא רַק מְדַרְבְּנּוּ פֶּמְבּוֹאָר וְדוּק: הֶלְכָה דְ בְּשֵׁר הַנְּמַצָּא בְּעִזְרָה כו'.

וְכַתֵּב הַמְשָׁנָה לְמִלָּה גְרַסִּינּוּ בְּפֶסְחִים וְדָף לד) אֲתַמַּר הֵיִסַח הַדַּעַת ר' יוֹחָנָן אָמַר פֶּסוּל טוֹמְאָה הוּי וְרַש"י לְאָמַר פֶּסוּל הַגּוּף הוּי וְכַעַת לֹא מְצֵאֵתִי דִין זֶה בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ וְעֵינּוּ בְּד"ר בְּד"ז וְדוּק עכ"ל.

וְכַתֵּב הַצֵּל"ח בְּפִסְחִים (דף לד) שֶׁם דְּבִינַת הַמְשַׁל"מ הוּא דְּמֵדִין זֶה דְּפוֹסֶק רַבִּינוּ מִשְׁמַע כּו' יוֹחֲנָן דְּכִינּוּן דְּאָמַר תְּעוֹבֵר צוּרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה וְאִי פְּסוּל הַגּוֹף לָמָּה לִי עֵיבוֹר צוּרָה וְכֵן מְפָרֵשׁ שֶׁם הַצֵּל"ח דְּבָרֵי הָעֵין מִשְׁפָּט שֶׁם בַּגְמ' שְׂצִינּוּן ע"ד זֶה פִּי"ט מֵה' פְּסוּהַמ"ק דְּכֻנְתּוֹ עַל דִּין זֶה הֵכָא אֶף הַאֲל"ת דְּחָה זֶה דְּלֹא מִיקָרֵי הֵיִסַח הַדְּעַת רַק הֵיִלֵּא שְׂיַדַע אָדָם וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ אֲבָל זֶה שְׂנַאֲבַד וְלֹא יָדַע לֹא מִיקָרֵי הֵיִסַח הַדְּעַת וּמִזֶּה נִיחָא דְּלֹא מִקְשָׁה ר"י לר"ל מִמְשַׁנָּה זֶה דְּשִׁקְלִים דְּבִשְׁר הַנְּמָצָא וְהַקְשָׁה מִהַמְשַׁנָּה דְּמִדּוֹת עכ"ל: וְהִנֵּה חִידוּשׁ זֶה שְׂחִידֵשׁ הַצֵּל"ח דְּלֹא מִיקָרֵי הֵיִסַח הַדְּעַת רַק הֵיכָא שְׂיַדַע פְּתָבוּ פֶן הַתּוֹס' בַּמַּס' חֲגִיגָה (דף כ"א ע"א) סִד"ה הָאוּגוֹן וְנ"ל שֶׁם וְהַקְשָׁה הַר"א לְפָסוּל הָאִי סָכִין בְּהֵיִסַת הַדְּעַת כּו' וְתִירֵץ הַר"י דְּלֹא שְׂיַיְדוּ הֵיִסַח הַדְּעַת לְפָסוּל רַק דּוּמִיָּא דְּהֵתָם דְּהֵיָה בְּיָדוֹ וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמְּנֻוֹ אֲבָל הֵיכָא שְׂאִין בְּיָדוֹ כְּגוֹן שְׂאֲבַד לֹא שְׂיַיְדוּ הֵכָא הֵיִסַח הַדְּעַת לְפָסוּל וְהִבִּיא הַר"א סַעַד לְדְבָרָיו מִפ"ז דְּשִׁקְלִים דְּאָמַר הֵתָם נִמְצָא בְּעִזְרָה אֵיבָרִים עוֹלוֹת חֲתִיכוֹת חֲטָאֵת וּמִשְׁמַע שְׂעוּלָה נִקְרְבַת וְחֲטָאֵת תֵּאֲכַל וְלֹא מִיפְסָלָה בְּהֵיִסַח הַדְּעַת עכ"ל.

וְהוּא מְפָרֵשׁ כְּדְבָרֵי הַצֵּל"ח ו"ל. אֲמַנָּם ע"ד הַתּוֹס' הָאֵלֶּה תְּמָה הַגָּאוֹן רַעֲק"א בַּגַּהֲש"ס דְּהֵאִי מְשַׁנָּה דְּשִׁקְלִים אֵיחָא מְפָרֵשׁ פֶּן חֲתִיכוֹת כּו' זֶה וְזֶה תְּעוֹבֵר צוּרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרִפָה וְהוּא הַהִיפּוּף מִמָּה שְׂכָתְבוּ בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' מִדְּבָרֵי הַמְשַׁנָּה.

אֲמַנָּם נ"ל לִיֵּשֵׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' פֶּן דְּהִנֵּה בִירוּשְׁלַמִי שֶׁם אֵיחָא ר"ל בְּשֵׁם ר"ה הֵיִסַח הַדְּעַת טְעוֹן עֵיבוֹר צוּרָה אַר"י וְיָאוֹת לְאֹכְלוֹ אֵין אַתָּה יָכוֹל שְׂמָא נְתַקְלָקְלָה צוּרְתוֹ לְפּוּם פֶּן צָרִיף מִימָר תְּעוֹבֵר צוּרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרִפָה וּפְיָרֵשׁ הַק"ע שֶׁם דְּר"י ס"ל הֵיִסַח הַדְּעַת לֹא בְּעֵי עֵיבוֹר צוּרָה וְהַמְשַׁנָּה דְּבָעֵי עֵיבוֹר צוּרָה הוּא שְׂמָא נְתַקְלָקְלָה צוּרְתוֹ נִמְצָא דְּהִירוּשְׁלַמִי מְבָאָר הֵכָא דְּלֹא הָוִי מְשׁוּם הֵיִסַח הַדְּעַת דְּאִי מְשׁוּם הֵיִסַח הַדְּעַת לֹא בְּעֵי עֵיבוֹר צוּרָה וּמִדְּבָעֵי ע"צ ש"מ דְּלֹא נִפְסַל מְשׁוּם הֵיִסַח הַדְּעַת וּמְשַׁנָּי הֵיִסַח הַדְּעַת מְצִי אֶף לְאֹכְלוֹ וְכֵן מִדְּחֻזִּינּוּן בַּגְמ' דְּפִסְחִים דְּמִקְשָׁה מִהַמְשַׁנָּה דְּמִדּוֹת וְלֹא מִהַמְשַׁנָּה דְּשִׁקְלִים ש"מ דְּהֵכָא לֹא הָוִי הֵיִסַת הַדְּעַת וְהוּא מְשׁוּם סְבֵרַת הַתּוֹס' דְּכִינּוּן דְּלֹא הָוִה בְּיָדוֹ וְאֲבַד לֹא מִיקָרֵי הֵיִסַח הַדְּעַת וְרַק הֵיכָא שְׂהֵיָה בְּיָדוֹ וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְזִהוּ פִירוּשׁ הַתּוֹס' דְּמִשְׁמַע דְּמִטְעִין עֵיבוֹר צוּרָה דְּהוּא לֹא מְשׁוּם הֵיִסַח הַדְּעַת וְאִם יָדַע שְׂהִיּוּם נִאֲבָדוּ וְלֹא נְתַקְלָקְלָה צוּרְתוֹ שְׂרִינּוּ אֶף לְאֹכְלוֹ ש"מ דְּבִזָּה לֵיכָא הֵיִסַח הַדְּעַת כְּמִבּוֹאָר: וּמָה שְׂכָתְבַת שֶׁם הַק"ע הַטְעַם (דְּלֹא הָוִה הֵיִסַח הַדְּעַת מְשׁוּם דְּבְעִזְרָה לֹא מִיפְסָל בְּהֵיִסַח הַדְּעַת לְכַאוּרָה תִּקְשָׁה מִהַסּוּגִיָּא דְּפִסְחִים שְׂהָ דְּמֵאִי מִקְשָׁה ר"י לר"ל מְלוּל קֶטֶן שְׂהֵיָה בְּעִזְרָה וְהַקּוֹשְׁיָא הוּא שֶׁם מָה שְׂכָתוּף הַלּוּל הָוִה הֵיִסַח הַדְּעַת אַחַר שְׂיַזְרַק וּבָא בְּעִזְרָה לֵיתָא הֵיִסַת הַדְּעַת.

וְהִנֵּה יֵשׁ לִיֵּשֵׁב דְּבָרֵי הַק"ע שֶׁם פֶּן דְּמָה דְּמְפָרֵשׁ בְּעִזְרָה לֵיתָא הֵיִסַח הַדְּעַת הִינּוּ הֵיכָא שְׂנַרְאָה גְלוּי בְּאֲמָצַע הַעִזְרָה אֲבָל בְּלוּל שְׂזַרְקוּ יֵשׁ הֵיִסַת הַדְּעַת וּבִזָּה יֵשׁ לִיֵּשֵׁב קוֹשְׁיַת הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל בַּמַּס' פִּסְחִים שֶׁם עַל הַתּוֹס' שְׂכָתְבוּ דְּלֹאֲחַר שְׂזַרְקָה בְּלוּל הָוִה הֵיִסַח הַדְּעַת וְקוֹשָׁה דְּהָא טְוּמָאָה נְמִי מְבִיא לִידֵי הֵיִסַח הַדְּעַת כְּדָאֲמַר לְעֵיל גַּבִּי שְׂתִילִי תְרוּמָה וְא"כ ה"נ נִימָא לְקַמָּן דְּנִטְמָא אוּ דְנִפְסַל בַּטְב"י שְׂמִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִן הַבְּשָׂר וְהֵיִסַח הַדְּעַת פְּסוּל הַגּוֹף וְאֵמֵאִי קַתְנִי הַנּוֹרְצָה עכ"ל.

וּלפ"ד הַק"ע נִיחָא דְּרַק גַּבִּי תְרוּמָה אִי נִטְמָא הָוִי הֵיִסַח הַדְּעַת אֲבָל הֵכָא דְּנִטְמָא וּמ"מ הָוִה בְּעִזְרָה לֹא הָוִי הֵיִסַח הַדְּעַת בְּעִזְרָה וְרַק אִי הוּא מוֹשְׁלָף בְּלוּל וְאִינוּ נִרְאָה זֶה לֹא

מיקרי בעזרה והוי היסח הדעת וצ"ל מאי דאמרין ושם מאי נפסל לאו בהיסח הדעת היינו שייצא קדשים קלים שנגאכלין בכל העיר חוץ לעזרה ושם נפסל בהיסח הדעת אבל לא בעזרה אמנם לא צריך לתירוץ זה של הק"ע דהא התוס' שפיר מחלקים בתגיגה בין היכא דידע או היכא שנגאבד פמבואר: ולפ"ז הא ליתא דין זה בדברי רבינו כמו שכתבאר הצ"ח ו"ל.

ונ"ל לומר דרבינו סמך על מה שכתב לעיל בפ"ג מהל' בית הבחירה הי"ד ושני כפשים כו' וחסרון היה במערבו של פכש אמה ע"א כו' שבה נותנין פסולי חטאת העוף עד שיתעבר צורתו ויצא לבית השרפה.

והנה בפסחים שם מקשה הגמ' מהא דלול למ"ד דהיסח הדעת פסול הגוף ומשני הגמ' הא מני תנא דבר"א דס"ל דאפילו פיגול בעי עיבור צורה וא"כ רבינו דס"ל דדבר שפסולו בגופו אינו טעון עיבור צורה דלא כתנא דרבה ב"א וא"כ הכא דהוי היסח הדעת וטעון עיבור צורה ע"כ משום דפסול טומאה הוי ולהכי בעי עיבור צורה שפיר פוסק רבינו דהוא פסול טומאה כר' יוחנן ודוק: הלכה יג כל הנשרפין של הקדש אפרו מותר חוץ מדשן מזבח החיצון והפנימי ודשון המנורה עכ"ל.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל הקשה דלפי הסוגיא במס' פסחים (דף כז ע"ב) איכא מימרא של רמי ב"ח כגון דנפלה דליקה מאליה בעצי הקדש דליכא אינש דלימעול בה אז אפרו אסור ור"ש שם מוקי באותן שטעון גניזה נמצא דלפ"ד רמי ב"ח גם באפר הקדש של עצי בדה"ב היכא דלא מעל אפרו אסור וא"כ ה"ל לרבינו להביא דין זה לקמן בהל' מעילה דאפר זה אסור היכא דלא מעל כשהוסק העצים ורוצה כמו"ח ז"ל לתרץ ולומר דלפי הגירסא דסוף מס' תמורה ר"ש אומר פי תניא הוה משמע דפליג על רמב"ח ופוסק רבינו פהאי מ"ד מאיזה הוכחה וזהו דוחק: ונ"ל לענ"ד לומר איפכא דבאמת לא פליגי תרונניהו מ"ד והוכחתי לזה דלא פליגי יש להביא מהסוגיא דמנחות (דף נב) דבעי קרא דלא מועלין באפר פרה אדומה והקשו התוס' שם למ"ד דרק בתרומת הדשן מעל אבל בל"ז אפר הקדש שרי ל"ל קרא ע"ז דלא מועלין באפר פ"א ולמ"ד דמוקי הא דתניא אסור בנפל דליקה מאליה ניקח ומזה הוכחה ס"ל לרבינו דר"ש ס"ל נמי דברי רמב"ח וא"כ ניקח התם במנחות לכ"ע ומה שדחק ר"ש לומר דלא כרמב"ח הוא מפח קושיות המהרש"א דהקשה על רמב"ח דאמר לעולם אסור אכתי אי מעל אהד באפר שוב לא מעל כו' לפיכך מתרץ דהאי ברייתא דאמר לעולם אסור מיירי בזה שטעון גניזה אבל הוא מודה בדינו של רמב"ח דהיכא דלא מעל המסיק אסור.

אמנם רבינו סמך בזה על מה שכתב לקמן בפ"ב מהל' מעילה ה' ה' ותנאי ב"ד הוא שלא ימעול אדם באפר פרה עכ"ל. אלמא משמע בהדיא דבאפר יש מעילה היכא דלא מעל ולא נעשה מצותו.

ועוד יש ראיה מפורש בדברי רבינו שכתב דהיכא דלא מעל המסיק יש מעילה באפר דכתב לקמן בפ"ב מהל' מעילה הי"ג גחלת שפקעה מעל המזבח בין לפני חצות ובין לאחר חצות לא נהנין ולא מועלין אבל גחלת של חדשי בדה"ב מועלין בה והשלהבת לא נהנין ולא מועלין ע"כ.

והנה ממשמעות דברי רבינו שכתב דהיכא דלא מעל המסיק יש מעילה באפר דכתב לקמן בפ"ב מה' מעילה הי"ג גחלת שפקעה מעל המזבח בין לפני חצות ובין לאחר חצות לא נהנין ולא מועלין אבל גחלת של קדשי בדה"ב מועלין בה והשלהבת לא נהנין ולא מועלין ע"כ: והנה ממשמעות רבינו שהתחיל גחלת שפקעה וכן גחלת של קדשי בדה"ב משמע דמירי שנעשה גחלת מעצי הקדש ולא שהקדיש גחלת לבדה"ב ולפי מאי דס"ל לר' יוחנן במסכת מעילה (דף ט ע"ב) שנה גחלת לאפר ונקיט שם רק גחלת לאשמוענו דאפילו גחלת דאית ביה ממשא פי פקעה מעל גבי המזבח לא יחזור וא"כ לענו מעילה הא דמי גחלת לאפר וכיון דכתב רבינו דמועל בה ה"ד באפר היכא שלא מעל המסיק.

ומה שלא מקשה הגמ' בפסחים מן המשנה דמס' ביצה (דף לט) הגחלת של הקדש מועלין בה ומשמע דלא מירי שהקדיש גחלת לבדה"ב דהוי דומיא דסיפא דשלהבת לא נהנין ולא מועלין והתם לא הקדיש שלהבת דלית ביה ממשא וכיון דמירי דהקדיש העצים ונעשה גחלת א"כ דמא הוא לאפר ויכול להקשות ממשנה זו מ"ט מועלין ולמה הקשה מברייטא דאפר הקדש לעולם אסור: ונ"ל ליישב פן חדא די"ל דהאי סוגיא דפסחים ס"ל פרב שם במס' מעילה דמחלק בין גחלת דאית ביה ממשא לאפר דלית ביה ממשא וא"ל דבגחלת ל"א דמעל המסיק ונפיק לחולין ועיין תוס' פסחים (דף כו ע"ב) ד"ה בישלה שכתב נמי לחלק בין אפרו לנחלים.

ועוד י"ל פן דהנה מוקי לה הגמ' בעצי שלמים ואלויבא דר' יהודה וכן פתבו התוס' דהמ"ל בעצי הקדש ובמזיד כו' וא"כ תקשה לכאורה מאי מקשה מהאי ברייתא הא איכא לאוקמי בכה"ג בעצי שלמים או במזיד אליבא דר' יהודה וכן פתבו התוס' שם דהמ"ל בעצי שלמים אף ניקח דהברייתא לא מציי לאוקמי כר' יהודה דהא במשנה סוף מס' תמורה אומר הנקברין לא ישרפו והוא מטעמא דהנשרפין אפרו מותר והנקברין אסור ור' יהודה אומר שם במשנה אם רצה להחמיר ולשרוף הנקברין רשאי וחולק על ת"ק וכתב הפני יהושע במס' פסחים (דף כז ע"ב) דס"ל לר' יהודה דאף הנקברין אפרו מותר עיי"ש ובמ"א נבאר זה וא"כ לא מציי לאוקמי הברייתא כר"י דאומר פל הנשרפין אפרו מותר משמע דרק פל הנשרפין ולא הנקברין והוא דלא כר' יהודה ושפיר מקשה ומשני הברייתא חד מ"ד בשנפלה כו' וחד מ"ד בתרוה"ד אבל מן המשנה דמס' ביצה בגחלת לא מציי לאקשוויי דהמ"ל דאתא כר' יהודה ובמזיד דלא מעל ולהכי מועלין בגחלת אח"כ אי הסיק תחלה במזיד מקדשי בדה"ב ונעשה גחלת ומקשה להכי מהברייתא דלא אתא כר' יהודה כמבואר ודוק: הלכות עבודת יום הכפורים פרק א הלכה א במשל"מ ושניהם משל כה"ג ספ"ק דמס' שבועות תנא אשר לו יכול לא יביא ואם הביא פשר ת"ל שוב אשר לו הקתיב שנה עליו לעכב והכי איתא בפ"ה דמס' יומא ולא ידעתי למה השמיט רבינו עכ"ל.

וכמו"ח ז"ל תירץ עפ"י הסוגיא דמסכת זבחים (דף צח) ובמנחות (דף פג) דיליף מקרא דאשר לו ולא משל מעשר וא"כ פיון דמחז אשר לו ילפינו דלא משל ציבור ומחז ילפינו למעט אחיו הפהנים וחד לא משל מעשר א"כ ליפא קרא על עיכובא והברייתא דשבועות שם א"ל דס"ל כר' אליעזר במנחות שם דיליף למעט מעשר דלא מפסח וא"כ רבינו דפוסק כרע"ק ל"ל קרא לעיכובא ולהכי השמיט שפיר ועיין תוס' מנחות שם ד"ה פל

שיש לךחות זה ודוק: הלכה ג עבר יוה"כ הרי הראשון חוזר לעבודתו והשני עובר וכל מצות פהונה גדולה עליו אלא שאינו עובד ככה"ג ואם עבר עבודתו פשרה עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם ת"ר ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות פהונה גדולה עליו ר' יוסי אומר כו' ויש לתמונה על רבינו שהוא פוסק כר' יוסי ומזכי שטרי לבי תרי דלא שביק מלמיקט לישנא דר"מ וי"ל דלישנא דכל מצות פהונה עליו כולל שני דברים אחד שהוא עובד ככה"ג כו'.

ונ"ל לומר דדברי רבינו הוא כמו שפירש בתוספתא דיומא פ"א ר' מאיר כו' ר' יוסי אומר אע"פ שאמרו כל מצות פהונה גדולה עליו אינו פשר לא לכה"ג ולא לכהן הדיוט עכ"ל אלא ר' יוסי גופיה אומר בזה הלשון כל מצות פהונה גדולה עליו ומסיק דאינו פשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט פדברי רבינו ונקיט רבינו נמי כלשון התוספתא ודוק: פרק ב הלכה ג ועולה ומסתפג כו' וכתב המשל"מ והנה סופג זה הנוזל בגמ' ולא ראיתי אם הוא חיוב או אורחא דמלתא נקט כו'.

ונ"ל דחיוב הוא זה משום דקיי"ל אפילו ניקא או עפר כו' ה"ז חציצה ועבודתו פסולה כו' ולפ"ז יש לחוש שפא בטבילה נדבק בבשרו מעפרורית המים ניקא או עפר ומשו"ה חייב להסתפג לאחר טבילה ואף דניקא דאין לחוש לזה מ"מ הרי כתב שם רבינו בדין ז' שצריך ליהדר שלא תפנס הרוח בשעת העבודה בין בשרו לבגדו עד שיתרחק הבגד מעליו ופשיטא דלא גרע מים מרוח וא"כ צריך לספוג משום דשפא המים יהיו מבדילים בין הבגד לבשר ומשו"ה קאמר עולה ומסתפג עכ"ל.

וקשה לי ע"ז דבמס' זבחים (דף פד) אמרינן הואיל ורצפה מקדש וכלי שרת מקדש מה כלי שרת לא יקא דבר חוצץ אף רצפה לא יקא דבר חוצץ כו' ופירשו התוס' וכלי שרת פירוש בגדי פהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה כו' ובגדי פהונה קרי ליה כלי שרת עכ"ל ונמצא דמדמי חציצת רצפה לכלי שרת היינו בגדי פהונה ובחציצת רצפה אמרינן במס' פסחים (דף סה ע"ב) גבי דם דלח אינו חוצץ וא"כ גבי בגדי פהונה נמי יקיה פן דאם הנה מים דהוי דבר לח אינו חוצץ בזה ורק שם גבי רוח דהנה מופרש מהבשר חוצץ אבל מים שהוא לח ודאי לא גרע מדם ואינו חוצץ וצ"ל פהתירוי הראשון של המשל"מ דשפא ידבק אינה צורות מעפרורית המים דזה חוצץ אבל לא מים כמבואר: ועוד נ"ל להביא ראיה מהא דאיתא במס' פתובות (דף עה) תנא הוסיפו עליהן המזוהם דהוי מום פכהנים כו' ומסיק פאן בזיעה עוברת וכאן בזיעה שאינה עוברת וקשה ל"ל לאסור משום מום ת"ל דלפ"ז המשל"מ יקיה חציצה הזיעה בין בשרו לבגדו ופסול הוא לעבודה דאינו לבוש בגדי פהונה אלא ע"כ צ"ל פאן דזיעה הוא לח ואינו חוצץ כמו דם ומים ודוק: הלכה ה בכל יום ידה קצרה והיום ידה ארוכה פדי להקל על כה"ג שלא יגע כו'.

והנה שם בגמ' (דף מד ע"ב) מביא תנא בכל יום לא יקיה לה נשתיק והיום יקיה לה נשתיק דברי פן הסגן ולא מצינו חולק עליו ורבינו השמיט זה והנה רש"י ז"ל מפרש נשתיק טבעת בראשה שמשמיע קול פדי ונשמע קולו כו'.

אמנם התוס' הקשה ע"ז ומביא בשם הירושלמי הגירסא נרתיק שלא יקנה וכתב עוד הירושלמי ואינו חוצץ אר"י בר"ב קובעו פמסמר והנה מגמ' דידן לא קשה על רבינו

דאינו מביא זה דא"ל דכיון דמטיק דברי פון הסגן ובמשנה לא קחשיב זה משמע דהמשנה פליג על התוספתא אבל בירושלמי שם דכתב סתם בהגי חילוקים בכל יום כו' וכתב נרתיק וע"ז פריה ואתיא דריבר"ב לתרץ דקובעו במסמר משמע דהלכה פן ותקשה על רבינו ז"ל אמאי השמיט זה.

והנה הרא"ש ז"ל בסדר העבודה העתיק זאת ובסדר העבודה של אתה פוננת השמיט זאת וכרב בחרוז אחר נטל מחתה של זהב אדום קלה ויגדה ארנפה ולא הביא זה דנשתיק ולא דנרתיק: ונ"ל ליישב פן דרבינו ס"ל הגירסא נרתיק וא"כ מצינו בגמ' פליגי ע"ז דלקמן (נ"ד מז ע"א) אמרינו ואפילו בזמן ששניהם שוין זו חמה וזו צוננת וכן כתב רבינו לקמן בפ"ד ה"א אבל כו' ועוד שהיא תמה אינו יכול לסבול בשמאלו ש"מ דס"ל להגמ' דלא הוי לה נרתיק דאל"כ לא היה חמה ויכול ליטול בשמאל וכיון דנוטל בימין משום פחד שהיא חמה ש"מ דס"ל להגמ' דלא הוי ליה נרתיק והירושלמי דגריס זה דנרתיק א"ל דגריס בגמ' כמו שגורס רש"י ז"ל שם ואפילו בזמן ששניהם שוין אפ"ה כיון דברוב פהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו נוטל פה בשמאלו משמע דרש"י ז"ל לא גריס התירוץ זו חמה כו' ולהכי ס"ל להירושלמי פן דה"ל נרתיק ונוטל בימין משום רוב גחלים אבל רבינו דגריס זו חמה להכי השמיט הא דנרתיק כמבואר: והנה לקמן (נ"ד כב) פירש רש"י ז"ל ור' יוסי אומר חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח ומפרש אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגעי לבבו ופרש בפיו אל הבית הזה הלכה חביב הוא שולחן לכנוס לפומבי עכ"ל.

והקשה התוס' ישנים ז"ל ואין נראה דאדרבא בהא נראה דכתב חביבות טפי גבי אומות הקדמונים דכתיב וגם אל הנכרי אשר יבוא ותעשה ככל אשר יקרא אליה הנכרי אלא נראה כפיר"ת שלא הצריכן הכתוב לשליח ביוה"כ שבכל השנה היה פעמוני זהב שנשמע קול פאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא אבל ביוה"כ היה נכנס בבגדי לבן בפנים ולא היה נשמע קולו בבואו אל הקדש עכ"ל.

והנה לפירוש רש"י ז"ל לא מצי לומר פן דהא רש"י ז"ל מפרש דהנה לה נשתיק שמשמיע קיל ולא היה בשתיקה כמו שפירש הת"י. אמנם נ"ל דקושית התוס' ניחא שפיר דהנה זה גזע מה שכתבו הראשונים ז"ל שיש במרום מקבלי תפלות ופועלי תפלות ומחשבות שבלב לא ידעו ויקבלו התפלה הנאמרה בפה ולהכי גבי נכרי אזי בזמן המקדש הבלתי מאמינים ותפלתו יקבלו השלוחים והמה לא יקבלו רק מה שיבקשו בפיהם אבל מן ב"י המאמינים קבל הקב"ה בעצמו תפלתם וה' יודע מחשבות של כל אחד ולהכי אומר הכתוב פי אתה ידעת את נגעי לבבו ועשית את אשר עם לבבו וזהו שאמר חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח פירש דהוא עצמו מקבל תפלתו ולהכי עושה זה שבלבכם אבל הנכרי שאינו מאמין אינו עושה רק מה שיידעו המקבלי תפלות שפאו ע"י שליח מה שמבקשים בפיהם ודוק: פרק ד הלכה א כבר בארנו שהולכה בשמאל פוסלת כו' אבל מפני פונד המחמה כו' לפיכך נוטל המחמה בימינו וכף הקטורת בשמאלו עכ"ל.

וכתב הכ"מ ד"ה כבר כו' וק"ל כיון שהולכה בשמאל פסולה האיה הכשירו פאן מפני טעמים הללו ואפשר בשמאל לא פסלה אלא מדרבנן א"נ אע"ג דהולכה בשמאל בדם

פסולה מדאורייתא משום דא"א שלא הילוף בקטורת לא פסלה ובהכי אפשר רחמנא עכ"ל.

והנה על תירוץ הראשון של הכ"מ וגם התוי"ט מסכים לזה דשמאל הוא רק מדרבנן קשה לי טובא דאמרינן במס' מנחות (נ"ו ו ע"ב ונ"ד פה ע"א) ואימא עון שמאל שהותר מפלגה ביוה"כ וא"א דפסול שמאל הוא רק מדרבנן האיך נאמר דהקרא קאי על עין שמאל שהותר מפלגה אצל יוה"כ והא כל איסור שמאל היא מדרבנן וכן משמע מסוגיא דזבחים (נ"ד סח ע"ב) דמה"ת מפסל בשמאל וליתא תירוץ הראשון של הכ"מ ועיין תוס' ישנים ביומא (נ"ד מט ע"ב) ד"ה וכן שמאל וצ"ע: פ"ק ה הלכה א כל עבודות שעובד בבגדי לבן בפנים בהיכל צריף לעשותן עה"ס כו'.

וכתב הכ"מ ופוסק כר' יהודה לגבי ר' נתניה או משום ר"י דהוא מאריה דגמ' טפי מר"נ ואי משום דר' יוסי אמר אימתי משמע דלפרש דברי ת"ק קאתי עכ"ל. והנה כמו"ח ו"ל העיר ע"ז דהא הפלוגתא דר' יהודה ור' נתניה הוא רק בבבביתא ובבביתא אומר ר' יהודה אימתי אבל בסתם משנה לעיל שם אומר סתם כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים אחד לחבירו לא עשה ולא כלום משמע דברי ר' נתניה והכא לא אמר ר"י לפרש אף יש לומר עוד תירוץ אחר דמשמע דסתם דגמ' התם ס"ל כר"י דאמר על דברי ר"ח קטורת שחפנה לימא דלא כר"י אפ"ת כר"י משמע דסתמא דגמ' רוצה לאוקמי את דברי ר"ת אליבא דהלכתא ודוק: הלכה יח הנה טרפה פסול שצאמר יעמד תי עכ"ל.

והקשה הלח"מ ע"ז דהא בחולין (נ"ד יא) ממעטינן טרפה משום דאין הגורל קבוע אלא בדבר הראוי לשם וכדאמר שם מאי נפ"מ הא אין הגורל קבוע כו'. ומתוך המשל"מ דאצטריף להיכא דנטרף אחר הגורל וכה"ג איתא במס' יומא (נ"ד סג ע"ב) דאצטריף קרא למעט בע"מ ומחוסר זמן משעיר המשפלת ונתם בפ"ק דחולין בלא"ה פשוט דאזלינן בתר רובא כו' והאחרונים תרצו לפי מאי שכתבו התוס' במס' חולין (נ"ד קמ ע"א) בחד תירוץ דא"נ דטרפה יולדת א"כ כ"ש דחיה וא"כ שפיר גיחא דהא התם אמר רב אחא בר יעקב אתיא משעיר המשפלת כו' ור' אחא ב"י גופיה אמר במס' חולין (נ"ד נז ע"ב) הלכה טרפה יולדת ומשפחת וא"כ כש"כ דס"ל דחיה ולא מצוי למילף מקרא דיעמד חי דטרפה חיה להכי אומר מטעם דאין הגורל קבוע אבל אגון דקיי"ל דטרפה א"ח שפיר ילפינן מיצמד חי ע"כ.

ונ"ל לומר עוד אף א"נ פתירוץ השני של התוס' שם בחולין ק"מ דלא תליא חיה ביולדת וליתא תירוץ זה דראב"י מ"מ יש לומר פן דהנה הש"ף ביו"ד וסי' נח ס"ק מח) פתב בשם הפה"ש"ל דהא דטרפה אינה חיה הוא פירוש רוב טרפות אינו חייבין אבל מקעוט חייב ועיין באחרונים שם וא"כ לא מצוי למילף מקרא דיעמד תי למעט טרפה משום דאינה חיה רק אתרי שגדע דאזלינן בתר רובא ורוב אינו חייבין אבל לפי תחלת הלימוד שם בתולין דאזלינן בתר רובא ולא גדע עוד לימוד ע"ז ממקום אחר צריף למילף הכא דשעיר המשפלת א"ר משום דאין הגורל קבוע אבל לאחר שגדע דאזלינן בתר רובא משארי לימודים אזי די לנו הלימוד מקרא דיעמד חי דאף דמקעוט חייבין מ"מ אזלינן בתר רובא ואינו חייבין פמבואר: ועפ"ר מתורץ קושית התוס' במס' יומא (נ"ד סג ע"ב) ד"ה אבל בע"מ דמטא זמנא אימא לא וא"ת אפילו לא כתב בע"מ ה"א דפסיל בהו מומא דהא לא

ידעינו במאי לאוקמי מחוסר זמן ולא בהומם וחיללו על אחר דאי במחוסר זמן ממש הא אין הגורל קבוע כו' עכ"ל.

ולפ"ד רבינו דס"ל למעט טרפה מקרא של יעמד תי א"כ הנה מצי לאוקמי בטרפה שפיר צריד קרא על בע"מ וזהו אם נאמר כפי תירוץ השני של התוס' במס' חולין (דף יא ע"ב) ד"ה ודלמא דלפי תירוץ הראשון שם ס"ל לרבינא דטרפה חיה והוא מתרץ לה ביומא פגון שהומם כו' לא גזע לדידיה מיעמד תי וצ"ל תירוץ התוס' ודוק: הלכה כד חוסר אחד מהסימנים מן הקטורת או מעלה עשן חייב מיתה עליה שפיראמר ולא ימות כי בעענן כו' וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצנה לפיכך אם שנג בביאה והזיד בקטורת או שפגנס בקטרת ששלמה עם החסרה חיוב מיתה עכ"ל.

וכתב הלחם משנה בגמ' משמע דנפ"ל הא מקרא דנפסא ענו הקטורת את הפפורת ולא ימות אבל קרא דאל יבוא בכל עת אל הקודש ול"י כי בעענן כו' הך לא איירי אלא בביאה ולא בחוסר סימנים וא"כ קשה דולא ימות כי בעענן דאיתא גבי ביאה הביא גבי חוסר סימנים עכ"ל: ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה חסם (דף נג ע"א) אמרינו א"כ מה ת"ל כי בעענן אראה על הפפורת מלמד שנותן ביה מעלה עשן ומנין שנותן ביה מעלה עשן ת"ל וכסה ענו הקטורת את הפפורת הא לא נתן ביה מעלה עשן או שחוסר אחת מכל סמניה חייב מיתה ובחר פן אמר ומנין שנותן ביה מעלה עשן ת"ל וכסה קרא לקרא ומשני על עיקר כו' אין לי אלא ביוה"כ בשאר ימות השנה מנין ת"ל וכסה פאן למצנה פאן לעכב ע"כ.

נמצא דגבי יוה"כ דמירי הכא ידעינו מקרא קמא של כי בעענן אראה שמביא רבינו והקרא השני של וכסה אתא לשאר ימות השנה וכן לפי תירוץ רב אשי שם דחד למצנה וחד לעכב פתבו שם התוס' ד"ה חד דקאי נמי על שאר ימות השנה לעכב דאלו על יוה"כ גזע מקרא קמא ומקרא דחוקה דכתיב בפ'רשה ורק לרבא שם דאמר חד לאזנהרה וחד לעונש פרת ופירש"י דהקרא דנפסא הענו הוא זה עונש ואלו לא ימות דאל יבוא לאו אחרון ענו כתיב אלא אביאה ריקנית נמצא דעיקר לימוד למיתה מחוסר סימנים הוא מוכסה אמנם א"ל דרבינו ס"ל כרב אשי דהוא בתרא והוא ס"ל דחד למצנה וחד לעכב בשאר ימות השנה נמצא דידעינו מקרא קמא למיתה ביוה"כ וכן הסתמא דגמ' שם דמשני תחלה א"ל אלא ביוה"כ בשאר ימות השנה מנין ת"ל וכסה נמי ס"ל מקרא זה למיתה ושפיר פוסק פן רבינו ודוק: הלכות מעילה פ'ק א הלכה ג המקדיש עובר למזבח אמו אסורה בעבודה מד"ס כו' הקדיש אבר אחד מה"ב בין לבדה"ב ובין למזבח הרי מד"ס אסורה פולה בגו"ע כו' לפיכך אין לוקין עליה עכ"ל.

והנה השעה"מ לעיל בפ"ה מה' ערכין הי"ז הקשה מ"ט השמיט רבינו הכא ולא הביא הא דאיתא שם במס' תמורה (דף ט ע"ב) בעי מציה אביי מרבא הקדיש עורה מהו בעבודה ונשאר בבעיא דלא אפשטא שם והניח בצ"ע.

ונ"ל לומר דלפי מאי שכתב השעה"מ בעצמו שם בפ"ה הי"א שדעת רבינו שכתב בפ"ט"ו מה' מעה"ק דאי הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו פשטה קדושה בכללה הוא אי הקדיש דבר שעושה אותה טרפה וכמו שכתב שם בה' ערכין ודבר שעושה טרפה מקרי דבר שהנשמה תלויה בו ע"ש א"כ ניחא שפיר דהכא הבעיא בתמורה הוא רק לרבא

לשיטתו דהוא ס"ל שם לעיל דרמ דבר שְעוּשָׁה נבלה מודה ר"י אבל לא דבר שְעוּשָׁה טרפה אבל לדידן דפסקינו בדבר שְעוּשָׁה טרפה פְּשֻטָּה קדושה בכולה א"כ פינו דקיי"ל נישל עורה הוי גלודה וטרפה וכמו שפוסק רבינו בפ"ד מה' שחיטה וא"כ הקדיש עורה ודאי דפְּשֻטָּה קדושה בכולה דהוי דבר שְעוּשָׁה אותה טרפה ורק קמבעיא לרבא לשיטתו פמבואר: ומצאתי בגהש"ס בשיטה מקונצת שם במס' תמורה דגריס שם הקדיש אבר במעי אמן מהו בעבודה ולא גריס פלל הקדיש עורה וא"כ א"ל דגם לרבינו היה הגירסא פן ולהכי לא הביא זה ודוק: פֶּרֶק ב הֶלְכָה ו חֲטָאת בְּהֵמָה כו' וכן חטאת העוף מועלין בה משֻׁהוּקְדָּשׁוּ עַד שִׁזְרַק הַדָּם הַנּוֹה דָּמָה אִין בְּהַ מְעִילָה אֲבָל אֲסוּר לִיקְהוֹת בְּמִוְרָאָתָה כ"ע ונוצתה והנהגה בהן אחר הזאה לא מעל עכ"ל.

וכתב הכ"מ בסוף תמורה (דף לד) עולת העוף שנתמצה דמה מאורתא ונוצתה שלה יצאו מידי מעילה ואסיקנא דמ"מ אסורין בהנאה משום דהנקברין הם כדאמרין בפ"ק דיומא נבלעין במקומן וכל הנקברין אפרן אסור עכ"ל.

ולא הבנתי את דבריו ו"ל דמאי ראיה הוא משם הא התם מיירי בעולה ולהכי אסורין אפילו אחרי כן שהונה דמה דקיי"ל דה"ל נקברין ועולה מועלין בה עד שיצא לבית הדשן ולהכי מוראתה ונוצה לא הותרה אבל הכא דמיירי בחטאת העון דקיי"ל משֻׁהוּקְדָּשׁוּ דמה יצא מידי מעילה כדאיתא במעילה (דף ק שרי נמי להכי במוראתה ונוצתה וצ"ע: פֶּרֶק ג הֶלְכָה א קדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה דבר ש תורה כו'.

וכתב הכ"מ ו"ל ואיכא למידק למאי נקיט רבינו קדשי מזבח הא קדשים סתם נקיט וי"ל דרבותא נקיט קדשי מזבח וכ"ש קדשי בדה"ב ועכ"ל משום דבהאי פרקא פסק בדיני קדשי מזבח משו"ה פתת בהו עכ"ל.

והנה הבה"ז הקשה מגמ' מפנרשת דמעילה (דף טו ע"א) והא אמר עולא א"ר יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה במאי אילימא בקדשי בדה"ב לא יהא אלא דאקדיש אנשפה לבדה"ב לאו מי לית ביה מעילה אלא כו' אלמא ס"ל להגמ' בהדיא אפכא דקדשי בדה"ב אית ביה מעילה אף לאחר מיתה ע"כ.

ונ"ל ליישב דברי הכ"מ פן דהנה התוס' פתבו שם ד"ה ואפילו והקשה הר"ח א"ל מי דמי אנשפה ראיה לפדות אבל הני לאו בר פדיון הוא דלאו בר העמדה והערכה הוא וי"ל דשמא קסבר קדשי בדה"ב לא הנה בכלל העמדה והערכה א"נ מי לא עסקינו דהעמידה מחיים ולא הספיק לפדותו מחיים עד שמתו ואפ"ה קאמר עולא שיצא מידי מעילה עכ"ל.

וא"כ לפ"ז לדידן דקיי"ל דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדה"ב איתגויהו בכלל העמדה והערכה והיא דלא העמידה והעריכה מחיים ודאי אינה נפדית וא"כ אין מועלין בהן דלא דמי לאשפה פדברי התוס' וא"כ אף על קדשי בדה"ב לית בהו מעילה ד"ת אתר מיתה וא"כ ניחא דברי הכ"מ דס"ל פדברי התוס' אלו דלדידן קדשי מזבח ובה"ב שוין ואם מתו יצאו מידי מעילה פמבואר: אמנם כ"ז הוא רק לתרץ דברי הכ"מ דלא נימא דנעלם מאתו גמ' ערוכה פדברי הבה"ז אמנם בעיקר הדבר נ"ל דאינו פן דהנה על דברי התוס' אלו קשה לי דאיהו רוצים לומר דקדושת המקשן הוא רק א"נ דקדשי בדה"ב אינו בכלל העמדה והערכה אבל אי איתא בכלל העמדה והערכה אף קדשי בדה"ב אינו מועלין

לאחר מיתה וא"כ ר' יוחנן מ"ד הקא בקדשים שמתו יצאו מידי מעילה ודאי לדידיה אף קדשי מזבח וקדשי בדה"ב תרנוניהו יצאו מידי מעילה דהא ר' יוחנן ס"ל בדה"ב במס' תמורה (דף לב ע"ב) דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדה"ב לרבנן דהלכה כמותן הוא בכלל העמדה הערפהוא"כ מאי מקשה הגמ' לעיל במעילה (דף ב ע"ב) תנינא להא דעולא אר"י כו' מתו נמי תנינא הנהנה מן הסטאת מאי קושיא דאי ממתניתין ה"א דרק קדשי מזבח אבל קדשי בדה"ב אינו בכלל הו"ע ואתי ר' יוחנן לאשמועינן דאף קדשי בדה"ב הנה בכלל העמדה והערפה ואם מתו אין בהו מעילה וטובא אשמועינן.

ועוד קשה לי הא התם במעילה ודף טו) קאי אליבא דר' ינאי דאמר אין מעילה מפורשת מן התורה ור' ינאי פתבו התוס' בדה"ב במס' בכורות (דף כו ע"א) ד"ה התולש דסבר דקדשי מזבח לא הנה בכלל הו"ע ואם פן ע"כ רק קדשי בדה"ב הנה בכלל העמדה והערפה וא"כ מאי מקשה הגמ' אליבא דר' ינאי הקא הא הוא ס"ל דקדשי בדה"ב איתא בכלל העמדה והערפה א"כ לא דמי לאשפה ועל תירוץ השני הקשה השעה"מ בפ"י מהל' בכורים דתוצו דמייירי דהעמידו מחיים ולא הספיקו לפדותו מחיים עד שמתו מדברי התוס' בחולין (דף קל"א ע"א) ד"ה וזה כו' וי"ל דבשעת פדיה בעינן העמדה והערפה והביא ראיה ממסכת בכורות (דף לב ע"ב) אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל הא בעי העמדה והערפה וא"נ דמצי להעמיד בהמה מחיים ולהעריכה ולאחר שחיטה או מיתה לפדותה מאי קשה דלמא מייירי דמחיים העמיד והעריף ואחר שחיטה הפדה אלא ודאי דבעי העמדה והערפה בשעת פדיה כשיטת התוס' במס' חולין (דף קל"א) ונדחה התירוץ השני של התוס' ורק יש ליישב קושית התוס' א"נ כמו שכתב השעה"מ בפ"ז מה' בכורים דהא דבעינן העמדה והערפה הוא דוקא לכתחלה אבל אי עבר ופדה בלא העמדה והערפה מה שעשה עשוי והביא ראיות לזה דרבינו נמי ס"ל פן וכתב עוד שם דכל שעבר ונהנה מן ההקדש הנה ליה פאלו עבר ופדה ויצאו לחולין פן בלא העמדה והערפה וא"כ ניחא קושית התוס' דהא האירוף אמר קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ואי נהנה לא מעל הא אם נהנה ה"ל פאלו פדה אותם וא"כ אי נהנה מקדשי בדה"ב אף לאחר מיתה מעל בודאי דלא גרע מאשפה דכיון דמעל הוי פאלו פדה כמבואר וא"נ פן דניחא דברי הגמ' דקדשי בדה"ב אף אי מתו מעל שפיר ניחא דברי רבינו דנקט קדשי מזבח אבל בקדשי בדה"ב דלא גרע מאשפה דמעל אף לאחר מיתה כמבואר וכמו שפירש הבה"ז: והנה לכאורה קשה לי מסוגיא דמס' בכורות (דף לב ע"ב) דאמר רב אשי מנ"א ליה דכתיב והנה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל אימתי עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל הא בעי העמדה והערפה אלא ש"מ לא יגאל לא ימכר הוא ומאי קושיא לפי מה שמבואר במס' תמורה (דף ה ע"ב) דאף בדיעבד אינו פדוי מקרא דלא יגאל וא"כ א"ל פן דלהכי פתב רחמנא דומיא דתמורה דמחיים דאז אינו נגאל ואף בדיעבד אינו פדוי הא לאחר שחיטה אף דבעי העמדה והערפה מ"מ זהו רק לכתחלה אבל אי עבר ופדה פדוי ולהכי קאמר הקרא דהוא אף בדיעבד על מחיים אינו פדוי בכ"ז יש ליישב דבריו פן דלפי מאי דמבואר הסוגיא שם בתמורה דזהו דאף בדיעבד אינו פדוי מקרא דלא יגאל זהו רק לרבא דס"ל דאי עביד לא מהני אבל לאפיי דאמר מהני לא נדע מקרא דאף בדיעבד אינו פדוי ורק ילפינן מג"ש דהעברה העברה מבכור וא"כ ניחא דלא מצי למדחי פן דזהו רק לרבא אמרינן דקרא דלא יגאל אתי על

דיעבד נמי דאינו פדויי אכל לאפניי הוי ראיה מוכרחת דלא יגאל לא ימכר הוא דעל דיעבד לאחר שחיטה לא נוכל לידע מקרא דלא יגאל אלא ע"כ דלא ימכר הוא ול"מ להקשות דה"ל לומר הניחא לאפניי אכל לרבא מא"ל דהא לפי המסקנא דחי בלא זה הטעם של העמדה והערכה דהא תקשה למ"ד קדשי מזבח לא הנה בכלל העמדה והערכה ורק לפי המסקנא הוי הוכחה דלאחר שחיטה דלא אלימא למתפס פדיונו מפרויק פריק וא"כ שפיר ניחא הסוגיא אף כהשעה"מ ודוק: הלכה ג פבר בארנו כו' אכל קדשים קלים שנתפגלו אעפ"י שזנרק הדם אין מועלין באיסוריהם כו'.

וכתב הכ"מ בד"ה פבר כו' מהרי"ק ו"ל פתב שטעם רבינו משום דלא איתותב רב גידל אלא במאי דקאמר דזריקת פיגול אינה מוציאה אכל במאי דקאמר אינה מביאה הלקחא פותיה עכ"ל. ונ"ל דדעת רבינו הוא כמו שכתבו התוס' שם (דף ד ע"ב) ד"ה הפיגול וא"כ כו' אלמא משמע במסקנא דאיכא סיוע לרב גידל מהא דקאמר דזריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה בקדשים קלים אכל מהא דאין מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים ליכא סיוע וקשה מ"ש כו' ואומר מורי הר"פ דשנא ושנא דלגבי הוצאת מעילה בק"ק בעינן ראוי לאכילת אדם כו'.

וא"ל דכן ס"ל לרבינו נמי דבהאי איכא סיוע בהדה דקאמר אינה מביאה ופוסק רבינו להכי ק' דיש מבריינתא ראיה פבר גידל ודוק: פרק ד הלכה ב הקדוש אבר כו' ואם נפדה אין מועלין בפדיונו עכ"ל.

והשיג הראב"ד ו"ל ע"ז וכתב הכ"מ בשם הרי"ק לתרץ דכיון שאינו ראוי לפדיון דשמא פשטה קדושת הגוף בכלולו ואין דמים אלו דמי פדיון אלא דמים אחרים ונחלין הם עכ"ל. ולא ידעתו מה חידוש בזה הלא הטה דברי הראב"ד ו"ל בהשגות ונ"ל ואולי יאמר משום דאינו ראוי לפדיון שמא אינו ראוי לפדותם פשהוא תם וזהו דברי הרי"ק ממש וצ"ע: הלכה ט יש מעילה כו' במשל"מ שם יש כו' עוד נסתפקתי באוסר הנאתו אי איכא מעולה מי בעינן שיאמר דבר מסוים או לא עכ"ל.

ונ"ל לענ"ד להביא ראיה לזה מגמ' דנדרים (דף לה ע"א) א"ל תניתיה מקום שנוטלין שפר עליה תפול הנאה להקדש למימרא פהקדש מה הקדש יש בו מעילה אף קונמות יש בו מעילה וכתב הר"ן ו"ל דאי ל"ד להקדש ה"ל לומר יוליה הנאה לים הפלח אלא דבקונמות יש בהן מעילה פהקדש פיון דבקדש עסיק תנא תפול הנאה להקדש עכ"ל.

והנה הכא הא מיירי דאוסר הנאתו של חבירו או של המחזיר לבעל האבדה או של בעל האבדה למחזיר וא"כ א"נ דהיכא דאוסר הנאתו ליכא מעילה לא מיירי הכא פלל בהקדש דאיכא מעילה אלא נדאי אף בכה"ג דאוסר הנאתו יש בו מעילה ולהכי אמר תפול הנאה להקדש ודוק: פרק ה הלכה ה הדר במערת הקדש או בצל אילן או שוכף כו' לא מעל אכל המקדש עצים ואבנים ובהן מהן בית הדר שם מעל עכ"ל וכתב הכ"מ ואיכא למידק דהא לא חילק ר"ל בכף אלא כי היכא דלא מסתייע לרב דאמר המשפתחה לבית אסרו ומאחר שרבינו פוסק בפ"ח מה' ע"א פבר לא ה"ל לחלק בכף כו' ואפ"ה לא דחה לדרב משום דלא אשפחן מאן דפליג עליה בהדיא ואית לן למימר דטעמא משום חומרא דע"ז עכ"ל.

והנה א"כ פדברי הכ"מ האלה לחלק בין ע"ז לשאר דברים יש ליישב עפ"ז קושית התוס' במס' ע"ז (דף מו ע"ב) ד"ה ואי שהקשה גבי אתנן אמאי הוי בית מחובר הא הוי תלוש ולבסוף תברו כו' ולפ"ד הכ"מ דרב, גבי ע"ז אמרינן זה לחומרא ניקא.

אמנם קשה לו ע"ז מהא דאיתא במס' חולין (דף טז ע"א) אמר רבא פשיטא לי תלוש ולבסוף תברו לעגנו ע"ז הוי תלוש דאמר רב המשפתנה לבית שלו אסרו ואס"ד הוי מחובר על הקרים כו' לעגנו הכשר זרעים תנאי היא דתנן הכופה קערה כו' בשביל שלא ילקה הפותל אינו בכי יותן אר"א תברא מי ששנה זו לא שנה זו ר"פ אמר כוליה חד תנא הוא פאן בכותל בגנו פאן בכותל מערה ופירש רש"י ודכ"ע ס"ל דהנה תלוש.

והנה רבינו פוסק לקמן בפ"ב מה' טומאת אוכלי הל' ג' כרב פפא דכותל בית לעגנו הכשר הוי תלוש ורק פותל מערה אינה תלוש שהיא עצמה של קרקע וכן שם בגמ' לקמן בעי רבא תלוש ולבסוף תברו לעגנו שחיטה מהו ר"ש כו', ובפ"א מהל' שחיטה הי"ט פוסק רבינו התולש קנה או שן כו' ואם נעצן בקרקע לא ישחוט פשהו נעוצין ואם שחט שחיטתו פשרה עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומסקנא דמתניתין דמכשיר בדיעבד בתלוש הוא כו' ומשמע דתלוש ולבסוף תברו אפילו בעל ליה פשר וכן נראה מדברי הרי"ף ורבינו עכ"ל. אלמא דרבינו פוסק בהדיא דתלוש ולבסוף תברו בין לעגנו הכשר זרעים ובין לעגנו שחיטה הוי תלושוא"כ איך אומר פאן הכ"מ דרבינו רק משום חומרא דע"ז ס"ל דהוי תלוש והא חזינו דגם בשארי דברים הוי פן וא"כ תקשה אמאי פוסק רבינו הקא פן דתלוש ולבסוף תברו הוי תלוש והמקדיש בית בנה מועל ודאי.

ועוד קשה לי מהא דאיתא בירושלמי דשבת פ' רע"ק פ"א ה"א אמר ר"ה בשם רב המשפתנה לבית אסרו ר"ז בשם ר"י המקדיש את הבית מועלין בו מ"ד אסרו מועלין בו מ"ד לא אסרו אין מועלין בו כו' אלמא דשנה ע"ז לעגנו מעילה ומ"ד דאסרו הה"ד דמועלין בו ול"א החילוק של חומרא דע"ז פדברי הכ"מ: ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דרבינו ס"ל באמת בכל דוכתא דתלוש ולבסוף תברו הנה תלוש ומ"מ הקא גבי מעילה ס"ל דאף לקושטא דמלתא מחלקינן בין בנאה ולבסוף הקדישה והקדישה ולבסוף בנאה ותלוש ולבסוף תברו לא הנה תלוש לעגנו מעילה משום דאמרינן במס' מנחות (דף ע ע"א) בעי רבא שיפולת שמרחה בכרי ושתלה וקרא לה שם במחנבר מהו כו' א"ל רבין לר"א א"כ מצינו תרומה במחנבר לקרקע ותנן לא מצינו תרומה במחנבר לקרקע ועיי"ש בהגהות הגרי"ב ז"ל כי תניא הריא לעגנו מיתה וחומש דאי תלש ואכלו תלוש הוא נאי גחין ואכל בטלה דעתו אצל כל אדם ע"כ וכן פוסק רבינו לעיל בפ"א מה' תרומות ה' כ"ב.

והנה במס' מעילה (דף יח ע"ב) אמרינן נאמר חטא במעילה ונאמר חטא בתרומה מה חטא האמור בתרומה כו' ובתלוש מן הקרקע אף חטא האמור במעילה פוגם כו' ובתלוש מן הקרקע נמצא דהא מצריכין גבי מעילה תלוש דוקא הוא משום דגמרינן חטא חטא בתרומה וכיון דגבי תרומה אמרינן דאף תלוש ולבסוף תברו לא משפחת לעגנו מיתה וחומש לתרומה ואף שיפולת ששתלה דהנה תלוש ולבסוף תברו מ"מ אי אכלה במחנבר א"ח מיתה וחומש והה"ד גבי מעילה אף בתלוש ולבסוף תברו ורק היכא שהקדישה

וילבסוף בנאו מעל דמאי מפקיע קדושה מניה לענין מעילה ואף דבתרומה אי זרע זה של תרומה ואכלה במקושר לא מחייב מיתה וחומש התם משום דבטלה דעתו ולא הוי אכילה אבל הכא הנה הנאה במה שדר בבית זה ומ"מ לחול המעילה לכתחלה על המקושר לא חלה כמו התם דאינו חייב מיתה וחומש פמבואר.

ולפיא למימר דילפותא הוא מזה דאי שתלה ואח"כ קרא עלה שם דזהו ספק לנו אי הנה תרומה ונשאר בבעיא וכן פוסק רבינו שם בפ"א מה' תרומות דה"ז ספק והכא אמרינו דאי אין מעילה במקושר לקרקע ודאי אינו שם מעילה אלא ודאי ילפינו חזו דאינו חייב מיתה וחומש וא"כ אפילו בזה שהיה תלוש ולבסוף חברו אינו וס"ל לרבינו ע"כ דגמ' דידן דילף דאין מעילה במקושר מתרומה חונק על זה הירושלמי דשבת דתלי זה באם אסרו המשתנה לבית דלפ"ז אפילו א"נ דהתם אסרו הכא אינו חייב מעילה דילף מתרומה ודוק: הלכה ו גדולי הקדש מועלין בהם.

וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל לבאר הטעם דפוסק רבינו כר' יוסי בדבר זה שמועלין בגדולין נגד ת"ק וכתב כו' גם בפ"ד דפסחים נתבאר שמועלין בגדולי הקדש גם בתמורה פ"ו שנינו ומועלים בגדוליהו הלכך כר' יוסי נקטינו עכ"ל.

והנה התוי"ט בפ"ג דמס' מעילה משנה ו' דחה ראית הכ"מ שהביא הכא וכתב התוי"ט ראיה ממשנה ו' פ"ז דנדריים ממה דאיתא שם קונם פירות אלו כו' ואסור בגדוליהו. ולענ"ד לאו ראיה היא דנהי דהתם אסור מטעם הקדש מ"מ א"ל לפי מאי דאמרו רבנן במס' פסחים (דף נו) דנהי דמעילה ליפא איסורא מי ליפא בגידולין א"כ יש לומר דלהכי נמי בקונם פירות נמי איפא איסורא ואפתי מנ"ל דגם מעילה איפא ועיין לעיל בפ"ה מה' נדרים ה' י"ג והל' ט"ז ובדברי הכ"מ שם והביא חולקים אי איסור הגידולים הוא מה"ת או מדבריהם וא"כ לאו ראיה היא זה דמעילה איפא בגידולין.

ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה רבינו פוסק לעיל בפ"ד מה' מתנות עניים הל' כ"ב המקדיש פרמו כו' ואם משנודעו העוללות כו' ויתנו שְכר להקדש גדוליו להקדש עכ"ל. והנה זהו פלוגתא במשנה ח' פ"ז דמס' פאה ת"ק ור' יוסי ופוסק רבינו כר' יוסי והנה הגר"א ז"ל בשנות אליהו כתב דטעמיה דר' יוסי דס"ל דיתגם שְכר גדוליו להקדש משום דס"ל דיש מעילה בגדולין וכן משמע שם פשט הירושלמי פדברי הגר"א ז"ל כמו שפירש שם הפ"מ והטעם שפוסק רבינו כר' יוסי הוא כמו שפכתבו שם התוי"ט והכ"מ דאיתא בירושלמי שם אמר ר' יוחנן מעשה הנה והורו כר' יוסי נמצא דפסקינן בזה כר' יוסי משום דהירושלמי פוסק פן וא"כ נפסוק נמי בזה כר' יוסי דיש מעילה בגידולין דחד טעמא הוא נאי לא הנה רק איסורא לא הנה פסקינן הכא דיתגם שְכר גדוליו להקדש ורק משום דר' יוסי ס"ל דאיפא מעילה וא"כ פיון דהתם פסקינן כר' יוסי גם בזה דיש מעילה בגדולין פסקינן ע"כ פנותיה פמבואר ודוק: שם ערבה הגדילה בשדה הקדש לא נהנין ולא מועלין עכ"ל וכתב הרמב"ד ז"ל שבוש הוא זה שלא נאמר במשנה אלא על אותו מקום שיתדוהו לשם מצנה עכ"ל.

והכ"מ כתב נאיני יודע למה אמר שהוא שבוש למי שפירש פירוש אחר שלא כפירוש עכ"ל. ונ"ל לפענ"ד דכונת הרמב"ד הוא פשוט דאי קאי על ערבה של הקדש מ"ט אין מועלין משאר עצי הקדש ובפירוש המשנה כתב רבינו במס' מעילה שם וז"ל וכשצומחת

עֲרֵבָה בְּשֹׁדֵה הַקֹּדֶשׁ הוּאִיל וְאִינֶה נִמְפָּרֶת וְאִינֶה רְאוּיָה לְשׁוּם דְּבָר לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין לַד"ה עכ"ל.

וְכֵן תִּמָּה ע"ז נְמִי הַטּוֹרֵי אֶבֶן בְּמִס' ר"ה (דָּף פח) דְּהָאִיָּה אֹמֵר וְאִינֶה רְאוּיָה לְשׁוּם דְּבָר הֵלֵא הִיא רְאוּיָה לְצָרִיפֵי דְאֶנְרֵבְנֵי וְלִמְפֹר לְצִנְרָה מְצֻנָה וְלִשְׁאָר דְּבָרִים וּמָה גִרַע מִשְׁאָר גְּדוּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאִילְנֵי הַקֹּדֶשׁ דְּמוֹעֲלִין בָּהֶם וְע"כ פֶּתַח הַרְאָב"ד ו"ל דְּמִינֵי רַק בְּעֲרֵבָה שְׁל מְצֻנָה וְכֵן מְפָרֵשׁ נְמִי הֵבֵה"ז שֵׁם דְּבָרֵי הַרְאָב"ד ו"ל עי"ש.

וְע"כ פֶּתַח לְתַרְצֵי שֵׁם בְּמִס' מְעִילָה בְּס' צֹאן קִדְשִׁים דְּכֹנֶנֶת רַבִּינוּ הוּא הָכֵא בְּעוֹדוֹ בְּמַחְנֵבֵר וּמִשׁו"ה דְּקִדְק בְּצַח לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב עֲרֵבָה הַגְּדִילָה וְלֹא פֶתַח שְׁהַגְּדִילָה בְּשֹׁדֵה הַקֹּדֶשׁ אֲלֵא שְׁעֲדִינֵי גְדוּלָה וּמִשׁו"ה לֹא מוֹעֲלִין דְּאִין מְעִילָה בְּמַחְנֵבֵר עכ"ל.

וּדְבָרֵי תַמּוּהִין דְּנֹה ה"ל לְרַבִּינוּ לְאִשְׁמוּעִינֵן לְעִיל גַּבִּי דִּין דְּאִין מְעִילָה בְּמַחְנֵבֵר וּמ"מ לֹא נִהְיִין לְכַתְּחֵלָה וְלֹא הָכֵא וּבִיּוֹמֵר תַּמּוּהֵ דְע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ שֵׁם פֶּן בְּמִשְׁנֵה דְאָמַר עֲרֵבָה שְׁל הַקֹּדֶשׁ לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין הוּא בְּמַחְנֵבֵר דְּהָא רַבִּינוּ אִינוּ מְפָרֵשׁ דְּהוּא שְׁל מְצֻנָה שְׁיִחְדוּהוּ לְנָה וְא"כ אִיָּה אֹמֵר אַח"כ רַאבֵר"צ נוֹהֲגִין הֵי הַזְּקָנִים שְׁנֵהֲגִין מֵהֵן בְּלוּלֵבִיָּהֵן הָא רַאבֵר"צ מִינֵי אַחֲרֵי פֶן שְׁהַתְּלִישׁ אֶת הָעֲרֵבָה וְהֵי בַתְּלוּשׁ וְשִׁיָּהּ בָּהּ מְעִילָה וְלֹא הָיָה כְּדָבָרֵי ת"ק דְּקָאֵי עַל מַחְנֵבֵר וְא"כ דְּרַאבֵר"צ ס"ל מִטַּעַם מְצוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י שֵׁם ה"ל לְרַאבֵר"צ לְפָרֵשׁ דְּהוּא מְלַתָּא אַחֲרִיתָא דְּקָאֵי עַל תְּלוּשׁ וְת"ק אִינֵי בְּמַחְנֵבֵר.

וְעוֹד דְּנִדְאֵי רַבִּינוּ לֹא ס"ל פֶּן דְּהָא בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה מְפָרֵשׁ פִּירוּשׁ אַחַר שְׁאִינוּ רְאוּיָה וְלֹא מִשׁוּם מַחְנֵבֵר: וּנ"ל לֹא מִרְדֵּי דְמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ שְׁל הַמְּשַׁנָּה דְּהוּא רַק עַל עֲרֵבָה שְׁל מְצֻנָה קָאֵי בְּפִירוּשׁ הַרְאָב"ד ו"ל דְּהָא בְּתַחֲלָה אָמַר מִים שְׁבַכְדָּ שְׁל זָהָב לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין כּו' וְקָאֵי עַל מִים שְׁמַנְסִכִין בְּחַג וְאַח"כ אָמַר עֲרֵבָה לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין וּמִשְׁמַע דְּקָאֵי נְמִי עַל עֲרֵבָה שְׁל חַג כְּמוֹ הַמִּים שְׁבַכְדָּ וְע"ז מְסִיק רַאבֵר"צ.

וְהִנֵּה הַתּוּי"ט פֶּתַח בְּמִשְׁנֵה וְנ"ל לְכַאֲוֵרָה נִרְאָה דְּת"ק לֹא פְּלִיג דְּהָא קִי"ל דְּמְצוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ כּו' וְרַאבֵר"צ עֲנֹבְדָא קְאָמַר וְאִג"ע דְּבִלְשׁוֹן פְּלֹגְמָא קְאָמַר אֲשַׁכְּחֵן טוּבָא כּו' אֲלֵא שְׁרַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה פֶתַח וּמ"ש ר"א בְּר"צ שְׁמֹתָר לִיְהִנּוֹת בּוּ לְפִי שְׁהַעֲיָקֵר הוּא בְּיָדְנוּ שְׁמְצוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ וְזֵה הַדְּבָר אֲמִיתִי וְאִע"פ שְׁדַעַת ר"א שְׁמֹתָר לִיְהִנּוֹת מְמַנּוּ אִין הִלְכָה פֶן וְכֵן בְּחַבּוּרָו פ"ה מָה מְעִילָה לֹא הִעֲתִיק דְּבָרֵינוּ וְצ"ע לְמָה דְּחָהוּ מִהִלְכָה עכ"ל: וּנ"ל לִינִישׁב פְּשׁוּט עַפ"י מָה שְׁמַסְתַּפֵּק הַטּוֹרֵי אֶבֶן בְּמִס' ר"ה (דָּף פח) שֵׁם בְּאַבְנֵי שְׁנֵהֶם לְדִינֵן דְּקִי"ל מְצוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ אִם אָסוּר לְכַתְּחֵלָה לְתַקְנֵעַ בְּשׁוֹפָר שְׁל קוֹדֶשׁ וּמִתְחֵלָה ס"ל דְּרַק בְּדִיעֵבַד יְצָא אֲבָל לְכַתְּחֵלָה אָסוּר וּלְבִסּוּף הִזְר בִּיָּה וְאָמַר דְּרַבָּא בְּתַר חֲזָרָה ס"ל דְּלְכַתְּחֵלָה שְׁרִי לְתַקְנֵעַ דְּבִמְקוֹם מְצֻנָה לֹא גָזְרוּ רַבָּנֵי.

וְהִנֵּה רַבִּינוּ נִדְאֵי לֹא ס"ל פֶּן דְּכַתֵּב לְעִיל בְּפ"א מָה שְׁוֹפָר ה' ג' שׁוֹפָר שְׁל עוֹלָה לֹא יִתְקַע וְאִם תְּקַע יְצָא דְאִין בְּקוֹל דִּין מְעִילָה וְא"ת נִהְלֵא נִהְנָה בְּשְׁמִיעַת הַקּוֹל מְצוֹת לֹא לִיְהִנּוֹת נִתְּנוּ וּמִבְּאָר הַלְחָם מְשַׁנָּה דְּבָרֵי רַבִּינוּ פֶן דְּס"ל דְּהֵי דְּבָר שְׁבַקוֹל וְקִי"ל קוֹל וּמִרְאָה וְרִיחַ לִית בְּהֵן מְעִילָה וְרַק אִיסוּרָא אִית בִּיָּה מְדַרְבָּנֵן וְעַל טַעַם שְׁל אִיסוּר דְּרַבָּנֵן דְּלֹא

גימא קל דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון אומר דמצות לאו ליהנות ניתנו אלמא אף דס"ל לרבינו בזה פרכא דמצות לאו ליהנות ניתנו מ"מ אומר דאסור לתקוע בשופר של עולה לכתחלה ואף דלא הוי רק איסור דרבנן ומ"מ אסור לכתחלה ודייק רבינו זה מדקאמר רבא אהד זה וא"ז יצא דמצות כו' משמע דבדיעבד יצא אבל לא לכתחלה וכן פוסק רבינו לעיל בפ"ד מה' יבום הל' כ' דסנדל המנסגר ושאסור בהנאה לא תחלוץ לכתחלה ואם תלצה תליצתה פשרה והוא נמי מטעם דמצות לאו ליהנות ניתנו ולכתחלה אסור והוא מגמ' דיבמות (דף קג) ומעתה ניחא כן דראבר"צ חזינו דפליג על ת"ק ומתיר אפילו לכתחלה ונאנן קיי"ל דאין נהנין משום דאסור לכתחלה אף של מצוה כמו התם בשל שופר דאמר רבא יצא בדיעבד וא"כ שפיר פוסק רבינו דלא פרכא דמתיר לכתחלה ועל דיעבד יצא סמך על מה שפכת רבינו בהל' שופר ובש"ד הפלל זה דמצות לאו לה"נ ולכתחלה אסור ולהכי השמיט זה הדין בה' מעילה כמבואר ומפרש רבינו דאומה ערבה הנה גדילה בשדה הקדש ולוקח למצוה מתיר ראבר"צ לכתחלה ות"ק ס"ל דלא נהנין ולא מועלין מטעמא שכתב בפירוש המשנה כמבואר ודינו כתב פאן עפ"י פירוש המשנה שלו ודוק: פרק ו הלכה א ויש דברים כו' ניתפונן ליהנות ויפגום כו' עכ"ל.

והנה קשה לענ"ד על רבינו מהא דאיתא במס' פסחים (דף לג ע"א) מר בריה דרביןא אמר לא אם אמרת בשאר מצות שפן לא מתחייב בהן שאינו מתעסק כמתעסק שאם נתפונן לחתוך את התלוש וחתך את המחנך שפטור תאמר במעילה שאם נתפונן להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רנב"י אמר ה"ק ל"א כו' נתפונן להגביה את התלוש כו' תאמר במעילה שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וסוף ידו בשמן קודם שמעל כו'.

והנה רבינו לא הזכיר כלל החילוק זה וכתב סתם ונתפונן ומשמע דמעילה שנה לשאר איסורים וצריך טעם למה. ונ"ל לישב כן דהנה רש"י ז"ל כתב דוחטאה בשגגה כל דהו פתיב ולית ביה מיעוטא פדכתיב בשבת מלאכת מחשבת וכתוב בשאר מצות אשר חטא בה פרט למתעסק והקשה המהרש"א ז"ל ויש לדקדק למאי דס"ד השתא דלא פתיב בשגגה במעילה ובעי למילף מק"ו משאר מצות לפטור מזיד במעילה מהאי קו"ח נמי גילף לפטור שאין מתעסק במעילה ויש לומר דאה"נ ה"ק לא אם אמרת דא"ל הנה פתיב בשגגה במעילה הנה ילפינו בין מזיד בין שאינו מתעסק לפטור מקו"ח משאר מצות ולכך אצטריך למכתב בשגגה במעילה דגלי לנו דלא גילף ליה לפטור משאר מצות וא"כ שאין מתעסק חייב בה מדלא פתיב ביה פדכתיב בשאר מצות עכ"ל: נמצא דכל עיקר דבר זה דהקא חייב במתעסק ידעינו מיתורא דקרא של ובשגגה וס"ל לרבינו כן דהקא קאי אליבא דרבי דס"ל דהזיד במעילה במיתה רוצה למיפרך מה למעילה שפן חייב מיתה פחות מכזית דתי הגמ' התם דלרבי מניה ילפינו מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית וזהו רק אם רוצה למיפרך על מיתה כמו שאומר הברייתא אבל לדידן דס"ל הזיד במעילה באזהרה וס"ל דלאו איבא על פרוטה אף שלא בכזית א"כ א"ל דיש למפרך שפיר מה לשאר איסורין שפן לאו שלקחם בכזית תאמר במעילה שלאו שלקחם אף בפחות מכזית בפרוטה וע"ז לא שייך לומר דון מינה רק על חייב מיתה שייך זה כמו שכתב רש"י ז"ל שם וא"כ לא צריך לומר דהקרא של ובשגגה אתי לומר דחייב מתעסק בה פונן דאצטריך לגופיה לומר שאין חייב בה מזיד דמשאר מצות לא מ"ל דהקא חמירא דהקא חייב בפחות

מפוזית וס"ל לרבינו פן דהנה התוס' מקשים שם אשר הגמ' רוצה לומר מעילה שלא חייב א"ד כו' ולימא ארבעה שמביאין על הגזון בשגגה יוכיחו כו' וס"ל לרבינו פן דנראה ממי נלמוד זה דבדבר חדש נדאי לא נאמר הכא מה שאין בכל המצות שבתורה הכא גבי מעילה דחייב על הגזון כמו הגי ארבעה או דומה לשאר מצות וילפינו מניה ונחיי הגמ' דהכא תומר משאר מצות וילפינו טפי מ"ד דמביאין על הגזון ונהו על הא דר"ל דיהא חייב על הגזון איפא לדמות להגי ד' דמביאין אבל זה שפטור מתעסק פיון דלא מציינו זה בכל מצוה שיהא חייב אזי פיון דהקרא של בשגגה לא אייתר על זה אמרינו דהכא דמי לשאר מצות בשוגג דהכא כמו בכ"ד דפטור מתעסק ורק על המזיד ר"ל דחייב דמציינו פמותו גבי הגי ד' אבל מתעסק דלא מציינו פמותו דהוא חייב ילפינו משאר מצות דמחייב רק במתפנון ודוק: הלכה יג אבל המפריש שקלו כו' ואם עדיין לא נתרמה תרומה לא מעל ולעולם אין מועלין בשירי הלשפה עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש רבינו ולעולם אין מועלין בשירי הלשפה בגמ' פ"ב דקידושין (דף נד) פלוגתא דר"מ ור' יהודה והלכה כר"י עכ"ל. והנה לפי הסוגיא שם במס' קידושין הוא לכאורה דברי הכ"מ תמוה דהא שם אמרינו אליבא דרב איפוה וזה דאין מועלין בשירי הלשפה הוא דברי ר"מ ור"י ס"ל דמועלין וא"כ ה"ל לפסוק כו' יהודה אפכא ותמה ע"ז שם בס' פני יהושע בקידושין מ"ט פוסק רבינו כו' מאיר נגד ר' יהודה הכא והניח בצ"ע עי"ש.

ונ"ל לומר פן דבאמת ס"ל לרבינו אפכא פיון דר' יוחנן פליג שם על רב ור"י מפרש טעמיה דר"מ דהקדש במזיד מתחלל וכן אומר פן עולא משמיה דבר פדא להכי פוסק רבינו פן וא"כ הכא לא אמרינו אפכא ונשאר הברייתא סתמא או גרסינו דברי ר' יהודה דאין מועלין בעתיקין ור' מאיר אומר מועלין בעתיקין שר' מאיר אומר מועלין בשירי הלשפה וכן שם בברייתא אחרתא מועלין באבני ירושלים נמי הוא דברי ר' מאיר ולא אפכינו ופוסק רבינו שפיר בכ"ז כו' יהודה ומה שנקיט ר' מאיר בתחילה פתנות פהונה שבלו מועלין בהם ה"ד לא בלו כמו שרוצה הגמ' לפרש בתחילה ומה שנקיט בלו הוא לרבותא דלא נימא דהנה נעשה מצותו ואין בה מעילה וכמו שתמה ע"ז המשל"מ לעיל בה"י דאומר פתרוץ המשל"מ דמ"מ יש בהן מעילה דמרינו מקרא דונהיחם שם אבל כש"כ לא בלו דנדאי מועלין דר"מ דס"ל מועלין בשירי לשפה לא ס"ל הסברא דכיון דנחתנה להנות בה אין בה מעילה ורק זה ס"ל לר"י וא"כ ה"ד גבי פתנות פהונה חדשים לר' יהודה נמי אין בה מעילה כמו שמדמה הגמ' תחלה לר' מאיר ושפיר פוסק רבינו פדברי ר"י פדברי הכ"מ ולא הביא נמי דין דאבני ירושלים מועלין בהן שזה פדברי ר"מ: אף לפ"ז תקשה פיון דרבינו ס"ל דבאבני ירושלים אין בו מעילה והגמ' מקשה הכא על ר' יהודה מזה דאומר פירושלים לא אמר פלוס ומשני תרי תנאי ופירש רש"י ז"ל לחד תנא ירושלים מקדשא ואי לקח אבן מאבני החומה מעל ולחד תנא לא מקדשא וא"כ משמע דזה המ"ד דאומר דאבני ירושלים לא מעל הוא ס"ל דהאומר פירושלים לא פלוס ולעיל בפ"א מהל' נדרים פוסק רבינו דהאומר פירושלים תל הגדר כת"ק דר"י שם וא"כ היאך ס"ל הכא דאין מועלין באבני ירושלים משמע דהוא ס"ל כאינדך תנא אליבא דר' יהודה.

ונ"ל לינשב פשוט דרבינו מפרש לה הכא הסוגיא דקידושין כמו שפרש לה הריטב"א ז"ל בשם התוס' רי"ד וז"ל תנאי היא אליבא דר' יהודה פירש יש תנא שאמר דירושלים לא נבנית משירי הלשפה הקלפה לא קדשה עכ"ל.

נמצא דמפרש לה דהתנא דאמר דכירושלים לא אמר כלום הוא ס"ל דאף משירי הלשפה לא נבנית החומה ורק משל חול ולהכי אינו חל הנדר אבל רבינו דפוסק לעיל בפ"ד מה' שקלים ה' ח' דחומת ירושלים בא משירי לשפה שפיר מקדש דחל נדר ע"ז ורק אין מועלין כמו פתגות פהונה קדשה הואיל וניתנה ליהנות ולא ניתנה תורה למה"ש פסברת רב אליבא דר' מאיר והוא לדין אליבא דר' יהודה ואתיא פסקי רבינו שפיר דלא מפרש כפירוש התוס' הכא ד"ה תרי דלמ"ד דירושלים בא משירי הלשפה אינו קדוש ולא מעל אלא מפרש כפירוש התוס' רי"ד ז"ל דלמ"ד לא קדשה ס"ל דאף משירי הלשפה לא בא ודוק: פרוטת ו הלקה ו וכן פרוטה של כו' שנתערבה כו' נכתב הכ"מ וא"ת וליבטל ברובא וי"ל דדשיל"מ לא בטל א"נ מטבע חשוב ולא בטל עכ"ל.

והנה הוא דברי התוס' במס' מעילה (דף כ ע"ב). והנה המשל"מ מעיין בדין זה אי הא דמטבע חשוב ולא בטל אם הוא מדאורייתא או מדרבנן והביא המשל"מ ראיה ע"ז מגמ' דיומא (דף נה) דאמר שם דלא היו שופרות לקניי חובה משום חטאת שמתו בעליה ודאי כו' ואמאי ליבטל ברובא אלא מטבע חשוב ולא בטלה ושוב דהא דא"ל דמדרבנן לא בטל ומש"ה ס"ל לר' יהודה דלא היו שופרות לקניי חובה כו' ועוד הביא ע"ז ראיה מהא דאמרינן במס' מנחות (דף מו) ובש"ד אלא שהפגנים דורשין מקרא זה הואיל וישתי הלחם ולחם הפנים שלנו הוא היאך הו נאכלין וא"א ליבטל ברובא אלא ודאי מטבע חשוב ולא בטל ועוד אפשר לומר דאף כו' אלא דשאה"כ דמעיקרא לא רצו לבטל ולערב את מעותיהם עם מעות ישראל כדי שיהא בטלים ברוב ודומה הוא למבטל איסור בידים וראיה לזה מגמ' דחולין דאמר ל"א תורה שלח לתקלה ואי שלחה ליכא איסור דאזלינן בתר רובא ואפ"ה לשלחה ל"א קרא דלא אמרה תורה שלח לתקלה הרי דלעכב בידים אסור עכ"ל: והנה נ"ל להביא ראיה לזה דמטבע חשוב ואינו בטל מה"ת מהא דאיתא במס' תמורה (דף טו) ומי אית ליה למ"ד דחטאת צבור שפירו בעליה מתה והתניא כו' וחטאת מי קרבה עולה אמר רבא כו' מה עולה א"נ אף חטאת אינה נאכלת שהיה ר' יוסי אומר על ע"ז הביאום ואמר ר"י אמר שמואל על ע"ז שעשו בימי צדקיהו קס"ד למ"ד חטאת צבור שנתפירו בעליה מתה מתו בעליה ה"נ והא הכא דאיכא מתו בעלים וקרבה אר"פ אפילו למ"ד נתפירו בעלים מתה מתו בעלים אינה מתה לפי שאין הצבור מתים כו' מנ"ל לר"פ הא כו' אלא היינו טעמא שאין הצבור מתים משעירי ר"ת ורגלים דאמרה תורה אייתניהו מתרומת הלשפה ודילמא מתו מרייהו דהני זוזי אלא לאו ש"מ אין הצבור מחים ופירש רש"י ז"ל משעירי רגלים ור"ח דאמר רחמנא אייתניהו מת"ה משקלים הבאין באדר ואע"ג דא"ל דילמא מתי מרייהו דהני זוזי קצת מאותן שהביאו השקלים מתו קודם הרגלים ונמצא שמקריבין חטאת שמתו בעליה שהרי יש להן חלק בהן עכ"ל.

וקשה דהא ודאי לא מתו רק מקצת בעלים מאלה שהרימו תרומת הלשפה וליבטל ברובא הפסד של אותן שמתו בשאר הפסד ויכול להקריבן אלא מטבע לא בטל והוא מדאורייתא ע"כ דהא מקרא זה ילפינן דצבור אינן מתים וזהו מה"ת והכא אינו מעכב בידים כמו

התם גפי מנחת פהו דרחה המשל"מ וכ"א נותן המעות בעודו בחיים: אמנם נ"ל דגם מזה איז ראיה עפ"י מה שהסנגיא זו נשתנה ממה דאיתא במס' הוריות דשם (דף ו) איתא בשלמא לר"י משפחת לה להגי שנים עשר חטאות כגון דחטאו ולר"ש נמי משפחת לה כו' אלא לר' מאיר דאמר ב"ד מביאין ולא צבור ה"מ לה כגון דחטאו ונהדר חטאו עד תריסר זימני והא מייתי להו הגי דחטאו אר"פ פי גמירי כו' ה"מ ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנ"ל לר"פ כו' אלא דיוקא דר"פ משעיר דר"ח דאמר רחמנא מייתי לה מתרומת הלשפה והא מייתי להו הנה דישאל ונהנה דפיישו היכי מייתי אלא ש"מ חטאת שמ"ב בצבור קרבה מי דמי שעיר ר"ח דילמא לא מייתו בצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא טעמא דר"פ מהכא כו': ונ"ל לבאר חילוק הסוגיות דשם בתמורה נשאר ראיה זו ולא דחי דילמא לא מתו והכא בהוריות דחי זה משום דהתם בתמורה קאי פל הסנגיא אליבא דר' יהודה דאמר שם דחטאת שפפרו בעליה מתו ומקשה מחטאת שמתו בעליה ומתרין דמתו בעליה ליתא בצבור ומביא הראיה משעירי ר"ח ורגלים ואלקבא דר"י לא מצי למדחי דילמא לא מתו עפ"י דאיתא במס' יומא (דף נה) דר' יהודה ס"ל דלא היו שופרות לקיני חובה דילמא מתו בעליהם ודאי ונברור חד זוני ולישדי בנהרא ונהנה לישתרי ר' יהודה לטעמיה דלית ליה בריה כו' וא"כ לר' יהודה גם אי ידעין דבשנה זו מתו מאותן שתרימו מ"מ לא חלקה התורה בזה ומ"מ מקריב לשעיר ר"ח ושל רגלים מתרומת הלשפה ולא מצי למימר דאמרינן בזה בריה דהפסך הנשאר נמי בתרומת הלשפה הוא מאותן שבחיים ומנהגי שבחיים מקריבין השעירי חטאת דהא ר' יהודה לית ליה בריה ומש"ה ס"ל דלא היו שופרות לקיני חובה ולהכי הוא ראיה גמורה מזה דאין ק"צ מטה אבל התם במס' הוריות דקאי אלקבא דר' מאיר דאמר לר"מ ה"מ ומייתי הראיה אליבא דר"מ שצבור א"מ ושפיר דחי לדידיה דילמא לא מתו מהצבור מהגי שמביא קרבנות חטאת דאמרינן בריה ואמרינן דילמא מחלקם של אותו שלא מתו ובחיים הנה ולא ראיה היא.

וא"כ פיון שבארנו דלא דחי הא דתמורה כמו התם בהוריות הוא משום דאזיל אליבא דר' יהודה וא"כ נוכל לדחות כמו שדחה הכו"פ בסי' ק' ראית המשל"מ מהא דהכנהגים דורשין כו' משום דזה אמר ר' יהודה ור' יהודה ס"ל דמין במינו לא בטל ודעת רש"י במס' יבמות (דף פא ע"ב) וכן דעתו במס' זבחים (דף עג) ובמנחות (דף כג) דאפילו יבש ביבש לא בטל לר' יהודה וכן הכריע הכו"פ (בסי' קט וקי) עי"ש ולהכי לא מבטל לר' יהודה המטבע דהנה מין במינו וא"כ גם בתמורה שפיר קאמר הגמ' ראיה זו דקאי אליבא דר' יהודה דמין במינו לא בטל אבל לפי דעת של הראשונים דביבש ביבש מודה ר' יהודה דבטל וא"כ ליתא דחיית הכו"פ ושפיר הוא ראיה מהגמ' דתמורה: והנה בהאי סוגיא דתמורה אמרתי דבר נכון לישב דברי התוס' שם שפכתו על עפ"ם שעשו בימי צדקיהו ואתיא כמ"ד צבור בעפ"ם פל שבט מייתי פ"ר ושעיר ואמטו להכי הביאו י"ב שעירים י"ב חטאות לי"ב שבטים ותמהו ע"ז המפרשים שהוא נגד הסוגיא דהוריות דאמר שם אפילו למ"ד ב"ד מייתי דחטאו ונהדר חטאו תריסר זימני ונ"ל לבאר פן דצריך להבין היאך נדע התשבון בצמצום דחטאו תריסר זימני ויש לפרש עפ"י מה דאיתא במס' סנהדרין (דף קג ע"ב) פתיב פסל וכתוב פסילים א"ר יוחנן בתחלה עשה לו פיצוף אחד ואח"כ עשה ארבעה פיצופין כדי כו' והנה בתחלת הסוגיא הנה ס"ל להגמ' דעבדו ע"ז

בְּשׁוּגַג וּלְהַכִּי מִיִּתֵי הַקְּרָבָנוֹת וְאִח"פ מִקְשָׁה הַגַּמ' וְהָא מְזִידִין כּו' וְהִנֵּה עַל דְּבָרִים שְׁחִיבִין קָרְבָן בְּשׁוּגַג בַּע"ז הָיוּ שְׁלֵשָׁה עֲבוֹדוֹת זִבְחָה וְקִיטָר וְנִיֶּסֶף וְעַל הַשְׁתַּחֲוָאָה יֵשׁ פְּלוֹגְתָא בְּמַס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף סג ע"א) וְעֵינֵן שְׁם בְּתוֹס' ד"ה אר"א כו' וְגַם בְּקִרְאָה שְׁם בְּיִרְמְיָה מְצִינוּ שְׁהַכּוֹתִים שְׁעָבְדוּ ע"ז בְּשְׁלֵשָׁה הַעֲבוֹדוֹת זָבַחוּ קִטְרוֹ וְנִסְכוּ וְא"כ פִּינֵן שְׁעָבְדוּ לְהַצֵּלֵם הַד' פְּרָצוּפִים בְּשְׁלֵשָׁה עֲבוֹדוֹת הו"ל י"ב זִמְנֵי וְזֵהוּ שְׁאָמַר שְׁחֵטְאוֹ תְּרִיסַר זִמְנֵי הִינֵנוּ שְׁעָבְרוּ הַד' פְּרָצוּפוֹת בְּשְׁלֵשָׁה עֲבוֹדוֹת.

אִךְ צָרִיךְ לְבָאָר הָא דְאָמַר דְּבְשׁוּגַג הָיָה אֵינָה שׁוּגַג עֲבוֹדָתָם דַּל"ל עַל אַנְדְּרָטִי וְסָגִיד לִיה אִו מֵאַהֲבָה וּמִיִּרְאָה דְּזֵה לֹא נוֹכַל לְטָעוֹת דְּזֵה לֹא הָיָה הֵתָם דְּעָבְדוּ מְרָצוֹנָם הֲרַע אֶלָּא נוֹכַל לֹאמַר שְׁטָעוּ וְעָבְדוּ בְּאוֹמַר מְוֹתָר.

וְהִנֵּה הֵתָם בְּסְנֵהֲדָרִין (דָּף סב) אָמְרִינוּ הַנִּיחָא לְאַבְיֵי דְאָמַר חֲזִיב אֶלָּא לְרַבָּא דְאָמַר פְּטוֹר מֵא"ל אֶלָּא בְּאוֹמַר מְוֹתָר תְּפִשׁוּט דְאֵינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת הָא לֹא קִשְׂיָא וְתְּפִשׁוּט כּו' נִמְצָא דְלְרַבָּא דַּס"ל דָּאִם מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה פְּטוֹר ע"כ ס"ל בְּאוֹמַר מְוֹתָר דְּהוּי הָעֵלֵם זֵה וְזֵה וְאֵינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת וְא"כ אִף אֵי עָבְדוּ בְּאוֹמַר מְוֹתָר כָּל הַג' עֲבוֹדוֹת לְהַד' פְּרָצוּפִים מ"מ אֵינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת: וְהִנֵּה הֵתָם בְּתַמּוּרָה קָאִי תַחֲלַת הַסְּוִגְיָא אֲלִיבָא דְרַבָּא דְאָמַר שְׁם פְּעוּלָה מָה עוּלָה אֵינָה נֶאֱכָלֶת כּו' וְלְרַבָּא לִית לִיה זֵה דְחֵטְאוֹ י"ב זִמְנֵי דְהָא עַל הִ"ב לֹא מְחֲזִיב י"ב חֵטְאוֹת דְּעַל כָּל ג' עֲבוֹדוֹת אֵינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת וְא"כ אֲתִיָּא ע"כ כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁם דְּכָל שְׁבֵט מִיִּתֵי פֶר אֶבֶל הֵתָם בְּהוֹרִיּוֹת אוֹמַר סְתָמָא דְגַמ' פְּעוּלָה וְלֹא נִזְכַּר דְּבָרֵי רַבָּא וְלְהַכִּי שְׁפִיר מ"ל דְּדַבְּרֵי ר"נ לֹא אֲפִשִׁיט שְׁם בְּסְנֵהֲדָרִין וְהָעֵלֵם זֵה וְזֵה חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִיִּי וּמְסִיק דְחֵטְאוֹ י"ב זִמְנֵי ג' עֲבוֹדוֹת לְד' פְּרָצוּפוֹת וְאֲתִיָּא אֲפִילוּ כַּמ"ד דַּב"ב מִיִּתֵי וְלֹא כָּל שְׁבֵט כַּר' מֵאִיר כְּמוֹ דְּמְבֹאָר שְׁם: הַלְכָה ח הַמוֹעֵל בְּפָחוֹת מִשְׁנֵה פְּרוּטָה בֵּין בְּזוּדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה מְשַׁלֵּם אֶת הַקָּרוֹן וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֻנְמֵשׁ וְא"ת קָרְבָן וְיִרְאָה לִי שְׂאִינוּ לוֹקָה עַל פָּחוֹת מִש"פ אִם הָיָה מְזִיד עַכ"ל.

וְהִנֵּה רַבִּינוּ כְּתִב וְיִרְאָה לִי דְלֹא הָיָה יִדְעָנָא רַק שְׂאִינוּ חֲזִיב קָרְבָן וְחֻנְמֵשׁ עַל פָּחוֹת מִש"פ אֶבֶל מְלָקוֹת בְּמִזִּיד ה"א דְחֲזִיב גַּם עַל פָּחוֹת מִשְׁנֵה פְּרוּטָה לְהִנֵּי אוֹמַר וְיִרְאָה לִי דְאֵינוּ לוֹקָה נְמִי בְּמִזִּיד עַל פָּחוֹת מִש"פ.

וְנ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה לְזֵה חֲדָא מְהָא דְאֵיִתָּא בְּמַס' מְפּוֹת וְדָף כב ע"א) אֶלָּא הֵכָא בְּמ"ע שְׁבִשְׁלוּ בְּעֵצֵי הַקִּדָּשׁ וְאַזְהַרְתָּה מְהָכָא לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן כּו' וְכָתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה אֶלָּא וְא"ת וְלִילְקִי נְמִי מְשׁוּם הַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּאַזְהָרָה וְיֵשׁ לֹאמַר דְלֹא קִשְׂיָב אֶלָּא לֹא דְאֵיִתְּנִיָּהוּ בְּפָחוֹת מִש"פ ע"כ אֲלִמָּא דְהֵכָא גַבִּי מְלָקוֹת קָאִי וְאִפ"ה לֹא לְקִי עַל פָּחוֹת מִש"פ בְּמִזִּיד דְקָאִי שְׁם לְעַנְיָן אִם לוֹקָה חֲמֵשׁ וְהוּא כְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְאִף לְמְלָקוֹת בְּעֵינֵן ש"פ: וְעוֹד מְהָא דְאֵיִתָּא בְּמַס' שְׁבִעוֹת (דָּף כא ע"ב) גַבִּי אָמְרוּ לוֹ לְרַע"ק הֵיכֵן מְצִינוּ דְאֵנוּכַל כָּל שְׁהוּ חֲזִיב וְלֹא הָרִי נְמָלָה בְּרִיָּה שְׂאֵנִי וְהָרִי הַקִּדָּשׁ הָא בְּעֵינֵן שְׁנֵה פְּרוּטָה כּו' אֲלִמָּא דְלִיתָא שׁוּם חֲזִיב גַבִּי הַקִּדָּשׁ בְּמִזִּיד אֲפִילוּ לְעַנְיָן מְלָקוֹת בְּפָחוֹת מִש"פ דְהָא גַּם לְעַנְיָן מְלָקוֹת פְּרִיָּד שְׁם מְנַמְלָה וְכֵן מְהַקְדָּשׁ וְאוֹמַר דְּבַעֲי ש"פ.

וְהִנֵּה בַס' וְשֵׁב הַפָּהוּ בְּמַס' פְּרִיִּתוֹת (דָּף יח) הַקְשָׁה עַל רַבִּינוּ מ"ט תְּלָה הַדְּבָר בְּיִרְאָה לִי מֵהַכ"ת נִימָא כֵּן דְחֲזִיב מְלָקוֹת אִף עַל פָּחוֹת מִש"פ וְחִידָשׁ רַבִּינוּ דְאֵינוּ כֵּן וּמ"ש מְשָׂאָר מְלָקוֹת דְּבַעֲי שְׁעוֹר וְהֵכָא הוּא הַשְׁעוֹר ש"פ ע"י"ש.

ונ"ל לומר דלהכי פתב רבינו יראה לי דהנה במס' שבועות (דף כב) אמרינן אר"פ מחלוקת בשבועות אבל בקונמות ד"ה פל שהו מ"ט קונמות פנין דלא מדכר שמיה דאכילה פדמפרש דמי ומסיק כו' אמר רבינא פי קאמר ר"פ לענין מלקות פי תניא הדיא לענין קרבו דבעינן ש"פ ע"כ וכתבו התוס' שם ד"ה אבל תימא דחמור קונם מהקדש ואיהו גופיה לא אסור אלא משום דהוי פהקדש ונהקדש בעי ש"פ ע"כ.

והנה מפני קושיא זו של התוס' יש סברא לומר דלפי המסקנא דגם גבי קונמות רק לקרבו בעי ש"פ אבל למלקות לקי בכל שהו משום דלא קמדכר שמיה דאכילה ולהכי חייב בפחות פשיעור ולא בעי לא פזית ולא ש"פ ה"ד בהקדש נמי פן דרק לקרבו בעי ש"פ אבל למלקות לא חמור קונם מהקדש וגם גבי הקדש פנין דחייב אי מעל אף בעצים ואבנים ולא קמדכר שמיה דאכילה חייב בפחות מפזית ופרוטה נמי ליתא רק לענין קרבו כמו גבי קונמות דלא חמיר מהקדש ולא קשה לאמרו לו לרע"ק כמו דמתרין מקונמות קמ"ל רבינו דאפילו לפי המסקנא מ"מ רק גבי קונמות חייב מלקות בפחות אבל הקדש לא פמבואר.

וקושית התוס' שם יש לישוב פן דבתחלה דקסבר דאף קרבו חייב על קונמות בכ"ש קשה מקונמות על הקדש אבל לבסוף דמסיק רק דחייב מלקות בכ"ש לא קשה מקונם על הקדש וכן מבואר שם בחידושי הרשב"א ז"ל וכן הביא המשל"מ לעיל בפ"ג מה' שבועות דברי הרמב"ן ז"ל וז"ל ה"א דאר"פ מחלוקת בשבועות אבל בקונמות ד"ה בכ"ש לאו לקרבו קאמר אלא למלקות קאמר ותדע לה דהא אפילו למ"ד יש מעילה בקונמות מנ"ל בהקדש ודי לבא מה"ד להיות פגדון ובהקדש ה"א בעינן ש"פ כו' עכ"ל.

אלמא דלא קשה רק מזה א"נ דקאי גם על הקרבו הפל שהו אבל אי לא קאי רק למלקות לא קשה דלאו בקונמות לא מהקדש אמרינן ועיין לעיל במשנה למלה פ"ד ה"ח מה שמבאר ודוק: פ"ק ח הלכה ח כשפוסקין עם האומנין לבנות במקדש ובצורות פוסקין פ"ד ופ"ד אמה בכ"ד ופ"ד סלע באמה בת עשרים אצבע וכשמושחין להם מה שפנו מושחין ומחשבין להם באמה גדולה בת עשרים וד' אצבעות כדי שלא יבואו לידי מעילה מפני שהם מדקדקין במשיחה עכ"ל וכתב הכ"מ בפ"ז דמס' פלים מ"ט ומייתי לה בפ' שתי הלחם (דף צח) ובפסחים (דף פו) ובגמ' שם אמרו חד לכספא ודהבא.

ויש לתמוה על רבינו שהשמיטו עכ"ל. ונ"ל לומר דהנה בזה טפי קשה על רבינו דהא פתב להיפוך ממה דאיתא שם במשנה והובא בגמ' בכל הסוגיות דהתם אמרינן במשנה פן האמה שאמרו באמה בינונית שתי אמות היו בשושן אחת שעל קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מ"צ היתה יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה ח"א נמצא יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה וע"ז מפרש הגמ' במנחות (דף צח) דאמה הבינונית היתה אמה בת ו' טפחים וקרי ליה בינונית משום דהנה גדולה היינו האמות אשר היו על שער שושן יתירה באצבע וחצי אצבע ואמרו שם דהך דהיתה יתירה חצי אצבע היתה לכספא ודהבא ושהיתה יתירה אצבע היתה לבנינא וא"כ היו נוטלין באמה בת ששה טפחים ומחזירין רק במה שיתירה אצבע או ח"א אבל רבינו פתב שולוקחין אמה בת עשרים אצבעות

ומתזירין בת עשרים וארבעה אצבעות ארבעה אצבעות יתירות שלא נזכר שם: ונ"ל ליישב פן ועפ"ז תתיישב גם קושית הכ"מ דהנה שם במשנה איתא ר' מאיר אומר כל האמות היו בינונית חוץ ממזבח הזהב כו' ר' יהודה אומר אמת בגין ששה טפחים ושל כלים חמשה ונהנה ר' מאיר אומר בינונית והוא משום שהיה אמה גדולה עוד היינו האמה שהיו מתזירין האומנין אבל ר' יהודה לא הזכיר כלל מלת בינונית רק אמר בת ששה טפחים ואמה בת ה' טפחים וס"ל לרבינו דבאמת לר' יהודה לא ס"ל דהיו האמות אלו של יתירות אצבע ונחצי אצבע ורק לזה דצריך לאומנין היה נוטל בשל חמשת טפחים והיינו אמה בת עשרים אצבעות היינו אצבעות הגדולות שהיו ד' בטפח כמו דאיתא במס' עירובין (דף ד) ומתזירין באמה בת ששה טפחים עשרים וד' אצבעות והיה רק חד לכספא ודקבא ובגין ולא ס"ל דהאמה בת ששה היה בינונית וכן ס"ל לרבינו ואף שלא מצינו זה בפירוש ואפתי זה צ"ע: הלכות קרבן פסח פרק א הלכה א במשל"מ ד"ה כל הגי כו' אף ראיתי להתוס' בפסחים כו' וצ"ת.

והנה לקמן בפ"ב מה' חגיגה בארנו זה עיי"ש: שם הלכה ג אף בשעת כו' באה"ד ונדע דאיכא תנא דס"ל דלא נתחייבו ישראל בפסח אלא לאחר ירושה וישיבה ולפ"ז פסח שהקריבו ישראל במדבר ופסח גלגל היה עפ"י הדיבור דס"ל דכ"מ שנאמר ביאה אחר ירושה וישיבה ועיין תוס' קדושין (דף לז) אף סוגיא דפ"ח דקאמר מ"ט דר"ש דכתיב ויעשו בני ישראל את הפסח ס"ל כאידך תנא דאמר ביאה האמורה גבי תפלין משמע עשה מצוה זו שבשבילה תפנס לארץ ה"נ ביאה האמורה גבי פסח דאי לא מאי קאמר פשיטא הא טובא אשמועינן שאע"פ שלא נתחייבו אלא לאחר ירושה וישיבה עפ"י הדיבור אותו הפסח עכ"ל ונהנה עפ"ז נ"ל ליישב קושית התוס' במס' יבמות (דף עא ע"ב) ד"ה ודלמא תימא לר"י מאי קמ"ל בזה א"א דפסח הבא בטומאה הקריבו דבזבחים (דף קיד) אמרינן דאתי האי קרא של ויעשו את הפסח לאשמועינן דערל מקבל הנזה כו'.

ולפ"ז ניחא שפיר דהסוגיא פאן שמקשה ודלמא פסח הבא בטומאה הוה ס"ל דאתי טובא לאשמועינן דעשו פסח עפ"י הדיבור דס"ל דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע והסוגיא דזבחים ס"ל דמושב בכל מקום כו' ולאלתר משמע כמו שכתב המשל"מ ועוד בארתי בתי' ואכ"מ: שם באה"ד ואם נשים פשרות במקום דלא בעי פהן ובגדי שרת עיין בחידושי מהרי"ט ז"ל למס' קדושין דאף האשה פשרה עכ"ל.

והנה בירושלמי דמגלה פ"א הי"א אחד האיש והאשה א"ר יוחנן לית פאן אשה פתיב בפרשה אישע"כ ופירש הקרבן עדה לית פאן אשה דאין קרבן אשה קרב בבמה דאיש פתיב בפרשה ע"כ וזהו דנסק לומר דאין קרבן נשים קריבה בבמה משום דכתיב איש כל הישר כו' דא"כ פיון דסברי רבנן במס' זבחים ודף קיז ע"ב) דקרא דאיש כל הישר איתא על במת ציבור נמי ולא כו' יהודה דקאי רק על במת יחיד וא"כ נימא דגם אשה לא תקריב בבמת ציבור וא"כ לא הקריבו לפ"ז נשים כל זמן גוב וגבעון שום קרבן פסח וזהו דבר תמוה ועוד הלא מצינו להדיא בשמואל א' דחנה הקריבה קרבנותיה בעת גמלה לשמואל בנה והיה במשפן שילה דהיה לה דין במת ציבור ובנדאי הפירוש הנכון הוא כמו שכתב שם הפ"מ דהברייתא ס"ל דאשה בעצמה עשרה להקריב בבמה כמו איש

וּכְמוֹ שֶׁמְבִיא בְּשֵׁם הַתּוֹסֵפֶתָא דְּזַבְחִים פִּי"ג דְּאוֹמֵר שֶׁם דְּמַקְרִיב הוּא וּבְנוֹ וּבְתוֹ וְעַבְדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ וּר' יוֹחָנָן אוֹמֵר דְּרַק אִישׁ דְּנֻקָּא מַקְרִיב וְלֹא אִשָּׁה דְּמַקְרֵא זֶה הוּא רַק לְהַכְשִׁיר אֶת הַזֶּר אֲבָל אִשָּׁה לֹא תִקְרִיב בְּעֶצְמָה וְדַבְרֵי הַמַּהְרִי"ט הוּא פְּלוּגְתָּא בִּירוּשְׁלַמִי וְדוּק: עוֹד שֶׁם עוֹד הָיָה נִרְאֶה דְּבִבְמָה קִטְנָה שֶׁהָזֶר מַקְרִיב דַּהּ"ד טָמֵא אָדָּ רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה פִּירֵשׁ שְׁאִין טָמֵא מַקְרִיב וְכֵן פִּירֵשׁ ר"ע א"ל דְּבִבְמָה גְּדוּלָּה אֵינִירִי כו'.

וְהֵנָּה הוּא לַעֲנֵ"ד גַּמ' מְפֻנְרֶשֶׁת בַּמַּס' זַבְחִים (דָּף טז ע"א) דְּאָמַר אִיפָּא לְמִיפְרָהּ מַה לְהַצִּיד הַשְּׁנֵה שֶׁבָּהֶן שֶׁפֶן לֹא הִתְרִיב בְּבָמָה טָמֵא יוֹכִיחַ וּפִירֵשׁ רַש"י ז"ל דְּהֵתָם מִיִּירִי בְּבַמַּת יְחִיד וּמ"מ אָמְרִינוּ דְּטָמֵא אֵינוּ מַקְרִיב אֶלְמָא דְּאֶפִּילוּ בְּבַמַּת יְחִיד ס"ל שְׁאִינוּ מַקְרִיב טָמֵא וְכֵן הֵבִיא הַבְּרַה"ז בְּפִי"ד דַּמַּס' זַבְחִים רְאִיָּה מִזָּה הַגַּמ' ע"ד רַבִּינוּ בַּפִּיָּה מ".

וְהֵנָּה בַּס' צֵאן קְדָשִׁים סוּף מַס' זַבְחִים מִקְשָׁה וְז"ל אֲבָל עַל מַעְיָקְרָא דְּדִינָא קְשָׁה לִי פִּינוֹן דְּטָמֵא אֶתְרַבִּי בְּבָמָה מְהֵאֵי קְרָא תוֹרָה אַחַת לְכָל הַשְּׁלָמִים וּבְהֵאֵי קְרָא לֹא פְתִיב אֶלְא אֲכִילַת טוֹמְאָה אוּ טוֹמְאָת בְּשָׂר אוּ טוֹמְאָת הַגּוֹף וּמַנ"ל לְרַבּוֹת שְׁאֵם עַבְדוֹ בְּבָמָה בְּטוֹמְאָה שֶׁחִילָל וְהָא דְּתַנְיָא בְּמַתְנִיתִין אֲבָל כו' וְטָמֵא שְׁוִין הִינּוּ לְעַנְנֵן אֲכִילָה כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י וְצ"ע ע"כ.

וְז"ל לִיִּישֵׁב כֵּן דְּהָא נוֹכַל לִידַע זֶה מִק"ו מְקַדְשֵׁי עַפּו"ם דְּשָׂרִי בָּהּ טוֹמְאָה כְּמוֹ שֶׁפּוֹסֵק רַבִּינוּ בַּסְפִּי"ט מַה' פְּסוּהַמ"ק מ"מ לְעַבְדוֹ בְּטוֹמְאָה אֲסוּר כְּדֵאִיתָא בְּזַבְחִים (דָּף טו ע"ב) וּמַכְש"כ בְּמָה דְּאֲסוּר טוֹמְאָה מַקְרֵא דְּמְבִיא רַש"י ז"ל מְשֻׁלְּמִים כַּש"כ דְּמַחְלֵל טָמֵא עַבְדוֹהָ וְעֵינֵן תּוֹס' זַבְחִים שֶׁם שְׁמֵבְאָרִים אֵי נוֹכַל לְמִילֵף בַּג"ש מְנוֹחֵר עֵי"ש וְדוּק: הֵלְכָה הַ שְׁוִיחַט פֶּסַח בְּזַמְנוֹ וְהָיָה לוֹ כְּזִית חֲמִץ בְּרִשׁוֹתוֹ לֹקְהָ כו' אַחַד הַשְּׁוִיחַט כו' אִם הָיָה בְּרִשׁוֹת אַחַד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לֹקְהָ וְהַפֶּסַח כְּשֶׁר עַכ"ל.

וְכַתֵּב הֵלְחָם מְשָׁנָה וּא"ת וְהָא פּוֹסֵק רַבִּינוּ בַּה' סְנֵהְדְרִין דְּהַתְרָאָת סָפֵק לֹא שְׁמָה הַתְרָאָה וּבַגְמ' פ' ת"נ מְשַׁמַּע דְּהֵנָּה הַתְרָאָת סָפֵק כְּדַכְתְּבוּ רַש"י וְתוֹס' כו' וִי"ל דְּמַעְיָקְרָא דְּהֵנָּה סָבַר דְּהַפְּלוּגְתָּא הוּא בְּהַתְרָאָת סָפֵק אוֹמֵר הֵכִי אֲבָל לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּלֹא פְּלִיגֵי בְּהֵכִי מִיִּירִי דִּידְעִינוּ דְּהַמְּנוֹתְרָה יָדַע הִינּוּ שְׁאוֹמֵר בְּפִינוּ אַע"פ כֵּן אֵינוּ עוֹשֶׂה וּבַכַּה"ג אֵינִירִי רַבִּינוּ ז"ל וְלֹא חָשׂ לְהַאֲרִיף דְּסַמָּךְ עַל מַה שֶׁפְּתַב בַּה' סְנֵהְדְרִין דְּהַתְרָאָת סָפֵק ל"ש הַתְרָאָה עַכ"ל.

וְהֵנָּה דְּבָרֵינוּ תְּמוּוֹהִין דְּהָא רַבִּינוּ פּוֹסֵק בְּהֵדְיָא אִיפְכָּא לְקַמֵּן בַּפ' ט"ז מַה"ל סְנֵהְדְרִין דְּהַתְרָאָת סָפֵק שְׁמָה הַתְרָאָה עֵי"ש בַּה' ד' וְכֵן לְעִיל בַּפ"ד מַה' שְׁבוּעוֹת הַל' כ' פּוֹסֵק כַּר' יוֹחָנָן גְּבִי שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כְּפָר זֶה דְּשְׁמָה הַתְרָאָה וּמַה שֶׁפּוֹסֵק רַבִּינוּ שֶׁם בַּפ"ה ה' ב' וְלָמָּה אֵינוּ לֹקְהָ מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁוֹא שְׁהָרִי אֶפְשָׁר כו' הַתְרָאָת סָפֵק שְׁאִין לֹקִין עֲלֶיהָ אַא"כ הָיָה לָאוּ מְפֻנְרֶשׁ בַּתוֹרָה כו' כְּבָר פִּירֵשׁ שֶׁם הַלַּח"מ גּוֹפִיָּה בַּפ"ה ה' ב' דְּזָהוּ רַק אִם סָפֵק הוּא לְהַמְתֵּרָה בְּאִיזָה לָאוּ אֲבָל אִם סָפֵק אִם עֶבֶר עֲבִירָה זֶה הֵנָּה הַתְרָאָת סָפֵק שֶׁשְׁמָה הַתְרָאָה כְּמוֹ שֶׁבִּיאָר שֶׁם מְשַׁבּוּעָה שְׁלֵא אֲנֻכַל וְא"כ הֵכָא בְּנוֹדָי דְּמִי לְשְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כְּמוֹ שֶׁמְדַמֵּי לִיהַּ הַגַּמ' בְּפִסְחִים (דָּף סג) לְשְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כְּפָר זֶה וְא"כ פִּינוֹן דְּהֵתָם הָא פּוֹסֵק רַבִּינוּ דְּהֵנָּה הַתְרָאָה וְדָאֵי גַם הֵכָא הֵנָּה הַתְרָאָת סָפֵק זֶה שְׁמָה הַתְרָאָה וְלִיתָא קוֹשְׁיַת הַלַּח"מ: וּמַה שֶׁפְּתַב עוֹד הַלַּח"מ דַּאלַת"ה תִּקְשִׁי לִיהַּ בַּגַּמ' לְפִי הַמְּסַקְנָא לָמָּה לִיהַּ

לר"י טעמא אחריןא לימא טעמא משום התראת ספק אלא ודאי איירי כו' והנה ט"ס יש בזה וצ"ל לרשב"ל במקום לר"י.

והנה א"נ פדברי הלח"מ דמיירי באופן שיאמר אעפ"כ אני עושה ליתא הוכחת השאגת אריה בסי' ע"ז דעל חמץ של אחרים לא מהני ביטול דאל"כ הנה התראת ספק דלמא ביטול החמץ ולפ"ד הלח"מ א"ל הכא נמי פן דגם ט"ז יאמר פן אע"פ שלא בטלתי ולא הפקרתי החמץ והנה התראת ודאי ועיין שם בק"א מה שמותרץ בזה וכבר הקדימו הנוב"י מה"ת ח' או"ח (סי' נ וסי' צא) עיי"ש.

אמנם באמת לא צריך לזה שיהיה התראת ודאי ולא צריך לדחיקת הלח"מ דמשפחת ליה כמו דאיתא בירושלמי דפסחים פ"ה ה"ד הפל מודים שאם היה נתון פנגדו בחלון בירושלים מ"ד ספק ודאי כו' אלמא דמשפחת ליה שיהיה התראת ודאי שיתן בחלון פנגדו ולא בעזרה: והנה הצ"ח ז"ל כתב שם בפסחים (דף סג ע"ב) וז"ל וצריך לומר דמודה לר' יוחנן לענין איסור אבל לא לחיוב מלקות דאי אפשר דברי רשב"ל ס"ל התראת ספק ל"ש התראה או משפחת גם לענין מלקות וכגון שהחמץ מונח נגד פתח העזרה מבחוץ באופן שבשעת שחיטה ראו שהחמץ בעין והוא פדברי הירושלמי ותמוה דלא הביא פדברי הירושלמי בזה.

והנה לפי מאי שבארנו לעיל בשם הנוב"י שם בפ"ד מה' שבועות דמבאר דרבינו ס"ל דהתראת ספק ל"ש התראה רק במה שאזהרת הלוא הוא על הספק כמו בלאו הנתיק לעשה דלא משפחת אזהרת הלוא בענין אחר ותמיד ספק הוא בשעה שעובר על הלוא שפא יקיים העשה שבו נמצא דלהכי הוי מפורש בתורה וא"כ יש ליישב עפ"ז דברי הלח"מ הכא דהא גבי שוחט עה"ת משפחת ליה שיהא עמו בעזרה א"כ לא אמרינן בזה דשמה התראה כמבואר אמנם הלח"מ הא מפרש גופיה שם בה' שבועות לא כן ודאי תקשה מדידה אדידה וצ"ע: והנה רבינו כתב הכא והיה לו פזית חמץ בראשיתו לוקה והכ"מ לא הביא מקור לזה דבעי דוקא פזית אף הוא ירושלמי מפורש הכא בה' ב' תמן תנינן בש"א שאור בכזית וחמץ בכפותבת ובה"א ז"ז בכזית ר"ז כו' שחטו אחר מי את מהלף אחר אכילתו או אחר ביעורו ופרשו דמספקא ליה להירושלמי לב"ש דאמר דלביעורו הוא בכפותבת היאך הוא לענין שוחט על החמץ אם הוא דומה לביעורו או לאכילה דמאי והנה בכזית אלמא דשיעורו לשחיטה דמאי או לאכילה או לביעור וא"כ פנין דלדין ס"ל כב"ה דבין לביעור ובין לאכילה תרנוניהו בכזית הה"ד לענין שחיטה על החמץ לוקה בכזית כמבואר: והנה שם עוד בירושלמי אמר שחטו על שיאור מאחר דאמר ר"ה בשם רב מותר להאכילו לכלפו פטור או מאחר דרב אמר לוקין על אכילתו חייב כו' והנה רבינו לא הביא זה והוא משום דבארנו לעיל בפ"ג מה' חו"מ ה"ז דרב ס"ל דעל פילה לוקין ובהנאה מותר הוא רק אם ס"ל פחזקיה דבלא"ה לא מ"ל פן וא"כ פנין שכתב לבאר בס' אבן העזר באו"ח פ"א תמ"ב דרבינו ס"ל דנוקשה אסור מה"ח כמו חמץ גמור וא"כ פנין דיש איסור לאו באכילה הה"ד נמי בהנאה דהא הוא פוסק בה' מ"א כר' אבהו וא"כ ודאי הוא חייב על שיאור כמו על חמץ גמור ולא צריך לבאר זה ולהכי השמיט זה ועיין לקמן בפ"ט מה' סנהדרין מה שבארנו הכא.

הלקה יא הנה פחות מחמשים אין שוחטין את הפסח לכתחלה ואם שחטן פולן בב"א
פשר עכ"ל. ועיין כ"מ מה שמבאר בזה ונ"ל לומר עפ"ד רבינו הא דאיתא במשנה
דפסחים (דף צה ע"א) דקחשיב מה שבין פסח ראשון לשני כו' וכתבו התוס' בתוספתא
שם חישב נמי דהפסח ראשון נשחט בג' פתות והכא תנא ושייר ושייר נמי ביקור ד' ימים
ומה שלא חשב התוספתא הוא משום דלא קחשיב רק מה שפסח לבדו וזהו אף בתמיד
והנה לפ"ז דוחק הוא לומר דהמשנה קחשיב ליה שיור לביקור כיון דאיתא נמי בתמיד
אך יש לומר לפי מאי דכתב רבינו לקמן פ"י ה' ט"ו דפסח ראשון אין מוציאין חוץ
לחבורתו ופסח שני מוציאין ועיין מה שבארנו שם וצ"ל דהמשנה זו תנא זה ושייר ושייר
נמי האי דהראשון נשחט בג' פתות ואין השני פן וא"כ א"ל דביקור נמי שיורא ולהכי
גם להתוספתא א"ל דתנא ושייר ושייר נמי הא דמוציאין חוץ לחבורתו וצריך לומר הא
דלא הוי זה בפ"ש שנשחט בג' פתות הוא פן אף דהוי מצוה שבגופו משום דלא מרבינן
מקרא דיעשו אותו או מקל חוקת הפסח דבר שהוא רק לכתחלה למצוה ולא לעכב בדברי
רבינו ודוק: הלקה יד שחט השוחט כו' ומפשיטין את פולו ועיין כ"מ.

והלח"מ פתב דקשה על רבינו אמאי לא פתב דקשחל י"ד להיות בשבת אזי שקיל ליה
בברזא וכתב דרבינו ס"ל דלא אמרו בגמ' פן אלא מפני דאהדרי חברייהו לר' ישמעאל
אבל רבנן סברי לעולם דהפשט בחול ובשבת שנה ועל דברי ר' ישמעאל השיבו ופוסק
רבינו כרבנן ואין פן דעת התוס' בפ"א א"ד עכ"ל.

והנה מצינו מפורש דגם התוס' ס"ל פן במס' שבת (דף קיז ע"א) ד"ה דשקל ליה שפכתו
ועוד אור"י די"ל דרבנן לדברי ר' ישמעאל קאמרי לדידן מותר להפשיט לגמרי ורק אודי
לי מיהת דמותר להפשיט בברזא והוא כמו דברי הלח"מ לדעת רבינו.

והנה הצ"ח הביא ראיה לדעת רבינו מגמ' דפסחים (דף סה ע"ב) אמר רב עיליש טייעית
ולענ"ד נ"ל להביא ראיה ברורה לדעת רבינו בזה חזא מהא דאיתא במס' שבת (דף קלג
ע"ב) מאן תנא פירש א"ח אמר רבב"ח אמר ר"י ר' ישמעאל היא דתנא י"ד שקל להיות
בשבת מפשיט את הפסח עד הקנה דברי ריב"ז וחכ"א מפשיט את פולו כו' ואי אמרת
דגם לרבנן אינו שרי רק לשקול בברזא ולדברי רש"י ז"ל יש איסור שבות רק בזה
ולפ"ד התוס' שם (דף קיז) אפילו איסור שבות ליכא וא"כ אפילו פחכמים נמי אתנא
שהם לא קשרו רק לשקול בברזא אבל הכא דיש איסור תורה אף רבנן מודים דפירש
א"ח אלא וראי רבנן שרי לגמרי להפשיט אף דיש איסור תורה ורק לדברי ר' ישמעאל
פמבואר: ועוד ראיה מהא דאיתא במס' מנחות (דף סג ע"ב) אמר רבה ר"י ור' ישמעאל
ב"ר יוחנן אמרו דבר אחד דתנא י"ד שקל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד הקנה
וחכ"א מפשיט את פולו ממאי דלמא עד פאן לא קאמר ר"י הכא אלא דליכא בזיון קדשים
אבל ה"מ דאיכא בזיון קדשים אימא כרבנן ס"ל א"נ עד פיון כו' וא"א דרבנן לא קשרו
אלא בברזא דליכא איסור פלל או איסור דרבנן וא"כ א"ל דר' ישמעאל הכא במנחות
נמי כרבנן ס"ל ונתם שרי להפשיט את פולו משום דבזה ליכא איסור תורה פלל או גם
איסור דרבנן ליתא אבל הכא באיסור דאורייתא איסור א"ו רבנן קשרו להפשיט לגמרי
ורק לדברי ר"י קאמרי וא"כ ר' ישמעאל הכא אי לא משום בזיון קדשים כרבנן לא מצי

ס"ל כמבואר ודוק: הלכה טו חל י"ד להיות בשבת כו' ורוחצין את העזרה בשבת שאין איסור שבות במקדש אפילו דבר שאינו צורך עבודה איסור שבות במקדש היתר הוא.

והנה צריך לומר לדברי רבינו דס"ל פתרוץ הראשון של התוס' במס' שבת (דף זה ע"א) ובפסחים (דף סה ע"א) גבי אמיר שרי זילתא במחוזא משום דהתם הוי רצפה של אבנים וא"כ במקדש נמי לשפתי ותוצו דבמקדש הנה רובד כו' וילהכי אסור דבין רובד לרובד הוי גומות ועוד פתבו דבמקדש אף שבות ליפא ורק אם לא הוי רצפה הנה שבות ועיי"ש במהרש"א שפיאר דעתה דאיפא רצפה אף שבות ליתא וא"כ רבינו דס"ל דאיפא איסור שבות ע"כ ס"ל פתרוץ הראשון ולא פהשגי כמבואר: והנה הכ"מ פתב בגמ' אמרינו ר' נתן סבר שבות שאינה צריכה לא התירו ומשמע דתקמים פליגי עליה ופוסק רבינו בתקמים.

והנה הצ"ח ז"ל בפסחים שם (דף סה) תמה ע"ז דהאיך מצינו דתקמים פליגי בזה על ר' נתן. ונ"ל לומר פן דשם במשנה ס"ל לר' אלעזר דבשבת הנה מניח ידו על יד חבירו ומפשיט ואמרינו במס' שבת (דף קכד) דמקלות קונדם התרת פלם נשנו ורבה אמר שא"ה דאפשר וא"כ א"ל דבהא פליגי דר"א ס"ל פיון דאפשר להפשיט הפסח ע"י שניית ידו פ"י חבירו וא"כ המקלות ה"ל שבות שאינה צריכה לא התירו זה בשבת כמו ר' נתן ותקמים ס"ל דהתירו אף שבות שאינה צריכה ופוסק רבינו פהגי תקמים וילהכי אומר ר' נתן הוא אף דגם ר' אליעזר ותקמים נמי פליגי בזה דבא ר"א רק לאפוקי מדר"ח דאמר דשלא ברצון ר"א הוא דאמר דהוא מה"ת אבל לרבנו דהוא שבות שרי בא רב אשי לומר דלר"נ אף שהוא שבות מ"מ לא שרי אבל באמת דזהו נמי הפלוגתא דר"א ותקמים לענין מקלות ורבינו ס"ל בתקמים ודוק: הלכה יח שחיטת הפסח כו' אבל הרפכתו ונחיתת יבלתו בכלי א"ד את השבת שהרי אפשר לעשותו קונם השבת כו' עכ"ל.

והנה שם בצ"ח פתב בד' ס"ה יש להסתפק כו' אם נולד היום יבלת בטלה שהפריש לפסחו אי מותר לחתכו שהרי בזה לא שייך שאפשר לעשותו מע"ש ונ"ל דאסור דהרי לקמן דרמי כו' אלא ודאי דל"ש והטעם דאינו דומיא דשחיטה דרחמנא קבע זימנא ועוד אפשר בטלה אחר עכ"ל.

והנה דבר זה הוא ירושלמי בפ' א"ד הי"ג הגע עצמך שנוקדה לו יבלת הרי אינו ראוי לחתוה בשבת מין יבלת ראוי לחתוה מאתמול ופירש הק"ע ה"ע שנוקדה לפסח יבלת בשבת למה אינו דוחה את השבת הרי אינו ראוי לחתכו מע"ש וגריס הקא הרי אינו ראוי לחתוה מע"ש ומ"מ אינו דוחה שבח ומשגי מין יבלת ראוי כדברי הצ"ח דאף דנולד בשבח מ"מ אינו שרי לחתוה משום דמין יבלת ראוי ול"ד לשחיטה כמבואר ודוק: ערק ב הלכה ב יחיד ששחטו את הפסח לעצמו כשר והוא שיהא ראוי לאכילה את פולו ומשתדלין שלא ישחוט לכתחלה על יחיד שנאמר יעשו אותו עכ"ל.

וכתב הכ"מ ד"ה ומשתדלין כו' קשה מאחר דפוסק רבינו כר' יוסי מהו דקאמר ולא ישחוט לכתחלה על היחיד הא ר' יוסי אפילו לכתחלה קשרי ותירץ הר"א כו' אבל התירוץ היותר נכון הוא שרבינו דבריו מבוארים בפ' מי"ש (דף זה) דקאמר ורבנו האי ועשו אותו מאי קעביד ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי

מהדרינו ומשמע לרבינו דכר' יוסי אתיא דאלו לר' יהודה מאי פמה דאפשר לאהדורי מהדרינו הא ר' יהודה ס"ל אין שוחטין אה הפסח על היחיד כלל עכ"ל.

והנה התוס' לא פתבו פן שם (דף צה) וז"ל בד"ה מיבעי קשה ת"ל מכל חוקת הפסח וראשון נפ"ל בפ' האשה דאין שוחטין על היחיד מלא תוכל לזבוח את הפסח באחד ותרצו דס"ל דבאמת האי מ"ד גמיר מזה דאין שוחטין על היחיד וראשון לא גרע משני כו' ונמצא דלעפב הוא ודלא פדעת הכ"מ לדברי רבינו: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו כמו שפירש לה הכ"מ דרק לכתחלה מהדרין מהא דאימא לעיל (דף צא ע"ב) הא מדר' יוסי ס"ל כר"ש ר"ש ס"ל כר' יוסי והאי מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד האי קרא דאיש לפי אכלו כו' וכתבו התוס' תימא דלמא ס"ל כר' יהודה דאמר לעיל תרתי ש"מ עכ"ל.

ונ"ל ליישב קושית התוס' פן דהנה רבינו פתב לעיל בפ"א מה' ק"פ ה' ג' אין שוחטין את הפסח אלא בעזרה כו' אף בשעת היתר הבמות לא היו מקריבין את הפסח בבמת יחיד וכל המקריב פסח בבמת יחיד לוקה שצאמר לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שצריף עכ"ל.

וכתב הלח"מ קשה דלמה לא פירש רבינו ז"ל דהיינו דוקא אחר חצות אבל קודם חצות לימא איסור כלל כדאמרינו בזבחים (דף קיד) יכול אף בשעת היתר הבמות כו' ת"ל באחד שצריף כו'.

ויש ליישב פן דאמרינו במס' זבחים (דף קיד) מ"ט דר"ש דאמר קרא לא תעשו ככל אשר אנחנו עושים היום וגלגל לגבי שילה מחנור זמן הנה רנב"י כו' רבה אמר טעמיה דר"ש כדמצינא ר"ש אומר חנין לזבוח את הפסח בבמת יחיד בשעת איסור הבמות שהוא בל"ת ת"ל לא תוכל לזבוח את הפסח יכול אף בשעת היתר הבמות ת"ל באחד שצריף לא אמרתי לה אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד כו' אימתא"ל קודם חצות לעולם אחר חצות ובשעת היתר הבמות קאי והא בשעת איסור הבמות קאמר איסור הבמות לו היתר הבמות לחבירו וכתבו התוס' ורש"י ז"ל אבל קודם חצות וזהו פירוש יכול אף בשעת היתר הבמות קודם חצות דהוי שלמים וזהו באמת רק לר"ש דס"ל דמחנור זמן נמי חייב השוחטין בחוץ ולהכי צריף קרא להיתר קודם חצות דהוי שלמים אבל אנו הא פסקינו כרבנן דמחנור זמן פטור בחוץ כמו שפירש רבינו שם בפירוש המשנה דמס' זבחים וא"כ ל"צ כלל קרא על קודם חצות דהוי מחנור ומן אף בלא סברא של שלמים דלא גרע משאר מחנור זמן ולהכי לא צריף רבינו להביא קרא ע"ז כמבואר: ועתה ניחא קושית התוס' דזה צריף לבאר היצף הוא אומר הגמ' אליבא דר"י תרתי ש"מ האיף גנע תרתי מחד קרא אף י"ל פן דר' יהודה ס"ל דמחנור זמן פטור בחוץ דהוא ת"ק דר"ש בכ"ד וא"כ לא צריף קרא דבאחד לגלות על קודם חצות בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד ומינתר אליבא דר' יהודה מלת של באחד ומפיק תרתי מניה וכן הוא דמלא תוכל לזבוח בשצריף קאי על במת יחיד ונקרא דבאחד הוא שאין שוחטין על היחיד וזהו נוכל לומר תרתי רק לר' יהודה אבל לר"ש לא נוכל לומר תרתי ש"מ דלא גנע מחד קרא שני דברים פינו דלדידה לאו מינתר שפיר אומר הא מדר' יוסי ס"ל כר"ש ר"ש ס"ל כר' יוסי ותרתי ש"מ לא מ"ל לר"ש דרק לר"י אמרינו כמבואר.

אָבֵל לִפְנֵי הַתּוֹסֵ' פִּינּוֹן דְּמִקְרָא דִּינְעֵשׂוֹ אוֹתוֹ נְמִי מִפְקִינּוּ דְאִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד אֲפִתִי קִשָּׁה מֵאֵי רֵאָיָה דְלִמָּא ר"ש לָא ס"ל כַּר' יוֹסִי דְהִקְרָא דְאִישׁ לְפִי אָכְלוּ לָא אֲתִי לְגַלוּת דְשׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד וּכְמוֹ שְׂפָתָבוּ הַתּוֹסֵ' לְרַבְּנָן דְּפִלְגִי עַל אִיסִי ב"י וְלֹא בָּא הַקְרָא דְאִישׁ לְפִי אָכְלוּ דְשׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד אֲלָא ע"כ צ"ל פְּדַעַת הַכ"מ דְּקָרָא דִּינְעֵשׂוֹ אוֹתוֹ רַק גְּלוּת דְּמִהֲדָרִין לְכַתְּחִלָּה אָבֵל מִפְקִינּוּ מִקְרָא דְאִישׁ לְפִי אָכְלוּ דְלֹא גִילִיף מִקְרָא דְלֹא תוּכַל לְזַבְּחָא אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד דְּלַעֲכַב נְמִי אִין שׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד וְלִהְכִי שְׁפִיר אָמַר דַּר"ש ס"ל כַּר' יוֹסִי כְּמַבְּנָאָר: וְעוֹד נ"ל לְהַבִּיא רֵאָיָה לְדַעַת רַבֵּינוּ מְהֵא דְאִיתָא בְּמַס' יוֹמָא (דָּף נָא ע"א) וְלַר"ש כו' לֹקְמִי בְּפֶסַח כו' קְסַבְרִי אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד וְנוֹקְמִי בְּפֶסַח שְׁנֵי מִי דְחֵי טְוִנְמָאָה נְמָצָא דְהַגְמ' ס"ל דָּאָף לְמ"ד אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד זְהוּ רַק בְּפֶסַח רֵאשׁוֹן אָבֵל בְּפֶסַח שְׁנֵי מִשְׁמַע דַּס"ל דַּכ"ע סְבָרִי דְשׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד וְא"כ לְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' קִשָּׁה טוּבָא דְהֵא מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' מִשְׁמַע דַּלַּר' יְהוּדָה דְגִילִיף דְאִין שׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד מִקְרָא דְלֹא תוּכַל אֲזִי יִלְפִינּוּ מִקְרָא דְכָל חֻקְתָּ הַפֶּסַח דָּאָף עַל הַשְּׁנֵי אִין שׁוֹחֲטִין, וְא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה וְנוֹקְמִי בְּשְׁנֵי וְכֵן וְדֵאֵי לְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' גַּם מֵאֵן דְגִילִיף דְאִין שׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד מִקְרָא דִּינְעֵשׂוֹ אוֹתוֹ גַּם כֵּן גִּדַע תְּרַנּוּיָהוּ וְא"כ פִּינּוֹן דְהֵאֵי מ"ד ס"ל אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד וְדֵאֵי הַה"ד בְּשְׁנֵי גַם כֵּן אֲלָא ע"כ צָרִיף לֹאמַר פְּדַעַת רַבֵּינוּ דְהַפְּשֵׁט הוּא רַק עַל לְכַתְּחִלָּה וַיְבַנְאָר שְׁפִיר הַגְמ' דְקָאָמַר הֵהִיא מִיבְעִי לִיָּה דְאִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד דְכַמָּה דְאֶפְשָׁר לְאַהֲדוּרֵי מַהֲדָרִין חֲדָא מִנ"ל לְהַגְמ' דְהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה וְעוֹד מַהוּ הַלְשׁוֹן דְקָאָמַר דְכַמָּה דְאֶפְשָׁר לְאַהֲדוּרֵי א"נ דְקָאֵי עַל לְכַתְּחִלָּה גִימָא דָאָם זַרְק הוֹרְצָה כְּמוֹ דְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי שְׁנַבְאָר לְקַמֵּן אֲלָא ע"כ צ"ל כֵּן דְלְמ"ד אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד מִקְרָא דְלֹא תוּכַל לְאָכְלוּ כו' בְּאַחַד כו' לָא מְצִי לְמִילֵף מְפַל חֻקְתָּ הַפֶּסַח עַל פֶּסַח שְׁנֵי דְאִין שׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד דֵּא"כ אֵי מִשְׁפַּחַת לִיָּה דְלֹא הִיָּה טְמֵא אוּ בְדָרְךָ רְחוּקָה רַק אַחַד אֲזִי לֹא יַעֲשֶׂה פֶסַח וְדֵאֵי ע"ז לָא מְדַמִּינּוּ לְרֵאשׁוֹן וְדוּמָה הוּא לְמַה שְׂפָתָבוּ הַתּוֹסֵ' בְּמַס' יוֹמָא (דָּף נָא) דַּר' יְהוּדָה ס"ל דְדוּחָה פ"ש אֶת הַטְּוִנְמָאָה מִשׁוּם דְגִילְפִינּוּ מְפַל חֻקְתָּ הַפֶּסַח מַה פֶּסַח רֵאשׁוֹן אִינוּ בְּטַל לְעוֹלָם אֲף פֶּסַח שְׁנֵי כֵּן וְאֲף ה"נ אֲמַרִינּוּ מַה רֵאשׁוֹן אִינוּ שְׁיָיָה לְבַטַל מַחֲמַת אִין שׁוֹחֲטִין עַל הַיְחִיד דְוְדֵאֵי יֵשׁ בְּכָל שְׁנָה הַרְבֵּה מִיִּשְׂרָאֵל כֵּן הוּא בְּפֶסַח שְׁנֵי אֲף אֵי אִין טְמֵא אֲלָא אַחַד מ"מ עוֹשֶׂה אֶת הַפֶּסַח וְלִהְכִי מִקְרָא דְכָל חֻקְתָּ הַפֶּסַח לֹא נוּכַל לְמִילֵף כָּלֵל וְרַק הַמ"ד שֵׁם יִלִיף מִיַּעֲשׂוֹ אוֹתוֹ דְכַתִּיב לִשׁוֹן רַבִּים לְגַלוּת דָאָם רַבִּים הֵמָּה בְּפֶסַח שְׁיִוְכַל לְשַׁחֲטַת עֲלֵיהֶן אֲזִי מַהֲדָרִין לְכַתְּחִלָּה לְשַׁחֲטַת עַל רַבִּים וְזֶהוּ שְׁאָמַר הֵאֵי נִיַּעֲשׂוֹ אוֹתוֹ לִשׁוֹן רַבִּים דְכַתִּיב בְּפֶסַח שְׁנֵי לֹא בָּא לְעַכְבַּ דֵּא"כ גַּתְּבַטַל הַיְחִיד לְגַמְרֵי וְרַק אִם יֵשׁ שְׁנַיִם אוּ יוֹתֵר מְצֻנָה לְהַדָּר אַחֲרֵיהֶם וְאָמַר תְּחִלָּה הַקְרָא אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טְמֵא לְנַפְשׁ דְזָה אֲתִי לְאַשְׁמוּעִינּוּ דְאֶפִּילוּ יְחִיד חַד אִישׁ נְמִי עוֹשֶׂה אֶת הַשְּׁנֵי וְאִם כֵּן אֹמַר יַעֲשׂוֹ דָאָם נְמָצָאוּ שְׁנַיִם אוּ יוֹתֵר מְצֻנָה לְהַדָּר אַחֲרֵיהֶם אוּ רַבִּים וְכ"ז אֵי יִלְפִינּוּ מִיַּעֲשׂוֹ אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁפּוֹסֶק רַבֵּינוּ וְאֲמַרִינּוּ דַּה"ה זֶה נְמִי כֵּן דְרַק לְכַתְּחִלָּה וְלֹא דִיַּעֲבַד אֲף בְּפֶסַח רֵאשׁוֹן כֵּינּוּ דְכָל עֵיקַר יִלְפִינּוּ מִפֶּסַח שְׁנֵי מִיַּעֲשׂוֹ אוֹתוֹ אָבֵל בְּיוֹמָא שֵׁם (דָּף נָא) דְמִשְׁנֵי אִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד וְהוּא לַר' יְהוּדָה דְגִילִיף מִקְרָא דְלֹא תוּכַל כו' וְיַעֲשׂוֹ אוֹתוֹ אֲתִי עַל מְצֻנָה שְׁבַגּוּפוּ וְא"כ מְפַל חֻקְתָּ לֹא יִלְפִינּוּ עַל פֶּסַח שְׁנֵי כְּמוֹ שְׁבַאָרְנוּ וְשְׁפִיר פ"ש נְשַׁחֲטַת עַל הַיְחִיד וּמִקְשֵׁי שְׁפִיר וְנוֹקְמִי בַּפ"ש כְּמַבְּנָאָר: וְהִנֵּה רַש"י ז"ל פִּירֵשׁ כְּמָה דְאֶפְשָׁר לְאַהֲדוּרֵי מַהֲדָרִין כְּגוֹן לְטְמֵא אַחַד מֵהֶן בְּשַׁרְץ כו'.

והנה זה לא תתיישוב למ"ד שוחטין וזורקין על טמא שרץ האיה יעשו ואם יטמאו במת
הא מדחהו מתגיגתו ולשלחהו בדרך רחוקה מאן עקר סיפי כו' וכן רבינו לא ביאר פלל
אי בשני לא נמצא רק יחיד מה נעשה ולטמא בשרץ לא מצי ג"כ לדעת רבינו דפוסק
בפ"ו דשו"ז על טמא שרץ ולא ביאר פלל מה נעשה עם יחיד נשאר על פסח שני אלא
נדאי כמו שבארנו דרק מהדרין לכתחלה אם נמצא שנים ואם לא נמצא שוחטין על
היחיד פמבואר: והנה בירושלמי דפסחים פ"ח ה"ז איתא א"ר יוחנן מודה ר' יהודה שאם
זרק הורצה עבר ושחט מתירין לו לזרוק ומבאר הק"ע דהקרא רק אסמכתא בעלמא הוא
וע"כ רק לכתחלה צריף להדר שלא לשחוט על היחיד וא"כ י"ל דגם רבינו סומך בזה
על הירושלמי דס"ל דלר"י רק לכתחלה מהדרין ואם זרק הורצה ופוסק כר"י אף אם
נאמר כן תסוב הקושטיא לדונפתה פנין דאף לר' יהודה רק לכתחלה מפיק מקרא דלא תוכל
לזבוח נימא דר"ש יליף לה מקרא דיעשו אותו על לכתחלה כמו לר"י מקרא דלא תוכל
ולא צריף הקרא דאיש כמו האי תנא דפליג על איב"י שבארנו ועוד האיה יתבאר הגמ'
במס' יומא דמשמע דשאני הראשון מהשני דפ"ר למ"ד דאין שוחטין הוא אף בדיעבד
ובשני הוא רק לכתחלה לכ"ע אלא נדאי צ"ל דגמ' דידן ס"ל דלר' יהודה נפ"ל מקרא
דלא תוכל כו' אז אפילו בדיעבד ושאר התנאים ילפי מקרא דיעשו אותו על לכתחלה
דמהדרין אבל בדיעבד שוחטין עה"י ומזה יליף גמי רבינו כמו שבאר הכ"מ.

ולכד זה מכל זה הסוגיא דפסחים ובמס' קדושין ודף מב) דיליף מקרא דאיש לפי אכלו
שוחטין את הפסח עה"י דמשמע דהוא דרשא גמורה לר' יהודה הקרא דלא תוכל ולהכי
צריף לדין קרא דאיש לפי אכלו למעט מזה וגם רבינו ס"ל כן דמאיש ילפינו שלא
לשחוט הפסח בבמת יחיד ומיעשו אותו ילפינו דלא לשחוט לכתחלה על היחיד.

וניחא לפ"ז הא דהביא רבינו הקא דין זה דהשוחט את הפסח על במת יחיד לוקה אשר
בכל ס' ה"ד לא הביא רבינו דין דבמת יחיד ורק דין שחוטין חוץ מביא לעיל בפ' פסוהמ"ק
ומעה"ק אבל דין דבמת יחיד דנתבטל פבר לא הביא לא הקא ולא בס' המצות אלא דהביא
זה הקא לגלות דהקרא דל"ת כו' אתיא ע"ז ולא על שאין שוחטין עה"י דאיש לפי אכלו
מגלי דלא ילפינו מזה ורק מיעשו אותו על לכתחלה ומצאתי בס' פרשת דרכים בדרך
מצותיה בפור' בס' תפ"ז שמביא דברי החינוך שכתב דרבינו הביא הקא דין זה להפלת
הענין ולפ"ד ניחא שפיר זה ולא צריף לדחוק כן פמבואר ודוק: הלכה יג מי שח"ע וחב"ת
לא יאכל כו' ועיין השגות הראב"ד ולקמן בפ"ד מה' ק"ח בארנו בס"ד: פרק ג הלכה ד
חבורה שאבד פסחה יאמרו לאחד צא ובקש ושחוט עלינו הלה ומצא פסח שאבד כו' עד
ופטורין מלעשות פסח שני וכן שם בה' ו' אבד להם פסחם כו' ואמר להם צאו ואמרו לו
צא ובקש כו' ואם א"י כו' שניהם ישרפו ופטורין מלעשות פסח שני עכ"ל.

והנה שם כתבו התוס' במשנה ל"ד להא דאמר לעיל שפת לפ"ז חייבין לעשות פ"ש וכתב
המהרש"א לא ידענא מ"ט ל"ד להתם כו'. וכתב הצ"ח דהדבר פשוט דשם שני הפסחים
יוצאים לביה"ש אבל בכאן אף שהם אינם אוכלין עכ"פ הוא אוכל ונהרי הפסח פשר
וכיון שהפסח פשר כו' אלא שמספק אינו נאכל פטורין מלעשות פ"ש ומזה הטעם נ"ל
דלכה בסיפא דאמר להו ואמרו לו חנן ואם אינו ידוע איזה נשחט ראשון שניהם יוצאין
לבית השרפה ושם לא סיים שפטורין מלעשות פ"ש ששם חייבין שהזריקה בפסול ולכן

אני תמה על הרמב"ם שסיים דגם שם פטורין מלעשות פ"ש עכ"ל: והנה הצל"ח ו"ל לא ראה דברי הלח"מ הכא שכתב ונ"ל פירוש רש"י דממ"נ בראשון נמנו ואכילת פסחים לא מעכבא משמע דמתניתין כמ"ד אכילת פסחים ל"מ וקשה דא"כ האיך פוסק רבינו ליהא הא פוסק דלא פרב ונ"ל דמה דקאמר רב כו' תו איפא למידק אמאי לא חלקו בגמ' בין קודם זריקה לאחר זריקה כו' והתוס' כתבו כו' דלא דמי ונ"ל הטעם דבשלמא השליח שעושה הפסח נתנה ויאמר כו' וכיון שרבו שכתבו כו' וזה לא יברר כו' א"כ אין פאן פלום אבל הכא בשפל אחד שחט לא שחט על תנאי חבירו אלא חשב שהוא פסח ודאי שחטו לשם פסח ודאי להוציא י"ח ולקח פטורין עכ"ל ומזה הטעם ניקח דברי רבינו גם בה' ו' האיך שאמרו לו והוא אמר להם פטורין מפ"ש דלא צריך לטעם הצל"ח שמחלקינן בזה כמבואר: אף קשה לי דאיתא בירושלמי פ"ט דפסחים ה' ט' אר"י ר' נתן היא דר"נ אמר יוצאין בזריקה בלא אכילה עכ"ל אלמא דהירושלמי מוקי לה המשנה דפטורין מפ"ש כר' נתן וא"כ כיון דלא מצינו בגמ' חולק ע"ז מ"ט פוסק רבינו הכא פן וצ"ע: פ"ק ד הלכה ב בשר הפסח שנטמא ונודע לו קודם זריקה אע"פ שהאומורין טהורין לא יזרק את הדם שאין הפסח בא אלא לאכילה ואם זרק לא הורצה עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש ואם זרק לא הורצה שם פלוגתא דחכמים ור' נתן ופוסק פחכמים ואע"ג דרב אמר דמתניתין כר' נתן לא חש רבינו לנה פיון דרבים פליגי עליה כו' ונהו דוסק ועיין צל"ח מה שכתב.

ולענ"ד נ"ל ליישב דברי רבינו דפוסק דלא כר' נתן מזה דהנה שם בפסחים (דף עט ע"ב) אמרינן אמר רב גידל אמר רב אם זרק הורצה והא בעינא אכילה לא מעכבא והא פתיב איש לפי אכלו למצנה ולעכב לא והתניא במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויין יכול שחטו שלא למנויין והא פעובר על המצנה וכשר ח"ל איש לפי אכלו תכוסו הפתוב שנה עליו לעכב ואתקש אוכלין למנויין אלא רב דאמר כר' נתן דאמר אכילת פסחים לא מעכבא הי ר"נ אילימא ר"ל דתניא ר' נתן אומר מנין שפ"ל ישראל יוצאין בפסח אחד דלמא שא"ה דאי ממשכי הני חזי להני וא"מ הני חזי להני וכתבו התו' תימא לרשב"א והא בשעת זריקה אינו יכולין למשוך ונמצא דהשתא לא חזי לאכילה דהני וי"ל דדלמא ר' נתן ס"ל כר"ש דתנו לקמן בפ' האשה נמנין ומושכין ידיהם עד שיזרוק את הדם כו'.

והנה לכאורה קשה ע"ד התוס' דהא לקמן (דף פט ע"א) אמר אב"י ל"ש אלא למשוך אבל למנות ד"ה עד שישחוט אלמא דזה לא חזי להני דהא אין מונין אחר שחיטה עוד וע"כ צריך ליישב בדוסק דר' נתן עדיפא עוד מר"ש ס"ל דאף למנות יכולים אחר שחיטה ומזה הקרא גופיה ידע דכתיב ושחטו פל קהל וכיון דקיי"ל אכילה מעכבא ע"כ אמרינן דאי ממשכי הני חזי להני אלא דיכול למנות אחר שחיטה וזהו שאמר מנין שפ"ל ישראל יוצאין בפסח אחד דיכול למנות אחר שחיטה.

והנה לקמן אמר עוד אלא הא ר' נתן דתניא נמנו עליו כו' ר' נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני כו' מאי שפ"ר נזרק עליו הדם ש"מ בדם אבל אכילה לא מעכבא ולר' נתן איש לפי אכלו ל"ל דבעינן גברא דחזי לאכילה עכ"ל והקשו התוס' שם באה"ד ור"א נמי לא תקשה אמאי לא משני לר' נתן איש לפי אכלו למצנה כדבעי לומר לעיל משום דלא אשפחן תנא דלא מקיש אוכלין למנויין אלא זקני דרום בזבחים (דף כג) ע"כ.

ונ"ל לומר ע"ד קושית התוס' פו. דהנה במס' קדושין (דף מב ע"א) אומר ר' יונתן מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד שצאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל כו' ופירש רש"י אע"פ שאין בו פזית לכל אחד דקסבר אכילת פסחים ל"מ וצריך לומר דהא דדחי שם במס' פסחים דאי ממשכי הני חזי להני הוא רק בתחלה ומדחיק לאוקמי אף דלאחר שחיתה יכול למנות אבל אחרי כן דמסיק דלפי האמת דקיי"ל ר' נתן ס"ל אכילת פסחים לא מעפבא שוב לא צריך לדחוק ולומר שא"ה דאי ממשכי להני חזי להני כו' אלא מזה גופיה ידעינן דאכילת פסחים לא מעפבא.

ויקצת ראיה לזה נ"ל מגמ' דגטין (דף פה) דאמר דיקא נמי כי נמנו לאחר שחיתה מי יכול למנות והתנו נמנין ומושכין את ידיהם ודלמא אתיא זו המשנה כר' נתן דס"ל דאף לאחר שחיתה יכול למנות אע"כ לפי האמת ר' נתן נמי ס"ל דלא יכול למנות לאחר שחיתה כמבואר ונמצא מתורץ קושית התוס' דא"א דר' נתן ס"ל דהקרא של איש לפי אכלו הוא רק למצוה ולא מקיש אוכלין למנויין ל"ל כלל הקרא של ושחטו לגלות דאכילה לא מעפבא מה"ת נימא דמעפבא פיון דלא מקיש אוכלין למנויין אע"כ ס"ל דמקשינן אוכלין כו' וא"כ שפיר אמר מקרא ושחטו דאכילה לא מעפבא וה"ק מקשינן אוכלין למנויין לגבירא דחזי לאכילה כמבואר: והנה במס' קדושין (דף מא ע"ב) אמרינן שליחות כו' והא דתנו חבורה כו' מנ"ל נפ"ל מדריב"ק דתנא ר"י ב"ק אומר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל כו' וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן ששלוחו של אדם פמותו הניחא לריב"ק אלא לר' יונתן מא"ל ובפסחים הגירסא היא ר' נתן עיי"ש בהגהות הגרי"ב ז"ל דתנא ר' נתן אומר מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד כו' שליחות בקדשים מנין ודלמא דאית ליה שותפות בגויה אלא מהכא ויקחו להם איש כו' שיה לביית כו' ודלמא האי נמי מיבעי ליה לכדר"י דאמר ר' יצחק איש זוכה ואין קטן זוכה הוהו מאיש לפי אכלו נפקא נאפתי מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד ס"ל כמ"ד אין שוחטין את הפסח על היחיד ע"כ.

והנה לעיל בפ"ב הוכחנו דרבינו ס"ל דלא כר"י דס"ל דאין שוחטין אלא כר' יוסי ולכתחלה מהדרין מקרא דיעשו אותו ומכ"ש א"נ פדברי הר"א בנו של רבינו ז"ל דס"ל לגמרי כר' יוסי וא"כ פיון דצריך הקרא דאיש לפי אכלו לרבינו דרק לכתחלה מהדרין אבל בדיעבד שוחטין על היחיד וא"כ לא מצי ס"ל כר' נתן דאכילה לא מעפבא דאי פסקינן פן א"כ תקשה מנ"ל שליחות בקדשים שם במשנה דחבורה אחרי שבארנו דר' נתן לא ידע דאכילה לא מעפבא רק מקרא של ושחטו אותו וכיון דרבינו נמי ס"ל דמקשינן אוכלין כו' וא"כ צריך לידע ע"כ מקרא של ושחטו דבאכילה לא מעפבא והאי קרא זה מצריכין ללמוד ע"כ כריב"ק על שליחות בקדשים פיון דס"ל דשוחטין על היחיד כמבואר: והנה כ"ז צריך להאריך אי נימא דלא פדברי התוס' שם במס' קדושין אבל לפי מאי שפיתבו התוס' שם ז"ל וא"ת ונימא לריב"ק כה"כ וי"ל דלר' נתן דמפיק מהאי קרא שכל ישראל יוצאין בפסח אחד דקסבר אכילת פסחים לא מעפבא א"כ האי דקאמר אחד שוחט לכולן מייירי דאית ליה שותפות בגויה דהא בהכי מייירי קרא אבל לריב"ק דאמר שצריך לכל אחד פזית וכל ישראל אינן יוצאין בפסח אחד א"כ האי ושחטו אותו ר"ל דאחד שומט פסחים הרבה דמחד פסח ליכא פזית לכל אחד וא"כ שפיר מפיק דהיכא דליכא שותפות דמצי שחית עכ"ל.

וא"כ רבינו לא מצי ס"ל כר' נתן דאכילת פסחים לא מעפבא דהא תקשה מנא ידע שליחות דגיש לדחות ודלמא אית ליה שותפות בגויה פיון דס"ל דמאיש לפי אכלו לא ידעינן וא"צ לכל זה שהארבנו ועיין שם במהרש"א מה שמביא בשם הרא"ם ו"ל לתרץ קושית התוס' ובשעה"מ ה"כא ולפ"ד בארנו זה והנה אף שבפסחים (דף צא ע"ב) אמרינן לדחות א"כ נימא קרא לפי אכלו מאי איש אמנם במס' קדושין לא דחי פן ורק אומר ס"ל אינשוחטין על היחיד ונ"ל לבאר שינוי הדברים פן דלדין דמצרכינן זה דלפי אכלו נמי להקיש אוכלין למנויין לא מצי לתרץ א"כ נימא לפי אכלו מאי איש דמזה דלפי אכלו לחודיה אי הוי ידעינן דשוחטין על היחיד אזי לא הוה ידעינן דאתקש אוכלין למנויין ורק ע"כ אתיא פזקני דרום דס"ל דלא מקשינן אבל בקדושין דס"ל דאתי להקיש כו' שפיר אמר דאין שוחטין את הפסח על היחיד וסומך רבינו ע"ז הסוגיא שם במס' קדושין ומוכרח דאכילת פסחים מעפבא ודלא כר' נתן ועיי"ש במהרש"א בפסחים (דף צא) שהקשה מסתירת הסוגיות ולפי שבארנו ניקח ודוק: ה"לכה ג נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה בפני הפל כדי לביישן עד שיזוהרו בו ושורפין אותו מעצי המערכה כדי שלא יחשדו אותו ויאמרו מעצי המערכה גנבו לפיכך אם ישרפוהו בקו"ק כו' משל עצמן שורפין נטמא מיעוטא וכן הנוטר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן אבל לא מעצי המערכה שלא ישארו מהם אצלם וימעלו בהן עכ"ל.

והנה הכ"מ תמה למה השמיט רבינו דין דאכסניא דמותר לשרוף מעצי המערכה והמגיה שם כתב דרבינו סמך על מה שכתב לעיל בפ"ט מה' פסוהמ"ק וכן כתב התו"ט שם במשנה פן לתרץ קושית הכ"מ והצל"ח מיישב דברי הכ"מ והגיה דברי רבינו בקושיא ועוד הוסיף להקשות על רבינו מ"ט השמיט זה הדין דציקנין דאמר שם במשנה דציקנין אף אם נטמא מיעוט שורפין אצל הבירה מעצי המערכה ובגמ' שם אמרו אכסניא עשאן כציקנין אשר הפה שרי לשרוף אי נטמא אפילו מעצי המערכה והגיה בצ"ע.

ולענ"ד נ"ל ליישב פן דהנה עוד תגדל הקושיא ע"ד רבינו דכתב נטמא מיעוטו שורפין אותו בחצרותיהן מפני עצמן אבל לא מעצי המערכה שלא ישארו מהן אצלם וימעלו בהן דעל מה קאי זה דהנה בבבביתא שם דאמר באו לשרוף בחצרותיהן מעצי המערכה אין שומעין לו מפרש המהרש"א דקאי על ציקנין דשרי בעצי המערכה זהו רק לפני הבירה אבל לא בחצרותיהן והצל"ח ו"ל חידוש זה וכבר כתב המהרש"א פן וא"כ פיון דרבינו לא הביא תחלה זה דציקנין מותרין לשרוף מעצי המערכה לא צריך להביא הטעם שמא ימעלו בהנשארים ועוד צריך להבין תחלת דברי רבינו שכתב נטמא רובו כו' ושורפין אותו מעצי המערכה כדי שלא יחשדו אותו ויאמרו מעצי המערכה גנבו כו'.

והנה התוס' כתבו הטעם משום דלב ב"ד מתנה עליהן לפי מה שצריך לשרוף כדי לביישן לפני הבירה ולא הטריחוהו חכמים להביא עצים משלו ויכול משל הקדש וכן בציקנין לב ב"ד מתנה עליהן שלא ימנעו מלשרוף וכתב המהרש"א דלפי הטעם משום חשד אי נאמר דכולן ישרפו רובו שנטמא לפני הבירה מעני עצמן ליתא חשד רק אי אמרינן דהכל שורפין מעצי המערכה פטעם התוס' דחכמים תקנו זה שלא יטריחוהו ואי אחד יבוא להחמיר ע"ע ולשרוף מעצי עצמן אזי שייך החשד כמו שמבאר המהרש"א ו"ל אבל לעיקר התקנה ע"ז לא שייך הטעם של חשד: וע"כ נ"ל ליישב פן דהנה רבינו

ס"ל דְּכַל אֶחָד שָׂרֵי לְשָׁרוֹף מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה הֵיכָא שְׁנַטְטָמָא בֵּין רַבּוּ וּבֵין מַקְצָתוֹ דְּהַתְנָא ב"ד הֵיךְ דְּשָׂרִיפְת קְדָשִׁים טְמָאִים שָׂרֵי לְשָׁרוֹף מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וְלִיתָא בְּזָה שׁוּם חֲשׁוּשׁ אִיסוּר וְכַל אֶחָד מִי שְׁרוּצָה הוּא שׁוֹרֵף מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וְע"כ מִי שְׁיִרְצָה לְפָזֵר וּלְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְלְשָׁרוֹף מַעֲצֵי עֲצָמָן אֵינוֹ שָׂרֵי כְּדֵי שְׂלֵא יַחֲשְׁדוּ אוֹתוֹ בֵּינָן דְּאִיכָּא אַחֲרִים שֶׁהֵן צִיְקָנִין וְשׁוֹרְפִין מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה יַחֲשְׁדוּ אוֹתוֹ בְּזָה וְלֹא הֵיךְ תִּקְנָה לְצִיְקָנִין שְׂהֵמָה יִשְׁרְפוּ בְּכָל פַּעַם מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה כְּמוֹ שְׂכַתְבוּ הַתּוֹסֵ' וְדַק הַפִּירוּשׁ הַצִּיְקָנִין אֲשֶׁר מְמוֹנָם חֲבִיב עֲלֵיהֶם לֹא חָשׂוּ עַל טְרַחְתָּן וְאַף הַמְּיָעוּט שְׂרְפוֹ אֲצֶל הַבֵּירָה וּמִמִּילָא שָׂרֵי בַּעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וְכַתֵּב רַבֵּינוּ דַּמ"מ אִם רוּצִים לְשָׁרוֹף בְּחֲצָרוֹ מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה אִף שֶׁהוּא הוֹתֵר לְכָל מ"מ אִסוּר כְּדֵי שְׂלֵא יִמְעַלּוּ בְּהַנְשָׂאָרִים וְלִהְיֵי לֹא הֵבִיא כָּלֵל דִּין שֶׁל הַצִּיְקָנִין דְּלֹאוּ תִּקְנָה הוּא וְרַב שָׂרֵי לְכָל וְהֵמָּה לֹא הִחְמִירוּ עַל עֲצָמָן וְלֹא צָרִיךְ לְהֵבִיא זֶה.

אָבֵל אוֹרַח שְׂאִין לוֹ בֵּית זֶה כְּתֵב רַבֵּינוּ לְעִיל דְּהוּא שׁוֹרֵף בְּכָל פַּעַם מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה אִף אִי הוּא פְּזוּרן אִף בֵּינָן שְׂאִין לוֹ בֵּית שׁוֹרֵף שְׂמָה כְּמוֹ שְׂכַתֵּב בְּפִי"ט מֵה' פְּסוּהַמ"ק וְנִיחָא הַפֵּל וְעֵינָן עוֹד בִּירוּשְׁלָמִי הֵכָא פ"ז ה"ח וּבפ"מ שָׁם וַיֵּשׁ לְבָאָר בְּזָה וּאכ"מ: פָּרַק הַ הַלְכָה א מִי שְׂהֵיָה כו' שְׂאִין הַשְּׁנֵי תַשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן אֲלֵא רְגַל בַּפ"ע וְכֵן בַּה' ב' כְּתֵב כִּיצַד מִי שְׂשָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס בְּרֵאשׁוֹן אוֹ הִזִּיד וְלֹא הִקְרִיב בַּשְּׁנֵי ה"ז חֲטִיב כו' וְכַתֵּב הַרְאָב"ד ז"ל שְׂנָה בְּמִשְׁנֵתוֹ כְּרַבֵּי ור' נָתָן וְרַחֲב"ע פְּלִיגֵי עֲלֵיהֶם וְכַתֵּב הַכ"מ דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַרְאָב"ד ז"ל דְּבִשְׁלָמָא בְּהִזִּיד בְּרֵאשׁוֹן וְשָׁגַג בַּשְּׁנֵי נִיחָא דְּחֲטִיב דְּפּוֹסֵק כו' נָתָן וְרַבֵּי דְּרַבֵּים נִינְהוּ אֲלֵא בַּשְּׁגַג בְּרֵאשׁוֹן וְהִזִּיד בַּשְּׁנֵי קָשָׁה אִמָּאי פּוֹסֵק כְּרַבֵּי דְּמַחְטִיב דְּהוּי יַחֲדָאָה לְגַבֵּי ר' נָתָן וְרַחֲב"ע וְעֵינָן לְעִיל בַּה' תו"מ שְׂבֵאָרְנוּ.

וּנ"ל לִיִּישֵׁב דְּכַרֵּי רַבֵּינוּ כֵּן דְּהֵנָּה אִיתָא לְעִיל (דָּף צֹא ע"ב) בְּמָאי קְמִיפְלִגֵי ר' יְהוּדָה סָבֵר בְּמַקְסַת נְפֻשׁוֹת וְאֶפִּילוּ נָשִׁים וּכ"ת א"ה אֶפִּילוּ בַּשְּׁנֵי נְמִי כְּתִיב חֲטָאוּ יִשְׂאָ הָאִישׁ הַהוּא אִישׁ אֵין אִשָּׁה לֹא כו' וּפְיִרְשׁ רַש"י ז"ל וְהֵכִי מִשְׁמַע לִיהַ קָרָא וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טְהוֹר כו' וְחֻדַּל לְעִשׂוֹת כו' וְנִכְרַת כו' כִּי קָרְבַּן כו' כִּי לְשׁוֹן שְׂמִימָשׁ אוֹ כְּשֶׁקְרַבֵּן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמִנְעֵדוֹ בַּשְּׁנֵי חֲטָאוּ יִשְׂאָ וְהֵכִי דְרִישׁ בַּפ' מִי שְׂהֵיָה טְמָא אֲלִיכָּא דְרַבֵּי כו' אִי נִימָא כְּמוֹ שְׂגָרִים שָׁם בַּס' מְהַר"ם ז"ל וְכֵן לְקַמָּן אָמַר ור' יוֹסִי מ"ט דְּכַתִּיב בְּרֵאשׁוֹן בְּמַקְסַת נְפֻשׁוֹת וְאֶפִּילוּ אִשָּׁה חֲטָאוּ יִשְׂאָ הָאִישׁ הַהוּא לְמַעוֹטֵי קֶטָן מִכְּרַת וְכַתִּיב בְּפִסְחָא שְׁנֵי וְנִכְרַתָּה הַנְּפֻשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל נְפֻשׁ וְאֶפִּילוּ נָשִׁים וּפְיִרְשׁ רַש"י וְאֵע"ג דְּבְרֵאשׁוֹן קָאִי מִיְהוּ כִּי קָרְבַּן ה' אֲשֶׁנִּי קָאִי וְכַדְמִפְרָשֵׁי וְגַמְרִינָן בַּהּ כְּרַת לְקַמָּן הָאִי חֲטָאוּ יִשְׂאָ מוֹנָשָׂא חֲטָאוּ בְּמַכְרָה אֵת הַשֵּׁם ע"כ.

וְכֵן כְּתֵבוּ הַתּוֹסֵ' שָׁם אִישׁ וְלֹא קֶטָן תִּימָא אִמָּאי אִיִּצְטְרִיךְ דְּהֵיכָן מְצִינּוּ שְׂחִיבֵי קֶטָן בְּמַצְנָה וּי"ל דְּאִיִּצְטְרִיךְ לְקֶטָן שְׂהַגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים דַּס"ד דְּחֲטִיב לְעִשׂוֹת פְּסָח קַמ"ל דְּשְׁנֵי תַשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הוּא וּמִיְהוּ בַּפ' מ"ש נַפ"ל מִקְרָא אַחֲרֵינָא כו' וְכַתֵּב הַמְהַרְש"א דְּכַרֵּיהֶם אֵינָם מוֹבְנִים דַּר' נָתָן דְּסָבֵר הֵכִי דְשְׁנֵי תַשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הוּא אָבֵל הֵכָא ר' יוֹסִי ע"כ כְּרַבֵּי ס"ל כְּדְפִירְשׁ רַש"י וְאֲלִיבֵיהַ שְׁנֵי רְגַל בַּפ"ע הוּא וְשִׁפִּיר אִיִּצְטְרִיךְ לִיהַ לר' יוֹסִי לְמַעַט מֵאִישׁ קֶטָן שְׂהַגְדִּיל בֵּין שְׁלֵי פְּסָחִים מִיְהוּ רַבֵּי לְקַמָּן ס"ל דְּקֶטָן שְׂהַגְדִּיל בַּשְּׁנֵי חֲטִיב דְּרַגְלָא בַּפ"ע הוּא וְלֹא מְמַעַט מֵאִישׁ עַכ"ל.

נמצא דמ"מ מזה מוכרח דר' יהודה סבר וכן ר' יוסי ותרנוניהו ס"ל דשני רגל בפ"ע כמו רבי דס"ל הכי וכמו שפתיב שם רש"י ז"ל וכמו שמבאר המהרש"א ונפיר פוסק רבינו פרבי דר' יהודה ור' יוסי פותיה ס"ל ודוק: הלכה ו הקטן אין מילת עבדיו וטבילת שפחותיו מעפבתו מלאכול על הפסח שנאמר וכל עבד איש להוציא את הקטן עכ"ל.

והכ"מ פתיב דרבינו גריס במכילתא וכל עבד איש ולא של אשה וקטן עכ"ל. והמשנה למלך פתיב עיין מ"ש מרן ובפ' החולץ (דף מח) אמרינו גבי עבד איש ולא עבד אשה בתמיה משמע דגם גבי אשה מילת עבדים מעפבת ועוד אני תמוה דלמא איצטריף למעוטי מאיש קטן וא"כ מאי הקשו מעבד איש ולא עבד אשה עכ"ל.

והנה קושית המשל"מ הראשונה יש ליישב פשוט דרבינו ז"ל לא הזכיר פלל דבר זה דאשה אין טבילת שפחותיה ומילת עבדיה מעפבת וא"ל דס"ל באמת מילת זכריה מעפב ומפח סוגיא זו שם דיבמות נדחו דברי המכילתא שדריש למעט נשים מקרא זה ורק על קטנים דלא מצינו חולק על המכילתא שפיר דרשינו למעט קטן ובאמת בכל דוקתא קיי"ל דטפי עדיף למעט קטן מלמעט אשה וכמו דאמרינו במס' קדושין (דף לד) טפלים חייבין נשים לא כ"ש אלמא דנשים טפי עדיף לחיובא מקטנים ואמרינו שפיר פינו דאין לנו רק מקרא אחד דאיש למעט קטנים אבל נשים נשארו בחיוב כמו אנשים.

אף הקושית השנייה של המשל"מ תמוה מסוגיא דיבמות אמאי הקשה עבר איש ולא עבד אשה דלמא אתי למעט קטן מקרא זה דכל איש כמו רבינו ז"ל דממעט קטן וכן תמה על רבינו ז"ל בשו"ת ש"א (סי' נג) עיי"ש.

ולענ"ד נ"ל ליישב קושיתם פן דהנה רבינו ז"ל בה' ז פתיב לקמן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור עכ"ל. וכתיב הכ"מ ואיפא למיזק אטו קטן בר חיובא ופטורא הוא וכתיב הר"י קורקוס ז"ל דכינון דרבנייה קרא לקטן שישחטו עליו וממנין אותו נפטר בכף מן השני עכ"ל: והנה הטורי אבן במס' ר"ה (דף פח) שם בא"מ הקשה וז"ל ומפאן ק"ל על מ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' ק"פ גר כו' וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים כו' ואם שחטו עליו בראשון פטור ואמאי פינון דבראשון לאו בר חיובא הנה שהיה עוד קטן עכ"ל.

והנה לפ"ד הרי"ק הכא ליתא קושית הטורי אבן דהטעם הוא משום דרבי רחמנא לקטן ששוחטין עליו אמנם הא איתא במס' גדרים (דף לד ע"א) אמר ר' זירא שיה לביית אבות לאו דאורייתא ומפרשים דהטעם הוי דהתורה לא מחייב פלל לקטן שימנו עליו על אכילת פסחו וכתבו שם התוס' והר"ן דהוי כמו נשים דרשות המה בפסח לחד מ"ד וא"כ נדחה לפ"ז דברי הרי"ק ז"ל דהא לא רבי רחמנא פלל לקטן שישחטו עליו וימנו עליו דהוא לאו דאורייתא אמנם במס' קדושין (דף מב ע"א) פתיב התוס' ד"ה איש זוכה ואין קטן זוכה וא"ת ול"ל קרא והא אין יד לקטן וי"ל דגבי פסח איצטריף דסד"א הואיל דשניף באכילת פסחים וצריף להמנות עליו דכתיב שיה לביית אפילו קטן אימא אפילו לאחרים זוכה קמ"ל עכ"ל אלמא דהתוס' ס"ל דמהאי קרא איש זוכה דצריף למעט קטן הוא רק אם קטן הוא מה"ת מרבינו להמנות עליו ולכאורה לפ"ד ר"ז דשה לביית אבות ל"ד ליתא לתירוצ התוס' בקדושין אמנם במס' גיטין (דף פה) אמרינו א"א בשלמא דאמנו כו' שפיר אלא אי אמרת כו' וכתבו התוס' תימא דבגדרים משמע דאיירי דלא אימנוהו דשה לביית

אבות ל"ד וא"צ שום מינוי כו' וי"ל דסוגיא דהכא איירי אי אמרינן שיה לבית אבות דאורייתא עכ"ל.

והרמב"ן ז"ל בחידושי הוסף עוד לומר דסוגיות מחולקים הנה ואמוראי ניהו ואלפיא דידיה מתרץ לה בגיטין התם אלמא דלפ"ד התוס' והרמב"ן הכא יש סוגיא מפורשת דס"ל דשה לבית אבות הנה דאורייתא וכן כתבו התוס' במס' גיטין (דף סד ע"ב) ד"ה שאני וא"ת תקשה ליה לרב יהודה הא דאמרינן בפ' האיש מקדש (דף מב) דאיש זוכה ואין קטן זוכה וי"ל דהתם אינו מיירי בדעת אחרת מקנה אותו אלא לאשמועינן בפסח שלו אינו יכול להמנות אחרים עליו דס"ד שיוכל להמנות משום דשה לבית אבות הנה דאורייתא והנה לענן פסת כמו גדול כו' א"נ כו' אלמא דס"ל נמי לומר דשה לבית אבות הנה דאורייתא: ונ"ל להביא ראיה לזה דיש מ"ד דס"ל דשה לבית אבות הנה דאורייתא מהא דאיתא בספרי והובא בילקוט בפ' נשא איש או אשה לעשות נשים פאנשים שהיה בדין ומה במקום שעשו קטנים בגדולים לא עשו נשים פאנשים מקום שלא עשו קטנים בגדולים א"ד שלא עשו נשים פאנשים ת"ל איש או אשה כו' ומפרש הזרע אברהם כן בשם היות רענן מה שעשו קטנים בגדולים היינו לענן טומאת פהו דילפינן מאמר ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים כמו דאיתא ביבמות (דף קיד) או מה שאסור להקריף לקטן להמ"ד במס' נזיר (דף נז) עיי"ש דס"ל דהמקריף לקטן חייב ולענ"ד תרנוייהו ליתא לפי מאי שכתב רבינו לקמן בפ"ג מה' אבל דרב הגדול מצווה שלא לטמאות להקטן ורב על הגדול הוא הצווי ולא על הקטן וכן זה דהקפה דחייב המקריף הוא נמי החיוב על הגדול אם הקריף כמו שכתב רבינו לעיל בפ"ב מה' עכו"ם וא"כ לא מצי למימר פיון שלא עשה גבי נזירות קטנים כמו גדולים הא מצינו שפיר גם גבי נזירות דקטנים בגדולים היינו מה שקיי"ל דהאיש מדיר את בנו בנזיר ופוסק רבינו לעיל בה' נזירות דאם הזיר בנו קטן בנזיר ה"ז נזיר ותייב אביו לנהוג כל דקדוקי נזירות נמצא דבאופן זה כמו התם דאמרת שנוהג בקטנים בגדולים היינו שהגדול מצווה לבלי לטמא אותו ולבלי להקריף להקטן ה"ה הכא מצינו שעשה קטנים כו' שמחוייב אביהם לנהוג כל דיני נזירות וזהו דחזק לומר דהספרי יספור דכל זה דגדול מדיר את בנו הקטן הוא רק מדרבנן כדי לחנכו במצוות פדברי ר"ל שם ולא כו' יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר וא"כ מה"ת לא עשה קטנים בגדולים דזהו דחזק: וע"כ נ"ל לומר דהפשט הוא כן דסתם ספרי הוא ר"ש ור' שמעון הא ס"ל במס' פסחים (דף צא) דנשים בראשון רשות וס"ל דשה לבית אבות דאורייתא ושפיר נוכל לפרש דעשה בו קטנים בגדולים היינו לענן פסח דממנין עליו מה שלא עשה נשים פאנשים דנשים בראשון רשות ועושיין רק טפלה לאחרים.

והנה כמו כן יתפרש נמי הסוגיא דמס' פסחים (דף פט ע"א) ש"מ יש בריה אר"י כדי לזרזו במצוות ד"נ כו' אא"ב דאמנינהו מעיקרא שפיר אלא א"א דלא אמנינהו מעיקרא לבתר דשחיט כו' וכתבו התוס' תימא דבמס' נדרים (דף לו) מסיק ר"ז אליבא דר"י מהו משנה דשה לב"א לאו דאורייתא דא"ד אבישורא קאי והכא מוקי לה בדאמנינהו מעיקרא כו' והנה לפי מאי שבארנו נוכל לומר דגם האי סוגיא ס"ל דשה לב"א הנה דאורייתא כמו הני סוגיות וא"כ שפיר מוקי דאמנינהו מעיקרא ודלא כו': והנה רבינו נמי ע"כ ס"ל דשה לבית אבות הנה דאורייתא מדאמר דאם שחטו עליו בראשון פטור וכתירוץ של הר"י קורקוס שבארנו א"כ שפיר אמר דהאי קרא דאיש אתי למעט נמי קטן דאין

מילת עֲבָדֶיךָ מְעַכְבְּתוֹ דְּהָא צ"ל דְּהָא מְכִילְתָּא דְּמַמְעֵט קְטָן דְּאִינוּ מְעַכְבְּתוֹ ס"ל נְמִי ע"כ דְּהָא דְּאִוְרֵייתָא דְּאִי ס"ל דְּפִטוֹר הוּא מַה"ת וְדָאִי דְּלֹא שְׁיִיךְ פְּלִל לְגַבְיָ לְמַעַט דְּאִינוּ מְעַכְבְּ אֲבָל שֵׁם בֵּיבְמוֹת (דָּף מַח) ס"ל לְהָאִי סוּגְיָא כּו"ז דְּשָׂה לְבֵית אַבוֹת הוּא לָאו דְּאִוְרֵייתָא וְא"כ לֹא צְרִיךְ פְּלִל קְרָא עַל קְטָן לְמַעַט דְּאִין מִילַת עֲבָדֶיךָ מְעַכְבְּתוֹ דְּלָאוּ בַר חֵיבָא הוּא בְּפִסְחָא לְהִכִּי אוֹמֵר עֲבָד אִישׁ וְלֹא עֲבָד אִשָּׁה דְּעַל קְטָן לֹא צְרִיךְ פְּלִל קְרָא דְּלָאוּ ב"ח הוּא כְּמִבְּנָאָר.

וְהִנֵּה אִפְתִּי צְרִיךְ לְבָאָר הָא דְּבִנְדָרִים (דָּף לו) שֵׁם אָמַר דְּהַפְּלִל צְרִיכִין דְּעַת חוּץ מִמְּחֻסְרֵי כְּפָרָה שְׁהָרִי אָדָם מְבִיא קְרָבָן עַל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטָנִים וְכֵן פּוֹסֵק רַבֵּינוּ בַּפ"א מַה' מְחֻסְרֵי כְּפָרָה ה' ד' שְׁפָל מְחֻיָּבֵי קְרָבָן אִין מְקַרְבִּין עַל יָדוֹ אֲלֵא מְדַעְתָּן חוּץ מִן מְחֻסְרֵי כְּפָרָה שְׁהָרִי אָדָם מְבִיא עַל בְּנָיו הַקְּטָנִים כּו' וְאָמְרוּ בְּגַמ' אֲלֵא מְעַתָּה יָבִיא אָדָם פְּסַח עַל חֲבִירוֹ שְׁהָרִי אָדָם מְבִיא עַל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטָנִים אֲלֵמָה א"ר אֲלַעְזָר הַפְּרִישׁ פְּסַח עַל חֲבִירוֹ לֹא עָשָׂה וְלֹא פְלוּם אר"ז שְׂה לַב"א לָאו דְּאִוְרֵייתָא וּמַמְאִי כּו' וְשֵׁם בְּעִין מְשַׁפֵּט מְצִינִין לַד"ר בַּפ"ב מַה' ק"פ ה' ח' זֶה שְׁפַתְבָּ שֵׁם דְּאִינוּ שׁוֹחֵט ע"י בְּנָיו וּבְתוֹ הַגְּדוֹלִים שְׁלֹא מְדַעְתָּן וְנָהוּ הַדִּין דְּאִין אָדָם מְבִיא פְּסַח עַל חֲבִירוֹ וְא"כ קָשָׁה בִּינָן דְּרַבֵּינוּ פּוֹסֵק ע"כ כַּמ"ד דְּשָׂה לְבֵית אַבוֹת דְּאִוְרֵייתָא א"כ קָשָׁה לְדִידְיָה מ"ט אִינוּ מְפָרִישׁ ק"פ ע"ח מ"ש מִמְּחֻסְרֵי כְּפָרָה שְׁאָדָם מְפָרִישׁ ע"ת מְטַעַם שְׁמִפְרִישׁ עַל בְּנָיו וּב"ב הַקְּטָנִים וְתִירוּץ ר"ז לִיתָא לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ: וּנ"ל לִישָׁב דְּבָרֵי רַבֵּינוּ כֵּן עַפ"י מַאי דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי דְּפִסְחִים פ"ח ה"א אר"י ד' מְחֻסְרֵי כְּפָרָה מְפָרִישִׁין עֲלֵיהֶן שְׁלֹא מְדַעְתָּן וְאֵלוּ הֵן זְבִין כּו' שְׁכָן אָדָם מְפָרִישׁ ע"ב הַקְּטָן וְהוּא כּו' ר"ז בְּשֵׁם ר"א אָדָם שׁוֹחֵט פְּסַחוֹ שְׁלֹא חֲבִירוֹ שְׁלֹא מְדַעְתוֹ אֲבָל אִינוּ מְפָרִישׁ אֲלֵא מְדַעְתוֹ אָמַר ר"א כּו' לִית הֵדָא פְּלִיגִי עַל דְּר"א אָמַר אָדָם שׁוֹחֵט אֲבָל אִינוּ מְפָרִישׁ פְּסַח שְׁלֹא מְדַעְתוֹ שְׁנֵייתָא הִיא פְּסַח שְׁנֵייתָא הִיא חֲטָאת פְּסַח לְכַשְׁתַּגְּדִיל רְאוּי הוּא לְהַתְּכַפֵּר בּוֹ חֲטָאת לְכַשְׁתַּגְּדִיל אִינוּ רְאוּי לְהַתְּכַפֵּר בָּהּ עכ"ל.

וּמְפָרִישׁ הַק"ע כֵּן לִית הֵדָא דְּר"י כּו' וּמְשַׁנֵּי שְׁנֵייתָא פְּסַח מְחֻסְרֵי פְּסַח רְאוּי הוּא לְהַתְּכַפֵּר לְכַשְׁתַּגְּדִיל אִם נִתְגַּדַּל בֵּין הַפְּרִישָׁה לְשַׁחֲטָה וְה"ל פְּאִילוֹ מְפָרִישׁ עַל הַגְּדוֹל הַיִּלְכָּף עַל גְּדוֹל אַחַר אִינוּ מְפָרִישׁ שְׁלֹא מְדַעְתוֹ אֲבָל חֲטָאת זֶה שְׁהַפְּרִישׁ עַל הַקְּטָן אִינוּ רְאוּי לְהַתְּכַפֵּר לְכַשְׁתַּגְּדִיל דְּחֲטָאת שְׁהַפְּרִישׁ עַל חֲטָא זֶה אִינוּ יָכוֹל לְהַפְּרִישׁ עַל חֲטָא אַחַר ע"כ וְכֵן מְבִנָּאָר בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ בַּפ"ג מַה' שְׁגָגוֹת ה' ג' דְּבַחֲטָאת וְדָאִי אִי הַפְּרִישׁ עַל חֲטָא אֶחָד א"י לְהַפְּרִישׁ עַל חֲטָא אֶתְר וּמַכְש"כ קְטָן שְׁאִינוּ רְאוּי אִי יִגְדַּל אַח"כ פְּמוֹ שְׁפַתְבָּ הַק"ע וְעֵינֵן פ"מ מַה שְׁמִפְרִישׁ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי וּנ"ל כִּי גַמ' דִּינָן אִינוּ מְתַרְץ תִּירוּץ זֶה דְּהָא הַגַּמ' קָאִי אֲלִיבָא דְּר' יוֹחָנָן וְר' יוֹחָנָן אָמַר לְקַמָּן בִּירוּשְׁלָמִי הֵכָא בַּה"ב אר"י הַפְּרִישׁ פְּסַחוֹ עַד שְׁלֹא הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת וְהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת צְרִיךְ לְהִמְנוֹת עַל פְּסַח אַחַר מְשׁוּם דְּסוֹבֵר בַּע"ח גְּדָחִין וְא"כ ה"ג גַּבֵּי פְּסַח לִיתָא תִירוּץ שְׁלֹא הִירוּשְׁלָמִי לְחַלֵּק בֵּין פְּסַח לְחֲטָאת דְּגַבֵּי פְּסַח נְמִי אִי הַפְּרִישׁ קוֹדֵם שְׁהַגְּדִיל וְנִתְגַּדַּל בֵּין הַפְּרִישָׁה לְשַׁחֲטָה אִינוּ רְאוּי לְפַסַּח זֶה דַּמ"ל דְּצְרִיךְ לְהִמְנוֹת ע"פ אַחַר אֲבָל הִירוּשְׁלָמִי הֵכָא זֶה הוּא מְשׁוּם דְּמְתַרְץ לָהּ לָאו אֲלִיבָא דְּר"י אֲלֵא אֲלִיבָא דְּר' אֲלַעְזָר וְאֵנָן קִי"ל דְּלֹא כּו' יוֹחָנָן פְּמוֹ שְׁפּוֹסֵק רַבֵּינוּ בְּהֵדְיָא בַּפ"ד הֵכָא ה' ט' הַמְּפָרִישׁ פְּסַחוֹ עַד שְׁלֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהִבִּיא ה"ז מְקַרְבִּיבוֹ לְשֵׁם פְּסַח דְּבַע"ח אִינָן גְּדָחִין וְא"כ גִּיחָא חִילוּק הִירוּשְׁלָמִי בֵּין פְּסַח לְחֲטָאת.

ועתה נחא שפיר דרבינו לשיטתו דפוסק דלא כר"י גבי בע"ח אינו נדחין שפיר ס"ל דיהוי של הירושלמי לחלק בין פסח לחטאת ול"צ לתרץ שיה לב"א ל"ד והגמ' מתרץ זה רק לר' יוחנן לטעמיה כמבואר.

וכן צריך לומר לדברי רבינו דברי המשנה של השוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון דמייירי דאמניהו מעיקרא כמו שאומר שם בפסחים (דף פט) ובגיטין (דף פה) וכן ע"כ צ"ל דזהו דלא כר"ז שם בנדריים דשה לב"א ל"ד וכן הא דאמרינן במס' פסחים (דף פח ע"א) יתום ששחטו עליו כו' ש"מ יש בריקה אר"ז שיה לב"א מ"מ ופרשו התוס' שם דשה לב"א ל"ד מו שפובר ר"ז בנדריים וא"כ פיון דרבינו פוסק דשה לב"א הוי דאורייתא א"כ ש"מ יש בריקה ורבינו פוסק דבדאורייתא אין בריקה אף יש לומר דמפרש לה כפירוש רש"י ז"ל שם דכתב שיה לבית איש בעה"ב יקחנו לכל ב"ב וא"צ דעתן עכ"ל וא"כ נוכל לומר אף דהוי דאורייתא מ"מ גלי הקרא דיוכל למנות על בניו הקטנים וא"צ דעתן ואינו מפרש כפירוש התוס' משום ל"ד וכן צריך לומר לר' זירא הא דצריך קרא על איש זוכה ואין קטן זוכה לא בדברי התוס' במס' קדושין דאיצטריך משום דרבי קרא לקטן שממנין אותו דהא לדידיה שיה לב"א ל"ד והוא יתרץ אפכא ע"כ כמו שפכתו התוס' שם לבסוף א"נ הא גופיה קמ"ל דשה לב"א ל"ד דאין לו פח לנכות בו לא לעצמו ולא לאחרים וכן יפרש ר"ז דמזה ידע דלאו דאורייתא הוא כמבואר ודוק: פקדו ו הלכה ז ישאל ערל כו' אבל גר שנתגייר בא"י ביום י"ד אין שוחטין עליו כו' גזירה שמה יטמא גר זה למת לשנה הבאה כו' ונהלא גזירה זו מדבריהם והפסח בכרת והיא העמידו כו' מפני שאין הגר מתחייב במצות עד שימול ויטבול ואינו טובל עד שיפרא כו' עד ולא יבוא לידי חיוב כו' עכ"ל.

וק"ל עד"ר זה דמשמע דס"ל דרק גבי ערל עפ"ם גזרו משום שאינו מתחייב במצות עד שימול ויטבול ולהכי העמידו דבריהם במקום פרת וא"כ היא אומר ר"י שם בגמ' מחלוקת בערל כותי דב"ה סברי גזירה שמה יטמא לשנה הבאה וב"ש ס"ל לא גזרינן אבל ערל ישאל ד"ה סברי כו' ול"ג ערל ישאל משום ערל כותי כו' ומיייתי תנה"כ למה צריך זה לאשמועין דל"ג ערל ישאל אטו ערל כותי היאך יגזרו הא גבי ערל כותי נמי לא העמידו דבריהם רק משום שיכול שלא לטבול עד שיתפרא אבל בערל ישאל דלא שייך זה ודאי דלא העמידו דבריהם בזה ולמה צריך זה לאשמועין וצ"ע: הלכה ח מי שפא בבית הפרס ה"ז מנפח והולך כו' ואוכל וכן בית הפרס שנדוש טהור לעושי פסח כו' עכ"ל, והנה קשה לי מ"ט לא הביא רבינו לא הקא ולא בה' טומאת מת שם בפ"ח הא דאיתא במס' חגיגה (דף פה ע"ב) איבעיא להו בידן לפסחו מהו שייאכל בתרומתו ואיתא שם פלוגתא דעולא ורבה ב"ע דעולא אמר דמותר ואמר ההוא סבא לפשוט בדברי עולא כהמשנה שם דאמר הפרשתי לתוכה רביעית קודש מהימן נמי אתרומה ה"נ מדמהימן אפסח מהימן נמי אתרומה ואף לתרומה שרי וא"כ ודאי הוא הדין דעולא כמו שהביא ההוא סבא ראיה פנתיה וא"כ מ"ט לא הביא רבינו זה.

ונ"ל לישב פן דהנה הטורי אבן הקשה שם בסוגיא מהא דאיתא במס' זבחים (דף צט ע"ב) גבי אונן דר"י מדיפתי ס"ל דבליל פסח שרי לאכול אף קדשים מגז דשרי בפסח ור"א פליג ע"ז וס"ל דרק אם מת בי"ג שרי דהנה רק אנינות דרבנן אבל היכא דהוי

מדאורייתא ל"א מיגו דשרי לענין פסח שרי לענין קדשים וא"כ סוגיא זו דלא כר"א שם ועי"ש בט"א מה שמחלק בזה: ונ"ל לומר פן דלפי מה שפירש רש"י ו"ל פאן מיגו דמהימן אקודש מהימן אתרומה שגנאי הוא למזבח שתהא תרומה המחנפרת לו בחזקת טומאה והקודש יקרב למזבח ע"כ וא"כ שפיר יש לחלק גבי בית הפרס דל"ד כלל להקא דהקא פנין דמקריב למזבח הקודש והתרומה זו שפחבית אחת תבער בטומאה ונהיה גנאי למזבח אבל הקא אם האדם לא אכל תרומה בפעם הזאת ורק יאכל פסח לא יהיה גנאי כמו בכל פסח אשר לא יאכל תרומה ומחזיק את האדם שפדק בבה"פ בחזקת טומאה וגזרינן על בית הפרס פי מי יודע מה שאינו אנוכל דהוא משום טומאה ורק הקא פנין דתבער בטומאה התרומה זו יהיה גנאי והקא דמי באמת להתם גבי אוגן דמ"ד שם דאף בליל פסח דמתירו לאכול פסח מ"מ קדשים אינו אוכל וה"נ מתיר אתה לפסח ולא לתרומה וס"ל לרבינו דהאי סבא הקא דמייתי ראיה לעולא מהמשנה זו ס"ל כר' ירמיה מדיפתי שם דס"ל דאמרין מיגו זה אף בפסח וקדשים בלילה ולא נחית לחלק בזה המיגו ולהכי שרי בבית הפרס גמי אבל רבינו דפוסק התם כר"א כמו שכתב הקא בה"ט דרק אם מת לו מת בי"ג שרי בקדשים לערב אבל בי"ד אסור אף בליל פסח וכן כתב בפ"ב מה' ביאת המקדש ה' ו' דרק פסח שרי בליל מיתה וא"כ ס"ל דגם הקא לא מדמינן בית הפרס לדין דהפריש לתוכו רביעית קודש ואסור הוא לתרומה ולהכי לא הביא.

ועוד יש לחלק לפי מה שכתב רבינו לקמן בפ"א מה' מטמא מו"מ דהטעם דלקדשים נאמן דמשום דחמירי לא חשידי הע"ה ע"ז וא"כ נדאי יפרוש בטרה וא"כ אף חבית זו של תרומה פנין דאית ביה קודש מפחד הע"ה ויזהר בטרה ולא דמי כלל לבית הפרס ורק צריך לומר דהאי סבא דמביא ראיה זו מ"ל כר' ירמיה מדיפתי התם בזבחים דאמרין מיגו גבי אוגן התם ולא מחלקינן בגזירת חכמים והיכא דשרי לד"א שרי לכל ולהכי דמי הקא בית הפרס להתם אבל אנו דפסקינן כר"א שם בזבחים פמבואר וא"כ לא דמי כלל זה לזה ולהכי לא הביא ודוק: הלקה ט האוגן ראוי לאכול הפסח לערב מפני כו' וטובל ואח"כ אוכל כדי שיפרוש מאנינות ולא יסיח דעתו עכ"ל.

וכתב הלחם משנה דלהכי כתב רבינו גבי אוגן דטובל ואוכל את פסחו ולעיל גבי מחוסר פפורים לא כתב דטובל ואוכל אח"כ ועוד קשה אמאי לקמן בה' אבות הטומאה כתב האוגן ומח"פ צריכין טבילה אחרי כן מפני שעד עתה הם אסורים מלאכול בקודש חיישינן שמא יטמאו והקא גבי אוגן כתב טעם אחר כדי שיפרוש מאנינות ולא יסיח דעתו כו' וע"כ חידוש הלח"מ הקא דרבינו ס"ל דרק גבי אוגן בעי בפסח טבילה משום שיסית דעתו מאנינות אבל במחוסר פפורים דלא שייך הו' טעמא לא צריך טבילה ולהכי גבי מחוסר פפורים לא כתיב דטעון טבילה עכ"ל.

והנה אף פי לשונו מחוסר הבנה מ"מ צריך לומר דכוננת הלח"מ דרק גבי קדשים בעי טבילה מחוסר פפורים שלא יודע שיאכל קודש היום ואסח דעתו אבל בפסח שפבילה יאכל פסח אינו צריך טבילה.

ודבריו תמוהין לענ"ד דמפרש הא איתא בגמ' דפסחים (דף נט ע"א) ומחוסר פפורים בע"פ שטובל ואוכל את פסחו לערב ופירש רש"י ואע"פ שטבל אתמול בשביעי שלו צריך לטבול אחר שהביא פפרתו דתנן בפ' חנוך בקודש האוגן והמח"כ צריכין טבילה

לקונדש אלמא דאיתא מפורש דגם לפסח צריה לטבול וע"כ צריה לומר דרבינו הקא גבי מחוסר כפורים סמך על מה שפכת לקמן בה' אבות הטומאה דבעי טבילה והקא גבי אונן פתב דאע"ג דבלילה עדיין אסור בקדשים ולא הותר לו רק אכילת פסח שלא העמידו דבריהם ולמחר פאשר יתום אנינותו יוכל היות שיצרה לטבול שנית לקדשים מ"מ הקא לפסח טובל הוא כדי שיפרוש עתה מאנינות ולא יסיח דעתו כדי שיאכל הפסח כמבואר ודברי הלח"מ צ"ע: פרק ט הלכה ז אין מאכילין ממנו כו' אפילו גר תושב או שכיר שצאמר תושב ושכיר לא יאכל כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ בפ' הערל אפליגו ר"א ורע"ק כו' אבל קשה על רבינו דהיאך פוסק כר"א קא איהו פסק בה' א"ב פי"ג דגר שפול ולא טבל אינו גר ובפ"א מה' מלנה פסק דקטן שנוולד מהול צריה להטיף ממנו דם ברית וא"כ קא לא מצי סבר כר"א דר"א לא אימתר ליה חושב ושכיר להכי משום דאית ליה התם הכי אלא אי לא הנה מוקי קרא לדרע"ק גבי קטן וגר היכי פסקינן גבי תושב ושכיר כו'.

ומתרגז לה כמו"ח ז"ל פן דרבינו ס"ל מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין דהא אמרינן שם זה ושמעין לר' אליעזר דאמר למידין ומשיבין וא"כ אימתר ליה חד תושב ושכיר למעוטי לכשנוולד שהוא מהול צריה הוא להטיף ממנו דם ברית ועל גר שפול ולא טבל לא צריה קרא דהא התוס' פתבו במס' יבמות (דף מו ע"ב) ד"ה פי פליגי דאי כר' יהושע ל"ל קרא פשיטא דלא אכיל בפסח דכותי גמור הוא כו' וי"ל דלעולם כר' יהושע ס"ל ולא מטעמיה דאיהו סבר דבאבות נמי טבילה הנה ורע"ק סבר מדמעטי קרא בפסח ש"מ דאין גר עד שימול ויטבול ע"כ וא"כ ניחא דרבינו ס"ל כר' יהושע ומטעמיה דבאבות טבילה נמי הנה ויטבול גר עד שימול ויטבול וא"כ לא צריה קרא לזה ויטבול על פסח כמבואר ודוק: פרק ח הלכה ז מבושל כו' בין שנתבשל במים ובין שנתבשל בשאר משקין או במי פירות שנה ובשל מבושל ריבה הפל.

ובה' ח' פתב עוד צלהו ואח"כ בשלו או שבשלו ואח"כ צלהו או שעשהו צלי קדרה ואכל חייב עכ"ל, וכתב הכ"מ ויש לתמוה על רבינו שמאחר שפוסק כרבנן דצלהו ואח"כ בשלו חייב ה"ל למפסק בצלי קדר דלא מחייבין אלא לרבי דלית הילקתא פותיה ונ"ל שרבינו מפרש דלרבנן נמי חייב על צלי קדר מרבויה דבשל מבושל וכי אמרינן דא"ב צלי קדר היינו לומר דמקו"ח לא הנה משמע אכל מבשל מבושל משמע שפיר עכ"ל.

והנה פכר תמה עליו הצל"ח ז"ל דא"כ מאי מקשה הגמ' ורבנן האי בשל מבושל מאי עביד ליה קא מיבעי ליה לצלי קדר ועיין בתירוץ עד"ר. והנה כמו"ח הגאון ז"ל אמר תירוץ נכון לתרגז דברי רבינו פן דהנה חזינו דדברי רבינו ברור מללו לפסוק כרבי ולא כרבנן דהא פתב בהדיא שצאמר ובשל מבושל ריבה הפל אלמא דיליף מקרא דבשל מבושל על מי פירות ולא מקו"ח וס"ל דאף לרבי חייב בצלהו ואח"כ בשלו מקרא דבשל מבושל מרבי גם את זה והראיה מדלא אמר הגמ' א"ב צלהו ואח"כ בשלו אלמא דבזה כ"ע ס"ל דחייב או כתירוץ הלח"מ דס"ל כר"כ דידעין סברא דהוי כמו מצה כמו דס"ל לר' יוסי ומה שפוסק רבינו הקא כרבי נגד חכמים הוא מזה דהנה רבינו פתב הקא בה' ח' דמותר לסוף אותו ביין ומי פירות חוץ מן המים כו' וכתב הצל"ח ז"ל דרבינו הוכיח דינו מן המשנה דאמר אין מבושלין את הפסח במשקין ולא במי פירות אבל סכין ומטבילין

בהם ואומר דלהכי נקיט המשנה רק משקין ומי פירות ושביק מים משום דבעי לאסוקי
אבל סכין בהם דדוקא בהם שרי לסוף אבל במים אסור ועוד יש להביא ראיה מדלקמן
(נר ער) קאמר דאית ביה קיטרי ומפיק מיא ובנדאי המים שיצאו מעץ יבש הוא רק פרי
סיכה מעט ואפ"ה אסור אלמא דסיכה נמי אסור במים: והנה הטעם לחלק בין מים לשאר
משקין הוא יש לומר מזה דהנה בגמ' (נר מא) הקשה המהרש"א בשם הרא"ם ז"ל לרבי
לא לכתוב במים ולא בעי בשל מבושל ובפרט א"נ דצלהו ואח"כ בשלו ידעינו מסברא
בלא קרא דבשל מבושל פדברי הלח"מ לדעת רבינו נדאי תקשה קושית הרא"ם ז"ל
וכ"ז תקשה רק לרבי אבל מה שמקשה המהרש"א ז"ל על הרא"ם דגם לרבנן תקשה
דלא לכתוב במים ולא לבעי קו"ח זה יש לדחות דלרבנן דס"ל דמי פירות חמור ממים
דילפי מקו"ח א"ל דאי לא הנה כתב רחמנא במים ה"א אפכא דיש לטעות דדוקא בשאר
משקין אסור דמפיגי טעמן אבל לא במים ורק לרבי הוא הקושיא שפיר וס"ל לרבינו
לתרץ דלהכי כתב רחמנא במים יתירא לגלות דאל תאכלו כו' ובשל במים דבמים אסור
בין בשל ביחד או שסוף אח"כ דשום מים לא יבואו עליו אבל שאר משקין דיליף רק
מיתורא דבשל מבושל אינו אסור רק לבשל בהם אבל לסוף שרי.

והנה כ"ז הוא רק לרבי דצריף ליישב אליביה הקושיא דמיתור הקרא דבמים אמרינו
דאתי לגלות דאסור אפילו סופה וא"כ פינו דזה מצינו בסתם משנה דסתם דין זה כמו
שמבאר הצ"ח מזה דאמר אבל ספין בהם דוקא אלמא דהסתם משנה ס"ל פרבי ונהי
דהראיה מקיטרא דאפיק מיא יש לדחות לפי מה שכתב הכ"מ לקמן בה' י' דהוא רק
איסור דרבנן אבל ראית הצ"ח מהמשנה היא מוכרחת וא"כ נדאי קיי"ל פרבי דכל עיקר
דין זה הוא רק לרבי כמבואר והוא נכון ודוק: הלכה ד אכל ממנו נא או מבושל מבע"י
אינו לוקה כו' אבל מבע"י פטור עכ"ל.

ונ"ל דרבינו מפרש הא דאיתא שם (נר מא ע"ב) רבי אומר א"ל שבשלו משחשיכה
בשלו מבע"י מנין ת"ל בשל מבושל מ"מ כו' א"כ לכתוב בשל בשל ופירש רש"י שבשלו
הפסח מבע"י וע"ז יליף רבי שחייב וא"כ אין חילוק בזה על רבי וה"ל לרבינו לפסוק
בזה פרבי אלא דרבינו דלא הביא פלל זה ס"ל כפירוש המהרש"א שם דרבי מחייב אם
אכל מבושל מבע"י ופליג על הברייתא דלעיל דפותר ורבינו פוסק כמו הברייתא דלעיל
דפטור ודוק: הלכה יא כשאדם אוכל את הפסח חותף הבשר וכשמגיע לגיד הנשה מוציא
ומנתחו עם שארי הגידין והעצמות והקרומות כו'.

וכתב הראב"ד בחיי ראשי אין איסור גדול מזה שנצלה הפסח עם גיד הנשה ועם תרבו
כו' וכתב הכ"מ וי"ל שלא עלה על דעת שרבינו מתיר לצלותו עם חלב דאסור מה"ת
אלא עם גוד הנשה שאין הגידין בנו"ט ושמו שאין איסור אלא ישראל קרושים הם כו'
ויש סמך לדברי רבינו מדתניא בתוספתא דפסחים נצלה החיצון ולא נצלה הפנימי קולף
ואוכל עד שמגיע לנא עכ"ל.

והנה סוף דברי הכ"מ לא הבנתי זה הראיה שמביא מן התוספתא דהוא בפ"ז שם דאמר
תחילה מבקרו ועודהו בתנור אם נצלה נוטלו ואם לא ממתין לו עד שיצלה נצלה החיצון
ולא נצלה הפנימי קולף עד שמגיע לנא עכ"ל.

וא"כ לא מייירי כָּלֵל גַּבִּי פְּנִימִי וְחִיצוֹן רַק הַפֶּסַח עֲצָמוֹ שֶׁצָּלְאוּ בַתְּנוּרָה וְהִחִיצוֹן שֶׁל הַבֶּשֶׂר נִצְלָה וְלֹא חֵלֶק הַפְּנִימִי אוֹכֵל אֶת הַבֶּשֶׂר הַצָּלוּי עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְנֶאֱסָאוֹר בְּאֲכִילָה וְלֹא מִיִּירֵי כָּלֵל מִגַּה"נ וּמִנ"ל לְרַבֵּינוּ דִּגְה"נ צוּלְהוּ בְּיַחַד עִם הַפֶּסַח.

ואוּלַי יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁפְּנוּנַת הַכ"מ פֶּן הוּא לְהִבְיָא רְאִיָּה מִן הַתּוֹסְפָתָא כַּה"כ דְּהֵתָם הֵיכָא שֶׁהִחִיצוֹן נִצְלָה וְהַפְּנִימִי הֵנָּה נָא שְׂרֵי הִחִיצוֹן וְלֹא אֶסְרִינוּ לְהִחִיצוֹן מִשּׁוּם דְּבָלְעוּ מִהַפְּנִימִי כִּינּוּן דְּלֹא אֶפְשָׁר שְׂרֵי דְלַחְתּוּן אֵינוֹ יָכוֹל דְּבַעֵי שְׂיִהֵיָה שְׁלָם וּא"כ אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא נִצְלָה הַפְּנִימִי אוֹ הֵנָּה נָא וְלֵהֲכִי שְׂרֵי דְלֹא אֶפְשָׁר ה"נ גַּבִּי קְרוּמִין וְגִידִין כִּינּוּן דְּבַעֵי שְׂיִהֵיָה הַפֶּסַח שְׁלָם כְּדֵאִיתָא שָׁם (דף ע"ד) וּא"כ לֹא אֶפְשָׁר לִיקַח הַקְרוּמִין וְאֵינוֹ אוֹסֵר כְּמוֹ דְּהֵתָם אֵינוֹ אוֹסֵר הֵנָּה שֶׁל הַפְּנִימִי כְּמוֹ כֵּן הֵכָא: וּנ"ל כִּי רַבֵּינוּ אֶזְיֵל לְטַעֲמִיָּה כְּמוֹ שֶׁפְּתַב בְּשֵׁמִי הַב"י בְּסִימָן קַה וְנ"ל וּמִדְּבַרֵי רַבֵּינוּ בַּפ' ט"ו מַה' מ"א נִרְאָה שֶׁא"צ נְטִילַת מְקוֹם וְלֹא קְלִיפָה כּו' אֲבָל שְׁמֹן הַגִּיד וְהַחוּטִין וְקְרוּמוֹת הָאֶסְרוּרִין מִשּׁוּם חֵלֶב קִי"ל דְּאֵינּוּ מְפַעֲפְעִין הַיְלִלְכָּךְ אוֹכֵל וְהוּלָךְ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְדָבָר הָאֶסְרוֹר וּמִשְׁלִיכּוֹ וּכ"כ הִרַה"מ בַּפ' ז' מַה' מ"א שֶׁזָּהוּ דַּעַת רַבֵּינוּ שֶׁלֹּא לְהַצְרִיף קְלִיפָה לְמִי שֶׁנִּצְלָתָה עִם חוּטִין וְקְרוּמוֹת וְגִיד וְשִׁמְנוֹ עַכ"ל הַב"י.

וא"כ לְפִי שֵׁיטַת רַבֵּינוּ נִיחָא שְׁפִיר כְּמוֹ שֶׁמְפָרֵשׁ הַכ"מ דְּקֵאִי עַל גַּה"נ וְהַקְרוּמִין דְּאֵינּוּ אוֹסֵר בְּצָלִי וְאֶפְיָלוֹ קְלִיפָה לֹא בַּעֲיָי וְלֹא כְּשֵׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּבְצָלִי בַּעֲיָי קְלִיפָה לַכַּה"פ וּא"כ בַּפֶּסַח כִּינּוּן דְּלֹא יָכוֹל לַחְתּוּן צוּלְהוּ שְׁלָם וּמִשְׁלִיכְכֶם בַּעַת הָאֲכִילָה וְשְׂרֵי הַפֶּל וְדוּק: הֵלְכָה יֵב כְּשֶׁמְקַרְבִּין אֶת הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן כּו' מְקַרְבִּין עִמּוֹ שְׁלָמִים כּו' אֲבָל אִם חָל י"ד לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת אוֹ כּו' אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה וְאֵין מְקַרְבִּין אֶלֶּא הַפֶּסַחִים בְּלַבַּד עַכ"ל.

וְהֵנָּה לְעֵיל בַּפ' ט"ו מַה' כְּלֵי הַמְקַדָּשׁ ה"י בַּמִּשְׁל"מ שָׁם דְּכַנְנַת רַבֵּינוּ מַה שֶׁמְסִיק וְאֵין מְקַרְבִּין אֶלֶּא הַפֶּסַחִים בְּלַבַּד לְהוֹצִיא מִדַּעַת זֶה שֶׁל הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁמְבִיא הָרֵא"ש וְנ"ל בַּפ' ע"פ דְּהֵיכָא דְחָל בְּשַׁבַּת מְקַרְבִּיב הַחֲגִיגָה בַּע"ש וְהָרֵא"ש דּוֹחָה דְּבַרְיָהֶם וְכֵן אֲתֵי רַבֵּינוּ לְהוֹצִיא זֶה.

וּנ"ל לְבָאָר גַּם אֶת דְּבַרֵי הַמְרָדְכֵי וְנ"ל ס"פ ע"פ דְּקֵאֲמַר שָׁם רַבֵּינוּ אָמַר כּו' דְּהָא כְּשֶׁחָל בְּשַׁבַּת חֲגִיגָה אֵינָה קְרִיבָה וְכֵן מִשְׁמַע בַּפ' אֵלוֹ דְּבַרֵי דְּקֵאֲמַר אֵימְתֵי מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה בְּזִמְן שֶׁהוּא בָּא בְּחוּל בְּטַהֲרָה וּבְמוֹעֵט אֲבָל בְּזִמְן שֶׁבָּא בְּשַׁבַּת בְּמִרְוּבָה אוֹ בְּטוֹמְאָה אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה מְדֻקְאָמַר אֵין מְבִיאִין מִשְׁמַע דְּכִשְׁחָל י"ד בְּשַׁבַּת שֶׁהַחֲגִיגָה אֵינָה קְרִיבָה עַכ"ל וְכָל הָאֲרִיכוֹת שֶׁלֹּא לְצוּרָה הוּא הֵלֵא הַמִּשְׁנָה אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ דְּבְשַׁבַּת אֵינוֹ מְבִיא וְלָמָּה צְרִיף לְאֶסְרוּקֵי מִשְׁמַע דְּכִשְׁחָל בְּשַׁבַּת א"ק וְהֵלֵא הוּא מְפֹרָשׁ אֶלֶּא דְּהַמְרָדְכֵי בָּא לוֹמֵר דְּמִן הַמִּשְׁנָה גּוֹפִיָּה דְּנִקֵּט לִיהַּ בְּחֻדָּא מַחְתָּא שַׁבַּת מְרֻבָּה וְטוֹמְאָה מִשְׁמַע דְּשִׁנְהַּ כּוּלְהוּ בְּחֻדָּא דִּינָא וְכִי הֵיכָא דְּבְטוֹמְאָה וּבְמִרְוּבָה אֵינוֹ מְבִיא כָּלֵל ה"ה אַף בְּשַׁבַּת אֵינוֹ מְקַרְבִּיב כָּלֵל וְלֹא כְּדַעַת הָרֵאשׁוֹנִים דְּמְבִיא בַּע"ש וְזֶהוּ הַמִּשְׁמַע דְּקֵאֲמַר הַמְרָדְכֵי דְּאֵינוֹ מְבִיא כָּלֵל הֵיכָא דְּחָל י"ד בְּשַׁבַּת וּמַה שֶׁפְּתַב הַמִּשְׁנָה בְּהִפּוּף בְּסִיפָא מִמַּה דְּקַתְנֵי בְּרִישָׁא שֶׁבְּאַרְנוֹ לְעֵיל א"ל אוֹ כְּמוֹ שֶׁפְּתַבוּ הַתּוֹסֵ' בַּע"ז וְדָף ג' ע"א) ד"ה וּבָא דְּאֵין דְּרַכּוֹ שֶׁל הַתְּלִמִּיד לְשִׁנּוֹת כְּסֻדֵּר דְּהַתְּחִיל אוֹ כְּמוֹ שֶׁמְתַרְץ שָׁם הָאוֹר חֲדָשׁ עֵי"ש וְדוּק: הֵלְכָה יֵד בְּשֵׁר חֲגִיגָה שֶׁעָלָה עִם הַפֶּסַח עַל הַשְּׁוֹלְחָן הָעוֹלִים עִמּוֹ עַל הַשְּׁוֹלְחָן מְתַבְּעֵרִין עִמּוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱכָלִין אֶלֶּא עַד חֻצוֹת כְּפֶסַח גְּמוּרָה מְפָנֵי הַתַּעְרוּבוֹת עַכ"ל.

והנה זהו ירושלמי מפרש פ"ו דפסחים ה' ד' תני תגיגה הבאה עם הפסח מתבצרים עמו והנה משמע דרבינו מפרש לה כפירוש הק"ע שם דגזרינו מפני התערובות שא"א שלא יתערבו ואינו מפרש כדברי הפ"מ שמפרש לה דלא הוי בשריפה אלא העולין עמו על השולחן מתבצרים שמא יבוא לאכול אחר אכילת הפסח דנמצא דנאכל אחר הפסח דזה לא תלי בתערובת בפסח וגם לא תליא בזמן חצות רק תיכף אחר אכילת הפסח צריך לבער מעל השולחן התגיגה ושאר המאכלים ומדברי רבינו משמע ממה שכתב אחר חצות ומשני התערובות כפירוש הק"ע ומה שהקשה שם בש"ק על הגמ' דידן דאומר מתניתין דלא כב"ת כו' וק"ל דלמא אף ב"ת ל"ק דנאכל ליום ולילה אלא מפני התערובות פסח אכל מדאורייתא מודה דנאכלת לשני ימים ולילה אחד ואם הגמ' חולק על הירושלמי קשה מ"ט פוסק כהירושלמי ע"כ.

וליתא קושיתו פלל דהנה התוספתא שמביא הירושלמי זה שאומר דרק בשר תגיגה הבאה עם הפסח מתבצרים עמו שפיר מוקי לה הירושלמי מדרבנן משום גזרה אבל בגמ' דידן דב"ת אומר הרי הוא כפסח ואינו נאכל אלא ליום ולילה ותגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים משמע דמירי מדאורייתא דזהו כפסח דומיא דאינו נאכל אלא ליום ולילה ותגיגת ט"ו לשני ימים שניהם שוין מדאורייתא ולא דמי פלל לדברי התוספתא כמבואר: ולפ"ז ניחא מה שהקשה הצ"ח שם בד"ה כי אקשי כו' ואס"ד דרק לענין לינה אומר זה ל"ל לתלות תגיגה בפסח כו' וה"ל לב"ת לומר תגיגה הבאה עם הפסח אינה נאכלת אלא ליום ולילה ול"ל לתלותה בפסח ולומר הרי הוא כפסח אלא ודאי לב"ת דינה כפסח כו' ע"כ ולפ"ז ניחא דאי לא אומר ב"ת התם הרי הוא כפסח ה"א דרק מדרבנן נאכל עד חצות מפני התערובות ולהכי אומר הרי הוא כפסח דהמ"ת נאכל הוא ודוק: הלכה טו מה בין פסח ראשון לשני ואין מוציאין ממנו חוץ לחבורה אבל פ"ש כו' ומוציאין ממנו חוץ לחבורה עכ"ל והקשה הכ"מ הא (דף צה) אמרינן בכלליה דלא ישאירו מרבי לא תוציא ממנו מן הבשר חוצה וי"ל משום דבגמ' קאמר דמרבי ליה משום דדמי ליה דהנה לאו הניתק לעשה דומיא דגותר ופירש רש"י ז"ל דלית ליה להאי תנא הא דתניא בפ' כ"צ האוכלו ה"ז בל"ת דבשר בשרה טרפה ומאחר דקיי"ל כההוא תנא דמוציאו חייב משום ובשר בש"ט תו ליתא לרבוני יוצא מנותר שנה ניתק לעשה וזה לא ניתק עכ"ל, וכתב ע"ז הבה"ז בחידושו על רבינו על מס' מנחות דברי תימא הוא הכ"מ דלמ"ד דלוקה דהנה ל"ת גמור פשיטא דחייב המוציא בפ"ש וה"ל להברייתא למחשב במצנה שבגופו והניח בצ"ע.

והמענין החכמה בפ' בא פתב ע"ז נראה דס"ל לרבינו דברייתא קמייתא חולק על ברייתא זו מדקאמר שם יכול אפילו מצנה שלא על גופו ת"ל ועצם לא תשברו בו וטפי ה"ל למנקט ת"ל לא ישאירו דהנה מצנה שבגופו נכתב תחלה אלא דס"ל להך תנא דדוקא עצם ל"ת שמאחר שלפי דעתו דרשינן מניה לרבות מצנה שבגופו דכנתיה דהיינו נא ומבןשל ולמעט מצנה שלא על גופו דכנתיה לא תשחט על חמץ אבל לאו דלא ישאירו איצטרך לגופו דלא הנה ילפינן מפ"ר פיון שנל"ע ולא דרשינן מניה פלל ופרט ולא מרבינן לאו דלא תוציא עכ"ל: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא במשנה דזבחים (דף נו ע"ב) הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות כו' ואינו נאכל אלא צלי וכתבו התוס' תימא ליתני נמי דאינו נאכל אלא על מצות ומרורים וי"ל

דלא תשוב אלא דבר שפנגדו חלוק מקדשים דש"ק נאכל ביום ובלילה עד הפקר ולכל אדם ובכל מאכל ופסח אינו נאכל אלא בלילה ע"ת ולמנויו וצלי א"נ לא תנא מצה ומרור דל"מ א"נ לאו מצנה שפגופו עכ"ל.

והנה לכל הני השלשה תירוצים לא תתיישב מ"ט לא קחשיב התנא שם במשנה הפסח אינו נאכל אלא בתבורה אחת ואין מוציאין ממנו חוץ לתבורה שיאכל בה כמו שפתיב רבינו לעיל בפ"ט ה"א ודבר זה הוא חלוק מכל הקדשים דנאכלין בכל העיר ובכל מקום ונה אינו נאכל רק בתבורה אחת וגם הוא מעפב דנפסל ביוצא וגם הנה מצנה שפגופו אע"כ כדברי רבינו דלדין לא מרבינן פסת שני דאין מוציאין ממנו חוץ לתבורה והתנא לא קחשיב רק הני דברים שבין בפסח ראשון ובין בפסח שני וזהו דרך בראשון לא קחשיב.

ואף לפי מאי שפתיב הצל"ח פאן ומוציאין ונאכלין צלי בבית אחד ואומר בבית אחד דוקא אף שאומר מוציאין ממנו ומבאר הצל"ח במס' פסחים (דף צה) שלא התיר רבינו אלא להוציא הפ"ש חוץ לתבורה אבל לא לאכלו שם אלא צריך להחזירו לתבורתו אלא שפסח ראשון פיון שיצא חוץ לתבורתו נפסל ונאסר באכילה ופסח שני אין בו אישור להוציאהו ולא שיין ביה לאו דלא תוציא מן הבית כו' אבל עשה דבבית אחד יאכל שיין ביה עכ"ל, נמצא דגם פסת שני נאכל בבית אחד דוקא אפתי ה"ל להתנא לומר נאכלין בבית אחד וזהו אף בפ"ש מ"מ י"ל פיון דלא נפסל אם מוציא מן חוץ לתבורה לא קחשיב ומקרי לא מעפבא ולא כמו הני דברים דקחשיב דאי לא עשה פן נפסל אבל הכא מצנה הוא לאכול בבית אחד וכמו מצה ומרור דלא מעפבא ודוק: הלכות קרבן חגיגה פ"ק א הלכה א שלש כו' וביא עמו קרבן עולה בין מן הבהמה ובין מן העוף עכ"ל.

וכתב הכ"מ ויש לתמוה ע"ז דהא תניא בפ"ק דחגיגה ל"י כו' אתה אומר בזבחים או אינו אלא בעופות ומנחות ודין הוא כו' אף ראיה האמורה לגבוה זבחים כו' והא"ף פתיב רבינו בין מן העוף וכתב הרי"ק ז"ל שפסקום עופות גרים כו' אלא בכספים או אינו אלא במנחות כמו שהיא שנויה במכילתא ומשמע ליה דעופות בכלל זבחים הנה עכ"ל.

והמשל"מ פתיב ומ"ש מ"ן ומשמע ליה דעופות בכלל זבחים הם עיין במס' זבחים (דף קיט) דאמרין אר"ש לדברי האומר יש מנחה בבמה יש עופות בבמה ולדה"א אין מנחה בבמה אין עופות בבמה זבחים ולא מנחות זבחים ולא עופות הרי דבמלת זבחים שולל מנחות ועופות ע"כ ועיין לח"מ הכא ובירושלמי הכא אמר אבל לא בעופות דכתיב זבת אלמא דזבח לא הנה עופות ועיין ט"א ושעה"מ הכא.

ונ"ל ליישב דעת רבינו פן מהפרייתא שהקשה הכ"מ דאיתא שם כמו דגרסינן לפנינו בגמ' יכול אף בעופות ומנחות ודין הוא נאמרה חגיגה להדיט ונאמרה ראיה לגבוה מה חגיגה האמורה להדיט זבחים אף ראיה האמורה לגבוה זבחים ומה הן זבחים עולות אתה אומר עולות או אינו אלא שלמים ודין הוא נאמרה חגיגה להדיט ונאמרה ראיה לגבוה מה חגיגה האמורה להדיט בראוי לו כו' וכן בדין שלא יהא שולחנה מלא ושולחן רבף ריקם ע"כ: והנה קשה לי לכאורה ע"ז דלקמן (דף ע"ב) אמרינן חגיגות מקתב פתיבי ואמר ל"צ דאמר ר"פ לאבני ממאי דהאי וסגנתם חג זביחה הוא כו' אלא אתנא מדבר מדבר פתיב הכא הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר וכתוב ויחוגו לי במדבר מה

להלן זבחים אף פאן זבחים וא"כ כל עיקר הלימוד בתגיגה הוא זבחים הוא מג"ש דמדבר מדבר וא"כ האיך נוכל ללמוד על ראיה הא ה"ל דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בב"א וזהו בעיא דלא אפשר במס' זבחים (דף נא) ובמנחות (דף עו) וא"כ האיך ילפינו אח"כ בגין אב על ראיה דהנה זבחים ואף דאמר הגמ' שם ומאי פהררין כו' ד"ת מדברי קבלה לא ילפינו תקשה עוד דא"נ דהג"ש לאו דוקא ורק הוא הלמ"מ ונהוי כמו דאמרין בכ"ד גמרא גמירי להו ואתי יחזקאל ואסמכהו אקרא וה"נ גימא דהוי הלמ"מ והג"ש מד"ק וא"כ תקשה הא קיי"ל קו"ח מהלכה לא גמרינו והה"ד גם בגין אב וכמו שכתב רש"י ז"ל במס' שבת (דף קל"ח) ועיין צ"ח במס' פסחים (דף פ"א ע"ב) וא"כ נדאי לא נוכל למילף מזה וא"נ דהג"ש הוא עיקר לימוד תקשה הלא דבר הלמד בג"ש א"ת ומלמד בבגין אב כמבואר: וע"כ צריך לומר הכא חדא מתרתי או דגימא כמו שכתבו התוס' במס' זבחים (דף נא) דלמ"ד דביתר למד אולינו ס"ל דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בב"א וגם רבינא שם ס"ל פן וא"כ א"ל דהאי ברייתא גמי ס"ל פן אבל רבינו דבארנו דס"ל דביתר מלמד אולינו לקמן בה' תמורה ודאי לא מצי ס"ל לדידיה דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בב"א וא"כ לית לנו למוד למעט עופות או דגימא פן דלפי מאי שכתבו התוס' להקשות על הגמ' דאמר שם ודלמא לעבור עליו בשני לאוין ועשה וכתבו ואע"ג דאמרין בעלמא כל היכא דאיכא למדרש דרשינו ולא מוקמינו ליה בלאו יתירא הכא שאני שאין להעמידו בקרבן חדש ודומה לו כמו שמצינו במס' יבמות (דף ד) דאמרין דמוקי לא יגלה בשומרת יבם של אביו בלאו יתירא ולא מוקמינו ליה באנוסת אביו דהוי דבר חדש כו'.

נמצא דר' יהודה שם לא ס"ל פן אלא טפי עדיף ליה לאוקמי בדבר חדש ללמוד ממה שנוקי בלאו יתירא וא"כ ה"נ לר"י גימא דנוקי טפי ללמד דהוא חגיגה קרבן חדש ממה דנוקי בלאו יתירא וא"כ א"ל דהאי ברייתא דממעט עופות אתיא לר' יהודה דידע מזה גופיה ולא מג"ש וא"כ יליף לה שפיר בבגין אב דהנה זבחים ולא עופות אבל רבינו לא ידע עופות למעט דהא אין לו ללמוד ע"ז רק מג"ש ואינו חוזר ומלמד בבגין אב למעט עופות.

ומ"מ מנחות ידע שפיר למעט על ראיה דלא יבוא אף דלית לנו הלימוד מתגיגה זה נ"ל פשוט פיון דקיי"ל במס' מנחות (דף קו) האומר הרי עלי עולה מביא תור או כבש מר פי אתריה ומר כ"א כו' וא"כ קיי"ל כל היכא דמספקא לן בעולה מביא קרבן תור או כבש אבל במנחה לא מספקינן פלל וא"כ הכא דזה ידעינן דמביא עולה מטעם שלא יהא שולחנה מלא ושולחן רב ריקם וא"כ להביא עולה יש לספוקי בעופות אם די או דוקא בהמה אבל מנחות לא מספקינן פלל וקיי"ל בל"ז דמנחות גריע מעופות דקיי"ל בזבחים (דף צא) עופות קודמין למנחות ורק אגב גררא דעופות מביא הברייתא מנחות ולהכי פוסק רבינו שפיר דאינו מביא מן המנחות אבל מן העופות מביא דכיון דליכא לדין מיעוט ע"ז דמי שפיר למי שגדר עולה דיכול להביא אף עוף כמבואר ומוכרח לומר פן אף אם נפרש כפירוש הר"י קורקוס ז"ל דלא גרסינן רק במנחות וכספים אפתי ה"ל למעט מדנפשיה מדנאמר חגיגה להדיוט אלא ע"כ מזה לא נדע למעט כמו שבררנו ורק מנחות דלא מצי להביא בשום פעם ודוק שם ומי שפא לעזרה ביום הראשון ולא הביא עולה לא די שלא עשה מצות.

עֲשֵׂה אֵלֶּא עוֹבֵר עַל ל"ת שְׁנָאֵמֵר וְלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם כּו' עכ"ל. וְהִנֵּה הַטּוֹרֵי אַבְנֵי בַמַּס' חֲגִיגָה (דָּף ז ע"א) ד"ה וְאִין הַקְּשָׁה ע"ד רַבִּינוּ זֶה וְז"ל מנ"ל לַרַבִּינוּ דְּלֹא דִי שְׁלֹא עֲשֵׂה מִשְׁמַע דְּלֹא מְקַיֵּים הָעֲשֵׂה כָּלֵל בְּזֶה דְּלֹא עַל הַל"ת עָבַר וְהָעֲשֵׂה מְקַיֵּים וְעוֹד דַּבַּפ' מִשְׁפָּטִים וְכִי תִשָּׂא נְאֻמָּר מְצֻנָת רֵאִיתָ פָּנִים לַחֹד בְּלִיתִי סְמוּךְ הִלְאוּ דְּלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם וְרַק בַּפ' רָאָה לַחֹד נְאֻמָּר מְצֻנָת רֵאִיתָ פָּנִים בְּסְמוּךְ עִם הִלְאוּ דְּלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם ש"מ דְּלֹא מְעַפְּבֵי קַרְבֵּן לַמְצֻנָת רֵאִיתָ פָּנִים כּו' עכ"ל.

וּנ"ל לִיִּישָׁב דַּעַת רַבִּינוּ כֵּן דְּהִנֵּה שָׁם בַּגִּמ' דְּחֲגִיגָה (דָּף ע"א) אִיכָּא פְּלֹגְתָא דַּר' יוֹחָנָן וּר"ל תַּד אָמַר רֵאִיתָ פָּנִים בְּקַרְבָּן וּח"א בְּעֶזְרָה וְהַקְּשָׁה ר"ל לַר"י רִיבַר"י אֹמֵר שְׁלֹשׁ רְגָלִים נְצֻטוּי יִשְׂרָאֵל לַעֲלוֹת לְרִגְלֵי וְאִין נְרָאִין חֲצָאִין וְאִין נְרָאִין רִיקָנִין מִשּׁוּם שְׁנָאֵמֵר וְלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם א"ל בְּעֵיקַר הַרְגֵל ע"כ וְהַקְּשָׁה הַגָּאוֹן רַפ"ק אֵיגַר ז"ל בְּחִידוּשָׁיו שָׁם מֵאִי מְקַשָּׁה רַשְׁב"ל לַר"י מִהֲבַרְיֵיתָא זֶה יוֹתֵר מִן הַקְּרָא דְּכַתִּיב וְלֹא יֵרְאוּ וּמוֹקְמִינָן לִיהַ בְּעֵיקַר הַרְגֵל ה"נ א"ל דְּהַךְ בְּרֵייתָא נְמִי מֵיִרֵי בְּעֵיקַר הַרְגֵל: וּנ"ל לַעֲנִי ד' לִיִּישָׁב כֵּן דְּהִנֵּה הַטּוֹרֵי אַבְנֵי הַקְּשָׁה שָׁם עַל הַבְּרֵייתָא גּוֹפִיָה דְּאָמַר וְאִין נְרָאִין רִיקָנִין מַה חִידוּשׁ הַבְּרֵייתָא בְּזֶה הִלְאוּ מְקַרָּא הוּא כּו'.

וְע"כ נ"ל לֹמַר דְּזֶה בְּאֵמַת סְבֵרַת הַמְקַשָּׁן דְּהַקְּשָׁה לִיהַ מְזַה הַבְּרֵייתָא דְּתַקְּשָׁה לִיהַ מֵאִי קַמ"ל וְרוּצָה לֹמַר דְּהַבְּרֵייתָא אֲמָרָה תַּחֲלָה וְאִין נְרָאִין חֲצָאִין וְהוּא הַמְצַרְרָה נַחֲשֵׁת וְהַבְּוֹרְסָי דְּהַמָּה פְּטוּרִין בְּכָל הַרְגֵל וְקַתְּנֵי אַח"כ וְאִין נְרָאִין רִיקָנִין דְּהוּא נְמִי כְּמוֹ כֵּן בְּכָל הַרְגֵל כְּסְבֵרַת ר"ל וְאֹמֵר לִיהַ לֹא בְּעֵיקַר הַרְגֵל וְהַבְּרֵייתָא אֲתִי זֶה לַאֲשַׁמְעִינוּ זֶה דְּהִנֵּה הַטּוֹרֵי אַבְנֵי מְקַשָּׁה דִּיבּוֹא עֲשֵׂה דִיִּרְאָה וְיִדְחָה ל"ת דְּלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם.

אֲרָה לַפ"ד רַבִּינוּ דְּאִינוּ מְקַיֵּים בְּבִיאָה רִיקָנִית אַף הָעֲשֵׂה נִיחָא שְׁפִיר דְּאֵר דְּאֵם אִין לֹו קַרְבָּן אִינוּ בָּא רִיקָם דְּלֹא מְקַיֵּים הָעֲשֵׂה כָּלֵל וְאֲמָרָה הַבְּרֵייתָא כֵּן וְאִין נְרָאִין רִיקָנִין בְּשׁוּם פַּעַם אַף אִם אִין לֹו קַרְבָּן לְהִבִּיא וְלִיתָא הֵכָּא זֶה דְּעֲשֵׂה דוּחָה ל"ת מִשּׁוּם שְׁנָאֵמֵר וְלֹא יֵרְאוּ עֲנֵי רִיקָם וַיִּבְנֹאֵר כֵּן אִם אֲמָרָה הַתּוֹרָה וְלֹא תִבּוֹא רִיקָם ה"א דְּהוּא ל"ת בַּפ"ע וְהִיכָּא שְׂאִין לֹו קַרְבָּן אֲתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי אֲבָל הַתּוֹרָה אֲמָרָה יִרְאָה כָּל זְכוּרָה הִינְנוּ דְּצָרִיף לַרְאוֹת פָּנֵי ה' אוֹ לְהִרְאוֹת וְאֲמָרָה הַתּוֹרָה דְּלֹא יֵרְאוּ פָּנֵי רִיקָם וְאִם תִּבּוֹא רִיקָם אִזִּי אִין בְּיַדְךָ שׁוּם מְצֻנָה דְּלֹא תִרְאָה וְלֹא תִתְרַאָה וּא"כ לְמָה תִּבּוֹא פִּינֹן דְּעֵיקַר הַמְצֻנָה הוּא הַרְאִיָּה וְעַפ"ז מְדוּנֵיק שְׁפִיר לְשׁוֹן הַבְּרֵייתָא וְאִין נְרָאִין רִיקָנִין דְּלֹא יוּכַל בַּש"פ לְבּוֹא רִיקָנִין דְּלִפִּי דְּאִינוּ נְרָאָה מִשּׁוּם שְׁנָאֵמֵר וְלֹא יֵרְאוּ וּא"כ אִינוּ נְרָאָה וְלִיתָא עֲשֵׂה כָּלֵל כְּמִי שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ אֲבָל כ"ז הוּא רַק בְּעֵיקַר הַרְגֵל דְּאִזִּי אִין לֹו לְבִיא רִיקָם דְּלִיתָא עֲשֵׂה בְּזֶה כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ וּא"כ נִיחָא קוֹנְשֵׁיט הַטּוֹרֵי אַבְנֵי מַה שְׁלֹא אֲמָרָה הַתּוֹרָה רַק פַּעַם אַחַת סְמִיף הִלְאוּ דְּלֹא יֵרְאוּ לְשֹׁלֵשׁ פְּעָמִים יִרְאָה דְּכִינֹן דְּהַתּוֹרָה מְגַלָּה לָנוּ בְּפַעַם אַחַד דְּלֹא תִרְאָה רִיקָם רַק אִם תִּבּוֹא בְּקַרְבָּן אִזִּי דִּי בְּזֶה לִידַע דְּלִיתָא עֲשֵׂה כָּלֵל רַק בְּקַרְבָּן וְלֹא רִיקָנִין וּמְדוּנֵיק דְּהַתּוֹבִיבִים הֵיטֵב דַּבַּפ' מִשְׁפָּטִים כְּתִיב אֵל פָּנֵי הָאֲדוֹן ה' וּבַפ' תִּשָּׂא כְּתִיב אֵת פָּנֵי הָאֲדוֹן ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּבַפ' רָאָה כְּתִיב אֵת פָּנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ.

דְּהִנֵּה אִיתָא בַּמַּס' קְדוּשֵׁין וְדָף לֹו) דְּבִשְׁעָה שְׂאִינֹן עוֹשֵׁין רְצוֹנֹו שֶׁל מְקוּם נְקַרְאוּ עֲבָדִים וּא"כ בְּשַׁעָה שְׂאוּמֵר הַקְּרָא אֵל פָּנֵי הָאֲדוֹן ה' הִינְנוּ בְּשַׁעָה שְׂאוּמֵר קוֹרָא אוֹתָם בְּבַחֲנִית עֲבָדִים וְהוּא אֲדוֹן לָהֶם וְלִהְיֵי כְּתִבָּה הַתּוֹרָה בַּפ' רָאָה דְּאוּמֵר וְלֹא יִרְאָה אֵת פָּנֵי ה' אֲפִילוּ

בְּשִׁעָה שְׂאֵתָהּ בְּבַחֲיִנַת בֶּן שְׁעוֹשֵׂה רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם וְאֵפ"כ לֹא תִרְאֶה רִיקָם וּמכ"ש בְּשִׁעָה שְׂאֵתָהּ בְּבַחֲיִנַת עֶבֶד בְּשִׁעָה שְׁנִקְרָא אָדוֹן וְלִהְכִי הֵתָם אִינוּ צָרִיךְ לְבָאָר וְלִסְמוּךְ דְּלֹא יִרְאֶה רִיקָם דכ"ש הוּא וְכַתֵּב בִּפ' מְשִׁפְטִים אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן וְהִינְנוּ דְהוּא יִרְאֶה אוֹתָהּ וְהֵלֵא פֶל בְּאֵי עוֹלָם יֵשׁ מְוַשְׁגָּחִים מֵאֵתוֹ ית' אָבֵל בִּפ' תִּשָּׂא דְכַתִּיב אֵת פְּנֵי הָאָרוֹן דְּזֵה מִשְׁמַעוֹת שְׁאָנוּ רוֹאִים אוֹתוֹ ית' לְהִכִי אוֹמֵר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁרָה שְׁכִינְתוֹ זֵהוּ רַק לְיִשְׂרָאֵל הָעוֹלָם לְרַגְלֵי וְלְכָל הַמַּאֲמִינִים בּוֹ ית' וְהִנֵּה קְוֹשֵׁת הַט"א הֵכָא דְמִקְשָׁה נִימְי עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת גַּם בְּלֹא"ה נִיחָא שְׁפִיר עִפ"י מֵאֵי שְׁפֵתֵב הַצִּל"ח ז"ל בְּמַס' פְּסָחִים (דָּף מַט ע"א) דְּעַל דְּבָר שְׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה בְּזֵה הָעֲשֵׂה גּוֹפִיָה ל"א אֲתִי עֲשֵׂה וְדָחִי ל"ת כְּמוֹ גְּבִי פֶסַח דְּלֹא תִשְׁחַט עַל חֲמִץ לֹא נִדְחָה מִעֲשֵׂה פֶסַח וְא"כ ה"נ ל"א דְאֲתִי הָעֲשֵׂה דִירְאֶה וְיִדְחָה הַל"ת דל"י רִיקָם דע"ז גּוֹפֵה נְאֻמָּה הַל"ת כְּמוֹ הֵתָם כְּמִבּוֹאָר: וְעַנ"ל לְהִבִּיא רְאִיָה לְדַעַת רַבִּינוּ מְהֵא דְאִיתָא בְּמַס' קְדוּשִׁין (דָּף כַּט ע"ב) ת"ר לְפָדוֹת אַח בָּנוּ וְלַעֲלוֹת לְרַגְלֵי כו' ד' יִתְנַדֵּה אוֹמֵר עוֹלָה לְרַגְלֵי וְאַח"כ פּוֹדָה אֵת בָּנוּ שְׂזוּ מְצַנָּה עוֹבְרַת וְזוּ מְצַנָּה שְׂאִינָה עוֹבְרַת וְרַבֵּנּוּ מ"ט דְּכַתִּיב בְּכוֹר בְּנֵי תִפְדָּה וְהִזְדַּר וְלֹא יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם.

וְהִנֵּה רַש"י ז"ל מְפָרֵשׁ לִיהָ עַל זְמַן שְׁהִגִּיעַ הַזְּמַן וְאִין לוֹ זְמַן מְסַפִּיק לְשִׁנְיָהֶם וְהִנֵּה רַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לְעֵיל בְּפִי"א מֵה' בְּפוֹרִים ה' ד' עַל כֶּסֶף אִם לֹא הִיָּה לוֹ כֶּסֶף לְזֵה וְלְזֵה וְע"ז הוּא הַפְּלוּגְמָתָא דר' יְהוּדָה וְשֶׁל חֲכָמִים וְהִנֵּה הַפְּשֻׁט שֶׁל רַבִּינוּ דְקָאֵי עַל כֶּסֶף מְוַכְרַח הוּא דְהָא יִלְפִינוּ הַהִיקָשׁ מְקָרָא דְלֹא יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם שְׁסָמִיךְ לְבְכוֹר בְּנֵי תִפְדָּה מִשְׁמַע דְקָאֵי עַל בִּיאָתוֹ שְׁלֹא יְבוֹא רִיקָם רַק בְּדִי כֶּסֶף לְקַרְבָּן עַל עוֹלֹת רְאִיָה דְאִי קָאֵי עַל הַזְּמַן וְכָא הַמְקָרָא לְלַמּוֹד דְזֵהוּ קְדוּם א"כ ה"ל לְמִיִּסְמָךְ קָרָא שֶׁל יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה לְבְכוֹר בְּנֵי תִפְדָּה אֱלֹא מְדַסְמִיךְ הַבְּכוֹר בְּנֵי לֹא יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם ש"מ דְקָאֵי עַל הַכֶּסֶף שְׂאִין לְזֵה וְלְזֵה וּמֵה שְׂאוֹמֵר אַח"כ עוֹלָה לְרַגְלֵי הִינְנוּ אִם יִשְׁאַר לוֹ כֶּסֶף אַח"כ וְאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ אִינוּ עוֹלָה וּר"י אוֹמֵר עוֹלָה לְרַגְלֵי וְאַח"כ כְּפִאֲשֶׁר תִּשְׁיַג יְדוֹ יְפָדָה בָּנוּ.

אֲמַנָּם הָא תִקְשָׁה לִפ"ז אֲפִתִי פִינּוּ דְמִקְרָא זֵה לֹא יִלְפִינוּ רַק מְהִקְשָׁא הִיכָא שְׂאִין כֶּסֶף לְזֵה וְלְזֵה וְא"כ רְאִיָּת פְּנִים יְכוּל לְקַיִים וְרַק שְׁיַחְסֵר לוֹ הַקְרָבָן וְא"כ יְכוּל לְקַיִים הָעֲשֵׂה דְרְאִיָּת פְּנִים וּלִפ"ד הַט"א דְמִבְּאָר שֶׁם דְלִהְכִי ל"א הֵכָא דִיבְנוֹא עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת הִיכָא שְׂאִין לוֹ הוּא מְשוּם דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת שְׁבִמְקַדְשׁ וּמְפָרֵשׁ דְרַב אֲשִׁי שְׂאוֹמֵר שֶׁם יְקַדְשׁ עֲשֵׂה וּל"ת אִינוּ חוֹלֵק עַל רְבָא בְּזֵה אֲמַנָּם הַצִּל"ח ז"ל בְּפֶסַחִים שֶׁם (דָּף צֵה ע"א) כְּתִב דְדָבָר זֵה תִלְיָא בְּפִלוגְמָתָא דְהָאֵי מ"ד דְבַעֲי קָרָא עַל עֲצָם שְׁיֵישׁ בּוֹ מוֹחַ לֹא ס"ל זֵה דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת שְׁבִמְקַדְשׁ כְּמוֹ רַב אֲשִׁי דִילִיף מִיְקַדְשׁ עֲשֵׂה וּל"ת וְא"כ הֵכָא נְמִי אִי אִין לוֹ כֶּסֶף אֲמַרִּינוּ דִּיּוּכַל לְקַיִים הָעֲשֵׂה דְרְאִיָּת פְּנִים בְּעֲזָרָה בְּלֹא קְרָבָן וְאִזִּי אֲמַרִּינוּ דְתַחֲלָה פְּדִיָּת הַבְּכוֹר וְיִקְיִים הָעֲשֵׂה רִיקָם וְהַל"ת יִמְלֵא אַח"כ כְּפִאֲשֶׁר תִּשְׁיַג יְדוֹ דְהָא יֵשׁ תִּשְׁלוּמִין כָּל שְׁבַעָה אָבֵל הִיכָא שְׂאִין לוֹ זְמַן לְזֵה וְלְזֵה וְא"כ גַּם הָעֲשֵׂה שֶׁל יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה לֹא יוּכַל לְקַיִים לֹא גִדַּע אִיזְהוּ תַחֲלָה אוֹלֵי דְבְּזֵה לֹא הִנֵּה תַחֲלָה פְּדִיָּת הַבְּכוֹר וְה"ל לְהַקְרָא לְהַסְמִיךְ תַחֲלָה זֵה דִירְאֶה כָּל זְכוּרָה לְבְכוֹר בְּנֵי תִפְדָּה דְאִפִּילוּ הִיכָא שְׂאִין לוֹ זְמַן לְזֵה וְלְזֵה מ"מ הַפְּדִיָּה הוּא תַחֲלָה אֱלֹא וְדָאֵי לְזֵה לֹא צָרִיךְ קָרָא לְאֲשַׁמְעִינוּ דְהוּא כְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְהִיכָא רְבָא רִיקָם אֲפִילוּ עֲשֵׂה אִינוּ מְקַיִים וְא"כ לֹא שְׁיִיךְ הֵכָא כָּלֵל דְעֲשֵׂה יְדָחָה ל"ת דְבִלֹא קְרָבָן לִיתָא שׁוּם קִיוּם עֲשֵׂה וְא"כ שְׁוֹה לְנוּ אִי יַחְסֵר לוֹ כֶּסֶף אוּ הַזְּמַן אִינוּ מְסַפִּיק לוֹ דְבַתְרַוְוִיָּהוּ שְׁוִין דְהַתּוֹרָה כְּתִבָּה דְפְדִיוֹן בָּנוּ תַחֲלָה לְעֲלִיָּת רַגְלֵי בֵּין לְעֲשֵׂה וּבֵין

להל"ת דעשה בלא ל"ת ליתא כלל וא"כ פיון דכתבה התורה דפודה בנו תחלה בהפסך ממילא גזע הכל ודוק: הלכה דמי שלא הקריב בראשון עולת ראיתו ושלמי חגיגתו ה"ז מקריב בשאר ימות הרגל כו' וכולן תשלומין דראשון הם עכ"ל.

וכתב הכ"מ ופוסק כר' יוחנן לגבי ר' אושעיא ויש לתמוה ע"ז דהא ר"א גדול מר' יוחנן דרבו ה"ה ועיין לח"מ הכא ובירושלמי פ"א דחגיגה כתב הק"ע בש"ק טעם ג"כ משום דחזקה בירושלמי ס"ל כר' יוחנן עיי"ש.

ונ"ל ליישב דעת רבינו פן דהנה איתא במס' פסחים (דף פ"א) מטמאין אחד מהן בשרץ ועולא אמר משלחין אחד מהן לדרה רחוקה ויטמאנו בשרץ כו' קסבר עולא פולן תשלומין דראשון ומאן דחזי בראשון חזי בכלהו אלמא דגם עולא ס"ל כר' יוחנן דכולן תשלומין דראשון דה"ל תרי לגבי ר"י.

והנה אף שהתוס' כתבו שם ד"ה עקר וא"ת ומה תקנה רוצה רב נחמן לעשות דהא רב נחמן ס"ל שוחטין וזורקין על ט"ש וי"ל דל"א פולן תשלומין דראשון הם ויכול לטמא במת ע"כ וא"כ לפ"ז רב נחמן ס"ל כר"א וה"ל שוב תרי לגבי ר' אושעיא נמי אמנם נ"ל דלאו דיחוי הוא זה דהנה במס' חגיגה (דף ט ע"א) מקשה ומי אר"י הכי והאמר חזקה נטמא ביום מביא בלילה א"מ ור' יוחנן אמר אף בלילה נמי מביא אר"י שאני טומאה דיש לה תשלומין בפסח שני מתקיף לה ר"פ הניחא למ"ד פסח שני תשלומין דראשון הוא אלא למ"ד רגל בפ"ע הוא מא"ל אר"פ כו' נמצא דא"נ דפסח שני תשלומין דראשון הוא א"ל דשאני טומאה דא"ע ג' דלא נראה להביא בראשון מ"מ חזי לשני וא"כ י"ל דר"נ נמי ס"ל דשני תשלומין דראשון הוא וס"ל נמי כר' יוחנן דגבי חגיגה תשלומין דראשון הוא ומ"מ הכא לענין טומאה אי מטמאהו במת אף דלא חזי בראשון חזי בשביעי ומכ"ש לפי מאי שכתבו התוס' במס' פסחים (דף סט ע"א) ד"ה שו"ז בשם הרשב"א שם דלמ"ד שו"ז על טמא שרץ ס"ל ע"כ דשני תשלומין דראשון וא"כ רב נחמן דס"ל שו"ז על טמא שרץ שפיר ס"ל דתשלומין דראשון הוא גבי פסח וא"כ ניחא דרב נחמן מצי ס"ל כר' יוחנן ועיין בשו"ת ש"א (סי' סה) שדחה דברי התוס' תירוצו זה מ"מ א"ל דרב נחמן הכי ס"ל דפ"ש תשלומין דראשון כמבואר: ועוד הקשו בל"ז המפרשים דלפ"ד התוס' מה תקנה יהיה לרב נחמן אם חל ע"פ בשבת דאז הוא גם שביעי של פסח בשבח וחגיגה אינה דוחה את השבת מה תקנה יהיה והמפרשים מתרצים לר"נ יש תקנה אף א"ל דס"ל דהוא תשלומין זה לזה וא"כ ניחא דעולא ס"ל כר' יוחנן וה"ל תרי לגבי ר"א כמבואר: ועוד נ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה במס' חגיגה (דף ע"א) איתא סבר ר' יוסף לומר מאן דאית ליה עשרה בנים לא ליסקי האי דנא חמשה ולמחר חמשה א"ל אב"י פשיטא הי מינייהו משנית ליה פושע וה"מ משנית זריזין אלא לכדאחרים כו' והנה א"נ דכולן תשלומין זה לזה וא"כ נימא דמירי דהיכא דיש לו בנים אשר המה גדולים ביום ראשון ובנים אשר ביום הראשון קטנים המה וביום השני או השלישי יגדלו ויהיו בני י"ג שנה אמרה תורה דאין נראין חצאין הגדולים ביום ראשון ואלה שיגדלו אח"כ ביום שני אלא ימתנו כולם להתראות ביחד דכתיב כל זכורף אלא וראי ס"ל להאי סוגיא דכולן תשלומין דראשון וא"כ קטן שהגדיל בשני או בשלישי פטור גם בהם.

והנה על אופן אחר דקטן לא מצי לאוקמי דא"נ דמיינרי בתיגר וכדומה ביום ראשון ונתרפא ביום שני מי יודע מתי יתרפא וכן א"נ דפסח שני רגל בפ"ע וא"כ שנה טומאה לשאר פטורים א"ל למ"ד תשלומין זה לזה דהיה לו בנים אשר טמאים ביום ראשון וביום שני יכלו ימי טומאתן ויהיו טהורין ואשמועינן הקרא דיראה כל זכורף ביחד אלא נדאי ס"ל להסוגיא שתשלומין דראשון הוא וכינן דאינו ראוי בראשון לא חזי לשני והנה בהאי דינא אם היה קטן בראשון ונתגדל בשני לא נתבאר ביחוד דינו בגמ' דלא אמר רק א"ב חגור ביום ראשון ונתפשט ביום שני ולא אמר א"ב קטן שנתגדל ביום שני וגר שנתגיייר בחוה"מ מ"מ נראה דדינו שנה ותליא בזה אם הנה תשלומין דראשון אז אינו חזי ואי תשלומין זל"ז אינו ראוי בשני ומה דלא אמר הגמ' נ"כ א"ב זה קטן וגר נ"ל דחד מינייהו נקט והראיה לזה מהירושלמי שם בתגיגה דאמר שם בפ"א ה"א איתא א"ב גר שנתגיייר בנתיים ואף דהירושלמי לא קתני קטן א"ל דהירושלמי אגיל לטעמיה דס"ל דבריא פנים הפל חייבין אף טף כמו שהביא התוס' רפ"א וא"כ מה שחייבו חכמים בחינוף כל שייכול לאחוז בידו של אביו הוא רק בחינוף לענין קרבן וא"כ כל קטן מביא ביום ראשון מדרבנן קרבן חגיגה לפ"ד הירושלמי וא"כ הביא קרבנו ביום ראשון מה שחייבו חכמים להכי נקיט גר וא"ל דה"ה קטן דמי לחיגר כמו שבארנו ועיין תוס' שם בתגיגה (דף ב) ד"ה איזהו ובט"א שם ד"ה איזהו קטן מה שמבאר בזה ואכ"מ: והנה בלח"מ ה"א איתא פתבו התוס' בפ"ק דתגיגה דאיתא בתוספתא שהשמיחה יש לה תשלומין כל שבועה ולא בראיה ונתגיגה וכתבו ז"ל דהברייתא ד' י' לא הזכירה משום דס"ל דבכולהו איכא לשון תשלומין וכן נ"ל לשון המשנה דאמרה מי שלא חג ביט"ר חוגג כו' דמשמע דבתגיגה קאמר ותימא ע"ד התוס' דצריף לדחוק ולומר דמשמע דמשנה מי שלא חג מיינרי בשמיחה א"ו אין דבר זה עיקר ובכולהו יש לה תשלומין ואע"ג דלא הזכיר רבינו אלא ראיה ונתגיגה ה"ה שמיחה דיש לה תשלומין וכ"ש הוא ומתבאר מד"ר שכתב דש"ש דותה יו"ט ולא שבת וטעמו משום דאינו חוגג היום חוגג למחר עכ"ל: והנה לפ"ד הט"א באבני מלואים שם בתגיגה ליתא לכל דברי הלח"מ דהוא תמה ע"ד התוס' שכתבו בשם התוספתא דשמיחה יש לה תשלומין כל שבועה וכתב דהתוספתא משבשפתא היא דמה שייף תשלומין גבי שמיחה הא כל יום מימי החג חייב בשמיחה בפ"ע ועוד כו' והנה לפי מאי דאיתא בתוספתא לפנינו ניחא שפיר דאמר שמיחה נוהגת כל שבועה מה שאין בשתייהן היינו שנוהג בכל יום מימי החג בפ"ע וברייתא דלא קחשיב ליה א"ל דלא נחית למנינא רק מה שיש חומרא באחת מה שאין בשתייהן וא"כ לפ"ד רבינו לא צריף להעיר דלא חשיב תשלומין דלא שייף בשמיחה תשלומין דכל יום חייב בפ"ע ומה שהביא ממה שכתב דא"ד שבת הוא משום דאינו חוגג היום אינו חוגג למחר אין ראיה פלל דיוכל לצאת בשלמי שמיחה ששחט מע"ש דנאכלין לשני ימים ולילה אחד ואפילו שחטו מעי"ט נמי יוצא כמו שכתב רבינו לקמן בפ"ב הי"א ודוק: וכתב עוד הלח"מ ומה שהביא רבינו קרא דשבועת ימים תחוג בברייתא שם דאמר ותנא מיייתי לה מהכי עכ"ל.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל ביאר דליתא לדברי הלח"מ דשם בברייתא אמרו מקרא דוחגותם אותו חג לה' האמור בפ' אמור ורבינו מביא קרא דשבועת ימים תחוג האמור בפ' ראה ודברי רבינו הוא מן המכילתא ס"פ פ"א פ"ז דאמר שם ריה"ג מקרא דשבועת ימים תחוג

לה' להביא זו ימי פסח שיטענו חגיגה או אינו מדבר אלא פתג פשהוא אומר וחסגותם אנותו חג לה' הרי חג אמור ומה אני מקיים שבעת ימים תחוג לרבות שבעת ימי הפסח שיטענו חגיגה עכ"ל.

ושפיר הוא הברייתא דמיירי רק על חג הסוכות דקאי על המשנה מי שלא חג כו' ויו"ט האחרון של חג וכן הברייתא אמרה וי"ט האחרון להכי מביא הקרא של וחסגותם דקאי על חג הסוכות אבל רבינו מיירי בכל יו"ט אף יו"ט של פסח נמי דמקריב בכל ימות הרגל להכי מביא הקרא דשבעת ימים דמזה גזע גם חג הפסח ומכ"ש חג הסוכות דביה משמע קרא ודוק: הלכה ה במשל"מ וז"ל ואע"פ שאין נדרים ונדבות ביו"ט דע דנסכים שלא הביאו הצבור עם הקרבן דקיי"ל דמביא אותם אף לאחר כמה ימים וכמ"ש רבינו בהל' מעה"ק קריבין ביו"ט כ"כ רש"י ו"ל במס' תמורה (דף יד) עכ"ל.

ולענ"ד לא מצאתי זה בדברי רש"י ו"ל שס"ל פן דכן כתב רש"י ו"ל שם מלבד שבתות ה' דהכי פתיב זבת ונסכים כו' מלבד שבתות ה' ומשום דדרשינן סמוכין דבר יום ביומו הקריב נסכים מלבד שבתות כו' פלומר נסכי שבת ביו"ט אחר השבת הוא הקריב נסכיו עם קרבנותיו והקריב נסכים ששכח אתמול ולא קרבוהו וכן לקמן אמר ביום אין בליילה לא דהא דבר יום ביומו פתיב וסמיה ליה מלבד שבתות ה' פלומר נסכי השבת הקריב היום ביו"ט אבל בליילה לא ע"כ וא"כ ליתא שום הנפקתה מזה לדינו של המשל"מ דכיון דמיירי בחלבי שבת דהא אמר דנסכים ששכח אתמול להקריב וחלבי שבת שפיר קיי"ל דקריבין ביו"ט וכמו שפוסק רבינו ו"ל בפ"א מה' תו"מ ה"ז וליכא חידוש פלל מדברי רש"י ו"ל שקריבין ביו"ט דנסכי שבת המה פמבואר: אף קשה לי במס' שבת (דף קיד) אמרינן ת"ר עולת שבת בשבתו לימד על חלבי שבת שקריבין ביו"ט דברי רע"ק ר' ישמעאל אומר לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הפפורים כו' לדברי ר' ישמעאל נדרים ונדבות קריבין ביו"ט וכי איצטריף קרא על יוה"כ כו' וקשה מאי ראיה דר"י ס"ל דנדרים ונדבות קריבין ביו"ט דלמא ס"ל דאין קריבין אף גליף מקרא דגליף רשב"ל שם בתמורה מלבד שבתות ה' וידע מהסמוכין כמו שפירש רש"י להתיר נסכי שבת ביו"ט ולהכי ל"צ קרא דעולת שבת בשבתו רק על יוה"כ דעל יו"ט ידעין מקרא דמלבד שבתות ה' ולרע"ק דגליף מקרא דעולת שבת להתיר חלבי שבת ביו"ט א"ל דלא ס"ל כרשב"ל אלא פדברי הברייתא שמה בתמורה אבל על ר' ישמעאל תקשה מנ"ל דס"ל דנדרים ונדבות קריבין ביו"ט וצ"ע: הלכה י מותר להקריב בתוה"מ נדרים ונדבות שנאמר אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם מפלל שמוותר להקריב ברגל כו' עכ"ל.

והנה דברי רבינו אלו הוא בגמ' דתמורה (דף יד ע"ב) דאיתא שם א"ר יוחנן אלה תעשו לה' במועדיכם אלו קרבנות הפאות חובות ברגל לבד מנדריכם ונדבותיכם לימד על נדרים ונדבות שקריבין בתוה"מ ע"כ.

והנה צריף להבין דברי רבינו ו"ל שכתב אלה תעשו כו' לבד מנדריכם כו' מפלל שמוותר להקריב ברגל ואלא משמעו הגמ' משמע דכל הקרא זה אתי להתיר להקריב נדרים ונדבות בתוה"מ והאף כתב רבינו שנאמר כו' מפלל שמוותר להקריב ברגל משמע דלא לזה לבד אתיא ורק ממשמעו זה גזע דמותר להקריב ולא דעיקר קרא לזה אתיא: ונ"ל

לַיִשָּׁב פֶּן דַּהֲנָה הַטּוֹרֵי אָבֵן בַּמֶּס' חֲגִיגָה בְּאֲבָנֵי מְלוֹאִים הַקֶּשֶׁה ל"ל קָרָא לְהַתִּיר נְדָרִים וְנִדְבוֹת בַּתוֹה"מ הָאֵא אֲמַרִּינָן בַּמֶּס' בִּיצָה (דָּף יט ע"ב) מִתְקִיף לֵה ר' זִירָא הַשְּׁתָא סִילְתָא מְסִלְתִּינָן נְדָרִים וְנִדְבוֹת מִיַּבְעֵיָא אֲלָמָא דְמֵן הַסְּבָרָא יְדַעִינָן דְמִוֹתֵר לְהַקְרִיב נְדוּנ"ד בַּתוֹה"מ וְלָמָּה צָרִיךְ קָרָא לְזֵה וְהַנִּיחַ בַּצ"ע וְכֵן הַצִּל"ח בַּמֶּס' בִּיצָה שָׁם דְחַק בְּקוֹשְׁיָא זֵו.

וּנ"ל לְתַרְזֵן פֶּן דַּהֲנָה הָר"ן ז"ל הַקֶּשֶׁה עַל זֵה דַּהֲקֶשֶׁה ר"ז הַשְּׁתָא סִילְתָא מְסִלְתִּינָן מֵאֵי קוֹשְׁיָא הוּא הָא מְצִינּוּ דְגַם בִּיו"ט שְׂרֵי אֲנֹכְל נָפֶשׁ לְקַצּוֹר לְדַעַת הַרְבֵּה מִן הָרֵאשׁוֹנִים דְכָל הָאִיסוּר הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְאֵעִי"כ נְדָרִים וְנִדְבוֹת אֵין מְקַרְיָבִין וְאֵפִילוּ שְׁלָמִים שְׂיֵשׁ בְּהֵם צִוְרָה אֲנֹכְל נָפֶשׁ מְקַרָא דְלָכֶם וְלֹא לְגִבוּהַ וְה"ה בַּתוֹה"מ אַף דְשְׂרֵי שָׁם סִילְתָא מ"מ לְצִוְרָה גִבוּהַ נְדָרִים וְנִדְבוֹת מְצִי לְמַטְעֵי שְׁפִיר בַּתוֹה"מ אִיסוּר.

וּנ"ל לֹמֵר פֶּן דַּהֲנָה בַּתוֹה"מ קִי"ל דְמַלְבַּד דְשְׂרֵי לְקַצּוֹר לְצִוְרָה אֲנֹכְל נָפֶשׁ שְׂרֵי לְקַצּוֹר אַף שְׁלֹא לְצִוְרָה אִם הוּא דְבָר הָאֲבָד פְּמִבְּנֹאָר בַּמֶּס' מ"ק בַּכ"ד וְא"כ פְּשִׁיטָא דְמִוֹתֵר לְהַקְרִיב נְדָרִים וְנִדְבוֹת בַּתוֹה"מ דְהָא אִם לֹא יִקְרִיבֵן בַּתוֹה"מ מֵה שְׁלֹא הַקְרִיב קוֹדֵם הַרְגֵל אַזִּי בַּג' רְגָלִים יַעֲבֹר עַל בַּל תֵּאָחֵר וּבְרָגְלֵךְ אֶחָד עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה וּבִנְדָאֵי לֹא גָרַע זֵה שְׂיַעֲבֹר בְּלֹא אוּ בַעֲשֵׂה מִשְׁאָר דְבָר הָאֲבָד דְשְׂרֵי בַתוֹה"מ וְזֵהוּ שְׁמַקְשָׁה ר"ז הַשְּׁתָא סִילְתָא מְסִלְתִּינָן אַף הִיכָא דְלֹא לְצִוְרָה וְרַק מְשׁוּם דְבָר הָאֲבָד נְדוּנ"ד מַכ"ש דְשְׂרֵי מְטַעַם דְלֹא יַעֲבֹר עַל לֹא וְעֵשֶׂה אֲבָל בְּתַמּוּרָה שָׁם קָאֵי ר' יוֹחֲנָן אַף עַל הִיכָא שְׁמַפְרִישׁ נְדָרִים וְנִדְבוֹת בְּתוֹךְ הַרְגֵל דְלֹא קַעֲבֵר לֹא עַל ב"ת וְלֹא עַל עֲשֵׂה כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בַּמֶּס' ר"ה (דָּף ו ע"ב) וּמְשׁוּ"ה מוֹקְמִינָן קָרָא לְהַתִּיר אֲמַנָם בְּבִיצָה שָׁם רוֹצֵה הַגַּמ' לֹמֵר בְּתַחֲלָה כָּל שְׂבָא בְּחַג הַמִּצּוֹת כו' וְהוּא לֹמֵר שְׁאִיסוּר לְהַקְרִיב מֵה שְׂאִינּוּ קָרֵב בִּיו"ט וְשְׂרֵי רַק לְהַקְרִיב מֵה שְׁקַרְיָבִין בְּרָגְלֵךְ וּמְקַשָּׁה ר"ז הַשְּׁתָא סִילְתִּינָן וְא"כ הִיאַף שְׁהַפְרִישׁ מְקוֹדֵם הַרְגֵל שְׂרֵי בַתוֹה"מ וְא"כ אֵיךְ פִּיגֵיל ר"ש כָּל שְׂבָא כו': וְעוֹד נ"ל לַיִשָּׁב פֶּן עַפ"י מֵאֵי שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בַּמֶּס' חֲגִיגָה (דָּף ז ע"ב) דְלֵהַקְרִיב נְדָרִים וְנִדְבוֹת בִּיו"ט שְׂרֵי וְלִצְאָת בְּהֵן יְדֵי שְׁמַתָּה וּמֵה שְׁאִיסוּר לְהַקְרִיב נְדוּנ"ד הוּא לְאַחַר שְׁהַקְרִיב שְׁלָמֵי שְׁמַתָּה וְא"כ בְּשְׁלָמִים שָׁל נְדוּנ"ד אַף אֵי אֵין קָרִיבִין בִּי"ט מ"מ לִיתָא חֲשִׁשָׁא בְּזֵה שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל עֲשֵׂה אוּ עַל ב"ת דִּיקְרִיב בִּיו"ט לְצִוְרָה שְׁלָמֵי שְׁמַתָּה דְזֵה מוֹתֵר בְּרָגְלֵךְ וּבָא הַפְּתוּב לְהַתִּיר בַּתוֹה"מ מ"מ לְהַקְרִיבֵן אַף בְּבִיצָה שָׁם פְּתַב הַצִּל"ח דְבַתּוֹדָה מוֹדִים הַתּוֹס' דְאִיסוּר לְהַקְרִיב אַף לִצְאָת יְדֵי שְׁלָמֵי שְׁמַתָּה דְהָא צָרִיךְ לְהַבִּיא לְחֵם עִם הַתּוֹדָה וְהַלְחָם הוּא שְׁלֹא לְצִוְרָה שְׁלָמֵי שְׁמַתָּה וְא"כ נִיחָא הַתָּם בְּתַמּוּרָה קְאָמֵר ר"י דְמַקְרָא זֵה אֲתִיָא לְהַתִּיר אַף הִיכָא דְכָבֵר הַקְרִיב בְּיוֹם זֵה בַתוֹה"מ הַשְּׁלָמֵי שְׁמַתָּה לֹא אֲמַרִּינָן דִּימְתִין עַד לְמַחַר וְיִקְרִיב לְשְׁלָמֵי שְׁמַתָּה אֲלֵא שְׂרֵי לְהַקְרִיב הַיּוֹם הַנְּדָרִים וְנִדְבוֹת אַף שְׁלֹא לְצִוְרָה ש"ש אֲבָל שָׁם בְּבִיצָה דְקָאֵי עַל קָרְבֵן תּוֹדָה אֵי לֹא מְקַרִיב בַּחוּה"ס אֵיכָא ע"ז בַּל תֵּאָחֵר דְעַל ש"ש לֹא מְצִי לְהַקְרִיב שְׁפִיר מְקַשָּׁה ר"ז הַשְּׁתָא סִילְתָא דְשְׂרֵי מְשׁוּם דְבָר הָאֲבָד פְּמִבְּנֹאָר: אַף בְּאֲמַת נ"ל לֹמֵר דְלֹא קָשָׁה כָּלֵל דְפֶשֶׁט הַגַּמ' שָׁם בְּתַמּוּרָה הוּא כְּמוֹ דְאִיתָא בְּסַפְרֵי פ' פְּנַחֵס עה"פ אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לֵה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם אֱלוֹ נְדָרִים וְנִדְבוֹת שְׁנֹדֵר בְּרָגְלֵךְ שְׂיַבִּיאַם בְּרָגְלֵךְ אוּ אֵינּוּ אֲלֵא נְדָרִים וְנִדְבוֹת שָׁל כָּל הַשְּׁנָה כְּלוּלָה פֶּשֶׁהוּא אוֹמֵר כִּי תִדּוֹר נְדָר לֵה' כו' הָרֵי נְדָרִים וְנִדְבוֹת שְׁנֹדֵר קוֹדֵם הַרְגֵל אֲמוּר הָא מֵה ת"ל אֵלֶּה תַעֲשׂוּ כו' אֱלוֹ נְדָרִים וְנִדְבוֹת שְׁנֹדֵר בְּרָגְלֵךְ שְׂמַבִּיאַם בְּרָגְלֵךְ לְבַד מְנַדְרִיכֶם אֱלוֹ קִינֵי זָבִין וְנִבּוֹת שְׁנֹתָנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְהַקְרִיב בְּרָגְלֵךְ עַכ"ל.

ויפירש המפרש זרע אברהם דהספרי ס"ל נדרים ונדבות קריבין ביו"ט ובא להתיר להקריב ביו"ט דאלו בחוה"מ לא מצי למימר דהשתא סלותי מסלתינן נדרים ונדבות כו' פקושית ר"ז במס' ביצה.

והנה דבריו ו"ל תמוהין לענ"ד דהא סתם ספרי ר"ש היא ור"ש הא ס"ל במס' ביצה דנדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט כמו שפיתבו התוס' שם (נ"ד י"ט ע"ב) ד"ה ר"ש דכולהו תנאי התם ס"ל דא"ק עיי"ש ומה שפיתב דעל תוה"מ לא מצי קאי דהשתא סילנתא מסלתינן הלא ר' יוחנן במס' תמורה מוקי ליה בהדיא על חוה"מ ולא קש להקושיא דהשתא סלותי מסלתינן כמו שבארנו וע"כ נ"ל לפרש דברי הספרי פן דאומר דאף נדרים שנדר ברגל דאינו עובר ע"ז אף בעשה כמו שבארנו בשם התוס' דר"ה מ"מ מצנה שיקריבום ברגל ראשון דלמא ברגל שני לא יוכל להביאם ויעבור בעשה וזהו שאמר אין לי אלא נדרים ונדבות של כל השנה דזה אי אינו מקריב בחוה"מ עובר בעשה דביו"ט אסור להקריב נון"ד צריף להביא ע"כ ברגל ואומר פשהוא אומר פי תדור נדר כו' וכתוב לא תאחר לשלמו וכתוב ובאת שמה כו' וע"כ מקריבין ברגל והקרא דאלה תעשו כו' מרבי אף אלו שנדר ברגל דאינו עובר מ"מ מביאים ומצנה להביא ברגל ומסיק אלו קיני זבין וזבות שלא תאמר דצריף להביא זה לירושלים להקריבו תיקף שיתחייב אלא נוכל להמתין עד הרגל ולהקריב בחוה"מ וא"צ לבוא להקריב בשאר ימות השנה.

וכן יתפרש נמי פן דברי הירושלמי בפ"א דר"ה ונ"ל שיכול אין להקריב ברגל אלא קרבנות הרגל בלבד מנין קרבנות היחיד והצבור שהוקדשו ברגל שביאו ברגל שהוקדשו לפני הרגל שביאו ברגל ת"ל מלבד שפיתבו כו' אלו עופות ומנחות לרבות את פולן שיקרבו ברגל יכול רשות ת"ל אלה תעשו לה' במועדיכם אלו קרבן חובה שיהיו פולן קריבין ברגל יכול באיזה רגל שירצה ת"ל ובאת שמה אם להתיר פבר התיר אם לקבוע חובה פבר קבע כו'.

ויבאר דברי הירושלמי נמי פן דזה לא מצי לומר דבא להתיר להקריב ביו"ט וס"ל דנדרים ונדבות קריבין ביו"ט ודאי לא מצי לומר פן דקיי"ל נדרים ונדבות א"ק ביו"ט ולהתיר בחוה"מ לדברי הירושלמי ודאי לא בעי קרא דהא הירושלמי ודאי ס"ל דכל איסור מלאכה בחוה"מ הוא רק מדרבנן כמו שבארנו לעיל בפ"ז מה' יו"ט דאומר אלו היה מי שימנה עמי התרתי מלאכת חוה"מ פלום אסרו כו' וא"כ ודאי לא בא הקרא להתיר על תוה"מ אלא כמו שבארנו דבא לומר להתיר אלה שהקדיש קודם הרגל להמתין בהקרבתו עד הרגל ואם לקבוע חובה היינו שמחוייב להביא ברגל ראשון פבר קבע מקרא דובאת שמה כמו שבארנו לדברי הספרי וה"נ יתפרש הגמ' בתמורה פן מדאמר הקרא אלה תעשו לה' במועדיכם דזה בא הפתוב לומר דכל הנדרים ונדבות הוא מקריב ברגל ולא צריף מקודם לעלות לזה ש"מ דשרי בחוה"מ אבל לא דבא המקרא להתיר זה בחוה"מ דהא תקשה השתא סלותי מסלתינן רק בא לומר דצנתה התורה להקריב בחוה"מ דוקא בשעת עלייה לרגל ושרי להמתין עד חוה"מ וזהו דברי רבינו מותר להקריב בחוה"מ נדרים ונדבות דמדאמרה תורה אלה תעשו כו' מפלל שהוא מותר להקריב ולא שבא לזה הקרא להתיר להקריב ורק גזע ממשמעות דצנתה להמתין עד

תוה"מ דְשָׁרִי בְּכָל עֲנָן כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר הַסְּפָרִי וְדוֹק: פָּרָק ב הֶלְכָה א נָשִׁים כו' טוֹמְטוֹם וְאַנְדְרוֹגִינוֹס פְּטוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהוּ סָפַק אֵשֶׁה ע"כ"ל.

וְהַקְשָׁה הַלַּח"מ הָא שֵׁם בַּגַּמ' (דָּף ד ע"א) בְּחִגְיָה אֲמַרִּינָן אֲלֵא טוֹמְטוֹם אִיֶּצְטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי סְפִיקָא אֲמַר אַבְיֵי ל"נ אֲלֵא כְּשֶׁבִיֶּצְיוּ מִבְּחוּץ וְהִשְׁתָּא אִיכָא לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ ז"ל אֲמַאי לֹא כָּתַב דְּאֶפִּילוּ בְּבִיֶּצְיוּ מִבְּחוּץ נָמִי פְּטוּר וְעוֹד לָמָּה נָתַן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפַק וְהָא מִקְרָא מְמַעְטִינוּ וְכֹן תַּמָּה ע"ז הַשְּׂאֵת אַרְיָה בְּתַשׁוּבָה (ס' קד) וְעֵי"ש מָה שֶׁמְתַרְץ וְעֵינָן ט"א הָכָא: וְלַעַן ד' נ"ל לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ פֶּן דִּהְיָה הַתּוֹס' בַּד"ה אֲלֵא הַקְשׁוּ וְא"ת וְלִית עַל תְּנַאי וְאִי אֵשֶׁה לְהוֹי נְדָבָה וְאֶפִּילוּ לָמ"ד נְדָרִים וְנִדְבוֹת אֵין קַרְיָבִין בִּיו"ט מ"מ יִקְרִיבוּם לְמַחֵר כו' וי"ל דְּמַבְטֵל מְסַמִּיכָה וְאֵע"ג דְּסַמִּיכָה לֹא מְעַפְבָּא מ"מ לֹא מְתַקְנִינוּ לְכַתְחֵלָה קַרְבָּן פְּדֵי לְבַטֵּל מְסַמִּיכָה ע"כ.

וְהִנֵּה זֶה שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּמַבְטֵל מְסַמִּיכָה פְּתַב הַטּוּרֵי אֲבָן דְּלִדְעַת רַבִּינוּ לִיתָא זֶה דִּהָא ס"ל דְּמַבִּיא אַף מְעוֹף עוֹלָת רֵאִיָּה וְא"כ לִיתָא סְמִיכָה בְּעוֹף וְא"מ וְא"כ אִי מְטַעַם סָפַק יוּכַל לְהַבִּיא דְּאִינוּ מַבְטֵל מְסַמִּיכָה אֲמָנָם הָא בַּפ"א בְּאַרְנוּ דְּדָבָר זֶה תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא אִם יוּכַל לְהַבִּיא עוֹלָת רֵאִיָּה חֹן הָעוֹף אֲשֶׁר הִבְרִיֶּיתָא קְמַמְעַט לִיהָ וְא"כ נִיחָא שְׁפִיר דַּא"ל דִּהְסוּגְיָא שֵׁם בַּמַּס' חִגְיָה ס"ל כְּמוֹ הִבְרִיֶּיתָא דְּאִינוּ מַבִּיא ע"ר מִן הָעוֹף בְּיַשׁ לוֹ לִקְמוּד לְמַעַט וְא"כ קְמַבְטֵל מְסַמִּיכָה וְשְׁפִיר מִקְשָׁה דְּקַמְבְּטֵל מְסַמִּיכָה אֲבָל רַבִּינוּ דְּפּוֹסֵק דְּמַבִּיא אַף מְעוֹף א"כ לֹא נוֹכַל לְמַעַט עַל כְּשֶׁבִיֶּצְיוּ מִבְּחוּץ דִּה"א דְּמַבִּיא עַל סָפַק וּמִתְנָה כְּמוֹ שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' בָּא הַפְּתוּב לְמַעַט מְזַכּוּרָה דְּנוֹדָי זָכַר אֲבָל לֹא סָפַק וְלִהְיֵי אֲוֹמֵר רַבִּינוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּ סָפַק וּמִמִּילָא נִתְמַעַט מִקְרָא זֶה דְּאֲוֹמֵר וְדָאי דְּנוֹקָא: וְעוֹד נ"ל לִיְיָשֵׁב פֶּן דִּהְיָה הַטּוּרֵי אֲבָן פְּתַב דִּלְהִכִּי לֹא מְצִי לְהַבִּיא עַל תְּנַאי דַּא"נ נְדָרִים וְנִדְבוֹת א"ק בִּיו"ט אֲמַרִּינָן בְּזָה דָּאי לֹא חֲזִי בְּרֵאשׁוֹן לֹא חֲזִי בְּכּוֹלְהוּ וּמִשׁו"ה אִינוּ מַבִּיא מְסַפֵּק אֲמָנָם הָא זֶה אַפְתִּי תַקְשָׁה פִּינוּן דְּקִי"ל דְּכָל הֵנִי דְּפְטוּרִין מִן הָרֵאִיָּה פְּטוּרִין נָמִי מִן הַחִגְיָה כְּמוֹ שֶׁבִּיֶּאֶר הַטּוּרֵי אֲבָן בַּא"ש בְּחִגְיָה (דָּף ג) דִּילְפִינוּ רֵאִיָּה וְחִגְיָה מְהִדְדִי וְהַבִּיא אֵת דְּבָרֵי רַבִּינוּ הָכָא דְּאִינוּ שׁוֹמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר פְּטוּר מִן רֵאִיָּה וְחִגְיָה וְא"כ אַפְתִּי תַקְשָׁה דָּאי פְּטִירִין מְטַעַם סָפַק אֲזִי נִהִי דְּעוֹלָת רֵאִיָּה לֹא יְכוּל לְהַבִּיא נְדָרָה מְשׁוּם דְּאִין נְדָרִים וְנִדְבוֹת קַרְיָבִין בִּיו"ט וְאֵף בְּשִׁנֵּי לֹא חֲזִי פִּינוּ דְּאִינוּ רֵאִוִי בְּרֵאשׁוֹן מ"מ אַפְתִּי תַקְשָׁה חִגְיָה נִחְיָבוּ לְהַבִּיא נְדָבָה לְפִי מַאי שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּחִגְיָה (דָּף ז ע"ב) י"ה עוֹלוֹת דָּאי לֹא הַקְרִיב עֲדִינָן הַשְּׁלָמִי שְׂמֻחָה אֲזִי יוּכַל לְהַבִּיא קַרְבָּן שְׁלָמִים נְדָבָה וְלִצְאָת יְדֵי שְׂמֻחָה וְא"כ שְׁפִיר אִיֶּצְטְרִיף קָרָא לְמַעַט טוֹמְטוֹם דְּפְטוּר אַף מִקַּרְבָּן חִגְיָה פִּינוּן דְּפְטוּר מְרֵאִיָּה דָּאי הִנֵּה פְּטִירִין מְטַעַם סָפַק אֲזִי יִתְחַיֵּיב לְהַבִּיא חִגְיָה עַל תְּנַאי דִּיהִיָּה לְשִׁלְמֵי שְׂמֻחָה שְׂמֻחָתְיָב לְהַבִּיא דְּרַק לְקַרְבָּן רֵאִיָּה אִינוּ עֲצָה לְזֶה אֲמָנָם אַבְיֵי אֲזִיל לְטַעְמִיָּה דִּהוּא ס"ל בַּר"ה (דָּף ו) וּבְקַדוּשִׁין (דָּף לד) דְּאֵשֶׁה בְּעֵלָה מְשֻׂמָּה וְא"כ פִּינוּן דִּהוּא סָפַק אֵשֶׁה פְּטוּר גַּם מִשְׁלָמִי שְׂמֻחָה וְאִינוּ יְכוּל לְהַבִּיא עַל תְּנַאי וְגַם מִחִגְיָה פְּטִירֵי וְלִהְיֵי מְתַרְץ כְּשֶׁבִיֶּצְיוּ מִבְּחוּץ אֲבָל רַבִּינוּ דְּפּוֹסֵק כַּר' זִירָא דְּאֵשֶׁה חִיֶּיבַת בְּשְׂמֻחָה וְא"כ שְׁפִיר אִיֶּצְטְרִיף קָרָא לְפְטוּר הַטּוֹמְטוֹם דָּאי פְּטִירִין מְטַעַם סָפַק מִיִּתִּי עַל תְּנַאי דִּיהִיָּה שְׁלָמִי שְׂמֻחָה וְאִזְיָה חִיֶּיב בְּחִגְיָה וְכַא הַקְרָא לְפְטוּר דְּנוֹדָי זָכַר דְּנוֹקָא בְּעֵי וּפְטוּר אַף מִחִגְיָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפַק אֵשֶׁה וְעַל כְּשֶׁבִיֶּצְיוּ מִבְּחוּץ לֹא גִדַּע לְהִכִּי הַשְּׁמִיט שְׁפִיר וְדוֹק: שֵׁם מִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחַב"ח פְּטוּר מִפְּנֵי צַד עֲבָדוֹת שָׁבוּ וּמִפְּנֵי שֶׁכָּל אֵלוּ פְּטוּרִין

מן הראייה הרי הוא אומר וראוה כו' ומ"ע שאין הנשים חייבות בזה אין העבדים חייבים בזה ועוד הרי נאמר בבוא כל ישראל להוציא את העבדים עכ"ל.

וכתב הרמב"ד ז"ל א"א הוא דלא פהלקתא דהוא פמשנה ראשונה עכ"ל. והנה לעיל בפ"ב מה' ק"פ הי"ב האריף בזה הכ"מ והמשל"מ לתרץ דברי רבינו עיי"ש.

ולענ"ד י"ל ג"כ ליישב דברי רבינו פן דהנה רבינו מביא מהקרא של בבוא כל ישראל להוציא את העבדים ובגמ' דידן מפקינן מקרא דאל פני האדון מי שאין לו אלא אדון אחד להוציא ח"ע וחב"מ וכתב הלח"מ דבאינה מקום מצא רבינו ראיה מקרא זה עיי"ש והוא בספרי או באינה מדרש לימוד זה אשר מזה ממעטינן אף חצי עבר וחב"ח ועתה ניקח שפיר פסקי רבינו.

דהנה במס' סנהדרין (דף פח) במשנה אומר גנב מי שחצי עבד וחב"מ ר' יהודה מחייב ונחמם פוטרינן ואמרין דלהכי פטרי רבנן דבני ישראל למעט עבדים מבני ישראל למעט מי שח"ע וחב"ח וא"כ ה"נ אמרינן פן דלמעט עבדים ידעינן מג"ש דלה לה מאשה וא"כ הקרא דכל ישראל הוא למעוטי ת"ע וחב"ח וא"כ פיון דממעטינן מקרא דכל ישראל על ח"ע אז פטרינן גם לפי משנה אחרונה וכמו דחזינן גבי גנב מי שחצי עבד דהתם נדאי פטרינן אפילו לפי משנה אחרונה והטעם הוא דשם פטור לכ"ע והגמ' לא מחלק שם בין מ"ר למשנה אחרונה משום דהתוס' פתבו במס' ערכין (דף ב ע"ב) ד"ה כמ"ר והא דמייבעי ליה במעונפב ג"ש דלמא אדון קרינא ביה יש לחלק דגבי עולה לרגל אינו אדונו שאינו יכול לעפבו מלעלות לרגל אבל מ"מ אדונו מיקרי וא"כ זהו רק אם ממעטינן מקרא דאדון אמרינן דלפי משנה אחרונה דא"י לעפבו משום דכופין לרבו להוציא לחירות לא הנה ליה אדון אחר אבל א"נ דממעטינן מקרא דכל ישראל וא"כ אפילו לפי משנה אחרונה נמי פטור דלא מיקרי ישראל לגמרי ולהכי התם גבי גנב נמי פטור אף למ"א וה"נ גבי ראייה פיון דרבינו לא יליף מקרא דאל פני האדון למעט ח"ע כמו בסוגיא שם ורק מפל ישראל בזה ממעטינן אף לפי משנה אחרונה כמו שפוסק רבינו דמ"מ ישראל אינו מיקרי פסכת התוס' בערכין: ועוד נ"ל לומר פן דכל הסוגיא דמעט מקרא דאדון ואמרינן דלפי מ"א חייב הוא תליא בזה הפלוגתא דאיתא במס' בכורות (דף ג) גבי שותפות עפוי"ם גבי בכור דאמר שם רבנן סברי בכור מקצת בכור משמע פתב רחמנא פל עד דאיכא פולו ור' יהודה בכור פולי בכור משמע פתב רחמנא פל דאפילו פל דהו ופירש רש"י פל בכור בישראל דרבנן סברי אי הנה פתיב בכור בישראל ה"א אפילו מקצת בכור דישראל חייב בבכורה כו' ומסיק עוד אב"א מ"ס פל משמע למלוי ומ"ס לגרוע אתא ופירש רש"י למלוי עד להוי פולו בישראל וא"כ ה"נ פיון דרבינו מצא לימוד בספרי מקרא דכל ישראל א"כ לרבנן בעי דוקא פולו ישראל דכל אמרינן עד דאיכא פולו אבל ר' יהודה דס"ל דכל אפילו מקצת להכי שפיר א"ל דילפינן מקרא דהאדון מי שאין לו אלא אדון אחד לא הוי פטרינן מקרא דכל ישראל דהא פל אפילו מקצת משמע וא"כ אפילו ח"ע נמי חייב ורק מקרא דאדון פטרינן וא"כ זה לא נוכל לפטור רק לפי משנה ראשונה אבל לפי משנה אחרונה דלא מיקרי אדונו כמו שבארנו בשם התוס' בערכין וזהו הסוגיא שם בחגיגה אליבא דר' יהודה אבל רבינו דפוסט מקרא דכל ישראל וס"ל כמו רבנן התם במס' בכורות וכמו שכתב הלח"מ לעיל בפ"ב מה' ק"פ

ה'ו' דכל הוא פּוֹלוֹ וּא"כ ה"נ פּינּוֹן דְּכְתִיב פֶּל יִשְׂרָאֵל וְאַמְרִינוּ פּוֹלוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֶפְלוֹ לְפִי מִשְׁנֵה אַחְרוּנָה נְמִי פֶטוּר לְדִינָן וְלִהְכִי שְׁפִיר פּוֹסֵק רַבִּינוּ דְּפֶטוּר וּכ"ז הוּא לְעִנְיָן רֵאִיָּה אֲבָל לְעִנְיָן פֶּסֶת דְּגַם רַבִּינוּ פּוֹסֵק דְּלֹא יֵאָכֵל לֹא מִשְׁל רַבּוֹ וְלֹא מִשְׁל עֲצָמוֹ דַּע"ז נְמִי מִשְׁיג הַרְאָב"ד דְּהוּא לְפִי מִשְׁנֵה רֵאשׁוּנָה לֹא תַתִּישְׁב.

וְרַק א"נ כְּמוֹ שְׁפָתַב הַלַּח"מ הֵכָא דְּגַבִּי פֶסַח יִלְפִי מְהֵתָם מְרֵאִיָּה וְכִי הִיכִי דְּפֶטְרִי קָרָא לְעִנְיָן עוֹלָת רֵאִיָּה ה"ה לְעִנְיָן פֶּסֶת נְמִי פֶטוּר כּו' וּא"כ פּינּוֹן שְׁבֵאַרְנוּ דְּלִפִּי לִימּוּד רַבִּינוּ מְקָרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל אַף לְפִי מִשְׁנֵה אַחְרוּנָה פֶטוּר מְרֵאִיָּה א"כ ה"ה לְעִנְיָן פֶּסַח כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ הַלַּח"מ.

אַמְנָם דְּבָרֵי הַלַּח"מ תְּמוּהָ לְבַד מַה שְׁהַקְשָׁה עָלָיו הַמְשַׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ד מַה' ק"פ ה' י"ב שָׁם עוֹד בַּל"ז תְּמוּהָ הָאִיף נוֹכַל לְמִילָף פֶּסֶת מְרֵאִיָּה הָא בְּרֵאִיָּה עֶבֶד שְׁלָם פֶטוּר דְּיִלְפִינּוּ מֵאִשָּׁה וְאַמְרִינוּ דְּגַם חֲצִי עֶבֶד וְחַב"ח נְמִי פֶטוּר אוּ מְקָרָא דְּאָדוֹן אוּ מְקָרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲבָל הֵכָא גַבִּי פֶסַח דְּאָף עֶבֶד שְׁלָם חֲזִיב בְּפֶסַח כְּמוֹ אִשָּׁה וְרַק אַמְרִינוּ דִּיאָכֵל מִשְׁל רַבּוֹ וּבִין צַד עֲבָדוֹת שְׁלוֹ וּבִין צַד תִּירוֹת שְׁלוֹ חֲזִיב בְּפֶסַח וְרַק הַחֲזִילוּק אִם יֵאָכֵל מִשְׁל רַבּוֹ אוּ מִשְׁל עֲצָמוֹ וּא"כ אִם הוּא חֲצִי עֶבֶד לְפִי מִשְׁנֵה אַחְרוּנָה דְּכּוֹפִין אֶת רַבּוֹ אִמְאִי לֹא נִימָא דְּהוּא כַּב"ת וְהָאִיף נְפֶטוּר אוֹתוֹ לְגַמְרִי דְּמִיעוּט דְּקָרָא לֹא שְׁיָיף בִּיָּה.

וַע"כ צ"ל עַל פֶּסַח תִּירוּץ אַחַר כְּמוֹ שְׁמַבִּיא הַכ"מ בְּשֵׁם הַר"א ז"ל וְעִינּוּ ש"א (ס'ו' ו) מַה שְׁהַקְשָׁה ע"ז הַרְבֵּה. אַף עַפ"י דְּבָרִינוּ יֵשׁ לִיִּשְׁב דְּבָרֵי הַרַע"ב ז"ל בְּמִשְׁנֵה דְּגַבִּי פֶסֶת מְפָרֵשׁ פְּדַעַת רַש"י דְּלִפִּי מִשְׁנֵה אַחְרוּנָה אוֹכֵל מִשְׁל עֲצָמוֹ וּבַחֲגִיגָה פּוֹסֵק כְּרַבִּינוּ דְּפֶטוּר לְגַמְרִי וְהַמְשַׁל"מ לְעֵיל בַּה' ק"פ שָׁם חֲתַר לְהַמְצִיא תִירוּץ לְדְבָרֵי עִי"ש.

וּלפ"ד שְׁפִיר נִיחָא דְּהוּא נְמִי ס"ל לְמִילָף בַּחֲגִיגָה לְפֶטוּר מְקָרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ רַבִּינוּ וּא"כ לְהִכִּי גַבִּי חֲגִיגָה שְׁפִיר פֶטוּר ח"ע דְּמִמְעֻטִּינוּ מְקָרָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲבָל גַּבִּי פֶסַח אוֹכֵל מִשְׁל עֲצָמוֹ לְפִי מִשְׁנֵה אַחְרוּנָה כְּפִירוּשׁ רַש"י וְתוֹס' דְּהוּי כַּב"ת פּינּוֹן שְׁכּוֹפִין רַבּוֹ לְהוֹצִיאָהוּ לְחִירוֹת כְּמוֹ שְׁבֵאַרְנוּ וְדוּק: שָׁם בַּמְשַׁל"מ ד"ה וְכֵן בַּאֵה"ד וְדַע דְּכַפ"ק דְּפֶסַחִים (דָּף ח) אַמְרִינוּ א"ר אִמִּי כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ קַרְקַע עוֹלָה לְרַגְל וְכָל שְׂאִין לוֹ קַרְקַע אִינוּ עוֹלָה לְרַגְל.

וְלֹא יִדְעָתִי לְמַה הַשְׁמִיט רַבִּינוּ זֶה וּלפ"ד הַתוֹס' דִּין זֶה הוּא הַקְּלָכְתָּא פְּסִיקָתָא כְּמוֹ שְׁפָתַבּוּ בְּפֶסַחִים (דָּף ג) וּד"ר צ"פ עכ"ל. וְהִנֵּה לְעֵיל פ"ח מַה' עִירוּבִין תְּרַצּוּ דַעַת רַבִּינוּ.

וְעוּי"ל לִיִּשְׁב כֵּן דְּהִנֵּה הַנוּב"י מַה"ת ח' או"ח ס'ו' צ"ה וְכֵן בַּצַּל"ח שָׁם בְּפֶסַחִים פָּתַב לְתַרְצַן ד"ר כֵּן דְּרַב שָׁם פְּלִיג עַל ר' אִמִּי דְּהָא רַב הַשִּׁיב לְהֵם לֹא יִדְעָנָא אִי נִזְדַּקִּין בְּחִזְרִתָּן וְלר' אִמִּי אַמְרִינוּ דְּכִינּוּ דְּיִלְפִינּוּ מְקָרָא דְּוִפְנִית עַל חֲזָרָה אֲזִי עַל הַלִּיכָה ל"צ קָרָא דְּלֹא יַחֲמוּד אִישׁ אֶת אַרְצָהּ וְאִתִּי עַל דַּר"א דְּמִי שֵׁא"ל קַרְקַע אִינוּ עוֹלָה לְרַגְל וּא"כ לְרַב דְּלֹא יִדַע עַל חֲזָרָה מַהוּ א"כ צָרִיף קָרָא דְּלֹא יַחֲמוּד כּו' עַל הַלִּיכָה דְּאִינוּ נִזְדַּקִּין וּא"כ לֹא יִדַע מְקָרָא זֶה לְמַעַט עַל מִי שֵׁא"ל קַרְקַע מְעַלְיָה לְרַגְל וּפְלִיג עַל ר"א וּפּוֹסֵק כְּרַב עכ"ל: וְהִנֵּה אִפְתִּי אִינוּ מִיִּנְשָׁב דְּהָא גַם ר' אֶלְעָזָר אָמַר שָׁם כַּר' אִמִּי דְּאִינוּ נִזְדַּקִּין אַף בְּחִזְרִתָּן וּא"כ הִיאָף שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוּתָא דְּתַרְנוּנִיָּהוּ מִשּׁוּם סְפִיקָא דְּרַב.

וע"כ נ"ל לבאר תחילה דברי רב דאמר לא ידענא במאי קא מספקא ליה באינה דין קא מספקא ליה ונ"ל דרב לטעמיה אזיל דאמרין במס' קידושין (דף נב) דרב ספוקי מספקא ליה בקידושין שאינן מסורין לביאה אי הנה קידושין א"ל הנה קידושין ולהכי מספקא ליה בהני קא אי בתורה נמי אינן ניוזקין ויבואר פן.

דהנה הטורי אבן מקשה במס' חגיגה (דף ד) ל"ל קרא דאל פני האדון למעט מי שח"ע וחב"ח מראיה ת"ל דלא משפחת ליה שיהיה לו קרקע למ"ד דקנן פירות לאו פקנן הגוף דמי ואי קנה קרקע לא מקרי ארצה דאינו שלו דחוזר ביובל ולא מ"ל דנשא אשה וירשה הא בגיטין (דף מג) קמבעי ליה אי תפסי קידושין בחצי עבד וחב"ח אם קידש בת ישראל ולא אפשטא ע"כ.

ונ"ל לישב דברי ר' אמי פן עפ"י מה דאיתא בירושלמי דמס' פסחים פ"ח שמיביא המשל"מ לעיל בפ"ב מה' ק"פ ה' י"ב ונ"ל בסה"ד שם נראיתי להירושלמי דפסחים פ"ח מי שחציו עבד וחב"ח ר"ח בשם ר' יוחנן קידש אשה אין חוששין לקידושין ודכותיה גירש אין חוששין לגירושין שמואל אמר חוששין לגירושין אתיא דשמואל כר' יהודה דתנינן תמן גנב מי שחציו עבד וחב"ח ר' יהודה מחייב בתכמים פוטרין כו' ולא ידעתי מהו דכינן דקידושין לא תפסו ביה גירושין ה"מ לה דאין קידושין מעיקרא וצ"ל פגון שקידש חצי שפחה וחב"ח דאפשר לומר דהתם תפסי קידושין פגון דהני בת מניה וסבור הייתי לומר דאין הפנונה גירש את אשתו אלא כהיא דאמרין בפ' המביא גט אין העבד בעשה שלים לקבל גט אשה מיד בעלה אלא דמן הירושלמי דפ' השולח אינו נראה פן אלא דצ"ל דס"ל שם פן קידש ביום שלו תפסי קידושין ומיהו מאי דמדמי ליה לשמואל כר' יהודה לא ברירא ליה מילתא דא"כ מ"ש קידושין מגירושין ובפ' הגזנקין מפרש ליה טעמיה דר' יהודה משום דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות עכ"ל: והנה בס' קצות החושן סי' רמ"ט פתב ונ"ל והנה מ"ש במשל"מ דמשפחת לה בגירושין בשקידש בת מינה דהיינו ת"ש וחב"ח קשה מההיא דפ' השולח דקמיבעיא לה בח"ע וחב"ח שקידש ב"ח מהו כו' הא לא שפיר בקניינא ת"ש המית כו' נותן חצי פופר לירשיו ואי אין קידושין יורשין מנ"ל ומשני בראוי ליטול ואין לו וה"ל לאוקמי שקידש בת מינה דהיינו חצי שפחה וחב"ח דקידושין תופסין ואית ליה יורשין ועוד אפילו נשא בת חורין נמי א"ל יורשין לפי מה שפכתבו התוס' להקשות דהיכא תליא יורשין בקידושין פגון דאפילו ממזר נמי יורש הני וי"ל כו' דגבי עריות פגון דשייף קידושין לעלמא הני יורש אכל היכא דלא שייף קידושין פלל ל"ל יורשין וא"כ א"נ דב"ק הוא בבת מינה א"כ אפילו קידש ב"ח דלא תפסי בה קידושין אית ליה יורשין פמו בעריות אלא ודאי דאין לחלק בקדו ומאן דס"ל דאין קידושין תופסין בב"ח הה"ד בבת מינה לית ליה קידושין וח"ש המשל"מ הפנונה עפ"י הירושלמי דלא ס"ל כגמ' דידן כו' אלא ודאי ר' יוחנן לעולם ס"ל דאין חוששין לקידושין אפילו ביום של עצמו מדקאמר לא כן אר"י כו' וא"כ גירושין ה"מ ליה אלא נראה הפנונה כמ"ש המשל"מ לענין שלוח הגט היינו גירש כו' ומ"ש במשל"מ דמה דמדמה לה שמואל כר' יהודה לא ברור דא"כ מ"ש קידושין מגירושין ודאי שמואל דנקיט חוששין לגירושין הה"ד לקידושין ונראה משום דשמואל ס"ל כהאי הירושלמי דפ' השולח דקידש ביום של עצמו חוששין לקידושין ומש"ה ס"ל דחוששין לגירושין לעולם אפילו ביום של רבו ומשום דה"ל בר פריתות פגון דקיי"ל דיכול לקדש

ביום מחר וכמו בקטן כו' וגירושין דהיגנו בשליח להולכה אפי' ביום רבו ומשום דקחשיב ליה בר פרייתות דזמן ממילא קאתי עכ"ל ונהנה מה שהקשה הקצות החושן על המשל"מ מגמ' דגיטין ליתא לענ"ד דנהי דהמשל"מ פתב דתפסי קידושין בתצי שפחה הוא מטעם דאמר שם הגמ' את"ל ישראל שאמר לבת ישראל התקדשי לי לתציי מקודשת דחזי לכולהו אבל הכא דלא חזי לכולהו וזהו רק אי קידש בת ישראל דחזי פולה גופיה לקידושין והוא לא קידש רק חציה ומש"ה אומר הגמ' דאינה מקודשת אב בתצי שפחה וחב"ח דרק חציה שלה ראויה היא להתקדש וזהו כל מה שראויה להתקדש גבי התצי עבד וחב"ח נמי אמרן דתפסי בה קידושין וכ"ז הוא רק גבי קידושין דאמרינן תפסי קידושין בהחציה שלה אבל אם הולידה בן אינו יורש את אביו התצי עבד דהא חציה שלו משפחה הוא ומעורב בהולד חצי מן השפחה וכיון דבנו מן השפחה אינו יורש אותו הה"ד אף חצי אף א"נ דקידושין תפסי ביה ומכש"כ הכא לגבי חצי פופר מן בעל השיר לא גבי ואף דקיי"ל כופרה כפרה וכל היכא דמספקי בדינא דכופר משלם הוא שפיר כי היכא דלקהוי ליה כפרה כמו שפוסק רבינו בפ"א מה' נזקי ממון זהו רק אם ספק דחייב אמרינן דמשלם אבל הכא בתצי שפחה אף א"נ דמעורב ביה חצי מן השפחה ומן הספק אינו יורש לא צריף ליתן ליה כופר דילמא לאו יורש הוא ולית ליה כפרה בזה והוי כגור שמת ואין לו יורשין דפטור מלידת הכופר ולהכי אומר מאי יורשין נפשיה וראיה ברורה לזה נ"ל דנהנה הטור והש"ע ביו"ד (סי' רסז) פסקו על היכא שהמית חצי שפחה וחב"ח דעל חצי פופר אין מי שיוורשה וכן פתב הרה"מ ז"ל לקמן בפ"א מה' נזקי ממון ה' ב' דעל חצי שפחה וחב"ח חצי פופר אין מי שיוורשה ולכאורה תקשה הא קיי"ל באה"ע (סי' מד) וכן פוסק רבינו בפ"ד מה' אישות הי"ז דהיכא שקידש חצי שפחה וחב"ח הוי קידושין גמורין וא"כ אם הולידה בן הוי יורש אצלה דהא גבי חצי עבד אמרינן דאי לא תפסי קידושין יורשין מי משפחת לה ואמאי אומר דאין מי שיוורשה אלא ודאי דרק בבן חצי עבד אי תפסי קידושין בב"ח שפיר הנה יורש מאביו אבל הכא בבן חצי שפחה דאזיל בתר יומו וכיון דקיי"ל דבן שפחה אינו יורש הה"ד בן חצי שפחה דאית ביה צד עבדות ומכש"כ דאינו יכול להפקיע כופר מיד המזיק ול"ד נמי לשאר עריות דהביאו התוס' דשפיר יריש גם אי לא תפסי קידושין אבל בתצי שפחה אינו יורש כמו בן הבא מן השפחה כמו שבארנו ועי"ש בח"מ (ס"ק יג) ובב"ש (ס"ק טו): אמנם בפשט של הירושלמי מפרשי הירושלמי הק"ע והפ"מ פירשו דזה דאמר קידש אין חוששין לקידושין היגנו ביום של רבו גירש חוששין לגירושין היגנו ביום של עצמו אי קידש ואי גירש אח"כ ביום של רבו אינו חושש לגירושין ושמואל ס"ל דאף ביום של רבו חוששין לגירושין והק"ע מפרש דשמואל ס"ל דאפילו לקדושין ביום של רבו חוששין והפ"מ מפרש דבקידושין מודה שמואל דביום של רבו א"ח לקידושין ורק על גירושין פליג דחוששין לחומרא לפוסלה מכהונה והקצוה"ח מפרש לה דברי הירושלמי כהמשל"מ דר' יוחנן ס"ל דאפילו ביום של עצמו אי קידש א"ח לקידושין ורק גירש מפרש לה לענין שליח להולכה ושמואל ס"ל דאי קידש ביום של עצמו הנה קידושין ולהכי פליג וס"ל דאי גירש פירוש דנעשה שליח אף ביום של רבו כיון דבר פרייתות הוא דזמן ממילא קאתי ורק סוף דברי הירושלמי זה לא בארו בה ומה שנ"ל בזה פן דנהנה הירושלמי אומר אתנא דשמואל כר' יהודה דתנינן תמן גב מי שחציו עבד וחב"ח ר'

יהודה מחיוב נחכמים פוטרין ויבואר פן דהנה בירושלמי פ' הנחנקין איתא שם בה' ב' מ"ט דר' יהודה מאחיו אפילו מקצת אחיו מ"ט דרבנן מאחיו עד שיהא פולו אחיו ע"כ ובגמ' דידן בסנהדרין (דף פו ע"א) אמרינן תנן התם ר' יהודה אומר אין לעבדים בןשת כו' והכא היכי דריש ר"י סבר מאחיו לאפוקי עבדים בני ישראל למעוטי מי שחציו עבד וחב"ח מבני ישראל הנה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבנן לאפוקי מאחיו עבדים לא משמע ליה דאחיו הוא במצות בני ישראל מבני ישראל חד למעוטי עבד וחד למעוטי ח"ע וחב"ח עכ"ל הגמ': ונ"ל לומר דהירושלמי דאמר דפליגי ר' יהודה ורבנן במשמעות של מאחיו אינו חולק על הגמ' דידן דמוקי פלוגתניהו דאין מיעוט אחר מיעוט דהנה במס' בכורות (דף ג ע"א) אמרינן רבנן סברי בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיפא פולו ור' יהודה סבר בכור פולו בכור משמע כתב רחמנא כל כל דהו משמע וכתבו התוס' ואע"ג דר' יהודה ס"ל בפ' פסוי הדם דמו אפילו מקצת דמו משמע ורבנן ס"ל כל דמו משמע היינו משום דלר' יהודה דם משמע כל דם כתב רחמנא דמו מקצת דמו נמי משמע כדאמר הכא כתב רחמנא כל אפילו כל דהו וא"כ קשה דהיאך אומר הירושלמי דלר"י מאחיו אפילו מקצת אחיו ולרבנן פולו אחיו הא אפא שמעינן ליה דס"ל התם במס' בכורות ר"י ורבנן וע"כ נ"ל פן.

דהנה אפא למימר דהירושלמי ס"ל כמו גמ' דידן דאמר דכיון דקיי"ל לר' יהודה עבד לאו אחיו הוא וא"כ מקרא דמאחיו ממעטינן עבד וא"כ בני ישראל ומבני ישראל הנה מיעוט אחר מיעוט לרבות חצי עבד וחב"ח דהנה בכלל וגונב נפש מאחיו ולרבנן נמעט מן מבני ישראל ח"ע וחב"ח ולכן אמרו פאן מאחיו פולו אחיו משמע ונהו דברי הירושלמי ר"י ס"ל הכא מאחיו אפילו מקצת אחיו דהמיעוט אחר מיעוט מגלה לנו דמקצת נמי חייב ורבנן דסברי בכ"מ דמשמע אפילו מקצת הכא דוקא פולו משמע דהא כתיב חרי קראי למעט ח"ע וחב"ח ונהנה כמו התם דפליגי גבי בכור כמו שפכתבו התוס'.

והנה במס' ב"ק (דף פח) אמר שם דר' יהודה ס"ל דלהכי לא הוי בכלל מאחיו עבדים דאמרינן מי שיש לו אחנה יצא עבד שאין לו אחנה ופירש רש"י ז"ל שאין בא בקהל והנה לפי מה דבארנו דהירושלמי שם במס' סנהדרין ס"ל דמקרא דמבני ישראל אתי לגלות דמקרא דאחיו אפילו מקצת אחיו הוא וכיון דהקרא קרי ליה אחיו ולר' יהודה לא מקרי אחיו רק מי שפא בקהל והיינו אי קידש חוששין לקידושין ולפירש הקצות החושן הוא ביום של עצמו ולהכי קרי ליה מקצת אחיו דאינו קידושין רק ביום של עצמו ומ"מ לשמואל הנה בזה קידושין ולהכי חייב נמי הגנב דמרבין מקרא דארף מקצת אחיו חייב ודר' יוחנן דהוא ס"ל דלא קידש כלל לא מצי ס"ל כר' יהודה ואף דגם לרבנן לא אתיא דהא לרבנן לא תליא בזה דהא רבנן מפרשי ליה אחיו במצות מ"מ ניחא דהא הירושלמי לא מסיק ודר' יוחנן פרבנן ורק אמר אתיא דשמואל כר' יהודה דר' יהודה ע"כ מוכרח לסבור כשמואל דאם קידש חוששין לקידושין פיון דהכתוב מרבי ליה למקצת אחיו כמבואר נמצא דמבואר דחד מ"ד בירושלמי ס"ל לא כגמ' דידן אלא דקידושין תופסין בח"ע וחב"ח ושמואל ס"ל התם לכל הפירושים דאי קידש ביום של עצמו קידושין קידושין וא"כ א"ל דר' אמי נמי ס"ל כשמואל דתופסין קידושין בחצי עבד וא"כ שפיר משפחת ליה דיהנה קרקע להח"ע דנשא אשה וירשה וגם פן צריך לומר דר' אמי ס"ל

דירושית הבעל הנה מדאורייתא ועיין מה שנובאר לקמן ושפיר משפחת לה שיהיה לו קרקע.

והנה ר' יוחנן אף דס"ל ג"כ בירושלמי דמש' פאה (פ"ג ה"ז) דמי שאין לו קרקע פטור מן הראיה ור' יוחנן הא ס"ל לפי פירוש הירושלמי שמפרש ליה המשל"מ והקצוה"ח דלא חיישינו פלל לקידושין וא"כ לר' יוחנן היאך מצינו שיש לו קרקע יש לומר דכ"ז הוא רק א"נ דקנן פירות לאו פקנן הגוף דמי אבל א"נ דקנן פירות הוא פקנן הגוף נחא פשוט דאית ליה קרקע שקנה וא"כ ר' יוחנן דס"ל במס' גיטין (דף מח) ובש"ד דקנן פירות פקנן הגוף דחי נחא פשוט דאית ליה קרקע שקנה היכא שנתנו לו פסוף ע"מ שאין לרבו רשות בו וקנה מזה ומקרי ארצה ולא נצרה לומר דנשא אשה וירשה כמבואר: והנה כ"ז נוכל לומר דיהיה קדושין תופסין בח"ע רק א"נ דקדושין שא"מ לביאה הוי קדושין אבל א"נ דקדושין שא"מ לביאה לא הוי קדושין וכתבו התוס' שם במס' קדושין (דף נא) דשאר חייבי לאוין לא תיקרי אינו מסורין לביאה דלא מיקרי אינו מסורין לביאה רק היכא שע"י הקדושין לא הוי מסורין לביאה אזי ס"ל לרבא דלא הוי קדושין והנה פאן א"נ דחצי עבד וחב"ח תופסין הקדושין אזי אסור לבא עליה דאחי צד עבדות ומשתמש באשת איש וכמו דאמרינן במס' יבמות (דף מה ע"ב) כגון שקידש בת ישראל דאחי צד עבדות ומשתמש באשת איש נמצא פיון דע"י הקדושין הנה א"מ לביאה ודאי אי קידש חצי עבד לא הוי קדושין דהו"ל קדושין שאינו מסורין לביאה וא"כ המ"ד דס"ל דקידש חוששין לקדושיו ע"כ ס"ל דקדושין שא"מ לביאה הוי קדושין וא"כ נחא רב דאמר לא ידענא הקא במס' פסחים הוא לטעמיה משום דספוקי ליה גבי קדושין שא"מ לביאה אי ה"ק א"ל וא"כ גבי ח"ע וחב"ח נמי מספקא ליה בזה אי משפחת קדושין גביה ולהכי אומר לא ידענא דא"נ דהוי קדושין ומשפחת ליה גבי חצי עבד קרקע וא"כ א"ל דמי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל ואתי הקרא דנפנית על החזרה או דלא מ"ל פן דחזינו דהתורה מיעטה ת"ע ש"מ דלא בעי קרקע וא"כ לא קאי ע"כ על חזרה דא"כ על הליכה ל"ל כמבואר: והנה אף דרב ס"ל דירושית הבעל הנה מדרבנן במס' פתובות (דף פד) דהלכה פרשב"ג ולא מטעמיה מ"מ משפחת לדידיה קרקע מה"ת אם חל הקדושין שנושא אשה והיה לו בן ומתה וירשה בנה ומת הבן וירש אותו אביו הח"ע וחב"ח וכמו שמוקי לה הנוב"י במה"ת (סי' צד) שם.

ועתה נחא פיון דרבינו פוסק בהדיא בפ"ב מה' אישות פסוגיא דמס' גיטין דחצי עבד שקידש הוי ספק קדושין וא"כ לא משפחת ליה לח"ע שיהיה לו קרקע וא"כ לא משפחת ליה הא דר' אמי והסוגיא דמס' גיטין דמספקא ליה ע"כ חולק על ר"א ופוסק רבינו פהאי סוגיא או דא"ל דס"ל לרבינו כמו שכתב הטורי אבן דאף א"נ דיש לו לח"ע קדושין ל"מ ביש לו קרקע רק א"נ דירושית הבעל מדאורייתא דלא פדברי הנוב"י עיי"ש בד' ב' ד"ה ועבדים וא"כ פיון דרבינו פוסק בהדיא בפ"י ב' מה' אשות ובפ"א מה' נחלות דירושית הבעל הנה מדרבנן לא משפחת ליה הא דר' אחי ולהכי השמיטו.

והנה דבר זה שכתבו התוס' במס' פסחים (דף ג ע"ב) דבני חו"ל פטורין מן הראיה והביאו האחרונים ראיה ע"ז מגמ' דגיטין (דף ד) דאחר ארץ ישראל פיון דשכיחי עולי רגלים משפח שכיחי וא"כ משמע דרק בא"י חייבין בראיה ובחו"ל פטורין ועוד הביאו

ראיות לזה ומפרשים דלהכי פטורין בגי חו"ל הוא מפני שאין להם קרקע דקרא דבארצה אשר ילפינו מנה דיהיה לו קרקע הוא דוקא בא"י כמו דאיתא בסוגיא דב"ב (דף פא) בארצה למעוטי חו"ל ק במס' תולין (דף קלו) אמר ארצה למעוטי חו"ל ובקדושין ודף לט) אמרינו שדה למעוטי זרעים שבחו"ל ופירש רש"י שדה המיוחד לה וחו"ל לא הקנו לה מן השמים וא"כ מי שאין לו קרקע בא"י פטורין הנה מן הראיה ולהכי בגי חו"ל פטורין מן הראיה מטעמיה דר"א שאין להם קרקע וא"כ רבינו דהשמיט הדין דר"א למי שא"ל קרקע השמיט גמי הא דחו"ל.

ועפ"ז נ"ל להביא ראיה נכונה לדעת רבינו מהא דאיתא בירושלמי דמס' הוריות (פ"א ה' ב') ריב"ל אמר לראיה הלכו מלבוא חמת עד נחל מצרים ר"ח בשם ר"ה טעמיה דריב"ל ויעש שלמה את התג בעת ההיא מלבוא חמת עד נחל מצרים כו' נמצא דהירושלמי ס"ל הכא דבגי חו"ל פטורין מן הראיה והטעם דפטורין להאי מ"ד דהוא ריב"ל משום דאזיל לטעמיה דס"ל בירושלמי פ"ג דפיאה דמי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל ולהכי אמר גמי הכא דאין חייבין רק מלבוא חמת בגי א"י: והנה בגמ' דידן במס' הוריות (דף ג ע"א) אמרינו בהוראה הלכו אחרי רובו של יושבי א"י שנאמר ויעש שלמה בעת ההיא מכדי פתיב קהל גדול מלבוא חמת ל"ל אלא ש"מ הנהו דמיקרי קהל והנה א"נ פדברי הירושלמי דבגי חו"ל פטורין מן הראיה משום דאין להם קרקע בא"י א"כ מנ"ל למדרש על הוראה דהלכו אחרי רוב א"י דלמא להכי פתיב הקרא דמלבוא חמת לגלות דבגי חו"ל פטורין מן הראיה ולראיה הוא הקרא אלא ע"כ גמ' דידן פליג על הירושלמי ופליג גמי על ר' אמי וס"ל דאף בגי חו"ל חייבין ולהכי השמיט רבינו פהסוגיא דהוריות פמבואר: והנה הפ"מ בירושלמי דפסחים (פ"ז ה"ו) ובהוריות פ"א שם הוא מפרש פן דלראיה הלכו מלבוא חמת דלענן פסת הבא בטומאה הולכין אחרי רוב הנכנסין לעזרה אבל לענן ראיה בעזרה שזו מצוה בפ"ע פדכתיב בבוא כל ישראל לראות הולכין אחר גבול ישראל ואם יש בהן רוב טמאין דוחה את הטומאה ומותרין לילך פדי להראות בעזרה ולהביא קרבנות ציבור עכ"ל בפסחים ובמס' הוריות מסיק הפ"מ עוד ואם יש בהם רוב דוחה את הטומאה ומותרין לילך פדי להראות בעזרה עכ"ל.

ולענ"ד דבריו אין להם שום שחר דהא זהו נדאי דקרבנות ראיה אינו דוחה טומאה כמו דאיתא במס' יומא (דף נא) דתגיגה אף דהוא קרפן של ציבור מ"מ אינו דוחה טומאה לפי שאין זמנו קבוע וכן הוא בפסחים (דף עז ע"ב) פיון דלא דחה שבת טומאה גמי לא דחי וה"ה לעולת ראיה נדאי דחד דינא אית להו ואם היו כל ישראל טמאין גמי אינו נכנסין לעזרה להראות דכיון דאינו יכולין להביא קרבן ראיה אינו יכולין לבוא ריקנין ומה ענן קרבנות ציבור לזה קרבנות ציבור דדוחה טומאה לא תליא ברוב ציבור ורק אם הכהנים טמאין או טהורין ורק קרבן פסח תליא בציבור ומה ענן ראיה לקרבנות ציבור וכל דבריו תמוהין ורק כמו שבארנו דקאי על ראיה דבגי חו"ל פטורין מן הראות פדברי התוס' דפסחים (דף ג) דבארנו: והנה לעיל בפ"א מה' ק"פ הביא המשל"מ דברי התוס' שפתבו שם בתס' פסחים דמי שאין לו קרקע פטור מן הפסח כמו מן הראיה והקשה ע"ז התם סופר בח' או"ח (סי' ככד) דאמר במס' שבת (דף קלב) דלר"א להכי ציצית ומזוזה אי דוחה מכשירי שבת משום שבידו הוא להפקירן וא"כ גמי גבי פסת איך דחה מכשיריו שבת הא בידו להפקיר הקרקע ודחק הח"ס בזה.

והנה לפ"ד דר"ק בא"י בעי קרקע וא"כ לא קשה מידי דהא ר' אליעזר ס"ל במס' קדושין (דף לז) דביאה ומושב בכל מקום שאתם יושבים משמע כמו דאיתא שם דר' אליעזר לחומר פליג וא"כ אף בחו"ל חייבין בפסח וא"כ נדאי לא בעי לר"א קרקע בא"י גבי פסח.

אף זה תקשה לי מסוגיא דפסחים (דף פת ע"ב) דאמר אב"י הולך העבד אצל הרוצה הרגיל אצלו כו' ונותן ע"מ שאין לרבו רשות בו ועושה פסח לעצמו ותקשה היאך משפחת ליה דעבד יהיה לו קרקע בקנן הגוף שיתחייב בפסח.

אף דברי התוס' צריך ע"כ לפרש כמו שמפרש הצ"ח דנדאי אינו תלוי חיוב של פסח במי שיש לו קרקע ורק הא קיי"ל דמי שהיה בדרך רחוקה פטור מפסח וקושית התוס' הוא על ריב"ב היאך לא עלה לרגל וע"ז תרצו דלא היה לו קרקע ופטור מראיה וא"כ ממילא היה בע"פ בדרך רחוקה אבל מי שהוא בירושלים בע"פ נדאי חייב בק"פ אף מי שאין לו קרקע ומחא ג"כ מעבד דחייב בפסח.

ומה שכתב החתם סופר עוד אי מ"ד מי שאין לו קרקע פטור מפסח א"כ היאך אמרה תורה פסח דוחה שבת ליפקד נכסיו וליפטר וכה"ג פריך לענן קצירת העומר ס"פ ר' ישמעאל אע"כ מדכתב רחמנא במועדו שפסח דוחה שבת ש"מ דמי שא"ל קרקע חייב בפסח עכ"ל.

ולענ"ד אין פאן קושיא פלל דנדאי ל"א דיתבטל מפל ישראל מצות פסח דיפקירו ארצם והתורה לא כן צוה רק רצתה שיעשו פסח בשבת ואמרינן בהדיא במס' יומא (דף מו ע"ב) דתמיד בשבת הותרה מקרא דמועדו וא"כ ה"ה לענן פסח דגמיר ממועדו ורק הכא לענן מכשירי פסח דקאי על יחיד ששכח ולא הביא סכין מע"ש וכדומה איזה סיבה שיקרה ליחיד איז אמרינן דהיכא דיוכל להפקיר איז אינו דוחה המכשירין את השבת אבל לא לעקור מצוה שדומה לומר דישלחו פולם לדרך רחוקה אשר אין הדעת סובלתו והראיה מס"פ ר"י גבי קצירת העומר אינו דומה פלל דהתם אמר דנקצר ביום פשר ונקצר מאתמול דלא בטל המצוה אבל לבטל המצוה באיזה תחבולות לא שמענו מעולם ולא קשה מידי על התוס' ודוק: הלכה כ"כ בכ"מ פן המצרף גחולשת והמקמץ אע"פ שהו מאוסין מפני מלאכתן הרי אלו מטהרין גופן ומלבושן ועולין בכלל ישראל לראות עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם בברייתא אחרים אמרים המקמץ כו' פטורין מן הראיה שנאמר כל זכורף יצאו אלו כו' ומשמע לרבינו דכיון דבלשון אחרים מתנייהו משמע דרבנן פליגי עלייהו ומחייבי ונקטינן פותיהו ואע"ג דבגמ' קאמר אלא קרא למאי אתא לכדאחרים א"ל דרבנן פליגי ודרשי לדרשא אחריתא והרי"ק ז"ל פתב דאחרים לא מייעטו להו אלא במאיסותם מפני שאינם יכולים לעלות על זכורף אבל כשיטהרו מלבושיהם הרי הם כשאר כל האדם עכ"ל.

והנה על תירוץ הראשון של הכ"מ דכתב דרבינו ס"ל דרבנן פליגי על אחרים תקשה לענ"ד בריש המס' דדחיק שם הפל לאתויי מאי תקשה לפ"ז דאתי לרבות המקמץ והמצרף ודלא פאחרים וצריך לומר ע"כ פתירוץ של הרי"ק דאי מטהרין גופן הפל מודים ולא שייך לומר הפל לאתויי: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו מסוגיא שם (דף ז)

דאָמער נאָרן נאָרן תּצאָיִן סָבֵר ר' יוֹסֵף לױמֵר כּו' אֶלֶּא קָרָא לְמֵאֵי אַתָּא לְכַדְאַחֲרֵי דְתַנְיָא אַחֲרֵי אױמֵרִים הַמְקַמְזִין כּו' פִּטוּרִין מִן הֶרְאָיָה כּו' וְצָרִיךְ לְהִבִּין מ"ט אױמֵר הַבְּרִיָּיתָא זֶה בְּלִשׁוֹן נֶאֱדָרִין תּצֵאִין נִימָא סְתֵמָא כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ אַחֲרֵי יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה מִי שְׂיִכּוֹל כּו' הַמְקַמְזִין פִּטוּר מ"ט אױמֵר בְּשִׁינוּי לִשׁוֹן נֶאֱדָרִין תּצֵאִין אֶלֶּא זֶה אֲתֵי לְאַשְׁמוּעִינּוּ דְלֵא דְמִי פִטוּרִי דְהִנֵּי לְפִטוּרֵי דְאַחֲרֵי שְׂכָל הַפִּטוּרִין אִין אֲנֹפֶן שְׂיִתְחַיִּיבוּ אַבְל פִּטוּרֵי דְמְקַמְזִין כּו' דוּמִין לְמַה שְׂאוּמֵר בְּרִישָׁא דְאִין נֶאֱדָרִין רִיקְנִין אֲשֶׁר פִּטוּר הוּא בְּשַׁעָה שְׂאִין לוֹ וּמְחַנְיָב לְבַקֵּשׁ תּחִבּוּלוֹת לְבַקֵּשׁ פֶּסֶף לְהִבִּיא קָרְבֵן רֶאֶיָה פֶן הִנֵּי אִין נֶאֱדָרִין תּצֵאִין שְׂהֵמָה אִינּוּ רִשְׁאִין לְהִתְרַאוֹת בְּשַׁעָה שְׂהֵמָה לֹא מוֹטְהָרִין וּמְאוּסִים וְרַק מְחַנְיָבִין לְטַהַר גּוּפֵן וּמְלַבּוּשֵׁן כְּדִי שְׂיִכּוֹלוּ לְעֵלוֹת נֶאֱדָרִין עֲלֵיהֶם נֶאֱמֵר פִּטוּרִים דְּהֵמָה אִינֵם פִּטוּרִין רַק בְּשַׁעָה שְׂגוּפֵן אִינּוּ נְקִי אַבְל אִם מוֹטְהָרִין גּוּפֵן חֲיִיבִין וּמְחַנְיָבִים לְהַשְׁתַּדֵּל בְּזֶה כְּמוֹ הֵאִין נֶאֱדָרִין רִיקְנִין שְׂמְחַנְיָב לְקַנּוֹת קָרְבֵן וְלְבוֹא לְרֶאֶיָה כְּמִבְּנָאָר: וּנ"ל לױמֵר דְּדְבָרֵי רַבִּינוּ תַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְאִיתָא בְּמַס' פְּסָחִים (דָּף צד ע"ב) וְאֵע"ג דְּמַצֵּי עֵינִיל וְלֹא אֲמָרִינּוּ לוֹ קוּם עֵינִיל וְהִתְנַיָּא יְהוּדֵי עָרַל שְׂלֵא מִלְ עֲנוּשׁ פֶּרֶת דְּר"א אֲמַר אֲבִי דְרַב רַחֲוֹקָה לְטַהוּר נֶאֱדָרִין דְּרַב רַחֲוֹקָה לְטַמָּא רַבָּא אֲמַר תַּנְיָא הִיא דְתַנְיָא ר"א אֲמַר נֶאֱמֵר רִיחּוּק מְקוּם בְּפִסַּח כּו' ר"י בְּר"י אֲמַר מְשׁוּם ר"א חוּץ לְעֵשְׂרֵיתוֹ כּו' נִמְצָא דְלִדְדִין דְּפִסְקִינּוּ דְּרַב רַחֲוֹקָה הוּא מִן הַמוֹדִיעִים כְּשִׁיטַת רַע"ק וְכִמּוֹ דְּפוֹסֵק רַבִּינוּ לְעִיל בְּפ"ה מַה' ק"פ וְכֵן פּוֹסֵק נְמִי דָּאִם לֹא מִלְ עֲנוּשׁ פֶּרֶת אֶלְמָא דַּס"ל דְּאֲמָרִינּוּ קוּם עֵינִיל וְה"נ אֲמָרִינּוּ לְהִנֵּי שְׂמְחַנְיָבִין לְטַהַר א"ע לְעֵלוֹת לְרַגְלֵי אַבְל אַחֲרֵי יִסְבְּרוּ כְּר"א רִלֵּא אֲמָרִינּוּ קוּם עֵינִיל וְתַנְיָא הִיא וְלְתַנְיָא דְאֲמַר עָרַל שְׂלֵא מִלְ עֲנוּשׁ פֶּרֶת ס"ל דְּמִן הַמוֹדִיעִים הוּא דְרַב רַחֲוֹקָה אַבְל בל"ז חֲיִיב וְה"נ מְחַנְיָב לְטַהַר גּוּפוֹ וְלֵאבְיֵי מְשַׁמַּע דְּכ"ע מְחַיִּבֵי הֵכָא פִּינּוּ שְׂאִינּוּ רֵאוּיִין כְּמוֹ עָרַל וְטַמָּא שְׂמְחַנְיָבִין לְטַהַר א"ע וְלְמוּל וְא"ל ח"פ וְה"נ פֶן הוּא כְּמִבְּנָאָר דְּוִדִּיק: הִלְכָה ג כָּל קִטָּן שְׂיִכּוֹל לְאַחֲזוּ בְּיָדוֹ שְׂל אַבּוֹ וְלְעֵלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה בִירוּשָׁלַיִם דְּתַגִּיגָה פ"א ה"א אִיתָא מְהִיכֵן הוּא מוֹדֵד מִן הַחוּמָה אוֹ מִן הַבָּתִּים תַּנְיָא שְׂמוּאֵל מִן הַשְּׁיִלוּחַ וְשְׁיִלוּחַ הוּא בְּאַמְצַע הַמְדִינָה ע"כ וּמְפָרְשִׁים הַק"ע וְהַפ"מ דְּקֵאֵי גַבֵּי קִטָּן שְׂיִכּוֹל לְאַחֲזוּ בְּיָדוֹ שְׂל אַבּוֹ וְלְעֵלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת דְּמוֹדֵדִין מְקוּם יְרוּשָׁלַיִם מִן הַשְּׁיִלוּחַ שְׂהוּא בְּאַמְצַע הַמְדִינָה וְתַמָּה הַק"ע בְּש"ק שָׁם עַל רַבִּינוּ שְׂלֵא הִבִּיא זֶה דְאֲמַר דְּהוּא מִן הַשְּׁיִלוּחַ שְׂיַעוּר הַמְדִינָה דְּהוּא בְּאַמְצַע יְרוּשָׁלַיִם וְאַפְשָׁר דְּלַפְסַח מְדַמִּינּוּ לִיהַ וְכִי הִיכָא דְּהֵתֵם מְאַסְקוּפַת הָעֲזָרָה מִיְקָרֵי דְרַב רַחֲוֹקָה ה"נ פֶן.

אַךְ קָשָׁה הָא הֵתֵם כְּתִיב הֶרְחֹקָה עכ"ל. וְכָל דְּבָרֵי תְמוּהִין לְבַד מַה שְׂרַבִּינוּ הָא פּוֹסֵק הֵתֵם בְּפ"ה מַה' ק"פ דְּשְׂיַעוּר דְרַב רַחֲוֹקָה הוּא ט"ו מִלִּין מִן הַמוֹדִיעִים וְלַחוּץ וְעוֹד מְקַשָּׁה דְלֵא דְמִי זֶה לְזֶה דְהָא הִירוּשָׁלַיִם מְעִינּוּ אִיזָה מִיְקָרֵי בְּקִטָּן שְׂיַעוּר שְׂיִכּוֹל לִילָף דִּיתְחַיִּיב בְּחִינוּף וְהֵתֵם אִי בְשַׁעַת שְׂחִיטָה לֹא הָנָה בְּעֲזָרָה מִיְקָרֵי דְרַב רַחֲוֹקָה מְגוּזָה"כ וְמַה דְּמַסִּיק דְּכְתִיב הֶרְחֹקָה לֹא נִמְצָא זֶה בְּמִקְרָא רַק נְקוּד עַל רַחֲוֹקָה וְכָל דְּבָרֵי צַע"ג.

וּנ"ל לִיִּשְׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׂלֵא הִבִּיא זֶה פֶן דְּהִנֵּה הַגַּמ' בַּד' ו' אֲמַר שָׁם עַד הֵכָא מֵאֵן אִתְּנָא עַד הֵכָא דְּמְחַיִּבֵי אֲמוֹ בְּשַׁמְחָה אִיִּיתִי אֲמוֹ מְפָאֵן וְאִילָף אִם יְכוֹל לְאַחֲזוּ בְּיָדוֹ שְׂל אַבּוֹ וְלְעֵלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת חֲיִיב עכ"כ.

והנה השיעור אשר אייתי אמו הוא עד המקום שתבוא פדי לאכול שלמי שמחה והוא עד החומה מקום שנגאכלין בשר שלמים והוא לפנים מן החומה תיכף. אמנם הירושלמי אגיל לטעמיה דס"ל דמה דפטרין נשים וקטנים היא רק מראיית קרפן אבל בראיית פנים הפל חייבין כמו שפתיבו התוס' במס' תגיגה ד"ה הפל וא"כ ראוייה אמו להביא את בנה להר הבית שמחויבת לילה להר הבית לראית פנים.

וע"כ צ"ל דס"ל להירושלמי ע"ז דהטעם דאמרו מירושלים להר הבית לא משום דעד הקא אייתי אמו אלא ע"כ צ"ל דכך שיערו חכמים דזה מקרי הגיע לחינוך דחייב מדרבנן הוא אי יכול לעלות מירושלים להר הבית ושפיר הוא מעיין בזה פמה הוא השיעור מן החומה או מן הפתים ואומר תני שמואל מן השלוח שהוא באמצע המדינה ומזה השיעור מיקרי הגיע לחינוך אבל לדין לימא לספוקי פלל דהוא מן החומה כמו בכל מקום ירושלים דהוא מן החומה דעד שם אייתי אמו ואפילו א"נ כמו שפתיב הק"ע שם בירושלמי ריש תגיגה דהירושלמי אינו מרבה על ראיית פנים רק על טף מג"ש דהקהל אבל לא נשים דבנשים גם הירושלמי ס"ל כשיטת הגמ' דידן דפטורים אף מראית פנים מ"מ ניחא דנדאי לפ"ד הירושלמי לא ס"ל הטעם דעד הקא אייתי אמו ומכאן ואילך בעי שיאחזו בידו של אביו דהא ס"ל דבראית פנים אף הטרף חייבין דאינו יכול לא לאחזו בידו של אביו ולא לרפוב על כתפו וע"כ עד העזרה לראית פנים אמו הביאו והשיעור של זה דפליגי ב"ש וב"ה הוא אם מחויבים בראית קרפן שפך שיערו חכמים ולא תליא בזה דאייתי אמו דהא אף הטרף הביאו לראית פנים ולהכי הוא מן השלוח אבל לדין ליפא לספוקי דהוא מן החומה כמו בכל מקום ירושלים ודוק: הלכה ד פל החייב בראיה חייב בתגיגה וכל הפטור מן הראיה פטור מן התגיגה כו' חוץ כו'.

והלח"מ פתיב דהתוס' בס"ק דתגיגה (דף ב) חולקים ע"ז דמדבר ואינו שומע דבתגיגה גמי חייב וא"ת כו' וי"ל דלרבינו ס"ל תנא ושייר כו' וא"ת פנין שלדעת רבינו ז"ל תנא ושייר א"כ אמאי לא פסק פהתוספתא דאית ליה דשמחה יש לה תשלומין פל שבועה ולא בשאר בשלמא לפירוש התוס' מדלא תנא ליה בבבביתא בגמ' משמע דלית לנו פהתוספתא אבל לפ"ד של רבינו נימא דהתוספתא עיקר והא דלא תני ליה משום דתנא ושייר כו'.

והנה לפי מאי שבארנו לעיל דבתוספתא איתא הגירסא ונוהגת פל שבועה היינו דהשמחה נוהג פל ז' וראיה נחגיגה אינו אלא לתשלומין פל ז' וא"כ נימא טפי שפיר לפ"ד רבינו מה שהתוספתא קחשיב ליה זה ובהבביתא לא קחשיב ליה דצ"ל דתנא ושייר לדברי הבבביתא ומרנונייהו מודים בזה ולפ"ז א"צ לאריכות הלח"מ ודוק: הלכה יג לא יביא אדם תודה ביום י"ד כו' ואם הביא ינצא ביה ידי חובת שמחה כמו שבארנו עכ"ל והכ"מ הקשה בשם הרי"ק דהא תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה ומתרץ דעל אם הביא במועד קאי עיי"ש.

והלח"מ פתיב דברתמויה וזר אשר לא ניתן להאמר פלל דס"ל לרבינו דאם מלינה לצורך מצוה לאו לינה הוא לאסור דבר זה נדאי לימא להתיר נותר אחר זמן אכילה אם מלין לצורך מצוה נתיר איסור פרת פאכילת נותר ואינו כדאי להשיג ע"ז.

והנה ע"ד רבינו פתב מו"ח ו"ל לתרץ עפ"י מאי דכתב השאגת אריה בתשובה (סי' סח) דבלייל יו"ט ראשון מחויב נמי בשמחה מדרבנן וקמפרש בזה הא דאמר בפסחים (דף קח) ידי יין יצא היינו חובת השמחה בליילה ראשונה דמדרבנן וא"כ ה"נ פונת רבינו דע"ז השמחה של דרבנן הוא יוצא כמבואר והסוגיא דפסחים נשם דלא מוקי ע"ז השמחה דדבריהם פבר מינישב הש"א נשם עיי"ש ודוק: פרק ג הלכה ז יום הקהל שחל בשבת מאחרין אותו לאחר השבת מפני תקיעת החצוצרות והתחנות שאינן דוחין את השבת עכ"ל.

וכתב הרמב"ד ו"ל א"א אפילו יו"ט אינו דוחה ופרשו בירושלמי מפני הבימה ויעשה מעיו"ט שלא לדחוק העזרה שמענו מפאן שאינו מעכב את התקיעות כאשר כתב עכ"ל. וכתב הכ"מ ו"ל דהכי איתא בירושלמי ר"ב אומר מפני התקיעות ר"י אומר מפני הבימה ומעתה יש לתמוה על הרמב"ד האף משיג על רבינו מהירושלמי מאחר שדברי רבינו ג"כ איתא בירושלמי לדעת א' מהאמוראים ולא עוד שא"ל שר"י לא לחלוק על ר"ב איתא אלא להוסיף עוד טעם אחר כו'.

והלח"מ כתב שלא היה ע"כ להרמב"ד בגנוסת הירושלמי רב"א מפני התקיעות אלא תירוץ ר"י לחוד להכי השיג הרמב"ד ו"ל ע"כ ועיין ק"ע נשם בירושלמי דמגילה פ"א ה"ב. ולענ"ד נ"ל דכונת הרמב"ד בהשגה פן דהנה התוס' כתבו במס' מגילה (דף ה) על ר"י דאמר מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה ס"ל נמי הא דרבה גזרה שמה יעבידו אבל להכי אומר הטעם מפני שעניניהם ש"ע כו' לבית המקדש שאין שבות במקדש וא"כ תקשה על הירושלמי האף אומר מפני התקיעות הלא אין שבות במקדש ועיין לעיל ס' ה' בית הבחירה ובמשל"מ נשם וצ"ל ע"כ דהירושלמי אגיל לטעמיה דאמר במס' ר"ה פ"ד ה"א פתוב אהד אומר יום תרועה וכתוב אהד אומר זכרון תרועה פאן בחול פאן בשבת א"ה אפילו במקדש נמי תני רשב"י והקרבתם מקום שהקרבנות קריבין.

נמצא דהירושלמי ס"ל כמו דסבר ר' לוי ב"ת בגמ' דהוא מה"ת ולא כמו שאומר רבא דהוא איסור שבות שמה יעבידו ולהכי שפיר אומר הירושלמי מפני התקיעות דאסור אף במקדש אבל אגן דס"ל דליכא איסור מה"ת גבי תקיעה והוא רק איסור שבות או משום שמה יעבידו או משום איסור שמה יתקן פלי שיר כמו שכתבו המפרשים דגם ביו"ט איכא איסור לתקוע שלא לצורך ועיין בש"א (סי' קג וקד) א"כ לא מ"ל טעם זה במקדש דאין שבות במקדש ונהו שאומר הרמב"ד א"א אפילו יו"ט אינו דוחה וא"כ לא מצי למימר דאסרו כמו בשבת של ר"ה שמה יעבידו דביו"ט ליתא איסור זה אלא ע"כ הוא מפני דהירושלמי ס"ל דהוא איסור דאורייתא אבל לדין הוא משום הבימה ע"כ ומעיו"ט לא יוכל לעשות שלא לדחוק את העזרה אבל לא מפני התקיעות להאי מ"ד וכן לדין דאין שבות במקדש ושירי ודאי כמבואר ודוק: הלכות בכורות פרק א הלכה ד מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה כו'.

והנה המשנה למלך הביא הכא בשם הרא"ש ו"ל והטור דפסקו כר' ישמעאל דא"צ להקדיש וכתב המשל"מ עוד ועיין בפ' ראשית הגז (ד קלז) דאמרינן נתנו בפני פהו בקדושה כו' משמע דס"ל לסתמא דגמ' דבכור א"צ להקדיש עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל לנישב פן דהנה רבינו כתב לעיל בפ"א מה' נדרים הי"ג האומר הרי הן עלי כמעשר בהמה הרי אלו אסורין הואיל וקדושתו בידי אדם הרי אלו עלי כפכור הרי אלו מותרין שאין קדושתן בידי אדם עכ"ל והוא משנה ערוכה שם במסכת נדרים פ"ב (דף יח ע"ב) אם כמעשר בהמה אסור ושם הרי עלי כפכור מותר ד"ר יהודה וכן בגזיר (דף ג) אלמא דאף דככור נמי מצוה להקדישו כמו שפוסק רבינו ז"ל פאן מ"מ לא דמי בכור ומעשר להקדי דמעשר מיקרי קדושתו בידי אדם ואי תפיס נדור בגנוניהו הנה דבר הנדור ואסור ובכור לא מיקרי קדושתו בידי אדם ורק נחשב קדושה מרחם וכמו דמסיק הגמ' שם במס' נדרים דאי לא מקדיש מי לא קדוש ולהכי לא הוי כדבר הנדור וזהו נמי פנות הגמ' שם בתולין דאף דס"ל דככור מצוה להקדישו כשיטת רבינו מ"מ אמר שפיר בקדושה דראשית הגז לא חל קדושה ע"ז ובכור נמי הנה קדושתו מרחם אקרי ולא דבר הנדור כמו ראשית הגז אבל מעשר הוי דבר הנדור וקדושתו בידי אדם וא"כ נדאי לא דמי לראשית הגז כמו בכור אף שמצוה להקדישו ומה שכתב רש"י ז"ל דא"צ להקדישו לבכור י"ל דס"ל פדעת הרא"ש והטור דא"צ להקדיש בכור ולדעת רבינו הוא דלא הוי דבר הנדור ודוק: הלכה ה מצנת בכור בהמה טהורה נוהגת בין בארץ בין בחו"ל עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל טעות הוא זה כו' והכ"מ כתב דהיה להראב"ד ז"ל גי' מוטעת בדברי רבינו ולהכי השיגו שהיה פחוב אינו נוהג אלא בארץ אבל הגירסא הנכונה היא נוהגת בחו"ל כו' והנה ראיתי בשו"ת הר"ן ז"ל (סי' ז) שכתב נמי כמו שהיה לו הגירסא בדברי רבינו דאינו נוהג בחו"ל אלא בארץ וכתב דרבינו סמך על הסוגיא דתמורה (דף כא) דמסיק שם ה"א רע"ק ה"א ר' ישמעאל כו'.

ונראה שפובר הרמב"ם ז"ל דלרב"ק אינו קדוש כלל דלא מסקינן התם פאן ליקדש פאן ליקרב וכיין דקיי"ל כרע"ק מחבירו נקטינן דאין בכור בחו"ל קדוש כלל דדוקא גבי מעשר בהמה מסקינן פאן ליקדש וכאן ליקרב ולא גבי בכור עכ"ל: ולענ"ד תמוה הוא דהא בהדיא אמרינן במס' תמורה (דף ח ע"ב) מיתבי א"ל ריב"נ לרע"ק מה לי אם אינו מימר כו' תאמר בבכור כו' ומשני ה"א נמי בבכור בחו"ל ור"ש הוא כו' אלמא דגם לרע"ק נדאי קדוש בכור בחו"ל דאל"כ מאי מקשה ליה לרע"ק ועוד רע"ק גופיה בחו"ל ל"ל הלימוד מחטאת ואשם דאין ממירין ה"א אינו קדוש כלל בחו"ל וכן לקמן שם אמר לימא כתנאי כו' ומשני לא קשה ה"א ריב"נ ה"א רע"ק דמתניתין ופירש רש"י ז"ל והוא ה"א אוקימנא בבכור בחו"ל אלמא דלרע"ק בכור בחו"ל נדאי קדוש ורק אינו קדוש ליקרב ולהכי חולק הוא גבי תמורה וע"כ צ"ל דגריס בדברי רבינו דנוהג בחו"ל ודוק: שם אין מביאין בכורות מחוץ לארץ לא"י שנאמר ואכלת כו' מעשר דגנך ובכורות בקרך כו' ממקום שאתה מביא מעשר דגן אתה מביא בכור בקר נצאן עכ"ל.

וכתב הלחם משנה ד"ה שנאמר אבל ק"ל דגבי מעשר בהמה דרש רע"ק כו' האי דרשא כדאייתא ר"פ מעשר בהמה (דף נב) דלא יעלה אדם מעשר בהמה מחו"ל שנאמר ובהבאתם שמה מעשרותיכם בשתי מעשרות הכתוב מדבר כו' ממקום שאתה מביא מעשר דגן אתה מביא מעשר בהמה וממקום שאי אתה מביא מעשר דגן א"א מביא מעשר בהמה ואינו פוסק רבינו ז"ל פנותיה מדלא הזכירו לקמן בה' מעשר בהמה וכיין דחד גוונא דדרשא הוא למה פוסק פאן פנותיה וכאן אינו פוסק והסמ"ג פוסק פנותיה דתרנוניהו בבכור

וע"כ נ"ל ליישוב דברי רבינו פן ומתוך נמי בזה קושית התוס' שם בר"ה (דף ו) על ב"ע. דהנה לכאורה קשה מאי מקשה הגמ' ורפנן נפ"ל מקרא דלפני ה' כו' הא קיי"ל אין היקוש למחצה בכל דוכתא וא"כ מצי תרנוניהו שפיר ס"ל ההיקוש דאחרים דאינו נפסל והדרשא שלהם ומאי מקשה הכא ורפנן מנ"ל.

אמנם יש לומר פן דהגמ' מקשה פן על המשנה דבן אנטיגנוס דס"ל כרע"ק דאפילו בדיעבד לא הקריב אם הביא מהיקוש זה של מעשר לבכור. ולכאורה קשה למאי דכתבו התוס' במס' זבחים (דף מח) על האי פלוגתא אם היקוש עדיף או ג"ש עדיף וא"כ היכי מצי למילף מהקישא זה דאין מביאין בכור מחו"ל הא טפי עדיף למילף מג"ש דמתחת תחת מקדשים שמביא מחו"ל דהא א"נ דהקישא נוכל לומר למלתא אחריתא אז ג"ש עדיף למילף וא"כ טפי עדיף למילף בג"ש מקדשים דקיי"ל דמביאין מחו"ל וההקישא אתיא למלתא אחריתא לכדאחרים אע"כ צ"ל דרע"ק ומשנה דבן אנטיגנוס ס"ל דהיקוש לא אתיא רק לזה ודרשא דאחרים נפ"ל ממקום כו' ולכן מקשי ורפנן ומשגי נפ"ל מקרא דלפני ה' כו' וא"כ לא אתיא ההיקוש אלא לזה ושפיר ילפינו מהקישא דבכור לומר דאינו מביא מחו"ל ולא ילפינו הג"ש מקדשים דכיון דהקישא לא אתיא רק לזה הקישא עדיף וכ"ז לא צריף רק לרפנן אבל לר"ע אף דס"ל פאחרים דהקישא אתא נמי למלתא אחריתא מ"מ קיי"ל אין היקוש למחצה ודרשינו נמי דבר זה דאינו נאכל בכל הרוואה ותרנוניהו שפיר ידעינו מהקישא זה.

אמנם פל עיקר דבר זה וקושיתם דגילף מתחת מקדשים הוא רק אי לא דרשינו הדרשא דספרי דהבאנו לעיל בפ"א מה' מעה"ק דאיתא שם פן תשא ובאת לרבות שמביאין קדשים מחוץ לארץ יכו אף בכור ומעשר פן ת"ל רק וממעטינו להו בכור ומעשר לפי יש להן פרנסה במקומן וא"כ אי דרשינו מקרא דרק למעט בכור ומעשר על לכתחלה שאינו מביא מחו"ל אז שוב שפיר ילפינו דאף דיעבד אינו קדוש מהקישא שא דמעשר דגן ולא נוכל למילף הג"ש מקדשים דהא לא דמי לקדשים דאף לכתחלה מביא ובהני ודאי אינו מביא לכתחלה שפיר טפי ילפינו מהקישא דמעשר דגן דאם הביא אינו קדוש ליקרב וא"כ רבינו דס"ל הדרשא דספרי זו כמו שמבואר לעיל בה' מעה"ק וכן הביא רבינו להדיא בפירוש המשנה דרשא זו של הספרי בתמורה שם ורק זה צריף לומר ע"כ דרבינו מקרא זה דרק אינו ממעט כ"א בכור ולא מעשר בהמה דבכור אית ליה ההיקוש אבל מעשר ס"ל דמביאין מחו"ל כמבואר לעיל דלית ליה הקישא דמעשר דגן וקאי הקרא דרק למעט על בכור לבדו ולא על מעשר בהמה וא"כ לא מצי למילף מג"ש דקדשים ואז אמרינו אין היקוש למחצה נוכל ללמוד שני למודים אבל הסוגיא של מס' תמורה שם לא ס"ל הדרשא דספרי ושפיר מקשה על המשנה דס"ל דאף בדיעבד לא יקריב ורפנן כו' ואף דבספרי דברים (פ' יב) והובא גם בילקוט שם איתא רע"ק אומר בתרומת הקדשים הפתוב מדבר יכול אף בכור ומעשר ת"ל ונדריף אלמא דלרע"ק איפא קרא מ"מ הסוגיא זו מפרש להמשנה דבן אנטיגנוס נמי אף דלא ס"ל דרשא דהספרי כמו ר' ישמעאל שאינו סובר שם בתמורה (דף יז) כמו שנבאר לקמן בפ"ו מה' אלו עיי"ש ודוק: הלכה יב נולדו לו שני טלאים אחד בט"ו של אדר הראשון כו'.

וְכַתֵּב הַלְחָם מִשְׁנֵה מִימְרָא פְּשִׁיטָא הוּא בְּפ"ה דְּעֶרְכִין וְהַטּוֹר יו"ד (סי' שו) כְּתֹב זֶה בְּשֵׁם רַבִּינוּ וְלֹא יִדְעֵתִי לְמַה פִּינּוּן שְׁהוּא פְּשׁוּט בַּגְּמ' עכ"ל. וְנ"ל לִישׁוּב פֶּן דְּהֵנָּה שָׁם בְּסוּגְיָא דְּעֶרְכִין (דף לא ע"ב) אֲמַרְיִנוּ הֵינּוּ הָךְ מ"ד הָתָם דְּכְתִיב תְּמִימָה הֵכָא דְּלֹא כְּתִיב תְּמִימָה אִימָא לֹא קמ"ל דְּשִׁנְהָ שְׁנָה מִהֲדָדִי גְּמַרְיִנוּ עכ"ל.

וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קִשְׁיָה פִּינּוּן דְּיַלְפִינּוּ שְׁנָה שְׁנָה מִבְּתֵי עָרֵי חוּמָה א"כ ל"ל קְרָא בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (דף כו ע"ב) לְלַמֵּד דְּבַתֵּר שְׁנָה דִּידְקָה אֲזַלְיִנוּ וְלֹא מוּנִין לְשַׁנְתָּ עוֹלָם מִקְרָא דְּלַפְנֵי ה' תֵּאכְלִנוּ שְׁנָה בְּשִׁנְהָ אֵיזָהוּ שְׁנָה שְׁנִכְנֹסָה בְּחִבְרָתָהּ ה"א שְׁל בְּכוֹר כְּמוֹ דְּאוּמַר רַב שָׁם גְּלַמּוּד מַג"ש דְּשִׁנְהָ שְׁנָה מִבְּתֵי ע"ח.

אִךְ יֵשׁ לוֹמַר דַּר' אַבָּא בַר מְמַל הָאוּמַר הֵכָא זֶה הַמְּאַמֵּר ס"ל דְּלֹא פְּרַב דְּיַלְיָף מִקְרָא דְּשִׁנְהָ בְּשִׁנְהָ וְרַק ס"ל פְּדָבֵי רַב הָתָם דְּאֲמַרֵי דְּהִקְרָא אֲתָא לְמִימַר דְּנֶאֱכָל לְשַׁנֵּי יָמִים וְלִילָה אֲחֻד וְלֹא אֲתִיָּא קְרָא יִתִּירָא לְזֶה לְלַמֵּד עַל שְׁנָתוֹ שְׁלוֹ וְרַק יַלְפֵי בַּמ"מ מִקְדָּשִׁים וְא"כ א"ל.

דַּר"א ב"מ ה"נ לֹא יַלְיָף מִקְרָא דְּשִׁנְהָ בְּשִׁנְהָ וְלֹא בַּמ"מ וְרַק מַג"ש זֶה שְׁנָה שְׁנָה מִבְּתֵי עָרֵי חוּמָה דְּיַלְיָף שָׁם (בְּדָף יח) דְּעֶרְכִין דְּשִׁנְהָ דִּידְקָה מוּנִין וְא"כ לְרַב דְּיַלְיָף מִקְרָא יִתִּירָא עַל זֶה דְּמוּנִין שְׁנָתוֹ שְׁלוֹ ע"כ לֹא ס"ל הַג"ש שְׁל רַאב"מ מִבְּתֵי עָרֵי חוּמָה וְא"כ לִיתָא הַדִּין שְׁל שְׁנֵי טְלָאִים דְּהָא לֹא ס"ל הַג"ש לְרַב מִבְּתֵי ע"ח וְא"כ אִי פְּסָקִינוּ לְכַדְרַב לִיתָא זֶה לְהַכִּי הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמְב"ם ז"ל לְבַרְר דַּכ"ע סְבָרֵי זֶה הַדִּין דְּיַלְפִינּוּ הַג"ש דְּשִׁנְהָ שְׁנָה וְאִי תִקְשָׁה מַה שְׁהַקְשִׁינוּ ל"ל הַקְרָא דְּשִׁנְהָ בְּשִׁנְהָ גִילְיָף מַג"ש זֶה לְעַנְיָן זֶה דְּשִׁנְתוֹ שְׁלוֹ יֵשׁ לִישׁוּב פֶּן עַפ"י מַה שְׁכַתֵּב הַטּוֹרֵי אֲבָן בְּמַס' ר"ה (דף יא ע"א) דְּיַלְפִינּוּ לְנִטְיָעָה שְׁנָה שְׁנָה מִתְשַׁרֵי וְז"ל וְק"ל מַאי חֲזִי דְּגְמַרְיִנוּ שְׁנָה מִתְשַׁרֵי דְּלִמְנָן עוֹלָם מְנָן גִּילְיָף שְׁנָה שְׁנָה מְעַבְר עֲבָרֵי דְּלִמְנָן דִּידְקָה מְנִינּוּ וְעוּד דְּאֲמַר הָתָם שְׁנָה הָאֲמוּרָה בְּבִתֵי עָרֵי חוּמָה וּבְקָדָשִׁים, וּבְשִׁדָּה אֲחֻזָּה פּוֹלָן לְמְנָן דִּידְקָה מוּנִין גְּמֹר נְמִי לַג"ש זֶה דְּעַרְלָה לְמְנָן דִּידְקָה מוּנִין וְהָא עֲדִיפָא דְּלַחוּמְרָא הוּא כו' וְי"ל דְּכִינּוּ רַגְלֵי קְרָא יִתִּירָא בְּכָל הַגֵּי דְּעַבְד עֲבָרֵי וּבְקָדָשִׁים וּבְבִתֵי ע"ח וּבְשִׁדָּה אֲחֻזָּה הֵנָּה לְהוֹ שְׁלִישָׁה כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֲמַד וְאִין מְלַמְדִין וְאֵע"ג דְּבַג"ש יַלְפִינּוּ מ"מ גַּם בְּנ"ש לֹא מְלַמְדִין וְהָאֲרִיף בְּזֶה וְעֵינִין תּוֹס' פְּסָחִים(דף סד ע"ב) וְתוֹס' עֶרְכִין (דף יד ע"ב) נִמְצָא דְּלֹא קִשְׁיָה מִיַּדִּי מַה שְׁהַקְשִׁיתִי לְעִיל דְּגִילְיָף לְעַנְיָן בְּכוֹר שְׁנָה שְׁנָה מִבְּתֵי ער"ח דְּלִמְנָן דִּידְקָה מוּנִין דְּהָא חֲזִינּוּ דְּלִעַנְיָן עַרְלָה לֹא יַלְפִינּוּ הַג"ש מִשּׁוּם דַּה"ל ש"כ וְא"מ וְה"נ גַּבֵּי בְּכוֹר לֹא מְצִי לְמִילָף זֶה וְרַק אֲחֻרֵי דְּגִלְיָ לְנוּ מִקְרָא דְּשִׁנְהָ בְּשִׁנְהָ דְּלִמְנָן דִּידְקָה מְנִינּוּ שְׁפִיר יַלְפִינּוּ לְחֻדָּשׁ הָעֵיבּוֹר מִבְּתֵי ער"ח מַג"ש דְּזֶה ס"ל לַכ"ע אֲפִילוּ לְרַב וּמַגְמ' לֹא נִדַע דְּרַב נְמִי ס"ל פֶּן לְהַכִּי מְבִיא זֶה בְּשֵׁם רַבִּינוּ דְּנִתְרַץ הַקְּוִשָׁיָא כְּמוֹ שְׁמִתְרַץ הַט"א כְּמִבְּנָאָר: וְעוּד נ"ל לִישׁוּב דְּבָרֵי הַטּוֹר פֶּן דְּהֵנָּה בַּס' צ"ק שָׁם בְּעֶרְכִין הַקְשָׁה וְז"ל צ"ע לְמַה נְקִיט רַש"י בְּכוֹרוֹת דְּהָא בְּכוֹרוֹת אִם עֲבָרוּ שְׁנָתוֹ אִינוּ נְפָסֵל אֲלֵא דְּמַצְנָה לְכַתְחֻלָּה לְהַקְרִיב בְּתוֹף שְׁנָתוֹ וְאִם עֲבַר שְׁנָתוֹ פְּשִׁירָה בְּדִיעְבַד וְטָפִי נִיחָא לְפָרֵשׁ תְּמִידִים אוֹ שְׁאָר קְדָשִׁים שְׁהַשְׁעוֹת פּוֹסֵל בְּהֵן עכ"ל.

וְהֵנָּה מְצִאתִי בַחִי' רַבִּינוּ גְּרִשׁוֹם הַנְּדָפְס מְחַדָּשׁ שָׁם בַּגְמ' שָׁם בְּמַס' עֶרְכִין (דף ל) שְׁכַתֵּב וְז"ל נוֹלְדוּ שְׁנֵי טְלָאִים וּמְכָאן וְאִילָף הֵנָּה לִיהָ דִּין אֵיל וְעוּד י"מ לְעַנְיָן מְעַשֵׂר בְּהֵמָה דָּאִין מְעַשְׂרִין מִשְׁנָה לְחִבְרָתָהּ ע"כ.

והנה הפשט הראשון ניחא דמפרש ליה באמת לעגן קדשים דאחר שנה של פכש נעשה איל אף מה שכתב לעגן מ"ב צ"ע דהא במעשר בהמה קיי"ל דהשנה הוא לחד תנא באחד באול ולחד בא' בתשרי ואין מעשרין מזה על זה אח"כ פדמפרש במס' ר"ה וסוף מס' בכורות ולא שינה הך דנולדו שני טלאים לעגן מעשר כלל דלא שינה רק היכא דלמנן שלו מונין: אמנם נ"ל לישב קושית הצ"ח ה"א פן דהנה לעיל בפ"א מה' מעה"ק בארנו דרש"י ז"ל במס' פסחים ס"ל פדעת הי"מ בתוס' ערכין דבקדשים חשבינן השנה מיום ח' שנתאה להרצאה וא"כ ה"א דאמר נולדו לו שני טלאים כו' דזה נתמלא לו שנה בר"ת אדר וזה בט"ו באדר ה"א חסר עוד הת' ימים של הרצאה דאז מתחיל השנה אלא צ"ל דמייירי לעגן בכור ובכור אף דבתם חזי להקרבה דנקיט רש"י ז"ל הנה נמי משעה שראוי להרצאה מ"מ בבע"מ הנה מום משעה שנולד כמו דאיתא בר"ה (דף ו) ולהכי אומר רש"י בדברי ראב"מ דמייירי לעגן בכור דביה אשפחן גוונא דהשנה הוא ביום שנולד או בר"ח או בט"ו ולא מיבעיא לפי מה שהוכיח המרי"ט אלגזי בפ"ד דבכורות דרבינו ס"ל דאף בע"מ דנאכל בתוך שנתו הוא מה"ת מלשוננו שכתב ה"א הכור בין תם בין בע"מ כו' שנגאמר עי"ש ודאי ניחא דנקיט האי לישנא ביום שנולד ולא ביום הרצאה לעגן בכור אלא אפילו לדעת האחרונים דהנה רק מדרבנן וכמו שכתב הט"א בר"ה (דף ו) שם מ"מ הוא דומיא לעגן שנתו כמו בכור תם ורק החילוק הוא דזה תליא בהרצאה וזה באכילה אבל לעגן המנן תקנו רבנן כעין דאורייתא כמו דילפי שנה מבתי ער"ח לעגן תם וא"כ ניחא הטור שמביא דאי לעגן בכור בע"מ שנוהג בזמן הזה מהגמ' לא נוכל לידע אם נפרש כפירוש ר"ג ז"ל דקאי על קדשים שנפסל לאחר שנה ולהכי כתב ליה האי דינא בשם הרמב"ם ז"ל דכתב ליה האי דינא ה"א לעגן בכור בין לעגן תם ובין לעגן בע"מ הנה דין זה של שני טלאים ובין אי הוא מה"ת או מדרבנן מ"מ שנה לנו הדין זה ה"א כמבואר.

ועיין ירושלמי פ"א דמגלה ה"ה כבשי עצרת כו' נולדו באדר כו' ובק"ע ופ"מ שם ובמ"א נבאר ודוק: הלכה טו הנה הבכור בע"מ ואמר לו בתוך זמן זה תנהו לי שאוכלו עתה או שהנה תמים ואמר לו בתוך זמן זה תנהו לי שאקריבנו עתה ה"ז נותנו לו ויראה לי שהבכור נותנו לכל פהו שירצה עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומה שאמר יראה לי שהבכור נותנו לכל פהו שירצה היינו לומר דטובת הנאה בבבועלים עכ"ל. והנה קשה לענ"ד דאין דרכו של רבינו לומר יראה לי דבר שהוא משנה ערוכה ומה שטובת הנאה של הבבועלים הוא משנה ערוכה במס' ערכין (דף פח) הבכור בין תם בין בע"מ מחרימין אותם וכיצד פודין אותו אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתן לכן בתו או לכן אחותו והא"י יאמר יראה לי אחר שנה מפרשת ועוד דהא דין זה כתב רבינו לעיל בפ"ב מהל' תרומות (הל' כ) ורשאי ישראל לומר לישראל אחר הילך סלע ותן תרומה או בכור או ש"מ לכן בתו או ב"א פהו וכל פינוצא בזה עכ"ל.

אלמא דהוא מפרש דיש לישראל טובת הנאה בבכור כמו שכתב שם ולמה חוזר הדבר ה"א ביראה לי: וע"כ נ"ל לפרש דברי רבינו פן דאיתא בירושלמי פ"ד דחלה יש מהן לאנשי משמר ויש מהן לכל פהו הבכורות והבפורים לאנשי משמר ושאר לכל פהו עכ"ל.

אלמא דס"ל להירושלמי דבכור נותנו לאנשי משמר רוקא ורבינו ז"ל פתב לעיל בפ"א מה' בפורים ונ"ל עשרים וארבע מתנות פהונה וקחשיב חמשה שאינו נאכלין אלא בירושלים חו"ש של שלמים כו' וב"ה פתב החמש שפירושלים הן ק"ק ונאכלין לזכרים ולנקבות ואעפ"כ אינו נתנין אלא לזכרי פהונה בלבד שהרי לאנשי משמר הן והבכור מקריבין חלבו ודמו ואין מקריבין אלא איש וכן עורות כו' אין זוכין בהן אלא לאנשי משמר עכ"ל.

נמצא דבשאר מתנות פהונה מבאר רבינו בהדיא דאינו נתנין אלא לאנשי משמר וגבי בכור לא ביאר זה אלא פתב סתם לפי שאין מקריבין אלא איש ועי"ש במ"ל: וע"כ נ"ל לומר דרבינו ס"ל דבכור יוכל ליתנו אף לכהן שאינו מאנשי משמר והראיה לזה הוא דהא במשנה דערכין (דף פח) דאיתא מבואר דבכור איכא טובת הנאה לבעלים ליתן לכן בתו או לכן אחותו כו' ובמס' תמורה (דף לב ע"א) פתבו התוס' בד"ה חרמי פהנים פירש רש"י דאין לו בהם טובת הנאה דצריף הוא ליתנו לכהן בע"כ שבאותו משמר ועיין בה"ז שם אלמא דחזינו דדבר שצריף ליתנו לכהן שבאותו משמר ליכא טובת הנאה וא"כ היאך אמרינו דגבי בכור טובת הנאה לבעלים אלא ודאי א"צ ליתן לכהן שבאותו משמר דוקא וזה שחידש רבינו ויראה לי שהבכור נותנו לכל פהן שירצה אפילו אינו מאותו משמר ולא פדברי הירושלמי משום דאיתא בזה טובת הנאה ודברי הירושלמי דס"ל דהוא לאנשי משמר הוא משום דס"ל דליתא טובת הנאה גבי בכור וכמו דאיתא לעיל במס' בכורות (דף כז ע"א) ותנא מ"ט לא תני תנא מתנות פהונה א"ל תרומה פקדושת הגוף הוא כו' הגי פינו דקדושת דמים ניהו אתי למיטעי בהון כו' ופירש רש"י אבל הגי מתנות בכור דקדושת דמים ניהו דאם רצה פהן למכור כו' ועפ"ז פוסק הטור ביו"ד (סי' שלא) דגבי בכור ליתא טובת הנאה פמו דמבאר שם הב"י וכן ס"ל להירושלמי וליהכי ס"ל דהוי לאנשי משמר אבל רבינו דפוסק דלא פהן ברייתא אלא פהמשנה דאיכא טובת הנאה בבכור פוסק דלא פהירושלמי דהוא לכל פהן שירצה.

והראיה לזה נ"ל ג"כ מהא דאיתא במכילתא פ' פא ובספרי במדבר פי"ח באדם ובבהמה מה בכור אדם רשאי ליתנו לכל פהן שירצה בכל מקום שירצה אף בכור בהמה כו' לפי שהוא אומר ובהבאתם שמה ובכורות בקרכם שומע אני אף בריחוק מקום יתא חייב להביאהו לבית הבחירה ת"ל באדם ובבהמה מה בכור אדם רשאי ליתנו לכל פהן בכל מקום שירצה אף בכור בהמה כו' רשאי ליתן בכל מקום לכל פהן שירצה עכ"ל ויתפרש פן דס"ל להמכילתא והספרי דמהיקשא ילפינו דרשאי ליתן בכל מקום שירצה ואינו צריף לטפל להביאהו לבה"ב ולכל פהן שירצה היינו ללמד דדמי לבכור אדם דל"א גבי לכהן שמאנשי משמר הה"ד לבכור בהמה אף דבעי להקריבו מ"מ נותן לכל פהן אף שלא מאנשי משמר ודוק: הלכה טז פהן שאכל פזית מבכור תמים חוץ לירושלים לוקה כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ בפ' אלו הלוקין (דן יז) מוקי לה ר"ש הך קרא דלא תוכל לאכלו כו' תרומת ידך אלו הבכורים ולחייבם אם אכלו עד שלא קרא עליהן שם כו' ורבינו פוסק כר"ש בכל דבריו בפ"א מה' מעה"ק פתב אזהרה לעולה מנדריף כו' וכאן פתב אזהרה לבכור מבכורות בקרף כו' אלא מ"ש רש"י דאתי הקרא לחייב כשאכל בפורים קודם קריאה

דהוא פוסק דל"כ בפ"ג מה' בכורים משום דרפנן פליגי עליה בזה ולרפנן אתיא קרא לחיבו אם אכלם קודם הנחה בעזרה ובהנחה תליא מילתא ובהא לחודיה פליגי עליה ובכל שארי הדרשות אפשר דמידו ולכך פתב רבינו ז"ל כדברי ר"ש ואע"ג דלר"ש כו'והנה ע"ז קשה לי מהא דאיתא במס' מפות (דף יח ע"ב) הנחה נמי לא קשיא הא ר' יהודה הא רבנן דתנא ר' יהודה אומר ונהנחתם זו תנופה כו' ופירש רש"י ואין לו שינוי לעפב על הנחה והקשו התוס' ד"ה הנחה ומדמוקי ר' יהודה ונהנחתם לתנופה וא"כ אין פאן ש"כ לעפב וקשה נהרי קריאה דלא שנה הפתוב כו' ומעפב לר"ש ומנ"ל לר"י דהנחה לא מעפבא דלא הוי ש"כ ומשי"ח תירץ דלא קשה דהא גם לר"ש לא היתה קריאה מעפבתו אי לא משום דגלי קרא דלא תוכל כו' בשעריה עכ"ל.

והנה לפ"ד הלח"מ לדברי רבינו דלהכי הנחה מעפבא ולקי אי אכל קודם הנחה דהקרא דלא תוכל לאכול קאי לדין על הנחה כמו לר"ש על קריאה א"כ שוב תקשה מנ"ל דלר' יהודה לא מעפבא הנחה דילמא מעפבא אף דלא שנה הפתוב משום דהלאו קאי ע"ז כמו לר"ש דהלאו קאי על קריאה ולדין על הנחה וה"נ לר"י ומעפב אף דלא שנה"כ מלאו דלא תאכל כמבואר וצ"ע: פירק ב הלכה טו כל המומין הראוין כו' אבל אם היתה הרועה פהו ונהבכור כו' ה"ז אינו נאמן כו' שכל הפהנים חשודין להטיל מום כו' עכ"ל.

וקשה לי מ"ט השמיט רבינו הקא בכל הפרק ולא הביא דין זה דאיתא בגמ' (דף לו ע"א) א"ר אלעאי לא הוי מוחזקין בו שהוא בכור ובא אחר ואמר שהוא בכור ומומו עמו נאמן כו' והנה הרא"ש והטור והש"ע ביו"ד (סי' ש"ד) הביאו דין זה ורבינו השמיטו.

ונ"ל לישיב דברי רבינו, פן דהנה שם בסוגיא קאמר ויתביב רבינא וקאמר להאי שמעתא בלי גברא א"ל רבא זיטי לרבינא אנו משמיה דר' אלעאי מתנינן ליה עכ"ל הגמ'. וכתב הרא"ש דאי משום דקאמר ליה משים דר"א הילקתא הכי אבל רבינו ז"ל יש לומר דמפרש אפכא דזה דקאמר ליה דאי סתמא דגמ' קאמר לה הוי הילקתא הכי אבל אנו משמיה דר' אלעאי מתנינן ולית הילקתא הכי.

דהנה הגמ' מקשה שם מתקיף לה מר בד"ר מ"ש מההוא גברא דא"ל כו' ומשני החם ודאי איכא מיא הקא ודאי שדי ביה מומא חששא הוא ובמקום חששא אמרינן מה לי לשקר ונהנה כמו כן איתא הסוגיא נמי במס' פתובות (דף כז ע"ב) דהתם נמי רוצה לומר מה לי לשקר בעי רב אשי אמרה לא נחבאתי ולא נטמאתי מהו מי אמרינן מה לה לשקר א"ד לא ומסיק הגמ' הקא וראי כו' ובמרום חששא אמרינן ולפי פשטות הגמ' משמע דהוא בעיא דלא אפשרטא וכן פירש הר"ן והש"מ שם ובכ"ז פסקינן שם לקולא משום דבשבוייה הקילו ועיין באה"ע (סי' י) וס"ל לרבינו דלרב אשי דהוא בתרא, ספק הוא דבר זה אי אמרינן מה לי לשקר במקום חששא וא"כ הקא דבשבוייה דיש לה לאשה חזקת היתר אמרינן לקולא אבל גבי בכור אף דעתה שהוטל בו מום הנה איסור דרפנן כמו שמבאר המשל"מ הקא מ"מ פיון דלא הנה ליה מעולם חזקת היתר אזלינן לחומרא כמבואר ביו"ד (סי' קי) ובאחרונים שמה ורק ר' אלעאי א"ל דס"ל כמו רבה דאמרינן בכל מקום מה לי לשקר אף בנדאי במקום עדים כמו התם דאזיל באורחא דנהר פקוד ולהכי ס"ל דנאמן אבל לדין דה"ל ספק בזה אזלינן לחומרא כמו רב אשי דס"ל בזה שם במס' פתובות דהנה ספק וקמבעי ליה בזה כמבואר: ועוד נ"ל לישיב עפ"י מה שכתב

הָכָא הַגָּאוֹן בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב בִּיּוֹ"ד (ס'י' שְׂיֵד) לְהַקְשׁוֹת מ"ט יְהֵא נְאָמֵן הָא הֵוִי מִיגוֹ לְגִרְוֹעַ דְּהָא בְּזָה הוּא פְּטוֹר מִן הַמִּתְנֻת אַף אִם יִמְכְּרֵנוּ בְּמוֹמוֹ לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל מִי לֹא הָוֵה חֲזִיב בְּמִתְנֻת עִי"ש שְׂמַבְאָר לְעַנְיָן פְּהוּ דְּמִתְנֻת וְכַתְּבֵי דְלִהְיֵי קְאָמֵר אֲנִן מִשְׁמִיָּה דֵר' אֲלַעְאֵי מִתְנַיֵּן וְהוּא מְשִׁים דֵר"א לְטַעְמִיָּה דֵס"ל דְּבַחֲוִי"ל אִינוּ נוֹהֵג מִתְנֻת וּמִיָּרִי בַחֲוִי"ל בּוֹזֵה"ז אֲבָל לִמ"ד דְּנוֹהֵג בַּחֲוִי"ל לִיתָא דִין זֶה עִי"ש.

וּא"כ נִיחָא דְבְרֵי רַבִּינוּ דְּהוּא פּוֹסֵק לְעֵיל בִּפ"ט מֵהַל' בְּפוֹרִים ה"ו דְּמִתְנֻת פְּהוֹנָה נוֹהֵג אַף בַּחֲוִי"ל וְדָלָא כֵר' אֲלַעְאֵי וּמִש"ה לִיתָא הָאִי דִינָא אֲלִיבְיָה דְהֵוִי מִיגוֹ לְגִרְוֹעַ דְּרוּצָה לְפִטוֹר מִן הַמִּתְנֻת וּלְהֵי הַשְׁמִיט וְדוּק: פֶּרֶק נ הֵלְכָה ט הַשׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמְכָרוֹ וְנוֹדַע שְׂלֵא הִרְאָהוּ לְפִנְיָה מֵה שְׂאֲכָלוּ אֲכָלוּ וְיַחְזִיר לָהֶם הַדָּמִים וּמֵה שְׂלֵא נְאָכֵל יִקְבֵר כּו' וְכֵן הִדִּין בְּמַאֲכִיל אֶת הַטְּרִיפָה כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בַּה' מְכִירָה עֵכ"ל.

וְהִנֵּה הַמְשַׁנָּה הָכָא בְּמִס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לו') בְּסִיפָא גַבִּי הַמוֹכֵר וְנִמְצָאָת טְרִיפָה מְסִיק מְכָרוֹהוּ לְכוֹתִים אוֹ אֲכָלוֹהוּ לְכָלְבִּים יִשְׁלַמוּ לוֹ דָּמֵי הַטְּרִיפָה וְכֵן כְּתֹב רַבִּינוּ דִין זֶה לְקַמֵּן בַּה' מְכִירָה פ' ט"ז ה' י"ב אֲבָל לְעֵיל בְּרִישָׁא לֹא תִנִּי מְכָרוֹהוּ וְכַתְּבֵי הַרַע"ב הָכָא בְּמִשְׁנָה וְגַבִּי בְכוֹר לֹא תִנִּי מְכָרוֹהוּ דְּבְכוֹר תָּמִים אֲסוּר בְּהִנְאָה וְכַתְּבֵי הַתוֹי"ט וְאֲנִי תָמֵה שְׂאֵע"פ שְׂאֲסוּר בְּהִנְאָה אִינוּ תוֹפְסֵי אֶת דָּמֵי שְׂאִין לָהּ דְּבַר שְׂתוֹפְסֵי אֶת דָּמֵי אֲלֵא עֵכוּ"ם וְשְׂבִיעִית כּו' אֲבָל נ"ל דֵּה"ט דָּלָא תִנִּי גַבִּי בְכוֹר דֵּאֵע"ג דְּבְמוֹמוֹ שְׂרִי אֲפִילוּ לְכוֹתֵי מ"מ לֹא שְׂכִיחַ לְמַעַבְדַּד הָכִי לְפִי שְׂיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵן וְהוּאִיל דָּלָא שְׂכִיחַ וְאֵע"ג דְּשְׂרִי לֹא בְּעֵי לְמִתְנַיֵּי עֵכ"ל.

וְכַתְּבֵי הַתוֹס' חֲדָשִׁים וּנ"ל דְּמִש"ה לֹא שְׂכִיחַ פִּינֵן דְּאִינוּ נִמְכָּר בְּאֲטָלְזוֹ לֹא שְׂכִיחַ לְמַכּוֹר לְעֵכוּ"ם כּו' וְעוֹד דְּאִין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּבְכוֹרוֹת עֵכ"ל: וְהִנֵּה הַתִּירוֹץ הִרְאָשׁוֹן הוּא דוֹחֵק וְהַשְׁנִי אִין לוֹ שׁוּם שְׁחַר דְּהָא כְּמוֹ דְּאִין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּבְכוֹרוֹת תִּנִּי נְמִי הַמְשַׁנָּה דְּאִין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּנִבְלִיּוֹת וְטְרִיפּוֹת וּבְזָה שְׁנֵה טְרִיפָה לְבְכוֹר וְאִי נִזְדַּמְנוּ שְׂרִי בְּתַרְנוּיָהוּ וְהָכָא דְּמִיָּרִי ע"כ דְּהֵוִי כְּנִזְדַּמְנוּ לִיָּה נּוֹכַל לִזְמַר כֵּן גַבִּי בְכוֹר.

אֲמַנְם נ"ל דְּמִזָּה יְהִיָּה רְאָיָה לְדַעַת הַבַּה"ג ז"ל שְׂמַבְיָא הַתוֹס' בְּמִס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לֵב ע"ב) דֵּס"ל דְּאֲסוּר בְּכוֹר בַּע"מ לְעֵכוּ"ם כְּתִנָּא דְּבְרִיָּתָא וְדַחְקוּ הַתוֹס' בְּזָה וּלְפ"ז נִיחָא שְׂפִיר דֵּס"ל לְבַה"ג דְּלִהְיֵי וְלֹא קִתְּנֵי הַמְשַׁנָּה גַבִּי בְכוֹר בְּרִישָׁא מְכָרוֹהוּ לְכוֹתֵי מְשׁוּם דְּאֲפִילוּ בַע"מ אֲסוּר לְכוֹתֵי וְה"ל מְחַלְוֹקַת וְאֵח"כ סֵתָם וְהֵלְכָה כְּסֵתָם וּלְהֵי פּוֹסֵק הַבַּה"ג כֵּן וְהוּא כְּתִירוֹץ הַתוֹי"ט דְּאִינוּ מוֹכֵר לְכוֹתֵי דְּזָה אֲסוּר.

אֲמַנְם לְדַעַת רַבִּינוּ דֵּס"ל דְּמִנְתָּר לְכוֹתֵי נ"ל לִזְמַר כֵּן דְּהִנֵּה הַמְשַׁנָּה אֲמָרָה מְכָרוֹהוּ לְכוֹתֵי כּו' מְשַׁלְמִין לוֹ דָּמֵי הַטְּרִיפָה מְשַׁמַּע דְּאֲפִילוּ אִי לֹא נָתַן הַלּוּקֵחַ מְעוֹת אִי מְכַר הַטְּרִיפָה צָרִיף לִיתָן לוֹ הַמְעוֹת וְזָהוּ רַק בְּטְרִיפָה אֲבָל בְּאִסּוּרֵי הִנְאָה מְבָאָר הַמְשַׁל"מ שָׁם בַּה' מְכִירָה הַל' י"ד דְּאִינוּ נוֹתֵן לוֹ שׁוּם מְעוֹת הַלּוּקֵחַ בֵּין אִם יָדַע אוֹ לֹא יָדַע אוֹ לֹא נָתַן לוֹ וְהִבִּיא בְּשֵׁם ס' בַּע"ה וְהָאֲרִיף בְּזָה וְא"כ ה"נ נִאֲמַר דְּאִינוּ תוֹפְסֵי אֶת דָּמֵי מ"מ א"צ לְשַׁלֵּם לוֹ עֵתָה וְהַמְשַׁנָּה מִיָּרִי בְּתַרְנוּיָהוּ אַף אִי לֹא נָתַן הַמְעוֹת דְּצָרִיף לְשַׁלֵּם וּלְהֵי לֹא קִתְּנֵי בְכוֹר דְּהֵוִי אִסּוּרֵי הִנְאָה כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: פֶּרֶק ד הֵלְכָה טו יָצָא שְׂלִישׁ וּמְכָרוֹ לְכוֹתֵי וְחִזַּר וְיָצָא שְׂלִישׁ אַחַר נִתְקַדַּשׁ לְמַפְרַע וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה עֵכ"ל.

וי"ל דג' תיבות הללו שאומר ונפטר מן הבכורה הוא ט"ס ולמותר הוא דהקא פיון דהבכור חי ורק מקרו לכותי א"כ אפילו לרבה דאמר מפאן וילהפא הוא קדוש והבכור אינו קדוש מ"מ נפטר מן הבכורה ולא מיבעי למימר לעגנו דנתקדש למפרע דלהכי נפטר מן הבכורה וגם בש"ע (סי' שט) ליתא זה וט"ס הוא ודוק: פ"ק ה הלכה ט הלוקח בהמה ממעות מעשר שני בירושלים חייבת בבכורה אבל הלוקח ממעות שביעית ה"ז פטורה מן הבכורה שנתאמר לאכלה ולא לסחורה כו' והראב"ד ו"ל השיג דהתם אמר לאכלה ולא לשריפה וכתב הכ"מ והלח"מ דרבינו ה"ה גריס ולא לסחורה אבל לאכלה ולא לשריפה נמי גריס ע"כ מקושטא דמקשה מחלה שם כמו שמבאר הלח"מ שם.

ונ"ל לומר דמזה משמע לכאורה יהיה ראיה להדין שמענין הגר"ע איגר ו"ל בגה"מ במס' שביעית פ"ח מ"ב אי מעשר שני טהור מותר בהבכורה וכתב דלא מצא גילוי לדבר זה דמעשר שני טהור מותר בהבכורה לא בש"ס ולא בפוסקים והנה הא מזה מבואר שפיר דהא גבי בהמת מעשר שני שחייבת בבכורה והוא מהירושלמי שהביא הכ"מ וא"כ דמ"ש טהור אסור בהבכורה א"כ נימא נמי בזה לאכלה ולא לשריפה דהא בכור אמוריו מקריבין אלא ודאי שרי בשריפה כמבואר וענין בירושלמי פ"ק דמ"ש ה"ב בעי קומי ר"ז ילדה בכור אמוריו מהו שיקרבו על המזבח ובת"י שם נבאר בס"ד: פ"ק ו הלכה ב אבל חכמים אסרו לעשר מ"ב בזה"ז ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית גזירה שמה יאכלוהו תמים ואם עבר ועישר בזמן הזה ה"ז מעשר ויאכל במומו לבעלים עכ"ל.

וכתב הלח"מ דבר פשוט. והנוב"י מה"ת ח' יו"ד (סי' קפט) תמה על רבינו מסוגיא ערוכה סוף מסכת בכורות (דף סא) דאמר שם תרגמא רשב"א כו' במעשר בזה"ז פירש הברייטא דתני ביה ימות ופירש רש"י דבטלו בזמן הזה משום גזירה כו' ולהכי ימות וא"כ האיך אומר רבינו דבזמן הזה מעשר ויאכל במומו לבעלים והאריף בזה עיי"ש.

ולענ"ד נ"ל ליישב פשוט עפ"י מאי דאיתא בתוספתא סוף מס' בכורות פן בהמה שנתערב בה ספק מעשר בזמן הזה ירעו עד שישתאבו ספק אחד עשר ה"ז פולן ימותו עכ"ל התוספתא. אלמא דהתוספתא לא ס"ל פהאי ברייתא דאמרינן שם במס' בכורות דימותו אפילו היכא דאיכא פסידא טובא אלא ס"ל דירעו עד שישתאבו ואז נאכל במומו אלא אם נתערב אחד עשר ספק דס"ל להברייטא דאחד עשר קרב שלמים ולא יכול להקריב פולן שמה הנה חולין בעזרה ולהכי ימותו אף בזמן הבית אבל בזמן הזה אם נתערב מעשר ירעו וה"ה בכל מעשר בזה"ז ונקיט רק נתערב משום סיפא דנתערב אחד עשר דאמרינן פולן ימותו ונקיט הקא נמי בזמן הזה אם נתערב.

ונ"ל דהתוספתא והברייטא דאיתא בגמ' דידן דס"ל דימותו בזמן הזה פליגי בזה כפי דאמרינן במס' יומא (דף סו ע"א) ותקלה עצמה תנאי הוא דתנאי חדא פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני ותני חדא לא יקרב ובתקלה פליגי עכ"ל הגמ': והנה במס' ערכין (דף כט ע"א) אמרינן והא מעשה דפומבדיתא מקרקע הנה דאם מטלטלי הא קי"ל דבזה"ז אם הקדיש מטלטלין ירקבו משום דחיישינן לתקלה וע"כ במקרקע איירי ולכאורה תקשה מאי מקשה הגמ' דלמא ס"ל לרב פהי ברייתא דמס' יומא דלא חייש לתקלה ואף מטלטלין לא ירקבו וע"כ ס"ל להגמ' דע"ז אינו חולק שום מ"ד לומר דלא כן דבזמן הזה ודאי אם הקדש בזה"ז חייש לתקלה ואמרינן דבהמה ימותו וא"כ ה"נ כמו

פסח דחזי להקרבה בשנה הבאה ס"ל לחדא ברייתא דלא חיישינו לתקלה נחדא ס"ל דגם בזה חיישינו לתקלה ה"נ מעשר בזמן הזה דאם ימתין עד שיפול בה מום נאכל במומו לבעלים דמי לפסח וס"ל להברייתא דבגמ' דידן דאומר דימותו בזמן הזה משום דס"ל נמי גבי פסת כמו הברייתא שם דאמר לא יקרבו וזה התוספתא שבארנו ס"ל כמ"ד דגבי פסח לא חייש לתקלה משום דחזי להקרבה וה"נ גבי מעשר בזמן הזה דאם ימתין עד שיפול בה מום נאכל במומו לבעלים ס"ל דירעה עד שישתאב ולא חיישינו לתקלה ופוסק רבינו פה ברייתא דיומא וכמו התוספתא דס"ל דל"ח לתקלה בזה ולהכי פתב דיאכל במומו לבעלים ועיין לעיל פ"ח מה' ערכין ה"ח ד"ה אין מקדשין בלח"מ שם ובכ"ז הסברא שבארנו לחלק בין התקלות לא נדחה ודוק: הלכה ה מעשר בהמה אסור למכרו כשהוא תמים שנאמר בו לא יגאל מפי השמועה למדו שזה שנאמר לא יגאל אף איסור מכירה במשמע שאין נגאל ואינו נמכר כלל ויראה לי שהמוכר מעשר לא עשה ולא פלום ולא קנה לוקח ולפיכך אינו לוקח פמוכר חרמי פהנים שלא קנה לוקח וכמוכר יפ"ת כמו שנתבאר במקומו עכ"ל, וכתב הלח"מ וז"ל קשה דבפ"ק דמס' תמורה אמר רבא פל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמירא דרחמנא כו' וכדי לתרץ קושיא זו נראה לומר דאע"ג דבכולי גמ' אביי ורבא הלקתא פרבא ה"קא פוסק רבינו פאביי משום דאמרו בסוף הסוגיא אלא אביי ורבא במאי פליגי בשנינו קונה וכיון דקיי"ל שנינו קונה הלכה פאביי כו' וצ"ע על הרה"מ פ"א מה' גזילה דס"ל דרבינו ס"ל פרבא עכ"ל: והנה האחרונים חולקים על הלח"מ בזה וס"ל דרבינו ס"ל ה"קא פרבא דאי עביד לא מהני דהנה זה שפתב רש"י שם דהפלוגתא הוא דרבא ס"ל דשנינו א"ק פבר בארנו לעיל בה' מ"ע פ"א מה' שהקשה המהרי"ט והצ"ק דרבא אפפא ס"ל דשנינו קונה עיי"ש וע"כ החליטו האחרונים אפפא דרבינו ס"ל פרבא דאי עביד לא מהני וכן פתב המשל"מ לקמן בפ"ח מה' מלנה ולנה ה"א וכן המהרי"ט פוסק פן והשעה"מ בפ"ג מה' גירושין הי"ט.

ונ"ל לומר הוכחה גמורה דרבינו פוסק פרבא דאי עביד לא מהני דהא רבינו פתב לקמן בפ"א מה' תמורה דציבור ושנתפין שהמירו לוקח ואע"פ שאין תמורתן תמורה וא"כ אף דלא מהני מ"מ לקי והא גבי תמורה אמר בהדיא שם בסוגיא (דף ה ע"ב) דלהכי לקי לאביי משום דמהני דאי עביד תמורתו קודש וא"כ האיה לקי בציבור ושנתפין דלא מהני אלא ש"מ דס"ל פרבא דזה דלקי משום דעבר על מירא דרחמנא וניחא זה אף תקשה זה שהקשו המפרשים דא"נ דרבינו ס"ל ראי עביד לא מהני א"כ איה פוסק בפ"ג מה' עבודת יוה"כ דמערבין לקרנות והוא פאביי דאמר שם בסוגיא דתמורה (דף ה ע"ב) ולרבא האי הם ל"ל ללמד על בכור ומעשר שנתערבו דמן בכל העולין שאין בטליו ולאביי נפ"ל מדם הפך ודם השעיר ורבא ס"ל כו' יונתן דאמר מזה בפ"ע ומזה בפ"ע וא"כ רבינו דפוסק כו' יאשיה דמערבין לקרנות ע"כ פאביי ס"ל וכן הקשה בס' שער אפרים ושאר האחרונים דמשמע מזה להוכיח דרבינו ס"ל פאביי.

ונ"ל לומר דמזה אין הוכחה דהנה במס' זבחים (דף לו ע"ב) אמרינו פן בשלמא לריה"ג דמוקי לה במעשר נפסח היינו דכתיב לא תפדה פי קדש הם הם קריבין ואין תמורתן קריבה אלא לר' ישמעאל דמוקי לה בבכור מעשר נפסח דלא קרבה תמורתן מנ"ל מעשר גמר עברה עברה מבכור פסח בהדיא פתוב לרבות תמורת הפסח כו' והקשו התוס' תימא

בפ"ק דתמורה נפ"ל לבכור ומעשר שנתעברו מקרא דהם ותמורתן דאינה קריבה נפ"ל מדכתוב הוא הוא קריב ואין תמורתן קריבה ועוד קשה דאפיי גופיה דריש ליה התם בפ"א"ק מקרא דהכא דכתיב קודש הם כמו דאיתא בד' כ"א שם עכ"ל.

וקושיא זו הביא הברכת הזבח במס' תמורה (דף כא) ובס' צאן קדשים שם האריה לתרץ ודבריו אין לו שחר דמה ענין מה שאינו נפדה להא דתמורה דהא קיי"ל דכל קדשים תמימין אינן נפדין ותמורה חל עליהו וקריבה: ונ"ל ע"כ לענ"ד לתרץ קושית התוס' פן דהנה לכאורה קשה לי על ר' ישמעאל דגמר העברה העברה מבכור דתמורת מעשר אינה קריבה גיליף טפי בג"ש דתחת תחת מקדשים דקריבה ת"מ וכמו דאיתא במס' בכורות (דף כא ע"ב) ואדיליף מבכור גיליף מקדשים מסתברא מבכור ה"ל למילף שפן זכר כו' אלא ר"ש העברה העברה גמיר וכתבו התוס' ואע"ג דאיפא למילף נמי תחת מקדשים כדאמר בפ"ק (דף יב) הכא לענין קדוש שניף למילף טפי מהעברה דלשון יעבור תחת השבט משמע הוא לשון קדוש ע"כ אלמא דבל"ז הנה אמינא דעדיף למילף תחת מקדשים וגם זהו לחומרא דמחויב להביא להקריב ואי לא הקריב בג' רגלים עובר על בל תאחר כמו כל הקדשים וע"כ צ"ל דר' ישמעאל ס"ל כר"ש דמחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר משים דיליף העברה מבכור והכא העברה הוא טפי עדיף למילף משום דהוי לשון קדוש כסברת התוס' וא"כ טפי ילפינן העברה מבכור דה"ל נפישין גואל מום אכילה וקדיש לפני זמנו וגם מה שאין באין מחוץ לארץ דהא תמורה לא נוכל לחשוב לפי מאי דרצה לומר דגיליף לענין תמורה מקדשים דקריבה ורק התוס' פתבו שם דלא חשיב מה שאין באין מחו"ל משום דכפלוגתא לא קמיירי ובארנו לעיל דהוא ר"ש דאומר הטעם ע"ז שיש להו פרנסה במקומן אבל ר' ישמעאל אף דהוא סובר שם בתמורה (דף כא) דרק לכתחלה לא יביא ואם הביא פשר ולא כרע"ק דאמר דלא קריבה מ"מ פתבו התוס' שם ד"ה ממקום דיליף ר' ישמעאל זה מקרא דרק דאיתא בספרי והוא לכתחלה ואם פן הוא גזה"כ ונוכל לחשוב בתוך החומרות והוי חמשה אבל מקדשים ה"ל רק ד' זכר קדוש במחנות פשוט ולהכי יליף טפי מבכור ממה דיליף מקדשים והנה אף דבחולין (דף קלז) אמרינן אפ"ה פשוט מפשוט עדיף זה לא יסבור ר' ישמעאל אלא ס"ל כרבנן ע"כ דיליף צאן מבכור ומחייבי טריפה בראשית הגז עיי"ש וא"כ לדין דלא ס"ל הא דר"ש וס"ל דמחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר וכמו דפוסק רבינו פאן בה' ט"ו שכתב שפנין שאינו מחוסר זמן ראוילהתעשר כו' ועיי"ש בכ"מ וא"כ מהעברה העברה לא נוכל למילף דהא תמורת מעשר אינה קריבה דילפינן תחת מקדשים דהוא דמיא להדדי הכא ד' שפן גואל כו' והכא ד' שפן זכר כו' וא"כ שפיר יליף ריה"ג מקרא דלא תפירה קדש הם לשון רבים דאתי לרבות נמי מעשר ופסח כמו שאמר נמי שם א"ר יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורת מעשר אינה קריבה כו' ועתה נבאר שם הסוגיא בתמורה (דף ה ע"ב) דיליף מקרא דלה' הוא ולא מקרא דהם ס"ל כר"ש וכו' ישמעאל דנוכל למילף שפיר בכור מקרא דהוא ותמורת מעשר דאינה קריבה ילפינן העברה העברה מבכור ואתי הקרא דהם על כל הגדשים שנתעברו כל העולין שאין מבטלין אבל ריה"ג הכא דיליף מקרא דהם נמי ס"ל לא כר"ש גבי מחוסר זמן אלא כמ"ד דפליג עליה וצריף למילף מקרא דהם אבל מקרא דהוא לא נוכל ליזע רק בכור אבל מעשר לא ידעין כלל כמו שבארנו דילפינן בג"ש תחת תחת מקדשים ולהכי אפיי שם במס' תמורה (דף

כא) דקאי על מה דאמר שם תחלה אמר רבין בעי במערבא המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו ואלויבא דהני מסיק הגמ' ה"נ הם קרובין ואין תמורתן קרובה והנה על בעי במערבא לא נמצא בגמ' דסנהדרין מי המה ועל שלחו מתם אמרו דהוא ר' אלעזר וא"ל דגם בעי במערבא הוא נמי ר' אלעזר כמו שלחו מתם ור' אלעזר ס"ל דלא פר"ש דאמר במס' בכורות (דף נו ע"א) זו אינה משנה ואת"ל משנה ה"מ ר"ש הוא משמע דלדידיה לא ס"ל כר"ש דאמר אינה משנה ואף אי משנה הוא דלא פדינא אלא כר"ש וא"כ לר"א נמי צריף למילף מקרא דהם לידע על מעשר נמי ולהכי מביא מקרא דהם נמצא דלרבינו ז"ל ניחא אף דס"ל מערבין לקרנות מ"מ יליף שפיר מקרא דהם על תמורת מעשר דאינה קרובה דהוא לא ס"ל כר"ש ולא מצוי למילף מקרא דהוא ובאמת רבינו ז"ל הא פוסק כריה"ג דיליף מקרא זה דנבשרם יהיה לה כו' וכן מקרא דקודש הם על מעשר ופסח כמו שכתב לעיל בפ"ה מה' מעה"ק ה' ט"ז וכמו שכתבו שם הכ"מ והלח"מ דרבינו ס"ל כריה"ג וא"כ אף דס"ל פרבא יליף שפיר מקרא דהם פמבואר.

וא"כ כיון שפארנו דרבינו ס"ל פרבא דאי עביד לא מהני תקשה אמאי אמר הכא דכיון דלא מהני מעשיו ולא קנה לוקה אינו לוקה שהקשה הלח"מ והבה"ז שם בתמורה ומה שמתרץ הצ"ק דהקרא דכתיב גביהו דמעשר וחרמים עביד להו ניתק עבה דחה זה הנוב"י במה"ת ח' אהע"ז (סי' קכט) עיי"ש: ונ"ל לנישב פן דבאמת רבינו ס"ל פרבא דאי עביד לא מהני ולהכי המוכר מעשר לא עשה פלוס ולא קנה הלוקח ומ"מ לא לקי מטעם זה דהנה ידוע שיטת החינוך שהביא המשל"מ בה' יסוה"ת דכל לאו שיוכל להיות בלא מעשה לא לקי אף אם עשה מעשה.

והנה מכירת מעשר בהמה אפטר בלא מעשה שיעשה הלוקח כגון שימשך הלוקח בהמה או שיניח בחצר המוכר הפסוף אף הא קיי"ל בתמורה דאר"י לתנא לא תתני מימר דבדיבורו אתעביד מעשה ופירש רש"י ז"ל שיוצא מרשות חולין להקדש וכן ס"ל לרבינו נמי זה דבדיבורו איתעביד מעשה אמרינו כמו שפנבאר לקמן בה' תמורה וא"כ ה"נ אי קנה ליקח מיקרי מעשה מה שיוצא מרשות מוכר לרשות לוקח ואתעביד מעשה במה שפסקו המקח וא"כ ע"י המשיכה או הפסוף יוצא מרשות מוכר לרשות לוקח זה חשיב מעשה וזהו רק א"נ דקנה לוקח אבל כיון דאמרינו דלא קנה לוקח וא"כ לא אתעביד ביה שום מעשה וא"כ אף אי קנה ע"י מעשה של המוכר מ"מ לא לקי כיון דאפטר בלא מעשה פסברת החינוך ז"ל ולהכי פתב רבינו דלא לקי משום דה"ל לאו שאב"מ ומה שהקשה הנוב"י שם בסי' קכ"ט אמאי תלה רבינו הדבר בגיראה לי כיון שהוא סובר פרבא נ"ל לומר פן דלא קאי ע"ז דלא מהני דהא זה אמרינו שם בגמ' דתמורה לענין פדית מעשר ומכירת חרמים דלרבא לא מהני ורק חידוש זה דכיון דלא מהני מעשיו ולא קנה הלוקח לא לקי מטעם דלית ביה מעשה וזה חידוש רבינו מסברתו דיראה לי דלא לקי משו"ה וע"ז קאי היראה לי וכן לעיל בפ"א ה' שמקטה ויובל ה"א שכתב רבינו אר"י אינו נמכר לצמיתות ואם מכר לצמיתות שניהם עוברין בל"ת ואין מעשיהם מועילין אלא תחזור השדה למקומה ביובל וכתב המשל"מ דהרב החינוך פתב שאם מכרו שניהם לוקין אע"פ שלא הועילו מעשיהם ולא ידעתי מנ"ל דהא פתב רבינו בפ"ו מה' בכורות דכל שמעשיו אינם מועילין אינו לוקה וכן נראה שהרי לא הביא רבינו לאו זה לקמן בפ"ט מה' סנהדרין כו' וגם שם פתב המשל"מ דכיון דלא אהני מעשיו לא לקי

דלא הוי ביה מעשה כמבואר: והנה עפ"ז נ"ל דיש לתרץ קושית המשל"מ מה שהקשה על רבינו מהא דאמרינו במס' זבחים (דף ט ע"א) דאמר שם שחטו אימא להוי מעשה למאי הלכתא דלא ליבעי נסכים ולמלקי עליה בלאו דלא יגאל אלמא דעל לאו דלא יגאל דכתיב גבי מעשה לקי והיאך אומר רבינו דלא לקי על מכירת מעשה בהמה והניח בצע"ג.

ולפ"ד ניתא פן דהנה שם בפסוגי' הקשו התוס' אמאי לקי לאחר שחיטה בלא יגאל הא אמרי' במס' בכורות (ד' לב) דלאחר שחיטה הנה רק מדרבנן ע"כ. ונ"ל פן דהנה רבינו פתב הכא בה' ו' וכן מדברי סופרים שאסור למנוחרו בע"מ ואפילו שחוט גזירה שמה ימכרונו חי ע"כ.

וכתב הכ"מ בכורות תניא כו' במעשה נאמר כו' נאמר רבא שם והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל אימתי אינו נגאל מחיים דומיא דעושה תמורה מחיים ורבנן הוא דגזרו לאחר שחיטה כו' ולפ"ז ההיא דתניא במעשה נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בע"מ רק אסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא לא מיתסרי מכירתו אלא תמים חי דומיא דתמורה עכ"ל: והנה דבריו ו"ל תמוה לענ"ד הא דאמר דלא מיתסר מכירתו אלא תמים חי דומיא דתמורה הא קי"ל דאפילו בע"מ עושה תמורה ובהמת קדשים או מעשה אפילו בע"מ עושה תמורה ובע"מ נתפש בתמורה ועוד בעיקר הדבר מה שאומר שבע"מ אינו עובר אלא מדרבנן אם מכר קשה מהא דאמרינו שם במס' בכורות (דף לב ע"א) ואף רב שמואל בר"י סבר להא דרבא דאמר רב שמואל ב"י מנין למעשה בהמה של תומים שמוכרים אותו פשה הוא שחוט שגאמר רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה הא זהו מעשה בהמה עכ"ל הגמ'.

וכתב רש"י ו"ל שא"ב ברכה מחיים שאין נהנין מחיים דהא שאר קדשים אם נפל בהם מום פודין ויכול למנוחרו מחיים לכל מי שירצה ע"כ ואי דבריו רבינו ו"ל דבע"מ אינו אוסר רק מדרבנן מה ראיה הא דקאי על מעשה בהמה הא מעשה בהמה נמי פשהוא בע"מ שרי מדאורייתא למכרו ורק תמים אסיר וא"כ הנה מעשה פשהאר פסוהמ"ק דכשיש בו מום שרי למנוחרו ומאי דאיה דעל מעשה קאי דאין בו ברכה אלא לאחר שחיטה הא דמי מה"ת לשאר פסוהמ"ק ויש בו נמי ברכה מחיים פשיש בו מום: וע"כ נ"ל פן דהנה שם במס' בכורות (דף לא ע"ב) אמר אב"י מעשה בהמה של תומים מוכרין אותן בהבלעה מכלל דגדול בהבלעה כו' אלא אמר רבא ה"ק מעשה בהמה של תומים מוכרין אותן פדרבן ומעשה בהמה דגדול ששחטו מבליעו בעירו בחלבו כו' אמר רבא מנ"א לה דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל אימתי עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל ורבנן הוא דגזרי לאחר שחיטה כו' ואף רשב"י ס"ל להא דרבא דארשב"י מנין כו' וכתב רש"י ו"ל ס"ל להא דרבא דמעשה לאחר שחיטה שרי מדאורייתא למכור וכן פתבו התוס' דס"ל להא דרבא פירוש מקרא אחרניא ולא מטעמיה והוא ע"כ נמי בזה ס"ל פרבא דמדאורייתא שרי למכור לאחר שחיטה ועל הטעם לא ס"ל בשונה ורק בזה ס"ל שונה דמה"ת שרי לאחר שחיטה משמע דאב"י ס"ל דמדאורייתא אסור אף לאחר שחיטה וא"כ א"ל דרשב"י נמי לא ס"ל בזה פרבא דס"ל דאף בע"מ שרי מה"ת משום רק דדמי לתמורה ילפינן כמו שכתב הכ"מ

ורק ס"ל בְּזוּה פְּמוֹ רְבָא דְלֵאחַר שְׁחִיטָה שְׁרִי אֶבְל רַבִּינוּ ז"ל ס"ל פְּרָבָא דְאָף בַּע"מ שְׁרִי מַה"ת לְמַפְּנֵי אֶבְל אֲבִי ע"כ ס"ל דְּאָף לֵאחַר שְׁחִיטָה אֲסוּר מַה"ת וּא"כ א"ל דְּשֵׁם בַּמַּס' זְבָחִים הַקּוֹשֵׁיָא הוּא פֶּן דְּאָמַר לְמַאי נַפ"מ דְּלֵא בְּעֵי נְסֻכִים הוּא לְרַבָּא א"נ לְמִילְקֵי עֲלֵיהּ בְּלֵא יִגְאָל הוּא לְאֲבִי דַס"ל דְּאָף לֵאחַר שְׁחִיטָה אֲסוּר מְדַאֲרֵייתָא לְמִןכְּרוּ.

וְעַתָּה מְיֻנָּשָׁב גַּם קוֹשְׁיַת הַמַּשְׁל"מ ז"ל דְּאִיךְ אוֹמַר דְּלֵקִי עַל לֵא יִגְאָל וְרַבִּינוּ הָא ס"ל דְּלֵא לֵקִי וְהַסְּוֹגֵיָא אוֹמַר דְּלֵקִי וְעַתָּה דְּזוּה קֵאִי אֵלֵיבָא דְּאֲבִי ע"כ וְאֲבִי הָא ס"ל דְּאִי עֶבֶיד מְהֵנִי וְגַם מְכַר מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה מְהֵנִי שְׁפִיר דְּרַק גְּבִי פְּדִיוֹן אֲמַרִּינוּ דְּלֵא מְהֵנִי דִּילְפִינוּ הַעֲבָרָה הַעֲבָרָה מְבָכּוּר דְּכֹתִיב לֵא תִפְדֶּה וְיִלְפִינוּ מְהֵם בְּהִנְיֻתָן יְהֵא אֶבְל גְּבִי מְכִירָה שְׁפִיר אֲמַרִּינוּ דְּמְהֵנִי לְאֲבִי דְּלִישָׂא שׁוּם קֵרָא ע"ז דִּיהֵנָה לֵא מְהֵנִי וּא"כ פִּינוּ דְּמְהֵנִי לְדִידְיָה וְדֵאִי לְאֲבִי לֵקִי דְּבָדְבוּרוֹ אֲתַעֲבִיד מַעֲשֵׂה וְהַסְּוֹגֵיָא קֵאִי לְאֲבִי דְּלֵקִי וְרַבִּינוּ דַס"ל פְּרָבָא שְׁפִיר לֵא לֵקִי פְּמָבוֹאֲרִ: וְהֵנָּה הַלַּח"מ פְּתַב דְּאָף לְאֲבִי לֵא מְהֵנִי בְּמְכִירַת מ"ב וְהַנוּב"י (בַּסִּי' קַכְט) דְּחַק בְּזוּה דַתְנ"ל דְּעַל מְכִירַת מַעֲשֵׂר לֵא מְהֵנִי לְאֲבִי דְּגְבִי פְּדִיוֹן יִלְפִינוּ הַעֲבָרָה הַעֲבָרָה מְבָכּוּר אֶבְל גְּבִי מְכִירָה דְּבָבְכוּר שְׁרִי לְמַפְּנֵי לֵא נוּכַל לְמִילָף.

וּנ"ל לְוֹמַר דְּתֵלֵיָא בְּזוּה דְּאִי נִימָא דִּילְפִינוּ מְכִירָה בְּמַעֲשֵׂר מְקַרָּא דְּהוֹקֵשׁ לְחַרְמִים אֲזִי לֵא מְהֵנִי לְכ"ע אָף לְאֲבִי פְּמוֹ בְּחַרְמִים דִּילְיָף מְקַרָּא דְּהוּא בַּמַּס' תְּמוּרָה (דָּף ה) דְּאִין הִיקֵּשׁ לְמַחְצָה אֶבְל אִי נֵאמַר פְּמוֹ שְׁאוּמַר רַב אֲשֵׁי שֵׁם בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לַב) דְּלֵא הֵכָא בְּמַעֲשֵׂר לֵא יִמְכַר הוּא בְּלֵא לִימוּד מְחַרְמִים אֲמַרִּינוּ דְּרַק לְרַבָּא לֵא מְהֵנִי מְקַרָּא זֶה דְּלֵא יִמְכַר פְּמוֹ פֶּל ל"ת אֶבְל לְאֲבִי שְׁפִיר מְהֵנִי בְּמְכִירָה פְּמָבוֹאֲרִ: וְהֵנָּה רְאִיתִי בַּס' צֵאן קְדָשִׁים דְּכַתַּב לְתַרְזֵן שֵׁם בַּמַּס' זְבָחִים אֵת קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּלֵאחַר שְׁחִיטָה אִינוּ אֲסוּר מַה"ת לְמַפְּנֵי וְנ"ל וִי"ל דְּמַשְׁפַּחַת לֵה פְּגוֹן שְׁשַׁחַט בְּהַ שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם וְעַדִּין הִיא מְפָרְפֶּסֶת וּמְכַר אוֹ גְּאָל בְּעוֹדָה הִיא מְפָרְפֶּסֶת דְּהַרִי הִיא פְּחִיָּה לְכָל דְּבָרֵיהּ אֶפִּילוּ לְעַנְנֵי תְּמוּרָה וְה"ה לְעַנְנֵי גְּאֹלָה אוֹ מְכִירָה לְמִלְקֵי עֲלֵיהּ עַכ"ל.

וְהֵנָּה לַפ"ד רַבִּינוּ ז"ל דְּאָף עַל בַּע"מ אִינוּ אֲסוּר מְדַאֲרֵייתָא רַק מְדַרְבְּנָן א"כ אֲפַתִּי אִינוּ מְתוּרְזֵן דְּמְפָרְפֶּסֶת וְדֵאִי מוּם הוּא דְּאִין לָף מוּם גְּדוּל מְזָה שְׁשַׁחַט רֹב שְׁנַיִם פְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' חוֹלִין (דָּף יֵא) ד"ה וְכ"ת דְּלֵאחַר שְׁחִיטָה הֵנָּה מוּם וְעוֹד קֶשֶׁה ע"ד הַצ"ק זֶה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' גּוֹפִיָּה בַּמַּס' ב"ק (דָּף עו) וּבַמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לַב) ד"ה הִיוּ דְּכַתְבוּ דְּלַעֲנִין זֶה לֵא הֵנִי מְפָרְפֶּסֶת פְּחִיָּה: וְהֵנָּה רְאִיתִי עוֹד בַּס' אוֹר הַנְּעָרַב בְּחִידוּשֵׁי לְזְבָחִים דְּכַתַּב דְּקוֹשְׁיַתָּם לֵא קֶשֶׁה מִיָּדִי הָא שֵׁם בְּבָכוּרוֹת אֲמַר רְבָא וְהֵנָּה הוּא וְתְּמוּרָתוֹ יְהֵנָּה קֶדֶשׁ לֵא יִגְאָל אֵימַת עוֹשֶׂה תְּמוּרָה מְחִיִּים אֵימַתִּי אִינוּ נִגְאָל מְחִיִּים וְרַבְּנָן הוּא דְּגִזְרֵי וְזֶהוּ לְפִי הַמַּסְקֵנָא דְּמַסִּיק לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין זֶה תְּמוּרָה וְאִין אַחַר תְּמוּרָה וּפְיִרְשׁ רַש"י ז"ל זְבַח רֵאשׁוֹן כּו' אֶבְל מְתַחֲלָה הֵנָּה ס"ד דְּשַׁחַטוּ לְשֵׁם תְּמוּרָה הֵנָּה תְּמוּרָה פְּדָרִיף בְּשִׁמְעֵתִין וְנִמְצָא נַעֲשֶׂה תְּמוּרָה לֵאחַר שְׁחִיטָה עַכ"ל.

וּדְבָרֵי תְּמוּהִין דְּמַה שְׁיִיכוֹת זֶה לְזֶה הֵתָם קֵאֵמַר אֵימַת נַעֲשֶׂה תְּמוּרָה מְאִיִּים פְּשֵׁהמִיר וְה"נ מַעֲשֵׂר לֵא יִמְכַר מְחִיִּים לְהַמִּיר לֵאחַר שְׁחִיטָה וְדֵאִי אִין מְמִירִין דְּאָף פְּטָרְפָה קִי"ל דְּאִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה בַּמַּס' תְּמוּרָה (דָּף יז ע"א) וְהֵכָא בְּזְבָחִים לֵא קֵאֵמַר רַק דָּאִם שְׁחַטוּ פְּסַח שְׁלֵא בְּזַמְנֵי שְׁלֵא לְשֵׁמוֹ לְשֵׁם תְּמוּרָה דְּהֵנָּה פְּתְּמוּרָה אֶבְל הֵתָם קֵאֵמַר אֵימַת עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֵׂר תְּמוּרָה וְזֶהוּ מְחִיִּים דְּוָקֵא פְּמָבוֹאֲרִ.

ונה צ"ל דלפי דבארנו דרק לרבא לא לקי דל"מ ולאבני לקי שפיר ומ"מ שם בתמורה לא קאמר דזה איכא בינייהו בין אבני לרבא דע"ז נמי נימא כמו שכתבו המפרשים דא"ב טובא יש וכמו שהקשו התוס' לעגנן אם פדה תרמים או נשבע שלא לגרש ועיון סמ"ע בח"מ (סי' רח) מה שהביא בשם המרדכי ובנוב"י (סי' קכט) ודוק: פרק ז הלכה ה אין מעשרין מן הנולדן בשנה זו על הנולדים בשנה אחרת שנאמר הינצא השדה שנה שנה ונראה לי שאם עבר ועישר מ"ב משנה זו על שנה אחרת ה"ז מעשר מפני חומרת הקדשים שהרי לא הקפידה תורה על מעשר בהמה בפירוש שיהיה שנה שנה עכ"ל.

והנה רבינו כתב לחדש זה מדעתו דבדיעבד הוי מעשר. ונ"ל להביא ראיה לזה מהא דאיתא במשנה דבכורות (דף נח) בן עזאי אומר האלוין מתעשרין בפ"ע כו' ומפרש בגמ' הטעם משום דלכן עזאי ספוקי מספקא ליה אי כר"ש דר"ה שלו תשרי או כר' מאיר דר"ה שלו אלול וקעביד להו תרנוייהו לחומרא ונהה א"נ דבדיעבד לא הנה מעשר הנה חומרא דאיתי לידי קולא דאי עבר ועישר הנה פחולין ושרי בגיזה ועבודה ולאכול בלא מום ואם הנה לו חמשה טלאים שנולדו באב וחמשה באלול ועישרין ביחד א"נ דר"ה הוא תשרי מתעשרין ביחד ונהה מעשר אכל א"נ דהוא אלול א"כ הנה משל שנה החדשה ואין מעשרין על של אב ונהה קולא מזה הספק והיא הנה עושה על דיעבד אלא נדאי דאם עבר ועישר הנה מעשר לכל דבר אלא לכתחלה החמירו רק שיתעשרו האלוילים בפ"ע לחומרא כמבואר: ועוד עפ"י דברי רבינו יש ליישב קושית התוס' דמס' בכורות (דף נד ע"א) ד"ה אלא שהקשו וא"ת והא אתיא למילף ק"ו מחדש וישן שאינו פלאים זה בזה ואין מתעשרין וי"ל דאיכא למימר בפ"שם ועזים יוכיחו שהם פלאים ומתעשרין כדמרבינו לעיל תוצאן כו'.

והנה תירוץ התוס' הא נוכל לדחות לפי מאי שפירש רש"י ז"ל פאן בע"ב במסקנא ונ"ל מה ראית מסתברא דמעוטא דהקישא לבקר וצאן הוא דאתא דלא לעשרו אהדדי דהא לא דמי אהדדי כלל וריבוי דבקר וצאן לרבוני פכשים ועזים דהא דמי אהדדי לעגנן קרבן דהאומר הרי עלי מן הצאן יכול להביא בין פכש ועז מה לבקר וצאן שהן פלאים ולעגנן קרבן אינו אחד נוכל למילף ק"ו מחדש וישן שאין מתעשרין זה על זה.

ואמנם לדעת רבינו ניחא שפיר דאי ילפינן בק"ו מחדש וישן אזי די לבא מה"ד להיות כפודון ובקר וצאן נמי בדיעבד הנה מעשר ושפיר מקשה בקר וצאן יתעשרו מזה ע"ז ואי נימא ק"ו ת"מ נימא דבדיעבד הנה מעשר ועינין מה שנבאר לקמן: ועוד נ"ל להביא ראיה לזה מהא דאיתא במס' חולין (דף קלו ע"א) א"ל אבני לרבא אי מה תרומה מחדש על הישן לא אף ראשית הגז מן החדש על הישן לא אין והתניא היו לו שתי רחלות גזו והניח שנים ושלשה אין מצטרפות הא חמש מצטרפות והתניא אין מצטרפות אלא ש"מ הא דר' אלעאי והא דרבנן כו' עכ"ל הגמ' וקשה ממאי דהוא ר' אלעאי דלמא נתינה נתינה לזה לא ילפינן ורק אתיא האי ברייתא דאמר אין מצטרפות כר"ש וילקמן בע"ב אמרינן ר"ש פוטר את הטרפה מראשית הגז ומ"ט ר"ש דיליף צאן צאן ממעשר בהמה פן מסיק במסקנא וא"כ א"ל דלזה נמי יליף ממעשר דמחדש על הישן אין מצטרפות כמו מעשר בהמה דאין מתעשרין מחדש על הישן ומנ"ל דר"א הוא דיליף נתינה נתינה אלא ע"כ צ"ל פדעת רבינו דבמעשר גופיה אי עבר ועישר הנה נמי בדיעבד מעשר וא"כ אי ילפינן

זה ממעשר הנה רק על לכתחלה ולא על דיעבד והברייתא אמרה סתם דאין מצטרפות דמשמע אפילו בדיעבד וכמו דקחשיב שם בתוספתא זו עוד הרבה אשר אין מצטרפות והתם אפילו בדיעבד אי נתן לכהן לא מפטר מראשית הגז ולא הוי נתינה וה"נ פן הוא אי צירף מחדש על הישן אף בדיעבד לא הוי ראשית הגז ואח"כ אי נולדו לו טלאים בשנה זו הנה מצטרפות להני שהפריש משנה העברה לפי שלא נפטרו עוד מצירוף משנה העברה אלא ודאי כר' אלעאי אתיא דיליף מתרומה והתם אף בדיעבד לא הוי תרומה פמבואר לעיל בפ"ה דתרומות ולהכי אמר סתם אין מצטרפות אפילו בדיעבד ולא מצי לדחות דבקדשים קי"ל דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וא"כ פיון דמעשר בהמה גופיה דאינו מעשר מחדש על הישן ילפינו מהקישא של עשר תעשר בשני מעשרות הפתוב מדבר ואתקש כו' וא"כ לא נוכל ללמוד על הג"ש דראשית הגז אף זהו רק א"נ דבמר למד אולינו והמלמד מעשר בהמה הנה קדשים אבל אי במר למד אולינו ניחא דראשית הגז חולין הוא וא"כ פיון דמוקי לה פר"ש ולר"ש יש הנפקתה לומר דס"ל דבמר למד אולינו דהתוס' מקשים במס' שבועות (דף י ע"א) ד"ה ואתקש וא"ת והלא דבר הלמד בג"ש ואינו חוזר בהקישא ופלוגתא הוא בנבחים כו' ונדחקו התוס' הרבה בזה וא"כ א"ל דמזה מוכח דר"ש ס"ל באמת שם דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש והוא משום דס"ל דבמר למד אולינו דתליא בזה פמבואר בנבחים שם (דף נ) ונהי דת"ק פליג על רשב"י בזה דכפרת ר"ת מ"מ בזה לא מצינו דפליג וס"ל לתרנוייהו יהו דר"ש ס"ל דבמר למד אולינו וא"כ שפיר ניחא דילפינו נתינה נתינה א"נ דבדיעבד מעפב אלא ודאי פדעת רבינו דבדיעבד הוי מעשר פמבואר: אמנם הא תקשה ע"ד רבינו מהא דאמר שם בבכורות (דף נד ע"ב) אמר רבא בלא ראשיתם נמי משמע כל דגן אחד לא מצית אמרת בשלמא התם אמרינו וצאן משמע כל צאן אחד דאי ס"ד כבשים ועזים נמי לכתוב וכל מעשר בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן בקר וצאן ל"ל בקר וצאן הוא דאין מתעשרין מזה ע"ז אבל כבשים ועזים מתעשרין ודבברי רבינו דבחדש וישן בדיעבד הנה מעשר פיון דלא פתיב בהדיא בקרא וא"כ האיך קאמר רבא בקר וצאן ל"ל הא ודאי איצטריך דאי ילפינו מק"ו ה"א די לבא מה"ד להיות פנדון ומה התם הנה בדיעבד מעשר אף הכא בדיעבד יהא מעשר ובמין על שאינו מינו קי"ל דאפילו בדיעבד לא הוי מעשר וגם בלא זה לימא דיו לבא מה"ד כו' למאי עדיף ק"ו מהקישא דכתב רבינו דכיון דלא פתיב בהדיא אינו מעפב בדיעבד ה"נ ודאי אי מק"ו יליף אינו בדיעבד לעפב: ועוד קשה לי דלקמן דאמר א"ד אמר רבא בלא עשירי נמי לא מצית אמרת בקר וצאן מתעשרין זע"ז דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שא"מ לא אף מעשר בהמה ממין על שא"מ לא נאי דבברי רבינו בודאי צריך קרא דעשירי דאי ילפינו מהקישא אזי אף בדיעבד הוי מעשר.

והנה הלח"מ כתב להקשות על רבינו ע"ז מהא דקי"ל דיתום ומחוסר זמן וכלאים דאפקי ליה התם מג"ש דתחת תחת מקדשים ומ"מ כתב רבינו שפטורים לגמרי וכאן כתב שפפני חומרא של קדשים בדיעבד הוי מעשר אע"ג דאתיא מהקישא דעדיף מג"ש וי"ל דמאי איכא ק"ו לעשר מחדש על הישן פדאמרינו שם בגמ' ויהא חדש וישן מתעשרין מזה ע"ז מק"ו ומה כבשים ועזים כו' ת"ל עשר תעשר בשני מעשרות הפתוב מדבר והקשו בתוס' דהאיך אתיא ק"ו ומפקא ליה מהקישא פיון שאין יכולים לדרוש את שניהם ובפ' כל

פסוהמ"ק תירצו בנה ומפח קושיא זו ס"ל לרבינו דאינה פתובה בהדיא מיקרי פיון דאיפא ק"ו נגד ההיקוש ואינם יכולים לקיים שניהם עכ"ל הלח"מ: והנה אף דקושנית הלח"מ לענ"ד לאו קושיא הוא דהא הג"ש של תחת תחת דילפינו מקדשים למעט כל אלה אמרינו פן דמה יתום ומחוסר זמן וכדומה אינו קידושין כלל ואינו חל עליהו הקדש ה"נ במעשר לא תחול עליהו קדושת מעשר פמקדיש עצים ואבנים כמו דאיתא במס' תמורה ודף יז) ומשו"ה אינו נכנסין לדיר להתעשר אבל הכא דאין חסרון בגופן למידן רק מהיקוש על לכתחלה.

אף עפ"י תירוצו של הלח"מ הכא תנרץ נמי מה שהקשיתי הכא על רבינו דהנה שפיר קאמר הגמ' פכשים ועזים נמי וא"כ ליפא ק"ו למיפדו ושפיר נוכל למילף מחדש וישן דהשתא אף בדיעבד חדש וישן לא יהיה מעשר דהא לא ס"ל אהני ק"ו דהא פכשים ועזים נמי אין מתעשרין מזה ע"ז וגם קושיתי השנה נמי ליפא דהא הכא אף אי מהקישא גילף מ"מ א"ל דאף בדיעבד לא הוי מעשר דהא ליתא ק"ו לומר אהני ק"ו ושפיר הוא לנו אי נלמוד בק"ו או מקרא דבתרנוייהו בדיעבד מעכב.

ומ"מ קושית התוס' תנרץ שפיר כמו שתירצנו דלסי הסברא עתה דכבשים ועזים ידעינו מקרא דוצאן דלכתחלה נמי מעשרין מזה ע"ז א"ל אהני ק"ו מכבשים ועזים שהן פלאים על דיעבד ואהני הק"ו הראשון על לכתחלה ושפיר דחינו ליה אי מק"ו ילפינו פמבואר: ונ"ל להביא ראיה דאמרינו כה"ג אהני הקישא ואהני ק"ו דבעי לכתחלה ודיעבד לא יהיה מעכב מהא דאיתא במשנה דתמורה (דף כא ע"א) אם באו תמימין יקרבו אם באו אין כו' ורמינהו פן אנטויגנוס כו' אמר ר"ח ל"ק הא ר' ישמעאל וקא רע"ק כו' דתניא יכול יעלה כו' וכתבו שם התוס' בד"ה ממקום כו' וא"ת בשלמא רע"ק לטעמיה דאתקש למעשר דגן אלא לר' ישמעאל מ"ט אי ס"ל היקשא דמעשר דגן אבל דיעבד נמי לא נאי לא ס"ל אפילו לכתחלה נמי יבוא וי"ל דמפיק מדרשא דספרי שפירש לעיל רק קדשיה אשר יהיו לה כו' מפאן שמביאין קדשים מחו"ל לארץ יכול אף בכור ומעשר ת"ל רק והיינו דוקא לכתחלה הוא דאמעט דבהא איירי קרא דכתיב תשא ובאת והיינו לכתחלה עכ"ל התוס'.

והנה קשה לי ע"ז דהא אמרינו לעיל (דף יז ע"ב) והאי תנא מייתי ליה מהכא רק קדשיה אלו התמורות תשא ובאת כו' ת"ל רק דברי ר' ישמעאל רע"ק אומר א"צ הרי הוא אומר כו' ולהני תנאי דנפ"ל כי תשא ובאת מאי עביד ליה אפילו ממרעיהו ופירשו התוס' בשם הריב"ש ז"ל דאפילו מחו"ל יביא ולפי פירוש שאר המפרשים נמי על ממרעיהו לא נוכל זה לדע רק לשאר התנאים דנפ"ל מאם זכר כו' וקרא דרק יתירא להכי אבל לר' ישמעאל הא מפיק ליה לדרא אחרין ומנ"ל מקרא זה למעט מעשר ובכור: וע"כ נ"ל ליישב קושית התוס' פן פיון דבכל הקדשים קיי"ל דמביאין מחו"ל וא"כ הא שפיר נוכל למילף בכור ומעשר נמי דיבואו מחו"ל מג"ש דתחת ותעברה מהדדי בתחלה וגילף מעשר מקדשים בג"ש דתחת תחת דילפינו פן במס' בכורות (דף נז) ובש"ד ואחרי כן גילף בכור בג"ש דהעברה ממעשר דיבואו מחו"ל נאי משום ההיקוש למעשר דגנה הא אתיא לכמה מלתא אחריתא כמו דאיתא בפסחים (דף פד) ובש"ד ונימא דילף בג"ש דהוי לחומרא דבא מחו"ל וצריף להביא ולהקריב וקיי"ל דלחומרא ילפינו ועוד כמו

שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' בַּמִּס' זְבָחִים (דָּף מַח ע"א) דְּהִיכָא דְהִיקָשׁ אֲתִיָּא נְמִי לְמַלְתָּא אַחְרִיתָא
אֲזִי ג"ש עֲדִיפָא וְה"נ הָא הִיקָשׁ אֲתִיָּא לְכַמָּה דְּבָרִים אַחְרִים נִימָא דְּיִלְפִינוּ טְפִי בַּג"ש
אֲע"כ צ"ל דְּכֵן ס"ל לר' יִשְׁמַעְעָל אֲהֵנִי ג"ש וְאֲהֵנִי הִיקָשׁ אֲהֵנִי ג"ש דָּאם בָּאוּ בְּדִיעְבַּד
יִקְרְבוּ וְאֲהֵנִי הִיקָשׁ דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִקְרְבוּ כְּדָבָרֵי רַבִּינוּ הֵכָא אֲבָל רַע"ק דְּלְדִידְיָה מְנוֹתָר
לְגַמְרֵי הִקְרָא דְתִשָּׂא וּבָאָת וְהָרַק דְּהָא מְפִיק לִיהָ מְאָשָׁם הוּא וְעֵינֵן עוֹד בְּסַפְרֵי דְּבָרִים פ'
י"ב דְּמְפִיק לִיהָ כְּמוֹ הַתְּנָא אֲשֶׁר יִלְיָף לִיהָ מְקָרָא דְּרַק מְפִיק לִיהָ שָׁם מְקָרָא שְׁל וּנְדָרֵי
רַע"ק שָׁם וְא"כ יִדְעִינוּ ג"כ מְהִיקָשׁ אַף עַל דִּיעְבַּד וּלְהִכִּי ס"ל דְּאַף דִּיעְבַּד אִין מְקָרִיבִין
אוּ כְּמוֹ שְׁפָרְשׁוּ לְעֵיל דְּלַרַע"ק לֹא אֲתִיָּא לִזְהָ רַק וּג"ש לֹא גְמָרִינוּ כְּלָל וְלָכֵן אַף בְּדִיעְבַּד
אִין מְקָרִיבִין ס"ל לַרַע"ק וּמ"מ חֲזִינוּ דְּר' יִשְׁמַעְעָל ס"ל אֲהֵנִי ג"ש וְאֲהֵנִי הִיקָשׁ עַל
לְכַתְּחִלָּה וְעַל דִּיעְבַּד וּס"ל לְרַבִּינוּ ה"נ דְּאֲהֵנִי הִיקָשׁ אֲהֵנִי ק"ו עַל לְכַתְּחִלָּה וְעַל דִּיעְבַּד
כְּמוֹ שְׁמַבְאָר הַלַּח"מ כָּאן: וְהִנֵּה הַטּוֹרֵי אֲבָן בַּמִּס' ר"ה (דָּף ח) כְּתַב וְז"ל עַק"ל לַרַע"ק
דְּדָרִישׁ בַּפ"ח בְּכּוֹרוֹת (דָּף כג) אֶת מַעְשָׁרוֹתֵיכֶם בְּשָׁנֵי מַעְשָׁרוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֶחָד
מַעְשָׁר בְּהֵמָה וְאֶחָד מַעְשָׁר דָּגָן וּנְפ"ל מִנְיָה דְּכְמוֹ דְּשָׁל דָּגָן אִינוּ בָּא מַחוּ"ל אַף מ"ב אִינוּ
בָּא וְהִשְׁתָּא תִּקְשָׁה הִיקָשׁ דְּעֵשֶׁר תְּעֵשֶׁר ל"ל ת"ל מֵאִידָּה הִיקָשׁ דְּמַעְשָׁרוֹתֵיכֶם דְּמַעְשָׁר
מִן הַחֲדָשׁ לֹא וִי"ל מְשׁוּם דְּאִיכָּא ק"ו דְּמַעְשָׁר בְּהֵמָה מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיִּשּׁוּן ש"ד כְּדָאֵמַר
הַתָּם וּמָה כו"ע שְׁהֵן כְּלָאִים מְתַעֲשָׁרִין מִזֶּה ע"ז חֲדָשׁ וַיִּשּׁוּן שְׁאִינוּ כְּלָאִים א"ד שְׁיִתְעֲשָׁרוּ
זַע"ז וְאֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּאֲתִי ק"ו וּמְפִיק מְהִיקָשׁ לְהִיּוֹת מְלִתָּא זֹו דְּחֲדָשׁ וַיִּשּׁוּן וְאֲע"ג דְּאִין
הִיקָשׁ לְמַחְצָה אַפ"ה פִּינוּ דְּאִיכָּא לְאוּקְמֵי לְהִיקָשׁ לְד"א דְּמַבְחֹ"ל לֹא יְבֹא מְפִיק מִק"ו
וְהִנֵּה הִיקָשׁ לְמַחְצָה כו' אֲבָל הִשְׁתָּא דְּהִיקָשׁ דְּמַעְשָׁר בְּהֵמָה לְמַעְשָׁר דָּגָן בְּהֵמָה הִיקָשׁ
דְּעֵשֶׁר תְּעֵשֶׁר יִלְפִינוּ בַּע"כ הָא מְפִיק מִק"ו דְּהָא לֹא אִיִּצְטָרִיף אֲלָא לְהַבָּא דְּמִן הַחֲדָשׁ עַל
הַיִּשּׁוּן לֹא עַכ"ל: וְהִנֵּה לְפִי מֵאִי שְׁבִיָּאֵר הַלַּח"מ לְדַעַת רַבִּינוּ לִיתָא תִּירוּץ הַט"א דְּמַבְאָר
הַלַּח"מ דְּאֲתִי הַק"ו וְהִיקָשׁ עַל לְכַתְּחִלָּה וְעַל דִּיעְבַּד וְא"כ חֲזָרָה הִקְוִשְׁתָּא לְדוֹנְפָתָה ל"ל
קָרָא דְּעֵשֶׁר תְּעֵשֶׁר נִילִיף מִנוֹהֲבָאֲתָם שְׁמָה אֶת מַעְשָׁרוֹתֵיכֶם בְּשָׁנֵי מַעְשָׁרוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר
כו' וְצָרִיף לֹמַר דְּאֲתִי הִיקָשׁ דְּהוּא מְקָרָא יִתִּירָא לְגִלוֹת לָן דְּלֹא נִילֹוּף ק"ו וְהִקְרָא יִתִּירָא
הוּא לְמִילָף הִיקָשׁ דְּוָקָא א"כ נִימָאֵאף בְּדִיעְבַּד פִּינוּ דְּהִקְרָא יִתִּירָא מְגִלָּה לְנוּ דְּגַמְרִינוּ
הִיקָשׁ.

אֲמַנָּם לְפִי מֵאִי שְׁבִיָּאֲנוּ לְעֵיל דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּמַעְשָׁר בְּהֵמָה מְבִיאִין אַף מַחוּ"ל וְלִית לִיהָ
הִיקָשׁ זֶה שְׁל רַע"ק מִנוֹהֲבָאֲתָם שְׁמָה נִיחָא שְׁפִיר וְאוּלִי מִזֶּה גּוֹפִיָּה פִּינוּ דְּרַבִּינוּ מְצָא
הוֹכְחָה דְּמַעְשָׁר בְּהֵמָה אִי עֵיִשֶׁר בְּדִיעְבַּד מְחֲדָשׁ עַל הַיִּשּׁוּן הִנֵּה מַעְשָׁר וְצ"ל מְטַעְמוֹ שְׁל
הַלַּח"מ דְּאֲהֵנִי הִיקָשׁ וְאֲהֵנִי ק"ו וְא"כ לֹא מְצִי לְמִימַר הִיקָשׁ שְׁל רַע"ק לְדִידִן דְּתִקְשָׁה
קְוִשְׁתָּא הַט"א וְעֵינֵן תּוֹס' בְּכּוֹרוֹת (דָּף נט) ד"ה אֲתַקְשׁ וְעוֹד לְפִי מֵאִי שְׁמַסִּיק שָׁם הַט"א
וְז"ל וּמִיָּהוּ ל"ל דְּרָבָא דְּאָמַר שָׁם בַּפ"ח דְּבְכּוֹרוֹת דְּהִיקָשׁ דְּעֵשֶׁר תְּעֵשֶׁר אֲתִיָּא נְמִי
לְעַנְנוּ דְּאִין מְעֵשָׁרִין מְהַבְּקָר עַל הַצָּאן וְאַפ"ה דְּרַשִּׁינוּ לִיהָ נְמִי מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיִּשּׁוּן דְּלֹא
וְלֹא אֲמָרִינוּ אֲתִיָּא ק"ו וּמְפִיק מְהִיקָשׁ קָשָׁה עֵשֶׁר תְּעֵשֶׁר אֲלִיבָא דְּרַע"ק ל"ל ת"ל הַכֵּל
מְהִיקָשׁ דְּמַעְשָׁרוֹתֵיכֶם עַכ"ל נְמָצָא דְּלְרָבָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא ע"כ לֹא מְצִי ס"ל לְהִיקָשׁ
דְּרַע"ק מְמַעְשָׁרוֹתֵיכֶם דְּאִין מְבִיאִין מַחוּ"ל וּכְוִתִּיָּה דְּרָבָא ל"ב פּוֹסֵק רַבִּינוּ וְשְׁפִיר פּוֹסֵק
הוּא לְעֵיל דְּמְבִיאִין מַע"ב מַחוּ"ל וְאַף שְׁלַעֲנִין בְּכּוֹר דְּרִישׁ כְּרַע"ק הִיקָשׁ דְּבְכּוֹר לְמַעְשָׁר
דָּגָן דְּאֲתַקְשׁ בְּכּוֹרוֹת בְּקָרָף לְמַעְשָׁרוֹת מ"מ הִיקָשׁ דְּמַעְשָׁרוֹתֵיכֶם ע"כ לֹא ס"ל כְּוִשְׁתָּא

הט"א פּמבּוֹאָר: ועיין עוד בט"א שם מה שמתרץ את דברי רבינו שם ובספר פני יהושע בר"ה (דף ח) דכתב דאף בדיעבד מעכב מעשר אם עישר מחדש על הישן עיי"ש ונעלם מאתו דברי רבינו אלו.

אמנם בכ"ז א"נ פּדברי הלח"מ דלהכי אמר רבינו ז"ל דבדיעבד אי עבר ועישר מחדש על הישן פשר משום דאמרינו אהני ק"ו מ"מ לשונו של דברי רבינו אינו מתנישב בזה שיהי אומר פן ה"ז מעשר מפני חומרת הקדשים שהרי לא הקפידה התורה בפירוש על מעשר בהמה שיהיה שנה שנה ואי פּדברי הלח"מ הוא לא מטעם חומרת הקדשים הוא הגורם רק מק"ו ילפינו זה דבדיעבד הנה מעש' ודבריו ז"ל אינו במשמע פּדברי הלח"מ: וע"כ נ"ל לפרש פירוש אחר פּדברי רבינו ותנישב הכל פן.

דהנה לפי מאי שבארנו לעיל בפ"ה מה' תרומות מ"ט קיי"ל דאי תרם מן הקדש על הישן דלא הוי תרומה ומשמע דאף לאפיי לא הנה תרומה אף דא"ע מהני ובארנו שם דגם מן הקדש על הישן הוי כמו ממין על שאינו מינו ועוד דנוכל להוסיף ולומר דנוכל למילף פּחדש על הישן רלא מהני מק"ו ממין על שאינו מינו דבמין על שאינו מינו קיי"ל דבמעשר בהמה מתעשרין מפכשים על עזים מקרא דנכל צאן אחד מ"מ בתרו"מ ודאי קיי"ל דמין על שאינו מינו אף בדיעבד לא הנה תרומה ומעשר מקרא של ראשיתם חדש וישן דקיי"ל דאף במעשר בהמה אינו מעשר לא כ"ש דאף בדיעבד לא הנה מעשר אף ק"ו זה וכן מה שבארנו לעיל בה' תרומות דהוי כמו ממין על שאינו מינו לא הוי רק גבי מעשר דגן אבל במעשר בהמה דקיי"ל דאף ממין על שא"מ יש להפריש ורק מן הקדש על הישן ילפינו מהקישא דמכשר דגן ודאי דלא מצוי לידע דאף בדיעבד לא הנה מעשר רק לרבא דאמר בכ"ד אי עביד לא מהני וזהו ל"ד בלאו גמור ואף בלאי הבא מ"ע נמי כמו שבארנו לעיל בה' עו"ח אמנם לאפיי דאית ליה אי עביד מהני אית ליה למימר דבדיעבד הנה מעשר ואף דילפינו בהקישא דמעשר דגן מ"מ במעד"ג גופיה לא הוי דיעבד מעשר רק משום דהוי כמו ממין על שא"מ והכא במין על שאינו מינו במעשר בהמה מעשר אף לכתחלה וא"כ אי אסרינו מחדש על הישן הוא רק לכתחלה דלית לנו לקיוד על דלא מהני בדיעבד.

והנה פּבר בארנו לעיל דיש מחלוקת בין הפוסקים האיו הוא דעת רבינו אם פּאפיי או פּרבא והגאון רע"ק איגר ז"ל בתשובה (סי' קכט) מבאר דלרבינו ספוקי מספקא ליה במלתא בזה אי נקטינו פּאפיי או פּרבא ומיישב בזה פל המקומות של רבינו שפותרים דא"ז עיי"ש.

וא"כ ניחא דלהכי פּכתב רבינו הכא מפני חומרת הקדשים אולינו לחומרא פּאפיי דאי עביד מהני שהרי לא הקפידה תורה בפירוש היינו דלא שנה לעכב כמו במין על שא"מ לאפיי וש"ד דלא מהני וכמו שבאר הגרע"א שם דלחומרא פוסק פּאפיי בכ"ד דמהני ונקטינו להכי הכא דבדיעבד הנה מעשר.

וא"כ לרבא דבכ"ד לא מהני אף בדיעבד לא הוי מעשר וא"כ ניחא שפיר הא דאמר רבא בלא עשירי לא מצית אמרת כו' דאף אי מק"ו מחדש וישן ילפינו נמי שפיר דלא מהני כמו בכ"ד דס"ל פן וכן יש לדחות הרציה מן הגמ' דחולין (דף קלו) דהבאתי לעיל דהתם אפיי קאמר לרבא ולרבא ודאי לא מהני ולא הנה מעשר אף דיעבד נמי פּמבּוֹאָר: ועפ"ז

יתבאר שפיר דברי רש"י ו"ל במס' בכורות (דף נח ע"ב) גבי הא דאמר רבא לדברי ב"ע נולדו לו ה' בָּאָב כו' פשיטא דמן האלולין נוטל כו' ואי מהנהו דתשרי אהנהו י' בָּאָב ואלול דלמא תשרי ר"ה וליכא נמי דין מעשר בהנהו ה' ותו דהנהו י' בָּאָב ואלול לא להו מעושרים עכ"ל.

והיינו פן יבואר דלדידן דפסקינן פאביי לחומרא דמהני אזי אי עבר ועישר מהנהו דתשרי על דאב ואלול בדיעבד הוי מעשר ורק לכתחלה ליתא דין מעשר בהני ה' הנולדים בשנה זו ותו היינו לרבא הקא בעל המימרא דס"ל דלא מהני הנהו דאב ואלול לא להו מעושרים אף דיעבד כמבואר ודוק: פֶּרֶק ח הַלְכָה ז מְנָאן לְמַפְרַע פְּגוֹן שְׂיָצָא רֵאשׁוֹן וְאָמַר י' שְׁנֵי וְאָמַר ט' עַד שְׂיָצָא הַעֲשִׂירִי וְאָמַר אַחַת ה"ז קִדְשׁ שְׁהַעֲשִׂירִי מֵאֱלִיוֹ נִתְקַדֵּשׁ עַכ"ל.

והנה קשה לי דשם בגמ' מסקינן ל"ד דלמנן שלו דהוי הטעם משום דאיתא במנינא דפרסאה וכיון דרבינו פוסק כמ"ד דלמנן שלו כמו שהביא הכ"מ והלח"מ הקא בה' ט' וא"כ קשה מ"ט אומר הטעם שהעשירי מאליו קדוש וצ"ע: הלכות שגגות פרק א הלכה א פל העובר בשגגה על אחת ממצוות ל"ת שיש בה מעשה שחייבין עליה פרת ה"ז חייב קרבן חטאת כו' לפיכך המקבל ע"ז כו' אע"פ שהוא חייב פר אם היה מזיד נסקל ואם יקבל בשגגה פטור מן הקרבן לפי שלא עשה ונאמר בעשותה אחת עכ"ל.

וכתב הכ"מ בפד"מ דף ס"ג. והנה קשה לי ע"ז דהא שם בגמ' אמרינן אלא לקרבן אפילו לרבנן והתניא כו' ואר"ל מאן חנא השתחנאה רע"ק הוא דאמר לא בעינן מעשה מכלל דרבנן סברי דבעינן פי קאמר רב נמי לרע"ק קאמר כו' וכתבו התוס' ד"ה פי אליבא דר"ל קאמר ה"ה דלר' יוחנן דאמר לקמן בפייפת קומתו ועקימת פיו הוי מעשה מתוקמי דרב אפילו לרבנן עכ"ל.

וא"כ קשה דהא רבינו פוסק בהא כר' יוחנן דהא פוסק לקמן בפ"ז ה"א המשתחנה לע"ז חייב וכן פוסק בפ"ט מה' שכירות דתסמה בקול חייב דעקימת שפתיו הוי מעשה וא"כ גם על המקבל לע"ז נמי חייב: ונ"ל ליישב פן דהנה שם כתבו התוס' (בדף סה ע"ב) ד"ה הואיל ונ"ל בספרים ישנים ל"ג עדים זוממין וה"ג אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול וכי פריף ולר' יוחנן וקול לאו מעשה הוא לא פריף אלא מעדים זוממין לחודיה דמודה ר' יוחנן בכולהו דקול לאו מעשה הוא אלא דוקא גבי חסימה משום דבדיבורו עביד מעשה וה"נ עדים זוממין נמי בדבוריהו עבדי מעשה לחייב הנזידון כו' אלמא לא קחשיב עקימת שפתיו מעשה אלא היכא דבדיבורא עביד מעשה ולא הדר אלא מע"ז עכ"ל.

וכתב ע"ז המהרש"א ונ"ל גירסא זו שהספיקו התוס' כו' דקאי שאני מגדף שישנו בקול י"ל דלעיל דקאמר פי קאמר רב נמי לרע"ק וכתבו התוס' לרע"ק אליבא דר"ל דלר' יוחנן כו' ועקימת פיו הוי מעשה מתוקמי דרב אפילו לרבנן והא ליתא דהא מהני טעמי דלא מחייבי רבנן במגדף משום דישנו בקול ליכא לחייבי נמי באלו כו' דנמי ישנו בקול כו' עכ"ל וא"כ א"ל דרבינו נמי גריס פגירסא זו של הספרים ישנים וא"כ שפיר מתוקמי זה דאמר הגמרא דרב אומר אליבא דרע"ק אפילו לר"י דאינו מחייב רק היכא דבעקימת שפתיו עביד מעשה וא"כ שפיר פוסק רבינו דבאלו אתה א"ת כמו במגדף כמבואר ודוק: פרק ב הלכה ו פל המחויבת חטאת כו' פיצד תינוק שנשבה לבין העכו"ם וגדל כו'

וְעָשָׂה מְלָאכָה וְאָכַל חֶלֶב וְדָם וְכִיּוּצָא בָּהֶן כְּשִׁיתוּדַע לוֹ שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל חֲזִיב לְהִבִּיא חֲטָאֵת
עַל כָּל עֲבִירָה וְעֲבִירָה כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶּׁפָּתְבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' שֶׁבֶת (דף סח ע"ב) ד"ה וְחֲזִיב וְאֵע"ג דְּמִלְתָּא דְּפִשְׁטָא
הוּא דְּעַל כָּל מַה שֶּׁאָכַל דָּם אֵינוֹ חֲזִיב אֲלָא אַחַת פִּינּוֹן שְׂאִין בְּדָם חִילּוּק אִיסוּר כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ
בְּשֶׁבֶת חִילּוּק מְלָאכּוֹת כּו' אֲלָא אָמַר ר"י דְּמִיִּירֵי אֲפִילוּ אֲכָלָה בְּכַמָּה תְּמַחֲזִיין דְּלַר' יְהוֹשֻׁעַ
בְּדָם אָמַר חֲזִיב עַל כָּל תְּמַחֲזִי אֲפִילוּ בְּהֶעֱלַם אֶחָד וּבְתִינוּק שֶׁנִּשְׁפָּה אֵינוֹ חֲזִיב אֲלָא אַחַת.

אִךְ קָשָׁה לְרַשְׁפִּי"א דְּמֵאֵי אֵי צִטְרִיף תּוֹ לְאֲשִׁמוּעִינּוּ וְחֲזִיב עַל הַחֶלֶב כּו' נִמְצָא דְּלַפ"ד הַתּוֹס'
דְּכַתְּבוּ דְּעִיָּקָר הֶרְבּוּתָא בְּדָם וְחֶלֶב הוּא לְאֲשִׁמוּעִינּוּ דְּאֲפִילוּ אֲכָלוּ בְּכַמָּה תְּמַחֲזִיין דְּלַא
מְחֻלְרֵי וְא"כ לְרַבִּינוּ שֶׁפּוֹסֵק לְקַמֵּן בַּפ"ו ה' א' דְּלַא כַר' יְהוֹשֻׁעַ וְתְּמַחֲזִיין אֵינָם מְחֻלְקִין
א"כ לְמוֹתֵר הוּא לוֹ לְהִבִּיא דִּין זֶה דְּחֶלֶב וְדָם דְּאֵינוֹ חֲזִיב אֲלָא אַחַת: אָמַנְם בְּלֹא זֶה קָשָׁה
לִי ע"ד הַתּוֹס' דְּלִפִּי מֵאֵי שֶׁמְפָרֵשׁ רַש"י ז"ל בְּכַרִּיתוֹת וְכֵן בְּשֶׁבֶת שֵׁם (דף עא) דְּבִשְׁנֵי
תְּמַחֲזִיין הוּא שְׁנֵי מִינֵי תְּבִשְׁלִיל אֶחָד צָלִי וְאֶחָד שְׁלוּק וְא"כ בְּדָם לֹא שִׁינְיָה זֶה דְּהָא דָּם
שֶׁבִשְׁלוּ קִי"ל דְּאֵינוֹ חֲזִיב וְא"ת עַל הַדָּם כ"א כְּשֶׁאֲכָלוּ חֵי וְלֹא שִׁינְיָה שְׁנֵי תְּמַחֲזִיין גְּבִי
דָּם.

וְצ"ל ע"כ הַתִּירוּץ שֶׁל הַמְּגִינֵי שְׁלֵמָה שֵׁם וְז"ל וְלַעֲנֵד דְּאֵין פְּנֹנַת הַתַּנָּא לְאֲשִׁמוּעִינּוּ דְּאֵינוֹ
חֲזִיב אֲלָא אַחַת דְּפִשְׁטָא הוּא אֲלָא קַמ"ל הֶכָּא דְּחֲזִיב מִיְתָה א' עַל כָּל אִיסוּר בַּפ"ע דְּל"ת
דְּכַה"ת הָיוּ לְגַבִּי חֲדָא שְׁגָגָה דְּלַא יָדַע דְּאֵיפָא תּוֹרָה כּו' קַמ"ל דְּזַהוּ אִיסוּר חֲזִיב חֲדָא.

וְל"נ עוֹד דְּקַמ"ל דַּע"ג דְּלַא יָדַע אִם אָכַל חֶלֶב וְדָם מִעוֹלָם מִיְחֲזִיב קָרְבָּן עַל כָּל אַחַת
וְאַחַת דְּל"א דְּלַא אָכַל עכ"ל וְא"כ א"ל דְּגַם רַבִּינוּ ס"ל כְּתִירוּצוֹ וְלִהְכִי תְּנִי כְּמוֹ דְּתַנִּי
הַבְּרַיְיטָא פְּמִבְּנֵאָר: וְהִנֵּה הַכ"מ דְּחֶק הַרְבֵּה לְהַמְצִיא טַעַם מ"ט פּוֹסֵק רַבִּינוּ הֶכָּא דְּלַא
כְּמוֹנְבּוֹז וְהוּא פָּרַב וְשִׁמוּאֵל אַחְרֵי דַר' יוֹחָנָן וְר"ל סְבָרֵי כְּמוֹנְבּוֹז דְּפִטְרֵי תִינוּק שֶׁנִּשְׁפָּה לְבִין
הָאֲמוֹת וְה"ל לְפָסִיק כְּנוֹתִיָּהוּ.

וְנ"ל לֹמַר כֵּן דְּבַמַּס' פְּרִיתוֹת (דף ג ע"ב) אָמַר רַב פֶּפְאֵ הֶכָּא בְּתִינוּק שֶׁנִּשְׁפָּה וְיָדַע כּו'
וְהוּא פָּרַב וְשִׁמוּאֵל דְּמִחֲזִיבֵי לְתִינוּק שֶׁנִּשְׁפָּה וְלֹא כַר' יוֹחָנָן וְר"ל וְרַב פֶּפְאֵ בְּתָרָא הוּא
נִהְלָכָה כְּבִתְרָאֵי לְהֶכִי פּוֹסֵק כְּנִתְיָה וְדוּק: הֵלָכָה בַּבְּמַשְׁל"מ וּגְדוּלָה מְזוֹ נ"ל דְּאֲפִילוּ
אֲלִיפָא דַר"ל דַּס"ל בַּפ' כ"ג דְּשִׁגְגַת כְּרַת לֹא הָיוּ שִׁגְגָה דְּבַעֵי שִׁישְׁגוּג בְּלֹא וְכַרַת מ"מ
בְּשִׁיעוּר מוֹדָה ר"ל דְּזַהוּ שִׁגְגָה דְּהָא אֲפִילוּ לְמ"ד חֲצִי שִׁיעוּר אִסוּר מַה"ת מ"מ לִיתָא
לֹא כ"א אִיסוּרָא בְּעֶלְמָא וּמְזָה הַטַּעַם כְּתָבוּ הֶרְאִשׁוּנִים ז"ל דְּשִׁבוּעָה חֲלָה עַל חֲצִי שִׁיעוּר
וְא"כ הַטוּעָה בְּשִׁיעוּר פִּשְׁטָא דְּחֲשִׁיב שִׁישְׁגוּג בְּלֹאֵי וְכַרַת כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה כֵּן כְּתָבוּ הַתּוֹס' יְשָׁנִים בְּמַס' שֶׁבֶת וְדף סט ע"א) וְז"ל וְאֵין סְבָרָא לֹמַר כְּגוֹן שֶׁטַּעָה
בְּשִׁיעוּרָן כְּגוֹן שֶׁסְבַר דְּלֹא מְחֲזִיב אֲלָא בְּהַעֲבִיר ח"א בְּרַה"ר אוֹ בְּתוֹפֵר ג"ת אוֹ דְּכַתְּבַג'
אוֹתִיּוֹת דְּלֹא שִׁשְׁכַח וְיֵאמַר מְדַעְתּוֹ שִׁיעוּר שֶׁאֵינוֹ עכ"ל.

וְהִנֵּה כ"ז הוּא רַק א"נ דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַמְּהַר"ם לּוֹבְלִין בְּמַס' שֶׁבֶת (דף עג ע"א) שֶׁכְּתַב
וְז"ל וִי"ל הָא לְרַבָּא נְמִי מְשַׁפְּחָת לֵה כְּגוֹן שֶׁטַּעָה בְּדִין הַשִּׁיעוּרִים כְּגוֹן שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּלֹא
מְחֲזִיבֵי אֲלָא בְּזוֹרֵק ח' אַמּוֹת וְצ"ל דְּלְרַבָּא נְמִי פְטוּר בְּכַה"ג כּו' דְּלֹא מִיִּקְרִי שׁוּגָג אֲלָא
הָוָה כְּמוֹ אָכַל חֶלֶב וְסְבַר שֶׁהוּא שׁוּמֵן עכ"ל אֲלֵמָא דַּס"ל דְּזַהוּ לֹא הָיוּ שִׁגְגָה וְהַתּוֹס' יְשָׁנִים

פּתב אפּפּא דרַק זַה לֹא שְׁכִיחָא אַבְל שְׁגָגָה מִיְקָרִי פּמְבּוֹאָר וְדוּק: פֶּרַק דְּהִלְכָה אַ הֶבְא עַל הַזְכוּר וְהִבִּיא זָכָר עָלָיו בְּהַעֲלֵם אֶחָד אַע"פ שֶׁהֵן שְׁנֵי גּוֹפִין אִינוּ חֲזִיב אֱלָא חֲטָאת אַחַת שְׁנֵאמַר וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב עַכ"ל וְכַתּוּב הַכ"מ פְּלוּגְתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְרַע"ק וּפּוֹסֵק כְּרַע"ק עַכ"ל.

וְקָשָׁה לִי ע"ז דְּבַמָּס' פְּרִיתוֹת (דָּף ג ע"א) אֶמְרִינּוּ תֵּנָא מֵאֵי קַחְשִׁיב אֵי בְּגַבְרִי כּו' א"ר יוֹחָנָן לְעוֹלָם תֵּנָא גַבְרָא קַחְשִׁיב וְתַנִּי הֶבְא עַל הַזְכוּר וְהִבִּיא זְכוּר עָלָיו וּר' יִשְׁמַעְאֵל הִיא דְאָמַר חֲזִיב שְׁתִּיב כּו' אֱלָא רִישָׁא ר' יִשְׁמַעְאֵל וּבְמַגְדָּף סָבַר לֵה כְּרַע"ק כּו' וְא"כ מוּקִי לִיה ר' יוֹחָנָן לְהַסְתֵּם מִשְׁנָה כּו' יִשְׁמַעְאֵל דְאָמַר חֲזִיב שְׁתִּיב וּקִי"ל דְּבַכ"מ קִי"ל כְּסֵתִם מִשְׁנָה וְא"כ ה"ל לְרַבִּינוּ לְמַפְסֵק כּו' יִשְׁמַעְאֵל דְּחֲזִיב שְׁתִּיב וְאֵף דְּרַב קֶאֱמַר שְׁם תֵּנָא לְסִימְיָנָהּ בְּכַרִּיתוֹת וְא"כ לֹא אֶתִּיא הַמִּשְׁנָה כּו' מ"מ פִּינּוּ דְקִי"ל רַב וּר' יוֹחָנָן הִלְכָה כּו' וְר"י מוּקִי הַסֵּת מ"מ כּו' יִשְׁמַעְאֵל ה"ל לְרַבִּינוּ לְפָסוּק פֶּן דְּחֲזִיב שְׁתִּיב.

וְעוֹד קָשָׁה לְעַנּו"ד פֶּן דְּבַמָּס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף עַד ע"א) בְּעֵי רַב אִשִּׁי מַר"ש הַמְעָרָה בְּעַצְמוֹ מֵהוּ כּו' וְלָמ"ד חֲזִיב הֶבְא מְחִיב תְּרַתִּי מִי חֲזִיב אֲשׁוּכָב וּמְחִיב אֲנִישְׁכָּב אֱלֵמָא דַּס"ל לְהַגְמָ' הֶבְא בְּדַבְרֵי רַב אִשִּׁי דְהֶבְא עַל הַזָּכָר וְהִבִּיא זָכָר עָלָיו חֲזִיב שְׁתִּיב עַל הַשְּׁוֹכֵב וְעַל הַנִּשְׁכָּב דְּהוּהוּ כּו' יִשְׁמַעְאֵל וְלֹא כְרַע"ק דְּלִדְיָדָה אִינוּ חֲזִיב אֱלָא אַחַת אֲשׁוּכָב וְנִשְׁכָּב: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לִינִישָׁב מֵהָא דְאָמַר רַב"י לְעֵיל אֵף אֲנִי נִמִּי תֵּנָא הַמְפָטֵם אֵת הַשְּׁמֶן כּו' ל"ל דְּתֵנָא אֵת הַקְטוֹרֶת בְּמִיָּצְעֵי לֹא הָא קַמ"ל מַה קְטוֹרֶת לָאו בַּפ"ע כּו'.

וְכַתּוּב הַבְּרַכַּת הַזֹּבַח וְהָא דְלֹא דִיִּיק בְּפִשְׁטוֹת דַּא"כ הָאִיף מְצִינוּ ל"ד חֲטָאוֹת דִּי"ל ל"ג קַתְנִי וְחָדָא מְנִיָּהּ לְסִיָּים בְּכַרִּיתוֹת פְּדַמְשֵׁי לְקַמֵּן וְס"ל כְּדַר"ל דְּלַקְמֵן דִּיִּדְעוּנִי ה"ל לָאו שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְלֹא מְצִינוּ בּוֹ חֲטָאת לְעוֹלָם וְדָלָא כּו' יוֹחָנָן דַּס"ל דְּאֶתְנִיָּהּ בְּחֲטָאת עַכ"ל.

נִמְצָא דַּלְפ"ד הַבַּה"ז ס"ל לְרַב"י פְּרַב דְּתַנִּי תֵּנָא לְסִימְיָנָהּ בְּכַרִּיתוֹת וְא"כ לָאו רֶאֱיָה הוּא דְאֶתִּי הַסְתֵּם מִשְׁנָה כּו' יִשְׁמַעְאֵל לְדַבְרֵי רַב"י וְהוּא בְּתַרְא וְלִהְיֵי פּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּנִתְיָה וְהוּא כְרַע"ק. אֵף זֶה יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּהָא רַב"י אֶתִּי לְסִיָּע לַר' אֱלֵעֶזֶר אָמַר ר"ה מִמְשָׁנָה זֹו וּר' אֱלֵעֶזֶר אָמַר לְקַמֵּן דְּהָא תֵּנָא אֶתִּי לְסִימְיָנָהּ בְּכַרִּיתוֹת מְשִׁמְיָה דְּרַב שְׁם וְא"כ פִּינּוּ דַּלְר' אֱלֵעֶזֶר קָא מְתַרֵּץ ע"כ הֶרֶאֱיָה הוּא מְשׁוּם דְּקַתְנִי קְטוֹרֶת בְּאֶמְצַע אַבְל לְדִידֵן אֶתִּיא כּו' יִשְׁמַעְאֵל שְׁפִיר הַסְתֵּם מִשְׁנָה כְּמוֹ שְׁאָמַר ר"י לְקַמֵּן: וְע"כ נ"ל לִינִישָׁב דְּבַרִּי רַבִּינוּ פֶּן.

דְּהִנֵּה אֶמְרִינּוּ בַּמָּס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף נד) ת"ר זָכָר לֹא עָשׂוּ בּוֹ קָטָן כְּגֹדוֹל כּו' אָמַר רַב לֹא עָשׂוּ בִּיאַת פְּחוֹת מִכֵּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְשִׁמּוּאֵל אָמַר לֹא עָשׂוּ בִּיאַת פְּחוֹת מִכֵּן שְׁלֹשׁ כְּכֵן שְׁלֹשׁ בְּמֵאֵי קַמְפְּלָגִי רַב סָבַר פֶּל דְּאִיתָא בְּשׁוּכָב אִיתָא נִמִּי בְּנִשְׁכָּב וְשִׁמּוּאֵל סָבַר מְשִׁכְבֵי אִשָּׁה פְּתִיב בְּזָכָר וְאִשָּׁה בַת ג' שָׁנִים רִאוּיָה לְבִיאָהּ וּמִיָּחֲזִיב שׁוּכְבָה מִיתָה וְזָכָר נִשְׁכָּב נִמִּי ל"ש נִמְצָא דְרַב וְדַאי סוּבַר כְּרַע"ק דְּאֶזְהַרְת שׁוּכָב וְנִשְׁכָּב מְחַד קָרָא יְלִיף וְגַם צָרִיף לֹזְמַר דְּשִׁמּוּאֵל ס"ל כְּרַע"ק דְּהָא לֹא פְּלִיג רַק מְטַעַם דְּמְשִׁכְבֵי אִשָּׁה פְּתִיב אַבְל בְּלֹא זֶה הִנֵּה מוֹדָה לְרַב דְּכִינּוּ דְּלִיתָא בְּשׁוּכָב לִיתָא בְּנִשְׁכָּב וְהוּא כְּרַע"ק וְכֵן הִבְרִיָּיתָא דַּת"כ פּוֹלְהוּ בְּחָדָא שִׁיטָא דְּהִלְכָה כְּרַע"ק וְא"כ שְׁפִיר פְּסָקִינוּ נִגְד ר' יוֹחָנָן וְהוּהוּ כְּמוֹ שְׁפַתְב הֶרֶי"ף ז"ל בַּמָּס' שְׁבַת (דָּף קמח) וְז"ל וְלִית הִלְכָתָא בַּר' יוֹחָנָן דַּה"ל רַב וְשִׁמּוּאֵל בְּחַד שִׁיטָה וְה"ל ר' יוֹחָנָן יַחֲדִיד לְגַבִּיָּהּ וְאִין דְּבַרִּיו שְׁל אֶחָד בְּמַקּוּם שָׁנִים כּו' וְא"כ ה"נ דְּהוּהוּ רַב

ושמואל ור' אלעזר בשם רב והת"כ דמייתי ס"ל כרע"ק פסקינן פותיהו נגד ר' יוחנן כמבואר: ועוד נ"ל לנישב דבירושלמי דמס' ביצה פ"א ה' ב' איתא ר' אבהו בשם ר' יוחנן בין לביעורו ובין לאכילה פזית דלא כן ניתני שלשים ושבע פרייתות עכ"ל.

והנה ע"כ צ"ל דר' אבהו הקא בשם ר' יוחנן ס"ל פתרוץ של רב לסיימינהו בכריתות תני תנא דאל"כ אלא פתרוץ ר' יוחנן הקא דכר' ישמעאל אתיא ובמגדף סבר לה כרע"ק א"כ מאי קשיא ליה ליתני שלשים ושבע פרייתות דלמא התנא לא ס"ל כב"ש אלא כב"ה דדינא פותיה.

וכן הקשה הק"ע שם אלא נדאי צ"ל דר' אבהו בשם ר' יוחנן ס"ל נמי פרב דלסיימינהו בפרייתות קתני וא"כ שפיר מקשה ליתני ל"ז פרייתות לדברי ב"ש לסיים הפרייתות נמצא דר"א בשם ר' יוחנן גופיה הקא ס"ל פתרוץ של רב דלסיימינהו לכריתות ולא אתיא כר' ישמעאל דנקא ואמוראי ניהו אליבא דר' יוחנן ושפיר פסקינן לדידיה כרע"ק כמבואר ודוק: פ"ק ה הלכה ו במשל"מ ד"ה אי כו'.

ונסתפקתי בהא דאמרינן דלר' יוחנן דנקא אלמנה לכה"ג גרושה ונחלוצה לכהן הדיוט אם מאי דתנא נחלוצה הוי שיגרת לישנא א"ד דס"ל דאפילו באיסורין דרבנן חייבת בקרבן משום דכל טעוהא הוא אתון שויתו לה פנויה וכינן דאיכא איסורא דרבנן מיהו אנדא ליה טעוהא עכ"ל.

ותמה ע"ז כמו"ח הגאון ז"ל דמאחר דקיי"ל דב"ד של דוד גזרו על יחוד דפנויה ומכש"כ ביאה דפנויה לכל הדעות מדרבנן אסור וא"כ מה שאמרה אתון דשוניתו פנויה מ"מ הא מדרבנן אסור וא"כ אמאי אומר למ"ד גו"ח דזינתה לא אלא נדאי דנחלוצה אשיגרת לישנא נקיט ובעי דנקא איסור דאורייתא כמבואר ודוק: פ"ק ו הלכה ב פלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת כו'.

והנה הכ"מ הביא הקא דברי הר"א ז"ל ששהקשה על רבינו מזה דהיכא שידע שהוא שבת ושגג במלאכות דידע לשבת במאי ובתחומין אליבא דרע"ק לא מצי לאוקמי דלית הילכתא פותיה כו' ועיין בלח"מ מה שמבאר בזה.

וק"ל על דברייהם טובא דהא רבינו פוסק בפ' כ"ז מה' שבת הל' א' המוציא חוץ לתחום בשבת לוקה ומסיק דבעי י"ב מיל כדברי הירושלמי והנה התוס' במס' תגיגה (דף יז ע"ב) הביאו ראיה מדלא קאמר דידע לשבת בי"ב מיל ואלבא דכ"ע ש"מ דגמ' דידן חולק על הירושלמי וא"כ פינן דרבינו פוסק פהירושלמי די"ב מיל הני מה"ת נוכל לומר דידע לשבת בתחומין די"ב מיל דהוא מה"ת וצ"ע: פ"ק ט הלכה י פל המחוץ בשם נדאי צריף שיתודע לו חטאו בתחלה ואח"כ יקריב אשמו אבל אם הקריבו קודם שיתודע לו ואח"כ אחר שהקריב נודע לו אינו עולה לו עכ"ל וכתב הכ"מ במס' שבת (דף עא ע"ב) למ"ד אשם נדאי לא בעי ידיעה בתחלה בעל כו' ופירש רש"י פלוגתא דר"ט ורע"ק הוא במס' פרייתות דרע"ק בעי ידיעה בתחלה ופוסק פמותו עכ"ל.

וקשה לי ע"ד הכ"מ אלו דהא התוס' שם במס' שבת הקשו בד"ה מ"ד דהא במעילה מועטת מודה רע"ק ואמר רבא שם מדברי שניהם נלמוד אשם נדאי לא בעי ידיעה בתחלה אלא דאף רע"ק ס"ל נמי דלא בעי ידיעה בתחילה והמגיני שלמה שם מפרש

לה פן דרע"ק בתחלה קודם שאמר נראין לי דברי ר"ט במעילה מועטת כו' ס"ל דבעי
דיעה בתחלה אבל אח"כ הדר ביה וס"ל נמי דלא בעי ידיעה בתחילה וא"כ לפי המסקנא
אררע"ק לא בעי והיאך פתב הכ"מ דס"ל לרבינו כרע"ק.

אמנם דברי רבינו יש לישב פן דהנה המהרש"א ו"ל פתב במס' שבת דלמ"ד דבעי ידיעה
בתחילה לדברי התוס' הוא חכמים שם דפליגי על רע"ק וס"ל דאשם תלוי אינו מביא
על ספק מעילות ומפרש לה בגמ' דאית להו דאינו מביא אשם תלוי אלא על דבר שזונו
פרת והיינו מ"ד אשם תלוי בעי ידיעה בתחילה עכ"ל.

והפני יהושע הקשה על המהרש"א ויש לתמוה עליו דאדרבא מדמפרשנו התם
דטעמיהו דרבנן דפטרין משום דאין מביאין על דבר שאין זדונו פרת וא"כ אין בזה
הוכחה כלל דרבנן פליגי אדרע"ק ועל דר"ט בהך מילתא לעגנן אשם ודאי לא בעי ידיעה
כו' ונ"ל לישב דברי המהרש"א ו"ל פן.

דהנה התוס' לקמן (ד' ע"ב) ד"ה בעל כתבו וא"ת הניחא אי איכא אשם תלוי בשפחה
חרופה אתי שפיר כו' וי"ל דאפילו אין אשם תלוי בשפחה חרופה יכול להביא על תנאו
אשם כו' וכתב המהרש"א ואין להקשות לחכמים דפוטרינן נמי התם מאשם תלוי דמעילה
ולא בעי ידיעה בתחילה נימא נמי דהה"ד באשם של שפחה חרופה דלא בעי ידיעה
בתחילה ומצי להתנות שפיר כשלימים כו' עכ"ל.

נמצא דמזה הוא מוכח דכיון דרבנן סברי דאין אשם תלוי במעילה ואינו מביא ומתנה
משום דס"ל דאשם בעי ידיעה בתחילה ולהכי לא מצי להתנות וא"כ א"ש נמי דברי
רבינו דהוא פוסק נמי פתחמים והמה ע"כ ס"ל פן כמו שמבאר המהרש"א ו"ל, ועוד נ"ל
לישב דברי רבינו פן.

דהנה המהרש"ל פתב שם יש מפרשים מאן דפליג התם הוא ר' יוסי דס"ל התם דלית
ליה תנאי בקרבנות וליתא דשמא דוקא גבי שנים שיביאו קרבן אחד בתנאי לית ליה
אבל אחד מביא קרבן אחד בתנאי עכ"ל: ובאמת פתב דברי המהרש"ל הבעל המאור
ו"ל ה"א וז"ל אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה הוא ר' יוסי דסבר ליה ה"כ ועיקרו נמי
החם במשנה דכריתות חתיכה של חלב וחתיכה של קודש א"א כו' עד ר' יוסי אומר
שניהם מביאין אשם אחד וטעמא דמילתא משום דבעי ר' יוסי ידיעה בתחילה אף באשם
כה"כ דבעי בחטאת עכ"ל.

נמצא דגם הבעה"מ מפרש לה דברי המהרש"ל ומה שהקשה שם המהרש"ל שמא דוקא
שנים שיביאו קרבן אחד בתנאי לית ליה אבל אחד מביא זה ליתא דהתם (דף ז) בכריתות
קאמר מודה ר' יוסי במקוסרי פפרה מ"ט החם גברא בעי ידיעה פדכתיב או הודע אליו
חטאתו הילכף לא מתנין ומתנו כו' וא"כ במקוסר פפרה דלא פתיב או הודע אליו דשנים
מביאין חטאת אחר שפיר בתנאי ונהו הטעם נמי באשם דאין מביאין שנים בתנאי הוא
משום דבעי ידיעה בתחילה פדברי הבעה"מ ו"ל דהוא ר' יוסי וא"כ רבינו דפוסק ה"א
בהל' י"ב ובה' י"ג פרב אפי ה"ה לפניו חתיכה אחת ובא אחד ואכל את השניה שפיר
ס"ל דבעי ידיעה בתחילה אבל דברי הכ"מ צ"ע: פ"ק יא הלכה א שינוי כו' ומנין שדין
שגגת מקדש וקדשיו פ"ה הוא כו'.

וְכַתֵּב ע"ז הַכ"מ הֶכָּא וּבְהֶל' ב' דְּפוּסָק רַבִּינוּ כַר' יִשְׁמַעְעָל דְּחֵיִיב עַל הָעֵלֶם טוֹמָאָה וְעַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ וְקִדְשׁוֹ מְשׁוּם דְּרַבִּי סֶבֶר פְּנִתְיָה עַכ"ל. וְהַקְּשָׁה ע"ז בַּס' תּוֹס' חֲדָשִׁים בְּמִשְׁנֵה נַו"ל וְצ"ע דְּאִיתָא בַּמַּס' יְבָמוֹת (דָּף מַג ע"א) גַּבִּי סָתָם וְאַח"כּ מַחְלֻקָּת דְּאִין הֶלְכָה פְּסָתָם מְשַׁמַּע דְּרַבִּי ס"ל דְּאִין הֶלְכָה פְּסָתָם א"כ לְמָה נִסְמַךְ ע"ד רַבִּי וְה"ל לְמַפְסֵק הֶלְכָה כַרע"ק דְּהֶלְכָה פְּמוֹתוֹ מִתְבָּרְרוּ וְעוֹד דַּר"א ס"ל פְּנִתְיָה עַכ"ל.

וְנ"ל לְיִשָּׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּהִנֵּה שָׁם בַּמַּס' שְׁבוּעוֹת (דָּף יט ע"א) פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה הָרִי כו' דַּר"ח סוֹבֵר דְּהָא דְּפוּטֵר ר"ע וְר"א בְּהָעֵלֶם קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ הוּא רַק בְּעוֹלָה וְיִוֵּרֵד אֲבָל חֲטָאֵת קְבוּעַ חֵיִיב דְּהָא גְּמָרִינוּ מִעַכְפּוֹ"ם וְהַתּוֹס' דְּחָה זֶה וְהַגָּאוֹן בְּעַל וְשָׁב הַפָּהֵן בַּח' שֵׁאֵה"כ שָׁם בַּמַּס' פְּרִיתוֹת תִּנְרָץ דְּבָרֵי ר"ת ע"ש.

וְהִנֵּה א"נ פְּדָבְרֵי ר"ת דְּחֵיִיב חֲטָאֵת קְבוּעַ לַכ"ע א"כ תִּקְשָׁה הָא דְּאִיתָא בְּמִשְׁנֵה הֶכָּא וּבַמַּס' הוֹרֵיִוֹת (דָּף ח) אִין חֵיִיבִין עַל עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַמְקִדְשׁ וְאִין מְבִיאִין אֲשָׁם תְּלוֹי עַל עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַמְקִדְשׁ כו' אֲבָל מְבִיאִין אֲשָׁם תְּלוֹי עַל עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַבְנָדָה כו' וְהַטַּעַם הָא דְּאִין מְבִיאִין אֲשָׁם תְּלוֹי הוּא רַק הֵיכָא שְׁחֵיִיב חֲטָאֵת קְבוּעַ וְלֹא עוֹלָה וְיִוֵּרֵד וְא"כ תִּקְשָׁה לְדָבְרֵי ר"ת אֲמַאי אִינוּ אוֹמְרֵי גַם דְּחֵיִיב עַל אֲשָׁם תְּלוֹי הֵכָּא הֵיכָא שְׁהִיָּה רַק הָעֵלֶם קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ וְלֹא הָעֵלֶם טוֹמָאָה וְלְמָה הִרְחִיק בְּדָבָר רַחוּק עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַבְנָדָה ה"ל לִוְמֵר בְּקִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ גּוֹפִיָּה הֵיכָא דְּהוּי הָעֵלֶם דְּבָר בְּקִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ דְּחֵיִיב חֲטָאֵת קְבוּעַ חֵיִיב בְּסַפֵּק אֲשָׁם תְּלוֹי בְּשִׁלְמָא מִשְׁנֵה דְּהָכָא ס"ל לַת"ק גּוֹפִיָּה דְּחֵיִיב עוֹלָה וְיִוֵּרֵד אַף עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ וְקִדְשׁ אֲבָל הֵתָם בְּהוֹרֵיִוֹת הָא סְתָמָא הוּא בַּמַּס' אַחֲרֵיִתָּא וְא"כ מְשַׁמַּע דְּנָמִי ס"ל לְהֵאִי סָתָם מִשְׁנֵה דְּחֵיִיב אַף עַל הָעֵלֶם קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ עוֹלָה וְיִוֵּרֵד כַר' יִשְׁמַעְעָל וְלֵהֲכִי לֹא מְשַׁפַּח רַק גַּבִּי עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַבְנָדָה אֲבָל לֹא הֵכָּא בְּקִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ וְא"כ לֹא מִיבְעִיא לְמ"ד דְּכֻלֵּי גְזִיקִין חֲדָא מַס' וּמְפָרְשֵׁי בְּכָל סֵדֵר גְזִיקִין לְבַד הַג' בְּבוֹת וְא"כ ה"ל הַסְתָּמָא דְּהוֹרֵיִוֹת מַחְלֻקָּת וְאַח"כּ סָתָם וְהֶלְכָה פְּסָתָם אֲלָא אֲפִילוּ לְמ"ד דְּרַק ג' בְּבוֹת הִנֵּה חֲדָא מַס' מ"מ הָא פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' יְבָמוֹת (דָּף מַג ע"ב) ד"ה סָתָם דַּר' יוֹחָנָן ס"ל אֲפִילוּ בְּתַרִּי מַס' הֵיכָא דְּמַסְפָּקָא לֵן אִי הוּי מַחְלֻקָּת וְאַח"כּ סָתָם אוֹ סָתָם וְאַח"כּ מַחְלֻקָּת אֲמָרִינוּ דְּהִנֵּה מַחְלֻקָּת וְאַח"כּ סָתָם וְהֶלְכָה פְּסָתָמָא וְא"כ ה"נ הוּי הָאִי דְּהוֹרֵיִוֹת לַר"י מַחְלֻקָּת וְאַח"כּ סָתָם וְגַם רַבִּינוּ יִסְפֹּר פֶּן כַר' יוֹחָנָן וְא"כ הוּי מְוַכַּח דְּהֶלְכָה כַר' יִשְׁמַעְעָל דְּחֵיִיב גַּם עַל קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ פְּמָבְנָאָר: וְנִיחָא נָמִי הָא דְּאָמַר הַגַּמ' הֵכָּא בְּשְׁבוּעוֹת (דָּף ג) מ"ש הֵכָּא דְּתַנִּי לְהוּ לְכֻלְהוּ וּמ"ש גַּבִּי יְצִיאַת הַשֶּׁבַח וּמִרְאוֹת נְגָעִים דְּלֹא תַנִּי לְהוּ לְכֻלְהוּ וְתִקְשָׁה לְכַאוּרָה דְּיִלְמָא תַנִּי יְדִיעוֹתֵרַק הֵיכָא דְּסָתוּם בְּזָה דְּחֵיִיב עַל הָעֵלֶם קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ עִם הָעֵלֶם טוֹמָאָה כַר' יִשְׁמַעְעָל מְשׁוּם דְּאַח"כּ תַנִּי לְהוּ מַחְלֻקָּת בְּזָה וְהוּי סָתָם וְאַח"כּ מַחְלֻקָּת אֲבָל אַם יְסָתוּם לָהּ בַּמַּס' אַחֲרֵיִתָּא א א"כ לַר' יוֹחָנָן יְהִיָּה מַחְלֻקָּת וְאַח"כּ סָתָם וְיִהְיֶה הֶלְכָה פְּסָתָם דְּחֵיִיב עַל הָעֵלֶם קִדְשׁ וּמִקְדָּשׁ אֲלָא וְדַאי דַּבְל"ז יִשׁ סְתָמָא בְּהוֹרֵיִוֹת אַח"כּ פְּדָבְרֵי ר' יִשְׁמַעְעָל וְכַמוֹ שְׁפוּסָק פֶּן רַבִּינוּ.

וְעוֹד נ"ל לְהִבְיָא רְאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ זוּ דְּהִנֵּה הֵתָם בַּמַּס' הוֹרֵיִוֹת אוֹמְרֵי תַחֲלָה בְּמִשְׁנֵה רַאשׁוֹנָה אִין חֵיִיבִין עַל עֲשֵׂה וּל"ת שְׁבַמְקִדְשׁ וּפִירֵשׁ שָׁם בְּתוֹס' הָרָא"ש ו"ל דְּלֵהֲכִי קְאָמַר שְׁבַמְקִדְשׁ וְלֹא בְּקִדְשׁ מְשׁוּם דְּרוּצָה לְאַשְׁפּוּחֵי עֲשֵׂה וּל"ת וְזֶה לִיתָא רַק גַּבִּי מִקְדָּשׁ עֲשֵׂה אוֹ שְׁהָה וְלֹא פִירֵשׁ עִי"ש וְלִקְמָן אָמַר בְּמִשְׁנֵה הַשְּׁנִיָּה אִין חֵיִיבִין עַל שְׁמִיעַת הַקּוּל וְלֹא

על ביטויי שפתיים ועל טומאת מקדש וקדושי וכתב רש"י דזהו משנה דלא צריכא ורמב"ם משום דרוצה לאסוקי הפלוגתא דריה"ג ורע"ק לענין נשיא והוא דוחק וכן בתוס' הרא"ש דחוק הרבה בזה וע"כ נ"ל לישוב פו.

דהנה הגאון רע"ק איגר ז"ל חידש בתשובה (סי' ח) ובגליון המשנה במס' שבועות שם דרמב"ם גבי העלם קדש ס"ל לר"ח ז"ל דחייב חטאת קבוע דלא הוי מתעסק שפן נהנה כמו בחלב ועריות אבל בטומאת מקדש גם ר"ת מודה דפטור משום דהוי כמו מתעסק דהא לא נהנה ורק באוכל קדש נהנה הוא באכילתו כמו אוכל חלב.

ונ"ל להביא ראיה לדברי רע"ק איגר ז"ל דבמס' הוריות (דף ט ע"ב) איתא א"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאינו מביא אשם תלוי תני תנא קמיה דרב שישת אשם תלוי פא על טומאת מקדש וקדושי א"ל דא"ל מני ר' אליעזר היא וקא אר"י מודה ר' אליעזר כו' קשיא וקשה לפ"ד ר"ת דמביא חטאת קבוע היכא שנועלם לו מקדש וקדש הא ר' אליעזר ס"ל נמי במשנה דשבועות (דף יד) כרע"ק דעל שרץ חייב ואינו חייב על העלם קדש ומקדש וא"כ נימא דגם לר"א חייב חטאת קבוע היכא שהיה לו העלם קדש ומקדש וא"כ נימא הא דאר"י דפטור לר"א משום אשם תלוי הוא היכא שנועלם לו הטומאה דחייב עולה ויורד פטור מאשם תלוי והא דתני התנא לקמיה דרב שישת מיירי היכא שהיה לו העלם קדש ומקדש דמביא חטאת קבוע ולהכי מייתי אשם תלוי אלא ע"כ צריך לומר דבברי הגאון רע"ק איגר ז"ל דעל העלם מקדש מודה ר"ת דפטור דהוי מתעסק והכא קאמר טומאת מקדש וקדושי ועל טומאת מקדש גם לדברי ר"ת ז"ל פטור מחטאת קבוע כמבואר: ועתה לפ"ז ניחא שפיר דהמשנה ראשונה אומר דאין חייבין על עשה ול"ת שבמקדש ה"א משום דבזה אינו חייב חטאת קבוע לרע"ק מטעם דמתעסק פטור ולדידן משום דחייב עולה ויורד על העלם מקדש ולהכי אין חייבין ב"ד להביא פה שאין חייבין כ"א בחטאת קבוע ולא בעולה ויורד ואינו מביא אשם תלוי ובא המשנה השנייה לאשמועינן דאין חייבין על טומאת מקדש וקדושי פירוש על טומאת קדושי היינו קדש דלרע"ק בזה חייב חטאת קבוע וא"כ אי הוה העלם קדש חייב בזה אף במתעסק שפן נהנה ואתי המשנה בזה לאשמועינן דלא כרע"ק אלא דחייב בהעלם קדש או בהעלם טומאה רק עולה ויורד פדברי ר' ישמעאל ולהכי אין ב"ד חייבין להביא פה וא"ח אשם תלוי ע"ז דא"ח רק על קבוע נמצא דהסתם משנה זו ודאי ס"ל ע"כ כר' ישמעאל ופוסק רבינו פותיה דהאי סתמא דהוי מחלוקת ואח"כ סתם כמבואר ודוק: הלכה דמי שטימא עצמו במזיד ולא שהה פשיעור ה"ז ספק אי שיעור השתחואה לאונס בלבד או אף למזיד ולפיכך אם נעלם ממנו ויצא ולא שהה אינו מביא קרבן כו' עכ"ל.

וכתב המשל"מ ז"ל עיין בחידושי הר"ן ז"ל שכתב דבעיא זו לא מתוקמי אלא אליבא דרע"ק דאמר דאינו חייב אלא על העלם מקדש אבל לר' ישמעאל דא"ל דחייב על המקדש לא מתוקמי ולפ"ז יש לתמוה על רבינו דפוסק כר' ישמעאל והביא בעיא זו וצ"ע עכ"ל.

ונ"ל לישוב דברי רבינו פו דהנה הוכחת הר"ן ז"ל דמיירי רק אליבא דרע"ק הוא ע"כ מה שכתבו התוס' ד"ה טימא דצ"ל דבשעת שטימא עצמו לא ידע שהיה במקדש דאי ידע וטימא את עצמו במזיד אפילו שכח אח"כ לא מחייבי קרבן דהא לא שב מידיעתו הנה

כו' נמצא דמיירי ג"כ דאף הטומאה הנה במזיד מ"מ המקדש הנה בהעלמה דאי הנה נמי
מזיד ממקדש א"כ לא הוי שוב מידיעתו וא"כ לר"י בין פה וכה חייב משום העלם מקדש
וגם ע"ז גמירא שקה וא"כ להכי לא בעי לר' ישמעאל.

וע"כ נ"ל דרבינו יפרש פן לפי מה שפוסק בפ"ג ה"א כר' יוחנן דס"ל במס' שבת (דף
סט ע"א) דהיכא דשגג בכרת אף דהזיד בלאו חייב ומיקרי שוב מידיעתו או שגג רק בכרת
ע"ש וא"כ ניחא שפיר ה"א דמיירי שטימא עצמו במזיד בין הטומאה ובין המקדש ונעלם
ממנו שפכת רבינו הוא רק הפרת לפיכך אם נאמר דהשהיה גמירא אף למזיד דאינו חייב
קרפן אבל א"נ דרק באונס היכא דידע דהוי בלאו לא גמירא שהיה וא"כ אף אי לא
שקה מ"מ חייב קרפן פיון דשגג בכרת וזהו העלמה שפכת רבינו וא"כ אף לכ"ע ניחא
אף גם לר' ישמעאל דפוסק רבינו פותיה פמבואר ורוק: פרק יב הלכה א וכל שכת ושפט
קרוי קהל שגמירא ויעמוד יהושפט בקהל יהודה כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ קשה דבפ"ק דהוריות הביאו ראיה זאת תחלה ודחה ממאי דילמא שאני
ירושלים דהוי נמי בנימין ולהכי הביא ראיה אחרת מקרא דונתתיה לקהל עמים ולמה
הביא ראיה זו הנדחת עכ"ל.

ונ"ל לישב פן דהנה התם בגמ' קאי אליבא דר' יהודה דס"ל שכת אחד איקרי קהל ולר'
יהודה שפיר דחה זה דהא ר' יהודה ס"ל במס' מגילה (דף כו) ובמס' יומא (דף יב)
דירושלים נתחלקה לשבטים ונחלי הגמ' בפלוגתא דירושלים לר' יהודה נתחלקה לשכת
יהודה ובנימין וא"כ שפיר דתה הגמ' דילמא שאני ירושלים דהנה נמי בנימין דהנה
בחקקו כמו שפירשו שם רש"י וקרא"ש ז"ל אבל רבינו שפוסק לעיל בפ"ז מה' בית
הבכירה הל' י"ד דירושלים לא נתחלקה לשבטים ולא הוי רק שכת יהודה וא"כ שפיר
מביא מקרא זה דלדין הוא ניחא.

והנה רש"י ז"ל במס' פסחים (דף פ ע"א) הביא ראיה מקרא דגוי וקהל גוים דשכת אחד
איקרי קהל וזה מביא הירושלמי דהוריות ובגמ' הא מביא קרא אחר וצע"ק: פרק יג
הלכה א וכן אם הורו וידע אחד מהן שטעו ונאמר להם טועים אתם כו'.

וכתב הלח"מ ופירש"י ז"ל לא הוי הוראה מעליא ופטור דבעינן עד שיורו כולם
כדאמרין לעיל וקשה דמי שאמר עד שיורו כולם אמרינן לעיל דהוא ר' יונתן והוא
איתותב וכ"ת דלא איתותב אלא במה שאמר דאפילו שתקו האחרים פטורין אבל אם יש
א' מהן שחלק פטורין מטעמיה דר"י דאמר עד שיורו כולם א"כ אמאי הוצרכו בגמ' בתר
דאיתותב ר"י לומר ואלא מאי כל עדת ישראל דקאמר רחמנא ה"ק אי כולם הוי הוראה
וא"ל לא הוי הוראה נימא דקרא אחי למימר דהיכא דאחד חולק עליהם דאין זה הוראה
ואע"ג דבעלמא בטל החולק במיעוטו כן בעינן שיורו כולם דהא טעמא דמתניתין דאמר
דהיכא דאי אמר טועים אתם שפטורין לא הוי אלא משום דבעינן שיורו כולם כדכתב
רש"י ז"ל וצ"ע עכ"ל.

ונ"ל לומר דנדאי זה פשוט דאף דר' יונתן מפרך מ"מ היכא שאומר טועים אתם ונדאי
פטורין לכ"ע וכן כתב שם בהד"א בתוס' קרא"ש בשם הרמ"ה ז"ל דהיכא דאומר טועים
אתם פטורין וכן כתב שם הפה"ש ז"ל במשנה זו דרק על היכא ששתקו מפרך ר"י

כו': אַמְנֵם קִוְשִׁית הִלַּח"מ יֵשׁ לִישָׁב פְּשׁוּט דְעֵיקָר דְּבַר זֶה דְּפִטוּר אִי אָמַר טוֹעִים אַתֶּם יְדַעִינוּ מִזֶּה דְּבַעֵי שְׁיִהְיֶה פְּוֹלָם דְּכִי הֵיכָא דְאַמְרִינוּ דְּאִי לֹא הֵנָּה מְוֹפְלָא שְׁבִסְנֵהְדְרִין דְּהֵינָה לְהֵם לְלִמּוּד וְלֹא לְמִדּוּ דְּפִטוּר כְּמוֹ אִם הוּרוּ בְּדָבָר שְׁהַצְדוּקִין מוֹדִין בְּהַ דְּפִטוּר דְּהֵנָּה לְהֵם לְלִמּוּד כּו' וּמִש"ה אַמְרָה תוֹרָה דְּבַעִינוּ שְׁיִוְרוּ פְּוֹלָם וְאִי שְׁתַּקּוּ הַמִּיעוּט הֵנָּה הוֹרָאָה מ"מ אִי חֶסֶר אַחַד אַמְרִינוּ שְׁמָא אִי הֵינָה הָאֶחָד הֵינָה מְחִזִּיר לְהֵם וְאוֹמַר לְהֵם שְׁטוּעִים אַתֶּם וְהוּי קְרוּב לְמִזִּיד אִם הוּרוּ בְּחֶסֶר אַחַד כְּמוֹ שְׁהוּרוּ בְּדָבָר שְׁהַצְדוּקִין מוֹרִין בּוּ וְלֵהֲכִי אֵינִן חֲזִיבִין עַד שְׁיִהְיֶה פְּוֹלָם וּא"כ כִּי דְרָשִׁינוּ זֶה דְּבַעֵי שְׁיִוְרוּ פְּוֹלָן ה"נ יִלְפִינוּ מִזֶּה גּוֹפִיָה הַדִּין דְּאִם אָמַר לְהֵם בְּפִירוּשׁ שְׁטוּעוּ דְּפִטוּרִין דִּה"ל לְהֵם לְלִמּוּד וְלֹא לְמִדּוּ הוּי קְרוּבִים לְמִזִּיד וְנָה עוֹד טְפִי עֲדִיף מֵהֵיכָא דְלִיתָא כָּל אַחַד דְּלֹא הוּי הוֹרָאָה מְכַש"כ דְּאִם אוֹמַר לְהֵם דְּטוּעוּ וְתוֹרְנוּיָהוּ מִיִּלְתָּא יְדַעִינוּ מִזֶּה דְּכָל עֲדַת דְּבַעֵי שְׁיִהְיֶה פְּוֹלָן וְאִי אַחַד חֶסֶר אִי אוֹמַר שְׁטוּעוּ פְּטוּרִין מִקְרָא זֶה דְּכָל וְדוּק: הִלְכָה הַ וְכֵן אִם תְּלָה בְּעֲצָמוֹ וְאָכַל חֵלֶב הַקִּיבָה שְׁהוּרוּ לְהַתִּירוּ לֹא מְפָנִי הוֹרָאָתָן אֲלֵא מְפָנִי שְׁהוּא מוֹתֵר בְּדַעְתּוֹ ה"ז חֲזִיב חֲטָאֵת קְבוּעַ בַּפ"ע וְכָל הַחֲזִיב בַּפ"ע אֵינוֹ מְצַטְרֵף לְרוּב הַשׁוֹגְגִים כּו' עכ"ל.

וְהֵנָּה בְּפִלּוּגְתָּא זֶה דְּרַב וּר' יוֹחָנָן פּוֹסֵק רַבִּינוּ כּר"י כּדִּקְיִ"ל בַּכ"ד. וְהֵנָּה זֶהוּ הַדִּין אִם הַיְחִיד טְעָה וְנִתְחַלְף לּוֹ חֵלֶב בְּשׁוֹמֵן אֲבָל אִם הַצִּיבוּר טְעָה אַחֲרֵי הוֹרָאָת ב"ד וְנִתְחַלְף לְהֵם חֵלֶב בְּשׁוֹמֵן לֹא בִיָּאָר רַבִּינוּ הַיָּאָר הוּא הַדִּין וְהַתּוֹס' (ד' ד) שְׁם פְּתָבוּ בַּד"ה עַד צ"ע אִם הַצִּיבוּר עָשׂוּ בְּזֶה הַעֲנִין שְׁנִתְחַלְף לְהֵם וְהוּי פְּוֹלָן בְּשִׁגְגָה אִי מְחִיב בַּב"ד עכ"ל.

וּנ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה לְנֵה דְשָׁנָה לְנוּ הַצִּבוּר לִיְחִיד וְכֵה"כ דַּר' יוֹחָנָן לֹא חָשִׁיב יְחִיד בְּזֶה תוֹלָה בַּב"ד הַה"ד צִבוּר מֵהָא דְאַמְרִינוּ שְׁם בַּגַּמ' (ד' ב ע"ב) שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ מִזִּידִין הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין הָא שׁוֹגְג דְּוֹמִיא דְּמִזִּיד חֲזִיב וְה"ד כְּגוֹן שְׁהוּרוּ ב"ד שְׁחֵלֶב מוֹתֵר וְנִתְחַלְף לּוֹ חֵלֶב בְּשׁוֹמֵן וְאָכְלוּ לִימָא תְּפִשׁוּט הָא דְּבַעֵי רַמב"ח אָמַר לָךְ כּו' וְהֵנָּה חֶסֶם הוּא הַפִּירוּשׁ שְׁהַצִּבוּר טְעָה וְנִתְחַלְפָה לְהֵם וְכֵן מְפָרֵשׁ לָהּ שְׁם בְּהִדְיָא בְּתוֹס' הָרִא"ש ו"ל דְּפִשׁוּט מְצִבוּר וּמִדְּמִי צִבוּר לִיְחִיד וּא"נ דְּצִבוּר שְׁאֵנִי מִיְחִיד וְלֵהֵם אִף אִי נִתְחַלְפָה מ"מ חֲזִיבִין ב"ד וְאִף לַר' יוֹחָנָן דְּמִקְרִי פְּוֹלָן בְּשִׁגְגָה אַחַת מֵהַ פְּשִׁיטוּתָא לַרַמב"ח דִּילְמָא שְׁאֵנִי צִבוּר מִיְחִיד דְּהָא אַמְרִינוּ אִף לְפִי הַמְּסַקְנָא לַר' יוֹחָנָן וְלַרַב שְׁאֵינוֹ מְשָׁלִים מ"מ צִבוּר מִקְרִי הוֹרָאָה וּב"ד חֲזִיבִין אֲלֵא וְדָאִי דְשָׁנָה לְנוּ בְּדִין זֶה צִבוּר וְיְחִיד וְלִדְיוֹן פְּטוּרִין דְּלֹא מִקְרִי תוֹלָה בַּב"ד לַר"י וְחֲזִיב כָּל אַחַד וְאֶחָד וּפְשִׁיט לָהּ שְׁפִיר מְדַקְחִינֵן דְּבַצִּבוּר חֲזִיבִין הֵיכָא שְׁנִתְחַלְף לְהֵם הוֹרָאָה פַּה"ד בְּיְחִיד וְדָאִי שְׁנָה שְׁפִיר בְּדִין זֶה וּמְדַקְפִּשׁט בַּצִּבוּר הַה"ד בְּיְחִיד וּמְשַׁנֵּי לֹא אַגַּב כּו' כְּמַבְנֵאָר וְנִיחָא נְמִי לַפ"ז הַמְּשַׁנָּה דְּאַמְרָה שְׁם (ד' ד) הוּרוּ הַב"ד שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ הַקְּהֵל שׁוֹגְגִין מְבִיאִין פֶּר אֲשֶׁר עָמְדוּ ע"ז הַתּוֹס' לְקַמֵּן בַּפ"ש גַּבִּי פֶּהוּ מְשִׁיחַ דְּקָאֵמַר שׁוֹגְג וְעָשָׂה שׁוֹגְג פְּשִׁיטָא וְכָתְבוּ הַתּוֹס' דַּצ"ל לְעֵיל דְּקַתְנִי שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין אַגַּב הֵכָא דְּהֵתֵם לִיכָא לְשִׁנוּיִי כְּמוֹ הֵכָא דְּכָל הַסְּנֵהְדְרִין לֹא שְׁכַחוּ מְאִיזָה טַעַם כּו' וּלְפ"ד נִיחָא דְּהַמְּשַׁנָּה אַמְרָה הוּרוּ ב"ד שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ הַקְּהֵל שׁוֹגְגִין הֵינֵנוּ מִזֶּה הַשׁוֹגְג שְׁהֵינָה לַב"ד שְׁטוּעוּ בְּהוֹרָאָה אֲבָל אִם לְהַקְּהֵל נִתְחַלְף חֵלֶב בְּשׁוֹמֵן וְלֵהֵם הֵינָה שׁוֹגְג אַחַר מִמָּה שְׁהֵינָה לַב"ד אִזִּי אֵינוֹ חֲזִיב פֶּר דְּהוּי כְּמוֹ יְחִיד שְׁאֵינוֹ חֲזִיב בְּהוֹרָאָת ב"ד אֲלֵא כ"א מְבִיא לְדִין חֲטָאֵת קְבוּעַ וְדוּק: פֶּרֶק יֵד הִלְכָה בַּ לְעוֹלָם אֵין ב"ד חֲזִיבִין עַד שְׁיִוְרוּ לִיטּוֹל מְקַצָּת וְלִקְנִיִים מְקַצָּת בְּדָבָרִים שְׁאֵינֵן מְפִנְרִשִׁין בְּתוֹרָה וּמְבִנְרִים פִּיצַד אוֹ שְׁעָקְרוּ אִב מְאֻבּוֹת מְלֻאכּוֹת

והורו שאינה מלאכה חייבין וכן אם טעו והורו שהאוכל דם שיצא בשעת שחיטה הוא החייב אבל האוכל דם הלב מותר הרי אלו חייבין עכ"ל.

ונ"ל לומר דכוננת רש"י ו"ל שכתב בד' ז' ע"ב בד"ה והן בדם פגון דם המובלע באברים או בין פזית לפחות מפזית נמי פונתו דם המובלע באברים הוא על דם הפנוס בלב אשר ע"ז חייב פרת כמבואר במס' חולין (דף קט) ובמס' פרייתות (דף כב) דאי מיירי בשאר דם האברים ה"ל בלאו וקיי"ל דבעי שיורו פדבר שזדונו פרת ושגגתו חטאת ולא בלאו אלא ודאי מיירי בדם הלב ומה שכתב רש"י ו"ל בין פזית לפחות מפזית מבאר לה הנוב"י מה"ת (סי' לב) עיי"ש והא דמבואר הקא בתוספתא פ' י"א פיצד אמרו יש דם אבל אין חייבין אלא על דם הקרב לשלמים יש חלב בתורה אבל אין חייבין אלא על חלב הקרב לשלמים שפירשו התוס' הקא בד' ג' דכוננת התוספתא שטעו דאין חלב ודם נוהג אלא בדבר הקרב למזבח פקרבן שלמים ומקשו מדם חיה שאינו קרב ומירצו דהצדוקין סוברין דגם חיה קרבה למזבח וזהו דוחק דהא בקרא פתיב שור או כשב או עז ולא יותר.

אלא נ"ל לענ"ד דהפשט הוא דאינו חייב אלא בדם שחיטה דהוא ראוי לקרב וזהו דם הקרב לשלמים היינו דם שחיטה אבל לא דם הפנוס בלב וחלב נמי זהו שמקריבין אבל לא שעל הדקין ושעל הקיבה שאינו מקריבין בקרבנות אינו חייב ואף דלדין איתא פרת בזה וזהו פונת התוספתא כמו שכתב רבינו הקא: והנה לעיל בפ"ג הל' ה' במשל"מ האריה המגיה שם נכתב ונ"ל ור"ת מהקא נפ"ל לחלק ביניהם פינו דבתרונן: שנו חכמים דבר שזדונו פרת א"ל דכיון דהאי מלתא ילפינן דאין ב"ד חייבין אלא ע"ד שזדונו פרת מזמן ממרא מג"ש דבר דבר פדאיתא בפ"ב דהוריות הרי התם גפי זמן ממרא לא בעי ממש דבר שזדונו פרת אלא יחלקו בדבר המביא לידי זדונו פרת אפילו אחר מאה דברים חייב כו' עכ"ל וליתא דבריו דבפ"ק (דף ד) מביא הגמ' הג"ש דדבר דבר רק לחז מ"ד לא על דבר שזדונו פרת ורק לענין קנים מקצת ועקר מקצת ושאר האמוראים ילפי ג"ש מילפוטא אחריתא מונעלם דבר או ממצות והוא א"כ דבז"מ לא בעי קנים מקצת ובטל מקצת לר"מ או לר"ש דזהו רק לר' יהודה בעי שם והנה אפכא ילפינן במס' סנהדרין (דף פז ע"א) למ"ד דבעי בז"מ דבר שזדונו פרת ילפינן ליה דבר דבר מהעלם דבר ולא העלם דבר מזמן ממרא ודבריו ליתא.

והנה הלח"מ הקשה עוד פאן ונ"ל שם אמרו בעי ר"ז אין שבת בשביעית ופשטוהו דהוי כבטל מקצת וקנים מקצת כו' והשתא אמאי לא הביא רבינו הפעיא זו עכ"ל: ונ"ל ליישב פן דהנה על הפעיא דרב יוסף אין חרישה בשבת פתבו התוס' דרשא דאבות מלאכות נקיט אבל חרישה צדוקין מודין בה דכתיב בחריש ובקציר וכן כתב רש"י ו"ל שם דלענין דבר שאין הצדוקין מודין בו לא קמייירי אבל רב יוסף ודאי ס"ל דבעי שיטעו בדבר שהצדוקין מודין דהא הוא גופיה מתרץ לה על יש נדה או שבת כמו שאמר שמואל וכן פתבו התוס' זה להוכחה ולהכי נקיט רבינו שפיר אב מאבות מלאכות סתם ולא בחרישה אבל ר"ז דקמבעי אין שבת בשביעית משום דטעו בהדין קרא בחריש ובקציר בזמן דאיתא חרישה וקצירה איכא שבת בזמן דליתא חו"ק ליתא שבת דבר זה הצדוקין מודין כמו דאיתא מפורש במכילתא משפטים פ' כ' נאמרה פאן שבת בראשית לענין שביעית שלא תסור שביעית ממקומה וכוננת המכילתא הוא נמי שלא תטעה לדרוש זה דבחריש

ובקציר לומר דבזמן דליכא חרישה ליתא שבת להכי פתבה התורה שבח בענין שביעית לומר דנוהג שבת אף בשביעית ובדרשא זו אף הצדוקין מודין והקרא של בחריש ובקציר אף דלא דרשי על תוספת שביעית ולא על מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קצירת העומר שהוא מצוה דהא הצדוקים ס"ל עצרת לאחר השבת ומתחיל ספירה מאחד בשבת ואינו חל קצירת העומר בשבת לעולם אף ידרשו זה לפי מאי שפירש בתוס' הרא"ש שם דדרשי לקיץ וחורף זמן חרישה וקצירה אבל זה דנוהג שבת בשביעית המה מודים וא"כ צריף לומר דר"ז דמבעי ליה חולק על שמואל דבעי דוקא דבר שאין הצדוקין מודין בה אבל רבינו דפוסק כשמואל משום דתנא דבר"י לקמן ורב ששת ס"ל פן ולהכי אינו מביא בעיא דר"ז דע"ז פטור אף שהוא עוקר מקצת דהוי דבר שהצדוקים מודים בזה כמבואר: ונ"ל להביא ראיה לזה דהצדוקים מודים בזה דאסור פל שבת בשביעית מהא דאיתא במס' ע"ז (דף כא) לא ישכור אדם מרחץ לעפו"ם כו' אבל לכותי שרי דאי בחוה"מ אנו נמי עבדינו וא"כ א"נ דאין הצדוקים מודים בשבת של שביעית א"כ לא ישפיר המרחץ לכותי שיעשה מלאכה בשבת שבשביעית בשלמא לענין לא ישפיר שדהו לכותי ליתא החששא דיעבוד בשבת שבשביעית דהא מלאכת שדה אסור משום שביעית אלא ה"כא גבי מרחץ תקשה.

אמנם יש לדחות עפ"י מאי שמקשין העולם הא דלא קאסרינו להשפיר לכותי דלמא יעבוד מלאכה בעצרת דהא המה סוברים דעצרת לאחר השבת ומתמצים העולם דאיכאחשש וטעם לאיסור על היכא שחל עצרת לאחר השבת גם לדין בשנה זו ומ"מ לא ישפיר מטעם אחר משום חוה"מ וה"נ א"ל דמיירי שמשפיר אותו בשנה אחת משנות השבוע שלא שנת השביעית ולהכי שרי המרחץ להשפיר כמבואר ודוק: פ"ק טו הלכה ה הורה עם ב"ד בשגגה ושגגו הם בדם והוא בחלב אינו מתכפר לו עם הציבור אלא מביא פר לעצמו עכ"ל.

וכתב הכ"מ בעיא דלא אפשטא ואיני יודע למה פסק שמביא פר לעצמו ואפשר דמביא פר ומחנה קאמר שיאמר אם אני חייב יהיה לחובתי ואם לא יהיה לנדבה ע"כ. והלח"מ והמשל"מ תמהו ע"ז דאין חטאת בא בנדבה והאיך מיייתי מספק והלח"מ מתרץ דרבינו ס"ל דנפשוט הבעיא משום דבפ"ק גבי הורו ב"ד ועשו מיעוט בחלב ומיעוט בדם אמרו שם כיון דאיסורן שנה מצטרפין וכבר נדע דכל את"ל פשיטותא הוא לדעת רבינו ז"ל וכיון דהוי צירוף לענין ב"ד משמע ליה לרבינו ז"ל דהוא הדין דהוי צירוף לענין כהן משיח עם הציבור דהא הצד דאמר כאן דלא מצטרפי הוא משום דבטעמיהו פליגי והו' צד נתבטל גבי בעיא בב"ד אלא דאזלינו בתר דאיסורן שנה וקרבנו שנה והה"ד ה"כא עכ"ל.

ודבריו תמוהין דהא א"נ דנפשוט הבעיא דאם שנה באיסור ובקרבן דמצטרפי א"כ אפכא א"ל דאינו מביא פר לעצמו אלא מתכפר עם הציבור כיון דהוא באיסור אחד ובקרבן אחד ואיך כתב דמביא פר לעצמו.

וכן תמה ע"ז הפני משה בירושלמי בהוריות שם ומה שכתב הפ"מ לתקן בב"ר ולומר דט"ס יש שם וצריף לומר אינו מתכפר עם הציבור ואינו מביא פר לעצמו משום דה"ל ספק בעיא דלא אפשטא כו' ליתא לענ"ד דא"כ ה"ל לרבינו לבאר הא דאמר בגמ' פשיטא

הוא בְּחֵלֶב וְהֵן בַּע"א דְּמִבִּיא פֶּר לַעֲצָמוֹ דְּזֵה פְּשִׁיטוּתָא בְּגִמְרָא בְּשִׁלְמָא לְפִי גִינְרָסָא דִּידֵן דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּאַף בְּחֵלֶב וְדָם מִבִּיא פֶּר לַעֲצָמוֹ לֹא צָרִיךְ לְהִבִּיא לַעֲגֹנֵן ע"ז וְחֵלֶב דְּזֵהוּ פְּשִׁיטָא אֲבָל לְפִי גִינְרָסָתָא הַפ"מ דְּאִינוּ מִבִּיא קָשָׁה דַּה"ל לְהִבִּיא זֹאת.

וְכֵן גַּם לַפ"ד הַכ"מ דְּהִקָּא לַעֲגֹנֵן חֵלֶב וְדָם מִבִּיא פֶּר וּמִתְנָה ה"ל לְרַבִּינוּ לְבָאָר בַּע"ז וְחֵלֶב דְּמִבִּיא פֶּר לַעֲצָמוֹ וְא"צ לְהִתְנֹת דְּפִשׁוּט הוּא וּל"ד לְחֵלֶב וְדָם דְּצָרִיךְ לְהִבִּיא וְלְהִתְנֹת וּמִדְּסֻתִּים רַבִּינוּ מִשְׁמַע דְּשָׁנָה לְנוּ בְּזֵה פְּמִבְּוֹרָא: וְכֵן קָשָׁה לִי לַעֲלִיל שְׁפֹתֵי רַבִּינוּ בַּפ"ג ה"ד דְּהִקָּא שְׁהוּרֵי ב"ד בְּחֵלֶב מִן הַחֲלָבִים שְׁהוּא מוֹתֵר וְאֶכֶל מִיעוּט הַקֶּהֱל עַל פִּיהֶם וְאִח"פ הוּרֵי שַׁע"ז פְּלוּגִית מוֹתֵרָת וְעַבְד אֹתָהּ ע"ז מִיעוּט אַחֵר ע"פ וְכַשִּׁי צָרְפוּ הָאוֹכְלִים לַעֲוֹבָדִים יְהִי הָרֹב הָרִי אֱלוּ מִצְטָרְפִין אַע"פ שְׁהִיָּתָה לָהֶם יְדִיעָה בִּינְתִים קָשָׁה לַעֲנ"ד אִמְאִי לֹא בִּיאָר רַבִּינוּ הִקָּא הַדִּין דְּמִצְטָרְפֵי וְאִיזָה קָרְבָן מִבִּיאִין הָא הַדִּין דְּבְחֵלֶב מִבִּיא פֶּר לְחֻטָּאת וּבַע"ז מִבִּיא פֶּר לַעֲוֹלָה וְשְׁעִיר לְחֻטָּאת וְהִקָּא דְּמִצְטָרְפֵי שְׁנִיָּהֶם לְרֹבָא הַמִּיעוּט מִחֵלֶב וְהַמִּיעוּט מַע"ז אִיזָה קָרְבָן אִם שָׁל ע"ז אוֹ שָׁל שְׁנִיָּהֶם שָׁל חֵלֶב וְשָׁל ע"ז וְהַתּוֹס' מַעֲיִין בְּזֵה בַּד"ה הוּרֵי בְּאִיזָה קָרְבָן מִבִּיא פִּינֵן דְּאִין קָרְבָנוֹתֵיהֶן שְׁוִין וְהִנִּיחוּ בַּצ"ע: הַלְכָה ז' כ"ג שְׁנִמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְעֵבֵר מַעֲבֹדָתוֹ מִפְּנֵי מוּם אוֹ זַקְנָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְחֻטָּא בְּשִׁגְגָה זֹ מִבִּיא פֶּר עַל שְׁגָגָתוֹ לְפִי שְׁאִין בֵּין פְּהֵן מְשֻׁמֵּשׁ לְכַהֵן שְׁעֵבֵר אֲלֵא פֶּר יוה"כ וְעִשְׂרִית הָאִיפָה שָׁל כָּל יוֹם שְׁאִינוּ מִקְרִיב אֲלֵא פְּהֵן הַמְשַׁמֵּשׁ בְּכִהֻנָּה גְּדוּלָה אֲבָל פֶּר הִבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת שְׁוִין הֵם בּוֹ עַכ"ל וְכַתֵּב הַכ"מ שֵׁם (דָּף ט) וּבַפ"ק דְּמַגִּילָה (דָּף י) כו'.

וְהַלַּח"מ פְּתֵב דְּדַבְרֵי רַבִּינוּ תְּמוּהִין אֲצָלוּ דַּבַּפ"ג דְּהוּרִיּוֹת וּבַפ"ק דְּמַגִּלָּה אָמְרוּ א"ב פְּהֵן הַמְשַׁמֵּשׁ לְכַהֵן שְׁעֵבֵר אֲלֵא פֶּר יוה"כ וְעִשְׂרִית הָאִיפָה וְהִינֵנוּ פְּהֵן שְׁעֵבֵר מִחֻמַּת קָרִיּוֹ בִּיּוֹה"כ וּמְנָה אַחֵר תַּחֲתִיו וְתוֹר אַח"פ לְרֵאשׁוֹן קוֹרָא פְּהֵן הַמְשַׁמֵּשׁ וְלִשְׁנֵי קוֹרָא שְׁעֵבֵר וְקָאָמַר דַּא"ב זל"ז אֲלֵא פֶּר יוה"כ אֲבָל מ"ש רַבִּינוּ פְּהֵן שְׁעֵבֵר מִחֻמַּת מוּם כּו' אִיךְ אָמַר שַׁא"ב לְהַפְּהֵן מְשַׁמֵּשׁ אֲלֵא פֶּר יוה"כ וְעִשְׂרִית הָאִיפָה וְה"ז פְּסוּל לַעֲבֹדָה וְזֵה פֶּשֶׁר וּבִהֵא וְדַאִי לֹא אִיִּירִי מִתְּנִיתִין כָּלֵל דְּאִמְרָה זו"ז שְׁוִין בְּעִבּוּדָה וְאֱלוּ עֵבֵר מִחֻמַּת זַקְנָה אִינוּ כֶּשֶׁר לַעֲבֹדָה וְעוֹד דְּשַׁקְלָא וְטָרְיָא דַּגְמ' דְּאִיִּיתִי כַּר"מ מְשַׁמֵּעַ כְּפִירוּשׁ רַש"י וְכֵן פִּירֵשׁ רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה.

וְע"ק דְּמְשָׁנָה זֹ דְּאִין בֵּין פְּהֵן מְשַׁמֵּשׁ מוֹקְמִינֵן בַּגְמ' כַּר"מ וְרַבִּינוּ בַּפ"ו מַה עֲבֹדָת יוה"כ פּוֹסֵק כַּר' יוֹסִי כּו' וְאִיךְ פְּתֵב רַבִּינוּ לְהַפְּ מְשָׁנָה וְצ"ע: וְנ"ל לִיִּישֵׁב כָּל קְוִשׁוֹת הַלַּח"מ כֵּן דְּנִדְאִי שֵׁם הַמְשָׁנָה בְּהוּרִיּוֹת וּבַמַּגִּלָּה הוּא הַפִּירוּשׁ כְּפִירוּשׁ רַש"י ז"ל פְּהֵן שְׁעֵבֵר מִחֻמַּת קָרִיּוֹ בִּיּוֹה"כ וְהַמְשַׁמֵּשׁ הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׁחֹזֵר לַעֲבֹדָתוֹ דְּשֵׁם אָמַר הַמְשָׁנָה דְּזֵה וְזֵה שְׁוִיִּים בְּעִבּוּדָת יוה"כ כּו' אֲלֵמָא דְּמִיִּירִי בְּכַהֵן שְׁפִשְׁר לַעֲבֹדָה וּמִיִּירִי בְּדִין פְּהֵן שְׁעֵבֵר וְחֹזֵר לַעֲבֹדָה הָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי נִקְרָא עֵבֵר כְּדִפְרֵשׁ רַש"י וְדִין זֶה שָׁל הַמְשָׁנָה מִבִּיא רַבִּינוּ לַעֲלִיל בַּפ"א מַה' יוה"כ וּפּוֹסֵק שֵׁם כַּר' יוֹסִי כְּמוֹ שְׁמִבִּיא הַלַּח"מ אֲבָל הִקָּא אֹמֵר רַבִּינוּ לֹא עַל הַמְשָׁנָה רַק דִּין שָׁלוֹ דְּכַהֵן מְשֻׁמֵּשׁ שְׁעֵבֵר אַעפ"כ מִבִּיא פֶּר וְאֹמֵר שְׁאִין בֵּין פְּהֵן מְשֻׁמֵּשׁ הַמְשַׁמֵּשׁ לְכַהֵן מְשֻׁמֵּשׁ שְׁעֵבֵר וְדִיִּיק פְּהֵן מְשֻׁמֵּשׁ שְׁפּוֹ יֵשׁ פֶּר הִבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁנָה אֹמֵר פְּהֵן סֵתֵם לְכַהֵן מְשֻׁמֵּשׁ שְׁעֵבֵר מִחֻמַּת מוּמוֹ אוֹ זַקְנָה וּמ"מ מִבִּיא פֶּר הִבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת דְּבִנְיָהֶם לְכָל מִינֵי קְוִשׁוֹת אִין חִילוּק רַק דְּבָרִים שְׁנוֹהֵגִים בְּעִבּוּדָה הִינֵנוּ פֶּר יוה"כ וְעִשְׂרִית הָאִיפָה וְה"ה לְכָל דְּבָר שְׁבַעֲבֹדָה וְזֵהוּ מְפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה בְּהוּרִיּוֹת פ"ג

שם ונ"ל דמ"ב כה"ג אם עבר במום או זקן וכיוצא בהם הוא עומד בקדושתו לפי ששמן המשקה שנמשח בו אינו מבטל מעשהו ואין הפרש בינו ובין פהו גדול המשמש כל הדברים זולתי בעבודה בלבד ומה שהוא תלוי בה ר"ל פר יוה"כ ועשיית האיפה שמקריב בכל יום וזהו ממש דברי רבינו הקא ואין זה שייכות להמשנה דהוריות אשר זה מביא רבינו לעיל בה' יוה"כ כמבואר: וניחא לי נמי לפ"ז קושית התוי"ט הקא בהוריות פ"ג שהקשה ונ"ל דתימא דבמשנה ב' תנו דזה וזה שוין בעבודת יוה"כ וכ"ש בעבודת שאר הימים כו'.

דהנה שם מייירי היכא שעבר לפי שעה מחמת קריו ונתמנה השני אח"כ שניהם כשרים לר"מ אבל הקא במשנה ב' מייירי שעבר מחמת מומו או מחמת זקנה וכדברי הרע"ב שם וכן רבינו פתב דאף דלעבודה אינו כשר מ"מ נשאר קדושתו לעגנו פר הבא על כל המצות ולעגנו ציווי שנשפחה ודוק: הלכה ט נשיא שנצטרע עבר מנשיאותו ונשיא שעבר מנשיאותו הרי הוא כהדיוט כו'.

וכתב הכ"מ ברייתא וגמ' שם פ"ג ד' י' כו' והנה בס' עין משפט בגמ' (דף י) הקא ציין על הגמ' פרט לנשיא שנצטרע בזה שפיר ציין שהוא דינו של רבינו אבל מה שציין לעיל (דף יט ע"א) נשיא שנצטרע כו' וגם שם ציין על דברי רבינו אין שום שייכות לדינו דהתם דשם קאי לעגנו עולה ויורד דפשיט ליה התם לפי פירוש רש"י דאינו מביא פדין נשיא ולרבינו לא שייך הדין הזה דהא פוסק לעיל בפ"ט דמביא עולה ויורד אף כשהוא נשיא והציון שם בטעות ודוק: הלכות מחוסרי פרה פרה ג הלכה ו הפל מתטמאין בזיבה אפילו קטן בן יומו כו' וחרש ושוטה.

ויראה לי שמביאין עליהן פרה כדי להאכילן בקדשים וחסותן נאכלת שהרי הן פקטן שאינו בן דעת עכ"ל. ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו זו דחרש ושוטה מביאין עליהן פרה כו' וחסותן נאכלת מסוגיא דמס' נדרים דף לה ע"ב) דאמרין שם אלא מעתה לר' יהודה זאת תורת היולדת בין קטנה ובין גדולה קטנה בת לידה היא כו' והוא זאת תורת בין פקטת בין שוטה שכן אדם מביא קרבן על אשתו שוטה כו' יהודה דתניא ר' יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכל קרבנות שחייבת כו'.

והנה בדברי ר' יהודה אינו נזכר כלל דאדם מביא קרבן על אשתו שוטה רק סתם על אשתו ורק כיון דמצינו דאדם מביא קרבן על אשתו שוב מרבינו אף על אשתו שוטה ובל"ז לא נרבה מקרא זה דתורת היולדת על שוטה דאמאן מזהיר רחמנא להביא בשלמא לקטן אפוסקמזהיר כמו שמבאר הר"ן שם אבל לשוטה למאן רק כיון דמצינו דמביא על אשתו שוב מרבינו דמביא על אשתו שוטה היכא שהוא מחוסרי פרה דס"ד דצריכין דעת במחוסרי פרה אלמא דלפ"ז צ"ל ע"כ דחרש ושוטה מביאין עליהן קרבן כדי להאכילן בקדשים דמיקרי מחוסרי פרה ונהנה כמו קטנים דמרבינו מזאת תורת הגב ה"נ מרבינו על שוטה מתורת היולדת דהוי כמו קטנה וה"ה חרש דשנה לנו אבל א"נ דעל שוטה וחרש אין מביאין עליהן שום קרבן וחסותן אינה נאכלת אפתי מנ"ל דאדם מביא על אשתו שוטה הא לא דמי לקטן אלא ודאי דמי להדדי בדברי רבינו ודוק: פרה ד הלכה כ פנגד פתח העזרה מזרחית ושם עומדין כל מחוסרי פרה בעת שמטהרין אותן כו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּסוּטָה (דָּף ח) אֵהָא דְתַנּוּן שְׁעַל פְּתַח כּו' אֶלָּא יוֹלְדוֹת מ"ט מְשׁוּם דְּאִתְּיָן וְקָיִמָן אֶקְרַבְנִיָּהּ וְא"ה זָבִין וְזָבוֹת נְמִי אֵה"נ וְתַנְאָן חֲדָא מְנַיְיָהּ נְקִיט ע"כ. וְהִנֵּה צָרִיף לֹאמַר מַה שְׁפַתְב רַבִּינוּ בְּעַת שְׁמַטְהָרִין אוֹתָן הִינּוּ בְּעַת שְׁיַקְרְבוּ קְרַבְנוֹתֵיהֶם שְׁיַעֲמָדוּ ע"ג וְהִנֵּה אַף שְׁמַצִּינוּ מְחַסְרֵי כְּפָרָה נוֹתְנִין כּו' בְּשׁוֹפָר אוֹ מוֹסְרָן לַפְּהִנִּים וְאֵינָם עוֹמְדִין ע"ג כְּמוֹ שְׁפַתְב רַבִּינוּ לְעִיל בְּפ"א ה' י"ב אִשָּׁה שְׁיֵיש לָהּ כּו'.

וְהוּא מַגְמ' דְּעִירוּבִין (דָּף לב) וצ"ל דְּמַזָּה דְּמַצְוִינָן לְעַמּוּד עַל קְרַבְנוֹתֵיהֶן הוּא רַק לְמַצְנָה כְּתַחֲלָה אֶבֶל כְּשֶׁהוּא אֲנוּס אוֹ חוֹלָה שְׁאֵינָם יְכוּלִים לְעַמּוּד אֵינָה מְעַכְבֵּת הַכְּפָרָה וְשָׂרִי לְאַחֲלוֹל וּבְדָבָר זֶה מִיַּרְי הָתָם בְּפ"א שְׁפַתְב רַבִּינוּ דְּאֵינָה עוֹמְדַת ע"ג.

וְהִנֵּה בְּדָבָר זֶה נִחְלָקוּ הַתּוּי"ט וְהַתּוּס' חֲדָשִׁים בְּשִׁקְלִים פ"ז מְשַׁנָּה ו' דֵּהתּוּי"ט כְּתַב שֵׁם דְּאֲנָשִׁי מְעַמְד עוֹמְדִים ג"כ עַל קְרַבָּן יַחֲדַי הֵיכָא דְּהוּא אֵינּוּ עוֹמֵד עַל גְּבִי הַקְּרַבָּן וְהַתּוּס' חֲדָשִׁים כְּתַב שֵׁם דְּרַק עַל קְרַבָּן צִיבּוּר עוֹמְדִים הָאֲנָשִׁי מְעַמְד אֶבֶל לֹא עֵבּוּר קְרַבָּן יַחֲדַי אֶבֶל מַה שְׁפַתְבוּ שֵׁם הַתּוּס' חֲדָשִׁים דְּמְחַסְרֵי כְּפָרָה א"ל לְעַמּוּד ע"ג לִיתָא לְעַנ"ד מְסוּגִיא דְּסוּטָה (דָּף ת) דְּבִאֲרָנוּ דְּאָמַר הָתָם עַל כָּל מְחַסְרֵי כְּפָרָה דְּצָרִיף לְעַמּוּד וְרַק צ"ל דְּזֵהוּ לְכַתְחֲלָה אֶבֶל בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁר הַקְּרַבָּן בְּכ"ג כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: הַלְכוֹת תְּמוּרָה פָּרָק א הַלְכָה א כָּל הַמִּימָר לּוֹקָה עַל כָּל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה שְׁיִמִּיר שְׁנֹאָמַר לֹא יִחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִּיר אֹתוֹ אַע"פ שְׁלֹא עָשָׂה מְעָשָׂה מְפִי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוּ שְׁפָל מַצְנוֹת ל"ת שֵׁם א"ב מְעָשָׂה אֵין לּוֹקִין עֲלֵיהֶן חוּץ מִנְשַׁבֵּעַ וּמִימָר וּמְקַלְל כּו' ג' לֹאִין אֵלוֹ א"א שְׁיִהְיֶה בְּהֶן מְעָשָׂה כָּלֵל וְלּוֹקִין עֲלֵיהֶן עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וַיֵּשׁ לְתַמּוּה דְּהָא אֲמַרִּינָן בְּגַמ' דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן לְתַנְאָ לֹא תִּיתְנִי מִימָר דְּבְדִיבּוּרוֹ קַעֲבִיד מְעָשָׂה וְא"כ לְמָה כְּתַב רַבִּינוּ שְׁאֵין בּוֹ מְעָשָׂה וְלֹא חָשׁ לְדַר"י וּכְבָר הַרְגִישׁ בְּזֵה הַרָה"מ לְקַמְן בְּפִי"ג מַה שְׁכִירוֹת כּו'.

וְהִנֵּה שֵׁם בַּהֲל' שְׁכִירוֹת מַה שְׁמַתְרִץ הַרָה"מ דְּתָה זֶה הַלַּח"מ עֵי"ש. וְהַמְגִיָּה הֵכָא בְּכ"מ כְּתַב וְז"ל וְל"נ דְּהַטְעַם דְּרַבִּינוּ לֹא חָשׁ לְהָא דַּר' יוֹחָנָן מְשׁוּם דְּכִינּוּן דַּר' יוֹחָנָן אָמַר מְשׁוּם רִיָּה"ג כָּל ל"ת שְׁבַתְוָרָה עָשָׂה בְּהַ מְעָשָׂה אֵינּוּ לּוֹקָה חוּץ מִנְשַׁבֵּעַ וּמִימָר וּמְקַלְל כּו' ס"ל לְרַבִּינוּ דְּהָדַר בֵּיהּ מְסַבְּרָתוֹ כְּשִׁשְׁמַע מְרַבּוֹ דְּעַקִּימַת שְׁפַתְיוֹ לֹא הוּי מְעָשָׂה עכ"ל.

וְלְעַנ"ד לִיתָא זֶה כָּלֵל דְּהָא חֲזִינָן אֲפָכָא שֵׁם בְּגַמ' דְּתַמּוּרָה דְּתַחֲלָה מְבִיא הַגַּמ' דְּבַרִּי ר"י מְשׁוּם רִיָּה"ג נְאֻח"פ מְסִיק מַה שְׁאָמַר ר' יוֹחָנָן לְתַנְאָ לֹא תִּיתְנִי מִימָר כּו' וְהַתַּנְאָ הוּא מַה שְׁאָמַר תַּחֲלָה מְשַׁמוֹ דְּמִימָר הוּא לּוֹקָה בֵּין הַנִּי דְּלִית בְּהוּ מְעָשָׂה וְר' יוֹחָנָן לֹא הָדַר בֵּיהּ מְסַבְּרָתוֹ.

וְעוּד דְּהָא חֲזִינָן בְּכָל דְּנוֹכְתָא דַּר' יוֹחָנָן ס"ל דְּעַקִּימַת שְׁפַתְיוֹ הִנֵּה מְעָשָׂה בְּמַס' ב"מ (דָּף צ) וּמְקַשָּׁה שֵׁם ר"י לר"ל מְמַשְׁנָה דְּתַמּוּרָה דְּקַתְנִי וְסוּפֵג אֶת הָאֲרַבְעִים וְאֵי הָדַר בֵּיהּ גַּם לְדִידִיקָה תִּקְשָׁה וְכֵן ס"ל לר"י בְּמַס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף סה ע"ב) וְכַתְבוּ הַתּוּס' כַּד"ה הוּאִיל דַּר' יוֹחָנָן ס"ל דְּעַקִּימַת שְׁפַתְיוֹ הוּי מְעָשָׂה הֵיכָא דְּבְדִיבּוּרוֹ אֲתַעֲבִיד מְעָשָׂה פְּגוֹן חֲסָמָה בְּקוּל וְתַמּוּרָה בְּזֵה הוּי מְעָשָׂה וְא"נ דְּהָדַר בֵּיהּ וּבְתַמּוּרָה לְחוּד לּוֹקָה מְטַעַם דְּהוּא יֵצֵא מִן הַכָּלֵל כְּמוֹ נְשַׁבֵּעַ וּמְקַלְל מֵאֵי מְקַשָּׁה לר"ל מְמַשְׁנָה דְּתַמּוּרָה הָא גַּם הוּא ס"ל לְבַסּוּף דְּחֲסִימָה

לאי הווי מעשה ורק הקא בתמורה לקי מאיזה גמ' אלא ודאי ר"י פ"ל פן לבסוף ג"כ דתמורה כמו חסימה מחשב מעשה.

ועוד דקה דברי המגיה בל"ו ליתא דקה רבינו ז"ל פוסק לקמן בה' שכירות דחסימה בקול חייב וא"כ לא מצי לתרץ פדברי המגיה רק א"נ החילוק של הרה"מ ז"ל בין חסימה לתמורה ובחסימה חושב מעשה ולא בתמורה.

אף פבר דקה הלח"מ התם ד"ה שכירות ובפי"ג מהל' סנהדרין דברי הרה"מ ממילא גם דברי המגיה נדחין ובס' בה"ז דתמורה פתב וז"ל ונהרמב"ם ז"ל לא פסק פן אלא ס"ל דמימר לא חשיב מעשה אף דבדיבורא אתעביד מעשה וכמו דס"ל לרב לעיל דמוקי למתניתין כר' יהודה ודלא כמ"ש בכ"מ ומ"מ צריף טעם למה פוסק פרב נגד ר' יוחנן עכ"ל.

ודבריו ז"ל תמוהין האיף מציא דרב חולק על ר' יוחנן הא רב אמר סתם פל"ת שבתורה לא עשה בה מעשה פטור ופריף הגמ' ונהרי תמורה דלאו שאב"מ ולקי ומשני ה"מ ר' יהודה היא דאמר לאו שאב"מ לוקין עליו וא"כ רק הגמ' מתרץ אליבא דרב דה"מ ר' יהודה היא ומנ"ל לומר דרב נמי ס"ל פן וחולק על ר' יוחנן בתמורה דלמא גם רב ס"ל כר"י בתמורה דלוקה משום דאתעביד מעשה, ונהנה לכאורה יש לומר דמזה גופיה ינהי ראיה לדעת רבינו מדאמר סתמא דגמ' ה"מ ר"י היא דנהו שינוי דחיקי דצ"ל דהאי תנא סבר פנותיה בחדא ופליג עליה בחדא יתורץ דשאני מימר דבדיבורא אתעביד מעשה אלא מדלא משני הגמ' פן ש"מ דס"ל לסתמא דגמ' דלא כר' יוחנן בזה דבדיבור אתעביד מעשה.

והנה התוס' מקשה זה שם במס' תמורה (דף ג) וז"ל וא"ת ולימא דבדיבורא אתעביד מעשה וי"ל דעדיפא מניה משני כו'. וצריף להבין מאי עדיפאתא השנויא דה"מ ר' יהודה היא דצריף לומר דס"ל פנותיה בחדא מלשנות ש"ה דבדיבורא אתעביד מעשה דהוא אליבא דכ"ע: ונ"ל לבאר פן דהנה לעיל (דף ב) משני רב יהודה הכי קתני הפל מתפיסין בתמורה אַחַד אַנְשִׁים וְאַחַד נָשִׁים לֹא שְׁאֵדָם רְשָׁאֵי לְהַמִּיר אֶלְאָ שְׁאֵם הַמִּיר כו' וּמְפָרֵשׁ ר"ת שם הפשט פן דתנן הפל ממירין לישנא אלימא לאשמועינן דאפילו במזיד התמורה נתפסת וסד"א ארבעים בכתפיה וכשר קמ"ל ע"כ נמצא דהמשנה דתנא לישנא אלימא דהפל ממירין אתי לאשמועינן דאף במזיד נמי התמורה נתפסת דה"א רק בשוגג מרבי קרא דיהנה על מלקות דנתפס נמי התמורה אכל במזיד לקי רק ונתמורה לא נתפסת וא"כ האיף מצי לומר דרב יהודה אמר רב פאן ס"ל דלהכי בתמורה לקי משום דבדיבורא אתעביד ביה מעשה ונהיננו מה שנתמורה נתפסת אכל בלא זה לא לקי דה"ל לאו שאב"מ וא"כ ידעינן דלקי על מזיד דקה מקרא דיהנה מרבינן שוגג פמזיד וא"ב מזיד ע"כ נתפס נמי דאל"כ ה"ל לאו שאב"מ ולא צריף לאשמועינן לישנא אלימא דכיון דלקי ממילא ידעינן דנתפס ודאי פדי שיהנה מעשה ולהכי פתבו הקא התוס' דעדיפא משני דהוא ס"ל פתירוץ ר"ת לעיל וא"כ הקא דהוי דברי רב יהודה אמר רב דאמר פל"ת כו' לא מצי לשנויי דבדיבורא אתעביד ביה מעשה דאל"כ מיותר הלישנא אלימא דהפל מתפיסין ואף דלרב מצי לשנויי כמו ר' יוחנן דבדיבורא אתעביד ביה מעשה ונתמורה מתרץ ע"כ כמו שכתב רש"י ז"ל בפולין (דף ב ע"א) ובתמורה משום דבעי לאסוקי וסופג את הארבעים

לאשמועינן דעל לאו שאב"מ לוקין וכמו שאמר הגמ' שם בְּחולין הָתָם הוּא פְּדֻקְתָּי טַעְמָא לֹא שְׁאָדָם כו' אֵלָא נְסוּפָג אֶת הָאֲרַבְעִים וְעֵינֵי תוֹס' וּמְהַרְשֵׁ"א שָׁם דְּזָה גּוּפִיָּה לר"י אֲתֵי הַמְשָׁנָה לְאֲשֻׁמוּעֵינָן דְּמִשּׁוּם דְּבְדִיבּוּרוֹ אֲתַעְבִּיד בֵּיהּ מַעֲשֵׂה לְהִכִּי לְקִי וּא"כ לְרַב נְמִי מְצִי לְתַרְזַן כּוּן מ"מ עֲדִיפָא מְשַׁנֵּי אַף לְרַב יְהוּדָה דְּאָמַר מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב וְהוּא אֹמֵר לְעִיל הַפֵּל מִתְפִּיסִין זְהוּ פְּנִינַת הַתּוֹס' לַעַנ"ד.

ומ"מ לרבינו ז"ל נוכל לפרש כפירוש ר"י שם בתוס' דמפרש דהפל מתפסין אתי לאשמועינן רבותא משום נשים דה"א אהני מיעוטא ואהני ריבוי וא"כ הא מצי הגמ' לתרץ שאני מימר דבדיבורו אתעביד מעשה ומדלא משני כו' דס"ל להגמ' דלא כר' יוחנן ואף שהגמ' משני ה"מ ר' יהודה ולפ"ד רבינו הא"ס"ל דבתמורה לקי לכ"ע מפי השמועה זה אינו משני משום דרב כנייל כל ל"ח שבתורה ולא אמר חוץ ממיקמר כמו שאמר ר"י משום ריה"ג ש"מ דלא ס"ל הא דמפי השמועה במיקמר ובדיבורו אתעביד מעשה נמי לא ס"ל להגמ' להכי משני ר' יהודה היא וא"כ נמצא מנפת מסתמא דגמ' דלא כר' יוחנן כדברי רבינו ואף דלקמן (דף ד ע"ב) אמרינן מ"ש מימר דבדיבורא קא אתעביד מעשה א"ל דסתמא דגמ' שם אליבא דר' יוחנן קאמר כמבואר: אמנם בעיקר הדבר א"א לומר דרבינו יסבור דלא אמרינן בדיבורו אתעביד מעשה א"א לומר כו' דהא רבינו פוסק לקמן בפ"ד הי"א המשנה את הקדשים מקדושה לקדושה עובר בל"ת ואין לוקין על לאו זה וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל דאין לוקין על לאו זה משום דהוי לאו שאין בו מעשה ואע"ג דמקדש בע"מ לוקה הָתָם שאני דבדיבורו קעביד מעשה שמשנה את הבהמה מחולין לקדשים אבל כאן לא עביד כלום דאין דבריו מועילים כָּלֵל כו'.

וכן כתב הלח"מ לעיל בפ"א מה' איסורי מנבח ה' ד' דלהכי לקי המקדש בע"מ על הקדשו משום דבדיבורו עביד מעשה וא"כ לא מצי למימר דרבינו אינו סובר כר' יוחנן בזה דבדיבורו קעביד מעשה דא"כ תקשה ממקדש בע"מ מ"ט לקי וכן כתב בס' צאן קדשים הקא בתמורה דרבינו לא ש"ל הא דר"י דבדיבורו ע"מ וזה ליתא כמו שפארנו: וע"כ נ"ל לומר כו' דר' יוחנן אינו חולק על ר' יהודה בזה וס"ל דבדיבורו ע"מ ורק יפרש דבריו כו' דהנה רבינו מסיק הקא ואחד מן השותפין שהמיר או שהמיר בקרבן ציבור ה"ז לוקה ואין הקרבן קדוש.

וכתב הכ"מ דכיון דאמר הציבור והשותפין אין עושין תמורה ולא אמר מותרין להמיר משמע דלקי אם ממירין ורק התמורה אינה נתפסת. והנה מזה לאו ראיה גדולה.

אמנם לענ"ד נ"ל להביא ראיה מוכרחת לזה דציבור ושותפין לקי על תמורתן. דהנה רבינו הא"ס"ל כפי הגירסא בד' ע"ב דלהכי לקי על תמורה אע"פ שהלאו ניתק לעשה דהלאו הנה שנה בכל בין בציבור ובין ביחיד והעשה אינו שנה בכל רק ביחיד כמו שכתב רבינו הקא ועוד שאין לאו שבה שנה כו' וא"כ כיון דגרים כו' דהלאו יש גבי ציבור ושותפין ורק העשה ליתא גבי הו' וא"כ ממילא לקי שפיר אע"פ שהעשה ליתא ותמורתן אינה נתפסת ולא אתעביד גבייהו מעשה כָּלֵל וא"כ ליתא גבייהו זה דבדיבורו קעביד מעשה וע"כ לקי דמפי השמועה למדו וזהו שאמר רבינו חוץ ממיקמר היינו בכה"ג אף דלית ביה מעשה כמו בציבור ושותפין מ"מ לקי: והנה לא קשה ע"ז דלר' יוחנן תקשה האיך אומר לתנא לא תיתני מימר דבדיבורו ע"מ הא מ"מ תקשה מציבור ושותפין

איצטריד לאשמוענין דליתא בהו מעשה קלל כמו שבארנו לדעת רבינו מ"מ זה ניקא דהא דבר זה של ציבור ושותפין דס"ל לרבינו דלקי אע"פ שאין התמורה נתפסת הוא רק א"נ כל מלחא דאמר רחמנא ל"ת אי עביד לא מהני פרכא אבל א"נ פאבני דס"ל דאי עביד מהני ואי לא מהני לא לקי וא"כ ציבור ושותפין דלא מהני התמורה שלהם דאינה נתפסת לא לקי ודאי לאבני ומפרת מזה דרבינו ס"ל פרכא כמו שבארנו לעיל בה' בכורות נמצא דעתה ניקא שפיר דיש להוכיח דר' יוחנן ס"ל פאבני ע"כ דהא לעיל (דף ה ע"ב) תליא הגמ' שם זה הפלוגתא דאבני ורכא בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן אי בעי או לחלק דאבני ס"ל כר' יאשיה ורכא כר' יונתן דלא בעי או לחלק.

והנה במס' קדושין (דף ט ע"ב) אמר ובביאה מנלן א"ר יוחנן דאמר קרא בעולת בעל מלמד שנעשה בעל ע"י בעילה וא"ל ר"ל פעורה זו ששנה רבי ובעלה א"ל אי מהתם ה"א עד דמקדש נהדר בעיל כו' וכתבו הרשב"א והריטב"א דמחולקים הנה בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן אי בעי קרא לחלק אי לא בעי ורבי דיליף מקרא דנבעלה ולא חש לומר דלמא עד דמקדש נהדר בעיל ס"ל כר' יונתן דלא בעי לחלק ור' יוחנן ס"ל כר' יאשיה להכי קא יליף מבעולת בעל דמנבעלה ה"א עד דמקדש נהדר בעיל וא"כ פנין דר' יוחנן ס"ל כר' יאשיה ס"ל נמי פאבני דאי עביד מהני וא"כ ציבור ושותפין בלא זה לא לקי דלא מהני מעשיהם ומלקות ליתא רק בייחוד וא"כ שפיר קאמר לא תיתני מימר דבדיבורו קעביד מעשה היינו תמורה של יחיד דנתפס בתמורה ואף א"נ שם תירוץ אחר על מה דלא חש רבי ור"ל לומר עד דמקדש נהדר בעיל ולא נימא דתליא בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן כמו שכתבו שם המפרשים וכן אם נאמר דלא תליא בזה פלוגתא דאבני ורכא לענין אי עביד לא מהני בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן והראיה דהא רבינו פוסק מערבין לקרנות כר' יאשיה ופוסק פרכא דאי עביד לא מהני הפל כמו שבארנו לעיל בפ"ו מה' בכורות מ"מ בלא הוכחה א"ל דר' יוחנן ס"ל פאבני דאי עביד מהני להכי דחי להתנא לא תיתני מימר דכיון דקאי על תמורת יחיד דחלה התמורה אבל רבינו דס"ל פרכא ופוסק דציבור ושותפין אינן עושין תמורה ולקי להכי אומר דזה מפי השמועה למדו כמבואר: ועפ"ז בן אר ג"כ דברי התוס' שבארנו דכתבו דהתירוץ דהא כר' יהודה עדיפא מה שמתרץ בדבורו קעביד מעשה דא"כ תקשה מצבור ושותפין וצריד לומר דציבור ושותפין בלא זה לא לקי משום דלא מהני וא"כ לא אתיא פנהי דס"ל דלא מהני ולפי הגירסא דלעיל דתליא פלוגתיהו בשינוי קונה א"כ פולהו תנאי דס"ל שינוי אינו קונה ס"ל דל"מ וא"כ לא אתיא פנותיהו ולהכי אומר דאתי פר יהודה וגם על ציבור ושותפין לקי אבל א"נ משום דבדיבורו עביד מעשה לא אתיא ככ"ע משום ציבור ושותפין כמבואר: אף זה צריכין לבאר מנ"ל דלקי על תמורה היכא דלית ביה מעשה בשלמא על נשבע ומקלל חבירו בשם ילפינן לה במס' שבועות והכא במס' תמורה מקראי דלקי אבל על תמורה מנ"ל דלקי והנה גם על תמורה יש הוכחה גמורה דלקי חזא מהא דאמרין במס' תמורה (דף יז ע"א) יהיה לרבות שוגג כמזיד דלקי וכמו שמבאר רבינו בה"ב ה"ב ה"א דהיינו המתכנן לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים ועוד גוננא דכל זה ילפינו מקרא דיהיה דלקי אלמא דמלקינן על תמורה.

ועוד מזה דאמרין שם דף ט ע"א) אבני אמר א"כ כו' רבא אמר תרנוניהו טוב ייתורי מיייתי א"כ נכתוב קרא לא יחליפנו כו' חד טוב אפילו בטוב נמי כי מימר לקי כו' ואבני

ולאו ק"ו הוא ומה טוב בְּרַע כו' וְרָבָא אֵין מְזַמְה"ד אֲלַמָּא דְאִית לָנוּ קְרָא יְתִירָא בְּטוֹב
לְגַלּוּת אֲפִילוּ בְּטוֹב נְמִי לְקִי דַּא"ל הֵנָּה כְּתִיב ה"א אֵין מְזַמְה"ד אֲלַמָּא דְאִיכָּא מְלָקִינוּ
נְמִי דְאִי לְאִיסוּרָא וְדַאי מְזַהֲרִין מַה"ד וּל"צ קְרָא לְזֵה וְנַהוּ הוֹכְחָה גְמוּרָה מְפִי הַשְּׁמוּעָה
דְּלָקִי אֲמַנָּם כ"ז הָא נּוֹכַל לְיַדַּע רַק עַל תְּמוּרָה דִּיחִיד וְנִימָא דְמִשּׁוּם דְּבַדְיָבוּרוּ אֲתַעְבִּיד
בְּיָה מַעֲשָׂה אֲבָל רַבִּינוּ דְּחִינְדֵּשׁ דְּגַם עַל צִיבוּר וְשׁוּתְפִין אַף דְּלָא עֲבִיד מַעֲשָׂה מִנ"ל דְּלָקִי
דַּא"ל דְּהַקְרָא דִּיהֵנָּה וְטוֹב בְּרַע דְּמַגְלִי דְּלָקִי בְּיַחֲדִיד קְאִי: וּנ"ל לְיִנְשֵׁב פֶּן דְּהֵנָּה אִיתָא שָׁם
(דָּף ה' ע"ב) וְהָרִי תְמוּרָה כו' אֲלַמָּא דְּמַהֲנִי א"ל רָבָא שַׁא"ה דְּכְתִיב וְהָיָה הוּא וְתְמוּרָתוֹ
יְהִיָּה קִנְדֵּשׁ וְלֹא בְּנִי א"ל הָאִי קְרָא ה"א תַּצָּא זֹו וְתַפְנִס זֹו הוּא דְּלָקִי כו' נִמְצָא דְּלָרָבָא אַחִי
הַקְרָא דוֹהֵיָה הוּא וְתְמוּרָתוֹ יְהִיָּה קִנְדֵּשׁ לְלַמֵּד דְּאִי עֲבִיד מְהֵנִי הֵכָּא בְּתְמוּרָה דְּל"נ דְּלָא
מְהֵנִי הֵכָּא כְּמוֹ בְּכָל לְאוּנִי.

וְלְכַאוּרָה תְּקַשָּׁה ל"ל הַקְרָא לְלַמֵּד דְּמַהֲנִי דַּא"נ דְּלָא מְהֵנִי א"כ לָא עֲבִיד בְּיָה מַעֲשָׂה וְא"כ
לָא לְקִי וְא"כ לָא צְרִיף הָרִיבּוּי דִּיהֵנָּה עַל שׁוּגְג וְטוֹב בְּרַע לְגַלּוּת דְּלָקִי וְא"נ דְּלָא מְלָקִינוּ
הֵכָּא רַק מְטַעַם דְּעֲבִיד מַעֲשָׂה א"כ מְמִילָא יְדַעִינוּ דְּמַהֲנִי וְלוֹמַר דְּבָא לְגַלּוּת דְּל"א תַּצָּא זֹו
וְתַפְנִס זֹו זֵה לָא צְרִיכִין לְרָבָא כְּמוֹ שְׂיָבָאָר לְקַמֵּן מְקַרָּא דְּלָא יַחֲלִיפְנוּ וְלָא יִמִיר אֲלָא וְדַאי
מְזַה יְדַעִינוּ דְּלָא תְּלִיא בְּזֵה דְּאַף א"נ דְּלָא מְהֵנִי וְלָא אֲתַעְבִּיד בְּיָה מַעֲשָׂה מ"מ לְקִי אַף
דְּלָא אֲתַעְבִּיד בְּיָה מַעֲשָׂה בְּדִיבוּרוּ וְלָא נּוֹכַל לְהוֹכִיחַ מְזַה דְּלָקִי דְּמַהֲנִי וְעֲבִיד ב"מ וְלִהְכִי
צְרִיף קְרָא דוֹהֵיָה הוּא וְתְמוּרָתוֹ דְּמַהֲנִי וְה"ה צִיבוּר וְשׁוּתְפִין אַף דְּבַדְיָבוּרָא לִיתָא מַעֲשָׂה
מ"מ לְקִי וּמַגְלִי דִּיהֵנָּה וְטוֹב בְּרַע יְדַעִינוּ בֵּין עַל יַחֲדִיד וּבֵין עַל צִיבוּר וְשׁוּתְפִין דְּלָקִי
כְּמִבְּנוֹרָא: אֲמַנָּם זֵה צְרִיף לְבָאָר לְדַעַת רַבִּינוּ דְּשֵׁם בַּגְמ' (דָּף ב') דְּאֲמַרְנָאם לְרַבּוֹת אֶת
הָאִשָּׁה וּמְקַשִּׁינָא מְדַר"י אֲמַר רַב נְפָקָא דַּאֲר"י אֲמַר רַב הַשָּׁנָה הַפְּתוּבָא אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל
עֹונָשִׁין שְׁפַתּוּרָה אִיצְטְרִיף סד"א ה"מ עֹונָשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל אֲבָל הֵכָּא דְּאִינוּ שְׁב"פ דְּתַנּוּ
הַצִּיבוּר וְהַשׁוּתְפִין אֵין עוֹשִׁין תְּמוּרָה כו'.

וְהֵנָּה זֵה הַגִּירָסָא וְדַאי לִיתָא לְדַעַת רַבִּינוּ דְּהָא ס"ל דְּהַצִּיבוּר וְהַשׁוּתְפִין אִם הִמִּירוּ לּוֹקָה
דְּל"ת יֵשׁ בְּהוּ וְע"כ צ"ל דְּרַבִּינוּ גּוֹרַם הַגִּירָסָא הַשְּׁנִיָּה דְּאִיתָא שְׁמָה בְּרַש"י ז"ל הַד"א
ה"מ לָאוּ שְׁיֵשׁ בָּהּ מַעֲשָׂה אֵין לִית בָּהּ מַעֲשָׂה לָא.

וְכֵן כְּתִב הַלַּח"מ הֵכָּא וְכֵן כְּתִב הַש"א בְּסִי' פ"ב דְּרַבִּינוּ גּוֹרַם כְּל"ב שֵׁם בְּרַש"י ז"ל עֵי"ש
וְא"נ כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוּ דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּאֲמַרְיָנָא גַּבִּי תְמוּרָה בְּדִיבוּרָא אֲתַעְבִּיד מַעֲשָׂה וְא"כ הָנִי
מַעֲשָׂה בְּתְמוּרָה וְא"כ הָאִיף נּוֹכַל לְגַרְסֵי זֵה הַגִּירָסָא דְּה"א לָאוּ שַׁאב"מ לָא.

וְכֵן הַקְשָׁה הַש"א בְּתַשׁוּבָה עַל גִּירָסָא זֹו מְדַבְּרִי ר"י דְּאֲמַר לְתַנָּא לָא תַתְּנִי מִימָר
דְּבַדְיָבוּרָא קְעֲבִיד מַעֲשָׂה: וְהֵנָּה בְּדוּחַק יֵשׁ לְיִנְשֵׁב דְּהַקְרָא דְּמַרְבִּי אִשָּׁה לְדַבְּרִי רַבִּינוּ ז"ל
אֶתִי לְרַבּוֹת אִם הִמִּירָה בְּקִרְבֵּן צִיבוּר וְהַשׁוּתְפִין מ"מ אִית בְּיָה הָעֹונָשׁ אַע"פ שֶׁהוּא לָאוּ
שַׁאב"מ וְדַאי דְּהָא לָא מְתַפְסָא אַף זֵהוּ דְּחוּק דְּהָא הַקְרָא דוֹאָם קְאִי עַל קִרְבֵּן יַחֲדִיד ע"כ
כְּמוֹ דְּאֲמַרְיָנָא בְּמַס' זְבַחִים (דָּף ה' ע"א) אֶחָד וְלָא שְׁנַיִם וְהַקְרָא מְסִיק וְאִם הִמִּיר כו' וְזֵהוּ
דְּבַלְשׁוֹן יַחֲדִיד נְאֻמָּה.

וְאוּלַי י"ל דְּהַמ"ד בְּתְמוּרָה (דָּף יב') דְּגִלְיָף דְּקִרְבֵּן יַחֲדִיד עוֹשָׂה תְמוּרָה מְקַרָּא דְּהוֹקֵשׁ
לְמַעֲשֵׁר בְּהֵמָה לָא ס"ל זֵה דְּבַלְשׁוֹן יַחֲדִיד נְאֻמָּה: אַף יֵשׁ לְתַרְזַן דְּבַרִי רַבִּינוּ כְּמוֹ שְׁמַתְרִין
כְּמוֹ"ח הַגָּאֹוֹן ז"ל קוֹשְׁיַת הַשְּׂאֵגָת אַרְיָה דְּבַאָרְנוּ דְּשְׁפִיר נִיחָא לר' יוֹחָנָן אַף דְּאֲמַר בְּדִיבוּרוּ

אתעביד מעשה גירסא זו ה"מ דלקי כגון לאו שיש בו מעשה דהא דבעינו במלקות לאו שיש בו מעשה דוקא ילפינו מזה דצריף להיות דומיא דלאו דחסימה כמו דאיתא במס' מכות (דף יב ע"ב) נמצא דר' יוחנן דס"ל דחסימה בקול חייב במס' ב"מ (דף צ ע"ב) דעקימת שפתיו הנה מעשה היכא דאתעביד מעשה קצת ע"י עקימת שפתיו כמו שפיתבו התוס' שם בב"מ ובמס' סנהדרין (דף סה ע"ב) ונמצא דשוב גבי תמורה לא גרע נמי מחסימה ונפיר אמר דלקי משום דבדיבורו את"מ אבל הכא הוא הטעות משום דכתיב איש או אשה פי יעשו דמשמע דוקא עשה תמורה וא"כ אף א"נ דבדיבורו עשה מעשה לא ידענו רק על מלקות אבל לא גבי נשים דכתיב ביה עשה תמורה לא ידענו.

ונהו נמי פירוש רש"י ז"ל פאן ה"מ לאו שיש בה מעשה דהוי עונשין שוין זל"ז דכתיב אשר יעשו דמשמע עונשין שיש בהו מעשה כגון חלול שבת ושאר איסורין שיש בהו מעשה אבל לאו שאין בו מעשה כגון תמורה דבדיבורו תליא מלתא אימא דלא קמ"ל אלמא דרש"י ז"ל פירש בהדיא דאף אי אמרינו דבדיבורו עביד מעשה מ"מ צריף קרא לרבות אשה דלקי כיון דכתיב אשר יעשו דמשמע עשה תמורה כמו חלול שבת ולא דעביד מעשה בדיבורו זהו תנרף ד' כמו"ח ז"ל וא"כ ניחא נמי לדברי רבינו דצריף קרא על אשה משום דהוי לאו שאב"מ אף א"נ דבדיבורו אתעביד מעשה ועיינו לקמן פי"ז מהל' סנהדרין ה' י"ב ובלח"מ שם ודוק שם ועוד שאין עשה שבה שנה ללאו שהצבור והשותפין אם המירו אין עושין תמורה אע"פ שהו מוזהרין שלא ימירו עכ"ל.

והנה הטורי אבן במס' תגיגה (דף יז) הקשה על הפלל זה של דברי רבינו דהיכא דהעשה קלה מהל"ת לא הוי לאו הנל"ע והיינו אם הלאו שב"פ והעשה אינו שנה בכל מזה דהא ר' יהודה ס"ל דאיתי הקרא של והנותר ממנו עד בקר לניתק לעשה דאין לוקין עליו והא שריפת נותר הנה מ"ע שהז"ג דאינו אלא ביום והל"ת שנה גם בנשים והאייף הנה ניתק לעשה לפי פלל זה של רבינו.

ונ"ל ליישב כן דע"כ אתה צ"ל דר' יהודה לא ס"ל פלל זה של רבינו דהא ר' יהודה ס"ל במס' ב"ק (דף פז) דסומא פטור מפל המצות והכריחו האחרונים דרק ממ"ע פטור הוא ולא מל"ת דבל"ת חייב הוא ועיינו ירושלמי פ"א דסוטה וא"כ לדידיה פל ל"ת הניתק לעשה כן הוא דהל"ת איתא בסומא והעשה ליתא גביה וא"כ לא מצי ס"ל פלל זה דא"כ תתבטל פל ל"ת הניתק לעשה וצריף לגרוס אליבא דר' יהודה דלא איתי חד עשה ועקר תרי לאוי ומכרח הוא ר' יהודה ע"כ לגרוס כן דהא ר' יהודה ס"ל דלאו שאין בו מעשה לוקין בכ"ד וא"כ לא נוכל לומר כן דלעיל (דף ב ע"ב) אמר בין לר"מ ובין לר' יהודה עמיה דרבי קרא לאשה הא לא"ה ה"א פי עבדי תמורה לא לקי והאר"י א"ר כו' ואיתא שני גירסות שם חדא שהובא ברש"י ז"ל ה"מ לאו שיש בו מעשה אין לית ביה מעשה לא וחד גירסא שם סד"א ה"מ לאו השנה בכל אין אבל תמורה דאינו שנה בכל דתנו הצבור והשותפין אין עושין תמורה א"ל כו'.

ונ"ל לומר דשני הגירסות הוא לשני התנאים לר' מאיר ולר' יהודה דלר' יהודה לא מצי לומר סד"א לאו שיש בו מעשה אין כו' דהא הוא ס"ל דאף על לאו שאב"מ נמי לוקין עליו ושנה לדידיה לאו שיש בו מעשה לא"ב מעשה וגרסינו לדידיה ה"מ לאו השנה בכל כו' והגירסא לאו שאב"מ הוא לר"מ וא"כ ס"ל לר' יהודה דגם הל"ת ליתא גבי ציבור

וְשׁוֹתֵפִין וְאִיכָל לֹא מְצִי לְגֵרוֹס שְׁמָה הַטַּעַם דְּאִינוּ נִלְ"ע דֵּהֲלִ"ת יִשְׁנוּ בְּכָל דְּהָא לְדִידִיָּה גַם הֲלִ"ת לִיתָא בְּכָל וְעוֹד הָאֲרַכְתִּי בַחֲיָי: וְמָה שְׁאָמַר הַטּוֹרִי אַבְן עוֹד שְׁם בְּהַגְמָ' דַּמְס' תְּמוּרָה אָמַר דַּר' יַעֲקֹב דְּאָמַר מְשׁוּם דְּהוּהָ לָאוּ שְׂאֵב"מ ס"ל ע"כ דְּלָאוּ הַנִּיחָתָא לַעֲשֵׂה לּוֹקִין עָלָיו דְּאָמַר מְשׁוּם דֵּהֲלִ"ל לָאוּ שְׂאֵב"ב מְעַשֵּׂה לְהַכִּי אֵין לּוֹקִין עָלָיו וְלַד"ר מְאִי רְאִיָּה מַר' יַעֲקֹב דְּלָמָּא לְהַכִּי אָמַר דְּהָכָא לָא הָוִי נִיחָתָא לַעֲשֵׂה מְשׁוּם דְּהַעֲשֵׂה אִינוּ מְנַתֵּק הֲלָאוּ דְּזָה שְׁנָה בְּכָל וְזָה אִינוּ שְׁנָה בְּכָל וְלְהַכִּי אָמַר מְשׁוּם דְּהוּהָ לָאוּ שְׂאֵב"מ גַּם זֶה נִיחָתָא לְפִי מְאִי שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' שְׁם בַד"ה פְּתַנְאִי דְּקָאִי רַק עַל לָאוּ שְׂאֵב"מ וְלֹא עַל נִיחָתָא לַעֲשֵׂה דַר' יַעֲקֹב מְצִי ס"ל שְׁפִיר דְּאֵין לּוֹקִין בַּכ"ד בְּלָאוּ הַנִּיחָתָא לַעֲשֵׂה וְרַק אָמַר דְּהָכָא א"צ דְּהוּהָ לָאוּ שְׂאֵב"מ וְאַתְיָא לְדִידִיָּה הַקְרָא שְׁל וְהַנּוֹתָר לִיתָן בְּקָר שְׁנֵי לְשִׁרְיָתוֹ וְאִיכָל לָא קָשָׁה מְזָה וּמְהָא דְּאָמַר בַּמַּס' שְׁבוּעוֹת (דָּף ג) דְּדַחֵי שְׁם דְּלָמָּא ר' יְהוּדָה הוּא הָאִי סְתָמָא דְּאָמַר אַבְל הַמְּוֹתָר בְּטָהוֹר אִינוּ לּוֹקָה וּמְשׁוּם נִיחָתָא לַעֲשֵׂה פְּנֹת הַגַּמ' דְּלָמָּא הָאִי סְתָמָא ס"ל נְמִי כַר' יְהוּדָה דְּלָא ס"ל פְּלָל זֶה שְׁל רַבִּינוּ מְהָא דְּסוּמָא דַּא"כ תַּתְּבַטֵּל כָּל ל"ת הַנִּלְ"ע וְס"ל לְהַמְשִׁינָה בְּזָה כַר' יְהוּדָה אַבְל לְדִידִין הוּא שְׁפִיר הַפְּלָל זֶה שְׁל רַבִּינוּ כְּמוֹ שְׁגוֹרְס הָכָא בַּגַּמ' וּמ"מ בְּעֵינָהּ הַדְּבָר בְּזָה דְּשִׁרְיָתָא נּוֹתָר לָא הָוִי מ"ע שְׁהוּז"ג מוֹדָה רַבִּינוּ לְדְבָרֵי הַט"א דְּהָא רַבִּינוּ גּוֹפִיָּה אָמַר לְעִיל בַּפִּי"ח מַה' פְּסוּהַמ"ק ה' ט' דְּלְהַכִּי לָא לְקִי עַל נּוֹתָר מְשׁוּם דֵּהֲלִ"ל נִלְ"ע וְעֵינֵי"ש בַּכ"מ וְלַח"מ וְאִיכָל תַּקְשָׁה דְּהָא לְדִידִיָּה לָא דְּמִי הֲלִ"ת וְהַעֲשֵׂה אַע"כ פְּסָבְרַת הַט"א דְּלָא הָוִי מ"ע שְׁהוּז"ג וְדוּק שְׁם וְלּוֹקָה מ' כו'.

וְהִנֵּה הַלַּח"מ הִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹס' בַּמַּס' תְּמוּרָה שְׁהַקְשׁוּ וְאִיכָל וְלִילְקִי שְׁמוֹנִים מְשׁוּם לָא יַחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִיר וּמְתַרְצִים חָדָא דְּלָא נַחֲתָא תַּנָּא לְמַנְיָנָא וְעִי"ל דְּצָרִיכָא חַד בְּקָרְבָן שְׁלוֹ וְחַד בְּקָרְבָן שְׁל חֲבִירוֹ וְרַבִּינוּ ס"ל פְּתִירוּץ בְּתָרָא שְׁל הַתּוֹס' ו"ל וְלְהַכִּי קָאֵמַר וְלּוֹקָה אַרְבַּעִים כּו' וּבְהַדְּיָא אָמְרוּ בַּגַּמ' בְּפִרְיָתָא (דָּף ט') דְּתַרְנוּיָהּ צָרִיכָא וּכְתִירוּץ הַשְּׁנֵי שְׁל הַתּוֹס' וּכְדַעַת רַבִּינוּ וְלַכּוּף אֲנִי תַמְיָה עַל תְּירוּץ רַאשׁוֹן שְׁל הַתּוֹס' אִיךָ רּוֹצֵה לּוֹמַר דְּלּוֹקָה שְׁמוֹנִים נִגְדַּת הַפְּרִיָּתָא וְהַגְמָ' אֲשֶׁר שְׁם וְעֵינֵין בַּה"ז וְצ"ק מַה שְׁפַתְבוּ בְּזָה.

וְלַעֲנִ"ד נ"ל לִישֵׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' פֶּן דְּהִנֵּה הַגַּמ' מְקַשָּׁה שְׁם (דָּף ט') וְלִכְתּוּב לָא יַחְלִיפְנוּ וְלֹא בְּעֵי לָא יִמִיר וּפְיִרְשׁ רַש"י ו"ל דְּמְזָה דְּחִילּוּף יִדְעֵינָן נְמִי עַל קָרְבָן חֲבִירוֹ וּמְשַׁנֵּי אִי מְהֵתָם ה"א תַּצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה הוּא דְּלְקִי אַבְל אִי שְׁנִיָּהֶם קוֹדֵשׁ לָא לְקִי קַמ"ל ע"כ: וְהִנֵּה לְעִיל (דָּף ה' ע"ב) מְקַשָּׁה הַגַּמ' וְהָרִי תְמוּרָה דְּאָמַר רַחֲמֵנָא לָא יַחְלִיפְנוּ כּו' וּמְתַרְץ שְׁה"כ כּו' וְלַאֲבֵי א"ל דְּאָמַר רַחֲמֵנָא וְהָיָה כּו' ה"א תַּצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה קַמ"ל ע"כ הַגַּמ'.

וְקָשָׁה לִי לַאֲבֵי לָא לְכַתּוּב רַחֲמֵנָא וְהָיָה כּו' וְאִיכָל תַּצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה א"כ ל"ל הַקְרָא דְּלָא יִמִיר לְכַתּוּב לָא יַחְלִיפְנוּ לַחֲוִדִיָּה דְּנִדְעָה תְּרַנּוּיָהּ וְגַבִּי כָּל תְּמוּרָה אֲמַרִּינָן בְּתַצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה דַּא"ל כְּתִיב וְהָיָה אִינוּ קוֹדֵשׁ שְׁנִיָּהֶם אֲלָא מְדַכְתֵּב רַחֲמֵנָא תְּרַנּוּיָהּ לָא יַחְלִיפְנוּ וְלֹא יִמִיר ע"כ לָא אֲמַרִּינָן תַּצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה בְּכָל תְּמוּרָה וְאַתִּי לְאֲשִׁמוּעֵינָן דְּלּוֹקָה אֲתַרְנוּיָהּ לְבִין שְׁלוֹ וְלַבִּין שְׁל חֲבִירוֹ וְאִיכָל שׁוּב תַּקְשָׁה ל"ל הַקְרָא דּוֹהֵיָה הוּא כּו' דְּלַלְמַד דְּתַצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה לָא אֲצַטְרִיף דְּיִדְעֵינָן מְהֵי תְרִי לְאוּי אַע"כ צ"ל דְּהָאִי סוּגְיָא שְׁם (דָּף ט ע"א) קָאִי אֲלִיבָא דְּרָבָא דַּס"ל אִי עֲבִיד לָא מְהֵי וְאִיכָל אֲתִי לְדִידִיָּה הַקְרָא שְׁל וְהָיָה כּו' לְרַבּוֹת דְּמְהֵי וְשְׁפִיר אֲמַרִּינָן דְּהֵי תְרִי לְאוּי אֲתִי לְגַלּוֹת דַּל"נ תַּצָּא זֶה וְתַפְנֵס זֶה אַבְל לַאֲבֵי לָא אֲתִי הַתְרִי לְאוּי לְקָרְבָן שְׁלוֹ וְשְׁל חֲבִירוֹ אֲלָא אֲתִי לְלַמַּד דְּאִיתָּ בֵּיהּ תְרִי לְאוּי וְלְקִי שְׁמוֹנִים

משום תרי לאני דשוב לא תקשה לכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר דצריכי על שני לאוין והקרא דוהיה הוא דל"א תצא זו ותפנס זו.

וזהו דברי התוס' וי"ל דלא נחית תנא למנינא ולוקה שמונים וזהו לאפני ועי"ל לרבא דצריכא חד לקרבן שלו וחד לקרבן חבירו ולא לקי רק ארבעים כמבואר: ועפ"ז נ"ל לנישב את דברי רבינו לעיל בפ"א מה' איסורי מזבח ה' ד' דפוסק שם המקדש בע"מ למזבח ושחטו וזרק דמו והקטיר אמוריו לוקה ארבעה מלקות כו' והקשה הכ"מ דהא אמרינן בתמורה (דף ז ע"ב) המעלה אברי בע"מ למזבח רבא אמר עובר משום בל תקטירו פלו ומשום בל תקטירו מקצתו אפני אמר אין לוקין על לאו שבכללות מיתיבי המקדיש בע"מ לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות תיובתא כו' אפיק הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם כו' והא לריבר"י קתני תיובתא דאפני תיובתא ע"כ וא"כ מסקינן דברי אפני בתיובתא וא"כ איך פוסק פאפני עכ"ל ועוד קשה לי ע"ז מהא דאיתא שם מתקיף לה ר"ל שפא לא שנינו אלא בתם ונעשה בע"מ דאי בע"מ מעיקרא דיקלא בעלמא הוא ופירש רש"י דלא לקי על מקדיש רק בתם ונעשה בע"מ אכל בע"מ מעיקרא לא לקי על מקדיש ארחב"י שרוע וקלוט פתיב בפרשה והני בע"מ מעיקרא גינהו א"ל שפא לא שנינו אלא בתמורה דתנו חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בע"מ קבוע א"ל ר' יוחנן לא שמייע לה הא דא"ר ינאי בתמורה נמנו וגמרו המקדיש בע"מ כו' לוקה חמש ואי בתמורה לוקה ששה דהא איכא נמי לאני של תמורה ולפ"ד רבינו דפוסק פאפני דאי מקדיש והקטיר אינו לוקה רק דתקשה טובא דלמא רשב"ל נמי פאפני ס"ל דבלא תמורה אינו לוקה רק ד' מלקות ועם תמורה הוא דאיכא חמשה ושפיר נמנו וגמרו דבתמורה דלוקה חמש דהוא ביחד עם תמורה פאפני: וע"כ נ"ל לומר פן דזהו דמסיק בגמ' תיובתא דאפני הוא רק לאפני לשיטתו אכל לדידן לא קשה מידי מזה.

דהנה לכאורה תקשה דלפי מאי דמסיק שם אלא מאי בע"מ מעיקרא דיקלא בעלמא א"ל דיקלא לא זילא מלתא הא זילא מילתא דכיון דשביק תם ומקדיש בע"מ אמר רבא השתא כו' משום דבזיא מלתא אפילו מקדיש לדמי נסכים נמי לקי ת"כ דרבא כו' רבי אומר בהרצאת גופו הכ"מ היינו ת"ק א"ל בהא קמיפלגי מ"ס אפילו לדמי נסכים לקי ורבי סבר בהרצאת גופו הוא דלקי אכל לא בדמי נסכים ע"כ וא"כ א"ל לרבי דס"ל דבדמי נסכים לא לקי משום דבזיא מלתא ודמי לדקלא בעלמא וא"כ בע"מ מעיקרא לא לקי רק בתמורה וא"כ ממילא הני חמש עם תמורה וא"כ נוכל לומר אפיק הקטרת מקצתו ועייל תמורה.

ובשלמא א"ל רבי הוא לא מצי להקשות נימא אפיק הקטרת מקצתו ועייל תמורה דמה שייכות יש זה לזה וכמו דאמרינן במפוח (דף סא) גבי לבוש פלאים דלא מן השם הוא זה וכמו אם נחשב בהדי הנה פסולי פהונה הכא ורק על ר"ל דס"ל לדידיה דבע"מ מעיקרא לא לקי רק בתמורה וא"כ ה"נ נימא דאתי כרבי ולא לקי על בע"מ דהוא מעיקרא רק בתמורה וא"כ שפיר לוקה חמש עם תמורה.

אך לפי מאי שפארנו דלאפני דס"ל אי עביד מהני ס"ל דבתמורה לוקה שמונים משום התרי לאני לא יחליפנו ולא ימיר וא"כ לא מצי לשנויי דחמש הוא עם תמורה דעם תמורה ששה הנה ד' דבע"מ וב' דתמורה ולהכי מסיק בתיובתא אכל רבינו דפוסק דבתמורה לא

לקי רק ארבעים ופוסק פּרְבָּא דְּאֵי עֶבֶיד ל"מ פְּמוּ שְׁבָאֲרָנוּ לְעִיל וּא"כ לָא נִפְקָא לִיה מְבַרְיָתָא זו דא"ל עֵינִיל תְּמוּרָה וְרַבִּי הוּא פְּמִבְּנֹאָר: וְנִיחָא נְמִי הֵכָא פְּסוּגָא דְּאָמַר וְאֵי בְּתִמּוּרָה שְׁשֵׁה הוּי מְשׁוּם דְּהוּא דְּבָרִי ר' יוֹחָנָן וּלְעִיל בְּאֲרָנוּ דר' יוֹחָנָן דְּאָמַר לָא תִּיחְתְּנִי מִימָר כּו' ס"ל פְּאַבְיִי דְּאֵי עֶבֶיד מְהַנִּי וּא"נ ס"ל ע"כ דְּלוֹקָה שְׁמוֹנִים גְּבִי תְּמוּרָה וְשְׁפִיר קְאָמַר בְּחִבּוּרָה נְמָנוּ וְגָמְרוּ דְּלוֹקָה חֲמִשׁ הוּא ע"כ פְּרְבָּא דְּלוֹקָה מְשׁוּם הִקְטַרְתּוּ מְקַצְתּוּ וְהִקְטַרְתּוּ פּוֹלוּ דְּאֵי בְּתִמּוּרָה אָף א"נ פְּאַבְיִי דְּלוֹקָה ד' הֵנָּה שְׁשֵׁה דְּבְּתִמּוּרָה לוֹקָה תְּרִי מְלֻקּוֹת וְאֵי פְּרְבָּא הֵנָּה שְׁבַעָה וּע"כ מִיָּרִי בְּבַע"מ מְעִיקְרָא בְּלֵא תְּמוּרָה וְלִקְי רַק ד'.

וְהֵנָּה הִקְשָׁה הַמְהַרְשָׁא בְּמַס' חֲוָלִין בְּתוֹס' ד"ה וְסוֹפֵג וּר"ל דְּלִקְי פ' דְּהָא אָמְרִינָן לְעִיל דְּלֵא אֲתִי חַד עֲשֵׂה וְעָקַר תְּרִי לְאֹנִי וּא"כ חַד לָאו מְתַעְקַר וְלֵא נִשְׂאָר רַק לָאו אֶחָד וּא"כ לָא לִקְי רַק אַרְבַּעִים כּו'. וי"ל פְּשׁוּט לְעַנְ"ד עַפ"י מַה שְׁפַתְב רַבִּינוּ הֵכָא הִטְעַם דְּלִהֲכִי לִקְי דְּהַמְעֲשָׂה אֵינּוּ שְׁנָה לִיה לְהֵלָאוּ דְּהֵלָאוּ שְׁב"כ וְהַעֲשָׂה אֵינּוּ שְׁב"כ וּא"כ נִיחָא שְׁפִיר דְּלֵא מִיָּנְתַק תְּרִי הֵלְאֵנִין וְהַגְּמ' דְּגָרִיס לְחַד גִּירְסָא לָא אֲתִי חַד עֲשֵׂה וְעָקַר תְּרִי לְאֹנִי הוּא רַק לר' יְהוּדָה דְּלֵא ס"ל טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּינוּ פְּמוּ שְׁבָאֲרָנוּ לְעִיל אֲבָל לְדִידָן נִיחָא דְּלִקְי שְׁמוֹנִים.

וּמ"מ נ"ל דְּדְּבָרֵי רִש"י ז"ל רִישׁ מַס' תְּמוּרָה שְׁפַתְב וְסוֹפֵג מ' מְשׁוּם לָא יָמִיר וְצָרִיף לְבָאָר מ"ט נְקִיט הֵלָאוּ דְּלֵא יָמִיר הָא הֵלָאוּ דְּלֵא יְחַלִּיפְנוּ הוּא קְדוּם ה"ל לֹוֹמַר לָא יְחַלִּיפְנוּ דא"ל דַּס"ל כְּדְּבָרֵי שֶׁל הַמְהַרְשָׁא דְּחַד לָאו נֶעְקַר מִהַמְעֲשָׂה וְרַק לִקְי מִהֵלָאוּ הַשְּׁנִי דְּלֵא יָמִיר דְּלֵא מִיָּנְתַק הַעֲשָׂה פְּמִבְּנֹאָר וְדוּק: הִלְכָה ב' מִי שֶׁהִמִּיר בְּשִׁגְגָה ה"ז עוֹשֵׂה תְּמוּרָה וְלוֹקָה פִּיצַד כּו' וְכַתְב הַכ"מ אֶחָד כּו' ר' יוֹסִי בַר ר"י אֹמְרַ עֲשֵׂה שׁוּגְג כְּמִזִּיד בְּתִמּוּרָה וְכַתְב רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה וְהִלְכָה כר' יוֹסִי וְאֵין חוֹלֵק עָלָיו וְאֵנִי אֹמְרַ אֶפְּיִלוּ אִם הִנֵּה נִמְצָא מִי שְׁחוֹלֵק עָלָיו הִלְכָה פְּנִתְיָה דְּרִיבַר"י מְדַפְּלִיגִי אֲמוּרָאֵי אֵלִיבָיָה וְעוֹד דְּאָמְרִינָן בַּפ"ק גְּבִי הָא דְּתַנְּנוּ ר' יְהוּדָה אֹמְרַ הַנּוֹלֵד עוֹשֵׂה תְּמוּרָה וְרַבְּנָן לְרַבּוֹת שׁוּגְג כְּמִזִּיד אֵלְמָא רַבְּנָן הֲכִי ס"ל עַכ"ל.

וְהֵנָּה עַפ"ז נ"ל לִיְיָשֵׁב קוֹשְׁיַת הַמְהַרְשָׁא בְּמַס' יוֹמָא (דָּף נ ע"ב) בְּתוֹס' ד"ה חוֹמֵר כּו' תִּימָא אֲמַאי לָא קִחְשִׁיב שְׁתִּתְמוּרָה תְּלָה אֶפְּיִלוּ בְּטַעוֹת דְּאָמַר יְהִיָה לְרַבּוֹת שׁוּגְג כְּמִזִּיד מִשְׂא"כ בְּזִבְח דְּהַקְדָּשׁ טַעוֹת אֵינּוּ קְדוּשׁ לְאוֹתוֹ זָבַח כּו' וי"ל דְּשִׂמָּא תְּנָא וְשִׁיָּר דא"כ מִיָּלִי אַחְרִינָא כּו' וְהַקְשָׁה הַמְהַרְשָׁא ז"ל וְבַעֲיָקַר קוֹשְׁיָתְם לָא יְדַעְנָא מַאי קוֹשְׁיָא בַּפ"ב דְּתִמּוּרָה תְּנִין חוֹמֵר בְּתִמּוּרָה מְבַקְדָּשִׁים שְׁהַקְדָּוְשָׁה ח"ע כּו' רִיבַר"י אֹמְרַ עֲשֵׂה שׁוּגְג כְּמִזִּיד בְּתִמּוּרָה וְלֵא עֲשֵׂה שׁוּגְג כְּמִזִּיד בְּמִןְקְדָּשִׁין וּא"כ מְשַׁמַּע דַּת"ק לִית לִיה הָא חוֹמֵר דְּעֲשֵׂה שׁוּגְג כְּמִזִּיד וְהֵינּוּ דְּבָרֵי ח"ק דְּמִיָּתִי הֵכָא בְּשִׁמְעָתִין דְּלֵא תְּנָא אֵלְא הָךְ חוֹמֵר דְּחָלָה עַל מוּם קְבוּעַ וְצ"ע ע"כ.

וּלְעַנְ"ד נִיחָא פְּנ. דְּהֵנָּה הַת"ק אָמַר שָׁם בְּמִשְׁנָה וּמְקַדָּשִׁין עוֹבְרִין וְאֵבְרִין אֲבָל לָא מְמִירִין וְכַתְב רִש"י ז"ל ר' יְהוּדָה הוּא דְּדָרְיָשׁ בְּהֵמָה בְּבֵהמָה וּלְעִיל (דָּף יא) אָמְרִינָן בְּמַעֲי אֲמִן הוּא דְּלֵא עֶבְדִּין תְּמוּרָה הָא אֵבְרָאֵי עֶבְדִּי וְהָא תְּנִין אֵין הַיּוֹלְדֵת עוֹשֵׂה תְּמוּרָה ה"מ ר' יְהוּדָה הוּא וְעַתָּה נִיחָא שְׁפִיר אֶפְּיִלוּ א"נ דַּת"ק פְּלִיג עַל רִיבַר"י וְלֵא כְּדְּבָרֵי בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה הֵכָא הוּא מְשׁוּם דַּהַת"ק הוּא ר' יְהוּדָה דַּס"ל דִּיְהִיָה הוּא לְרַבּוֹת הַנּוֹלֵד וְלֵא יְדַע מִזָּה עַל שׁוּגְג כְּמִזִּיד לְהֲכִי לָא קִחְשִׁיב אֲבָל הֵכָא בְּיוֹמָא (דָּף נ) הַתְּנָא דְּבַרְיָתָא דְּמִיָּתִי

רלא אומר זה דאברין וענברין והוא משום דס"ל דלא כר' יהודה וע"כ לדידיה אייתר ליה הקרא דיהיה לרבנות שוגג כמזיד וא"כ מ"ט לא קחשיב ליה זה וע"כ משום דתנא ושניר ודוק: הלכה ד המתכפר עושה תמורה ולא המקדיש כו' פגון שהקדיש קרבנות נזיר שיתכפר בה חבירו הנזיר אותו הנזיר עושה תמורה כו'.

והנה בס' ושב הפהו בח' שה"כ עמד ע"ז מ"ט נקיט רבינו פגון קרבנות נזיר אשר זהו רק אי ילפינו מקרא דעל נזרו אשר הגמ' מדחה זה שם בתמורה (דף י) ומבאר בזה דרבינו ס"ל דאף לפי המסקנא ילפינו מקרא דנזיר ונפ"מ לענין ב"ת עיי"ש.

והנה עפ"ד ניחא דברי התוס' והר"ן במס' נדרים (דף לו ע"ב) דכתבו שם דמכפר עושה תמורה ילפינו במס' תמורה מקראי ועמד ע"ז הגאון רי"ב"ל דלפי המסקנא לא ילפינו רק מסברא דא"כ מצינו ציבור ושנותפין עושים תמורה ולא מקרא והגיה בצ"ע ולפ"ד שה"כ דילפינו לפי המסקנא מקרא ניחא.

אף בל"ז יש ליישב דברי התוס' והר"ן שם דעל סברת רבא דאמר א"כ מצינו ציבור ושנותפין עושים תמורה יש הוכחה מקרא דלא כן הוא. דהנה רש"י ז"ל פתב במס' תמורה דבמשנה אמרינו דאין עושים תמורה והוא מקרא דהקוש למעשה מה מעשה קרבן יחיד אף תמורה קרבן יחיד.

והנה מזה לאו הוכחה גמורה מקרא דהא צריף ההיקש גם למלתא אחריתא: אף לענ"ד יש הוכחה מזה דלעיל (דף ב) אמר דבעי קרא לרבנות אשר דישנה בתמורה ולחד גירסא משום דה"ל לאו שאינו שב"כ דתנן אין הציבור והשנותפין עושים תמורה כו' וא"כ א"נ דמקדיש עושה תמורה וא"כ מצינו גם בציבור ושנותפין דעושים תמורה וא"כ ה"ל לאו שישנו שב"כ ול"ל קרא לרבנות נשים וא"כ מזה מוכח דמתכפר עושה תמורה וא"כ ליתא בציבור ושנותפין ושפיר בעי קרא לרבנות נשים ויש הוכחה מקרא דמתכפר עושה תמורה וענין לקמן בה' ו': והנה עפ"ז נ"ל לבאר דברי הירושלמי בפ"ד דנדרים ה"ג המתקן פירוטיו של חבירו שלא מדעתו טובת הנאה ממעשרותיכם של מי ר"א אמר של מתקן ר"ז אמר של בעל הפירות ר"ז כדעתיה דאמר ר"ז בשם רשב"ל המקדיש קרבן מצורע של חבירו המתכפר עושה תמורה ע"כ וצריף לבאר מה תליא זה בזה והלא בגמ' איתא אפכא דר"י אומר דטובת הנאה של תורם ומתכפר עושה תמורה ומפרשי הירושלמי יפרשו בדרוסק.

ונ"ל לומר פן דהנה בגמ' שם אמרינו טובת הנאה ש"מ א"ל תרומה דהאף מי מתקנא פריא דההוא א"ד א"ל פריא דההוא להוי פירות תרומה א"ל א"ק תבואת זרעה ונתת וקאי על של זרעה והיינו דטובת הנאה של בעל הפירות ומ"ד דטובת הנאה של התורם אמרינו במס' תמורה שם דיליף מעשה תבואתה ונתת מי שמעשה הוא הנותן קרי ביה ונתת כמו שמביא הרא"ש הכא בנדרים.

והנה לא ידענו איזה קרא נתפוס עיקר אם זה דתבואתה או דמעשה אם ונתת קאי על בעל התבואה או על המעשה. והנה שם בתמורה הוא פן אם יש לאחד בהמה ומקדישה לשם חטאת נזיר או מצורע אם הפריש לצורף מי שחייב בקרבן זה חל ההקדש על בהמה שלו ואם אין לו בהמה לא מקדיש מידי נמצא דהכא הוא פן אי לא המחייב קרבן

לא חָיִל הַקָּדוֹשׁ עַל הַבְּהֵמָה וְהָנָה כְּמוֹ פָּרִיא בְּהֵוָה וּבְעַל הַבְּהֵמָה דְּמִיָּא לְבַעַל הַפָּרִי וְאַמְרִינּוּ דְהַעֲיָקָר הוּא הַמְתַּכְפֵּר וְזֶה יִלְפִינּוּ מִקְרָאֵי אוּ מִקְרָא דְנִזְרוּ שְׁמִבְאָר הַשְּׂאֵה"כ אוּ מִזֶּה דְבִאֲרָנוּ דְצִיבּוּר וְשׁוֹתְפִין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה וּא"כ ע"כ אֲמַרִינּוּ דְהַעֲיָקָר הוּא מֵה שְׁעָלְיוּ הַחַיִּיב לְהִבְיָא קֶרְבָּן וְהָנָה כְּהֵתֵם בְּעַל הַפָּרִי שְׁחִיב בְּתְרוּמָה וּא"כ פִּינּוּ דְהִקְא הַמְתַּכְפֵּר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְהוּא הַעֲיָקָר הֵתֵם נְמִי בְּעַל הַפָּרִי הַעֲיָקָר דַּא"ל פָּרִיא מִי הָנָה פָּרִי תְרוּמָה וְהֵתֵם נְמִי א"ל חַיִּיבָא מִי הָנָה קְדוּשׁ בְּהֵמָתוֹ וּמִן־כֶּרַח מִקְרָא דְמְתַכְפֵּר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְה"נ אוּמַר הִירוּשְׁלָמִי דְהַעֲיָקָר בְּעַל הַפָּרִי וְטוֹבַת הַנְּאָה שְׁלוֹ וְדַרְשִׁינּוּ תְבוּאָתָהּ וְנִתְתָּ וּגְמִ' דִּינּוּ ס"ל דַּע"ז דְתוֹרֵם נְמִי אִיפָא קָרָא דַּרְשִׁינּוּ מַעֲשֵׂר וְנִתְתָּ וְהוּא הַעֲיָקָר וְטוֹב"ה שְׁלוֹ כְּמִבְּנֵי וְדוּק: הִלְכָה דְ אֶחָד הַמְמִיר תָּם בְּבַע"מ אוּ בַע"מ בְּתָמִים כּו' וְהִנֵּה כְמוֹ"ח ו"ל הַעִיר ע"ז בְּמִשְׁמַעוֹת פְּשׁוּטוֹת הַמְאָמֵר שְׁל רַבִּינוּ דַּס"ל פְּרַש"י ו"ל בְּמַס' תְּמוּרָה (דָּף כז ע"א) דְבַע"מ עַל בַּע"מ אֵינוּ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְהַתּוֹס' חוֹלְקִים ע"ז שְׁם בַּד"ה בַּע"מ וְרַבִּינוּ דְנִקְטָט תָּמִים בְּבַע"מ וּבַע"מ בְּתָמִים מַשְׁמַע דַּס"ל דְבַע"מ בְּבַע"מ לֹא וְעֵינּוּ לְקַמְן בַּפ"ג ה"ג וְדוּק: הִלְכָה וְ אֵין קְדָשִׁי כּוֹתִים עוֹשִׂין תְּמוּרָה מֵה"ת אֲבָל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׁהַכּוֹתִי שְׁהַמִּיר ה"ז תְּמוּרָה הַקְּדִישׁ הַכּוֹתִי בְּהֵמָה שְׁיִתְפַּכֵּר בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְהַמִּיר בָּהּ הַכּוֹתִי ה"ז סָפֵק תְּמוּרָה עַכ"ל.

וְכַתֵּב הֶרְאָב"ד ו"ל א"א שְׁיִבּוּשִׁין יֵשׁ כָּאֵן שְׁהַכּוֹתִי אֵינוּ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה כְּלָל לֹא בְּשְׁלוֹ וְלֹא בְּשֵׁל יִשְׂרָאֵל אֲבָל יִשְׂרָאֵל שְׁהַמִּיר בְּקֶרְבָּן שְׁהַקְּדִישׁ כּוֹתִי לְהַתְּפַכֵּר בּוּ יִשְׂרָאֵל ה"ז סָפֵק עַכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ אֵין קְדָשִׁי כּוֹתִי בַּפ"ק דְתְּמוּרָה (דָּף ג ע"א) וּבַפ' ב"ש וּפּוֹסֵק כַּר"ש אַע"ג דַּר' יוֹסִי פְּלִיג עָלֶיהָ מְפָנִי שְׁבַגְמ' שְׁם הִבְיָא לְפִשְׁטֵי הַבְּעִיָּא מַר"ש וְעוֹד כְּתֵב הַרִ"ק דְאַפְשֵׁר לֹאמַר דְלֹא פְּלִיג ר' יוֹסִי עַל ר"ש בְּהָא עַכ"ל.

וְהַלַּח"מ כְּתֵב וְלֹא יִדְעָתִי אִיךָ אֲפָשֵׁר לֹאמַר כֵּן דְהַבְּרִיִּיתָא דְהִבְיָא רִישׁ תְּמוּרָה אַחַר דְּבָרֵי ר"ש אוּמַר ר' יוֹסִי בְּכּוֹלֵן אֲנִי רוֹאֶה לְהַחְמִיר מַשְׁמַע דְאַפּוֹלְהוּ פְּלִיג לְכַף נְרָאָה עֲיָקָר כְּמוֹ שְׁתִּירָץ הַכ"מ דְפּוֹסֵק כַּר"ש כּו' מִשּׁוֹם דְהַבְּעִיָּא בְּתְמוּרָה הָנָה אֵלִיבִיָּה עַכ"ל.

וְהִנֵּה לְפִי תִירוּץ הַשְּׁנִי שְׁבַתּוֹס' תְּמוּרָה (דָּף ב ע"ב) ד"ה קְתַנִּי דַּלְר"י לֹא אֲפָשֵׁר לְאוּקְמִי הַבְּעִיָּא א"כ אֵין רְאָיָה מְזֵה. אֲמַנְם נ"ל לֹאמַר דְגַבִּי תְּמוּרָה אִיפָא לְמִימַר שְׁפִיר תִירוּץ שְׁל הַרִ"ק דַּר' יוֹסִי לֹא פְּלִיג כְּלָל עַל ר"ש בְּתְמוּרָה דְשְׁפִיר מְמַעֲטִינּוּ מִקְרָאֵי דְקְדָשִׁי עַכּו"ם אֵינוּ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וּמִקְרָאֵי דַּלְה' לֹא מְרַבֵּה ר' יוֹסִי רַק עַל פִּיגּוּל נוֹתֵר וְטָמֵא וּמַעֲיִלָה לְחַד תִירוּץ שְׁל הַתּוֹס' בְּזַבְּחִים (דָּף מֵה) דְדַמִּי לְקְדָשִׁי יִשְׂרָאֵל בְּזֵה אֲבָל בְּהָא דַּאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה לֹא עֲדִיף כּוֹתִי מְקַטֵּן דְלֹאוּ בַר עוֹנְשִׁין לֹא מִיְתַפֵּס בְּתְמוּרָה כְּמוֹ שְׁאָמַר רַמב"ח שְׁם: וְנ"ל לְהִבְיָא רְאָיָה לְזֵה דְאָמַר שְׁם וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה דְכְּתִיב לֹא יִחַלִּיפְנוּ וְכַתֵּב בְּרִישׁ עֲנִין דְבַר אֵל ב"י כּו' ל"א וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה מ"ט דְאַתְקַשׁ תְּמוּרַת בְּהֵמָה לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשֵׂר דְגֵן וְכַתֵּב אֵת מַעֲשֵׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא עַכּו"ם וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שְׁם וּמַעֲשֵׂר וְהִינּוּ ר"ש רְאִיתָ לִיה הַף דְרִשָּׂא אֲבָל רַבִּנּוּ פְּלִיג עָלֶיהָ וְלִישְׁנָא קָמָא הוּא לְרַבִּנּוּ עַכ"ל.

וְלִכְאוּרָה תְּקֻשָּׁה פִּינּוּ דַּר"ש אֵית לִיה הַהִיקְשׁ דְמַעֲשֵׂר לְתְמוּרָה וְיִלִּיף לְקַמְן (דָּף יג) כְּמֵה דְבָרִים מְזֵה וּא"כ סְגִי לַר"ש לִימוּד זֶה לְמִילָף דְקְדָשִׁי עַכּו"ם אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְל"ל לְהִבְיָא הַלִּימוּד שְׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וע"כ צ"ל דר' יוסי נמי מודה דכותי אינו עושה תמורה ואמר אליבא דרבנן דפליגי על ר"ש דמעשר דגן שהביא התוס' לימוד מדבר אל בני ישראל ואף לפי מה דמסיק שם במס' זבחים (דף מה) דמעשר בהמה חובה וכותי לא מיייתי ולא צריה פלל הלימוד ממעשר דגן מ"מ הא לקמן במשנה (דף יג) גם על צבור ושותפין פליג ת"ק על ר"ש ולא יליף ממעשר בהמה ולהכי מיייתי לדידהו הלימוד של דבר אל ב"י ולישנא אחריןא הוא לר"ש דידעין מהיקשא ואף שר' יוסי אומר רואה אני בכולן להחמיר מ"מ הא פתבו התוס' במס' זבחים (דף מה) ובסנהדרין (דף פד) דר' יוסי ס"ל דאין מעילה בקדשי מזבח של פותי ור"י מסיק בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדה"ב כו' אלמא דהפולן לא קאי על מעילה וה"נ לא קאי אתמורה נרק על פיגול נותר וטמא והגמ' מקשה שפיר שם בזבחים (דף מה ע"ב) אלא מעתה אשר הם מקדישים ה"נ הם ולא עפוי"ם ופירש רש"י ז"ל ותימא לר"י דבקדשי עפוי"ם אין חייבין משום טומאה והא קאמר בכולן אני רואה להחמיר התם נחא שפיר דא"נ דקדשי פותי אין חייבין משום טומאה אז למידין גם על פיגול ונותר דגם כן אין חייבין דהא עיקר הילפותא מזה וא"כ לא יתחייב על פולן ושפיר מקשה כמבואר: והנה מה שמסיק רבינו דמדברי סופרים עושין תמורה כתב הכ"מ דיש ללמוד מהא דאמר לא ממירין גבי לא נהנין ולא מועלין דהיינו לא נהנין מדרבנן ולא מועלין מדאורייתא ולבסוף כתב הכ"מ דהראב"ד בהשגות שהבאתי נמי פוננתו להשיג ע"ד רבינו בזה שאומר שמדברי סופרים שהכותי שהמיר עושה תמורה וכתב שמדבריו מבוארים ריש תמורה ואינם סותרין דברי רבינו דא"ל התם מדאורייתא אבל מד"ס כותי מימר.

ולענ"ד לא הבנתי מנ"ל לומר מדרבנן קדשי פותים עושין תמורה הא ילפינן לה מהיקשא דתמורה למעשר בהמה וכמו שיליף לה רבינו לקמן בהי"ג והא דכל הני דילפינן ציבור ושותפין וקדשי בדה"ב אין עושין תמורה פלל אף מדרבנן ומ"ש קדשי עפוי"ם ולא דמי להא דאמרין דלא נהנין מדרבנן אף דמעילה ליתא התם החמירו רבנן שלא ליהנות בהם פיון דקדשי מקרא דאיש איש שנודרין עפוי"ם פשיטא וקמו שהחמירו בש"ד שלא נהנין אף דלית בזה מעילה אבל מהכ"ת ניימא דעושה תמורה והרי דמי לפיגול ונותר שאין חייבין אף מדברי סופרים אף דקתני נמי לגבי נהנין וה"נ אין עושין תמורה אף לא מד"ס וצ"ע.

והנה הלח"מ הבין השגות הראב"ד ז"ל על דבר אחר ולא כמו שהבין הכ"מ רק על זה שכתב רבינו דהקדיש הכותי בהמה שיתכפר ישראל והמיר הכותי ה"ז ספק והראב"ד ז"ל סובר דהא דמביעי לנו בגמ' שהקדיש הכותי להתכפר ישראל ולא שימיר הכותי דודאי אין הכותי מימר אלא הבעיא הוא היכא שימיר המתכפר או ישראל אחר אי עושה תמורה פיון דבא מפח הכותי המקדש ולהכי השיג על רבינו ושאר זהו שיבוש שהכותי אינו עושה תמורה פלל כו' ולא בשל ישראל אבל ישראל שהמיר בקרבן זהו ספק ע"ז נ"ל פשוט בכוננתו עכ"ל: ונ"ל להביא ראיה לדעת רבינו ז"ל דהבעיא הוא כשהמיר בה פותי דאמר שם תפשוט ליה מר"א אר"י ומתכפר עושה תמורה א"ל התם הוא דאמי מפח ישראל מש"ה אזלינן בטר מתכפר וה"ל תחלתו וסופו ביז ישראל אבל הכא קמביעי ליה מי בעינן מתחלה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דקעביד תמורה ע"כ.

הנה לקמן (דף י ע"א) אמרינו בעי רמב"ח מקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה אמר רבא א"כ מצינו צבור ושותפין פגון דשוויי שלים לאקדושי כו' וא"נ דמקדיש עושה תמורה א"כ אם יחיד מקדיש אף דצבור מתכפרין בו מ"מ עושה תמורה ועי"ש ברש"י ותוס' והוכחה לזה הוא דצבור ושותפין אין עושין תמורה פבר הבאתי לעיל בה' ב'.

ועוד נ"ל להביא הוכחה מזה דאין עושין תמורה אפילו ע"י שליח מהא דאמרינו לעיל (דף ד) דלהכי לא הנה תמורה ניתק לעשה מפני שהלאו שב"כ הוא והעשה אינו שב"כ דצבור ושותפין אינו עושה תמורה וכמו.

שהביא רבינו הגירסא בה' א' וא"כ א"נ דצבור ושותפין עושין תמורה ע"י שליח א"כ הוי גם העשה שנה בקל ע"י שליח דעושה תמורה ומשפחת ליה גם בצבור ושותפין בכה"ג עושין תמורה.

ועוד דאמרינו לקמן (דף טו) במשנה אר"ש מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף כו' וכן שם בבבביתא (דף טז) וא"א יכול לומר תמורת חטאת בצבור לפי שאין צבור עושין תמורה וא"א דע"י שליח עושין א"כ מצינו שפיר תמורת חטאת בצבור בכה"ג בעי שליח אלא ודאי אין שליח עושה בצבור דמתכפר עושה תמורה נמצא דא"א דמקדיש עושה תמורה א"כ אי יחיד שהקדיש אף אם צבור יתכפרו בו מ"מ עושה תמורה ולא בעי שיהיה מתחלתו ועד סופו דתיקום ברשות מאן דעביד תמורה וא"כ ה"נ אף אי אמרינו דמכפר עושה תמורה מ"מ אם יתכפר בו ישראל יהא תמורה אף שהקדיש כותי וכמו התם לא בעינו שסופו יהא ברשות מאן דעביד תמורה ה"נ לא נודע תחלתו דתיקום במאן דעביד תמורה ומאי גרע התחלתו מסופו אע"כ פמו שמפרש רבינו ז"ל דהבעיא הוא בכותי שהמיר נמי דאי המיר ביה ישראל ודאי עביד תמורה פמו שבארנו והוא דלא פדברי הרב"ד ז"ל דמפרש דהמיר ביה ישראל ודוק: הלכה ח קטן שהגיע לעונת נדרים שהמיר אע"פ שאינו לוקה יש בו ספק אם עושה תמורה או אינו עושה תמורה עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם בעיא דלא אפשטא ואמרינו עלה אה"ל עביד תמורה כוחי מהו שמייר ויכפר גזע דרוך רבינו לפסוק כאת"ל וילפיך יש לתמוה למה פוסק רבינו שהוא ספק ואפשר שרבינו ז"ל לא היה גורס את"ל עכ"ל.

ונ"ל לענ"ד לומר דרבינו היה גורס את"ל ואעפ"כ פוסק שהוא ספק דהנה רש"י ז"ל פתב הקא בתמורה ואפילו את"ל קטן עביד תמורה רבותא אתי לאשמועינן ולא משום דאיתא דינא הכי עכ"ל. וכוונת רש"י ז"ל י"ל פן דנמי ס"ל פשיטת רבינו דכל את"ל פשיטותא הוא מ"מ הקא רק רבותא אחי לאשמועינן ולא משום דדינא הכי דהנה הכ"מ פתב לקמן בפ"ד מה' אבות הטומאה הל' ט"ו אף שדרכו של רבינו לפסוק בכ"ד כאת"ל לא חש רבינו לפסיק פהך את"ל משום דכפ' בנות כותים מסיק לה בתיקו עכ"ל.

אלמא דהיא דמצינו הוכחה מסוגיא דלא נפשוט הבעיא הנה ספק וה"נ יש הוכחה גמורה דהבעיא לא נפשוט ורק לרבותא אשמועינן זה ולא משום דאיתא הכי דהנה הקא בר' ג' ע"א וכן במס' ב"מ (דף צ) אמרינו והא קתני הפל לאתויי יורש ודלא כר' יהודה ומשני האי תנא ס"ל פותיה בחדא ופליג עליה בחדא ע"כ.

והנה במס' ערכין פריש המס' אמרינו הכל מעריכין כו' לאתווי מןפלא סמוך לאיש וא"כ ה"נ נימא הכל לאתווי מןפלא סמוך לאיש דעביד תמורה ולא נצריה לךחוק הא תנא ס"ל פותיה בתדא והתוס' במס' נדה (נ"ז ע"ב) ד"ה לימא הוכיחו דר' יהודה ס"ל מןפלא סמוך לאיש נודר מה"ת וא"כ שפיר ניתא דלימא זה ואף דהמשנה מסיק אלא שאם המיר סופג אח הארבעים מ"מ א"ל דרשא דרבווי דהכל ממירין הוא לאתווי קטן הנודר אלא ודאי דהסוגיא הקא ס"ל דלא נפשוט הבעיא והוי עוד ספק לנו כמבואר: וזה לא מצי להקשות אמאי לא פשיט ממשנה דלקמן (נ"ז טז ע"ב) דאמר חומר בקדשים מבתמורה שהצבור זה והשנתפין מקדישין ואין עושין תמורה אמאי לא קחשיב קטן סמוך לאיש מקדיש ואינו עושה תמורה די"ל דתנא ושייר ולא קשה מאי שייר דהאי שייר דהא רש"י ז"ל פתב שם על האי משנה דאמר ומקדישין אברין ועוברין דהאי משנה אתיא כר' יהודה דס"ל בפ"ק פן דמקדישין אברין ועוברין וא"כ תקשה לר' יהודה ליחשב נמי דנימא חומר בקדשים שהיורש מקדיש ולא ממיר כמו דס"ל לר' יהודה אלא תנא ושייר ולא תקשה להיפוך דא"נ קטן עושה תמורה תקשה לר' יהודה דשייר יורש מאי שייר עוד י"ל דהא מקדיש פותי ומתפפר פותי כ"ע ס"ל דאינו עושה תמורה וא"כ תנא ושייר דכותי מקדיש ודאי פישראל מקרא דאיש איש ואינו מימר ועיין תוס' יומא נ"ז ע"ב) ד"ה חומר ובסוגיא שם ושייר הרבה ודוק: הלכה יב מקרבנות בנדק הבית אין עושין תמורה כו' והלא המעשר בכלל כל ההקדשות הנה ולמה יצא ללמד על הכלל כולו מה מעשר בהמה קרבן יחיד יצא קרבנות ציבור ושנתפין ומה מעשר קרבן מזבח אף כו' ומה מע"ב הוקש למעשר דגן שאין ח"ב אלא ישראל ולא עכו"ם יצא קרבנות פותי שאין עושה תמורה עכ"ל.

והנה רבינו ז"ל פוסק כר"ש דגליף כל הגני למעט מלימוד של מעשר בהמה ולא כת"ק דפליג שם על ר"ש במשנה (נ"ז יג ע"א) וגיף שם כל המיעוטים מלימודים אחרים ממה שצאמר בלשון יחיד כו'.

והנה גם רבי סובר פן בפרייתא שם כת"ק ועיין תוס' ד"ה רבי אומר ועיין זבחים (נ"ז ע"א) דאמר שם נמי לרבות היורש כו' יחיד מימר כו' ופירש רש"י דבלשון יחיד נאמר אלא משמע דהאי סוגיא נמי ס"ל דגליפין ממה דבלשון יחיד נאמרה ותקשה לכאורה על רבינו דלמה פוסק כר"ש נגד ת"ק דהוי פרבים לגבי ר"ש וכן רבי והאי חנא דבזבחים (נ"ז ה) דס"ל הכל ללמוד מלשון יחיד נאמרה ודלא פר"ש: ונ"ל ליישב פן דלכתי פוסק כר"ש משום דשם אמרו ת"ר יכול יהא קדשי בדה"ב עושין תמורה ת"ל קרבן מי שנקרא קרבן יצאו קדשי בדה"ב שלא נקראו קרבן ולא והתנא אי קרבן שומע אני אף קדשי בדה"ב שנקראו קרבן פעין שצאמר ונקרב כו' ת"ל ואל פתח אהל מועד כו' ל"ק הא ר"ש הא רבנו לר"ש איקרי קרבן לרבנו לא איקרי קרבן ופירש רש"י ר"ש דממעט קדשי בדה"ב מהיקשא למעשר בהמה ס"ל דמיקרי קרבן ות"ק דברייתא וכן ממשנה דאמר יצאו קדשי בדה"ב והוא מטעם דלא איקרי קרבן וכמו שפירש רש"י ז"ל שם ס"ל דלא מיקרי קרבן, והנה הברייתא דס"ל דקדשי בה"ב הוא מקרי קרבן הובא ג"כ סתמא במס' זבחים (נ"ז ק"ג) ובתמורה (נ"ז ג) ובמס' יומא (נ"ז סג) והוא פותיה דר"ש ע"כ אתיא דגליפין מקדשי מעשר בהמה ופוסק רבינו ז"ל פותיה להכי בכל הגני למודים ממעשר בהמה דכיון דהוקש לזה כל מילי נוכל למילף ממעשר בהמה כמבואר: והנה מה שפסיק

וימה מעֵשֶׁר בְּהֵמָה אֶתְקַשׁ לְמַעֲשֵׂר דָּגָן שֶׁאֵת בּוֹ אֵלֶּא יִשְׂרָאֵל וְלֹא פוֹתִי נ"ל דְּמִזְהָ יִהְיֶה רְאֵיָה בְּרוּרָה דְּרַבֵּינוּ ס"ל דְּהִלְכָה בּוֹנ"ד כּמ"ד לְעַנְּנֵן קְדָשִׁים דְּבָר הֵלְמָד מִן הֵלְמָד בְּתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וְלֹא בְּתֵר לְמַד אֲזֵלִינוּ דְּהָא שְׁם בְּזַבְחִים (דָּף מֵה) מְקַשָּׁה הַגַּמ' ע"ז וְכִי דְבָר הֵלְמָד בְּהִיקָשׁ חוּזֵר וּמְלָמַד בְּהִיקָשׁ מַעֲשֵׂר דָּגָן חֻלִּין בְּעֵלְמָא הוּא הַנִּיחָא לְמ"ד בְּתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ אֵלֶּא לְמ"ד בְּתֵר לְמַד אֲזֵלִינוּ מֵא"ל אֵלֶּא מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה חוּבָה שְׁאִין קְבוּעַ לֹו זְמַן יִשְׂרָאֵל מִיָּתִי וְכוּתִי לֹא מִיָּתִי וְכִינוּ דְּרַבֵּינוּ הֵכָא הֵבִיא לְלִמּוּד מִמַּעֲשֵׂר דָּגָן מִשְׁמַע דַּס"ל דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וּמַעֲשֵׂר דָּגָן חֻלִּין הוּא וְשִׁפְרִי לְמִידִין.

וְהִנֵּה הַצֵּל"ח ז"ל בַּמַּס' בִּיצָה (דָּף ה) מְסַפְקָא לִיהָ הַאִיף ס"ל לְרַבֵּינוּ בְּזֵה אִי בְּתֵר לְמַד אֲזֵלִינוּ אוֹ בְּחֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ. וּמַדְבָּרֵי רַבֵּינוּ הֵכָא מוֹכֵרֵת בְּהִדְיָא דַּס"ל דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וְנ"ל דְּרַבֵּינוּ הִכְרִיעַ לְפָסוּק כּמ"ד בְּתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ מִזְהָ.

דְּהִנֵּה בַּמַּס' הוֹרִיּוֹת (דָּף ח ע"א) אֲמַרִּינוּ בַּגַּמ' וְיִלְמּוּד תַּחְתּוֹן מַעְלִיוֹן וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' מִיְהוּ לְעֵיל קְשָׁה דִּילִיף עַפּוֹ"ם וְשִׁאָר מַצּוֹת מְזֻקָן מְמַרָא וְהֵלֵא דְבָר הֵלְמָד בַּג"ש א"ח וּמְלָמַד בַּג"ש וִי"ל דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וְהֵמְלָמַד חֻלִּין הוּא עַכ"ל אֵלְמָא דְסוּגְיָא זֹו ס"ל דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וּפּוֹסֵק פְּהֵף סוּגְיָא אִף דְּבָרֵי הַתּוֹס' צַע"ג דְּהָא קִי"ל בְּזַבְחִים (דָּף נ) דְּדְבָר הֵלְמָד בַּג"ש חוּזֵר וּמְלָמַד בַּג"ש וַא"כ אִין הִכְרַע חֲזָה וְכֵן קְשָׁה לִי דְּבָרֵי הַמְהַרְשָׁא ז"ל שְׁם בַּמַּס' הוֹרִיּוֹת (דָּף ח ע"ב) דְּמַקְשָׁה שְׁם וְנ"ל וְעוֹד ק"ל הָא דְבָר הֵלְמָד בַּג"ש א"ח וּמְלָמַד בַּג"ש וְזֵה לִיתָא כְּמַבּוֹנָר: אִף נ"ל לְהֵבִיא רְאֵיָה דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ דְּהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבּוּ בַּמַּס' זְבָחִים (דָּף ל ע"א) ד"ה אָמַר בַּסֵּה"ד וְנ"ל וַא"כ פְּשׁוּט דְּדְבָר הֵלְמָד בַּג"ש חוּזֵר וּמְלָמַד בְּבִנְיָן אָב כּו' וִי"ל דְּתֵרוּמַת מַעֲשֵׂר חֻלִּין בְּעֵלְמָא הוּא כְּדָאמַר הֵכָא מַעֲשֵׂר דָּגָן חֻלִּין הוּא וּמִיְהוּ הֵף קְשָׁיָא לְרַבֵּינָא דַּס"ל דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וּבְסוּמָף אֲמַרִּינוּ תִּיקּוּ וְדוּחַק לֹוּמַר דְּלְרַבֵּינָא אִפְשָׁטָא הֵתֵם הָאִי בְּעֵיָא כְּמוֹ הֵהִיא דְלִקְמוֹן מֵהֵהִיא דְמִנְחוֹת עַכ"ל.

אַלְמָא דְכְּתַבּוּ דְלְמ"ד בְּתֵר לְמַד אֲזֵלִינוּ אִפְשָׁטָא לְדִידִיָה הֵף בְּעֵיָא אִי דְבָר הֵלְמָד בַּג"ש חוּזֵר וּמְלָמַד בְּבִנְיָן אָב וְכִינוּ דְסִתְמָא דַּגַּמ' דְּזַבְחִים וְכֵן שְׁם בַּמַּס' מִנְחוֹת (דָּף עו) וְגַמִּי אוֹמַר דְּסוּפּוּקִי מְסַפְקָא לִיהָ אִי דְבָר הֵלְמָד בַּג"ש חוּזֵר וּמְלָמַד בְּבִנְיָן אָב ס"ל ע"כ דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ וְלִהְכִי מְסִיק בְּתִיקּוּ וּבְסַפְק וּפּוֹסֵק רַבֵּינוּ כְּסִתְמָא דַּגְמָרָא דַּא"נ בְּחֵר לְמַד אֲזֵלִינוּ לִיתָא הַבְּעֵיָא: וְעוֹד נ"ל לְהֵבִיא רְאֵיָה דְּבָתֵר מְלָמַד אֲזֵלִינוּ דְּהִנֵּה הַטּוּרִי אָבֵן בַּמַּס' ר"ה (דָּף ת) מְקַשָּׁה דָאֵמַר שְׁם עֶשֶׂר בְּשָׁנֵי מַעֲשָׂרוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר אַחַד מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וְאַחַד מַעֲשֵׂר דָּגָן וְהִקְשָׁה דַּאֲמַרִּינוּ בַּפ"ט דְּבִכּוּרוֹת דְּהִלּוּקֵס וְהַנּוֹתֵן בְּמִתְנָה פְּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה וְנַפ"ל בַּגַּמ' מְדַכְּתִיב בְּכוֹר בְּנִיָה חֲתָן לִי כֵן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרֶף כּו' מֵה בְּנֵף אִינִי בְּלִקּוּם וּמִתְנָה אִף צִאֲנָף כּו' וַאֲע"ג הָאִי קָרָא גַבִּי בְּכוֹר כְּתִיב נַפ"ל בָּאֵם אִינוּ עַנְיָן לְמַעֲשֵׂר וְהַשְׁתָּא ל"ל קָרָא ת"ל מֵהֵאִי הִקְשָׁא דְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשֵׂר דָּגָן וּמַעֲשֵׂר דָּגָן אִינוּ בְּלִקּוּם כְּדַמְנָא בַּב"מ (דָּף פח) תְּבוּאֹת זֵרֶעַף וְלֹא לְקוּם וּמְנִיָה הַה"ד וְלֹא שְׁנִיָתֵן בְּמִתְנָה.

וְהִנֵּה נ"ל לְתַרְזַן כֵּן דְלִפִּי מֵאִי שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' זְבָחִים וְדָף מַח ע"א) דָאֵמַר שְׁם דַּכ"ע הִקְשָׁא עֲדִיף וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' הֵלֵא בַּמַּס' גִּיטִין (דָּף מֵא) אֲמַרִּינוּ דַּכ"ע ג"ש עֲדִיפָא וְתִירְצוּ כֵן דְּהִיכָא שְׁנוּכַל לְעַשׂוֹת הִקְשָׁה לְדָרְשָׁא אַחֲרֵינָא אִזִּי אֲמַרִּינוּ ג"ש עֲדִיפָא וְהִקְשָׁה אֲתִינָא לַד"א אָבֵל הִיכָא שְׁלֵא מְצִי לְמִימַר דָּאֲתִי הִקְשָׁה לַד"א אִזִּי אֲמַרִּינוּ הִקְשָׁה עֲדִיף וּג"ש הוּא לְמַחְצָה וַא"כ ה"נ לֹא קְשָׁה דַּא"ל הֵוִי הִקְשָׁה שְׁל וְכֵן תַּעֲשֶׂה דָאֲתִי לְנוּ דְלִקּוּם וְשְׁנִיָתֵן לֹו

במתנה פטור ממע"ב הוי טפי שפיר ילפינו בג"ש דתחת תחת מקדשים או העברה מבכור דלקוח נוהג בהם ואי ילפינו בג"ש זו הוי גם לחומרא דלקוח חייב ועדיף למילף בג"ש לחומרא מדנילף בהקישא דעשר תעשר לקולא פיון דהיקשא אתיא לכמה דברים במס' ר"ה שם ובמס' בכורות פ' מ"ב ולהכי ילפינו רק מהקישא דיוכן תעשה דאתי רק לזה לפטור ולא ילפינו בג"ש כמבואר: אמנם זהו רק לפי תירוץ הראשון של התוס' שם אבל לפי תירוץ השני שם וז"ל דכיון דשטר בש"כ לא קבלנו אלא בג"ש דלה מאשה להכי קאמר דג"ש פאן עדיפא דטוב לעשות הג"ש דתהוי שטר בשפחה כמו גט באשה וכן פתבו התוס' במס' גיטין (דף מא) אבל בש"ד נדאי היקשא עדיף אף אם אתיא נמי לדרישא אחריתא ותשאר קושית הט"א לדוקתה.

אף יש לומר ליישב קושית הט"א פן דלכאורה קשה לר"ש דיליף ממעשר בהמה דקדשי בדה"ב וצבור ושותפין דפטורין ממעשר בהמה ליתנייהו בתמורה א"כ נילף נמי דלקוח וניתן במתנה אינו עושה תמורה.

אף יש ליישב דהא דמעשר בהמה פטור בלקוח ומתנה ילפינו בהקישא וכן תעשה מבכור וקיי"ל דדבר הלמד בהקישא א"ח ומלמד בהקישא וא"כ לא נוכל למילף בהקישא ממע"ב בזה גופיה ילפינו בהיקש וא"ח ומלמד בהיקש אבל אי הוי ילפינו מקרא דעשר תעשר בשני מעשרות אזי הוי מעשר דגן חולין א"כ נוכל למילף נמי תמורה דאינו בלקוח ומגלי לנו הקרא דיוכן תעשה דבר מזה נילף על לקוח דפטור וההקישא דעשר תעשר אחי לדרישא אחרתא והוי למד בקדשים וא"ח ומלמד וכ"ז א"נ דבטר מלמד אזלינו ומעשר דגן חולין בעלמא ושפיר למידין אבל א"נ בטר למר אזלינו א"כ גם אי ילפינו ממעשר דגן לא נוכל למילף בתמורה א"נ בזה דהא הלימוד הוא קודש וא"כ פיון דכמו דר"ש יליף תמורה ממע"ב ה"נ לדידן ילפינו פן ולקוח בתמורה נוהג וילפינו מוכן תעשה דבטר מלמד אזלינו כמבואר וקמ"ד בטר למד אזלינו צ"ל דס"ל ג"ש עדיפא כמו המ"ד דאמר שם תחלה במס' זבחים וא"כ אי ילפינו ממעשרותיכם ולא מוכן תעשה הוי ילפינו בג"ש דתחת או דהעברה מבכור אבל לדידן דמסקינו הקישא עדיף צ"ל דבטר מלמד אזיל ודלא נילף תמורה כמבואר: ועוד נ"ל ליישב קושית הט"א פן דלפי מאי שכתבו התוס' במס' ב"מ (דף פח ע"א) ד"ה זרעו דאם המוכר לקח בחזרה חייב במעשר מה"ת וא"כ שפיר איצטריף ההיקש דיוכן תעשה לפטור הקא אף אי חזר ולקח דהא נדאי פטור כמו שאומר במס' בכורות (דף נו) איזהו אתנן כו' שנתנה וחסר ולקח הימנו ות"ל דאפטר משום לקוח כו' אלמא דאפטר בזה נמי היכא דנולד בעדרו ומכרו וחסר ולקחו והוא מטעם גזה"כ דאתקש לבכור בניה דליתא בכל גוונא ולהכי איצטריף ליה ההקישא אבל מה שמקשה הט"א לדעת הריב"א דקודם מירוח פטור ולאחר מירוח חייב והקא הוי אפכא דקודם זמן חייב ואח"כ פטור משום דיוכן תעשה בשעת עשייה נימא דקרא דיוכן תעשה אתי לפטור משעת עשייה וקרא דההיקש למעשר דגן אתי לפטור מקודם מירוח ונפטור בתרנייהו זה תתיישב רק בתירוץ הראשון דהיקש זה של מעשר אין למידין קלל משום דג"ש עדיפא וילפינו טפי ג"ש מקדשים או מבכור כמבואר ודוק: פרוק ג הלכה א מפי השמועה למדו הוא קרב ואין תמורתו קריבה עכ"ל.

וְכַתַּב הַלַּח"מ דִּישׁ לְתַמּוּנָה עַל רַבֵּינוּ מֵהַסּוּגָיָא דְתַמּוּרָה (דָּף כ"א) דְּמַפְיֵק לְמַעַט מִקְרָא דְהֵם קַרְיָבָה כּו'. וְהֵנָּה בְּאַמַּת נִיחָא פְּשׁוּט דְלַעִיל (דָּף ה' ע"ב) אֵיתָא וּלְאַבְיֵי הוּא קָרַב וְאִין תַּמּוּרְתוֹ קַרְיָבָה וְרַבָּא אַה"נ אֵלָא הֵם ל"ל לְלַמַּד כּו' עכ"ל הַגַּמ' אֵלְמָא דְכוּלְהוּ מִפְּקֵי מִקְרָא דְהוּא וְאָף לְפִי מַאי שְׁבַאֲרָנוּ לַעִיל דְצָרִיף נְמִי לְמִילָף מִקְרָא דְהֵם דְאֵי מִקְרָא דְהוּא לְבַד לֹא גִדַע עַל מַעֲשֵׂר וְרַק עַל בְּכוֹר לְבַדוֹ מ"מ לֹא קָשָׁה עַל רַבֵּינוּ דְמַבִּיא סְתָם מִקְרָא דְהוּא דְכִינּוּ דְבְכוֹר גִּדַע מִזָּה וְהַגְמָרָא אָמַר פֶּן תּוֹפְסֵי לְשׁוֹן הַגַּמ' פְּדַרְכוּ וְעֵינֵין זְבָחִים (דָּף לו') בְּתוֹס' ד"ה קִדְשׁ הֵם וּבְמַפְרָשִׁים שָׁם וְדוּק: הֵלְכָה ב' וּכְשֵׁם שְׂאִין פּוֹדִין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שְׁנַפְל בְּהֵם מוּם כּו' כֶּף אִין פּוֹדִין תַּמּוּרְתָן כּו' וְכַתַּב הַכ"מ מְשַׁנָּה בַּפ"ג דְתַמּוּרָה (דָּף כ"א) עכ"ל.

וְקָשָׁה ע"ז לַעֲנ"ד דְמִן הַמְשַׁנָּה אִין רְאָיָה דְהָא בַּגַּמ' דְזְבָחִים (דָּף סו' ע"ב) מְבַעֲיָא לְהַגְמָ' אֵי תַמּוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר נִפְדִּית וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שָׁם דְמִן הַמְשַׁנָּה אִין רְאָיָה דַּא"ל מַה שְׂאָמַר יֵשׁ לְהֵם פְּדִיוֹן וְלַתַּמּוּרְתָן לֹא קָאֵי עַל תַּמּוּרָה זֶה דְאִין לְהֵם פְּדִיוֹן וְרַק הַגַּמ' מַבִּיא רְאָיָה ע"ז שָׁם דְאִין לְהֵם פְּדִיוֹן מִהַבְּרִייתָא דְאִינוּ נִפְדָּה דְהֵנָּה פִּיּוּצָא בּוֹ וּמִזָּה הוּא מְקוֹר לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ וְדַבְרֵי הַכ"מ צַע"ק: הֵלְכָה ד' וְהַמִּיר בָּהּ אַחַר שְׁנַפְדִּית ה"ז תַּמּוּרָה קַרְיָבָה כּו' עַד מַפְח קַדְנוּשָׁה דְחוּזָה כּו' עכ"ל.

וְכַתַּב הַלַּח"מ וְהַמִּיר בָּהּ אַחַר שְׁנַפְדִּית כּו' בַּר"פ הַזְרוּעַ (דָּף קל) פִּירֵשׁ רַש"י וְעוֹשִׂין תַּמּוּרָה קוֹדֵם פְּדִיוֹן אֲבָל רַבֵּינוּ פְּתַב אַחַר שְׁנַפְדִּית וְקָשָׁה דַּבַּפ"ב דְבְכוֹרוֹת גְּבִי יִלְדוּן אֲסוּר אֲמַרִּינוּ דְהֵינּוּ דוֹקָא אִם נִתְעַבְרוּ לְפָנֵי פְדִיוֹן וְאֵתִילִיד לְאַחַר פְּדִיוֹן אֲבָל אֵיתַעֲבַר לְאַחַר פְּדִיוֹן חִילִין גְּמוּרִין הֵם וַא"כ ה"נ פִּינּוּ דְהַתְּפִיס לְאַחַר פְּדִיוֹן אֲמַאי מִתְּפִסִי וְהוּי תַמּוּרָה הָא הוּי חוּלִין גְּמוּרִין כּו' דְהָא אֲשַׁפְחוּ וְלַד תַּמּוּרָה מִתַּמּוּרָה וְצ"ע עכ"ל.

וְכָל דְבָרֵינוּ ז"ל תַּמּוּנָה דְאֲשַׁתְּמִיט לִיה בְּרִייתָא וְגַמ' עֲרוּכָה שָׁם בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף טו' ע"ב) דְאָמַר שָׁם וּבִין לְפָנֵי פְדִיוֹן וּבִין לְאַחַר פְּדִיוֹן עוֹשִׂין תַּמּוּרָה לְפָנֵי פְדִיוֹן מוֹעֲלִין בְּהֵם וְלְאַחַר פְּדִיוֹן אִין מוֹעֲלִין בְּהֵם כּו' וְשָׁם ע"א אֲמַרִּינוּ אָמַר ר"נ אָמַר רַבב"א וְתַמּוּרְתוֹ לְאַחַר פְּדִיוֹנָה מִתָּה כּו' עַד מַפְח קַדְנוּשָׁה דְחוּזָה קָאֵתִי וְכָל הַסּוּגָיָא פְּדִיוֹן רַבֵּינוּ וְכֵן פִּירֵשׁ רַש"י ז"ל שָׁם מִזֵּינן לְתַמּוּרַת פְּסוּהַמ"ק שְׁמַתָּה כְּגוֹן דְלְאַחַר שְׁנַפְדוּ הַקְדָּשִׁים הַתְּפִיסוּ בְּתַמּוּרָה דְלֹא מְצִי לְמִקְרַב כּו' וְהַקְדָּשִׁים שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ מ"מ ש' מוֹלְדוֹת קְדָשִׁים דְלְאַחַר פְּדִיוֹן אִינוּ קְדוֹשׁ כְּבָר הַקְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם בַּד"ה וְתַמּוּרְתוֹ וְז"ל וַא"ת וּמ"ש מוֹלְדוֹת קְדָשִׁים וַי"ל דְהוּלְדוֹת אִין לְהֵם קַדְנוּשָׁה אֵלָא מַפְח אֲמָם וְכִינּוּ שְׁנַפְדִּית פְּקַעָה קַדְנוּשָׁתוֹ לְגַמְרֵי כּו' אֲבָל תַּמּוּרָה קַדְנוּשָׁה חֲלָה בְּהֵיחָא וְכִינּוּ דְגִלֵי קָרָא דְחֲלָה עַל בַּע"מ קְבוּעַ ה"ה לְאַחַר פְּדִיוֹנוֹ אֵלָא דְלֹא קַרְבָּה כּו' עכ"ל.

וְמַה שְׁפָתַב רַש"י ז"ל בַּפ' הַזְרוּעַ בְּחוּלִין שָׁם וְעוֹשָׂה תַמּוּרָה קוֹדֵם פְּדִיוֹנוֹ הֵינּוּ תַמּוּרָה לְאַקְרוּבֵי לְמַזְבֵּחַ דְאָמַר סְתָם וְעוֹשָׂה תַמּוּרָה הֵינּוּ לְקָרַב כְּמוֹ שְׁמַבִּיא רַש"י מִקְרָא דְטוֹב בְּרַע וְדַבְרֵי רַבֵּינוּ נְכוּנִים וְדוּק: פְּרַק ד' הֵלְכָה א' פִּיצַד וְלַד הַתּוֹדָה כּו' בַּד"א בְּוֹלְדוֹת קְדָשִׁים עֲצָמוֹן אֲבָל בְּוֹלְדֵי וְלְדוֹת אִין קַרְיָבִין שְׁמַתוּף מַעֲשִׂיו נִיכָר שְׁהוּא מְשַׁקָּה אוֹתָן לְגַדֵּל מִתָּן עֲבָדִים וּלְפִיכֶף קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְלֹא מִקְרִיבִים כּו' עכ"ל.

וְהַלַּח"מ פְּתַב וַאֲע"ג דְלֹא אֲתַמַּר בַּגַּמ' אֵלָא גְּבִי שְׁלָמִים סוּבַר רַבֵּינוּ דְתוֹדָה וְשְׁלָמִים שְׁוִין דְבְכוּלְהוּ אִיכָא טַעְמָא שְׁמָא גְּדַל כּו' וּמַקְשָׁה ע"ז וּמַתְרַץ עֵי"ש. וְהֵנָּה קָשָׁה לִי ע"ד רַבֵּינוּ

דְּהָא בַּגְמ' שְׁם אֲמָרוּ פֶּן אֲמַר ר"א אֲמַר ר"י מ"ט דר"א אֲמַר קְרָא וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קִרְבָּנוּ וְאִם וְלֹא וְלֹא א"ל אֲלֵא מַעֲתָה אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ ה"נ דְּאִם וְלֹא וְלֹא וְכ"ת ה"נ וְהִתְנִיָּא וְלֹדָה מִנִּין ת"ל וְאִם עַל תּוֹדָה מ"מ אֲלֵא אֲמַר רַב"א הִיָּינוּ טַעֲמָא דר"א שְׁמָא יִגְדֵל עֲדָרִים כּו' וּפִירֵשׁ"י ז"ל בְּתוֹדָה דְּלֹא שְׂכִיחַ פְּשָׁלְמִים לֹא גָזְרוּ כּו' אֲלֵמָא דְּבִתּוֹדָה לֹא גָזְרוּ עַל וְלֹד מִשּׁוּם דְּלֹא שְׂכִיחַ וְאֲחֵרֵי אֲשֶׁר מְסִיק הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁמָא יִגְדֵל עֲדָרִים כ"ע מוֹדִים בְּתוֹדָה פִּינּוּ דְּלֹא שְׂכִיחַ בְּנֹלֵד תּוֹדָה יָקָר וּמִנ"ל לְרַבֵּינוּ לֹמַר דְּנֹלְדֵי וְלִדּוֹת אֵינּוּ קִרְיָבִין בְּתוֹדָה פְּמוּ בְּשָׁלְמִים וּנ"ל לֹמַר דְּסְמִיךְ רַבֵּינוּ עַל הַסּוּגִיָּא שְׁם (דָּף כ ע"ב) גְּבִי הָא דְּאֲמַר דְּנֹלֵד תְּמוּרַת אֲשֶׁם יִקְרַב אֲשֶׁם לְפָנֵי פְּפָרָה וְעוֹד הָא תְּנִי ר"ח לְסִיּוּעַ לְרִיב"ל דְּאֲמַר וְלֹד רַאשׁוֹן קִרְבַּ וְלֹד שְׁנֵי אֵינּוּ קִרְבַּ וּמֵאֵי מִקְשָׁה לִיָּה מִתְּמוּרַת אֲשֶׁם דְּהוּי כְּנֹלֵד וְלֹדָה וְהָא וְלֹד תְּמוּרַת אֲשֶׁם נְמִי לֹא שְׂכִיחַ יוֹתֵר מִתּוֹדָה וְדִלְמָא הֵכָא וְדָאֵי קִרְיָב גַּם וְלֹד וְלֹדָה פִּינּוּ דְּלֹא שְׂכִיחַ אֲלֵא וְדָאֵי וְלֹד וְלֹדָה אִף אֵי לֹא שְׂכִיחַ פְּתוֹדָה מְכַל מְקוּם גָּזְרוּ רַבָּנּוּ שְׁלֵא יִקְרַב וְה"נ גְּבִי חֲטָאת וְאֲשֶׁם שְׁפִיר מִקְשָׁה הַגְּמָרָא כְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ.

וּמְכַל מְקוּם מַה שְׁפּוֹסֵק רַבֵּינוּ לְקַמְן גְּבִי וְלֹד תְּמוּרַת אֲשֶׁם וְתְּמוּרַת עוֹלָה דְּמִקְרִיב וְעֵינּוּ לְקַמְן בַּה' ד' וּבַה' וּבַכ"מ וּלְח"מ שְׁם וְלֹא חָשׁ רַבֵּינוּ לְהֵאֵי קוֹשְׁיָא דְּמִקְשָׁה הַגְּמ' שְׁם הָא וְלֹד רַאשׁוֹן קִרְיָב וְלֹד שְׁנֵי אֵינּוּ קִרְיָב נ"ל קִצָּת לֹמַר דְּרַבֵּינוּ סְמִיךְ עַל הַסּוּגִיָּא דְּמַס' בְּכוֹרוֹת וְדָף פֶּה ע"ב) דְּאֲמַר שְׁם בְּעֵי ר"י הַתּוֹלֵשׁ צָמַר מֵעוֹלָה תְּמִימָה מַהוּ כּו' בְּחֲטָאת וְאֲשֶׁם לֹא מִיבַעְיָא לָךְ פִּינּוּ דְּלִכְפָּרָה אֲתִיָּין לֹא קָא מְשָׁהֵי לִיָּה כּו' פִּי מִיבַעְיָא לָךְ אַעוֹלָה כּו' א"ד פִּינּוּ דְּעוֹלָה נְמִי מְכַפֶּרֶת עַל עֲשָׂה לֹא מְשָׁהֵי לִיָּה עכ"ל הַגְּמ' וּס"ל לְרַבֵּינוּ דְּכֵהֵאֵי סוּגִיָּא נְקֻטִּין דְּרַק שְׁלָמִים חִיָּיִשִּׁין שְׁמָא יִשְׁהָה וְיַעֲבֹר עַל בַּל תֵּאֲחֵר אֲבָל בְּאֲשֶׁם וְעוֹלָה ל"ח דְּלֵמָא מְשָׁהֵי לִיָּה כִּי הֵיכָא דְּלֹא חִיָּיִשִּׁין הֵתֵם פִּינּוּ דְּלִכְפָּרָה אֲתִיָּא וְלֹא קָשָׁה מֵהָא וְלֹד וְלֹד שְׁלָמִים לֹא קִרְיָב לַד"ה מִמָּה שְׁאֲמַר גְּבִי אֲשֶׁם וְעוֹלָה וְדוֹק: הֵלְכָה ג' הַשּׁוֹחֵט אֵת הַחֲטָאת וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ט' חֵי ה"ז נֶאֱכָלֶת כְּבִשְׂרַת הַחֲטָאת שְׁנֹלְדוֹת קְדוּשִׁים בְּמַעֲי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁים עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וְאֵע"ג דְּאִיכָא תַּנָּא דְּפִלִּיג וְאֲמַר בְּהוֹנִיָּתוֹן הֵם קְדוּשִׁים מְשַׁמַּע לְרַבֵּינוּ דְּהֵלְכָה פְּהֵאֵי תַּנָּא מְדַאֲרִינּוּן פ' פִּיצַד מְעָרִימִין דְּרִשְׁבָּ"ג סָבַר פְּהֵאֵי תַּנָּא מְשַׁמַּע דְּרַבָּנּוּ פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ וְהֵלְכָה פְּנִתִּיהוּ אֲבָל יֵשׁ לְתַמְנֵה דַּה"ל לְמַפְסֵק פְּרִשְׁבָּ"ג דְּקִי"ל דְּכָל מְקוּם שְׁשָׁנָה בְּמִשְׁנָה הֵלְכָה פְּמוֹתוֹ וְצ"ע עכ"ל.

וְהַלַּח"מ מְתַרְץ וְז"ל וְאוּלַי יִהְיֶה זֶה טַעַם לְרַבֵּינוּ דְּפּוֹסֵק דְּלֹא פְּרִשְׁבָּ"ג דְּסוֹבֵר דְּאֵי מִתְּנִיתִין מְפָרְשֵׁי כְּנֹלָה בְּחֹלִין אֲתִיָּא פְּהֵלְכָתָא וְאֲתִי רִשְׁבָּ"ג פְּהֵלְכָתָא וְהַגְּמ' דְּבַעֲי לְאוּקְמֵי מִתְּנִיתִין בְּקְדוּשִׁים מְשׁוּם דְּבַעֲי לְאוּקְמֵי דְּוִמָּיָא דְּבַכּוֹר אֲבָל אֲנִן דְּקִי"ל דְּבַמַּעֲי אֲמֵן ה"ק מְשׁוּם דְּנִקְטִינּוּ לְחוּמְרָא עֲדִיף וְהוּי חוּמְרָא לֹמַר דְּבַמַּעֲי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁין א"כ מוּקְמִינּוּ לְמִשְׁנָה כְּנֹלוּ בְּחֹלִין וְעֲדִיף טְפִי כַה"כ דְּלִיתָא כּו' וּמוּקְמִינּוּ פְּלִלָּא וְכָל מְקוּם שְׁשָׁנָה רִשְׁבָּ"ג בְּמִשְׁנָתוֹ הֵלְכָה פְּמוֹתוֹ וְאֵע"ג כּו' כַה"כ דְּלוּקְמֵי פְּהֵלְכָתָא וְנִסְתַּלְקָה קוֹשְׁיַת הַכ"מ עכ"ל: וְהִנֵּה אֲכַתִּי אֵינּוּ מִתְּנִיָּין בְּזֵה מִנ"ל לְרַבֵּינוּ לְחַדֵּשׁ מִדְּעֵתוֹ וְלִימָא דְּלֹא אֲתִי פְּרִשְׁבָּ"ג וְאֵין הֵלְכָה פְּמוֹתוֹ.

ועוד קשה מגמרא דב"ב (דף קמב ע"ב) דאמר רבא שם דוחין אותו ויש לו וסיפא אתאן פ'רשב"ג דתנו ילדה טןמטום ואנד'רוגיניס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן והנה רבינו ז"ל פוסק לעיל בפט"ו מה' מעה"ק דילדה טןמטום ואנד'רוגיניס חלה עליהן.

וכתב שם הלח"מ אע"ג דבפ' מי שמת אמרינן דלית הלכתא פ'רשב"ג וכן פוסק רבינו ז"ל בפ"ח מה' זו"מ ילדה טןמטום ואנד'רוגיניס נוטל בפחות שבשניהם וכדכתב שם הרה"מ ז"ל דלית הלכתא פ'רשב"ג וא"כ האיך פוסק רבינו פ'נתייה וי"ל דלא אמרו שם דאין הלכה פ'רשב"ג אלא משום דהוא איירי בבהמת הקדש וקאמר דאע"ג דקשהיא קדושה לא חלה כלל על הטןמטום אגב האם דהכי משמע אין קדושה חלה עליהם וכדכתבו התוס' בר"פ כ"מ דאפילו קדושה אגב האם לית ליה משים כו' אבל בהמת חולין ודאי הקדש העופר דאין קדושה חלה עליו כו' עכ"ל.

וכן מבאר בלח"מ בפ"ו מה' זכיה ומתנה אלמא דגם לרבינו גופיה צריך לומר דרבא דאמר שם סיפא אתאן ל'רשב"ג ס"ל ע"כ דמייירי בבהמת הקדש וא"כ ס"ל ל'רשב"ג דאמר ילדה טןמטום ואנד'רוגיניס הרי אין קדושה חלה עליהן ס"ל ע"כ דולדות קדשים בהנייתן הם קדושין וכמו שכתבו התוס' במס' תמורה (דף פד) ד"ה קסבר אלמא דרבא שם בב"ב מוקי לה ל'רשב"ג ע"כ בבהמת הקדש מייירי ורבא ע"כ פוסק פ'אן פ'ן דמשום דס"ל ד'רשב"ג מייירי בבהמת הקדש והוא מייירי בבהמת חולין וס"ל פ'רשב"ג דבהמת הקדש בהנייתן קדושין ותקשה ס"ס מ"ט פוסק דלא פ'רשב"ג דבמשנה הלכה פ'מותו: ונ"ל לומר דכמו דמצינו דהיכא דאמוראים אמרו דלא פ'רשב"ג לא חש רבינו לנה לפסוק הלכה פ'רשב"ג אף דהוא במשנה כמו שכתב התו"ט בפ"ח דעירובין ועיין לעיל בפ"ז מה' ע"ג ובס' יד מלאכי בכללי הלכה שמאריף בזה וה"נ יש לרבינו הוכחה מגמ' דהלכתא דלא פ'רשב"ג.

דהנה שם בתמורה (דף פה) אומר והאי פ'נא ס"ל ולדי קדשים מ'מעי אמן הם קדושים דת"ר יכול אף ולד כל הקדשים פ'ן ת"ל אף חלק אלמא ס"ל דולדי קדשים ב'מעי אמן הם קדושין ע"כ. והנה לכאורה קשה על רשב"ג דאמר דולדות קדשים בהנייתן הן קדושין מאי עביד ליה בהאי קרא דאף ונ"ל פ'ן דאיתא בתורת פ'הנים והובא שם על הקרא רע"ק אומר ג'ן שלא יקדיש אדם את הבכור ת"ל לא יקדיש אותו יכול לא יקדישו הקדש עילוי ח"ל אף כו' וכן צ"ל ד'רשב"ג ס"ל כרע"ק דהאי קרא דאף אתי דמקדישו הקדש עילוי.

והנה במשנה דערכין (דף פח) אמרינן ריב"ב אומר סתם ח'רמים לבדה"ב ש'נאמר כל ח'רם קדש קדושים הוא לה' וחכ"א סתם ח'רמים לפ'הנים א"כ ל'מה נ'אמר פ'ל ח'רם כו' ללמד שחל על קדושי קדושים ועל קדושי קלים ע"כ ולקמן (דף כט ע"א) במשנה אומר ר' ישמעאל פ'חוב א'חד אומר תקדיש וכתוב א'חד אומר לא תקדיש הא פ'צד מקדישו אתה הקדש עילוי ואי אתה מקדישו קרבן הקדש מ'זבח ובגמ' שם ור'ב'ן ופירש"י דנפ"ל ה' ד'רשא מ'פ'ל ח'רם קודש כו' אל תקדיש מ'יב'עי ל'יה ל'לאו תקדיש מ'יב'עי ל'יה לכדמניא כו' נ'מצא דרע"ק דמפיק ל'יה מ'קרא דאף דמקדישו הקדש עילוי ס"ל ע"כ כריב"ב דסתם ח'רמים לבדה"ב וא"כ רבינו ז"ל דפוסק לעיל בפ"ו מה' ע'רכין ה"א דסתם ח'רמים לפ'הנים והביאו הלח"מ והמשל"מ ר'א'יה דרב הונא בתמורה (דף לב) ה'כי ס"ל וא"כ לא מ'צי ס"ל

דַּהֲקָרָא דְאַף אֲתָא לְהַקְדֵּשׁ עֵילוּי וּכְרִיב"ב דְּסִתָּם תְּרַמִּים לְבַדָּה"ב וּלְהַכִּי פּוֹסֵק רַבִּינוּ דְּנִלְדֵי קְדָשִׁים מִמְּעֵי אֲמֵן ה"ק מְקָרָא דְאַף פִּינּוּן דַּס"ל דַּס"ח לְפַהֲגִים וּפּוֹסֵק דְּלֹא פְּרַשְׁבָּ"ג כְּמִבְּנֹאֵר: וְעַנְל"ל לֹמַר טַעַם דְּפּוֹסֵק דְּלֹא פְּרַשְׁבָּ"ג דְּהִנֵּה בַּמַּס' תּוֹלִין (דָּף עַה ע"א) אִיתָא אִיתִיבִיָּה ר"י לר"ל מָה חֲלָב וּשְׁתֵי כְּלִיּוֹת הָאֲמוּר בְּאַשְׁמֵם מוֹצִיא מִפְּלִל שְׁלִיל אָף פִּל מוֹצִיא מִפְּלִל שְׁלִיל כּו' א"ל טַעַמָּא דִּידֵי נְגִי מְהָקָא א"ד אִיתִיבִיָּה ר"ל לר"י מָה חֲלָב וּשְׁתֵי הַפְּלִיּוֹת כּו' א"ל מִיִּדֵי דְהוּי אֲמַחְסֹר זְמַן עַכ"ל הַגְּמ'.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבּוּ בַּמַּס' זְבָחִים (דָּף צַח) וּבְמִנְחוֹת (דָּף פַּג ע"א) ד"ה אָף דְּזָה דְאַמְרוּ מָה חֲלָב כּו' הֵהוּא תַנָּא ס"ל דְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים מִמְּעֵי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁים וּא"כ בֵּין ר' יוֹחָנָן וּבֵין ר"ל דְּמִקְשִׁים מְבַרְיָתָא זֹו נְגִי ס"ל דְּנִלְדוֹת קְדָשִׁים בְּמְעֵי אֲמֵן הֵם קְדוּשִׁים וּא"כ ס"ל דְּלֹא פְּרַשְׁבָּ"ג דְּהֵאִי בְּרִיָּתָא א זָנָא דְּלֹא פְּנִתִיה וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּנִתִיה וְעֵינָן בְּרַה"ז מָה שְׁמַבְאָר בְּתַמּוּרָה (דָּף יז) וְדוֹק: הֲלָכָה ז הַפְּרִישׁ נִקְבָּה לְפִסְחוֹ וְנִלְדָּה אוֹ שְׁהַפְּרִישָׁה מְעוֹבְרַת הִיא וְנִלְדָּה יִרְעוּ עַד שְׁיִפּוֹל בְּהֵן מוּם וְיָבִיא בְּדַמְיָהּ פְּסַח וְאִם נִשְׁאַרָּה נִקְבָּה עַד אַחַר הַפְּסַח אוֹ שְׁנִלְדָּה אַחַר הַפְּסַח תִּרְעָה הִיא וְנִלְדָּה עַד שְׁיִפּוֹל בְּהֵן מוּם וְיָבִיא בְּדַמְיָהּ שְׁלָמִים עַכ"ל.

וְכֵן פְּתַב רַבִּינוּ לְעִיל בַּפ"ד מָה' ק"פ ה"ד. וְהִנֵּה שָׁם פְּתַב הַלַּח"מ וְנ"ל וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבִּינוּ ו"ל פִּינּוּן דְּהוּא סְבַר דְּבַע"ח אֵינּוּן גְּדַחִין הִנֵּה לוֹ לְפִסְחוֹן פֶּן הִקָּא דְּהוּא עֲצָמוֹ קָרַב שְׁלָמִים כַּמ"ש בְּהֵהִיא דְּמַפְרִישׁ פְּסַחוֹ וְכַדְכַתְב רַש"י שָׁם בַּגְּמ' דְּהַה"ד מְרִישָׁא דְּמַתְנִיתִין הִנֵּה מְצִי לְמִידָק דְּבַע"ח גְּדַחִין ג"כ מִשְׁמַע דְּמַתְנִיתִין אֲתִיָּא כַּמ"ד דְּבַע"ח גְּדַחִין אֲבָל אֲנּוּ דַּס"ל אֵין גְּדַחִין יְקָרַב אֲבָל בְּהַף תִּימָא הוּא וְתִימָא עַל הַרְאָב"ד ו"ל דַּה"ל לְהַשִּׁיג שַׁה"ל לְמַכְתַּב יְקָרַב שְׁלָמִים פְּדַכְתִּיבָנָא.

וְנ"ל לְתַרְץ עִם מ"ש הַתּוֹס' בַּמַּס' יוֹמָא (דָּף סַד ע"ב) כּו' דְּתִירְצוּ דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין נִקְבָּה לְפִסְחוֹ הוּי דְּחִיָּה גְּמוּרָה וְאַפִּילוּ שְׁנַאֲמַר דְּהַתָּם יְדַחָה לֹא מְסִיעַ לר"י דר"י רְצָה לֹמַר דְּאַפִּילוּ שְׁאִינוּ דְּתִי"ג כּו' בַּע"ח גְּדַחִין וּלְהַכִּי רַבִּינוּ ו"ל בְּהַף דְּחִיָּה דְּהַפְּרִישׁ נִקְבָּה דְּהוּי גְּמוּרָה דְּנִקְבָּה לְפִסְחוֹ לֹא חֲזִי לְעוֹלָם פּוֹסֵק פְּסַחֵם מְשַׁנָּה דְּבַע"ח גְּדַחִין וּלְכַף לֹא פְּתַב שְׁיִקְרַב שְׁלָמִים אֲבָל בְּהֵהִיא דְּאַבְד פְּסַחוֹ דְּלֹא הוּי דְּחִיָּה גְּמוּרָה פּוֹסֵק דִּיקְרַב שְׁלָמִים דְּדַמִּי לְהַף דְּהַקְדִּישׁ חֲצִיָּה דר"י וּבְהֵה לִית הַלְכָתָא כַּר' יוֹחָנָן דְּבַע"ח גְּדַחִין דַּפ' פְּהֵאִי כּו' עַכ"ל הַלַּח"מ.

וְהַשְׁעַר הַפְּלִיָּה שָׁם בַּה' ק"פ תִּירְץ פֶּן וְהִבִּיא הַסּוּגִיָּא דְּתַמּוּרָה (דָּף נַט ע"א) דְּאַבְיִי וְרַבָּא מִקְשִׁים עַל ר"א מְהָא דַּס"ל דְּמַפְרִישׁ נִקְבָּה לְפִסְחוֹ הִיא עֲצָמָה תִּקְרַב שְׁלָמִים אֲלַמָּא דְּלֹא בְּעֵי שָׁם עוֹלָה עַל אֲמוֹ וּמֵאִי קָשָׁה הָא פִּינּוּן דַּס"ל גְּבִי מַפְרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָה דְּהִיא עֲצָמָה תִּקְרַב עוֹלָה ה"נ הִקָּא אִי מַפְרִישׁ נִקְבָּה לְפִסְחוֹ פִּינּוּן דַּס"ל דְּבַע"ח אֵינּוּן גְּדַחִין כַּר"ש שְׁפִיר הוּא עֲצָמוֹ יְקָרַב שְׁלָמִים וּמְסִיִּים פֶּן דַּע"כ צ"ל דְּהֵהִיא דְּפְסַחִים רַב הוּנָא בַּדְר"י קְאָמַר לַה דַּס"ל דְּלַר"ש דְּקְסַבְר בַּע"ח אֵינּוּן גְּדַחִין נִקְבָּה עֲצָמָה קְרִיבָה שְׁלָמִים אֲמָנָם אַבְיִי וְרַבָּא בַּפ"ק דְּתַמּוּרָה ע"כ פְּלִיגִי עֲלֵיהָ וּס"ל דְּאַף לְמ"ד בַּע"ח אֵינּוּן גְּדַחִין אַפ"ה הִיא עֲצָמָה אֵינֵה קְרִיבָה שְׁלָמִים וְנִרְאָה דַּה"ט דְּכִינּוּן דְּהָא דְּמוֹתַר הַפְּסַח שְׁקָרַב שְׁלָמִים נַפ"ל מְקָרָא דְּוַנְבַּחַת פְּסַח צֶאֱן וּבְקָר אִיפָא לְמִימַר דְּקָרָא בְּפִסְחוֹ שְׁהוּא רָאוּי לִיקְרַב לְשֵׁם פְּסַח וְנִשְׁתַּיָּיר אַחַר הַפְּסַח הוּא דְּקָאֲמַר דְּקַדְוִישַׁת הַפְּסַח עֲצָמָה מְשַׁתַּנָּה לְהִיּוֹת שְׁלָמִים אֲבָל בְּמַפְרִישׁ נִקְבָּה

לפסחו פינן דאינה ראויה ליקרב לשם פסח כי נשתנה להיות שלמים אותה קדושה דחונה היא הנשתנה והלכה אינה קריבה פדין פסח ומעטה פסק רבינו ז"ל פהוגן דאע"ג דא"ל דבע"ח אינן נדחין אפ"ה פסק למתניתין דהמפריש נקבה לפסחו פאביי נרבא ס"ל ודלא כר"ה בדר"י עכ"ל והנה עפ"ז אמרתי לתרץ את דברי התוס' במס' תמורה (דף יג ע"ב) ד"ה רבי אומר כו' עכ"ל דס"ל לרבי דעולת מותרות לנדבת יחיד אזלי וסבר כו' אליעזר דעושה תמורה עכ"ל התוס' ודבריהם תמוהין דהא אמרינן לקמן (דף כ ע"א) בהדיא ולימא אין אני רואה דבריו של ר' שמעון באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה רבי ס"ל פרבנן דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין תמורה בציבור ע"כ אלמא דרבי ס"ל בהדיא דמותרות לנדבת ציבור אזלי ולא לנדבת יחיד.

וע"כ נ"ל ליישב פן דהנה התם פירש רש"י ז"ל פן הואיל ומותר הפסח קרב שלמים הלכה הואיל ושניכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה ואע"ג דהך לא קרבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח פדאמרינן לעיל (דף יט) נשתתרה לאחר הפסח תרעה מיהו שם שלמים עלה הואיל והיא שלמים נקבה ונחתא לה קדושת הגוף ע"כ.

והנה א"נ פדברי ר"ה בדר"י ראי אמרינן בע"ח אינן נדחין אז המפריש נקבה לפסחו היא עצמה תקרב שלמים וא"כ מאי קשיא לרבי דאמר אין אני רואה את דברי ר"ש בפסח הואיל ומותר פסח קרב שלמים ולימא פמי אין אני רואה דבריו של ר"ש באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה דלמא ס"ל לרבי נמי דבע"ח אינן נדחין כמו דס"ל לדידן וא"כ הפריש נקבה לפסח היא עצמה תקרב שלמים ולהכי שפיר עושה תמורה אבל המפריש נקבה לאשם דאין היא עצמה תקרב עולה אלא דמיה דהא אין עולה קריבה נקבה ורק דמיה קרבה ולהכי אינו עושה תמורה ורש"י ז"ל הא פירש ואע"ג דהך לא קרבה מ"מ שם שלמים עלה שפיר מקשי ולימא אין אני רואה דר"ש באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה דהא מותר אשם נמי דמיה קרב עולה אבל א"נ דלדידן דקיי"ל דבע"ח אינן נדחין מותר הפסח גופיה הכא קריב שלמים מה מקשי ממותר אשם דהיא עצמה אינה קריבה אלא ודאי צ"ל כמו שסובר רבינו דאף דבע"ח אינן נדחין מ"מ אינה קריבה היא עצמה ורק ר"ה בדר"י ס"ל דתליא זה בזה נאי בע"ח אינן נדחין היא עצמה קרבה שלמים ושפיר קאמרי התוס' שם מתחלה דס"ל לרבי כו' ולמעוטי עולת מותרות לא איצטריקא דקסבר עולת מותרות לנדבת ציבור אזלי ופשיטא דלא עבדי תמורה כמו שאומר הגמ' בהדיא לקמן דהכי ס"ל לרבי.

עי"ל דלר"ה בדר"י י"ל דס"ל דלעולת יחיד אזלי וסבר כו' אליעזר דלר"ה בדר"י א"ל שפיר דס"ל לנדבת יחיד אזלי ומ"מ לא אמר אין אני רואה דבריו של ר"ש באשם כו' משום דס"ל לרבי נמי כמו דהוא סובר דבע"ח אינן נדחין וא"כ מותר עצמה קרב פסח ושפיר אמר אין אני רואה דבריו של ר"ש בפסח כו' אבל לא באשם כמו שבארנו: והנה שם בפוגיא קאמר ר"ה בדר"י משום דהוי דבר הבא לידון בדבר החדש אין לה בו אלא חידושו בלבד מפירש לדברי ר"ה בדר"י די"ל לנדבת יחיד אזלי כמבואר.

וניחא נמי שפיר קושית הברכת הזבח שם וז"ל וק"ק דלא ה"ל להגמ' לומר לקמן ר' אבין הכי קמיעיא ליה אי משפחת תנא דסבר כו' א"ל ר' אבין אליבא דרבי קמיעיא ליה עכ"ל.

ולפ"ד גיחא דקא התם א"ל רנב"י לרְבָא ובְכָל הַסּוּגָיָא אוּמַר שֶׁם וּלְרַבָּא הָא פְתַב השעיה"מ מְסוּגָיָא דְהָבָא דס"ל דְאֵי בַע"ח אֵין גְדַחִין מ"מ מוֹתַר פֶּסַח כַּה"כ דְמַפְרִישׁ גְּבַהּ אֵינוֹ קָרַב שְׁלָמִים וּא"כ צ"ל דְרַבִּי ס"ל דְמִן תְּרוֹת לְגַדְבַת צִיבוּר אֲזִלִי וּא"כ לֹא מ"ל וְאֵי מִשְׁפַּחַת לָהּ הִיא רַבִּי דְהוּא ס"ל דְלַגְדַּבַת צִיבוּר אֲזִלִי וְאֵף שְׂרַבִּי אוּמַר שֶׁם אֵין אֲנִי רוּאָה דְבָרִיו שֶׁל ר"ש ור"ש הָא אֵית לֵיהּ בַּמַּס' פְּרִיתוֹת (דָּף פה ע"א) דְאֵף הַמַּפְרִישׁ גְּבַהּ לְפִסְחוֹ הִיא עֲצָמָה קְרִיבָה שְׁלָמִים עֵי"ש מ"מ מוֹקִיָּם לָהּ דְבָרִי רַבִּי כְּמוֹ הַהֲלַכְתָּא דְפּוֹסֵק רַבִּינוּ דְאֵף אֵי בַע"ת אֵינֶן גְדַחִין מ"מ הִיא עֲצָמָה אֵינָה קְרִיבָה וְדוּק: הֲלָכָה ט וְלַד בַּע"מ הָרִי הוּא פּוֹלַד הַתְּמִימָה לְכָל דְבָר וְיִקְרַב כְּרָאוּי לּוֹ עַכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ בַּפ"ק (דָּף י) פְּלוּגְתָא דְבַר פְּדָא ור' יוֹחָנָן פּוֹסֵק כַּר"י עַכ"ל. וְהַלַּח"מ תְּמָה עָלָיו וְז"ל וְק"ל דְמָה עֲנִין כּו' אֲבָל הָד דְהָבָא שְׁהָאֲדָם קַדוּשָׁה וּבְאֲמָצְעָה חֲלָה הַקְדוּשָׁה עַל הַנֶּלֶד וְהִיא בַעֲלַת מוּם וְזֶה נִתְרַבָּה בְּבִרְיָתָא ר"פ אֵלוֹ קְדוּשִׁים מְקַרָּא דָּאָם זָכַר אוֹ אִם גְּבַהּ וְאָמְרוּ שֶׁם בַּגַּמ' (דָּף יז) לְמַאי הֲלַכְתָּא אָמַר שְׁמוּאֵל לִיקְרַב וְאַלְיָבָא דְר' אֲלִיעֶזֶר דַּמְד"ת כִּי קָאָמַר ר"א גַּבִּי עוֹלָה דְאֵיכָּא בְּזָה שֶׁם עוֹלָה עַל אִמּוֹ כּו' בַּר פְּדָא אָמַר לְרַעֲיָה וְאַלְיָבָא דְר"ה מִשְׁמַע מְאוֹתָה סוּגָיָא דַּלְכ"ע דְלַרְבָּנָן דְפְּלִיגִי עַל ר"א בְּזָה וְאֵית לֵיהּ רַעֲיָה גַבִּי מַפְרִישׁ גְּבַהּ לְעוֹלָה ה"נ ס"ל דְיִרְעָה וְלַד בַּע"מ דַּא"ל דְמַקְדִּישׁ עוֹבֵר בְּמַעֲי אִמּוֹ מִיָּרִי כְּמוֹ שְׁפַתַּב הַכ"מ בְּנִלְדוּת קְדוּשִׁים כּו' וְעוֹד דְלִשׁוֹן כּו' וּא"כ רַבִּינוּ שְׁפּוֹסֵק פְּרַבָּנָן הָאֵיף פּוֹסֵק כְּאֵן הַקְרִיב כּו' וְנִרְאָה לְתַרְצַן קוֹשֵׁיָא זֹו דְשֶׁם בְּסוּף הַסּוּגָיָא הַקְשׁוֹ לר' יִשְׁמַעֲאֵל וְרַע"ק דְדַרְשֵׁי וְלַדוֹת וְתַמּוּרוֹת מְקַרָּאֵי אַחֲרֵינָא בְּהִנֵּי קְרָאֵי דְזָכַר וּנְקַבָּה מְאִי עֲבִידִי לְהוֹ וְאִמְאִי לֹא מְקַשֵׁי בַּגַּמ' לְרַבָּנָן אֲלֵא וְדַאי דְהָד דְרַשָּׁא וְלַד וְתַמּוּרַת בַּע"מ רַבָּנָן גַּמִּי דְרַשֵׁי לֵיהּ שְׁפִיר וְגַלִּי קְרָא בְּהִנֵּי דִיקְרַבּוּ וְלֹא יִלְפִינֵן גְּבַהּ לְעוֹלָה מוֹלַד בַּע"מ דְשָׂאֲנֵי הִנֵּי דְקוֹדוּשִׁים הֵם מִתְחַלְתֵּן הִנֵּי וּמְאִי דְקָאָמַר בַּגַּמ' וְאַלְיָבָא דְר"א סוּבַר רַבִּינוּ דְאַפִּילוּ לר"א קָאָמַר דַּסְד"א לר"א לֹא צָרִיף קְרָא דַּכָּה"כ דְמַפְרִישׁ גְּבַהּ לְעוֹלָה הַנֶּלֶד יִקְרִיב עוֹלָה ה"נ לְכַף קָאָמַר דְאַפִּילוּ לְדִידֵיהּ צָרִיף בְּהוֹ עַכ"ל: וְהִנֵּה אִם נִפְרָשׁ כְּאֵן כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ הַכ"מ דְקָאֵי שְׁפִיר עַל הַפְּלוּגְתָא דְבַר פְּדָא ור' יוֹחָנָן מ"מ לֹא תַתִּיבָּשׁ בְּזָה דְבָרִי רַבִּינוּ וְז"ל דְהָא פְתַב בְּהִדְיָא לְעִיל בַּפ"א מַה אֵיִסוּרֵי מִזְבַּח הִיא וְאִם יִלְדָה מְקַרִּיב וְלַדָּה.

וְכַתַּב הַכ"מ וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּשְׁמוּאֵל וְרַבָּא וְלֹא כְּבַר פְּדָא ור"פ דְסָבְרִי יִרְעָה וְתַמָּה שֶׁם הַלַּח"מ הָא פְּלִיגִי רַק אֲלִיבָא דְר"א אֲבָל רַבָּנָן סָבְרִי יִרְעָה עַד שְׁיַפְּוֹל בְּהּ מוּם כּו' ה"ל לְפִסְחוֹן כְּאֵן דְיִרְעָה וּכְקוֹשֵׁיַת הַלַּח"מ כְּאֵן וּמַה שְׁמַתְרִץ הַלַּח"מ לִיתָא לַעֲנ"ד דְקָאָמַר מְשׁוּם דְשֶׁם בְּסוּף הַסּוּגָיָא הַקְשָׁה לר' יִשְׁמַעֲאֵל וְרַע"ק דְדַרְשֵׁי וְלַדוֹת וְתַמּוּרוֹת מְקַרָּאֵי אַחֲרֵינָא בְּהִנֵּי קְרָאֵי דְזָכַר וּנְקַבָּה מְאִי עֲבִידִי לְהוֹ וְתִירְצוּ לְנֶלֶד בַּע"מ כּו' וְאֵי רַבָּנָן לִית לְהוֹ תְקַשָּׁה גַּמִּי קְרָאֵי מְאִי עֲבִידִי לְהוֹ וְאִמְאִי לֹא מְקַשָּׁה הַגַּמ' לְרַבָּנָן אֲלֵא וְדַאי דְהָד דְרַשָּׁא דוֹלַד בַּע"מ גַּמִּי רַבָּנָן כּו' זֶה לְכַאוּרָה לְפִי פִירוּשׁ רַש"י וְז"ל שֶׁם שְׁפַתַּב (בְּדָף יא ע"ב) לְרַעֲיָה וְאַלְיָבָא דַּד"ה דְאַפִּילוּ לְרַבָּנָן אֲתָא הַקְרָא דָּאָם זָכַר אִם גְּבַהּ לְרַעוֹת דְקְדוּשֵׁי לְרַעֲיָה עַכ"ל וְא"ל דַּה"נ אֲתֵי הַקְרָא דָּאָם זָכַר אִם גְּבַהּ לְרַבּוֹת דְיִרְעָה אֵף בְּאֲמַת זֶה לִיתָא דְהָא שֶׁם בְּבִרְיָתָא אֲמַרִּינֵן כֵּן זָכַר לְרַבּוֹת אֵת הַתְּמוּרָה כּו' אִם זָכַר אִם גְּבַהּ לְרַבּוֹת וְלַדוֹת תְּמוּרוֹת וְלַדוֹת בַּע"מ כּו' וְא"כ כַּה"כ דְאַמְרִינֵן דָּאָם זָכַר לְרַבּוֹת וְלַד תְּמוּרַת בַּע"מ הִיא לִיקְרַב דוֹלַד תְּמוּרַת בַּע"מ שְׁוָה כְּנֶלֶד תְּמִימָה וְתַמּוּרְתָהּ דְגַבִּי תְּמוּרָה שְׁוָה תְּמוּרַת בַּע"מ לְתַמּוּרַת תְּמִימָה ה"נ וְלַד בַּע"מ גַּמִּי מִשְׁמַע דְמַרְבִּי לְהַקְרִיב בְּהוֹ תַרְוִנוּיָהּ מַסַּד קְרָא דָּאָם יִלְפִי

ומשמע ששניהם שוין ואיך נוכל לומר מקרא דחד אם מרבי לרעה וחד ליקרב אלא ודאי צריף לומר דלרבנן הקראי דאם הקא אינו אלא אסמכתא בעלמא וכמו דאמרין שם אם פשב הוא מקריב ולד ראשון הוא מקריב ואין ולד שני מקריב וכתבו התוס' שם דהאי קרא אסמכתא בעלמא הוא וה"נ צ"ל האם לרבנן הקא פו וכמו שאמרו שם לר"י ורע"ק דאם לא דרשי וה"נ רבנן לא דרשי רק לאסמכתא וכן פתב השער המלך לעיל בפ"ד מה' ק"פ דלרבנן דכר"י ורע"ק ס"ל ואם לא דרשי וא"כ ליתא קושית הלח"מ זה.

וגם מה שמסיק דמאי דקאמר בגמ' ואלקיבא דר"א סובר רבינו דאפילו לר"א קאמר דס"ד דלר"א לא צריף קרא דהכה"כ דאמר דמפריש נקבה לעולה הולד מקריב עולה ה"נ פו לכוף קאמר דאפילו לדידיה צריף קרא לא הבנתי זה דהאיך יפרש בזה שם הסוגיא דאמר בהדיא שם דמד"ת פי קאמר ר"א גבי עולה דאיכא שם עולה על אמו בעולת העוף אבל הני לא קרבי קמ"ל.

והנה רש"י ז"ל מפרש דאיכא בעולת העוף דאין נקבות וזכרים בעוף אבל גבי ולדי שלמים בע"מ דאין שלמים בעופות והתוס' כתבו וז"ל ונראה להרמ"ר לפרש דאיכא שם עולה על אמו פלומר דקדיש קדושת הגוף אם הפריש נקבה וילדה דאין לה פדיון ומשו"ה דין הוא שיקריב הולד עצמו אהל בע"מ דליכא קדושת הגוף עלייהו פלל א"ד שיקריב הולדות אלא ירעו עכ"ל.

ולכאורה דברי התוס' צריכין להסביר מנ"ל לומר דולדות בע"מ אין לו קדושת הגוף כמו נקבה ואי קאי על אמן הא נקבה לעולה אי מפריש מנ"ל דקדיש יותר קדושת הגוף ממפריש בהמה תמימה ונעשה בה מום הא וילדה קדיש נמי פולד נקבה ועושה תמורה פמבואר בפסוגיא דבכורות (דף טו) דאי לא בע"מ מתחלתה עושה תמורה יקדיש קדושת הגוף כמו מפריש נקבה וצ"ל דכוננת התוס' פו הוא פיון דקיי"ל המפריש נקבה לעולה דירעה עד שישתאב וימכר ובלא מום לא ימכר כמו דאיתא במשנה דתמורה (דף יט) גבי אשם דפליג ר"ש וגבי עולה לא פליג ואף ר"ש מודה כמו שכתבו רש"י ותוס' שם וכן פוסק רבינו בפ"ד מה' פסוהמ"ק ה' ט"ז וה' י"ז ואז הני יותר קדושה במפריש נקבה ממפריש בע"מ דמפריש נקבה לעולה קיי"ל דצריף להמתין עד שיפול בה מום ומפריש בע"מ נפדה וזהו פננת התוס' אף שלשונו דחוק אף זה חזינו שפיר דלא מצוי לפרש בפירוש הלח"מ דהא אמר בהדיא דמד"ת דר' אליעזר מודה הקא דליכא שם עולה על אמו דאינו מקריב ואיך אומר הלח"מ דכוננת הגמ' דר"א לא בעי קרא לזה.

ועוד דאכתי קושיתו שמקשה על הגמ' אמאי לא מקשי ורבנן האי קרא דאם מאי עבדי ליה אינו מתורץ אליבא דרבא דאמר לרעה ואלקיבא דד"ה משמע דהוא ס"ל ודאי דרבנן סברי דירעה וכן אמרינו בהדיא במס' בכורות (דף טז ע"ב) לפני פדיון מין פליגי איכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי לרעות ופירש רש"י הני האמוראים דפליגי בתמורה פאן וא"כ רבא ודאי ס"ל דרבנן סברי ירעה ואיך יתרץ הוא דברי רבנן דהאי קרא דאם אלא ע"כ צ"ל כמו שפירש רש"י ז"ל דאחי לאשמועינן דקדיש מיהו לרעה או כמו שפרשנו דאסמכתא בעלמא הוא לרבא וכמו שאומר לר"י ורע"ק אם לא דרשי וא"כ מאי מתרץ בתירוץ ראינו מתורץ לרבא וצ"ל כמו שמתרץ השעה"מ לעיל בפ"ד מה' ק"פ דתלי אם בע"ת נדחין וכיון דרבינו פוסק דבע"ת אין נדחין שפיר פוסק להכי

דִּיקְרָב פִּמְבֹּאֵר וְדוּק: הִלְכָה יֵאמְרוּ אֶת הַקְּדוּשִׁים מִקְדוּשָׁה לְקְדוּשָׁה עוֹבֵר בִּלְ"ת
שְׁנֵי אֲחָדִים בְּכֹר לֹא יִקְדָּשׁ וְהוּא ד' לְשֵׁאֵר קְדוּשִׁים שְׂאִין מִשְׁנֵין אוֹתוֹן מִקְדוּשָׁה לְקְדוּשָׁה אֶחָד
קְדוּשִׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קְדוּשִׁי בְּדֵה"ב פִּיצָד אִם הַקְּדוּשִׁי לְבָדֵק הֵהִיכֵל לֹא יִקְדָּשׁ לְמִזְבֵּחַ לְבָדֵק
וְכֹן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֵה וְאִין לֹקִין עַל לֹא זֶה עַכ"ל.

וְהִרְאָב"ד ז"ל הִשְׁיִיגוּ וּס"ל דְּמַבְדֵּק לְבָדֵק שְׂפִיר מְצִי לְשָׁנוֹת וְרַק מִקְדוּשִׁי מִזְבֵּחַ לְקְדוּשִׁי
בְּדֵה"ב אֲסוּר לְשָׁנוֹת וְהוּא מְבָאֵר דְּדַבְרֵי רַבִּינוּ נְכוּוֹנִים דַּס"ל דְּאַף מַבְדֵּק לְבָדֵק רַק
מִתְמִיר לְחִמּוּר אוֹ מְקַל אֶל חִמּוּר מוֹתֵר אַבְל מִחִמּוּר לְקַל אֲסוּר כו'.

וּבַס' מַעֲיֵן הַחֲכָמָה פ' בְּחֻקֵּי מִבְּאֵר יוֹתֵר דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּמִי גָרַע מִקְדוּשֵׁת בַּהֲכ"נ וּבַהֲמ"ד
וְכָל תְּשֻׁמֵי קְדוּשָׁה דְּאֲסוּר לְשָׁנוֹת מְקַל לְחִמּוּר כְּמוֹ דְּאִתָּא בַּמַּס' מְגִלָּה וְדָף כו) וְהוּא
דַּנְפ"ל בַּמַּס' מְנַחֲוֹת וְדָף צט) מְקַרָּא דְּמַעְלִין בְּקְדוּשָׁה וְלֹא מוֹרִידִין וְעֵי"ש בְּפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה:
וְהִנֵּה צ"ל דְּמַנְהֵי יִהְיֶה רְאֵיהָ לְמֵאִי שְׁהִבִּיא הַפַּמ"ג בְּאוּ"ת (ס' קַנְג) בְּזֵה דְּאֲמַרִּין מַעְלִין
בְּקְדוּשָׁה וְלֹא מוֹרִידִין הוּא מְדַאֲרֵי וְלֹא מְדַרְבְּנָן דְּהָא רַבִּינוּ פִּיגֵל לָהּ בְּהַדְדֵי קְדוּשָׁת
מִזְבֵּחַ וְקְדוּשִׁי בְּדֵה"ב וְכַה"כ דְּזֵהוּ מַה"ת ה"נ נְהִי זֶה מַה"ת אִף דְּזֵהוּ רַק מִשּׁוּם מַעְלִין
בְּקְדוּשָׁה וְלֹא נִפְקָא מְקַרָּא כְּמוֹ קְדוּשִׁי מִזְבֵּחַ דַּנְפ"ל מְקַרָּא דְּבְכּוֹר לֹא יִקְדָּשׁ אִף יֵשׁ לְדַחֲוֹת
כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ לְעֵיל בְּמַנְיֵן הַמְּצוֹת מ' ל"ת ס"ה דְּאַף דְּכִייל שְׂמָה רַבִּינוּ בְּחַד ל"ת שְׂלֵא
לְאַבְדַּ מִבְּתֵי פְּנִסוֹת וּבַמ"ד דְּזֵהוּ רַק מְדַרְבְּנָן וְהוּכַחְתִּי מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ גּוֹפִיָה לְקַמֵּן שֵׁם בַּה'
יְסוּה"ת וְא"כ ה"נ א"ל פֶּן דְּלִיתָא ע"ז ל"ת וְהוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְכִייל לָהּ בְּיַחַד עִם הַנִּי
דְּאֲסוּרִין מַה"ת כְּמוֹ הַתָּם וּבַמ"א נְבָאֵר: וְהִנֵּה מַה שְׂכַתְּב רַבִּינוּ וְאִין לֹקִין עַל לֹא זֶה כְּתַב
הַכ"מ בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוּס מִשּׁוּם דְּלֹא עָשָׂה בֵּיהּ מַעְשָׂה דְּבְדִיבּוּרוֹ לֹא אֲתַעֲבִיד מַעְשָׂה
דְּאֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד אִינוּ תְּלֵה הַקְּדוּשָׁה שְׂשִׁינָה כְּדַמְשָׁמַע מְסוּגֵיָה דְּבְכּוֹרוֹת (דָּף נג ע"ב)
דְּאֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד לֹא קְדִישׁ.

וְהִנֵּה הַמַּעֲיֵן הַחֲכָמָה כְּתַב שֵׁם בַּפ' בְּחֻקֵּי דְּתַלְיָא זֶה בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַבְיֵי וְרַבָּא אִי עֲבִיד מְהִי
אוֹ לֹא מְהִי וְלְרַבָּא דַּס"ל דְּלֹא מְהִי אִינוּ קְדוּשׁ בְּדִיעֵבַד וְרַבִּינוּ מִשּׁוּם דַּס"ל כְּרַבָּא לְהַכִּי
ס"ל דְּאִינוּ חֲלָה הַקְּדוּשָׁה וּבְסוּף מְסִיק דְּהָכָא אֲפִילוּ אַבְיֵי מוֹדָה דְּלֹא מְהִי דְּזֵה דְּאוּמֵר
אַבְיֵי מְהִי הוּא מִשּׁוּם דְּאִי לֹא מְהִי אַמְאִילְקִי וְא"כ בְּלֹא שְׂאִין בּוֹ מְלַקוֹת כְּמוֹ לֹא שְׂאִין
בּוֹ מַעְשָׂה גַם אַבְיֵי מוֹדָה דְּלֹא מְהִי עַכ"ל.

וְדַבְּרֵי אֵלֶּה לִיתָא פֶּלֶל דְּהָא כְּבָר בְּאֲרָנוּ לְעֵיל בַּה' עֲרַכִּין וּבַה' שְׂמִיטָה דְּהַסְגֵּיָה שֵׁם
בְּחִמּוּרָה מִקְשֵׁי לְאַבְיֵי מִתּוֹרָם מִמֵּין עַל שֵׁא"מ וּמְרַעָה עַל הִיפָּה אִף דְּהוּי לֹא הִבָּא מ"ע
וְלִית בֵּיהּ מְלַקוֹת וְדַמִּי לְמַלְתָּא דְּאִית בֵּיהּ לֹא גְמוּר וְכֹן בְּמוֹכֵר חֲרָמִי פְּהִינִים נְמִי לֹא לְקִי
כְּמוֹ שְׂפּוֹסֵק רַבִּינוּ לְעֵיל בַּפ"ו מַה' בְּכּוֹרוֹת וּמְקַשֵׁי שֵׁם בְּתַמּוּרָה מְזֵה לְאַבְיֵי עֵי"ש.

אַמְנָם בְּעֵיקָר הַדְּבָר שְׂפִיר כְּתַב הַמַּעֲיֵן הַחֲכָמָה דְּהָכָא אִף לְאַבְיֵי לֹא מְהִי דְּלֹא נִרְאָה דְּאַבְיֵי
פְּלִיג עַל הַסְגֵּיָה דַּמַּס' בְּכּוֹרוֹת (דָּף נג ע"ב) דְּאֲמַר דְּלֹא חִיילִי שְׂמִבִּיא הָכָא הַכ"מ וְשִׁעְמָא
דְּמַלְתָּא הוּא לְאַבְיֵי מִשּׁוּם גַּזְה"כ דְּאִיתָא בְּתו"כ פ' בְּחֻקֵּי כָּל בְּכּוֹר לֹא יִקְדָּשׁ כָּל שְׂהוּא
קְדוּשָׁה אִין הַקְּדוּשָׁה חֲלָה עֲלֵיו וּמְסִיק אִין לִי אֵלֶּה בְּכּוֹר מַנְיֵן לְרַבּוֹת כָּל הַקְּדוּשִׁים כֹּן ת"ל
בְּבַהֲמָה לֹא יִקְדָּשׁ אִם שׁוֹר כו' אֵלֶּמָּא דַּס"ל לְהַת"כ בְּהַדְדֵי דְּמַפְרָשׁ הַקְּרָא דְּלֹא יִקְדָּשׁ
דְּאִין קְדוּשָׁה חֲלָה ע"ז דְּלֹא יִקְדָּשׁ הִינּוּ שְׂאִין נְתַפְס הַקְּדוּשָׁה פִּמְבֹּאֵר אִף זֵהוּ רַק בְּקְדוּשִׁי
מִזְבֵּחַ אוֹ קְדוּשִׁי בְּדֵה"ב שְׂשִׁינָה לְקְדוּשִׁי מִזְבֵּחַ דְּהוּא מַגְזֵה"כ דְּלֹא יִקְדָּשׁ וּלְכ"ע אִינוּ קְדוּשׁ

אָבֵל בַּשָּׂאֵר שְׁנוּיִם בְּקִדְשֵׁי בַדֵּה"ב שְׂבָאֲרָנוּ שְׂאֵסוּר מִטַּעַם דְּמַעְלִין בְּקִנּוּדֵשׁ וְאָף א"נ דֵּהוּא אִיסוּר דְּאוֹרֵיִתָּא דִּילִיף בְּמִנְחוֹת מ"מ זֶה וְדַאי תִּלְיָא בְּפִלוּגְתָּא דְּאַבְיִי וְרַבָּא וּא"כ רַבִּינוּ דְּפוֹסֶק דְּאַפִּילוּ בְּכָל קִדְשֵׁי בַדֵּה"ב לֹא חָלָה בְּשִׁנְיָה אָף בְּדִיעֵבַד הוּא מִשּׁוּם דִּס"ל פְּרַבָּא וְכִמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ לְעִיל בַּה' בְּכוֹרוֹת וְדוּק: הִלְכָּה יב פִּיצַד מְעַרְמִין עַל הַבְּכוֹר כּו' אִם הוּא זָכַר יִהְיֶה עוֹלָה אָבֵל אִינוּ יָכוֹל לֹמַר זְבָחֵי שְׁלָמִים אִינוּ יָכוֹל לְהַפְקִיעַ מִקְדוּשָׁתוֹ כְּדֵי לִיהְנוֹת בּוֹ כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה בַגְמ' דְּתַמּוּרָה (דָּף פֶּד ע"ב) אָמְרִינוּ עוֹלָה אֵין שְׁלָמִים לֹא וּפְיִרְשׁ רַש"י ז"ל עוֹלָה אֵין הוֹאִיל וְכִלִּיל הִיא שְׂרִי לְשִׁנּוּיֵי קִדְוֶשֶׁת בְּכוֹרָה לְקִדְוֶשֶׁתָּהּ אָבֵל שְׁלָמִים דְּקִדְוֶשֶׁת קָלָה הִיָּה אִסוּר לְשִׁנּוּיֵי כּו' מִשְׁמַע דְּתִלְיָא בְּמָה שְׁקִדְוֶשֶׁתָּהּ תַּמּוּרָה וּבְמָה שְׁקָלָה אָבֵל רַבִּינוּ דְּתַלִּי זֶה בְּמָה שְׂאִינוּ יָכוֹל לִיהְנוֹת מִשְׁמַע דְּלֹא תִלְיָא בְּחַמּוֹר וְקַל וְהוּא מִשּׁוּם דְּאָמְרִינוּ בַּמַּס' מִנְחוֹת (דָּף צב ע"ב) קָרְבָּנוּ וְלֹא הַבְּכוֹר שְׂיָכוֹל וְהִלָּא דִּין הוּא וּמָה שְׁלָמִים שְׂאִין קִדְוֶשֶׁתוֹ מִרְחָם טַעוּן סְמִיכָה בְּכוֹר שְׁקִדְוֶשֶׁתוֹ מִרְחָם א"ד כּו' אִיכָּא לְמִפְרָךְ מָה לְשְׁלָמִים שְׂפָן טַעוּנִין וְנִסְכִּים וְתַנּוּפָה וְחֻזָּה וְשׁוּק כּו' אֵלָּא אֶסְמַכְתָּא אֶלְמָא דְּמַצִּינוּ דְּבְכוֹר קַל מִשְׁלָמִים דְּבִשְׁלָמִים אִיכָּא חוּמְרָא זֶה דְּסְמִיכָה וְנִסְכִּים כּו' וּבְלֹא זֶה יֵשׁ מְשִׁנָּה מִפְּרִשְׁתִּי רִישׁ מַס' זְבָחִים הַבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שְׂשַׁחֲטוּן לְשֵׁם שְׁלָמִים כְּשֵׁרִים שְׁלָמִים שְׂשַׁחֲטוּן לְשֵׁם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר פְּסוּלִין וְכֵן מְבֹאָר שֶׁם בְּמִשְׁנֵה ד' פ"ט דְּשְׁלָמִים קוּדְמִין לְבְכוֹר מִפְּנֵי שֶׁהוּא טַעוּן סְמִיכָה וְנִסְכִּים אֶלְמָא דְּבְכוּלָּהּ אָמְרִינוּ דְּשְׁלָמִים יוֹתֵר קְדוּשׁ מִבְּכוֹר וּמ"מ אָמַר הַגַּמ' דְּאִין לֹמַר דִּיהָא זְבָחֵי שְׁלָמִים מִשּׁוּם דְּשְׁלָמִים נֶאֱכָלִין לְכָל אָדָם וּבְכוֹר א"נ אֵלָּא לְפַהֲגִים.

וְכֵן פָּתַח בְּפִירוּשׁ רַבִּינוּ גְרִישׁוֹם הֵכָּא בְּתַמּוּרָה אָבֵל שְׁלָמִים דְּגָרִיעַ קִדְוֶשֶׁתוֹ דְּנֶאֱכָל לְיִשְׂרָאֵל לֹא יִקְרַב כּו' אֶלְמָא דְּמַש"ה אֵין לְשִׁנּוֹת לְשְׁלָמִים דְּנֶאֱכָל לְיִשְׂרָאֵל ג"כ אָבֵל בְּעֵצָם הַקִּדְוֶשֶׁת שְׁלָמִים קְדוּשׁ טַפִּי לְעַנְיָן אִי שִׁנְיָה בְּשַׁחֲטָהּ אוֹ לְעַנְיָן הַקְּדָמָה אָבֵל לְהַפְקִיעַ קִדְוֶשֶׁתוֹ דִּיהָא שְׂרִי לְאַכּוֹל לְיִשְׂרָאֵל אִסוּר.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְעִינֵינוּ בְּזֶה אִם הוּא מְחֻיָּב חֲטָאֵת שֶׁהוּא זָכַר הִיָּינוּ חֲטָאֵת נְשִׂיא אוֹ אֶשֶׁם שְׂבָא מִן הַזְּכָרִים וְנֶאֱכָל רַק לְפַהֲגִים אִם יָכוֹל לְשִׁנּוֹת בְּבְכוֹר פִּינוּ דְּחֲטָאֵת וְאֶשֶׁם נְמִי חֲמִירֵי כְּמוֹ בְּכוֹר דְּאִינוּ נֶאֱכָל אֵלָּא לְפַהֲגִים וְחַמּוּרִים יוֹתֵר דְּהֵמָה קִדְשֵׁי קִדְשֵׁים שְׂרִי לְשִׁנּוֹת לַכ"ע א"ד אִינוּ יָכוֹל לְשִׁנּוֹת רַק לְעוֹלָה דְּאוֹמַר בְּסוּגְיָא שֶׁהוּא פְּלִיל וְצ"ע: שֶׁם אִם אָמַר עַם יְצִיאַת רֹב רֵאשׁוּ יִהְיֶה עוֹלָה ה"ז בְּכוֹר וְאִינוּ עוֹלָה עכ"ל.

וְהִנֵּה בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף מַז ע"ב) אָמְרִינוּ שֶׁהָ לֹא הַבְּכוֹר אַחַת וְלֹא מַעֲשֵׂר וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' וּא"ת וְאַמַּי אִיֶּצְטְרִיךְ קָרָא שְׂאִין תָּמִיד בָּא מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר ת"ל שְׂאִין מִתְּנוּתִיהֶן שְׁוִין וִי"ל דְּהָא אָמַר כָּל הַנִּתְּנִין כּו' וְע"ק דְּהָאִיף יַעֲשֶׂה תָּמִיד מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר הָא עֶבֶר עַל פֶּל שְׂמֻמְנוּ לְאִישִׁים כּו' וִי"ל כּו' וּר"ת פִּירְשׁ דְּהָאִי קָרָא מְשַׁתְּעֵי בְּפִסַּח דְּכַתִּיב בֵּיהָ שֶׁהָ תָּמִים וְקָאֵמַר שְׂלֵא יְבוֹא מִן הַבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּא"ש שְׂמֻמְנוּתִיהֶן שְׁנָה וְכָל שְׂמֻמְנוּ לְאִישִׁים לִיתָא כּו'.

וְהִנֵּה קִשָּׁה לְעַנ"ד טוֹבָא ע"ז הָא בְּלֹא זֶה דְּאִין מִתְּנוּתִיהֶן שְׁוִין וְכָל שְׂמֻמְנוּ ל"ל קָרָא הֵכָּא בִּיחְזָקָאֵל שְׂלֵא יְבוֹא תָּמִיד אוֹ פִּסַּח מִן הַבְּכוֹר אוֹ מַעֲשֵׂר ת"ל דְּהוּא מְקָרָא מְלֵא אָף בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבְנֹפֵר לֹא יִקְדִישׁ כּו' אִם שׁוֹר אִם שֶׁהָ וְאָמְרִינוּ בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף טו ע"ב) מָה בְּכוֹר אֵין מִתְּפִיס לְכָל זְבַח שְׂרִיֶצְהָ שְׂנֶאֱמַר לֹא יִקְדִישׁ אָף הַנִּי אֵין מִתְּפִיסִין לְכָל זְבַח שְׂרִיֶצְהָ

וכן איתא במשנה דמס' ערכין (נ"ד כט) אי אתה מקדישו הקדש מזבח ורבנן האי מיבעי ליה ללאו ופירש רש"י דאסור להתפיש בכור לזבח אחר וכן יליף מזה על פסוהמ"ק דאסור להתפישן וכמו שכתב רבינו הקא דאפילו בדיעבד לא חלה הקדושה כמבואר בת"כ דכל קדשים אינן חלין כמו שבארנו לעיל וא"כ ל"ל קרא למעט על תמיד או פסח שאינו בא מבכור ומעשר הלא אינו חל עליו שום קדושה אחרת משום קרבן ומדברי התוס' משמע דהיכא דידעינן מאיזה קרא ממקום אחר לא בא יחזקאל ללמדנו וא"כ בל"ז לא צריה קרא ע"ז דאינו חל קדושה אחרת וא"נ דמייירי במעיי אמן דאז על עולה יכול להערים דהוא חמור דהא במעיי אמן אפילו תמיד יכול להתפיש דלא גרע משאר עילה: ונ"ל לומר דיש לפרש המקרא דייחזקאל כן דהנה איתא במסכת תמורה (נ"ד פה ע"א) א"ל ר"ע לר"ש אמר על הבכור עם יציאת רובו עולה הנה או בכור הנה כו' א"ל היינו דבעי אילפא אמר על הלקט עם נשירת רובו יהא הפקר כו' דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ה"נ דברי הרב ודברי התלמיד דמ"ש וכן פוסק רבינו הקא דעם יציאת רובי בכור הנה ולא עולה.

והנה זה ידעינן מסברא ולא נוכל לידע זה מקרא ומייירי בתמיד דהנה עולה כמו שפירש רש"י ז"ל ולא מייירי בפסח דהוי שלמים וזה אינו יכול להתפיש על הבכור ובא יחזקאל לאשמועינן דשה ולא הבכור דא"י לומר עם יציאת רובו יהיה נתפס לתמיד לקרבן עולה דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין מן הסברא וייחזקאל אסמכהו אקרא וכן לענין מעשר נמי יפורש כן עפ"י מאי שכתבו התוס' במס' תמורה (נ"ד כו ע"ב) סד"ה אמר וא"ת ואמאי לא אמרינן הקא דברי הרב ודברי התלמוד דמ"ש וחייל מעשר ולא עולה וי"ל דהתם מייירי פשאמר עם יציאת רובו והקא מייירי עם יציאת מיעוטו יהא עולה אלא דגבי מעשר נמי כן אמרינן אם אמר עם יציאת רוב דברי הרב ודברי התלמיד דמ"ש והנה מעשר ולא זבח אחר וע"ז אמר נמי אחת ולא מעשר דאפילו עם יציאת רובו לא חל להיות תמיד דאינו מתפיש לזבח אחר וניחא נמי מה שהקשו התוס' שם ת"ל דמקרא דמסת ידך ידעינן דכל דבר שבא חובה אינו בא אלא מן החולין ותוצו דאסמכתא הוא ודוחק הוא דהא התם איתא נמי הקרא של ממשקה והוא דרשה גמורה ולפ"ז ניחא דמקרא דמסת ידעינן היכא שפבר קדוש למעשר אינו מקריב לקרבן חובה וייחזקאל אשמועינן דאף ביציאת רוב נמי א"ח משום דדברי הרב ודה"ת כו' כמבואר ודוק: הלכות טומאת מת פרק א הלכה יג ואין העפוי"ם מטמא באהל ומטמא במגע ומשא כו'.

וכתב הכ"מ ומ"ש ואין העפוי"ם מטמא באהל שם פרשב"י ואע"ג דרבנן פליגי עליה פוסק כמותו משום דמשמע שם דרבינא סבר כנותיה ועוד דבפ' המקבל דא"ל רבה לאליהו כו' דתניא רשב"י אומר קברי פותים אינם מטמאין כו'.

והנה התוס' במס' ב"מ (נ"ד קי"ד) חולקים על רבינו בזה וס"ל דהלכה פסתם משנה דאהלות דמדורות הפותים טמאין דמטמאין באהל וראיית הכ"מ מה סוגיא שם דתו התוס'. אמנם גם לדברי רבינו אין קשיא מסתם משנה דאהלות שמיביא התוס' כמו שפבאר המשל"מ הקא בפ"א ה"ז ד"ה מקום עי"ש.

אמנם נ"ל להביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא במשנה דמס' נזיר (נ"ד סד ע"ב) המוציא מת מושב כדרכו כו' ואמרושם בגמ' אר"י מת פרט להרוג מושב פרט ליושב כדרכו

פָּרַט לְיִשְׂרָאֵל בּוֹב"כ כו' וְכָל הַגֵּי מ"ט לָא אָמְרֵי דִילְמָא עֲפוּ"ם הוּא עכ"ל הגמ' וְכַתְּבָא רַבִּינּוּ לְקַמְן פ"ט ה"א מִי שְׁהִיָּה חוֹפֵר בְּשׂוּדָה וּמְצָא מֵתִים רַבִּים בְּגוּמָא אַחַת כו' אוֹ שְׁמַצָּא הַרוּגִים אוֹ שְׁמַצָּא מֵת יוֹשֵׁב אוֹ רב"ר א"ח שְׁמַצָּא מְקוּם זֶה בַּה"ק כו' וְכַתְּבָא הַכ"מ שֵׁם בַּגְמ' דִילְמָא פּוּתֵי הוּא כו' וּמִשְׁמַע לְרַבִּינּוּ דְלָא מְמַעַט אֲלָא מְדִין שְׁכוּנַת קְבָרוֹת וְלֹא מְטַעֵם תְּבוּסָה כו' וְשֵׁם בַּה' ד' פְּתַב רַבִּינּוּ הָעֲפוּ"ם אֵין לְהֵם טוֹמְאָת קְבָרִים הוּאִיל וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל הָרִי הַנוֹגַע בְּקֶבֶר טְהוֹר כו' וְכַתְּבָא הַכ"מ מְלַמֵּד מִמָּה שְׁפָתַבְתִּי בְּסִמּוּךְ שְׁאֲמָרוּ בְּמַס' נְזִיר וְכָל הַגֵּי מ"ט לָא דִילְמָא פּוּתֵי נִינְהוּ ע"כ נִמְצָא דְהַטְעַם שֶׁל זֶה הַסֵּתָם מִשְׁנֵה הַכָּא בְּנְזִיר דְמִמַּעַט כָּל הַגֵּי מִקְבָּרוֹת מִשׁוּם דְאֵין מְטַמְּא קְבָרֵי פּוּתִים בְּאֹהֶל וְכֵן כָּל הַסּוּגֵיָא שֵׁם ס"ל לְהֵאֵי דִינָא דְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל וְכָל הֵיכָא דְהוּי מְחַלְוֹקַת בְּבְרִיָּיתָא וְסִתָּם בְּמִשְׁנֵה קִי"ל דְהִלְכָה פְּסִתָּם מִשְׁנֵה וְעִ"ל לְהִבִּיא רְאִיָּה מְהָא דְאִיתָא בְּמַס' ע"ז (דָּף ל"ט ע"א) א"ד קְבֵר נּוֹנָא אָסוּר וְסִמְנֵיָךְ קְבָרֵי פּוּתִים וְהַתּוֹס' גְּרָסִי בְּשֵׁם הַר"ר ז"ל אֶפְכָּא וְא"ד קְבֵר נּוֹנָא שְׁרִי וְסִמְנֵיָךְ קְבָרֵי פּוּתִים דְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל וְכֵן מִשְׁמַע בְּסִמּוּךְ כו' וְהִנֵּה רַבִּינּוּ לְעִיל בַּה' מ"א לָא בְּיָאָר זֶה הַדִּין דְקְבָרֵי נּוֹנָא וְרַק פְּתַב שֵׁם כָּלֵל כָּל שְׁנֹשְׁרוּי קְשִׁקְשִׁין שְׁרִי שֵׁם בַּפ"א וְא"כ א"ל דְגָרְסִי נְמִי בְּגִירְסַת הַר"ח דְשְׁרִי וְהַסִּימָן הוּא מִקְבָּרֵי פּוּתִים דְשְׁרִי וְאֵינוּ מְטַמְּא בְּאֹהֶל וּפּוֹסֵק רַבִּינּוּ פְּסִתְמָא דַּגְמ': וְעוֹד נ"ל לְהִבִּיא רְאִיָּה מְהָא דְאִיתָא בְּמַס' נְזִיר (דָּף נ"ד ע"א) אוֹ בְּקֶבֶר אָמַר ר"ל זֶה קְבֵר שְׁלַפְנֵי הַדִּיבּוּר וּפִירֵשׁ רַש"י כְּלוּמַר שְׁהַעֲפוּ"ם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע אַע"פ שְׁאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל כְּדַתְּנֵיָא קְבָרֵי פּוּתִים אֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל אֲלָא בְּנִינְיָעָה וְכָל שְׁהִיָּה קוֹנָדָם הַדִּיבּוּר קוֹנָדָם מִתַּן תּוֹרָה בֵּין שֶׁל עֲפוּ"ם וּבֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל קְרִי לִיָּה קְבֵר ב"נ וְקְבֵר הַפּוּתִים לְאַחַר הַדִּיבּוּר כְּקוֹנָדָם הַדִּיבּוּר שְׁאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל לְפִי שְׁלֹא נִתְּנָה לְהֵם תּוֹרָה כו' וְהַתּוֹס' פְּתָרוּ וְצ"ע לְרַבְּנּוּ דְר"ש דְאָמְרֵי אַף קְבָרֵי פּוּתִים נְמִי מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל דְלָא דְרָשִׁי אָדָם כו' אֲמַאי אֵינְצִטְרִיָךְ אוֹ בְּקֶבֶר וִי"ל דְר"ש הִיא.

מִיָּהוּ קִשָּׁה דְהָרִי גְבִי נְגִיעָה מוֹדָה ר"ש דְקְבָרֵי פּוּתִים מְטַמְּאִין כְּדָאָמַר בִּיבְמוֹת (דָּף סא) וְדוֹחֵק לוֹמַר דְלָא פְּרַבִּינָא כו'. וְהִנֵּה בַס' עֵין מִשְׁפֵּט צִיָּין זֶה עַל הַלְכָה זוֹ שֶׁל רַבִּינּוּ וְהוּא דְרַבִּינּוּ יְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י ז"ל דְהַקְרָא דָּאוּ בְּקֶבֶר בָּא לְרַבּוֹת דְקְבָרֵי פּוּתִים מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּמִשְׁאָ וּמִהֵאֵי קְרָא יְלַפִּינּוּ דָּאָף דְאֵינוּ מְטַמְּא בְּאֹהֶל מ"מ בְּמו"מ מְטַמְּא וְאִתִּי הַקְרָא דָּאוּ בְּקֶבֶר לְזָה וְלֹא צָרִיךְ רַבִּינּוּ לְבָאָר דִּין קְבֵר שְׁלַפְנֵי הַדִּיבּוּר דְאֵין לָנוּ עֵתָה וְרַק נִכְלָל בְּזָה לְרַבּוֹת קְבָרֵי פּוּתִים עֵתָה כְּמוֹ שְׁפָתַב רַש"י ז"ל דְהוּי פְּקֶבֶר שְׁלַפְנֵי הַדִּיבּוּר וְלֹא ס"ל פְּהַתּוֹס' דְזָה אִתִּיא דְלָא פְּרַבִּינָא אֲלָא אַף פְּרַבִּינָא אִתִּיא וּמִזָּה גּוֹפִיָּה יְלַפִּינּוּ דְמְטַמְּא בְּמו"מ כְּפִירוּשׁ רַש"י וְחִזְינּוּ בְּזָה דְר"ל הַכָּא ס"ל כַּר"ש דָּא"נ דְמְטַמְּא אַף בְּאֹהֶל לָא צָרִיךְ קְרָא נְדָאֵי לְזָה לְרַבּוֹת עַל מַגָּעוּ.

וְהִנֵּה בְּזָה א"ל דְהַסְפָּר יִרְאִים שְׁמַבִּיא הַמְשַׁל"מ לְקַמְן בַּפ"ג מַה אֲבָל ה"א דַס"ל דָּאָף בְּמַגָּע וּמִשְׁאָ אֵינוּ מְטַמְּא וּמְבָאָר אֲלִיבִיָּה הַסּוּגֵיָא בִּיבְמוֹת שֵׁם וְא"ל דְמִזָּה יְהִיָּה רְאִיָּה לְשִׁיטָתוֹ דְמִפְרֵשׁ פְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְסוּגֵיָא זוֹ חוֹלֵק עַל רַבִּינּוּ וְס"ל דָּאָף בְּמו"מ אֵינוּ מְטַמְּא אֲבָל מ"מ הוּא לְרַבִּינּוּ רְאִיָּה גְמוּרָה כְּמִבּוּאָר: וְהִנֵּה רְאִיתִי בַס' וְשֵׁב הַפְהֵן וְסִי' עַה) מְבִיא רְאִיָּה מְדַבְרֵי הִירוּשְׁלַמִי דְאָמַר בְּמַס' פְּסָחִים וְסִנְהֶדְרִין דְגּוֹלְגֶלְתוֹ שֶׁל אַרְוֵנָה הִיבּוּסִי מְצָא תַחַת הַמְזִבְחַת אֲלִמָּא דְמְטַמְּא בְּאֹהֶל וְכַבֵּר הַקְדִּימוּ זוֹ הִרְאִיָּה הַמְשַׁל"מ לְעִיל בַּפ"א מַה בֵּית הַבְּחִירָה הִי"ג וּבַנ"ז פִּינּוֹן דְמִבּוּאָר בְּכָל הַגֵּי סוּגִיּוֹת פְּרָשְׁבִי"י נִיחָא דְעַת רַבִּים דְאֵין

לסתור זה מן הירושלמי דחולק ע"ז כמבואר ודוק: פָּרַק ב הֶלְכָה ו הַאֲבָר וְהַבְּשָׁר
הַמְדוּלְדָלִים בְּאֵדָם וּאֵע"פ שְׁאִין יְכוּלִין לְחַזֵּר וְלַחְיֹת הָרִי הַבְּשָׁר טְהוֹר כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמִשְׁמַע לְרַבֵּינוּ ז"ל דְּאֶפִּילוּ דְאִינָם יְכוּלִין לְחַזֵּר מִיְרֵי דְאִי יְכוּלִים לְחַזֵּר
וְלַחְיֹת פְּשִׁיטָא עכ"ל. וּבְאֵמַת נ"ל דְּלֹא צָרִיךְ לִזְמַר זֶה מְסַבְּרָא עַל שְׁאִינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר
וְלַחְיֹת דְּהוּא מְשַׁנָּה עֲרוּכָה בְּמַס' פְּרִיתוֹת (דָּף טו ע"ב) כּו' הוֹלֵךְ לוֹ אֶצְל הַרְּוּפָא וְחֻתְכוּ
עַד שְׁמַנִּיחַ בּוּ פְּשַׁעְרָה וְתוֹחְבוּ בְּסִירָא כּו' וְהֵלֵךְ עוֹשֶׂה פְּסָחוּ אֶלְמָא דְאֶפִּילוּ אִי חֻתְכוּ עַד
שְׁמַנִּיחַ רַק פְּשַׁעְרָה דְּנֻדָּי לֹא יְכוּל לְחַזֵּר וְלַחְיֹת מ"מ טְהוֹר כ"ו שְׁמַחְבֵּר קֶצֶת דְּלֹא נִגְע
אֶלְמָא דְאֶפִּילוּ אִי אִינָם יְכוּלִין לְחַזֵּר וְלַחְיֹת טְהוֹר וְעוֹשֶׂה פְּסָחוּ וְדוּק: פָּרַק ג הֶלְכָה י
בְּשָׂר הַמֵּת שְׁנִפְרָךְ וְנִעְשָׂה פְּקַמַח טְהוֹר כּו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ ר"פ דַּם הַנְּדָה דָּף נה) אֶמְרִינוּ דְלַר"י דְּנֻקָא יְבֵשׁ כְּעֵצָם טָמֵא אֶפְרוּכֵי אֶפְרָךְ
טְהוֹר וְלַר"ל אֶפְרָךְ אֶפְרוּכֵי גְמִי טָמֵא וְאֶמְרִינוּ בְּגַמ' דְּהִיכָא דְאֶקְמַח וְהוּהוּ עֶפְרָא לַר"ל
גְמִי טְהוֹר וּמִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ שְׁפַתְבּוּ וְנִעְשָׂה פְּקַמַח נִרְאָה שְׁהוּא פּוֹסֵק כַּר"ל וְהוּא תִּימָא הִיאָךְ
פּוֹסֵק כַּר"ל נִגְדַר ר"י כּו' וְצ"ל שְׁמ"ש פֶּאן שְׁנִפְרָךְ וְעוֹשֶׂה פְּקַמַח לֹא שְׁנִפְרָךְ מִמֶּשׁ קֶאֱמַר
אֶלָּא הִינְנוּ לִזְמַר שְׁהוּא יְבֵשׁ כ"כ עַד שְׁאֵלוּ יְפָרְךְ וְנִעְשָׂה פְּקַמַח טְהוֹר כּו' עכ"ל.

וְתַמּוּהָ הוּא דְהָא רַבֵּינוּ אֹמְרִי וְנִעְשָׂה פְּקַמַח מִשְׁמַע דְּנִפְרָךְ מִמֶּשׁ פְּקַמַח: וְע"כ נ"ל לִזְמַר
לִיִּישׁב דְּבָרֵי רַבֵּינוּ פֶּן דְּבִאֵמַת פּוֹסֵק כַּר"ל וְהוּא מִשּׁוּם דְּשֵׁם ר"ל יְלִיף מִקְרָא דְלִכְלֵל
טוֹמְאָתוֹ כּו' וְר' יוֹחָנָן יְלִיף מִקְרָא דְבְּעֵצָם אֵדָם כּו' אֵדָם דְּוִמְיָא דְעֵצָם וּמִקְשָׁה גַמ' מִיְתִיבֵי
כָּל שְׁבִיבִית מְטָמָא חוּץ מִן הַשִּׁינִים כּו' אַר"א בַּא"ה כּו' עַד אֶלָּא אֶמְרִי מַר בַּר"א נִעְשָׂה
מְקוּמוֹ צְלִקְתָּ וּפִירְשׁ רַש"י דְּלַתְרַנּוּיָהוּ פְּרִיךְ בֵּין לַר"י וּבֵין לַר"ל וְהַתּוֹס' פְּתַבּוּ שֵׁם וְקִשָּׁה
דַּא"כ תִּקְשָׁה קְרָא דְאוּ בְּעֵצָם אֵדָם אֶלָּא נִרְאָה דְלַר"ל פְּרִיךְ וּפְשִׁיטָא דְשִׁינִים אִין בְּכָלֵל
עֵצָם עכ"ל.

וְא"כ לַפ"ד הַתּוֹס' שֵׁם כָּל הַסּוּגִיָּא אֲתִיָּא שֵׁם דְּדַחִיק לְתַרְזֵן הָא דְעֵצָם אֵדָם אֲתִיָּא כַּר"ל
וְכָל הַנִּי הָאֲמוּרָאִים מְתַרְצֵי שְׁפִיר אֶלְיָבָא דַּר"ל וְלִהְיֵי פּוֹסֵק רַבֵּינוּ כְּנֻתְיָה כְּמוֹ דְּמַצִּינוּ
בַּכ"ד דְּרַבֵּינוּ פּוֹסֵק דְּאֶשְׁכַּח סוּגִיָּא פְּהָאִי מ"ד וְדוּק: פָּרַק ז הֶלְכָה ב הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבֵּית וּבּוֹ
פְּתָחִים הַרְּבֵה בְּזִמְן שְׁכּוֹלָן גְּעוּלִים כְּנֻלָּם טָמֵאִין וְהִישָׁב בְּצַד כָּל הַפְּתָח מִהֵן גְּטָמָא וּנְפִתַח
אֶחָד מִהֵן אוֹ שְׁחָשַׁב לְהוֹצִיא בְּאֶחָד מִהֵן וְאֵע"פ שְׁחָשַׁב אַחַר שְׁמַת אֶפִּילוּ כּו' הִצִּיל כָּל
הַפְּתָחִים כְּנֻלָּן וְאִין טָמֵא אֶלָּא כְּנֻגַד הַפְּתָח שְׁנִפְתַּח אוֹ שְׁחָשַׁב עָלָיו וְהַשְּׂאָר טְהוֹרִין כּו' וְכּוֹ
אִם הַתְּחִיל לְחַתּוֹר פְּתַח לְהוֹצִיא בּוֹ מִשְׁיִתְחִיל לְפַתַּחוּ הִצִּיל עַל הַפְּתַח עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּמַס' בִּיעָה (דָּף ע"א) אִיכָּא פְּלוּגְתָא בְּזֵה דַּר' אוֹשְׁעִיָּא וְר' יוֹחָנָן ס"ל דְּאִין מְטַהֵר
אֶלָּא מִכָּאן וְלִהְבָּא אֶבְל לְמַפְרַע לֹא וְרַבָּא ס"ל דְּאֶפִּילוּ לְמַפְרַע דְּאֶמְרִינוּ בְּזֵה בְּרִירָה וְהִנֵּה
רַבֵּינוּ ז"ל לֹא בִּיָּאָר בְּזֵה דְעַתּוֹ בְּפִירוּשׁ בְּמָה שְׁכַתְבַּ מְצִיל אִי הוּא לְמַפְרַע אוֹ מִכָּאן וְלִהְבָּא.

וְנ"ל דְּלִפִּי מַאי שְׁפִירְשׁ רַש"י שֵׁם בְּבִיעָה (דָּף לז ע"א) וְז"ל כִּי לִית לִיהֵ לַר"ה בְּרִירָה
בְּדַאוּרִיָּתָא כְּגוֹן טוֹמְאָתָא מִת לִית לִיהֵ בְּרִירָה וְדַרְךְ יְצִיאָתָה הַלַּמ"מ וְלֹא כְּמוֹ שְׁפִירְשׁ שֵׁם
ד' י' דְּהוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְּגִזְרוּ חֲכָמִים טוֹמְאָה ע"מ שְׁהוּא דַּרְךְ יְצִיאָתָה וְעִינָן בְּפִנֵּי יְהוֹשֻׁעַ
מִה שְׁמַבְּאָר הַסְּתִירוֹת בְּזֵה וְא"כ פִּינּוּן דְּהוּא מְדַאוּרִיָּתָא וְרַבֵּינוּ הָא פּוֹסֵק בַּכ"ד
דְּבַדְאוּרִיָּתָא אִין בְּרִירָה וְא"כ וְנֻדָּי פּוֹסֵק כַּר"א וְר"י דְּאִין מְטַהֵר אֶלָּא מִכָּאן וְלִהְבָּא

ורבינו לא צריף לבאר דבר להבא הוא לפי מאי שכתבו התוס' שם ד' י' ד"ה ב"ש דא"נ
דיש ברירה ומטהר אף למפרע לא משפחת לה דכולן טמאין רק היכא שעשה פתח חדש
והוציא דרף שם או שנשרף המת במקומו אבל לא בע"א דהנברר הדבר לבסוף דסופו
לצאת דרף שם וא"כ פינו דרבינו סתים ולא ביאר זה דמיירי בכה"ג שכתבו התוס' ש"מ
דמטהר הוא מפאן ולהבא דא"ב ס"ל.

ולעיל בה' שחיטה בארנו דאף דהנה הלמ"מ מ"מ הכא שפיר פוסק לחומרא גבי ברירה
אף דזהו מטעם ספק כמו שבארנו שם ודוק: פ"ק י הלכה ה החורש את הקבר בשדה
שלו אינו עושה בית הפ"ס שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו שנתף או כו' אינו
עושה בית הפ"ס כו' והוא מן התוספתא דאהלות פי"ז.

והנה המשל"מ והמפרשים הביאו תשובת הרלב"מ (סי' סח) שהקשה על רבינו דא"ף
כתב הכא דאפילו שנתף אינו עושה בה"פ מטעם דאין אדם אוסר דברשא"ש דהא רבינו
פוסק לעיל בפ"ב מה' שחיטה ה' כ"א דהיכא דיש לו שנתפות בגויה שפיר אוסר ול"א
אין אדם אוסר דבר שא"ש.

והנה ס' הרלב"ח לא ראיתי ותירוצו לא ידעתי. אף לענ"ד נ"ל ליישב זה פן דלא דמי
הכא להתם דהנה התם מה שהשנתף יכול לאסור אי שחטו לעפ"ם מטעם דחלקו נאסר
ואחרי שחלק חבירו מעורב ביחד עם שלו ואין ברירה קיי"ל דנאסר כולם כמו שכתבו
התוס' במס' חולין (דף מא ע"א) ד"ה ר"ש דחלק חבירו נאסר משום דמעורב בשלו
ונאסר אף הפל החלק דהוא בהיתר וא"כ הכא ניחא פן דהנה בה' ז כתב עוד שאין בית
הפ"ס עושה בית הפ"ס ולא גזרו טומאה אלא על גוש כברייתו ורקמן בפ"א ה' ג' כתב
גמי דעפר בה"פ מטמא אם יש במקום אחד כחותם המרצופים דלא גזרו אלא על גוש
כברייתו עיי"ש וא"כ הכא פינו שחלק חבירו אינו נאסר ורק חלק שלו וחלק חבירו
מעורב ביחד ולעיל בפ"א מה' תרומות ה' כ' ס"ל לרבינו על שלקחו שדה בשנתפות
שבכל קלח אמרינו דמעורב בו של ישראל ושל הנכרי עיי"ש וא"כ ה"נ בכל חלק עפר
וכל גרגיר מעורב שלו ושל חבירו וכיון שחלק חבירו לא יוכל לאסור א"ף א"כ יוכל
האיסור לחול גם על שלו דהא הני גוש עפר שאינו כברייתו ואף אם ינה לנו גוש גדול
אשר אם נחלק אותו לחלק השנתפין ינה חלקו כאותם המרצופין מ"מ אינו טמא
דמעורב ביחד עם חלק חבירו ומשום חלק חבירו גם חלקו מותר דאין בית הפ"ס עושה
בית הפ"ס מטעם זה דכ"ע גוש כברייתו והכא בכל חלק קטן איתא של חבירו דאינו
נעשה בה"פ וחסר מפשיעור כמבואר: אמנם בלא זה נראה לענ"ד לומר דאין פונת רבינו
הכא במה שאומר דאין אדם אוסר דשא"ש לטעם גמור דהא התוס' כתבו במס' יבמות
(דף פג ע"ב) ד"ה אין בזה דאמרינו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו הוא רק במידי
דתליא במחשבה כמו ע"ז וכדומה אבל לא באיסור תלוי במחשבה דנדאי אם טמא
אחד טהרות של חבירו הנה טמא וא"כ גם הכא לא שייכי לענ"ן אוסר דבר שאינו שלו.

והר"ש כתב הכא במשנה הטעם דהוא משום קנסא ולא קנסוהו במידי דלא שכיחא וכתב
רק לסימנא כמו דמצינו בדוכתא דתליא האיסור במחשבה אינו יכול לאסור דבר שאינו
שלו אף הכא דגבי טומאה לא שייף זה מ"מ הקנס שעשו חכמים בזה לא קנסוהו רק
במידי שהוא שלו ולהכי הכא אפילו שנתף אינו אוסר אף דבכל דבר דאינו אוסר דבר

שא"ש בַּשְׁנֵי תַּפּוּת אוֹסֵר וְהֵכָא לֹא קִנְסוּהוּ אַף בַּשְׁנֵי תַּפּוּת כַּמְבֹרָאָר וְדוּק: פֶּרֶק יב הֵלְכָה ד
וְאֵלּוּ מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין כּו'.

וְהִנֵּה קָשָׁה לַעֲנִי"ד מִהָא דְאִיתָא בְּמִס' סוֹפָה (דָּף יג ע"ב) אַר"א אָמַר שְׂמוּאֵל יִרְקוּת שְׂאֲמָרוּ
חֲכָמִים אָדָם יוֹצֵא בְּהֵן י"ח בְּפִסַּח מְבִיאִין אֶת הַטְּוֹמָאָה וְא"ת בְּפִנֵי הַטְּוֹמָאָה מִשּׁוּם אֲוִיר
וְהִנֵּה לַעֲלִיל בְּפ"ה מֵה' סוֹפָה לַעֲנִין אֲוִיר דְּפוֹסֵל הֵבִיא רַבִּינוּ דִּין זֶה וְהֵכָא אֵינוּ מְבִיא לַעֲנִין
זֶה דְאֵינוּ חוֹצֵץ בְּפִנֵי הַטְּוֹמָאָה וּמְבִיא אֶת הַטְּוֹמָאָה דְלִיתָא שׁוּם חוֹלֵק שׁוּם בְּזַה וְעֵינֵין תּוֹס'
שׁוּם ד"ה אַר"א אָמַר שְׂמוּאֵל וצ"ע: הֵלְכוּת פֶּרָה אֲדוֹנָמָה פֶּרָק א הֵלְכָה ו כָּל כּו' יִתִּירָא פֶּרָה
עַל הַקְּדָשִׁים שְׁהָעֲבוּדָה פּוֹסְלָת בָּהּ שְׂנֹאֲמַר אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל וּבְעֵגְלָה עֲרוּפָה אֲמַר
אֲשֶׁר לֹא עוֹבֵד אֲשֶׁר לֹא מְשַׁכָּה בְּעוֹל מֵה עוֹל הָאָמּוֹר בְּעֵגְלָה עֲשָׂה בָּהּ שְׂאֲר הָעֲבוּדוֹת
כְּעוֹל אַף עוֹל בְּפֶרָה שְׂאֲר עֲבוּדוֹת כְּעוֹל אֵלָא שְׁהָעוֹל פּוֹסֵל בֵּין בְּשַׁעַת כּו' עכ"ל וְהִנֵּה
קָשָׁה לִי דְמִשְׁמַע דְּרַבִּינוּ יִלְיָף עַל שְׂאֲר עֲבוּדוֹת בְּפֶרָה דְּפוֹסֵל מַג"ש דְּעוֹל עוֹל וְא"כ תִּקְשָׁה
הָא הוּא פּוֹסֵק לְקַמֵּן בְּפ"י מֵה' רוֹצֵחַ ה"ג דְּבְעֵגְלָה עֲרוּפָה אֵינוּ פּוֹסֵל עוֹל עַד שְׂיִמְשׁוּן
בְּעוֹל טַפַּח כְּדַבְּרֵי ר"י אָמַר רַב שׁוּם בְּמִס' סוֹטָה (דָּף מו) וְא"כ תִּקְשָׁה קְוִשִׁית הַגַּמ' דְּשׁוּם
וּמִמְקוֹם שְׂבִאָתָה מֵה בְּעֵגְלָה עֲרוּפָה עַד שְׂיִמְשׁוּן ה"ג בְּפֶרָה אֲדוֹנָמָה כּוּן וְהַגַּמ' מְתַרְץ תַּנְאִי
הִיא דְאִיכָא דְמִיִּיתִי לֵה מְגוּפְיָה דְּפֶרָה מְקַרָא דְאֲשֶׁר לֹא עָלָה כּו' וְא"כ כִּינּוּן שְׂרַבִּינוּ פּוֹסֵק
הֵכָא וְיִלְיָף לֵה מַג"ש דְּעוֹל א"כ מ"ט מְחַלֵּק דְּפֶרָה נְפֹסֵל מְשַׁהֲנִיחַ אוֹ עָלָה וּבְעֵגְלָה עַד
שְׂתַמְשָׁף גִּימָא מִמְקוֹם שְׂבִאָתָה וְאַף פֶּרָה יִהְיֶה כְּמוֹ עֵגְלָה עֲרוּפָה עַד שְׂתַמְשָׁף: וְע"כ נ"ל
לוֹמַר דְּמִזָּה יִהְיֶה רְאִיָּה לְפִי מֵאֵי שְׂפִתָּב בְּס' בְּרַכַּת הַזֵּבַח בְּמִס' מְנַחֲחוֹת (דָּף קז) דְּדַעַת
רַבִּינוּ כּוּן הוּא דְבְּמִקּוֹם דִּילְפִינּוּ בְּג"ש אֲזִי אֲמַרִּינוּ דּוּן מִינָהּ וְאוֹקִים בְּאַתְרָהּ וּבְמִקּוֹם דִּילְיָף
בְּהִקְיָשָׁא אוֹ בְּב"א אֲמַרִּינוּ דּוּן מִינָהּ וּמִינָהּ עֵי"ש וְא"כ ה"ג כִּינּוּן דִּילְפִינּוּ בְּג"ש דְּעוֹל עוֹל
אֲזִי אֲמַרִּינוּ דּוּן מִינָהּ וְאוֹקִי בְּאַתְרָהּ וְא"כ לֹא קָשָׁה קְוִשִׁית הַגַּמ' לוֹמַר וּמִמְקוֹם שְׂבִאָתָה
דְּהָא אֲמַרִּינוּ אוֹקִי בְּאַתְרָהּ וְהֵכָא לֹא כְּתִיב אֲשֶׁר לֹא מְשַׁכָּה רַק לֹא עָלָה וְלֹא בְּעֵינֵין עַד
שְׂתַמְשָׁף וְרַק הַג"ש מְגַלָּה דְּבִשְׂאֲר עֲבוּדוֹת פּוֹסְלָת כְּמוֹ עוֹל בְּעֵלֶיהָ לְבַד וְרַק הַסּוֹגֵיָא הֵכָא
בְּסוֹטָה רוֹצֵחַ ע"כ לְתַרְץ אַף לְמ"ד דָּאָף בְּג"ש אֲמַרִּינוּ דּוּן מִינָהּ וּמִינָהּ כְּמוֹ דְּס"ל לר'
מֵאִיר בְּמִס' שְׁבִעוֹת (דָּף כָּד) וְלֵה הוּא מ"ר אוֹמַר דְּהוּא ס"ל ע"כ דְּלֹא יִלְפִינּוּ מַג"ש רַק
מְגוּפְיָה שְׁל פֶּרָה אֲכַל רַבִּינוּ דְּפוֹסֵק כְּמ"ד בְּג"ש דּוּן מִינָהּ וְאוֹקִי בְּאַתְרָהּ שְׁפִיר יִלְיָף לֵה
בְּג"ש דְּעוֹל עוֹל וּמ"מ בְּפֶרָה לֹא בְּעֵי עַד שְׂתַמְשָׁף כְּמוֹ בְּע"ע דְּאֲמַרִּינוּ אוֹקִי בְּאַתְרָהּ
כַּמְבֹרָאָר: וְעפ"ז מְיֻנָּשׁב מֵה שְׁהִקְשָׁה בְּס' בְּאֲר שְׁבַע בַּח' עַל מִס' סוֹטָה הֵכָא בְּתַחֲלַת
הַסּוֹגֵיָא דְאֲמַר דִּילְיָף פֶּרָה עוֹל עוֹל מְעַגְלָה וְכָל הַסּוֹגֵיָא ס"ל כּוּן וְהָא תִּקְשָׁה לר"י אָמַר רַב
הָא לֹא מְצִי גְמִיר כָּלֵל מַג"ש אֵלָא מְגוּפְיָה שְׁל פֶּרָה דְאִי יִלְפִינּוּ מַג"ש הָא תִּקְשָׁה מִמְקוֹם
שְׂבִאָתָה כּו' וְהִנֵּחַ בְּצ"ע.

וּלפ"ז נִיחָא דָּאָף דְּבִאָמַת לר"י אָמַר רַב א"ל דְּס"ל גְּמִי כְּמוֹ דְּס"ל לְרַבִּינוּ דְּאֲמַרִּינוּ דּוּן
מִינָהּ וְאוֹקִי בְּאַתְרָהּ וְלֹא קָשָׁה מִזָּה וְרַק הַגַּמ' מְקַשָּׁה דְאִיף תִּתְיַשְׁב לְמ"ד דּוּן מִינָהּ וּמִינָהּ
אֲכַל לר"י אָמַר רַב גּוּפְיָה נִיחָא בל"ז לְלַמֵּד גְּמִי בְּג"ש כַּמְבֹרָאָר וְדוּק: הֵלְכָה יב וְהַעוֹשָׂה
אוֹתָהּ לוֹבֵשׁ ד' כְּלִים שְׁל פֶּהֵן הִדְיוֹט עכ"ל.

וְתַמָּה הַמְשַׁל"מ עַל רַבִּינוּ ז"ל וְז"ל וְדָבָר יְדוּעַ דְּבַגְדֵי לְבָן שְׁל פֶּהֵן גְּדוּל בִּיּוּה"כ לֹא הִנֵּה
דוּמָה לְבַגְדֵי פֶּהֵן הִדְיוֹט לְפִי שְׂבַגְדֵי פֶּהֵן הִדְיוֹט הִנֵּה הָאֲבַנֵּט שְׁל כְּלָאִים וְשְׁל כַה"ג לֹא הִנֵּה

שֶׁל פְּלָאִים וּלְפִי מ"ש דמג"ש דחוקה האמורה ביוה"כ ילפינו נראה דהבגדים שלובש פהו השורף את הפרה הם דוקא הבגדים שלובש ביום הצום הכה"ג ולפ"ז יש לתמוה על רבינו שפכתב והעושה אותה לובש ד' פלים של פהו דמנ"ל זה כו': ונ"ל ליישב דרבינו ז"ל סומך בזה על הסוגיא ערוכה דמשמע שם פדבריו ז"ל דהנה אמרינו במס' יומא (דף יב ע"ב) ר' דוסא אומר להביא בגדי פהו גדול ביוה"כ שהו פשרים לכהו הדיוט רבי אומר שתי תשובות בדבר חדא דאבנט של כה"ג ביה"כ לא זהו אבנטו של פהו הדיוט כו' וא"כ אי אמרינו דכהו השורף את הפרה משמש בד' בגדי לכו פמו כה"ג ביה"כ מאי מקשה ליה מאבנט דלמא הא דקאמר ר' דוסא שהו פשרים לכהו הדיוט פירש פהו הדיוט השורף את הפרה דהא קיי"ל דכשר נמי בכהו הדיוט פמו שפוסק רבינו בה' י"א דאף פהו הדיוט פשר לשורף את הפרה ואבנטו שנה לאבנט של כה"ג ביוה"כ אע"כ אמרינו דאף דכהו השורף את הפרה משמש בח' בגדים מ"מ אבנטו שנה לאבנט של פהו הדיוט ונהו של פלאים ושפיר מקשה רבי לר"ד שתי תשובות והוא פדברי רבינו.

והטעם לזה דס"ל דרק בד' פלים של הדיוט היה לובש אבל אבנטו לא היה פאבנטו של כה"ג אף דגמרינו בג"ש דחוקה חוקה מכה"ג נ"ל לומר פו מהא דאמרינו במס' יומא (דף מג) וכפס בגדיו הפהו בכהונו כו'.

ופירש רש"י האי פהו קרא יתירא הוא כו' למיסמך אבגדים לומר שבבגדי פהוה נעשית הפרה ולא בבגדי חיל ע"כ והקשו המפרשים דאמאי איצטריף קרא דכהו ת"ל דפרה בעי בגדי פהוה מג"ש דחוקה חוקה דילפינו דנעשית בבגדי לכו שמביא המשל"מ פאן.

וע"כ נ"ל דהג"ש זו ל"א רק אלא למ"ד דאבנטו של פהו הדיוט זהו של פהו גדול ושפיר ילפינו פרה מיוה"כ שמהא נעשית בבגדי לכו פמו עבודת פנים ואיהו פאמת יליף מקרא זהדכהו השורף את הפרה בבגדי פהו הדיוט ולא ילפינו מג"ש דאי מג"ש אז הנה פאבנט של בויז ומפח הוכחה שבארנו בתחלה מסוגיא (דף יב) הוכיח רבינו לפסוק פו דילפינו רק מקרא דכהו ואז בבגדי פהו הדיוט עושה אותה פמו שפוסק פאן ודוק: פרק ג הלכה א אין שורפין את הפרה אלא חויז להר הבית שנאמר והוציא אותה אל מחויז למחנה בו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ ובפ' טב"י (דף קה ע"ב) אמרינו דחויז למחנה דכתיב גפי פרה אדנמה היינו חויז לג' מחנות דומיא דשרפת פרים ואיתא נמי ביומא (דף סו) וא"כ צ"ל דחויז להר הבית דנקיט רבינו ל"ד עכ"ל.

ונ"ל לומר דרבינו נקיט לה דוקא חויז להר הבית דהתם במס' נבחים הקשו התוס' ד"ה מה תימא בפר יוה"כ לא ידעינו שלש מתנות אלא מהקישא ומספקינו אי דבר הלמד בהקישא חוזר ומלמד בג"ש א"ל ואפילו את"ל כו' ושמא ג"ש הוא ועי"ל דפרה קדשי בדה"ב היא והשתא נמי אתי שפיר דיליף בג"ש ועיין תוס' יומא (דף סח ע"ב) שפכתבו פאופן אחר ולשון התוס' קשה דכתבו דספוקי מספקא ליה הא לעיל פשיטותא הוא דאינו מלמד בג"ש אף תירויז התוס' דפרה קדשי בדה"ב הוא רק א"נ דבטר למד אזלינו וילפינו על פרה אדנמה דהוא קדשי בדה"ב אבל א"נ דבטר מלמד אזלינו ליתא תירויז התוס' וצ"ל דר"א הקא דיליף דפרה הנה חויז לשלש מחנות ס"ל דבטר למד אזלינו וילפינו בג"ש על זה אבל רבינו דס"ל דבטר מלמד אזלינו פמו שבארנו לעיל בה' תמורה ס"ל

דלא הנה חוץ לשלש מחנות דליפא ע"ז לימוד פמבואר ודוק: הלכה כפיצד כו' לפיכך על פל הזאה מקנח אצבעו בגופו של פרה כו' עכ"ל.

והנה ע"ז תמהו הראב"ד הכ"מ והלח"מ בפ"ה מה' מעה"ק דזהו נגד הסוגיא דמס' זבחים (דף צג ע"ב) ובמנחות (דף ז ע"ב) דהתם מסיק דהמקנח אצבעו בשפת מזרק כו' ועיין מה שתמצאו. ולענ"ד נ"ל ליישב פן דהנה התם מקשינו אלא אצבעו במאי מקנח ופירוש רש"י ז"ל במסכת מנחות (דף ז) שם וכן בין פל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה והתוס' במס' זבחים מקשים ע"ז מהא דאמר לקמן בפ"ב שחטה שלא כנגד הפתח פסולה כו' דמשמע שהיה הפל במקום אחד ודחו עפ"ז פירוש רש"י ז"ל ובמנחות תרצו זה עיי"ש.

ורבינו נ"ל דמפרש פן דהתם בזבחים (דף קיג ע"א) איתא הגירסא סא פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דר' יוחנן ס"ל אם שחטה שלא כנגד הפתח פסולה ור"ל ס"ל דכשירה אל מחוץ למחנה ושחט וכן הוא הגירסא במשנה שם וס"ל לרבינו דהקושיא שם בזבחים ובמנחות הוא רק לר"ל דס"ל דכשירה אם שחט שלא כנגד הפתח ומקשה במאי מקנח אי ירד על פל הזאה מן החר פדפירוש רש"י ז"ל וילהכי משנה דמקנח בשפת מזרק אבל לדין דפסקינן כר' יוחנן דשלא כנגד הפתח פסול כמו דפוסק רבינו בפ"ד ה' ה' ו"א כ לא קשה במאי מקנח וניחא בגופיה של פרה דא"צ לירד ע"ז.

ואף א"נ דרבינו גורס כמו שהביאו המפרשים שם (דף לג) הפלוגתא לענין שחט שלא כנגד הפתח ורק אי שרף שלא כנגד הפתח ונוכל לומר דמנכרח הוא רבינו לגרוס כמו כן הפלוגתא דשרף שלא כנגד הפתח דבזה איפא פלוגתא בין ר' יוחנן ור' אושעיא דר' יוחנן ס"ל דפסול ור' אושעיא ס"ל דכשר וא"כ ה"ל למיפסק כר' אושעיא דכשר דהלכה פמותו נגד ר' יוחנן וכמו שפוסק רבינו בפ"ח מה' שבת הי"ג וכמו שכתב הרה"מ שם דהלכה פמותו נגד ר"י ומ"ט פוסק הכא בפ"ד דפסול כר"י אלא צ"ל דגבי שחיטה ליפא פלוגתא ורק לענין אי שרף שלא כנגד הפתח והגמ' מדמי לה כמו שכתבו התוס' שם וא"כ ר"א ב"א דאמר דשחט שלא כנגד הפתח פסולה ס"ל נמי בזה כר"י דאף א שרף שלא כנגד הפתח פסול דמדמי להדדי וא"כ פיון דראב"א ור' יוחנן תרנוניהו ש"ל דלא כר"א פוסק רבינו פן וניחא נמי כמו כן דכיון דבארנו דמ"ד דשרף שלא כנגד הפתח פשר הוא היינו ר"א ס"ל נמי דשחט פשר וראב"א דס"ל דשחט פסול ס"ל נמי דשרף פסול וא"כ א"ל דשם הסוגיא בזבחים ומנחות איתא כר' אושעיא דס"ל דשחט שלא כנגד הפתח פשר אבל לדין ליתא פמבואר: והלח"מ תירץ שם דרבינו ס"ל דלא הנה פלל פלי גבי פרה וא"כ ע"כ בגופו של פרה עיי"ש ונאפתי לא ביאר האיך יפרש הסוגיא נהי דדברי רבינו נכונים אבל על הסוגיא צ"ל דזהו הפשט בשלמא גמר מקנח ידו בגופיה של פרה והה"ד אצבעו דהנה גבי פרה וכלי ליתא שם אבל קדשים אצבעו במאי מקנח ואומר בשפת מזרק וקאי על קדשים זה וכמו שפוסק רבינו בהדיא בפ"ה מה' מעה"ק ה"ח וצריך לטבול אצבעו כו' וכשיגמר מקנח אצבעו בשפת המזרק ודוק: פרק ד הלכה ג לא רצתה פרה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה כו' שלא יאמרו שתיים שחטו כו'.

והנה במס' יומא (דף מב ע"ב) מביא המשנה לא היתה פרה אדומה רוצה לצאת כו' שלא יאמרו שחורה כו' שלא יאמרו שתיים כו' רבי אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שצאמר אותה לבה ות"ק היא פתיב אותה מאן ת"ק ר"ש דדריש טעמא דקרא מ"ב א"ב דאפיק חמור בהדה כו' ושחט אותה שלא ישחוט אחרת כו' עכ"ל הגמ'.

נמצא דלמאן דלא דריש טעמא דקרא לא הוי הטעם משום שלא יאמר שחורה או שתיים אלא מגזה"כ אותה נאפילו חמור נמי אסור וא"כ פיון דרבינו פוסק הטעם משום שלא יאמרו וזה דאפילו חמור אסור לא הביא ש"מ דהוא ס"ל כר"ש בזה דדריש טעמא דקרא ומשו"ה הוי הטעם שלא יאמרו וחמור מותר וא"כ תקשה דדברי רבינו סותרים לפי מאי שפכת לעיל בפ"ד מה' סוטה ה"ב ואין משקין שתי סוטות פאחת שצאמר וקעמיד אותה הפהו כו' ובמס' סוטה (דף ח) איתא ת"ר אין משקין שתי סוטות פאחת כדי שלא יהא לבה גס בתברתה ר' יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא אמר קרא אותה ות"ק וקרא פתיב אותה מאן ת"ק ר"ש היא דדריש טעמא דקרא ומ"ט קאמר מ"ט אותה לבה כדי שלא יהא לבה גס בתברתה מ"ב א"ב רותתות כו' ל"ק פאן בכהו אחד פאן בשני פהנים כו' עכ"ל הגמ' ובתוס' כתבו עוד דהמ"ל א"ב אשה אחרת שאינה סוטה לר"ש מותר וא"כ נראה מדעת רבינו דפוסק כר' יהודה דלא דרשינו טעמא דמביא מקרא דאותה לאיסור שתי סוטות ולא חילק דאם היא רותתת אזי בשני פהנים שרי הוא להשקות שתי סוטות פיון דליתא טעם שלא יהא לכה גס בה וס"ל כר' יהודה דל"ד טעמא דקרא וכמו דמשמע מהסוגיא וא"כ הוא היפוך ממה שפוסק הקא בה' זו דמשמע דפוסק כר"ש כמו שצאמרנו.

ומצאתי בתו"ט בפ"ד דפרה שהעיר קצת בזה: ונ"ל לענ"ד ליישב פן דהנה צאמת רבינו ס"ל כר' יהודה דלא דרשינו טעמא דקרא כמו שצאמר לקמן בה' מלנה ולנה ועיי"ש בלח"מ אבל הקא בפרה אדומה ניקא שפיר דהנה רבינו כתב פאן בה' י"ח שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה או נחתכה דלעת עמה פשרה שהרי לא נתפזין למלאכה ואע"פ שהבהמה שנשחטה עמה פשרה לאכילה שאין שחיטת החולין צריכה פונה אבל אם נתפזין כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם בפ"ב דחולין (דף לא) אמר רבא שחט כו' נשחטה בהמה אחרת עמה לר' נתן פסולה כו' ויש לתמוה על רבינו שפוסק בפ"ב מה' שחיטה כר' נתן דשחיטת חולין בלא פונה פשרה וכאן פוסק דנשחטה בהמה אחרת עמה פרה פשרה וזהו היפוך דברי רבא וצ"ל שרבינו הנה גורס נשחטה בהמה אחרת עמה לר' נתן שתייהן פשרות לרבנו פרה פשרה בהמה פסולה פשיטא סד"א ושחט אותה אמר רחמנא ולא אותה בתברתה נאפילו בהמת חולין נמי קמ"ל ע"כ.

והנה זה צע"ק דברי הכ"מ ל"ל להביא מפ"ב להלכות שחיטה ראיה דרבינו ו"ל פוסק כר' נתן הלא הקא גופיה אמר בהדיא שהבהמה שנשחטה עמה פשרה לאכילה שאין שחיטת החולין צריכה פונה כו' אלמא דהקא גופיה מבואר דהלכה כר' נתן.

אמנם זה קשה טובא לפ"ד הכ"מ דרבינו ו"ל ס"ל דאי שחט בהמת חולין עמה פשרה לא מפסל מטעם אותה לבה רק בהמת פרה אדומה שהיא דוקא קודש א"כ יש לתמוה בסוגיא זו דמס' יומא דצאמרנו פיון דכתב הכ"מ דרבינו ס"ל דמקרא דאותה לא ממעטינו רק פרה אדומה פמותה א"כ מאי מקשה ות"ק היא פתיב אותה כו' דלמא פי היכא דגבי שחיטה

פתיב אותה וממעטינו שלא ישחוט אחרת עמה וממעטינו דוקא פרה אדנמה שהנפרשה פמותה וא"כ ה"נ נימא דמה"ת לא ממעטינו גם מקרא של והוציא אותה רק פרה אדנמה שהנפרשה אבל בהמת חולין דמיירי הכא דאמר שחורה דהוא ודאי חולין וכן אף אדנמה של חולין שריא להוציא עמה מה"ת אבל רבנן אסרו רק משום גזרה שלא יאמרו ומדרבנן הוא דאסור ומה שמסיק שם א"ב דאפיק חמור בהדה הוא תמוה דלרבי מנ"ל לאסור בהמת חולין ואף חמור להוציא מקרא דאותה טפי משחיטה דלא אסרינו רק פ"א פמותה בהמת הקדש: וע"כ נ"ל לתרץ פן לדעת רבינו ו"ל דהנה התוס' מקשים שם וא"ת דאמרינו במס' זבחים (דף ג) שחט על מי שמחויב חטאת פסולה על מי שמחויב עולה כשרה דכתיב וכפר עליו ולא על חבירו חבירו דומיא דידיה שמחויב חטאת פמותו וה"נ נימא אותה ולא אותה וחברתה דומיא דידיה וי"ל דהתם וכפר עליו משמע עליו מכפר ולא על חבירו מכפר המחויב חטאת פנה דשייכא בזה פפדה זו עכ"ל.

והנה ק"ל לענ"ד על תירוץם ו"ל לפי מאי דאמר התם (דף ט ע"ב) בעי רבא חטאת חלב ששחטו על מי שמחויב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו מי אמרינו פרת פמותה א"ד אין קבוע פמותה עכ"ל הגמ'.

והנה אם נאמר פתירוי התוס' זה בחולין דכיון דכתיב וכפר עליו דמשמע עליו מכפר ולא על חבירו וצ"ל דחבירו מחויב פפדה וקא א"כ ליתא במיא זו דנהי דאין קבוע פמותה קא מ"מ ע"ז לא קפדינו שיהא שוין כמו קא גבי פרה אדנמה דלא בעי דומיא דידה ורק על זה קפדינו דבעינו שיהא בר פפדה וא"כ בטומאת מקדש וקדשיו מחויב פפדה הוא ואף דאין קבוע פמותה מ"מ כיון דמחויב פפדה די יהיה וע"ז רק קפדינו וע"כ צריף לומר דתירוץ התוס' הוא רק לפי מאי דמתני שם מתחלה הפעיא דרבא על חטאת ששחטו לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו ולא על שינוי בעלים כמו, דמתני ר"א ברד"ר אבל לפי מאי דמתני הוא הפעיא דרבא ליתא תירוץ התוס'.

וע"כ צריף לומר בזה הכא בחולין כגירסת רבינו דנשחטה בהמה אחרת עמה כשרה מ"ט דבעינו אותה וחברתה דומיא דידה וגם התם בעי בכל דבר דומיא דידה ולא קפדינו רק על פפדה פדברי התוס' וא"כ שפיר מביעיא כיון דאין קבוע פמותה ופוסק רבינו פן אבל הסוגיא דמס' יומא ס"ל כמו דמ"ד בתחלה דברי הפעיא דרבא דלא קאי אשינוי בעלים ואיכא שפיר תירוץ התוס' החילוק דהתם בעי החיוב חטאת דשייכי ביה פפדה זו וא"כ לא בעי הכא אותה וחברתה דומיא דידה וסוגיות חלוקות הן בפלוגתא דאמוראי שם בזבחים דבארנו ועתה ניחא דרבינו ס"ל בכ"ד דלא דרשינו טעד"ק וכמו שפוסק גבי סוטה והתם אמר שלא יאמרו דהא לפי הסוגיא דתולין דרבינו ס"ל פן ליתא איסור מקרא דאותה רק עם פרה מקודשת פמותה אבל פרת חולין לא נאסר רק מדרבנן משום שלא יאמרו ולהכי מביא רבינו טעם זה דלא יאמרו דמשום זה אסור מדרבנן להוציא אבל מה"ת מקרא דאותה לא אסרינו רק פרה אדנמה פמותה אבל לא משום דנריש טעד"ק ורק מביא הטעם על איסור של הדרבנן כמבואר ודוק: פרק ה הלכה ד וכן המתעסק משיעשה אפר אינו מטמא בגדים כו' פך למדו מפי השמועה שהנשוא פרים ושעירים הנשרפין להוציא לבית הדשן לשורפן טמא ומטמא בגדים ד"ת כ"ז שהוא עוסק בהליכתו כו'.

והנה דברי רבינו הוא מהגמ' דיומא (דף סח) וזבחים (דף קו) פדברי הת"ק שם וס"ל לרבינו דמתעסק בהליכתו מטמא בגדים מפי השמועה וכן השורף נמי מטמא בגדים מקרא דהשורף כו' ודברי רש"י ז"ל במס' זבחים שם ובמס' יומא שם קשה לי דכתב דהברייתא שכתב השורף כו' והאי תנא אית ליה כר"ש דאין מטמאין בגדים עד שינצת האור כו' ולא צריכא לזה דהא האי תנא מייברי בשעת שרפה ואומר דאין מטמא השורף רק המצית האור והמתעסק מטמא לת"ק משיצא חוץ למתנה פדברי רבינו הקא וצ"ע: הלכה הנוגע בפרים ובשעירים הנשרפין עצמן אפילו אחר שיצאו בין אדם כו' בין כו'.

וכתב הכ"מ ויש לתמוה עד"ר שהם דלא כר"מ ודלא פחכמים ובתוספתא דפרה ר"ש אומר פרה מטמא טומאת אונקלין שהיה לה שעת הפושר פרים הנשרפין ושה"נ אינו מטמאין טומאת אונקלין שלא היה להם שעת הפושר ונראה שרבינו פוסק פמותו ולפ"ז לדעת רבינו פרה מטמא טומאת אונקלין וכמו שנראה ממה שכתב לעיל כו' אבל קשה למה הניח דברי חכמים ופוסק כר"ש וכתב הרי"ק שאפשר שטעמו מפני שדברי ר"ש הוזכר בכמה מקומות בגמ' כו' וצ"ע עכ"ל.

וקשה לי ע"ז תדא דהיאך נוכל לומר דרבינו פוסק כר"ש גבי פרה אדנמה דמטמא טומאת אונקלין הא ר"ש דאמר פרה מטמא טומאת אונקלין הוא מפני שהיה לו שעת הפושר ואומר ר"ל במס' שבויעות (דף יא ע"ב) דהטעם הוא מפני שסובר ר"ש דפרה נפדית ע"ג מערכה וא"כ הא רבינו ז"ל פוסק בפ"א הל"ט דנשחטה ע"ג מערכה אין לה פדיון עולמית ודברי הברייתא שם בתחלה במס' שבויעות וא"כ לא היה לה שעת הפושר ואיך מטמא טומאת אונקלין ועוד קשה דהאיך נוכל לומר דרבינו ס"ל כר"ש דרק פרה מטמא טומאת אונקלין אבל לא פרים ושעירים הנשרפין המה לא מטמאין הא אמרינו במס' מנחות (דף קא) ובמס' בכורות (דף ט) דלר"ש פל איסורי הנאה שלא היתה להם שעת הפושר פגון ערלה וכה"כ אינם מטמאין טומאת אונקלין מטעם דאר"י שם דכתיב מפל האונקל אשר יאכל דבעי אונקל שאתה יכול להאכילו לאחרים וכיון דרבינו פוסק לקמן בפ"א מה' ט"א ה"כ"ה דערלה וכה"כ כו' אע"פ שאסורים בהנאה פולם מטמאין טומאת אונקלין והוא כת"ק דלא בעי אונקל שאתה יכול להאכילו לאחרים וא"כ איך נאמר דגבי פרים ושעירים הנשרפין פוסק כר"ש דאינו מטמא משום דהני איסור הנאה דהנה הטעם לר"ש וצ"ע: פרק ט הלכה כהמקדש צריך שיתפנון ויתן האפר בידו עה"מ שצאמר ולקחו לטמא אבל אם נפל האפר מן הפלי שי"ב האפר ה"ז פסול עכ"ל.

והנה רבינו ביאר זה אף שכתב דיתן האפר בידו דאם הפיל הוא עם השונקת פשר וכמו דאמרינו במס' סנפה (דף לז ע"ב) ומד"ר משמע דרק יתן בידו. ונ"ל דרבינו סומך על מה שכתב בפ"ז מה' לולב דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה וא"כ ודאי ל"ד דנותן האפר בידו אף אם נתן עם השונקת והפילו פשר.

והנה בס' פפות תמרים שם במס' סנפה מחלק בין לכתחלה לדיעבד הקא לכתחלה צריך להיות בידו אבל פשר אי הפילו וזהו לדעת רבינו כו'. ולא ידעתי מנ"ל זה הא התם בלולב דקאמר עשה לאגודה זו כו' יצא דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה והתם אפילו לכתחלה שרי בזה כמו שכתב שם הרה"מ ז"ל וא"כ ה"נ לכתחלה שרי להפיל המים בשונקת וסמיה על מה שפסק דלקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה אף זה קשה לי מ"ט לא

בַּיָּאָר רַבִּינוּ הָכָא דְהָא דְנָפַל הַקִּדּוּשׁ עַל יָדוֹ וְאִם עַל הַצַּד וְנָפַל עַל הַשְּׁנוּקָת פְּסוּל דְּמִיָּרִי
דְּנוּקָא בְּשׁוֹתֵת כְּמוֹ שְׁאָמַר הַגַּמ' בַּמַּס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף עז ע"ב) דַּאֲלֵה"כ אֲמַרְיָנָן דְּכַחוּ הוּא
וְהוּי הַזָּאָה וְרַבִּינוּ דְּפוֹסֶק שָׁם דְּמִשְׁחָקִין בְּכַדוּר דְּכַחוּ הוּא ה"ל לְבַאָר דְּמִיָּרִי דְּנוּקָא בְּשׁוֹתֵת
וְלֹא בַּיָּאָר וצ"ע: הֵלְכָה יב מִיָּם מְקַנְדָּשִׁין שְׁשֵׁתָהּ מִהוּ בְּהֵמָה אוֹ חֵיָה פְּסוּלִין וְכָל הָעוֹפוֹת
פּוֹסְלִין חוּץ מִן הַיּוֹנָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֵצָת וְאִין רִיר יוֹצֵא מִפִּיָּה כו'.

וְהִנֵּה קָשָׁה לִי מ"ט לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ הָא דַּאֲיָתָא בַּמַּס' גִּיטִין (דָּף פו ע"ב) דְּגַם קַרְצִית
שְׁבַעֲמִיר הִיכָא שֶׁהִיא גְדוּלָּה יוֹתֵר מִכּוֹזִית ג"כ הוּי פִּינָה דַּאֲיָנָה פּוֹסְלָת דְּלִפִּי הַנְּרָאָה שָׁם
הַפֵּל מוֹדִים בְּזֶה בְּלֹא חוֹלֶק וצ"ע: פָּרֶק י הֵלְכָה הַ מִי חֲטָאת שְׁשֵׁקְלָן בְּמִשְׁקָל אִם הִסִּיחַ
דַּעְתּוֹ פְּסוּלִין וְאִם לֹא כְּשֵׁרִין אֲבָל אִם שְׁקֵלֶדְבָּרִים אֲחֵרִים בְּמִי חֲטָאת הוּאִיל וְעֲשָׂאָן
מִשְׁקָלָת פְּסוּלָן שֶׁא"ז מִשְׁמַרְת עכ"ל.

וְכַתֵּב הֲרָאָב"ד ז"ל אִין הַסּוּגִיָּא הוֹלְכָת בַּמַּס' גִּיטִין עַפ"י פִּירוּשׁוֹ וְהַכ"מ פָּתַב צ"ל שֶׁמ"ש
מִי חֲטָאת שְׁשֵׁקְלָן בְּמִשְׁקָל הִינּוּ לּוֹמַר שְׁשֵׁקְלָן כְּנִגְדָן וּמ"ש אִם שְׁקֵל דְּבָרִים אֲחֵרִים בְּמִי
חֲטָאת הִינּוּ שְׁשֵׁקְלָן בְּגוֹפֶן וּמ"ש שְׁשֵׁקְלָן מִשְׁקוֹלָת הִינּוּ שְׁשֵׁקְלָן מִשְׁקוֹלָת בְּגוֹפֶן עכ"ל.

וּנ"ל לַעֲנִי"ד דְּדַעַת רַבִּינוּ הוּא כְּמוֹ שְׁמִפְרֵשׁ שָׁם הֲרָשָׁב"א בְּשֵׁם הַר"ת ז"ל ז"ל דְּפִירֵשׁ
כְּנִגְדָן הִינּוּ הִיכָא שְׁשֵׁקְלָן אֲבָן כְּנִגְדָן בְּשֵׁר וְשְׁקֵל הָאָבָן בְּזֶה דְּלֹא לְצוּרָה הוּא וְלֹא מִפְּסוּל
מִטַּעַם עוֹבֵד כו' וְרַק מִשׁוּם הִיֶּסֶת הַדַּעַת אִי הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ פְּסוּל אֲבָל אִם שְׁקֵל בְּשֵׁר עִם הַמִּי
חֲטָאת פְּסוּל עִי"ש וְזֶהוּ דְּבָרִי רַבִּינוּ שְׁשֵׁקְלָן בְּמִשְׁקָל הִינּוּ שְׁלֹא לְצוּרָה אִינוּ פְּסוּל רַק
אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ אֲבָל אִם שְׁקֵל ד"א בַּמַּס' ח הִינּוּ שְׁשֵׁקְלָן דְּבָר לְצוּרָה וְעֲשָׂאָן מִשְׁקוֹלָת פְּסוּלָן
דְּנִחְשָׁב זֶה לְמִלְאָכָה וּפְסוּל אִף דְּלֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְרוּק: פָּרֶק יא הֵלְכָה ב מִי חֲטָאת כו' מִי
שֶׁהִנֵּה עָלָיו בְּשִׁלְיָשִׁי וְלֹא הוֹנָה עָלָיו בְּשִׁבְעֵי וְשָׁהָה כְּפָה יָמִים טוֹבֵל בְּכָל עַת שְׁיָרְצָה אַחַר
הַשְּׁבִיעֵי כו'.

וְכַתֵּב ע"ז הֲרָאָב"ד ז"ל אִינוּ כֵּן בַּגַּמ' דְּקִדּוּשִׁין לַעֲלוֹם מוֹנָה שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי וְטוֹבֵל אַחַר
הַזָּאָה עכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ וי"ל שְׁגִירְסַת רַבִּינוּ בְּהֵיָא דְּקִדּוּשִׁין סד"א שְׁלִישִׁי לְמַעוֹטִי
שְׁנֵי כו' וְאִי עֲבִיד בְּרַבִּיעִי וּבְשִׁמְיָנִי דְּקָא מִפְּרִישׁ יְמֵי טְהוּרָה אִימָא ש"ד קמ"ל וְלַעֲנִין הַזָּאָה
בְּזַמְנָה מִפְּרִישָׁה וְכַדְפִּירֵשׁ ר'ש"י בַּפ"ק דְּיוֹמָא נְחָלְקוּ ר' יוֹסִי וּר' מַאִיר דְּלַר' יוֹסִי הַזָּאָה
בְּזַמְנָה אִינָה מְצוּנָה כו' וּר' מַאִיר יְלִיף הַזָּאָה מִטְּבִילָה וְסוּגִיָּא דְּקִדּוּשִׁין אֲתִיָּא כו' מַאִיר
דְּאָמַר הַזָּאָה בְּזַמְנָה מְצוּנָה וְלִכְּהָ אָמְרוּ דַּסד"א דְּבְרַבִּיעִי וּבְשִׁמְיָנִי ש"ד קמ"ל דְּלֹא ש"ד
וְכִינּוּ דְּאָנּוּ קִי"ל כו' יוֹסִי א"כ לִיתָא לְהֵאִי סוּגִיָּא עכ"ל.

וְהִנֵּה קָשָׁה לַעֲנִי"ד ע"ד דְּהָא בַּגַּמ' דְּיוֹמָא (דָּף ח) שָׁם אָמַר אֶלָּא דכ"ע טְבִילָה בְּזַמְנָה מְצוּנָה
וְהָכָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי ר' מַאִיר סָבַר מִקְשִׁינָן הַזָּאָה לְטְבִילָה וּר' יוֹסִי סָבַר לֹא מִקְשִׁינָן הַזָּאָה
לְטְבִילָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ד"ה מִקְשִׁינָן תִּימָא אֲמַאי פְּשִׁיט לְהוּ טְפִי דְּטְבִילָה בְּזַמְנָה מְצוּנָה
מִהַזָּאָה י"ל מִשׁוּם דְּכַתִּיב וְהִנֵּה הַטְּהוּר עַל הַטְּמֵא וְחֲטָאוּ כו' וְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בְּמִים וְטְהַר
כו' וְע"כ הָא דְּהַדָּר קָרָא וְכַתִּיב וְחֲטָאוּ לֹא מִשׁוּם הַזָּאָה כְּתִיב כו' אֶלָּא ע"כ מִשׁוּם וְרַחֵץ
אִיֶּצְטְרִיף לְאֲשִׁמוּעִינָן דְּתִיכְף לְהַזָּאָה טְבִילָה וּש"מ דְּטְבִילָה בְּזַמְנָה מְצוּנָה ע"כ וְאִי כְּדָבְרִי
הַכ"מ הָא נַפ"ל מִקְרָא זֶה עַל הַזָּאָה דְּבְזַמְנָה מְצוּנָה וּל"ל לּוֹמַר דְּיִלְפִינָן מִדְּמִקְשִׁינָן הַזָּאָה
לְטְבִילָה וְהָא הַזָּאָה גּוֹפִיָּה יְלִפִּינָן לַפ"ד הַכ"מ וְלָמָּה אוֹמַר דְּיִדְעִינָן מִהַהֲקִישָׁא לְטְבִילָה
מִשְׁמַע דְּבְהַזָּאָה גּוֹפִיָּה לֹא גִדַּע דְּהִנּוּה בְּזַמְנָה מְצוּנָה כְּדָבְרִי הַכ"מ הָכָא וצ"ע: פָּרֶק יב הֵלְכָה

ג מחט שְׁנִיתָהּ על החרש וְהוּזָה עֲלֶיהָ סֶפֶק על המחט הוּזָה סֶפֶק מִן החרש נִמְצָא עֲלֶיהָ הַזֵּיתוֹ פְּסוּלָה עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּזֶה יֵשׁ חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת בַּד"ר בְּאִיזָה דְּפוּסִים כְּתִיב סֶפֶק מִן החרש נִמְצָא עֲלֶיהָ בְּאֵלֶּף וּבְשֵׁאֲרֵי דְּפוּסִים כְּתוּב בַּה' נִמְצָא. וּנ"ל לֹאמַר דַּט"כ מְנוֹכַח לְכַתְּוֵב בְּאֵלֶּף מִן הַסּוּגִיָּא דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף עז ע"ב) דְּמִקְשָׁה לְמִימְרָא דְּכַה"ג פָּחוּ ת"ש מַחַט שְׁהִיָּה נְתוּנָה עַל הַחֶרֶס וְהוּזָה עֲלֶיהָ סֶפֶק עַל הַמַּחַט הַזֶּה וּמִימְרָא עֲלֶיהָ הַזֵּאתוֹ פְּסוּלָה אַרְחָב"י מְשֻׁמֵּיהָ דְּרַב מִצָּא אֶתְמַר וּפְיִרְשׁ רַש"י לֹא לְשׁוֹן מִיִּצְוֵי דְּהוּי הַתְּזָה אֲלֵא לְשׁוֹן מִצִּיאָהּ כְּלוּמַר דְּהַזָּאת נִמְצָא עֲלֶיהָ וְאִינוּ יָדוּעַ אִי בַּתְּחִלָּה כּו' אִו לֹא זֶה וְלֹא זֶה אֲלֵא עַל הַחֶרֶס הַזֶּה וְהוּזָה מְדָרוֹן וְהִלְכָה הַזָּאת עַל הַמַּחַט כּו' נִמְצָא דְּרַבִּינוּ דְּפוּסֶק שְׁמָה גַבִּי מְשַׁחֲקִין בְּכַדוּר דְּכַחוּ הוּא ע"כ גְּרִים נְמִי מִצָּא אֶתְמַר וְהִכָּא שְׁצָרִיף לְגִרְסָא נִמְצָא בְּאֵלֶּף וְהוּזָה מִטַּעַם סֶפֶק שְׁמָא יִצָּא מִן הַמְדָרוֹן כְּפִירוּשׁ רַש"י וְלֹא מִפְּחוּ אֲבָל אִי גִרְסִינָן נִמְצָא בַּה' א"כ הוּי כְּמוֹ בְּמִשְׁנֵהּ וּמִימְרָא עֲלֶיהָ וַא"כ מ"ט פְּסוּלָה הָא פָּחוּ הוּא וְהַכ"מ לֹא הִבִּיא מְקוּר בְּזֶה וְאִינוּ מְבָאָר כְּלָל וּבְנוֹדָאֵי הוּא כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ וְדוּק: פֶּרֶק יד הִלְכָה א פְּלִי חֶרֶס כּו' אֲלֵא אֶפְיִלוּ הַנִּיחוּ ע"ג אֲנָקְלָ שְׁם וּכְיוּצָא בּוּ מְדַבְּרִיהֶם שְׁטַנְמָאָתָן טַנְמָאָה קִלְהָ וְהֵם מְדַבְּרֵי סוּפְרִים הָרִי נְטַמָּא הָאֶפֶר כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"ש שְׁם נִגַּע בְּאֲנָקְלִין וּמְשַׁקִּין וְכַתְּבִי הַקּוּדֵשׁ כּו' נְתָנוּ ע"ג כּו' וְנַחֲמִים מְטַמְּאִין וְאִינוּ יוֹדְעַ לְמָה הַשְּׁמִיט רַבִּינוּ כְּתִבִי הַקּוּדֵשׁ עכ"ל. וּנ"ל פְּשׁוּט הֲלֵא גַם מְשַׁקִּין דְּכַתְּיבָא שְׁם בְּמִשְׁנֵהּ לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ אֲלֵא סְמוּךְ עַל מָה שְׁמַסִּיק וּכְיוּצָא בּוּ מְדַבְּרֵיהֶם אֲשֶׁר בְּזֶה הוּא מְשַׁקֵּה וְהוּזָה כְּתִבִי הַקּוּדֵשׁ נְמִי נִכְלָל בְּזֶה וְדוּק: הִלְכָה ד וְכֵן אֲנָקְלִין וּמְשַׁקִּין שְׁל קוּדֵשׁ אִינוּ נִיִּצְוּלִין בְּצַמִּיד פְּתִיל כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה הַטּוּרֵי אֲבָן בְּמַס' חֲגִיגָה (דָּף פֶּה) כְּתִב דָּאָף קוּדֵם שְׁהוּקְדָּשׁוּ אִין נִיִּצְוּל בְּצַמִּיד פְּתִיל וְאֶסוּר לְהַקְדִּישׁוּ וְהִבִּיא רֵאזָה לְזֶה וּנ"ל לְהַבִּיא רֵאזָה עוֹד לְזֶה מִן הִירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּחֲגִיגָה הַל' ד' חוּמַר בְּתְרוּמָה הָא בְּגָלִיל לֹא מִפְּנֵי שְׁפִסְקָא שְׁל כּוֹתִים מִפְּסֻקָתָא וְהָא תַנִּי שְׁנִיָּה לְהַכִּי אַר"ש תְּפַתֵּר בְּמִבְּיָא גִרְגָרִים וְכוּתְשָׁן פִּירְשׁ שְׁלֵא הוּכְשְׁרוּ עוֹד וַא"ו דְּבַעוֹד דְּלֵא הוּקְדָּשׁ שְׁרִי וְנִיִּצְוּל בְּצַמִּיד פְּתִיל א"כ לְמָה לְהַבִּיא גִרְגָרִים הָא יְכוּל לְהַבִּיא שְׁמֵן בְּצַמִּיד פְּתִיל וְלְהַקְדִּישָׁן אַח"כ א"ו דְּאִינוּ נִיִּצְוּל כְּמִבְּנוֹר וְדוּק: הִלְכוֹת טַנְמָאָתָא צְרַעַת פֶּרֶק א הִלְכָה ו פֶּל מְרָאָה צְרַעַת כּו' אִו גְּבוּהָ מִן הָעוֹר אִינוּ נִגַּע אֲלֵא כְּמוֹ צַמַח מִן הַצְּמַחִין הָעוֹלָה בַּגּוֹף עכ"ל.

וְכַתֵּב הָרֵאב"ד ז"ל בְּהַשְּׁגוֹת א"א לֹא נִאָמַר זֶה אֲלֵא בְּבִהְרַת אֲבָל בְּשֵׁאת מְרָאָהוּ גְבוּהָ מִן הָעוֹר שְׁאִין שֵׁאת אֲלֵא גְבוּהָ עכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ אֶפְשָׁר לֹאמַר שְׁפוּכֵר רַבִּינוּ דְּכִינּוּ דְּבִהְרַת צְרִיכָה לְהִיֹּת עֲמוּקָה הַה"ד לְשֵׁאת שְׁהוּא גְבוּהָ וּמ"ש שְׁהוּא גְבוּהָ לֹא לְמִימְרָא שְׁהוּא גְבוּהָ מִמֶּשׁ אֲלֵא שְׁהוּא יוֹתֵר גְבוּהָ מִבְּהִרַת כְּלוּמַר שְׁאִינָה עֲמוּקָה כְּמוֹתָהּ אֲבָל לְעוֹלָם עֲמוּקָה הִיא עכ"ל.

וּנ"ל לְהַבִּיא רֵאזָה לְדַבְּרֵי רַבִּינוּ ז"ל מֵהָא דְּאִיתָא בְּמַס' בְּכוֹרוֹת (דָּף מַח) רַבָּא אָמַר בְּלֵא שְׁבוּר נְמִי כְּיוֹן דְּאָמַר מֵר גִּרְבּוּ זֹו חֶרֶס מְחַרְצַן חַרוּץ דְּכַתְּיב וּמְרָאָה עֲמוּקָה מִן הָעוֹר כְּמִרְאָה חֲמָה הָעֲמוּקָה מִן הַצֵּל וְלְכַתְּוֵב רַחֲמֵנָא חַרִּיץ וְלֹא בְּעֵי גִרְבּוּ וְאָנָּא אֶמִינָא חַרִּיץ דְּלֵא מְאִיס הוּזָה מוּמָא גִרְבּוּ דְּמְאִיס לֹא כַש"כ כּו' וְכֵן שְׁם (דָּף מַג ע"א) אֶמְרִינּוּ לְכַתְּוֵב רַחֲמֵנָא יִלְפֵת

ולא בעי גרב כו' גרב דמאיס לא כש"כ ופירוש רש"י ו"ל דקשה כו' דמשוקע בפשוט ע"כ
וא"נ פדעת הרב"ד ו"ל דשאת גבוה בממשות ולא במראה מנ"ל להגמ' דגרב הנגע הוא
נגע פבהרת שהוא עמוק מן הצל דילמא הוא כמראה שאת שהוא גבוה ולא מחרץ חרוץ
והוי נמי חרס שהוא שאת נמי נגע מקרי וע"כ צ"ל פדעת רבינו דגם שאת רק במראה
הוא גבוה שהוא שחור יותר מבהרת אבל לא בממשות וגם שאת נמי מחרץ חרוץ ומאוס
ושפיר יליף רבא הכא כמבואר ודוק: פ"ק ב הלכה ח ספק שיער לבן קודם ספק הבהרת
קודם ה"ז טמא ויראה לי שטומאתו בספק עכ"ל.

וכתב המגיה במ"ל הכא ונ"ל הנה התוי"ט ספ"ד דנגעים פ"ב ו"ל והרמב"ם פ"ב מהל'
ט"צ פ"ב דיראה לי שטומאתו בספק ועיין בחיבורו פ"ד מה' ממרים ע"כ ויראה דכונתו
הוא להקשות דלפ"ד רבינו שכתב דטומאתו בספק מדרבנן לא משפחת ליה בזקן ממרא
תחייב מיתה ע"ז פ"ד ש"א ש"א דבר שדונו פ"ת ועל שגגתו חטאת קבוע מאחר שטומ"ד
כו' ויראה לישב דהנה בנדון זה עצמו אינו חייב פ"ת מ"מ הוא דבר המביא לידי פ"ת
דאם נגע פ"ר של תרומה אינו נאכל כמבואר פי"ג מה' שאר אבות הטומאה וא"כ אם
קידש בו את האשה אינה מקודשת פ"ד דאינו ש"פ וכה"ג פ"תבו התוס' בסנהדרין (דף
פז) עכ"ל.

ודבריו תמוהין דעל מה קאי אם קאי לתרץ דברי רבינו הלא רבינו פ"ב ב"הדיא בה'
ממרים שם וכן אם חולק עליהו באב מאבות הטומאה כגון נגעי פשוט או נגעי בגדים כו'
ה"ז חייב שהרי האומר טהור מותר לכנס למקדש ולאכול קדשים ולדברי האומר טמא
אם נכנס במזיד ענוש פ"ת ובשוגג חייב חטאת אלמא דמפירוש דברי רבינו ב"הדיא ד"ה
דנגעים לענין אי נכנס למקדש ואכל קדשים וחייב פ"ת במזיד וחטאת בשוגג ולא לענין
אי קידש האשה וא"כלא מצי מיירי ב"ה דטומאה מדרבנן דלא מצי מיירי רק לענין אי
קידש אשה וא"נ דקאי ע"ד הגמ' שם דמוקי שם הקרא דבין נגע לנגע על ספק שער לבן
קדום בפלוגתא זו אי טמא אי טהור ע"ז ודאי לא מצי מוקי דהטומאה מדבריהם ונפ"מ
אם קידש אשה דהא קאי לפ"רש הקרא דבין נגע לנגע משמע ודאי דאיירי בטומאה
דאורייתא אבל על דבריהם ל"מ לאוקמי ע"ז הקרא ורק לענין אי עשירי או פ"ת ע"ש
דהטומאה הוא מה"ת שפיר פ"תבו התוס' שם דנפ"מ לענין אי קידש אשה אבל לא הכא
ועיין לקמן פ"ד מהל' ממרים מה שנובאר בס"ד וצ"ע: פ"ק ב הלכה ד ל"בן שפוד והפה
בו אם הנה ראשו מבנרז ה"ז מכה ואם הנה ראשו חד ה"ז ספק עכ"ל.

וכתב הכ"מ ל"בן כו' ורבינו נראה שמפ"רש דכשהפ"הו ד"ה דקירה מיירי אלא מיירי במאי
דאמר ברזייה מיברז ה"ינו שראשו של שפוד לא הנה דק אלא ע"ב פ"ת של חבית
ומש"ה תנ"א דנידון לו משום מכה דחבטא קדים עכ"ל.

ונ"ל לומר דשפיר עדיף טפי הגירסא שהביא שם המגיה בשם ר"י אבוהב ו"ל דגריס
ראשו אחד כדור ה"ז ספק דהא הגמ' מסיק שם כגון דברזייה מיברז דה"ינו חידוד אלמא
דמיברז הוא מטעם חידוד כפירוש רש"י שדקרו ולא כפירוש הכ"מ דפירוש דהוא ע"ב
פ"ת של חבית וע"כ צ"ריה לומר דלפ"ד הכ"מ לא הנה הגירסא זו בגמ' דה"ינו חידוד
ולפ"ד המגיה ניחא טפי.

ונ"ל להביא ראיה פגירת המגיה ז"ל מהא דאיתא במס' סנהדרין (נ"ד ע"ב) גלוי ונדוע כו' שהברזל ממית בכל שהו לפיכך לא נתנה תורה שיעור והנ"מ דברזנייה מיברז והוא נמי הפירוש דרף דקירה כמו שפכת רש"י ז"ל אבל הפהו לארכו דרף הפאה שיעורא בעי ולפ"ד הכ"מ ברזא הוא לא שחד אלא שעב פברזא של חבית והיאף הוא ממית בכ"ש וכן פתב גם רבינו לקמן בפ"ג מה' רוצח ה"ד פלי ברזל כו' והוא שיהיה חד כמו מחט שפוד או ספין וכיוצא בו אבל אם הפהו בעשות של ברזל כו' נמצא דרבינו נמי מפרש דברזא זהו חדוד כמו רש"י ז"ל וא"כ ע"כ הקא הוא הגירסא כדור כמבואר.

והנה הכו"פ פתב ביו"ד (סי' ט') לפרש דלקחי פתב רבינו ואם ראשו חד ה"ז ספק לפ"ג הכ"מ משום דמספקא ליה בדר"ז אי הילקתא הכי משום דיש גירסא בפ"א מה' שחיטה דפוסק רבינו דליבן ספין ושחט בה טריפה ולהכי פוסק דהוי ספק עי"ש ותמוהין דבריו ז"ל דהיאף נוכל לומר ולישב זה לפי גירסת הכ"מ דאי חד הוא ספק משום דמספקא ליה אם חדודו קודם לליבונו ובברזא דהנה עב מיפשט פשיטא ליה דהוא מכוה דחבטא קדים וא"כ בחידוד פשיטא ובחבטא מספקא ליה ובגמ' הוא אפכא ומה תליא זה דמספקא ליה בדינא דר"ז זהו רק הספק א"נ דבית השחיטה מירוח רוח או לא כמו שפכת שם הרא"ש לתרץ דברי הרי"ף ז"ל אבל חידוד קודם לליבונו זהו פשיטא לכ"ע ולא תליא בזה דבה"ש מירוח רוח וע"כ הוא הגירסא דראשו אחד חד ה"ז מספקא ליה אבל אם הנה מיברזו וחד שפיר פשיט דחידודו קודם ודוק: פק"י הלכה ו נאפילו פהו גדול מצורע פורע ופורם שהרי יבא עשה וינדחה ל"ת עכ"ל.

והנה קשה לי ע"ז דהא אמרינן במס' מועד קטן (נ"ד יד ע"ב) אמר רבא ת"ש והצורע לרבות פהו גדול אלמא דמקרא יתירא של והצורע ילפינן דכהו גדול פורע ופורם והיאף אומר רבינו סתם שהרי עשה דוחה את ל"ת והלא משמע דזה מקרא ילפינן והנה בתורת פהנים פ' מצורע איתא פן יכול אף כה"ג שהרי יבא עשה וינדחה ל"ת או אינו ת"ל והצורע לרבות כה"ג ע"כ.

וצריך להבין מ"ט אומר או אינו שהרי קיי"ל דבכל התורה פולה אתי עשה ודחי ל"ת ומ"ט נימא דכאן אינו דוחה וצריך למילף מקרא יתירא וע"כ נ"ל ליישב דברי התו"כ ותתיישב גם דברי רבינו דקיי"ל סתם תורת פהנים הוא ר' יהודה ור' יהודה לשיטתו מצריך קרא דכהו גדול פורע ופורם אבל אנו לא מצרכינן קרא לזה ונדעינן זה מסבא דעשה דוחק ל"ת כמו בכל מקום.

דהנה אמרינן במס' יבמות (נ"ד ה ע"א) אלא אתיא מזקנו כו' שומע אני אף פהו מצורע פן ת"ל זקנו ואם אין ענין ללאו שאינו שונה בכל תנהו ללאו השונה בכל ואפתי איצטריך סד"א שאני פהנים הואיל וריבה בהן הפתוב מצות יתרות אפילו לאו שאינו שונה בכל לא דחי קמ"ל דדחי כו' נמצא דיש סבא לומר דכהנים הואיל וריבה בהן הפתוב מצות יתירות לא דחו בהו עשה ול"ת ואלא ל"ת שאין שונה בכל כמו פורע ופורם גבי פהו גדול לא ידעינן אלא מקרא דזקנו דדחו אמנם התוס' פתבו שם בד"ה ואפתי וי"מ דמזקנו לא ילפינן בעלמא אפילו אינו שונה בכל משום דעשה דמצורע עדיף דגדול השלום דע"י שיטהר מותר בתשמיש המטה כו' ומיהו לא תתיישב טעם זה אלא למאן דאוסר מצורע

בימי חלוטו בתה"מ אָבֵל לְמֵאן דְּשָׂרֵי בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה לֹא וְכֵן פָּתְבוּ הַתּוֹס' בַּמִּס' ב"מ (דף לב ע"ב) עיי"ש וְעֵינֵן ש"א (סי' לג).

נִמְצָא דָאָף ל"ת שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל גַּבֵּי פְהָגִים שְׂרִיבָה בְּהֵן הַפְּתוּב מְצוֹת יְתִירוֹת לֹא נִדְעָ דְּמִקְרָא דְּזִקְנֵנוּ לֹא נוֹכַל לִידְעָ דְּנוֹכַל לְדַחוֹת מֵהָ לְמַצּוֹרְעָ שְׁפָן גְּדוּל הַשְּׁלוֹם כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' אֵלּוּ.

וְהִנֵּה בַּמִּס' חֻלְיִן (דף קמ ע"א) אָמְרִינֵן וְלֵר' יְהוּדָה דְּאָמַר שְׁלַח מְעִיקְרָא מִשְׁמַע כּו' אֵלָא סִד"א שְׂאִנִּי מְצוֹרְעָ הוֹאִיל וְגְדוּל הַשְּׁלוֹם וּפְיִרְשׁ רַש"י דְּאָסוּר מִקְנֵדָם בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה וּמִזֶּה הַכְּרִיחוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּזֶה דְּאִיתָא בַּמִּס' מו"ק (דף ז ע"ב) דֵּר' יְהוּדָה אוֹמֵר מְצוֹרְעָ בִּימֵי חֻלוֹטוֹ מוֹתֵר בַּתְּה"מ ל"ג ר' יְהוּדָה אֵלָא גְּרַסִּינֵן רַבֵּי דְּאִיתָא בַּת"כ וּבִילְקוּט מְשׁוּם דְּכִינֵן דֵּר' יְהוּדָה ס"ל שְׁלַח מְעִיקְרָא מִשְׁמַע ע"כ ס"ל דְּאָסוּר בַּתְּה"מ וְלֵהֲכִי אָמְרִינֵן לְדִידִיָּה דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם בְּחֻלְיִן שָׁם וְכֵן מִשְׁמַע דְּגְרִיס רַש"י וְתוֹס' שָׁם רַבֵּי וְלֹא ר"י עיי"ש.

וְעַתָּה נִבְאָר סְתָם תו"כ הוּא ר' יְהוּדָה וְר' יְהוּדָה הָא ס"ל שְׁלַח מְעִיקְרָא וְע"כ מְצַרִּיף קְרָא שְׁל וְהַצְרוּעָ דְּה"א דְּדַחֵי מְשׁוּם דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם וְא"כ ע"כ ס"ל דְּמַצּוֹרְעָ מוֹחֶלֶט אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה וְא"כ מִקְרָא דְּזִקְנֵנוּ לֹא נוֹכַל לִידְעָ דְּה"א שְׂאִנִּי מְצוֹרְעָ דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְא"כ לֹא נִדְעָ עַל פְּהָגִים דְּרִיבָה בְּהֵן הַפְּתוּב מְצוֹת יְתִירוֹת דְּעֵשָׂה דַּחֵי ל"ת וְלֵהֲכִי יְלִיף מִקְרָא שְׁל וְהַצְרוּעָ אָבֵל רַבִּינוּ ז"ל דְּפּוֹסֵק בְּהַדְּיָא דְּמַצּוֹרְעָ מוֹחֶלֶט מוֹתֵר בַּתְּה"מ וְכִמוֹ שְׂאִמֵּר כָּאֵן כָּל יְמֵי חֻלוֹטוֹ מוֹתֵר בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה וְא"כ לִיתָא לְדִידִיָּה זֶה הַדִּיחוּי דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם וְשִׁפִּיר נוֹכַל לִידְעָ דְּעֵשָׂה דוֹחָה ל"ת אָף גַּבֵּי פְהָגִים שְׂרִיבָה בְּהֵן מ"י מִקְרָא דְּזִקְנֵנוּ וְלֹא צְרִיף לְדִידִיָּה לְמִילָף מִהַקְרָא דְּוְהַצְרוּעָ וְהַת"כ דְּאוֹמֵר אוֹ אִינוּ הוּא מְשׁוּם דְּלֹא מְצִי לְמִילָף דְּה"א גְּדוּל הַשְּׁלוֹם כְּמַבְנֵאָר: אָף זֶה צְרִיף לוֹמֵר דְּקָרָא דְּוְהַצְרוּעָ לְרַבִּינוּ אִינוּ מוֹתֵר דְּהָא אָמְרִינֵן בַּמִּס' סוּטָה (דף כג) וּבַמִּס' עֶרְכִּין (דף ג) וּבַכְּרִיתוֹת וְדָף ח) אִין לִי אֵלָא אִישׁ אִישׁ מִזֵּינֵן כְּשֶׁהוּא אִימֵר וְהַצְרוּעָ הָרִי כָּאֵן שְׁנַיִם וּפְיִרְשׁ רַש"י ז"ל שָׁם בַּמִּס' סוּטָה דְּמִקְרָא יְתִירָא שְׁל וְהַצְרוּעָ דְּרַשִׁינֵן אֵלְמָא דְּמַצְרִיף קְרָא יְתִירָא שְׁל וְהַצְרוּעָ לְרַבּוֹת אִשָּׁה וְהַתּוֹרַת פְּהָגִים דְּיְלִיף מִן וְהַצְרוּעָ עַל כֹּה"ב אֲזִיזֵל לְטַעְמִיָּה דְּהוּא יְלִיף מִקְרָא דְּאִישׁ צְרוּעָ לְרַבּוֹת נְשִׁים דְּכֵן אִיתָא בַּתו"כ כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר צְרוּעָ הָרִי כָּאֵן שְׁנַיִם א"כ מֵהַ ת"ל אִישׁ לְעַנְיָן פְּרִיעָה וּפְרִימָה יְכו' וְאִין אִשָּׁה כּו' פּו"פ אָבֵל לַגַּמ' דִּידֵן בְּכָל אֵלוּ הַמְּקוֹמוֹת דְּיְלַפִּינֵן עַל נְשִׁים מִקְרָא דְּוְהַצְרוּעָ לֹא מְרַבֵּי כֹה"ג מִזֶּה וְהַתו"כ דְּיְלִיף עַל נְשִׁים מֵאִישׁ צְרוּעָ יְדַע מוֹהַצְרוּעָ עַל כֹּה"ג כְּמַבְנֵאָר: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הָא תִּקְשָׁה עוֹד דְּהָא צְרִיף קְרָא שְׁל וְהַצְרוּעָ כְּדִי שְׁלֵא נְטַעָה לוֹמֵר דְּמַצּוֹרְעָ אִינוּ נוֹהֵג צְרַעְתּוֹ בְּרַגְלָא כְּמוֹ דְּמַסְפָּקָא לְהַגְמ' וּפְשָׁטִינֵן מִהַקְרָא דְּוְהַצְרוּעָ דְּכֹה"ג בְּשֶׁאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה כְּכ"ע בְּרַגְלָא דְּמִי וְנוֹהֵג צְרַעְתּוֹ מ"מ זֶה לֹא קִשָּׁה דְּהָא וְדָאֵי עַל זֶה לֹא מְצַרִּיף קְרָא יְתִירָא דְּהָא חוֹזִינֵן דְּלֵהַתו"כ לֹא קְמַסְפָּקָא לִיָּה רַק אִי עֵשָׂה דַּחֵי ל"ת א"ל אָבֵל מִמָּה שְׁיִנְהֵג צְרַעְתּוֹ כְּמוֹ בְּרַגְלָא לֹא קְמַסְפָּקָא לִיָּה וְע"כ צְרִיף לוֹמֵר דְּזֶה יְדַעִינֵן מִהַסְבָּרָא דְּהָא חוֹזִינֵן דְּהַגְמ' מְשׁוּנָה שָׁם מְגוּדָה לְמַצּוֹרְעָ וְזֶהוּ אִפְשָׁטָא דְּמְגוּדָה נוֹהֵג נִידוּי בְּרַגְלָא וְכִמוֹ שְׂאָפְסֵק בִּיז"ד (סי' שלד פ"א) וְכִמוֹ שְׂפִירְשׁ רַש"י שָׁם בַּד"ה וְאִיכָּא לְמִידָק דְּנִפְשׁוֹט הַבְּעֵיָא וְא"כ פִּינֵן דְּמְגוּדָה דְּהוּא רַק מְדַרְבְּנֵן וְכִמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' שָׁם ד"ה מֵהוּ נוֹהֵג בְּרַגְלָא וְדָאֵי דְּמַצּוֹרְעָ נוֹהֵג בְּרַגְלָא בְּלֹא קְרָא יְתִירָא לְזֶה וְרַק רַבָּא

מביא דהתו"כ מרבי מקרא דנהצרוע דעשה דוחה ל"ת בכה"ג אלמא דנוהג ברגל אבל בלא קרא יתירא פמבונאר.

וענ"ל לומר דגם על מצורע דנוהג ברגל איפא קרא יתירא למפשט דאמר לעיל וביום הראות יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו מפאן אמרו כו' וכן ברגל נותנים לו פל שבעת ימי הרגל ופירש"י ו"ל דלמא מטמאין אותו וא"א דמצורע אינו נוהג צרעתו ברגל מ"ט אינו רואה אף אי יטמאנו לא יהיה נוהג צרעתו ברגל ויבוא שפיר אל המחנה כמו שפירש רש"י ו"ל והכא א"ל דאזיל לרבא דלא דריש שם מקרא דביום הראות אבל לדידן נדע מקרא זה ול"צ קרא דנהצרוע ועיין במשל"מ בפ"ז מה' יו"ט ויש לדחות פל זה ודוק: הלכה יא המצורע כו' וכבס בגדיו וטהר מפי השמועה למדו שטהור מלטמא משפב ומושב ואחד המוסגר ואחד המוחלט בכל אלו כו' ושם בה' י"ב חומרא יתירא יש במצורע שטמא ביאתו לבית בין בימי הסגר ובין בימי החלט כו' עכ"ל.

והנה בגמ' דמגלה (דף ח ע"ב) אמרינן ה"נ טהור השתא מלטמא בביאה למפרע ופירש רש"י שאפילו חזרה המספחת ופשתה ונטמאת טהור פדכתיב ואם כו' אהני ליה טבילה לטהר אח הכלים הבאין עמו לבית לפי שמצורע מטמא בביאה כו'.

והנה רבינו לא הביא פאן דין זה דיטהר למפרע מלטמא בביאה וכמו שהביא לקמן בפ"ה מה' משפב ומושב הל' ט' וז"ל אע"פ שהן עושין משפב ומושב למפרע אין מטמאין פלי חרס בהיסט והכא לא הביא פלל זה הדין: ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה לפי מאי דמסיק הגמ' אלא אמר רבא מהכא והצרוע אשר בו הנגע מי שצרעתו בגופו יצא זה שאין צרעתו תלויה בגופו אלא בימים נמצא דלפי המסקנא מסקינן דמצורע מוסגר קיל ממוחלט דפו"פ וא"כ א"ל דהקרא של וטהר דכתיב לא ויטהר לא אתי לאשמועינן דין חדש דמטהר למפרע בביאה רק די לנו שישמיענו דקיל המוסגר דלא בפ"פ פרו"פ כמו שר"ל מתחלה דלהכי כתיב וטהר ורק גפי זב דלא מצי לומר דאמרינן זה דוטהר השתא מלטמא פלי חרס בהיסט ומתחלה דלא ידע ממקום אחר דמוסגר אינו בפו"פ ור"ל מקרא דוטהר דחי ליה דלמא אחי על מה שאינו מטמא למפרע אבל לפי האמת קרי ליה וטהור משום דטהור מפו"פ והנה בס' עין משפט ציין במגלה שם רמב"ם פ"י מה' ט"צ אף לא נמצא זה הכא וכמו שהעיר הגר"ע איגר בגליון הש"ס ודוק: פרק יא הלכה ג כשהוא מגלח כו' ואינו מגלח אלא פהו עכ"ל.

והנה הכ"מ הביא המקור לזה מהתוספתא דנגעים אף שמה לא נמצא בפ"ה שם בהדיא ונמצא זה מפירש בתו"כ פ' מצורע הובא בילקוט תורת המצורע בכהן מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן אין לי אלא טומאתו וטהרתו מנין שחייטת צפרים כו' ותגלתו בכהן ת"ל תורת המצורע בכהן עכ"ל.

ועפ"ז הקשה בס' שער המלך בפ"ב מה' עפ"ם ע"ד התוס' במס' שבועות (דף ג ע"א) סד"ה ועל הגזן דכתבו אין לה"ר מדקאמר ביבמות דאתי עשה דמצורע ודחי לאו דהקפה כו' משמע דכ"ע מודים דאסור ע"י אשה וכותי דאי שרי לר"א אמאי דחי הא אפשר לקיים שניהם דיש לדחות דאיצטריך קרא למימר דדחי היכא דא"ש אשה וכותי ע"כ.

ותמוה הוא דהא הגלויים בכהן וכמו שפכתב רבינו ואיך תוכל האשה והכותי לגלח והניח בצ"ע ונ"ל ליישב דברי התוס' פן דהנה על הלימוד של התו"כ מקרא דתורת דהוא בכהן פירש הק"א שם דמדסמיה הקרא דתורת המצורע לזהובא אל הפהו ילפינו לכל תורת המצורע שיהיה בכהן והנה קרא זה דתורת מצרכינו נמי ללמד גם על שחיטת צפרים והזאת ד"צ שיהיה בכהן והגלויים דהוא בכהן ליתא קרא מיותר ושפיר מקשים התוס' פן דהגמ' מביא קרא ותירא דראשו ללמוד על מצורע דמגלח אף ראשו דה"א דזה אסור משום הקפה ואתי הקרא לאשמועינו דעשה דחי ל"ת ושרי במצורע ומקשים דלמא אתי הקרא לאשמועינו אפכא דהקפה לאו בכהן הוא דהגלויים יהא באשה או בכותי וזה ידעינו מקרא דראשו דמקיפין כל הראש ש"מ דקרא דתורת דסמיה לזהובא אל הפהו אחי לאשמועינו על ש"ד דהוא בכהן אבל הגלויים לא בכהן מקרא דראשו דמגלה ע"ז דקרא דתורת אחי על ש"ד וא"כ מנ"ל דעשה דחי ל"ת הכא אבל אחרי דמסקינו משום עשה דחי הכא ל"ת וא"כ שוב אמרינו אפכא דגם הגלויים מגלי הקרא דתורת דהוא בכהן דוקא כמבואר והכא דחי עשה ול"ח כמבואר ודוק: הלכה ד תגלחת המצורע וטבילתו והזאתו אינו מעפבין זא"ז עכ"ל.

והשיג הראב"ד ע"ז מהו זה אדרבא אלו הן שמעפבין את טהרתו לכנוס למקדש ולפנים מן החומה ולטמא בביאה כו'. והכ"מ מתרץ דרק שאין אחת מעפבת חבירתה אבל עיקר התגלחת מעפכא מדברי התוספתא שהביא הראב"ד ז"ל ועיין לעיל בפ"ה מה' גזירות במשל"מ שם.

והנה א"נ כפשוטו דברי רבינו פאן דאין מעפב כלל נ"ל לכאורה להביא ראיה מגמ' לזה דבגמ' דסוטה (דף טז ע"א) ש"יר מצורע דתניא כו' ע"כ בפירו תגלחת שניה פראשונה ומשני כי קחשיב הלכה עוקבת ועוקרת הכא עוקבת ומוספת היא כו'.

והנה א"נ דתגלחת מעפכא אי לא גילח התגלחת השניה פדלעת ונכנס למקדש חייב מלקות וא"כ מקרי הלכה עוקרת כמו שפכתב רש"י ז"ל גפי נזיר דמקרי עוקרת פיון דמלקין ע"ז ויש ע"ז לאו דבל יוסיף עיי"ש וא"כ ה"נ אי מעפכא מלקינן ע"ז והנה עוקרת אלא ודאי דזהו לא מעפכא וא"כ ליתא בלא זה מלקות ודוק: הלכה ו ואין מטהרין שני מצורעים כאחד שאין עושין מצות חבילות עכ"ל והכ"מ לא הביא מקור לזה והיא בריתא מפורשת במס' סוטה (דף ח ע"א) עיי"ש: פרק יג הלכה ד העור וכל פלי העור בין פשוטיהו בין מקבליהו כ"ש מטמאין בנגעים עכ"ל.

וכתב המשנה למלך עיין לקמן פ"א מה' פלים ה"י ואם ס"ל לרבינו ז"ל דנשתנה דין נגעים משאר טומאות דאפילו פשוטי פלי עור מטמאין בנגעים ק"ל הא דאמרינו בפ"ד דשבת (דף כז) מה לנגעים שכן שתי וערב אמאי לא קאמר מה לנגעים שכן פשוטי פלי עור מטמא בהם עכ"ל, וכמו כן פתבו התוס' במס' שבת (דף פח ע"ב) סד"ה מה אתניא ועוד אמר ר"ש דשרצים לא אתא מק"ו דנגעים דאיכא למיפריה פשוטי פלי עור יוכיח דמטמא בנגעים ולא בשרצים עכ"ל והוא פדברי רבינו.

וימה שהקשה המשל"מ מד' כ"ז נ"ל ליישב פשוט עפ"י מאי שכתבו התוס' שם ד"ה שכן ורבא אע"ג דפרכא גמורה היא לא קחשיב ליה דלא הוי אלא גילוי מלתא בעלמא דגלי רחמנא בנגעים דג' על ג' קרוי בגד צמר ופשתים וה"ה בשרצים עכ"ל.

וְכַתַּב הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ נִרְאָה דְּדוֹקָא הֵךְ פִּרְכָּא שְׁכֹן מְטַמָּא בְּכַעֲדָשָׁה סְבֵר רַבִּינוּ דְּלֵא הֵוֵי פִּרְכָּא גְמוּרָה לְעַנְנֵי שְׂעוֹר חֲשִׁיבוֹת בְּגַד לְקַבְּלַת טוֹמְאָה דְּלֵא הֵוֵי אֵלָא גִילּוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא מִשָּׂא"כ בְּהֵךְ פִּרְכָּא דְלַעִיל מִנִּיה דְּאֶמְרִינוּ דְּלֵא בְּנֵי אִיכָּא לְמִפְרָךְ מַה לְנִגְעִים שְׁפֹן שְׁתִּי וְעָרַב מְטַמָּא בְּהֵן וְדָאֵי הוּא פִּרְכָּא גְמוּרָה וְלֵא גַמ' בְּעֵלְמָא דְּדוֹקָא בְּנִגְעִים דְּאֶפִּילוּ שְׁתִּי וְעָרַב הֵוֵי שְׂעוֹר חֲשׁוֹב לְקַבְּלַת טוֹמְאָה אַע"ג דְּאֶפְתִּי לָאו בְּגַד הוּא כְּלָל אֵלָא שְׂרָאֵי לְאַרְוֵג מְמַנּוּ בְּגַד מְכַש"כ בְּשֻׁלְשׁ עַל שְׁלֹשׁ דְּהוּי בְּגַד גְּמוּר דְּחִזִּי לְעַנְיִים וְלַעֲשִׂירִים נְמִי חִזִּי לִיה לְאַצְטְרוּפִי כְּדֶאֱמְרִינוּ לְעִיל בַּגְמ' וְכַמ"ש הַתּוֹס' ד"ה הִשְׁתָּא כו' וּמִשׁו"ה הִנְצָרָךְ סְתָמָא דְש"ס הֵכָא לְאַסּוּקִי אֵלִיכָּא דְרָבָא וְאִידָךְ אִי ס"ד דְּנִגְעִים חֲמִירִי עַכ"ל.

נִמְצָא דְבִזְזָה מְתוּרְץ הֵיטֵב דְּלֵא מְצִי לְמִפְרָךְ מַה לְנִגְעִים שְׁפֹן פְּשׁוּטִי כְּלִי עוֹר מְטַמָּא דְּאִיכָּא לְמִדְחֵי דְּהוּי ג"מ דְּגִלִּי רַחֲמֵנָא בְּנִגְעִים דְּהוּי בַּג' ע"ג קְרוּי בְּגַד צָמֵר וּפְשׁוּטִים וְה"ה בְּשֻׁרְצִים וְרַק אַבְיִי דְּחָה בְּזָה דְּשְׁתִּי וְעָרַב דְּבִזְזָה לֵא מְצִי לְמִדְחֵי בְּגִילּוּי מְלִחָא כְּמוֹ שְׁמִבְּאָר הַפ"י דְּמִזָּה יְדַעִינוּ דְּבַעֲיָנוּ שְׂעוֹר בְּגַד הֵוֵי חִילּוּק בֵּין נִגְעִים לְשֻׁרְצִים אֲבָל בְּהַקְּוִינָא אַחֲרֵינָא לֵא מְצִי לְמִדְחֵי הֵכִי כְּמִבְּנָאָר.

וּבד' כ"ת שֵׁם דְּפִרְיָךְ גְּבִי אִוְהֵל עוֹר בְּהֵמָה טְמָאָה מַה לְנִגְעִים שְׁפֹן שְׁתִּי וְעָרַב טְמָא בְּהֵן וְדָאֵי לֵא מְצִי לְמִפְרָךְ מַה לְנִגְעִים שְׁפֹן פְּשׁוּטִי כְּלִי עוֹר מְטַמָּאִין דְּהָא הֵתֵם קָאֵי לְעַנְנֵי אִוְהֵל עַצְמוֹ שְׁנַעֲשֵׂה מְפֻשְׁטִי כְּלִיעוֹר וְכָל הַפְּשׁוּטִים מְדַבֵּר שְׁנַעֲשֵׂה אִוְהֵל וְדָאֵי מְטַמָּא כְּמוֹ שְׁכַתַּב הַמְשַׁל"מ פ"ה מה' ט"מ ה"י באה"ד שֵׁם וַי"ל דְּמִיָּירִי בְּעוֹר שְׂאִין בּוֹ צוֹרֵת כְּלִי דְקִי"ל דְּאִינוּ מְקַבְּלִי טוֹמְאָה וְכְמוֹ דְּפּוֹסֵק רַבִּינוּ לְקַמְן בְּפִי"ז מה' פְּלִים ה' ב' אַפ"ה אִי עֲשֵׂה מֵהֵם אִוְהֵל דְּמְקַבְּלִי טוֹמְאָת אִוְהֵל מַגְזָה"כ מְשׁוּם דְּיִלְפִינוּ לִיה מִמְשַׁפֵּן ע"כ אֵלְמָא דְלַעֲנָנֵי אִוְהֵל אַף פְּשׁוּטִי כְּלִי עוֹר מְטַמָּא וְלִיתָא פִּרְכָּא וְדוּק: פִּרְק יד הֵלְכָה הַ נְאֻחַר שְׂרָאָה כו'.

וְהִנֵּה הַמְשַׁל"מ כְּתַב אֲנִי תְּמַה בְּדַבְרֵי רַש"י וַי"ל בְּמָה שְׁכַתַּב בְּמֵאֵי דְּאֶמְרִינוּ וּמִנִּין שְׂאֵם הֵלֵךְ לְבֵיתוֹ וְהִסְגִּיר כו' דְּהִיָּינוּ ע"י חֲבָל אֲרוֹךְ כְּגוֹן שְׁהִיָּה בֵיתוֹ סְמוּךְ לְשֵׁם ע"כ וְלֵא יְדַעֲתִי לְמָה לֵא פִּירֵשׁ סִיּוּם הַבְּרִיָּיתָא דְּוּמִיָּא דְּרִישָׁא דְּפִירֵשׁ כו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה כְּבָר עָמַד ע"ז בס' מְהֵר"ם לּוּבְלִין שֵׁם וַי"ל הָא דְּפִירֵשׁ רַש"י בְּרִישָׁא דְּקְאָמֵר יְכוּל כו' וּבְסִיפָא כו' נ"ל מְשׁוּם דְּקִתְנֵי כו' וְהוֹכִיחַ רַש"י וַי"ל לְפִרֵשׁ הַסִּיפָא כֵּן דַּס"ל דְּמִסְגִּיר ע"י חֲבָל אֲרוֹךְ דַּא"ל כֵּן לֵא הֵוֵי כְּרַב אֲחָא כְּלָל וְלֵא הִנֵּה מִיָּיתִי גַמ' רֵאֲיָה כְּלָל וְכִנְוָתוֹ הוּא דְלִפִּי פִּירוּשׁוֹ רִישָׁא דְּהֵלֵךְ לְבֵיתוֹ וְחִזְזֵר אֲזִי אִין רֵאֲיָה כְּלָל מִזָּה דְּיִכּוּל לְרֵאוּת אִם לֵא חֲסֵר הַנִּגְעֵי אֲבָל הִרְאָיָה מֵאֵם מְסִגִּיר ע"י חֲבָל אֲרוֹךְ דְּלֵא כְּרַב אֲחָא דְּאִינוּ רֵאוּה דְּלִמָּא חֲסֵר הַנִּגְעֵי וְנִיחָא נְמִי לַפ"ז הָא דְּבַנְדָּרִים (דָּף נו ע"ב) מְפָרֵשׁ רַש"י ע"י שְׁלוּחוֹ וְהָא אִינוּ מְפָרֵשׁ כֵּן דְּהֵתֵם לֵא צָרִיךְ לְפִרֵשׁ ע"י חֲבָל אֲרוֹךְ אֲבָל הֵכָא דְּמִיָּיתִי דְּלֵא כְּרַב אֲחָא צָרִיךְ לְפִרֵשׁ ע"י חֲבָל אֲרוֹךְ כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: פִּרְק טז הֵלְכָה יַג וּשְׂאָר כָּל הַבְּתִים בֵּין צְבוּעִים בִּיּוֹדֵי אָדָם כו'.

וַי"ל לְזוּמֵר הָא בְּרִיָּיתָא דְּאִיתָא בְּמַס' נְדָרִים (דָּף נו ע"ב) קָרָא דְּבִבִית לְהַבִּיא הַצִּיעֵי וְהַעֲלִיָּה אַף דְּמִסִּיק שְׂהוּא צָרִיךְ לַכ"ע אַף לְרַבְּנָן מְשׁוּם דְּכַתִּיב בְּבֵית אֲרָץ אַחֲוֹזְתְּכֵם מ"מ רַבִּינוּ לֵא צָרִיךְ לְהַבִּיא זֶה שְׂהוּא גּוֹרֵס לְרַבּוֹת הַצְּבוּעֵי כְּמוֹ דְּגֵרְסֵי הַתּוֹס' שֵׁם וְהַר"ן וַי"ל וְזֶהוּ דְּכַתַּב הֵכָא דִּין צְבוּעִים דְּאֵף צְבוּעֵי מְטַמָּא דְּלֵא כְּנִגְעֵי בְּגָדִים וְעֲלִיָּה דְּמְטַמָּא הוּא מְבִיא

לקמן ה' ו' נראה דעליה נזמן הקורות והעליה אלמא דמטמא עליה בנגעים ודוק: הלכות מטמאי משקב ומושב: פ'ר ב הלכה א דם הנדה כו' אם היו המים פושרין בתחלתן אע"פ שאינן פושרין בסופן כו'.

וכתב הכ"מ שם פלוגתא דתנאי היא ופוסק לחומרא שהוא דאורייתא וכתב הרמב"ד אם שורין אותו מעל"ע נ"ל דלא בעינן מעל"ע אלא לשרץ ונבילה כו' טעמו כו' דברים רבים בשריה פל דהו סגי להו אבל מפשט המשנה משמע פדברי רבינו וכן הוא דעת התוס' עכ"ל.

וכתב המשל"מ ונ"ל דין ההוא מחלוקת ר' יהודה בן נקוסא ורשב"ג בבבביתא ר"פ דם הנדה כו' ולא ידעתי למה פסק כר"י ב"נ דאף בכלל דכ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה פמותו הוא דוקא במשנה ולא בבבביתא כו' מ"מ לגבי ר' יהודה ב"נ ה"ל למפסק פרב"ג דהוא מרא דתלמודא טפי ועוד דמזן ז"ל פתב בפ"ט מה' ט"מ דכלל זה של הלכה פרב"ג הוא אף בבבביתא ומ"ש דרבינו פוסק לחומרא בדאורייתא הם דברים תמוהים דאדרבא קולא הוא כמו שפירש רש"י ז"ל שם כו' עכ"ל.

והנה אף כי דברי הכ"מ נדאי תמוה מ"מ דברי רבינו יש ליישב דהנה בתוספתא דמס' נדה פ"ו ובירושלמי פ"ג ה"ב איתא הגירסא אפכא ר' יהודה בן נקוסא אומר בפושרין יהיה פל מעל"ע כו' וא"כ רשב"ג הוא סבור דדי פושרין בתחלתן אע"פ שאינן בסופן וא"כ פוסק להכי הלכה פרב"ג כמו שפכת המשל"מ וגם לרבינו היה בן הגירסא.

ומה שכתב הכ"מ לבסוף הכא בדעת התוס' פן לא מצאתי בדברי התוס' זה ואדרבא לעיל (דף גב ע"ב) בתוס' ד"ה א"ד משמע אפכא גבי דם עיי"ש וצ"ע. וגם ראיתי בדברי הפ"מ שם בה"ב בירושלמי דנדה במרה"פ שכתב דהוא לחומרא בדברי הכ"מ נמי קשה כמו דמקשה המשנה למלך על דברי הכ"מ הכא וצ"ע: פ'ר ג הלכה ז הרואה פתם כו' ואפילו נמצא הפתם לח כו' שאני אומר מימים היה שם ועתה נפלו עליו מים ונעשה לח עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש אפילו נמצא הפתם לח שם במשנה (דף יז ע"ב) כו'. ודבריו ז"ל אינם מדוקדקים דהא אומר שם במשנה דמטמא אף לח ורבינו שכתב הטעם דעתה נפלו עליו מים הוא דברי ר"א אליבא דר"ש וכן היה פוסק רבינו וכן כתב הכ"מ גופיה לקמן פ"ח מה' אבות הטומאה כ"ד דרבינו פוסק פן ודוק: פ'ר ד הלכה ה ואם באו הראשונה באונס אף בשניה דין ש שעתן עכ"ל.

ונ"ל דע"ז סמיה רבינו ולא הביא דברי התוספתא פ"א דנדה דאומר שם דאם ראתה בכל פעם באונס דיה שעתה עכ"ל. והנה רבינו לא הביא זה התוספתא לא הכא ולא בפ"ט מה' א"ב לעיל דסמיה על זה דכתב הכא דכיון דראית אונס לא קבע להו הנסת דמטמא מעל"ע משום דבא מחמת האונס וה"ה בכל ראית אונס פן הוא דדיה שעתה ודוק: הלכה ו מעוברת או מניקה שראתה כו' הרואה אחר דם טוהר בתוך כ"ד שעות דיה שעתן כו' עכ"ל.

והנה הכ"מ לא הראה לזה המקור והוא גמ' במס' נדה (דף לו ע"א). אף זה קשה לענ"ד על רבינו כיון שפוסק הכא דמניקה הנה פל כ"ד חודש אפילו אם מת או גמלתו כמו שכתב נמי בה' א' ופוסק נמי בזה דלא כר' יוסי דבמינקת אף בלא ג' עונות דיה שעתה

וא"כ לא הנה ליה לרבינו להביא סתם דין זה דדם טוהר דיה שעטה דמשמע לאחר מ' לזכר ופ' לנקה הרואה בתוך כ"ד שעות דיה שעטה ובאמת לפ"ז הוא כמו שכתבו התוס' סד"ה ושיון דלהכי קאמר בדם טוהר דדיה שעטה דנפ"מ אי ראתה אחר כ"ד חורש וכן טעמא דמניקה איצטריך להכי דראיה הראשונה באונס דאף השניה דיה שעטה ועיין מהרש"א ומת"ם שם וה"ל לרבינו לבאר דדם טוהר מיירי לאחר כ"ד חודש וה"ל לבאר בה"א דכתב דאבל לאחר כ"ד חודש אף שהיא מניקה מטמא למפרע מ"מ דאי הוא ראיה טהור הוא פדמוכח מכ"ז וצ"ע.

והנה בגיורת דנחלקו ר' יהודה ור' יוסי במס' פתובות (דף לז) משמע דרבינו פוסק כר' יוסי דלא מחלקינן בה וה"ל פשאר נשים ולהכי לא הביא לחלק בגיורת ודוק: פ"ק ח הלכה ג חומר בהקיסט ה"ב כו' שאם נגע בכלי חרס המוקף צמיד פתיל טהור ואם הסיטו טמאהו עכ"ל.

והנה הכ"מ לא הביא מקור לדברי רבינו דכלי חרס המוקף צמיד פתיל מטמא בהקיסט ובזה מצינו מחלוקת רש"י ותוס' במס' שבת (דף פד ע"ב) דרש"י ז"ל סובר דאינו מטמא בהקיסט פלי חרס המוקף צמיד פתיל והתוספות חולקים עליו וסבירא להו פ"ב רבינו דמטמא והביאו ראיות לזה שם וכן במס' בבא קמא (דף פה) עיי"ש.

ונ"ל כי כן מוכח נמי להדיא בירושלמי דמסכת חגיגה פ' ב' הל' ז' דאיתא שם אבל כו' וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהור אין תימר עשוי כגופו של זב אצל התרומה אפילו מוקפין של צמיד פתיל יהא טמאין כו' ופירש הק"ע דניחוש שפא הסיטן בהצמיד פתיל אלמא דס"ל דכ"ת המוקף צ"פ מטמא בהקיסט והוא פדברי רבינו והתוס' ודוק: פ"ק יא הלכה ב פהן שהביא לו ע"ה חבית של יין או של שמן של תרומה לא יקבל ממנו מפני שהוא בחזקת טומאה הניחה ע"ה אצלו עד גת הבאה ונהיאה לו יקבלנו ממנו אע"פ כו'.

והנה קשה לי דשם בגמ' (דף פה ע"ב) איתא אי עבר וקבלה מהו ורוצה לפשוט מהמשנה דחבר וע"ה כו' ודחה לו ונשאר בבעיא דלא אפשרט וא"כ ה"ל ספק דרבנן וה"ל למפשט לקולא ואי עבר וקבלה להוי שרי.

ונ"ל ליישב פן דרבינו אזיל לטעמיה. דהנה לקמן בה' י' פתב רבינו הפותח חביתו ברגל כו' ועבר הרגל הרי שאר החבית כו' בחזקת טומאה שהרי נגע בו.

וכתב הכ"מ ודע דאמרין בגמ' יתיב רב אמיכו' עד שאין צריך להניחה ומשמע לכאורה דלמסקנא לרבנן מותר להניחה ורבינו לא פסק פן משום דמשמע ליה כו' וא"כ הא דקתני לא יניחנו רבנן הוא ע"כ ונמצא דרבינו ס"ל דאינו מניחה לרגל אחר.

והנה הטורי אבן פתב שם וז"ל מהו שיניחנו לר"א כו' ובגמ' מיבעי ליה ה"מ אי עבר וקבלו מהו שיניחנו לגת הבא וא"כ למאי דמשמע הכא דבמסקנא אפשר לנו בעיין כו' דהא דקתני יניחנו רבנן א"כ אפשר לנו נמי בעיא דה"מ דאם עבר וקיבלו מותר לגת הבא להניחו א"כ י"ל אע"ג דהכא מסקינן דניחנו לרגל הבא מ"מ י"ל ה"מ דעבר וקבלו אין מניחו לגת הבא הואיל ועבר ע"ד חכמים שאמר לא יקבל קנסינן ליה אבל הכא לא עבר מידי לפיכך מניחו לרגל הבא א"כ לא דמי כלל הא דהכא לדה"מ אע"ג דה"מ ה"ט דהפל מטהרין את פליהם אבל ה"ה דהכא פותח את חביתו ברגל לאו משום דברגל לא

קשו לטנמאת ע"ה משום דמטהרין עצמן ברגל אלא משום דברגל לא גזרו טנמאה על ע"ה כדי שלא לביישן כו' א"כ לאחר הרגל חזרה טנמאת ע"ה למפרע וא"ל דאין מניחו לרגל אחר כו' וזהו שלא פדברי הרמב"ם פ' י"א מהלכות מו"מ שפירש שטעמו שטנמאת ע"ה ברגל ליתא לפי שהכל מטהרין את עצמן ברגל עכ"ל.

נמצא דלפ"ד רבינו שנה רגל לגת דמחד טעמא ל"ג טנמאה בזה וא"כ פיון דרבינו פוסק דברגל אינו מניחו לרגל אחר ודאי גם לגת הבא אינו מניחו דהא סברא דהתם קנסו ליה לפי שעבר ע"ד חז"ל פיון דשניהם מטעם אחר לדעת רבינו וא"נ פיון דהתם פוסק דאינו מניחו לרגל אחר שפיר פוסק נמי הכא ודאי דאינו מניחו לגת הבא ונהו כמו שכתב הטורי אכן דאף דלא נפשט הכא נפשט בסוגיא אחרת ולהכי לא הביא רבינו הכא גם גת לאם עבר וקבלה דלפי המסקנא גם גבי רגל א"מ לגת הבא כמבואר.

ומה שפוסק רבינו הכא דא"מ לרגל הבא ודחיק הכ"מ בטעמא נ"ל פשוט דסמיה רבינו על הירושלמי שם פ"ד דחגיגה ה"ז וז"ל כ"ע מודו שאינו גומרה פיצד הוא עושה תני ר"ח שופכה תני ב"ק שוברה וקא תני ר"ח ב"ש מניחה לרגל הבא ע"כ נמצא דהירושלמי אומר דבין ר"ח ובין ב"ק חולקים על ר"ח ב"ש וס"ל דאינה מניחה לרגל הבא וה"ל רבים לגביה ופוסק רבינו פנתייהו ודוק: פרק יא הלכה יא אחר הרגל כו' ולפיכך היו אומרים להן אל תגעו בשולחן בשעה שמראין אותו לעולי רגלים כדי שלא יהא טמא במגעו אחר הרגל ונמצא צריך טבילה והע"ש ונאמר בלחם הפנים לפני תמיד כו' עכ"ל.

וכתב המשל"מ דרש"י ותוס' מפרשים הנהו שלא תגעו הוא על פהנים עה"א שנוכנסו להשתחות ולא פדברי רבינו דהוא בשעה שמראין וכתב דפליגי בזה אם מוציאין חוץ להראות עיי"ש.

ולענ"ד קשה עד"ר לפ"ז דאמר שם ותנא דידן מ"ט לא תנא מנורה שולחן פתיב ביה תמיד כו' וא"נ פדברי רבינו דאזנהו הוא בשעה שמראין בחוץ מאי קשה ליה ממנורה דהא אין מראין את השולחן רק להראות חיבתו שהיה לחם חם ולא המנורה וצ"ע: פרק יב הלכה ג הפדדיו והבוצרין שנמצאת טנמאה לפנייהו נאמנין לומר לא נגענו וכן פתינוקות שלהם כו' עכ"ל.

והנה הר"ש והרע"ב ז"ל שם במשנה דטהרות פתבו דרק היכא שחבר עומד לפנייהם וראוה שלא נגעו. והקשה התוי"ט מ"ט לא פתבו פן לעיל בפ"ט מה"א לענין אי נמצא שרץ דבעי שיעמוד חבר שם ונשאר בקושא.

ונ"ל ליישב פן דהנה הכא אומר סתם ומיירי אף בטנמאה פזה שאין ע"ה מחזיק לטנמאה ואז אי אין חבר עומד שם ודאי נגע ואינו נאמן ונהו כמו שכתב רבינו בה"ד לענין היסט דחיישינן שפא הסיטו דאין בקיאים ב"ה אבל התם אומר שרץ שנמצא וטנמאת שרץ ודאי גם ע"ה מחזיק בו דנהו מפונרש בתורה ולהכי שפיר נאמן לומר שלא נגע אף דאין חבר עומד שם ולהכי התם לא חלקו בזה ודוק: הלכות אבות הטנמאה פרק א הלכה ה חלב בהמה שמתה טהור שנאמר וחלב נבלה וח"ט יעשה לכל מלאכה אונקל כו' מי שאיסורו משום נבילה וטריפה כו'.

והנה קשה לענ"ד מ"ט לא הביא רבינו הא דאיתא במס' זבחים (דף ע ע"ב) ואכל לא תאכלוהו אין לי אלא חלב שאסור באכילה ומותר בהנאה חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה מנין ת"ל כל חלב ומיירי שמתה בע"ע דאי ערפה או שחטה אזי טהורה כמו שפוסק רבינו לקמן בפ"ג הי"ב אבל זה משמע דא"ל קרא יתירא דכל ה"א באיסורי הנאה כמו שהנ"ס ועגלה ערופה חלב טמא בהם ורק מרבינו מקרא זה דכל חלב וא"כ קשה מ"ט לא הביא רבינו זה לומר דאף חלב זה של איסורי הנאה טהור פינו דהברייתא רבי מקרא זה וצ"ע.

ואף לפי מאי שבארנו לעיל בה' מ"א דברי הנוב"י דחידוש דא"נ אחע"א אלא אם איסור חמור הוא א"כ חלב שור הנסקל שרי בהנאה דלא חל על חלב איסור הנאה וכן הוא ודאי כן בעגלה ערופה א"ח איסור הנאה על חלב וא"כ לא צריף ריבוי דכל ע"ז פינו דלא נאסר החלב בהנאה מ"מ לא מתרץ בזה.

דהנה לבד מה שהקשה הצ"ח ז"ל גופיה ע"ד דהא ה"ל איסור מוסיף מיגו דנאסר לגבוה כמו דבארנו לעיל ומה דדחה הצ"ח ז"ל דלגופיה פבר נאסר משעה שנגח או רבע שהרי נאסר לגבוה עפ"י עד אחד או עפ"י בעלים וא"כ שוב פשנגמר דינו לא ניתוסף על החלב שום איסור רק איסור הנאה וזה לאו איסור מוסיף הוא כו'.

לענ"ד יש לדחות דאף דאמרינו דלא נאסר בהנאה רק עפ"י שני עדים שנגמר דינו ומקודם לא נאסר רק לגבוה עפ"י הבעלים מ"מ בשעה שנאסר בגמר דין בהנאה הוא על מעשה הנגיחה שנגח או רבע ובשעת המעשה הנגיחה או הרביעה חל מחמת דהוי איסור מוסיף לגבוה וא"כ פשאיקא שני עדים על העבירה ובשעת גמ"ד אגלאי מלתא למפרע דבשעה שעבר העבירה נאסר בהנאה משום דהוי איסור מוסיף לגבוה וא"כ ממילא נאסר בהנאה פינו דאיכא שני עדים ע"ז וכן גבי עגלה ערופה נמי משתרד לנחל איתו דנאסרה בהנאה ניתוסף איסור לגבוה נאסרה נמי בהנאה גם החלב מטעם זה ושפיר ניחא לעיל דברי רש"י ז"ל בחולין דשור הנסקל הוי איסור מוסיף שנאסר לגבוה כמו שבארנו שם אלא אפילו א"נ פדברי הנוב"י שם מ"מ לפ"ד רבינו ליתא זה דרבינו הא ס"ל דכ"ד אחע"א באיסור כולל אף לא בחמור וא"כ ודאי הוא אסור בהנאה וצריף קרא יתירא לומר דטהור וה"ל לרבינו לבאר וצ"ע: הלכה יג בשר גבילה שנפסד והבאיש ונפסל מלאכול לפל טהור כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ פ"ג דבכורות (דף כג) וכו' יוחנן ואע"ג דאסקינהו בקושא פינו דלא אסקינהו בתויבתא כו' עכ"ל. והנה פונת הכ"מ הוא כן פינו דרבינו פוסק פ' ט"ז מה' טומאת אוכלין ה' ה' כר' יוחנן דלקדרה הציר חוזר ונייעור א"כ ס"ל דטומאה פמאן דאיתא דמי וא"כ תקשה נמי לרבינו מ"ט אינו מטמא חררת דם במגע ומשא דתטמא במשא ותירץ דה"ל טומאה סרוחה ליתא לר' יוחנן דאמר אחת זו ואחת זו שתסרח לפלג וא"כ תקשה נמי לרבינו מ"ט אינו מטמא במשא מ"מ פינו דלא אסיק בתויבתא פוסק רבינו כן אמנם לא ניחא זה דבשלקמא הגמ' לא אמר תויבתא דא"ל דר' רמיה ור"ד ס"ל פבר פדא דהוי עד לגר ולא כר"י אבל רבינו פינו דהוא פוסק כר' יוחנן תקשה מ"ט אינו מטמא במשא.

והנה מה שהביא לקמן בה' י"ז הכ"מ בשם הר"ק ז"ל לחלק בין לבילה שנתערב בשחיטה דמטמא במשא ובין חררת דם משום דחררת דם שאני שנתבטל דהא נתערבה החררה בדם וגוונים ונמחה בהם והוי הפל כמו הדם והגוונים ואין פאן דבר שיטמא עוד אבל פאן אין לומר פו דבאפי נפשיה קאי אלא שאינה נזכרת ע"כ.

זה ניקא רק התם גבי גבילה לחלק בין לח ליבש אבלהכא לא תתיישב בזה דמקשי על ר' יוחנן ור"ד דס"ל דאף לח בלח גבי טונמאה כמאן דאיתא דמי גבי ציר שחוזר וניעור המים ומקשה דהתם גבי חררת דם לטמא במשא ליתא התירוץ דהא ס"ל דאף בלח כמאן דאיתא דמי וצ"ע: פ"ק ב הלכה ה הבשר או האבר המדולדלין בבהמה או סיה שאינן יכולין לחיות ולהעמיד גשחטה הבהמה הוכשרו בשחיטה ואינן מטמאין בגבילה שאין השחיטה עושה אותה כמו שפרשו מחיים כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ בפ' העור והרנטב (דף קכח) במשנה פלוגתא דר' מאיר ור' שמעון ופוסק רבינו כר"מ וכתב הר"ק שטעמו משום דבפ' מי שה"צ (דף מו) אמרינן ר"מ ור"ש כו' ואסיק בתיקו הלפ"ד נקטינן פדברי המחמיר כמו שפכת בה"ע כו'.

והנה לעיל בפ"ה מהל' שמטה ויובל פ"ר ה' ה' בארנו דלא כן הוא עיי"ש. אף הכא דברי רבינו ניקא פשוט דרבא דאמר שם דפליגי אי יש יד להכשר ודאי לדידיה קיי"ל כר"מ משום דלעיל (דף קיח ע"ב) ס"ל לר' יוחנן דיש יד להכשר וכן תיה קיי"ל וכינן דרבא שהוא בתרא מוקי פלוגתייהו בהכי שפיר פסקינן פו וכן רב אשי דהוא בתרא טפי מוקי לה דכ"ע ס"ל דיש יד להכשר ונעשית יד לאבר ובשחיטה מכשרת ולא דם קמפלגי ועיין פירש"י ז"ל וא"כ ודאי הלכה כר"מ דהא הסתם משנה לעיל בד' ל"ג ובד' ל"ו פליגי על ר"ש וס"ל דדם מכשיר וא"כ שפיר פסקינן כר"מ והוכשרה בשחיטה כמבואר אף זה קשה לי מ"ט לא הביא רבינו הכא הבעיא של רבה אי נעשית יד בהמה בחייה ולא אפשטא וה"ל למפסק לחומרא ככל ס"ד וכן קשה מ"ט לא ביאר רבינו דצריף מחשבה קודם הכשר כמו שכתב רש"י ז"ל במשנה דבעי מחשבה לעפוי"ם וכמו שפסיק הגמ' שם דלדידן דפסקינן כמו שחזר רע"ק אח"כ בעי להיות המחשבה קודם הכשר וכן פוסק רבינו לקמן בפ"ב מהל' ט"א ה"ג וצ"ע: פ"ק ד הלכה יב אבל שרץ שיבש ושלדו קניים הואיל ותבנית פלו עומדת ה"ז מטמא וקרוב בעיני שטונמאה זו מדבריהם עכ"ל.

והנה הטורי אבן במס' חגיגה (דף יא) הקשה וז"ל הא באמת דרשינן ליה במס' נדה (דף נה) מקרא פתיב בהם בכולם וכתוב מהם במקצתן ל"ק פאן בלח פאן ביבש והתוס' הקשו שם הא האי קרא מפקינן על פצעדשה מן השרץ ומתרצים דאסמכתא בעלמא הלימוד של פצעדשה ובמס' חגיגה פתבו דתיתי ש"מ מ"מ הרמב"ם ז"ל שפכת שקבוב בעיני שטונמאה זו מדבריהם ע"כ ס"ל להפ"ד דהאי דנדה הוי אסמכתא בעלמא הוא ואי משום דהתם מפקינן ליה לדרשא אחריןא יותר נראה פדברי התוס' דשם דהאי דרשא דהכא אסמכתא היא וכצעדשה מן השרץ בכלל שיעורו דהלמ"מ הו וכן משמע בירושלמי דמכלתין דכצעדשה מן השרץ בכלל שיעורו הו עכ"ל הט"א: והנה נ"ל להביא ראיה לדעת רבינו ז"ל דהא פצעדשה מן השרץ לא הוי אסמכתא אלא לימוד גמור מקראי וממילא נשאר לנו הילפותא של שרץ שיבש ושלדו קנימת רק מדרבנן נקרא הכא אסמכתא בעלמא הוא מזה.

דהנה התוס' כתבו במסכת סנהדרין (דף יז ע"ב) בשם התורת פהנים למעט מקרא דאותם שרץ מטומאת משא דלא נילף מק"ו מבהמה שאינה מטמאה בכעדשה שרץ שמתמא בכעדשה א"ד שמתמא במשא ת"ל אותם כו'.

והנה במס' נזיר (דף נז ע"א) אמרינו אבל עצם פשעורה הלכה ורביעית דם קו"ח א"ד רביעית דם הלכה ועצם פשעורה ק"ו ואין דגין ק"ו מהלכה ופירש רש"י דגם אי רביעית דם הלכה לא נוכל למילף דאין למדין ק"ו ממידי דלא גמירין מקרא אלא מהלכה וא"כ ה"נ א"נ דכעדשה מן השרץ הנה רק הלכה למ"מ ל"ל קרא דאותם ת"ל למעט דלא נילף מק"ו ה"א אין דגין ק"ו מהלכה וא"כ לא נוכל למילף מהאי דשרץ שמתמא בכעדשה שישתמא במשא מק"ו אלא צ"ל דלמידין זה מקרא מפונרש דבהם ומהם וא"כ לא הוי הקא ק"ו מהלכה כמבואר.

ועוד לשיטת רש"י ז"ל במס' שבת (דף קלג) דכל הי"ג מדות לא נתנו ללמוד מהלכה וא"כ תקשה דהאיך אמר במס' שבת (דף פג ע"ב) דאיתא שם אימא לחומרא למאי הלכתא אקשיה רחמנא לשרץ לטמוי בכעדשה כו' ואפתי ה"א לא ידע המקשן ע"כ מטומאת עכו"ם דרבנן וא"כ האיך נוכל למילף מהקישא דטומאת עכו"ם הוי ביה השיעור בכעדשה ה"א כל עיקר לימוד זה למידין מהלכה אע"כ דזה דכעדשה הוא מקרא דבהם ונוכל שפיר למילף ההקישא והק"ו וכיון דזה הוי לימוד גמור ממילא זה דלת ויבש הוי אסמכתא וכן הסוגיא דמעילה (דף טז פ"ב) משמע דכל הסוגיא דהקישא אכילה לטומאה ובהמה לשרצים דהוא בכעדשה ולשיטת רש"י ז"ל אין למידין מהלכה וזה יש לדחות עינין צ"ח בפסחים (דף פא ע"כ) מה שאבאר בזה ובמ"א נבאר: ועוד יש להביא ראיה לדעת רבינו דטומאה דכעדשה הנה מה"ת מהא דאמרינו במס' ביצה (דף יט ע"א) פגון שנטמא בפחות מפעדשה מן השרץ מר סבר מדהא לא גמיר הערב שמש נמי לא גמיר ומ"ס כו' וא"א דזה דכעדשה מטמא הנה רק מדרבנן ככל שיעורין והקרא הוא אסמכתא מאי ראיה מדלא גמיר זה לא גמיר מקרא מפונרש של ובא השמש וטהר דבעי הער"ש אלא ע"כ דזהו נמי הלימוד מה"ת על של פעדשה ומדלא גמיר זה דכעדשה הערב שמש נמי לא גמיר בתרנונייהו ילפינו מקראי וא"כ הוי הלימוד על לח ויבש אסמכתא כמבואר ודוק.

ועינין שו"ת ש"א (סי' נו) ואין הכרע בזה: פרוק ו הלכה ז תקרובת ע"ג כו' ואע"פ שאין תקרובת ע"ג של אוכלין בטליו לעולם להתיירה בהנאה אם בטלה ה"ז ספק לטומאה אבל פלי של ח"ע שביטלו טהור וכן ע"ג ומשמשיה שביטלו טהורין עכ"ל.

וכתב הכ"מ בע"ג (דף נב) ודב"ר פדברי התוס' שפרשו ה"א דקאמר פלום ל"מ לן דכיון דא"ל טהרה במקנה טומאה נמי א"ב דמיירי בכלים של ת"ע עכ"ל. והנה נסתפקתי האיך הוא הדין בע"ג של ישראל דאין לה ביטול האיך הדין לענין טומאה אי הנה כמו קרובת דילפינו מקרא דמת דאין לה ביטול ומ"מ לענין טומאה לפלים יש ביטול ולאוכלין הנה בעיני דלא אפשרטא ה"נ ע"ג של ישראל דילפינו מקרא דושם בסתר מ"מ לענין טומאה יש ביטול.

והנה א"נ פן דיש ביטול תתיישב קושית רע"ק איגר ז"ל במס' שבת (דף פג) בדברי התוס' שם ד"ה פי תיבעי כו' וכתבו מדבעי לענין טומאה מוכח לענין איסור הנאה

דאָרײַטא נדאי אָסור וְהקשו ע"ז דבפ"ג דמס' ע"ג פליגי רב ושמואל בע"ג שְׁנַשְׁתַּבְּרָה מאליה כו' משמע דבאין הדיוט יכול להחזירה אפילו רב מודה דשרי כו' והקשה הגר"ע איגר בגה"ש תמהני הא החם מבןאָר דמדון ביטול אָתִיא עליה דבאין הדיוט יכול להחזירה מבטלה ופקע שם ע"ג מינה א"כ הָכָא שפיר משפּחת לה בדליכא ביטול פּגון ע"ג של ישׂראל ואָסור בהנאה ומיבְעֵי ליה לענן טומאה עכ"ל.

ולפ"ז ניחא דכיון דלענן טומאה אף ע"ג של ישׂראל היכא דהוי דְבַר שֵׁישׁ לוֹ טְהָרָה במקנה נדאי מיבטל וְהיכא שאין לה טְהָרָה במקנה נמי אף התם ספק הנה ובדרבנן אָזְלִינוּ לקולא וא"כ מיבטל הטומאה אי מיבטל האיסור בה"ג אף בע"ג של ישׂראל כמו בתקנות ודוק: הלכה ב' ע"ז עצמה מטמאה אדם וכלים במגע וכ"ח באויר ואינה מטמא במשא כְּשֶׁרֶץ שְׁנֵאמַר שְׂקִץ כו'.

והנה רבינו פוסק בזה כר' אלעזר אליבא דחכמים שם במסכת שבת (דף פב ע"ב) ואף שר"ח ב"ג שם ס"ל כרבה דלחכמים אף במשא מטמא דהא קמבעיא אי ישנה לאברים וה"ל תרי לגבי ר"א ומ"מ פוסק כר"א משום דבירושלמי בפ' אר"ע ה"א איתא וכן בע"ג פ"ג ה"ז דר"ז בשם ר"ח נמי ס"ל כר"א דאינו מטמא במשא והוי תרי לגבי תרי וטומאת ע"ג מדרבנן ופסקינן לקולא ודוק: פָּרַק יא הלכה ג ומנין לרביעי בקודש שהוא פסול מק"ו ומה מחוסר כפורים שהוא מותר בתרומה אָסור בקודש עד שייביא פפרתו שלישי שהוא פסול בתרומה א"ד שיעשה רביעי בקודש עכ"ל.

והנה כמו"ח הגאוןביאר בזה פן. דהנה לפי מאי שפכת רש"י ז"ל במס' חגיגה (דף פד ע"א) ד"ה א"ד ובמס' סוטה (דף כט ע"ב) וא"ת דיו לבא מה"ד להיות פגדון כו' א"כ ק"ו לא צריף שְׁהָרִי לְמַדְנֵוּ שְׁלִישִׁי בְּקוֹדֶשׁ מֵה"ת וְהִכָּא דְמִפְרָף ק"ו ל"א דיו לבא מה"ד להיות פגדון וכדאמרין בב"ק כו' ולמ"ד נמי אמרינן דיו הני מעלות דרבנן נינהו ול"ד הוא כו' עכ"ל: והנה רבינו פוסק בה' נזקי ממון גבי קרן ברשות הנזק דלא כר"ט דאמרין דיו אף היכא דמפרף ק"ו וגם משמע דס"ל דרביעי בקודש פסול מה"ת וא"כ תקשה נימא דיו בזה.

ומתרץ לה פן עפ"י מאי שפכת השער המלך לעיל בפ"א מהל' אשנות ה"א בשם הש"מ זנ"ל א"כ לא אמרינן דיו אלא היכא דאיכא קצת חידוש בק"ו כמו גבי קרן ברשות הנזק ה"נ בב"ק דקאמרי רבנן דיו ואינו משלם אלא ת"נ דהתם איכא קצת חידוש בק"ו דקרן דכתיב בקרא מסתמא בר"ה איירי כו' ואהני ק"ו לאתוויי אף ברשות הנזק כו' אבל אם נאמר דיו שיהא שני פסול בתרומה כמו חולין לא מהני ק"ו מידי דאיירי הקרא וכל הבשר אשר יגע כו' בתרומה כמו בחולין עכ"ל.

וא"כ ה"נ כמו כן גבי רביעי בקודש יספור רבינו פסברא זו דהכא לכ"ע ל"א דיו פיון דבזה אין חידוש פלל ומפרף ק"ו גם רבנן מודים ומצא רבינו הוכחה לזה מסוגיא דמס' סוטה (דף כט) שם דאמר ודור אחרון פריף מה להצד השונה שבהן שפן יש בהם צד חמור כו' ולמאי דחיק לומר דדור אחרון פריף מצד חמור הא טפי עדיף לומר דדור אחרין ס"ל כרבנן דפליגי על ר"ט ואמרי דיו אפילו היכא דמפרף ק"ו וא"כ ליתא ק"ו גבי שלישי בתרומה כמו שפכת רש"י ז"ל שם א"ו דבזה כ"ע מודים דל"א דיו הכא פיון

שְׂאִין חִידוּשׁ כַּמְבוּאָר וְדוּק: פָּרָק יב הִלְכָה יג הַנוּשָׂא אֶת הַמְדָרְס כּו' וּל"א אֶלָּא בְּמְדָרְס
עִם הַקְּוֹדֶשׁ כַּמְעֵשָׂה שְׁהִיָּה וְאִם עֶבֶר וְנִשְׂא הוּאִיל וְלֹא נִגַע בְּקוֹדֶשׁ הַקְּוֹדֶשׁ טְהוֹר עַכ"ל.

וְהִנֵּה שֵׁם בַּגְּמ' דְּחִגְיָה (דָּף פֶּד) אֵיתָא אִיבְעֵיָא לְהוּ סְנַדְל טְמָא סְנַדְל טְהוֹר מְהוּ חֻבִּית
סְתוּמָה מְהוּ עֶבֶר וְנִשְׂא מְהוּ ר"א אֹמֵר עֶבֶר וְנִשְׂא טְמָא רז"א עֶבֶר וְנִשְׂא טְהוֹר. וְהִנֵּה
קִשָּׁה עַל רַבִּינוּ ז"ל דְּהִבְעֵיָא הָרַאשׁוֹנָה סְנַדְל טְהוֹר וְחֻבִּית סְתוּמָה לֹא הִבִּיא כָּלֵל וְכִינוּן
דְּלָא אֶפְשָׁט ה"ל לְבָאָר זֶה הָאִיָּד הוּא פּוֹסֵק.

וּנ"ל לֹמֵר דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ זֶה הִבְעֵיָא בֵּאת"ל וְזֶהוּ סְנַדְל טְהוֹר מְהוּ אִי גְזָרוּ אֹטוּ טְמָא
וְאֵת"ל דְּלָא גְזָרוּ מ"מ בְּחֻבִּית סְתוּמָה וְסְנַדְל טְמָא אִי בְּזֶה גְזָרוּ אֹטוּ פְתוּחָה פִּינוּן דְּנוּשָׂא
הוּא אֶת הַמְדָרְס אֶבְל אִי גְזָרוּ גַם עַל סְנַדְל טְהוֹר מִכ"ש בְּחֻבִּית סְתוּמָה דְּטָפִי יֵשׁ לְהַחְמִיר
פִּינוּן דְּנוּשָׂא הוּא הַטְמָא לְמְדָרֵשׁ וְאֵת"ל דְּלָא גְזָרִי בְּהִנֵּי מִיבְעֵי לִיָּה אִי עֶבֶר וְנִשְׂא מְהוּ מִי
גְזָרִינוּ שְׂמָא נִגַע הַטְמָא בְּקוֹדֶשׁ וְיִהְיֶה טְמָא מִכ"ז בְּדִיעֵבַד אֶף שְׁנוּדַע לֹו שְׁלֵא נִגַע וּמְסִיק
דְּעֶבֶר וְנִשְׂא טְהוֹר לְחַד מ"ד וּל"ח שְׂמָא נִגַע לְאַסְוֹר אֶף עַל דִּיעֵבַד וְלִיתָא הַגְזָרָה עַל
דִּיעֵבַד וְרַק עַל לְכַתְחֻלָּה גְזָרִינוּ שְׂמָא יִקְרָה וְיִגַע בְּטְמָא וּמְמִילָא גַם שְׁנֵי הַבְּעִיּוֹת
הָרַאשׁוֹנוֹת וְדֹאִי נִפְשָׁנוּט דְּכָל עֵיקָר הַגְזָרָה הוּא דְּחִיָּשִׁינוּ שְׂמָא וְיִטְמָא וְלִהְכִי בְּדִיעֵבַד טְהוֹר
וְא"כ הִנֵּי תַרְוַנְיָהוּ דְּלִיכָא חֻשְׁשָׂא אֶף לְכַתְחֻלָּה לֹא גְזָרוּ בְּהוּ וְשָׂרִי וְלִהְכִי לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ
זֶה: וְעַנ"ל לִינְשֵׁב עַפ"י מֵאִי דְּאֵיתָא בְּתוֹסְפָתָא דְּחִגְיָה פ"ג הַנוּשָׂא אֶת הַמְדָרְס נוּשָׂא אֶת
הַתְרוּמָה אֶבְל לֹא אֶת הַקְּוֹדֶשׁ כִּיצַד הִיוּ סְנַדְלִיו טְמָאִין וְנוּשָׂא אֶת הַתְרוּמָה וְאִין עוֹשִׂין כּוּן
בְּקוֹדֶשׁ עַכ"ל.

וְהִנֵּה מִן הַתּוֹסְפָתָא זֹו הָא יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה דְּדוּקָא סְנַדְל טְמָא אֶבְל טְהוֹר ל"ג דְּהָא אֹמֵר
בְּהִדְיָא הִיוּ סְנַדְלִיו טְמָאִין מִשְׁמַע דְּדוּקָא הִיכָא שְׁהִיוּ טְמָאִין אֶבְל סְנַדְל טְהוֹר לֹא גְזָרוּ אֶף
יֵשׁ לֹמֵר דְּלִהְכִי לֹא פְשִׁיט לִיָּה מִן הַתּוֹסְפָתָא זֹו הִבְעֵיָא דֹא"ל דְּלִפִּי הִבְעֵיָא בְּתַחֲלָה דַּס"ל
דְּאִי עֶבֶר וְנִשְׂא טְמָא שְׂמָא נִגַע וְאֹמֵר לְהִכִּי וְנִשְׂא אַחַת הַתְרוּמָה עַל דִּיעֵבַד לְאַשְׁמוּעִינוּ
דְּאַפִּילוּ בְּקוֹדֶשׁ עֶבֶר וְנִשְׂא נְמִי טְמָא וְאֹמֵר כִּיצַד הִיוּ סְנַדְלִיו טְמָאִים וְנוּשָׂא אֶת הַתְרוּמָה
וְאִין עוֹשִׂין כּוּן בְּקוֹדֶשׁ וְאִם עֶבֶר וְנִשְׂא שֵׁם טְמָא דְּחִיָּשִׁינוּ דְּלִמָּא נְטָמָא וְזֶהוּ דוּקָא בְּסְנַדְל
טְמָא אֶבְל בְּסְנַדְל טְהוֹר נְהִי דֹא"ל דְּלְכַתְחֻלָּה גְזָרוּ שְׁלֵא לִינְשָׂא מ"מ וְדֹאִי אִם עֶבֶר וְנִשְׂא
טְהוֹר דְּתַרְתֵּי וְדֹאִי ל"ג סְנַדְל טְהוֹר מִשׁוּם טְמָא וְאִי עֶבֶר וְנִשְׂא שְׂמָא פְעַם אַחַר יִגַע וְלִהְכִי
אֹמֵר הַתּוֹסְפָתָא סְנַדְלִיו טְמָאִין אֶבְל פִּינוּן דְּמְסַקִּינוּ דְּאִי עֶבֶר וְנִשְׂא טְהוֹר וְא"כ מִיָּרִי
הַתּוֹסְפָתָא ע"כ עַל לְכַתְחֻלָּה וְלֹא עַל דִּיעֵבַד וּמ"מ אֹמֵר סְנַדְלִיו טְמָאִין מִשְׁמַע מֵהַתּוֹסְפָתָא
בְּהִדְיָא דְּאִי סְנַדְל טְהוֹר שְׂרִי לִינְשָׂא אֶף לְכַתְחֻלָּה וְדוּק: הִלְכָה ז אַחַר שְׁנַגְמַר הַכְּלִי מְצָרָף
מֵה שְׁבַתְּוֹכוֹ לְקוֹדֶשׁ אֶבְל לֹא לְתְרוּמָה כּו' וְכָל הַמְעַלּוֹת שֶׁל דְּבָרֵיהֶם הֵם וְרַמְזוּ יֵשׁ לְמַעֲלָה
זֹו בְּתוֹרָה כַּף אַחַת כּו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּחִגְיָה (דָּף כָּה) אֵיתָא שֵׁם פְּלוּגְתָּא וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כַּמ"ד דְּרַבְּנָן מַעֲלָה עֲשׂוּ
בְּצִירוּף כּו'. וְהִנֵּה קִשָּׁה לִי ע"ז דְּהִנֵּה רַבִּינוּ פּוֹסֵק לְעֵיל פִּי"א מֵהַל' פְּסוּהַמ"ק ה' כ"ג דְּאִם
חֻלְק הָעֲשָׂרוֹן בְּכִלִּי אַחַד וְאִין חֻלְקִיו נִוָּגְעִין בַּכ"ז ה"ז סְפֵק אִם מְצָטְרָף וּפּוֹסֵק כְּמוֹ בְּכָל
סְפִיקוֹת וְהָא הֵתֵם בְּמַנְחוֹת (דָּף פֶּד) בְּעֵי מַנְיָהוּ מְהוּ לְקַמְוִן מְזָה עַל זֶה צִירוּף דְּאֹרְיָתָא
אוּ דְּרַבְּנָן וּמִשְׁמַע דְּהִנֵּה רַק הַסְפֵק דְּלִמָּא צִירוּף הִנֵּה דְּאֹרְיָתָא וְאֹמְרִינוּ אֶף לְקוֹלָא כְּמוֹ
שְׂמִפְרֵשׁ רַש"י ז"ל שֵׁם אֶבְל אִם פְּשִׁיטָא לֹן דְּהִנֵּה מְדַרְבְּנָן א"כ אִין סְפֵק לֹו כָּלֵל דְּלָא

מְצַרֵּף לַעֲנֵן לַקְמוֹץ וְאִ"כ פִּינּוֹן דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק פֶּאן דְּהוּי וְדַאי מְדַרְבְּנָן וְאִ"כ אִין סָפֵק פְּלֵל דַּאינוּ מְצַטְרֵף לַקְמוֹץ וְאִ"כ הַאִיף פּוֹסֵק דְּהוּי סָפֵק פֶּאן וְעֵינֵן בְּתוֹס' דְּמַנְחוֹת שָׁם ד"ה צִירוּף וְצ"ע: פֶּרֶק יג הִלְכָה ב וְכֵן עָשׂוּ חֲכָמִים מַעֲלוֹת בְּטַבִּילָה פִּיצֵד כּו' הַחֲזִיק לְתַרוּמָה כּו' עַד צִרְיָה פְּנִינָה כּו' וְהִנֵּה קָשָׁה לִי מ"ט לֹא הִבִּיא רַבִּינוּ הָא דְאָמַר ר' אֶלְעָזָר שָׁם טָבֵל וְעָלָה מִחֲזִיק עֲצָמוֹ לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה דַע"ז לִיתָא פְּלוּגְתָא דְנָהִי דְלֹא הִבִּיא זֶה הָא דְרַגְלוֹ אַחַת בְּמִים אַע"פ שֶׁהֲחִזִּיק מִחֲזִיק כּו' מְשׁוּם דְּמַסִּיק שָׁם דְּהוּא ר' יְהוּדָה הִיא דַס"ל שָׁם דְּבַמְקַנָּה שֵׁישׁ בָּהּ מ' סָאָה אִף הַשְּׁנִי טְהוֹר וְכִינּוֹן דְּרַבִּינוּ וְ"ל פּוֹסֵק פְּרַבְּנָן וְכִמוֹ שֶׁפָּתַב לַקְמֵן בַּפ"ח מַה' מְקַנְאוֹת ה"ב וְכִמוֹ שֶׁמְבָאָר שָׁם הַכ"מ דְּפּוֹסֵק פְּלִישְׁנָא קַמָּא לְחוּמְרָא דַּאִף בְּמַעֲלוֹת דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי וְהַטְעַם הוּא וְדַאי פִּינּוֹן דַּר' פְּדַת ס"ל פְּהֵאִי לְשִׁנָּא פּוֹסֵק כּו'.

וְעֵינֵן טוֹרִי אָבֵן שָׁם בְּסוֹגְיָא דְּמוּכַת דַּר' יוֹחָנָן דְּאָמַר שָׁם גְּבִי מַהוּ לְהַטְבִּיל מְחֻטֵּן כּו' ס"ל פְּהֵאִי לְשִׁנָּא עֵי"ש וְאִ"כ נִיחָא הַטְעַם דְּלֹא הִבִּיא זֶה הַדִּין דְּרַגְלוֹ אַחַת אָבֵל מ"ט לֹא הִבִּיא וְ"ל דְּבָרֵי ר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר הָא דְּטָבֵל וְעָלָה וְכִמוֹ שֶׁפָּתַבוּ הַתּוֹס' שָׁם דְּמִיָּרִי בְּעוּדוֹ לַח דְּמִחֲזִיק עֲצָמוֹ: וְנ"ל לִיִּישׁב עַפ"י מֵאִי שֶׁפָּתַב הֵכָא הַטְעַם דַּלְר"א ס"ל דְּמִחֲזִיק עֲצָמוֹ לְכָל מַה שֶׁיִּרְצֶה הוּא דְּאֶזְנֵל לְטַעְמִיָּה דַס"ל יֵשׁ בְּרִירָה בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף נו) גְּבִי חֲלָקוֹ גְּדִיִּים פְּנִגָּד טְלָאִים דְּאָמְרִינוּ זֶה חֲלָקוֹ מְשַׁעָה רַאשׁוֹנָה וְה"נ פִּינּוֹן דְּטָבֵל סְתָם אַחַר עֲלִיתוֹ פְּשִׁמְחִזִּיק עֲצָמוֹ אָמְרִינוּ הַנְּבָרֵר הַדְּבָר לְמַפְרַע שֶׁטְבִילָתוֹ הִיָּתָה ע"ז וְאִ"צ עוֹד עֵי"ש וְאִ"כ א"ל נְהִי דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק בְּכָל דְּוִנְקָתָא דְּבַדְרַבְּנָן יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ פְּתַב הַשַּׁעַר הַמְּלָף לְעִיל בַּפ"ח מַה' גִּירוּשֵׁין לְחֲלָק בֵּין אִיסוּר תְּחוּמִין דְּלִית לֵיהּ עֵיקָר מַה"ת וּבֵין אִיסוּר טְוִמְאָה דִּישׁ לֵה עֵיקָר מַה"ת וְאִ"כ ה"נ אִף דְּהוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן מ"מ פִּינּוֹן שֶׁטְוִמְאָה יֵשׁ עֵיקָר מַה"ת אָמְרִינוּ בְּזֶה אִין בְּרִירָה כְּמוֹ בְּכָל אִיסוּר תוֹרָה וְלִהְיֵי הַשְּׁמִיט זֶה דְּרַק ר"א לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל דַּאִף בְּדַאוּרִיָּתָא יֵשׁ בְּרִירָה אָבֵל לְדִידוֹן לִיתָא זֶה הַדִּין וְדוּק: פֶּרֶק טז הִלְכָה ב אָבֵל אִם הִיָּה חֲרַשׁ אוֹ שׁוֹטֵה אוֹ קָטָן שְׁאִין בּוֹ דַּעַת לְשִׁאוּל כּו'.

וְהִנֵּה בִירוּשְׁלַמִי דְּחִגִּיגָה פ"א ה"א אִיתָא וְלַעֲנֵן טְהוֹרוֹת אִי אִתָּא אָמַר אֵת שֶׁהוּא תְּפוּס בְּיַד אָבִיו סְפִיקָא כְּפִקְחָא אָבִיו תּוֹפְס בְּיַדוֹ סְפִיקוֹ כְּחֲרַשׁ וּפְיִרְשׁ הַק"ע בְּקָטָן מְמַשׁ ס"ט דַּה"ל פְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ דַּעַת לְשִׁאוּל אָבֵל כְּשֶׁהוּא כְּמוֹ גְּדוּל כְּשֶׁהוּא תּוֹפְס בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו סְפִיקוֹ טְמֵא כּו' אֲלֵמָא דְּתַלְמֵיא בְּזֶה אִם תּוֹפְס בְּיַד אָבִיו אִז דִּינוֹ כְּגְדוּל וְרַק אִם אָבִיו תּוֹפְס בְּיַדוֹ הוּא קָטָן וְרַבִּינוּ לֹא בִּיאָר זֶה וְרַק פְּתַב שְׁאִינוּ יוֹדְע לְהַשִּׁיב אֵת הָעֲנָן כּו'.

אִף נ"ל לֹאמַר דְּבִאֲמַת הַפְּשִׁט שֶׁל הַק"ע הוּא דְּחוּק דְּמַה חֲזִילוֹק לַעֲנֵן אִי יֵשׁ דַּעַת לְשִׁאוּל אִם הוּא תּוֹפְס בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו אוֹ אָבִיו תּוֹפְס בְּיַדוֹ. וְע"כ נ"ל דְּפְשִׁט הִירוּשְׁלַמִי הוּא כְּמוֹ שֶׁפָּתַב רַבִּינוּ לַקְמֵן בַּה' ט' תִּינוּק שֶׁהִיָּה תּוֹפְס בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו אוֹ שֶׁהִיָּה רוֹכֵב ע"ג כְּתַפּוֹ שֶׁל אָבִיו סְפִיקוֹ בְּרַה"י טְמֵא מְפָנִי שְׁנִשְׁאָל עָלָיו אָבִיו עַכ"ל.

וְהוּא מִהַתּוֹסְפָתָא דְּטְהוֹרוֹת פ"ג וְאִ"כ א"ל דְּגַם פִּירוּשׁ הִירוּשְׁלַמִי הוּא כּוֹן וְצִרְיָה לְגִרְוֹס תּוֹפְס בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו הָרִי הוּא כְּפִקְחָא מְטַעַם שְׁאָבִיו נְשִׂאָל עָלָיו אִינוּ תּוֹפְס בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו הָרִי הוּא כְּחֲרַשׁ מְטַעַם דְּאִין אָבִיו נְשִׂאָל עָלָיו בְּרַם הֵכָא בֵּין כְּוָה וְכָוָה חֲזִיב הִיָּינוּ אִם רַק רֵאוּי לְאַחֲזוֹ בְּיַדוֹ שֶׁל אָבִיו אָפִילוֹ אָבִיו אִינוּ אוֹחֲזוּ בְּיַדוֹ מ"מ מְקַרִי הִגִּיעַ לְחִנּוּבָה וְחֲזִיב אָבֵל הֵכָא דְּבַעֲי שֶׁהִיָּה אָבִיו נְשִׂאָל עָלָיו אִז הוּא רַק אִי אָבִיו תּוֹפְס בְּיַדוֹ אוֹ רוֹכֵב עַל כְּתַפּוֹ אָבֵל לַעֲנֵן דַּעַת עֲצָמוֹ הוּא שְׁיֹדְע לְהַשִּׁיב וְהַתָּם לַעֲנֵן רֵאָיָה תְּלוּי אִם הוּא גְּדוּל כ"כ

שְׂרָאוּי לְזֶה וְדוּק: פָּרַק יֵט הֶלְכָה אַ בְּמִשְׁלַ"מ ד"ה וּמ"ש רַבִּינוּ וְכֵן הַשְּׂרָץ כּו' עוֹד אֲנִי מְסַתְּפֵק דְּכַפֵּי הַנְּרָאָה מִדְּבַרֵי הַר"ש אֲפִילוּ לְרַע"ק וּר' יוֹסִי אֵינּוּ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא לְהַצְרִיכוּ טְבִילָה וְהַזָּאָה שְׂמָא הַיּוֹם וּלְמַחְרָא יִתְבָּרַר הַדְּבָר דְּטְבִילָה ל"ג רִיעוּתָא א"א מְצָרִיכִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם חוּמְרָא אֲבָל הַזָּאָה פִּינּוֹן דְּמַדִּין לֹא הִיָּה צְרִיךְ נִמְצָא שְׂאִינּוֹ מְטַמְּאִין אוֹתוֹ בְּיַדִּים שְׂהָרֵי הַנוֹגֵעַ בְּמֵי חֲטָאת שְׂלֵא לְצוֹנְרָה הַזָּאָה טְמָא וּכְמ"ש רַבִּינוּ ר"פ ט"ו מַה' פ"א וְכֵן הַמְזָה נְטַמָּא שֶׁא"א לְהַזְיָה בְּלֹא הִיסָט וְאוּלַי פִּינּוֹן דְּמַקְנַת חֲכָמִים הוּא לְהַזוֹת עֲלִיו נִמְצָא שְׂהוּא לְצוֹנְרָה הַזְיָה וְכָל שְׂהוּא לְצוֹנְרָה אֵינָם טְמָאִין עַכ"ל.

וּלְעַנ"ד דְּבַרְיוֹ ו"ל תְּמוּהִין דְּהָא אֵימָא בְּמַס' יוֹמָא (דְּרַף יד ע"א) מֵאֵן תְּנָא דְּלֹא כְרַע"ק דְּאִי כְרַע"ק הָא אָמַר טְהוֹר שְׂנַפְלָה עֲלִיו הַזָּאָתוֹ טוֹמְאָתוֹ כּו' עַד אֲבַיִי אָמַר אַפ"ת רַע"ק כּו' הָא הֵתָם הֵנִי הַהַזָּאָה תִּיקוֹן חֲכָמִים כְּמוֹ דְּאֵימָא לְעִיל (דְּרַף ח) מִשּׁוּם סְפֵק טוֹמְאָה וְא"כ אֲמַאי הָוָה טְמָא לְרַע"ק אֶלָּא וְדֹאֵי דְאַף הִיכָא שְׂהוּא תִיקוֹן חֲכָמִים מ"מ פִּינּוֹן שְׂהוּא טְהוֹר מַה"ת טְמָא לְרַע"ק וְא"כ נִדְחָה נְמִי מַה שְׂכַתְּב ו"ל בְּתַחֲלָה נִמְצָא שְׂאִינּוֹ מְטַמְּאִין אוֹתוֹ בְּיַדִּים שְׂהָרֵי הַנוֹגֵעַ בְּמֵי חֲטָאת שְׂלֵא לְצוֹנְרָה הַזָּאָה טְמָא וּכְמ"ש רַבִּינוּ בְּפִט"ו מַה' פ"א וְנָהוּ וְדֹאֵי לִיתָא דֹא"א דְעַל טְהוֹר שְׂהוּא נְמִי נְטַמְּאָה מִשּׁוּם נְגִיעָה מ"כ הֵתָם גַּם לְרַבְּנָן לֹא מְתוּקְמִי וְאֲמַאי אָמַר דְּלֹא כְרַע"ק רַק אֶלָּא וְדֹאֵי לְרַבְּנָן דְּלֹא נְטַמְּא רַק בְּנוֹגֵעַ וְנוֹשָׂא אֵינּוֹ נְטַמְּא בְּהַזָּאָה כְּמַבְאָר: וְכֵן מַה שְׂכַתְּב הַמְשַׁל"מ וּמִיָּהוּ רְאִיתִי לְרַבִּינוּ כְּשֶׁהִבִּיא דִין דְּר' יֵנְאִי לֹא הַזְּכִיר כ"א טְבִילָה אֶלְמָא דְּבַהַזָּאָה לֹא הִתְחַמֵּיר לְהַזוֹת עֲלִיו שְׂלֵא לְצוֹנְרָה וּלְפ"ז דִּין זֶה לֹא נֶאֱמַר כ"א בְּטוֹמְאָת שְׂרָץ אֲבָל בְּטוֹמְאָת מַת ל"א זֵיל טְבִיל פִּינּוֹן דְּטְבִילָה לֹא מְהַיֵּי כָּלָל בְּלֹא הַזָּאָה עַכ"ל.

וְגַם זֶה לֹא מ"ל דְּהָא הֵתָם בְּסוּגְיָא דַע"ז (דְּרַף לט) ר"ג אָמַר סְפֵק טוֹמְאָה בְּרַה"ר הַתִּיר לְהֵם וְהָא הִלְכְתָא גְּמָרִין מְסוּטָה כּו' הָא ר"י הֶלְכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן וְאִיָּהוּ אוּרִי לִיָּה וּפְיָרֵשׁ רַש"י ו"ל סְפֵק טוֹמְאָה בְּרַה"ר הַתִּיר לְהֵם שְׂאִינָם נוֹגְעִין בָּהּ אִיסוּר דַּה"ק וְעַל דְּנִקְרַב וְדֹאֵי לְמִיתָא מְסָאב אֲבָל מְסַפֵּק לֹא וְא"נ דְּהָא הִתְחַמֵּירוּ רַבְּנָן הוּא רַק בְּטוֹמְאָת שְׂרָץ וַע"ז צוּה ר"י לְטְבוֹל אֲבָל טוֹמְאָת מַת לֹא מְחַמְרִין א"כ מֵאִי חִיָּדֵשׁ ר' יוֹסִי ב"י דְּנִקְרַב וְדֹאֵי לְמִיתָא מְסָאב אֲבָל לֹא עַל סְפֵק הָא בְּמַת גַּם חֲכָמִים לֹא הִתְחַמֵּירוּ פִּינּוֹן דְּלֹא אֲפָשֵׁר הוּא בְּטְבִילָה בְּלֹא הַזָּאָה לֹא כְּלוּם הוּא וְהַזָּאָה שְׂלֵא לְצוֹנְרָה לֹא עֲבָדִין אֶלָּא וְדֹאֵי דְכְמוֹ דְּהִתְחַמֵּיר ר"י בְּשְׂרָץ הִתְחַמֵּיר גַּם בְּמַת וְרִיב"י הִקְיֵל גַּם בְּמַת בְּסְפֵק בְּרַה"ר וְדוּק: הִלְכוֹת טוֹמְאָת אוּכְלִין פָּרַק ב הֶלְכָה ו כָּל הָאוּכְלִין שְׂהֵן מִבַּע"ת אֵינָם מְקַבְּלִין טוֹמְאָה עַד שְׂיָמוּתוֹ כּו' וְדָגִים מֵאִמְתִּי מְקַבְּלִין טוֹמְאָה מְשִׂימוּתוֹ נוֹלַד בְּהֵן סִימְנֵי טְרַפָּה וְנִתְטַמְּאוּ כְּשֶׁהֵן מִתְנַדְּנִין הָרִי יֵשׁ סְפֵק בְּדְבָר אִם הֵן חֲשׁוּבִין כְּמַתִּים הוּאִיל וְנִטְרָפוּ אוֹ אֵינָם מְקַבְּלִין טוֹמְאָה עַד שְׂיָדְמוּ כְּאֶבֶן וְלֹא נִתְנַדְּנוּ עַכ"ל.

וְכַתְּב הַכ"מ בְּעֵיָא דְּלֹא אֲפָשִׁיטָא. וְנ"ל לְזוּמַר דְּלִפִּי מֵאִי שְׂפִירֵשׁ רַש"י ו"ל דְּהַבְּעֵיָא שְׂמ קֵאִי אֲלִיבָא דְרַע"ק דַּס"ל מְשַׁעָה שְׂאִינָם יְכוּלִין לְחִיּוֹת וּמִיבְעֵיָא הִיכָא שְׂנוּלְדוּ סִימְנֵי טְרַפָּה אֲבָל לַב"ה דַּס"ל מְשַׁעָה שְׂיָמוּתוֹ לֹא קָמְבַעֵיָא כָּלָל בְּוְדֹאֵי אֵינָה מְטַמְּאָה וְא"כ לְדִין הֵנִי וְדֹאֵי דֹאֵינָה מְטַמְּאָה וְרַבִּינוּ כָּתַב שְׂהוּא סְפֵק.

וְנ"ל לְבָאָר כֵּן דְּרַש"י ו"ל מְוִכְרַח לְפָרֵשׁ דְּוִקָא אֲלִיבָא דְרַע"ק דְּהוּא מְפָרֵשׁ לִיָּה הָא דֹאֵר"י דַּג מְקַרְטַע א"ב פִּירוּשׁ שְׂיָבֵשׁ בֵּין סְנִפִּירֵיו דְּוְדֹאֵי לֹא חִיָּי וּמ"מ לַב"ה אֵינּוֹ טְמָא וְא"כ

נדאי אי נולדו ס"ט אינו מטמא דנדאי זה גרע דס"ט בבהמה נמי אינו מטמא ולהכי מפרש לה רש"י ז"ל דקאי הבעיא אליבא דרע"ק אבל רבינו א"ל דמפרש פפירוש התוס' ודג מקרטע הוא הנפ"מ בין לב"ש ובין לרע"ק מה שפדלג בחזק דלב"ש טמא ולרע"ק טהור ולהכי אינו מביא רבינו דין זה דדג מקרטע דמפרש פהתוס' דלב"ש טמא דלפירוש רש"י דלב"ה טמא ה"ל להביא זה וא"כ ניחא נמי לרבינו לומר דזה הבעיא אי נולדו סימני טריפות הנה ספק גם לב"ה דאף בבהמה אינה מטמאה טריפה מ"מ דגים דלא נפישא חיותא אף בסימני טריפה טמא כמו אלה שימותו וכתב דהנה ספק פמבואר והנה מה שהשמיט רבינו ולא הביא פלל הפלוגתא של ר' יוחנן ורשב"ל לעיל לענין פן פקוע אי מונין בה ראשון ושני או לא וה"ל למפסק כר' יוחנן נגד רשב"ל דמונין ראשון ושני דהוי פגופיה וצריד לומר דכל עיקר הבעיא מפרש רבינו אי נטמאת הבן ט' חי או פן חי בפשור אמו כמו שפרש המהרש"א שם ונהו רק א"נ כר' יוסי הגלילי שם דאי עבר בבה"ק נטמאה אבל לדין דמחיים אינה מטמא ליתא הדין פלל ושפיר להכי השמיט ודוק: פרק ד הלכה ב המשקין מתטמאין ומטמאין בכל שהן כו' והנה פן פתב רש"י ז"ל במסכת פסחים (דף לג ע"ב) עיי"ש.

ונ"ל עפ"ז ליישב דברי רש"י ז"ל במס' שבת ודף יב ע"א) דאמר שם זימנין דאכל אןכלין טמאין ושקל משקה דתרומה ושדי לפומיה ופסיל להו ופירש רש"י ז"ל והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטרה פדכתיב את משמרת תרומתי עכ"ל.

והקשה המהרש"א מ"ט לא קאמר ליה דעבר על אכילת תרומה טמאה דהוא במיתה והפ"י פתב דגם המהרש"א שגה בזה דאכילת תרומה טמאה הוא רק בלאו כו' וגם הפ"י שגג דלא הוי רק לאו הבא מ"ע ולא עבר רק באיסור עשה וכן פתב לעיל בפ"ז ה"ג רבינו ז"ל וכן פתב רש"י ז"ל גופיה במס' פסחים (דף טו ע"א) מ"מ דברי רש"י ז"ל קשה דטפי ה"ל לומר אכילת איסור עשה ממה שעובר זה שמונהר על השמירה.

ונ"ל ליישב פן דהנה פיון דקיי"ל דשיעור איסור דמשקה הוא פדי רביעית פמבואר בפ"ב מה' מ"א וכמו שבארנו לעיל בה' שביעית ובה' תרומות והנה שיעור רביעית פתב רבינו לעיל בפ"ב מה'ל שביעית עשור דהוא יותר ממלא לנגמא באדם בינוני שכתב שם ושיעור זה באדם בינוני פחות מרביעית וכן גם לענין צירוף באיסור שתיית משקין פתב רבינו דהוא בכדי שיעור שיהיה רביעית וא"כ ה"א דאכל אוכלין טמאין ושדי בהדי משקין טמאין והנה פחות משיעור דהנה אף פחות ממלא לוגמיו דהא ה"ל אוכלין בפיו וא"כ למ"ד חצי שיעור מותר מה"ת א"כ לא הנה רק איסור דרבנן ומ"ט גזרו רבנן פיון דלא יעבור על איסור תורה רק על איסור דרבנן והנה כמו גזירה לגזירה וע"כ פירש רש"י ז"ל הטעם מפני שהתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטרה ואז אפילו על כל שהו ודאי נמי מונהר פיון דנטמא בכל שהו והנה איסור תורה אף לר"ל דס"ל דחצי שיעור מותר מה"ת בנדאי גם המשנה זו לר"ל צריד לפרש.

ואע"ג דמצינו במס' פסחים (דף טו ע"א) גבי חבית שנשברה אם יכול להציל רביעית בטרה יציל כו' אלמא דבעי דוקא רביעית א"ל דהתם לאו משום דהאיסור לטמא תרומה טהורה הוא ברביעית דוקא אלא משום דהתם נשברה וקאזיל לאיבוד וע"כ לא חששו חכמים לשמרה בטרה רק היכא דהוי רביעית אבל לטמא תרומה ביזים איכא איסור

משום שמירה אף בכ"ש ודוק: פָּרַק הַ הַלְכָה טו קולמוס שְׁהִיָּה עֲלֶיהָ בְּשֵׁר אֲפִילוּ פְּפוּל גוֹרֵר אֶת כְּוֹלָה לְטוּמְאָה עכ"ל וְקִשָּׁה לַענ"ד דְּהָא אֲפִילוּ מִפְּחוֹת מִפְּפוּל גוֹרֵר כְּמוֹ שְׁפַתְב רַבִּינוּ לַעֲיֵל בַּה' ג' וּמָה שְׁאֲמָרוּ אַחֲרָיִם שֶׁה פְּפוּל לֹא זֶה הַשְּׁיָעוּר שְׁאֲפָר ר' יוֹחָנָן וְעַד"ר דְּאָמַר פְּפוּל צ"ע: פָּרַק ו הַלְכָה ג הַדָּם כו' הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּזוּ הַדָּם עַל הָאֲנָכְלִין וְנִתְקַנַּח הַדָּם בֵּין סִימָן לְסִימָן ה"ז סָפֵק לְפִיכָף תוֹלִין עֲלָיו לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין עכ"ל וְקִשָּׁה לִי דְבַגְמ' דְּחֻלְיִין (דָּף לו' ע"א) אֲמָרִינוּ רַב אֲשִׁי אָמַר תוֹלִין לַעוֹלָם מִשְׁמַע וְנִתְקַנַּח לר"ח סְפוּקִי מְסַפְקָא לִיה אִי יִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אוֹ אֵינָה לְשַׁחֲטָה אֲלֵא לְבִסוּף וְלִהְכִי אָמַר תוֹלִין אֲבָל אִי אֲמָרִינוּ יִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף וּא"כ וְדָאִי הָוָה הַכְּשֵׁר כְּמוֹ שְׁאֲמַר שָׁם בְּתַחֲלָה רַבִּי ס"ל יִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף וְלִהְכִי ס"ל דְּהַנְּכָשֵׁר הוּא עֵי"ש.

וא"כ קִשָּׁה הָא רַבִּינוּ פּוֹסֵק לַעֲיֵל בַּפ"א מַה' פְּסוּהַמ"ק הִי"ח שְׁחַט מִיַּעוּט סִימָנִים בַּחוּץ וּגְמָרָן בַּפְּנִים כו' שְׁיִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף וְהוּא כו' יוֹחָנָן שָׁם בְּחֻלְיִין (דָּף כט ע"ב) דס"ל יִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף וְעֵי"ש בַּכ"מ וּא"כ פִּינָן דְּפּוֹסֵק דִּישְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְע"ס א"כ הָוָה הָכָא הַכְּשֵׁר וְדָאִי וְהָאִי פּוֹסֵק דָּרַק סָפֵק הוּא דכ"ז רַק לר"ח דְּסְפוּקִי מְסַפְקָא לִיה אִי יִשְׁנָה לְשַׁחֲטָה מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אֵית לִיה וצ"ע: פָּרַק ט הַלְכָה ב וְכֵן טְמָא מֵת שְׁחַט זֵיתִים וְעַנְבִּים שְׁהַנְּכָשֵׁרוּ אִם הָיָה כְּבִיצָה הָרִי הוּן כְּמִשְׁקִין וְהוּן תַּחֲלָה לְטוּמְאָה כו' עכ"ל.

וְהָיָה הַצ"ח בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף לַג ע"ב) פְּתַב וְז"ל הִנֵּה מַה שְׁחִילְקָא פְּאָן בֵּין הַנְּכָשֵׁרוּ לְלֹא הַנְּכָשֵׁרוּ הִינְנוּ לְמ"ד מִשְׁקִין מִיְבָלַע בְּלִיעֵי אֲבָל לְמ"ד מְפָקֵד פְּקִידֵי אֵין שׁוּם חִילּוּק בֵּין הַנְּכָשֵׁרוּ כו' וּלפ"ז אֲנִי תַמָּה דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ט מַה' ט"א ה"ב שְׁפַתְב וְכֵן טְמָא מֵת שְׁחַט זֵיתִים וְעַנְבִּים שְׁהַנְּכָשֵׁרוּ וְהוּא תַמָּה דְּמַה לִי הַנְּכָשֵׁרוּ וּמָה לִי לֹא הַנְּכָשֵׁרוּ וְאִם לְרַבּוּתָא פְּתַב שְׁהַנְּכָשֵׁרוּ לְאִפּוּקִי מְמ"ד מִשְׁקִין מִיְבָלַע בְּלִיעֵי ה"ל לְרַבִּינוּ לוֹמַר אֲפִילוּ הַנְּכָשֵׁרוּ עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ פְּשׁוּט עַפ"י הַסְּוֹגְיָא דַּמַּס' שְׁפַת (דָּף קַמַּד ע"ב) דְּאִיתָא שָׁם אר"י אָמַר שְׁמוּאֵל סוּחַט אֲדָם אֲשָׁפוּל שְׁל עַנְבִּים לְתוּף הַקְּדוּרָה אֲבָל לֹא לְתוּף הַקְּעָרָה כו' אֲלֵמָא קְסַבֵּר מִשְׁקָה הַבָּא לְאֲנָכְלָא הוּא כו' מִתִּיב רַבִּינָא טְמָא מֵת שְׁחַט זֵיתִים וְעַנְבִּים כְּבִיצָה מְכַוְּנָת טְהוּרָה הָא יוֹתֵר מִכְּבִיצָה טְמָא וּא"א מִשְׁקָה הַבָּא לְאֲנָכְלָא הוּא בְּמָאִי אֲתַכְּשֵׁר הוּא מוֹתִיב לֵה וְהוּא מְפָרַק לֵה בְּסוּחַט לְתוּף הַקְּעָרָה.

וְהָיָה רַבִּינוּ פּוֹסֵק לַעֲיֵל בַּפ"ח מַה' שְׁפַת ה"י כר"י אָמַר שְׁמוּאֵל דְּמִוֹתֵר לְסַחֲוֹט אֲשָׁפוּל לְתוּף הָאֲנָכְלָא שְׁמִשְׁקָה הַבָּא לְתוּף הָאֲנָכְלָא הוּא וּא"כ לְדְּבָרֵי רַבִּינוּ תַקִּישָׁה שָׁם גְּבִי טְמָא מֵת שְׁחַט כו' בְּמָה אֲתַכְּשֵׁר וְצָרִיף לְדְּחוּק הַמְּשָׁנָה דְּמִיִּירֵי שְׁחַט לְתוּף קְעָרָה וּס"ל לְרַבִּינוּ דְּזָהוּ רַק לְפִי מָאִי דְּמִשְׁנֵי הַגַּמ' בַּפְּסָחִים (דָּף לַג) שָׁם לְמ"ד מְבָלַע בְּלִיעֵי דְּמִיִּירֵי דְּלֹא הַנְּכָשֵׁרוּ דְּמִיִּירֵי דְּסוּחַט לְתוּף קְעָרָה אֲבָל לְמ"ד מְפָקֵד פְּקִידֵי א"כ מִיִּירֵי דְּוִקָא דְּהַנְּכָשֵׁרוּ וְלֹא צָרִיף לְדְּחוּק וְלוֹמַר בְּתוּף קְעָרָה וְלִהְכִי אָמַר שְׁהַנְּכָשֵׁרוּ שְׁנָה נִחָא בְּכָל גּוֹנָא שְׁסוּחַט וְהַגְמ' דְּשְׁפַת (דָּף קַמַּד) שָׁם קָאִי לְמ"ד מְבָלַע בְּלִיעֵי וְדוּקָא: פָּרַק יב הַלְכָה א פֵּל דְּבָרֵי הַכְּשֵׁר אֲנָכְלִין דְּבָרֵי קְבָלָה הוּן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ שְׁנָה שְׁנָאֵמַר וְכִי יוֹתֵן מִים עַל זַרַע כו' אֲחַד הַמִּים וְאֲחַד ז"מ וְהוּא שְׁיִנְתוּן עֲלֵיהֶם בְּרַצוֹן הַבְּעָלִים עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש והוא שינתן עליהם ברצון הברעלים הרשפ"א ז"ל פתב בפ' השוחט (דף לא) פירות שנשפירו לתוך אמת המים מכאן דקדקו התוס' דלא בעינו רצון ברעלים מדקאמר מי שידי טמאות משמע אפילו אחר שאינו בעל הפירות ועוד מדכתב וכי גומן כו'.

והרמב"ם פתב והוא שינתן ברצון הברעלים עכ"ל. וליישוב דעת רבינו י"ל דמשמע ליה דפשיטא ברצון הברעלים בעינו דאין סברא דרצון אחרים יגרום טומאה לדבר שאינו שלהם והנה דמיתי הרשפ"א אינו הכרע עכ"ל הכ"מ.

והנה מה שכתב הכ"מ הנה דמיתי הרשפ"א אין הכרע פונתו ע"כ דהא דקאמר ופשט מי שידי טמאות יוכל היות בעל הפירות וניחא לפ"ז הא דשינה רבינו לשון הגמ' וכתב דין זה לקמן פו פירות שנפלו לתוך המים ופשט ידיו ונטלן לא הוכשרו ואם חשב שיודחו ידיו הוכשרו במים שבידיו כו' אלמא משמע קצת דקאי על בעל הפירות שהוא פשט ידיו כמבואר: והנה הקצות החשן (סי' תו) פתב דלדעת רבינו דס"ל דבעינו רצון ברעלים ניחא להכי הא דקאמר במסכת חולין (דף לא ע"ב) פגון שהיתה לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר כו' משמע דבשאר קדשים לית להו הכשר ומשום דבשאר קדשים לית להו ברעלים ולא משפחת לה הכשר רק בקדשים קלים ואלקא דריה"ג דקדשים קלים ממון ברעלים הם שפיר הא איפא גבייהו הכשר דאית להו רצון של הברעלים כו' ולהכי אמר שהעבירה נהר מחיים דלאחר שחיטה מודה ריה"ג דכי קזכי משולחן גבוה ורק מחיים הוא מ"ב כו'.

והנה עפ"ד קצוה"ח זה יש לישוב דברי הרי"ף ורבינו בפירוש המשנה שכתבו סוף מס' ביצה אין משקין ושוחטין משום סרכא דמשכא ומפרשים שם דאי איפא סרכא חלושה נתקת ורש"י ז"ל פירש שהעור ניחא לפשון אי משקה אותה קודם שחיטה והש"ך ביו"ד (סי' לט ס"ק לב) פתב דהש"ע שם נמי דאמר שם טוב להשקות הבהמה ויצא לו מזה המשנה דמפרשי בפירוש הרי"ף ורבינו ז"ל להקשה ע"ז בס' צל"ח בפסחים (דף יט) דאי פדבריהם למה אמר פרה של זבחי שלמים דוקא דהא רש"י ז"ל פתב דלהכי נקיט זבח שלמים משום דהעור לברעלים ומשקה אותה כדי ליפות את העור אבל א"נ דהוא משום סרכא לנתק בקל א"כ גם שאר הקרבנות פן הוא דפסול טרפה בהו ולמה אמר שלמים דוקא ולפ"ד הקצוה"ח ניחא שפיר דנקט פרה של שלמים משום הכשר דביה משפחת דהוה ממון ברעלים אבל לא בקדשי קדשים.

והנה א"נ טעם משום הסירכות ניחא דנקט פרה של זבח שלמים ולא נקיט סתם זבח שלמים דעיקר חששא משום סירכות הוא בגסה אבל בגדיים וטלאים לא שכיחא ואינו מצוי בהם סירכות ואינו משקה אותם.

וניחא נמי שפיר מה שהקשה הגאון בעל בית אפרים ע"ד רבינו בפירוש המשנה סוף מס' ביצה מפרש ליה הטעם דמשקה משום סירכות ובפ"א מה' תו"מ ה' ט' פתב רבינו השקו את התמיד בכוס של זהב משום שיהא נוחה להפשיט.

ועפ"ז ניחא פן דהתמיד דבא מכבש פן שנתו דביה אינו שכיח סירכות ואמר הטעם כדי שיהא נוח להפשיט אבל התם בביצה דמירי בכל בהמות אף בגסות אמרינן שפיר דהוא

משום סרכות פמבואר: אף גם לפ"ד הקצוה"ח אין לדקדק ע"ז דאומר פרה של ז"ש כי כן דרף הגמ' בכ"ד לומר לשון זה פרה של שלמים.

אף בעיקר דברי הקצות החושן יש לדון דנהי דנה לא קשה מה דמצינו דגם בקדשי קדשים יש טומאת בשר בזבחים (דף מו) שלש פרישות חד לחטאת הפנימית כו' וכן מצינו בקרבנות ציבור טומאת בשר במס' פסחים ודף עז) אף דקדשי קדשים ודאי ממון גבוה הוא מ"מ שפיר משפחת דנטמא ע"י הכשר וכן מצינו במעשר שני שנטמא אף למ"ד מע"ש ממון גבוה הוא ולית ליה בעלים ומ"מ משפחת ליה הכשר דא"ל דבכל הני משפחת ליה שפא עליהן ההכשר קודם שהוקדשו היינו בעת שהיו תולין העבירן בנהר ואח"כ הקדיש ועדיין לאחר שחיטה הנה משקה טפוח וכן מע"ש נמי מיירי שקיבל ההכשר בעוד הנה תולין קודם שקרא שם.

אף מזה תקשה דהנה אמרינו במס' סופה (דף לה ע"ב) אחרוג של מ"ש לא יטול חד אמר מפני שמכשירה אלמא דיש הכשר במעשר שני אף דקיי"ל דהוא ממון גבוה ולא מקרי בעלים וההכשר הוא בפעוה שהוא מ"ש.

והנה רבינו כתב לעיל בפ"ח מה' לולב ה' ב' דאחרוג של מ"ש לא יטול שפא יכשירה אלמא דס"ל דיש חשש שפא יכשירה במ"ש והכ"מ הא כתב לעיל בפ"ו מה' תו"מ בשם מהרי"ק דאף דרבינו פוסק כמ"ד מעשר שני ממון גבוה כמו שכתב להדיא לעיל בה' מ"ש ונ"ר מ"מ במצה של מ"ש יוצא וכן באחרוג של מעשר שני יוצא אם נטל אף דס"ל דהוא ממון גבוה משום דהוא פוסק כרחב"א דבעי רק היתר אכילה ולא ד"מ ואף אי ממון גבוה מ"מ יוצא י"ח כמו שבארנו לעיל וכן כתב נמי הכ"מ בפ"ו מה' בכורים ה"ד בשם הרי"ק דרבינו ס"ל דממון גבוה הוא ועיין שעה"מ בפ"ו מה' תו"מ שם דגם הוא מספיק ומקריח דרבינו ס"ל דהוא ממון גבוה אף בירושלים וא"כ תקשה ע"ד הקצוה"ח פיון דהוא ממון בעלים היאך אומר הטעם גבי אחרוג מפני שמכשירה שתקבל ההכשר הא לית ליה בעלים: ונהנה מצאתי בחתם סופר חיו"ד (סי' לט) שהביא דברי הקצוה"ח והספיק לדבריו והעיר מזה דאחרוג וכתב דלהכי לר' מאיר דס"ל ממון גבוה וא"נ דהוא משום היתר אכילה אז לר"מ מותר ליטול לכתחלה אחרוג של מ"ש דליתא מפני שמכשירה עיי"ש.

ותמוה הוא דהא אפתי האיך יתרוץ דברי רבינו דכל יסודו של הקצוה"ח דבעי רצון בעלים הוא דברי רבינו ורבינו גופיה אף שפוסק דמ"ש ממון גבוה הוא מ"מ פוסק הטעם מפני שמכשירה כמו שבארנו.

והנה זה צריך לומר לדברי הקצות ג"כ כמו שמבאר החתם סופר באו"ח (סי' קפ) עיי"ש דאיסורי הנאה מקרי יש להם בעלים דאל"כ תקשה עוד מהא דפוסק רבינו בהדיא בה' ט"א הקא דערלה וכה"כ ושאך איסורי הנאה מטמאין טומאת אוכלין והוא מהגמ' דמנחות (דף קו) ובכורות ודף ט) שמביא הכ"מ שם וערלה וכה"כ לא מצינו הכשר רק באיסורי הנאה וע"כ צ"ל דא"ה מקרי יש להם בעלים כמו שמבאר הח"ס שם אף מפל מ"ש קשה: וע"כ נ"ל לומר דאף דרבינו כתב והוא שינתן ברצון הבעלים מ"מ משפחת ליה הכשר בדבר שאין לו בעלים והוא כמו שכתבו התוס' במס' ב"ק (דף צח ע"א) ד"ה הא קמ"ל בסה"ד וז"ל וא"ת והאיך יכול אדם לפסול את פרתו של חבירו והא בעינן עופד דומיא

דעבד דניחא ליה וי"ל ה"מ דנעשית המלאכה ממילא אבל בעושה המלאכה בינדים לא בעי אלא שיהא ניחא ליה לעושה וכן בהכשר דבעינו דומיא דכי יתן עכ"ל.

וה"נ אמרינן דרבינו ז"ל נמי ס"ל דדבר שנעשית ממילא אזי צריף שיהא בו ההכשר ברצון הבעלים דוקא אבל אי ליכא רצון הבעלים לא הנה הכשר אבל אם עשה אחד זה בינדים לא בעי רצון בעלים רק שיהא ניחא ליה להעושה וכמו שהשווה התוס' כי יתן דומיא דכי יתן לעובד ועבד וכמו דהתם סגיא רק רצון העושה ה"נ פן סגיא רק רצון של מכשירה בינדי ווא"כ ניחא גבי מעשר שני וכן גבי איסורי הנאה אם אחד מפשירם בינדים הנה הכשר לדעת רבינו דבעי שיהא ניחא לדעת המכשיר וכן לא קשה גם מאמת המים ששמביא הכ"מ בשם הרשב"א ז"ל דהתם נמי הא קעביד בינדים פמבואר.

ועיין לקמן בפ"י מה' אלו הי"ז כתב רבינו פרת קדשים שהעבירה בנהר כו' ה"ז מכשירה כו' אלמא דרבינו סתם וכתב סתם פרת קדשים אף לא מקדשים קלים דוקא פדברי הקצוה"ח אלא כמו שבארנו ודוק: פ"ק טו הלכה ז מי שהיה אוכל תרומה בינדים טמאות פגון דבלה שלא הוכשרו והכניס ידו לתוף פיו ליטול צרור ואם היפף נטמאה הדבלה ברירו כו' ואם לא היפף טהור כו' שהמשקה הוא עכ"ל.

וכתב המגיה בכ"מ תימא דהא במס' עירובין (דף צט) גרסינן ר' יוסי מטהר ור' יהודה אומר אם לא היפף כו' ואם פן לא הנה לרבינו לפסוק פמותו דהא קיי"ל במס' עירובין (דף מו) דהלכה כר' יוסי לגבי ר' יהודה וכ"ש לגבי ר' מאיר וכן תמה התוי"ט בפ"ח דמס' פלים עיי"ש.

ונ"ל לענ"ד ליישב פשוט דברי רבינו דהנה התוס' שם במסכת עירובין פתבו ז"ל ר"מ מטמא אית ספרים דגרסי ר"מ מטהר כו' וכתב המהרש"א שם פן דלפי גירסא שכתב דר"מ מטמא ור' יוסי מטהר ור' יהודה אומר אם היפף אז לפ"ד המתרץ דמחלקת השיטה גרסינן ר' יהודה מטמא ור' יוסי מטהר ור' מאיר אומר אם היפף ולפי גירסת התוס' באית ספרים הנה גריס ר' יוסי מטמא ור"י אומר אם היפף ומסיק מןחלקת השיטה ר' יהודה מטמא ור' יוסי אומר היפף וא"כ ניחא שפיר דרבינו נמי גריס בגירסת הספרים דגריס ר' מאיר מטהר וא"כ לפי המחלקת השיטה ר' יוסי אומר היפף פדברי המהרש"א ושפיר פוסק רבינו כר' יוסי דהלכה פמותו ודוק: פ"ק טז הלכה א וכל הסלתות שבשנוקין מוכשרין כו' והקמח והסולת לותתין אותן ואח"כ טוחנין אותו כו' עכ"ל.

והנה ק"ל מ"ט לא הביא רבינו הא דאיתא במסכת פסחים (דף מ ע"א) הקמחין והסלתות של עכו"ם של פפרים טהורין ושל פפרים טמאין והתם נמי הטעם משום דבלי פפרין לותתין ולא בני פפרים ורבינו לא הביא רק זה דשנוקין דהוא משנה דמס' מכשירין וזה דכרפין לא הביא.

וצ"ל לדעת רבינו דהא דשנוקין עם הא דכרפין חד מלתא הוא דהא חזינן גבי גבילת עוף טהור סוף מס' עוקצין מחלקינן בין בפפרים ובין בשנוקים והתם אומר בין פפרים לכרפים וע"כ חד מלתא היא וחד דינא בתרונניהו וא"כ פיון דרבינו פתב דשנוקין הם בחזקת מוכשרין גמעט מזה של פפרים דהמשנה אמרה שבשנוקים למעט דכפרים והגמ' שם דפסחים הביא הפרייתא ולא המשנה משום דהפרייתא אמרה בהדיא דסלתות של

פְּרָרִים וּבְמִשְׁנֵה לֹא נִזְכָּר בְּהִדְיָא זֶה שֶׁל פְּרָרִים וְהֵבִיא לְהַכִּי הַבְּרִייתָא וְדוּקָּה י פֶּל
שְׂרָאֵל מְוֹזְהָרִין לְהִיּוֹת טְהוֹרִין בְּרַגְלֵי מִפְּנֵי שְׁנִכּוּנֵינִי לְכַנּוּס לְמַקְדָּשׁ וְלֹאֲכֹל קִדְשִׁים וְזֶה
שְׁנֵאמַר וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ בְּרַגְלֵי בְּלִבְד וְאִם נִטְמָא אֵינּוּ לֹקְהָ עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ מְקוֹר לְזֶה דְּאֵינּוּ לֹקְהָ מְאַחֲרִים דְּאֲמָרֵי יָכוֹל אִם נִגַּע בְּנִבְלָה לֹקְהָ ת"ל כּו'
ה"א רְשׁוֹת מִשְׁמַע לְרַבּוֹת דְּלַת"ק נָמִי אֵינּוּ לֹקְהָ ע"ז. וְהַמְשַׁל"מ דְּחָה דְּבָרֵי הַכ"מ וְכַתֵּב
וְלֹא יִדְעָתִי הָאִיף נִלְמוּד מִדְּבָרֵי אַחֲרִים דְּלַת"ק אֵינּוּ לֹקְהָ וּבְכַנּוּנַת הַכ"מ מִשְׁמַע דְּלַת"ק
חֹלֵק עִם אַחֲרִים כּו'.

וּנ"ל לְעַנְדָּד לְהֵבִיא רְאִיָּה דְּאֵינּוּ לֹקְהָ עַל לָאו זֶה חֲדָא מְהָא דְּאִיתָא בְּמִשְׁנֵה דְּמַכּוֹת (דְּף
כּא) דְּקַחְשִׁיב יֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם אֶחָד וְחִיָּיב מִשׁוּם ת' לְאִנּוּן כֹּהֵן כּו' וּי"ט וּא"כ פִּינּוֹן דְּמִיָּרִי
בִּי"ט וְהוּא טְיָמָא א"ע בְּבַה"ק א"כ אִיפָּא נָמִי לָאו דְּנִבְלָתָם ל"ת וְלִקְי נָמִי בִּי"ט א"ו דְּבִזְהָ
לֹא לְקִי.

אִף זֶה יֵשׁ לְדַחּוֹת לְפִי מֵאֵי שְׁמִפְרָשׁ הַשְּׁעָה"מ בַּפ"מ מֵה' מ"א ה' ו' דְּזֶה דְּנֵאמַר שְׁבִיעִית
וְהוּא יו"ט מִיָּרִי בִּי"ט שֶׁל ר"ה דַּאֲל"ה הָאִיף חָל שְׁבִיעִית עַל יו"ט וּבַר"ה הֵנָּה אִסּוּר
בַּת אַחַת וּא"כ לִימָא רְאִיָּה מְזָה דְּלָאו דְּנִבְלָתָם ל"ת דְּיִלְפִינּוּ דְּאִסּוּר לְטַמְאֹת בְּרַגְלֵי הוּא
רַק בַּג' רְגָלִים דְּמַחְוִיבִין לְעֲלוֹת לְרַגְלֵי וְלֹא בַר"ה וְעֵינִין שׁו"ת ש"א (ס' ס') מֵה שְׁמַבְאָר
ג"כ בְּזֶה הַמִּשְׁנָה דְּמַכּוֹת כְּמוֹ הַשְּׁעָה"מ עֵי"ש: וְעוֹד נ"ל לְהֵבִיא רְאִיָּה מְהָא דְּאִיתָא בַּמַּס'
שְׁבִיעִית וְדָף ו' ע"ב) ת"ר מְנִינִן שְׁאִין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֱלָא בְּטוּמְאָת מְקַדָּשׁ וְקִדְשִׁי וְדִין הוּא
הוֹאִיל וְעֵנֶשׁ וְהִזְהִיר עַל הַטּוּמְאָה וְעֵנֶשׁ וְהִזְהִיר עַל הַקְּרָבָן כּו' וְאִימָא תְּרוּמָה שְׁהִזְהִיר
וְעֵנֶשׁ ל"א עוֹן דַּח"ע קְרָבָן כּו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' וּמְטוּמְאָת כְּהִנֵּים לֹא מְצִי לְמַפְרָף שְׁלֹא הִזְהִיר
רַק עַל הַמַּת וְהֵכָא פְּתִיב שְׁרָץ וּנְבִילָה ע"כ.

וְצָרִיף לֹאמַר דְּכַנּוּת הַתּוֹס' ע"כ דְּעֵנֶשׁ וְהִזְהִיר בְּטוּמְאָת כְּהִנֵּים הוּא עוֹנֵשׁ מְלָקוֹת דְּעוֹנֵשׁ
אַחַר לִיתָא שָׁם דְּהוּא בְּלָאו וּא"כ אַפְתִּי מְקַשָּׁה נִימָא טוּמְאָת בְּרַגְלִים דְּהִנָּה בַל"ת וְהִנָּה
בְּכָל דְּבַר אִף בְּטוּמְאָת שְׁרָץ וּנְבִילָה כְּמוֹ דְּיִלְפִיף מְקַרָּא שֶׁל וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ וְתִזְרֹץ
הַתּוֹס' שְׁדַחָה מְטוּמְאָת כְּהִנֵּים לִיתָא אֱלָא וְדָאִי דַּע"ז לֹא לְקִי וְלֹא עֵנֶשׁ וְהִזְהִיר וְדוּקָּה:
הַלְכוֹת פְּלִים פְּרָק א הַלְכָה יא כָּל שְׁהוּ אָרִיג בֵּין מְצָמַר בַּמ"פ כּו' הוּא הַנְּקַרָּא בְּגַד לְעַנְיָן
טוּמְאָה עַכ"ל.

וְהִנָּה לְכַאֲוֶרְהָ קִשְׁיָה לִי דְּבַמַּס' שַׁבַּת (דְּף ס"ג ע"ב) אֲמַרִינּוּ אָרִיג כ"ש טְמָא מֵאוּ בְּגַד וְזֶה
פְּתַב רַבִּינוּ בְּהִדְיָא בַּפ"כ ד"ה א"א בַּסַּה"ד אֲבָל הָאוֹרֵג בְּגַד בַּפ"ע כ"ש ה"ז מְקַבֵּל טוּמְאָה
וְעוֹד אֲמָרוּ שָׁם תְּכַשִּׁיט כ"ש טְמָא מְצִיץ וְזֶה לֹא בִּיאָר רַבִּינוּ וְצ"ל דְּזֶה נִכְלָל בְּמָה שְׁפַתֵּב
רַבִּינוּ לְקַמֵּן בַּפ"מ ה"ח וְכָל תְּכַשִּׁיט אֲדָם מְקַבֵּל טוּמְאָה אֲבָל אִיתָא שְׁמָה אָרִיג כ"ש
וְתַכְשִׁיט כ"ש מְטַמָּא מִשׁוּם פְּלִי מְעַשָּׂה וּפְיָרְשׁוּ הַתּוֹס' שָׁם פְּיָרְשׁ חֲצִי אָרִיג וְחֲצִי תְּכַשִּׁיט
טְמָא מְנִינִן מִשְׁמַע דְּבַעֲיָנּוּ שְׁיַעוֹר קִצָּת דַּאֲל"כ חֲצִי דְּכָל שְׁהוּ מֵאֵי הִנָּה עַכ"ל.

נְמָצָא דְּאִשְׁמַעֲיָנּוּ חִידוּשׁ דְּחֲצִי דַּכ"ש מְזָה וְחֲצִי דַּכ"ש מְזָה מְצַטְרָפִין וְלְמִדֵּין זֶה מְקַרָּא
דְּכָל פְּלִי מְעַשָּׂה וְרַבִּינוּ לֹא בִּיאָר מְזָה. וּנ"ל לְיִשֵּׁב כֵּן דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לָהּ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ שָׁם
בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁבָא וְז"ל בְּשֵׁם הַתּוֹס' וְז"ל וְאִמָּאֵי אִיִּצְטְרִיף וְהָא אָרִיג כ"ש בַּפ"ע טְמָא
וְתַכְשִׁיט כ"ש בַּפ"ע טְמָא כּו' וּפְרָשֵׁי בַּתּוֹס' בְּאָרִיג שְׁהוּ תְּכַשִּׁיט קְאָמַרְדָּאלוּ אָרִיג כ"ש

שאינו תכשיט מרבינו מאו בַּגְד וְתַכְשִׁיט כ"ש מַרְבִּינוּ מַצִּיץ אֶבֶל הַיִּתִּי אֹמֵר דּוֹקָא שֶׁל מַתְכַּת דְּוִמְיָא דְּצִיץ אֶבֶל בְּאַרְיֵג לָא קַמ"ל דְּאַפִּילוּ תַכְשִׁיט כ"ש שֶׁל אַרְיֵג טְמָא מְכַל כְּלִי מַעֲשָׂה עַכ"ל.

נִמְצָא דְאִתִּי לְאַשְׁמַעִינוּ בְּאַרְיֵג שְׁלֵא עֲשׂוּי לְבַגְד רַק לְתַכְשִׁיט נְטָמָא וְזֶה נִכְלָל בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ שְׁאוֹמֵר כ"ש אַרְיֵג הִפֵּל נִקְרָא בַּגְד לְעַנְנֵי טְוִמְאָה וְהוּא בֵּין שְׁהוּא אַרְיֵג אוּ תַכְשִׁיט מ"מ טְמָא וְדוּקָא: פֶּרֶק ב הֶלְכָה ז סַנְדַּל שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁל מַתְכוֹת טְמָא עַכ"ל.

וְהִנֵּה קִשְׁיָה לִי דְבַמְס' שַׁבַּת (דָּף נ"ט) אֲמַרִּינוּ לְמַאי חֲזִי אָמַר רַב רְאִוּי לְשַׁתוֹת בּו מִים בְּמַלְחָמָה ר' חֲנִינָא אָמַר רְאִוּי לְסוּף בּו שְׁמֵן בְּמַלְחָמָה ר' יוֹחָנָן אָמַר בְּשַׁעֲה שְׁבוֹרַח מִן הַמַּלְחָמָה מְנִיחוּ בְּרַגְלֵיו כּו' מַאי בֵּין רַב לר"ח א"ב דְּמָאִיס בֵּין ר' יוֹחָנָן לר"ח א"ב דְּיַקִּיר וּפְיַרְשׁ רַש"י א"ב דְּמָאִיס לְרַב אִינוּ מְטָמָא דַּא"ר לְשַׁתוֹת וְסִיכָה לִית לִיה וְהַה"ד בֵּין רַב לר"י נְמִי א"ב דְּמָאִיס וּבֵין ר"י לר"ח א"ב דְּיַקִּיר.

כְּבָר וְאִינוּ רְאִוּי לְבָרוּחַ. וְהִנֵּה רַבִּינוּ דְּפוֹסֶק לְקַמֵּן בַּפ"ח ה"ז גְּבִי זוּג וְעֵינֵיכֶל דְּנִיטְל טְמָא מְשׁוּם שְׁרְאִוּי לְהַקְשׁוּ ע"ג חֶרֶס ס"ל וְדַאי דְּבַעֲי מַעֲיִן מְלַאכָה רַאשׁוֹנָה כְּמוּ שְׁמִבְנוֹאָר בְּסַנְגִּיָּא שֵׁם וּא"כ ס"ל הֵכָא לְגַבִּי סַנְדַּל דְּהַטְעַם הוּא הוֹאִיל וְרְאִוּי לְבָרוּחַ בּו וּא"כ ה"ל לְרַבִּינוּ לְבָאָר דְּהִיכָא דְּהוּא כְּבַד וּא"ר לְבָרוּחַ בּו דְּהוּא טְהוֹר דְּלַפְיֹרוּשׁ רַש"י ז"ל הַחֲזִילוּק הוּא לְדִינָא דְּלָזָה טְמָא וְלָזָה טְהוֹר וּא"כ לר' יוֹחָנָן הִיכָא שְׁהוּא כְּבַד טְהוֹר הוּא וְרַבִּינוּ לָא בְּיָאָר כְּלָל.

וּנ"ל לִישׁב כֵּן דְּהִנֵּה הַמְרַש"א הַקְשָׁה שֵׁם וְז"ל א"כ מַאי מֵיִתִּי רְאָיָה מְפָאָן דר' יוֹחָנָן בְּעֵי מַעֲיִן מְלַאכָה רַאשׁוֹנָה אִמָּא דַּא"ל בְּשַׁעֲה שְׁהוּא בּוֹרַח כּו' מְשׁוּם דְּמָאִיס וְסִיכָה ל"ל כְּדִסְבָּר רַב וּנ"ל דְּקוּשְׁטָא הוּא דְּקָאָמַר הַגַּמ' מַאי בֵּין רַב לר"ח הֵם דְּבָרֵי הַמְדַּחָה דַּע"כ בֵּין לְרַב לר"ח א"ב דְּמָאִיס וְה"נ א"ל דְּאִיכָא בֵּין רַב לר' יוֹחָנָן וְסִיכָה נְמִי לִית לִיה כְּמוּ רַב וּא"כ לִיתָא רְאָיָה מְהַתֵּם כְּלָל דְּבַעֲי ר"י מַעֲיִן מְלַאכְתּוֹ רַאשׁוֹנָה עַכ"ל.

וְכֵן י"ל לְדַבְרֵי רַבִּינוּ דְּמַפְרֵשׁ לָהּ כְּדַבְרֵי הַמְהַרְש"א וּמְפָרֵשׁ לָהּ בֵּין רַב לר"ח א"ב מַה שֶׁר"ח אִינוּ מְפָרֵשׁ כְּרַב הוּא מְשׁוּם דַּס"ל דְּכָל סַנְדַּל הוּא מְאִיס לְשַׁתוֹת מִים וְלֹא מְפָרֵשׁ דַּא"ב בְּדַבְרֵי לְעַנְנֵי דִינָא הִיכָא שְׁהוּא מְאִיס וְרַק הוּא מְדַחָה כֵּן מַאי רְאָיָה לר' יוֹחָנָן דְּבַעֲי מַעֲיִן מְלַאכָה רַאשׁוֹנָה רַק דִּילְמָא בֵּין רַב לר"ח א"ב מְשׁוּם דַּר"ח ס"ל דְּמָאִיס הוּא וְרַב לָא ס"ל הָא דַּר"ח כְּפִירוּשׁ רַש"י מִן הַסְּבָרָא דְּסִיכָה בְּמַלְחָמָה ל"ל בֵּין ר"י לר"ח א"ב דְּיַקִּיר פְּיַרְשׁ ר"ח ס"ל דְּלֹא אֲמַרִּינוּ טַעַם שְׁהוּא בּוֹרַח מְפָנִי שְׁהוּא כְּבַד וְאִין בּוֹרַחִין בְּזָה וְלִהְיֵי אָמַר מְפָנִי שְׁהוּא רְאִוּי לְסוּף אֶבֶל ר' יוֹחָנָן ס"ל דַּל"א סְבָרָא זֹו דְּהוּא כְּבַד וְרְאִוּי הוּא כָּל סַנְדַּל לָזָה וּא"כ א"ל דַּר"י לָא בְּעֵי מַעֲיִן מְלַאכָה רַאשׁוֹנָה וְרַק ס"ל דְּהוּא מְאִיס וְסִיכָה לִית לִיה כְּמוּ שְׁמִבְנוֹאָר הַמְהַרְש"א אֶבֶל לְעַנְנֵי דִינָא לר"י טְמָא בַּכ"ג וְלֹא מְחַלְקִינוּ וְנִיחָא נְמִי עַפ"ז דְּבָרֵי הַרְע"ב ז"ל בְּמַשְׁנָה שֵׁם שְׁפִירוּשׁ לִיה הַטְעַם מְשׁוּם שְׁרְאִוּי לְשַׁתוֹת בּו מִים וּא"נ כְּפִירוּשׁ רַש"י דִּישׁ נַפ"מ בְּדִינָא בְּזָה א"כ הַאִיף הוּא אֹמֵר סְבָרַת רַב הָא קִי"ל דְּהֶלְכָה כַּר' יוֹחָנָן וּמַכ"ש דְּהָא פְּסָקִינוּ דְּבַעֲי מַעֲיִן מְלַאכָה רַאשׁוֹנָה אֶלָּא כְּמוּ שְׁבָאָרְנוּ דְּלְעַנְנֵי דִינָא אִין נַפ"מ וְאַפִּילוּ הִיכָא שְׁמָאִיס נְמִי טְמָא לְרַב וְרַק ר"ח דְּחֵי לִיה זֶה דְּמָאִיס אוּ יַקִּיר וְלְדִידֵן בַּכ"ג טְמָא וּא"כ דְּבָדִין אִין נַפ"מ בְּזָה לְהִיכֵי נְקִיט טַעַם הַרְאִשׁוֹן

של רב ודוק: פָּרַק יא הַלְכָה טז מחט שְׁהַעֲלֵתָה חַלּוּדָה אִם מְעַכְבֶּת הַתְּפִירָה טְהוּרָה וא"ל טמאה עכ"ל.

והנה המשל"מ הביא דברי הגמ' בשבת (דף נב ע"א) אָמְרִינוּ שֶׁם אָמְרִי דְבִי ר' יְנָאי וְהוּא שְׂרִישׁוּמָה נִיפֵר וְעֵינָיו רַש"י וְלֹא יִדְעָתִי לָמָּה הִשְׁמִיטוּ רַבֵּינוּ עכ"ל. ונ"ל לומר פן דהנה רש"י ז"ל פירש שם שני פירושים ע"ז דרשומה ניפר תדא דרשומה של מחט ניפר ונהנה טמאה ונדא שרשימה של חלודה ניפר בפגד והינו מעכב התפירה וטהורה.

ונ"ל להביא ראיה בפירוש השני של רש"י ז"ל דהא לכאורה קשה מ"ט הביא הגמ' שם דברי ר' ינאי שהוא אינו צריך שם דרק צריך להביא והתנן מחט שְׁהַעֲלֵתָה חַלּוּדָה אִם מְעַכְבֶּת הַתְּפִירָה וְתוֹ לֹא מ"ט הביא דברי ר' ינאי שהוא ללא צורך אלא נדאי פן הוא.

דהנה רבינו כתב בפירוש המשנה שהעלתה חלודה עלה עליו רותם עד שלא יכול להכניס המחט בה לתפור נמצא דאם נפרש פן בפירוש זה לא קשה כלל בשבת שם דמייירי במחט שלמה דממחט שניטל חורה או עוקצה מקשי מתחלה ומשני כי קאמרינו בשלמה ואי מייירי הקא שנסתם חורה א"כ לא מייירי כלל בזה דהנה אין לה חורה וילהכי אר"י והוא שרשומה ניפר כו' דמקרי מעכב את התפירה מה זה שרשומה של החלודה ניפר אבל חורה פתוחה והוא מחט שלמה ומ"מ מצינו בזה חילוק ומשני בשיפא אבל רבינו צריך לומר דלא הנה לו כלל הגירסא בגמ' ואר"י דהא השמיט זה פאן וילהכי קמפרש בפירוש המשנה פירוש אחר על מעכבת התפירה ודוק: פָּרַק ב הַלְכָה ב ואין לכלי מתכות כו' ומפני מה גזרו על כלי מתכות שיחזרו לטומאתן הישנה גזירה שפא יטמא לו כלי מתכות ועשה אחר ממנו בב"י כו' ואמר השבירה מטהרת והטבילה מטהרת פשם שאם נשבר והתיכו טהור בו ביום פן אם הטבילו כו' טהור בב"י ויבוא לומר שאין הפלים צריכין הערב שמש כו' עכ"ל.

וכתב המשל"מ בפ"ק דשבת איפא תרי טעמי נאמרינו א"ב דצרפינהו מצרף ורבינו נ"ל דס"ל בפירוש א' דרש"י ז"ל משו"ה סתם דלעולם חוזרין לטוה"י עכ"ל. ונ"ל עוד לומר דרבינו מוכרח לפרש בפירוש הא' ולא בפירוש השני דרש"י ז"ל מפרש גזירה שפא יאמרו הוא שיראו שמשמשין בו ביום בכלי זה ויאמרו שהטבילם וישתמש אותה בלא הערב שמש וילהכי מפרש היכא דמרוצף וניפר שהוא חדש ליפא למגזר אבל רבינו הא מפרש שייבואו לטעות מזה בכל הפלים ויאמרו פשהתיכה מועיל בב"י פן טבילה וא"כ אע"פ שידעו שהוא נרצף מ"מ פיון שבו ביום נטהר ילמדו על טבילת פלים פן ולא מהני מרצף וע"כ מפרש בפירוש א' דלא בניי מהני זאת.

ועפ"ד רבינו אלו נ"ל לבאר היטב את תירוץ התוס' במס' שבת שם דהקשו ע"ז דאומר שם דעל טומאה דרבנן לא אחותי ליה רבנן טומאה והקשו התוס' ממס' ע"ג (דף נב) דמבעי ליה טומאה דרבנן אי נחית ט"י ומירצו לחלק בין היכא שהטומאה מדרבנן והפלי מקבל טומאה מה"ת להיכא שהפלי עיקר טומאה מדרבנן עיי"ש ולפ"ד רבינו מבואר החילוק בזה פן.

דהנה הפני יהושע הקשה שם בסוגיא דהגמ' מקשה אלא מעתה יחזרו לטומאתן הישנה וכתב דהקשושא לא מצי אתיא אלא לא בניי דאמר גזרה שלא ינקוב בכדי טהרתו אבל

לְרַבָּא דְאָמַר שְׁמָא יֵאמְרוּ טְבִילָה ב"י סְנִיָּא וּפְיֵרֵשׁ רִש"י ז"ל שְׂיִרְאוּ שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בְּכָלִי
זוּ בּוּ בְיוֹם יֵאמְרוּ שְׁמִנְתָּר בְּלֹא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וְא"ב גְּבִי פְלִי זְכוּכִית דְּלִיתָא
טְבִילָה גְּבִיָּה לְפִי מַאי שְׁסוּבְרָ שֶׁם לִיתָא גְּזִירָה זֹו וְא"כ א"ל דְּאֲבִי סוּבְרָ פְּרַב אֲשֵׁי לְמָן
וְנִשְׂאָר בְּצ"ע: אָמְנָם לִפ"ד רִש"י לִיתָא הַקְּוִשְׂיָא פְּלִל דְּהִקָּא חִינְשִׁין בְּיוֹתֵר דָּאָם יִרְאוּ
שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בּוּ בְיוֹם יֵאמְרוּ דְּמִנְתָּר בְּלֹא טְבִילָה אִף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּב"י וְרַק לְדַבְרֵי רַבִּינוּ
דְּמַפְרֵשׁ דְּחִינְשִׁין שְׁמָא יֵאמְרוּ כְּמוֹ שְׁמִנְתָּר בְּצִירוּף בְּלֹא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ פֶּן בְּטְבִילָה מִנְתָּר
בְּלֹא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ וְא"כ גְּבִי פְלִי זְכוּכִית דְּלִיתָא טְבִילָה גְּבִיָּה לִיתָא גְּזִירָה זֹו וּמַאי מְקַשָּׁה
אֱלָא מַעֲתָה וְע"כ צ"ל פֶּן דְּהִקְוִשְׂיָא הוּא דָּאָם נְתִיר פְּלִי זְכוּכִית בְּב"י בְּלֹא הַע"ש אֲזִי
נִחְוֵשׁ דְּנִתִּיר נְמִי פְלִי זְכוּכִית פֶּן פִּינּוּן דְּדָמִי לְכָלִי מִתְּכוּת וּבְכ"מ אִיפָּא הַגְּזִירָה שְׁנַתִּיר
בְּלֹא הַע"ש וְא"כ שְׁפִיר אָמַר הַגַּמ' פֶּן טְוִמְאָה יִשְׁנָה דְּרַבְּנָן דְּהוּא רַק מְשׁוּם גְּזִירָה וְלֹא
גְּזִירָתָן רַק בְּמִלְתָּא דְּהוּא גּוֹפִיָּה יֵשׁ לְגִזּוֹר כְּמוֹ בְּטְוִמְאָה דְּאוֹרִינְיָא וְאִפִּילוּ בְּטְוִמְאָה דְּרַבְּנָן
הִיכָא דְּאִיפָּא בְּזָה גּוֹפִיָּה הַחֲשִׁשָּׁא שְׂיֵאמְרוּ טְוִמְאָה זֹו דְּרַבְּנָן שְׂרִי בְּלֹא הַע"ש דִּישׁ טְוִמְאָה
דְּרַבְּנָן דְּבַעֲי נְמִי הַע"ש פְּדִאִיתָא בְּד"ר בְּכ"ד אֲבָל הָכָא פִּינּוּן דְּעֵיקָר הַטְּוִמְאָה דְּרַבְּנָן וּבּוּ
גּוֹפִיָּה לֹא מְצִי לְמַגְזֵר רַק מְטַעַם פְּלִי מִתְּכוּת וְא"כ הָוָה כְּמוֹ גְּזִירָה לְגְזִירָה בְּכָלִי מִתְּכוּת
גּוֹפִיָּה גְּזִירָה הָוָה אֲבָל אִי הָוָה מַה"ת לֹא חֲלָקוּ חֲכָמִים וְכֵן בְּשִׂאָר טְוִמְאוֹת דְּרַבְּנָן דְּבַעֲי
טְבִילָה וְהַע"ש לֹא חֲלָקוּ כְּמוֹ הָכָא וְדוּק: פְּרַק כַּה הִלְכָה יַח סְנַדְלָל שֶׁל סִינְדוֹן שְׁהוּא שֶׁל עֵץ
מִתְּמַאֲבָמְדָרְס מְפִנִי שְׁהַסִּינְדוֹ מְטִייל בּוּ עַד שְׂיַכְּנִס לְבֵיתוֹ עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ בְּפ"ג דְּמַס' עֵדוּת כּו' רַע"ק מְטַמָּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּרַע"ק
מְשׁוּם דְּאָמְרִין בְּפ' בְּמָה אִשָּׁה (דָּף סו) דְּר"מ סוּבְרָ פְּנִתְיָה וּר' יוֹסִי אוּ רִיב"נ פְּלִיג עֲלֵיהּ
וְא"כ ה"ל רַע"ק וְר"מ רַבִּים כּו' עַכ"ל. וְהִנֵּה מַה שְׁכַתֵּב דְּחֲכָמִים פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ כְּבָר הַשִּׁיגוֹ
הַתוֹי"ט שְׁם בְּמִשְׁנָה דְּלֹא נִזְכַּר שְׁם דְּבָרֵי חֲכָמִים וְרַק בְּמַס' שְׁבַת (דָּף סו) שְׁם אָמְרִין
דְּכַבְּרִיתָא לֹא הוּדוּ לוֹ עֵי"ש.

וּמַה שְׁכַתֵּב הַכ"מ מְשׁוּם דְּר"מ סְבַר פְּנִתְיָה וְה"ל רַבִּים וּפּוֹסֵק כְּמוֹתָן זֶה תִּימָא לִי דָא"כ
הַאִיף פּוֹסֵק שְׁמָה רַבִּינוּ לְעִנְיָן שְׁבַת בְּפִי"ט ה' ט"ז דְּאָסוֹר לְצִאֵת בּוּ כְּר"י וְא"כ לֹא ס"ל
דְּר"מ וְא"כ לֹא הָוִי הַלְּכָתָא כְּרַע"ק: וְלַעֲנֵד נ"ל לִינְיָשׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ פֶּן עַפ"י מַאי שְׁמַבְאָר
בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א ז"ל דְּר"י דְּאָמַר מֵאֵן לֹא הוּדָה לוֹ הוּא ר' יוֹחָנָן ב"נ פְּלִיג עַל ר"ה
דְּאָמַר דְּמֵאֵן דְּלֹא הוּדָה לוֹ הוּא ר"מ דְּטַעֲמִיָּה דְּר"מ וְר"י הוּא כְּמוֹ שְׂאוּמֵר בְּיוֹמָא (דָּף
ע"ט) דְּפְלִיגֵי אִי גְזִירָתָן דִּילְמָא מִיְפָסֵק וְאִתִּי לְאִתּוּי אֲבָל מוֹדִים דְּמִנְעֵל הוּא וְלִהְיֵי אָמַר
דְּרִיב"נ פְּלִיג עֲלֵיהּ וְא"כ ה"ל רִיב"נ רַק יַחֲזִיד נֶגְדַר רַע"ק וְקִי"ל הִלְכָה כְּרַע"ק מְחַבְּרִוּ
וְלִהְיֵי מ' שְׁהִבִּיא הַמְשָׁנָה דְּחֲכָמִים פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ צְרִיף לְדַחֲוֹק לְהִבִּיא רַבִּים עִם רַע"ק אֲבָל
כְּפִי הַגְּיָרָסָא בְּמִשְׁנָה דִּידוֹן דְּלֹא הִבִּיא דְּבָרֵי חֲכָמִים וְא"כ פְּלִיגֵי רַק רַע"ק וְרִיב"נ וְהִלְכָה
כְּרַע"ק וְדָאִי וְדוּק: הַלְכוֹת מְקַנְאוֹת פְּרַק א הִלְכָה יב אָחַד כּו' דְּבַר תּוֹרָה אִם הִנֵּה דְּבַר
הַחֻצֵץ חוֹפֵה אֵת רֹוב הָאָדָם וְהוּא שְׂיַקְפִיד אָדָם עֲלֵיו וְרוֹצֵה לְהַעֲבִירוֹ אֲבָל אִם אִינוּ מְקַפִּיד
עֲלֵיו כּו' א"ח וְאֵע"פ שְׁחוֹפֵה אֵת רֹובוֹ.

וְהִנֵּה בְּגַמ' דִּיבְמוֹת (דָּף עַא ע"ב) וְכ"ת דְּר' יִצְחָק כּו' וְהָאָמַר ר"כ לֹא שְׁנוּ אֱלָא רֹובוֹ אֲבָל
כְּלוּל חוֹצֵץ וְאֵע"פ שְׂאִינוּ מְקַפִּיד וְקָשָׁה לִי מ"ט לֹא בִינְיָר רַבִּינוּ זֶה דְּבַכְּלוּל חוֹצֵץ
מְדְאוֹרִיתָא אֵע"פ שְׂאִינוּ מְקַפִּיד דְּהַגְּמָרָא מְקָשָׁה מְזָה וְלֹא נִמְצָא שְׁם חוֹלֵק וְצ"ע: פְּרַק ד

הלקה זו מקנה שיש בה מ' סאה מכוננות ונתן לתוכו סאה מים שאובין וגיטל אח"כ ממנו סאה ה"ז פשר וכן נותן סאה ונוטל סאה וכשר עד רובו עכ"ל.

וכתב הכ"מ בפ"ז דמקנאות תנן היו בו מ' סאה נטל סאה ונתן סאה פשר ובס"פ הערל (דף פב) אמרינו היו מ' סאה מכוננות נטל סאה ונתן סאה פשר אר"י עד רובו וכתבו המפרשים דהיינו דוקא במי פירות אבל מים שאובין אפילו אלף סאין אינו פוסלין את המקנה מ' סאה כו' ומ"ש רבינו נראה שהוא סובר דהא דאמרינו בפ' הערל עד רובו במים שאובין דוקא הוא אבל במי פירות לא מכשירה אלא בנתן סאה ונטל סאה כו' ולפ"ז ההוא דאיתא בפ' הערל אינו מתניתין דמקנאות דההיא דמקנאות במי פירות וההיא דערל במים שאובין עכ"ל.

והנה לפ"ד רבינו ליתא קושית התוס' במס' יבמות שם (דף פב ע"ב) דמקשה הגמ' וסבר ר"י דבדרבנן לא בעינן רובו כו' ומקשה התוס' קשה דנהי דשאובה מדרבנן פדאמר במס' בב"ב (דף סו) מ"מ מי פירות פסולין מדאורייתא לטבול כו' וי"ל כו' ולדברי רבינו ניקח דלא מיירי הא דאמר עד רובו רק במים שאובין אבל במי פירות דהוא פסול מה"ת אינו פשר עד רובו כמבואר: אמנם קשה לי ע"ד רבינו מהא דאמרינו במס' זבחים (דף כב) אר"פ לענין נתן סאה ונטל סאה אר"י עד רובו ופירשו שם רש"י ותוס' לענין נתן סאה מי פירות ונטל סאה מים וע"ז מסיק עד רובו והתם ע"כ צריך לפרש דקאי על מי פירות דמים שאובין אינו פוסלין בכיור ונטילת ידיים והתם אמר דמשלים בכיור ולענין רביעית היינו לענין נטילת ידיים אינו משלים זה שאמר נתן סאה ונטל סאה וע"כ מיירי במי פירות ואמר ע"ז עד רובו אלמא דגם לענין מי פירות סגי עד רובו.

אף חזינו לרבינו שכתב לעיל בפ"ה מה' ביאת המקדש ה' י"ב דסתם שם וז"ל כל המימות פשרים לקידוש בין מים חיים ובין מי מקנה ובלבד שלא ישמנה מראהו אלא ינהה במים הפשרים לטבילה כו' זה הפלל כל המשלים למי מקנה משלים למי כיור ע"כ אלמא דלא פירש רבינו בהדיא דמי פירות שרי אם נתערב במי כיור ער רובו מ"מ זה לא קשיא דהוי במה דכלול בכלל דכל המשלים במי מקנה וא"כ פיון דמי פירות משלים לטבילה גם לענין כיור פן משלים ומ"מ מיירי נמי במי פירות דבשאובין לא מצי מיירי וא"כ חזינו דגם במי פירות עד רובו פשר מסוגיא זו אף חזינא לרבינו ז"ל שכתב הכא לקמן בפ"א ה' ט' פלי שיהיה בו רביעית מים פשרים לנטילת ידיים ונתן לתוכו מעט מים פסולין לנטילת ידיים הרי אלו פשרים נטל מן הפלי כשיעור שנתן ונשארה רביעית בלבד כשהיתה ה"ז פסולה מפני שהמים הפסולין משלים שיעור דרביעית עכ"ל.

וכתב הכ"מ דדברי רבינו הוא מסוגיא דזבחים הכא דאמר לענין נתן סאה ונטל סאה לענין רביעית אינו משלים ומפרש רבינו דהיינו לומר דכשנתן מים הפסולין לנטילה ולא במי פירות וא"כ א"ל הכא נמי פן א"ר פפא למעוטי נטל סאה ונתן סאה לענין טבילת מים שאובין וה"נ לענין מי כיור מים פסולין לקידוש פשר אבל לנטילת ידיים אינה משלים ונ"ל דמיירי במים פסולין לענין קידוש כגון מי כיור שפוסלין בלינה ואי נתן מעט מזה ונטל מעט מים פשרים אי נשאר כשיעור פשר כמו במקנה דמשלים וכלל ליה בזה הפלל כ המשלים במקנה דפריש בה' מקנאות אבל באמת מי פירות דאינו משלים עד רובו גם בכיור אינו משלים ורק במים פסולין מיירי הכא הסוגיא כמבואר ועיין צל"ח

במסכת ביצה (דף יז ע"ב) שמביא ראיה לדעת רבינו ודוק: פָּרַק ו הַלְכָה י חֲבִית מְלֵאָה מִים שֶׁנִּפְלְה לַיָּם אֶפְיָלוּ לַיָּם הַגְּדוֹל הַטּוֹבֵל שָׁם לֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה א"א לג' לַגִּין שְׁלֵא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד וְכִפָּר שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְל לְשָׁם נִטְמָא בְּמֵים הַשְּׂאוּבִין שֶׁהֵרִי הַמֵּים עוֹמְדִין שָׁם אָבֵל הַנְּהָרוֹת וְכִינְצָא בְּהֵן הוֹאִיל וְאִינָן נִמְשָׁכִין ה"ז טוֹבֵל בְּהֵן עכ"ל.

והקשה המשל"מ ונ"ל ודברי רבינו צריף תלמוד הפך הנה במה נטמא א"ת כו' הא ליתא דהא אתעביד השקה בהו ומהני להו וכמ"ש רבינו בפ"ב מה' ט"א ומכח זה פתבו רש"י ותוס' דמייירי במשקין דאין להם טהרה במקנה וצ"ע.

ונ"ל לומר דרבינו יספור כמו שפכת שם הריטב"א במס' מכות (דף ד) בשם הראב"ד ונ"ל והנכון מה שפירש הראב"ד בשם ר"מ הדרישן ונ"ל דשא"ה דהים הגדול מימיו מלוחין וכבדים ואין המים המתוקין מתערב עמהן ואותן שלשה לוגין הם עומדין במקומן והוי פאסור שנפל בהיתר והוא ניפר שם דאינו מתבטל ולא אמרו שהשאיבן או הטמאין נכשרין במקנה אלא במקנה דוקא או בנהרות שממיהם אינם מלוחין ומתערבין מיד ואינן ניפרין כלל הלכך כשת"ל שנכנס מגופו פלום באותו מים לא עלתה לו טבילה ואפילו בכ"ש וכאלו לא טבל וכאלו לא נכנס כל גופו בתוך המים ואפילו בפחות מג' לוגין נמי אלא דקושטא נקיט דמה"ת נשארו ג' לוגין שלא נתערבו כו' עכ"ל.

וא"כ א"ל דגם רבינו ס"ל פן ונקיט להכי ים ואפילו לים הגדול וכולהו משום דמימיו אינם מתערבין דהמים מלוחים וכבדים ובהני הדין דאף השקה אינו מועיל כמו שפכת הריטב"א דלא אמרו שהטמאין נכשרין כו' אלא במקנה או בנהרות ושפיר פוסק רבינו דהפך טמא ודוק: פָּרַק י הַלְכָה ו הַטְּמָא שְׂיָרֵד לְטַבּוּל כו'.

והנה המשל"מ כתב ונ"ל אני תמה מה שכתב הר"ש רפ"ב דמקנאות דטומאה חמורה דנטמא באב הטומאה דמטמא אותם מה"ת כו'. שוב ראיתי להתוי"ט שתמה ע"ז בפ"ז והנראה דס"ל כו' וזה שכתב הר"ש דטומאה חמורה הוא אף שנטמא באב הטומאה כו' ואף שאב זה מד"ס פן נ"ל ליישב דברי הר"ש והנה כפי פירוש הר"ש פן פירש רש"י נמי במס' עירובין (דף לה ע"ב) ונ"ל דטומאה חמורה שנטמאה בטומאה המטמאת מה"ת כגון באב הטומאה וצ"ל לפירוש רש"י כמו שפירש המשל"מ מלדברי הר"ש ונ"ל וחידידוש על רבינו המשל"מ שלא הביא דברי רש"י כאן וצ"ע: הנה פאשר כפר מלתי אמורה בתחלת ספרי וכן קודם ה' עו"ג וחקוקותיהם פי בספרי זה אפר בארתי דברי רבינו הר"מ ונ"ל לא חסרתי דבר מלבאר אף אלה הדברים שאין להם שום שייכות בזמן הנה רק למען תהיה המלאכה שלמה פן עתה אבאר עוד פעם טרם אתחיל לבאר חלק רביעי של ספרי רבינו אשר בו יבוארו מד"מ אפר המה דברים אשר אין נידונים בזמן הנה לא להלכה ולא למעשה פי כל הדיני ממונות נידון עתה רק עפ"י דינא דמלכותא אשר הוא דינא כדאיפסק בגמרא ופוסקים והממשלה יר"ה בכל דבר דין ומשפט בין איש לרעהו חקקה לנו חוקים ומשפטים אשר מחויבים אנחנו לציית ולשמוע כפי אשר יחוצו משפטים.

וכל דבר דין ומשפט הנאמר כאן בענין דיני ממונות וסנהדרין ועדות ומלכים הנה רק בזמן שישאל הוי שרונים על אדמתן ודנו עפ"י דיננו ועתה אין לנה קיום ורק כמו כל דיני קדשים וטהרות שנהג אז אשר נתבאר הכל בספרי זה ומחויבים אנחנו להתפלל

בשלושה של מלכות כמצוה עלינו בדברי חז"ל ולשמרן בקולה בדינים ומשפטים מ הפל כפי חוק הממשלה יר"ה: הלכות נזקי ממון (בזמן הבית) פרק א הלכה ח הזיקה ברה"ר ה"ז פטור מפני שיש לה רשות להלך פאו ונדרה הבמה להלך ולאכול פדרפה ולשפר פדרה הילוכה כו'.

וכתב הרה"מ ודע שפחצר המיוחדת כו' ובא כו' ולזה נתפון הרב באמרו שיש לה רשות להלך פאו ובהמת אחרים אין לה עכ"ל. והנה מה שמסיק רבינו ונדרה הבמה להלך ולאכול פדרפה ולשפר בדרה הילוכה משמע דכוננתו הוא כמו שכתב הרי"ף ז"ל במס' ב"ק דשן ורגל פטורין ברה"ר משום דאורחיהו כו' וכתב ה"א ש"ז ז"ל דהרי"ף בא לחדש לבד טעמו של המקרא דכתיב ובער בשדה אחר דג"כ ילפינן מטעם זה ללמוד דהיכא דהלכה ברה"ר על עץ ארוך ושברה ברה"ר פלים פטור פינון דנרפו פה עיי"ש וה"נ כתב רבינו ונדרה הבמה להלך היינו דאורחיהו הוא.

והנה זה לא מצי לאקשוני על זה מהא דאמרין לקמן בגמ' (דף כו) ותהא שן ורגל חייב ברה"ר מק"ו כו' מידי פולו קאמרין פלגא קאמרין וכתבו התוס' וא"ת וביער ע"כ לגמרי אתיא לפטור דנזק שלם מהכ"ת לחייב לפ"ה דא"ל בשדה אחר ממילא חייבת פנזק שלם ברה"ר בלא ק"ו עכ"ל וא"נ פדברי הרי"ף ז"ל דאף מסבא ידעינן לפטור ברה"ר משום דאורחיהו פה א"כ בלא קרא ידעינן לפטור ורק מפת ק"ו הנה מחייבינן ולא המ"ח רק חצי נזק ואחי ע"כ הקרא דביער לפטור פולו פקושית התוס' וא"כ ל"ל הקרא דנחצו את פספו פספו של זה ולא של אחר.

אף זה ניחא פדברי ה"א ש"ז ז"ל דאי לא הנה פתיב פספו כו' ה"א דהקרא של בשדה אחר אחי למעט פכולו נזק היכא שדרסה ברה"ר והזיקה ברה"י דנה מסבא הנה מחייבין אבל חצי נזק חייב מק"ו מקרן ולהכי מצריה הקרא דכספו דא"ל דלא מצינו בד"א ת"נ ואפילו אי דרסה ברה"ר והזיקה ברה"י פמבואר: והנה ה"א ש"ז ז"ל כתב דמדברי התוס' מוכרת דלא ס"ל פהרי"ף.

והנה דברי התוס' הוא לעיל (דף ו ע"א) שמקשים שם בד"ה תאמר האיך קאמר שור יוכיח דברשות חייב והא רגל לא מחייב אלא ברשות הנזק ושם אין לו רשות וי"ל פגון שהלך ברה"ר והתיו והזיק ברה"י דחייב פדאמרין (דף יט) כו' אלמא משמע דס"ל דלא פהרי"ף ובנה חייב אמנם לדעת הרי"ף יש ליישב קושית התוס' פו'.

דהנה לקמן (דף יד) פוסק הרי"ף דהיכא דמאחדין לזה ולזה לשונרים ולפירות דאחד דהוי חצר הנזק וא"כ שפיר משפחת לה ברשות דיש רשות לשור להלך שם ולא צריה לאוקמי פשהתיו ברה"י התוס' אזלי התם לטעמיהו דס"ל בד' י"ד דרק היכא דהוי לא לזה ולא לזה לשונרים אזי מקרי רשות הנזק וא"כ לא משפחת לה ברשות אלא כמו שמתצו התוס' פשהתיו ואפילו לפי מאי שכתב הנמ"י דלדעת הרי"ף שגורס לזה ולזה לשונרים ולפירות לחד דבעוד שפירותיו פתוכו אין לזה רשות לתת בה פירות ולא שונרים והדעת מברעת פו שלא יאכלו שונרים פירותיו של חבירו והשתא א"ש דלגבי שן הוי חצר הנזק ועיי"ש בחידושי אנשי שם נמצא דבעת דמכניס הפירות אינו מכניס השונרים מ"מ פינון דיש רשות להשור להלך שם בעת שפנוי החצר וא"כ מקרי הנה ליה רשות ואף א"נ דלדעת הנמ"י לא מקרי זה יש לו רשות אף ה"א ש"ז ז"ל לא חילק פדבר

זה וכתב סתמא לקמן בה' י"ז לדעת הרי"ף ושי"מ דשנוני דרבינא בחדר המיוחדת לפירות לאחד ולזה ולזה לשונרים חייב בה על השן ועל הרגל אע"פ ששור המזיק נכנס שם ברשות קרינו ביה חצר הנזק כיון דמיוחדת לפירות לאחד אלמא ס"ל להרא"ש ו"ל דבכ"ג מקרי רשות הנזק היכא דהוי לזה ולזה ונא מחלק כהנמ"י דאין לו רשות לילך שם בעת הפירות פמבואר: ונ"ל לומר דנדאי בזה מודה הרי"ף ו"ל היכא שהזיקו שן ורגל ברשות אחר שלא ברשות הנזק ולא ברה"ר נמי פטור כיון דלא הנה בשדה אחר וכמו דאיתא בגמ' (נ"ח מח ע"א) שלא ברשות ה"ל שן ברה"ר ופטור ומפרש רש"י ו"ל דלא הנה בשדה אחר וזה ידעינו רק מגזה"כ דאחר ומצד הסברא דאורחיהו ונדאי לא נדע זה וניחא לפ"ז מה שקשה מדברי התוס' (נ"ח כו) דכתבו דבלא קרא הוי מחייבי זהו היינו בחצר אחר שלא של נזק דמצד הסברא דאורחיהו לא הנה ידעינו לפטור גם בלא ק"ו ואתי הקרא לפטור פמבואר וצ"ל דזה דמטיק רבינו ונדרך הבהמה להלך ולאכול לא קאי רק על רה"ר אבל בחצר שאינו של שניהם דכתב דפטור זה הוא ידעינו מקרא ולא מהסברא שכתב הרי"ף שהביא רבינו את דבריו פמבואר ודוק: פ"ק ב הלכה ד חוץ מצרורות כו' משלם מן היפה שבנכסיו כרגל שהוא אב כו'.

והנה הלח"מ מקשה ונ"ל ותימא כו' וכיון שכן לפי דברי המסקנא דגמ' דקאמר לפוטרו ברה"ר נימא נמי דלא פליג רב פפא על רבא כו' מ"מ קשה לפי פירוש זה על הגמ' גופיה מי דחקו בכך כיון דס"ל דליכא בהו פלוגתא כדכתבינא מלומר דהנה פלוגתא עכ"ל.

והנה כמו כן מקשה המהרש"א שם בגמ' ומתיר דק"ל להגמ' דר"פ פליג על רבא ועיין בפני יהושע מה שמתיר. ולענ"ד נ"ל לומר כן דרב פפא אגיל לשיטתו ורבא אגיל לשיטתו ולזה לטעמיה יש הוכחה דמשלם מן העליה ולזה דפטור רק ברה"ר.

דהנה לקמן (נ"ח כו ע"א) אמרינו ולא תהא שן ורגל חייבות ברשות הנזק אלא חצי נזק מק"ו מקרן ומה קרן שברה"ר חייב ברשות הנזק א"מ אלא חצי נזק שו"ר שברה"ר פטור א"ד שברשות הנזק משלם ח"נ א"ק ישלם תשלומין מעליא ולא תהא קרן חייב ברה"ר מק"ו ומה שן ורגל שברשות הנזק נזק שלם ברה"ר פטור קרן שברשות הנזק חצי נזק א"ד שברה"ר פטור א"ק יחצון אין ת"נ חלוק כו' וכתבו התוס' וא"ת והיכא גמיר הכא מקרן מה לקרן דין הוא דאפילו בזה"נ א"מ אלא ח"נ שכן אינו משתלם מן העליה וי"ל צרורות יוכיח שמשלם מן העליה לר"פ וא"מ אלא ח"נ ע"כ.

ובשיטה מקובצת פתב ונ"ל תימא מה לקרן שכן א"מ מן העליה וי"ל צרורות יוכיח ואומר ריב"א דה"ק ולא תהא שו"ר חייב אלא ח"נ וא"כ תהא קרן משלם מן העליה בחצר הנזק מק"ו ומה שן ורגל שאין להם העדאה לשלם נ"ש משלם מן העליה קרן שיש להם העדאה א"ד שמשלם מן העליה א"ק ישלם תשלומי מעליא כו'.

והנה על תירוץ זה של הריב"א ו"ל דמתיר דעתה נילוף נמי דיהא קרן משלם מן העליה ק"ל לכאורה לפי מאי שכתב הש"מ גופיה לתירץ על הקושיא שהקשה ל"ל קרא דישלם תשלומי מעליא הא נוכל לידע זה מדכתב רחמנא יחצון לגלות דלא נילף מק"ו דלא תהא קרן ברה"ר חייב מק"ו ומה שו"ר שברשות הנזק נזק שלם קרן שברשות הנזק ח"נ אלמא מוכרח לומר דשן ורגל ברשות הנזק נזק שלם משלם דאל"כ תקשה ל"ל קרא דיתצון ומתיר הש"מ דבלא ק"ו של שן ורגל דמשלם נזק שלם יש ללמוד בזה הק"ו ומה

שן נרגל שמשלם מן העליה פטור ברה"ר קרן שמשלם מגופו א"ד שפטור ברה"ר ואפתי
א"ל דמ"מ שן נרגל אינו משלם אלא חצי נזק ברה"נ ואפ"ה צריף קרא דיחצון דלא גילף
מהא דמשלם מן העליה ולהכי איצטריף תרנוניהו קראי ישלם ויחצון וא"נ פתירוץ
הריב"א דאם נגמור דשן נרגל חייבים ברשות הנזק אלא ח"נ אז יהא קרן משלם ברשות
הנזק מן העליה א"כ שוב תקשה ל"ל קרא דישלם הא נוכל לידע מקרא דיחצון דשן
נרגל משלם נזק שלם דאל"כ ל"ל קרא דיחצון הא ליפא ק"ו פיון דגם קרן משלם מן
העליה וע"כ צ"ל פתירוץ הראשון של התוס' והש"מ דצרות יוכיח.

אמנם א"נ כמ"ד פלגא נזקא קנסא ואמרינן שם (דף טו) דהטעם הוא מפני דסתם צרות
בחזקת שימור קיימא ורחמנא הוא דקנסוה וזהו רק בקרבן אבל בשן נרגל אף א"נ דחצי
נזק משלם פיון דאורחיה הוא נדאי ממונא הוא וא"כ שוב נוכל ללמוד מזה ק"ו מה שן
נרגל שמונן הוא וחיוב עפ"י עצמו ובחז"ל מ"מ פטור ברה"ר קרן שהוא קנסא ופטור
בכל אלה לא כ"ש ושוב י"ל פתירוץ הריב"א דאם ילפינן מתחלה דשן נרגל אינו משלם
אלא חצי נזק משלם מן העליה אף קרן ומ"מ צריף הקרא דישלם דהא נוכל למילף מזה
שהוא קנסא.

ועתה נבאר רב פפא ס"ל לעיל (דף טו) דפ"נ ממונא וע"כ צ"ל לדידיה פתירוץ התוס'
צרות יוכיח דמשלם מן העליה דהא תירוץ הריב"א ליחא לדידיה פיון דס"ל ממונא
כמו שבארנו דתקשה ליה ל"ל הקרא דישלם וא"כ יש הוכחה אליביה דצרות מן העליה
משלם אבל רבא ס"ל לקמן (דף פד ע"ב) דפלגא נזקא קנסא דאמר אין מועד בבבל דפ"נ
קנסא כמו שפירש רש"י ז"ל שם וא"כ כ"ל לרבא דרק לפוטרו ברה"ר הנה תולדה דנרגל
אבל מן העליה אינו משלם וא"צ לומר צרות יוכיח פתירוץ הריב"א ז"ל ויש הוכחה
לזה דר"פ דס"ל דפ"נ ממונא ע"כ ס"ל דמן העליה משלם ולא ס"ל כרבא.

והנה אנו דפסקינן כרבא בזה דפלגא נזקא קנסא מ"מ בזה נוכל לספור שפיר כרב פפא
דמן העליה משלם דנדאי לא תליא זה בזה ורק ר"פ דס"ל ממונא מוכרת הוא לומר דמן
העליה דלא כרבא אבל אנו אף דבזה דפ"נ קנסא ס"ל כרבא מ"מ נוכל לספור דמן העליה
וכן בתחלה צריף לומר כשאמר ולא תהא שן נרגל כו' לא מצי להקשות מה לקרן שהוא
קנסא תאמר בשו"ר שהוא ממונא דא"ל צרות יוכיח דממונא הוא כדאמרינן לעיל (דף
טו) דפ"נ דצרות ממונא הוא ומשלם חצי נזק ודוק: פקדו ו הלכה ג שור של חרש שוטה
וקטן ומי שהוא במדה"י שנגחו פטורין אבל ב"ד מעמידין להם אפוטרופסין ומעידין להם
בפני האפוטרופסין עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל בהשגות א"א אני מפרש לסתם משנה דאין מעמידין אפוטרופוס לתם
לגבות מגופו עכ"ל. וכתב הרה"מ מחלוקת בבביתא ופוסק פתכמים דברייטא דלא
פמתניתין שהוא סובר דמתניתין יחידאה היא וזהו שאמרו ומעמידין אפוטרופוס לתם
לגבות מגופו תנאי היא ומתניתין פסומכוס ורבא כו' עכ"ל.

והנה נ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה איתא בירושלמי הכא על המשנה פן פני מתניתא
שור של חשו"ק שנגחו ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני האפוטרופוס
עד כדון בשוהודו לפני האפוטרופוס ומסרום לבעלים הועדו לבעלים ומסרום
לאפוטרופוסין מהו נשמענא מן הדא שאלו בחזקת תם כו' עד שהוא נגחן כו' עכ"ל.

והנה פירוש הפ"י שם הוא דוחק: ונ"ל לפרש דברי הירושלמי כן דהנה התוס' והרשב"א ז"ל מקשים ה"א ונ"ל אלמא דמעמידין כו' וא"ת ונימא דרישא כגון שלא היה אפטרופוס בשעת נגיחה כו' ועיין מה שתמצאו והרשב"א ז"ל בחדושי שו"ת פ"ב ב"ד ז"ל תירץ כן דמתניתין דייקא ה"א דאין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו מדקתני שור חשו"ק שנגחו פטור וה"א תני ב"בא אחרונה שור חרש שוטה וקטן שנגחו ב"ד מעמידין להם אפטרופוס אלמא רישא פסקא דפטור לגמרי דאין מעמידין דאי לא ליתני ה"א שור חשו"ק שנגחו פטור ומעמידין להם אפטרופוס וזהו עיקר עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל כי תירוצי זה של הרשב"א ז"ל יש לדחות דהנה אם היה תחלה העדאה בפני האפטרופוס והגדיל הקטן ונתפקח החוה"ש אמר ר"מ שם דחוזר לתמותו דרשות משנה ואי נגח ג' פעמים שלא בפני האפטרופוס טרם שהעמידו אותו ואח"כ נגח פעם ד' לא הוה מועד בזה דקיי"ל רשות משנה גם בזה פחו שכתבו התוס' ד"ה ואם אין לפרש שנגחו שלשה פעמים ומעמידין אפטרופוס שאם יגח רביעית ישלם נ"ש דהתינה אם ליעודי תורא בעינן אלא אי ליעודא גבירא בעינן לא אייעד באותה נגיחה ועוד דהא סבר רשות משנה כדקתני סיפא חוזר לתמותו עכ"ל.

וכן כתב הרשב"א ז"ל ונ"ל אין לפרש שנגח ג"פ בפני אביהו של היתומים ולשלם בנגיחה ראשונה שנגח בפני האפטרופוס דהא תנא דמתניתין רשות משנה ס"ל וכדקתני נתפקח החרש ועוד ה"א מעידין בהני ומשוי ליה מועד קאמר דלמא ע"י האפטרופוסין הוא דמשוי ליה מועד ומעיקרא לאו מועד הוא וכן אין לפרש כגון שנגח בפני יתומים ונעשה מועד בפניהם דהועד בבבליו בעינן ואינו מועד ער שיעידו בפני ב"ד ובבבליים ויתומים לאו בני העדאה נינהו כו' אלא ה"פ אם נגחנין הם שנגחו בין בפני האב בין בפני היתומים אין משלם עד שנגח ג"פ בפני האפטרופוס וכי הדר נגח ב"ד משלם מן העליה עכ"ל.

ועתה ניחא דא"ל דהפשט של המשנה הוא כמו שרוצים התוס' והרשב"א ז"ל לפרש דמירי רישא לגבות הנגיחה שנגח בפני חשו"ק פטור אח"כ אומר בסיפא לגבות ממנו אם נגח עוד נגיחה בפני האפטרופוס ואם תאמר נימא המשנה בחדא מחתא פתירין הרשב"א דאי הוי הכי ה"א דבזה אין רשות משנה וא"כ אי העמידו מצטרף הנגיחות שנגחו בפני אביהם של יתומים או אם גבו עדות טרם נתחרש החרש ונשתטה השוטה ובזה נעשה מועד אח"כ אי נגח אח"כ בפני האפטרופוס ואומר כן שור חשו"ק שנגח אף אי כבר נגכה העדות עליהם אף עתה המה של חשו"ק פטור ומעמידין להם אפטרופוס ואז משלם אף על הנגיחות שנגחו מקודם ולהכי אומר שור חשו"ק שנגח ב"ד מעמידין אפטרופוס ומעידין בפני אפטרופוס וזהו התחלת חיובן ושל תחלה אינו מצטרף דרשות משנה ס"ל לר"מ: ועתה יתבאר דברי הירושלמי כן פני מתניתין שור חשו"ק שנגחו פטורין וה"א תנינן שור של חשו"ק שנגחו מעמידין להם אפטרופוס ומעידין להם בפ"א פירש כן מבאר הירושלמי כמו שכתבו התוס' לבאר דתחלה אומר על נגיחות חשו"ק דפטורין ואח"כ אומר ב"ד מעמידין להם אפטרופוס ואם נגחו חייב ואי תקשה נימא בחד גונא כמו שדחה הרשב"א ז"ל דלא אומר כן משום דאמי לאשמועינן דאף בזה רשות משנה ע"ז מסיק הירושלמי כיון דאת אומר מזה דרשות משנה עד כדון

כְּשֶׁהָעֵדִים בְּפָנֵי הָאֲפוּטְרוֹפְסִין וּמְסָרוּם לְבַעֲלִים הוֹעֵדוּ לְפָנַי הַבְּעָלִים וּמְסָרוּם לְהָאֲפוּטְרוֹפְסִין מֵהוּ דָּהָא ע"ז נָמִי אֲמַרְיִנּוּ דְרִשׁוּת מְשֻׁנָּה ע"כ וְאוֹמַר דְּאֲשְׁמוּעִינּוּ מִן הַדָּא דְאָף בְּזֵה רִשׁוּת מְשֻׁנָּה כּו' נִמְצָא דֵּא צ' לְפָרֵשׁ הַמְשֻׁנָּה דְּוָקָא דְאִין מְעַמִּידִין אֲפוּטְרוֹפּוֹס לְתַם לְגַבּוֹת מְגוּפּוֹ וְיִוּכַל לְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ הִירוּשְׁלָמִי וְא"כ א"ל דְּאָף רַבָּא גּוֹפְיָה אֲחֵרִי שְׁמַצָּא תְּנַאי דַּס"ל דְּמַעְמִידִין אֲפוּטְרוֹפּוֹס לְתַם לְגַבּוֹת מְגוּפּוֹ יְפָרֵשׁ הַמְשֻׁנָּה כְּפִירוּשׁ הִירוּשְׁלָמִי כְּדַבְּרֵי הַחֲכָמִים דְּרַבִּים נִינְהוּ וּס"ל דְּמַעְמִידִין וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ פֶּן כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ וְדוּק: פְּרָק ז' הַלְכָה ח' שׁוֹר כּו' וְנַעַל בְּפָנָיו פְּרָאוּי וְיִצְא וְהִזִּיק אִם תָּם הוּא מְשַׁלֵּם חֲצֵי נִזְק וְאִם הָיָה מוֹעֵד פְּטוֹר שְׁנַאָמַר וְלֹא יִשְׁמְרָנוּ הָא אִם שְׁמָרוּ פְטוֹר כּו'.

וְכַתֵּב הִרָה מ' בְּמִשְׁנָה ספ"ד וּפּוֹסֵק כר"י וְכַרְב דַּס"ל צד תַּמּוּת לֹא אֲמַרְיִנּוּ בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת אֲלֵא פְטוֹר לְגַמְרֵי עכ"ל. וְהִנֵּה הָרָא"ש ז"ל פָּתַב הָכָא אֲבָל צד תַּמּוּת בְּעֵי שְׁמִירָה כר"א ב"א וְאֵע"ג דְּרַב פְּלִיג עָלֵיהּ הַלְכָתָא כר"א ב"א דְּאִמּוֹרָאֵי סְבָרֵי כְּנֻתִיָּה בְּשִׁמְעָתָא דְּמַעְמִידִין אֲפוּטְרוֹפּוֹס לְתַם לְגַבּוֹת מְגוּפּוֹ.

וְהִנֵּה נ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ דל"א צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת מְזָה דְּאִיתָא שָׁם (דָּף נ"ה ע"ב) אָמַר רַבָּה מִתְּנִיתִין נָמִי דְּיָקָא דְקִתְנִי צֶאֱן מְכַדִּי בְּשׁוֹר קַעְסָקִינּוּ וְאֲתִי נִיתְנִי שׁוֹר מ"ש דְּתַנִּי צֶאֱן לֹא מְשׁוּם כּו' שֶׁן וְרַגְלֵהּ הוּא דְּכִתִּיבִי כּו' וְהִנֵּה הַגַּמ' דְּיִיק דַּה"ל לְמִתְנִי שׁוֹר הַמוֹעֵד וְנַעַל בְּפָנָיו פְּרָאוּי כְּמוֹ שְׁפָתַב שָׁם הַמְהַרְ"ם לּוֹבְלִין ז"ל דְּכֹן דְּיִיק דְּאִי הָיָה אָמַר סָתָם שׁוֹר ה"א תָּם כְּמוֹ שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹס' ד"ה מ"ת עֵי"ש וְאִפְתִּי מֵה דְּיִוָּקָא א"ג דְּצַד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת א"כ אִי הָיָה נָמִי שׁוֹר מוֹעֵד מ"מ חֲזִיב חֲצֵי נִזְק מְשׁוּם צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה וְא"כ לֹא מְצִי לְמִתְנִי פְטוֹר בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד וּבְפָרֵט לְפִי מֵאֵי שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹס' שָׁם ד"ה אֲלִימָא דְּהִיכָא דְּאִיכָא צד חִיּוּב בֵּין בְּכּוֹתֵל כּו' לֹא שְׁיִיף לְמִתְנִי פְטוֹר וְא"כ לְהַכִּי נִקִּיט צֶאֱן דְּמִיָּרִי בְּשׁוֹן וְרַגְלֵהּ וְלֹא מְשׁוּם דְּהַתּוֹרָה מִיַּעֲטָה בְּשִׁמְרִתָּן אֲלֵא מְשׁוּם דְּבַהּוּ פְטוֹר לְגַמְרֵי אֲבָל בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד מְצַד תַּמּוּת חֲזִיב אֲלֵא וְדֵאִי ס"ל לְהַגַּמ' הָכָא רַבָּה דְּאָמַר זֵה דל"א צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת לר' יְהוּדָה וְא"כ ה"מ לְמִתְנִי שׁוֹר הַמוֹעֵד וּמְדַנְקִיט צֶאֱן ע"כ מְשׁוּם דְּהַתּוֹרָה מִיַּעֲטָה בְּשִׁמְרִתָּן וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּהָד סָגְיָא.

וְעוֹד נ"ל לְהַבִּיא רְאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ דל"א צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת מְהָא דְּאִמְרִינּוּ לְעִיל (דָּף ט"ו ע"ב) א"ה אֲדַתְנִי כּו' לִיתְנִי זֵה הַפְּלָל כֹּל שְׁאִינוּ מְשַׁלֵּם כְּמָה שְׁהִזִּיק דְּמִשְׁמַע פְּחוֹת וּמִשְׁמַע יוֹתֵר וּמְסִיק בְּתִיּוּבָתָא וְא"כ אִי אֲמִינָא צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת וְא"כ אִי נַעַל בְּפָנֵיהּ פְּרָאוּי חֲזִיב חֲצֵי נִזְק מְצַד תַּמּוּת וּמ"מ פָּתַבּוּ הַתּוֹס' שָׁם (דָּף מ"ה ע"ב) סד"ה לֹא וּמִיָּהּ לְפָטוֹר בְּהוֹדָאתוֹ לְמ"ד פְּלָגָא נִזְקָא קִנְסָא ל"א בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת דְּכִינּוּ דְּאִיַּיעַד לֹא קִנְסָא הוּא וְא"כ לֹא מְצִי לּוֹמַר בְּכַה"ג כֹּל שְׁאִינוּ מְשַׁלֵּם כְּמוֹ שְׁהִזִּיק אִינוּ מְשַׁלֵּם עפ"י עֲצָמוּ דְּהָא בְּגוֹנָא זֵה לר' יְהוּדָה אִי שְׁמַר פְּרָאוּי בְּמוֹעֵד דְּחֲזִיב רַק חֲצֵי נִזְק מְצַד תַּמּוּת וּמ"מ מְשַׁלֵּם עפ"י עֲצָמוּ דְּלֹא הָיָה קִנְסָא כִּינּוּ דְּאִיַּיעַד וּלְהַכִּי קִתְנִי כֹּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר דְּוָקָא דְּבָזָה הָיָה קִנְסָא אֲלֵא ע"כ ס"ל לְסַתְמָא דַּגְמ' דְּאָף לר' יְהוּדָה ל"א צד תַּמּוּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת וְנַעַל פְּרָאוּי פְטוֹר לְגַמְרֵי וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּסַתְמָא דַּגְמ' וְדוּק: פְּרָק ח' הַלְכָה ד' וְכֹן שׁוֹר הַפְּקָר כּו'.

וְכַתֵּב הַלְכָם מְשֻׁנָּה עַד שְׁיָהָא לּוֹ בְּעָלִים בְּשַׁעַת הַזִּיקוֹ וּבְשַׁעַת הַעֲמָדָה בְּדִין מְשַׁמַּע מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּלֹא בְּעֵי שְׁיָהָה בְּעָלִים אֶחָד מִתְחַלְּהָ וְעַד סוּף כּו' אֲבָל רש"י ז"ל פָּתַב וְהוֹעֵד

יהודה כו' ואי סד"א להקדש מדמינו ליה וגנוב מבית האיז אמר רחמנא ולא מבית הקדש ותו לא מידי עכ"ל.

וקשה ע"ז לכאורה דלמא נמי הברייתא ס"ל כר' יהודה דאסור בהנאה וכריה"ג דהלכה כמותו דקדשים קלים מחיים מקרי רעהו ואף דאסור בהנאה מ"מ מקרי רעהו פנין דלית בהו מעילה ולאחר שחיטה שרי לבעלים והוי מדמינו ליה פטר חמור לקדשים קלים דלית בהו מעילה ולאחר פדיה שרי לבעלים ולהכי שפיר משלם תשלומי כפל ומאי ראייה הוא דלא להקדש מדמינו אמנם התוס' הקשו אמאי מביא הקרא של וגנוב מבית האיז ולא הביא הקרא של רעהו עיי"ש בתוס' ד"ה וגנוב ולפ"ד הלח"מ ניחא דזהו פונת הגמ' וגנוב מבית האיז פתיב והכא אף בקדשים קלים הגנוב אותן אין משלם תשלומי כפל וה"נ פ"ח א"נ דלהקדש מדמינו אינו משלם תשלומי כפל פנין דכתיב וגנוב מבית האיז בקרא ואולי זהו דמסיק הגמ' ותו לא מידי דהיינו לא מצי להקשות דלמא כריה"ג אתיא דל"נ דמבית האיז פתיב פמבואר: ועוד נ"ל עפ"ד הלח"מ זה לנישב קושית התוס' במס' ב"ק (דף נד ע"ב) ד"ה איפודו ונ"ל וא"ת רעהו למאי אתיא וי"ל דאיצטריך להקדש שנגח הדיוט.

אף קשה דמשור איז נפקא עכ"ל. ונ"ל לתרץ קושית התוס' פן עפ"י מאי שכתב הפני יהושע במס' ב"ק (דף נד) דמקרא של והמת יהיה לו דמעט פסוהמ"ק מבור לא ממעטינו רק אי המית בבור אבל אי הזיק בבור חייב דלא נמעט רק במיתה וכן הוא משמעות דברי רבינו שהביא הפ"י שם.

וכן נ"ל להביא ראיה מדברי התוס' במס' גיטין (דף מט) ד"ה שור דכתבו ונ"ל דיותר ראוי לחייב אדם לשלם דמזיק בנדים ממזיק ע"י פריית בור כו'. והקשה המהרש"א ונ"ל משמע דכרייתא דבור לפטור דהקדש אתיין מאדם וז"א דבהדיא דרשינו בבור לפטור בהקדש מדכתיב והמת יהיה לו כמ"ש התוס' לקמן כו'.

ולפ"ז ניחא דהתוס' ס"ל דמקרא דוהמת יהיה לו לא ממעט רק לפטור היכא שהמית אבל אי הזיק חייב וא"כ מיירי התוס' לענן ניעקין דבור בזה שפיר ילפינו מאדם המזיק, ובפסוהמ"ק חייב שפיר דליכא קרא ע"ז פמבואר.

וא"כ ניחא דאי הנה ממעט מקרא דוהמת דלא הנה ממעטינו רק אם המית אותו אבל אם הזיק חייב ומקרא דרעהו ממעט אף הזיק רשות של הקדש פמבואר: ועפ"ד הלח"מ ניחא בל"ז פן דלעולם מצריך קרא להקדש שנגח הדיוט ואי מרעהו אז לריה"ג דקדשים קלים ממון בעלים הרי חייב ושלמים שהזיקו גובה מבשרם ולהכי פתיב נמי שור איז למעט קדשים קלים לריה"ג ומקשה איפודו אנא לריה"ג ולפי המסקנא אתיא הקרא דרעהו להדיוט שנגח הקדש ושור איז להקדש שנגח הדיוט וקרא יתירא על קדשים קלים ליתא פמבואר: והנה זה שבארנו דהסוגיא דבכורות דנימא דיהא פקדשים קלים ליתא דהא ודאי לא דמי כפל פ"ח לקדשים קלים ורק יוכל לדמות לקדשי בדה"ב אבל ק"ק הוא קדשי מזבח ורק זה ניחא עפ"י מאי שכתב הלח"מ לקמן בפ"ב מה' גניבה ה"א דתרי קראי של רעהו ומבית האיז בא למעט אף הני קדשים דחייב באחריותו מ"מ פטור ודלא פ"ר"ש דאמר זה שחייב באחריותו חייב וא"כ ה"נ גבי פטר חמור נימא דמדמינו לקדשי בדה"ב דאית להו אחריות כגון דאמר הרי עלי ונגנבה מבית הבעלים קודם שהביאו

להגזיזר ויה"א דחייב להכי כפול להכי מביא הקרא של וגונב מבית האיש דלדין פטור וא"כ פיון דלא מוקמינו ליה כר"ש דהוא ס"ל ממון בעלים הוא וא"כ מ"ט משלם כפול כמבואר: אמנם בעיקר הדבר נ"ל לומר זה דמבאר הלח"מ דרבינו ס"ל דקדושים קלים ממון בעלים המה כריה"ג ליתא לענ"ד חדא מה שהקשה המשל"מ לעיל בפ"ב מה מעילה ה"ח דכתב רבינו המוכר עולתו ושלמיו לא עשה פלוס והקשה דהא בפסחים (דף צ) אמרינו דלריה"ג המוכר שלמיו מעשיו קיימין משמע דלא ס"ל כריה"ג.

ועוד דבזבחים (דף קיד) משמע דלריה"ג משפחת לה מוקצה לאחר הקדש ואולי רבינו כתב בפ"ד מה' איסורי מזבח דאין מוקצה לאחר הקדש וכ"נ ממ"ש גבי אתנו דל"מ אלא בפסח משמע דפוסק דלא כריה"ג ועיין מ"ש הרה"מ בפ"ה מה' טונ"ט.

ועוד תמה הלח"מ בפ"ו מה' בכורות על מה זה דפוטר רבינו לקמן בה' טוען ונטען קדושים משבועה למה אינו מחלק דלריה"ג בקדושים קלים דממון הדיוט הוא חייב בשבועת הפקדון ומדלא חילק רבינו משמע דהדין שנה בכל הקדושים וכמ"ש הרה"מ דאין לחלק בקדושים.

ועוד נ"ל להביא ראיה נכונה דרבינו פוסק דלא כריה"ג. דהנה איתא במס' ב"ב (דף קכג ע"ב) הפכור נוטל פי שנים בנזוע לחיים וקובה ובמוקדשין ומוקמינו לה בקדושים קלים כריה"ג דס"ל ממון בעלים הם ומתנות פהונה במפירי פהונה ע"כ.

ורבינו לקמן בפ"ג מה' גחלות הביא הך דנוטל ממפירי פהונה ומה שנוטל מן המוקדשין אינו מביא משמע דלא ס"ל בזה כריה"ג וקדושים קלים נמי אינו מביא ואינו נוטל פי שנים ולהכי השמיט.

וע"כ נ"ל דמוכרח לומר כפי שפכת בס' מהרי"ט אלקזי בפ"ו דמס' בכורות ונ"ל הנה הרמב"ם ז"ל ס"ל דרק גבי נזקי ממון כריה"ג קיי"ל משום דבעלים חייבין בשמירתן אבל בשאר דברים לא ס"ל לרבינו לפסוק כריה"ג דק"ק ממון בעלים הם ולהכי פוסק דשלמים שהזיקו גובה דלנה הנה מ"ב ולא בש"ד עכ"ל.

וא"כ מיושב כל הקושיות דרק גבי נזקין ס"ל כריה"ג. ונ"ל להביא ראיה לזה דלא פסקינו כריה"ג בכ"ד רק בזה דהנה איתא במס' נזיר (דף ל ע"ב) בעי רבא בכור ופשוט כו' ואת"ל ירושה הוא ובחולין הוא דאית ליה פ"ש אבל בהקדש לא א"ד פיון דקני ליה לגילוח ל"ש כו' ופירש רש"י ז"ל אבל בהקדש לאחר שיקרב הקרבן ומבקשין לאכלו לא שקיל פי שנים אלו חולקין ביניהם בשנה א"ד כו' אע"ג דמוקדשין הן שקיל פ"ש.

וקשה ליה דהנה המ"ד שם הוא רבא ורבא הא ס"ל במס' ב"ק (דף יג ע"ב) תודה שהזיקה גובה כו' וזהו כריה"ג כמו שבארנו והכא פתב רש"י ז"ל לאחר שיקריב הקרבן ומבקשין לאכלו כו' ותקשה באיזה קרבן מייירי אי בחטאת ועולה שהנזיר מביא הא המה אינו נאכלין לבעלים דהחטאת לפהנים והעולה פליל אלא ע"כ בשלמים שמביא הנזיר ושלמים הרי הם קדושים קלים וא"כ הא אמרינו בזה בב"ב (דף קכג) דבארנו דלריה"ג נוטל פי שנים בין כה וכה דממון בעלים הוא ואף בלא סברא דקאי לגילוח נוטל פי שנים.

אמנם לפי שיטת רש"י ז"ל יש ליישב דהא ס"ל במס' ב"ק (דף יב) דלאחר שחטטה אף חלק בעלים הנה ממין גבוה לכ"ע ורק מחיים קאמר ריה"ג דמ"ב הוא ושם בב"ב מייירי

דנוטל פי שנים מחיים אבל הקא לאחר שחיטה קמבעיא לרבא אבל לשיתת התוס' שם ד"ה ומחיים דמפרשי דלאחר שחיטה חלק בעלים לכ"ע הנה ממון הדיוט וא"כ צריף לומר דכיון דבעת מיתת אביהם אז הנה הקרבו בחיים אז הנה לדין ממון גבוה ולהכי אף לאחר שחיטה דחלק בעלים נשאר ממון הדיוט אינו נוטל פי שנים דהנה כמו ראוי דאין הבכור נוטל פ"ש נרק קמבעיא ליה גבי נזירות אף א"נ דהנה ממון גבוה מטעם דקאי לגילוח להכי אף מחיים כמו שנשאר אחרי מיתת אביהם אף דהנה ממון גביה מ"מ נוטל פ"ש וכ"ז הוא רק דלא כריה"ג והנה לרבינו ז"ל לא מצינו הכרע האף ס"ל וא"ל דגם הוא קאי בשיתת התוס' דלאחר ק שחיטה הנה ממון הדיוט והבעיא של רבא הוא מטעם דנשאר מחיים וא"כ מוכח דרבא לא ס"ל כריה"ג אף דס"ל גבי תודה שהזיקה כריה"ג דרבא גבי גזקין פסקינן פותיה פשיטת רבינו ועיין מה שבארנו לעיל בפ"ז מה' חו"מ ובפ"ב מה' איסורי מנבח ודוק: הלכה יג אלא בראיה ברורה כו'.

וכתב הלח"מ עוד יש בגמ' דין שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם ויש בו מחלוקת ר"מ ורבנן עכ"ל. והנה ט"ס יש בדברי הלח"מ דהא רבינו כתב לעיל בפ"ז ה' ה' שור של ישראל כו' אף צ"ל שור של פותי שבזיה יש מחלוקת ר"מ ורבנן.

ודברי רבינו יש ליישב פשוט דבכל ספרו לא הזכיר דין של פותים שהיה אז בימי הגמ' משום דס"ל כמו דאמרינן במס' חולין (דף ו) דעשאום פעכו"ם לכל דבריהם וכמו שפוסק לעיל בפ"ד מה' אבות הטומאה ה"י שחיטת העכו"ם גבילה אחד העכו"ם ואחר הפותי וכתב שם הכ"מ שעשאום פעכו"ם לכל דבריהם וכן ה"נ לענין נגח שור של ישראל ולהכי לא הזכיר ודוק: פירק י הלכה י הנה מועד ליפול כו'.

וכתב הרה"מ ז"ל ופירש מועד שעושה פן ג"פ וכן העיקר וכן בפ' הפרה (דף מח) עכ"ל. וכתב ע"ז הלח"מ קשה מה בא ללמדנו פשיטא דכל מועד הנה הכי ועוד מה נתבאר בפ' הפרה כו' ואולי משמע מפירש"י שכתבו התוס' שם ולפירושו צ"ל דהא דקאמר הקא מועד ליפול על ב"א בבורות לא הזכיר ב"א אלא בשביל האחרונה דבשילש הראשונות לא חיישינן אלא שיהיה מועד ויעשה אורחיה להפיל עצמו בבור בשביל הירק כו' וההוכחה ממ"ש כו' ולענ"ד ליתא זה לפי לשון הרה"מ דמועד שעושה פן ג"פ ולא הזכיר כלל מלת על בני אדם.

ונ"ל לומר פשוט דכונת הרה"מ הוא לבאר כמו שכתבו התוס' שם (דף מד ע"א) ד"ה הקא וז"ל ומועד דהקא ודלקמן ל"ד מועד בשלשה פעמים אלא פלומר בדבר שנעשה מועד מתחלתו פגון שן ורגל והא דפריף לקמן פדמוקי לה במועד ליפול על ב"א בבורות א"ה בר קטלא הוא דייק ממשנה דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה כו' וזהו כונת הרה"מ דלא נימא דמייירי רק בפעם אחת ומועד קרי ליה כמו שן ורגל דבפעם אחת הוי פתב הרה"מ דמועד הנה ג"פ מזה שהקשה א"ה בר קטלא דהתוס' דחקו בזה ולפ"ד ניחא דמייירי בג' פעמים ומקשי בר קטלא הוא בפעם הראשונה כמבואר ודוק: פירק יא הלכה י שור כו' נגמר דינו ואח"כ נתערב באחרים ואפילו פולן נסקלין כו' פדין בהמה נסקלת ובה"א פרה מעונבת שהמיתה ב"א היא ועונבה נגחה ובה"י ב נגחה והמיתה ואח"כ נתעברה כו' ואם ילדה אחר גמר דין ולדה אסור שעובר ירך אמו הוא ואם נתעבר

ולד זה באחרים פונסין את פולם לכיפה עד שימותו שם עכ"ל וכתב הרה"מ הפל מבואר
בסנהדרין (דף פ) וסוגיא שעליה עכ"ל.

והנה משמע דרבינו מחלק דאם השור עצמו שנגח נתערב בשונרים אחרים פולם נסקלין
ואם הולד של הפרה שנגמר דינה עם הולד נתערבה פונסין לכיפה ומהגמ' שם לא משמע
מידי לחלק דשם אמר פן ושור שנגמר דינו שנתערב בשונרים אחרים סוקלין אותן ר'
יהודה אומר פונסין לכיפה והתניא פרה שהמיתה כו' אם משנגמר דינה ילדה ולדה אסור
נתערב באחרים ואחרים באחרים פונסין אותן לכיפה ראבר"ש אומר מביאין אותן לב"ד
וסוקלין אותן ומשמע דנתערב דאחר בברייתא מיירי בולד שנוולד אחר גמר דין והוא
נתערב וע"ז פליג ת"ק וראבר"ש וכיון דהגמ' מביא והתניא לסייעתא דאוקימתא דרבא
משמע דת"ק וראבר"ש פליגי בפלוגתא דת"ק ור' יהודה דת"ק דברייתא ס"ל כמו ר'
יהודה ה"מ דכונסין לכיפה וראבר"ש ס"ל כת"ק דה"מ דש סוקלין את פולם וה"נ לענין
ולד נמי פן סוקלין פולן דמנ"ל לעשות פלוגתא חדשה והגמ' משנה בזה וא"כ פיון דרבינו
פוסק לענין שור שנתערב כת"ק דסוקלין ומ"ט פוסק בזה דכונסין לכיפה גבי הולד ואינו
פוסק כראבר"ש דסוקלין אותן.

ונ"ל לומר דרבינו גורס בגמ' כמו שהביא המהרש"ל שם הגירסא לפ"ד התוס' תניא פרה
ולא והתניא להביא סייעתא למימרא דרבא קמיינתא אלא הוא תניא בברייתא בפ"ע ועיין
שם בדברי המהרש"א וא"כ ס"ל לרבינו פן דרבא דאומר על המשנה היכא שהשור עצמו
נתערב דהשור מחויב הוא סקילה אומר הת"ק דמקנים מצות סקילה בכולן וסוקלין אותן
אבל היכא דהולד נתערב ס"ל להת"ק דאף דה"מ בשור עצמו מחויב לסקלו הכא בולד
אינו מחויב סקילה ורק אסור הוא בהנאה משום דנגמר דינו ביחד עם אמו אבל העבירה
לא עבר ביחד עם אמו דנתערבה אח"כ ולהכי פדי שלא כפול מכניסין לכיפה וראבר"ש
ס"ל דגם הולד נסקל ובה פליג על ת"ק ופוסק כת"ק ודוק: פ"ק יד הלכה י המדליק
בתוך שדה חבירו ויצא האש כו' והנה גדי פפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב וכן
ד"ר בני אדם לעשות בגדיש הנה עבד פפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור עכ"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל בתוך שדה חבירו א"א זה איני יודע מהו דהכא לא בממון מיירי
עכ"ל. וכתב הרה"מ ע"ז ולא ידעתי מה א"י דפטור פשעבד פפות משום דקלבד"מ
במיתת העבד שהיה פפות ולא יוכל לברוח כו' וכן המ"ע תמה על הראב"ד שפעלם ממנו
משנה צרוכה והמגיה כתב צריך להיות ע"מ בממון בטמון וכן ראוי לתקנו ע"כ.

ונ"ל פי דברי המגיה נכונים פי צריך להיות בטמון ופירוש דברי הראב"ד פן. דהנה רבינו
דייק לכתוב בשדה חבירו כמו גבי חיוב דטמון דאינו חייב רק פשהדליק בתוך שדה
חבירו אבל הדליק בשלו והלך בתוך שדה חבירו פטור וס"ל להראב"ד ז"ל דהכא לא
צריך לזה דאף אי הדליק בשלו והלך שמה נמי אם עבד סמוך לו חייב ואי עבד פפות
פטור דקלבדר"מ ולא צריך לאוקמי פשהצית בגופו של עבד רק לר"ל אבל לדידן דקיי"ל
כר' יוחנן דאשוי משום חציו כמו שפוסק רבינו הכא ה' ט"ו א"כ אף אם הדליק בשלו
ויכול לילך שמה פטור משום קלבדר"מ והשיג להכי על מלת חבירו אבל רבינו שפיר
כתב בתוך שדה חבירו דהוא מפרש ליה כפירוש ר"ח בתוס' שם ודף כב ע"ב) כמו
שכתב הרה"מ ז"ל הכא דע"ז כתב רבינו שפן ד"ר ב"א וא"כ הנה כמו טמון ממש וא"ח

על הגדי רק היכא שהדליק בש"ח אבל אי הדליק בש"ח פשוטו כמון ופטור על הגדי ודוק: הלכות גנבה פ"ק ב הלכה יא גנב ומכר והקנה לאחר ל' יום ובתוך ל' יום הנפר הגנב אינו משלם אלא כפול עכ"ל.

וכתב הרה"מ רש"י ז"ל מפרש ליה פ"ט לכשהקנה לה ל' יום שלא היתה מכירה חלוטה אלא ל' יום בלבד והיינו דאמר התם מה טביחה שא"ח אף מכירה שאינה חוזרת ואולי רבינו גריס פ"ט לכשהקנה לה לאחר ל' יום או שהיא ז"ל מפרש פ"ט והדין אמת עכ"ל.

ונ"ל לומר דרבינו מוכרת לפרש פ"ט דאי נפרש כפירוש רש"י ז"ל תקשה דהא לקמן (דף ע"ב) איתא במשנה מכרו חוץ מאחד ממאה שבו או שהיתה לו בו שנותפות ובגמרא אמרינן דאפילו חוץ מגיזתה או לדבר הנותר בשחיטה לכ"ע א"ת מטעם דמכרו פולו בעינן וא"כ ה"נ אי מכרו רק לשלשים יום וה"ל רק קנן פירות וקיי"ל דלא קנן הגוף דמי וא"כ פשיטא דלא חייב ע"ז מטעם דמכרו פולו בעינן ול"ל למילף מהקישא דמה טביחה א"ח א"מ א"ח דהא בל"ז לא הוי מכרו פולו דכיון דלא הוי קנן הגוף וע"כ מפרש לה רבינו דמכרה פולה נרק לאחר ל' יום ובתוך פ"ט הנפר הגנב ומשו"ה חוזרת וע"ז פטור מהקישא דטביחה אבל אי מכרה רק לשלשים יום וקנן פירות ה"ל פטור מטעם דמכרו פולו ולרש"י ז"ל צ"ל דמפרש דהאי סוגיא אתיא כמ"ד קנן פירות קנן הגוף דמי וא"כ הוי מכור פולו ורבינו דפוסק בכ"ד דלאו קנן הגוף מפרש לאחר ל' יום ודוק: להכי פ"ק ג הלכה יג גנב את העכו"ם ואת ההקדש אינו נמכר על הקרן אלא ה"ז חייב עליו עד שיעשיר עכ"ל.

והנה נו"כ רבינו לא העירו המקור לזה הדין ובענייני לא נמצא בגמ' וירושלמי זה הדין וצ"ע. הלכות גזלה ואבדה פ"ק א הלכה ב אסור לגזול כ"ש דין תורה כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ נראה דרבינו הוציא זה מזה שאמרו בפ"ד מ (דף נו) לגבי פיוצא בו בגזל כו' ומשני אר"פ ל"נ אלא לפחות מש"פ כו' משמע דאסור ישראל בישראל מדנקיט התיירא דוקא ישראל בכותי אבל מעבר לא עבר וקשה דא"כ מאי מקשה (דף נט) גבי מ"ש מי איכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור והא בפחות מש"פ ותרוצו התם משום דלאו בני מחילה ניהו ע"כ השתא מה מקשי הא בישראל נמי איכא איסורא בפחות מש"פ כו' נאי כפשיטא דשמעתא איכא לתרוצי דהו סוגיא אתיא דלא כרב פפא אלא דבדברי רבינו ז"ל ליכא למימר הכי דהא איהו פוסק כרב פפא משמע דהאי דינא דר"פ אתיא אף לפי המסקנא וי"ל בדוחק כו'.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל תירץ פ"ט עפ"י מאי שכתב הרה"מ לעיל בפ"ו מה גניבה ה' ב' ז"ל ואסור לגנוב כו' ודין שנה פחות מש"פ בממון פ"ט חצי שיעור באיסורין עכ"ל. וכ"כ הסמ"ע בח"מ (סי' ש"מ ס"ק א) אסור לגנוב כל שהו דכמו דחצי שיעור לענין איסור חלב ודם אסור מה"ת אע"ג דאין לוקין עליו כמו כן ח"ש לענין ממון ג"כ אסור מה"ת אלא דאין לוקין עליו עכ"ל.

וא"כ א"ל דתליא פלוגתא דר"י ור"ל דפליגי אי חצי שיעור אסור מה"ת וא"כ לר' יוחנן אסור לגנוב או לגזול כל שהו אפילו פחות מש"פ מה"ת. אבל לר"ל דאמר דחצי שיעור אינו אסור מה"ת ה"ה נמי בפחות מש"פ גבי גזילה ליתא איסור מה"ת כמו דס"ל בשאר

איסורין ושפיר מקשה הגמ' נהלא פחות מש"פ דלישראל מותר מה"ת ולכותי אסור הוא לר"ל ואף א"נ דמדרבנן ס"ל לר"ל דה"נ אסור כמו בכל איסורין מ"מ פנין דמה"ת שרי שפיר קמקשה דליתא פלגא דמי איפא מידי דאמרין פלל זה על התורה שם: אמןם לפי מאי שפתבו התוס' במס' חולין (דף לג ע"א) ד"ה אחר דר"ל דס"ל דחצי שיעור מותר מה"ת לית ליה האי פלגא דמי איפא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור וא"כ נדחה תירוץ זה דהא ר"ל לא ס"ל ע"כ האי פלגא ול"מ למיפרה לדידיה.

וע"כ נ"ל לתרץ פן לפי מאי דס"ל לר"ש פל שיהו למלקות פל איסורין שבתורה שאסור באכילה ולא אמרו פזית אלא לענין קרבן וכרת משום דס"ל ע"כ דשיעור אכילה לענין מלקות הוא בכ"ש וא"כ לר' שמעון גזל בנדאי הוא מודה דא"ת בזה רק בפרוטה דהא בזה לא מצינו דפליג בפחות מש"פ הנה שיעור ולאסור בכל שיהו מטעם איסור ח"ש בכל איסורין בנדאי ליתא דהא ליפא לדידיה ריבוי לח"ש והקרא דכל חלב או דס"ל דהוא אסמכתא או דדריש לרבות פוי כמו דס"ל לר"ל וא"כ אפילו דמדרבנן ס"ל דאסור אף בגזל כמו דס"ל לר"ל בכל איסורין אף דלא ס"ל הרבויי דכל ולא מטעם דחזי לאצטרופי וה"נ לענין פחות מש"פ אכל מה"ת נדאי דאינו אסור לר"ש וא"כ שפיר מקשה הגמ' נהלא פחות מש"פ אליבא דר"ש דהוא לא יפלוגעל פלל זה של מי איפא מידי דלישראל כו' ומקשה לדידיה שפיר נהלא פחות מש"פ דשרי מה"ת כמבואר.

ומ"מ גם זה יש לדחות דא"ל דגם ר"ש ס"ל בהני איסורין דגם הוא ס"ל דבעי שיעור כמו גבי יוה"כ דבעי פכותבת משום דבעי מיתבא דעתא דכתיב ביה תענה דבארנו לעיל דר"ש מודה בזה דא"ח רק בכדי שיעור זה אף על מלקות וכמו כן גבי איסורי שבת דבעי לכל דבר כשיעורו כמו בגרוגרת וכדומה אשר גם בזה ר"ש מודה לכל דבר כשיעורו זהו רק לעונש אבל לאיסור א"ל דגם ר"ש ס"ל דחצי שיעור אסור ביה והוא ע"כ מטעם דחזי לאצטרופי אסור דהוי חצי שיעור מה"ת ביוה"כ או מלאכה בשבת ודי בטעמא דחזי לאצטרופי אף אי לא ס"ל הרבויי דכל חלב כמו דס"ל לר' יוחנן גבי איסורי אכילה דהתם א"ל הרבויי דכל מסבא דחזי לאצטרופי לא הנה אסרינו ונהו אמרינו דשיעור אכילה דאומר לנו הלכה דהוא בכזית הוא אף לאיסור אבל רש"י ס"ל דילפינן מסבא דחזי לאצטרופי בכל הני דאסור בהו בכ"ש וליתא תירוץ זה דנדאי ה"ה גבי גזל נמי אסור ח"ש מטעם דחזי לאצטרופי.

והתירוץ היותר נכון נ"ל עפ"י מאי שכתב הגאון חכם צבי בתשובה (סי' פו) וז"ל א"כ יש לומר דאף דבכל האיסורין פחות משיעור נמי אסור מה"ת היינו דוקא בעושה מעשה שמחשיבו לאותו פחות מחצי שיעור אבל בחמץ פחות מפזית שאינו עושה מעשה אלא מניחו בביתו ואינו מבערו פנין שאינו עושה דבר שמראה ביה שמחשיבו לא אמרינו ביה חזי לאצטרופי עכ"ל וא"כ ה"נ אמרינו דרק גבי גזל או גניבה דעושה מעשה איסור בידיים אסור חצי שיעור נמי וכמו שכתב רבינו אסור לגזול כ"ש דין תורה אבל גבי עושה שפיר דהוא אינו עושה מעשה ורק מניחו אצלו כמו התם גבי חמץ פחות מפזית אם אינו מבערו ובזה א"ל דח"ש אינו אסור מה"ת דזה לא הזכיר רבינו וא"כ ניחא דהא דמקשה הגמ' בסנהדרין נהרי פחות משנה פרוטה התם משום דלאו בני מחילה נינהו קאי על כובש שפיר דגבי ישראל א"ל דאינו אסור רק בשיעור פרוטה אבל

גבי פותי דאומר לעיל ודף נו) דכותי בכותי וכותי בישראל אסור כובש ש"ש אסור נמי חצי שיעור ודאי אף פחות מש"פ וע"ז הוא הקושא ומתריץ משום דלאו בני מחילה נינהו כמבואר: והנה בש"ע חו"מ (סי' שכט ס"א) אומר אסור לגזול או לעשוק אפילו כל שהו לא קשה ע"ז דבארנו דבעשוק ש"ש אינו אסור ח"ש מה"ת דא"ל דדברי הש"ע הוא אסור באיסור דרבנן דזה מדרבנן ודאי אסור דהא לא מסיק דין תורה כמו שכתב רבינו ומסיק בין מישראל ובין מכותי ובכותי כתב הש"ך שם ס"ק ב' דאינו אסור אלא מדרבנן וא"כ רישא מייירי נמי באיסור דרבנן אשר אסור אף עושק ש"ש כמבואר ודוק: פרק ג הלכה ט הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אם אותה חצר אינה עשויה לשכר א"צ להעלות לו שכר אע"פ שדרך זה השוכר לשכור כו' שנה נהנה וזה ל"ח ואם החצר עשויה לשכר אע"פ שאין דרך זה לשכור צריך להעלות לו שכר שח"מ כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ וא"ת והא בגמ' פירש טעמיה משום ושאיה ינפת שער או משום דביתא מיתבא יתיב משמע דלא סגי בהך דלא נהנה ולא חסר ונ"ל דהנמ"י כתב דהא כו' משום דאיכא נמי חסרון בשחרות הפתלים וכנגד זה התועלת צריך תועלת אחר כנגדו כו' וחסר הדבר לזה נהנה וזה א"ת עכ"ל.

והנה בזה אכתי אינו מיושב דלמה אינו מביא רבינו החילוק אם משתמש בזה בעה"ב בצייבי ותיבנא דלפי פירושו של שאיה ינפת שער צריך להעלות שכר ולפי הטעם דמיתבא יתיב א"צ והנמ"י פוסק כמ"ד משום ש"י שער וחיוב אם משתמש בעה"ב בצייבי ותיבנא ורבינו לא הביא פל' מזה ואף א"נ דפוסק כשאר הפוסקים לקולא כמו שפוסק הרשב"א ז"ל מ"מ ה"ל להביא זה ולא הביא פל': וע"כ נ"ל לומר דרבינו סובר כמו שביארה השיטה מקובצת בשם הר"י ז"ל וז"ל אני חמה דהכא משמע דדוקא משום דבעל החצר נהנה במקצת כר"ה או כרב יוסף הא לאו הכי לא זה נהנה וזה א"ח פטור וכולה שמעתין משמע דכל שאינו חסר וזה נהנה פטור כו' ור' ישעיה מתריץ ונ"ל ושמא אמוראי נינהו אליבא דר"ה וריב"א תירץ דלעיל כו' נמצא דלפ"ז הסוגיא דלעיל דמקשה מכל הני משמע דבכ"ג פטור כמו שכתב הש"מ משמע דחולק ע"ז האמוראים משמיה דר"ה דאמרו הטעם משום ש"י אי מיתבא יתיב וע"כ פוסק רבינו כסוגיא זו דסתמא דגמ' דלא צריך להאי טעמא ובכל גונא פטור משום דאינו חסר ודוק: פרק ה הלכה ט ב"א כו' כגון המוכסין והליקסין אסור ליהנות מהן שחזקתן כו' ואין מצרפין דינר מן התיבה עליהם שהכל בחזקת גזילה עכ"ל.

וכתב הרה"מ מיהו גרסינן חנא אבל נותן לו דינר ומחזיר לו מן השאר כו' והרי"ף ז"ל השמיט זה וגם רבינו לא הזכירה ולא ידעתי למה עכ"ל. ונ"ל ליישב פן דהנה התוס' כתבו בד' קי"ב אין פורטין כו' לרבנן דאמרי סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קתני דנותן לו דינר ומחזיר לו השאר הואיל ואינו יודע בבירור שהם של גזל ור"ש נמי דאמר סתם גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושינוי רשות מ"מ חזן פורטין משום דדבר מגונה הוא דתיבה וכיס מיוחדת להצניע שם גזילות שלהם ודרפו כ"ש להניח שם עכ"ל.

והנה יש לומר דהרי"ף וכן רבינו ז"ל ס"ל דלא כדברי התוס' דהתוס' סברי דאף דלרבנן דלא הנה יאוש בעלים מ"מ נותן לו דינר ומחזיר לו השאר הואיל ואינו יודע שהוא גזל

וכן פתב שם הנמ"י ולרבנן דר"ש כו' ומ"מ מותר פשהו מציל מיזם פדאיתא בגמ' ותלינו שלפעמים נותן לו שאר מעותיו כו'.

ומה שפתב שם ואין נוטלין מהו צדקה הוא מותר ורק מסיק ואפילו לר"ש כו' מ"מ דבר מגונה הוא לקבל ממון מן הפא ממקום המיוחד כו' וכ"ז ס"ל להרי"ף ורבינו שדוהק הוא להתיר לרבנן גזילה בלא יאוש היכא דנוטל דינר רק מטעם דתלינו דאינו של גזל ורק ס"ל דהברייתא זו דתנא נותן לו דינר הוא רק כר"ש אתיא דר"ש ס"ל סתם גזילה הוי יאוש בעלים וא"כ מותר מן הדין ליקח מיזם דה"ל יאוש ושינוי רשות ורק משום דבר מגונה להכי התירו להציל מיזם היכא דנותן לו דינר אבל אנו פינו דפסקינו פרבנו דסתם גזילה לא הוי יאוש בעלים וא"כ אסור להחזיר לו השאר אף אם נותן לו דינר ולהכי השמיטו.

והנה דברי הרא"ש ז"ל שם קשה לענ"ד שפתב פתבו התוס' דאתיא פרבנו דר"ש דאמרי סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים ול"נ דכל מה שהמוכר והגבאי נוטל הוי יאוש בעלים ואפילו אין לו קצבה ואף עפ"י כן דבר מגונה שיקבל אדם ממון ממקום המיוחד לגזל עכ"ל.

משמע דס"ל דאפילו רבנן הקא מודים בהמוכסין דהוי יאוש מה שנוטל א"כ קשה מסוגיא דלקמן (דף קיד ע"א) דמקשה לרבה דאמר בידיע נמי מחלוקת תנו נטלו מוכסין חמורו כו' מאי אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב ופירש רש"י ז"ל מוכסין גזלן ליקטים גנב כו' ואי פדברי הרא"ש ז"ל דמוכסין אף לרבנן מייאשי א"כ מאי מקשה ממוכסין דלא דמי לשאר גזלן וצ"ע: פ"ק ו הלכה יג נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן של כל אדם עכ"ל.

וכתב הרה"מ נראה שלמד מהסוגיא דפ' מי שהוציא והו במס' עירובין (דף מו) דאמרי התם דהוי הוא פרגלי ב"א כו' ולא צריף לזה המקור דהוא דוהק והוא תוספתא מפורש במס' ב"ק פ"ו וז"ל שם נהרות המושכין ומעיינות הנובעות הרי הן של כל אדם פדברי רבינו הקא ודוק: פ"ק ז הלכה ז הנשבע לפותי משלם הקרן ואינו חייב בחומש שנאמר וכחש בעמיתו כו' עכ"ל.

וכתב הרה"מ בפרייתא ובתוספתא לא מצאתי מפורש אלא שמץ מנהו בתוס' פ"י עיי"ש. והנה גם זה הוא תורת פהנים מפורש בפ' ויקרא פ' כ"ג מה ת"ל עמיתו כו' ב"פ עמיתו פ"ט לגבוה עמיתו פ"ט לאחרים כו' וזהו פדברי רבינו דהנשבע לפותי אינו משלם חומש ודוק: פ"ק ה הלכה א המחזיר גזל הגר בלילה לא יצא שהריאשם קראו הפתוב ואין מקריבין בלילה כו' ושם בה"א פתב הרה"מ ד"ה ואפילו הנה כו' ושם דין אחר אמר בגמ' בזה ולא הזכירו רבינו עכ"ל ונ"ל פי פונתו של הרה"מ הוא על מה שפתב הים של שלמה להקשות הקא במס' ב"ק על רבינו מ"ט השמיט ולא הביא דין זה דאמר רבא שם החזירהו תצאין לא יצא אשם קריא רחמנא.

והנה ע"ז פוננתי פי לא הזכיר רבינו זה והנה היש"ש מתרץ ליה דכינון דרבינו פתב דאין חולקין גזל הגר פנגד גזל הגר מכש"כ זה צריף לבאר דלכאורה לית ליה הבנה מה תליא זה בזה ומה דמאי להדדי הקא אסור אי הביא לתצאין אפילו אי נתן לחד משמר ואם לא

הביא בפעם אחת לא יצא מטעם אָשם קרִיָא רחמנא וא"ל דאמר רבא זה לא ידעינן מהדין דאין חולקין כו' ונ"ל לומר פן לדברי הי"ש דאי נתן לאנשי משמר אחד בשני פעמים זה לא מקרי לחצאין דהא מתחלק לכל אחד ואחד בין פה ורק מזירי אי נתן להמשמר חצי והחצי השני נתן אח"כ למשמר השני בשבוע השניה ואמר דלא יצא בזה וזה פיון דאשמועינן דכהנים ממשמר אחד אינו מחלקין גזל הגר פנגד גזל הגר דגזל הגר צריף להתחלק לכל המשמר וא"כ ודאי לא יוכל להביא חצאין דצריף לכל המשמר לחלק ביניהם הכל ולהכי השמיטו ודוק: פָּרָק י הלכה ג הכותים המציקין כו'.

והנה רבינו לא הביא פאן הדין של הברייתא במס' גטין (דף נח ע"ב) לקח מן הסיקריקין ומכר לאחר ושהה ג' שנים כו'. והרא"ש והטור והח"מ בסי' רל"ז הביאו.

ונ"ל לומר לדעת רבינו כמו שמבאר הקרבן נתנאל ברא"ש בגיטין פ"ה שם ס"ק ל"ב לתרץ דברי הרי"ף שהשמיט האי ברייתא וכן יתורץ גם לדברי רבינו עיי"ש ודוק: הלכות חובל ומזיק (שהיה נוהג בזמן הבית) פָּרָק ה הלכה א ונזק וצער לאשה כו' וכתב הלח"מ פתב רש"י ו"ל דהאי נזק הוי פתבלה ודינו קצוב כו'.

וקשה דרש"י ו"ל למה הוכרח לפרש פן הא בפ' שור שנגח (דף מג) מוקי הו' ברייתא בגרושה וכיון שפן ראוי הוא שיהיה ההיזק והצער שלה דאפילו הולדות פריף שם בגמ' דלהוי שלה א"ל דאיכא קרא כו' ע"כ.

ולא הבנתי קושיתו הא רש"י ו"ל אומר זה דנזק הנה פתבלה אומר בד' מ"ט ע"א ולא על ברייתא זו דמוקי בגרושה ורק על ברייתא אחרת דאומר שם בתחלה שמיין נזק בפ"ע וצער בפ"ע ושמיין את הולדות ונותן לבעל ובברייתא זו לא נזכר כלל דין האשה לאוקמי בגרושה ואולי דחקו לרש"י לפרש זה דתקשה לכאורה על הלשון דאומר שם נזק בפ"ע וצער בפ"ע ה"ל לומר שמיין נזק וצער בפ"ע ומ"ט חילק נזק וצער אלא ע"כ דלא שנה בדיניהם דנזק הוי פתבלה ושמיין ב' חלקים לה ואחד לו וצער הנה פוליהו שלה ולהכי חולקים אבל בברייתא דמוקי בגרושה לא פירש רש"י פלום פמבואר ודוק: הלכה ט החובל פתבירו ביוה"כ אפילו במזיד חייב פתשלומין אע"פ שעבר עבירה שהוא חייב מלקות ונלא פל המחויב מלקות ותשלומין לוקה ומשלם פה הדברים הם בפל חוץ מחובל פתבירו שהוא משלם שהרי בפירוש רבתי תורה חובל פתבירו לתשלומין שנאמר רק ש"י כו'.

והנה בהגמ"מ הביא הקא בשם ס' המקצועות החובל פתבירו בי"ט חייב בה' דברים בשבת ויוה"כ פטור מן התשלומין ולוקה כו' ופוסק כו' נחוניא בה"ק ע"כ. והנה הרבה פוסקים כרנבה"ק משום דהסתם משנה דמס' מגלה (דף ז) דאמרה א"ב כו' מתוקמי פותיה ואף דהסתם משנה במס' ב"ק (דף פז) הקא דהאומר שם החובל ביוה"כ חייב הוא דלא כר"נ מ"מ קיי"ל דבתרי סדרים א"ס למשנה ואף דגם במס' פתובות (דף כט) אמרינן דהסתמא דאלו נערוות נמי דלא כר"נ מ"מ הא אמרינן בסנהדרין (דף לד) דמה לי חד סתמא ומה לי חרי סתמי עיי"ש.

ותמהני על הספר פלפלא חריפתא בהרא"ש שם במס' ב"ק שם ס"ק ל"ה שכתב ואע"ג דטובת ביוה"כ פטור מתשלומין לענין דו"ה דפטור משום דהוא במלקות מ"מ הקא

בפירוש אמרינו ריבית תורה חובל בחבירו ותמהני על ההגה"ה דלעיל דכתב דהחובל בשבת ויוה"כ ילקה ומשמע דהוא דינא קאמר והוא תמיה גדולה עכ"ל.

ולא ידעתי מהו התמיהה הא באמת בי"ט פוסק דחייב אף דלוקה משום י"ט חייב משום דריבית תורה לתשלומין אבל הכא בי"ט פוסק מן התשלומין משום דס"ל כר"נ וא"כ הנה לוקה אי אתרו ביה ובולא אתרו מפת מרדות בכ"מ.

ומה שכתב ההגהות אשר"י לעיל בס"פ פיצד בה' ט"ו דאומר שם הרא"ש שוגג קרוב למזיד וכתב בהגה"ה פגון שלא התרו בו אין פונתו דאי התרו בו פטור מטעם מלקות דהחובל הא קיי"ל דמשלם אף במקום מלקות ורק בא לבאר מלת שוגג קרוב למזיד והיינו באומר מותר ולא התרו והוא אומר מותר דה"ל שוגג קרוב למזיד וכדומה לזה: והנה איתא בתוספתא דמס' ב"ק פ"ט דאומר שם פן העושה מום במקדשין א"מ אלא ח"נ ודחקו בזה מפרשי התוספתא דהאיך שינוי לגבי האדם העושה מום ח"ל דל"ש אלא בשור שנגח וצוררות והנה אם נפרש כמו שפירשו המפרשים שמה דא"ח אלא ח"נ בדוחק י"ל דהוא עפ"י מאי דאיתא במס' בכורות (דכ"ח ע"ב) תניא כשהוא משלם משלם מחצה לגסה ורביע לדקה למי שאינו מומחה וראה את הבכור ושחט עפ"י דמשלם מחצה לגסה רביע לדקה משום מגדלי בהמה דקה וכתבו התוס' שם ד"ה רביע ועוד יש לפרש דהיינו טעמא דמשלם מחצה ששיערו חכמים שאינו שנה יותר כל זמן שעומד בספק שעדיין לא הותר ובתרומה נמי אשפחן אלא במחצה של חולין כדאמרינן בפ' אע"פ כ"מ שהזנוזתו תרומה נותן לה כפלים בתולין כו' וא"כ ה"נ פינן דקיי"ל דהמטיל מום בקדשים נאסר לאכול משום ל"ח כל תועבה כמו שפוסק רבינו לעיל בפ"ח מה' פסוה"מ ק' ה' ד' ואינו נאכל עד שיפול בו מום אחר עיי"ש.

וא"כ ה"נ פינן דהטיל בו מום נאסר הקדשים לאכילה עד שיפול בו מום אחר וכ"ז שאינו נופל בו מום אחר עומד בספק והוא אסור להכי שיערו חכמים דמשלם חצי נזק כמו התם לגסה דאי יפול בו מום אחר יהא שרי לאכילה.

אמנם נ"ל דלפי משמעות של התוספתא דאיתא שם פן החובל באביו פטור מפני שנידון בנפשו כו' הדליק גדישו ש"ח אפילו ביוה"כ פטור בשוגג מפני שנידון בנפשו הגונב פיסו כו' בשבת אם הנה מוגדר וינצא פטור העושה מום בקדשים אינו משלם אלא ח"נ ומשמעות התוספתא דכוליה האי מלתא מייירי רק בדין דפטור משום ק"ל בדר"מ וא"כ ה"נ פינן דקיי"ל דהמטיל מום בקדשים לוקה כמו שכתב רבינו לעיל בה' איסורי מזבח וקיי"ל דאינו לוקה ומשלם.

וע"כ נ"ל דט"ס יש בתוספתא וכן צ"ל העושה מום בקדשים אינו משלם אלא חייב מ' היינו מלקות ונהנה פתיב בר"ת ח"מ וטענה המדפיס וכתב א"מ אלא ח"נ ונהנה א"כ גם הכא כמו לעיל חם דפטור מטעם עונש אחר וה"נ פן.

ומה שכתבו התוס' במס' ב"ק (דף צח ע"א) ד"ה הצורם דהיכא שהטיל מום בקדשים חייב לשלם והוכיחו פן מהמשנה דהתם גזל בהמה כו' לא קשה דהתם מייירי ששגג בזה האיסור דהטלת מום או דלא אחרו ביה ובזה פוסק רבינו לעיל בפ"ג מה' גנבה ה"א דחייב לשלם והתוספתא מייירי היכא שהזיד בהטלת מום דחייב מלקות אינו משלם וניחא

דלעיל דגבוי הדליק גדישו ביוה"כ אומר אפילו שוגג פטור דס"ל כרנבה"ק דיוה"כ פשבת דפטור אף בשוגג אבל הכא איגרי במזיד דוקא וא"כ ה"ה אף בי"ט אי הדליק גדישו א"ח לשלם רק לוקה פמבואר ודוק: פירק ו הלכה יב הכובש בהמת חבירו במים או שנופלה ומנעה מלהעלות או שהניחה בחמה וצמצם עליה המקום כו' חייב לשלם עכ"ל.

וכתב הרה"מ דין זה מחלוקת דרבינא ור"א ב"ר במס' סנהדרין (דף עו) ופוסק פריביןא דמחייב משום דדייניו דינא דגרמי וכ"פ הרמב"ן ו"ל והנה הרא"ש ו"ל פתב שם ויש מי שפוסק פריביןא דבתר הוא ונ"ל דרבינא דהכא לא זהו רבינא שהיה בימי רב אשי אלא רבינא השדמון כו' אלא נ"ל דהלכתא פריביןא דמחייב דדמי לדינא דגרמי ולא גרמא לפי החילוק שחלקתי במס' ב"ב עכ"ל.

ונ"ל לומר דהרא"ש הוצרך לכל זה להביא ראיה דהכא הלכתא פריביןא דהוא מחייב רק לפי גירסתו דגריס שם אר"מ מ"ט דפטור דכתיב מות יומת הרוצח רוצח הוא דמחייב מצמצם אבל גניזקין פטור לפי הגירסא דאיתא בגמ' דידן אמר קרא מות יומת המכה רוצח ברוצח הוא דמחייב מצמצם בגניזקין א"ח מצמצם גם בלא זה יש הוכחה דהלכה פריביןא.

דהנה לעיל (דף טו ע"ב) מקשה אימא לקטלא הוא דאתא א"כ לכתוב בעליו ולשתוק כו' ודלמא הא דכתב רחמנא יומת לאקולי לאפוקי מסייף לחנק הניחא למ"ד חנק חמור אלא למ"ד חנק קל מא"ל כו' א"ק מות יומת המכה רוצח הוא על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו ע"כ.

נמצא דהקרא זה של רוצח הוא מיבעיא ליה למעוטי דאי אתה הורגו על רציחת שורו ואיך דרשינן שם למעט מצמצם בגניזקין וע"כ צריך לומר דמאן דפוטור ס"ל באמת דחנק חמור כר"ש וא"כ לא קשה דלמא כתב רחמנא לאקולי על חנק ולא מצריך קרא רוצח הוא למעט שורו ואתי על מצמצם אבל לדין דפסקינן פריביןא דחנק קיל וא"כ מצריך קרא למעט על שורו ולא ידעינן למעט מצמצם וממילא חייב פריביןא מטעם ק"ו ממיתה שפטור שוגג ואונס ונפ"מ הוא פן דאם אמרינן פדברי הרא"ש דא"ח רק משום דינא דגרמי א"כ לפי מאי שהוכיח הש"ך בח"מ (סי' שפו ס"ק א) דכל דינא דגרמי אינו אלא מדרבנן א"כ הכא נמי אינו חייב אלא מדרבנן אבל אי אמרינן דחייב מטעם הק"ו דיליף רבינא ודאי הנה מדאורייתא וכמו ר"א דיליף לפטור מקרא הוא מה"ת ה"נ מאן דיליף מק"ו וקרא למעט לית ליה הוי מדאורייתא ודאי ולדין דנימא דעל ממון עונשין מן הדין ודאי הוא מה"ת החיוב לשלם בלא דינא דגרמי ודוק: פירק ח הלכה ו במשל"מ הביא המגיה ו"ל פתב שם וכיוצא בזה פתבו ו"ל דהא דאמרו התם יכולין להציל באחד מאבריו של רודף שאין הורגין אותו שדין זה לא נאמר אלא באיש אחר אבל הנרדף אינו מדקדק בזה עכ"ל.

והנה לכאורה יש להביא ראיה אפכא מגמ' דסנהדרין (דף מט ע"א) דאמר שם אתיא ליואב כו' עשהאל רודף א"ל הנה לו להצילו באחד מאבריו אלא דאף הנרדף עצמו כמו אבנר מ"מ ה"ל להציל דוקא באחד מאבריו וכן פתב רש"י ו"ל בפירוש לקמן (דן קמן נו ע"א) ונ"ל ויכול הנרדף להציל עצמו באחד מאבריו של רודף כו' וכן פתב נמי בד' ע"ה ע"א ויכול הנרדף או הרואהו להצילו בא' מאבריו ולא הצילו אלא בנפשו נהרג אלא דשונה לנו הנרדף לענין זה שיכול להצילו באחד מאבריו כמו שאר הרואים

כמבואר: אמנם כמו"ח הגאון ז"ל אמר דבאמת מגמ' זו יש להביא ראיה פדברי המגיה ז"ל דתקשה לפי מאי שכתב רבינו לקמן בפ"א מה' רוצח הי"ג דכל היכול להציל באחד מאבריו ולא טרח בקד אלא הציל בנפשו של רודף ונהרגו ה"ז שופך דמים וסניב מיתה אבל אין ב"ד ממיתין אותו.

וכתב הכ"מ שם ומשמע לרבינו דאי אפשר כו' שב"ד ממיתין אותו שמאחר שלא נתפון אלא להציל לא שייך בזה התראה ולא נקיט ריב"ש נהרג עליו אלא לומר שהוא סניב מיתה לשמים עכ"ל.

והנה ניחא מה שאמר יואב דה"ל לאבגר להציל באחד מאבריו ואף שע"ז אינו נהרג מ"מ זהו רק ב"ד אין הורגין אותו אבל גואל הדם אם הרגו פטור דהא מה שב"ד אין הורגין אותו הוא מטעם דהוי בלא התראה וגואל הדם הא כתב רבינו לקמן בפ"ו מה' רוצח ה' דמי שהרג בלא התראה וכיוצא בהו אם הרגו גואל הדם אין להם דמים לא יהא אלו חמורין מההורג בלא פונה וא"כ אף שפא יואב מתורת גואל הדם הנה לו מקום לפטור עצמו מהריגת אבגר.

אבל זה תקשה פיון דהכתוב אומר אשר פגע בשני אנשים צדיקים כו' וקרי ליה הפתוב לאבגר צדיק ונהלא לפ"ז דהנה ליה יכול להציל באחד מאבריו הנה סניב מיתה בידי שמים כמו ההורג בלא התראה אלא ודאי דהנרדף עצמו א"צ לדקדק בזה ונשאי לכתחלה לעשות ולהכי קרי ליה הקרא צדיק ורק יואב חלק על דין זה וס"ל דלא שניא בין נרדף לאתר וא"ל גיזול אבגר דע"ז יש לה תירוץ אף דהוא שלא פדין אבל מ"ט קטלית לעמשא כו' אבל לפי האמת פיון דהכתוב מעיד על אבגר שהוא צדיק ש"מ דהנרדף א"צ לדקדק פדברי המגיה ז"ל ומה שאמרו ליואב לא יכלית ליה וכן לקמן דאמר לאבגר גופיה לא יכלית ליה הוא לשיטת יואב קאמר דאף הנרדף מחויב לדקדק.

אמנם דברי רש"י ז"ל ודאי הוא פן ד' נ"ד וד' ע"ז דבארנו דס"ל דאף הנרדף מחויב לדקדק ואם יכול להציל באחד מאבריו נהרג עליו ועיין לקמן בפ"ט מה' מלכים ה"ד ובדברי הראב"ד וכ"מ שם ודוק: הלכות רוצח ושמירת נפש (בזמן הבית) פרק א הלכה ב וכל הראוי לירושא הוא גואל הדם כו'.

והנה מקור מפורש לזה לא מצאתי דכל הראוי לירושא הוא גואל הדם ורק רבינו חידש זה מדעתו דהיא דגבי ונמפר מאחונתו דדרשינו שם ובא גואלו דהקרוב קרוב קודם והוא הראוי לירושא כמו דאיתא במס' קדושין (דף כא) וכן פירש רש"י ז"ל שם וה"נ מקרי גואל הדם זה שראוי לירושא ודוק: הלכה טו במשל"מ הרואה רודף כו' גסתפקתי ברוצח בשגגה שיש רשות ביד גואל הדם להרגו אם נתאמץ הרוצח ונהרג לגואל הדם אם נהרג עליו ומסתברא דאינו נהרג עליו עכ"ל.

והנה איתא מפורש בספרי פ' מסעי וכן הובא בילקוט שם וז"ל ומצא אותו פרט למצוא הוא גואל הדם כו' ומפרש הזית רענן על הילקוט דכוננת הספרי פן הוא דסד"א דמותר להרוצח להרוג לגואל הדם משום הבא להרגו השכם כו' קמ"ל ע"כ.

נמצא מוכח דאם הרגו אינו נהרג עליו ודאי דאי ס"ד דהרוצח נהרג עליו האיה ה"א דשרי להרגו לכתחלה אלא ודאי דאם הרגו אינו נהרג עליו ומ"מ אומר הספרי דלכתחלה

אסור להרגו אלא אם נתאמץ אינו נהרג עליו כדברי המשל"מ כמבואר ודוק: פ' רק ג הלכת' יא וכן כו' או שזרקו בו חץ והיה תריס בידו להגן עליו ובא אחר כו' פטור ממיתת ב"ד עכ"ל.

וקשה לי מ"ט השמיט רבינו ולא הביא את המאמר השני של רבא זרק בו חץ וסימנין בידו ובא אחר ופזרן פטור ורב אשי מסיים הלפך אפילו סימנים בשוק פטור ועוד מסיק דאפילו נזדמנו לו סימנין אחרי כן לקנות ולא קנאן ואף דבשעת זריקה לא היו הסימנין פטור דיצא מב"ד זכאי וא"כ הנה חידוש שרבינו לא הביא דבר זה וצ"ע: פ' רק ד הלכה א ההורג נפשות ולא היו שם עדים רואין פאחת אלא רואהו הא' אח"מ או שהרג בפני עדים בלא התראה או שהוכחשו העדים בבדיקות ול הוכחשו בתקירות כונסין אותן לכיפה כו'.

וכתב הכ"מ ומשמע לרבינו דמר אמר חזא ומר אמר חזא ולא פליגי כו'. והנה עפ"ז נ"ל ליישב קושית התוס' במס' מכות ודף ז ע"ב) ד"ה פשיטא כו' תימא אימא במזיד ולא התרו בו וי"ל דהא נמי נפ"ל מבלי דעת דאיכא בלי דעת יתירא כו' ועיי"ש במהרש"א דאימא דאתי הבלי דעת על מלתא דנאמרה ונשנית כו'.

אמנם א"נ כפירוש רבינו דכל הני האמוראים ס"ל בזה בשנה דהיכא דהורג בלא התראה כונסין לכיפה. והנה דין הכנסת כיפה הוא מהלמ"מ וא"כ ל"צ קרא למעט על מזיד בלא התראה מגלות דהא בר כיפה הוא מהלמ"מ והפל מודים בזה לדעת רבינו אבל דעת התוס' הוא דחולקים המ"ד דחזא אמר במזיד בלא התראה אז מכניסין לכיפה וח"א בעדות מיוחדת מכניסין לכיפה ולא במזיד ולא התרה ושפיר קמקשים להכי.

ועפ"ז דדברי התוס' יש ליישב גם את קושית התוס' בד' ט' ד"ה ור"ת אומר פטור כו' וא"ת ורב חסדא היכי מתרץ לעיל דברי הברייתא דקתני פ'ט למזיד ואוקימתא דר"ל דאומר מותר ולדידיה אומר מותר לא הוי מזיד כו' ולפ"ז ניחא דהנה התם דמקשה במזיד פשיטא בר קטלא ולא מוקי ליה במזיד ולא התרו ביה משום דס"ל כשמואל דמכניסין בזה לכיפה וא"כ בר כיפה הוא ולהכי מוקי ליה באומר מותר אבל רב חסדא אמר אבימי מוקי ליה שם בסנהדרין פגון דאמכחש בבדיקות כו' וא"כ א"ל דס"ל דבלא התראה במזיד אינו בר כיפה וא"כ א"ל דלדידיה הא דממעטינן פ'ט למזיד היינו מזיד ולא התרו בו דלר"ח אינו בר כיפה רק היכא דאמכחש בבדיקות כמבואר ודוק: הלכה ט ואפילו ע"ג ואצ"ל ג"ע או חילול שבת אינן כשפיכת דמים כו' צא ולמד מאחאב עובד ע"ז שהרי נאמר כו' עד רוחו של נבות כו'.

והנה זהו בגמ' דשבת (דף קמט ע"ב ומין שוב עפ"ד רבינו הגמ' בסנהדרין (דף ז ע"א) ראה מנבט לפניו ראה חור שנהרג לפניו אמר מוטב שאע"ז מדקיימי אם יהרג כו' ועיין מהרש"א בח"א מה שדחק הרבה בזה ולפ"ד רבינו אלו דעון של שפיכת דמים חמור הוא מפל עבירות אף מע"ז ניחא שפיר ודוק: פ' רק ח הלכה ו וכן הרב המכה את תלמידו או שלית ב"ד המכה את בע"ד הנמנע מלבוא לדין והמיתו בשגגה פטור מגלות כו' בשעת המצות עכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְאָבִ"ד ז"ל א"א זו לא שְׁמַעְנוּ מֵעוֹלָם אֲלֵא שְׁלִיחַ ב"ד שֶׁהוּא מְלַקֵּה יוֹתֵר מֵהַ שְׁאֲמֻדוּהוּ תַּחַת יָדוֹ ע"כ. וְכֵן הֵבִיא הַתּוֹרַי"ט דְּבַרֵי הַרְאָבִ"ד אֵלּוּ וְלֹא הָעִיר כְּלוּם ע"ז וְנ"ל כִּי ט"ס יֵשׁ בְּדַבְרֵי הַרְאָבִ"ד אֵלּוּ וְצָרִיךְ לִזְכֹּר שֶׁהוּא מְלַקֵּה לֹא יוֹתֵר מִמָּה שְׁאֲמֻדוּהוּ ב"ד דְּאֵי מְלַקֵּה יוֹתֵר מִמָּה שְׁאֲמֻדוּהוּ ב"ד וְדֵאֵי גוֹלָה לְקַמְן בְּמִשְׁנֵה (דָּף כב) הוֹסִיף לוֹ רְצוּעָה אַחַת ה"ז גוֹלָה וְכֵן פּוֹסֵק רַבֵּינוּ לְקַמְן פּט"ז מֵה' סְנֵהֲדָרִין הִי"ב וּא"כ הוּא ט"ס וְצ"ל,, וְלֹא יוֹתֵר" וְכֹונְתוֹ דָּאֵם הִלְקֵה אוֹתוֹ רַק כִּפִּי אֲשֶׁר הִב"ד אֲמֻדוּהוּ וּמֵת תַּחַת יָדוֹ פְּטוֹר מִגְּלוּת כְּמוֹ דְּאֵי תַּא לְקַמְן וְרַבֵּינוּ לֹא נִיחָא לִיהַ בְּהֵאֵי פִּירוּשׁוֹ שֶׁל הַרְאָבִ"ד ז"ל דְּגַם רַש"י ז"ל מְפָרֵשׁ כֵּן שְׁלִיחַ ב"ד הַמְּלַקֵּה לְמִי שֶׁמְחַוֵּב מְלַקוֹת כּו' דְּהֵא זֶה נִקְרָא חֲזוֹן הַפְּנֹסֶת וְע"ז אָמְרוּ שֶׁם דָּאֵם מֵחַ תַּחַת יָדוֹ פְּטוֹר וְהֵא דְקָרִי לִיהַ הֵכָא שְׁלִיחַ ב"ד הוּא מְלַתָּא אַחֲרֵיתָא כְּפִירוּשׁ רַבֵּינוּ וְלִהְיֵי נִקְיֵט לִיהַ בְּתַרֵי מִשְׁנֵה וּבִשְׁנֵי שְׁמוֹת כְּמַבְּנָאָר.

וּמִצָּאֵתִי בְּרַמְב"ם דְּפוֹס וַיְנִיצֵאֵה הַנְּדָפֶס בְּשֵׁנֵת שֶׁל"ב דְּכַתוּב שֶׁם בְּהַשְׁגַּת הַרְאָבִ"ד שְׁלִיחַ ב"ד שְׁמַלְקֵה מִמָּה שְׁאֲמֻדוּהוּ וּמֵלֵת יוֹתֵר לִיתָא וְהוּא נִכּוֹן וְדוּק: הִלְכָה יֵא יֵצֵא חוּץ לְתַחֲוֹם עִיר מְקַלְטוֹ בְּשִׁגְגָה כָּל הַהוֹרְגוֹ בֵּין גּוֹאֵל הַדָּם בֵּין שְׂאָר אָדָם גוֹלָה עַל יָדוֹ עכ"ל.

וּמִשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ רַבֵּינוּ בְּשׁוּגַג גוֹלָה הֵינּוּ אֵי יֵצֵא בְּשׁוּגַג גוֹלָה הַהוֹרְגוֹ וְלֹא הוּא גוֹלָה בַּחֲזָרָה כְּמוֹ שְׁמְפָרֵשׁ רַש"י ז"ל שֶׁם. וְקָשָׁה לִי דְלְדַבְרֵי רַבֵּינוּ הָאֵיךְ יְפָרֵשׁ שֶׁם דְּבַרֵי אַבְיֵי דְאָמַר (דָּף יב) שֶׁמְבִיא הַכ"מ הֵכָא לֹא יֵהָא סוֹפּוֹ חֲמוּר מִתַּחֲלָתוֹ מֵהַ תַּחֲלָתוֹ בְּשׁוּגַג גוֹלָה בְּמִזִּיד נִהְרַג אִף סוֹפּוֹ בְּשׁוּגַג גוֹלָה הוּא בְּמִזִּיד נִהְרַג מִשְׁמַע דְּסוֹפּוֹ כְּשִׁחֲזַר מְעַרֵי מְקַלְט שְׁיָהָא הַדִּין כְּמוֹ בְּתַחֲלָה שְׁהָרַג שְׁבַמִּזִּיד נִהְרַג וּבְשׁוּגַג גוֹלָה ה"נ שְׁפָרַח הוּא בְּשׁוּגַג גוֹלָה בַּחֲזָרָה וְלְדַבְרֵי רַבֵּינוּ דְּמְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל הַהוֹרְגוֹ גוֹלָה קָשָׁה אֵיךְ יְפָרֵשׁ זֶה.

וְכֵן תְּמוּהַ לִי בְּעֵיקַר הַדְּבָר דְּמִשְׁמַע דְּרַבֵּינוּ כְּתִב סְתָם וְהַהוֹרְגוֹ גוֹלָה מִשְׁמַע אֲפִילוֹ בְּמִזִּיד לֹא חִילְקַל כָּלֵל בֵּין מִזִּיד לְעַגְנֵן שׁוּגַג וְרַק כְּתִב סְתָם וְהַהוֹרְגוֹ וְזֶהוּ וְדֵאֵי תַקְשָׁה דְּהֵא הַהוֹרַג בְּמִזִּיד גוֹלָה דְּבַר חֲדָשׁ דְּרַק אֵי הֵרַג בְּשׁוּגַג וְה"ל לְרַבֵּינוּ לְבָאָר דְּמִיָּרֵי הַהוֹרְגוֹ בְּשׁוּגַג דְּוָקָא וְצ"ע פָּרַק ו הִלְכָה י אוֹ שְׁנַתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת זֶה וְהֵרַג אֶת זֶה אֲפִילוֹ גַּתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג עַפּוֹ"ם וְהֵרַג יִשְׂרָאֵל כּו' הֵרִי אֵלּוּ קְרוּבִין לְמִזִּיד עכ"ל.

וְהֵנָּה בְּגַמ' דְּמַכּוֹת (דָּף ז ע"ב) אֵי תָא מִתְּכֹנֵן פְּשִׁיטָא בַר קִטְלָא הוּא פָּרַט לְמִתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהֵרַג אֶת הָאָדָם לְכוּתֵי וְהֵרַג לִישְׂרָאֵל כּו' וְזֶה דְּנִתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת זֶה וְהֵרַג אֶת זֶה לִיתָא בְּגַמ' כְּמוֹ שְׁמְבִיא רַבֵּינוּ ז"ל.

וְנ"ל הַטַּעַם לְזֶה מִשּׁוֹם דְּבַמְס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף עט) אֵי תָא הַפְּלוּגְתָּא בֵּין ר"ש וְרַבְּנָן דַּת"ק ס"ל שֶׁם דְּחִיִּיב מִיתָה אֵי גַתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶחַ זֶה וְהֵרַג אֶת זֶה וְר"ש ס"ל דְּפְטוֹר וְלִהְיֵי לֹא מִשְׁנֵי הֵכָא דְּנִתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת זֶה דֵּא"כ תַּקְשָׁה לַת"ק בַּר קִטְלָא הוּא וּמִשְׁנֵי דְכֵה"ג דְּנִתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת הַבְּהֵמָה דְּפְטוֹר לַכ"ע אֲבָל רַבֵּינוּ דְּפוֹסֵק לְעֵיל בַּפ"ד ה"א כֵּה דְּנִתְּכֹנֵן לְהַרְוֹג אֶת זֶה וְהֵרַג אֶת זֶה פְּטוֹר כּו' וְלֹא כְּדַבְרֵי הַרְאָבִ"ד שֶׁהִשְׁיֵג שֶׁם עָלְיוֹ וְלִהְיֵי אָמַר שְׁפִיר דְּבַכֵּה"ג נְמִי פְּטוֹר מִן גְּלוּת מִשּׁוֹם דְּהוּי קְרוּב לְמִזִּיד כְּמַבְּנָאָר וְדוּק: הִלְכָה יב מִי שְׁהֵנָּה דוֹלָה אֶת הַחֲבִית לְהַעֲלוֹתָהּ לַגַּג וְנִפְסַק הַחֲבֵל כּו' אוֹ שְׁהֵנָּה עוֹלָה בְּסוּלָם וְנִפְלַ בּוֹ חֲבִירוֹ וְהֵרַגוֹ פְּטוֹר מִן הַגְּלוּת שְׁזֶה כְּמוֹ אֲוֹנָס הוּא שֶׁא"ז הַקְּרוּב לְהִיּוֹת בְּרוּב הָעֵתִים עכ"ל.

וְכַתַּב הַכ"מ כָּל דִּינִים אֱלוּ מִשְׁנֵה בַפ"ב דְּמַכּוֹת (דָּף ז) וּבִגְמ' מִנֵּה"מ אָמַר שְׁמוּאֵל דַּא"ק
וַיִּפֹּל עָלָיו עַד שְׁיִפּוּל דְּרַף נִפְיָה וְרַבִּינוּ ז"ל בְּרוּב שְׁכָלוּ נִתְּן טַעַם לְדַבָּר עַכ"ל. וְהַפְּנִי
יְהוֹשֻׁעַ תָּמָה מִנֵּין לְרַבִּינוּ דֵּה טַעַם הוּא מִשּׁוּם שְׁאוּנָס הוּא מְדַעְתּוֹ אֲתַרִּי שְׁבַגְמ' לֹא אָמַר
זֶה רַק מִקְרָא דְוַיִּפֹּל ד"נ.

וּנ"ל דְּזֶה דְּכַתַּב רַבִּינוּ דֵּהוּא כְּמוֹ אֲנוּס יֵצֵא לוֹ מִסּוּגְיָא דַּגְמ' שָׁם (דָּף ט ע"א) אַר"ח ל"ק
כְּאֵן שְׁהַרְגוּ דְּרַף יְרִידָה כְּאֵן שְׁהַרְגוּ דְּרַף עָלֶיהָ כּו' א"ל רַבָּא וְלֹאֵו ק"ו הוּא וּמָה דְּרַף
יְרִידָה דִּישְׁרָאֵל גְּלִי אִיהוּ נְמִי סְגִי לִיָּה בְּגָלוּת דְּרַף עָלֶיהָ דִּישְׁרָאֵל פְּטוּר הוּא נִהְרַג וּפְרָשׁוּ
הַתּוֹס' אֲדַרְבָּא קָשָׁה הִיא הַנּוֹתְנָת דְּרַף יְרִידָה נִיתָן לִישְׁרָאֵל לְכַפְּרָה דְּסְגִי לִיָּה בְּגָלוּת אֲבָל
דְּרַף עָלֶיהָ לֹא נִיתָן לִישְׁרָאֵל לְכַפְּרָה חֲמוּר הוּא וְאִינוּ גּוֹלָה דְּלֹא סְגִי לִיָּה בְּגָלוּת כּו' וַי"ל
דְּלִית ה"ט דְּרַף עָלֶיהָ לֹאֵו מִשּׁוּם דְּסְגִי לִיָּה בְּגָלוּת אֲלֵא מִשּׁוּם דְּקִיל הוּא בְּיוֹתֵר וְהַלְפָּה
למ"א דַּחְמִיר מִיְרִידָה עַכ"ל.

אַלְמָא דַּס"ל לְהַגְמ' הַכָּא מְפּוֹרָשׁ דֵּה טַעַם דְּפְטוּר הַקְּרָא לְדְרַף עָלֶיהָ הוּא מִשּׁוּם דְּאוּנָס הוּא
בְּיוֹתֵר וּמְפָרֵשׁ לָהּ רַבִּינוּ מַהוּ הָאוּנָס אֲשֶׁר הוּא בְּדְרַף עָלֶיהָ בְּרוּחַב שְׁכָלוּ אֲבָל עֵיקַר הַדְּבָר
דְּאוּנָס הוּא ס"ל לְהַגְמ' הַכָּא.

אַמְנָם הַתּוֹס' ז"ל וְדַאי לֹא ס"ל הַטַּעַם שֶׁל רַבִּינוּ דֵּהָא דְּרַף עָלֶיהָ פְּטוּר מִפְּנֵי דְּאוּנָס הוּא
דֵּהָא כְּתִבּוּ בַּמַּס' סִנְהֶדְרִין (דָּף עט ע"ב) ד"ה בֵּין בַּסֵּה"ד דְּבִין יְרִידָה לְעָלֶיהָ אֲתִי דְּלַפְטוּר
מְזִיד אֲתִי דְּכְמוֹ דְּרַף עָלֶיהָ דְּלֹא נִיתְּנָה שְׁגָגָתוֹ לְכַפְּרָה דְּלֹא שְׁקָלִינוּ מִנֵּיהָ לְפּוֹטְרוֹ ה"נ דְּרַף
יְרִידָה אַע"ג דְּנִיתָן שְׁגָגָתוֹ לְכַפְּרָה כּו' וּפְיַרְשׁ הַמְּהַרְשָׁ"א כְּפִנַּת הַתּוֹס' דְּקַאי עַל מְזִיד וְלֹא
נִימָא דֵּהוּא דְּלֹא תַקְחוּ פּוֹפֵר כּו'.

זֶהוּ רַק דְּרַף עָלֶיהָ שֶׁהוּא חֲמוּר דְּלֹא נִיתָן שְׁגָגָתוֹ כְּפָרָה אֲבָל דְּרַף יְרִידָה שֶׁהוּא קַל דְּנִיתָן
שְׁגָגָתוֹ לְכַפְּרָה ה"נ דְּבְּמְזִיד לְמִי מְקִילִין לִיָּה דְּשְׁקָלִינוּ מִנֵּיהָ מְמוּנָא וּנְפִטְרִיהָ מִמֵּיתָה וְלִהְכִי
אִיצְטְרִיף הַקְּשִׁיָּא כּו' אַלְמָא בְּזֶה דֵּהַתּוֹס' ס"ל אַפְּסָא דְּדְרַף עָלֶיהָ חְמִיר מִיְרִידָה וְלֹא כְּדַבְּרִי
רַבִּינוּ שֶׁהוּא קָלָה וְרַבִּינוּ יִסְבּוֹר פְּיָרוּשׁ שֶׁל דְּרַף יְרִידָה וְעָלֶיהָ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם
הִ"מ דְּקַאי לְפִטְוֹר שׁוּגְג דְּרַף עָלֶיהָ עֵי"ש בַּתּוֹס' וְדוּק: פֶּרֶק ז הַלְכָה ט אֲחַד פְּהֵן גְּדוּל
הַמְּשֻׁחַ בְּשֵׁמֶן הַמְּשֻׁחָה וְאֲחַד הַמְּרוּבָּה בְּגַזִּים וְאֲחַד כַּה"ג הָעוֹבֵד וְאֲחַר שְׁעָבַר כ"א
מֵאַרְבַּעַתָּן שְׁמַת מַחְזִיר אֶת הָרוּצָח אֲבָל מְשֻׁחַ מְלַחְמָה אִינוּ מַחְזִיר עַכ"ל.

וְכַתַּב הַמְּשַׁל"מ אֲנִי תְּמִיָּה ע"ז דַּבַּפ"ק דְּמַכּוֹת (דָּף יב) אִיבְעִיָּא לְהוּ בְּמִיתָת פְּלוֹן הוּא חוּזַר
א"ד בְּמִיתָת אֲחַד מֵהֶם ת"ש כּו' בְּדַלִּיכָא נִמְצָא דְּלֹא אִיפְשָׁטָא בְּעִיָּא זו. וְלַכְּאוּרָה נִרְאָה
פִּינּוּ דְּסַפֵּק כְּפָרָה הוּא דְּלֹא יֵצֵא מִשָּׁם כ"א בְּמִיתָת פְּלוֹן וְאוּלַי סַפֵּק נְפִשׁוֹת לְהַקֵּל אִם יֵצֵא
הַיִּתֵּר דְּמוֹ וּמ"מ ה"ל לְרַבִּינוּ לְבָאָר זֶה וַצ"ע.

וְכַנְּנַת הַמְּשַׁל"מ הוּא דְּאֲכַתִּי ה"ל לְרַבִּינוּ לְבָאָר כֵּן דְּלַכְּתַחֲלָה לֹא יֵצֵא רַק בְּמִיתָת פְּלוֹן
וְאִם יֵצֵא בְּמִיתָת אֲחַד מֵהֶם אִינוּ נִהְרַג. וּנ"ל לְיִישָׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ כֵּן דֵּהֵנָּה שָׁם אֲמַרִּינוּ
מִנֵּה"מ אַר"כ דַּא"ק וַיִּשָׁב בָּהּ עַד מוֹת הַפְּהֵן הַגְּדוּל וְכַתִּיב בְּעִיר כּו' הַפְּהֵן הַגְּדוּל וְכַתִּיב
אֲתַרִּי מוֹת הַפְּהֵן הַגְּדוּל וּר' יְהוּדָה כְּתִיב קָרָא אַחֲרֵינָא לְשׁוּב לְשַׁבַּת בְּאַרְצָךְ עַד מוֹת הַפְּהֵן
וְאִינְדָּךְ מְדַלָּא כְּתִיב הַגְּדוּל חַד מִהֶנָּךְ הוּא ע"כ.

והנה תקשה א"נ דבמיתת פולן הוא חוזר ונקרא זה קמהדר אהני דכתיב לעיל נימא עד מות הפהנים דהא קאי אפוליהו דלעיל דחוזר רק במיתתן בשלמא בתלתא קראי דלעיל דכתיב רק פהן אַחַד שְׁנֵי לְנוּ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לרבות דשלשה פהנים יש וכל אַחַד צָרִיף להיות מת ואז חוזר וא"כ קרא זה דבא לומר דצָרִיף לְשַׁבַּת בְּאַרְצָךְ עַד מוֹת לְאַיִזָּה פִּהָן קָאֵי הָא פּוֹלָם אִם יָמוּתוּ אִזּוּ הוּא חוֹזֵר וְה"ל לומר הפהנים אלא אמרינן דהקרא אפפא בא לאשמועינן דלא נימא דקחשיב שלשה דבעינן כל השלשה להכי אומר הקרא ושני בלשון יחיד לרבות דחד מהנהו הוא דהיינו חוזר במיתת אַחַד וְלֹא בְּעֵי פּוֹלָם דְּמַהֲאֵי קָרָא עַל פִּהָן ד' אינו מרבה מדלא פתיב גדול ומדלא פתיב פהנים ש"מ דבמיתת האַחַד האמור תחלה הוא חוזר בא לאשמועינן וע"כ צָרִיף לומר דְּכָל עֵינָךְ הִבְעֵיָא בַּגְּמִ' הוּא רַק לר' יהודה דאמר דהקרא אַתִּי לרבות פהן מְשׁוּחַ מְלַחְמָה לְדִידֵיהּ קִמְבַּעֵיָא וְא"כ פִּינּוּ דְּפִסְקִינּוּ כְּרַבְּנּוּ לִיתָא לְדִידֵין כָּל הִבְעֵיָא וְשִׁפִּיר פְּסָקִינּוּ דְּבְּמִיתָת אַחַד מִהֶן הוּא חוֹזֵר.

ועפ"ז יתפרש שפיר דברי רבינו בפירוש המשנה שם במס' מכות וז"ל ור' יהודה שאומר משוח מלחמה לפי שגאמר בהורג נפש לשוב לשבת בארץ עד מות הפהן ונחמם אינם דורשים זה הפסוק לפי שלא אמר בו הפהן הגדול וכשימות אַחַד מֵאלֵה חוֹזֵר וְאֵע"פ שיהיחיד חי ואין הלכה כר' יהודה עכ"ל.

וצריך נדאי להבין ההמשך של הדברים דלפי דחכמים אינם דורשים זה"פ כו' להכי כשימות אַחַד מִהֶן חוֹזֵר אֵלָא דְּהוּא כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ דְּלִרְבָּנּוּ אַחֵי הַקָּרָא זֶה דְּמַהֲדֵר אַכְּוֵלְהוּ וְכָתִיב בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד בָּא לְרַבּוֹת דְּבְּמִיתָת אַחַד הוּא חוֹזֵר.

ומה שמסיק ואע"פ שאַחַד חי משמע דלא מייירי רק בשנים דאֶחָד מֵת וְאֶחָד חַי וְאֶפ"ה חוֹזֵר וְבִאֲמַת לְדִידֵין אֵיכָּא שְׁלֹשָׁה הַמְחֻזָּרִים זֶה נִיחָא עִפ"י מֵאֵי שְׂכַתְבֵּי שֶׁם הַמְהַרְשֵׁ"ל וְז"ל (דף יא ע"ב) ליהדר בהנהו דמשיח הנה קודם שהיה יאשיה ומיאשיה ואילף הנה מרובה בגדים וא"כ לדידן ליתא רק פעם אחת שני פהנים או משיח או מרובה בגדים עם פהן שעבר וא"נ דבמיתת פולן הוא חוזר חוזר במיתת השנים ואי במיתת אַחַד מִהֶן חוֹזֵר הוּא בְּמִיתָת הַמְּשִׁיחַ או הַמְּרַנְבָּה או הַמְּרַנְבָּה כָּל אַחַד בְּזַמְנּוֹ וְכֵהָן שְׂעֵבֵר בְּכָל זְמַן וְעֵינּוּ מְהַרְשֵׁ"א שֶׁם שְׂכַתְבֵּי בְּדוֹחַק לְמִצּוֹא בְּחַד זְמַן וְעֵינּוּ תוֹס' נִזִּיר (דף מז ע"א) ד"ה וְכֵן וְבַחֲדוּשֵׁי הַרִיטְב"א הָכָא שְׂמִבְּאָרִים כְּמוֹ דְּבְּרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א וְז"ל אֲבָל מִצּוּי הוּא רַק תְּרֵי לַכ"ע וְשִׁפִּיר קָאֵמֵר רַבִּינוּ וְכָשִׁימוֹת אַחַד מִהֶן חוֹזֵר אֵע"פ שְׂהָאֶחָד חַי דְּהֵינּוּ שְׂמַת אוּ הַמְּשׁוּחַ אוּ פִּהָן הַמְּרַנְבָּה בְּגָדִים כָּל אַחַד בְּזַמְנּוֹ וְהַפִּהָן שְׂעֵבֵר חַי אוּ אֶפְפָּא וְהַפִּל בְּשְׁנֵי פִּהָנִים כְּמִבְּנָאָר: וְעוֹד נ"ל לְיִישׁב קוֹשְׁיַת הַמְשַׁל"מ עִפ"י מֵאֵי דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב סוֹף ה' ו' מ"ט דר' יהודה כו' יחם לכבו א"ר אבנה וחוזר במיתתו של שלישי עכ"ל.

וכתב הפני משה דט"ס יש בזה וצ"ל מ"ט דריה"ג וכדברי ר' אבהו מפרש דקאי אהא דקתני וחוזר במיתתו של שני קאי וקאמר דכף הדין נמי אם מת זה הפהן שמנוהו פחת הראשון ואח"כ נגמר דינו חוזר במיתתו של שלישי ולעולם חוזר במיתת זה שנגמר דינו בימיו ע"כ והוא דחוק דמאי בא לאשמועינן ר"א דחוֹזֵר בְּמִיתָת זֶה שְׂמַת בְּיָמָיו וְע"כ נ"ל לְפָרֵשׁ כֵּן דְּכִי הִכָּא דְּכָתִב הַפְּנֵי מִשֶׁה דט"ס יש מה שכתב מ"ט דר"י אלא צ"ל מ"ט דריה"ג טפי נוכל לומר דכתב מ"ט דר' יהודה ורק זהו הט"ס מה שמסיק הקרא יחם לכבו וצָרִיף לומר הקרא של הפהן כמו בגמ' דידן ואמר ר' אבהו וחוזר במיתתו של

שלישי לר"י היינו הוא כמו שבארנו בשם המהרש"ל דלדין ליתא בחד זימנא רק שנים או משום או מרובה ועבר וכמבואר בדברי רבינו בפירוש המשנה ומה שכתב רבינו הקא כ"א מארבעתן חוזר הוא כל אחד בזמנו אבל בפעם אחת לא משפחת רק תרי ואם נדחק בדברי רבינו כמו שכתבו התוס' בנזיר והריטב"א שם מ"מ זהו רק במקרה אבל מצוי הוא רק שנים ואומר הירושלמי דלר' יהודה חוזר במיתת שלישי דלר' יהודה דאומר דמשום מלקמה הוא חוזר יש שלשה וא"כ חוזר לדיניה במיתת השלישי אבל לדין ליתא רק מיתת ראשון או שני אבל זה חזינו דהירושלמי ס"ל ע"כ דבמיתת כל אחד חוזר דלא בעי מיתת פולן מדבא לומר דחוזר במיתתו של שלישי לדבר פשוט וכל היכא דמבעיא בגמ' דידן ובירושלמי איפשוט פסקינן בכ"ד כפשיטות הירושלמי וה"נ פוסק רבינו כפשיטות הירושלמי דחוזר במיתת אחד מהן ודוק: הלכה יז נגמר דינו כו' ונמצא הכה"ג בן גרושה או ב"ח בטלה פהונה וכאלו נגמר דינו בלא כה"ג ואינו יוצא משם לעולם עכ"ל.

וכתב הכ"ת שם פלוגתא דר' אמי ור' אסי ופוסק רבינו כמ"ד בטלה פהונה משום דבפ"ג דקדושין (דף סו ע"ב) אמרינן דטעמיה דר' יהושע משום דכתיב ברה"ה חילו אפילו חללין ואתיא כמ"ד בטלה פהונה ועוד דהכי משתמע בירושלמי פ"ח דתרומות (דף מה ע"ב) עכ"ל.

והנה לענ"ד דבריו ז"ל תמוהין מה שכתב בתירוץ הראשון דהכי משמע ואמרינן בקדושין לא ידעתי מה טעם הוא זה ה"מ קאמר מ"ד מתה כר' יהושע זה נדאי ס"ל כר' יהושע אבל מ"ד בטלה ש"ה דכתיב ברה"ה חילו ופועל ידיו תרצה אפילו חללין שבו אבל הקא אפילו ר' יהושע מודה ופירש רש"י ז"ל פועל ידיו תרצה עבודתו פשירות אבל לענ"ד שארי דברים אינו פהן עכ"ל.

נמצא דלמ"ד מתה אפילו בלא טעם דברה"ה חילו פשר ורק למ"ד בטלה צריך הטעם משום דכתיב ברה"ה חילו. והנה שם בקדושין איכא פלוגתא מהרבה מ"ד שם שמואל ור' ינאי ואבנה דשמואל דאבנה דשמואל יליף מקרא דברה"ה חילו ור"י ושאר האמוראים ילפי מקראי אחרים ונהיה לו ולזרעו אחריו ומכל המקראות דהמה ילפי שנה לנו עבודה לשאר דברים וא"כ מאי אולמא דברי אבנה דשמואל מדברי שארי האמוראים שם כמו ר' ינאי ונדאי הלכה כמותו נגד אבנה דשמואל דגדול אף מר' יוחנן ובפרט שהמה רבים נגד אד"ש ומה נדאי ס"ל א"נ כר' יהושע כמ"ד מתה דוקא דהא אין לחלק לדידהו בין עבודה לשאר דברים פיון דלא ילפי מפועל ידיו תרצה וא"כ ה"ל לרבינו לפסוק אפכא כמ"ד מתה משום דרבים ס"ל פותיה דהא הלכה כר"י.

וגם מה שהביא הכ"מ בשם הירושלמי ג"כ תמוה דשם אפכא איתא וז"ל ר' יוחנן בשם ר' ינאי זה אחד מג' מקראות שהן מחונרין בתורה ובאת אל הפהן כו' ואיזהו זה שעומד ומקריב ע"ג המזבח ונדע שהוא ב"ג וב"ח שעבודתו פשרה רב אמר ופועל ידיו תרצה ע"ד דרב ובלבד פהן מקריב ע"ד דר"י משום ר"י אפילו כל פהן כו' ולקמן שם ר"י ר"ז בשם ר"י שאל הנה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונדע לו שהוא ב"ג או ב"ח מה את עביד ליה כמו שהוא מת ומחזיר אח הרוצח או כמו שנגמר דינו בלא כה"ג נשמענה מן הדא מעשה דמגורה כו' ומסיק אמר ר' יוסי ז"א הנה עומד ומקריב ע"ג המזבח ונמצא ב"ג או

ב"ח ש'עבודתו כְּשֶׁרָה עַד שִׁיפְסוֹל בַּב"ד עכ"ל וּמְפָרְשֵׁי הַירוּשְׁלָמִי פִּירְשׁוּ פֶּן וּמִנְהָ גִּפְשׁוּט הַבְּעֵינָא דְלַעִיל דְּאִינוּ נַעֲשֶׂה ב"ג עַד שִׁיפּוֹל בַּב"ד וְהוּ"נ כְּמוֹ שֶׁם וְחוֹזֵר אֶלְמָא דְבִפְרִיּוּשׁ אָמַר שֶׁם אֶפְסָא בִירוּשְׁלָמִי דַס"ל כַּמ"ד מֵתָה פְּהוּנָה וְעוֹד פִּינוּ דְאָמַר לַעִיל בִירוּשְׁלָמִי שֶׁם דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְרַב וּר' יוֹחָנָן אִי פֶּל פְּהוּ אוֹ דְּנָקָא פְּהוּ הַמְקָרִיב וְכִינוּן דְּלַר' יוֹחָנָן מִשׁוּם ר' יֵנְאִי הוּא פֶּל פְּהוּ וְקִי"ל דְּרַב וּר' יוֹחָנָן הִלְכָה כַּר' יוֹחָנָן וְדָאִי הוּא כַּמ"ד מֵתָה דְלָא מְחַלְקִינוּ בֵּין עֲבוּדָה לְשַׁאֲרֵי דְבָרִים מִשׁוּם הַקְרָא דְבִרְךָ ה' חִילוֹ אֱלָא יִלְפִינוּ מְקָרָא דְנוֹבָת וְאֶפְסָא הוּא מִדְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי וְדְבָרֵי הַכ"מ צ"ע: אָמְנָם דְּבָרֵי רַבִּינוּ נ"ל לְיִישׁב פֶּן דְּלִהְכִי פּוֹסֵק כַּמ"ד בְּטִלָּה דְאִיתָא סוּגְיָא עֲרוּכָה בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף עב ע"ב) דְאָמַר א"כ תְּרוּמָה שְׂאֵנִי דְאֶקְרִי עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה רַחֲמָנָא אֶכְשֶׁר דְּתַנְיָא הִנֵּה עוֹמֵד ע"ג הַמְזַבֵּחַ וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא בֶּן גְרוּשָׁה אוֹ ב"ת ר' יְהוֹשֻׁעַ מְכַשִּׁיר וְאָמְרִינוּ מ"ט דר' יְהוֹשֻׁעַ דְּכַתִּיב בְּרַךְ ה' חִילוֹ כּו' וְתְרוּמָה אֶקְרִי עֲבוּדָה דְּתַנְיָא מַעֲשֶׂה בַּר"ט כּו' א"ל עֲבוּדָה בּוּזָה"ז מִזֵּין א"ל עֲבוּדָת מִתְּנָה עֲשׂוֹ אֶכִּילַת תְּרוּמָה בְּגְדוּלִין בְּעֲבוּדָת בַּהַמ"ק עכ"ל הַגַּמ' אֶלְמָא דַס"ל הֵכָא לְסַתְמָא דְגְמָרָא דְדוּקָא הֵנִי דְבָרִים דְאֶקְרִי עֲבוּדָה פֶּשֶׁר מְקָרָא דְבִרְךָ ה' חִילוֹ וּפּוֹעֵל י"ת אֶבֶל לֹא בַש"ד דְלָא אֶקְרִי עֲבוּדָה וְכַמ"ד בְּטִלָּה פְּהוּנָה דְלָא מְכַשִּׁיר רַק בְּעֲבוּדָה וְסַתְמָא דַּגְמ' עֲדִיף מִדְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי וְצָרִיף לְבָאָר דְאֶרְפֵּי דְהַסוּגְיָא שֶׁם בְּפְסָחִים קָאִי אֶלְיָבָא דַר' יוֹחָנָן דְהוּא מִיִּירֵי בְּסוּגְיָא שֶׁם וְלַר' יוֹחָנָן מ"ש וְהַירוּשְׁלָמִי הָא פֶּתַח דְּלַר' יוֹחָנָן דִּילִיף מְקָרָא דְנוֹבָתָא שְׂמָה פֶּשֶׁר בְּכָל דְבָר מ"מ הַגַּמ' אָמַר שֶׁם דַּא"ל דַס"ל דְרַק ר' יוֹחָנָן מִשׁוּם ר' יֵנְאִי יִלְיָף מְקָרָא דוֹבָתָא שְׂמָה אֶבֶל ר' יוֹחָנָן עֲצָמוּ יִלְיָף מְקָרָא דְבִרְךָ ה' כּו' וְרַק בְּעֲבוּדָה פֶּשֶׁר אוֹ דְהַגְמ' דִּידֵן ס"ל דְאֶפִּילוּ מ"ד דִּילִיף מְקָרָא דוֹבָתָא שְׂמָה גְמִי אִינוּ פֶּשֶׁר רַק בְּעֲבוּדָה וְלֹא כְּדְבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי דַבְּכ"ד פֶּשֶׁר וְהוּא כַּמ"ד בְּטִלָּה פְּהוּנָה.

וְאַף שְׂבַמְס' יְבָמוֹת (דָּף לַב ע"א) אָמְרִינוּ שֶׁם אַר"י אָמַר רַב ה"מ ר' מְאִיר הוּא נִהְרִי תְרוּמָה דְאִין זְמַנּוּ בְּהוּל וְקַפְטוּר דְתַנּוּ הִנֵּה עוֹמֵד וְנוֹדַע כּו' וְר"י פּוֹטֵר הָא אֶתְמַר עֲלֵה אַרְב"א הֵכָא בְּתְרוּמָה בַע"פ עֶסְקִינוּ דְזְמַנּוּ בְּהוּל וְאַב"א כּו' וְלֹא מִשְׁנֵי שֶׁם תִּירוּץ אַחַר א"נ שְׂאֵנִי תְרוּמָה דְאֶקְרִי עֲבוּדָה כְּמוֹ בְּפְסָחִים וְהַתּוֹס' בִּיְבָמוֹת מְבִיא שֶׁם זֶה הַתִּירוּץ דְבְּפְסָחִים מ"מ א"ל דְּרַבִּינוּ סְמִיף עַל הָאִי סוּגְיָא דַמַּס' פְּסָחִים דַּא"ל דְּהַתָּם הָאִי סוּגְיָא דִּיבָמוֹת גְּמִי אֶהָאִי דְפְסָחִים קְסָמִיף וְלִהְכִי ק לֹא מְסִיק הַאב"א פְּמְבֹאָר: וְעַנ"ל פֶּן דְּהִנֵּה שֶׁם בִירוּשְׁלָמִי גְמִי קָשָׁה דְאָמַר ע"ד דְרַב וּבְלַבַּד קַדְשֵׁי הַמְקַדָּשׁ ע"ד דַר"י אֶפִּילוּ קַדְשֵׁי הַגְּבוּל וּפִירְשׁ הַמְפָּרֵשׁ אֶפִּילוּ תְרוּמָה מִשְׁמַע דְלַרְב תְּרוּמָה לֹא וְאַמְאִי הָא אֶקְרִי עֲבוּדָה מְקָרָא דְעֲבוּדָת מִתְּנָה וְא"כ לְהוּי פְטוּר אַף בְּתְרוּמָה אֱלָא נ"ל לומר פֶּן דְּכָל עֵיקַר הַרְאָהָה שְׂמְבִיא שֶׁם בְּפְסָחִים דְתְרוּמָה אֶקְרִי עֲבוּדָה הוּא מְקָרָא דְעֲבוּדָת מִתְּנָה אֶתְּנָה אֶת פְּהוּנְתְּכֶם עֲשׂוֹ אֶכִּילַת תְּרוּמָה בְּגְבוּלִין כּו' וְבַמַּס' יוֹמָא (דָּף פֶּד ע"א) אָמְרִינוּ אָמַר רַב ד' עֲבוּדוֹת זָר חֲזִיב מ"ט דְרַב עֲבוּדָת מִתְּנָה וְלֹא עֲבוּדָת סִילוּק וְהַקְשׁוּ הַמְפָּרְשִׁים הָא לַרַב אִיף יָדַע וְלֹא עֲבוּדָת סִילוּק הָא מִיְבַעֲי זֶה עַל תְּרוּמָה.

וּבְאָמַת א"ל דְרַב לֹא ס"ל פֶּלַל הָא דְתְרוּמָה אֶקְרִי עֲבוּדָה דְלִית לֵיהָ קָרָא ע"ז וְעַתָּה יְבוֹאֵר הֵכָא בִיבָמוֹת דְאָמַר אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב וְאַלְיָבָא דִידֵיהָ מִשְׁנֵי אִינוּ מְתַרְץ רַק בְּתְרוּמָה בַע"פ אֶבֶל לֹא הִטְעַם דְאֶקְרִי עֲבוּדָה דְלִית לֵיהָ זֶה אֶבֶל הַתָּם בְּפְסָחִים קָאִי אֶלְיָבָא דַר' יוֹחָנָן וּר' יוֹחָנָן הָא ס"ל בִירוּשְׁלָמִי דִיוֹמָא פְלוּי דְאֶפִּילוּ עֲבוּדָת סִילוּק כְּמוֹ שְׂמְבִיא הַמְשַׁל"מ לַעִיל בַּפ"ט מַה"ב הַמ"ק וְא"כ דְרִישׁ הַקְרָא דְעֲבוּדָת מִתְּנָה עַל תְּרוּמָה וְלִהְכִי

מתרץ פן והירושלמי דאומר ע"ד דרב ובלבד קדשי המקדש הוא לשיטתו דלא ס"ל דאקרי עבודה מבואר.

וכ"ז הוא רק ליישב את הסוגיא דפסחים ודיבמות אבל דברי רבינו לא תתיישב בזה דהוא הא פוסק תרנוניהו בזה פרב דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק ופוסק דתרומה אקרי עבודה פמבואר בה' תרומות וצריף לומר לדעת רבינו דסמיה על הסוגיא דפסחים וצ"ל פתרוץ המפרשים דנוכל לידע תרנוניהו פמבואר ודוק: הלכה טו אע"פ שהחובל באביו בזדון חייב מיתת ב"ד כו' אם חבל באביו ואמו בשגגה א"ח גלות שלא חח"ג אלא להורג נפש בשוגג כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ בספרי מסעי מפה נפש לא אמרתי אלא רוצח הנפש יצא המפה או"א שוגג עכ"ל. והנה הכ"מ הביא מפרחק מן דברי הספרי והוא גמ' ערוכה שם במס' מכות (דף ח ע"ב) רבא אמר פרט לעושה חבורה לאביו בשוגג סד"א כו' והוא כמו דרשת הספרי אמנם זה הא חזינו דהספרי דריש מקרא דמפה נפש קמא הסמוך לרוצח הוא לא כמו שהביא רש"י ז"ל שם בגמ' הקרא דלנוס שמה כל מפה נפש בשגגה אשר זה לאו הוא דלא מצי למכתב לנוס שמה בשגגה בלא מפה נפש ורק ילפינו מקרא זה אשר סמוך למלת רוצח הוא ודוק: פרק ט הלכה ג ועורף אותה שם בקופיץ מאחוריה כו'.

והנה בירושלמי דמס' סוטה פ"ט ה' ה' איתא וצריף לערוף בה שנים או רוב שנים נשמעינה מן הדא דאר"י אמר שמואל עד מקום שהצנאר פשר לשחיטה פנגדו העורף פשר למליקה וכן הוא אומר כו' וכתב הק"ע וצריף כו' מיבעיא ליה אם צריף לערוף כל השנים או ברנפא סגי ר"ש כו' ש"מ דקסבר דילפינו עריפה מחטאת העוף א"כ ה"ה דבעי שנים בע"ע כמו בחטאת דכתיב ולא יבדיל כו' ובש"ק פתב הקרבן עדה שם בגמ' מבואר דגמרינו עריפה מחטאת העוף א"כ בעינו שנים ממש ולא ידעתי למה השמיטו הרמב"ם עכ"ל.

ודבריו תמוהים דכפי דמבואר בסוגיא דתולין (דף כא) ובדברי הכ"מ ולח"מ לעיל בפ"ז מה' מעה"ק ה' ו' מבואר פן דלרש"י ז"ל סגי ברוב סימן אחד ויותר מרוב סימן אחד אסור וילדעת התוס' ורבינו שרי אף ברוב שנים ורק אסור להבדיל הראש אבל זה לכ"ע סגי בחטאת העוף רוב סימן אחד או רוב שנים וזה לא ס"ל לכ"ע דניבעי כל השנים דוקא פדברי הק"ע וא"כ ה"נ יתפרש פן דשאל אם בעינו שנים או רוב שנים ואומר דכל דכשר בשחיטה פשר במליקה וכיון דשחיטת העוף פשר בין ברוב סימן אחד בין ברוב שנים בין בכל הסימנים ורק שאל יבדיל הראש מן הגוף ה"נ פן הוא דכשר בכל גוונא וליהכי רבינו לא הביא רק הא דעורפין מאחוריה כמו חטאת העוף ובכל אופן דכשר שם שרי הקא דגמרינו ג"ש עריפה פריפה פמבואר ועיין פ"מ ודוק: עוד שם והכהנים אומרים בלה"ק כו'.

והנה רבינו לא ביאר הקא מי הוא העורף את העגלה ומשמע דרק האמירה הנה בכהנים אבל העריפה הוא כמו שחיטה בקדשים דכשר בזר ואף דילפינו במס' סוטה (דף מו ע"ב) עריפה עריפה מחטאת העוף על מן העורף כמו שבארנו מ"מ על זה לא גמרינו דיהנה כמו מליקה דרק בכהן הוא והא דגמרינו במס' מנחות (דף יח ע"ב) ט"ו עבודות המסורות לפהנים וקחשיב עריפת עגלה זהו האמירה שהכהנים אומרים ואף שאומר עריפת עגלה

הוא כמו שכתבו התוס' במס' סנהדרין (דף יב ע"א) דאמר עריפת עגלה בשלשה פתבו דהוא מדידה ועריפה ל"ד וה"נ קאי על האמירה ואף שנה לאו עבודה מ"מ קחשיב פאן בין העבודות המסורות לפהגים כמו דקחשיב שם ברפת פהגים בפנים ובחוץ אשר בחוץ לאו עבודה הוא ה"נ קאי על אמירה שאמרים בעת העריפה אבל עריפה שרי בישראל נמי ולא בעי פהו דוקא ודוק: הלכה יב אפילו ראה ההורג ע"א אפילו עבד כו' או פסול לעדות בעבירה לא היו עורפין כו'.

והנה לעיל בפ"י מה' גירושין לענין עדות אשה ובה' סוטה ה' ב' לענין שלא תשטה פתב רבינו דמקבלין עדות דוקא מהני דפסולין לעדות מאיסור של דבריהם אבל לא בשל תורה והכא קתני סתמא פסול לעדות בעבירה.

והוא ראיה ברורה לדברי הטורי אבן במס' ר"ה (דף כא) דגבי עגלה ערופה דילפינו מלא נודע הא נודע מי הפהו אפילו אחד בסוף העולם לא היו עורפין ה"ה אפילו גזלן דאורייתא נמי מעיד ע"ז דלא לערוף עפ"י כדברי רבינו הכא דקתני סתמא פסול לעדות אפילו שהוא מה"ת ודוק: פרק י הלכה ב ואם הייתה טרפה פסולה פפרה פתיב פה פקדשים עכ"ל.

וכתב הכ"מ בירושלמי בפ' עגלה ערופה והוא תמוה דברי הכ"מ דל"ל להביא מהירושלמי והוא גמ' ערוכה במס' חולין (דף יא) אתיא מעגלה ערופה וכ"ת מאי נפ"מ פפרה פתיב כו' וצ"ע. וכתב עוד הכ"מ בירושלמי שם אם הייתה מחוסרת אבר פסולה מהא דר' אלעזר דאמר מפל החי מפאן למחוסר אבר שאסור לב"נ אף הכא מחוסרת אבר פסולה ולא ידעתי למה השמיטו רבינו עכ"ל.

והנה הפני משה על הירושלמי שם במס' סוטה בירושלמי פתב לתרץ זה משום דרבינו לא ס"ל פלל הא דר"א דמחוסר אבר אסור לב"נ דלא הביא דין זה ולהכי אינו מביא גם גבי עגלה ערופה וכן פתב השער המלך לעיל בפ"ב מה' שחיטה כדברי הפ"מ דרבינו לא ס"ל הא דר"מ דמחוסר אבר אסור לב"נ שלא הביא בכל ס' הי"ד זה.

ונ"ל לומר לפ"ד הטעם שלא ס"ל הא דר"א אף דלא מצינו חולק עליו מזה דהנה התוס' מקשים במס' ע"ז (דף ה ע"ב) ד"ה מפל כו' וא"ת אמאי לא קחשיב ליה הא דר"א בז' מצות ב"נ דאזהרתן זו מיתתן ולא הבא מפלל עשה קחשיב כמו מפל עץ הגן ולא גזל ומירצו דשב ואל תעשה קחשיב קום ועשה לא קחשיב וקום ועשה הוא דמקרא דאיש איש מרבינו לפותים שנודרין נדרים ונדבות פישראל עכ"ל.

והגאון רע"ק איגר בגליון הש"ס הקשה על התוס' האיה משפחת לה גבי ב"נ קום ועשה הא אינו מצווה בנדרים ונדבות על כל יחל עיי"ש והנה זה הקשה פבר המשל"מ לקמן בפ"ט מה' מלכים הל' י' והביא בשם הירושלמי לבאר זה עיי"ש.

אמנם המשל"מ תמה ע"ד התוס' דהא אמר הגמ' בסנהדרין (דף נח) והא דינים דקו ועשה הוא וקחשיב ומשני שב ואל תעשה וקום ועשה הוא וה"נ שב ואל תעשה וקום ועשה הוא שב וא"ת שלא להביא לקרבן מחוסרת אבר כו'.

והנה קושיתי זה יש ליישב דהא אמר שם הגמ' האי חנא דבי מנשיא דאפיק ד"ך ועייל ס"ך ודינים לא קחשיב תנא דב"מ וא"ל דס"ל דלא קחשיבין רק שב ואל תעשה גרידא

בלא קום ועשה פלל ור' אלעזר ס"ל פנותיה ולהכי מחוסר אבר לא קחשיב אבל הפרייתא דקחשיב דינים וא"כ קחשיב נמי קום ועשה עם שב וא"ת ע"כ לא ס"ל הא דר' אלעזר דלא קחשבה וא"כ רבינו פוסק לקמן בה' מלכים פ"ט דקחשיב דינים וא"כ ע"כ לא ס"ל הא דר"א ולהכי השמיט דין זה דר"א.

אמנם לעיל בה' מעה"ק דחינו זה ובארנו דרבינו ס"ל הא דמחוסר אבר אסור לב"נ דהא פוסק בה' ע"ז דאם הקריב לפניו בהמה מחוסרת אבר לא אסרה ובע"ג (דף נא) אמר הגמ' הטעם דהוא משום דר' אלעזר דפסול להקרבה לב"נ וקושית התוס' מ"ט לא קחשיב בהדי ז' מצות מנישב המשל"מ לקמן בה' מלכים וא"כ שוב תשאר הקושיא מ"ט לא הביא רבינו הא דמחוסר אבר לענין עגלה ערופה: ונ"ל ליישב כן דהנה רבינו סמיה על סוגיא ערוכה דמוכת דמח"א פשר בעגלה ערופה.

דהנה אמרינן במס' תולין (דף קמ) ת"ש שתי צפרים טהורות מקלל כו' למעוטי טרפות מחיות נפקא הניחא למ"ד טרפה חיה אלא למ"ד טרפה אינה חיה מא"ל ועוד מדתנא דבר"י נפקא דאמר נאמר מכשיר ומכפר בחוץ ונאמר מכשיר ומכפר בפנים מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה מכשיר כמכפר ובחולין פירש רש"י מכפר בחוץ שעיר המשלח ובקדושין (דף נו) פירש עגלה ערופה ובכריתות (דף כה) מפרש לה תרנוניהו שעיר המשלח ועגלה ערופה ועיי"ש בתוס' ומסיק שם אמר רב נחב"י למעוטי צפרי עיר הנדחת רבא אמר למעוטי שלא לזנוג לה אחרת רפ"א למעוטי צפרים שהחליפו כו' רבינא אמר למעוטי עוף שהרג את הנפש כו' וכתבו התוס' ד"ה שלא וא"ת וחסות ל"ל וי"ל דרבה ורנב"י לא פליגי אהדדי ותרי מעוטי חד לדמר וחד לדמר עכ"ל ופירוש התוס' פן הוא דלמעט מה שממעטינן לעיל חיות שחיינן ראשי אברים שלהם וחסין בפיה לא צריף דממכשיר ומכפר נפקא וע"ז תרצו דאתי לדר"נ למעט דברי רבא וקרבה דברי רנב"י: והנה רבינו ז"ל לעיל פי"א מה' ט"צ הביא הג' אוקימתות של רנב"י ור"פ ורבינא ושל רבא שלא לזנוג לה אחרת אינו מביא וכתב הים של שלמה שם במס' חולין דרבינו ס"ל דר"פ והני תרתי פליגי על רבא ופוסק פותייהו דבתראי המה והם אינם ממעטים רק איסורי הנאה והמשל"מ כתב לדחות דברי היש"ש דרבינו ז"ל נמי ס"ל אוקימתא דרבא וכתב דברי רבא במה שאמר שם בה' ז' שיכול לטהר מצורע אחר שנשפתחה שהרי מותרת באכילה משמע דקודם לכן לא פרבא עכ"ל המשל"מ ועתה נבאר לא מיבעיא לשיטת היש"ש דרבינו לא ס"ל הא דרבא דהני פליגי עליה ודאי תקשה לדידיה קושית התוס' לזכותא ל"ל קרא דחיות אלא אפילו לפי שיטת המשל"מ נמי תירוצ' התוס' קשה דהא התוס' פתבו שם ע"ד רבא דאמר שלא לזנוג אחרת וצ"ע מנא דענין כו' וכתב המשל"מ ודבריהם תמוהין בעיני דהא הנה גופא ס"ל דמשלחת אסורה במס' קדושין וא"כ כה"כ דלרנב"י ולר"פ וקרבינא ממעטינן הני דהוי איסורי הנאה ה"נ ממעטינן משלחת מקרא דטהורות ולא אסורות בשלמא לרש"י ז"ל דס"ל דמשלחת מותרת ניחא אבל לפ"ד התוס' תמוה עכ"ל.

וא"כ ליתא לתירוצ' התוס' דהא רבינו פוסק דמשלחת אסורה וא"כ נוכל שפיר ליצע מקרא דחיות או טהורות פוליהו בין דרבא ובין דרנב"י ושאר"י מ"ד דכולהו הוי איסורי הנאה וכמו שמבאר המשל"מ ול"צ לזה תרי קראי וע"כ צ"ל דס"ל להגמ' דעגלה ערופה

אינו פוסל ביה מחוסר אבר ונמצא דהמכפר בחוץ פשר נמי מחוסר אבר וצריך קרא דחיות למעט מחוסר אבר הקא גבי מכשיר דממכפר בחוץ לא נוכל לידע ומפרש פפירוש רש"י ו"ל במס' קדושין דהוא עגלה ערופה ואף אם נפרש גם שער המשלח מקרי מכפר בחוץ מ"מ פיון דמצינו בחד מכפר דכשר לא נוכל לידע על מכשיר בחוץ דביה פסול וא"כ פיון דהגמ' ס"ל דעגלה ערופה פשר ביה מחוסר אבר להכי השמיט רבינו.

והטעם דפליגי גמ' דידן והירושלמי דהירושלמי ס"ל דפוסל מחוסר אבר בע"ע והגמ' ס"ל ראינו פוסל נ"ל פן עפ"י מאי שכתבו התוס' במס' קדושין (דף פה) ובע"ז (דף ה) ובזבחים (דף סא) ונ"ל וקשה ל"ל קרא דמן העוף למעט יבשה גפה בעוף ת"ל דמקרא דכל הצי דאסור אף לב"נ ומתמצים דה"א כה"כ דמום אינו פוסל ביה דתמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף ה"א מחוסר אבר נמי פשר להכי צריך קרא דמן העוף ועי"ל דא"ל קרא דמן העוף ה"א דקיי"ל פל מצנה שנאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ וכל מצנה שנאמרה ונשנית לזה ולזה נאמרה ולכן צריך קרא לאסור לב"נ דה"א לישראל נאמרה ולא לב"נ עכ"ל.

והנה בירושלמי דפסחים פ"ט ה' ה' איתא אית תני דוקין פוסלין בו וא"ת אין דוקין פ"ב מה מקיים שיה תמים שיהא שלמין באברייהם אפילו לקרבנות ב"נ לא פן אר"א מקל הצי תמן יש מהן למזבח ברם הקא אינו מהן למזבח כו' ותני פן ג' מנבחות היו לאבותינו במצרים משקוף ושתי המזוזות כו' ופירש הק"ע דבא התמים ללמד על הפסח מצרים דמחוסר אבר פוסל ואף דבקרבות ב"נ נמי פוסל מ"מ משום דאין מקריבין ממנו ע"ג המזבח להכי צריך קרא דשה תמים על מח"א אלמא דס"ל להירושלמי דא"ל קרא דתמים דכתיב גבי פ"מ ה"א דמחוסר אבר אינו פוסל לפי שאין בו מזבח וא"כ ה"נ בעגלה ערופה דלא הנה מקריב למזבח לא אמרינו דפוסל ביה מחוסר אבר ולא מ"ל דילפינו מהתם מפסח מצרים לעגלה ערופה כי היכא דהתם פסול מח"א אף בלא מזבח ה"נ פן בעגלה ערופה לא מ"ל פן דא"כ תקשה לפי תירוצ התוס' הקא דלהכי בעי קרא דמן העוף לאסור מחוסר אבר דה"א דכינון דאין מום פוסל בו ה"ה מחוסר אבר אפתי ל"ל קרא נילף מפסח מצרים מקרא דתמים דפוסל מח"א אף דמום א"פ ה"ה דמחוסר אבר בעוף פוסל ול"ל קרא דמן העוף אלא ע"כ דהנה שני פתובים הבאים כאחד וא"מ וא"כ עגלה ערופה פשר מחוסר אבר והירושלמי דס"ל דפסול מח"א בע"ע אף דס"ל פהאי מ"ד בירושלמי דפ"מ הנה פוסל מום אף בדשב"ע ומקרא דתמים ילפינו לפסול בע"מ ולא מחוסר אבר ולא הוי ש"כ ולמידין והגמ' דידן ס"ל כמ"ד דרק מחוסר אבר פסול בפ"מ והוי ש"כ ולהכי פשר בע"ע מח"א.

ואף אם נאמר דמקרי שני פתובין בלא קרא דתמים מפסח אלא הקרא דמן העוף ומפל הצי לבד לפי תירוצ הראשון של התוס' דמצריך קרא דמן העוף לאסור מח"א דה"א דכינון דאין מום פוסל ה"ה מח"א ותקשה דנלמוד אפתי מקרא דמפל הצי דאסור לב"נ מחוסר אבר ונהי דמפל הצי איצטריך לגופיה לאסור אז לב"נ אף המן העוף מיותר דנלמוד מפל הצי אלא ודאי דהנה ש"כ שלא ללמד ד"א מה שאין המום פוסל אין מח"א פוסל ביה וממעטינו מזה עגלה ערופה דאין מום פוסל ביה אף מח"א אין פוסל ביה אכל הירושלמי דפוסל א"ל דס"ל כמ"ד דש"כ הב"כ מלמדין ר' יהודה והתנא בע"ז (דף סד

ע"ב) ויָלְפִינוּ מִפֶּל הַחַי וּמִן הָעוֹף מַח"א אַף בְּעִגְלָה עֲרוּפָה אֲבָל לְדִידָן אֵינוּ פּוֹסֵל כַּמְבּוֹנָר וְדוּק: הִלְכָה וְעִגְלָה עֲרוּפָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה כּו' וּמִשְׁתַּרְד לְנַחַל אֵיתָן תֵּאֲסֹר בַּהֲנָאָה אַע"פ שְׁעִדְיָן לֹא נֶעְרְפָה עַכ"ל.

וְהַקְשָׁה הַכ"מ בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְרַבִּינוּ מְזַכֵּה שְׁטָרָא לְתַרֵּי דְלִפֵּי הַסּוּגְיָא בְּכַרִּיתוֹת כ"ה הֵנָּה לְמַ"ד דְּנֶאֱסְרָה מַחֲיִים אִם נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא נֶעְרְפָה הָעִגְלָה נֶאֱסָר וְרַק עַד שֶׁלֹּא נִרְאִית לְעַרְיָפָה וְדַאי מַחֲיִים לֹא כַּפְרָה סְפִיקָא עֵי"ש דְּמַסִּיק דְתַנְאֵי הִיא וַא"כ דְּנֶאֱסְרָה מַחֲיִים לֹא תִצָּא וְתִרְעָה וְרַבִּינוּ ז"ל פּוֹסֵק לְקַמֵּן נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא נֶעְרְפָה הָעִגְלָה תִצָּא וְתִרְעָה וְתִירָץ הַרְשָׁב"א דְרַבִּינוּ לֹא ס"ל כְּסוּגֵית הַגַּמ' מִשּׁוּם דַּס"ל דְּאֲדַעְתִּיהָ שְׁיִמְצָא הַהוֹרֵג לֹא אֶקְדָּשֶׁיהָ כּו' וּלפ"ד הַמְפָרְשִׁים דְתוֹעֵלַת מְדִידָה הִיא לְגִלוֹת הַהוֹרֵג וְהוּי כְּמוֹ אֲשֶׁם וְדַאי שְׁתִּרְעָה בְּעַד כְּמוֹ שֶׁהַקְשָׁה הַתּוֹס' וְתִירוּצָם לֹא ס"ל לְרַבִּינוּ ז"ל עַכ"ל.

וּבס' מַעֲיֵן הַחֲקָמָה פ' שׁוֹפְטִים הֵבִיא רָאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ וְהַסְבִּיר סְבַרְת הַכ"מ כֵּן דְלֹא יִהְיֶה נֶגֶד הַגַּמ' דְתַלְיָא בְּזֶה דַּא"נ דְּצָרִיף ב' עֲדִים כְּשֵׁרִים לְזַהֲכְסְבַרְת הַל"ב בְּסוּטָה (דָּף מו) לֹא שְׂכִיחַ שְׁיִהְיֶה ב' עֲדִים לְהַכְחִישׁ וְלֹא גָמְרִי וּמְקַדְשֵׁי כְּסְבַרְת הַכ"מ אֲבָל לְפִי ל"ק דְּאָף עָרִים פְּסוּלִים יְכוּלִים לְהַכְחִישׁ עַד אֶחָד כְּשֵׁר לִיתָא סְבַרְת הַכ"מ לְגַמְרִי וּמְקַדְשֵׁי וְהַסּוּגְיָא שָׁם אֲזָלָא לַל"ק אֲכַל רַבִּינוּ דַּס"ל כֵּן מִשּׁוּם שְׁפּוֹסֵק כַּל"ב עֵי"ש: וְלַעַנ"ד נ"ל לְהֵבִיא רָאִיָּה לְדַעַת רַבִּינוּ מֵהָא דְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי דְסוּטָה (פ"ט ה"ז) א"ר יִנְאִי שְׁמַעְתִּי לְהָ גְבוּל מֵאִימְתִי הִיא נֶאֱסְרָת וְהוֹרִידוּ מִשְׁעַת הוֹרְדָה אַר"א לְפּוֹטְרָה מִשּׁוּם או"ב כַּר"ש אַרְשָׁב"י עַד שֶׁהִיא בְּחִיִּים הִיא קְדוּשָׁה מִתְנִיתָא אֲמָרָה כֵּן תִצָּא וְתִרְעָה בְּעֶדְרָה מֵהוּ תִצָּא מְקַדְשִׁתָּה עַכ"ל וּפְיָרְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים כֵּן כְּתִיב וְהוֹרִידוּ וְלֹא הוֹרִידוּ לְלַמֵּד דְּמִשְׁעַת הוֹרְדָה נֶאֱסְרָה בַּהֲנָאָה אַע"פ שֶׁלֹּא נֶעְרְפָה כּו' תִצָּא מְקַדְשָׁה ש"מ שְׁהִיתָה קְדוּשָׁה מְכַבֵּר וְאַעפ"כ תִצָּא לְחַוְלִין וְתִרְעָה בְּעֶדְרָה דְאֲדַעְתָּא דְהַכִּי שְׁיִמְצָא הַהוֹרֵג לֹא אֶקְדָּשֶׁיהָ וְהַדְבָר מְצוּי שְׁיִמְצָא הַהוֹרֵג עַכ"ל אֲלַמָּא דַּס"ל לְהִירוּשְׁלַמִי בְהַדְיָא דְאָף דְנֶאֱסְרָת מַחֲיִים מ"מ א"נ הַהוֹרֵג תִצָּא וְתִרְעָה בְּעֶדְרָה אַף דְלֹא כַּפְרָה סְפִיקָא ס"ל דְּאֲדַעְתָּא דְהַכִּי לֹא אֶקְדָּשֶׁיהָ וְכְמוֹ שֶׁהַסְבִּיר הַכ"מ וְגַמ' דִּידָן ס"ל ע"כ כְּלִישָׁנָא קָמָא אֲבָל הִירוּשְׁלַמִי ס"ל כַּל"ב כְּמוֹ שְׁמַבְאָר הַמַּעֲיֵן הַחֲקָמָה וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כֵּן וְדוּק: הִלְכָה ז' נִמְצָאוּ הָעֲדִים זִמְמִין ה"ז מִןתַּרְת בַּהֲנָאָה כּו' וְכַתֵּב הַכ"מ בְּכַרִּיתוֹת (דָּף כָּד) אַר"י מוֹדִים חֲכָמִים לַר"מ בְּאֲשֶׁם תְּלוּי שְׁהַזְמִינוּ עֲדִיו שְׁיִצָּא וְיִרְעָה בְּעֶדְרָה וַיֵּשׁ לְלַמֵּד מִשָּׁם לַע"ע עַכ"ל.

וְלַעַנ"ד לֹא צָרִיף לִזְמַר דְרַבִּינוּ יְלִיף עִגְלָה עֲרוּפָה מֵאֲשֶׁם תְּלוּי דְגַבִּי עִגְלָה עֲרוּפָה גּוֹפְיָה כְּתִב מְפִנְרֵשׁ בְּתוֹסְפָתָא דַּמַּס' כְּרִיתוֹת פ"ה וְז"ל עִגְלָה עֲרוּפָה נִמְצָאוּ עֲדִיו זִמְמִין מִןתַּרְת בַּהֲנָאָה ע"כ כְּדַבְרֵי רַבִּינוּ וְדוּק: פָּרַק יַג הִלְכָה יַד הַשּׁוֹנֵא שְׁאֲמָרוּ בְּתוֹרָה לֹא מְכוּתִי אֲלֵא מִיִּשְׂרָאֵל כּו'.

וְהַקְשָׁה הַכ"מ דְּבַגְמ' דב"מ (דָּף לב) אָמַר וַא"א צַעַר בַּע"ת דְּאוֹרְיָתָא מַה לִּי שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל מַה לִּי שׁוֹנֵא כּוּתִי מִי סְבַרְתָּ אֲשׁוּנָא דְקָרָא קָאִי אֲשׁוּנָא דְמַתְנִיתִין קָאִי עַל הַף מִשְׁנָה דְלַעֲיִל דְשׁוֹנָא לְטַעוֹן וְהַשְׁתָּא יֵשׁ לְתַמְנָה מֵאַחַר שְׁרַבִּינוּ פּוֹסֵק דְצַעַר בַּע"ח הֵנָּה דְאוֹרְיָתָא א"כ ע"כ שׁוֹנָא בֵּין מְכוּתִי בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל וְאִיף כְּתִב הַשּׁוֹנָא לֹא מְכוּתִי אֲלֵא מִיִּשְׂרָאֵל כּו' וְעֵי"ל דַּבְּפ' ע"פ (דָּף קיג) אָמַר רַבִּי אָמַר רַב מִןתַּר לְשׁוֹנָאוֹתוֹ כּו' מֵאִי שׁוֹנָא אִקְלִמָּא שׁוֹנָא כּוּתִי וְהַתְנָא שׁוֹנָא שְׁאֲמָרוּ כּו' וַא"ת א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹנְפָתָה א"א צַעַב"ח דְּאוֹרְיָתָא

מה לי שוּנָא יִשְׂרָאֵל ומה לי שוּנָא פּוּתֵי וי"ל דהמ"ל כר"ש התוס' לישׂרָאֵל בְּחַנּוּם וּלְכוּתֵי בְּשִׁכְרָא עכ"ל.

ואפתי צָרִיף לְבָאָר דְּדַחֵי הַסְּוֹגְיָא דגמ' ומְפָרֵשׁ לִיה פְּמוּ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ. ונ"ל לְבָאָר פֶּן עפ"י הַסְּוֹגְיָא דְפִסְחִים שָׁם שְׁמַבִּיא הַכ"מ דְּבַעַל הַמְּאָמָר הוּא רִשְׁבִּי בְּשֵׁם רַב וְרַב מְפָרֵשׁ לִיה דְּשׁוּנָא קָאֵי אֲשׁוּנָא דְקָרָא לֹמֵר דְּשׁוּנָא יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲמַתְנִיתִין וְרַב גּוֹפֵיָה קָא ס"ל בַּמַּס' שְׁבַת (דף קכח ע"ב) דְּצַעַר בַּע"ח דְּאוּרִייתָא דְאָמַר שָׁם בְּהֵמָּה שְׁנַפְלָה כּו' מ"ט צַעַב"ח דְּאוּרִייתָא וּמְבַטֵּל פְּלִי מְהִיכְנוּ דְרַבְּנֵן וְאֵתִי דְּאוּרִייתָא כּו' וְכִיּוֹן דַּס"ל לְרַב דְּהוּא מַה"ת וְאֵעֵפ"כ אָמַר שׁוּנָא וְשְׁאָמְרוּ שׁוּנָא יִשְׂרָאֵל כּו' וְא"כ ע"כ מְפָרֵשׁ לִיה רַב פְּדָבְרֵי הַתּוֹס' דְּלִזְהָ בְּחַנּוּם וְלִזְהָ בְּשִׁכְרָא וְלֹא ס"ל פְּהַסְּוֹגְיָא דַּב"מ וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּנֹתִיָה פְּמַבְּוֹאָר וְדוּק: הַלְכוּת מְכִירָה פְּרָק א הַלְכָה וּפִיצַד בְּשִׁטְר כּו' בַּד"א בְּמוֹכֵר שְׂדֵהוּ מְפָנִי רַעְתּוֹ אֲבָל בְּשִׁטְרָא קַרְקָעוֹת אַע"פ שְׁהַגִּיעַ שִׁטְרָא שָׁל מְכָר לִידּוֹ וְאֲפִילוּ הִבִּיא עֲדִים לֹא קָנָה עַד שְׂיַתּוּן אֶת הַדָּמִים עכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְה"מ שָׁם מִימְרָא דְשְׁמוּאֵל וְסוּגִית הַגַּמ' וְדַע דַּאֲע"פ שְׁהַמוֹכֵר לֹא עֵייל וְנִפְיָק כּו' וְדַע דְּאוּקִימְתָא דְרַב אֲשִׁי ע"ז דְּקָאָמַר בְּמַתְנָה בִּיקָשׁ לִיתְנָה לוֹ ה"ק מְפָנִי רַעְתָּה בְּדִין הוּא שְׁקָנָה שְׁהָרֵי אֲפִילוּ בְּמַתְנָה הָיָה נוֹתְנָה כּו' פִּי רַעָה בַּע"א עכ"ל.

והכ"מ וְהַלַּח"מ מְבַאָרִים דְּהָרֵי הַרְה"מ שְׁבָא לְפָרֵשׁ מ"ט אִינוּ פּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּרַב אֲשִׁי דְּהוּא בְּתָרָא וְאָמַר שָׁם דְּבַמַּתְנָה בִּיקָשׁ לִיתְנָה לוֹ וְלָמָּה פְּתַב לוֹ לְשׁוֹן מְכָר פְּדִי לִיפּוֹת אֶת פַּחוֹ אֲלֵמָּא דַּר"א ס"ל דְּאָף אִם מְפָנִי רַעְתָּה מְהֵרָה אִינוּ קוֹנָה רַק אֲמַרִּינּוּ בְּמַתְנָה בִּיקָשׁ וְאִיף פּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּרַב הַמְּנוּנָא דְמוּקִי בְּמוֹכֵר מְפָנִי רַעְתָּה וְדַחֲקוּ בְּזָה.

ולענ"ד נ"ל לִינִישַׁב רַעַת רַבִּינוּ פֶּן דְּהִנֵּה הַתּוֹס' הִקְשׁוּ שָׁם ד"ה וְלָמָּה כּו' וְא"ת וְלָמָּה פְּתַב בְּלִשׁוֹן מַתְנָה בְּשִׁלְמָא מְכָר מְשׁוּם אַחֲרִיּוֹת אֲלֵא מַה יְפוּי פַּח יֵשׁ בְּמַתְנָה אִי מְשׁוּם דְּבַמַּתְנָה לִית בִּיָּה מְשׁוּם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא הָא אָמַר בְּפָרֵק הַמְּקַבֵּל דְּבַמַּתְנָה דְּאִית בִּיָּה אַחֲרִיּוֹת אִית בִּיָּה דִּינָא דַּב"מ וי"ל כּו' וּבִירוּשְׁלָמִי דְּפָרְקִין מְפָרֵשׁ דִּיפּוּי פַּח שָׁל מַתְנָה הִינּוּ לְגַבִּי בּוֹר וְדוֹת דְּמוֹכֵר שְׂרָה בְּסַתֵּם לֹא מְכָר בּוֹר וְדוֹת אֲבָל מַתְנָה בְּעִין יָפָה נוֹתֵן הַפֵּל עכ"ל: וְהִנֵּה הַמְּקָנָה פְּתַב שָׁם לְתַרְזַן קוֹנֵשִׁית הַתּוֹס' בַּמַּס' קְדוּשִׁין דְּהִנֵּה הָכָא קָאֵי הַסְּוֹגְיָא אֲלֵיבָא דְשְׁמוּאֵל דְּהוּא אָמַר שָׁם בְּתַחֲלָה ל"ש אֲלֵא בְּשִׁטְר מַתְנָה כּו'.

וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל ס"ל בַּמַּס' ב"מ (דף יד ע"א) דְּבַמְכִירָה לֹא אֲמַרִּינּוּ אַחֲרִיּוֹת ט"ס הוּא וְא"כ ע"כ מִיִּירֵי דְכַתֵּב לוֹ בְּפִירוּשׁ הָאַחֲרִיּוֹת דַּא"כ לִיבָא יְפוּי פַּת וְכִיּוֹן דְּמְפָרֵשׁ בּוֹ אַחֲרִיּוֹת מַה יְפוּי פַּח יֵשׁ דְּכַתֵּב בְּלִשׁוֹן מְכָר מְאִם פְּתַב בְּלִשׁוֹן מַתְנָה וּמְתַרְזַן דְּהָא דְשְׁמוּאֵל ס"ל בְּמְכָר דְּלִית בִּיָּה אַחֲרִיּוֹת ט"ס הוּא הִינּוּ בְּשִׁטְר מְכָר לְחַוְדִּיהָ אֲבָל הָכָא מוֹכַח מְלִשׁוֹן הַשִּׁטְר דְּכַתֵּב תְּרַנּוּיָהּ לְשׁוֹן מַתְנָה וְלִשׁוֹן מְכָר וְע"כ הוּא מְשׁוּם דְּנִתְפַּנּוֹן דִּיהָ בּוֹ אַחֲרִיּוֹת.

ולפ"ז נִחָא קוֹנֵשִׁית הַתּוֹס' דְּצָרִיף לְכַתּוּב לְשׁוֹן מַתְנָה ע"כ דָּאִם הָיָה פְּתַב בִּיָּה רַק מְכָר לְחַוֵּד לֹא הָיָה אֲמַרִּינּוּ בִּיָּה אַחֲרִיּוֹת ט"ס פְּמוֹ דַּס"ל לְשְׁמוּאֵל בַּב"מ עכ"ל הַמְּקָנָה. וְהִנֵּה רַבִּינוּ פּוֹסֵק לְקַמֵּן פִּי"ט הִי"ג דְּאַחֲרִיּוֹת טְעוֹת סוּפֵר אָף בְּמְכִירָה וְכַתֵּב אֲפִילוּ מְכָר הַקְּרָקָע בְּשִׁטְרָא וְלֹא הַזְכִּיר הָאַחֲרִיּוֹת בּוֹ ה"ז חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹן שְׁאַחֲרִיּוֹת ט"ס הוּא עכ"ל.

נמצא דלדידיה ליתא תירוץ זה וע"כ ל"ל דא"כ תסוב לדידיה קושית התוס' למה פתב בלשון מתנה וא"כ ניקח דרב אשי משני הכא הברייתא אליבא דשמואל במתנה ביקוש ליתן כו' נאי תקשה למה פתב בלשון מתנה יש לומר פדי שיהיה האחריות ט"ס אבל לדידן דליתא זה לא מצי לומר תירוץ של רב אשי דתקשה קושית התוס' למה פתב לשון מתנה וע"ל תירוץ הרה"מ במוכר שזדהו מפני רעתה ולקחי פתב רבינו פן ודוק: פרק ו הלכה ח היו עומדין שלשתן ואמר לו מנה שיש לי בידיך בין פקדון בין מלנה תנהו לזה קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בי עכ"ל.

והנה האחרונים הקשו על רבינו מ"ט לא הביא מה שאמרו שם בסוגיא דגיטין (דף יד ע"א) דאף במתנה מועטת בעי דוקא בפניו והפוסקים הביאו זה והאחרונים עמדו ע"ז מ"ט השמיטו רבינו.

ונ"ל ליישב פן דהנה שם בתוס' ד"ה אבל הקשו וא"ת והא נמי שמעינן לה דאמר רב בפ' הנהב (דף מט) דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה ומדמי התם מתנה מועטת למכר דליכא מעות בהדי דברים וי"ל דהיכא שאומר לנפקד או לבע"ח שנתן לו ס"ד דקני טפי מפשאר מתנה אני נותן לך עכ"ל: והנה צריך להבין לכאורה האף נוכל לומר דקנה קנינו גמור דמירי הכא היכא שנותן לו ע"י אחר דהא התם רק במתנה מועטת לענין אמנה והכא ניקא שאומר לנפקד או לבע"ח שיקנה קנינו גמור.

אף נ"ל דהנה התוס' פתבו לעיל (דף יב) דבמתנה לא אמרינן תן כזכי דמי והטעם הוא כמו שפתב הר"ן ז"ל ס"פ דלקחי במתנה ל"א תן כזכי דאין אדם ממהר לעשות שלית לזכות למתנה וה"א דזהו רק במתנה מרובה אבל במתנה מועטת היכא שאומר לחבירו תן הוי כזכי והיכא שאומר תן לא נביעי שייאמר דוקא בפניו קמ"ל דלא.

אמנם רבינו הא פוסק לקמן בפ"ב מה' זכיה דתן כזכי דמי אף גבי מתנה והקשו הרשב"א והר"ן ז"ל מגמ' זו דאמר יהיבנא ליה לפלוני ואעפ"כ בעינן מעמד שלשתן דוקא ותיירצו דלדעת רבינו מירי דלא הנה הקבא דמוריקא ברשותו ולקחי אינו זוכה בה וא"כ הא לדעת רבינו ליתא תירוץ זה דה"א דבזה תן כזכי דכיון דמירי דאינו רשותו שוב אין חילוק בין מרובה למועטת ואף מועטת אין סברא לומר דקני.

וע"כ נ"ל לומר דרבינו אינו מפרש כפירוש התוס' אלא מפרש הסוגיא פן דרב דאמר לא הדרנא ביה אי ניקא דבדברים לבד יש בו משום מחוסר אמנה לא הנה הדר ביה ודאי ורק רב לטעמיה דס"ל אין בו משום מחוסר אמנה ולקחי אמר במעמד שלשתן דלא מצי הדר מצד הדין דקנינו ונהו שפסיק נמי הגמ' אי מההיא ה"א ה"מ מתנה מרובה אבל מתנה מועטת לא נביעי בפניו ונהנה בזה מחוסר אמנה וא"כ כיון שיש בו מחוסר אמנה אמר רב דלא הדרנא ביה.

ובזה יבואר לתרץ הקושיא מגמ' דהתם היכא שאומר לו שיתן אין בו משום מחוסר אמנה אבל היכא שאומר לנפקד או לבע"ח שיתן לו הנה מחוסר אמנה ולא מירי לענין קנינו כמו שמפרשים התוס' ורב אמר דלא הדר ביה מטעם אמנה קמ"ל דאף בזה דמתנה מועטת אין בו משום מחוסר אמנה ובעי דוקא מעמד שלשתן וא"כ אנו דקיי"ל כר' יוחנן בכ"ד דבמתנה מועטת הנה מחוסר אמנה אי הדר ביה לא צריך להביא חילוק בין מרובה

למועטע דעה מיירי לענגן מחוסר אַמנָה ולידין הוי מחוסר אַמנָה במועטע ולהכי השמיט רבינו.

ועוד נ"ל ליישב פשוט עפ"י מאי שפתיב בס' מהר"ם ברבי במס' גיטין לקמן (דף סד) לתרץ קושית הרשב"א על רבינו ז"ל דפוסק דתן פזכי מסוגיא זו וכתב לתרץ דהכא אליבא דרב קאי והכריח דרב לשיטתו אזיל ומנכרח לומר הוא דתן לאו פזכי אבל לדין מנכרח אפא מן המשנה דתן פזכי עיי"ש וא"כ ניחא שפיר דאליבא דרב דס"ל דתן לאו פזכי דמי ונהנה המעשה הכא דאמר תן ה"א שפיר לחלק בין מתנה מרובה למועטת דה"א דבזה הנה תן פזכי דמי קמ"ל דבמתנה מועטת נמי לאו פזכי דמי אבל לדין דבכ"מ אמרינן תן פזכי דמי ל"צ כלל לחלק בזה ולהכי אינו מביא פמבואר דזוק: פרק יג הלכה ה פשם שהונאה להדיוט פה הונאה כו' וכשם שהונאה בפירות ובבהמה פה יש דין הונאה במטבעות פיצידי כו' שהיה ה' דינר זהב בכ"ד דינר פסף וצרפה בכ' או בכ"ח כו' ה"ז מחזיר כו'.

וכתב הלח"מ דין הבהמה מחלוקת ודין המטבע מוסכם ותמהני על רבינו דתלי תניא בדלא תניא עכ"ל. ונ"ל פשוט דכונת רבינו ז"ל הוא על מטבע דהנה נמי שתות כמו הבהמה והפירות וכמו דמסיק דהנה הדין כר"ש ולא כשאר פוסקים דפסקו כר' יהודה דלא הוי בשתות כמו שהביא הרה"מ הכא ולהכי תליא זה דמטבע הנה שתות כמו בהמה ופירות דהוי לכ"ע ודוק: פרק כא הלכה ו דרף המלך ודרף הקבר אין לה שיעור ונ"ל שזהו פמוכר דבר שאין מינו ידוע עכ"ל.

וכתב הראב"ד בהשגות א"א אין דבריו ידוע ואני אומר שיטול המלך ישראל ממנו כל מה שיצטרף לו עכ"ל. וכתב הרה"מ ולפ"ד הראב"ד ז"ל ה"ה פמוכר דרף הקבר בשדה שהולכין מלוי המת בכל השדה כפי שיצטרף להם וכן פירש"י עכ"ל.

ונ"ל לומר דרבינו ס"ל כמו שפתיב הלח"מ לקמן בפ"ה מה' מלכים לדעת רבינו במלך ישראל רק במלחמה פורץ לו גדר ואף דהגמ' קאמר בב"ב הכא גבי דרף המלך דמלך פורץ לו גדר הוא רק להראות דמלך שאני משאר ב"א אבל באמת היכא דמנכר לו דרף לא נדע השיעור כמה שיצטרף בזה הנה רק במלך ישראל במלחמה ונהנה פמוכר לו דבר שא"י.

והנה הטור וש"ע בח"מ סי' ריז) לא הביאו דין זה דדרף המלך ודרף הקבר וכתבו שם רק דרף הרבים ולמעמד נותן כו' וזה לא פתבו בשלמא בדרף המלך ליתא בזמן הנה דליתא דרף הנה בא"י במלך ישראל אבל דרף הקבר צריף לבאר מ"ט השמיטו.

ונ"ל לומר דלהכי לא הביאו משום דהמה מפרשים ליה כפירוש הרשב"ם וז"ל שם במשנה דרף הקבר תקנת חכמים הוא משום יקרא דשכבי פדאמרינן בגמ' דכתובות דצריכין הרבה ב"א ללנתו שיתזיקו מלא כל הדרף כו' ונראה בעיני דהא דקבר אין לו שיעור לא חמור כשל מלך לפרוץ בנגן אלא להלך ע"ג תבואות כו' א"נ פמוכר דרף הקבר לתבירו ללכת דרף שדהו דמסתמא א"ל שיעור אלא כל מלוי המת יעברו שם כו' נמצא דהרשב"ם ז"ל מפרש בזה שני פירושים וכפירוש הראשון מפרש נמי הנמ"י דלא מיירי לענגן מכירה שדה או דרף אלא לענגן מלוי המת דמותרים לילך ע"ג התבואות

משום תקנת חכמים וא"ל דגם המה נמי מפרשי פן כפירוש הראשון של הרשב"ם ו"ל ולא מיירי לענן מכירה ולהכי הקא לענן מכירה לא הביאו דבר זה כמבואר ודוק: פרק כד הלכה א המוכר שלשה אילנות בתוך שדהו ואפילו היו ג' נטיעות קטנות כו' ה"ז יש לזקק קרקע הראוי להם כו' וקנה כל האילנות שביניהם עכ"ל.

והנה הטור כתב בח"מ (סי' רטז) דדוקא אילנות קטנות שביניהן קנה. והב"י כתב עליו דדבר פשוט הוא דאלו גדולים אינו מן הסברא שיהו בטלים עם הג' אילנות שקנה ותמה הסמ"ע בס"ק י"ח על המחבר שסתם וכתב בש"ע סתם כדברי רבינו קנה כל האילנות משמע אפילו גדולות ולא חילק בזה דדוקא קטנות עיי"ש.

ונ"ל לענ"ד ליישב דעת המחבר דאזיל לטעמיה דס"ל דאפילו גדולות קנה ומוכרח הוא מהגמ' כדברי רבינו דהנה איתא בגמ' דב"ב (דף פ"ג ע"ב) בור מהו שתפסיק כו' ריקבא דדיקלי מהו תיקו.

וכתב הנמ"י ונ"ל ומיהו כפר פסקנו לעיל דקנה אילנות שביניהן ואע"פ דאפשר שמפסיק בין האילנות אבל אם הנה שם ריקבא דדיקלי ושיירה לעצמו כפירוש ומפסיק בין האילנות כבעיא דאמת המים ורה"ר כו' עכ"ל.

וקשה לענ"ד על הנמ"י אלו לומר דהא דריקבא דדיקלי דאמרינן דהוא הפסק ולא קנה כמו האילנות מיירי דשיירי כפירוש א"כ לקמן דבעי הלל מרבי עלה ארז כו' אלא הנה ארז ביניהן מהו א"ל קנה וקנה ופירש הרשב"ם אם הוא מפסיק ופשוט ליה דקנה נמי כמו האילנות שביניהם וגם הארז קני ליה כו' וא"נ דמיירי כדברי הנמ"י דמפרש בהדיא דשיירי הא דריקבא דדיקלי ולהכי לא קנה וא"כ שפיר מיבעיא הלל על ארז אי מפרש בהדיא דשיירי אי הנה הפסק ומ"ט אמר ליה דלא הנה הפסק משום דקנה וקנה אף הארז הא מפרש בהדיא דשיירי כמו ריקבא כו'.

וע"כ נ"ל לומר פן דהנה לדעת הטור דס"ל דדוקא אילנות קטנות מיירי הא דריקבא דדיקלי באילן גדול דלא קנה ובעי ליה אי הנה הפסק פיון דלא קנה ומסיק בתיקו ואח"כ בעי הלל על ארז קטן ורק שהוא מין אחר מאילן שאינו עושה פירות אי הנה הפסק ואמר ליה אי הנה קטן קנה וקנה ושפיר מביא הטור בסי' רט"ז לבעיא דלא אפשטא אמת המים ורה"ר וריקבא דדיקלי אבל רבינו דלא מחלק בין אילנות קטנות לגדולות וס"ל דכולן קנה לא הביא הקא בה' ד' רק או שהפסיק בור אמת המים או רה"ר אבל ריקבא דדיקלי אינו מביא פלל דלא גרים ליה בגמ' וכן הרי"ף ו"ל לא גרים רק אמת המים ורה"ר ולא ארז ורק הרא"ש גרים כדברי הטור משום דזה קנה כמו ארז וניחא שפיר לדברי רבינו דהלל קמבעיא על ארז אי הנה הפסק משום דסתם ארז הנה גדול כמו דמצינו בקרא פארז ישגא וקמבעיא ליה אי ארז דהוא גדול הנה הפסק ולא קנה פדעת הטור ומסיק ליה דקנה אף גדול ולא מחלקינן כדברי הטור וא"כ המחבר הקא בסימן זה ס"ז לא הביא רק בור אמת המים ורה"ר אבל ריקבא דדיקלי אינו מביא משום דס"ל פדעת רבינו דל"ג זה משום דקנה כמו האילנות והבעיא דהלל על ארז הוא משום דגדול הוא ומסיק דקנה ולהכי השמיט פדעת רבינו.

וְנִיחָא נָמִי הָא דְפָשִׁיט לִיה רַבִּי לְהַלֵּל דְקָנָה גַבִּי אָרְזוּ וְאִפְתִּי תִיבְעֵי לְקַמְן (דָּף קד ע"ב) דְבַעֲי ר"א בּוֹר כּו' רִיכְבָּא דְדִיקְלָא מֵהוּ שְׁתַּפְּסִיק גַבִּי כּוֹר עֶפֶר וּא"כ נָמִי תִבְעֵי נָמִי אָרְזוּ אִי הֵנָּה הַפְּסִק לְדַעַת הַטּוֹר דְגָרִיס תַּרְנוּנִיָּהוּ רִיכְבָּא דְדִיקְלָא וְאָרְזוּ הָכָא וּא"כ הַפְּשִׁיטוֹת דְרַבִּי לֹא הֵנָּה פְּשִׁיטוֹת גָּמוֹר אֲבָל לְדַעַת רַבִּינוּ נִיחָא דְהָכָא לֹא גָרְסִינוּ רִיכְבָּא דְדִיקְלָא כִּינּוּן דְמַסְקִינוּ דְאָרְזוּ קָנָה ה"ה דְדִיקְלִי וְרַק לְקַמְן גָּרְסִינוּ רִיכְבָּא דְדִיקְלָא בְּבַעֲיָא וּא"כ ל"צ לְמִיבְעֵי עַל אָרְזוּ דְהוּא שְׁנָה לְרִיכְבָּא דְדִיקְלָא דְנִשְׁאַר בְּחִיקוֹ וְדוּק: פָּרַק כַּח הַלְכָה בַּהַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת לֹא מְכַר אֶת הַחֶדֶר שְׁלֹפְנִים מִמֶּנּוּ כּו' וְלֹא אֶת הַגָּג בְּזִמְן שֵׁישׁ לוֹ מַעֲקָה עֲשָׂרָה טְפָחִים וְיֵשׁ בּוֹ רַחֵב ד' אַמּוֹת עַכ"ל.

וְכַתֵּב הֵרָה"מ וְלֹא אֶת הַגָּג בְּמִשְׁנָה וְלֹא מִצְאֵתִי בַגִּמ' שְׁיַעוֹר רַחֵב לִגַּג אוֹלֵי לְמִדָּה הַרְבֵּ מִצְעִיעַ דַּא"ל דְהוּא ד"א מְכוֹר עַכ"ל, וְהַכ"מ פֶּתַח וְנָאֲנִי אוֹמֵר שְׁמַאֲחַר שְׁרַבִּינוּ לֹא פֶתַח בְּחֶדֶר שְׁצָרִיף שְׁיִהְיֶה בּוֹ ד"א וְלֹא יִלְיָף לָהּ מִצְעִיעַ ה"נ דְיִלְיָף גַּג מִצְעִיעַ דַּמ"ש גַּג מְחֶדֶר וְאִפְשָׁר לִוְמֵר דְכִינּוּן דְמַאֲחַר דְטַעֲמָא דְחֶדֶר אֵינוֹ מְכוֹר בְּכֻלָּל בַּיִת הוּא כּו' אֲבָל גַּג דְטַעֲמָא לֹא מִשּׁוֹם שְׁתַּקְרָה שְׁנָה לְבַיִת כַּה"כ דְלִית בֵּיה ש"ב דְהִינּוּ ד"א לֹא פְלִיג רְשׁוּתָא לְנִפְשִׁיהָ עַכ"ל וּמ"מ כִּינּוּן שְׁאִין זֶה מְפֻרָשׁ בַּגִּמ' ה"ל לִוְמֵר לְרַבִּינוּ נִרְאָה לִי בְּזָה.

וְע"כ נ"ל לִוְמֵר דְרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ לְהֵיוֹת דְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִּי דְאִיתָא שָׁם עַל הַמִּשְׁנָה כִּן ר"נ בְּשֵׁם רַחֵב"א וְהוּא שְׁיִהָא אַרְבַּע עַל אַרְבַּע כּו' עַל רוּם עֲשָׂרָה וּבִלְבַד בְּמִקְוֶה וּבְמִנּוּפָף א"ל ר"ז כֹּל הַדִּין פִּירוּשָׁא דְפָרִישׁ לְכוּן רַחֵב"א וְכַתֵּב הַפ"מ וְהוּא כּו' אִצְעִיעַ קָאִי דְבַפְחוֹת מַד"א לֹא חָשִׁיב וּבְטַל לְגַבִּי בַיִת כַּה"כ פִּי תִשָּׂא פִירֵשׁ לְכוּן רַחֵב"א מִתְמַה הִנֵּה ר"ז עַל שְׁהַצָּרִף דְוָקָא ד' עַל ד' וּמְקוֹרָהּ וּמְגוּנְפָף וְעַל רוּם עֲשָׂרָה עַכ"ל.

אֲמַנָּם בְּנִמְק"י עַל הַמִּשְׁנָה שָׁם מִשְׁמַע דְמְפָרֵשׁ דְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִּי עַל הַגָּג דְכַתֵּב כִּן וְלֹא אֶת הַגָּג אַעפ"י שְׁאִינוּ מְקוֹרָהּ וּמְגוּנְפָף מִדְלָא פִירֵשׁ בַּגִּמ' זֶה מִשְׁמַע דְמְפָר הִירוּשְׁלַמִּי דְקָאִי עַל הַגָּג וְלִהְכִי אֲמַר דְלְדִידֵן א"מ מִשּׁוֹם דְלֹא מְפָרֵשׁ זֶה וְלֹא כְמוֹ שֶׁהֵבִין הַפ"מ דְקָאִי עַל הַצְעִיעַ וְכִן ס"ל לְרַבִּינוּ וְסָמַךְ עַל הִירוּשְׁלַמִּי לְהַצָּרִף בַּגִּמ' ד' אַמּוֹת דְיִלְפִינוּ מִצְעִיעַ וְנָהִי דְלֹא הִבִּיא זֶה דְרוּם עֲשָׂרָה וּמְקוֹרָהּ וּמְגוּנְפָף מ"מ בְּזָה ס"ל דְלֹא בְּעֵינֵן כִּינּוּן דְלֹא נִזְכָּר בַּגִּמ' כְּדָבָרֵי הַנִּמְ"י אֲבָל עַל ר"א דְנִזְכָּר בַּגִּמ' גַבִּי יִצִיעַ ס"ל דְיִלְפִינוּ נָמִי עַל גַּג וּבְזָה אֵינוֹ חוֹלֵק הַגִּמ' וְהִירוּשְׁלַמִּי וְעוֹר א"ל דַּר"ז דְמַסְיָק שָׁם כֹּל הַדִּין פִּירוּשָׁא דְמְפָרֵשׁ לְכוּן רַחֵב"א פְּלִיג ע"ז דְבַעֲי רוּם עֲשָׂרָה וּבְמִקְוֶה וּמְגוּנְפָף אֲבָל מַה דְבַעֲי רֹחֵב אַרְבַּע לֹא פְלִיג בְּזָה ס"ל לְגַמ' ג"כ יִצִיעַ וְלִהְכִי לֹא הִבִּיא זֶה וְרַק מַה דְבַעֲינֵן ד' אַמּוֹת כְּמִבְּוֹאָר וְדוּק: הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה פָּרַק א הַלְכָה יח כֹּל הַמְּפָסִיק לְפָאָה מְפָסִיק בְּנֻכְסֵי הַגֵּר כּו' וְכֹל הַמְּפָסִיק בְּרִשׁוֹת שְׂבַת מְפָסִיק בְּנֻכְסֵי הַגֵּר וְאִפְּלוּ הִנֵּה בֵּינֵיהֶם רִשׁוֹת שְׁחִלוּקִים לְגִיטִין כּו' כֹּל דְבָר הַמְּפָסִיק לְטוֹמְאָה מְפָסִיק בְּנֻכְסֵי הַגֵּר כִּי צַד כּו' כ"מ שְׁמַחְזִיקִין אוֹתוֹ לְטוֹמְאָה הָרִי הוּא כְּמִקּוּם יוֹתֵר מִחוֹלֵק בַּפ"ע עַכ"ל.

וְכַתֵּב הֵרָאָב"ד ז"ל וְאֵין בַּגִּמ' אֵלָא בְּפָאָה וּבְשַׁבַּת וְטוֹמְאָה וּבְגִיטִין כּו' כִּן דָּרָף הַגִּמ' וּמְפָרֵשׁ בַּגִּמ' מַה טִּיבָן שְׁל הַסְּפִיקוֹת עַכ"ל וְכַתֵּב הֵרָה"מ ז"ל דְרַבִּינוּ ס"ל הַפֵּל מַכְש"כ שְׁמִקוּ"ח הוּא דוֹרֵשׁ וּמַה מְצָר וְחָצַב שְׁלְדַעַת ר"א אֵין מְפָסִיקִין בַּש"ד מְפָסִיקִין בְּנֻכְסֵי הַגֵּר מַה שְׁמַפְסִיק בַּש"ד לֹא כַש"כ שְׁמַפְסִיק בְּנֻכְסֵי הַגֵּר וְנִכּוּן הוּא עַכ"ל.

ולענ"ד דחוק הוא שאין דרכו של רבינו לומר דנים מדעתו מה שלא נזכר בגמ' וללמוד מקו"ח. ועוד הקשה הלח"מ כמה קושיות ונשאר בקושיות דבטומאה ס"ל לרבינו פרבנו דאינו מפסיק וכן רבינו לא הזכיר בה' שבת פאה וטומאה שחצב ומיצר מפסיקין עיי"ש.

וע"כ נ"ל לומר פן דרבינו מפרש פשט אחר בדברי הגמ' ומסלק כל הקושיות דרבינו מפרש פשט אחר פן המיצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר אבל לענן פאה וטומאה לא פירש מה שמפסיק בפאה וטומאה פאה ודאי לד"ה וטומאה הא ג"כ רבינו מפרש לה לד"ה דרף ההפסק הוא מקום שמחזיקין אותו בטומאה הוא במקום אחר מן חלק בפ"ע ולא מיירי בענן הפלוגתא דר"א ורבנן רק הביא שיש מקום בשדה שמוחזק בטומאה וכל הבקעה טהורה וזה הדברים שמפסיקין שמה אינו מפסיק בנכסי הגר ורבין אר"י אומר אפילו לענן פאה וטומאה נמי הוא מפסיק בנכסי הגר אבל מה שמפסיק לענן שבת זה לא מפסיק בנכסי הגר רבא אמר אפילו לענן שבת מה שמפסיק לענן שבת מפסיק בנכסי הגר ומסיק רבא אמר אפילו פיסלא שמפסיק ברשות גיטין מפסיק לענן שבת והה"ד הקא בנכסי הגר אבל לא מיירי כלל אי מיצר וחצב מפסיקין שמה בפאה וטומאה ושבת ורק לענן נכסי הגר מיירי הכל.

יש לרבינו ראיה מוכרחת לפרש פן דבמס' ע"ז (דף ע' ע"ב) איתא הגירסא שם פן הוא פולמוסא דסליק כו' ארחב"א עובדא הוי קמיה דר' יוחנן ושרי ולא ידענא אי משום דסבר כו' אלעזר דאמר ספק ביאה טהור כו' וכן גרסי התוס' שם בגמ' וכן הנה הגירסא לדעת רבינו וא"כ בפירוש הסוגיא בב"ב הוא כמו שפירש הרשב"ם ז"ל דקאי אי מיצר וחצב מפסיקין לענן טומאה לר' אלעזר א"כ מאי מספקא להגמ' בע"ז אי ס"ל לר"י אי לא נדאי ס"ל כו' דאל"כ למה אומר דלענן טומאה אינו מפסיק למאי נפ"מ לדידן פיון דקיי"ל פרבנו אינו שייך כלל ההפסקה לענן טומאה כמו שהקשה הכא הלח"מ על רבינו ותירוצו דחוק אלא ודאי ס"ל לר' יוחנן כו' אליעזר וא"כ מאי מספקא ליה שמה בע"ז אלא ודאי הוא הפשט כמו שבארנו לדעת רבינו דמיירי רק בנכסי הגר ואומר דזה המקום שמחלק בבקעה לענן טומאה מפסיק בנכסי הגר אבל לענן טומאה לא מיירי הכא כלל ודוק: הלכה יד פותי כו' אבל הקרקע אינו קונה אותו מישראל אלא בשטר ואינו מקנה אותו לישראל אלא בשטר שאין דעתו סומכת אלא מן השטר לפיכך ישראל וכתב הכ"מ כ' הרה"מ ונ"ל דהיינו דאמר ר"י אמר רב ישראל הבא מתמת פותי ומפרש רבינו ז"ל לענן קנן וכדכתב הרה"מ ז"ל פ"א מהל' מכירה וקשה למה פתב הרה"מ דנתבאר שם דלא מקנה ומניה נפיק דהה"ד שאינו קונה הא גם שם מבואר דאינו קונה דהכי כו' ואם נאמר דמאי דקאמר הרה"מ ז"ל ל זה נתבאר בפ' חזה"ב הוא קאי אהא דלקמן זה דנכסי פותי הרי הן כו' פישראל לא קני עד דמטי שטרא וכו' וה"מ שהפתי מקנה לישראל ומשם למד דהה"ד לקונה אתי שפיר לשון הרה"מ ומ"מ קשה למה לא למדו הרה"מ בפירוש מההוא מימרא דשמואל דישראל הבא מתמת פותי פיון דהרה"מ מפרש ליה לענן קנייה כדכתב ז"ל בפ"א מה' מכירה עיי"ש.

ועיין בסמ"ע ח"מ (סי' קצד) שהאריף בזה: ולענ"ד נ"ל לומר דכונת הרה"מ דאמר בפ' חזה"ב הוא כמו שכתב הלח"מ על זה דנכסי פותי הרי הן כו'. ואי תקשה לך קושית הכ"מ מ"ט לא יליף ממימרא דישראל הבא מתמת פותי פיון דהרה"מ למד זה לענן

קנינה בפ"א בה' מכירה י"ל ולומר פן דהנה התם כתב רבינו דהפתי אינו קונה בתזקה אלא בשטר הוא קונה עם נתינת הפסד וכתב דתזקה אינו קונה וזה לא נוכל למילף מהא דאמר דנכסי כו' הרי הוא כמדבר אלא רק דבכסף אינו קונה אבל תזקה דעדיף מכסף כמבואר בח"מ (סי' קצב וסי' קצד) דהוא עדיפא שבקנינים דקונה בכ"ד ולהכי יליף זה מהתם דאמר הבא מחמת פותי תזקה אינו קונה דאמרינן לה לענין קנין הא דאין לו תזקה וכזב הרה"מ הטעם דתזקה אינו קונה הוא משום שאם היה קונה בתזקה מתוך אלמותו היה מחזיק אבל לכתוב שטר לא וא"כ ה"א בתזקה דיוכל לעשות בלי דעת ישראל שפיר אמר דלא קנה אבל כסף אף דגרע מתזקה מ"מ פנין דלא יוכל להיות בלי דעת הישראל שלוקח הפסד ה"א דקני וא"כ הכא דמירי רק לענין שטר קונה ולא כסף דהתחיל לענין מטלטלין דנקניו בכסף אבל קרקע בשטר ולהכי הביא הא דנכסי פותי דאינו קונה בכסף דאמר ישראל אינו קונה עד דאתי שטרא לידו אלמא דקנין כסף לימא בכותי ודוק: פרק ג הלכה יא אסור לישראל ליתן לכותי בא"י מתנת חנם אבל נותן הוא לגר תושב בא"י שנאמר לגר כו' תתננה או מכור לנכרי במכירה ולא במתנה אבל לגר תושב בא"י בין במכירה ובין בנתינה מפני שאתה מצוה להחיותו כו' עכ"ל.

והנה רבינו הביא לאסור בנתינה לכותי מתנת חנם דמכור לנכרי כו' יהודה ולא מקרא דלא תחנם דיליף ר' מאיר דילפינן שם במס' ע"ז (דף כ) לאסור ליתן להם מתנת חנם ולעיל בפ"י מה' ע"ז מבאר רבינו לאסור להם חנניה בקרקע בא"י מקרא דלא תחנם וכן לבלי ליתן חוץ מקרא זה ולבלי ליתן להם מתנת חנם יליף מקרא דמכור לנכרי משמע דהוא ס"ל דמקרא זה לא ילפינן רק הני תרתי ולא ללמד למתנת חנם דלא.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל הביא ראיה לזה מהא דאיתא הסוגיא במס' פסחים (דף כא ובע"ז דף כ) שפיר קאמר ר' מאיר ור' יהודה אמר לך אי ס"ד פדאמר ר"מ לכתוב רחמנא כו' או ל"ל ש"מ לדברים ככתבן הוא דאתא וא"כ דקרא דלא תחנם אתי ללמד דאסור ליתן להם מתנת חנם מאי מקשי שפיר קאמר ר"מ הא לר' יהודה ודאי לא מצוי לומר פן דאתי לומר דתרונייהו שרי הא ודאי נתינה אסור לכותי אלא ודאי ס"ל להאי סוגיא דבזה תרונייהו חולקים בין ר' מאיר ובין ר"י על הברייתא דיליף מלא תחנם לאסור מתנת חנם ורק ילפינן מקרא דאו מכור לנכרי דלא תחנם אתי על חנניה וחוץ וקא דאמר שם בגמרא ומתנה חנם תנאי היא היינו האי ברייתא דבין ר"מ ובין ר' יהודה חולקים עם הברייתא זו דהברייתא יליף מלא תחנם לאסור מתלת חנם וברייתא אחרתא ס"ל דלר' מאיר שרי לגמרי ולר' יהודה אינו אסור רק מקרא דמכור ולא מקרא דלא תחנם והכריח הגמ' לומר פן דאף לר' יהודה אינו אסור מלא תחנם מתנת חנם מפת קושית התוס' דהקשו שם במס' ע"ז ד"ה ר"י תימא לר"י ל"ל לא תחנם לאסור מתנת חנם ת"ל מהכא וי"ל דלא תחנם איצטריף ליתן לאו ויהו דהכא נמי איצטריף לעשה כו'.

והנה זה ודאי דוחק דהא על לאו זה לא לקי דהא לא נחשב במנין הלוקין וע"כ הוא משום דהוי לאו שבבבלות כמו לא תאכלו על הדם דכולל איסורים הרבה או מטעם אחר לא לקי וא"כ ל"ל תרונייהו הלאו והעשה אלא ודאי דמוכרח הוא לומר פן דמ"ד דיליף לאסור מתנת חנם מלא תחנם ס"ל דהקרא דאו מכור אתי לאקדומי פדברי ר"מ נתינה דגר למכירה לכותי ור' יהודה ס"ל דאתי לדברים ככתבן ולאסור מקרא זה גופיה נתינה

לכותי פמבואר ופוסק רבינו כר' יהודה דאסרינו מקרא דאו מכור ונקרא דלא תחנם אתי על ד"א פמבואר: אד זה נ"ל דרבינו ז"ל אינו סובר כמו שפירש רש"י במסכת פסחים (דף כא) דדברים פכתבן לר"מ לא תננה לכותי ולא ימפרנו לגר בא"י אלא מפרש לה דברים פכתבן לא אתי רק לאסור נתינה אבל מכירה לגר שרי ולהכי פתב הקא אבל לגר מושב בא"י בין במכירה ובין בנתינה דלא אתי הקרא לאסור מכירה ורק להתיר נתינה וחינו דגם התוס' ס"ל פן דכתבו במס' ע"ז שם וא"ת פינו דמסבא ידעינו דיש לנו להקדים נתינה דגר למכירה דכותי למה נכתבה נתינה דגר פלל מכ"ש ממכירה דכותי ידעינו ליה וי"ל דא"ל פתיב נתינה דגר ה"א דאסור ליתן לו גבילה פדי שיתן לב כו' ותמה כמו"ח ז"ל על התוס' מאי מקשים למה נכתבה נתינה דגר הא איצטריד לר"י לאסור מכירה דגר אלא נתינה דנקא אלא ודאי צ"ל דגם התוס' ס"ל פן דאף דאמרינו דברים פכתבן לא אתי רק לאסור נתינה לכותי אבל מכירה לגר בא"י שרי ונקרא אתי לאשמעינו דה"א דאסור ליתן לו פדי שיתן לב כו' ודוק: פרק ו הלכה כ המקדש אחרתו המעות מתנה כו'.

והנה המשל"מ הביא בשם הריב"ש ז"ל (סי' תעח) שכתב וכן נמי במקדש אחרתו אדם יודע שאין ק"ת באחרתו וגמר לשם פקדון וזה דלא פהלקתא דהא קיי"ל דהמעות מתנה עכ"ל. ונ"ל דהריב"ש ז"ל ס"ל הקא כמו שיטת רבו הריטב"א ז"ל דכתב בהדיא במס' קדושין (דף מז) על הסוגיא שם דהלכה פרב דמעות פקדון עיי"ש: פרק ט הלכה ק מתנה שהוא סתם כו'.

וכתב המשל"מ שם על המקבל להביא ראיה אהא דאמרינו בפ' מי שמת אר"נ ש"מ שכתב פל גכסיו ועמד אינו חוזר חיישינו שפא יש לו נכסים פתב הרשב"א כו' דהא דחיישינו ומוציאן מיד הנותן היינו משום דע"כ קנו מידו מיידי דא"ל הרי הוא מתנת פריא ולא קני וא"כ פינו שלא נהג נותן זה פמתנת ש"מ שקונה בדיבור משמע שי"ל נכסים אחרים זהו דבריו ז"ל וקשה דהקא שהוא אומר ש"מ הייתי והם אומרים פריא הנה ג"כ בשקנו מידו הוא דאל"כ היכא מציי קני בפריא בלא קנין א"כ אמאי אמרינו דעל המקבל להביא ראיה שהוא פריא הא פינו שקנו מידו ע"כ לא נהג פשאר ש"מ שקנו בדיבור ומעשיו מוכיחין שהנה פריא וכי היכא דהתם מהני טעם זה לדברי הרשב"א להוציא מהמחזק למה הקא לא מהני ה"ט לאוקמי בחזקת שהוא פריא אף להוציא עכ"ל ועיין בקצוה"ח (סי' רנא) מה שמתרץ בדוחק דברי הרשב"א ז"ל: ולענ"ד נ"ל לישב פשוט עפ"י מאי שכתב הנמ"י שם בפמשה (דף קנג) לא פתב בפטר המתנה לשון שכ"מ כו' וגם לשון פריא לא פתב כו' אלא סתמא וכתבו וקנו מניה והיינו בטוען מקבל פריא היית וא"כ אין אתה יכול לחזור והנותן טוען מצנה מחמת מיתה הייתי ויכולים לחזור אע"פ שקנו מידו עכ"ל.

נמצא דמוקי שפיר הפמשה דקנו מידו ורק הוא טוען שהנה מצנה מחמת מיתה דבזה לא מהני קנין וא"כ שפיר מיידי דהנה מתנה במקצת דהא לא פתב שכתב פל גכסיו ורק סתם שטר מתנה וא"כ דהוי במקצת וקיי"ל דבעי קנין ולא שניה פלל משארי ש"מ שהביא הרשב"א דהתם הנה פל גכסיו ומ"מ פינו דטוען דהוי מצנה מחמת מיתה אף חוזר במקצת ובקנין מ"מ חוזר אי טוען דהנה מצנה מחמת מיתה פמבואר במס' ב"ב (דף קנא ע"ב)

הא שְׁיָרִי וְקָנִי כו' א"ל א"כ הָנָה מְצוּנָה מְחַמַּת מִיתָה וְחוֹזֵר אֶלְמָא דְאַף בְּמַקְצָת וּבְקַנְיָן מ"מ חוֹזֵר אִי טוֹעֵן דְּהָנָה מְצוּנָה מְחַמַּת מִיתָה וְה"ל מִיָּרִי בְּן וְלֹא קִשְׁה מִיָּדִי.

וּמְוַכְרַח אַתָּה לֹאמֵר כְּדַבְּרֵי הַנַּמ"י שְׁקִיָּה טוֹעֵן מְצוּנָה מְחַמַּת מִיתָה דַּא"ל כִּי תִקְשָׁה לְרַב דְּאָמַר (דָּף קִנְב ע"א) דְּמַתְּנַת ש"מ בְּקַנְיָן אֶרְכַּבְיָה אַתְרֵי רִיכְשֵׁי וּמְפָרֵשׁ הֶרְשֵׁב"ם אָף בְּקַנְיָן בְּלֹא שְׁטֵר וּמ"מ אֶמְרִינָן דְּמַהֲדִין בְּרִיא שְׂאֵם עֵמֵד אִינוּ חוֹזֵר דְּלִיפּוֹת פְּחוּ שְׁל מְקַבֵּל הַקְּנָה בְּקַנְיָן כו' וְא"כ תִּקְשָׁה פִּינּוֹן דַּע"כ מִיָּרִי הֵכָא בְּקַנְיָן דַּא"ל הָא הָנָה מִיָּדִי כְּמוֹ שְׁפַתְבַּת הַמַּשְׁל"מ גְּמִי הֵכָא וְאַף א"כ אִי טוֹעֵן ש"מ הָנִי לְרַב גְּמִי אִינוּ יָכוֹל לְחוֹזֵר אֶלְא וְדַאי הָנָה כְּדַבְּרֵי הַנַּמ"י דְּטוֹעֵן מְצוּנָה מְחַמַּת מִיתָה וְאִזְ חוֹזֵר אָף בְּקַנְיָן וְאַף שְׁהֶרְשֵׁב"ם פְּתַב בְּהִדְיָא בְּמִשְׁנָה לְפָרֵשׁ דְּמִיָּרִי בְּמַתְּנָה בְּלִי שִׁיּוֹר זְהוּ רַק לְדִינָא וּמִיָּרִי שְׁמִינְפָּה פְּחוּ בְּקַנְיָן דַּא"ל הָא לֹא מוֹעִיל וּמְגַרַע לְשִׁמוּאֵל אֶבְל אֶלְיָבִיָּה מִיָּרִי בְּמַתְּנָה בְּמַקְצָת ע"כ וּמְצוּנָה מְחַמַּת מִיתָה וְכֹן מְפָרֵשׁ לָהּ הֶרְשֵׁב"ם א"ל הַמְּשֻׁנָּה בְּן דְּוִדִּיק: הִלְכָּה י ש"מ שְׂאָמַר תַּטּוֹל אֶשְׁתִּי כַּא' מִן הַבָּנִים נוֹטְלַת כְּאֶחָד מִבָּנָיו וְאִם נוֹלְדוּ לוֹ בָּנִים אַחַר הַצְּנוּאָה מְצֻטְרָפִין עִם אֱלוֹי שְׁהֵם בְּשַׁעַת הַצְּנוּאָה נוֹטְלַת חֵלֶק עִם כּוֹלָן כִּי צִדַּד כו'.

וְכַתְּבַת הַרְה"מ ז"ל בְּגַמ' כו' אָמַר רַבָּא בְּנִכְסִים שְׁל עַכְשָׁיו וּבְבָנִים הַבָּאִים לְאַחַר מְכָאן וּבְהִלְכוֹת וּבְבָנִים הַבָּאִים אֶפִּילוּ לְאַחַר מְכָאן וְכֹן בְּפִירוּשׁ אֲבֹן מִיָּגֵשׁ ז"ל כו' עַכ"ל וְכַתְּבַת הַלַּח"מ פְּתַב הַרְה"מ ז"ל וְבַה' י"ב בָּנִים הַבָּאִים אֶפִּילוּ לְאַחַר מְכָאן וְלֹא יִדְעָתִי מַה בָּא לְלַמְדָּנוּ עַכ"ל.

וְנ"ל לֹאמֵר דְּהַרְה"מ בָּא זֶה לְאַשְׁמוּעֵינָן מַה שְׁהִבִּיא הַרְה"מ לְקַמְן דְּהָנָה הֶרְשֵׁב"ם ז"ל פְּתַב בְּגַמ' דָּאֵם הָיוּ מְרוֹבִיּוֹת הַבָּנִים בְּעַת הַצְּנוּאָה וְנִתְמַעְטוּ בְּחֵי הָאֵב מְרַבִּין מַתְּנָתָה וְנוֹטְלַת כַּא' מֵהֶם וְהַנַּמ"י הִבִּיא בְּשֵׁם הֶרְשֵׁב"ם וְהַר"א שְׁחוֹלְקִים ע"ז וּס"ל דְּכִינּוֹן דְּהוּא בָּא לְהוֹצִיא הִירְוִשָׁה דְּהֵם מִן חוֹזְקִין מְהַאֲחִין שְׁמַתוּ הֶלְכָּה הָנָה הוּא מ"ח וְעֲלִיָּה הֶרְאִיָּה וְא"נ דְּשִׁמְאָ כֶּף אֹמֵר תַּטּוֹל אַחַר מִיתָה כְּמוֹ שְׂרָאוּיִם עַכְשָׁיו לִיטּוֹל אֶחָד מִן הַבָּנִים עַכ"ל.

וְהַרְה"מ הִבִּיא לְקַמְן שְׁהֶרְאָב"ד ז"ל גְּסַתְפַּק בְּזָה. וְהָנָה לְפִי מַאי דְּאָמַר שְׁם בְּגַמ' וּבְנִכְסִים שְׁל עַכְשָׁיו הָנָה דְּוִקָא שְׁל עַכְשָׁיו דְּאִי גִימָא שְׁבָאוּ לְאַחַר מְכָאן אִינָה נוֹטְלַת חֵלֶק דְּהָנָה דְּבַר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְא"כ מְשַׁמַּע גְּמִי בְּזָה דְּמַסִּיק וּבְבָנִים הַבָּאִים לְאַחַר מְכָאן הָנָה גְּמִי דְּוִקָא כְּמוֹ מְאָמַר הֶרְאִישׁוֹן מִהַנְּכִסִּים וְאִתִּי לְאַשְׁמוּעֵינָן כְּדַבְּרֵי הֶרְשֵׁב"ם דְּהַפֵּל תְּלוּי הַאִיף הוּא בְּשַׁעַת מִיתָה לְעַנְיָן בָּנִים דָּאֵם הָיוּ מְרוֹבִיּוֹת אִזְ נוֹטְלַת חֵלֶק מוֹעֵט וְאִי הָיוּ אִזְ מוֹעֵטִין אֶפִּילוּ בְּשַׁעַת הַצְּנוּאָה הָיוּ מְרוֹבִיּוֹת נוֹטְלַת חֵלֶק רַב דְּלְעַנְיָן בָּנִים לֹא אֶזְלִינָן רַק מַה שְׁהוּא בְּעַת הַחֲלוּקָה לְכֹן הִבִּיא הַרְה"מ דְּבַה' גְּרִיס וּבְבָנִים הַבָּאִים אֶפִּילוּ לְאַחַר מְכָאן וְכֹן גְּרִיס הַר"י מִיָּג"ש מְלַת אֶפִּילוּ גְּמָצָא דְּזָה דְּאֹמֵר וּבְבָנִים הַבָּאִים לְאַחַר מְכָאן לֹא דְּמִי לְנִכְרִים דְּזָהוּ דְּוִקָא וְהֵכָא אֹמֵר אֶפִּילוּ הֶרְבּוּתָא לְאַשְׁמוּעֵינָן דְּאֶפִּילוּ הַבָּאִים לְאַחַר מְכָאן מ"מ מִיָּעֻטָּה חֲלוּקָה וְהַר"ד אֶפִּילוּ הִיכָא שְׁהָיוּ בְּשַׁעַת הַצְּנוּאָה מְרוֹבִיּוֹת וְנִתְמַעְטוּ בְּעַת מִיתָה נוֹטְלוֹת כְּשַׁעַת הַצְּנוּאָה וְלֹא אֶזְלִינָן בְּדְּוִקָא דְּלְאַחַר מְכָאן כְּמוֹ גְּבִי נְכִסִּים וְזָה שְׁמוּסִיף מְלַת אֶפִּילוּ לְאַשְׁמוּעֵינָן דְּלֹא הָנָה דְּוִקָא רַק כְּשִׁיטַת הֶרְשֵׁב"ם א"ל וְהַרְא"ה ז"ל: פְּרָק דְּהִלְכָּה ז' קָטָן שְׁנוּתֵינִין לוֹ צְרוּר וְזוּרְקוֹ כו'.

אֶבְל הַחֲרֵשׁ זוּכָה לְעַצְמוֹ כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ בַּה' גְּזֻלָּה עַכ"ל וְכַתְּבַת הַלַּח"מ אֶבְל הַחֲרֵשׁ כו' וְלֹא יִדְעָנָא הִיכָן הוּא וּבַעַל מ"ע פְּתַב בְּפִי"ז וְשֵׁם לֹא רְאִיתִי כָּלֵל אֶלְא שְׁפַתְבַּת שְׁמַצִּיאַת חֲרֵשׁ

שוטה וקטן יש בו משום גזל מפני דרכי שלום ואין ענין לזה כלל כדכתב הרה"מ ו"ל
ופשוט הוא ונ"ל כי ט"ס יש בדברי רבינו פאן וקה פתוב כמו שבארנו בה' שלשה וקה
פתוב בר"ת בה"ג וכונת רבינו קיה על פ' כ"ט מה' מכירה אשר התחיל שלשה אין מקחן
מקח כו' ושם פתב רבינו דדין חרש הוא פדין קטן ומזה קא פתב נמי הב"י בס' רמ"ג ס'
כ' בח"מ דמזה ידענו דדין חרש לענין זכיה הוא כמו קטן כמו לענין מכירה דמטלטלין
ובאשר קיה פתוב בר"ת בה' ג' והוא על שלשה פתב המדפיס בה' גזילה וטעות דמוכח
הוא ודוק: הלכות עבדים פרק ב הלכה ז הנמכר לפותי אם לא השיגה ידו כו' וקרוב
קרוב קודם שנגמר או דודו או בן דודו וב"ד פופין את קרוביו לפדותו עכ"ל.

והנה הלח"מ פתב הקא וקא דאמרינו בפ"ק דקדושין דאיצטריף קרא לקרוב קרוב קודם
היינו גבי פתי ערי התצרים ושהה אהונה וטעמא כדפרש"י ו"ל ה"תם גבי שדה אהונה
פתיב גואל הקרוב אליו ולא פירש הקרוב קרוב קודם כה"כ דפריש דודו ברישא וא"כ
יש לתמוה על רבינו דבהלכות שמו"י לא הזכיר פדין שדה אהונה ובתי התצרים דקרוב
קרוב קודם וקא ודאי צריף לאודיעו משום דלא פירש בקרא אלא מפקינן מקרא יתירא
כדכתיבנא עכ"ל.

ונ"ל לענ"ד לישוב דעת רבינו פן. דהנה הרשב"א ו"ל פתב להקשות הקא ל"ל לימוד בזה
דקרוב קרוב קודם ת"ל מדכתיב הקרוב ידענו דקרוב קרוב קודם כמו דאמרינו גבי
נחלה במס' ב"ב (נ"ף קי) ומתריץ דאתי למימר דרק הקרוב קרוב קודם אם יש לו יוכל
לגאול אבל המאןחר לא יוכל אף אם הראשון אינו רוצה עיי"ש ועיי"ן בס' המקנה שם:
וע"כ נ"ל לומר פן דרבינו ס"ל דבאמת על אלה דבתי התצרים ושהה אהונה אשר שם
אין חיוב לגאול ורק רשות לא צריף כלל לאשמועינן דקרוב קרוב קודם דממנ"פ אם
פאו שניהם לגאול ידענו מדין נחלה דקרוב קרוב קודם ואם הקרוב הראשון אינו רוצה
לגאול בנדאי יש רשות ביז השני פינן דהוא מסלק א"ע מזה והתורה נתנה רשות לכל
קרוביו לגאול ולקראשון אין חובה ורק הגמ' דאמר שם דאתי הקרא דיגאלנה לרבות על
קרוב קודם הוא רק לר' אליעזר דס"ל וגאל חובה וא"כ ב"ד פופין את הקרוב ליגאל
ובא התורה ללמד אשר הכפיה הוא על הקרוב ראשון ואם הקרוב ראשון אינו רוצה
פופין אותו דעליו חל החיוב אף אם אין לו או מת פופין את השני אבל כ"ז שיש לו
לקראשון פופין את הראשון וא"כ לדין דפסקינן לעיל בה' שמטיה ויובל דהנה רשות
לא הביא רבינו זה ורק הקא דהני חובה לפדות עבד הנמכר לכותי להכי פתבה התורה
בפירוש או דודו או בן דודו כו' ללמד דקרוב קרוב קודם ואי תקשה ל"ל הקרא דיגאלנה
זה לא קשה לדין דהא מצרכינן כמו דאיתא שם בפסגיא חז לגופיה כמו שכתבו התוס'
שם בפ' ההוא וחד למעט לזה ולא לאחר למעט עבד הנמכר לישראל דאינו נגאל לקרובים
וחד למעט לבתי ע"ח דאינו נגאל לקרובים ולא אתי על בתי התצרים ושהה אהונה.

ובאמת שם בס' המקנה מקשה ע"ז דהא מצרכינן לזה הקראי וא"ל דכל זה הסוגיא
דמסקינן כר"א ס"ל באמת דעבד עברי או בתי ע"ח ילפינן מחד קרא דיגאלנה אבל לדין
לא ילפינן מחד קרא דאיכא פרקא מה למוכר בבתי ערי חומה דכן הורע פחו לגאול
לעולם תאמר בע"ע כמו דאיתא בפסגיא וצריכא תרי קראי ודוק: שם האדון הוא שרוצע
בעצמו שנגמר ורצע אדוניו לא בנו ולא שלוחו ולא שליח בית דין עכ"ל.

והנה הכ"מ הביא בשם המכילתא לפי שנאמר ורצע אדוניו כו' הוא ולא שלוחו עכ"ל. וקשה לי דבירושלמי רפ"ב דקדושין איתא פן אדוניו ולא שלוחו כו' אית תנא תני ורצע לרבנות את השליח עד פדון כרע"ק כו' ישמעאל אדוניו כל שהוא פא מחמת אדוניו עכ"ל.

ופירשו הק"ע והפ"מ דר"ע יליף מורצע ור"י מדכתיב אדוניו כ"ש מחמת אדוניו ומרנוניהו ס"ל דאף שליח יכול ופליגי א"כ על המכילתא וא"כ תקשה מ"ט פוסק רבינו פהמכילתא דשליח אינו רוצע נגד הני תנאי רע"ק ור' ישמעאל דפליגי על המכילתא ודאי הלכה פמותם וצ"ע ועיין לקמן במשל"מ שבארנו תירוץ ע"ז: פ"ק ג הלכה ד אין עבד עברי מותר בש"כ עד שיהא לו אשה ישראלית ובנים כו'.

וכתב הכ"מ ברייתא פ"ק דקדושין ומשנת ראב"י קב ונקי ועוד דרנב"י מפרש דבריו אלמא פנותיה ס"ל כו' עכ"ל. והנה מזה אין ראיה א"נ דזה דאמרין משנת ראב"י קב ונקי הוא רק במשנה ולא בברייתא פדמבואר לעיל בכ"מ בה' ק"פ והכא במשל"מ הי"ד.

אמנם כמו"ח ז"ל אמר דיש להביא להדין זה ראיה מהא דבמס' תמורה (דף לא) פדמבואר שם דמוקי לה הגמ' המשנה בדברי חכמים והלכה פמותן כראב"י וא"כ הלכה פן ודוק. ועיין מה שבבואר בה' א"מ לעיל: שם במשל"מ ד"ה אין וכן יש להסתפק אם פשנמכר לא היה לו אשה ואח"פ ברשות האדון נשא אם רבו מוסר לו שפחה כו'.

והנה מפרש איתא בס' רבינו בחיי על התורה פ' משפטים על הפסוק אם בגפו כו' דהיא דלא היה לו תחלה אשה רבו אינו מוסר לו שפחה פנענית עיי"ש: במשל"מ הלכה ט ונוקב כו'. עיין לעיל בפ"ז מה' ביאת המקדש מה שבארנו בזה.

ושם בסה"ד האדון הוא שרוצע בעצמו וכו' במכילתא וא"ת גילף מהכא בכל התורה דאין שלוחו של אדם פמותו יש לומר משום דיבמה וסמיכה ועגלה ערופה הנה שלשה פתובים ואין מלמדן לכ"ע כו' וכלן איתא הפרה בבעל דליתא בשליח מקרא דכתיב אישה יפרנו כו'.

והנה לעיל הקשינו על רבינו מ"ט סובר פן דלא פהירושלמי דאיתא שם דבין לרע"ק ובין לר"י יוכל לרצנע ע"י שליח מורצע או מאדוניו. ונ"ל ליישב פן דזהו לשון הירושלמי אית מתניתא אמרה ששלוחו של אדם פמותו ואית מתניתא אמרה שאין שלוחו של אדם פמותו אלא שמיעט הפתוב כו' ורצע אדוניו את אדוניו ולא בנו ולא שלוחו הוינן ס"מ ששלוחו של אדם פמותו אלא שמיעט הפתוב אית תנא תני ורצע לרבנות את השליח עד פדון כו' עקיבא כו' ישמעאל אדוניו פנשפא מחמת אדוניו.

והנה פירש הפ"מ על עד פדון כרע"ק הוא דחוק דהיכן מצינו דפליגי בזה רע"ק ור"י. אמנם כמו"ח הגאון ז"ל הגיה אפכא עד פדון כו' ישמעאל כרע"ק אדוניו כ"ש כו'.

וינתבאר עפ"י מה דאיתא לעיל בירושלמי בפ"ק סה"ד אין לי אלא במרצע מנין אפילו בסול כו' ת"ל ורצע עד פדון כרע"ק כו' ישמעאל תני ר' ישמעאל בג' מקומות הלכה עוקבת המקרא כו' התורה אמרה במרצע והלכה אמרה אפילו בסול כו' נמצא דרע"ק דריש מקרא דורצע על אפילו בסול ור"י גמיר מהלכה וזהו עד פדון כו' דיליף מהלכה אימת ליה הקרא דורצע על שלוחו אכל רע"ק דיליף מקרא דורצע על אפילו בסול מנ"ל

לרבות על שליח אומר מקרא של אדוניו כו' וזה ניקח אבל מה שמסיק הכא הפ"מ והאי מתניתא אית ליה ואמרה דאין שלוחו של אדם פמותו דאי לא"ה ל"ל לרבוני הכא ת"ל מהיכא דנפ"ל שליחות אלא ש"מ דלית ליה האי דרשא דלעיל עכ"ל.

וא"כ ניקח שפיר דברי רבינו דבשלמא אם נאמר דאין שלוחו רוצע פדברי המכילתא וכדברי הירושלמי תחלה ניקח בכל התורה דלא ילפינו מהכא דאין שלוחו פמותו דהנה ג' פתובים פדברי המשל"מ אלא א"נ אפפא דמרבינו על שלוחו א"כ ע"כ צ"ל דבכל התורה אין שלוחו פמותו כמו שפתב הירושלמי וא"כ כפיון דאנו פסקינו דבכל התורה שלוחו של אדם פמותו לא מצי למסבר פן דאתי לרבות על שלוחו אלא למעט דל"נ שלוחו פמותו כמו דברי המכילתא וכמו שפוסק רבינו פיון דפוסק הוא דשלוחו ש"א פמותו ע"כ צריך לספור דאין רוצעין ע"י שליח פמבואר ודוק: הלכה יב פל המשלח עבדו ואמתו ריקם עובר בל"ת שפאמר לא תשלחנו ריקם ונהרי הפתוב נתקו לעשה שפאמר העניק תעניק לי עכ"ל.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל עמד ע"ז למה צריך רבינו לכאר דבר זה שניסמק לעשה והא בלא זה לא לקי דה"ל לאו שאין בו מעשה ולא מצי למימר דמשפחת ליה שיהיה בו מעשה פגון דנתן לו שיעור הענקה ואח"כ לקח הימנו דזהו נחשב פאלו גזל הימנו פיון דכבר לקח וזכה בו וא"כ הוי פשאר גזילה דלא לקי עליו דניתן לתשלומין וכן הקשה הנוב"י מה"ת ת' או"ח (סי' צ) ובי"ד (סי' עז) על דברי רבינו לקמן בפ"א מה' שכירות ה"א שכתב מ"ע ליתן שכר השכיר כו' ואין לוקין עליו שהרי הוא חייב לשלם ל"ל לומר דליתא מלקות משום דחייב לשלם ת"ל דאין בו מעשה.

והנה זה מתרץ השער המלך לעיל בפ"ג מה' חו"מ דמשפחת ביה מעשה אבל הכא נדאי קשה. ונ"ל לומר דהכא אינו מסיק רבינו ואינו לוקה לפי שנתקו לעשה כמו דמסיק שם בה' שכירות ואין לוקין שהרי חייב בתשלומין וכן לעיל בפ"ח מה' פסוהמ"ק פתב והמותר אינו לוקה שהרי ניתק לעשה כו' והכא פתב רק ונהרי הפתוב נתקו לעשה א"ל דלא בא רבינו לאשמועינן דמשו"ה לא לקי דה"ל ניתק לעשה דבל"ז לא לקי דה"ל לאו שאין בו מעשה אלא זה הוא בא לאשמועינן דלא נימא הכא כמו דס"ל לר' יהודה סוף מס' חולין (דף קמ"א) דשלח דכתיב גבי שלוח הקן הוא מעיקרא משמע ולהכי ס"ל דלוקה ואינו משלח דכיון דכבר עבר ולקח האם עם הבנים לית עליו חיוב שלוח וכן אומר התם גבי תעזוב דמתנות עניים נמי לר' יהודה דמעיקרא משמע בתחלה לפי הס"ד ואחרי אשר לקח המ"ע אינו חייב ליתנם ולהכי לר' יהודה דס"ל לאו שאב"מ לוקין עליו להכי לקי גבי מ"ע אבל לדין דאינו לוקה על לאו שאב"מ ה"א דאף דאינו לוקה מ"מ פיון דכבר עבר ושלח ריקם שוב לית ביה עשה חיוב של הענקה דזהו רק מעיקרא כמו התם גבי שלוח הקן לר' יהודה קמ"ל דהעניק תעניק לדין הנה אחרי כן כמו התם לתקמים ואם שלחו ריקם מחויב אח"כ ליתן לו הענקה וכ"ז שאינו נותן לו עובר על ל"ת ואי נותן לו נתקן בזה הל"ת פמבואר.

ועיין לעיל בפ"ח מה' פסוהמ"ק בכ"מ ובמשל"מ שם ולפ"ד הכ"מ והמשל"מ יש ליישב הכא ג"כ פמבואר שם ודוק: הלכה יא במשל"מ ד"ה היתה כו' עד אבל אה"נ דביתו לאו מיעוטא הוא לב' פתים עכ"ל והקשה כמו"ח ז"ל מהסוגיא דיומא (דף יד ע"ב) דקאמר

אֵלָא שְׁתֵּי יְבָמוֹת כּו' מֵה שִׁינְיָה הֵכָא פִּינּוֹן דְּלֵא דְרָשִׁינוּ מִבֵּיתוֹ וצ"ע: פֶּרֶק דְּהִלְכָה ג אָמְהָ
הֶעֱבְרִיהָ נְקִינִית כּו' וְאִינְהָ נְקִינִית בְּפִרוּטָה מִפְּנֵי שְׁצָרִיף לְקִנּוּתָהּ בְּדָמִים שְׂרָאוּיִין לְגַרְעוֹן
כְּדִי שְׁתַּגְרַע פְּדִיוֹנָה וְתִצָּא כּו' כִּיצַד בְּשִׁטְר כּו' שְׁטֵר אָמְהָ הֶעֱבְרִיהָ הָאֵב כּוֹתְבוֹ עכ"ל.

וְהִנֵּה הַמְשַׁל"מ פֶּתַב דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּרַק יוֹתֵר מִפְּרוּטָה בְּעֵי וְלֵא בְּעֵי דִינָר כְּמוֹ שְׁמִצְרִיף
ב"ש לְעִנְיָן קִדּוּשִׁין וְהֵכָא סְגִי יוֹתֵר מִפְּרוּטָה לְכ"ע כּו'. וְהִנֵּה פֶּן הוּא דַעַת הַתּוֹס' בְּמַס'
קִדּוּשִׁין (דָּף ד ע"ב) ד"ה מְעַיְקָרָא דְכְּתָבוֹ דְה"א דְבְּעֵי שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת וְהִמְהַרְשָׁ"א לְקַמּוֹן
(דָּף יב) תְּמָה ע"ד הַתּוֹס' מ"ט קְאָמְרִי שְׁנֵי פְּרוּטוֹת וְלֵא דִינָר.

וּלפ"ז נִיחָא כְּמוֹ שְׁפֶתַב הַמְשַׁל"מ דְּגַם רַבִּינוּ ס"ל פֶּן דְּבְּעֵי רַק יוֹתֵר מִפְּרוּטָה וְלֵא דִינָר
וּמָה שְׁמִקְשָׁה שְׁם הַמְהַרְשָׁ"א גַּם לְתִירוּצָם דְלַעִיל דְאַכְתִּי לְב"ש דְקוּשְׁטָא הוּא דְבְּעֵי דִינָר
כְּמוֹ בְּאָמְהָ הֶעֱבְרִיהָ תְקַשָּׁה ל"ל כִּי יִקַּח לְמַדְרַשׁ מִנִּיהָ כְּסָף וי"ל בְּזָה דְנִדְאֵי קִדּוּשֵׁי כְּסָף
אִיכָּא לְמִילָף שְׁפִיר מְאָמְהָ הֶעֱבְרִיהָ לְב"ש אֵלָא דְאִצְטְרִיף כִּי יִקַּח לְב"ש דְבְּעִינוּ נִתְּן הוּא
נְאֻמָּר הוּא כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה לְפִי תִירוּץ הַשְּׁנֵי שְׁיֵשׁ שְׁם בְּתוֹס' וְהַר"ן מְתַרְץ פִּינּוֹן דְּלֵא יְדַעִינוּ דְאַמְהָ הֶעֱבְרִיהָ
נְקִינִית בְּכֶסֶף אֵלָא יְלַפִּינוּ מִנְהַפְדָּה דְהוּאִיל וְיוֹצְאָה בְּכֶסֶף נְקִינִית בְּכֶסֶף לֵא יְלַפִּינוּ מִנִּיהָ
קִנְיָן שָׁל אִשָּׁה לְפִי שְׁיִצְתָּה כּו' וְא"כ לְפ"ז לֵא קִשָּׁה דְנִילָף מְאַחְרַת מ"מ מְצָרִיכִין לְתִירוּץ
הַמְהַרְשָׁ"א דְבִאֲרָנוּ דל"נ הֵיכָא דִּיהִיב אִיהִי כּו'.

דְּהִנֵּה אִיתָא בְּמַכִּילְתָּא פ' מְשַׁפְּטִים פ"ג וּמַנִּין שְׁתָּהָא נְקִינִית בְּכֶסֶף הִנֵּה ר' יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר
ק"ו וּמָה אִם שְׁפָחָה כְּנַעֲנִית שְׁאִינְהָ נְקִינִית בְּבִיאָה נְקִינִית בְּכֶסֶף בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא נְקִינִית
בְּבִיאָה א"ד שְׁתָּהָא נְקִינִית בְּכֶסֶף כּו' רע"ק אוֹמֵר הָרִי אוֹמֵר אִם אַחְרַת יִקַּח לוֹ מְקִישׁ
תַּחְתּוֹנָה לְעִלּוֹנָה מָה עֲלִיוֹנָה בְּכֶסֶף אַף תַּחְתּוֹנָה בְּכֶסֶף ע"כ.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה תְקַשָּׁה עַל ר' יִשְׁמַעְאֵל דִּילִיף בְּק"ו מַש"כ הָא אִיכָּא לְמַפְרָף מָה לְש"כ שְׁכּוֹן
יוֹצְאָה בְּכֶסֶף כְּמוֹ שְׁכְּתָבוֹ הַתּוֹס' בְּד"ה מְעַיְקָרָא דְאַף בְּש"כ אִיכָּא פְּרָכָא שְׁכּוֹן יוֹצְאָה בְּכֶסֶף
וּי"ל דְכַש"כ דֵּא"ל יְבָמָה תּוֹכִיחַ שְׁנִקְנִית בְּבִיאָה וְאִינְהָ נְקִינִית בְּכֶסֶף עכ"ל.

וְא"כ א"ל דר' יִשְׁמַעְאֵל בְּמַכִּילְתָּא ס"ל כַּמ"ד מְאָמְרַ בִּיבָמָה קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר מַה"ת וְא"כ
א"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ בְּק"ו מַש"כ הוּא דִּילְפִינּוּ כְּסָף מְבִיאָה וּיְבָמָה תּוֹכִיחַ לֵא מ"ל דְּהָא בִּיבָמָה נְמִי
קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר כְּסָף וְא"כ לְפ"ז ב"ש דַּס"ל בְּמַס' יְבָמוֹת וְדָף כַּט) דְמְאָמְרַ בִּיבָמָה קוֹנָה
קִנְיָן גְּמוּר נוֹכַל לְמִילָף מְק"ו מַש"כ וְתִקְשָׁה לְדִידִיָּה ל"ל הִקְרָא דְכִי יִקַּח אֵלָא ע"כ כְּתִירוּץ
דְצָרִיף דְלֵא נִימָא הֵיכָא דִּיהִיב אִיהִי לְדִידִיָּה ה"נ דְּהִנֵּי קִדּוּשִׁין וְגַם הַג"ש צָרִיף לְזָה כְּמוֹ
שְׁכְּתָבוֹ הַתּוֹס' שְׁם ד"ה פֶּתַב כּו' וְכֵן ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּמַכִּילְתָּא נְמִי ס"ל פֶּן דְלָזָה אֲתִיָּא הַג"ש
הַמְבִּנְאָר: וּנְבִאָר דְבְּרִי רע"ק ג"כ שְׁם בְּמַכִּילְתָּא מָה שְׁחֹלְקַ עַל ר' יִשְׁמַעְאֵל וְלֵא יְלִיף
מְק"ו מַש"כ וְהוּא כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ דרע"ק לְטַעֲמִיָּה אֲזִיל דַּס"ל בְּמַס' נְדָרִים (דָּף עַד) דְמְאָמְרַ
בִּיבָמָה אִינוּ קוֹנָה וְא"כ א"ל מָה לְש"כ שְׁכּוֹן יוֹצְאָה בְּכֶסֶף וְכֶסֶף מְבִיאָה לֵא מְצִי לְמִילָף
דֵּאִין זָה לִימוּד דְנוֹכַל לומר יְבָמָה תּוֹכִיחַ כְּדְבְרֵי הַתּוֹס'.

אַף זָה תְקַשָּׁה לְדְבְרֵי רע"ק דִּילִיף שְׁם בְּמַכִּילְתָּא מְאַחְרַת נִימָא דְנְבָעֵי שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת כְּמוֹ
אָמְהָ הֶעֱבְרִיהָ כְּמוֹ שְׁכְּתָבוֹ הַתּוֹס' דְהָא תִירוּץ שְׁל הַר"ן שְׁם בְּתוֹס' וְדֵאִי לֵא ס"ל דְהָא
יְלִיף מְאַחְרַת מ"מ תְקַשָּׁה וְדֵאִי דְנִיבְעֵי שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת.

ונ"ל לומר פן דנדאי הג"ש דקיקה אף רע"ק יליף דהא צריף למעט על היכא דיהיב איהי כו' וא"כ פיון דינדעיון קניו פספ מג"ש אז לא מ"ל דהקנישא דאחרת בא למימר דניבועי דוקא שתי פרוטות דרובא קנינו ילפיון מהקנישא ולא מיעוט קנינון כמו שפיתבו התוס' שם (דף ג ע"ב) סד"ה ואשה וזה מקרי מיעוט קנינון דבא למעט דאינה נקנית רק בשתי פרוטות ואי תקשה ל"ל כלל לרע"ק ההקנישא דאחרת פיון דבל"ז יש לנו צריכא למילף הג"ש נ"ל פן לומר דרע"ק אגזיל לשיטתו דהנה בד' ט' ע"ב יליף ר' יוחנן דביאה קונה מבעולת בעל דאי מובעלה ה"א עד דמקדש ונהדר בעיל וכ"ז אי ילפיון פספ מקיקה וכתוב פי יקח ובעלה נוכל לומר דבועי תרתי אכל אי ילפיון מאחרת לא מ"ל פן דבועי תרנונייהו וא"כ ניקא דא"ל רע"ק נמי יליף קידושי ביאה מקרא דובעלה ולא מב"ב.

והנה לעיל בה' תמורה הבאנו דברי הרשב"א והריטב"א דכתבו דזה הטעות למ"ד אי ילפיון מובעלה דנימא ער דמקדש ונהדר בעיל הוא א"נ כר' יאשיה דבועי או לחלק דוקא בכ"ד וא"ל אמרינו שניהם יחד וה"נ אמרינו פן.

והנה במס' שבועות (דף כז ע"א) אמרינו דלר' יאשיה דבועי או לחלק צריף לומר ע"כ כרע"ק דדריש ריבוי ומיעוטי וא"כ פיון דרע"ק יוכל לספור כר' יאשיה א"כ ה"א עד דמקדש ונהדר בעיל וקרא דבעולת בעל מיבועי לומר כמ"ד שם דבעל עושה בעילה שלא דרפיה כו' ולהכי יליף מהקנישא דאחרת דאי ילפיון מקרא דקיקה ה"א פי יקח ובעלה עד דמקדש ונהדר בעיל אכל אי ילפיון מאחרת ה"א ודאי מזה ידעיון דכסף לחוד קונה כמו אחרת וא"כ לא מ"ל עד דמקדש ונהדר בעיל דהא מקדושיין דכסף לבד כפר נקנית בלא ביאה וא"כ שפיר ילפיון קדושי ביאה מובעלה ולא נימא דבועי תרנונייהו דכסף לחוד נמי קני מקרא דאחרת דיליף רע"ק פמבואר ודוק: והנה מה שפסיק רבינו וקאב כותבו פרב חסדא נגד ר"ה ובס' פני משה על הירושלמי דקדושיין שם פ"א עמד ע"ז מ"ט פוסק רבינו פרב חסדא נגד רב הונא שהיה רבו ומהשמתרץ הפ"מ משום דהגמ' מסיק שם שפן מוציאה בבת ישאל ולא קאמר שפן מכנים משום דזה אליבא דר"ח אתמר ולידידיה שטר קדושיין לא דמי לשטר אמה ומדשקל וטררי אליבא דר"ח הלכה פמותו ע"כ ולא הבנתי תירוץ זה דהא התם כל הסוגיא קאי לבאר דברי ר"ח וא"כ שפיר אמר הגמ' שפן מוציאה ואין ראיה מזה לדין דהלכה כר"ח.

אף פשוט י"ל דהנה שם אומר סתמא דירושלמי דכותב אני פלוני מכרתי בתי לפלוני וזהו ע"כ פדברי רב חסדא דאב כותבו דלר"ה דס"ל דאדון כותבו א"כ צריף לכתוב אני קניתי מפלוני וכיון דכותב מכרתי ש"מ דאב כותבו ס"ל כר"ח ולהכי פוסק רבינו פנותיה דסתמא דירושלמי נגד ר"ה ומסייע לר"ח ודוק: הלכה יא אין אמה העבריה נמפרת אלא למי שיש לו עליו או לבנו קדושיין כדי שתהא ראויה ליעוד פיצד מוכר אדם את בתו לאביו שאין האדון יכול ליעדה לו ראויה הוא לבנו שהרי האמה בת אחיו אכל אינו יכול למפור את בתו לבנו שהרי כו' ולא לבנו מפני שהיא אחות אביו עכ"ל.

והנה שם בגמ' (דף כ ע"א) איתא תני חדא מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו וח"א אין מוכרה לא לאביו ולא לבנו כו' לעולם פרבנו מזדו רבנו היכא דאיכא צד יעוד עכ"ל. והנה מהרש"א פתב שם דתרי תנאי אליבא דרבנו והריטב"א ו"ל פתב פן וכ"ת וכיון

דַתְרוּנוֹיָהּוּ כְּרַבְּנֵי קַשְׁיָא דְרַבְּנֵי אַדְרַבְּנֵי לָא קַשְׁיָא תַנְיָא הִיא וְאַלְיָבָא דְרַבְּנֵי מ"ם דְּכִי אָמְרֵי רַבְּנֵי אֵין מוֹכְרָה לְקַרְוֵבִים כּו' א"נ דְּלָא פְּלִיגִי כְּלָל וּבְכַרְיִיתָא בְּשָׂאִין לְאַבְיו בֵּן עכ"ל.

וְהַשְׁתָּא צְרִיף לְבָאָר דְּבַרֵי רַבִּינוּ דְקַשְׁשָׁה עֲלֵיו מִמַּנ"פ דְּאִי סוֹבֵר רַבִּינוּ כְּפִירוּשׁ הָרַאשׁוֹן שְׁל הָרִיטְב"א וּפְיִרְשׁ הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל א"כ פִּינֵן דְּפִלוגְתָּא דְתַנְיָא הוּא ה"ל לְמִפְסֵק לְחוּמְרָא כּו' א דְּאֵין מוֹכְרָה דְהִנְה סָפֵק דְאוֹרְיִיתָא אוּ ה"ל לֹאמֵר דְּאֵין מוֹכְרָה לְכַתְחֻלָּה וְאִי מְכַרְה מְכוּר דֵּה"ל סָפֵק כְּמַאן לְפִסְוֵק וְאִי כְּפִירוּשׁ הַשְּׁנִי מְפָרֵשׁ ה"ל לְבָאָר דְּאָה יֵשׁ לוֹ בֵּן מוֹכְרָה לוֹ וְאֵין לוֹ בֵּן אֵינוּ יָכוֹל לְמַפְנֵר כְּמוֹ שְׂאֵינוּ יָכוֹל לְמַפְנֵר לְבָנוּ.

וּנ"ל לֹאמֵר דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ וְדִאי כְּפִירוּשׁ הַשְּׁנִי וְמָה שְׂאוֹמֵר רַבִּינוּ שְׂאֵע"פ שְׂאֵין הָאֵדוֹן יָכוֹל לִיעֲדָה רְאוּיָהּ הִיא לְבָנוּ כְּפִנְתוֹ דִּישׁ לוֹ בֵּן דְּבִאֲנֹפֵן אַחַר לָא תוּכַל לְפָרֵשׁ וְלֹאמֵר שְׂרַאוּיָהּ לְבָנוּ הִינְנוּ אִם יִהְיֶה לוֹ אַח"כ בֵּן ז"א פִּינֵן דְקִי"ל דְּאֵין יַעוּד אֲלָא בְּגָדוּל וְכִמוֹ שְׂפּוֹסֵק רַבִּינוּ בּפ"ז וּא"כ צְרִיף לְהִיּוֹת הַבֵּן כְּבָר נוֹלַד וְגָדוּל אֲצֵלוֹ דְּאִם יוֹלַד אַח"כ יִהְיֶה קֶטָן וְאֵין רְאוּי לִיעוּד אֲלָא וְדִאי פִּינֵן שְׂבִיָאָר שְׂרַאוּי לְבָנוּ כְּפִנְתוֹ שְׂישׁ לוֹ בֵּן וּא"צ לְבָאָר עוּד.

וּלפ"ז נִיחָא נְמִי הָא דְאָמַר שֵׁם נְמַכְרַת לְפִסְוֵלִין אֲלִמְנָה לְכַה"ג וְכֵן הִבִּיא רַבִּינוּ מְשׁוּם דְקַדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחִי"ל וְת"ל דְּרַאוּי הוּא לִיעוּד בְּנוּ דְהָא בְּנוּ הִנְה פִּהֵן הַדְיוּט אֲלָא גַם זֶה מִיִּירֵי שְׂאֵין לוֹ עֵתָה בֵּן וְכִינֵן דְּאֵין לוֹ עֵתָה בֵּן לָא הִנְי רְאוּי לִיעוּד דְּאִי יוֹלַד לוֹ בֵּן הִנְה קֶטָן כְּמִבְּוֹאָר וְדוּק: פִּרְק הַהֲלָכָה ב וְצְרִיף גַּט שְׁחָרוּר כּו'.

וְהִנְה הַלַּח"מ הִבִּיא דַעַת הָרִי"ף ו"ל דְּפּוֹסֵק דְּצְרִיף בְּכוּלָן וְלֹא כְּדַבְרֵי הַמְכַרְיֵעִין וְהָר"ן ו"ל מְתַרְץ זֶה עֵי"ש. וְהִנְה בַס' קָרְבֵן נְתַנְאֵל עַל הָרַא"שׁ הַקַּשְׁשָׁה דְהַנִּיחָא לְהָרִי"ף ו"ל דְּהוּא פְּתַב בַּמַּס' כְּתוּבוֹת פ' הַפּוֹתֵב דַּר"ט הִנְה חֲבִירוֹ שְׁל רַע"ק וְהַלְכָה כַּרַע"ק מְחַבְּירוֹ וְהָרַא"שׁ ו"ל נְמִי פּוֹסֵק כֵּן שֵׁם בְּכַתְּבוֹת.

אֲמַנְם הַכ"מ כְּתַב לְקַמֵּן בּפ"ב מַה' עֵדוּת דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּהִנְה רַבּוּ וּא"כ הַקַּשְׁשָׁה דְּהָאִיף פּוֹסֵק רַבִּינוּ הָכָא כַּרַע"ק וְהַנִּיחָא בְּקַנְשָׁיָא. אִף נ"ל דְּבִלָּא זֶה יֵשׁ הוֹכְחָה לְפִסְוֵק דְּצְרִיף גַּט שְׁחָרוּר דְּהָא הַתּוֹס' כְּתוּבוֹ שֵׁם (דָּף פֶּד ע"א) ד"ה תַּנְיָא וְתַנְיָא דִּידֵן דְּלָא קַחְשִׁיב לִיה מְשׁוּם דְּסִבֵּר דְּצְרִיף גַּט שְׁחָרוּר וְכֵן בִּירוּשְׁלַמִי שֵׁם מְתַרְץ כֵּן כְּמוֹ שְׂהִבִּיא הָרַשְׁבָּ"א ו"ל בְּחִידוּשֵׁיו וְהָר"ן ו"ל הָכָא בְּסוּגְיָא הִבִּיא דְּבַרֵי הִירוּשְׁלַמִי דְאָמַר מְפִנֵי הַמְחַלְקַת נְמַצָּא דְסַתֵּם מְשֻׁנָּה הָכָא ס"ל בֵּן וְצ"ל ע"כ דְּהַמְסַקְנָא לְבַד הוּא דְּבַרֵי ר"מ אֲבָל תַּחֲלָה הַמְנִינֵן הוּא לַכ"ע דְּהָא ר"מ ס"ל דַּא"צ ג"ש כְּמוֹ שְׂכַתֵּב הַמְהַרְשֵׁ"א שֵׁם וְהִנְה סַתֵּם מְשֻׁנָּה וְכִנְתִּיָּה פְּסִקִּינֵן וְעוּי"ל דְּשֵׁם בַּגַּמ' אָמַר נְהַנְוִי כַש"כ וְאֵין מְלַמְדִין וְאוֹמֵר הַגַּמ' צְרִיכָא וְע"ז כְּתַב דְּמַהַרְשֵׁ"א דַּע"כ צ"ל דְּסַתְמָא דַּגַּמ' אֵינוּ סוֹבֵר כְּדַבְרֵי הַמְכַרְיֵעִין לְדִידֵהוּ צְרִיף לְכַתּוּב שְׁנִיָּהֵם דְּאִי לָא הִנְה כְּתִיב אֲלָא אֲחַד ה"א דְּבּוּ א"צ גַּט שְׁחָרוּר וּבְהַשְּׁנִי צְרִיף לְהַכִּי כְּתַבָּה הַתּוֹרָה שְׁנִיָּהֵם דְּבַשְׁנִיָּהֵם א"צ וְל"ל הַצְרִיכָא אֲלָא וְדִאי סוּגְיָא זֹו לָא ס"ל כְּהַמְכַרְיֵעִין וְלַהַכִּי פְּסִקִּינֵן דְּצְרִיף וְעֵינֵן לַח"מ הָכָא וּלפ"ד אֵינוּ צְרִיף לְזֶה וְדוּק: שֵׁם פִּיצַד כּו' אֲבָל הַמְסַרְס עֲבָדוּ בְּפִיצִים אוּ חוּתְמָה לְשׁוֹנוֹ אֵינוּ יוֹצֵא לְחִירוֹת שְׂאֵינֵן מוּמִין שְׂבִגְלוּי עכ"ל.

וְכַתֵּב הַלַּח"מ תִּימָא דַּבּפ"ק דְקַדוּשִׁין הַשְּׁוּוֹ דִּין יְצִיאַת עֲבָד לְעַנְיֵן מוּמִי כְּכוּר דְּשֵׁם בְּעֵינֵן ג"כ מוּמִין שְׂבִגְלוּי וְרַבִּינוּ ו"ל כְּתַב בּפ"ז מַה'ל בִּיאַת הַמְקַדְּשׁ שְׁנִיטַל רֹב הַמְדַּבֵּר

שְׁבִלְשׁוֹנוֹ וּבפ"ד מה' בְּכוֹרוֹת פָּתַב א"כ לְמַדְנוּ דְנִיטְל רֹב הַמְדָּבָר שְׁבִלְשׁוֹנוֹ הֵנָּה מוֹם
בְּבָכוֹר וְכָאן פָּתַב רַבֵּינוּ דְלִשׁוֹן לֹא הֵנָּה מוֹם שְׁבִפְגָלוּי לְגַבֵּי רֵאשִׁי אַבְרָהִים וצ"ע עכ"ל.

ולענ"ד הֵנָּה קִשְׁיָה בְּיוֹתֵר דְשָׁם בְּסוּגָיָא (דָּף פֶּה) אֲמַרְיָנוּ כְּתוּבָא וּמַעוּף כּו' פְּוֹלָן בְּבִיּוּצִים
ד"ר יְהוּדָה רַאב"י אוֹמֵר פְּוֹלָן בְּגִיד ר' יוֹסִי אוֹמֵר מו"כ אֶף בְּבִיּוּצִים נו"כ בְּגִיד אֵין בְּבִיּוּצִים
לֹא וּפְיָרֵשׁ רַש"י כְּתוּבָא סִירוֹס בְּבִיּוּצִים אֵי הֵנָּה מוֹם גְּלוּי וְתַלְיָנוּ הַפְּלוּגְתָא בְּזֵה דְפְּלִיגֵי
הַתְּנָאֵי אֵי הֵנָּה מוֹם גְּבִי מְעוּף וְכַתּוּב וּא"כ פִּינּוֹן דְרַבֵּינוּ פּוֹסֵק בַּפ"ז מֵה' בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ ה'
ח' דְהָוֵי מוֹם דְכַתְּב שָׁם מִי שְׁנַמְעָכוּ הַבִּיּוּצִים שְׁלוֹ אוֹ אַחַת מֵהֶן אוֹ נְכַתְּתוּ אוֹ נִיתְקוּ כּו'
וְכַתְּב הַכ"מ דְפּוֹסֵק כּו' יְהוּדָה דְכּוֹלָן אֶף בְּבִיּוּצִים וּא"כ תְּקַשְׁיָה מ"ט הֵכָא אֵין עֶבֶד יוֹצֵא
בְּהַמְסָרְסוֹ בְּבִיּוּצִים כְּמוֹ שְׁפָתַב פְּאָן.

אֲמַנְם זֵה לְכַאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר עַפ"י מֵאֵי דְאִיתָא בַּמַּס' בְּכוֹרוֹת (דָּף לט ע"א) בְּעֵי רַאב"א
יֵשׁ מְחַנְסֵר אֲבָר מְבַפְּנִים אוֹ אֵין מְחַנְסֵר אֲבָר מְבַפְּנִים לְמֵאֵי אֵי לְבָכוֹר כּו"ע פְּתִיב אֵי
לְקַדְשִׁים עו"ש פְּתִיב לְאֶשְׁחֻטֵי וּלְאֶפְרוּקֵי לֹא אֵיבְעֵי לָן כִּי אֵיבְעֵי לָן לְאֶפְסוּלֵי כּו' ת"ש
וְאֵת שְׁתֵּי כּו' וְלֹא בְּעַלְת פּוֹלֵיָא אַחַת כּו' אַרְחַב"י דכ"ע יֵשׁ בְּרִיָּה בְּאַחַת וְחֶסְרוֹן מְבַפְּנִים
שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן כּו' ר' יוֹחָנָן אוֹמֵר דכ"ע כּו' וְחֶסְרוֹן מְבַפְּנִים ש"ח כּו' לִימָא כְּתוּבָאֵי וּמַעוּף
כּו' פְּוֹלָן אֶף בְּבִיּוּצִים דר"י רַאב"י אוֹמֵר פְּוֹלָן בַּג"ר ר' יוֹסִי אוֹמֵר מו"כ אֶף בְּבִיּוּצִים נו"כ
בְּגִיד אֵין בְּבִיּוּצִים לֹא מ"ל בְּהָא קְמִיפְּלִיגֵי דמ"ס חֶסְרוֹן מְבַפְּנִים שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן ומ"ס ל"ש
חֶסְרוֹן כּו' אֵלָא הֵכָא בְּמוּמִין שְׁבִפְגָלוּי קְמִיפְּלִיגֵי ר' יְהוּדָה סָבַר מְעוּף וְכַתּוּב הֵנָּה מוּמָא
דְמַכּוֹנְצוֹן דְיָא אִיתְנַיְיָהוּ עכ"ל הַגַּמ' נִמְצָא דא"נ דְחֶסְרוֹן מְבַפְּנִים שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן מִיפְּסֵל הֵכָא
מִטַּעַם חֶסְרוֹן וּא"כ ה"נ פִּינּוֹן דְרַבֵּינוּ פּוֹסֵק בַּפ"ב מֵה' אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ הִיא דְחֶסְרוֹן מְבַפְּנִים
שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן כּו' ר' יוֹחָנָן דס"ל דכ"ע ס"ל דְחֶסְרוֹן מְבַפְּנִים שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן וּא"כ שְׁפִיר
תִּיפְּסֵל זֵה דְמַעוּף וְכַתּוּב אֶף א"נ דְלֹא הֵנָּה מִטַּעַם חֶסְרוֹן.

אֶף לְפִי מֵאֵי שְׁפּוֹלָל רַבֵּינוּ בַּפ"ב מֵה' בְּכוֹרוֹת דְכָל הַמוּמִין הַפּוֹסְלִין אֵת הַקְּדוּשִׁים וְאֶשְׁר
זֵה מְנָה רַבֵּינוּ בְּזָכַר וְהַבְּכוֹר נִשְׁחַט עָלָיו וּא"כ צ"ל ע"כ דְהָא דְנִפְסֵל מְעוּף וְכַתּוּב וּנו"כ
אֶף בְּבִיּוּצִים הוּא מִטַּעַם מוֹם וְלֹא מִטַּעַם חֶסְרוֹן דְהָא גְּבִי חֶסְרוֹן אֲמַרְיָנוּ דְלֹא מְצִי לְאֶשְׁחֻטֵי
וּלְאֶפְרוּקֵי וְרַק נִפְסֵל וּא"כ פִּינּוֹן דס"ל דְהֵנָּה מוֹם שְׁבִפְגָלוּי זֵה הַסִּירוֹס בְּבִיּוּצִים וְכְמוֹ שְׁפָתַב
הֵכָא הַלַּח"מ גְּבִי נִיטְל לְשׁוֹנוֹ וּא"כ מ"ט גְּבִי עֶבֶד אֵינוּ יוֹצֵא לְחִירוֹת וצ"ע: פֶּרֶק ו הַלְכָה
ג הָאוּמֵר עֲשִׂיתִי פְּלוּנֵי עֲבָרֵי ב"ת וְהוּא אוֹמֵר לֹא עֲשִׂאֲנִי חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא זָפָה לוֹ ע"י אַתֵּר
עכ"ל.

וְהֵנָּה בְּהָאֵי חוֹשְׁשִׁין מְחַנְסִים הֵרָאשׁוּנִים ז"ל דַּעַת הַתּוֹס' וְהָרָא"ש ז"ל הוּא דְחוֹשְׁשִׁין
וּדְאֵי זוֹכָה וְהוּא ב"ח וּדְאֵי נְדַעַת הַפּוֹסְקִים הוּבָא בְּטוֹר וּש"ע יו"ד (ס' רסז) דְהֵנָּה סָפֵק
וְרַק חֲשָׁשׁא וְאִסוּר בְּבַת חוֹרִין וְהֵנָּה הַמְּהַרְשָׁא ז"ל פָּתַב לֹא יְדַעְתִּי מִנ"ל לְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש
לְפָרֵשׁ הֵכָא וּדְאֵי דְלִמָּא הֵנָּה סָפֵק כְּמוֹ בַּכ"מ.

וּבַס' קָרְבַּן נִתְנָאֵל עַל הָרָא"ש דְחַק בְּזֵה וּז"ל א"כ אֲמַאי תְּנִי בְּבִרְיָתָא תְּרִי גִּנְנָא עֶבֶד
וְשָׂדָה אֵלָא דְאֲתִי לְאֶשְׁמוּעֵינוּ דְהַעֲבָד הֵנָּה מוֹתֵר בַּב"ח דְחוֹשְׁשִׁין וּדְאֵי הוּא דא"ל דְיָדַע
רַבּוּ בְּנִדְאֵי שְׁשַׁחְרוּ לֹא הֵיָה מְכַשִּׁירוּ בְּאִיסוּר שְׁשַׁא ב"י מִשָּׂא"כ בְּשָׂדָה א"ל שְׁדִיבֵר
בְּדָדְמֵי וְקָסְבַר שְׁנָתָן כּו' וּנ"ל דְמִזָּה לֹא רְאָיָה הוּא דְשְׁפִיר תְּנִי תְּרַנּוּיְיָהוּ דְאֵי הֵנָּה תְּנִי
שָׂדָה ה"א כּו' מ"ד דְחֹב הוּא לְעֶבֶד שְׁנָא לְחִירוֹת וּא"כ גְּבִי עֶבֶד לֹא חִיִּישִׁין שְׁמָא

זיפה ע"י אחר דאף אי זיפה לאו פלום הוא אשמועינו בעבד פתכמים ואי תני עבד ה"א אפא בעבד קיי"ל תן פנכי כמו שפכתבו התוס' לעיל (דף יג) דא"ל דעביד ליה נחת רוח לא הנה משחררו אבל גבי מתנה דלא הנה תן פנכי ה"א דא"ח לנה דגרע מעבד להכי תני תרונןיהו: אמנם נ"ל לומר ראיה מוכרחת דחוששין הוא ודאי דמבואר פן בתוספתא במס' בב"ב פ"י האומר עשיתי פלוני עבדי ב"ח והוא אומר לא עשאני לא אומר פלום שמא זיפה לו ע"י אחר כו' האומר נתתי שדה לפלוני והוא אומר לא נתן לא אומר פלום שמא זיפה לו ע"י אחר כו' והביא דברי התוספתא זה הרה"מ לעיל בפ"ד מה' זכיה ומתנה לענון שדה וכיון דאומר בתוספתא לא אומר פלום משמע דודאי הוא משום דאמרינן דזיפה לו ע"י אחר דאם הנה ספק אינו שייך לשון לא אומר פלום ואף שאומר בתוספתא שמא זיפה כו' מ"מ כיון שאומר לא אומר פלום הוא ודאי ומלת שמא מצינו על ודאי נמי כמו שהביאו התוס' והרא"ש שמא חוץ לחומה לנו ושמא במי מילין וה"נ פן ודוק: הלכה ה' אהד גיטי נשים ואהד שחרורי עבדים שאין למוליה ומביא כו' וכן בה' ז' וכיצד שוין במוליה ומביא שהמביא גט שחרור בא"י א"צ לומר ב"נ ובחז"ל כו'.

ונ"ל לבאר דבר נכון בזה דרבינו פתב תתלה מוליה ואח"כ מביא וכן גם הלשון במשנה שם אומר דשוין במוליה ומביא. ויש לדקדק ע"ז דהא במשנה ראשונה אומר אפא המביא גט ממדה"י בזה פתח ואח"כ אומר אהד המוליה כו' והכא אומר בהיפוך ונ"ל לבאר פן דהנה תתלה שאומר דרבה ס"ל רק מטעם שאין בקיאים לשמה אמרינן דגזירה מוליה אטו מביא אבל לבסוף דמסקינן דרבה אית ליה דרבה א"ל דגם במוליה לרבה נמי ס"ל דהוא מטעם שאין עדים מצויין לקיימו.

והנה התוס' הקשו ע"ז מ"ט סגי לומר בפ"נ גבי עבד הא גבי אשה לא שרינן רק מטעם עיגון ונדחקו בזה. ועיין בר"ן הכא אמנם א"נ הטעם הוא משום דאין בקיאים לשמה ואמרינן לעיל דרוב ספרי דזייני ידעי ורק רבנן אצרכי ובמקום עיגון לא גזרו וא"כ א"ל כיון דכל עיקר דבר זה שצריך לידע שהוא לשמה הוא רק מדרבנן ואמרינן דרבנן לא גזרו זהו רק גבי אשה משום חומרא דאשת איש אבל גבי עבד לא הוצרכו כלל ודי בזה במה שאומר בפ"נ אבל אי אמרינן מטעם קיום ע"ז אמרינן לעיל (דף ג) דכל שטרות הצרכי רבנן קיום ורק משום עיגון התירו הכא נמצא דלפי עיקר תקנת חכמים בכל שטרות דאצרכי קיום הנה נמי שטר שחרור ותקשה אמאי התירו בשטר שחרור בחד שאומר בפ"נ וצריך לומר דגם הכא שנה לגיטי נשים דשייך בזה עיגון כמו שפכתבו התוס' והר"ן ז"ל ולהכי אומר שפיר דשוין למוליה לגלות דאף דכל עיקר הטעם הוא משום עדים מצויין לקיימו והראיה דאף במוליה צריך לומר ומ"מ שנה לנו לגיטי נשים שחרורי עבדים דגם בזה שייך עיגון ומכ"ש א"נ הטעם דאינם בקיאים לשמה דשייך במביא מכ"ש דשרי בשחרורי עבדים דלא גזרו כלל רבנן בזה והתחיל במוליה אשר בזה הוא הרבותא הכא דנדע דהטעם הוא מצויין לקיימו ומ"מ שרי הכא שטר ודוק: הלכה ו' פל שטר כו' בגט אשה אומר וכתב לה לשמה ובגט שחרור הוא אומר תופשה לא ניתן לה עד שיכתוב לשמה בגט אשה הוא אומר וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא נתינה יצא הפותב במחוסר ואח"כ קצץ כו' ובגט שחרור הוא אומר ונתן לה לא יהיה מחוסר אלא נתינה עכ"ל.

והנה הטור כתב בסי' רס"ז בא"ד וז"ל גט שיקרוור בעי לשמה כמו גט אשה כתב הרמב"ם דצריף שיהיה כתוב בתלוש כו' ודומה לו נמי לענין שיהיה פסול אי נעשה בעש"ג אפילו בע"מ ישראל עכ"ל.

וכתב הב"י ולא ידעתי למה כתב רבינו שצריף שיכתב לשמו בסתם וצריף לכתוב בתלוש כתב בשם הרמב"ם דמשמע דלא ידע רבינו אותו דכיון דבגמ' דלשמה ותלוש סמוכין הו' האיד אפטר שראה א' מהם ונעלם מהם חבירו והט"ז פתב שם בס"ק י"ח לתרץ דהטעם דפסול מחובר גמרינו ג"ש לה לה מאשה והו' ג"ש לאו ד"ה הוא דבפ"ק דקדושין ס"ל לרשב"א הג"ש ור"מ כו' ש"מ דלא יליף ג"ש כו' וא"כ צ"ל דהא דצריף בפ"ק דגיטין והאיפא פריף אליבא דהתנא דס"ל הג"ש דלה לה ויכולנו לומר דלאו הלכתא פותיה ע"כ פתב הטור דין זה בשם הרמב"ם וז"ל עכ"ל.

והנה בס' שער המלך הקא הקשה הרבה ע"ד הט"ז וז"ל ודבריו תמוהין דאי מטעם זה תני לה בשם הרמב"ם הלא גם הדין פסול עש"ג ה"ל להביא בשם רבינו דהתם נמי ה"ט משום דילפינו לה לה מאשה כמ"ש רש"י וז"ל שם אלא פשיטא לנו דלית הלכתא כו' מאיר והא מעשים בכל יום כו' והרי מבואר בפשיטות דאין הלכה כר"מ.

אף קשה לכאורה דהתם קאמר וכו' מ"ב"ד והתם ר' מאיר לית ליה וצ"ל כמאן דס"ל כו' מאיר וכמ"ש התוס' ד"ה בעדי מסירה אלא קשה אדמקשי אדאוקימתא דגמ' אמאי ל"ק בפשיטות אבריימתא גופיה. ומצאתי להרשב"א בחידושו שכתב שם בקדושין ואע"ג דרבנו נמי לה לה מאשה ילפי מ"מ ס"ל דרק לגופו של גט שיהיה זה פנה ולא לכל מילי עכ"ל: והנה כל דברי השעה"מ לענ"ד תמוה מה שמקשה מ"ט לא כתב הטור גם דין דעש"ג בשם רבינו לא עיין בטור דשם הביא גם דין זה בשם רבינו דכולל כל הפסולים יחד בחד לשנא ובלא זה לא קשה מידי דהא התוס' שם חלקו על רש"י וז"ל ופסלי בעש"ג בגיטי נשים ושחרורי עבדים משום דלאו בני שליחותא נינהו דאין שליחות לכותי ועוד דלא פתבי לשמה דאדעתא דנפשיה קעביד כמבואר שם בפ' אעפ"י ולא צריכה להג"ש דלה הקא ובאמת לפי מאי שפוסק הטור (סי' ס"ח) דאף בשטר מתנות פסלי עש"ג ורק שטרי מכירות פטר דפוסק פלישנא דכעין גט וא"כ ודאי ל"צ הטעם דג"ש גבי גט שחרור ולא קשה לא על הטור ולא על התוס' שלא הקשו מזה שהקשה השעה"מ הקא.

ועיין בפני יהושע שטרך הרבה ליישב דעת רש"י שהביא הקא את הג"ש עיי"ש. אף בלא זה קשה על הט"ז אף נוכח לומר זה דנטעה דלא ילפינו ג"ש דלה לה מאשה אפטר הוא מלא בכל הש"ס וכל מצוה שהאשה חייבת בה כו' דגמרינו לה לה מאשה וצריף לומר ע"כ פתירוץ הרשב"א שהביא השעה"מ דמבאר התם דרק בזה לא דרשי הג"ש המ"ד שם וליתא דברי הט"ז: וע"כ נ"ל ליישב דברי הטור פן דהנה במס' גיטין (דף מא) איפא פלוגתא בגמ' דהמשחרר חצי עבדו בשטר רבי ורבנו דרבי ס"ל הקישא עדיף ומקשינו לכסף מה כסף לחצאין אף שטר ורבנו ס"ל ג"ש עדיף וילפינו מאשה.

והנה במסכת זבחים (דף מא) איתא דכ"ע הקישא עדיף וכתבו התוס' ד"ה דכ"ע לחלק בין הקא למס' גיטין כמו שבארנו לעיל בכ"ד חדא דלהכי התם ג"ש עדיף דצריף הקישא למלתא אחריתא ועוד משום דהתם קיי"ל דילפינו עיקר שטר שחרור מג"ש דלה לה מאשה כו' עיי"ש.

והנה הקא גבי מחנך נמי א"ל פן דאי אמרינו הקישא עדיף וא"כ א"ל דהקישא לכסף מה כסף אף במחנך דודאי נפדית בקרקע מחנך כמו אשה בקדושין דנתקדשה במקום כסף אף במחנך כמו שכתב הר"ן במס' קדושין וכן הוא באה"ע (סי' לב) ורק שטר קדושין ליתא במחנך אבל קננו כסף איתא נמי במחנך וא"כ ה"נ לענין פדנית הש"כ דמי כמו התם דלענין כסף אף במחנך איתא וא"נ הקישא עדיף גם קננו שטר יוכל היות במחנך וא"כ א"ל דאי אמרינו הקא דאין שטר לתצאין דהקישא אתי למלתא אחריתא א"ל דאתי לזה דאף במחנך פשר השטר והסוגיא הקא דאמר דליתא במחנך הוא א"נ דג"ש בכ"מ עדיפא ולהכי הביא הטור בשם הרמב"ם ז"ל דתלוש נמי בעי והקישא לא אתיא לזה דאתי למלתא אחריתא או דהקא ג"ש עדיפא פדברי התירוץ השני שבתוס' דהקא כ"ע מודים דג"ש עדיפא אף דהקישא לא נדרש כלל פמבואר: והנה הפני יהושע הקא במס' גיטין (דף ט ע"ב) הקשה על רבינו הקא ז"ל הא דפשיטא לתלמודא דשטר שחרור בעינן לשמה ופסול במחנך נראה דהיינו משום דילפינו בג"ש דלה לה מאשה אבל הרמב"ם ז"ל בהלכות עבדים משמע שם מדבריו דפשיטא דקרא דכתיב או חנפשה לא נתן לה יליף ליה דבעינן לשמה ופסול במחנך והכ"מ פתב דהכי הוא בתוספתא.

והנה בתוספתא שלפנינו איתא להדיא דיליף להו מג"ש דלה לה מאשה ולשון הרמב"ם ז"ל צ"ע עכ"ל: והנה בתוספתא בפ"ב איתא הכי גט אשה שכתב שלא לשמה פסול שצאמר וכתב לה לשמה שחרור עבד שכתבו שלא לשמו פסול שצאמר או תופשה לא נתן לה ולהלן הוא אומר וכתב לה מה לה האמור להלן לשמה אף לה האמור פאן לשמה עכ"ל התוספתא משמע דעל זה דבעי לשמה מקרא דלה גופיה דכתיב גבי עבד לא נוכל לידע ורק ביחז עם הג"ש מאשה ולפ"ד רבינו הא ילפינו מקרא גופיה זה דכתיב לה משמע דוקא לשמה.

ולכאורה הנה דברי רבינו יותר נכון דל"ל הג"ש בזה הא כמו התם גבי אשה דילפינו ממלת לה לשמה ה"נ נוכל לידע מזה גופיה כמו שכתב ול"ל הג"ש לזה. וע"כ נ"ל לומר דהתוספתא אזיל לשיטתו ומוכרת הוא ללמוד מג"ש אבל לדידן לא בעי ללמוד מהג"ש ודלא פהתוספתא.

דהנה לקמן (דף כו ע"א) כתבו התוס' ד"ה חוץ ואין לומר דשחרורו נמי פסול דא"כ בפ"ק (דף ט) גבי שלשה דברים ששונה גיטי נשים לשחרורי עבדים לתני וכדברי ר"א כמו דקתני דברי ר"מ בארבעה ע"כ: והנה הרשב"א ז"ל בחידושו הביא דברי התוספתא שפסיק גם חוץ מג"נ ושחרורי עבדים וכן הביא הקא המהרש"א דברי התוספתא זו ולקמן נבאר תירוץ הרשב"א ז"ל על קושית התוס' מ"ט לא קחשיב ליה לעיל דשוין בארבעה.

ונ"ל לומר פן דהנה במס' נבחים (דף ג) אמרינו סתם אשה לאו לגירושין קיימא ומקשה מנ"ל ומסיק מהא דהכותב טופסי גיטין צריף להניח כו' ועיין בתוס' שם ד"ה ואר"י א"ש כו' נמצא דלהכי גבי גט אשה מצריף להניח מקום התורה ור"א פוסל נמי בטופס גזירה משום תורה הוא משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא והנה כ"ז הוא בגט אשה דאף אם זינתה מ"מ לאו לגירושין קיימא אבל גבי גט שחרור דקיי"ל דהמשחרר עבדו עובר בעשה וא"כ והאי ע"כ משחררו לאיזה חיוב שפחויב לשחררו וא"כ בכה"ג אי סתמא

לשחרור קיימא ולא דמי לגט אשה כלל ולהכי א"ל דהכא פשר אף התנורף ורק התוספתא דאמרה חוץ משחרורי עבדים אגיל לטעמיה דיליף פסול דלשמה גבי עבד מג"ש דלה לה מאשה אמרינו דהוא דמי לאשה ומה באשה סתמא פסול ה"נ פן דלא מחלקינו בזה משום דאין ג"ש למחצה ולהכי מצריף למילף מהג"ש כה"כ דנפסל אף סתמא וכמו דס"ל להתוספתא פן דאומר חוץ מש"ע אבל גמ' דידן דלא קחשיב שם וכדברי ר"א בארבעה ע"ט ס"ל דבגיטי נשים רק פסול ולא בשחרורי עבדים וע"כ ס"ל דלענין פסול לשמה ילפינו מקרא גופיה דלה ולא מג"ש כמו שכתב רבינו וא"כ א"ל דסתמא הכא פשר בעבד היכא שפחויב לשחררו ולהכי לא מקשה הגמ' וליחשב הא דש"ע והוא כדברי רבינו דמקרא גופיה יליף ולא מהג"ש כמו שכתב בתוספתא, והנה מה שמתרץ בזה הרשב"א ז"ל דלרבה דאומר הטעם דלהכי בעי לומר בפני נכתב ובפנ"ח משום דאין בקיאיין לשמה נמצא דלשמה הוא בכלל דקחשיב שם למוליה ומביא דמחד טעמא הוא ולרבה דאמר משום דאין עדים מצויין לקיימו הוא א"ל דמלתא דליתא בקדושין והא איכא נמי ג"כ בקידושין עכ"ל: והנה תירוץ זה השני של הרשב"א ז"ל יש לדון בזה א"נ דגם בקידושין גזרינו טנפס אטו תנורף דא"ל דכמו היכא דכתבו התוס' בגיטין (דף ע"א) ד"ה פי תני דגבי קדושין לא גזרינו היכא שהיא סבורה שהיא מקודשת והא לא שכיחא שתקבל קדושין מאחר פניו דס"ל מקודשת וא"כ ליתא תירוץ זה ומכ"ש א"נ פשיטת האחרונים דגבי שטר קדושין הנה סתמא לשמה א"כ ל"צ לומר מלתא דאיתא בקדושין קתני ורק ניקח תירוץ הראשון דלרבה הוא בכלל מוליה ומביא וצ"ל דהתוספתא דמביא הרשב"א דס"ל דדמי בזה שחרורי עבדים לגיטי נשים לענין לשמה בתנורף וטנפס וחסזינו דבזה לא חשבינו בפרייתא דלעיל דשנה כר"א בארבעה ס"ל נמי פרבה דאמר מטעם דלשמה וניחא תירוץ של הרשב"א בזה וא"ל דמפאן ראיה לשיטת הרב"ד ז"ל לעיל בהל' גירושין דהלכה פרבה בזה משום דהתוספתא ס"ל פותיה בזה אמנם כ"ז בארנו רק א"נ כמו שפירש הפ"י דרבינו יליף על לשמה בג"ש מקרא דלה גופיה וכן נמי מפרש ליה הט"ז ב"ד וסי' רסז ס"ק כא) ומבאר עוד דרבינו לענין לשמה יליף מגופיה דקרא דלה ולענין מחובר סמיה על הג"ש ודלא כדברי המחבר בש"ע שם דמשמע דאף מחובר יליף מגופיה דקרא: והנה נ"ל לומר פי דברי רבינו מןכרחים פשיטת הב"י דהא מסיק הכא ובגט שחרור הוא אומר ניתן לה לא יהא מחוסר אלא נתינה וא"כ האף כתב הט"ז דרבינו אינו מביא רק הקרא דגבי גיטי נשים דלמה מסיק ובגט שחרור הוא אומר אלא ודאי דט"ס יש בדברי הרמב"ם ז"ל וצריף לכתוב כמו שהעתיק הב"י לא ניתן לה דכתיב גבי גט שחרור ונתן לא פתיב כלל וגם רבינו יליף ממשמעותא דקרא דניתן לה כמו שהביא הב"י ומה שכתב דעל לשמה יליף רבינו לא מג"ש רק ממשמעות הקרא גופיה דלא פהתוס' קשה לענ"ד דתקשה לרבינו קושית הפ"י דמקשה הכא בד' ט' וכן לקמן (דף מא) דמנ"ל למילף כלל הג"ש דלה לה לכ"ד והא לא הוי מופנה כלל דלה דכתיב גבי אשה מצריכין חז על לשמה וחד על לה ולא לחברתה והכא ג"כ מצריכין על לשמה גבי עבד ותנורף הפ"י דלהכי ילפי הג"ש דלשמה לבד לא נוכל למילף גבי שטר שחרור דקרא דחופשה לא מייירי בשטר שחרור כמו שפירש רש"י (דף מא) שם ונה ליתא לפ"ד רבינו דהוא יליף מגופיה דהוי לשמה ותקשה אליבא מנ"ל למילף הג"ש בכ"ד אלא ודאי צריף לומר דכונת רבינו הוא כמו התוספתא דמה שאומר הכא פתיב לה והתם נמי פתיב

כּוֹנֵנֵתוֹ דְּמַזְהָ יִלְפִינּוּ ג"ש לְפָסוּל לְשִׁמָּה וּמִן מִשְׁמַעוֹת שֶׁל הַלָּה לֹא נוֹכַל לִידַע אוֹ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ בְּשֵׁם רַש"י ז"ל דְּלֹא מִיִּירֵי לַעֲנִין שְׁטַר שְׁחֵרוֹר אוֹ כְּפִי תִירוּץ הַפ"י דְּלֹא נוֹכַל לִידַע אִיךָ אוֹ עַל לְשִׁמָּה אוֹ עַל לָהּ וְלֹא לְחֻבְרָתָהּ עֵי"ש נֵרֵק אֲמַרִינּוּ דְאַתִּי לְהַג"ש הַקָּרָא דְלָהּ וּמִמִּילָא יִדְעִינּוּ הַכֹּל בֵּין לְשִׁמָּה וּבֵין מְחֻבְרָהּ וּש"ד וְכוּנֵת רַבִּינוּ כְּמוֹ הַתּוֹסֵפֶתָא וְדוּק: הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת פָּרָק א הַלְכָה הַשּׁוֹבֵר אוֹ הַמְקַבֵּל שְׂדֵה כו' אוֹ שְׁלֹא זָרְעָה וְלֹא צְמַחָה כו' עַד בְּאוֹתוֹ מְקוֹם עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְה"מ וּבְגִמ' דב"מ קוֹדֵם מִמְרָא דר"ל הִבִּיא בְּרִיּוֹתוֹת ת"ח פַּעַם רֵאשׁוֹן וּשְׁנִיָּה זוֹרְעָה שְׁלִישִׁית אֵינָה זוֹרְעָה נְת"ת שְׁלִישִׁית זוֹרְעָה רְבִיעִית א"ז ל"ק הָא רַבִּי דְאָמַר בְּתַרִּי זִימְנֵי הֵנִי חֲזָקָה הָא רַשְׁב"ג דְאָמַר בְּתַלְתָּא זִמְנֵי הֵנִי חֲזָקָה וּבְרִיּוֹתוֹת אֵלוֹ אֵינּוּ בְּהַלְכוֹת וּבְשִׁטְתוֹ הֵלֶךְ רַבִּינוּ שְׁלֹא פָסְקוֹן וּצ"ע עַכ"ל.

וְהַלַּח"מ כְּתֵב ונ"ל לֹאמַר דְּאֵלוֹ סוּבְרִים דְּהַבְּרִיּוֹתָא מִיִּירֵי הֵכָא שְׁזַרְעָה וְלֹא צְמַחָה וְקָאמַר דְּלַרְבִּי בְּעֵי תַרִּי וְלַרַשְׁב"ג תְּלַתָּא וְאַתִּי רַשְׁב"ל וְדַחִי לְהַבְּרִיּוֹתוֹת וְקָאמַר דְּלֹא בְּעֵי אֲלֵא כ"ז זָרְעָה וּל"ש דר"ל קָאִי אֲמַתְנִיתִין וְלֹא עַל הַבְּרִיּוֹתוֹת כו' אֲלֵא הַבְּרִיּוֹתוֹת לִית לִיהּ מִשּׁוּם דְּלֹא מִיתְנֵי בִי ר"ח ור"א וְלֵהֲכִי לֹא פָסְקִי כֹן הֵרִי"ף וּרַבִּינוּ ז"ל כ"ל.

וְהִנֵּה עַפ"ז נ"ל לִיִּישֵׁב אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּמַּס' יְבָמוֹת (דָּף סה) ד"ת גִּשְׁאֵת כו' וְאוֹר"י דְּלַעֲנִין מְמוֹן מוֹדָה רַבִּי דְּלֹא הֵנִי חֲזָקָה עַד דְּמַחְזִיק בַּג' זִימְנֵי כְּדֹאשְׁפָחוֹן בְּשׁוֹר הַמּוֹעֵד דְּבִשׁוֹר הַמּוֹעֵד לֹא פְּלִיג כְּדִפְיֵרֵשׁ לַעֲיִל עַכ"ל.

וְהַקְּשׁוֹ הַמְּפָרְשִׁים ע"ד הַתּוֹס' מַגַּמ' אַדְב"מ דְּקָאמַר נְמִי לַעֲנִין מְמוֹן וְאַעַפ"כ מְחַלְקִינּוּ בֵּין רַבִּי לַרַשְׁב"ג דְּרַבִּי ס"ל נְמִי בְּזָה דְּדִי בְּתַרִּי זִמְנֵי: ונ"ל לֹאמַר כֹּן דְּהִנֵּה בַּמַּס' ב"ק (דָּף כג) בְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיִי וְרַבָּא שֶׁם כְּתֵב הַמְּהַר"ם ונ"ל וּבַתּוֹס' יִשְׁנִים כְּתֵב וְהַר"ר שְׁלֵמָה מְדַרְוִישׁ פִּירֵשׁ דַּא"ב דְּלֵאבְיִי מוֹדָה רַבִּי הֵכָא דְּבַתְרִי זִימְנֵי לֹא הֵנִי חֲזָקָה דְּלֹא פְּלִיג אֲקָרָא אֲבָל לְרַבָּא סוּבֵר שְׁפִיר דְּבַנְגִּיחָה ג' מְשַׁלֵּם גִּזְק שְׁלָם דְּבַתְרִי זִימְנֵי הִנֵּה חֲזָקָה וְהֵנִי מוֹעֵד אֲבָל מַתְנִיתִין דְּקַתְנֵי דְּאִין נַעֲשֶׂה מוֹעֵד עַד ג' יָמִים אֲתִיָּא כְּרַשְׁב"ג וְהַשְׁתָּא אֲתִיָּא שְׁפִיר דְּרַבָּא לְטַעֲמִיָּה דְאָמַר בַּהַע"י (דָּף סה) דְּבִשׁוֹר הַמּוֹעֵד סַתִּים לָנוּ תַנָּא כְּרַשְׁב"ג אֲבָל לֵאבְיִי אֲפִילוּ רַבִּי מוֹדָה הֵכָא עַכ"ל.

נִמְצָא דְּבָזָה הִנֵּה פְּלוּגְתָא דְאַמוֹרָאִי אַבְיִי וְרַבָּא וַא"כ א"ל דְּהַתּוֹס' בִּיבָמוֹת שֶׁם נְמִי ס"ל כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַר"ש מְדַרְוִישׁ וְאַמְרִינּוּ דְּהַסְּוֵגִיא דְּהֵכָא דְּאִיבְעִיָּא לָהּ גִּשְׁאֵת לְשְׁלִישִׁית מֵהוּ דְּלַתְבַּעֲיָהּ קַמִּיָּהּ וְלֹא יָדַע הַסְּבָרָא דְּהַשְׁתָּא דְּכַתְשִׁי וַא"כ תְּקַשָּׁה מ"ט מִן הַשְּׁנֵי יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה ס"ל כְּאַבְיִי דְּאוֹמַר דְּבַמְמוֹן מוֹדָה רַבִּי דִּילִיף מִשׁוֹר הַמּוֹעֵד וַא"כ כְּנִיחָא כֹן אֲבָל הַסְּוֵגִיא דב"מ דְּמַחְלֵק דְּבַמְמוֹן נְמִי ס"ל לְרַבִּי דְּבַתְרִי זִימְנֵי הֵנִי חֲזָקָה אֲתִיָּא כְּרַבָּא דס"ל דְּאַף בְּמְמוֹן נְמִי ס"ל לְרַבִּי תַרִּי זִימְנֵי וְשׁוֹר הַמּוֹעֵד כְּרַשְׁב"ג אֲתִיָּא וְאִי תְּקַשָּׁה לָהּ לֵאבְיִי הָאִיךָ יִתְרַץ שֶׁם הַבְּרִיּוֹתוֹת בַּב"מ דַּא"ל דְּהוּא יִסְבּוֹר כַּר"ל דְּהַבְּרִיּוֹתוֹת לָאוּ דְּסַמְכֵי הֵם דְּלֹא מִיתְנֵי בִי ר"ח ור"ח וְלִית הַלְכָתָא פְּנוּתִיָּהּ כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַלַּח"מ הֵכָא וְהַתּוֹס' שֶׁם בִּיבָמוֹת ד"ה וְשׁוֹר הַמּוֹעֵד דְּמִשְׁמַע דס"ל דְּאַף לְרַבָּא נְמִי מִשׁוֹר הַמּוֹעֵד מוֹדָה ר"ע ס"ל כְּתִירוּץ הַר"ר עֶזְרָא בְּתוֹס' שֶׁם בַּמַּס' ב"ק (דָּף כג) וְלֹא כְּדְבָרֵי הַתּוֹס' יִשְׁנִים שְׁהִבִּיא הַמְּהַר"ם ז"ל וְכֹן ס"ל לְהַתּוֹס' הֵכָא כֹן כְּמַבְוָאָר: וְעַנ"ל לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' כֹּן דְּהִנֵּה הָא דְּחִידְשׁוֹ דְּבַמְמוֹן מוֹדָה רַבִּי זְהוּ רַק דְּוִמְיָא דְּשׁוֹר הַמּוֹעֵד לְהוֹצִיא מְמוֹן מִיַּד מְחֻזְק וְדוּמְיָא

דְּזָה לֹא אֶמְרִינּוּ רַק עַד ג' פְּעָמִים כְּמוֹ הֵתָם עַד שְׁנֵי עָשָׂר שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים אַבְּל לְהַחְזִיק מִמּוֹן שְׁפִיר ס"ל לְרַבֵּי בְּאַמַּת דְּהֵנָּה כְּמוֹ אִיסוּרָא דְּדִי בְּתַרֵּי זְיָמְנֵי וְכִינּוּ דְּהֵתָם בְּמַס' ב"מ הוּא לְהַחְזִיק דְּלֹא מְחַזְיָב הַחוּכָר לְזִרְוּעַ וְלִיתָן חִכְרָתוֹ הֵנָּה בְּתַרֵּי זְיָמְנֵי חֲזָקָה וְאִי תִקְשָׁה מ"ט נוֹתָן הַשְּׁנֵי אֶת הַכְּתוּבָה כְּדִי לְהוֹצִיא מִמּוֹן.

זֶה נוֹכַל לְיִישֵׁב עַפ"י מֵאֵי שְׁכַתְּב הַקְּרָבָן נִתְנָאֵל עַל הָרֵא"ש שֵׁם (דָּף סה) בִּיבְמוֹת (ס"ק ל"ה) וְנ"ל וְנִרְאֶה לְיִישֵׁב דְּנִדְאֵי מְשׁוּם רַבֵּי לֹא מְפָקִינּוּ מִמּוֹן מִהַבְּעַל דְּחֲזָקָת מִמּוֹן עֲדִיף כּו' אֶלָּא דְּמִשׁוּ"ה מְפָקִינּוּ מִמּוֹנָא כְּתוּבָתָה מִנִּיהַ מִכַּח ס"ם חֲדָא כּו' וּמְשׁוּם זֶה שְׁפִי אֶמְרִינּוּ הֵכָא דְּמוֹדָה רַבֵּי דְּהֵנָּה כְּמוֹ לְהַחְזִיק מְשׁוּם ס"ס אַבְּל הֵתָם לְעַנְנֵי זְרִיעָה שְׁפִיר ס"ל לְרַבֵּי דְּלְהַחְזִיק בְּתַרֵּי זְמַנֵּי כְּמִבְּנָאָר: וְעוֹד נ"ל לְיִישֵׁב פְּשׁוּט עַפ"י מֵאֵי שְׁכַתְּב הֵכָא בְּבִיאוֹר הַגְּרָ"א ז"ל בַּח"מ (ס' שֵׁכַב ס"ק ב) וְנ"ל הַשְּׁמִיטָהוּ הַבְּרִייתוֹת ת"ח כּו' מְשׁוּם דַּס"ל דְּלֹא לְעַנְנֵי דִּינָא מִתְּנִיא דְּמֵאֵי נַפ"מ בְּחֲזָקָה כְּאֵן אִם מִכַּח מְדִינָה אֶלָּא עֲצָה טוֹבָה לְאָדָם בְּשָׁלוֹ וְכְמוֹ בְּפִלְגֻתָּא דְּרִשְׁבִּי"ג וְרַבֵּי וְדָבְרֵי הָרֵא"ש דְּרִשְׁבִּי"ל עַל הַבְּרִייתוֹת צ"ע ע"כ וּא"כ א"ל דְּהֵתוּס' נְמִי ס"ל כֵּן דְּהֵתָם אִינוּ קֵאֵי לְעַנְנֵי דִּינָא דְּמִמּוֹנָא דְּבָזָה אַף רַבֵּי מוֹדָה רַק לְעֲצָה טוֹבָה כְּדָבְרֵי הַגְּרָ"א ז"ל כְּמִבְּנָאָר וְדוּק: הַלְכוֹת שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן מְרַק ז הַלְכָה א הַמְּפָקִיד פִּירוֹת אֶצֶל חֲבִירוֹ ה"ז לֹא יִגַּע בְּהֵן וְאֵע"פ שֶׁהֵן חוֹסְרִין כּו' בַּד"א כְּשֶׁחֲסְרוּ חֲסְרוֹן הָרֵאוּי לְהֵן בְּכָל שָׁנָה אַבְּל אִם חֲסְרוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֲסְרוֹנָן מוֹכְרֵן בַּב"ד מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשִׁיב אַבְּיָדָה לְבַעֲלִים וְכִשְׁהוּא מוֹכְרֵן יִמְכּוֹר לְכַהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה שְׁמָא יַעֲשׂוּ אוֹתָן הַבְּעֻלִים תְּרוּמָה אוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל פִּירוֹת אַחֲרוֹת עַכ"ל.

וְכַתְּב הָרֵאָב"ד ז"ל הַמְּפָקִיד כּו' פ"א א"א וְעַכְשָׁיו בְּאֵלוּ הַמְּקוֹמוֹת שְׁאִין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מוֹכְרֵן לְמֵי שְׁיִרְצָה עַכ"ל. וְהֵנָּה כְּתַב הַרֵה"מ ז"ל וְהַשְּׁגוֹת כּו' וְכֵן הוּא וְאֵף רַבֵּינוּ לֹא אֶמְרָה אֶלָּא בְּזִמְנֵי תְּרוּ"מ וּבְמְקוֹמוֹת הֵהֵם אַבְּל בְּאֵלוּ הַמְּקוֹמוֹת שְׁאִין תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין וְנִדְאֵי לֹא אֶמְרָ וְאֶפְשָׁר שְׁלִפְיָכֶן הַשְּׁמִיטָה הָרֵי"ף ז"ל זֶה מִן הַהֲלָכָה עַכ"ל וּמִשְׁמַע לַפ"ד הַרֵה"מ דְּדָבְרֵי הָרֵאָב"ד ז"ל לֹא הַשְּׁגָה הוּא רַק בִּיאוֹר לְדָבְרֵי רַבֵּינוּ דְּמִיָּרֵי בְּזִמְנֵי הַנּוֹהֵג תְּרוּ"מ וְזֶה אִינוּ בְּמִשְׁמַע וְלָמָּה צָרִיף לְאֶשְׁמוּעִינּוּ זֶה.

וְע"כ נ"ל דְּדָבְרֵי הָרֵאָב"ד ז"ל הֵכָא הַשְּׁגָה הוּא עַל דָּבְרֵי רַבֵּינוּ. דְּהֵנָּה הָרֵי"ף ז"ל פּוֹסֵק שֵׁם כּו' יוֹחֲנָן דִּיּוֹתֵר מִכְּדֵי חֲסְרוֹנָן מוֹכְרֵן בַּב"ד וְכַתְּב הָרֵא"ש ז"ל לֹא יִדְעָנָא לָמָּה כִּינּוּ דְּרַנְב"י בְּתַרֵּי הוּא וְכַתְּב הַפְּלָפְלָא חֲרִיפְתָּא שֵׁם בְּרֵא"ש לֹא יִדְעָתִי מַהוּ קִשְׁיָא לִיָּה דְּהָא לַר"ת אִינוּ שְׁיָיָף זְתַמְדָּנָא הָא דְּרַנְב"י וְכֵן מְצִי סְבַר ג' כ' הָרֵי"ף וּא"כ ל"פ רִשְׁבִּי"ג וְחֲכָמִים אֶלָּא בְּכָדֵי חֲסְרוֹנָן עַכ"ל.

נְמַצָּא דְּרַק בְּזִמְנֵי הָרֵי"ף ז"ל דְּלֹא נָהֵג תְּרוּ"מ שְׁפִיר פּוֹסֵק הָרֵי"ף כּו' יוֹחֲנָן דִּיּוֹתֵר מִכְּדֵי אֶלְתוֹנָן מוֹכְרֵן בַּב"ד אַבְּל בְּזִמְנֵי שְׁנוּהֵג תְּרוּ"מ קִי"ל כְּרַנְב"י דְּחִיָּישִׁינּוּ שְׁמָא עֲשָׂאָן תְּרוּ"מ וְאֶמְרִינּוּ שֵׁם דְּרַנְב"י פְּלִיג עַל ר' יוֹחֲנָן וְס"ל דִּיּוֹתֵר מִכְּדֵי חֲסְרוֹנָן מְשַׁכְּחֵי וּא"א נִזְבְּנִינָהוּ זְמַנֵּי שְׁאָקִים וּמִזְמִין לְהוּ וְכִי עֲבִיד לְהוּ בַּעֲבַ"ב תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מְקוֹם אַחַר לֹא יִדַע דְּזַבְּנָא וְקָא אַכִּיל טְבָלִים וּא"כ לֹא מְצִי לְמַזְבֵּן כְּלָל לְרַנְב"י אַף בִּיּוֹתֵר מִכְּדֵי חֲסְרוֹנָן וְכִינּוּ דְּהוּא בְּתַרֵּי קִי"ל כְּנִתְיָה וְזֶהוּ פְּנִינַת הָרֵאָב"ד וְעַכְשָׁיו כּו' מוֹכְרֵן לְמֵי שְׁיִרְצָה פִּירוּשׁ דְּזֶהוּ שְׁפִיר עַל עַכְשָׁיו שְׁאִינוּ נוֹהֵג תְּרוּ"מ לְהַכִּי שְׁפִיר פּוֹסֵק הָרֵי"ף ז"ל בְּהַלְכוֹת כּו' יוֹחֲנָן

אָבֵל רַבֵּינוּ פִּינּוּן דֵּהוּא כּוֹתֵב דֵּינוּ עַל כָּל זְמַן אַף בְּעֵת שְׁהֵיָה נוֹהֵג תְּרוּ"מ דְּמוֹכְרֵן לַפְּהֵגִים א"כ קִשְׁעָה דְקִי"ל כְּרַנְב"י דְּאִין מוֹכְרֵן כָּל דְּקָא אָכִיל כְּבָלִים וּא"כ לִיתָא דִּין זֶה כְּמִבְּנֵי אָר.

וּלְיִישׁב דַּעַת רַבֵּינוּ נ"ל דְּצ"ל כְּפִי שְׁמַבִּיא שְׁם בִּס' שִׁיטָה מְקַנְבְּצַת בְּשֵׁם ר"י גָּאוֹן וְז"ל הַגְּיָרָסָא דְלִפִּי הַמְּסַקְנָא רַנְב"י לֹא פְּלִיג כָּלָל עַל ר' יוֹחָנָן וְס"ל נְמִי דְּמוֹכְרֵן לַפְּהֵגִים וְרַק רַנְב"י חִידֵשׁ דְּאֵף בְּפִירוֹת שְׁלֹא הֵיָה מְשֻׁדְּהוּ דְּלִיתָא לְטַעֲמִיהּ דְּר"נ שְׁמָא עֲשָׂאן תְּרוּ"מ עַל מְקוּם כּו' אָבֵל יוֹתֵר מְפִדִי חֶסְרוֹנָן יִמְכְּרֵם לַכְּהֵנִים בְּדַמֵּי תְּרוּמָה כַּה"כ דְּלֹא לְפִסְדוֹד לְבַעֲה"ב וְהָאֵרִיף בְּזָה וּמְסִיק הַש"מ דְּכֹן עֵיקָר וְכֹן יִסְבּוֹר נְמִי רַבֵּינוּ דְּאֵף לְרַנְב"י קִי"ל דְּמוֹכְרֵן בְּיֵתֵר מְפִדִי חֶסְרוֹנָן לַפְּהֵגִים וְדוּק: פְּרַק הַ הֶלְכָה וְ נִגְנַב הַפְּקֻדוֹן בְּאַנְס וְאַח"כ הֶוֹפֵר הַגְּנַב אֶחָד שׁוֹמֵר חֲנָם וְאַחָד שׁוֹמֵר שְׁכָר עוֹשֶׂה דִּין עִם הַגְּנַב וְאִינוּ נִשְׁפָּע כּו' נִגְנַב הַפְּקֻדוֹן בְּאַנְס וְהִחְזִירוּ הַגְּנַב לְבֵית הַשׁוֹמֵר וְהָרִי הוּא בְּהֵמָה וּמִתָּה שְׁמָה בְּפִשְׁעָה יֵשׁ בְּדָבָר סָפֵק אִם כְּלָתָה שְׁמִירְתוֹ וְנִפְטָר אוֹ עֲדִינָן לֹא כְּלָתָה שְׁמִירְתוֹ לְפִיכּוּף הַשׁוֹמֵר פְּעוֹר מְלִשְׁלָם וְאִם תְּפָסוּ הַבְּעָלִים אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָם עכ"ל.

וְכַתֵּב הַרְה"מ וְז"ל וְנִגְנַב הַפְּקֻדוֹן פָּסֵק כְּרַבָּא דְּפ' הַג"ע וְלֹא כְּאַבְיִי וְלִשׁוֹן הַגַּמ' עוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין וּפִירוּשׁ רַש"י מְשַׁלֵּם לְבְּעָלִים וְהוּא יִפְרַע מִן הַגְּנַב וּשְׁאָרֵי הַמְּפָרְשִׁים הַקָּשׁוּ עֲלָיו דְּנֻדְּאִי אִינוּ מִן הַדִּין שְׁיִתְחַיֵּיבוּ הֵם לְשַׁלֵּם הָאוֹנְסִין אַעפ"י שְׁהַזְכָּר הַגְּנַב אֶלָּא פִּרְשׁוּ שְׁהֵן חִיבִין לְטָרוּחַ אַחַר הַגְּנַב דְּפַעֲמִים הַגְּנַב אֵלֶם וְאִין הַבְּעָלִים רוֹצִים לְדוֹן עֲמוֹ וְזֶהוּ דַּעַת רַבֵּינוּ עכ"ל.

וְכַתֵּב ע"ז הַכ"מ וְנֹאֲנִי אֹמֵר שְׁאִינִי יוֹדַע מַנִּין הַכְּרִיעַ דַּעַת רַבֵּינוּ שְׁהָרִי דְּבָרֵי דְּבָרֵי הַגַּמ' מְמַשׁ וְכָל פִּירוּשׁ שְׁיִפְרֵשׁ בַּגַּמ' כֹּן יִתְפָּרֵשׁ בְּדְּבָרֵי עכ"ל וְעִינָן סַמ"ע (ס' רַצַּד) מַה שְׁמַתְרֵץ דְּבָרֵי הַרְה"מ: וְלַעֲנֵ"ד נ"ל לְיִישׁב כֹּן דֵּהֵנָה הַרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהַטוֹר וְהַש"ע הַשְּׁמִיטוֹ זֶה הַבְּעָיָא שֶׁל רַבָּה זוּטִי דְּנִגְנָבָה בְּאַנְס וְהִחְזִירָהּ לְבֵית הַשׁוֹמֵר מַהוּ וְכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים לְתַרְצַי הַשְּׁמִטָה זֶה עַפ"י מֵאִי שְׁפַתְּבָה הֵכָא בִּס' שִׁיטָה מְקַנְבְּצַת דְּרַבָּה זוּטִי פְּלִיג עַל אַבְיִי וְרַבָּא בְּדִין דְּלַעֲיִל דֵּהֶוֹפֵר הַגְּנַב דֵּהֵמָה סְבָרִי דְּעוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין וְאִינוּ נִשְׁפָּע הֵיכָא שְׁהוֹפֵר הַגְּנַב אַף דְּלֹא הִדְרָא לְרִשׁוּתוֹ כ"ש הֵיכָא דֵּהִדְרָא לְרִשׁוּתוֹ פְּשִׁיטָא דְּחִיב בְּנִטְרִיּוּתָא.

וְהֵנָּה כ"ז אִם נִפְרֵשׁ כְּפִירוּשׁ רַש"י וְז"ל דְּעוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין הוּא דְּמְשַׁלֵּם וּא"כ נִיחָא שְׁפִיר דַּע"כ רַבָּה זוּטִי פְּלִיג עֲלֵיהֶם דֵּהֵמָה מְחִיבֵי לְשַׁלֵּם אַף אִם הֶוֹפֵר הַגְּנַב וְלֹא הִחְזִירוּ לְבֵית שׁוֹמֵר מַכ"ש אִם הִחְזִירוּ וְשְׁפִיר הַשְּׁמִיטוֹ בְּעָיָא זֶה אָבֵל אִם נִפְרֵשׁ כְּפִירוּשׁ אַחַר דְּעוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין הוּא רַק לְטָרוּחַ וְלִילָף עִם הַגְּנַב בְּדִין וְלֹא לְשַׁלֵּם נוֹכַל לֹאֵר דְּאִיבְעָיָא דְּרַבָּה זוּטִי הוּא אִם הִחְזִירוּ אִם מְשַׁלֵּם דֵּהֵתָם לְשַׁלֵּם אִינוּ חִיבֵי אִם לֹא יְכוּל לְהוֹצִיא מִיָּדֵי הַגְּנַב אָבֵל הֵכָא מְחַוֵּיב לְשַׁלֵּם וְכִינּוּן דְּרַבֵּינוּ מְבִיא בְּעָיָא זֶה שֶׁל רַבָּה זוּטִי דֵּהִחְזִירוּ הַגְּנַב לְבֵית שׁוֹמֵר ע"כ מְפָרֵשׁ לָהּ כְּפִירוּשׁ שְׁנֵי דְּעוֹשֶׂה דִּין הוּא לְטָרוּחַ וְלִילָף עִם הַגְּנַב לְדִין וְזֶהוּ כְּנֻת הַרְה"מ בְּדַעַת רַבֵּינוּ כֹּן הוּא כְּמִבְּנֵי אָר: אֲמַנְם קִשְׁעָה לִי עַל סוּגְיָא זֶה אִם נִפְרֵשׁ לָהּ כְּפִירוּשׁ שְׁנֵי דְּעוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין הוּא רַק לְטָרוּחַ וְלַעֲשׂוֹת דִּין עִם הַגְּנַב וְרַק הַטוֹרַח מוֹטֵל אָבֵל לֹא לְשַׁלֵּם מְסוּגְיָא דְּב"מ (דָּף צַג ע"ב) דְּאָמַר שְׁם אִיבּוּ אֶפְקִיד כִּיִּתְנָא כּו' לְכִסּוּף הֶוֹפֵר הַגְּנַב אֶתָּא לְקַמְיָה דְּר"נ תְּיִבִיָּה לִימָא פְּלִיגָא דְּר"ה ב"א דְּאָמַר אִם ש"ח רַצָּה נִשְׁפָּע רַצָּה עוֹשֶׂה עֲמוֹ דִּין כּו' אָמַר רַבָּא הֵתָם גְּבָרָא דְּפּוֹרְמַסְקִי הֵנָּה קִיָּמָא דְּאִי רַמִּי קָלָא הֵנָּה אֶתְיָא וּמְצִילִין

ליה כו' ופּרָשׁוּ הַתּוֹסֵ' וְהִשְׁתָּא אֶפִּילוּ לֹא הִנֵּפֵר הַגָּנֵב הֵנָּה חֵיִב פִּינּוּ דְפִשְׁעָא וְלֹא נִקְיֵט הַגַּמ' הִנֵּפֵר הַגָּנֵב אֲלֵא מִשּׁוּם הַתְּלִמִּידִים שְׁהִיּוּ סוּבְרִים דְּמִשּׁוּם דְּהִנֵּפֵר הַגָּנֵב חֵיִב עַכ"ל.

וְהֵנָּה כ"ז נִיחָא אִם נִפְרָשׁ כְּפִירוּשׁ רַש"י ז"ל דְּעוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין הֵינּוּ שְׁחֵיִב לְשַׁלֵּם שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ דְזָהוּ הַפִּירוּשׁ שֶׁל חֵיִבְיָהּ ר"נ הֵינּוּ לְשַׁלּוּמֵי וְהַתְּלִמִּידִים הָיוּ סוּבְרִים דְּהֵנָּה מִשּׁוּם דְּהִנֵּפֵר הַגָּנֵב מְסִיק דְּלֹא כֵן הוּא אֲלֵא מִשּׁוּם הַפְּשִׁיעָה חֵיִב לְשַׁלֵּם אֲבָל אִם נִפְרָשׁ כְּפִירוּשׁ הַמְּפָרְשִׁים וְאִזּוֹ נִפְרָשׁ ע"כ חֵיִבְיָהּ ר"נ לְעִשׂוֹת דִּין עִמּוֹ דַּל"כ לֹא נִיחָא כְּלָל הַתְּחִלַּת הַגַּמ' לִימָא פְּלִיגָא דר"א ב"א הָא נִדְאִי פְּלִיגָא דר"ה מְחֵיִב לְטָרוּחַ וְהוּא מְחֵיִב לְשַׁלֵּם אֲלֵא ע"כ הוּא דְחֵיִבְיָהּ לְטָרוּחַ וַא"כ מֵאִי מְסִיק גְּבָרָא דְפּוֹרְמִסְקָא קָאִי וְהוּא פִּשְׁעָא וַא"כ מְחֵיִב לְשַׁלֵּם וַא"כ נִדְאִי חֵיִבְיָהּ ר"נ לְשַׁלֵּם וְאִיךָ טְעוּ בְּזָה הַתְּלִמִּידִים לְדַמּוּת דִּין דר"ה ב"א פִּינּוּ דר"נ חֵיִבְיָהּ לְשַׁלֵּם לוֹ מִשּׁוּם פְּשִׁיעָה וצ"ע: הַלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה פָּרָק ב הַלְכָה ז אֲסוּר לְאָדָם לְהַלּוֹת מְעוֹתָיו בְּלֹא עֲדִים וְאֶפִּילוּ לַת"ח כו'.

וְהֵנָּה ב"ס כה"ג הַקְּשָׁה ע"ז פִּינּוּ דְקִי"ל דְּמְלוּנָה חֲבִירוֹ בְּעֲדִים א"צ לְפָרְעוֹ בְּעֲדִים וַא"כ אֶפְתִּי מַה מְהַנִּי אִם לָנָה בְּעֲדִים וְאוֹמֵר פְּרַעְתִּי וּמְתַרְץ הַתּוֹחִים בְּסִי' ע' פֶּן דְּבִאָמַת זָה לֹא חֵיִבְיָהּ דְּלִמָּא יִכְחִישׁ אֶת הַכָּל דְּלֹא מְחַזְקִינּוּ אִינְשֵׁי בְּרִשְׁיָעִי וְרַק חֵיִבְיָהּ דְּלִמָּא שְׁכַח וַא"כ יְלוּנָה שְׁלֵא בְּעֲדִים וְיִטְעוּן טְעַנְתָּ א"י אִם נִתְחַיִּבְתִּי וְיִהְיֶה פְּטוּר אֲבָל עִתָּה יִטְעוּן טְעַנְתָּ א"י אִם פְּרַעְתִּיךָ וְזָה יִתְחַיִּב וְאִם יִטְעוּן א"י אִם הַלּוּיִתְנִי יָבִיא אֶת הָעֲדִים דְּהַלּוּנָאָהּ וְיִתְחַיִּב ע"כ.

וְהֵנָּה קְשָׁה לְכַאוּרָה דְּזָה אֶתְיָא שְׁפִיר לְדִינָא אֲבָל הָאִי מִימָרָא ב"מ (דָּף עה ע"ב) הוּא רַב יְהוּדָה אָמַר רַב וְרַב יְהוּדָה הָא ס"ל בְּמַס' ב"ק (דָּף קיח) דָּאָף אִם אוֹמֵר א"י אִם נִתְחַיִּבְתִּי נְמִי חֵיִב מִשּׁוּם דְּבָרֵי וְשָׂמָא בְּרִי עֲדִיף וַא"כ אֶפְתִּי אִינוּ מְתַרְץ דָּאִם יִטְעוּן א"י אִזּוֹ אָף אִם יִטְעוּן א"י אִם נִתְחַיִּבְתִּי נְמִי יְהָא חֵיִב וַא"כ תְּקַשָּׁה לְפִי הָאִי לְשָׂנָא דְּרַב יוֹסֵף אֲלִיבָא דְּרַב יְהוּדָה דָּאָמַר בְּמַס' שְׁבוּעוֹת (דָּף מב) דְּהַמְלוּנָה אֶת חֲבִירוֹ בְּעֲדִים א"צ לְפָרְעוֹ בְּעֲדִים תְּקַשָּׁה מֵאִי מְהַנִּי אִם יְלוּנָה ע"י עֲדִים וְתִירוּץ הַתְּנַמִּים לִיתָא אֲלִיבָא דְּרַב יְהוּדָה דָּאִם אֲמַרִּינּוּ דִּיטְעוּן א"י אִזּוֹ יְהִי חֵיִב וַא"כ חֵיִבְיָהּ ע"כ דְּלִמָּא יִכְחִישׁ בְּבָרִי וְלֹא תְהַנִּי בְּזָה עֲדִים: וְע"כ נ"ל לֹמַר כֵּן דְּהֵנָּה יֵשׁ עוֹד חֲשָׁשָׁא לְבַד מְזָה שְׁכַתְבַּת הַאוּ"ת הִכָּא יֵשׁ חֲשָׁשָׁא עוֹד שְׂמָא יֵשׁ עָלָיו לְלוּנָה עַל הַמְלוּנָה סְפַק מְלוּנָה יִשְׁנָה וְאִזּוֹ מוֹרָה הִתִּירָא לְהִכִּי וְכִמוֹ דְּאֲמַרִּינּוּ בְּמַס' ב"מ (דָּף ז) גְּבִי שְׁנִים אֲחֻזִּין בְּטִלְיָת וַא"כ אִם יְלוּנָה שְׁלֵא בְּעֲדִים יִכְחִישׁ מִשִּׁים דְּמוֹרָה הִתִּירָא מְסַפֵּק מְלוּנָה יִשְׁנָה.

אָף הָא אֲמַרִּינּוּ שָׁם ב"מ דְּפָרְשֵׁי אֲנָשֵׁי מְסַפֵּק שְׁבוּעָה וַא"כ פִּינּוּ דְקִי"ל דְּהַכּוֹפֵר הַכָּל מִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הִיָּסֵת וְשְׁבוּעַת הִיָּסֵת נִתְקַנָּה עוֹד קוֹדָם רַב נִחְמָן וְכֵן מְצִינוּ בְּמַס' ב"מ (דָּף קג ע"א) דָּאָמַר ר' יוֹחָנָן כו' אֲבָל הִכָּא שְׁכִיר נֶאֱמָן בְּשְׁבוּעָה וּפִירוּשׁ רַש"י וּבְשְׁבוּעַת הִיָּסֵת שְׁתַּקְּנוּ חֲכָמִים עַל מִי שְׂאִינוּ מוֹדָה בְּמַקְצָת אֲלִמָּא דְּגַם בִּימֵי ר' יוֹחָנָן הֵנָּה נְמִי תְקַנָּה דְּשְׁבוּעַת הִיָּסֵת וְכֵן הִבִּיא הַש"ף ב"ח מ"ו ס"א פט ס"ק לא) בְּשֵׁם הַמְרַדְּכִי בְּקוֹדֵשִׁין פ"ש דְּגַם בִּימֵי הַתְּנָאִים הִיָּה שְׁבוּעַת הִיָּסֵת וּמְפָרְשׁ לָהּ הַש"ף דְּגַם הֶרַמְבַּ"ם ז"ל ס"ל כֵּן וְכֵן פְּתַב הַב"ש בַּא"ע וְסִי' ע"ס"ק לא) עֵי"ש וַא"כ גַּם בִּימֵי ר' יְהוּדָה הִיָּה שְׁבוּעַת הִיָּסֵת וְרַק רַב יְהוּדָה יִסְפּוֹר כְּהָאִי לִישְׁנָא בְּמַס' שְׁבוּעוֹת (דָּף מ ע"ב) דְּלֹא נִתְקַנָּה שְׁבוּעַת הִיָּסֵת רַק הִכָּא דָּאִיבָא דְּרָרָא דְּמִמוּנָא הֵינּוּ אִם יִטְעוּן פְּרַעְתִּי אֲבָל אִם יִטְעוּן לֹא הַלּוּיִתְנִי לִיכָּא

שבועת היסט דמתני לה אסיפא וא"כ ניחא שפיר דאם ילנה בעדים לא מצי לטעון רק פרעתי והוא משום דמורה התירא דלמא יש לו עליו ספק מלנה ישנה ואז הלא משביעין אותו שבועת היסט דאיפא דררא דממונא ופרשי משבועה וישלם אבל אם לא ילנה לו בעדים ואם יורה התירא ויטעון לא הלוימני ואז ליפא דררא דממונא וליפא שבועת היסט נמי ולא משלם משום ההיתרא דמורה מספק מלנה ישנה פמבואר ודוק: פרק ה הלכה ב אסרו חכמים כו' וכל אבק ריבית עם הפותי מותרת לכל עכ"ל.

והקשה הלח"מ ע"ז ונ"ל וא"ת מאי מקשה הגמ' דלויין ומלוין בריבית לוקמי בריבית דרבנן כו'. ונ"ל ליישב פשוט עפ"י מאי שכתב הנמ"י שם במשנה ונ"ל ומלוין בריבית קצוצה ולא זו אף זו קתני עכ"ל, וכונתו דמקבלין צאן ברזל הוי ריבית דרבנן פמו שפירש רש"י ז"ל ורבינו לקמן בפ"ח ה' ב' ואשמעינן תחלה דבריבית דרבנן מקבלין ולא זו דרבנן אף ריבית קצוצה מקבלין ושרי וא"כ שפיר מקשה ממשנה זו דאי מיירי מדרבנן שוב לא איצטריך לכל הבבא דידיעין מן מקבלין צאן ברזל וע"כ מיירי בריבית דאורייתא ואעפ"כ שרי ושפיר מקשה ודוק: פרק כ הלכה ב שם קדם אחד מן האדם ותפס מטלטלין מזה כדי לזפות לאחד מבע"ח לא זכה שכל התופס לבע"ח במקום שיש עליו חוב לאחרים לא קנה כו' אבל אין עליו חוב לאחרים קנה לו וכן אם אמר לו הלה זכה בחפץ זה לפלוני זכה לו ואין א' מבעלי חובות יכולין לגבות מאלו המטלטלין שפבר זכה בהן אחר כו' עכ"ל.

וכתב הרה"מ וכן אם אמר לו הלה זכה בחפץ פבר נתבאר פ"א שאם היה ראובן חייב לשמעון מנה ואמר ללוי הלה לשמעון מנה זה שאני חייב לו שאם בא ראובן לחזור בו אינו חוזר אלמא זכה לו וכיון שהוא אינו יכול לחזור בו נדאי אין שאר בע"ח יכולין לגבות ממנו וכן מבואר בפ"ק דגיטין (דף יא ע"ב) גבי הא דתופס לבע"ח דכל היכא דלנה אמר תנו זכה עכ"ל.

וכתב הלח"מ משנה ע"ז הרצה הראשונה שהביא הרה"מ ז"ל מראובן שהיה חייב ללוי ואמור לשמעון הלה וכו' יש להשיב עליה דשאני התם דאינו חייב לבע"ח ולכה אינו יכול לחזור אבל הכא דחב לאחרים לאו פל כמנייה לומר זכה להפקיע מבע"ח אבל הרצה השנייה שהביא מפ"ק דגיטין היא נכונה דהתם מיירי דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים והכא דאמר תנו קאמר דמהני ואולי עיקר ראיתו של הרה"מ ז"ל הוא מהשנייה והראשונה עשאה סניף לה ואע"פ שע"מ עכ"ל: ולענ"ד נראה ליישב דברי הרה"מ ז"ל פן דהנה שם בסוגיא דגיטין (דף יב) אתמר הלה מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמיפלגי דמ"ס הלה כזכי דמי ומ"ס הלה לאו כזכי דמי לא דכ"ע הלה כזכי דמי והכא בהא קמיפלגי מ"ס אמרינן מיגו ומ"ס לא מיגו ת"כ דרב כו'.

והנה מגמ' זו הוציא רבינו ז"ל דינו אשר הביא הרה"מ מפ"א. והנה הרא"ש ז"ל הקשה פאן דהלה נהי דלא כזכי דמי וכי גרע מתופס לבע"ח דקני אפילו בע"כ של לנה כ"ש הכא דמדעתא וא"כ אמאי יכול לחזור ותירץ הר"מ מאברא דהא דאמר התופס לבע"ח קנה היינו פשאין ללנה נכסים אחרים ונמצא שיפסיד הלנה אי לאו האי תפיסה הלה.

מהני והקא מיירי פשיש ללנה נכסים אחרים וכה"ג התופס לבע"ח לא קנה כו' וה"ר פ"ר ז"ל תירץ דהקא מיירי שקבע לו זמן לפרעו כו' עד וגם דברי הר"מ ז"ל אמת.

והנה הקרבן נתנאל שם הקשה יש לדקדק מאי פריה אימא דשמואל איירי פשחב לאחרים וכ"ת דשמואל איירי בכ"ג פמו כו' עדיין קשה כו' ע"כ ונראה דקושית רבינו הוא אף את"ל דשמואל מיירי פשחב לאחרים ז"א אלא דלא הוי תפיסה נגד בע"ח אחרים אבל הלנה מ"מ אינו יכול לחזור בו ואמאי אמר שמואל אם בא לחזור חוזר כו' עכ"ל.

והנה התירוצ' לא הבנתי דהא נוכל לומר דהטעם דהקא דחוזר משום דחייב באחריותו ולא קנה משום דה"ל תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים כו'. וע"כ נ"ל לומר דהרה"מ ז"ל ס"ל לתירץ קושית הרא"ש ז"ל דשמואל מיירי פשחב לאחרים ולהכי ס"ל דלא קנה ואם בא לחזור חוזר נרב ע"ז פליג על שמואל וס"ל דקנה מ"מ וע"ז מייתי ת"כ וכוונתה פסקינן ומשמע פמו דס"ל הוא אף אם חב לאחרים אלמא דהיקא דאומר זכה לפלוני זכה אף אי חב לאחרים דבזה הפלוגתא דרב ושמואל.

והנה אף שהרה"מ ז"ל הביא הקא בפ"ז תירוצ' של הר"מ מאיברא ז"ל בפ"ש תשובת הרשב"א לחלק בין היקא פשיש ללנה נכסים לאין לו נכסים מ"מ א"ל דס"ל להרה"מ פיון דרבינו לא הזכיר חילוק זה בספרו הוא תירץ קושית הרא"ש באמת לחלק בין שחב לאחרים ודברי שמואל מיירי פשחב לאחרים והת"כ דמייתי הוא דס"ל דמיירי בכל גונא דברייתא פמו שכתב הק"נ פמבואר: ועוד נ"ל לומר אף שרבינו ס"ל נמי חילוק של הרמב"ב ז"ל מ"מ ס"ל להר"מ פמי שבארנו דמיירי פשחב לאחרים.

דהנה אומר פן לימא כו' מ"מ הילך לאו כזכי דמי וכתבו התוס' דזה דאמר שמואל מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר אותו טעם לאו עיקר הוא כו' וזה, דחוק אף פמי מאי שבארנו ניחא דהקא מיירי דחב לאחרים וא"כ אפתי תקשה פמו שמבאר הק"נ דאמאי אמר שמואל דאם בא לחזור חוזר דנהי דלא הוי תפיסה נגד דעת אחרים אבל הלנה מ"מ אינו יכול לחזור כו' וצ"ל דיכול לחזור מטעם דחייב באחריותו וא"כ חוזר כה"כ דלקבל אחריות שפיר אמר שמואל הטעם ע"ז דיכול לחזור מתוך שחייב באחריותו והוא מיירי רק פשחב לאחרים דע"ז שייך תירוצ' זה פמבואר: והנה בס' קצות החושן (סי' קה) כתב לדחות גם אח הראיה השנייה שהביא הרה"מ מגיטין (דף יא) אשר הלח"מ הסכים ע"ז וז"ל גם ראיה האחרונה אינו מפיר דז"ל הגמ' בגיטין (דף יא) ש"מ התופס לבע"ח קנה כו' ואפילו במקום שחב לאחרים אר"י התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה וא"ת משנתנו כל האומר תנו פאומר זכי דמי והתם נדאי פיון שאינו תב אלא לבפלים והבפלים בפעמים אומרים זכה ורצו בדבר נדאי אין זה חב וגם בתופס לבע"ח אם הבע"ח אומרים זכה בשביל זה נדאי זכה אבל היקא דהלנה אמר זכה וחב לבע"ח זה לא שמענו עכ"ל: ולענ"ד נ"ל לומר דניחא הראיה שהביא הרה"מ מזה הסוגיא דצריף לכאורה להבין לפ"ד הקצוה"ח דברי הגמ' שם דאמר אפילו דחב לאחרים היקא רצה לומר מזה על חב לאחרים הא הקא אינו חייב רק לבפלים והבפלים בפעמים מזכים לו.

וע"כ נ"ל ליישב כל הסוגיא פן דהנה הרא"ש ז"ל הביא בפ"ק דב"מ דעת הרי"ף ז"ל דס"ל בתשובה דדוקא במקום דאיכא פסידא לבע"ח פגון דמית לנה ואי לא תפיס למלנה

מפסיד כו' כה"ג אמרינו דקנה ומקנה הוא שיהתקינו כו' ולא נראה לי דאר"י התופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה מקלל דהיכא שאין חב לאחרים מדינא קנה ולא מתמת תקנה ולא מסתבר לומר דה"ק ר"י דהיכא דחב לאחרים לא עשו תקנה כו' אלמא דינא קאמר הלכה נ"ל דשורת הדין קאמר.

והנה קשה לכאורה לפ"ד הרי"ף דהוא תקנה מה שקנה חבירו ולא תקנו רק במקום דאיכא פסידא וא"כ מ"ט הקא גבי עבד אומר דקנה למי נתקן הקא התקנה. וע"כ צ"ל דדברי הרי"ף ז"ל הוא רק לפי המסקנא הקא בגיטין.

ויבאר פן דהגמ' אומר ש"מ התופס לבע"ח קנה והוא לא מטעם התקנה אלא מדינא והוא ע"כ כמו שביאר ה"ר"ן שם וז"ל הקשה ר"י ז"ל כו'. ועוד דא"כ היכא בעינו למילף מהקא דתופס לבע"ח קנה שא"ה דהאדון ניתנו לו ע"ד פן ול"נ דברים כפשוטן דמתניתין שמעינן דכל אדם מדעתו יכול לעשות שליח לחבירו שיעמוד במקומו ומשו"ה פ"ן שהאדון אומר תן שטר שחרור זה לעבדי הרי שליח יכול לומר הריני עושה עצמי שליח קבלה ואלו נהרי הוא פאלו עומד במקומו של בע"ח.

וכתב רש"י בפ"ק דב"מ (דף יא) וא"כ משנתנו דמשמע מינה דתופס לבע"ח אפילו במקום שחב לאחרים קנה כל האומר תנו פאלו אומר זכה ואין זה פשאר תופס שהרי האדון עשאו שליח לזכות בו אע"פ שהעבד לא ידע זכין לאדם שלא בפניו כו' עכ"ל.

ויבאר פן תחלה אומר ש"מ התופס לבע"ח וא"ל אפילו במקום שחב לאחרים דלא הוי הקא מטעם תקנה דינא דבמקום שחב לאחרים לא התקינו אלא דהוי מטעם שביאר ה"ר"ן ז"ל דהוי כמו שהשליח תופס בעצמו לזכות עבור העבד ונעשה שליח לקבלה עבורו ואף דהעבד לא עשאו שליח וא"כ ש"מ דכ"ן דמייירי דאומר תנו לאו פאומר זכי דמי לפי הס"ד הוא הדין דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים קנה ונעשה בעצמו שליח הבע"ח ממש ונהו פאלו תפוס הוא דאל"כ הא"י משתחרר דכאן מי עשאו שליח א"ל לא לעולם לא קנה במקום שחב לאחרים דבמקום דלא חב הנה רק תקנה וחב לא התקינו והקא פ"ן דאומר תנו פאומר זכי והבעה"ב מזכה לשליח זה והוי מטעם שליח ואין ענין לתופס לבע"ח כמו שביאר ה"ר"ן ז"ל ולהכי מהני הקא וא"כ שפיר כתב רבינו דינו דהיכא דאומר זכה לחבירו הוא קונה אפילו חב לאחרים פ"ן דאומר דהקא התקנה של תופס לבע"ח ליתא ומ"מ פ"ן דאומר תנו פאומר זכי וא"כ נעשה שליח לא לקנות וזכה הוא מעצמו כמו גבי עבד דנעשה שליח לקבלה וא"כ זכה אף אי חב לאחרים הקא ושפיר מיייתי הרה"מ ז"ל ראיה מזה לדינא דידן הקא דקונה בכ"מ אי אומר זכה לחבירו פ"ן דאף אי ליתא דין של תופס מ"מ הקא זכה דנעשה שליח עבורו כמבואר ודוק: הלכות טוען ונטען פ"ק ט הלכה ז שנים שהם אוהזין בכלי אחד או שהיו רוכבין ע"ג בהמה אחת כו' זה אומר הפל שלי וז"א הפל שלי כ"א משניהם נשבע בנק"ח שא"ל פחות מחציו ויחלוקו כו' וילקמן בה' ט' כתב רבינו ה"י שנים אדוקין בטלית זה אומר פולה שלי וזה אומר פולה שלי זה נוטל עד מקום שיזו מצעת וזה נוטל עד מקום שיזו מצעת עכ"ל.

וכתב הלחם משנה שנים כו' אוהזין בכלי אחד קשה דאמאי נוטל זה החצי להוי פטלית דזה נוטל עד מקום שיזו מצעת כו' וקשה מזה עוד דברי הרה"מ ז"ל שכתב בדין זה הטלית שיש חולקין ולכך רבינו לא הזכיר טלית אלא פלי משמע דבכלי ל"א עד מקום

שִׁדּוֹ מִגַּעַת וּל"י וצ"ע דְּהָא אָפִילוּ בְּשֹׁטֵר א"ל בַּגַּמ' זֶה נוֹטֵל עַד מְקוֹם שִׁדּוֹ מִגַּעַת כּו' אַע"ג דְּרַבִּינוּ בְּשֹׁטֵר לֹא פָּסַק הָכִי מ"מ חִילּוּק בֵּין טְלִית לְכָלִי ל"י וצ"ע עכ"ל.

וּנ"ל לִינְשַׁב פֶּן דְּהָא חֲזִינוּ דְּהַטּוֹר וְהַמְחַבֵּר בַּח"מ (ס' קלח) הַתְּחִיל ב' שְׁהִיו אוֹחֲזִין בְּכָלִי אֶחָד כּו' בְּמַה דְּבָרִים אָמּוּרִים כְּשִׁאוּחֲזִים בְּשֹׁפֶת הַטְּלִית שְׁאִין בְּיַד אֶחָד כּו' וְלֹא חִילְקוּ בֵּין כָּלִי לְטְלִית.

אַמְנָם דְּבָרֵי רַבִּינוּ נִיחָא עַל פִּי מַאי שְׁפַתְבּ הַשִּׁטָּה מְקוֹנְבָצָת בַּמַּס' ב"מ (דף ח) שֶׁם וּנ"ל שְׁנִים אָדוּקִין פְּרִשְׁנָא לְעִיל דְּמִשׁו"ה קְתַנִּי אָדוּקִין וְלֹא אוֹחֲזִין מִשׁוּם דְּאָדוּקִין מְשַׁמַּע בְּגוּף הַטְּלִית וְאוֹחֲזִין מְשַׁמַּע דְּתַפְסִי בְּכַרְפְּשֶׁתָּא אֲלָא דַּגְמ' לֹא אָסִיק אַדְעָתָא הָכִי וּפְרִיָּה אֲלָא מִתְנִיתִין ה"מ לָהּ כּו' עכ"ל.

נִמְצָא פֶּן דְּבַתְחִלָּה פָּתַב רַבִּינוּ דִּין שְׁנִים שְׁהִיו אוֹחֲזִין בְּכָלִי אֶחָד וְאוֹחֲזִין הוּא הַכּוֹנֵן שְׁאוּחֲזִים בְּשֹׁפֶת הַכָּלִי אֲשֶׁר אֵין לָהֶם שׁוּם שׁוּנָא וְהָהּ הַדִּין דִּינְחִלְקוּ וְאַח"כּ פָּתַב בַּה' ט' הָיו שְׁנִים אָדוּקִין בְּטְלִית דְּאָדוּקִין הוּא הַפְּשֻׁט בְּגוּף הַטְּלִית הָהּ הַדִּין דְּזֶה נוֹטֵל עַד מְקוֹם שִׁדּוֹ מִגַּעַת וְכֵן הַדִּין בְּכָלִי שְׁאָדוּקִין הָהּ הַדִּין פֶּן וְאַח"כּ מְסִיק הָהּ זֶה אוֹחֲזִי בַּחוּטִין בְּשֹׁפֶת הַטְּלִית רַק אֲחִיזָה הָהּ הַדִּין הַחֲלֹקָה כְּמוֹ הַכָּלִי וּבְאֲשֶׁר פִּי עֵיקַר הַחֲלֹקָה נִמְצָא בַּגַּמ' בְּטְלִית לְהָכִי נִקְט רַבִּינוּ בְּזֶה גַבִּי טְלִית אֲבָל בְּכָלִי אִם הָיוּ אָדוּקִין הָהּ הַדִּין כְּמוֹ בְּטְלִית כְּמוֹ דְּאִתָּא בַּח"מ וְכּוֹנֵנַת הַרְה"מ נָמִי פֶּן הוּא דְּבְכָלִי דְּרַף לְהַחֲזִיק רַק בְּשֹׁפֶת וְאֵין בְּזֶה חִילּוּק אֲבָל בְּטְלִית נִמְצָא בַּגַּמ' חִילּוּק שֶׁל אָדוּקִין דְּהָהּ בְּגוּף נִקִּיט רַבִּינוּ בְּזֶה הַחֲלֹקָה כַּמְבֹאָר וְדוּק: פֶּרַק יַד הַלְכָה ב כָּל חֲזָקָה כּו'.

וְהָהּ הַמְשַׁל"מ מְקַשָּׁה הָכָא עַל הַטּוֹר ח"מ (ס' קמו) שְׁפַתְבּ וְדִין הַפִּירוֹת פִּירְשֶׁתִּי לְמַעְלָה כּו'. וְהָהּ הַמְשַׁל"מ נִשְׁאָר בַּצ"ע אֲבָל כְּבָר הַקְּשׁוֹ זֶה הַדּו"פ וְהַסַּמ"ע ס' קמו ס"ק יט) וּמְתַרְצִים דְּבָרֵי הַטּוֹר עֵי"ש וְדוּק: הַלְכוֹת נְחִלוֹת פֶּרַק ג הַלְכָה א אֵין הַכּוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנִים בְּנִכְסִים הָרְאוּיִין לְבֹא לְאַחַר מִיתַת אָבִיו אֲלָא בְּנִכְסִים הַפְּחוּזִין לְאָבִיו שְׁבֹאוֹ לְרִשׁוֹתוֹ שְׁנִימָא כְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ כּו'.

וְהָהּ קָשָׁה לִי מ"ט לֹא בִּינָר רַבִּינוּ הָכָא כְּכָל הַפֶּרַק אֶחָד דְּבָרֵי הַבְּרִייתָא אֲשֶׁר מְבִיא רַבָּא בַּמַּס' גִּיטִין (דף מח) דְּאָמַר מִתְנִיתָא מְסִייעַ לְרַשְׁב"ל דְּתַנָּא בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנִים בְּשִׁדָּה הַחוּזְרַת לְאָבִיו בְּיוֹבֵל וּפִירְשׁ רַש"י שְׁדָּה הַחוּזְרַת לְאֲחִים מְחַמַּת שְׁמִכְרָה אֲבִיהֶם כּו' וְאֲשִׁמוּעִין דְּגוּף הַקְּרָקַע לֹא קָנוּי לְלוֹקֵחַ וְה"ל מְוַחֲזַק לְאָבִיו לְפָנֵי מוֹתוֹ דְּאִי פְּקַנְזִין הַגּוּף ה"ל רָאוּי וְאֵין הַכּוֹר נוֹטֵל בְּרָאוּי כּו' וְא"כ קָשָׁה פִּינּוֹן דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק בְּזֶה כְּרַשְׁב"ל דְּקַנְזִין פִּירוֹת לְאוֹ פְּקַנְזִין הַגּוּף דְּמִי כַּמְבֹאָר לְעִיל בַּפ"ד מַה' בַּפּוֹרִים ה' ו' ה"ל לְהַבִּיא זֶה הַבְּרִייתָא דְּנוֹטֵל פִּי שְׁנִים בְּשִׁדָּה הַחוּזְרַת בְּיוֹבֵל וּמ"ט הַשְּׁמִיט: וּנ"ל לִינְשַׁב פֶּן דְּהָהּ רַבִּינוּ פּוֹסֵק דְּקַנְזִין פִּירוֹת לְאוֹ פְּקַנְזִין הַגּוּף דְּמִי וּס"ל נָמִי דְּאֲחִין שְׁחִלְקוּ לְקוֹחוֹת הֵן וְהַקְּשׁוֹ עָלֵיו הַמְּפָרְשִׁים דְּאִיָּה מְצָא יָדֵיו וְנִרְגְּלוּ פְּקוּשְׁיַת רַב יוֹסֵף בְּגִיטִין (דף מח) דַּא"כ לֹא מִיִּיתִי בַּפּוֹרִים רַק חַד בַּר חַד כּו' וְתַרְצוּ הַמְּפָרְשִׁים פֶּן דְּהָהּ רַבִּינוּ ז"ל לְעִיל בַּפ"ד מַה' בַּפּוֹרִים ה' ז' מְפָרֵשׁ לָהּ הַחֲלֹקָה שְׁאוּמַר רַב חֲסֵדָא שֶׁם מְחַלְקַת בְּיוֹבֵל שְׁנֵי אֲבָל בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן ד"ה מְבִיא וְקוֹרָא דְּקִאֵי עַל כָּל מוֹכֵר שְׁאֵם מוֹכֵר בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן דְּאֲפִתִי לֹא סְמִיָּה דְּעָתָא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן דִּינְחִזֵּר לוֹ וּמִשׁו"ה מְבִיא וְקוֹרָא אֲבָל בְּיוֹבֵל שְׁנֵי דְּסְמִיָּה דְּעָתָא שֶׁל מוֹכֵר מְבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא וְא"כ שְׁפִיר מְשַׁפַּחַת לָהּ דְּמְבִיא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן שְׁמִכְר וְרַב יוֹסֵף דְּאָמַר

דלא מַצָּא יָדָיו וְנִגְלִיוּ ס"ל דְּלֵא פְּרַב חֶסְדָּא דְּמַחְלַק בֵּין יוֹבֵל רֵאשׁוֹן לְיוֹבֵל שְׁנֵי וְעַיִן בְּפָנֵי
יְהוֹשֻׁעַ שָׁם וּבִש"א (סי' צה) מַה שְּׁבִיָּאָרוּ בְּזָה.

נִמְצָא דְלִדְבָרֵי רַבֵּינוּ פְּסָקִינוּ דְּבִיּוֹבֵל רֵאשׁוֹן מִבֵּיא וְקוֹרָא וְהוּא ע"כ פָּחוּ שְׁאֲמַר הַגַּמ' שָׁם
דְּצָרִיכוּתָא דְאַפְתִּי לָא סְמִיךְ דְּעֵתָא וּא"כ נְחִית אֲדַעְתָּא דְאַרְעָא וּא"כ הִלּוּקְחָא נְחִית אֲדַעְתָּא
דְאַרְעָא פִּינּוּ דְהַמוּכָר לָא סְמִיךְ דְּעֵתָא בִּיּוֹבֵל רֵאשׁוֹן דִּינְחֻזָּר לוֹ וּמִמִּילָא הֵוָה אֲצֵל לּוֹקְחָא
קָלִין הַגּוּף וּא"כ לִפ"ד רַבֵּינוּ זֶה הֵכָא בְּשִׁדָּה הַחֻזְרָת בִּיּוֹבֵל אֲצֵל הַיּוֹרְשִׁים א"כ אֲצֵל
הַיּוֹרְשִׁים אִף בִּיּוֹבֵל שְׁנֵי הֵוָה כְּמוֹ הַמוּכָר עֲצָמוּ בִּיּוֹבֵל רֵאשׁוֹן דְּלֵא סְמִיךְ דְּעֵתָא דְאַצְלָם
לֹא חֻזְרָה הַשִּׁדָּה עוֹד וּא"כ הֵוָה אַחַר מִיתַת הַמוּכָר וְהַשִּׁדָּה אֲצֵל הִלּוּקְחָא בְּקִנְיֵן הַגּוּף וּא"כ
בְּכָל פַּעַם הֵוָה רָאוּי וְהַבְּכוֹר אֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וְרַק רַבָּא דְמִיִּיתֵי הַאי בְּרִיָּיתָא הֵכָא הוּא
כְּדָבְרֵי רַב יוֹסֵף דְּלֵא מַחְלָקִינוּ בֵּין יוֹבֵל רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי אֲבָל לְדִידָן דְּמַחְלָקִינוּ לִיתָא לְהַאי
בְּרִיָּיתָא פִּינּוּ דַּה"ל אֲצֵלוּ קִנְיֵן הַגּוּף אֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם כְּמַבְנֹאָר וְדוּק: הֵלְכָה וּבְכוֹר
שְׁמֹכֵר חֲלַק בְּכוֹרָה כו' בַּד"א בְּשִׁלָּא מִיָּחָה אֲבָל אִם מִיָּחָה כו' וְאֶפְּלוּ מִיָּחָה בְּעֵנְבִים כְּשֶׁהוּ
מְחַנְפְּרִין וּבְצָרוּם כו' לֹא וְיִתֵּר כו' אֲבָל אִם דְּרָכּוּם וְחֲלַק עִמָּהֶם בְּשָׁנָה בִּינּוּ כו' וְיִתֵּר
בְּשָׂאָר הַנְּכָסִים כו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הִרָה"מ ז"ל אָמַר רַבָּה מְסַתְּבָרָא טַעְמִיָּה דַּר"א כו' אֲבָל דְּרָכּוּם לֹא וְרַב יוֹסֵף אָמַר
אֶפְּלוּ דְרָכּוּם וְקִי"ל דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִלְכְתָּא כְּנִתְיָה דְּרַבָּה כו' עכ"ל. וְהַכ"מ פָּתַב ע"ז
פָּתַב הִרָה"מ וְקִי"ל דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִלְכְתָּא כְּרַבָּה וְיֵישׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו חֶדָּא דְאַנּוּ אֶפְּכָא
תַּנְיִנּוּ דְהִלְכְתָּא פְּרַב יוֹסֵף כְּדֵאִיתָא בַּפ' וְעוֹד לִיכָּא פְּלוּגְתָּא בֵּין רַבָּה לְרַב יוֹסֵף אֲלֵא מָר
אָמַר חֶדָּא וּמָר אָמַר חֶדָּא וְצ"ע דַּל"פ עכ"ל.

וְהַלַּח"מ פָּתַב כו' הִרָה"מ ז"ל דְּהִלְכְתָּא כְּרַבָּה לְגַבֵּי רַב יוֹסֵף וְהַקְּשָׁה הַכ"מ דְאַנּוּ קִי"ל
פְּרַב יוֹסֵף וְאַנִּי אָמַר דְּהַתּוֹס' ז"ל בְּשִׁבְעוֹת (דָּף מַד) בַּד"ה שׁוֹמֵר אֲבִידָה הָאָרִיכוּ לְבָאָר
הִלְכְתָּא כְּרַבָּה לְגַבֵּי רַב יוֹסֵף וּמ"מ צָרִיךְ לְבָאָר דְּמִשְׁמַע דְּלִיכָּא פְּלוּגְתָּא וּנ"ל דְּלִפִּי פִּירוּשׁ
רַבֵּינוּ ז"ל אִיכָּא פְּלוּגְתָּא וְה"פ כו' וְאַתִּי שְׁפִיר לִפ"ז לְשׁוֹן וְרַב יוֹסֵף אָמַר דְּמִשְׁמַע דְּפִלְיָגִי
עכ"ל: וּנ"ל לְעַנ"ד דְּדָבְרֵי הַכ"מ נְכוּנִים וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הַלַּח"מ דְּבָרָיו דְּהַגָּה גַם בְּזָה
סְפּוֹר הַכ"מ דְּבָכָל מְקוֹם הֵלְכָה כְּרַבָּה לְגַבֵּי רַב יוֹסֵף כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' וְהִרָה"מ ז"ל אִף זֶה
מִקְּשָׁה הַכ"מ דְּהֵכָא הִלְכְתָּא פְּרַב יוֹסֵף מִשׁוּם דְּאָמַר שָׁם וְהִיכָּא אֲתָמַר דְּרַמְב"ח אֵהָא
דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל בְּכוֹר וּפְשׁוּט שֶׁהַנִּיחַ לְהֵן אֲבִיָּהֶם עֲנָבִים וּבְצָרוּם זִיתִים
וּמִסְקוּם בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֶפְּלוּ דְרָכּוּם מְעַקְרָא עֲנָבֵי הַשִּׁתָּא חֲמָרָא אַרְב"ח לִיתָן לוֹ
דְּמִי הִזְק עֲנָבֵי עכ"ל.

וּא"כ מְצִינוּ דַּר"י אָמַר שְׁמוּאֵל ס"ל נְמִי פְּרַב יוֹסֵף דְּאַפִּילוּ דְרָכּוּם כְּמוֹ שְׁמִפְרֵשׁ הַרְשָׁב"ם
ז"ל דְּמִיָּרִי כְּגוֹן שְׁמִיָּחָה וּא"כ פִּינּוּ דְקִי"ל הִלְכְתָּא כְּשְׁמוּאֵל בְּדִינָא הִלְכְתָּא בְּזָה נְמִי פְּרַב
יוֹסֵף כְּמוֹ שְׁמִיָּיק הַגַּמ' בַּמַּס' כְּתוּבוֹת (דָּף יג ע"א) וּבְמַס' ב"מ (דָּף קי) דְּהָא קִי"ל הֵלְכָה
כַּר"נ בְּדִינֵי וּא"כ אֵין הֵלְכָה כַּר"נ אֲלֵמָא דְּהַפְּלֵל שֶׁל הֵלְכָה כַּר"נ בְּדִינֵי מִפִּיק מִהַפְּלֵל
שְׁאוּמֵר שָׁם דְּקָרְקַע בְּחֻזְקָתָא בְּעֵלְיָה עוֹמְדָת וְה"נ בְּזָה דְּהֵלְכָה כְּשְׁמוּאֵל בְּדִינֵי רֵאזָה
דְּהִלְכְתָּא הֵכָא פְּרַב יוֹסֵף לְגַבֵּי רַבָּה וְזֵהוּ שְׁאֲמַר הַכ"מ כְּדֵאִיתָא בַּפ' הִיָּינוּ מַה שְּׁשְׁמוּאֵל
ס"ל כְּנִתְיָה וּא"כ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּמַּס' שְׁבִעוֹת דְּכָתְבוּ דְּהֵלְכָה כְּרַבָּה לְגַבֵּי ר"י לֹא שְׁנִיךְ
הֵכָא: אָמַנּוּם נ"ל לִיָּשֵׁב דְּבָרֵי רַבֵּינוּ דְּפּוֹסֵק הֵכָא כְּרַבָּה כְּדָבְרֵי הִרָה"מ פֶּן דַּא"נ כְּמוֹ

שִׁמְפָּרֵשׁ לָהּ הַרְשָׁפִים ו"ל דר"י אָמַר שְׁמוּאֵל דָּאֵמַר הַנִּיחַ לְהֵן אַבְיָהֵן עֲנָבִים וּבְצָרוּם כּו' מִיָּרִי נְמִי בְּאֹפֶן זֶה שְׁאוּמַר רַב אֲסִי בְּכוּר שְׁמִיחָה א"כ ה"ל לומר בְּכוּר שְׁמִיחָה וְהַנִּיחַ עֲנָבִים כּו' וּדְרָכּוּם וְעַתָּה עֵיקַר חֶסֶר מֵה"ס.

וע"כ נ"ל לומר דְּרַבִּינוּ ו"ל יִפְרֹשׁ פֶּן דר"י אָמַר שְׁמוּאֵל מִיָּרִי בְּעֵינֵן אַחַר וְלֹא מִיָּרִי כָּלֵל מִיחָה וְרַבִּינוּ יִפְרֹשׁ לָהּ לְעֵינֵן שֶׁל וְיִתֵּר וְרַק רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל אֲזִיל לְשִׁיטְתּוֹ דְּהוּא ס"ל לְעִיל (דָּף קכד) דְּהִלְכָה פְּרַבְּנֵן דְּאַף בְּמִלְוָה בְּשִׁטְר אֵינּוּ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וּכ"ש בְּשִׁבְחָה וּבכ"ז ס"ל דְּאִי הַנִּיחַ לָהֶם עֲנָבִים וּבְצָרוּם נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אִף דְּאֵינּוּ נוֹטֵל בְּשִׁבְחָה מ"מ זֶה הָיָה כְּשִׁבְתָּ דְּאֵתִי מִמִּילָא דְּה"א הָעֲנָבִים הָיוּ בְּעוֹלָ' וְאוּמַר אֲפִילוּ דְּרָכּוּם וּמִקְשָׁה דְּרָכּוּם וְדֹאֵי מְעִיקְרָא עֲנָבִי וְהַשְׁתָּא חֲמָרָא וְא"כ וְדֹאֵי לֹא חָשִׁיב כְּשִׁבְחָה דְּאֵתִי מִמִּילָא וּמְשַׁנֵּי לִיתָן הַיְזָק מֵהַשְׁהִיב וְלֹא שְׁיָיֵף כָּלֵל הָא דְּרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל עַל לְעִיל הַפְּלוּגְתָּא דְּרַב וְרַב יוֹסֵף וְרַק רַב עוֹקְבָא ב"ח אָמַר הַמְּאָמַר שְׁלוֹ עַל שְׁנֵי הַדְּבָרִים וְרַבִּינוּ הָא אֵינּוּ פּוֹסֵק בְּזֵה כְּשִׁמּוּאֵל דְּס"ל כְּרַב פָּפָא דְּלְעִיל דְּרַק בְּדִיקְלָא וְאַלֵּם וְאַרְעָא וּמְסִיק שְׁרִטוֹן ס"ל לְרַבְּנֵן דְּנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אָבֵל בְּזֵה דְּשְׁמוּאֵל אֵינּוּ פֶּן וְשִׁפִּיר הַשְּׁמִיט וְזֵה הַכָּל דְּרַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִלְכְתָּא כְּרַבָּה נִשְׁאָר שְׁפִיר כְּמַבְנֹאָר.

וְהִנֵּה הָרִי"ף ו"ל שֶׁם בְּהִלְכוֹת הַשְּׁמִיט כָּל הַמְּאָמַר שֶׁם מְבַכּוֹר שְׁמִיחָה וְלֹא הִבִּיא כָּלֵל זֶה וְצ"ע: הִלְכָה וּמִי שְׁיָיֵב אֵת אֲשֶׁת אָחִיו הָרִי הוּא יוֹרֵשׁ כָּל נְכָסָיו שֶׁל אָבִיו הַמְּנוּחָזְקִים וְכָל הָרִאיוּנֵי לְבָא לְאַחַר מִכָּאן הָרִי הוּא בְּהֵן כּו' וְכָשֶׁם שְׁאֵינּוּ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ בְּרִאוּי כָּף אֵינּוּ נוֹטֵל בְּשִׁבְחָה שְׁשִׁבְחוּ נְכָסִים אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו מִשְׁעַת מִיתָה עַד שְׁעַת חֲלוּקְתּוֹ עִם אָחִיו בְּנְכָסֵי אָבִיו כּו'.

וְכַתֵּב הִרָה"מ וּפְיָרֵשׁ רַבִּינוּ בְּשִׁבְחָה שְׁשִׁבְחוּ נְכָסִים שֶׁל הָאָב אַחַר מִיתַת הָאָב כּו' וְזֵהוּ מְנוּחָזְקִים לְפָרֵשׁ שְׁאֵין לומר בְּנְכָסֵי הָאָב שְׁאֵינּוּ נוֹטֵל שְׁבַח שְׁהָרִי בְּנְכָסֵי אָחִיו אֵינּוּ חוֹלֵק עִם אָחִיו וְהַכָּל שְׁלוֹ בֵּין קָרָן וּבֵין שְׁבַח וְהָרִי הוּא כְּפַעֵל כּו' עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּש"ע אה"ע (סי' קכג ס"א) יֵשׁ שְׁנֵי דְּעוֹת בְּדַבְרֵי הַרְמ"א שֶׁם דִּי"א דְּכָל שְׁמִקְרֵי רִאוּי גָּבִי בְּכוּר מְקָרִי רִאוּי ג"כ אֲצֵל יָבָם וִי"א דְּיָבָם נוֹטֵל בְּמִלְוָה וּבְשִׁאָר רִאוּי רַק שְׁאֵינּוּ נוֹטֵל בְּרִאוּי שֶׁל אָבִיו אִם מֵת אַחַר אָחִיו כּו' וְהַב"ש הִבִּיא בְּשֶׁם הַטּוֹר שֶׁס"ל שְׁלֹא כְּדַעַת הִרָה"מ אֲלֹא אֵינּוּ נוֹטֵל כָּלֵל בְּמִלְוָה וּבְרִאוּי שֶׁל אָחִיו עֵי"ש: וְנ"ל לְהִבִּיא רִאוּי לְדַעַת הַטּוֹר שְׁאֵינּוּ נוֹטֵל בְּרִאוּי אִף מִשְׁלֵל אָחִיו מֵהָא דְּאֵיתָא בְּמ"ס גִּיטִין (דָּף עַד) ה"ז גִּיטִיף כּו' ע"ט כּו' לֹא נִתְּנָה זְקוּקָה לְיָבָם רְשָׁב"ג אוּמַר נוֹתְנָה לְאָבִיו אוּ לְאָחִיו אוּ לְאָחִד מִן הַקְּרוֹבִים כּו' וְהוּא מְשוּם דְּרְשָׁב"ג ס"ל לוּ נִאֲפִילוּ לְיִוְרָשׁוּ וְהִנֵּה תִקְשָׁה דְּהִקָּא מִיָּרִי לְעֵינֵן לְפָטוֹר מִיָּבּוּם כְּמוֹ לֹא נִתְּנָה אֵינָה זְקוּקָה לְיָבּוּם וְכֵן הוּא מְפֻרָשׁ בְּיִוְרָשׁוּלְמִי רְשָׁב"ג אוּמַר תְּנָתָן לְאָבִיו וְלְאָחִיו וְהִיא פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיָּבּוּם נִמְצָא דְּמִיָּרִי שְׁיֵשׁ לוֹ אֵחַ שְׁצָרִיף לְיָבָם וְא"כ הוּא הַיִּוְרָשׁ וְאַחֲרֵי מִיתַת אָחִיו תִּקְיָף הוּא הַיִּוְרָשׁ שְׁחָל עָלָיו מְצוֹת יָבּוּם וְצָרִיף לִיתָן לוֹ זֶה וְלֹא לְאָב וְלִשְׁאָר קְרוֹבִים וְגַהִי דְּאֵח"פ שְׁקִיבֵל הַמְּאֵתִים זּוּז נְעֻשָׁה הַגֵּט לְמַפְרָע וְתִפְטוֹר מִן יָבּוּם אָבֵל כ"ז שְׁלֹא קִיבֵל הוּא הַיִּוְרָשׁ וְאֵיף נוֹתְנָה לְאָבִיו אוּ לְאֵחַת מִן הַקְּרוֹבִים דְּלֹא מְקָרִי הִמָּה יוֹרְשָׁיו וְע"כ צ"ל דְּיָבָם אֵינּוּ נוֹטֵל בְּרִאוּי הַיָּיִנוּ בְּמִלְוָה וְזֵה הַמְּאֵתִים זּוּז שְׁהִיא צְרִיכָה לִיתָן מְקָרִי רִאוּי וְלִהְיֵי הוּא נוֹתְנָה לְאָבִיו שְׁבִזָּה אָב קוּדָם לְכָל יוֹצְאֵי יָרְכוּ וְשְׁאָר קְרוֹבִים הַיָּיִנוּ אִם יֵשׁ לוֹ בֶּן אַחִים וְאֵחַ אָחִד שְׁהָאָח נוֹטֵל הַמְּנוּחָזְקִים וּבְנֵי הָאֲחִים

שְׂיֹרְשִׁים בְּיַחַד עִם הָאֵחַ הַמֵּיבֵּם בְּרֹאֵי נוֹטְלִים אֶת הַמֵּאֲתִים זֶוּ שְׁבֻזָּה הִמָּה יוֹרְשִׁים שְׂוִים לִיבֵם וּבְזָה נַעֲשֶׂה הַתְּנָאי וְהַגֵּט בְּלִי אֶפְיָלוּ לְיוֹרְשֵׁוֹ וְהוּא כַּמְבֹרָאָר.

וּנ"ל דְּמַלְת הָאֵחַ שְׁפָתַב כָּאֵן בַּהֲרַה"מ ו"ל הוּא ט"ס וצ"ל אַחֲרֵי מִיתַת הָאָב דְּאִי כְּדַגְרָסִינֵן אַחֲרֵי מִיתַת הָאֵחַ וּמִשְׁמַע דְּאֵלָה שְׁשֻׁבְתוֹ קוֹנְדֵם מִיתַת הָאֵחַ לֹא מְקַרֵי רֹאֵי זֶה לֹא נִשְׁמַעְבְּדִבְרֵי רִבִּינוּ ו"ל וְגַם מְסִיק פֶּן דְּמַת יַעֲקֹב בְּחַיֵי רֹאֲבוֹן כּו' וּמַת רֹאֲבוֹן מִשְׁמַע דְּרַק אַחֲרֵי מִיתַת אָבִיו הִיָּה וְגַם הַסְּבָרָא הוּא דְּאִין לְחַלְק דְּאָף אֵלָה שְׁשֻׁבְחוֹ בְּחַיֵי הָאֵחַ פִּינֵן דְּלֹא חִלְקוּ עוֹד הִנֵּה רֹאֵי כְּמוֹ אֵלָה שְׁשֻׁבְחוֹ אַחֲרֵי יְבוּם אֲשֶׁר הוּא שְׁלוֹ וְלֹא חִלְקוּ וְדֹאֵי ט"ס הוּא בַּהֲרַה"מ ו"ל וְשִׁפִּיר נִיחָא שְׁלֹא חִלְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּזָה וְדוּק: פֶּרְק ד' הִלְכָה ו' מִי שְׁהִיָּה לֹו שְׁפָחָה כּו' עַד וְאִין רֹאֵי לְסַמְוָה ע"ז ע"כ.

וְהִנֵּה הַרְאָב"ד ו"ל הִבִּיא הֶכָא דְּבְרֵי הַגָּאוֹן ו"ל שְׁפּוֹסֵק דְּאִי בָּא עַל שְׁפָחְתוֹ בְּוֹדָאֵי שְׁחַרְרָה וְכֹן לְעֵיל בַּפ"י מַה' גִּירוּשִׁין ה"ט מְבִיא רִבִּינוּ בְּהַדְּיָא דְּבְרֵי הַגָּאוֹנִים הָאֵלָה וְחוֹלֵק עֲלֵיהֶם וְכֹן שְׁם הַרְאָב"ד ו"ל הִבִּיא זֶה.

וְהִנֵּה הַרַה"מ ו"ל הִבִּיא הֶכָא דְּבְרֵי הַמְּכִילְתָא ר' נַתָּן אוֹמֵר אִין ת"ל הָאֲשֶׁה וְיִלְדָה לֹו בְּנִים אֵלָא לְהִבִּיא הֶרֶב שְׁבָא עַל שְׁפָחְתוֹ שְׁיִלְדִיָּה עֲבָדִים כּו'. וְהִנֵּה שְׁם בְּמְכִילְתָא בַּפ"י זֶוּ הִבִּיא הַמְּפָרֵשׁ דְּבְרֵי הַזִּית רַעֲנָן שְׁהַקְשָׁה מִהַמְּכִילְתָא זֶוּ עַל הַרִי"ף ו"ל שְׁפּוֹסֵק כְּהַגָּאוֹנִים שְׂאָם בָּא עַל שְׁפָחְתוֹ אֲמַרִינֵן דְּשְׁחַרְרָה מְסַתְמָא וּא"כ הַאִיף יֹאמֵר הַמְּכִילְתָא לְלַמּוֹד מְקַרָא זֶה דְּהִנֵּה עֲבָד וְהַתִּירוּץ שְׁהִבִּיא שְׁם מְפִירוּשׁ הַמְּכִילְתָא הוּא דוֹחֵק.

וּנ"ל לִיִּישָׁב כֹּן דְּהִנֵּה הַרִי"ף ו"ל נְמִי ס"ל כְּשִׁיטַת הַמַּהֲרַשְׁד"ם וּשְׂאָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים דְּבַאֲרָנוּ לְעֵיל בַּפ"י א"ב דס"ל דְּאִיסוּר שְׁפָחָה לְיִשְׂרָאֵל הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וּא"כ נִיחָא עַל הַקְרָא דְּיִלְפִינֵן דְּהִנֵּה עֲבָד דְּהָא מַה"ת לִיתָא אִיסוּר וּל"א דְּשְׁחַרְרָה וְשִׁפִּיר הִנֵּה עֲבָד אֲבָל הַרִי"ף וְהַגָּאוֹנִים שְׁהִבִּיאוּ הִמָּה מִיָּרֵי עַתָּה אַחֲרֵי שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים וְאִסְרוּ שְׁפָחָה לְיִשְׂרָאֵל וּא"כ עַתָּה שְׁפִיר אֲמַרִינֵן דָּאֵם בָּא עַל שְׁפָחְתוֹ בְּוֹדָאֵי שְׁחַרְרָה דְּוֹדָאֵי לֹא נִיחָא לִיהַ עֲבִיד אִיסוּרָא אָף אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְאֲמַרִינֵן דְּמְסַתְמָא שְׁחַרְרַר אוֹתָהּ אֲבָל הַקְרָא שְׁפִיר אוֹמֵר דְּהִנֵּה וְלָדָה עֲבָד דְּלִית אִיסוּר מַה"ת בְּזָה וְאָף דְּבִין כֹּף עוֹבֵר עַל אִיסוּר שְׁל הַבָּא עַל הַפְּנוּיָה וְנָהִי דְּאִיסוּר דְּאוֹרִיָּתָא לִית בָּהּ לַכ"ע כְּמוֹ שְׁכַתְּבַהֲרַה"מ לְעֵיל בַּה' אִישׁוֹת וּבַה' גִּירוּשִׁין דְּאָף לְפִי שִׁיטַת רִבִּינוּ דְּהָבָא עַל הַפְּנוּיָה לֹוּקָה זֶהוּ רַק עַל יִשְׂרָאֵלִית וְלֹא עַל שְׁפָחָה וְכוֹתִית מ"מ אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְדֹאֵי אִיתָא דְּגָזְרוּ אָף יְחוּד דְּפְנוּיָה מ"מ אִיכָּא לְמִימַר דְּאִיסוּר זֶה שְׁל שְׁפָחָה הוּא מְבַטֵּל בְּזָה שְׁשֻׁבְתוֹ לְמַעַט אִיסוּר זֶה דְּהוּא בְּיָדוֹ לְעֲשׂוֹת בְּהִתְרַם וְעֵינֵן לְעֵיל פִּי"ג מַה' א"ב מַה שְׁבַאֲרָנוּ וְדוּק: הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין פֶּרְק ג' הִלְכָה ח וְעוֹד אֲמַרוּ כָּל הַמְּעַמִּיד דִּינֵן שְׂאִינוּ הַגּוֹן כְּאֵלוּ הַקִּים מַצָּבָה שְׁנַאָמַר וְלֹא תְקִים לָהּ מַצָּבָה אֲשֶׁר שְׁנָא ה' וּבְמִקּוֹם ת"ח כְּאֵלוּ נִטְעַ אֲשִׁירָה שְׁנַאָמַר לֹא תִטַע לָהּ אֲשֶׁרָה כ"ע אֲצֵל מְזַבַּח כּו' עכ"ל.

וְכַתְּבַהֲכ"מ וּמ"ש שְׁהוּא כְּאֵלוּ הַקִּים מַצָּבָה צ"ע הִיכָא מִיָּתִי לִיהַ וְהַדּוּ"ק כּו' וּבַפ"ק דְּסְנֵהֲדָרִין מִיָּתִי לָהּ מְלֵא תִטַע לָהּ אֲשִׁירָה וְרֹאָה אֲנִי כּו' וְלַהֲנִיחַ הַדְּרָשָׁא הַמְּפֹרָשֶׁת בַּגְמ' וּמִפִּינֵן שְׂאִין דְּרַכּוֹ כֹּן נ"ל דְּבִשׁוּם דְּנוֹכְתָא דְּרִישׁ לִיהַ מְלֵא תְקִים לָהּ מַצָּבָה עכ"ל.

וְהַאוּ"ת בַּח"מ (ס"ז) מְתַרְץ מְשׁוּם דְּבַמְס' ע"ז (דָּף נב) אֲמַרִינֵן דְּר"ע ס"ל ע"ז שְׁל יִשְׂרָאֵל אִינָה אִסוּרָה עַד שְׁתַּעֲבַד שְׁנַאָמַר וְשְׁם בְּסַתְרַ כּו' וּר"י ס"ל דְּאִסוּרָה מִיָּד וְשְׁם

בסתר מוקי לה דטעוון גניזה ורע"ק גניזה מנ"ל מדכתיב לא תטע לה אשרה אצל מזבח ואידך ההוא איצטריף למעמיד דיין שאינו הגון כו' והרמב"ם ז"ל פוסק בה' ע"ז כרע"ק דע"ז של ישראל אינה אסורה עד שתעבד וא"כ איצטריף וישם בסתר לכה ויהי קרא דלא תטע אשירה אתיא דטעוון גניזה ואין פאן לימוד על המעמיד דיין בלתי כו' ביה נחלקו ר"י ור"ע כמבואר בגמ' ויהי הוצרה רבינו להעתיק דרשא דספרי דיליף.

ליה מפ' לא תקים לה כו' ופשוט הוא עכ"ל. ודבריו תמוהין לענ"ד דזה ניחא הנה אלו לא הביא רבינו פלל הלימוד של לא תטע על דיין ורק אתיא דטעוון גניזה אבל רבינו הא הביא מקרא זה דאם הוא אצל ת"ח הוא פאלו נטע אשירה כמו שמסיק ובמקום ת"ח כו' וא"כ לא מסיק זה על האי דצריף גניזה וע"כ צ"ל כמו שכתב הלח"מ לעיל בפ"ז מה' עפ"ם ע"ז דתיתי ש"מ עיי"ש וא"כ ה"ל לרבינו לומר כמו הסוגיא שם דהמעמיד דיין שאינו הגון פאלו נטע אשירה ובמקום ת"ח הוא פאלו אצל מזבח ורבינו לא הביא רק דהוא אצל ת"ת פאלו נטע אשירה ולענין גניזה בפ"ז מה' ע"ז לא הביא זה הקרא ועיי"ש בלח"מ בה' ד' וצ"ע: פ"ק ה הלכה א אין כו' ולא את פהן גדול בדיני נפשות אלא בב"ד הגדול אבל בדיני ממונות בשלשה אף בכ"ג עכ"ל.

וכתב הלח"מ שם ולא את כה"ג כו' שם בגמ' בעי ר"א שורו של כה"ג בכמה למיתת בעלים דידיה מדמינן ליה כו' אמר אב"י מדקא מיבעי ליה שורו מפלל דממונא פשיטא ליה ע"כ וקשה דהאיך לא הזכיר רבינו הך דשור הנסקל של כה"ג שהוא בעיא בגמ' דלא אפשרטא וי"ל דס"ל דנקטינן למיתת בעלים דידיה מדמינן ליה ובעינן שבעים ואחד ומפני כן לא הזכירו דכיון דכתב שור הנסקל דלבעלים מדמינן ה"ה נמי ביה עכ"ל.

והנה בשו"ת נוב"י מה"ת ח' ח"מ (סי' יז) כתב הגאון בהמ"ח ז"ל לבאר דעת רבינו כן. דהנה דברי הלח"מ תמוהין דהאיך יאמר דבר שלא אפשרטא בגמ' והנה לרבינו לפשיטות וע"כ מיישב כן.

דלפי מאי דפשיט הגמ' לעיל בסנהדרין (דף טו) דשור סיני בכ"ג מקרא דאם בהמה אם איש לא יחיה הוקש בהמה לאיש א"כ לרב דיליף במס' מנחות (דף יט) דורות משעה ל"ל הקרא דשור יסקל וגם בעליו יומת למילף דשור הנסקל בכ"ג נילוף מקרא דאם בהמה כו' מסיני ומה שדחק שם הנוב"י לפי מאי שכתבו התוס' במס' סנהדרין (דף מה) דלא נוכל למילף מסיני דה"א סיני שאני ודחק בזה.

לענ"ד לא צריף לדחוק דהא התוס' כתבו במס' מנחות (דף יט ע"ב) ד"ה ושמואל דהא דבעי קרא רי"ה וסקילה ולא יליף מסיני לא דמי להכי דדלמא על עבירות דסיני מחייב תרתי ולא בשאר עבירות עכ"ל.

אלמא דרק להכי לא מצוי למילף זה מסיני דה"א בסיני מחייב יותר וא"כ ה"נ פיון דחזינו דסיני בעי דוקא לדון בשלשה ועשרים ודאי כן נוכל למילף לדורות דהנה בכ"ג דהא בסיני דמחזינו ואעפ"כ לא נוכל לדון בפחות מכש"כ לדורות כמבואר.

וא"כ שפיר כתב הנוב"י דע"כ צ"ל דלהכי בעי הקרא דשור יסקל וגם בעליו יומת למילף נמי על שור כה"ג דהוי דמי לבעלים דידיה דלא נוכל למילף זה משור סיני דהוקש רק לאיש סתמא וא"כ צ"ל דר' אלעזר בעל הפעיא ס"ל כשמואל דלא ילפינן דורות משעה

וּלְהִכִּי קְמִיבְעִיָא לִיה אָבֵל לְדִידוֹן דְּפִסְקִינוּן פְּרַב דְּיִלְפִינוּן דּוּרוֹת מְשַׁעָה ע"כ צ"ל דְּנִפְשׁוּט דְּשׁוּרוֹ שֶׁל כ"ג בע"א עכ"ל: וְהִנֵּה עפ"ז נ"ל לְיִישׁב קְנוּשִׁית הַגְּאוֹן רפ"ק אֵיגַר ו"ל בְּגַהֲשׁוּס שְׁהַקְשָׁה עַל גַּמ' זוּ שָׁם בְּמִשְׁנֵה ה' הִנֵּה בְּסוּגִיָא א' ד' ט"ו דֵּיִיק פֶּן אַבְיִי מִדְּבָרֵי הַבְּעִיָא דר"א שׁוּר שֶׁל כה"ג בְּכַמָּה כו' מְפָלֵל דְּמַסִּינִי פְּשִׁיטָא לִיה וְאֶמְרִינוּן עֲלֵה פְּשִׁיטָא מ"ד הוֹאִיל וּכְתִיב פֶּל דְּבָר הַגְּדוֹל פֶּל דְּבָרֵינוּ שֶׁל גְּדוֹל קמ"ל.

לְמֵאֵי צָרִיף אַבְיִי לְמִיזְדַּק פֶּן מְדַאבְּעִיָא ר"א הָא מְוֹכַרְח פֶּן מְבַרִינְתָא דְלַקְמֶן (דָּף יח ע"א) כ"ג שְׁעֵבֵר עַל ל"ת הָרִי הוּא פְּהֶדְיוּט לְכָל דְּבָרֵינוּ וְאֶמְרִינוּן עֲלֵה פְּשִׁיטָא סד"א הוֹאִיל וְתַנּוּ כו' אֵימָא פֶּל דְּבָרֵינוּ שֶׁל גְּדוֹל קמ"ל וְאֵימָא ה"נ מִי פְּתִיב דְּבָרֵי גְּדוֹל הַדְּבָר הַגְּדוֹל פְּתִיב דְּבָר גְּדוֹל מְמַשׁ וְכִינוּן דְּלַעֲגוּן מְלַקוֹת דְּנִינוּ בַּג' דְּבַעֵי דְּוָקָא דְּבָר גְּדוֹל מְמַשׁ מַכ"ש מְמוֹנוּ וַצ"ע עכ"ל.

וּלפ"ז נִיחָא דְהָא זֶה הַקְּנוּשִׁיָא וְאֵימָא ה"נ כו' וּמִי פְּתִיב דְּבָרֵי גְּדוֹל דְּבָר הַגְּדוֹל הוּא דְּבָרֵי הַגַּמ' וְלֹא מִהֶבְרִינְתָא א"כ א"ל דְּמַבְרִינְתָא אֵין רְאִיָה דֵא"ל דְּהַבְרִינְתָא ס"ל דְּיִלְפִינוּן דּוּרוֹת מְשַׁעָה וְא"כ תַּקְשָׁה ל"ל הַקְּרָא דְּשׁוּר יִסְקַל וְגַם בְּעֲלִיו יוּמַת נִילִיף מְשׁוּר סִינִי וְע"כ צ"ל דְּקֵאֵי לְרַבּוֹת שׁוּרוֹ שֶׁל כה"ג דְּהָנִי בַע"א וְא"כ מוּכַח מְזַה דְּאֶמְרִינוּן דְּוָקָא דְּבָר הַגְּדוֹל וְלֹא דְּבָרֵינוּ שֶׁל גְּדוֹל דֵא"נ פֶּל דְּבָרֵי הַגְּדוֹל א"כ אַף שׁוּרוֹ בְּכָלֵל וּכ"ז אֵי נִימָא דְּיִלְפִינוּן דּוּרוֹת מְשַׁעָה אָבֵל א"נ דְּלֹא יִלְפִינוּן דּוּרוֹת מְשַׁעָה וְא"כ לֹא קָשָׁה מִיָּדֵי עַל הַקְּרָא דְּהַשׁוּר יִסְקַל וְלֹא אֲתִיָא לְרַבּוֹת שׁוּר כה"ג וְלֹא גִדַע דְּדְּוָקָא דְּבָר הַגְּדוֹל נִיוּכַל לֹמַר פֶּל דְּבָרֵינוּ שֶׁל גְּדוֹל וְנִהוּ שְׁאֹמֵר אַבְיִי מְדַקְמִיבְעִיָא שׁוּרוֹ מְכָלֵל דְּמְמוֹנוּ פְּשִׁיטָא לִיה וְהוּא לֹא יִלִּיף ע"כ דּוּרוֹת מְשַׁעָה ר"א דָּאֵי יִלִּיף א"כ אַף שׁוּרוֹ הָא פְּשִׁיטָא לִיה וְכִינוּן דְּהוּא לֹא יִלִּיף וּמ"מ מְמוֹנוּ פְּשִׁיטָא לִיה ש"מ דְּאֶמְרִינוּן דְּוָקָא פֶּל דְּבָר הַגְּדוֹל וְלֹא דִין שֶׁל כה"ג גַּלְכ"ע אַף לְמ"ד דְּלֹא יִלְפִינוּן דּוּרוֹת מְשַׁעָה מְקַרָא גּוּפִיָה דְּאֶמְרִינוּן דְּוָקָא דְּבָר הַגְּדוֹל פְּמַבְנוֹאָר וְדוּק: פֶּרַק יג הַלְכָה ה מִי שְׁנַתְחַיִּיב מִיחָה בַחוּה"מ מְעַיְינִין בְּדִינוּ וְאוּכְלִין וְשׁוֹתִין ב"ד וְאַח"כ גּוֹמְרִין אֵת דִּינוּ סְמוּף לְשְׁקִיעַת הַחַמָּה וְהוֹרְגִין אוֹתוֹ עכ"ל.

וְהִנֵּה זֶהוּ מִהַגְּמ' דמ"ק (דָּף יד ע"ב) וְאָמַר שָׁם אֲתִי מְצַפְרָא וּמְעַיְינִי בְּדִינָא וְאָכְלִי וְשָׁתִי וּבְאֵים סְמוּף לְשַׁקָּה ח וְגַמְרֵי לְדִינָא וְקִטְלוּ לִיה כו' וְקָשָׁה לִי פִינוּן דְּקִינ"ל דְּבְדִינֵי נְפִשׁוֹת גּוֹמְרִין לְחַיִּיב לְמַחְרַת וּמְלִינוּן לְדִינָא פְּדֵאִיתָא שָׁם בַּפ' אֶחָד ד"מ דְּגּוֹמְרִין לְיוֹם הַמַּחְרַת וְא"כ בַחוּה"מ נְמִי ע"כ מְאֲתָמוּל הִנֵּה הָעִינוּן בְּדִין וְנִשְׂאָר רַק הַגְּמָר דִּין לְמַחְרַת וְא"כ ל"ל עוֹד לְבוֹא מְצַפְרָא וּלְעַיְינִי בְּדִינָא אֲשֶׁר עַיְינֵנוּ מְאֲתָמוּל וְרַק הַגְּמָר דִּין נִשְׂאָר לְמַחְרַת הִנֵּה לְהֵם לְבוֹא סְמוּף לְשְׁקִיעַת הַחַמָּה וְלְגַמְרוֹן הַדִּין וּמ"ט אָמַר אֲתִי מְצַפְרָא עוֹד וּל"ל דְּהוּא מִהַטְעַם שְׁפַתְב רַבִּינוּ לְעִיל בַּפ' ב' דְּמִשְׁפִּימִין בְּבִקְרָא לְמַחְרַת וְהַמְזַכָּה כו' וְהַמְחַיִּיב כו' וְקֵאֵי הָאֲתִי מְצַפְרָא דְאָמַר הָתָם עַל יוֹם הַמַּחְרַת אֲשֶׁר מְאֲתָמוּל עַיְינֵנוּ בְּדִינָא וּלְמַחְרַת הַמָּה מְשַׁפִּימִין וּמְעַיְינִין בְּדִינוּ שֶׁל אֲתָמוּל וְלְהִכִּי אוֹמֵר מְצַפְרָא פְּמוּ שְׁאוּמֵר רַבִּינוּ וּמְשַׁפִּימִין אַף לֹא רַמִּי לְהָתָם דְּהָתָם הוּא פִי הִיכִי דְלֹא לְעַנּוֹת אֵת דִּינוּ אָמַר וּמְשַׁפִּימִין אָבֵל הֵכָא פִינוּן דְּגּוֹמְרִין בְּשְׁקִיעַת הַחַמָּה ל"ל הַשְּׁכָמָה הַיּוֹם הָא מְאֲתָמוּל עַיְינֵנוּ פְּכָר וַצ"ע: פֶּרַק טו הַלְכָה א פִּיצַד כו' עוֹלָה לְשָׁם הוּא וְעַדִּיו וְנִדְּיו אֲסוּרוֹת כו'.

וְהִנֵּה הַמְפָרְשִׁים לֹא הִבִּיאוּ מְקוֹר לְזֶה דִּינְדִּיו אֲסוּרוֹת אַף זֶה נִמְצָא בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פ' פְּקוּדֵי פ"א מְשַׁפֵּן כו' אִישׁ שְׁהוּא מְחַוֵּב סְקִילָה כו' וּבְאֵין הָעֵדִים וְעוֹקְדִין לוֹ יְדִיו וְנִרְגְלוֹ

וְשָׁמַיִן אוֹתוֹ בְּבֵית הַסִּקְלָה אֶלְמָא מְבוֹאָר הוּא שֵׁם דְּעוֹקְדִין לוֹ יְדִיו וְרַגְלָיו וְרַבֵּינוּ אָף דְּלֹא כָּתַב רַק יְדִיו וְלֹא רַגְלָיו אוּלַי הָיָה כֵּן בְּגִיְרָסְתּוֹ אוֹ ס"ל דְּעוֹלָה בְּרַגְלִים לֹא אֲסוּרוֹת וְשֵׁם עֶקְדוֹ רַגְלָיו וְלֵהֲכִי אוֹמֵר בְּשַׁעַה שְׁעוֹלָה לְשֵׁם יְדִיו אֲסוּרוֹת וְלֹא רַגְלָיו וְדוּק: הִלְכָה וּמ"ע לְתַלוֹת אֶת הַמְּגַדָּף כּו' וְהָאִישׁ נִחְלָה וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית שְׁנַאֲמַר וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מְשַׁפֵּט מִנֵּת וְהוּמַת וְתַלִּית אֹתוֹ עכ"ל.

וְכַתֵּב הִלְחַם מְשַׁנָּה שֵׁם וַחכ"א הָאִישׁ נִחְלָה וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית שְׁנַאֲמַר וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מְשַׁפֵּט מִנֵּת וְהוּמַת וְתַלִּית אֹתוֹ עַל עֵץ וְלֹא אוֹתָהּ עכ"ל. וְדַבְּרִי אִינַם מְדוּקְדָּקִים דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא שֵׁם (דָּף מו) אִינוּ מְפִיק מְקַרָּא דְּאוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ דְּצָרִיף עַל אוֹתוֹ בְּלֹא כְּסוּתוֹ וְרַק יִלְפִינוּן זֶה מְקַרָּא דְּכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה וְצ"ע: פָּרַק טז הִלְכָה יֵא וְאִם הוֹסִיף לוֹ רְצוּעָה אַחַת עַל הָאֲנָמֵד ה"ז גּוֹלָה הַחֲזָן כּו'.

וּנ"ל לומר א שרבינו לא ביאר זה הא דאמרין במס' ב"ק ודף לב) כגון שטעיה הדיין המונה במנינא ובהכי חייב גלות ורבינו לא ביאר זה דמייירי בכה"ג מ"מ לא קשה. דהנה כ"ז הא מוקמינן לה בב"ק שם רק בתחלה דמתני לה אסיפא דפטור משום דלא סגי ליה בגלות משום דס"ל דהנכנס ברשות מקרי שוגג קרוב למזיד דה"ל לאסוקי אדעתא וה"נ קשה משליח ב"ד שהוסיף דבעי לאסוקי אדעתא וצריף לומר דטעיה הדיין דדמי לזה אבל אחר דמסיק דמאן דתני ארישא אסיפא חייב ול"א דזה מקרי קרוב למזיד הא דבעי לעיוני וה"נ לא בעי לאוקמי כשטעיה דזה לא מקרי קרוב למזיד עתה הא דבעי לאסוקי אדעתא וא"כ פנין דרבינו פוסק לעיל בפ"ו מה' רוצח הי"א כמ"ד דחייב אי נכנס ברשות שוב אינו צריף לאוקמי כשטעיה דהגמ' לא מוקי זה רק למ"ד דפטור אם נכנס ברשות ובל"ז לא מקשה ולהכי לא הביא רבינו זה אלא כתב סתם דאם הוסיף לו רצועה אחת על האנמד ולא מוקי כשטעיה כמבואר ודוק: שם לפיכך פל המפה את חבירו אפילו הפה עבד הפאה שאין בה שנה פרוטה לוקה עכ"ל.

והנה בגמ' דמפוח (דף ח ע"ב) אמרינן דישראל גולה ולוקה ע"י עבד וכותי ומקשה שם אלא לוקה אמאי דלטנייה ונשיא בעמף לא תאור בעושה מעשה עמף כו' אלא אמר ר"א בדר"א הב"ע כגון שהפאה שא"ב ש"פ דאר"א אר"י ולא מקשינן הפאה לקללה עכ"ל הגמ'.

והנה רבינו לא הביא רק דין עבד ודין כותי לא הביא משום דס"ל דזה דמקשה הגמ' בעושה מעשה עמף הוא קאי על כותי ולא על עבד ולא ס"ל כמו שפירש הריטב"א ז"ל שם בגמ' לדחוק דגם על עבד מקשה דעבד ס"ל לרבינו דמקרי עושה מעשה עמף וכיון דרבינו פוסק כמ"ד דמקשינן הפאה לקללה וא"כ ס"ל להכי כותי פטור אבל על עבד חייב דהוא עושה מעשה עמף קרינן ביה וכותי ס"ל לרבינו דפטור מטעם זה דאינו עושה מעשה עמף ומקשינן הפאה לקללה ולהכי אינו מביא דין כותי ודברי הכ"מ תמוה דכתב ומשמע דלרבנותא נקיט עכו"ם שישראל לוקה ע"ז וכ"ש עבד שהוא מקנים מצות ומפירש דמייירי בעכו"ם ממש וכותי ל"ד.

ובאמת הסוגיא שם קאי על כותי מהפוחים שנתגיירו בימי עזרא דקאמר כגון שהעיד בו והוזם משמע דקאי על מי שהנה מחויב מלקות דאר"י אבל עכו"ם ממש לית ביה מלקות דאזהרתו ז"מ וכן שמקשה דכותי גבי עבד עבד בר עדות הוא משמע דכותי ניחא דהוא

בר עדות משמע דלאו בעפוי"ם ממ"ש דלאו בר עדות הוא כמו עבד וא"כ דמיינרי בכותי
הא מקינים מצות יותר מעבד דאינו חייב רק בל"ת ומ"ע שלא הז"ג ורק בזה אינו שונה
לעבד שהוא אינו שומר מצות של דבריהם ומשו"ה לא הוי עושה מעשה עמה אבל העבד
הוא עושה מעשה עמה ולהכי לא הביא רבינו מפותי דמקיש הפאה לקללה ומעבד מביא
ודוק: פ"ק יז הלכה א פי"ד כו' לפיכך אמרו חכמים שאפילו הבריא ביותר מפין אותו
ל"ט שאם יוסיף לו אחת נמצאת שלא הפהו אלא ארבעים הראויות לו עכ"ל.

והכ"מ והלח"מ דחקו ליישב הסוגיא דאמר דחכמים פתחו חז"ל וידעת רבינו הוא שלא
יעבור על בל יוסיף ומקור לא הראו לד"ר. וכמו"ח הגאון ז"ל הראה מקור לזה שהוא
מדרש מפנ"ש בפ' קרח (פ' יח) ארבעים פנגד ארבעים קללות כו' ואמרו חכמים ל"ט
ופתחו אחת משום לא יוסיף אלא שאומר בהדיא פדברי רבינו דחכמים פתחו חז"ל
משום שלא יעבור על בל יוסיף והוא המקור לדברי רבינו ודוק: הלכה ז במשל"מ ד"ה
פל מי כו' והמגיה פתב דהא דחייבי פרייתות שלקו נפטרו מידי פרייתתן היינו במקום
שפטור ממלקות פגון לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכדומה אבל האוכל חמב"פ כו'
עיי"ש.

ודבריו ז"ל ליתא פלל מסוגיא ערוכה דמס' מגילה (דף ז ע"ב) דאמר שם חלוקין עליו
חביריו כו' תנינא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה זדונו בכרת וזה זדונו בידי אדם ואם
איתא אידי ואידי בידי אדם הוא וזה יוה"כ דחייב מלקות מדינא ואעפ"כ אמרינן בזה
דחייבי מלקות שלקו נפטרו מידי פרייתתן אלא דבכל חייבי פרייתות פן הוא וכן פתבו
התוס' במס' שבועות (דף ז ע"ב) ד"ה בשוגג עיי"ש ודוק: פ"ק יח הלכה ב פל לאו
שאב"מ אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר כו'.

וכתב הלח"מ משנה ד"ה פל בסה"ד ואע"ג דר' יוחנן אמר במימר דהוי לאו שיש בו מעשה
שם בפ"ק דתמורה לא רצה רבינו לפסוק פותיה בזה משום דמשמע ליה דכיון דבכל
המקומות שהביא הגמ' מימרא זו הזכירו מומר ודאי כד נאמרה המימרא ור' יוחנן מסביר
דנפשיה אמר לא תיתני מימר פיון דהגמ' מביאו בכל המקומות משמע דלא חש לדברי
ר' יוחנן אלא סובר הגמ' דמפקינן משום דרשא אע"ג דאין אנו יודעים אותו ופוסק רבינו
פסוגית הגמ' עכ"ל.

והנה כמו"ח הגאון ז"ל הקשה ע"ז מגמ' דתמורה (דף ד ע"ב) דאמר ומ"ש מימר דלקי
משום דבדיבורו עביד מעשה מקדים תרומה לבכורים נמי לילקי משום דבדיבורו עשה
מעשה כו' ואי פדברי הלח"מ דמפקינן ליה משום דרשא דהכא לוקין א"כ מאי מקשה
הגמ' דלמא משו"ה לקי מימר לאו משום דבדיבורו עשה מעשה רק דהוא מטעם גזה"כ
כמו מוציא ש"ר דמצינו דלקי מגזה"כ ומה קשה על מקדים תרומה דליתא לימוד דלקי:
ונ"ל ליישב פן עפ"י מאי דבארתי לעיל בפ"א מה' תמורה ליכא קרא יתירא דלקי ורק
דידעינן דלקי מזה דמרינן יהיה לרבות שוגג כמזיד או מקרא דמרי רע בטוב דאין
מזמה"ד מזה ידעינן דהכא איכא מלקות אבל לא יש יתורא בקרא לזה וזה נוכל לומר
דלאו מגזה"כ הכא דלקי רק משום דבדיבורא עביד מעשה ונפיר מקשה שם אבל רבינו
דאמר דלקי מפי השמועה קאי על ציבור ושותפין דבהו ליכא מעשה והוא משום דפוסק
כמ"ד אי עביד לא מהני אבל א"נ פאפני דאי עביד מהני וציבור ושותפין לא לקי בנדאי

פינן דל"מ ובתמורה לא לקי רק היכא דבדיבורא קעביד מעשה ולהכי פתבה התורה דלקי וא"כ גימא דהה"ד נמי מקדים תרומה לבפורים ודוק: הלקה ה מי שעבר על איסור פרת או מיתת ב"ד והתרו בו ולא קיבל עליו התראה כו' ואין מלקין אותו חזר ועשה כו' ואין מלקין כו' עכ"ל.

והוא מגמ' דסנהדרין (דף פא ע"ב) גבי סוגיא דכיפה גבי מלקות נמי שיקבל התראה וכן פתב הלח"מ לעיל בפ"ב ה' ב' דרבינו לא ביאר שם בהדיא דגם גבי מלקות בעינן דיקבל התראה דסמיה על האי דינא דכתב פאן בפ"ח וכן פתבו התוס' במס' תמורה (דף ז ע"א) ד"ה אלא יקשה להר"מ כו' והלא התרו בו והוא קיבל עליו התראה דבלא"ה לא לקי כו' והפל הוא מסוגיא דסנהדרין שם וא"כ קשה טובא על דברי התנאים בח"מ (סי' לח ס"ק א) סד"ה ודע דכתב אב"ל בחייבי מלקות א"צ להתיר עצמו ויצא לנו דין דבמלקות א"צ להתיר עצמו ולא ילפינן מד"נ עכ"ל והקא מבואר הפל להיפוך וצ"ע: פ"ק יט פ"ל ל"ת כו' פ"ל מח"ו מיתה ביד"ש כו' זר שאכל תרומה גדולה בין טהורה בין טמאה עכ"ל.

והנה ס"ל לרבינו בזה דחייב במיתה על תרומה הוא אף על תרומה טמאה נמי ונ"ל להביא מקור לדברי רבינו מתוספתא מפנרשת בפ"ה דתרומות ונ"ל התוספתא סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה ב"ש אוסרין וב"ה מתירין כו' אמרו להם ב"ה וכי במה החמירה תורה באונקלי תרומה לזרים או באונקלי תרומה לפהגים באונקלי תרומה לזרים טהור שאכל אח הטהור וטהור שאכל את הטמא וטמא שאכל את הטהור וטמא שאכל את הטמא כולם במיתה ובאונקלי תרומה לפהגים טהור שאכל הטהור כמצינו טהור שאכל את הטמא בעשה וטמא שאכל את הטהור וטמא שאכל את הטמא בל"ת ונהרי דברים ק"ו ומה אם במקום שהחמירה תורה באונקלי תרומה לזרים הרי הוא עולה מתוך החולין כו' מקום שהקילה תורה באונקלי תרומה לכהנים א"ד שפתעלה מתוך החולין עכ"ל התוס': והנה תחלה צריך לבאר דברי התוספתא פי יש בה ט"ס דכתב טמא שאכל את הטהור הוא בל"ת ובזה הלא כ"ע מודים דהוא במיתה כדאיתא במס' סנהדרין (דף פג) ויליף לה מקרא דנשמרו את משמרתי כו' וכן מה שמסיק וטמא שאכל את הטמא הוא בל"ת נמי צ"ל דט"ס הוא או דנימא דגם הוא במיתה ולפי התירוי דמשני הגמ' במס' חולין (דף קיג ע"ב) הא דידיה הא דרביה וא"כ לדידיה דס"ל דאחע"א ס"ל דטמא שאכל תרומה טמאה נמי במיתה ולהני תירוצי דשא"ה דגלי קרא צריך לומר דמייירי כמו שכתבו התוס' במס' סנהדרין (דף כג ע"ב) ובמסכת חולין (דף קא ע"א) דהיכא דנטמא הגוף תחלה מיייל וחיוב כמו בתרומה טהורה שאכל טמא אב"ל מ"מ זה חזינו דהתוספתא א בטעות הוא וצריך לומר על ל"ת במיתה ועל טמא שאכל טמא או במיתה או בעשה כמו טהור שאכל את הטמא דאומר דהוא בעשה כמו דאומר שמואל משום ר"א שם בחולין (דף קיג) אב"ל זה ודאי ס"ל דזר שאכל תרומה טמאה הוא במיתה וזהו החומר שבו דכולם במיתה אף אי אכל תרומה טמאה כדברי רבינו.

והנה הלח"מ הקא הקשה ע"ד רבינו דמנ"ל זה פינן דכל עיקר הלימוד דזר שאכל תרומה הוא במיתה ילפינן לה מקרא דכתיב גבי פהן שאכל בטומאה ומתו בו פי יחללוהו וסמיה ליה וכל זר לא יאכל קדש א"כ די לבא מה"ד להיות כפודון ולא גזע על תרומה טמאה ובס' שעה"מ פ"ז מה' איסורי ביאה ה"ח באה"ד ד"ה גרסינן פתב תחלה לתרין דטעמיה

הָאָא לַעֲנִין מִנִּין הַלּוֹקִין קַחֲשִׁיב בְּתַרְתִּי וְאִ"כ ה"נ לַעֲנִין מַלְקוֹת נְחֻשָׁב בְּתַרְתִּי הַשּׁוֹחֵט
וְהַזּוֹרֵק וְהַמְקַטֵּיר כֹּל חֶדָא בְּמַלְקוֹת בַּפ"ע כְּמוֹ הֵתָם דְּמִנּוּ הַמוֹצִיא חוּץ לְחַבּוּרְתּוֹ וְהַאוֹכֵל
כ"א בַּפ"ע וּמַכ"ש לְפִי מַאי שְׁפַתְבּוּ הַמְשַׁנָּה לְמַלְקָה לַעֲלִיל בַּפ"א בְּשֵׁם דְּבַרֵּי הַיְרוּשָׁלְמִי
דְּמַשְׁפַּחַת דְּהַזּוֹרֵק חֲזִיבּוּלָא הַשּׁוֹחֵט אַם נִתְחַמֵּץ לוֹ עֵינְסָה בֵּין שְׁחִיטָה לְזַרְיקָה בְּנֹדָאֵי תַקְשָׁה
וּצ"ע: פֶּרֶק כּו הַלְכָה בַּהַמְקַלֵּל אֵת הַמֵּת פְּטוּר עַכ"ל.

וּכְתַב הַכ"מ מְדַאֲצְטְרִיף לְמִילְף עַל אָבִיו כּו' ש"מ דְּבִשְׁאָר כֹּל אָדָם פְּטוּר וּמְבִיא רְאִיָּה
לְזָה מַתּוּרַת כְּהֵנִי עֵי"ש. וּנ"ל לֹמַר דְּלְפִי מַאי שְׁפַתְבּוּ רַבִּינוּ לְקַמְּן בַּפ"ה מֵהַל' מְמַרִים ה'
י"ב דְּמִי שְׁיַצָּא לְהִרְגַּ וּבָא אֲתֵר וְהַפְּהוּ וְקוּלְלוּ פְטוּר מִטַּעַם דְּבַעֲי מְקוֹנִים בְּעַמָּה וְא"כ
לְאַחַר מֵיתָה נֹדָאֵי פְטוּר מִטַּעַם זֶה דְּלָא הָוִי מְקוֹנִים בְּעַמָּה כְּמַבְּנָאָר שֵׁם בַּגְמ' בְּסוּדְהֶדְרִין
(דָּף פּה) וְהוּא דְבַר מְבֹרָר וְדוֹק: הַלְכוֹת עֵדוּת פֶּרֶק ג הַלְכָה ג אִין מַתְחִילִין אֵת הַדֵּינִים
בְּלִילָה מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שְׁהַדִּינִין כְּנִגְעִים שְׁנֹאֲמַר כֹּל רִיב וְכָל נִגְעָה מָה רְאִיָּת נִגְעִים
בַּיּוֹם בְּלַבַּד אִף הַדֵּינִין בַּיּוֹם בְּלַבַּד עַכ"ל.

וְהַקְשָׁה הַכ"מ פִּינּוּ דְרַבִּינוּ יְלִיף מְקַרָּא דְכָל רִיב כּו' דְאַתְקַשׁ לְנִגְעִים א"כ אִף גָּמַר דִּין נְמִי
אִינוּ נוֹהֵג בְּלִילָה כְּמוֹ שְׁאוּמֵר הַגַּמ' שֵׁם מַתְנִיתִין דְּלָא כַר' מְאִיר כּו' וּמְסִיק הַכ"מ וְא"כ
פִּינּוּ דְדַרְשִׁינוּ דְאִין גּוֹמְרִין דִּין בְּלִילָה מְכָל רִיב לֹא מְצִי לְמַדְרַשׁ וְשִׁפְטוּ עַל גָּמַר דִּין דְּהָא
אֲמַרִינוּ וּר"מ וְשִׁפְטוּ מַאי דְרִישׁ בֵּיהּ וְאָמַר לְאַתּוּנִי יוֹם הַמְעוֹנָן וְא"כ לְגַמַר דִּין מִנ"ל וִי"ל
דְּלָא אִיצְטְרִיף לְרַבָּנּוּ קַרָּא דְוְשִׁפְטוּ עֵי"ש.

וְעֵינִין לַח"מ וְאו"ת מַה שְׁמַבְאָרִים בְּזָה. וְלַעֲנִי"ד נ"ל לְיִישָׁב כֹּן דְבַרֵּי רַבִּינוּ דְהֵנָּה הַגַּמ'
קְאָמַר וְשִׁפְטוּ כּו' בְּכָל עַת לַר' מְאִיר מַאי אֲתִי וּמְשַׁנִּי לְאַתּוּנִי יוֹם הַמְעוֹנָן דְתַנּוּ אִין רוֹאִין
אֵת הַנִּגְעִים ה"ה דְאִין דְנִין וְא"כ פִּינּוּ דְקִי"ל שֵׁם בְּמַשְׁנָה דְאִין רוֹאִין אֵת הַנִּגְעִים שְׁחִרִית
וְלֹא בֵּין הָעֲרַבִים וְלֹא כּו' דִּיוֹם הַמְעוֹנָן מְפִנִי שְׁהִיא כְּהָא וְלֹא בְצַהֲרִים מְפִנִי כּו' עַכ"ל
הַגַּמ'.

וְהֵנָּה קְשָׁה לִי דַא"נ דְבַיּוֹם הַמְעוֹנָן דְאִין רוֹאִין אֵת הַנִּגְעִים ה"ה דְאִין דְנִין וְא"כ פִּינּוּ
דְקִי"ל שֵׁם בְּמַשְׁנָה דְאִין רוֹאִין אֵת הַנִּגְעִים אֲלָא בַּג' וּבַד' בַּח' וּבַט' שְׁעוֹת וְא"כ דְהַהִיקְשׁ
זֶה לְנִגְעִים דְאִף בַּיּוֹם הַמְעוֹנָן אִין דְנִין אֲלָא בְשַׁעָה שְׁרוֹאִין אֵת הַחֲמָה וְא"כ נִקִּישׁ נְמִי
לַעֲנִין זֶה דְאִין דְנִין רַק בְשַׁעָה שְׁרוֹאִין אֵת הַנִּגְעִים הֵינּוּ בְשַׁעוֹת הַלְלוּ שְׁמִפְּנֹרֶשׁ בְּמַשְׁנָה
וְזָהוּ דְבַר שְׂאִי אֲפִשֶׁר לְלַמּוֹד דְהָא כְּתִיב גַּבִּי מִשָּׁה רַבִּינוּ ע"ה וַיִּשָּׁב מִשָּׁה לְשִׁפּוֹט אֵת הָעָם
וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל מִשָּׁה מִן הַבְּקָר עַד הָעֲרַב וְכֹן יִתְרוֹ אָמַר לוֹ מַדּוּעַ כּו' וְכָל הָעָם כּו' מִן
בְּקָר עַד עֲרַב אֲלָמָא דְכָל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְדוֹן וְלֹא מְקַשִּׁינּוּ לְנִגְעִים אֲלָא שְׁעוֹת הָאֵלֶּה שְׁהַחֲמָה
זוֹרַחַת בְּהֵן וְהַה"ד לַעֲנִין יוֹם הַמְעוֹנָן וְאֵע"פ דְדַרְשִׁינוּ בַּמַּס' שְׁבַת (דָּף י) דְכָל דֵּינִין שְׁדוֹן
וְכו' נַעֲשֶׂה שְׁוֹתָף זָהוּ רַק לְדַרְשָׁא דְלֹא נִימָא דְמִשָּׁה דֵּן תְּמִיד כֹּל הַיּוֹם וְתוֹרְתוֹ אִימְתִי
נַעֲשִׂית אֲבָל פְּשֻׁטָא דְקַרָּא הוּא וְנֹדָאֵי דְשְׂרִי כֹל הַיּוֹם לְדוֹן כְּמוֹ שְׁדוֹן מִשְׁרַע"ה וְא"כ מַאי
צְרִיף קַרָּא דְוְשִׁפְטוּ עַל זֶה.

אָמְנָם הָא לְכַאוּרָה בַל"ז תַּקְשָׁה הַאִיף דֵּן מִשְׁרַע"ה עַד עֵתָה יְחִידִי דְהָא יִתְרוֹ אוֹמֵר לוֹ
מַדּוּעַ אֲתָה יוֹשֵׁב לְבַדְךָ בְּשִׁלְמָא לְדִידוֹן דְפּוֹסַק רַבִּינוּ בַּפ"ב הָא דְמַה"ת חַד נְמִי כְשֶׁר וְרַק
מְדַרְבָּנּוּ בְּעֵי תִלְתָא וְיְחִיד מִןמְחָה דֵּן יְחִידִי אִף מְדַרְבָּנּוּ נִיחָא גַבִּי מִשָּׁה אֲלָא לַר"מ דַּס"ל

דמה"ת בעי תלתא דקא ס"ל (דף ו ע"א) דפשרה בשלשה ואמר הגמ' שם דהוא נדאי ס"ל דדין בשלשה כו'.

וכן פתב האו"ת בס' ה' דר' מאיר דאמר אי מה ריבים בשלשה אף נגעים כו' ס"ל דמה"ת בעי שלשה דוקא בד"מ ול"צ לומר כדברי הכ"מ דכתב דזהו רק אסמכתא הא דמקשה דריבים בשלשה דא"ל דר' מאיר ס"ל דמה"ת בעינן שלשה בד"מ: ועפ"ז ניקח נמי קושית התורת חיים שהקשה ע"ז וז"ל קשה לרב אתא דאמר מה"ת תד נמי פשר כו' א"כ מאי קאמר אי מה ריבים בשלשה פיון דמה"ת בתדא נמי סגי ואע"ג דרש"י ז"ל פירש דדוקא בהודאות והלואות קאמר משמע דבגולות וכתלות בעינן שלשה מ"מ מנ"ל לאקשוני נגעים לגולות וכתלות טפי מהודאות והלואות וכיון דא"ל הכי וא"ל הכי לא מקשינן כלל עכ"ל ולפ"ד דר' מאיר ס"ל נדאי דהנה בשלשה וא"כ מאי דמקשה אי מה ריבים בשלשה ניקח שפיר אף גם בלא זה אינו קשה כלל דברי קושיתו דהא קיי"ל בכל דוכתא לקולא ולחומרא לחומרא ילפינן וא"כ שפיר מקשה דנקיש נגעים לריבים של גולות וכתלות דבעי שלשה לחומרא ולא נקיש לקולא דסגי רק בחד ושפיר מקשה וצריך לומר מ"מ לדין דין יחידי משרע"ה הוא משום דקיבלו עליו וא"כ נדאי בקיבלו חד נמי פשר דלא גרע מקרוב וא"כ פיון דהנה מייירי בקיבלו שפיר דן כל היום דהא לדין אף בליקה דאין דנין תחלת דין מ"מ אי קיבלו שפיר דנין בליקה כמו שכתב הסמ"ע והש"ך (בסי' ה' ס"ק ז) וליכא ראיה מזה דשרי לדון כל היום כמו גבי נגעים ואי תקשה מ"ט לא דן אף בליקה דהקרא אומר מבקר ער ערב יש לומר ע"ז דהוא משום דאמרין במס' יומא (דף עו) דגבי משרע"ה דהיו באים לדין אמר דינו לבקר משפט משום ענומר לראות היכן נמצא הענומר ואמר דמשה התחיל לדון כל היום מהבקר משום ענומר ולא משום פסול לילה פיון דקיבלו עליו מייירי ע"כ דהנה דן יחידי וא"כ שפיר ילפינן יום המעונן מושפטו בכל עת דמן משה רע"ה לא נוכל למילף דהא ע"כ מייירי בקיבלו עליו והוא לא יליף ר"מ מזה על גמר דין דדן בליקה אבל אנו דפוסק רבינו דמה"ת חד נמי פשר לעיל בפ"ב מה' סנהדרין וא"כ אינו מוכרח לומר גבי משה דקיבלו עליו והוא א"כ שפיר ידעינן ממה דאף ביום המעונן כמו שבארנו ואתי הקרא דושפטו בכל עת ללמד דגמר דין פשר בליקה כמו שפוסק רבינו וזהו א"נ כמ"ד במכילתא דגם אתה דכתיב הוא אהרן נדב ואביהו דהיו קרובים למשה אבל לא קאי על ע' זקנים וצ"ל ע"כ כמו שבארנו דקיבלו עליו ודוק: הלכה ד דין תורה שאין מקבלין עדות לא בדיני ממונות ולא בדיני נפשות אלא מפי העדים שנאמר ע"פ שני עדים מפיהו ולא מפי כתבן אבל מדברי סופרים חותכים ד"מ בעדות שבשטר אע"פ שאין העדים קיימין כדי שלא תנעול דלת בפני לוין ואין דנין בעדות שבשטר בדיני קנסות ואצ"ל במכות ובגלות אלא מפיהו ולא מכתב דן עכ"ל.

והנה הטור בח"מ (סי' כח) פתב הכא דרבינו פליג על שיטת ר"ת דס"ל דעדות בכתב פשר ולא ממעטינן רק אלה דלאו בר הגדה וא"ר לביקה ב"מ אבל בר הגדה פשר נמי בכתב ושתי הדעות הובא נמי בח"מ (סי' כח) וכבר האריכו המפרשים בזה וכן ע"ז דפוסק רבינו דעדות פשר הוא רק מדרבנן.

יקשה לי על דעת ר"ת דעדות בכתב פשר מהא דאיתא במס' שבועות (דף ל ע"א) ח"א כו' מאי אם נפשה לומר וכ"ת אשה לאו אורחא משום כל כבודא ב"מ פנימה מה להלן בעדים אף פאן בעדים עכ"ל. וכתבו התוס' וא"ת השתא נמי דמירי בעדים מנ"ל למעוטי נשים דלמא הא דנקט קרא אנשים משום דכל כבודא בת מלה וי"ל דגבי עדים ע"כ צריכין לבוא דאין עד מפי עד פשר אבל לדין יכולה לשלוח טענותיה ביד ע"כ ולפ"ד ר"ת אפתי תקשה דהא גבי עדות נמי יכולה אשה לשלוח עדותה בכתב ומנ"ל למעוטי נשים דלמא הא דנקט קרא אנשים משום דכל כבודא בת מלה ולהכי פתיב ועמדו שני האנשים דאשה אינה עומדת ורק שולחת עדותיה בכתב בשלמא גבי מלה ניחא דאמרין שם (דף לא) דאינו ראוי להעיד משום דאינו יכול לעמוד בפני הבע"ד ולא לשלוח עדותו כיון שהוא אינו ראוי בעצמו להעיד הנה כמו אלם שא"ר להגיד אבל גבי אשה דליתא איסור בדבר כמו שפכת הרא"ש ז"ל ורק אינה לפי כבודא וא"כ הנה בר הגדה וא"כ לשלוח בכתב יכולה בנדאי ולהכי פתיב האנשים כמו דאמרין דין: והנה לפי מאי שפכת האו"ת (סי' כח) דהא דס"ל לר"ת עדות בכתב פשר הוא רק בכה"ג דמקבלין עדות שלא בפני בע"ד אז אף עדות בכתב נמי פסול דהוי כמו שלא בפני בע"ד וא"כ ניחא דהא אפתי למה פתיב אנשים דהא אפילו נשים מחויבין לילה היכא דאין מקבלין אלא בפני בע"ד ולא יכלו לשלוח דכתב אבל למי שחולק הנתיבות וכתב דמסתימות הפוסקים משמע דאפילו בכ"ג פשר בכתב ודחה ראיתי האו"ת קשה.

ומצאתי אח"כ שפעמד בזה בח"ס ח' ח"מ (סי' סה) ומה שמתרץ שדגבי עדות בכתב מה"ת ודאי ליתא דהא בעי דרישה וחקירה וליתא בכתב ורק דברי ר"ת הוא עתה אחרי שתקנו חכמים דבד"מ ליתא דו"ת אבל מה"ת ודאי פסול וא"כ לא קאי פן אקרא וקשה לי ע"ד דא"נ פן ל"ל פלל הקרא דמפיהם ולא מפי כתבם ת"ל דפסול מה"ת מטעם דבעי דרישה וחקירה ולא מצוי להיות בכתב.

והתנאים ז"ל מביא בסי' כ"ח ס"ק ט"ו דברי הראשונים שחקרו בזה אי גבי ד"נ ודיני מלקות פשר מפי כתבם והביאו ראיות לזה ולפ"ד התוס' ודאי ליתא דזה דבעי דו"ת אינו פשר בכתב לכ"ע אלא ודאי ס"ל להני פוסקים כדברי המפרשים דשייך דו"ת גם גבי כתבם ותקשה מהא דשבועות וצ"ע: והנה בזה שפתיב רבינו הקא דעדות בשטר שפטר הוא רק מד"ס הקשה הגאון רע"ק איגר ז"ל בתשובה (סי' קעח) מהא דאיתא במס' שבועות ודף מה ע"ב) דאמר שם פגון דאפקיד בשטר וקאי על זה שפסקה שבועת שומרין דאמר רחמנא ה"מ לה ומשני בשטר אלמא משמע דשטרות הנה דאורייתא.

ונ"ל לתרץ פן דהנה המפרשים הקשו שם דאמר שבועת שומרין ה"מ לה מיגו דיכול לומר להד"מ יכול לומר נאנסו ומשמע דקאי על שומר שטר דפטר א"ע בטענת נאנסו והא ש"ש יפסיד שטריו אי יטעון להד"מ ומתרץ הגאון רע"ק ז"ל שם בתשובה דל"ד משומר שטר קאמר והקושא היא משומר חנם שטען טענת גנבה ואבדה שהיא פטור עיי"ש.

והנה לכאורה קשה גם על שומר חנם דגם אצלו עדיף טפי טענת גנבה מטענת להד"מ דהא קיי"ל דאי אמר השומר איני נשבע אלא אשלם אזי קונה הספול אם נמצא הגנב ורבא אמר במס' ב"ק (דף קח ע"א) דאף אחרי שנשבע או שיקלם ונמצא הגנב משלם

תשלומי כפל לשומר וא"כ אי יטעון טענת גניבה ואם ירצה ישלם לבעלים ואח"כ פאָשר
יתודע הגנב יקח הכפל אבל אי יטעון להד"מ אז לא הוי מהני ליה עוד טענה אחרת דכיון
דכשטוען שוב אינו חוזר וטוען ואף שהוא מפטור לפטור ובזה קי"ל דחוזר וטוען
כמבואר בח"מ (סי' פ) מ"מ הא פתב ליה הש"ך (בסי' עט ס"ק כג) דלא יכול ליפטר
בטענת מפטור לפטור רק משום מיגו וכאן ליתא מיגו דיפארא בטענה הראשונה דהוא
רוצה ליקח הכפל.

וע"כ צ"ל דקונשית הגמ' הוא רק מטענת אבידה דקיי"ל במס' ב"ק וב"מ דבטענת אבידה
נמי שומר תנם נשבע וע"ז ליתא כפל והנה טענת אבידה דשנה לגניבה לפטור בשבועה
בש"ח לא נמצא מפורש במקרא דהקרא דכל אבידה אשר יאמר דרשינן במס' ב"ק (דף
סד ודף קח) דזה קאי על הטוען טענת גנב באבידה ורק גבי שומר שפר דרשינן ליה
במס' ב"מ (דף צה) דאין לי אלא גנבה אבידה מנין ת"ל גנב יגנב מ"מ הניחא למ"ד ל"א
דברה תורה כלב"א אלא למ"ד ד"ת כלב"א אמרי במערבא ק"ו ומה גניבה שקרוכה
לאונס חייב אבידה שקרוכה לפשיעה לא כש"כ.

והנה למ"ד דיליף מגנוב יגנב דשנה אבידה לגניבה לכל הענינים ניחא בש"ח כמו דנשבע
על טענת גניבה ה"ה על אבידה ועוד מדקאמר קרא גנוב יגנב גבי שומר שפר בפירשה
שניה משמע ודאי דשומר חנם בפירשה ראשונה הוא פטור אבל למ"ד הטעם דאבידה
קרוכה לפשיעה תקשה לכאורה מנ"ל דפטור בשבועה גבי ש"ח אי טעין טענת אבידה
דלמא באמת הוא חייב לשלם אף פשוט הוא ניחא דצריף לומר פיון דהתורה פתבה
בש"ח על כל דבר פשע לחייב על פשיעה גמורה מזה ידעינן דרק בפשיעה גמורה חייב
אבל באבידה דהוא רק קרוב לפשיעה פטור ורק בש"ש דקיי"ל דגניבה חייב מכ"ש
אבידה אבל בש"ח דהתורה מפרש בה בהדיא בפשיעה דחייב משמע דאבידה פטור וא"כ
פיון דבקרא לא פתיב בהדיא דטענת אבידה פטור ורק במשנה איתא דאי טעין אבידה
פטור בשבועה א"כ א"ל דקונשית הגמ' על המשנה דס"ל דבאבידה נמי נשבע הש"ח הא
יכול לומר להד"מ וליכא הקונשיא מכפל ומשני שפיר ע"ז הגמ' פגון דאפקיד בשטר דהא
לא מקשה מקרא דהא בקרא ל"מ פטור אבידה בהדיא ועל המשנה מתרץ ליה תירוץ
פשוט בשטר דהוא נתקנה פבר בימי המשנה דמועיל עדות בשטר כמבואר והגמ' דאמר
שם שבועת השומרין דאמר רחמנא ה"מ משמע דמקשה מקרא יש ליישב פשוט דהא
התם קאי אליכא דשמואל דאמר שם בתחלה ל"ש אלא ששכרו בעדים ולשמואל איתא
נמי הקונשיא מגניבה דאיתא בקרא דהא ס"ל לשמואל במס' ב"מ (דף לז) דחולק הוא ר'
יוסי בראשונה בשילם ולא רצה לישבע והלכה פמותו בראשונה דמתזיר הכפל לבעלים
דאין אדם עושה סחורה בפרתו ש"ח וה"נ פיצד זה גותן לתוף פיסו כפילו של חבירו
ושפיר מקשה ציה דה"ל מיגו אף בגניבה דליכא הדיחוי בכפל ואמר שפיר דחייב רחמנא
המ"ל.

אבל לדין ליתא הקונשיא מאבידה רק שפיר דחי הגמ' פגון דאפקיד בשטר ושמואל הוא
תרוץ הקרא לא פגון בשטר אלא בעדים ואי תקשה דהא קיי"ל המפקיד א"ח בעדים א"צ
להחזיר לו בעדים וא"כ יכול לומר החזרתי לה איכא למימר דמירי פגון דאמר אל
מתזירנו אלא בפני פלוני ופלוני והם אומרים שלא החזיר לו בפניהם ובזה חייב אף

בטענות להקד"ם או בהחזרתו לה כמבואר בח"מ (סי' ע"ב) דליתא בזה שום טענה גבי הלנה וה"ה גבי פקדון דכל תנאי שבממון קנינים וע"ז ניקח מה"ח והגמ' דדחי פגון דאפקיד בשטר קאי אליבא דידן דקשה מאבידה או אליבא דר' יוחנן דהוא אמר נמי שם בשבועות בתחלה ל"ש אלא שששכרו בעדים והוא ס"ל שם במסכת ב"מ ודף לז) דאין הלכה כר' יוסי וא"כ מקשה ע"כ על אבידה דליכא כפול מהמשנה וע"ז משנה בשטר דהוא פשוט יותר ממה שנתרץ פגון דאמר אל תחזירנו אלא בפני פלוני ופלוני כמו דשמואל יתרץ פן ע"כ כמבואר.

וקשה לי פ"ז א"נ דעדות בשטר הוא מדרבנן מהא דאיתא במס' ב"ב (דף קס ע"ב) רמי ב"י אמר מהכא עפ"י שנים עדים או ע"פ שלשה עדים יקום דבר אם תתקייים עדותן בשנים למה פרט לה בשלשה לומר לה שנים לפשוט שלשה למקנשר ומדריש דרשא זו על שטר קשור ופשוט מקרא דעפ"י שנים או ע"פ שלשה משמע דעדות של שטר הוא מה"ת דאי מדרבנן לא שייך למדרש ע"ז הקרא והגמ' לא קדחי רק דהקרא אתי לכדר"ע אבל בכל זה מדרבנן לא קדחי.

ולכאורה יש לתרץ דרמי ב"י ס"ל כר' מאיר דעדי חתימה פרתו גבי גט אשה וא"כ גבי גט נדאי הנה מדאורייתא העדות ונפיר מיירי הקרא דשני עדים או שלשה לענין גט דמקנשר הוא בשלשה ופשוט בשנים דבגט אשה לדברי מ"ד עדי חתימה פרתו נדאי הנה מה"ת העדות.

אף לפ"ז הא תקשה מאי מקשה שם עפ"י שנים עדים או עפ"ש כו' אתי להקיש שלשה לשנים בפלוגתא דרע"ק ורבנן כו' וכינן דבארנו דכל עיקר הלימוד מקרא זה על גט מקנשר ופשוט הוא רק למ"ד עדי חתימה פרתו אבל א"נ עדי מסירה פרתו לא מצי אתיא הקרא להכי וא"כ א"ל דהאי מ"ד דיליף מהכא ס"ל כר' יוסי דאמר שם במס' מרוח (דף ה) כמה ד"א בד"נ אבל בד"מ תתקייים העדות בשאר אלמא דס"ל דלא דרשינן ההיקש שנים לשלשה בד"מ וכתבו התוס' הטעם דלא דרשינן פן בד"מ מקרא זה דע"פ שנים דמשמע גם בד"מ הוא משום פיון דבד"מ אתי לענין שבועה לא נוכל לדרוש שם פן וא"כ א"ל דהאי מ"ד נמי לא דריש לענין ד"מ להקישא וס"ל נמי דהתם אי נמצא אחד מהן קא"פ תתקייים העדות בשאר והקרא אתי לענין שטר דמקנשר ופשוט וזה הלימודים דילפינן מהתם לעשות הנטפל לעבירה הוא מזה דכתיב גבי ד"נ והמ"ד שם רבי דלא מחלק בין ד"מ לד"נ ס"ל כמ"ד עדי מסירה פרתו וא"כ כל עיקר דין שטר הוא מדרבנן וא"כ נדאי לא דריש לזה הקרא כמבואר וצ"ע: הלכה ה כל עד שחזקה עדותו בב"ד פללו ש"ד עד אין שומעין לו עכ"ל.

וכתב הלח"מ פתב הטור בח"מ (סי' סט) אבל בדבר שמוכח שטעה פגון שפעיד חובתו של המביא אותו שומעין דמסתמא אין אדם מביא עד להעיד לחובתו ע"כ והוא עובדא בגמ' בפ"ב דב"מ ולא נדעתי למה לא הזכירו רבינו עכ"ל.

ונ"ל ליישב דברי רבינו פן דהוא ז"ל מפרש ליה פירוש אחר בגמ' דאיתא שם פן פי הא דאבנה דר"פ אזל אייתי סהדי אמר להו נדעיתון ביה דרמאי הוא אמרו ליה אין אמר להו אנא רמאי אנא אמרו לו אנן לאו רמאי את קאמרי אמר ר"ה בדר"י מסתברא לא מיייתי אינש חובתא לנפשיה עכ"ל הגמ'.

ויש לדקדק בלשון הגמ' דשאל להו אָנא רמאי אָנא הִיז להם להשיב אַח לאו רמאי א"נ דהמה חזרו מדבריהם שאמרו בתחלה אלא משמע דהמה בארו דבריהם ואמרו אָנא לאו רמאי אַתָּ קאָמרי הבִּיאור לדבריהם הראשונים.

וע"כ נ"ל פן דהנה במלת אין שאמרו תחלה יש שני פירושים אין הנה פמו הן ונהי פמו לאו פמו דמצינו במס' ב"ק (דף צג ע"א) ר' יוחנן אמר יש לאו שהוא פהו ויש הן שהוא פלאו תנ"ה כו' וה"נ פן דהמה אמרו הן ושאל הוא להם מה הנה פונתם במלת אין אם הוא הן והוא רמאי ואמרו ליה דבמלת אין שאמרנו לו פונתו הנה דלאו רמאי אַתָּ קאָמרינו ונהנה מלת לאו וא"כ א"ל באם שיחזרו מדבריהם הראשונים לא יכלו אף אם הביא הבע"ד בעצמו ולא ס"ל לרבינו פמו ס"ל להטור והש"ע שם שבתחלה אמרו פן רמאי ואח"כ לאו דע"ז לא יכלו לחזור אַבְל הַכָּא בגמ' לא חזרו ורק בארו את מלת אין שאמרו תחלה וע"ז נדאי יכלו לומר ואמר רב"ח דמסתברא דדבריהם פן הוא פמו שמבארים דאין אדם מביא חובתא לנפשיה: ועפ"ז יש לנישב הקושיא שהביא הש"מ בשם הריטב"א ז"ל דל"ל לומר מסתברא דלא מיייתי אינש חובתא לנפשיה ת"ל דה"ל בתוך פדי דיבור דהא אמר רב שלש תיבות אָנא רמאי אָנא ונהה תוך כ"ד ובהו יכולין לחזור אף אם הפסיקו הבע"ד פמו שמבואר בסמ"ע (סי' כט ס"א) ועל תירוצו של הריטב"א שם מקשה האו"ת בסי' כ"ט עיי"ש.

ולפ"ד ניחא דבהו אמרו רק לבאר מלת אין שאמרו תחלה ואמר דמסתברא דכוננתם באין הנה לאו דלא מיייתי כו' נאי ירצו עתה לומר דהוא רמאי אף דהוא תוך פדי דיבור של המאמר אָנא לאו רמאי אַתָּ קאָמרי מ"מ פיון דזהו רק ביאור של המאמר הראשון של אין וא"כ ה"ל עתה יותר מפדי דיבור ולא יכלו לחזור עוד דהא עדות חדש לא קאמרי רק בארו את העדאה הראשונה וא"כ ניחא דברי רבינו דלא מיייתי ליה דהא לחזור אינו יכולין אף דמוכח דכן פונתם והביאור במלת אין ל"צ לאשמעינו דזהו דבר פשוט הוא ונדע זה מכש"כ דלפי דמבואר בדברי רבינו לקמן בפ"ז ובח"מ (סי' כט) דהיכא דיכולין לתרץ דברי העדים שלא יתפשו דדבריהם הראשונים מתרצים אף דהוא משמעות רחוק פמו דמתרצים בשני עדים אַחַד אומר בשני ואַחַד אומר בשלישי כ"ש הַכָּא דמתרצים ברמאי דאמרו תחלה אין הנה פונתם לאו ולא רמאי הוא ול"צ זה להביא ודוק: פָּרַק ד הלכה א עדי נפשות צריכין שיהיו שניהם רואים את העושה העבירה פאָחַד וצריכין להעיד פאָחַד ובב"ד אַחַד אַבְל דיני ממונות אין צריכין לכָּה עכ"ל.

וכתב הכ"מ עדי נפשות משנה זו בפ"ק דמכות (דף ו ע"ב) ואמרינו בגמ' שם אר"ז כו' עדות מיוסדת פירוש אַחַד רואה מחלון זה ואַחַד רואה מחלון זה פסולין לעדי נפשות כו'. ומה שכתב צריכין להעיד פאָחַד ובב"ד אַחַד אַפְשָׁר שְׁהוּצִיא זה מדאמרינו בפ' ז"ב ר' נתן אומר ד"מ שומעין את דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו משמע דבדיני נפשות כ"ע מודים דצריכין להעיד פאָחַד עכ"ל.

והנה מלת ד"מ שהביא הכ"מ נמשק הוא בדפוסים אחרים דהא בגמ' דידן לא גָּרְסִינוּ זה ורק גָּרִיס סָתָם ר' נתן אומר שומעין את דבריו של זה היום ולא ביאר דרק בד"מ הוא ומכרחים אנו לומר פן.

דהנה בסוגיא שם דאמר ור' נתן אטו פי אתי בהדדי בתדא פנמא קמסהדי אלא מצרפין
נן להו ה"נ לצרפינהו וא"נ דבד"נ כ"ע מודים דפסול אי לא העידו שניהם מאי מקשה
אטו בחד פנמא דלמא בעי באמת שיעידו שניהם פאחד ועד אחד לא חזי רק לשבועה
והראיה הוא מד"נ דהתם הוא גזה"כ דבעינן שיעידו שניהם פאחד וה"נ בד"מ ניבעי פן
ומנ"ל למעט לפי האב"א הראשון דמסברא ילפינן אלא וראי לא גרסינן דיני ממונות
בפירוש בר"נ וא"כ אפתי תקשה מנ"ל לרבינו זה דבד"נ בעינן שיעידו שניהם פאחד:
ונ"ל ליישב דעת רבינו פן דהנה שם בגמ' איתא פן ר' נתן אומר כו' במאי קמיפלגי אב"א
סברא אב"א קרא אב"א סברא מ"ס עד אחד פי אתי לשבועה אתי לממונא לא אתי ואידך
אטו פי אתי כו' אב"א קרא אם לא יגיד ונ"ע ודכ"ע פרבנן דפליגי עליה דריב"ק והכא
באקושי הגדה לראיה קמיפלגי מ"ס מקשינן הגדה לראיה ומ"ס לא מקשינן ע"כ.

והנה בהנהגת תרי לישני יש לנו הוכחה כמאן מהו לישנא נפסוק דהנה אם נפרש לה כמון
שפירש הטורי אבן במס' ר"ה (דף כג ע"ב) ד"ה מכניסין בתחלה שם דאמר ע"ז דאומר
תחלה אב"א סברא דעד אחד פי אתי לשבועה הוא דקאתי פירוש פיון דעדו ש"ל ע"א
היה לשבועה שוב אינו חוזר ומצטרף להשני להמוציא ממון א"נ הטעם פיון דאתי
לשבועה מגרע גרע דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה שיכול לומר לשבועה באתי
ולא לחייבו ממון וכשיטת הש"ך בח"מ (סי' לג ס"ק טו) דגם בממון בעינן עדות שאתה
יכול להזימה ואם נפרש פן בפירוש הט"א ואז יש הוכחה דהדין הוא פהאי אב"א מקרא
דקא מוכח מסוגיא דמס' פתובות (דף כו פ"ב) וממס' ב"ב (דף לב) שמביא הט"א דמוקי
הפלוגתא דמעלין לכהונה עפ"י עד אחד דפליגי בפלוגתא דר' נתן אי בעי שיעידו שניהם
פאחד וח"א כת"ק דבעי שיעידו שניהם פאחד וא"נ כאב"א סברא דתליא בשבועה והא
התם ליתא שבועה וכ"ע מודו בזה כר' נתן אלא ודאי רב אשי דמוקי הפלוגתא בזה דר"נ
וח"ק ס"ל פלשנא בתרא דאב"א קרא ובכ"ד ס"ל לת"ק דבעי שיעידו שניהם פאחד
והאב"א קמא ס"ל ע"כ התם בכתובות וב"ב כמאן דמוקי ליה אי חיישינן לזילותא דבי
דינא או לא, ונ"ל לומר דבזה יתא שפיר ניקח הסוגיא שם בכתובות ובב"ב דאמר שם
ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם פאחד ריב"ק
אומר אפילו בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהם פאחד ר' נתן
אומר שומעין דבריו של זה היום כו' ודחוק הרשב"ם ז"ל במס' ב"ב שם ל"ל להביא
תחלת הברייתא מחלוקת דריב"ק ורבנן ומשום גררא דסיפא נקט רישא ולפ"ד שבארנו
ניחא שפיר דהביא תחלת הברייתא לבאר דתליא הפלוגתא השניה בראשונה דמאן
דפוסק בראשונה כריב"ק ודאי מכשיר דבב"ד ד"נ דהטעם הוא משום דמקשינן וכיון
דראיה פשר הגדה נמי פשר אבל לת"ק דס"ל דראיה בעי פאחד ה"ה אף הגדה בדבר
דלית ביה שבועה בעי שיעידו פאחד וכיון דמוכח דרב אשי ס"ל פלשנא בתרא ומקשינן
הגדה לראיה וא"כ פיון דקיי"ל בדניי נפשות דבעי שיראו פאחד כמו שמביא הכ"מ
מסוגיא דמס' מכות דיליף מקרא דלא יומת עפ"י עד אחד ה"ה ודאי גם הגדה למאן
דמקיש ופוסק רבינו בהא פרבנן דר' נתן דמקשינן הגדה לראיה דהוא רביים לגבי ר' נתן
דיתיד הוא ונהי דבד"מ פסקינן דכשר בזה כר' נתן הוא משום דהלכה נמי כריב"ק
וממילא ודאי שרי לשמוע דבריו של זה היום דאף אי מקשינן נמי בראיה פשר אבל בד"נ
נשאר לנו ההיקש פהיכא דראיה בעי שניהם פן נמי בהגדה בעינן שיעידו פאחד כמבואר

בסוגיא ורבינו מפרש לה האב"א קמא דסברא כמו שמפרש הט"א בתחלה שם ולא כמו שמסיק ואזי יש הוכחה מגמ' דכתובות וב"ב דהלכה פלשנא בתרא כמבואר.

ואף א"נ דרבינו מפרש כמו שמסיק שם הט"א דהא דאמר דעד אחד פי אתי לשבועה קאתי לרבנותא קאמר ל"מ כו' אָנָּא אָפִילוּ הֵיכָא דְאִיפָּא תוּרַת שְׁבוּעָה ע"י עד לא מהני לצרף עדותן לחיוב ממונ כו' מ"מ יש לומר פשוט דכיון דהוי לנו ספק בהתרי לשני כמאן נפסוק אי פלשנא קמא או פלשנא בתרא דספק נפשות להקל כמו בכ"ד דספק נפשות להקל: ועפ"ז נ"ל ליישב קושית המפרשים שהקשו מ"ט לא קאמר הגמ' דכ"ע מקשינן ראיה להגדה ובפלוגמא דריב"ק ות"ק פליגי דר"נ ס"ל כריב"ק ות"ק כת"ק וזה עדיף טפי דבתרונתיהו הלכה הוא כר"נ וריב"ק ומ"ט מוקי לה תרונתיהו לאו אליבא דהלכתא.

ולפ"ז ניחא פן דהנה ר' נתן אומר סתם שומעין את דבריו של זה היום משמע דאף בנפשות דלא מחלק בזה וא"נ דס"ל כריב"ק ומקיש הגדה לראיה א"כ בד"נ יפסול אלא ע"כ לא מקיש כלל בשלמא על ריב"ק לא קשה דלא מחלק לענין ראיה בין ממונ לנפשות דזה לא צריך דס"ל כמו שמביא הברייתא במכות (דף ו ע"ב) דאף אם ראו שניהם ביחד זה מחלון זה וזה מחלון זה נמי אינו פשר לד"נ כ"ש כשראו זה"ז וכמו שכתב שם הנמ"י ונ"ל וה"מ דבעינן רואין זה"ז בד"נ אבל בד"מ קיי"ל כריב"ק דאפילו הלואה אחר הלואה מצטרפין כגון זה אומר בפני הלואה מנה וז"א בפני כו' וזה לא ראה את זה כו' כ"ש כשראו שניהם ההלואה ביחד אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ולא היו רואין זה"ז כו' נמצא דכיון דקיי"ל בד"נ אפכא דאפילו אי רואה זה מחלון זה כו' לא מצטרפי זה לא איצטרפיה לאשמועינן פסול בד"נ אי לא ראו זה"ז אבל ר' נתן ה"ל לומר דרק בד"נ שומעין דבריו של זה אבל לא בד"מ כיון דמקשינן הגדה לראיה ס"ל אלא ודאי ר' נתן ס"ל אף בד"נ נמי כשר פשיעידו שלא ביחד כיון דלא מקיש ודוק: פירק ה הלכה ג וכ"מ שעד אחד מועיל אשה ופסול כמו כן מעידים חוץ מעד אחד של שבועה שאין מחייבין שבועה אלא בעדות פשר הראיה להצטרף עם אחר ויתחייב זה הנשבע ממונ עפ"י עכ"ל.

וכתב הכ"מ חוץ מעד אחד של שבועה כו' איני יודע מהיכן הוציא רבינו דין זה אם לא מדאמרין לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא לשבועה משמע דבראוי לעדות עון וחטאת בצירוף אחר עסקינן עכ"ל.

והנה נ"ל למצוא מקור לדעת רבינו זה מהמשנה דמכות (דף ו) דא"ר יוסי בד"א בד"נ אבל בד"מ תתקיים עדות בשאור וכתבו התוס' ד"ה אר"י טעמיה דר' יוסי הוא דבד"נ שפיר למילף משנים דעדותן בטלה משום דמה שנים פי נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטל עדותן לגמרי ומעתה אינה מועלת לכלום הלכך בשלשה נמי כולם בטלים לגמרי אבל בדיני ממונות דבשנים נמי פי נמצא אחד מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דחייב לו שבועה לכה שלשה נמי נמצא אחד מהן קא"פ תתקיים העדות בשאור העדים עכ"ל: והנה א"נ דער אחד המחייב שבועה הוא אפילו אם הוא קא"פ וא"כ שפיר נוכל למילף דאף בד"מ פי נמצא אחד מהן קא"פ בטלה עדותן ומה שלא מיבטל העדות גבי שבועה הוא דבשבועה אף אם כולם קרובים או פסולים נמי מחייבי שבועה ולא שפיר ה"כא פלל דליבטל לענין שבועה בזה דנמצא אחד מהן קרוב או פסול אבל לענין ממונ כה"כ דבשנים נבטל החיוב ממונ ה"ה בשלשה אלא ודאי דגם לענין זה דעד אחד

מחייב שבועה הוא רק ע"י עד פֿשר אָבֿל לא ע"י קא"פ וא"כ חזינו דאף אם תבטל העדות של האחד מ"מ של השני נשאר לענן חיוב שבועה וא"כ ה"ה גבי שלשה נשארו השנים פֿשרים לד"מ כמבואר: ועוד מהא דאמרין שם במכות (דף ו ע"ב) עדות מיוחדת פֿשרה בד"מ כו' וכתבו התוס' וקשה דהא קרובים נפ"ל דפסולים מלא יומתו אבות ע"ב ובמ' גמרין מניה דכתיב משפט אחד כו' א"כ גילף ממונות מנפשות להך מלתא דעדות מיוחדת ונראה דע"כ לא בד"מ קאי דעד אחד מועיל לממון דלשבועה מיהו איתא עכ"ל וא"כ א"נ דגם עד קרוב או פסול מחייב ליה שבועה א"כ גם לזה דקרובים פסולים בד"מ איך נוכל למילף מן משפט אחד על ד"מ דפסול קרובים הא בד"מ אשפחן דכשר קרובים דמביא לידי שבועה היכא דהוא בעד אחד דאז אף קרוב מחייב ליה שבועה אלא ודאי דלהביא לידי שבועה נהי דדי בעד אחד מ"מ צריך להיות עד פֿשר דוקא ולהכי רק על עדות מיוחדת לא נוכל למילף מן משפט אחד אבֿל קרובים שפיר ילפינו בתרנונייהו לפסול כמבואר: ועוד נ"ל להביא ראיה נכונה לזה מהא דאיתא בירושלמי פ"א דמס' סוטה ה"א עד אחד מהו שישקו מה איכא שאינו ונקקו לשבועת ממון הרי הוא משקה עד אחד שהוא ונקקו לשבועת ממון א"ד שהוא משקה קרוב מהו שישקה מי קרוב מבעלה עד מפ"ע מהו שישקה מה בינו לבין הקרוב קרוב אע"פ שאינו פֿשר עכשיו פֿשר הוא לאח"ז עד מפי עד אינו פֿשר לא עכשיו ולא לאח"ז עכ"ל הירושלמי.

נמצא דעפ"י עד אחד שמשקה הוא מביא מק"ו שנקקו לשבועת ממון ואח"כ שואל על קרוב או על עד מפי עד ומשמע מזה דבהני לא מחייבי שבועה לא קרוב ולא עד מפי עד דאי גם הני מחייבי שבועה א"כ נוכל לידע בהו מק"ו מפיו אלא ודאי פדעת רבינו דבעי לזה עד פֿשר דוקא כמבואר ועיין שו"ת רע"ק איגר ז"ל (סי' קעט) שהביא ראיה לדעת רבינו מהמשנה דשבועות (דף ל) ועיין טורי אבן בר"ה (דף כא ע"א) ובנוב"י מה"ת ח"ח"מ (סי' ח) מה שיש לבאר בזה ודוק: הלכה ח פל עד שהעיד בד"נ אינו מורה בדין זה הנהרג ולא ילמוד עליו לא זכות ולא חובה ואם אמר יש לי ללמד עליו זכות משתקין אותו שנאמר ועד אחד לא יענה בנפש למות בין לזכות ובין לחובה ומה זה שנאמר למות פלומר עד שהעיד בנפש למות לא יענה דבר אלא יעיד וישתוק אבֿל בד"מ יש לו ללמד עליו זכות או חובה עכ"ל.

וכתב הכ"מ פל עד כו' פהא"ב תנן ובפ' אד"מ ודף לג) דרשינן ליה מעד אחד לא יענה בנפש ומשמע לרבינו ששיעור הפתוב פה הוא ס"ם אימתר למות דמן ועד לא יענה בנפש שמעינן דבדיני נפשות איירי דוקא ולמות אימתר לכדתנא התם מנין לאחד מן התלמידים כו' עכ"ל והנה נ"ל למצוא מקור לדברי רבינו ותתיישב גם דברי הרי"ף ז"ל במס' סנהדרין שם בפ' אחד ד"מ דהרי"ף שם הביא הירושלמי תני העד אינו מלמד לא זכות ולא חובה מנין שנאמר לא יענה ומנין שאף אחד שנאמר אחד לא יענה ומנין הוא בעצמו לא יענה שנאמר לא יענה בנפש למות עכ"ל הרי"ף.

והנה דבריו ז"ל קשה טובא חדא למה הביא הרי"ף ז"ל דבר זה של דיני נפשות שאינו נוהג עתה וכבר עמד פ"ז בס' פפ"ח על הרא"ש ז"ל הקא. ועוד קשה לי הא יכול הרי"ף ז"ל להביא מאמר זה מגמ' דסנהדרין דגמ' דידן ולמה הביא מן הירושלמי.

ונ"ל לומר פן דהנה בירושלמי הקא במס' סנהדרין פ' אד"מ ה' י' איתא פן תני העד אין מלמד לא זכות ולא חובה מנלן שנאמר לא יענה בנפש למות ומנין שאף הוא אין מלמד לא זכות ולא חובה ת"ל והוא לא יענה בנפש למות ר"ל אמר פעמים שאדם רואה את עצמו מזדמם ומפליג דבריו שלא ימות עכ"ל: והנה הפני משה מבאר פן ומנין שאף הוא לא יענה לא עליו ממש קאי דבהדיא תנן בפ' דלקמן ואפילו הוא אומר יש לי ללמד עליו זכות שומעין לו ולא מצינו פלוגתא בזה אלא דה"ק דאין לי אלא למות הוא.

דלא יענה העד ומנין לה שאף הוא לא יענה בין לזכות בין לחובה דלמא דוקא לחובה ת"ל והוא לא יענה בנפש למות כלומר מדלא פתיב ועד אחד לא יענה למות בנפש ל"ל אלא ש"מ דה"ק בנפש העומד למות ודנין אותו הוא לא יענה כלל ואפילו לזכות ור"ל קאמר מסברא נפ"ל דלא יענה לזכות כדאמר התם (דף לד) ומפרש דברי ר"ל דמסיק בירושלמי פן ר"ל אמר פעמים כו' כלומר דסברא הוא ולא בעי קרא שלא יענה לזכות לפי שפעמים מתפחד שפא יגמר הדין לחובה ויביא זה עדים להזימם ושפא יזדמם ומפליג בדברים ללמד זכות כו' ונמצא פנוגע בדבר עכ"ל: ונ"ל לומר דגם פרי"ף ו"ל מלת „בעצמו" ט"ס הוא וכמו שביירושלמי ליתא זה של בעצמו פן פרי"ף ליתא זאת כמו שפפרש הפ"מ ועתה יתבאר פן עפ"י שיטת ר"ל בגמ' דידן (דף לד) וכן בירושלמי דמסיק פעמים הטעם שאין מלמד אף זכות הוא מסברא דנראה פנוגע בעדותו ופירש רש"י ו"ל דדואג שפא יגמר הדין לחובה ויביא זה עדים להזימן ומהדר לא מצי הדרי בהו לאחר כ"ד דכיון שהגיד א"מ ומגיד כו' ונמצא דלפ"ז דינדעינן מסברא אז נימא דאף בד"מ נמי אינו לומד זכות דהני נוגע בעדות דלמא יזימו אותו ויצטרף לשלם ואפילו בזה"ז דעדים זוממין א"מ מטעם קנסא מ"מ אם כפר שילם הבע"ד שלו משלם מטעם דינא דגרמי כמו שפבאר הש"ף בח"מ (סי' לח ס"א) וא"כ לא ילמד אף בד"מ אבל אי הוא מטעם גזה"כ ואומר הקרא דדוקא בנפש ד"נ אבל ד"מ מלמד ולהכי שפיר מביא פרי"ף ו"ל זה הירושלמי דאומר ומנין שאף הוא אינו מלמד פירוש העד אף לזכות ת"ל לא יענה בנפש למות והוא מיותר להורות דבנפש לא יענה כלל וממילא הוא רק בד"נ אבל בד"מ שפיר יוכל לענותונפ"מ לדין דלפ"ד הירושלמי זה אתי להורות דבד"מ שרי ורק בד"נ הוא גזה"כ מן מנפש ולמות ושפיר הביא פרי"ף ו"ל הירושלמי דמגמ' דידן ר"ל מצד הסברא ה"א דאף ד"מ אסור פמבואר ושפיר א"כ יבואר גם דברי רבינו דהולך בשיטת רבו פרי"ף ו"ל והוא כדברי הירושלמי דיליף מקרא ועד אחד לא יענה בנפש למות בין לזכות ובין לחובה ומה שנאמר כלומר עד שהעיד בנפש למות לא יענה אלא ישתוק וא"כ הוא גזה"כ כדברי הירושלמי דיליף לה מקרא יתירא וא"כ ממילא בד"נ יש לו ללמוד זכות פסתמא של הירושלמי שחולק על ר"ל בהדיא ואף שפגמ' דידן לא הביא רק דברי ר"ל מ"מ פיון דשם בירושלמי מביא מחלוקת סתמא דירושלמי עם דברי ר"ל פוסק רבינו פותיה דסתמא דירושלמי וא"ל עוד דאף ר"ל בגמ' דידן נמי מודה דהוא מגזה"כ מקרא דבנפש ומ"מ יהיב טעמא לזה והוא רק בד"נ חיישינן דהוא גזה"כ אבל לא בד"מ פמבואר: והנה לולא דברי הפ"מ בירושלמי ה"א דפירוש הירושלמי הוא נמי כמו דברי פרי"ף שגורס הוא בעצמו וקאי על הגדון בעצמו ולא מלמד חובה כמו דגריס פרי"ף ומנין שהוא בעצמו לא יענה ת"ל בנפש למות והוא כמו דאיתא נמי בתוספתא פ"ט הקא שאומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו חובה משתקין אותו בנזיפה והוא נמי

דברי הירושלמי פן יתבאר ודוק: פָּרַק ו הִלְכָה ח מוֹתֵר לְכַתּוֹב כּו' וְאִין הַדְּיִינִים צְרִיכִין לקרות השֵׁטֶר שְׁמַקְיָיִמִין אוֹתוֹ כּו' וְכַתְּבֵהּ כּו' וְכַתְּבֵהּ רַ"ן ו"ל דְּדוֹקָא מַה שְׂיֵישׁ בְּגוּף הַשֵּׁטֶר הוּא דְּאִין צְרִיכִין לקרות אֶבֶל מ"מ צְרִיכִין הֵם לְרֵאוּת מִי הִלְוֵה וְהַמְלִינָה פְּדִי שְׁלֵא יְהִי קְרוּבִין לַדְּיִינִים כּו'.

וּנ"ל דְּגַם דַּעַת רַש"י ו"ל הוּא פֶּן בְּמַס' גִּיטִין (דָּף ק ע"ב) דְּאָמַר שֵׁם ד"ה ר"י וְכִשְׁהוּא רוּצָה לְחַתּוּם בְּעַד אוֹ בְּדִיּוּן כּו' אֶלְמָא דַּס"ל דְּגַם דִּיּוּן צְרִיף לקרות וע"כ ס"ל פֶּן דְּצְרִיף לְרֵאוּת מִי הוּא הִלְוֵה וְהַמְלִינָה פְּמִבְּנֹאֵר וְדוּק: פָּרַק ט הִלְכָה ב הַסּוּמִין אַע"פ שְׁמַפְרִין הַקּוּל כּו' ה"א פְּסוּלִין מַה"ת שְׁנֵאמַר וְהוּא עַד אוֹ רָאָה מִי שְׂרָאוּי לְרֵאוּת הוּא שְׁמַעֵיד עַכ"ל.

וְכַתְּבֵהּ כּו' בַּפ"ב דְּגִיטִין כּו' אִף הִרְאָהּ שֶׁהִבִּיא מֵאוֹ רָאָה צ"ע הִכָּא אֵיתָא וְהַמְגִיָּה בַּכ"מ הַאֲרִיף בְּזָה לְהִבִּיא מְקוּר מַגְמ' דְּעַרְכִּין. וּנ"ל כִּי הוּא תּוֹסְפָתָא מְפֻרְשֵׁת בְּמַס' שְׁבוּעוֹת פ"ג ו"ל וְהוּא עַד כּו' אוֹ רָאָה לְהוֹצִיא אֶת הַסּוּמָא וְהוּא מְמַשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ אֵלּוּ וְדוּק: פָּרַק י הִלְכָה א הִרְשָׁעִים כּו' וְאֶפְּלוּ עַד פֶּשֶׁר שְׂיַדַע בְּחִבְרֵי שְׁהוּא רִשָּׁע וְאִין הַדְּיִינִים מְפִירִין רִשָּׁעוֹ אֲסוּר לוֹ לְהַעֲיִד כּו' וְאֶצ"ל עַד פֶּשֶׁר שְׁהוּא יוֹדַע בְּעֵדוּת לְחִבְרֵי וְיַדַע שְׁהַעֲדַת הַשְּׂנִי עִמּוֹ עַד שְׁקַר אֲסוּר לוֹ לְהַעֲיִד שְׁנֵאמַר אַל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רִשָּׁע כּו' עַכ"ל.

וְכַתְּבֵהּ כּו' בַּפ' שְׁבוּעַת הָעֵדוּת (דָּף ל ע"ב) מְנִין לַעַד שְׂיוֹדַע בְּחִבְרֵי שְׁהוּא גְזֻלָּן שְׁלֵא יִצְטַרֵּף עִמּוֹ ת"ל מְדַבֵּר שְׁקַר תְּרַחֵק כּו' וְאֶצ"ל הִכָּא דְּעַר שְׁעִמּוֹ עַד שְׁקַר וְלֹא רָאָה דְּבַר זֶה מֵעוֹלָם שְׁאֲסוּר לוֹ לְהַעֲיִד עִמּוֹ וְצ"ע אֲמַאי לֹא מֵיִתִּי רַבִּינוּ הָא דִּיּוֹדַע בְּחִבְרֵי שְׁהוּא גְזֻלָּן שְׁלֵא יִצְטַרֵּף עִמּוֹ מֵהִכָּא דְּמֵיִתִּי לִיהּ בַּגְמ' דְּהִיָּנוּ מְדַבֵּר שְׁקַר תְּרַחֵק עַכ"ל.

וְהִנֵּה דְּבָרֵי רַבִּינוּ הוּא מֵהַתּוֹסְפָתָא דְּמַס' שְׁבוּעוֹת פ"ה דְּאֵיתָא שֵׁם פֶּן הִיָּה טוֹעֵנוּ מְנָה ע"פ אֲחַד וְכַפֵּר בּוֹ לֹא יֵאמֵר לְאַחַד בָּא נֶאֱנִי וְאֵתָה אַעֲיָדְנוּ וְנִמְצָא נּוֹצִיא גְזֻלָּה מִתַּחַת יָדוֹ ת"ל אַל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם עַד רִשָּׁע עַכ"ל הַתּוֹס' וְזֶהוּ דְּבָרֵי רַבִּינוּ דִּילִיף מְקַרָּא זֶה וּמִבִּיא רַבִּינוּ הִכָּא מְקַרָּא זֶה דְּהוּא פְּשׁוּט יוֹתֵר דְּמֵיָרִי בְּעַד אֶבֶל לְעִיל בַּפְּכ"ב מַה' סְנֵהֲדֵרִין ה"י פְּתַב דִּיּוּן שְׁהוּא יוֹדַע בְּחִבְרֵי שְׁהוּא גְזֻלָּן אוֹ רִשָּׁע אֲסוּר לְהַצְטַרֵּף עִמּוֹ שְׁנֵאמַר מְדַבֵּר שְׁקַר תְּרַחֵק מִבִּיא רַבִּינוּ מְקַרָּא זֶה דְּהַגְמ' יְלִיף מִנִּיהּ תְּרוּנוּיָהוּ עַל דִּיּוּן יַעַל עַד שְׁלֵא יִצְטַרֵּף עִמּוֹ וְלַעֲנֵן עֵדוּת מִבִּיא רַבִּינוּ מְקַרָּא דְּאֵל תִּשֶׁת דְּהוּא פְּשׁוּט יוֹתֵר דְּמִבְּנֹאֵר בְּתוֹסְפָתָא וְלַעֲנֵן דִּיּוּן מִבִּיא הַקְּרָא דְּמְדַבֵּר שְׁקַר תְּרַחֵק וְדוּק: פָּרַק יד הִלְכָה ז הַפּוֹתֵב פֶּל גְּכִסִּי לְשַׁנִּי בְּנִי אָדָם בְּעֵדוּת אַחַת וְהַעֲדִים קְרוּבִים לְאַחַד מְמַקְבְּלֵי מַתָּנָה וְרַחֲזוּקִים מִן הַשְּׂנִי הָרִי הַשֵּׁטֶר פְּסוּל כּו'.

וְהִנֵּה בְּמַס' מַכּוֹת (דָּף ז ע"א) אֵיתָא אֵילְעָא וְטוּבִיָּה קְרִיבִיָּה דְּעַרְבָּא הוּא סְבַר רַב פְּפָא לְמִימַר גְּבִי לָנָה וּמְלָנָה רַחֲזוּקִים א"ל ר"ה בְּדַר"י לר"פ אֵי לִית לִיהּ לָלָנָה לֹא בְּתַר עַרְבָּא אֲזִיל מְלָנָה ע"כ וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֵׁם אֵי ל"ל כּו' מְפָאן דִּישׁ לִיָּנָהר בְּעַדִּי מְמוֹן שְׁלֵא יְהוּ קְרוּבִים לֹא לָלָנָה וְלֹא לְמְלָנָה וְלֹא לְעַרְבַּ עַכ"ל.

וּנ"ל דְּכּוֹנֵת הַתּוֹס' לְחַדֵּשׁ בְּזָה פֶּן דְּהִנֵּה רַש"י ו"ל פְּתַב שֵׁם אֵילְעָא וְטוּבִיָּה עַדִּי הַלְוָאָה הָיוּ קְרוּבִים שֶׁל הָעַרְבַּ וְהַר"ן פְּתַב עוֹד בְּשֵׁם הָרַאב"ד שְׁטַעֲנוּמִיָּהֶם עַל עַסְקֵי פְּרַעוֹן שְׁהִלְוֵה וְהָעַרְבַּ הָיוּ מוֹדִים בְּהַלְוָאָה אוֹ שְׂיֵישׁ עֲדִים אַחֲרִים כְּשָׂרִים עַל הַלְוָאָה אֶלְא שְׁאוּמַר

לו למלנה פרעתיך ובטענה זו נפטר הערב והביא המלנה אלו העדים שהודה לו היום בפניהם שלא פרעו ונמצא הערב מתחייב עכ"ל.

והנה הסמ"ע בחו"מ (סי' לג ס"ק כד) פתב ל"ש אם הלנה בא לפטור כו' פירוש ל"מ אם הלנה טוען להקד"ם שלוייתי פשיטא דפסולין ללנה פיון דהו קרובין לערב ויש הנאה לערב בעדותם די"ל משום דינדעי העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור ודבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלנה ומהני הודאתו לחייב נפשו ולא לחייב הלנה משו"ה באו להעיד בעדותן שמעידין שלנה מכניסין הו הלנה במקום הערב שצריך להתפרע תחלה מהלנה אלא אפילו טען הלנה לוייתי אבל פרעתי אח"כ ובטענה זו נפטר גם הערב מהמלנה נמצא פשהעדים הללו מעידין שלא פרעו אין הנאה לערב מזה קמ"ל דאפ"ה פסולין הם גם ללנה מטעם דאי לית ליה ללנה בטר ערבא אזיל משו"ה כל מה שמעידין על הלנה פאלו מעידין אותו על הערב עכ"ל.

וזהו פננת התוס' דרש"י ז"ל פירש עדי הלנאה וה"א דוקא עדי הלנאה המה פסולין מטעם שכתב הסמ"ע בזה ודאי ה"א דפסולין אבל עדי פרעון שכתב הראב"ד ז"ל פשרים פתבו התוס' אבל מדקאמר הגמ' אי לית ליה ללנה בטר ערבא אזיל וא"כ אפילו עדי פרעון פסולין כמו שכתב הסמ"ע וזהו שאמרו מכאן דיש לזהר בעדי ממון שלא יהיו קרובים כו' פירוש עדי ממון שלא יהיו קרובים בין עדי הלנאה ובין עדי פרעון כסברת הראב"ד כמבואר מדקאמר אי לית ליה כו'.

אמנם קשה לי על רבינו מ"ט לא הביא פלל דין זה דאם העדים קרובים המה רק לערב ולא ללנה ולמלנה מ"מ פסולין להעיד כמו שכתב בח"מ הקא ורבינו לא כתב רק הדין דהפכות נכסיו כו' דהוא בירושלמי אשר מביא הרי"ף ז"ל ע"ז המאמר במכות שם וזה הדין השמיט וצ"ע: פ"ק יז הלכה ד אהד המורה כו'.

וכתב הלחם משנה שם ובגמ' פ' ז"ב (דף כט) איפא תרי עובדי חדא דאמר ערי ושכבי להוי עליה סהדי חייב וא"ד חיי ומותי להוי עליה סהדי כו' והזכיר זה הטור בח"מ (סי' לג) ולא ידעתי למה לא הזכיר רבינו זה עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל ליישב פן דהנה הש"ך בח"מ (סי' פא ס"ק כט) הביא קושית המהר"ש"ל והב"ח על הגמ' דהא פשיטא דכשמיחה לא הנה הודאה דהא לעיל שם פשהכמין ואמר מתירא לא הנה הודאה וכ"ש פאן, ונ"ל לתרץ דנפ"מ זה לענין אם תפס דהא בשתיקה אי אמר משטה לא מהני אם תפס כמבואר שם בח"מ ס"ד דאי תפס לא מצי טעין משטה אבל הקא דאמר בפירוש לא אף אם תפס לא מפקינן מניה והש"ך תירץ ונ"ל דהקא פיון דאמר לא לא הוי הודאה פלל וא"צ לטעון משטה אני בה משא"כ לעיל דלא טענינן ליה פדאיאתא בגמ' וטור וכן מוכח לשון הש"ס אמר ר"כ הא לא.

וכ"מ לשון הטור כו' שכתב בהקדא אבל אם א"ל הרי מוחה בהקדא כו' וס"ל לרבינו דכל עיקר המעשה לא הוצרך להביא רק דברי ר"כ דאמר בהקדא לא דהקא טענינן ליה אבל אי לא אמר לא כמו התם דהכמין צריך שיטענון משטה ואי לא טעין אנו לא טענינן ליה דדבר זה דאין טוענין משטה מביא הגמ' לעיל בחסורי מחסרה וכתב תחלה שם אפילו הכמין ליה עדים אחורי הגדר ואין טוענין אי לא טען וביאר בזה האו"ת בס' ג' על דברי

הר"י שְׁהִבִּיא הַשֵּׁ"ךְ שֶׁם בַּס"ק י' דְּכַתְּבֵי דָּאֵי לֹא טַעֲיִן ל"ט לִיהַ דְּאֵתִי לְאַשְׁמוּעִינֵן דָּאֵי
מְדַבְּרֵי הַבְּרִיָּתָא ה"א בְּזֵה הָעוֹבְדָא דְהַכְּמִינְעֵדִים וּא"ל מְתִירָא אֲנִי אֵין טוֹעֲנִין אַבְּל
בְּסִתְמָא טוֹעֲנִין וְאֵתִי הָרִי לְאַשְׁמוּעִינֵן דַּא"ט בְּשׁוּם מְקוּם וְגַם זֶה אֵתִי הַגַּמ' לְאַשְׁמוּעִינֵן
דְהֵינֵנוּ מַעֲשֵׂה דְצָרִיךְ לֹמַר לֹא בְּפִירוּשׁ דָּאֵז טוֹעֲנִין לִיהַ מְשֻׁטָּה אַבְּל בַּל"ז א"ט לִיהַ וּא"כ
רַבִּינוּ שְׁכַתְּבֵי לְעִיל בַּפ"ו מַה' טוֹעֵן וְנִטְעֵן ה"ח דְּלֹא טַעֲנִינוּ לִיהַ מְשֻׁטָּה בְּשׁוּם מְקוּם לְהַכִּי
לֹא הִנְצִירָךְ לְהִבִּיא הַמַּעֲשֵׂה דְאַשְׁמוּעִינֵן בַּק דִּין זֶה פְּמִבְּנֹאֵר וְדוּק: פֶּרֶק יָהּ הִלְכָה א מִי
שְׁהוּזְמוּ כו' וְאֵין לֹקִינ בְּמְקוּם תְּשֻׁלוּמִין עַכ"ל.

וְכַתְּבֵי הַכ"מ בְּמִשְׁנֵה דְמַכּוֹת (דָּף ד) פְּלֹגְתָא דַּר"מ וְרַבְּנֵן וּפּוֹסֶק פְּרַבְּנֵן דְּאֵמְרֵי כָּל הַמְּשַׁלֵּם
אֵינוּ לֹקֵה כו' עַכ"ל. וְהֵי הַפְּנִי יְהוּשֻׁעַ בַּמַּס' מַכּוֹת הַקְּשָׁה וְז"ל שֶׁם דְּמַשְׁמַע מְהֵכָא
דְּחֻכְמִים דְּפִלְגִי עַל ר"מ סְבָרִי דְּעֵדִים זֹמְמִין מְמוּנָא דַּא"כ הָוִי יִלְפִינוּ מְמוּצִיא שֶׁם רַע
דְּלוֹקָה וּמְשַׁלֵּם וְקִי"ל כַּרְע"ק דְּאֵמַר ע"ז קְנָסָא וְכ"כ הַפּוֹסְקִים וּא"כ קִשְׁיָא הִלְכְּתָא
אֵהִלְכְּתָא דְּבַכּוּלִי תִלְמוּדָא פְּשִׁיטָא לֵן דְּאֵינוּ לֹקֵה וּמְשַׁלֵּם פְּחֻכְמִים דְּמִתְנִיתִין וְלֹא כַּר"מ
מְמִילָא נְמִי דְּאֵין הִלְכָה כַּרְע"ק עַכ"ל.

וְהֵי הַקְּוִשְׁתּוֹ זֶה שֶׁל הַפ"י וְדָאֵי הוּא גַם לְדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּהוּא פּוֹסֶק נְמִי כַּרְע"ק הֵכָא בַּה'
ח' וּפּוֹסֶק נְמִי פְּחֻכְמִים. אָךְ נ"ל לִיְיָשֵׁב כ"ז פְּשׁוּט עַפ"י מֵאֵי שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' פְּתוּבּוֹת
(דָּף לַב ע"א) ד"ה דְּאֵין וְז"ל וְעוֹד תִּירָץ הַרִיצַב"א דְּרַבְּנֵן נְמִי מְצִי סְבָרִי דְּעֵדִים זֹמְמִין
קְנָסָא וּמ"מ לֹא יִלְפִינוּ מְמוּצִיא ש"ר מְשׁוּם דְּכַדִּי רִשְׁעָתוֹ מַשְׁמַע בְּמִמּוֹן וּמִלְקוֹת אַבְּל
לַר"מ מְשׁוּם ד"א דַּמַּש"ר מוֹקִי כְּדִי רִשְׁעָתוֹ לְמִיתָה וּמִלְקוֹת וּמִפִּיק לִיהַ מִמְּשַׁמְעוּתִיהָ א"כ
טַעֲמָא דְּרַבְּנֵן פְּדַמְפְּרִישׁ בִּירוּשְׁלָמִי דַּמַּש"ר חִידוּשׁ הוּא דְּבַדִּיבּוּרָא גְרִידָא מְחִיבֵי אַע"ג
דַּבַּע"ז נְמִי בְּדִיבּוּרִיָּהוּ גְרִידָא מְחִיבֵי מ"מ לֹא הָוִי חִידוּשׁ פְּנֻלִי הָאֵי דַּע"י דִּיבּוּרָם נְפֻסָּד
אַבְּל בְּמוּצִיא ש"ר לֹא אֲתַעְבִּיד מַעֲשֵׂה בְּדִיבּוּרָם אֲלֵא ע"י עֵדִים וְכֵן מַשְׁמַע לְקַמֵּן דְּאֵמַר
וְלַרְבָּה כו' וְאֵמַאי לֹא מוֹקִיָּם לִיהַ כַּרְע"ק דְּאֵמַר דַּע"ז קְנָסָא כו' אֲלֵמָא דְּמַשְׁמַע דְּאֵין שׁוּם
תַּנָּא דְּסַבְּר לֹקֵה וּמְשַׁלֵּם אֲלֵא ר' מֵאִיר לְחִידִיָּה עַכ"ל.

נְמִצָּא מְבֹנָאֵר מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּלֹא תִלְיָא זֶה בְּזֵה דְּאָף דַּס"ל דְּעֵדִים זֹמְמִין קְנָסָא מ"מ אֵין
לֹקֵה וּמְשַׁלֵּם וְכֵן ס"ל שְׁפִיר לְרַבִּינוּ וְהַפּוֹסְקִים דְּפֻסְקִי לְתַרְוּוּיָּהוּ פְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ
פְּמִבְּנֹאֵר וְדוּק: הִלְכָה ב וְאַחַר שְׁהַעֲיָדוּ וּבְדַקּוּ בָּאוּ שְׁנַיִם אַחֲרֵים וְאָמְרוּ בְּיוֹם זֶה וּבְמְקוּם
זֶה הֵינֵנוּ עִמְכֶם וְעַם כָּל אֵלוּ כָּל הַיּוֹם וְלַהֲד"מ לֹא זֶה הֵרַג ה"ז הַכְּחָשָׁה עַכ"ל.

וְהַלַּח"מ מְבֹאֵר דְּרַבִּינוּ ס"ל דְּהִיכָא דְּהַנְּכַחֵשׁ בְּיַחַד הַבַּע"ד עִם הָעֵדִים הָוִה הַכְּחָשָׁה וְהֵי
הָאוּרִים וְתַנְמִים בַּס"ל ל"ח הָאָרִיךְ הַרְבֵּה חֻכְמָה סְנִיגוּת בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ וּמְבֹאֵר שֶׁם דְּרַבִּינוּ
אֵינוּ אוֹמַר זֶה רַק מְכַחֲשִׁים שְׁלֵא לְצַנְרָךְ ב' אוֹמְרִים הֵרַג וּב"א לֹא הֵרַג וְהַב' הָאֵלֵה הוֹסִיפּוּ
לְהַזְמִימוּם וְלֹמַר שְׁפִלוּנִי חֵי וּמַה צְנֻרָךְ לְזֵה אֲלֵא דְּהֵם מְתַפְּנֹנִים ג"כ לְהַכְּחָשָׁה וּמִי יֹאמַר
דְּהַזְמָה עֵיקַר דְּלֵמָא הַכְּחָשָׁה עֵיקַר אַבְּל בְּמְקוּם שְׁיֵשׁ תּוֹעֲלַת בְּהַכְּחָשָׁה כַּה"ג לֹא בְּטָלָה
הַזְמָה וּא"כ הָא דְּאֵמַר פְּלוּנִי רַבְּעִי ל"ק יְדַשֵּׁם לֹא סְגִי בַּלֵּא"ה דְּמִן־כְּרַח לֹמַר כֵּן ע"כ.

וְעַפ"ז נ"ל דְּנִיחָא נְמִי מַה שְׁיֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת עַד"ר מְדַבְּרֵי הַמְּשַׁנָּה דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף סז ע"א)
גַּבִּי מִסִּית אַחַר לְשָׁנִים הֵן עֵדִיו וּמְבִיאֵן לַב"ד וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. וְכֵן פּוֹסֶק רַבִּינוּ לְעִיל בַּפ"ה
מַה' ע"ז ה' ב' דְּהַנְּיַסְתִּין הֵן עֵדִיו וּא"כ לְשִׁיטַת רַבִּינוּ תַּקְּשָׁה דְּהָא הָוִי עֵדוּת שְׁאֵי אֲתָה
יְכוּל לְהַזְמִימָה דָּאֵם יְזַמּוּ אֵת הָעֵדִים לֹמַר עִמְנוּ הֵייתֶם וּא"כ יְנַכְּחֵשׁ גַּם הָעֵנִין דָּאֵז גַּם

הניסוף לא היה שם כמו התם הנקרא וא"כ הני הכחשה ולא נהרגין ונה ודאי צריף לומר דגם במסית בעינן עדות שאמה יכול להזימום דהקא רק די בזה שייכמינון הערים אבל דרישה נחקירה ודאי בעי כמו שאר חיובי מיתות והדו"ח הוא משום שיהיה עדות שאילה"ז.

אמנם לפ"ד האו"ת ניקח פיון דהקא לא סגי בלא"ה דצריף להכחיש הניסותין שפיר הוי הנזמה כמבואר: וכן ניקח נמי מה שמקשה ע"ז המקנה במס' קדושין (דף מג) מסוגיא דעד בעשה שליח והן שלוחיו והן עדיו ולדעת רבינו והא הוי נמי עדות שאי אתה יכול להזימה דהא אי יזימום יוכחש המעשה ובעדי קדושין בעינן עדות שאמה יכול להזימום לפי דעת הפוסקים ולפ"ד האו"ת נמי פיון דהקא לא סגי בלא"ה מודה רבינו כמו שבארנו.

ונראה לי עוד לומר דדברי רבינו לאו לכ"ע הוא וכן רבינו לטעמיה אגיל פוסק פן דהנה בהירושלמי אומר בפ"ק דמפות ה"ז פן תני ר' הושעיא הפסוק הזה אומר בשתי פיתי עדים כי יקום עד חמש באיש עד זומם שהוא עונה באיש לענות בו לא בעדותיו ע"כ.

וכתב הפ"מ במרה"פ לענות בו מכאן למד רבינו ז"ל לומר דבעדים זוממין צריף שיהיה הנזמה בעדים עצמן בלבד אבל אם המזימין העידו גם בגופו של עדות ואמרו זה הדבר לא כף היה אע"פ שאמרו להם עמנו הייתם ואיכא נמי הנזמה עצמן אפ"ה לא מקרי הנזמה אלא הכחשה הואיל וג"כ בגופו של עדות העידו אלא צריף שייאמרו שא"י מגופו של עדות פלוס כמ"ש בפ"ח מה"ע ה"ב כו' וע"ז דחקו המפרשים למצוא טעם לדבריו כמבואר בלח"מ.

אמנם מכאן מוכח הוא מדרשת ר' הושעיא דמבאיש דריש עד זומם הוא שעונה באיש ולאפוקי עדים המזימין אין עונים באיש אלא בעד זומם עצמו ומלענות בו דריש שצריף שלא יענה בעדותו פלל ואע"פ שגם בעד זומם עצמו ענה וא"ל עמנו היית אפ"ה לאו הנזמה הוי עכ"ל.

נמצא דכ"ז הוא רק ידענן מזה דקרא דבו מיותר. והנה שם בגמ' דידן (דף ה ע"א) מנה"מ אמר רב אדא דאמר קרא והנה עד שקר העד שקר ענה עד שתשקר גופה של עדות דבי רבי ישמעאל תנא לענות בו סרה עד שתסרה גופה של עדות ע"כ והנה שם מבאר הריטב"א ז"ל דכ"ע דריש מקראי יתירא וז"ל לר"א הנה פירש ושקר קמא מיותר לדרשא שבעד עצמו היה השקר שלא היה שם וכן אידיף דרשינן מדכתיב לענות בו סרה מיותר דלא בעי למכתב בו דהא כתיב כי יקום עד אחד באיש אלא ודאי ה"ק לענות בעצמו של עד סרה עכ"ל הריטב"א ונמצא דתנא דבר"י דדריש מקרא דבו על דבר זה דבעינן שיזים העדים עצמן מנ"ל לידע למעט אם הוכחש גם גוף המעשה בהנזמה לא מקרי הנזמה ורק לרב אדא ניקח דהוא יליף מקרא דעד שקר וא"כ מיותר הוה לדרשא זו שמביא הירושלמי למעט אם הוכחשו גם בהנזמה כמו שמבאר הפ"מ וא"כ ניקח רבינו לטעמיה דהוא פתב בפירוש המשנה טעמו של רב אדא וז"ל אמרה תורה והנה עד שקר העד ולא נאמר עדות שקר עד שתהיה העדות על עצם הדבר ולא על דבר שהעידו עליו והוא עדות מוכחשת ע"כ וא"כ פיון דסובר כרב אדא והוא משום דר' הושעיא בירושלמי נמי ע"כ ס"ל פן ולא יליף מקרא דבו ולכן מיותר הוא לדרשא זה למעט היכא שהוכחשו והזימו ביחד אבל לתנא דבר"י דיליף רק מקרא ע"ז נקרא דעד שקר ע"כ אתיא לדידיה

לְדַרְשָׁא אַחְרִיתָא וְלֹא ס"ל פְּדַעַת רַבִּינוּ דְּאֵם הוּזְמוּ וְהוֹכַחְשׁוּ בְּיַחַד לֹא הָוֵי הַנּוֹמָה וְתַנָּא דְבַר"י דְרִישׁ כְּמוֹ דְאִיתָא בְּסַפְרֵי מַנִּין שְׁעַד עוֹשָׂה אֶת עֲצָמוּ שְׁקָר שְׁנֵאמַר וְהָנָה עַד שְׁקָר וּמַנִּין שְׁעוֹשָׂה אֶת חֲבִירוֹ שְׁקָר שְׁנֵאמַר וְהָנָה עַד שְׁקָר הָעַד כּו' וּא"כ לְדִידְהָ הַקְרָא דְעַד שְׁקָר לְזָה אֲתִיָּא וְדְרִישׁ מְקָרָא דְבוּ וּלְהַכִּי א"ל דְּהוּא לֹא ס"ל פְּהִירוּשְׁלָמִי פְּדַעַת רַבִּינוּ.

וּעַפ"ז א"ל דְּכָל קְוֹשֵׁית הַגְּאוֹן או"ת שָׁם (ס"י לח) מְפִלוֹנִי רַבְעֻנִי לְרַצוֹנִי א"נ דְּהוּא רַק לְרַב יוֹסֵף אֲבָל לְרַבָּא דְס"ל פְּלַגִּינוּ דִּיבּוּרָא לֹא קָשָׁה וְרַק מַר"י תַּקְשָׁה וּא"כ א"ל דְּרַב יוֹסֵף ס"ל פְּתַנָּא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל וּלְדִידְהָ לִיתָא פְּלָל דִּין רַבִּינוּ וּכְמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ דְרַק לַר"א כְּמוֹ שְׁפַתְבַּת הִירוּשְׁלָמִי וְכֵן פְּתַב בְּדַל"צ דְרוּשׁ נ"ג דְּכָל קְוֹשֵׁית הַגְּאוֹן הַח"י ו"ל שְׁהוּבָא ג"כ בְּאו"ת הוּא רַק לְרַב יוֹסֵף וְלֹא לְרַבָּא כְּמִבּוּרָא דְדוּק: פְּרַק כֹּא הִלְכָה זְ שְׁנַיִם שְׁהַעִידוּ בּוּ שְׁאֲכַל שְׂדָה זֹו שְׁלֹשׁ שְׁנַיִם וְנִמְצְאוּ זֹמְמִין מְשַׁלְמִין לְבַעַל הַשְּׂדָה דְמִי הַשְּׂדָה כּו' עַכ"ל.

וְכֵן פְּתַב הַטּוֹר בַּח"מ (ס"י לח) וְנ"ל שְׁנַיִם שְׁהַעִידוּ לְאַחַד שְׁהַחֲזִיק בְּשְׂדָה חֲבִירוֹ ג' שְׁנַיִם וְהוּזְמוּ מְשַׁלְמִין לְבַעַל הַשְּׂדָה כָּל דְּמִי הַשְּׂדָה עַכ"ל. וְהָנָה אִיתָא בִירוּשְׁלָמִי דְמַס' ב"ב (פ"ג שָׁם ה' ו') עַל הַמְּשַׁנָּה שְׁנַיִם מְעִידִין דְּאֲכַל שְׁלֹשׁ שְׁנַיִם וְנ"ל אָמַר לוֹ מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כּו' וְהִלְכָה זֹה וְהוּזְמוּ עֲדִיו ה"ז נוֹתֵן לוֹ הַשְּׂדָה וְאוֹכַל פִּירוֹת שֶׁל ג' שְׁנַיִם א"ר זִירָא הִדָּא אֲמַרְהָ עַד זֹמַם אֵין נִפְסָל בְּב"ד עַכ"ל.

וּפִירֵשׁ הַפ"מ דְאָמַר הִירוּשְׁלָמִי דְצָרִיף לְהַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׂדָה וְדְמִי פִירוֹת שֶׁל ג' שְׁנַיִם וּמָה שְׁאוּמַר וְאוֹכַל פִּירוֹת כְּלוֹמַר דְּמִי פִירוֹת וּמָה שְׁמַסִּיק אַר"ז הִדָּא אֲמַרְהָ לֹא הִיָּיף הִקָּא מִיַּדִּי אֲלֵא הֵתֵם בְּב"ק דְאָמְרִינוּ עַד זֹמַם לְמַפְרַע הוּא נִפְסָל וְלֹא מְשַׁעַת שְׁהוּזַם בְּב"ד אֲלֵא לְמַפְרַע וּמְשַׁעַת עֲדוּתוֹ הוּא נִפְסָל לְמַפְרַע עַכ"ל.

וְנִמְצָא דְלִפִּי פִירוּשׁ הַפ"מ ס"ל לְהִירוּשְׁלָמִי דְצָרִיף לְשַׁלֵּם לוֹ דְּמִי הַשְּׂדָה וְגַם דְּמִי הַפִּירוֹת שֶׁל הַשְּׁלֹשׁ שְׁנַיִם וְרַבִּינוּ וְכֵן הַטּוֹר לֹא הִבִּיאוּ דְצָרִיף לְשַׁלֵּם דְּמִי הַפִּירוֹת. אֲמַנְם בְּל"ז דְּבַרִּי הַפ"מ לִיתָא דְאִיתָא מְפֹנְרֵשׁ בְּדְבַרִּי הַטּוֹר בַּח"מ (ס"י קמ"ה ה"ז) דְּהִיָּקָא דְהוּזְמוּ הַעֲדוּת אֵין צָרִיכִין הַעֲדִים לְשַׁלֵּם לְהַמְעַרְעַר הַפִּירוֹת וְגַם הַמְחַזִּיק א"צ לְשַׁלֵּם אֶת הַפִּירוֹת שְׁהָרִי נִתְבַּטְּלָה עֲדוּתָן וּא"צ הַמְחַזִּיק לְשַׁלֵּם שְׁהָרִי אוֹמַר שְׁלִי אֲכַלְתִּי אֲלֵמָא דְמִבּוּרָא בְּהִדָּא דֵא"ל הַמְחַזִּיק לְשַׁלֵּם הַפִּירוֹת: וְע"כ נ"ל לְפָרֵשׁ דְּבַרִּי הִירוּשְׁלָמִי כֵן דְּפִירוּשׁ הַפ"מ בְּל"ז דְּחוּק הוּא חִדָּא דְה"ל לֹמַר נוֹתֵן לוֹ הַשְּׂדָה וְדְמִי פִירוֹת שֶׁל ג' שְׁנַיִם אוֹ וּפִירוֹת ג"ש וּמָהוּ הַלְשׁוֹן וְאוֹכַל פִּירוֹת וְגַם מָה שְׁמַסִּיק אַר"ז הַד"א אֵין לוֹ שׁוּם בִּיקְאוּר.

וְע"כ נ"ל לֹמַר כֵּן אֲפָכָא וּכְמוֹ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר דְאֵינוּ מְשַׁלֵּם הַפִּירוֹת וְדְבַרִּי הַמָּה ג"כ בְּדְבַרִּי הַרְשָׁפ"ם שָׁם בְּכ"ב (דָּף ל"ג ע"כ) דְּכַתְבַּת אֲבָל אֵי לִיכָּא סְהָדִי דְאֲכַלִּינְהוּ לְפִירֵי אֲלֵא בְּהוֹדָאת פִּיו וְהוּא טוֹעֵן דְּזַבְּנִיתִי מִמָּה כּו' אַרְעָא פִּינוּן דְלִית לִיהָ רְאָיָה בְּשִׁטְר וְלֹא עֲדִי חֲזָקָה הַדֵּר לְמָרְיָה וְסָזִיב שְׁבוּעַת הַקִּסַּת עַל הַפִּירוֹת כּו' נִמְצָא דְכִינוּן דְאֵין עֲדִים אֵינוּ חָזִיב לְשַׁלֵּם עֲבוּר הַפִּירוֹת וּלְהַכִּי הִקָּא פּוֹסֵק כֵּן פִּינוּן דְּהַעֲדִים נְזוּמוּ וְנִפְסָלוּ וּא"כ לִיכָּא עֲדִים פְּלָל עַל הַפִּירוֹת א"ח לְשַׁלֵּם עַל הַפִּירוֹת.

אֲמַנְם כ"ז הוּא רַק א"נ עַד זֹמַם לְמַפְרַע הוּא נִפְסָל אֲבָל א"נ מְכָאן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל שְׁפִיר מְשַׁכַּחַת לָהּ חַיִּיב עַל הַפִּירוֹת כְּגוֹן דְּהַעֲדִים הַעֲדוּ שְׁאֲכַל שְׁלֹשׁ שְׁנַיִם מִיּוֹם לְיּוֹם פְּדִין וּבָאוּ וְהוּזְמוּם עַל הַשְּׂדָה הַשְּׁלִישִׁית אֲשֶׁר בְּשְׂנָה הַשְּׁלִישִׁית הָיוּ עֲמָהֵן בְּמָקוֹם אַחַר

וא"כ צריף הוא לשלם דמי הפירות הזמן והשדה חוזר לבעלים פיון דלית ליה שלש שני חזקה אבל א"נ למפרע הוא נפסל נמצא דכל העדות שלהם נפסל וליכא עדות כלל ע"ז ואינו צריף לשלם כלל אף עתה לבעל השדה וא"כ אמאי משלמין העדות לא עבור הפירות דהא הפירות בין כה וכך שניף להמתזיק וע"ז אינם משלמין רק היכא שרוצים להפסידו ועתה אינו מפסיד ולא שניף בזה הזמה וזהו שאמר הירושלמי נותן לו את השדה ואוכל הפירות של ג' שנה פירוש המתזיק אוכל הפירות של ג' שנים דליכא עדים ע"ז דלא משפחת לה כלל אר"ז הדא אמרה עד זומם אין נפסל אלא בב"ד אלא למפרע הוא נפסל וא"כ ליכא עדים כלל דאכל הפירות דכל העדאתן הוא בפסול אף ע"ז שלא הוזמו וא"כ אינו חייב עבור הפירות ואוכל כל הפירות ודייק מכל הג' שנים להורות דאף אי ניוזמו על שנה או חצי שנה.

נמצא דעל העת הראשונה לא ניוזמו מ"מ למפרע הוא נפסל וליכא עדות כלל וא"צ לשלם כמבואר: וענ"ל להביא ראיה לדיון זה דאינו משלם את הפירות מדברי הנמ"י שהביא המשל"מ הכא בה' ד' דמקשה על דעה זו דגם גבי ממון אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה וא"כ פיון דאינו חייב רק לאחר גמר דין וזכה בה מיד ה"ל כאשר עשה ומתרוץ בשם הריטב"א ז"ל דמיירי שהמתזיק הוא חוץ לקרקע פשדן עליו ואחר שנגמר דינו הוזמו עדיו קודם שהחזירהו שם והשתא הוא כאשר זמם עכ"ל.

ולפ"ד איך נוכל לומר כפירוש הפ"מ בירושלמי דצריף לשלם הפירות הא גבי פירות הני כאשר עשה דהא מוחזק בידו הממון שצריף לשלם ולא שניף בזה דהני חוץ לקרקע פשדן עליו ואחר שנגמר דינו הוזמו עדיו קודם שהחזירהו שם והשתא ודאי מוכרח דגם הריטב"א ז"ל דאינו משלם הפירות והוא מפרש כמו שפרשנו.

וכן משמע מדברי הנמ"י שם בתחלה דאינו משלם את הפירות דכתב שם דאל"ה אמאי משלמין כל הפירות הא נאמן לומר אין אכלי ודידי אכלי משום מיגו כדלעיל א"כ לא הפסידו לו כל הפירות וט"ס יש שם כמו שהגיה הכתונת פסים וצ"ל דאינו משלם רק הקרקע ולא הפירות ורק משום שבסוף צריף לומר משלשין ביניהם אומר בתחלה משלמין את הכל עיי"ש אלמא דס"ל כמו שבארנו דאינו משלם את הפירות דאל"ה אין זה שום ביאור והוא כמו שבארנו ולא כהפ"מ.

והנה עפ"ד הנמ"י אלו נ"ל לבאר דברי הרשב"ם ז"ל במס' בב"ב במשנה ודף נו) שם דאמר משלמין לו את הכל כפי דמי הקרקע שהיו רוצים להפסידו יגבה מהן פדכתוב כאשר זמם ולא כאשר עשה לבד קרקע שלו שישטול מן המתזיק עכ"ל.

ודבריו ז"ל צריכין להבין דנהי דנימא דס"ל דגבי ממון אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה דהא הביא הכא זה גבי דין ממון מ"מ לאיזה צורך הביא זה הכא כלל דל"א כאשר עשה דלא שניף הכא מידי ועיינו במהרש"א: וע"כ נ"ל פן דהנה הרא"ש ז"ל כתב משלמין לו את הכל כלומר דמי הקרקע שרצו להפסיד לו וגם דמי הפירות של שתי השנים אם יש לו למערער עדים כמה פירות אכל עכ"ל.

וכתב התו"ט דבזה מתנישב לשנא דאת הכל כלומר כל מה שיוכל להתברר שרצו להפסידו וא"כ מה שאמרה המשנה משלם את הכל אתי לרבוויי על פירות נמי דמשלם.

אמנם א"נ פדברי הריטב"א דשייך בזה פאשר זמם ולא פאשר עשה א"כ אינם משלמין הפירות ורק הקרקע משלם אי הנה חוץ לקרקע וזה שאמר משלמין לו את הכל כפי דמי הקרקע שהיו רוצים להפסידו יגבה מהן פדכתיב פאשר זמם ולא פאשר עשה לבד קרקע שלו שיטול מן המנותק היינו שרוצה להחזיק בה אבל לא החזיק שהיה חוץ לקרקע ודלא בטעה לומר מזה דאומר את הכל דאחי לומר דאם יש עדים אחרים כמה פירות אכל משלמין הפירות פדברי הרא"ש ו"ל להכי אומר דמשום פאשר עשה אינם משלמין רק דמי הקרקע שרוצים להפסידו ולא הפירות בשום פעם ומה שאומר המשנה את הכל הוא פדברי הנמ"י שהביא התו"ט דמשום דמסיק משלשין ביניהם לכו אמר הכא את הכל ולא משום פירות כמבואר.

וכן כתב התו"ט הכא ו"ל אבל פירות ליכא לחייבינהו שהרי אין פאן עדות אם אכל או כמה אכל שהעדויות שלהם הוזה ונתבטל אלמא מבואר הוא דעפ"י אותן עדים אינו יכול לחייבינהו הפירות וצ"ל עפ"ד דגם הפ"מ מייירי כמו הרא"ש דמייירי דאיכא עדים אחרים שאכל הפירות וא"כ רצו להפסידו הפירות שיוכל לגבות עפ"י העדים אחרים להכי משלמין וחסר לשון הוא הכא פדברי הפ"מ ודוק: הלכה ה שלש פיתי עדים שנתקנים בעדויותן ששור זה מועד כו' אבל אם אין שם אחת מאלו הרי פת ראשונה ושניה פטורין כו' ועשה מועד עכ"ל.

וכתב הלח"מ הרי כו' וא"כ פינו דהדבר הוי בהיפוף היכא שפאו שלשה פתות ביום אחד ה"ל לרבינו לבאר פן ואע"פ דאז הראשונים לא הוי חייבין אלא מספק דאסיק הבעיא בתיקו מ"מ נפ"מ טובא בין ראשונים ואחרונים דאי תפס לא מפקינן מניה עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל פן דרבינו ס"ל כמו שכתב בס' שיטה מקובצת שם דלא פהתוס' דמוקי לה שהאחרונים מעידין קודם לראשונים אלא דה"ה דקשה ליה מכולהו ואפילו מקמאי אלא ה"ק אפילו בתראי דלא קשה לי כ"כ כמו מקמאי א"א ליעודי גברא תקשה לה אי ליעודי תורא מהנהו בתראי כמו מקמאי כו' נמצא דאפילו מקמאי נמי מקשה וא"כ אף הנה אינם מחייבין אף א"נ דליעודי תורא ולא אמרינן דהמה העידו קודם האחרונים לראשונים אלא פסדר ומשו"ה אי לא היו האופנים האלה שמסיק לה שרומזין וכדומה פטורין בנדאי ודוק: הלכות ממרים פרק ב הלכה א ב"ד גדול שדרשו באחת מן העדות כפי מה שגראה בעיניהם שהדין כף ודנו דין ועמדו אחריהם ב"ד אתר לסתור אותו ה"ז סותר ודן כפי מה שגראה בעיניו שגאמר ואל השופט אשר יהיה בימים ההם אינה חייב ללכת אלא אתר ב"ד שפדורה עכ"ל והנה דבר זה שחידש רבינו דב"ד הגדול דרשי הדין שלהם באחת מן המדות יכול אתר לסתור זה ולא בעינן בזה שיהיה גדול בחכמה ובמנין כמו גבי גזירה שהביא רבינו לקמן בה' ב' והביא כמו"ח הגאון ו"ל כמה ראיות לזה מגמ' ונדא הוא כמה שאמרו במס' סוטה (דף כט) דעתיד דור אחרון לטהר את השרץ ואמרינן הטעם דדור אחרון צד חמור לא פריף אלמא דעד הדור האחרון היו הב"ד דורשים צד חמור והאחרונים שפאו אח"כ נראה להם דלא פרכינן וממילא נסתר הדין בשרץ כמבואר ושפיר מבאר עפ"ד רבינו כמו"ח ו"ל דברי הברייתא במס' פסחים (דף סו ע"א) ת"ר הלכה זו נתעלמה מב"ב פ"א חל ע"פ להיות בשפת שכהו ולא ידעו אם פסח דוחה אח השבח אם לאו כו' יש אדם אחד שפעלה מבבל כו' וידעו אם פסח דוחה את השבת

כו': והנה בזה הסוגיא יש לדקדק חדא מה שעמד הצ"ח שם ובס' דל"צ דרוש ב' על הלשון שכתו ולא ידעו כפל הלשון ועוד בעיקר הדבר שהקשה הירושלמי שם במס' פסחים האיה היה וז"ל א"ר אבין והלא א"א לשני שבועות שיחול י"ד להיות בשבת ולמה נתעלמה הלכה כדי ליתן גדולה להלל כו'.

ופירש הק"ע דה"ג דאי אפשר לשני שבועות שלא יחול י"ד להיות בשבת כו' וכיון שזמן קצר הוא האיה אפשר דנעלם ונשכח מכל ישראל דין זה דפסח דוחה שבת ומשני כדי ליתן גדולה להלל שיודע מה שלא ידעו פולם כו' אבל בכ"ז תמוה הדבר דזה התרוץ נוכל לומר כדי ליתן גדולה להלל אם נשכח הדבר מאיזה יחיד כמו מבני בתירא אמרינו דהדבר נשכח כדי ליתן גדולה להלל אבל דבר שהיה נוהג בכל ישראל אחד לשני שבועות והאיה יוכל לשפוח הלא יוכל להמצא הרבה מבנ"י אשר ישאל להם האיה עשו בזמן שחל ע"פ בשבת עם הק"פ והראיה בעת ששכחו ולא הביאו ספין אמר להם הנח להם לישראל אם אינן נביאים בני נביאים הם ולמחר מי שפסחו טלה כו' גדי ב"ק וא"כ ידעו בני ישראל איה לעשות והאיה ישכחו מכל עיקר דין עשיית פסח.

אף יבואר כן דהנה המעשה בנדאי לא נשכח ולא יוכלו לשפוח ורק כפי שאומר שם בתוספתא דמס' פסחים בכמה לימודים למד הלל הזקן שפסח דוחה את השבת וכן א"ל דגם בני בתירא ידעו שפסח דוחה היה תמיד את השבת ורק ע"ז לא היה מספקא להם האיה נהגו ורק שהדרשות שיש לרבות שפסח דוחה שבת היו בני בתירא דוחים וא"כ דומה הוא להיכא שב"ד חדשו דין מאיזה דרשא וב"ד הקטן אחריו מצאו לסתור הדרשא נסתר הדין וה"נ כן פיון שבעיניהם נדחו הסברות של הראשונים שדרשו שדוחה יכלו לסתור ולפסוק שאינו דוחה וזהו שאמר שכחו ולא ידעו היינו ששכחו את עיקר הטעם ומאיזה לחוד הוא דנדחה וממילא לא ידעו אם פסת דוחה דאם גם כן נתודע להם שנדחת מ"מ סברו שבטעות עשו עד הנה פסח בשבת ושאלו פלום יש אדם שיודע היינו אם יודע טעם אמת ודרשה אמיתית שאין לדחות אותה וזהו שמקשה הירושלמי והלא א"א לשני שבועות שלא יחול פסת בשבת וא"כ בנדאי דרשו כל פעם דרשות וטעמים לדחות השבת ואומר כדי ליתן גדולה להלל להכי נשכח הטעם האמיתי וזה לא יועיל אף אם נשאל מהמון איה עשו עם פסח ואם גם יאמרו שדחה אז את השבת הלא מ"מ פיון דהטעם והדרשא לא יודעו וזה היה נשכח כדי ליתן גדולה להלל שאמר הטעם הג"ש דמועדו והק"ו שזה נתקבל להם ולא היה להם במה לדחות ונתקבל הדין שדוחה אבל אח"כ על המעשה אם שכת ולא הביא ספין אמר הנח להם לישראל וסמכו ע"ז דנוהגין לעשות כן פיון דלא היה חסר רק ידיעת המעשה כמבואר: ועוד ביאר נמי הא דאמרינו במס' יבמות (דף עו) דדואג אמר על דוד דאינו ראוי לבוא בקהל דאתי מרות המואביה והקשו ע"ז המפרשים הא אמרינו במס' פתובות (דף ז ע"ב) אמרינו דהקרא דויקח פועז עשרה אנשים הוא כדי לפרסומי מלתא דמואב ולא מואבית וא"כ כבר היה מפורסם בישראל היתר זה וא"כ האיה שקלו וטרו עתה מחדש ורצו לאסור ולפ"ד רבינו ניחא דהם דרשו ע"ד אשר לא קדמו ודרפו של איש לקדם ואין דרפו של אשה לקדם והקשה להם דה"ל לקדם נשים לקראת נשים וא"כ נסתר הלימוד שלקדם וא"כ אף דב"ד הגדול של פועז דרשו להתיר מ"מ פיון דהוא סותר הלימוד להכי סבר לאסור עד דאמר להם עמשא שמקובל מב"ד הגדול של שמואל דמואב ולא מואבית מטעם דכל כבודה בת מלך פנימה

כמבואר בפסוקי אשם ודוק: פָּרַק ג הִלְכָה ח וְכִיצַד דָּגִין זָקוּ מִמָּרָא כו' וְעַד הֶרְגַל מְשֻׁמְרִין אוֹתוֹ וְחוֹנְקִין אוֹתוֹ פֶּרֶגֶל שְׁנַאֲמַר וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ וט"ס הוּא וצ"ל וְכָל הָעָם וְלֹא וְכָל יִשְׂרָאֵל מְפָלֵל שְׁצָרִיף הַכְרֹזָה וְאַרְבָּעָה צָרִיכִין הַכְרֹזָה ז"מ וְעֵדִים זוֹמְמִין וּמְסִית וּבֵן סו"מ שְׁהָרִי בְּכוֹלָן נֶאֱמַר יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וְאַרְבָּעָה צה"כ כו' בְּרִיָּתָא שָׁם וְהוּי יוֹדַע שְׁאִין הַכְרֹזוֹת אֵלּוּ שְׁוִין שְׁזָקוּ מִמָּרָא מְשֻׁמְרִין אוֹתוֹ עַד הֶרְגַל כמ"ש רַבִּינוּ בְּסֻמּוּף וְהַשְׁלֵשָׁה הָאַחֲרִים מְמִיתִים מִיָּד וְהַכְרֹזָתָם הוּא שְׁשׁוּלְחִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת א"פ נֶהְרַג בּב"ד וּכ"כ רַבִּינוּ בְּסוּף הִיא גַבִּי בֵּן סו"מ וּבפ"ח מה' עֵדוֹת גַבִּי עֵדִים זוֹמְמִין וְה"ט דְּכִינּוֹן דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן לר"ע דְּפִלְגִי אֶלְא בּו"מ אֶלְמָא בְּאִינְיָה כר' יְהוּדָה ס"ל עכ"ל.

וְהַלַּח"מ הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְא"מ דְּתַמָּה עַל רַש"י ז"ל דְּלָמָּה לֹא פָתַב נְמִי גַבִּי בֵּן סו"מ דְּצָרִיף הַמְּחִנָּה כרע"ק מְשֻׁמְעַ דס"ל דר"ע אֶכּוּלְהוּ פְּלִיג כו'. וּנ"ל לְהִבִּיא רַאָּיָה לְדַעַת רַבִּינוּ דְּבַהֲנָהּ פְּוִלְהוּ לֹא בְּעֵי לְהַמְתִּין אֶלְא בּו"מ דְּאִיתָא שָׁם בְּסֻנְהֶדְרִין (דף פט) בְּמִשְׁנָה פֶּל הַזוֹמְמִין מְקַדְמִין לְאוֹתָהּ מִיָּתָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' מַפּוֹת (דף ב ע"א) פֶּל הַזוֹמְמִין מְקַדְמִין לְאוֹתָהּ מִיָּתָה פה"ק שא"ל הַמְּלֻטָּה וְקָשָׁה דְּמֵאֵי קמ"ל וּבְכַתְּבוֹת פִּירֵשׁ שר"ל מְקַדְמִין שְׁלֹא יַעֲנוּ אֶת הַדִּין וּג"ז קָשָׁה דְּמֵאֵי קמ"ל פְּשִׁטָּא כו'.

וּע"כ נ"ל לומר דְּרַבִּינוּ מְפָרֵשׁ מְקַדְמִין שְׁלֹא יַעֲנוּ אֶת הַדִּין אִף הַמְּשֻׁנָּה אֲתִיָּא כרע"ק דס"ל גַבִּי זָקוּ מִמָּרָא דְּמַעֲנִין אֶת דִּינוֹ וּמְשֻׁמְרִין עַד הֶרְגַל קמ"ל דְּזַהוּ רַק גַבִּי ז"מ אֶבֶל עֵדִים זוֹמְמִין אִינוּ פֶּן אֶלְא אִף דְּבְעֵי הַכְרֹזָה מ"מ אִין מַעֲנִין אֶלְא שׁוּלְחִין בַּכ"מ דְּרַק בּו"מ בְּעֵי לְשַׁמּוֹר עַד הֶרְגַל אֶבֶל לֹא בְּשַׁאֲרַ שְׁלֵשָׁה וְנִקְיֵט הַמְּשֻׁנָּה עֵדִים זוֹמְמִין וְה"ה לְכָל הַנִּי שְׁלֵשָׁה לְבַד ז"מ אֶלְא נְקִיט ע"ז דְּבִיָּה מִיָּנִי וְאֲתִיָּא הַמְּשֻׁנָּה כרע"ק וְדֵאֵי דַלְר' יְהוּדָה לֹא בְּעֵי לְאַשְׁמוּעֵינּוּ בְּעֵדִים זוֹמְמִין דְּאֶפִּילוּ בּו"מ אִין מְפָנִין אוֹתָם אֶלְא כרע"ק אֲתִיָּא וְאַשְׁמוּעֵינּוּ דַּבְכָּה"ג מוֹדָה פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ ז"ל פְּמִבְּוֹאָר: וְהִנֵּה הִלְחָם מְשֻׁנָּה מְבָאָר הַטַּעַם אֲשֶׁר זָקוּ מִמָּרָא שְׁנֵי מְשֻׁאֲרֵי דְּבְעֵי הַכְרֹזָה מְשׁוּם דְּשִׁנֵּי קָרָא גַבִּי זָקוּ מִמָּרָא דְּמַסִּיק וְלֹא יִזְדוּן עוֹד וְלֹא פְּמוֹ שְׁמַסִּיק בְּאַחֲרִינְהוּ וְלֹא יוֹסִיפוּ אוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ אֶלְא לְהַכִּי אֲתִיָּא דְּמְשֻׁמְרִין עַד הֶרְגַל עיי"ש וְהִנֵּה זַהוּ דְּחוּק.

וּנ"ל לְבָאָר פֶּל הַפְּרָשָׁה וַיִּתְבָּאָר נְמִי מ"ט נְקִיט הַקְּרָא הַכָּא וְלֹא יִזְדוּן עוֹד וְזַהוּ לְשׁוֹן הַפְּרָשָׁה פִּי יִפְלֵא מְמָה דְּבָר לְמַשְׁפָּט כו' דְּבַרֵּי רִיבּוֹת בְּשַׁעֲרֵיָה וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה"א בּוֹ וּבָאתָ אֶל הַפְּהִינִים הַלּוּיִם וְאֶל הַשְּׁוֹפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בֵּימֵינוּ הֵהֵם וְדַרְשָׁתָּ וְהִגִּידוּ לָךְ אֶת דְּבַר הַמְּשַׁפֵּט וְעָשִׂיתָ עִפ"י הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמְּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשִׁמְרָתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּךְ עִפ"י הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ וְעַל הַמְּשַׁפֵּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יְמִין וּשְׂמֹאל וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּזָדוֹן לְבַלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶל הַפְּהִינִים הַעֲנוּמָד לְשֶׁרֶת שָׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיָהּ אוֹ אֶל הַשְּׁוֹפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבַעֲרַת הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ וְלֹא יִזְדוּן עוֹד עכ"ל.

וְדַקְדַּקְתִּי בְּזֶה הַפְּרָשָׁה פְּמָה דְּבָרִים הִנֵּה הַגַּמ' דְּרִישׁ בְּסֻנְהֶדְרִין (דף פ"א) וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ מְלַמֵּד שא"י גְּבוּהַ מְפָל הָאַרְצוֹת וּבַהֲמ"ק גְּבוּהַ מְפָל א"י. וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּזֶה הַלֵּא טוֹב הִנֵּה לְהַרְמִז הִנֵּה בְּקָרָא לְרַמֵּז עַל א"י וּבַהֲמ"ק דְּגְבוּהַ בְּמַקְרָא זֶה שֶׁל בְּנֵי בֵּית הַבְּחִירָה פְּמוֹ בְּקָרָא שֶׁל לְשַׁכְּנוֹ תְּדַרְשׁוּ וְכַדוּמָה וְלֹא הַכָּא גַבִּי ז"מ דְּאִין עֲנִין לְבַהֲמ"ק וְעוֹד מַה מְדִינִיק

הקרא מן המקום שהוא ועוד פתיב והאיש אשר יעשה בנדון לבלתי שמוע אל הכהן ומת האיש ההוא מלת בנדון הוא מנוטר ואחרי פי פתיב ביה חיוב מיתה ודאי הוא במזיד דהא בשוגג ובאונס ליתא מיתה ובספרי דריש בנדון הוא חייב ואינו חייב על השוגג והוא מנוטר דפשיטא דבשוגג פטור.

ועוד בסיפא מסיק וכל העם ישמעו ויראו. והנה בכל הד' דברים דבעי הכרזה פתיב כן גבי מסית פתיב וכל העם ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות וגבי בן סו"מ פתיב וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יותר וגבי עדים זוממין פתיב והנשוארים ישמעו ויראו ואמרין בגמ' דסנהדרין (דף פט) דלהכי פתיב והנשוארים דלא כ"ע חזי לסהדווא ופירש רש"י ז"ל דאיפא קרובים ופסולים לעדות וא"כ קשה כיון דגבי זמן ממרא קיי"ל דדוקא מןפלא חייב מיתה אבל לא תלמיד וא"כ ודאי כ"ע לא חזיא להיות ז"מ להתחייב מיתה והאיך פתיב ביה וכל העם ועוד דגבי בן סורר ומורה דכל ימיו אינו אלא שלשה חדשים כדאייתא במס' סנהדרין (דף סט) והאיך פתיב בזה וכל ישראל ודאי ה"ל למכתב והנשוארים כמו גבי עדות: ונ"ל לבאר הפל כן דהנה הכ"מ פתיב לעיל בפ' כ' מה' עדות הטעם דהרגו קיי"ל גבי ע"ז דאינו נהרגין משום ה' נצב בעדת אל בעת שידונו הדיינים וא"כ אלו לא היה זה חייב מיתה לא היה מסכים הקב"ה להרגו ומאחר שהקב"ה הניח לזה שיהרגהו מסתמא הוא חייב מיתה הלכך אינו חייבין העדים עיי"ש שפאר בארנפה זה נמצא דנתבאר דהדין שדנין סנהדרין היו דנין רק בהסכם הקב"ה ועפ"י עזר ה' שנוצב בעדתם ונותן בלבבם לכונן דין אמת לאמיתו ולהכי צריכין סנהדרין גדולה להיות יושבין בלשפת הגזית שהיא בקודש אשר שם הוא השראת השכינה כי מהם תצא הוראה לכל ישראל ובנדאי הנה צריכין לעזר ה' לכונן דין אמת להכי ישבו במקום קדוש אשר השכינה שורה שמה כדי לעזרם לכונן האמת: ועתה יתבאר פל הפרשה כי לפלא ממה דבר למשפט ד"ר בשעריה כו' הוא אף שבמנפלא הפתוב מדבר והז"מ הוא מןפלא מ"מ הוא עלול לטעות משום דהוי בשעריה ואין שום השראת השכינה ולא יכלו לכונן דין אמת וקמת ועלית מלמד שבהמ"ק גבוה מכל א"י הוא עפ"י מאי דאייתא במדרש ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה כו' שהיה עמק תחלה ואמר אין כבודו של מלך לשכון בעמק והתפלל ונעשה הר ולהכי בהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוה מכל הארצות לפי שא"י נתקדשה מכל ארצות והיה בה השראת השכינה ביותר שעניי ה' תמיד בה ובהמ"ק יותר מא"י שהוא שם עיקר השראת שכינתו ית' וצריף להיות במקום גבוה שכבודו של מלך לשכון שמה ולהכי אמר וקמת ועלית שהוא גבוה משום דהוא המקום אשר יבחר ה' בו ושם הוא השראת השכינה ותמצא דין אמת.

ובאת אל הפהנים כו' ואל השופט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לה את דבר המשפט ודרשינן במס' ר"ה (דף כו) אשר יהיה בימים ההם א"ל אלא דנין שיהיה בימים ההם ופתח דבורו כו' וזהו אף שאמה מןפלא והוא שופט בימים ההם הדיוט לגבוי מ"מ אם תדרוש מהם הנה יגידו לה דבר המשפט לאמיתו ועשית עפ"י הדבר אשר יגידו לה מן המקום ההוא אשר יבחר ה' ולהכי אף שהמה הדייטים ואתה מומתה יותר מ"מ הנה יכוננו האמת שהמה יאמרו לה מן המקום ההוא אשר שמה השראת שכינתו ית' ושמת לעשות ככל אשר יורה עפ"י התורה אשר יורה ועל המשפט אשר יאמרו לה תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לה ימין ושמאל היינו לא מיבעיא עפ"י התורה שמקובל

בינדם איש מפי איש בודאי ישמע להם ואף על המשפט דבר שאינו בקבלה להם ורק
המה ידונו בשכלם ונדעתם ואתה אשר מופלא בסנהדרין האיך תחשוב פי לשמוע דבר
שפלי ו שקול הדעת אין לה לשמוע להם ואומר דגם בזה מחויב לשמוע להם ולעשות
ככל אשר יורו הואיל והוא מן המקום שהוא לא תסור מן הדבר אשר גידו לה ימין
ושמאל ודרשינן בספרי אף אם יאמרו לה על ימין שהוא שמאל וטל שמאל שהוא ימין
היינו ענין שאתה תושב לעבירה והמה יאמרו לה שהוא דבר מצנה וכן שאתה תחשוב
זה למצנה והמה גידו לה שהוא עבירה תחזל מלעשות ולא תסור מן הדבר דבאמת
קיי"ל אתם אפילו מזידין אפילו מוטעין ואם לפי חשבון ר' יהושע הנה יוה"כ מ"מ שמע
לדברי ר"ג וחקלל אותו.

והנה בכל דברי החכמים אשר יפסקו הדין אם מחויב היחיד לדון את דבריהם ולהרהר
אתרי הפסק שלהם ואם בשכלו יהיה הדבר בהיפוף אזי הרשות בידו ודאי לתדול
מלשמוע לדבריהם אזי אם המרה עליהם אף שהוא בטעות ושגגה שהצדק אתם והמה
כוננו אל האמת מ"מ לא נוכל לקרוא זה מזיד אתרי כי טעה וסובר שדינו אמת אבל פיו
דצונית התורה שלא תסור מן הדבר ימין ושמאל ואינך מחויב להרהר אתרי דבריהם
ואף שבעיניך הוא שמאל וא"כ מי שימרה על דבריהם ויעשה להיפוף אזי עושה במזיד
ובשאת נפש וזה שאמר והאיש אשר יעשה בידו לבלתי שמוע אל הפה אתרי כי אינו
מחויב הוא לעיין אתרי כס"ד של ב"ד הגדול א"כ מזיד הוא וזהו שדרש הספרי בידון
על המזיד הוא חייב פירוש שעיקר חיובו הוא במזיד ולא על השגגה דלא שגג בשום
פעם פיו דמחויב לשמוע להם לבלתי להרהר כלל כמבואר.

ומסיק ומת האיש שהוא ובערת הרע מישראל וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידו עוד
היינו דלא תקשה לה דאפילו לר"מ דאינו מחייב אלא בדבר שזדונו פרת ונ"ח מ"מ אם
עבר העבירה עצמה א"ת מיתה ואם הורה הוראה חייב מיתה ומכ"ש לשארי תנאים
דס"ל דחייב על כ"ד וא"כ האיך אמרה התורה ע"ז מיתה ואמרה התורה הטעם שהוא
פדי לבער הרע מישראל ולא יזידו עוד לחלוק על הסנהדרין אתרי אשר יראו אשר
המנפלא אם יחלק וימרה עליהם נידון במיתה מכ"ש הדיוטים לא יזידו לחלוק עליהם
ובארה התורה פן ודקדקה בלשונה דהקא פתבה וכל העם היינו אף הפחותים ישמעו
ויראו ולא יזידו עוד ולא אמרה התורה ולא יוסיפו לעשות פי מה יוכלו אנשים הדיוטים
דלא יוכלו לבוא לידי זקן ממרא דאף תלמיד א"נ ז"מ נרק לא יזידו ליתן כתר סוחרת
לדברי חכמים פי יראו הסוף של הזקן ממרא אף דהוא מופלא שבסנהדרין מ"מ אי חולק
על דברי חז"ל סופו למות וגבי מסית פתבה התורה ולא יוסיפו לעשות וכן גבי עדים
זוממין פתיב גמי והנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות והוא דיכולים לעשות פן
ובעדים פתיב והנשארים דלא כ"ע חזי לסהודתא אבל גבי בן סורר ומורה פתוב וכל
ישראל ישמעו ויראו ולא יותר דלעשות פן ולעבור כבן סו"מ אינם יכולים דכל ימיו הוא
ג' חדשים ורק ישראל היינו החשובים במעלה ולא אומר העם הדיוטים והמה יראו
ויתבוננו הלומדים היודעים טעמו של בן סורר ומורה דנסקל על שם סופו כמו שאמר
הגמ' שם וכי משום שאכל תרטימר כו' אלא ירדה תורה לסוף דעתו כו' ומוטב ימות
זכאי ואל ימות חייב נמצא דבחרה התורה מיתה היותר חמורה סקילה לענשו פדי למות
זכאי הלא נוכל להבין חומר העונש מי שימות חייב חלילה וזהו שאומר וכל ישראל

המבינים הטעם ישמעו ויראו מתוקמות העונשים ואינו מסיק ולא יוסיפו לעשות כי לא לגדול לעשות כזה ורק ליראות מחומר עבירה ולהתירא מעונשיה כמבואר.

וכתבה התורה כ"ד פפי הנאות לה: אף זה תמוה לי דבתוספתא דסנהדרין פי"ב איתא בהדיא פן אבל המסית ומדיח ונביא השקר וכן ס"מ ועדים זוממין וז"מ משמרין עד הרגל וממיתין אותן דרע"ק ר"י אומר למה מענין את דינו של זה אלא שולחין איש פלוני כו' אלמא דמפני דרע"ק אפוליהו פליג וס"ל דבכל הני משמרין אותן עד הרגל ולא כמו שפירש דרע"ק רק אצקן ממרא פליג והקא אמר בכל הני כמבואר ואולי י"ל דאף דרע"ק פליג אפוליהו מ"מ פוסק רבינו פה משנה דקאמרה דהזוממין מקדימין לאותה מיתה וכמו דפרשנו דאין מענין את דינו ואין משמרין עד הרגל ומשמע לרבינו דהמשנה ס"ל דבכל הני לבד ז"מ אין משמרין ורק בז"מ הוא כרע"ק ונקט ע"ז וה"ה לבר עדים זוממין כל הנה דשנה בהאי דינא כמבואר ודוק: פירק ד הלכה ב אהד כו' וכן אם נחלקו בהשקאת סוטה אם זו צריכה לשמות או אינה צריכה הרי זה חייב שהרי לדברי האומר צריכה אם מת הבעל קודם שתשתה הרי זו אסורה ליבמה ולדברי האומר א"צ מתניבמת כו' עכ"ל.

וכתב הכ"מ אף קשה במה שכתב וכן אם נחלקו בהשקאת סוטה וכו' ה"ז אסורה ליבמה כו' שאין איסור הסוטה על יבמה להתחייב עליה פרת וצ"ע מנ"ל הא עכ"ל, והנה בס' מרפכת המשנה הקא כתב פן וז"ל עיין בכ"מ ובלח"מ ובחז"ם הוקשה להם בדברי רבינו דת"ל דה"ל חייבי לאוין ליבם דה"ל בכלל דיני מכות דמקרי דבר שמיא לידי זדונו פרת עכ"ל.

והנה תירוצו ליתא פלל לפי מאי שמבואר לעיל בפ"א מה' איסורי ביאה בהרה"מ וז"ל שם בה' כ"ב וכן בפ"א מה' גירושין הי"ד בארו הכ"מ והלח"מ דס"ל לרבינו דאם בא הבעל בעצמו על אשה שקינא ונסתרה אינו לוקה וא"כ נדאי גם היבם אינו לוקה דלא חמור מבעל ומכ"ש לפי מאי דגיליף שם במס' סוטה (דף ו ע"א) מזה במוטר לה נאסרה דאסור לה לא כ"ש נדאי לא נאסרה רק כמו שנאסרה למוטר לה וליכא מלקות בזה.

ועיין לעיל בפ"א מה' סוטה מה שפארנו וא"כ ליתא תירוץ מרפכת המשנה. ואמנם ליישב דעת רבינו צריך לומר דנפשטו ספיקא של המשל"מ לעיל בפ"ח מה' א"ב ה' י"ט וכן בפר"ד דר"ה מצותיה ח"ג וז"ל ודע דכל יבמה שהיא אסורה ליבם בלאו דקיי"ל חולצת ולא מתניבמת אם עבר ובא עליה כו'.

אף מה דמספקא לי הוא בכהן גדול שנפלה לו אלמנה מן הנשואין דמדין תורה אינו מיבם דלא אתי עשה נדחי ל"ח ועשה ואם עבר ובא עליה חייב פרת פינן דמדין תורה אינו עולה ליבום ה"ל אשת אח שלא במקום מצוה דהא מה"ד אפילו חליצה לא הוי צריך אלא דריבא אותה הפתוב מדכתיב יבמתו השערה ונהי דלחליצה ריבא אותה ליבום אפטר דבאיסורא קיימא והדבר צ"ת דכיון אפטר דריבא הפתוב אותה לחליצה פקע ממנה איסור אשת אח עכ"ל: והנה אם נפשט זה דאדהדריה לאיסורא קמא לאיסור פרת שם הקא נמי נדאי פינן דאינו מיבם אותה מגזה"כ שוב אהדריה לאיסור פרת אם בא עליה אף דבעי חליצה כמו התם דרוצה לומר דאף דבעי חליצה מ"מ אי עבר ובעל חייב פרת וה"נ פן וא"כ ה"ל שפיר זדונו פרת לענין ז"מ דאם יבם אותה הוי בכרת וכן משמע

נְמִי מְדַבְּרֵי רִשׁוֹ"ל בְּמִס' סוּטָה (דָּף ע"א) ד"ה מִי קָא רְמִינָן עֲלֵיהָ לְמִינְסָבָה בַּע"כ דְּאֵלוּ לִיבָם אֲמַרְיָנָן לִיה מְצוֹת יְבוּם קוּדָם לְמַצְוֹת חֲלִיצָה אָבֵל בְּהָא אָסוּר לְמִימַר לִיה וּמְמִילָא אֲשִׁמוּעֵינָן קָרָא דְאָסוּר לִיבְמָה דְלֹא שִׁינְדָּה בְּהָ יְבוּם וְהוּי פְּאֻשָׁת אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוֹה אֵלְמָא דִּס"ל לְרִשׁוֹ"ל דְּכִינּוֹן דְּלִיתָא בְּהָ יְבוּם ה"ל פְּאֻשָׁת אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוֹה וְהוּי פְּרַת בְּזוּה מְשׁוּם דְּאֶהְדְּרִיהָ לְאִיסוּרָא קָמָא וְכֵן ס"ל לְרַבֵּינוּ וְנִיחָא דְבְּרִיו ו"ל הֵכָא וְדוּק: שְׁם בִּסְה"ד זָה אוֹמֵר טְהוּר וְזָה אוֹמֵר שְׁנֵי לְטוֹמְאָה ה"ז פְּטוּר מִן הַפִּיטָה וְכֵן כָּל כִּי"ב עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"ש רַבֵּינוּ זָה אוֹמֵר טְהוּר וְזָה אוֹמֵר שְׁנֵי לְטוֹמְאָה כו' הוּא מְשַׁנְתְּבָאָר בַּד"ר בַּפ"ג מַה' בִּיאַת הַמְקַדָּשׁ הִי"ז יִרְאֶה לִי שְׂאִינוּ לּוֹקָה אֵלְא עַל בְּגָדִים שְׁהֵן אַב כו' שְׁשֵׁנִי לְטוֹמְאָה אִם הִכְנִיסוּ לְמַקְדָּשׁ אֵינוּ חַיִּיב עֲלָיו פְּרַת עכ"ל.

וְהִנֵּה דְבָר זָה שֶׁל הַכ"מ בְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ קָשָׁה טוֹבָא דְבִאִיזָה טוֹמְאָה קְמִיָּרִי אִי בְּטוֹמְאָת אָדָם שְׁנִטְמָא הָא שְׁנֵי לְטוֹמְאָה לֹא מְשַׁפְּחַת בְּאָדָם דְּאֵינוּ נְטָמָא אֵלְא מֵאֵב הַטוֹמְאָה וְאִי מִיָּרִי בְּשִׂאָרֵי דְבָרִים שְׁנִטְמָאוּ הָא פְּתַב רַבֵּינוּ שְׁם בַּה' בִּיאַת הַמְקַדָּשׁ יִרְאֶה לִי כו' אָבֵל בְּגָד שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן אִם הִכְנִיסוּ לְמַקְדָּשׁ אֵינוּ לּוֹקָה עֲלָיו אָבֵל מִכֵּין אוֹתוֹ מִפְּת מְרָדוֹת וּמְבָאָר שְׁם הַכ"מ דְּהוּא רַק מִפְּת מְרָדוֹת מְדַרְבְּנָן וְלֹא מַה"ת וְעִי"ש בַּמְשַׁל"מ וְאִם כֵּן אָף רֵאשׁוֹן לְטוֹמְאָה אֵינוּ חַיִּיב בְּזוּה דְלִיכָא בְּדַבְּרָה זָה לֹא מְלַקוֹת וְלֹא פְּרַת דָּאִם הוּי בְּזוּה מְלַקוֹת שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת לִיה ז"מ בְּדַבְּרָה שְׁיֵשׁ בּוֹ מְלַקוֹת אִם נִחְלָקִים הוּי ז"מ דְּבָא לִידֵי זְדוּנוֹ פְּרַת כְּמִבְּנָאָר הֵכָא אָבֵל בְּזוּה דְאֵינוּ לּוֹקָה רַק מ"מ מְדַבְּרִיהֶם לִיתָא ז"מ אָף אִם נִחְלָקוּ בְּרֵאשׁוֹן לֹא בְּאָדָם וְאָף שְׁפַתֵּב רַבֵּינוּ לְעִיל הִי"א נִחְלָקוּ עֲלֵיהֶם בְּגִזְרָה מִן הַגְּזִירוֹת כו' נַעֲשֶׂה ז"מ מ"מ הָא מְסִיק דְדַבְּרָה שְׁיֵשׁ בְּשַׁגְּגָתוֹ חֲטָאת וְזְדוּנוֹ פְּרַת כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר חֲמִץ בִּי"ד בְּנִיסָן בְּשַׁעֲה שְׁשִׁית כו'.

וְכַתֵּב הַכ"מ דְּבָר זָה פְּשוּט דְּכִינּוֹן דְּהַמְקַדָּשׁ בְּחֲמִץ מְשִׁשׁ שְׁעוֹת א"ח לְקַדוּשֵׁין כְּדִאִיתָא כו' ה"ז מְחַלְוֹקָת בְּדַבְּרָה שְׁחַיִּיבִין עַל זְדוּנוֹ פְּרַת וְשַׁגְּגָתוֹ חֲטָאת ע"כ נִמְצָא דְמְשׁוּם זָה נַעֲשֶׂה בְּאִיסוּר דְּבִרְיָהֶם ז"מ מְשׁוּם דְלֹא הוּי קַדוּשֵׁין אָבֵל לֹא הֵכָא גְּבִי שְׁנֵי לְטוֹמְאָה וְלֹא מְצִי לְמִימַר דְּגַם הֵכָא הוּא נַפ"מ בְּטוֹמְאָה אִם הוּא טָמֵא אִזְ אִם נִגַּע בְּכַפֵּר שֶׁל תְּרוּמָה וְקִידָשׁ אֲשֶׁה אֵינָה מְקוּדָשֶׁת כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' שְׁם בְּמִס' סְנֵהְדְּרִין וְכִמוֹ שְׁכַתְּבֵנּוּ בַּמְשַׁל"מ לְעִיל בַּפ"ב מַה' טוֹמְאָת צְרַעַת ה' ט' דַּנְּפ"מ בְּזוּה לְעַנְיָן טוֹמְאָה וְטְהָרָה לְעַנְיָן אִם נִגַּע בְּתְרוּמָה אִם הוּא ש"פ לְעַנְיָן קַדוּשֵׁין דַּא"כ אָף בְּשְׁנֵי לְטוֹמְאָה נְמִי יִהֵא נַעֲשֶׂה ז"מ דְּאִי נַעֲשֶׂה שְׁנֵי נִגַּע בְּכַפֵּר שֶׁל תְּרוּמָה אִזְי נַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי וְאֵינוּ ש"פ וְאֵינָה מְקוּדָשֶׁת אֵלְא כִּינּוֹן דְלֹא מוֹקְמִי לִיה בְּשְׁנֵי אָף בְּרֵאשׁוֹן לִיתָא זָה ע"כ לְדַעַת רַבֵּינוּ: וְע"כ נ"ל לְזִמְרָה דְלֹא בְּדַבְּרֵי הַכ"מ דְּהֵכָא דְחֲמִץ בַּע"פ בְּשַׁעֲה שְׁשִׁית הוּא מְשׁוּם דַּנְּפ"מ אִי קִידָשׁ לֹא הוּי קַדוּשֵׁין א"כ ה"ל לְמִימַר בְּכָל אִיסוּרֵי הַנְּאָה שֶׁל דְּבִרְיָהֶם אִזְ נִחְלָקוּ אוֹ אָסוּר בְּהַנְּאָה א"ל וְלָמָּה אוֹמֵר בְּגִזְרָה מִן הַגְּזִירוֹת דְדַבְּרָה שְׁיֵשׁ בּוֹ בְּשַׁגְּגָתוֹ חֲטָאת וְזְדוּנוֹ פְּרַת מְשַׁמַּע דְּנִקָּא בְּהִנֵּי דְבָרִים שְׁיֵשׁ בְּהֵן חַיִּיב פְּרַת וְלֹא מְטַעַם דְלֹא קִידָשׁ כְּסִבְרַת הַכ"מ.

וְע"כ נ"ל דְּהוּי כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵנּוּ הַמְּגַלְת אֲסִתֵּר בְּסִפְר הַמְּצוֹת שְׁנִיחָא א' ס"ק ד' וְז"ל כִּי נַעֲשֶׂה ז"מ עַל תְּקוּבוֹתֵיהֶם וְגִזְרוֹתֵיהֶם שְׁגָזְרוּ ע"ד שְׁיֵשׁ בְּזְדוּנוֹ פְּרַת וְש"ח כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר אֶת הַחֲמִץ בִּי"ד בְּשַׁעֲה שְׁשִׁית כו' וְיִצָּא לְרַבֵּינוּ זָה מִמָּה שְׁאָמַר (דָּף פֶּא) שְׁם ת"ר ז"מ א"ח אֵלְא

ע"ד שְׁזוּנוֹ פֶּרֶת וּש"ת דר"מ מ"ט דר"מ גַּמַר דְּבַר דְּבַר כּו' מֵה לְהֵלֵן אֶף כָּאֵן כּו' הֲרִי כִי לְשׁוֹן הַגַּמ' הוּא בְּדַבְרֵי מִשְׁמַע שְׂאֵף עַל גְּזִירָה שֶׁל דְּבָרֵיהֶם שְׁזָרוּ בְּדַבְרֵי שֵׁשׁ בְּזוּנוֹ פֶּרֶת וְש"ח חֲטִיב שְׂפָף אָמְרוּ ז"מ א"ח אֶלָּא ע"ד שְׁזוּנוֹ פֶּרֶת כּו' דְּמִשְׁמַע שִׁיְהִי בְּאוֹתוֹ עֲנִן פֶּרֶת הִינֵנו בְּזֵה הַעֲנִן שְׁמוּרָה עָלָיו הַזְקֵן לְהִתֵּר שִׁימְצֵא אֵיזָה מְקוֹם שִׁיְהִי בּו פֶּרֶת גַּם כִּי בְּהוֹרָאתוֹ זֹאת אֵין בַּד פֶּרֶת כְּעִנִּין חֲמִיץ בְּשַׁעֲה שִׁשִּׁית שְׁהוֹרָאָה הוּא בְּדַבְרֵי שֵׁשׁ בְּזוּנוֹ בְּאֵיזָה זְמַן פֶּרֶת וְהוּא בְּפֶסַח גַּם כִּי בְּשַׁעֲה שִׁשִּׁית א"ב פֶּרֶת שְׂאֵם פְּנוֹת ר' מֵאִיר הִיָּה שְׁלֵא יַעֲשֶׂה זְקֵן מִמָּרָא אֶלָּא כְּשִׁיְהִי בְּהוֹדָאתוֹ מִמֶּשׁ דְּבַר שֵׁשׁ בְּזוּנוֹ פֶּרֶת ה"ל לֹמֵר ז"מ א"ת אֶלָּא עַל אִיסוּר שֵׁשׁ בְּזוּנוֹ פֶּרֶת אוֹ עַל אִיסוּר שְׁזוּנוֹ בְּכֶרֶת אָמְנָם בְּאָמְרוּ ע"ד שֵׁשׁ בְּזוּנוֹ פֶּרֶת רְצוּנוֹ עַל עֲנִן שִׁיְהִי בּו פֶּרֶת בְּזִמְן מִן הַזְמָנִים כּו' ע"כ.

נִמְצָא דְמִפְרֵשׁ הַמַּג"א דְּבַעֲי רַק שִׁיְהִי בְּעִנִּין זֶה פֶּרֶת וְחֲטָאת אֲז אֶף אִם הוּא רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן נַעֲשֶׂה ז"מ וּא"כ שְׁפִיר נִיחָא הֵכָא דְּאֵי הֵהָה רֵאשׁוֹן אֲזִי מְדַרְבְּנָן גְּזָרוּ שְׁלֵא לְהַכְנִיס לְמַקְדָּשׁ וְחִיב מִפֶּת מְרָדוֹת וּא"כ הֵוִי גְּזִירָה בְּדַבְרֵי שְׁחִיבִין פֶּרֶת וְלִהְיִי נַעֲשֶׂה ז"מ פִּינּוֹן דְּהוּא בְּעִנִּין שֶׁל דְּבַר שְׁח"כ אֶבֶל אִם הוּא שְׁנֵי פִינּוֹן דְּלִיכָא בְּזֵה אִיסוּר אֶף שֶׁל דְּבָרֵיהֶם לְהַכְנִיס לְמַקְדָּשׁ לְהִכִּי פְטוּר אֶבֶל אֵי הוּא רֵאשׁוֹן פִּינּוֹן דְּהוּא בְּדַבְרֵי שְׁכַתֵּב רַבִּינוּ לְקַמּוֹן דְּהוּא בְּדַבְרֵי אֵי אוֹמֵר טָמֵא אוֹ נִכְנַס לְמַקְדָּשׁ וְאֶכֶל קִדְשִׁים בְּמִזִּיד עֲנוּשׁ פֶּרֶת וּש"ת וְלִהְיִי נַעֲשֶׂה ז"מ אֶף בְּדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׁמַבְּאָר הַמַּב"א אֶבֶל לֹא בְּשְׁנֵי.

וּלפ"ז נִיחָא נְמִי קִשְׁיִת הַמַּגִּיָּה בַּמִּשְׁל"מ לְעֵיל בַּפ"ב מֵה' ט"ל עַל רַבִּינוּ דַּס"ל דְּטַנְמָאָתוֹ הוּא רַק מְדַבְרֵיהֶם מְסַפֵּק וְאֵיךְ נַעֲשֶׂה ז"מ וּלפ"ז נִיחָא פִּינּוֹן דְּהַגְזִירָה שֶׁל דְּרַבְּנָן הוּא בְּדַבְרֵי שֵׁשׁ בּו זְדוּנוֹ פֶּרֶת וְש"ח נַעֲשֶׂה ז"מ אֶף בְּדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ אֶבֶל עַל הַכ"מ וְדֵאֵי קִשְׁיָה מְדִידָה אֲדִידָה דְּלָמָּה אוֹמֵר שְׁנֵי הֵלָא אֶף רֵאשׁוֹן א"ב רַק מ"מ מְדַרְבְּנָן וְלֹא מֵה"ת וַצ"ע: פֶּרֶק הַ הַלְכָה ג וְכֵן הַמַּקְלָל אֲבִי אֲבִיו וְאֲבִי אִמּוֹ ה"ז כְּמַקְלָל אֶחָד מִשְׂאָר הַקְּהָל עַכ"ל.

וְהַכ"מ דְּחַק לְמִצְוֵא מְקוּר לְדַבְרֵי רַבִּינוּ. וְהוּא בְּאֵמֶת תּוֹרַת פְּהִינִים מְפֹרָשׁ וְהוּבָא בְּיַלְקוּט פ' קְדוּשִׁים עַל הַקְּרָא דְּאִישׁ כּו' אֶת אֲבִיו וְלֹא אֲבִי אֲבִיו וְלֹא אִם אִמּוֹ וְהוּא בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ וְאִם אָמַר ל"צ לְבַאָר דְּשָׁנָה לְאֲבִי אֲבִיו וְאֲבִי אִמּוֹ וְעִינִן מִפּוֹת (דָּף יב ע"א) כָּאֵן בְּאֲבִי אֲבִיו וְדוּק: הַלְכָה ט שְׁתוּקִי חֲטִיב עַל אִמּוֹ וּא"ח עַל אֲבִיו אַע"פ כּו' וְכֵן גַּר שְׁהוֹרָתוֹ שְׁלֵא בְּקַדְוִשָׁה כּו' אֵינוֹ חֲטִיב עַל מִפֶּת אֲבִיו וְקַלְלוֹ וְבִה"י כְּתִב כְּשֵׁם שְׂאִינוֹ חֲטִיב עַל אֲבִיו כְּדֵי אֵינוֹ חֲטִיב עַל אִמּוֹ שְׁבַאֲמַר וּמַקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ אֶת שְׁהוּא חֲטִיב עַל אֲבִיו חֲטִיב עַל אִמּוֹ וְזֶה שְׂאִינוֹ חֲטִיב עַל אֲבִיו א"ת עַל אִמּוֹ כּו' עַכ"ל.

וְדַחַק הַכ"מ לְמִצְוֵא מְקוּר לְדַבְרֵי רַבִּינוּ וּמ"מ זֶה לֹא הִבִּיא מַנ"ל לְרַבִּינוּ קְרָא ע"ז לְהַקִּישׁ בְּמַקְלָל מִי שְׁהוּא חֲטִיב עַל אֲבִיו כּו' שְׂאִין דְּרַכּוֹ שֶׁל רַבִּינוּ לְהִבִּיא דְּרִשׁוֹת שְׁלֵא נִזְכָּר. אֲדָּ בְּאֵמֶת כָּל דְּבָרֵי רַבִּינוּ הוּא בְּתוֹרַת פְּהִינִים פ' קְדוּשִׁים וְהוּבָא שְׁם בְּיַלְקוּט עַל הַקְּרָא דְּאִישׁ אֲבִיו וְלֹא הַסְּפֵק אִמּוֹ וְלֹא הַסְּפֵק כּו' וְהֵלָא הַגַּר חֲטִיב עַל אִמּוֹ וְאֵין חֲטִיב עַל אֲבִיו דְּרִי"ג רַע"ק אוֹמֵר אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ אֶת שְׁחִיב עַל קַלְלַת אֲבִיו חֲטִיב עַל קַלְלַת אִמּוֹ אֶת שְׂאִינוֹ חֲטִיב עַל קַלְלַת אֲבִיו אֵינוֹ חֲטִיב עַל קַלְלַת אִמּוֹ מוֹדָה ר"ע בְּשְׁתוּקִי שְׁהוּא חֲטִיב עַל אִמּוֹ אַע"פ שְׂאִינוֹ חֲטִיב עַל אֲבִיו כּו' עַכ"ל.

וּא"כ הוּא דְּבָרֵי רַע"ק וְשְׁפִיר פּוֹסֵק רַבִּינוּ כְּרַע"ק בְּכָל דְּבָרֵי דְּגַר אֵינוֹ חֲטִיב אֶף עַל אִמּוֹ מְזֵה דְּכָל דְּחִיב בְּקַלְלַת אֲבִיו כּו' וּבְשְׁתוּקִי אָמַר דְּחִיב עַל אִמּוֹ וְלֹא עַל אֲבִיו דְּהַלְכָה

כרע"ק מתבירן פמבנאר ודוק: הלכה יד לפל אין הפן נעשה שלים להפנותו ולקללו חוץ ממסית ומדיח שגרי אמרה תורה לא תחמול ולא תכסה עליו כו'.

והנה רבינו גריס בגמ' הקא חוץ ממסית ומדיח פגירסת רבו הרי"ף ו"ל וכן גורס הרא"ש ו"ל להכי גם רבינו פתב הקא ג"כ חוץ ממדיח ולעיל בפ"א מה' סנהדרין דתני פל דיני דמסית לא תני נמי דין מדיח ואף שבתוספתא פ"ט תני ריב"ק אומר אף המדיח דינו פמסית מ"מ פנין דבגמ' דידן לא הביא תני רבינו רק מסית וה"ה מדיח נמי.

והנה הפפ"ח על הרא"ש ו"ל פתב ונ"ל ומדיח ה"ג הרי"ף וכן העתיק רבינו הקא ואע"ג דקרא רלא תכסה במסית פתיב כ"ש מדיח את הרבים ומצינו בפ' ד"מ (דף סו) דר"ש סובר מסית בסקילה ומדיח בקנק ואולי גירסת גמ' דידן דלא גרסינן אלא מסית אליבא דר"ש נסבא דליפא למשמע מדיח ממסית עכ"ל.

ול"נ דלא כן הוא דהא הקא המ"ד דלכל הפן נעשה שלים הוא תנא דבי ר' ישמעאל ור' ישמעאל נדאי לא ס"ל כר"ש דהא בגמ' (דף פט) אמרינן טעמא דר"ש דיליף הדחה מנביא וס"ל פנין שהדיח אין לה הדיוט גדול מזה ובכ"ד מקשה מתנא דבר"י על ר' ישמעאל ועיין תוס' פסחים (דף ה ע"א) ד"ה דר"י וא"כ תנא דבר"י ס"ל דלא פ"ר ש ע"כ.

ולהכי ניחא בזה גירסת הרי"ף ורבינו הרא"ש ו"ל דגרסי מדיח אבל לעיל לא נקיט הגמ' רק מסית דהוא לכ"ע ואף לר"ש וריב"ק בתוספתא תני אף המדיח דהוא ס"ל כמו לדידן דהנה בסקילה ורבינו דס"ל נמי דהוא בסקילה סמיה אדהקא דתני מפנרש פל דיני מדיח דהוא פמסית פמבנאר ודוק: פ"ק הלכה יא הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו כו' אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מתפבדו ומתירא ממנו כו' עכ"ל.

והנה הכ"מ הביא דברי הטור ו"ל שהקשה על רבינו דס"ל דחייב לכבד אפילו אביו רשע מגמ' דב"ק (דנ"י) וב"מ (דף סב) דאמר והני מפני כבוד אביהם מי מחייבי קרי פאן ונשיא בעמיה לא תאור בעושה מעשה עמה כו' ומשני בשעשה תשובה אבל אי לא עשה תשובה אינו חייב לכבדו ועיין כ"מ מה שמתרץ בזה ובט"ז יו"ד (סי' רמ ס"ק יז).

והנה כמו"ח הגאון ביאר פן בזה דהא לכאורה תקשה מזה דמצינו בחזקיה דגירר עצמות אביו כו' אלמא דלא נהג כבוד באביו הרשע אחר מיתתו אף אם נבאר פדברי הר"ן ו"ל ניחא דכתב לחלק בפ"ק דקדושין בין לצערו ובין לכבדו דלכבדו אינו מחויב היכא דאינו עושה מעשה עמה ולצערו אסור וא"כ אם הוא בחיים ואינו מכבדו ואינו מתירא ממנו יש לו לאביו צער מזה ולהכי אף לאביו רשע מחויב בזה פדי שלא לצערו וכ"ז אם הוא בחיים אבל אם מת אינו שייך בזה דלצערו ורק כבוד ולכבדו בלבד אינו מחויב וניחא מהא דחזקיה דגירר עצמות אביו דהני לאתר מיתה דא"מ לכבדו וכי היכא דלהני ליה פפירה גירר על מיתת חבלים וכן התם במס' ב"מ דמירי לאתר מיתה אינו מחויב לכבדו רק אם עושה תשובה פמבנאר: אמנם כ"ז א"נ בזה פחילוק הר"ן אבל א"נ פפשוטות דברי רבינו דמחויב הוא לכבדו בלא זה דלמא מצערו ביאר ג"כ ליישב דברי רבינו פן עפ"י מאי דאיתא פמדרש פ' לה לה לפי שהיה אברהם מפחד ואומר אצא כו' אמר לו הקב"ה לה אני פוטרך מכבוד אב ואם ואין אני פוטר לאתר מכבוד אב כו'.

ויבואר פן דלהכי ס"ל לרבינו דאפילו הוה אביו רשע מצוה לכבודו משום דאמרין במס' קדושין (דף מט ע"ב) ע"מ שאני צדיק אפילו הוא רשע גמור ה"ז מקודשת ושמה הרהר תשובה בלבו אלמא דאף דהוא רשע לפי ראות עין מ"מ יוכל היות דהוא צדיק באמת דהרהר תשובה וא"כ ה"נ כ"ז שאביו בחיים אפילו א"נ רשע מ"מ מחויב בכל שעה לכבודו דלמא ברגע זו הרהר תשובה אבל התם בב"מ דמייירי פשמת ולא קחזיר לו את הגזילה או הריבית אלמא דלא עשה תשובה ולהכי שפיר מקשה דא"מ לכבודו ומסיק פשלא הספיק לחזור כו' והמקשן דהקשה קרי פאן עושה מעשה עמה ע"ז סמיה דהכא לא שייך דלמא עשה תשובה דא"ה מאי בעי גביה כמו שמסיק אח"כ וגבי חזקיה ניחא נמי דאחז מת ברשעתו ולהכי גינר עצמותיו דא"מ לכבודו וזהו שאומר המדרש לה אני פוטרך מפבוד אב דאומר דתרח אביה לא עשך ולא יעשה תשובה לעולם ופטור אתה מפבוד אב אבל לאחר אין אני פוטר ואף אם הוא רשע לא יודע מחשבתו ונדעתו אולי ירהר תשובה אבל בה אני חפץ כי תעשה רצוני ותלה מפאן אל הארץ אשר ארצה לכו אני אומר לה כי פטור אתה כי תרח ישאר ברשעתו עד סופו כמבואר: וכן צריך לומר דשם במס' יבמות (דף כב ע"ב) דאמר דחייב על מפתו ומקשה קרי פאן ונשיא בעמה לא תאור בעושה מעשה עמה ומתריץ בעשה תשובה ומקשה האי בר תשובה הוא והתנן כו' זה הבא על א"א והוליד ממנה ממזר כו' השתא מיהת עושה מעשה עמה כו'.

ויבואר לפ"ד רבינו נמי פן דהגמ' שפיר מקשה תחלה דאינו עושה מעשה עמה הוא דס"ל להמקשן דכיון דהוליד ממזר לית ליה תשובה וליתא לגבי לפ"ד ושמה הרהר תשובה בדעתו ומשני דמ"מ תשובה לזה מהני דמקרי עושה מעשה עמה אף דהוא ביה מענות לא יוכל לתקן מ"מ לזה מהני תשובה דמקרי עושה מ"ע כמבואר: והנה כמו"ח ז"ל הקשה לפ"ד התוס' במס' יבמות (דף כב ע"ב) דמפרשים דהא דאמר בסנהדרין (דף פה ע"ב) דאין הבן נעשה שליח כו' להפלותו ולקללו כו' מייירי דוקא דעשה תשובה מגמ' דמכות (דף יב) דמקשה ע"ז דאמר שם אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם והאמר כו' לפל אין הבן נעשה שליח כו' ומתריץ הא בבנו הא בכנו הוא בכנו בניו ונימא דהכא מייירי בשלא עשה תשובה ולהכי נעשה גואל הדם ודתנא שאין נעשה מייירי בשלא עשה תשובה.

אמנם כבר הקשה שם הריטב"א ז"ל וז"ל ואע"ג כו' אלא בשעשה תשובה אביו דהאי עושה מעשה עמה הוא ל"ק דהא דהכא פיון דבשוגג הרג עושה מעשה עמה הוא עכ"ל וא"כ לא קשה מזה ומפרשי התוס' נמי שם כמו שפירש רש"י ז"ל דמייירי ורבינו דמפרש בפ"א מה' רוצח ה' ב' דמייירי במזיד זה הבריייתא אי בן והורג לאביו אזיל לטעמיה דס"ל דאפילו אי לא עשה תשובה נמי אינו נעשה שליח להפלותו כו' דאפילו אביו רשע מצוה לכבודו כמבואר ודוק: פירק ז הלכה ב אכלה מעשר שני בירושלים אפילו אכלו בתנחומי אבלים שהוא מצוה דרבנן כו'.

וכתב הלחם משנה קצת קשה דמדברי רבינו משמע דטעמא דמ"ש הוא משום מצוה דכתב אכל דבר מצוה ומשמע דבחד גונא הוא ובגמ' לא משמע פן דאמרו שם פיון דכי אורחא לא ממשיך ע"ז ופירש רש"י משום דדרך מצותו הוא כו'.

ואולי דרבינו אין פנתו אלא הטעם האמור בגמ' אבל משום דדמי למצוה פניל בהדדי עכ"ל. ובאמת נ"ל דמוכרח הוא לומר פן פיון דבגמ' שם אמר אכל בעיבור החודש ומ"ש

ותנחומי אבלים וכ"ד מצנה ורבינו עיבור החדש לא נקט וכתב הלח"מ ד"ה אכל דרבינו סמך ע"ז דאכיל דבר מצנה ולקחי לא ביאר וא"כ פיון דמ"ש נקט שפיר ש"מ דהטעם הוא לא משום מצנה כמו דבר מצנה כמו שכתב הלח"מ הקא.

ועיין ירושלמי הקא ה' ב' איתא אכל בת"א בעיבור החדש מ"ש בירושלים א"נ בן סו"מ ויטרו ואינו שומע בקולנו יצא זה שהוא בקול אביו שבשמים אלמא דגם גבי מ"ש בירושלים הוא משום מצנה ולא כמו שפירש רש"י שם דשמביא הלח"מ דלאו משום מצנה היא אלא ד"מ כמבואר: והנה התוי"ט הקשה שם במשנה דאמר אכל דבר שהוא מצנה דרבנן כגון תנחומי אבלים דאי מרישא ה"א חבורת פהנים כו' ואני תמה דהא עיבור החדש נמי לא דאורייתא דלא מצינו לסעודה זו שנוצטוינו עליה בתורה וצ"ע.

והנה קושיא זו כבר תירץ המהרש"א שם ונ"ל ואין להקשות הא תנא ליה רישא אכל בעיבור החדש דהיינו נמי תקנתא דרבנן דהקא פללא תנא בסיפא לכל תקנתא דרבנן ומיהו איצטרף ליה למפרט ברישא עיבור החדש כדאמרין לעיל דאע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטניות ואי הנה מצנה ראוייה להדרא בבשר ויין אלא פירוש פיון דעוסק במצות עיבור החדש לא ממשוף ובזה מיושב ג"כ דבגמ' מוקי מ"ש אכל בחבורת מצנה דכולה סריקין אפ"ה פיון דעוסק במצנה לא ממשוף א"כ כ"ש בעיבור החדש שודאי הנה חבורה של חכמים אלא קמ"ל אפילו הסעודה אינה של מצנה אלא שעוסק במצנה עכ"ל.

ודבריו ליתא פלל הא שכתב דעיבור החדש לא הנה אף מצנה דרבנן אשתמיט ליה דברי רבינו ז"ל לעיל בפ"ג מהל' קה"ח ה"ז ונ"ל פשטעברין ב"ד את החדש כו' ואין עולין לה פחות מעשרה כו' וזהו סעודת מצנה של עיבור האמורה בכל מקום אלמא דהוא סעודת מצנה וכמו שכתב נמי הלח"מ שבארנו.

ומה שכתב נמי דעיבור חדש הוי חבורה של חכמים וקמ"ל דאפילו הסעודה אינה של מצנה ליתא פלל דאי הנה רק של חכמים א"כ אפילו הנה סעודת הרשות נמי לגמרי ואינו עוסק פלל במצנה נמי לא נעשה סו"מ ול"ל למימר עיבור החדש פיון דבמצנה קא עסיק לא ממשוף הא הוי חבורה שאינו סריקין אלא ודאי דעיבור החדש הסעודה יוכל היות לא מהב"ד רק מעשרה אחרים ואלה העשרה היו אז דאכל הסו"מ סריקין ומ"מ פיון דסעודת מצנה היא אינו נעשה סו"מ כמבואר ודוק: שם וכן אם אכלה מנבילות וטרופות שקצים ורמשים אפילו כו' ה"ז פטור כו' והנה שם בגמ' (דף ע ע"ב) מוקי זה דאמרין דפטור בשקצים ורמשים מטעם דאינו שומע בקולו של מקום הוא אם השלים בזה השיעור תרטימר אבל אם אכל כל השיעור אז אפילו בשר עוף פטור ומכ"ש שו"ר.

והנה רבינו לא ביאר זה דסמיה על מה שכתב הקא בה"ג דבעוף אי השלים חייב וזהו רק בעוף טהור אבל הקא פטור אף אי השלים ע"כ. אף זה צריך לבאר דרש"י ז"ל פירש שם אי השלים כזית מבושר עופות טמאים לתרטימר פטור כמו שהביא הכ"מ הקא בה"ג משמע דבעי דוקא כזית להשלמה ואזי פטור ורבינו לא ביאר זה.

וצריך לומר פן דנהי דזה לא קשה על רש"י ז"ל הא בשקצים ורמשים חייב על ברייה אפילו בכל שהו דאתי לאשמוענן אפילו היכא שהיה חסר ולא היה שלם דאז אינו חייב

משום בריה מ"מ אפתי תקשה דהא קיי"ל אפילו חצי שיעור אסור מה"ת ול"ל אכל פזית לפטור.

אף ניחא דהא קאי על מתניתין ומיירי תחלה על איסור של תורה דאח"כ אומר של דבריהם אפילו וא"כ קמבעי לאוקמי מתניתין אפילו אליבא דר"ל דס"ל ביומא ע"ג דחצי שיעור מותר מה"ת להכי כתב רש"י ז"ל להשלים בכזית אז פטור מה"ת אבל לדין דקיי"ל דחצי שיעור אסור מה"ת אזי אפילו אי השלים בכל שיהו מדבר איסור נמי פטור ולהכי לא ביאר רבינו דבעי דוקא דבכ"ש נמי פטור לדין כמבואר ודוק: הלכה דאכל בפשר חי וכן אם אכל בפשר מליח ביום השלישי למליחתו אי שטה יין מגיתו פטור עכ"ל.

והנה דברי רבינו תמוה לכאורה דהא התם בגמ' (דף ע ע"א) איתא אכל בפשר מליח ושטה יין מגיתו א"נ בן סו"מ ת"ה כו' בפשר מליח ע"כ אר"א כ"ז שיהו כפשל מים ויין מגיתו כ"ז שיהו תוסס הקא מאי התם משום שמחה הוא כ"ז שיהו כפשלמים נמי אית ביה שמחה הקא משום אמשוכי הוא ובכ"ש לא ממשיך ויין עד מ' יום ופירש"י בכ"ש משעבר לילה אחת מפיג טעמו כו'.

נמצא דהקא גבי סו"מ אף שעבר לילה אחת או אכל א"נ בן סו"מ והיכא פתב רבינו דאי אכל ביום השלישי למליחתו דוקא משמע כמו שלמים וכן גבי יין פתב סתם מגיתו משמע כמו התם כ"ז שיהו תוסס והקא הוא עד מ' יום.

והנה הלח"מ פתב לעיל בפ"ב הסוגיא זו (בדף ע ע"א) ומסיק משעבר לילה אחת לא מקרי בפשר וכן לא מקרי יין עד מ' יום ולא ידעתי למה לא ביאר רבינו כ"ז כו' ודבריו תמוהין דהא רבינו פתב הקא בהדיא אפכא דעד יום השלישי למליחתו כמו שלמים ויין סתם מגיתו והוא היפוך נגד הסוגיא: והנה הט"ז ז"ל פתב באו"ח (סי' תקנ"ב ס"ק יח) וז"ל הטור הביא דעת הראב"ה דמ"ש בגמ' בעט"ב לא יאכל בפשר שיהו כפשלמים הטעם משום דבשלמים פתיב שמחה כו' ואמרינן נמי גבי בן סו"מ דא"ח אלא בפשר שיהו כפשלמים שיש בו וממשיך בתריה כו' ולכאורה י"ל אמ"ש ראב"ה דבן סו"מ פטור אם אוכל בפשר שאינו כפשלמים דהיינו שני ימים ולילה אחד דהא התם אמרינן כו' הקא משום אמשוכי ובכ"ש לא ממשיך פירש"י משעבר לילה אחת מפיג טעמו ולא חשיב משמע לפי המסקנא דבן סו"מ פטור אפילו פחות משיעור שלמים וצריך לומר דראב"ה מפרש הגמ' דאין פאן מסקנא אלא הפל מדברי הבעיא דאומר הקא מאי מי נימא דהתם הטעם משום שמחה ובסו"מ נמי אזלינן בתר שמחה דאז ממשיך בתריה א"ל נימא הכי אלא בסו"מ לא אזלינן בתר שמחה אלא בתר המשכה לחוד והבעיא לא נפשטא וע"כ נקט ראב"ה רק הדבר הפשוט בלי ספק דביותר משיעור שלמים פטור דפשיטא דלית ביה שמחה וש"מ דבעט"ב מותר בזה עכ"ל: והנה בדברי הט"ז יש ליישב דברי הטור אבל דברי רבינו ז"ל אפתי אינו מיושב דנהי נמי דלרבינו ז"ל נמי נימא דמפרש דהכל בלשון בעיא ולא אפשטא מ"מ ה"ל למיפסק לקולא דא"נ בן סו"מ דספק נפשות להקל וכיון דהוא בעיא דלא אפשטא ה"ל למפסק דמשעבר לילה אחת אינו נעשה בסו"מ.

וצ"ל לומר כן דרבינו מפרש ליה דנשאר כן בבעיא ורק להכי פסק לחומרא משום דאמרינן בירושלמי דסנהדרין פ"ח ה' ב' אכל כו' אכלו הסיקים מהו גידין הרפין מהו ר"י אמר נמנין עליהן רשב"ל אומר אין נמנין עליהן מחלפא שישטא דרשב"ל תמן הוא

עבד ליה בְּשֵׁר כו' אר"א טעמא דרשב"ל וְאֶכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר וְלֹא גִידִין אֶבֶל לר' יוחנן נַעֲשֶׂה ע"ז כְּבֵן סו"מ וְדַאי כו' וא"כ א"נ דַּאי עֵבֶר רַק עַל הַבֶּשֶׂר לִילָה אַחַת לֹא הָנָה שׁוֹב בְּכֻלָּל בְּשֵׁר דְּלֹא מִמְּשִׁיף פְּשִׁיטָא דְהַסִּיקִין וְגִידִין דְּלֹא הָנָה בְּכֻלָּל בְּשֵׁר וְלֹא מִמְּשִׁיף כָּלֵל אֱלָא וְדַאי ס"ל לְהִירוּשְׁלָמִי דַּאֲף דְּלֹא מִמְּשִׁיף פְּוֹלִי הַאי מ"מ פִּינּוֹן דְּנִקְרָא בְּשֵׁר נַעֲשֶׂה סו"מ וְה"נ גְּפִשׁוּט דְּעַד יוֹם שְׁלִישִׁי דְּמִקְרֵי בְּשֵׁר וְכָל מְקוֹם שְׁבַבְכְּלִי נִשְׂאָר בְּבַעֲיָא וּבִירוּשְׁלָמִי הוּא פְּשִׁיטוּתָא מְחֻזְקִינָן כְּפִשְׁטוּת הִירוּשְׁלָמִי וְא"כ גְּבִי יִנּוּ נְמִי הָנָה כְּמוֹ הַתָּם דְּהוּי מִגְתּוֹ יוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְתַסִּיסְתּוֹ דְּדָמִי כְּמוֹ גְּבִי תַעֲנִית וְלִהְכִי הַסִּיקִים וְגִידִין הִרְפִּין דַּאֲף דְּלֹא מִמְּשִׁיף מ"מ פִּינּוֹן דְּמִקְרֵי בְּשֵׁר ס"ל לְהַאי מ"ד דְּנַעֲשֶׂה בֵּן סו"מ כְּמַבְּנֹאֵר וְדוּק.

וְעִינָן שׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר (ס' קָנָה) בַּאו"ת מַה שְּׁמַבְּאָר בְּזֵה: הִלְכָה ז' אֶפְיָלוּ הָיוּ הַשְּׁנִיִּים הִרְאִשׁוּנִים הֵם הָאֲחֵרוֹנִים כו' עכ"ל. וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"ש אֶפְיָלוּ הָיוּ שְׁנֵים הִרְאִשׁוּנִים הֵן הָאֲחֵרוֹנִים אֶפְשֵׁר דְּלָמַד כֵּן מִדְּתַנּוּ בְּמִרְוּבָה (דף ע) גְּנַב עַפ"י שְׁנֵים וְטַבַּח עַפ"י כו' עכ"ל.

וְלַעֲנ"ד לֹא צָרִיף לָזֶה דֵּהוּא תּוֹסַפְתָּא עֲרוּכָה בְּמַס' סְנֵהֲדָרִין פִּי"א ד"א בְּגִנּוּ זֶה מְלָמַד שְׂאָחַד מִן הִרְאִשׁוּנִים מְצַטְרַף עִם הָאֲחֵרוֹנִים לְחִיבֵי מִיתָה עַכ"ל וּמְפָרֵשׁ לִיה רַבִּינוּ דְּקָאֵי עַל עֲדוּת דְּמְצַטְרַפִּי וְלֹא אֲדִינִים וְל"ד אַחַד מִן אֵלֶּה הִרְאִשׁוּנִים אֶפְיָלוּ שְׁנֵים הֵן הָאֲחֵרוֹנִים דְּשָׁנָה לְנוּ וְדַאי אַחַד לְשְׁנֵים כְּמַבְּנֹאֵר וְדוּק: שֵׁם וְאַחַר שְׂמִקְבָּלִין עֲדוּתָן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׂמָא הַקִּיף הַשְּׂעֵר אֶת כָּל הַגִּיד אִי לֹא הַקִּיף וְלֹא שְׁלָמוּ לוֹ ג' חֲדָשִׁים גּוֹמְרִין אַח דִּינוּ כו' עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ וּמ"מ צ"ע בְּמַה שְׁלֹא הִנְצָרָף לְבִדּוּק אִם הִנְצָרָף זָקֵן אֱלָא בְּעַת שְׂרוּצִים לְגִמְרוּ דִּינוּ לְמִיתָה ל"ל לֹא הִנְצָרָף לְבִדּוּקוֹ קוֹדֵם שְׂיִלְקוּהוּ שְׂאֵם הוּא גְּדוּל פִּינּוֹן דַּא"נ בְּסו"מ לֹא בַר מְלָקוֹת הוּא עַכ"ל. וְכַתֵּב הַלַּח"מ לְתַרְץ זֶה דְּלַעֲנָן מְלָקוֹת אוֹקְמִינָן לִיה אַחְזַקְתָּה הִרְאִשׁוּנָה דְּעִדִּין לֹא הִבִּיא כְּמוֹ שְׁהוּא עַד עֵתָה עַד שְׂיִבְרַר לְנוּ שְׁהִבִּיא אֶבֶל לַעֲנָן מִיתָה לֹא סְמַכִּינָן אַחְזַקְתָּה אֱלָא צָרִיף לְבִדּוּקוֹ וּמ"מ צָרִיף טַעַם מַנ"ל לְרַבִּינוּלְחַלְק כֵּן דַּאִינוּ מְוַכְרַח מִן הַסְּבָרָא.

וְלַעֲנ"ד וְדַאי זֶה לִיתָא דְּבַכ"ד קִי"ל מְלָקוֹת בְּמְקוֹם מִיתָה עוֹמְדָת וְאִם לֹא סְמַכִּינָן אַחְזַקְתָּה עַל מִיתָה גַם לֹא עַל מְלָקוֹת אִף לַעֲנ"ד נ"ל כֵּן לִיִּשְׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ דְּוְדַאי גְּבִי מְלָקוֹת נְמִי בְּדָקִינָן וְזֶה לֹא אִינְצָטְרִיף רַבִּינוּ לְאִשְׁמוּעִינָן דֵּהָא כְּתִב לְעִיל אִם הַקִּיף אַע"פ שְׁלֹא עֵבְרוּ עָלָיו ג' חֲדָשִׁים אוֹ עֵבְרוּ עָלָיו ג' חֲדָשִׁים אַע"פ שְׁלֹא הַקִּיף וּבְוְדַאי מְנָא דְּעִינָן דְּלֹא הַקִּיף אֱלָא דְּבִדְקִינָן לִיה אֱלָא הִכָּא אֲמִי לְאִשְׁמוּעִינָן דָּאֵם הַסו"מ בְּאוֹתוֹ יוֹם אַחַר הַמְּלָקוֹת וְהַבְּדִיקָה גְּנַב עוֹד מְשַׁל אֲבִיו וְאֶכְל וּבָאוּ הַעֲדִים לְהַעֲיֵד לְהַרְגוֹ ה"א פִּינּוֹן דְּכִבְרָ בְּדָקוּ לוֹ הַיּוֹם לְמְלָקוֹת אוֹקְמִינָן לִיה עַל חֲזַקְתָּה פִּינּוֹן דְּלֹא בָּא לוֹ הַעֲתָ שֶׁל הַקְּפָה וְהַג' חֲדָשִׁים וְלֹא נִצְרָף לִיה שׁוֹב לְבִדּוּקוֹ מְשַׁמִּיעֵנוּ רַבִּינוּ דַּאֲס"פ לְמִיתָה נִצְרָף שְׁנִית לְבִדּוּקוֹ דְּמְמִלְקוֹת לְמִיתָה לֹא מוֹקְמִינָן אַחְזַקְתָּה וְאוּלַי הַקִּיף וְצָרִיף לְבִדּוּקוֹ עוֹד וְזֶה כְּתִב רַבִּינוּ הַבְּדִיקָה הִכָּא וְדוּק: הַלְכוֹת אֶבֶל פָּרַק א הִלְכָה ב מַאֲמִתִּי יִתְחַזֵּיב אָדָם בְּאֶבֶל מְשִׁיסְתָּם הַגּוֹלָל אֶבֶל כ"ז שְׁלֹא נִקְבַר הַמַּת אִינִי אֲסוּר בְּדָבָר מִן הַדְּבָרִים שְׁהֶאֱבֵל אֲסוּר בְּהוֹן וּמְפָנִי טַעַם זֶה רַחֲצֵן דְּוֹד וְסָף כְּשִׁמַּת הַיָּלֵד טָרַם שְׁנִקְבַר עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ כְּתִב הַטּוֹר שַׁכ"כ הַרִי"ף וְשְׁהַרְמַב"ן חוֹלֵק עָלָיו כו'. וְהִנֵּה הַחֲתָם סוֹפֵר בַּחזו"ד (ס' שַׁכַּד) כְּתִב לְתַרְץ בְּשֵׁם הִרְאִשׁוּנִים דְּדוּד לֹא נִהַג אֲבָלוֹת מְטַעַם דְּהוּא סָפַק נָפַל שְׁהַתִּינוּק מֵת בְּתוֹף שְׁלִישִׁים לְלִידָתוֹ עִי"ש.

וע"ז הקשו מגמ' דמ"ק (דף כג) דאמרין דאבל אסור בתשה"מ מקרא דוינחם דוד את בת שבע כו' מפלל דמעיקרא אסור כו' אלמא דדוד נהג אבילות דמרע"ה תימן ז"י אבילות וקיים ליה בזה הילד דכלו לו דדשיו ותקשה לדעת הרמב"ן איך סף ורחץ בימי אגנינותו והת"ס מתרץ ליה בדונק.

ול"נ לתרץ כן דהנה המפרשים הביאו באה"ע חלוקי דעות אם הבקנה הוא מדאורייתא או רק מדרבנן. והנה א"נ דהוא מה"ת כתבו לתרץ ע"ז דדוד נשא ב"ש תוף ג' חדשים אחר מיתת אוריה ואף דהיוצא למלקחית ב"ד ג"כ פותב מ"מ לא הנה ג"ח גם משעת הגרושין ובעת הריון ב"ש הנה עוד תוף ג' ירחי הבקנה והפני יהושע בהקדמה לסדר נשים הביא בשם ס' הזוהר דהקב"ה אמר דגלי לפניו דלא נתעברה תחלה ודוד לקחה דחשיב דהוא קטנה עיי"ש בפ"י וכ"ז הוא א"נ דהבקנה דאורייתא אבל א"נ דהוא רק מדרבנן א"ל דבימי דוד לא נגזר עוד על הבקנה דגזרו חז"ל אט"כ ולהכי לקחה תוף ימי הבקנה אף דהוא ספק וא"כ א"ל דהרמב"ן והפוסקים דס"ל דבאגנינות נמי אסור ברחיצה וסיכה ס"ל דאסור הבקנה הוא רק מדרבנן ובימי דוד לא נאסר עוד ולהכי לקחה תוף ירחי הבקנה והילד הנולד הנה ספק בן ט' לראשון ספק בן ז' לאחרון ורק הנה פלו שערו וצפרניו שניכר שהוא בן קיימא.

והנה הרא"ש ז"ל הביא במס' ברכות פ"ב ובמ"ק פ' ב' ונתוס' ביבמות (דף לז) את דברי המס' שמהות הספיקות ספק בן ט' לראשון ספק בן ז' לאחרון מתאבלין עליהן וכתבו דהטעם הוא משום גנאי שלא יתאבלו שניהם עליהם לכן תקנו שיהיו שניהם מתאבלים עליו ואף דבספק דרבנן אזלינן להקל הכא דהחמירו והגאון רע"ק איגר ז"ל הביא בחידושיו ליו"ד (סי' שעד) בשם הפמ"ג בס' תיבת גנמא דהיא דמת אחד מן השנים שספק בהן מי הוא אבי הילד אז גם השני אינו מתאבל עליו עיי"ש וא"כ הכא ניחא שפיר שדוד לא נהג אבילות על הילד דהנה ספק בן ט' לאוריה ואוריה הא מת ולהכי לא נהג דוד אבילות אבל בת שבע דלדידה הנה נדאי נהגה היא אבילות ואף א"נ דלא כדברי הפמ"ג דכתב דהיא אהד אינו מתאבל מ"מ ניחא פשוט דא"ל דכיון דזה דמתאבלין על הספק הוא רק חנומרת חז"ל שחמירו משום שלא יהא גנאי אז בימי דוד לא גזרו חנומרא ואף דעיקר אבילות תימן מרע"ה ועוד התירוץ של הרמב"ן דדוד פיון שנהג מלה לא החמיר על עצמו חומרא זו שיתאבל על הספק משום פבודו של מלה אבל בת שבע דמחויבת נדאי התאבלה ומזה הוא יליף שפיר דאסור בתשמיש המטה כמבואר ודוק: הלכה ח בן ט' חדשים שנולד מת וכן שמונה שמת אפילו לאחר שלשים יום ה"ז גפ' ואין מתאבלין עליהן כו' עכ"ל וכתב הראב"ד ז"ל א"א אינו מוחנור שהרי הלכה פרש"ג דמשתאה עכ"ל.

וכתב הכ"מ פכר פתב הרה"מ ז"ל בפ"א מה' יבום טעם לד"ר כו' וכתב הלח"מ דאדרבא נ"ל דתגדל הקושיא דשם כתב דרבנינו פוסק דבעי קדא מתרתי או שיהוי ל' יום או שפלו דדשיו וא"כ איך פתב כאן דלא סגי בשיהוי שלשים יום ותימא על תימא שכתב בפ"ב מה' רוצח שההורג קטן שנולד פחות מכן ט' שאיני נהרג עליו כו' ואינו דבה' רוצח פ"ב פתב אבל אם נולד פחות מט' חדשים הרי הוא כגפ' עד שישקה שלשים יום משמע דאפילו בן ח' שישקה ל' יום נהרג עליו וכאן פתב דאפילו שקה ל' יום אינו מתאבל כו'

וְדָבָר תִּימָא הוּא לֹוּמֵר בְּן דְיוֹתֵר ה"ל לְהַקְל בְּסַפְק נְפִשׁוֹת גְּבִי רוּצַח עכ"ל: ולענ"ד נ"ל לְיִשָּׁב דְּבָרֵי רַבֵּינוּ בְּן דַּס"ל כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' יְבָמוֹת (דָּף פ ע"ב) ד"ה פִּינּוֹן דְּרִשְׁבֵּ"ג פְּלִיג בְּתַרְתֵּי בְּסַתָּם וְלָדוֹת וְכֵן אִם הוּא וְדָאֵי בְּן שְׁמוֹנָה וְשָׁהָה שְׁלִשִּׁים לְרִשְׁבֵּ"ג לֹא הָוִי גַּפְל וְכָתְבוּ דְזָה דְסַפְק הָנָה הַדִּין פְּרִשְׁבֵּ"ג אֲבָל בְּזָה דְוֹדָאֵי בְּן ח' דְסָגִי לְרִשְׁבֵּ"ג אִם שָׁהָה שְׁלִשִּׁים יוֹם לִית הַלְכָתָא פְּרִשְׁבֵּ"ג אֲלָא כַר' אַבְהוּ עֵי"ש.

וה"נ ס"ל לְרַבֵּינוּ בְּן וַא"כ הָתָם בַּפ"א מַה' יְבוּם שְׁפָתָב שֵׁם אֲבָל אִם לֹא גִדַּע לְכַמָּה נוֹלַד וְחֵי שְׁלִשִּׁים יוֹם ה"ז וְלָד שֶׁל קִיּוּמָא כו' וַא"כ מֵיִרֵי דְסַפְק לָנוּ אִם הוּא בְּן ט' אוּ בְּן ח' וְכֵן הֵכָא בַּפ"ד מַה' רוּצַח פָּתָב אֲבָל אִם נוֹלַד פְּתוּת מַט' חֲדָשִׁים הָרִי הוּא כְּגַפְל עַד שְׁיִשְׁהָה ל' יוֹם אֲבָל הֵכָא בַּה' אֲבָל שְׁפָתָב וְכֵן שְׁמוֹנָה שְׁמַת מְשַׁמַּע דְּהָנָה וְדָאֵי בְּן ח' שְׁנוֹלַד לַח' חֲדָשִׁים מֵהַתְחַלַּת הָעֵיבוֹר בְּזָה לִיתָא הַלְכָתָא פְּרִשְׁבֵּ"ג וְאַפְּלוּ אִם שָׁהָה לֹא מְהֵנִי וְאִין מִתְאַבְּלִין עָלָיו פְּדִין גַּפְל דְוֹדָאֵי לֹא מְהֵנִי שְׁהֵינָה וְרַק לְסַפְק מְהֵנִי וְדוּק: פָּרַק בַּה' הַלְכָה אִלּוּ שְׁאָדָם חֵיב לְהַתְאַבֵּל עָלֵיהֶן דִּין תּוֹרָה אִמּוֹ וְאַבּוֹ כו' וּמְדַבְּרֵיהֶם שְׁיִתְאַבֵּל הָאִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה כו'.

וְכַתְּבַת הַכ"מ וַא"ת מֵאַחַר שְׁרַבֵּינוּ סוֹבֵר דְּמֵדִין קְרוּבִים שְׁהַפְּהוּ מְטַמָּא לְהֵם לְמַדְּנוּ שְׁמִתְאַבְּלִים עָלֵיהֶם כַּמ"ש בַּתְּה"א וְאַשְׁתּוֹ פְּתוּבָה בְּדְאוּרֵיִתָּא לְעַנְיָן טַוּמָאָת פָּהוּ דְכַתְּיב כו"א לְשָׂאָרוֹ וְדָרְשִׁינוּ זֹו אִשְׁתּוֹ וְבַר"פ טב"י אִמְרוּ שְׁמַתָּה אִשְׁתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַכֹּהֵן וְטַמְּאוּהוּ ע"כ וְכֵן מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי רַב"ג וַא"כ לְמָה פָּתָב שְׁאִינוּ מִתְאַבֵּל עָלֵיהֶּ מַה"ת וְאַפְּשֵׁר לֹוּמֵר דְּרַבֵּינוּ אֲזִיל לְטַעֲמֵיהָ דְסוֹבֵר דְכָל דְבָר שְׁאִינוּ מְפָרֵשׁ בַּתּוֹרָה מִמֶּשׁ אַע"פ שְׁדָּנוּ דִּין תּוֹרָה מִקְרִי מַד"ס וְאַשְׁתּוֹ אֵינָה בַּתּוֹרָה דְשָׂאָרוֹ אִינוּ מְנוֹכְרָח שְׁיִהֵינָה פִּירוּשׁ אִשְׁתּוֹ שְׁהֵרִי אֲנוּקְלוּס תַּרְגָּם לְשָׂאָרוֹ לְקְרוּבֵיהָ כו'.

וְהֵנָּה הַלַּח"מ חוֹלֵק עַל הַכ"מ וּמְבַאֵר הֵכִי דְרַבֵּינוּ ס"ל דְּבַתְּרַנּוּיָהוּ הוּא מְדַרְבְּנָן בֵּין זָה שְׁמִטָּמָא לָהּ וּבֵין זָה שְׁמִתְאַבֵּל עָלֵיהֶּ וְהָאֵרִיף בְּזָה: וְהֵנָּה לַפ"ז גְּדַחָה דְבָרֵי הַנוּב"י מַה"ת ת' אה"ע (סי' טו) שְׁפָתָב וַא"ל וְיוֹתֵר אֲנִי תַמָּה עַל הַש"ף אֵיף לֹא שֵׁם עֵינּוּ לְהַפְּרֵ גְדוּל בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בַּה' אִישׁוֹת לַסַּד"ר בַּה' עֵדוֹת שְׁבַה' אִישׁוֹת מְסִיִּים אֲבָל בְּכֶסֶף מַד"ס וְכָאן בַּה' עֵדוֹת מְסִיִּים אֲבָל שְׂאָר הַקְּרוּבִים מִן הָאָב אוּ מ"ד אִישׁוֹת כְּוָלָן פְּסוּלִין מְדַבְּרֵיהֶן הָרִי שְׁבָכָאן לֹא קָאָמַר מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים וְקָאָמַר מְדַבְּרֵיהֶם וְהַפְּרֵשׁ גְּדוּל יֵשׁ בֵּין זָה לְזָה שְׁלִשׁוֹן מַד"ס מְצִינוּ בֵּין בְּדָבָר שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן לְגַמְרֵי וּבֵין בְּדָבָר שֶׁהוּא מַה"ת רַק שְׁלֹא יִתְפָּרֵשׁ בְּפִירוּשׁ בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁשֵׁנִינוּ בַּמַּס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף פח ע"ב) חוֹמֵר בְּדַבְּרֵי סוֹפְרִים כו' הָרִי שְׁקוּרָא מְנִין הַבְּתִים שְׁבַתְּפִלִין דְבָרֵי סוֹפְרִים וְהֵם מְדְאוּרֵיִתָּא בְּלִי סַפְק וְלָכֵן גַּם לְקַדוּשֵׁי כְּסָף שְׁפָרְשׁוּהוּ שְׁפָנְגָתוֹ שְׁסוֹפְרִים פְּרִשׁוּהוּ שְׁפִיר כְּוָנוּ הָאָמַת בְּכּוֹנְתוֹ אֲבָל כָּאן בַּה' עֵדוֹת שְׁפָתָב פְּסוּלִין מְדַבְּרֵיהֶן לְשׁוֹן מְדַבְּרֵיהֶם לְפִי הָעוֹלָה ע"ז לֹא מְצִינוּ רַק עַל דְבָר שְׁאִינוּ כָּלָל מַה"ת אֲבָל עַל דְבָר הַנְּדָרְשׁ בִּי"ג מְדוֹת אוּ בְּאֵינָה רִיבּוּי דְכַתְּיב לֹא מְצִינוּ שְׁיִאֲמָרוּ עָלָיו מְדַבְּרֵיהֶן כו': וְהֵנָּה מְצִאתִי סְמָךְ לְדַבְּרֵי הַנוּב"י דְהֵנָּה רַבֵּינוּ פָּתָב לְעִיל בַּפ"ה מַה' בְּפוּרִים ה"א וְה"ב וּמְדַבְּרֵי סוֹפְרִים שְׁמַפְרִישִׁין אֲחָד מַכ"ד בְּעִיסָה כְּדִי מִתְּנָה שְׁנָאָמַר תַּתְּנוּ לוֹ כו' וְבַה' תְּרוּמוֹת פ"ג גְּבִי תְרוּמָה נִקַּט שְׁיַעוּר שְׁנָתְנוּ חֲכָמִים הוּא אֲחָד כו' וְזָהוּ כְּמוֹ שְׁפָתָב הַנוּב"י ז"ל עֲצָמוּ בַּמַּה"ת ח' יו"ד (סי' רא) דְגַבֵּי חֲלָה אֵף דְּדִי בַכ"ש הוּא לְהַפְּקִיעַ מִיַּד אִיסוּר טְבָל אֲבָל לְקַיָּים מְצוֹת נְתִינָה דְכַתְּיב תַּתְּנוּ לֹא מְקַיָּים מַה"ת עַד שְׁיִתָּן

כשיעור אבל גבי תרומה כל עיקר התקנה מארבעים חמשים וששים הוא רק מדרבנן וא"כ ניקח דהקא גבי תלה כתב ומדברי סופרים היינו דהוא מה"ת ורק חכמים פרושו השיעור אבל גבי תרומה דכל עיקר הוא מדרבנן להכי כתב ושיעור שנתנו חכמים ולא מד"ס רק כמו שאומר מדבריהם כמבואר: אף מדין זה של טומאה ואבילות על אשתו תקשה על דברי הנוב"י דהנה הקא כתב לענן אבילות ומדבריהם שיתאבל האיש על אשתו הנשואה ולקמן ה' ז גבי טומאה כתב אשתו של פהו מתטמא לה ואינו מטמא לה אלא מד"ס עשאוייה פמת מצוה כו' וא"כ ליתא לפ"ד הנוב"י לתרנוייהו א"נ פדברי הכ"מ לתרנוייהו הוא מה"ת א"כ למה שנו וכתב הקא מדבריהם ונתם מדברי סופרים לענן טומאה דשניהם דינם שנה ולפ"ד הלח"מ ה' תרנוייהו רק הוא מדרבנן בין הטומאה ובין האבילות ולמאי שני והקא נקט מד"ס ונתם מדבריהם ומשמע דאין חילוק בדבר אלא בתרנוייהו נוכל לומר חד משמעות בין זה שאומר מדברי סופרים ובין זה שאומר מדבריהם ונוכל לומר בתרנוייהו או דהוא מה"ת או מדרבנן ודלא פדברי הנוב"י דמחלק ויש בדבר זה להאריך הרבה בדברי רבינו ובמ"א נבאר: הלכה ז אשתו כו'.

וכתב המשל"מ בסתפקתי בהא דקיי"ל דאינו מטמא לאחותו ארוסה אי נתקדשה קדושין מהו מי אתי קדושין ודחה עשה דלה יטמא או לא. והנה ראיתי בפ' האשה רבה על ההיא דאשתו קטנה דמטמא לה בעלה דמיייתי תלמודא והא הקא דמה"ת אביה מטמא לה ואתו רבנן וקאמרי בעלה מטמא ותירץ דעשאוייה כמ"מ שא"ל קוברין כו' אלמא דפשיטא ליה לתלמודא דכיון דנשואה אינו מה"ת אין פת לעבור על הלאו דלא יטמא אלא משום טעמא דמת מצוה הוא דמטמא לה וא"כ בנ"ד פיון דלא שייך טעמא דמת מצוה נראה דאין פת בקידושין לדחות עשה דלה יטמא עכ"ל.

ולענ"ד נ"ל מה שפשוט להמשל"מ מהגמ' דהאשה רבה לא דמי פלל דהא נתם מקשה רב חסדא לרבה דס"ל דאין פת בינד חכמים לעקור דבר מה"ת בקום ונעשה מזה דמטמא הוא לה וע"ז משני דמשום דעשאוייה פמת מצוה להכי מותר לו לטמא ולעבור בינדים ע"ז אבל הקא הספק של המשל"מ הוא שלא יטמא ולעקור דבר תורה בשב ואל תעשה בנדאי בזה יכול לכ"ע ואף רבה מודה בזה דאינו מטמא לה היכא דקודשה קדושין דרבנן ועקרו רבנן מצנת לה יטמא בשב ואל תעשה ולא יטמא כמבואר: פרק ג הלכה ו פמה חמורה כו' בד"א בזכרים שהוזהרו על הטומאה אבל הפהנות הואיל ואין מוזהרת על הטומאה פן אינו מצוות להתטמא לקרובים עכ"ל.

והראב"ד ז"ל השיג מהא דתניא אשתו ארוסה כו' והכ"מ כתב בשם הרמב"ן ז"ל לתרץ זאת דאגב שיתפא נקיט הא דתניא לו כו' אבל לא נתברר מהיכן יצא לרבינו ד"ז ושמא הוא דורש בזה כל שישנו בלא יטמא ישנו בלה יטמא והני נשייא הואיל וליתנייהו בלא יטמא ליתנייהו במצות לה יטמא א"נ פי פתיב בני אהרן ולא בנות אהרן אפולי ענינא פתיב עכ"ל.

ובשו"ת הרשב"א ז"ל שם (סי' כז) משמע דס"ל כטעם הראשון של הכ"מ דתליא בזה דכל שישנה בלא יטמא ישנו במצות לה יטמא עיי"ש. והנה קשה לי ע"ז מהא דאיתא במס' קדושין (דף לה ע"ב) אמר אב"י להשחטה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן כו' ואי ס"ל דכי כתב בני אהרן אפולי ענינא פתיב נשתוק קרא מנייה ומיתי בק"ו

א"ל ג"ש ה"א הפסיק הענין ופירש"י ו"ל הפסיק הענין וְלֹא קָאֵי בְּנֵי אֶהְרֹן אֲלֵא אֶטְוֹמָאָה לחוד שְׂיֵשׁ הַפֶּסֶק בִּינְתֵימָם כְּגוֹן לֵה יִטְמֵא עכ"ל.

ואי פְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ תִּקְשָׁה ל"ל הג"ש דְּפָאֵת פָּאֵת נִילֵף מִק"ו וּבְמָה הַפֶּסֶק הָעֵנִין דְּהָא דְהַפֶּסֶק הָעֵנִין דְּאֲמַרִּינוּ הוּא הַקְּרָא דְלֵה יִטְמֵא כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִש"י ו"ל וְלֹא מִיבְעִיָא לְתִירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הַרְמַב"ן ו"ל דְּכָל הַקְּרָא דְבְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנוֹת אֶהְרֹן קָאֵי אֶכּוּלִיָּה עֲנִינָא אִף עַל הַקְּרָא דְלֵה יִטְמֵא וּלְהִכִּי פְּהִנּוֹת אֵינָן מְחֻיָּבוֹת וְדַאי לֹא הַפֶּסֶק מְקַרָא דְבְּנֵי אֶהְרֹן אֲלֵא אִף לְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַרְמַב"ן דַּס"ל דְּהִטְעַם הוּא מְשׁוּם דְּאֲמַרִּינוּ דְּהִנְקִישׁוּ פֶּל שְׂיֵשׁוּ בְּבַל טְמֵא יִשְׁנוּ בְּלֵה יִטְמֵא א"כ נְמִי לֹא הַפֶּסֶק הָעֵנִין דְּהָא נְשִׁים נְמִי אֵינָן חֻיָּבוֹת לְטְמֵא וְצָרִיף לְכַתּוּב נְמִי הֵכָא הַקְּרָא דְלֵה יִטְמֵא לֹא לְהַפֶּסֶק הָעֵנִין אֲלֵא לְלַמֵּד עַל נְשִׁים שְׂאֵינָן בְּבַל יִטְמֵא אֵינָם בְּלֵה יִטְמֵא וּמִן כֶּרַח לְכַתּוּב הֵכָא הַקְּרָא זֶה דְלֵה יִטְמֵא וְהֵאִיף נִימָא דְהַפֶּסֶק הָעֵנִין: אִף נ"ל לִינְשֵׁב כֹּן עַפ"י מֵאֵי דְכָתַב שֵׁם הַמְּהַרְש"א עַל רִש"י ו"ל וְנ"ל לְמֵאֵי דְקִיָּמִינוּ הַשְּׁתָא לְתַנָּא דְמַתְנִיתִין דְּמַחְזִיב לְנְשִׁים מְדַלָּא תְּנִי נְמִי חוּץ מִבַּל יִקְרָחוּ כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' ד"ה אֵי כו' הַמ"ל לֹא יִקְרָחוּ הַפֶּסֶק הָעֵנִין עכ"ל.

וא"כ נִיחָא לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ דְלֵא יִפְרֵשׁ כְּפִירוּשׁ רִש"י ו"ל דְּהַפֶּסֶק הָעֵנִין הוּא הַקְּרָא דְלֵה יִטְמֵא רַק הַקְּרָא דְלֵא יִקְרָחוּ וְרִש"י ו"ל שְׁפִירֵשׁ לֵה יִטְמֵא מְשׁוּם דְּאֲזִיל לְטַעְמִיָּה דְּהוּא ס"ל בַּמַּס' פְּתוּבוֹת (דָּף נג ע"א) וּבְמַסְכַּת ב"מ (דָּף יח ע"א) גְּבִי אֲשֵׁתוֹ אַרוּסָה דְנְשִׁים מְחֻיָּבוֹת לְטְמֵא לְקַרְוָבִים עֵי"ש.

וְזֶה לֹא קָשָׁה עַל אִיִּסִי ב"י דַּס"ל דְנְשִׁים לִיְחַנְיָיָהוּ בְּבַל יִקְרָחוּ וְס"ל דְלֵא הַפֶּסֶק הָעֵנִין בְּבַל יִקְרָחוּ ל"ל הג"ש דְּפָאֵת פָּאֵת א"נ כְּמוֹ שְׁאָמַר אַבְיֵי שֵׁם קְרָחָה קְרָחָה מְשׁוּם דְּהַפֶּסֶק הָעֵנִין וּלְדִידִיָּה מָה הַפֶּסֶק הָעֵנִין דַּא"ל דַּאִיב"י ס"ל כַּמ"ד בַּמַּס' סוּטָה (דָּף ג) ר' יִשְׁמַעֵאל אוֹמַר לֵה יִטְמֵא רְשׁוֹת וַא"כ לֹא קָשָׁה מִיָּדֵי עֲלִיו דְּהָא הַקְּרָא זֶה דְלֵא יִטְמֵא הַפֶּסֶק הָעֵנִין דְלֵא צָרִיף לְמַעַט נְשִׁים שְׂאֵינָן מְחֻיָּבוֹת לְטְמֵא דְגַם פְּהִנּוֹת הַמָּה לְטְמֵא אֵינָן מְחֻיָּבִין וְלְרְשׁוֹת ל"צ לְנְשִׁים דַּאֵינָן מְוַזְהָרוֹת עַל טוֹמְאָה וְה"ל שְׁפִיר הַפֶּסֶק הָעֵנִין הַקְּרָא דְלֵה יִטְמֵא כְּמוֹבְנָאָר: וְהִנֵּה זֶה הָא צָרִיף לוֹמַר לְדַעַת רַבֵּינוּ כְּמוֹ שְׁכַתַּב הַטּוֹרֵי אָבֵן בַּמַּס' ר"ה (דָּף יד) דַּא"נ הַטְעַם דְּלְהִכִּי נְשִׁים אֵינָן מְצוּוֹת מְשׁוּם דַּאֵינָן בְּבַל יִטְמֵא לִיתָא בְּלֵה יִטְמֵא א"כ ה"ה יִשְׂרָאֵלִים נְמִי אֵינָן מְצוּוִין וְרַק פְּהִנּוֹת שְׂיֵשׁוּ בְּאֲזַהְרָה דְלֵה יִטְמֵא עֵי"ש.

וּמ"מ נִיחָא דְבַרֵי הַמְּהַרְש"ל וְהַמְּהַרְש"א בַּמַּס' גִּיטִין וְדָף עַט ע"ב) שֵׁם בְּרִש"י ד"ה מְטַמְּאִין לֵה אִם פְּהִנּוֹת הֵם עכ"ל. וְכַתַּב הַמְּהַרְש"ל לֹא דוֹקָא אֲלֵא אֶחָד פֶּהוּ וְהַשְּׁנִי נְזִיר א"נ יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֵין מְחֻיָּבִין לְטְמֵא וְשְׁפִיר מִיָּרִי בִּישְׂרָאֵל עכ"ל.

וְכֹן כְּתַב שֵׁם הַמְּהַרְש"א דְבַרֵי הַמְּהַרְש"ל וְכַתַּב שֶׁהוּא דְחֻק קְצָת. וְהִנֵּה הַתִּירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַמְּהַרְש"ל וְדַאי לִיתָא בְּאֶחָד נְזִיר דְּהָא נְזִיר אֲסוּר לְטְמֵא אֶפְיָלוּ לְקַרְוָבִים כְּמוֹ דְּמְפָרֵשׁ בְּקָרָא וַא"כ לֹא מְצִי לוֹמַר בְּנְזִיר דְּאֲסוּר לְטְמֵא אֶפְיָלוּ לְאֲשֵׁתוֹ וְדַאִית.

וּלפ"ד רַבֵּינוּ לִיתָא גַם הַתִּירוּץ הַשְּׁנִי דְּהָא יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְטְמֵא פִּינּוֹ דְלִיתָא בְּבַל יִטְמֵא. אִף לְפִי מֵאֵי שְׁבַאֲרָנוּ דְרִש"י ו"ל לֹא ס"ל ע"כ פְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ וְכְמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ מִדְּבַרֵי רִש"י בַּכ"ד וּבִיבְמוֹת (דָּף כט) וַא"כ ס"ל דְּאֶפְיָלוּ נְשִׁים מְוַזְהָרוֹת לְטְמֵא לְקַרְוָבִים וּמכ"ש יִשְׂרָאֵל וּמְפָרֵשִׁים שְׁפִיר זֶה לְדַעַת רִש"י וְהָרַאב"ד ו"ל דַּס"ל דְּמְצוּוֹת ע"ז אֲבָל יֵשׁ לוֹמַר

ע"ז שפּתב רש"י ז"ל אם הם פּהגים ומשמע דשנייהם היו פּהגים צריף לומר ע"כ פּמו
שפּפּרש הפּהרש"א דהשני נשא אחר מיתת הראשון וס"ל דלא הוי גט מ"מ נקטינו
לחומרא דאינו מטמא לה וכן יפרש רבינו ודברי הפּהרש"ל לא מיתוקם רק לדעת רש"י
ז"ל והראב"ד ז"ל ודוק: הלקה ט פל הרוגי מלכות אע"פ שנהרגו בדין המלך והתורה
נתנה לו רשות להרגן ה"א מתאבלין עליהו ואין מונעין מהו כ"ד כו' ונקברין בקברי
אבותיהו כו'.

וכתב הלח"מ קשה דבפ' נגמר הדין אמרו מי קא מדמית הרוגי מלכות להרוגי ב"ד הרוגי
מלכות פּינון דשלא פּדין הוי מקטלי ה"ל פּפּרה הרוגי ב"ד פּינון דבדין הוי מקטלי לא הנה
פּפּרה תדע דתנן לא הוי קוברין אותו בקברות כו' ואס"ד ופירש רש"י הרוגי מלכות של
אה"ע בזה"ב אבל הרוגי מלכות דקטלינו בדין הנה פּהרוגי ב"ד וכיון דבדין הוי מקטלי
לא הנה להו פּפּרה וא"כ האיך פּתב רבינו ז"ל דהרוגי מלכות אע"פ שנהרגו בדין הנה
פּשאַר מתים כו' וי"ל דרבינו משום דתנן באבל רבתי ואמרו שם הרוגי מלכות כו' ולענ"ד
כו"ל דדברי רבינו מפּורשים הם במדרש רבה פ' מסעי דאיתא שם גבי יואב אלא אמר
הרוגי ב"ד אין נקברין בקבורת אבותיהם אלא כו' מוטב לי שאמות ואקבר בקבורת
אבותיו ולא פּנהרג דאז הוי פּהרוגי מלכות אלמא דאי נהרג בידי מלך ישאל פּדין מ"מ
נקבר בקבורת אבותיו לא הוי פּנהרג ע"י סנהדרין ועיי"ש בידי משה שפּמבאר פּן וס"ל
לרבינו דשנה הוא פּינון דחזינו דיקבר בקבורת אבותיו ה"ה לכל דבר הרוגי מלכות שנה
להרוגי ע"י אה"ע ואע"פ שלפי גמ' דידן והירושלמי לא היתה פּונת יואב לזה פּמבואר
בגמ' דסנהדרין (דף מז ע"ב) ובירושלמי פ"א דמכות מ"מ בזה לא מצינו חולק ע"ז.

ועפ"ז יבוארו הפּסוקים שם במלכים א' דבתחלה פּתיב לה פּגע בו ואח"כ פּתיב ויאמר
לו המלך עשה פּאשר דיקר ופגע בו וקברתיו וכתוב סה"פ ויעל בּניהו כו' ופגע בו
וימיתו ויקבר בביתו במדבר וזה דאמר לו הרהרו עמה בדין מלכות ואז פגע בו וקברתיו
דלא הנה פּדין נהרג ע"י ב"ד ומסיק ופגע בו וימיתו ויקבר בביתו דנקבר בקבורת
אבותיו ומסיק פּמדבר פּדברי הגמ' שם (דף מט) דביתו הנה הפּקר לכל ודוק: הלקה יד
אין הפּהן מטמא לאמה"ח וכן המלקט עצמות אביו אינו מטמא להו אע"פ שהשדרה
קיימת נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו שפּמבאר לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן
שהוא חסר כו'.

והראב"ד ז"ל פּתב אין הרב פּוסק פּן עכ"ל, ועיין כ"מ מה שהאריף ליישב דעת רבינו
ז"ל. ונ"ל לענ"ד להביא ראיה לדעת רבינו מהא דאיתא בירושלמי דמ"ק פ"א ה' ה' ה' ה' ה'
ר"מ הורו לר"ה כו' שלא להטמאות כר' יוסי ופירש הק"ע דר"ה פּהן הנה והורו לו ר"מ
שלא יטמא לעצמות שאין זה בכלל קבורה שיטמא להם כו' והוא דוחק לומר דא"ז בכלל
קבורה שיטמא להו פּנדאי הוא בכלל קבורה להביא אותו אל קברי אבותיו וה"מ חולק
בזה אלא הטעם דהורו שלא להטמאות הוא משום דס"ל נמי פּריב"א וד' זקנים שאמרו
לר' צדוק שם בנזיר (דף מז ע"א) דאינו מטמא לאביו שהודיעוהו לאחר שלש שנים ורצה
להביאיהו לקברי אבותיו פּפּירוש רש"י שם ואמרו לו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא
חסר וה"נ ס"ל פּן ולהכי אינו מטמא בלוקט עצמות ואומר שלא להטמאות כר' יוסי דאמר
שם לעיל ואפ"ת פּארון של עץ אין בו משום ליקוט עצמות והורה הכי שלא להטמאות

משום חסר כר' יוסי בזה דאמר אין בו משום ליקוט עצמות וכיון דהורה פן למעשה משמע דהלכה פן וכמו שפוסק רבינו הקא וכן איתא נמי בירושלמי דמס' סנהדרין פ"ו ה' ט' ר"מ הורו לר"ל כו' שלא לטמאות כר"י ומפרש הפ"מ שם פן פמו שפארנו משום דלאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר כו' וכו' יוסי פלומר אפילו לר"י דאף ר"י לא אמר דבארון של עץ לא הוי פליקוט עצמות אלא לקולא שלא להתאבל ולקרוע אבל לחומרא מודה דאינו מטמא להן והוא פדברינו פמבואר ודוק: פרק ו הלכה ד וכן אסור ללבוש כו'.

והנה ההגהות מיימנא הביא דעת הפוסקים דכביסה נמי בלא גיהוץ אסיר פל שלשים וכן אפסק דהלכה ביו"ד (סי' שפ"ט) דכן נהגו עיי"ש. ונ"ל להביא ראיה לזה דתכפוסת אסור פל ל' מהא דקחשיב שם בפרייתא (דף כא) דברים שהאבל אסור בהן והקשו התוס' מ"ט לא קחשיב תכפוסת שם בד"ה א"ד ותראו דהנה בכלל רחיצה ואע"פ דלעיל מיייתי תרי קראי לרחיצה ולכביסה כו'.

וקשה לי אף אי הנה כביסה בכלל רחיצה הא הלימוד ילפינו מתרי קראי ואי דמי לענין עינוי הא בנדרי (דף פא) אמרינו דלר' אסי כביסה אלימא מרחיצה פדשמואל שם כו' ועיין ר"ן שם (דף פ ע"ב) ד"ה ורמי כו' דא"ל דאף לרבנן אלימא כביסה עיי"ש וא"כ מענין עינוי לא נדע אי אסרינו רחיצה לאשור כביסה אלא ע"כ צ"ל דכי היכא דלא קחשיב שם תספורת בפרייתא והוא משום דתספורת אסור בכל שלשים ולא קחשיב רק מה שאסור שבעה וא"כ ה"נ כביסה אסור פל שלשים ולהכי לא קחשיב ליה בפרייתא ודוק: פרק ו הלכה א ובפיצד מקצת היום פינון שנהג אבילות שעה אחת פאלו נהג פל היום פולו כו' עכ"ל.

והנה אי אמרינו גם בלילה זה דמקצת היום פכולו הובא שני דיעות בזה שם בתוס' (דף כא ע"ב) ד"ה אפילו ותר"ן פתב שם בדף י"ט דרבינו ז"ל ס"ל דאפילו מקצת לילה הנה פכולו ולא מצאתי לענ"ד זה בדברי רבינו הקא בה' אבל.

ונ"ל להביא ראיה לזה דאף בלילה אמרינו מקצת היום פכולו מהא דאיתא שם (דף כז ע"א) מאימתי כו' ולמוצאי שבת אע"פ שאין לו לישב אלא יום אחד חוזר וכופה אח"כ וא"נ דרק מקצת יום פכולו אבל בלילה לא קחשיב פלל א"כ תקשה מאי רבותא דלמוצאי שבת כופה אף ע"פ שאינו נוהג אלא יום אחד הלא פל הלילה צריף לכפות ובפרט לפי הדעה שיש ע"ז שצריף לישן פל הלילה במטה פפויה א"כ ודאי צריף לכפות דנוהג פל הלילה ולמחר פיום אלא ודאי צ"ל דמקצת הלילה נמי הוי פכולו וא"כ אי כופה בלילה רק לזמן מועט וזוקפה תיקף וה"א דלא צריף ותהא פמו אם שמע שמועה רחוקה דנוהג שעה אחת אז אינו צריף לקיים מצנת אבילות רק בדבר אחד פמו נעילת הסנדל אבל לא בש"ד וה"נ נימא דרק אסור צריף לנהוג שעה מועטת היינו לבלי ללבוש סנדל ולבלי לרחוץ וכדומה אבל לכפות המטה ולזקוף מיד לא ניבעי קמ"ל דכיון דהוא גמר השבעה בעי בכל הדברים אף לכפות המטה אף שחוזר תיקף וזוקפה ומקצת הלילה הנה פכולו פמבואר.

ואולי מזה קצת ראיה לדברי הב"ח דס"ל ביו"ד (סי' תב) הובא בש"ק ד' דצריף לישב ג"כ במוצאי שבת שעה אחת היכא דהוי יום ז' בשבת ועיי"ש בט"ז דחולקים ע"ז

ולפ"ז נוכל לומר דמנה יהיה ראיה ומיירי דחל יום ז' בשבת ולהכי אומר דאף שאין לו לישב אלא יום אחד היינו זה השעה ומ"מ פופה אותה אע"ג דלא לתר הוא זוקפה וְלא מיירי דיום ז' הוא יום א' דא"כ צריף לנהוג אבילות כל הלילה ולמחר בבקר דבלילה ל"א מקצת היום פכלו ופשיטא דצריף לכפות פמבואר ודוק: פַּרְק ט הלכה א פל כו' ומאחה לאתר שלשים כו' עכ"ל.

וכתב הלחם משנה קשה למה פתב רבינו בפ"ו האבל הוא אסור בתמשה דברים וְהא איפא נמי הא דאינו יכול לאחות הקרע תוף ל' יום ורבינו בפיה"מ תשיב ליה ונהו ו' עיי"ש. ולענ"ד נ"ל ליישב פשוט דהתם בפ"ו תשיב רבינו אלו דברים שהאבל אסור בהן כל שלשים תמשה דברים וְהא התמשה דברים הוא שהאסור הוא על האיש האבל אבל זה שאינו רשאי לאחות הבגד הוא לא על האבל החיוב רק האסור הוא על הבגד והראיה דאם מחר הבגד לאחר נמי אסור להלוקח לאחותו פמבואר בגמ' (דף כז ע"ב) וא"כ האסור הוא על הבגד ולהכי לא קתשיב הכא רק דברים שהאבל לבד אסור וְשם בפירוש המשנה קתשיב דברים שיש בהן שיעור שלשים שפתב שם גזירת שלשים ולא קאי על האיש האבל רק גזירת שלשים וְהו נמי שלא יאחה הבגד הוא שיעור שלשים פמבואר דאף להקונה אסור לאחותו וניחא לפ"ז הא דכתב רבינו לקמן בפ"ג ה' י"א ל' יום לתספורת ולשאר התמשה דברים ולפי תשובון רבינו נשאר רק ארבעה דברים אלא התם קאמר על ענין השלשים יום הגזירה הוא תספורת ותמשה דברים עם האיחוי הנה אבל הכא באיסור אבילות הנה רק תמשה דברים פמבואר: וניחא נמי לפ"ז פסק של הרמ"א ז"ל בס' ש"מ (סי' טו) דעל איחוי אין חילוק אם פגע הרגל והוא דברי הריב"א שהובא שם בהגמ"מ והש"ף בס"ק כ"ה חולק ע"ז דהוא בכלל אבילות וְהא דאמר אבילות לחוד וקריעה לחוד הוא רק לענין אם הלכה בדברי המיקל עיי"ש.

ולפ"ז ניחא דלא דמי לשאר האבילות דחיוב האבילות הוא על האבל אבל הכא הוא על הבגד דאפילו קנה אחר שאינו אבל אינו רשאי לאחות ולהכי הרגל אינו מבטל גזירת איחוי דלא שייכי לאבילות ומ"מ זה חזינו דהכא גם לענין איחוי נמי אמרינו קריעה לחוד ואבילות לחוד וא"כ ליתא קושית הקרבן נתנאל על הרא"ש (סי' עה ס"ק כד) שהקשה שם ל"ל להרא"ש ז"ל לומר דבשל סופרים הולכין אנו לקולא ולהכי מתאחיות"ל דהלכה בדברי המיקל באבל עיי"ש.

ולפ"ז דנה דאינו מאחה נמי לא נכלל בכלל אבילות והוא דבעינו קריעה פמו שפתב ההגמ"מ הכא שפיר ניחא דלענין קריעה ל"א הלכה בדברי המיקל ודוק: לעיל במשל"מ פַּרְק ג הלכה י נשיא כו' בסה"ד והנראה אצלי הוא דאף שאין אנינות במועד כו' אסור בקדשים משום טרדא וכדאמרינו בפ"ק דיומא (דף יד) שהקשו וכה"ג מי חל עליה אנינות כו' איטרודי מי לא מיטרד ע"כ ופירש"י מי לא מיטרד ובקדשים בעינו שמחה כו' פדרף שהמלכים אוכלים ע"כ כו' הן אמת שדין זה דטירדא שאוסר באכילת קדשים פעת לא מצאתי אותו בדברי רבינו ולא ידעתי אם אסור זה הוא מדרבנן וכעת צ"ת עכ"ל.

וְהנה זה שעמד ע"ד רבינו שלא פתב זה דטירדא אןשר לאכול בקדשים לא קשה מידי דהנה התוס' ישנים פתבו שם וז"ל איטרודי כו' פירש בקונטרס כו' ותימא דלא אשכחן

דְרָשָׁא עַל הַג' וְעוֹד אֵלָּא מַעֲתָה דְטַבְעָה סְפִינְתוֹ בֵּינָם ה"נ וְה"פ וְכַה"ג מִי חֲזִינְיָא עֲלֵיהּ
אֲנִינּוֹת כּו' וּמִשְׁנֵי אֲטְרוּדֵי מִי לֹא מְקִטְרֵד כּו' וּמִצְטַעֵר הוּא ע"כ כּו' הִנֵּה פְרִיף שְׁפִיר דְאִית
לָן לְמַגְזֹר פֶּן יֵאכַל כְּשֶׁעוֹסֵק בְּעִבּוּדָה וְהוּא אֲסוּר מִשּׁוּם יוֹה"כ עכ"ל.

וְכֹן מְצֵאתִי שְׁמִפְרָשׁ לִיה גַּמ' דְאִסוּר הוּא מִשּׁוּם טְרֵדָא שְׂמָא יֵאכַל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הַגָּאוֹן
בְּשׁו"ת חֲכָם צְבִי (ס' קנז) וְכִבֵּר הַקְדִּימוֹ הַתּוֹס' יִשְׁנִים הֶכָּא וְכֹן מְפָרֵשׁ לִיה רַבִּינוּ וַא"כ
בְּכָל טְרֵדָא שְׂמָא בִּיּוֹה"כ לִיתָא אִסוּר כְּלָל וְכָל הַפְּרָכָא הוּא רַק מִיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְלִהְיֵי
לֹא הִבִּיא זֶה.

וְנִהוּ לְדַעַת רַבִּינוּ אֲבָל לִפ"ד רַש"י ו"ל מְנוֹכַרְח הוּא לּוֹמֵר בְּרַש"י ו"ל דְּהוּא אִסוּר
דְּאוֹרֵייתָא וְלֹא כְּמוֹ שְׁמִסְתַּפֵּק הַמְשַׁל"מ דְּהָא רַש"י ו"ל כְּתִב שֶׁם דְּרַק בְּאֵם אִינוּ עוֹבֵד
גְזִירָה שְׂמָא יֵאכַל אֲבָל בְּלִילָה שְׁרֵי מִשּׁוּם דְאֲנִינּוֹת לִילָה הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן וְלֹא גְזִרִינוּ וְכֹן
כְּתִבוּ הַתּוֹס' שֶׁם אֵלְמָא דְאִי הִנֵּה רַק אִסוּר דְרַבְּנֵן לֹא גְזִרִינוּ בִּיה שְׂמָא יֵאכַל וַא"כ פִּיּוֹן
דְּהַגְמ' מְקַשָּׁה לִפִּי שִׁיטַת רַש"י דְמִשּׁוּם אִסוּר טְרֵדָא אִין לוֹ לְעִבּוּד שְׂמָא יֵאכַל ש"מ דְּזִהוּ
אִסוּר דְּאוֹרֵייתָא מִשּׁוּם לְמִשְׁחָה לְגִדּוּלָה וְלִהְיֵי גְזִרִינוּ שְׁפִיר כְּמִבְּנֹאֵר וְדוּק: פְּרַק יב הַלְכָה
ט אִין מְסַפִּידִין כּו'.

וְכִתְבַּת הַלַּח"מ ד"ה בְּנוֹ כּו' וְרֵאִיתִי בְּהַר"ן שְׁכַתְבַּת וְהַלְכָה כַּר"ג דַּכ"מ שְׁשִׁנָּה רַשְׁב"ג
בְּמִשְׁנַתְנוּ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ וְקַשָּׁה דְאִין זֶה הַכְּלָל אֵלָּא לְרַשְׁב"ג וְלֹא לַר"ג וְעוֹד דַּא"א לְהֵאִי
כְּלָלָא לְמֵאִי הוֹצֵרָה רַב גִּידֵל לְלִשְׁנָא קַמָּא לְפִסּוּק כְּמוֹתוֹ הִלָּא כְּלָלָא הוּא דְהַלְכָה כְּרַשְׁב"ג
עכ"ל.

וְנ"ל לִינִישֵׁב פֶּן דְּזִהוּ וְדַאִי דַּה"ל הַגְּיִרְסָא לְהַר"ן הֶכָּא רַשְׁב"ג וְלֹא ר"ג וּמָה שְׁמִקְשָׁה
הַלַּח"מ מ"ט הוֹצֵרָה לְפִסּוּק כְּמוֹתוֹ לֹא קַשָּׁה מִיִּדֵי דְהֵתֵם אָמַר רַב גִּידֵל אָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁם
וְהַרְשֵׁב"ם ו"ל כְּתִב בְּהַדְיָא בְּמַס' (דָּף קלג ע"ב) דְשְׁמוּאֵל לִית לֵיהּ לְהֵאִי כְּלָלָא דַּכ"מ
שְׁשִׁנָּה רַשְׁב"ג בְּמִשְׁנַתְנוּ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ מִשּׁוּם דְלִפִּי לִשְׁנָא אַחֲרִינָא דְרַב גִּידֵל אָמַר רַב אָמַר
לִיה עַל מְסַפִּידִין בְּנוֹ שִׁשָּׁה וַא"כ לֹא אָמַר הֶכָּא דְהַלְכָה כְּרַשְׁב"ג וְלִפִּי מֵאִי שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס'
שֶׁם ד"ה הַלְכָה הֶכָּא לִיתָא כְּלָלָא דְכָל הַמִּיקַל בְּאֲבָל הֶכָּא דְחוּמְרָא הוּא דָּאֵם קְבָרוֹ סְמוּךְ
לְחֻשְׁבָּה וַא"כ לֹא יִדְעִינוּ הַלְכָתָא כְּמֵאֵן וְלִהְיֵי כְּתִב הַר"ן דְלִפִּי גִירְסָתוֹ דְגַרְיִס רַשְׁב"ג
וְדַאִי הַלְכָה כְּמוֹתוֹ הֶכָּא דְאֵנָן קִי"ל הַלְכָה כְּרַשְׁב"ג בְּמִשְׁנַתְנוּ וַא"כ וְדַאִי הַלְכָה פֶּן וְדוּק:
הַלְכָה יב הַעֲבָדִים וְהַשְּׁפָחוֹת פְּחוֹת אִין מְסַפִּידִין אוֹתָן כּו' וַא"א עֲלֵיהֶן בְּרַפְתַּת אֲבָלִים
וְתַנְחוּמֵי אֲבָלִים אֵלָּא אוֹמְרִין לוֹ כְּשֶׁם שְׁאוּמְרִין לוֹ עַל שׁוּרוֹ וְעַל חֲמוּרוֹ הַמְקוּם י"ח כּו'
עכ"ל.

וְעַמֵּד ע"ז כְּמוֹ"ח הַגָּאוֹן ו"ל מ"ט הַשְּׁמִיט רַבִּינוּ דָּאֵם עֶבֶד כְּשֶׁר הוּא מְקַבְּלִין עֲלֵיו תַּנְחוּמִין
כְּמוֹ שְׁאוּמְרוֹ בְּמַס' בְּרַכּוֹת וְדָף טו) שֶׁם וְכַשְּׁמַת טְבִי עֶבֶדוֹ שֶׁל ר"ג קִיבֵל עֲלֵיו תַּנְחוּמִין
א"ל טְבִי עֶבְדִי אִינוּ כְּשֶׁאֵר הַעֲבָדִים כְּשֶׁר הִנֵּה אֵלְמָא דְעַל עֶבֶד כְּשֶׁר מְקַבְּלִין וּמְתַרְץ הוּא
ו"ל דַּס"ל לְרַבִּינוּ דְרַק עַל עֶבֶד כְּשֶׁר וְת"ח דְלֹא מְצִינוּ כְּטְבִי עֶבְדוֹ כְּדַאִיתָא בְּמַס' סוֹפָה
פ' הִישָׁן וּבַתּוֹס' שֶׁם בְּשֶׁם הִירוּשְׁלָמִי עֲלֵיו הוּא דְעוֹמְדִין בְּשׁוּרָה וְאוּמְרִין ת"ח וְכַה"ג עֶבֶד
ת"ת וְכַשֶּׁר כְּמוֹהוּ לֹא מְצִינוּ וְלִהְיֵי הַשְּׁמִיט וּבְזֶה מְבֹאֵר לְשׁוֹן הַגַּמ' דְאָמַר טְבִי עֶבְדִי אִינוּ
כְּשֶׁאֵר הַעֲבָרִים כְּשֶׁר הוּא וְלֹא אָמַר סְתָם כְּשֶׁר הִנֵּה אֵלָּא אוֹמֵר דְעֶבֶד כְּשֶׁר וּמִיּוֹחַד כְּמוֹהוּ
לֹא נִמְצָא כְּלָל בְּשֶׁאֵר הַעֲבָדִים וְרַק הוּא יוֹצֵא מִן הַכְּלָל וְלִהְיֵי קִיבֵל עֲלֵיו אֲבָל לֹא עַל

אחרים דלא שכיחא פמבןאר ודוק: הלכות מלכים פרק א הלכה ג אין מעמידין מלך בתחלה אלא עפ"י ב"ד של ע' זקנים ועפ"י נביא כו' עכ"ל.

וכתב הלח"מ הא דכתב רבינו דאין מעמידין מלך אלא עפ"י ע' זקנים הוא תוספתא במס' סנהדרין אה מה שכתב דע"פ נביא איני יודע מנזן לו עכ"ל. והנה פדברי רבינו איתא מפניך בספרי והובא שמה בי לקוט פ' שופטים עפ"י אשר יבחר ה' בו ע"פ נביא פירוש דהקרא אמר לנו דהמלך שיתמנה יהיה עפ"י נביא ואז תדע דיבחר ה' בו וע"ז הספרי פוןן המ"ע שכתב ספרי עיי"ש.

ומה שכתב עוד המ"ע בפ"ק דמס' סנהדרין ובפריתות ד"ה לא נמצא שם מזה דהוא עפ"י נביא רק דעפ"י סנהדרין של ע"א עיי"ש ודוק: הלכה אין מעמידין מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל וכן נשיא כו'.

וכתב הכ"מ ביבמות פ"ד כו' עד ובהכי ניחא לי האיך מלך רחבעם דלא היה אמו מישראל דהא בן נעמה העמונית הנה עכ"ל. והנה התוס' במס' סוטה (דף מא ע"ב) משמע דס"ל נמי פדעת רבינו דצריך להיות אמו מישראל ודוקא ודוקא תרנוניהו בעי גבי מלך מאביו ומאמו ורק גבי שררות אחרות די בחדא ולא גבי מלך.

והנה לפ"ז תקשה מרחבעם האיך מלך דהא אמו לא היה מישראל דהוי עמונית ומתיר הנוב"י במה"ק ח' ח"מ ס"א דרק אם צריך לשום מלך ולמשום תחלה אז צריך להיות מבןרר מאביו מקרב ישראל אבל אם היה מלך בן מלך דאינו צריך למשום אותו אזי ממנין אפילו בן גרים ואף אי לא הוי אמו מישראל וניחא מרחבעם דהוא מלך בן מלך שרי אפילו אין אמו מישראל ועוד תירץ הנוב"י דא"ל דלא אמו גיורת היתה ורק נקראת נעמה העמונית מרע עמון ואלו אמה א"ז היתה עמונית כו' ומסיק ומ"מ נ"ל עיקר תירוץ ראשון דמלך ב"מ א"צ שימה משום שהמלכות רנושה עכ"ל: ונ"ל להביא ראיה לתירוץ הראשון של הנוב"י דמלך בן מלך לא בעי שיהא אמו מישראל מהא דאיתא במס' זבחים (דף קב ע"א) ואין הלום אלא מלכות גבי מרע"ה שביקש מלכות לבניו כו' ואמר שם לו ולזרעו.

וכן איתא במדרש פ' שמות על הפסוק דאל תקרב הלום שמרע"ה ביקש על בניו שיהא פהנים ומלכים ולא נתן לו הקב"ה ותקשה האיך ביקש מרע"ה מלוכה עבור בניו הלא אדם צפורה היתה גיורת ואין אדם מישראל אלא ודאי פיון דמשה רע"ה היה מלך פדכתיב ויהי בישורון מלך וכתב לפרש במדרש וזאת הברכה דמלך זה משה ראויים היו בניו למלוכה אף שאין אדם מישראל כתירוץ הנוב"י.

וכן נ"ל עפ"ז לבאר המקרא (במלכים א יד) וישכב רחבעם עם אבותיו ויקבר כו' ושם אמו נעמה העמונית. וצריך להבין פננת הקרא דהזכיר בעת מיתתו שם אמו נעמה העמונית בשלמא תחלה אמר ורחבעם בן שלמה מלך ושם אמו כו' ראוי דבר זה להזכיר אבל עתה בעת מיתתו למה עוד להזכיר שם דאמו נעמה העמונית.

אהי יבואר עפ"י מאי דאיתא בירושלמי והובא בי לקוט פ"י ובמדרש קהלת ע"פ טוב ללכת דכתיב וישמע פי מת יואב וכי שכב דוד עם אבותיו אמאי גבי דוד כתיב שכיבה וגבי יואב מיתה יואב שלא היה מלך כתיב מיתה.

ועיין גמ' ב"ב (דף קטז ע"א). והנה הכא אמר וישפכ רחבעם עם אבותיו משמע שהיה ראוי למלוכה והיה מלך עפ"י דין אף שאמו היתה גיורת משמע אף אומר ויקבר בעיר דוד היינו שאבותיו היו מלכים ושם אמו נעמה העמונית דכיון דכון מלך היה א"כ אף אם אין אמו מישראל רק אביו סגי וראוי הוא למלוכה וישפיר אומר תחלה עליו המקרא דוישפכ רחבעם דהגון הוא למלוכה ודוק: פ"ק ג הלכה א בעת שישב המלך על פסא מלכותו פותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הס"ת שהניחו לו אבותיו כו' אחד מניחו בבית גנזיו שהוא מצונה בו ככל אחד מישראל והשני לא יזוז מלפניו אלא בעת שיפנס לבה"כ או לבה"מ כו' נכנס והוא עמו כל ימי חייו עכ"ל.

וכתב הכ"מ וצ"ע למה לא פתב רבינו שאותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו פדאיתא בברייתא שכתבתי שם עכ"ל. וכתב הלחם משנה ומה שפקשה שם וכאן אמאי לא פתב דעושה כמין קמיע ותולה בזרועו דקאמר בברייתא ד' כ"א ל"ד דא"כ הא"כ אמר במשנה יוצא למלחמה מוציאה עמו כו' אלא לעולם היתה בזרועו זולת בהמ"ד ובה"כ וכיון דהיא תלויה ודאי היתה עמו לעולם אלא ודאי דמתניתין הודיענו דלאו כמין קמיע ממש קאמר אלא שפיון שבכל אלו המעשים היתה עמו ה"ל כאלו היא תלויה בזרועו עכ"ל.

וקשה לי ע"ד ד"ש (דף כב ע"א) אמרינן אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה כמין קמיע ותולה בזרועו כו' שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד ואידך האי שויתי מאי עביד ליה כדר"ח בר ביזנא ארש"ח המתפלל צריך שיראה את עצמו כאילו שכנה פגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד עכ"ל הגמ': והנה הפה"ש"ל פירש שם הגמ' דחד מ"ד ס"ל דזה דכתב משנה תורה הוא משום דכתב עשוי להשתנות ואידך מ"ד ס"ל דהמשנה תורה הוא דהס"ת השנה היתה משונה דהיתה קטנה והיתה תלויה על זרועו ומקשה ואידך דלא דריש להמשנה תורה דהס"ת היתה משונה רק דהכתב עשוי להשתנות מקשה האי שויתי דמסיק פי מימיני בל אמוט מאי דריש כו' ומשני דאתי להמתפלל כו' והמה"ש"א דחה שם דברי הפה"ש"ל ופירש פן דרשב"א דדריש את משנה תורה כו' על ב' תורות כו' דריש רישא דקרא שויתי ה' לאותה ס"ת שמונחת בבית גנזיו והיינו שויתי ה' לנגדי תמיד למרחוק קצת כמו מנגד הרחק ואסיפא קרא פי מימיני בל אמוט דריש על אותי ס"ת שיוצאה ונכנסת עמו כו' ורש"י שדקדק כו' ומדקאמר ב' תורות ע"ד דדריש נמי סיפא דקרא פי מימיני כו' על ס"ת שיוצאת כו' ומשו"ה פי פריה ואידך כו' לא פריה אלא ארישא דקרא שויתי מאי עביד ליה מא דדריש משנה כתב העשוי להשתנות ולית ליה פלל ב' תורות דסיפא דקרא פי מימיני כו' ודאי דריש ליה נמי אס"ת שיוצאת כו' כמתניתין דידן דכולהו מודו דהך ס"ת שיוצאת כו' ומשני דרישא דקרא לא דריש על ס"ת שבבית גנזיו אלא דדריש ליה פ"ק ח' ברש"ח המתפלל כו' עכ"ל.

נמצא דבין לדברי הפה"ש"ל ובי לדברי הפה"ש"א ודאי לא ס"ל פ"דברי הלח"מ דנה דדריש משויתי דתלוי כמין קמיע בזרועו הוא ל"ד דהא הגמ' מקשה ואידך האי שויתי מאי עביד ליה משמע דהוא דרשא גמורה דנה דריש ליה לנה ונה דריש ליה על דרשא אחרת כמבואר: אמנם דברי רבינו בלא זה לא מביעיא לשיטת הפה"ש"ל דמאן דדריש ליה ממשנה תורה לא שעשוי להשתנות ורק שהכתב משונה ידע דתולה כמין קמיע אבל

מאן דְּדַרְיָשׁ שֶׁהִפְתָּב עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְכֵן מֵאֵן דְּדַרְיָשׁ עַל זֶה דְּהִמְתַּפְּלֵל לֹא יָדַע זֶה דְּהוּי כְּמִין קָמִיעַ וְדַאי נִיחָא דְבָרֵי רַבִּינוּ דְּהוּא יִסְבֹּךְ כַּמ"ד דְּהִפְתָּב עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְלֹא יָדַע דְּהוּי כְּמִין קָמִיעַ כּו' אֲלֵא אֶפְיֻלוּ לְפִירוּשׁ הַמְּהַרְשֵׁ"א ז"ל דְּאֶפְיֻלוּ מְפָרֵשׁ דְּהִקְוִשׁוּיָא וְאִידָּהּ הוּא לְמַ"ד דְּלֹא בְּעֵי שְׁתֵּי תוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ נוֹכַל לֹמַר דְּאַף רַבִּינוּ בְּעֵי שְׁתֵּי תוֹרוֹת וְא"כ לֹא ס"ל כִּהְיָ וְאִידָּהּ מ"מ בְּזֶה ס"ל כַּר"ח ב"ב דְּאַתִּי ע"ז דְּהִמְתַּפְּלֵל צָרִיף שְׁיִרְאָה עֲצָמוּ כּו' וְא"כ אַף דְּבְעֵי שְׁתֵּי תוֹרוֹת מ"מ בְּזֶה דְּתוֹלָה כְּמִין קָמִיעַ לֹא יָדַע דְּהִקְרָא צָרִיף לְדַרְשָׁא אַחֲרִיתָא דַּס"ל כַּר"ח בַּר בִּיזְנָא דְּלֹא דְרִישׁ ע"ז כְּמִבְּנֹאָר וְדוּק: פְּרָק ו הִלְכָה עֲמוֹן וּמוֹאֵב אֵין שׁוֹלְחִין לָהֶם לְשִׁלוּם שְׁנֵאמַר לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם כּו' וְכַתְּבָה מ"מ פְּתַב רַא"ם בַּד"א בְּדַרְיָשׁת שְׁלוּם אָסוּר אֲבָל תִּשְׁלֹמֵי שְׁלוּם מוֹתֵר כְּגוֹן אִם עָשָׂה עִמָּךְ חֶסֶד מוֹתֵר לְפַקְדָם לְשִׁלוּם שְׁנֵאמַר וַיִּמַּת מְלֶךְ ב"ע כּו' וַיֹּאמֶר אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם חֲנוּן בֶּן נַחֲשׁ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אֲדוֹנֵי עַמִּי וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחְמוֹ עַכ"ל.

וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ ע"ז שְׁאָמְרוּ חַז"ל בְּמִדְרָשׁ עַכ"ל הַכ"מ. וְהִנֵּה הַכ"מ לֹא בִּיבָר עַל אֵיזָה מְקוֹם הוּא בְּמִדְרָשׁ שֵׁישׁ לְתַמּוּהָ וְנ"ל דְּכִנְיָתוֹ הוּא עַל מִדְרָשׁ ר"פ פְּנִיחָס פ' כ"א דְּאִיתָא שָׁם כֵּן אֵת מוֹצֵא בְּמִי שְׁבָא עִמָּהֶם בְּמִדַּת רַחֲמִים לְבִסּוּף בָּא לִידֵי בִּזְיוֹן וּמִלְחָמוֹת וְצָרוֹר וְזֶה דָּוִד שְׁאָמַר אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם חֲנוּן ב"נ א"ל הַקַּב"ה אֲתָה תַעֲבֹר ע"ד אֲנִי כְּתַבְתִּי לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם וְאֲתָה עוֹשֶׂה עִמָּהֶם גְּמ"ח כּו' שְׁלֵא יְהִי אָדָם מְנוֹתֵר ע"ד תּוֹרָה כּו' מִי גָרַם לוֹ לְדוֹד כֹּף שְׁבִינְקָשׁ לְעֲשׂוֹת טוֹבָה עִם מִי שְׁאָמַר ל"ת שְׁלוֹמָם לְכֹף כְּתִיב צָרוֹר עַכ"ל הַמִּדְרָשׁ אֲלֵמָא דַּס"ל לְהַמִּדְרָשׁ דְּגַם לְשִׁלוּם זֶה לְנַחֲמָם עֲבוּר גְּמוּל אָסוּר וְדוֹד עֲבַר בְּזֶה עַד"ת כְּמִבְּנֹאָר וְדִלֵּא כַּהֲרַא"ם ז"ל וְדוּק: הִלְכָה ח אֵין קוֹצְצִין אֵילָנֵי מֵאֲכָל שְׁחוּץ לְמַדִּינָה וְאֵין מוֹנְעִין מֵהֶם אֲמַת הַמַּיִם כְּרִי שְׁיִיבְשׁוּ שְׁנֵאמַר לֹא תִשְׁחִית אֵת עֵצָה וְכָל הַקּוֹצֵץ לוֹקָה וְלֹא בְּמִצּוֹר לְבַד אֲלֵא בְּכָל מְקוֹם כָּל הַקּוֹצֵץ אֵילָן מֵאֲכָל דְּרָף הַשְּׁחִתָה לוֹקָה עַכ"ל.

וְהִנֵּה הַכ"מ הִבִּיא רְאִיּוֹת הַרְבֵּה דְלוֹקָה עַל הַקּוֹצֵץ אֵילָנֵי מֵאֲכָל אֶפְיֻלוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַמִּצּוֹר וְכָל רְאִיּוֹת שְׁלוֹ דְחָה הַבַּעַל מַגִּיהַ הֶכָא דַּמ"ל דְּנִדְאֵי כָּל הַגֵּי בַל תִּשְׁחִית דְּהִבִּיא הוּא רַק מִדְּרַבָּן עֵי"ש.

וְהִנֵּה כַּמו"ח הַגָּאוֹן ז"ל מְבָאָר כֵּן דְּהִנֵּה ע"ז דְּאָסוּר בְּשַׁעַת הַמִּצּוֹר יִלְפִינָן מֵלֵא תִשְׁחִית אֵת עֵצָה וְאָסוּר גַּם מְקַרָא זֶה לְמַנּוּעַ אֲמַת הַמַּיִם כְּמוֹ דְּדַרְיָשׁ בְּסִפְרֵי שָׁם בַּפ' שׁוֹפְטִים מִנִּין דְּאֶפְיֻלוּ לְמַנּוּעַ אֲמַת הַמַּיִם אָסוּר ת"ל ל"ת כּו' וּמְקַרָא זֶה שֶׁל כִּי מְמַנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת יִלְפִינָן אֶפְיֻלוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת מִצּוֹר וְלִהְיֵי רַבִּינוּ כְּשֶׁהִתְחִיל אָמַר אֵין קוֹצְצִין אֵילָנֵי מֵאֲכָל וְאֵין מוֹנְעִין מֵהֶם אֲמַת הַמַּיִם שְׁנֵאמַר ל"ת א"ע כּו' וּמְסִיק בְּכָל מְקוֹם וְלֹא בְּמִצּוֹר בְּלְבַד כָּל הַקּוֹצֵץ אֵילָן מֵאֲכָל דְּרָף הַשְּׁחִתָה לוֹקָה וְאִם מְנַע אֲמַת הַמַּיִם לֹא הִבִּיא דַּע"ז אֵינוֹ לוֹקָה רַק בְּמִצּוֹר בְּלְבַד מִשּׁוּם דִּילְפִינָן מֵלֵא תִשְׁחִית א"ע דְּנִדְרֹשׁ בְּסִפְרֵי ע"ז אֲבָל שְׁלֵא בְּמִצּוֹר דִּילְפִינָן מֵלֵא תִכְרֹת לֹא יִדְעִינוּ עַל אֲמַת הַמַּיִם וְא"כ יֵשׁ הוֹכְחָה גְּמוּרָה דְּלִקְרִי שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַמִּצּוֹר דְּהָא בַּמַּס' מְכוֹת וְדָף כַּב ע"א) אָמְרִינוּ וְלִיחְשָׁב נְמִי הַקּוֹצֵץ אֵילָנוֹת טוֹבוֹת וְאִזְהִרְתִּיהָ מֵהֶכָא כּו' וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת מִדְּהִבִּיא סִפָּא דְקַרָא דְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת וְלֹא תִשְׂיֵא רִישָׁא דְלֹא תִשְׁחִית מִשְׁמַע דְּלֹא בְּשַׁעַת מִצּוֹר מִיִּירֵי וְאֵעַפ"כ אֹמַר דְּלִיחְשָׁב בְּהַדִּי הַגֵּי דְלִקְרִי וְעוֹד פְּשִׁיט מִדְּקַאמַר סְתָם וְלִיחְשָׁב נְמִי הַקּוֹצֵץ אֵילָנוֹת טוֹבוֹת וְנָא אָמַר בְּהַדִּיא בְּשַׁעַת מִצּוֹר אֲלֵא סְתָמָא מִשְׁמַע דְּלִקְרִי בְּכָל מְקוֹם כְּדַעַת רַבִּינוּ ז"ל כְּמִבְּנֹאָר: וְהִנֵּה הַתּוֹס'.

במס' ב"ק (דף צא ע"ב) ד"ה החובל כו' שס"ל נמי דעל קוצץ אילנות לקי בכ"מ פדברי רבינו הקא.

ותמוה דברי הספר תורת חיים דמשמע מדברי שם דאשתמיט ליה דברי רבינו הקא. והנה הט"ז ביו"ד (סי' קטז) הקשה על הפוסקים שלא הביאו דין זה דאסור לקצץ אילנות טובות והדגמ"ר הביא מדברי רבינו אלו.

ולענ"ד מצינו ג"כ בטור ת"מ (סי' שפב) דאסור דאמר שם הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי פטור והוא דאינו רשאי הוא האיסור שהגמרא אומר שם במסכת ב"ק ודוק: הלכה ג ארבעה דברים פטרו במתנה כו' וכשם שפטורין מכל אלו בהליכתן פה פטורין בהזירתן עכ"ל.

וכתב הכ"מ אפ"ש ש'למדו מהא דתנן פ' מי שהוציא והו (דף מה) כל היוצאין כו' ועיין לח"מ שד"ח זה. ובאמת נ"ל כי דברי רבינו הוא מפרש בירושלמי שם בעירובין ספ"ב ר' יוסי כו' כשם שפטורין בהליכתן פה פטורין בהזירתן כו' והמה דברי רבינו וכן כתב שם בש"ק.

והנה איתא עוד שם פ' בירושלמי היוצאים למלחמת הרשות מותרין בגזל עצים לחים ואסורים בגזל עצים יבשים היוצאים למלחמת חובה מותרין בגזל עצים לחים ויבשים עכ"ל. והנה רבינו לא חילק כלל וכתב סתמא ואפילו מצאן תלושין ויבשין אין מקפידין על פה במתנה ולא חילק בין מלחמת חובה למלחמת הרשות דאז אין מותרין רק בלחין ומשמע דאפילו במלחמת הרשות שרי הפל דלא כהירושלמי: ונ"ל לומר פ' דהנה דברי רבינו נחא דשם בסוגיא קאמר והא הו"שע תיקון ומשני התם הינמי והיגי כו' א"נ בתלושין כו' א"נ ביבשים וכתב הכ"מ הקא דג' אלו החילוקים הוא בין תקנת יהושע לבמתנה ולהכי כתב רבינו דכל אלו שרי במתנה.

והנה לפ"ד הירושלמי זה דכתב דבמלחמת רשות לא שרי רק בעצים לחים משמע דליתא חילוק הקא לבין תקנת יהושע דלא שרי רק מה ששרי התם בתקנת יהושע וא"כ קשה מה תקנו במלחמת רשות יותר מתקנת יהושע.

אף י"ל דס"ל להירושלמי פדברי רב יהודה במס' ב"ק (דף פ"ב) דתקנת יהושע אינו נוהג רק בארץ ישראל ולא בחו"ל ובמלחמת רשות שרי אפילו בחו"ל ומ"מ לא שרי רק בלחים במלחמת רשות וא"כ אנו דפסקינן כשמואל דתקנת יהושע אפילו בחו"ל וכמו שפוסק רבינו בפ"ה מה' נז"מ וא"כ לא מצי לחלק במלחמת רשות בין לחים לבין יבשים דא"כ זהו מתקנת יהושע ולהכי שפיר הגמ' דידן לא חילק נמי בזה דמלחמת רשות דכיון דלחין שרי בכ"מ אפילו בחו"ל וא"כ במלחמה התקנה אפילו יבשים שרי ודוק: פ' רק ו הלכה ח או בית שאין בו ד"א על ד"א ה"ז אינו חוזר עכ"ל.

וכתב הלח"מ שהוא ירושלמי בפ' משוח מלחמה עכ"ל. וקשה על דבריו דהיא ברייתא ערוכה בגמ' דידן במס' סנפה (דף ג) ואין חזרין עליו מעורכי המלחמה.

והכ"מ הביא הברייתא וצ"ע על הלח"מ ודוק: הלכה ו אחד הנוטע פ'רם ואחד חמשה אילני מאכל כו'. וכתב הלח"מ רש"י ז"ל כתב בפירוש המשנה דבהכי הוי פ'רם שנים

פנגד שנים כו' ורבינו לא פתב אלא משנה כצורתה משמע דלית ליה דבעינן שיהא שנים פנגד שנים ואחד י"ז עכ"ל.

ונ"ל דכדברי רבינו הוא מפני איתא פן בתוספתא דמס' סוטה פ"ז דאיתא שם פן הנוטע חמש אילני מאכל אפילו מתמשת המינים אפילו בתמשה עירות ה"ז חוזר ע"כ אלמא דס"ל דאפילו התמשה אילני מאכל הוא בתמשה מקומות נמי חוזר ולא בעינן שיהא שנים פנגד שנים דוקא בחד מקום ודוק: שם וכן פרם של שני שותפין אין חוזרין עליו פ"כ.

וכתב הכ"מ וא"ת למה לא פתב רבינו שבית של שני שותפין אין חוזרין עליו ילמוד מדין פרם של שני שותפין פשם שלמד דין הגזל פרם מדין הגזל בית וי"ל דשאמרו בגמ' דהיינו טעמא דכרם של שני שותפין א"ח עליה משום דכל תד וחד לא קרינו ביה פרמו המיוחד לו פלומר שאין לה בו גפון שאין לשנים חלק בו אבל בית של שני שותפין לא שייך ביה האי טעמא דמסתמא יש לכל אחד מקום מיוחד להשתמש בו ושפיר קרינו ביה ביתא עכ"ל.

והלח"מ פתב ק"ל ע"ד דבירושלמי פ' משוח מלחמה לא משמע הכי דאמר שם אפילו ש"י לתמשה אחין ודכותיה אפילו בית אחד לה' אחין תמן אין כל אחד ראוי לישוב בו פרם הקא כל אחד ואחד ראוי ליבם כו' משמע דכרם ובית שוין ובית של שני שותפין נמי א"ח כמו בכרם עכ"ל.

והנה בס' באר שבע הקא במס' סוטה פתב נמי מדעתו פדברי הכ"מ וכתב דבירושלמי יש ע"ז שני דיעות חלוקות ולענ"ד לא מצאתי רק את דברי הירושלמי שמיביא הלח"מ הקא ושאר דיעות ליתא: ונ"ל לומר דגם מהמשנה מוכח פדברי הירושלמי דבית שנה לכרם דאמר שם אפילו שומרת יבם ואפילו שמע שמת אחיו במלחמה חוזר ובא לו כל אלו כו'.

והנה תחלה אומר שם במשנה אחד הבונה כו' ואחד היורש וכן לקמן אחד הנוטע כו' ואחד היורש ואח"כ אחד המאוס כו' והנה תקשה מ"ט אומר המשנה הרבותא דאפילו שמע שמת אחיו במלחמה לענין שומרת יבם דאומר שם באחרונה ולא אמרה המשנה זה תחלה גבי יורש בית או נוטע פרם דאם שמע במלחמה שמת אביו והוא יורש דחוזר ולמה הביא זה הרבותא לבסוף אלא יש לומר דעיקר זה הרבותא הוא אם שמע שמת אחיו ויש לו עוד תמשה אחין מ"מ חוזר כמו שמסיק בבב"ב ליתא רק גבי שומרת יבם אבל גבי יורש בית או פרם א"ח רק אם מת אביו והוא יורש אחד אבל אם יש עוד אחין או יורשין א"ח דהוי של שותפין קודם שחלקו וא"כ חזינו דשנה לנו בין בבית ובין בכרם דבתרנוניהו של שותפין א"ח רק בש"י הוא חוזר דחזינא רק לחדא פמבואר: אמנם נ"ל לומר דניחא דברי הכ"מ ולא קשה לא מן הירושלמי ולא מן המשנה דהנה בפ' השותפין במסכת נדרים (דף מד ע"ב) אומר שם דהשותפין שזדרו אסורין לכנוס לחצר וראב"י אומר זה נכנס לתוך שלו וזה לתוך שלו ומבאר הר"ן ז"ל שם דטעמא דראב"י המתיר לכנוס הוא פן דאמרינו בזה ברירה דכל אחד בשעה שישתמש בהם הוברר הדבר למפרע שמשעה ראשונה קנה אותה לשעה זו וקנוי לו לגמרי בזמן כל אחד ואחד כו' ועיקרו של דבר מתברר משעה ראשונה ומיעוטא לאתר פן כו' פיון שעיקרו של דבר מתברר מתחלתו ומה שמתברר אח"כ אינו אלא מיעוטא כל כה"ג יש

ברירה כו' ומשו"ה פסקינן הָכָא בְּזָה כְּרַאב"י וּרְבִנּוּ פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּכַה"ג
אין ברירה עכ"ל.

וא"כ א"ל דגם דברי הכ"מ יתבאר פן נמי דבבית אם הוא של שותפין יש לכל אחד מקום
מיוחד להשתמש בכל זמן שיירצה ואמרנו בזה ברירה דזה המקום קנוי לו מתחלתו
ולחכי שפיר מקרי ביתו וחוזר אבל גבי פָּרָם דלא להשתמש הוא נרק לחלוק וכל אחד
יקח לו הגפנים שיגדלו ובכל גפן יש לשנים חלק בו שפיר א"ת.

והנה כ"ז הוא א"נ כראב"י דאמרנו בזה ברירה וזה נכנס לתוך שלו והוברר לכל אחד
מקום להשתמש אבל א"נ פרבנו דאסורין לכנוס לחצר ואמרנו גם בזה אין ברירה הוי
כמו פָּרָם וא"ת וא"כ א"ל דהירושלמי ס"ל פרבנו וכן פשטות המשנה נמי אתיא פרבנו
דמשנה דנדרים ולחכי ס"ל דאף בית של שני שותפין א"ח אבל אנו דפסקינן שם בנדרים
כראב"י דזה נכנס לתוך שלו כמו שפוסק שם ר"ה דהלכה כראב"י בד' מ"ו וכן פוסק
רבינו לעיל בפ"ז מה' נדרים שפיר פוסק דבבית חוזר כדברי הכ"מ הָכָא כמבואר: וכן
מצאתי ראיה לדברינו מדברי הריטב"א ו"ל במס' סנפד (דף כז ע"ב) וז"ל ויותר נראה
לומר דמודה ר"א בסנפד של שותפין יוצאין בו דל"ד ללולב דהתם פי נפיק ביה חז
מנייהו כוליה נפיק ולא סגי דלא נפיק בחולקיה דחברא והוי שאול דכיון שמסתמא בכלול
ל"ל ברירה והא ודאי אין פולו חלקו כו'.

אבל הָכָא בשותפין כל אחד ואחד לשלו הוא נכנס ויש ברירה וכדאמרנו בנדרים
בשותפין שנדרו הנאה שניהם מותרים לכנוס לחצר שיכול לומר לתוך שלי אני נכנס
כו' אלמא דכתב נמי כמו שבארנו דבבית לראב"י אמרנו בזה ברירה וה"נ שפיר חוזרין.

ועיין לעיל בפ"ה מה' מזוזה מה שבארנו ודוק: הלכה ח המחזיר את גרושתו והמאָרס
אשה אסורה עליו כו' אינו חוזר עכ"ל. והנה נ"ל לבאר דהנה רש"י ו"ל פתב שם במשנה
דסוטה (דף מג ע"א) והמחזיר גרושתו ואירסה אינו חוזר שאינה חדשה לו והקרא אאשה
חדשה קפיד כדכתיב פי יקח איש אשה חדשה כו'.

והנה זה קאי על היכא שאירס אשה אשר תחלה נשואה היתה לו וגירשה ואח"כ אירסה
אינו חוזר דאי תחלה היתה נמי רק גרושה מן האירוסין ודאי חוזר הוא נרק כיון שנשואה
תחלה שוב אינו חוזר אח"כ אף שרק בפעם השני אירס אותה ולא נשואה.

אמנם קשה לי דמנ"ל זה מהאי קרא של אשה חדשה בשלמא התם היכא שנשא אשה
ולא שמת אותה שנה ראשונה אמרנו אמרנו דרק על אשה ראשונה אינו זו ממקומו
שנה ראשונה כדי לשמח אותה היכא שהיא חדשה לו אבל היכא שכבר היתה נשואה לו
וכבר שמח אותה לא דלא הוי לו חדשה אבל הָכָא דאירס אשה אשר על זה מסיק הקרא
פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה א"כ אף היכא דהיתה פעם אחת אשתו אף כיון דכבר
גירשה ולא עשה בה רק אירוסין מ"ט ל"א הָכָא דחוזר מטעם שפא ימות במלחמה דחוזר
ומנ"ל ללמוד מדכתיב חדשה גבי הני שנשואה ולא שימח אותה להכא דלא נשואה.

וע"כ נ"ל לומר עפ"י מאי דאיתא בספרי פ' שופטים ולא לקחה פרט למחזיר גרושתו
אלמנה לכה"ג גו"ח לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל. וכתב ע"ז הקרבן עדה
בירושלמי דסוטה פ"ר ה"ד וז"ל בספרי פ"ש ולא לקחה באשה הראויה לו פרט למחזיר

גְרוּשְׁתוֹ וְאַלְמָנָה לכה"ג גו"ח כו' וְנִרְאָה דט"ס הוּא וְצָרִיךְ לומר חֲדָשָׁה פָּרַט לְמַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ וְלֹא לְקַחְתָּהּ בְּאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ פָּרַט לְאַלְמָנָה לכה"ג כו' וְזֶהוּ וְדַאי דְּנוֹסַק דְּקָרָא דְחֲדָשָׁה פְּתִיב בְּפ' תַּצֵּא וְקָרָא זֶה דְּלֹא לְקַחְתָּהּ פְּתִיב בְּפ' שׁוֹפְטִים וְהַאִיךְ הִבִּיא הֵכָא שְׁנִינְהֶם בְּיַחַד.

אך נ"ל דְּבִאֲמַת מְקָרָא דְּלֹא לְקַח יְדַעֲיָנָן מַחְזִיר גְרוּשָׁה דַּא"ח דְּהִפְתּוּב אוֹמֵר דְּרַק אִשָּׁה שְׁלֵא לְקַח מְעוּלָם וְאִם אֵינְרִסָּה וְאַחַר יִקְחֶנָּה וְיִשְׁמַח בָּהּ וְיִלְהַכִּי הוּא חוֹזֵר אֲבָל אִם הוּא כְּבָר נִשְׂא אִשָּׁה זֶה וְשִׁמְחָה דְּכְבָר לְקַחְתָּהּ לֹא קְפִיד הִקְרָא כְּמוֹ הֵתָם דְּלֹא קְפִיד קָרָא עַל הֵיכָא שְׁנִשְׂאָה גְרוּשְׁתוֹ בְּשִׁנָּה הָרְאוּשׁוֹנָה שְׁיִשְׁמַחְתָּהּ ה"נ לֹא קְפִידִינָן ע"ז וְאוֹמֵר לֹא לְקַחְתָּהּ רַק הֵיכָא דְּלֹא לְקַחְתָּהּ מְעוּלָם אֲבָל אִי לְקַחְתָּהּ פ"א שׁוּב אֵינּוּ חוֹזֵר מְדָלָא פְּתִיב לֹא לְקַח רַק לֹא לְקַחְתָּהּ מְמַעֲטִינּוּ זֶה שְׂאִינָה רְאוּיָה אֲלַמְנָה לכה"ג כְּמוֹ שְׁפַתְב רש"י ז"ל (דף מד ע"א) וְיְדַעֲיָנָן תְּרַנּוּיָיְהוּ הֵכָא מְקָרָא דְּלֹא לְקַחְתָּהּ בֵּין מַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ וּבֵין חֲזִיבֵי לְאוּיָן וּמְקָרָא דְּחֲדָשָׁה יְדַעֲיָנָן דַּאִינּוּ זֶה מְמַקּוּמוֹ אֲבָל לֹא אִם הַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ דְּלֹא הוּי חֲדָשָׁה וּכְמוֹ הֵתָם אֲמַרִּינָן דְּלֹא קְפִיד קָרָא לְשִׁמְחָה הֵיכָא שְׁכָבֵר הֵיטָה נְשׁוּאָה אֲצִלוּ ה"נ מְקָרָא דְּלֹא לְקַחְתָּהּ אֲמַרִּינָן דְּלֹא קְפִיד קָרָא אִי הֵיטָה כְּבָר לְקוּחָהּ אֲצִלוּ לְחוֹזֵר מִן הָאִירוּסִין כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ: וְעַפ"ז יְבִנְאָר שְׁפִיר דְּבָרֵי הִירוּשְׁלֵמֵי שָׁם בְּסוּטָה פ"ח דַּאִיתָא שָׁם בַּה' ב' מַה ת"ל אֲשֶׁר בָּנָה פָּרַט לְשִׁנְפֵּל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּ א"ר יוֹסִי ז"א הַמַּחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ לֹא הֵיטָה חוֹזֵר ע"כ.

וְתַמְהוּ מְפָרְשֵׁי הִירוּשְׁלֵמֵי הֲלֹא בְּמַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ כ"ע מוֹדִים דִּילְפִינָן מְקָרָא דְּחֲדָשָׁה וְשִׁנְפֵּל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּ דַּא"ח ס"ל רַק לר' הַהוּדָה וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלֶיהָ כְּמוֹ שְׁפּוֹסַק רַבִּינוּ הֵכָא וְע"כ פְּתַב הַק"ע דט"ס הוּא הֵכָא וְעֵינָן פ"מ.

ולפ"ד נִיחָא שְׁפִיר דְּהִנָּה מְקָרָא דַּאִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא גִדַע רַק עַל הֵיכָא שְׁנִשְׂאָה וְלֹא שְׁמַחָה אֲבָל אִי אֵינְרִסָּה יְדַעֲיָנָן רַק מְזִה דְּלֹא לְקַחְתָּהּ דַּאי לְקַחְתָּהּ פ"א אֵינּוּ חוֹזֵר וּל"ח שְׁמָא יְמוֹת בְּמַלְחָמָה וְאוֹמֵר הִירוּשְׁלֵמֵי דְּטַעֲמִיָּה דר' הַהוּדָה בְּנִפְּל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּ הוּא נָמִי פִּינּוֹן דְּכְבָר חֲנֻפָּה פְּעַם אַחַת לֹא יַחְזוֹר עוֹד אַף דְּמַסִּיק הִקְרָא פִּן יְמוֹת בְּמַלְחָמָה וְאִישׁ אַחַר יַחְנַכְנוּ וְאוֹמֵר זֹאת אוֹמֵר דְּתְרַנּוּיָיְהוּ הוּא מַחְזִיר גְרוּשָׁה לר' הַהוּדָה אֵינּוּ חוֹזֵר דְּרַק בְּפַעַם הָרְאוּשׁוֹן הוּא חוֹזֵר וְלֹא בְּפַעַם הַשְּׁנִי וְלִהְיֵי מַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ א"ח וּכ"ז לר' הַהוּדָה אֲבָל רַבְּנָן חוֹלְקִים עַל ר' הַהוּדָה בְּזֶה דְּלֹא דְּמִי אִשָּׁה לְבֵית דַּאִשָּׁה אִם מַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ הִיא הָאִשָּׁה כְּמוֹ שְׁהֵיטָה מְקוּדָם בְּלֵי הַשְּׁתַנּוּת וְכְבָר הֵיטָה נְשׁוּאָה אֲצִלוּ וְלִהְיֵי א"ח אֲבָל אִי נָפַל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּ מַחְדָּשׁ נַעֲשֶׂה צוּרָה חֲדָשָׁה מִן הַעֲצִים וְהָאֲבָנִים וְדְּמִי לְבוֹנָה בֵּית חֲדָשׁ מִן עֲצִים וְאֲבָנִים שְׁהֵיטָה אֲצִלוּ תַחֲלָה וּבָנָה בֵּית מִהֶם חוֹזֵר וְהוּא דַּאִי נָפְלָה וְנַעֲשֶׂה גַל וְעַרְמוֹת עֶפֶר וְעֲצִים וְאֲבָנִים שְׁהֵיטָה מִן הַבֵּית הָרְאוּשׁוֹן חוֹזֵר וּבְנָאוּם חוֹזֵר לְרַבְּנָן וּכ"ז אִי נָפַל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּהוּ אֲבָל אִם מְכַר בֵּיתוֹ וְחָזַר וְלִקְחוּ וְדַאי אֵינּוּ חוֹזֵר כְּמוֹ מַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ דַּא"ח דְּדְּמִי לְזֶה וְדַאי וְכְמוֹ שְׁפַתְב הַמְשַׁל"מ הֵכָא בַּה' ח' דַּאֲפֹשֶׁר לְחַלֵּק בֵּין נָפַל הַבֵּית וְחָזַר וּבְנָאוּהוּ לְמַכְרוֹ וְחָזַר וְלִקְחוּ וְלֹא בִּינְאָר הַחֲזִילוּק וְזֶהוּ פְּשׁוּט כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ דַּאִם הַבֵּית זֶה קָנָה אַח"כ דְּמִי לְמַחְזִיר גְרוּשְׁתוֹ.

וְמַה שְׁהַקְשָׁה הַמְשַׁל"מ עַל רַבִּינוּ דְּפּוֹסַק בְּפִיָּה מ"מ דְּלֹא כר' הַהוּדָה וְלֹא מְצִינּוּ חוֹלֵק עָלָיו הִנָּה בְּתוֹסְפָתָא דַּמַּס' סוּטָה פ"ז מְצִינּוּ חוֹלֵק בְּהִדְיָא דַּאִיתָא שָׁם נָפַל בֵּיתוֹ וּבְנָאוּ ה"ז חוֹזֵר

ר' יהודה אומר אם חדש דבר חוזר ואם לאו אינו חוזר אלמא דת"ק חולק על ר' יהודה ופוסק כת"ק כמבואר ודוק: הלקה דנה וכל הבונה בית או נטע פרום בחו"ל א"ח כו'.

ועיין לעיל בפ"י מה' מ"א ובפ"א מה' פלאים מה שבארנו בזה: פירק ח הלקה ב וכן בועל אשה בגיורתה אם תקפו יצרו כו' וכתב הכ"מ פתבו התוס' כו' אבל הסמ"ג פתב דבירושלמי דשבת איפלגו רב ור' יוחנן דלרב יפת תואר מותרת בביאה ראשונה מיד ובביאה שניה עד אחר כל המעשים לר' יוחנן אפילו ביאה ראשונה אסורה עד לאחר כל המעשים וכיין שפן ה"ל לרבינו לפסוק כר' יוחנן דקיי"ל פותיה גבי רב וי"ל דפוסק רבינו דביאה ראשונה מותרת משום דבגמ' דידן סבר הכי דאמרינן בפ"ב דסנהדרין תמר בת יפת תואר היתה ואי ס"ל להגמ' דיפת אסורה עד לאחר כל המעשים האיה היתה תמר מותרת לאמנון ונהרי אחותו מאביו היתה שהרי אחר כל המעשים חשיבא גיורת וליקוחין יש לו בה אלא נדאי ס"ל להגמ' דביאה ראשונה מותרת מיד ונדוד בא על מעכה קודם עשיית המעשים וכיין דסתמא דגמ' דידן סבר הכי פסקינן פותיה עכ"ל.

ודבריו ז"ל תמוהין מאד דהנה הגמ' אמר שם (דף כא) אמר רב"י אמר רב חמר בת יפת תואר היתה שונאמר ועתה דבר אל המלך כו' ואס"ד כו' א"ל ש"מ בת יפת היתה נמצא דכאן דברי רב הוא ורב הא ס"ל דביאה ראשונה מותרת מיד ושפיר אמר רב דתמר להכי שרי לאמנון דבת יפת היתה אבל לר' יוחנן ט"כ צ"ל כמו שכתבו התוס' שם ד"ה דאי ובקדושין (דף כא) דתמר לא היתה בת דוד שאמה היתה מעוברת כבר מקודם שנשא דוד ע"ש ואולי כמו שכתב ההגמ"מ כיין דדוד בא בצנעה קודם המלחמה והולידה ממנה תמר כי לא היתה עוד גזירת ב"ד של חשמונאי עיי"ש.

אמנם דברי הכ"מ תמוה דליתא כלל לסתמא דגמ' שכתב כמבואר: וע"כ נ"ל ליישב דעת רבינו שפוסק פרב נגד ר' יוחנן פשוט פן דהנה אמרינן במס' קדושין (דף כב ע"א) ונהבאתה כו' אל תוף כו' מלמד שלא ילחצנה במלחמה שונאמר ונהבאתה אל תוף ביתך אלא יכניסנה למקום ויבעול אותה עכ"ל.

וכן הוא פונת רש"י ז"ל דבתוף המלחמה אסור לבוא עליה ורק יכניסה לביתו וזהו דילפינן מקרא דנהבאתה אל תוף ביתך ולא כמו שסברי התוס' דכונת רש"י ז"ל מהאי קרא לאסור ביאה ראשונה עד לאחר כל המעשים והפני יהושע כתב שם עוד דמוכרח ע"כ לומר דזהו פונת הברייתא שלא ילחצנה במלחמה כמו שבארנו דהא הירושלמי גליף לאחר כל המעשים מואחר תבוא אליה נמצא דהברייתא דיליף מקרא זה דנהבאתה חל תוף ביתך שלא ילחצנה במלחמה הפונה שמכניסה בבית ולא יבעול בתוף המלחמה כמבואר בדברי רבינו ז"ל וכן מפרש להו הבית שמואל באה"ע (סי' טו ס"ק כד) בדברי הפ"י דהפשוט שלא ילחצנה במלחמה כמו שבארנו ועתה נמצא דמזה הברייתא גופא דיליף לה מקרא זה דנהבאתה שלא יבעול אותה במלחמה משמע שלא במלחמה שרי קודם כל המעשים דא"א דאף בבית אסור עד לאחר כל המעשים ל"ל קרא לאסור במלחמה דנדאי הוי קודם כל המעשים אלא נדאי ס"ל להאי ברייתא דביאה ראשונה שרי מיד שמכניסה בבית ורק במלחמה אסור ונהקרא דואחר תבוא כו' קאי רק על ביאה שניה וכיין דהברייתא מפורשת פותיה דרב ס"ל להכי פוסק רבינו פן כמבואר.

ועיין תוס' יבמות (נ"ח מח ע"ב) ד"ה ר"א בסה"ד וריב"ן פירש כו' ורבינו לא ס"ל פן אלא בביאה ראשונה שרי ואף לרע"ק אף שלא הביאה פמבואר: והנה הלח"מ מתרץ דברי רבינו ז"ל ג"כ והביא עוד הקא קושיא בשם הרא"ם ז"ל פיון שהוא בביתו שהוא בצנעא למה לי קרא להתיירה הא לא אסרה תורה אלא דרף חתנות פונתו דאלו הוא בפרהסיא ודאי דהוא מה"ת אבל פיון שהוא בצנעא לא הוי מה"ת ואולי פיון דלוקחה לעיני הכל ואומר שהוא לוקח ובוועלה אע"פ שמכניסה לתוך ביתו הוי פרהסיא ולכן הוצרך הפתוב להתיירה עכ"ל.

והנה מדברי רבינו ז"ל לעיל בפ"ב מה' א"ב ה' ד' לא משמע פן שכתב שם כל הבוועל פותית כו' אם בעלה בפרהסיא כו' והוא שייבעול אותה לעיני עשרה מישראל ודייק מזה כמו"ח ז"ל דמשמע דוקא לעיני עשרה מקרי פרהסיא דיהיה הבעילה לעיני עשרה ודלא כמו דאיתא ביו"ד (סי' קנז) לענין יתרג ואל יעבור גבי פרהסיא הוא אף דינעו עשרה מישראל והראיה לזה דמקשה הגמ' גבי אסתר והא פרהסיא הוא והתם לא ידעו רק עשרה אבל לא בעל לעיני עשרה וזהו רק לענין יתרג ואל יעבור החילוק בין בצנעא לבפרהסיא אבל לענין קנאין פוגעין בו דילפינו מזמרי בעיני דוקא כמעשה שהיה לעיני עשרה מישראל וזה מקרי פרהסיא כומו"ח ז"ל וא"כ גם דברי הלח"מ ליתא דכתב דזה מקרי פרהסיא מה שידעו עשרה דלא מקרי רק אם עושה לעיני עשרה מישראל כמבואר בדברי רבינו זה בפ"ב מה' א"ב ודוק: פרק ט הלכה א על שש מצות נצטוה אדם הראשון הוסיף לנח אבר מן החי שצאמר אף בשר בנפשו דמו לא תאכלו עכ"ל.

וכתב הכ"מ שם אמרינו אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה כו' יכול לא? הא אבר מה"ח נוהג בו ח"ל אף בשר כו' משמע שאדם הראשון לא נצטוה על אמה"ח דכיון דלאדם לא הותר בשר כלל לאכילה לא הנה צריך לצוותו על אמה"ח ונהו שכתב רבינו על ו' מצות נצטוה הוסיף לנח אמה"ח מהאי קרא דבשר כו' ואע"ג דמיייתי פוליהו שבע מצות מקרא דויצו על האדם אכל תאכלו ולא אמה"ח משמע לרבינו דהאי קרא אסמכתא בעלמא הנה ללמד עכ"ל.

והקשה הלח"מ ז"ל פתב הכ"מ דסובר רבינו ז"ל דאע"ג דמיייתי מקרא דפד"מ אכל תאכל ולא אמה"ח הנה רק אסמכתא בעלמא ודלא פדברי רש"י ותוס' ז"ל דס"ל דאיצטרף קרא לאסור אמה"ח היכא שנפל מאליו וקשה דאמרו שם (נ"ח נז ע"א) אמה"ח דכתיב אף בשר דמו ל"ת ואידך הוה למשרי שרצים הוא דאיתי מי שדמו חלוק מבשרו והוא דאמרינו מ"ד מקרא דאכל תאכל ולא אמה"ח אתיא למשרי שרצים מקרא דאף בשר ולדברי הכ"מ אליבא דרבינו ז"ל גם מאן דמפרש ומפיק מאכל תאכל מ"מ גליף אמה"ח מקרא דאף בשר וקרא דאכל תאכל הנה רק אסמכתא בעלמא ואיך אמר דאיתי למשרי רק שרצים כו' עכ"ל הלח"מ: וע"כ נ"ל לומר פן דבאמת גם רבינו ס"ל דלר' יוחנן דגליף מקרא דאכל תאכל ס"ל דלא הוי אסמכתא לימוד זה והוא דרשא גמורה לדידיה ורק רבינו לא ס"ל כנתיב וס"ל פמו דאיתא במדרש פ' בראשית ובפ' נאנתחנן על ו' מצות נצטוה כו' על הגזל דכתיב מפל עץ הגן אכל תאכל ולא גזל ופירש הרמב"ן ז"ל מפל עץ הגן אכל תאכל דוקא אמה תאכל דלדידך הנה הפקר הכל אבל לא אחריו כו' שיש

בְּעֵלִים אֱלֹמָא דְנַצְטוּנָה עַל הַגְזֵל וּמִתְרַנְּוּיָהוּ קִרְאֵי יִלְפִינּוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן וּמֵאֲכַל תֹּאכַל גְּזֵל דְנַצְטוּנָה דְהַמְדַרְשׁ לֹא קִחְשִׁיב רַק ו' מִצּוֹת לֹאֲדַה"ר וְלֹא אֲבָר מִן הַחַי וְכֵן בְּפִסְקִיתָא פ' יִתְרוּ הוּבָא בְּיִלְקוּט שָׁם עַל הַפְּסוּק רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חָיִל אוֹמֵר עַל שֵׁשׁ מִצּוֹת נַצְטוּנָה אֲדַה"ר הוֹסִיף לְנַח אִמְה"ח כּו' אֱלֹמָא דַס"ל הֵמָּה וְכֵן לְרַב דְמִקְרָא מִכָּל עֵץ הַגֵּן וּמֵאֲכַל תֹּאכַל יִלְפִינּוּ וְאִמְה"ח יִלְפִינּוּ מִקְרָא דְעֵץ הַגֵּן עַל גְּזֵל לְחוּד וְאִמְה"ח מִקְרָא דְאֲכַל תֹּאכַל וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּנִתִיָהוּ דֹאֲדַה"ר לֹא נַצְטוּנָה עַל אִמְה"ח דְיִלְפִינּוּ מִקְרָא דְעֵץ הַגֵּן כְּמִבְּנָאָר.

וְהִטְעַם דְפּוֹסֵק רַבִּינוּ פְּרַב וּכְדַבְרֵי הַמְדַרְשׁ נִגְד ר' יוֹחָנָן נ"ל כֵּן דְהִנֵּה לְקַמֵּן בַּה' י"א פְּתַב רַבִּינוּ אֲבָל עַל אִמְה"ח שֶׁל עוֹף יִרְאֶה לִי שְׂאֵינ ב"נ נִהְרַג עָלָיו עכ"ל וְהִשְׁיַג הָרֵאָב"ד עָלָיו וְכַתֵּב שֶׁצ"ל הַשְּׂרָץ וְהַכ"מ פְּתַב דְשִׁפִּיר הוּא הַגִּי' עַל הָעוֹף דְעַל הַשְּׂרָץ לֹא שְׂיִיף לֹאֵר יִרְאֶה לִי שֶׁהוּא גַמ' מְפּוֹרְשֵׁת אֶף נֹאֵר דְרַבִּינוּ ס"ל דְאֵינוּ נִהְרַג עָלָיו אֲבָל אִיסוּרָא אִיפָּא אֶף בִּאִמְה"ח שֶׁל עוֹף לַב"נ וְהַכּו"פ (ס"ו סב) וְכֵן הָאֲחֵרוֹנִים דְחִוּ דְבְרֵי הַכ"מ וְכַתְּבוּ דְאֶף אִיסוּרָא לִיתָא לְדַעַת רַבִּינוּ דְכִינּוּ דְקִי"ל דְגַבִּי ב"נ אֲזַהְרֵתוּן ז"מ וְכִינּוּ דְמִיתָה לִיפָּא ה"ה אֲזַהְרֵה לִיתָא וּמִנ"ל לְעֲשׂוֹת חִילּוּק בַּב"נ וְכִינּוּ דְלִיפָּא עוֹנֵשׁ אֶף אִיסוּרָא נְמִי לִיתָא: וְהִנֵּה הַכּו"פ הַבִּיא רֵאָיָה לְדַעַת רַבִּינוּ דְאֵינוּ מְצַנּוּנָה עַל אִמְה"ח שֶׁל עוֹף מְזַה דְהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבוּ בְּמַס' חוֹלִין (דף לג) ד"ה וַא"ת בַּסֵּה"ד וִי"ל דַּמ"מ אִמְה"ח דִּידְהוּ אָסוּר מִשׁוּם שְׁחִיטָה וְזֶה הַתִּירוּץ מְשַׁנֵּי שָׁם לַר' מֵאִיר וַא"כ ע"כ צ"ל דַּר' מֵאִיר ס"ל דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ח וַא"כ אִיף מִקְשָׁה הַגַּמ' שָׁם (דף כח) מִן הַמְשַׁנָּה דְמַלְק בְּסַכִּין דְהַתּוֹס' פְּתַבוּ דְהַקְוִשְׁיָא לֹא הָיִי רַק לַר' מֵאִיר וּמֵאִי קוֹשְׁיָא הָא ר' מֵאִיר מְכַרְח לְסַפְּנֵר בְּלֹא"ה דִּישׁ שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת וּמֵאִי קוֹשְׁיָא לְמ"ד אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת אֲלָא ע"כ צ"ל דְנוּכַל לֹאֵר דְגַם לַר' מֵאִיר אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת וְקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' (דף לג) לֹא קוֹשָׁה דְקִי"ל כְּדַעַת רַבִּינוּ דְעַל אִמְה"ח שֶׁל עוֹף ב"נ אֵינוּ מְוַזְהֵר וַא"כ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מִתְחַלָּה לִיתָא עכ"ל.

וְלַעֲנֵד לָאו רֵאָיָה הִיא דְהָא אֲפִילוּ א"נ אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת מ"מ נְחִירָה בְּסִימְנִים בְּעֵינָן וְאֵי לֹא נְחִירָה אָסוּר כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בְּמַס' חוֹלִין (דף כ) וּבַכ"ד וַא"כ נוּכַל לֹאֵר דַּר' מֵאִיר ס"ל אֵין שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת וּמ"מ שְׁפִיר תְּרַצּוּ הַתּוֹס' דִּאִמְה"ח אָסוּר מִשׁוּם שְׁחִיטָה דְהָא אֶף דְאֵין שְׁחִיטָה בְּעֵי לְעוֹף מ"מ נְחִירָה שְׁפִיר בְּעֵי לַכ"ע וְאִמְה"ח אָסוּר בְּהַ וְעוֹד דְהָא דְחִו הַמְפְּרָשִׁים אַח דְבְרֵי הַתּוֹס' שָׁם וְדַף כח) וְהוֹכִיחוּ דְאֶף גַּם לַר' יוֹסִי מִקְשָׁה שְׁפִיר עֵי"ש וַא"כ לִיתָא הָרֵאָיָה מְעִינְקָא.

וְהִנֵּה הַכּו"פ מִקְשָׁה ע"ד רַבִּינוּ מְהָא דְאֲמַרִּינּוּ בְּמַס' חוֹלִין (דף קב ע"א) וַר' יְהוּדָה ל"ל קִרְא לִיתֵי אִיסוּר אֲבָר מַה"ח וְלִיחּוּל עַל אִיסוּר טְמֵאָה שְׁפֵן אִיסוּרוֹ נוֹהֵג בַּב"נ כּו' וַא"נ פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ מֵאִי קוֹשְׁיָא הָא שְׁפִיר הוּא אִיצְטְרִיף קִרְא עַל אִמְה"ח שֶׁל עוֹף דְאֵינוּ נוֹהֵג בַּב"נ וּמ"מ חִייל עַל אִיסוּר טְמֵאָה: וְנ"ל לְתַרְץ כֵּן דְהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבוּ שָׁם בַּד"ה וַר' יְהוּדָה וַא"ת וְאִימָא מְהֵבָא יְלִיף וִי"ל דְלֹא מְצִי לְמִילַף מְהֵבָא דְאִיסוּר מוֹסִיף הוּא דְאִיתּוֹסֵף בְּיָה אִיסוּר לַב"נ אֲבָל הֵבָא לֹא נֶאֱסַר גִּיד אֲלָא לַב"י וְהוּא אִיסוּר חֲמוּר עכ"ל נְמַצָּא דַר' יְהוּדָה ע"כ ס"ל דְאִיסוּר חֲמוּר חִייל עַל אִיסוּר קַל אֶף לֹא בְּאִיסוּר מוֹסִיף.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' פְּתַבוּ בְּמַס' יְבָמוֹת (דף לג ע"ב) דִּאִמְה"ח הִנֵּה עַל טְרַפָּה אִיסוּר חֲמוּר שְׁחִיבֵי גַם עַל כ"ש בְּשׂוֹר וְגִידִין וְעֲצָמוֹת מְצַטְרְפֵי לְכַזְבִּית נְמַצָּא דְאֶף א"נ דִּאִמְה"ח אֵינוּ נוֹהֵג לַב"נ

בְּשֵׁל מ"מ אִיסוֹר חֲמוֹר הוּא דְאִיסוּרוֹ בְּכָל שְׁהוּ וּא"כ לר' יְהוּדָה חֲנִיל עַל אִיסוֹר טְנוּמָאָה דְהוּא חֲמוֹר דְטְנוּמָאָה אֵינוֹ אֶלָּא בְּכֹזֵית וּאִמָּה"ח שֶׁל עוֹף חֲיִב בַּכ"ש בְּשֵׁר וְשִׁפִּיר מִקְשָׁה זֶה הַגַּמ' לר' יְהוּדָה ל"ל קָרָא עַל אִמָּה"ח שֶׁל בְּהֵמָה לִיְתִי וְלַחֹוּל שְׁפָן אִיסוּרוֹ נוֹהֵג בַּב"נ וְהוּא אִיסוֹר מוֹסִיף דְּוֹדָאֵי חֲנִיל וּל"צ קָרָא וְעַל אִמָּה"ח שֶׁל עֵינֵף נְמִי לֹא קָשָׁה דְנְמִי לֹא צָרִיךְ קָרָא דִּמ"מ חֲנִיל מִטְעַם אִיסוֹר חֲמוֹר דְאִיסוֹר בְּבִשְׂרָא כָּל שְׁהוּ וְהֵתָם גַּבֵּי גֵיד הַנְּשָׂה אוֹמֵר ר' יְהוּדָה דְמִשּׁוּם דְנוֹהֵג בַּב"י דְאֶזְזִיל לְטַעֲמֵיהּ דַּס"ל דְעַל גֵּיד הַנְּשָׂה נְמִי אֵינוֹ חֲיִב רַק בְּכֹזֵית בְּחֻלִּין (דָּף צו ע"א) אֲבָל הֵכָא אֵף שֶׁל עוֹף הָוָה א"ח מִטְעַם זֶה בַּכ"ש וּל"ל דְהִקְרָא דְמִרְבֵּי דִאִמָּה"ח נוֹהֵג גַּם בְּטַמְאִין קָאֵי עַל עוֹף דְלֹא הָוִי רַק אִיסוֹר חֲמוֹר דְאִיסוֹר בַּכ"ש וּמִנְיָה יְלִיף ר' יְהוּדָה הֵתָם נְמִי גַבֵּי גֵיד הַנְּשָׂה לֹא מְצִי לְמִימַר כֵּן דְכִי הֵיכָא דְכָתְבוּ הַתּוֹס' דְמִאִיסוֹר אִמָּה"ח דְחָל עַל טְמָאָה לֹא מְצִי לְמִילָף דְהָוִי א"מ מַה שְׁנֹאָסֵר לַב"נ ה"נ לֹא מְצִי לְמִילָף חוּמָר זֶה דְנוֹהֵג בְּבָנֵי יַעֲקֹב זֶהוּ דְבָר שְׁהֵיָה מִכְפָּר וְנֹאָסֵר מִקּוֹדֵם אֲבָל.

עֵתָה אֵין בְּזָה יִתְרוֹן וְחוּמָרָא אֲבָל חוּמָר זֶה דְאִיסוֹר בְּכָל שְׁהוּ הָוִי חוּמָר בְּמַעֲלָה שְׁיֵשׁ לָהּ עֵתָה וּא"כ דְלֹא מְצִי לְמִילָף הֵתָם מְהֵכָא ע"כ יֵשׁ לְיַמּוּד הַחֵם דְאֵף עַל חוּמָר קַל כְּזֶה חֲנִיל מַכ"ש חוּמָר כִּי הֵכָא דְאִיסוֹר בְּכָל שְׁהוּ וּא"נ כִּינּוֹן דְהֵתָם ס"ל לר' יְהוּדָה דְחָל לֹא צָרִיךְ קָרָא הֵכָא לְרַבּוֹת כְּמִבְּנֹאֵר: וְעוֹד הַקְשָׁה הַכּו"פ מְהֵא דְאִמְרִינּוּ בַּמַּס' פְּסָחִים (דָּף עג ע"א) לְמַ"ד מְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה פְטוֹר הָא דְתַנְיָא הַשּׁוֹחֵט חֲטָאָת בְּשֶׁבֶת בַּחוּץ לַע"ז חֲיִיב ג' חֲטָאוֹת מַה תִּיקּוֹן תִּיקּוֹן לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח וּפְיָרֵשׁ רַש"י ז"ל דְאֵם אֲכָלוּ ב"נ אֵינוֹ חֲיִיב עָלָיו.

וְהֵנָּה בַּמַּס' חוּלִין (דָּף מ ע"א וע"ב) מוֹקְמִינּוּ לָהּ מְדַקְתְּנֵי חֲטָאָת וְלֹא זָבַח דְמִיָּרֵי בְּחֲטָאָת הָעוֹף וְאֵי כְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל דְבַעוֹף אֵין ב"נ מְוַזְקֵה עַל אִמָּה"ח א"כ אִפְתִּי תִקְשָׁה מֵאֵי תִיקּוֹן דַּלְב"נ אֵינוֹ מְתִיקוֹן דְאֵינוֹ מְוַזְקֵה עָלָיו כִּינּוֹן דְבַעוֹף מִיָּרֵי כּו' וּבְשִׁלְמָא לְשִׁיטַת הַכ"מ דְּרַק אֵינוֹ נִהְרַג עָלָיו אֲבָל אִיסוּרָא אֵיכָא נִיחָא דְזֵהוּ הַתִּיקּוֹן אֲבָל לְפִי שְׁנֹבָאָר דְאֵף אִיסוּרָא לֵיכָא א"כ תִּקְשָׁה מֵאֵי תִיקּוֹן.

וּמְתַרְץ הַכּו"פ כֵּן דְהֵנָּה הַתּוֹס' שֶׁם בְּפְסָחִים (דָּף עג) ד"ה לְמַ"ד רוֹצִים מְתַחֲלָה לְפָרֵשׁ דְקָאֵי קוֹשְׁיַת הַגַּמ' מֵאֵי תִיקּוֹן אֵלִיבָא דר' יְהוּדָה דַּס"ל מְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה פְטוֹר וְשׁוֹב דְחוּ זֶה וּמְפָרְשִׁים דְקָאֵי אֵלִיבָא דר"ש וּלר' יוֹחָנָן דַּס"ל אֵלִיבָא דִידִיָּה בַּמַּס' שְׁבֶת (דָּף קו ע"א) דְמְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה פְטוֹר.

וְעֵינֵין בַּס' מְגִינֵי שְׁלֵמָה שֶׁם דְמְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וּמְפָרֵשׁ שְׁפִיר אֵלִיבָא דר' יְהוּדָה עֵינֵי"ש. וְהֵנָּה צָרִיךְ לְהַבִּין עַל רַש"י ז"ל דְמְפָרְשֵׁי תִיקּוֹן לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח לַב"נ דַּא"נ עָלָיו ת"ל דְגַם לִישְׂרָאֵל תִּיקּוֹן דְהָא בְּשַׁעָה שְׁאוּכַל אִמָּה"ח חֲחֲיִיב אֵף עַל מִשְׁהוּ בְּשֵׁר וְגִידִין וְעֲצָמוֹת מְצַטְרְפֵי נְאֻח"פ כְּשֶׁהִיא מְתָה אֵינוֹ חֲיִיב אֶלָּא בְּכֹזֵית בְּשֵׁר וְרַק הַטְעַם הוּא מִשּׁוּם שְׁרַש"י ז"ל נְמִי מְפָרֵשׁ כְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְקָאֵי אֵלִיבָא דר"ש וּר"ש הָא ס"ל כָּל שְׁהוּ לְמַכּוֹת וּא"כ גַּבֵּי נְבִלָה נְמִי לְקִי בְּכָל שְׁהוּ וּלְהַכִּי שְׁפִיר מְפָרֵשׁ דְתִיקּוֹן לַב"נ אֲבָל רַבֵּינוּ ז"ל מְפָרֵשׁ דְקָאֵי אֵלִיבָא דר' יְהוּדָה וְכִמוֹ שְׁמְתַרְץ הַמַּג"ש אֵת קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וּלר' יְהוּדָה מְפָרֵשׁ דְקָאֵי גַם עַל הַתִּיקּוֹן לִישְׂרָאֵל לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח אֵף לִישְׂרָאֵל שְׁאֵינוֹ לוֹקָה אֶלָּא בְּכֹזֵית וְאֵינוֹ מְפָרֵשׁ לַב"נ שְׁאֵינוֹ מְוַזְקֵה עַל אִמָּה"ח שֶׁל עוֹף כְּמִבְּנֹאֵר: וְהֵנָּה תִיקּוֹן זֶה כְּפָר דְחָה הַטּוֹרֵי אֲבָן בַּמַּס' חֲגִיגָה (דָּף יג) וְז"ל וּא"ל דְתִיקּוֹן לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח דְאֵינוֹ חֲיִיב עַד שְׁאֵיכַל כֹּזֵית דְאֵלוּ בַּאִמָּה"ח חֲחֲיִיב בְּבִשְׂרָא כָּל שְׁהוּ וְעֲצָמוֹת וְגִידִין מְשֻׁלִּים לְכֹזֵית דְכִינּוֹן שְׁשֻׁחֲטוּ

לשם ע"ז נמי חייב בכל שיהו דאטו ביהאי קרא אכילה כתיב ביה ועוד דהא לא ידבק בינדה מאומה כתיב וכל שיהו הוי עכ"ל הט"א.

והנה דבריה הט"א דחייב בכל שיהו הוא מפונש לעיל בדברי רבינו פ"ז מה' ע"ז ה' ט"ו ונ"ל בפרש או יין שהקריבום לשם ע"ז אסורות וכל האוכל ממנו כל שיהו לוקה עכ"ל וכבר בארנו לעיל דברי רבינו והוא דבריה הט"א וא"כ נדחה תירוץ הכו"פ דהתיקון הוא לחייב בכזית ולא בכ"ש ולא מצי לתרץ פשוט עפ"י מאי שפכתו התוס' שם ד"ה תיקון משמע דתקונת ע"ז מטמא מדאורייתא כו' ובע"ז (דף נב) משמע שיהא מדרבנן כו' וי"ל דאיצטרף הקא כה"כ דלא נפשוט מהך ברייתא דתקונת ע"ז מטמא רק מדרבנן עכ"ל.

וא"כ א"ל דשם בחולין דמוקי זה דאומר חטאת מיירי בעוף ס"ל כמו דקיי"ל דתקונת ע"ז מטמא רק מדרבנן וא"כ בזה תיקון אף בזה הא נוכל לתרץ רק את דברי רבינו ו"ל שיהא פוסק בפ"ד מה' שגגות השוחט חטאת בשפת בחוץ לע"ז חייב ג' ומפרש שם חטאת העוף ואע"פ שרבינו ו"ל ס"ל מקלקל בחבורה פטור כמו שכתב שם הלח"מ בפ"ג ה' ו' וצ"ל לרבינו נמי דתיקון הוא בזה דאינו מטמא מדאורייתא דהוא נמי ס"ל דתקונת ע"ז אינו מטמא אלא מדרבנן דלא נוכל לומר דהתיקון הוא להוציא מידי אמה"ח דהא רבינו פוסק דב"נ אינו מונקה על אמה"ח של עוף אכל מהגמ' אפתי תקשה לרבינו דהא הגמ' אמר שם בהדיא להוציא מידי אמה"ח אלקא דזהו התיקון לאמה"ח ולרבינו לא מצי לומר דס"ל דב"נ אינו מונקה ע"ז: וע"כ נ"ל לתרץ פן דהנה הצל"ח ו"ל בפסחים הקשה למה צריף רש"י ו"ל לפרש דתיקון להוציא מידי אמה"ח לב"נ ת"ל דגם לישראל תיקון מידי לאו של אמה"ח ואי תקשה לך ת"ל דגם לישראל בלא"ה אסור משום קדשים מ"מ נפ"מ אם התרו בו משום אמה"ח ולא התרו בו משום קדשים.

אמנם פונת רש"י ו"ל הוא מזה לפי מאי דאמרינן במס' חולין (דף קג) דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת וכן פוסק רבינו ו"ל בפ"ה מה' מ"א שכתב בשני אסורים באים בתולש אבר ונטרפה בו וא"כ ה"נ דלא חזיל אסור אמה"ח על קדשים וא"כ לישראל לא תיקון עכ"ל: והנה לעיל בפ"ה מה' מ"א בארנו דלפי מאי שפכתו התוס' במס' חולין (דף צ ע"א) ד"ה קדשים דאסור גיד חל על קדשים דהנה אסור מוסיף מיגו דאיתוסף אסורא לגבוה וכן כתבו שם ודף קא) ד"ה מאן וא"ת אסור מוסיף הוא מיגו דאיתוסף אסורא לגבוה כו' וכן הוא מפונש בגמ' דכריתות (דף יג ע"א) דאמר שם אית ליה אסור מוסיף ה"ל נותר מיגו דאיתוסף אסורא לגבוה וא"כ נדאי גם דברי הצל"ח ליתא דנדאי חזיל אסור אבר מן החי על קדשים מיגו דאיתוסף ובבבבמת קדשים כ"ע מודים דזה מקרי אסור מוסיף כמבואר בכריתות שם וא"כ ה"נ גבי השוחט מקרי אסור מוסיף: אף א"ל דבזה יתורץ דברי רבינו ו"ל הקא דרש"י ו"ל מפרש דקאי לב"נ ולא מפרש אי התרו בו משום קדשים משום דרש"י ו"ל מפרש כמו שפרשו התוס' דקאי אליבא דר"ש וכדמפרש ליה הכו"פ ור"ש ס"ל דאין אסור תל על אסור אף באסור מוסיף כדאיתא הסוגיא בכריתות שם (דף כב) ולחזד תנא אליבא דר"ש אף בקדשים לא חזילי ואף באסור מוסיף כמו דכתבו התוס' בכריתות שם ולהכי שפיר מפרש רש"י ו"ל דהתיקון להוציא מידי אמה"ח לב"נ דלישראל לא תיקון פלל דלר"ש לא חל אבר מה"ח על קדשים

וְלִיכָא נפ"מ אם התרו בו משום אמה"ח דלא תנייל כמו שמבאר הצ"ח ולהכי מפרש
התיקון לב"נ אבל רבינו מפרש דקאי אליבא דר' יהודה וא"כ לדידיה לא צריף לומר
דתיקון הוא לב"נ דהא ר' יהודה ס"ל איסור חל על איסור אף באיסור חמור ומכ"ש
באיסור מוסיף כמו שבארנו לעיל דס"ל דאיסור גיד חל על טמאה וא"כ מפרש דהתיקון
הוא אי התרו בו משום אמה"ח דהא בלא"ה תנייל אמה"ח על קדשים דהנה איסור מוסיף
וכן רבינו ז"ל יפרש נמי דנהו התיקון דהשוחרט חטאת כו' מידי אמה"ח אם התרו בו דהוא
נמי ס"ל איסור חע"א באיסור מוסיף ועיין מה שבארנו לעיל בה' מ"א פ"ט ה"י.

ולר"ש לא קשה לפי מה דמוקי ר' יוחנן שם בשבת אליבא דס"ל מקלקל בחבורה פטור
דמאי תיקון דלישראאל לא תיקון דאין אחע"א ולב"נ אינו מוזהר על עוף והגמ' הא רוצה
לאוקמי הברייתא ככ"ע מ"מ לא קשה דהא ר' יוחנן ס"ל ביהדיא במס' ע"ז ודף נד)
דתקורבת ע"ז אינו מטמא אלא מדרבנן וא"כ א"ל לר"ש דנהו התיקון להוציא מידי
טומאה דתקורבת ע"ז אינו מטמא אלא מדרבנן וכמבואר שם בתוס' עיי"ש: ונ"ל להביא
ראיה לדעת רבינו דא"מ על אמה"ח של עוף מהסוגיא דפסחים (דף כב ע"ב) והוי אמה"ח
דחמנא אמר ולא תאכל הנפש עם הבשר ותניא מנין שלא יושיט אדם כוס יין לגזיר
ואבר מה"ת לב"נ ת"ל לפ"ע כו' הא לכלבים שרי שאני אמה"ח דאתקש לדם עכ"ל
הגמ'.

וקשה לי לפי מאי דאיתא במכילתא פ' משפטים ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לפלב
תשליכון אותו מה ת"ל אם ללמד על היתר הנאה לא צריף קרא ק"ו מה נבילה שמטמא
מותר בהנאה טריפה שאינה מטמא לא כ"ש שמותר בהנאה אלא בא ללמדך שאין הקב"ה
מקפח שכר פל בריה עכ"ל וא"כ מאי קושיא פלל נהרי אמה"ח דהא נוכל ללמוד מק"ו
מנבילה שמטמא ואעפ"כ מותר בהנאה אמה"ח לא כ"ש דמותר בהנאה ואי נימא הא גם
קיי"ל דאמה"ח מטמא מ"מ דלמא מייירי דברי ר' נתן הקא באמה"ח של עוף דקיי"ל
דאינו מטמא כמו שכתב רבינו לעיל בפ"ג מה' אבות הטומאה ה' ט"ו מפי השמועה למדו
דאמה"ח של עוף אינו מטמא וא"כ שפיר נוכל למילף דשרי בהנאה מק"ו מנבילה
שמטמא אעפ"כ מותר בהנאה אמה"ח שא"מ של עוף לא כ"ש דבהנאה שרי ולב"נ איסור
משום לפ"ע אלא ודאי פדעת רבינו דעל אמה"ח של עוף ב"נ אינו מוזהר וא"כ ע"כ
מייירי ר' נתן באמה"ח של בהמה וזה מטמא וליכא ק"ו כמבואר ושפיר מקשה הגמ' וזה
לא מצוי למדחי דאיכא למיפרך פרוך על הק"ו מה לאמה"ח שפון חייב במשהו בשור וגו"ע
משלים תאמר בנבילה דא"ח אלא בכזית בשור דהא א"ל דר' נתן ס"ל כר"ש דכל שהו
למפות וא"כ אף נבילה איסור בכ"ש למלקות וכן לא מצוי למדחי מה לאבר מן החי דאיסור
לב"נ תאמר בנבילה דשרי דא"ל בשור מן החי יוכיח דאיסור לב"נ כמו שכתב רבינו הקא
בה' י' וה' י"א ומ"מ בהנאה ודאי שרי מקרא דילפינן לאסור לישראל ר' יוחנן בחולין
(דף קג ע"ב) מקרא דבשר בשדה טרפה לא תאכלו וכמו שמביא רבינו בפ"ה מה'
מאכלות אסורות.

והכ"מ הקשה ע"ד רבינו והלח"מ מבאר דלב"נ ילפינן מאף בשור בנפשו לאסור בשור
מה"ת ולישראאל ילפינן מקרא דבשר בשדה טרפה. והנה מסיק אח"פ הקרא לפלב
תשליכון אותו וקאי על בשר מה"ת ובשר מן הטרפה וא"כ שרי בהנאה אף דלב"נ איסור

ה"ה אבר מן החי נמי שרי בהנאה מהאי ק"ו אם של עוף דאינו מטמא אלא ודאי דאמה"ח של עוף אינו אסור לב"נ כמבואר: אמנם זה נשאר לנו לבאר הסוגיא בחולין (דף קב ע"א) שם דברי המשנה פ"א דטהרות ואין שחיטתה מטרתה אכל אמה"ח גבי עוף טמא הוא לב"נ דאין מפרקסת ניתר לו בזה כמו שפירש"י ורש"י ותוס' דבטהורה מפרקסת שרי ליה משום מי איפא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור אבל לא בטומאה דבזה אינו ניתר מפרקסת ולפ"ד רבינו"ל דבאמה"ח של עוף ב"נ אינו מונהר כלל מאי אין שחיטתה מטרתה דמפרקסת אסורה הא אין בו אמה"ח כלל אף לאיסור כמו שבארנו בשם הכו"פ: אמנם גם דברי הכ"מ הקא תמוה דהנה מפרש דהמשנה דאמר תחלה אכל אמה"ח ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטתה מטרתה מפרש לה רב שינב"י להמשנה פולהו לב"נ וה"ק אכל אמה"ח ממנה אינו סופג את הארבעים כלומר אין עונשין אותו ב"ד אבל איסורא איפא ואע"ג דגבי בן נח ליפא ספיגת ארבעים שגירת לישנא הוא אין ב"ד עונשין אותו אבל איסורא איפא ומהמשנה דטהרות משמע ליה לרבינו דאיסורא איפא אבל מיתה ליפא ומשני דר"מ ב"פ מוקים כו' להכי אמר יראה לי עכ"ל ודבריו תמוהין חדא דזהו דחוק גדול לומר אינו סופג אה"א על מיתה לב"נ.

ועוד דהא החם קחשיב החילוקים במשנה שפין עוף טהור לטמא ואמר דרישא בעוף טהור סופג את הארבעים אם אכל פזית ובעוף טמא אס"מ ואי מיירי בב"נ זה לא ה"ל למיחשב הקא דבן נח אף על עוף טהור אינו סופג דהא אינו נענש על אמה"ח של עוף טהור נמי ועוד דמאי ראייה מיייתי דב"נ מונהר על טמאים לכ"ע דלמא המשנה זו ס"ל פהני תנאי דס"ל דאף ישראל נמי מונהר על אמה"ח של טמאה וזה דקתני אינו סופג אה"א ואין שחיטתה מטרתה הוא לב"נ דאינו נהרג עליו ואיסורא איפא כדברי הכ"מ ועוד קשה דלקמן מקשה לרב דאמר אמה"ח צריך פזית מהא דקאמר אכל ממנה אמה"ח אינו סופג כו' וא"א דבעי פזית ת"ל דקאכיל פזית ופירש רש"י ז"ל ואיפא לאו דלא יאכלו שקין הם ומשני בשך כו' וא"נ כדברי הכ"מ מאי מקשה לרב דלמא הוא נמי מפרש ליה דקאי כל המשנה לב"נ דאינו נענש כמו שפירש הכ"מ לר"ש וליפא קונשיא כלל לרב מזה דת"ל משום פזית טמא דהא לב"נ ליתא איסור בזה אלא ודאי דזה מיירי רישא דאינו סופג את הארבעים לישראל לכ"ע ורק סיפא דאין שחיטתה מטרתה מיירי לב"נ וא"כ שפיר מקשה לרב ודלא כהכ"מ.

אמנם גם על רבינו בלא זה קשה מהמשנה זו פיון דסיפא דאין שחיטתה כו' מיירי בב"נ וביה ליתא איסור בעוף: וע"כ נ"ל לישב פן דהנה המגדול עוז כתב הקא דהטעם דב"נ אינו מצווה על אמה"ח של עוף משום דילפינו זה מקרא דאף בשך בנפשו ועוף לא מקרי בשך כדאיתא במס' חולין (דף קד) עיי"ש.

וצריך לומר דגבי ישראל דמצווה על אמה"ח של עוף אף דילפינו ג"כ מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר וא"כ כתיב נמי מלת בשך וכי היכא דאמרינו דב"נ אינו מצווה על עוף מטעם דכתב המ"ע דילפינו מבשר ועוף לאו בשך הוא ה"נ נימא גבי ישראל נמי דאינו מצווה.

אף זה ליתא חדא דהא איתא במס' חולין (דף קב) דאמה"ח נוהג בחו"ע בין טמאין ובין טהורין מהקישא דכתיב רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש

עם הבשר ודְרָשִׁינוּ פֶּלֶא שְׁאֵתָה מְצֻנָה עַל דָּמוֹ אֶתָה מְצֻנָה עַל אֲבָרָיו וְנָהִי דִלְעֻנָּו דְּנוּהָג בְּבִהְמָה טְמֵאָה לֹא אִיֶּצְטְרִיף הִקְיִישָׂא לִר' יְהוּדָה דְּדַחֲיִנוּ שְׁכֹן אִיסוּרוֹ נוֹהֵג בְּב"נ וְלִהְכִי חֲיִיל מ"מ לְזָה מְהִנֵי הִקְיִישָׂא דְּנוּהָג גַּם בְּעוֹף גַּם בְּעוֹף וְלֹא מְמַעְטִינוּ מִטַּעַם בְּשָׂר וְהַגְמ' מְקַשָּׁה שָׁם רַק דְּעַל טְמֵאִין ל"ל קָרָא.

וְעוֹד א"ל כְּמוֹ שְׁמַחֲלֵק הַלַּח"מ לְקַמֵּן בְּהִי"א בֵּין יִשְׂרָאֵל לְב"נ דְּיִשְׂרָאֵל יִלְפִינוּ מְלֵא תֹאכֵל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבְּשָׂר וְדְרָשִׁינוּ הַנֶּפֶשׁ עַל אִמָּה"ח וְהַבְּשָׂר ר"ל שְׁעוֹד הַחַיּוֹת עִם הַבְּשָׂר וְכִינוּן שְׁכֹן אֵין פְּתִיב אֲכִילָה אֲלֵא מְנַפֵּשׁ דְּהוּא אִמָּה"מ אֲבָל הֵכָא הֵנָּה אֲפָפָא מְדַכְתִּיב אֲכִילָה כְּדַכְתִּיב אַף בְּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ וְר"ל הַבְּשָׂר דְּלֹא תֹאכְלוּ בְּעוֹד שְׁהַנֶּפֶשׁ בּוֹ וְכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י וְ"ל בַּפ' ד' מִיתוֹת (דָּף גַּט) א"כ שְׁפִיר מְשַׁתְּמַע אֲזַנְהָרָה עַל בְּשָׂר מַה"ח כּו' עַכ"ל וְא"כ ה"נ גַּבִּי ב"נ דְּיִלְפִינוּ מֵאֵף בְּשָׂר מְמַעְטִינוּ בְּשָׂר עוֹף דְּלֹא מְקַרִי בְּשָׂר דְּמְקַרֵּא דְּבְשָׂר יִלְפִינוּ וּמִלַּת בְּשָׂר לֹא קָאִי עַל עוֹף אֲבָל גַּבִּי יִשְׂרָאֵל יִלְפִינוּ מִמִּלַּת הַנֶּפֶשׁ דְּמְקַרִי אִמָּה"ח וְקָאִי גַּם עַל עוֹף דְּלֹא מְקַרִי בְּשָׂר כְּמִבְּנָאָר: וְהֵנָּה כ"ז רַק אֵי יִלְפִינוּ מְקַרֵּא דְּאֵף בְּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ וְעוֹף לֹא מְקַרִי בְּשָׂר אֲבָל אֵי יִלְפִינוּ כְּמוֹ דְּיִלְיָר ר"י מְקַרֵּא דְּאֲכֵל תֹּאכֵל וְלֹא אִמָּה"ח וּפְיִרֵשׁ רַש"י אֲכֵל תֹּאכֵל דְּבָר הַמוּכָן לְאֲכִילָה וְזָה עוֹמֵד לְגַדֵּל וְלָדוֹת וּמְזָה וְדָאִי שְׁנָה עוֹף לְבִהְמָה לְאַסְוֵר אִמָּה"ח דְּכְמוֹ כֵּן עוֹף בְּחַיִּיָּה לֹא מוּכָן לְאֲכִילָה הִיא עוֹמֵדָת לְגַדֵּל בְּיַצִּים וְכְמוֹ בְּהִמָּה הֵתָם לְגַדֵּל וְלָדוֹת.

וְעַתָּה נִיחָא שְׁפִיר דְּהָא הַתּוֹס' כְּתִבּוּ שָׁם ד"ה אֲלֵא לְפִי מֵאֵי דְּמוּקְיָם לָהּ רַב שְׁנִיבֵי דְּמָה דְּקָאֵמֵר דָּאֵין שְׁחִיטָתָם מְטַהֲרָתָה קָאִי לְב"נ וְתִימָא דְּתַקְשָׁה מְהַף מְשַׁנָּה לְרַב אַחָא בַר יַעֲקֹב דְּאָמֵר לְעִיל (דָּף לֵג) דָּאֵין מְזַמְנִין כּוֹתֵי עַל ב"מ וּמִיָּהוּ בְּלֵא"ה אָמֵר תַּנְיָא דְּלֹא כְּרַאב"י וְקוֹשְׁיָת הַגַּמ' אֵינָה פְּשוּטָה כָּל כָּף מִן הַמְּשַׁנָּה עַכ"ל.

נְמַצָּא דְּלְרַב אַב"י אֵין מְפָרְשִׁין הַמְּשַׁנָּה כְּמוֹ שְׁמְפָרֵשׁ הֵכָא רַש"י דְּקָאִי לְב"נ אֲלֵא אִו דְּמְפָרֵשׁ לָהּ פְּשׁוּט אַחְרֵינָא אִו דְּהַמְּשַׁנָּה לֹא אֲלִיבָא דְּהַלְכָתָא סְלָקִי. וְהֵנָּה רַבִּינוּ פּוֹסֵק הֵכָא בְּהַדְיָא לְקַמֵּן ה' י"ג כְּרַב אַחָא בַר"י וְלֹא מְחַלֵּק בֵּין טְהוֹרָה לְטְמֵאָה.

וְעֵינֵין כ"מ וְלַח"מ מֵה שְׁמִבְּאָרִים בְּזָה וְא"כ ע"כ גַּם לְדִידְיָה צָרִיף לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי הַמְּשַׁנָּה כְּמוֹ לְרַאב"י וְא"כ גַּם זָה נִיחָא דְּר"ש דְּמוּקְיָ לָהּ לְב"נ ס"ל דְּיִלְפִינוּ לְאַסְוֵר אִמָּה"ח מְקַרֵּא דְּאֲכֵל תֹּאכֵל וְא"כ אֲסֻרִינוּ גַּם לְב"נ אֵף אִמָּה"ח שְׁל עוֹף וְלִהְכִי מוּקְיָ לָהּ הַמְּשַׁנָּה כֵּן לְב"נ אֲבָל לְדִידוֹ דְּיִלְפִינוּ מְקַרֵּא דְּאֵף בְּשָׂר מְמַעְטִינוּ שְׁפִיר עוֹף דְּלֹא מְקַרִי בְּשָׂר וְהַמְּשַׁנָּה ב"כ וְכָף לֹא מְצִי לְאוּקְמִי כֵּן דְּהָא ס"ל כְּרַב אַחָב"י כְּמִבְּנָאָר.

נְמַצָּא דְּשְׁפִיר פּוֹסֵק רַבִּינוּ לְלַמּוֹד כְּרַב עַל אִמָּה"ח מְקַרֵּא דְּאֵף בְּשָׂר וְלֹא מְקַרֵּא דְּאֲכֵל תֹּאכֵל כְּר' יוֹחָנָן כֵּינוּ דְּהוּא פּוֹסֵק דְּאִמָּה"ח אֵינוּ נוֹהֵג בְּשָׁל עוֹף בְּב"נ וְאֵף אֵי נְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ הַכ"מ דְּמְפָרְשִׁינוּ לָהּ הַמְּשַׁנָּה דְּטְהוֹרוֹת דְּעוֹנָשׁ לִיתָא גַּם זָה נְאָמֵר הַטַּעַם כְּמוֹ שְׁמְפָרֵשׁ הַמ"ע מְשׁוּם דְּלֹא מְקַרִי בְּשָׂר דְּלֹא מְצִינוּ טַעַם אַחַר וְזָה מְצִינוּ מוּכְרַח מִהַמְּשַׁנָּה זֹו דְּטְהוֹרוֹת וְא"כ מוּכְרַח לְלַמּוֹד מְקַרֵּא דְּאֵף בְּשָׂר וְלֹא מְאָכֵל תֹּאכֵל שְׁאוּמֵר ר' יוֹחָנָן דָּא"כ אֵין חֲלִילוּק בֵּין עוֹף לְבִהְמָה כְּמִבְּנָאָר: וְעַפ"ז מְיֻנָּשׁב פְּשׁוּט הַקּוֹשְׁיָא מְפָסְחִים (דָּף עג) שְׁהַקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דָּא"ל דְּרַבִּינוּ נְמִי מְפָרֵשׁ דְּהֵתָם קָאִי הַקּוֹשְׁיָא לְר"ש וְאֲלִיבָא כְּדְּמְפָרֵשׁ לָהּ ר' יוֹחָנָן דַּס"ל מְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה פְּטוּר כְּמוֹ שְׁמְפָרְשֵי הַתּוֹס' שָׁם וְא"כ שְׁפִיר אָמֵר תִּיקוֹן לְהוֹצִיא מִיַּדֵי אִמָּה"ח וְהוּא לְבָן נַח כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י וְ"ל וּמִיָּרִי בְּחַטָּאת הָעוֹף מ"מ לְר'

יוֹחָנָן דִּילִיף מְאָכֵל תְּאָכֵל מְנוֹזֵהָ עַל עוֹף וְלִדְיָדִיָּה שְׂפִיר מְשַׁנֵּי לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח לִב"נ וְאַלְיָבָא דִּר' יְהוּדָה לָא מְפָרֵשׁ לָהּ רַבִּינוּ דְּהָא ר' יְהוּדָה יְלִיף ע"כ מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר כּו' דְּהָא ר' יְהוּדָה אָמַר הָתָם בְּסִנְהֶדְרִין דְּאַדָּם הִרְאִישׁוֹן לָא נִצְטָנָה אֱלָא עַל ע"ז בְּלִבְד וְכִתְבוּ הַתּוֹס' אֲבָל מוֹדָה ר' יְהוּדָה דִּב"נ נִצְטָנָה אַחַר הַמַּבּוּל וְזֶה ע"כ מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ אֲבָל ר' יוֹחָנָן אֲלִיבָא דִּר"ש נִיחָא הַתִּיקוֹן לְהוֹצִיא מִיַּדֵּי אִמָּה"ח וּמ"מ דְּבָרֵי רַבִּינוּ גּוֹפִיָּה דְּפוֹסֵק פְּהֵי בְּרִייתָא דְּהַשׁוּחַט הַתִּיקוֹן הוּא מַה שְּׂאִינוּ מְטַמָּא מַה"ת דַּת"ע אִינוּ מְטַמָּא אֱלָא מְדַרְבָּנָן וְהִגְמ' דְּאָמַר מִיַּדֵּי אִמָּה"ח הוּא לִר' יוֹחָנָן אֲלִיבָא דִּר"ש כְּמַבְוֹנָא: וְעוֹד נ"ל לְיִישׁוּב פְּשׁוּט מַה דִּילִיף רַבִּינוּ ו'ל דְּלִנְח הוֹסִיף אֲבָר מַה"ח מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר דְּהָא הָתָם בִּד' נ"ט אֲמַרִּין בְּבְרִייתָא ת"ר אֵף בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ דְּמו' ל"ת זֶהוּ אִמָּה"ח מ"ט דִּרְתַב"ג קָרִי בֵּיהּ בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ כּו' וְרַבָּנָן הֵיִיא לְמִשְׁרֵי שְׂרָצִים הוּא דְּאִתָּא כּו' נִמְצָא דְּהָאִי תִּנָּא דְּבְרִייתָא יְלִיף פֶּל עֵיקָר לִמּוּד שֶׁל אִמָּה"ח מְקַרָּא זֶה שֶׁל אֵף בְּשֵׁר וְלֹא מְאָכֵל תְּאָכֵל וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה אֵף דָּם מַה"ת כּו' וְקִשְׁיָה דְּתַנָּא דְּלַעִיל בְּרִישָׁא דִּנ"ל אֲבָר מַה"ח מְאָכֵל תְּאָכֵל וְלֹא מוֹקֵי הַקְּרָא אֱלָא לְמִשְׁרֵי שְׂרָצִים עכ"ל.

אַלְמָא דְּהַתּוֹס' נְמִי מְפָרְשֵׁי לָהּ דְּהָאִי תִּנָּא דְּבְרִייתָא יְלִיף לָהּ מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר בְּנִפְשׁוֹ עַל אִמָּה"ח וְקוֹנְשִׁיתָם אִינְהָ חֲמוּרָה כ"כ דְּאַף דִּר"י יְלִיף מְאָכֵל תְּאָכֵל וְהַקְּרָא דְּאַף בְּשֵׁר אִתָּא רַק לְמִשְׁרֵי שְׂרָצִים מ"מ הָאִי תִּנָּא ס"ל דְּאַכֵּל תְּאָכֵל הוּא לְאַסְוֹר גְּזֵל כְּמוֹ דַּס"ל לְהַמְדִּירֵשׁ הֵכָא וְכֵן רַב ס"ל כֵּן וְאִמָּה"ח יְדַעִין מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר שְׂרָצִים יְלַפִּין מְקַרָּא דְּדָמוּ בְּנִפְשׁוֹ דִּילִיף רַחֲב"ג עַל דְּמַה"ח וַא"כ פִּינֵן דְּתַנָּא דְּבְרִייתָא וְדָאִי פְּלִיג עַל ר' יוֹחָנָן וְיְלִיף אִמָּה"ח מְקַרָּא דְּאַף בְּשֵׁר רַבִּינוּ נְמִי ס"ל פְּתִיחָה דְּהָאִי תִּנָּא וְדוּק: הִלְכָה ג' ב"נ שְׂבִירָה אֶת הַשֵּׁם בֵּין שְׂבִירָה בְּשֵׁם הַמִּינְחָד בִּינְשְׂבִירָה בְּכִינוּי בְּכָל לְשׁוֹן חֲזִיב מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל עכ"ל.

וְכַתֵּב הַכ"מ שֶׁם (דָּף נו) ת"ר אִישׁ כּו' וּפְלִיגָא דִּר' מִיֵּאשָׁא הָא דָּאֵר"י נִפְחָא לְרַבִּית הַכְּנֻזִין וְאַלְיָבָא דִּר"מ דְּמִשְׁמַע הָא לְרַבָּנָן פְּטוּר ב"נ עַל הַכְּנֻזִין פְּלִיגָא דִּר"מ דְּאִיהוּ סְבַר אַע"ג דְּאִמּוֹר רַבָּנָן עַל הַכְּנֻזִין בְּאַזְזָהָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי מִיְהוּ חֲזִיב מִיְהוּ וּפּוֹסֵק רַבִּינוּ כִּר"מ לְגַבִּי ר' יִצְחָק נִפְחָא וְצ"ע לְמָה עכ"ל.

וְהַלַּח"מ מְתַרְץ בְּדוּחַק. וְלַעֲנֵד נ"ל לְיִישׁוּב פְּשׁוּט שְׁנֵי תִירוּצִים חֲדָא דְּהִנְהָ שֶׁם מְסִיק הַגְּמָרָא בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף נו ע"א) וְרַבָּנָן הָאִי אִישׁ אִישׁ מֵאִי עֶבֶד לֵיהּ דְּבִרָה תּוֹרָה כְּלָב"א וּפְרִישׁ רַש"י ו'ל בֵּין לִר' יִצְחָק נִפְחָא וּבֵין לִר"מ פְּרִיָּה וְהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים דְּהַקְּוֹשִׁיא הוּא רַק לִר' יִצְחָק נִפְחָא אֲבָל ר"מ יָדַע תְּרוּנוּיָהוּ מְקַרָּא דְּאִישׁ אִישׁ וּמְפָגֵר כּו'.

וְהִנְהָ בַּמַּס' חֲגִיגָה (דָּף יא ע"ב) אֲמַרִּין אֱלָא אִישׁ אִישׁ דְּבִרְכַת הַשֵּׁם ל"ל אֱלָא הָאִי מִיבְעֵי לְרַבּוֹת לְעַפּו"ם שְׁמוֹנְזֶהֳרִין עַל בְּרַכַּת הַשֵּׁם פְּיִשְׂרָאֵל נִמְצָא דְּסִתְמָא דְּגַמ' שֶׁם ע"כ ס"ל כִּר' מִיֵּאשָׁא דְּהַקְּרָא דְּאִישׁ אִישׁ אֶתִּי לְרַבּוֹת עַל פּוֹתִים שְׁמוֹנְזֶהֳרִין בְּבִרְכַת הַשֵּׁם וְאִי כִּר"י נִפְחָא אֲלִיבָא דְּרַבָּנָן אִזִּי לָא אִתָּא הַקְּרָא דְּאִישׁ אִישׁ לְלַמֵּד שׁוּם דְּבָר דְּהָא אֲמַרִּין דְּבִרָה תּוֹרָה כְּלָב"א וְהַסִּתְמָא דְּגַמ' שֶׁם כִּר' מִיֵּאשָׁא וְרַבִּינוּ נְמִי ס"ל כְּמוֹ שְׁמִפְרָשִׁים הַתּוֹס' שֶׁם וְכִינֵן דְּמְפָרְשֵׁי דְּהַקְּוֹשִׁיא הוּא רַק לִר' יִצְחָק נִפְחָא אִתָּא סִתְמָא דְּגַמ' דְּחֲגִיגָה ע"כ כִּר"מ מִשׁו"ה פּוֹסֵק פְּתִיחָה רַבִּינוּ: וְעִי"ל כֵּן דְּהִנְהָ לְקַמֵּן (דָּף נו ע"ב) אֲמַרִּין רִיב"ב אוֹמֵר אֵף עַל בְּרַכַּת הַשֵּׁם כְּמָאן אֲזֵלָא הָא דָּאֵר"י אָמַר רַב נִיצֵו כּו' אֲנִי לָא תְּקַלְלוּנִי כּו' כְּמָאן כִּי"א וְכַתֵּב הַמְהַרְשֵׁ"א ו'ל וְק"ק אִמָּאִי קָאֵמַר דִּר' יִצְחָק נִפְחָא פְּלִיג עַל ר' מִיֵּאשָׁא וְס"ל אֲלִיבָא

דַּרְבָּנָן דְּכוּתֵי אֵינוּ חֵיב עַל הַפְּנוּיִין פִּינּוּן דַּס"ל אִישׁ אִישׁ לְרִבּוּת פְּנוּיִין אֲלִיבָא דַּר' מְאִיר
וּכְמ"ש הַתּוֹס' הָא אֲפֹתֵי אֵימָא דַּלְר' י נִפְחָא כּוּתֵי נְמִי חֵיב עַל הַפְּנוּיִין וּס"ל כְּרִיב"ב
דְּלִיף בְּרַפְתּוֹ הַשֵּׁם מוּיָצוּ כּו' דְּכַנּוּיִין נְמִי בְּמִשְׁמַע וִי"ל דַּמ"מ פְּלִיג עַל ר' מִיֶּאֱשָׁא דְהוּא
זְלִיף מִן פְּגַר וּכְאֲזַרְח לְרַבָּנָן וּר' יֶצְחָק נִפְחָא מְאֵלֵהִים כּו' כְּרִיב"ב עַכ"ל נִמְצָא דָּאָף לַר'
יֶצְחָק נִפְחָא לְפִי הָאֲמַת פֶּן נַח חֵיב עַל הַפְּנוּיִין דַּכ"ע ס"ל פֶּן וְרַק בְּיִלְפוּתָא פְּלִיגֵי כְּמוֹ
שְׁמִבְאָר בְּזֵה הַמְהַרְשֵׁ"א שְׁבַאֲרָנוּ וְדוּק: הִלְכָה י אַחַד כּו' וְהַבְּשָׂר מִן הַחֵי.

וְעֵינָן כ"מ מַה שְׁמַקְשָׁה ע"ז וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וּבִלְח"מ הֵכָא וּנ"ל לֹאמַר דְּגַם דַּעַת רַש"י
ז"ל הוּא דְּלֹא פְּרַבִּינוּ אֶלְא לַר' יוֹחָנָן דְּגַמַר בְּשָׂר מַה"ח מִקְרָא דְּבִשְׂרָא בְּשָׂדָה אֵינוּ נֶאֱסַר
לְב"נ דְּהִנֵּה רַש"י ז"ל פֶּתַב בְּמַס' חֻלְיִין (דָּף עַד) ד"ה אֲשִׁמוּעֵינוּ רַב דְּלָאוּ מִשּׁוּם גְּבֻלָּה
מִתְרִינָן בְּיָה אֶלְא מִשּׁוּם אִמָּה"ח וְהַקְשָׁה ע"ז הַגְּאוֹן רַע"ק אִיגָר ז"ל בְּגִלְיוֹן הַש"ס דְּלִמְאִי
דְּלֹא אָמַר בְּפִשְׁטוּת דְּהַאֲבָר הוּא פְּזִית עִם הַגִּידִין וְהַעֲצָמוֹת דְּלִגְבֵי גְּבֻלָּה הִנֵּה חֲצִי שְׂעִינָא
וְכּוּ נְמִי לְהוֹשִׁיטוּ לְב"נ וְנִשְׂאָר בְּקוֹשְׂיָא.

וּנ"ל לֹאמַר פֶּן דְּהִנֵּה רַב שְׂאֲמַר שֵׁם אֶכְלוּ לְזֵה לּוֹקָה קָאֵי עַל הַפְּרִיָּתָא דְּאָמַר שֵׁם תְּחִלָּה
וּבִשְׂרָא בְּשָׂדָה טְרַפָּה לֹא תֹאכְלוּ לְהַבִּיא הַאֲבָר וְהַבְּשָׂר הַמְדוּלְדָּלִין בְּבִהְמָה חֵיָה וְעוֹף וְשִׁחְטוּן
שְׂהוּן אֲסוּרִין וְע"ז אָמַר אֶכְלוּ לְזֵה לּוֹקָה אוֹ אֵינוּ לּוֹקָה וּמַה שְׁפָתַב רַש"י ז"ל שֵׁם אֶכְלוּ
לְזֵה הַאֲבָר הַמְדוּלְדָּל פְּנִנְתּוּ ע"כ דְּלֹא קָאֵי עַל אֲבָר דְּעוֹבֵר דְּזֵה וְדָאֵי לְקִי וּפִיֶּרֶשׁ הַמְהַרְשֵׁ"א
שֵׁם שְׁפָתַב דְּאֶכְלוּ פְּלוּ מִיֶּרִי שְׂאֶכְלוּ פְּלוּ תְּמוּהָ דָּאָף אֵי בְּשָׂר הִנֵּה נְמִי לְקִי מִשּׁוּם בְּשָׂר
מַה"ח אֶלְא כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ וּמ"מ זֵהוּ וְדָאֵי דְּקָאֵי עַל הַפְּרִיָּתָא בְּתַחֲלָה דְּמִיֶּרִי דְּבִשְׂרָא נְמִי
הַמְדוּלְדָּלִין וְא"כ נִיחָא דְּלַעֲנֵן פְּזִית וְדָאֵי בְּעֵי בְּזֵה וְכּוּ לְעַנְנֵן ב"נ נְמִי אֵינוּ מְוַזְהָר עַל בְּשָׂר
כַּר' יוֹחָנָן דְּקִי"ל פְּנִתִּיה דְּיִלְפִינָן מִבְּשָׂרָה בְּשָׂדָה וְהֵכָא בְּזֵה קָאֵי עַל ר' יוֹחָנָן שְׂאֲמַר תְּחִלָּה
וּבְזֵה אֵינוּ חוֹלֵק עָלָיו וְלֹא מ"ל בְּזֵה דַּס"ל פְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ דְּעַל עוֹף ב"נ אֵינוּ מְוַזְהָר וְהֵכָא
אוֹמַר שְׁבַחֲתִיה וְעוֹף דְּהָא רַש"י ז"ל וְדָאֵי לֹא ס"ל פֶּן דְּכַתְּבַם בְּמַס' פְּסָחִים (דָּף עַג) לְהוֹצִיא
מִיַּדֵי אִמָּה"ח וּפִיֶּרֶשׁ רַש"י לְב"נ וְשֵׁם מִיֶּרִי בְּחִטָּא הָעוֹף וְכַמְבּוּנָא לְעֵיל וְא"כ בְּזֵה וְדָאֵי
לֹא ס"ל לְרַש"י ז"ל פְּדַעַת רַבִּינוּ גַּם בְּזֵה חוֹלֵק וּס"ל דְּבִשְׂרָא מַה"ח ב"נ אֵינוּ מְוַזְהָר וְשִׁפִּיר
פְּתַב רַק עַל מִתְרָה בְּיָה כְּמַבּוּנָא וְדוּק: פְּרָק ו הִלְכָה ז קִידָשׁ אִשָּׁה מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר י"ב
חִדָּשׁ וְנִשְׁלַם הַזְּמַן בְּמַלְחָמָה חוֹזֵר וּבָא לוֹ עַכ"ל.

וְכַתְּבַם הַכ"מ קִידָשׁ אִשָּׁה מְעַכְשָׁיו טַעַם הַדְּבָר פְּשוּט דְּכִינּוּן דְּאָמַר מְעַכְשָׁיו אֲגַלְאֵי מְלִתָּא
דְּקוֹדֵם בּוֹאוּ כּו' אֲבָל אֵי לֹא אָמַר מְעַכְשָׁיו ה"ל כְּאֵלוּ עַכְשָׁיו אִיֶּרְסָה וְלֹא כָּל הַיָּמִינוּ שְׂיִאֲמַר
בְּמַלְחָמָה שְׂהוּא יֶאֱרַס אִשָּׁה פְּדִי לְפִטוֹר וּל"ד לְמַת אַחִיו כּו' דְּהִתָּם לֹא עָשָׂה מְעַשָּׂה לְפִטוֹר
עַצְמוֹ מִהַמְלַחְמָה עַכ"ל.

וְלַעֲנ"ד נ"ל לֹאמַר דְּלֹא כֵּן הוּא דָּאֵם קִידָשׁ אִשָּׁה לֹאֲחַר י"ב חִדָּשׁ וְנִשְׁלַם הַזְּמַן בְּמַלְחָמָה
נְמִי חוֹזֵר דְּלֹא מִקְרִי מִפְּקִיעַ עַצְמוֹ דְּמִנָּא יַדַּע תְּחִלָּה בְּשָׂעָה שְׂקִידָשָׁה שְׂהַזְּמַן תְּכַלָּה בְּשַׁעַת
מַלְחָמָה וְרַק דְּבַרֵי רַבִּינוּ אֵלוּ שְׁפָתַב מְעַכְשָׁיו הוּא מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי שֵׁם בְּסוּטָה כְּמוֹ
שְׂהַבִּיא הַמְשַׁל"מ הֵכָא וְהִירוּשְׁלָמִי אֲזוּל לְטַעֲמָה דַּס"ל רַפ"ג דְּקִידוּשִׁין דָּאֵי קִידָשׁ בְּשִׁטְר
לֹאֲחַר שְׁלִשִׁים לֹא הִנֵּה קִידוּשִׁין כְּמוֹ בְּגַט וְרַק אֵי קִידָשׁ בְּכֶסֶף מְהִנֵּי כְּמוֹ שְׂמִבִּיא הַר"ן ז"ל
בַּפ"ג דְּקִידוּשִׁין וּמְבַאָר הַר"ן דְּגַמ' דִּידֵן חוֹלֵק ע"ז עֵינָן שְׂעָה"מ בַּפ"ט מַה' גִּירוּשִׁין
ה' ט' וְלִהְיֵי אוֹמַר הִירוּשְׁלָמִי מְעַכְשָׁיו פִּי הִיכִי דְּלִהְיֵי מְהִנֵּי אָף בְּקִידוּשֵׁי שְׁטֵר דָּאֵי לֹא

אומר מעכשיו אזי הנה רק קדושין בקדושי פסח ובעי לפרש קידוש בכסף ונשלם הזמן להכי אומר מעכשיו דהוא אף בקדושי שטר אבל בקדושי פסח שפיר אף אי לא אומר מעכשיו אם נשלם הזמן במלקחיה חוזר ורבינו דפוסק נמי התם כמו דברי הירושלמי כמו שכתב הר"ן שם להכי פתב נמי מעכשיו בדברי הירושלמי ודוק: פרק י הלכה כב"נ שאנסו לו לעבור מותר לו לעבור אפילו גאנס לעבוד ע"ז עובד לפי שאינו מצווין על קידוש השם עכ"ל וכתב הכ"מ סנהדרין (דף עד ע"ב) בעו מניה מר' אמי ב"נ מצווה על קידוש השם או אינו מצווה על קידוש השם כו' אמר דכתיב לדבר הזה יסלח ה' לעבדך כו' וכתב לה' לשלום.

ואם איתא לא לימא ליה הא בצנעא הא בפרהסיא פה נראה שהיא גירסת רבינו וגם התוס' כתבו שהיא גירסתא נכונה ופירוש הענין שמאחר שקיבל עליו נעמן שלא לעבוד ע"ז א"ל לאלישע לדבר הזה יסלח ה' לעבדך שאני אנוס בדבר שאדוני נשען על ידי וכתוב ויאמר לו לה' לשלום אלמא הודה לו ואם איתא דמנוחה ה"ל לומר בצנעא מותר ובפרהסיא אסור אלא אמר ליה סתם לה' לשלום אלמא דאפילו בפרהסיא אינו מנוחה עכ"ל.

ונ"ל דאין צריך לכל זה דאף א"נ דרבינו גרים בגירסת רש"י ז"ל דלא נפשט הבעיא וגרים הא בצנעא הא בפרהסיא מ"מ שפיר פוסק רבינו דאינו מצווה לנדאי בלא ספק דאיתא בירושלמי דשביעית פ"ד ה' ב' ר"א בעי קומי ר"א ב"נ מהו שיהא מצווה על קידוש א"ל ונקדשתי בתוך בני ישראל ב"י מצווין ואין ב"נ מצווין ר"ל שמע ליה מהדא לדבר הזה יסלח ה' כו' ישראל מצווה על קה"ש ואין ב"נ מצווה ק איתא הירושלמי זה בסנהדרין פ"ג ה' ה' אלמא דהירושלמי ס"ל בפשיטות דאין ב"נ מצווה על קידוש השם ופוסק רבינו פותיה דהירושלמי פדרפו בכ"ד דבגמ' דידן נשאר בבעיא ובירושלמי אפשטא פסקינן בפשיטותא של הירושלמי וכמו שהביא הכ"מ בפ"ו בה' מפרים ה' ד' בשם הר"ן דכל דבר דנשאר בגמ' בתיקו ובירושלמי נפשט פסקינן פהירושלמי וכן פתב הלש"ן ביו"ד (סי' קמה ס"ק א) ונשפיר פוסק רבינו דאינו מצווה: והנה המפרש מהר"א פולדא על הירושלמי שם בשביעית פתב פן לדבר הזה כו' וא"א לימא ליה טועה אתה בדבר שאין אתה צריך סליחה שהוא בצנעא שאין ישראל מצווין בב"ר אלא ודאי דאינו מצווה שאין חילוק לב"נ בין בצנעא ובין בפרהסיא וכן פירש רש"י עכ"ל.

ולא ידעתי האידך מצא ברש"י ז"ל זה דאין חילוק בב"נ לבצנעא לפרהסיא א"ל דיש חילוק והירושלמי דנפשט ס"ל בדברי התוס' דה"ל לומר בפרהסיא מחויב למסור עצמו על קדוש השם ומדאמר ליה סתם לה' לשלום ש"מ דאינו מצווה ונפשט הבעיא כמו שבארנו ודוק: הלכה ז במשל"מ ד"ה יצא כו' בס"ד פתב המגיה עיין בתוס' פ' החובל (דף פח ע"א) שכתבו דכי גמרינן בעבד לה לה מאשה היינו לחייבו במה שהאשה חייבתאבל לגורעו מאיש ולעשותו כאשה ל"ג כו' ובסוגיא דחגיגה נראה דעבד פטור מראיה מג"ש דלה לה וקרא את פני האדון איצטריך למעוטי ת"ע וחב"ח ואלו רש"י ז"ל בערכין (דף ד) פתב אבל עבר גמור פטור דכתיב את פני האדון כו'.

והנראה דס"ל לרש"י ז"ל דכינון דלמשנה אחרונה תציו ב"ח חייב בראיה ע"כ קרא דאף פני האדון איצטריף למעוטי עבד גמור דלא הנה פטרי ליה מג"ש דלה לה דלא נאמרה אלא לחומרא ונמצא דסוגיא זו איפא סייעתא לדברי התוס' הנזכר לפי המסקנא עכ"ל.

ונ"ל דליתא לכל דבריו דזה לא אמרינו דלא איצטריף קרא דאל פני האדון משום המשנה אחרונה דזהו רק מפני תיקון העולם תיקנו חכמים וא"כ אי עבד סריס הוא לא עשו תקנה בזה לכוף רבו פמו שמבאר הטורי אבן ז"ל ואף לפי המשנה אחרונה צריף הקר דאל פני האדון לח"ע וחב"ח ורק יש לומר בתחלה דאומר שם הפל לאתויי מי שח"ע וחב"ח וס"ל דמדינא חייב ח"ע וחב"ח מפני צד חירות שבה ורק רבינא מסיק ליה דח"ע פטור וא"כ לא בעי קרא למעט תציו עבד להכי אומר דממעט מקרא דאל פני האדון עבד גמור והוא לא מטעם דלא ילפינו לה לה לפטור פסברת התוס' דזה ודאי ליתא אלא רק גבי דבר דהוי מחייבנו מצד הסברא לא אמרינו דאתי הקרא לפטור אבל מצות דבלא קרא וג"ש דלה לה הנה פטרינו ליה לגמרי ורק מג"ש מלה מחייבנו לא מחייבנו רק במצות שנשים מחייבין בה אבל לא ראיה ושאר מ"ע שהז"ג ושפיר ביאר בזה כמו"ח הגאון ז"ל הגמ' במס' חגיגה (דף ד ע"א) דאמר מכדי פל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה כ"מ שאין האשה ח"ב אין העבד ח"ב ונחלא למוטר הוא זה שאומר פל מצוה שהאשה חייבת בה ה"ל לומר כ"מ שאין האשה ח"ב אין העבד ח"ב אלא בא לומר פינו דכל מצוה שהעבד חייב לא נדע רק מכל מצוה שהאשה חייבת וממילא כ"מ שאין האשה חייבת העבד פטור דמנינו לנו לחייביה וליתא בזה סברת התוס' במס' ב"ק ורק מה שפכת רש"י ז"ל דמקרא דאל פני האדון בא לפטור אף דידעונו מג"ש פמו דאיתא בחגיגה יש לומר דתחלה שם"ל להגמ' דח"ע חייב א"ל דס"ל פמו הירושלמי שמביא התוס' במס' חגיגה דבראית פנים נשים חייבין ורק ממעטינו מזכורה מראית קרבן ואתי הקרא דאל פני האדון למעט עבד אף מראית פנים אבל לפ"ד רבינא דח"ע וחב"ח פטור וא"כ אתי לזה הקרא דאל פני האדון ושפיר ס"ל לגמ' דידן דפטורים נשים ועבדים אף מראית פנים ודוק: הלכה ט פותי שעסק בתורה חייב עכ"ל.

והנה האחרונים הקשו ע"ז דהשמיט רבינו ולא הביא הא דאמרינו במס' חגיגה (דף יג) א"ר אמי פל המוסר ד"ת לכותי עובר משום מגיד דבריו ליעקב כו'. ונ"ל ליישב פשוט דהנה הטורי אבן פתב שם לתרץ קושית התוס' דהקשו ת"ל דכותי העוסק בתורה חייב והמלמדו עובר משום לפ"ע כו' ומתרץ פן דבמס' סנהדרין (דף נט) איפא פלוגתא שם דאמר וליחשבה בהדי ז' מצות ואומר שם למ"ד מאורסה דינו פנערה המאורסה ולמ"ד מורשה הוא פירוש ומגזל גזל וא"כ אם ישראל לומד עם פותי שרי משום גזל דהוא נותן לו וא"כ א"ל דר' אמי ס"ל כמ"ד מורשה לשון רבנן וא"כ הוי האיסור משום גזל וא"כ אם ישראל לומד עמו שרי משום גזל וקמ"ל דמ"מ אסור משום מגיד דבריו כו' וא"כ ניקא דא"ל דרבינו סובר כמ"ד מאורסה לשון נעה"מ לישא פהנת דקיי"ל במס' בקמות (דף פד) לא הונוהו פשרות להנשא לפסולים וגם לענין עבודה פינו דרבינו פוסק לעיל בפ"ו משום דגם ר' חייא הקא ס"ל במס' פסחים (דף מט ע"ב) פל הלומד לע"ה כו' שנאמר מאורסה כו' וא"כ אפילו אי ישראל לומד לכותי עובר הוא משום לפ"ע לא ת"מ דהוא איסור דאורייתא ול"צ להביא הקרא דמגיד שהוא רק דברי קבלה ואף שהכ"מ פתב הקא דהא דאמרינו התם למ"ד גזל ולמ"ד מאורסה נעה"מ הוא רק אסמכתא זהו

רק דאינו נהרג עליו ואמרין דלא נוכל למילף מזה רק לחיוביה מיתה ביד"ש אבל לענין אסור ילפינו מקרא דמאןרסה ול"צ למילף מקרא דמגיד דעובר משום לפ"ע כמבואר: והנה כמו"ח הגאון ז"ל מתרץ קושית התוס' במס' תגיגה כן.

דאיתא במדרש דהמצות שצוה הקב"ה לב"נ מצות גילומיות צוה להם ואמרו מה טעם ומה ריח יש בה היינו שלא ביאר להם בהמצות שום פנימית ושום טעמים וענינים ורק אומר להם זה תעשה וזה לא תעשה ולהכי אמרו מה טעם וריח יש בה ואף בשבע מצות שמצווין הוא בלא שום פנימית וטעמים וזה שאמר הקרא מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל היינו דלישראל צוה אף חוקים ומשפטים בכל דבר טעם שכל ולא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום היינו דרק חוקים צוה להם אבל לא משפטים דזה ב"י וזה שאמר ר' אמי כל המוסר ד"ת לכותי היינו בהני שבע מצות אשר מצוה הוא לקדם מ"מ רק הדינים דאסורים ומותרים אבל אם מבאר להם פנימית וטעמים עובר משום ומשפטים כל ידעום דמשפטים אסור ללמד לכותי אף בשבע מצות אבל בשאר תורה שלא משבע מצות כותי העוסק חייב והמלמדו עובר משום לפ"ע אבל דברי ר"א קאי על הז"מ אם מבאר המשפטים כמבואר ועוד האריך בדברותיו בזה ואכ"מ: פרק יב הלכה יג בימי המלך המשיח פשתתנישב מלכותו כו' יתייחסו כולם עפ"י ברוח הקדוש כו' שנאמר וישב מצרף ומטהר כו' ובני לוי מטהר תחלה ואומר זה פה מיוחס וזה לוי מיוחס ודוחה את שאינו מיוחס לישראל הרי הוא אומר כו' ואינו מיוחס לישראל אלא לשבטיהן שמודיע שזה משבט פלוני וזה משבט פלוני אבל אינו אומר על שהן בחזקת פשרות זה ממזר וזה עבד שהדין הוא שמשפחה שנטמעה נטמעה עכ"ל.

ונ"ל לבאר דברי רבינו כן דהנה רש"י ז"ל במס' קדושין (דף עא) ס"ל כן דרחב"א דאמר דהקב"ה מטהר שבטו של לוי תחלה פליגי עם ריב"ל דאמר שם פסוק מטהר ממזרים ור' יצחק מסיים צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה פליגי כן דר"ח ס"ל דהא דמטהר האי ששבטילין הפסולין וריב"ל ס"ל האי מטהר לאו מבדיל פסוליהן קאמר אלא מטהרם ומכשירם כולם וכן מפרש דברי רש"י ז"ל המהרש"א בח"א והפ"י עיי"ש.

אבל רבינו משמע דס"ל דלא פליגי כלל ורק עשה פשרה בזה כן בשבט לוי מיוחס לכהן ולוי שיהיה ידוע בכהן ולוי וא"ל מיוחס ודאי הוא מדחה אותו לישראל אבל ספק פסולים בישראל כמו ספק ממזר ועבד ואם המה בחזקת פשרות ישארו בכשרותן ואמרין שמשפחה שנטמעה נטמעה וצריך לבאר לדעת רבינו כיון דהוא ס"ל דכהנים ולוים יטהרו ויבררו האף יפרש הקרא של מגישי מנחה בצדקה והלא למגישי מנחה לא יהיה צדקה דהמה יטהרו וילבנו בשלמא לרש"י ז"ל אליבא דרב"ח דאמר שבטו של לוי מטהר תחלה ופליגי על ריב"ל ור"י עיי"ש במהרש"א מה שביאר הקרא של מגישי מנחה בצדקה לדרשא אחרינא אבל רבינו דמפרש משפחה שנטמעה נטמעה מזה כו'. יצחק אבל לא אמרין זה רק על ישראל ולא על כהנים ולוים האף יפרשו הקרא דמגישי מנחה על ישראל: ונ"ל ליישב כן דהנה הבית שמואל כתב באה"ע (סי' ב ס"ק ה) וז"ל ענ"ל מש"ס דדוקא ממזרים ונתינים דאינו ראויין לבוא בקהל ונטמעו אין מגלין אבל חללים דיש להם תקנה להתחמם בישראל מגלים גם אליהו הנביא לעת"ל להם יגלה לכן אמר ר"י

ממזרים טהורין לעתיד ואירי פשנטמעו שכן פתב הר"ן ומ"מ נקיט ממזרים ונתנינים
אבל חללים מגלים עכ"ל.

ונ"ל לומר דרבינו ז"ל לא ס"ל פן דהנה פהו מלל הלא מותר מה' ביאת המקדש ה"י
דכהן חלל אף שנדע שהוא חלל לא מחלל עבודה משום זה הקרא דמייתי במס' קדושין
(דף סח ע"ב) וא"כ לענן זה דעבודה לא מצריף לגלותן פיון דדיעבד פשר עבודתן.

וענין ירושלמי פ"י דתרומות בין פקדשי בדה"ב ובין פקדשי הגבול בכולם נתרצה ורק
דברי הב"ש לא יוכל היות רק לשיטת התוס' במס' קדושין (דף סח) שם שמביא השעה"מ
שם דס"ל דאחרי שהוא נודע שהוא חלל לא מרצה ועבודתו פסולה או לדעת הרמב"ן
ז"ל שמביא השעה"מ שם דבנדאי חלל לא מצריף בספק ב"ג וב"ח עיי"ש וכן החללות
צריף להבדיל לכ"ע שלא ינשאאו לפהנים דזהו איסור אבל פהנים חללים לדעת רבינו לא
נבדלים לענן עבודה ואף שצריף להבדילם ולהודיע שהמה חללים לענן ורעם דקיי"ל
בת חלל אסורה לכהונה כמו שכתב רבינו בה"א"ב פי"ט הי"ב והוא משנה בקדושין (דף
עז) מ"מ לענן עבודה יש לומר דאין מבדילם ואף שלכתחלה אסור להם לעבוד מ"מ זה
יעשה הצדקה שלא יבדילם מן קהל פהנים פיון דדיעבד לא חיללו וזהו מגישי מנחה
בצדקה דרק יבדל מי שאינו פהו נדאי אבל אם הוא פהו חלל ולכתחלה אין לו לעשות
עבודה מ"מ פיון דדיעבד פשר לא יבדילו או נוכל לומר דרבינו פליג בכל עיקר הדין
ע"ז וס"ל דכל חלל אינו מגלי לא לענן עבודה פיון דדיעבד פשר ובין לוקח אשה דדמי
היא חללים שנשמתקעו כמו עבדים וממזרים ה"ה בזה אף דיש תקנה בישראל ופליגי על
הב"ש ולהכי אמר מגישי מנחה בצדקה בזה הדין פמבואר: ונ"ל לומר דלהכי אמר מנחה
יותר משאר קרבנות דקיי"ל כל פהו שנכנס בפעם הראשון לעבודה מקריב מנחה
דנקראת מנחת חינוך פחו שכתב רבינו בה"מעה"ק ואומר דמגישי מנחה בצדקה בזה
הדין זה העבודה ראשונה דמקריב המנחה פמבואר: ועפ"ד רבינו אלו יתבאר שפיר דברי
הירושלמי בפ"ח דיבמות ה' ג' ובקדושין פ"ו ר"י בשם ר"י אמר אף לעתיד לבא אין
הקב"ה נזקק אלא לשבטו של לוי מ"ט וישב כו' וטהר את בני לוי אר"ה בגין דאינו לויים
נפסיד אר"ח בדר"א אף לעתיד לבא הקב"ה עושה צדקה ומ"ט והיו מגישי מנחה לה'
בצדקה והמפרשים דחקו בפשט זה הירושלמי ולפ"ד רבינו נ"ל לבאר פן ר' יוחנן אמר
לעתיד אין הקב"ה מטרה רק שבט לוי פדברי רבינו ומקשה ר"ה בגין דאינו לויים נפסיד
פגינסת היפ"מ שם ביבמות ולא פמי שגריס בקדושין שם דלית אנו לויים והוא דאומר
פן התניח אם הוא ספק אם הוא פהו או לא אמרינו אז פיון דאין מיוחס פהו הוא דחינו
ליה לישראל ואזלינו בטר רוב דהוי ישראלים אבל לענן אם ספק חלל אמאי לא ניזול
בזה בטר רובא והוא הפהנים הפשרים ואמר ר"ת אף לעת"ל הקב"ה עושה צדקה עמהם
דאף עם שבט לוי יעשה צדקה דהחללים לא יבדלו ורק יגיד מי הוא פהו או לוי אבל
החללים יעבדו פמבואר.

והטעם דמחלקינו בין אי לא נודע לנו אם הוא מיוחס פהו או לוי או ספק פסולי ישראל
הוא פן דבכל דבר קיי"ל דכל היכא דמספקא לנו אזלינו בטר רובא ולהכי אי לא הוי
הפהו או הלוי מיוחס נדאי שדינו ליה בטר רוב דהמה ישראלים אבל הספק בפסולים
נמי שדינו ליה בטר רוב והרוב פשרים הוי ולהכי נמי ספק חלל גבי פהנים שדינו בטר

רובא ורוב פהגים פשרים הוי ולא חללים פמבואר: ועוד יש לחלק בזה פמו שמחלק החוות דעת ושארי האחרונים בזה דקיי"ל ספק דאורייתא דס"ל לרבינו דהוא רק מדרבנן לחומרא ומה"ת לקולא ומחלקינן בין ספק בעשה לספק בל"ת וה"נ יש לומר פן דאם הוא ספק אם הוא פהן לעבוד עבודה אזי הנה ספק בעשה ואזלינן בזה לחומרא דדוקא נדאי ראוי ולא ספק ואם הוא ספק בפסולין דאז הוא ספק בל"ת אזלינן מה"ת לקולא פכל ספק דהוי לקולא פמבואר: והנה שם פסוגיא דקדושין (דף עא) האמר הריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות וציין העין משפט על דין זה שמביא רבינו ולא נמצא זה בדברי רבינו וראיתי בהתוספתא הנדפס מחדש על התוס' דנזיר פ"א שכתב שט"ס הוא בתוספתא דבר זה שלא נמצא בשום מקום וצריך לומר הריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מ"ש עיי"ש.

ונעלם מאתו סוגיא זו דקדושין שבארנו וצריך לבאר מ"ט לא הביא רבינו זה לא בה' גירות ולא ה"א. ונ"ל ליישב פן דהנה דבר זה וכל הלכות גירות שכתב רבינו הוא רק מה שצריכין לידע לעתיד לבא פשיבנה המקדש.

והנה ה"ר"ן בשם הרמב"ן ז"ל הביא ה"א פקדושין דפסקינן כר' יוסי דארף נדאין לא יגלה אליהו ויטהרו לעתיד לבא אף נדאי פדברי ר' יוסי שמה וא"כ ניחא דהברייתא מייירי אז בימי בית שני דאם יגלה משפחות יבדלו מהם להכי אומר דמוטב יהא נזיר ולא יגלה אבל רבינו דמייירי על לעתיד לבא ואז לא שייך דין דגילוי משפחות דמייירי לענן ממזרות שאינן מגלין רק לצנועין דאז יטהר הכל לעתיד לבוא ולהכי שפיר השמיט זה פמבואר ודוק: לעיל פרק י הלכה וכן כותי ששבת אפילו ביום מימות החול אם עשאהו לעצמו פמו שבת חייב ואצ"ל אם עשה מועד לעצמו כו' ומודיעין אותו שהוא חייב אבל אינו נהרג כו'.

והנה הכ"מ הקשה דהגמ' מקשה שם ולחשבינהו בהדי ז"מ ומשני פי קחשיב שב ואל תעשה קום ועשה לא קחשיב משמע דאי הנה מני לה הנה מקטל עלה כו' סובר רבינו דה"ק לימנייהו בהדייהו לומר דאסורין בה קאמר אבל לא לענן נה"ע כו'.

והלה זה ניחא תירוצ הכ"מ לעיל גבי עוסק בתורה לומר דקרא דילפינן ממורשה ירושה או מאורסה הוא רק אסמכתא אבל ה"א דילפינן ליה ר"ל שם מקרא דיום ולילה לא ישבתו והוא לאו גמור בתורה וא"כ מ"ט אינו נהרג עליו פמו פכל דוקתא דקיי"ל אזהרתן זו מיתתן.

ומתירץ לה כמו"ח הגאון ז"ל דברי רבינו פן ולהקדים ליישב גם דברי המהרש"א במס' ביצה (דף טו ע"א) דאמר אמ"ר יוחנן משום רשב"י כ"מ כו' שבת נתן להם בצנעה א"ה לא לענשו עכו"ם עלה כו' ומפרש ליה המהרש"א היינו עכו"ם ששבת לשם מצות שבת היינו לא לענוש וכמו שפירש הרמב"ם בה' מלכים פ"י כו'.

והנה פולם תמהו על המהרש"א ה"א הגמ' אמר שם אמר רבינא לא נצרכא אפילו שני בשבת נמי אלמא דלא תלוי זה דלשם מצות שבת דוקא פמו שכתב המהרש"א ומבאר ליה פן דהנה קשה לכאורה דבקרא אומר עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקו"ח

ויום ולילה לא ישבתו משמע ממשמעות הפתוב דקאי על הזמן שלא ישוּתו עוד הזמנים והמזלות הנקבע להעתים ומנ"ל למדרש זה על האדם לאסור על ב"נ שבייתה.

אף א"ל דאיתא במדרש פְּרָשֶׁת נח (פ' לד) א"ר יוחנן לא שמשו מזלות כל י"ב חדש כו' ר"א ור' יהושע ר"א אומר לא ישבתו לא שבתו ר' יהושע אומר לא ישבתו מפלל ששבתו כו' וא"כ א"ל דר"ל שם במס' סנהדרין ס"ל כמ"ד דלא שבתו גם בימי המבול וא"כ האי לא ישבתו מיותר דהא לפ"ד ר' יהושע אמרינו דמפלל דשבתו וכיון דלא שבתו גם בימי המבול הוא מיותר ודריש ליה ר"ל על אדם שלא ישבות דב"נ ששבת חייב על לאו זה אבל א"נ כמ"ד דשבתו המזלות בימי המבול כמו דס"ל לר' יוחנן וכן כר' יהושע וא"כ לא נדע כלל דין זה על פותי ששבת דח"מ ורק לומר דמעשה לא ישבתו המזלות והעתים לא ישתנו אף הטעם על פותי ששבת דח"מ אזיל ר' יוחנן לשיטתו דאיתא במדרש דברים פ"א ואר"י בר"ח פותי ששבת חייב ומה ראיית לומר כו' ארחב"א א"ר יוחנן בנהג שבעולם מלך ומטרונא יושבין ומסיחין זע"ז מי שבא ומכניס עצמו ביניהם אינו חייב כף הוא השבת הזו בין ישראל ובין הקב"ה שצאמר ביני ובין בני לפיכך פותי שהכניס עצמו ביניהם חייב כו' עכ"ל המדרש וזהו טעמו של ר' יוחנן ולא מהלאו דלא ישבתו דזה קאי על המזלות אבל מטעם זה פיון דליתא לאו גביה אינו חייב רק מיתה בידי שמים ולהכי שפיר פוסק ליה רבינו דאינו חייב רק בידי שמים מטעם זה דהוא פוסק כר' יוחנן נגד ר"ל וכו' יהושע וא"כ מהלאו דלא ישבתו א"ח ורק מטעם זה של המדרש חייב בידי שמים ואינו נהרג עליו וא"כ שפיר ניחא דברי הפהרש"א דהתם קאמר אמר ר' יוחנן משום רשב"י כו' ושפיר מקשה הגמ' לר' יוחנן דלא ליעשו פותים עלה דכל הטעם דנענש על השבת הוא רק מטעם דמכניס עצמו בין הקב"ה וישראל וכ"ז אם הוא ידע משבת ורוצה גם הוא לקבוע לו יום אחד למצות שבת ולהכי נענש שהכניס עצמו לשמירת שבת אבל אי אינם יודעים דנתנה לנו שבת ושוכת הוא מחמת שאינו רוצה לעשות מלאכה בזה ליתא לר' יוחנן עונש דלא יליף מלא ישבתו רק מהטעם שאומר במדרש שבארנו ונהג' דסנהדרין דמקשה א"ה לימשב בהדי ז' מצות הוא לרשב"ל דיליף ליה מלא ישבתו והוא ללא ואזהרתן זו מיתתן וכן איתא במדרש להדיא בפ' בשלח פותי ששבת חייב שצאמר ויום ולילה ל"י ואזהרתן זו מיתתן אלמא דס"ל דהיה חייב בידי אדם והא דיליף מאזהרה אבל לדין פוסק רבינו רק אי עשאו לשם שבת או קבעו מועד לעצמו שהכניס עצמו לשבות בין ישראל חייב ביד"ש רק כמבואר.

ועפ"ז ביאר עוד כמו"ח הגאון ז"ל זהו שאומרים בתפלה וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים פי לישראל עמה נמתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת. היינו פיון דנתת זה לישראל באהבה והוא כמו מלך ומטרונה כביכול יושבין ולהכי אין לזר להכניס עצמו ולהכי במנוחתו לא ישכנו פי רק לישראל הוא באהבה נותן כמבואר ודוק: פרוק יב הלכה ב אמרו חכמים כו' שצאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה ואינו בא כו' אלא לשום שלום בעולם כו'.

ויש מן החכמים שאומרים שקודם המשיח יבא אליהו כו'. ועיין כו"פ סוף (סי' קי) מה שבאר בזה.

ונ"ל לומר פן דהנה איתא במדרש והובא בילקוט סוף מלאכי ר' יהודה אומר אם אין ישראל עושים תשובה אין נגאלין ואין עושין תשובה אלא מתוך צער וטלטול ומתוך שאין להם מחיה ואין עושים תשובה עד שיבא אליהו ושנאמר הנה אנכי שולח לכם את אה"נ מה פתיב אחריו והשיב לב כו'.

ונ"ל לבאר דברי ר"י פן דהנה איתא פלוגתא בגמ' דסנהדרין (דף צז ע"ב) בין ר"א ור"י דר"א אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין וא"ל א"נ ור"י אומר ב"כ וב"כ נגאלין אלא מעמיד להם מלך קשה כו' ועושין תשובה ומפרש המהרש"א ושאר מפרשים דמחולקים בזה דר"א ס"ל דבעי דוקא דישובו תשובה מאהבה ואז גם העונות נעשו כזכיות ונגאלו ור"י אומר אף אם יעמיד להם מ"ק ויעשו תשובה מיראה מ"מ נגאלו בתשובה פזו וא"ל דר' יהודה הקא ס"ל כמי כו' אליעזר דבעי תשובה מאהבה דוקא ואומר פן ואין עושין תשובה היינו מיראה אלא מתוך צער וטלטול כו' אף מתוך תשובה פזו א"נ ואומר ואין עושין תשובה עד שיבא אליהו היינו תשובה מאהבה דיוכל לנפות לגאלה הוא רק עד שיבא אליהו וא"כ לפ"ד המדרש זה צריך ודאי לבוא אליהו הנביא מקודם להשיב ישראל ואח"כ יבא משיח אבל אם ישראל יהיו זוכין ויהיה דור שפולו זכאי ואז יבא משיח תיכף ולא יצריך אליהו לבא מקודם ויבא אח"כ רק לעשות שלום במחלוקת הדינים והתקמים ויבא לאחר ביאת המשיח וכמו שבארנו לעיל בה' גזירות המקרא מה באו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום היינו שנאוה יהיה אשר המבשר לא יצטרך להשיב בתשובה רק יבא לעשות שלום בינינו ויהיה דור שפולו זכאי ויבא משיח צדקנו במהרה בימינו אמן: השמטות בפ"ה מה' יסוה"ת במשל"מ בארנו לתרץ קושית המשל"מ שהקשה על התוס' במס' קדושין (דף נו) דכתבו לתרץ ע"ז דאינו מקודש באיסורי הנאה אף דחזי ליהנות שלא פדרה הנאתו ולא תרצו דשלא כד"ה מ"מ אסור מדרבנן ובארנו דהתוס' רוצה לבאר טעם על זה דמצינו דמה"ת אינה מקודשת באיסורי הנאה בהא דהמקדש בעגלה ערופה וילפינן זה מקרא דדברי ריבות עיי"ש: והנה עפ"ז נ"ל ליישב קושית הגאון בעל ישועות יעקב באה"ע (סי' קכד ס"ק א) שהקשה ע"ד התוס' מגמ' דגיטין (דף כ ע"א) דאמר שם פתבו על איסורי הנאה פשר ואומר ר"א אף אנו נמי תנינא פתבו על העלה של זית אע"פ שא"ב ש"פ ומשני שאני עלה של זית דחזי לאצטרופי כו' ולפ"ד התוס' בשני התירוצים ליתא הקא בגירושין דאיתא בע"כ וילפי תירוץ השני הא חזי לאצטרופי עכ"פ עד שיהיה ש"פ עיי"ש ולפי דברינו ניחא דהא אף דאסור שלא פדרה הנאתו מדרבנן מ"מ מקרי לא חזי ואינה מקודשת ואינה שנה פרוטה מטעם איסור דרבנן והתוס' לא בא רק לתרץ הקרא דדברי ריבות אבל הקא גבי גיטין ודאי לא חזי אף שלא כד"ה מטעם איסור דרבנן ומ"מ פשר וא"כ שפיר ניחא הסוגיא מה דדחה דחזי לאצטרופי אבל הקא מדרבנן לא חזי למידי פמבנאר ודוק: פ"ג מה' סוטה ה"ז בארנו דלהכי אינו מביא רבינו הא דהנקי חנקי פתיב דאמרינן במס' קדושין (דף סג) ובמס' שבועות (דף לו) אשר הלח"מ הקשה זה לקמן בפ"ג מה' זכיה ומתנה דהא פוסק כו' מאיר דבעינן תנאי כפול ובארנו דכיון דס"ל לרבינו דכתובה מדרבנן לא הנה איסורא דאית ביה ממונא ורק לר"מ דס"ל דכתובה דאורייתא הנה איסורא דאית ביה ממונא עיי"ש.

הנה זה בארנו לפי מאי שפכתבו התוס' במס' סוטה (דף כו) ד"ה איש דכתבו דלמ"ד פתובה דרבנן לא אתיא הקרא דאיש איש על לאנסרה לבעל ולבועל ע"י קינוי וסתירה ולא לפנסלה מפתובתה דזה ל"ד כו' עיי"ש.

אמנם התוס' במס' גטין (דף עה ע"א) ד"ה לאפוקי פתבו דלהכי בעי לר"מ גבי סוטה תנאי כפול משום דהוי איסורא דאית ביה ממונא דאיכא שאר פסות ועונה וכתובה כו' אלמא דמשום שאר וכסות נמי מקרי אית ביה ממונא וילדעת הפוסקים דגם זהו מדרבנן ורק עונה הוא מה"ת כמו שמבאר הבית שמואל באה"ע (סי' סט ס"ק א) ודאי ניקא דלא מקרי לדין איסורא דאית ביה ממונא גבי סוטה דלית ביה דבר מה"ת של ממון אבל לדעת רבינו דהוא הא פוסק בפ"י מה' אישות ה' א' דזה השלשה שאר פסות ועונה הוא מה"ת וא"כ מקרי סוטה איסורא דאית ביה ממונא משום שאר וכסות דהיא מפסדת וא"כ ודאי נביעי תנאי כפול וחסרה קושית הלח"מ לדנקתה: וע"כ נ"ל ליישב דברי רבינו פן דהנה הפני יהושע מקשה במס' קדושין (דף סא) במשנה שם ד"ה ר"מ לפי מה שמקשה הגמ' במס' שבועות (דף לו ע"א) מסוטה דאיסורא הוא כו' טעמא דכתיב הנקי כו' ומתרץ שאני סוטה דאיסורא דאית ביה ממונא הוא היינו פתובה וא"כ בתחלה דלא ידע הגמ' לחלק דזה מקרי איסורא דאית ביה ממונא וא"כ מ"ט מקשה מסוטה דזהו רק מן השקלא וטרקא של הגמ' דמשני רבי תנחום הקא טפי הו"ל להקשות ע"ז מגיטין וקדושין דבעי ר' מאיר ת"כ וזהו ע"כ משום דהנה איסורא דאית ביה ממונא כמו שפכתבו התוס' והראשונים ז"ל ודחק לתרץ זה עיי"ש.

ונ"ל לענ"ד לומר פן דהנה רש"י ז"ל כתב הקא במס' שבועות (דף לו) דתנן במס' קדושין כו' מדכתב אם לא שטית הנקי ופשיטא לנו דלא הנצרכנו לברך את הסוטות ולא נאמר אלא לשמוע לאו מפלל הן קללה מפלל ברכה שאם שטית לא תנקי אלמא ל"ב כפולה ומשני ר' תנחום הנקי פתיב בלא יו"ד כמו תנקי וקאי אקרא דבתריה דכתיב פי שטית חנקי כו' אלמא א"ל הנקי מפלל הן אתה שומע לאו ל"א עכ"ל.

והנה לכאורה כל האריכות בזה ללא צורך הוא אף יתבאר פן דהנה ידוע דעת הראשונים ז"ל שפכתבו לחלק בתנאי כפול היכא שיש אומדנא והוכחה אזי לא צריך תנאי כפול וכמו שמבאר הר"ן ז"ל בגיטין (דף עה ע"ב) גבי אתקין שמואל ורק ר' מאיר בעי תנאי כפול אף היכא דאיכא אומדנא מזה דהמגרש את אשתו משום איילונית עיי"ש.

וא"כ א"ל דזה דמסיק הגמ' אבל באיסורא אית ליה היינו היכא דאיכא אומדנא וכמו הקא שמשביע את העדים שיעידו לו ואומר אל יכף ויברכה כו' ודאי פנונתו לאסוקי דאם לא יעידו יתנה הקללה ולא בא לברכם ומקשה דא"כ הרי סוטה דאיסורא וגם התם הנה גילוי מלתא ואומדנא וכמו שמבאר להכי רש"י ז"ל האריכות דלא הנצרכנו לברך את הסוטות כו' ואעפ"כ בעי לר"מ תנאי כפול וא"כ ה"נ גבי שבועת העדות אף דאיכא אומדנא מ"מ בעי ת"כ ומסיק אפכא דסוטה שאני דאית ביה ממונא.

ולפ"ז ניקא קושית הפני יהושע דלא מקשה מגיטין וקדושין דבעי ר' מאיר תנאי כפול דלא מקשה רק מזה דאיסורא דאית ביה אומדנא וג"מ ומ"מ בעי ת"כ. ואומר ר' תנחום הנקי והוא משום דר' מאיר אינו מחלק כלל בזה דאית ביה אומדנא כמו שמבאר הר"ן ז"ל שבארנו ומסיק להכי שאני סוטה דאיסורא דאית ביה ממונא כו' וא"כ עתה שפיר

ניחא דהא הלח"מ פתב לעיל בפ"י מה' גירושין ה' י"ג ד"ה וכן המוציא את אשתו כו' דרבינו לא ס"ל בזה כר' מאיר והיכא דאיכא אומדנא שפיר לא בעי תנאי פפול ובזה חולק על ר"מ דבעי בכולהו ת"כ עיי"ש וא"כ ניחא דלהכי לא פתב רבינו זה דהנקי דהוא רק לר"מ דאינו מחלק כלל בין היכא דאית ביה אומדנא אבל לרבינו דלא ס"ל בזה כר' מאיר שפיר אינו מביא זה פמבואר דהכא לא בעי ת"כ דהוי ביה אומדנא דלא בא בזה לברכה ודוק: בפ"ב מה' נדרים הבאתי ראיה לזה דהפקר מטעם נדר מהא דכתב רש"י ז"ל שם במס' ב"מ קטנים לאו בני מחילה ואין הפקרו הפקר ומ"ט לא הוי הפקר הלא במטלטלין מכירתן ומתנתן קנים וא"כ להוי נמי הפקרו הפקר אלא ודאי דהוא מטעם נדר ונדריהם לא הוי עד שיגיעו לעונת נדרים עיי"ש.

ובאמת לא קשה מידי דהא זה דמכירתן ומתנתן קנים הוא תקנת חכמים משום פדי חזיו פמו דאיתא במס' גיטין (דף נט) ומפרש רש"י ז"ל דא"ל דזביגיה זבינא לא מזבני ליה מזבניה ולא זבני מזניה וכן גבי מתנה דאמר ה"מ דמתנתו מתנה פירש רש"י ז"ל דלהכי מתנתו מתנה דעבדי ליה נייח נפשיה וזהו רק גבי מכירה ומתנה תקנו חכמים פדי חזיו אבל גבי הפקר ודאי לא תקנו חכמים דיהא הפקרו הפקר דלאיזה צורך יתקנו זה וא"כ אין ראיה כלל דזהו מטעם נדר פמבואר ודוק: פ"א הי"ד מה' מטמאי משקב ומושב רוק הזב ומימי רגליו וש"ז א"א שלא יהיה בהם צחצוחי זיבה כל שהו עכ"ל.

וכתב הכ"מ ומ"ש מאי דמטמא מימי רגליו מהאי טעמא ק"ל דבגדה זליף מוזאת ואפ"ש לתרץ דגמ' זליף מוזאת לומר דאפילו ר"א כו' אבל לדידן דקיי"ל כר' יהושע דא"א כו' ה"ה למימי רגליו כו'. והנה קשה לענ"ד ע"ז דשם בפסוגיא (דף נו) דאמר איפוף כו' ואומר מה רוק כו' ולפ"ד הכ"מ מה קושטיא איפוף נימא שאני מי רגלים דאית ביה צחצוחי זיבה משא"כ בדם דליתא זה וצ"ע: שם פ"ק ב הלכה א במשל"מ ד"ה ואם כו' מה שמקשה על רבינו מ"ט פוסק כר' יהודה בן נקוסא נגד רשב"ג והנה לעיל שם בארנו בזה לישוב ועוד נ"ל ליישב פו.

דהנה לפי מאי דמשמע מדברי רבינו לעיל בפ"ה מה' איסורי ביאה הי"ד דס"ל נמי פדברי הר"ן ה"ה ז"ל שמביא הרא"ש ז"ל בפ"ג דמס' נדה דדם נמי אם יבש הוא טהור הוא משום דהוי פמו בריה ורק אם נימוח הוא טמא וא"כ תקשה עליו ג"כ מה שמקשה ע"ז הרשב"א ז"ל מהסוגיא דר"פ דם הנדה שמביא הרא"ש ז"ל שם וצריך לומר ע"כ פמו שכתב שם דהמשנה איתא כר' יהודה בן נקוסא ולא פרשב"ג עיי"ש וא"כ להכי שפיר פוסק רבינו פותיה דהסתם משנה איתא פותיה פמבואר ודוק: שם פ"ק ג הלכה ד הנדה והנדה וש"י פנגד יום והיולדת אע"פ שלא ראתה דם פולם מטמאים למפרע מעל"ע או מפקידה לפקידה וזהו הנקרא מעת לעת שפבגה עכ"ל.

והנה קשה לענ"ד טובא לפי מאי שכתב רבינו ז"ל לעיל בפ"ה מה' איסורי ביאה ה' י"ג המפלת חתיכה אע"פ שהיא אדומה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה כו'. וכתב הראב"ד ז"ל הא דלא כהלכתא דהא אסקינא דאפ"ש לפתיחת הקבר בלא דם פליגי ורבנן סברי א"א לפתיחת הקבר בלא דם עכ"ל.

וְכַתֵּב שֵׁם הַרְה"מ ו"ל דְּרַבֵּינוּ פּוֹסֵק דְּאֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקְּבָר בְּלֹא דָם וְהִבִּיא רְאִיּוֹת לְזֶה דְהִלְכָה כֵּן. וְכֵן כָּתַב הַב"י בִּיו"ד (סי' קפ"ח) דְּשִׁיטַת רַבֵּינוּ ו"ל הוּא בַכ"ד דְּאֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקְּבָר בְּלֹא דָם.

וּמֵה שֶׁכָּתַב לְקַמֵּן בַּפ"י דְּהִיּוּלְדַת אַע"פ שֶׁלֹּא רָאִתָּה דָם טְמֵאָה הִיא מַגְזָה"כ וְכִמוֹ שֶׁמְבָאָר שֵׁם לְקַמֵּן רַפ"י הַכ"מ עֵי"ש. וְא"כ מ"ט מְטַמֵּא הֶכָּא מַעַת לַעַת בְּלֹא דָם מִה רָאִתָּה קוֹדֵם הֲלֹא קוּי"ל דְּמַעְוָבְרַת דִּינָן שְׁעָתָן.

וְהִנֵּה בַּבְּרִייתָא שֵׁם בְּנֵה וְדָף לֹט ע"א) פִּירֵשׁ רַש"י ו"ל שֵׁם הִיּוּלְדַת שְׁיִצְאָה דָם בַּפְּתִיחַת הַקְּבָר וְכֹונֵת רַש"י ו"ל א"נ דְּאִין פְּתִיחַת הַקְּבָר בְּלֹא דָם אִזּוּ בְּכָל יוּלְדַת מְטַמֵּא מַעַל"ע דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא דָם וְא"נ גַּבֵּי יוּלְדַת דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָם מִיִּרְי ע"כ שְׁיִצְאָה דָם וְדֹאִי אֶבֶל רַבֵּינוּ דְּהוּא פּוֹסֵק דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָם וְא"כ גַּבֵּי יוּלְדַת שֶׁלֹּא רָאִתָּה דָם מ"ט מְטַמֵּא מַעַל"ע כִּינּוּן דְּלִיתָא דָם בְּשִׁלְמָא הִיּוּלְדַת טְמֵאָה מְשׁוּם גְּזָה"כ אִף בְּלֹא דָם אֶבֶל מ"ט מְטַמֵּא לְמַפְרַע כִּינּוּן דְּלֹא יִצְאָה דָם מִמֶּנָּה לֹא תִטְמֵא אֲלֵא מִכָּאן וְלִהְבֵּא כְּמוֹ כָּל הַנְּשִׁים דְּדִינָן שְׁעָתָן וְצַע"ג: שֵׁם הַלְכָה דְּבַמְשַׁל"מ וְזֶהוּ הַנְּקָרָא מַעַל"ע שְׁבַנְדָה דְּקָדֵק הַרְבַּ הַמְּנַהֵר בְּרִישׁ מַס' נִדָּה מְדַבְּרֵי רַש"י ו"ל דְּמִשְׁנָה קַמְיִיתָא דְּנִדָּה דְּאִין פְּקִידָה מְמַעֲטָת מִן מַעַל"ע אֲלֵא בַּפְּקִידָה שְׁהִיא תַקְנַת חֲכָמִים כְּגוֹן שְׁחַרְיַת וְעַרְבִית שְׁאִזּוּ בּוֹדְקַת יָפָה אֶבֶל אִם בְּדָקָה עֲצָמָה שְׁחַרְיַת וּמִצְאָה טְהוּרָה וְחִזְרָה וּבְדָקָה בַּחֲצֵי הַיּוֹם וּמִצְאָה טְהוּרָה וְאִח"כ בְּדָקָה וּמִצְאָה דָם אִין אֹמֵר שֶׁלֹּא תִטְמֵא אֲלֵא מַחֲצֵי הַיּוֹם וְאִילָף שְׁחַרְיַת בְּדָקָה עֲצָמָה בַּחֲצֵי הַיּוֹם וְהִיא מִצְאָה טְהוּרָה אֲלֵא מְטַמֵּא מִשְׁחַרְיַת מְשׁוּם דְּבְדִיקָה דַּחֲצֵי הַיּוֹם לֹא חֲשִׁיב בְּדִיקָה דְּאִמּוֹר לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה יָפָה כִּינּוּן שֶׁלֹּא תַקְנּוּ לָהּ חֲכָמִים לְבַדּוֹק בְּאוֹתָהּ הָעַת עַכ"ל.

וְהִנֵּה כְּמוֹ כֵּן כָּתַב נְמִי הַמְהַרְ"ם לּוֹבְלִין ו"ל שֵׁם בַּמְשַׁנָּה. אִף לַעַנ"ד קִשָּׁה ע"ז דַּא"כ שֵׁם בַּגַּמ' וְדָף ד ע"ב) דְּמַקְשָׁה פְּשִׁיטָא כִּינּוּן דְּבְדִיקָה עֲצָמָה בְּשַׁעָה רַאשׁוֹנָה וּמִצְאָה טְהוּרָה לֹא מְטַמֵּאִינָן לָהּ מַעַל"ע כּו' וּמְתַרְץ אוֹדִי דְּדוֹחֵק נִימָא כֵּן דְּאֶשְׁמוּעֵינָן דְּדוֹקָא הוּא אִם בְּדָק בְּשַׁעָה רַאשׁוֹנָה דְּהוּא שְׁחַרְיַת פְּתַקְנַת חֲכָמִים אֶבֶל אִם לֹא בְּדָק בְּשַׁעָה רַאשׁוֹנָה אִינּוּ חֲשַׁבֵּינָן לְבְדִיקָה וְלִהְכִי מְפָרֵשׁ לִיה לֹמֵר עַל שַׁעָה רַאשׁוֹנָה דְּבִזָּה הוּא מְמַעֲט מַעַל"ע וְלֹא שַׁעָה אַחֲרַת דְּזָה אִי לֹא בְּדָקָה שְׁחַרְיַת אִינִי מְמַעֲט מִן מַעַל"ע וְצַע"ע: שֵׁם פֶּרֶק ח הַלְכָה ט זָב וְטְהוֹר כּו' בְּזִמְן שְׁמִשְׁאָן כְּבִד ה"ז טְמֵא כּו'.

וְקִשָּׁה לִי דְּהָא לְפִי מַאי דְּאִיתָא הַסּוּגִיָּא בַּמַּס' נִדָּה (דָּף ז ע"א) אִינּוּ טְמֵא רַק לְתַרוּמָה אֶבֶל לֹא לְחֻלִּין וְרַבֵּינוּ מְסַתֵּם קְסָתִים וְלֹא בִיָּאָר זֶה דְּרַק לְתַרוּמָה טְמֵא וְצַע"ע: ה' טוֹמְאָת אוֹכְלִין פ"ח ה"י"ז וְכֵן הָאִשָּׁה שְׁהִיא טְבוּלַת יוֹם לְשָׁה אֶת הָעֵיפָה וְקוֹצָה לָהּ חֲלָה וּמְפָרִישָׁתָה וּמְנִיחָתָה בְּכָלִים וְנוֹתְנָתוּ עִם שְׁאָר הָעֵיפָה כְּאֶחָת כּו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה זֶהוּ מְשַׁנָּה בַּפ"ד דְּטַב"י מ"ב וְשֵׁם אִיתָא לְשָׁה אֶת הָעֵיפָה וְקוֹצָה הִימְנָה חֲלָתָה וּמְנִיחָתָה בְּכַפִּישָׁא אוּ בְּאַנְחוּתָא כּו'. וְהִנֵּה זֶהוּ דְּהֵמָּה כְּלִים שְׁאִין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וְאִינּוּ מְקַבְּלִין טוֹמְאָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שֵׁם רַש"י ו"ל בַּמַּס' נִדָּה (דָּף ז ע"א) שְׁהִבִּיא מְשַׁנָּה זֹו.

וְהִנֵּה לַעֲיִל בַּפ"ח מֵה' בַּפּוּרִים ה' י"ב גַּבֵּי חֲלַת עִם הָאָרֶץ אִם עוֹשָׂה עִיסַת חוּלִין בְּטְהָרָה מְנִיחָה בְּכָלִי גְּלָלִים אוּ כְּלֵי אֲבָנִים אוּ כְּלֵי אֲדָמָה שְׁאִין מְקַבְּלִין טוֹמְאָה וְזֶהוּ מַגַּמ' דְּגִיטִין (דָּף סב) דְּאֹמֵר מְנִיחָתָה בְּכַפִּישָׁא אוּ בְּאַנְחוּתָא וְא"כ תַּקְשָׁה עַל רַבֵּינוּ מ"ט לֹא בִיָּאָר הֶכָּא

דמניחתה רק בכלים פאלו דאין מקבלין טומאה ורק סתם בכלים סתמא משמע אף בהגי דמקבלין טומאה.

והנה במשלה דנדה (דף עא ע"ב) אומר סתם ומודים שיהא אוכלת במעשר וקוצה לה חלה ואינו מבאר דהיא חניטה בכלים פאלו שאין מקבלין טומאה א"ל דסמיה על המשנה דטב"י דהקא בנדה רק דרף אגב אומר אבל התם הוא עיקר דין של טב"י ואינן חולקים המשניות זע"ז וא"כ צ"ע על רבינו ז"ל מ"ט לא ביאר זה: בפ"ה מה' עדות הבאתי ראיה לדברי רבינו דקרוב אינו מחייב שבועה לא כמו עד אהד עיי"ש.

ועיין נוב"י מה"ק ח' אה"ע (סי' לג) מה שדחק למצוא מקור לדברי רבינו. והנה מצאתי מפניך פדברי רבינו בתורת פהנים (פ' ניקרא פ"ד סי' רסג) על הפסוק או הודע אליו חטאתו וז"ל הודע אליו ולא שידיעהו אחרים אין לי אלא שאמרה לו שפחה כו' מנין אפילו קרובים אמרו לו אוציא את שאמרו לו קרובים שאין פשרים להעיד בו מנין אפילו א"ל עד אהד אוציא את שא"ל עד אהד שאין מחייבי אלא שבועה מנין אפילו א"ל שנים כו' עכ"ל התורת פהנים.

נמצא דאומר תחלה מנין אפילו אמרו לו קרובים ואומר אוציא שא"ל קרובים שאין פשרים להעיד בו ואח"כ אומר מנין אפילו עד אהד ומסיק שאין מחייבי אלא שבועה משמע מזה דקרובים ושארי פסולים אינן מחייבים אף שבועה דרק עד אהד פשר הוא מחייב שבועה אבל לא קרובים דאומר תחלה דנה ודאי לו דאינו מחייב ורק מביא אח"כ על עד אהד דמחייב שבועה משמע מזה דקרוב או פסול אינו מחייב שבועה פדברי רבינו ודוק: בפ"ב מה' מלכים הי"ג הבאתי דברי האחרונים שחדשו לחלק בספק דס"ל לרבינו דהוא מן התורה לקולא הוא רק בספק ל"ת אבל ספק בעשה מודה רבינו דאזלינן לחומרא דהתורה לא דברה רק בדבר ברור לא מעשה ברורה או עשה ברורה.

הנה מצאתי לזה מסייע פדברי רבינו הרשב"א ז"ל שכתב חילוק זה במס' יבמות (דף מ ע"א) וז"ל תמיה לי אמאי שבקיה ללא תאפה חמץ דנקט ברישא וה"ל לומר אי לאו מצה היא לא תאפה חמץ אמר רחמנא וניחא לי דחמץ משמע חמץ ברור וחסלוט אפילו ת"ל שאינה מצה חמץ ברור אינו להכי נקט מצות אמר רחמנא פלומר מצה ברורה עכ"ל והוא ממש כמו שחדשו בזה האחרונים דעל ל"ת אמרינן דהתורה אמרה ברורה וכן עשה הוא פדבר ברור ונקא פמבואר ודוק: